[illegible]

BIBLIOTECA NAZIONALE VITTORIO EMANUELE
6
35 M K
32

Ex Bibliotheca
majori Coll. Rom.
Societ. Jesu

26 E 19
26 E 36
26319

13-29-6.42

Digitized by Google

D. MARTINI AZPILCVETAE

NAVARRI

I. V. D. CELEBERRIMI,

Sacri, Apoſtoliciq. Ord. Canon. Reg. S. Aug.

CONSILIORVM,

ſeu Reſponſorum,

IN QVINQVE LIBROS, IVXTA NVMERVM, & Titulos Decretalium, diſtributorum,

TOMVS ALTER.

NVNC SANE HAC NOSTRA EDITIONE *maiore ſtudio emendatus, cum auctario plurimorum non exiguo conſiliorum, vt priorem cum hac conferenti impreſſionem facilè patebit.*

VENETIIS, M DC XXI.

APVD IVNTAS.

Digitized by Google

CONSILIORVM SIVE RESPONSORVM D. MARTINI AZPILCVETÆ DOCTORIS NAVARRI,

LIBER QVARTVS.

De Sponſalibus,& Matrimonijs.

SVMMARIVM.

1 *Matrimonij ſacramenti materia eſt vtriuſque conſenſus, forma autẽ ſunt verba,vel ſigna, quibus ille hinc inde manifeſtatur.*

CONSILIVM PRIMVM.

QVæritur, conſenſus ſit materia matrimonij, an primus, an ſecundus?

Ad quæſtionẽ reſpondeo primò,me non ſatis intelligere quis conſenſus appelletur in quæſtione primus, & quis ſecundus volentium contrahere.

Secundò, quod ſi per primum cõſenſum intelligitur conſenſus primus conſentientis, & per ſecundum conſenſus poſterius conſentientis,perpenſa varietate de hac re opinionum, ego delegi

a ca. 22. nu. 20. eam, quam poſui in Manuali confeſſariorum, ᵃſcilicet,quod conſenſus vtriuſ

A que eſt materia,& verba,vel ſigna, quibus ille idoneè exprimitur,forma.

SVMMARIVM.

1 *Matrimonium fictè per procuratorem fictionis ignarum, cum vna, & deinde per ſe cum alia contrahens, bis cenſetur contraxiſſe, ſed coram Deo ſolũ ſecundum tenet.*

2 *Matrimonium qui cum duabus eodem tempore contraxit,pro remedio, antequam moleſtetur, accedat ad officium*

B *ſanctæ Inquiſitionis.*

CONSILIVM II.

N. Dedit mandatum P. ad contrahẽdum matrimonium cum A. ſine intentione vlla contrahẽdi cum illa: P. recepto mandato ignarus huius intentionis mandantis,cum A,contraxit. Deinde idem N. contraxit matrimonium publicè,& conſummauit cũ alia. Quæritur quid agere debeat.

1 Reſpondeo primò,quòd D.conſulens cenſebitur in foro exteriori cõtraxiſſe bis matrimonium tam à iudice eccleſiaſtico,quã ſeculari. Secundò,quod

Digitized by Google

in foro exteriori iudicabitur contraxiſſe tantum cum ſecunda, & quod ei cohabitare debet. Tertiò, quod ad excuſandum ſe à pœna, quam meretur in foro exteriori, oportet, vt ipſe accedat ad Illuſtriſſimorum Inquiſitorum Romanæ Vrbis officium, & præſentet vnam petitionem, quæ contineat vnam narrationem facti; & præter eam dicat ſe pænitere plurimum, quod vſus fuerit præfata ſimulatione, & quod confitetur eam planè coram prædictis Illuſtriſſimis & ſupplicat eiſdem, vt ſua ſententia diffinitiua condemnent eum pena, & pænitentia, quam meretur in foro interiori, & exteriori, vtentes miſericordia ſolita; attento, quod nondum eſt vocatus ad vllum iudicium, neque eccleſiaſticum, neque ſæculare: & quod venit ad Vrbem mille labores, & pericula paſſus: & quod ſponte ſua confitetur hoc peccatum, quod tamen non cō miſit propter vllum errorem, quē circa ſacroſanctum ſacramentum matrimonij haberet, & quod ſe ſubdit eorū ſummo iudicio, promptus ad ſuſcipiendam pœnam, & pænitentiam, quam lachrymabundus petit.

SVMMARIVM.

1 *Plebeius nobilem primogenitum, & diuitem ſe fingens, quo nobilis ſecum matrimonium contrahat, Deum, & familiam offendit, ſed tenet matrimonium.*

2 *Papa ex iuſta cauſa matrimonium nō conſummatum diſſoluit, & nu. 4.*

Error perſonæ, & conditionis ſeruilis matrimonium annullat, ad quē multum accedit error vilitatis, nu. 3.

3 *Error perſonæ, vbi plebeius, nobilis, primogenitus, patri diuiti in primogenio ſucceſſurus falsò creditur, dici poſſe videtur, ad effectum, vt Papa matrimonium ratum diſſoluat, numero 4.*

CONSILIVM III.

A Plebeius, ſe nobilem, primogenitum, & diuitem fingendo matrimonium cum nobili puella ex illuſtri familia orta nepte D. B. cōtraxit. Quæ E ritur an matrimonium teneat: & cum non ſit matrimonium conſummatum, an adſit iuſta cauſa, vt illud Papa diſſoluere valeat.

1 Ad propoſitam quæſtionem reſpondeo primò, præfatum A. ſi præmiſſa ſunt vera, grauiſſimè offendiſſe Deum optimum maximum, & Illuſtrem D. B. & familiam eius, tot falſitatibus, & dolis aſpirando, & machinando ad iā factum ſacramentum, quòd ſanctiſſimè, & limpidiſſimè vti vnum de ſeptē ſacramentis à Dom. Ieſu Chriſto ſummo Deo noſtro inſtitutum iuxta canoF nem [a] ſumma reuerentia tractandum eſt.

Secundò, quòd etſi præfatus A. grauiſſimè peccauit vtendo falſitatibus & dolis præfatis, ad inducendum præfatū Illuſtrem D.B. & eius neptem in multos errores, non tamen videtur induxiſſe penitus in errorem perſonæ, qui ſolus ipſo iure annihilat matrimoniū,[b] vt nos poſt alios tradidimus in Manu. noſtro conf.[c] & conſequenter dicendū videtur de rigore iuris matrimonium præfatum per verba de præſenti contractum ſeruata forma in id neceſſaria G per Concilium Tridentinum inducta in c. 1.[d] eſſe validum, & non ſeparabile regulariter.

2 Tertiò, quod Sanctiſſimus D. N. qui, vt dixit Anglicus poeta, relatus à gloſſa in proœmio Clement. propter ſuā admirabilem altitudinem, & potentiam, eſt quidam ſtupor mundi, [Nec Deus eſt, nec homo, quaſi neuter inter vtrumque,] poteſt iuſta de cauſa diſſoluere illud: quia nondum eſt conſummatum iuxta gloſſam celeberrimam, & receptam.[e]

Quartò, quod meo tenui iudicio in H caſu propoſito occurrit iuſta cauſa id faciendi. Tum ob multa falſa, & doloſa, quæ machinatus eſt præfatus A. tū ob ſcandala magna, & etiam homicidia, q̄ probabiliter præſumuntur occurſura. Tum quod error non ſolum perſonæ, ſed etiam conditionis ſeruilis ipſo iure annihilat matrimonium, vt habetur in dicto c. 1[f]

3 Et error vilitatis, & (vt ita dicam) plebeitatis, qua præſertim vir creditur valdè nobilis, cum ſit plebeius, multū

acce-

a 1. ſeſſio. 7. Conc. Trid.

b cap. 1. 29. q. 1.

c cap. 22. nu. 32.

d de refor. matr. ſeſſio. 24.

e in cap. ex publico. de conuer. coniug.

f 29. q. 1. & toto titu. de coniug. ſeruorum.

Digitized by Google

accedit ad errorem ſeruilis conditionis apud nobiliores, quorum de numero ſunt Illuſtres D. B. & eius neptis. Tum quod error, quo falſò creditur eſſe aliquis primogenitus in primogenium patris diuitiis ſucceſſurus, cenſeri poteſt error perſonæ, annihilans matrimonium vt, & nos tradidimus vbi ſupra [a] poſt Calderinum, [b] & Hoſtienſem [c] quos ſequitur Angelus. [d]

4 Tum denique, quod licet nulla prędictorum conſtituant omnino errorē ſufficientē perſonæ, qui matrimonium ipſo iure dirimat: omnia tamen coniuncta videntur profectò conſtituere errorem proximum errori præfato perſonę dirimenti, quæ conficiunt iuſtam cauſam, ob quā S. D. N. iuſtè, ac ſanctè poſſit illud dirimere, iuxta gloſſam præfatam celeberrimam, [e] præſertim conſiderando, quòd præfatus A. per ſe ore proprio finxit præfata falſa, & dolo malo perſuaſit ea præfato Illuſtriſſimo D. B. octogenario, & præfatæ nepti in cuius poteſtate manebat: quorum alter ob iuuenilem eius ætatem, & alter ob ſenilem facilè poterant decipi, & quod non ſolum quo ad vitam in terris pacificè agendā, ſed etiam quo ad vitam æternam conſequendam plurimum prodeſt præfato A. vt præfatū matrimoniū dirimatur, ad gloriam Ieſu Chriſti, qui nos omnes ſaluet in æternum. Amen.

a num. 32.
b in ca. 2. de coniug. ſeruorum.
c in ſūma.
d in ſūma, verbo matrimonium impedimento 4. §. 3.
e c. ex publico. de cōuer. coniug.

SVMMARIVM.

1 Infideles ſponſi, qui ſe citra animū conſummandi matrimoniū cognouerunt, conuerſi matrimoniū cōtrahere debēt ſecundum formam Tri. Conc. & ſubijciuntur alijs canonum impedimentis.

CONSILIVM IV.

IAcobus, & Lætitia neophyti nup baptizati in proximo præterito Sabbatho Pentecoſtes, dum eſſent in Hebraiſmo, factis tantum ſponſalibus de futuro per inſtrumentum dotale patentiū, ſe ipſos per incontinentiā ſemel carnaliter cognouerunt, non animo, vt aiunt ipſi, tunc conſummandi matrimoniū: cum exiſtimarent nullum adhuc inter eos eſſe poſſe matrimonium: quia nō-

A dum ſecundum ritum Hæbreorum publicè, & legitimè contraxerant. Quibus ſic ſtantibus conuertunt ſe ad fidem.

Quæritur nūc, an inter eos fuerit legitimum matrimoniū, an poſt baptiſmum debeant in facie Eccleſiæ ſaltem in dubio contrahere.

1 Reſpondeo primò, ꝙ procul dubio præfati Iacobus, & Lætitia debent denuò cōtrahere matrimonium, vt ſint veri, & legitimi cōiuges, q̃a nullo iure naturali, diuino, nec humano pōt eſſe inter aliquos verum matrimoniū, niſi cōtrahāt illud per verba de præſenti: ſicut B enim ſufficit cōſenſus legitimus ſine copula ſubſequuta ad eſſentiā matrimonij, iux. c. [ſufficiat.] [f] & leg. [nuptias] [g] ita requiritur cōſenſus per verba de p̄ſenti, & non qualis, ſed liber, & legitimus, [h] Vnde Auguſtinus, relatus in cap. 1 [i] dixit duas eſſe fides circa matrimoniū, alteram pactionis, ſiue promiſſionis, alteram conſenſus, qua mutuò ſe recipiunt in coniuges, & ꝙ hæc requiritur ad cōſtituendum matrimonium, & illa nō ſufficit. Non obſtat cap. [ex parte.] [k] quamuis habeat, quod per illa verba, [Ex hac hora te habebo in vxorem,] licet ſint de futuro, cōtrahitur C verum matrimonium: quia licet formaliter ſint de futuro, virtualiter in ſe continent cōſenſum de præſenti, vt in eo declarāt omnes doctores, qualia ſi fuiſſēt verba præfatorū Iacobi, & Lætitię, verum matrimonium eſſet inter eos contractum, nec oporteret denuò inter eos contrahere, per ea, quæ in alio caſu aliqua parte huic ſimili nuper reſpondi.

Secundò reſpondeo, ꝙ præfati ſponſi tenētur contrahere matrimonium ſm formam ſacroſancti Concilij Tridentini, D ita ꝙ ſunt faciendæ proclamationes, & ſi per eas inuenirentur cognati, vel affines intra quartū gradum, nō poſſent abſq; diſpēſatione verum matrimoniū contrahere, licet ante cōuerſionem, & baptiſmum potuiſſent: quia ſimul ac fuerunt Chriſtiani effecti cępit obligare illos ius canonicum, de quo in c. [nō debet.] [l] & Conciliū Tridentinum argumen. cap. 1. [m] & cap. [gaudemus,] [n] Salua, &c.

[Aduerte auctorem per hoc, quod hic requirit expreſſionem cōſenſus per

f 27. q. 2.
g ff. de reg. iur.
h c. cum locū. de ſponſ.
i de ſponſa.
k de ſponſ.
l de cōſang. & affin. &
c. 1. de refor. ſeſſ. 24.
m de conſt.
n de diuor.

verba, non excludere expreſſionem cō E
ſenſus, ſi fiat per ſigna, vt ſupra conſi. 1. & infra conſi. 5. num. 12.

SVMMARIVM.

1 *Catholico cū hæretica matrimoniū non licet cōtrahere, contractū tamē tenet.*
2 *Matrimonium præſumptū, ꝙ olim oriebatur ex copula poſt ſponſalia, non ceſſat, niſi vbi Conc. Trid. eſt receptum, & eius decretum ſeſſ. 24. de reform. matrim. cap. 1. fuit in parochialis publicatum, & nu. 4.*
3 *Sponſalia clandeſtina ualida, licet non matrimonium poſt Concilium.*
5 *Sponſalia inualida aliter, quā ob defectū conſenſus, vt ſunt contracta à Catholico cū hæretica, cauſant quidem, vbi Concilium non eſt receptū, impedimentū publicæ honeſtatis, non tamē iuncta cum ſequenti copula inducunt matrimonium præſumptum, & n. 11.*
6 *Promiſſio de matrimonio cum hæretico contrahendo turpis, & ipſo iure nulla.*
7 *Sponſalia cū vna ex pluribus filiab. Petri ob incertitudinē perſonæ sūt nulla.*
Sponſalia per ſuperuenientem hæreſim diſſoluuntur.
8 *Matrimonio contrahendo plus impedimentū præſens, quā futurum, obſtat.*
9 *Sponſalia cū duabus contrahere iurās, dicens, Iuro contrahere matrimonium cum vtraque veſtrum, alteram cognoſcens, matrimonium non cenſetur contrahere.*
10 *Sponſalia per copulam in matrimonium tranſire præſumuntur ne præſumatur peccatum fornicationis.*
10 *Hæreticam ſponſam cognoſcere vxorio affectu, per quem contrahitur matrimonium, grauius eſt peccatum, quā cum eadem fornicari.*
11 *Sponſalia per cauſam notoriè iuſtam diſſoluuntur ipſo iure.*
11 *Cognoſcentes ſe affectu maritali ſine præcedentibus ſponſalibus, ita demū contrahunt matrimonium, ſi aliquo ſigno externo ad inuicem animum cōtrahendi ſignificent.*
12 *Matrimoniū ad cōtrahendū requiritur, & ſufficit mutuus conſenſus de præſenti hincinde per ſignum exterius ſignificatus.*

CONSILIVM V.

QVæſtio hæc, vt noua, ita magna eſt: pro cuius reſolutione diuido caſum in duas partes. Prior ſit, an ſponſalia de futuro, Catholici contracta cum hæretica, conſecuta copula carnali, tranſeant in matrimonium? Poſterior, an in caſu propoſito, et ſi talia ſponſalia nō tranſirent per copulam in matrimonium, cēſendum ſit matrimonium contractum per copulam carnalē, & cohabitationem menſtruam enarratam.

F 1 Pro reſolutione prioris præſuppono primò, quod quamuis non liceat Chriſtiano Catholico contrahere matrimonium cū hæretica, ſi tamen contrahit, validum eſt, iuxta gloſſam memorabilem,[a] & omnes communiter.[b]

2 Secūdò præſuppono, ꝙ in parochijs, in quibus Concilium Tridentinum eſt receptum, & publicatum, non habet locum cap. is qui fidem, de ſponſ. arg.[c] Concilij Tridentini, adeo quod nullū ſit in eis hodie poſt præfatum Concilium matrimonium præſumptum per copulam carnalem ſubſecutam, vt nos
G adnotauimus in Man. conſ.[d] In terris tamen, in quibus præfatum Concilium nondum eſt receptum, & minus in Eccleſijs parochialibus decretū dicti Cōcilij publicatum, iura antiqua videntur ſeruanda. Tum quia lex non recepta non ligat, vt eſt in cap. in iſtis.[e] gloſſa ſolemnis latè dilatata per Felynum.[f] Tum quia in prædicto Concilio,[g] expreſsè ſtatuitur non eſſe locum illi cap. niſi in parochijs, in quibus fuerit publicatum, & lapſi 30. dies.

3 Tertiò præſuppono, ꝙ licet per præfatum Concilium[h] matrimonia aliter
H quam coram parocho, & duobus teſtib. cōtracta in terris vbi receptum eſt præfatum Concilium Tridentinum ſint ipſo iure nulla: ſponſalia tñ de futuro videntur valida, vt dicimus in Man. cōſ.[i]

4 His præſuppoſitis, pro parte affirmatiua huius quæſtionis, ſcilicet, ꝙ præfata ſponſalia tranſeant in matrimonium per copulam carnalem, facit primò, & quidem neruoſiſſimè d. c. [is qui.][k] quatenus hēt, ſpōſalia de futuro per copulā carnalē ſubſecutam facere matrimoniū

faltem

a c. nō oportet 28. qu. 1.
b in 4. lib. ſen. diſt. 29.
c cap. 1. de reform. matri ſeſſ 24.
d ca. 25. nu. 144.
e §. leges. 4. diſt.
f in r. 1. de treu. & pa.
g c. 1. §. fin.
h cap. 1.
i capit. 22. nu. 3.
k de ſponſ.

Digitized by Google

ſaltem præſumptum, & quod illi nõ eſt derogatum per Concilium Tridenr. in parochijs, in quibus illud non eſt publicatum, vel non ſunt lapſi triginta dies à publicatione facta, & quod in caſu propoſito narratur Concilium præfatum non eſſe receptum in terris, in quibus caſus hic contigit, nec cap. eius [a] in parochijs publicatum.

a 1 de refor. matr. ſeſſio. 24.

5 Secundò facit, quod ſicut ſponſalia etiam quamlibet nulla ob aliã cauſam, quam ob defectum conſenſus, producunt impedimentum publicæ honeſtatis, [b] ita & in caſu noſtro ſecuta copula inducere videntur matrimonium.

b capit. 1. de ſponſ. lib. 6.

6 Pro parte aũt negante, nempè quod nõ tranſeant in matrimonium, facit primò; ꝙ omnis promiſſio turpis rei eſt ipſo iure nulla. [c] At promiſſio Catholici de contrahendo matrimoniũ cũ hæretica, eſt promiſſio rei turpis: cũ ſecundũ omnes peccatum ſit contrahere matrimonium cum hæretica, licet contractũ teneat, vt prædictum eſt, & conſequenter præfata ſponſalia, fuerunt nulla, & ita nullum valuerunt producere effectum, argum. ca. [non præſtat.] [d] & illius poetæ. *Ex nihilo nihil, in nihilũ nil poſſe reuerti.*

c c. ſin. malis promiſſis. 22. q. 4. l. iuris gentium. § ſi ob maleficium, ff. de pac. l. generaliter. ff. de verb. oblig.
d de reg. iur.

7 Secundò facit, ꝙ promittens contrahere cum vna filia Petri, qui habet multas filias, habẽs copulam cum vna, non videtur contrahere matrimoniũ: quia ſponſalia illa propter incertitudinem perſonæ ſunt nulla, ſecundum gl. notabilem Bernardi, [e] quam Præpoſit. efficaciter defendit.

e ca. ex literis, il 2. de ſponſ.

8 Tertiò facit cap. [non ſolum,] [f] allegatum à Ioann. Andr. [g] quod ſecundum ipſum probat ſponſalia de futuro diſſolui per ſuperuenientem hæreſim. Nec obſtat, quod in caſu propoſito non ſuperuenit; quia plus obſtat circa matrimonia, & ſponſalia impedimentum præſens, quàm ſuperueniens, affinitas enim præſens reddit matrimonium nullum, non autem ſuperueniens, [h] cognatio ẽtiã ſpiritualis idem facit. [i]

f 28. q. 1.
g in ſum. de ſponſ. nu 4.
h cap. 1 c. diſcretionem, de eo qui cogn. conſang.
i ca. 2. de cognat. ſpirit. c ad limina, 30. q. 2.

9 Quartò, ꝙ qui iurauit contrahere ſponſalia cum duabus, dicens [iuro cõtrahere matrimonium cum vtraq; veſtrum.] licet poſtea rem hẽat cum altera earũ, non cenſetur cõtrahere matrimonium, eo qđ illa ſponſalia ſunt nulla, ſecundum Ant. in ſum. [k] quem ſequitur Ioannes Brunus. [l] Ergo cum in caſu noſtro ſponſalia fuerint nulla ratione turpitudinis promiſſionis, conſequitur eadem ratione dicẽdum ea non ſufficere, vt per copulam carnalem ſecutam cẽſeatur matrimonium contractũ.

K in 3. titu. 6. de effect. ſponſ q. 13.
l l. 1. de ſponſ. concluſ. 5. poſt num. 5.

10 Quintò, ꝙ ratio potiſſima, quare ſponſus cognoſcẽs ſponſam præſumitur id facere animo cõſummandi matrimonium eſt, ne in dubio præſumatur peccare: quę ratio ceſſat in caſu propoſito: nã Chriſtianus promittens hæreticæ contrahere cum ipſa, non euitat peccatũ cognoſcẽdo illam vxorio affectu, imò magis peccat cognoſcendo illã tali affectu, & cõtrahendo cum illa, quã cognoſcendo affectu fornicario, quia cõmittit grãde ſacrilegium, ſecũdum omnes, [m] ergo non eſt cenſendus velle complere ſponſalia, ſeu conſummare matrimonium.

m in diſt. 39

11 Sextò, ꝙ ſponſalia quamuis iuſta, diſſoluũtur ipſo iure per cauſam notoriè iuſtam præſertim ſi ſunt clãdeſtina, vt reſoluit Syluester, [n] quem nos ſequimur in Man.oſ. [o] At in propoſito caſu cauſa nõ ſolum diſſolutionis, ſed ẽt nullitatis ſpõſalium, eſt notoriè iuſta; quia notorium eſt nõ poſſe illa ſine peccato ſacrilegij impleri, ergo cẽſenda ſũt diſſoluta, & nullius momenti. Per quę omnia hæc pars videtur probabilior.

n verbo ſponſal q. 11.
o c. 22. num. 18.

Nec obſtant oppoſita. Non primum, quia præfatum cap. [is qui fidem,] non procedit in ſponſalibus, quæ ſunt ipſo iure nulla per prædictas rationes.

Non obſtat ẽt ſecundum, quia ſponſalium varij ſunt effectus, vt tradit Ioã. Andr. [p] & effectus publicæ honeſtatis eſt diuerſus ab effectu tranſmutãdi ſpõſalia in matrimonium, de quo in d. c. [is qui.] & ita concedo, quòd ſponſalia nulla producebãt effectum publicæ honeſtatis impedimenti ante Cõcilium Tridentin. ſed nego ꝙ producerent effectum tranſmutandi illa in matrimonium. Tũ quia à diuerſis non fit illatio. [q] Tũ quia in hoc caſu non eſt eadem ratio. Tum quia cap. [illud.] [r] eſt exorbitans à regula illa ſupradicti cap. [non præſtat impedimentum.] [s] imò & ab illa iuris naturalis [Ex nihilo nihil.] Et ideo tãquam exorbitanti Concilium Tridentinum, [t] derogauit. Tum quia nuſquam repertum expreſſum, ſponſalia ipſo iure nulla,

p in ſum. de ſponſ. à n. 14.
q l. Papinianus. ff. de mino c. ad audientiam, de decim.
r 1. de ſponſ. s lib. 6.
t ca. 3. de reformatr.

Dubitatur primò, an teneatur ad ma- E trimonium contrahendum.

Secũdò, an præfata pęna peti poſſit.

Tertiò, an obligationem contrahẽdi ſibi mutuo conſenſu remittere poſſint.

1 Ad has quæſtiones reſponſurus dico primò, quod ſi præfati ſpõſi non fuerunt præſentes, quando parentes contraxerunt pro ſponſalia, neque poſteaquam ſcierunt ea eſſe inter ipſos p ſuos parentes contracta, ratificauerunt ea; omnes quæſtiones manent ſolutæ: quoniam illa nihil valuerunt, & nullum effectum produxerunt.[a]

a ca. 1. §. porrò. de deſponſat. impub. lib. 6.

2 Secundò dico ad primam quæſtionem; quod ſi præfati ſponſi fuerũt præ- F ſentes prædictis ſponſalibus, cũ contraherentur, vel ea poſtea ratificauerunt, tenentur contrahere matrimonium, etiamſi illa nõ iuraſſent cõtrahere; quia ſponſalia valuerunt; & magis illa, quã ille, cum illa iuraſſet cõtrahere, & nõ ille; quia duo vincula ſunt fortiora vno,[b] & conſequenter ei volenti contrahere, cum alio, poterit opponi vinculum ſpõſalium cum altero ab ea contractorum, & iuratorum, argumẽto c. [ex literis,] & c. [iurauit,] cum eis adnotatis,[c] adiũcto d. §. [porrò.] Et parochus, cui hoc G impedimentum denunciabitur, non audebit intereſſe matrimonio eorum cõtrahendo, donec Epiſcopus declaret eſſe diſſoluta ſponſalia inter illos per reſpuitionem præfati ſponſi, quod nõ declarabit Epiſcopus, niſi audito illo.

b cap. 1. de treug. & pace.

c de ſponſ.

3 Ad ſecundam reſpondetur, ꝙ non poterit peti pęna illa, quia nemo poteſt obligari per pœnam ad contrahendum matrimonium.[d]

d c. gemma. de ſponſ.

Ad tertiam reſpondetur, certum eſſe quod ſponſalia etiam iurata poſſunt ſolui de conſenſu amborum ſponſorum,[e] & quod ſi ſponſus verè noluit cõtrahe- H re cum ſponſa ſine auctario dotis, neq; ipſa cum illo, dãdo auctarium, videntur ſibi mutuo remiſiſſe fidẽ, & promiſſionem datam, & etiam iuramẽtum vtriuſque ceſſorium earum: & quod nõ indigebit abſolutione vlla, ſi res ita ſe habet. Cauendũ autem: an res ita ſe habeat, quia non videntur omninò conuenire in ſeſe mutuo abſoluendo. Quamuis de rigore iuris per quandam cõſequentiam ſatis præſumetur ſpõſus, voluiſſe diſcedere à ſponſalibus, ſi ſatis probetur eum noluiſſe contrahere, & implere ſponſalia in forma conuenta ſine auctario nouo dotis, & quod illa noluit dare auctarium, & per conſequentiam voluit etiã diſcedere ab illis.

e c. præterea. de ſponſ.

SVMMARIVM.

1 *Sponſalia de futuro diſſoluuntur ſi ſuperueniat aliquid, quo tũc exiſtẽte veriſimiliter non fuiſſent contracta.*

2 *Pœnitentiaria ſuper occultis tantum in foro conſcientiæ diſpenſat.*

CONSILIVM IX.

FRanciſca contraxit ſponſalia de futuro cum Franciſco: deinde Franciſcus propter crimina fuit bãnitus. Quæritur, an Franciſca indigeat diſpenſatione Pœnitentiariæ, vt poſſit legitimè alij nubere.

1 Reſpõdeo, præfatam D. Franciſcam conſulentem nõ egere diſpenſatione ſacræ Pœnitentiariæ. Tum quia ſpõſalia de futuro diſſoluuntur, quãdo superuenit aliquid, quod ſi à principio interue- G niſſet, veriſimiliter non fuiſſent contracta, per cap. [quemadmodum,][f] adiuncta gloſſa, & ei adnotatis: & ſic delicta, & banimenta, quæ poſt illa cõtracta ſuperuenerunt præfato D. Franciſco, ſi interueniſſent tẽpore quo ea fuerunt contracta, non contraxiſſet ea cum illo.

f de iureiur.

2 Tum quia ſi præfata ſpõſalia tranſiſſent in matrimonium per aliquẽ modũ legitimum, non potuiſſet ſacra Pęnitẽtiaria diſpenſare, & ita nihil profuiſſet eius diſpenſatio, & ſic nõ eguiſſet præfata D. conſulens tali diſpenſatione inutili. Tũ quia diſpenſatio ſacræ Pęnitẽtia- H riæ non prodeſt, niſi quo ad occulta, & quoad forum conſcientiæ tantũ: & præfata D. conſulens, vel non indiget illa, vel indiget etiam quoad forũ exterius, quia videntur fuiſſe publicè contracta.

SVMMARIVM.

1 *Matrimonium bona fide contra ius humanum contrahentes, & longo tempore continuantes, in ſua bona fide ſunt relinquendi.*

CON-

CONSILIVM X.

COnuenerunt parentes A. maſculi, & B. fœminæ filiorum ſuorum in domo vnius eorum, vt contraherẽt matrimonium, vel ſponſalia poſt Concliũ Tridentinum, ſed neſcitur quæ verba protulerunt, pręter quam quod ſympoſium fecerunt, & præfati A. & B. manibus ſe tetigerunt: & poſtea mortuo A. ſine copula carnali, ad cõſilium Rectoris contraxit B. cum patre A. mortui bona fide, in qua mãſerunt decem annos, & nunc manent ſuſcepta prole. Quæritur quid faciendum.

1 Reſpondeo primò, multa poſſe adduci circa hãc quæſtionẽ pro eius vtraque parte ab eo, cui vacaret id facere.

Secundo, ꝙ omiſſa vlteriori pſcrutatione, vr̃ conſulendum præfato D. Rectori, vt nihil ſuper hac re moneat præfatos, qui contraxerunt, ſed relinquat eos gaudere ſuo matrimonio bona fide contracto, & continuato: attẽto quod impedimentum præfatum eſt iuris humani tantum, & quod neſcitur an fuerit ortum, quia neſcitur qualia verba fuerunt prolata, & p conſequentiã non põt probari fuiſſe ortũ impedimentum in foro exteriori: & ſcitur ꝙ non interuenit copula carnalis, & ꝙ qñ impedimentũ eſt ſolius iuris humani tantum, & matrimonium eſt contractum bona fide, & continuatum tanto tpe eadem bona fide, relinquendi ſunt contrahẽtes in illa ſua bona fide permanere, vt eſt casus in c. [quia circa,] [a] ſm intellectũ veriorem Goffredi, quẽ citat ibi Hoſt. quemque nos irrefragabiliter defendimus in cap [ſi quis autem.] [b]

a de cõſang.

b de pen. d. 7 à nu. 68. vſque ad n. 75

SVMMARIVM.

1 *Affinitatis impedimentum ſine copula carnali non oritur.*

2 *Publicæ honeſtatis impedimentum oritur ex ſponſalibus, & matrimonio nõ conſummato.*

3 *Publicæ honeſtatis impedimẽtũ reſtringitur per concilium Tridentinum, & hoc ſolum quo ad illud quod oritur ex ſponſalibus de futuro: quod autem oritur ex matrimonio rato durat, vt prius, ut declarauit Pius V. & nu. 4.*

A

CONSILIVM XI.

PEtrus contraxit matrimonium per procuratorem cum Maria, quę mortua eſt, prius quam eſſet conſummatũ, immo, & prius quam de facie fuiſſet cognita. Quæritur, an, & quod impedimentum ſit inter ipſum, & ſororẽ D. Mariæ iam mortuæ, nomine Ioannam, ortum, quo minus matrimonium contrahatur.

1 Reſpondeo primò, quod nullũ impedimentum conſanguinitatis, neq; affinitatis, neque cognationis ſpiritualis, neque legalis, quod impediat matrimonium, eſt inter illos, ut palam eſt: quia ſi eſſet vllum tale, maximè eſſet impedimentum affinitatis: quod tamen nõ eſt: quia non fuit habita copula carnalis cũ ſorore mortua, & ſine copula carnali nõ poteſt inueniri affinitas, per definitionem affinitatis, quam ponit gloſſa recepta in arbore affinitatis.

B

2 Secundò, quod impedimentũ, quo ipſi prohibentur contrahere matrimonium inter ſe, vocatur impedimentum publicæ honeſtatis, de qua eſt textus ſolemnis in cap. [ſponſam.] [c] cuius verba ſunt.] Sponſam alterius (maximè ſi eſt nubili ætati proxima) nullus conſanguineorũ aliquo modo ſibi põt in matrimonium copulare.] Ex quo colligũt omnes Doctores, contrahi publicæ honeſtatis impedimentum impediens, & dirimens matrimonium inter ſponſã, & omnes conſanguineos ſponſi: dummodò ſponſa ſit ſeptennis, cum cõtrahit ſponſalia, iuxta cap. [literas.] & cap. [acceſſit.] [d]

c de ſponſ.

C

Tertiò, quod id quod ſtatuunt prædicta iura de ſponſa, quæ contrahit ſponſalia de futuro, idem eſt ſeruandum fortiori ratione in ea, quę contrahit matrimonium, vt declarat Panormitanus receptus ab omnibus. [e]

d de deſponſa. impub.

D

e in d. c. ſponſam.

Quartò, quod idem quod ſtatuunt prædicta cap. de ſponſa quo ad conſanguineos ſponſi, cenſetur ſtatutum, & ſeruandum de ſponſo quo ad cõſanguineas ſpõſæ, vt ſatis expreſſit prædictus Panormitanus, receptus ab alijs bis, [f] proferendo illud verbum, [& cõtra.] [g] licet ſolum expreſſè exemplificet de affinitate.

f in d. c. ſponſam.

g nu. 2. & 3

Quintò,

Digitized by Google

D. MARTINI AZPILCVETAE

NAVARRI

I. V. D. CELEBERRIMI,

Sacri, Apoſtoliciq. Ord. Canon. Reg. S. Aug.

CONSILIORVM,

ſeu Reſponſorum,

IN QVINQVE LIBROS, IVXTA NVMERVM, & Titulos Decretalium, diſtributorum,

TOMVS ALTER.

NVNC SANE HAC NOSTRA EDITIONE *maiore ſtudio emendatus, cum auctario plurimorum non exiguo conſiliorum, vt priorem cum hac conferenti impreſſionem facilè patebit.*

VENETIIS, MDCXXI.

APVD IVNTAS.

Digitized by Google

Digitized by Google

CONSILIORVM SIVE RESPONSORVM D. MARTINI AZPILCVETÆ DOCTORIS NAVARRI,

LIBER QVARTVS.

De Sponſalibus,& Matrimonijs.

SVMMARIVM.

1 *Matrimonij ſacramenti materia eſt vtriuſque conſenſus, forma autẽ ſunt verba,vel ſigna, quibus ille hinc inde manifeſtatur.*

CONSILIVM PRIMVM.

QVæritur, conſenſus ſit materia matrimonij, an primus, an ſecundus?

Ad quæſtionẽ reſpondeo primò,me non ſatis intelligere quis conſenſus appelletur in quæſtione primus, & quis ſecundus volentium contrahere.

Secundò, quod ſi per primum cõſenſum intelligitur conſenſus primus conſentientis, & per ſecundum conſenſus poſterius conſentientis,perpenſa varietate de hac re opinionum, ego delegi eam, quam poſui in Manuali confeſſariorum, *ſcilicet,quod conſenſus vtriuſ A que eſt materia,& verba,vel ſigna, quibus ille idoneè exprimitur,forma.

ca. 22. nu. 20.

SVMMARIVM.

1 *Matrimonium fictè per procuratorem fictionis ignarum, cum vna, & deinde per ſe cum alia contrahens, bis cenſetur contraxiſſe, ſed coram Deo ſolũ ſecundum tenet.*

2 *Matrimonium qui cum duabus eodem tempore contraxit,pro remedio, antequam moleſtetur, accedat ad officium* B *ſanctæ Inquiſitionis.*

CONSILIVM II.

N. Dedit mandatum P. ad contrahẽdum matrimonium cum A. ſine intentione vlla contrahẽdi cum illa: P. recepto mandato ignarus huius intentionis mandantis,cum A,contraxit. Deinde idem N. contraxit matrimonium publicè,& conſummauit cũ alia. Quæritur quid agere debeat.

1 Reſpondeo primò,quòd D.conſulens cenſebitur in foro exteriori cõtraxiſſe bis matrimonium tam à iudice eccleſiaſtico,quã ſęculari. Secundò,quod

Digitized by Google

in foro exteriori iudicabitur contraxiſſe tantum cum ſecunda, & quod ei cohabitare debet. Tertiò, quod ad excuſandum, ſe à pœna, quam meretur in foro exteriori, oportet, vt ipſe accedat ad Illuſtriſſimorum Inquiſitorum Romanæ Vrbis officium, & præſentet vnam petitionem, quæ contineat vnam narrationem facti: & præter eam dicat ſe pænitere plurimum, quod vſus fuerit præfata ſimulatione, & quod confitetur eam planè coram prædictis Illuſtriſſimis, & ſupplicat eiſdem, vt ſua ſententia diffinitiua condemnent eum pœna, & pænitentia, quam meretur in foro interiori, & exteriori, vtentes miſericordia ſolita: attento, quod nondum eſt vocatus ad vllum iudicium, neque eccleſiaſticum, neque ſæculare: & quod venit ad Vrbem mille labores, & pericula paſſus: & quod ſponte ſua confitetur hoc peccatum, quod tamen non cõmiſit propter vllum errorem, quẽ circa ſacroſanctum ſacramentum matrimonii haberet, & quod ſe ſubdit eorũ ſummo iudicio, promptus ad ſuſcipiendam pœnam, & pænitentiam, quam lachrymabundus petit.

SVMMARIVM.

1 *Plebeius nobilem primogenitum, & diuitem ſe fingens, quo nobilis ſecum matrimonium contrahat, Deum, & familiam offendit, ſed tenet matrimonium.*

2 *Papa ex iuſta cauſa matrimonium nõ conſummatum diſſoluit, & nu. 4.*

Error perſonæ, & conditionis ſeruilis matrimonium annullat, ad quẽ multum accedit error vilitatis, nu. 3.

3 *Error perſonæ, vbi plebeius, nobilis, primogenitus, patri diuiti in primogenio ſucceſſurus falsò creditur, dici poſſe videtur, ad effectum, vt Papa matrimonium ratum diſſoluat, numero 4.*

CONSILIVM III.

A. Plebeius, ſe nobilem, primogenitum, & diuitem fingendo matrimonium cum nobili puella ex illuſtri familia orta nepte D. B. cõtraxit. Quæ-

E ritur an matrimonium teneat: & cum non ſit matrimonium conſummatum, an adſit iuſta cauſa, vt illud Papa diſſoluere valeat.

1 Ad propoſitam quæſtionem reſpondeo primò, præfatum A. ſi præmiſſa ſunt vera, grauiſſimè offendiſſe Deum optimum maximum, & Illuſtrem D. B. & familiam eius, tot falſitatibus, & dolis aſpirando, & machinando ad tã ſacrum ſacramentum, quòd ſanctiſſimè, & limpidiſſimè vti vnum de ſeptẽ ſacramentis à Dom. Ieſu Chriſto ſummo Deo noſtro inſtitutum iuxta canoF nem [a] ſumma reuerentia tractandum eſt.

Secundò, quòd etſi præfatus A. grauiſſimè peccauit vtendo falſitatibus & dolis præfatis, ad inducendum præfatũ Illuſtrem D. B. & eius neptem in multos errores, non tamen videtur induxiſſe penitus in errorem perſonæ, qui ſolus ipſo iure annihilat matrimoniũ,[b] vt nos poſt alios tradidimus in Manu. noſtro conf. [c] & conſequenter dicendũ videtur de rigore iuris matrimonium præfatum per verba de præſenti contractum ſeruata forma in id neceſſaria G per Concilium Tridentinum inducta in c. 1. [d] eſſe validum, & non ſeparabile regulariter.

2 Tertiò, quod Sanctiſſimus D. N. qui, vt dixit Anglicus poeta, relatus à gloſſa in proœmio Clement. propter ſuã admirabilem altitudinem, & potentiam, eſt quidam ſtupor mundi, [Nec Deus eſt, nec homo, quaſi neuter inter vtrumque,] poteſt iuſta de cauſa diſſoluere illud: quia nondum eſt conſummatum iuxta gloſſam celeberrimam, & receptam.[e]

Quartò, quod meo tenui iudicio in H caſu propoſito occurrit iuſta cauſa id faciendi. Tum ob multa falſa, & doloſa, quæ machinatus eſt præfatus A. tũ ob ſcandala magna, & etiam homicidia, q̃ probabiliter præſumuntur occurſura. Tum quod error non ſolum perſonæ, ſed etiam conditionis ſeruilis ipſo iure annihilat matrimonium, vt habetur in dicto c. 1 [f]

3 Et error vilitatis, & (vt ita dicam) plebeitatis, qua præſertim vir creditur valdè nobilis, cum ſit plebeius, multũ acce-

a 1. ſeſſio. 7. Conc. Trid.

b cap. 1. 29. q. 1.

c cap. 22. nu. 32.

d de refor. matr. ſeſſio. 24.

e in cap. ex publico. de conuer. coniug.

f 29. q. 2. & toto titu. de coniug. ſeruorum.

Digitized by Google

accedit ad errorem ſeruilis conditionis apud nobiliores, quorum de numero ſunt Illuſtres D.B.& eius neptis. Tum quod error, quo falsò creditur eſſe aliquis primogenitus in primogenium patris diuitis ſucceſſurus, cenſeri poteſt error perſonæ, annihilans matrimonium vt,& nos tradidimus vbi ſupra [a] poſt Calderinum,[b] & Hoſtiēſem [c] quos ſequitur Angelus.[d]

a num. 32.
b in ca. 2. de coniug. ſeruorum.
c in ſūma.
d in ſūma, verbo matrimonium. impedimento 4. 5. 3.

4 Tum denique, quod licet nulla p̄dictorum conſtituant omnino errorē ſufficien'ē perſonæ, qui matrimonium ipſo iure dirimat: omnia tamen coniuncta videntur profectò conſtituere errorem proximum errori præfato perſonę dirimenti, quæ conficiunt iuſtam cauſam, ob quā S. D. N. iuſtè, ac ſanctè poſſit illud dirimere, iuxta gloſſam præfatam celebertrimam,[e] præſertim conſiderando, quòd præfatus A. per ſe ore proprio finxit præfata falſa,& dolo malo perſuaſit ea præfato Illuſtriſſimo D. B. octogenario, & præfatæ nepti in cuius poteſtate manebat: quorum alter ob iuuenilem eius ætatem, & alter ob ſenilem facilè poterant decipi, & quod non ſolum quo ad vitam in terris pacificè agendā, ſed etiam quo ad vitam æternam conſequendam plurimum prodeſt præfato A. vt pręfatū matrimoniū dirimatur, ad gloriam Ieſu Chriſti, qui nos omnes ſaluet in æternum. Amen.

e c. ex publico. de cōuer. coniug.

SVMMARIVM.

1 Infideles ſponſi, qui ſe citra animū conſummandi matrimoniū cognouerunt, conuerſi matrimoniū cōtrahere debēt ſecundum formam Tri. Conc. & ſubijciuntur alijs canonum impedimentis.

CONSILIVM IV.

IAcobus,& Lætitia neophyti nup baptizati in proximo præterito Sabbatho Pentecoſtes, dum eſſent in Hebraiſmo, factis tantum ſponſalibus de futuro per inſtrumentum dotale patentiū, ſe ipſos per incontinentiā ſemel carnaliter cognouerunt, non animo, vt aiunt ipſi, tunc conſummandi matrimoniū: cum exiſtimarent nullum adhuc inter eos eſſe poſſe matrimonium: quia nō-

A dum ſecundum ritum Hæbreorum publicè,& legitimè contraxerant. Quibus ſic ſtantibus conuertunt ſe ad fidem.

Quæritur nūc, an inter eos fuerit legitimum matrimoniū, an poſt baptiſmum debeant in facie Eccleſiæ ſaltem in dubio contrahere.

1 Reſpondeo primò, ꝙ proculdubio præfati Iacobus, & Lætitia debent denuò cōtrahere matrimonium, vt ſint veri,& legitimi cōiuges, q a nullo iure naturali, diuino, nec humano p̄ōt eſſe inter aliquos verum matrimoniū, niſi cōtrahāt illud per verba de præſenti: ſicut

B enim ſufficit cōſenſus legitimus ſine copula ſubſequuta ad eſſentiā matrimonij, iux. c. [ſufficiat.][f] & leg. [nuptias][g] ita requiritur cōſenſus per verba de p̄ſenti, & non qualis, ſed liber, & legitimus,[h] Vnde Auguſtinus, relatus in cap. 1 [i] dixit duas eſſe fides circa matrimoniū, alteram pactionis, ſiue promiſſionis, alteram conſenſus, qua mutuò ſe recipiunt in coniuges,& ꝙ hæc requiritur ad cōſtituendum matrimonium, & illa nō ſufficit. Non obſtat cap. [ex parte.][k] quamuis habeat, quod per illa verba, [Ex hac hora te habebo in vxorem,] licet ſint de futuro, cōtrahitur verum matrimonium: quia licet formaliter ſint de futuro, virtualiter in continent cōſenſum de præſenti, vt in eo declarāt omnes doctores, qualia ſi fuiſſēt verba præfatorū Iacobi,& Lætitię, verum matrimonium eſſet inter eos contractum, nec oporteret denuò inter eos contrahere, per ea, quæ in alio caſu aliqua parte huic ſimili nuper reſpondi.

f 27. q. 2.
g ff. de reg. iur.
h c. cum lecū. de ſponſ.
i de ſponſa.
k de ſponſ.

C

Secundò reſpondeo, ꝙ præfati ſponſi tenētur contrahere matrimonium ſm formam ſacroſancti Concilij Tridentini, ita ꝙ ſunt faciendæ proclamationes,

D & ſi per eas inuenirentur cognati, vel affines intra quartū gradum, nō poſſent abſq; diſpēſatione verum matrimoniū contrahere, licet ante cōuerſionem, & baptiſmum potuiſſent: quia ſimul ac fuerunt Chriſtiani effecti cępit obligare illos ius canonicum, de quo in c. [nō debet.][l] & Conciliū Tridentinum argumen. cap. 1.[m] & cap. [gaudemus,][n] Salua, &c.

[Aduerte auctorem per hoc, quod hic requirit expreſſionem cōſenſus per

l de cōſang. & affin. & c. 1. de refor. ſeſſ. 24.
m de conſt.
n de diuor.

verba, non excludere expreſſionem cō E
ſenſus, ſi fiat per ſigna, vt ſupra conſi. 1. & infra conſi. 5. num. 12.

SVMMARIVM.

1 *Catholico cū hæretica matrimoniū non licet cōtrahere, contractū tamē tenet.*

2 *Matrimonium præſumptū, quod olim oriebatur ex copula poſt ſponſalia, non ceſſat, niſi vbi Conc. Trid. eſt receptum, & eius decretum ſeſſ. 24 de reform. matrim. cap. 1. fuit in parochialib. publicatum, & nu. 4.*

3 *Sponſalia clandeſtina ualida, licet non matrimonium poſt Concilium.*

5 *Sponſalia inualida aliter, quā ob defectū conſenſus, vt ſunt contracta à Catholico cū hæretica, cauſant quidem, vbi Concilium non eſt receptū, impedimentū publicæ honeſtatis, non tamē iuncta cum ſequenti copula inducunt matrimonium præſumptum, & n. 11.*

6 *Promiſſio de matrimonio cum hæretico contrahendo turpis, & ipſo iure nulla.*

7 *Sponſalia cū vna ex pluribus filiab. Petri ob incertitudinē perſonæ ſūt nulla.*
Sponſalia per ſuperuenientem hæreſim diſſoluuntur.

8 *Matrimonio contrahendo plus impedimentū præſens, quā futurum, obſtat.*

9 *Sponſalia cū duabus contrahere iurās, dicens, Iuro contrahere matrimonium cum vtraque veſtrum, alteram cognoſcens, matrimonium non cenſetur contrahere.*

10 *Sponſalia per copulam in matrimonium tranſire præſumuntur ne præſumatur peccatum fornicationis.*

10 *Hæreticam ſponſam cognoſcere vxorio affectu, per quem contrahitur matrimonium, grauius eſt peccatum, quā cum eadem fornicari.*

11 *Sponſalia per cauſam notoriè iuſtam diſſoluuntur ipſo iure.*

11 *Cognoſcentes ſe affectu maritali ſine præcedentibus ſponſalibus, ita demū contrahunt matrimonium, ſi aliquo ſigno externo ad inuicem animum cōtrahendi ſignificent.*

12 *Matrimoniū ad cōtrahendū requiritur, & ſufficit mutuus conſenſus de præſenti hincinde per ſignum exterius ſignificatus.*

CONSILIVM V.

QVæſtio hæc, vt noua, ita magna uſ: pro cuius reſolutione diuido caſum in duas partes. Prior ſit, an ſponſalia de futuro, Catholici contracta cum hæretica, conſecuta copula carnali, tranſeant in matrimonium? Poſterior, an in caſu propoſito, et ſi talia ſponſalia nō tranſirent per copulam in matrimonium, cēſendum ſit matrimonium contractum per copulam carnalē, & cohabitationem menſtruam enarratam.

F 1 Pro reſolutione prioris præſuppono primò, quod quamuis non liceat Chriſtiano Catholico contrahere matrimonium cū hæretica, ſi tamen contrahit, validum eſt, iuxta gloſſam memorabilem,[a] & omnes communiter.[b]

2 Secūdò præſuppono, quod in parochijs, in quibus Concilium Tridentinum eſt receptum, & publicatum, non haber locum cap. is qui fidem, de ſponſ. arg.[c] Concilij Tridentini, adeo quod nullū ſit in eis hodie poſt præfatum Concilium matrimonium præſumptum per copulam carnalem ſubſecutam, vt nos
G adnotauimus in Man. conf.[d] In tertis tamen, in quibus præfatum Concilium nondum eſt receptum, & minus in Eccleſijs parochialibus decretū dicti Cōcilij publicatum, iura antiqua videntur ſeruanda. Tum quia lex non recepta non ligat, vt eſt in cap. in iſtis.[e] gloſſa ſolemnis latè dilatata per Felynum.[f] Tum quia in prædicto Concilio,[g] expreſſè ſtatuitur non eſſe locum illi cap. niſi in parochijs, in quibus fuerit publicatum, & lapſi 30. dies.

3 Tertiò præſuppono, quod licet per præfatum Concilium[h] matrimonia aliter
H quam coram parocho, & duobus teſtib. cōtracta in terris vbi receptum eſt præfatum Concilium Tridentinum ſint ipſo iure nulla: ſponſalia tn̄ de futuro videntur valida, vt dicimus in Man. cōf.[i]

4 His præſuppoſitis, pro parte affirmatiua huius quæſtionis, ſcilicet, quod præfata ſponſalia tranſeant in matrimonium per copulam carnalem, facit primò, & quidem neruoſiſſimè d. c. [is qui.][k] quatenus hēt, ſpōſalia de futuro per copulā carnalē ſubſecutam facere matrimoniū

a c. nō oportet 28. qu. 1.
b in 4. lib. ſen. diſt. 29.
c cap. 1. de reform. matri ſeſſ. 24.
d ca. 25. nu. 144.
e §. leges. 4. diſt.
f in r. 1. de treu. & pa.
g c. 1. §. fin.
h cap. 1.
i capit. 22. nu. 3.
k de ſponſ.

faltem

ſaltem præſumptum,& quod illi nõ eſt derogatum per Concilium Trident. in parochijs,in quibus illud non eſt publicatum,vel non ſunt lapſi triginta dies à publicatione facta,& quod in caſu propoſito narratur Concilium præfatum non eſſe receptum in terris, in quibus caſus hic contigit, nec cap.eius [a] in parochijs publicatum.

a 1 de refor. matr. ſeſſio. 24.

5 Secundò facit, quod ſicut ſponſalia etiam quamlibet nulla ob aliã cauſam, quam ob defectum conſenſus, producunt impedimentum publicæ honeſtatis, [b] ita & in caſu noſtro ſecuta copula inducere videntur matrimonium.

b capit. 1. de ſponſ. lib. 6.

6 Pro parte aũt negante,nempè quod nõ tranſeant in matrimonium, facit primò;ꝙ omnis promiſſio turpis rei eſt ipſo iure nulla. [c] At promiſſio Catholici de contrahendo matrimoniũ cũ hæretica,eſt promiſſio rei turpis;cũ ſecundũ omnes peccatum ſit contrahere matrimonium cum hæretica, licet contractũ teneat,vt prædictum eſt, & conſequenter præfata ſponſalia, fuerunt nulla, & ita nullum vnq producere effectum,argum.ca.[non præſtat] [d] & illius poetæ. *Ex nihilo nihil,ĩ nihilũ nil poſſe reuerti.*

c c 1 in. malis promiſſis. 22.q.4. l. iuris gentium. § ſi ob maleficium, ff. de pac. l. generaliter. ff. de verb oblig.

d de reg. iur.

7 Secundò facit, ꝙ promittens contrahere cum vna filia Petri, qui habet multas filias, habẽs copulam cum vna, non videtur contrahere matrimoniũ: quia ſponſalia illa propter incertitudinem perſonæ ſunt nulla, ſecundum gl. notabilem Bernardi, [e] quam Præpoſit. efficaciter defendit.

e ca. ex litteris, il 2. de ſponſ.

8 Tertiò facit cap.[non ſolum,] [f] allegatum à Ioann. Andr. [g] quod ſecundum ipſum probat ſponſalia de futuro diſſolui per ſuperuenientem hæreſim. Nec obſtat, quod in caſu propoſito non ſuperuenit; quia plus obſtat circa matrimonia,& ſponſalia impedimentũ præſens,quam ſuperueniens,affinitas enim præſens reddit matrimonium nullum, non autem ſuperueniens, [h] cognatio ſſẽ ſpiritualis idem facit. [i]

f 28.q.1.
g in ſum. de ſponſ. nu 4.
h cap.1 e. diſcretio. em, de eo qui cogn. conſang. i ca.2. de cognat. ſpirit. c ad limina, 30.q.2.

9 Quartò, ꝙ qui iurauit contrahere ſponſalia cum duabus,dicens [Iuro cõtrahere matrimonium cum vtraq; veſtrum.] licet poſtea rem hẽat cum altera earũ, non cenſe ur cõtrahere matrimonium,eo qd illa ſponſalia erant nulla,ſecundum Ant. in ſum. [k] quem ſequitur Ioannes Brunus. [l] Ergo cum in caſu noſtro ſponſalia fuerint nulla ratione turpitudinis promiſſionis,conſequitur eadem ratione dicẽdum ea non ſufficere,vt per copulam carnalem ſecutam cẽſeatur matrimonium contractũ.

k tit. 8. titu. 6. de effect. ſponſ q.13.
l l. de ſponſ. c. 8. § poſt num. 5.

10 Quintò, ꝙ ratio potiſſima, quare ſponſus cognoſcẽs ſpõſam præſumitur id facere animo cõſummandi matrimonium eſt,ne in dubio pręſumatur peccare: quę ratio ceſſat in caſu propoſito:nã Chriſtianus promittens hæreticæ contrahere cum ipſa, non euitat peccatũ cognoſcẽdo illam vxorio affectu,imò magis peccat cognoſcendo illã tali affectu, B & cõtrahendo cum illa,quã cognoſcendo affectu fornicatio,quia cõmittit grãde ſacrilegium,ſecũdum omnes, [m] ergo non eſt cenſendus velle complere ſponſalia,ſeu conſummare matrimonium.

m in diſt. 39

11 Sextò, ꝙ ſponſalia quamuis iuſta, diſſoluũtur ipſo iure per cauſam notoriè iuſtam præſertim ſi ſunt clãdeſtina, vt reſoluit Sylueſter, [n] quem nos ſequimur in Man.cõſ. [o] At in propoſito caſu cauſa nõ ſolum diſſolutionis,ſed ẽt nullitatis ſpõſalium, eſt notoriè iuſta; quia notorium eſt nõ poſſe illa ſine peccato C ſacrilegij impleri, ergo cẽſenda ſũt diſſoluta,& nullius momenti.Per quę omnia hæc pars videtur probabilior.

n verbo ſponſal q.11.
o c.2 1. num. 18.

Nec obſtant oppoſita.Non primum, quia præfatum cap.[is qui fidem,] non procedit in ſponſalibus, quæ ſunt ipſo iure nulla per prædictas rationes.

Non obſtat ẽt ſecundum, quia ſponſaliorum varij ſunt effectus, vt tradit Ioã. Andr. [p] & effectus publicæ honeſtatis eſt diuerſus ab effectu tranſmutãdi ſpõſalia in matrimonium,de quo in d.c.[is qui,] & ita concedo,quò ſponſalia nulla producebãt effectum publicæ honeſtatis impedimenti ante Cõcilium Trident.ſed nego ꝙ producerent effectum tranſmutandi illa in matrimonium.Tũ quia à diuerſis nõ fit illatio. Tũ quia in hoc caſu non eſt eadem ratio. Tum quia cap.[illud,] [q] eſt exorbitans à regula illa ſupradicti cap.[non præſtat impedimentum,] [r] imò & ab illa iuris naturalis [Ex nihilo nihil.] Et ideo tãquam exorbitanti Concilium Tridentinum, [s] derogauit.Tum quia nuſquam repertu expreſſum, ſponſalia ipſo iure nul-

p in ſum. de ſponſ. à n.12.
q l. Patinianus. ff. de mino c. ad audientiam, de decim.
r 1. de ſponſ. 6 lib.
s ca.3. de reformatr.

la, producere effectum matrimonij per E copulam ſubſecutam.

Ad Posteriorem reſpondeo illā pendere à quæſtione illa patū tractata, an cognoſcentes ſe carnaliter vxorio affectu, nullis præcedentibus verbis matrimonium, vel ſponſalia efficientibus, cenſeantur contrahere matrimoniū? Et quo ad forum quidem exterius rñdendū eſt, quod nō, ſi non conſtaret de tali vxorio affectu per cōfeſſionē vtriuſq; : quo ad forum aūt conſcientiæ dubitari pōt, quia gl.[a] recepta ait, quod ad cōtrahendum matrimoniū verba requirunť in valentibus loqui, per t. l. ad ca. [ua,][b] F & hi de quibus loquimur valebāt loq.

a. d. c. tua.

b. de ſponſ.

In contrariam partem facit, quod ſm receptiorem ſententiam ſufficit, quod interueniant nutus, vel alia ſigna exteriora, vel ſenſibilia ſufficientia ad exprimendū cōſenſum vxoriū, vt reſoluitur in d. c. [tuæ,] & ca [cū apud,][c] à noſtris, & a Theologis,[d] ita quod ſm omnes licet non ſufficiat ſolus conſenſus, nec ſola verba illum exprimēt ia ſine illo; ſufficit tñ, & requiritur, quod interueniat conſenſus, quo vir de pñti velit accipere fœminam, & quod verbis, vel alio ſigno exteriori eis æquipollēti ab vtra- G que parte alteri ſignificetur: ꝙ clarè colligitur ex capit. [licet,][e] ibi, [vel mutuo conſenſu.] Et quia id pendet ex facto, ideo non dilato latius. Salua, &c.

c. eod. tit.

d. in 4. d. 27.

e. de ſponſa. duorum.

S V M M A R I V M.

1 *Matrimonium conſenſum vtriuſque partis requirit.*

2 *Conſenſus defectus ex proteſtatione colligitur, & aliis coniecturis.*

3 *Teſtis vnius dicto fides non eſt adhibenda; nec deponenti ex interuallo cōtra id, quod prius in iudicio etiam ſum* H *mario depoſuit, creditur, & nu. 4.*

CONSILIVM VI.

DIſtuli dicere id quod ſentiebā ſuper hoc dubio, donec afferretur mihi D. Tiberij informatio, ne qui cauſam cōmendaui dominationi veſtræ reuerendiſſimæ, magis affectu, quā ratione duci viderer. Nūc ea viſa, & perpēſa confeſſione Ioannis de Caiatayud, & teſtium dictis, proculdubio vr̃ dubium reſoluendum negatiuè. Primò quidem ob ea, q̃ ipſe D. Tiberius eruditè adduxit. Deinde, quod matrimoniū ſine conſenſu vtriuſq; partis cōſiſtere nequit, vt eſt tex. in c. [ſi inter.][f] ibi, [mutuo conſenſu,] & ibi, [vtroque dicente,] qualis hic non fuit, quia defuit conſenſus alterius partis, & actus agentium non operantur vltra intentionem eorum.[g]

f. de ſponſ.

g. l. non omnis, ff. de rebus cred. ca. ſi de proba.

2 Quod autem omnes nō habuerint intentionem contrahendi, neq; conſentiendi, ſed decipiendi prædictā Mariā abnuentem, iudicandum eſt ex multis coniecturis: nempè, quod cū contraheret, expreſſit ſe nolle contrahere ſecūdū legem Romanā, & ꝙ ipſemet id teſtatus fuit, tam cum interrogaretur, q̃ cū ad aram S. Antonij ſolēniter iudice deferente iuramentū iurauit, & quod Bartholomæus, & Francus teſtes principales teſtantur ſe fuiſſe rogatos ab eo promiſſo precio, vt eſſent fictionis, & deceptionis illius iniquæ mediatores, & qđ ad contrahendum ſiniſtram manū contra morem omnium obtulit: & quod id per ſe eſt veriſimile, eo ꝙ prædicta Maria erat pauper, ipſe autē Ioannes filius patris diuitis: & qđ prudentiſſimus Vicarius generalis maxima inquiſitione pmiſſa ita iudicauit, cū adhuc factū eſſet recens; & quod tam ille, quā illa iudicatis ſaltem facto paruerunt, ille quidem contrahendo cū alia, illa vero cum alio, & quod 30. circiter annis ſine vllo conſcientiæ ſcrupulo manſerunt ſic cōiugati, & quod firmiter creditur, quod nunquā ea de re vlla quæſtio mota fuiſſet, niſi amor inordinatus habendi partis aduerſæ fuiſſet cauſa eam mouendi.

3 Secundò, ꝙ non ſatis vr̃ probari, ꝙ ter fuerunt dicta verba cōtractoria matrimonii, quia ſola vna teſtis tredecim annorum dicit illud, & duo teſtes principales ſolū deponunt de vna ſola vice, q̃ illa dicit eſſe tertiam, & omnes conteſtantur, quod illa vice tenuit Ioannes ſe velle contrahere, ſecundum legem Romanā, & ita cū non videatur ſatis probari, quod ter fuerunt dicta illa verba, & probatur ſufficienter, quod illa vice, qua fuerūt dicta, interuenit renutio, ſiue noluntas Ioannis contrahendi ſecundum legem Romanā, neceſſariò videť

iudi-

Digitized by Google

iudicandum non fuiſſe contractū vllū matrimonium inter illos ob adiectionē declarationis voluntatis cōtrahendi,& conſequēter matrimoniū inter eos contractum defectu conſenſus,& intentionis alterius partis, fuiſſe omninò nullū.

Tertiò, quod etiam ſi eſſet probatū, quod ter fuit contractū matrimonium, vt dicit prædicta teſtis; quia tamen illæ tres vices fuerunt continuæ, declaratio voluntatis contrahendi ſecundū legem Romanam adiecta tertiæ, cogit præſumere, ꝙ ea voluntas fuit etiam in duabus vicibus præcedentibus, per ea multa, quæ prędictus D. Tiberius adducit: addito præſertim, ꝙ ideo videtur non declaraſſe in duabus prioribus vicibus illam voluntatem, quia de lege Romana nulla fuit in illis facta mentio à deſponſante illos,& in tertia ſic.

4 Quartò, quod depoſitio ſecūda Ioānis nil videtur obſtare. Tum quia antea in prima depoſitione depoſuit contrarium: & deponenti cōtrariū eius, quod antea depoſuerat ex interuallo non creditur, iuxta gloſſam receptam, [a] quam Pan. Felyn.& alij approbant tam per illum textum, quàm per c. [ſicut,] [b] & ca. [per tuas,] [c] etiamſi prima depoſitio fuiſſet facta in iudicio ſummario, & ſecunda in plenario, iuxta gloſſam ſingularem recep. ibi per Panormitanum, Felynum,& alios, [d] & ante illos dixit Innocentius receptus ab omnibus. [e] Tum quia poſt illam ſecundam depoſitionē ſolemnius idem quod in prima ad altare D. Antonij depoſuit.

a in ca. cum in tua de teſtibus.
b eod. tit.
c de probat.
d in c. veniens. 2. verbo vtraq. pars, de teſtib.
e in c. præterea. verb. incontinenti. de teſtib. cogend.

SVMMARIVM.

1 *Spōſalia nō cōtrahit, q iureiurādo mulieri, vt illa potiatur, dixit, Promitto tibi me aliā nō ducturū, niſi te; ſed videtur, ꝙ ſic deceptam teneatur ducere iudexque fori externi eum coget.*

CONSILIVM VII.

Sempronius cum iuramento mulieri viduæ hæc protulit verba, [Promitto tibi me nō aliam ducturum vxorem niſi te, neque aliam mulierem ingreſſuram in domum meā, niſi te ipſam,] ita autem Sempronius mulierem eſt allo-

A cutus, vt illam ad ſecum concumbendū induceret, vt induxit.

An Sempronius teneatur dictā mulierē ducere in vxorē? & ſuppoſita obligatione, an ab ipſa liber eſſe poſſit, ſi vel mulier ſe monialem faceret, vel ipſe Sēpronius ſacris ordinibus initiaretur?

1 Reſpondeo primò, quæſtionē hanc eſſe magnā, & quod veriorē puto opinionē Hadriani, [f] quod per præfata verba non fuerunt contracta ſponſalia inter præfatos, ſaltem quoad forum conſcientiæ tātum: & quod licet de rigore

B iuris non fuerint contracta ſponſalia, videtur tamen interueniſſe deceptio, qua Sempronius decepit præfatam viduā, argumento l. [vnicæ,] [g] & diffamatio, propter quas videtur teneri ad contrahendum matrimonium cum ea.

Secundò, quod ſi Sēpronius fateatur præfata corā iudice in foro exteriori, cōdemnabit eum ad contrahēdum matrimonium cum ea, per opinionem Pan. [h] niſi ea fuerit cōtenta remittere illi obligationem illam, iuxta c. præterea [i]

Aduerte hoc rūſum nō eſſe integrū. Deeſt enim initium ad vltimū dubium.

f in 4. libro ſent. q. 12. de ſponſ.
g §. fin. C. de rapt. virg.
h in capite ex parte, de ſponſ.
i de ſponſ.

C

SVMMARIVM.

1 *Spōſalia per parētes, ſponſis præſentib. vel ratificantibus, contracta, tenent, & ſponſos obligant, nu. 2. aliàs non, nu. 2.*

2. *Parochus non interſit matrimonio contrahendo, ſciens horum alterū cū alia tertia perſona ſponſalia de futuro contraxiſſe.*

3 *Pœna ad matrimonium contrahendū nemo obligari poteſt.*

D

3 *Sponſalia etiam iurata, mutuo conſenſu, etiam tacito diſſoluuntur.*

CONSILIVM VIII.

Parentes ſponſalia inter A. filium, & B. filiam contraxerunt, & ex parte B. fuerunt iurata, pacto appoſito, vt is, per quem fieret, quo minus matrimoniū inter eos contraheretur, alteri pœnæ nomine 300. ſolueret. Nunc A. ſponſus matrimonium cum B. ſpōſa, niſi aucta dote conuenta, contrahere negligit: B. autem ad augendam dotem non teneri, nec velle, reſpondet.

Dubi-

Dubitatur primò, an teneatur ad matrimonium contrahendum.

Secūdò, an præfata pęna peti poſſit.

Tertiò, an obligationem contrahēdi ſibi mutuo conſenſu remittere poſſint.

1 Ad has quæſtiones reſponſurus dico primò, quod ſi præfati ſpōſi non fuerunt præſentes, quando parentes contraxerunt pro ſponſalia, neque poſteaquam ſcierunt ea eſſe inter ipſos p ſuos parentes contracta, ratificauerunt ea; omnes quæſtiones manent ſolutæ: quoniam illa nihil valuerunt, & nullum effectum produxerunt.[a]

2 Secundò dico ad primam quæſtionem, quod ſi præfati ſponſi fuerunt præſentes prædictis ſponſalibus, cū contrahe rentur, vel ea poſtea ratificauerunt, tenentur contrahere matrimonium, etiamſi illa nō iuraſſent cōtrahere; quia ſponſalia valuerunt; & magis illa, quā ille, cum illa iuraſſet cōtrahere, & nō ille; quia duo vincula ſunt fortiora vno,[b] & conſequenter ei volenti contrahere, cum alio, poterit opponi vinculum ſpōſalium cum altero ab ea contractorum, & iuratorum, argumēto c. [ex literis,] & c. [iurauit,] cum eis adnotatis,[c] adiūcto d. §. [porrò] Et parochus, cui hoc impedimentum denunciabitur, non audebit intereſſe matrimonio eorum cōtrahendo, donec Epiſcopus declaret eſſe diſſoluta ſponſalia inter illos per reſpuitionem præfati ſponſi, quod nō declarabit Epiſcopus, niſi audito illo.

3 Ad ſecundam reſpondetur, quod non poterit peti pęna illa, quia nemo poteſt obligari per pœnam ad contrahendum matrimonium.[d]

Ad tertiam reſpondetur, certum eſſe quod ſponſalia etiam iurata poſſunt ſolui de conſenſu amborum ſponſorum,[e] & quod ſi ſponſus verè noluit cōtrahere cum ſponſa ſine auctario dotis, neq; ipſa cum illo, dādo auctarium, videntur ſibi mutuo remiſiſſe fidē, & promiſſionem datam, & etiam iuramētum vt ac ceſſorium earum: & quod nō indigebit abſolutione vlla, ſi res ita ſe habet. Cauendū autem: an res ita ſe habeat, quia non videntur omninò conuenire in ſeſe mutuo abſoluendo. Quamuis de rigore iuris per quandam cōſequentiam ſatis præſumetur ſpōſus, voluiſſe diſcedere à ſponſalibus, ſi ſatis probetur eum noluiſſe contrahere, & implere ſponſalia in forma conuenta ſine auctario nouo dotis, & quod illa noluit dare auctarium, & per conſequentiam voluit etiā diſcedere ab illis.

a ca 1. §. porrò. de deſponſat. impub. lib. 6.

b cap. 1. de treug. & pace.

c de ſponſ.

d c. gemma. de ſponſ.

e c præterea. de ſponſ.

SVMMARIVM.

1 *Sponſalia de futuro diſſoluuntur ſi ſuperueniat aliquid, quo tūc exiſtēte veriſimiliter non fuiſſent contracta.*

2 *Pœnitentiaria ſuper occultis tantum in foro conſcientiæ diſpenſat.*

CONSILIVM IX.

Franciſca contraxit ſponſalia de futuro cum Franciſco: deinde Franciſcus propter crimina fuit bānitus. Quæritur, an Franciſca indigeat diſpenſatione Pœnitentiariæ, vt poſſit legitimè alij nubere.

1 Reſpōdeo, præfatam D. Franciſcam conſulentem nō egere diſpenſatione ſacræ Pœnitentiariæ. Tum quia ſpōſalia de futuro diſſoluuntur, quādo ſuperuenit aliquid, quod ſi à principio interueniſſet, veriſimiliter non fuiſſent contracta, per cap. [quemadmodum,][f] adiuncta gloſſa, & ei adnotatis: & ſic delicta, & crimina, quæ poſt illa cōtracta ſuperuenerunt præfato D. Franciſco, ſi interueniſſent tēpore quo ea fuerunt contracta, non contraxiſſet ea cum illo.

2 Tum quia ſi præfata ſpōſalia tranſiſſent in matrimonium per aliquē nōdū legitimum, non potuiſſet ſacra Pœnitētiaria diſpenſare, & ita nihil profuiſſet eius diſpenſatio, & ſic nō eguiſſet præfata D. conſulens tali diſpenſatione inutili. Tū quia diſpenſatio ſacræ Pœnitētiariæ non prodeſt, niſi quo ad occulta, & quoad forum conſcientiæ tantū: & præfata D. conſulens, vel non indiget illa, vel indiget etiam quoad forū exterius, quia videntur fuiſſe publicè contracta.

f de iureiur.

SVMMARIVM.

1 *Matrimonium bona fide contra ius humanum contrahentes, & longo tempore continuantes, in ſua bona fide ſunt relinquendi.*

CON-

CONSILIVM X.

COnuenerunt parentes A. maſculi, & B. fœminæ filiorum ſuorum in domo vnius eorum, vt contraherẽt matrimonium, vel ſponſalia poſt Concil. ũ Tridentinum, ſed neſcitur quæ verba protulerunt, præter quam quod ſympoſium fecerunt, & præfati A. & B. manibus ſe tetigerunt: & poſtea mortuo A. ſine copula carnali, ad cõſilium Rectoris contraxit B. cum patre A. mortui bona fide, in qua manſerunt decem annos, & nunc manent ſuſcepta prole. Quæritur quid faciendum.

1 Reſpondeo primò, multa poſſe adduci circa hãc quæſtionẽ pro eius vtraque parte ab eo, cui vacaret id facere.

Secundo, ꝙ omiſſa vlteriori perſcrutatione, vſ conſulendum præfato D. Rectori, vt nihil ſuper hac re moneat præfatos, qui contraxerunt, ſed relinquat eos gaudere ſuo matrimonio bona fide contracto, & continuato: atteto quod impedimentum præfatum eſt iuris humani tantum, & quod neſcitur an fuerit ortum, quia neſcitur qualia verba fuerunt prolata, & p conſequentiã non pôt probari fuiſſe ortũ impedimentum in foro exteriori: & ſcitur ꝙ non interuenit copula carnalis, & ꝙ qñ impedimentũ eſt ſolius iuris humani tantum, & matrimonium eſt contractum bona fide, & continuatum tanto tpe eadem bona fide, relinquendi ſunt contrahẽtes in illa ſua bona fide permanere, vt eſt casus in c. [quia circa,] [a] ſm intellectũ veriorem Goffredi, quẽ citat ibi Hoſt. quemque nos irrefragabiliter defendimus in cap [ſi quis autem.] [b]

a de cõſang.

b de pœn. d. 7 à nu. 68. vſque ad n. 75.

SVMMARIVM.

1 *Affinitatis impedimentum ſine copula carnali non oritur.*

2 *Publicæ honeſtatis impedimentum oritur ex ſponſalibus, & matrimonio nõ conſummato.*

3 *Publicæ honeſtatis impedimẽtũ reſtringitur per concilium Tridentinum, & hoc ſolum quo ad illud quod oritur ex ſponſalibus de futuro: quod autem oritur ex matrimonio rato durat, vt prius, ut declarauit Pius V. & nu. 4.*

A CONSILIVM XI.

PEtrus contraxit matrimonium per procuratorem cum Maria, quę mortua eſt, prius quam eſſet conſummatũ, immo, & prius quam de facie fuiſſet cognita. Quæritur, an, & quod impedimentum ſit inter ipſum, & ſororẽ D. Mariæ iam mortuæ, nomine Ioannam, ortum, quo minus matrimonium contrahatur.

1 Reſpondeo primò, quod nullũ impedimentum conſanguinitatis, neq; affinitatis, neque cognationis ſpiritualis, neque legalis, quod impediat matrimonium, eſt inter illos, ut palam eſt: quia ſi eſſet vllum tale, maximè eſſet impedimentum affinitatis: quod tamen nõ eſt: quia non fuit habita copula carnalis cũ ſorore mortua, & ſine copula carnali nõ poteſt inueniri affinitas, per definitionem affinitatis, quam ponit gloſſa recepta in arbore affinitatis.

2 Secundò, quod impedimentũ, quo ipſi prohibentur contrahere matrimonium inter ſe, vocatur impedimentum publicæ honeſtatis, de qua eſt textus ſolemnis in cap. [ſponſam.] [c] cuius verba ſunt.] Sponſam alterius (maximè ſi eſt nubili ætati proxima) nullus conſanguineorũ aliquo modo ſibi pôt in matrimonium copulare.] Ex quo colligũt omnes Doctores, contrahi publicæ honeſtatis impedimentum impediens, & dirimens matrimonium inter ſponſã, & omnes conſanguineos ſponſi; dummodò ſponſa ſit ſeptennis, cum cõtrahit ſponſalia, iuxta cap. [litteras.] & cap. [acceſſit.] [d]

c de ſponſ.

d de deſponſa. impub.

Tertiò, quod id quod ſtatuunt prædicta iura de ſponſa, quæ contrahit ſponſalia de futuro, idem eſt ſeruandum fortiori ratione in ea, quę contrahit matrimonium, vt declarat Panormitanus receptus ab omnibus. [e]

e in d. c. ſponſam.

Quartò, quod idem quod ſtatuunt prædicta cap. de ſponſa quo ad conſanguineos ſponſi, cenſetur ſtatutum, & ſeruandum de ſponſo quo ad cõſanguineas ſpõſæ, vt ſatis expreſſit prædictus Panormitanus, receptus ab alijs bis, [f] proferendo illud verbum, [& cõtra.] [g] licet ſolum expreſsè exemplificet de affinitate.

f in d. c. ſponſam.

g nu. 2. & 3.

Quintò,

a in ſeſſ. 24. tit. de refor. matr. c. 3.
3 Quintò, quòd Conc. Trid.[a] reſtrinxit hoc impedimentum publicæ honeſtatis, & ſtatuit duo. Alterũ, quod poſt illud non naſceretur ex ſponſalibus, q̃ ipſo iure forẽt nulla, per quod corrigit c. I.[b] Alterum, ꝙ etiam natum ex ſponſalibus validis nõ impediret, niſi in primo gradu conſanguinitatis, ideſt ſponſa contrahere poſſet cum cõſanguineo ſpõſi, qui vlteriori gradu, quam primo eſſet conſanguineus prioris ſponſi, & è contrario ſponſus poſſet contrahere cũ conſanguinea ſponſæ, quæ illi eſſet con ſanguinea vltra primum gradum, non autem cũ ea, quæ in primo gradu eſſet conſanguinea, per quod corrigit præfatum c. [ſponſam,] & alia ſimilia, quibus antea prohibebatur matrimonium inter ſponſam, & omnes conſanguineos ſponſi vſq; ad quartũ gradum, & è cõtrario inter ſponſum, & oẽs conſanguineas ſponſæ vſq; ad quartum gradum.

b de ſponſ. lib. 6.

4 Sextò, quod fel. recor. Pius V. declarauit in extrauagante, quæ incipit, [ad Romanum Pontificẽ,] &c. quod correctio, qua Conc. Trid. correxit prçfatũ c. [ſponſam] cum ei ſimilibus, non ſe extendit ad impedimentum publicæ honeſtatis, ꝙ diximus ſupra naſci ex matrimonio p verba de præſenti cõtracto etiã non conſummato, licet aliqui vocent illud ſponſalia, ſed non ſunt propriè talia, imò ſunt verum matrimoniũ ratum, licet non conſummatum, vt tradit Panorm.[c] communiter receptus, & multum dilatatus ibidem à Felyno,[d] ita quod extrauagans prædicta intẽdit in ſumma, quod ſolum impedimentũ publicæ honeſtatis natum ex ſponſalibus propriè dictis, quibus nõ contrahitur matrimonium, ſed ſolum ſpondetur & promittitur, vt habet l. 1. & 2.[e] quod impedit, & dirimit matrimonium, reſtringatur ad primum gradum.

c in rubr. de ſponſal.
d num. 1. & ſeq.
e ff. de ſpõſ.

Septimò, quod præfata Ioanna erat conſanguinea prædictæ Mariæ ſororis ſuæ in primo gradu; quia fratres, & ſorores ſunt cõſanguinei in primo gradu ſm ius canonicum, vt habetur in arbore conſanguinitatis, & eius gloſſa recepta, & conſequẽter prædictus P. nõ poteſt contrahere cum prædicta Ioanna propter impedimentum publicæ honeſtatis, quod eſt inter ipſum, & conſanguineas primi gradus prædictę Mariæ mortuæ, qualis eſt prædicta Ioana, qđ cum ſit natum ex matrimonio de prçſenti, impediret, & dirimeret, etiam qđ eſſet in vlterioribus gradibus.

E F G H

SVMMARIVM.

1 *Intellectus regula c. non firmatur, de reg. iur. lib. 6. nu. 4.*
2 *Matrimonium vi contractum per ſpõtaneam cohabitationem ſine nouo conſenſu videtur contrahi, ſed contrariũ verius, num. 3.*
2 *Matrimonium ignoranter cum coniugato contrahens, vxore mortua non ſeparetur, ſi decepta de nouo contrahere velit, & nu. 3.*
3 *Matrimonium ſolo conſenſu contrahitur, ſi ſit legitimus.*
3 *Matrimonium ſublato impedimento nouum conſenſum requirit, tunc incipit valere.*
4 *Votũ ante pubertatẽ emiſſum non cenſetur ratificatum, ex eo quod pubes factus propoſuit adimplere, ſed requiritur, vt ratificet ſciens illud irritabile.*

CONSILIVM XII.

AN habita diſpenſatione ſuper impedimento matrimonij iam contracti, quod altera pars ignorabat, ſit neceſſarius nouus conſenſus amborum, etiam partis ignorantis?

1 Et quidẽ pro parte negãte facit primo, quod reg. illa c. [non firmatur.][f] & illa, [quod initio.][g] quæ habet, id quod nullũ eſt ab initio, tractu tpis non conualeſcere facit, cũ tractu temporis ſuperuenit id, ob cuius defectum actus non valuit, vel ablatum eſt id, quod impediebat actus valorẽ: vt alienatio, q̃ facta eſt ſine aſſenſu Capituli, eſt nulla, poſtea illo cõſentiẽte ratificatur.[h] & matrimoniũ, ꝙ nõ valet inter ancillã & liberũ hominẽ ignorantem eam eſſe ancillam, ſit validum, ſi reſciuerit eã eſſe ancillã, & maritali affectu tractauerit eã.[i]

f de reg. iu. lib. 6.
g ff. eodem.
h c. 2. de his quæ fiunt à præla.

2 Secundò, videtur ad hoc caſus in c. [ad id.][k] quatenus habet, eã, quæ metu cõtraxit, fieri vxorẽ eius, cũ quo contraxit, ſi cohabitauerit ibi ſine alio nouo cõſenſu, & ibi gl. allegat ſimiles,[l] & ita ibi

i c. propoſuit de coniu. ſeruor.
k de ſpõſa.
l in c. p. 1 de eo qui dux.

Vide-

videtur caſus adiũcta gl. pro hac parte.

a de eo qui duxit ĩ matrim. quam poll. per adult.

Tertiò videtur caſus in d.c.1.[a] quatenus habet, eam, quæ cõtraxit matrimoniũ cũ aliquo neſciẽs eũ habere vxorẽ, nõ eſſe ſeparãdã mortua prima vxore: et nihil meminit de hmõi nouo cõſẽſu.

b prædicti cap. 1.
c in 4. diſt. 35.
d q. 1.
e cap. ſufficiat. 27 q. 2. & cap. cum apud. de ſponſal.
f ca. cum locum eo. tit.
g ca. gaudemus de diuortijs.

3 Sed contrarium eſt tenẽdum cum gl.[b] cui concordat S.Tho. cum alijs omnibus,[c] præſertim Scoto,[d] vbi prædictæ gloſſæ tenoris bonam partẽ refert. Primò quidem, quod licet matrimoniũ ſolo conſenſu contrahatur,[e] illud tamen debet eſſe legitimum,[f] qualis non eſt conſenſus ſolutæ cum coniugato, qui non poteſt habere duas vxores.[g]

Secundò, quod matrimoniũ contractum ab inſ.ia impedimenti, cũ eo, qui vxorem habebat viuẽtem, eſt ipſo iure nullum ſecũdum oẽs, & patet in d.c.1. quatenus probat à cõtrario ſenſu eſſe faciendum diuortium, etiã quoad vinculum coniugale ad petitionẽ vxoris, quę ignorans nupſit marito alij coniugato, etiam quod petat diuortium poſt mortẽ primæ illius coniugis: & cũ primus conſenſus nõ fuerit matrimonialis, nullatenus (vt verbis Scoti vbi ſupra vtar) põt eſſe licitus virtute illius: & ideo ad hoc, ꝙ ſint cõiuges requiritur cõſẽſus.

4 Tertiò, ꝙ vt votum ſimplex factũ ante pubertatem cenſeatur ratificatum ſic, vt à parentib. irritari nequeat, non ſufficit, quod poſt pubertatem intendat illud implere pubes factus credẽs illud à principio valuiſſe, ſed oportet, vt ſciẽs illud à principio fuiſſe irritabile ratificet, vt pulchrè determinat Caiet.[h]

h 2.2.q. vlt. art. 5.
i de eo qui duxit in matrim. quam poll.

Quartò, videtur caſus expreſſus ĩ c. [veniens.][i] in illis verbis: [potuit de nouo conſentire.] vbi gloſſa addit, qđ matrimonium, vt ex nunc, ideſt ex tempore conſenſus noui, & non ex tẽpore cõtractus, ſed nec ex tempore noui cõſenſus, ſi mulier non conſen i et: & ita determinauimus in Manu.confeſſ.[k]

k ca. 22. nu. 86.

Non obſtant contraria; nõ primum; quia illud intelligitur de actu, qui non eſt ipſo iure nullus, vel cum ſuperuenit omne illud, quod requiritur ad actus valorem, & conſequenter conſenſus nouus, ſi is fuiſſet neceſſarius.

Ad ſecundum, quod qui, vel quę per metum cõtraxit, ſcit, vel ſcire debet matrimonium non valere: & ita ſi ceſſante A metu cohabitat, ſpontè videtur conſentire de nouo, & ita nouè cõtrahere matrimonium.

Ad tertiũ rñdetur, ꝙ illud c.1. quatenus habet non eſſe ſeparandã vxorẽ inſciè contrahẽtẽ, dẽt intelligi, ſi vult denuò conſentire, vt glo. ibi ſatis explicat.

SVMMARIVM.

1 *Impedimẽtũ matrimonij probabiliter ignorãs, nõ eſt monẽdus quoad effectũ vitãdi peccatũ, à quo excuſat ignorantia: ſed ſic quoad effectum, vt ſublato* B *ĩpedimẽto, validè denuò cõtrahi poſſit.*

CONSILIVM XIII.

AN coniux ignorans impedimentũ matrimonii dirimẽs debeat certa fieri de illo, etiã ſi ſit occultum, ad hoc, vt denuò in matrimonio conſentiat?

1 Reſpõdeo primò, nõ eſſe neceſſariũ ad excuſandum eum, vel eã ignorãtem à peccato, ſi probabilis erat ignorantia, quia illa excuſat à peccato, vt eſt ĩ c.2.[l] ca. [ignorantia.][m] cum eis adnotatis, & C tradit S.Th. receptus communiter.[n] Secundò, quod ad hoc, vt matrimoniũ incipiat valere, oportet, vt ignoranti coniugi innoteſcat impedimentum, & habita iuſta diſpenſatione cõſentiat nouè, vt dictũ eſt in Man.cõfeſ.[o] vbi additur, ꝙ coniugi ignorãti debet notificari prçſatũ impedimentũ, & fieri libertas ad cõſentiendum, vel renuendũ conſentire; & qđ ſatis videtur id notificari, & dari libertas faciendo, quod ibi apponitur.

l de conſtit.
m de regul. iur. lib. 6.
n 1.2.q.6. artic. 3.
o cap. 22. nu. 47.

D *SVMMARIVM.*

1 *Matrimonium in gradu prohibito cõtrahentes, obtenta diſpenſatione, de nouo conſentire neceſſe habent, & nu. 5. per totum.*

2 *Diſpẽſandi mãdata ſup matrimonio cõtracto hãc olim ex ſtylo cõtinebant clauſulã, vt in contracto matrimonio remanere poſſent: hodie additur, de nouo præſtito conſenſu, & nu. 6. & 15.*

3 *Impedimẽta, excepto primo gradu aſcendẽtium ſunt de iure poſitiuo: quæ Papa auferre poteſt, nu. 9. cum ſeq.*

4 *Papa diſpẽſare põt per legẽ ſpecialẽ, et tollere impedimenta quo ad aliquos, ita vt in illis locum non habeant.*

Ma-

5 *Matrimoniũ ſacramentũ eſt; & Papa, quod non eſt ſacramentum, nõ adhibitis neceſſarijs ad ſacramentum, efficere non valet.*

6 *Diſpenſatio reualidat collationes beneficiorum, & contractus à principio nullos, non tamen matrimonium abſque nouo conſenſu, & nu. 14.*

7 *Diſpenſatio ſuperueniẽs matrimoniũ contractum ſub conditione, ſi Papa diſpenſauerit, ſola non reualidat.*

8 *Graduum Leuitici prohibitio non moralis, ſed iudicialis.*

9 *Papa inter fratrem, & relictam fratris ob grauem cauſam diſpenſat.*

10 *Gradus primus aſcẽdẽtiũ, & trãſuerſaliũ pertinet ad naturalẽ honeſtatẽ.*

11 *Papa poteſt auferre impedimẽta, ita vt ſubſequens conſenſus ſit legitimus, ſed non vt conſenſus illegitimus ſufficiat ad matrimonium.*

13 *Cõſenſus olim pſtitus cẽſetur durare; unde ſi alter cõ ẽtiat, efficitur cõſẽſus.*

15 *Matrimoniũ præcedentib. denunciationibus contractum, habita diſpenſatione ſuper defectu occulto, denuò ſine parocho, & teſtibus contrahitur.*

CONSILIVM XIX.

AD interrogata reſpondeo, q in ſignatura ſacræ Pœnitentiariæ propoſitæ fuerunt variæ ſupplicationes, in quibus petebatur diſpenſatio pro coniugibus, qui matrimoniũ contraxerũt, & poſtea detecto aliquo impedimento, præſertim affinitatis ex actu fornicario prouenientis, ſupplicabant, vt ſecũ diſpenſaretur.

1 Antiquus quidem ſacræ Pœnitentiariæ ſtylus erat, vt cum talib. diſpẽſaretur, vt in cõtracto matrimonio remanere poſſent, &c. Sed dubitatum fuit, H an eſſet neceſſarium, vt de nouo cõſentirent. Et ſtante decreto ſacri Concil. Trid. videtur etiam neceſſarium, quod ſaltem coram parocho, & duobus teſtibus præſtetur hic nouus conſenſus.

Pro defenſione ſtyli, & ita pro parte negatiua, quod nõ ſit neceſſarius nouus conſenſus ſaltem expreſſus, adducebantur huiuſmodi argumenta.

2 Primum, quod ferè omnia impedimẽta hm̃oi, præſertim illa, quæ nata ſunt E ex copula fornicaria (qualia impedimẽta, quia ſolent eſſe occulta, frequentius proponuntur in foro conſcientiæ) excepto primo gradu aſcendentiũ, ſunt ex iure poſitiuo, vnde cum illa poſſit Papa auferre, videtur quod impedimẽto ſublato prior conſenſus poſſit dici reualidari. & ita non ſit neceſſarius nouus.

3 Eã opinionẽ videtur tenuiſſe Innocentius,[a] ſed clarius Ioan. Andr.[b] quam opinionem idem Ioan. Andr. ſuo tempore ait fuiſſe ſecundum omnes, & ipſum ſequuntur Ancharanus Pan. Præpoſitus,[c] Ancharanus latè,[d] quam etiã F ſequitur D. Couarruuias nunc Epiſcopus Segobienſis. Et quamuis diſtinctio Ioã. Andreæ in eo, quod diſtinguit gradus prohibitos in Leuitico, & eos gradus accipit quaſi ſint in lege Euangelica iure diuino prohibiti, non ſit tenenda, vt infra latius dicam: tamen in eo q dicebat de impedimentis lege canonica inductis, quod Papa poſſet ea liberè auferre, videbatur non carere magna ratione, & ſi negaretur poſt diſpenſationem, ſeu legitimationem valere matrimonium prout ex tunc, vt ait Io. And. quia hoc eſſet quodammodo dicere, q G Papa poſſet ſupplere conſenſum coniugum, ſaltem hoc non videretur negandum, quod valeant prout ex tunc, nempè poſt obtentam diſpenſationem, quæ videtur fuiſſe ſententia Innoc.[e]

a in ca. 1. de eo qui du- x t in matr. quam poll. per adult.
b in cap. per venerabile. qui filij ſint legit.
c in eod cap. & repetit.
d conſ 40.
e in d.c. 40.

4 Secundum argumentũ, quod pro ea opinione facit, eſt, quia negãdũ nõ eſt, q Papa per generalem conſtitutionem poſſit tollere, & mutare multa hm̃oi impedimẽta, ſicut in Conc. Lateran. tẽpore Innoc. III. habito[f] & in Cõc. Triden. factum eſt,[g] & in 3. & 4. gradu affinitatis fornicariæ,[h] & quia dubium poterat eſſe, an ex dicto decreto eſſent omnino ſublata, vel ceſſent impediẽtia ad contrahendum, non autem dirimentia contractum, S D.N. per propriam conſtitutionem declarauit illa impedimenta eſſe omnino ſublata, & quatenus opus eſſet, ipſe illa penitus abſtulit. Sumebatur ergo ex his argumentũ hoc modo. Quemadmodũ Eccleſia põt per legem generalẽ mutare, ac tollere hm̃õi impedimẽta, ita ẽt per legem ſpecialem, nempè cum aliquibus ex cauſa diſpẽſando, poteſt eadem tollere, ita vt in illis locũ

f ca. non debet, de conſanguin. & aff. n.
g in decret. de cland.
h c. 4 de reſor. matrim. ſeſſ. 24.

non

Digitized by Google

non habeant, & conſenſus ab illis præ- A
ſtitus cenſeatur omnino legitimus. Facit ꝓ hoc gloſſa ſingularis,[a] in qua expreſsè dicitur, ꝙ tanta eſt Papalis poteſtas circa ea quæ ſunt ſimpliciter de iure poſitiuo, quòd reuocat illa, vt ex tūc, & quia hæc gloſſa eſt Ioannis Andreæ addit hoc pertinere plurimum ad ea', quæ dixit in d.c.[per venerabilem.]

Tertiò adducebatur c.fi.[b] in quo ponitur à principio fuiſſe impedimentū ſeruitutis, & ad conſeruandum illud matrimoniū ibi non dr̄, ꝙ de nouo vterq; debeat cōſentire, ſed innuit quod matrimonium ſit legitimum, ſi vir poſt B
quam ſciuit, quā duxerat, eſſe ancillā, facto, vel verbo in eā conſenſit. Ad idē poteſt optime referri c. 1.[c] vbi videtur quòd non ſit neceſſarius nouus conſenſus viri, quia ille erat in dolo, ſed ſi mulier eum velit, ipſe cogendus eſt, vt habeat eam tanquam uxorem. Ad idem etiam videtur pertinere c [veniens.] [d]

5 Et quia præcipuum argumentū eorum, qui aſſerebant nouum cōſenſū legitimum eſſe omnino neceſſariū, vt infra latius dicemus, erat, quia cū matrimonium ſit ſacramētum, ſi à principio non fuit legitimè cōtractum, nō poteſt C
reualidari, qa nulla eſt poteſtas humana, quę poſſit facere, vt quod nō eſt ſacramētum, non adhibitis his, quę neceſſariò requiruntur, ſit tale, propterea in contrarium adducebatur hoc argumētum. Si duo contrahunt per verba de p̄ſenti, & alter uerbis tantum, non autē animo, nec mente conſentit, non eſt dubium hoc non eſſe matrimoniū quo ad Deum: quare neque erit ſacramentū, & quādiu hic perſeuerabit in eo aīo, non erit ſacramentum, ꝙ ſi mutauerit D
animum, illud, quod non erat ſacramētum, ſine alio conſenſu nouo illius coniugis, qui ſimpliciter à principio verbis, & corde cōſenſit, efficiet ſacramentū. ergo videtur, ꝙ facto hominis matrimoniū, ꝙ prius non erat ſacrm̄, poſſit effici tale, quod ſi hoc poteſt facere priuatus, multo magis vr̄ poſſe facere Papa tollēdo impedimentū à lege canonica inductū, vt ſupra latius diximus.

6 Quintò adducebatur quoq; à ſimili, ꝙ quāuis collatio alicuius dignitatis à principio fuerit nulla, ſi poſtea diſpēſatio accedit, vr̄ reualidari, & hæc eſt opinio Innocentij, & Hoſtieſis,[e] quos ſequitur Antonius[f] qui hoc præſertim vult locum habere, quādo illud impedimētū venerit ex irregularitate occulta, vt tū: verè dicēdū ſit, illū, qui poſtea eſt diſpēſatus, eſſe tutū in conſcientia, eo ꝙ collatio, quæ prius erat nulla, validetur per diſpenſationem ſubſequentem. Hāc opin. Antonij, & al otū ſequitur Felynus,[g] & à ſimili, & ſic deducebr̄ argumentum. Quemadmodū propter irregularitatē, vel aliud impedimētū occultum, collatio beneficij, per quā ēt ſit quoddam matrimoniū, eſt quidē nulla: ſed ſi poſtea accedit diſpenſatio, validatur, ita ꝙ ille ſic obtinens beneficiū eſt tutus in cōſcientia, pari modo matrimonium, ꝙ à principio fuerit nullū ob aliquod impedimentū occultū, ſi poſtea accedit diſpenſatio, videtur reualidari.

7 His tñ non obſtantibus cōtraria opinio poſt longam diſputationē fere per tres ſignaturas ſuper ea habitas fuit approbata; nēpe requiri nouū cōſenſum, vt matrimonium dicatur legitimē cōtractū. Ratio præcipua, quæ, vt hoc oēs aſſereremus vicit, eſt, quia matrimoniū Chriſtianorū eſt ſacrm̄, ꝙ ſi à principio fuit nullū, nō poteſt ab vlla humana poteſtate confirmari, qa ſi hoc eſſe poſſet, diceremus Papā id, quod nō erat ſacrm̄, poſſe facere ſacrm̄. ꝙ eſt falſū. Vnde cū matrimonium, ſeu cōtractus matrimonialis habitus ſtāte aliquo impedimento dirimente contractum, nō poſſit dici ſacramentū, ſit neceſſariò, vt poſtquā fuerit ſublatū impedimentū, adhibēdus ſit nouus cōſenſus legitimus, ex quo legitimū matrimoniū, ꝙ ſit ſacramentū, oriatur. Et in confirmationē adducebatur c. [ſuper eo.] [h] vbi dr̄ nō eſſe matrimonium, ēt ſi præcedāt verba de præſenti, ſi illis addatur aliqua cōditio, vt ſi pater conſenſerit, & quamuis ferè oēs iuris Pontificij doctores innuant potius, quā expreſsè dicāt, adueniente conditione valere matrimonium, nec; opus eſſe nouo cōſenſu, id tñ ꝙ in gloſſa,[i] dicitur, nēpe ꝙ ſi ante euentū conditionis alter coniugū cum altero contrahat, valet hoc ſm matrimoniū, apertè probat illum priorem conſenſum, etiā ſi eſſet per verba de præſenti, ob conditionem

appoſi-

a In clem. 1. de immun. eccleſ. in uer ſican rectis.
b de coniug. ſer.
c de eo qui dux. in matrim. quam pollu.
d eod. tit.
e in cap. niſi cum pridē, de renunc.
f in c. innotuit q. 1. de elect.
g in ca. cum dilectus. 4. de accuſ.
h de cond. appoſ.
i 2. illius.

appoſitā non eſſe tâlem,ex quo inducatur matrimonium,nam ſi eſſet,cū ſit ſacramentum,eſſet indiſſolubile,ac ꝓpterea Panor.qui dubitat de ea gloſſæ opinione,rectius feciſſet, ſi ob hāc rationē gloſſæ refutaſſet eam opinionē,qua dicebat,adiectā &c conditione eſſe matrimonium:nam cauſa diuerſitatis, q̄ ille ait ſe nō videre in matrimonio, & alijs contractibus,eſt, quia hoc eſt ſacramētū,alij verò ſunt tantum contractus ciuiles,ac politici, & hæc eſt cōis opinio Theologorum: ob quam etiam rationem ſacramenti reijcienda eſt communis opinio Canoniſtarū in hac parte.

In eodem c.[Super eo] quærunt doctores; Quid ſi ſtante aliquo impedimēto dirimente contractū, contrahāt per verba de præſenti ſub hac cōditione,ſi Papa diſpenſauerit, an accedente diſpenſatione ſit matrimonium ſine nouo cōſenſu? Innoc. Cardinalis, Panor. & cōis opinio noſtrorū eſt, q̄d ex illo conſenſu nō poſſit effici matrimoniū, & ſinguli ſuas rōnes afferūt, ſed illa Panor. facit ad noſtram quęſtionem principalem,cum ait.[Quia matrimonium non poterat eſſe à principio tēpore contractus,ergo nō poteſt retrotrahi.] hęc enim ratio probat,ſtante quocunq; impedimento dirimente contractum, nō poſſe vllo modo confirmari matrimonium,quacunque diſpenſatione adueniente: quæ opinio Panorm.hic expreſſè videtur repugnare cum his, quæ dixit in cap.[per venerabilem. [a]]

a Qui fil. ſint legi.

Theologi autem, quorum opinionē in hoc veriſſimam iudico,nō dicunt illud matrimonium non valere ob aliq̄ illarum rationum à Zabarella,vel Pan. adductarū, ſed quia cōſenſus, ex quo inducitur matrimoniū,debet eſſe mutuus, purus,ac ſine vlla cōditione. Adducta ēt fuerunt multa à ſimili in alijs ſacramentis, quæ ſuppleri nō poſſunt, ſed neceſſaria eſt repetitio ſacramenti: vt ſi quis aqua roſacea baptizaret, Papa non pōt facere, vt tatū ſit hoc ſacramentū,ſed neceſſariò eſt reiterandum. item ſi quis cōfiteatur ſacerdoti excōcato, hæretico, vel ſchiſmatico, cū ſcit eum eſſe talem, debet repetere cōfeſſionem. Et vt aliquid ēt ex iure ciuili pro hac opinione citetur, facit l.[inter ſtipu-

E lantē. [b]] vbi apertè dicitur, rei ſacræ, vel religioſæ,& hominis liberi nullam eſſe ſtipulationē:quin etiam ſi dicatur, [Eū,cum ſeruus eſſe cęperit, dare ſpondes?]vel, [Eū locum, cum ex ſacro religioſove ꝓfanus eſſe cęperit,dare ſpōdes?huiuſmodi ſtipulationē ait ibi Vlpianus nullā; & addit optimam rationem,[quia nec præſentis obligationē tēporis recipere poteſt,& ea duntaxat, quæ natura ſui ſunt poſſibilia,deducuntur in obligationē.] A ſimili ergo in caſu noſtro,quia tum inter illos, in quib. eſt aliquod impedimentū dirimens cō-

b ſ. ſacram. de ver. obli.

F tractum,non poteſt eſſe legitimus conſenſus,fit, vt nec poſtea poſſit cōfirmari,cum eſt ſublatum impedimentum: quemadmodū non valet ſtipulatio,niſi in his quæ de pręſenti promitti poſſūt.

His poſitis, nunc reſpondendum eſt ad ea argumenta, quæ pro altera parte adducebantur.

8 Ad primum ergo fatendum quidē eſt,ea impedimenta eſſe iuris poſitiui, & Papam poſſe illa auferre per legē generalē, ſed negandū eſt, q̄d vigente illa lege canonica poſſit facere, vt conſenſus,qui à principio illegitimus, & nul-

G lus fuit,ſit legitimus,& validus,q̄a hoc eſſet quodāmodo ſupplere conſenſum: quod omnes tam Theologi,q̄ Pōtificij iuris doctores negant fieri poſſe: ſed de hac re latius in ſecūdo argumento tractabimus. Ad illā vero cōem opinionē noſtrorū, [c] fatendum eſt verè,& ingenuè in ea tripliciter noſtros erraſſe. Primum peccatum eſt,dum putant prohibitionem Leuitici valere in lege Euāgelica. Alterum peccatum eſt, q̄d in his aiūt Papā poſſe diſpenſare, prout nunc Tertiū peccatum eſt,quod aiunt in impedimentis lege canonica inductis poſ-

c in cap. per venerabilē.

H ſe diſpēſari,vel legitimari prolē,prout tunc,q̄d perinde eſt, ac ſi diceretur poſſe Papā facere,vt proles ſit legitima,ac ſi à principio matrimonium eſſet legitimè contractum, ac quāuis poſſet aliq̄d ſubtiliter dici, quod ipſi totum referūt ad effectum legitimationis prolis, non aūt ad ſtabilitatem matrimonij: ſed q̄a dicūt hoc poſſe fieri in impedimētis lege canonica inductis,quia illa Papa poteſt tollere ſit,vt ipſi iudicarint,ſublato impedimento huiuſmodi matrimoniū

ita

ita cõfirmari, ac ſi tunc legitimè cõtra-
ctũ fuiſſet, ac propterea cẽſent ipſi pro-
lẽ omninò ea via legitimari poſſe, ita vt
excludat & venientes ab inteſtato. Ad
primum ergo peccatũ noſtrorum, dum
putant gradus in Leuitico prohibitos
obligare nos, qui ſub lege Chriſtiana ſu
mus, dicendum, hoc verum non eſſe: &
hæc eſt cõis opinio Theologorum. q̃uis
Paludanus cũ noſtris ſentire videatur.
Rationes Theologi plurimas adducũt
præcipua eſt, quod nõ nullis præceptis
legis veteris tenemur, niſi quatenus ius
naturale, & morũ honeſtatẽ attingunt:
hæc autem prohibitio graduũ Leuitici
non eſt ſimpliciter moralis, ſed potius
eſt ceremonialis, vel iudicialis, ꝙ oẽs fa
tent, & latè multis adductis rationib.
quas ineptum eſſet hic repetere, docet
noſter Fräciſcus Victoria; & cũ ex mul
tis locis noui teſtamenti aperrè demon
ſtretur legem amplius non obligare: ſi-
cut eſt illa vox Domini in cruce pẽden
a Ioan.19. tis, [Conſummatum eſt:] [a] & illud de-
b Actor. 15. cretum Concilij Apoſtolorũ, [b] [Viſum
eſt Spirituiſancto, & nobis, nihil aliud
imponere vobis oneris, quã hæc neceſ
ſaria:] & illud Pauli Ro.7. [Lex in hoĩe
dñatur quanto tempore viuit. Itaque
vos fratres mortificati eſtis legi per cor
pus Chriſti:] quod declarat Paulus cõ
paratione mulieris, q̃ mortuo viro ſolu
ta eſt à lege viri, & ad Gal.4. affert ſimi
litudinẽ pueri, qui ſub pedagogo eſt vſ
que ad tẽpus præfinitum à patre: & ad
Hebr.7. [Reprobatio fuit prioris mãda
ti pp infirmitatem eius, & inutilitatem.
& Hebr.8. inducit illud Hierem.] Ecce
dies veniunt, dicit Dñs, & conſumabo
ſuper domum Iſrael, & ſuper domũ Iu
da teſtamentum nouum, nõ ſicut teſta-
mentum, quod feci patribus eorum [&
addit Paulus:] nouũ antiquauit prius,
quod autem antiquatur, & ſeneſcit, ꝓ-
pè interitum eſt] ex quibus, & alijs, quę
aliundè colligi poterãt, rectè ꝓbat Vi-
ctoria omnia præcepta legis antiquę, q̃
ceſſare potuerunt, ceſſauiſſe, ac proinde
præcepta moralia nullam vim habere
nunc ex lege: ſed oẽm vim, quã habẽt,
habere, vel ex iure naturali, vel q̃a ſunt
aliqua in Euangelio, aut lege Canonica
repetita: ex quo infert idem vir doctiſſi
mus, hæreticũ eſſe, ſi quis aſſerat Chri-

A ſtianum prohiberi aliquo gradu cõſan-
guinitatis, quia ſit in Leuitico prohibi-
tus, quia eſſet quodammodo aſſerere
pugnare legem cum Euangelio, quod
eſt damnatum. [c] c cap. maio-res, de baptiſmo, & eius effec.

At quãuis hæc oĩa vera eſſe iudicẽ,
negandũ tñ non eſt in aliquibus cano-
nibus maiorem habitam fuiſſe rõnem
illorum graduum, qui expreſsè erãt in
Leuitico prohibiti, quod habetur in c.
[literas,] iuncta gl. [d] quod quidem fa- d in verſic. diuinæ lege verſtit. ſpcl.
ctum eſt ob honorem quẽdam diuinæ
legis, & quia illi gradus inueniuntur ali
quando præcepto diuino fuiſſe prohibi
B ti; propterea tamen dicendum non eſt
Chriſtianos ea prohibitione Leuitici
obligari, ob rationes ſupra adductas; &
hæc de primo peccato ſufficiant.

Alterum peccatum eſt, cũ dicunt in
his impedimentis lege diuina inductis
Papã poſſe diſpẽſare, vt nunc. quod illi
intelligunt, vt ſi matrimoniũ cõtractũ
eſt ſtante aliquo illorũ impedimẽtorũ
Leuitici, Papa poſſit diſpẽſare, ita vt ma
trimoniũ valeat, ac ſi nũc, ideſt, poſt di-
ſpenſationem ſtatim eſſet cõtractũ, q̃d
quidem illi ita accepiſſe videntur, quaſi
Papa in oĩbus illis impedimentis poſſit
C diſpenſare, quod verum non eſt; nã in
primo aſcendentium, vt inter patrẽ, &
filiam, & matrem, ac filium, ac filiaſtrũ
& nouercã, ac vitricum, & filiaſtrã di-
ſpenſare non poteſt, non quia in Leuiti
co, ſed quia iuri naturali eſt contrariũ,
vt inter quos dẽt eſſe dominatus, & ſu-
biectio iure naturali, inter eos ſit pari-
tas matrimonij, & q̃a hoc natura abhor
ret, vt pater filiæ, vel matri filius carnali
copula miſceatur, quod etiã multa ani-
mantia deteſtari narrãtur. Inter fratres
ẽt, ac ſorores, vel relictas ex fratrib. quã
uis aliqui iudicarint iure naturali eſſe
D prohibitũ matrimonium, tñ verior, ac
receptior opinio eſt nõ eſſe in illis tale
impedimentum, rectè tamẽ videtur di
xiſſe Alexãder Alenſis, qui inter fratrẽ,
ac ſororẽ ait prohibitum matrimoniũ
ob quãdam decentiam, & honeſtatem
à iure naturali profectam, ac propterea
nunquam legitur fuiſſe diſpenſatum,
vt quis ſororem ſuam ducere poſſet.
9 Inter fratrem tamen, & relictã fra-
tris ob grauẽ cauſam fuit aliquoties di-
ſpenſatũ; & ſi illa non habuerat prolem

Digitized by Google

ex alijs fratribus, ſimilitudine illius, ꝙ Deut.c.25.habetur,in c.fi.ᵃ legitur cum tota ea natione Liuonienſi cum ad fidẽ Catholicam venit, fuiſſe diſpenſatum. Ergo vera non eſt illa opinio, quod in vniuerſum Papa in illis impedimentis contentis in Leuitico poſſit diſpenſare: quia ſaltem in primo aſcendentiũ,quia iure naturali eſt prohibitum, nõ poteſt Papa diſpẽſare:ac ſi à iure diuino eſſent adhuc illa impedimẽta,ſicut ipſe vr̃ accepiſſe,cum referenda eſſent ad præcepta negatiua,in nullo poſſet Papa diſpẽſare,ſed quia,ut ſupra diximus, omnis vis huiuſmodi prohibitionũ fuit ſublata, fit vt inter Chriſtianos ĩ huiuſmodi impedimentis tantum cõſideranda ſit prohibitio à iure naturali emanans, vt in primo gradu aſcendentiũ, ac primo etiam tranſuerſalium ob honeſtatem quandam naturalem,vt ſupra dixi.

ᵃ de diuor.

10 Reliqua verò omnia impedimẽta pertinent ad prohibitionem canonicã: ex quo fit,vt non poſſit dici conſtare illa diſtinctio,vt in his impedimentis valeat prout nunc,in illis prout tũc;quia, vt ſupra diximus,excepto primo gradu in quo Papa non poteſt diſpenſare, alia omnia à lege canonica vim inter Chriſtianos habent: quare eadem poteſtas eſt diſpenſandi in omnibus.

11 Ad tertium peccatum, cum dicunt, in impedimẽtis lege canonica inductis Papam poſſe diſpenſare,vt valeãt, prout tunc,reſpondendum eſt ex his, quæ ſupra dixi in probanda parte affirmãte, quod requiritur nouus conſenſus: nam cum matrimonium ſit ſacramẽtum, & cõſtare nõ poſſit ſine legitimo cõſenſu, ſi hic nõ præceſſit,à nullo ſuppleri põt: ſed quia de hac re latiſſimè ſupra tractauimus, nõ videntur hic ea faſtidioſè repetenda, & hæc de primo argumento.

12 Ad ſecundum, fatendum quidem eſt, Concilium generale,ac Maximum Pontificem per ſe poſſe auferre aliqua impedimenta,vt factum fuit in magno Conci. Later.& nuper in Conci. Trid.ᵇ quod etiam fuit declaratum, & extẽſũ per extrauag. S.D.N.Pij V. & poſſe ẽt addere aliqua impedimenta,ſicut in eodem Tridẽtino Cõcilio.ᶜ factum fuit, & ex eo textu probatur, quod Papa generalem conſtitutionem edendo poſſit

ᵇ Seſſio. 24. de reform. mat. cap. 4.

ᶜ in decr. de clandeſt.

E tollere huiuſmodi impedimẽta, ita vt, illis ſublatis, conſenſus, qui ſubſequetur,ſit legitimus,ſed vi conſenſus,qui à principio fuit illegitimus, poſſit efficere matrimonium,quod ſit ſacramentũ, hoc inde nullo modo probatur, nec probati poteſt, quin etiam ex decreto, de clandeſt.ſi rectè conſideretur, clarè demonſtratur, ante latam legem generalem non poſſe dici vlla ratione, vel additum, vel ſublatum impedimentum matrimonio: nã in eo decreto, in quo tolluntur clandeſtina, in principio iñ damnantur anathemate illi, qui dicerent ea

F ante illud decretum contracta, vera ac rata matrimonia non fuiſſe: ergo à contrario,qui dicit matrimonium ſtãte aliquo impedimento dirimẽte contractũ, poſſe fieri verum,ac ratum,(quod propriè ad rem noſtram facit)videtur eodẽ anathemate damnandus. Et ad gloſſã ſingularem ᵈ dicimus ipſam ſecũ afferre reſponſionem, quia loquitur in his quæ ſunt iuris poſitiui, quod etiam fatemur, ſed quod fiat matrimonium ſacramentum ſine legitimo conſenſu,obſtat ius diuinum, vt ſupra diximus.

ᵈ in cl vn. de immun. eccleſ.

G Ad tertium, dicendum eſt cap.fi.ᵉ & cap.[veniens]ᶠ propriè pertinere ad forum externũ, & quod matrimoniũ nõ ſit inter illos ratum demonſtratur:quia ſi poſt ſcientiã veri,quod vxor ſit ſerua, & ipſo volẽte cõſentire,ſi illa nolit, & interim alteri nubat, tenet hoc ſecũdũ matrimonium, vt omnes fatẽtur, ergo primus ille cõſenſus nullius eſt momẽti,& ille qui poteſt facere ratum matrimonium,eſt hic ſecundo præſtitus poſt ſcientiam impedimenti, ſed neceſſe eſt quod ſit mutuus,vel verbis,uel facto indicatus,nec te moueat,quod in d.c.fin. non vr̃ haberi ratio conſenſus ancillæ,

ᵉ de coniu. ſeru.

ᶠ de eo qui dux.in ma. quã pol per adult.

H ſed tm̃ eſt mentio de conſenſu viri: hoc enim verum eſt: quia præſumendũ eſt coniugem, qui habet deteriorẽ cauſã, nõ negaturum eſſe cõſenſum, quare in eo caſu ancilla, quæ faciebat meliorem conditionẽ,libenter conſentiebat: ſed ſi nollet preſtare conſenſum, eſſet quidẽ cogẽda in foro externo,modo prius alteri nõ nupſiſſet. Idem etiam colligitur ex cap.primo, ſupra citato, vbi dr̃, qđ vir,qui erat in dolo,cogendus eſt,vt eo habuet,ſed ex eo,ꝙ ſignificatur ad petitio-

Digitized by Google

titionem mulieris poſſe fieri diuorti ũ, A
demonſtratur inter eos non eſſe matri-
monium: vnde ſi alter contrahat, vale-
bit hoc ſecundum matrimonium. Idẽ
dicendum eſt ad c. [veniens,] quod pro
priè referendum eſt ad forum externũ,
& intelligi conſenſum legitimum ſecũ
do loco eſſe præſtitum.

13 Quartum argumentum, ꝙ videba-
tur multum ſtringere, fuit ſolutũ duo-
bus modis. Primò, qđ conſenſus illius,
qui ſimpliciter verbis, & animo conſen
ſit, cenſetur ſemper durare: vnde cum
alter, qui verbis tm̃ conſentit, conſtituit
etiam animo conſentire, fit mutuus, pu
rus, ac perfectus conſenſus, & hæc ſolu B
tio videtur bona. Altera fuit, quod etiã
hoc caſu requirat᷑ nouus conſenſus mu
tuus, ac plenus, & ꝙ hęc coniux q̃n hẽt
in animo, corde, & verbis cõſẽtire, dẽt
cautè interrogare alterũ, vt tunc ẽt mu-
tuo cõſentiat, pro quo facit, quia cũ per
procuratorem cõtractum eſt matrimo-
niũ, ſolet ſemper præſentibus coniugi-
bus peti, ſi ipſi ẽi conſentiant, prout ꝓ-
curatores nomine ipſorum fecerunt.

14 Quintum argumentum, ꝙ ſimili-
tudine quadam collationis inualidæ[ni
titur, facilè diſſolui põt: nam quia illa C
omnia ſunt iuris poſitiui, rectè per di-
ſpenſationẽ poſſunt cõfirmari; ſecus eſt
in matrimonio, quod eſt ſacramẽtum,
ac propterea pendet à iure diuino.

Qua quidem diſpenſatione habita,
fuit conſtitutum, vt in futurum muta-
retur ſtylus, & huiuſmodi ſupplicatio-
nibus adderetur hæc clauſula [de nouo
præſtito conſenſu.]

¡Sed dubitatio magna orta fuit, an pp
decretum Conc. Trid.[a] in hoc ſecundo
conſenſu præſtando neceſſe ſit ſaltẽ ad-
eſſe parochum cum duobus, vel tribus D
teſtibus, & pp illa verba decreti, [Et
huiuſmodi contractus irritos, ac nullos
decernit,] viſum fuit eſſe neceſſariã prę
ſentiam parochi, & teſtiũ: ſed quia hoc
in multis caſib. non poſſet fieri ſine pe-
riculo maximi ſcandali, & in Concilio
non vr̃ fuiſſe cogitatum de huiuſmodi
caſibus occultis, dictũ fuit Illuſtr. Car-
dinali Propęnitentiario, vt noĩe totius
ſignaturæ exponeret Sanctis. videri ę-
quiſſimum, vt per aliquã cõſtitutionẽ
declaretur, q̃n præceſſerũt denũciatio-

nes, vel aliàs ſeruata eſt forma Cõcilij,
in hoc ſecũdo cõſenſu ſufficere, vt ſecre
tò p̃ſtetur, ſed ita vt coniux, qui ignora
bat, in genere intelligat impedimẽtum
dirimẽs matrimoniũ ſubeſſe, & neceſſa
riũ eſſe, vt de nouo mutuo conſentiant,
vt matrimonium valeat, & ita Illuſtriſs.
Cardinalis Alciatus Propęnitentiarius
retulit in ſignatura, placuiſſe Sanctiſ. vt
in hmõi impedimẽtis occultis, quando
matrimonium eſt renouandum, poſſit
hoc fieri inter ipſos coniuges ſecretè, &
ꝙ non ſit neceſſaria præſentia parochi,
vel teſtium, & ita exprimenda eſt clau
ſula, [& ſecretè inter ſe contrahere.]

Vide pro hoc vltimo dicto infra de
deſponſ. impub. conſil. 3.]

SVMMARIVM.

1 *Sacramẽtalia, & ſacramenta, excepto baptiſmo in morte, ab hæretico, vel ſchiſmatico ſciẽter accipere non licet.*

2 *Benedictio nuptiarum, ſiue benè, ſiue malè, puta ab hæretico accepta, nec auget, nec minuit vinculum eſſentiale matrimonij.*

CONSILIVM XV.

INueniuntur homines, qui ſuſcipiũt
benedictionem nuptialem à ſacerdo
tibus Græcis hæreticis, qui blaſphemãt
ritum S. Romanæ Eccleſiæ, & ex iſtis
inueniuntur quidam, qui ꝓpterea de-
reliquerũt vxores ſuas: & iſti hoĩes sũt
Orthodoxi, qui habitant inter Græcos
hæreticos in Boſna Turcæ ſuppoſita.
Quæritur quid agendum ſit.

1 Rñdeo primò, ꝙ oportet eos pœni
tere peccati, ꝙ in hoc admiſerunt, quia
nulli Catholico, licet accipere ab hære-
ticis, vel ſchiſmaticis, quos nouit eſſe ta
les ſacramẽtalia, de quibus eſt benedi-
ctio nuptialis, neque ſacramenta, p̃ter
baptiſma in morte, vt eſt ĩ c. [præter,][b]
iuncta glo.[c] cõiter recepta[d] per noſtros,
cui concordat D. Th. cõiter receptus[e]

2 Secundò, ꝙ ẽi peccant ſeparando ſe
à ſuis vxoribus, cum quibus legitimè
contraxerunt: quia benedictio nuptia-
lis, neq; benè accepta, auget vinculum
ſubſtantiale, & eſſentiale matrimonii,
neque malè accepta minuit illud; quia

a De clan.

b 4. verum. c verbo, ſed agentibus. d 32. diſt. e 3. p. q. 92. ar. 7. & in 4. d. 13. q. 1. ar. 1. quæſtiuncula 3.

vinculum eſt indiſſolubile, iuxta illud Chriſti[a] [quos Deus cõiunxit, &c. rela. in c. [quos Deus,]][b] & cõſequẽter, ꝙ debẽt ad eas redire, ẽt ſi ſecũdas duxerit.[c] E

a Matt. 19. b 33. q. 2. & 31 c. inter corporalia, de transl. præl. c c. 1. & vlt. de ſponſ. duorum.

SVMMARIVM.

1 Matrimoniũ in foro exteriori pſumitur contractũ per hæc verba, Volo hũc accipere in maritũ, & hæc, Volo hanc accipere in vxorẽ plata à viro, & muliere ad interrogationẽ parochi præſentis, & poſtea ſubdẽtis, Ego non poſſum modò vos coniungere, ſed coniungam poſt Paſcha. At coram Deo attẽditur contrahentium intentio. F

CONSILIVM XVI.

PArochus, vt matrimonio tunc contrahendo intereſſet, accerſitus, volẽtibus matrimonium contrahere dixit, [Cum ſit tp̃s quadrageſimale, non poſſum vos coniungere: coniungam vos poſt Paſcha:] ſtatimq; interrogauit virũ in hæc verba: [Vis tu Petre Mariam in vxorem accipere?] & Petrus rñdit, [Volo,] ſimiliter Mariam interrogauit, [Vis tu Maria Petrũ in virũ tuũ accipere?] & Maria rñdit, [Volo.] his auditis ſubiunxit parochus, [Ego vos poſt Paſcha coniũgam.] Dubitaẽ an ſit inter Petrum, & Mariã matrimoniũ cõtractũ. G

1 Reſpondeo, ꝙ iudex, in cuius tribunali tractareẽ hoc negotium in foro exteriori, iudicaret eſſe matrimonium cõtractum inter præfatos Petrum, & Mariam: in foro autem conſcientiæ, quia mulier affirmat voluiſſe quidẽ matrimonium cõtrahere, ſi parochus voluiſſet eos coniungere; ſed ꝙ tempore quo ipſa verba protulit, ex quo parochus dixerat ea, quæ præmittuntur, noluit eũ in maritum accipere, ſed ſolum ſponſalia de futuro contrahere, non eſt matrimonium: nam perinde eſt, ac ſi diceret in effectu, Volo hũc Petrum habere ꝓ marito, quando cõtraxero cum eo; ſed nunc non accipio eum in talem. H

SVMMARIVM.

1 Matrimonium contrahere nequeunt, qui ſe per adulterium polluerunt, ſi probetur fidem datam de poſt mortẽ mariti contrahendo.

2 Vxor duorum nulla eſſe poteſt; vnde matrimonium ſecundum non valet.

3 Mariti prioris mors niſi probetur, præſumitur eo viuẽte matrimoniũ contractũ cũ ſecũdo, cũ quis præſumatur viuere vſque ad centeſimum annum.

4 Matrimonium, niſi aliundè impediatur ſufficit ſi in præſentia parochi, & teſtium contrahatur, etiamſi deſint aliæ ſolemnitates.

4 A iure antiquo non recedendum, niſi quatenus exprimitur de nouo.

5 Filij ſpurij nati viuente primo coniuge, non legitimantur per ſubſequens matrimonium.

CONSILIVM XVII.

AN quis poſſit ducere ĩ vxorẽ eã, quam antea cognouit, dũ dubitatur an eſſet nupta alteri, & dubium eſt vtrũ maritus viuat, vel vita functus ſit?

1 Huius quæſtionis deciſio vẽ pendere plurimum ex facto: & ideo reſpõdetur primò, ꝙ ſi probari poſſet virũ dediſſe fidem contrahendi matrimonium poſt mortem mariti ſui, viuẽte illo, non valet matrimonium propter impedimẽtum, de quo in titulo.[d]

d De eo qui duxit in vx. quam pol.

2 Secundò, quod non valeret matrimonium, ſi viueret adhuc maritus concubinæ: quia nulla poteſt eſſe vxor duorum, vt per totum tit.[e]

e de ſponſa. duorum.

3 Tertiò, quod niſi probetur mors mariti prioris, præſumeretur eo viuente fuiſſe contractum, & ita nullum iudicaretur: quia præſumitur quis viuere vſque ad centum annos.[f]

f l. fin. & ibi not. C. de ſacroſan. eccl.

4 Et nota matrimonium aliàs nõ impeditum valere etiam omiſſis aliis ſolemnitatibus, modò præſentia parochi, & duorum, vel trium teſtium ſit ſuffultum, eſto ꝙ poſſit ob id parochus caſtigari,[g] quoniam à iure antiquo non eſt recedendum, niſi quatenus exprimitur de nouo,[h] & iure antiquo nullũ matrimonium eo ſolo, quod clãdeſtinum eſſet, reddebatur nullum, vt ipſummet Concilium,[i] affirmat: iure autem nouo prædicti Concilii, tum demum ſit nullum matrimonium ob clandeſtinitatẽ, quando non fuit contractum præſente parocho, & duobus teſtibus.

g c. cum inhibitio, de clan. deſpon.
h l. præcipimus. C. de appel.
i in prin. ca. 1. de reformat. ſeſ. 24.

5 Et nota hic filios ſpurios natos ante legitimũ matrimonium nõ fieri legitimos per matrimonium contrahendũ.[k]

k ca. tanta, qui filij ſint legitimi.

SVM.

SVMMARIVM.

1 Fidẽ præſtitam, & præcipuè in ſponſalibus præſertim iuratis, in vtroq; foro ſeruare quilibet tenetur.

1 Tri. Conc. circa ſponſalia de futuro nihil mutauit: quare perinde in eis locũ habẽt antiqua iura poſt illud, ac ãtea.

2 Matrimoniũ contractũ abſque parochi pſentia, uel alterius presbyteri de eius, vel ordinarij licẽtia, uel ſine teſtibus, eſt nullum poſt Concil. Trident.

3 Matrimonium præſumptũ per copulã affectu maritali poſt ſponſalia habitã ceſſat poſt Conc. Trident.

4 Sponſalia ẽt iurata diluuntur, ſi ſponſus etiã poſt motam litem contrahat de præſenti cum altera.

CONSILIVM XVIII.

PEtrus contractis ſolemniter ſponſalibus de futuro cum Paula, antequam matrimonium per verba de præſenti corã parocho, & teſtibus per Concilium Tridentinum ad id requiſitis cõtraheret, habuit rem cum ea, & poſtea frequenter confeſſus eſt illam eſſe ſuã vxorem.

Quæritur primò, an præfatus Petrus teneatur eſſe maritus Paulæ.

Secundò, an ſit iam verè talis.

1 Ad horum prius reſpõdeo affirmatiuè, ꝙ præfatus Petrus tenetur eſſe maritus Paulæ in vtroq; foro, quia in vtroque foro tenetur, quis ad præſtandã fidem, præſertim ſtipulatã, [a] & maximè fidem ſponſalium, quæ ſunt futurarum nuptiarum promiſſio, [b] præſertim iuratorum. [c] Nec quicquam obſtat Concilium Tridentinũ quippe, quod nihil circa ſponſalia de futuro mutauit, & ita in eis perinde habent locũ antiqua iura poſt illud, ac antea habebant. [d]

a l. 1. ff. de pac. & l. 1. ff. de verb. oblig.
b l. 1. ff. de ſponſal.
c cap. ex litteris. de ſpõſal.
d Arg. l. præcipimus. C. de appell.

2 Ad poſterius reſpondeo (& quidem doleo) negatiuè, nimirum, ꝙ præfatus Petrus in neutro foro eſt verus maritus Paulæ: quia nullo modo, quis poteſt fieri hodie maritus alicuius, niſi contracto matrimonio coram parocho, vel de licentia eius, vel ordinarij, coram altero presbytero, & duobus, vel tribus teſtibus, ſecundũ ius nouum inductum à prædicto Concilio, [e] & inter prædictũ

e cap. 1. de refor. matr. ſeſſ. 24.

A Petrum, & Paulam non fuit contractũ matrimonium ſaltem coram parocho, & teſtibus.

3 Nec prodeſt Paulæ cap. illud ſolemne, [is qui fidem,] [f] ꝙ habet matrimonium præſumi contractũ inter ſpõſum & ſponſam de futuro, ſequuta copula carnali: quia ſublatum eſt illud per præfatum Concil. Trid. quod & nos nuper adnotauimus in noſtro Man. conf. [g] vbi diximus ceſſare hodie huiuſmodi matrimonia præſumpta.

f d…
g c… 144

4 Quare cum Petrus contrahendo de facto matrimonium cum altera, poſſit B præfata ſponſalia diſſoluere, licet cum grauiſſimo eodemq; mortifero peccato, etiam poſt motam litem, prudentiæ (vt mihi videtur) fuerit, vt pdicta Paula, & mater eius prudentiſſima Hadriana, antequam illam moueant, rem hãc prouidè tractẽt, nulliſque iniurijs nec minis prædictum Petrum exaſperent, & ad iram prouocent, imò publicè dicant ſe ipſius nobilitati, & Chriſtianitati fidere, ſecretò autem quanta maxima potuerũt inſtãtia, q̃relis, lachrymis, & eiulatu plenè moueant Illuſtriſſimũ Cardinalẽ, & alios magnates, quo miC ſereantur earum, & nitantur perſuadere prædicto Petro, vt in conſtãtia, & fide ſuæ maximæ nobilitatis iurata perſeuerans, præſtet promiſſa: cum & magnopere curẽt, vt Maieſtas Regia, quæ huiuſmodi fraudibus maximè eſt inimica, ſcribat ei, & Illuſtriſſimo Cardinali, ne rem adeo fœdam in ſuo Regno cum filia tanti miniſtri ſui admittat. Sal. &c.

SVMMARIVM.

1 Promittens ducere aliquã in vxorẽ, tenetur ducere, etiamſi talẽ promiſſionẽ fecerit abſque animo adimplendi.

2 Iuramentũ, quacumque arte verborũ concipiatur, debet adimpleri in eo ſenſu quem cui iuratur intellexit.

D

CONSILIVM XIX.

PRomiſit quis puellæ ducere eam in vxorem abſq; animo implendi, ſed potius decipiendi. Quæritur, an teneatur eam ducere, cum non haberet intẽtionem eam accipiendi.

BIBLIOTECA NA… ROMA

1 Ad quæſtionis præfatæ deciſionem, & ad ea quæ reſpondentur à prædictis viris doctiſſimis, addo primò, ꝙ qui ꝓmittit mulieri, præſertim virgini, ducere illam vxorem, tenetur ad implēdam promiſſionem, etiam ſi abſq; animo illam ducendi promiſerit. Tum quia oīs promiſſio rei notabilis licitæ deliberata obligat promittentem ad implendū promiſſum ſub pęna peccati mortiferi iure naturali, & canonico.[a]

2 Tum quia quacūq; arte verborum iuretur, ita iuramentum eſt implendū, vt is cui iuratur intelligit,[b] & nos diximus in noſtro Man. conf.[c] & in noſtro comment. ſuper c. [humanæ aures.][d]

a cap. 1. de pa. t. c. iuramenti. 22. q. 5.
b c. quacunque. 22. q. 5.
c c. 16. num. 18.
d. 22. q. 5. à n. 6. & ſeq.

SVMMARIVM.

1 Conuerſationē, vſq; ad tactū, & impudica oſcula deueniendo, cū puella ſubfictione illā in vxorem ducendi habēs ob id non tenetur illā in vxorem ducere, etſi dotē damni illati compenſatiuam dando, ſatisfacit.

2 Reſtituere damnū, qui tenetur puellæ læſæ, poteſt id ſecretò facere, ac etiam palam, adiecta tamen cauſa rationem honeſtante.

3 Dotem qui puellæ deceptæ tenetur præſtare, non cogitur antequam nubat fructus dotis perſoluere magis, quam ſi ex contractu teneretur.

CONSILIVM XX.

Virginem quidam vir diu ſollicitauit, fingendo eam velle vxorē ducere, & tantum ad tactus, & oſcula peruenit. Poſtea ad Deum conuerſus dubitat an teneatur illam ducere, ſeu ſaltem dotare, & quomodo ſalua eius fama, cum eam non cognouerit, dotem conſtituere valeat, & an dotem in manibus mercatoris teneatur conſtituere, vt lucretur intereſſe interim dum nubit.

1 Viſis, & perpenſis ſupraſcriptis reſpōſis egregia pietate, & eruditione datis, reſpondeo primò, illa mihi videri iuridica, attento quòd D. conſulens volēs decipere non peruenit ad habendū rē cum decepta, & quod offert iuſtam reſtitutionem damni, quod illa ex ſua conuerſatione paſſa eſt.

E 2 Secundò, ꝙ etſi aliquo reſpectu conueniat, (vt primus D. conſultor tangit) ne nomen D. cōſulentis in reſtitutione exprimatur, alijs tamen videretur conuenientius, etſi non neceſſarium, vt exprimeretur ſe facere illam ob egregiā, quā habet de virtute illius Chriſtiana opinionem conceptam, & quod videt eam non habere fortunas ſuę virtuti reſpondentes. Et licet expediret (quod cumulatæ pietatis fuerit) vt D. conſulens fiat presbyter in pęnitentiā pręfatæ deceptionis, non tn̄ eſt neceſſariæ iuſtitiæ.

3 Tertiò, quòd licet prudens, & vtile F conſilium ſit, quod præfatus D. ſecundus conſultor addit, nempe, quod pecunia reſtituenda reponatur in manibus alicuius, vt inde aliquid lucri eueniat præfatæ puellæ, iuxta c. [per veſtras,][e] non tamen videtur neceſſarium, modò D. conſulens tradat illa, quæ ob damnū illatum reſtituturus eſt ei, & eo modo, quo reſtituendo, ac ſi deberet ex contractu, ſatisfaceret.

e de donat. inter vir. & vxor.

De Deſponſatione impuberum.

G

SVMMARIVM.

1 Pubes, qui cū impubere contraxit ſponſalia, non pōt cum alia, etiam impubere, antequam fiat pubes, conſentiente, ſine peccato contrahere matrimoniū, & contrahendo punitur, licet teneat matrimonium.

CONSILIVM PRIMVM.

Vir vigeſimum annum agens contraxit ſponſalia de futuro cum agente decem. Quæritur quid H agendum.

1 Reſpondetur primò, valere ſponſalia, & non poſſe puberem diſcedere à puella etiam de conſenſu eius, donec pubeſcat, & peruenerit ad duodecimū annum.

Secundò, quòd expectare debet, donec illa pubeſcat, & ſi tunc noluerit ipſa contrahere cum ipſo, poteſt vterque reſilire à præfatis ſponſalibus: ſi autem ipſa voluerit contrahere cum illo, tenetur ipſe ad contrahendum cum illa.

Tertiò,

Digitized by Google

Tertiò, ꝙ ſi vir contrahat cũ alia matrimonium per verba de præſenti, etiã de conſenſu ſponſæ, antequã illa perueniat ad pubertatẽ, vel poſtquam peruenerit ad pubertatem ſine conſenſu eius, peccabit grauiſſimè, quamuis matrimonium aliàs legitimè contractũ valeret, ſed deberet ipſe puniri ſecundum communem opinionem DD.[a] quam ſequitur etiam Couarruuias.[b]

a in c. de illis. 1. de deſponſat. impub.
b in epitome ſuper 4. pr. par. c. 5. §. 1. &c.

SVMMARIVM.

1 *Matrimoniũ per verba de præſenti inter impuberes cõtractũ, matrimonium quidẽ nõ eſt, nec adueniẽte ætate efficitur, ſed talia ſpõſalia, quæ plus obligãt quã ſponſalia contracta per verba de futuro, vnde tales tenẽtur, & ſi nõdũ cum alijs de præſenti contraxerũt, qui renuit, vt contrahat poteſt cogi.*

2 *Coactio, qua iudex cogit ſponſum ad cõtrahendum cum ſponſa, non eſt iniuſta; immo ei ſine peccato, niſi adſit cauſa, non poteſt reſiſti.*

CONSILIVM II.

N. & M. impuberes per verba de p̃ſenti contraxerunt inter ſe matrimonium, à quo M. vellet reſilire, & cũ alio contrahere. Quæritur an liceat.

1 Reſpondetur primò, certũ eſſe non contrahi matrimoniũ inter impuberes, nec inter puberem, & impuberem, etiã ſi ſe deſponſent per verba de præſenti; ſed tñ iuris fictione cenſentur ſpõſalia de futuro,[c] niſi ſint pubertati proximi, & malitia, vel potentia ſuppleat ætatẽ.

c cap. 1. § idẽ quoque, de deſponſ. impub lib. 6.

2 Secundò, certũ eſſe quoq; talia ſpõſalia non tranſire in matrimoniũ per ſolam ætatẽ ſuperuenientem, vt ibidẽ habetur, & ita, ſi alter non vult eſſe cõiũx alterius, non poteſt cogi ad illud.

Tertiò, ꝙ mea ſententia vtraq; pars obligatur cõtrahere cum altera in foro cõſcientiæ, niſi aliqua iuſta de cauſa excuſetur: qm̃ matrimoniũ illud eſt potẽtius, quàm ſponſalia de futuro, ſecundũ omnes, & ſola ſponſalia de futuro obligant in conſcientia ad contrahendum; ergo & illud matrimonium, argu. reg. [cui licet, quod eſt plus, licet vtiq; quod eſt minus.][d] Quod autẽ ſupra dixi non

d de regul. iur. lib. 6.

A poſſe cogi ad illud, in hũc ſenſum dixi, videlicet, quod ſi ipſe contraxerit cum alia, erit validum matrimoniũ, & erit inſeparabilis ab illa: ſed antequam cum alia contrahat, poterit compelli ad contrahendum cum illa, tanquam ſponſus eius, qui virtualiter contraxit ſponſalia cum illa priore: nec ſe poterit defendere iuſtè ſine peccato ab huiuſmodi coactione, quam conſcientia in foro interiori, & iudex in exteriori facere poterit. Salua, &c.

SVMMARIVM.

B 1 *Matrimoniũ qui ſeruata forma Cõcilij cõtraxere ante iuſtã ætatẽ, de licentia ordinarij iterũ, omiſſis ſolẽnitatibus, coram parocho, vel debita etiã ad hoc precedẽte licẽtia coram alio ſacerdote, & duobus teſtib. ſecretè, cum impedimentum ſit occultum, contrahãt.*

CONSILIVM III.

ROgatus quid facere debeant duo coniuges, qui pridem poſt Concilium contraxerunt matrimoniũ, & ſu-
C ſceperunt filios, & nunc reſciuerũt vxorem non habuiſſe tempore contractus duodecim annos, quamuis maritus haberet pluſquam quatuordecim.

1 Reſpondeo, quod latiſſima ſuper hoc diſputatio haberi poteſt, tangendo ea, quæ nuper allegauimus corã S. D. N. ſuper diſpenſatione ad contrahendũ matrimoniũ inter duos Illuſtriſſimos impuberes.[e]

Sed omiſſis illis, vr̃ reſpondendum, debere p̃fatos, de quibus quæritur, dicere ordinario, quod ipſi ex cauſa quadã,
D quam non oportet ei notam facere, habent ſcrupulũ, qui iam ceſſauit, de valore matrimonii ſui contracti corã parocho ante tot annos, & quod ad deponẽdum illum vellent denuo cõtrahere, & quod ſupplicant ei, vt det eis licentiã id faciendi coram ſuo parocho, vel alio ſacerdote de ſua licẽtia, non præmiſſis denunciationibus per Concil. Trid. requiſitis, attento, quod iam antea cum illis contraxerunt, & poſt illam licentiã habitã, adeant ſuum parochum, vel alium ſacerdotẽ, cui det licentiam ipſe, vel or-

e vide conſil. ſequen.

Digitized by Google

dinatius ad aſſiſtendū matrimonio cō-trahendo,& vocatis duobus, vel tribus teſtibus amicis ſuis, qui rem teneant ſecretam, contrahāt in nomine Domini, qui nos omnes ſaluet. Amen.

Aduerte hic præſentiā parochi, ac teſtiū requiri ad cautelā, ne detecto impedimento matrimoniū validū negetur: nam in conſcientia poſſunt inter ſe ſine parocho,& teſtib. validè cōtrahere Vide ſupra de ſponſ. conſ. 14. in fin. & clarius in Man. conf. c. 22. num. 70.

SVMMARIVM.

1 Coniugio *regulariter ineptus eſt, qui debitum reddere nequit, nu. 18.*

2 *Leges determinantes ætatē ad matrimonium, videntur, ſed non ſunt naturales, nu. 13. 14. & 18.*

3 *Obligari quis ad impoſſibile nulla lege, nec priuilegio poteſt.*

4 *Matrimonij de eſſentia videtur eſſe actualis potentia coeundi tempore contractus, ſed non eſt, nu. 14. & 19.*

5 *Pueros ante certam ætatem voto ſolēni non obligari facit ius humanum.*

6 *Papa conſenſum ad matrimonium requiſitum ſupplere nequit, nec diſcretionem, nec potentiam iure naturali ad matrimonium neceſſaria, nu. 20.*

7 *Papa omnis lex humana ſubijcitur.*

8 *Lege humana multa iuris diuini indeterminata determinantur: ita vt licet ipſū indeterminatū ſit iuris naturalis indiſpēſabile, ipſū tamē determinatū ſit iuris humani diſpēſabile, & n. 12.*

9 *Aetatis ad matrimoniū determinatio iuris humani, ſuper quo Papa diſpenſat. num. 12. & 13.*

10 *Matrimoniū ante pubertatē ex aliqua vrgentiſſima neceſſitate cōtrahi pōt.*

11 *Pubertati proximus, maſculus inquā poſt decimum annū cum dimidio, & mulier poſt nonum cū dimidio, contrahendo, ſaltem naturaliter obligatur.*

12 *Ius natura ad matrimoniū contrahēdū prudentiā requirit: ſed humanū, reſpiciendo id quod ſolet cōmuniter accidere, determinat quando illa eueniat.*

13 *Coeundi potentiam ineſſe multis ante tempus à iure præfixum.*

15 *Impotētia nō [illegible] ad coeundū, ēt perpetua eſt, contra matrimonij eſſentiā.*

15 *Senex ad coeundū impotens pōt matrimonium contrahere, & nu. 18.*

E 16 *Papa etſi legē diuinā, nec tollere, nec limitare, nec in ea diſpenſare propriè poſſit, attamen ex ratione deſūpta ex alia lege diuina poteſt declarare, eam non procedere in tali, & tali caſu.*

17 *Voti, & iuramēti iure natura reddendi obligationē remittit Papa, faciēdo de voto, & iurato nō votū, & nō iurm.*

17 *Vota ne fiant, vel iuramenta, poteſt ex cauſa Pontifex efficere.*

19 *Corporum traditio neceſſaria eſt ad verum matrimonium, etiamſi in tradente non adſit potentia copula.*

19 *Traditio corporū neceſſaria ad matri-*
F *monium poteſt fieri ſine actu carnali.*

CONSILIVM IV.

TRactatū eſt diu ī Hiſpania de mādato Regiæ Maieſtatis Catholicæ p multos proceres, & tādē auctoritate eiuſdē cōcluſum, vt ad vtilitatē priuatā, & publicā, contrahantur duo matrimonia, alterū inter Illuſtriſs. Don Ioānem Ludouicū de la Cerda, Ducē Medinæ Cęli, & Marchionē, ac Comitē aliorū dñiorum, & D. Ioānam del Alama Ducē Alburquerquenſem, relictā quondā Dō Gabrielis Illuſtriſs. Excell. q. Ducis Alburquerquenſis, qui ante paucos an-
G nos fuit Ducatus Mediolani Gubernator, eandemq; multorū dñiorum dominam: alterum inter Illuſtriſs. & Excell. Don Ioānē de la Cerda, & Marchionē de Collogudo, filiū, & ſucceſſorē pręditi Ducis Medinæ Cęli, & D. Annā del Alama, & de la Cueua, filiā pdictæ Ducis Alburquerquēſis, impuberes, qdē, ſed pter cōem aetam aīorum, & corporū viribus à Deo, & natura dotatos. Cōcluſum inquā eſt, dūmodò itra ſex mēſes, quorū iā tres ſunt elapſi, S. D. N. dignet diſpēſare, vt pdictus Don Ioānes Marchio de Collogudo ætatis duodecī
H annorū poſſit cōtrahere matrimonium cū pdicta D. Anna decē annorū, & non aliter, nec aliàs: qm viſum fuit viris eruditiſſimis, nulla pœna, nec arrha, nec fideiuſſione fieri poſſe certam, & ſecurā prædictam Ducem Dñam Ioānam de matrimonio futuro inter prædictā Dominā Annā filiā ſuam, & prædictū Dō Ioannem de la Cerda filiū prędicti Ducis Medinæ Cęli, niſi mediante pdicta diſpenſatione. Et quia ſunt, qui ſubdubitēt, an S. D. N. id facere poſſit, petitur infor-

informatio iuris, quo palam oſtēdatur
ſuam Sanctitatem id facere poſſe.

Reſponſurus ad hanc quæſtionem, à
nemine, quod ſciam, tactā, primū opē
diuinā ſubmiſſiſſimo animo imploro;
deinde humiliter ſupplico S. D. N. vt di
gneiut ſublimitatem animi ſui demitte
re ad hæc humilia, quæ humiliter ſuæ
cenſuræ ſublimi, eidemq; profundo iu-
ris tam naturalis, & diuini, quā huma-
ni callo munitæ ſubijcimus. Et quidem
pro parte negāte, quod non poſſit, facit
primo capit. [quod ſedem,][a] vbi puer,
qui nō poteſt reddere debitum, non eſt B
aptus coniugio, & videtur loq. de apti-
tudine requiſita iure naturali diuino:
nā per illum tex. tenet Sotus,[b] qđ impo
tentia ad carnalem actum omni iure
impedit matrimoniū: & poſtea in ſolu
tione 2. argumenti tenet, qđ ſenex om-
ninò impotens ad actum matrimonia-
lem nulla ratione poteſt matrimoniū
contrahere. At prædicti Illuſtriſs. domi
ni ambo ſunt impuberes; quia puella
non impleuit duodecimum annum, ne
que attigit, & puer nondum impleuit
decimumquartum, neq; attigit illū: & C
ita præſumuntur impotentes ad actū
carnalem, & conſequenter omni iure
eſſe inepti coniugio, cui conſequens eſt,
Papam non poſſe eos aptos facere.

a de frig. & malef.
b in 4. libro ſent. diſt. 34. q. 1.

2 Secundò, ꝙ lex tam Canonica, q̃ Cæ
ſarea, quæ ſtatuit, ne fœmina ante duo-
decimum annum completū, nec maſcu
lus ante quartum decimum annum cō-
pletū poſſit cōtrahere matrimonium,[c]
vr̄ eſſe potius lex naturalis diuina, quā
humana, cum vbiq; gētium ſeruetur,[d]
& Papa licet poſſit ſupplere omnē defe D
ctum prouenientem ex lege humana,[e]
non poteſt tamen ſupplere defectū pro
uenientem ex lege naturali, & diuina,
quia ſecundum Vrbanum vſque ad ſan
guinem tenetur eam ſeruare[f] ergo nō
poteſt ſupplere prædictum defectum.

3 Tertiò, quod nulla lege, neque Pa-
pæ priuilegio, vel diſpēſatione fieri po-
teſt, quòd quis obligetur ad impoſſibi-
le,[g] nam neque Deus, ſecundum S. Hie
ronymum receptum ab omnibus, obli-
gat quem ad impoſſibile: at impoſſibile
videtur prędictos dominos impuberes
debitum coniugale reddere poſſe, vt
præcitatæ leges ſignificant, ergo non
A poſſunt obligari Papæ priuilegio ad red
dendum illud.

c l. 4. ff. de ritu nupt. & l. ſancimus, C. de nupt. & ca. puberes & ca. de illis, & c. ſi. de deſponſ. impub.
d Arg. cap. ius gētium. & c. ius naturale. 1. d.
e ca. cuncta per mundū. 9. q. 1.
f cap. ſunt quidam. 25. q. 1.
g l. impoſſibiliū, ff. de re iur. & c. nemo ad impoſſibile. eo. tit. lib. 6.

4 Quartò, quod ad ſubſtantiā matri-
monij requiritur, vt contracturus illud,
tempore contractus habeat potentiam
coeundi, vt præ cæteris tradit Scotus,[h]
illa ratione, quæ videtur firma, qđ de
ſubſtātia matrimonij eſt datio poteſta-
tis ſui corporis pro parte, quā dat ſibi al
ter: & qui illam non habet, non pōt eā
dare, iuxta illud, [Nemo dat, quod non
habet][i] Cū ergo præfati Illuſtriſs. impu
beres non poſſint dare poteſtatē ſuorū
B corporum, quam non habent; conſe-
quens videtur, per nullā diſpenſationē
poſſe illos contrahere matrimonium.

h lib. 4 ſent. diſt. 34. q. 1.
i c. quod autem, de iure patron. l. ſi vniuerſa, C. de leg.

5 Quintò, ꝙ prædicti dñi impuberes
non poſſunt ſe obligare ad contrahēdū
matrimonium ſpirituale cum Deo per
votum ſolemne, ſecundū oīum ſenten
tiā, ex defectu ſufficientis diſcretionis,
& prudentiæ: ergo nec ad perpetuā ſer
uitutem matrimonialem, cū iudicium
ſufficiens ad obligandū diabolo, vel ho
mini, ſufficiat ad obligādum Deo, iux.
gloſſam ſolemnem, & receptam.[k]

6 Sextò denique, quod Papa non pōt
C ſupplere conſenſum neceſſariū ad ma-
trimonium, vt tenet Io. And. quem ſe-
quitur Panor.[l] quem ſequuntur alij illa
firmiſſima ratione, quod licet Papa poſ-
ſit ſupplere defectus iuris humani, iux.
c. 1. & ei adnotata,[m] non poteſt tamen
ſupplere defectus naturales, vt Specula
tor receptus ab alijs tenet,[n] pro quo a-
ptus textus in Clem. [paſtoralis,][o] per
quem Cardinalis etiā receptus[p] adno-
tauit Papam nō poſſe ſupplere defectū
D creationis, quia iuris naturalis eſt. At
præfati domini impuberes nō videntur
habere tam liberum, tam diſcretum, &
prudentem conſenſum, quam neceſſa-
rius videtur iure naturali ad tantum ſa
cramentum, & iugum maritale perpe-
tuò duraturum, arg. textus, & gl. ſingu-
laris in ca. [notificaſti.][q] ergo Papa non
poteſt illum ſupplere.

k in ſumm. 20 q. 1. & in c. mulier. 33. q. 2.
l in cap. per venerabilē, num. 21. qui fil. ſint leg.
m de tranſact.
n titu. de legat. §. nunc oſtendēdū, ver. 18.
o §. cæterū, de re iud.
p ibidem.
q 33. q. 5.

7 His tamen non obſtantibus, cōtra-
rium proculdubio eſt dicēdum. Primò
q dē, quod Papa eſt ſummus, & vnicus
ſūmi Chriſti Dei, & hominis vicarius,
de quo eſt illud Ioānis Angelici citatū
pro gloſſam.[r] [Papa ſtupor mundi, qui
maximè rerū. Nec Deus eſt, nec homo,

r in proœm. Clem.

Digitized by Google

quaſi neuter, & inter vtrunque [cui omnis lex humana ſubijcitur,[a] ſaltem quoad hoc, vt pio loco, & tẽpore iuſtè poſſit eam relaxare, vt dixit D.Tho. receptus ab omnibus,[b] & probatur irrefragabiliter per l. [princeps,][c] & c. [propoſuit,][d] & per tradita ab Innoc.[e] & per alios alibi ſæpè.

a cap. cuncta per mundũ, 9. q. 3. c. innotuit. de elec.
b 1. 2. q. 96. ar. 5. ad 2.
c ff. de legib.
d de conceſſ. preben.
e in d. c. innotuit.

8 Secũdò, quod licet aliqua generalia indeterminata, ſint iuris naturalis, vel diuini, determinatio tñ eorum quoad quantitatem, tp̃s, vel locũ facta à legislatore homine, conſtituit ius humanum: ita quod ipſa determinata, puta tẽpus locus, ſint iura humana, & non naturalia, nec diuina. Verbi gratia, ius naturale diuinũ eſt, vt delicta puniantur.[f] At determinatio, quod illa, vel illa pœna, tanta, vel tanta, tpe, vel loco illo, vel illo puniantur, ius humanum eſt ſm oẽs: & licet non poſſit legiſlator homo ſtatuere, ne crimina puniantur: poteſt tamen diſpenſare, ne illa pœna, illo, vel illo tpe, & loco puniantur. Præceptum item, vt confiteamur ſaltem ſemel omnia peccata mortifera, diuinũ eſt, latum à Redẽptore omnium Chriſto Domino Deo noſtro, vt declarauit ſacroſanctũ Conc. Trid.[g] determinatio autem, vt confiteamur illa ſemel in anno,[h] humana eſt, & licet Papa non poſſit diſpenſare, vt non teneamur confiteri mortifera ſaltem ſemel in vita; poteſt tamen ex cauſa iuſta diſpenſare, vt non teneamur confiteri mortifera ſemel in anno, vel in Quadrageſima ſm mentem omnium,[i] quicqd Panor.[k] inuoluat. Ita etiam licet præceptum de ieiunando ſit pręceptum iuris naturæ indigenti eo ad ſalutem, vt tradit D. Th.[l] determinatio verò, quod illo, vel illo tempore ieiunemus, eſt præceptum humanum: & licet Papa nõ poſſit diſpenſare ſuper lege illa naturali de ieiunando, poteſt tamen diſpenſare, & quotidie diſpenſat ex cauſa ſuper ieiunio illius, vel illius diei. Inſuper, licet p̃ceptum de ceſſando aliquo tempore ab opere ſeruili, vt vacemus Deo, & diuinis, ac ſpiritualibus, ſit præceptum naturale, & lex naturalis; præceptum tamen determinans, vt illo, vel illo tempore feriemur ab opere ſeruili, & Deo vacemus, atq; rebus diuinis, præceptum eſt humanum, & lex humana, vt colligitur ex D.Th. etiam recepto,[m] vnde infertur omnia feſta Chriſtianorum, etiam dies dominicos eſſe præcepta, & iura humana, vt poſt multos alios nos quoque intulimus in Manuali conf.[n] & vltra omnes irrefragabiliter probat Thomas Vvaldenſis.[o]

f l. ita vulneratus. ff. ad leg. Aquil. & ca. vt famę. de ſent. excom.
g Seſſ. 14. c. 6.
h c. omnis. de pœnit. & remiſſ.
i in 4. ſent. d. 17. & cõ. in c. omnis.
k ibidem.
l 2. 2. q. 147. art. 3.
m 2. 2. q. 122. ar. 4. & 6.
n c. 13. nu. 1.
o in lib. 1. de ſacramenta- lib. c. 14.

9 Sic igitur, licet iure naturali ætas aliquorum annorum requiratur ad matrimonium contrahendum; determinatio tamen eius, quod requiratur in maſculo ætas quatuordecim annorum cõpletorum, & in fœmina duodecim, ius eſt humanũ, & lex humana eſt: & ita licet Papa non poſſit diſpenſare, quod nullorum annorum ætas requiratur ad contrahendum matrimonium, poteſt tamẽ diſpenſare ex cauſa, quod non requiratur ætas quatuordecim annorum in maſculo, & duodecim in fœmina.

10 Tertiò, quod eſt caſus in c. 2.[p] quatenus habet expreſsè, matrimoniũ poſſe contrahi ante pubertatem pro aliqua vrgentiſſima neceſſitate, puta bono pacis. Et ne quis dicat c. illud loqui de ſpõſalibus tantum, cõſideret gloſſam, & ante illam Innoc. intelligere illum textum de cõiunctione tam matrimonij, quam ſponſalium; & quod Pan.[q] probat irrefragabilibus argumentis potius intelligendum eſſe de matrimonio, quàm de ſponſalibus.

p de deſponſ. impub.
q ibidem.

11 Quartò, quod pupillus proximus pubertati, qualis eſt fœmina poſt nonũ annum dimidiatũ, & maſculus poſt decimum dimidiatum, cõtrahere poteſt, & contrahendo obligari ſaltem naturaliter, iux. l. 1.[r] et per alia, quę citat Dec.[s] imò, & tunc negotium rectè gerit tutore auctore, vbi eius auctoritas eſt neceſſaria, iux. §. pupillus cum ei concordantib.[t] At matrimonium eſt contractus, ergo auctore Papa, cuius auctoritas tantum, immo plus poteſt in ſpiritualibus, quam tutoris in temporalibus,[u] poterit contrahere matrimonium.

r ff. de acti. & oblig.
s in l. pupillus, l. in negotijs, ff. de regul. iur.
t Inſtitu. de inutilib. ſtipul.
u arg. c. vlt. de iud. lib. 6.

12 Quintò, quod licet iure naturali ad contrahendum matrimonium requiratur diſcretio, prudentia, & iudicium, ius tamen, qđ determinat tale iudiciũ euenire maſculo in 14. anno, & fœminæ in 12. non eſt ius naturale, ſed humanũ determinatum arbitrio legum latorũ, qui reſpiciunt id, quod cõmuniter accidit,

vt

Digitized by Google

vt ait Celſus,[a] & ita, quando contingit diſcretio, & prudentia alicui ante tp̃s determinatum, ſanctè poteſt legislator, habita de ea re iuſta informatione, per mittere, vt illud ante determinatũ tem pus fiat. At per iuſtam informationem cõſtat prædictos Illuſtriſs. dominos im puberes habere, præter cõem ſuorum æqualium, aliam prudentiã, diſcretionẽ, & iudicium ſufficiens ad cognoſcẽdum, & iudicandum magnitudinẽ ſacramenti matrimonij, & iugum maritale perpetuũ, vt in facto proponitur, ergo iuſtè poteſt S.D.N. permittere inter illos matrimonij contractum.

a in l.4.& 5 ff. de legib.

13 Sextò, ꝙ licet coeundi potentia nõ ſoleat euenire, vt plurimũ ante prædictas ætates, frequenter euenit ante illas, illis maximè, qui nati in murice, & auro, & nutriti, vt ille ait inter ſupbas opes, & delitias, vires maiores, maiuſq; robur corporeũ ſibi q̃runt. Vnde Gregorius lib. Dialogorum 4. relatus à gloſſa, [b] in ſumma refert quendam puerũ ætatis nouẽ annorum nutricem ſuã feciſſe prægnantẽ: & D. Hieron. narrat in epiſtola ad Vitalem presbyterum, ſe audiſſe, quẽdã puerum decem annorũ grauidam feciſſe ſuam nutricem, Salomonemq; in decimo anno genuiſſe Roboan, & Achaz in anno ætatis vndecimo Ezechiam, & ſunt viri magna fide digni, qui aſſerunt quandã puellam decẽ annorum ante paucos annos peperiſſe in regno Neapolitano. Cũ ergo p̃dicti domini impuberes ſint in murice, & auro nati, & in delitijs nutriti, ſitque iã puer duodecim annorũ, ac puella decẽ, facilè poteſt per iuſtam informationem, & corporis ſtaturã ſuaderi, eos habere potentiam coeundi; qua probabiliter credita, nulla eſt difficultas diſpenſationi locũ eſſe ceſſante præcipua cauſa, ob quam facultas cõtrahendi matrimonij in illas ætates differtur, arg. cap. [cum ceſſante.][c] & l. [adigere.][d]

b 1.q.1.

14 Septimò, ꝙ potentia actualis coeũdi non eſt de ſubſtantia matrimonij, ſecundum ſola iura naturalia diuina. Tũ quia pueri quatuordecim annorũ poſſunt contrahere matrimoniũ, licet non euenerit potentia coeundi ſecundũ receptam ſniam, quæ probatur, eo quod nullatenus debent tales ꝑpter frigiditatem ſeparari. Tum quia impedimentũ quod proceſſu temporis tolli poteſt naturaliter, per artem, non eſt contra ſubſtantiã matrimonij, ſecundũ D.Th. receptum,[e] & probatur in c. [fraternitatis,] & ferè toto titu. de frig. & malef. Tum quia nullum impedimentum naturale, quod non eſt perpetuum, eſt cõtra eſſentiam, & ſubſtantiam matrimonij, etiam ſecundum legem humanam canonicam, vt eſt in d.c [fraternitatis.] in quo ipſe Innocentius III. definit, impedimentũ perpetuum eſſe illud, quod non põt tolli per naturã, vel medicinã abſq; periculo vitæ probabili. At impotentiam prædictorum dominorum ad actum carnalem (ſi qua talis eſſet) tolli poteſt, & vita comite tollitur proceſſu temporis, ergo eorum petitio non ſolũ non continet, vt S. D. N. diſpenſet contra id quod de iure naturali eſt contra ſubſtantiam matrimonij, ſed neque id quod de iure humano eſt contra ſubſtãtiam eius, ſed ſolum, vt relaxet ius humanum, quo vetitum eſt fieri matrimonium ante illas ætates.

c de appell. d §. quamuis ff. de iure pueror.

e in præd. d. 34 art. 2. in corp. q.

15 Octauò, quod non oĩs impotentia ad actum carnalem, ẽt perpetua, eſt cõtra ſubſtantiam matrimonij, ẽt ſm legem humanam: ſenex enim quamlibet impotens, & quãlibet ſenio grauatus, poteſt cõtrahere matrimonium, quod tota ſeruat Eccleſia, vt ait Scotus vbi ſupra, propter rationem, quam reddit D. Th.[f] Mulier ẽt ſciẽs virum eſſe aliqua impotentia perpetua factum impotentẽ ad actũ carnalẽ, & hoc non obſtante contrahit cum eo, tenet matrimonium per rationem, quam reddit S.Th.[g] Ergo defectus potentiæ ad actum carnalẽ rõne talis ætatis non eſt contrarius, iure naturali ſolo inſpecto, ſubſtãtiæ matrimonij, quia illa creſcẽte tolli poteſt, & paſſim tollitur, quamuis iure humano ob illam reddatur quis inhabilis ad cõtrahendum: & cõſequenter S.D.N. iuſta de cauſa tutè illum tollere poteſt,

f vbi ſupra in reſpon. ad 4.

g vbi ſupra in corp. q.

16 Nonò deniq; ad redundantiam, licet non ad neceſſitatẽ, facit, quod quãuis Pontifex Maximus nõ poſſit tollere, neq; limitare legem Dei naturalẽ, vel diuinam, & conſequẽter, nec diſpẽſare ſuper ea, accepto verbo diſpẽſationis propriè, & ſtrictè, ſecundũ eos, qui

verius

Digitized by Google

verius, & exactius videntur nobis loq. eo quod inferior non poteſt tollere, nec limitare leges ſuperioris, nec conſequenter legiſlator humanus legem Dei legiſlatoris ſupremi, [a] poteſt tñ eam interpretari, & declarare, vt nõ debeat ſeruari, qñ ratio deſumpta ex alia lege ipſiuſmet Dei naturali diuina id ſuadet: vt in Cle. 1. [b] declarat illã legem naturalem Decalogi, quæ damnat homicidã, non comprehendere occidẽtem ad defenſionẽ ſui, omnino neceſſariam, & in c. 1. [c] declarat, legem Decalogi de ſeruãdo iuramento nõ obligare iurantẽ ſeruare ſtatuta Eccleſiæ quoad illicita. Põt ẽt per viam epicheiæ, ſiue epiciæ, ſiue æquitatis, de qua Philoſophus, [d] & S. Th. [e] efficere, quod aliquod factũ hominis, quod ſuapte natura includitur ſub uerbis legis naturæ, vel diuinæ, ꝓpter aliquam cauſam non includatur ſub ea. Verbi gratia, lex naturæ, & diuina præcipit, vt inferior obediat ſuperiori, tex. l. [vt patriæ parentibuſq; obediamus. [f]] At Põtifex Maximus põt efficere iuſta de cauſa, non quidem, vt inferior non obediat ſuperiori, ſed vt is, qui eſt inferior alicuius, deſinat eſſe ſubditus illius per ſuam iuſtam exemptionem, & conſequẽter ne teneatur parere illi, qui iam non eſt ſuus ſuperior.

a Arg. c. inferior 21. d. Cle. ne Romani de elect.
b de homic.
c de iureiur. lib. 6.
d 5. Eth.
e 2. 2. q. 120. art. 1.
f ff. de iuſt. & iur. & c. 2 de maio. & obed.

17 Poteſt ẽt facere, quod votum, & iuramentum, quæ per legem naturalem ſunt reddenda, & implenda, [g] iuſta de cã deſinãt eſſe vota, & iuramẽta, [h] & cõſequenter licet nõ poſſit efficere, quod vota, & iuramenta licita nõ debeãt adimpleri, quia id eſſet tollere, vel limitare legem naturalem, vel diuinam; põt tamẽ efficere iuſta de cã, quod non ſint vota, nec iuramenta, quod poſt alios declarat Sotus, [i] & ante illum profundius Caiet. ad aliud propoſitũ, [k] & alio ſtylo Didacus à Couarruuia, [l] feliciter dilatãdo ſeminaria, quę a nobis olim Salmanticæ ſuſcepetat. Et noſtro propoſito non eſt neceſſariũ, quod S. D. N. tollat, vel limitet legem præfinientem certam ætatem ad contrahendum matrimonium, quãuis id proculdubio facere poſſit, quia eſt lex humana per ꝓdicta, ſed ſatis eſt, quod ſua Sanctitas declaret, quod illa lex, quę lata fuit habito reſpectu ad cõiter accidẽtia, in quę

g c. magnã, de voto, & c. ſi verò. de iureiur.
h c. 1. & c. de bitores, de iureiur. c. 1. & c. litera. iuram. de voto.
i lib. 7. qu. 4. art. 1. de iuſtit. & iur.
k 2. 2. q. 120. art. 8.
l in epiſt. 6. 2. par. c. 5. 8.

E non hr̃ iuſta prudentia, & potentia ad contrahẽdum matrimonium ante illas ætates, non habeat locum in præfatis excellentiſſimis impuberibus, quibus p iuſtã informationẽ cõſtat ineſſe illas.

18 Non obſtant oppoſita. Ad primum enim reſpondetur primò, quod c. [c, de ſedem.] in eo allegatum, & alia iura, quæ habent puerum, qui non põt reddere debitum, nõ eſſe aptum matrimonio, intelligenda ſunt primo de aptitudine regulari communi præſumpta, & ideo non habere locum in caſu propoſi-

F to, cum præfati domini habeant aptitudinẽm veram, & particularem maiorẽ, quam ſit communis, & præſumpta, vt prædictum eſt.

Secundò. quod id quod videtur dicere Scotus in arg. citatus, ſcilicet, ſenẽ omnino impotentem non poſſe contrahere matrimonium, non eſt verum: quia, vt & ipſemet ait in propoſitione argumenti, cõtrarium ſeruat Eccleſia, & tenet D. Th. receptus, [m] & Michael Medina, [n] negat Scotum id aſſerere, quod ſatis ex eo colligitur.

Ad ſecundum reſpondeo, quod licet leges ſuper ætate ad cõtrahendum ma-

G trimonium latæ eſſent iuris gentiũ, nõ ſequeretur ex eo, quod eſſent leges naturales: quia aliud eſt ius gentium, & aliud ius naturale, per rubricam de iur. nat. gẽt. & ciuili, & definitiones illorũ poſitas ibi, & in c. ius natur. & c. ius gẽtium. [o] & à diuerſis non fit illatio. [p]

m in loco citato in arg. 8. pro noſtra parte adducto.
n in libr. 5. de fac. hom. cens. c. 74.
o 2. diſt.
p l. Papin. ff. de minorib.

19 Ad tertium rñdeo primo, negando eſſe impoſſibile præfatis dominis impuberibus reddere ſibi mutuo id, qđ debetur virtute matrimonij. Tũ quia virtute illius ſolũ tenentur dare poteſtatẽ ſuorum corporũ, quæ dari poteſt ſine actu carnali, vt contigit virgini Ma-

H tri, & ſpõſo eius Ioſepho, iter quos fuit veru matrimoniũ ſecundum receptam ſentantiam, per c. [B. Maria,] [q] & alia multa. Tum quia ſenex omnino impotens poteſt contrahere matrimonium, vt ſupra probatum eſt. Tũ quia etiã potens non tenetur reddere debitũ coniugale, qa poſſunt deliberare prius de intranda religione. [r] Tum quia maior 14. annis, cui nondum venit potentia coeũdi, ſatisfacit reddẽdo poſtea, cum venit, & vt probatum eſt in arg. 7. pro parte

q 27. q. 2.
r c. commiſſum. de ſpon.

noſtra

noſtra facto, præfati DD. impuberes A poſſunt hæc omnia facere, etiam ſi non eſſet eis potentia coeundi. Secundo reſpondetur negando, quod non ineſt eis potentia coeũdi: quia per iuſtam informationem probabiliter creditur eos illam habere. Tertiò, quod non eſt neceſſarium ab ſubſtantiam, & eſſentiã matrimonij, quod inſit eis actu potentia coeundi: quod conſtat ex eo, quod ſenex, & infirmi poſſunt contrahere, & ex alijs, vt ſupra probatum eſt.

Ad quartum reſpondeo primo negã B do, quod ſit de ſubſtãtia matrimonij, vt potentia coeundi inſit actu tempore contractus per ſupradicta, quicquid ſẽtiat Scotus. Secundò negando, quod nõ inſit illa præfatis dominis impuberibus, cum per iuſtam informationẽ contrarium probari poſſit.

20 Ad quintũ reſpondetur conceden do, quod præfati domini nõ poſſunt ſolemniter vouere religionem ante præfatas ætates, imò nec poteſt illas ante decimum ſextum annum completum poſt C Conc. Trid. negãdo tamẽ, quod id eueniat per legẽ naturalem, vel diuinam, ſm quas votum obligat omnes doli capaces, & potentes mortiferè peccare, quia, vt ſupra dictum eſt, quæ diſcretio ſufficit ad obligandum diabolo, ſufficit etiam ab obligandum Deo. Et ita concedimus, quod etiam prædicti domini non poſſunt obligari ad prædicta ante prædictas ætates: ſed negamus id ſtatutum eſſe per legem naturalẽ, vel diuinam, ſed tantum per humanam, quam S. D. N. iuſtè poteſt ex cauſa relaxare.

Ad vltimũ reſpondetur concedendo D non poſſe Papã ſupplere cõſenſum, qui lege naturali requirit ad matrimoniũ nec conſequenter diſcretionẽ, & prudẽtiam ad illud lege naturali neceſſariã, nec illud prædicti domini petunt, negã do tamen quod illis deſit, & prudẽtia, & diſcretio iuſta ad cõſentiendum in illud, vt per informationem allatam cõſtet, & largius conſtabit per faciendam, ſi placuerit S. D. N. quẽ vti Eccleſiæ paſtorem incomparabilẽ, & huic ſæculo accõmodatiſſimũ, & neceſſarium D. Ieſus, cuius eſt ſummus Vicarius, pro ſua in populum Chriſtianũ miſericordia q̃ diutiſſimè ſeruet incolumem. Amen.

SVMMARIVM.

1 Impuberibus quibuſdam, ut matrimonium de præſenti contrahere poſſent, conceſſiſſe dicitur Pius V.

2 Impuberes non habere conſenſum ſufficiens ad matrimonium de præſenti cõtrahendum, etſi inſinuare videatur c. 2. de deſpon. impub. verius tamen eſt id ſolum verificari in infantibus, & alijs doli non capacibus, nu. 3. nam in alijs poteſt inueniri, nu. 4. & 6.

3 Decretaliũ deciſarũ initia antiqua etſi ad opportunitatem facilioris citationis ponantur ex eis tamen poteſt deſumi aliqua præſumptio mẽtis ſtatuẽtis.

5 Tolerare, verbum eſt generale ad tolerantiã bonam, & approbatiuã, & ad illam, qua actus non approbatur, ſed relinquitur impunitus, & in utroque ſignificatu ſæpè in Canonib. reperitur

CONSILIVM V.

C BEatiſſime Pater, interrogatus heri à S. V. an viderim aliã diſpenſationem ante hac à ſacroſancta Sede Apoſtolica datam aliquibus impuberib. ad contrahendum matrimonium, reſpondi me non uidiſſe; ſed poſtea ſub noctẽ didici, quod fœlic. record. Pius V. cuius acta S. V. præter ferè omnium ſucceſſorum morem, raro, & mirabili exemplo libẽter ſolet imitari in ijs, quæ iure ſuſtineri poſſunt, & in allijs ad viã iuris redigere, diſpenſauit per ſuum legatum, & commiſſarium Roſanã in Hiſpania in quodã ſimili caſu illius na D tionis. Quare humillimè ſupplico S. V. vt dignetur condonare mihi hanc importunitatem, & audire duo, quæ ſequuntur.

2 Alterum eſt, quod illa duo argumẽta, quæ S. V. oppoſuit mihi grauiſſima ex c. 2. [a] quæ nullus comminiſcentium illud meminit: quorũ vnum eſt quod per illa verba, [Vbi nõ eſt conſenſus, & infra.] ſignificari videtur quod impuberes non poſſunt habere cõſenſum ſufficienẽ ad matrimonium, ſecundũ eſt, quod illud c. non videtur probare q̃d matrimonium inter impuberes contractum approbari poſſit, ſed tantũ quod propter vrgentem cauſam ſolũ tolerari

[a] de deſp. impub.

poſſit;

poſſit, & quod multa tolerantur, quæ non approbantur.[a]

a cap. cum iamdudum. de preben.

3 Ad quorum prius reſpondebã, quòd Greg. IX. non poſuit clauſulam illam integram, [Vbi non eſt conſenſus, non eſt cõiugium,] ſed ſolum poſuit initiũ, ſcilicet, [Vbi non eſt conſenſus, & cætera.] ad opportunitatem allegandi, vt ſæpiſſimè fecit in cõpilatione libri Decretaliũ: & quod omiſit reſiduũ, ad denotandũ quod id non erat verum in oib. impuberibus, ſed ſolum in infantibus, & alijs, qui non ſunt doli, & conſilij capaces. Ad quod facit, quod licet Antonius Auguſtinus, vt S. V. optimè ponderauit, nõ ponat in initio c. illam clauſulam, vt ego putabam, ponit tamen poſtea in ſua nota deſumptã ex Nicolao quẽ Gratianus citat.[b] Ex quo patet, quòd Gregorius IX. voluit, vt illa integra reponeretur in ſuo libro Decretalium.

b 30. q. 2. c. 1.

4 Salua grauiſſima cẽſura Sãctitatis veſtræ, humiliter reſpondetur primo, quod per memoriale, quod heri Sãctitati veſtræ tradidi, irrefragabiliter probatur poſſe inueniri conſenſum ſufficiẽtem ad coniugium inter impuberes, vt inuentus fuit in c. [continebatur,][c] & in caſu c. vlt.[d] Et ita nec per illud capi. nec per vllum alium textum poteſt probari contrarium.

c de deſpon impub.
d de eo qui cog. cõſang. vxo. ſuæ.

Secundò, quòd præfatum c. adeo nõ probat contrarium huius concluſionis, quod imo videtur probare illã, ea conſideratione, vt ſupra. Facit etiam illud, quod idem Antonius,[e] allegat ex quodam loco Greg. illa verba. [Manifeſtũ eſt eum puberem eſſe, qui geſticulatione ſui corporis talis eſt, vt iam procreare poſſit, licet ad metas legibus definitas non peruenerit,] cui ſatis cõcordat c. [puberes,][f] in illis verbis, [Certum eſt, eũ puberem eſſe, qui ex habitu corporis pubertatẽ oſtendit, & generare iã põt.] Facit etiam, quod Nicolaus Papa relatus à Gratiano,[g] ex illa clauſula integra, [Vbi non eſt conſenſus, non eſt coniugiũ,] ſolum infert, quod pueri in cunabilis exiſtentes, non poſſunt contrahere matrimonium, nec contractũ pro eis à parentib. eorum valere; & ita mens eius fuit, dicere quod conſenſus infantilis ſufficit, quod omnes fatẽtur.

e in c. 3. eiuſdem tit. de deſpõſ. col. 1.
f. eod. tit.
g in cap. vbi 30. q. 2.

5 Ad poſterius aũt argumẽtum cũ eadem reuerentia, & humilitate reſpõdetur, præſuppoſito, quòd verbũ [tolerare.] eſt generale, & ſignificat ferre, pati, & ſuſtinere, ſm eos, qui Latinè callent, & ita eſt genus ad patientiam, & ſufferentiã bonorũ, & malorũ, iuxta illud Terentij, [Vna tecum bonũ malaq; tolerabimus.] Vnde duplex eſt tolerãtia, altera, per quam actus approbatur tanquã bonus, altera, per quã actus nõ approbatur ſed relinquitur impunitus, iuxta gl. celebrẽ, & receptã,[h] de priore approbatiua loquitur c. [ſi cõ.][i] quatenus hẽt, Papã patienter ſuſtinere, vt ab eius mãdato rationabiliter ſupplicetur, & cap. [cum teneamur,][k] quatenus hẽt Papã æquanimiter ſuſtinere, ne mãdatũ eius quo mãdat alicui prouideri, in p. c. ſi ipſe habeat aliud beneficiũ ſufficiens & in l. [quæſitum.][l] ſententia bona appellatur tolerabiliſſima, & in c. [tolerabilius,][m] patientia malorum pœna, per quam vitatur conſenſus in peccato, eſt tolerabilis, & toleranda, & tñ actus ille toleratus ẽ optimus, vnde patiẽtia martyriũ appellatur tolerabilis, q̃ tamẽ adeo eſt bona, vt per eam ipſi dicatur. [victorum genus optimũ.] De poſteriori, qua non approbatur actus, ſed tñ relinquitur impunitus, loquitur præfatum c. [denique,][n] & c. [cum iam dudum.][o]

h in cap. denique 4. diſ.
i de reſcript.
K de preb.
l ff. de bar. inſt.
m 32 q. 5.
n 4. diſt.
o de preb.

9 Hoc igitur præſuppoſito, reſpondet quod præfatum c. non eſt intelligendũ de tolerantia priore approbatiua. Tum quia in dubio verba in meliorẽ partem ſunt intelligenda.[p] Tum quia S. Sedes Apoſtolica approbauit matrimonia cõtracta inter impuberes in caſu in c. [cõtinebatur,][q] & c. fin.[r] ſequuta copula carnali, non tanquã contracta per copulam carnalem, quia illa non facit matrimonium, ſed à tempore quo illa fuerũt cõtracta per verba de præſenti, per quę matrimonium contrahitur. Tũ propter alia, quæ in heſterno memoriali fuerunt Sãctitati veſtræ pſentata, & alia plura, q̃ in informatione prima fuerunt ſcripta. [Refert Greg. XIII. die 13. April. 1580. ĩ ndiſſe, Sed. Apoſt. ob hoc nõ eſſe interpellãdã, cũ ſi deſit diſcretio, uel potẽtia conſummãdi matrimoniũ Sed. Apoſ. nihil poſſit. Qđ ſi neutrũ deeſſe cognouerit ordinarius, poterit (ſi cãæ q̃ narrantũr verę) ſuo iure dictã licẽtia cõcedere.

p cap. 2. de reg. iur.
q de deſpon. impub.
r de eo qui cognou. conſang. vxor. ſuæ.

E F G H

De

De Clandeſtina deſponſatione.

SVMMARIVM.

1 Parochi remittere nequeunt denunciationes trinas matrimonijs contrahendis præmittendas.

CONSILIVM PRIMVM.

QVidam volentes matrimonium contrahere,& timentes ne ſi publicaretur, antequam eſſet contractum], à maleuolis retardaretur, vel etiam impediretur,quæſiuerunt, an denunciationes trinæ, quæ ante fieri debent, poſſint à parocho remitti.

1 Ad quam quæſtionem reſpondimus,id quod diximus in Man. confeſſ.[a] ſcilicet,quod parochi non poſſunt relaxare obligationem præmittendi tres denunciationes faciendas ſuper impedimentis eorum,qui volunt contrahere matrimonium. Tum quia Concil. Triden. concedendo hanc facultatem epiſcopis, videtur tacitè negare parochis, vt ibi diximus.[b] Tum quia illa trina denunciatio præcepta fuit ante Concil. Trid. per Concilium generale, de quo in cap. [cum inhibitio,[c] quod Conc.Tri.non tollit, immo confirmat, & ſecundum mentem communem doctorum non poterant parochi obligationem illius cap. tollere, vel relaxare, &c.

a c.22.num. 70.

b Arg. c. non ne. de præſumpt. & l. cum prætor. ff. de iudi.

c de clandeſti. deſponſ.

SVMMARIVM.

2 Cõmendatarius poteſt omnia, quæ Abbati titulari competunt ratione dignitatis, & ſi ſit exemptus habens iuriſdictionem quaſi Epiſcopalem, poteſt regulariter omnia, quæ ſunt iuriſdictionis Epiſcopalis, & eſt ordinarius, vnde, & ipſe remittit denunciationes matrimoniales, & num. 2.

1 Indefinita locutio legis, & canonis intendentis tradere regulam, æquipollet vniuerſali.

2 Diœceſanorũ appellatione non veniunt inferiores Epiſcopo prælati, etiã exempti, licet veniant appellatione ordinariorum.

CONSILIVM II.

AN Commendatarius abbatiæ, quę habet iura epiſcopalia, & eſt nullius diœceſis, poſſit tanquam ordinarius remittere denunciationes matrimoniales, quæ fieri deberent in eccleſijs ſuæ abbatię, iuxta decretum Concilij Tridentini.[d]

1 Videtur dicendum affirmatiuè, quòd ſic Primò quidem, quod quidquid poteſt Abbas titularis ratione dignitatis, poteſt commendatarius illius, vt notat Panot.[e] quem,& alius ſequitur Decius.[f]

Secũdò, quod omnis ordinarius poteſt remittere denũciationes matrimoniales: quoniam præfatum Conc. Trid. indefinitè diſponit, quòd ordinarius poteſt,& indefinita canonis, vel legis intendẽtis tradere regulam, ęquipollet vniuerſali, iuxta gloſſam ſolemnem, & receptã.[g]

2 At palam eſt præfatum Abbatẽ commendatarium eſſe ordinarium, per gloſſam adiuncto textu c. [ordinarij.][h] & per rubricam de offic. ordinat. adiuncto c. [cum ab eccleſiarum prælatis.[i]

Tertiò, quod gloſſa ſolemnis, & recepta,[k] definit plurimum referre, an conſtitutio concedat aliquam facultatem diœceſanis, an ordinarijs, quia priore caſu videtur concedere ſolis Epiſcopis, poſteriore verò etiam alijs inferioribus ordinarijs.

Quartò, quod prælati exempti, qui habent iuriſdictionem quaſi epiſcopalem poſſunt regulariter facere omnia, quæ poſſunt in diœceſi ſua Epiſcopi, circa ea quæ ſunt iuriſdictionis, iuxta gloſſam, quæ putatur ſingularis.[l]

d Seſſio. 24. ca. 7. de format.

e c. quer. de elect.

f in c. cum vi. in vlt. de reſcri.

g c. vetir. de elect. 6. verbo a... rum eccleſiaſticorum.

h de off. ordi. lib. 6.

i eod. tit.

k Cle. 1. ... iure pa... verbo diœceſanis.

l Cle. 1. ... proprij, ... re eccleſ. alie.

SVMMARIVM.

1 Parochi loci, vbi contrahitur matrimonium, ſiue ſit habitationis viri, ſiue mulieris, præſentia ſufficit.

3 Matrimonium ſine præſentia parochi contractum, nec vim ſponſalium habet, adeoque notoriè nullum eſt, vt cõtrahentes propria auctoritate poſſint alteri nubere num. 2.

4 Deflorans virginẽ tacitè ſaltem rogantẽ, vel leuiter ſine deceptione rogatam quamuis interceſſerit matrimoniũ ob impedimentũ nulliter contractum nõ tenetur.

tenetur eā in conſcientia nec ducere, nec dotare, licet ſecus ſit in foro exteriori, & nu. 5. & 7.

6 *Fornicatio commiſſa poſt matrimoniū contra formam Concilij contractum, liberat quidem virum ab obligatione validè contrahendi, ſed non dotandi, ſi quam fortè prius occaſione deflorationis contraxerat.*

CONSILIVM III.

QVæſitum fuit primò, coram quo parocho contrahi debeat matrimonium, quando coniungendæ ſunt perſonæ diuerſarum parochiarum viri, an mulieris, vel vtriuſque?

Secundò, an qui matrimonium ſine parochi præſentia contraxerūt, poſſint ab eo abſque iudicis licentia diſcedere.

Tertiò, an matrimonium ſine parochi licentia contractum vim ſaltem ſpōſalium habeat.

Quartò, an matrimonio ſine parochi præſentia cum virgine cōtracto, ſi vir eam defloraueri, nec amplius cum ea contrahere velit, eam dotare teneatur.

Quintò, an etiam ad idem teneatur coniugatus, vel in ſacris conſtitutus, qui G cum virgine coit, & eam deflorat.

1 Ad primam reſpōdeo, quod ad hoc, vt matrimoniū valeat, ſufficit, quod interueniat parochus habitationis fœminæ quando contrahitur in parochia habitationis eius, & ſufficit parochus viri quando contrahitur in parochia habitationis viri, vt declarauit Congregatio Illuſtriſs. Cardinalium ad dubia Conc. Trid. declaranda deputatorum.

2 Ad ſecundam reſpondetur affirmatiuè, quod contrahentes matrimonium ſine præſentia parochi, vel eius ſubſtituti, poſſunt diſcedere à tali matrimonio H propria auctoritate, & ſine vlla iudicis auctoritate poteſt vir ducere aliam fœminam, & fœmina nubere alij viro. Tū quia tale matrimonium eſt ipſo iure nullum, & omnino irritum, per [a] Concilij Trident. & impedimentum non præſtat, quod de iure non ſortitur effectum. [b] Tum quia cenſetur ab illegitimis perſonis contractū, per prædictū [c] Concilium, & conſequenter adeo notoriè nullum, quod non eſt cur adeatur E iudex ad illud diſſoluendum. [d]

a c. 1. de reform. matri mo. ſeſſ. 24. *b Reg. non præſtat. de reg. iu. li. 6.* *c eod. cap. 1.*

3 Ad tertiam, quod tale matrimoniū non videtur habere vim ſponſaliū. Tū quia contextus prædicti [e] Concilij habet huiuſmodi contractum eſſe irritū, & nullum, & habendum pro contracto inter perſonas omninò illegitimas, inter quas non poſſunt interuenire ſponſalia. Nec obſtat cap. [f] Tum quia matrimonium contractum, eo quod fit contractum inter impuberes, rō cenſetur contractum inter perſonas omnino illegitimas. Tum quia caſus ille eſt ſpecialis, & non eſt trahendus ad alia ſaltē F diſſimilia, & in quibus non militat eadem ratio, argumento ca. [præſentia] [g] & cap. qualis. [h]

d Arg. c. ad noſtram. de iureiur. *e cap. 1.* *f 1. de deſpōſ. impub. lib. 6.* *g 5. loca. de præb. lib. 6.* *h 25. diſt.*

4 Ad quartam reſpōdeo, quod is, qui matrimoniū cum virgine ſine parochi præſentia contraxit, & eam deflorauit ad eum modum ſatisfacere tenetur, vel non tenetur, quomodo tenetur, aut nō tenetur is qui deflorauit virginē volentem, & non deceptam, quomodo auiē hic teneatur, aut nō teneatur, videatur cap. 1. & 2. [i] & ea quæ nos diximus in Man. conf. [k] vbi reſoluimus, eū, qui deflorauit aliquam leuiter rogatam ſine vlla deceptione, & à fortiori rogantem ſaltem tacitè, non teneri ad dotandum eam in foro conſcientiæ, licet in foro exteriori ſic, eum verò, qui deflorauit magnis precibus ad cōſentiendum adductam, teneri ad dotandum.

i de adult. *k c. 16. nu. 16.*

5 Ad quintam reſpondeo, quod adoleſcens deflorans virginem pellicientē, ſeu inducentem ad fornicationem, vel ſtuprum, in foro conſcientiæ non tenetur ad ei reſtituēdum aliquid, ſed in foro exteriori cōdemnabitur, vt in d. Manu. [l] dicitur in ſimili fortiori caſu, videlicet, cum adoleſcens non rogatur, ſed rogat, leuiter tamē, & ſine vlla deceptione, vt proximè dictum eſt.

l vbi ſupra.

6 Ad ſextam rñdeo primò, quod qui contraxit cum aliqua contra formam prędicti Concilij, & cōſummauit matrimoniū, ſi poſtea illa fornicata fuerit, non tenetur contrahere cum illa, argumento cap. [quemadmodum.] [m] quatenus probat, eū qui iurauit ducere aliquam, nō teneri, ſi poſtea fornicata fuerit. Secundò, quod tenetur ad dotandū, ſi ante illam fornicationem erat obliga

m de iureiur.

tus:

rus, quia fornicatio ſequens nõ eſt cauſa tollendi obligationem, qua ante illã tenebatur dotare.[a] An autem teneretur ante [illam fornicationem, videretur colligi ex reſponſione ad quartam

a Arg. totius tituli. Inſt. quib. modis tollitur obligatio.

7 Ad ſeptimã rñdeo, ꝙ ſi coniugatus, vel ſacris initiatus deſflorauit virginem conſciã coniugij, vel ordinis ſacri, non tenebit̃ quidẽ, illam ducere, vt proponitur in ipſa quæſtione, nec tenebitur eam dotare in foro conſcientiæ, ſi deſflorauit volentẽ, vel rogantem, vel tñ leuiter rogatã ſine vlla deceptione, per reſponſã ad quæſtionem quintam. Si autem deſflorauit rogatam magnis pre B cibus, tenebitur ad dotandam in vtroq; foro, per reſponſum ad quartã qõnem. Addo tamen id, quod apud neminem legere memini, preces quæ viderẽtur eſſe leues, ſi fierent à gregario iuuene, poſſe dici graues, ſi fierẽt ab aliquo magnæ auctoritas viro puellæ gregariæ, argumento illius vulgaris, [Præces ſuperioris ſunt iuſſus.][b] & gloſſa,[c] & conſequẽter fieri poſſet, quod rogatio, quę eſſet leuis, ſi fieret à gregario iuuene, diceretur grauis, & importuna, ſi fieret ab aliquo, cui notabilem auctoritatem adderet coniugium, aut ſacerdotium. C

b l. 1.
c verbo que ff quod iuſſu.

[Aduerte, ne ex ſolutione primæ q. inferas: Ergo ſi ſolus parochus viri interueniat, quando matrimonium contrahitur in parochia fœminæ, vel è conuerſo, ſit nullum, quia refertur à ſacra cõgregatione reſolutum validum eſſe, vt etiam auctor refert conſilio ſeq.

SVMMARIVM.

1 *Parochi vnius contrahentium præſentiam etiam ſufficere in quacunque parochia contrahatur, Congregatio Concilij declaraſſe refertur.*

2 *Parochi illius præſentia requirenda potius videtur, in cuius parochia, ſiue ſit viri, ſiue mulieris contrahatur matrimonium, & hoc etiam cenſuit Congregatio, & num. 1.*

CONSILIVM IV.

VTrum ad matrimonij valorem ſufficiat præſentia parochi viri in parochia mulieris, vel contra præſentia parochi mulieris in parochia viri?

A 1 Reſpondeo primò, quòd deciſio huius quæſtionis pẽdet ex intellectu illorum verborum Conc. Trident.[d] quib. requiritur ad valorem matrimonij pręſentia parochi, vel alterius ſacerdotis de licẽtia ipſius, ſiue ordinarij, & intellectu verborum, quibus Congregatio Illuſtriſſimorum Cardinalium cum aſſenſu Papæ declarauit præfata verba, cum dubitaretur vtrius parochi pręſentia requireretur, quando vir, & mulier ſunt diuerſarum parochiarum.

d cap. 1. de reform. ſeſ. 24.

Secundò dico, ꝙ quia inciuile eſt iudicare lege, niſi ea tota perſpecta,[e] ita B non poteſt apte reſponderi huic quæſtioni, niſi reſpectis omnibus verbis, quibus conſtat declaratio illa præfatorum Illuſtriſſimorum.

e l. in ciuile. ff. de legib.

Tertiò, ꝙ ego à fide dignis accepi, ꝙ declaratio præfatorum DD. Cardinalium conſtabat ex verbis, quæ ſignificant id, qđ adieci in Man. cõf.[f] ſcilicet ſufficere parochum mulieris, cũ in eius parochia cõtrahitur, & parochum viri cũ in eius parochia contrahitur. Nunc autem ſubaudio præfatam Congregationem declaraſſe; quod præſentia parochi vnius contrahentium ſufficit, in quacumque parochia contrahatur.

f c. 25. num. 144.

Quartò dico, ꝙ ſi per priora verba declarant, arbitror non ſufficere pręſentiam parochi viri ſi cõtrahatur in parochia fœminæ: neq; e contrario, ſi contrahatur in parochia viri. Si ergo declarant per verba poſteriora, arbitror ſufficere alterum parochum, in quacumque parochia contrahatur.

2 Quintò, ꝙ prior declaratio in dubio mihi videt̃ eſſe germanior uerbis, & menti Concilii. Tũ quod ſecundũ illã neutri parochorũ datur auctoritas in aliena parochia, per aliã uerò ſic: qđ D ægrè conceditur in his, quæ pertinẽt ad forũ exterius, cũ præiudicio tertij[g] Tũ quod duplex ratio ſecundum primã interpretationem concurrit. ſ. ꝙ eſt parochus alterius contrahentium, & cõtrahitur in parochia ſua, & ſecundum aliam una tantum, ſcilicet quod eſt parochus alterius contrahentium: & duo uincula ſunt fortiora uno.[h] Tum quod parochus, in cuius parochia cõtrahitur, uĩ quadantenus eſſe parochus utriuſque contrahentium, alterius quidem

g Lugdunẽ. ſis. 9. q. 2. & clo. 1. de priuileg.

h capit. 1. de treu. & pace auth. itaque. C. communia. ff. de ſucceſſ.

propriè

propriè ratione domicilij, vel habitationis, alterius verò ratione cõtractus matrimonij, iuxta cap.[a]

[a] 1. de foro comp.

Sextò, quòd ſi vir parochum ſuum duxerit in parochia mulieris cũ qua volebat contrahere, nihil cõcludit pro matrimonio, & conſideratio illa ſubtilis, quod mulier per matrimonij cõtractũ mutat domicilium ad locum domicilij viri,[b] nihil prodeſt: quia matrimoniũ eſt cauſa illius mutationis, & acquiſitionis domicilij, & præcedit eum ſaltem natura, ſiue ordine naturæ, & cum effectus non poſſit eſſe cauſa ſuæ cauſæ, mutatio illa, & acquiſitio domicilij noui nõ poſſunt eſſe cauſa matrimonij, q̃d eſt ipſorum cauſa, iuxta tradita per Ariſtotelẽ, & omnes,[c] & ſæpe à noſtris recepta. Nec argumenta ſumpta ex facultate exercendi iuriſdictionem voluntariam in alieno territorio videntur poſſe concludere pro matrimonio. Tum ꝙ in propoſito non agitur de exercẽda iuriſdictione, ſed de exhibẽda præſentia. Tum quod illa concluderet, quod præſentia parochi viri ſufficeret in parochia, quæ non eſt viri, nec mulieris, ꝙ non videtur admittẽdum. Quę omnia ſubijcio Illuſtriſſimi domini mei, quæ emunctiſſima eſt, cenſuræ.

[b] l. cũ quãdã puella, ff. de iuriſd. omn. iud.

[c] in 2. Phyſicorum.

SVMMARIVM.

1 Matrimonium, cui nec parochus, nec alius ſacerdos de parochi, ſiu ordinarij licentia aſſiſtit, adeo nullum eſt, vt partes à ſeipſis poſſint diſcedere, & alteri copulari, & ſeq.

3 Diuortiũ quo ad cohabitationẽ pôt petere cõiux, qui ex ſuſpicione probabili timet ne alter ſibi mortẽ machinetur.

CONSILIVM V.

N. & M. contraxerunt matrimoniũ per verba de præſenti corã quodam presbytero, & quibuſdã alijs teſtibus nulla mẽtione denunciationum in Eccleſia faciendarũ facta, & poſtea ſeptennio conuixerunt, vt veri coniuges.

Quæritur primò, an matrimonium valuerit, vel ratificatũ fuerit per cohabitationem ſeptennij.

Secundò, ſuppoſito, quod nõ valuit,
E an poſſint à ſeſe ſeparari, & cum alijs contrahere.

1 Ad priorem quęſtionem reſpõdeo, quod ſi præfatus presbyter nõ erat parochus vllius eorum, neq; habuit licentiam ab eorum parocho, vel ab ordinario ad aſſiſtendũ præfato matrimonio, vt quæſtio ipſa videt̃ ſignificare, illud fuit nullum, & cohabitatione pręfata ſeptennij non fuit factum validũ per[d] Concilium Tridentinum.

[d] cap. 1. de reform. matri. ſeſſ. 24.

2 Ad poſteriorem reſpondetur, ꝙ ex prioris ſolutione redditur ipſa ſuperflua, cum ex illa ſequatur, quod ẽt ſine
F alia vlla cauſa, quam defectu pręſentię parochi, vel alterius ſacerdotis licentia eius, vel ordinarij matrimoniũ contractum adeo ſit nullum, vt vir ipſe poſſit ſe ab illa putatiua coniuge ſeparare, & conſequenter poteſt quilibet eorũ nouè contrahere matrimoniũ, vir quidẽ cum alia fœmina, & ipſa mulier cũ alio viro, perinde ac ſi illo ſeptennio in puro concubinatu conuixiſſent.

3 Quamuis etiam ſi matrimoniũ valuiſſet, poſſet petere ſeparationem ex ſuſpicione probabili, quod illa machinaretur ſibi mortem, per textum ſingula-
G rem.[e] Salua, &c.

[e] in cap. literas. 1. fin. de reſt. ſpol.

SVMMARIVM.

1 Matrimonium de licentia parochi tẽpore peſtis coram acolytho contractũ eſt nullum.

2 Epiſcopus, ſeu parochus ſolis presbyteris poteſtatem aſſiſtendi matrimonio contrahendo delegare poteſt.

CONSILIVM VI.

H AN valeat matrimonium contractũ tempore peſtis coram ſacriſta Eccleſiæ parochialis, clerico minorũ tantum ordinum, de licẽtia facta ſibi ad id per parochum eiuſdem Eccleſiæ.

1 Reſpondeo, quod non. Tum quia tãquam neceſſarium ſtatuitur in Concil. Trid.[f] quod matrimonium, quod non contrahitur præſente parocho, aut alio ſacerdote de eius licentia, ſit nullũ, vnde cum prædictus ſacriſta, neque ſit parochus, neque ſacerdos, matrimonium coram illo contractum erit nullum.

[f] cap. 1. de reform. matri. ſeſſ. 24.

Tum

Tum qa verba illius canonis vñr adeo clara pro hac parte, ꝙ in nullo caſu vř poſſe ab illa forma recedi. Tũ qa ſi dicatur pp peſtem poſſe ab illa recedere, oportebit continuò dicere poſſe ab ea recedere pp metũ, & quodlibet aliud notũ impedimentum: & conſequenter aperietur oſtium ad inducẽdas multas fraudes, & aliqua, & maiora forſan impedimenta, q̃ quæ ante Conciliũ oriebantur ex matrimonijs clandeſtinis.

2 Tũ denique, quod nec parochus, nec Epiſcopus, ſiue Ordinarius (hoc.n.verbo vtitur Concilium, & non verbo Epiſcopi) põt delegare hanc aſſiſtentiam, niſi ei, qui ſit ſacerdos, etiãſi parochus nondum fuerit presbyter, neq; Epiſcopus conſecratus, ſed tãtũ ſubdiaconus: quos tamen demandare poſſe illam ſacerdoti, non videtur dubitandum.

SVMMARIVM.

1 *Parochus contrahentium, & non loci vbi contrahitur, intereſſe debet matrimonio contrahendo.*
2 *Parochianum non facit habitatio ad tempus extra domicilium.*
2 *Domicilia duo põt quis habere in locis ſeparatis, ſi ĩ vtroq; æqualiter habitet.*
3 *Cõfeſſio ſacramẽtalis facta parocho rurali, ad quem pœnitens ruſticãdi gratia aliquoties accedit, non valet.*

CONSILIVM VII.

CIuitatis incolæ, & in rure prædia habẽtes, & ad ruſticalia exercẽda aliquoties in anno ad rus accedentes, dimiſſa in vrbe parte familię, coram parocho rurali, & teſtibus matrimoniũ contraxerunt, cum in dicta eccleſia eſſet Conc. Trid. receptum, & publicatum. Quæritur, an matrimonium teneat?

1 Ad q̃ōnem hanc reſpondendũ eſt, proculdubio prædictum matrimoniũ iudicãdum eſſe inualidum, illa ratione ſyllogiſtica ĩ prima figura, & modo tertio, qui dr̃ vulgò [Darij,] ſcilicet; Omne matrimonium contractum poſt Cõcilium Trident. receptum, & ritè publicatum, aliter quam præſente parocho, vel alio ſacerdote de ipſius parochi, aut ordinarij licẽtia, eſt inualidum, & nul-

A lum,[a] at matrimonium prædictum eſt contractum poſt Conc. Trid. ritè, & rectè publicatum, aliter quam præſente parocho, aut alio ſacerdote de ordinarij, vel parochi licentia; ergo eſt inualidum, & nullum. Non obſtat, ꝙ prædictus presbyter ruralis erat fortè parochus Eccleſiæ parochialis illius ruris. Tũ quia cõtextus Cõcilij intelligẽdus eſt de parocho contrahentiũ, vel ſaltem alicuius eorum, ſi n omnes: & prædictus p̃sbyter nullius contrahentiũ erat parochus, licet eſſet parochus ruris.

2 Non obſtat ẽt, ꝙ prædicti contrahẽ
B tes, vel alter eorum habent domus, & prædia in illo rure, ſiue pago, & ꝙ aliquanto tempore ſoleant ibi commorari cauſa recreationis, vel ruſticandi, vel exercendi per ſe, vel per alios aliqua ruſticalia: quia ea nõ ſufficiũt ad faciendũ quem parochianum parochiæ ruris, vt eſt caſus irrefragabilis in cap. [is qui.][b]

3 Nec obſtat, ꝙ põt quis habere duo domicilia in duobus locis ſeparatis: qm̃ id eſt verum qñ quis in vtroq; loco æqualiter habitat, & non aliàs, vt eſt caſus in c.2.[c] & in l. [aſſumptio][d] ibi, [ſi vtrobiq;,] & c. cui ſatis concordat l. [eius
C qui,][e] & Paulus Iuriſcõſultus in l. [Labeo][f] requirit ad hoc, vt ex æquo ſe habeat ad vtrũque locũ. & nemo auderet dicere, ꝙ confeſſio ſacramentalis facta prædicto presbytero rurali ſine licentia ſui parochi valeret: quia id eſſet contra c. [omnis vtriuſq; ſexus][g] & contra Concil. Trid. requirens, quod ſit iudex competens, & habeat iuriſdictionẽ ſpiritualem in confitentem.[h] Salua, &c.

a c.1. de ref. form. matr. ſeſſ.24. Concilij Tridentini.
b de ſepult. lib.6.
c Sub ſi eod. tit. & li. de iuris prudentib. ad munici.
e 6. ſi quis. eod tit.
f eod. tit.
g de pœ. & remiſſ. & c. ſi de pœn. d. 6.
h c.5. & ca. 9 ſeſ.14. eiuſdem Concilij.

SVMMARIVM.

D 1 *Matrimoniũ ob defectũ parochi nõ deſinit eſſe validũ ſi in parochia Concil. Tridentinum non eſt publicatum.*
2 *Matrimoniũ contractũ corã ſchiſmatico parocho ſaltem coloratum titulũ habente; ſi non fuit, vt talis declaratus, & parochia priuatus, validum eſt.*

CONSILIVM VIII.

AN teneat matrimonium coram parocho ſchiſmatico, tum parochialem eccleſiam regente contractum?

1 Ad quæſtionem reſpondeo primò, E deſiderare me ſcire, an hoc contigerit in terris vbi eſt receptum Concil. Trid. & vbi eius canon, qui de hac re diſponit, ſit publicatus in eccleſia parochiali, cui ſubditi ſunt contrahentes: quoniam ſi non eſt receptum, ita vt prædicetur, cenſendum eſt validum matrimoniū, iuxta canones antiquiores.

2 Secundò, ꝙ, ſi receptum eſt, & publicatio facta, vr̃ diſtinguendū, an præfatus ſacerdos habuerit canonicam inſtitutionem: ſi enim eam habuit, & nō eſt per ſn̄iam declaratus ſchiſmaticus, & priuatus ſuo iure, vr̃ cenſendum va- F lidum: ſi autem non obtinuit inſtitutionem canonicam, neque coloratā, videt̃ cenſendum non fuiſſe validum, per ea, quæ non vacat in præſentia ſcribere.

SVMMARIVM.

1 *Parochus etiam, qui ſacerdos non eſt matrimonio contrahendo præſens eſſe poteſt, nu. 2. & ſeq.*

1 *Alternatiua vna pars declarat alterā, ſufficitque alteram implere, nu. 6.*

1 *Relatiuum* alius *ſignificat ſimilē qualitatem in relato.*

2 *Verba ſunt in propria ſignificatione accipienda, à qua tamen propter cōmunem vſum receditur interdum, nu. 3.*

3 *Parochus eſt, qui habet partem curæ animarum populi intra certos limites congregati, vel habet parochiam, licet ſacerdos non ſit, nu. 3.*

4 *Parochus nondum ſacerdos poteſt omnia, quæ ad parochum ſpectant, per ſe exercere, exceptis actibus pertinentibus ad ordinem.*

4 *Dare licentiam alteri, vt exerceat ſacramenta, poteſt etiam is, qui non habet ordines.*

4 *Epiſcopus non conſecutus omnia, quæ pertinēt ad Epiſcopum, præter ea, quæ ſunt ordinis exercere poteſt.*

5 *Parochus actu regimen animarū ante promotionem ad ordines habet.*

CONSILIVM IX.

VTrum in contrahendo matrimonio ſufficiat parochi præſentia, qui nondum eſt ſacerdos?

1 Pro parte negante facit, ꝙ [a] Concil. Trid. videtur requirere, ꝙ ſit ſacerdos, per illa verba: [Parochus, vel alius ſacerdos.] Tum quod vna pars alternatiuæ declarat alteram. [b] Tum quod relatiuum, [alius,] ſignificat ſimilem qualitatem in relato. & ita cum altera pars alternatiuæ habeat,]ſacerdos,] cū relatiuo, [alius;] præſupponit, ꝙ alia pars alternatiuæ, quæ eſt [parochus,], debeat intelligi de parocho ſacerdote.

2 Pro affirmatiua tn̄ facit primò, qđ verba in propria ſignificatione ſunt accipienda. [c] At verbum, [parochus,] ſecū- dum linguæ Latinæ callentiores ſignificat habentem munus præbendi quædā neceſſaria vitæ quibuſdam: eſt. n. dictio Græca deducta à verbo Parechein, quod eſt p̄bere, vt adnotauit Budæus. [d] Et parochus, de quo eſt quæſtio, licet nondum ſit ſacerdos, hēt ptāīē præbendi quædam neceſſaria vitæ ſpirituali.

3 Secundò, ꝙ licet interdū recedatur à propria ſignificatione pp vſum communē, [e] & ꝙ ſm̄ vſum communē idem ſignificat parochus, quod curatus ſacerdos: attamen quia ēt ſm̄ vſum communem Iuriſtarum ſignificat eum, qui hēt G partem curę animarum, videlicet populi infra certos limites congregati, iuxta Archidiaconum, [f] receptum cōiter ibi, & in rubrica de parochijs, & alie. par. ſed ēt canonibus inſertū ſignificat habentem parochialem eccleſiam, vt ſatis colligitur ex d. c. [licet canon.] & c. [cū ex eo.] & c. [commiſſa.] [g] & conſtat prouiſum canonicè de Eccleſia parochiali, ēt ſi nōdū ſit ſacerdos, habere Eccleſiā parochialem, & curam animarum certo loco deputatarum: ergo ēt ſecūdum communem vſum dicitur parochus.

4 Tertiò, ꝙ parochus, de quo eſt quę- H ſtio, pōt facere omnia: quæ pertinēt ad habentē parochialē Eccleſiam, ēt p ſe, exceptis actibus pertinētib. ad ordines, arg. c. [ſuffraganeis.] & c. [trāſmiſſam] [h] quæ probant electū, & cōfirmatum in Ep̄m, & nondum cōſecratū, poſſe exercere omnia pertinentia ad Ep̄m, pręter ea, quæ ſunt ordinis: & præterea dicit gl. recepta, [i] poſſe parochum adhuc non presbyterū, de quo eſt qō, dare licētiā religioſo ad adminiſtrāda omnia ſacramēta ī ſua parochia; qa illud nō reqrit ordi-

a c. 1. de reform. matri.

b l. 1. ff. de re. dub.

c l. non aliter. ff. de legat. 3.

d ff. de mune. & honorib. in l. fin.

e l. Labeo. ff. de ſuppell. leg. c. ex literis de ſponſa lib.

f in ca. licet canon. de elect. lib. 6.

g de elect. lib. 6.

h de elect.

i in clem. 1. de priuil.

ordinem, at exhibere præſentiam matrimonio contrahendo non pertinet ad ordinem: ergo poteſt eam exhibere.

5 Quartò, quòd huiuſmodi parochus debet habere regimen animarũ actu, vt probant prędictum c.[licet canon.] & cap. [cũ ex eo.]& c.[commiſſa.] [a] quatenus expreſsè hñt, eum, cui eſt collata Eccleſia parochialis, debere aſſumere presbyteratũ intra annum à commiſſo ſibi regimine animarum, per quòd clarè præſupponunt eum habere regimen animarũ ante promotionem ad presbyteratum.

a de elect. lib. 6.

Quintò facit, quòd in d. Concilio, [b] vndecies facit mentionem Synodus de parocho, & nulla illarum vicium facit mẽtionem de ſacerdotio, niſi cum actus permittitur fieri per alium, quam parochũ & ita ſenſus germanus illius canonis uidetur eſſe, quod parochus ſine ſacerdotio poteſt exhibere præſentiam matrimonio contrahendo, ſed non per aliũ, niſi ſit ille ſacerdos.

b c. 1. de reform. matr.

6 Sextò, quòd ad ſatisfaciendum diſpoſitioni alternatiuæ ſufficit præſtare alteram partium. [c] At Concilium alternatiuè requirit parochum, vel alium, qui ſit ſacerdos: ergo ſufficit, quod ſit parochus, licet non ſit ſacerdos.

c l. plerumque, ff. de iure dot. c. in alternatiuis. cum gl. de reg. iur. lib. 6.

Septimò, quòd nõ eſt veriſimile voluiſſe Concilium tollere proprio parocho auctoritatem exhibendi præſentiam in actu, qui non requirit ordinem, cogendo eum ad concedendum illum alteri pp ſacerdotium, cum maiorem auctoritatem habeat ipſe in hoc, q̃ ſacerdos.

[Aduertendũ referri faciã Congreg. inclinaſſe in ſententiã, vt parochus non ſacerdos non poſſit matrimonio cõtrahendo intereſſe, ſed debeat licentiã alicui ſacerdoti illi intereſſendi concedere, vt etiam auctor tradit conſilio ſeq.

SVMMARIVM.

1 Vicarius Epiſcopi non ſacerdos matrimonijs contrahendis non præſit, ſed ſacerdotem ad id deleget.

CONSILIVM X.

AN Vicarius Epiſcopi, qui ſacerdos non eſt, poſſit præſentiam matrimonio contrahendo præſtare?

A 1 Reſpondetur, quòd articulus eſt ſatis anceps, in quo intellexi Congregationem ſacri Concilij, cum quæreretur an ſufficeret in contrahendo matrimonio preſentia parochi, qui nondũ ſacerdos eſt, inclinaſſe in negatiuam, ponderando verba Concilij poſita c. 1. [d] [vel alio ſacerdote] in quibus colligi videtur, quòd etiam parochus, ſi vult matrimonium auctorizare, debet eſſe ſacerdos. vnde licet affirmatiua ſit etiã de iure probabilis, non auderem tamen recedere à declaratione ſacræ Cõgregationis, quare conſultò faciet talis Vicarius, dando B licentiam alteri, qui ſacerdos ſit, vt matrimonio contrahendo intereſſe poſſit.

d de refor. matri. ſeſſ. 24.

[Vide ſupra Conſilium proximè præcedens.]

SVMMARIVM.

1 Matrimoniũ corã parocho, & teſtib. licet ad id nõ vocatis contractũ, valet.

CONSILIVM XI.

QVidã contrahere volẽtes matrimonium, & ſuſpicantes, quòd parochus, C cuius præſentia erat neceſſaria ad valorem matrimonij, iux. [e] Conci. Trident. nollet eſſe preſens illi contrahendo, vocauerunt eum quaſi ad aliud propoſitũ in quandã domũ, & mox eo pręſente, & ignorãte quid agere volebãt, ſurrexerũt pdicti cõtracturi, & mutuo ſe receperũt in cõiuges per verba de præſenti corã illo parocho, & alijs duob. vel trib. teſtib. Quæritur, an matrimoniũ valeat?

e c. 1. de reform. matr. ſeſſ. 24.

1 Reſpondeo, quòd multa pro vtraq; parte poſſunt adduci, ſed quia non vacat, breuiter dicimus, prædictum matrimonium valere. Tũ quia eſt contractũ pręſente parocho, & duobus vel trib. teſtibus, quòd ſolum requirit præfatum Concilium ad ſubſtantialem valorẽ matrimonij. Tũ quia nõ requiritur ſaltem regulariter, vt teſtes ſint rogati, & ſciãt ad quid cogẽtur, ſed ſufficit, quod ſint præſentes ad id quòd agitur per aliquem ſenſum corporeũ, & prædictus parochus, licet neſciuiſſet, quòd fuiſſet vocatus ad hoc, vt videret contrahi dictum matrimonium, tamen vidit, & audiuit illud cõtrahi per ſenſum corporeũ viſus, &

Digitized by Google

auditus: ergo ſatisfactum fuit Cõcilio. E Tũ quia finis, & cauſa principalis, ꝑ quam id ſtatuit Conciliũ fuit, vt matrimoniũ alioquin indiſſolubile cõtrahendũ nõ eſſet adeo clãdeſtinè, vt probari non poſſet, & ꝙ ſciretur eſſe contractũ, & in caſu propoſito ſatisfactũ fuit hoc fini, & cauſæ principali: quia põt probari, & ſcitur eſſe contractum; imò eſt magis publicum, quam ſi parochus ſpõte, & prudens rei futuræ adijſſet locũ, vbi cõtrahendum erat; quoniam parochus conquerendo de contrahentibus, quod eum decepiſſent, magis illud publicabit, q̃ aliàs publicaſſet. Salua, &c. F

SVMMARIVM.

1 *Licentia, quam dat parochus ſacerdoti, vt interſit matrimonio contrahendo, ſufficit, vt ſit verbalis, & probari poteſt per teſtes.*

2 *Scriptura ſit ad faciliorem probationẽ nulloq; actu eſt neceſſaria, niſi in caſibus, in quibus lex eam ad actus valorem requirit.*

CONSILIVM XII. G

VTrum licentia, quam dat parochus alteri ſacerdoti, vt ſit præſens pro matrimonio contrahendo, debeat eſſe ſcripta, an ſufficiat data verbo tantum, & quomodo probetur.

1 Reſpondeo, ꝙ ſufficit verbalis iũ. Tũ quia omnis diſpoſitio põt fieri verbo, niſi canon, vel lex requirat ad actus valorem ſcripturam, iuxta gloſſam ſingularẽ, & receptam.[a] Tum quia quamuis ſnĩa definitiua debeat in ſcriptis ferri, iux. c. vl.[b] quia id ibi ſpecialiter ſtatuitur: interlocutoria tñ, & alia præcepta in iudicijs pñt verbo tenus fieri, H iux. gloſſam receptam,[c] quia nulla iura ſpecialiter requirunt ad eorum prolationem ſcripturam. Tum quia ẽi collatio beneficij põt fieri, & probari abſque ſcriptura, ſecundum omnes.[d] Tum per illa multa, quæ poſt alios adducit Decius[e] pro illa concluſione communiter recepta, quod ad eſſentiam, & valorem gratiæ non requiritur ſcriptura, & ſic dici põ, quod prædicta licentia põt probari per teſtes. Tũ quia quo ad effectum probandi regulariter teſtes, & inſtrumẽta æquiparantur.[f] Tum quia nihil valerent, ſaltem quo ad forum exterius, diſpoſitiones ſine ſcriptura factæ ſi per teſtes abſq; ſcriptura non poſſent probari, vt palam eſt, cum factæ non præſumantur, niſi probentur.[g] Tum deniq; quod regulariter ſcriptura non requiritur ad probationem, ſed tantum ad illam facilius faciendam.[h]

a *Dec. 1. de conſil. lib. 6. ſub fin. gloſ. magna.*
b *de ſent. & re iud. li. 6.*
c *in d. cap. vlt. ve bo definitiua.*
d *in c. 2. de reſt. ſpol.*
e *in rub. de conſtitutio.*
f *l. in exercẽdis. C. de fide inſtru.*
g *l. in bello §. facta ff. de capti. & poſt l. reue. & in c. inter periſſs, de off. deleg.*
h *l. contrahitur. ff. de pignorib.*

SVMMARIVM.

1 *Speciali nota digna, niſi ſpecialiter notentur, neglecta cenſentur.*

2 *Matrimonio intereſſe poteſt ſacerdos habens generalem à parocho licentiã exercendi curam.*

3 *Parochus vices ſuas committere valet, & à regula non diſceditur, niſi expreſſè caueatur.*

4 *Vicarius parochi cõtrahendis matrimonijs aſſiſtere valet, & hoc etiam ſi ſit datus ab eo, qui ad modicum tẽpus ſine licentia ſcripta Epiſcopi receſſit.*

5 *Parochi in matrimonio contrahendo aſſiſtentia requiritur, ne deſit probatio, nec reputatur inter functiones digniores parochi.*

CONSILIVM XIII.

AN ſacerdos ex generali licẽtia ſibi impertita à parocho, vt poſſit exercere omnia, quæ ad curã pertinent, poſſit intereſſe matrimonio contrahendo, iuxta decretum Concilij[i] Tridentini,

1 Ad hanc quæſtionem reſpõdetur, ꝙ pro parte negante, ſ. quod non ſufficiat licentia generalis parochi, facit, quod ea quæ ſunt ſpeciali nota digna, niſi ſpecialiter notentur, videntur quaſi neglecta,[k] & præfata licentia videtur ſpeciali nota, & conceſſione digna.

2 Pro parte autem contraria facit primò, ꝙ regulariter conceſſio, & diſpoſitio generalis, generaliter eſt intelligenda,[l] ergo conceſſio vicium ſuarum facta alicui ſacerdoti à parocho, comprehendit etiam vicem, & facultatem aſſiſtendi matrimonio contrahendo.

Secundò ꝙ à regula non eſt diſcedẽdum, niſi expreſſè caueatur diſceſſio, & exceptio, iux. gloſſam celebrem[m] cui ſimi-

i *Seſſ. 24. c. 1. de refor. matrimon.*
k *le. apud Labeonem, §. ait prætor, ff. de iniur.*
l *ca. ſi Romanorum. 29. diſt. l. de pretio, ff. de publ. in rem act.*
m *l. omnis definitio. ff. de reg. iur.*

Digitized by Google

ſimilis in rubr. de reg.[a] & probatur per A l. 1 [b] At omnis parochus regulariter omnes vices ſuas poteſt committere alteri ſacerdoti generaliter, & ſpecialiter, argumento gloſſæ ſolemnis, & receptæ:[c] quatenus habet, iure canonico omnia eſſe delegabilia: ergo parochus generaliter, & ſpecialiter poteſt cõmittere præfatam licentiam aſſiſtendi.

a lib. 6.
b ff eod.
c in c. peruenis. 95. diſt.

3 Tertiò, ꝙ ſacerdos, cui committuntur generaliter exercenda in aliqua parochia, poteſt adminiſtrare oĩa ſacramenta, imò & dare licentiam alteri ſacerdoti ad adminiſtrandũ illa omnib. parochianis, iuxt. gloſſam notabilem,[d] quatenus habet præfatum ſacerdotem B poſſe miniſtrare ſacramentum Euchariſtiæ, & extremæ vnctionis: ergo à fortiori poteſt præfatam aſſiſtentiam facere, argum. authen [multo magis.][e] cum adminiſtratio ſacramentorũ longè maior ſit, quam aſſiſtentia præfata.

d Clem. 2. de priuileg. ver. presbyterij.
e C. de ſacr. eccl.

4 Quartò, ꝙ conſuetudo eſt optima legum interpres[f] & receptum videtur, quod omnes vicarij ſubſtituti à parochis nondum factis presbyteris, iux. c. [licet canon,][g] vel ob aliã abſentiã, iuxta Concil.[h] Trid.[i] etiam quando parochi abſunt ad paruum tempus ſine licẽ C tia ſcripta Epiſ. vt durante illa abſentia aſſiſtant matrimonijs contrahendis, etiamſi non mandetur ſpecialiter aſſiſtentia, ergo ita ſeruandum videtur.

f capit. cum dilectus, de conſuetud.
g de electio. lib. 6.
h ca. 1. de reform.
i Seſſ. 23.

5 Quintò, ꝙ ratio, qua aſſiſtentia iubetur committi alteri ſacerdoti, nõ eſt, ꝙ illa ſit maior, & dignior functio parochi: quãdoquidẽ aliæ functiones ſacramentales ſunt longè maiores; ſed vt non deſit probatio matrimoniorum, ne clandeſtinè matrimonia contrahantur: & conſequenter non obſtat argumentum pro cõtraria parte formatum, ſ. ꝙ D ſpeciali nota digna videntur neglecta, niſi ſpecialis de illis fiat mentio.

SVMMARIVM.

1 *Cardinales in ſuis titulis habẽt iuriſdictionem quaſi epiſcopalem: unde & dant licentiam, vt in eis coram non parocho ſacerdote à ſuis ſubditis matrimonium contrahatur.*

2 *Matrimonij cõtrahẽdi corã alieno parocho licẽtiã dare poteſt ille, qui eſt or-* A *dinarius illius parochi, corã quo, & ĩ cuius parochia debẽt contrahere; at ſi matrimoniũ ſit contrahendũ in aliena parochia, vel diœceſi, nec licentia, imò nec præſentia parochi, vel ordinarij ipſorũ cõtrahere volẽtiũ ſufficit, n. 3. & 4 quandoquidẽ præſentia auctoritatiua ordinarij, parochive, vel alterius ſacerdotis ab ipſis licentiati, quæ à ſacro requiritur Concilio, in alieno territorio, in quo ſunt priuatæ perſonæ, præſtari non poteſt, nu. 4. & 5.*

2 *Licẽtiã pniæ ſacramentũ, ordineſque etiam extra diœceſim ab alieno accipiendi, ſicut, & alios contractus faciẽdi dat proprius ordinarius: quia in his* B *ſola ſufficit licentia, nu. 6. ſecus quo ad contrahendũ matrimonium, in quo ſola licentia non ſufficit, ſed auctoritatiua requiritur præſentia, nu. 4.*

3 *Voluntaria iuriſdictione vtimur extra territorium, modò in ea exercenda non requiratur præſentia auctoritatiua, num. 6.*

4 *Bãna matrimonialia debẽt fieri in parochia, non ipſorum contrahentiũ, ſed in qua contrahitur matrimonium.*

6 *Extra territorium ſuum exiſtens or-* C *dinarius, poteſt licentiam dare alicui ſacerdoti, vt interſit matrimonio per ſubditos ipſius licentiantis contrahendo, modò illud contrahatur in territorio eiuſdem licentiantis.*

CONSILIVM XIV.

QVidam volentes contrahere matrimoniũ inter ſe, & timentes impedimentum ſibi factum iri in ciuitate, cuius erant incolæ, abierunt in aliam ciuitatem longè ab illa ſitã, in qua poſt aliquot dies de licentia ordinarij prædictæ ciuitatis, cuius erant incolæ, contra- D xerũt matrimonium in facie Eccleſiæ. Quæritur, an valeat matrimonium?

Reſpõdeo primò, quòd deciſio huius quæſtionis pendet à declaratione illius particulæ, quæ habetur in Cõcilio Tridentino.[k] [Qui aliter, quàm præſente parocho, vel alio ſacerdote de ipſius parochi, ſeu ordinarij licẽtia, &c.] de quo ordinario intelligatur.

k c. 1. de refor. matrimon. ſeſ. 24.

1 Secundò dico, quòd ſufficit licentia illius ordinarij, cui ſubijcitur parochus eius cuius præſentia ſufficeret ad cõtrahẽdũ in parochia huiuſmodi parochi,

ita quod ſufficeret licentia Epiſcopi, vel vicarij eius generalis, vel alterius prælati, qui habet iuriſdictionẽ quaſi epiſcopalem, qua eſſet ſuperior parocho, cuius parochianus eſt, qui, vel quæ vult contrahere, qualem habent Illuſtriſs. Cardinales in ſuis titulis,[a] argumento gloſ. ſingularis,[b] quatenus habet, tenendum eſſe, ſaltem poſt factum Epiſcopum, vel vicarium generalem poſſe dare religioſo licentiam adminiſtrandi ſacramentũ Euchariſtiæ, vel extremæ vnctionis parochianis parochorum Epiſcopo ſubiectorum, & quod etiã ante factum id ſit tenendum, affirmat communis, & probat efficaciter Bonifacius.[c]

a ca. is qui, de maior. cũ ibi not.
b Clemẽ. 1. ver. presbyteri, de priuileg.
c Ibid. num. 32.

2 Maior tamẽ eſt difficultas, an licentia ordinarij proprij ſufficiat ad contrahẽdum matrimonium extra diœceſim, & territorium ſuum. Nam pro parte affirmante facit primò, quod ſacerdos de licentia parochi poteſt audire confeſſionem illius parochiani extra parochiam (vt ita dixerim) licentiati ſecundum omnes,[d] & etiam Epiſcopus extraneus poteſt ordinare ſubditum alterius Epiſcopi de licentia eius extra ipſius epiſcopatum, ſecundum omnes.[e]

d ca. omnis, de pœnit. & remiſſ. & c. placuit, de pœn. d. 6.
e c. cum nullus, de tẽpo. ord. lib. 6. & c. cum quis, §. 1. de ſepul.

Secundò, quòd mulier, vel minor q iure prohibentur cõi, vel particulari cõtrahere aliquibus caſibus ſine licentia ſuorum iudicum, poſſunt contrahere cum illa, extra eorum territoria, ſi nihil aliud obſtat, ſecundum omnes, ergo.

3 Tertiò, quòd poteſt quis ſua volũtaria iuriſdictione vti extra ſuum territorium, vt habet gloſſa,[f] iuncto textu.[g]

f l. 2. ff. de off. procons.
g in c nouit, de offic. legat.

Quartò alioquin ſequeretur, quod ſi duo Romani diuerſarum parochiarũ vellent contrahere in aliqua domo alicuius Illuſtriſſimi ſita in tertia parochia, non poſſent contrahere in ea, etiã ambobus parochis p̃ſentibus, & quod ad hoc eſſet neceſſaria licentia Papę, vel eius vicarij.

Quibus tamen non obſtantibus pars negatiua videtur vera. Primò, quod p̃ſentia ipſiuſmet ordinarij proprij, licet eſſet ſacerdos, nõ vr̃ ſufficere extra ſuã diœceſim, nec præſentia parochi extra ſuam parochiam: quia id vidẽtur ſignificare verba illa prædicta ipſius Concilij, [de ipſius parochi, ſeu ordinarij licẽtia:] vidẽtur enim ſignificare, quod p̃ſentia parochi, vel ſacerdotis ab ipſo licẽtiati, dẽt interuenire in ſua parochia, & q̃ non ſufficit, vt interueniat in alterna, & idem eadem ratione videtur de præſentia ordinarij, vel licẽtiati ab eo, quod non ſufficiat, vt interueniat extra territorium, vel diœceſim ſuã, ſed quod interueniat intra illam.

4 Tum quia parochus extra ſuam parochiam, & ordinarius extra ſuam diœceſim, vt eſt, cenſentur priuatæ perſonę ſaltem quoad exequendum ſuam poteſtatem ibi, l. 3. adiuncta gl.[h] & gl.[i] adiuncto tex.[k] l. Tum quia bãna, ſeu proclamata facienda tribus diebus feſtis cõtinuis, videntur eſſe faciẽda in parochijs in qua eſt contrahendum, iuxta c. ti.[l] & notata ibi per Innoc. & latius per Pan. receptum, & Præpoſitum.[m] Tum quia alioqui Epiſcopus, vicarius generalis eius, & parochus poſſent ire ad ciuitatem per centum milia diſtantem ad exhibendam ſuam præſentiam matrimonio contrahendo per ſibi ſubditum, & etiam poſſent ibi licentiare aliquem ſacerdotem, qui eiuſmodi præſentiã præſtaret, quod videtur contra mentẽ Concilij, & ita non dicendum.[n]

h ff. de offic. præſid.
i ſub fin.
k cap. 1. de rap.
l de cland. deſpon.
m eo. nu. 7.
n Arg. l. in conditionib. ff. de condit. & demonſt. c. fin. de præben.

5 Tũ q̃ ratiõ quare Cõciliũ deſiderauit p̃ſẽtiã parochi, vel ſacerdotis ab eo, vel ab ordinario licẽtiati, in cõtrahẽdo matrimoniũ, fuit, vt cũ maiori auctoritate illud contraheret̃, quę auctoritas ceſſat cũ eiuſmodi præſentia exhibetur extra parochiã, vel territoriũ, quia, vt dictũ eſt ibi cẽſentur eſſe priuatæ perſonæ, & ſenſus genuinus p̃dictæ clauſulæ vr̃ eſſe, quod parochus, vel ſacerdos alius de licentia eius, debet eſſe præſens matrimonio contrahẽdo, & quod illud cõtrahat̃ in ſua parochia, vel quod ſacerdos licẽtiatus ab ordinario ſit præſens matrimonio cõtrahendo, & quod illud cõtrahatur in ſua diœceſi, vel territorio.

6 Ad oppoſita reſponderi p̃ōt. Ad primũ negando, quod ſit eadẽ ratio de cõfeſſione, & ordine, ac matrimonio. Nã id de cõfeſſione, & ordine verũ eſt, ſed non eſt eadẽ ratio de nolente contrahere matrimoniũ de licẽtia parochi: quia in aſſumptis ſufficit conſenſus facientis facultatem confitẽdi, vel ordinãdi ſine præſtatione præſentiæ, vel auctoritatis eius: in cõtrahendo aũt matrimonium,

non

Digitized by Google

non ſolum requiritur conſenſus parochi, vel ordinarij; ſed etiam præſentia auctorizans per poteſtatem, quam habet in ſubditum in eo loco, in quo contrahitur matrimonium.

Ad 2m reſpondetur, quod etiã in aſſumpto eius ſufficit decretum ſine licẽtia iudicis ſine præſentia illius auctoratrice, quod in matrimonio non ſufficit.

Ad tertium concedo poſſe vti quem iuriſdictione voluntaria extra ſuũ territorium, & conſequenter poſſe parochum, & ordinarium extra parochiã, & diœceſim exiſtentes præſtare licentiam alij ſacerdoti ad auctorizandum matrimonium ſua præſentia in parochia, vel diœceſi licentiati: ſed negãdo, quod executio illius auctorizationis poſſet fieri extra parochiam, vel territorium eius, per prædicta, quæ ſubtiliter ſentit gloſſa.[a]

Ad quartum reſpondeo, cõcedendo conſequentiam, & ſequelam, ſed negando, quod ſit nimis dura: præſertim, q̃a ſi illa concederetur, cõſequeretur illud abſurdum, quod illatum eſt in quarto argumento pro noſtra parte facto, nempè, quod vnus Romanus de licentia parochi ſancti Laurentij, poſſet contrahere matrimonium ab hinc mille milliaria præſente ſacerdote ſibi nominato, & quod paſſim parochi aliarum parochiarum poſſent præſtare præſentiam neceſſariam matrimonijs contrahẽdis in alienis parochijs. Salua, &c.

[Vide tamen ſupra conſil. 9. & 10. ex quibus videtur poſſe concludi contrarium.

a d. l. præſes. ff. de offic. præſ.

SVMMARIVM.

1 *Matrimonium clandeſtinum contrahentes ante* Conc. *peccabant, ſed cenſuram, aut pœnam non incurrebant.*
2 *Abſoluti ab oĩb virtute cruciatæ, etiã ab oblitis reſeruatis, & cenſuris eiſdẽ annexis abſoluti cenſentur, cũ de omnibus, & ipſi contritionem habuerint.*
3 *Sponſalia per copulam ante Conc. fiebant matrimonium.*
4 *Matrimonium qui clandeſtinè ante Concil. contraxerunt, poſſunt nunc ſecretè coram parocho, & duobus teſtibus denuo contrahere.*

CONSILIVM XV.

DVo ante Concilium Tridentinum dixerunt ad ſe mutuo verba apta quidem ad contrahendum ſponſalia de futuro, ſed neſciunt an fuiſſent ſufficientia ad conſtituẽdum matrimonium de præſenti, & conuixerunt ſic in hunc diem, & habuerunt, & habent liberos. Quæritur, quid facere debeant.

1 Reſpondeo primò, quòd videntur peccaſſe contrahendo matrimoniũ clãdeſtinè contra cap. [cum inhibitio,][b] & quod peccatum hoc per ſolam contritionem, & confeſſionem potuit deleri, & videtur iam eſſe deletum per confeſſiones tot annorum præteritas.

b de cland. deſpon.

2 Secundò, quod nõ videntur indigere abſolutione vlla cẽſurarum: quia iure communi nulla cẽſura incurritur ob matrimonium clandeſtinum; & ſi qua excommunicatio inuenitur in diœceſi ſua contra ſic clandeſtinè contrahẽtes, illa potuit tolli ab Epiſcopo, & per bullam cruciatæ, quam conſulentes videntur accepiſſe, & poſt eam acceptam cõfeſſi fuiſſe, & abſoluti à confeſſarijs; & quamuis fortè ipſi non fuiſſent confeſſi illud peccatum, quia tamen habuerunt contritionem omnium peccatorũ ſuorum in genere, & confeſſarij abſoluunt communiter ab omnibus cenſuris, quatenus poſſunt, iuxta ea, quæ nos conſuluimus in Manuali confeſſ.[c] manſerunt abſoluti ab eo tempore, quo poſt acceptam bullam confeſſi fuerunt, per quãdam ſingularem cõcluſioné, quam nos ponimus in prædicto Manuali,[d] etiam ſi non ſoluerint pœnam per cõſtitutionem Synodalem impoſitam; quia ſolutio eiuſmodi non eſt neceſſaria in foro conſcientiæ, iuxta glo. ſing.[e]

c cap. 26. nu. 10.
d cap. 26. nu. 13.
e in Clem. 2. §. 1. de hæret. verb. officij.

3 Tertiò reſpondeo, quod non indigẽt vlla ratificatione matrimonij; quia licet verba prædicta non fuerint ſufficientia ad efficiendum matrimonium de præſenti, fuerunt tamen ſufficientia ſaltem ad contrahenda ſponſalia de futuro; & quia ſequuta fuit copula, tranſierunt per illam in matrimonium, iuxta c. [is qui,][f] cui erat locus ante Concilium Tridentinum, ante quod hæc fuiſſe facta præſupponitur in caſus propoſitione.

f de ſponſ.

Quar-

4 Quartò poſſent ad maiorem ſecuritatem, licet non ſit neceſſarium, nouè, ſi & quatenus opus eſt contrahere matrimonium coram ſuo parocho, adhibitis duobus teſtibus ſecretò; quia in hoc caſu non ſunt neceſſariæ denunciationes, & alia, quæ requirit Conc. Trid. argumento eorum, quæ nos diximus in Man. confeſ.[a]

a cap. 22 nu. 70.

De Conditionibus appoſitis in deſponſatione, vel alijs contractibus.

SVMMARIVM.

1 *Matrimoniū poſt Conc. Trid. per verba de præſenti ſub licita cōditione corā parocho, & teſt b. cōtractū, ſi antequā mutetur volūtas, purificetur cōditio perinde eſt, ac ſi tūc purè cōtractū fuiſſet, adeo vt non poſſet poſt modum cum altera contrahi, nu. 6 nec eſt opus vt amplius contrahatur, ſecūdum magis cōem, n. 7. vnde nec erit neceſſe, vt denuo coram parocho fiat, nu. 5. conditione autem pendente, minorem habet vim quā ſponſalia de futuro purè contracta: cum ex hoc, ſicut, nec ex ſponſalib. de futuro ſub conditione cōtractis, nequaquam oriatur publica honeſtatis impedimentum, nu. 4. & 10. & ſi interim conſenſus reuocaretur, prædictum matrimonium euaneſceret, n. 4. idem, ſi interim cum altera contraheret, & ſecundum teneret, nu. 4.*

2 *Conſenſus de præſenti ad eſſentiā matrimonij neceſſarius dēt eſſe liber, liber inquā à metu, & coactione, pēdens autem ab alterius voluntate, modò ſit ſpontaneus, ſimilis eſt illi, qui à quacūque alia pendet conditione, num. 8.*

3 *Matrimonium confere gratiā ex opere operato, vt cætera ſacramenta.*

4 *Iuſtitia publica honeſtatis impedimētum oritur quidem ſtatim ex ſponſalibus, de futuro purè contractis, ſed non, ſi ſint contracta etiam per verba de præſenti ſub conditione, naſcitur autē ea purificata, num. 10.*

6 *Conditionalis diſpoſitio, purificata conditione, perinde ab eo tempore cenſetur perfecta, ac ſi à principio purè* E *fuiſſet contracta.*

7 *Matrimonium inter abſentes per procuratorem, etiam poſt Conc. contrahi poſſe videtur, ſecus per nuncium, ſeu per epiſtolam.*

CONSILIVM I.

AN qui contraxerunt matrimonium coram parocho, & teſtibus per verba de præſenti ſub conditione licita, teneantur poſt purificatam ipſam conditionem denuo coram parocho iuxta præceptum Conci- F lij contrahere?

1 Pro parte affirmante facit prin. d. c. [ſuper eo,][b] quatenus habet, cum qui cōtraxit matrimoniū per verba de præſenti cum conditione, ſi patri eius placuerit, ſuperueniente eius beneplacito, cogendum eſſe ad contrahendum matrimonium; per quod videtur præſupponere non fuiſſe prius contractum.

b de condit. appoſit.

2 Secūdo, quod ad ſubſtantiam, & eſſentiam matrimonij nō ſufficit conſenſus de præſenti, niſi fuerit liber, quia requiritur ad id liber conſenſus, iuxta gl. ſingularem,[c] quæ ſuam concluſionem G probat per c. [cum locum,][d] & alia, & conſenſus pendens ab alterius volūtate non eſt liber, vt habet dictum c. [ſuper eo.] nec eadem ratione pendens ab alicuius alterius conditionis implemēto.

c in ea notificaſti. 33. q. 5.

d de ſponſ.

3 Tertiò, quod matrimonium eſt ſacramentum, quod ex opere operato cōfert gratiā ſecundum cōem, & veram opinionem, quam pro infallibili articulo fidei tenendam eſſe ait Conc. Trid.[e] & in c. 1. declarauit, & videtur abſurdū dicere, quod conditione impleta, ignorante fortè, vel dormiente vtraque par- H te, vel altera, conferatur eis gratia ex opere operato, cum coniugandi debeant ſe parare ad gratiam illam ſuſcipiēdam, in quod præfatum Concilium expreſſim hortatur.[f]

e in ſeſſ. 24. de refor. matrim c. 1.

f in d. c. 1.

4 Quartò, quod matrimonium per verba de præſenti ſub cōditione cōtractū, effectu eſt ſponſalia de futuro, cū ſecundum oēs valeat matrimonium cuiuslibet partis, ſi pēdente conditione cōtrahat cum alio, vel alia; & quod pēdente conditione non producit impedimētū iuſtitiæ publicæ honeſtatis pluſquā ſponſalia

ſalia conditionalia, iuxta c. 1.[a] & quod ſi alter eorum ante adimpletam conditionem mutaret voluntatem, non eſſet matrimonium coram Deo, etiamſi parte alia ignorante illa mutatio fieret.[b]

a c. ſi. de deſponſ. lib. 6.

b Arg. c. ſi. de procur. li. 6.

c in epito. 4. 2. par. c. 3.

Quintò, ꝙ hanc partem videntur tenere Teologi, quos refert Couarru.[c]

5 Pro parte aūt contraria negante facit primo præfatū c. [ſuper eo.] quatenus in caſu illius interrogatus fuit Papa an ille, qui ſub cōditione cōtraxit matrimoniū per verba de pñti, adueniēte illa poſſet compelli ad conſummandū illud, & Papa rñdit poſſe cōpelli ad cōtrahendum, quod verbum vr̄ intelligēdum de contractus perfectione, ſiue cōſummatione, vt reſponſio congruat interrogationi, ſicut congruere debet.[d]

B

d Arg. cap. qualiter. & quādo. il 2. ſub ſi. de accuſ. & l. fin. C. de fideicom. libert.

Secundò facit, ꝙ verba omnia illius cap. quæ pro parte contraria ponderari poſſunt, ſolū probāt, quod conſenſus cōditionaliter præſtitus nō perficit matrimoniū; durante cōditione, quod nemo negat: & à contrario ſenſu ſignificant, ꝙ conſenſus continuatus vſq; ad impletā condōnem pficit illud. Nā verba illa ſignificāt in directo ſenſu, conſenſū nō eſſe liberū, pendente condōne: à cōtrario verò, ꝙ ea impleta ſit liber, cum deſinat pendere, & verba illa, [N. ſi patris voluntas interueniat, & c.] ſignificant in directo ſenſu, non fieri matrimonium antequam conditio impleatur; à cōtrariò verò ſenſu, quod ſic illa impleta, & verba Alexandri citata ibi in directo ſēſu ſignificant valere matrimonium cōtractum cum altera, pendente cōditione ab eo, qui contraxit matrimonium de præſenti ſub illa: & à contrario ſenſu ſignificant, quod non valeret, ſi contraheret poſt impletam illam.

C

6 Tertiò, ꝙ regula iuris receptiſſima eſt, ꝙ diſpoſitio conditionalis adueniēte conditione, purificatur, & perinde ab eo ipſo cenſetur perfecta, ac ſi à principio purè fuiſſet contracta,[e] & nullo canone inuenitur exceptum ab illa regula matrimonium: ergo idē dicendum eſt ſecundū illam, iuxta gl. ſſam ſollemnē.[f]

D

e §. omnis, & adiun. 10 §. ex conditionali Inſtit. de verb. obl.

f l. omnis de finitio ff. de reg. iur. & matrimon. eod. tit. lib. 6.

Quartò, quod durū videretur dictis contrahentibus, ſi poſtquam contraxerunt ſemel iuxta formam Concil. Trid. præmiſſis denunciationibus in facie eccleſiæ, vel coram parocho, & teſtibus, matrimonium per verba de præſenti, iterū deberent cum eadem ſollemnitate cōtrahere poſt adimpletam conditionē: & quod etiam eſſet grande ſcandalum populo, ſi iſti poſt impletam conditionem nulla mutatione conſenſus antea facta, dimiſſis primis ſponſis, validè, (quod eſſet admittendum, ſi prima opinio eſſet vera) contraherent cum alijs.

A

Quintò, ꝙ æquū vr̄, vt quemadmodum contrahens matrimoniū per procuratorem cogendus eſt in eo perſeuerare, niſi probet ſe mutaſſe volūtatem, & reuocaſſe mandatū, ita ēt contrahentes conditionaliter per verba de præſenti, cogerentur perſeuerare in cōtractu, niſi uolens diſcedere ab eo probaret ſe mutaſſe voluntatem, per d. c. fin.[g]

B

7 Sextò, quod communis opinio Canoniſtarū eſt pro hac parte, vt ipſemet Couarruuias teſtatur, inclināſdo in opinionem Theologorum: & à communi opinione non eſt diſcedēdum ſine textu, vel efficaci ratione, iuxta concluſionem Ioannis Andreæ,[h] communiter receptam per c. [de libellis.][i] & nullus textus, nec vlla ratio adduci poteſt, cui facilè non reſpondetur.

g de procur. lib. 6.

h in c. 1. de conſtit.

i 10. diſt.

C

Septimò, quod hęc opinio fauet ſacri auctoritati, fidei datæ cōſeruationi, obuiat leuitati, aufert materiam delinquēdi, & diffidia inimicitiaſq; cōtrahendi.

Ad primum oppoſitorum reſponderi poteſt, ꝙ adeo non obſtat, quod poteſt in arguentem retorqueri, vt in primo, & ſecundo argumento pro hac parte factis retorqueretur.

8 Ad ſecun reſpondetur primò, quod iura probantia conſenſum matrimonij debere eſſe liberum, intelligenda ſunt de libertate à metu, & coactione, ita quod ſit ſpontaneus, & nō meticuloſus, vt dixit prædicta gl. ſingularis,[k] & in caſu propoſito agitur de conſenſu conditionali ſpontaneo, & ita nihil obſtat propoſito. Secundo, quod ēt intelligendo verbū [liberum.] ita vt ſignificetur non pendēs, vel non ſuſpenſus conditione, nihil obſtat, quia concedimus cum cōmuni, conſenſum conditionalē nō eſſe quidē liberū in hac ſignificatione, pendente conditione, & conſequenter concedimus non fieri per illum matrimoniū, durāte conditione, & ſuſpenſione ſed

D

k Præfati c. notificaſti.

Digitized by Google

ſed negamus quod nõ ſit liber, adimpleta conditione. nec pars contraria poteſt dicere contrarium: & ita quamuis conſenſus conditionalis non ſufficiat ad cõſtituendum matrimoniũ, durante conditione, ſufficiet tamẽ, ſimul ac impleta fuerit cõditio: quia incipit eſſe liber.

9 Ad tertiũ eadem facilitate reſponderi põt, qua reſpondebatur ante Conciliũ Tridentinum ad ſimile argumentum, quod fiebat ad probandum, quod matrimonium non poterat cõtrahi per literas, vel per nuncium inter abſentes: eadem item facilitate, qua defendi poſſent matrimonia, quæ quotidie contrahuntur per procuratores in abſentia; cum contingere poſſit, quod altera pars contrahentium dormiat, vel nihil cogitet, quando altera pars accipiens literas, vel nuncium, vel audiens verba ꝓcuratoris coram parocho, & teſtib. pręſtat conſenſum.

10 Ad quartum rñdetur, cõcedendo, quod matrimonium conditionale per verba de præſenti contractum, non habet maiorem vim durante conditione, q̃ ſponſalia de futuro: imò nec tantam, quantam illa, ſi ſint pura, ſed negando, quod nõ incipiat habere maiorẽ vim, q̃ ſponſalia de futuro, ſimul ac cõditio impletur: qa p illud implementũ non ſenſus, qui à principio fuit ſuſpenſus, & vſq; ad implementum perdurauit pendẽs, & nõ liber, fit in illo inſtãti liber, & ſufficiens ad conſtituendum matrimonium, ſicut ẽt ſponſalia de futuro nullã vim habẽt pendente conditione, ſed in illo momento quo illa impleta fuerit, fiunt efficacia, & producũt impedimẽtum publicę honeſtatis, & alios effectus quos producunt ſponſalia de futuro pura. quod cum oẽs tam Theologi quam Canoniſtæ concedant, non ſatis intelligo cur non aduertant, quod qui hoc cõcedit de ſponſalibus conditionalibus, conſequenter tenetur concedere idem de matrimonijs conditionalibus.

Ad quintũ reſpondetur, quod ſi prædict. D. Couarruuias audiuiſſet me verbo ſupradicta proponentem, & inducẽtem, vt me audiuit totum ferè quartũ librum Salmanticæ prælegentem, non inclinaſſet in opinionem Theologorũ, qui id non ſatis perpenderunt, &c.

E

SVMMARIVM.

1 *Filia poſt vigeſimumquintum annum ſtuprum committens, exhæredari nequit, nec dote priuari.*

2 *Matrimonio collocare qui puellam tenetur, ſiue ſit pater de iure, ſiue hera, vel herus ex promiſſione, conſtituitur in mora per lapſum vigeſimiquinti anni, vel ſaltem per lapſum temporis ſufficientis arbitrio boni viri, nu. 3.*

3 *Indeterminato tempore promittens facere, intelligitur obligatus intra tempus arbitrio boni viri declarandum exequi, & nu. 4.* F

4 *Nuptiæ primæ nec directè nec indirectè prohiberi poſſunt virgini fœminæ, aut maſculo.*

5 *Facta ad augmentum, diminutionem operari non debent.*

5 *Dote promiſſa ancillæ, ſi honeſtè vixerit, non tollitur quin deficiente conditione, ei debeatur iuſtum ſalarium iuxta tempus ſeruitij.*

6 *Promiſſio geminata plurimũ operatur*

6 *Cõditione, ſub qua facta eſt promiſſio, deficiẽte, ſeu defecta, ſi promittẽs perſeueret aliquid attendendo circa negotiũ ipſum, cenſetur denuo ſe obligare.* G

CONSILIVM II.

AN mulier, quæ promiſit ancillæ centum pro dote, ſi ei honeſtè ſeruiret, teneatur dare illa, ſi poſt nouem annos ſeruitij, & vigintiquinque ætatis ipſius ancillæ permiſerit ſe illicitè deflorari?

1 Pro vtraque parte quæſtionis multa poſſent adduci, quib. vtraq; coloraretur; ſed nobis verò ꝓpior vr̃ pars affirmatiua, ſ. quod præfata D. conſulens
H vr̃ obligata ad ſoluendum ei centũ promiſſa, vel ſaltem ſalarium honeſtum, & conſuetum ſolui ancillis eius qualitatis, cuius erat, & eſt præfata. Primò quidem, ꝙ filia non põt exhæredari nec dote ſua priuari à parentibus, propterea quod peccet in corpus ſuum, & ſtuprum admiſerit poſt vigintiquinq; annos, eo ꝙ fuerint in mora tradendi eã marito, p Auth. [ſe ſi poſt.] [a] & conſtat magis peccare filiam committendo ſtuprũ manẽtem in cuſtodia, & domo paren-

a C de inof. teſtam.

parentum, quam peccet ancilla manēs in cuſtodia, & domo heræ ſuæ: ergo minus poterit illa pro minori peccato dote ſibi promiſſa priuari.

2 Secundò, ꝙ ſicut parentibus definitur à iure tps 25. annorum ad incurrendum moram collocādi filiam in matrimoniū, eadē vel maiori rōne uidetᷣ cōſtitutum idē tempus ei, qui ſua promiſſione tenetur ad locandā aliquā in matrimoniū, ergo prædicta hera tenebatur eam locare, anteꝗ̄ attingeret uigintiſex annos, & ita ob morā perdidit facultatem negandi dotem permiſſam.

3 Tertiò, ꝙ ea, quæ debet fieri in tempore indeterminato, faciēda ſunt intra tēpus, quod leges, vel bonus vir determinauerunt,[a] ergo præfata hera ꝓmittendo centum pro dote ſine vlla præfixione temporis tacita, vel expreſſa, vr̄ promiſiſſe date illa centū pro dote intra tempus, quod iudex, vel bonus uir arbitraretur. At bonus uir iure arbitrari poſſe vr̄ tempus nouem annorū eſſe ſufficiens tēpus, imò ſufficiente maius ad tradendā illam dotem, & conſtituendam in mora pręfatam heram, & cōſequenter præfatam ancillam non peccaſſe poſt illam moram quæ debet nocere potius heræ, ꝗ̄ ancillæ, iuxta reg. [mora ſua cuilibet eſt nociua.][b] ſicut, & parētibus nocet mora dotādi filiam quoad hoc, ut dictum eſt in primo arg.

a l. 1. ff. de iur. delib. c. de cauſis. de offi. dele.

b de reg. iur. libr. 6. & l. vinū. ff. de re. cred.

4 Quartò, ꝙ uirgini, ſiue ſit uir, ſiue mulier, non pōt directè, ſiue indirectè, prohiberi nuptię primę, ut hr̄ toto tit.[c] Ergo per cōuentionē præfatā de dādo centū, ſi ſeruierit honeſtè, nō debet intelligi, ꝙ debeat ſeruire honeſtè tota uita ſua, ſed uſque ad tantū tēpus, ꝙ prudenti uiro uidebitur iuſtum, & ſeruitium nouem annorum, uidetur iuſtum Romæ, ubi cōiter accipiuntur ancillæ ab heris cum promiſſione dādi eis id, quod conuenit ad collocandas poſt ſeruitium trium, uel quinque annorum.

c de indict. viduit.

5 Quintò, ꝙ præfata hera tenebitur ei ſoluere ſalarium honeſtū cuiuslibet anni, in quo ſeruiuit, etiam ſi nō teneatur ad omnia centū ſoluenda, q̄m promiſſio illa dandi centū pro dote, fuit facta ad augendū ſalarium, & quæ fiunt ad augmentum nō debent operari diminutionē,[d] & ſi præfata hera abſolue-

d l. rẽ legatam. ff. de adim. leg. et c. ſi. de ver. ſign.

A terã ſolutione cētū, & nō condemnaretur ad ſoluendū ſalaria honeſta, promiſſio illa operaretur diminutionē eius, ꝙ iure naturali, & diuino debetur, iuxta illud Euāg.[e] [Dignus eſt operarius mercede ſua.] cum adductis à Gratiano ex Dionyſio.[f] Et conſequenter neceſſario tenetur præfata hera ſoluere centū promiſſa, aut omnia ſalaria præfatorū nouem annorum, inter quę non uidetur multum diſtare, ſi rixa, & impenſæ litis coniungantur cum debitis ſalarijs.

e Luca 10.

f c. Eccleſiā 15. q. 1.

B 6 Sextò, ꝙ ipſa hera repromiſit illa cētum in ſpōſalitijs, & poſteaquam ſciuit eam fuiſſe defloratā, procurauit, vt ſpōſalia verterētur in matrimonium, ne ſibi, & ancillæ reſultaret incommodū: ꝗ̄ geminatio multū prodeſſe poterit ancillæ ad vincēdum, & nocere dominæ ad hoc, vt vincatur in iudicio, iuxta adnotata poſt alios per Fely.[g] de geminatione actus: præterquam quod ancilla, vel maritus eius, ſi fortè probaret, qḋ domina ſciuit, vel olfecit ſtuprum, antequam fieret repromiſſio, condemnaretur in iudicio virtute ſecundę repromiſſionis, & cogeretur ſoluere promiſſam dotem, & perdere multas curas, labores, & impenſas in lite faciendas, & aliquam honoris ſui iacturam.

g in cap. ſi quando. de reſcr.

Per quæ omnia cōſulendum videtur p̄ſata D. herę, vt faciat ſup hoc aliquā bonā concordiā, qua fiat contenta illa ancilla, vel, ſi fieri nequit, det ei eleemoſynam, quam ad nubendum promiſit.

SVMMARIVM.

1 Clauſula illa bona poſita in fine inſtrumenti cēſus (quod ſi quid in eo cōtineatur cōtrariū bulla Pij V. habeatur pro non appoſito) excuſat partes, item, & notarium coram Deo, at in foro exteriori tunc demū, ſi per illam pacta bulla contraria, verè tolluntur, & nu. 2.

CONSILIVM III.

QVæritur, an inſtrumentum conſtitutionis cenſus, in quo multa pacta, & clauſulæ ponuntur contra bullam Pij Quinti iuſtificetur per clauſulam generalem, quæ in fine eiuſdem inſtrumenti apponitur, ſcilicet,

[Non

[Non intendentes partes contraire Bullæ Pij V. & ſi quid contra illius diſpoſitionem appoſitum eſt, volunt pro non appoſito haberi, & ad illius formam reduci;] an etiam excuſetur notarius, & partes quo ad vtrunque forum. E

1 Reſpondeo, quòd [vt rectè proponens illam inſinuat] nō poteſt excuſari notarius à peccato, ponendo clauſulas contrarias præfatę bullæ Pij V. pp præfatam clauſulam generalem, quam in fine ponit, niſi iuſta ignorantia eū excuſaret, quæ ignorantia iuſta poſſet euenire duplici de cauſa. Altera, ꝙ inter doctos dubitatur, an prædicta clauſula ſit F cōtraria alicui parti bullæ p̄fatæ: ignorantia enim illa, quę naſcitur ex ſocordia, vel negligētia interrogādi doctos, nō eſt probabilis. Altera eſt ex eo, quod dubitant, an in terra, in qua conficiunt inſtrumentum, obliget præfata bulla quoad illud, contra quod clauſula illa adijcitur, vt enim nos,[a] profundè diximus, non omnes particulæ pręfatæ bullæ videntur in omnibus terris extra ſtatum Apoſtolicum neceſſariò ſeruādæ.

a in comm. de vſur. ſuper præfata bulla num. 105.

2 Secundò reſpondetur, quod ſi ambæ partes bona fide abſq; fraude ſua, & notarij conuenitēr, vt clauſula p̄ſata generalis apponeretur, eſſet tātæ virtutis, G vt deleret clauſulas cōtrarias, & excuſaret notarium ab infamia, & ſuſpicione mala fouendi vſuras, vel aliā iniquitatē. Item putarem eum excuſatum in foro conſcientiæ, quāuis fortè in foro exteriori reprehēdi poſſet ob ignorātiam ſupinam, ſocordiam, vel fraudem, quā præfatæ bullæ ſāctiſſimæ facere voluiſſe crederetur. Partes autē in hoc bona fide cōuenientes à peccato excuſarētur & permitteretur eis in vtroq; foro, vt H curarent effici aliud inſtrumentum, ſi opus eſſet, abſq; vllius partis damno.

Qui clerici, vel vouentes matrimonium contrahere poſſunt.

SVMMARIVM.

1 Votum religionis nō tollitur per ſpōſalia, ēt cum copula poſtea ſubſequuta.

1 Matrimonium per verba de præſenti non tollit votum religionis prædēt, ſi ſtatim vult illud adimplere.

1 Religionis, et caſtitatis voto aſtrictus, ſi poſtea habeat copulā carnalem cum puella, cū promiſſione illā in vxorem ducēdi, tenetur votū implere, & nu. 2

2 Votum religionis non tollit, ſed differt reſtituendi obligatio, ſiue ante, ſiue poſt votum nata ſit.

CONSILIVM PRIMVM.

QVæſitum eſt, an qui poſt votum emiſſum de intranda religione, & ſeruanda caſtitate, promiſit puellæ ducere eam in vxorem, vt conſentiret in copulam carnalem, quod illicò fecit, & manet ob id infamata, teneatur potius votum implere, quam eā ducere, vel contra potius eam ducere quam votum implere.

1 Rn̄deo, ꝙ pro implemento voti facit, quod prius fuit obligatus Deo, quā puellæ, & cōſequēter prius debet ei ſolui pc. [qui prior.] cum ſuis ſimilibus.[b]

b de reg. li. 6

Secūdò; quod ſpōſalia de futuro nulla tēne tollunt votum de intranda religione, arg. c. [cōmiſſum,[c] quatenus probat,] quod ēt matrimoniū per verba de præſenti contractum non tollit votum, ſi vouens vult illud ſtatim adimplere.

c de ſponſ.

Tertiò, quod eſt caſus formalis in c. [rurſus.][d] quatenus habet eum, qui vouit caſtitatem, peccare promittendo alicui, contrahere matrimoniū, & magis ſi iurauit promiſſionē, & quod nō obſtante iuramēto tenetur adimplere votum caſtitatis, quamuis matrimoniū per verba de præſenti contractum præferatur uoto caſtitatis, vt ibidem habetur.

d qui cle. vel vou.

2 Quartò, quòd nō obſtat quod puella fuerit infamata, & quod ipſe obligatur ad reſtituendū ei damnū, quod intulit, per ea quę habentur in c. 1.[e] Tum quia illa obligatio tolli pōt per reſtitutionem damni illati, dando ei tm̄, quāto eget, vt æque benè collocetur, nō obſtante hac infamia, ac collocata fuiſſet, ſi non fuiſſet infamata. Nō obſtat ēt dicere, ꝙ tranſiturus ad religionem debet prius ſoluere ſua debita, arg. c. 1.[f] & aliorū, quib. id contra Palud. & Syluest. probamus in cō. 1. de reg.[g] quia obligatio voti pcedat obligationē reſtituēdi.

e Ex c. 2. de adult.
f de obligatis ad ratioc.
g Super cap. cui portio. 12. q. 1. nu. 8

Sed

Sed quia cõtra hoc facit, quod ex eo ſequeretur, eum, qui fecit votum de intranda religione, nõ teneri prius ad ſoluendum debita contracta poſt votum, quod videtur reprobari per allegata, [a] ideo melius reſpõderi poteſt, quod illa obligatio reſtituendi poterit differre ingreſsũ religionis, donec fiat, ſed nõ tollit votum, neq; obligat ad remanendũ.

a in d. nu. 8.

SVMMARIVM.

Peccati venia non datur niſi correcto, & male percepta reſtituenti, nu. 2.

2 Fingens beneficiarius ſe habere illum ordinem, ſine quo fructus, ſiu diſtributiones non lucraretur, reſtituere tenetur ijs, quibus accreuiſſent.

3 Intentio nedum ordinãtis, ſed ẽt ordinẽ ſuſcipientis ſaltem virtualis conferendi, & ſuſcipiendi ſacramentũ ordinis eſt neceſſaria, alioqui nõ imprimitur character, poteſtque in conſcientia ſine diſpenſatione corã Deo vxorẽ ducere, n. 5. & cum eadẽ manere. n. 9. licet ſecus quo ad Eccleſiam, quæ adhæret apparentibus, & non occultis, n. 4.

Diſpenſatione fori exterioris non eget, qui cum corã Deo verè impeditus non eſſet, creditur, etſi falſo, diſpenſatus.

Probat diſpenſationem obtentam ſemiplenè fama, adiuncta probatione direptionis bonorum, ac tolerantia ordinarij, quæ probatio perfici poſſet per iuramentum ſuppletiuum.

8 Interrogatus ſuper aliquo impedimento fori exterioris, quod verè corã Deo non patitur, vt ſe purget, poteſt allegare ſe diſpenſatum, diſpenſationemque amiſſam petereque ſibi deferri iuramentum, & iurare exterius ſimpliciter, addita tamen intrinſecus cautela, qua euitetur mendacium.

9 Legitima proles eſt, nata ex muliere, q̃ bona fide nupſit ſubdiacono, quẽ talẽ probabiliter ignorabat, vel quẽ probabiliter credebat ſufficienter diſpenſatũ.

CONSILIVM II.

N. Prouiſus de præbenda in quadã collegiata, iubente patre, vt poſſet ſuctifacere fructus, ad ſubleuãdam domum neceſſitatis, ficto animo accepit factũ ſubdiaconatus ordinem, poſt octo annos, dimiſſo beneficio, fingens ſecum diſpenſatum, duxit vxorem, & prolem ſuſcepit plurimam, & militiæ ſeculari ſe dedit. Quæritur, quo medio præfatus N. poſſit exire à peccatis, quibus (vt multis videtur) eſt vinctus, ita vt coram Deo, & hominibus iudicetur abſolutus, & regno Dei dignus, quã minima honoris iactura facta.

A

1 Ad quæſtionem propoſitam reſpondeo, petita prius ope diuina; primo quidem quod D. conſulens ad recuperandam, & conſeruandã poſtea gratiã Dei, quam perdidit, debet primũ indolere plurimum de peccato illo grandi fictionis adeo magno tempore cõtinuato cũ mala fide, quia peccati venia non datur niſi correcto, & pœnitenti. [b]

B

2 Secũdò, ꝙ debet reſtituere fructus oẽs, quos percepit inſeruiendo canonicatui, & præbẽdę ſine verò ſubdiaconatus ordine, quẽ nec ſuſcepit, nec voluit ſuſcipere, ſed tantum finxit decipiendo proximos ad quos pertinuiſſent illi, & quibus fuiſſent quæſiti, ſi nõ malè percepiſſet eos ipſe: quia nõ dimittitur peccatum, niſi reſtituatur ablatum. [c]

C

3 Tertiò, ꝙ debet credere ſe non eſſe ſubdiaconum, nec vnquam fuiſſe corã Deo, & in foro cõſcientiæ, quia noluit aſſumere illum, nec habuit vllam intentionem aſſumendi, & ordinatus ab Epiſcopo, vel baptizatus ab alio ſine aĩo, & intentione actuali, vel virtuali recipiendi ordinem, vel aliud ſacramentum, nõ recipit illud coram Deo, & quo ad forũ interius, ſed eſt falſarius, fictor, peccato mortali ſe maculans, vt eſt in ca [maiores.] [d] & tradit S. Th. ab omnibus receptus, [e] ſicut & intentio miniſtri ordinãtis requiritur ſecundũ eundem, [f] vt ibi pulchrè tradit Caietanus.

D

4 Quamuis ẽt credere debeat, quod quo ad forum exterius ſit cẽſendus ordinatus, & cogi poſſit ad vtendum ordine, & puniri, niſi eo vtať, quãdo Eccleſia id facere iubet, nihil curãdo de defectu intẽtionis recipiendi ordinẽ, & de mala fictione ordinati: quia de non apparentibus idem iudicium eſt, quod de non exiſtentibus, in foro exteriori. [g]

5 Quartò, ꝙ ex præmiſſis infertur nõ fuiſſe vnquam, neque eſſe neceſſariam diſpen-

b cap. legatur 24. q. 2. & c. venia de reg. iur. lib. 6.

c cap. ſi res aliena. 14. q. 6. & cap. peccatũ, de re. iur. li. 6.

d § itẽ quæritur. de baptiſmo.

e 1. par. qu. 68 ar. 7.

f in eadem 3 par. q. 64. ar. 10.

g l. duo ſũt Titij. ff. de teſtam. tutel. & ca ſi ſacerdos. ad iuncta gloſ. verb remouere, de off. ordin.

Digitized by Google

diſpenſationem Papæ D. conſulenti ad contrahendum matrimonium, non obſtante ſubdiaconatu quoad forum Dei, & interius, quia quoad illud nō eſt ſubdiaconus,& quod non eſt nō poteſt tolli,& diſſolui,[a] quia priuatio præſupponit habitum.[b]

[a] c. ad diſſoluendum de deſponſ. impub.
[b] l. decem, ff. de verb. oblig.

6 Quartò, quod ēt probabiliter dici poteſt non eſſe in propoſito caſu neceſſariam diſpenſationem quoad forū exterius. Tum quia probabiliter credi poteſt neminem vnquam facturū eſſe illis cōtrouerſiam ſuper hoc: eo quod in facto præſupponitur vxorem D.conſulentis,& cognatos vtriuſq.& ēt alios extraneos credere diſpenſationē interueniſſe,& quod ipſi ſunt licitè coniuncti, non obſtante illa, & quod in neutro foro eſt hactenus accuſatum prędictū matrimonium tamdiu cōtinuatum, quod iam ſunt multi liberi ſuſcepti,& ita minus videtur accuſatum iri in futurum.

Sextò,q̄d ſi accuſaretur, tūderi poſſet à D.cōſulente,& ab vxore, & à filijs primò quidem negando ordinem talē verè ſuſcepiſſe,ſed ſolum finxiſſe ſuſcipere,vt ſatisfaceret precibus, & minis matris,& vt nō negarentur ei alimēta, & vt lucrifaceret illa ex ſeruitio facto eccleſiæ ad ſuſtentandā decenter ſuam nobilitatē, & ad colorandā eiuſmodi reſpōſionem,allegare,quod nunq̄ viſus fuit ille tali ordine niſi ſemel, & tūc nō quia erat ordinatus verè,& ad ſeruiēdū Deo,ſed ad lucrādos fructus præbēdæ ad ſe alendum, & quod nūquam vllibi eſt viſa,nec inuenta diſpēſatio ſuper impedimento talis ſubdiaconatus, nec inuenietur in vllo regeſto Curiæ Romanæ,quia non egebat ea cotam Deo, & quod nō eſt veriſimile, quod homo nobilis,& Catholiciſſim⁹ fuiſſet auſus cōtrahere matrimoniū in ſtatu ſubdiaconatus,& alia ſimilia,quæ D. conſulens poſſet congerere, præſertim ſi haberet aliquos teſtes,quibus,ſecretò, & amicè dixiſſet,antequam ordinem ſuſciperet, ipſum illum ſuſcepturum,vel ſuſcepiſſe fictè,& nō verè ad ſatisfaciendum matri,& ſuæ ſuſtentationi: neq; vllū Chriſtianum eſſe adeo malum iudicandum, quod eccleſiā tam inſignem relinqueret, & arma caperet ad exercendum ea perpetuò inſeruiendo fidei Catholicæ

E Romanæ abſq; vlla diſpēſatione ſuper impedimēto ſubdiaconatus,ſi verò alio ſuſcipiendi ordinem ordinatus fuiſſet.

7 Sed quia probatio ordinationis publicæ poterit multis modis probari, ſecurius vſ. vt tūdeat alio modo, ſcilicet, quod habuit diſpenſationem, & ad probandū illam allegare famam præfatam ſparſam de diſpenſatione habita, & q̄d eſt perdita cum multis alijs bonis, quæ perdiderunt tam maritus, q̄ vxor in tumultibus tot,& tā grādibus, quod vix ſuas vitas ſeruarunt, & q̄d præfata famæ cum probatione amiſſionis bonorū F quæ in facto allegatur, ſeruiret eis pro ſemiplena probatione,& in ſupplemētum probationis plenæ poſſet addere præſumendū eſſe epiſcopum, vicarium eius,uel parochum, coram quo contractum fuit matrimonium, vidiſſe diſpēſationē,de qua erat fama,& offerre iuramentū faciendū licitè eo modo, quo infra dicetur iuſtè offerri,& fieri poſſe.

8 Septimò,quod præfatus D.cōſulens pōt iuſtè offerre iuramentū ſuper prædicta diſpēſatione habita,& perdita,ad finem propoſitum gerendo in mēte,& quoad Deū,& interius forum aliud, q̄ G ſonent verba eius fori quoad homines, & forum exterius, per illa,quæ nos latè adduximus in cōm.c.[humanæ aures][c] vbi efficaciter probamus, eum qui non tenetur reſpondere ſ̃m mentē interrogantis,poſſe reſpondere id quod eſt verum ſ̃m ſuam mentem, licet ſit falſum ſm̃ mentem interrogātis, interrogatus enim quis,an peccauerit, vel confeſſus fuerit confeſſario certum peccatum, q ipſe nullo iure naturali diuino vel humano tenetur ei reuelare, poteſt reſpōdere quod non, intelligendo intra ſe ita ut ſit obligat⁹ ei manifeſtare illud, licet H verè id fecerit, vel cōfeſſus fuerit, per illū modum, quo in Euangelio interrogatus Dominus ab Apoſtolis q̄n futurū eſſet vniuerſale iudicium, reſpondit ſe neſcire, intelligendo intra ſeſe neſcire ad indicandū illud eis, quamuis abſq; errore illud ſciebat,& per alia,quæ cū hoc dicto Domini adducimus in d. cap.[humanæ aures.] & D.cōſulens nullo iure tenetur ad confitēdum ſe obtinuiſſe, & perdidiſſe veram diſpēſationem, quia nunquā tali indiguit, & ita poteſt iuſtè affirma-

[c] 22. q. 5.

affirmare, imò & iurare ſe habuiſſe diſpenſationem ad ducendam vxorē poſt ſubdiaconatum ſuſceptum, intelligēdo intra mentem ſuam per verbum diſpenſationem facultatem à diuino, & humano iure ſibi datam ad ducendam illā, & interrogatus an verè perdidit illam cū bonis alijs poteſt iuſtè reſpōdere, quod ſic, intelligendo intra ſe per perditionē diſpenſationis facultatem ducēdi aliam vxorem præſenti viuente. Quæ omnia ſunt ſeruanda ſecretiſſima, & ſolum reuelanda alicui confeſſario erudito amico, & Catholico, ſi per ſemetipſum nō poteſt prædicta ſatis intelligere.

9 Octauò, ꝙ D. conſulens per ſemetipſum, ſi eſt eruditus, aut per confeſſariū eruditum amicū, & Catholicum intelligere poteſt, quod ad redeundum in viā gratiæ, ac ſalutis æternæ, nulla diſpenſatione indiget ſuper ſubdiaconatu ad remanēdū in matrimonio tam contracto quo ad forum Dei, & interius; imò nec quo ad forū exterius quo ad legitimationē filiorū ſuorū eget aliqua diſpēſatione, ſi præfata vxor ignorabat ordinationē prædictā, vel probabiliter credebat diſpenſationem ſufficientem fuiſſe impetratam; quia bona fides alterius cōiugum credentis matrimonium valere ſufficit ad legitimandum illos, iuxta ca. [ex tenore,] cum gloſſa ab omnibus recepta,[a] nec etiam indiget quo ad alia, ſi præfata ſecreta tenuerit, & iuxta ea reſponderit. Quæ omnia fiant in gloriam D. N. Ieſu Chriſti, & beatorum Apoſtolorum Petri, & Pauli, quibus hic dies ſacer eſt. Salua, &c.

[a] qui filij ſint legitimi.

De eo qui duxit in matrimoniū, quam polluit per adulterium.

SVMMARIVM.

1 *Adulterium ſolum non impedit, quin adulter poſſit adulteram viro ſuo ſuperſtite ducere, nec ſola fides data, at ſi concurrat fides data de contrahendo cum adultero dirimit.*

1 *Machinatio in mortem coniugis, ſi ſit ex parte vnius tantum, non dirimit, ſecus ſi ex parte vtriuſque, niſi fortè occidiſſent in alium finem, quàm con-* A *trahendi, quia tunc non eſſet machinatio, nec dirimit matrimonium etiam inter adulteros contractum, nu. 2.*

2 *Vxoricidium machinatum, ideo Eccleſia ſtatuit eſſe impedimentum dirimens, vt ſic impediret, ne qui cupiunt ducere quas amant, incitentur ad occidendas coniuges.*

2 *Adulterium cum machinatione cauſat impedimentum dirimens.*

CONSILIVM I.

B MAritus vxorem adulteram, & adulterum oderat, & per inſidias occidere parabat: adulter, & vxor hoc ſcientes abſque intentione contrahendi matrimonium illius mortem machinati ſunt, & ſecretò occiderunt, poſtmodum matrimonium contraxerunt in facie Eccleſiæ. Quæritur, an teneat.

1 Reſpondeo, præfatæ quæſtionis deciſionem pēdere ab illa generali: an occidēs coniugem alterius ad alium finem, quàm ad contrahēdum matrimonium cum relicto, vel relicta, impediatur cōtrahere matrimonium cum illo, C vel illa. Pro cuius deciſione dico pri[m]ò, quod Pan.[b] videtur ſibi ſatisfeciſſe quo ad omnes caſus: reſoluēdo pri[m]ò, quod ſolum adulterium habitum cū aliqua, viuente vxore, non impedit matrimonium cum illa, mortua ſua vxore.[c] Secundò, quod nec fides data per verba de præſenti, vel de futuro, non interueniente adulterio, per c. ſi.[d] Tertiò, quod neque machinatio mortis vnius volentium cōtrahere, ſed machinatio vtriuſque ſic, per ca. 1.[e] per quam reſolutionē videri poteſt dicendum, quod in caſu D propoſito non valuit matrimoniū: quia vtraque pars conſenſit, & cooperata eſt mortem mariti, præſertim, quod interuenit etiam adulterium viuente marito: & ita concurrunt adulterium, & machinatio mortis ab vtraque parte.

2 Secundò, ꝙ prædicta reſolutio Panor. non videtur tāgere punctum huius quęſtionis, quia illa agit de caſu, in quo vtraque pars procurat, ſeu machinatur mortem ad contrahendum matrimonium poſt illā; quæſtio verò noſtra eſt de caſu, in quo neutra pars procurauit,

[b] Tam in c. 1. de eo qui duxit in matrim. quam in c. .. de conuerſio i fid.
[c] c. ſignificauit. de eo qui duxit in matrimonium.
[d] eod. tit.
[e] de conuerſio. infidel.

Digitized by Google

nec machinata eſt mortem coniugis ad finem contrahendi matrimoniũ,ſed ad alium.S.Tho. non videtur ſatis apertè hoc determinare,[a] ſolum enim ait, qđ adulterium cum machinatione mortis impedit matrimoniũ:ſed non aperit,an dicatur machinari mortẽ,eo ſolo quod occidit, an requiratur, ꝙ machinetur, ſiue procuret mortem ad contrahendũ matrimonium.Nos autem in Man.cõfeſſ.[b] re ſatis perpẽſa,dicimus nõ videri mortis machinationem quo ad hũc effectũ interuenire,niſi procuretur mors ad effectũ contrahendi matrimonium cũ relicto,vel relicta.Pro quo facit prĩcipaliter c.1.[c] quatenus probat non impediri matrimonium inter duos, eo ꝙ alter occiderit coniugẽ alterius in bello,vel odio,aut alia cauſa, quam cõtrahendi matrimoniũ cum eius coniuge. Secundò facit gl.c.[ſuper hoc.][d] quatenus determinat hoc impedimentũ non naſci ex ſola occaſione, ſed ex illa facta ad matrimoniũ contrahendũ cum eius coniuge. Tertiò, quod S.Tho.[e] ait, ꝙ tunc demum vxoricidiũ inducit impedimentum dirimens contractum,quãdo quis interficit vxorem,vt contrahat matrimonium cum qua eſt mœchatus. Quartò, ꝙ Panormit.etſi non omnino apertè,tacitè tamen,[f] ſentit,quod requiratur propoſitum contrahendi cũ coniuge relicto,vel relicta. Sylu. etiam hoc ipſum videtur tenere.[g] Denique quod ratio,& fundamẽtũ inductionis huius impedimẽti fuit, ne coniuges ſuos, vel ſuas coniuges occiderent ad contrahẽdum matrimoniũ cum alijs, quos, vel quas amant, quæ ratio funditus ceſſat, cum alia de cauſa eos,vel eas occidunt: & cauſa finali ceſſante ceſſat lex,[h] & in caſu propoſito prædicti oratores non occiderunt maritum alterius ad finem contrahendi inter ſe matrimonium,ſed longè alium. Salua,&c.

a in lib. 4 ſen diſt. 35 in expoſ.litera, & quodlib.5 art.15

b ca. 22.nu. 46.

c de cõuerſ infid.

d de eo qui duxit in matrim.

e in 4. diſt. 37. q. 2. art. 2.

f vbi ſupra & in d. cap. ſuper hoc.

g in verbo matrimoniũ,8.qu 9.

h l.fin.ff. de har. inſti.

SVMMARIVM.

1 *Adulterium, cum fide ſub conditione ẽt impoſſibili,vel nulliter dat, ac cauſat impedimentum dirimens.*

2 *Conditio impoſſibilis,modò non ſit contra eſſentiam matrimonij,vitiatur,et non vitiat.*

E

CONSILIVM II.

QVidam,qui rem habuit cum coniugata,cum illa peteret, vt ipſam vellet ducere,dicens poſſe fieri,quia vir abſens fuiſſet per ſeptem annos, reſpondit ſe id facturum , ſi illa probaret poſſe fieri,vt dicebat:nec aliud factum eſt, niſi, quod perſeuerabant in adulterio. Poſtea viro mortuo duxit illam. Dubitatur , an ſit matrimonium validum: quia non promiſit formaliter, ſicut doctores requirũt,quod duceret illã poſt mortem viri,ſed quod duceret,ſi oſtenderetur,ꝙ poſſet eo viuente. Quòd autẽ ſit inualidum, videtur, quia eſt promiſſio adulteri de ducenda adultera,& quidẽ Doctores, & textus ſimpliciter dicunt talem promiſſionem eſſe impedimentum dirimens.

F

1 Reſpondeo verò propius videri,ortum fuiſſe hoc caſu impedimẽtũ impediens matrimoniũ,de quo in rub.de eo qui duxit in matrimoniũ, &c. Tũ quia interuenit promiſſio conditionalis ducendi adulterã,ſi probaret id fieri poſſe propter abſentiam longam mariti,& licet promiſſio conditionalis non habeat effectum obligandi promittentem ante

G

conditionem impletam, habet tamẽ effectũ ad hoc,vt verè dici poſſet eſſe datam fidem,quæ datio cũ adulterio ſufficit,[i] & c. Tum quia non requiritur valor promiſſionis ad hoc, vt ex illa, & ex adulterio oriatur impedimentum, cum palam ſit omnem promiſſionem ẽt puram de cõtrahendo cum adultera poſt mortem eius mariti,nihil valere.

2 Tum quia nihil prodeſt dicere,quod dicta promiſſio fuit facta ſub cõditione impoſſibili.Tũ quia,vt dictũ eſt ſupra, non requiritur promiſſio valida. Tum

H

ꝙ in matrimonialibus conditio impoſſibilis reijcitur, & non vitiat, ſed vitiatur,[k] modò non ſit contra ſubſtantiam matrimonij, qualis hæc non eſt, vt per ibidem notata probatur. Salua,&c.

i c. ſi. & per tot.tit.de eo qui.

k cap. ſi. de cond.app.

SVMMARIVM.

1 *Matrimoniũ, qui viuẽte prima, publicè,ſed nulliter cũ ſecunda impedimẽti occulti ignara contraxit,tenetur uel eã dotare, vel iterũ cum eadem legitimè*

Digitized by Google

timè cõtrahere, n. 2. quod occultè inter ſe contrahere validè poſſunt, n. 3. expedit tamen, vt adhibeantur parochus, teſtes, & notarius, n. 4. Quod ſi hac ſecunda vxor, ſciens primã adhuc viuere, paſſa fuiſſet ſe à dicto viro cognoſci carnaliter, diſpẽſatione opus eſſet.

2 *Matrimoniũ publicè, ſed ob occultum defectum nulliter contractum, quãdo denuo ſecretè validè cõtrahitur, expedit quandoque adhibere notarium.*

CONSILIVM III.

A Viuente priore vxore, motus rumore mortis eius, quæ degebat longè abſens ab eo, cõtraxit cum B. abſolutuſq; fuit ab illo peccato per iudicẽ competẽtem, demum eſt mortua prior vxor. Quæritur quid oporteat eum ꝓ ſalute vtriuſque hominis facere.

1 Reſpondetur primò, ꝙ præfatus A. non poteſt iuſtè cõuiuere matrimonialiter cum prædicta B. niſi denuo cõtrahant matrimonium: quia prius contractum non valuit quicquam, quia fuit contractum viuente priore vxore, q̃d lex Chriſtiana non patitur.[a]

Secundò, ꝙ A. non poteſt contrahere cum B. quæ habita notitia primæ vxoris adhuc viuentis nõ abſtinuit à copula adulterina; niſi habita diſpenſatione quo ad vtriuſq; forum ſuper impedimento, ꝙ naſcitur ex tit. [de eo qui duxit in matrim. quam poll. per adult.] vt probatur per c. 1. & totum illũ titulum.

2 Tertiò, ꝙ præfatus A. poteſt cogi ad contrahẽdum denuo cum B. vel ad dotandam eam, eo quõd videtur decepiſſe illam, & abſtuliſſe pudorem eius deceptoriè, & illã infamaſſe, per c. 1. & 2.[b] & ea, quæ vtiliter traduntur in noſtro Man. conf.[c] eo quod non manifeſtauit ei ſe habuiſſe vxorem, de cuius morte non habebat certum teſtimonium.

3 Quartò, quòd ex quo prædictũ impedimentum eſt occultum, põt dictum matrimoniũ denuo contrahi clandeſtinè abſq; denunciationibus, quas requirunt antiqua iura, & noua Concilij Tridentini, quia vt declarauit Pius V. põt matrimonium contrahi denuo abſque denunciationibus, qñ prius contractũ fuit cũ illis, ꝙ praxis ſacræ Pœnitẽtiariæ A ſeruat, & latius tradimus in d. c. 16.[d]

4 Quintò, ꝙ conuenit plurimum in hoc caſu, ne cauſa, pp q̃ prius matrimonium fuit nullum, ſciatur ab aliis, q̃ ipſis A. & B. ne detur occaſio Inquiſitori loci tractandi de illa iterũ; qui licet ceſſaret monſtrato abſolutionis inſtrumẽto; ñ fieret aliqua moleſtia, et ſpargeret̃ mala fama de A. ẽt ꝙ eſt recõciliatus, & fieri põt matrimoniũ coram parocho, & teſtibus, neſcientibus illis quicquam de culpa in ſpecie, ſed tantum in generale, vt tangitur in ſequenti dicto.

B Sextò, ꝙ licet omnia ſupradicta non requirantur in omnibus caſibus, in quibus matrimonium prius publicè cõtractum denuo eſt contrahendum; ſecundum tñ, & quartum, & hoc ꝙ ſequitur frequẽtiſſimè ſeruari pñt, & debent; videlicet, vt contrahant ẽt præſente parocho, teſtibus, & notario, qui cũ illis teſtibus fidẽ facit de matrimonio denuo contracto; atteſtãdo, quod fuit rogatus à prædictis A. & B. vt faceret publicam fidem de hoc matrimonio cõtracto coram præfato parocho, & teſtibus, eo ꝙ prius matrimonium, ꝙ publicè antea C contraxerũt, non erat validũ ob quoddam impedimentum, ꝙ ipſi ſciunt, & conuenit eis ne publicetur; q̃m ſi huiuſmodi inſtrumentum non fieret, contingere poſſet, ꝙ mortuo parocho, & teſtibus reuelaretur impedimentum prædictum, ſcilicet, ꝙ prius matrimoniũ fuit contractum viuente priore vxore, & ſi non poſſet probari poſtea denuo cõtractũ fuiſſe ſublato impedimento, ipſi caſtigarẽtur, & filii eorũ iudicari poſſẽt illegitimi, & multa alia ſcãdala orirẽtur. D

SVMMARIVM.

1 *Matrimoniũ qui viuẽte prima cũ alia impedimẽti ignara publicè contraxit, mortua prima, ſi impedimentũ ſit occultũ, põt cum ſecunda, nouo præſtito cõſenſu, clam validè cõtrahere: ſed & debet, vt poſſit in eo perſeuerare, nu. 2.*

CONSILIVM IV.

Contraxit M. clam ante Concilium Tridentinum cum N & poſtea ea viuente cum O. ignara prædicti matrimonii,

[a] ca. gaudemus, de diuor. cum ſimilibus.

[b] de adult.

[c] cap. 16. nu. 16.

[d] vbi ſupra nu. 36.

monii,in facie Eccleſiç,deinde obijt N. E poſtquam habuit liberos ex præfata O. Quæritur remedium,quo poſſit præfatus M. contrahere cum præfata O. denuo,& viuere cum illa abſque ſcãdalo, & peccato,non obſtante,quod N.fuit à principio vera vxor præfati M.

1 Ad hanc quæſtionem reſpõdemus primò, neceſſarium eſſe remediũ, quo præfatus M.& O. cõuiuere poſſint abſque peccato:quoniam matrimoniũ eorum non fuit validum; quia matrimonia clandeſtina ante Concilium Tridẽtinum cõtracta, licet peccarint contrahentes,erant valida,& ita cum M. fuit F coniugatus cum O.iam erat verus maritus N.& non poterat contrahere cum præfata O. quia lex humana non patitur vllum virum habere ſimul plures vxores,nec vnam fœminã plures viros, iuxta cap.[gaudemus.][a] quod ſe fundat in Euangelio[b] Marci.

a de diuor.
b cap.10.

2 Secundò, quod nullum remedium poteſt adhiberi, vt ipſi conuiuant abſq; peccato mortali,præterquam contrahẽdo denuo matrimonium, cum poſſint contrahere iam illud mortua præfata N vxore legitima.

Tertiò, ꝙ poſſunt contrahere,ſi volunt,contrahendo nouè,legitimè nouo G conſenſu præſtito,& nõ aliàs: quia matrimonium, quod ab initio eſt nullum ob aliquod impedimentum, nõ poteſt validari,niſi denuò contrahendo,vt tradimus in noſtro Manu.conf.[c] & ſupra repetimus in alijs conſilijs.

c cap.22 nu. 47.& 86.

Quartò, quòd poſſunt contrahere abſque ſcandalo contrahendo denuo clam: quia omne matrimonium cõtractum inualidè in facie Eccleſiæ poteſt etiam poſt Concilium Tridentinũ denuo contrahi clam,& ſecretè, vt diximus in dicto Man.conf.[d] Quo iure de H conſenſu Papæ vtitur ſacra eius Pœnitentiaria. Modus autem notificandi impedimentorum vxori ignoranti, ne renuat denuo conſentire,tangitur in prædict.Manu.[e]

d cap.22.nu. 47.& 86.

e cap.22.nu. 47.

SVMMARIVM.

1 Papa ſolus diſpenſat ſuper impedimẽto procedente ex eo,quod quis duxit alteri adhuc viuenti nuptam.

CONSILIVM V.

1 AD quæſtionem reſpondetur, ꝙ non poteſt Epiſcopus permittere matrimonium contractũ inter eos, de quibus quæritur;quia illud à principio nõ valuit,eo quod viuebat maritus mulieris, & mortuo illo oportet nouè contrahere,quod non poſſunt facere ſine diſpenſatione propter impedimentum,quod eſt inter eos natum ex titulo [de eo,qui duxit in matrim.quam poll. per adult.]ſuper quo ſolus Papa diſpenſat: quia eſt impedimentum impediẽs, & dirimens,ſecundum omnes.

De Cognatione ſpirituali.

SVMMARIVM.

1 Cognationem ſpiritualem non contrahit non baptizatus baptizans; ſecus ſi baptizatus, licet non confirmatus teneat ad confirmationem.

CONSILIVM I.

AN non baptizatus baptizando contrahat cognationem ſpiritualem? & an baptizatus non confirmatus tenendo ad confirmationem eandem contrahat?

1 Ad priorem reſpondeo, quòd ſicut nondum habens vitam carnalem non poteſt eſſe cognatus alterius carnaliter, ſic expers vitæ ſpiritualis non poteſt eſſe cognatus alterius ſpiritualiter,& conſequenter non baptizatus, vt ait S.Th. communiter receptus,[f] non contrahit cognationem. Non dixi autem,vt Syl-ueſter nondum natus carnaliter, &c. Quia nondum natus carnaliter poteſt eſſe cognatus alterius.[g]

f lib 4.ſent. diſt.42. q.1. art.3.

Ad poſteriorem reſpondeo,ꝙ baptizatus non confirmatus tenens confirmandum contrahit cognationem ſpiritualem,vt concludit Syluester,[h] quia habet vitam ſpiritualem.Salua,&c.

g ff.de liber. & poſth.per totum.

h verb. matrim. 8. q.7. nota.12.

SVMMARIVM.

1 Infans occidẽs,nec lege Cornelia ligat, nec pœna irregularitatis,nec aliter pę-ſe

ſe obligare, n. 2. quia regulariter præſumatur incapax doli, n. 3. At ſi habe-ret talē rationis, & iudicij vſum, quod ſufficeret ad peccandum, obligaretur iuramento n. 4. & eſſet occidendo irregularis, nu. 5. & factus compater contraherit cognationem ſpiritualem, n. 3. & hoc etiamſi plenè non intelligeret id, quod agit, nu. 7.

2 *Pupillus, ſeu impubes, quicquid videt, ignorat: hoc eſt, licet poſſit habere tantum vſum rationis, qui ſufficiat ad peccandum, plenè tamen id quod agit non intelligit, num. 7.*

2 *Patrinus is regulariter aſſumi dēt, qui ſit aptus ad catechizandum infantē, & erudiendū in virtutibus: ſed defectus huius qualitatis nō impedit quin contrahatur cognatio, nu. 6.*

6 *Lex generaliter loquens, nō diſtinguēs inter ſexum, & ſexū, ætatem, & ætatem, omnes generaliter comprehendit, licet maior ratio militet in vno, quam in alio.*

7 *Rationis vſum etſi impubes non habere dicatur, ita ut ignoret, quod agit, non tamen tollitur quin habere poſſit ſufficiens iudicium ad peccandum.*

CONSILIVM II.

QVæritur, an infans tenens baptizatum in baptiſmo fiat patrinus, & contrahat cognationem ſpiritualem cū baptizato. Ex quo infertur ſolutio quæſtionis poſt hæc propoſitæ, ſcilicet, an puer decennis tenens puellam ſexennem, contrahat prædictam cognationem, tenendo eam ad confirmationem

1 Quæſtio hæc noua eſt, & profectò difficilis. Pro parte negante facit primò, quod infans occidens aliquem non patitur pœnā legis Corneliæ de ſicarijs,[a] D nec incurrit irregularitatem.[b]

2 Secundò, quod carens rationis iudicio non poteſt obligari, nec iniuriam facere, licet pati ſic.[c] At infans eſt expers rationis, & iudicij, & æquiparatur furioſo,[d] imò & de pupillo maiore infante dixit Imperator,[e] quod quicquid vidit ignorat.

Tertiò, quod patrinum oportet eſſe doctum, qui docere poſſit baptizatū fidē Catholicam, & admonere eum de caſti- A tate, & alios bonos mores, iuxta c. [vos ante.][f] & tradit ante, & poſt alios S. Thomas[g] At infans non poteſt prædicta docere, neque admonere: ergo neque poteſt eſſe patrinus.

Quartò, quod vt profundè docet S. Thomas,[h] ineptus eſt quilibet intra primū ſeptennium ad quoquo modo contrahendum, & quod ideo non poteſt contrahere ſponſalia: ergo pari ratione nemo poterit ſe obligare intra illud ſeptennium ad faciendum ea, quæ ad officiū patrini ſpectant.[i]

3 Pro parte autem affirmāte facit primò, & grauiſſimè, quod infans licet nō B præſumatur doli capax, & communiter verè nō ſit talis, frequenter tñ eſt talis, & adeo quidem, vt Hippolytus,[k] teſtetur ſe vidiſſe, & ſcire, quod multi infantes in ſextò, vel ſeptimò anno plus doli & malitiæ exercent hodie, q̄ olim in 14 & 15. & probatur irrefragabiliter per illud B. Gregorij,[l] aſſerētis filium cuiuſdam quinquennē pp blaſphemiā arreptum à diabolo de vlnis patris in gehēnam inferni, quē refert S. Thom.[m] & Ioannes Andreas, Panormitanus, & alij,[n] quod fieri non potuit, niſi fuiſſet C doli capax. Nec obſtat, quod aliqui dicunt id fuiſſe factum ad terrendum patrem & non propter peccatum filij: quoniā, vt rectè ponderat Sotus,[o] verba ipſa B. Gregorij repugnant eis.

4 Secundò facit, quod infans doli capax etiam obligatur iureiurando, & poteſt eſſe periurus, vt probatur ex multis, q̄ Ioannes ab Annania ſcribit.[p]

Tertiò, quod iudicium ſufficiēs ad obligandum Diabolo, eſt ſufficiens ad obligādum Deo, iuxta gloſſam celebrem.[q]

5 Quartò, quod licet Clem. 1.[r] abſolutè ſtatuat infantem occidentem non fieri irregularem, tñ Ioannes Andreas, & Panormitanus,[s] aiunt eſſe limitandū, vt procedat in eo, qui non eſt doli capax: is enim illam incurrit, vt ipſi ibi aiunt, quę opinio communiter recepta eſt ſm Didacum,[t] & Hippolytum,[u] qui licet verè dicat poſſe inueniri infantem doli capacem, & hodie aliquos in 6. & 7. anno plus habere doli, & malitiæ, quam olim in 14. & 15. parum conſideratè tamen in hoc allegat gloſſam ca. fi.[x] quia non loquitur de infante, ſed de pucro.

[a] l. infans, ff. ad legem Corn. de ſicar.
[b] Clem. 1. de homicid.
[c] l. illud. ff. de iniur. & c. illud, 15. q. 1.
[d] in d. l. infans, & in d. Clem. 1. e in fin C. de fal. mon.
[f] de conſecr. diſt. 4.
[g] in 4. d. 6. q. 2. art. 2.
[h] in 4. diſt. 27. q. 2. art. 2.
[i] d. illud, ff. ad legē Aq. ca. audit. il 2. de elect.
[k] in l. infans, ff. ad legē Corne. de ſicar.
[l] in 4. Dialog.
[m] in d. diſt. 27. q. 2. art. 2.
[n] in ca. 1. de del. puer.
[o] in d. diſt. 27.
[p] in ca. 1. à nu. 7. & 8. de delict. puer.
[q] in ca muliter. 32. q. 2.
[r] de homic.
[s] in c. 1. de delict. puer.
[t] in d. Cle. 1. 3. p. relec. §. 1. à nu.
[u] in d. l. infans.
[x] de ſentē. excom. n.

Digitized by Google

6 Quintò, & efficaciſſimè facit, quòd lex generaliter loquens generaliter eſt intelligenda, [a] etiam ſi maior ratio militet in vna ſpecie, quam in alia, [b] & tradit poſt, & ante alios Decius. [c] At canones generaliter ſtatuunt, vt leuans de fonte baptiſmi contrahat cognationem ſpiritualem, non diſtinguendo inter ſexum, & ſexum, nec inter ętatem, & ętatem, inter iuuenem, & ſenem, puerum & infantem: ergo in omnibus illis hēt locum, quamuis aliqua maior ratio militaret in iuuene, quam in ſenio confecto, & in puero, vel infante.

a c.a. ſolitæ. de maio. & obe. l. de precio, ff. de publie. in rem actio.
b l. 1. §. quod autè, ff. de alea luſu.
c cõſ. 669. num 3.

Sextò, quòd nemo auderet dicere, quòd ſenio cōſectus, & iamiam moriturus non contraheret cognationem, ſi quem leuaret de fonte: ergo neque id negare debet de infante doli capace, cū maior ſit ſpes, quod huiuſmodi infans poſſit inſtruere leuatum, quàm ſenio confectus, & iamiam moriturus.

Septimò denique, ꝙ nulla ratio reddi pōt, cur infans, vel furioſus leuando de fonte non contrahat prædictam cognationem, niſi quia nō habēt vſum rationis, nec ſunt capaces doli, vel prudētiæ. Cum ergo in infante homine vſus rationis, & doli, & prudētiæ capace ceſſet hæc ratio, cōſequens eſt, vt & ceſſare debeat in illo reſpōſio negatiua, ſ. ꝙ non contrahat illam cognationem.

7 Quibus omnibus ſatis perpēſis, videtur reſoluendum primò, quòd argumenta pro parte negante adducta debent intelligi de infante, qui nondum habet vſum rationis, nec poteſt peccare, nec obligare ſe voto, argumenta verò pro parte affirmante adducta, de illo infante, qui iam vtitur ratione, & poteſt peccare, & obligare ſe voto.

Secundò ex hoc ſequitur, quòd non eſt neceſſaria diſpēſatio in ſpecie propoſita, ad hoc, vt oratores cōtrahant, ſi verba illa in ſupplicatione porrigēda poſita, [ꝙ omnino ignorabat, qd ageret.] intelligantur de ignorantia, quæ cauſaretur ex defectu iudicij, & vſus rationis ſufficientis ad peccandum, & obligandū ſe uoto; quia non fuiſſet doli capax.

Tertiò, quòd eſſet neceſſaria diſpenſatio, ſi verba illa prædicta ſignificarēt ignorantiam, quam habet impubes etiā doli capax ante ſecundum ſeptennium, de qua ignorantia loquitur l. vlt. [d] quatenus habet, impuberem ignorare quicquid videt: illa enim ignorantia non ſolum inuenitur in eo, qui nondum eſt ſeptēnis, nec vtitur vſu rationis, nec poteſt peccare, ſed etiā in eo, qui eſt maior ſeptennio, & iam habet vſum rationis, & poteſt peccare, vt prædictum eſt.

d c. de ſal. men.

SVMMARIVM.

1 *Cognationē ſpiritualem tunc demū cōtrahit minor tenendo in baptiſmo, vel cōfirmatione, ſi habet iudicium ad peccandum mortaliter.*

CONSILIVM III.

TAnnorum duodecim tenuit Iuliā puellam ſex annorum, dum ſuſciperet ſacramentum Confirmationis. Quæritur an inter ipſos ſit contracta affinitas ſpiritualis.

1 Reſpondeo, quòd ante paucos dies multis, & firmiſſimis rationibus nixi ſumus, quendam infantem doli capacē, & habentem iudicium ſufficiens cōtrahere prædictā cognationem ſpiritualē, leuando alium infantem de baptiſmi fonte. ex quo infertur, qđ ſi ts, de quo quæritur, non maior 12. annis erat iam diſcret⁹, & doli rationiſq; capax, & hēt iudicium ſufficiens ad peccandum mortaliter, cōtraxit cognationem ſpiritualē impedientē, & dirimentē matrimoniū cum ipſa Iulia, [e] & licet per Concilium Tridentinum, [f] & aliquot cognationes ſpirituales fuerunt ſublatæ, iſta tñ non. Si autē ts nō maior 12. annis erat doli & rationis expers, adeo quod nō hēbat iudicium ad peccandum ſufficiens, nō cōtraxit prædictā cognationē, ſed quia credo eum nō fuiſſe adeo rationis vſu carentem, non ſubijcio prædictas rationes, ſed cōcludo neceſſariam eſſe diſpēſationem, quo iuſtè poſſint cōtrahere. [Vide in conſi. ſuperiori.]

e cap. 1. §. 1. de cog. ſpir. in 6.
f c. 2. de reform. matr. ſeſſ. 24.

SVMMARIVM.

1 *Patrinus nō requiritur, quod ſit maior baptizato, nec gerit perſonā patris, cū in baptiſmo baptizans patris, & aqua matris perſonam gerant.*

CON-

CONSILIVM IV.

AN Patrinus ætate maior baptizato eſſe debeat? Reſpondetur, quod pro parte affirmante facit primò, quod Pan. & Archid. determinant,[a] non debere patrinum eſſe baptizati, q non eſt maior baptizato ſaltem 14. annis, argumento [§. minorem,][b] qui habet, adoptantem debere eſſe maiorem adoptato 18. annis. Secundò, quòd patrinus cenſetur pater baptizati: & mõſtrum videtur, quod qs dicatur pater alicuius, niſi ſit maior eo tot annis, vt poſſit eſſe pater eius naturalis, cum ars imitetur naturã. Tertiò, quòd arg. à patrino baptizati ad patrinum confirmati valet.[c]

a in c. debitum, de baptiſ.
b Inſtitu. de adoptio.
c capit. 1. in princ. de cognat. ſpirit. lib. 6.

Quibus non obſtantibus, pars negatiua videtur vera. Tum quia fundamẽta Panormitani, & Archidiaconi videntur infirma, & parabolica. Tum quia præſupponunt falſum; ſcilicet patrinũ, vel matrinam gerere perſonam patris, vel matris, quia tantum baptizans gerit perſonam patris, & aqua matris, vt ait Auguſtinus.

Vide tamen quoad hoc vltimum dictum infra Conſil. ſeq. in fine.

SVMMARIVM.

1 *Baptizans in neceſſitate filium ſuum ex vxore, nullum contrahit impedimentum, ſeu cognationem talem, quæ impediat vſum matrimonij.*

2 *Cognatio impediẽs, & dirimens contrahitur, vbi quis filium ſuum fornicarium etiam in neceſſitate baptizat.*

CONSILIVM V.

SPonſi ante Concilium Tridẽtinum in eorum terris publicatum ſe carnaliter cognouerunt, & prolem ſuſceperunt, & cum paruulus in periculo mortis eſſet, pater eum baptizauit.

Dubitatur primò, an impedimẽtum ad contrahendum matrimonium cum dicta ſponſa contraxerit.

Secundò, an baptizans in tali neceſſitate ſuum, & concubinæ filium, illud incurrat.

1 AD priorem quæſtionem reſpondeo, quòd ex prædicto baptiſmo nullũ A impedimẽtum, quod noceat, ortum eſt inter prædictos parentes baptizati: q2 per ſponſalia præcedentia, & copulã carnalem ſubſequutam conſtitutũ fuit matrimonium de præſenti, iux. c. [is qui,][d] & pater baptizans in neceſſitate in caſu relato, filium ſuum, & vxoris ſuæ, nullã cõtrahit cognationem, quæ noceat, vel impediat vſum matrimonij, vt eſt caſus in c. [ad limina,][e] quia per actũ bonũ non debet præiudicari matrimonio ſanctè antea contracto, & certum eſt, quod Concil. Trid. nihil obſtat matrimonio clandeſtinè contrahendo in terris, in quibus non eſt publicatum,[f] quæ reſpon- B ſio firma eſt in foro exteriori, in quo p̃ſumptio eſt iuris, & de iure, quæ nõ admittit probationem in contrarium præſumitur enim, copulam, quam ſponſus habet cum ſponſa, eſſe matrimonialem, & vxorio affectu habitam, eſt etiam firma quoad forum interius conſcientiæ, ſi res ita ſe habet corã Deo, ac pręſumitur exterius, ſi autem copula prædicta verè fuiſſet fornicaria, & non habita vxorio affectu, ſecus eſſet dicendũ; quia non eſſet coram Deo, & in foro interiori contractum matrimonium, & conſe C quenter attendenda eſt deciſio ſequentis quæſtionis.

d de ſponſ.
e 30 q. 1.
f c. 1. ſeſ. 24. de refor.

2 Ad ſecundam reſpondeo affirmatiuè: regula enim iuris habet, quod inter baptizantem, & patrem, & matrem baptizati oritur cognatio impediẽs, & dirimens contractũ matrimonij,[g] & quãuis prædictum Concilium,[h] abſtulerit aliquas cognationes ſpirituales, non tamen abſtulit hanc, vt ex eius tenore apparet, & ita qui fornicarium filiũ baptizat in neceſſitate, includitur ſub illa regula, & non excluditur per d. c. [ad limi D na,] & alia ſimilia ei, ꝙ tantum excuſat patrem baptizantem filium ſuæ vxoris in neceſſitate, nec poteſt extendi ad patrem baptizantem filiũ fornicariũ ſuæ concubinæ: quia non eſt eadem ratio, cum in illo caſu agatur de non præiudicando matrimonio iam contracto, in hoc autem de non præiudicando contrahendo; per ꝙ videtur ſolui argumẽta, quæ in contrarium adducit Sotus,[i] qui tamen non fuit auſus tenere cõtrarium, nec etiam Palud. vt nos diximus in noſtro Manu.[k] Salua, &c.

g ca. 1. de cogn. ſpirit. in princ. lib. 6.
h in prædicto cap. 2.
i in 4. d. 42. art. 1.
k c. 22. num. 40.

Digitized by Google

SVMMARIVM.

1 *Regula illa, poteſt quis per aliũ, quod per ſe, fallit in cognatione ſpirituali, & alijs, num. 5.*

1 *Matrimoniũ per procuratorẽ, & literas contrahi poſſe, expreſſo quidẽ iure cauetur: ſed de cognatione ſpirituali hoc nõ reperitur expreſſũ, nu. 9. & verior videtur negatiua, nu. 5. & 7.*

1 *Cognatio ſpiritualis olim contrahebatur, etiam mediante perſona ſui coniugis ſuſcipientis, nu. 10.*

2 *Patrinus in baptiſmo fideiuſſorẽ, pędagogum, & cognatum ſe facit, nu. 10.*

3 *Cognatio ſpiritualis actum proprium patrini per ſe tenentis, & reſpondentis requirit, nu. 4.*

3 *Cognatio ſpiritualis eſt attinentia ex ſacramenti datione proueniens.*

6 *Impedimenta matrimonij reſtringi Reipublicę intereſt.*

6 *Patrinum ſola præſentia ſine alio actu non facit.*

7 *Cognationẽ ſpiritualem per alium nõ contrahi, verius: ſicut etiã dicitur de corporali, & legali cognatione, nu. 5.*

8 *Conſuetudine induci poſſet, vt cognatio ſpiritualis per alium contrahatur: ſed an ſit inductum, dubitatur.*

8 *Conſuetudinem eſſe, niſi probetur, non creditur.*

CONSILIVM VI.

AN cognatio ſpiritualis, ſiue cõpaternitas contrahatur per alium, ſcilicet per procuratorem, vel mãdatarium, ita vt perinde impediat matrimoniũ, ac ſi per ſeipſum fuiſſet contracta?

1 Pro parte affirmante facit primò regula illa iuris, [poteſt quis per alium, quod poteſt per ſeipſum.][a]

Secundò, quòd poteſt quis contrahere matrimonium per alium.[b]

a lib. 6. cum ſuis concor.
b c. fi. de procur. li. 6.

Tertiò, quòd ſecundum antiqua iura Concil. Trid. præcedentia, cognatio ſpiritualis per alium contrahebatur: vxor enim, vel maritus ſuſcipientis, vel leuantis, fiebat patrinus, & cognatus ſpiritualis earum perſonarum, quibus ſuſcipiens, vel leuans fiebat.[c]

c ca. Martinus, de cognat. ſpir. cũ concord. ei.

2 Quartò, ꝙ patrinus per ſuſceptionẽ baptizati nihil aliud videtur facere, E quam conſtituere ſe quendam anadochum, & fideiuſſorem pro perſeuerantia illius in fide Catholica, & pædagogum, & eruditorem ipſius, iux. ca. [vos ante.][d] At certum eſt, ꝙ poteſt quis per alium fideiuſſor fieri, & ad docendum obligari, ergo & patrinus fieri.

d de conſecr.

3 Pro parte negante facit primò, ꝙ ad hoc, vt quis fiat patrinus requiritur leuatio, vel tactus,[e] & quod quo ad hoc parificatur carnalis generatio, & ſpiritualis[f] ſed carnalis requirit actum patris, ergo, & ſpiritualis actum patrini.

e c. 1. vlt. 36. q. 4.
f ca. debitũ, de baptiſ.

Secundò, ꝙ cognatio ſpiritualis de- F finitur eſſe attinentia proueniens ex ſacramẽti datione, ſecundum gloſſam receptam,[g] quæ probatur per canones, q de hac re loquuntur, per illa verba, [ſuſcipit, accipit, tenet, leuat,][h] & interdũ per illa verba geminata, [ad ſuſcipiendum accedant.][i]

g c. 1. de cognat. ſpirit. lib. 6.
h c. 1. 2. 3. 4. & 5. & ca. omnes, 30. q. 1. & ca. 1. 2. & 3 & cap. ſuſceptum, 30. q. 3. ca. 2. & c. Martinus, & c. cõtracto, & c. veniens, de cogna. ſpir.

4 Tertiò, ꝙ canones antiqui hñt, quòd patrinus offert, tenet, geſtat, profitetur,[k] per quæ omnia coniuncta probatur, quòd requiritur propria perſona, vel propria manus, oblatio, & reſponſio, & conſequenter, quod non ſufficit aliena perſona, iuxta notata in c. [cum pater.][l]

G Quartò, quòd requiritur, vt baptizãdus perſonaliter aqua tangatur, iux. ca. 1.[m] io, [Ego baptizo te,] quaſi [nõ aliũ loco tui,] & ſi eſt adultus, per ſe reſpondere debet, non per alium.[n] Ergo etiam requiritur, quod patrinus per ſe teneat, & reſpondeat, & non per alium.

i c. non plures, de conſecr. diſt. 4.
K c illud, & ſeq. & ca. hi qui, ca quæris, ca. macer Eccleſia, de conſe. d. 4.
l de appell.

5 Quintò, quod cognationis tres sũt ſpecies, carnalis, legalis, & ſpiritualis. Prima diuiditur in conſanguinitatem, & affinitatem: ſecunda in adoptionem, & arrogationem: tertia in paternitatẽ, & compaternitatem, & fraternitatem: ſed prima quo ad neutram ſui ſpeciem H contrahi poteſt per procuratorẽ: quod patet per ſe, & ex definitionibus conſanguinitatum, & affinitatis datis per gloſſas receptas in arboribus earum. Item neque ſecunda quoad aliquam ſui ſpeciem,[o] ergo nec hæc tertia, vt pars congruat ſuo toti vniuerſo.[p]

c. 2. pr mo re ſponſ. de heret. li. 6. c. cupientes, de elect. eo. lib.
m de bapt.
n c. cum pro paruulis, de conſec. d. 4.

Sextò facit, quod regula prędicta, poteſt quis per alium, &c. fallit, etiam in alijs multis caſibus, vt notat gloſſ. illius, nam non põt quis confiteri per alium,[q] nec adire per procuratorem hæreditatem,

o l neque, et l. poſt mortẽ 6. ſi. ff. de adoptio.
p c. quæ contra, 8. di ſt.
q c quem pænitet, de pæ nit. diſt. 1.

rem,[a] nec per alium perit maſculus veniam ætatis,[b] nec ſubſtituit quis datus ad certum miniſterium.[c]

6 Septimò facit, quod videtur expedire reipub. vt impedimēta matrimoniorum potius reſtringātur, quam ampliētur, vt colligitur ex Conc. Trid.[d] quod iubet, quod parochus antequam ad baptiſmum conferendum accedat, diligētes ab his, ad quos elegerint, vt baptizatum de ſacro fonte ſuſcipiāt, & eum, vel eos tantum ad ſuſcipiendum admittat, & in libro eorū nomina deſcribat. Per quæ verba ſatis probatur, Concilii mentem, & propoſitum fuiſſe, vt illi tātum fiant patrini, qui ad id nominantur, & nominati ſuſcipiunt baptizandum, qualis non poteſt eſſe abſens.

Octauò, quod non ſufficit, quod quis conſentiat, neque quod ſit præſens, ad hoc, vt fiat patrinus, ſed requiritur, vt ſuſcipiat, teneat, vel tangat, & faciat aliquem perſonalem actum, iuxta canones in 2. argum. citatos; qualem non facit, qui per procuratorem ſuſcipit.

Nonò, quod nemo diceret, quē contrahere cognationem ſpiritualē ex eo quod rogaret, vel mādaret alicui, vt baptizaret alium: ergo neq; cōtraheret qui mandat alij, vt teneat, vel ſuſcipiat.[e]

7 Reſpōdeo igitur, & dico primò, ꝙ per hęc omnia poſteriora coniuncta videtur verior de iure hæc poſterior pars negatiua, quā tenuit Archidiaconus,[f] quem ſequuntur ibi Ioannes And. Anchatanus, Dominicus, & Franciſcus, & Ioannes Andreas,[g] contra ſuum magiſtrum Marſilium, & eū videtur ſequi Bartolus,[h] dum dicit, ita tenere Canoniſtas, quem ſequitur ibidem Aretinus poſt Ioannem Imolenſem, quod etiam tenet Syluest.[i] & alij alibi: licet contrarium videatur tenuiſſe prædictus Marſilius, quem Cardinalis & Pan. videntur ſequi, licet non omninò firmiter.[k] Pan enim, quem ſequitur Angelus,[l] dicit ante factum ſequendam eſſe opinionem Ioannis Andreæ, poſt factum verò opinionem Marſilij.

8 Dico ſecundò, quod per cōſuetudinem induci poſſet contrarium, ſcilicet, quod cognatio ſpiritualis contraheretur per alium, & ſic per procuratorē, & mandatarium; quia quæcunq; induci poſſunt per legem, poſſunt per conſuetudinem, vt latè probamus in com. [de ſpoliis cleric.][m]

Tertiò dico, quod an conſuetudo id habeat, necne, dubitari poteſt: nam Bal. ſignificat partem affirmantem,[n] quod et videtur ſentire Felyn.[o] cum dicit cōmuniter id teneri; quia verbum illud, [communiter,] non videtur referri ad ius, cum communiter teneatur contrarium, ſed ad factum conſuetudinis, ſed ipſe id nō credo. Tum quia, vt prædixi, contrarium eſt iure cōi tenendū, & neque gloſſæ, nec alij Doctori, quantumuis præcellenti, aſſerenti eſſe aliquā conſuetudinem, præſertim contra ius commune, eſt credendum; niſi aliter probetur, ſecundum eundem Bal.[p] quem ſequitur Iaſō,[q] & eſt verior, & receptior ſententia cōtra Bartolum,[r] & quoſdam alios à ſe allegatos. Tum quia non aſſerit firmiter eſſe conſuetudinem generalem inter oēs, ſed ſolum inter principes qui non poſſunt pſonaliter ire ad ſuſcipiendum baptizandum. Tum quia nūquam in tota ætate mea vidi aliquem eſſe cognatum iudicatum ſpiritualem, eo ꝙ per mandatarium, vel procuratorem aliquem baptizauerit, vel ſuſceperit in baptiſmo, vel cōfirmatione. Quāquam ſtandum eſſet huiuſmodi conſuetudini, vt prædixi, in ea regione, in qua probaretur illam vigere.

Non obſtant oppoſita. Ad primum enim reſpondeo, concedēdo, eſſe verū regulariter, poſſe quem facere per alium id, ꝙ poteſt per ſeipſum, & eum, qui facit per aliū id, ꝙ pōt per ſeipſum; negando tamen, quod id non fallat in multis caſibus, vt tactū eſt in 6. arg. pro hac parte facto, de quibus vnus eſt hic.

9 Ad ſecundū, cōcedendo, quod quis poteſt contrahere matrimoniū per procuratorem; negando tamen ex eo inferri poſſe etiam contrahere ſpiritualē cognationem. Tum quia ſūt diuerſa, & ſeparata, & à diuerſis, & ſeparatis non benè infertur.[s] Tū quia nullo iure expreſſè, nec tacitè cauetur, quod quis contrahat matrimoniū perſonaliter per ſeipſum, imò expreſsè cauetur, ꝙ poteſt cōtrahere per nūcium, & literas,[t] & multi canones ſupra citati, q. quaſi expreſsè requirunt præſentiam, & actū aliquem perſo-

a l. Paulus. aliàs, per procuratorem. ff. de acquir. hær.
b l. 2. C. de his qui veniam ætat. impet.
c cap. fin. de offi. deleg.
d ca. 2 de ref. matri. ſeſſ. 24
e Argu. l. illud. ff. ad l. Aquil. & ca. dudum. 2. de elect.
f in ca 1. de cognat. ſpir. lib. 6.
g in Mercur. regula poteſt quis. de reg. iur. lib 6.
h in l. Gallus. §. forſan ff. de libe. & poſth.
i verbo matrimonium 8. q. 7. verſ. 14.
k in ca. veniens, de cognat ſpirit.
l in ſumma verb. matrimonium. 3. q. 7.
m §. 14. n. 7.
n in l. 1. §. nõ autem. col. 3. C. de cad. toll.
o in ca. licet ex quad. nu. de teſtib.
p in l. conſentaneum. col. 6. oppoſit. 5. C quomodo & quando iudex.
q in l de quibus. nu 17. ff de legib.
r in ead. l.
s l. Papinianus. ff de min. l. fin. ff. de calu. cap. ad audientiam. de decim.
t l. mulierẽ. ff. de rit. nuptia. l. ſufficit. ff. de ſpõſal. ca. fin. de procur. li. 6.

SVMMARIVM.

1 *Regula illa, poteſt quis per aliũ, quod per ſe, fallit in cognatione ſpirituali, & alijs, num. 5.*

1 *Matrimoniũ per procuratorẽ, & literas contrahi poſſe, expreſſo quidẽ iure cauetur: ſed de cognatione ſpirituali hoc nõ reperitur expreſſũ, nu. 9. & verior videtur negatiua, nu. 5. & 7.*

1 *Cognatio ſpiritualis olim contrahebatur, etiam mediante perſona ſui coniugis ſuſcipientis, nu. 10.*

2 *Patrinus in baptiſmo fideiuſſorẽ, pedagogum, & cognatum ſe facit, nu. 10.*

3 *Cognatio ſpiritualis actum proprium patrini per ſe tenentis, & reſpondentis requirit, nu. 4.*

3 *Cognatio ſpiritualis eſt attinentia ex ſacramenti datione prouenient.*

6 *Impedimenta matrimonij reſtringi Reipublicæ intereſt.*

6 *Patrinum ſola præſentia ſine alio actu non facit.*

7 *Cognationẽ ſpiritualem per alium nõ contrahi, verius: ſicut etiã dicitur de corporali, & legali cognatione, nu. 5.*

8 *Conſuetudine induci poſſet, vt cognatio ſpiritualis per alium contrahatur: ſed an ſit inductum, dubitatur.*

8 *Conſuetudinem eſſe, niſi probetur, non creditur.*

CONSILIVM VI.

AN cognatio ſpiritualis, ſiue cõpaternitas contrahatur per alium, ſcilicet per procuratorem, vel mãdatarium, ita vt perinde impediat matrimoniũ, ac ſi per ſeipſum fuiſſet contracta?

1 Pro parte affirmante facit primò regula illa iuris, [poteſt quis per alium, quod poteſt per ſeipſum.][a]

Secundò, quòd poteſt quis contrahere matrimonium per alium.[b]

a lib. 6. cum ſuis concor.
b c. fi. de procur. li. 6.

Tertiò, quòd ſecundum antiqua iura Concil. Trid. præcedentia, cognatio ſpiritualis per alium contrahebatur: vxor enim, vel maritus ſuſcipientis, vel leuantis, fiebat patrinus, & cognatus ſpiritualis earum perſonarum, quibus ſuſcipiens, vel leuans fiebat.[c]

c ca. Martinus, de cogn. ſpir. cũ concord. ei.

2 Quartò, quòd patrinus per ſuſceptionẽ baptizati nihil aliud videtur facere,

E quam conſtituere ſe quendam anadochum, & fideiuſſorem pro perſeuerantia illius in fide Catholica, & pædagogum, & eruditorem ipſius, iux. ca. [vos ante.][d] At certum eſt, quòd poteſt quis per alium fideiuſſor fieri, & ad docendum obligari, ergo & patrinus fieri.

d de conſecr.

3 Pro parte negante facit primò, quòd ad hoc, vt quis fiat patrinus requiritur leuatio, vel tactus,[e] & quod quo ad hoc parificatur carnalis generatio, & ſpiritualis[f] ſed carnalis requirit actum patris, ergo, & ſpiritualis actum patrini.

e ca. vlt. 36. q. 4.
f ca. debitũ, de baptiſ.

Secundò, quòd cognatio ſpiritualis de-
F finitur eſſe attinentia proueniens ex ſacramẽti datione, ſecundum gloſſam receptam, & quæ probatur per canones, q de hac re loquuntur, per illa verba, [ſuſcipit, accipit, tenet, leuat,][h] & interdũ per illa verba geminata, [ad ſuſcipiendum accedant.][i]

g c. 1. de cognat. ſpirit. lib. 6.
h c. 1. 2. 3. 4. & 5. & ca. omnes, 30. q. 1. & ca. 1. 2. & 3 & cap. ſuſceptum, 30. q. 3 ca. 2. & c. Martinus, & c. cõtracto, & c. veniens, de cogna ſpir.
i c. non plures; de conſecr. diſt. 4.

4 Tertiò, quòd canones antiqui hñt, quòd patrinus offert, tenet, geſtat, profitet,[k] per quæ omnia coniunctim probatur, quòd requiritur propria perſona, vel propria manus, oblatio, & reſponſio, & conſequenter, quod non ſufficit aliena perſona, iuxta notata in c. [cum pacari.][l]

k c illud, & ſeq. & ca. hi qui, ca quæris, ca. mater Eccleſia, de conſe. d. 4.
l de appell.

G Quartò, quòd requiritur, vt baptizãdus perſonaliter aqua tangatur, iux. ca. 1.[m] [Ego baptizo te,] quaſi [nõ aliũ loco tui,] & ſi eſt adultus, per ſe reſpondere debet, non per alium.[n] Ergo etiam requiritur, quod patrinus per ſe teneat, & reſpondeat, & non per alium.

m de bapt.
n c. cum pro paruulis, de conſec. d. 4.

5 Quintò, quod cognationis tres ſũt ſpecies carnalis, legalis, & ſpiritualis. Prima diuiditur in conſanguinitatem, & affinitatem: ſecunda in adoptionem, & arrogationem: tertia in paternitatẽ, & compaternitatem, & fraternitatem: ſed prima quo ad neutram ſui ſpeciem
H contrahi poteſt per procuratorẽ: quod patet per ſe, & ex definitionibus conſanguinitatum, & affinitatis datis per gloſſas receptas in arboribus earum. Item neque ſecunda quo ad aliquam ſui ſpeciem,[o] ergo nec hæc tertia, vt pars congruat ſuo toti vniuerſo.[p]

c. 2. primo re ſponſ. de haeret. li. 6. c. cum pientes, de elect. eo. lib.
o l neque, et l. poſt mortẽ §. fi. ff. de adoptio.
p c. qui contra, 8. d ſi.

Sexiò facit, quod regula prędicta, poteſt quis per alium, &c. fallit, etiam in aliis multis caſibus, vt notat gloſſ. illius, nam non põt quis confiteri per alium,[q] nec adire per procuratorem hæreditatem,

q c quem pænitet, de pœnit. diſt. 1.

tem,[a] nec per alium petit maſculus ve- A
niam ætatis,[b] nec ſubſtitui quis datus ad certum miniſterium.[c]

6 Septimò facit, quod videtur expedire reipub. vt impedimēta matrimoniorum potius reſtringātur, quam ampliētur, vt colligitur ex Conc. Trid.[d] quod iubet, quod parochus antequam ad baptiſmum conferendum accedat, diligēter ab his, ad quos elegerint, vt baptizatum de ſacro fonte ſuſcipiāt, & eum, vel eos tantum ad ſuſcipiendum admittat, & in libro eorū nomina deſcribat. Per quæ verba ſatis probatur, Concilii mentem, & propoſitum fuiſſe, vt illi tātum B
fiant patrini, qui ad id nominantur, & nominati ſuſcipiunt baptizandum, qualis non poteſt eſſe abſens.

Octauò, quod non ſufficit, quod quis conſentiat, neque quod ſit præſens, ad hoc, vt fiat patrinus, ſed requiritur, vt ſuſcipiat, teneat, vel tangat, & faciat aliquem perſonalem actum, iuxta canones in 2. argum. citatos; qualem non facit, qui per procuratorem ſuſcipit.

Nonò, quod nemo diceret, quē contrahere cognationem ſpiritualē ex eo quod rogaret, vel mādaret alicui, vt baptizaret alium: ergo neq; cōtrahet qui C
mandat alij, vt teneat, vel ſuſcipiat.[e]

7 Reſpōdeo igitur, & dico primò, ꝙ per hęc omnia poſteriora coniuncta videtur verior de iure hæc poſterior pars negatiua, quā tenuit Archidiaconus,[f] quem ſequuntur ibi Ioannes And. Ancharanus, Dominicus, & Franciſcus, & Ioannes Andreas[g] contra ſuum magiſtrum Marſilium, & eū videtur ſequi Bartolus,[h] dum dicit, ita tenere Canoniſtas, quem ſequitur ibidem Aretinus poſt Ioannem Imolenſem, quod etiam tenet Syluest.[i] & alij alibi: licet contra- D
rium videatur tenuiſſe prædictus Marſilius, quem Cardinalis & Pan. videatur ſequi, licet non omninò firmiter.[k] Pan enim, quem ſequitur Angelus,[l] dicit ante factum ſequendam eſſe opinionem Ioannis Andreæ, poſt factum verò opinionem Marſilij.

8 Dico ſecundò, quod per cōſuetudinem induci poſſet contrarium, ſcilicet, quod cognatio ſpiritualis contraheretur per alium, & ſic per procuratorē, & mandatarium; quia quæcunq; induci

a l. Paulus. aliàs, per procuratorem. ff. de acquir. har.

b l. 2. C. de his qui veniam ætat. impet.

c cap. fin. de offi. deleg.

d ca. 2 de refor. matri. ſeſſ. 24

e Argu. l. illud. ff. ad l. Aquil. & ca. dudum. 2. de elect.

f in ca. 1. de cognat. ſpir. lib. 6.

g in Mercur. regula poteſt quis. de reg. iur. lib 6.

h in l. Gallus. §. forſan ff. de libe. & poſth.

i verbo matrimonium 8. q. 7. verſ. 14.

k in ca. veniens, de cognat ſpirit.

l in ſumma. verb. matrimonium. 3. q. 7.

A poſſunt per legem, poſſunt per conſuetudinem, vt latè probamus in com. [de ſpoliis cleric.][m]

Tertiò dico, quod an conſuetudo id habeat, necne, dubitari poteſt: nam Bal. ſignificat partem affirmantem,[n] quod et videtur ſentire Felyn.[o] cum dicit cōmuniter id teneri; quia verbum illud, [communiter,] non videtur referri ad ius, cum communiter teneatur contrarium, ſed ad factum conſuetudinis, ſed ipſe id nō credo. Tum quia, vt prædixi, contrarium eſt iure cōi tenendū, & neque gloſſæ, nec alij Doctori, quantum-
B uis præcellenti, aſſerenti eſſe aliquā conſuetudinem, præſertim contra ius commune, eſt credendum; niſi aliter probetur, ſecundum eundem Bal.[p] quem ſequitur Iaſō,[q] & eſt verior, & receptior ſententia cōtra Bartolum,[r] & quoſdam alios à ſe allegatos. Tum quia non aſſerit firmiter eſſe conſuetudinem generalem inter oēs, ſed ſolum inter principes qui non poſſunt pſonaliter ire ad ſuſcipiendum baptizandum. Tum quia nū quam in tota ætate mea vidi aliquem eſſe cognatum iudicatum ſpiritualem, eo ꝙ per mandatarium, vel procurato-
C rem aliquem baptizauerit, vel ſuſceperit in baptiſmo, vel cōfirmatione. Quāquam ſtandum eſſet huiuſmodi conſuetudini, vt prædixi, in ea regione, in qua probaretur illam vigere.

Non obſtant oppoſita. Ad primum enim rñdeo, concedēdo, eſſe verū regulariter, poſſe quem facere per alium id, ꝙ poteſt per ſeipſum, & eum, qui facit per aliū id, ꝙ pōt per ſeipſum; negando tamen, quod id non fallat in multis caſibus, vt tactū eſt in 6. arg. pro hac parte facto, de quibus vnus eſt hic.

9 Ad ſecundū, cōcedendo, quod quis
D poteſt contrahere matrimoniū per procuratorem; negando tamen ex eo inferri poſſe etiam contrahere ſpiritualē cognationem. Tum quia ſūt diuerſa, & ſeparata, & à diuerſis, & ſeparatis non benè infertur.[s] Tū quia nullo iure expreſſè, nec tacitè cauetur, quod quis contrahat matrimoniū perſonaliter per ſeipſum, imò expreſſè cauetur, ꝙ poteſt cōtrahere per nūcium, & literas,[t] & multi canones ſupra citati, q̄ quaſi expreſſè requirunt præſentiam, & actū aliquem perſo-

m §. 14. n. 7.

n in l. 1. §. nō autem. col. 3. C. de cad. toll.

o in ca. licet ex quadam. de teſtib.

p in l. conſentaneum. col. 6. oppoſit. 5. C. quomodo & quando iudex.

q in l. de quibus. nu 17. ff. de legib.

r in ead. l.

s l. Papinianus. ff. de min. l. fin. ff. de calu cap. ad audientiam. de decim.

t l. mulierē. ff. de rit. nuptia. l. ſufficit. ff. de ſpōſal. ca. fin. de procur. li. 6.

Digitized by Google

perſonalem ſuſceptionis, vel tactus, ad E hoc, vt quis ſit patrinus. Tũ quia, vt ait Aretinus[a] prædicta præſentia, & actus videtur introducta per ſolẽnitate producendi effectum cognationis ſpiritualis, quæ tamen non ſunt introducta ad effectũ, producẽdi actum matrimonii.

a in dict. §. forſitan.

10 Ad tertium reſpondeo, concedendo, quod ſecũdum iura antiqua cognatio ſpiritualis contrahebatur per perſonam ſui, vel ſuæ coniugis: ſed negando, quod ex eo inferatur poſſe cõtrahi per procuratorem. Tum quia ratio, quare cõtrahebatur per coniugium, erat, quia per conſummationem matrimonij con- F iuges fiũt vna caro, & vna perſona: quę ratio ceſſat in alijs. Tum quia nemo vnquam dixit, quod coniux, ex eo qđ rogaret coniugem, vt baptizaret, vel ſuſciperet, fieret patrinus, vel patrina, ſed ſolum, quod cõiux communicabat illam cognationem ſpiritualem coniugi, propterea quod eſſent vna caro. vnde retorqueri poteſt argumentum cõtra arguẽtem, ſic; Speciale eſt in coniugibus, vt per ſuum, vel ſuam coniugem contrahant huiuſmodi cognationem: ergo regulariter eſt dicendum contrarium.[b]

b Argu. cap. præſenti. §. loca. de præben lib. 6.

G Ad quartum reſpondeo negando aſſumptum, quod patrinus nihil aliud faciat, quam ſe conſtituere fideiuſſorem, vel pædagogum: quia immo ſe facit cognatum ſpiritualem, & non qualem qualem, ſed patrem, vel matrem eius, Eccleſia vniuerſa id teſtante: & ideo nõ ſufficit promiſſio erudiendi, & curandi, vt perſeueret in fide, ſine tactu corporali, per quem naſcatur illa cognatio ſpiritualis, quæ eſt dignior, ſecundum omnes. Salua, &c.

SVMMARIVM.

1 *Actus factus contra legem regulariter eſt nullus; fallit, quando lex abſque eo quod expreſſè actum annullet, vlterius progreditur imponendo pœnam contrafacienti, nec validitas actus fauorem reſpicit illius, cui pœna imponitur, num. 2.*

3 *Patrini etſi plures, q̃ duo cõtra prohibitionẽ iuris communis, & Concilij, deſignati, & admiſſi fuerint, actus tamẽ tenet, & omnes efficiũtur patrini.*

CONSILIVM VII.

PArentes cuiuſdam baptizandi nominauerunt tres patrinos, quos admiſit parochus contra[c] Concil. Tridẽt. Quæritur quid iuris.

c ca. 2. de reſor matrim. ſeſſ. 24.

1 Reſpondeo, quod pro parte negante facit, quod factum contra legem nõ valet.[d]

d l. non dubium. C. de legib.

Pro parte autem affirmante facit primò, quod aut eſt dicendum nullum eorum eſſe patrinum, aut omnes: ſed durum eſt dicere primum, ergo dicendum erit ſecundum.

F Secundò, quod multa prohibentur, quæ tamen facta tenent.[e]

e cap. 2. de matr. contract. contra interd. eccl. ca. 2. de cle. per ſal. promot.

2 Tertiò, quod licet regulariter actus factus contra legem non valeat, per d. l. [non dubiũ,] fallit tamen, quando lex expreſſè non annullat actum, & addit pęnam extrinſecam, quæ poteſt conſiſtere cum actus valore, & valor actus non reſpicit fauorem eius, cui pęna imponitur, vt reſoluit Bartolus cõiter receptus.[f] & in caſu propoſito præfatum c. 2. non annullat adhibitionem plurũ patrinorum, & addit pænam parocho admittenti plures patrinos: & valor a- G ctus patrinorum non reſpicit fauorem, vel vtilitatem parochi, ſed baptizandi: ergo valet actus.

f in l. prætor ait nu. 3 ff. de non oper. nunc.

Quartò, quod quãtum ad hoc nihil noui induxit Concilium, quia etiam iure antiquo prohibebatur, ne plures patrini fierent eiuſdem baptizandi.[g] Attamen ſemper ſeruatum eſt, vt oẽs leuantes, imò & tangentes, ẽt ſi non eſſent deſignati à parentib. fierent patrini, & haberentur pro talibus, per c. [quamuis,[h] & à iure antiquo non eſt recedẽdum, niſi quatenus per nouum exprimitur.

g c. non plures. de conſecrat. diſt. 4.

h de cognat. ſpirit. lib. 6.

H 3 Cum ergo per nouum Concilij ius non annulletur actus patrinorum plurium, non eſt dicendum eorum actum eſſe nullum, vt diximus in noſtro Manuali confeſſ.[i]

i cap. 22. nu. 39. & ſeq.

Quintò, quod nõ debet alteri per alterũ iniqua inferri conditio,[k] ergo nec per parochum admittentem plures patrinos debet inferri iniqua conditio baptizato, vt careat patrino, & minus ſolẽnitate tanti ſacramenti, quod iam inde à naſcente Eccleſia ornatur aſſiſtentia patrini, tanquam pædagogi baptizandi.

k l. non dẽt. de reg. iur.

di, & ideo meritò Concilium addidit pœnam parocho, nulla de annullatione actus ſacta mentione.

Sextò, quod non obſtat dicere, quod ſublato vno remanēt alij duo: quia nulla ratione pōt dici, cur magis aliorum adhibitio ualeat, quam unius, cum oēs fuerint deſignati, & oēs à parocho admiſſi, & oīum nomina in libro deſcripta.

SVMMARIVM.

1 *Inceſtus, qui inter conſanguineos, & affines committitur, etſi cauſet impedimentum impediens, ſecus tamen, ſi committatur inter cognatos ſpirituales, n. 8. nec eſt propriè inceſtus, nu. 6. licet cognatio ſpiritualis ſit nobilior carnali quo ad reuerentiam, & caſus in iure expreſſos, non tamen ab vno ad aliud arguitur, nu. 10.*

2 *Impedimenta plura cum adſunt, poteſt ab vno peti diſpenſatio, abſq. eo quod de alio fiat mentio, poteſtq; poſtea ſuper alio ſeparatim impetrari alia diſpenſatio, nu. 5. etiam ſi vna à Papa, & altera ab Epiſcopo eſſet petenda, n. 9. ſed & abſolutio ab vna ex duabus excommunicationibus poteſt obtineri, alia tacita, nu. 5.*

3 *Falſa expreſſio vitiat quidem gratiā; ac taciturnitas illius, quod ſcitū principem redderet difficiliorem, tunc demū vitiat, cū iura id iubent exprimi.*

4 *Crimino ſo facta collatio beneficij, tacito crimine, modò non inducat irregularitatem, tenet.*

7 *Filiam ſpiritualem penitentiæ cognoſcens ſacerdos adulterium dicitur cōmittere, ſed impropriè.*

11 *Coniuncta perſonæ cum ſit mentio in iure, intelligitur in dubio de coniunctione carnali, non autē de ſpirituali.*

CONSILIVM VIII.

I. & A qui erāt cognati cognatione ſpirituali cōpaternitatis, tractauerunt de matrimonio inter ſe contrahendo, & ſcripſerunt Romam pro diſpēſatione habenda, nullis ſpōſalibus, neq; matrimonio contractis, antequam tñ impetraretur diſpenſatio, uel mandatum, uel commiſſio ad diſpenſandū, habue-

E tunt inter ſe copulam, & commiſſio ad diſpenſandum fuit impetrata, nulla mētione facta de copula. Quęritur, an impetratio ſit ſubreptitia.

Pro parte affirmante facit primo, q̃d taciturnitas eius, quod expræſſum redderet principem difficiliorem ad gratiā concedendam, reddit eam nullam,[a] & uidetur quod Papa difficilius conceſſiſſet diſpenſationem, ſi nouiſſet eos copulam inter ſe habuiſſe.

1 Secūdò, quòd inceſtus impedit matrimonium contrahendum,[b] & copu-

F la inter cognatos ſpiritualiter, uidetur eſſe inceſtus: ergo oportet habere diſpēſationem ſuper eo.

2 His tamen non obſtantibus, cōtrarium eſt dicēdum. Primò, quidē quod nullo iure Canonico, vel Cæſareo caueatur, quod in impetratione diſpenſationis ſuper uno impedimēto matrimonij debeat fieri mētio de alijs, ad hoc, vt ualeat diſpēſatio quo ad impedimētū, ad q̄ illa impetrat̄, & non eſt inducēda obligatio iuris ſine iure ad id obligāte.[c]

3 Secundò, q̄ licet omnis expreſſio falſi, qua mouetur princeps ad facilius cōcedendam gratiā, faciat eā ſubrepti-

G tiam, & ipſo iure nullam,[d] non tamē oīs taciturnitas ueri, cuius expreſſio retraxiſſet principē ad non tam facilè concedendum, reddit gratiam nullam, ſed ſola illa, qua tacetur uerum, quod iura iubēt exprimi in tali impetratione, quę eſt reſolutio Rotę,[e] & Aegydij,[f] & Fel.[g] relata à nobis in Man. conſ.[h] pro qua facit gloſſa recepta,[i] quatenus habet in impetratione beneficij faciendam quidem eſſe mentionem de beneficio habito, ſed non de cura, uel ordine illi annexis, licet mentio illorum difficiliorem redderet Principem ad concedendum,

H quia id nullo iure præcipitur.

4 Facit, ēt q̄ ualet collatio beneficij facta crimino ſo crimine nō inducente irregularitatē, & inhabilitatē ad beneficiū nō facta mētione de illo crimine, licet expreſſio illius difficiliorē reddidiſſet Principē ad conferendum, ut ſentit Innoc.[k] & reſoluit Fel. poſt alios.[l]

5 Tertiò, q̄ ualet impetratio abſolutionis ab una excommunicatione, non facta mentione de alia, ſecundum gloſſam primam, communiter receptā.[m]

a c. poſtulaſti. de reſcr.
b c. 1. & 2. & c. tranſmiſſa. de eo qui cogn. cōſan. vxo. ſuæ
c Arg. c. conſuluiſti, 2. q. 1. & c. 2. de tranſlat. prælat.
d c. ſuper literis, de reſ. l. & ſi legibus. C. ſi contra ius, uel util. pub. q̄ eſt § ſub c. dicēti 25 q. 2.
e de reſcri. 32. deciſ. in nouis nu. 5.
f Deciſ. 698.
g d c poſtulaſti de reſcrip. col 4.
h c. 22. n. 86.
i in Cle. 1. de præb. in ver. vel al teri.
k in c. propoſuit. de conceſ. præb. in verbo executore.
l in c. 1. nu. 4 de reſcr.
m in cap. ex parte. de eff. ſic. ord.

Quartò,

Quartò, quod paſſim contingit in curia impetrari diſpẽſationem ſuper vno impedimento matrimonij, non facta mentione de alio, & poſtea impetratur diſpenſatio ſuper alio, quarum vtraque iudicatur valida.

6 Quintò, quod copula inter cognatos ſpiritualiter tantũ nõ eſt verè inceſtus, quia inceſtus definitur eſſe conſanguineorum affiniumq; coniunctio,[a] & palam eſt cognatos ſpiritualiter tantũ non eſſe conſanguineos, neq; affines, vt manifeſtè demonſtrant rubricæ diuerſæ de conſanguinitate, & affinitate, & de cognatione ſpirituali, & expreſsè dicitur,[b] quod talis cognatio non eſt conſanguinitas, neq; iura, gloſſæ, & doctores appellant illam copulam inceſtũ; & ſicubi appellaretur, deberet intelligi de appellatione impropria, & ſimilitudinaria: ſicut in c. [ſi ſacerdos.][c] appellatur adulterium copula ſacerdotis cum filia ſpirituali pœnitentiæ, quam tamen conſtat non eſſe verè adulterium.

a 35. q. 1. cap. 1.

b in c. 1. 30. q. 3.

c 30 q. 1.

7 Non obſtant citata in contrarium. non primum, quia non cuiuſcunq; veri taciturnitas reddit gratiam nullam, ſed ſolum illius quod iura iubent exprimi, per reſolutionem poſitam in ſecundo fundamento.

G

8 Ad ſecundum reſpondetur primò, negando copulam inter cognatos ſpirituales eſſe verum inceſtum, per tertiũ fundamentum. Secundò, quod nullibi probatur, quod per talem copulam inducatur impedimentum ad contrahendum matrimonium, & ita non eſt dicendum, per primum fundamentũ.

Tertiò, quòd impedimentum inceſtus non dirimit matrimonium contractum, & ſuper eo poteſt diſpenſare Epiſcopus, immo videtur cõſuetudine ſublatum, per ea quæ dixi in Manual.[d]

H

d c. 23. n. 75.

9 Et ideo eſto quod eſſet neceſſaria diſpenſatio ſuper illa, poſſet haberi ab Epiſcopo ante, vel poſt impetrationem ſuper cognatione ipſa ſpirituali, quam certum eſt non eſſe neceſſariam ad hoc, vt matrimonium contractum valeat, ſecundum omnes, neq; eſt vllus qui dicat eam neceſſariam etiam ad impediẽdum peccatum, quod in contrahendo committeretur, per prædicta.

10 Nec obſtat quod nobilior eſt con-

E

iunctio ſpiritualis, quam carnalis,[e] quia id verum eſt quoad ius quoddam reuerẽtiale, & ſpirituale, & quoad effectus expreſſos in iure, nõ tamen quoad alia.

e c. ita, & c. Pictatiũ. 30. q. 3.

11 Vnde licet coniuncta perſona poſſit pro coniuncta agere ſine mandato, & canonici vnius eccleſiæ ſint coniunctæ perſonæ ſpiritualiter, non tamen poteſt alter pro altero agere ſine illo, vt eſt gl. celebris,[f] recepta à Panormitano, & communi, & dilatata per Felynum concludentem, quod vbicũque aliquid ſtatuitur in iure de coniuncta perſona, debet intelligi de coniuncta carnaliter,

f c. cum M. de conſt. in ver. conſortes.

F

& non de coniuncta ſpiritualiter, niſi quo ad effectus expreſſos, & nullibi reperitur expreſſum quod huiuſmodi cõiunctio, & copula ſit inceſtus, nec pariat vllum impedimentum ad matrimonium, licet ipſa cognatio ſpiritualis producat impedimentum, non ſolum ad contrahendum, ſed etiam ad dirimendum contractum.

De eo qui cognouit conſanguineam vxoris ſuæ.

SVMMARIVM.

1 Inceſtus cum conſanguinea, ſicut cum affine, impedit matrimonium contrahi cum quacunque alia, ſecundum Canoniſtas contra Theologos, nu. 2.

CONSILIVM PRIMVM.

AN inceſtus cum conſanguinea impediat contrahere matrimonium cum alia, ſicut inceſtus habitus cum affine?

Reſpondeo, quod communis opinio Theologorũ videtur tenere quod non: nam id tenet S. Thom.[g] communiter receptus, & Sotus.[h] S. Antoninus 3. par. c. 16. nu. 4. tit. 1. Syluest.[i] quos ſequitur Couarruuias.[k]

Tum quia videtur eis nullo iure id caueri, eo quod ca. 1. 2. & 4.[l] ſolum tribuunt illud inceſtui cũ affine habito, & non inceſtui cum conſanguinea. Tum quia, vt ait Richardus,[m] nõ videtur hoc inductum ob grauitatẽ criminis, ſed ob miu-

g in 4. d. 34. q. art. fin.
h diſt. 37. art. 1 ſub fi.
i verbo matrimonium. 7 imped.
k in epit. 3. 2. p. ca. 6. in prin. nu. 4.
l de eo qui cog. conſan. vxoris ſuæ.
m in ſupra dicta d. 34.

iniuriam quæ fit matrimonio per coitũ A cum cognata coniugis.

2 Contrarium verò tenẽt Canoniſtæ plerique cũ Pan. & Præpoſito,[a] quos ſequuti ſumus in noſtro Man. cõfeſſ.[b] cum Angelo.[c] Tũ quia, vt ibi dixi, ſtylus Curiæ id ſeruare vt, quatenus cum diſpenſat, ut cõſanguinei, qui ſe inceſtu polluerunt, contrahant inter ſe matrimonium, apponit clauſulã, vt ſuperſtes ſine ſpe coniugij maneat, Nec dicatur, inceſtum quidẽ impedire matrimoniũ contrahendum inter ipſos conſanguineos, qui ſe inceſtu polluerunt, non autem contrahendum cum alijs: quia per B illam clauſulam iubetur ſuperſtes ſine ſpe coniugij manere cum alio. Tum quod cap. [ſi duo.][d] habet conſanguineos matrimonio coniunctos ſeparari debere, & poſſe cum alijs contrahere, ſi iuuenes ſint, ſignificãdo indigere diſpẽſatione, quæ propter iuuentutẽ, & timorem incontinentiæ illis concedi poteſt. Tũ quia c. ſi.[e] de cõcubinarijs conſanguineis habet. [Si alter eorum morte præuentus fuerit alter quãdiu viuit grauiter pœniteat, & ſine ſpe coniugij maneat.] Tum quia c. [de inceſtis,][f] hẽt, [ĩceſtuoſos nullo nomine deputãdos.] C Tũ quia c [ſi quis propinquã,][g] habet, [Qui propinquam ſanguinis vxorẽ ducunt, & ſeparantur, non licet eis quamdiu vterq; viuit, alias vxores ſibi in cõiugio ſociare, niſi ignorãtia excuſẽtur.] Tum denique, quia ratio Richardi nõ concludit: quia poteſt aſſignari aliqua alia ratio, quare præd. cap.[h] diſponunt de inceſtu cum affine, & non de inceſtu cũ conſanguinea, ſcilicet, quia de illo plus poteſt dubitari, quam de hoc.

a in d. c. 1. et 2 de eo qui cog. conſang. vxo. ſua.
b cap. 22. nu 75.
c verbo, inceſtus, §. 87.
d 25. q. 6.
e 35. q. 8.
f 35. q. 3.
g 35. q. 3.
h de eo qui cog conſan.

SVMMARIVM.

1 Deflorans virginem poſt ſponſalia nulliter cum eadem impedimenti ignara contracta, vt minimum tenetur damnum reſarcire.

D Diſpenſationẽ petere nõ tenetur, qui ſimpliciter cũ aliqua occultũ impedimẽtũ ignorante in gradu prohibito contraxit & hoc, ẽt ſi tacitè in mente ſua gerat intentionem illam petendi: quod ſi eã deflorauit, damnũ reſarciat, ſi tamen intendebat ſe obligare, vel promi A ſit illam petere, tunc tenetur, at ſi ſolũ promiſit eam ducere, ſi Papa diſpenſabit, non tenetur illam procurare, ea tamen à parte obtenta tenetur (contra ſententiam Innocentij) ducere.

CONSILIVM IV.

AN qui cum matre rem habuit, poſtea contraxit ſponſalia cum filia, cum qua etiam rem habuit, poſt que iterum habuit rem cũ matre, teneatur in foro conſcientiæ quærere pro virib. di B ſpenſationem, vt poſſit contrahere validè cum filia, & poſt eam obtentam cõtrahere ſollemniter cum eadem?

1 Pro parte negãte facit, quod impoſſibilium nulla eſt obligatio,[i] ergo ſponſalia illa non valuerunt, quia non erant poſſibilia ob impedimentum affinitatis in primo gradu.

Pro parte affirmãte facit primo, qđ decepit filiam ignorantẽ fornicationẽ eius cum ſua matre, & cõſequẽter impedimentum, quod erat inter ipſos, & ita tenebitur reſarcire damnũ deflorationis eius. Secundò, quod non eſt omninò impoſſibile quod poſſet fieri iu- C ſtè aliquo modo, ſaltem per diſpenſationem Papæ, quamuis aliquo modo ſit tale,[k] ſaltem ſi ſolet ſuper eo diſpenſare princeps, vt ille § ſignificat in illis uerbis, [non ualet,] ac ſatis probat l. [quidam relegatus.][l]

2 Pro reſolutione uidentur conſiderãdi multi caſus. Primus, ſi contraxit ſpõſalia ſimpliciter, nulla facta mẽtione expreſſè, nec tacitè de diſpenſatione, quo caſu ſpõſalia uidẽtur omninò nulla, & ita ad nil obligãtia,[m] quamuis ob deceptionẽ, qua ſciẽs impedimentũ contraxit cum ignorante, teneatur reſarcire D damnũ ex alio capite, nẽpe damni dati. Secundus caſus, ſi contraxit cũ propoſito, & intẽtione obtinẽdi, & procurandi diſpenſationem, quo caſu uideri poteſt alicui ipſum teneri ad procurandum diſpenſationẽ, ſed alij uideri poteſt contrarium, quia non ſufficit intentio vnius partis ſe obligandi, niſi id alij pateſiat,[n] ſicut neq; emendi, uel uendendi, niſi emat, uel vendat, nec aſcendendi arborẽ, niſi aſcendat, iuxta notata per gloſſ.[o] Et puto, quod, ſi intra ſe

habuit

i l. impoſſibilium. ff. de reg. iur & l. nemo ad impoſſibile. de reg. iur.
k l. apud Iulianum. §. conſtat. ff. de leg. 1.
l ff. de reb. dub & l. interdicit. ff. de cond. & demonſtr.
m Arg. reg. non præſtat. de reg. iur. lib. 6.
n arg. l. qui abſenti. ff. de acq. poſ.
o in l. in vẽdentis. C. de contrahen. empt.

habuit animum obligandi ſe Deo, qui vbique eſt præſens, teneretur in foro interiori, alioqui non. Tertius caſus eſt, ſi promiſit ducere, ſi Papa diſpenſaret: quo caſu ſi non promiſit procurare diſpenſationē, non vr̄ teneri ad eā procurandum, imò neque ad contrahēdum procurata illa per aliam partem, ſecundum mentem Innocentij, [a] quamuis contrarium putem uerius per adducta à Couarruuia, [b] ſed licet teneatur ad cōtrahendum, non uidetur teneri ad procurandam diſpenſationem. Quartus in quo promiſit tacitè, vel expreſsè illam procurare, quo caſu tenebitur adhibere mediocrem diligentiam ad impetrādam illam, & ad contrahendum poſt iam impetratam, &c.

[Vide infra conſ. 5. de conſ. & affin.]

a in cap. ſuper eo. de cō. dēt. appoſit. b in epi. li. 4. 2 par. c. 3.

De Conſanguinitate, & affinitate.

SVMMARIVM.

1 *Affinitatis impedimentum ex illicito coitu, tam occulto, quam publico naſcitur.*

2 *Matrimonium iuſtè nemo contrahit, niſi credat nō adeſſe impedimentum.* G

CONSILIVM PRIMVM.

Antonius uellet matrimoniū contrahere cum Lucretia, quam Hieronymus eius frater adamarat, & dubitat an ſecretò eā cognouerit. Quæritur, an Antonius tuta conſcientia illud matrimonium contrahere poſſit.

1 Ex coitu carnali illicito naſcitur affinitas iure canonico quo ad effectum impediēdi matrimonium, ſiue omnes, ſiue coitus ſit publicus, ſiue occultus, vt colligitur ex definitione affinitatis data in arbore affinitatis, [c] & ſingulariter colligitur ex c. [diſcretionem,] [d] quatenus probat, non referre quo ad hoc, an coitus inceſtus ſit publicus; aut occultus, colligitur ēt in c. [cōcubuiſti.] [e] & aliquot alijs quatenus probant per coitus admiſſos cū cognatis primi gradus, impediri matrimonia, & clarum eſt hīc ōi coitus eſſe ſolere ſecretos, & occultos.

2 Et ideo ſicut publicus coitus generat E affinitatem quo ad forum publicū, & conſcientiæ, ita coitus occultus generat affinitatem quo ad forum conſcientiæ, & conſequenter præfatus Antonius cū præfata Lucretia non poteſt iuſtè contrahere matrimonium, niſi coram Deo credat quod Hieronymus non cognouit Lucretiam, vel niſi obtinuerit diſpēſationem, ſaltem quo ad forum conſciētiæ tantum, etiam ſi nullatenus probari poſſet, nec vllum ſcandalum ex contracto matrimonio generaretur, quod ſtylus ſacræ Pœnitentiariæ quotidie ſeruat, Salua, &c. F

c lib. 6. d de eo qui cognou. conſang. vxor. ſuæ. e, 2 q. 7.

SVMMARIVM.

1 *Matrimonium contrahendum non pōt impediri ad dictū vnius teſtis aſſerentis ſe ab vno alio audiuiſſe eos eſſe conſanguineos. Idem eſt, ſi ſecundus deponens de veritate nollet iurare. ſecus eſſet, ſi plures deponerent, ſe à pluribus id audiuiſſe, vel vnus tantum iuratus deponeret de ueritate, nu. 2.*

2 *Tutior pars non eſt de neceſſitate ſequēda, ſed ſufficit, vt tutam, etiam in contrahendis matrimonijs ſequamur.*

CONSILIVM II.

Volentibus duobus, viro ſcilicet, & muliere contrahere matrimonium, cū fierent denunciationes in Eccleſia, mulier, quædā declarauit, & teſtificata eſt intercedere inter eos impedimētum, quia, vt ab vno ex ſuis maioribus audierat, quarto conſanguinitatis gradu ſibi inuicem attinebant. Quæritur, an iſtud ſit impedimentum, ita, vt contrahere non valeant.

H 1 Videtur reſoluēdum, quod dictum præfatæ mulieris non ſufficit ad impediendū matrimonium contrahendum inter eos, quos ait ſe cōtingere 4. gradu conſanguinitatis. [f] Tū quia eſt vnica teſtis de auditu, qualis non probat, ēt in hac materia, niſi audiſſet à pluribus maioribus, & hæc nō audiuit niſi ab vno tantum. Tum quia dictum vnius teſtis de auditu, & alterius de veritate ſine iuramento non probat ſufficienter impedimētum, etiam ad contrahendum, ſecun-

f cap. cum a nobis de teſtibus. & c. licet ex quadam de teſtib.

a in c. 1. nu. 2. de conſan. cundum Panormitanum. [a] Tum quia A ad oppoſita reſponderi poteſt.

Ad primum quidem concedendo teſtes de auditu plures, & qui à pluribus audierunt probare quidem per allegata in argumento, ſed quod hæc eſt vnica, & ſingularis, & nõ audiuit à plurib.

Ad ſecundum, non eſſe neceſſe eligere tutiorem uiam: quia ſufficit eligere tutam, vt nos latè probauimus in c. [ſi quis autem] [b]

b de pan. d. 7. nu. 55. & ſeq. 2 Ad tertium, negando, quod ex eo, quod dictũ vnius teſtis de veritate ſuffiB ciat, cõſequatur quod dictum vnius teſtis de auditu ſufficiat, quoniam maioris ponderis eſt dictum de viſu, & veritate, quam de auditu, & ſi dictũ de auditu eſſet validũ: quia teſtimonium de veritate eſt probatio naturalis, & regularis, teſtimonium autem de auditu irregularis. & non eſt relaxandum vltra

c de cõſang. & affinit. d in c. licet ex quadam, de teſtibus. nu. 1. caſum ad quẽ admittitur arg. c. [tua] [c] & ita Fely. [d] Et eſto quod eiuſdem valoris eſſet dictũ teſtis de auditu, cuius C eſt teſtis de veritate, intelligendum ĩ eſſet de teſtimonio de auditu valido, quale non eſt hoc, de quo loquimur, per ſupra dicta pro noſtra parte.

Ad quartum negando, quod hoc teſtimonio nemini noceat, cum palam lędat facultatem à iure naturali, diuino, & humano conceſſam volentibus contrahere.

Ad vltimum, negando aſſumptum, licet enim c. [in omni.] [e] probet denun-

e de teſtib. ciatorem admitti pro vno teſte, non tamen probat ſufficere vnum, immo clarè requirit alterum, vel duos.

SVMMARIVM.

1 Conſanguinei ſunt, cum vnus deſcendit ab alio, vel ambo à tertio.

2 Primum genus affinitatis hodie poſt c. non debet de conſanguinit. et affinit. ſolum inducit impedimentum, hoc autem contrahitur inter viros, & conſanguineas mulierum cognitarum, & vice verſa.

CONSILIVM III.

IVlius duxit vxorem Artemiſiam ſororem Saturni, & ea mortua duxit Pantam, & mortuus eſt. Quæritur, an Saturnus poſſit ducere Pantam.

1 Reſpondeo quod ſic. Tum quia nullum impedimentum canonicum inuenitur inter eos; non quidem conſanguinitatis, quia non ſunt conſanguinei, quia non deſcendit vnus ab alio, nec ambo à tertio, quod requiritur ad conſanguinitatem, iuxta gl. receptam in arbore conſanguinitatis, neq; impedimentum affinitatis, quia nec Saturnus cognouit vllam conſanguineã Pantæ, neque Panta vllum conſanguineũ Saturni, qđ requiritur ad impedimentũ affinitatis, iuxta gl. receptã in arbore affinitatis, quoniã Iulius non erat conſanguineus Saturni, ſed ſolum cognatus, vel affinis eius.

2 Tum quia ſolum primum genus affinitatis inducit hodie poſt c. [nõ dẽt.] [f] impedimentum; quia per illud ſublata ſunt ſecundum, & tertium genus affinitatis. Primũ autem genus affinitatis ſolum contrahitur inter viros, & conſanguineas mulierum, & inter mulieres, & cõſanguineos virorũ. Nam genus affinitatis, quod oritur inter viros, & mulieres cognitas ab affinibus eorũ, & econtrario inter mulieres, & viros cognitos ab earũ affinibus, eſt quidẽ genus affinitatis ſecundũ, vel tertium, ſed non primum, quod ſolum hodie inducit impedimentũ, vt dictũ eſt. Et ita inter Saturnum, & Pantã eſt quidẽ genus affinitatis ſm, quia ortũ fuit ex coniunctione Iulij affinis ſui cũ Pãta, & nõ ex coniũctione conſanguinei, & ita nõ inducit impedimẽtum hodie. Et qui contrariũ reſponderunt Reuerd. Epiſcopo, inaduertenter putauerũt omne genus affinitatis inducere impedimẽtum, quia ſolũ primum genus inducit illud, & non D ſecundum, nec tertium, vt dictum eſt.

f de conſan. & affinit.

SVMMARIVM.

1 Affinitas propriè ſumpta non contrahitur, niſi interueniente copula carnali, quæ ſit completa per ſeminis cõmixtionem, adeo, vt non ſufficiat clauſtra pudoris fracta fuiſſe, ſicut nec pollutio extraordinaria, vel contra naturam, n. 5. eaq. definitur quod ſit proximitas perſonarum ex copula carnali proueniens, nu. 4. & 5. qua licet de iure ciuili non proueniat, niſi ex iuſta materiali copula, tamen de iure cano-

nico

nico oritur etiam ex illicita,& ē: cum proprijs conſanguineis habita.nu.3.& 4. At quæ oritur inter ipſoſmet maritum,& vxorem,qui nō affines,ſed affinitatis cauſa appellantur, item & q̄ oritur inter ſpōſos,propriè affinitas nō eſt n.2.ſicut,nec quæ oritur ex matrimonio rato,& non conſummato.nu.1. & 4.per totum. Vnde ſacrum Conc ꝙ prohibet ne niſi cum princip.b. diſpenſetur in primo, & ſecundo affinitatis gradu, non eſt extendendū ad dictas affinitates impropriè dictas.nu 8.

3 *Affinitas,& affinitatis impedimentū differunt,ſicut cognatio, & cognationis impedimentum; nec omnis affinitas parit impedimentum, etiam quod ſit licita;quia extra quartum gradum illud non producit.nu.7.*

8 *Iuſtitiæ publicæ honeſtatis impedimētum fuit ſolo iure humano poſt legem Euangelicā introductum, vnde facilius tollitur, quam alia impedimenta.*

9 *Diſpēſatio, & actus diſpēſationis ſunt reſtringēdi,quia ſunt cōtra ius,& ſic odioſi, at facultas diſpēſandi eſt fauorabilis,adeo vt illius reſtrictio, & ſublatio ſit odioſa,& ſtrictè intelligenda.*

CONSILIVM IV.

Contra id,ꝙ alias rñdi,ſ. nō contrahi affinitatem, niſi ex copula carnali, dñr aliqui ſcrupulum mouere, ex eo ꝙ S Th.in additionib. ad eius tertiā partem[a] vr tenere,impedimentum affinitatis naſci ex ſponſalibus , vel matrimonio ante copulam carnalem habitā. Ad cuius ſublationem præſuppono primo,verbū hoc,[affines.] gñaliter largè ſumptum ſignificare ſm ſuā etymologiam duo , quorū vnū trahitur ad finē alterius,& è contrario:quo modo accepit Cicero,[b] ibi,[Huic ſceleri ne paucos affines eſſe putetis,] & Modeſtinus,[c] ibi,[Affines dicuntur, eo ꝙ alter ad alterius cognationis finē accedit:] per quē contextum idem dicit gloſſa recepta, & approbata per omnes.[d]

a q.55.ar.4.

b in Catilinam.

c in l. non facilè, § affines ff.de gradib affinit.

d in arbore affinit.

2 Hoc etiam modò videtur accipi in l.[non ideo minus.][e] quæ habet,inſtitutionem vxoris factam à marito appellādo eā affinē valere; licet, vt ibi ait gloſſa, vxor propriè non ſit affinis viri, ſed

e C. de her. inſtit.

E cauſa affinitatis, vt habet lex præallegata [non facilè,] ſic etiam accipitur in l. [quod ſeruus,][f] quę dicit,inter ſponsū, & ſponſam de futuro eſſe quandam affinitatem: vbi gloſſa recepta per omnes ait,impropriè,& non propriè eſſe affinitatem,& ita largo,& generali modo illam ibi appellari affinitatem. Sic etiam gloſſa recepta per omnes,[g] ait,regulam illius legis, quæ habet ratione affinitatis non dari ſucceſſionem , procedere vniuerſaliter,licet aliquando vxor ſuccedat marito, & aliquādo maritus vxori:quia licet largo modo, & impropriè

f ff. de condict. cauſa data.

g in l. affinitatis C. communi de ſucceſſio.

F maritus , & vxor poſſint appellari affines,non tamen ſunt propriè tales.

3 Secundò,quod aliud eſt loqui de affinitate,aliud loqui de impedimēto affinitatis:ſicut,& aliud eſt loqui de cognatione,ſiue de conſanguinitate,& impedimēto cognationis, ſiue cōſanguinitatis,ſicut.n.non ōis cognatio,vel conſanguinitas,parit impedimentū cōſanguinitatis,ita omnis affinitas parit impedimentū affinitatis;& conſequenter non oīs , qa ait eſſe aliquam affinitatē inter aliquos,vr dicere inter eos eſſe impedimentum affinitatis,nec iure Canonico,

G nec Cęſareo, quo non naſcitur affinitas niſi ex legitimis nuptijs copula carnali ſubſequuta, licet iure Canonico naſcatur etiam ex ſola copula illicita ſine vllis nuptijs legitimis præcedentibus,iux. c.[diſcretionem][h]& ei concordata,quæ omnia ſunt ab omnibus vtriuſque iuris interpretibus recepta.

h de eo qui cognouit conſang. vxoris ſuæ.

4 Tertiò,quod hæc cōſequitur rectiſſimam eſſe definitionem affinitatis typis excuſam in Decreto Gratiani,[i] tam in Decretali,[k] quam lib.6.[l] & receptam per omnes in omnibus prædictis locis,

H & p omnes Theologos,[m] poſt S.Th.[n] ſcilicet;[Affinitas eſt proximitas perſonarum ex copula carnali prouenięs omni carens parentela:] intelligendo p illa verba vltima, quod ea ratione, qua eſt affinitas,non requirit vllam conſanguinitatem interuenire, licet ea ratione poſſunt concurrere conſanguinitas , & affinitas,vt concurrit cum contrahatur ēt ex concubitu conſanguineorum licito,vel illicito,vt declarat S.Tho.[o]

i Sub 35. q. 5.

k poſt titu. de conſang. & affinit.

l poſt tit. de cognat. ſpirit.

m in 4.libro ſen.diſt.41.

n in q.1. ar. 1. quæſtiuncula 3.

5 Quaro,quod ex his colligitur, q̄ friuolus ſit ſcrupulus,quo angere cupiunt nos,

o in prædicta q.1. art. 1. quæſtiuncula 3.

Digitized by Google

nos, & noſtrum reſponſum, ex eo ꝙ A videtur eis dixiſſe S. Tho. ex ſolo matrimonio ſine copula conſequuta naſci impedimentū affinitatis in primo gradu impediens, & dirimēs matrimoniū. Tum primò, ꝙ additiones prædictæ non ſunt D. Thom. ſed longè poſt eius mortem collectæ ab alio, vt in titulo ipſatum expreſsè docetur. Tum ſecūdo, quia S. Thom. in 4. [a] vnde videtur deſumpta additio illa, expreſsè tenet definitionem datam à prædicta gloſſa prædictæ arboris affinitatis, ſ. quod eſt propinquitas perſonarum ex carnali copula prouenìens omni carens parentela: B & quia bona definitio eſt de ſubſtātia, & eſſentia definiti, & conuertitur cum eo, ita quod cui conuenit definitum, cōuenit definitio, & è contrario, ut probatur in l. 1. [b] & l. 1. cum notatis à Bartolo, & alijs, [c] & latè tradit Decius, & citati ab eo, [d] conſequitur, quod S. Tho. approbando illam definitionem, ſentit expreſsè, non poſſe dari propriam affinitatem ſine interuentu copulæ: quia de finitio eius habet eam naſci ex copula, & coitu. Tum tertiò, ꝙ ipſemet S. Thomas paulo poſt ait, [e] quod affinitas adeo requirit copulam carnalem ad ſui C productionem, quod quantumcunque aliquis clauſtra pudoris inuadat, vel ſtāgat, niſi commixtio ſeminum ſequatur, non contrahitur ex hoc affinitas, vnde nec copula contra naturam, neque extraordinaria pollutio generat affinitatem, ſecundum eundem, [f] pro quo facit cap. vlt. [g] & cap. [extraordinaria. [h]] Tum quartò, ꝙ non obſtat id quod ipſemet S. Thomas ſubdit, ex contractu matrimonij, per verba de præſenti naſci quandam propinquitatem, ſeu affinitatem, quæ pertinet ad ſocietatem: D quia loquitur de affinitate generaliter, & largo modo ſumpta, ſicut leges citatę in primo præſuppoſito, quarum omnium gloſſæ receptæ ab omnibus dicūt eam non eſſe propriè affinitatem. Tū quinto, ꝙ aliud eſt dicere, quod aliqui ſunt affines, & aliud, quod inter eos eſt impedimentū affinitatis, vt habet præſuppoſitum ſecundum, & ideo ex eo quod S. Tho. dixerit ex matrimonio ſolo naſci affinitatem, non infertur quod dixerit, ex illo naſci impedimentū affi-

nitatis: quia à diuerſis non fit illatio. [i]

6 Tum ſextò, ꝙ aut eſt dicendum S. Tho. loqui variè, aut eſſe ſibi ipſi concordandum, ſi dicamus loqui variè, nō eſt ei credendū: quia teſti variè vel cōtrario modo loquēti nō creditur, vt tradunt Panorm. & Fel. [k] & alia citata p ipſos. Aut eſſe ipſum ſibi concordandū, & non ſeſe offert alia cōcordia melior, q̄ quod in vna parte loquitur de affinitate propriè dicta, & de impedimento affinitatis, & in alia de affinitate largo modo, & generaliter dicta: cū gloſſæ citatæ in primo præſuppoſito ſic cōcordant textus de affinitate loquentes impropriè, & largo modo accepta. Tū ſeptimò, ꝙ ipſe eſt fere ſolus, & oēs iuris interpretes ſunt ei contrarij; & cōmunis opinio præfertur ſingulari, vt eſt doctrina receptiſſima Ioannis Andreæ. [l]

7 Tum octauò, ꝙ etiam ſingularis opinio præfertur communi, quādo neruoſiore ratione nititur, vt probat cap. [capellanus.] [m] vbi Panorm. ab omnibus receptus tradit, & Fel. & citati ab eo, [n] S. Thomas fortiore ratione tenet id qđ communis ferè omnium, quam id qđ prædictis ſcrupuloſis videtur dicere.

Per quæ omnia cōcluditur efficaciſſimè, friuolum eſſe prædictum ſcrupulum: & quod illo non obſtante planè aſſerendum eſt affinitatem propriè dictam non poſſe generari ſine copula carnali licita, vel illicita, & minus impedimentum affinitatis: quia ad id requiritur quod ſit intra gradum quartum.

8 Quod autem lex Concilij Tridentini, [o] quæ prohibet diſpenſationem dari coniunctis ſecundo gradu conſanguinitatis, & affinitatis, non comprehēdat impedimentum publicæ honeſtatis primi gradus, facit præter alia, quod longè aliud eſt impedimentum publicę honeſtatis ab impedimento affinitatis: quoniam hoc ſaltem quoad aliquas pſonas, & gradus fuit inductum iure diuino ſcripto antiqui teſtamenti, [p] illud verò nullo iure veteri, nec ſcripto, ſed eſt inuentum nouū poſt paſſum Chriſtum, ſecundum omnes, & ita non eſt tanta ratio inhibendi diſpenſationē circa illud, & lex pręſertim prohibitoria non eſt extendenda ad caſum, in quo nō eſt tāta ratio prohibendi. [q] Facit & illa

a diſt. 41. q. 3. art. 1.

b ff. de dolo.
c ff. de teſt.
d in rub. de probat.

e in reſponſione ad ſecundum.

f ibidem.
g de ſponſal.
h 25. q. 3. & 3.

i l. Patinia ff. de mino.

k in princ. proœm. decret. in prima eius gl.

l in cap. 1. de conſt.

m de ferijs.
n in ca. 1. de conſt. nu. 54.

o Seſſ. 24. c. 5. de refor.

p Leu. 18.

q arg. c. pœna. de pœn. d. 1. cum ſimilib.

i .. ratio firma, quod nulla diſpoſitio te ſ i ingibilis eſt extendenda vltra terminos propriç ſign ficationis illius, p reg. [q ię a n re.[a]] cum ei concordatur.

a le reg. iu. lib.6.

9 Et ſublatio prædicta diſpēſandi eſt re..r ngibilis: quia contrariū eius, quod eſt poteſtas diſpenſandi, eſt fauorabile, iux gl. ſollemnem,[b] receptā cōiter per oēs, quorum aliquos citat, & ſequitur Fely.[c] quamuis ipſa diſpēſatio, & actus diſpenſationis ſint reſtringēdi, quia sūt contra ius, ſicuti diſpenſatio illegitimi eſt odioſa, ſed poteſtas legitimandi eſt fauorabilis, & ampliabilis, ut tradit idē Felynus poſt alios.[d] Salua, &c.

b in Cle. 1. de offic. vic. c in c. poſtul. fili. de re-ſcr. nu. 10.

d vbi ſupr. nu. 8.

SVMMARIVM.

1 *Stipulatio, etiam in matrimonialibus, quæ ſit contra bonos mores, nō obligat.*

1 *Promiſſio rei, quæ iure impleri non poteſt, non valet.*

2 *Spōſalia cōtracta inter habentes īpedimētū publicæ honeſtatis ſub cōditione ſi Papa diſpēſauerit, de iuris ſubtilitate nō obligāt partes, ēt ſi poſtea mādet Pont. ſuper eo diſpenſari. contra. nu. 9.*

4 *In obligationem ea dumtaxat deducūtur, quæ natura ſua poſſibilia ſunt.*

4 *Euentus illius rei fruſtra expectatur, quæ etiam quod eueniret, nullum produceret effectum.*

5 *Stupratā cum promiſſione ducēdi tenetur ſtuprator ducere, & dotare, & 9.*

6 *Stuprās de iure ciuili nō tenetur ſtupratam ducere, niſi particulari ſtatuto caueatur.*

7 *Obligatus ex ſtatuto aliquid facere, tenetur facere, ut actus valeat.*

8 *Promiſſio rei ſacræ, ſeu religioſæ, licet non valeat, ſi tamen adſit iuramentū, cum conditione, ſi ex diſpenſatione principis fiat profana, tenet.*

9 *Stuprās cōſanguineā cum promiſſione ducēdi illā, tenetur quærere diſpenſationē, & obtētā per ſe, vel per aliū tenetur eā ducere. Impēſas verò ī diſpēſatione factas vtraq; pars ſoluet. Qđ ſi nō poterit obtineri, tenet eā dotare.*

CONSILIVM V.

CVm quidā nobilis quandā filiā familias virginē ſibi ſecūdo conſanguinitatis gradu coniunctā adamaret, poſt decreti Cōc. Trid. de matrimonio publicationē iam antea ſufficienter factā, ad cubiculū d. virginis accedens, p-

E cedēte promiſſione, q̄ eā in vxorē duceret, eādē deflorauit, & poſtea ſcientibus, & cōſentiētib. dictæ mulieris parētibus cū eadē i ſermone, mēſa, & lecto, tāq̄ cū vxore, p multū tporis cōmoratus eſt, & liberos ex ea ſuſcepit, q̄ cū ordinario loci īnotuiſſet, eiſdē, ne ſi.l' cohabitarēt, phibuit. Qua ſeparatione facta, dictus iuuen s ſæpius dictæ mulieri, q̄ vxorē noiabat, p literas ſignificauit qualiter ei op i niteba t à ſūmo Pōt. diſpēſationē ad cū eadē cōtrahēdū imperrare. Tādē poſt aliquot ānos dict9 iuuenis à d. ordinario petit declarari īter ipsū, & F d. mulierē nullū extare m̄rimoniū, ſecūque diſpēſari, vt nō obſtāte p̄dicto īceſtu poſſit liberè, & licitè cū alia ſibi aliàs de iure nō phibita m̄rimoniū ad eundā ī contractū cōtrahere. Oppoſuit d. mulier, imò dictū iuuenē cogēdū ad p poſſe īpetrādā diſpēſationē p̄dictā, vel ſaltē pati, vt ab ipſa ī petretur, & ſucceſſiuè ea impetrata cogēdū ad cū p a m̄rimoniū cōtrahēdū, pur tenet, tū qa promiſit, tū qa deflorauit mō p̄narrato. Quęritur qđ iuris, & qs ſoluere debeat impēſas in obtinēda diſpenſatione factas.

Reſponſum alterius Doctoris.

G 1 VI reſpondendum primo, quod ſi dicta ſponſalia fuerūt abſolutè, vt p̄mittitur, cōtracta, nulla fuerunt, nullamq; produxerūt obligationē. arg. l. [ſi ſtipulor.[e]] vbi ſi quis ſororē adoptiuam nupturā ſibi ſtipulet, nō valet ſtipulatio, qa ſtatim fit cōtra bonos mores, vnde nō obligat. Facit c. [nō eſt obligatoriu.[f] Et hāc opinionē admittūt oēs doctores infra adducēdi. Nā vt inquit Petrus Sotus ī hac materia,[g] nō valet pmiſſio rei quæ iure impleri non poteſt.[h]

e de verbor. oblig.

f de reg. iur. lib.6.

g de ſacramēto matrimonij, lect. 18.

h l. pacta quæ contra. C. de pact.

2 Secundò, ſi dictis ſpōſalib. adiecta fuit cōditio, ſi Pontifex diſpēſabit, res H habet maiorē difficultatem. Nā Couarruuias,[i] tenet hæc ſponſalia eſſe ēt valida. Ant. de Buir.[k] idē tenet, tn q̄ parte inclinat Præpoſitus ibi, licet relinquat cogitandum, & inter Summiſtas tenet Angel.[l] & inter Theologos Adr.[m] Cōtrarium, ſcilicet q̄ hæc ſpōſalia ſint nulla, & nullam producat obligationem, tenent Innoc. Hoſtien. Io. Andr. Cardinalis, Ancharanus Abbas,[n] Aretinus,[o] qui in cauſa inter Ducē Mediolani, & Marchionem Mantuæ tenet, quòd ſpōſalia

i in 4. in ep. de ſponſal. 2. p c. 3. nu. 7.

k c ſupr. eo. de cōdit. appoſ.

l in uer. matrimoniū 3. in 3. impedimēto. nu. 4.

m in 4. de matr. q. 12.

n in a c. ſuper eo.

o Conſ. 142. ex facto. nu. 1. 2. & 3.

ſalia contracta inter hõtes impedimentũ publicæ honeſtatis,ſub conditione ſi Papa diſpẽſauerit, dr iuris ſubtilitate nõ obligãt partes, ẽt ꝙ poſt dicta ſpõſalia Pontifex mãdaſſet ſuper d. impedimẽto diſpẽſandũ, licet additio Abbatis,[a] adducere videat Aretinũ ꝓ contraria parte,& hãc opinionẽ Innocẽtij pdictã fateť cõem, idẽ Adrianus vbi ſup. & alij.

3 Hanc eandem opinionẽ tenet inter ſummiſtas Roſella,[b] Syluester,[c] & Victoria de ſacramẽtis,[d] & contra Adrianũ tenet Sotus,[e] & concludit,ꝙ nõ obſtantibus pdictis ſponſalib. vna pars, ẽt altera inuita; & ẽt poſt obtentũ diſpenſandi mandatũ à Papa põt ab eiſdem recedere. Pro quo dicto facit Bald.[f] qui rñdit, ꝙ ſi inter conſanguineos ſit tractata parẽtela,& ſubſequuta ſubharratio,vna pars põt ad aliud cõuolare matrimoniũ,ſiue Papa velit,ſiue nolit diſpenſare,ꝙ dictum refert,& ſequiť Pariſinus.[g] Et hanc partẽ amplectimur p rationes,quas vltimo loco refert, & põnit Sotus vbi ſupra, & tãto magis in caſu propoſito,in quo ag ť de diſpenſatione in ſecundo conſanguinitatis gradu, cui reſiſtit Concil. Trid.[h] & in quo raro ſolet Põtifex diſpẽſare. Couarruuias aũt, & alij loquuntur in gradib. magis remotis,in quibus facilius diſpenſari ſolitum erat. Item ex quo ſumus in caſu, in quo diſpenſatio nondum eſt obtenta:in quo caſu,inquit Sotus nullum eſt dubium,quin vterque poſſit,etiam altera parte inuita,à pacto recedere.

4 Et certè pro hac parte me multũ vrget tex.l.[inter ſtipulantẽ,][i] dum reprobat hãc ſtipulationẽ;[Eum locum,cum ex ſacro religioſo ve profanus eſſe cœperit dare ſpõdes?]& ſubdit rõnem,quę cõis eſt caſui noſtro,dicens,[Quia nec pſentis obligationẽ ipſa recipere pt, & ea dũtaxat, q̃ natura ſui poſſibilia ſunt, deducuntur in obligationẽ.]Sed quod, ſi tacitè,vel expreſsè pmiſit ppijs expẽſis,& labore diſpẽſationẽ impetrare, & cum vt dictũ eſt ſcđm magis cõem opinionẽ pdicta ſponſalia nõ obligẽt,vtiq; nec hoc acceſſoriũ tenebit:fruſtra enim expectareť euentus illius rei,quæ ẽt ſi eueniret,nullũ produceret eff ẽtum.[k]

5 Deſcendẽdo aũt ad articulũ ſtupri, vĩ, ꝙ ex quo ex narratis conſtat dictã puellã ſeductã,& proout ẽt pſumitur ex Carrerio,[l] Abbate, & ibi additis,[m] dictus iuuenis teneť eã dem dotare,& ducere,[n] à Dominatione tua in Mã.ſõ.[o]

6 Nec obſtat,ſi dicať ex tẽ c. 1. & 2.[p] procedere ſolum inter ſubditos locorũ, & terrarũ ſubiectarũ iuriſdictioni Eccleſiæ,nõ aũt in locis ſubditis Principi ſeculari, in quibus ſeruãda eſt pęna iuris ciuilis,vt notat Abbas,[q] de iure aũt ciuili ſtuprãs nõ teneť ſtupratam ducere,vt ait Carrerius.[r] Nã rñdetur Abbatẽ,& alios Doctores ſolũ dicere ius canonicum B cum mitigate quo ad ſubditos Eccleſiæ pœnã legũ ſtatutã cõtra ſtupratores; ita tñ, vt iudex ſæcularis minimè phibeať pœnã legalẽ ĩponere ſuo ſubdito,q ſtuprũ ppetrauit;nõ negãt tñ qn iudex eccleſiaſticus poſſit hunc ſtupratorẽ oppidi ſubiecti Principi ſeculari ĩ hac materia,q̃ ẽt ſpectat ad forũ eccleſiaſticũ,punire pœna canonica,ſcđm Anch.[s] & hoc tãto magis procedit in hoc caſu, in quo (vt audio)oppidũ,in quo morať dictus iuuenis, & mulier, eſt ſubPrincipe ſæculari,qui vniuerſali ſtatuto obligat ſtuprantes,vt ducãt defloratas; vnde ex C hoc capite põt iudex eccleſiaſticus in deciſiuis ſequi, & ſeruare ipſorũ laicorũ leges,ſecundũ Abbatem,[t] & ibi Fel.[u]

7 Facit ẽt c. 1.[x] Cũ aũt teneatur dictus iuuenis eandẽ ducere, vtiq; teneť neceſſariã diſpẽſationẽ pro poſſe obtinere.[y] Nam vt ſingulariter, inquit Iaſon,[z] q ex ſtatuto tenetur aliquid facere, teneť facere,vt actus valeat; vnde & legatario debeť ab hærede via ad ædes legatas,ne ius ipſius legatarij ſit inutile, vt eſt in l. [binas ædes,][a] & habet Bar.[b] licet ſecus D ait in fundo empto,quia potuit emptor apertius legem dicere,vt ait Decius.[c] Quæ ratio cum ceſſet in hac puella ſeducta,non vĩ dubium quin iuuenis, q teneť eã ducere, teneatur ẽt procurare diſpenſationem ad hoc neceſſariã:ſicut & qui tenetur dare hoiem, talẽ dẽt dare, q̃ ab eo non poſſit auferri,iux.l.[qui decem,][d] cũ concordatis ibi per glo.[e] & l. 3. vbi ẽt glo.[f] Hoc aũt totum debet dictus iuuenis ſuis expenſis procurare.[g] Et ſi d.mulier dubitat ne dictus iuuenis procedat bona fide in procurãda dicta diſpenſatione, pôterit pro ſuo intereſſe in ipſo negotio aſſiſtere,& adeſſe.[h]

a ad ea ſuper eo.
b verb. matrimonium 6 in fin.
c verb matrimonium 3. q. 9.
d de ſponſ. q. 258.
e in 4. ſen. d. 29. q. 2. ar. 1. ante fin.
f conſil. 60. vol. 2.
g conſil. 52. num. 4. cum ſeq. vol 4.
h ſeſſ 24. ca. 5.
i §. ſacram. ff. de verb. oblig.
k l. pen. ff. de fideiuſſ. l. aliquando §. final ff ad Senatuſcon. ſult. Velle.
l in ſua pract. crimin. §. circa ſecun. tur quartũ nu. 7.
m cap. 1. de adult.
n in ca. 1. & 2. de adult.
o c. 16. num. 16.
p de adult.
q d. c. 2.
r vbi ſupra num 9.
s c. cenque ſtus, de foro comp. nu. 7.
t c. quod clericis. nu. 11.
u in fine de foro comp.
x de no. ope. nunc.
y Argu l. 2. ff. de iuriſd. om. iud.
z l huiuſ n. o di. in princ. nu. 27. ff. de leg. 1.
a ff. de ſeruit. urban. præd
b l. 2. ff. de ſeruit. lega.
c d. l. 2. i. nu. 33.
d §. qui hominem.
e ff. de ſolu.
f ff. de act. empt.
g arg. l. ſuo victu. ff de oper. libert.
h Arg. ta 2. in fi. de procur. l b. o. l. ſi ſuſpecta. ff. de inoff. c. teſtam.

8 Ex quibus arbitror dictum iuuenē E condemnandum, iuxta petita à dicta puella, & hoc multò magis, ſi nedum promiſiſſet eam in vxorem ducere, ſed & iuraſſet, vt voluit Tabiena,[a] & Bal.[b] licet non valeat promiſſio rei ſacræ, ſeu religioſæ, ſi tamen adſit iuramentum, adiecta conditione, ſi ex priuilegio, ſeu diſpenſatione Principis dicta res fieret profana, teneret. Et hæc opinio poteſt teneri, licet Sot.[c] teneat in hoc caſu dicta ſponſalia non obligare.

a verb. ſponſa. numer. 9. verſ. quarto.
b c. cum contingat, nu. 22. de iureiuran.
c vbi ſup.

Reſponſum Doctoris Nauarri.

9 Viſis ſupradictis, q̄ prudēter, & eruditè ſunt perpenſa, & citata, & aliquot F alijs, arbitror partes Reuerend. Epiſc. eſſe declarare quidem nullū extare matrimonium inter p̄fatum iuuenem, & p̄fatam puellam, iuxta petitionem præfati iuuenis, teneri autem eum ad contrahendū matrimonium cū illa, ſi S.D.N. placuerit diſpenſare ſuper p̄fato impedimento conſanguinitatis gradus ſecundi; tenerique ad procurandā bona fide p̄fatā diſpēſationē, & ad acceptandā, ſi ea per p̄fatā puellā, vel procuratores ſuos fuerit obtēta, & caſu, quo non poterit obtineri, obligatū eſſe ad dotandā eā arbitrio boni viri; impenſas autē, G quæ in diſpenſatione impetrāda factæ fuerint ab vtraque parte ſoluendas eſſe, ſiue ipſe, ſiue ipſa eam obtinuerit.

S V M M A R I V M.

1 *Affinitas, q̄ ex illicita, ſicut, et q̄ ex licita procedit copula, ſemel orta, et poſt mortē ſic cognita durat, matrimoniūque poſtea ſubſequutū dirimit, at antea contractum nō, imò nec impedit illius vſū, niſi reſpectu delinquētis, qui non pōt ſine peccato debitum exigere: reſtringitur tamen modò poſt ſacrum Concilium ad ſecundum gradum: ita vt qua oritur ex illicita copula in tertio, uel quarto gradu, nullū ex p̄dictis amplius operetur effectum, nu. 2 & 3.*

3 *Impedire dicitur etiam id, quod in aliqua tantum parte impedit.*

4 *Nega' ina præcedēs oia, qua ſequūtur, deſtruit, & contrarium eorum ponit.*

CONSILIVM VI.

DVbium eſt, an impedimentum, q̄ propter affinitatē ex fornicatione contractam inducitur, & matrimoniū poſtea factum dirimit, quo ad eos tm̄, E qui in primo, vel ſecundo gradu coniūguntur, reſtringitur, habet locum ēt in impedimento affinitatis ſuperuiuentis poſt contractū matrimoniū, vt nō extēdatur vltra dictum ſecundum gradum.

1 In qua q̄ſtione, ſi errore amanuēſis nō eſt ſcriptum, [ſuperuiuentis] pro [ſuperuenientis,] non video, q̄ dubiū contineatur; cum palam ſit, affinitatem cōtrahi ex coitu illicito iure canonico, ca. [diſcretionem,][d] & tradit glo. recepta,[e] & quod affinitas ſemel contracta non extinguitur morte perſonæ, qua mediāte contrahitur, iux c. [fraternitatis,][f] & F traditur à dicta gloſſa recepta.

d de eo, qui cogno. conſang. vxoris ſua.
e in prima arboris affinitate li. 6.
f 35. q. 10.

2 Si aūt per errorem ſcriptum eſt, [ſuperuiuentis,] pro [ſuperuenientis,] rñdendum vī, quod nulla affinitas ſuperueniens matrimonio contracto dirimit illud, licet pariē culpabilē impediat ab exigendo debito,[g] & cōſequenter palā eſſe, impedimentum hmōi p̄ueniens matrimonium in prædictis duob. lōgè maioris virtutis eſſe quoad matrimoniū præueniēs, q̄ ſuperueniens quo ad matrimoniū p̄ueniens ipſum; cū p̄ueniēs affinitas matrimoniū ſequēs impediat, & dirimat, ſuperueniēs āt, nec dirimat, nec īpediat, niſi quo ad hoc ne culpabilis debitū exigat, p iura ſupradicta:

g c. tranſmiſſa, & c. tua, de eo qui cogn. conſang. vxor. ſua.

3 Maius dubiū eſſet, an affinitas tertij, & quarti gradus cōtracta ex illicito coitu ſuperueniēs impediat exactionē debiti, licet p̄ueniens non dirimat matrimoniū contractum per expreſſam Cōcilij Trid. deciſionem,[h] nec ēt impediat contrahendū, per declarationem Pij V.

h Seſſ. 24. c. 4.

Nā pro parte affirmante facit, quod aliud eſt dirimere matrimoniū, de quo loquitur Cōciliū, & aliud impedire tantū, de quo ait declaratio Pij V. & aliud exactio debiti, de qua nihil ſtatuit Con H cilium, nec declaratio prædicta: & p̄m ius cōmune vetatur exactio per prædictam affinitatem ſuperuenientem, & caſus omiſſus habetur pro omiſſo.[i]

Pro parte verò negante, q̄ non impedit exactionem, facit, quod lex per ſimilitudinē rōnis extenditur ab vno ad aliud.[k] Facit ēt, quod Pius V. declarauit, q̄ nec dirimit, nec impedit, & conſequēter nō obſtāte illa, licitè cōtrahitur, q̄ vī conſequi, quod etiā licitè petatur debitū. Tum quia minus eſt exigere, q̄

i l. cōmodiſſimè. ff. de liber. & poſthum. & ca. ſuſcepti, de reſcr. li. 6.
k l. non poſſunt. ff. de legib. & c. dudum. 2. de elect.

con-

Digitized by Google

contrahere, ergo qui concedit cōtradictionē, à fortiori vr̃ concedere exactionem, arg. c. [cui licet, quod eſt plus.][a]

a de reg. iu. lib. 6.

4 Tū quia id, ꝙ impedit exactionem debiti, quo ad aliquā partē impedit matrimoniū; & prædictus Pius V. declarauit ſimpliciter, quod nō impedit, & conſequēter, quod nulla ex parte impedit: quia negatiua præcedens, omnia q̄ ſequuntur deſtruit, & contrariū eorū ponit, iux. gloſſam ſingularem receptam.[b] Facit ēt, ꝙ verba declarationis Pij V. ſcilicet, quod non impedit matrimoniū, ſatis includūt per proximè dicta impedimētū exactionis; & ita p illa tollitur illud: quia lex generaliter loquēs intelligēda eſt generaliter.[c] De hoc autē dubio, quod aliàs in ſacræ Pænitentiariæ prætorio propoſitū fuit, & nō reſolutū, nō vr̃ loqui q̄ſtio propoſita, & ideo nō reſoluo illud, tametſi multū inclino in partem negantem, ſ. vt nō extendatur.

b ca. cum dilectus. de cō ſuetud.

c c. ſolita, in fi. de maior. & l. de precio, ff. de pub. in rem act.

Et ita refertur ſacram Congreg. inclinaſſe in hanc partē, vt inceſtus vltra ſecundum gradum ſuperueniens non impediat exactionem debiti.

SVMMARIVM.

1 *Diſpēſatio ſuper affinitate nō extenditur ad publicā honeſtatē concurrentē, niſi de ea ſaltem tacitè fiat mentio.*

2 *Diſpenſationem ſuper affinitate taciturnitas publicæ honeſtatis concurrentis non vitiat, remanet tamen ipſum publicæ honeſtatis impedimentum.*

3 *Impedimento vno ex duobus ſublato, remanet alterum.*

4 *Subreptio non vitiat gratiā, niſi pro illa parte, cuius fuit cauſa: poteſtque gratia, & reſcriptum pro vna parte valere, & non pro altera.*

CONSILIVM VII.

QVæritur, an diſpenſatio ſuper affinitate extendatur ad publicæ honeſtatis impedimentum, & an valeat quo ad affinitatis impedimentum.

1 Per diſpenſationem, per quā tollitr̃ affinitatis impedimentum, non cēſetur ſublatum impedimentum publicæ honeſtatis concurrētis cum affinitate, iux. gloſſam cōiter receptam in arbore affinitatis circa principium, cui vr̃ contraria glo. 3. c. [non debet.][d] quæ eſt vera, E qn̄ ſaltem tacitè fit mentio de illo. altera verò, qn̄ nec expreſsè, neq; tacitè fit talis mentio, iuxta concordiam, quam inter illas ponunt Pan. & Præpoſitus.[e]

d de conſecr.

e in dicto ca. non debet.

2 Sed quæſtio noua eſt, an diſpēſatio ſuper affinitate valeat ſaltem quo ad affinitatis ſublationem, licet non valeat quo ad ſublationē publicæ honeſtatis. Nam pro parte negante facit, quod tacetur aliquid, quo expreſſo difficilius conceſſa fuiſſet diſpenſatio ſuper affinitate; & ita videtur ſubreptitia.[f]

f c. poſtulaſti. de reſcr.

3 Sed p̄fata gloſſa arboris affinitatis à nemine adhuc ponderata contrariū tenet, F & idem videntur ſentire Panor. & Præpoſitus,[g] & alij oēs, qui ſequuntur eā in ſenſu prædicto, quatenus in cōfirmatione eius allegant illud vulgatum, Vno de duob. vinculis ſublato, remanere aliud.[h] per ꝙ ſignificant, per impetrationem diſpenſationis ſuper vinculo affinitatis, nulla facta mentione expreſſa, nec tacita de vinculo publicæ honeſtatis, alterū q̄ dē tolli, & nō alterū: & hoc eſt aptum, ac ſingulare exemplū illius theoricæ Rotæ,[i] ſcilicet taciturnitatem veri, ꝙ expreſſum retraheret principē à gratia facienda, non efficere illā ſubre-G ptitiā, niſi ſit tale, de quo iure caueatur illud eſſe exprimendum, q̄ deciſionem nos quoque ſequimur in Man. conf.[k]

g vbi ſupr.

h ca. ex tuarū. de auct. & vſu pallij & l. ſi domus, ff. de ſeruit. vrb. prad. & §. affinitatis. Inſtitut. de nupt.

i 32. in nouis de reſc.

k c. 22. num. 86.

4 Cuius theoricæ exēplū, vt prędicta Rota dixit, eſt in collatione criminoſo facta à principe, q̄ valet regulariter per reſolutionem Felyni, & eorū, quos ille citat,[l] quod nos reſolutius tr. ctauimus nuper.[m] Tum quia ſubreptio nō vitiat gratiā, niſi quo ad illud, cuius cā fuit; & poteſt eſſe gratia ſubreptitia quo ad aliquid, & valida, ac non ſubreptitia quo ad aliud,[n] vt dicit Nicolaus de Milis,[o] & Pano.[p] & ſic poteſt pro parte valere H reſcriptum, & gratia, & pro parte non; & ſic vtile per inutile non vitiatur.

l in cap. 2. de reſcriptis.

m in Miſc. 34. de orat.

n c. ſi eo tempore, ſ. ſuſceptum. de reſcript. lib. 6.

o in repert. verb. gratia ad fin.

p c. ſuper literis.

SVMMARIVM.

1 *Inceſtum qui cum conſanguineis commiſerunt ſecundum communem Canoniſtarum contra Theologos, contrahunt impedimentum impediens contrahendi cum quacumque.*

2 *Diſpēſatio ſuper vno ex duob. impedientib. tacito altero, ēt ſi expreſſum princi-*

Digitized by Google

pem difficiliorem reddidiſſet validè impetratur, remanet tamē in ſuo robore non narratū, n. 1. & 3 & ſup eo pōt ſeparata ab habente poteſtatē fieri diſpenſatio. Vnde qui a Papa obtinuit diſpenſationē ſuper impedimento affinitatis dirimēte, pōt ſeparatim antea vel poſt ab Epiſcopo obtinere diſpenſationem ſuper inceſtus impedimēto impediēte, nu. 4. ſicut diaconus, qui vult ducere affinē, pōt ſeparatim impetrare diſpenſationē ſuper impedimento diaconatus, et ſeparatim ſuper impedimēto affinitatis, n. 7. Fallit prædicta concluſio, quando lex id, quod tacitū fuit, ex primi iubet. Vnde qui īpetrat remiſſionem ſuper ſecundo homicidio dēt exprimere remiſſionē primi. Item fallit, quādo materiæ ſunt adeo connexæ, vt vnus defectus alterū augeat. Vnde qui fuit diſpēſatus ſuper defectu nataliū, ſi velit obtinere diſpenſationem ſuper pluralitate beneficiorū, tenetur de prima diſpēſatione mētionē facere, nu. 6.

4 *Epiſcopus diſpenſat quidē ſuper impedimento impediente procedente ex delicto inceſtus, at ſuper impedimēto cōſanguinitatis dirimente ſolus Papa.*

5 *Copula, nullis præcedentibus nec matrimonio nec ſponſalibus inter cōſanguineos, ſine animo, & intentione, vt ſic facilius impetrarent diſpenſationem, habita, nec per ſacrum Conciliū eſt facienda mentio, at nunc tempore Pontificatus Gregorij XIII. de eiuſdē S. D. N. mente, de ea eſt facienda mentio. Quod ſi ēt contraxerunt matrimonium, vel ſponſalia clandeſtinè, de ea etiam ignorāter habita, quod ſi publicè contraxerunt, ſolum de ſcienter habita eſſet facienda mentio.*

CONSILIVM VIII.

AN conſanguinei, qui copulam habuerunt ſecretè, teneantur exprimere Papæ hoc delictum, ſi petant diſpenſationem contrahendi inter ſe?

1 Reſpondeo, viſum fuiſſe aliquib. in hac curia, eſſe neceſſariū, eo maximè, quod inceſtuoſi prohibentur cōtrahere non ſolū inter ſe, ſed ēt cum alijs, vt cōmunis tenet opinio Canoniſtarum, contra cōem Theologorum, vt ſcripſi in Man.[a] quod ſeruat curia, vt ibi dixi, & nunc hic repeto: pro qua dudū alle- *a c. 22. n. 75.*

E gaui quatuor textus, qui expreſsè id ꝓbāt, & ita duo impedimēta concurrunt in prædictis, vnū cōſanguinitatis, aliud inceſtus: & ita impetratio tacita copula inceſtuoſa videtur pōt impetratio ſubreptitia: qa tacetur aliqd, quo expreſſo difficilius diſpenſaſſet Papa. ꝙ argumentum maximū valorem hēt, præſertim quod ſublato vno ex duob vinculis, alterum non videtur ſublatum.[b] *b c. ex tuarū. de auth. & vſu pal.*

2 Sed oppoſitum eſt tenendum per multa, & primo ex deciſione Rotæ,[c] quā ſequitur Felyn. & allegati ab illo.[d] *c l. ſi nomus. ff. ſi ſeruit. vēd. §. aff. n. Inſt. de nup. c. 12. de reſcrip. in nouiſ.*

3 Quatenus hēt in impetratione diF ſpenſationis nō eſſe neceſſariò faciendā mentionem, niſi de illis tm̄, de quibus iura iubent; ēt ſi talia ſint, quibus expreſſis difficilius Papa diſpenſaret, & quia ſtylus curiæ vr̄ tenere, vt impetratio ſuper vno impedimēto matrimonij valeat, non facta mentione de alio, nō quidem ad hoc, vt cenſeatur ſublatum aliud, neq; quo ad hoc, vt poſſit cōtrahi matrimonium licitè ante diſpēſationē ſuper alio, ſed quo ad hoc, ut diſpenſatio valeat, & cenſeatur ſublatū impedimentum, ſuper quo habita eſt illa, & quod poſt habitā diſpenſationē ſuper G alio licitè poterit cōtrahi matrimoniū. *d c. poſtulaſti. col. 4. de reſcrip.*

4 Ex quibus infertur primò (cum in caſu propoſito ſint duo impedimēta, primum conſanguinitatis, ſecundum inceſtus, & impedimentum conſanguinitatis ſolus Papa tollere poſſit, impedimentum autem inceſtus etiam Epiſcopus ex iuſta cauſa,)[e] quod habita diſpenſatione à Papa de conſanguinitate, non facta mentione de copula, habita diſpenſatione ab Epiſcopo ſuper inceſtu, ante, vel poſt diſpenſationē cōſanguinitatis, poſſit matrimoniū contrahi. *e c. ſi duo. 36. q. 6.*

Secūdò infertur parum referre quo H ad hoc, quod copula ſit occulta, vel manifeſta, & confeſſario confeſſa, & abſoluta, vel non confeſſa, nec abſoluta, ſi Epiſcopi diſpenſatio non interuenit.

5 Addendum tn̄, ꝙ ſi dicta copula occulta, uel manifeſta, eo fine fuerit habita, vt facilius impetrarent diſpenſationem, eſſet facienda mentio, eius tēpore S. D. N. qui declarauit non eſſe animū diſpenſandi cum talibus quamuis iure antiquo, & ēt Cōcilij Tridentini,[f] non vr̄ id obeſſe, ſi neq; matrimoniū, neq; *f Seſſ. 24. c. 5*

ſponſa-

ſponſalia contraxerunt. Si aũt cõtractis illis, publicè habuerunt ſciẽter copulã, vel cõtractis clandeſtinè habuerunt eã ẽt ignorantes, non valebit diſpenſatio, niſi fiat mentio de illa, & ſi fiat, non dabitur huius Sanctiſs Dñi tẽpore, & meritò: quia Conc. Trid. vbi ſupra, ſtatuit ne cum huiuſmodi diſpẽſetur; imò neque cum eis, qui ſcienter, vel ignorãter non ſeruatis ſolẽnitatibus requiſitis cõtraxerunt, ẽt ſi non conſummauerint.[a]

6 Obſtare aũt prædictis vr̃, ꝙ indulgentia ſecundi homicidij non valet, nõ facta mentione de indulgentia prioris, ſecundum Gulielmum de Cuneo,[b] relatum per Baldum, ibi, & etiã diſpenſatio cõceſſa ſuper pluralitate beneficiorũ facta illegitimo non valet, non facta mentione de priori diſpenſatione ſuper defectu nataliũ, qua factus eſt habilis ad vnum. [c]Sed reſpondetur ad primũ, ꝙ lex illa tertia requirit expreſſionẽ iterationis, ſiue geminationis delicti. Ad ſecundum, ꝙ caput illud 2. illo caſu illã mentionem requirit ob ſpecialem rationẽ, & ratio ſpecialitatis eſt, quod illę diſpenſationes ſe contingũt, & ſunt quaſi idem, & tacitum auget delictũ, vel defectum expreſſum, ſuper quo diſpenſatur, q̃ rõ ceſſat in caſu noſtro, in quo diſpenſatio fit ſuper diuerſis: vnde gratia facta de pœna adulterij nõ requirit mẽtionem de gratia pœnæ homicidij, nec gratia pluralitatis beneficiorum facta illegitimo requirit mentionem gratiæ factæ de non ieiunando certis diebus, vel non ſoluendo pœnam periurij, vel fruendi ſtationibus Romanis.

7 Per quæ tẽdimus gratiam ducendi vxorem factam ſubdiacono occultiſſimè, & malè ordinato, non vitiari, eo ꝙ tacuit, præſertim abſq; dolo, quod erat affinis illa q̃ volebat ducere; nec gratia poſtea impetrata ſuper affinitate, nõ facta mentione de diſpẽſatione ſuper ordine, fuit ſubreptitia; quia ſunt res ſeparatæ, nec vna auget alterã nec vllo iure requiritur mentio alterius in altera.

Vide infra conſilio ſeq.

a vt in d. ca. 5.

b l. 2. C. de epiſcopali audi.

c cap. 2. de filijs presbyt. in 6.

SVMMARIVM.

1 Taciturnitas illius, quo expreſſo difficilius diſpenſaſſet Papa, vitiat gratiã: A *ſed hoc procedit, quãdo lex mandat illud exprimi: vt, ꝙ in impetratione ſecũdi beneficij fiat mentio de altero, ꝙ prius obtinuit, n. 2. & vt impetrans remiſſionẽ ſecundi homicidij mentionem faciat de gratia primi, nu. 1. & 4. in alijs non, n. 3. Vnde qui impetrat diſpenſationem ſuper gradu affinitatis, vel conſanguinitatis, non cogitur exprimere inceſtum cauſantem impedimentũ impediens, nu. 4. & 5.*

2 Duplici excõicatione, vel alio impedimẽto dupliciter ligatus, ab vno põt validè abſolui, altero tacito, n. 3. quod qã non cenſetur ſublatum, durat, nu 4.

B *5 Inceſtus peccati impedimentum impediens, contrario vſu fuit ſublatũ, ſeu ſaltem pro eo non petitur diſpenſatio, niſi quando quis vult ducere, quã per inceſtum polluit: ſed & Epiſcopus ſuper eo diſpenſare poteſt.*

6 Occultũ peccatũ inceſtus, qui ẽt ad effectũ petendi diſpenſationem ſuper alio impedimento reuelat, peccat grauiter.

CONSILIVM IX.

AN valeat diſpenſatio ſuper impedimento conſanguinitatis, vel affinitatis, non facta mentione de copula C prius habita?

1 Reſpondetur, pro parte negante facere primò, quod tacitum eſt illud, quo expreſſo difficilius diſpenſaſſet Papa, & per conſequens non valere.[d]

Secundò, ꝙ impetratio veniæ pro ſecundo homicidio commiſſo nõ valet, ſi non fiat mentio de venia data pro primo, ſecundum Gulielmum, [e]per illum textum, quem ſequitur ibi Bald.[f] communiter receptus, vt tradit Felynus[g]

2 Sed contrariũ videtur verius. Tum quia nullo iure cauetur, diſpẽſationem D ſuper vno impedimẽto matrimonij eſſe nullã, eo quod ſuper altero nõ ſit habita. Tum quod ſtylus Curiæ vr̃ habere, ꝙ diſpenſatio facta ſuper vno impedimẽto valeat, antequã diſpenſetur ſuper alio, licet nõ poſſit iuſtũ iuris effectum ſortiri, donec ſuper alio diſpenſetur, ſicuti excommunicatus duplici excõmunicatione frequẽter abſoluitur ab vna, antequam abſoluatur ab alia, & valet prior abſolutio, licet non reſtituatur ei cõio, donec ab altera abſoluatur, per c. [ex parte,] iuncta gloſſa recepta.[h]

d arg. ea poſtulaſti, de reſcrip.

e in l. 2. C. de epiſc. audientia.

f in nu. 4.

g in c. ſuper literis, de reſcript.

h de off. ord.

a in deciſ. 698. incipiē-te, Concluſio extra Ro r.am.

3 Tum quod Aegidius ait, [a] qđ non
omnia tacita, quorum expreſſio potuiſ
ſet mouere Principem ad difficilius cō
cedendam gratiam, illam vitiant, ſed ea
ſolum de quibus reperitur iure expreſ-
ſum, quod in impetrāda gratia debeāt
exprimi; num impetranti beneficiū, &
dicenti ſe criminoſum, Papa veriſimili
ter difficilius illud cōcederet; at tacere
hoc, minimè nocet; quia valet collatio
facta criminoſo, niſi ſit crimē inducēs
inhabilitatē ipſo iure quē referr, & ſe-
quitur Fel.[b] & declarat pulchrè Rota.[c]

b in c. poſtulaſti, col. 3. de reſcr.
c in nouis deciſ. 32. de reſc. col. pen. & finali.

Quibus ſic conſtitutis, non obſtant
in contrarium adducta. Nā ad primum
reſpondetur, ſcilicet ad ca. [poſtulaſti,]
quod textus ille loquitur de taciturnita
te in beneficiis prius impetratis, in qui-
bus iure cautum eſt debere prius expri
mi, per ca. [cum adeo,[d]] & cap. [ſi motu
proprio,] de præb. lib. 6.

d de reſcr.

4 Ad ſecundū, cui non videtur ab ali-
quo Doctore hactenus ſatisfactū, reſpō
detur primò eodē modo, ſcilicet, quod
etiam iure cauetur per dictam l. 2.[e] &
ibi Bald.[f] quod in impetratione veniæ
pro ſecundo homicidio debet exprimi
venia data pro primo. Ex quibus infer-
tur, quod quibus rationibus defendit',
impetrantem diſpenſationem ſuper im
pedimento conſanguinitatis nō teneri
manifeſtare copulam inceſtus, eiſdem
etiam rationibus defendi poteſt, impe-
trantem diſpenſationem ſuper impedi
mento affinitatis non teneri ad reuelan
dum inceſtum admiſſum.

e C. de epiſcopali audien.
f nu. 4.

5 Nec obſtat pdictis, q aliud eſt im-
pedimentum cōſanguinitatis, vel affini
tatis, & aliud impedimentū inceſtus, &
cōſequenter, quod vno illorum ſublato
non cenſeatur alterum ſublatum.[g] Nā
reſpōdetur, illa eſſe diuerſa impedimē-
ta, & quod ſublato vno nō cēſetur ſub-
latū alterum; negando tñ quod ſint pa
ria: quia impedimēta conſanguinitatis,
& affinitatis ſunt impedimēta impediē
tia, & dirimētia, impedimentum aūt in
ceſtus ſolum impediens: itaq; licet pec
cent contrahentes ſine diſpenſatione il-
lius, non tamen dirimit contractū, ſm
omnes, præcipuè ſecundum Paludan.[h]
quem ſequitur D. Anton.[i] eo quod vi-
detur conſuetudine abrogatum, vt ait
idemmet Paludanus, & citati à nobis i

g Arg. ca. ex tuarum, de auct. & vſu pallij, & l. ſi domus. ff. de ſeruit. Vrbanorū pd.
h in 4. diſt. 34. q. 1. col. 3
i in 3. p tit. 1. c. 15. §. 4.

E nostro Manu. confeſſ.[k] cui credimus.

K ca. 22 nu. 75.

Primò, eo q in tota noſtra ætate nun
quam legimus, nec audiuimus diſpēſa
tionē ſuper hoc ſolo impedimento, niſi
aliud cōſanguinitatis, vel affinitatis cō-
mittatur, impetratam ēt ab epo, quē in
hoc diſpenſare poſſe cōis habet opinio.

Secundò, quòd etiam ſi non eſſet ab-
rogatum, tamen nullo iure cauetur, vt
vnà cum alio impedimento debeat im
petrari, & per conſequens ſufficeret, vt
per ſe impetraretur.

6 Tertiò, quòd hic loquimur de ince
ſtu ſecreto, quod non eſt reuelandū in
F literis Apoſtolicis cum grandi oppro-
brio volentium contrahere, ſed ſuffice-
ret impetrare clam à ſummo Pęniten-
tiario, vel ſuo Epiſcopo: imò arbitror
grauiter peccaturum, qui ſe, coniugem-
que ſuam huiuſmodi notarit infamia,
contra præceptum Decalogi, & ea, quę
diximus ſuper eo.[l] Salua, &c.

l in c. 18 dicti noſtri Man.

Aduerte, quia refertur Congreg. cen
fuiſſe cōſanguineos, vel affines, qui taci
ta copula obtinuerunt diſpenſationē ſu
per impedimēto cōſanguinitatis, vel af
finitatis, eſſe ſubreptitios, & matrimo-
niū poſtea cōtractū eſſe nullū: cui ſnīæ
G videtur ēt ipſe D. Nauarrus poſtea ad-
hæſiſſe in quarta editione ſui Man con
feſ. & ita obſeruat praxis. Vide etiam
conſilium præcedens, & duo ſequētia.

S V M M A R I V M.

1 *Inceſtus delictū q impedit, ſed nō dirimit, inter cōſanguineos perpetratum nō viriat mādatū Apoſtolicū ſuper impedimēto gradus dirimēte diſpēſādo antea impetratū, nec diſpenſationē matrimonii poſtea ſubſequutā, & n. 2.*

1 *Impedimenta matrimonialia duo patiēti, diſpēſationē ſuper vno, altero tacito, impetrare nō prohibetur: ſed nō debet contrahere, niſi vtroque ſublato.*

H

3 *Filij nati ex matrimonio validè contracto, ſed cum peccato, ſunt legitimi.*

3 *Debitum matrimoniale, vt ſanctè petere poſſint, qui cum impedimento impediente tantum contraxerunt, diſpēſatione eget epiſcopali.*

4 *Parentum confeſſio ſubſequens obtentam diſpenſationem ſuper occulto impedimento filijs negantibus non nocet quoad legitimitatem.*

4 *Opinionem grauis auctoris ſequens in*

iis,

Digitized by Google

ijs, quæ ſunt iuris humani diuerſimodè intellecti, non peccat.

5 *Inceſtum occultè poſt commiſſionẽ ad diſpenſandum admiſſum commiſſario interroganti contrahentes fateri non tenentur, peccant tamen, ſi cum iuramento abſolutè negant, & nu.1.*

CONSILIVM V.

N. Tractabat de matrimonio cõtrahendo cum C. ſecundo gradu cõſanguinitatis ſibi attinente: & poſt miſſam informationem ad Vrbẽ, & impetratam commiſſionem diſpẽſandi, B antequam diſpenſatio fieret, cognouerunt ſe carnaliter, & poſtea cõmiſſarius accepto iuramẽto, quo iurarunt ſeſe non cognouiſſe, diſpenſauit, & cõtraxerunt publicè matrimonium, & multis annis vixerũt cõiugati. Quæritur de remedio ſalutis animæ, & corporis pręfatorum.

Ad hanc quæſtionem reſpondeo primò, illam eſſe grauiſſimam, & multiplicem; ita quod eius plena deciſio multarũ aliarum deciſionem requirat, ideoque non vacare nobis nunc eam pro dignitate decidere: tamen pro amicitia, qua ſum in dominum interrogantem, C per pauca ſeminaria ita eam tractabo, vt ex eis colligi poſſint in id neceſſaria.

Secũdò, ꝙ præfati grauiſſimè peccauerũt per inceſtũ, & periurium; quorũ oportet eos verè pænitere, vt condonẽtur eis à Deo miſericordiſſimo.

Tertiò, ꝙ iure ipſo attento valuit diſpenſatio præfata. Tum quia in impetratione commiſſionis eius Papalis nõ fuit admiſſa vlla ſubreptio; quia nondũ inceſtum admiſerant. Tũ quia nullo iure cauetur, quod non poſſit impetrari diſpenſatio ſuper vno impedimẽto, nõ D facta mẽtione de alio, quamuis nõ poſſit cõtrahi matrimoniũ iuſtè, donec ſuper vtroq; diſpenſetur, ſicut excõicatus duplici excõicatione abſolui quidẽ poteſt ab vna, non facta mentione de altera, licet non poſſit iuſtè communicare cum proximo, donec ab omnibus abſoluatur, iux. c. [ex parte,] & gloſſam magnam eius receptam in theoria, & praxi.[a] Faciunt multa, quæ adducit Fel.[b]

a de ſen. excomm.
b in c. querelam. de iure iur. & in c. omnipotens. de accuſ. & in c. 2. de refer. à nu. 3.

2 Quartò, ꝙ præfatum matrimoniũ valuit, quãuis iniuſtè fuerit cõtractũ: A quia impedimentum inceſtus, licet impediat cõtrahendũ, non tñ dirimit contractum, ſ. oĩ omnes, & ita, cum per pfatam diſpenſationem fuiſſet ſublatum impedimentum ſecundi gradus conſanguinitatis ꝙ impedit, & dirimit, ſolum remanſit impedimentũ inceſtus impediens, & non dirimens, iuxta tradita in noſtro Man. conf.[c] ſuper quo poteſt diſpenſare Epiſcopus, vt traditur ibidẽ.[d]

c ca 22. nu. 74.
d nu. 75.

3 Quintò, ꝙ filij pfatorum ſunt legitimi: quia nati ſunt ex legitimo matrimonio, licet cũ peccato cõtracto, qualia ſũt vt ego arbitror, pleraque matrimonia.

B Sextò, ꝙ ad manẽdũ cum ſalute animæ, corporis, & honoris, ſufficit prædictis conſulentibus legitimè pænitere, et confiteri, & pænitentias iniunctas implere, & impetrare diſpenſationem ab Epiſcopo petẽdi debitũ à ſe mutuo, ad hoc, vt ſuo matrimonio ſanctè fruãtur.

4 Septimò, quod conſultè, ac prouidè facient tacendo, & non fatendo inceſtum illum, quem admiſerunt; cuius tamen publicatio non noceret filiis legitimis natis, & negantibus illum, per ea, quæ traduntur per Bartolum, & alios,[e] & alibi ſæpè de filio non credente C matri dicenti eum eſſe ſpurium.

e in l. filiũ, num 2. ff. de his qui ſunt ſui, vel alieni iuris.

5 Octauò facit pro cõſulẽtibus, quod qñ aliquid depẽdet ex intellectu iuris humani diuerſo modo ĩtellecti, nõ peccat quis inſequendo intellectum grauis auctoris, ẽt ſi ille eſſet verè falſus, ſecundum Innoc.[f] communiter receptũ, per Bal. & alios, quos citat Fely.[g] & ea, quæ nos tradidimus nuperrimè.[h]

f in cap. per tuas. il 2. de ſimon.
g in ca. 1. de ſenten. & re iud. fal. 7.
h in comm. de alien rerum eccleſ. in ſumma 8. & 15.

Nonò facit, quod ante multos annos tenuit Thomas corrector Pænitẽtiariæ, qui poſt fuit Epiſcopus Ilerdenſis quoſdã, qui impetrarunt commiſſionem ad D diſpenſandum, & poſtea ante diſpenſationem cõmiſerunt inceſtum, non fuiſſe obligatos ad confitendum illũ commiſſario interroganti, quia fuit occultus, & ſecretus, & eius manifeſtatio nõ erat ad ſubſtantiam diſpenſationis neceſſaria, per iura vulgaia.

Aduertẽdũ, caſum, de quo in pręſenti conſilio differre ab illis, de quibus in duobus conſilijs: ſed nihilominus referri ſacrã Congregationẽ inclinaſſe, & in hoc caſu hos ad Sed. Apoſt. pro quibuſdã certis literis obtinẽdis remittẽdos à iudi-

iudicibus, antequam in vim priuatarũ literatum diſpẽſent. Item aduerte id de quo in 6.d.in fi. fortè non exigi, niſi ad cautelam, vt vr̃ poſſe colligi ex cõſ. ſeq. Nec.n. videtur neceſſarium, vt qui contraxerũt cum impedimento impediente, & cõſumauerunt, teneãtur impetrare diſpenſationẽ ad petendũ debitum. E

SVMMARIVM.

1 *Inceſtus inter conſanguineos poſt literas Apoſtolicas de diſpenſando, antequã diſpẽſatio fieret, ſubſequutus, cauſat quidem impedimentum impediẽs, ſed non annullat diſpenſationem, nec matrimonium ſubſequutum.*

CONSILIVM XI.

QVidam quarto gradu conſanguinitatis ſeſe attinentes decreuerũt contrahere matrimonium, & procurarunt impetrare diſpenſationem à Papa, & obtinuerunt eam commiſſariam: antequam tamen diſpẽſatio fieret, cognouerunt ſe carnaliter, & poſtea diſpenſatione ſequuta contraxerunt matrimoniũ, & aſſequuti fuerũt benedictionem nubentiũ à parocho, qui ſolus in cõfeſſione ſciebat inceſtũ, & ſuſceperũt prolẽ. Quæritur quid oporteat eos facere.

1 Videtur reſpondendum non indigere præfatos conſulentes alia diſpẽſatione ſuper præfato impedimento conſanguinitatis: ſed peccaſſe, quando contraxerunt non habita diſpenſatione ſuper inceſtu à Papa, vel ab Epiſcopo, qui eã dare poterat, ſed quia illud impedimentum licet impediat contrahendum, non tamen dirimit contractum, matrimonium remanet legitimum, per multa, quæ non vacat nunc ſcribere.

Vide conſilium proximè præcedens.

SVMMARIVM.

1 *Filius fornicationem committens cum cognita à patre iure diuino grauiſſimè peccat, & plus, quam ſi cum alia, & n. 4. & ſi erat patris concubina, non poterit cum illa contrahere matrimoniũ iure Romano, num. 2. & illud propter honeſtatem prohibentem, nu. 5.*

2 *Baptiſmus etſi tollat adulterij peccatum, attamen ſecundum aliquos non tollit affinitatem ex illo procedentem; quod tamen non eſt verum, nu. 5.*

2 *Affinitas licet naturali rõne oriri videatur ex illicita copula, tñ ſolo iure canonico eſt inducta, nu. 3. 7. & 8. ita vt non extendatur ad copulam in infidelitate habitam, num. 6. & 7. & tunc demum oritur, ſi copula naturali ordine habita fuerit, nu. 4.*

3 *Cognitam fornicariè à patre in infidelitate, conuerſam, conuerſus filius ducit in vxorem, & nu 6.*

F 6 *Naturalis iuris non ſunt omnia, quæ naturali nituntur ratione, niſi ſint per ſe nota, vel quæ in bona conſequentia ex per ſe notis inferuntur.*

7 *Conſanguinitas, ſeu cognatio ex copula etiam illicita, iure Ethnico Romano, & Pontificio oritur, & nu. 8.*

8 *Cognationis impedimentum, etiam ex illicita copula in infidelitate contractum, lex canonica ampliauit quoad poſtea conuerſos.*

8 *Affinitatem ex illicita copula lex canonica decreuit eſſe impedimentum, vt ſic cohiberet fornicationem.*

G

CONSILIVM XII.

AN qui Iudæus coiuit cum ea, cum qua pater Iudæus coierat, factus Chriſtianus poſſit cõtrahere matrimonium cũ eadem facta Chriſtiana? Cuius quæſtionis deciſio videtur pendere ab illa, an naſcatur affinitas impediens, & dirimens matrimonium ex coitu illicito inter Iudæos, & Paganos?

1 Et pro parte affirmatiua facit primò, quod Amos 2. pro grauiſſimo peccato improperatur, quod pater, & filius ad eã dẽ puellã accedebãt; & quod D. Blaſius ad Diodorũ ex eo inferre videtur, H abſurdũ eſſe contrahi matrimoniũ inter filium, & amicam patris, atiẽta lege diuina, licet non prohibeatur ſæculari.

Secundò, quod D. Gregorius,[a] videtur dicere, ordine naturæ fieri inceſtuoſum eum, qui cognoſcit cognitam etiã illicitè à cognato ſuo. *a in cap. nec eam. 35. q. 3.*

2 Tertiò, quod D. Tho.[b] receptus ſignificat affinitatem naturali ratione inductam, & conſequenter apud omnes Iudæos, & Paganos inueniri. *b in 4. d. 41.*

Quartè, quod Ioan. Andreas, & Cardinalis

Digitized by Google

a in ca. 1. de conuer. infidel.

dinalis dicunt,[a] quod per baptiſmum tollitur adulterium, & non affinitas: per quod præſupponunt ante baptiſmum naſci affinitatem.

Quintò, quod etiam iure Romano antiquo à Paganis cōdito, videtur naſci affinitas ex coitu illicito, quo ad effectum impediendi nuptias, iux. l. [liberi.][b] quæ vetat liberis ducere parentū concubinas: quod affirmat Præpoſitus I dicta arbore affinitatis ſequutus Cardin. ibi, citando, & in hoc l. [& nihil intereſt.][c] quæ habet nihil intereſſe, an cognatio deſcendat ex iuſtis nuptijs, an non: quod ipſum tenet Panorm. ſequutus eundem Cardinalem.[d]

b C de nup.

c ff. de ritu nupt.

d in c. diſcretionem, de eo qui cognouit conſang. vxo. ſua.

3 Pro parte aūt negatiua, ſ. ꝙ nulla affinitas ex ſolo illicito coitu contrahatur iure naturali, nec veteris legis, nec vllo iure antiquo Romano Ethnico, facit primo, quod textus expreſſè habet in d. l. [non facilè.][e] affines nō eſſe niſi ex iuſtis nuptijs, & idē habet textus.[f]

e §. affines. ff. de gradibus affinit.

f in ead. l. §. ſciendum.

Secundò, ꝙ nullo iure antiquo Romano, nec veteris teſtamēti probatur, ꝙ non poſſit quis contrahere matrimonium cum perſona cognita carnaliter ab aliquo cognato ſuo, etiam à patre.

Tertiò ꝙ ex nullo iure naturali illud elici pōt: quia id non eſt per ſe notum, nec ex per ſe notis in bona conſequentia inferri poteſt, & conſequenter non eſt iuris naturalis, cum ſolū tale ſit ius naturale, vt eſt in c. [ius naturale.][g] & tradit D. Tho.[h] per totam.[i]

g 1 diſt.

h 1. 2. quæ 99.

i Præſertim art. 4.

Quartò, ꝙ nullo iure veteris teſtamēti in conuinci pōt, imò ex [k] Leuit. per locum à ſpeciali probatur contrarium.

k cap. 18.

Quintò, ꝙ in nullo Biblior ū, vel vllo iuris Cæſarei loco aliquis appellatur affinis ob coitū illicitum, & in d. l. [non facile[l] expreſsè dr̃ affinitatem nullam poſſe prouenire niſi ex iuſtis nuptijs.

l. ſciendū.

4 Ad oppoſita reſpondetur. Ad primum quidem concedendo, quod peior eſt fornicatio cum amica patris, quam cum alia: ſed negando, qđ ex ea naſceretur affinitas ante ius Pontificum.

Ad ſecundum, ꝙ verba illa, [ordine naturæ,] poſita in d. c. nō ſignificāt coitum illum, de quo loquit̃, eſſe inceſtū iure naturæ, ſed tunc demum eſſe inceſtū, ſi copula habeatur ordine naturæ.

Ad tertium, ꝙ nō omnia quæ nitun-

A tur ratione naturali, ſunt iuris naturalis, alioqui oēs leges naturales eſſent naturales: ſed illa tm̃, quæ ſunt p ſe nota, vel in bona conſequentia ex per ſe notis inferuntur, vt prædictum eſt.

5 Ad quartum, & quintū reſpondeo, quod DD. in eis allegati non ſatis cautè loquuti ſunt, nā eorū fundamenta nihil cōcludūt: nō prędicta lex, [& nihil.] quia in ea non agitur de affinitate, ſed ſolū de cognatione, ſiue parentela, confirmat. n. ſuum dictū ex eo, ꝙ nō poſſit quis ducere ſororem vulgò quæſitam quia licet ex illicito coitu ſit habita, cognata tñ, ſiue cōſanguinea, & ſoror eius

B eſt, nec etiam prædicta lex [liberi.] Tū quia non habet, inter filium, & cōcubinam patris non poſſe conſiſtere matrimoniū rōne affinitatis, ſed ratione prohibitionis, quia pp honeſtatē lex Romana id prohibuit, ſicut, & inter alios multos, vt videre eſt per totū titulū,[m] in quē intellectū inclinat gl.[n] ſi ſatis ppendatur. Tū quia apud Romanos nō erat illicitus cōcubinatus, vt hēt expreſſè tex.[o] & conſequenter ibi non interuenit coitus lege Romana illicitus: & ita ad ſummum ſolum probare poſſet

m ff. de rit. nupt.

n in d. § affines.

o in l. concubinatu. ff. de concu.

C ex cōcubinatu induci affinitatē, qui nō contingit in caſu propoſito, ſed quidā coitus illicitus vagus; q̧ nullo iure Romano Ethnico, nec veteris teſtamēti ꝓbatur impedire matrimonium. Tum quia lex illa, [liberi] pōt retorqueri pro hac parte, pōderando primo, ꝙ nō hēt, nullos cognatos poſſe iūgi matrimonio cum cōcubinis ſuorū cognatorum, ſed tm̃, quod liberi non pñt iūgi matrimonio concubinis parentum. Ponderādo ſecūdo, ꝙ illa lex ſolum prohibet matrimonium inter filios, & concubinas parentum, non aūt inter filios, & alias mu

D lieres, quas ẽt vago coitu parentes eorū cognouerūt, & qđ de vno definit, de alio negare vr̃,[p] ſaltem qñ in alio eſt diuerſa ratio, vt ibi ait Dominicus, qualis eſt inter cōcubinatum, qui iure illo putabatur licitus, & inter vagum coitum, qui non probabat̃: leges enim Romanæ Ethnicæ per concubinā ſignificant mulierē in domo retentā, quaſi quādā vxorē, vt colligitur ex l. 1. & d. l. [in cōcubinatu.][q] & annotatis eis per Bar. cū ergo lex illa ſolū loquatur de liberis,

p c. qualit. 25 d. cū ſui concor.

q ff. de cub.

& non

& non de alijs aliter cognatis à latere, cũq; ſolũ loquatur de cõcubinis, & nõ de alijs aliàs cognitis, ſignificare vſ nõ includere omnes cognatos, neque oẽs mulieres qualitercunque cognitas, & conſequenter, quod non intendit inducere affinitatem, quam iura Pontificia induxerunt, tam extenſam, quam eſt conſanguinitas, ſeu cognatio.

6 Sunt tñ qui dicant, ꝙ licet ex coitu illicito non oriatur affinitas impediens iure naturali, nec diuino, nec Romano Ethnico, tñ ille coitus, illicitus producit poſt baptiſmũ affinitatem impedientem, & dirimentem matrimonium, & confirmãt hoc ex illo Pauli.[a] [Qui adhæret meretrici, vna caro cũ ea efficit] Sicut cognatio tertij, & quarti gradus nõ impedit matrimoniũ inter Iudæos & Gentiles,[b] ſed poſt baptiſmũ fit tale impedimẽtũ. Sed contra hos concluditur. Tũ eo quod nõ enti non põt ineſſe qualitas,[c] ergo ei, quę nõ eſt affinitas, non põt adijci qualitas impediens matrimonium, & conſequẽter cũ nulla affinitas fuerit nata inter Iudęos ex illicito coitu, nõ põt dici qđ p baptiſmũ eorũ fiat affinitas dirimẽs matrimonium.

a 1. ad Cor. 2.

b c. gaudemus. de diuor.

c l. ſi ſeruũ. §. 1. ff. de act. empt.

7 Tũ quia affinitas naſcitur ex copula, & nõ ex baptiſmo: & ita ſi ex copula ꝑcedente baptiſmũ fuit nata affinitas, nõ põt naſci per baptiſmum ſequẽtem. Nõ obſtat eorũ fundamentũ. Tũ quia à ſeparatis non fit illatio, & cõſanguinitas, ſiue cognatio eſt res ſeparata ab affinitate, vt conſtat ex ipſa rubr. de conſang. & affinit. in qua illæ coniungũtur per coniunctionẽ, [&,] quæ denotat copulata eſſe diuerſa, iux. glo.[d] Conſtat ẽt per diuerſas arbores conſanguinitatis, & affinitatis, & per alia innumera: Tũ quod non ſolum ſunt ſeparata, ſed longè diſſimilia: q̃a omni iure naturali diuino veteris, & noui teſtamẽti, & iure Romano Ethnico, & Põtificio naſcitur cognatio, & cõſãguinitas ex coitu illicito, vt exprimit ꝑd. l. [& nihil ĩtereſt an ex licito, vel illicito oriatur cognatio.[e]

d in rubr. ff. de iur. & fact. ign. & in c. querelã. de ſimo.

e ff. de ritu nupt.

8 Et ideo non eſt mirũ, quod cognationi iã natę ante baptiſmũ poſt illũ adijcit qualitas impodiẽs matrimoniũ: q̃a ei ꝙ eſt, qualitas adijci põt: affinitas aũt nullo iure prędictorũ, excepto Pontificio, naſcitur ex illicito coitu, & ex Põti-

A ficio nõ põt ea inter Iudæos naſci, q̃a nõ ligãtur eo,[f] & ita ei, ꝙ non eſt ante baptiſmũ, nõ põt adijci qualitas poſt illũ. Ad cõfirmationẽ aũt concedimus illud dictũ Pauli probare quidẽ, ꝙ non ſine rõne iure Põtificio inducta eſt affinitas ex coitu illicito contra oĩa iura Romanorũ, & aliarũ nationũ, ſed nõ probat, ꝙ ẽt tpe Pauli ex tali coitu naſcebatur affinitas, & qđ illa ante baptiſmũ nata fiebat impedimẽtũ poſt baptiſmũ, ſicut & homicidiũ, ꝙ ante baptiſmũ cõmittitur, licet inducat quendã horrorẽ, non

f c. gaudemus. de diuor.

B tñ tale, qui fiat irregularitas poſt baptiſmũ impediens ordinationẽ, q̃ iuris Põtificij inuentũ eſt, ſm̃ Inn. receptum.[g] Sic ẽt coitus illicitus, qui non producit affinitatem ante baptiſmũ, nõ producit poſt illũ affinitatẽ impedientem matrimoniũ. Confirmatur ẽt, eo quod ratio, quare iure Pontificio inducta eſt affinitas ex coitu illicito, non eſt, quia ex eo naſcantur amicitiæ, cum ex eo potius ſeparatio, & inimicitiæ cõiter gignantur, vt palam eſt, ſed illa, quod ius Pontificium fornicationi eſt valde inimicum; & vt Chriſtianos, in quam ſunt proni, arceret ab ea, ſtatuit, vt ex ea oriretur

g in cap. ad audientiam. de hom.

C affinitas prædicta, quæ impediret matrimonium, & conſequẽter fornicationẽ, qua tolleretur libertas contrahendi matrimonium fornicatori. Salua, &c.

S V M M A R I V M.

1 Diſpenſandi cauſam quidem præſtant nedum vrgens iuſtaque ratio, ſeu maior vtilitas, ſed & ignorantia prohibitionis, ſecundo proles habita, tertio diuturnitas matrimonij male contracti, quarto ſcandalum graue, vt mortis euitanda, quinto miſeria puellæ indotatæ, puta mouens principem ad miſerandum, ſexto minor ætas 18. annorũ, nu.

D *2. Sed hæc de rigore iuris non ſufficiũt ad diſpenſandum in ſecundo, cum Cõcil. eam diſpenſationem reſtringat ad ſolos principes, iuncta publica vtilitate. eod. num. 2.*

CONSILIVM XIII.

AN infraſcriptæ quinque cauſæ ſufficiant ad iuſtè diſpenſandum cum quibuſdam ſuper cognatione in ſecundo gradu.

Pro

1 Pro parte facit illud Conc. Trid. de reſor.matrimonij [a] [in ſecundo gradu nunquam diſpẽſatur,niſi inter magnos principes,& ob publicam cauſam.]

a cap.5. ſeſſ. 24.

Pro parte affirmante facit illud eiuſdem Conc. de refor.[b] [Si vrgens, iuſtaque ratio, & maior quandoque vtilitas poſtulauerit cum aliquibus diſpenſandum eſſe,id cauſa cognita,ac sũma maturitate,atque gratis,à quibuſcunq; ad quos diſpenſatio pertinebit, erit præſtã dum, aliterque facta diſpenſatio ſubreptitia cenſeatur.] Prima cauſa,ignorantia rigoris prohibitionis,iux.illud Pauli,[c] [miſericordiam ſum conſequutus, quia ignorans feci.] Secunda, proles iã habita.[d] Tertia diuturnitas matrimonij malè contracti.[e] Quarta,ſcandalum inde oriundum mortis puellæ, & cognatorum. [f] Quinta, miſericordia Papæ; quia puella eſt pauper, & eam vult iudicis patruelis honeſtè dotare.[g]

b cap.18. ſeſſ. 25.
c ad Tim.1.
d cap. ſi. 35. q 8.l. qui in prouincia. 6. diuus. ff. de rit.nup.
e ca. de gradib. 35. q. 8. & d. l. qui in prouincia.
f arg. ca.qui circa de con ſang
g arg. l.1.ff. ſol.matr.
h l auxiliũ, ff.de mino.

2 Reſpondeo primò, quod huius petitionis, & adiectæ informationis auctores eruditè, ac amicè colligunt cauſas diſpenſandi hoc caſu, quibus addi poteſt minor ætas 18. annorum, quæ miſerationem ad pœnam diminuendã inducit.[h]

Secundò,nõ arbitror illas ſolas ſufficere de rigore iuris quo ad diſpenſandũ cum prædictis. Tum quia verba prę ſati Concilij ſunt præciſa, quatenus continent nullatenus diſpenſandum eſſe in præfato ſecundo gradu,niſi cum principibus,& ob vtilitatem publicã; quorũ neutrum concurrit in eo. Tum quia iã S.D.N.quam ſel.rec.Pio V.frequenter ita viſum de ſimilibus cauſis.

Tertiò, quod ſicut miſericordiæ Domini non eſt numerus,ita miſericordię S.D.N.nemo alius àb ipſomet modum neceſſarium imponere poteſt.[i]

i cap.cuncta per mundũ. 9.q 3.& ca. propoſuit.de conceſſ. prabẽ.

SVMMARIVM.

1 *Epiſcopus propter ſcandalum diſpenſat ſuper impedimentis occultis dirimentibus matrimonia publicè contracta,ſi non poſſit haberi recurſus ad Papam,nec ad eius legatum.*

CONSILIVM XIV.

AN Epiſcopus ſuper impedimentis dirimentibus diſpenſare valeat cũ ijs,qui de facto matrimonium publicè, & in facie Eccleſiæ contraxerunt?

1 Reſpõdeo primò, vt diximus ĩ Manu.conf. [k] nos fuimus primi omnium, qui in Academijs Hiſpaniæ vulgarunt opinionem tenentem Epiſcopum poſſe diſpenſare in impedimentis etiam dirimentibus matrimonium, quãdo impedimentum eſſet occultum, & matrimonium publicũ,& ſeparatio magno ſcandalo foret,& non poſſet, vel no,niſi cũ magna difficultate haberi recurſus ad Papam,vel Legatum eius pp pauperta tem,aut alia legitima impedimenta.

k ca. 22. nu. 80.

Secundò, quod non poteſt dari certa regula de concurrentia prædictorũ neceſſariorum ad hoc, vt Epiſcopus huiuſmodi poteſtate vti poſſit, ſed relinquitur arbitrio viri prudentis, iuxta l. 1. [l] & cap.[de cauſis.] [m] Salua,&c.

l ff. de iur. delib.
m de off.de leg.

SVMMARIVM.

1 *Dotis incõpetẽtia tã mulieris nubẽdę, quã eius ſororũ, ẽt per tertiũ ſupplendã, cauſã ſufficiẽtẽ præbet diſpẽſandi, vt conſanguineo nubat, & nu.2.3.& 5.*

2 *Paupertas parentis, quæ narratur pro obtinendis diſpenſationibus in gradibus prohibitis, attenditur etiam habito reſpectu ad hoc, quod nõ poſſit filias competenter iuxta ſuam conditionem dotare, & num 6.*

3 *Preces principis nudæ,et ſi fortè nõ videantur ſufficiẽs cauſa diſpenſandi in gradibus prohibitis, attamen ſi dictæ preces fundentur ſuper iuſta cauſa,ſecus erit,& num.4.*

3 *De penſatione ad preces aliorũ obtenta modò cauſæ expreſſæ ſint veræ, vti poſſunt ipſi diſpenſati.nu.4.& 7.*

CONSILIVM XV.

INſtante quadam vniuerſitate, & Regia Maieſtate, Pontifex diſpenſauit cum quadã M. vt poſſet nubere ſuo cõ ſanguineo,ex eo quod quidam F.volebat,nedum dictam M. competenter dotare, ſed & alias eius ſorores in certum euentum dotare,quas I.eadẽ pater non poterat ſecundũ ſuum gradum competenter dotare. Dubitatur an diſpẽſatio ſit legitima,& ſit tutus in conſcientia.

1 Ad hãc quæſtionẽ reſpõdeo primò, quod ſua Sãctitas mota fuit ad diſpẽſandũ per

per prædictas cauſas. Primò quidem, E quod ait illas ſibi fuiſſe expreſſas,& cõſtitit eas eſſe notabiles,& magni momẽti ad diſpenſandum in his ſecũdum ius, & etiam ſtylum Curiæ.

Secundò, ꝙ ſua Sanctitas ponderat indigentiam præfati I. etiam quo ad dotem præfatæ M. qualitatis põderatæ, ꝙ ſcilicet nõ poterat dare ei idoneam dotẽ ad nubendum ſine hac diſpẽſatione.

Tertiò, quod etiam ponderat, quod præfatus F. dotat præfatam M. in decẽ millibus ducatis: quod arguit aliquam indigentiam ſui patris.

3 Quartò, quod etiam põderat, quod F præfatus F. promittit dotare alias quatuor filias in certo euentu: quod etiam præſupponit indigentiam patris ſui ad onera tam grandia.

Quintò, quod etiam ſua ſanctitas ait quod oppidi Victoriæ,& maieſtas Regia propter præmiſſa mota ſunt ad exorandam præfatam diſpenſationem: ita quod preces Regis præſupponunt indigentiam præfati I. ad dotãdum omnes ſuas filias decenter.

4 Sextò, ꝙ nõ ait ſua Sanctitas diſpenſare ſimpliciter ob preces Regiæ maieſtatis, ſed ob preces pſatæ Victoriæ, & G Regiæ maieſtatis, fundatas ſuper dote decem millium, quam præfatus F. cõſtituit præfatæ M. & ſuper onere dotãdi decenter alias filias, & ſuper promiſſione F. dotandi eas in certum euentum.

5 Septimò denique, quod ſua Sãctitas reſpondit Illuſtriſſimo D. Legato, quod inclinaret ſe ad diſpenſandum, ſi præfatus F. ſe obligaret ad dotandas alias filias præfati I.& quod dato conſenſu ad obligandum ſe ad id in certum euentum, diſpenſauit.

Per quæ proculdubio nobis videtur diſpenſationem præfatam fuiſſe fundatam H ſuper indigentia præfati I. ad dotãdas decenter ſecundum ſtatum ſuum præfatam M.& alias filias.

6 Secundò reſpondetur, ꝙ præfatum breue fideliter,& prudẽter eſt impetratum, eſtq; conforme ad memorialia ex Hiſpania miſſa; quia illa multis modis, vt prædictum eſt, ſignificant indigẽtiã præfati I. ad dotãdas filias ſuas decẽter, & licet in eis nõ dicatur, nec appellatur pauper expreſsè, appellatur tamen tacitè, & æquipollẽter:& non refert ꝗd de æquipollentibus fiat; neque in præfato breui appellatur ſimpliciter pauper, ſed cũ additione ad dotandas tot filias ſecũdum ſtatum ſuum. Nec debet ſua dominatio reputare id ſibi eſſe dedecori, cũ id paſſim contingat nobilibus viris ſuæ conditionis,& magis pauperib. & dominis.

7 Tertiò reſpondetur, quod diſpenſatio præfata eſt valida, & ſine vllo ſcrupulo poſſunt vti ea per eam diſpenſati, ſi præfatæ cauſæ, ſuper quibus dicta diſpenſatio, ſicut & preces Regiæ, & Victoriæ fundatæ fuerunt, ſunt veræ.

SVMMARIVM.

1 *Subreptitia eſt diſpenſatio matrimonialis, in qua narratum fuit oratores ignoraſſe impedimentum, cum vnus ſciret: nec propter indiuiſibilitatem prodeſt ignoranti; imò ſi poſtea ſciuit, vterque eget, vt reualidetur.*

CONSILIVM XVI.

Quæritur, an diſpenſatio de contrahendo matrimonio non obſtante quarto gradu conſanguinitatis cũ ſupplicatione, quod ignorantes impedimentum contraxerunt matrimonium valeat, ſi vir ſciebat, vel ſcire tenebatur impedimentum, quod tamen fœmina penitus ignorabat.

1 Reſpondeo primò deciſionem huius quæſtionis pendere ab illa, an ignorãtia impedimẽti fœminæ efficiat, vt ipſa,& vir dicantur ignoraſſe impedimẽtum, & puto, quod nõ, & quod vir indiget reualidatione diſpẽſationis:& qa id iam ſcit mulier, indigebit,& ipſa.

Secundò, ꝙ diſpenſatio prædicta nõ prodeſt viro, nec per quandam conſequentiam vxori propter indiuiſibilitatem,& vnionem huius matrimonij.

De Frigidis,& maleficiatis.

SVMMARIVM.

1 *Diuortij ſcẽa ẽt quoad vinculum ſi ob veram probatam perpetuam impotentiam ſit lata, valet, ſecus, ſi ſit lata ob præſumptã, niſi prius cõiuges per triẽnalem*

nalem cohabitationem probētur impotentes. aliter autem licentiati conuolātes ad alia matrimonia tenentur ad primum redire, & dictum triennale experimentum facere. nu. 3.

2 *Impotentia coeundi ex maleficio procedens poteſt eſſe quoad duos inter ſe tantum, vnde horum vterque, lata ſentētia diuortij, & licentiati poſſunt iuſtè alia inire matrimonia.*

4 *Papa ex cauſa poteſt matrimonium ratum, modò non ſit conſummatum, diſſoluere, ita vt vterque ad alias poſſit conuolere nuptias.*

CONSILIVM PRIMVM.

CArolus, & Anna matrimoniū inter ſe contraxerunt, & cū ſimul p aliqd ſpatiũ minus triennio cohabitaſſent, nec illud conſummare valuiſſēt, ab ordinario ob illorū impotentiā per ſententiam impetrarunt, vt. ſ. Carolus cū alia, & ſimiliter Anna cū alio matrimonio iungi poſſent, prout factum eſt, ex quo filios vterq. procreauit. Dubitatur, an iuſtè in ſecūdo matrimonio perſeuerare poſſint, attento quod ſententia præfata videtur iniuſta ex eo, quod vterque cum alio, vel alia filios habuit.

1 Reſpondeo ſequentia. Primū, quod ſententia diuortij lata inter Carolum & Annam non vr̄ fuiſſe iuſta; quia non vr̄ fuiſſe verè probata impotentia, cum per conſequutum matrimoniū conſtet vtrunq; illorum fuiſſe patētem. nec ēt fuit probata impotentia præſumptiuè; quia ad id requirebatur cohabitatio triennalis ſine facultate coeundi, per c. [laudabilē. & c. vlt.[a] & notata in c. [fraternitatis.[b]] iuxta reſolutionem receptam communiter à Panorm. in eiſdem cap.

2 Secundò, quod poſſibile eſt, ꝙ inter Carolum, & Annam interuenit verum impedimentum perpetuū maleficij non obſtante ꝙ vterq; illorū habuerit potentiam coeundi cum alijs: quia poteſt quis maleficio impediri quoad vnam perſonam, licet non impediatur quoad aliam, arg. c. [ſi per Sortiarias.[c]] & colligitur ex notatis à Panor. & alijs vbi ſupra: ſed non eſt pręſumendū tale impedimentum, niſi præcedēte cohabitatione triēnali ſine facultate coeundi,

a de frig. et malefic. b eod. tit.

c 33. q. 1.

3 Tertiò, quod per nullum remediū iuris ordinarij poſſint iuſtè remanere, vt nunc de facto iniuſtè remanent, niſi redeundo prius ad cohabitandum per triennium, & experiendū impotentiā, & iurandum illud cum ſeptima manu, vt dicitur in d. cap. [laudabilem.[d]]

4 Quartò, ꝙ pōt dari remediū extraordinariū diſpenſationis Papalis ſm̄ illam opinionem oīum purè Canoniſtarū, & eorū, qui ſunt Canoniſtæ ſimul, & Theologi, imò & aliquorū paucorū purè Teologorum, ex quibus eſt Caieta. quos nos quoq; referimus, & ſequimur in Man. conf.[e] ſm̄ inquam illam opinionem, quæ habet poſſe Pōt. Max. diſſoluere iuſta de cā matrimoniū ratū & non conſummatum: qn̄quidem matrimonium inter eos contractum non fuit conſummatū, vt in facto proponitur, & ſatis iuſta vr̄ eſſe cā p̄dicta, nam & in ſimili caſu diſpenſauit ſua Sanctitas quoad forū cōſcientiæ cum multis. Verū tn̄ eſt, ꝙ illi quib. cū diſpenſauit, cōtraxerūt occultè, hi aūt publicè, ita videri pōt alicui facilius potuiſſe diſpēſare cum illis, quā cum his, ſed quia illi contraxerunt mala fide, & nulla ſn̄ia diuortij prius inter eos lata, hi autē bona fide, & ſententia diuortij prius lata, ſatis pōt dici eſſe par ratio, ſaltem ad diſpenſandū quoad forū conſcientiæ tm̄.

d Et d. cap. vlt.

e c. 2 2. n. 21.

SVMMARIVM.

1 *Publicatis teſtib. etſi ſaltē ſuper eiſdē articulis alij non ſint recipiendi teſtes, hoc tamen fallit, quādo deponitur per artis propria peritiam, & num. 25.*

2 *Teſticulis ambobus carens, etſi generare non poſſit, nec ſemen emittere, matrimonium tamen contrahere poteſt, modò poſſit virginem deflorare, ſeu cū muliere coire, nu 3. vt ſic coeundo poſſit in ſe ipſo, & muliere ſe dare copulæ appetitum, aliàs ſecus. 11. 16. 20.*

2 *Seminis commixtio non eſt de eſſentia matrimonij, modò mulier poſſit membrum viri recipere, & vir ita intromittere, vt ſibi ipſis in deſiderio copulæ ſatisfaciat, illud ſic ſedādo. nu. 12.*

3 *Matrimonium cum ſit viri, & mulieris coniunctio indiuiduam vitæ vnitatem continens, eo debent animo illud contrahentes contrahere, vt intendant cum coniugibus habitationē indiuiduam*

Digitized by Google

niduam,& perpetuam facere,& n.4. E
hoc tamen ad illud contrahendum nõ
ſufficit,cum alia requirantur,vt eſt ꝙ
perſona ſint habile ſ.nu.14.

4 *Copula non eſt de eſſẽtia matrimonij,*
actualis inquã,ſecus eſt de potẽtiali, q̃
neceſſariò requiritur,n.7.& 14.imò et
actualis per commixtionem ſeminum
actualem, vel potentialem requiritur
ad hoc,vt ſit conſummatum,nu.8.

5 *Impedimẽtũ perpetuũ impotẽtia vſq;*
ab initio matrimonij cõtracti patiẽtẽ
etſi alter poſſit diuidẽdo relinquere.cũ
tale non ſit matrimonium,n.9.& 12.
cõcedi tamen eis volẽtib. põt , vt tan- F
quã frater,& ſoror cohabitẽt,nu.5.cũ
omni inquã caſtimonia abſtinentes ſe
ab omni immunditia,nu.10. ab oſculiſ
que,& tactibus impudicis nu. 15.

5 *Cohabitatio maris,et fęmina,qui verè*
cõiuges nõ ſunt,periculoſa cẽſetur,vn-
de nec cõcedẽda. niſi perſonarũ quali-
tat excludat ſuſpicionẽ peccati. n. 14.

6 *Senes etſi generare nõ poſſint tamẽ ma-*
trimoniũ contrahere,& hoc modo poſ
ſint ita erigere , vt poſſint membrũ in
vas mulieris immittere, ita, vt appeti
tus copula hĩc ĩde ſedari ualeat, n.15. G

Conſummatio matrimonij copulã actua-
lem,vel potentialem requirit,ut ſic re
præſentare poſſit indiſſolubilem Chri-
ſti,& Eccleſia coniunctionem.

11 *Spadones,quorum multa ſunt ſpecies,*
illi validè contrahunt matrimoniũ,
qui etiamſi ſemen non emittant,ita ta
men valent coire,vt appetitus ſeu ar-
dor copula in vtroque ſedari valeat.

13 *Seminis mutuã commixtionẽ ad ma-*
trimonij conſummationem neceſſariã
eſſe nullibi cautum eſſe videtur.

17 *Matrimonij nullitatẽ poſt prolẽ natã,*
& pro ſua tractatam,proponens,vir p̃
tendens ſe vſq; ab initio impotentem
fuiſſe,non eſt audiendus,& nu.23.

18 *Legitimi ex iuris præſumptione repu*
tãtur filij nati ex cohabitantibus in fi-
gura matrimonij, licetq. contrarium
poſſit probari,attamẽ ad id probandũ
non debẽt admitti parentes, qui eoſdẽ
vt proprios filios nominauerunt.

19 *Confeſſio etſi poſſit tãquã erronea pro*
bato errore reuocari,fallit,ſi verſare-
mur in errore facti proprij, qui niſi a-
lia concurrant non excuſat, & tanto
minus eſt admittendus, ſi velit allegã
re ſuam turpitudinem,nu.23.

20 *Confeſſioni coniugum non ſtatur in*
his, qua per partes non ſunt inducibi-
lia, vel remiſſibilia.

20 *Coeũdi impotẽtia ad effectũ,ut matri*
moniũ declaretur nullũ,nõ probatur
ex carentia teſticulorum, modicitate
membri, & ineptitudine ad generan-
dum, ſed nec ex præſenti impotentia
argui poteſt quod affuerit etiam tem-
pore contracti matrimonij,nu. 21.

22 *Speciali indiuiduo effectui, qui dici-*
tur ſubſequutus,magis adhærendum,
quam generali regula contrarium di-
ctanti,vnde ſi in caſu hoc ſpãli reperi
tur hunc generaſſe,huic effectui magis
inhærendum,quam generali regula aſ
ſerenti tales non poſſe generare.

23 *Generales regulas multos feſelliſſe,*
& fallere reperitur, vnde ſpecialibus
magis adhærendum.

23 *Virg.matrix,etiam clauſtris pudoris*
minimè fractis,poteſt ſemen recipere,
& ita concipere.

24 *Medici in ſuis regulis ſæpe falluntur,*
ſicut,& manus ipſarum obſtetricum
inſpicientium integritatem, & alias
mulierum diſpoſitiones.

CONSILIVM II.

POſtquam B. ſpado cum L. circiter
annos 14. tanq̃ cum ſua legitima v-
xore cohabitauerat, & filios ſuſceperat
& longo tpe tanq̃ ſuos, & à ſe genitos
ĩn domo ſua educaret , corã ordinario
ep̃o cõparuit,& petijt p̃dictũ m̃imoniũ
nullũ,& inualidũ fuiſſe, & eſſe declara-
ri,eo ꝙ tũc,& tpe cõtractus erat, & fue
rat ad copulã impotẽs, Medici,& ĩ ma
teria periti,dati ab ordinario,tria teſtati
ſunt:Primũ,qđ d. B.carebat oĩno teſti-
culis:Scđo ꝙ illius genitale mẽbrũ ma
ius dimidio digiti auricularis nõ erat: H
Tertiò,qđ ꝑpea nũc erat, & fuiſſe à na
tiuitate cõllabat ad generãdũ inhabilẽ.

Quærit modò ,iudex quid agere de-
beat in re tam graui, vbi agitur de ho-
note perſonarum, & filiorum legitima
tione:maximè cum dicta L. petat ante
ſententiam alios adhiberi peritos.

Duo dubia vñr ĩ hoc caſu cõcurrere Al
terũ ẽ,an p̃dictę L. petitio.quã petit,vt
alij ꝑitiores, & ĩ arte periti cõſulant an
te diffinitiuã ſñiã,ſit admittẽda,necne.

Alte-

Digitized by Google

Alterum, an nihilo alio probato, quã quod ſupra dictum eſt, debeat iudicari præfatum matrimoniũ validũ, necne?

1 Ad primum dubium reſpondeo, prædictam petitionem debere admitti: quia licet teſtes non ſint admittendi regulariter poſt publicationem teſtiũ ſuper iiſdem ſaltem articulis, iuxta cap. [fraternitatis.][a] cum multis aliis citatis à gloſſa, & Doctoribus vtrobique, & alibi ſæpè; fallit tamen prædicta regula in teſtibus depoſituris per artem, & peritiam, vt eſt textus ſatis expreſſus in c. [cauſa.][b] & tradunt ibi Bal. Pan. & Felyn.[c] quæ recepta concluſio eſt.

a de teſtib. gl. 2. eo. tit.

b de prob. c in cap. fraternitatis. nu. 8. de teſtibus.

Ad alterum dubiũ reſpondeo, quod ante paucos menſes reſpondi ad aliam quæſtionem ex Hiſpaniis ad me miſſam, quæ profectò digna erat Papali deciſione. quod reſponſum cum ſuo caſu, quia in eo tanguntur multa huc pertinentia, ad verbum ſubſcribam, & poſt illud huic reſpondebo.

Sequitur reſponſum prædictum cum ſuo caſu ex Hiſpania tranſmiſſo.

Quidam carẽs teſticulis 18. abhinc annis contraxit matrimoniũ cum L. in facie Eccleſiæ: & antequam huiuſmodi matrimonium contraheret, conſuluerunt officialem eccleſiaſticum illius loci, ſi, ſtante, quod vir ipſe carebat teſticulis, poterat contrahere matrimonium; qui officialis reſpondit poſſe contrahere, ex eo maximè, quia vir ipſe eã defloraverat, & aliquibus vicibus ante contractum matrimonium habuerat copulam carnalem cum ipſa muliere, quia erant concubini: & tam ipſe; quã mulier dixerunt prædicto officiali, qd ille erat potens ad copulam, & commixtionem carnalem ſexuum, & quod emittebat aliquod ſemẽ, quamuis paucum, & ineptum ad generandum. Sed quia nunc aliqui curioſi impoſuerunt illis ſcrupulum aſſerentes prædictum matrimonium eſſe nullum, ex eo, quod carens teſticulis incapax ſit ad generandum, & quod ſimiles homines de iure non poſſunt contrahere matrimoniũ, prout creditur, quod tenent omnes Theologi, & Canoniſtæ; tamen Medina,[d] & frater Ildefonſus de Veracruz,[e]

d in lib. de cælibatu. e in Speculo coniugiorũ.

A tenent, tales homines, licet careant teſticulis, poſſe contrahere matrimoniũ. Ideo deſideratur valdè pro eorum tutiori conſcientia conſilium excellentiſſimæ dominationis veſtræ.

1 Quæſtio hæc ſatis magna eſt in ſpecie in qua proponitur, & longè maior mihi ſit propter opinionem prædicti D. Michaelis à Medina, cui conſulens videtur inniti. Qua propter dicam primò quid mihi videtur de prædicta opinione, & deinde quid in ſpecie de hac propoſita quæſtione.

B Opinio prædicta prædicti Reuerendiſſimi patris, eiuſdemque eruditiſſimi viri, habet in ſumma, verum matrimonium poſſe contrahere cuiuslibet generis ſpadones: ita quod illa, quæ cum aliquo eorum contraxerit, etiam poſtquã reſciuerit illum non poſſe ita cum ea coire, vt emittat ſemen, & fiat ſeminum commixtio intra vas genitale, poteſt licitè cohabitare illi, & poſſunt ambo ſe oſculari, amplexari, & condormire in vno lecto, & commiſcere quoquo modo honeſtius poterunt, tanquã veri coniuges: quamuis teneamus illud matrimonium non dici conſum-C matum, nec ex eo oriri affinitatem, & quod Pontifex Maximus poſſit illud auctoritate ſua maximè diſſoluere, ſicut alia matrimonia rata non conſummata.

2 Pro qua facit primò gloſſa,[f] quatenus habet, vtroque teſticulo carentem poſſe contrahere matrimonium; quod videtur probari in l. [ſi ſerua.][g] Nec obſtat, quod gloſſa in princ. intelligat illũ, §. de ſpadone habente ſaltem vnum teſticulum. Tum quia eſt ſine textu, & contra legem generaliter intelligi.[h] Tũ

f in c. ſi qui 32. q. 7.

g §. ſi ſpado ni. ff. de iure dotium.

D quia in fine dicit quoſdam tenere ſpadonem poſſe contrahere, etiam ſi generare non poſſet. Nec obſtat l. [Pomponius.][i] quam doctiſſimus Dominicus Sotus ait limitare prædictum §. [ſi ſpadoni.] Non enim id facit, vt ex eis colligitur palam eſt: ſed potius probat dicendum eſſe generaliter, ſpadonem non eſſe morboſum, quia ſpado vnum teſticulum habens non eſt morboſus.

h l. de precio ff. de publ. in rem act.

i §. ſpadonẽ. ff. de ædil. edic.

Secundò, quia vir, & vxor pari iure sũt in hac materia cenſendi,[k] & fœmina apta eſt ad matrimoniũ, ſiue ſeminet, ſiue

k c. intelleximus & c. tua, de adult.

ſiue non, modo ſit apta ad patiendum copulam viri, ſecundum Innocentium communiter receptū,[a] ergo & vir ſiue poſſit emittere ſemen, ſiue non, modò poſſit immittere membrū genitale intra membrum genitale fęminæ.

a c. fraternitatis, de eo qui cogn. conſan. vxo. ſuæ.

Tertiò, quod non eſt viſo iure caueri, quod eſſentia copulæ carnalis ſit ſeminis commixtio, nā c. vlt.[b] quod ad hoc citat Panor.[c] quem illud citantem prædictus Sotus, & alij ſequuntur, nō probat illud: nō enim habet, quod ille adoleſcens, de quo agitur, immiſerit membrum virile in membrum fęmineū, & quod non potuit ſeminare, ſed ſolum ꝙ nō potuit carnaliter cognoſcere, quod ob aliam cauſam potuit contingere.

b de ſponſ. c in c. 2. de frig. & maleſ.

3 Quartò, ꝙ vix reperitur ſpado potens defloratre virginē, qui aliquale ſemen non emittat, etiam ſi ſit ineptū generationi, vt aliqui medici affirmant: ergo poterit matrimonium contrahere.

Quintò, ꝙ definitio matrimonij, nēpe coniūctio viri, & mulieris indiuiduā vitæ ſocietatem continens, poſita Inſtit. [de patria poteſt.[d]] & relata à Gratiano,[e] conuenit ſpadonum matrimonijs: ſi quidem ſpadones contrahentes matrimonium eo animo cōtrahunt, vt faciāt cū ſuis coniugibus habitationem indiuiduam, & perpetuam, vt palā eſt.

d in princ. e 27. q. 2. §. 2.

4 Sextò, quod ad eſſentiam matrimonij non requiritur copula carnalis, ſiue coitus, ſed ſufficit cōſenſus in mutuam eandemq; perpetuam, & indiuiduā cohabitationem.[f] Vnde & inter ſanctiſſimam Virginem matrem, & ſanctiſſimum Ioſeph fuit verum, & perfectum matrimonium,[g] quicquid Gratianus ſentiat,[h] contra quem tenet D. Thom. communiter receptus.[i]

f l. nuptias. ff. de reg. iur. c. ſufficiat. 27 q. 2. g c. B. Maria. ea cau. & quæſt. h in c. ſufficiat. §. ſi ergo. & in c. quod autē. §. ecce. 27. q. 2. i in 4. ſent. d. 30. q. 2. ar. 2.

5 Septimò vrget, quod Lucius Papa,[k] & Cęleſtinus,[l] expreſsè faciūt facultatē conuiuendi eis, qui propter impedimentum perpetuū alterius, vel vtriuſque poſſunt iuſtè ſeparari, ſi etiam poſtquam ſciuerit illud, voluerint ſibi mutuo cohabitare perpetuò, & iuri ſuo diſcedendi ab impotenti renunciare, quā nō videntur vllatenus potuiſſe iuſtè facere, niſi coniunctiones illę vera matrimonia eſſent, propter probabile periculum peccandi mortaliter imminens eis conuiuentibus in tam coniuncta ſocietate ſine vinculo coniugali, arg. cap. [interdicit.][m] & multorum quibus regulariter vetatur cohabitatio marium & fęminarum non coniūctorum matrimonialiter: quia periculoſa eſt hęc nō coniugum maris, & fęminæ cohabitatio.[n]

k in c. conſultationi. l in c. laudabilē. de frig. & maleſ. m c. interdixit. 81. diſt. & c. 1. de cohabit. cleric. n c. definimus. 18. q. 2.

E F

Octauo, ꝙ communiter DD. ſimpliciter docent, ſenes, qui vt plurimū non poſſunt coire, & minus generare, poſſe verum matrimonium contrahere.

6 Nono, ꝙ matrimonium non ſolū fuit inſtitutum ad generandam prolē, ſed etiam ad euitādam fornicationem, vt latè docet Gratianus,[o] allegando illud Apoſtoli.[p] [Propter fornicationē habeat vnuſquiſq; ſuam vxorem] At licet matrimonium ſpadonis nō poſſit dirigi in finem prolis habendæ, poteſt tñ in finē fornicationis vitandæ. Nec obſtat, ꝙ tria ſunt bona matrimonij, nēpe fides, proles, & ſacramentū.[q] Quia ad veram eſſentiam matrimonij nō requiritur quod ex eo proles habeatur,[r] alioqui inter ſteriles non eſſet matrimoniū nec fuiſſet inter Virginem matrē, & S. Ioſeph: quorum vtrunque eſt falſum.[s]

o in c. ſicut non. §. 1. 32. q. 2. p 1. ad Cor. 7 q cap. omne. 27. q. 2. r c. B. Maria. ea. cau. & quæſt. s d. c. B. Maria.

7 Contra tamen hanc Medinæ opinionem faciūt multa: & in primis, qđ communis opinio ferè omnium tam Theologorum,[t] quam etiam ibi nouiſſimè ſequitur Sotus,[u] quam Canoniſtarum,[x] tenet, quod impotens ad copulam eſt impotens ad matrimonium contrahendum.

t in 4. d. 34. u q. 1. art. 2. poſt concluſionē quartam. x in c. 2. & 3. de frigid. & maleſ. et d. c. fraternitatis. de eo qui cog. conſang. vxor.

G

Secūdo facit, ꝙ licet ſine cōſecutione carnalis copulæ actualis, poſſit eſſe verum matrimonium, ſecundū opinionem communē, quale fuit inter Virginem matrem, & Ioſeph; non tamen poteſt eſſe abſque copula potentiali. Impoſſibilitas enim coeundi, & habēdi copulam, reddit matrimonium nullū.[y]

y cap. quod autē. §. ecce. 27. q. 2.

H

Tertiò facit illud[z] [Et erūt duo ī carne vna.] deſt, fiēt quodāmodo vna perſona ex carnis copula. vt exponit D. Th.[a] & ſētit Gregorius,[b] & ita neceſſaria eſt carnis copula actualis, vel ſaltem potentialis ad hoc, vt valeat matrimonium.

z Geneſ. 2. et Matth. 9. a in d. ca 19. b in d. c. fraternitatis. 35. q. 10. de eo qui cog.

8 Quartò facit, quod ad hoc, vt ſacramentū matrimonij ſignificet indiſſolubilitatem coniunctionis Chriſti ad Eccleſiā, requirit coniunctionē ſexuum, vt ait Auguſtinus,[c] aut carnalem copulam, ſecundū Papam Benedictū,[d] ergo ſine

c in c. nō eſt dubiū, et in c. cum ſocietas 27 quæ. 2. d in cap. ex autoritate. eod. cau. & q.

ſine carnali copula, vel commixtione ſexuũ, quod videtur fieri per commixtionem ſeminum actualẽ, vel potẽtialem, non põt conſiſtere matrimonium.

9 Quintò irrefragabiliter vr̃ facere, ꝙ ſi poſt contractũ matrimoniũ conſtiterit, non poſſe illud copulã carnalẽ cõſequi, diſſoluendi ſunt coniuncti, & ei, qui fuerit ad copulã habilis, dãda facultas cũ altera perſona contrahendi, [a] qđ fieri non poſſet, ſi verum matrimoniũ inter eos interceſſiſſet; cũ, ſecundũ oẽs, matrimonium ratum, ẽt nondum conſummatum, ſit indiſſolubile in hũc ſenſum, ꝙ iuxta ferè omniũ Theologorum ſentẽtiam non poteſt ſolui quo ad vinculum, niſi per profeſſionem alicuius religionis probatæ, ẽt per diſpenſationem Papæ: & licet ſecundum Canoniſtas poſſit per hanc diſſolui, non tamen debet id fieri ſine maxima cauſa.

10 Sextò, ꝙ friuolum videtur dicere, Põtifices illos Max. & grauiſſimos, Lucium, & Cæleſtinum, [b] dum his, qui ob impedimentum perpetuum diſſoluuntur, faciunt facultatem conuiuendi, vt frater, & ſoror, voluiſſe dicere, ꝙ poſsẽt cohabitare in vna domo, condormire in vno lecto, oſculari, amplexari, & alia omnia munia cõiugum ſibi mutuo reddere, excepta copula, quam nõ poſſunt habere: eiuſmodi enim cohabitatio longè aliena eſt à cohabitatione fratrum, & ſororum, quæ debet eſſe caſtiſſima, & ab omni impudicitia aliena, vt palã eſt. Et ad argumẽtum, quo Medina ad id aſſerendum nititur, quodq; ipſe grauius ſupra monuit, mox reſpondebitur, & mea ſententia ſatis eſt cuiuslibet eruditi modeſto animo ad id credendum, quod omnes, qui ſuper ea re vſque ad Medinam ſcripſerunt, tam Theologi, q̃ Canoniſtæ, ita illa duo reſponſa duorũ illorum ſanctiſſimorum Patrum intellexerunt. Quare nos quoque hãc, quæ ferè omnium eſt, opinione ſequimur, & ſuſcipimus.

11 Non obſtant pro contraria opinione adducta. Ad primum enim fateor, ꝙ ſpadonũ multa ſunt genera, & ſpecies, [c] & concedo non ſolum ſpadonem, qui vnum teſticulum habet, poſſe cõtrahere matrimonium, ſed etiam qui nullũ habet, etiã ſi ſint thlaſiæ, quibus teſtes

A fracti ſunt, ſiue thlibiæ, qui eos habent attritos, modò arrigere collũ, & virgã, & coire poſſint, iuxta prædictas duas gloſſas in argumento citatas, quod etiã eruditiſſimus Alciatus tradit, [d] in quod me mouet maximè, ꝙ ex medicorum ſñſis didici, per huiuſmodi ſpadonum coitum ſedari, ſiue tolli, vel vitari tentationem, & periculum fornicandi, itam in viro q̃ in fœmina; etſi non tantum, quantum, ſi vterq; de more aliorum ſeminaret, aiunt enim ſpadonẽ ſic arrigere, & coire potentẽ, etiam ſi nihil ſeminis immittat in vuluam mulieris, exſic-
B care tamen illum humorem vtrinq; ſeminarium, ita vt eo exonerentur, & cõſequenter huiuſmodi matrimoniũ conſequitur illum finem, in quem eſt inſtitutum, quatenus eſt remedium. Nego autem, alios ſpadones, ſiue ſint caſtrati, qui penitus non erigunt, ſiue q̃ naturaliter ſine teſtibus geniti ſunt, ſiue q̃ ante pubertatem omninò exciſi, ſiue ſint thlaſiæ, ſiue thlibiæ, ſi nequeant arrigere, neq; coire intra vas debitum, ita vt prædictum eſt, contrahere poſſe.

12 Ad ſecundum cõcedo in eo aſſumptum, & ꝙ matrimonium contractum
C cum fœmina nihil ſeminante, potente tamen recipere ſemen viri intra ſuam vuluam ſeminantis, eſt verũ matrimonium, & eadem ratione contractum inter fœminam ſeminãtem, & ſpadonem potentem intra vas debitum illam ad id prouocare, ita quod etiam ipſe per illam prouocationem exſiccet ſuum humorem, quo calefit, & ſedat ſuam tẽtationem, & paſſionem, ex hoc tamen nõ ſequitur idem dicendum de alijs ſpadonibus, & fœminis ad coeundũ prædicto modo impotentibus; quia longè alia in eis ratio aliud, vt palam eſt, ſuadet.

D 13 Ad tertium conceditur, ad conſummationem matrimonij nõ eſſe neceſſariã ſeminum viri, & mulieris commixtionem; quia id nullo iure efficaciter probatur, præſertim quod D. Thom. [e] poſt Ariſtotelem, [f] quorum vtrunque latè refert Caiet. [g] dicit, ſemen fœminæ eſſe quid imperfectum in genere ſeminis, & ideo de ſe non eſſe aptum generationi, nec neceſſariò requiri ad conceptum, sed ſufficere, & requiri coitum ſupradicto modo habitum.

a c. fraternitatis, c. fi. de frigidis, & malef. & c. decreta. 27. q. 2.

b in ca. 2. & 3. de frigid. & malef.

c l. ſpadonũ generalis appellatio eſt, ff. de verb. ſignific.

d in d. l. ſpadonum.

e 3. p. q. 31. ar. 5. ad 3.

f lib. 1. de generat.

g 2. 2. q. 154. ar. 12.

Digitized by Google

Ad quartum conceditur, ſpadonem, de quo loquimur, poſſe contrahere, vt ad primum eſt dictum.

14 Ad quintum reſpondetur, definitionem matrimonij non eſſe intelligendam de coniunctione cuiuſcumque viri, & fœminæ, ſed tantum illorum, qui habent legitimas perſonas contrahendi: & negatur omnes ſpadones habere tales perſonas, vt dictum eſt ad primũ, per argumenta pro parte negatiua adducta.

Ad ſextum concedimus non requiri ad eſſentiam matrimonii carnalem copulam actualem coniugum, ſed benè potentiam eorum ad eam habendam.

Ad ſeptimum reſpondetur concedẽdo Pontifices illos Maximos in eo citatos facere facultatẽ conuiuendi, de qua in eo; ſed negando nõ potuiſſe eos eam cohabitationem iuſtè facere: nam licet regulariter cohabitatio virorum cum fœminis ſit periculoſa, frequenter tamẽ nõ eſt talis, vt cum cognatio valdè propinqua tollit periculum, iux. c. [in omnibus,][a] vel cum deuotio, & virtus animorum ab eo liberat, argumento capit. [quod Deo pari,][b] quatenus probat nõ ſolum iuſtè, ſed ſanctiſſimè ſibi mutuo conuiuere poſſe coniuges, qui voto abſtinendi à venereis pari conſenſu ſe aſtrinxerunt, vel ætas, vel morbus, vel aliquid aliud huiuſmodi, cui innitentes facilè poſſunt conuiuere, vt frater, & ſoror, vel vt pater, & filia, & patruus, & nepтis: fatemur aũt multos coniugatos eſſe adeo iuuenes, adeo infirmos, & in venerea propenſos, & à virtute, animi abſtinentia, & deuotione in Deũ, & virtute caſtitatis, & pudicitiæ alienos, vt nõ deberẽt ipſi tali facultate vti, nec vt vterẽtur permitti: ſicut neq; cum eſt ſuſpicio de lapſu, & lubricitate, permittitur etiam clericis cohabitatio fœminis etiam primi, vel ſecundi gradus.[c]

a 81. diſt. ca. à nobis, de cohabit. cler. & mul.
b 33. q. 5.
c ca. 1. de cohab. cler. & mul.

15 Ad octauum reſpondetur, concedẽdo, ſenes contrahere poſſe regulariter, eſſeq; perſonas ad id faciendum legitimas: ſi tñ eſſent omninò impotentes, non deberent contrahere, ſecundum illam Scoti, q̃ ſua ſubtilitate digna eſt, ſententiam,[d] qui ſubdit, nonnullas, quę cũ ſenibus contrahunt, potius deſponſare diuitias, quàm perſonas, licet ei Medina repugnare videatur. Illi autem ſenes per ſuperius dicta dicendi ſunt impotẽtes, qui nec generare, neque adeo arrigere poſſunt, vt immittere queant genitalia membra in mulierum vuluas, qui ideo non deberent, nec poſſunt inter ſe contrahere, & ſi cõtraherent, matrimonia eſſent inualida: ideoque non licere eis impudicè oſculari, amplexari, & minus ad ſe polluendum prouocare; cum non liceat etiam iuſtis coniugibus prouocare ad pollutionem extra vas, & modũ ordinatum, & ipſi non poſſint intra vas debitum ordinario modo polluere.

d in 4. ſent. diſt. 34. q. 1. ad 2.

16 Ad nonum concedimus matrimonium eſſe inſtitutũ, quatenus eſt remedium, ad vitandam fornicationẽ, & ita concedimus valere matrimoniũ cõtractũ à ſpadone, qui licet non poſſit generare, nec mittere ſemẽ in vuluã mulieris, poteſt tamen cognoſcendo eã intra vas, & ordinario modo, facere vt tollatur, vel ſedet appetitus vtriuſq; ad habendã copulã carnalem conceptus, qui ad fornicandum poſſet incitare.

Circa igitur primum, videlicet opinionem admodum reuerendi patris eiuſdemque viri doctiſſimi fratris Michaelis à Medina, videtur dicendum in ſumma, eam eſſe partim amplectendam, & partim relinquendã, vt ex prædictis colligi poteſt.

Circa verò ſecundum breuiter dico, matrimonium, de quo eſt quæſtio, eſſe mea ſententia validũ, & non poſſe quo ad vinculum diuidi: quia vir eſt eius generis ſpadonum, qui poſſunt contrahere, cum vxorem, quam habet, defloraucrit, & illa adeo appetitui commiſcendi ſe viro ſatisfecerit, vt elegerit cũ eo contrahere, & ipſa patiẽdo intra vas debitum coitum eius ordinarium, etiã ſedet appetitum ipſius viri: eo maximè, quod in facto præſupponitur eum aliquale ſemen emittere potuiſſe, hoc enim ex prædictis circa primum efficaciter inferri videtur.

[Sequitur rñſum ad primò propoſitam ſecũdam quæſtionẽ principalem.]

17 Praemisso igitur tenore prædicti reſponſi, reſpondeo ad ſecundum principale dubium, quod nihilo alio probato, quàm eo quod in facto proponitur, proculdubio iudicandum eſt

prædi-

Digitized by Google

p̄rędictum matrimonium fuiſſe, & eſſe validū, ab eo qui ſequeretur opinionē prædicti doctoris à Medina, vt palā colligitur ex eo: ſed quia illa nullatenus videtur tenēda, per prædicta: reſpondeo, ꝙ ad iudicandum pręd ictūm matrimonium non fuiſſe, nec eſſe validū, plurimum vrget concluſio illa, quę deſumitur ex tenore reſpōſi præmiſſi, ſcilicet, non poſſe cōſiſtere matrimonium inter illas perſonas, quarum altera nō habet potentiam coeundi cum altera, & prædicti medici iurati, & artis periti, atteſtati fuerunt tria, videlicet, quod carebat omnino teſticulis, & membrum virile non erat maius quam dimidium digiti auricularis, & quod ob hæc eſt, & fuit ad generandum protſus inhabilis.

Sed pro cōtraria parte, nempe, quod prædictum matrimonium eſt validū, facit primo confeſſio vtriuſque, tam B. quam L. qui ambo tractando, nominando, & educando prædictos duos filios intra domum ſuam magno tempore tanquam filios ſuos à ſe genitos, per quandam conſequentiam confeſſi ſunt habere potentiam coeundi, imò & generādi cum enim habere filium neceſſariò præſupponat potentiam coeundi, & generandi, qui, vel quæ confitetur ſe patrem, aut matrem alicuius, neceſſariò confiteri videtur ſe habere, vel habuiſſe potentiam coeundi, & generandi, [a] & ideo prædicti B. & L. qui confeſſi ſunt toties, & tāto tempore prædictos filios ſuos non debent audiri negantes id, nec conſequēter B. qui negat eos eſſe filios ſuos, iuxta cap. per tuas. [b] & l. [generaliter [c]] vnde illud deſumptum fuit.

a arg. l. illud ff de acq. hæred. & c præterea. de of. deleg.
b de prob.
c ff. de non num. pec.

18 Secūdò facit, ꝙ etiam ſi ipſe negaret, tamen p̄dicti filij pręſumuntur eſſe ſui, quia filius natus ex nupta viuente cū ſuo marito præſumitur filius eius. [d]

d leg. filium. ff. de his qui ſunt ſui. vel alien. iur.

Tertiò, quòd nō obſtat dicere, quod poteſt probari contra præſumptionem qua quis præſumitur eſſe filius alicuius vt dicta l. [filium] probat efficaciter: quia in noſtro caſu vltra prædictā præſumptionem concurrit confeſſio ipſius B. contra quam non debet audiri, vt prædictum eſt.

19 Nec obſtat, quod confeſſio facta per errorem poteſt reuocari probato errore, vt eſt in l. [non fatetur [e]] & gl. recep. [f] quia illud intelligitur de errore facti alieni, quia error iuris non excuſat. [g] nec error facti proprij, [h] niſi concurrentibus certis circunſtantijs, vt traditur in locis prædictis, & in cap. [pręſumitur. [i]] & in hoc caſu, ſi quis erat error facti, ille erat proprij facti, videlicet, de impotentia coeundi, & non concurrit aliqua de prædictis circunſtantijs, ergo non licet illi ea reuocare.

e ff de confeſſ.
f in c. fin. de confeſſ.
g c. ignorantia. de reg. iur. lib. 6.
h c. ab excōmunic. de reſcript. & leg. quiſquis C. de reſcin. vend.
i de reg. iur. lib 6.

20 Quartò, ꝙ nō obſtat dicere quod non eſt ſtandum confeſſioni coniugum confitentium, vel negātium aliquid, ꝙ non eſt inducibile, vel remiſſibile per conſenſum partium, iuxta mentē gloſſæ [k] & declarationem Panormitani: [l] & in hoc caſu videntur prædicti coniuges confiteri aliquid, ꝙ non eſt inducibile conſenſu partium cōtra matrimonium, eo quòd confitendo ſe habere filios, confitebantur ſe habere potētiam coeundi, & generandi, quæ non erat inducibilis per conſenſum partium. Non inquam hoc obſtat. Tum quia potētia coeundi, & generandi non eſt de eſſentia matrimonij, ſecundum pręd ictam opinionem Medinæ, quā ſi teneremus, vt prædixi, omnia eſſent plana: ſed quia diximus eam nō eſſe tenendam, alia ratione dico non obſtare. nēpe quòd non probat ſe impotentem ad coeundū non enim hoc dicunt medici, ſolum enim teſtantur tria ſupradicta in argumento pro contraria parte formato, videlicet ꝙ caret omnino teſticulis, & quod mēbrum eius genitale non eſt maius q̄ dimidiū digiti auricularis, & quod prorſus ineptus eſt ad generādum: quę tria non concludunt neceſſario non fuiſſe illi potentiā coeundi, vt in pręmiſſo rñſo probatum eſt, cum ſecundum omnes inueniatur ſpado, qui caret vtroque teſticulo, & arrigat virgā, adeo, vt virginem deflorare poſſit, qualem poſſe contrahere matrimonium, etiam ſi generare nequiret, in prædicto præmiſſo conſilio [m] firmiter tenēdum probauimus,

k cap. ſuper eo. de eo qui cogno. conſangu. uxor. ſuæ.
l in c. iurauit, num. 4. de probat.
m num. 3.

21 Quintò facit, quod fieri poteſt, vt à tpe contractus matrimonij vſque in diem inſpectionis medicorum fuerit B. membrum genitale contractum, ſicut Sulpitius teſtatur in vita S. Martini fuiſſe viro ſancto cōtractum ſuum adeo, vt tēpore ſuæ mortis videretur membrū

Digitized by Google

infirmis, & ꝙ veriſimile eſt membrum pudore medicorũ præſentium contractius q̃ alias apparuiſſe, & certum eſt eiuſmodi mẽbrũ appetitu coeundi calefactũ creſcere, & in aliq̃b. pluſquã in duplũ. vel ãplius, & ita potuiſſe coire.

Sextò ꝙ nec medici, nec B. dñt eum non habuiſſe potentiam ſeminandi; & veriſimile eſt eum ſolitum ſeminare, cũ alioq; nullatenus potuiſſet credere prędictos filios fuiſſe ſuos, nec continere iram, qua moueretur ad occidendum vel accuſandum L. aut certè ad petendum diuortium propter adulterium.

F Septimò, ꝙ nihil obſtat dictum medicorum, quatenus hẽt, eum qui caret teſticulis, non poſſe generare, quia potentia generandi non eſt de ſubſtantia matrimonij, ſed ſolum potentia coeundi, alioqui inter ſteriles, & ẽt coire potentes, & ſeminantes, nõ poſſet conſiſtere matrimonium, quod eſt contra omnes.

22 Octauò, ꝙ potius eſt dãdum ei ꝙ videmus in ſpecie, ſiue in indiuiduo effectũ, quam ei, quod in genere definit non eſſe effectum, vel fieri non poſſe.[a] Ita quod à regula generali, imò, & vniuerſali, diſcedimus in caſu, in quo ĩ ſpecie inuenitur contrariũ, ſiue caſus ille

G ſpecialis præcedat, ſiue ſequatur,[b] & ſic videtur in hoc caſu particulari recedendum à regula illa generali medicorum dicentium, carẽtem vtroque teſticulo nõ poſſe generare, eo quod videmus in particulari filios natos, & educatos longo tempore ab vtroq; parente, & habitos, & nominatos ab eis pro filijs ſuis, ſicut, & frequẽtiſſimè multi ægroti, quos medici per ſuas regulas generales definiunt nullatenus à ſuis morbis vnquã liberandos, imò, & quam citiſſimè morituros, ſanantur, & liberantur.

a c. gener. de reg. iur. li. 6. & l. in toto. ff. de reg. iu.
b leg. ſed & poſteriores. ff. de legibus & gl. l. ſecundum. ff. qui ſatiſd. cog. adiuncta alia in auth. offeratur. C. de lit. cont.

23 Nonò, ꝙ licet probatio prædicta ſufficeret ad impediendũ matrimoniũ contrahendum inter prædictum B. & L. & ẽt ad diſſoluendum contractum, ſi nõ haberent filios, tñ cum videat Eccleſia eos multo tempore eſſe cõfeſſos habere filios, & agnoſcere, & tractare illos pro filijs, & matrem eorum idem ẽt nunc facientem, & quod eſt tam honeſta, quod nunquam de illa eſt conqueſtus B. & quod frequenter quæ iudicantur ſteriles, fiunt prægnantes, & multæ

E ante legem Euangelicam, & poſt illam ſenio confectæ, & centum ac plures annos natæ genuerũt filios, & quod idẽ Deus eſt, & gubernat nũc, qui olim, credendum profectò videtur potius euẽtibus, & geſtis in ſpẽ, & indiuiduo, q̃ illis generalibus, q̃ multos fefellerunt, & fallunt non ſolum medicos, ſed etiam ipſammet Eccleſiam, iux. c. [à nobis.[c]] cap. [fraternitatis.[d]] quatenus habet, ob euentum, qui nonnunquam cõtra peritorum in arte regulas euenit, mutari iudicium etiam Eccleſię. Facit, quod regulariter nulla virgo manens virgo, fit prægnans, & tamen interdum contigit virgines concipere ſine violatione clauſtri pudoris ex ſemine circum illud effuſo, teſtante id D. Tho.[e]

c 2. de ſent. excom.
d de frigid. & malefic.
e quolib. 6. art. 18.

Decimò, ꝙ magis vř credendum prędictæ L. dicenti habuiſſe copulam cũ B. & ex eo genuiſſe filios, quàm B. Tũ quia vxores ſolent petere communiter ſeparari à viris impotentibus coire, & non contra viri impotentes ab vxoribus potentibus, vt experientia docet, & eſt argumentum c. fin.[f] & cap. [propoſuiſti.[g]] Tum quia ipſe multo tempore idem fuit verbo, & facto confeſſus. Tũ

G quia ſuam turpitudinem videtur allegare, contra c. [cum ſuper.[h]] quandoquidem conſequenter videtur contiteri ſe peccaſſe contrahendo cum L. & abutendo ea, & non contitendo illa peccata confeſſario, vel ſine vlla emẽdatione communicando corpori, & ſanguini Domini per reſponſum enim præmiſſum[i] conſtat huiuſmodi impotentes in his omnibus peccare.

f de frigid. & malefic.
g de prob.
h de conceſſ. præbend. & c. inter dilectos. de don.
i nu. § 8. 19. 15.

24 Vndecimò facit, ꝙ hanc partẽ tenendo, ſolum credimus contra illam regulam medicorum, ꝙ carens vtroq; teſticulo non poteſt generare: tenendo

H autem contrariam, crederemus contra multas regulas naturales, diuinas, & humanas, nempe prædictam fœminã honeſtam toties, & tanto tempore adulteratam fuiſſe, & B. patronum adulterij fuiſſe, & adulterinos, & ſpurios eſſe, & parentes eorum tanto tempore mentitos fuiſſe, & in tam graui peccato perſeueraſſe, cõtra tot regulas iuris naturalis, diuini, & humani, cõtentas in c. fi.[k]

Non obſtat argm̃ pro parte oppoſita formatum: quia ſatis ſuperq; diluitur

k de præſu. c. 2. de regu. iur. in 6. l. merito. ff. pro ſocio. et alijs ſimilibus.

in

Digitized by Google

in quinto, & ſexto argumentis, in qui- A
bus oſtenditur, quod medici ſupradicti
non deponunt prædictum B. caruiſſe
potentia coeundi, imò neque potentia
ſeminandi, ſed tantum caruiſſe teſticu-
lis, & potentia generandi, & per reſpõ
a num. 3.
ſum præcedens,[a] conſtat eſſe ſpadones
carentes vtroque teſticulo, qui poſſunt
coire, & quod potentia generandi non
eſt de eſſentia matrimonii, ſed ſolũ po-
teſtas coeundi, & in ſequentibus funda
mentis oſtenditur credendum eſſe in
hoc caſu particulari propter multas cir
cunſtantias in eo concurrentes, quod in
B. fallit illa regula medicorum, quæ ha- B
bet carentem teſticulis non poſſe gene-
b in cap. nec aliqua. 27. q. 2.
rare, ſicut, vt ait Cypr.[b] ſæpè manus, &
oculi obſtetricum, & pari ratione alio-
rum artis peritorum falluntur, & fre-
quenter experimur multas eorũ regu-
las in multis caſibus contra ſua progno
ſtica fallere, & in prædictis fundamen-
c nume. 13. & 16.
tis,[c] reſponſi præmiſſi probatur, quod
ad ſolum iudicãdum hoc matrimoniũ
validum, non eſt opus defendere B. po
tuiſſe generare, ſed ſolum potuiſſe coi-
re, hoc eſt membrum ſuum genitale im
mittere in vas genitale vxoris, quo ſe,
& vxorem ſaltem ex parte exoneraret C
appetitu coeundi, ſiue fornicandi mo-
do ibi prædicto.

25 Reſpondendum igitur videtur or
dinario conſulenti, partes ipſius eſſe, ac
cipere alios medicos phyſicos, vel alios
artis peritos, quos prædicta L. ad id du
xerit eligendos non obſtante publica-
tione aliorum teſtium, & ſi quid maio-
ris lucis pro ea, vel pro B. allarum fue-
rit, illud diligenter perpendere; iuxta
omnia ſupradicta: quod ſi nihil aliud
probatum fuerit vltra id, quod in fa-
cto narratur, declarare prædictum ma D
trimonium fuiſſe de ſe validum, &
nullatenus eius diſſolutionem eſſe fa-
ciendam. Salua, &c.

SVMMARIVM.

1 *Spadonem ad copulam omninò impotentem remanere in coniugio de facto contracto, vti frater, & ſoror, non vtẽdo delectatione carnali.*
2 *Impotentia coeundi eſt impedimentũ etiam dirimens matrimonium.*

CONSILIVM III.

QVidam ſpado, cui Turcæ omnia virilia abſciderunt, ita quod nec virga, nec teſticuli remanſerunt, cõtraxit matrimonium cum Chriſtiana id ſciente, & monita. Quæritur, an poſſint remanere in coniugio tanquam frater, & ſoror.

1 Reſpondetur id, quod nos diximus
in Manu. conſ.[d] videlicet, quod poſſent
d ca. 21. nu 60.
quidẽ remanere, vt frater, & ſoror nul-
latenus vtẽdo delectatione carnali, ſed
non vtendo illa per oſcula, tactus, vel
amplexus, præſertim ſe polluendo.

2 Quia id nunquam licet facere extra coniugium legitimum, quale non eſt hoc ob impedimentum impotẽtiæ coeundi, quod ſecundum omnes eſt impedimentum non ſolum impediens, ſed etiam dirimens: quod ipſum etiã nunc abſque ſcrupulo affirmamus.

De Matrimonio contracto contra interdictum Eccleſiæ.

SVMMARIVM.

1 *Matrimonium alicui ad tempus prohibere ex cauſa poteſt Papa, immo & ſua lege aliquod genus perſonarum inhabilitare: certas autem perſonas ſuo interdicto inhabilitare, indignum, & ſine exemplo eſſet, nu. 2.*
2 *Parocho, & Epiſcopo interdicere, ne tali intra tale tempus volenti cõtrahere, præſentiam ſuam præſtent, nec alij præſtandi licentiam faciant, ſi ſubſit cauſa iudicio boni viri rationabilis, iuſtè poteſt Papa & nu. 3.*
3 *Faſcinationis factæ timor iuſta cauſa videtur, vt prohibeatur parocho, & epiſcopo, ne tali volenti contrahere intra tale tempus præſentiam præſtent.*

CONSILIVM I.

QVidam iuuenis filius nobiliſſimæ familiæ, vt prætenditur, faſcinatus, vult inuito eius patre cum muliere viliſſima matrimonium contrahere, non ſine maximo eius familiæ dedecore. Quæritur modò, ſi ab

eius patre iuſtè poteſt impetrari à ſum- E
mo Pontifice motus proprius, per quē filio prohibeatur, ne per annum abſq; patris voluntate contrahat, & ſi contraxerit, ſit irritum, & inane; ad hoc, vt infra tale tempus videatur, ſi orationibus mediantibus, ab huiuſmodi faſcinatione liberari poſſit, adeo quod in ſe reuerſus, quod ſibi, & ſuæ familiæ conuenit, faciat.

1 Reſpondeo primò, certum eſſe circa hanc quæſtionem, quod Papa ſummus Chriſti Vicarius poteſt iuſta de cauſa matrimonium interdicere alicui vſque ad aliquod tempus, vt ſatis pro- F
bat totus titulus, [de matrim. contract. contra interdictum Eccleſiæ.]

Secundò, huiuſmodi interdictum inducere quidem impedimentum impediens matrimonium contrahendū, ſed non dirimens poſt contractum: vt ibidem probatur.

Tertiò, conſtare, quod Papa poteſt facere legem, qua aliquod genus perſonarum fiat inhabile ad contrahendum, vt colligitur ex tit. de conſang. & cognat. ſpirit. & nouiſſimè ex [a] Concilio Tridentino.

a ca. 1. de refor. matrim. ſeſſ. 24.

2 Quartò, rem ſine exemplò eſſe, qđ G
Papa per ſuum interdictum particulare duas perſonas alioqui habiles faciat inhabiles ad cōtrahendum inter ſe matrimonium, ita vt contractum ſit nullum, & ita mea ſententia indignā, quæ petatur, & indigniorem, quæ concedatur, [b] cui conſequens eſt, prædictū motum proprium non debere peti, neque concedi.

b Arg. ca. legatur. 24. q. 2. & c. ſi habet, 24. q. 3.

Quintò, ꝙ videtur iuſtè, & honeſtè interdicere poſſe Papam cuipiam parocho, & ordinario, ne intereſſent, præſentesve eſſent, neve facerent facultatem, ſiue licentiam alteri presbytero, vt poſ- H
ſit illi intereſſe, cenſuras, & aliàs pœnas imponendo eis, ſi cōtra fecerint; modo iuſta cauſa id prohibēdi ſubeſſet. Tum argumento cap. final. [c] Tum quia habet poteſtatem ſummam prohibendi peccata, & occaſionem eorum, vt in hac ipſa materia ſatis exprimitur in prædicto tit. [de matrim. contract.] & ca. [præterea,] [d] accepta tamen prius informatione de iuſtitia talis cauſæ prohibitionis temporariæ.

c de cland. deſpōſ. et c. 1. 3. de conſan.

d de ſponſ. & prædicto c. fi. de clan. deſponſ.

3 Sextò, quod prædicta faſcinationis ſuſpicio prouenient ex tanta imparitate perſonarum, & ex tanto tantæ familiæ dedecore, & ex tanta pertinacia iuuenis diuitis, & nobilis, in deligendis nuptijs adeo indecoris, & timor, quod pœnitentia, quæ illos de more conſequetur, poſſit eſſe occaſio, vt illa, vel ferro occidatur, vel veneno, videntur iuſtæ cauſæ, vt S. D. N. prohibere dignetur ſub cēſuris, & pœnis grauiſſimis parocho prædictæ mulieris, qui nunc eſt, & qui mutato domicilio foret, & ordinario eius, ne intereſſent huiuſmodi nuptijs, nec alijs presbyteris facultatem in eis interueniendi facerent intra annum ad effectum pium in quæſtione propoſitum: quia quæ cauſa in hoc iuſta ſit, cum non definiatur à iure arbitrio prudentis, & boni viri definiendum eſt. [e] Salua, &c.

e leg. 1. ff. de iu. delib. & c. de cauſis, de off. deleg.

[Aduertendum tamen temporibus noſtris Papam ex cauſa prædictæ conſimili, inhabilitaſſe quandam Illuſtriſs. perſonam ad contrahendum cum quadam muliere; itemque & quendam alium, qui vt eluderet ſponſalia de futuro, pro quibus lis mouebatur, tentabat cum alia contrahere matrimonium de præſenti. Timebantur enim in vtroque caſu non leuia ſcandala.]

SVMMARIVM.

1 *Matrimoniū ne quis cū hæretica contrahat poteſt Papa præcipere, niſi aliquæ particulares circunſtantiæ cōtractum adeo iuſtum facerent, quod redderet tale præceptum iniquum.*

2 *Papa licet poſſit inhabilitare ad cōtrahendum matrimonium certas perſonas, inter quas iure naturali, diuino, & humano tenet aliàs matrimonium contractum: an tamen conueniat, non facilè eſt iudicare.*

2 *Doctrinæ generales circa moralia non ſunt adeo vera communiter, ac circa naturalia.*

3 *Prohibitiones matrimoniorū nō ſunt facilè facienda propter facilem tranſgreſſionem.*

4 *Leges etiam generales, quæ præiudicant alicui particulari, ſolent dici iniuſtæ, & non ligare.*

CON-

CONSILIVM II.

A

VTrū Papa poſſit præcipere pp bonum publicū, ne quis ducat vxorem hæreticā, irritando matrimoniū, ſi fortè poſt præceptum contraheretur?

1 Reſpondeo primò, ꝙ poteſt præcipere ne contrahat, iuxta intellectū verum ca. [caue,] & cap. [non oportet,][a] niſi aliquæ circūſtantiæ conditionum, perſonarum, locorum, vel temporum contractum adeo facerent iuſtū, quod redderent præceptum iniquum.[b]

a 28. q. 1.

b arg. c. non ſemper. & c. qui reſiſtit. & ca. Iulianus. 11. q. 3.

2 Secundò, ꝙ mea ſententia non debeo reſpondere huic quæſtioni, quatenus per eā quæritur generaliter, an ſūmus Pontifex poſſit addere huiuſmodi præcepto clauſulam, quæ reddat aliquā certam perſonam inhabilem ad cōtrahendum cum aliqua alia certa perſona, inter quas iure naturali, diuino, & humano recepto, & ſeruato tenet matrimonium contractum. B

3 Tum quia eſt quæſtio vaga, & generalis, quali rarò reſpōdent Iuriſcōſulti, reſpondentes potius ad praxim, quā ad diſputationem, eo quod doctrinę generales circa moralia non ſunt adeo veræ cōmuniter, ac circa naturalia, vt ait S. Tho.[c] Tum quia non memini legiſſe apud aliquos, qui teſtarentur aliquem Summum Pontificem id vnquam tentaſſe: & ideo licet in ea eſſem opinione, quod de abſoluta poteſtate poſſet hoc facere, non tamen facilè mihi perſuaderem, quod conueniret, vt præciperet fieri hoc ætate noſtra, in qua multi (proh dolor) multa etiam vetera pręcepta eius ægrè ſuſcipiunt. C

c in princip. 1. 2.

4 Et non ſolū præcepta particularia, ſed etiam generales leges, quæ præiudicant alicui particulari, ſolent dici iniuſtæ, & non ligare, vt colligitur ex ca. cū omnes, & notata ibi per Fely.[d] D

d num. 1. & ſeq. de conſt.

Qui filij ſint legitimi.

SVMMARIVM.

1 *Legitimatio Imperatoris non extēditur ad ſpiritualia.*

2 *Diſpenſatio ad quæcūque beneficia data illegitimo, dū eſſet ſæcularis, reſtringitur ad ſæcularia, nec ſe extendit ad regularia, etiam ſi diſpenſatus poſtea fiat regularis.*

3 *Profeſſio in religione approbata tollit irregularitatem procedentem ex defectu natalium quo ad ſuſceptionem ordinum, ſed non vt poſſit habere dignitatès, ſeu prælationes.*

4 *Diſpēſare cēſetur Papa eo ipſo, ꝙ inhabili ſciēter confert beneficiū, alij autem inferiores, licet habeant poteſtatē diſpēſandi, tamē ob hoc non cenſentur diſpenſare, niſi expreſsè diſpenſent.*

5 *Lex, mādatū ve Papæ, & diſpoſitio nō trahitur ad præterita perfectè acta, etſi plenum adhuc non ſint ſortita effectum, ſed effectus dependeat à futuro euentu, niſi ex verbis diſpoſitionis, vel præcepti aliud inſinuetur.*

CONSILIVM I.

REgularis quidam, cum laicus eſſet, ab Imperatore, fuit legitimatus, & ab Apoſtolico Nūcio ad ordines ſacros, & quæque beneficia eccleſiaſtica fuit diſpenſatus; poſtea religionem approbatam ingreſſus, & profeſſus eſt, & beneficia, & dignitates ordinis eſt adeptus. Quæruntur tria. primò, an tuta conſcientia illa retinere valeat virtute talis diſpenſationis. C

1 Ad primam quæſtionem reſpōdeo primò, legitimationem Imperatoris nihil profuiſſe prædicto cōſulenti religioſo quo ad habendū dignitates eccleſiaſticas regulares, imò neque ſæculares; quia nec Imperator, nec Rex, poſſunt legitimare, nec habilitare quemquam ad ſpiritualia beneficia dignitates, &c. vt habetur in c. [lege.] vbi expreſsè glo. recepta ab Archidiacono, & vtroq; Cardinali: ibi, & ab omnibus.[f] D

e 10 diſt.

f in cap. per vene ... qui ſi ... ſint legitimi.

2 Secundò, ꝙ diſpenſatio facta à Nūcio non monſtratur; & ideo non pōt ſatis certo reſponderi, an illa diſpenſatio extenderetur ad prædictas dignitates, & adminiſtrationes regulares, necne,[g] ſed veriſimilius vr, quod nō prodeſt ei quoad bñficia, dignitates, & adminiſtrationes regulares, arg. c. [cum de beneficio.][h] ex quo Dominicus, & Francus in vlt. notab. colligunt, quod verbū qualificatiuū additū in literis beneficialibus,

g Arg. l. in ciuile ff. de legi.

h ſi. b finem de præbend. lib. 6.

quod

Digitized by Google

quod poteſt denotare qualitates diuerſas intelligitur de qualitate cōgruente perſonæ impetrãti:& quia conſulēs adhuc erat laicus ſæcularis, quando obtinuit diſpenſationem à Nuncio ad beneficia, videtur illa intelligenda de beneficijs ſæcularibus,& non de regularibus.

3 Tertiò,quod ex his ſequitur,ēū indigere alia diſpēſatione maiori,qua poſſit habere beneficia regularia,vel dignitates, & adminiſtrationes regulares. Nec obſtat, ꝙ defectus nataliū,& irregularitas ex eo procedēs tollat per profeſſionē legitimā in religione factā, per c.1.[a] quia id intelligitur, vt in eodem c. exprimitur,quoad ordines ſacros, non tamē quoad dignitates,& prælationes.

a de fil. preſbyt.

SECVNDA Quæſtio. Quæritur,cum religioſi facultatem,ſeu priuilegium habeant,vt poſſint cū illegitimis ad beneficia,& officia ordinis obtinenda diſpenſare,an ſaltem eligendo, cōferendo, ſeu prouidendo cenſeantur diſpenſare.

4 Reſpondeo, ꝙ plati prædicti conſulenti non potuiſſi eum admittere ad prelationes,& dignitates ſui ordinis,niſi præuia diſpenſatione,ēt ſi pdicti prælati habuiſſent poteſtatem diſpenſandi, & ſciuiſſent eius defectū:quia licet Maxim. Pont. conferendo aliquam dignitatem ei, quem nouit eſſe inhabilē ad eā videatur diſpenſare tacitè conferendo eam ei, inferior tamē habentis poteſtatem diſpenſandi non videtur ob hoc diſpenſare, niſi expreſsē diſpenſet, iuxta duo dicta ſingularia Inno.quorum alterum poſuit in ca.[veniens.][b]& alterum in ca.[diuerſis fallacijs,][c] quæ in ſpecie contraria ſecundum hanc diſtinctionē conciliantur à Pano. in prædictis locis, quem etiam poſt alios nos ſequimur in Manu.confeſſ.[d]

b de fil. preſbyt.
c de cler. coniug.
d ca.25. nu. 74.

TERTIA Quæſtio. Si Papa motu ꝓprio, & viuæ vocis oraculo mādet Generali ordinis, ne admittat illegitimos ad dignitates, an per hmōi decretū diſpenſatio antea obtenta ſit reuocata.

5 Rñdeo primò, facilè videri poſſe cuipiam, quod nec hmōi viuæ vocis oraculum factum Reuerendo Generali; nec breue idem continens directū toti ordini, præiudicat pdicto cōſulenti. Tum quia lex non trahitur ad præterita,[e] Tū quia cap.[ſtatuimus,][f] quod diſponit, quod canonicus maior in ordine præſefatur minori, nō præiudicat antea receptis, quiram quæſierunt præcedētiā.[g] Tum quia forma data teſtamētis faciēdis non comprehendit teſtamenta iam facta, etiam ſi teſtatores eorum viuant, & nondum ſint ſortita effectū,[h] & eadem ratione habilitatio illegitimi ad dignitatem iam facta, licet nōdum ſit ſortita effectum, non videtur tolli propter ſtatutum,& minus propter mādatū de non admittendis illegitimis ad dignitates. Tū quod videtur caſus in ſpecie in c.[ex tua,][i] quatenus probat, quod literæ Apoſtolicæ præcipientes, vt filijs pſbyterorum tollantur eccleſiæ, quas patres eorum immediatè tenuerunt, non præiudicant filijs presbyterorum, qui diſpenſatione Apoſtolica facti habiles tenent eas. Tum ob alia multa, per quæ concluditur, quod præterita perfectè acta non tolluntur per diſpoſitionem ſequentem, etiam ſi effectus eorum pendeat à futuro euentu, vt Pano. Imolenſis, Fel.& omnes concludunt,[k]& colligitur ex Bart.& alijs.[l]

e cap. fin. de conſ. & lege leges C. de legib.
f de maior.
g iuxta c.11 eo.tit.
h leg. iubemus.C.de teſta. cum ei annot.
i de fil.preſbyt.
k in d.c. fin.
l in l. omnes populi. q. 5. de iuſtit. & iur.

Secundò rñdeo, ꝙ quia tenor prædicti oraculi viuæ vocis facti, vel breuis idem continentis, poteſt eſſe varius, & talis, quod præiudicaret prædicto conſulenti,& talis, quod non pīudicaret illi, non poſſum ipſe reſpondere quicquā certū, niſi monſtretur illud, vel eius copia, quod non ſit in quæſtione ꝓpoſita.

SVMMARIVM.

1 *Filij ex matrimonio nullo ritè tamen in facie Eccleſiæ contracto, & durāte amborum, vel alterius coniugis ignorantia nati, ſunt legitimi.*

2 *Papa, immo nec Deus, poteſt facere, ut factum, non ſit factum, & nu. 10. licet poſſit fictionem, & præſumptionem in contrarium inducere.*

3 *Papa ſacramentum ſine his quæ ſunt de eius eſſentia facere nequit.*

3 *Conſenſus verus, & liber viri, ac mulieris eſt de eſſentia matrimonij.*

4 *Papa nequit, quæ ſunt de ſacramenti eſſentia ſupplere.*

4 *Matrimon. ū inter inhabiles cōtractū nō ratificatur per ſolā Papæ diſpenſationē, ſine nouo cōtrahentiū conſenſu.*

Reſu-

5 *Reſuſcitatus ad ſuã vxorem ſine nouo matrimonia'i conſenſu redire nequit.*
5 *Papa ſtupor mundi, nec Deus eſt, nec homo.*
6 *Papa, quidquid fieri poteſt lege humana, poteſt per ſeipſum.*
6 *Papa, & Imperator ſunt canones, & leges animata.*
7 *Papa plus quam conſuetudo, & priuilegium poteſt.*
7 *Cõſuetudine induci põt, vt nati ex matrimonio putatiuo bona fide aliquo certo tempore continuato, ſint legitimi.*
8 *Papa ex cauſa legẽ naturalem, & diuinam limitare, & deſuper in aliquo occurrenti caſu diſpenſare valet.*
9 *Papa leges ſuas, & prædeceſſorũ reuocare põt, cũ oĩbus effectibus ab eis productis, modò nõ proceſſerint virtute iuris naturalis, vel diuini, n.11. nec reſeruati Deo, aut Regi ſæculari, nu.12.14.*
12 *Legitimat nequaquam Papa natos extra terras Apoſtolicas, niſi ſimul diſpenſando in radice matrimonij.*
13 *Leges ſuper matrimonio latas, quatenus humana ſunt, poteſt Papa illa cum ſuis effectibus reuocare, vt fingatur eas non latas, & effectus ab ipſis producti, quatenus eius ſubijciuntur poteſtati, non eſſent producti, nu.14.*
15 *Papa ſine magna, & iuſta cauſa legẽ ſuam de non contrahendo in quarto gradu cum effectibus ſubſequutis reuocando peccat, ſed valet actus.*
15 *Papa plenitudine poteſtatis ſine magna cauſa vti non debet.*
15 *Papa nõ poteſt licitè ſine magna cauſa ob ſcandalum, quod aliàs ſequeretur ſuas leges etiam habentes clauſulam (ſcandalo non obſtante) reuocare, nec in damnum rerum temporalium ſuorum ſubditorum, & nu.16.*
15 *Papa non poteſt ſuas leges cum ſcandalo populi reuocare.*

CONSILIVM II.

AN Papa poſſit facere, vt poſt mortem alterius coniugis putatiuæ, q̃ verè non erat coniux, ob impedimentum conſanguinitatis, vel affinitatis, filij inceſtuoſi fiant legitimi, approbãdo matrimonium inter ipſos, perinde ac fieret, ſi ambo viuerent, & approbaretur à ſua Sanctitate.

Quæſtio hæc eſt maxima, & maximo digniſſima cothurno, quam quoad vtrunque forum paulo latius, ſed quã breuiſſimè fieri poteſt tractabo.

1 Reſpondeo igitur primò, quod filij, qui nati fuerunt antequã vterque coniugum ſciret impedimentum, ſint legitimi abſque vlla Papæ diſpẽſatione: quia ignorantia impedimenti parentum, vel alterius eorum, efficit legitimos filios, ſi matrimonium contraxerũt factis legitimè denũciationib. debitis, & nullo denunciatore apparente. vt clarè probatur in c.2. & in c. [referente.] & c. [ex tenore.] adiunctis ſuis gloſſis communiter receptis,[a] & cum in caſu propoſito matrimonium fuiſſet contractum ſeruata forma Conc. Trid. & quod pluſſis denunciationibus nemo denunciauit impedimentum, ſi vterque parẽtum, vel alter eorum verè ignorabat impedimẽtum, certum eſt filios eorum ante ſcientiam impedimẽti natos eſſe legitimos.

2 Pro parte negante, ſ. quod filij, qui concepti, & nati fuerũt poſtquam vterque parentum ſciuit impedimentũ, nõ põt legitimari per S.D.N ita vt ſint legitimi à tpe, quo fuerunt concepti, & nati, per approbationem matrimonij factam à ſua Sanctitate poſt mortem alterius parentum, facit primò, quod non põt eius Sanctitas facere, vt qđ factum eſt, non ſit factum, iuxta l. [in bello.][b] & c. [ſi Paulus.][c] vbi D. Hieronymus ait et Deum ipſum non poſſe id facere: quia implicat contradictionem, vt declarat D. Th.[d] qui[e] reddit rationem ſui dicti clariorem, quod licet Papa, & Imperator inducere poſſint fictionem, aut præſumptionem alicuius actus, q verè non fuit factus, vt fingatur, vel præſumatur eſſe factus, iux. c. [is qui.][f] & tradit Bar. & ponẽdo exemplum de l. [poſtliminium.][h] fingente redeuntem ab hoſtibus nõ fuiſſe captũ, & de lege Cornelia fingente captum ab hoſtibus mori cũ capitur ab eis, nõ tñ poſſe efficere, q verè non fuerint capti; quia nõ poſſunt facere, quod duo verè contradictoria ſint vera, vt tradit S.Tho. vbi ſupra.

3 Secundò, quod non põt facere Papa, vt aliquod ſit verum ſacramẽtum à D.N. Ieſu Chriſto inſtitutum, niſi concurrãt ea, quæ ſunt de ſubſtãtia, & eſſentia ſacramenti, per ea, quæ omnis turba Docto-

a *Qui filij ſint legitimi.*
b *§. facti ff. de cap. & poſtli. reue.*
c *32. q. 5.*
d *1. p. q. 25. ar. 3. & 4.*
e *in 3. art.*
f *Et c. tua. de ſponſal.*
g *in l. ſi is qui pro emptore. à nu. 2. ff. de vſucap.*
h *ff. de capt.*

Doctorũ Theologorũ tradit,[a] & probatur in c.[veniens,][b] tradit S. Tho. receptus:[c] & ita per nullam poteſtatem humana poteſt effici verum ſacramentũ Euchariſtiæ ſine vero pane, & vero vino; neq; ſacramentum baptiſmi ſine vera aqua, nec conſequenter verũ matrimonium ſine vero conſenſu viri, & mulieris: q̃a ſicut panis verus, & vinũ verum ſunt de eſſentia ſacramenti Euchariſtiæ, & aqua vera de eſſentia baptiſmi, ita cõſenſus verus viri, & mulieris eſt de eſſentia matrimonij,[d] & non qualis, qualis cõſenſus, ſed liber.[e] Sicut ergo Papa, q põt efficere φ aliquid præſumatur eſſe ſacramentum Euchariſtię vel baptiſmi, vel ordinis, tamẽ non põt efficere vt aliquid ſit verè vnũ horum ſacramentorum ſine his, quæ Chriſtus Deus voluit eſſe de eſſentia eorum, ita licet poſſit inducere præſumptionem, qua putet aliquid eſſe ſacramentũ matrimonij,[f] non tamen põt efficere, vt id qđ corã Deo nõ eſt ſacramentũ matrimonij, ſit tale verum coram hominib.

4 Tertiò, quod Papa nõ põt ſupplere conſenſum requiſitum, vt poſt Io. And. tradit Panor.[g] quos ẽt nos poſt alios ſequuti ſumus in Man. confeſſ.[h] inſinuã do rationem eam eſſe, quę iure naturali, & diuino ad ſubſtãtiam matrimonij requiritur. Sed & Franciſcus Aterinus tenet,[i] quod matrimonium cõtractum inter inhabiles non ratificatur p ſolam diſpẽſationem Papæ, ſed oportet vt nouo conſenſu poſt diſpenſationẽ nouè cõtrahatur, qđ in caſu noſtro fieri nõ põt.

5 Quartò, quod mors omnia ſoluit,[k] & cõſequẽter matrimoniũ, adeo quod Lazarus reſuſcitatus non potuiſſet de iure accedere ad ſuã vxorẽ, ſi q̃ habuiſſet, & reliquiſſet viuã, nõ contrahendo nouè matrimoniũ iuxta gl. ſollemnem.[l]

Pro parte affirmante, ſ. quod poteſt facere Papa per ſuam diſpenſationem, & diſpoſitionem, vt per matrimonium prædictũ filij legitimi, facit primò illud poetæ Anglici relatũ à gl.[m] Papa ſtupor mundi,]& infra,[nec Deus eſt, nec homo, ſed neuter inter vtrũq;] pro quo eſt c.[cuncta p mundũ,[n] & c.[propoſuit.[o]

6 Secundò, quod quidquid poteſt fieri iuſtè per canonem humanum, põt fieri per Papã, cum ipſe ſit pater, & auctor canonũ,[p] imò etiam canones viui iuxta c.[ipſi ſunt canones.][q] per quod addit ibi gloſſa ſummos Pont. eſſe canones animatos, ſicut & Imperator eſt, lex animata.[r] At poſſet generali canone ſtatui, vt filij eorũ, q bona fide certo numero annorum permanſerint in matrimonio aliàs legitimè cõtracto per ignorantiam probabilem, ſint legitimi, ſicut ſtatutũ eſt, vt ſint legitimi filij, quorum pater, vel mater bona fide putauit matrimonium, ex quo geniti ſunt, eſſe verũ, iuxta ſupradicta:[s] quia talis canon non eſſet contra ius naturale, neq; diuinum, ergo etiam Papa poteſt per ſuam diſpenſationẽ id facere, cum qui poteſt facere quod eſt plus, poſſit facere quod eſt minus, de reg. [cui licet quod eſt plus, & quod minus eſt licebit.[t]]

7 Tertiò, quod Papa plus põt facere, quam conſuetudo, ẽt immemorabilis, & priuilegium, vt palam eſt. At conſuetudine immemorabili, & priuilegio induci põt, quod in aliqua prouincia, vel in aliquo gñre hominũ ſint legitimi filij nati ex matrimonio putatiuo bona fide aliquo certo tpe cõtinuato: q̃a hoc non eſt contra legẽ naturalem, neq; diuinã, ergo etiam id poteſt efficere Papa.

8 Quartò, quod Papa põt limitare iuſta de cauſa legem naturalem, & diuinã, & diſpẽſare circa illas iuſta de cauſa in aliquo caſu occurrẽti, vt tradũt Inn. & omnes,[u] per l.[Lucius.][x] & Papa diſpenſat iuſta de cauſa ſuper omni voto, licet illud iure naturali obliget, immo etiam in ſollemni caſtitatis, faciẽdo monachum verum, qui vouit tria ſubſtantialia religionis vota, habilem ad coniugium, ſm Inn. à Canoniſtis receptũ.[y] & etiam Caiet. contra S. Th.[z] tanta eſt eius poteſtatis plenitudo, vt monſtrant illa plurima, quæ citat Felyn.[a]

9 Quintò, quod gloſſa putata ſingularis,[b] recepta cõiter habet tantã eſſe plenitudinẽ poteſtatis Papæ, quod poteſt reuocare oẽs leges à ſe, vel prædeceſſoribus ſuis latas, cũ omnibus effectibus ab eis productis, ita vt cẽſeãtur reuocatæ à tpe, quo factę fuerũt, cũ oĩbus effectib. ex eis cõſequutis: At lex q̃ inducit impedimentum in 4. cõſang. gradu, eſt lex lata per Papas, quia nec iure naturali, neq; diuino vllo ſunt prohibita matrimo-

a in 1. d. 17. lib 4. ſent.
b de presb. non bapt.
c 3. p. q. 64. art. 1 & 2.
d c. ſufficiat 27. q. 2.
e c. cum locũ. de ſponſ.
f d. c. is qui, & cap. tua. de ſponſ.
g in cap. per venerabilẽ. nu. 22. qui filij ſint legit.
h c. 22. n. 86.
i in cõſ. 142. nu. 4.
k Auth. de nupt. §. de incept. col. 4
l in c. licitè. 32. q. 7.
m in proœ. Clem.
n 9. q. 3.
o de conceſ. præben.
p c. 1. de conſtit. c. ſi Romanorum. 19. diſt.
q 9. q. 3.
r §. fi. in au. de Cõſulib. col. 4.
s c. 2. c. referente, & c. ex tenore. cũ ſuis gloſſis. qui filij ſint legit.
t de reg. iu. lib. 6.
u in c. q. eccleſiar de conſt.
x ff. de cur
y in c. cum ad §. fin. de ſtat. mona.
z 22. q. 88. art. 11.
a in cap. 1. à nu. 6. de conſtit.
b in Cle. 1. verb. pro infectis. de immun. eccle.

trimonia in illo gradu, ergo poteſt reuocare illam cum ſuis effectibus: ita vt cẽſeatur reuocata nõ tantum ex nunc, ſed & ex nunc, ſcilicet à tẽpore quo fuit lata, quæ gloſſa procedit etiã in Papa reuocante legẽ ſui prædeceſſoris: loquitur enim de reuocatione, qua Clemens V. reuocauit legem factã à Bonifac. VIII. prædeceſſore ſuo habendo illã pro infecta: per quam eand. gl. Pet. ab Anch. tenet hanc partem,[a] quin & Panor. magnificando illam gl. aſſeruit ferè idem.[b]

a in conſil. 409.

b in cap. per venerabilẽ. à nu. 22 qui filij ſint legitimi.

10 Præmiſſis pro vtraq; parte ſupradictis, ad concordiam reducẽdo, dico primò, argumẽta pro priore parte negãte formata, cõcludere illam quoad ea, quę iure naturali, & diuino ſunt inſtituta ꝑ ſancto ſacramento matrimonij, & conſequenter, quod Papa non põt efficere, quod matrimonium non fuerit verè ſolutum per mortem vxoris, iuxta illud Pauli,[c] ſm ſolam naturalem, & diuinã legem loquentis, [Coniux mortuo coniuge ſoluta eſt à lege illius] neq; facere põt, vt matrimoniũ, de quo agitur, non fuerit iniuſtum: quia cõtradictoria eius eſt vera, ſcilicet, quod fuit iniuſtum, & non poteſt Papa facere, vt duo contradictoria ſint vera, vt prædictũ eſt: nec cõſequenter poteſt efficere, vt prędictum matrimoniũ verè reuiuiſcat inter præfatos cõiuges inhabiles ad illud, ceſſante inhabilitate per diſpenſationem, vel alio modo, ſine nouo conſenſu, quia iure naturali, & diuino cõſẽſus eſt de ſubſtantia, & eſſentia matrimonij, vt dictũ eſt. Nec põt facere, ꝙ fiat ſacramentum ſine materia, & forma, quas inſtituit Chriſtus ad eius eſſentiam neceſſarias: qa, vt p̃dictũ eſt, non põt legẽ naturalẽ, & diuinã tollere. Nec põt ẽt facere, ꝙ filii nati poſt ſcientiam vtriuſque parentis impedimenti, nõ fuerint illegitimi; quia implicat contradictionem, qđ aliquis fuerit, & non fuerit illegitimus.

c 1. ad Cor. 7.

11 Secundò, ꝙ Papa nõ põt efficere, vt leges à ſe, vel prædeceſſoribus ſuis factæ, habeãtur pro infectis quo ad illos effectus, quos iam operatę ſunt virtute iuris naturalis, vel diuini; non. n. poteſt efficere, quin coniuges, qui inualidè cõtra leges Papales matrimoniũ ſcientes impedimentũ contraxerint, vel eo vſi ſunt, peccauerint mortiferè; neq; quod

A non damnentur ob illa peccata à Deo ſi eos non pænituerit eorũ iuſtè; neque ꝙ non peccauerint mortiferè accipientes ſacr. n pænitentiæ, vel Euchariſtiæ in illo malo ſtatu; quia deletio, & extinctio peccati mortiferi iã admiſſi non ptinet ad nutũ Papæ, ſine iuſta contritione, & neceſſaria cõfeſſione, iux. c. [legatur,][d] & ca. [venia non datur niſi correcto.][e] neque gratia ſacramentalis recuperari poteſt per ſolam legis reuocationem: quia ſolus Deus illam reſtituit.[f]

d 24. q. 2.

e de reg. iur. lib. 6.

f cap. omnis. de conſecra. diſt. 4.

12 Tertiò, ꝙ nec ſua Sanctitas reuocare poſſe vr̃ prædictas ſuas leges ad effectum tollendi effectus, qui licet nõ ſint reſeruati ſoli Deo, ſunt tñ reſeruati Regi ſęculari: qualis eſt legitimatio filiorũ natorum extra terras Apoſtolicas, q̃ licet Papa facere poſſit diſpenſando in radice matrimonij, non tñ põt ſimpliciter diſpẽſando circa ipſam ſolã legitimationem, vt ſatis ſenſit Panor.[g] & vr̃ praxis ſeruare illud, vt colligitur ex[h] Rotę.[i]

B

g in d. c. per venerabilẽ. num. 26. qui filij ſint legit.

h Deciſ. 1.

i in nouis eod. tit.

13 Quartò, ꝙ Papa põt reuocare oẽs leges à ſe, vel prædeceſſorib. ſuis ſuper matrimonio latas, quatenus sũt humanæ; & ita reuocare, ꝙ fingantur nõ eſſe C factæ, & perinde iudicẽtur ea ſuper quibus factæ ſunt, ac ſi nũquam fuiſſent factæ, ꝑ multa, quæ adduci poſſunt ex dictis Bar. & aliorũ nouorũ repetẽtiũ,[k] quæ fundantur ſuper prædicta gloſſa.[l]

k in d. l ſi is qui pro emptore. ff. de vſucap.

l Clemen. 1. de immun. eccleſ.

Quintò, ꝙ nõ ſolũ põt ſua Sanctitas leges p̃latas reuocare, & fingere, vt ꝓ infectis habeãtur, & cenſeantur nõ eſſe factæ quoad ipſaſmet, ſed ẽt quoad effectus ab eis, vel pp eas ꝓductos; ita ꝙ nõ habeant pro productis; & pinde iudicandũ ſit de oĩbus rebus, ſuper quib. D factæ sũt, ac ſi nõ fuiſsẽt factæ: ẽt ſi effectus eiſẽt excõicationes, ſuſpẽſiones, interdicta, & irregularitates; vel aliæ ĩhabilitates, mõ ſint tales, q̃ ſubijciant ptãti eius mirabili, vt gl. p̃dicta à pleriſque ferè oĩbus recepta tenet, & multis rõnibus cõfirmari põt. Dixi, [modo ſubijciãtur ptãti eius:] nã illas, quę ſoli diuinæ ptãti, vel alterius ſupioris ſæcularis reſeruant̃, nõ põt reuocare, neq; ꝓ non conſequutis hr̃e, vt dictum eſt,[m] qualis eſt cõdẽnatio ad infernũ, vel abſolutio ab illo, & à peccatis, vel impr̃ſſio characteris baptiſmi, confirmationis, & ordinis, q̃ p ea, vel pp ea cõſequutę sũt, iux.

m in 2. & 3. dicto.

cap.

a 1. q. 1. b de pœnis lib. 6.

cap. [hi qui,]& c. [quod quidam.] [a] & ca.] degradatio,] [b] cum eis, & alibi ſæpè adnotatis; & recuperatio gratiæ ſacramentalis, quæ per contrauentionem eorum perdita fuit, & à ſolo Deo recuperari poteſt, vt dictum eſt.

14 Sextò, quod certum eſt, legẽ, qua non licet contrahere in 4. cõſanguinitatis gradu, in quo attinentes prædicti cõtraxerunt, non eſſe legem naturalẽ, neque diuinam, ſed ſolum humanã poſitiuam inductam per Papas, vel Cõcilia quorum caput eſt Papa; & cõſequenter poſſe illã reuocare S. D. N. in Cõcilio, vel extra Concilium, licet non fuerit facta ab ipſo, ſed à prædeceſſoribus ſuis, per d. c. [cuncta per mundum,] [c] & cap. [propoſuit.] [d] & quod pôt reuocare, ita vt fingatur non eſſe facta, nec produxiſſe vllum effectum, cuius ſublatio ſubijcitur eius poteſtati; & cõſequenter prædicti filij illegitimè nati finganiur eſſe nati legitimè, vt nati fuiſſent, ſi tale impedimentum gradus quarti cõſanguinitatis, vel affinitatis per d. legem non fuiſſet inductum: imò ita, vt iudicarentur legitimi eo modo, quo ſolo iure naturæ, & diuino inſpecto nati eſſent, vt naſcebantur omnes olim ante legum humanarum prohibitionem, iuxta auth. [e]

c 10. q. 1. d de conceſſ. præb.

e quib. modis naturales eff. ſui. §. 1.

15 Addo etiam primò, quod licet S. D. N. de plenitudine ſuæ poteſtatis poſſit in caſu propoſito prædictam legem de nõ contrahendo in 4. gradu reuocare, non ſolum vt cẽſeatur reuocata ex nunc, ſed etiam à tempore, quo fuit facta; & ita reuocare, vt fingatur, vel habeatur pro infecta cũ ſuis omnibus effectib. ſubiectis ſuæ poteſtati, & voluntati: non pôt tamen hoc facere abſq; peccato ſine aliqua magna, & iuſta cauſa; quia ſua Sanctitas nõ debet vti plenitudine poteſtatis ſine illa; licet poſſit ita vti, vt valeat actus, ſecundum Innoc. receptum ibi à Pan. & alijs. [f] Tum quia alioqui, ſi vellet, pro libito ſine cauſa iuſta poſſet tollere omnes canones inducẽtes iure humano impedimentum matrimonijs, et habere illos pro infectis peccato, & quòd omnes malè coniugati propter impedimenta ſolo iure humano inducta poſſent benè coniugari. Tum quia pro libito poſſet efficere, vt omnes monachi, & monachæ deſinerent eſſe verè religio-

f in ca innotuit. de elec.

E ſi, id eſt, non ſolẽniter profeſſi, tenendo communem ſententiam, quæ habet ſolẽnitatem voti eſſe iuris humani; licet votum ipſum, modò ſit validũ, iure diuino, et naturali debeat ſeruari, nec poſſit reuocari, ita vt habeatur pro infecto.

16 Secundò, quod nõ poſſet S. S. ſaltẽ ſine maxima cauſa facere tales reuocationes cum ſcandalo populi, [g] nec prodeſſet quicquam clauſula, [non obſtãte ſcãdalo,] quia id excederet ſuam poteſtatem dicit Bal. [h] quem ſequitur Dec. [i]

g arg. ca. nihil. de præſ. & cap. 2. de ope. no. nũc. h in l. reſcr. C. de preci. bus Imp. off. i in c. ſi quã do, nu. 4. de reſcr.

Tertiò quod abſtinentia ab hmõi reuocatione, ſaltem ſine maxima cauſa facienda, perſuadet, quod prædictæ pſonæ videntur eſſe de tẽporali iuriſdictione dominij Venetiarum: & quod hmõi reuocationi vix ſine graui ſcãdalo parebit illa Sereniſſima, quæ par eſt Regiæ, Dominatio: & quod prædicta reuocatio eſt præiudicialis tertio, ſ. filijs ante ſcientiã impedimẽti natis, vel agnatis: quibus, quamuis ſuæ iuriſdictioni temporali ſubiecti eſſent, nõ poſſet iuſtè ſine iuſta cauſa præiudicari quia sũt laici, vel ſaltem agit de bonis tẽporalis laicis.

Quartò, quod ſi ſua Sanctitas hãc reuocationem faceret, ita vt prædictus canon inducens prædictũ impedimentũ habeatur pro infecto cum omnib. effectibus ſuæ poteſtati, & voluntati ſubiectis, accedet ad eã innumerabilis multitudo, non ſolum Gallorum, Hiſpanorum, & Germanorum, ſed etiã Italorũ vt legitimet filios illegitimos ob impedimenta per huiuſmodi reuocationes canonũ, quibus illa ſunt inuenta: & cõſequenter magna multitudo monachorum, & monacharũ, vt idem faciat circa eorum, & earum profeſſionem.

Quare concludo poſſe quidem ſuam Sanctitatem hoc facere, ita vt valeat factum, ſed non abſque graui peccato, & ſcandalo populorum, ſi ſine maxima, & iuſta cauſa id fecerit, Salua eius, quæ maxima, cautiſſima, omnique iure fundata eſt cẽſura, imò & cuiuſuis rectius ſentientis ſententia.

[Notandum Greg XIII. menſe Nouemb. 1584. negaſſe petitã hanc diſpenſationem: ac addidiſſe non poſſe. Aduertẽdum etiam, quod ponitur ſupra nu. 8. eſſe intelligendum ſecundum notata conſ. 3. de his, quæ vi met.

VM.

SVMMARIVM.

A

1 *Filios natos ex iniuſto matrimonio nō legitima credulitas parentum credentium ſuper matrimonio per ſolam bullam commiſſionis de diſpenſando Epiſcopo præſentiam eſſe diſpenſatum. Secus eſſet, ſi Epiſcopus, licet nulliter ob non ſeruatam formam commiſſionis, diſpenſaſſet, quia hæc credulitas eſſet iuſta, præcedens autem non.*

CONSILIVM III.

B

EPiſcopus accepta commiſſione à Papa ad diſpenſandum cum impeditis tertio gradu conſanguinitatis, qui iam contraxerant, nullā informationē accepit: & ipſi coniugati credentes ſe eſſe iam diſpenſatos manſerunt in eodem coniugio, & ſuſceperūt prolem. Quæritur, an filij eorū ſint legitimi cenſendi?

1 Reſpōdeo primo, quod ſi Epiſcopus commiſſarius non accepit informationem, nec fecit diſpenſationē, non erunt cenſendi legitimi: quia non habebant bonam fidem, & ſciebant, vel ſcire debebant inter ipſos eſſe impedimentum. Si aūt ēpſ accepta commiſſione, facta, vel non facta informatione diſpēſauit, licet non ſeruato ordine iuris ſeruato, credo ꝙ erunt legitimi, ſi bona fide credebant diſpenſationem fuiſſe legitimè factam: quia habuerunt iuſtam cauſam credendi eam benè factam, quod ſufficit ad legitimandam prolem, arg. c. [ex tenore.] & gloſſæ communiter receptæ,[a] & per alia quæ non vacat nunc ſcribere.

[a] *Qui filii ſint legitimi.*

De Diuortijs.

SVMMARIVM.

1 *Adulteria coniugum, ſiue ſint publica, ſiue occulta, ipſo iure ſuum operantur effectum, tam quoad amiſſionem exigendi debitum, quam recuperandi amiſſum: mutuaque compenſatione tolluntur, etiamſi diuerſis contingant temporibus alterumque ſit publicum, alterum verò occultū. Vnde vir adulter, etiam occultus, niſi vxorem adulterā publicam etiā poſt ſententiam diuortij iuſtè latā dimiſſam, velit recipere, vel repetere, non eſt abſoluendus. nu. 2. & 3. & hoc etiam quod mulier taceat. num. 4.*

5 *Pollutio extraordinaria non videtur æquiparanda adulterio, nec quoad effectum perdendi ius exigendi debitū, nec iam amiſſum recuperandi.*

6 *Sodomiticum crimen an ſit æquiparandum adulterio quoad effectum perdendi ius exigendi debitum, vel non, remiſſiuè.*

CONSILIVM PRIMVM.

VIr propter notorium adulterium vxoris, apud iudicem diuortium iuſtè obtinuit, poſtea ſecretè peccauit, & nunc continet.

Quæritur primò, an ſit cogendus repetere vxorem tacentem quidem, ſed perſeuerantem in peccato, & quæ repetita ceſſaret peccare?

Secundò, quid ſi dictus vir etiā nunc peccet aliquando, ſed ſecretè.

Tertiò, quid ſi publicè etiam ipſe poſtea peccauit?

Quartò ꝙ ſi ſemel vxor ita dimiſſa, cognito adulterio viri petijt reconciliationē, ſed viſo ꝙ vir noluit reconciliari perſeuerauit in adulterio, & nūc tacet?

C

Quintò, an inquam vir ſit cogendus vxorem repetere?

Sextò, an ſicut adulterium viri impedit, ne poſſit vxorem notoriam adulteram dimittere, idem operetur pollutio extraordinaria præcedens, vel ſequens, maximè ſi timetur quod in eadem perſeuerabit, cogatq; eundem, vt mulieri publicæ adulteræ reconcilietur.

1 AD PRIMAM QVAESTIONEM, dico primò certum eſſe, adulteria coniugum, quoad effectum perdendi, vel recuperandi ius petendi debitum, mutua compenſatione tolli.[b]

D

Secūdò, ꝙ ſicut alter coniugum per ſuum adulteriū ipſo iure perdit ius debitū exigendi ita ipſo iure recipit, & recuperat illud adulterio ſuę cōſortis, per ea quæ latius adduximus in Man. cōſ.[c]

Tertiò, quod nō videtur quoad hoc differētia, an eodē tempore ſimul vir, & vxor adulterētur, an ſucceſſiuè prius vir, & poſtea vxor, aut cōtra prius vxor poſtea & vir. Tū quia nullo iure id cauetur;

[b] *c. intelleximus, & c. tua. de adulterijs cū eis adnot.*

[c] *capit. 22. à num. 23.*

Digitized by Google

netur,ſed ſolum ſtatuitur virũ,& vxorem perdere ius exigendi debitum per ſuum adulterium, & recuperare illud per conſortis adulterium. Tum quia id in quo fundatur prædicta cõpenſatio, eſt illud,[Frangenti fidem, fides frãgatur eidem,[a]] & id in vtroq; caſu videtur habere locum. ex quo ſequitur, idẽ eſſe iudicãdum in caſu propoſito, quod iudicaretur, ſi vxor prius adulterata fuiſſet publicè,& poſtea vir ſecretè.

a l. cum proponas. C. de pact. c. pen. de iureiur.

Quartò, quòd licet quoad forũ exterius plurimum referat, an adulteriũ ſit publicum necne, per c.[ſignificaſti.] & c.[porro.[b]] & per eis adnotata, quo ad forum tamen Dei & cõſciẽtiæ (quo ad quod omnia ſunt nuda,& aperta[c]) nihil,vel certè parui refert, quoad noſtrũ propoſitum.

b de diuortiis.
c Ad Hebr. 4. cap. Deus omnipotens. 2. q. 1.

2 His præſuppoſitis,ad primam quæſtionem reſpondeo,non videri abſoluẽdum in foro Dei,& conſcientiæ præfatũ maritũ,niſi velit ſuam vxorẽ recipere. Tum quia ſi vtrunque adulteriũ eſſet publicũ,vel vtrunq; ſecretũ, id eſſet reſpondendum, & vt prædictũ eſt, nihil aut parui refert, an ſint publica, an ſecreta quoad forũ Dei, & cõſcientiæ.

Ad ſecundam reſpondeo,quod à fortiori idem eſt reſpondendum, ſi maritus interdum,vel raró adulteretur,immo tunc nullum dubium foret.

Ad tertiam, quod idem à fortiori dicendum, ſi mariti adulterium eſſet notorium.

3 Ad quartam reſpondeo, prædictũ maritum teneri ad idem in foro Dei, non obſtante prædicta ſeparationis ſententia. Tũ quia quoad illud forum per ſuum adulterium amiſit ius ſibi per illã ſententiam quæſitum. Tũ quia ſentẽtia ipſiuſmet D. N. Ieſu Chriſti veri Dei,qua ipſo iure abſoluitur à neceſſitate cohabitandi vxor, non prodeſt ei, per prædicta. ergo à fortiori minus proderit ſententia hominis.[d]

d Arg. authen. multo magis. C. de ſacroſanct. eccleſ.

Ad quintã, à fortiori tenetur prædictus maritus recipere illã, ſi ea cognito viri adulterio perijt ab eo reconciliationem. Addo,quod vbicunque ſupra reperitur verbum[tenetur recipere.] poteſt addi quod tenetur repetere. Confirmatur per illud Apoſtoli,[e] [Vir caput eſt mulieris, & tenetur eam regere

e Ad Ephef.

E 4 Item cum mulieres ſint timidiores, etiam ſi cupiant,non tñ ſolent ex verecundia repetere maritos: vnde ẽt augetur obligatio viri, vt ipſe repetat eam ẽt tacentem, poteſt tamen vti aliqua honeſta arte, vt tacitè moneat aliquem: qui tanquam cõis amicus à ſeipſo uideatur moueri, vt cupiat,& roget,ac inſtet ipſos virum,& vxorem reconciliari.

5 Ad ſextam reſpõdeo, quod non auderem legẽ, quæ habet perdi per adulterium ius petendi debitum, extendere F ad pollutionem extraordinariam præcedentem, vel ſequentem, etiam continuatam. Tum quia lex pęnalis non eſt extendenda ad caſum in ea non cõprehenſum.[f] Tum quia non eſt eadem ratio propter multa, quæ conſiderari poſſunt diuerſa inter adulterium, & huiuſmodi pollutiones,& à diuerſis nõ fit illatio.[g] Quid autem de vitio Sodomitico, vide Couarruuiam.[h] Salua,&c.

f c. pena. de pen. diſt. 1. l. Praeſes. ff. de pœnis.
g l. Papin. ff. de minorib. c. ad audientiã. de decimis.
h in 4. part. 2. c. 7. §. nu. 5. & 6.

SVMMARIVM.

G 1 *Fornicatio præcedens ſponſalia nõ præbet legitimam cauſam ſponſo ab eis recedendi, nec marito, etiam ſi eandem ſolum poſt matrimonium reſciuiſſet, diuertendi, immo ſi ipſa ob illam ſibi timens clam aufugiſſet, tenetur vir eãdem, quæ fortè erubeſcit petere, vt recipiatur, repetere, nu. 4.*

2 *Debitor etiã non exactus, iure poli, modò ſciat, vel ſcire debeat creditorẽ id velle, tenetur ſoluere debitum, & n. 4.*

3 *Maritus, qui tentauit vxorem, quæ ante matrimonium fornicata fuit, occidere, nõ poteſt ob id eam deſerere, nec* H *eſt abſoluendus, niſi proponat ſaltem poſt aliquam modicam ei non denegãdam moram ad eam redire.*

5 *Maritus ad vxorẽ, quæ ipſum ob fornicationem ante matrimonium commiſſam ſequi non audet extra patriam, reuerti tenetur, non obſtante mundano dedecore, quem timet, ſi inter notos videatur tali cohabitare mulieri, quia non eſt iuſtus timor, aut iuſta cauſa.*

CONSILIVM VII.

N. Poſtquam prima nocte repetiſſet vxorem ei traditam, vt virginem, fuiſſe prius corruptã, per triduũ abſti-

Digitized by Google

abſtinuit ab vxore, quæ timens ſibi c'ã ad patrem reuerſa eſt: & vir aliò migrauit; & in patriam, ob dedecus non vult ad illam reuerti, nec mulier ob timorẽ fortè audebit ipſum ſequi. A

Quæritur primò: an credens ducere virginem in vxorem, ducendo corruptam, poſſit eam dimittere.

Secundò, an maritus ſic dimiſſus teneatur vxorem tacentem requirere, & repetere.

Tertiò, an timor occidendi eam, ſi cohabitet illi, excuſet virum ne ſecum viuere teneatur.

Quartò, cum huiuſmodi vxor vitũ, B ob timorem, ne ab eo occidatur; extra patriam ſequi recuſet, & maritus indecorum repuiet cum ea in patria habitare. & ipſa, nec virum, nec debitũ, petat, ſed taceat, adhuc teneatur maritus ad eam redire, & debitum ſoluere.

1 Ad primam quæſtionẽ reſpondeo negatiuè; quia nullibi reperitur ſcriptũ, quod maritus poſſit relinquere vxorẽ propter fornicationem ante matrimonium per eam admiſſam: copula enim præcedens non continet iniuſtitiam cõtra maritum, nec conſumat matrimonium ſequens: nec eſt ſufficiens cauſa, C vt ſponſus per verba de futuro promittens aliquam ducere in vxorem, poſſit iuſtè ab implemento ſuæ promiſſionis recedere, vt eſt in c. [quemadmodum.] [a] vbi hoc expreſsè Panormitanus, & alij notarunt.

a de iureiurand.

2 Ad ſecundam reſpondeo affirmatiuè, quod ſic; quia debitor tenetur ſoluere creditori ſpontè, etiã non expreſsè exactus, ſi ſcit, vel debet ſcire, quod creditor vult ſuũ debitum ſibi ſolui, & nõ detineri à debitore, licet ob metum, vel aliam cauſam grauem nõ petat expreſ- D ſè, arg. c. ſæpè. [b] quatenus habet, patiaſſe retinere alienum, vel capere illud: quia præceptum de non retinendo, [c] vtrunque præcipit, ſcilicet non capere, nec detinere alienum, ſecundum D. Thomam, [d] & in noſtro Man. [e]

b de reſtitu. ſpol.

c Leuit. 19.

d 22. q. 62. c. fin.

e cap. 17. in princip. & nu. 54.

3 Ad tertiam reſpondeo, ꝙ non, niſi fortè ad aliquantulum tẽporis: quia in ſua manu ſitum eſt reſiſtere ope diuina eiuſmodi tentationi, quam, cum poſſit tenetur vitare, vt quotidie per orationẽ dominicam orat ex formula Chriſti

A 4 Ad quartam reſpondeo, cũ ſi vxor probabiliter id timet coram Deo, non tenetur ſequi maritum extra territoriũ vbi degit: & quod vana, & mala imaginatio eſt, quod ſit dedecus coram Deo, & bonis Chriſtianis, habitare cum huiuſmodi vxore: quãquidem inter opera charitatis cõputatur, ducere meretricẽ etiam publicam, ad hoc, vt à via erroris in viam rectã reducatur. [f] Nec excuſatur à peccato grauiſſimo, qui prouocatus ad duellũ acceptat illud, & exequitur: eo quod commilitones, & alij vulgares, qui colunt diabolũ, & ſuas leges, reputẽt illud nõ acceptare eſſe ꝓbroſum: cũ B Deus iuſtiſſimus, & veri honoris cõſeruator optimus id grauiſſimè ꝓhibeat. [g] Nec excuſat à fornicatione, qui rogatus à pulchra puella in opportuno ad id loco conſentit ei, eo ꝙ Holofernes, [h] & eiuſdẽ farinæ homines contrariũ reputant probroſum, ſed diſſentire tenetur, ſicut Ioſephus diſſenſit, [i] nam [obedire oportet Deo magis, quam hominib. [k] Et ibant Apoſtoli gaudentes à conſpectu Concilij] [l] Non obſtat reſponſioni ad ſecundum, quod communiter dr, debitorem nõ eſſe in mora ſoluendi ante C petitionem creditoris; quia quo ad forum interius ſufficit petitio interior: qualis vr eſſe in caſu propoſito, præſertim ſi vxor eſt iuuenis, & vir nõ eſt cõtinens: etenim creditor non deſinit petere ſpontè, ſed coactus metu, verecundia, vel alia cauſa, quam nouit debitor, vt notatur in l. [vinum.] [m] Salua, &c.

f cap. inter cætera, de ſponſal.

g cap. 19. de reform. ſeſ. 25. Concil. Trid & ca. monomachia 2. q. 4.

h Iudith 2.

i Geneſ. 39.

k Act. Apoſtol. ca. 5. & ca. qui reſiſtit. 11 q. 3.

l Et q. 5.

m ff. ſi cert. petat.

Aduertẽdum in ſecundum dictum, de quo nu. 1. intelligendum ſecundum diſtinctionem, quam facit D. Nau. in Manua. confeſſ. c. 22. nu. 27. verſ. (Dixi ſuperuenientem) ne ſibi contradicãt.

D

S V M M A R I V M.

1 *Adulteri occulti pœnitẽtis petitio ad vxorem porrecta, vt velit reſipiſcere, etiam iuncta pertinacia vxoris, non æquipollet ſententiæ diuortij, vnde ante illam non poterit irreuocabiliter religionem ingredi, licet poſſit ob id illã dimittere, num. 2.*

2 *Adultera pœnitẽs põt quãdocũq. viri profeſſionẽ reuocare probãdo eũdem ante profeſſionẽ adulteraſſe, & vir adulter occultus nõ põt ingredi religionem niſi ſententia diuortij lata, ex eo ꝙ mulier*

mulier timens viri ſæuitiã nec illi cautioni, quam vir dare põt, acquieſcẽdo ad virum reuerti recuſet, vel etiã ex capite adulterij lata eſſet, nu. 4. & hoc dummodò vir pœnitens rogauerit, ſed fruſtra, uxorẽ, ut uellet reſipiſcere, n. 3

2 Morã cõmittere nõ dicitur mulier, quę rogata ideo non vult ad virũ reuerti, quia timet ne cõtra ipsã ob adulteriũ cõmiſſum ſæuiat, eſtque parata ſtare iudicio iudicis.

CONSILIVM III.

EXcellentiſſimè Domine, ſuper caſu ſequẽte, & rationibus pro vtraq; parte adductis deſideratur iudicium veſtrũ. Vir ex vrgentibus, & vehemẽtib. præſumptionib. habens vxorẽ de adulterio ſuſpectam, contra eandẽ ad diuortium coram ordinario iudicium intentauit: vxor negauit adulteriũ, & ſimul ſe ſubduxit de domo viri, ac adultero adhæſit: verum, qm̃ vir ob eius inopiã, & potentiam vxoris, non potuit dictũ adulteriũ probare, in cauſa nõ fuit vlterius proceſſũ. Poſt aliquot annos dictus vir, qui tñ interim nec ipſe obtinuit, ſed ſecretè adulterium perpetrauit, ad corrediẽs, ab ordinario loci petijt, vt cogeret dictã eius vxorem ad cohabitandũ cũ eo: negauit vxor reuerti, aſſerẽdo ante oĩa terminandum iudicium diuortij contra ipſam intentatũ, & quia vir nõ habebat modum litigandi, nec hęc eius petitio effectũ habuit: vnde p̃ aliquot annos quieuit: ſed tñ nec cõtinuit, imò ſecretè adulterauit: tandẽ per cões amicos eandẽ vxorem interpellari fecit, vt vellet ad ipſum reuerti, quia oblitteratis omnibus anteactis volebat eandẽ recipere, & vxorio affectu tractare, negauit d. vxor velle reuerti, & prolẽ ex adulterio, non tñ notoriè, procreauit. vir ẽt & ipſe minimè continuit, ſed ſecretè peccauit: nunc aũt non ſperãs in ſęculo ab vxore ſeparatus continere, decreuit de nuo iudicialiter, & extraiudicialiter tẽtare, & rogare, vt reuertať, & ſi hoc obtinere nõ poſſit, de cætero cõtinere, & religionẽ ad loca remota accedendo ingredi, & profeſſionẽ emittere. Ob hoc Romã venit, & conſiliũ petit pro ſalute animæ ſuæ, & an hoc ei liceat exequi.

E Pro negatiua facit primò, quod tunc demum vir ſine licentia vxoris religionem ingredi poteſt ex capite adulterij, ſi de eo conſtet notoriè, vel lata ſit ſententia diuortij, vt ait gl. in ca. [Agathoſa][a] vbi Archid. & Turrecr.[b] quorum neutrum cum hic intercedat, nec licebit religionem ingredi.

Secundò propter adulterium nõ poteſt vxor dimitti, ſi vir ſimili laborat vitio,[c] nec religionem intrare[d] Non obſtante, quod viri delictum ſit ſecretum vxoris autem publicum,[e] Archidiaconus d. cap. [nihil] & licet vir ageret pęnitentiam præteriti peccati, non tamen F tollitur ius exceptionis mulieri competentis.[f]

Pro affirmatiua facit: nam ideo vxoratus inuita vxore prohibetur ingredi religionẽ, quod ex lege matrimoniali tenetur eidem adhærere, nec poteſt eã iure ſuo priuare: ergo ſeruitute ceſſante ceſſare debet, & prohibitio, ut deducitur ex c. [cõſtitutis.] vbi gl. & c. [veniẽs,] vbi gl. 1.[g] ca. [Agathoſa][h] & alibi ſæpe. Sed ſic eſt, quod in caſu præmiſſo peractis prædictis dictus vir liber erit à prædicta ſeruitute, adeo vt poſſit ab ea- G dem vxore diuertere: ergo poterit religionẽ intrare, vinculo matrimonij nõ obſtante. Cõſequentia patet, aſſumptũ probatur ex Goffredo[i] dum inquit, ſi maritus ſit correctus, & vxor ſit impœnitens in peccato perſeuerãs, poteſt petere diuortium, & dimittere eam ſecũdum eundem Hoſtienſem,[k] Turrecrematam,[l] qui addunt S. Thomam & Bonauenturã quos refert & ſequitur Sum. confeſſ.[m] inquiens, quod licet occultus adulter non poſſit nec dimittere, nec accuſare vxorem publicè adulteram: ſi tamen vir egit pęnitẽtiam, & mulier mo- H nita nollet ſe emendare, poterit vtrumque. idem tenet Palud.[n] adducens rationem, quia vltima mora nocet, S. Anton.[o] Sylueſt.[p] Sotus:[q] facit etiam ad hoc gloſſa in cap. quemadmodum, ver. præcedentem, de iureiur.

Ad contraria reſpondetur: & ad primum dicitur, requiri vel ſentẽtiam, vel notorietatem quo ad forum exterius, & ne Eccleſia, cur nõ cõſtat de adulterio, cogere poſſit diuertẽtẽ ad dimiſſam reuerti. Vnde Goffred.[r] inquit: [qui poſt ſenten-

a 27. q. 2.
b Ver. fornicat. & ver. cõuerſionis.
c c. nihil iniquius. 32. q. 6. c. ſignif. de diuer
d Abb. c. veniẽs. n. 7. de cõuer. cõiug.
e Abb. c. conſtitutus. n. 9 de cõuer. cõiug S. Th in 4. d. 35. q. 2. art. 6. Sot. d. 36. art. 6. ad fin.
f Abb c. fin. n. 8. de adul. & ibi Io. de Ana col pen.
g de conuerſ. coniug.
h 25. q. 2.
i Tit. de diuor. nu. 15.
k eo. ti nu 1.
l c. nihil iniquius. 32 q. 6.
m li. 4. ti. 22. de aiu. q. 5. f. 140.
n in 4. d. 35. q. 1. ar 2.
o in 3. p. c. 21. §. 6 verſ. 7.
p in verſ. matrimonium. 9. n. 6. et uer. diuortium. nu. 9.
q in 4. d. 36. artic. 1. verſ. qua propter.
r de conuerſ. coniug. nu. 7. in q 16.

ſententiam diuortii ingreditur religionem, irreuocabiliter ingreditur: at qui ingreditur ante, ingreditur quidem, ſed reuocabiliter] idem & clarius notat D. tua in Manu. confeſ.[a] dum vult in foro conſcientiæ innocentem poſſe diuertere ſine iudicis ſententia, ratio eſt, quod non ſententia, ſed delictum ipſum priuat vxorem adulteram iure ſuo, vt deducitur ex ca. [dixit Dominus,][b] & ex Abbate,[c] & Ioanne Anania.[d]

a c. 22. num. 23.
b 32. q. 1.
c ca. gaudemus, nu. 5. de conuerſ. coniug.
d d. c. fi. col. 3. de adult.

Ad ſecundum reſpondetur, vt ſupra dictum eſt, ꝙ procederet, ſi dicti coniuges nũquã ſe, nec adinuicem repudiaſſent, nec aliud interueniſſet, ꝙ eandem vim obtinere põt, vt eſt prædicta repetitio. & admonitio, quã fecit vir vxori, per quã dicta vxor in vltima mora, & contumacia conſtituitur pertinaciter, quod voluit, & vult permanere ĩ adulterio. Vnde, ſicut ſi poſt reconciliationẽ peccaret, poſſet dimitti,[e] ita & ſi modò peccet poſt prædictam interpellationẽ, & monitionem, quæ vim reconciliationis habet, ex prædictis, maximè ex doctrina Soti vbi ſupra. Ne igitur hæc obſtinata mulier ex dolo ſuo reportet lucrum ſine ſui ſpirituali vtilitate in perniciem viri, qui ad Deum vult conuerti, cupio huic pœnitenti licere religionem in remotis locis ingredi, ſi tamen reperire poterit beneuolos receptores.

e arg. gl. cap. quemadmodum, per illum textũ, de iureiur.

Sed nunquid ingrediendo teneatur propalare ſe vxorẽ adulteram habere? Et ſi de hoc nõ interrogetur, nõ video, quod teneatur, maius dubiũ eſt, ſi nominatim interrogetur, an vxorem habeat, & fortè adhuc poſſet rindere ſe ex hoc capite nullum habere impedimẽtum: & ſi adhuc vrgeretur reſpõdere an habeat vxorem viuentem, & fortè reſpõdendo ad intentionẽ interrogatus poſſet negare, intelligendo ſe non habere vxorem, quæ præbeat ei ad ingreſſum impedimentum, vt in ſimili voluit D. tua in ſuo Manual.[f] poſt Syluestrum.[g]

f c. 12. num. 19.
g verb. iuramentum. 3. q. 2. ad fin.

Reſpõdeo, ꝙ quæſtio hæc magna eſt in ſe, & eam eruditè profectò, et acri iudicio, magnoq; charitatis zelo tractauit, q adduxit ꝓdicta, q̃quis ille ſit. Et primò rñdeo, ꝙ facti narratio vr̃ ſecum pugnare quatenus hẽt maritũ non potuiſſe ꝓbare adulteriũ, & ꝙ vxor fugit ab ipſo, & adhæſit adultero: item quod maritus petijt diuortium, & poſtea repetit vxorem, & ꝙ illa vult ferri ſententiam ſuper diuortio, & quod ipſe non põt facilè habere ſuper eo ſententiam.

Secundò ꝙ præfata narratio facti nõ videtur ſufficiens, eo quod non continet cauſas, ob quas vxor negat rediũ, cum tamen neget adulterium.

1 Tertiò, ꝙ ego cupio determinationem præfati D. eruditiſſimiq; conſulti eſſe veram, & quod iugulũ quæſtionis videtur conſiſtere in probando, qđ pœnitẽtia præfati viri, adiuncta requiſitione, & petitione, qua vxorem petit, & cum eius pertinacia æquipollet ſententiæ diuortij, & quod pro parte affirmante videntur adducta ſupra omnia ſubſtantialia, quæ adduci poſſent.

2 Quartò, ꝙ pro parte negante facit, quod non vr̃ inueniri vllus canon, qui hoc exprimat, nec vr̃ occurriſſe vllus caſus, in quo expreſsè aliqua gloſſa, vel auctor ordinarius id dixerit, & quod ĩ foro exteriore ingreſſus huius viri in monaſterium, ẽt conſequuta profeſſione, reuocabitur, ſi vxor præfata ſuæ malè actæ vitæ pœnitens petierit illum, & probauerit ipſum quoque adulteratũ fuiſſe, & ꝙ non eſt in mora reſipiſcẽdi, neq; regrediendi ad maritum, eo quod fortè allegat, ꝙ non audet regredi ad maritũ timore iuſto mortis, ne veneno, vel aliquo alio modo publicè, vel ſecretè occidat eam, & ꝙ parata eſt ſtare iudicio iudicis, corã quo lis eſt ad inſtantiam mariti cœpta, & ꝙ nõ datur ei, vel non poteſt dari cautio ſufficiens de nõ occidendo eam publicè, neque ſecretè.

3 Et quod præfati auctores, quãuis dicãt, ꝙ adulter ſecretus poſt iuſtam pœnitentiam, & requiſitionẽ ſufficientem, põt adulteram impœnitentem dimittere, & petere diuortium: non tñ dicunt, quod poteſt intrare irreuocabiliter religionem, quod nõ abs re vñr omittere: quia dimiſſio, & petitio diuortii nulli tertio præiudicat, ingreſſus aũt religionis grauiter præiudicare põt monaſterio, & religioni, quam ingrederetur, & profiteretur, & quod non põt ipſe dicere verè ẽt quo ad forum conſcientiæ, & coram Deo tñ, ſe non habere vxorem, quæ non poſſit ſuo ingreſſui ꝑiudicare, quia imò poſſet, probando mariti adul-

terium, cum per ſniam eius non ſit ab latũ vxori ius compenſandi ſuũ adulterium p adulteriũ mariti, ſaltem in foro exteriori, qn ẽt poſſet q̃s dicere ſniam diuortij datam ex eo, quod non probauit adulterium obiectum marito, nihil prodeſſe ei quo ad forũ conſcientiæ: attento, quod ſecundũ receptam opinionem ſnĩa in ſe iniuſta nõ prodeſt corã Deo ei, pro quo datur, licet ad hoc replicari poſſet, ꝙ illa proficeret quoad forum exterius, & pnĩa iuſta, & requiſitio ſufficiens mariti cũ pertinacia vxoris excuſaret eã quo ad forum exterius conſcientiæ, iuxta præfatos auctores.

4 Itaq; ſecutius mihi vr̃, qđ obtineat ſniam diuortii, quã (vt ex facto coniicio) facilè habebit, & tunc in noĩe Dñi ingrediat̃ religionem reſpondendo ad interrogata modis eruditiſſimè ſupraſcriptis. Dixi autem, quod facilè obtinebit: quia poteſt petere diuortium, vel ꝙ iubeatur redire ad ſuum maritum, & ſi replicauerit, ꝙ timet, ne occidatur ab eo, triplicabitur, quod dabit cautionẽ iuratam, & ſi reſpondeatur, quod illa non ſufficit, addi poteſt, quod ſi non eſt contenta de tali cautione, qua maiorẽ ipſe dare non poteſt, feratur ſententia diuortii, vel ex capite adulterii, vel ex capite inimicitiæ capitalis, quam ipſa fatetur, iuxta textum ſingularem.[a]

a in ca. literis. §. fin. de reſt. ſpol.

S V M M A R I V M.

1 *Adultera damnata per iudicem ſecularem, & monaſterio incluſa, eam viro intra biennium repetente, redire debet: ſecus, ſi per eccleſiaſticum ſententia diuortij ſit lata: quia tunc poteſt ingredi etiam religionem, nu. 3.*

3 *Adultera de mariti ſæuitia timẽs nõ tenetur ad eum redire, nec credere, ꝙ ſyncero animo repetatur, nu. 2.*

CONSILIVM IV.

VXor ſæpius adulterata fuit, & ob id à marito expulſa, & deinde reconciliata iterum peccauit: vnde per iudicem eccleſiaſticum inſtante marito lata fuit ſententia diuortij, & vxor in monaſterium incluſa eſt.

Quæritur, an marito petenti iterum reconciliari vxor reſtitui debeat, cum dicat ex illius amore teneri, & quod metu conſenſit in diuortium.

1 Reſpondeo, quod, licet vxor dãnata

E adulterij per iudicem ſæcularem, & in pœnam eius incluſa intra monaſteriũ, debeat redire ad maritum eũ recipere volentem intra biennium, iuxta auth.[b] vxor tñ ſeparata à viro per ſniam iudicis eccleſiaſtici non tenetur redire ad maritum, nec econtrario maritus ad vxorem, iuxta gloſſam memorabilem.[c]

b ſed hodie. C. ad leg. Iul. de adulter.

c c. Agathoſa. 27. q. 2.

2 Secundò, quòd nõ eſt facilè credendũ marito dicenti ſe metu cõſenſiſſe in diuortium, ſi ſnĩa iudicis fuit illud factum: quia fingere põt id maritus ad effectum trahẽdi illã ad cohabitationem ſecum faciendã, quo eã ferro, vel veneno occidat: cuius rei in caſu propoſito F ſuſpicio, & cõiectura naſci põt ex eo, ꝙ illa poſt primã reconciliationẽ adulterata fuit, & tãta inſtantia illã petit poſt adeo notorias repulſas, ꝙ non vr̃ procedere ex amore, quo fingit ſe amare eã, ſed ex ira, q̃ habet occultã contra eam, ex amore contrahendi cũ alia poſt mortẽ ipſius p̃ſertim in viro gẽtis Hiſpanę, quæ procliuior eſt ad parũ amãdas vxores ẽt caſtas, q̃ ad cõciliãdas ſibi vxores adulteras, p̃ſertim vltra primã vicem.

3 Tertiò, quod, ſi hæc mulier ob prædictas coniecturas, vel alias, probabili- G ter putat, quod maritus quærit eius cohabitationem ad habẽdam opportunitatem occidendi eam ferro, vel veneno in vindictam, vt poſtea poſſit aliam ducere, non tenetur ad ipſum redire, per textum ſingularem,[d] & conſequenter poteſt bona conſcientia vti ſnĩa, quam habuit diuortii, & intrare monaſteriũ conuertitarum.[e] Primum tamen dictũ intelligendum, ſecũdum terminos gloſſæ,[f] ſcilicet de volẽte ingredi religionẽ.

d ca. literas. §. fi. de reſt. ſpol.

e Arg. præfat. ca. Agathoſa.

f per d. cap. Agathoſa.

S V M M A R I V M.

1 *Sæuitia viri perpetuò duratura dat cauſam perpetuò diuortio, at pro ſæuitia* H *ad tempus duratura poteſt concedi ſeparatio, ſeu diuortium, etiam temporale; primum autem non poteſt concedi, niſi parte citata, ſecundum verò poteſt, & mulier interim poterit recipi in aliquo monaſterio.*

2 *Ingreſſum mulieris ſæcularis in monaſteria monialium ex manifeſta, & rationabili cauſa Conc. Trid. & Bulla Pij V. non impediunt, cum licentia tamen Epiſcopi, vel ſuperioris in ſcriptis obtenta.*

CON-

CONSILIVM V.

A

EXiſtente diſcordiarum lite inter virum, & vxorem propter ſæuitiam viri,& aliàs q̃relas,petit mulier an poſſit inſcio, & inuito viro obtinere facultatẽ ingrediendi monaſterium monialium,interim dum hæ controuerſiæ cõponuntur,& vir mitior reddatur:& an hoc ei liceat facere tuta conſcientia.

1 Duo vñr obuiare conceſſioni huius facultatis. Alterum eſt,ꝙ per eam ſeparatur vxor à ſuo marito. Alterum eſt,ꝙ fit facultas fœminę ſæculari,& nuptę ad ingrediendum monaſteriũ regulariũ, B quod vetatur in c.1.[a] Quorum iñ prius tollitur ea ratione, ꝙ præfata vxor non petit diuortiũ, nec ſeparationem à thoro,q̃ nõ poſſunt peti,neq; dari ſine citatione aduerſæ partis,iuxta c.1.[b] ſed petit licentiã manendi aliquantulo tempore in monaſterio, quo diſcordia inter eos durabit:quod in ſummario informationis dari pōt.[c] Tollitur ẽt illa ratione,ꝙ propter ſæuitiam coniugis probabiliter perpetuò duraturam, poteſt ſeparatio perpetuò concedi,[d] ergo etiam propter ſæuitiam parum duraturam poteſt concedi ſeparatio parum duratura.[e] C

2 Poſterius aũt tollitur ea ratione, ꝙ c.1.[f] ẽt adiuncta innouatione Concilii Tridentini,& Pij V. nõ impedit ingreſſũ ſæcularis intra regulares monachas ex manifeſta, & rationabili cauſa cum licentia Epiſcopi, vel ſuperioris in ſcriptis obtenta: ita quod de licentia Epi, & ſuperioris præfatarum monacharum in ſcriptis obtenta, poſſet mea ſentẽtia præfata vxor manere intra prçfatas monachas:cũ cauſa eſt rationabilis,& non poteſt eſſe nõ manifeſta inter perſonas adeo illuſtres. Quanto ergo magis poterit manere tutè inter illas de licentia S.D.N. qui viuat in æternum. Amen.

[Aduertendum referri à ſacra Congregatione proceſſiſſe quãdam formulam,ſecundum quam ſimiles mulieres debent recipi in monaſteriis, ideoque occurrente caſu ad illam recurrẽdum.

a de ſtatu re. lib. 6.
b De cauſa poſſeſſ.
c argu. l. æquiſſimum. ff. de vſufr.
d c. literas. §. ſi de reſt. ſpol. cum ei adnot.
e arg. l. qua de tota. ff. de rei vẽd.
f de ſta. regul.

SVMMARIVM.

1 Nupta Iudæo, Turcæ, Pagano, Catechumeno, in[d]ò & ſchiſmatico, ſiuè hæretico, qui nõ ſecũdũ ſufficiẽtẽ formam baptiſmi baptizati fuerunt, cum matrimoniũ non teneat: nõ poteſt tali cohabitare, nu. 2. At ſi nupſit ſchiſmatico, vel hæretico ſecũdũ ſufficiẽtẽ formã baptizato, cũ matrimoniũ teneat, non pōt ab eo diuertere, & ſi diuertit, tenetur redire ad virũ, ſi ipſam vult tractare honeſtè abſque cõtumelia creatoris, & abſq; eo quod trahere tentet ad peccatum mortale, aliàs non, nu. 2.

CONSILIVM VI.

QVæritur,quid ſi hæretica,ſeu ſchiſmatica nupta ſchiſmatico, poſtmodum conuerſa nubat Catholico,vel poſtquam nupſerit cõuertatur, debeat cogi redire ad primum, cum ſine licentia receſſerit: quia aliquando redire ad primũ eſſet periculum errandi iterum, & relabendi in aliqđ peccatũ, & in contumeliã fidei Chriſtianæ,alioquin non conſentirent cohabitare inſimul hoc dicimus,quando alter coniugum nõ vult conuerti,cum vt plurimum aliqui hæretici contrahant cum conditione.

C Secundò, quid ſi Catholica nubat infideli Turcæ,& cum eo habitans in ſua fide, an poſſit abſolui, & Euchariſtiam ſumere,vel non aſſentiente, poſtea Catholico nubere.

1 Ad primam reſpondetur primò, ꝙ matrimonium contractũ inter fidelẽ, & infidelem baptizatum valet,& cõſequenter inter Catholicã,& hçreticum, iuxta gloſſam receptam,[g] & D.Th. receptum,[h] licet non inter fidelem,& infidelem non baptizatum,qualis eſt Iu- D dæus,Turca,vel Paganus,iux. gloſſã,[i] etiam ſi iam eſſet catechumenus,vel catechumena,vt eadem gloſſa dixit,& traditur,[k] præſertim per Sotum q. 1.

Secundò,quòd ſeriò animaduertendum eſt in caſu propoſito. Nam ſi prædicti hæretici,& ſchiſmatici baptizati ſint,iuxta formã prouinciæ Boſnę,cẽſẽtur nõ baptizati, vt aliàs dixi. [in cõſi. 4. de baptiſ.] Si autẽ ſunt baptizati iuxta formam Græcorum antiquam, de qua loquuntur iura,& DD. in ea citati,cenſentur baptizati, & conſequenter valet matrimonium: ſi autem ſecundum formam Boſnæ,non valet matrimonium.

g c. non oportet. 28. q. 1.
h in 4. diſt. 39.
i c. cau. 28. q. 1.
k d. diſt. 59.

Tertiò, ꝙ illa, de qua quæritur, nullatenus tenetur redire ad priorē, ſi erat baptizatus ſecundum formam Boſnæ: ſi aūt erat baptizatus ſecundum formā aliam, tenetur redire, ſi vult ille tractare honeſtè illam abſq; contumelia creatoris, & abſque attractione ad peccatum mortale, & aliàs non, quāuis nō poſſit nubere alij, iuxta notata in c. [gaudemus.][a] & ea q̄ nos tradidimus ī man.[b]

2 Ad ſecundam reſpondetur, ꝙ non poteſt abſolui: quia prædictum eſt in quæſtione præcedenti, quod matrimonium cōtractum inter Catholicam, & Turcam non baptizatum, non valet, p textum gloſſæ,[c] & conſequenter eorū cohabitatio eſſet ſtatus fornicationis, qui eſt malus, & intolerabilis.[d]

a c. quanto, de diuort.
b cap. 22. à num 48.
c d. c. cane. de eo nemo. c. meretrices. 32. q. 4.

SVMMARIVM.

1 *Coniugata poteſt coniugi, qui à fide apoſtatauit, ſi eam ſine contumelia creatoris tractat, licitè cohabitare, & de illius ſolo conſenſu poſſunt filij baptizari, at eo uiuente non poteſt alteri nubere, etiam ſi deberet ſeruitutem iniuſtè redigi, num. 2. & 3.*

3 *Conſentiens mater filiæ, ut cui non licet nubat, peccat, ſed pœnitenti, & facienti quod in ſe eſt, vt à peccato diſcedatur, eſt danda abſolutio.*

4 *Coniugati propria auctoritate ſine legitima probatione impedimenti maleficij vel impotentiæ diuertentes, & ſecundas nuptias contrahentes non poſſunt abſolui, quia perſeuerant in peccato.*

CONSILIVM VII.

PRo reſolutione quæſtionum Epiſcopi Græci, ad primam quæſtionem dicendum primò, ꝙ mulier nupta fideli, ſi ille fiat infidelis, non poteſt alteri nubere,[e] poteſt tamen conuiuere illi ſine contumelia creatoris eam tractanti, vt poſt c. [ſi infidelis.][f] traditur in 4. lib. ſent.[g] & filij paruuli baptizari poſſunt de ſolo conſenſu vxoris,[h] vt habet gloſſa, Panormitanus, & alij,[i] & debēt educari penes illam,[k] & non eſt cur illi denegentur ſacramenta.

2 Ad ſecundam dicendum, ꝙ ſi præfata vxor fidelis nubat alteri uiuente

e c. quanto. de diuort.
f 28. quaſt
g diſt. 39.
h c. Iudæi. 28. q. 1.
i in c. fin. de conuerſ. inf.
k d. cap. Iudæi.

E priore marito, peccat, ēt ſi crederet ꝙ à ſuperioribus infidelium, inter quos viuit, redigeretur in ſeruitutem per aliq̄ calumniam ei impoſitam, niſi nubat: & ita negandum eſt ei ſacramentum pœnitentiæ, quod non datur non contrito,[l] & ſacramentum Euchariſtiæ, eo quòd perſeuerat in mortifero peccato, nō debet miniſtrari,[m] ꝙ ipſum eſt dicendū de illo, qui ſciens eam alteri viuēti fuiſſe nuptam ducit illam in vxorem.

3 Ad tertiam, quod ſacramenta ſunt deneganda marito, qui ducit alteram, viuente priore vxore, & etiam priori
F vxori, quæ nupſit Turcæ: quia perſeuerant in peccato mortifero notorio, matri verò, ſi pœnitet eam conſenſiſſe peccato filiæ, & faciat id quod debet, ut filia reſipiſcat, poſſunt conferri ſacramenta, non aliàs, iuxta cap. [peccati uenia non datur niſi correcto.][n]

4 Ad quartam, quòd non debent dari ſacramenta illis, de quibus quæritur: quoniam auctoritate propria ſine probatione legitima ſe ſeparauerunt propter impedimentum frigiditatis, vel maleficij, & ſe alijs matrimonio coniunxerunt: quia perſeuerant in pec-
G cato mortifero.[o]

l c. firmiſſime. 15. qu. 1. & c. quod quidam. de pœn. & rem. m c. quotidie de conſecr. diſt. 2. adiūcta glo. ver. affectu.
n de reg. iu. ca. legatur. 24. q. 2.
o c. fraternitatis. & c. ſi de frigid. & malef.

De Donationibus inter virum & vxorem.

SVMMARIVM.

1 *Hæres ſcriptus, cuius culpa teſtator obijt, illi ſuccedere nequit, & à fortiori venit priuandus, ſi illum occidit.*

H 2 *Fornicatio matrimonium præcedens, nec vxori, nec eius hæredi obeſt.*

2 *Bona conſtante matrimonio quæſita sūt mariti, niſi aliud conſuetudine, vel ſtatuto caueatur, nu. 3.*

CONSILIVM PRIMVM.

IN contractu quodam antenuptiali in Italiæ partibus adiecta fuit clauſula quod ſi alter coniugum decederet non relictis liberis, ad ſuperſtitem pertineret ēi omnia mobilia, & debita, ēt actiua,

Digitized by Google

actiua,cum onere ſoluendi oĩa paſſiua. Accidit, quod maritus pro certo ſciuit adulteratam eſſe vxorem: ipſa enim,cũ celare non poſſet,confeſſa fuit, & quia admonita à praua conſuetudine nõ ceſ ſabat, imò maritum veneno tollere parabat, vnde & communem cum ea mẽ ſam fugiebat: in tali anxietate conſtitutus maritus, præuenire malens, quam præueniri, curauit illi certum venenũ dari,ex quo poſtea in febrim incidit,& poſt plurium dierum ſpatium defuncta eſt,neſciens ſe ex veneno mori: vnde & factum occultum eſt.

Quæritur, an maritus ad aliquid teneatur hæredibus vxoris virtute præd. ctæ clauſulæ, & quia incertum eſt vter côiugum ſuperuixiſſet,ſi naturali morte vterque mortuus eſſet,cum vterque ferè ætatis eſſet eiuſdem.

a ff. de his quibus vt ind.

1 Pro parte negãte eſt textus in l. 2.[a] quæ habet, hæredem ſcriptum, cuius negligentia mortuus fuit teſtator, non poſſe ſuccedere illi, per quam Azo in ſumma dicit, à fortiori eſſe priuandum eum,ſi occiderit illam.

Pro parte affirmante facit,ꝙ illa voluit illũ occidere prius, & ꝙ fuit adulterata,& quod ante matrimonium fuit corrupta, & pro virgine tradita, & qđ nulla bona mobilia in dotem attulit.

Sed rñdeo primò, ꝙ hæ rationes, ꝓ parte affirmatiua nihil concludunt: quia ipſe quoq; maritus adulteratus fuit, & non licuit ei præuenire eam veneno,eo quod ipſa voluit illum præuenire. Neque fornicatio præcedens matrimoniũ quicquam obeſt vxori, vel hæredibus eius,iux.notata in c.[quemadmodũ][b]

b de iureiurando.

2 Secundò, ꝙ alia ratione poſſet eius intẽtio defendi,nempè quod, vt audio, Romæ vtuntur iure Cæſareo,exceptis illis caſibus,in quibus per ſtatuta Vrbis receditur ab eo, & quod iure Cæſareo omnia,quæ maritus,& vxor conſtante matrimonio quærunt, pertinent ad ſolum maritum ſuſtinentem onera matrimonij, cum obligatione reſtituendi dotẽm,ſi quam accepit.[c]

c Leg. dotis fructus, & l. pleriũque, ff de iure dotium. leg. Quintᵘ Mutius, ff. de don inter virũ & vxor.

3 Nec obſtat cap.[ſignificauit][d] quia intelligenda eſt eius deciſio, qñ pactũ nuptiale,vel cõſuetudo terræ aliud haberent, vt Pan. & Præpoſitus communiter recepti declarant. [e]Neſcio tamen an ſit aliquod Romanum ſtatutum cõtrariũ ei,quod ſupra dico me audiuiſſe.

d quod eſt 2.extra eod. de don.inter vir. & vxo. e in eod.c.

Nec ẽt obſtat dicere, ꝙ pactum prædictum nuptiale ſignificare vř,ꝙ,ſi pactũ illud non eſſet adiectum,hæredib. præ morientis deberetur dimidium bonorum quæſitorum durãte matrimonio: quia hoc ex nulla parte illius colligit͛, licet colligatur pactum illud fuiſſe fauorabilius vxori,quam marito, imò nihil profuiſſe marito, vxori autem potuiſſe prodeſſe plurimum: quod nihil præfatæ noſtræ deciſioni obſtat,vt palam eſt.

[Aduertẽdum, imò magis veram,& communem ſententiam eſſe, occidentẽ ipſo iure ſuccedere occiſo, licet ab eo prout indigno poſſit per fiſcum auferri, gl.l.his conſequenter.§.1.verb. nõ pertinere.ff.fam.erciſc.Salyc.l.1.num.5.C. vnde vir.qui loquitur de coniuge occidente alium ciuem coniugem, Clarus §.homicida.verb.priuetur.De hac materia vide ẽt Palatiũ,de donat.inter vir. & vxor.in rubr.§.70.n.13. & ſeq.f.121. Et de marito, qui ſi occidat vxorẽ adulteram amittit lucrum, quod ei lex defert.Cou.in 4.decret.par.2.c.7.§.7.]

SVMMARIVM.

1 *Donationẽ iuramento firmatã, factã vxori, nõ poterit vir etiam legando ad pia opera reuocare, ſecundum communem,niſi obſtet ius municipale.*

CONSILIVM II.

Paulus donauit Romę vxori ſuæ ducenta ſcuta in augmentum dotis, & iurauit non reuocare illam donationẽ, & veniens ad mortem reliquit cẽtum ex illis alijs operibus piis. Quæritur an vxor teneatur ſoluere illa legata.

1 Reſpondeo,quod præfatus Paulus non potuit reuocare illam donationem iuratam,ſecũdum communem opinionem, quã nos ſemper ſequuti fuimus, & nunc ſequimur,per ea, quæ adducit Couarruuias. [f]An autem hæc opinio ſeruetur in Vrbe,neſcio: quia ſum alienigena, & parum verſatus circa Vrbis ſtatuta, quamuis credam vix poſſe ab Vrbis Senatu ſtatui licitè contrarium huius opinionis.

f in 2. par. rubrica, de teſtamẽtis, nu.19.

De Secundis nuptijs.

SVMMARIVM.

1 *Mors mariti an per famam ſolam, vel cum alijs conieЕturis probetur, arbitrabitur iudex.*

2 *Teſtis vnus deponens de fama, illam non probat.*

CONSILIVM I.

VXor, eo quod ſuboleſecit maritũ ſuum mortem obijſſe, cuperet ſecundo nubere, ſed tamen dubitat id poſſe iuſtè facere, eo quod mors mariti in dubio verſatur: quia tantum vnicus teſtis deponit de publica fama; aliter, quod audiuit illum valdè ægrotare. Quæritur, quid iuris. F

1 Reſpondetur primò, quod omniũ textuum in hac materia diſponentium optimus videtur eſſe c. [in præſentia,][a] & poſt illud auth [hodie,][b] & cap. [cũ frequenter,][c] adiuncta glo.[d] in quibus omnibus locis, & alibi ſæpè tractant de hac re Doctores, & quicquid alij alibi dicant, verior ſententia videtur eſſe, quã tradit Pan. quem ſequitur ibi Præpoſitus,[e] & Couarr.[f] videlicet, quod relinquitur arbitrio iudicis, an fama mortis coniugis abſentis ſatis probet eam ſolam, vel cum alijs coniecturis, etiam ſi nulli ſint teſtes deponentes de viſu, vel ſcientia mortui. G

2 Secundò, quòd non videtur ſatis bene probata fama mortis præfati viri: quia ſolus vnus deponit de illa, & non tam amplè, quam illa requirit, iuxta doctrinam Bartol.[g] quam etiam nos poſt alios retulimus in rubr. de iud.[h] H

Tertiò, quod, ſi probaretur per duos, vel tres teſtes idoneos, ita vt requirit Bar.[i] ſufficeret ſatis abundè cum coniecturis alijs ſupradictis benè probatis, ad hoc, vt iuſtus, & æquus iudex arbitrari poſſit prædictam mortem eſſe ſatis probatam, ad hoc, vt prædicta vxor poſſit licitè ſecundo nubere, & quod ego ſine vllo ſcrupulo id arbitrarer, in gloriam D. N. Ieſu Chriſti, qui nos omnes ſaluet. Amen.

a de ſponſ.
b C. de re-pud.
c qui clet. m
d vt lite nõ conteſt.
e in d. ca. in præſentia.
f in epit. ſuper 4. li. Decret. 2. par. ca. 7. §. 3. nu. 4.
g in l. de minore. §. plurimum nu. 23. ff. de quaſtio.
h nu. 52.
i vbi ſup.

E *SVMMARIVM.*

1 *Viuere vltra centum annos et ſi homo non præſumatur, non tamen præſumitur vſque ad dictum tempus viuere, & num. 2.*

Vxor, niſi certo ſciat mortuum maritũ, alij non nubat, etiam ſi de eo abſente ante annos 8. audiuerit ab aliquo, quod ad mortem paralyticus ægrotabat, quod ſi nupſit, donec ſciat eum viuere, non ſeparetur.

CONSILIVM II.

QVæ nupſit in India, & marito ſe abſentante, venit ad Vrbem, & nihil certi ſciuit de morte ipſius, niſi quod ante ſeptem, aut octo annos dixit ei quidam, quod ægrotabat ad mortem, & iacebat paralyticus non potens ambulare, nec edere ſine ope, & aliena manu, & nunc cupit nubere. Quæritur an poſſit.

1 Pro deſiderio huius conſulentis facit lapſus quindecim annorum, & teſtatio vnius, quod ante octo annos vidit eum ægrotum, & paralyticum, & quod ſuo iudicio non poterat diu viuere, & quod licet præſumatur hominem non viuere vltra centum annos,[k] nõ tamen præſumitur viuere vſq; ad 100. annos, vt efficaciter probat Corneus,[l] & quod ſecundum gloſſam receptam,[m] mulier, quę veriſimiliter credit maritũ eſſe mortuũ, poſſet alteri iuſtè nubere.

2 Contra tamen facit, quod iure Pontificio non poteſt nubere mulier, antequam habeat certum nuncium de morte mariti, quantocunque tempore ille abſit,[n] & quod quilibet præſumitur poſſe viuere centum annis, & quod multi ægroti etiam podagra, & chiragra laborantes conualuerunt ad ſimplices menſas reducti, vt ait D. Hieron.[o] & quod nullus eſt teſtis, nec vlla fama de morte mariti. Quibus pro, & cõtra perpenſis, auderem dicere, quod non teneretur illa ſeparare ſe à marito, ſi iam contraxiſſet, donec ſciret maritum viuere.[p] Si tamen eſſem iudex, non auderem dare illi licentiam contrahendi.

Aduerte, quia præcedens dictũ fortè intelligitur quando bona fide contraxiſſet. Sed & quia materia hæc eſt ſatis anceps, vide D. Nau. in Man. confeſſ. c. 6. n. 40.

k l. ſi. C. de ſac. ſ. eccl.
l in conſil. 181 vol. 2.
m in cap. in præſentia, de ſponſal.
n in d. ca. in præſentia.
o in ca. legimus, de conſecr. diſt. 5.
p Arg. c. fin. de ſecund. nup. & c. in quæſitionis, de ſent. excomm.

&

& cap.22.nu.53.Sot.in 4.q.37. q.vnica, art.5.Couar.in 4 decret.c.7.§.3.num.4. Rebuſ.in praxi.ſup.regul.de diſpenſ.in grad.prohib.gloſ.5.nu.43.& Menoch. de arbitr.iud.lib.2. caſu 420. nu.118. & ſeq.

SVMMARIVM.

1 *Matrimoniũ poſt adulteriũ,& promiſſionem de contrahendo poſt mortem coniugis,contractum non tenet.*

2 *Matrimoniũ ſecũdũ, vbi primi mariti mors nõ probatur, pſumitur nullũ.*

2 *Sñia ſuper matrimonio lata nõ ſic in rem tranſit iudicatã,quin probato ſufficienter contrario retractari valeat.*

3 *Matrimonium coram parocho,& teſtibus contractum tenet, licet aliæ ſolemnitates non interceſſerint.*

4 *Filij adulterini per ſubſequutum matrimonium non legitimantur.*

4 *Matrimonio nihil obeſt defect⁹ licẽtiæ epĩ,nec cõcubinatus triginta annorũ.*

CONSILIVM III.

OCtauius vir diues filios ex Septimia eius cõcubina ſuſcepit: Septimia verò longè ante matrimonium cũ alio viro contraxerat, qui ab ea diſceſſerat,nec amplius comparauit, nec de eo habita eſt notitia:& cũ dubium eſſet an Octauius,& Septimia perſonæ habiles ad cõtrahendum matrimoniũ eſſent,et an filij ex adulterio ſuſcepti eſſent,& veriſimiliter ab epiſcopo licentiam ad cõtrahẽdum habere deſperarent, abſq; dicta epiſcopi licentia, & nullis denunciationibus præcedẽtibus, & abſq; alijs ſolitis ſolemnitatibus, cũ ſenes ambo eſſent, & in concubinatu per triginta annos vixiſſent,coram parocho,& teſtib. contraxerũt,& ordinarius habita de facto notitia contra eos proceſſit,ſed pro matrimonio ſentẽtiam tulit, quæ in rẽ iudicatam tranſiuit. Modò agnati Octauij,ſeu alij cõſanguinei ab inteſtato hæredes venientes,dubitãt primò,an matrimonium inter Octauiũ,& Septimiã contractũ fuerit validum. Secundò,an filij ſuſcepti ante matrimonium cõtractũ ſint legitimi. Tertiò,an poſſint ad retractandam præfatã ſententiam agere.

A Huius quæſtionis deciſio vr̃ primũ pendere ex facto: & ideo reſpondetur primò,quod ſi probari poſſet,Octauiũ aliquãdo viuente primo marito promiſiſſe, ſiue dediſſe fidem cõtrahendi matrimonium cum illa poſt mortem mariti ſui, nõ valet matrimoniũ propter impedimentum, de quo in tit. [de eo qui duxit in mat.quã pol. per adulterium.]

Secũdò, quod etiam matrimonium non valet, ſi viuebat maritus cõcubinæ tempore, quo fuit contractum, de quo dubitari dicitur in facto; quia nulla poteſt eſſe vxor duorum, per totum titulum,[de ſponſ.duorum.]

B 2 Tertiò, quod niſi probetur mors prioris mariti, præſumetur eo viuente fuiſſe contractum, & iudicabitur nullum; quia iure communi præſumitur quis poſſe viuere vſque ad centum annos, vt notatur in l.fin.[a]

Quartò,quod cũ ſententia ſuper matrimonio lata non ideo tranſeat in rem iudicatam, quin data informatione colluſionis, vel alia ſufficiente, de integro poſſit cognoſci,iuxta c.[lator.]& ca.[tenor.][b] poterit opponi ab hæredibus Octauij de nullitate contractus matrimonii C cum Septimia, per quem tota fraudis ſtructura deſtruetur.

[a] C. de ſacroſ.eccl.

[b] de re iud.

Quintò,quod ſi per exceptiones oppoſitas cõtra parochũ,& teſtes elidatur probatio ſecundi matrimonii, ẽt cadet Octauius. Ad iudicandum autem hoc, maior informatio facti deſiderari põt.

3 Sextò,quod ſi matrimonium pbetur cõtractum coram parocho,& duobus teſtibus, etiam ſine alia ordinarij licẽtia, iudicabitur verũ matrimonium, etiam ſi aliæ ſolemnitates non interuenerint, eſto poſſit rector ob id caſtigari,[c] quoniam à iure antiquo non eſt recedẽdum, niſi quatenus exprimitur in nouo,[d] & iure antiquo nullũ matrimonium eo ſolo,quod eſſet clandeſtinum, reddebatur nullum,vt ipſummet Cõc. Trid. affirmat; iure autem nouo illius Concil. Trid. demum fit nullum matrimonium ob clandeſtinitatem, quando non fuit contractũ præſente parocho, & duobus teſtibus, & in facto præſupponitur,hoc de quo loquimur fuiſſe cõtractum coram illis:ergo nec iure antiquo,nec nouo poteſt dici nullum.

D (printed beside the line beginning "ri, quoniam à iure antiquo")

[c] c.cum inhibitio.de clã. deſponſ.

[d] l. præcipimus C. de appellat.

[e] in ca.1. de refor. matr. ſeſſ.24.

Septi-

4. Septimò, quod filij concubinæ, qui probabuntur fuiſſe nati viuente priore marito, non legitimabuntur quidē per hoc ſecundum matrimonium, quālibet ſolemniter contractum eſſet; alij tamen, qui probarentur nati poſtea legitimarentur per ipſum contractum eo modo quo in facto narratur, iux. c. [tanta,] quod vtrunque probat, [a] etiam ſi nati eſſent durante lite ſuper matrimonio priore. E F

[a] Qui filij ſint legit.

Octauò, quod nil officit prædicto matrimonio quoad ſubſtantiam, & veram exiſtentiam, quod non probetur eſſe factum de licentia ordinarij, neq; quod parochus mentitus fuerit ei interueniſſe: quia ſufficit, quod ipſe parochus verè interfuerit, vt colligitur ex dicto Cōcilio; neque quod 18. 20. vel 30. annis fuerint concubinarij, & adulteri, ſi non interuenit fides de cōtrahendo: ob hæc enim non tollitur, quin iudicetur Octauius coniux Septimiæ, licet parochus, aut teſtes aliàs caſtigari poſſint.

Ex quibus colligitur quæſtionis dubiæ reſponſio, quam quia contra conſulentem eſſe videtur, non eſt cur amplificem.

FINIS QVARTI LIBRI.

CON-

CONSILIORVM SIVE RESPONSORVM D. MARTINI AZPILCVETÆ DOCTORIS NAVARRI,

LIBER QVINTVS.

De Accuſationibus, Inquiſitionibus, & Denunciationibus.

SVMMARIVM.

1 Offenſus poteſt tuta conſcientia inſtare apud iudicem, vt delinquens pęna mortis merita mulctetur, modò ceſſet rancor, & adſit iuſtus finis, à quo ad id moueatur.

CONSILIVM PRIMVM.

QVAEDAM mulier, cuius filius fuit occiſus, contra interfectorē querelam expoſuit apud Curiam ſæcularem, vt iuxta ſuorum demeritorum exigentiam puniretur, & ſine odio, & rancore intendit ius ſuum proſequi vſque ad vltimum ſupplicium, ſi de iure tali pœna veniret puniendus: quæ omnia cum ad aures loci ordinarij, &c. Quæritur an poſſit iſta mulier tuta conſcientia, &c.

A 1 Reſpondeo, ꝙ eſt tuta. Tum quia licet quilibet teneatur dimittere rancorē, & remittere odium inordinatum, [a] nemo tamen tenetur remittere iniuriā ſine ſatisfactione pręuia, iuxta c. [& qui emendat.] iuncta gl. & cap. [ſi quis prælatus.] & cap. [ſi illic.] adiūcta gloſſa, [b] & clarius cap. [ſi quis contriſtatus.] adiuncta gloſſa. [c] Tum per ea quæ ſcripſimus in Manuali. [d] Tū per illud D. Th. [e] [Si intentio iudicantis feratur principaliter ad aliquod bonum, ad quod peruenitur per pęnam peccantis, puta ad emendationem peccantis, vt ſaltem ad cohabitionem eius, & quietem aliorum, & ad iuſtitiæ conſeruationem, & B Dei fauorem, poteſt eſſe vindicatio licita, alijs debitis circunſtantijs ſeruatis.] Salua, &c.

a d. cap. ſi de pœn. diſt. 5.
b 23. qu. 4.
c 90. diſt.
d c. 14. n. 25.
e 2. 2. q. 108. art. 1.

Aduertendum præterea referri quēdam ordinarium à ſacra Congregatione Cardinalium reprehenſum, eo quod cuidam mulieri recuſanti dare pacem in ſcriptis, ijs, qui eius occiderant filium, afferenti ſe odio prædictos homicidas non proſequi, mandauerat denegari ſacramentum confeſſionis, & communionis.

SVM-

SVMMARIVM.

1 *Correctio fraterna à denunciãte peccatum occultum poteſt omitti, ſi probabiliter creditur non profutura, & nu. 2. item et iuſtus timor damni præſertim animarum excuſat. nu. 3.*

1 *Correctio creditur non profutura peccanti ex deliberatione, ſecũdũ quam, & non ex paſſione is creditur peccare, qui omninò ſine fræno peccat peccatũ, ac ſi non eſſet prohibitum.*

2 *Occultum peccatum infectiuum aliorum, ſiue alteri nociturum, ſine correctione præcedente reuelandum, quale eſt fornicatio. num. 4.*

3 *Cõſcientia magis ſeruanda, quã fama.*

3 *Socium criminis denũciandum ſecretò ſuperiori tanquam patri præcipere ſuperior, & ſtatuere poteſt religio: &, qui contrarium docet, dogmate dãnando inuoluitur.*

4 *Accuſari poteſt ob bonum publicum is qui eſt iam correctus.*

5 *Collegio notum non dicitur, quod illud repræſentanti notum eſt.*

CONSILIVM II.

G

AN poſſit fieri denunciatio criminis occulti ante fraternam correctionem? Secundò, an notum parti repræſentanti totum collegium, videatur notum toti collegio?

1 Reſpondeo, quod denunciatio criminis occulti fieri põt ante fraternam correctionẽ, qñ probabiliter creditur, quod non emendatur peccans per fraternã correctionẽ, & quod id iuſtè credi poteſt, quando peccator hmõi peccat ex electione, vel malitia, & non ex paſſione, vel infirmitate, & quod præſumitur quis electione, & malitia peccare, qui frequẽter, & quaſi improhibitè, ac ſi nõ eſſet prohibitus, ſine fræno peccat, tradit Thomas,[a] & Richardus,[b] Syluester,[c] ſcilicet, quod correctio fraterna non eſt præmittenda, quando creditur non profutura, vt ait S. Th.[d] H

2 Peccatum etiam occultum infectiuum aliorum nõ requirit correctionẽ, vt ait Richardus,[e] & Syluester.[f] Peccatum, quod eſt nociuum alteri, poteſt ſine correctione denunciari, vt ait Syluester vbi ſupra, & præterea Panor.[g] ait timorem excuſare à correctione, quem ſequitur Sotus.[h] E

a in 4. d. 19. q. 2. ar. 3. ad 7.
b ibidem.
c verbo correctio.
d 2. 2. q. 33. ar. 8 ad 1.
e in 1.
f verbo correctio q. 6.
g in c. nouit de iud. n. 51.
h de tegen. vel detegen. ſecret. mẽbr. 2. 2. q. corol. 6.

3 Conſcientia enim magis ſeruanda, quam fama, vt ait Thomas,[i] & Sotus,[k] & adde, quod nos[l] dicimus, poſſe pcedi ſine correctione pũia, ſi timetur dãnum futurum, pręſertim animarum, Iulius III. in ſtatutis Franciſcanis ait, damnandũ eſſe dogma, quod habet religioſum criminis ſocium non teneri ad denunciandum illud ſuperiori.

i quolib. 11. q. 3 art. 2.
k de tegen. memb. 2. q. 4. conſ. 5.
l in rubr. de iudic. nu. me. 92.

4 Fornicatio eſt peccatum infectiuũ, & denunciari poteſt ſine præuia monitione, vt ait S. Th.[m] Accuſari poſſe etiã iuſtè ad bonum commune eum, qui iã eſt emendatus quoad ſe, ſcribit Inno.[n] Syluester.[o] F

m in 4. diſt. 19. q. 2. ar. 3. ad 2.
n in cap. de his de accuſat.
o verbo accuſat. q. 9.

5 Secundum dubium, quatenus habet notum parti repræſentanti collegium, videri notum toti collegio, ſic reſoluitur, dicendo non videri id firmũ, cum notum ſyndico non cenſeatur notum Capitulo.

SVMMARIVM.

1 *Infamis, & criminoſus repell. ab accuſando, nec eius teſtimonio creditur, n. 2. ſed Iure Põtificio ſola facti ĩfamia notatus ab accuſando repellitur. nu. 1.* G

2 *Socio criminis contra ſocium deponenti non creditur.*

3 *Iudicis factum in dubio iuſtè, & bona intentione factum fuiſſe præſumitur, niſi probetur contrarium.*

3 *Occulta delicta, vt aliquibus manifeſtentur poteſt quandoque iudex mandare, immo id faciens præſumitur iuſtè, & bona mente feciſſe.*

4 *Iudex nõ põt procedere contra aliquẽ via accuſationis, niſi adſit accuſator, nõ quicũq;, ſed legitimus; nec per denũciationẽ, ſi non præceſſit correctio fraterna: nec per inquiſitionẽ, niſi præcedat infamia nõ quacunq;, ſed legitima, orta à beneuolis, & ante iudiciũ.* H

CONSILIVM III.

VIr nequam, regularis, & apoſtata, confeſſus eſt inter alia commiſiſſe crimen peſſimum cum alio eiuſdem regulæ viro probo, & optimæ famæ.

Quæ-

Digitized by Google

A Quæritur primò, vtrum confeſſio illa contra præfatum Patrem ſit recipienda in iudicio.

Secundò, an debeat ei fides adhiberi, cum non habeat vllum conteſtem, neque vlla indicia ſufficientia.

Tertiò, an prælatus examinator illius infamis, qui fecit vt idẽ infamis diceret coram quinq; vel ſex fratribus neſcientibus hoc dictũ, & poſtea dixit alij fratri ſic, quod cum eſſet ſecretum, modo eſt quaſi publicũ, benè fecerit, necne?

B Quartò, quomodo præfatus Pater poſſit ſe defendere ab hac calumnia.

1 Ad Primam Qvaestionem, reſpondeo, ꝙ præfatus frater apoſtata non habet legitimam perſonam ad accuſandum alium, quia eſt criminoſus, & infamis, quales non permittuntur ad accuſandum,[a] vt tradit gloſſa,[b] quæ sẽtit quod etiam infamis infamia facti, repellitur ab accuſando, quam gloſſam eſſe ſeruandam iure Pontificio tenet ibidem Panormitanus communiter receptus, & Goffredus,[c] & alij, quos ipſe citat, & probant ſatis iura citata per præfatam gloſſam, præſertim cap. [omnipotens,] & cap. [meminimus.]

a l. qui accuſare ff. de accuſat. c. prohibentur. 2. q. 1.
b in c. 1. de accuſat.
c in c. omnipotens. de accuſat.

2 Ad Secvndam, reſpondetur quod non eſt ſtandum ſuo dicto. Tũ per c. 1.[d] quod habet, eis, qui confeſſi ſunt proprium crimen, non eſſe credendũ deponentibus cõtra alios participes ſuorum criminum, pro quo gloſſa communiter recepta,[e] & Pan. citant alia, quæ apud illos, & citatos ab eis videri poſſunt. At præfatus frater confitetur crimen proprium nefandum, ergo nõ eſt credendum ei de participe illius criminis. Tum quia eſt criminoſus, & infamis infamia iuris, & facti, & ita non eſt credendum ei, per c. [teſtimonium,][f] cum multis alijs, quæ citant ibi Barbat. & Felyn. Tum quia teſtimonium vnius dicitur teſtimonium nullius, in cap. [cum à nobis,][g] cum ſuis concordantib. & ipſe non habet conteſtem, neq; alia indicia ſufficientia, vt ponitur in facto.

d de confeſ.
e in verbo confeſſ.
f de teſt.
g de teſtib.

3 Ad Tertiam reſpondeo, non poſſe me ſine ampliori relatione præfatũ prælatum examinatorem cõdemnare, nec abſoluere, quippe qui alia iuſta de cauſa potuit id facere, & ẽt aliqua iniuſta: & iudex in dubio præſumitur benefacere, quamuis admitteretur probatio cõtraria, quod mala mẽte, & iniuſtè id fecerit, quod nõ eſt credendum, donec probetur, per c. [in præſentia,][h] & l. [merito,] cum ſimilibus ff. pro ſocio.

h de renunciat.

4 Ad Qvartam reſpondeo, quod ex prædictis reſponſis poteſt colligi modus defendendi præfatum Reuerendũ patrẽ, opponẽdo, quod prælatus præfatus examinator nõ põt procedere per ſolum dictum præfati fratris. Tum quia non poteſt procedere per viam accuſationis, quia non põt eſſe legitimus accuſator, nec per viam denũciationis, quia non præceſſit correctio fraterna; nec per viam inquiſitionis, quia nõ præceſſit ſufficiẽs infamia, iux. c. [ſup his.][i] adiuncto c. [inquiſitionis.][k] per quod probatur, quod nõ ſufficit vnius, vel alterius, neq; trium teſtiũ dictũ ad procedendũ per viã inquiſitionis, ſed oportet qđ ſit orta infamia: nec ſufficit qualiſcunq; infamia, vt procedi poſſit contra hmõi approbatos viros, & prælatos, C ſed oportet, ꝙ ſit exorta legitimè à beneuolis, antequã incipiat procedi, vt eſt caſus, in c. [qualiter, & qñ,][l] & ibi gl. notabilis recepta, quę declarat nõ ſufficere illam, quæ oritur ex maleuolis, & in caſu præſenti ſi qua oborta eſt, cẽſenda eſt orta ex illo maleuolo, & ex machinatione examinatoris, quæ non eſt iudicanda ſufficiens, per ea, quæ nos latiſſimè dicimus in rub. de iud.

i de accuſ.
k eod. tit.
l 2. de accuſat.

SVMMARIVM.

1 *Correctio, ſeu admonitio fraterna, quæ regulariter denunciationẽ præcedere dẽt, nõ eſt neceſſariò præmittẽda contra illum, qui ex malitia, & quaſi improbibitè peccat, modò is talis verè ſit, nu. 2. neq. eſt neceſſaria in criminibus aliorum infectiuorum, vt eſt hæreſis, & etiam fornicatio regularium, & hoc, ſi non ſperatur emendatio, nu. 2.*

D

3 *Inquiſitionis iudiciũ præcedere dẽt infamia, ẽt quo ad regulares, nec ſufficit depoſitio de delicto vnius, imò nec duorũ ẽt legitimè receptũ teſtium, at quo ad impedienda mala futura poteſt, modò de dicto futuro malo ſufficiẽter aliunde, quam à maleuolis, & ſuſurronib. timendum eſſe conſtet, nu. 4.*

Socij

Digitized by Google

1 *Socij criminis depoſitio, ēt quod exiſtāt duæ mulieres de ſe ipſis contra reū deponentes, non aperit viā iudici, etiam religioſorū, procedendi cōtra ſuos monachos, ſed inquiſitionem debet præcedere infamia, & denunciationem admonitio fraterna; poſſunt tamen legitimè inchoato iudicio admitti ad coadiuuandas alias probationes.*

CONSILIVM VI.

DVæ mulierculæ prælato denūciauerunt, quod N. ſacerdos religioſus ad eas accederet frequēter, & quaſi improhibitè ſolebat, & ſine fræno eas carnaliter cognoſcebat; & interrogatæ, qñ, dixerunt, ante vnū annum. Cum d. N. ſit modò vir egregiæ opinionis, & ante præfatū tēpus bonum religioſi nomen habuerit; dubitat ſuperior, an teneatur inquirere, & procedere contra dictū N. & quidā Doctor ob quatuor rationes aſſeuerat ſuperiorem teneri ad inquirēdam veritatem, & procedendū cōtra d. N. Superior deſiderās, nec omittendo, nec operando, diuinæ maieſtati vllo modo diſplicere, petit à Dominatione veſtra, q̄d in hac re debeat facere.

Ad doctrinam S. Th. citatam à prædicto D. Doctore poſt alios reſpondet primò, pigere me, quod adeo debilia ſpicula in clypeos cryſtallinos, canones ſcilicet reſplendentes, inteneſcit; pudereq; quod adeo malè collimata iaciantur.

1 Primò, quod nō eſt neceſſaria monitio, neq; correctio, qñ aliquis frequenter, & quaſi improhibitè, & ſine fræno malitioſè in aliquod peccatū lapſus eſt. Non inquā obſtat: quia D. cōſulēs nullatenus poteſt dici de ordine illorū, q frequēter, & quaſi improhibitè, & ſine fræno in peccatum ex malitia labūtur; qm̄ ex his, quæ narratio facti continet, apparet ipſum ante tempus, quo præfatæ mulierculæ dñt aſſeruiſſe eum cum illis peccaſſe, & tpe illo, quo dicunt id feciſſe, & longo tpe poſtea fuiſſe habitū pro religioſo egregiè bono, ſyncero, & virtutibus Chriſtianis valdè ornato, qui non ſolū improhibitè, & effrænatè, & ex malitia, & ex conſuetudine, ſed neq; ſ. ænatè, neq; ex infirmitate, neque ex ignorantia peccaſſe, peccareve putatur.

E Et ita doctrina illa S. Th. nullatenus ipſi adaptari poteſt; quoniā lex, vel diſpoſitio non poteſt adaptari ei cui verba eius non adaptantur, vt eſt in l. 4.[a] vbi Bar. receptus id colligit, & c. [indemnitatibus,][b] quatenus ad hoc iuris optimum appellat Felyn.[c]

2 Non obſtat ſecūdo doctrina eiuſdē S. Th.[d] quod hæreſis, & fornicatio ſunt crimina infectiua aliorum, & quod crimina infectiua poſſunt denūciari ante admonitionem, & fraternā correctionem, Nihil inq̄ obſtat. Tum qa S. Th. nō loquitur de quolibet peccante hæreſim, vel aliud crimen F infectiuū, ſed de illo, qui peccauit eiuſmodi crimē, & nō ſperatur emendatio: litera. n. eius ſic habet: [Si autem nō ſperatur emendatio, tunc conſiderandū eſt, an crimen ſit infectiuum, vt eſt hæreſis, vel fornicatio] D. autē conſulens non eſt talis, de quo non ſperabatur emendatio, ſi quid peccaſſet, imò nec vnde apparet legitimè illū peccaſſe peccatū, cuius inſimulatur; imò, vt p̄dictū eſt, in caſu ꝓpoſito narratur eū fuiſſe, & eſſe egregium virtutis ſtudioſum, & ante tēpus, quo dr̄ peccaſſe, & eo q̄uo dr̄ peccaſſe, & multo tē-

G pore poſt iudicatus eſt caſtus, & bonitate conſpicuus. Tum quia S. Th. expreſsè habet,[e] quod etiam in peccato hæreſios occulto habet locum præceptū de correctione fraterna præmittenda: ſi veriſimiliter creditur pp eam emēdatum iri. Tum quia quædam hæreſis eſt, dicere, quod S. Tho. & qui eum ſequuntur omnes teneant in peccato fornicationis nō eſſe locū præcepto de correctione fraterna, qñ ſperatur correctio, ſed ſolum qñ nō ſperaretur emendatio, & probabiliter timeretur aliorū infectio, vt ipſemet limitat in locis ſupradictis.

H 3 Non obſtat tertiò doctrina Panor.[f] qui in nulla parte ſui commenti meminit de indicio, licet meminerit de præſumptione illa qualiquali, quæ iuuat pōt probationē: quod nihil facit contra ea, quę p̄diximus. Non. n. ex hoc ſequitur, quod procedi poſſit per viā inquiſitionis, nō præcedente infamia, neq; contra procedi poſſit per viam denūciationis, non præcedēte monitione charitatiua, quod nos dicimus. Nā nec dictū vnius teſtis, neq; duorū etiam legitimorum ſuffi-

a Toties, ff. de dā. infec.
b § ſupradic. de elect. lib. 6.
c in ca. nonnulli. de reſcr.
d ibid.
e in 2. 2. q. 43. ar. 7.
f in d. cap. quoniā. de teſt.

ſufficit ad inquirendum ſpecialiter: vti eſt caſus expreſſus in c. [inquiſitionis][a] quod in prima iuſſione citauimus, et ad procedendũ p viã denunciationis Euã gelicæ requirit admonitio,[b] vt declarat. Tũ q̃a Pano. loquitur de ſocio, & ſic viro cõſorte criminis: nos aũt loq̃mur de fœmina cõſorte criminis q̃ lõgè minorem p̃ſumptionẽ facit, q̃ vir, q̃a regulariter repellitur à teſtimonio ĩ criminalib. à quo non repelluntur viri. Tũ quia in caſu d.c. [q̃m] iubebantur adduci mulieres participes criminis, poſtq̃ crimen fuit denunciatum legitimè, & p̃cedebatur p viã iuſtæ denunciationis: quo caſu concedimus poſſe adduci teſtes etiam non legitimos ad quale quale augmentum p̃bationis: ſed in noſtro caſu agitur de incipiendo proceſſu, & quæritur an poſſit incipi vi iure dicti conſortis criminis ſine notorietate, infamia, denunciatione legitima, & accuſatione; & dicimus non poſſe, per textus ſupra citatos.

4 Nõ obſtat, q̃ id quod olĩ nos dixiſſe in rubr. de iud. ſ. poſſe inquiri cõtra aliquem abſq; infamia, vel indiciis, ad impediẽda, & euitanda mala futura, & ẽt contra hæreticum, ſuſpicione aliqua p̃cedente. Quoniam in caſu noſtro, nec id, vel ſeuitiei timebatur, nec timetur, nec de illo habebatur ſuſpicio, nec h̃r, niſi ab inde c js maleuolis, ſuſurronibus, & detractoribus, quales olim ẽt de Chriſto Dño noſtro fuerũt aliquot Phariſęi, & Principes, & Scribæ populi, de quorũ cõceptis, & dictis non eſt curandũ,[c] quia cœci ſunt, & duces cœcorum.[d]

SVMMARIVM.

1 *Inquiſitio ſpecialis de aliquo delicto contra aliquem, nõdum de eo diffamatum formari nõ poteſt, etiamſi adſint duo, vel tres idonei teſtes.*

2 *Delicti particeps nõ eſt teſtis idoneus: vnde per duos illius participes quis nõ poteſt conuinci, maximè ſi ſint mulieres, quæ contra ſacerdotem non debẽt in criminalibus admitti.*

3 *Reuelãs delictũ occultũ, anteq̃ à iudice iuridicè iubeatur, peccat, quid autẽ ſi iudex iubeat, vide remiſſiuè, nu. 4.*

3 *Teſtis vnus integer ſi deponat de delicto ipſo ſemiplenè probat: ſecus ſi deponat de ſola cõfeſſione delinquẽtis; quia deponit ſolũ de indicio, ex quo ſemiplenè probato nihil probatur de delicto.*

CONSILIVM II.

QVidam ſacerdos verè commiſerat delictum, nulla tamen laborabat infamia circa hoc.

Quæritur primò, an ſtantib. duobus teſtibus poſſit iudex via inquiſitionis procedere contra dictum ſacerdotem inquirendo ſpecialiter de illo.

B Secundò, an prædictus ſacerdos poſſit conuinci per duas mulieres, quę etãt complices criminis.

Tertiò, an cũ ſit vnus fide dignus, q̃ ſcit delictũ hoc per cõfeſſionem ipſius delinquentis, poſſit illud reuelare, antequam à iudice interrogetur iuridicè.

Quartò, an ſi iudex eccleſiaſticus diceret etiam ſub pœna excommunicationis, vt quicunque ſciuerit tale delictũ reuelet, teneantur in conſcientia reuelare, qui ſciunt, ſi delinquens nulla laborat infamia.

1 Ad primam quæſtionem reſpondetur præfatum teſtimonium nõ eſſe ſufficiens ad inquirendum ſpecialiter contra præfatum ſacerdotem, vt habet deciſio expreſſa, quæ eſt Innoc. III.[e] quatenus habet non poſſe inquiri contra aliquem ẽt propter dicta duorũ, vel triũ teſtium etiam idoneorum, niſi laboret infamia; in quod faciunt plurima, quæ nos congeſſimus in rubr. de iud.[f]

2 Ad ſecundam, quod non poteſt per præfatas mulieres conuinci præfatus ſacerdos. Tum quia confitentur ſe participes criminis; & particeps criminis non eſt idoneus teſtis, vt eſt in ca. 1.[g] cum ei latè adnotatis. Tũ quia ſunt mulieres, quæ non debent admitti contra ſacerdotem in cauſa criminali.[h]

3 Ad tertiam reſpondeo, quod præfatus fide dignus peccaret grauiter reuelando illud ſecretum, antequam à iudice ordine iuris ſeruato iuberetur id facere: & quod licet dictũ eius ſufficeret ad probãdã cõfeſſionem ſemiplenè, ad probandum tñ delictum ẽt ſemiplenè non ſufficeret, quia licet dictum vnius teſtis idonei deponẽtis de ipſo mer delicto, inducat ſemiplenam probationem;

dictum

[a] de accuſ.
[b] in eo. cap.
[c] cap. qualiter. 1. & 2. de accuſ.
[d] Matt. 15.
[e] in c. inquiſitionis. de accuſatio.
[f] à nu. 52. & ſeq.
[g] de confeſſis.
[h] ca. mulierem 15. q. 5. c. forus. adiuncta gloſ. de verb. ſig.

d.ctum tamen teſtis etiam idonei depo E
ſitionis de confeſſione, vel indicio, nihil videtur probare de ipſo delicto: quia indicium, niſi plenè probetur, nihil probat de delicto, ſecundum Bart. communiter receptum: in quod, quia non vacat, nec eſt neceſſe, non dilato magis.

4 Ad quartam, quæ nec vllam de iuris ordine mentionem facit colligere poteſt reſponſum D. conſulens ex noſtris dictis in noſtro Manu. conſ.[a] & in rub. de iud. vbi ſupra, & latius in c. [inter verba.][b]

a cap. 18. nu. 1. remiſſinè, & deciſinè. num. 38. & 40.
b 11. q. 3.

SVMMARIVM.

1 *Accuſatus de crimine, pendente lite, modò non præceſſerit infamia de eo apud graues viros promoueri poteſt, & concurrere ad beneficia.*

CONSILIVM VI.

AN accuſatus de crimine poſſit pẽdente lite promoueri?

1 Reſpondetur, quod ſic. Tum quia c. [omnipotens,][c] cum ſuis concordantibus limitatur non procedere in accuſato per maleuolos, & non grauato apud G graues, & bonos viros, ſm Hoſt. & Io. And.[d] quos refert, & ſequitur multum ibi commendans Fel. & meritò: quia alioqui facillimè cuique pateret via optimos, & doctiſſimos impediendi ab aſſequutione beneficiorum per concurſum; ſi ſola accuſatio à quouis maleuolo, vel improbo facta, nõ ſequuta apud bonos, & graues viros infamia, ſufficeret ad repellendum à concurſu, & petitione beneficij; quod eſſet abſurdum, et ita non dicendum.[e]

c de accuſ.
d in c. minimè. de accuſat.
e l. nã quod abſurdum. ff. de bon. liber. &c.

SVMMARIVM.

1 *Quærenda facilius impediuntur, quã quod quæſita tollãtur: vnde prælatus, & ſeruus, qui non poſſunt nocere eccleſiæ, nec domino in quæſitis, præiudicãt tamen in quærendis.* H

2 *Appellatio interpoſita à ſñiã lata ſuper crimine inhabilitante ad honores, etſi ſuſpendat ipſam ſententiã ac inhabilitatis pœnam quo ad honores adeptos, quos retinet, non tamen tollit infamiã (ſi qua ante orta erat) impedientem, ne ad nouos eligatur honores.*

3 *Accuſatus de crimine inhabilitante ad honores, non debet poſt iudiciũ, & eo pendente ad illos eligi, nu. 5. & hoc, ſi præceſſerit legitima inſcriptio, nu. 4. & propter accuſationem ſit factus infamis apud graues viros: adeo vt licet ſit ſparſus rumor, quod accuſatus fecit tale delictum, ſi tamen graues viri illud non credant, non impediatur, n. 6. & 7. ſicut, nec impediret, ſi accuſatio malo animo facta fuiſſet, nu. 7.*

3 *Denunciatus de crimine inhabilitãte ad dignitates, ea pẽdẽte, nõ debet ad illas eligi, & hoc, dũmodo denunciatio* F *fuerit ritè recepta, videlicet p̃cedente fraterna correctione, nu. 4. & non formata animo calumnioſo, & malo, & q̃ de dicto crimine remaneat apud grauos viros diffamata, & quod non fuerit à maleuolis orta, nu. 7.*

4 *Inquiſitus de crimine inhabilitãte ad dignitates, ea pendente, non debet ad illas eligi: & hoc modo inquiſitio nõ ſit ſolum generalis informatoria, licet cũ voluntate deueniendi ad ſpecialem, n. 7. ſed debet eſſe ſimpliciter contra talẽ perſonam ſolenniter formata, et ſuper ea ceptum iudicium, taliter, quod reus ſaltem fuerit ad illi reſpondendũ citatus, nu. 5. præceſſeritque infamia apud graues, & honeſtos viros ſuborta, n. 7. & ſit de graui crimine, nu. 8. & quod non fuerit à maleuolis ſuborta, nec calumnioſè formata, nu. 7.*

6 *Infamatus infamia impediẽte promotionẽ nõ dicitur is, cui ſñia condemnationis fuit intimata, ſed tamen graues viri non credunt, nec crediderunt reũ eſſe de dicto crimine culpabilem.*

8 *Promotionem ad honores nõ impedit omnis accuſatio, denunciatio, & inquiſitio, ſed debet eſſe de crimine graui, puta capitali, vel ſtatus.*

CONSILIVM VII.

SVper antinomia l. 1. vers. [ergo][f] ex vna parte, & l. [reus][g] ex altera, dico primũ eam optimè tolli per eaſdem gloſſas Accurſij quæ in ſumma hẽnt, q̃ prætatus vers. [ergo.] agit de honore p̃terito iã quæſito, l. autem [reus] de honore futuro nondum q̃ſito: & ideo nil mirum, quod appellatio nõ iuuet tantũ in caſu illius, quantum in huius: quia [Turpius eijcitur, quã non admittitur hoſpes.

f ff. nil nouari appell. pend.
g ff. de muner. & honor.

Digitized by Google

hoſpes.][a] & ſeruus pôt nocere in quærendis, & nõ in quæſitis.[b] Prælatus itẽ poteſt nocere Eccleſiæ in quærẽdis, nõ aũt in quæſitis, vt ait gl. fi.[c] & irregularitas non priuat ipſo iure beneficio quæſito, quærendo verò ſic, vt ait Innoc.[d] Secundò, quod ille verſic. [ergo,] facit aliquid, ſed ex longinquo, pro parte affirmatiua quæſtionis, an ſuſpenſio ſuſpendatur per appellationem: & l. illa [reus.] facit, ſed ex longinquo, pro parte negatiua eiuſdem quæſtionis.

2 Tertiò, ꝙ tenens partem affirmatiuam præfatæ quæſtionis facilè pôt reſpondere præfatæ l. [reus] quod ratio, quare reus cõdemnatus de crimine inhabilitãte ad honores, non debeat promoueri ad illos ẽt ſi appellauerit, quod habet illa lex, nõ eſt quia appellatio nõ ſuſpendit ſententiam, ſed quia infamia exorta ex receptione inter reos ob crimen faciens quempiam inhabilẽ ad honorem, impedit eum ab illo aſſequendo, iux. l. 2.[e] & cap. [infamibus.][f] & ita illam intellexit glo. recepta.[g]

3 An aũt illud c. & d. l. [reus.] cum allegatis à ſuis gloſſis obſtent promotioni N. electi prioris generalis, ea ratione, ꝙ accuſatus non ſit promouendus, alia quæſtio eſt, ad quam non reſpondi antea, cũ ad præfata reſponderem: quia non quærebatur de illa. Nũc autem qñ quæritur, licet occupatiſſime, reſpõdeo primo, quod pro eius parte affirmante facit præfatum cap. [omnipotens,] & c. [tantis Daniel.][h] quatenus habent, denunciatum de aliquo crimine, pendente cauſa denunciationis, non debere ꝓmoueri ad aliquã dignitatem: & præfatus Prior N. vř fuiſſe denũciatus de crimine, & quod pendente denunciatione contra Priorem, fuit ipſe electus.

Secundò, quod l. [reus.][i] & l. [qui de liberate.][k] probant, eum qui de crimine accuſatur, vel ſeruus eſſe prætenditur, lite pendente non eſſe promouendum ad dignitatem: at ſuper crimine præfati Prioris videbatur lis pendere tẽpore ſuæ electionis, & promotionis.

4 Pro parte tñ negãte, quæ verior eſt, facit primò, quod non pendebat lis vlla ſuper aliquo crimine contra præfatum Priorẽ tempore ſuæ electionis: nõ quidẽ ſuper accuſatione, quia nemo illum accuſauit, nã accuſationem debet præcedere inſcriptio,[l] non item ſuper denũciatione, quia denunciationem præcedere debet correctio fraterna,[m] quarũ neutra in caſu prædicto Prioris interuenit, non item ſuper inquiſitione: qa nondum fuit proceſſum contra eũ ſpecialiter, licet generaliter, & præparatoriæ contra totũ conuentum proceſſum fuiſſet. Duplex enim eſt inquiſitio, ſ. generalis, ſiue præparatoria, qua generaliter Epiſcopus, vel Viſitator inquirit crimina nemine nominato, & altera ſpecialis, ſiue ſolemnis, qua procedit ſpecialiter contra eum, quem per generalem inquiſitionem, vel infamiam, vel aliam viam inuenit culpabilem, ſm̃ Specul.[n] receptum cõmuniter ab omnibus,[o] & ſingulariter probatur in c. 1.[p] & nemo per ſolam generalem, & præparatoriã inquiſitionem dicitur inquiſitus, & cõtra neminem dicitur pendere lis propter generalem inquiſitionem.

5 Tum quia nondum eſt iudiciũ cũ ipſo cœptum cum nondum ſit citatus, ſiue vocatus, ſiue iuſſus iñdere ad culpã intimatam: & ſine citatione non poteſt eſſe iudicium, nec lis pendens.[q] Tum quia alioquin contra omnes, qui per generalẽ inquiſitionem inuenirentur notati, cẽſeretur cœpta lis inquiſitionis, antequã citarentur, & antequã quidquã eis intimaretur, quod eſt contra mentẽ omnium vbi ſupra, quodq; nemo vnq̃ dixit. Tum quia non poteſt dici litẽ inquiſitionis pendere, donec incipiatur: non poteſt autem incipi, donec citatio, vel intimatio culpæ ad reſpondendũ, quod effectu idem eſt, fiat, & conſequẽter propter inquiſitionis pendentiã nõ poteſt præfatus Prior à promotione repelli: & ita propter nullius litis ſuper crimine pendentiã potuit repelli, quæ profecto ratio omni reſpõſione maior eſt, & ex ea efficax ſolutio colligitur ad d. l. [reus] quæ de reo accuſato, imò & condemnato promouendo appellatione pendente loquitur, & de d. l. [qui de libertate,] quæ etiam de illo, cõtra quẽ ſuper ſeruitute lis pendebat, agit, & ad d. cap. [omnipotens] & cap. [tantis Daniel.] quæ loquuntur de denunciatis, contra quos procedebatur.

6 Secundò pro eadẽ parte negante facit

a cap. quem admodum. de iureiur.
b l. ſeruus. cum gloſ. C. de pact.
c 16. q. 6.
d in c. cum noſtris. de conceſſ. præbend.
e C. de dign. lib. 12
f de reg. iur. lib 6.
g in c. omnipotens. de accuſat.
h 81. diſt.
i ff. de mu. & hon.
k ff de lib. cauſa.
l c. ſuper his de accuſatio.
m d. ca. ſuper his.
n de inquiſit. § quãdo.
o in ca. 1. de offic. ord. & in l. cõgruit. ff de offic. præſid.
p §. lane, de cenſib. lib. 6.
q §. fin. Inſt. de offic. iud. & cle. 2. vt lite penden. & l. vbi cœptum. ff. de iud.

a in c. meminimus, de accuſat.
b in d. c. omnipotens.
c Sing. 443.

cii dictum Hoſtienſis,[a] communiter recepti ibi per alios, & Felynum,[b] & antea per Ludouicum,[c] quem ille, & alij communiter vitioſè citant, ſ. quod tunc demum impeditur promotio per accuſationem, quando propter illam accuſatus eſt factus īfamis apud bonos, & graues viros, & nō aliàs, & præfatus Prior per viſitationem generalem nō fuit factus infamis apud bonos, & graues viros, imò neq; apud aliquos alios: quia viſitatio fuit ſecreta, & nulli præter Viſitatorem, notarium, & deponētē, ſciebāt Priorem fuiſſe notatum de tali crimine, donec fuit intimata pęna ſuſpenſionis, quæ intimatio non produxit infamiam. Tum quia conuētus, qui erat electurus, nō credidit eum ita deliquiſſe, nec tenebatur credere, iuxta doctrinam Innocentij probatam à Felyno.[d]

d in d. cap. omnipotens, num. 4.

Tum qa fuit lata ſine vocatione, ſiue indicatione culpę, & ſine vlla copia ſe defēdēdi facta, & ita īualidè, & nulliter.

7 Tertiò, ꝙ præfatum dictum Hoſtiēſis adeo eſt verum, quod, etiā ſi nec ipſe, nec alius illud dixiſſet, erat tñ aſſerēdum: quia ratio quare accuſatus, denūciatus, vel inquiſitus non debet promoueri, eſt, quia per talē accuſationē, denūciationem, vel inquiſitionem factus eſt infamis, vt ſupra in concordia antinomiæ tetigimus, & affirmat Ananias per gloſſam receptam,[e] nemo autem dicitur infamis, vel laborare infamia, niſi ea ſit apud bonos, & graues viros, licet rumor aliquis ſit ſparſus, & etiam creditus apud aliquos, vt probatur in c [qualiter, & quando.][f] cuius gloſſa[g] recepta ab omnibus id declarat, & ſubdit, ꝙ requiritur etiam quod non ſit orta ab inimicis, neque maleuolis, ergo accuſatio, denunciatio, vel inquiſitio non impedit promotionē, niſi per eam ſit orta infamia apud bonos, & graues viros.

e ibi in d. c. omnipotens.
f 2. de accuſat.
g in verb. ad inquirendum.

Quartò, ꝙ pendentia accuſationis, vel inquiſitionis factæ calumnioſè, vel malo animo, nō impedit promotionē, vt probat cap. [meminimus.][h] at hic malo animo interuenit, vt conijcitur ex multis in facto contentis.

h de accuſ.

Quintò, ꝙ voluntas accuſandi, inquirendi, vel denunciandi non ſufficit ad hoc, ſed oportet quod actu pendeat, vt notat Ananias.[i] At in caſu propoſito nō

i in d. c. meminimus, num. 2.

E fuit inquiſitio formata cōtra priorē, ſed ſolum facta præparatio per generalē inquiſitionem, & volūtas forte deſcendēdi ad ſpecialem, ad quam tñ per octo mēſes non ꝓceſſerat, nec vt credit̃ proceſſiſſet, niſi, vt innocentē electionē pturbaret, cōtra breue Apoſtolicū, quo iubebat̃, ne directè, vel indirectè īpediret liberā electionem Prioris faciēdā.

8 Sextò, ꝙ tūc demum accuſatio, denunciatio, vel inquiſitio infamat, qñ eſt facta de graui cauſa, puta capitali, vel ſtatus, vt notat Ananias,[k] & probat, eo ꝙ aliàs ſequeretur, quod accuſatio de F fractione ſilētij, vel ieiunij, vel omiſſione precum horariarum vnius, vel alterius diei, induceret hūc effectum, quod eſt abſurdum, & contra mentē contextus præfati cap. [tanta.] & d. c. [omnipotens.] & ſimilium, quę loquuntur de graui crimine, at comburere vnū librū de conſilio ſeniorū, relicto tranſumpto ad id neceſſario, nō erat tale: & ꝑterea iam fuit ſuper eo ſnīa nullam, vel leuiſſimam pęnam cōtinens lata. ergo, &c.

k in d. cap. omnipotens. num. 6.

SVMMARIVM.

1 *Legem humanam aliquid nec iure naturali nec diuino præceptum obſcurè iubentem qui bona fide credens benè facere non obſeruat iudex, nec mortaliter peccat, nec ad aliquam tenetur reſtitutionem parti, idem dicitur, ſi eandem ex cauſa ſibi bona fide iuſta iudicata, et ſi reuera talis non eſſet, non obſeruat, nu. 5.*

G

2 *Indiciorum copiam reo torquendo, nō diuina, nec naturalis, ſed ſola humana lex, & hoc ſuboſcure, & tunc demum ſi petatur, dari iubet.*

3 *Iudex tunc demum aliquid ſibi ſub pœna mandatum omittendo pœnam incurrit, ſi pars, vt id faceret petijt.*

H

4 *Torquens iudex reum, contra quē vera & ſufficientia adſunt indicia, ad nullam coram Deo tenetur pœnam, licet contra legem humanam non dederit indiciorum debitam copiam.*

5 *Teſtes contra reos condemnādo examinatos repetendos eſſe, nec diuina, nec naturalis, ſed ſola humana lex, cui ēt particulari conſuetudine derogari poteſt, mandat.*

5 *Conſuetudo à pœna ſaltē tēporali excuſat trāſgredientem ēt legē naturalem.*

CON-

CONSILIVM VIII.

SAcerdos quidã pius, & doctus, olim Inquiſitor, multos reos aliás ſufficiéter indiciatos torqueri fecit, non data eis copia indiciorũ, nec aſſignato termino ad faciendas ſuas defenſiones, quia nõ petierũt ſibi dari, & prætetea in cauſis proceſſit ad reorum cõdemnationẽ, nõ repetitis teſtibus, qui de conſuetudine loci, vt plurimũ nõ ſolit ſunt repeti. Cũ igit̃ in p̃miſſis bona fide, & eredens benè agere proceſſerit, q̃ritur an teneat̃ ad aliquam ſatisfactionem parti læſæ.

1 Ad primam quæſtionem rñdeo, ꝙ non vr̃ teneri ad vlteriorem reſtitutionem faciendã parti, ſaltem in foro conſcientiæ. Primò quidem, ꝙ ipſe omiſit dare copiam indiciorũ ſine dolo, & bona fide, non credens ſe malè facere: idque omiſit in materia nullo iure naturali, neq; diuino, nec humano claré præcepta, & qui iudex modo præfato trãſgreditur legem humanam ſubobſcurã, non peccat mortaliter, ſecundum Innocentium, [a] quem commendat Baldus, [b] & vtrunque ſequitur Felynus. [c]

2 Secundò, ꝙ lex de dãda copia indiciorũ reo, eſt humana, & obſcurè lata. Quia licet communis opinio teneat dãdam eſſe copiam indiciorum ante torturam, iuxta doctrinam Bartoli, [d] ob rationes quas tradit Alexander, [e] nullus tamen videtur textus in hoc expreſſus, quandoquidem [l. vnius] [f] quæ videtur omnium probatiſſima, obſcuré id dicit, imò in ſenſu directo ſolum probat id eſſe faciendum poſtulante reo, ſignificãs à contrario ſenſu non eſſe neceſſarium id facere, eo non petente.

3 Tertiò, ꝙ D. iudex non incidit in pœnam, ſub qua tenetur aliquid facere, niſi requiratur à parte, iuxta gloſſam receptam, & notabilem, [g] & alia multa, quæ tradit Felynus. [h] & citati ab eo.

4 Quartò, ꝙ licet regulariter iudex mereretur pænam, non dando copiam indiciorum etiam nõ petenti; id tamen falleret quo ad forum conſcientiæ, q̃n indicia verè coram Deo eſſent ſufficientia, quoniam omnia ſunt et aperta, [i] & ita quo ad Deum D. conſulens non peccauit, quia præfati rei erant ſufficienter indiciati, vt ponitur in caſu.

5 Ad ſecundam, de omiſſione repetitionis teſtium, rñdeo, ꝙ neq; ob illã vr̃ D. conſulens ad vlteriorem reſtitutionem teneri. Tum per argumenta rñſionis præcedentis. Tum quia cõſuetudo illius terræ hẽbatur, vt plurimũ ne repeterent̃ neceſſariò, vt ponitur in caſu, & cũ lex de repetendis teſtib. iuris naturalis nõ ſit, nec diuini, ſed tm̃ humani, potuit ibi conſuetudine limitari. [k] Tum ꝙ conſuetudo excuſat à pœna ſaltem temporali, ẽt tranſgredientẽ legem naturalẽ, iuxta gloſſam, [l] quæ hẽt ſimilem in c. [cum venerabilis.] [m] Tum quia qui trãſgreditur legẽ humanam ex cauſa, quæ bona fide ſibi vr̃ iuſta, licet verè non ſit omninò talis, non peccat plus q̃ venialiter, ſecundum mentẽ S. Tho. [n] vbi pulchrè hoc explicat Caieta. & tradimus nos in Manu. conf. [o] & paulo explicatius infra, [p] vbi hoc videri poteſt.

a in cap. per tuas. 2. de ſimon.
b in l. ab eo C. quemodo & quando iudex.
c in c. 1. in limit. 2. de re iudic.
d in l. fin. in ꝗ pen. de q.
e conſil. 65. vol. 1. col. 2.
f l. cognitionum ff. de quæſtion.
g in ca. fi. de reſcript. in verb. damnis.
h in ca. ſi autem, de reſcr. nu. 4.
i Ad Hebr. 4. & c. Deus omnipotens, 2. q. 1.
k cap. fin. de conſuet.
l c. denique, 4. diſt.
m de conſuetud.
n in 2. 2. q. 95. art. 6. & 2. 2. q 147. ar. 3.
o in 9. prælu. nu 14.
p in ca. 23.

De Simonia, & ne aliquid pro ſpiritualibus exigatur, vel promittatur.

SVMMARIVM.

1 *Simoniaca eſt, & nulla oĩs diſpoſitio, per quam recepto temporali traditur beneficium ſpirituale, nu. 2. & 6.*

3 *Simonia committitur accipiendo aliquid, etiam pro eo quod eſt annexum rei ſpirituali.*

5 *Literarũ tituli beneficialis pretiũ ſpectat ad notariũ, differtq. ab annata, earũq. valor ſemoto reſpectu traditionis rei ſpiritualis modicus eſt, n. 4. Vnde Epiſcopus, qui partem fructuum pro eis exigit, conuincitur non pro valore literarum, ſed pro precio iuris ſpiritualis, ſimoniacè exigere, num. 3.*

6 *Simoniacã labẽ vel acta iura non poſſunt per nõ vſum tolli, fuerũtque præterea innouata per ſacrũ Concilium, quod non poteſt adhuc dici ſublatum.*

CONSILIVM I.

DE Epiſcopo accipiente pro expeditione literarum collationis beneficij tertiam partem fructuũ illius; an id iure facere poſſit, ita vt collatio valeat?

1 Reſpondetur primò, ꝙ omnis beneficij collatio, prouiſio, confirmatio, electio, præſentatio, & quælibet alia diſpoſitio ſimoniaca ſimonia reali, eſt ipſo iure nulla, per extrauagantem,[a] & plurimos antiquos canones, quos pro ſingulis modis prædictis prouidendi, & alijs multis citat Coſmas in gl. Concilij Bituricenſis,[b] per quæ, & per tradita à nobis poſt alios in Man. conf.[c], id colligitur: quo Concilio fuit etiam expreſsè prohibitum ne quid exigeretur à collatoribus pro literis, ſeu bullis prouiſionis beneficiorum. E F

a de ſimon.

b in titu. de annatis, in princ.

c c. 23. num. 103. & 111.

2 Secundò, ꝙ omnis, qui tradit ſpirituale beneficiũ p modos ſupradictos, & alios, & accipit aliquod tẽporale pro illa traditione, committit ſimoniã realẽ, ſi ab vtraq; parte cõpleatur ſaltẽ in parte traditio, & acceptio per prędicta.

3 Tertiò, ꝙ omnis, qui accipit aliqd temporale pro expeditione literarũ collationis, prouiſionis, cõfirmationis, præſentationis electionis, vel cuiuslibet alterius diſpoſitionis beneficialis prę fatarum traditionum, cenſetur accipere ꝓ traditione illa ſpirituali, ad cuius probationem literę expediuntur. Tum quod non ſolum committitur ſimonia accipiendo aliquid pro traditione rei ſpiritualis, ſed etiam accipiendo aliquid pro eo, quod eſt annexum rei ſpirituali, vt patet ex definitione ſimonię data à gloſſa,[d] quã nos profundè declarauimus in d. Man.[e] & per ca. 1[f] & conſtat expeditionem, literarum ad probandum collationem, vel aliam traditionem rei ſpiritualis, eſſe quid annexum rei ſpirituali ex eo, quod de illarum iuſtitia, & valore non poteſt cognoſcere iudex ſæcularis.[g] Tum quod ſophiſtica, falſa, inuſitata, & puerilis interpretatio eſt, dicere, quod liceat accipere pro literis titulorum beneficiorum ſpiritualium, & nõ pro titulis ipſis. Tum per dictum c. 1.[h] quod cum multis ei concordantib. clarè definit, ordinantem Epiſcopum, qui capit ab ordinato aliquid pro paſtellis, & literis ordinationũ, eſſe ſimoniacũ: q̃a cenſetur capere pro traditione ordinũ, & eadem ratione, qui capit aliquid pro literis, vel expeditione literarum, quibus probanda eſt traditio beneficij per aliquem modũ tradẽdi, eſt ſimoniacus, G H

d 1 q. 1. in Summa.

e vbi ſupra nu 100.

f de ſimon.

g Arg. cap. quanto, de iu. cum ei adnot.

h de ſimon.

4 Tum quod valor ſolarum literarũ expeditionis ſine reſpectu ad traditionẽ rei ſpiritualis non valet vno ſcuto, neq; dimidiato, neq; q̃nque vno Iulio: copia enim ſimplex literarũ expeditionis tanti valet in ſua ſubſtantia, quanti valent literæ tituli originalis, ſemoto reſpectu ad traditionem rei ſpiritualis. Et cõſtat valere parum ipſam copiam ſimplicẽ. Nam palam eſt pro vno Iulio extrahi copiã ſimplicem originalis ſcripturæ, & ita grande peccatum mortale eſſet iniuſtitiæ accipere pro ſubſtantia literarum expeditionis tertiam partem fructuũ, contra legem naturalem contentã in 7. præcepto Decalogi, quod eſt iuris naturalis, & alia p̃cepta, vt declarat S. Tho.[i] & ſentit alio in loco,[k] & conſequenter teneretur reſtituere illam, cum omnia peccata iniuſtitiæ obligent ad reſtituendum iniuſtè acceptum, per cap. [peccatum,][l] & cap. [ſi res aliena,][m] & nos latius tradidimus in d. Manu.[n]

i in 1. 2 q. 100. ar. 1. & 8.

k in 2. 2. q. 122. ar. 1.

l de reg. iur. lib. 6

m 14 q. 6.

n c 27. num. 7. & in tra. de redit eccle. quæſt. 2. mon. 1 2. & 7.

5 Tum quod pretium ſcripturæ literarũ eſt aliud à tertia parte, quæ accipit pro annata; quia illud ſoluitur notario, hæc verò Epiſcopo, & cõſequenter nõ poteſt dici eam accipi pro pretio literarum, ſed pro traditione tituli. Cui conſequẽs eſt, illam acceptationem eſſe ſimoniacam, & eſto non eſſet ſimoniaca, eſſet tamen peccatum mortale iniuſtitiæ inducens reſtituendi obligationem.

6 Quartò, quod negari non poteſt id eſſe vetitum per Concil. Trid.[o] quo ſimoniaci reputantur omnes modi conferendi, inſtituendi, & prouidendi ſpiritualia beneficia, accipiendo aliquid tẽporale pro illis.

o in ca. 24 de reform. ſeſſ. 24.

Quintò, quod etiã non prodeſt Epiſcopo dicere dictã Concilij Bituricẽſis prohibitionem ſublatam eſſe per Regiam conſtitutionem (de qua per Rebuffum.[p] permittentem per huiuſmodi poſſe quid accipi,) & per non vſum. Tum quia conſtitutio illa fuit præfato Concilio cõformis cum aliquantula illius relaxatione; quia per illud vetatur, ne quicquam accipiatur, & conſtitutio permittit accipere vnum aureum. Tum quod iura ſimoniacam labem vetantia non poſſunt tolli p nõ vſum, quia ſunt conformia iuri diuino, & naturali, contra quod præſcribi non poteſt, vt latè nota-

p in prax. tit. quot modis beneficia acquirãtur, nu. 13.

Digitized by Google

a In c. fi. de conſ. etud.

notatur per omnes.[a] tum quod ad tollendam legem canonicam receptam requiruntur 40. anni, latè tradit poſt alios Felynus,[b] & à Cõcilio Tridentino nõdũ ſunt lapſi 22. anni, quod innouauit omnia iura ſtatuta contra ſimoniacam labem, & innouauit etiam inſuetra contra illud,[c] non obſtantibus contrarijs, etiam conſuetudinibus immemorabilibus. Per quæ omnia ſatis ſuperq; monſtratur, ꝙ non licet prędicto Epiſcopo percipere prædictam tertiam partẽ, & teneri eum reſtituere ea, quę percepit, niſi remiſſionem, vel condonationem aliquam iuſtam conſequatur. Salu. &c.

b in cap. 1. de treug. & pace, nu. 7.

c in c. 14.

SVMMARIVM.

1 *Conſuetudo capiendi vnum ſcutum pro ſubſcriptione, & regiſtratione, ſeu ſigillo bullę prouiſionis beneficij non excuſat ſecretarium collatoris.*

2 *Notarius non poteſt magis capere pro calamo, q̃ Epiſcopus pro ordinatione.*

2 *Innouatio legis antiquæ conſuetudine abrogatæ operatur, vt antiqua cõſuetudo amplius non excuſet.*

CONSILIVM II.

QVæritur, vtrum tuta conſcientia Romæ à ſecretario Cardinalis collatoris, cum ibi ita conſuetudo vigeat, poſſit accipi ſcutum vnum pro ſubſcriptione, & regiſtratura bullæ prouiſionis beneficij eccleſiaſtici, quamuis nullum alium laborem in huiuſmodi bulla habeat. Item pro impreſſione, ſeu appenſione ſigilli in ſupradicta bulla alterum ſcutum accipi poſſit, cum, & ita ſe conſuetudo habeat, cumque Concil. Trid. neq; c. 14. ſeſſ. 24. neque c. 1. ſeſſ. 21 de hoc aliquid decreuit.

1 Ad duas quæſtiones præmiſſas vt̃ reſpondendum negatiuè. Tũ quia prędictum Concilium,[d] expreſſè habet, ne quid accipiatur pro inſtitutionibus, vel collationibus beneficiorum. Tum quia idem latius iubetur c. [ex multis.][e] & cap. [inſtruatur.] c. [cum in eccleſiæ,] & c. [Iacobus.][f] quæ probant non licere quidquam accipere pro collationibus beneficiorum, etiã in pios vſus conuertendum: quamuis quantum ad hoc prædictum Conc. Trid. limitauerit illa.

d c. 14. ſeſſ. 24

e 1. q. 3.

f de ſimon.

A 2 Tum quia cap 1. & ca. [ſicut Epiſcopum.][h] ſtatuitur, ne notarius magis capiat pro calamo, quam Epiſcopus ꝑ ordinatione, & inſtitutione. Tum quia prædictum Cõcilium Tridẽtinum innouauit omnia iura antiqua: & ita licet ſi in deſuetudinẽ abijſſent, reuixerũt tamen, & ſunt hodie valida. Tum quia prædictum Concilium declarauit, nullam conſuetudinem etiam immemorialem contra hęc quidquam valere. Cum itaq; conſuetudo nihil proſit; & iura antiqua, quę hoc prohibent, ſint innouata B per nouiſſimum, quod idem prohibet; conſequens eſt non licere ſupradicta.

g de ſimo.

h 1. q. 2.

SVMMARIVM.

1 *Simoniam non committit, qui in actu collationis exigit id quod pariter exigeret, ſi non ab ipſo, ſed ab alio fieret dicta collatio, num. 4.*

2 *Immemorialem quaſi poſſeſſionem qui habet exigendi aliquid à collatoribus beneficij, quamcunque cauſam iuſtam dictæ exactionis etiamque, & priuilegij Papæ allegando, eo ipſo quod illam, vel illud allegat, probat.*

C 3 *Annatam, ſeu fructuum dimidiũ primi anni vacationis beneficiorum plurima eccleſia ex antiquiſſima conſuetudine percipere ſolent, hocque Pontifex iuſtè concedere poteſt.*

4 *Collationis tẽpore collatarius promittens collatori ſoluere quicquid ei iuſtè debebit, non eſt ſimoniacus, quia promiſſio eius quod tacitè ineſt nõ vitiat.*

CONSILIVM III.

CAnonici cathedralis Eccleſiæ N: nonnullarum parochialium collationem habentes, ſoliti ſunt ab Eccleſijs, quas ipſi conferunt, quandam pręſtationẽ exigere, & ꝓcipuè à plebe D montis Motini medietatẽ decimarũ per immemorabile tẽpus exegerũt. Nũc modernus d. plebis rector, cui à Greg. XIII. fuit liberè facta collatio, nulla obligatione, ſeu onere adiecto, recuſat talẽ præſtationẽ medietatis decimarũ dictis canonicis perſoluere; canonici verò ipſũ teneri omnino prætendũt, & ad talem obligationem probandã adducunt tria inſtrumenta collationum dictæ plebis, in quibus promittũtur ea, quæ ſolent in

collationibus promitti: promittitur ẽt E dicta medietas decimarum, quæ deducitur in promiſſionẽ, ac ſtipulationẽ in ipſo actu conferẽdi, cũ in dictis inſtrumẽtis dicatur, ꝙ is, cui fiebat collatio, promiſit, & conuenit medietatem decimarum perſoluere, quæ quidem pręſtatio in prædicto Inſtrumẽto collationis nũcupatur affictus, in reliquis verò inſtrumẽtis collationũ non appellaẽ amplius affictus, ſed promittiẽ tanquã debita huiuſmodi præſtatio de iure, & ãtiqua, & laudabili conſuetudine, nullo alio tali præſtationi impoſito noĩe, ſiue cauſa, niſi qđ ſit de iure, & laudabili cõſuetudine. Accedit præterea, qđ & alij F ẽt, quibus poſt collationes in dictis inſtrumentis contentas fuit liberè à Papa facta collatio, dictã medietatẽ decimarũ dictis canonicis perſoluerunt, prout & alij ante fecerãt, quibus ab ipſis canonicis erat facta collatio. Quam quidem præſtationem modernus rector ſoluere recuſat, cũ nulla oſtẽdatur cauſa illã pſtandi, & initiũ, ꝙ ex dictis inſtrumẽtis apparet, vẽ vitioſum, cũ libera debeat eſſe collatio, nullo pacto, promiſſione, ſeu conditione appoſita, prout in dictis inſtrumentis collationum promiſſum G apparet. Quæritur, an talis præſtatio valeat de iure fieri abſque ſimoniæ labe.

1 Reſpondeo primò, ꝙ narrata in hoc facto ſecum pugnare vñr, quatenus primo in eo dẽ, ꝙ canonici prædictum dimidium decimarum conſueti ſunt petere, & exigere à plebe montis Morini. Deinde præſupponitur, ꝙ non plebs, ſed rector plebis ſolet illud ſoluere, vel quod nunc rector renuit ſoluere, de plebe autẽ, an ipſa velit, vel nolit, nihil dicitur, & nemo non videt, plurimum referre ad iudicandum interueniſſe ſimoniam, an plebs, cui non confertur recto H ria, dicatur ſoluere ſolita, an rector, cui illa confertur, ſit ſolitus ſoluere.

Secundò, ꝙ in facto præſupponitur ſolitum ſolui prædictum dimidium decimarum canonicis, etiam cum rectoria confertur à Papa, & non à canonicis; cui conſequens eſt, quod prædicti canonici non ſunt ſoliti capere prædictum dimidium propter collationem, quam faciunt, quando quidem illud capiunt, etiam cum ipſi illam non faciunt.

2 Tertiò, ꝙ in facto præſupponitur à tempore immemoriali factã fuiſſe hanc præſtationem, cui conſequens eſt, poſſe probari per illud quamcũq; iuſtã cauſam, quę ad id imponẽdum occurrere potuiſſet à pricipio, arg. [l. hoc iure.][a] & cap [ſuper quibuſdam.][b] & eis adnotatorum. At palam eſt priuilegio Papæ potuiſſe illud onus iuſtè iponi ſiue plebi, ſiue rectori, præſertim conſentienti. qui conſenſus probabitur etiam per illud tempus, ſi oportuerit, & allegatus fuerit per prædictos canonicos.

a §. ductus aquæ. ff. de aqua quotidia. & æſti.
b de verb. ſignif.

3 Quartò, ꝙ in multis eccleſijs habet antiquiſſima conſuetudo, vt medietas fructuum beneficij, quoties vacauerit, debeatur fabricę, vel mortuo beneficiario, vel alicui alij, vt clarè colligitur ex extrauagante, [ſuſcepti.][c]

c ne ſede vacante, inter communes.

Quintò, ꝙ iuſtiſſimè potuit Papa imponere huiuſmodi annatæ ſolutionem faciendã, quoties vacauerit, prædictis canonicis, ſeu Capitulo eorũ ad ſe honeſtè ſuſtentandum, argumento prędictæ extrauagantis: & ita, ſi voluerint canonici allegare iſta, audiri debebunt.

4 Sextò, ꝙ certum eſt, eum cui cõfertur beneficiũ, poſſe iuſtè ſine labe ſimonię promittere conferenti, vel cuilibet alij ẽt in tituli acceptatione, quod poſt acceptationẽ ſoluet, quicquid iuſtè debebit: quia expreſſio eius, qđ tacitè ineſt, non inducit ſimoniam, vt hẽt gloſſa memorabilis, [d] Quare non auderẽ in præſentia ſubſcribere me cõſilio contra illos dato, & mihi oſtẽſo, licet videatur mihi illud à viro ingenio, iudicio, & eruditione præſtanti redditum. Sal. &c.

d c. ad audientiam 2. de reſcr. c. ſignificaſti. de el. & l. 3. de leg. 2.

SVMMARIVM.

1 Collatio beneficij, cũ pacto, vt dimidia fructuum detur collatori, vel tertio, eſt ſimoniaca, & ſi ſequuta collatione, dicti fructus dentur, efficitur realis ab vtraque parte completa habens annexas cenſuras, nu. 3.

2 Penſionem etſi ex iuſta cauſa poſſit imponere Epiſcopus ſuper beneficio, attamen quia hoc eſt contra ius regulare, Epiſcopus nunquam cenſetur velle facere, niſi id exprimat.

2 Diſpenſare cenſetur Papa eo ipſo, quod ſcienter facit actum, qui ſine diſpenſatione non teneret: Epiſcopus autem nõ, niſi expreſſè dicat ſe diſpenſare.

CON-

CONSILIVM IV.

AN committatur ſimonia realis, ſi Epiſcopus conferat beneficiũ ſimplex vni, cum pacto, & cõditione, vt dimidiũ fructuũ daret alteri, & ille acceptet illam collationẽ cum prædicto pacto, & conditione, & capta poſſeſſione det dimidium fructuum eius alteri?

1 Reſpondeo, quod Pan. expreſsè dixit,[a] quod conferens alicui beneficium cũ pacto, vel conditione, vt aliqua pars fructuum ſibi detur, cõmittit ſimoniã, & eadem eſt ratio, ſi faciat pactum, vel ponat conditionem, quod aliqua pars fructuum detur alteri. Tum quia omne pactum, & omnis modus, & conditio, q̃ iure non eſt, adiecta collationi beneficij efficit eam ſimoniacã, vt habet ca. [quam pio.][b] & facit gl. ſolemnis,[c] & hic apponitur collationi pactum, conditio, vel modus. Tum quia non poſſumus dicere, quod Epiſcopus adijciẽdo præfatam conditionem voluit imponere penſionem; quia non dixit illud Epiſcopus, & cũ Epiſcopus vult facere aliquid contra ius commune, etiam in caſu, in quo id facere poteſt, non videtur illud facere velle, niſi id exprimat.

a in c. 1. nota. 13. vt eccleſiaſtica beneficia ſine dimin.

b 1. q. 2. c. ſi. de pact.

c in c. dudũ. verbo liberè. de prabẽdis. 6.

2 Illa enim eſt, differentia ſolemnis inter Papam, & inferiores, quod Papa faciendo aliquid, quod non poteſt valere propter aliquem defectum iuris, niſi diſpẽſet, ſi ſcit illum defectum, videtur tacitè diſpẽſare, nõ autem inferior eo, niſi expreſsè dicat ſe diſpẽſare, quæ eſt doctrina Panormitani recepta,[d] quam colligit ex concordia duorum dictorũ Innocentij.[e] Et ita cum imponere penſionem beneficio ſit contra ius regulare.[f] Epiſcopus non poteſt id ſine iuſta cauſa facere, nec videtur velle pẽſionẽ imponere, niſi id exprimat. Tum quia aliud eſt imponere pẽſionem ſuper beneficio, & aliud facere collationem conditionalem, vel modalem; & in caſu ꝓpoſito fuit facta collatio conditionalis, vel modalis, vt in ipſo caſu proponitur. Tum quia verba prędicta Epiſcopi nõ ſignificant mentem ſuam eſſe onerandi beneficium penſione, ſed beneficiarium modo, & onere ſoluendi dimidiũ fructuum.

d in c. diuerſis fallacijs. de cleri. coniuga.

e in cap. veniens. de fil. presbyt. & d. c. diuerſis fallacijs.

f cap. extirpanda. de prabend.

3 Itaque dolens profectò reſpondeo, prædictam collationem eſſe ſimoniacam, & realem ab vtraque parte completam, & conſequenter inducere cenſuras. Salua, &c.

SVMMARIVM.

1 *Simonia etſi dicatur tũc cõmitti, cum pro ſpirituali traditur tẽporale, nõ tamen requiritur actualis traditio: cũ ſola conuentio, nu. 3. immo & voluntas quærendi ſpirituale per contractũ non gratuitum ſufficiat, n. 4. ad hoc tamen, vt ſit realis, non ſufficit ſola volũtas, immo nec conatus, nu. 2. nec promiſſio dandi temporale, ſed requiritur vera traditio rei, n. 5. illius inquam, ad quã vt detur principaliter, & cum effectu, ſeu re ipſa reſpicitur, nu. 6.*

2 *Conatus qui fuit aliquid facere, non ligatur pœna contra tale quid facientem decreta.*

5 *Inſtrumentũ continens obligationem promiſſa ſummæ iuxta conuẽta traditũ cauſat adimplementum cõuentæ ſimoniæ; & hoc, ſi receptio inſtrumenti erat principaliter intenta, ſecus ſi principaliter intendebatur receptio pecuniæ, & minus principaliter traditio inſtrumenti ad probandum, nu. 6.*

5 *Remiſſionis inſtrumentũ falſi debiti, quod hinc inde vere ſubſiſtere credebatur, prout ſimoniacè conuentum fuerat, tradens, ſimoniam non adimplet, nu. 6 & per totum conſilium.*

CONSILIVM V.

IS, ad quẽ pertinebat collatio cuiuſdã beneficij vacantis, indubiè credebat debere ſe centum Petro petenti ſibi cõferri illud beneficium, & Petrus etiam certò credebat deberi ſibi illa 100. & cõuenerunt ambo, vt Petrus remitteret, & donaret illud debitum collatori beneficij, & quod ipſe conferret illud eidem, remiſſione facta per dictum Petrum, collator contulit ei beneficiũ: collato illo, conſtitit collatorem nihil debuiſſe Petro. Quæritur, an interuenerit in hoc caſu ſimonia, & qualis.

1 Pro parte negãte, ꝙ nulla in hoc caſu interuenit ſimonia, facit primò, ꝙ ad hoc, vt interueniat illa, requiritur, vt

aliquod temporale detur ꝓ ſpirituali, vel contra aliquod ſpirituale pro temporali, iuxta definitionem ſimoniæ poſitā in ſumma, [a] receptam communiter à S Tho. & aliis, [b] declaratam à nobis in Man confeſ. [c] & in caſu propoſito nil tẽporale fuit datum pro ſpirituali; quia re uera nihil debebat collator, & ita reuera nil fuit remiſſum, vel donatum.

a q. 1. … 4. diſt. … ab ec. … 1. q. 100. … 23. à nu. 103.

2 Secundò, quod qui tentat facere aliquid, quod verè non facit, non incurrit pœnam contra facientem illud impoſitam: vt qui percutit laicum credens eſſe clericum non eſt excommunicatus, iux. gl. Pan. & alios. [d] Neq; qui iugulat hominem mortuum, putans ſe iugulare viuum, eſt irregularis, vt tradimus in Manu. conf. [e] poſt Archidiac. [f]

d in c. ſi verò 2. de ſent. excomm. e cap. 27. nu. 19. f in cap. ſi quis. 15. q. 1.

3 Pro parte verò affirmāte, quod interuenerit ſimonia, facit primò, quod omnis traditio rei ſpiritualis facta mediante aliqua cōuentione, aut conditione, tali em tali, quæ iure non ineſt, dicitur ſimoniaca, [g] & conſtat in hoc caſu traditam fuiſſe rem ſpiritualem, præmiſſa conuentione, & cōditione remiſſionis, & donationis, quæ conſequuta fuit.

g c. quā pio. 1. q. 2. & ca. cum pridē. & ca. fin. de pactis.

4 Secundò, quod ſimonia eſt volūtas ſtudioſa emendi, vel vendendi aliquod ſpirituale, vel ſpirituali annexum, iuxta gloſſam prædictam, [h] id eſt voluntas q̄rendi aliquod ſpirituale per cōtractum non gratuitum, vt nos declarauimus, vbi ſupra, & ita non requiritur ad eſſentiā ſimoniæ, quod detur aliquod temporale pro ſpirituali, quia ſufficit, vt interueniat voluntas emendi, ſiue quærendi non gratuito aliquid ſpirituale, quod conſtat hic interueniſſe.

h in ſumma 1 q. 1.

Pro reſolutione dico primò, negari non poſſe interueniſſe in hoc caſu aliquam ſimoniā, per rationes pro parte affirmante factas. Nec obſtant rationes pro parte negante adductæ, quia ſoluūtur per rationem ſecundam pro parte affirmante adductam, qua probatur ad eſſentiam ſimoniæ ſufficere volūtatem quærendi ſpirituale, per contractū non gratuitum, quod hic contigit.

5 Secundò, quod ad dicendum, quod non fuit ſimonia realis, multū facit deciſio illa Caiet. [i] relata à nobis in præd. Manu. [k] ſcilicet, quod promittens in inſtrumento publico 100. ſcuta alteri, vt

i in 2. 2. tra ctat. 9. q. 2. … ſimon. k cap. 2. nu. 106.

E conferat ſibi beneficium ſine vllo aīo emendi illud, nec ſoluendi illa, non cōmittit ſimoniam, quod ipſum illum ſequutus dixit Sotus, [l] facit inquam, eo ꝙ etiam in noſtro caſu, licet interueniſſet animus remittendi & donandi, verè tamen nihil fuit donatum, vel remiſſum. Facit ſecundò, ꝙ ad ſimoniam realem requiritur, quod conuentio fuerit completa pro vtraq; parte, vt traditur in d. Manu. [m] & in hoc caſu, licet conuentio fuerit completa ex parte collatoris, non tamen videtur impleta ex parte collatarij, quia verè nihil remiſit, vel donauit,

l lib. 9 q. 5. ar. 1. de iuſt. & iur.

m ca. 23. nu. 105.

F licet putauerit ſe donaſſe.

Sed ad dicēdum, quod ſit realis, facit primò, quod nos tenuimus ibi firma ratione contra Caiet. Deinde facit id, qđ nos ibidem ſubiecimus, videlicet, quod eſſet ſimonia realis, conuentio, qua conuenirent duo, vnus ad danuū ſpirituale, alter ad dandum inſtrumentum pro miſſionis 100. ſi alter daret ſpirituale promiſſum, & alter traderet inſtrumentum eiuſmodi promiſſum, ēt nūquam ſolueret: & in caſu propoſito cōuentum fuit de dādo beneficio, ſi alter chirographum remiſſionis traderet, ꝙ tradidit.

G 6 Sed pro reſolutione prioris horum facit, quod nos tenuimus cū Caie. dicē do, quod talis non eſſet ſimonia realis, ſed ꝙ eſſet tm̄ ſimonia conuentionalis.

Pro ſolutione aūt poſterioris facit id, quod nos ſtatim ibidem ſubiecimus, videlicet, ꝙ nō completur ſimonia realis ꝑ traditionem inſtrumēti de ſoluēdo factā ab eo, qui datur eſt tpale, qñ is qui traditur eſt ſpirituale principaliter conſiderat, ꝙ promittitur, & minus principaliter inſtrumentum ad ſolā ꝓbationē promiſſionis expoſcit: ꝙ in noſtro caſu videtur contigiſſe, quia in eo

H collator principaliter deſiderauit remitti, & donari ſibi, quod putabat debere, & minus principaliter chirographū, tātum ad hoc, quod probaret, ſi opus eſſet, remiſſum eſſe ſibi debitum, &c.

SVMMARIVM.

1 *Simonia eſt, cōferre beneficiū vacās, cū pacto, ꝙ reſignetur alteri, vnā certā penſionē ſibi & alterā (ſi beneficium alterius erit capax) tertio reſeruādo.*

Rea-

1 Realis,& cōpleta etiā dicitur illa ſimonia,in qua non omnia hinc inde cōuenta,ſed ſolum pro parte adimplentur.
2 Error circa ius humanū obſcurū,itellectuq; difficile,nō eſſe peccatū mortale.

CONSILIVM VI.

CArdinalis quidam habēs indultū ad conferēdum beneficia cuiuſdā Eccleſiæ, vacante quodam canonicatu eiuſdem, contulit illum cuidā familiari nobili,dicēdo, Accipe illud,quia poſtea reſignabitur cum pēſione,ita quod tibi penſio ſcutorum 100. & reliquum, ſi maioris penſionis erit capax, alteri reſeruabitur.Qui familiaris acceptauit illum,& quia erat religioſus, renūciauit illum colitiganti,reſeruata ſibi penſione centum ſcutorum, per concordiam, in qua ſi maior penſio potuiſſet reſeruari,eo erat animo, quod conſenſiſſet: vt reliqua maior pēſio ſeruaretur,cui vellet Cardinalis. Quæritur,an fuerit admiſſa ſimonia etiam realis.

1 Pro parte negante facit, quod non videtur interuenire vlla pactio,ſed tantum quadam admonitio,& ſignificatio modi,quo poſſet habere familiaris penſionem prædictam, & quod non videt fuiſſe exequuta voluntas Cardinalis, quia renunciatio non fuit facta, vt ipſe volebat,& in eum,quem ipſe elegiſſet, ſi lis non fuiſſet conſequuta.

Pro parte verò affirmante facit, ꝙ familiaris conſenſit voluntati Cardinalis, volentis, vt canonicatus renūciaretur, & renuncianti reſeruaretur illa penſio, immo & altera alteri; item quod licet non fuerit exequuta voluntas Cardinalis in totum, fuit tamen exequuta quo ad partem,quod videtur ſufficere, per ea,quæ ſcripſimus in Man. [a] Et denique quia cū pactū ſit duorum in idē conſenſus,[b] & in caſu propoſito D.Cardinalis conſenſerit in hoc, vt ipſe conferret canonicā familiari, & familiaris renunciaret illam reſeruando ſibi penſionem centum,& alteri quicquid amplius poſſet reſeruari, nō poteſt negari interueniſſe in hoc pactū,& conſequēter ſimoniam conuentionalem:& cum ex parte Cardinalis fuerit completa in totum,& ex parte familiaris ſaltem pro parte, conſequitur eam fuiſſe realē, per ea,quæ in dicto Manu.[c] ſcripſimus.

a cap.23.nu.105.
b l.1. ff.de pact.
c nu.105.

Quare reſpondendum videtur,vt cōſulēs porrigat ſummo Pœnitentiario petitionem contentam in ſcheda, quā ad me miſit, addendo in fine illius ſequentia verba, ſi p verba Latina voluerit eā porrigere, ſin autem, per verba Italica.

2 Attento, ꝙ prædicta ſimonia adeo ſubtilis videtur,quod à paucis,niſi valdè eruditis, iudicabitur eſſe talis: & ideo orator non iudicauit eam fuiſſe talem,& quod non eſt ſimonia à iure naturali,vel diuino prohibita, ſed ſolum iure humano canonico inducta, & qđ error circa ius humanum obſcurum,& difficile intellectu non eſt peccatū mortale,ſecundum Innocentium,[d] receptū à Felyno,& alijs relatis per eum.[e] Attento denique, quod huiuſmodi cōſenſus inter conferentes,& familiares,quibus conferunt, ſolent interuenire quaſi quædam gratiarum actiones ſine cogitatu ſimoniæ.

d c. per tuas 2.de ſimon.
e capit.1.col. pe. de re iu.

SVMMARIVM.

1 Collatario dicēs collator, Ego dabo tibi beneficiū,& tu ex fructib. illius dabis mihi 20.ſcuta,q̄ pro tuo p̄deceſſore expēdi,p̄ſumetur ſimoniacus; at ſi verè accepit pro dictis expēſis, & nō pro collatione,nō erit talis corā Deo, tāto minus, ſi nō ideo minus contuliſſet, ēt quod dicta 20.non eſſet habiturus.

CONSILIVM VII.

QVidam Epiſcopus coniecit in carcerem quendam monachum, & archipresbyterum ſuæ diœceſis propter monetam falſam,quam ſimul cōficiebant: pro quorum victu expendit duodecim, vel plures fortaſſe ducatos. Præterea cum iſte archipresbyter aufugiſſet, prædictus Epiſcopus ſoluit 25. alios ducatos ijs,qui eum cęperunt:nā ita promiſſio facta erat. Morte deinde ipſius archipresbyteri interueniente, Epiſcopus contulit archipresbyteratum in quendam ſacerdotem, ſed ante collationem dixit huic ſacerdoti: Ego feci tot expenſas in capiendis his malefactoribus; dabo tibi hoc beneficium,

& tu

& tu ex fructibus ipſius dabis mihi 25. E ducatos: quos ſacerdos poſtea dedit, q tamẽ volebat tunc ſoluere 12. ducatos: ſed cum Epiſcopus iterum dixiſſet ei, vt mitteret ſibi 25. ducatos, miſit p fratrem. Sciendum tamen eſt, quod iſte Epiſcopus non contulit huiuſmodi beneficiũ principaliter propter pecuniã; nam etiam ſi ſciuiſſet illam ſibi non poſſe ſolui, nihilominus dediſſet ei beneficium quantum exiſtimari poteſt.

Quæritur modò, an talis Epiſcopus, & ſacerdos archipresbyter factus commiſerint ſimoniã; & ſi poſſet iterũ conferre Epiſcopus archipresbyteratum in F eundem ſacerdotem, in euẽtu, quod beneficium vacaret, hoc factum ſciũt plures fratres iſtius archipresbyteri, ac tres aut quatuor alij, & fortaſſe plures.

1 Reſpondeo primò, prædictũ Reuerend. quiſquis ille ſit, iudicatum iri ſimoniacum in foro exteriori; quia in eo preſumeretur prędictos 25. ducatos datos, & acceptos eſſe principaliter, & tanquam cauſa, ſine qua non fuiſſet inductus ad conferendum beneficium.[a]

Secundò, ꝙ in foro conſcientiæ non eſt iudicãdus ſimoniacus: quia verè, & G coram Deo, coram quo nihil valet præſumptio contra ſtantem veritatem, iux. c. [humanæ aures][b] & cap. [tua.][c] cum notatis vtobiq; ,[d] niſi fuerint dati principaliter pro beneficio, ſed pro impẽſis factis pro capiendo, & alendo beneficiario, cuius morte vacauit beneficium, immo, neque tanquam cauſa ſine qua nõ fieret collatio, vt ex facto colligitur: & huiuſmodi datio, vel acceptio nõ eſt coram Deo ſimoniaca, per illa multa, quę nos in hoc citauimus in Manu. conf.[e]

a Arg ca. 1. & multorũ aliorum, de ſimon.

b 12. q 5.

c de ſponſ.

d Et in ca. is qui.

e cap. 23. nu. 200. ver. 5. & nu. 101. &c.

SVMMARIVM.

1 *Electores meliorẽ, & vtiliorẽ eligere tenentur: quod ſi abſque rõnabili cauſa minus dignũ eligant, peccãt quidẽ, ſed tenet electio, ſi electus eſt dignus, nec ad reſtitutionem tenentur, at ſi eligant indignum, indeque ſequatur dãnum, tenentur reſtituere, non quidem digno excluſo, ſed ipſi eccleſiæ, nu. 2.*

3 *Amicitia ſperata, vtilitaſque priuata eligentis, non facit, vt eligendus ſit reputandus dignior altero non tali.*

4 *Eligere habentium ſi aliqui cõueniãt, non niſi pro ſe ipſis, vel pro aliquibus reciprocè ſuffragium ferre, cõmittunt ſimoniam conuentionalem quæ ſi ab vtraque parte cõpleatur efficitur realis, habens pœnas excommunicationis, nu. 5 in qua ante abſolutionem celebrãtes efficiuntur irregulares, nu 6 ſed & ſic electi ſtatim de prædicto vitio habita notitia tenentur reſignare taliter obtenta beneficia, nu. 5.*

4 *Suffragari ſibi inuicem, vel alteri, ſi conueniant electores, committunt ſimoniam, quia ſic per pactionem acquiruntur beneficia.*

7 *Excõicatus à peccato, etiam quod ſit contritus, abſolui non poteſt, niſi prius ab excommunicatione abſoluatur.*

CONSILIVM VIII.

CVm ad triginta presbyteros beneficiarios duarũ eccleſiarum parochialiũ pertineret auctoritate Apoſtolica præſentatio curionũ, quos curatos appellant, eligendorum ex ipſiſmet beneficiariis, & inſtitutio ad epiſcopũ; maior pars eorum cõuenit, vt in quibuſcũque vacationibus occurrentibus ita eligerent de ſe ipſis, vt pro nullo alio ſuffragia ferrent, donec ipſi omnes fierent curati, ſiue curiones, & vt conuenerũt, ita etiam conuentionem fuerunt exequuti. Quæritur quid iuris.

1 Ex hoc facto reſultant multæ quæſtiones, quæ ſic decidũtur. Prima quidẽ quod prædicti presbyteri debent eligere digniorem ad exercendam ꝑdictam animarum curam, iux. c. [licet][f] & alia, quæ allegat gloſ. in d. c. [licet.] & gloſſa pragmaticæ ſunctionis Gallicanæ,[g] & Pan. Francus, & Decius.[h] Mihi ſemper H placuit, & placet reſolutio, quæ colligitur ex S. Th.[i] quę communiter videtur recepta, videlicet, quod eligentes quidẽ tenentur eligere meliorẽ, & vtiliorem: & ſi abſque cauſa rationabili eligũt minus dignum, peccant quidem peccatum acceptionis perſonarum, ſed valet electio, ſi quem eligunt, eſt dignus.

2 Ad ſecundam reſpõdeo, ꝙ, ſi elegerint dignũ, etiam omiſſo digniore, non tenentur ad reſtitutionem: ſi autẽ indignũ elegerint, & inde conſequutũ fuerit

f 8. q. 1. ca. vnũ. §. nunc autem. 25. d. ca. conſtitutis. 2. de appellat.

g tit. de elec. §. ego N ver. vtiliorem.

h in d. c. conſtitutis. de appell.

i 2. 2. q. 63. ar. 3. ad 3.

rit aliquod malũ, ſic: & quando teneantur reſtituere, non tenentur reſtituere digniori prętermiſſo, ſed Eccleſię læſę, vt ſum reſolututus in Manu. confeſſ.[a]

a cap. 17. à num 72. & 73.

3 Ad tertiam reſpondeo, quod prędicti presbyteri ſic conuenientes & coniurantes peccant primo peccato acceptionis perſonarum, accipientes pro cauſa eligendi amicitiam, & ſpem prouidendi ſibi, vel alijs amicis, cum illa non faciat eligendum dignum electione, vt colligitur abundè ex S. Tho.[b]

b in d. ar. 2.

4 Secundò peccant peccato ſimoniæ. Tum quia omnes, qui faciunt aliquam conuentionem, quo ſibi vel alteri quæratur, beneficium ſpirituale, committũt ſimoniam,[c] & prędicti faciunt eiuſmodi conuentionem. Tum quia canonici ita conuenientes, vt vnus ſuffragetur alicui in vna electione, vt alius ſuffragetur in altera, ſimoniam committunt, vt diximus in dicto Manu. confeſſ.[d] poſt Angelum,[e] & Syluestrum,[f] addita noua & neruoſa ratione.

c cap. quam pio. 1. q. 2. c. cum pridē. &c. fin. de pact.

d c. 23. num. 360 verſ. nã cum quis.

e in ſumma. verb. ſimonia. 1. § 2.

f verbo ſimonia q. 13. nu. 4.

5 Ad quartam, quod ſcientes ſe fuiſſe electos virtute huiuſmodi conuentionis, & coniurationis, tenentur ſtatim, ac ſciuerint, renũciare illa beneficia curata, iuxta c. [de regulat.] & cap. [ex inſinuatione.][g] & gloſſam receptã,[h] quod ſic cõuenientes, & cõiurantes admittũt ſimoniam mentalem, & conuentionalẽ tantum, ſi non fuerit completa; ſi aũt fuerit ab vtraque parte completa, erit ſimonia realis per quam incident, vel inciderunt in pœnas, de quibus in Man cõſ.[i]

g de ſimon.

h c. ex multis. 1. q. 3.

i vbi ſupra.

6 Ad quintam reſpondeo, quod prædicti conuenientes, & coniurati tenẽtur pœnitere tam grauis peccati, cuius antequã pœniteat, reatus durat, & poſt pœnitentiam etiam excõmunicatio Papæ reſeruata per extrauag. 2.[k] & conſequenter ſi antequã abſolutionem conſequerentur, miſſarunt, facti ſunt irregulares.[l]

k de ſimon.

l ca. 2. & c. ſi celeb. de cle. excom. miniſt.

7 Ad ſextã, ꝙ ex prædictis colligitur ad eam reſpondẽdũ affirmatiuè: quandoquidem venia non datur niſi correcto, nec quis abſolui poteſt niſi contritus, aut certè adeo attritus, quod eũ pœniteat peccati, & proponat ab illo ceſſare, nec amplius illud committere,[m] immo nec poſſunt abſolui à peccato, niſi prius fuerint ab excommunicatione abſoluti, per ea quæ adduximus in Man.[n]

m cap. peccatum de reg. iur. lib. 6. c. firmiſſime. 25 q. 1. & c. omnis de con ſecr. diſt. 4.

n c. 16. nu. 7. & ſeq.

SVMMARIVM.

1 *Simonia ſola voluntate committitur, ſed non pœna eius incurritur, num. 5. nec obligat reſtituere. num. 3.*

2 *Electores ad coeligendum, alios non habentes vocem vocare, & eis vocis ſuffragium dare poſſunt, quod in dubio non præſumitur. & ſeq.*

4 *Subſcriptio, quam feci ſcriptura continenti multa capita, venit reſtringenda ad ea, quæ ad me iure ſpectant, vt ſic euitetur delictum.*

CONSILIVM IX.

MAndato de ſimoniacè aliquem eligendo, & Eccleſiam defendendo, iam vocem actiuam habentes, quam N. qui ſolum quoad defendendum vocem habebat, ſe ſuſcripſerunt. Dubitatur, an dictus N. inciderit in pœnas ſimoniacorum.

1 Pro parte affirmante facit primo, quod ſimonia eſt voluntas emendi, vel vendendi ſpirituale pro temporali, iuxta gloſſam receptam,[o] & declaratam à nobis in Manual. confeſſ.[p] & ita etiam non dando, nec accipiẽdo ſpirituale pro temporali, ſola voluntate poteſt committi ſimonia. Vnde ſi quiſpiam laicus nullam habens poteſtatem vellet conferre aliquod ſpirituale pro temporali, committeret ſimoniam: ſicut qui vellet furari, committeret furtum, licet non furaretur.[q]

o 1. quæſt. 1. in ſum.

p c. 23. num. 100.

q cap. ſi cui. de pœn. diſtin. 1.

2 Secundò, quod electores habentes poteſtatem eligendi ad aliquod beneficiũ, poſſunt vocare aliquos ad coeligendum ſecum, & dare illis voces ęquipollentes ſuis, arg. cap. [Cumana.][r] & notatorum in cap. [obeuntibus.][s]

r de elect.

s 63. diſt.

Tertiò, quod licet conſulens non haberet poteſtatem, nec vocem ad conferendum beneficium, habebat tamen eam quoad dandam poteſtatem defendendi Eccleſiam.

3 Pro parte verò negante facit primo, quod ſimonia mentalis nullam pęnam, nec cenſuram, nec reſtitutionem habet annexam.[t]

t cap. fin. de ſimonia.

Secundò, quod habentes ius eligẽdi, vel conferendi, non cenſentur in dubio dare alijs vocem ad cõferendum. Tum argu-

argumento præfati ca.[Cumana.] & in E cap.[in Geneſi.][a] Tum quod nullus vſ bona ſua velle iactare.[b] Tum quod præfatus D. conſulens quaſi inaduertenter fuit admiſſus ad ſubſignandam ſcripturam, quatenus continebat commiſſionem poteſtatis conferendi beneficium.

a de elect.
b l. cum de indebito. ff. de probat.

4 Tertio, ꝙ in dubio actus præſumitur bonus,[c] nec eſt præſumendum eſſe malũ id, quod põt iudicari eſſe bonũ.[d] At ſubſignatio conſulentis poteſt interpretari bona quoad collationẽ poteſtatis ad defendendam Eccleſiã: ergo non eſt interpretanda malè ad dandam poteſtatem ad collationem faciendam. F

c c.2. de reg. iur. & l. merito ff pro ſocio.
d l. ſi procurato. ff. de cond. indeb. & c.1. de iureiur. lib. 6.

5 Non obſtant oppoſita. Ad primum enim reſpondetur concedendo quod poteſt committi ſimonia ſola voluntate committẽdi eam; ſed negando quod per talem ſimoniam incurratur vlla cenſura, per d. cap. fin.[e]

e de ſimon.

Ad ſecundũ reſpondetur concedendo quod habentes poteſtatem eligendi poſſunt dare voces alijs ad coeligẽdum illis; negando tamen quod in dubio videantur eas dare: & in caſu noſtro non fuerunt datæ; & ita in caſu noſtro non debet præſumi fuiſſe illi datam ab alijs ampliorem poteſtatem, quam habebat, G per prædicta.

Ad tertium, quod ſimonia non fuit commiſſa propter dationem poteſtatis ad defendendum Eccleſiam, ſed propter poteſtatem datam ad conferendum. Per quæ pars hæc poſterior videtur verior. Salua; &c.

SVMMARIVM.

1 Simonia, eſt patrono, qui præſẽtare promiſit, ſed poſtea non præſentauit, petẽti ſibi in gratiã dictæ promiſſionis aliquid pecuniarũ cõcedi, tradere, quidẽ realis, ſed conuentionalis tantũ, quæ ſola ſimoniacũ ad beneficia obtinẽdi inhabilẽ nequaquã reddit. & nu. 2. & 4.

3 Criminoſo, etiam quod ſit conuentionalis ſimoniacus, nu. 4. & cuicunque alteri criminis obnoxio, modò non ſint de ipſo iure expreſsè inducentibus irregularitatem, vel inhabilitatem iam facta collatio tenet nu. 3.

4 Ratificare poſsũ ſimoniæ delictũ ĩ mei gratiã perperã ſicut, & cętera alia E delicta. nu. 7. ex eo tamẽ quod pecuniã in mei gratiam ſolutã reſtituo non probatur neceſſario ratihabitio, cum illam alia mente, & ob alium finẽ potuerim & poſſim numerare, puta ad releuandum dantem à damno, nu. 5. & ſeq. & ad ſeruandum meum honorem, n. 11. & ſimiles alios fines principales: & hoc, etiam ſi aliter non dediſſem dictã pecuniam, niſi in mei gratiã malè data, & ſic perdita fuiſſet. nu. 8. & ſeq.

5 Species peccatorũ diſtinguuntur magis ex diuerſitate finis, quam rerum, temporis & perſonarum.

F *6 Confeſſio qualificata non poteſt reiecta qualitate acceptari, niſi quãdo ius præſumit contra confitentẽ, vt in delictis, cũ ea malo animo facta præſumantur.*

Turpiter ob delictum perpetrandũ promiſſum, etiã ſequuta cauſa, nõ obligat; imò neq; ex dicta cauſa promiſſum poteſt ſolui: etſi poſſit ob aliã cauſam, & ob alium finem principalem dari puta, ad conſeruandam amicitiam, in ſignũ grati animi, & reciproca beneuolẽtia, num. 8. & ad conſeruandum proprium honorẽ, & æſtimationem. nu. 11. & 9.

G CONSILIVM X.

PAtronatus cathedralis, Epiſcopo tũc ægrotante promiſit pręſentare L. & cognatus rogatus à patrono, vt in gratiam prædictæ promiſſionis aliquam ſummam pecuniarum concederet, eam tradidit: ſed patronus, antequã ipſum L. præſentaret, obijt, & promiſſio nullum habuit effectũ, & L. cui poſt mortem patroni hęc tantummodo innotuerunt, rogatus à cognato, dictam ſummam, ne damnum ſentiret, ei ſoluit. Quæritur, an L. factus ſit inhabilis ad H alium epiſcopatum, ſeu beneficia obtinendum.

1 Pro reſolutione huius dubij dico primo, certum eſſe ꝙ prædictus patronus, & cognatus admiſerunt ſimoniã.[f] Secundò quod ſimonia illa non fuit realis, per quam incurruntur cenſuræ, & aliæ pœnæ ipſo iure, quas nos tetigimus in Manua confeſſ.[g]

f c. de hoc. de ſimon.
g cap. 23. nu. 111.

2 Tertiò, quod prædicta ſimonia fuit conuentionalis tantum, ab vna parte ſolum cõpleta, & ita punibilis, & ob eam

poſſet

poſſet quis priuari beneficio etiam iam habito, vt dicitur in d. Manu.[a] A

a vbi ſupra nu. 103.

Quartò, quod nulla ſimonia conuentionalis tantum facit quem ipſo iure inhabilem ad beneficia, licet ob eã per ſententiam poſſet inhabilitari, vt tangitur in d. Man.[b]

b nu. 103.

3 Quintò, quod collatio tali ſimoniaco facta, & electio de illo celebrata ipſo iure valet, ex dictis.[c] & quia quicquid inuoluat Fely[d] & alij alibi, veritas eſt, ꝙ collatio facta criminoſo ipſo iure valet; niſi quando crimen eſt tale, quod induxit ipſo iure irregularitatem, vel inhabilitatem expreſsè, per ea, quæ ipſemet Felynus citat, & ſcribit retractãs prius à ſe dicta,[e] & irrefragabiliter probari poteſt per illa, quæ ibi tangit ipſe, & citati ab eo in ſuis locis, & per illam regulã gloſſæ receptam,[f] ſcilicet, quod nulla pœna incurritur ipſo iure, niſi in caſibus expreſſis in eo. B

c in illo nu.
d in c. fin. de præſump. & in ca. querelam. de iure iur. & in ca. 2. poſt prin. de reſcrip.
e in d. cap. 2. nu. 4. ve. ſic. ſed contrariam.
f in c. fin. de iure patr.

4 Sextò, quod ex ijs ſequitur prædictũ L. etiam ſi eſſet verum, quod admiſiſſet ſimoniam prædictam per ratificationẽ, tamen non eſſe excommunicatum, non ſuſpenſum, non irregularem, neq; inhabilem ipſo iure ad vllum beneficiũ; & quod collatio illi facta, & electio, ſeu præſentatio de illo celebrata, ipſo iure valeret, & ſine vlla diſpenſatione retinere poſſet: quãuis iudex cã cognita poſſet eum priuare iure per ea ſibi quæſito. C

Item dico, ꝙ per ea, quæ contra ipſũ proponuntur, & adducuntur, non eſt dicẽdum, quod ipſe admiſerit ſimoniã etiam conuentionalem tantum. Primò quidem, quia ipſe non admiſit eam per ſe, vt præſupponitur in facto.

5 Secundò, quod non probatur ratificaſſe illam. Nec enim probatur aliud, quàm quod cognato pecuniam, quam cõtemplatione ipſius dederat patrono, ne retrocederet à promiſſione, reſtituit eo fine, ne cognatus afficeretur dãno propter amorem eius, per quod nõ probatur eũ ratificaſſe ſimoniam admiſſam à cognato. Primò quidem, quod à diuerſis non fit illatio.[g] At aliud eſt ratificare ſimoniam à cognato cõmiſſam, & aliud ſoluere illi pecuniã ab ipſo datam, non eo fine, vt approbaret ſimoniã à cognato commiſſam, ſed longè alio, videlicet, ne pateretur iacturam ob id, quod amicè D

g l. Papinia. ff. de minor. & ca. ad audientiam. de decim.

fecit, quorum diuerſitas conſtat ex eo, quod ſunt diuerſi actus, diuerſæ perſonæ, diuerſa tẽpora, & diuerſi fines principales, quæ quatuor, præſertim vltimum, inducunt ſpeciei diuerſitatẽ, iuxta S. Tho.[h] Deinde, ꝙ in dubio non eſt præſumendum delictum.[i] At ſolutio prædicta potuit fieri benè nobiliter, & meritoriè, & etiam malè, & vitioſè: ergo præſumendum eſt, quod fuit facta benè nobiliter, & meritoriè.

h 2. 2. q. 7. & 19.
i c. 2. de reg. iur. & l. merito. ff. pro ſocio.

6 Tertiò, quod de ſolutione illa per ſolam confeſſionem præfati L. conſtat, at confeſſio eius eſt qualificata, cũ qualitate, quod fecit illam prædicto fine. ergo quantum conſtat, quod fuit facta, tãtum conſtat, ꝙ fuit illo fine facta: quia confeſſio qualificata non poteſt ita diuidi, vt acceptentur confeſſa, qualitate reiecta, ſecundum Bar. receptum,[k] quem ſequitur Panor.[l]

k in l. Aurelius, §. idem quæſiuit. ff. de libe. leg.
l in ca. bonæ. il 2. ſub fin. de poſtulat. præl. & in c. cum venſ. ſens, notab. 8. de inſtit.

Quartò, quod non obſtat, quod Bartolus ibi limitat ſuum dictum, quando præſumptio iuris eſſet contra ſic confitentem, vt quia confitetur delictum, puta homicidium cum qualitate, quod ad ſuam defenſionem fecit: quia in noſtro caſu agitur de confeſſione actus, qui in ſe non eſt delictum, Bartolus autem loquitur de confitente actum, qui per ſe eſt delictum, ſicut in ſimili in ijs, quæ per ſe ſunt delicta præſumitur in dubio malus animus,[m] in ijs autem, quæ nõ ſunt delicta, in dubio præſumitur bonus, per iura citata.

m c. 1. de præſump.

7 Quintò, quod non obſtat, ꝙ ratificatio habet locum in delictis,[n] etiam in ſimonia,[o] quia negamus in noſtro caſu vllatenus fuiſſe ratificatam ſimoniam: quia illa fuit commiſſa in dando pecuniam, vt ad epiſcopatum præſentaretur L. quod non ratificauit ipſe, ſed ſolũ ſoluit pecuniã ſic datam, vt non pateretur iacturam amicus, quod longè aliud eſt, quam ratificare ſimoniã in dando illã pecuniam commiſſam: præſertim, quod iam omnis ſpes, & fines habendi epiſcopatum per illam promiſſionem eſſent adẽpta, & nequeat præſumi, quod ſoluit in finem, in quem data fuit, ſcilicet ne promiſſio reuocaretur, cum iam eſſet omnino irrecuperabiliter data.

n capit. cum quis, de ſen. excom.
o ca. penult. cum gloſſ. in ver. ratum habentes. de elect.

8 Sextò, ꝙ non obſtat, quod præfatus L. non ſoluiſſet illam pecuniam, niſi data

ſi data

ſi data fuiſſet ob cauſam prædictã: quia hoc ſolũ arguit, quod illa datio fuit cauſa impulſiua ſoluendi, non tamen finalis, & principalis, & cauſa talis impulſiua non inducit ſimoniam, vt per plura exempla probatur in dicto Manuali.[a]

[a] c.21. num. 100. verſi. 5. quod.

Septimò, φ poteſt quis iuſtè, & ſanctè dare aliquid alicui pro recompenſatione damni, quod ſuſcepit delinquendo pro illo, vel pro ſubſidio vitæ illi, q pro ſuo amore peccauit, proponendo pro finali, & principali cauſa virtutem, charitatem, & miſericordiam, per aſſerta in d. Man.[b] pôt enim quis dare ſubſidium vitæ ob amorem Dei principaliter illi, qui ob amorem ſuũ occidit aliquem, & vertit ſolum; quod non dediſſet, niſi illud damnũ pro eius amore ſuſcepiſſet; nullatenus approbãdo, neque ratificãdo maleficiũ, quod pro eo fecit.

[b] cap. 17. num. 41.

9 Qui etiã promiſit aliquid, vt quodpiam maleficiũ faceret, conſequuto maleficio, licitè poſſet ſoluere illi promiſſum, non quidẽ vi promiſſionis, nec ratificationis maleficii; ſed in eleemoſynam, & ſubſidiũ paupertatis ſuæ, & cõſeruationem ſui honoris, quod pulchrè ante nos dixit Caiet.[c] ita quod promiſſio illa mala, vel delictum amore ipſius factum, non ſint cauſa principalis illius doni, ſed ſolum cauſa ſine qua non, ſic prædictus L. potuit reddere præfatã pecuniam prædicto ſuo cognato, non quidem principaliter tanquam debitam iuſtitia legali, neque tanquam datam ꝓ ſimonia, ſed tãquam inſumptã ob amorem eius, intendendo pro fine principali amicitiam, & ſui honoris cõſeruationem, & gratitudinem, quã merebatur ille amor, quo motus fuit ad dandam illam prædictus cognatus, licet datio illa ſibi diſpliceret, & eam damnaret.

[c] 2. 2. q. 62. ar. 5.

10 Octauò. φ non obſtat capit. [ſicut tuis.][d] quatenus probat, eũ qui ſoluit, vel reddit pecuniam pro ſua promotione ſe ignorante, & etiam inuito datam, reputari ſimoniacum. Tum quia illud agit de promoto, nos autem loquimur de nullatenus promoto, nec ob eam ſimoniam promouendo. Tũ quia illud agit de illo, quem non conſtat aliundè ſoluiſſe, vel reddidiſſe pecuniã; nos autem de illo, quem non conſtat aliundè ſoluiſſe, quam per ſuam confeſſionem qualificatam circũſtantiis principalis finis videlicet, quod ſine bono lõgè alio, quam ratificationis ſoluiſſet, qualem ſolutionem nemo poteſt aſſerere fuiſſe malam.

[d] de ſimon.

11 Nonò, quod nemo præſumitur ita iactare bona ſua, vt reputari debeat imprudens, & omninò ſtultus, & ſi præfatus L. præſumeretur ratificaſſe præfatã ſimoniam, præſumeretur vanus, imprudens, & ſtultus: quia ſine vlla ſpe, & ſpecie boni honeſti, vtilis, delectabilis, ſuã pecuniam iactaſſet, cum feciſſet actum malum ſine vlla ſpe promotionis factæ, vel faciendæ, nec voluptatis, vel vtilitatis inde manantis, cum iam promiſſor, & promiſſio penitus interueniſſent.

Cum igitur præfatus L. ignoraſſet ſimoniam præfatam, donec promittens, & promiſſio interiſſent, nihilq; fuerit aſſequutus, nec ſperet aſſequi, cumque ſimoniam illam poſtquam ſciuit, nullatenus approbauerit expreſsè, nec cõſtet eum feciſſe aliquem actum, per quem præſumi debeat ratificaſſe illam: immo actus, qui ei obijcitur, ſit ita benè qualificatus, vt debeat laudari potius, quam vituperari, cum fateatur eſſe Abbas in primis, & primariæ nobilitatis, quem plurimum decebat facere illum actum principaliter, ad conſeruandum honorem ſuum, & amicitiam tãti magnatis: credendum eſt feciſſe illum ad hunc finem principaliter, & non ad ratificandum ſine vlla ſpe ſimoniam, vt ſua fide teſtatur, cõſequitur nullam ob hoc debere pati repulſam.

SVMMARIVM.

1 *Perſonatum, ſeu temporale beneficiũ inſtituens cum pacto, quod ad illud præſentabit reſignantem ſibi ſuum beneficium, eſt ſimoniacus.*

1 *Præſentare promittẽs aliquẽ ad beneficiũ nondũ erectum, ſed erigendum, vanam, & nullam facit promiſſionẽ.*

2 *Simoniacè fundantes beneficium, poſſunt in pœnam priuari bonis dicto beneficio applicatis.*

3 *Ordines accipiens ad titulum beneficij nulliter erecti, eſt malè promotus.*

3 *Diſpenſationis faciendæ cauſa ex pluribus ſimul iunctis poteſt colligi.*

CON-

Digitized by Google

CONSILIVM IX.

QVidam A. clericus cum P. clerico
iuxta Tarraconenſis diœceſis cō-
ſtitutionem, & conſuetudinem perſo-
narum dotare, & conſtituere valoris
10. ducatorum conuenit, & dictum P.
ad ſic creatum, & conſtitutum perſona-
tum præſentare, & cum eo pro alio be-
neficio ſimplici permutare: & poſtmo
dum abſq; ordinarij auctoritate, ſeu de
creto, perſonatum iuxta dictā formam
dicti valoris erexit, & dotauit partim ſu
per rebus mobilibus, partim ſuper pe-
cunijs debitis, & nō exactis, nec minus B
in ſtabilia bona conuerſis: & perſonatū
ſic creatum permutauit pro alio benefi
cio parui valoris cum d. P. & ipſe P. ad
titulum d. perſonatus, & aliàs legitimè
fuit ad ſacros ordines promotus, nō tñ
in eiſdē miniſtrauit. Quęrit quid iuris?
4 Ad quæſtionem propoſitā reſpon-
deo primo, erectionem perſonatus, de
quo agit quæſtio, male fuiſſe factā. Tū
quia non potuit illa fieri ſine auctorita
te Papę vel ordinarij iuxta conſtitutio-
nem Tarraconenſis diœceſis, vt in conſi
lio 8. de iure patr. diximus. Tum quia
non fuit dos eius conſtituta ſuper redi- C
tibus cenſualibus, nec alijs reditibus p-
petuis, vt debet conſtitui ſecundū ean-
dem conſtitutionem. Tum quia fuit fa
cta ſaltem partim ſuper rebus mobili-
bus, & pecunijs cuiuſdā crediti nōdum
exacti, nec tn bona ſtabilia conuerſis.
Tum quia fuit facta, antequā decretum
erectionis fieret ab ordinario, contra eā
dem conſtitutionem. Tū quod fuit va-
na; quia fuit factū pactum de pręſentā-
do ad beneficium nondum inſtitutum.
Tum quod fuit ſimoniaca: qa facta fuit
cum pacto permutationis factæ, vel fa- D
ciēdæ ſine auctoritate ſuperioris. Tum
quia proponitur factam fuiſſe interue-
niente quadam renunciatione ſine vl-
lius ſuperioris auctoritate. Tū quia, vt
diximus in d. conſ. 8. de iure patro. nul-
lum pactum poteſt apponi in fundatio
ne à patronis aut fundatorib horū pſo-
natuū, quod non poſſit apponi in fun-
dationibus, vel erectionibus aliorum be
neficiorum perpetuorum, pręterquam
quod ſint temporaria, & nō perpetua.
2 Secundò dico, quod S. D. N. iuſtè
A poſſet omnes præfatos, qui in præfata
erectione mortaliter peccarunt, pro cri
mine ſimoniæ, & alijs quę in hac re ad-
miſerunt, priuare ſaltem quoad forum
conſcientiæ illis bonis, quę fuerunt da-
ta pro erectione hac iniuſta, & ſimonia
ca, & applicare oratori pauperi clerico
illa quoad vitā ſuam, relicto ſaluo iure
petendi poſt eius vitam illis, qui ad ali
qua eorum prætendere potuerint eſſe
ſibi ius repetēdi pp inualiditatem, ſiue
nullitatem actuum, quos temerè fece-
runt: quādoquidem nō intenderunt fa-
cere perpetuam donationem, ſed ſolum
B quoad vitam eius, quo ad quam ſolum
intenderunt perſonatum conſtituere.
3 Tertiò, quod paupertas oratoris, &
ordinatio eius ad præfatum perſonatū
nullum, & abſtinentia ab executione
ordinis malè aſſumpti, & cōfeſſio ſpon
tanea peccatorum, & humilis petitio
redemptionis bonorum malè aſſigna-
torum beneficio perſonali quoad vitā
ſuam, & ſecretum peccatorum in hoc
commiſſorum videntur poſſe ſuā San-
ctitatem mouere, vt illam faciat ei in
pœnam culparum ſundantium, &
amorem Ieſu Chriſti D. N.

SVMMARIVM.

*1 Præſentatus ad beneficiū litigioſū, cū
pacto quod ſuis expēſis teneatur verifi
care iura pſentationis, eſt ſimoniacus.*
*1 Præſentans cum pacto, quod ei, niſi præ
ſentatus intra tēpus à iure ſtatutū ſuā
proſequatur præſentationē, liceat præ-
ſentationi contrauenire, & oportuna
agere, non eſt ſimoniacus, ſi per hoc pa
ctum aliud præſentanti nō reſeruetur,
niſi id quod ei iure competit. nu. 2. 4. 5.*
*1 Interpretatio continens delictum in du
bio reijcienda.*
*2 Facta prouidorum recta præſumenda,
etiam ex parte literam impropriando.*
*2 Argumentum à cōtrario valet ad in-
ducendum delictum, & pœnam eius.*
*3 Intellectus l. Titia. §. fi. ff. de manu. teſt.
varius.*
*3 Lex aptè varios recipiens ſenſus, pro fir
mo fundamento. niſi pro parte vitio
carente citari nequit.*
*4 Dictio, niſi, poſt negatiuā orationē, niſi
accedat aliquod affirmatiuū, in odio-*

ſit

ſis pœnalibus ſecundum communem nihil ponit: idem ſecundum aliquos in non odioſis.

5 *Præſentans, præſentato ius ſuum non proſequente, poteſt alium præſentare.*

CONSILIVM XII.

ABbas, & conuentus præſentauerũt quendam ad beneficium [ſui iuris patronatus litigioſi cũ pacto, quod niſi ipſe præſentatus intra tẽpus à iure proſequeretur ſuam præſentationem in ſolidũ, ipſi poſſent contrauenire prçſentationi, & agere ea, quæ forent opportuna, & neceſſaria. Euenit quod quidã impetrauit prçdictum beneficium prç textu quod in huiuſmodi præſentatione eſſet admiſſa ſimonia, & cauſa in Rota commiſſa: quçſitum fuit de ſenſu, & intellectu præfatæ clauſulæ, vtrum contineret ſimoniam, an reſeruatio prçdicta nitatur iure communi.

Hoc dubium reſoluendum videtur, ſcilicet, quod ſolum illa, quæ iure communi poterant prçſentantes facere, etiã ſi nulla huiuſmodi reſeruatio in præſentationis inſtrumento fuiſſet facta.

G Primò quidẽ ꝙ interpretatio contraria, quam aduerſa pars prætendit, nullo iure firmo nititur, quia negari nõ poteſt, ſenſum clauſulæ, de qua agitur, eſſe dubiũ, & clauſulã illã vario mõ intelligi poſſe: & intelligendo modo quo aduerſa pars ait, continere præſentãtes labem ſimoniæ incurriſſe: & intelligẽdo eo modo, quo noſtra pars ait, vitatˀ delictũ ſimoniæ, ꝙ eſt maximum.[a] ergo in dubio reijcienda eſt illa interpretatio.[b]

a c. tamen eſt labes, de ſimon.
b c. 1. de reg. iu. l. merito. ff. pro ſocio.

Secundò, ꝙ ſecundum interpretationem contrariam verbum illud [in ſolidum] ſignificaret, quod præſentatus teneretur verificare ſuis impenſis, quod H ius patronatus pertinet ad præſentãtes, quod tamen eſt nimium diuinare, nullum enim verbum in inſtrumẽto præſentationis id ſignificat: ſed aduerſa pars pro ſuo affectu videtur diuinaſſe.

2 Tertiò, quod facta virorum prouidorum, quales ſunt Abbas, & monachi p̃fati valde Illuſtris monaſterij, relata in aliqua ſcriptura debent præſumi rectè facta, etiam impropriãdo aliqua ex parte literam,[c] & præfata clauſula im- E propriando tantillum eius literam poteſt intelligi, vt nullam contineat reſeruationem poteſtatis, quç iure non competat præſentanti poſt factam præſentationem, ergo illa ſic eſt interpretãda.

c cap. niſi eſſent viri prouidi. de praben. cum ei ... no.

Quartò, ꝙ interpretatio cõtraria nõ poteſt colligi ex prædicta clauſula, niſi argumento à contrario ſenſu: & huiuſmodi argumentum nihil valet, quando colligitur aliquid, per quod diſponens incideret in aliquod delictũ, & pçnam eius: ergo non poteſt illud ex ea ſumi.

3 Quintò, quod nihil faciunt ꝑ aduerſa parte dicta Didaci à Couar. quç dicitur ipſa pro ſe citaſſe.[d] Tũ quia citat F illa quatenus tractat intellectũ l. Titia.[e] qui multipliciter, & probabiliter à multis intelligitur, vt ipſe Didacus ibi, & alij[f] alibi tradunt, & lex, quæ multiplicem eũdemq; probabilem intellectum habet, non poteſt pro firmo fundamento allegari,[g] niſi allegaretur pro parte quæ vitio caret,[h] & ita vel ille. §. nõ poteſt citari pro firmo fundamẽto ad propoſitũ caſum, vel eſt intelligendus pro noſtra parte, cum ſic intellectus non concludat vitium, & delictum.

d in epi. 2. par. 4. nu. 6.
e §. fin ff. de manu teſt.
f in l. actione. C. de trãſac.
g l. in ambiguo ff. de rebus dub. cũ ei adnot.
h l. in ambigua. ff. de legib.

4 Tũ quia ipſemet Didacus expreſsè tenet, ꝙ dictio [niſi,] quæ ſequitur negatiuam orationem, nihil ponit, niſi aliquid aliud affirmatiuũ accedat; ſequutus in hoc Adrianum, & alios dicentes, quod qui promittit alicui non ducere aliam niſi eam, non promittit ducere illam, niſi aliquid aliud affirmatiuum interueniat; quod multis ibi confirmat. Tum quia communis opinio habet, ẽt referente Decio,[i] quod dictio [niſi,] ſequens orationẽ negatiuam, nihil ponit in odioſis, & pçnalibus, cuius contrariũ certè defendi non poteſt ab eo qui tenuerit gloſſam illam ſollẽnem,[k] cui ſe- H rè omnes cõſentiunt, & nemo probabiliter ab illa diſſentire poteſt. Ergo, nec in propoſito noſtro poteſt fieri interpretatio, qua illa dictio, [niſi,] ponat aliq̃d odioſum, & pœnale, cum nihil affirmatiuum ad hoc faciens contineat: nec; conſequenter, vt ponat reſeruationem alicuius poteſtatis contrariæ iuri communi, per quam auctor incidat in delictum, & pçnas, ſed tantum reſeruationẽ potentiç, ſiue poteſtatis faciendi ea, quæ iure communi licuiſſet ei facere.

i in d. l. actione.
K Cle. 1. in verbo facere de vſuris.

Sextò,

5 Sextò, quòd ſine vlla verborum impropriatione poteſt ita intelligi præfata clauſula, vt ſolum videatur pro eã reſeruari poteſtas defendendi ea, quæ iure cõi poteſt præſentans, non proſequẽte præſentationem præſentato. Nam, ſi præſentatus omitteret proſequi cauſã, eo quod moueretur, vel renunciaret ſuo iuri, vel etiam priuaretur per ſententiã iudicis, vel ipſo iure ob hæreſim vel aliud crimen, verè & propriè diceretur eã non proſequi, & omnibus illis caſibus iure cõi liceret ei, qui eum præſentauit, alterum præſentare, iuxta cap. [ſi electio.] a cum ei adnotatis adiũcto cap. [licet. b] Ergo hæc interpretatio eſt ſuſcipienda, quia inhæret proprietati verborum clauſulæ prædictæ. c

a de elect. l. 6
b 2. de præb. lib. 6.
c Arg. l. non aliter. ff. de leg. 3. & c.

SVMMARIVM.

1 *Simoniaca præſentatio gratiam ſubſequutam annullat.*

2 *Simonia, vt ſit realis, ſufficit ex duob. in pactum deductis alterum compleri.*

CONSILIVM XIII.

INter F. & P. & populum præſentatorẽ Eccleſiæ parochialis conuenit, vt F. renũciaret illi Eccleſiæ, & populus præſentaret P. & P. ipſi F. ſolueret pro pẽſione 16. ſcuta, & conſequenter F. renũciauit in manibus ordinarij, qui contulit illam P. qui dedit mandatum ad conſentiendum pẽſioni prædictę, quod tñ noluit admittere Papa, & ita non ſoluit. Quæritur an titulus P. ſit canonicus.

1 Reſpondeo, quod præfatus P. nõ habet canonicum titulum præfatæ rectoriæ; quoniam eius præſentatio fuit ſimoniaca. Primò quidem, quia cõuenit inter F. & P. vt ille renunciaret beneficiũ, & hic conſtitueret penſionem, ſiue cõſentiret illius conſtitutioni.

Secundò, quòd inter F. & populũ patronum conuenit, vt F. renunciaret, & populus præſentaret P. & ita interuenerunt duo pacta ſimoniaca, imò, & fortè tertium, ſcilicet quod populus præſentaret P. & P. conſentiret conſtitutioni penſionis 16. ſcutorum, quæ tria clarà ſunt ſimoniaca. d

d arg. c. quã pio. q. 2. & c. fi. de pact.

2 Nec obſtat, dicere, quod licet præ-

A dicta pacta ſint ſimoniaca ſimonia conuentionali, non tamen ſunt talia ſimonia reali, quia non fuit cõpleta ex vtraque parte, quod requiri ad ſimoniã realem diximus nos poſt alios in Manuali confeſſ. e & quamuis F. compleuiſſet pro ſua parte, quia renunciauit, P. tamen nõ impleuit, quia non ſoluit penſionẽ, non inquam hoc obſtat. Tum quia conuentio ſecunda, qua conuenit inter F. & patronũ, vt ille renunciaret, & hi præſentarent P. completa fuit ab vtraque parte: & etiam prima ſatis poteſt dici cõm-
B pleta ex parte P. quia dedit mandatum ad conſentiendum conſtitutioni pẽſionis. Tum quia etiam tertia conuentio, quæ fortè facta fuit quod populus præſentaret P. & P. conſentiret conſtitutioni penſionis, poteſt dici completa ex vtraque parte. Salua, &c.

e c. 23. num. 100. & ſeq.

SVMMARIVM.

1 *Renuncians beneficium principaliter, vt ob id ad aliud præſentetur, eſt ſimoniacus, ſecus ſi ſecundario, & vt in cauſam impulſiuam. Idem dicitur de præſentante, & nu. 8.*

C 2 *Simonia non eſt dare alia ratione, quã pro precio quærendi ſpirituale.*

3 *Præpoſitio (pro) aliquando principalẽ, aliquando remotam cauſam ſignat.*

4 *Temporale pro ſpirituali minus principaliter dari, & accipi poteſt.*

5 *Cauſa ſolum impulſiua eſſe poteſt illa, ſine qua non fieret actus.*

6 *Simonia nõ eſt mutuare Epiſcopo principaliter ob amicitiam, & ſecundario, vt quærat ſibi, vel alij beneficium.*

7 *Simonia non eſt dare pro ſuſtentatione miniſtri, pro damno iniuſtè dato, & pœna peccati.*

D

CONSILIVM XIV.

SEmpronius petijt à patrono præſentationem ad dignitatem vacantem, & pertinentẽ ad eius præſentationem; & quo facilius eã obtineret, obtulit ſe relicturum unũ beneficiũ ſimplex valoris centum ducatorum, & poſt multum temporis commiſit patronus ſuo procuratori, vt præſẽtaret Semproniũ ob aliquas cauſas, modo ipſe renuncia-

ret præfatum beneficiũ ſimplex liberè A in manibus ordinarij ad conferendum cui vellet: quo facto Sempronius obtinuit præſentationē, & dignitatem. Quęritur, an interuenerit ſimonia realis.

1 Reſpondeo primò, ægro animo me onus reſpondendi huic quæſtioni accepiſſe: quia per plurimas, & grauiſſimas occupationes nō poteram illi pro eius dignitate reſpondere: ſed vim mihi fecit amicitia rogantis, & auctoritas Illuſtriſſimi, cui ſeruit.

Secundò, quòd non miror variè à varijs reſpōſum fuiſſe illi: quia multa pro eius vtraque parte poſſent adduci.

Tertiò, quòd arbitror D. conſulentem de rigore iuris in foro exteriori iudicatum iri ſimoniacum realem, ſi omnia propoſita in facto probarentur: quoniam ex illis reſultaret conuentum, & pactum fuiſſe inter patronum, & ipſū in abſentia per nuncios, vt conſulens prius renūciaret beneficium, & poſtea patronus, vel procurator eius præſentaret illum ad dignitatem, & omne pactū huiuſmodi, etiam ſi nihil tēporale detur, vel accipiatur, eſt verè, vel præſumitur in foro exteriori ſimoniacum, argumēto cap. [quam pio.] a & cap. [cum pridem.] b]& tradimus in Manuali cōfeſ. c & cum ab vtraque parte, tam à patrono, quàm à conſulēte fuerit impletum, conſequens eſt debere iudicari ſimoniam fuiſſe realem, per ea quæ poſt alios tradimus vbi ſupra. d Cui conſequens eſt, iudicandum eſſe in foro exteriori D. conſulentem incurriſſe excommunicationem, & præſentationē ſibi à patrono, & inſtitutionem ob eā ab Epiſcopo factam inualidas, & nullas, & fructus malè perceptos.

a 1 q 2.
b Et c. ſi de pactis.
c c. 23. num. 100. cum ſeq.
d num. 103.

2 Verum ſatis defendi poſſent per ſupradicta inter patronum, & conſulentē acta non interueniſſe veram ſimoniam coram Deo, & quoad forū conſcientiæ, per ea quę nos latius alijs tradimus vbi ſupra, e præſertim primo per illa verba: [Nō eſt ſimonia, dare, vel accipere alia ratione, quā pro precio, vel cauſa principali, & immediata quærēdi al.qd ſpirituale, puta pro ſuſtētatione miniſtrorum, vel pro liberalitate, vel eleemoſyna, vel pro ſolutione obligationis, legis, vel conſuetudinis, vt ſentit S. Tho. f & exprimit ibidem Caietanus, & melius in ſumma,] g nos probauimus in c. [ſicut.] h Et ſi narrata ſunt vera, conſulēs non obtulit renunciationem præfati beneficij ſimplicis principaliter pro precio, & cauſa principali, & immediata quærendi præſentationem ad dignitatem, ſed pro cauſa impulſiua, & incitatiua ad eam habendam.

e num. 100. in 4. notab.
f 2. 2. q. 100. art. 3.
g in verbo ſimonia.
h 3. de ſimonia.

3 Secundò colligitur hæc infra reſpōſio ex illis vbi ſupra poſitis verbis. [Prępoſitio, Pro aliquādo ſignificat preciū, vel cauſam principalem immediatā: in qua ſignificatione accipiendo vniuerſa- B liter eſt verum nil pro re ſpirituali, vel ei annexa poſſe accipi, vt probat cap. ſicut, & cap.]non ſatis. i [& declarat Archidiaconus, k nihil inquam etiā paruum, vel minimum, ſecundum ſanctū Thomam. l Aliquādo ſignificat cauſā impulſiuam, vel remotam, vel ſuſtentationem, vel aliā ex prædictis, & in hac ſignificatione verum eſt poſſe accipi aliquid pro ſpirituali, iuxta gloſſam iuncto textu, m] vbi etiam Archidiaconus, & communis. n Et præfatus D. conſulens non renunciauit, nec voluit renunciare beneficium ſuum ſimplex pro p- C cio dignitatis, neque pro cauſa principali immediata habendi eam, ſed pro cauſa impulſiua, & incitatiua animi patroni ad præſentandū eum ob ſuā ſufficiētiam, & quia relicturus erat vnū canonicatum, quem habebat incompatibilē dignitatis, & ſpectabat ad præſentationem ipſius patroni, & ob alias qualitates, quas ſciebat patronus ineſſe illi, ob quas dicebat eum præſentari.

i de ſimon.
k in c. ordinationes. & c iudices. 1. q. 1.
l in 4. libr ſent. d. 25. q 3. art. 3. ad 3. & in d. q. 100. art. 3.
m in d. c. iudices. & ca. Agatho. 63. diſt.
n in cap. ad Apoſtolicā, de ſimonia.

4 Tertiò colligitur ex illis vbi ſupra, o poſitis verbis. [Licet dare vel accipere aliquid tēporale minus principaliter, & tanquā pro cauſa impulſiua, & excitati- D ua pro ſpiritualibus. Tum per proximè dicta. Tū per gloſ. cap. [cum eſſet.] p & cap. [cum ad noſtrā.] q quæ aiūt, ſimoniam quidem admittere illum, qui prę lato inſeruit principaliter ob beneficiū eccleſiaſticum, præſertim interueniēte pacto, non aūt qui principaliter ob aliū iuſtū reſpectū inſeruit, licet ſecūdario, & minus principaliter ob illam ſpem ſeruiat. quod pulchrè de more declarat Adria. r Tū quia gl. illa celeberrima, s ait peccare quidē cū, qui ſurgit ad ma-

o num. 101.
p de ſimon.
q de elect.
r Quodlib. 9. art. 2. ſub litt. L, M, N, O.
s in cap. 1. de clericis non reſid. lib. 6.

tutinas

Digitized by Google

tutinas preces principaliter propter diſtributiones quotidianas, non autem illum, qui ſurgit principaliter, vt Deo inſeruiat, & minus principaliter, & ſecundariò, vt ex eis lucretur. Tum quia Vrbanus Papa,[a] & Cœleſtinus,[b] determinarunt, licere clericis ſeruire Deo in eccleſijs ob ſpem aſcendēdi ad dignitates illarum: imò Gelaſius,[c] dixit eos ad hunc aſcenſum ſpe maioris commodi cōpellēdos. Tum quia gloſſa recepta,[d] dicit expreſsè per illum textum licere clerico ſeruire in Eccleſia ad quærendā aliquam dignitatem, modò principaliter ob id non ſeruiat: cui ſimilis eſt glo. c. [hoc ad nos.][e] Tum denique quòd gloſſa[f] recepta communiter, & confirmata multis cōtra Sotum,[g] habet, quod licet peccet, qui mutuat principaliter ob lucrum, non tamē qui principaliter id facit, vt iuuet proximum, quāuis minus principaliter, & ſecundariò id ſperet.

a in c. ſi offi cia. 59. d.
b in ca. quid proderit 61. diſt.
c in c. conſuluit. 74. diſt.
d in d. capit. quid prode.
e 59. diſt.
f in c. conſuluit, de vſu.
g ſup. ca. 17. nu. 209.

5 Quartò colligitur ex illis verbis, quę habentur [Cauſam impulſiuam, & incitatiuam voco ēt illam, ſine qua non fieret actus, modò ille fiat principalius ob aliam, quā illā. & in hac ſpecie dixit Maior,[h] & ante illum ſenſit S. Tho.[i] loquens de clerico ſurgente ad matutinas ob diſtributiones, aliàs non ſurrecturo. Tum quia, vt in comm. cap.]cum miniſter.[k] probauimus, non eſt bona definitio illa Bartoli,[l] qua definit cauſam principalem; eſſe cauſam, qua ceſſante ceſſat effectus. Tum quia ſecundum eam omnis cauſa, quæ appellatur ſine qua nō eſſet, principalis, quod eſt falſum ſecundum omnes, & p ſupradictos textus, & gloſſas, quæ habent locum etiam in his, qui non ſeruirent Eccleſijs, vel prælatis, niſi ſperarent beneficia, & quia actus virtutum licet fiant vitioſi ob finem principalem temporarium, non tamen fiunt tales ob minus principalem, per adducta in d. c. [cum miniſter] poſt Adriauū ibi citatum, alioqui enim omnes ferè actus noſtri eſſent vitioſi: quia pauciſſimi fiunt purè propter ſolum Deum, & ſolam virtutem, ſine aliquo reſpectu retributionis, quem etiam Dauid habebat inſeruiendo Deo.[m] Inclinaui cor meum, &c. propter retributionē, & vt quidam dixit, Quis virtutem amplectitur ipſam, Præmia ſi tollas? Itaq; verè

h in 4. d. 25. q. 1.
i quodlib 8. ar. 2.
k 1. q. 5. nu. 27.
l in l. 1. §. ſi. ff de den.
m Pſ. 118.

A coram Deo incurrit ſimoniam, quicunque dat, vel facit aliquid temporarium, ēt minimum, vel ſpirituale p ſpirituali, tanquam precium eius, vel cauſam principalem, & immediatā eius habendi, & ecōtrario nemo, qui alia ratione, & minus principaliter dat, vel accipit ēt temporale pro ſpirituali, verè coram Deo, & in foro conſcientiæ ſimoniam committit, quamuis in foro exteriori interdū præſumatur committere. Quæ ſolutio ex prædictis, & ex Archidiacono, & Caietano vbi ſupra irrefragabiliter colligitur.] Et ex narratis in facto

B quæſtionis colligitur, quod conſulens non renunciauit præfatum beneficium principaliter, & pro cauſa principali habendi dignitatem, vt dictum eſt; licet id feciſſet p cauſa, ſine qua nō fuiſſet fortè cōſequuta præſentatio patroni, neq; patronus præſentauit conſulentē principaliter ob renunciationē beneficij accipiendo illam pro cauſa principali, ſed ad ſummum pro cauſa impulſiua, ſine qua fortè non feciſſet præſentationem.

6 Quartò, facit, quòd ibidem aio reſpondiſſe me pridem, non commiſiſſe ſimoniam illum, qui mutuauit Epiſcopo no

C uè prouiſo bonam pecuniæ ſummam principaliter, & immediatè, vt ei benefaceret, & ad ineundam amicitiam, ſperās ſecundariò ſibi, vel alij gratiam alicuius beneficij: quia non mutuauit pro precio, neq; pro cauſa principali, & immediata rei ſpiritualis, ſaltem vt hoc in loco ſpirituale accipitur, ſed pro bono, & æquo, bona amicitia ineunda, licet ſecundariò, & mediatè ſperaret aliquā gratiam beneficiorum.

7 Quintò facit, quod ibidem,[n] dici-

D tur non eſſe ſimoniam, dare, vel accipere pecuniam pro impenſis, vel pęna excommunicationis, vel abſolutionis per iuriſdictionem ſpiritualem impoſita,[o] etiam ſi pœna nō erogetur pauperib.[p] licet id eſſet melius. Ad quod reducendum eſt, quod ait S. Thomas,[q] cum alijs quibuſdam. Quorum ratio eſt, quòd non dantur illa temporalia pro precio rerum ſpiritualium, neque pro cauſa principali immediata earum, ſed pro intereſſe, & damno partis iniuſtè accepto, vel dato, vel pro pœna peccati, & contumaciæ.

n nu. 102.
o arg. c. venerabilibus, §. porrò, de ſent. excōm. lib 6.
p arg. c. dilectus, de pœnis.
q in 4. d. 25.

8 Cum ergo D.conſulens non renunciauerit beneficium pro precio,neq; ꝓ cauſa principali, & immediata quærendi præſentationem, ſed ꝓ cauſa impulſiua, & illectiua animi patroni, vt eam faceret principaliter pro ſufficientia, & virtute animi, quæ inerũt renuncianti; cumque patronus nõ præſentauerit eũ propter renunciationem, accipiendo illam,vt precium renunciationis, neque pro cauſa principali, & immediata ſuæ præſentationis; dicendum eſt à neutro fuiſſe vllam ſimoniam commiſſam corã Deo, & in foro interiori, licet à iudice exteriori iuſtè poſſet præſumi eſſe commiſſam: quia vt habetur 1.Reg. [a] & in c.[humanæ aures][b] homines,& forum exterius iudicant ſecundum ea, quæ apparent exterius, Deus aũt,& forum cõſciẽtiæ ſecũdũ ea, quæ verè, & realiter ſunt etiam ſi ſint contrarta pręſumptis.

a cap.16.
b 22.q.5.

Sextò, ꝙ licet ſecurius eſſet D.conſulẽti eligere viam fori exterioris per Datariam ad tollendum quem concepit ſcrupulum,faſtidioſior tñ, & dãnoſior erit illa ſibi: quia oportebit eum quærere abſolutionem ab excommunicatione,& refectionem tituli,& nouam prouiſionem , & facere reſtitutionem fructuum,vel componere ſe cum Camera Apoſtolica,quæ magnum ſumptum requirunt,& ceſſant oĩa illa eligendo viã conſcientiæ,& fori interioris, & ſi præfata dignitas nõ pertineret ad præſentationem prædicti patroni,conſulerem ei,vt eligeret viam exterioris fori; quia credo præfata narrata in facto probari poſſe per prouiſiones patroni,& p eius cõmiſſarium, & alios, qui ea nouerũt, & poſſet illa imperrari à Sede Apoſtolica,et inferri ei magna moleſtia:mihi tñ ſatis vñr probare fundamenta ſuperiora proxima nullam interueniſſe in caſu propoſito ſimoniam quo ad Deum, & forum conſcientiæ, & conſequẽter poſſe ipſum ſedare animum ſuum.Sal.&c.

[Aduerte candidè lector, ne hoc tñſum ſit tibi cauſa erroris,nã D.Nauarrus rñdet ex ſuppoſitione,videlicet,qđ nulla , nec actualis, nec virtualis intercesſit conuentio,quodq; nec reſignatio fuit facta in cauſam, & finem principalem obtinendi præſentationem , quam ſuppoſitionem potuit D. Nauarrus

E facere ex qualitate perſonarum,quarum alteram nos nouimus , de qua ob eius eximias virtutes nihil mali poterat ſuſpicari, nam ſi attẽdatur narratio facti, non põt negari , quin interceſſerit virtualis conuentio, dum præſentator mãdat ſuo procuratori, vt præſentet Sempronium , modò Sempronius renũciet aliud beneficium:ex quibus conſtat, ꝙ præſentans non fuit contẽtus ſola oblatione,ſed voluit,vt prius exequutio fieret, ſed & oblatio reſignationis reſpicit principaliter ipſam præſentationẽ, rogauit enim patronũ,vt præſentaret,offerens
F ſe reſignaturũ prædictum aliud beneficium. Vnde ij,quibus ſimilis continget caſus, caueant ne ſe ipſos decipiant:quia moraliter loquendo huiuſmodi vix pñt alieni eſſe à vitio ſimoniæ.

SVMMARIVM.

1 *Renũciãs beneficiũ in manib. ordinarij,cũ ſpe,quod collator,vel etiam præſentator præſentabunt , & conferent ſecundum voluntatem reſignãtis, nullo iure peccat,nec eſt ſuppoſitus Extrauaganti Pij V.de confidentijs,quæ non*
G *omnem intentionem reſignantes , ſed ſolum illam,quæ eſt illicita damnat , nu. 2. & hoc modo ceſſet omnis etiam tacita conuentio,nu.4.*

2 *Lex,ſeu cõſtitutio, q̃ fit ad alterius legis interpretationem,ſecundum terminos legis interpretatæ eſt intelligẽda.*

3 *Præſumptiones inductæ à Pio V.ad probandam confidentiam non habent locum in foro conſcientiæ.*

4 *Impetrare quis licitè põt beneficia ea ſpe,quod ea renunciando in alios,poterit inde aliquam vtilitatem, vel penſionem licitè imponendam habere.*

H

CONSILIVM XV.

MVlti renunciant beneficia ſua in manibus ordinarii purè , ſimpliciter,& liberè, concepta tamen ſpe, qđ illi conferant ea illis, quibus ipſi volẽt , vel ꝙ patroni præſentabunt ad ea,quos ipſi volent,nullo tamen pacto,nec modo,nec conditione ſuper hoc expreſſis.

Quæritur,an huiuſmodi peccent,& incidant in pœnas contra renũciantes ,

cum

cum confidẽtia per Pium V. impoſitas in extrauagante cuius tenor exprimitur in noſtro Manu.confeſſ.[a]

a cap.23.nu. 100.

1 Reſpondeo, ꝙ non. Tum quia nihil vſ fieri ab eis illicitum, neq; interuenit voluntas id faciendi, & conſequenter non eſt peccatum, cum omne, quod eſt tale, ſit tranſgreſſio alicuius legis iuſtę, vel voluntas eã tranſgrediendi.[b] Tum quia nullo iure naturali, diuino, nec humano talis ſpei conceptio prohibetur: ergo nõ eſt dicendum eſſe prohibitã.[c]

b §. definitio. 15.q.1. & c. nam concupiſcentiam. de conſtit. c ca. legatur. 24.q.2.§. cõſideremus. Authen. de trien. & ſemiſ. coll. 3

2 Non obſtat extrauagans fęl. record. Pij V. de confidentia, quatenus in duobus locis reprobat confidentiam procedẽtem ex ſolo animo, & conſcientia renunciantis, vel conferentis, vel præſentantis non inquam hoc obſtat. Tum quia loquitur de confidentia illicita, de qua Pius IV. edixit: nam conſtitutio interpretans aliam, intelligendum eſt ſecundum terminos interpretatæ,[d] & extrauagans Pij V. facta fuit ad interpretandũ dictam extrauagantẽ Pij IV. & conſequenter intelligenda eſt de confidentia illicita, quia ex multis locis illius colligitur eam conſtituere de tali.

d Auth. conſtitutio hac interp. §. 1. coll. 6.

3 Tum quia illa conſtitutio Pij V. nõ emanauit tantum ad declarãdum quæ confidentia ſit illicita, quantum ad inducendum modos probãdi eam per indicia, & præſumptiones, vt ex eius tenore patet; qd ad forum contentioſum pertinet, & non ad forum conſcientiæ, in quo ceſſant præſumptiones.[e] Tum quia alioquin cõſequeretur, quod ferè omnes collatores, electores, & præſentatores, etiam Cardinales, Archiepiſcopi, & Epiſcopi, Reges, Duces &c. admitterent confidentiã illicitam, & animabus ſuis mortiferam: nam ferè nemo illorum eſt, qui non concipiat aliquam ſpem alicuius gratiæ referendę ſibi à beneficiatio, quam eligit, vel præſentat, vel cupit, vt renunciationem ſuã ei conferatur; quod omni iure naturali, diuino, & humano licet, cùm omni tali debeat quis eſſe gratus benefacienti, vt habent iura,[f] & tradit S. Thomas,[g] & præſupponit Iuriſconſultus.[h]

e c. sua. & c. is qui. de ſpõſal. & c humana aures. 32.q.5. cũ ei à nobis late adnotatis.

f leg. ſi non ſortem. §. libertus. cum gl. ff. de condi. indeb. c. cum in officijs. de teſt. g 2.2. qu.78. art.2. ad 2. h in l ſed & ſi. §. cõſuluit. ff de petit. hæred.

4 Addo, ꝙ idem videtur dicendũ de his, qui impetrant aliqua beneficia à S. ſede Apoſtolica, vel aliunde, concepta ſpe, quod renunciando ea in altos, con-

A ſequentur aliquam penſionem, vel vtilitatem legitimè conſtituendam; dummodo nullo pacto, vel conditione expreſsè, vel tacitè id fiat, cum nullo iure id plus videatur prohibitum, quam id quod ſuperius eſt determinatum.

SVMMARIVM.

1 Renuncians beneficium principaliter, vt detur digno, cum minus principali ſpe gratitudinis, etiam ſine qua non fieret illa, non eſt ſimonia.

B *2 Debitum, quod non eſt legale ſed antidorale, non habet vim precij.*

2 Simonia non eſt reſignare ſpirituale ob amicitiam conſequendam, ſperando inde mediatè aliquod temporale.

3 Cauſa ſine qua non, non ſemper eſt principalis.

4 Beneficium acquirendi ſpe prælatis ſeruire licet, modò hæc ſpes ſit minus principalis cauſa ſeruitij.

CONSILIVM XVI.

C SImonia an ſit renunciatio beneficij facta principaliter, vt idoneo conferatur, & ſecundariò cum ſpe quod erit gratus? & quid vbi erat talis, quod ſine ipſa non renunciaret?

1 Ad quartam quæſtionem reſpõdeo non eſſe ſimoniacum reſignantem ſuũ beneficiũ principaliter, vt detur alicui idoneo cum ſpe minus principali concepta, qd erit gratus ſine qua non renũciaret: nec contra erit ſimoniacus, qui recepit beneficiũ ex renunciatione huiuſmodi. Tũ quia nõ eſt ſimonia, dare, vel facere aliqd ſpirituale minus principaliter ob aliqd tẽporale, nec contra dare vel facere aliquod temporale minus principaliter pro ſpirituali, vt per plura exempla declarauimus in Man.[i]

i cap. 23. nu. 100. verſ. 3. K nu. 106.

2 Tum quia in eodem cap.[k] determinamus verius eſſe, quod intentio renũciandi, intentione tollendi obligationẽ antidoralem, non inducit ſimoniã, quia debitũ, quod non eſt legale, ſed tantum antidorale, nõ habet vim precij, vt colligitur ex D. Thoma,[l] ergo nec intẽtio inducendi debitum antidorale inducet ſimoniam: quia cũ operatur propoſitũ in propoſito, operatur oppoſitum in op

l 2.2. qu.78. art.2. ad 2.

A poſito.[a] Tum quia ſimonia, nulla committitur, eo ꝙ quis ꝑ huiuſmodi renunciationē, vel illius acceptationem principaliter, & īmediatè velit quærere beneuolentiam, & amicitiam, quæ ſūt bona inæſtimabilia, qualia licet quærere ex ſpiritualiū collatione, & actione, & ſperādo mediatè, & minus principaliter aliquod tpale ex illa beneuolentia, & amicitia, & cōtra licet dare, vel facere aliquid tēporale principaliter ad quærendam beneuolentiam, & amicitiam, quæ ſunt bona inæſtimabilia, ſperando ex eo mediatè, & minus pricipaliter aliquod ſpirituale donū, vel factū, vt efficaciter colligitur ex vtroq; Thoma,[b] arguendo ab vſura ad ſimoniā: quæ eſt fundamētalis ratio limitationis qua Felyn.[c] limitauit Innocentium,[d] imò & eius, qđ nos adiecimus illi vbi ſupra.[e]

3 Ad ſecundam, videlicet an cauſa alicuius actionis dicatur principalis eo ſolum, quod eſt cauſa talis, quod non fieret actus, ſi illa non interueniret: ad q̄ quia eius deciſio videtur eſſe radix, & fundamentum multorum aliorum nōnunquā contingentium, paulo latius reſpondendo dico, quod vt in com. cap. [cum miniſter.][f] probauimus, non eſt bona definitio illa Bartoli,[g] qua definit cauſam principalē, eſſe cauſā, qua ceſſante ceſſat effectus. Tum quia multis cauſis minus principalibus, ſine quibus actus nō fieret, cōuenit. Tum quia ſm eam omnis cauſa, quæ appellatur ſine qua non, eſſet principalis; quod eſt falſum ſecūdum omnes. Tum quia multi ſacrifici dīt Miſſas ſanctè, & ſine ſimonia, quas non dicerēt, ſi pitantiæ ſolitæ non darentur eis, vt in hac ſpecie dixit Maior[h] & ante illū ſēſit D. Th.[i] dicēs ꝙ benè facit clericus ſurgens principaliter ad hóras pp Deū. licet minus principaliter ſurgat pp diſtributiones, quas ob id lucratur, & ſi non ſurgeret ad illas, niſi ſciret ſe illas lucraturum. Tum quia alioqn nulla ferè act n eſſet bona, ſiue virtuoſa: quia paucæ ſunt collatione aliarum, quæ propter ſolum Deū, et ſolam virtutē fierēt, ſi nulla ſperaretur retributio, iuxta illud: [Quis virtutem amplectitur vnam, Pręmia ſi tollas?]

4 Tum quia gloſſa,[k] quæ habet licere ſeruire prælato minus principaliter ob

A beneficia, procedunt etiam in illis, qui non ſeruirent, ſi aliàs illa non ſperarēt. Tum quia Vrbanus Papa, in c. [ſi ſufficiat.][l] & Cæleſtinus,[m] determinarunt licere clericis ſeruire Deo ī eccleſijs ob ſpem aſcēdēdi ad dignitates earū, imò Gelaſius qui[n] dixit eos ad hūc aſcenſū ſpe maioris commodi cōpellendos, intellexerunt & de illis clericis, qui non ſeruiſſent ꝑ dictis Eccleſijs, niſi illa ſperarent. Tum quia deniq; alioqui oporteret dicere oēs ferè clericos, quantūlibet religioſos, inſeruientes ſummis, &

B alijs inferioribus Pontificibus ſperātes aliqua ſacerdotia, de quorū fructib. tādem ſuſtententur, eſſe ſimoniacos: cum pauci eorum ita purè ſeruiant, qđ ſeruirent eis, & ſi talia non ſperarent, quod eſt maximè abſurdū. Hæc ſatis, quæ raptim, & tumultuariè dicta ſunt ſummitto cuiuſuis melius ſentientis cenſuræ.

S V M M A R I V M.

1 *Spiritualia tradi poſſunt ſub conditione, vel modo, qui iure ineſt; & hoc, dummodò conditio exprimatur eo modo quo ineſt, & non aliter.*

C 2 *Renuncians beneficium ea intentione vt certæ detur perſonæ, etſi videatur dare ſpirituale pro temporali, tamen non eſt prohibitum, & vt plurimum qui ſic renunciat, communiter principalius renunciat ob aliud quam, vt detur illi, num. 2. in fin.*

3 *Mandatum datum ad liberè reſignandum. & ſucceſſiuè admiſſa reſignatione ad rogandum collatorem, vt certæ conferat perſonæ, ſimoniam non continere Rota pronunciauit.*

4 *Intentio confidentialis, quam damnat Pius V. intelligitur de expreſſè, vel*

D *tacitè in conuentione deducta.*

CONSILIVM XVII.

QVod renunciare beneficium intētione, vt conferatᷓ alicui, vr̄ eſſe vetitum per Pium V. in bulla eius, quam nos referimus ad literā in noſtro Man. cōſ.[o] & per extrauagātem eiuſdem q̄ incipit, [Quāta.] ꝓ quo facit, qđ quāuis ſpiritualia poſſint dari, vel dimitti ſub cōditione, vel modo, q iure ineſt,[p] & tradit vtiliter Felyn.[q] & de iure in-

ſit con-

a L. eg. & ſi contra tabulas. ff. de vulg. & c. ſitendum 8. quæſt. 1.

b in d. q. 78. art. 2.

c in cap. ad audientiam. il 2. de reſcr. nu. 10.

d in c. tuā. de ætate & qualit.

e in d. num. 105.

f 23. q. 5 nu. 27.

g in l. 2. §. fi. ff. de donat.

h in 4. diſt. 25. q. 1.

i Quolib. 8. art. 2.

k in c. cum eſſet. de ſimo. & c. conſtitutis 73. diſt. & c. ad noſtram. de elect.

l 50 diſt.

m in c. quid proderit. 61. diſt.

n in c conſulere. 74. diſt.

o c. 23. n. 110

p c. ſignificaſti. de elect. & l. 3. ff. de leg. 1.

q in c. ad audientiam 2. de præſcr.

ſit conditio, vel modus, vt beneficiũ ab vno renunciatum conferatur alteri; nõ tamen iure ineſt, quod conferatur illi, aut illi certæ perſonę: & omnis cõditio, & modus qui exprimuntur aliter, quã iure inſunt, inducunt ſimoniam.[a]

2 Sed nos contra reſpondimus in d. noſtro Manu.[b] Tum quia nullo iure id cauetur, & gl. ſingularis recepta,[c] id tenet. Tum quia tam illud ca. [ordinationes,] quam cap. [qui ſtudet.][d] requirit dationem, & receptionem per actũ, vel conditionem, vel modũ expreſſum dãdi, vel recipiendi. Tum quia renunciare ſola intentione, vt alteri detur, nõ eſt ſimonia; quia non conuenit ei definitio B eius, quæ ſecundum gloſ. receptam,[e] & declaratam à nobis,[f] eſt voluntas ſtudioſa emendi, vel vendendi ſpirituale, vel ſpirituali annexum: qualis non eſt voluntas ſola reſignandi, ſine pacto cõferendi illud facto cum collatore: neq; poteſt dici contractus non gratuitus, neque gratuitus, nec voluntas contrahendi gratuito, neque non gratuito cũ eo, cui conferendum eſt illud. Tum quia qui nimis emungit elicit ſanguinem,[g] & transfertur in c. [denique.][h] Tũ quia id expreſsè tenuit S. Anton.[i] Tum quia C minus principalis intentio accipiendi, vel dandi aliquod temporale pro ſpirituali non efficit ſimoniam, vt probatur poſt alios,[k] & vt plurimum, qui renunciat beneficium ſola intentione, vt detur alicui, principalius renunciat ob aliquid aliud, quàm vt detur illi.

3 Tum quod DD. Rotæ declarauerunt, non committere ſimoniam, eum, qui dedit mandatum ad renunciãdum cum clauſula, vt poſt admiſſam renunciationem aliqui amici rogarent collatorem, vt conferret ei, cui volebat renũ D cians, vt refert Caſſad.[l] & certum eſt ex tali mandato colligi intentionem renunciantis fuiſſe, vt ei conferretur. Tũ quod vix vllus eſt, qui renunciet ſpontè ſuum beneficium, qui nõ habeat intentionem tacitam, vel expreſſam, principalem, vel minus principalem, mediatam, vel immediatam, vt conferatur alicui, & ita eſſet inijcere laqueum, quam plurimis, contra c. de viduis.[m]

4 Tum quod non obſtat conſtitutio Pij V. quia eſt intelligenda de intentio- A ne tacitè, vel expreſsè in conuentionem deducta.

Neque etiam obſtat eiuſdem Pij V. conſtitutio de confidentia: quia non probat definire ipſum, quod ſola illa intentio efficiat ſimoniam, ſed quod præſumatur ſimoniaca, vt in dicto Manual. dicitur, &c.

[a] ac cum pridem. & c. fi. de pact.
[b] vbi ſupra nu. 117. & 110. ver. 6. not.
[c] in ca. ordinationes. 1. q. 1.
[d] ead. cau. et quæſt.
[e] in ſumma. 1. q. 1.
[f] in d. ca. 23. nu. 100.
[g] Prouerb. c. 30.
[h] 4. diſt.
[i] 2. p. tit. 1. c. 5. §. 21.
[k] in d. c. 23. nu. 102.
[l] in dec. 2. de ſimon.
[m] 27. q. 1.

SVMMARIVM.

1 *Pactum de præſtando conſenſu in penſionem ſuper meo beneficio, ſi alter reſignet ſuum beneficium in fauorẽ eius quem volo; eſt illicitum, & ſimoniacum, nu. 2. & 4.*

2 *Reciproca conuentiones circa ſpiritualia ſunt ſimoniacæ, & ſi adimpleantur, ſunt ſuppoſita cenſuris, & pœnis; ſecus, ſi ſolũ habiti fuerunt tractatus, & diſcurſus, licet poſtea liberè illi ad effectum perducti fuerint, & nu. 4.*

3 *Beneficium ſi quis reſignet in manibus ordinarij, præmiſſo pacto, vt conferatur tali, eſt ſimonia.*

CONSILIVM XVIII.

C FRanciſcus, & M. frater Petri tractarunt, quod Petrus reſignaret beneficium in manibus ordinarij, ad effectum, vt Ioanni Franciſco de eo prouideretur, & quod Franciſcus poſt cõſentiret ſuper ſuo beneficio penſioni in fauorem Petri, Petrus autem ad effectũ prædictum reſignauit, & Ioanni fuit prouiſum, & Franciſcus in penſionem conſenſit.

Quæritur, an prædictus tractatus, & inde ſequuta, ſint illicita, & an conſtitutio penſionis ſit ſimoniaca, & an Ioan- D nes teneatur dimittere beneficium.

1 Reſpondeo primò, quod omnia prędicta potuerunt fieri licitè & illicitè: licitè quidem, Franciſcus, & M. frater Petri ſimpliciter tractauerunt, nihil promittendo, neque paciſcendo, ſed ſolum inter ſe differendo, & diſcutiendo modum; quo illa fieri poſſent, vt Petro conſtitueretur pẽſio præfata auctoritate Papæ; illicitè autem potuerunt fieri ſi tractata fuerunt, promittendo, & paciſcẽdo, quod quædam renũciationes, collationes, & conſenſus ad quaſdam pẽſio-

nes fierent,& darentur,ſi aliæ quædam renunciationes,collationes, & conſenſus ad penſiones fierent,& darentur.

2 Secundò reſpondeo, ꝙ ſi hæc omnia proceſſerunt ex tractatu Franciſci, & fratris Petri illicito concluſo per pactionem,& promiſſionẽ,qua Frãciſcus promiſit fratri Petri facere illa, vel illa, ſi ipſe efficeret, vt Petrus frater ſuus faceret illa, vel illa; & contra frater Petri promiſit facere illa,vel illa,ſi Frãciſcus faceret illa,vel illa,quæ promiſit; ſi inquam omnia iſta proceſſerunt ex dicto tractatu illicito, omnia fuerunt illicita, ſiue Petrus ignorarit illa,ſiue non, quã uis ſi eo ignorante fuiſſent facta, non incidiſſet ille in cenſuras.

3 Tertiò, ꝙ Petrus ſimoniam admiſit, ſi renunciauit beneficium in manibus ordinarij, præmiſſo pacto, ꝙ ordinarius conferret illud Ioãni. Dixi,[præmiſſo pacto;] quia ſola intentio in mente retenta, vt beneficium conferretur Ioanni, non inducit ſimoniam, vt nos poſt S. Antoninum,& alios diximus in Manu.confeſſ.[a] per gloſſam.[b]

4 Quartò, ꝙ conſtitutio penſionis à Frãciſco facta, eo ꝙ Petrus prima vice renunciauit beneficio,vt daretur Ioanni,fuit ſimoniaca,ſi facta fuit ob pactionem præcedentem,aliàs nõ: & ita proportionabiliter dicendum eſt de alijs.

a c.23.num. 107. & 109.
b in ca ordinationes. in verb.pretio, 1.q.1.

S V M M A R I V M.

1 *Simonia nõ dicitur reciproca, quando non interuenit pactum, nec conuentio.*
2 *Reſignare in fauorẽ,intẽtione,ut alter prouocatus ſimile faciat ex gratitudine,non eſt ſimonia reciproca.*
3 *Confidentia non omnis eſt iudicanda illicita,ſed tantum inordinata.*
4 *Renũciatio nõ eſt illicita,etiã interueniente intentione mentali,ſi non adfuerit expreſſa,vel tacita conuentio.*

CONSILIVM XIX.

Renunciauit quis beneficium in fauorem N.quẽ M. amicus reſignãtis volebat,hac intentione in mente retenta,vt M. tantũdem faceret ob gratitudinem in fauorem filij ſui. Quæritur, an hæc fuerit confidẽtia dãnata pœnis.

E 1 Reſpondeo,ꝙ ſimonia non dicitur reciproca, quando non interuenit pactum,nec conuentio; quia tunc dicitur renunciatio reciproca,quando prius reciprocè conueniunt, vt alter in fauorẽ amici alterius renunciet.arg.c. [vbi periculum,][c] ibi. [Non in ſe reciprocent conſiderationis intuitum,vel in ſuos][d] & ſatis ſignificat Conc.Trid.[e] in præſenti nulla fuit talis conuentio, ergo non fuit reciproca.

2 Et quamuis aliquis habeat aliquam intentionem mouendi alium ad faciendũ aliquod aliud ſimile in fauorem filij F ſui ratione gratitudinis,non ex eo ſequitur,quod ſit facta reciproca cõuentio.[f] Et dato, quod eſſet aliqua reciprocatio mentalis,non tamen eſſet illicita, & reprobata per d. Concilium,[g] quia non omnis confidentia, ſed tantum inordinata eſt illicita,vt in noſtro Man.[h]

3 Et ita non omnis reciprocatio, ſed tm̃ inordinata iudicanda eſſet illicita: quia reciproca illicita, eſt quando conueniunt duo, vt alter renunciet beneficium in fauorem alicuius, quam alter deſignat, vt ille alter renunciet in fauorem alterius,quem ipſe deſignauerit.[i]

G 4 Nec obſtaret, ꝙ intentio præfata, interueniſſet: nam quando non interuenit conuentio tacita, vel expreſſa, ẽt ſi interueniat intentio mentalis, non propterea renunciatio eſt illicita.[k]

Nota,ꝙ bene poteſt conferri beneficium alicui cum intentione mentali tãtum ſine pacto ob quandam ordinatã, & ſtudioſam gratitudinem ex obligatione naturali antidorali ſuadente, vt benefacienti benefaciamus.[l] Vide differentiam,quæ ponitur inter ea,quæ incontinenti fiunt, & quæ ex interuallo, iuxta l.[lecta.][m] & l.[legem.][n]

c §.cæterum.
d de electio. lib.6.
e ca. 15. ſeſſ. 25.
f arg. l. neque natales. C. de prob.
in præſentia eod. tit.
g cap.15.
h c.23. num. 111.
i vt d.ca 23. nu.110.
k gl. ſing. c. ordinationes.1 q.1. et d.c.23.num. 107. 09. & 111.
l leg. ſi non ſortem. §. libertus. ff. de cond. indeb. & l. ſed & ſi. §. conſuluit ff de peti. hered. c. cum in officijs. de teſtam ff. ſi certa peta.
n C. de paſt

H

S V M M A R I V M.

1 *Reſignãs beneficiũ in manib. ordinarij cũ ſpe,quod cõferatur portionario, de quo ſperatur,quod reſignabit liberè portionẽ conferendam poſtea Titio,de quo etiã ſperatur,quod de portione diſponet ad voluntatẽ primi reſignãtis, ſi ceſſet conuentio,etiã quod omnia poſtea liberè perficiantur, non eſt confidentia prohibita,& nu.3.& 4.*

Man-

1 *Mandatum de renunciando, cũ clauſula, vt poſt renunciationem rogaretur collator, vt conferat alicui, non eſt illicitum, ſecundum Rotam.*

2 *Ordinarius licitè poteſt illum, qui iam reſignauit beneficiũ, vel in cuius gratiam fuit liberè reſignatum, interrogare, vt nominet aliquem, cui cupit illud conferri, & conferre.*

5 *Lex fundata in præſumptione non habet locum in foro Dei, cum veritas ſit in contrarium.*

5 *Lex naturalis eſt, vt recipiẽs beneficiũ teneatur benefacienti benefacere.*

CONSILIVM XX.

THeopompus renũciauit beneficiũ ſuum liberè in manibus ordinarij, intentione, & propoſito in mente, vt cõferretur cuidã portionario; et portionarius reſignaret portionẽ dãdam Titio. & ita fuit factum, poſtea Titius, cui fuit collatum beneficium: præſtabat renuncianti ſingulis annis partem fructuum beneficij renuncianti. Quæritur, an ſit confidentia illicita, & ſimoniaca.

1 Reſpondeo, quod perpẽſis, quæ ſupra narrantur, non video vllam cõfidẽ- C tiam illicitã, & punibilẽ admiſsã fuiſſe coram Deo. Tum quia confidẽtia, qua quis renunciat beneficium ſuum in manibus collatoris, cũ ſpe in animo retenta, quod ipſe dabit illud cuipiam eo digno, pro quo ipſe rogauerit, aut quẽ ipſe nominauerit, licita eſt, ſi nõ fuerit pactus cum collatore, antequam renũciaret, quod ipſe ei illud conferret, vt habetur ĩ noſtro Man. [a] adeo quod DD. Rotæ deciderunt licitum eſſe mandatũ de renunciando, cum clauſula, vt ſimul, ac renunciaſſet, rogaret eum, vt conferret D talı, vel tali, ſecundum Caſſadorum.[b]

a cap. 23. nu. 109.

b Deciſ. 2. de ſimon.

2 At cũ D. conſulens renunciauit Eccleſiã in manibus ordinarij, non fuit pactus cum eo, vt cõferret illam præfato portionario; nec ipſe portionarius cum renunciauit portionẽ, pactus fuit cũ ordinario, vt conferret illã Titio, vel illi, cui vellet D. conſulens, licet fortè intra ſuam mentem, & volũtatem id gereret, quod non officit, vt in noſtro Man.[c] tũ quia nihil obeſt D. conſulenti, quod ordinarius poſt renunciationem ſimpliciter, & liberè factã petijt ab eo, cui vellet illã conferri, vel quod de conſenſu eius contulit illam portionatio: qm̃ id fuit factum poſt renunciationem. Neq; eadẽ ratione obſtat ei quidquam, quod etiã ordinarius contulit portionẽ Titio, qa id voluit D. conſulens, quia etiã id fuit factũ poſt renũciationem portionarij.

c vbi ſupra nu. 107.

3 Nec obſtat, ꝙ in caſus narratione dicitur, quod licet Titio nihil dictũ fuit, cum ei conferretur portio, ipſe tamen accepit eam in confidentiam pro illo; quem vellet eligere D. conſulens: quia illa narratio non concludit confidentiã B illam fuiſſe illicitam, ſed tantũ licitam: qm̃ continet, quod nihil fuit dictum; Titio; & ita p̃ſupponit, ꝙ ordinarius, vel conſulens ſperabant quidem, ꝙ ipſe Titius renunciaret illam, in quẽ vellet conſulens, ſed nihil tale fuit expreſſum, & talis confidentia ſolo animo concepta, & in mente retenta, donec renunciatio fuiſſet facta, & ſortita effectum, nõ eſt illicita, vt [d] vbi ſupra probauimus. Tum quia nec obſtat, ꝙ præfatus Pius V. ſtatuit, vt ſufficeret, quod confidentiæ crimen alterius tantũ partis conſcientia ſit admiſſum: qm̃ nulla pars ĩ hoc caſu crimen confidentiæ commiſit, cum confidẽtia (ſi qua interuenit) fuiſſet licita, & oĩ iure permiſſa, vt ſupra probauimus.

d in d. num. 109.

4 Tum quia non obſtat, quod ipſemet Pius ait confidentiam illicitam cenſeri probatam eo ipſo, quod renuncians beneficium poſt illud renunciatũ accepit omnes, vel aliquos fructus eius; qm̃ D. conſulens non accepit fructus beneficij à ſe renunciati, ſed fructus portionis.

5 Quoniam, item nõ aſſeruit Pius V. quod ſit confidentia illicita coram Deo accipere aliquos fructus beneficij renũciati poſt renunciationem; ſed quod p̃ſumitur, quod præceſſit confidẽtia illicita per pactum, ꝙ darentur ei tales fructus poſt renunciationem. & lex fundata ſuper præſumptione nõ habet locum in foro Dei, cum veritas ſit in contrarium. [e] Et in caſu propoſito veritas eſt in contrarium: quia nullum tale pactũ præceſſit, licet aliqua bona confidẽtia, mentalis interuenerit, oriens ex illa lege naturali, qua beneficium capiens tenetur benefaciẽti benefacere [f] qm̃ præfatus D. conſulens poſtea q̃ nouit extra.

e cap. tua. & is qui fidem de ſponſ. f l. ſi non ſortem. §. libertus. adiuncta glo. ff. de cond. indebiti. l. ſed & ſi. §. conſuluit. ff. de pet. hæred.

Pij V. nullos fructus percepit, & ita videtur ſatisfeciſſe, per extrauag. d. Pij V. quatenus vĩ habere, quod qui confidẽtiam admiſit, euitet pęnas extrauagantis ſi celeriter ab ea diſceſſerit. Salu. &c.

[Aduerte, quia hoc vltimum dictũ merito fuit dubitatiuè adiunctum, quia illud ex dicta extrauag. non ita latè deducitur, ſed ſolum in certo caſu.]

SVMMARIVM.

1 *Simoniaca renunciatio eſt ipſo iure nulla, & omnia quæ poſt illam ſequuntur.*

2 *Titulus beneficij per ſimoniam reſignati remanet penes ſimoniacum, donec per ſententiam eo priuetur, quia per ſimoniam beneficium non vacat. nu. 3.*

4 *Extrauag. 2. de ſimon. nihil ſtatuit de beneficijs ante habitis, vel poſt habendis.*

5 *Lex, vel ſententia generaliter loquens tum generaliter intelligenda eſt, cum nulla alia lege, nec efficaciori ratione reſtringitur.*

6 *Beneficium per ſimoniam realem renũciatum non acquiritur etiam ignoranti illam, quia eſt alienum, & vere nõ vacat, aliud videtur, quando beneficium verè vacans mihi ignoranti ſimoniacè confertur.*

CONSILIVM XXI.

AN ſimoniacus, qui reſignauit accepta pecunia ad reſignãdum à quodam conſanguineo reſignatarij ignorãtis hoc factum, dici poſſit abdicaſſe à ſe ius, ad effectum, vt beneficium potuerit acquiri ſic ignoranti, & fecerit fructus ſuos durante ignorantia?

1 Pro parte negatiua, quam aſſerimus quod ſimoniacus non abdicet à ſe titulũ, facit primo dictum Inn. receptum[a] & eſt expreſſa deciſio Rotæ[b] quã Sarnenſis refert, & ait eſſe ſequutã Rota[c]

2 Et ratio eſt: quia omnia, quæ ſequũtur poſt ſimoniam, ſunt nulla, ergo reſignatio, & alia erunt nulla, & ita manebit titulus penes ſimoniacum, donec per ſententiam priuetur.

3 Dico ſecundo, quod nullo argumẽto efficacius cõcluditur deciſio prædicta Rotæ 7. de renun. quã per extrauagantẽ.[d] Tum quia illa habet omnẽ diſpoſitionẽ per ſimoniam realem factã ſuper beneficijs eſſe ipſo iure nullã; cũ ergo renunciatio beneficij ſit diſpoſitio de beneficio, illa eſt ipſo iure nulla, quod conſequitur per illam non vacare beneficium renunciatum.[e]

4 Tum quia illa nihil ſtatuit de beneficijs habitis ante ſimoniã commiſſam, neq; de habendis poſtea; ſed ſolum ſtatuit, vt collatio, electio, vel quæuis alia diſpoſitio facta de beneficio per ſimoniã realẽ, ſit ipſo iure nulla, nulla mentione facta de beneficijs habitis ante illam, neq; de habendis poſt eam. Nec obſtat, q. DD. loquentes de beneficiario ignoranter per ſimoniam promoto, nõ diſtinguunt, an illud vacauit per obitũ, an per renunciationem.

5 Tũ quia lex, vel ſententia generaliter loquẽs tum generaliter eſt intelligẽda, quando nulla lege alia, nec efficaciori rõne reſtringitur, vt notatur per gloſſam, & Bal.[f] at in caſu propoſito eſt manifeſta rõ reſtringendi. cum. n. vacat beneficiũ per obitũ, vel priuationem à iure, vel homine factam, vel per renunciationẽ liberam, verè vacat beneficiũ, & ideo põt fieri eius, cui per ſimoniam cõmiſſam cũ alio à renunciante à ſe ignoratã confertur, at cũ prætenditur vacare per renunciationem factam per ſimoniam realem, quia illa eſt ipſo iure nulla, non vacat. & ideo etiam ignoranti illam nõ poteſt quæri, quia eſt alienum.

a in c. cum vniuerſorũ, de rerũ permut.
b 7 de renũ. in antiq.
c in reg. de trien. q 12.
d de ſimon.
e arg. c. non præſtat impedimentũ. & c. de reg. iur. lib. 6.
f in l. de pretio ff. de pu. in rem act.

SVMMARIVM.

1 *Permutare volenti qui dat temporale ne eum pœniteat, ſed inceptam perficiat permutationem, ſimoniam committit, & hoc, quando dat prædicta ex pacto, num. 6. vel in principalem cauſam dictæ effectuandæ permutationis, aliàs ſecus num. 4. & 6.*

2 *Preces, ſubſiſtente iuſta cauſa obtinendi à collatore beneficium ſimoniam nõ inducunt.*

3 *Mutuare ad amicitiam ineundam, vnde mediatè beneficiũ cõſequatur, licet.*

4 *Intentio minus principalis non inducit ſimon.*

5 *Cauſæ principalis definitio quod ſit, ſine qua non fieret actus, reprobatur.*

6 *Simonia ſolo iure humano prohibita, ſola intentione, ſine pacto nõ committitur, ſecus ſi ſit diuino iure prohibita.*

CON-

CONSILIVM XXII.

FRanciſcus, & Petrus conuenerunt ſuper ſuorum beneficiorum permutatione in manibus S. Sedis Apoſtolicę & fuit ſignata ſupplicatio: ſed antequã illa ſignaretur, mutuauit P. aliquot pecunias F. animo eas recuperãdi, interceſſitq; fideiuſſor pro eo accipiẽte aliàs per viam cambij, & poſtea cum ſignata fuiſſet ſupplicatio, ante tamen quam extenderetur conſenſus, P. præſtitit F. aliquod officia ei gratis, intercedẽdo vt fideiuſſor, & ſol citando in lite, quam ſuper beneficio permutãdo F. patiebatur: B idque fecit, & facit partim ob amicitiã inter eos iam diu contractã, partim vt oſtendat ſe gratũ ei volenti per permutationem transferre in ipſum Petrũ beneficiũ, quod valde deſiderat conſequi partim ne diſcedat à propoſito permutandi cum illo, quod iure facere poſſet: quæ officia oĩa reſpiciunt in ſe ſpem habendi beneficium. Quęritur, an Petrus in hoc ſimoniam admiſerit, vel an ſana conſciẽtia poſſit permutationẽ cõplere.

1 Ad dicendum, quod admittat ſimoniã, facit, quod P. dedit, & dat aliquas C pecunias, vel alia, quę ſunt pecunia ęſtimabilia F. vt faciat pręfatã permutationẽ, & ne retrocedat ab illo propoſito: pquod videtur præſtare tẽporale pro ſpirituali, & conſequẽter eſſe ſimoniam.[a]

Sed contra videtur dicẽdum. Primò quod ſimonia definitur eſſe ſtudioſa voluntas emẽdi, vel vendẽdi ſpirituale vel ei annexum, ſecũdum gl. receptã,[b] & S. Tho.[c] vbi omnes hoc tenent, poſt quos paulò latius tradidimus nos in Manual. noſtro confeſſ.[d]

[a] cap. Saluator. 1. q. 3. & cap. ſunt nõnulli. 1. q. 1.
[b] in ſumma 1. q. 1.
[c] in 2. 2. q. 100. ar. 1. & in 4. diſt. 21.
[d] c. 23. num. 100.

2 Secundò, quod preces, quibus rogatur collator beneficij, non inducunt ſi- D moniã, quãdo ſubeſt debita cauſa, propter q̃ confertur beneficium, ſm eundem S. Th.[e] at in noſtro caſu ſubeſt cauſa debita, ſ. dignitas, ſiue idoneitas perſonę, ac permutatio iuſta: & obſequia, de quibus in facto, pręſtita cõpermutãti ad ſummum videtur eſſe quędã preces: ergo tãto minus inducent ſimoniã, quanto minus iuris habet ad conferendum compermutans, quàm collator.

[e] vbi ſupra art. 3. ad 3.

3 Tertiò, quod licitũ eſt mutuare alteri ad conſequendam eius amicitiam, ex A qua ei proueniat aliquod beneficium, iuxta doctrinam eiuſdem S. Tho.[f] vbi clarius id explicat Cai. quem ſequimur in com. de vſur.[g] & in Manu. confeſſ.[h]

[f] in 2. 2. q. 78. art. 2. in corp. q.
[g] nu. 22.
[h] c. 17. num. 209.

4 Quartò, quod ea, quę minus principaliter intenduntur, non inducũt ſimoniã, iuxta c. [quid prodeſt.][i] & c. [ſi officia.][k] quatenus cum gloſſis, habent q̃d obſequia eorũ, qui principaliter inſeruiunt eccleſię, & pręlatis propter Deũ, vel quia iuſtũ, & honeſtum eſt, licet minus principaliter inſeruiãt ad cõſequẽdum aliquod beneficiũ eccleſiaſticum non committunt ſimoniã, ſed neq; qui B vadunt ad officia diuina principaliter pp Deũ, & minus principaliter ppter diſtributiones quotidianas, iuxta gl. ſingularem.[l] At cauſa principalis, propter q̃ Petrus vult quęrere beneficium pręfatũ, eſt id, quod dat per permutationẽ, & non obſequia prędicta, quæ nõ pręſtat illi principaliter pp habendũ illud beneficium, ſed minus principaliter, & quod pręfatus P. nihil dedit pręfato F. præuio pacto, vt illam permutationem perficeret: imò per ipsũ Petrũ ſtat quo minus perficiatur, vt in facto proponit.

[i] 61. diſt.
[k] 59. diſt.
[l] in cap. 1. de cler. non reſ. lib. 6.

5 Quintò, quod non obſtat dicere, C quod Bart.[m] ait, quod cauſa principalis eſt illa, ſine qua non fieret effectus, & q̃d præfatus Petrus non pręſtitiſſet tot officia F. q̃d præſtitit, niſi ſperaſſet per illa eum retinere in propoſito transferẽdi præfatum beneficiũ in ipſum per permutationẽ. Non inquã hoc obſtat: quia illa definitio Bartoli nõ eſt bona, vt nuper in commentario cap. [cum mi nitter.][n] clarè monſtraui per multa exẽpla, & iura, quibus probatur quod multi ad officia diuina non irent aliquoties niſi diſtributiones quotidianas lucrarẽtur: multi nõ inſeruirent Papæ, neque D pręlatis, niſi ſperarent beneficia, quibus eſſent digni: multi ſacerdotes aliquãdo non miſſarent, niſi pitantiæ offerrentur eis, & niſi rogarentur vt id facerent: immo rari ſunt, qui virtuti ſtudeãt ſine vlla ſpe inde conſequendi aliquid, iuxta illud Iuuenalis. [Quis virtutẽ amplectitur ipſam Præmia ſi tollas?] Attamen rari ex prædictis ponunt finẽ principalem in diſtributionibus, pitantijs, præcibus, & beneficijs ſperatis, ſed in Deo ipſo, in honeſtate, & virtute, licet minus prin-

[m] in l. 2. § ſi. ff. de donat.
[n] 23. q. 5. nu. 39.

principaliter per illa temporaria mo- E
ueantur ad illa. Nam vt Ioannes Maior aperiè exemplificat,[a] paſſim contingit aliquem habere aliquod negotium magnum in platea, ad quod tamen agendum non iret, ſaltem tali, vel tali hora, niſi ſuperueniret aliud minus, quo ſuperueniẽte vadit principaliter quidem propter negotium maius, & minus principaliter propter ſuperueniens.

a in 4. diſt. 25.

6 Sextò denique facit peremptor è, quod nemo committit ſimoniam iure diuino prohibitam, niſi qui intendit emere, vel vendere ſpirituale, vel illi annexum, vt probamus in d. Manual. F conf.[b] & quod prædictus P. nullam talem voluntatem habuit, & ita non commiſit ſimoniam iure diuino prohibitã. Nulla verò ſimonia iure humano inducta committitur ſine pacto, ſeu conuentione,[c] nam intentio intra mentem retenta, vt fiat hoc, vel illud, quod non poſſet licitè per pactum exprimi, non efficit ſimoniam iuris humani, vt vtiliter tradit D. Anton.[d] & tradimus nos vbi ſupra,[e] cumque præfatus P. nullatenus intenderit, nec intendat emere aliquod ius per præfata officia, cumque illa faciat nullo pacto præuio, vt ob ea G F. permutet; cumque illa ſint officia, quæ paſſim amicis fiũt ab amicis; cumque non ſint illa cauſa principalis conſequendi beneficium illud, ſed alia beneficia commutandi cum eo; nulla profectò ſimonia iuris diuini, aut humani verè repetitur in hoc caſu, præſertim quoad forum conſcientiæ. Salua, &c.

b c. 23. num. 100. in prin. & corol. 4.

c c. tua. cum gl. & Doct. de ſimon.

d par. 2. tit. 1. c. 8. §. 11.

e nu. 107. ad 10.

SVMMARIVM.

1 *Reſignanti, & ante præſtitum conſenſum, mutuam pecuniam petitam qui numerat ob amicitiam principaliter,* H *non eſt ſimoniacus: at ſi principaliter, ob reſignationem adimplendam, ceſſante omni pacto numeret, erit ſimoniacus mentalis, qui beneficium ſic receptum reſtituere in conſcientia non tenetur. nu. 2.*

1 *Mutuo ſi collatario pecuniam principaliter ad acquirendam eius amicitiam, ſperans ab eo vt ab amico beneficium, & ille motus principaliter ob amicitiam conferat, non eſt ſimonia.*

CONSILIVM XXIII.

ANtonius dixit Petro velle ſe illi renunciare canonicatum, & quod quæreret datam, quam appellãt paruã: & multis menſibus in eadem volũtate permanens, antequam præſtaret cõſenſum, petijt ab eo quandã ſummam pecuniæ mutuam, qui eam illi mutuauit cum obligatione ſoluẽdi, poſt quod extendit conſenſum, & Petrus per literas expeditas accepit poſſeſſionem. Quęritur, an admiſerit ſimoniam, & teneatur relinquere canonicatum.

F 1 Reſpõdeo in foro interiori minimè cogendum ad dimittendum. Tum quia verè nulla interuenit ſimonia realis, cũ nulla emptio formalis interuenerit, neque aliqua ęquipollens, quia verus cõtractus mutui interceſſit. Tũ quia nulla conuentio illicita interuenit. Tũ quia qui mutuat pecuniam alicui principaliter ad contrahendam vel augendã cum mutuatario amicitiam, & ſubleuã dam eius neceſſitatẽ, non cõmittit vſuram, nec cõſequenter ſimoniã, licet ſecũdariò ſperet ab eo aliquod beneficium, ẽt conferendũ ſibi iuſtè principaliter pro- G pter amicitiã, & realiter poſtea conferatur illud ei ab eo, vt colligitur ex S. Th.[f] vbi clarius Caie. explicat, quem nos ſequimur in comm. de vſuris,[g] vbi etiam citauimus Sotum:[h] clarius hoc dicentẽ idem etiam dicimus in Manu. confeſ.[i]

2 Tum denique quod ſi intercedat ſimonia mentalis etiam ſecundæ ſpeciei, illa videlicet, qua quis intentione praua, nõ tamen expreſſa, neq; deducta in pactum, quærit aliquod beneficium ſpirituale, non tenetur illud relinquere, per c. fin.[k] & ea quæ nos ibi latè tradidimus. Cum igitur Petrus non emerit, H nec vllo cõtractu oneroſo quæſierit ab Antonio renunciationẽ prædicti beneficij, immo ipſe ſuo motu ꝓprio voluerit ei renunciare; cumq; nulla conuentio interuenerit inter ipſos, vt Petrus mutuaret pecunias, & Antonius renũciaret, cumque poſt oblatum beneficiũ mutuauerit pecuniam ob amicitiam, & neceſſitatem, & gratitudinem, quã debebat ei propter amorem, & voluntatem benefaciendi quam ei mõſtrabat; cumque liceat mutuare alteri ad conciliam-

f 2. 2. q. 78. artic. 2. ad 3. & in corp. q.

g Super c. 1. 14. q. 3. nu. 22.

h lib. 9. q. 1. art. 2. de iuſtit. & iur.

i c. 17. num. 209.

k de ſimon.

Digitized by Google

ciliādum ſibi eius amorem, et amicitiā, etiam ſperando, quod ratione amicitiæ poſtea in eum eſt aliud ille collaturus: cum deniq; nō teneatur quis reſtituere beneficiū quæſitum per ſimoniā mentalē, hoc eſt faciendo, vel dādo aliquid temporale corrupta intentione, non tñ deducta in pactum; cōſequens eſt prędictum Petrum iuſtè poſſe retinere pręfatū beneficium, nulla ſuper eo habita diſpēſatione, cū facilè per adducta pro hac parte ſoluātur allegata ꝓ cōtraria.

SVMMARIVM.

1 *Simoniā non inducit ſola intētio reſignatarij gratioſe dādi tēporale, & reciproca ſpes reſignātis gratioſè accipiēdi; ēt ſi id, non facerent, niſi ſperarent conſequi quod intendunt, nu. 2.*

2 *Simonia ſi ſit ſolum mentalis, etiam quod ſit reciproca, non habet cenſuras, nec actum vitiat.*

CONSILIVM XXXIII.

A Nullum beneficiū eccleſiaſticum habens rogauit B habentem plura, vt renūciaret in fauorem eius vnū ſimpliciter in manibus Papæ, nullo inter eos inito pacto de dāda, vel accipiēda vlla remuneratione; quamuis B. haberet ſpem mentalem tantum recipiendi aliquam remunerationem, & B. voluntatem etiam mentalem tantum faciendi eam: expeditis literis, acceptaque poſſeſſione; A dedit aliquam remunerationem, & B eam accepit.

Quæritur, an incurrerint ſimoniam aliquam talem, quæ obliget eos ad relinquendum beneficia, vel ad faciendum aliquam reſtitutionem.

1 Pro parte affirmante facit, quod omnis pactio, vel cōuentio, qua promittitur ſpirituale pro temporali, vel cōtra temporale pro ſpirituali, eſt ſimonia,[a] & in caſu propoſito licet non interuenerit pactio expreſſa, videtur tamē interueniſſe tacita ſuper remuneratione danda, & accipienda.

Pro contraria tamē parte eſt textus expreſſus in cap. fi.[b] ſecundū communem, & ferè omnium intellectū, quem nos neruoſius omnib. aliis defendimus

A in Manu. confeſſ.[c] Non obſtat oppoſitū: quia negamus in hoc caſu interueniſſe pactū vllū tacitum de danda uel recipienda remuneratione: quia longè aliud eſt ſperare ab aliquo aliquid, ſi fecero illud aut illud, & illū velle dare id, quod ſperat ille, ſi feceris illud, aut illud, & facere pactum ēt tacitum de illo accipiendo, vel dando: Tum quia velle paciſci nō eſt facere pactū, ſicut nec velle emere, eſt emere, nec velle aſcendere arborem eſt aſcendere illā, nec velle confiteri eſt cōfiteri, nec velle contrahere matrimoniū eſt contrahere illud; vt notatur in gloſſa.[d]

B 2 Tum quia ſimonia mentalis nō inficit actum, nec ad vllam reſtitutionē obligat,[e] etiam ſi pertingeret ad culpā mortalem, vt clarè nos vbi ſupra probauimus. Tū quia nō omnis ſpes remunerationis temporariæ accipiendæ, uel dādæ pro datione rei ſpiritualis eſt illicita ſicut nec omnis cōfidētia, ut nos probauimus[f] alioquin ferè oēs, qui cōferunt beneficia, eſſent ſimoniaci, & cōfidetiæ uitio infecti; cum ferè omnes habeant ſpem, quod beneficiarius reddet

C aliquam gratiam re, uerbis, vel animo, & quod erit gratus, iuxta legē naturalem, quæ nos obligat, ut benefaciēti benefaciamus.[g] Tum quia nō eſt ſimonia renunciare beneficium, etiam in manibus ordinarij, ea mente, ac intentione, ut detur tali uel tali; etiam ſi eo animo eſſet, ut nō renunciaret illud niſi ſperaret, quod conferretur illi; dummodò non paciſcatur: nec conueniat cū ordinario, ut illud ei conferat iuxta D. Antonium,[h] quem retulimus, & ſequimur in d. Manu.[i] Salua. &c.

a ca. quam pio. 1. q. 2.

b de ſimon.

c c. 23. num. 102.

d l. in vendētis. C de contrahē. emp. ca. ex parte. de ſponſ.

e d. ca. fi. de ſimon.

f in d. ca. 23. nu. 109.

g l. ſi nō fortem. §. libertus, ff. de cōdict. indeb.

h 2. p. tit. 1 c. 5. § 11.

i c. 23. n 107.

SVMMARIVM.

Annata ſolutio pro beneficio ad reſignatariū. at pro reſeruata pēſione ad reſeruatariū ſpectat, unde ſi & hāc reſignatarius ſoluere promittit, cōmittitur ſimonia, ēt quod dicat ſe illā ſoluere uelle ſolo intuitu ſubleuādæ paupertatis reſignātis, quia decipit ſe ipſum, cum eam ſoluat etiam vt reſignet.

Gratuita ſolutio oneris ad reſignātē ſpectantis pōt quidem a reſignatario fieri, ſed reuera uix ſine ſimonia eſſe pōt.

CON-

CONSILIVM XXV. E

SVnt duo ſacerdotes, quorum alter vult renunciare beneficium ſuũ in manibus Papæ, reſeruata ſibi penſione, quæ illi placuerit, ſed non hẽt vnde ſoluat annatam. Alter vult donare purè, et gratuitè id quod eſt neceſſarium ad ſoluendam illam, ſi abſq; peccato fieri poteſt. Reſpondet quidam eruditus, quod ſic, ſi nulla alia de cauſa, quam ſubuentionis leuandæ paupertatis id faceret. Quæritur an ſit iuſta reſponſio. F

1 Reſpõdeo primò, quod in argumento, ſiue facto, præſupponitur vnum falſum, ſcilicet annatam eſſe ſoluendam à renunciante beneficium: quod tamen non eſt verum, quia immo eſt ſoluenda à renunciatario, licet compoſitio, quæ ſoluitur pro penſionis impoſitione, debeat ſolui ab eo, cui reſeruatur, ſaltem ſi voluerit expedire literas.

Secundò, quod in foro exteriori iudicabuntur ambo ſimoniaci.[a]

Tertiò, quod etiam videtur aliud falſum in facto præſupponi, ſcilicet, quod reſignatarius vult gratuito dono donare reſignanti, vel ſoluere pro eo annatã, ſiue compoſitionem, cum tamẽ etiam præſupponat, quod non ſolueret eam, ſi renunciaret in fauorem alterius: & ita non ſolũ vult ſoluere illam, quia Titius eſt pauper, ſed etiam eo quod vult reſignare beneficium in fauorem ſuum. G

Quartò, quod præfatus D. conſultor rectè reſpondet quoad forum conſcientiæ ſub conditione, ſi renunciatarius ſoluit dictam pecuniam nõ alia de cauſa, niſi, &c. Attamen conditio non purificatur, cum renunciatarius velit ſoluere illam pecuniam, non ſolum, vt pauperiatem Titij ſubleuet, ſed etiam vt renunciet in fauorem eius, vt palam eſt, &c. H

[a] *arg c quã pro. 1. q. 2. & c. fi. de pact.*

SVMMARIVM.

1 *Mediator rogatus, vt oblata reſtitutione expẽſarũ bullarũ ſuadeat reſignationẽ, ſi illã ſimpliciter fieri procuret, & poſtea pecuniam gratuito à reſignatario abſolutè datam recipiat, non dicitur cauſata ſimonia realis, ſed ſolum mentalis ex parte reſignatarij: ex parte aũt mediatoris, ſi propoſuit reſignantem ſimoniacè interpellare.*

CONSILIVM XXVI.

IOannes beneficiatus in Eccleſia N. erat valdè amicus eiuſdẽ Ludouici Petrus videns, quod dictus Ioannes ex dicto beneficio nullos percipiebat fructus adiuit Ludouicum amicum Ioannis, & dixit illi; Domine Ludouice, quandoquidem Ioãnes nullos fructus percipit ex ſuo beneficio, fac mihi gratiam, & intercedas cum illo, vt dictum beneficium in meum fauorẽ reſignet, & ego ſoluam illi expẽſas, quas fecit in expeditione bullarum: Ludouicus rogauit Ioannem, vt dictum beneficium reſignaret in fauorem Petri; & non dixit illi, quod Petrus ſolueret illi expenſas, quas fecit in expeditione bullarum, ſed ſimpliciter abſque aliquo pacto, & conditione reſignauit illud in fauorem Petri. Petrus autem poſtquam aſſequutus fuit beneficium pacificè, quodã die dedit Ludouico gratuito 17. ſcuta, non dicendo illi, Ego do iſta ſcuta, vt des Ioanni, neque minus do tibi illa, quia procuraſti reſignationem: ſed ſimpliciter illa dedit. Ludouicus illa recepit, Ioanni reſignatori nihil dedit, neque minus aliquid ſuper hoc dixit.

Dubitatur, an iſte Ludouicus incurrerit ſimoniam, aliquã vel irregularitatem, quia tempore ſupradicto erat presbyter, & obtinebat beneficia, prout obtinet, & ſemper celebrauit.

1 Reſpondeo primò, quod Petrus reſignatarius peccauit peccatũ ſimoniæ ſaltem mẽtalis, quoad forum ſaltem exterius, ſed nõ talis ſimoniæ realis, quæ ipſo iure induci excommunicationẽ, & nullitatem tituli, iuxta extrau. 2.[b] Ioannes autẽ nihil peccauit: Ludouicus verò, ſi cũ rogatus fuit, propoſuit animo promittere prefato Ioãni impenſas bullæ nomine Petri, poteſt dici peccatum peccaſſe ſimoniæ mẽtalis, ſed non talem, quod ipſo iure induceret vllã cẽſuram.

[b] *de ſimon.*

Secundò, ꝙ Ludouicus recipiendo prędicta ſcuta nullã ſimoniã commiſit. Quare gratias agat Deo, qui eũ liberauit ab ea, quaſi à fauce draconis, quẽ vtinam ſemper omnes vincamus. Amen.

SVMMARIVM.

1 *Simoniã cõmittere ſaltẽ in foro exteriori cenſetur, qui eam poſt quaſitum*

Digitized by Google

ius in re aliquid dat ante adeptam poſſeſſionem. A

2 *Papæ beneplaciti reſeruatio non excuſat exequentes conuenta, antequam illud impetretur.*

CONSILIVM XXVII.

QVidam renunciauit beneficio in fauorem alterius in manibus Papæ, reſeruata pẽſione: & poſt ſignatam ſupplicationem, & præſtitum conſenſum, ante adeptam poſſeſſionem conuenit inter partes fieri aliquam reſeruationem ſub beneplacito Papæ, quæ ſine illo non licuiſſet: ſed antequam beneplacitum Papæ accederet, exequuti fuerũt cõuẽta, & adepta fuit poſſeſſio. Quęritur, an interuenerit ſimonia realis. B

1 Reſpondeo, præfatas conuentiones iudicatum iri ſimoniacas, ſaltem in foro contentioſo. Tum quia fuerunt factæ ante adeptam poſſeſſionẽ: & non licet habenti etiam verum, & bonum ius in beneficio, & carẽti eius poſſeſſione, q̃rere illam per dationes, & remiſſiones rerum temporalium, vt expreſsè adnotauit Panor. communiter receptus.[a]

a in cap. dilectus. de ſim.

2 Dixi, [quo ad forũ contentioſum.] C nam quo ad forum conſcientiæ ſaluari fortè poſſet per ea, quæ nos adducimus in Manua. confeſ.[b] Tum quia non prodeſt ei reſeruatio beneplaciti Papę; quia antequam beneplacitum eius impetraretur, reſignatarius accepit poſſeſſionẽ beneficij & reſignans retinuit ea, quæ per conuentionem ei reſeruabantur, & quod reſeruatio huiuſmodi beneplaciti nihil proſit ſi antea fiat, quod conuentum eſt, præſupponit pro certo Ludouicus Gomez.[c] & multis probari poteſt, & prætorium ſacræ Pœnit. ſeruat, & nunc imprimitur in d. Manu. confeſſ. vbi ſupra.[d] Salua, &c. D

b c. 23. num. 101.

c in q. 12. lit. f. de trien. poſſ.

d nu. 107.

SVMMARIVM.

1 *Conuentio oĩs circa beneficia ſimoniaca eſt, ſed hoc tunc demum, cum datio rei ſpiritualis prĩcipaliter reſpicit acceptionẽ præcij rei temporalis vel ei æquipollentem. nu. 6. non tamen requiritur ꝙ ſit pecunia, ſed ſufficit ꝓmiſſio alicuius facti, q̃d ſit cauſa principalis promiſſionis rei ſpiritualis. nu. 2. ſeu quod ſit tanquam illius præcium. nu. 8.* A

5 *Maior expreſſio fructuũ beneficij facta per reſignatariũ, & reſignantem, ad effectũ, vt admittatur reſignatio cum reſeruatione certa pẽſionis, etſi videatur cõtinere in ſe traditionem facti, ꝙ ſit loco præcij rei ſpiritualis obtinẽdæ, tamen verè id non continet, n. 6. & 7. nec continet, ſimoniã. n. 8. licet ſit mala, profana, falſa, & peccatũ, n. 3. & c. cauſetque ſubreptionem, nu. 6. & 7.*

5 *Taciturnitas veri, & expreſſio falſi poſſunt quidem cauſare ſubreptionem, ſed non ſimoniam, & nu. 6.* B

6 *Simonia ad hoc vt committatur, requirit contractum, per quem pro ſpirituali principaliter detur precium rei temporalis, vel æquiualentis.*

CONSILIVM XXVIII.

AN expreſſio valoris vero maioris facta à reſignãte, & reſignatario pẽſioni cõſẽtiẽte, efficiat eos ſimoniacos.

1 Pro parte affirmatiua facit primò, ꝙ conuentio circa beneficia eccleſiaſtica vř ſimoniaca.[e] At inter prędictos cõ- C uenit, vt mentirentur valorem beneficij Papæ circa beneficialia, ergo, &c.

e c. cum pridem. & cap. fi. de pact.

2 Secũdò, quod ad hoc, vt aliqua conuentio ſit ſimoniaca, non requiritur, quod alter det, vel promittat alteri aliquam pecuniam, vel rem ea æſtimabilem, ſed ſufficit, ꝙ faciat, vel promittat facere aliquid tanquam quoddam pręcium, & cauſam principalẽ promittẽdi rem ſpiritualem, vt cum quis pro ſpirituali renunciat ſuo beneficio in fauorẽ vnius vel alterius, vt pręalijs declarauimus in Manu.[f] & in caſu propoſito vř facta conuentio mentiendi, vt Papa ad- D mitteret reſignationẽ cũ reſeruatione penſionis: quod mendacium fuit cauſa principalis: cur Papa tãtam penſionem admiſit, & cur reſignans reſignauit, cũ ipſe non reſignaſſet, niſi reſeruata illa penſione, nec Papa eam reſeruaſſet, niſi expreſſo valore vero maiori.

f c. 23. num. 100.

3 Tertiò, quod qui exprimit valorẽ vero maiorẽ, ad finem, vt fiat renũciatio, vř date aliquid profanũ, & temporale pro renunciatione beneficij: dat. n. verba mendacia, quę non ſolum ſunt profana,

Digitized by Google

fatia,ſed etiam falſa,ergo admittit ſimo
niam,& ſimiliter qui renunciat benefi
cio, vt conſtituatur ſibi certa penſio, &
mentitur precium beneficij, vt illa ſibi
conſtituatur,credens eā alioqui ſibi nō
conſtituiam iri, videtur renunciare ob
aliquod profanum malum, & tempo-
rale,prædictum ſcilicet mendacium.

4 Pro parte vero negante facit primò
q̃d ſimonia eſt voluntas ſtudioſa emen
di,vel vendēdi ſpirituale, vel ſpirituali
annexum pro temporali,iuxta gloſſam
receptam.[a] & hoc caſu nulla occurrit
voluntas emendi,vel vendendi.

a 1. q. 1. in ſumma.

Secundò, ꝙ per temporale poſitum
in illa definitione poteſt intelligi pecu-
nia numerata, vel aliquid ea æſtimabi-
le,ſecundum vulgarem intelligētiam:
& in caſu propoſito neutra pars alteri
promittit, vel dat pecuniam numera-
tam nec aliquid ea æſtimabile.

5 Tertiò,ꝙ ad incurrendam ſimoniā
circa beneficium non ſufficit voluntas
tacendi aliquod verum, vel exprimēdi
aliquod falſum ad obtinendum benefi
cium,quo non tacito,vel non expreſſo
Papa non conceſſiſſet illud: quia nulla
iura loquentia de taliter impetrantib.
qualia ſunt c.[ad aures.] c.[ſi proponen
te.] c.[ſuper literis.][b] c. [ſi motu pro-
prio.][c] & alia ſimilia, nulla inquā eo-
rum exprimunt, nec inſinuant eiuſmo-
di impetrātes incurrere ſimoniā,ſed ſo
lum perdere,vel non perdere gratiam.

b c. poſtulaſti, de reſer. lib. 6.

c cap. non poteſt. de praben. eo. lib.

6 Quartò, ꝙ omnis ſimonia requirit
contractū, vel voluntatem contrahen-
di ſuper re ſpirituali, ita quod alter det
aliquid alteri in verū preciū, vel ſimili
tudinē, aut in cauſam principalem pro
re ſpirituali,vel illi annexa. at id hic nō
contigit, quia nullus contractus inter-
uenit inter reſignātem, & reſignatariū
quo alter alteri daret, vel pro altero fa-
ceret tanquā in quoddam precium, vel
cauſam principalem rei ſpiritualis, ſed
ſolum conuenit inter eos, vt mentiren
tur Papæ precium, per quod gratia fuit
facta ſubreptitia; quod non ſufficit ad
inducendā ſimoniā, per proximè dicta.

Quintò denique, ꝙ cōuentio, vt am
bo, reſignaturus, & reſignatarius, ſup-
plicēt Papæ pro admiſſione reſignatio-
nis, vel pēſionis, non eſt ſimoniaca, nec
efficit talis, eo ꝙ aliqua qualitas bene-
E ficij, vel perſonæ taceatur, quæ eſſet ex-
primēda, vel exprimatur quod eſſet ta-
cendum, licet taceatur, vel exprimatur
maior, vel minor valor beneficij: quia
de ſimilibus idem eſt iudicium.[d]

d c. dudum 2. de elect.

7 Ob hæc poſteriora fundamenta vr̄
verior pars negatiua. Et ad primum op
poſitorū rn̄deo, negando, quod omnis
conuentio circa beneficialia ſit ſimonia
ca: locatio enim, & cōductio fructuum
beneficij, & conſtitutio vicarij cū illo,
vel illo ſalario, & cōuentio prædicta, ut
ambo ſupplicēt pro reſignatione, & re
ſeruatione pēſionis, & id genus aliæ cō
F uentiones, nō ſunt ſimoniacæ, et ſi alio-
qui eſſent iniquæ, & malæ, ſed illa ſola
conuentio, q̃ principaliter reſpicit da-
tionem iuris ſpiritualis vnius in alterū
pro aliquo tpali, uel ſimili precio, quod
non contingit in caſu propoſito, quia
neutra pars dat, vel promittit alteri q̃d.
quam ob preciū, uel quaſi pciū iuris ſpi
ritualis, ſed ſolū cōueniūt ad impetran
dū ſubreptitiè ea, q̃ volunt, nihil dādo
uel promittendo alicui pro obtentione.

8. Ad ſecundum rn̄deo, concedendo,
quod admittitur ſimonia, non ſolū qn̄
pecunia, uel aliquid ea æſtimabile dat
G pro ſpirituali, ſed ēt cum aliquid, quod
non eſt æſtimabile pecunia, fit, uel pro-
mittitur in quoddā preciū, & recōpen-
ſam rei ſpiritualis, at negando, ꝙ in ca-
ſu propoſito contingat aliquid tale, vt
in rn̄ſione ad primum eſt declaratum.

Ad tertium rn̄deo, concedēdo, ꝙ ex
preſſio illa maioris ualoris eſt res pro-
fana, falſa, mala, & peccatū, ſed negādo
quod ſit ſimonia: nō enim eſt pecunia,
nec ea æſtimabile, nec eſt aliquid quod
datur, aut promittitur in quoddam pre
ciū Papę, uel parti, uel alicui mediatori.

Aduerte, quia copia huius reſponſi
H non uidetur integra, ſed ſupplenda ex
conſilio ſequenti in fine.

SVMMARIVM.

1 *Simonia non eſt, vbi nō datur tēporale p̄ ſpirituali, imò nec ſi detur, modò nō detur in cauſam principalē, ſeu immediatam pro habendo ſpirituali. nu. 10.*

3 *Auctoritas viri docti aſſerēns aliquid non eſſe ad ſummum plus quam uenialem, excuſat à peccato mortali, & illius pœna, etiam ſi erret.*

Pen-

4 *Penſionem ſine auctoritate Papæ impoſitam, vel nulliter conſtituendam velle ſoluere paria ſunt, vnde ſicut ex prima poteſt incurri ſimonia, ſi propter illam detur ſpirituale, ita & propter ſecundam, & nu. 5.*

6 *Fructuum maiorem expreſſionem ſi faciat reſignatarius, ad hoc, vt reſignanti reſeruetur maior penſio, & ſibi conferatur beneficium, videtur æquipollẽter dare temporale pro ſpirituali, et ſic ſimoniam committere, ſed verè non committit, nu. 12. quia intentio partiũ non fuit dare temporale pro ſpirituali, nec vt dicta falſa expreſſio eſſet precium, nu. 8. nec cauſa principalis, vt fieret reſignatio, nu. 10 Verum quia maior expreſſio facta fuit ex conuentione partium, ad hoc, vt deſiderata reſignatio compleretur, quæ aliàs completa non fuiſſet, ideo auctor non audet à ſimonia excuſare, nu. 11. iuncta figuratione quæſtionis.*

7 *Maior expreſſio fructuum valoris beneficij doloſe facta, ad hoc, vt reſignatio cum reſeruatione certæ penſionis admittatur, cauſat ſubreptionem, iuncta poſitione caſus.*

8 *Intentio dantis, vel facientis temporale attendenda in iudicanda ſimonia, nam ſi ceſſet intentio emendi, & detur non in cauſam principalẽ, ſeu immediatam, pro habendo ſpirituali, nõ erit ſimonia, nu. 10.*

CONSILIVM XXIV.

AN committant ſimoniam reſignãs & reſignatarius conuenientes, vt exprimatur valor beneficij eſſe 170. ducatorum, cum non ſit niſi 100. vt penſio 60. ducatorum conſtituatur à Papa quæ expreſſa veritate non fuiſſet conſtituta: quia oportebat, vt reſignanti manerent 100.

1 Quæſtio profectò quotidiana, & difficilis eſt. Nam pro parte negante facit, quod in caſu propoſito, nihil ſpiritualẽ vr̃ dari pro temporali, neq; contra, ergo non committitur ſimonia: quia non cõuenit ei definitio eius de qua 1. q. 1.[a] & in locis citatis in Manua. confeſſ.[b]

a In ſumma.

2 Secundò quòd ignorantia excuſat à peccato, & à pęna peccati.[c] At prædicti ignorauerunt prædictum pactum fuiſſe ſimoniacum, ergo, &c.

b c. 23. n. 100 c c. 2. c. nam de conſt.

A 3 Tertiò, q̃ auctoritas alicuius viri docti excuſat quem à peccato, et ſi erret, vt tradit Panorm. cõiter receptus,[d] & gloſſa eius.[e] Et præfati duo conuenientes nonnullos habuerunt auctores doctos, & expertos, qui dixerũt id nõ eſſe peccatum, ſaltẽ pluſquam veniale: ergo non admiſerunt ſimoniam: quæ excõicatione plecti mereretur, cum id quod eſt veniale tantum, ea non plectatur.[f]

d in c. capellanus per illum text. e de ferijs.

f c. nemo. c. nullus. 11. q. 1.

4 Pro parte verò affirmante facit primo, q̃ nihil refert quid de æquipollentibus fiat.[g] At ſi duo ita cõuenirent, vt

B alter renunciaret beneficium 100. ducatorum in fauorem alterius, & alter promitteret ſoluere ei 60. pro annua pẽſione ſine conſenſu Papæ, committeretur ſimonia, vt palam eſt. Sed qui conueniunt, vt valor beneficij valẽtis 100. exprimatur eſſe 100. & 60. ad hoc, vt cõſtituatur penſio 60. à Papa, æquipollenter conueniũt; ac duo ſupradicti, cũ habeãt propoſitum, vt reſignatio fiat, & pẽſio malè, & inutiliter conſtituta ſoluatur.

g leg. fin. ff. mandati. c. licet ex quadã, de teſt.

5 Secundò, quòd omne pactũ expreſſum, vel tacitum dãdi ſpirituale pro tẽporali, vel contra, ſine conſenſu Papæ,

C eſt ſimoniacum.[h] At conuentio hæc inter reſignantem, & reſignatariũ, facta, vt exprimatur maior valor beneficij ad conſtituendam maiorem penſionem, quam alias cõſtitueretur eſt pactũ, vel conuentum dandi aliquid ſpirituale, ſcilicet beneficium, pro temporali ſcilicet, penſione malè, & inutiliter impoſita ſine conſenſu Papæ: quia id Papa minimè nouit, ergo eſt ſimoniacum.

h c. quãſio. 1. q. 2. & c. fi. de pac.

3 Tertiò, quòd omne mendacium de re graui, eſt peccatum mortale, iuxta illud Pſalmi,[i] [Perdes omnes qui loquũtur mendacium.] & tradit S. Thomas, communiter receptus,[k] & hoc mendacium non fuit officioſum tãtum, imò fuit pernicioſum, & de re graui, & pernicioſa, quia imponebatur ſeruitus grauis rei ſpirituali, ſcilicet beneficio, & directum ad acquirendum ſpirituale, & ita videtur ſimonia.

i Pſalm. 5.

k 2. 2. q. 100. art. 4.

7 Pro reſolutione videtur dicendum primo, hoc præfatum mendacium fuiſſe peccatum mortale, vt probat 4. arg. pro parte affirmante formatum.

Secundò, q̃ fuit mendaciũ ſiue falſitatis expreſſio talis, quæ fecit gratiam

K nullam;

Digitized by Google

nullam: fuit enim expreſſio doloſa falſi E tatis, quæ facit gratiam ſubreptitiam, & per conſequens nullam.[a]

8 Tertiò, ꝙ ad dicendum, quod induxit ſimoniam, vrgent duo prima argumenta pro parte affirmante allata.

Sed cõtra facit primò, quod animus & intẽtio præfatorũ cõuenientium nõ fuit vendere aliquid, vel emere, neque dare, vel recipere ſpirituale pro temporali, vel contra, & actus agentiũ nõ operantur vltra intentionem eorum,[b]

Secũdò, ꝙ actus agentium ſunt iudicandi ſcḋm intentionem principalem eorum,[c] & intentio prædictorũ principalis fuit, vt reſignatio fieret, & pẽſio admitteretur, & non quod penſionis conſtitutio eſſet precium renunciationis: F ſicut obſequia, vel munera præſtita collatori, vel præſentatori beneficij ad quærendã amicitiã eius non cenſentur precium collationis, quam poſtea ipſe facit ex amicitia ꝑ illa obſequia, & munera prius cõtracta, vt probamus ĩ d. Man.[d]

9 Tertiò, ꝙ alioqui ſequeretur, quod omnis ſubreptio facta in impetratione beneficij eſſet ſimoniaca: quia eſt qđdam tꝑale, quod fit, vt detur aliquid ſpirituale, quod ſine illo nõ daretur: quod G videtur abſurdũ, & à nemine hactenus aſſertum, & ita non dicendum.[e]

10 Quartò, quòd datio, vel factio alicuius rei temporalis, quæ eſt cauſa minus principalis, vel mediata quærẽdi aliqđ ſpirituale, nõ eſt vera ſimonia, per multa, quæ adduximus in d. Man.[f] Et p̃fatum mendaciũ non videtur fuiſſe cauſa principalis, & immediata acquiſitionis beneficij, ſed quædam impellẽs, & remota, cauſa verò principalis fuit, ne tantam iacturam reſignans ex ſua reſignatione acciperet, & quædam ſuſtẽtatio ei remaneret: quamuis expreſſio fal- H ſa tantorum fructuum mouiſſet Papã ad penſionem conſtituendam.

11 Per quæ quatuor fundamẽta arbitrarer, quod nõ fuit in hoc caſu cõmiſſa ſimonia, ſi ſolum mẽdaciũ, & ſola expreſſio falſi valoris ſine cõuẽtione inter partes promiſſa interueniſſet. At quia vltra illã falſam expreſſionem conuenit inter partes, vt ea fieret ad perficiendã reſignationem deſideratam, non auderem excuſare illã à ſimoniæ labe obargumenta pro parte affirmante formata.

12 Quare principaliter dico, cõſulentem debere petere in ſacra Pœnitentiaria abſolutionem, & diſpenſatione, ſi & quatenus oporteret, ſine vlla nominis expreſſione, narrato, quã breuiſſimè poterit toto facto, relictis, tñ quę nõ ſunt neceſſaria, & meã operam polliceor ad corrigendam petitionẽ, ſi antequam ea offeratur, mihi monſtrata fuerit, &c.

[a] c. ſuper literis. de reſcrip. cap. & ſi legibus. 25 qu. 2. deſumpt. ex l. & ſi legibus C. ſi contra ius, vel vtilit. publ.

[b] l. non omnis ff. ſi certum pet.

[c] l. ſi quis nec cauſam. ff. de rebus creditis.

[d] cap. 23. n. 100.

[e] leg. nam quod abſurdum. ff. de bonis libertorum.

[f] num. 100. & 101.

SVMMARIVM.

1 *Reſignanti non licet paciſci quod alius aliud teneatur renũciare beneficium, ſeu penſionẽ ſoluere, vel expenſas bullarum reſtituere, niſi exprimatur.*

CONSILIVM XXX.

TRes videntur quæſtiones proponi Prima, an liceat renunciare Eccleſiam parochialem in fauorẽ alicuius, ex pacto, vt ille renunciet aliud beneficium ſimplex in fauorem ſui nepotis.

Secundà, an liceat renuncianti imponere renunciatario onus ſoluendi, vel reddendi ſibi 60 ducat. quib. redemit penſionem, qua aliàs dicta parochialis grauata fuerat.

1 Tertià, an liceat paciſci, vt prædictus renunciatarius ſoluat impenſam bullæ expediendæ ſuper renunciatione prædicti beneficij ſimplicis.

Ad quas tres omnes reſpondeo negatiuè: quia omnes pactiones, & conuẽtiones ſuper beneficijs, & eorum renũciationibus ſunt ſimoniacę, & prohibitæ,[g] niſi cum fiunt ita, vt de iure tacitè inſunt,[h] vt ait gl. memorabilis,[i] quales tamen non ſunt præfatę, quare oportet exprimere illas Papę in ſupplicationibus, quæ ſuper prædictis renũciationibus fient. Credo tamen Papam nõ eſſe illas admiſſurum. Si tamẽ hæc omnia ſine conuentione tacita, vel expreſſa liberaliter expedirentur, & poſtea confectis omnibus, & adepta poſſeſſione, redderẽtur, vel ſoluerentur prædicta, nulla eſſet ſimonia, neque confidentia corã Deo, quãuis ſi pateſieret ita vt probari poſſent, notarentur vitio ſimoniæ, vel cõfidentiæ in foro exteriori, propter ea, quæ habentur in noſtro Manuali.[k]

[g] cap. quam pio. 1. q. 2. c. ſi. de pactis.

[h] c. ſignificaſti. de elect.

[i] c. ad audiẽtiam. 2. de reſcript.

[k] ca. 23. nu. 111.

SVM-

Digitized by Google

SVMMARIVM.

1 *Simonia cõuẽtionalis eſt, ſi reſignanti promittitur, quod percipiet nihilominus fructus, vel ꝙ talis eius ꝓpinquã ducet in uxorẽ, tamẽ adhuc non incurritur pœna, n. 2. efficietur autem talis, ſi ex vi pacti recipiat dictos fructus, aliudve loco illorũ, nu. 3. vel ſequatur matrimonium, n. 4. quod ſi a pacto recedatur, licet poſtea liberè cõtrahatur, vel aliquid ex ſola liberalitate datur, etiamſi aliquis, ſed minus principalis reſpectus ad præcedentia habeatur, nõ incurritur pœna, nu. 3 & 4.*

1 *Ignorãtia circa cõtractus ſimoniacos an ſit probabilis excuſans, ex qualitate perſonarum diiudicari poteſt.*

CONSILIVM XXXI.

Titius, & Sempronius conuenerũt tacitè, vel expreſsè, q̃d Titius renunciaret beneficium ſuum in fauorẽ Sempronii, & quod frater Sẽpronii duceret neptem Titii, & quod Titius perciperet poſt renunciationem omnes fructus beneficii, dum viueret. Renũciato beneficio, & accepta poſſeſſione, diſceſ- C ſerunt à pacto de fructibus retinẽdis à Titio, & poſtea dedit Sẽpronius quaſdam pecunias in remunerationẽ huiuſmodi diſceſſionis. Quæritur q̃d iuris?

1 Primò dico præfatam renunciationem fuiſſe ſimoniacã ob illud pactum, quo pacti fuerunt, vt Titius poſt renũciationem acciperet fructus, & etiã ob aliud pactum, ſi fuit expreſſum, quod neptis Titii nuberet fratri Sempronii.

Secundò, ꝙ ignorantia iuris tale pactũ reprobãtis nõ excuſat eos; quia nõ erat probabilis, attẽta eorum qualitate. D

2 Tertiò, quod præfata ſimonia fuiſſet conuentionalis tantum, ſi Sempronius non egit, vt frater eius duceret neptem Titii, nec vllos fructus beneficii ſoluit, neq; reliquit, vt Titius caperet illos poſt renunciationem, & conſequenter renunciatio valuiſſet, & non incidiſſet in excommunicationem, per ea, quę nos ſcribimus in Man. conf.[a]

a c. 23. num. 103. 105.

Quartò, ꝙ ex narratione propoſita nõ colligitur matrimonium fuiſſe cõſequutum, neq; Titiũ accepiſſe fructus, A ſed quod Titius, & Sempronius diſceſſerunt à pacto de dandis, vel relinquendis fructibus beneficii Titio.

3 Quintò, ꝙ illa diſceſſio à pacto de relinquendis fructibus duobus modis potuit fieri: primo cum promiſſione, vt Sempronius remuneraret illam diſceſſionem aliqua pecunia: alio modo liberè ſine vllo pacto, quo ſe aſtringeret Sẽpronius, licet ſpes aliqua minus principalis liberæ remunerationis intercederet inter vtrũque: ita ꝙ Sempronius ad nihil teneretur vi pacti, ſed ſolum vi gratitudinis liberę, & ſi diſceſſio primo B modo fuit facta, ſimonia illa conuentionalis facta fuit realis, per quam cenſura, & pœna ſimoniæ incurritur ipſo iure: ſi autem ſecundo modo fuit facta diſceſſio, ſimonia non fuit facta realis.

4 Sextò, quod caueant, ne pactum de contrahendo matrimonio vllatenus exequantur, antequam omnino diſcedãt ab eo: ita quod ex vi pacti non fiat exequutio, ſed ex ſola amicitia liberali, quãuis aliquis reſpectus minus principalis ad illud poſſet haberi.

SVMMARIVM.

1 *Simoniaca eſt oĩs renunciatio beneficij eccleſiaſtici cũ pacto etiã conditionali, etiam inani, & inutili, ſaltem ſi præbuit cauſam dictæ renunciationi, n. 2.*

1 *Regreſſũ habẽs, ſi vigore regreſſus beneficiũ adipiſcatur, & illud denuò reſignet, nõ hẽbit amplius regreſſũ, quia expirauit, quãdo illi locus factus fuit.*

3 *Conuentionalis ſimoniaca reſignatio ab vna tantum parte adimpleta valet, & tenet, nec habet pœnas.*

CONSILIVM XXXII.

Habebat quidã regreſſum per deceſſum, aut aliàs quomodocumq; vacaret, ad quãdam præbẽdam in quadam Eccleſia cathedrali, quã obtinebat quidam illius frater, qui pp quædam delicta per eum cõmiſſa dubitans priuari ea: dixit fratri, ꝙ ſi reſtitueret ei ſuã præbendam, cum liberaretur, illã vacare permitteret, ad effectũ, vt eſſet locus regreſſui, & ille, qui habebat regreſſũ, acceptauit, ſi ſibi remaneret ius ſuum,

prout prius habebat: ꝙ ſic fuit factum, quia poſſeſſor renunciãdo, ſeu credẽdo vacare, permiſit dictam præbendam, &, habens regreſſum accepit poſſeſſionẽ, poſtea verò alter frater liberatus, ab eo dictam præbendam petijt, & quia qui illam habebat, conſiderans, quod illius regreſſus expirabat, noluit illam reſtituere, mouit oratori litem, & in effectu qui prius ceſſerat, videns, quod non habebat ius, ceſſit liti. Dubitatur, an orator incurrerit aliquam ſimoniam:

1 Reſpondeo primò, ꝙ in hoc caſu vera ſimonia contigit, qñ frater, qui titulum, & verum ius, & nouam poſſeſſionem in beneficio eccleſiaſtico hẽbat, renũciauit illud in manib. ſuperioris, ita quod vacauit, et factus fuit locus regreſſui alterius, cuius virtute illud adeptus fuit, pacto facto, quod ſi renũcians liberaretur à delicto, cuius accuſabatur, renunciatarius illud ei reſtitueret, ſi ob id regreſſus eius non expiraret, & oĩs renũciatio beneficii eccleſiaſtici facta cum cõditione, modo, vel pacto, eſt ſimoniaca.[a] Nec prodeſt quicquam, dicere, ꝗd habẽs regreſſum, nõ promiſit abſolutè, ſed cum cõditione, ſi regreſſus eius ob illam reſtitutionem nõ expiraret. Tum quia eo ipſo, ꝙ beneficium fuit renunciatum, regreſſus fuit ſortitus ſuũ effectũ, & expirauit, et quia res ſemel extincta reuiuiſcere nequit,[b] nõ potuit expirare poſtea per reſtitutionẽ beneficii, & ita illa ꝓmiſſio, licet fuiſſet facta verbis cõditionalibus, effectu tñ fuit abſoluta.

[a] c. dudum. iuncta gloſ. verbo liberè, de præb. lib. 6.

[b] l. qui res. §. aream. ff. de ſolution.

2 Tum quod ad conſtituẽdum actũ ſimoniacum ſufficit promiſſio cõditionalis, ſaltem talis, quæ præbeat cauſam actui ſpirituali faciendo: generaliter. n. iura damnant omnia pacta, ſiue abſoluta, ſiue conditionalia in ſpiritualibus,[c] & in caſu propoſito promiſſio illa conditionalis fuit cauſa, vt renuncians renunciaret ſuum beneficium.

[c] c. quãm pio. 1. q. 2. c. a fin. de pactis.

3 Reſpondeo ſecundò, ꝙ prædicta ſimonia fuit conuentionalis tantũ, & nõ realis; quia ſolum fuit completa ex vna parte, ſcilicet renunciante, & non ex altera, ſcilicet regreſſum habente, iuxta ſcripta in noſtro Manuali,[d] & conſequenter renunciatio valuit, & neutra pars incurrit excommunicationem, & ſufficit vtrique vera contritio, & bona E confeſſio peccati, per notata ibidem.[e] Salua eiuſdẽ ſummi Pœnitentiarii, ſummique eiuſdem prætorii cenſura.

[d] c. 23. num. 104.

[e] e nu. 111.

SVMMARIVM.

1 *Reſignãs cũ pacto, vt ei relinquantur fructus percipiẽdi ĩ vita ſua, eſt ſimoniacus, ſed non eſt comprehenſus ſub extrauagãti de confidentijs, vt eſſet, ſi dicti fructus eſſent alteri dandi, nu. 4.*

2 *Completa ex parte debentis reſignare dicitur ſimonia, eo ipſo quod talem facit reſignationem, quæ ſi non eſſet ſi-* F *moniaca valeret, nec requiritur, quod ſit talis, vt per illam reſignatario aliquod ius quæratur.*

3 *Simoniã conuentã pro ſua parte nõ dicitur adimplere reſignans in manibus Papæ, niſi poſt præſtitum ſecundũ conſenſum, ſecus ſi reſignet in manibus ordinarij, nec reſignatarius tradendo inſtrumentum obligationem rei temporalis promiſſæ continens, dicitur adimplere, niſi & traditio inſtrumẽti eſſet pars rerum promiſſarum.*

CONSILIVM XXXIII.

G

QVidam rogauit fratrem ſuũ, vt renunciaret quãdam capellaniã in manibus Papæ in fauorem nepotis vtriuſque, cum pacto, & chirographo tradito ei à nepote de relinquendo reſignanti omnes fructus ad vitam ſuam, & ita reſignauit: ſed antequam conſenſum præſtaret, & ille extenderetur, aduertentes illam pactionem eſſe illicitã, & ſimoniacam, rupto, & laniato chirographo reſilierunt penitus à prædictis pactis, & decreuerunt, vt ſimpliciter ſine vllo pacto reſignaret, & ita rogatus H reſignauit, & fuit ſignata ſupplicatio in fauorem reſignatarij.

Quæritur, an ſine peccato poſſit reſignatarius expedire literas, & frui capellania, eius poſſeſſione apprehenſa?

1 Reſpondeo, quod pro parte negante facit primò, quod pactio prædicta videtur ſimoniaca realiter: qa reſignaturus reſignauit beneficiũ, vt promiſit, & reſignatarius tradidit chirographũ de relinquẽdis fructib. & ita fuit impleta ſimonia ab vtraq; parte. Secũdò, quod pa-

pactio prædicta videtur continere con A
fidentiam illicitam, eo ꝙ reſignatarius
promiſit relinquere fructus eius reſi-
gnanti ad vitam ſuam, quod videtur fa
cere conuentionem ſimoniacam confi-
dentialem, per declarationem Pij V. cu
ius bulla non requirit complementum
confidentiæ vtriuſq; partis, vt & nos
a c. 23. num. 110. adnotauimus in Man. conf. [a].
2 Sed cõtrarium viſum eſt verius, du
plici ratione. Prima, ꝙ non vł fuiſſe ſi-
monia completa ex parte reſignãtis: eo
quod reſignatio eius non valuit, neque
per illã vacauit illa capellania; & ita nõ B
fecit actum, per quẽ poſſet quæri ius re
ſignatario, ꝙ videtur requiri per extra-
b de ſimon. uagantem 2. [b] ad hoc, vt illa cenſeatur
completa ex parte reſignantis. Sed hæc
ratio non vł ſufficere ad excuſandum.
Tum quia frater ſolum promiſit reſi-
gnare, & reſignauit, & licet per illã re-
ſignationem nõ fuerit quæſitum ius al-
teri, nihilominus tñ ipſe fecit ꝙ promi-
ſit. Tum quia reſignans nõ poteſt trãſ-
ferre ius in reſignatarium, ſed ſolum re
ſignare, & ſuperior poſt acceptatam re
ſignationem tradit ius reſignatario, ſm̃
omnes. Tum quia reſignatio beneficij
ſpiritualis eſt actus ſpiritualis, & dare C
aliquod pro illo actu ſolo reſignãdi eſt
c arg. c. quã- ſimonia. [c] Tum quia, vt ſimonia realis
diu. 1. q. 2. committatur, non requiritur ꝙ actus
ſpiritualis, qui promittitur, valeat, ſed
ſufficit ꝙ valeret, ſi non eſſet ſimonia
infectus. Nam qui promiſit cõferre pp
100. ſcuta beneficium, complet ex parte
ſua promiſſum conferendo illud, licet
collatio nõ valeat, ſimonia impediente
valorem, vt palam eſt. Secũda ratio eſt,
quod non videtur interueniſſe confidẽ
tia, eo ꝙ reſignatarius nullos fructus p-
cepit, priuſquam diſcederetur à pactis.
Sed nec iſta ratio videtur ſatisfacere: D
quoniam vitium confidentiæ incurrit
abſque complemento promiſſorum ex
parte vtriuſq;, & qui promiſit reſigna-
re complevit ex parte ſua: ꝙ ſufficit, vt
d c. 23. num. 101. nos adnotauimus in dicto Manua. [d]
3 Alijs tñ rationibus videtur poſſe de
fendi deſiderium conſulentis. Prima, ꝙ
prædicta ſimonia nõ vł fuiſſe comple-
ta ex parte reſignatarij; qa ipſe nullos
fructus dedit, & licet chirographum,
ſiue apocham tradidiſſet, tñ nõ fuit tra-

A ditũ, vt pars promiſſionis, ſed vt proba
tio eius, & tradere ſcripturã pro proba-
tione ꝓmiſſi nõ eſt implere partẽ pro-
miſſi, vt & nos adnotauim⁹ vbi ſupra. [e] e nu. 106.
Secunda ratio ꝙ nec ẽt reſignans vł
cõpleuiſſe pro parte ſua: quia reſigna-
tio, antequam extendatur conſenſus re
ſignantis, nihil valet, ſm ſtylum curiæ;
& ita fuit actus qui non valuiſſet, etiã ſi
nulla ſimonia interueniſſet: quia liberũ
erat ei retrocedere, quamuis iure com-
muni, & extra curiam facta reſignatio,
ſine alia conſenſus extenſione, valeat,
B iuxta cap. [quam periculoſum.] [f] f 7. q. 1.
4 Tertia ratiò, quod non videtur vlla
fuiſſe confidentia in hoc caſu. Nã licet
reſignare cũ pacto, vt reſignatarius re-
ſignet aliquando in fauorem reſignan-
tis, vel alterius, vel vt ſoluat aliquot fru
ctus alicui, ſit confidentia à Pio V. dam
nata, reſignatio tamen cum pacto, vt re
ſignatarius det aliquos fructus reſignã
ti, non eſt talis confidentia, vt ex con-
textu bullæ Pij colligitur. Salua, &c.
Vide tamen infra conſil. 75. num. 1.

SVMMARIVM.

C 1 *Simonia, vt ſit cõpleta; ſufficit quod v-trinque ſaltẽ pro parte ſit adimpleta.*
2 *Renũciatio ſimoniacè reciprocè facta, non tenet, vnde ab excommunicatione abſoluti poſſunt ſecretè petere ab Epiſcopo, vt acta ab ipſis ignorantibus id eſſe prohibitũ facta retractentur, & vtrique ſuum reſtituatur beneficium.*

CONSILIVM XXXIV.

DVo conuenerunt, vt alter eorum
renunciaret ſuum beneficium cura
tum, vt conferretur alteri habenti duo
D beneficia ſimplicia, & ille renũciaret il-
la, cum pacto, vt ordinarius cõferret ea
nepoti renũciantis curatũ, & vterque
impleuit pactum quo ad renunciatio-
nem, & alter etiam quo ad literarum ex
peditionem, & poſſeſſionis apprehen-
ſionem. Quæritur quid iuris.
1 Reſpondetur primò, ꝙ ſimonia fuit
realis, & inciderunt partes in excom-
municationem; quia licet non fuit com
pleta ex vtraque parte in totũ, comple-
ta fuit tamen ab vna parte in totũ, & ab

altera in parte, quod ſufficit per ea quę E
nos tradimus in Manuali confeſſ.[a]

a c.23. num. 105.

2 Secundò reſpondetur, ꝙ prædicti
conſelentes ſatisfacerent ſuis conſcien-
tijs, ſi primum abſoluerentur ab excõi-
catione ſimoniæ incurſæ: & ſi ignorabãt
ſe illam incurrere, ꝙ eſt veriſimile, cũ
deſtiterint ab executione totali, curent,
vt omnia acta, quibus perpetrata fuit ſi
monia, retractẽtur, & Eps ſecreto illis.
quatenus opus eſt, cõferat ſua beneficia
attenta prędicta ignorantia, & ſi benefi
cia ſunt iuris patronatus, quod patroni
non reclament: & ꝙ renunciationes ip
ſo iure fuerunt nullæ propter ſimonia- F
cam labem: imò, & altera, propterea ꝙ
alter eorum ordinatus fuit ad titulum
ſui beneficij, & quod ſi ſciuiſſent, & ad
uertiſſent eam labem incurſuros, non
renunciaſſent. Sed hæc omnia non ſuf-
ficerent quoad expediẽdum ſe in foro
exteriori, ſi probarentur in eo omnia,
ea, quę fuerũt facta, ideoq; curent ſer-
uare, ſeruariq; facere ſecretũ, apertè à
Deo, & confeſſario eius petendo veniã.

SVMMARIVM.

1 *Simonia cõuentionalis eſt reſignare be
neficium litigioſum cum pacto, vt reſi
gnatarius ſubſequuta victoria cõſẽtiat
conſtitutioni penſionis, & ſi poſtea di-
cta conſtitutioni penſionis conſentiat,
etiam quod penſionem non ſoluat, effi-
citur realis.*

1 *Simoniacè ſi ignorãti cõferatur benefi
cium, vel reſeruetur pẽſio: ignorans pę
nis non ligatur quidẽ, ſed ſimul ac re-
ſciuerit, tenetur ſic acquiſita dimitte-
re, vel ſupplicare pro retentione, nu. 2.*

2 *Nouam, vt vocant petens prouiſionẽ
pro beneficio eidem ignoranti ſimonia
cè collato retinendo, tenetur, & ſuffi-
cit, vt exprimat fructus, quos poſt ſciẽ
tiam percipit.*

2 *Reſignatio beneficij facta liberè in ma
nibus ordinarij ea intentione, vt con-
feratur alicui, cum ſubſequuta colla-
tione, tenet, ſecus ſi adſit pactum.*

3 *Procurator habens mandatum ad ſi-
moniacè reſignandum, ſi illud adim-
pleat, facit, vt à die adimplementi mã
dans remaneat ligatus cenſuris.*

3 *Scĩa collatoris iferioris Papa, ẽt ſi ſit
Cardinalis, nõ ſanat pacta ſimoniaca.*

CONSILIVM XXXV.

MEdiantibus procuratorib. reſigna
tum fuit quoddam beneficium li
tigioſum, ſub conuentione tamẽ, quod
euicta lite principalis aſſignationi certę
penſionis conſentire, & ſoluere reſignã
ti teneretur, prouiſus conſenſit aſſigna-
tioni, penſionem non ſoluit.

Quæritur primò, an ſit ſimonia rea-
lis ex vtraque parte completa, ita, vt ſi
nouam impetret prouiſionem, ſit neceſ
ſe fructus perceptos inſinuare.

Secundò quæritur etiam, quid ſi in
manibus ordinarij Epiſcopi reſignauit
beneficium abſque pacto, ſed ea inten-
tione, & ad effectum, vt detur, ſeu con-
feratur N. prout collatum fuit, an N. il
lud valeat retinere.

1 AD PRIOREM quæſtionem re-
ſpondeo primò, pactionẽ illam fuiſſe ſi
moniacam, & ꝙ licet à principio tantũ
fuiſſet conuentionalis, poſtea iñ ſubſe-
quente victoria, & conſenſu in reſerua-
tione penſionis præſtito, facta fuit rea-
lis, iuxta ea, quæ poſt alios ſcripſimus ĩ
Manua.[b] ad 104. Secundò, ꝙ ſimonia
illa, quia fuit facta ignorantibus prædi G
ctis reſignante, & reſignatario, nõ fecit
eos incidere in cenſuras, iuxta cap. [de
ſimoniace. & cap. [de regular.[c]] atta-
men effecit, vt obligarentur ad renun-
ciandum ſic adeptis, cum primũ id no-
uiſſent, per eadẽ iura, & adnotata ĩ eis.

b cap. 23. à nu. 100.

c de ſimon.

2 Tertiò, ꝙ ex his infertur, eos, quo
poſſint ea iuſtè tenere, debere ſupplica
re S. D. N. vt liceat eis illa retinere, fa-
cta mentione fructuum, quos percepe-
runt poſt prædictam notitiam.

Ad ſecundam reſpondetur, quòd plu
rimum refert an ſola intentio animi abſ
que pacto, & conuẽtione interueniſſet,
an etiam pactum, & conuẽtio. Nam ſi H
ſola intentio interueniſſet, nihil obſtiiſ
ſet, & eſſent ſalua ſimul omnia, per ea
quæ poſt D. Antoninum dixi in Man.[d]

d c.23. num. 103. & 107.

3 Si autem interueniſſet cõuentio, &
pactum, & procurator habuiſſet mãda
tum ad ſic paciſcendũ, cenſeretur ſimo
niacus, & cenſuris ligatus p̃dictus con-
ſulens iã inde à renunciatione, collatio-
ne, & pẽſionis cõſtitutione factis,[e] nec
prodeſſet ſcientia ordinarij, licet eſſet
Cardinalis: qa nullus inferior Papa p̃t
aucto-

e arg. c. qui per aliũ. de reg. iur. li. 6. & c. mulieres. de ſent. excom.

auctoritate ſua efficere, vt conuentio ſimoniaca non ſit realis, per tradita in Manua. vbi ſupra.[a] Si autem procurator non habebat mādatum ſpecialem ad ſic paciſcendum, ſolum à tempore quo nouit id factum fuiſſe cenſeretur obligatus ad renunciandum, vel ad obtinēdum facultatē iuſtè retinēdi à S. D. N. iuxta dicta ſupra in quæſtione prima.

a nu. 107.

SVMMARIVM.

1 *Nullitas actus non excuſat à pœnis ſimonia realis.*

1 *Reſignatio infecta vitio ſimoniæ realis, hēt annexas cenſuras, etiāſi aliūdè ſit nulla, per illamque reſignatario nullum ius acquiritur, imò nec cauſatur vacatio in damnum reſignantis, nu. 3. qui poteſt antiquo ſuo titulo vti, abſque eo quod illius petat aliā reualidationē. At ſi eſſemus in caſu non ſeruata forma Extrauag. Pij V. de publicandis reſignationibus, non egerent tales abſolutione, cum per illam annulletur nedum reſignatio, ſed omnia exinde ſequuta, nu. 3. & 4.*

4 *Papa circa ea, quæ ſunt iuris poſitiui poteſt ita legē reuocare, vt omnia inde ſequuta habeantur pro non ſequutis, etiam quod ſit excommunicatio, & irregularitas.*

4 *Reſignationes beneficiorū in manibus Papæ, ēt admiſſæ, cum alijs inde ſequutis, ex ſtylo ſunt nullius momenti, nullūq; producunt effectū, donec extendatur cōſenſus, qui tamen retrotrahitur ad tēpus datæ admiſſæ reſignationis.*

CONSILIVM XXXVI.

A. & B. conuenerunt, vt B. procuraret, & eſſet mediator, vt frater eius renunciaret quendam canonicatum in fauorem A. & quod A. renunciaret in fauorem B vnum beneficium ſimplex, & A. & frater B. dederunt mandata ad reſignanda illa beneficia, prout conuenerāt, nulla facta mētione de pacto, & conuentione præcedenti, & reſignationes fuerūt factæ, & literæ expeditæ, & A. non fuit aſſequutus poſſeſſionem canonicatus, quia erat litigioſus, & vertebatur lis ſuper eo: nec B. publicauit reſignationem factam in ſuum fauorem, & ob id illa reſignatio fuit nulla.

A Dubitatur, à quo tēpore vacauerint prædicta beneficia, ad effectū, vt dicatur realis, vel conuentionalis ſimonia.

Videtur reſpōdendum primò, quod propoſitio caſus primo aſpectu pōt cuipiam videri dubia, & ſibi repugnās. Tū quia hēt literas fuiſſe expeditas, & non fuiſſe factam publicationem. Tū quia nihil proponit de publicatione renūciationis canonicatus, ſed ſolū de omiſſione publicationis bñficii ſimplicis. Sed rñderi poteſt ad primam rationem, ꝙ non ſufficit ad publicationem, ꝙ literæ ſint expeditæ, & ꝙ requiruntur alia cōtenta in Extrauaganti Pij V. Ad ſecun-B dam autem reſponderi poteſt, id fuiſſe per incuriam omiſſum, vel quia interrogantem non angit, quantum altera.

1 Secūdò, ꝙ præſuppoſito, ꝙ neutra renunciatio fuit publicata, vſq; decēdum ambas præfatas renunciationes, & prouiſiones fuiſſe ſimoniacas, & partes prīcipales, quæ præfatam ſimoniam ſciuerunt, incidiſſe in cenſuras extrauagantis 2.[b] quia præfata ſimonia fuit non ſolum mentalis, & conuentionalis, ſed ēt realis, eo ꝙ ab vtraq; parte fuit cōpleta. Nec obſtat, ꝙ fuerint nullæ. Tum quia C omnes renūciationes interueniente ſimonia reali ſunt nullæ. Tum quia tempore, quo fuerūt factæ, nō fuerūt nullæ ex alia cauſa, quā ſimoniæ, licet poſtea p omiſſionē publicationis literarū annullata ſit renunciatio bñficij ſimplicis.

b de ſimon.

2 Tertiò, ꝙ neutrum illorum beneficiorum vacauit per renūciationē, quia renūciatio per ſimoniā realem facta eſt ipſo iure nulla per extrauagātem 2.[c] & per talem renunciationē non transfertur ius in eum, in cuius fauorē fit illa, nec vacat etiam in p̄iudicium ipſius re-D nunciātis, vt determinauit Rota,[d] poſt Innocentium communiter receptum.[e]

c de ſimon.

d decíſ. 7. de renunc. in antiq.

e. in ca. cum vniuerſorū de rerū permut.

3 Quartò, ꝙ ſi neutræ literarū prædictarum fuerūt publicatæ, prout diſponit præfata Extrauagās Pij V. pōt affirmari vnum paradoxum mirabile, nempè, quod nulli eorum, qui per præfatas renūciationes ſimoniacas inciderunt in cenſuras, indigent abſolutione ab illis; quia præfata extrauagās diſponit, vt p̄fatæ renūciationes nō publicatæ nullū effectum ſortiantur, p hæc verba, [alioqui, &c.] Poteſtas.n. Papæ tāta eſt i his,

quę ſunt ſimpliciter iuris poſitiui, quod E
poteſt reuocare legem præteritā, ita vt
habeatur pro infecta ſic, quod effectus
producti ab ea ſint oīnò nulli, & quod,
etiam ſi aliquis eorum fuerit excommu
nicatus, non indigeat abſolutione, vt ait
glo. ſingularis per illum textum irrefra-
gabilē Clem. 1.[a] communiter receptum
ibi, & per Fely.[b] & alios alibi.

a de immunit eccleſ.
b in ca. 1. nu. 13. de conſti.

4 Et præfata Extrau. Pij V. per præfa
ta verba habet p̄fatas renunciationes, et
ēt extenſiones cōſenſuum pro infectis,
& nullius roboris eſſe cum omnib. inde F
ſequutis: pro quo facit ēt ſtylus Curiæ,
qui habet, renūciationes, & prouiſiones
virtute illarū à Papa factas nullius eſſe
momenti, nullumq; producere effectū,
donec extendatur conſenſus, & extenſo
illo ſic, non ſolum à tpe extenſionis, ſed
ēt à tēpore datæ renunciationis, admiſ-
ſionis, & prouiſionis, quod eſt ēt aliud
mirabile paradoxum ignotū antiquis
canonibus, & commiſcentibus in eos, et
omnibus Academijs, in quibus ipſe p̄le
gi, donec venitem ad Vrbem. G

5 Quintò, ꝙ vterq; renunciantiū po-
teſt iure ſuo antiquo vti eo modo, ac ſi
non renunciaſſet, & quod p̄fata bene
ficia non vacarunt, nec eorum collatio
præcedēs indiget aliqua reformatione
ſui tituli, quod eſt conſequens p̄dictis,
ꝙ procedit ſm p̄fatam Extrauagantē
Pij V. hodie tamen per Extrauagantem
Gregorij XIII. ſecus eſt dicendum.

Sextò, ꝙ ſi renunciatio canonicatus
fuit publicata, indigent tā reſignator il
lius, quam reſignatarius, quā etiam me
diator, abſolutione, & diſpenſatione ir-
regularitatis, ſi celebrarunt: qm̄ illi ex-
communicationem incurrerunt, & illa H
non tollitur per Extrauag. Pij annullan
tem conſequuta virtute renunciationis
non publicatæ, quia publicata fuit.

Hoc dubium refertur propoſitum in
officio ſacræ Pœnitētiariæ, & quod cæ-
teri ſentiebant per annullatiuas clauſu-
las dictæ Extrauagātis Pij V. annullari
effectus reſignationis, ſed non tolli ex-
communicationes incurſas; hancq; ap-
probaſſe Gregorium XIII.

SVMMARIVM.

1 *Simoniaca ad hoc, vt ſit conuentio in beneficijs facta, non eſt neceſſe, vt per illam quid promittenti pereat, et ſtipulanti acquiratur.*

2 *Penſionē reſignanti reſeruandam, ēt literis non expeditis, ſoluere promittens, committit ſimoniam, & nu. 2.*

3 *Simonias tot committi, et excōicationeſ que tot incurri, totidemque abſolutiones ſaltem virtualiter requiri, quot ſunt conuentiones, etiam quod ex vnica beneficij reſignatione interuenerint, de iuris rigore facilè defendi.*

4 *Excommunicatio vnica ex plurib. cauſis copulatiuè lata, ſeu incurſa, non tollitur, niſi per abſolutionem reſpicientē omnes cauſas.*

4 *Procurator rogatus, vt impetret ſanari vnū gratia defectū, dubitās ēt alteri eūdē ſubijci, pōt mādatū proſequi abſque eo quod partē in probabili exiſtentem ignorantia moneat, & nu. 3.*

4 *Monere exiſtentem in bona fide, de quo dubito, an id quod tenet ſit alienū, nō teneor, & num. 3. magis autem teneor monere damnum vere dantem, tenendo alienum, quam eum, qui retinet rē pœnali via alteri per modum lucri faciendi debitam, nu. 2.*

5 *Damnum in proprijs pati, & lucrum non facere, multum intereſt, teneorq; magis in primo caſu monere bona fide non reſtituentem, quam in ſecundo caſu non ſoluentem.*

6 *Legem humanam malè intellectam tranſgrediens non peccat.*

CONSILIVM XXXVII.

IVlius, & Octauius ante 12. annos co
rā notario, & teſtibus pactum, & cō
cordiā in hunc, qui ſequitur, modū inie
runt. Quod ſi p̄dictus Iulius Eccleſiam
quandā in fauorem d. Octauij reſigna
ret, ipſe Octauius conſentiret penſioni
200. ſcutorū ſuper ea, ac omnes expen-
ſas in expeditione bullarum d. pēſionis
faciendas, nec non mediam annatā ſol-
ueret, item penſionē ſolueret ſine expe
ditione bullarū, adiecta clauſula, Saluo
Sedis Apoſt. beneplacito, & non aliter.
Itaque in d. inſtrumento quatuor ſimo
niacæ pactiones continebantur, quarū
quarta erat Octauiū ſe obligare eidem
Iulio prædictam penſionem ſoluere, ēt
literis non expeditis. Poſt hæc miſerūt
Romam literas procuratorias cū d. con-
cordiæ inſtrumento, & facta fuit reſi-

gnatio

gnatio in manibus Pontificis in fauorē A
d. Octauij ſimpliciter,& de d. eccleſia ꝓ
uiſus fuit ipſe Octauius, reſeruata dicta
penſione dicto Iulio, cui iuxta cōuenta
cōſenſit Octauius per d. procuratorem,
ſed Pontifici nulla facta fuit concordiæ
mentio. Receptis literis prouiſionis p̄di
ctus Octauius dictæ Eccleſiæ poſſeſſio
nem accepit, dubitās quodammodo Se
di Apoſtolicæ nullā factam fuiſſe men
tionem d. cōcordiæ, ſed conſilio quorū-
dam doctorum quieuit, dictamque pē
ſionem per viam compenſationis lite-
ris ſuper ea minimè expeditis perſoluit
per annos duos,& non vltra. Tranſactis B
præfatis duob. annis, Octauius certior
factus fuit, quod apud Sedem Apoſtol.
nulla fuit facta mentio prædictæ cōcor
diæ;& ſtatim huc Romam ad procura
torem quendam pro remedio miſit, q̄
narrauit Pontifici qualiter bona fide di
ctus Octauius poſſeſſionem acceperat,
& ēt narrauit tres pactiones ſimonia-
cas in d. inſtrumēto contētas, & omiſit
quartam; non tamen data opera, ſed bo
na fide,& ignorantia quadam: & ſic in
vtroq; foro præfatus Octauius abſolu-
tionem, à cenſuris ob cauſam pactionū
in dicto inſtrumēto initarum incurſis; C
diſpenſationemq. & retētionē dictæ ec
cleſiæ à Sed. Apoſt. obtinuit. Poſtea ve-
rò Octauius ſcrupulis agitatus cępit du
bitare, an iſta prędicta gratia fuiſſet ſub
reptitia, eo ꝙ narratum in ea inueniret
ſe bona fide d. Eccleſiæ poſſeſſionem ac-
cepiſſe, credens ſe forſan dubiam fidem
habuiſſe. Quapropter inſtrumentū præ
dictum concordiæ,& diſpenſationis p̄-
dictæ bullā huc Romā ad aliū procura
torem nunc tranſmiſit, vt ſuper hoc p̄ſū-
cto dubiæ fidei à Pontifice reualidatio
nē prædictæ gratiæ impetraret, q̄ cum
præfatus procurator in foro cōſcientiæ D
obtinere nō valuiſſet, ipſum Octauium
de hoc cōſcium fecit: à quo tandem iñ
ſum accepit, qualiter ipſe re melius per
ſpecta,& cōſiderata, inuenit tali reuali-
datione nō indigere: quia reuera præfa
tā bonā fidem tunc habuerit: ſed ſolum
opus habere remiſſione fructuū p̄ſatæ
eccleſiæ perceptorum, eo quod profeſ-
ſionem fidei à Conc. Trid. requiſitam,
niſi inde ad aliquot annos emiſerat, pro
qua item ſupplicaret Sanctiſſimo.

A Prædictus autem procurator, qui vi-
det prædictū Octauiū nullum formare
ſcrupulū de inualiditate prædictę diſpē
ſationis, eo ꝙ in ea non fuit narrata Pa-
cta quarta pactio ſimoniaca, nēpè ꝙ ip-
ſe ſe obligauit ſoluere d. penſionē, literis
non expeditis; dubitat primò, an reuera
illa quarta pactio ſit ſimoniaca, & ta-
lis, vt exequuta, vt præmittitur, habeat
annexas cenſuras,& pœnas.

Secūdò q̄rit̄, an dato, ꝙ p̄dicta pactio
adimpleta contineat ſimoniā realē, præ
fata gr̄a iudicanda ſit ſubreptitia ex eo
capite, ꝙ ex quatuor pactionibus ſimo
B niacis in prædicto inſtr̄o contentis, &
exequutis, tres tm̄ narratæ fuerint omiſ
ſa illa quarta, vt p̄dictū ē, bona fide, ſic-
que neceſſariū de nouo petere diſpenſa
tionem pro omnibus prædictis pactio-
nibus ſimoniacis, vel ſolum pro omiſſa.

Tertiò, an cū de hoc dictus Octauius
nullum ſibi fecerit ſcrupulum, teneatur
ipſe procurator ſub peccato mortali eū
admonere de impedimento prædicto.

Quartò, an dictus procurator poſſit
tuta cōſcientia īpetrare pro d. Octauio
dictā fructuū remiſſionem, abſq; eo ꝙ
primo ſanētur defectus alii ſupradicti,
C ſeu proponātur ſanādi. Circa q̄ dicā, q̄
mihi in præſenti occurrunt, expectan-
do à dominatione tua vltimā, & dignā
eius ſingulari doctrina reſolutionem.

Ad primā q̄ſtionē r̄nderi pōt, q̄d aut
in ſupplicatione ſignata per Pontificē,
adeſt clauſula, vt pēſio ſoluat̄, ēt literis
nō expeditis: et tūc cū credēdū ſit recto
rē pēſionē ſoluiſſe ī exequutione dictæ
ſupplicationis, prout tenebatur, & pote
rat, nō āt in exequutione ſuæ ꝓmiſſio-
nis inualidæ forte,& ꝓhibita,[a] vtrique
ēt, quod cōuentio fuiſſet ſimoniaca, non
tñ diceretur cōpleta: vnde ceſſarent pœ
D næ extrauagātis 2. de ſimo. ex doctrina
Dñationis tuæ in tuo Manu.[b] & alibi.
Aut in ſupplicatione nō adeſt d. clauſu-
la: & licet articulus ſit magis dubitabi-
lis, attamen adhuc idē teneri poſſe arbi
tror: nam etſi in hac materia omnis pa-
ctio videatur ſimoniam inducere,[c] hoc
tñ fallit, quando per pactum promitti-
tur id, ꝙ aliàs inerat tacitè, ſeu ad quod
quis ſine pacto etiā tenebatur, promit-
titurque eo modo, quo inerat, vt poſt
Felynū,& alios notat Dominatio tua.[d]

a Arg. l. merito. ff. pro ſocio.

b ca. 23. nu. 103.

c cap. fin. de pact. cum ſimilibus.

d in d. ca. 23. nu 100 verſic. ſecundo quod.

Sed

Sed ſic eſt, quod ſecundum opinionem Gigantis,[a] cui magis adhærendum puto cum gloſſatore reg. Cancel. Innocentij VIII.[b] quam contrariæ Prouincialis,[c] penſionarius, & rector poſſit tuta conſcientia reſpectiuè petere, & ſoluere penſionem, literis non expeditis, eo quia verè iam erat debita à die ſignatæ ſupplicationis, ergo dictus Rector per dictum pactum nihil aliud promiſit, q̃ ſoluere eidem id, quod etiam ſine dicta promiſſione ſoluere tenebatur.

Quod ſi inſtes, & quidē validè, Rectori ante dictā promiſſionem competere ius cōtra penſionarium exigentē excipiendi de literis non expeditis; vt expreſsè notat dictus Gigas, & ante eū dictus gloſſator,[d] cui exceptioni p dictum pactum renunciando vr̃ pēſionario donare aliquid vltra id ad quod tenebat̃, quod ſimoniā inducit; & de hoc in materia noſtra eſt textus,[e] vel ſaltem per dictum pactum videtur ſe aliter obligare: nam ſine pacto obligatus fuiſſet cū remedio exceptionis, nunc aūt poſt pactū remanet obligatus ſine exceptionis remedio, quod etiam ſimoniā inducit ex doctrina Dominationis ſuæ vbi ſup. Adhuc tñ poſſe reſponderi puto. Et ad primā partem oppoſitionis dico, quod tunc demū remiſſio inducit donationē, & per conſequens ſimoniam, quādo remittenti aliquid perit, & recipienti aliquid acquiritur, vt colligit̃ ex pulchrè not tis per Fely. poſt alios, quos adducit.[f] Sed ſic eſt, quod ex dicto pacto corā Deo nihil deperit promittēti, nec acquiritur ſtipulanti, cū & ſine dicta promiſſione Rector teneret̃ in veritate dictā pēſionē ſoluere, omiſſa exceptione literarū nō expeditarū; ergo dicta exceptionis remiſſio, quæ (vt notant p̃dicti Doctores) reſpicit ſolū forum exterius, nihil operatur in foro cōſcientiæ. Eodē modo iñdeo ad ſecundam partem dictæ oppoſitionis, nam corā Deo nihil magis Rector contra pēſionariū exigentem penſionē excipere poſſet, ſi pactū non feciſſet, quàm ſi illud feciſſet, ergo cum coram Deo nihil dederit cum effectu, nec coram eo ſimoniam commiſit.

Ad ſecundam quæſtionem etiam reſponderi poteſt, in primis ſupponendo hic vnam tātum adeſſe ſimoniam, licet procedat ex quatuor pactionibus ſimoniacis, quæ tamen oēs ad eundem tendunt finem.[g] Nec.n. qui per partes diuerſis vicibus precium conuentum ſoluit, plures cōplet emptiones, & ſucceſſiuè vna tm̃ eſt commiſſa cenſura, & nullitas.[h] Ex quo infero hic non habere locum regulam c. [cum pro cauſis.] & ca. [officij,][i] vbi quis poteſt dici abſolutus ab vna excōicatione, & non ab alia, vel ex alia cauſa incurſa, & non ex alia: nec ēt habet locum regula [§. affinitatis.][k] & ca. 2.[l] ſcilicet, vt ſublato per diſpenſationem vno impedimento remaneat aliud: F ſed puto non eſſe in eo caſu, vt cogamur dicere dictam diſpenſationē ob dictā ſubreptionem eſſe in totum, vel nullam, vel validam, & ſucceſſiuè, vel nullo remedio, vel vt denuò & ex integro diſpēſatio impetretur, egere. Aliud eſſet, ſi iſtæ eſſent duæ ſimoniæ diſtinctæ, vel duo alia impedimēta: quia tūc impetrata diſpenſatione ſuper vna, vel vno, poſſet, & deberet impetrari diſpenſatio ſuper alio, facta, vel nō facta mentione præcedētis diſpenſationis, ſm diuerſitatem materiæ. Dominatio tua in tract. de datis, & promiſſ.[m] Videndum G igitur eſt, an dicta ſubreptio vitiet dictam diſpenſationem obtentam.

Pro affirmatiua facit prima cōcluſio cōmunis Doctorum,[n] per illum textū de reſcrip. quod taciturnitas veri, quod expreſſum principem ad concedēdum magis difficilem reddidiſſet, gratiā annullat. Sed ſic eſt, ꝙ ſi princeps ſciuiſſet hunc rectorē vltra promiſſas conuētiones ſimoniacas hanc ēt addidiſſe, difficilius conceſſiſſet. arg. c. 1. ibi, [Et quia funiculus triplex difficile rumpitur.[o]]

Secūdò facit, nā qñ dubitatur, an veritas tacita principē à conceſſione retraxiſſet, vel nō, H attenditur Curiæ concedētis ſtylus, ex Lapo[p] Sed ſic eſt, ꝙ regulariter princeps non concedit, vt penſio literis non expeditis ſoluatur: ergo ſi hæc pactio ei innotuiſſet, dictā gratiā non conceſſiſſet, vel ſaltem reſtrinxiſſet gratiā cogendo partes ad literarū expeditionem: ergo prædicti pacti taciturnitas gratiam ſubreptitiam reddidit.[q]

Tertiò facit, quia hæc taciturnitas reſpicit damnum tertij, ſ. officialium Curiæ, ad quos ſolita emolumenta ex expedi-

a de penſ. q. 3.

b Reg. 25. ad fin.

c Mihi fol. 48. ver. vbi Papa.

d vbi ſup.

e in cap. veniens. il primo. vbi etiā gl 1. & doc. extra de teſt.

f in d. c. veniens. not. 3. nu. 2.

g Arg gl. e. fi. in l. illud. ff. ad leg. Aqu.

h Arg l. infitiando. §. infans. ff. de furtis.

i de ſent. excomm.

k Inſtit. de nupt.

l de fil. preſbyt. in 6.

m nume. 45. verſi. 4. Couarr. poſt alios variar. reſol. lib. 1. c. fi in fine.

n in c. poſtulaſti.

o de treug. & pace.

p Alleg. 59. col. 2.

q Arg. c. ſuper literis. eo. tit. de reſcr. Couarr. poſt alios variar. reſolut. lib. 1. cap. fi. nu. . verſic. falſitas verè

peditionibus literarum peruenire ſolent; quo caſu taciturnitas vitiat.[a]

Quartò facit, quia hoc pactum, quod fuit omiſſum narrari, inducit ſimoniã, quæ cum reddat hominem incapacem ad obtinenda beneficia ſaltem ſimilia, & multo magis quo ad idẽ ex bulla Pij V. vtiq; hoc impedimentum vr reduci ad genus illorum impedimentorum, de quibus iura ſtatuũt, vt de eis fiat expreſſa mẽtio, ex his quę notat Dominatio tuã vt ſupra.[b] Horum aũt defectuũ omiſſio ſemper gratiam vitiat, ex eodẽ loco citato Dominationis tuæ,[c] & tuo Man.[d] & Couar. etiam vbi ſupra.[e]

Quintò facit, nam dato quod ſubreptio non vitiet gratiam, operatur tamen ne extendatur ad aliũ caſum. vnde licet gratia proſit impetranti quoad tria prima pacta ſimoniaca expreſſa, non tamẽ prodeſt quoad quartum tacitum.

Pro negatiua facit regula quã in hac materia ponit Cald.[f] videlicet quod ex quo annullatio gratiæ eſt pęna, non facilè ex omiſſione, ſeu ſubreptione alicuius rei debemus iudicare gratiã nullam, niſi videamus dictam nullitatẽ clarè à iure inductam. Sed ſic eſt, quod adducta in contrariũ non cõuincunt gratiam fore nullam: ergo nec nos eandem nullam debemus iudicare.

Ad cõtraria põt rñderi. Ad primum quidem, quod procedit in ſubreptione procedente ex non iuſta ignorantia: qđ ſi ignorãtia ſit iuſta, & probabilis, vtiq; obreptio non doloſa non vitiat: modo princeps certioratus, nõ ideo minus, licet difficilius, conceſſiſſet.[g] Imò etiam quod non eſſet probabilis, ſi tamen hęc omiſſio nõ fuit circa veritatem, quæ notabiliter principẽ difficiliorẽ reddidiſſet, adhuc tamẽ nõ vitiaret, ita Couar.[h] adducendo Dominationem tuam pro ſua intentione: idem ẽt tenet Francus poſt Dominicum.[i] Sed ſic eſt, quod ſi Papa etiam dictam conuentionẽ ſciuiſſet, non ideo denegaſſet gratiam ipſam: ſaltem eo modo, quo eam conceſſit; hic enim defectus reſpectu aliorũ minimũ quid eſt: vnde eſt excuſãdus, eo q̃a per eius procuratorem hæc geſta erant, ex Fel.[k] & quia potuit credere hanc quartam conuerſionẽ contineri in narratione aliarum, ex eodem Fely.[l] & quia factũ erat antiquũ, & iã expirauerat effectus dicti pacti per mortẽ penſionarij.

A

Ad ſecundum reſpondetur, quod ex quo penſionarius iã tunc mortuus erat nõ erat amplius locus, vt tractaretur de expeditione literarũ pro pẽſione, quæ ceſſauerat. vnde ẽt quod Põtifici narrata fuiſſet dicta quarta conuentio, nõ tamen iuſſiſſet Pontifex fruſtra dictas literas expediri, cũ iã per mortem penſionarij penſionis reſeruatio ceſſaret.

Ad tertium reſpõdeo, prout ad fm, ſcilicet quod etiam quod Pontifici de dicta quarta conuentione mentio facta fuiſſet, non ideo pro dicto intereſſe officialiũ iuſſiſſet nugatoriè litteras expediri pro penſione iã extincta. vnde hoc qualequale ĩtereſſe nõ eſt in hoc caſu cõſiderabile, ſaltẽ ad effectũ gratiã vitiãdi

B

Ad quartũ reſpondeo, beneficij Rectorẽ, narrando tria priora pacta ſimoniaca, ſufficienter narraſſe ſuam inhabilitatem ad beneficia procędentem ex vitio ſimonię, nam quoties idem effectus reſultat ex qualitate non expreſſa, qui reſultaret eadem expreſſa, tũc illã qualitatem tacere nõ nocet ita Angelus,[m] quem allegat Fel.[n] Sed ſic eſt, quod dictus Rector narrando dicta tria pacta, æquè fatetur ſe ſimoniacũ, ac ſi narraſſet etiam quartum pactum: ergo illius omiſſio non vitiat. Nam quod dictam ſimoniam, quæ vnica eſt, & nõ plures, cõmiſerit cum tribus, vel quatuor pactis, hoc non mutat ſpeciem: & quãdo dicatur ſufficienter expreſſiſſe qualitatem, quæ eum inhabilem reddebat ſecus eſſet, vt inquit ibi Fel. ſi ex hac qualitate fieret dupliciter inhabilis.

C

Ad quintum concedendo, quod diſpenſatio nõ dẽt extendi ad alium caſũ vel defectum ab expreſſo: ſed nego hic ſubeſſe duos defectus, vel duo impedimenta, imò dico vnicam tantum adeſſe ſimoniam, commiſſam tamẽ per plura pacta. vnde non eſt neceſſe extendere dictam diſpenſationem ad caſum non expreſſum, ſed ſufficit nobis quod taciturnitas dicti quarti pacti nõ inualidet dictam gratiã ipſi Rectori cõceſſam, ſcilicet vt non obſtante ſimonia p eum in dicto beneficio commiſſa, poſſit illud retinere, & ita debet intelligi hæc doctrina, vt colligitur ex Felyno.[o]

D

[a] Fel. d. c. ſuper literis in 2. concl. limit. 1. nu. 6.

[b] de dat. & promiſ. not. vlt. nu. 45 verſ. 4.

[c] vbi ſupra.

[d] d. c. 2. n. 86.

[e] d. c ſi. nu. 5. verſ. verũ vt hic.

[f] Conſ. 1. de fil. presb.

[g] Fel. d. c. ſuper literis. in 2. concl. 2. 3 limit.

[h] in d. c. fin. nu. 5. verſic. falſitas autem.

[i] in c. ſi motu nu. 9. de prab. lib. 6.

[k] d. c. ſuper nu. 7.

[l] ibid. nu. 1.

[m] in conſil. 201.

[n] d. c. poſtulaſti. col. 4. verſic. 2. declaratio.

[o] d. c. ſuper literis. in 2. concl. lim. 3.

Digitized by Google

Ad tertiam quæſtionẽ principalem dũ ſuppoſito quod dictus Rector ſit ſimoniacus realis,& quod dicta diſpẽſatio,ſeu reualidatio nõ ſit ſufficiens,q̃ritur an dictus ꝓcurator teneatur dictũ Rectorẽ ſibi de prædictis ſcrupulũ non faciẽtem monere de dicto defectu,ſeu impedimento, non obſtante ꝙ dictus Rector ſit in probabili ignorãtia: & cũ hic tractetur de damno tertij,videlicet de pręiudicio Eccleſię,cuius fructus,& bona hic ſimoniacus, qui non ingrediẽdo per portam fur à Dño nuncupatur, percipit; vtiq; videtur ad huius dubij deciſionẽ adaptari doctrina Adriani,[a] F diſtinguentis,quod aut cõfeſſarius certo ſcit,vel probabiliter ei conſtat,quod admonendo nihil proficeret: & tũc admonere non tenetur, quia tũc admonitio eſſet potius actus dementiæ,q̃ prudentiæ:ſed tamen non abſoluet:aut dubiũ eſt,vel eſt ſpes qđ proficiet: & tenetur eum admonere,& in quantũ honeſtè poteſt hortari vt alienum dimittat.

a Super 4.ti. de conf.in 5. q. principali in dub.7. §.de ſecũdo, videlicet de ignorando. fol.72.

Nec obſtat quod ibi loquatur de confeſſario:nam ratio Auguſtini,cui innititur, eſt generalis, & ꝓcedit in caſu noſtro,dum inquit,[Quemcunq; cũ alieno ad me aduenientẽ,ſi in quantũ poſ- G ſum honeſtè,non compello,vt reſtituat participem furti me facio.[b]]cuius dictũ refert, & ſucceſſiuè ſequi videtur Dominatio tua in ſuo Manu.[c] loquiturq; Dominatio tua generaliter de omni ſciente: & ratio etiam adducitur: nam huius actionis fundamentum conſiſtit in charitate,qua omnes omnibus tenemur,ex Richardo in hac materia.[d]

b c. ſi res aliena. 14. q 6.
c c.21. n.86.

Nec huic opinioni,quãtũ ſpectat ad caſum noſtrum, obſtat doctrina Soti,[e] cũ quo dicitur cõcordare Canus,[f] nam H & ipſe admittit ignorantem inuincibiliter admonendũ,niſi ſit certum quod nihil proderit,vel quod magnũ ſequatur ſcandalũ, ꝙ non põt dici ſubeſſe in caſu noſtro,in quo ſola voluntas Rectoris ſufficit,nec aliud requiritur,quã qđ ipſe Rector velit de peccato exire,beneficiũ dimittendo,fructuſq; vt põt reſtituẽdo,vel nouo remedio ſibi cõſulẽdo.

d diſt. 19. ar. 2. q.1. ad 2.
e in 4. diſt. 18. q. 2. ar. 4. ad fin
f de pænit.

Ad quartam,aut ſupponimus qđ dictus ꝓcurator tenetur eius principalẽ monere:& tunc non põt pro eo ꝓcurare diſpenſationẽ pro dicto capite ſolo, E niſi ẽt velit pro alio, de quo principalis ſibi ſcrupulũ non facit, diſpenſationem procurare.argõ eorũ quę ſupra ad tertiam quæſtionem diximus. vltra quod in hoc caſu nõ ſolum peccaret ex omiſſione, ſed ẽt ex operatione, cõtra regulam Apoſtoli.[g] Aut ſupponimus hunc procuratorem non teneri dictum eius principalẽ de hoc monere,& certè adhuc idem credo. ſ.quod nõ poſſit procurare, vt tollatur vnum impedimentum,ſupponendo ꝙ aliud debeat durare. Nã qui pro fructibus retinẽdis petit diſpenſationẽ pro vno defectu, vł̃ ſup- F ponere, & affirmare aliud non ſubeſſe impedimentum,quo minus poſſit fructus pręedictos retinere:ꝙ eſt falſum in caſu noſtro:nam dictus principalis non fecit fructus ſuos ex pluribus, ſcilicet ex capite nõ recitatarum horarũ; Item que ex capite ſimoniæ perpetratæ, hoc aũt licere, nec ipſe Sotus vbi ſupra auſus fuit affirmare, imò expreſsè negat dũ prohibet,ne ſacerdos mulieri in caſu prohibito ſeu non licito copulatæ, & ex alia cauſa non vera debitum marito deneganti dicat,vt debitum reddat.

g ad Roma. c.1.in fine.

Nec obſtat doctrina Adriani,[h] & Do- G minationis tuæ,[i] aſſerentium quod prę̃latus ſiue confeſſarius poteſt coniugatis minus legitimè copulatis,ſed inuincibiliter ignorantibus, dicere qđ in bono ſtatu viuunt, ſed ꝙ ſunt tuti in conſcientia:nã ob hæc verba non infert illos legitimè copulatos, quod nõ poſſet dicere, ſed ſolum aſſerit, quod ſunt in bono ſtatu,quod verũ eſt, ẽt quod ſint malè copulati:in caſu aũt noſtro,qui petit gratiam remiſſionis fructuum ex ca- H pite omiſſionis profeſſionis fidei, tacitè dicit,quod eoſdem fructus licitè, & ex beneficio licitè obtento percepit,tacerque procurator prædictus id,quod Põtifici expreſſum eundem à conceſſione gratiæ retraheret: vnde commiſit ſubreptionem,quæ peccatum dicitur.

h vbi ſupra d. dub.7. ad fin.
i inc. ſi quis animo. nu. 75. de pæn. diſt.7.

Sequitur reſponſio.

PERLECTA ſubtili,alta,& erudita cõſulta ſupraſcripta,dico primo,adducta eſſe in ea oĩa quæ dñi cõſultoris propoſito cõueniũt,adeo quidẽ, vt neſciã qs alius potuiſſet cogitare potiora.

1 Secundò,quod etſi diſputãdo præfatus

Digitized by Google

ſatus Octauius ſaluari poſſit à ſimonia reſpectu quartæ pactionis, conſulendo tñ nõ auderem ipſum illum ſaluare. Tũ quia, ad hoc, vt pactũ ſit ſimoniacum in materia beneficiaria, non oportet, mea ſententia, vt fiat pactum, quo per illud aliquid pereat promittenti, & aliquid acquiratur promiſſario; quidquid ſentiat Felyn.[a] laudando Panormitanum, qui hoc videtur ibi dixiſſe, vt ponit exẽplum de illo, qui exceptionem declinatoriam fori opponit: nam ſi quis conferret beneficium alicui, vel pręſentaret ad illud cum pacto, vt non opponeret exceptionem declinatoriam fori conferẽti, præſentanti, vel alteri, ſimoniam profectò committere diceretur.

a in cap. veniens. 1. de teſtib.

2 Tum quia negari non poteſt, pactũ de ſoluenda penſione conſtituta à Papa ſine literarum Apoſtolicarum expeditione, eſſe pactum commodans penſionario, & incommodans pẽſionem ſoluturo, vel quo ad ius fori animę, vel fori exterioris, vel facti, faciliorem ſua natura reddens penſionis receptionẽ, ſiue recuperationem, ꝙ ſatis vſ ad inducendum ſimoniam.[b] Tum quia quãuis cõſiderationes ſublimes, & ſubtiles partẽ aduerſam colorent, ſubtilitate tamen ſua attenuantur, & ſolui poſſunt.

b arg. c. quã pio. 1. q. 2. c. ſi. de pactis.

3 Tum quia facilè defendi põt, & iuris rigori propius vſ, tot eſſe ſimonias, quot fuerunt pacta ſimoniaca, totq; abſolutiones eſſe neceſſarias, quot ſunt excommunicationes per eorum ſingula incurſæ formaliter, vel æquipollenter, vel vnam, quæ extendatur ad quatuor excõicationes. Tum denique quod etiã ſi dicatur vnam ſolam excõicationem fuiſſe ortam ex illis quatuor pactionib. illa tamen non tenetur tota, donec abſolutio quæratur omnib. cauſis expreſſis: quia excommunicatio lata ob multas cauſas copulatiuè non tollitur, niſi per abſolutionem reſpondẽtem ad omnes illas, iuxta cap. [ex parte,][c] quare arbitror præfatum Octauiũ egere quodam [per inde valere,] ac ſi præfata quarta pactio fuiſſet expreſſa; ſatis tñ eſſet referre quartam, cum relatione generali ad alias contentas in gratia ſupplenda; quia narrata in gratia reformata, videntur narrata in gratia reformante.

c de offic. ordin.

Cæterum laudo plurimũ, tum pietatis, tũ eruditionis ergo ſolutiones pręfati D. reſpondentis, quas ad tertium, & quartum dubiũ ſapienter, & piè reddit.

Nũc deſideratur vltima Dominationis veſtræ reſolutio circa tertiũ dubium ſupra propoſitũ, an procurator ſub peccato mortali teneatur Octauiũ, qui nullum ſibi de hoc facit ſcrupulum, admonere de impedimento ꝑdicto, ꝙ oritur ex eo, quod in ſecunda gratiæ impetratione omiſit narrare pręedictã quartam pactionem, videlicet ſe obligaſſe eidem Iulſo prædictam penſionem, et literis nõ expeditis, ſoluturũ fore, & impetrare dictam fructuũ remiſſionem ex alterius capitis impedimẽto, quia videlicet qñ accepit poſſeſſionẽ dictæ Eccleſiæ, non fecit prædictã fidei profeſſionem.

4 Ad hoc etiam reſpondeo, videri dicendũ, quod non tenetur præfatus procurator admonere de præfato defectu prædictum Octauium. Tum quia ꝑfatus Octauius laborat ignorantia facti, quia putat ſufficienter fuiſſe ſatisfactũ defectui ſuæ prouiſionis. Tũ quia procuratori præfato non eſt omninò certũ, quod illa pactio fuit ſimoniaca, & completa ex vtraque parte, per rationes ſuperius tactas. Tũ quod ſimonia illa, ſi qua eſt, eſt iuris humani, & non omnibus cogniti, imò etiam à multis doctis adeo ignorati, vt contrarium ſaltem diſputando defendi poſſit.

5 Tum quia nõ agitur de dãno tertii, quod clarè videatur eſſe dãnũ, cum neſciatur certè fructus ꝑfati beneficii pertinere ad Eccleſiã, cũ non ſit adeo certũ per ꝑfatã pactionẽ prouiſionẽ manere nullam per præfata. Tum quia Eccleſia nõ patitur dãnum per diminutionẽ rerũ ſuarũ, ſed ꝑ ceſſationẽ nouæ acquiſitionis pęnalis, & ita non agit tm̃ de damno vitando, quantũ de lucro captando, cuius rei ſcientia non tm̃ cogit, quantũ cogeret ſciẽtia dãni rei quæſitæ vitãdi. Tum ꝙ fructus beneficii per ſimoniam quæſiti nõ debẽtur Eccleſiæ, ſicut pecunia, quæ accipitur ꝓ illo, qm̃ de hac ſola loquitur c. [de ho.][d] & mea ſentẽtia potius eſſent reſtituendi ſucceſſori, quã Eccleſiæ, licet etiam in illius vſum conuerti poſſint. ꝑ ea, quæ profundius aliis ſcripſimus in c. [non liceat.][e] declarãdo ca. [cum vos,][f] & cap. [quia ſæpè.][g]

d De ſimon. e 12. qõ. 2. §. 10. nu. 1. f de offi. or. g de elect. lib 6. & ca. præſenti. de offic. ord. eodem lib.

Tum

6 Tum quod tranſgrediens leges humanas malè intellectas nõ peccat, ſm Innoc.[a] quem Pan. ſequitur,[b] & multi alij alibi, & in his Fel. qui citat alios.[c] Tũ quia Aug. & Adr. in dictis informationibus citati, loquuntur de illo, qui certò ſcit rem eſſe alterius, quam eius, qui tenet: nos aũt loquimur de illo, qui neſcit hoc certò, imò iure dubitat, & ſcit beneficiũ non eſſe alterius, & quod poſſidẽs illud bona fide poſſidet; & pauci ẽt docti ſciũt ad quẽ debeant pertinere illi fructus, eſto quod mala fide poſſideret. Per quæ oĩa nullatenus auderẽ aſſerere præfatũ procuratorem obligari ad F monendum præfatum Octauiũ: adeo quidẽ, vt magis inclinem ad obligandũ eum ad tacendum, iuxta c. [quia circa.[d] & ea, quæ ſuper intellectu eius latè tradimus in c. [ſi quis autem.][e] Salua, &c.

a in cap. per tuas il 2 de ſimon.
b in c capellanus. de feriis.
c in ca. 1. col. penult. de reſcrip. ver. fallit ſeptimo.
d de conſang. & affinit.
e de pœnit. diſt. 7.

S V M M A R I V M.

1 *Regularis ẽt iubẽte ſuperiore reſignãs officium, ſi ſit eccleſiaſticũ beneficiũ, & ex pacto accipiat recõpenſam, eſt ſimoniacus realis, quod ſi ſolũ p verba generalia ſit data ſpe dicta recompenſationis, non erit ſimoniacus, nu. 3.*

2 *Vexationẽ ẽt à ſuperiore regulari ſup beneficio iuſtè poſſeſſo ſibi illatã regularis data pecunia redimere poteſt.*

3 *Regularium prælati poſſunt iure communi ſuos religioſos etiam ſine iuſta cauſa ſuis beneficijs priuare.*

CONSILIVM XXXVIII.

N. Presbytero regulari à ſuo Abbate de quodam officio in Eccleſia ſui monaſterii fuit canonicè prouiſum, & pluſquam per ſex annos illud pacificè poſſederat, cum à ſucceſſore in dicta abbatia coactus illud in eius manib. renunciauit, cum pacto, quod dictus Abbas eum in alio dicti monaſterii ſui Eccleſiæ officio teneretur remunerare, H prout cum effectu poſtmodum fecit, & de alio ſimili officio prouidit: & poſtq̃ illud etiam per quatuor annos poſſederat, idem Abbas, ſeu eius ſucceſſor dictum N. inquietabat, & dicto officio priuare volebat: & ne ſine officio diffamatus remaneret, dedit quandam pecuniarum ſummam dicto Abbati.

Quærit, an dictus N. ſimoniã cõmiſerit, & teneatur dictũ officiũ dimittere.

1 Reſpondeo primò, quod ex narratis E in facto, & aliquãtula maiore inquiſitione colligitur prædicta officia eſſe beneficia illius ſpeciei, quæ comprehendit illa beneficia eccleſiaſtica, quæ appellantur officia, in c. [de multa,][f] & in ca. 2. & c. [cum ad monaſterium.][g]

f de præb.
g §. prior. de ſtat. monac. & in Cle. 2. de ſimon.

Secundò, quod orator admiſit ſimoniam realem renunciando beneficium eccleſiaſticum regulare, cum pacto de danda ſibi compenſa, ſiue recompenſa ſufficienti, quam poſtea accepit.

2 Tertiò, quod per largitionem pecuniæ, ne inquietaretur ſuper officio ſecundo in recompenſationem accepto, nulla ſimonia fuiſſet incurſa: F quia poſt acceptã poſſeſſionem, maximè multo tempore pacificè retentã, potuit vexationem iniuſtam redimere, iuxta c. [dilectus][h]

h 2. de ſim.

Quartò, quod ex hoc ſequitur, oratorem malè tenere ſm officium, non ea ratione, quod dederit pecuniam pro retentione illius, & vitanda moleſtia iniuſta, ſed quia malè accepit illud in cõpenſationem prioris virtute pacti ſimoniaci, per quam acceptionem pactum fuit ex vtraque parte completum, iuxta ea, quæ tradimus in Manu.[i]

i c 23. à nu. 100.

3 Quintò, quod miſerẽdum videtur G oratoris. Tum quia religioſus, tũ quia coactus fuit à ſuperiore ſuo renunciare priori officio. Tum quia iure communi ſuperior Abbas põt priuare officiis, q̃ ſuis monachis confert ad nutum, etiam ſine iuſta cã.[k] Tum quia fortè non fuit tam pactum, quam ſpei oblatio, quã ſuperiores ſolẽt inferioribus facere, dicendo, relinque hoc amore mei, & prouidebitur tibi de alia re, &c. quales aliqñ fiunt per verba generalia ſine animo ſe obligandi, iuxta c. [cum veniſſent.][l] & alia, quæ in comment. extrau. [ab ipſo.] Gregorii VIII.[m] tradidimus.[n]

K d. ca. cum ad monaſteriũ. §. ſales.
l de inſtit.
m ſupra datis & promiſſis.
n nu. 21.

S V M M A R I V M.

1 *Simonia ſaltẽ realis nõ eſt, ſi omiſſio impedimẽtorũ iuxta cõuẽta cõpetitori nõ oppoſitorũ, non fuit cauſa, quare collatarius beneficium fuerit aſſequutus.*

2 *Promiſſio, quã cõcurrẽtes, ne alter alterũ impediat, ſibiipſis faciunt, quod obtinẽs cõſentiat penſioni pro altero imponẽda, nõ cauſat obligationem ciuilẽ.*

2 *Remiſſio obligationis, ſeu debiti, tunc demũ põt inducere ſimoniã, ſi debitũ ſit legale, quod poteſt ab initio exigi.*

Bene-

2 Beneficiũ alicui procurans, vt ſic liberetur ab obligatione debiti non quidem legalis, ſed ſolum antidoralis, non committit ſimoniam ſaltem realem.

CONSILIVM XXXIX.

VAcante ſimplici beneficio valoris 15. ſcutorũ annuorum, Titius, & Ioãnes ſatagẽtes illud impetrare, ne alter alteri eſſet impedimẽto, pactũ inierũt, qđ alter eorũ, qui impetraret, daret aliq̃ penſionẽ alteri, qui non poſſet impetrare: obtinuit Titius, & renuit dare penſionẽ, q̃ promiſit Ioanni, promittẽs B
ſe, quotieſcunq; ſeſe offerret aliqua vacationis occaſio non modò non petiturum beneficium, ſed oẽm ſuam operã præſtaturum, quo poſſet Ioannes obtinere. Mox oblata occaſione vacationis, Titius iuxta promiſſum ſcripſit literas in fauorẽ Ioannis, q obtinuit bñficium.

Dubitatum eſt, an in paciſcendo de danda, vel accipiẽda penſione aliquam ſimoniam incurrerit, & ſimiliter in fauore præſtito mediis literis.

1 Reſpõdeo primò, quod in impetratione prioris beneficij nulla fuit incurſa ſimonia, ſaltem realis, quę cẽſurã hẽt C
annexam. Tũ quia, vt verbo extra ſcripta certior sũ factus, conuentio prædicta nõ fuit cã, vt Titius obtineret illud, ſed fauor maior, quo fauebat. Tũ q a cõuentio nõ fuit ab vtraq; parte cõpleta: quia Titius noluit cõſentire pẽſionis ſuper beneficio iã obtento conſtitutioni.

2 Secundò reſpõdeo quod mea ſnĩa, ẽt in ſecũda impetratione non fuit admiſſa ſimonia, ſaltem realis: ea neruoſa ratione, quod ſimonia non cõmittitur per promiſſionẽ debiti factã, vel faciendã pro beneficio quærendo, niſi qñ debitum eſt legale, quod à creditore põt D
exigi, & non qñ ſolũ eſt debitum de honeſtate, ſiue antidorale, vt nos tenuimus in noſtro Man. conf. [a] & in noſtro caſu prædictus Titius non debebat Ioãni quidquã per iuſtitiam legalem per quam Ioannes poterat debitũ illud exigere à Titio, quia erat debitum fundatũ ſuper promiſſione, qua ꝓmiſerat ei cõſentire in penſione conſtituenda ſuper priore beneficio, quæ fuit nullius valoris, & talis per quã non poterat prædi- A
ctus Ioannes cõpellere Titium ad conſtituendam præfatam penſionem.

[a] c. 25. num. 106.

SVMMARIVM.

1 Simonia eſt, cõuenire inter cõcurrẽtes, ut alter alteri defectus nõ opponat, hoc addito, ꝙ obtinens alteri pẽſionẽ accedẽte cõſẽſu Apoſtolico ꝑſoluet, ſed non ſit realis, niſi vtrinq; compleatur, n. 3.

3 Cõcurrat ſi irregularis ẽt occultiſſimus cũ alio, & obtineat, eius promiſſio obſtãte irregularitate nõ valet: & ſuo concurrẽti, quẽ impedinit à cõſequutione beneficij, ad qđ per cõcurſum ius acquiſiuerat, tenetur ꝓ dãno illato ſatisfacere.

CONSILIVM XL.

IOannes, & Petrus clerici oppoſuerũt ſe vni beneficio patrimoniali vacãti: & Petrus minus dignus voluit opponere Ioãni digniori irregularitatem verã quidem, ſed occultã, q̃ probare nec poterat, nec deduxit in iudiciũ, ſed interuentu amicorum conuenit inter ambos vt omiſſis omnib. exceptionibus ſe ſummitterent examini, & qui iudicaretur C
dignior, haberet beneficiũ, & solueret alteri penſionem quadraginta regaliũ annuã, cũ beneplacito Sedis Apoſtolicæ, deinde Ioannes obtinuit beneficiũ, & poſtea diſpẽſationẽ ſup irregularitate, & ſuper retẽtione beneficij, nulla tñ de ꝑdicta conuẽtione facta mentione.

Quæritur primò, an in hoc caſu interuenit confidentia, vel ſimonia vlla.

Secundò, an fuit valida pṛdicta collatio pṛdicti beneficij patrimonialis.

Tertiò, an ꝑdictus Ioannes teneatur aliquid reſtituere pṛdicto Petro, cũ ꝑdictus Ioãnes eſſet incapax ad dictum D
beneficium, & tũc impediuit modo ſupradicto prædictum Petrũ aliàs dignũ à conſequutione ꝑdicti patrimonialis beneficij, maximè quia pṛdictus Ioannes hucuſq; bona fide ꝓceſſit, nullam credens fuiſſe confidentiã, nec ſimoniã.

Ad primam quæſtionem reſpondeo primò quod nulla interuenit confidentia, ſed ſic ſimonia. Quia conuẽtio de nõ opponendo alicui exceptionem ꝓpter ꝓmiſſionẽ pecunię, eſt ſimoniaca, propter ea, q̃ nos diximus in Manu. conf. [b]

[b] c. 83. num. 100. & ſeq.

Secundò,

2 Secūdò, quod prędicta ſimonia non vr̃ fuiſſe realis, ſed tm̃ conuentionalis: quia non fuit impleta ab vtraq; parte: licet. n. Petrus adimpleſſet non opponendo, Ioannes tamen non adimpleuit conſtituendo, neq; ſoluendo penſionē: & conſequenter non fuit incurſa ipſo iure excommunicatio, nec conſequenter noua irregularitas celebrando, per ea, quæ vbi ſupra ſcribimus.

Non obſtat dicere, quod pactum de non opponendo exceptiones fuit cã, vt prouiſor conferret beneficiũ Ioanni: & ita fuit adimpletum pactũ ex parte oppoſitorum, ſeu concurrentiũ, vel candidatorum, & ẽt ex parte prouiſoris, qui eo qđ partes nil ſibi ipſis oppoſuerunt prouidit, non inquam hoc obſtat. Tum quia hoc pactum non fuit factum cum prouiſore. Tũ quia omiſſio oppoſitionis defectus, non fuit cauſa ꝓuiſionis beneficij: quia ea fuiſſet ſequuta etiam ſi fuiſſet oppoſitio facta: quia cum irregularitas eſſet occulta, non poterat probari, & de non apparẽtibus, & non exiſtentibus idem eſt iudicium exterius.[a]

3 Ad ſecundã rñdetur, ꝙ non valuit collatio pp irregularitatem ꝑcedẽtem, iuxta doctrinam Inn. benè intellectam, & communiter receptam,[b] & facit ca. [clerici.] cum gloſſa, & ei adnotatis.[c]

Ad tertium rñdetur, ꝙ tenetur ad reſtitutionem eo modo, quo impediens aliquem ab officio, vel beneficio conſequendo tenetur, iuxta tradita in prędicto Man.[d] qm̃ Petro erat ius ad rem q̃ſitum in beneficio coram Deo, & in foro conſcientiæ. Quare plurimum intereſt animæ ſalutis Ioannis, conuenire quã optimo modo potuerit cum Petro, ita vt maneat contentus, modò caueat oĩno, ne quidquã ſoluat ratione promiſſionis penſionis ꝑdictæ. Salua, &c.

a l. duo ſunt Titij, ff. de teſt. tute. & cap. ſi ſacerdos. cum gl. de offic. ord.
b in ca. cum noſtris. de conceſ. prab.
c de cler. ex com. miniſt.
d cap. 17. à nu. 69.

SVMMARIVM.

1 *Cõcurrere omittens pacto inito aliquid recipiendi, eſt ſimoniacus; conuentionalis, & ſi promiſſum recipit à prouiſo, efficitur realis, nu. 2.*

1 *Simoniã committit tollens recepto temporali impedimenta, quæ iuridicè ad quærẽdum beneficium opponi poſſunt.*

2 *Vexationẽ redimere ab eo, qui põt obeſſe, & nõ prodeſſe in beneficio acquirẽ-* E *do, tunc demum licet, ſi iniuſtè inferatur, ſecus ſi iuſtè.*

CONSILIVM XLI.

QVidam petens eccleſiã parochialem vacantem promiſit cuidã domino, ſe illam obtentã permutaturum cum beneficio cuiuſdam N. cui dñs ille volebat fauere in illo concurſu, ſi efficeret, ne ille N. concurreret ſecum, & prædictus dominus fecit ne concurreret, & ita alter eam obtinuit. Quæritur an fuerit admiſſa ſimonia, & qualis.

1 Reſpondeo primò, ꝙ fuit admiſſa F ſimonia, quia fuit promiſſum, quod beneficiũ obtinendũ daret per permutationem alteri cũ pacto, ne ille ſecũ concurreret: qa ſimoniã committit, qui re æſtimabili pecunia tollit impedimẽta, q̃ iuridicè opponi poſſunt ſibi ad q̃rendum beneficiũ, vt expreſsè ait D. Th.[e]

2 Tũ quia non obſtat, quod ait Paludanus,[f] relatus à Caie.[g] & à Soto,[h] dicens, ꝙ licet redimere vexationem ab eo, qui põt obeſſe, & non prodeſſe: non inquã hoc obſtat; quia illud intelligendũ eſt de nocumẽto iniuſto, non autem de iuſto: electus. n. petẽs cõfirmationẽ G ſi daret pecuniam alicui, qui non poſſet ei dare ius, ſed põt aliquã iuſtam exceptionem opponere coram cõfirmatore, ſimoniã committeret, & præterea licet ꝑdictus dñs, & N. non poſſent dare directè ius aliquod prædicto presbytero, poterãt tamẽ indirectè nõ ponendo impedimentum per concurſum, quod iuſtè poterant ponere, vt palam eſt.

e 2. 2. q. 100. art. 2. ad 5.
f in 4. diſt. 5 art. 3.
g in d. art. 2.
h de iuſt. & iur. q. 6. ar. 1.

Secũdò rñdeo, quod prędicta ſimonia vr̃ fuiſſe cõuentionalis tm̃, quia nõ fuit ab vtraque parte cõpleta, per ea q̃ nos ſcripſimus in Man.[i] quem locũ ẽt quidam alius D. conſulens egregie do- H ctus allegare dignatus eſt, reſpondens rectè per eam non perire ipſo iure collationẽ ipſi prędicto presbytero factã. Quare caueat ipſe, ne permutet illam eccleſiam cum beneficio prædicti N. quia ſi hoc faceret, adimpleret ex ſua parte pactum ſimoniacum: & cum iã altera pars adimpleuerit illud ꝓ ſua parte, cenſeretur ab vtraque completũ, & conſequenter pro ſimonia reali habendum: cui cõſequens eſſet collationẽ prędictã ipſo iure nullam fieri. Salua, &c.

i c. 23. num. 103.

SVM-

SVMMARIVM.

1 *Competitori digniori ſi ut deſiſtat promittatur temporale, ſimonia eſt conuẽtionalis, & ſi ab vtraque parte obtento beneficio adimpleatur, efficitur realis, nu. 2. & 3. annullans omnia ſequuta, num. 4.*

2 *Mediatori, vt mihi collationem, vel præſentationem impetret, ſi quid promitto, eſt ſimonia, & ſi obtento beneficio ſoluam, efficitur realis, habens excommunicationis pœnam, & nullitatem actus, ac ad illud reddor inhabilis, à ſolo Papa habilitandus. nu. 4.*

CONSILIVM XLII.

BEneficio vacante iuris patronatus, tres petebãt illud à ſeptem patronis: & is qui videbatur dignior, & alius cõuenerunt, vt ipſe dignior deſiſteret à petitione, & iuuaret alium ſollicitando aliquos patronorum ad ſuffragandum alteri, & quod ipſe aſſequutus beneficium ſolueret 60. ſcuta quolibet anno per quinquennium ipſi digniori: qui dignior quæſiuit duo ſuffragia alteri, qui obtento beneficio ſoluit aliquam partem ſcutorum promiſſorum. Quęritur, an commiſſa fuerit ſimonia realis.

1 Ad hanc quæſtionem reſpõdetur primò, eam eſſe difficilioris reſolutionis, quam prima ipſius facies demonſtrat: ideoq; poſſe multa induci ſuper ea per eum, cui ad id faciendum tempus ſuppeditaretur.

2 Secundò, quòd omiſſis eis, videtur eſſe breuiter reſpõdendum, quod in caſu ꝓpoſito fuit admiſſa ſimonia realis, ſimonia quidẽ ea firma ratione, quod per mediatorem incurritur ſimonia, vt habet extrauagans,[a] & quod is qui dat vel facit aliquid temporale pro aliquo, vt ille impetret collationem beneficij, vel præſentationem ad illud, eſt tam ſimoniacus, ac ille qui dat, vel facit aliquod temporale collatori, vel præſentatori eius, vt tradit Innocentius,[b] quem ĩ hoc citamus nos, & ſequimur ĩ Man. confeſſ.[c] & certum eſt quod is qui obtinuit beneficiũ in caſu propoſito, dedit vel fecit promittẽdo alteri præfata ſcuta, ad hoc vt deſiſteret ab oppoſitione, vel petitione beneficij pręfati, & vt procuraret fauorem aliquorum patronorum, quod ipſe fecit deſiſtendo à ſua petitione, & quærendo duo ſuffragia, & ita fuit mediator expreſsè, vel tacitè quærendi præſentationem.

a de ſimon.
b in c. tuam. de ætate, & qualitate.
c cap. 23. nu. 106.

3 Quod autem ſimonia fuerit realis, patet ex eo, quod ab vtraque parte fuit impleta: quoniam alter deſtitit à ſua petitione, antequam præſentatio fieret, & alter ſoluit partem præfatorum ſcutorum poſt beneficij aſſequutionem, per quod ſimonia, quæ antea erat mẽtalis, & conuentionalis tm̃, facta fuit realis, per ea quæ nos ſcribimus vbi ſupra.[d]

d nu. 102. & ſeq.

34 Tertiò, quòd præfati domini cõſulentes incurrerunt excõicationem, & inhabilitatem ad præfatum beneficiũ; & quod præſentatio, & inſtitutio virtute illius facta, fuerunt inualidæ, & nullæ per præfatam extrauagãtẽ 2. & quærenda eſt reualidatio à Papa per Pœnitentiariam, ſi hæc ſunt occulta, vel per Datariam, ſi ſunt publica: nec alius pręter Papam, vel eius commiſſarium, poteſt dare remedium legitimum abſq; dimiſſione tituli, vel beneficij.

SVMMARIVM.

1 *Permutationem beneficiorum tractare quidẽ poſſunt partes, facere autem non, niſi cum auctoritate ſuperioris, etiam ſi plura cum vno permutentur n. 3. et hoc, dummodò beneficia ſint ipſorum permutantium, ita, vt habeãt ius in re, vnde non ſufficit, quod habeat vterque, vel vnus illorum ius ad rẽ, nu. 2. ſicut nec ego poſſum tibi reſignare meum beneficium, vt tu reſignes tuũ tertio, nu. 3. eſſetque ſimoniaca, n. 5 & ſi hinc inde adimpleatur, efficietur realis ſuppoſita cenſura, num. 6. & 7.*

4 *Penſionem in permutatione beneficiorũ põt Epiſcopus pro adæquatione fructuum uni ex permutantibus reſeruare, duraturam tamen ſolum, donec alter beneficium grauatum retinebit.*

4 *Permutationem auctoritate ſuperioris initã qui pro ſui parte adimpleuit, põt cogere partem, vt ẽt ipſa adimpleat, & hoc, etiam ſi propter aliqua pacta illicita adimpleta incidiſſet in pœnas ſimoniacorum, & hoc, dummodo abſolutio à cẽſuris fuerit prius obtẽta, n. 7.*

7 *Reſignatio ſimoniaca eſt ipſo iure nulla, nec inducit vacationem.*

8 *Clauſula illa (Saluo Sedis Apoſtolicæ beneplacito, & non aliàs) poſita in cõtractu vnius permutationis, non cenſetur obreptitia in alio etiam eidem annexo, ſed nec ſanat defectum ſimoniæ, ſi adimpleantur conuenta, antequam illud obtineatur.*

CONSILIVM XLIII.

CAius, & Titius concordarũt, quòd Caius renunciaret cauſa permutationis parochialẽ Eccleſiam, & ſimplex beneficiũ, quod poſſidebat, in manibus loci ordinarij, ad fauorẽ Titij, & ſimiliter Titius renunciaret aliam parochialẽ, & ſimplex beneficium, quod poſſidebat, in manu loci ordinarij alterius diœceſis, in qua ſita erãt, ad fauorem Caij. Et propter inæqualitatem fructuum parochialium, & beneficiorum prædictorum, & ẽt quia parochialis, quam Caius reſignabat, erat grauata Apoſtolica auctoritate penſione annua ſcut. quadraginta; ideo concordarũt, ꝙ Titius reſeruaret ſibi ſuper fructibus beneficij, q̃d G ipſe reſignabat ad fauorem Caij, annuã penſionem ſcut. nouem, & quod in euẽtum vacationis, ſeu ceſſationis pẽſionis prędictorum ſcut. quadraginta, talis pẽſio, ſeu vacatio illius eſſet ad fauorẽ Titij, & quod quilibet eorũ fructus beneficij, & parochialis, quæ accipiebat, recipere inciperet à die habitæ poſſeſſionis illorum, & non antea. Præmiſſa omnia & ſingula pacta fecerunt, adiecta clauſula, [ſaluo tamen beneplacito Sedis Apoſtolicæ,] & cum ſolitis proteſtationibus, & non aliàs: & ſic renunciarunt, videlicet Titius parochialem, & beneficium in manu ordinarij ad fauorem H Caij, & Caius parochialem in manu alterius ordinarij ad fauorẽ Titij, & Caius de volũtate Titij retinuit ſibi beneficiũ ſimplex, q̃d tenebatur ẽt reſignare ad fauorem ipſius Titij, donec ille à Sede Apoſtolica diſpenſationem ad obtinendũ duo ſub eodem tecto impetraſſet, quia obtinebat aliud in eadẽ Eccleſia. Accidit, autẽ, ꝙ quidam Laicus concordauit cũ Titio, videlicet q̃d Lucius renunciaret Titio aliud ſimplex beneficium, ꝙ in alia Eccleſia obtinebat, in- E manu ordinarij, & ꝙ Titius faceret, q̃d Caius renũciaret beneficium quod retinuerat ad fauorem Lucij, reſeruata tñ Titio annua penſione ſuper dicto beneficio, quod Lucius recipiebat à Caio, ſcutorum ſeptem, qua propter inæqualitatem fructuum imponebatur.

Præfatæ concordiæ non ſunt vſque adeo Apoſtolica auctoritate confirmatæ, nec penſiones prædictas ſcut. 9. & aliam ſcut. 7 vmquam exegit Titius, nec recuperauit, nec inter partes pecuniæ aliquæ interuenerunt.

Dubitatur, an permutationes, & reſi F gnationes prędicta poſſint dici ſimplices, vel potius triangulares, vel quadrãgulares, & an poſſent fieri in manibus ordinarij, & an partes aliquã ſimoniã commiſerint in præmiſſis, & in aliquã cenſuram inciderint, taliter, quod indigeant ſimpliciter, vel ad cautelam à Sede Apoſtolica abſolutionem, & diſpenſationem obtinere de præmiſſis.

1 Pro reſolutione huius dubij p̃ſuppono primò ꝙ nulli poſſunt permutare beneficia ſua ꝓpria auctoritate, licet G poſſint tractare nõ perueniẽdo ad concluſionẽ permutationis, & eam facere cum auctoritate ſuperioris, vt hẽr cap. [quæſitum.] cap. [cum olim,] cap. [cum vniuerſorum.] [a] cum adnotatis eis per Panormitanum, & communem.

a de rerum permut.

2 Secundò, ꝙ nemo poteſt permutare ius ad rẽ, quod hẽt virtute expectatiuæ, cum beneficio alterius, ẽt cum auctoritate ordinarij, quia permutatio beneficiorum iam quęſitorũ, & nõ quærendorũ permittitur, iux. cap. 1. in illis verbis, [ſua beneficia.] [b] quæ ponderantur ibi per Philippum Francoum, & citatos per illũ, & per Panormitanũ, [c] & H Federicum Senenſem, [d] poſt Ioannem Monachum, & Ioãnem Andręam, [e] & ratio eſt, quia rei alienæ permutatio nõ valet, [f] & beneficium expectatum non eſt expectantis, vt palam eſt, quæ communis ſententia eſt, qua ratione neque ius quæſitum per præſentationem, vel nominationem, vel aliud; quod ſit ad rem, & non in re, poteſt permutari cũ beneficio, vt Frãcus vbi ſupra exp̃ſſit.

b de rerum perm. lib. 6. c in d. c cum olim. nu. 4.

d quaſ. 13. de permu bene. e in d. c. 1.

f l. 1. ff. de rer perm.

3 Tertiò, ꝙ poteſt quis plura beneficia pro vno permutare, ſi nihil aliud obſtat, vt latè reſoluit Federicus vbi ſup. [g]

g q. 12.

Quartò,

Digitized by Google

Quartò, ꝙ non poteſt quis permutare ſuum beneficium cum alio, vt ſuum detur tertio per ſuperiorem ordinariũ, ſecundum Ioannem Andream commu niter receptum,[a] & Federicum.[b]

His præſuppoſitis, rñdeo ad dubium primò, incognitas eſſe iuri permutationes triangulares, & quadrãgulares, nec meminiſſe me legere vllibi eiuſmodi vocabula, nec poſſe illas eſſe iuridicas, cũ ꝑdicta permutatio beneficiorum neceſſariò debeat fieri inter duos tantum de beneficiis, quæ iam ſint quæſita illis.

4 Secundò, ꝙ penſio prædicta nouem ducatorũ potuit imponi ab ordinario, duratura dum Caius teneret beneficiũ ſibi quæſitum per illam permutationẽ, ad coæquandos fructus vtriuſq; beneficii permutati, arg. ca. [ad quæſtiones,][e] quod in hoc citat Ancharanus,[d] & poſſet, ſi opus eſſet, efficacius probari, quã ille probat, & quam Felynus.[e]

Tertiò, quod Titius potuit cogere Caium ad renunciandum beneficium ſimplex in fauorem ſuum cauſa complendæ permutationis.

5 Quartò, ꝙ pactum, quo conuenit inter Lucium, & Titium, vt Titius efficeret, ꝙ Caius renunciaret in fauorem Lucij beneficium, ꝙ tenebatur renunciare in fauorem Titij, & Lucius renun ciaret ſuum in fauorẽ Titij, continet ſimoniam conuentionalem, per ca. [quam pio,][f] cum enim non poſſit ſaluari per permutationem, quia illa non põt fieri niſi ſuper beneficiis propriis, & fiat ſup ſpiritualibus, reſtat, vt ſit ſimoniacum, ſimonia ſaltem iuris humani, quo omnis renũciatio beneficii facta ſub modo vel conditione eſt ſimoniaca, per prædicta iura, & per gloſſam adiũcto textu.[g]

6 Quintò, ꝙ prædicta ſimonia cõuentionalis videt̃ facta realis, eo ꝙ ab vtraque parte fuit completa: nam Titius cõpleuit, quod promiſit, procurando, vt Caius renunciaret in fauorem eius: Lucius item præſtitit, quod promiſit, renũciãdo beneficium ſuum in fauorem Titij, & conſequenter eſt facta realis.

7 Sextò, ꝙ dolenter ſcribo, ꝙ vterque illorum incidit in cenſuram extrauagãtis.[h] Et idem de Caio dicendum eſt.

Septimò, ꝙ Titius tenetur relinquere beneficiũ Lucij, & Lucius beneficiũ

A quod ei Caius renunciauit, quia renunciationes fuerunt nullæ per dictam extrauagantem, & per cõcluſionem illam communem, quæ habet beneficium nõ vacare per renunciationem ſimoniacã, quam tenet etiam Panormitanus.[i]

Octauò prædictus Titius dêt, procurare abſolutionem, & habita ea, põt cogere Caium, vt renunciet beneficiũ ꝑfatũ denuò in manibus ordinarii, cauſa ꝑmutationis, vt conferat̃ ſibi, p ꝑdicta.

8 Nec prodeſt dicere contra ꝑdicta, quod tractatus permutationis fuit habitus, ſaluo Papæ beneplacito. Tum quia exequutio illius tractatus, & cõcordiæ

B fuit facta ſine illius beneplacito. Tum quia concordia ſecunda inter Titium, & Lucium, & Caium, fuit alia à tractatu, & concordia habitis prius inter Titium, & Caium ſolos, in quibus fuit poſita illa proteſtatio, quę cum non fuiſſet repetita in illa ſecunda concordia, non potuit illi prodeſſe, arg. l. [nõ omnis.][k] & l [in agris.][l] quatenus habent, quod limitata cauta, &c. & præter ea exequutio præceſſit beneplacitum, & ſic fuit commiſſa ſimonia, prout diximus in Manu. conf.[m] Salua, &c.

C

SVMMARIVM.

1 *Cõcordia, vt vnus iuri ſuo renũciet, et alter pecunias det, iure fori ſimoniaca iudicabitur, at ſi dentur ſolum pro reſtitutione expenſarum, non autem pro precio iuris, quod prætendebat, & cui verè non renunciauit, quia nullum habebat excuſatur a ſimonia coram Deo, & ab obligatione reſtituendi, nu. 2.*

2 *Simoniacum iure fori quid iudicatur, quod iure poli non eſt tale.*

D 3 *Simoniaca pacta ab alio inita, qui nõ conſenſit, renuat.*

4 *Protocollum ſimoniacam concordiã continens, vt partium conſenſu comburatur expedire videtur.*

CONSILIVM XLIV.

Litigãtibus N. & P. ſuper beneficio, conuenit inter N. & quoſdam amicos P. ipſo non conſentiente, vt N. cedenti iuri ſuo, ſi quod habebat, P. quandam pecuniarum ſummam ſolueret. P.

L 2 poſ-

[a] in d. c. 1.
[b] in ſi. q. 40.
[c] de rerum permut.
[d] conſi. 279. quæſtio proponitur.
[e] in ca. quia veriſimile, de præſump. nu. 1.
[f] 1. q. 2. c. fin. de pact.
[g] in c. dudũ verbo, liberè, de præb. lib. 6.
[h] 2. de ſimo.
[i] in d. c. cum olim, & ca. cum vniuerſorum.
[k] ff. ſi cert. peta.
[l] ff. de acqu. rerum dom.
[m] ca. 23. nu. 108.

poſſeſſione adepta, prædictas pecunias E
ſoluere renuit, quas ipſi amici poſtea
ſoluerunt. Quæritur quid iuris?
1 Reſpondeo, ꝙ tota hæc concordia
cenſebitur in foro exteriori ſimoniaca:
quoniam per eam altera pars obligatur
ad tradendum alteri parti rem ſpiritua
lem pro re tẽporali, quod eſt ſimonia-
cum per definitionem ſimoniæ, quam
a 1. q. 1. in Sum. — tradit gloſſa[a] communiter recepta, tam
à Theologis, q̃ à Canoniſtis, & à nobis
præ aliis declarata in noſtro Manuali
b cap. 23. nu. 109. — conf.[b] & conſequenter in prædicto fo- F
ro nulla, & nullius valoris, & partes, q̃
illã concordiam fecerunt, cenſebuntur
in eodem foro excõmunicati, quia non
ſolum fuit ſimonia mentalis, & conuen
tionalis, ſed etiam realis ab vtraque par
te completa, ideoq; perfecta, & omnia
prædicta mala, & etiam irreguraritatẽ,
ſi celebratum eſt, inducens, iuxta ea, q̃
c nume. 109. & ſeq. — nos poſt alios dicimus vbi ſupra,[c] & pe
cunia recepta iubebitur reſtitui Eccle-
d de ſimon. — ſię, cui facta eſt iniuria, iux. c. [de hoc][d]
2 Secundò, ꝙ probabiliter dici põt, ꝙ G
ſi verè coram Deo N. non habuit volũ
tatem vendendi ius, quod prætendebat
habere, ſed ſolum recuperandi impen-
ſas, quas fecit, nec verè coram Deo be-
neficium erat ſuum, non incurrit pœ-
nas prædictas in foro conſcientiæ, neq;
indiget abſolutione ab vlla cenſura, nec
obligatur ad reſtituendã pecuniam ac-
ceptam, niſi quatenus ſuperat impẽſas
factas; ſed ſatis eſt ei pœnitere peccati
mẽte, & conuentione, & renũciatione,
q̃ gratuito licitè facere poterat, admiſſi,
p ea, quæ nos vbi ſupra inſinuauimus.
3 Tertiò, ꝙ prædictus P. rectè agit re H
nuendo approbare illam concordiã, &
non poteſt cogi ad eam ſeruandam, &
rectè facit volẽdo defendere ſuam poſ
ſeſſionem ſi putat coram Deo ſuum eſ-
ſe beneficiũ, & bona fide defẽdit illud,
& nullam pœnam incurrit renuendo
approbare illam: quia nemo tenetur ap
probare ſimoniaca pacta facta ab alio
abſque ſuo conſenſu, & obligatur ad re
nuendum eam, & execrandum, iuxta
e Ff c. final. de pact — totam 1. quæſt. 4. & ca. [cum pridem,][e]
f nu. 110. — & tradita à nobis vbi ſupra.[f]
4 Quartò, quod præfatus N. indiget
abſolutione à prædicta ſimonia per Da
tariam Papæ, & non ſufficit per Pœni-

E tentiariam quo ad forum exterius: quia
illa non habet facultatẽ id faciendi quo
ad illud forum, ſed tantum quo ad forũ
interius, neque præfatus N. indiget illa
quo ad illud forum interius, ſi non ha-
buit aliam mẽtem, quam illam, de qua
loquitur ſecundum reſponſum; ſed ſa-
tisfaciet conueniendo cum aduerſa par
te, & notario, qui etiam malè fecit acci-
piendo concordiam illam ſimoniacam,
vt comburatur protocollum, in quo eſt
concordia prædicta ſcripta, ita ꝙ nunq̃
F amplius appareret, nec probari poſſet:
quia de nõ exiſtentibus, & non apparẽ
tibus non eſt iudicium.[g] Salua, &c.
Aduerte, an huic cautelæ vltimo lo- — g leg. duo ſunt Titij, ff. de teſta. tut. & ca. ſi ſacerdos. de offi. ord. iuncta gloſſa.
co datæ obſtẽt Bar. & Bal. l. 2. §. ſi plura.
ff. quemadm. teſtam. & vide Dec. & ad
ditionẽ in c. 1. nu. 207. de prob. & an ꝙ
ponitur in ſecundo dicto, intelligatur
procedere qñ dicto N. nullum ius ĩ di-
cto beneficio competebat, vt videtur in
nuere auctor, dum ſupponit, qđ benefi
cium non erat coram Deo ipſius N.
G

SVMMARIVM.

1 *Simonia in concordia beneficij per ter tium commiſſa non nocet parti, eam ignoranti, imò ius ſuum ei remanet illæſum, nu. 3. at illam ſciens, vel credere debens, ſtatim debet renunciare ius, ſi quod ex illa quæſiuit, nu. 2.*

4 *Credere tenetur quis ſimoniã ad eius vtilitatẽ cõmiſſã, ſi adſint præſũptiones veriſimiles ad illã præſumendam.*

CONSILIVM XLV.

H DVo litigantes, Ioannes Romæ mo
rans, & Petrus in patria degens, fe
cerunt cõcordiã ſuper beneficio litigio-
ſo, vt auctoritate Papę dimidiũ fructuũ
cederet Ioanni, & alterum Petro, quæ
concordia fuit auctoritate Papæ confir
mata, & literis expeditis exequuta: ſed
non fuit narratum Papæ id, quod igno-
rante Ioanne frater eius promiſerat Pe
tro dare durante vita Ioannis ei, donec
aſſequeretur beneficium integrum, cer
tos modios tritici, & aliorum grano-
rum, non facta mentione de cauſa ob
quam promiſerunt, & præfatus Petrus
accepit poſtea, dũ vixit omnes fructus
inte-

integros prædicti beneficij, poſt cuius A mortem obijcitur Ioanni ſimonia, vel confidentia illicita. Quæritur quid debeat facere Ioannes.

1 Reſpondetur primò, Ioannem quidem ignorantem promiſſionem patris & fratris ſui non incurriſſe vllum peccatum, vel excõicationem, quæ ob prædictam promiſſionem incurrerũt ipſi, ſi eam fecerunt, vt Petrus conſentiret concordiæ prædictæ, quia ſimonia per tertium commiſſa in collatione, & prouiſione non nocet parti ignoranti eam quo ad peccatum, & excommunicationem, quia peccatum alienum nõ nocet B quo ad illa ignoranti, donec facit, & cõſentiat, vt habetur 1. q 4. per totam, præſertim c. [iam itaque.] & tradit gloſſa.[a]

a in ſum. eo. cap. & q.

2 Secundò, ꝙ pſatus Ioannes, ſimul ac ſciuit, & credere debuit præfatos cognatos ſuos promiſiſſe p̄fatos modios ob dictã cauſam, renũciare debuit ius, quod per illam cõcordiam acquiſitum fuit ei, per c. 1.[b] quod in hoc citat prædicta gloſſa recepta,[c] & trad ẽ in c. [ex inſinuatione.][d] niſi Papa illud ſibi atiẽta eius ignorantia, & bona fide confirmet, vel quatenus opus fuerit ſibi denuo conferat, per notata in eiſdem cap. C

b 1. quæſt. 5. c in ſum. 1. q. 4. d de ſimon.

2 Tertiò, quod præfatus Ioannes non perdit propter illam concordiam ſimoniacam tertij ſe ignorante factam, ius, quod antea habebat, imò debet illud ei reſtitui, vel ſine alia reſtitutione poteſt ad illud redire, per cap. [ſi beneficia][e] cum ei adnotatis.

e de præb. lib. 6.

Quartò, ꝙ præfatus Ioannes non dicetur ſciuiſſe, neq; approbaſſe præfatã ſimoniam propter hoc ſolum, quod pater eius ſoluerit præfatos modios Petro, eo quod eſſet procurator filij, quoniam non fecit ipſum procuratorẽ ad ſoluendum ei modios præfatos, ſed ſo- D lum ad recipiendum fructus, qui pertinebant ad ipſum ratione concordiæ factæ, ſe ignorante ſimoniam, quia diuerſa ſunt illa, & à diuerſis non fit illatio.[f]

f leg. Papin. ff. de mino. & c. ad audientiã, de decimis.

4 Quintò, ꝙ cum ab aduerſarijs probatum fuerit præfato Ioanni quod pater & frater eius promiſerunt præfatos modios Petro, antequam concordia cõfirmaretur à Papa, par eſt credere ſimoniam præfatam præceſſiſſe, quoniam licet in inſtrumento promiſſionis nõ ex- A primatur illam promiſſionem factam fuiſſe, vt Petrus cõſentiret concordiæ, tamen ſunt in eo quædam verba, quæ ſignificant illud, ſcilicet quod ſoluerent durante vita præfati Ioannis, aut donec Petrus aſſequeretur beneficium integrum in eccleſia vbi erat, & idem ſignificat qualitas perſonarum promittentium, & quod lis erat ſuper beneficio, cuius fructus in concordia diuidebantur, & quod nulla alia cauſa exprimitur in inſtrumẽto, ob quã promiſſio fieret, & quod promiſſio illa ſuapte natura tendebat ad ſuadendum illam con- B cordiam, & huiuſmodi veriſimilia ſufficiũt ad probationem præſumptam.[g]

g c. quia non eſt. de præſumptio. & l. non eſt veriſimile. ff. quod metus cauſa.

Sextò, ꝙ vtile conſilium erit Ioãni, vt præueniat aduerſarios in impetrando à Papa aliquod [ſi neutri,] vel [ſi nulli,] vel [perinde valere,] vel aliã gratiam, quæ ſibi videbitur cõueniens, iuxta præcedentia dicta. Salua, &c.

SVMMARIVM.

1 Tranſactio facta auctoritate iudicis ſuper beneficio, quod remanet illi cui debetur, licita eſt. C

CONSILIVM XLVI.

Hieronymus, & Alexander presbyteri in Rota litigabant ſuper quadam parochiali Eccleſia. Domini verò Auditores in principio huius cauſæ deciderunt tria, ſ. dictam parochialẽ Hieronymo de iure competere, & Alexandrum, qui erat in poſſeſſione, condemnandum eſſe in omnibus fructibus ex d. parochiali Eccleſia perceptis, & tandem poſſeſſionem, & fructus eiuſdẽ parochialis ſequeſtrari debere. Poſt has D deciſiones R. P. D. proponens terminũ ſeruauit ad ferendã ſñiam, ſed antequã cedulam ſubſcriberet, dictus Alexander, qui omnino cauſã amittebat, hãc conuentionem, ſiue pactum Hieronymo propoſuit, vt ſcilicet fructus, & expenſas, in quibus condemnandus erat, ſibi remitteret, ipſe verò liti cederet, & cauſæ, hoc pactum propter cauſas infraſcriptas placuit Hieronymo; atq; ita in actis huius cauſæ vna pars alteri ceſſit, & remiſit. Hu⁹ rei poſtea certior factus

eſt d. proponens, & deinde tota Rota, E
quæ, quia partes inter ſe iam conuene-
rant, mandauit Dño proponēti, vt cau-
ſam expediret, itaq; ſubſcripta eſt cedu-
la ſub termino prædicto, qui antequā
partes inter ſe conuenirent, ſeruatus
fuerat, & in dicta cedula ſententia pro
mulgata eſt pro dicto Hieronymo, & ī
eadem ſentētia parochialis ei eſt colla-
ta, & tandē poſſeſſionē cōſequutus eſt.

Nūc dubitatur, an prædicti cōmiſe-
rint ſimoniam, quia pactū inierunt in-
conſulto Papa, an verò excuſetur Hie-
ronymus. Primò, quia nullū ius cēſen-
dus eſt emiſſe, cū ab aduerſario in ſe ni F
hil tranſmiſſum ſit. Deinde, quia censē
dum ēt eſt habuiſſe ius in ipſo benefi-
cio per collationē, antequā pactū illud
iniret, quia collata ſibi fuit dicta paro-
chialis in ipſa ſentētia: ſnīa autē Rotæ,
& quæ in ea continētur, à termino ſer
uato robur habent. Præterea, quia ha-
bito iure in parochiali, vt dictū eſt, fru-
ctus remiſit ad redimēdas ſuas vexatio
nes, & innumeras moleſtias, & nō prin
cipaliter pp acquirendā poſſeſſionem,
nam ſi maximæ moleſtię in hac re non
exprimerētur, certè ſequeſtratione poſ
ſeſſionis, & fructuum contētus fuiſſet. G
Tandem, quia remittere propriè nō eſt
dare tanquam precium, ſed donare.

1 Reſpondeo primò, nullam in caſu
propoſito eſſe coram Deo, & in foro cō
ſcientiæ admiſſam ſimoniā, præſertim
realem, per prædicta. Secundò, neq. in
foro exteriori videri incurſam vllā ta-
lem ſimoniam, tum per ſuperius alle-
gata. Tum quia conuentio præfata fuit
nota Prætorio Rotæ, & placita illi, &
decreta fuit illi poſſeſſionis traditio. Tū
quia ſatis videtur fuiſſe à Papa ratifica
ta, cum iudex ab eo datus illam ratam
habuerit. Tū quia auctoritate iudicis, H
præſertim tāti Prætorij, poteſt eiuſmo-
di cōpoſitio iuſtè & ſānctè fieri,[a] & de-
nique quia etiam auctoritate ordinarij
id fieri poſſe videtur, argum. cap. [extir
pandæ,][b] & per alia, quæ adduci pñt, q̄
tamē non ſunt neceſſaria. Salua, &c.

a arg. c. niſi eſſent viri prouidi. de preb.
b ead. tit.

SVMMARIVM.

1 Papæ beneplacito reſeruatio oppoſita in conuentionib. beneficialibus excuſat ab omni ſaltē temporali pœna, & hoc quo ad illa quæ eius ſuppoſita fuerunt beneplacito, & modò non deueniatur ad conuentorum exequutionem, antequam illud ſit obtentum, nu. 3. & 4.

2 Vexationis vitandæ cauſa ſaltem poſt poſſeſſionem quæſitā dari quid poteſt, modò non detur ex vi præcedentis ſimoniacæ conuentionis, & vexatio, quæ timetur, ſit iniuſta, nu 4.

3 Simoniaca eſt omnis pactio, & conuētio ſuper ſpiritualibus, ſcilicet dādi aliquid temporale pro ſpirituali, & hoc etiamſi ſpirituale, nec perdatur, nec acquiratur, vt patet in ſimoniacā reſignatione, per quam nec reſignans aliquid ſpirituale perdit, nec reſignatarius acquirit. num. 4.

3 Penſio ſine ſimoniaca prauitate ſecundum veriorem, & communiorem ſententiam ſine Papæ auctoritate nec cōſtitui, nec redimi per partes poteſt.

4 Reſignatio ſimoniaca non tenet, unde nec reſignans perdit ius ſuum, nec reſignatario acquiritur.

CONSILIVM LXVII.

B. & G. litigantes ſuper quodam be-
neficio, quod vterq; p ſtatuta fun- G
dationis ſibi debitum contendebat, ſu-
peruenientibus alijs litigatoribus eadē
ratione ſibi debitū contēdentibus, con-
uenerunt, ut ſeſe mutuo iuuarent cōtra
alios, & alteruter eorū, qui obtineret, al
teri conſtitueret certā penſionē, & im-
pēſæ eſſent cōmunes, quæ omnia, ex-
cepta pęna pecuniaria, ſub qua ſe ad id
obligant, beneplacito Papæ ſubdiderūt,
ita quod ſine illo nulla eſſent, & cōmu-
nibus impēſis beneplacitū impetraret.
Poſt quæ alter eorum, altero deſiſtēte,
obtinuit victoriam, & poſſeſſionem pa
H cificam adeptus, præfatam penſionem
noluit alteri conſtituere, nec ſoluere:
ſed vt alter à minis litigandi, quas fa-
ciebat, ceſſaret, dedit ei 500. Iulios pro
impenſis, & laboribus ante, & poſt prę
dictam cōuentionem factis ante bene-
placitum Papæ impetratum, quod po-
ſtea non conuenerunt impetrare. Quæ
ritur, an vllā pęnarū ſimoniæ incurrerit.

1 Pro parte negāte facit primò, quòd
omnia cōuenta fuerunt ſuppoſita bene
placito Papæ, quod ſecundum receptā
ſen-

ſententiam excuſat ab omni pęna ſaltē A temporali, vt traditur in Man. conf.[a]

a c. 23. num. 108.

Secundò, ꝙ licet cuiq; ſuam vexationem redimere, ſaltem poſt quæſitā poſſeſſionem pacificam,[b] & qui præfatos Iulios dedit, habebat illam pacificam, & alter minabatur ei litem.

b c. dilectus 1. de ſimon.

2 Tertiò, quòd neuter illorum quæſiuit, vel reliquit ſpirituale pro temporali, nec contra temporale pro ſpirituali: nam ſine vlla alterius ſui iuris renūciatione alter obtinuit ſententiam, & poſſeſſionem pacificam, & conſtat ſimoniā eſſe emptionē, ſiue contractum nō gra- B tuitum, dandi ſpirituale pro temporali, iuxta gloſſam receptam.[c]

c in Summa 1. q. 1.

Pro cōtraria tamē parte facit primò, ꝙ omnis pactio, ſiue cōuentio ſuper ſpiritualibus eſt ſimoniaca,[d] & negari nō poteſt præfatam cōuentionem fuiſſe factā ſuper beneficio ſpirituali, quo duo ſeſe iuuarent contra alios in litigando, & quod qui obtineret ſolueret, vel conſtitueret alteri certam penſionem.

d cap. quam pio. 1 q. 2. & c. fi. de pactis.

Secundò, quòd vterque putabat nō licere ſibi ita conuenire, niſi cum beneplacito Papæ, quod non erat neceſſariū, ſi nulla ſimonia incurreretur.

Tertiò, ꝙ promiſſio illa conſtituēdæ C penſionis facta ob auxilium accipiēdū in litigando ſuper beneficio, nō poteſt excuſari à ſimonia, tenendo, vt omnes tenē, non poſſe quem vendere, vel cōſtituere pēſionem ſuper beneficio ſuo, nec iam debitā, & cōſtitutam redimere ſine Papæ auctoritate, ſm̄ pleroſque omnes, & rectè: licet Caietanus quem quidam ſequuti ſunt, ſed malè, cōtra in hoc teneat: aliud enim eſt quē remittere gratis penſionem ſibi debitam, quod licet: aliud redimere penſionem à ſe debitam pecunia, quod non licet, & dānatur ex ſtylo Curiæ, qui facit ius.[e] D

e c. quā grauis, de crimine falſi, & c. ex literis de conſt.

Non obſtant oppoſita pro parte negante formata. Non primum. Tū quia non fuerunt omnia ſubiecta voluntati Papæ, quia voluerunt, vt pœna, ſub qua ſe obligauerunt, valeret, etiā non accederet beneplacitum Papæ.

4 Tum quia, vt probatur in Man.[f] in fine, beneplacitū Papæ non excuſat, niſi poſteaquam fuerit præſtitū: qui enim promittit dare centū pro beneficio ſibi cōferēdo, ſi placuerit Papę, & nō aliàs, A & ſoluit illa pro ipſo ei collato, antequā placeat Papæ, non excuſatur à pœna ſimoniæ: nam poſitum ſub conditione nihil operatur ante illius euentum.[g]

f cap. 23. nu. 108.

g §. omnis. Inſtitut. de verb. obl. & c. ſi pro te, de reſcript. lib. 6.

Non obſtat ſm̄ oppoſitum: quia, licet datio illorū fuit facta poſt adeptā poſſeſſionem pacificā, promiſſio tamen de ſoluenda penſione ob adiutoriū, & impēſas communes lōgè antea facta fuit, vt in facto proponitur, & datio illa non fuiſſet ſubſequuta, niſi pactio illa, & adiutorium præceſſiſſet.

Nō obſtat ēt tertium: quia ad eſſen- B tiam ſimoniæ nō requiritur neceſſariò, vt aliquid iuris ſpiritualis acquiratur, vel perdatur pro temporali: ſatis. n. eſt quod detur, vel accipiatur temporale pro ſpirituali, qui. n. renunciat beneficiū ſuū pro mille ſcutis, nihil iuris ſpiritualis quærit, vel perdit; quia renunciatio non valet, ſecundum Innocentiū in c. [cum vniuerſorum:][h] & deciſ. Rotæ,[i] & tamen committit ſimoniam ſm̄ omnes. Item qui vendit beneficium alteri ſine ſuperioris auctoritate, ſimoniā grauiſſimam admittit, & tn̄ nihil iuris ſpiritualis perdit, vel quęrit, quia nemo poteſt ſuum beneficium transferre C in alium neque relinquere, ita vt vacet, abſque ſuperioris auctoritate.[k]

h De rer. per mut.

i 7. in antiquis. eo. tit.

k c. quod in dubijs, & c. admonet, de renunc.

Concludo igitur primò, ꝙ conuentio præſata proculdubio fuit ſimoniaca ſimonia conuentionali, quatenus non fuit quo ad pœnam ſubiecta beneplacito Papæ, & quatenus fuit datū, & acceptū adiutorium promiſſum ab vna parte, antequam beneplacitum Papę impetraretur, iuxta 4. fundamentum.

Secundò concludo, ꝙ dubitari pōt an præſata ſimonia fuerit realis, & vr̄ non eſſe, quia illa tantum dicitur realis, quæ ab vtraq; parte completa eſt, vt D poſt alios reſoluimus in Man.[l] & licet vnus præſatorū pro ſua parte impleuerit, alter tn̄ non impleuit, quia non impoſuit pēſionē, nec voluit ſoluere illam poſt beneficij conſequutionē, & præfatos Iulios dedit pro impēſis, & pro redimenda vexatione iniuſta, quā probabiliter timebat, quare ſequitur, nullas pęnas incurriſſe contra ſimoniacos latas.

l cap. 23. nu. 104.

SVMMARIVM.

1 *Simoniacus confidentiarius nō eſt qui tertio ignoranti impetrat beneficium,*

Digitized by Google

ſperās, ꝙ ille in ſui fauorē retrocedet.
2 *Papæ beneplacitū, ſub quo fit cōcordia, tollit, ſaltem quoad pœnas, ſimoniam, modò non ſequatur exequutio ante illud obtentum, puta receptio expenſarum, penſioniſue promiſſa, & ſimilia.*
3 *Reſignās beneficium ſimoniacè, remanet adhuc dominus ſui beneficij: vnde ſi à reſignatario aliquid percepit pōt compenſare cum fructibus ab eodem reſignatario perceptis, & nu. 4.*

CONSILIVM XLVIII.

EXponitur D. V. quod vacantib. pluribus beneficiis ſine cura, & nō requirentibus reſidentiam, apud Sedem Apoſtolicam per obitū Baptiſtæ de anno 1552. de illis fuit ꝓuiſus Gerardus familiaris PP. ipſo initio, inſtante Cæſare amico dicti Gerardi, vt dictus Gerardus tāquam familiaris literas gratis expediret, & facilius obtineret, nulla tñ cōfidētia, vel pactione inter eos præcedēte de illis poſtea reſignādis, ante bullas factas ſuper confidentia, licet poſtea dictus Gerardus ad inſtantiam dicti Cæſaris duo ex dictis beneficiis reſignauerit in manib. Vicarii cuiuſdā ordinarii extra portam Vrbis, qui Vicarius dicta duo beneficia contulit cuidam Bernardo, qui virtute dictæ prouiſionis dicta beneficia per plures annos poſſedit, ſed quia dubitabat, ꝙ dictus Vicarius extra diœceſim exiſtens non poterat dicta beneficia per dictam reſignationem dicti familiaris PP. tanquā reſeruata conferre, præfatus Cæſar curauit, quod dictus Gerardus in fauorem ipſius tam dicta duo beneficia, quam alia reſignaret, prout reſignauit, & incepit expedire bullas, licet non perfecerit.

Quibus ſic ſtantibus fuit mota lis dicto Bernardo ſuper dictis duobus beneficiis ad inſtantiā cuiuſdā Iacobi in illis partibus, & poſtmodum cauſa cōmiſſa in Rota ad inſtātiā dicti Bernardi cōtra dictum Iacobū, qua lite ſic pēdente, ad inſtātiā dicti Cæſaris dictus Gerardus, qui hmōi beneficia reſignauerat, vt ſupra, fuit admiſſus ad cauſam pro ſuo intereſſe, licet nullum haberet, ſtantib. dictis reſignationibus, ſed ius erat penes dictum Cæſarē, & Bernardū per dictas

E reſignationes. Deinde inter dictū Iacobū, & Bernardū de anno 1560. ſaluo ſēper Sedis Apoſt. beneplacito, fuit facta concordia, & in ea dictum, & dictāte dicto Cæſare, ꝙ in euentum in quē dictus Gerardus ceſſerit oī iuri ſibi competēti in quatuor beneficiis in fauorem dicti Iacobi, qui in illis ius prætēdebat, ſed non erat bonum, ēt dictus Iacobus cederet in fauorē dicti Bernardi omni iuri in dictis duobus beneficiis aliàs eidē Bernardo reſignatis per dictum Gerardū, licet dictus Gerardus ſtante reſignatione facta dicto Cæſari nullum ius
F haberet, & quod tūc dictus Iacobus, & Bernardus promittebant dare ꝓ expenſis factis per dictum Cæſarem nomine dicti Gerardi quaſdam res, & cōſtituerunt procuratores ad conſentiendū pēſioni trium ducatorum de Camera cū dimidio, quilibet ex ipſis ſup dictis beneficiis, videlicet ducatos tres cū dimidio ſup dictis quatuor beneficiis, & totidē ſimiles ſuper dictis duobus ſoluendos dicto Gerardo, vel Cæſari, vel pſonæ nominādæ per dictum Cæſarē quolibet anno. Quibus ſtantib. dictus Cæſar fuit inquiſitus ſup quodā crimine,
G & poſtea carceratus, q in carcerib. exiſtens, recordatus, quod dictū beneplacitum, & confirmatio concordiæ, & ceſſio adhuc non interuenerat, curauit, vt fieret ſupplicatio, q̄ de anno 1566. fuit facta, & ī ea fuit narrata dicta cōcordia facta, & aliás prout in inſtrumento, qđ haberetur ꝓ expreſſo, vel de verbo ad verbum exprimi, vel inſeri poſſet: Papa illā confirmauit, dummodò pacta in eo appoſita eſſent licita, & honeſta, & fuit reſeruata pēſio prædicta eidem Cæſari.

Sed quia d. Gerardus nō ceſſit iuri ſuper dictis beneficiis, niſi de anno 1566.
H & tunc ēt procurator conſtitutus in dicta concordia conſenſit reſeruationi dictæ pēſionis in fauorem d. Cæſaris, & d. Iacobi de anno 1569. ceſſit etiam d. iuri ſuper dictis duob. beneficiis in fauorem d. Bernardi, licet præfati conſenſus retrotrahantur ad diē dictæ ſupplicationis: dubitatur, an etiam dicta confirmatio retrotrahatur ad dictam diē concordiæ. Et quia pēſio huiuſmodi fuit ſoluta à dictis Iacobo, & Bernardo, procuratori, ſeu negotiorum geſtori d. Cæſaris

in

in illis partibus etiam ante dictam confirmationem, & dictos cõſenſus pręſtitos, exiſtẽte dicto Cæſare ĩ Vrbe, & carcerato; ppea dubitatur, an receptio dictæ penſionis habita ſpontè nõ per viã iudicii à d. Iacobo, & Bernardo ſit ſimoniaca, ex quo dicta pẽſio fuit ſoluta ante confirmationem PP. dicto ꝓcuratori d. Cæſaris, d. Cæſare ignorante, licet non benè nunc recordetur, an iũc ſciuerit, & an d. Cæſar teneatur ad reſtitutionem dictæ penſionis, tanq̃ malè ſolutæ ante dictã confirmationem ſicut ſupra receptæ per eius procuratorẽ, hęredib. dictorũ Bernardi, & Iacobi, qui illã ſol- B uerũt, vel illorum ſucceſſorib. in dictis beneficiis, vel Cameræ Apoſt. & quatenus Cameræ debeãtur, dictus Cęſar petit dictas penſiones forſan illicitè receptas compenſari cũ ſeruitiis d. Cameræ pſtitis; & quatenus teneretur reſtituere d. Bernardo, etiam cõpenſari cum ſeruitiis eidẽ, & fratri germano pſtitis, cuius ipſe fuit hæres, quatenus verò d. Iacobo, ſuperfluum, quod ipſe ſoluiſſet, ꝗ non aſcendit ad ſcuta 16. vel circa, & eſſent illicitè recepta, & Cameræ applicanda, compenſari, vt ſupra, vel ſibi tanquã ſeni per S.D.N. donari, vel illa dimitte- C re dictis ſucceſſoribus ad computũ penſionum poſtea ſoluẽdarum, vel ſi eſſent illicitè recepta per procuratorem Cæſaris prædicti, abſolui, cum non putauerit aliquam ſimoniam fuiſſe cõmiſſam, nec in irregularitatem incurriſſe, etiam quod interim Miſſ[...]s celebrauerit.

Inſuper dictus Cæſar de anno 1540. vel circa, fuit prouiſus de duobus beneficiis ſine cura per obitum à Paulo III. & ſuper illis mouit litem contra quendam Philippum poſſeſſorem, & habuit ſententiam fauorabilem in Rota, & literas exequutoriales, & credit ẽt brachiũ D ſæculare. Sed quia quidã Carolus in illis prætendebat ius, intimatis illi dictis literis, exequutorialibus fuit deuentũ ad concordiam verbo inter eũdem Carolum, & Cæſarem, quod d. Cæſar cederet oĩ iuri ſibi in dictis beneficiis cõpetenti in fauorem d. Caroli, & d. Carolus conſtituit procuratorem ad conſentiendum penſioni medietatis fructuũ dictorum beneficiorum in fauorẽ Cæſaris propria auctoritate percipiendæ,

A & ambo præſtiterunt conſenſum in manibus notarij Cameræ, & fuit capta data parua ſuper huiuſmodi conſenſibus, non tamen fuit expedita ſupplicatio: & tam dictus Cæſar, quã dictus Carolus acceperunt medietatem fructuũ dictorum beneficiorum, licet Cæſar prætenderet dicta beneficia eſſe ſua, & similiter dictus Carolus, vel poſt eius mortẽ ſucceſſor, non ſequuta confirmatione Apoſtolica. Quibus ſic exiſtentibus, dictus Cæſar de anno 1563. reſignauit dicta beneficia in fauorem Antonii, qui ab illo tempore illa poſſedit.

B Et quia etiam dubitatur, an dicti fructus ſint legitimè percepti p dictum Cęſarem, qui bonũ ius ad ambo beneficia, & ſic ad omnes fructus habebat tã per dictam prouiſionem, quàm per ſententiam, ad tollendum omne dubium, ſupplicat ẽt abſolui ſi pacta ſeruata fuiſsẽt illicita, vel promiſſio illorum fructuũ, aut perceptio ſup dictis medietatibus; ex quo fuerũt obſeruata per annos 20. & vltra ante ſupplicationem expeditã, vel ſi deberentur dictæ Cameræ, cõpẽſari, vt ſupra, vel ab illis, & forſan ſimoniaca poſſeſſione abſolui. Nam mihi re- C ſponſa fuerunt ſequentia à viro docto.

Sub prætextu, quod d. Cæſar impetrauerit d. beneficia noĩe Gerardi, non potuit conſiderari ſimonia, neq; confidẽtia: quia nulla pactio, nec datio inter eos interceſſit, & confidentia dicitur ſimul fidentia: vltra quam prohibitio de confidentia fuit facta per fęl. re. Piũ IV. & Pium V. cũ clauſula, [ne deinceps:] & non interuenerunt ea, quæ in illa cõtinentur, nec cõcordia poteſt dici ſimoniaca, quia in ea eſt reſeruatũ beneplacitum Papæ, qñ pacta ante beneplacitum non ſunt effectuata,[a] & illud beneplaci- D tum Papæ reſeruatum operatur, ne partes incurrant pęnam in contrahẽdo,[b] & qñ compoſitio eſt confirmata per Papam paciſcentes excuſati fuiſſent,[c] & purgatur vitium ſimoniæ accedente poſtea auctoritate Papæ.[d] Secundò pacta non fuerunt ſeruata ante confirmationem Papæ, ſciente dicto Cæſare, qui erat in carceribus detentus, licet poſt cõfirmationem ſciuerit fuiſſe perceptam, & quis non dicitur ſimoniacus, quãdo ab alio eo ignorante fuit ſimonia commiſſa,

a *Cor. deciſ. 230.*
b *Veral. deciſ. 104. in princ.*
c *Gloſ. in ca. cum pridè. in verbo illicitè, verſic. ſed videtur de pact.*
d *Dec conſ. 141. num. 2. verſic. gloſſ. tamen. Fel. in ca. ad audientiam. 2. nu. 3. verſic quod auct. de reſcr. Pariſ conſ. 30. nu. 5. & 6. in 4.*

miſſa.[a] Sed ſi procurator dicti Cæſaris ſponte receperit à dictis Iacobo, & Bernardo penſionem promiſſam in dictũ euentum ante confirmationem Papæ, Cæſar non dicitur ſimoniacus; quia nõ videtur datum mandatum dicto procuratori à dicto Cæſare ad delinquẽdũ,[b] & ſimonia debet probari cõcludẽter,[c] aliàs in dubio eſt capiẽda præſumptio, ne cõtractus dicatur ſimoniacus:[d] & ſimonia incurritur, ſi dolo malo commiſſa fuit,[e] ſed dictus Cæſar nunquam habuit dolum cõmittendi ſimoniã: quia à principio voluit adhiberi beneplacitũ Papæ, & propterea ſtante dictum beneplacitũ prædicti Iacobus, & Bernardus ſoluerunt dictas penſiones procuratori dicti Cæſaris abſentis, & ignorãtis, non eſt illi imputãdũ, & in ſimonia cõmiſſa pro ignorante Epiſcopus diſpenſat.[f]

Nõ obſtaret, quod dictus Cæſar poſt confirmationem factã per Papam ſciuerit penſionem fuiſſe ſolutam ante dictã confirmationem Papæ, & propterea teneatur ad illarum reſtitutionem: quia ſi nõ fuiſſet valida dicta concordia, & cõfirmatio Papæ, dictus Cæſar redibat ad dicta beneficia, tũ quia in illis habebat bonum ius, tum quia virtute dictæ ſupplicationis, & cõfirmationis concordiæ poterat habere acceſsũ, & ingreſſum ad illa, & dicti Bernardus, & Iacobus fuiſſent obligati ad reſtituendos omnes fructus, vel ſi dictæ penſiones eſſent indebitè perceptæ, quia non ſunt exactę per prædeceſſorem beneficii, applicãtur Cameræ Apoſtolicæ per conſtitutionem Iulij III. vbi ſunt cõſtituti ſubcollectores ſpoliorũ, & quia dictus Cæſar ſeruiuit dictæ Cameræ, vellet dicta ſeruitia cum dictis penſionibus compenſare, et huiuſmodi cõpenſatio eſſet in foro cõſcientiæ admittenda; quia nõ poteſt cũ Camera litigare, & Deus etiã permiſit Iudæis, quãdo ex Aegypto receſſerunt, vt peterẽt mutuò multa ab Aegyptiis, & illa ſibi tranſportarẽt, propter tot ſeruitia à Iudæis dictis Aegyptijs facta.

Ad ſecũdũ dubium eſt magis facilis reſolutio: quia dicta cõcordia nullo modo fuit cõfirmata à Papa, nec conſenſus reſignationis, & pẽſionis fuerũt extẽſi, prout regula Cãcellariæ requirit, & remanſit ius illorum penes dictum Cæſa-

E rem, cum quo dictus Cæſar non ſolum medietatẽ, ſed & fructus dictorũ duorũ beneficiorum accipere poterat; vnde ſi medietatem recepit, non dicitur commiſſa ſimonia, ſi tacuit, quod dictus Carolus aliam medietatem reciperet, & quod titulus reſignationis non habuiſſet effectum, quia prætẽdebat habere titulum ordinarii, licet non eſſet bonus, ſed ex illo titulo potuit dictam medietatem fructuũ percipere, maximè ſtãte regula de triẽnali, per quam percipiẽs fructus & mala fide facit illos ſuos, qñ titulum coloratum habet.[g] & idem Sarnenſis,[h] dicit procedere etiam in foro conſciẽtiæ, vbi ſubdit, quod ſi lex eſt iuſta in foro fori, erit & iuſta in foro poli, & qui habet regulam triennalem pro ſe, eſt tutus in foro conſcientiæ, vt quis non poſſit moleſtari ſuper beneficio, quod non põt retinere ſine canonica inſtitutione,[i] ſecundum Rebuffum,[k] vbi dicit, qd ſi aliàs diceretur, dicta regula deduceret multos ad inferos, & à fortiori, in penſione, quam quis recipit, etiã dicta regula tenetur. Eſt & ſimoniacus, qñ interuenit ſimonia à principio,[l] ſed à principio nõ interuenit ſimonia in dictis cõcordiis, quia fuerunt factæ ſaluo Sedis Apoſtolicæ beneplacito, vt ſupra dictum eſt.

Ad tertium dicitur, quod ſi aliquis eſſet ſimoniacus quoad beneficium etiã occultus eſt ſuſpẽſus quoad ſe, nõ quoad alios, ſicut quilibet peccator, & propter talem ſuſpenſionẽ non incurrit irregularitatem celebrando, vt ait Dec.[m] poſt Abbatem, quem allegat.[n]

1 Lectis Svpradictis. Reſpondeo primò, quod ſupradictus D. cõſultor optimè reſpondet, quatenus ait, qd in caſu propoſito præfatus Gerardus nullam in impetrando admiſit ſimoniam, neque confidentiam illicitam, licet credendum ſit habuiſſe confidentiã bonam, & licitam, de qua non intelligi Priorum conſtitutiones probatur à nobis in Manuali confeſſ.[o]

2 Secundò, quod etiam optimè reſpõdet, quatenus ait, quod concordia non fuit ſimoniaca, quia ſeruatũ fuit beneplacitum Papæ, cuius auctoritas abolet omnem ſimoniam, ſaltem quo ad pœnas eius, et tradimus nos vbi ſupra.

Tertiò, quod etiam benè reſpondet, qua-

a Io. And. in c. fi. de ſimonia, & ibi nunc hic n. 3. de ſimon. & refert ibi Apoſtill. ad Io. de Anan. col. 3. in verbo ſimonia.
b l. 3. §. ſi procuratori. ff quod quiſque iuris. Rodo. dec. 7. vt lite pendente, in nou.
c Cot. decis. 123.
d Put decis. 144 in princ.
e Parif. conſilio 29. num. 19. in 4.
f Gloſſ. in c. ex multis, in verbo poſtea. 1. q. 3. Rode. de ſimonia in 4. p. c. 8. nume. 21. fol. 324.
g Sar. in reg. de triẽnn. q. 42. nume. 7. Creſ. in decis. 2. 6.
h ibi nu. 11.
i c. 1. de reg. iur in 6.
k in trac. de pacif. poſſ. in 3. ampli. nu. 1. fol. 297.
l Gloſſ. in d. reg. & Sar. in 2. q. num. 12.
m Conſil. 141. num. 5. verſic. 3. & vlt.
n in c. ſi celebrat. col. 2. nu. 4. de cler. excomm. miniſt.
o c. 23. num. 109.

quatenus ait præfatos paciſcentes non fuiſſe incurſuros vllam ſimonię pęnam ſi pacta, & conuentiones non fuiſſent exequuta, antequam Papa confirmaret,& ſibi placere illa diceret.

Quartò, quod non videtur ſatis cautè dicere pacta non fuiſſe exequuta ante beneplacitũ Papę. Tum qa in narratione caſus expreſsè dr̃, qd res aliquæ fuerunt datæ pro impenſis ipſi Cęſari. Tum quia Bernardus,& Iacobus cępe runt poſſidere, & poſſederunt bina beneficia ratione illius concordiæ, quia ſciebant quod nulla alia rõne iuſtè poſſidere illa poterãt. Tũ quia vt ſimonia cenſeatur cõmiſſa in renunciatione,nõ requiritur,vt renũciatio valeat,ſed ſufficit, ꝙ fiat propter pecuniam, vel cum pacto,alioqui in nulla renũciatione cõmitteretur ſimonia,quia nulla renũciatio ſimoniaca valet ſecundum Innoc. [a] & Rotam, [b] & hr̃ in extrauag.2. [c] ibi, [vel quaslibet aliàs diſpoſitiones.] Tum quia ipſi ſoluerunt penſiones imponendas à Papa, antequam ille approbaret eas. Tum quia quęritur conſilium in foro conſciẽtiæ, & per verba narrationis apparet quoad illud, Cęſarem recepiſſe penſiones ante confirmationem, neque ipſe id vllatenus negat:& in illo foro nõ eſt locus præſumptioni, per quã præfatus D. cõſultor vult eũ excuſare.

[a] c.cum vniuerſorum. de rer. permut.
[b] deciſ.7. de renun. in antiq.
[c] de ſim.

3 Quintò, quod his eſt cõſequẽs prędictum Cęſarem malè recepiſſe res datas ſibi pro impenſis in lite factis,& peius penſiones ipſas, & præfatos Iacobũ & Bernardum peſſimè tenuiſſe prædicta beneficia ſine vllo titulo iuridico.

Sextò, ꝙ ijs eſt conſequẽs prædictũ Cæſarem teneri ad reſtitutionem illorum,quæ recepit; niſi excuſetur ea ratione, quod beneficia, & tituli eorum remanſerunt penes eum,eo quod renũciatio beneficij ſimoniaca non valet, vt prædictum eſt,& conſequenter prędicti Iacobus, & Bernardus tenerẽtur reſtituere ipſi fructus pceptos ex beneficijs,& ita fieri poſſet compenſatio,pręſertim quoad forum conſcientiæ.

4 Ad ſecundum reſpondetur, ꝙ omiſſis quibuſdam, quæ præfatus D. conſultor parum firmè, vel parum aptè dicere nobis videtur, reſpondetur primò, qđ prædictus Cęſar remãſit dominus præ-

A fatotum duorum beneficiorum, tum quia eius renunciatio non videtur valuiſſe propter defectum extenſionis cõſenſuum, tum quia ſi fuiſſet extenſio facta, renunciatio fuiſſet ſimoniaca, eo ꝙ pacta ſuper ea inita completa forent, antequam beneplacitũ Papæ accederet, & ita non valuiſſet reſignatio, & conſequenter poterat accipere nõ ſolum medietatem fructuum, ſed etiam omnes, quia tituli remanſerũt penes eum, cum renunciatio ſimoniaca non valeat, vt prædictum eſt, & ita ex hoc capite excuſari poteſt à reſtitutione. Salua,&c.

B

SVMMARIVM.

1 Permutatio beneficiorũ,& vẽditio fructuũ alterius ſimul correſpectiuè fieri nequeũt, ſed ſeparatim ſic, modò ceſſet omnis ciuilis ſaltem obligatio alterum faciendi, ſi alterum fiat. nu.2.

CONSILIVM XLIX.

QVidam habens exequutoriales ſuper quodam canonicatu litigioſo,
C per quas condemnatus iubetur relinquere beneficium, ac reſtituere omnes fructus quinquennio perceptos aſcendentes ad ſummã 300. ducatorum, vult permutare illud ius, qđ habet ſibi adiudicatũ, pro quodam beneficio alterius conſtituta pro penſione certa pecuniæ quantitate ſuper prædicto canonicatu, vult etiam conuenire ſuper fructibus prædictis, vt cõpermutator det ei 500. aureos in præſentia,& poſtea duas partes reſiduorum fructuũ, & vt retineat ſibi tertiam pro laboribus,& impenſis.

Quęritur, an,& quomodo liceat hoc
D facere, non facta in permutatione mentione de hoc facto ſecundo.

1 Reſpondeo primò, nõ licere prædictis cõſulẽtibus permutare modo prędicto, cum pacto de ſoluẽdis fructibus à reſignatario canonicatus, retenta ſibi tertia parte illorum, non facta mentione in ſupplicatione de illo pacto, quia reſignationes, collationes, & acceptiones beneficiorũ reſignatorũ, q̃ ſunt neceſſariæ ad prædictam permutationẽ, hęrent cũ pacto dandi,& accipiẽdi ſpirituale pro temporario, & è contrario,

quod

quod ſine licētia Papæ eſt ſimoniacum per definitionem ſimoniæ receptam, quæ ponitur à gloſſa, [a] & à S.Tho.[b] & ab alijs alibi.

a 1. q. 1. in ſumma.
b 2.2 q.100. art.

2 Secūdò, quod poſſunt fieri hæc per duo pacta diuerſa, ita quod alterū non fiat propter alterum, nec coniunctim, ſed diuiſim, quorum alterū ſit permutatio beneficiorum auctoritate Papæ, & alterum venditio prædictorum fructuū auctoritate propria: ſic quod fructus non emātur à reſignatario canonicatus, ſaltem principaliter, propterea ꝙ ſit permutatio, neq; fiat permutatio ꝓpterea quod prędicto modo vēdātur, & emantur prædicti fructus; ſed quod is cui renunciatur canonicatus, emat vt quidam tertius prædictos fructus precio, vt prædicitur, conuento.

F

Tertiò, quod lōgè aptius eſſet, vt primò fieret prædicta permutatio ſine promiſſione emendi, & vendēdi prædicto modo ꝓdictos fructus, & poſt aliquot dies cōſequutos permutationem, fieret emptio, & vēditio prædictorū fructuū ne vllus eorum promittat alteri ſe empturum, vel vēditurum, ſi permutatio fiat, & aliàs non, & ſi quę promiſſio huiuſmodi ante hac facta eſt, diſcedatur ab ea verè cotam Deo vtriuſq; conſenſu, ita quod vterq; maneat liber ad vēdendū, vel emendum permutationem factā, ac erat ante illam quoad obligationē iuſtitiæ legalem: quamuis poſſet interuenire aliqua decētia antidoralis, & ſpes quod conſequetur inter eos illa emptio, & venditio fructuum, per ea quæ nos tradimus in Man. noſtro.[c]

G

c c.23. num. 100. verſ. 5. &c.

S V M M A R I V M.

1 Mediator ſimonia in beneficio, ſi complentur, incidit & ipſe in excommunicationem.

1 Permutatio pinguioris beneficij cū minus pingui, cum pacto, vt fructus excedentes ſibi reſtituātur, eſt ſimoniaca; idem eſt, ſi conueniant vt cōſtituatur penſio auctoritate propria pro adaquatione fructuum, nu. 3.

4 Cōfidētialis ſimonia eſt, ſi cōpermutantes paciſcātur, quod in certum euentū ſibi ipſis propria reſtituāt beneficia, et habet pœnas, & beneficia vacāt apud

E

Sedem Apoſt. vnde qui de illis ab ordinario prouidetur, non eſt tutus, nu. 6. nec poteſt fructus percipere nu. 4.

5 Cruciatæ vigore confidentiarius, dimiſſo beneficio, poteſt à cenſuris ob id incurſis abſolui, at vt rehabilitetur ad beneficia, à Pontifice eſt impetrandum. nu. 8.

8 Confidētiarius fit quidem inhabilis ad obtinenda beneficia, ſed non ad ordines ſuſcipiendos, quos à cenſura abſolutus iuſtè poteſt percipere. nu. 7.

CONSILIVM L.

Dico primò, quod in permutatione propoſita fuit admiſſa ſimonia realis; & quod interuenit cōuentio, vt qui accipit beneficium maioris valoris per permutationem beneficij minoris valoris ſolueret compermutanti omnes fructus, q̄ excederēt fructus beneficij minoris: quæ conuentio fuit exequuta ab vtraq; parte, quia realiter vterque compermutantium impleuit eam ſoluendo per ſe, vel per procuratores ſuos fructus beneficiorū eo modo, quo fuit conuentum: & ſic tam mediatores, quàm permutantes inciderunt in ſimoniam realem, & excōmunicationem Papalem, per extrauagantem 2. de ſimonia.[d]

d in comm.

2 Secundò dico, quod etiam in pręfata permutatione interuenit confidentia ſimoniaca, quia interuenit renūciatio, cum conuentione, quod in certo caſu compermutantes tenerētur ſibi mutuo reſtituere beneficia permutata: & conſequēter incurrerunt pœnas impoſitas per Pium IV. & V. cōmittentibus confidentiam ſimoniacam: quarum vna eſt excommunicatio Papalis, & altera perditio habitorum beneficiorum, & tertia inhabilitas ad habendum alia, & quarta reſeruatio beneficiorū per confidentiam habitorum, & aliorum per eam vacantium prouiſionis, iuxta tenorem illarum, quarum ſumma ponitur in noſtro Manu. confeſſ.[e]

H

e c.23. num. 101.

3 Tertiò, quod renunciatio illa, qua quis ſuſcepit minus beneficium, & renunciauit illud, & conuentio, vt qui reſignauit minus cōſtitueret penſionem illi, qui renūciauit maius, & ſolutio anticipata fuerūt ſimoniacę, vt palam eſt.

Quartò,

4 Quartò, quod etiam perceptio fru-
ctuum pro penſione anticipata, fuit ma
la, & cum peccato facta: quia beneficiũ
illud vacabat per prædicta, & non pote
rant ipſi, qui ſoluerunt illam auctorita
te propria percipere fructus vacantis,
& reſeruati Papæ.[a]

a Arg. ca. 2. & ei adnotatorum de in dic.

5 Quintò, quod conſilium, vt mona-
chus, qui recepit maius, recederet à mo
naſterio, & reſignaret illud in manibus
Papæ, fuit ſanctum, & bonum: & quod
facta reſignatione potuit benè abſolui
per præfatam cruciatam, vel Iobelæum
ab omnibus cẽſuris ob præfata incurſis.
6 Sextò, quod prouiſio minoris bene
ficii facta per ſuperiorem ordinis virtu
te reſignationis factæ à monacho, nihil
valet coram Deo; quia propter confi-
dẽtiam erat reſeruata eius prouiſio Pa-
pæ, vt prædictum eſt.
7 Septimò, quod ordinario prædicti
monachi, qui ſuſcepit maius officiũ in
pmutatione, & poſtea reſignauit illud
in manibus Papæ, & fuit abſolutus à cẽ
ſuris, fuit iuſta, & recta: quia p̃ſatæ ex-
trauagantes non inducunt inhabilitatẽ
ad ordines ſuſcipiendos propter confi-
dentiam, ſed ſolum ad beneficia.
8 Octauò, quod præfatus monachus
indiget diſpenſatione, qua fiat habilis
ad beneficia poſthac obtinenda. Et quia
hæc ſunt ſatis occulta, & per alios tra-
ctata, videtur, quod ſufficiat petere ha-
bilitationem à Pœnitentiario maiori.
9 Nonò, quod in gratiã petentis iſta
ſubiiciam formam ſupplicationis facien
dæ in prætorio Pœnitentiariæ, ſi melior
ei non offeratur.

Illũſtriſs. ac Reuerendiſs. D.

CVm quidam N. cuiuſdam religio-
nis non mẽdicãtis, haberet quod-
dam officium eiuſdem ordinis regula-
re; quidam patrui eius, quos habebat ꝓ
patribus, tractarunt eo ignorante, & ab
ſente quandam permutationem ſimo-
niacam, & confidẽtialem inter ipſum,
& alium monachum eiuſdem ordinis,
qui habebat aliud officium eiuſdem or
dinis longè maioris valoris; & virtute
mandati ab eis petiti, & miſſi perfece-
runt permutationem præfatam, & im-
pleuerunt conuenta inter ſe, & alium
A compermutantem, præfatus N. poſt an
num nouitiatus, non tamen ſtatim reli
quit beneficium, neque contradixit pa-
ctis, partim ob reuerẽtiam, qua erat er-
ga patruos, partim ob iuuenilẽ ignoran
tiam, & incogitantiam, & partim, ꝙ no
lebat perdere id, quod ſibi benè quæſitũ
putauerat, donec à confeſſario moneretur,
poſtea tamen renunciauit ſimplici-
ter præfato officio in manibus S. D. N.
qui contulit illud etiam ſimpliciter; &
fecit ſe abſoluere virtute cruciatæ, & cu
iuſdam ampliſſimi Iobelæi, fecitque ſe
ordinari quatuor minoribus, & ſubdia
B conatu: angitur tamen ſcrupulo, quod
incurrerit inhabilitatem obtinendi ali-
qua beneficia in futurum. Quare ſup-
plicat humiliter D. V. Illuſtriſſimæ, vt,
ſi, & quatenus opus fuerit, iubeat eum
abſolui ab omnibus cenſuris, quas ob
prædicta forſan incurrit, & diſpenſare
cum illo, vt poſſit obtinere quæcunque
beneficia eccleſiaſtica, quæ poterat ob-
tinere antequam prædicta permutatio
fieret: Attento, quod præfata ſimonia,
& confidentia non fuerunt per ipſum
facta, nec ipſo ſciente; & quod poſtea-
quam ſciuit facta ſimpliciter renuncia-
C uit beneficium, vel officiũ per ea quæ-
ſitum, & quod eſt honeſto loco natus,
& eſſet ei dedecori. & ſcandalo aliis ta
lis inhabilitas, immo & poſſet eſſe dam
noſa monaſterio.

SVMMARIVM.

1 *Simoniam conuentionalem facit om-
ne pactum, quod eſt medium faciendæ
permutationis beneficiorum, etiam ſi
ſolum promitterem ſoluere pẽſionem,
ſi qua detegeretur impoſita ſuper bene
ficio, quod do: non tamen efficitur rea-*
D *lis, etiam ſi cætera omnia adimplean-
tur, modò non adimpleatur pactum, ex
quo oritur ſimonia.*

CONSILIVM LI.

VOlentes duo ſua beneficia permu
tare, conuenerunt, quod, ſi vl-
lum illorum beneficiorum inueniretur
grauatum aliqua penſione, is, cuius
erat illud ante permutationem, ſolue-
ret illam penſionẽ. Cõſequuta permu-
tatione,

tatione, auctoritate ordinarii, nulla de E præfato pacto facta mentione, poſt ſeſquiannum apparuit alterum illorum eſſe grauatum penſione 15. ducatorum. Quæritur, an interuenerit ſimonia, & quid ſit agendum.

1 Reſpondeo primò, certū eſſe, quod interuenit ſimonia ſaltem conuentionalis; quia interuenit pactū, quod fuit medium faciendę permutationis, & omne tale efficit renunciationem, collationē, & permutationem ſimoniacam.[a]

Secundò reſpondetur, quod pręfata ſimonia fuit tantum conuentionalis, & nō realis: quia promiſſio de ſoluēdo pē F ſionem, caſu quo inueniretur impoſita, nōdum eſt exequuta. Nec obſtat, quod renūciationes, & collationes ad permutationem neceſſariæ fuerint vtrinq; factæ; quia illæ non inducebāt ſimoniā, ſed ſolum promiſſio de ſoluēdo penſionē, qua nondum eſt impleta: & ita non peruenit ad ſimoniam realem, per ea, quæ ſcripſimus in Manu. conſ.[b]

Tertiò, quod præfati DD. conſulentes cauere debent, ne vllatenus is, qui debebat penſionem ante permutationem, ſoluat illam, antequam impetretur à Papa facultas id faciendi, quā puto G facilè conceſſum iri, &c.

a cap. quam pio. 1. q. 1. ca. fi. de pact.

b c. 23. num. 106.

SVMMARIVM.

1 Simoniæ crimen, etiam ſi detur res modica, graue peccatū eſt, quia immutat naturam rerum, & poteſt creſcere vſque ad hæreſim, credendo dona Dei pecunia comparari poſſe, & nu. 2. At quod datur alio reſpectu, quam pro precio, & ſolutione rei ſpiritualis, coram Deo non eſt ſimonia prohibita, nu. 5.

1 Simonia cōmittitur corā Deo, cū temporale quātumuis minimum datur in H precīū rei ſpiritualis, & ſi attingit ad culpā mortalem, ſiue ratione quātitatis, ſiue rōne irreuerentiæ, ſiue magnæ deordinationis, habet annexam excōmunicationem, nu. 2. & 4. licet iudex, qui præſumit paruam rōne eō dari in precium, tales excuſet, nu. 2. & 3.

2 Paruitas rei excuſat quidē in oī actione à peccato mortali, & excōicatione tali actioni annexa, nu. 2 fallit tamen corā Deo, quando rōne irreuerentiæ, E vel deordinationis creſceret vſque ad peccatū mortalē, quia tunc ēt haberet annexam excommunicationem, nu. 4.

CONSILIVM LII.

REx Siciliæ cōfert multa beneficia ſui regni, vel præſentat ad illa, dimidium quidem eorum Siculis, dimidium verò eiſdem, vel quibus placuerit. Multi Siculorum vadunt ad ſeruiēdum Regi, qui degit in Hiſpaniis, vt cognoſcantur ab eo, & à iuis conſiliariis, & aliis miniſtris, vt cum vacauerint be- F neficia conferantur eis vicibus, quibus tenetur ea dare Siculis, qui quam optimè poſſunt inſeruiunt Regi, & eius miniſtris, dando eis munera à lingua, & obſequio, & manu.

Quæritur, an admittant ſimoniam, & incidant in cenſuras. Quæritur item, an idem ſit dicendum de Hiſpanis, qui veniunt ad Vrbem, & inſeruiunt, & dant munera Papæ, & miniſtris eius, vt beneficia, quæ ſunt in Hiſpanijs conferenda, dentur eis.

1 Pro harum quæſtionum ſolutione pręſuppono primò, quod omnis, qui ali- G quod temporale dat pro quærendo ſpirituali tanquam precium eius, ſiue ſit paruum, ſiue magnum, peccat peccatū ſimoniæ coram Deo, & in foro conſciētię omni iure naturali diuino, & humano, vt docet S. Thomas,[c] & colligitur ex eodem alibi.[d] Tum per rationes ibidem ab eodem allatas. Tum quia contra ſuam naturam res inæſtimabilis reponitur in ordinem rerum vendibiliū, & pecunia æſtimabilium, vt diximus in comm. extrauag. [ab ipſo.][e] Tum quia peccatū ſimoniæ poſſet creſcere adeo, vt fieret hæreſis, pro quo eſt caſus in ca. H [quibuſdam,][f] & ratio firma, quod omne crimen, quod eſt contra fidē Catholicam, eſt hæreſis,[g] & tradimus nos poſt alios in cap. [nouit,][h] & melius in Manu. conſ.[i] & conſtat contrarium eſſe fidei Catholicæ ſpiritualia dona Dei eſſe pecunia æſtimabilia, & vendibilia, dicente Petro ad Simonem Magum.[k] Pecunia tua tecum ſit in perditionem, qui arbitratus es dona Dei pecunia comparari, [tranſlatum in d. cap. quibuſdam.] Dixi, [Coram Deo, & in foro

c in 4. libro ſen. diſt. 25. q. 3. art. 3. ad 1.

d in 2. 2. q. 100 ar. 3. & 4.

e nu. 46. notab. 32.

f 1. q. 1.

g ca. à recta. & c. hæc eſt fides 24 q. 1.

h notab. 3. nu. 4. de iudic.

i c. 11. num. 22.

k Actor. 8.

ro conſcientiæ.] Quia frequenter, vt cũ A res parua dicitur, fit, aut datur, nõ præſumitur in foro exteriori ſimonia,[a] quę autem dicantur quoad hoc parua, vel magna, videtur relinquẽdum arbitrio boni, & prudentis viri,[b] in arbitrando autem debet conſiderari perſona quę dat, & cui datur, & quantitas, & qualitas muneris, quod datur ſecundum Panormitanum receptum.[c]

a c. et ſi quæſtiones. de ſimonia.

b Argu. l. 1. ff. de iure delib. & c. de cauſis. de offi. de le.

c in d. c. & ſi quæſtiones. nu. 1.

2 Offert ſe tamen in præſentia quæſtio, quam non meminimus vidiſſe per alium motam, ſcilicet an ſecum trahat excommunicationem quoad forum interius illa ſimonia, quæ pp paruitatem B non præſumitur talis in foro exteriori, eſt tamẽ verè talis in interiori, eo quod qui dedit, vel accepit, verè coram Deo dedit, vel accepit principaliter in precium, vel pro precio rei ſpiritualis, quã diximus ſupra eſſe veram ſimoniam. Et quidem putamus eam non habere annexam excommunicationem, ſi propter rei paruitatem non attingit verè quãtitatem culpæ mortalis; quia nulla excommunicatio generaliter lata includit eum, qui non peccat mortaliter,[d] & alibi ſæpè diximus, præſertim in Man. confeſſ.[e] Si autem verè coram Deo at- C tingit quantitatem culpę mortalis, licet iudex exterior arbitretur contrarium, quęſtio videtur grandis, & quotidiana, & eo maior, quo poteſt contingere in omnib. caſib. in quib. agitur de re vetita ſub pœna excommunicationis ipſo iure lata, & dubitatur an tranſgreſſor eius per paruitatem excuſetur ab ea in foro interiori, ſi iudex arbitretur in foro exteriori eum excuſari propter paruitatem.

d Arg. c. nemo, & cap. nullus. 11. q. 3.

e c. 25. nu. 9.

3 Tum quia in præſenti caſu licet res minima fiat, vel detur pro ſpirituali, poteſt tamen fieri magna irreuerentia ex D eo, quod res ſpiritualis reputetur vendibilis, & æſtimabilis pecunia: & quidem adeo, quod poſſet creſcere vſque ad crimen hæreſeos cum illa reputatio videatur contra illud[f] [Pecunia tua tecum ſit in perditionem,] & multi dãtes, vel accipientes, dare vel accipere poſſunt aliqua parua pro precio rei ſpiritualis, quos iudices putant non dare, nec accipere illa precio, ſed tantum pro amicitia, & honeſto officio. Et omnis qui dat, vel accipit etiam paruum, verè ac principaliter pro re ſpirituali, videtur peccare mortaliter, reputando illam eſſe vendibilem, & precio numerario æſtimabilem.

f Actorum. cap. 8.

Nec obſtat, quod furtum minimum ſolum eſt peccatũ veniale, vt ait S. Th. receptus,[g] per quod alibi ſæpè, & præſertim in dicto Man.[h] poſt principium diximus, qđ in omni materia peccati, paruitas rei, & alia duo excuſant à culpa mortali: non inquã hoc obſtat: quia licet res quæ fit, vel datur, ſit minima; irreuerentia tamen illa, quæ fit rei ſpirituali, reponendo eam in ordine rerum vendibilium, & æſtimabilium, & temporalium, non videtur res parua.

g in 2. 2. q. 66. art. 6.

h c. 17.

4 Quare in pręſentia credo huiuſmodi ſimoniam non habere annexam excommunicationem, ſi neutro reſpectu puenit ad culpam mortalem, habere tamen, ſi alterutro peruenit ad illã, per ſupradicta, & quia ſimonia eſt maximũ peccatum, iuxta cap. [tanta eſt labes.[i]]

i de ſimon.

Secundò pręſuppono, quod nulla ſimonia, per quam fit, vel datur aliquod temporale pro re ſpirituali, alio reſpectu, quam pro precio, & vera ſolutione eius, puta pro dono gratioſo, vel ſuſtentatione miniſtrorum, vel labore eorũ, vel vexationis, redẽptione, &c. eſt ſimonia iure naturali, vel diuino vetita.

Aduertendum, quod licet expreſsẽ nõ habeatur reſpõſio ad quæſtionem, tamen ex prædictis colligi poteſt.

SVMMARIVM.

1 Promiſſio generalis gratitudinis etiam facta examinatori promouendorum ad beneficia, non inducit ſimoniam.

2 Eſculẽtorum paruorũ receptio, ob quæ examinator promouẽdorum ad beneficia nequaquam fuit motus, vt examinando cui fauit faueret, ſaltem coram Deo non inducit ſimoniam.

3 Examinator, qui, vt amico rogãti gratificaretur, promouendum in actu examinis alacriorem reddẽdo iuuit, ſi adiutorium non fuit notabile, in pœnas ſacri Concilij nequaquam incidit, etiam ſi poſtea munuſcula gratis oblata recepit bona fide.

CON.

CONSILIVM LIII.

VAcante parochiali, ſacerdos, cupiẽs ſibi de ea prouideri, ad quendam ex examinatoribus amici commendatitias detulit literas, hæcq; vel ſimilia addidit verba: Dñatio veſtra habeat me commendatum, & cognoſcet nõ fuiſſe perſonæ ingratæ. Vnde d. examinator, nõ ob dicta verba, ſeu oblationẽ motus, ſed vt amico gratificaretur, inter examinãdum quædam ad fauorem dicti promouendi protulit verba, ob quæ quaſi adiutus, promptior ad reſpõdendum redditus, & ſucceſſiuè idoneus ab omnibus examinatoribus renunciatus fuit, demũ approbatus dicto examinatori donauit quędam eſculenta valoris duorum, vel triũ Iuliorum, quę dictus examinator tũc ſimplici accepit aĩo. F

Nunc aũt dubitatur, an examinator in pęnas contra ſimilia perpetrãtes per Conc. Trid.[a] ſtatutas inciderit, & quia miniſtrauit, irregularitatẽ contraxerit.

1 Rñdetur primò, quod per literas cõmẽdatitias, & promiſſionem prędictam, nullam incurrit ſimoniã, vel cenſuram, per ea q̃ nos ſcripſimus in commen. extrauagãtis de datis, & ꝓmiſ.[b] G

2 Secundò, quod neque incurrit eas per dationem prędicti eſculenti, ſaltem quoad forum conſcientiæ.[c]

3 Tertiò, quod maioris dubij eſt an incurrerit per fauorem, quem examinator ꝓdictis uerbis inter examinandũ dedit: & magis puto nõ incurriſſe, ſi notabile adiutorium per ea nõ fuiſſet datũ: quia in nulla hmõi materia vř incurri cenſura vlla, ꝓ id, quod non præſtat, vel aufert notabile damnum, vel cõmodũ cum in omni materia excuſet paruitas rei à culpa mortali, iuxta S. Th.[d] & tradimus nos in Man. conf.[e] & alibi ſępe, & probatur per c. [vnum oratium.[f] H

Cætera circa hanc materiam vide conſ. 20. de ſent. excom.

a Seſ. 24. ca. 18. §. gaudeāt.
b notab. 11. à nu. 28.
c Arg. c. et ſi quæſtiones de ſimonia.
d 2. 2. q. 19. art. 4.
e cap. 17.
f 25. diſt.

SVMMARIVM.

1 *Dantes miniſtris, vt pro beneficio concedendo preces apud collatorem interponant obtento beneficio ſimoniã realem committunt, ſecus, ſi vt ſollicitẽt, & reducant ad memoriam.*

CONSILIVM LIV.

VOlens Titius de aliquo beneficio, vel beneficijs prouideri, dedit cuidã famulo cuiuſdã miniſtri Papæ duo, vel forſan quatuor ſcuta, ad hoc, vt intercederet pro ipſo Titio: & ſimiliter alia munuſcula, quæ forſan ad valorem duorum ſcutorum non aſcendebãt, ſubſtituto prædicti miniſtri dedit: & finaliter ipſe Titius de beneficio quodã fuit prouiſus valoris 16. ſcutorum. Quæritur an incurrerit pœnas.

1 Reſpondeo, ꝙ ſi orator dedit prædicta ſcuta, & munuſcula ꝓdicto famulo, ut intercederet, ita vt eſſet mediator ad concedendũ beneficium, ſimoniam realem admiſit; ſi autem dedit, ut dictũ miniſtrum faceret memorem mandati facti, quo illud adimpleret, non addendo preces, quibus moueretur ad concedendum, poſſet dici nõ eſſe ſimoniam, vt videntur intellexiſſe, qui ſuper hoc fuerunt conſulti. Salua, &c.

SVMMARIVM.

1 *Simonia eſt, ſi prouiſus de beneficio ſoluat penſionem antiquam impedienti expeditionem literarum, vt ceſſet.*

1 *Beneficiarius dare poteſt aliquid moleſtanti de facto, vt ius quaſitum, & poſſeſſum ſeruet.*

2 *Poſſeſſio beneficij res ſpiritualis eſt, uel ſpirituali annexa.*

CONSILIVM LV.

AN prouiſus à Papa, & impeditus ad inſtantiam penſionarij, qui habet penſionem antiquam ſuper beneficio impoſitam, expedire bullas, antequam ſoluat penſiones decurſas, poſſit eas iuſtè ſoluere, vt expeditis Bullis capiat poſſeſſionem.

1 Ad hanc quęſtionem reſpondeo, ꝙ non, quia committeretur peccatum ſimonię: quoniam quamuis liceat beneficiario pro iure ſpirituali iã quæſito, & poſſeſſo conſeruando dare aliquid temporale moleſtatori de facto, ut uidetur probare cap. [dilectus.][g] & gloſſa cap. [decimas.][h] non tamen licet dare aliquid tẽporale pro iure ſpirituali quærendo,

g 1. de ſimonia.
h 16. q. 7. ſuper verbo decimas.

Digitized by Google

ſendo, neque pro quæſito nondum poſſeſſo conſeruando, vt finis præfatæ gloſſæ, aſſerit, & Panormitanus reſoluit. [a]

a in d. c. dilectus num. 4.

2 Et quod poſſeſſio beneficij ſpiritualis eſt res ſpiritualis, vel quid annexum ſpirituali, & dare aliquid tẽporale pro quærendo aliquid ſpirituale, vel ei annexum, eſt ſimonia, iuxta gloſſam receptam, [b] quę probatur in cap. 1. [c] Et ideo præfatus D. conſulens caueat, ne quid promittat, vel det præfato impedienti ſuarum literarum, quibus apprehendẽda eſt poſſeſſio, expeditionem, abſque S. D. N. auctoritate, vel licentia.

b 1. q. 1. in ſumma.
c de iure patron.

SVMMARIVM.

1 *Cardinalitiam dignitatem, vt aſſequatur, qui dat temporale, committit peccatum ſimoniæ, & incidit in pœnas extrau. Bonifacij VIII. nu. 3. Quod, ſi Pontifex ſcit, & conſentit, ceſſant quidem pœnæ temporales, ſed nõ peccatũ, nec pœna æternam. num. 4.*

2 *Fauorem, quo quis pollet apud principem, ſi recepta pecunia interponit pro cupido obtinere aliquam gratiam, peccat, & num. 3.*

5 *Diſpenſare cenſetur princeps ſuperiorẽ non recognoſcens, cum contra ſuam legem quid facit, ſaltem quando tacitè mentionem facit, dictam actionem eſſe contra legem.*

CONSILIVM LVI.

AN ſit peccatum dare alicui donũ, vt intercedat quod fiat Cardinalis ſciente id, & permittente Pontifice?

Reſpondeo primò, quæſtionem hãc quo ad vtrunque forum eſſe magnã, & dignam magna diſputatione, quam nobis in præſentia non vacat facere.

1 Secundò, quòd breuiter colligi poteſt ex tractatis à nobis in commentario extrauagantis S. D. N. quæ incipit, [Ab ipſo,] nuper recognito, & nouè impreſſo, [d] quòd non ſolum dare aliqua temporalia pro adipiſcendis ſpiritualibus eſt ſimonia iure naturali, & diuino prohibita, ſed etiam eſt peccatum mortiferum dare temporalia pro adipiſcẽdis eis, quę ſuapte natura ſunt inæſtimabilia, & inuendibilia, & quod non ſolũ ſpiritualia omnia ſunt talia, ſed etiã aliqua alia, quæ ſunt naturalia, & naturaliter quæſibilia, quorum exempla legere licet in prædicto notab. [e]

d in notabili vlt. & ex tactis in notab. 3. & 10.
e vlt. nu. 4.

2 Tertiò, quòd fauor, per quem vnus iuuat alium ad conſequendam aliquã gratiam, eſt res ſuapte natura inæſtimabilis, & inuẽdibilis, adeo quod et apud Ethnicos habebatur pro fumo, & re inæſtimabili. Nã Alex. Seuerus, apud Platinã, in vita Pontiani Papæ, iuſſit quendam Turrinũ qui munera accipiebat, quod magnæ eſſe auctoritatis apud Imperatorem videretur, in foro trãſitorio ad palum alligatũ fumo necare, præcone clamante: [Fumo punitur, qui fumũ vendidit:] eo quod huiuſmodi fauores vẽdebat, quod in d. notab. [f] referimus.

f vlt nu. 45.

3 Quartò, quòd dare donum pro fauore habendi Cardinalatum, eſt dare rem temporariam pro re nõ ſolum ſua natura inuendibili, ſed etiam ſpirituali, vt palam eſt: & conſequenter non ſolũ eſt peccatum mortale, ſed etiam peccatum ſimoniæ, ſi detur ſine licentia, & conſenſu Papæ: & neceſſariò conſequitur ex prædictis, quod incidit in pœnas dictæ extrauagantis [Ab ipſo.]

4 Quintò, quòd Papa poteſt peccare, & peccat, quoties agit actũ, qui eſt peccatum, lege naturali, & diuina prohibitum, iuxta illud Pauli, [g] [Non ſolũ qui faciunt, ſed & qui conſentiunt facientibus digni ſunt morte.] & ita peccaret peccatũ ſimoniæ, qñ ageret actum, qui iure naturali, vel diuino eſt ſimoniacus, vt poſt ſententiam S. Th. & cõem, nos quoque tradimus in Manua. noſtro cõfeſſ. [h] neque liberare poteſt alium eundem, vel ſimilem actum agẽtem à peccato, licet liberare poſſet à pœna iure humano contra illum inſtituta, vt ibidẽ traditur, ac ſcientia, & conſenſus ſuę Sanctitatis excuſaret præfatum conſulentem à peccato ſimoniæ, magis quã excuſaret ab alio peccato homicidij, adulterij, fornicationis, & ſimilium iure naturali, & diuino prohibitorum.

g ad Romanos.
h c. 23. n. 108.

5 Sextò, quia princeps non recognoſcens ſuperiorem, agẽs aliquid contra ſuã legem, videtur diſpenſare cõtra illam, [i] ſecundum Panormitanum, [k] ſaltem quando tacitè facit mentionem quòd ille actus eſt contra legem, vt reſoluit Felynus

i Arg. l. quidam cõſulebant. ff. de re iud. & l. idem Vlpianus. ff. de excuſat. tut.
k in c. fi. ſi quando, de reſcript.

Digitized by Google

a in d. cap. ſi quando n. 6. Felynus poſt Antoniũ,[a] poſſet probabi E liter addi, quod ſi in caſu propoſito Papa cõsẽtiret p̃dictæ donationi, vt ractui contrario prædictæ extrauagantis, dans non incurreret pœnas eius, q̃ humana lege adduntur, ſed ſic æternam, & alias pro peccato mortifero naturali, & diuino iure impoſitas. Poſſet item probabiliter dici, quod ſi dans, vel recipiẽs eſſet Eps̃, vel Cardinalis, non incurreret oẽs pęnas extrauagãtis prędictæ, ſed ſolũ excommunicationẽ, & alias, quas nos excepimus in eius commentario.[b] *b num. 11.*

SVMMARIVM.

1 Aulicum ſi rogo, vt mihi impetret beneficium, adiecto quod conſentiam penſioni ſuper illo eidem reſeruanda, ſimonia eſt, ceſſante autẽ conuentione, poſt obtentam gratiam beneficij liberè poſſum conſentire. n. 2. & hoc ſi gratia ſit ita pfecta, quod nõ poſſit reuocari. n. 3.

3 Gratia tunc dicitur perfecta, quãdò eo peruenit, quo non poteſt nec propter defectum conſenſus non præſtiti, nec propter alium reuocari.

4 Fieri iuſtè non poteſt, quod ſine peccato præſertim mortali fieri nequit.

CONSILIVM LVII.

QVidam cum non ſperaret aliàs ſe poſſe obtinere beneficium, conuenit cum quodam aulico, vt cum primũ ipſe intelligeret vacationẽ alicuius beneficij, illum certiorem faceret, ad hoc, vt aulicus illud impetraret pro N. & N. conſentiret conſtitutioni penſionis pro ipſo aulico, quod factum eſt. Quæritur an fuerit cõmiſſa ſimonia realis. H

1 Reſpondeo primò, quod in Man. cõfeſſ.[c] ſatis clarè reſpondetur prędictę quæſtioni, dum determinatur ſimoniacam eſſe conuentionẽ, qua clericus monens aulicum, vel familiarem Papę cõuenit cum ipſo, quod alter impetret beneficiũ vacans, & alter promittit ſe cõſenſurum penſioni imponẽdę: quod eſt veriſſimum, quia eſt promiſſio de faciẽdo aliquid temporale pro habenda re ſpirituali, quæ palam eſt ſimoniaca per definitionem ſimonię datam à gloſſa,[d] receptam ab omnibus Theologis, & E Canoniſtis, & declaratã à nobis latius quam ab alijs in dicto Man.[e] *c c. 23. n. 107. verſ. ad 7.* *d 1. qu. 1. in ſumma.* *e cap. 23. nu. 100.*

2 Et paulo poſt,[f] palam determinatur quod licitè poteſt ſciens vacationẽ beneficij monere familiarem Papæ, & rogare, vt impetret illud ſibi, nulla facta promiſſione de conſtituenda penſione impetranti, licet poſt impetrationẽ ei factam liberè abſq; pacto, & promiſſione præcedenti conſentiat penſioni conſtitutæ, vel conſtituendæ à Papa, vel etiam ſi in impetratione facienda à Papa exprimatur promiſſio, vel conuẽtio de conſentiendo penſioni à S. Sanctitate imponendę, F ita quod ex vtroque loco colligitur reſolutio, quod promiſſio, vel conuentio inter monentem, & aulicum, ſiue familiarem facta, vt alter impetret beneficium, & alter conſentiat conſtitutioni penſionis, eſt illicita, & ſimoniaca, niſi fiat eum conſenſu Papæ: licitum tamen eſt, quod ſciens vacationem moneat eum aulicum, vel familiarem, & roget, vt illud ſibi impetret, non facta promiſſione, neque conuentione de conſentiẽdo pẽſioni, licet poſt impetrationem liberè illi conſentiat. *f in verſic. ad octauũ.*

Secũdò, quòd nulla ratione naturali, G diuina, neque canonica poteſt conſuli, nec reſponderi contrarium ab vllo iureconſulto, neque confeſſario Chriſtiano religionis amico.

3 Tertiò, ꝙ ex his infertur, non poſſe dari vllam inſtructionem, per quam ſciens vacationem beneficij expreſsè, vel tacitè facit promiſſionem de conſentiendo conſtitutioni, & ſolutioni pẽſionis, antequam ſit impoſita, & gratia perfecta, ita quod non poſſit reuocari propter defectum conſenſus præſtiti, vel alium, etiamſi nunquam vllum beneficium alioqui ſperet ſe obtenturum.

4 Quandoquidem nihil prodeſt fieri iuſtè, quod ſine peccato præſertim mortali, quale eſt grauiſſimum peccatum ſimoniæ, fieri, & obtineri non poteſt, iuxta c. [ita nc.] & c. [tolerabilius g] quę habent tolerabilius eſſe omnia mala pati quã malo conſentire, hoc intelligo quo ad pęnas ſimoniæ, niſi cum beneplacito Papæ id fieret, cui tamen nullatenus debet placere, ne ſe ſuamq; ſedem, quæ ſynceriſſima debet eſſe ab huiuſmodi labe ſimoniæ, turpiter fędaret. *g 32. q. 5.*

SVM-

SVMMARIVM.

1 *Reſignatarius recuſando ſoluere penſionẽ tertio reſeruatam, eo prætextu, ꝙ ſuper penſione inter reſignantem, & penſionarium fuerit commiſſa ſimonia, ſuam elidit collationem.*

2 *Simonia cõmiſſa inter reſignãtem, & tertium, cui penſio reſeruata fuit, non ſolum vitiat ipſam penſionem, ſed & ipſam collationem beneficij.*

2 *Cõfidẽtia in foro exteriori eo ipſo probata cenſetur, ꝙ probatur reſignãtem ea intẽtione reſignaſſe, ut tertius, cui pẽſio reſeruabatur, illã cõuerteret in vtilitatem familiæ ipſiuſmet reſignãtis.*

CONSILIVM LVIII.

RESignauerat A. ſuum canonicatũ in manibus Pontificis in fauorem B. cum reſeruatione certæ penſionis in fauorem cuiuſdam C. Bullę omnes fuerunt expeditæ, & ſic virtute bullarum Apoſtolicarum de reſeruatione dictæ penſionis in fauorem dicti C. hæredes prædicti C. petũt ab ipſo B. ſolutionem penſionum abhinc aliquibus annis decurſarum, ipſe B. reſpondet illas non debere, quia fuit impoſita prædicta pẽ-
C
ſio ad ſuſtentandam, & alendam familiam, & filios prædicti A. reſignantis, quod promittit ſe probaturum, atque ideo eſſe confidentiam, & non deberi penſionem, hæredes præſtidicti C. replicant contrarium. Quæritur quid iuris?

1 Reſpondeo primò, ꝙ replicatio hæredis prædicti C. eſt iuridica, videlicet, quod prædictus B. debet ſoluere pẽſiones decurſas nondum ſolutas, vel quod ipſe B. debet relinquere canonicatum, ſuper quo cõſtituta fuit penſio. Si enim conſtitutio penſionis nõ valuit, quia in
D
renũciatione interuenit cõfidentia annullans conſtitutionem penſionis; à fortiori interuenit confidentia annullans renunciationem, ob quam fuit penſio conſtituta, qua magis vetatur renũciatio fiduciaria, quam penſio ob eam conſtituta, vt colligitur ex ipſiſmet Extrauagãtibus Pij Quarti, & Pij Quinti, quarum partes neceſſarias retulimus ad verbum in Manu.[a]

a c.13. num. 110.

Secundò reſpõdeo, ꝙ non interuenit in caſu propoſito confidentia illa illici-
A
ta, & ſimoniaca, iã grauiter à prædictis Pijs punita, quo ad forum conſcientiæ, ſi inter ipſum A. & B. vel C. non interuenit pactum, vt pẽſio cõſtituenda redderetur in ſuſtentationem, & alimẽta filiorum ſuorum licet intẽtio ipſius fuiſſet illa, & licet ideo renũciaret canonicatui, ſperans, ꝙ id poſtea ipſe C. faceret, per ea, quæ ipſe ſcripſi, vbi ſup.[b] & paulo poſt in notabilib. extrau. Pij V.[c]

b nu. 109.
c nu. 110.

2 Tertiò, ꝙ ſi prædictus B. legitimè probauerit prædictam conuentionem interueniſſe, imò & ſi probauerit intentionem principalem ipſius A. conſtituẽdi penſionem fuiſſe, vt illa cederet ſu-
B
ſtentationi filiorum ſuorum, iudicabitur penſio illa conſtituta per confidentiã præſumptiuè illicitã, & ita eſſe inualida, & eadem ratione iudicabitur renũciatio canonicatus, ſuper quo fuit poſita penſio, præſumptiuè fuiſſe facta ex illicita confidentia per contextum prædictæ bullæ Pij Quinti. Salua, &c.

SVMMARIVM.

1 *Pẽſio, q̃ ſuper fructib. beneficij reſeruatur, et ſi ſecundũ Panormitani receptã ſniam non ſit quid ſpirituale, tamẽ iuſtè, nec emi, nec redimi ſine auctoritate Apoſt. poteſt, quia eſt annexa rei ſpirituali, videlicet beneficio, nu. 2. ſimonia tamen ſuper ea contracta nõ habet annexam excommunicationem, nu. 3.*

4 *Pœnitentiaria prætorium non dat facultatem, vt de in foro conſcientiæ cõceſſis teſtimonium detur, nec illud etiã ſi daretur, faceret fidem quo ad forum exterius.*

CONSILIVM LIX.

QVidam canonicus conſenſit, vt filio fratris reſeruaretur annua pẽſio 100. ducatorum, & è contra frater, iuxta cõuẽta liberauit canonicũ ab obligatione, qua tenebatur eidẽ ad alia ſimilia annua 200. ducatorum ſoluenda.

Quæritur, an conſtitutio penſionis valeat, & an ambo inciderint in excommunicationem.

1 Reſpondeo primò, ꝙ prædicta conſtitutio fuit ſimoniaca; quia licet penſio non ſit quid ſpirituale, ſecundum ſentẽ-

tiam Panormitani receptam, Felyni,& E aliorũ oĩum,excepto Andrea Siculo,[a] per illum textum,& ca.[quamuis.]vbi Dominicus,& alii idem tenent, [b] tamẽ non poteſt iuſtè emi, ſecũdum omnes, nec redimi,ſecundum ferè omnes abſq; auctoritate Apoſtolica, contra Caietanum, qui licet teneat poſſe redimi ſine illa, non tñ concedere poſſe emi, & in caſu propoſito agitur de conſtituenda penſione per emptionem, ſiue contractum non gratuitum Papæ occultũ, & ita ẽt ſecundũ illũ hoc non potuit fieri.

a in cap. ad audiẽtiam, il 2. de reſcr.
b de praben. lib. 6.

2 In materia enim ſimoniæ,quæ definitur eſſe emptio,vel venditio ſtudioſa F rei ſpiritualis, vel ei annexæ pro temporali, vel contra,ſecundum gloſſam [c] receptã à S. Thoma,[d] & omnes noſtros.[e] In materia inquã ſimoniæ,appellatione emptionis, & venditionis, venit omnis contractus non gratuitus, ſecundũ omnes, quos etiam ſequimur in Manu. noſtro, [f] cuius concluſionis rationem nouam,& veriſſimã videmur primi tuliſſe in ſacræ Pænitentiariæ prætorio; ſcilicet,quod penſio,de qua loquimur, licet non ſit res ſpiritualis, eſt tamen annexa rei ſpirituali, videlicet beneficio, & ſicut emptio rei ſpiritualis eſt ſimo- G niaca, ita eſt emptio rei annexæ ſpirituali,vt prædicta gloſſa recepta dicit.

c 1. q. 1. in Summa.
d 2.2. quaſt. 100. ar. 1.
e in rubr. de ſimonia.
f c. 23 num. 100.

3 Secundò reſpondeo,ꝙ licet prędicti duo fratres peccauerint, ẽt mortaliter, conuentionem prædictam ſimoniacam faciendo,& exequendo,arbitror tñ eos non incidiſſe in excommunicationem, vt aliàs in prædicto prætorio dicere nouè memini,& addimus in Man. [g] quia iura non excommunicant omnes ſimoniacos,ſed ſolum ſimoniacos in ordine, & beneficio,iuxta extrauagãtẽ,[h] & receptam ſententiam, quam etiam fęl.rec. Pius V.in extrauag. [cum primum]ſen H ſiſſe vr̃,& ſimonia, de qua agimus,non eſt ſuper beneficio,vt prædictum eſt.

g vbi ſupra nu. 111.
h 2. de ſimo.

4 Tertiò,ꝙ cõſulens Chriſtianè, prudenter, & vtiliter aget poſtulando à S. D.N.ſuper prædictis abſolutionẽ.tum & neceſſe eſt ſuæ ſaluti æternæ, vt id faciat, ſaltem quo ad forum conſcientiæ, eſto,ꝙ forum conſcientiæ,vt eſt officiũ Pænitentiariæ,non faciat facultatem fidẽ faciẽdi, nec faciat quo ad forum exterius; cum quo ad illud, vt arbitror, non ſit neceſſarium, & vt poteſt eſſe cõmodo, ſi ſecretiſſimè fides ea de re data ſeruetur, ita poſſet eſſe incommodo cuiuſdam infamiæ, ſi ante,vel poſt mortẽ in maleuolum deueniet.

SVMMARIVM.

1 *Pẽſio beneficialis p̃cio dato, vel recepto, nec cõſtitui, nec vẽdi ſine Papa pot.*
2 *Penſionis venditio non inducit excõmunicationem, niſi pro beneficio, vel ordine aſſequendo fiat & ſeq.*
3 *Vẽditio in materia ſimoniæ omnẽ cõtractum non gratuitum comprehẽdit.*
4 *Penſionem ſi ego conſtituo ſuper meo beneficio ſoluendam tertio, vt tibi ſuũ reſignet beneficium, & à te recipio promiſſionem, quod tu illam ſolues, eſt ſimonia conuentionalis, quod ſi ſoluis, efficitur realis habens pœnam, & tua promiſſio eſt nulla, num. 5.*
5 *Simoniacè promiſſũ expedit quãdoq; ſoluere, ſed mutata cauſa, et intẽtione.*

CONSILIVM LX.

VTrum Paulus incurrat ſimoniam in foro poli, vel ſolo fori, eo quod rogauit Andream, vt conſentiret conſtitutioni penſionis cuiuſpiam ſuper beneficio ſuo ſoluẽdæ Petro, vt renunciet alteri beneficio in ipſius Pauli fauorem, & Paulus non ſolum rogauit,ſed etiam promiſit inſtrumento publico ipſi Andreæ, quod ipſe ſolueret penſionem, & ſeruaret eum indemnem?

1 Reſpondetur primò, quod nõ licet emere penſionem, nec conſtitutionem penſionis ſuper beneficio eccleſiaſtico aliquo, neque vendere illam, vel conſtitutionem eius caſſare ſine auctoritate Papæ, vt dicimus in noſtro Man. conf.[i] Vide latius conſil. 63.

i c. 23 num. 111.

2 Secundò, quod emptio, vel vẽditio penſionis huiuſmodi, vel conſtitutionis, non inducit ipſo iure vllam excommunicationem: quia ſola ſimonia ſuper beneficio, vel ordine commiſſa inducit ipſo iure illam, vt ibidem traditur, & penſio nõ eſt propriè beneficium eccleſiaſticum ſpirituale, licet ſit ius ei annexum, ſicut, & ius patronatus, vt ibidem dicitur.

Ter-

Tertiò, ꝙ fallit hoc, qñ penſio, vel cõ ſtituto penſionis emitur, vel venditur tanquam gradus, ſeu medium acquirẽdi aliquod beneficiũ ſpirituale, vel aliquem ordinem: quia talis emptio, vel venditio in hunc finem facta, cenſetur ſimonia commiſſa ſuper beneficio, vel ordine: ſicut traditio, vel promiſſio pecuniæ alicui, vt ſit mediator ad dãdum vel renunciandum beneficiũ, cenſetur ſimonia ſm Innocentium,[a] allegatum in hoc à nobis in dict. Manua. confeſſ.[b]

a In c. tuam. de aetate & qualitate.
b c. 23. num. 106.
c in ſum. 1. q. 1.
d in d. c 23.

3 Quartò, ꝙ in hac materia, & definitione ſimoniæ tradita à gloſſa,[c] & à nobis declarata,[d] per venditionem, & emptionẽ includitur omnis contractus nõ gratuitus, in quo téporale datur pro ſpirituali, vel ei annexo. & ita eſt ſimonia.

Quintò, ꝙ licet emptio, & venditio præfatæ conſtitutionis pẽſionis ſimpliciter facta nõ cenſeretur ſimonia facta ſuper beneficio, quia tamen nõ eſt ſimpliciter facta, ſed ad finem quærẽdi ius ſpirituale beneficiale, cenſetur ſimonia facta ſuper beneficio, vt traditio pecuniæ facta mediatori ad quærendum per ſuum fauorem beneficium cenſetur ſimonia facta ſuper beneficio: cui conſequens eſt factam fuiſſe in hoc caſu ſimoniam ſuper beneficio, & conſequenter talem, quæ inducit ipſo iure excommunicationem, & prouiſionis nullitatem.

4 Sextò, ꝙ præfatus Paulus reſignatarius, licet non poſſit excuſari à peccato mortifero ſimoniæ, poteſt tamen excuſari ab incurſu excommunicationis, & nullitate prouiſionis, ſi nõdum ſoluit, nec ſoluerit in futurum ratione pręfatę promiſſionis vllam penſionem: quia ſimonia conuentionalis, niſi compleatur ab vtraq; parte, non eſt ſimonia realis, quæ ſola inducit ipſo iure excommunicationẽ, per tradita à nobis vbi ſupra.[e]

e num. 104. & ſeq.

5 Septimò, ꝙ ſi nondum Paulus ſoluit quidquam pro præfata penſione, ad conſeruandã amicitiam inter ipſum, & Andreã, conueniret multũ, vt Andreas renunciaret liberè ſine vllo pacto promiſſioni factæ ſibi à Paulo de ſoluenda pẽſione, & de ſeruãdo eũ indemnẽ, & poſtea ex interuallo ipſe Paulus rogaret alium amicũ, qui promitteret Andreæ id, qđ antea promiſerat Paulus, & ipſe Paulus promitteret illi amico ſeruare

A eũ indemnẽ à damno, ꝙ poſſet pati ex ſolutione promiſſa Nec Andreæ videri debet durum renũciare liberè promiſſioni ſibi factæ. Tum quia confidere põt virtuti Pauli. Tum quia promiſſio illa nihil valet, nec in foro conſcientiæ, nec in foro fori. Dixi ſupra, [ſi nondũ quidquam ſoluit Paulus:] quærendum eſt remedium à Papa tam ſuper nullitate prouiſionis, quàm ſuper abſolutione.

[Aduertendum referri aliàs ab officialibus ſacræ Pęnitentiariæ rñſum, ꝙ ego, ſi Papa ſciente in tui reſignatarij B gratiam conſentio, vt meum beneficiũ penſione grauetur, poſſum à te recipere etiam ex pacto indemnitatem. ratio eſt, quia cum communiter beneficiarij non patiantur ſua beneficia penſione in gratiam tertij grauari, niſi recepta promiſſione indemnitatis, & hoc nõ lateat Pontificem, vtique admittendo huiuſmodj penſionum reſeruationes, tacitè etiam conſentit, vt fiat conuentio.]

SVMMARIVM.

C *1 Penſio vni ad vtilitatem tertij reſeruata ſi in alterum ita traſferatur, vt dicto tertio aliqua ſoluatur pecunia, ſimonia erit, niſi Pontifici hoc etiam exprimatur.*

2 Pẽſio eſt ius ſpirituali annexum quod ſuapte natura requirit præcedentem clericatum, obligans ad horas B. V. cuius illegitimus non eſt capax, nec poteſt emi: aut redimi pecunia. & nu. 3.

CONSILIVM LXI.

D Status propoſitæ quæſtionis in effectu eſt, an penſionarius, cui reſeruata eſt penſio ad vtilitatem alicuius curialis, iuſtè poſſit de conſenſu curialis, ſoluta eidem certa pecuniæ quantitate, in alium transferre penſionem.

1 Reſpondeo primò, poſſe quidem, quatuor concurrentibus. Primum eſt auctoritas Papæ. Secundum conſenſus beneficiarij eam ſoluturi. Tertiũ conſenſus curialis. Quartum narratio quãtitatis pecuniæ, quæ datur prædicto curiali, vt in id conſentiat.

Secundò, non poſſe aliquo prædictorum deficiẽte, & quod facta narratione prædicta Papa vix aſſentietur.

Digitized by Google

2 Tertiò, quòd non obſtat his, qđ pręd dictus curialis nō habet actionem, nec literas exigēdi aliquid à prædicto pēſionario, & conſequenter qđ per conſenſum illius nil iuris transfertur, neq; ipſe accipit aliquid temporale, pp quod aliqđ iuris ſpiritualis dāti, vel alij quæratur: & ita, quod non admittitur ſimonia per definitionē eius poſitam in ſumma,[a] & declaratā à nobis in Man.[b] & ab ijs, quos ibi citauimus, & ſic non admittitur ſimonia, etſi præſtatio illa pecuniæ non inſinuetur Papæ. Non inq̄ hoc obſtat, qm̄ licet præſtatio pecuniæ illi curiali non ſit cauſa, quare nullum ius ſpirituale, uel annexum ſpirituali, qualis eſt penſio, transferatur de ipſo in alium, eſt tamen cauſa, quare transferatur de alio in alium, & ad effectum incurrendi ſimoniam paria ſunt dare aliquid collatori beneficij, q transfert ius ſpirituale, vel dare alij, qui ſit cauſa collationis, vel renunciationis, ſecundum Innocentium,[c] receptum communiter, & relatum à nobis,[d] & talis eſt prædictus curialis in caſu propoſito.

a 1. q. 1.
b c. 23. à nu. 100.
c in c. tuam. de ætate, & qual. & ca. tanta. de ſimon.
d in d. c. 23. num. 106.

3 Non obſtat ēt, quod penſio eſt ius merè temporale, ſm Caietanum,[e] & quod ideo eſt redimibile pecunia. Tū quia nō dixit quod ſit emibile, hoc eſt, quod poſſit pretio conſtitui, ſed ſolum, quod pōt redimi, & tolli ab eo, qui eā ſoluit, in noſtro autem caſu agitur de transferenda pēſione in alium, & ſic de emēda, vel conſtituenda alij. Tū quia etiamſi Cardinalis,[f] dixiſſet ante Caietanum quod penſio eſt ius merè temporale, quod etiam poſt eos Gigas, & aliquot alij dixerunt parum cautè; tamen id falſum eſt, quod nos aliàs probauimus in ſacro Pœnitentiariæ prætorio, monſtrando, quod eſt ius ſpirituali annexum, vt eſt etiam beneficiū, quippe quod ſuapte natura requirit clericatū, immo de ſtylo curiæ requirit quod ſit legitimus, & per conſtitutionem fel. recor. Pij V. obligat ad horas ſaltem B. Mariæ: & ità non poteſt emi, nec redimi pluſquam ius patronatus.[g] Vnde meritò ſtylus curiæ habet, vt remitti quidem poſſit gratis penſio, non autem conſtitui, nec redimi, vel transferri precio, niſi auctoritate Papæ, prout,[h] latius probamus. Salua, &c.

e 1. to. opuſ. tract. 31. reſponſ. 10.
f in Cle. 1. de ſupple. neg. præla.
g c. de iure. & cap. cum ſeculum, per locū à ſpeciali, de iure patron.
h in conſ. 63.

SVMMARIVM.

1 Penſio mihi reſeruata cum obligatione, vt terminos, prout exigentur, tertio ſoluam non poteſt ſine auctoritate Papæ recepta pecunia à rectore beneficij ita extingui, vt beneficium liberū remaneat, ob id tamen non incurritur nec excommunicatio, nec obligatio reſtituendi, at ſi do pecuniam dicto tertio, vt dicta penſio mihi remaneat libera à dicta obligatione, licitè do, & tertius iuſtè recipit, & obligationem remittit, nu. 2.

CONSILIVM LXII.

QVæritur in effectu, an Petro, cui Papa reſeruauit penſionem cum obligatione ſoluendi poſtea illam Ioanni, qui non erat capax illius penſionis ob leges regni, cuius erat beneficium, ſuper quo illa ponebatur, liceat redimere illam pecunia, vel alia re abſque auctoritate Papæ.

1 Reſpondeo primò, quòd videtur diſtinguendum. Nam aut per præfatā redemptionem beneficium, ſuper quo poſita erat, liberū manet, aut non, & priori caſu non licet, quia id eſſet redimere penſionem impoſitam à Papa ſuper beneficio, quod non licet, vt irrefragabiliter probamus in Man. cōſ.[i] cōtra Caietanū. Poſteriori verò caſu licet, quia id nō eſt redimere penſionem, ſed obligationem, qua penſionarius tenetur ad diſponendū ſic, vel ſic de illa, ſiue de receptis per illam, qđ longè aliud eſt, cum ſit merè temporale ſeparatum à iure ſpirituali, penſio verò eſt ius ſpirituale, vel ſaltem ſpirituali annexum, ut latius diximus in alio conſilio. [Vide conſi. 36.]

i c. 23. n. 111

2 Secundò, quòd licet malè faciat, & peccet peccatum ſimoniæ, qui emit, vel redimit penſionem abſque auctoritate Papæ, non tamen incurrit excommunicationem, quia, vt nos vbi ſupra diximus, propter ſimoniam in alijs rebus quam ordine, & beneficio admiſſam non incurritur excommunicatio, & pēſio non eſt beneficium, ut tenet recepta ſententia.

Tertiò, quòd præfatus Ioannes tenetur quidem pęnitere eius quod fecit, ſi per illud intendebatur extinctio pēſionis

k in c. poſtulaſti et c. ad audientiam. 2. de reſcrip.

nis impoſitæ ſuper beneficio, ſed non tenetur quærere abſolutionẽ excõicationis, nec reſtituere recepta. Si autem nõ intendebatur extinctio penſionis, ſed ſolum obligationis, qua tenebatur Petrus ei ſoluere, neque peccauit, neque tenetur ad aliquid aliud. Salua, &c.

Aduertendum referri in ſacro Auditorio Rotæ pronunciatum, penſiones, quæ Italo ſuper caput Hiſpani reſeruãtur, extingui tam per mortẽ Itali, quã Hiſpani, quo ſtante, dubia, vel ſaltem limitanda videtur prædicta reſponſio.

SVMMARIVM.

1 Penſio eccleſiaſtica eſt certa portio fructuum ex beneficio ad tempus ſeparata, ſed hæc definitio non eſt perfecta, primo quia immo eſt ius percipiendi fructus, nu. 7. Item cum non detur niſi clerico, eſt quid ſpirituale conſequenter clericatui annexum. n. 4. vnde nec pecunia poteſt emi, & inde à ſimili ſequitur, vt nec pecunia redimi poſſit ſine Papæ auctoritate. nu. 4. & 5. alias cõmittitur ſimonia, nu. 9. licet Caietan. tenuerit contrarium, nu. 1. ſed ſine pœna gratis remitti poteſt, n. 7 & 8

2 Penſio ſine auctoritate ſuperioris eccleſiaſtici, & ab inferiore Papa ſine cauſa validè conſtitui non poteſt.

5 Penſionis reſeruatio prærequirit ordinem, nec aliquis Papa inferior poteſt eam laico concedere, immo nec Papa id auctoritate ordinaria poteſt ſed nec illegitimus, aut irregularis ſine diſpenſatione eſt illius capax.

CONSILIVM LXIII.

QVæritur, an penſio legitimè conſtituta ſuper beneficio eccleſiaſtico ordinari poſſit ſine auctoritate Apoſtolica.

1 Reſpondetur, quod partẽ affirmantem tenuit Caie.[a] Pro quo facit primò, quod penſio eſt certa portio fructuum ex aliqua menſa, vel beneficio ad tẽpus ſeparata, ſecundum Guillemũ de Lauduno, Cardinalem, & Imolenſẽ,[b] quos ſequitur Felynus,[c] & Gigas, qui alios refert,[d] & conſequenter eſt res merè tẽporalis, & redimibilis.

a Tomo 1. opuſc. trac. 31. & tract. 17. quæſt. 10.
b in Clem. 1. de ſupplen. negl. præla.
c in cap. ad audientiã, 2. de reſcr.
d in tract. de penſio q. 1.

A Secundò, quòd penſio remitti poteſt gratis, vt aſſerit Cardin. Alexãdrinus.[e]

Tertiò, quòd iſtã redemptio nulla ratione alia põt nõ valere, quam quia eſſe ſimoniaca. At nulla ſimonia cõmittitur, vbi nõ datur, vel accipitur ſpirituale pro temporali, iuxta definitionẽ datam à glo. communiter recep.[f] & declarata à S. Th.[g] & latius à nobis poſt alios in Man. noſtro conſ.[h] At pẽſio eſt quid merè temporale, vt dictũ eſt. quod videtur probari per definitionem penſionis ex Cardinale vbi ſupra, & cõi ſupradicta, qua definitur eſſe certa portio ex aliqua menſa, vel beneficio ad tempus
B ſeparata, & conſtat portionem fructuũ nõ eſſe quid ſpirituale, cum tam illa, q̃ toti fructus vendi, & locari poſſint.[i]

2 Pro parte verò negatiua facit, quod penſio non poteſt conſtitui ſine auctoritate ſuperioris, ſecundum omnes, neque auctoritate iferioris Papa ſine cauſa,[k] licet conſtituta à Papa etiam ſine cauſa valeat, arg. cap. [propoſuit,][l] & tradit Felynus.[m]

3 Ergo nec redimi poterit ſine auctoritate ſuperioris, argumento à correlatiuis, quod eſt validum, cũ eadem ratio
C idẽ ſuadet in vtroq; correlatiuo,[n] vbi notatur hoc, & tractatur, & Clem. ſæpè adiũcta gl.[o] & latè tradũt Abbas, & Felyn.[p] Tum quia eadẽ cõcurrere debẽt in deſtructione quæ in conſtructione.[q] Tum quia ſtylus curiæ id ſeruat, & ideo ſeruandum, arg. cap. [quam graui,][r] ca. [ex literis,] & ibi poſt alios Felynus.[s]

4 Tum quod penſio non poteſt emi ſine auctoritate Papæ, ſecundũ omnes. ergo neque redimi: quia contrariorum eadem eſt diſciplina.[t] Tum quod penſio, de qua loquimur, licet non ſit quid
D ſpirituale, eſt tamen annexum ſpirituali, ſicut ius patronatus,[u] & tradit S. Th.[x] imò magis annexum, quam ius patronatus, quia illud eſt annexum antecedẽter, vt ibi ait S. Thomas, penſio autem conſequenter, vt beneficium.

5 Quod ideo dicitur ſpirituale conſequenter, ſm̃ eundem ibidem, quia prærequirit rem ſpiritualem, videlicet, ordinẽ, & penſio ẽt prærequirit ordinem, quia nemo inferior Papa poteſt eã concedere laico, neq; ipſe Papa põt id facere poteſtate ordinaria, ſm̃ ſtylum curiæ,

e cap. Agar. 36. diſt.
f in ſumma, 1. q. 1.
g 2. 2. q. 100. art. 1.
h c. 23. n. 100.
i cap. veſtra, de loca. & c. querela, ne præla. vices ſuas.
K c. extirpãda, §. qui verò, verb. illud aũt, de præbend.
l de conceſ. præbend.
m in cap. ad audiẽtiam, 2. de reſcr.
n l. 1. C. de cup. ex luco Daphnen. lib. 11.
o ver. voluerit, de verb. ſignific.
p in procem. Gregoriano.
q c. 1. de reg. iur.
r de crimi. falſit.
s de conſtit.
t l. 1. de his qui ſunt ſui vel ali. iur.
c. ſciendum. 8 q. 1.
u cap. quanto, de iud.
x 2. 2. q. 100. art. 4.

tiæ,

Digitized by Google

riæ,neq; pōt conferri illegitimo,& irregulari ſine diſpēſatione, ſ n communē opinionem. At annexum ſpirituali,neque poteſt vendi, neque emi ſine vitio ſimoniæ, iuxta cap. [cum ſæculum.] & c.[ex literis,][a] cum adnotatis eiſdem,& tradit latè S.Thomas,[b] ergo neque penſio poterit emi,vel redimi. Tum quod eadē ratione,qua poſſet redimi, poſſet quoque emi. Ratio enim, quare dicit Caietanus poſſe redimi,eſt,quia eſt res merè temporalis, quæ ita concludit potentiam emendi,ac redimendi.

a de iure patron.
b vbi ſupr.

6 Non obſtant oppoſita,non quidem primum; quia negatur,quod penſio eccleſiaſtica beneficialis, de qua loquimur,ſit res merè tēporalis. Nec obſtat definitio, qua definiunt eā in argumento citati; quia non eſt bona, tum quia nō conuertitur cum ſuo definito, vt dēt conuerti,iuxta l.1.[c] & notat Barto.receptus,[d] conuenit enim illa multis, quibus non conuenit definitum; quia conuenit omnibus ſtipēdijs,quæ cōſtituūtur ex menſa Eccleſiæ, vel de fructibus beneficiorum ad tempus quibuſcumq; etiam laicis cuiuſcumq; ſexus, qualitatis,artis,& officij fuerint,ob benemerita, vel ob aliqd officium in Eccleſiæ obſequium exercendū, quale hñt aliquot medici,chirurgi,ſacriſtæ,campanarij,la tomi, & fœminæ curantes infirmos in hoſpitalibus beneficijs annexis, & cantores,bedelli,& alij ſimiles, quibus nō conuenit definitum,ſ. penſio eccleſiaſtica beneficialis,de qua loquimur. Tum quia bona definitio penſionis, prout in hac materia capitur, ponitur à nobis in Manu.conf.[e] ſcilicet,q ſeſt ius non temporium,ſed ſpirituale, aut illi annexū non antecedēter,vt ius patronatus,ſed depēdenter,aut cōſequenter inſtar beneficij.

c ff.de dolo, & contum.
d in l. 1. ff de teſtam.
e c.23.num. 111.

7 Ex quo colligitur primò, q ſicut beneficiū non eſt fructus, qui percipiuntur ex illo, ſed ius illos percipiendi; ita pēſio nō eſt certa portio fructuū mēſæ, vel beneficij, ſed ius percipiendi illam.

Secūdò,q ſicut beneficiū eſt ius ſpirituale,vel annexū ſpirituali nō antecedēter, vt ius patronatus, ſed cōſequenter,prout declarat S.Th ſita,& penſio, de qua loquimur,eſt quoddā ius ſpirituali annexū,& conſequenter inuendibile, per quod ſoluitur primum argm.

f 2.2.q. 100. nu 4.

E Ad ſecundum reſpondetur,concedēdo penſionem remitti poſſe gratis , negando tamen, quod poſſit redimi pecunia:quia longè alia ratio ſuadet contrarium; ſicuti calix totus conſecratus donari quidem gratis poteſt , non tamen vendi,iuxta c.[rependantur,] & & tradidimus poſt alios in d.Man.conſ.[b]

g 1. q. 1. & veſtimenta, de conſecra. diſt.1.
h c.23.num. 108.

Ad tertium reſpondetur,quod ſimonia nō ſolum committitur in re omninò ſpirituali, ſed etiam in re annexa illi, vt definitio ſimoniæ habet expreſsè,
F & ita poteſt cōmitti in emptione,& redemptione huiuſmodi pēſionis rei ſpirituali annexæ,ſicut, & in venditione, vel redemptione iuris patronatus.[i]

i c.cum ſæculum,de iure patr.

8 Quod autem ſimonia, quæ cōmittitur in emptione, vel redemptione pēſionis,iuris patronatus,& ſimilium,nō habeat annexam excommunicationem ipſo iure latam, habetur in d.Man.[k]

k d. cap.23. nu.111.

SVMMARIVM.

G 1 *Simonia nō eſt,ſi ego aliàs licitè extinguo pēſionē,ut pecuniā receptā mutuē tibi illam traditurò tertio volēti aliā ſimilē extinguere pēſionem, & tu mihi promittas interim aliquot annua.*

CONSILIVM LXIV.

RESpondetur,[1] quod pfatus Blaſius proculdubio pōt petere à prædicto Antonio prædictā ſcuta annua ſibi ab eo promiſſa, ſine vllo timore exceptionis ſimoniæ opponendæ ab Antonio . quia inter Antonium,& Blaſium nulla interuenit ſimonia ſuper vllo beneficio,neq; ſuper vllā pēſione:quia neque Antonius quicquam iuris ſpiritualis,neq; ei annexi dedit Blaſio pro temporali,neq; Blaſius Antonio pp vllum ius ſpirituale,vel ei annexū datū Blaſio.
H Neq; obſtat, quod Blaſius iuridicè extinxit vnam pēſionem,quā habebat ſuper beneficio alterius tertij , vt pecuniā ex illa extinctione habēdam mutuaret Antonio,ad hoc, vt Antonius iuuaret Ludouicum ad redimendā iuridicè pēſionē,quā Achilles habebat ſup beneficio ipſius:qa oīa illa iuridicè fuerūt facta, & potuerunt fieri ſine vllo peccato ſimoniæ;qa nihil ſpirituale,vel annexū ei fuit

ei fuit datum alteri pro aliquo tempo- A rali, niſi pecunia, quã dedit Ludouicus Achilli pro redemptione penſionis au ctoritate Papæ redimendæ, quod iuſtè factũ fuit, & fit quotidie: paſſim enim vnus cognatus, vel amicus alicuius fratris, vel cognati alicuius beneficiarii mutuat pecuniã, vt iuuet fratrẽ, vel cognatum ſuum ad redimendã penſionẽ, quam alius clericus habet ſuper eius beneficio, & quia res eſt clara, & indubitata, non eſt alijs opus. Salua, &c.

SVMMARIVM.

1 *Penſionem ex facultate ſibi ſimpliciter conceſſa transferens, reſeruato ſibi iure illam, dum viuit, exigendi, transgreditur ſuam facultatem, & ſic facit actum nullum, immo ſimoniacum, immunem tamen à cenſuris.*

CONSILIVM LXV.

FVit reſeruata penſio N. ſuper quodam beneficio cum facultate eam transferendi, qui N. vellet eã trãsferre cum reſeruatione exigendi eam quoad vixerit. Quæritur an id facere poſſit. C

1 Reſpõdetur primò, quod præfatus penſionarius nõ poteſt licitè transferre penſionem præfatam cũ præfata reſeruatione exigendi penſionẽ quoad vixerit, abſque peccato mortifero ſimoniæ, quia licet negari poſſet penſionem præfatam eſſe beneficium, nõ tñ (quicquid dicãt Cardinalis, & Caie.) poteſt negari eſſe quid ſpirituale, vel certè annexũ ſpirituali multo magis, quam ius patronatus, quod eſt annexũ illi.[a] Nec hoc eſt cõtra id quod in alio caſu diximus: quia hic fit pactum de reſeruandis ſibi fructibus penſionis quoad vixerit, ibi D verò nihil reſeruauit ſi moriatur.

a c. quanto, de iudic.

Secundò, quod dici poſſet per huiuſmodi ſimoniam non incurri excommunicationem latam per extrauagãtem,[b] quæ non excommunicat, niſi ſimoniacos in ordine, vel beneficio ſecundum receptam ſententiam.

b 2. de ſim.

Tertiò, quod tranſlatio iudicabitur nulla imò, ei niſi nos defendiſſemus cõtrariũ, nuper iudicata fuiſſet vna ſimilis tranſlatio confidentialis, & onuſta A cenſuris per Pium IV. & Pium V. [Vide conſil. ſequens.]

Quartò, quod auctoritas Papæ eſt proculdubio neceſſaria, vt huiuſmodi reſeruatio ſit valida: quandoquidem aliud eſt poteſtas transferendi, quam ſolam habet præfatus D. penſionarius; & aliud poteſtas transferendi cum tali reſeruatione, quam ipſe non habet, quia non dedit illam ei Papa, nec alius potuit illam ei dare, & ad valorem actus requiruntur poteſtas, & voluntas.[c]

c ca. cum ſuper. de offic. deleg.

Quintò, cauendum eſſe ne faciat eã ſine auctoritate Papæ; quoniam præter B quam quod peccaret mortaliter, quod eſt ſummè cauẽdum, poſſet accuſari vitij confidentiæ ab aliquo collitigatorũ, & is in quem transferret priuari ea, inſtante beneficiario, qui ſoluit eam.

SVMMARIVM.

1 *Conſulens ſufficienter peritos rei, de qua agitur, nõ peccat, etiam ſi id, quod agit eſſet non quidem naturali, ſed humana tantum lege vetitum.*

2 *Simonia illa ſola cẽſurarũ pœnis ꝑ extrauagãtes cõtra ſimoniacos ipſo iure latis ſubycitur, quæ in ordine, vel beneficio cõmittitur: unde ab illis immunis eſt, q̃ cõmittitur in emptione, vel ꝑmutatione iuris patronatus, vel in penſione, quæ nõ vt beneficium vacabile in illum, ſed ſolum ad vitam penſionarij duratura datur, & reſeruatur, nu. 3.* C

4 *Confidẽtariorũ pœna, de qua in extrauagãtib. Pij IV. & V. non ligat eos, qui illam penſione nequaquã à beneficiaria confidẽtia manante, ſed antea legatione reſeruata committunt, nu. 7.*

6 *Pẽſio ſecundũ opinionẽ Cardinalis, eſt rei tẽporalis, vnde à beneficio, quod eſt ſpirituale, ad illã in pœnalib. nõ eſt facienda extenſio, nec qui in illius tranſlatione confidẽtiã ſimoniacam cõmittit, eſt cẽſendus incurriſſe pœnas cõtra confidentiarios ipſo iure latas, nu. 4.* D

8 *Sententia ei Principis inter alios lata non videtur facere ius in alijs cauſis, maximè ſi adſit aliqua diuerſitas.*

9 *Extendit dum Princeps ſua ſententia legem ad aliquem caſum, cenſetur declarare dictum caſum ſub lege nõ fuiſſe comprehenſum.*

Pen-

6 *Penſionarius ſimonia cõfidẽtiali trãſferens penſionem in alium, etſi non incidat in pœnas extrauagãtium, debet tamen à iudice pœna amiſſionis precij recepti puniri, & hoc, niſi bona fide procedens, circumuentus, doloque alterius inductus id fecerit.*

10 *Extẽſio legis ſicut prohibetur in pœnalib. ita & iuriſdictio iudicis deputati ad procedẽdũ cõtra delinquẽtes ĩ dictã legem extendi non debet, & n. 11.*

11 *Penſionem ſuã ſibi reſeruatã, qui facultate ſibi conceſſa in alium trãsfert, ita extinguit, vt amplius priuata auctoritate reuiuiſcere non poſſit; & hoc niſi dicta trãſlatio eſſet nulliter facta, immo etſi dolo inductus validè tranſtuliſſet, adhuc tamen ab habente poteſtatem, tanquam fraudatus, deberet ad illam reſtitui. & nu. 11.*

12 *Conſenſiſſe tranſlationi penſionis nõ eſt cenſendus is, qui fuit circumuentus, & ita demum ei conſenſit, ſi id licitè fieri poſſe.*

CONSILIVM LXVI.

QVidam pẽſionarius habens facultatem transferendi penſionem, quã habebat ſuper beneficio à Papa conſtitutam, & volens, vt tenens illud beneficium redimeret illam, tranſtulit eam in quendam familiarem ſuum, ad id dolo quodammodo inductus, eo pacto, vt poſtea ipſe caperet precium redemptionis, & daret primo penſionario, prius tamen facta iuſſione præfato familiari, vt interrogaret viros in ea re doctiſſimos, an id fieri poſſet abſque vitio ſimoniæ, vel confidentiæ damnatæ per Pium IV. & Pium V. & reſpõſo ab ipſo in ſcriptis illi reddito, ſe conſuluiſſe viros eiuſdem rei callentiſſimos, & G reſpondiſſe, quod ſic.

Quæritur, an præfatus N. incurrerit pœnas ſtatutas contra committentes ſimoniam, & confidentiam illicitam ſuper beneficiis.

1 Reſpondeo primò, quod præfatus penſionarius non peccauit in præfata trãſlatione: quia id fecit bona fide, credens id ſibi licere probabiliter, & iuſtè, quia qui facit aliquid, quod iure naturali non eſt illicitum, de quo dubitat, an le- E ge aliqua humana ſit prohibitum, & ſuper ea re conſulit viros in ea ſufficiẽter peritos, qui conſulunt id eſſe licitũ, non peccat faciendo illud, etiam ſi verè nõ eſſet iuſtum, & lege aliqua humana vetitum, vt eſt textus adiuncta gl. 2. & doctrina Panor. ibi recep. a.[a] & tradit Antoninus,[b] quem nos quoque retulimus & ſequuti fuimus in Man. cõſ.[c] & ante illos idẽ generalius dixit Innoc.[d] quod confirmatur per multa, quæ congeſſit Felynus.[e]

2 Secundò, quod in caſu propoſito non potuit interuenire ſimonia vlla, quæ ipſo iure inducat excommunicationem, F vel aliquam aliam cenſuram. Tũ quia extrauag. 2.[f] quæ inducit excommunicationem ipſo iure incurrendam cõtra ſimoniacos, habet locum ſolũ in ſimonia in beneficio, & ordine, & non ſimonia commiſſa ſuper aliis rebus ſpiritualibus, vel annexis eis, vt colligitur ex contextu illius, & præ cæteris Caieta.[g] quod nos quoque affirmauimus in d. Manu. confeſſ.[h]

3 At penſio, quæ non datur in titulũ, ſed ad vitam penſionarii, vt per mortẽ non vacet ad hoc, vt conferatur alii tanquam beneficium vacans, nõ eſt beneficium, ſecundum Cardinalẽ receptum ab omnibus,[i] & tradit Gigas,[k] & ideo non venit appellatione beneficii,[l] & ſecundum Hoſtienſem, & communẽ,[m] & tradit præfatus Gigas,[n] præſertim in diſpoſitione pœnali, qualis eſt præfata extrauagans 2.[o] argumento c. [pœnæ,][p] & l. [interpretatione,][q] cum ſimilibus. Tum quia aliàs in prætorio ſacræ Pœnitentiaria definitum fuit, eum, qui cõmitteret ſimoniam emendo, vel permutando ius patronatus, iuxta notata, in c. [de iure vero,][r] non incurrere excom- H municationem illius extrauagantis, modo non fuiſſet commiſſa in præſentando; quia nõ eſſet commiſſa ſuper beneficio, neque ſuper ordine.

4 Tertiò, quod præfatus penſionarius non incurrit cõfidentiam dãnatam per bullas prædictorum Pij IV. & Pij V. illæ ſolum damnãt ſimoniã circa beneficia commiſſam, vt colligitur ex toto cõtextu præfatarũ bullarum, quas nos retetimus in præfato Man.[s] præſertim ex prœmiis illarum, quæ palam monſtrãt

[a] *in c. capellanus. de feriis. nu. 6.*
[b] *in 1. par. tit. 3. cap. 10. col. 6.*
[c] *c. 27. num. 284. & nu. 288.*
[d] *in cap. per tuas. 2. de ſimon.*
[e] *in c. 1. de re iud. nu. 15. ver. limita ſeptimo.*
[f] *de ſimonia inter cõmunes.*
[g] *in ſumm. verb. ex communi c. 72.*
[h] *c. 17. num. 106.*
[i] *in Cle. 2. de ſuppl. negl. prælat.*
[k] *in q. 1. de penſio.*
[l] *ca. quamuis. de præb. lib 6.*
[m] *ca. poſtulaſti. de reſcript.*
[n] *vbi ſupra q. 18.*
[o] *de ſimon.*
[p] *de pœnit. diſt. 1.*
[q] *ff. de pœ.*
[r] *de iure patron.*
[s] *c. 23. num. 110.*

factas

factas fuiſſe ad tollendam corruptelam fiduciariȩ ſiue confidentiariæ mancipationis beneficiorum: & conſtat ex proœmio diſpoſitionis colligi cauſam finalē, & intentionē principalem diſponentis, qua ceſſante ceſſat effectus, iux. leg. fi.[a] Colligitur etiam ex ver. [huiuſmodi] in eiſdem bullis replicato, quod eſt reſtrictiuum.[b] & reſtringit eas ad confidentiam beneficialem ſupra relatam.

a ff. de har. inſtit.

b l. huiuſmodi, ff. de leg. 1.

5 Nec obſtat, quod per eaſdem bullas decernitur eſſe nullas penſiones, acceſſus, & regreſſus, quȩ imponūtur ſuper beneficijs, q̄ reſignarunt, vel conferuntur per confidentiam beneficialem B damnatā. Tum quia à diuerſis, & ſeparatis nō fit illatio,[c] & aliud eſt ita damnare collationē, vel renunciationē beneficialem, vt oīa deinde ſint nulla, cū faciunt illæ extrauagantes, & aliud dānare confidentiam penſionalem, nulla beneficij præcedente collatione, neque renunciatione cōfidentiali, vt palā eſt. Tum quia alia ratio ſuadet illud, quæ nō ſuadet hoc. Ratio. n. qua penſiones acceſſus, & regreſſus conceſſi ſuper beneficijs per damnatam confidentiā collatis, & reſignatis annihilātur eſt, quia C acceſſoriū debet ſequi naturā ſui principalis,[d] & ita penſiones acceſſus, & regreſſus acceſſorij præfatarū reſignationum, & collationum confidentium nō poterant ſubſiſtere, illis non ſubſiſtentibus, quȩ ratio non habet locum in confidentia tranſlationis penſionis iam ritè conſtitutæ. Tum quia præfatæ extrauagantes ſolum loquuntur de renūciationibus, electionibus, præſentationib. & alijs modis prouidendi beneficia eccleſiaſtica ſtatuendo quod illi per confidentiam facti ſint nulli cum omnib. inde ſequutis: non aūt loquimur de trāſ-D latione penſionis ritè conſtitutæ, quæ tranſlatio non fundatur ſuper illa mala confidētiali prouiſione. & ita ſumus in caſu longè remoto, à caſibus præfatarū bullarum, cum tranſlatio pēſionis ritè conſtitutæ nihil commune habeat cum cōfidentia mala prouidendi beneficia. Tum quia alioquin ſequeretur, quod ſi prȩfatus penſionarius remitteret ei, qui debet penſionem vnius anni, cōfidens quod alio anno ſolueret aliquid vltra penſionem illius anni, incideret in pœnas prȩfatæ cōfidentiæ damnatæ, quod eſt abſurdum, & nemo diceret.[e]

c l. Papin. ff. de mino. & c. ad audientiam. de decim.

d c. acceſſoriū. de reg. iur. lib. 6.

e l. nā quod abſurdum, ff. de lenis liber.

6 Tum denią; quod penſio ſecūdum Cardinalem, vbi ſupra receptum, eſt in ſe res temporaria: & non licet arguere de confidentia rei ſpiritualis, quale eſt beneficium, iux. c. [dilecto.][f] adeo quidem quod nec per ſomnium id venit in mentem præfatorum Piorum, &c.

f de præ.

Addimus præterea præfatæ noſtræ informationi: quod dictus Procurator fiſcalis pro ſua multa eruditione, & mala informatione, multa quidem adducit ſubtilia, ſed parum concludentia, & quædam pro ſua bona conſcientia fatetur præfato D. Abbati vtilia.

7 Primum enim, vt vir bonus, & dicēdi peritus, qualis debet eſſe orator, & fiſci Procurator, concedit duplicem eſſe confidentiam penſionalem, vnam propriam à radice infectā, & à confidentia beneficiali manantem, alteram impropriam, quæ ſeparata, & ſeiuncta eſt ab illa radice infecta cōfidentiæ beneficialis, qualis eſt iſta, de qua loquimur, & ꝓſupponit p̄fatas extrauagātes Pij IV. & Pij V. nō agere de hac impropria ꝙ p̄fati D. Abbatis intētioni eſt valdè vtile.

C Secundum eſt, quod prȩfatus D. Abbas non incidit in pœnas præfatarum extrauagantium: quod profectò dignū eſt ſua, quæ magna eſt, pietate Chriſtiana, & non mediocriter iuuat intentionem D. Abbatis.

8 Tertium eſt, ꝙ Pius V extrauagantem Pij IV. ad cōfidentiam impropriā per ſententiam in cauſa N. latam extendit. Sed huic argumento ſatis ſuperque reſponſum eſt in alia informatione ſex, vel ſeptem modis perēptorijs, quos nō expedit iterum referre, qui poſſunt ibi videri, ſcilicet, quòd illa ſententia erat D res inter alios acta, & quod non fundabatur in vitio confidentiæ, &c. Quibus nunc addimus, quod Pius V. ferēdo illam ſniam, videtur ſenſiſſe, quod extrauagantes illȩ nō ſe extenderent ad confidentiam penſionalem non pēdentem ex radice infecta beneficialis confidentiȩ, quȩ eſt ſyncera defenſio D. Abbatis.

9 Quartū eſt, ꝙ licet D. Abbas nō inciderit in cenſuras prȩfatarum extrauagantium, debet tamē puniri in amiſſione penſionis centum ſcutorum propter

fran-

Digitized by Google

ſ.audem,& dolum,quę adhibuit. Ad ꝙ E rñdetur,primo,ꝙ D.Procurator hoc dicit per informationem falſam præfati aduerſarij,q ſuos grãdes dolos,& fraudes transfert in dnm ſuum ſimplicẽ,& candidum. Secundò,ꝙ bonitate,& ſimplicitate in hoc caſu eſt vſus,& timore ſancto,& reuerentia,quibus timuit offendere Deũ,& S. Sedẽ Apoſt.& eius leges;quod eſt omninò contrarium dolo,fraudi,per notata in l. [iuris gentium.][a] & tot.tit.de dolo.& D.Tho.[b]

10 Itẽ quod D.V.R.eſt deputatus iudex ad cauſas confidentiales cõprehenſas in dictis extrauagantibus;quales nõ eſſe confidentias pſonales,quæ nõ procedunt à radice infecta beneficialis cõfidẽtiæ,in alia informatione probatum eſt,& ſatis probatur ex eo,quod præfatus D.Procurator ait illas eſſe impropriè confidentiales:cum.n.illæ extrauagãtes ſint pęnales,& odioſę,vt aliàs ꝓbauimus,& tales leges nõ debeãt extendi per iura vulgata,conſequens eſt non debere illas extendi ad eas confidẽtias, quæ ſolum impropriè dicuntur tales.[c]

11 Quintum eſt,quod pẽſio extincta per translationem,non poteſt reuiuiſcere per auctoritatem priuatam:& conſe G quenter,ꝙ penſio iam translata in præfatũ Iacobum p conſenſum præfati D. Abbatis,cum iã ſit extincta quo ad Abbatem,non põt reuiuiſcere quo ad illũ auctoritate priuata. Ad quod reſpondetur primò, cđ ipſe D. Procurator fiſci expreſsè ait,præfatam translationẽ,eo quod eſſet per fraudem facta,nõ valuiſſe:cui conſequens eſt non fuiſſe illã extinctam,quia nihilum nihil facit.[d] Secũdò,ꝙ etiamſi eſſet aliquo modo valida, debet irritari,quia quæ in fraudẽ fiunt, irrita ſunt,aut irritãda,[e] & hoc eſt cđ petit D.Abbas corã D. Bernardino Cot H ta:& hoc eſt cđ orat D.V.R.vt dignetur remittere ipſum ad illum,qui poteſt cognoſcere de illa cauſa:& D.V.R.eſt ſolum deputata ad cauſas confidentiales ſub pfatis extrauagantibus cõprehẽſas. Tertiò,ꝙ dolus,& fraus non debẽt prodeſſe præfato Iacobo,iux.c.[ſedes Apoſt.][f] cũ ſimilib.& prodeſſet ei,ſi ꝓceſſus cęptus contra illum coram D. Vicario,impediretur per iudiciũ D.V.R.

Sextũ aũt ferè continet idem,quod E quintum,ſcilicet,quod penſio D. Abbatis quo ad 100.ſcuta fuit caſſata per conſenſum eius,&c.& non poteſt ad illum redire,&c. & ita liberabitur commenda onere illo.&c.

Ad hęc autem reſpondetur vt ſupra. Primò,ꝙ translatio illa non valuit ex defectu conſenſus transferendi,quem non habuit D.Abbas,arg.l.[id quod noſtrum.][g] & notatorum in c.[quæ in eccleſiarum.][h] Quod aũt nõ conſenſerit, pateret ex actis,in quibus dr̃ eſſe probatum,quod noluit D.Abbas transferre, niſi in caſu licito,& quod vetuit ne tra- F derentur ſcripturæ ad id neceſſariæ,& alia,quæ concludunt eũ fuiſſe deceptũ, & dolo,& fraude ſupplãtatũ ab eo,qui comedebat panes ſuos,& repẽdit odiũ pro dilectione ſua:& conſtat errãtem, & ignorantem,& deceptum nõ conſentire.[i] Secũdò,ꝙ etiam ſi quoquo modo valuiſſet,debet irritari;vt prædictũ eſt quæ dolo,fraude,& calliditate fiunt, aut irrita ſint,aut certè irritãda,& quia cognitio huius rei ptinet ad D.Bernardinum Cottam,ſupplicatur D.V.R.vt ſupra.[Vide conſil.præcedens.]

a §. ſed ſi fraudandi, ff. de pact.
b 1.2.q.55. art.4.
c Arg. cap. odia. & cap. quæ à iure, de reg. iur. lib.6.
d c. cum præſtat, de reg. iur. lib.6.
e leg. 1. tot. tit. ff. quæ in fraud. cred. & §. ſi quis in fraud. Inſtit. de actionibus.
f de reſcr.
g de reg. iu.
h de conſt.
i l. ſi per errorem. ff. de iuriſd. om. iud. cũ multis ab omnibus ibi citatis.

SVMMARIVM.

1 *Dimiſſorias ad ordines ſuſcipiẽdos qui data pecunia impetrat,& ordinat,etſi attento ſolo iure naturali,& diuino nõ dicatur ſimoniacus in ordine,attento autem iure Pontificio erit,& 2.*

1 *Simoniã in beneficio dicitur cõmittere etiã is,qui dat temporale pro obtinendis iis,per quæ beneficium obtinetur,& hoc attento iure Canonico:attento autẽ ſolo iure diuino,vel naturali,ſecus.*

CONSILIVM LXVII.

AN qui dat pecunias mediatori,vt ſibi impetret dimiſſorias,ſiue reuerendas ad ordines ſuſcipiendos,quas per pecunias mediator impetrauit,comprehendatur in diſpoſitione extrauagantis[k] ſuppoſito quod illarum vigore fuerit ordinatus.

Nam pro parte affirmatiua facit primo vulgata propoſitio,de qua poſt Ariſtotelem D.Thom.[l] quod actus humani accipiũt ſpeciem potius à fine,quàm ab

k 2. de ſim.
l 1.2.q.18. art.6.&c.

Digitized by Google

ab obiecto, vnde qui furatur, vt cõmittat adulterium, eſt per ſe loquendo magis adulter, quã fur. Sed adeſt, quod D. conſulens dedit pecunias pro dimiſſoriis, ad hoc; vt ordines ſacros acciperet; ergo eas dedit potius pro ordinibus, q̃ pro dimiſſoriis, ergo eſt ſimoniacè ordinatus, ergo comprehenditur, &c. quod confirmatur per leg. [verum,] [a] vbi ait Iuriſconſultus, quod qui rapuit, vel celauit meretricem, vt fornicetur, non dr̃ fur, nec vt talis punit̃, vt ibi tenet Bart.

a ff. de furtis.

Secundò facit argumentum à ſimili textus in c. I. adiuncta gloſſa, [b] & ibi B Innoc. [c] vbi ſic habet [Sicut Epiſcopus manuum impoſitionem, ita neq; examinator vocem, neq; notarius calamum vẽdat] & ſubiicitur generaliter, [Pro ordinatione igitur eum qui ordinatur, aliquid dare prohibemus.] Ergo ſicut qui notario ſcribenti, vel examinatori aliquid dat pro ſcriptura, & approbatione idoneitatis, pro ordinibus dare dicitur ſic etiam dicendum erit̃ de eo, qui dat pecunias pro dimiſſoriis obtinendis.

b c. ex parte.
c in ver. miniſter de ſimonia.

Tertiò facit, quod qui dant pecuniã examinatoribus, vt eos tanquã idoneos C præſentent Epiſcopo ordinanti, tentant emere gratiam Spiritusſancti, ideſt ordinationem, vt ait textus, [d] & ſunt ipſo iure ſuſpenſi. [e]

d in c. quando. 24. diſt.
e Gloſſa ibidem per c. reperiuntur. 1. q. 1.

Quartò facit, quod qui dat aliquid examinatoribus occaſione examinis ad beneficium, pœnas contra ſimoniacos ſtatutas incurrere dicitur per Conciliũ Tridentinum. [f]

f ſeſſ. 24. ca. 18. de refor.

Quintò facit eadem extrauagans, [g] quæ non ſolum punit ſimoniacè beneficia, & ordines recipiẽtes, ſed etiam annullat præſentationes, &c. & ſic reputat ſimoniacos eos, qui dant aliquid temporale pro præſentatione.

g 2. de ſim.

Pro negatiua verò facit prima opinio quorundam illuſtrium virorũ, de quibus mihi verbo relatum fuit, eos cõſuluiſſe non cõmittere ſimoniam in ordinibus, quos recipit, qui dat pecunia examinatoribus, vt ad illos idoneus renuncietur, & approbet̃ ergo multo minus erit talis, q dat pecuniã pro dimiſſoriis.

Secũdò facit, quod hæc licentia ſiue dimiſſoriæ ad aſſumendũ ordines, non concernunt ſubſtantiam illorum, cum ſint quid ſeparatũ, & remotum ab ordi- A nibus, & veluti quædam præparatoria ad ordines aſſumendos, vt palam eſt, & cũ pęna appoſita ad p̃parata, regulariter non extendatur ad præparatoria, vt ait Decius, [h] ergo nec pœna inflicta ſimoniacè ordinato extẽdetur ad cõmittentẽ ſimoniã in præparatoriis ad ordines ſuſcipiẽdos, arg. ca. odia, de reg. iur. lib. 6. & glo. c. fin. de iure patron.

h in rubr. de iudic. nu. 1. vbi etiam Ripa. nume. 14. & 15.

Tertiò, quod qui ordinat, vel præſẽtat aliquem cũ pacto, quod ordinatus non moleſtabit eum pro victu, non cẽſetur incurrere pœnas d. extrauagãtis, B ſed ſolum ſuſpenſionem ad triennium, per cap. fin. [i] vbi poſt Abbatem antiquũ hoc notant Ioannes Andreas, & Cardinalis, cuius dicti rationem reddunt ibi Panormitanus, & Felynus, [k] quia ſcilicet ibi ſimonia nõ erat commiſſa in ordine, ſed in conſequẽtibus illum, ergo cut ſimoniacus in conſequentibus ordinem non eſt propriè ſimoniacus in ordine, nec ſubit pęnas contra tales decretas, ita nec ſimoniacus in intercedentibus ordinem erit iudicandus ſimoniacus in ipſo ordine. [l]

i de ſimon.
k in c. de ſimoniacè. n. 2. eo. ti.

Ad oppoſita videt̃ poſſe reſponderi. C Ad primũ quidem primò, quod aſſumptum illud non poteſt applicari ad caſum noſtrũ; quia procedit in illis actionibus, ex quibus quaſi per partes integrales cõficitur vnum illud, quod erat vltimo loco intentũ, vnde qui volẽs fornicari rapit meretricem, non dr̃ raptor, ſed fornicator: quia hoc ſolum intẽdebat, vt ait Iuriſconſultus. [m] Aliud eſſet, ſi furatus eſſet pecuniam, vel equum, collimando hæc omnia in hunc ſolum finem, ne fornicetur: nam cum hæ ſint actiones ſeparatæ, non faciunt ſimul collectæ vnum quid ſolum, vtique iſte talis fur erit ſimul, & fornicator, duæq; erunt actiones omninò ſeparatæ, quarum prima erit pænalis de iure ciuili, quo punitur fur actione furti, altera verò de iure canonico, quod punit fornicationem cum meretrice etiam habitã, & commiſſam, quæ colliguntur ex D. Thoma, [n] prout clarius apud ipſum videri poſſunt. Ergo in noſtro caſu, cum licentia ad ordines aſſumendos, & aſſumptio ordinum ſint actiones diuerſæ, & ſeparatæ, de vna ad aliam non poteſt inferri. [o] Secundò reſponderi poſſet

l argu. l. illud. ff. ad l. Aquil.
m in d. l. verum.
n d. art. 6. & 7.
o Leg. Papinianus ff de minorib. ca. ad audientiam. de decimis.

actio-

A Quartò, quod hoc ſatis defendi poſſe vt, ſi loquamur de ſimonia in ordine iure ſolo naturali, vel diuino attento cõtracta; vt etiam eadem ratione defendi poſſet, quod cum demũ ſimonia, in beneficio, attento illo ſolo iure, admittitur, quando pro ipſo beneficio pecunia datur, vel promittitur, & non aliàs: ſed quod ſicut per prædictam extrauagantem,[a] & alia multa cogimur dicere ſimoniam in beneficio contrahi ſaltẽ iure Pontificio attento, etiam cum datur pecunia, vel aliud temporariũ pro collatione, electione, & præſentatione, nominatione, fauore, īcerceſſione, ſiue mediatione, & alijs ſimilibus actibus ad acquirendum directis, & in renunciatione, & priuatione alijs actibus ad perdẽdum directis; ita cogimur dicere, quod ſimonia cõmittitur in ordine iure Pontificio attento, non ſolum qñ datur pecunia, vel aliud temporarium pro precio ordinis, ſed ẽt cum datur pro alijs actib. directis ad eius acquiſitionẽ, quales ſunt examinatio, approbatio, & fauor, interceſſio, ſiue mediatio, qua quęritur conſenſus ordinantis ad ordinem inſigniendũ: licet verè coram Deo ordinãdus nolit emere ordinem, quem ſcit C eſſe inuendibilem, & inæſtimabilem.

[a] 2. de ſim.

B

Quintò, quod negari non poteſt literas dimiſſorias eſſe de huiuſmodi actibus eo ꝙ formaliter, vel virtualiter cõtinent fauorem, vel interceſſionem ad ordinem conſequendum, vel examinationem, vel approbationem, vel conferunt ius quoddam petendi, & accipiendi ordines à quo maluerit antiſtite: vel ꝙ eſt quædam via directa in ordinẽ q̃rendum magna cum deliberatione inſtituta ab Eccleſia p poteſtatẽ ſupernaturaliter à Deo acceptã: & ita ius, quod D per eas datur, eſt quoddam ualde ſpirituale directum ad conſequendum ordinem, qui eſt magis ſpirituale, iuxta ea quæ nos tractamus in Manuali cõfeſ.[b] vnde poſſunt deſumi aliquot fulcra pro quarto & quinto dictis ſupra poſitis.

[b] c. 23. num. 99.

Sextò, quod per omnia ſupradicta videtur conſulendum, ſimoniã, quæ committitur dando pecuniam pro literis dimiſſorijs, cenſendã eſſe ſimoniam commiſſam in ordine, attento iure Pontificio. Salua, &c.

SVMMARIVM.

1 *Abſolutio data excommunicato à ſuperiore habente poteſtatem abſoluendi valet, licet ſit iniuſta.*

2 *Abſolutio etiã ſacramentalis data excõmunicato bona fide confeſſo, valet.*

3 *Peccata habentia excommunicationẽ, uel alias cenſuras reſeruatas annexas, confeſſa, habenti poteſtatem abſoluendi ab illis, & oblita, deſinunt eſſe reſeruata, & cenſuræ annexæ tolluntur per abſolutionem generalem ab omnibus cenſuris.*

4 *Venia peccati non datur niſi correcto, & ſic nec ſimoniaco in beneficio datur abſolutio, niſi eo dimiſſo.*

CONSILIVM LXVIII.

REalis ſimoniacus in beneficio an poſſit abſolui ab excommunicatione, quam incurrit, ſine renunciatione, vel dimiſſione beneficij, ſuper quo illa commiſſa fuit, & licet non debeat abſolui, abſolutio tamen facta teneat?

1 Pro parte affirmante facit primo c. [venerabilibus][c] quatenus habet, abſolutionem datam à ſuperiore habente poteſtatem abſoluendi excommunicato valere, licet ſit iniuſta. at per Iobelæa datur poteſtas abſoluendi à quibuſcunque excommunicationibus: etiam reſeruatis, ergo confeſſarius electus per illa, licet fortè malè faciat abſoluendo huiuſmodi excommunicatum, tenebit tamen illius abſolutio.

[c] §. vbi autem. de ſent. excom. li. 6.

2 Secundò facit, ꝙ abſolutio etiam ſacramentalis data excommunicato bona fide cõfeſſo, valet, vt poſt Cai. diximus nos in noſtro Manuali confeſ.[d]

[d] c. 9. num. 2 & ſeq.

3 Tertiò facit, quod qui peccauit peccata reſeruata, uel habentia excommunicationem, uel alias cenſuras reſeruatas eis annexas, & confitetur habenti poteſtatem abſoluendi ab illis, licet non meminerit illa confiteri, deſinunt tamen eſſe reſeruata, & tolluntur cenſuræ illis annexæ per abſolutionem generalem ab omnibus cenſuris, & peccatis datam ei ab illo.

4 Pro parte autem negante facit regula libri 6. [peccati venia non datur, niſi correcto.] Atqui ſimoniacus realis in

bene-

beneficio; qui non relinquit illud, in quo ſcit, vel debet ſcire ſe nihil iuris habere per extrauagantem ſecundam[a] non eſt correctus. E

a de ſimon.

SVMMARIVM.

1 *Epiſcopus ſuper irregularitate occulto crimine, puta ſimonia in ordine orta diſpenſat.*

1 *Beneficium ante irregularitatem adeptum ipſo iure non perditur per irregularitatem poſtea incurſam, nec illius fructus etiam poſtea percepti.*

CONSILIVM LXIX.

SImoniacus in ordine realis, & ſi excommunicatus occultus tamen, celebrando factus eſt irregularis.

Quęritur, an Epiſcopus poſſit ſecum diſpenſare, & an indigeat diſpenſatione ad retinendum fructus beneficij ab eo perceptos.

Reſpondeo primò, quod Epiſcopus poteſt diſpenſare ſuper irregularitate occulta nata ex ſimonia occulta, & non deducta in iudicium, per[b] Concilium Tridentinum. G

b c. 6. de reor. ſeſſ. 24.

Secundò, quod non indiget diſpenſatione circa retentionem fructuum, ſi beneficium collatum fuerit ante ſimoniam, quia non perditur ipſo iure beneficium ante irregularitatem adeptū, iuxta ſollenne dictum Innocentij,[c] ſi autem beneficium collatum fuerit per ipſam ſimoniā, vel poſt illam; ita quod collatio fuerit nulla, oportet vt illa reficiatur per illum, qui poteſt illud beneficium conferre.[d]

c in ca. cum noſtris. de conceſ. prab.

d Arg c. 1. de reg. iur. li. 6.

SVMMARIVM. H

1 *Simoniacus pecuniam pro beneficio ſine eccleſia acceptam, ipſemet reſtituat eccleſiæ, fructus autem ex illo percepti etiam pauperibus poſſunt reſtitui, itē, & poſtea legitimè prouiſo, nu. 5.*

1 *Fructus beneficij percepti per nulliter prouiſum, ſi ſunt conuerſi in vtilitatem eccleſiæ, vel pauperum, non debent denuo reſtitui.*

2 *Mediator, qui eſt cauſa ſine qua non, ut beneficiū conferatur inhabili, ſeu tam indigno, ut collatio ſit nulla, tenetur in ſubſidiū reſtituere fructus perceptos, & malè impenſos, nu. 3. ſufficit aūt ꝙ pro illis ſatisfiat illi, qui primus iuſtā de beneficio obtinebit collationem. n. 5.*

5 *Fructus beneficij de iure, ſed nō de facto vacātis, ſpectant ad illum, qui primus acquirit iuſtum titulum, imò etiā poſſunt reſtitui illi cui ignoranti fuit ſimoniacè illud poſtea collatum. nu. 6.*

6 *Simoniacè ignoranter prouiſus de beneficio ad aliud non tenetur, niſi vt cum primū reſciuerit, illud reſignet; fructus autem antea percepti videntur ad ipſum pertinere.* F

CONSILIVM LXX.

N. Nobilis procurauit, vt beneficiū eccleſiaſticum conferretur B. inhabili, & indigno, pacto adiecto inter eos, vt ipſe B. teneretur poſtea illud renunciare, fructuſque reſtituere cuidam ipſius N. nepoti, prout factum fuit. Quæritur quid iuris.

1 Reſolutio huius dubij videtur pendere à deciſione illius, an procurans ſimoniacè alicui beneficium teneatur reſtituere fructus ab illo malè perceptos. Ad quod videtur dicendum primò, q̄d nō tenetur reſtituere, ſi fructus illi fuerunt conuerſi in vtilitatem eccleſię, vel pauperum: quia videntur rectè impēſi, & quia reſtitutio, ſi eſſet neceſſaria, videretur eis facienda. nam c. [de hoc.][e] quod iubere videtur pecuniam pro beneficio datam eſſe reſtituendam Eccleſiæ, cui facta eſt iniuria, intelligendum eſt de pecunia ſimoniacè data, & non de pecunia, & fructibus quęſitis ex beneficio, vel alia re ſimoniacè quęſita, vt colligitur ex eius contextu, & annotatis ei per gloſſas, & Doctores.

e de ſimon.

2 Secundò dicendum, quod idem eſt aſſerēdum de hoc nobili, quod de quolibet alio; qui eſt cauſa, vt beneficium detur alicui indigno, vel inhabili: ita vt collatiō non valeat, nec quęratur illi ius in beneficio,[f] quia eadem ratio militat in omnibus, cum quilibet eorū ſit cauſa, vt is, cui collatum eſt, malè percipiat, & malè expendat fructus beneficij malè ſibi collati.

f Arg. l. illud. ff. ad l. Aquil.

3 Tertiò, q̄d ſtricto iure quilibet horum

Digitized by Google

rũ tenetur reſtituere fructus malè pceptos,& malè impenſos ab illo indigno, & inhabili,ſi ille nõ reſtituerit. Tũ quia omnis,qui eſt cauſa alicuius damni,ſine qua illud non daretur, vł illud dare, & ſaltem nõ reſtituente damnum principali auctore,tenetur reſtituere.[a] Tum quia ſecundum S. Tho.cõiter reſtituere,[b] omnes,[c] quorum nos meminimus in Manu.[d] & latius,[e] nouem perſonæ aliæ à principali contentæ illo diſticho.

Iuſſio,conſiliũ,cõſinſus, palpo,recurſus,
Participans,mutus,non obſtans, non manifeſtans.

peccant vt ipſe,& ſex tenẽtur reſtitutionem eorũ,quæ ſibi obuenerũt,vel quorum cauſà fuerunt,ipſo non reſtituẽte, puta iubens,conſulens, cõſentiens ſimpliciter,recipiens,laudãs,& participãs. Et negari non põt,hunc, de quo in caſu propoſito,fuiſſe conſulendo,vel conſẽtiendo,cauſam, ſine qua ille non percepiſſet,nec diſpendiſſet malè fructus.

4 Tum quia ſicut magiſtratus malum tutorẽ nominans tenetur reſtituere dãna per illum illata pupillo in ſubſidiũ, ſi tutor nõ reſtituat,[f] & ſicut tenẽs ſeruum noxium tenetur de damno ab eo dato,adeo quod non ſatisfacit dãdo ſeruum pro noxa,[g] ita cõferens beneficia indigno non ſolum peccat,iux. c. [graue.][h] & c.[perpetuo,][i] ſed etiam tenetur reſtituere damnum ab eo datum,vt probat Coſmas,[k] & quo ad propoſitũ paria ſunt conferre,& ita procurare, vt cõferatur,cum procuratio ſit cauſa collationis, ſine qua non conferretur, per ſupradicta,qualis fuit ꝓcuratio,de qua in propoſito. Tum denique, quod hic nobilis poteſt dici participaſſe de pręſatis fructibus, quia fuerunt dati eius nepoti mediante facto ipſius, & ita videť percepiſſe per illum à ſe nominatum, iuxta regulam, [qui per alium.][l]

5 Quartò, ꝗ dici poſſet, omnes hos tres,ſ.illum,qui recepit illud beneficiũ, & nobilẽ, qui fuit cauſa illius malæ collationis,& ẽt nepotem,ad quem venerunt fructus,excuſari à reſtitutione, ea conſideratione,quam nos probauimus comm.c.[nos liceat.][m] poſt declarationem c.cum vos.[n] & c. [præſenti.][o] ſcilicet,quòd fructus beneficij vacantis,de iure, & non de facto pertinent ad eum, A qui primò fuerit illud canonicè conſequutus. Et cum præſatum beneficiũ vacauerit de iure,licet nõ de facto,per totum præſatum tp̃s, fructus eius pertinebant ad eum,qui primo illud beneficiũ canonicè obtineret: & præſatus nepos, cui præſati fructus fuerunt traditi, fuit primus, qui canonice ſaltem ex parte ſua illud obtinuit,& conſequenter omnes illi pertinuerunt ad eum,& debuiſſent ei reſtitui,etiã ſi alijs fuiſſent dati.

6 Obijcienti autem, ꝗ collatio ei facta videatur ſimoniaca propter pactũ B patrui initum cum præſato B. præceſſore eius,reſpondeti poſſet quod id ignorabat nepos, & ſimonia aliena non nocet eam ignoranti, niſi quo ad hoc, vt teneatur renunciare beneficium, cum primum eam reſcierit.[p] Salua,&c.

[Aduertendum Concl. de qua nu. 5. & 6. non carere difficultate, quia non videtur ita certam collationem ſimoniacè factam ignoranti tenere, infra conſi.95.97. Sed & hęc non vł ſimplex ſimonia,ſed fortè etiam confidentialis: infra conſi.80.nu.6.per quam beneficij C collatio Papę reſeruatur.ſupra conſ.50. niſi dicamus à Papa ſufficienter obtentam prouiſionem factam dicto nepoti. Vide tamen etiam conſ.ſequ.& cõſ.73.

a cap. fin. de iniur. & l. qui occidit. ff. ad l. Aqu.
b 2.2. qu.62. art.7.
c in 4. d. 15.
d c.17.n. 25.
e c.17.n. 17.
f leg.1.& to. titul. ff de mag. cõuen.
g leg. ſi ſeruus. §. Proculus. ff. ad leg. Aquil. cũ alijs ibi citatis per gloſ.
h de præb.
i de elect. libro 6.
k in proœm. pragm. tũc. § nam eccleſiarũ. verb. indignorũ. & in tit. de elec. §. quoniam verb. ſcientes.
l de reg. iur. lib.6.
m 12. qu.2. §.12.num.4.
n de off. ord.
o eod. tit. lib. 6 & c. quia ſæpe. de electio. eod. lib.
p 1.q.4. c.iã itaque.& c. turbatur §. non itaque. & c.ex inſinuatione, et c.nobis,adiũcto ca. de ſimonia.

S V M M A R I V M.

1 *Reſignatarius promittens procuratori habenti mandatum ad reſignandum, dare certũ quid annuũ pro eius filio minori, donec ad ætatem legitimam perueniret, nõ dicitur promiſiſſe eidẽ poſtquã peruenerit ad ætatẽ beneficiũ retrocedere, vnde nec retrocedẽdo* D *dicitur ſimoniã ex hoc capite cõpleuiſſe.*

2 *Cõfidentiæ ſimoniacæ, per quas aliquid temporale capiebatur nunquã fuerunt toleratæ, ſecus de non ſimoniacis, per quas reſignatarius nihil aliud,niſi beneficium retrocedere, vel debens conferre,ſeu præſentare,promittebat.*

3 *Simoniacè ignoranter de beneficio,ſeu pẽſione prouiſus, ita fructus bona fide durãte ſuos facit,ac ſi ſimonia nõ fuiſſet perpetrata, at poſt ſcientiam tenetur nedum beneficium, & penſionem dimittere,ſed fructus poſtea perceptos reſtituere, vel remiſſionem, ſeu compenſationem obtinere,nu.4.*

Digitized by Google

CONSILIVM LXXI. E

CAnonicus procuratorem fratrem ſuum conſtituit ad renunciandū liberè canonicatum in fauorem cuiuſdā clerici. Procurator verò pro ſuo filio infante occultè conuenit, quod quouſque filius perueniret ad ætatem legitimam, teneretur de fructibus dicti canonicatus dicto ſuo filio quinquaginta libras ſingulis annis ſoluere, & reſignatarius ſoluit, & in fauorem dicti filij canonicatum ante Pij V. conſtitutionem contra confidentiarios editā renunciauit. Præterea pater aliū clericum ad F beneficiū iuris patronatus præſentauit, cū pacto, vt daret dicto filio ſuo medietatem fructuum, prout de facto dedit. Item pater abſque titulo fructus de alio beneficio, quod præſentatus volebat reſignare, in recompēſā in fauorem filij accepit, & tandem aliam cum alio commiſit pater ſimoniam, & filius ex dictis beneficijs, partim ante ſciētiam, partim poſt, fructus percepit, ſeu penſiones etiam. Quæritur quid agere debeat.

Reſpondendum videtur primò, qđ præfatus pater, qui habuit mandatum ſui cognati ad renunciandum canonica G tum, & præbendam, & aliud beneficium, ſimoniam claram commiſit renunciando canonicatum, & præbendam: quia pactus fuit cum renunciatario, quod ipſe daret recōpenſam quinquaginta librarum filio eius in redditibus eccleſiaſticis, quas, & poſtea dedit, & ita ſimonia ex vtraque parte fuit cōpleta, & ſic facta realis.

1 Secundò, quòd præfatus pater, & mandatarius non videtur admiſiſſe ſimoniam, præſertim realem, nec confidentiam in renunciatione beneficij: q̄a nihil promiſit renunciatarius, nec ſuper H reſtitutione beneficij, cum filius perueniret ad ætatem, fuit facta vlla conuentio, ſed tātum accipiendi fructus illius, etiam antequam perueniret filius ad ætatem legitimam, cum aliqua ſpe patris etiam de reſtitutione.

Tertiò, ꝙ p̄fatus pater admiſit ſimoniam præſentando ad beneficiū ſui iuris patronatus clericū ea lege, vt daret filio ſuo dimidiū fructuum eius, quæ ab vtraq; parte fuit completa, & ita realis.

Quartò, quòd recompenſa data plus obfuit, quam profuit, quia magis compleuit ſimoniam à ſe promiſſam, faciendo eam realem.

Quintò, quòd malè fecit præfatus pater accipiendo fructus beneficij, quod debebat dari in recompenſam filio, & non fuit datum: quia ſine vllo titulo legitimo percepit eos.

2 Sextò, quòd licet confidentiæ ſimplices, quibus promittebatur reſtitutio beneficij, vel collatio, vel præſentatio tolerarentur, quando hæc facta fuerunt, confidentiæ tamen ſimoniacæ, per quas capiebatur aliquid per ſimplicem confidentiam, nunquam fuerunt nec Romæ, nec alibi toleratæ.

Septimò, ꝙ parum profuit filio p̄fato ſtuduiſſe benè, & euaſiſſe in virū doctum, & recitaſſe horas, & habuiſſe animum ſuſcipiendi ſacros ordines, ad effectum lucrandi fructus ſi tituli, p quos quæſiuit beneficium, fuerunt nulli.

3 Octauo, ꝙ multum tamen prodeſt præfato filio neſciuiſſe præfatas labes ſimoniacas, quoniam ipſe potuit defendi, quod huiuſmodi beneficiarius facit fructus, quos percepit durante bona fide, ſuos, ita quod tenetur reſtituere illos, quos bona fide percepit, pluſquam ſi abſque ſimonia ſua, & ab alio pro ipſo commiſſa, illos percepiſſet.

4 Nonò, quòd omnes præfati, qui receperant fructus beneficiorum per præfatas ſimonias reales quæſitorum, & etiam præfatus filius, quos recepit poſtquam nouit præfatam ſimoniam, tenētur reſtituere illos, & etiam beneficia, quæ ſic quæſiuerunt, vel obtinere condonationem, vel remiſſionem eorum ob aliquam iuſtam cauſam, aut per cōpoſitionem iuſtam, & retentionem beneficiorum nouam à Sanctiſſimo Domino noſtro, quem, &c.

SVMMARIVM.

1 *Procurans laicus clerico conferri beneficium cum pacto, vt pars fructuū ſibi detur, ſequuto effectu eſt ſimoniacus realis, cū obligatione reſtituendi accepta vel legitimo ſucceſſori, vel in vtilitatem ipſius beneficij conuertendi, vel ſe cum Camera componendi.*

CON-

CONSILIVM LXXII.

LAicus, vacante quodā beneficio, procurauit, vt illud conferretur cuidam clerico cum pacto, vt ipſe haberet dimidium fructuum tunc percipiēdorum, quod factum fuit. Quæritur quid iuris.

Reſpondeo, quod in hoc caſu interuenit ſimonia realis; & conſequenter vterque incurrit excomn.unicationē, & collatio fuit nulla; & conſequenter, nec beneficiarius quæſiuit fructus ſibi, nec potuit quærere, nec dare annuam partem promiſſam laico.

1 Secundò, quod præfatus laicus tenetur reſtituere ea, quæ accepit, & qđ poteſt reſtituere Cameræ Apoſtolicæ componendo ſe cum illa, vel ei, qui primo loco ſucceſſit præfato beneficiario mortuo, vel etiam conuertere in vtilitatem eccleſiæ, de cuius fructibus fuerūt ea, quæ accepit à ſimoniaco, per ea, quæ profundè, & latè ſcripſimus in commē. de ſpoliis cler.[a] & clarius, ac reſolutius infra,[b] vbi conſulitur poſſe obligatum ad reſtituendum deligere id, quod magis ei conuenit, & qua ratione magis conueniat reſtituere ea, vel reſtituere futuro ſucceſſori, quam ipſi Eccleſiæ, &c.

a Super cap. non liceat Papæ. §. 4. num. 4.
b §. 12 num. 4.

SVMMARIVM.

1 *Simoniaca etſi non ſit reſignatio ob ſolam intentionem, quā habet reſignās, vt poſtea tertio cedatur, efficietur tamen talis ſi reſignatarius mediatori promittat illud dicto tertio cedere.*

2 *Reſignatarius, qui promiſerat tertio beneficium dare, ſi illud alteri reſeruato regreſſu reſignet, & poſtea purificato regreſſu iterum illud acquirat, & dicto tertio reſignet, ſimoniacam facit reſignationem.*

2 *Reſignans cum regreſſu, ſi purificato regreſſu iterum adipiſcitur beneficiū, cenſetur illud habere illo modo, quo habebat antequam reſignaret.*

3 *Ignoranti collatio ſimoniacè facta tenet; tenetur tamē, cū primū ſcit vitiū, beneficiū dimittere, durante aūt ignorantia poteſt iuſtè de fructib. diſponere, nec tenetur illos reſtituere, nu. 4.*

A 3 *Lucrū etſi quis immediatè capere non debeat ex delicto, occaſionaliter tamē & mediatè poteſt.*

4 *Mediator ſimoniæ tunc demū in ſubſidium beneficiarij non reſtituentis fructus reſtituit, quando collatio fuit taliter nulla, quod etiam ipſe beneficiarius illos iniuſtè percepit.*

CONSILIVM LXXIII.

TItius inſtante Caio beneficiū reſeruatis fructibus, & regreſſu, reſignauit Seio, ea intentione, vt illud Læ-
B lio, quando ad ætatem legitimam perueniſſet, daretur. Mortuo interim Titio, Seius qui nolebat vitam clericalem ducere, illud inſtante Caio, reſeruatis ſibi fructibus, & regreſſu, reſignauit Sēpronio, qui ſecretò promiſerat ſoli dicto Caio, quod tūc quoddam ſuum beneficium, & mortuo Seio etiam primo dictum aliud beneficium dicto Lælio, cum primū ad ætatem legitimam perueniſſet, renunciaret. Verum quoniam per mortem Sempronii beneficium reuerſum fuit iterum ad Seium, ideo idē Seius illud reſignauit Lælio facto ma-
C iori, & prædictorū pactorum ignaro: dictuſq; Caius ſemper omnes fructus percepit de voluntate Seij, & Lęlii.

Quæritur primò, an reſignatio facta in fauorem Seii teneat.

Secundò, an valeant reſignationes factæ à Seio reſignatario.

Tertiò, an Caius teneatur reſtituere fructus ex dictis beneficiis perceptos.

1 Reſpondeo primò, quod renunciatio facta à Titio in Seium non fuit ſimoniaca, ſi ſola intentione, vt poſtea Seius renūciaret in Lælium, facta fuit: ſed in facto, licet dicatur nullū pactum,
D nec confidentiam interueniſſe inter Titium, & Seium, nō tamē dicitur, quod non interuenit cum alio, præſertim cū Caio, in cuius gratiam facta fuit renunciatio in fauorem Seii, qui erat frater illius, ea intentione, vt poſtea daretur Lęlio filio Caii, & ſic interuenit aliquod huiuſmodi pactū cum Caio fratre Seii: & ſic patet, quod interuenit ſimoniaca cum tertio ignorante reſignatario.

Secundò, quod renūciatio, quam fecit Seius in fauorem Sempronii, fuit ſi-

moniaca eodem genere ſimoniæ, ſcilicet, ignorante reſignante: quia inter Sēpronium reſignatarium, & Caium patrem Lælij, ad cuius inſtantiā reſignatio fiebat in Sempronium, interuenit pactum, vt renunciaret alterum beneficium in Lælium filium Caij, & etiam illud, cum perueniret ad legitimam ætatem Lælius.

Tertiò, quod tertia renunciatio, quā fecit Seius in Lælium, non fuit in ſe ſimoniaca, licet inter Caium, & Sempronium, interueniſſet pactum de renunciando in Lælium: quia inter Seium, ad quem per regreſſum peruenit beneficium, & Lælium, & Caium nulla fuit conuentio.

Quartò tamen idem iudicandum eſt de acquiſitione beneficii, facta per regreſſum ob mortem Sempronii, quod eſt dictum de acquiſitione prima: quia virtute acquiſitionis primæ quæſiuit regreſſum, & ita regulabitur, ſicut prima renunciatio, & conſequenter iudicabitur ſimoniaca, ſi Seius conuenit cū Caio, & aliàs non.

3 Quintò, quod mea opinione, quā aliàs fulſi, collatio beneficij per ſimoniā inter alios initam facta ignoranti valet ipſo iure: licet, cum primum ſcierit illā commiſſam, teneatur illud renunciare, & poteſt certè diſpendere fructus perceptos, donec neſcierit: & conſequenter, nec ille, nec hæredes eius tenentur ad reſtitutionem, & ita Caius, qui percepit fructus de conſenſu Seij, & Lælij, videtur percepiſſe de conſenſu legitimorum adminiſtratorum, & conſequenter non cogetur de rigore iuris ad reſtitutionem eorum. Nec obſtat, quod nemo debet reportare commodum de ſua iniquitate, nec conſequenter Caius de ſimonia, quam (vt præmittitur) admiſit ignorātibus Seio, & Lælio. Quia reſponderi poteſt, quod non recipit immediatè de iniquitate ſua commodum, ſed ex donatione expreſſa, vel tacita legitimorum adminiſtratorum, quamuis eius iniquitas fuerit occaſio iuris legitimorum adminiſtratorum, argum. cap. [quia diuerſitatem,] [a] quatenus probat, quod qui ſua culpa fuit excommunicatus, quæritur commoditas ſuſpendendi curſum temporis ſemeſtris dati

a De conceſ. præb.

E ad conferendum collatoribus propter impedimentum excommunicationis. argumento item proxenetæ, ſiue mediatoris, qui perſuaderet collatori beneficii, vt conferret illud minus digno, tamen contēpto digniore, licet peccaret, & mediante illo peccato quæreretur beneficium illi minus digno, non tamē teneretur reſtituere, ſi quid ei alius legitimè daret, plus quam alius, qui nil in ea re peccaſſet. argumento item, quod mater, quæ ex fornicatione genuit filium, poſſet accipere ab illo filio, quod ſibi ille legitimè donaret, ex bonis, quæ F à patre fornicario iuſta ſucceſſione, vel donatione quæreret: quia non capiunt commoditatem de iniquitate, ſed de alio titulo bono, licet occaſione iniquitatis obueniente.

4 Fortius tamen obſtare poteſt id, qđ aliàs defendimus mediatorem ſimonię teneri ad reſtituēdos fructus perceptos ſimoniaco, ſi eos ille non reſtitueret. [b] Sed reſponderi poteſt illud eſſe verum in mediatore illius ſimoniæ, per quam collatio beneficii redderetur nulla ipſo iure, qualis eſt ſimonia realis, quæ contrahitur cum ipſomet beneficiario, vel G ſciente, & volente ipſo, non autem in mediatore ſimoniæ mentalis tantū, vel mentalis, & conuentionalis tātum, vel realis ignorante eo, cui cōfertur beneficium. Ratio diuerſitatis ſit illa, quod per illam nil iuris quæritur beneficiario, quippe quæ reddit titulum eius inutilem, & ipſo iure nullum: & conſequenter capit, & impendit fructus alienos ſine iuſta facultate id faciendi: & ita tenetur reſtituere ipſe, vt quidā fur, & qui fuit cauſa, vt ſic inutiliter, & malè acciperet, & diſpēderet eos, iuxta extrauagātē. [c] Per has autem nō redditur H titulus nullus, vt ſupra dixi: & ita durāte ignorantia, iuſtè tenet beneficium, iuſtèq; poteſt diſpēdere fructus eius, nec teneretur reſtituere eos poſt habitam de tali ſimonia notitiam. Salua, &c.

b arg. ca. fin. de iureiur. & alterum.

c de ſimon.

SVMMARIVM.

1 *Reſignatarius pecunias neceſſarias p̄ expeditione literarū reſignāti vel amico, año eas repetēdi, vel cōpenſanāt cū terminis ſoluendæ penſionis, non autē*

in

in precium reſignationis mutuans, vel ſoluens, non eſt confidentiarius, nec ſimoniacus coram Deo, præſumetur autem talis in foro exteriori, niſi eas ſoluat ſciente Pontifice, perſona Datarij mediante, nu. 2.

CONSILIVM LXXIV.

Balthaſar reſignauit beneficium, reſeruata ſibi auctoritate Apoſtolica certa penſione: reſignatarius expediuit literas, & ſoluit expenſas, etiam illas, ad quas reſignans tenebatur, recepturus, ſeu compenſaturus cum terminis ſoluendæ penſionis. Petitur quid iuris.

1 Reſpondetur primò, quod ſi probentur ea omnia, quæ in facto narrantur, iudicandum eſt in foro exteriori in caſu propoſito interueniſſe confidentiã per bullam Pij V. translatam à nobis in Manual. confeſ.[a] eo quod per eam ſtatuitur vnam de præſumptionibus legitimis ad probandum confidentiam illicitam, eſſe expeditionem literarum Apoſtolicarum factam expenſis reſignatarij vt in caſu propoſito facta fuit, niſi excuſetur ea ratione, quod impẽſas illas feciſſe videatur ipſomet Papa ſciente, eo quod fecerit eas ſciente, & conſentiente ſummo ipſius Datario: argumento eorum, quæ vbi ſupra paulo latius de excuſatione eius, qui committit ſimoniã cum Papa diximus.

a c.23 n.100

2 Secundò reſpondetur, quod in propoſito caſu nulla eſt quo ad forum conſcientiæ incurſa confidentia illicita; de qua loquitur conſtitutio Pij Quinti, quoniam, vt vbi ſupra paulo antea diximus, prædicta extrauagans Pij Quinti non de omni confidentia etiam illicita loquitur, ſed tantum de illicita ſimoniaca, & in caſu propoſito verè coram Deo, & quoad forum conſcientiæ nulla ſimonia commiſſa fuit, quia reſignatarius nullatenus intendit emere beneficium, nec ius aliquod ſpirituale: ſed ſolum mutuare pecunias ad expediendas bullas, animo reperendi, ſeu retinendi eas adueniente termino ſolutionis penſionis, vel penſionum, ſicuti quilibet alius amicus potuiſſet ei mutuare gratioſe.

SVMMARIVM.

1 *Confidentia præſumitur in foro exteriori, ſi reſignans à reſignatario penſionem, vel aliud recipiat.*

2 *Reſignatarius accepta poſſeſſione beneficij ita demum poteſt reſignãti quid dare, ſi principaliter propter Deum det ipſi reſignanti egenti in eleemoſynam, etiam ſi minus principaliter det, vt ſatisfaciat obligationi antidorali.*

3 *Intentio reſignatarij gratificandi reſignanti non nocet, ſicut nec intentio reſignantis, qui ea reſignat ſpe, vt tali cõferatur.*

CONSILIVM LXXV.

I. Reſignatarius dedit mandatum ad conſentiendũ penſioni ſcutorũ 500. reſeruandæ P. reſignanti, ſed P. dicto mandato noluit vti, tum ad vitandas expenſas, tum quia per matrimonium, quod volebat contrahere, prout contraxit, eſſet vacatura. Nunc præfatus I. qui poſſeſſionem dicti beneficij accepit, in ſignum gratitudinis vellet ſe obligare ad donandum ſingulis annis 400. ducatos P. dum viueret. Quæritur an licitè quoad vtrumque forum poſſit ſe obligare, ita vt neuter eorum poſſit timere ſuam conſcientiam iudicãtem interius nec iudicem exteriorem.

1 Reſpondeo primò, nullatenus poſſe præfatum I. obligare ſe ad dandos quotannis d. P. præfatos 400. ducatos per bullam Pij Quinti, cuius nos copiã edidimus in Manual. confeſſ.[b] quæ inter alia continet expreſsè, quod ſi is qui renunciauerit aliquod beneficium eccleſiaſticum in fauorem alicuius poſtea receperit à reſignatario aliquam penſionem, vel aliquos fructus ſibi, vel alijs, ſuis cognatis, vel cuicunque alij, cenſeatur probata confidentia, per quam cenſeantur partes incurriſſe pœnas in præfata extrauagante contentas, quoniam per talem obligationem, & ſolutionem probaretur præfata confidentia, qua probata iudex fori exterioris grauiſſimè poſſet illos punire, & iudicare collationem præfati canonicatus fuiſſe ſimoniacam, & ipſo iure nullam.

b c.23. n.100

Secundò, difficile poſſe inueniri viã, per quam P. & I. tuti eſſe poſſint ab im-

pugnationem, ſi per obligationem præfatam darentur, & acciperentur præfati 400. ducati: quia per eandem probaretur confidentia prædicta per modos probandi præſumptiuè nouè inductos per prædictam extrauagantem. E

Tertiò, quòd, ſi præfatus P. nondum vxorem duxiſſet, facilius poterat excogitari aliquod remediũ, cui tamen non eſt nunc locus, cum P. non ſit capax pẽſionis, quam volebat I. conſtituere, vel potius ad conſtituendã eam conſentire.

2 Quartò, quòd probabiliter defendi poſſet inueniri aliquod remediũ per quinq; de ſequentia. Primũ, quod nulla confidentia ſimoniaca conuentionalis inter ſeſe, antequam præfatus I. per præfatam bullam accepiſſet poſſeſſionem pacificam, admiſſa fuerit. Secundum, quod ipſemet P. & I. ſoli conueniant coram Deo, & confeſſarijs ſuis, & verè pœniteat eos omnium quæ voluerunt, & excogitauerunt facere contra iura naturalia, diuina, & humana, circa præfatam reſignationem, cõfidentiam, & ſimoniam tacitã, vel expreſſam, mentalem, vel conuentionalem, poſt præfatam poſſeſſionem acceptã, & quod proponant firmiter nullatenus vnquam ſe G adiuturos ex aliquo capite rerum inter ſe præteritarum. Tertium, quod præfatus P. non ſit diues, & verè indigeat ſecundum ſtatum ſuũ, ita vt ei poſſit iuſtè intuitu paupertatis erogari ex reditibus eccleſiaſticis aliqua pecunia his, quæ ſuperfuerint I. ſeſe honeſtè ſuſtentando. Quartum, quod I. promittat illam ſummam P. principaliter propter amorem Dei, & eleemoſynam, & etiã P. recipiat eam principaliter ob Deum, & eleemoſynam: quamuis minus principaliter poſſint habere reſpectum minus principalem, & ſecundariũ ad obli- H gationem antidoralem qua præfatus I. obligatur P. per illam legem naturalẽ, quæ obligat beneficiarium ad benefaciendum ſuo benefactori.[a] Quintum, quod præfati P. & I. faciant hęc omnia, & ſeruẽt ſecretiſſima, ita vt nullus alius præter ipſoſmet ſciat eſſe promiſſa, vel facta, & quod I. ſolus per ſe, & non per alium faciat illam eleemoſynam P. ſoli: per ſe ſolum illam recipienti, adeo, vt nullatenus poſſint plenè probari.

a leg. ſi non ſortem. §. libertus. ff. de cond. indeb.

3 Quintò principaliter dico, quòd animus, & ſpes gratificationis, quam P. habuit ante reſignationem ſine pacto, & conuentione habita cum I. nõ poteſt nocere verè prędictis coram Deo, quia ſimonia mentalis ſola pœnitentia tollitur, iuxta c. fi.[b] & intentio reſignantis beneficium, vt conferatur tali, vel tali, non nocet ſecundum ſanctum Antoninum, quem nos ſequimur.[c] Sed caueat P. ne cui hoc confiteatur, ita vt probari poſſit: quoniam hoc nouè induxit Pius Quintus vbi ſupra ſufficere ad præſumendãm confidentiam, quamuis verè F non ſit, vt nos ibi notauimus, &c.

b de ſimon.

c in d. c. 23. num. 109.

[Pro eo, quòd dicit ſupra numer. 1. vide an obſtet quod dicit infra conſilio 78.]

SVMMARIVM.

1 *Confidentia ſine pacto explicite, vel implicite non contrahitur.*

2 *Promiſſio longè poſt habitam poſſeſſionem facta reſignanti, qui peruenit ad inopiam, opus charitatis, non confidentia iudicanda eſt.*

3 *Confidentia non probatur per dictum ſocij inimici irati, & contrarij ei, quod iuratus dixit in iudicio.* G

4 *Contraria cum dicit quis, præualet dictum in iudicio cum iuramento, & ſi vtrumque eſt dictum in iudicio cum iuramento, præualet id, quod eſt depoſitum in iudicio valido.*

4 *Fama, ſeu infamia à maleuolis orta nocere nemini debet.*

5 *Confidentia cenſetur, ſi ab eo, qui gratis expediuit ceſſionem, fiat retroceſſio beneficij intra breue tempus, et non aliàs, ſicut nec ex datione alterius rei longè poſt tradita.*

H 6 *Confidentia cenſetur quidem ex promiſſione beneficium retrocedendi ipſi reſignanti, ſed non ex promiſſione dandi fructus eidemmet.*

6 *Simonia, non confidentia committitur dando, ſeu promittendo dare fructus ipſi reſignanti.*

7 *Bona, & mala eſt cenſenda actio, quæ in bonam, vel malam partem intelligi poteſt.*

CONSILIVM LXXVI.

EXcellentiſſime domine. Cũ ex bullis Pij IV. & Pij V. contra confidentiarios multa prohibeãtur, & Pius IV. in ſua bulla edita die 17. Octobris anno 1564. ſex dicat: Primò, eccleſias omnes etiam Metropolitanas, ac beneficia q̃cũque in titulum, vel commendã in confidentiãm iure prohibitam recepta etiã per Cardinales, Sedis Apoſtolicæ collationi reſeruata à die receptionis eorundem vacauiſſe declarat. Secundò fructuum etiam, ac penſionum reſeruationes, ac facultates transferendi, ſeu beneficia conferendi, ſeu regreſſus omnes ab eodem die receptionis ceſſaſſe. Tertiò, fructus omnes, &c. indebitè fuiſſe perceptos, & Cameræ Apoſtolicæ eſſe reſtituendos à quibuslibet, in quorum manus peruenerint in vtroq; foro, &c. Quartò, Cardinalibus, & Prælatis in virtute ſanctæ obedientiæ, ac interdicti ingreſſus Eccleſiæ, omnibus autẽ alijs ſub maioris excõicationis latæ ſententiæ Sedi Apoſtolicæ reſeruatæ pœna præcipit, ne in poſterum quaſcunque eccleſias, ac cætera beneficia, penſiones, &c. vel regreſſus in confidẽtiam prædictã, aut ad effectum reſeruationum quarũlibet ſibi cedentibus, ꝗ poſtmodum procurandarum recipiant. Quintò, omnes collationes, reſeruationes, regreſſus, &c. à quibuſcunque etiã Romanis Põtificibus factas cum interuentu confidẽtiæ huiuſmodi, ſiue expreſſæ, ſiue occultæ, ac de iure præſumptæ nullas eſſe, ac beneficia ipſo iure vacare, Sediq; Apoſtolicæ eſſe reſeruata, ac fructus Cameræ Apoſtolicæ deberi. Sextò, vt contra præfatos confidentiarios poſſit procedi etiam per præſumptiones, & coniecturas legitimas arbitrio iudicum.

Et cum Pius V. in motu proprio edito die 5. Ianuarij anno 1568. dictarum literarum Pij IV. exequutionẽ, & omnium in eis cõtentorum cognitionem, ac cauſas omnes confidentiarũ motas, & tunc etiam in futurum mouẽdas, ad ſe, Sedemque Apoſtolicam aduocet, & reſeruet. Et ex eiuſdem Pij Quinti conſtitutione de confidentiis beneficialib. die 1. Iunii anno 1568. octo notãda ſint; Primò, cenſendam eſſe confidẽtiam, ſi

A quis beneficium, aut eccleſiam, &c. ex alterius reſignatione, vel ceſſione ſimpliciter, aut cũ circuitu retroceſſionis cũ regreſſu, &c. etiam ſola dimittendi intentione acceperit, vt illud etiam in euẽtum regreſſus eidem dimittenti, vel alteri poſtea cõferatur, aut illius fructus, vel eorum pars alii, vel aliis concedantur, penſionesve ſoluãtur ex eiſdem ad dimittentis inſtantiam. Secundò, ſi collator quicunque contulerit antea, vel conferat in futurum beneficium quodcunque eccleſiaſticum ea conditione tacita, vel expreſſa, vt poſtea in alterũ pro

B arbitrio collatoris, aut alterius cõtra iuris communis ordinationem diſponatur, uel vt prouiſus fructus beneficii, aut illorum partem ad vtilitatem conferentis, aut cedentis, vel alterius, &c. remittat, ſeu penſionem perſoluat. Tertiò, ſi id à patrono etiam laico, aut præſentatore, &c. contingat fieri. Quartò, ſi Clericus Cameræ, Cardinalis, vel alius ſolutione iurium cameræ, vel cancellariæ debitorum exemptus, poſt alicuius beneficii, &c. reſignationem in ſe, factã illud etiam literis confectis, & poſſeſſione accepta, in reſignationem modico ſpatio interiecto, veluti duorum, aut

C trium menſium retroceſſerit, vel in futurum retrocedat, & ex retroceſſione fructus beneficii, vel eorum pars pẽſio, aut quiduis aliud ſuper illis, aut etiam regreſſus, &c. ipſi exempto reſeruatus ſit hactenus, vel in poſterũ reſeruetur. Quintò, ſi quis abſolutus crimine aliquo, vel cum quo ſit ſuper irregularitate diſpenſatum, denuò receperit beneficium, &c. quod ante, vel poſt delictum commiſſum, aut contractã irregularitatem dimiſerit. Sextò, quod in his caſi-

D bus ſingulis, confidentia ſit contracta, & in bulla Pii Quarti omnes comprehendantur, ac ſi ſpeciatim in ea fuiſſent expreſſi, licet confidentiæ crimen alterius tantum partis cõſcientia ſit admiſſum. Septimò, omnes, qui beneficia, ſeu Eccleſias, fructus, aut penſiones, &c. ꝑ confidentiam receperunt, ea retineri niſi illis ſtatim dimiſſis reſipiſcant; & qui in poſterum, & tale quid admiſerint, omnibus aliis beneficiis, penſionib. & c. officiis etiam temporalibus priuat, & ad futura inhabiles decernit, ac excommuni-

municationis latæ ſententiæ pœna dam
nat, quã in Romano Pontifici reſeruat.
Octauò addit cõiecturas quas vult ha-
beri legitimas ad probandam confiden
tiam. His ſuppoſitis quæritur quid iu-
ris in hoc caſu.

F. reſignauit parochialem Eccleſiam
in manibus Sanctiſſimi ad fauorem P.
cum ea penſione, quæ Sanctiſſimo vi-
deretur, quæ fuit ei reſeruata centum
ducatorum, tantum, & fuerunt bullæ
expeditæ, & apprehenſa per dictum P.
poſſeſſio. Deinde dictus F. qui ſperabat,
quod maior penſio fuiſſet ei reſeruata,
cœpit contriſtari, & tentauit variis mo-
dis, quod dicta penſio centum ducato-
rum extingueretur per dictum P. pro
1500. ducatorum dictus P. noluit dicto
F. complacere niſi ea, quæ fierent fuiſ-
ſent licita, & honeſta, & cum licentia
Sedis Apoſtolicæ, & hinc intrauit ille
in tam magnam iracundiam, quod cœ
pit publicare, quod in dictis tractatibus
ſuper reſignatione interuenerunt illici-
ta pacta, & ſimoniaca, eo quia reſigna-
uerat dictũ beneficium in confidẽtiam
hoc modo, quod conuenerant, vt ea pẽ
ſio, quæ reſeruaretur, ſiue parua, ſiue
magna, extingueret dimidia hora poſt
captam poſſeſſionem pro 1500. ducato-
rum, & quod, quia cum eo nõ obſerua-
batur hoc pactũ, erat facturus, quod di
ctus P. amitteret beneficium, etiam ſi
eius propriam animam immitteret in
infernum, & quod erat eum pugione
occiſurus: & hoc furore percitus ſcripſit
certas literas miſſiuas Romam, in qui-
bus rogabat quendam curialem, vt ob-
tineret ei abſolutionem ab huiuſmodi
ſimonia, & confidentia, & dedit alio cu
riali Curiæ Regis alias ſimiles relatio-
nes ad eundem effectum obtinendi ab-
ſolutionem; & inter plures perſonas di-
cti oppidi ſparſit huiuſmodi rumorẽ,
quod dictum ſuum beneficiũ dederat
ſimoniacè, & in confidentiam in præſẽ
tia duorum, vel trium mediatorũ, quos
nominabat modo præmiſſo. Deinde
quia dictus F. cœpit egere, & malè ſe
habere, quidam communes amici ferè
per tres annos poſt captam poſſeſſionẽ
rogarunt dictum P. quod in eleemoſy-
nam, & amorem Dei, & vti opus chari
tatis d. F. vltram dictam penſionem cer

E tum quid ſingulis annis, & ipſe ſpontè,
& propter dictas cauſas fecit obligatio
nem infra ſcriptam.

[Dico B. ego Rector parochialis op-
pidi de N. quod pro quanto ego tribuo
d. F. centum ducatorum penſionem an-
nis ſingulis per bullas Suæ Sanctitatis,
& multæ perſonæ me informant, quod
non ſufficiunt pro ſuſtentatione ſua
congrua, & alimentis, quod ſimiliter
ego intellexi; propter quod, & ad faciẽ
dum ſeruitium, & quia eſt mea volun-
tas, vltra dictam penſionem, quam ei-
dem debeo ſoluere dando tres regales
F qualibet die, eidem dabo, & ſoluã de-
cem & octo mille morapetinos per an-
ni terminos, qui decem, & octo mille
morapetini currere incipiant à die ſan-
cti Ioannis Iunij proximè futuri, & am
plius dimidiã fanecam tritici qualibet
hebdomada à dicto die, & pannũ pro
veſte, & mantello, dũmodò pretium cu
iuſuis menſuræ non deſcendat à trigin
ta regalibus, nec aſcendat ad quinqua-
ginta, & huiuſmodi veſtimẽtũ ipſi ſum
daturus pro die ſancti Ioãnis Iunii an-
ni ſupra ſcripti; & pro iſtorum comple-
mento obligo meam perſonam, & bo-
G na, & ĩtelligitur, quod omnis pecunia,
quam ſum daturus de penſione, & in-
cremento, eſſe debeant quinquaginta
mille morapetini vltra pannum, & fru-
mentum. Factum in oppido de Chin-
chon die 20. April. anni 1573. Et veſti-
mentum dabitur in principio mẽſis Se
ptembris, & cætera adimplebo totum
tempus, quo fuero Rector Eccleſiæ hu
iuſmodi oppidi. Sum teſtis N. N.]

Hinc factum, fuit, quod quidam A.
impetrauit dictam parochialem certo
modo tanquam vacantem per ſimoniã,
& confidentiam, & expediuit literas, et
H illas præſentauit ordinario Toletano,
coram quo fuerunt hinc inde factæ am
plę probationes: & dictus F. ſtatis vici-
bus examinatus in iudicio cum iuramẽ
to depoſuit pro exoneratione ſuæ con-
ſciẽtiæ, quod dicti eius clamores, & re-
lationes, & verba turpia cõtra dictum
P. per eum prolata fuerũt falſa, & pura
mendacia, & machinata cum illo furo-
re, vt illum perderet, & quod nõ habet
culpam vllam, ſicuti vnus Angelus: &
ſimiliter mediatores examinati partim
pro

pro P. partim pro F. deponunt nulla A omninò pacta illicita interueniſſe, ſed potius dictum P. ordinaſſe, vt omnia fierent cum omni ſecuritate conſcientiæ, & dictus ordinarius dictum P. abſoluit ab huiuſmodi imputatione per ſuā definitiuam ſententiam; à qua ſententia appellauit A. & commiſit cauſam in ſacra Rota R.P.D. Lancellotto, & cœpta coram eo diſputatione, videlicet dato dubio, ſupplantauit tribunal Rotæ, & auocauit cauſam ad tribunal confidentiarum, & per R.P.D. Iudicem confidentiarum datur dubium, an probetur B huiuſmodi confidentia ex dictis literis miſſiuis F. & ex relationibus datis curiali: & ſimiliter adducitur pro parte fiſci ſupradicta cedula obligationis facta per d. P. per duos annos poſt captam poſſeſſionem.

Pro parte dicti P. ad literas miſſiuas, & relationes reſpōdetur primò, nequaquam eſſe veras, ſed confictas per dictū F. illo tempore, quo erat in tam ardentiſſimo furore, & ira contra dictū P. & quod fuerunt actus extraiudiciales, & quod ſtandum eſt dicti F. depoſitionibus in iudicio iuratis, & pluries geminatis, in quibus reuocat, & ſe retractat C ab omnibus, quæ publicauerat contra dictum P. Secundò principaliter reſpōdetur, quod dictæ prætenſæ conuentiones, licet eſſent veræ, prout nullo modo ſunt, nullam penitus continent confidētiam: namque illud pactum de extinguendo penſionem dimidia hora poſt captam poſſeſſionem non eſt confidentiale de contentis in conſtitutionibus, quas ſupplicamur reuideri, & præſertim in definitione, ſeu deſcriptione confidentiæ; ſed potius fuiſſe ſimoniacum, & ideo lis huiuſmodi deberet finē acci D pere in ſacra Rota.

Ad ſecundum fundamētum fiſci de cedula facta per duos annos poſt captam poſſeſſionem de dando dicto F. certum quid vltra dictam penſionem centum ducatorum, reſpōdetur, quod iſta cedula probatur, quod fuit facta ad preces quorundam amicorum, qui interferabantur de dicto F. & non virtute alicuius pacti præcedentis. Et dictus P. examinatus ſuper dicta cedula reſpondit, vt infra.

A Ad duodecimum interrogatorium dixit, quod iſte deponens nunquam habuit differentiam, nec litē ſuper contentis in d. interrogatorio, & illud, quod tranſiit, eſt, quod duobus annis cū dimidio, poſtquam iſte deponēs poſſidebat d. beneficium curatum ſucceſſit præfatū F. eſſe valdè grauatū, cuius cauſa erat valdè pauper, & egenus; & quamplurimæ perſonæ honoratæ illius oppidi charitate motæ, in quibus fuerūt nōnulli amici, qui deprecati ſunt hunc deponentē, quod amore Dei inter eleemoſynas, B quas faciebat, recordaretur de dicto F. qui erat valdè pauper, & egenus, & infirmus, quod iſte declarans viſa magna neceſſitate dicti F. illi promiſit, fecitque promiſſas, vel ſcripturas, quod recordaretur illi porrigere ſingulis annis vnam veſtem formam vulgariter nuncupatam, & vnum rogamentum, & 26. fanecas tritici, & neſcio quot morapetinos, & nummos, de quibus non recordatur, iſtud plus, & citra dictos centum ducatos quos illi dat annuatim penſionis, & quod iſtud illi dabat propria, & ſpontanea voluntate amore Dei, & C quia illum videbat in illa neceſſitate, non autem, vt ille fuiſſet obligatus alicuius rei: & quod poſtea fuit ſanus, & plus reparatus dictus F. quod iſte deponens abſtinuit ſe plus illi dare dictam eleemoſynam. Quare dictus F. poſuit petitionem huic confeſſanti, & in effectu Adminiſtrator, & Gubernator Archiepiſcopi Toletani, coram quibus cauſam poſuit illum cōdemnauerunt, vt ſibi daret annuatim quindecim mille morapetinos, & fanecas tritici plus, & vltra dictos centum ducatos penſionis, quos ita ſoluit, vt ſolitus eſt, annuatim D dicto F. quia iuſtitia ad hoc illum compellit: & quod hoc eſt verum de contentis in d. interrogatorio, & reliqua negat.

Supplicatur D.V. pro ſua innata charitate, & præſertim in ſubleuandis oppreſſis, dignetur in hmōi caſu pro domino P. reo approbato de bona vita, & fama per egregias perſonas, vt eius bonū ius luceat apud ſanctiſſimum mediante lucerna ſuarum vigiliarum.

Aegerrime Addvcor ad addendum pro diuerſibus quæſtionibus

in

in maximo Rotæ prætorio, vel in alijs Vrbis, diſputandis, & decidendis. Tum quod occupatus alijs nequeo pro dignitate tantorũ iudicum reſpondere. Tum q̃d videor mihi noctuas Athenas portare, dum maxima eruditione redundãtibus viris paruũ erudita offero. Sed quia in hac cauſa id nequeo negare, dicam paucis, quod mea ſententia, ſalua præfatorum cenſura, præfatus P. non debet cenſeri admiſiſſe confidentiã vllam à fel. rec. Pio Quarto, & Pio Quinto puniri iuſſam.

1 Primò quidem, quod nõ probatur verè, vel præſumptiuè vllũ pactum expreſſum, vel tacitum, quo ipſe quicquã promiſerit F. vt præfatum beneficium curatum in eius fauorem reſignaret, p̃ter penſionem annuam cẽtum ducatorum de cõſenſu, & mandato S.D.N. ſoluendam: ſine quali pacto expreſſo, vel tacito non poteſt conſiſtere confidentia præfata, vt colligitur ex præfatorũ Piorum extrauagantibus relatis à nobis in Manu. confeſſ.[a]

2 Secundò, quod promiſſio illa, quã poſt tres circiter annos ab habita poſſeſſione prędicti beneficij præfato P. fecit, per quam ex aduerſo contendit ad miſſam fuiſſe præfatam confidentiam, non ſolum non arguit ſimoniam confidentialem, ſed contra ſpirat, & odorat maximam caritatem, & miſericordiam erga ſuum proximum, & benefactorẽ, et executionem illius præcepti. [Frange eſurienti panem tuum, & ſi videris nudũ, cooperi eum;][b] & illius legis naturalis, [Benefacientibus benefac.][c]

Tertiò, quod ipſe probat ſe poſt biennium ab habita poſſeſſione fuiſſe rogatum à multis, vt iuuaret fructibus ſui beneficij præfatum F. virum nobilem, & pro ſua qualitate pauperem, & de numero eorum, quibus ſuperflua beneficiorum ſunt elargienda, iuxta cap. vlt.[d] vnde accuſare illum de opere tam pio eſt contra Euangelium[e] de bono opere lapidare.

3 Quartò, quod nullatenus probantur fuiſſe vera illa, quæ præfatus F. ita cõmotus ſcripſit Romam, & ſparſit in vulgus falsò de confidentia prædicta. Tum quod nemo alius, quã ipſe, teſtatur de illis, & vni non creditur.[f] Tũ quod ini-

E mico nõ creditur,[g] etiam in crimine ſimoniæ,[h] & præfatus F. dicebat ſe eſſe participem præfatæ falsò aſſertæ confidẽtiæ. Tum quod illa ſcripſit, & ſparſit extra iudicium, & cõtrarium poſtea iuratus ſolemniter teſtatus eſt in iudicio, dicẽs ea fuiſſe falſa, & malo, iracundoq; animo prolata, eo quod minor penſio, quã ipſe putabat, fuiſſet ſibi à S. D. N. conſtituta, ſine vlla tamen culpa præfati P. qui ingenuè dederat manuatũ ad conſentiẽdum penſioni, qua S.D.N. videretur conſtituenda. Cũ ergo illa, quæ contra P. dixit F. dixerit irato animo, et

F extra iudicium, & omnino cõtraria ijs, quæ dixit in iudicio cum iuramento, nihil debent præfato P. nocere: partim p̃ regulam illam ſolemnem, ff. [quicquid calore iracũdiæ, vel fit, vel dicitur, &c.] adiuncto commẽto, quod in illam fecit Ludouicus Romanus.[i] Tum quod cũ quis dicit aliquid extra iudicium, & poſtea cõtrarium eius iuratus in iudicio, ſtandum eſt ei per gloſſam notabilẽ vltimam,[k] quæ probat hoc procedere, etiam, ſi primum dixit in iudicio nullo, & hæc eſt communis opinio, & verior, vt latè tradunt Fely.[l] & citati ab eo con-

G tra Bart. & quoſdam alios.

4 Tum deniq; quod dicta aliorũ teſtium de rumore, vel fama deponentiũ nihil debẽt nocere præfato P. quoniam fama, vel infamia, quæ naſcitur, & hẽt originem à maleuolis, & inimicis, nullius eſt efficaciæ, vt eſt in c. [qualiter, & quando][m] vbi gloſſa 1. recepta communiter habet, iudicem nihil facere debere rumorem, vel famam ortam ex maleuolis, & inimicis: quod ipſum probat c. [in cunctis.][n] Et conſtat præfatum rumorem, famam, vel infamiam, ortam fuiſſe à præfato F. maleuolo, inimico, &

H iracundiæ minarumque redundante, & ita nullius debet eſſe efficaciæ.

5 Quintò, q̃ prædictæ Piorum cõſtitutiones non intendunt prohibere beneficiarijs, ne quid vnquam donent eis, per quorum collationem, vel renunciationem, electionem, vel præſentationẽ obtinuerunt beneficia eccleſiaſtica. Tũ quod id fuiſſet ſtatuere cõtra legem naturalem, q̃ non poterant,[o] quia obligatur quiſque prius benefacere illis, quã alijs, à quibus talia beneficia non accepit,

a c. 23. num. 100.

b Eſa. capit. 58.

c in l. ſi non ſortem. §. libertus. adiũcta gloſ. ver. natura. ff. de cond. indeb.

d c. 6. q. 1.

e Ioan. 10

f c. a. à nobis. de teſtib.

g ca. cum P. de accuſat.

h capit. per tuas il. gran de. verſ. hac omnia. de ſimonia.

i in ſingul. 508.

k capit. cum cauſam. de teſtib.

l in cap. cum in tua. de teſtib. nu. 7.

m il. 2. de accuſ. in princ.

n 11. q. 3. c. cum in iuuẽtute. de purgat. canon.

o capit. ſunt quidam. 25. q. 1.

Digitized by Google

a de teſtam. pit, iuxta illa verba c. [cum in officijs.[a] A Cum in officijs charitatis primò loco illis teneamur obnoxij, à quibus beneficium nos cognoſcimus accepiſſe.] Tum quod in dicta extrauagante Pij Quinti eſt caſus pro hoc à contrario ſenſu, quatenus probat, quod tunc retroceſſio eius qui gratis expediuit, arguit confidentiã, quando illa intra breue tempus fit, & non aliàs. Cum ergo opus præfatum piũ, & miſericordiæ fuerit factũ à P. F, poſt circiter tres annos, nullatenus vllã arguit cõfidentiam illicitam. Tũ quod alioquin vix vnquã vlla renunciatio liberalis, & ſimplex alicuius beneficij pin- B guis reperiretur facta ab vno amico ad alium ſaltem in eadẽ ciuitate, vel oppido degentem, quæ non debeat iudicari confidentiaria, ſi aliquot annis in eodẽ conuixerint, quandoquidẽ vix reperiretur vllus adeo ingratus, vt nulla munera nulla obſequia, & officia, vel opera bona retribuat ei intra tãtũ tẽpus. quin auſim dicere, qđ vix vllus Cardinalis, Archiepiſcopus, vel Epiſcopus habens ius cõferendi beneficia pinguia inueniretur hodie in Vrbe, nec in orbe, q non deberet præſumi confidentiarius, ſi tributo facta poſt collationem, etiã poſt C duos, vel tres annos, argueret huiuſmodi confidentiam; qđ eſt abſurdũ, & ita

b l. nã quod abſurdum. ff. de bonis liber. nullatenus dicẽdum.[b] Tum quod ſic intelligere præfatas extrauagãtes pias quidem, ſed pœnaliſſimas, & odioſas, eſt nimis emungere, & elicere ſanguinẽ, contra Salomonẽ[c] relatũ in c. [denique.][d]

c Prou. 30.
d 4. diſt.

6 Sextò, quod illa extrauagans Pij V. habet argui quidem confidentiam, eo quod reſignatarius promittat expreſſè, vel tacitè retroceſſionem in cedentem, vel in aliũ; & etiam ex promiſſione dandi fructus beneficij alij, vel alijs; non tamen habet, quod ex promiſſione dãdi D fructus ipſi cedenti arguatur confidentia; quod maximè aduertẽdum eſt quoad hunc caſum, in quo præfatus P. nihil promiſit alij, vel alijs cognatis, vel amicis F. ſed ipſi ſoli. Nec obſtat huic argumento, quod ſi datio fructuum alij, vel alijs cognatis, vel amicis arguit cõfidentiam, à fortiori arguit datio fructuũ eidem. Tum quod ſatis eſt quod illa extrauagãs non iudicat hoc eſſe confidentiã, & nõ eſt ampliãda, vt pœnalis, & odio- A ſa. Tum quod dare, vel promittere eidem fructus, ſimoniam quidem arguit, ſed non confidentiã, ſicut dare, vel promittere fructus alij, vel alijs quia hoc arguit quod reſignans confidit reſignatario, & conuenit cum eo, vt daret illis.

7 Septimò, quod in dubio nihil eſt cẽſendũ malum,[e] & quod diſpoſitio, quæ poteſt aptè intelligi in bonã, & malam partem, debet intelligi in bonam.[f] At non ſolum non cõſtat quod promiſſio illa facta F à P. fuit mala, immo probatur qđ fuit pia, ſancta, & Deo grata, & multis amicis, & pijs hominibus rogã- B tibus amore Dei miſericorditer facta; ergo nullatenus eſt intelligenda facta in complementum confidentiæ malæ, ingratæ, & odioſæ Deo, & eius Eccleſiæ ſanctæ, quæ nunquam probatur interueniſſe. Salua, &c.

e c. 1. de reg. iur. & l. meritò. ff. pro ſocio.
f l. ſi procurator. ff. de cond. indeb. & l. benignius. ff. de legib.

SVMMARIVM.

1 *Confidentiarum Pij Quinti cõſtitutio in reſignationibus tantum ſimplicibus locum habet, non autem in factis ex cauſa permutationis.*

C CONSILIVM LXXVII.

Facta permutatione beneficiorum inter duos iuridicè, alter, recepta poſſeſſione beneficij per permutationem quæſiti, accepit etiam fructus beneficij antiqui collati compermutanti, nondum poſſeſſionem adepto. Quæritur an ſit locus bullis Pij Quarti, & Quinti de confidentia.

1 Reſpondeo, nõ videri iudicandum locum eſſe in caſu propoſito bullis Pij Quarti, & Quinti contra confidentias publicatis. Tum quod illæ bullæ, vt nos D dicimus in Manuali confeſſ.[g] tantum afficiunt confidentias illicitas, & ſimoniacas, qualis non fuit facta in prædicta permutatione iuridicè facta. Tũ quia bulla Pij Quinti loquitur de reſignationibus beneficiorũ, quæ ſimpliciter fiunt in fauorem aliquorum, & non de illis, quæ fiunt per permutationes iuridicas. Tum quia non eſt eadem ratio in vtriſque illarum; & cõſtitutiones illæ maximè pœnales non ſunt extendendæ de alijs caſibus ad alios, per iura vulgata.

g cap. 23. nu. 109. & 110.

Tum

Tum quod nulla earum facit mentionem de reſignatione per permutationem. Salua, &c.

SVMMARIVM.

1 Reſignans ſi poſt captam poſſeſſionem a reſignatario, conſtituatur vicarius ad regimen beneficij, licet illud regat de iure in vim dictæ deputationis, & non de facto, confidentiarius tamen præſumitur; item, & ſi loco penſionis ſibi reſeruatæ accipiat vſumfructum aliquorum bonorum beneficij nu. 2.

CONSILIVM LXXVIII.

SVpplicatur D. V. quatenus pro ſua pietate, & charitate dignetur reſoluere duas quæſtiones, quæ cõtinentur in extrauagante Pij IV. & Pij V. quarũ vna eſt: Siquis poſt ceſſam à ſe Eccleſiam, aut monaſteriũ, aut beneficiũ, & publicatam reſignationẽ, ſeu ceſſionẽ, capiatq; à ſucceſſore poſſeſſionẽ, ſeſe in illa, vel illo, ſeu rebus illius per ſe, vel aliũ, vel alios de facto iniecerit, aut fructus perceperit, &c. prout legitur,[a] in eius Manual. confeſ.[b] & eo poſito, quæritur primum, vtrum Abbas, qui ita, vt ſupra dictum eſt, ceſſit, poſſet ex ſucceſſoris ſui cõmiſſione, & in eius abſentia regere eius abbatiam ceſſam. Videtur enim illa coniectura intelligi de eo, qui de facto ſeſe iniecerit, & propria auctoritate, non autem ex commiſſione, & vt procurator.

a in ca. 23. in materia de ſimon.
b nu. 99. & 110.

Secundò quæritur, Abbati, qui ceſſit, & cui Apoſtolica auctoritate reſeruata eſt penſio, vtrũ eius ſucceſſor poteſt aſſignare penſionem ſuam ſuper certis poſſeſſionibus monaſterij, vt earum vſumfructum pro ſua penſione percipiat.

1 AD PRIOREM reſpondetur, qđ præfatus D. Abbas cedens nõ poteſt gerere, nec adminiſtrare abbatiã ceſſam, neque quicquam accipere ex illa, etiam ex conſenſu, & mandato, ſeu cõmiſſione dicti Abbatis ceſſionarij: nam coniectura, quæ ſumitur ex verbo [de facto] pro contraria parte, tollitur ex multis alijs verbis eius extrauagãtis, & ex mẽte illius auctoris: quamuis enim coram Deo, & quoad forũ conſcientiæ nõ vi- E deatur ex hoc colligi vera confidentia vetita, quoad forum tamen exterius colligeretur præſumpta.

2 Ad poſteriorem reſpondetur, non eſſe tutum ſoluere penſionem in pecunia numerata conſtitutam per conceſſionem vſusfructus, præſertim ad multos annos: quoniã facilè præſumi põt, quoad forum exterius ſaltem prædicta confidentia. Quare conſulo Domino meo conſulenti, vt de licentia Papæ faciat id, qđ ex his volet cõcedere, & ſeruet ſemper eiuſmodi facultatẽ ſcriptã, quia etiam inter monachos religioſiſſi- F mos aliquot æmuli ſolent latere vſq; ad tempus ſuis malis propoſitis congruũ.

[Aduertendum, Nauarrum hoc conſilio, & cõſilio 75. numero primo, tenere committi confidentiariam ſimoniam ſi reſignanti detur pars fructuum beneficij contrarium tenet conſ. 32. & conſ. 33. in fine. & conſ. 76. num. 6. Contrarietatis cauſa fuit, quia litera dictæ bullę Pij Quinti habebat illam dictionem, (illi vel alijs.) & ſecundum illam procedit quod dicit hic, & dicto conſil. 75. G nume. 1. poſtea verò aliæ impreſſiones cœperunt habere aliam literam, videlicet hanc, (alij vel alijs:) & hæc eſt modò vſu recepta, & ita procedit opinio, quam ponit d. conſil. 32. & 33. & 76. & hæc modò tenetur.

SVMMARIVM.

1 Cõfidẽtia nõ inducitur ex ſola reſignatarij intentione intendentis illud ad voluntatem reſignãtis dimittere, etiam ſi cum hac ſimilis concurrat reſignantis intentio: probata autem hac intentione in foro exteriori pſumetur. n. 2.

H *2 Beneficium vnum ſufficiens habens, ſi poſt Concilium aliud accipit, debet alterum relinquere; ante Concilium autem habita non cogitur reſignare.*

CONSILIVM LXXIX.

HAbens beneficium ſufficiens, capellaniam ex reſignatione accepit intentione illam ad reſignantis nutum renunciandi; nulla tamen interuenit conuentio, nec pactum. Quæritur an ſit admiſſa confidentia.

Reſpon-

Digitized by Google

1 Reſpõdeo primò, ꝙ in hoc caſu co- A ram Deo, & in foro interiori nulla eſt confidentia, qua incurrantur pœnę ꝓprii motus Pij V. quoniam, vt ſcripſi in Manu.conf.[a] nec Pius IV. nec V. quorũ extrauagantiũ ſumma, & quatenus opus eſt ad literã cõſcribũtur,[b] nihil ſanxerunt contra confidentiam, quæ ante illos erat licita; ſed ſolum contra eam, quæ erat illicita, & ſimoniaca, & in hoc caſu nulla talis inuenitur: quia nulla interuenit cõuentio, nec pactum illicitũ; & ſola intẽtio vnius partis, imò nec ambarum, non inducit verè ſimoniam, vt ibidem, & paulo ante probatur.

a c.23. à nu. 109.
b nu.110.

2 Secũdò, ꝙ in foro exteriori præſumeretur confidentia illicita comprehẽſa in d. motu proprio, ſi probaretur intentio recipiẽtis beneficium. Quare cauere debet D. conſulens, ne eam ita confiteatur, vt probari poſſit: quamuis meo conſilio ipſe relinqueret illam capellaniam, ſi accepit illam poſt Concilium Tridentinum, quo prohibitum eſt, ne quis habens vnum beneficiũ ſufficiens, aliud accipiat: licet, ſi ante illud accipit, poſſet retinere, iuxta opinionem Cardinalis,[c] quam ego ſoleo ſequi, & ſequor in Manua.[d] quia conſulens, vt vir pius C ſeruabit ea, quæ opinio eius requirit ad vtendum ea, &c.

c in cle. gratia, de reſcr.
d c.23. à nu. 225.

SVMMARIVM.

1 *Confidentiã admittit q̃idẽ impetrãs alicui beneficiũ, & cõfidẽs, ꝙ illud poſtea in ſui fauorem ſit renunciaturus: ſed nõ eſt prohibita. nu.5. ſicut, nec qui confert, aut procurat cõferri alicui, ſperãs, quod collatarius rogatus illud in ſui, vel alterius reſignabit fauorẽ, n.7*
2 *Confidentia an alterius tantum partis conſcientia admittatur, nu.5.*
3 *Beneficiũ alicui procurans, unde ſibi, vel alij quid eueniat, ſimoniacus confidẽtiarius videtur: ſed hoc tũc ꝓcedit, quãdo hoc procurat, vt fructus capiat, & de illis ad libitũ ſuũ diſponat, n.6.*
4 *Confidentia tantum illicita bullis Pij IV. & V. damnata.*

CONSILIVM LXXX.

QVidã reſidẽs Romę monitus à fratre ſuo de vacatione cuiuſdam beneficij, vt illud impetraret ſibi, illud impetrauit pro fratre ſuo, & expediuit literas, quas miſit ad fratrem, ad quem etiam ſcripſit literas priuatas, quibus ſignificabat noluiſſe impetrare illud beneficium pro ſe, ſed pro illo, ea ſpe, qđ ipſe renunciaret illud in fauorem eius, quando eſſet adeptus ſuſtentationem ſibi decentem, & frater in Hiſpania manens accepit poſſeſſionem, quam tres annos continuauit: poſt quos frater, qui, impetrauit, exiſtens Romæ rogauit prædictum fratrem, vt reſignaret prædictum beneficium in ſui fauorem, & frater in Hiſpania manens ſtatim B ſibi ſi mandatum ad reſignandum, & ſcripſit ei, quod ea mente ſemper poſſedit illud, vt reſignaret in ſuum fauorem quandocunque vellet: & ita reſignatione facta, & expeditis literis, accepit poſſeſſionem.

1 Quæritur, an in præmiſſis interuenit vlla confidentia damnata.

Pro parte affirmante facit primò, qđ frater reſidẽs Romæ impetrauit beneficium pro fratre ſuo, confidens, quod ille renunciaret illud in ſuum fauorem, quando ipſe vellet, ergo habuit confidẽtiam, quod ille reſignaret, cum cõfidẽs habeat confidentiam, ſicut amans amorem, & cognoſcens cognitionem: cum anima hominis non per ſe ipſam, ſed ꝑ qualitates, & accidentia à ſe producta intelligat, & appetat, ſicut etiam Angelus; quia ſolus Deus eſt ſimplex ſine vlla compoſitione,[e] etiam formę ad ſubiectum, vt ait glo. ita quod ipſemet eſt ſua intelligentia, & voluntas, vt declarant omnes,[f] & S. Tho.[g]

e cap. firmiter. de ſum. Trinit.
f in 1. ſent. diſt.9.
g 1. par. q.3. ar.6.

2 Secundò, quod fęl. recor. Pius V. in ſua extrauagante [intolerabilis,] quam D referimus in Manu. conf.[h] inter alia cõſtituit, ſufficere ad conſtituendum confidentiam, vt vnus inter quos dicitur habita, habuerit illam, vt colligitur ex illis verbis [etiam ſola dimittentis intentione receperit,] & ex illis, [licet ipſum confidentiæ crimen alterius tantũ partis conſcientia ſit admiſſum.] Cum ergo orator tempore impetrationis habuerit confidẽtiam, licet frater eius neſciret, videtur contracta confidentia.

h c.23. num. 110.

3 Tertiò, quod procurans, & quærẽs alicui beneficium, vnde ipſe, vel alius cognatus eius accipiat aliquod com-

modum, videtur confidentiam beneficialem admittere, vt prædictus Pius V. videtur expreſsè dicere.

Quartò, quod frater exiſtens in Hiſpania renunciauit in fauorem fratris, qui Romæ impetrauit, propter confidẽtiam, quã habuit de ipſo frater impetrãs.

His tamen non obſtantibus, contrarium videtur iudicandum, ſaltẽ in hoc foro conſcientiæ. Tum quia extrauagãtes illæ Pij IV. & Pij V. non damnant, nec puniunt omnem confidentiam; ſed ſolum illicitã, & ſimoniacam, & quæ ante illas extrauagantes erat illicita, per ea, quæ nos vbi ſupra[a] ſcripſimus, quæ ibi legi poſſunt. At confidentia prædicti fratris impetrantis nõ erat per illas extrauagantes illicita, per ſcripta vbi ſupra,[b] quæ etiam ibi videri poſſunt. Tũ quia, ſi prædictus orator ob prædictã ſpem, & confidentiam iudicandus eſſet admiſiſſe confidentiam illam damnatam, & punitam à prædictis Pijs, conſequeretur, omnes ferè collatores, electores, & præſentatores, qui conferunt beneficia ſuis cognatis, familiaribus, & amicis, aut præſentantes eos ad illa, imò & interceſſores, & impetratores, qui procurãt, vt beneficia conferantur eis, dicerentur admittere confidentiam, quod tamen dicere, & iudicare, eſſet abſurdum, & ab omni humana ſocietate, & caritate Chriſtiana alienũ. Quotus enim quiſque præfatorum facit prædicta, qui nõ ſperet, & confidat, quod ille cognatus familiaris, vel amicus, cui confert, vel quærit beneficium, aut præſentat ad illud, non ſperet aliquam gratitudinem ab eo, & cõdat, quod ipſe erit ſibi gratus, & faciet in gratiam eius aliquid magnum, vel paruum? Quotus item quiſque eſt, qui recipit beneficium, qui nõ concipiat animum retribuendi, & oſtẽdendi aliquam gratitudinem erga benefacientem ſibi? cum iure ipſo naturæ ſit conſtitutum, vt benefacientibus benefaciamus.[c]

5 Non obſtant oppoſita. Ad primum enim reſpondetur, concedendo prædictum oratorem habuiſſe quidem confidentiam; negando tamen, quod illa fuit illicita, & ſimoniaca, dãnata, & punita à prædictis Pijs, ſed licita, & honeſta, atque naturæ conſona; quia nullũ pactum, nec vlla conuentio interuenit ante impetrationem, nec literarum expeditionem inter ipſum, & fratrẽ ſuũ: & contra iuris canonici expreſſos canones eſt dicere, quod eſt illicitum ſperare aliquod beneficium eccleſiaſticum à prælato, vel Eccleſia, cui ſeruit, vel ab hero, ſiue patrono interceſſionem ad habendum illud: modò ceſſent pacta, & obligationes ciuiles: addiuæ obligationi naturali, & antidorali, qua beneficiarius tenetur beneficio.[d]

Ad ſecũdum reſpondeo id, quod reſpondi vbi ſup.[e] in adnot. 1. & 6. addita extrau. Pij V. quod ibi videri poteſt.

6 Ad tertium reſpõdeo, quod Pius V. non damnat omnes, qui procurãt alijs beneficia, ſed ſolum qui procurant; vt de illis poſtmodum ad libitum ſuũ diſponatur, fructus etiam percipientes illorum: quod non fecit prædictus frater impetrans, vt conſtat ex facto.

7 Ad quartum reſpõdetur, quod, ſicut confidentia bona, & licita nihil nocet licitè confidenti, nec actui, quem licitè confidendo facit, per prædicta; & quia rem, quæ culpa caret, in damnũ vocari non conuenit:[f] ſic nihil debet nocere illi, qui facit illud, quod licet, per regulã ſine culpa ſua non eſt quis puniẽdus:[g] & ita quotidie maximi prælati, & domini conferunt, & conferri procurant aliqua beneficia aliquibus familiarib. de quibus confidunt, quod facient ea, quæ iuſtè ipſi rogauerint, nullo tamẽ pacto præmiſſo, nec vlla promiſſione de faciẽdo ea, quæ ipſi rogauerint; & poſtea rogant ab eis, vt illa beneficia renuncient liberè in manibus ſuis, vel in manibus Papæ, vt conferantur alijs dignioribus, vel ſibi ob aliquod iuſtum reſpectum gratioribus, libenter, & licitè rogata præſtant; quos nemo iudicat, nec licitè poteſt iudicare confidentiam illicitam cõmittere, per prædicta; & quia alioqui bona pars maximorum prælatorum, & dominorum periret, quod tanquam abſurdum non eſt dicendum.[h]

[a] nu. 109.
[b] Ver. ad duodecimũ.
[c] l. ſi non ſortem. §. libertus ... de cõ... indeb. ...
[d] cap. ſi officia 56. d. & ca. quid proderit 61. diſ. & nu. 110.
[e] ...
[f] c. 2. de conſtitutio
[g] c. ſine culpa ſua non eſt quis puniendus. de reg. iur. li. 6.
[h] l. nã quod abſurdũ. ff. de bonis liber. &c.

SVMMARIVM.

1 *Iactatoria verba generalia, etſi ſimul admiſceãtur aliqua ſpecialia, nõ induunt, nec confidentiam, nec ſimoniam.*

Simo-

1 *Simonia poteſt cõmitti nõ ſolũ per promiſſiones, quæ fiunt antequã ius in beneficio acquiratur, ſed etiã p illas quæ fiunt poſtea, antequam, vel literæ expediantur, vel poſſeſſio apprehendatur.*

2 *Ius in beneficio acquiritur eo ipſo, quod Papa ſignat ſupplicationẽ collationis.*

CONSILIVM LXXXI.

CArdinalis quidam impetrauit à Papa beneficium cuidam ſuo familiari, & ſignata ſupplicatione per Papam, iuſſit ſuo ſolicitatori, vt non curaret expedire literas, quod cũ veniſſet ad notitiam præfati familiaris, dixit Cardinali, ſe cum omnibus, quæ habebat, & præfatum beneficium eſſe paratũ eius obſequio, & voluntati, quibus dictis Cardinalis reſpondit, ſe eſſe contentum, vt ipſe expediret literas, & caperet poſſeſſionem, ſi non efficeretur certum quid, quod non fuit effectum. Quæritur, an, ſi præfatus familiaris expediuit literas, & cepit poſſeſſionem, incurrerit pœnas cõfidentiæ contentas in bullis Pij Quarti, & Pij Quinti.

1 Reſpondendum videtur, quod non quia familiaris non promiſit Cardinali quidquam certũ, vel obligatorium, ſed per verba generalia iactantiæ, quæ non obligant,[a] & antequam illa promiſſio, vel oblatio iactatoria facta fuiſſet, iam ius erat quæſitum familiari per ſolã collationem ſignaturæ, iuxta cap. penult.[b] cap. [ſi tibi abſenti.][c] & præſuponit Rota,[d] Felynus, & Decius.[e] Non obſtat quod promiſſio fuit ſpecialis de diſponẽdo de beneficio ad libitum Cardinalis: quia ſimul fuit generalis ad complacentiam.[f] Nec refert, qđ fuit ante poſſeſſionem, & literas expeditas, quarum expeditionem, & poſſeſſionẽ potuiſſet impedire Cardinalis, ſtante quod non ſolùm cõmittitur ſimonia per promiſſionem ante iuris acquiſitionẽ, ſed etiã ante poſſeſſionis adeptionẽ. Abbas receptus,[g] quia reſpondetur eadem ratione, qua ſuperius, ſcilicet, quod promiſſio fuit vana, iactatoria, generalis, & ad complacentiã. Cæterum puto expedire in hoc caſu, vt idẽ familiaris ſupplicet eidem Cardinali, vt remittat ſibi huiuſmodi qualem qualem promiſſionem, & ſit contentus illa naturali, quæ naſcitur ab inſtinctu naturæ, vt benefacienti benefaciamus, iuxta leg.[h]

a l. fin. ff de teſtam. & 3 cap. cum veniſſent. de inſtitut.
b de conceſ. præb. lib. 6.
c de præben. eod. lib. 6.
d Deciſ. 27. de reſcr. & 20. de conceſſ. præb. in antiquiorib.
e in rubric. de conſtit.
f d. cap. cum veniſſent.
g in cap. dilectus. il 1. ſub ſi. de ſim.
h Sinon fortem, § libertus. ff de cõ. de ind. &c.

SVMMARIVM.

1 *Simonia conuentionalis quando vtrinque etiam pro parte adimpletur, efficitur realis, & inducit tunc, & nõ prius excommunicationem, quam abſolutio à peccato ſimoniæ antea obtenta non tollit, & ita, ſi celebret, antequam ab excommunicatione abſoluatur, efficitur irregularis. nu. 2.*

2 *Abſolutus à peccato ſimoniæ conuentionalis, ſi poſtea illa vtrinque etiam pro parte adimpleatur, nouo peccato innoluitur, & excommunicationem incurrit, in qua, niſi denuo abſoluatur à dicta excommunicatione, celebrãdo non obſtante primo dicta abſolutione, contrahit irregularitatem: & hoc, niſi bona fides, & probabilis ignorãtia, qua ignorabatur ius obſcurũ obſcurè determinans caſum, de quo agitur eſſe ſimoniacum, illum excuſet nu. 5.*

2 *Abſolutio ab excõmunicatione etiã iniuſtè ab habente poteſtatem, ſiue ex vi iobelæi, vel cruciatæ, vel aliter data tenet, & poſtea celebrantem ab irregularitatis incurſu tuetur.*

3 *Iobelæi, & cruciatæ poteſtas extẽditur quidem quoad tollendam excommunicationem, ſed non quo ad tollendam irregularitatem ex celebratione antea incurſa. & nu. 2.*

4 *Abſolutus ab eo, qui habebat poteſtatem abſoluendi ab aliqua excommunicatione, poteſt credere ſe vi generalis abſolutionis, quam confeſſarij dare ſolẽt, ſufficienter abſolutum.*

4 *Fructus reſtituere tenetur nulliter, puta ob ſimoniam, de beneficio prouiſus; poteſt tamen illos ſuis propinquis pauperibus elargiri.*

5 *Irregularitas nõ incurritur ſine dolo; vnde qui bona fide errans circa ius obſcurũ, cui annexa eſt excõmunicatio, aliquid facit, & celebrat, illam euitat.*

6 *Irregularitas non tollit beneficia antea legitimè obtenta; immo & poſtea obtẽtorum fructus facit ſuos irregularis, quando probabili errore ductus credebat irregularitatem non contraxiſſe.*

CON-

Digitized by Google

CONSILIVM LXXXII.

QVæritur quid dicendum ſit de illo, qui habuit beneficium per renunciationem infectam cõfidentia ante bullam Pii IV contra confidentiarios in beneficijs latam, & reliquit illud ante bullam Pij V. infectus item eſt ſimonia conuentionali, quæ facta realis poſtea per ſolutionem fructuum promiſſorum renuncianti: & quid ſi is obtinuit aliud beneficium?

1 Ad hanc quæſtionem reſpondeo ſequentia. Primum, quod conſulens rectè feciſſet, ſi fructus promiſſos non ſoluiſſet ei, qui renunciauit beneficium in ſuum fauorem, ne ſimonia, quæ tunc erat conuentionalis tantùm, fieret realis, per ea quæ poſt alios diximus nos in Manual. confeſſ.[a]

a cap. 25. nu. 101.

2 Secundò, quod ſi præfatus D. conſulens poſtquã ſoluit aliquos fructus, & conſequenter poſt completam etiam pro parte ſua ſimoniam, ante tamen quam diceret Miſſam, vel vteretur ordine aliquo ſacro, fuit abſolutus per aliquod iobelęum pleniſſimum, vel virtute bullæ cruciatæ, quę ad id ſe extenderet, non fuit effectus irregularis; quia G præceſſit abſolutio celebrationẽ, quod fundari poteſt per ea, quæ nos diximus in Manual. confeſſ.[b] adiunctis illis, quæ dixeramus[c] de abſolutione data excõmunicato: & quod abſolutio etiam iniuſta data ab habente poteſtatem abſoluendi valet. Dixi,[d] [poſt ſolutos aliquos fructus:] quia abſolutio anterior non potuit prodeſſe, quoniam nõdum erat nata excommunicatio, nam nondum erat ſimonia facta realis. Nec prodeſt dicere, quod iam fuit abſolutus à peccato ſimoniæ quod iam præceſſerat: quia non potuit abſolui à peccato futuro, H quod admiſit poſtea approbando ſimoniam præteritam per ſolutionem fructuum ante conuentam.

b c. 26. n. 13.
c cap. 9.
d cap. venerabilibus. §. vbi. de ſent. excom. li. 6.

3 Dixi etiam, [ſi fuit abſolutus poſt aliquos fructus ſolutos, & antequam miſſaret, vel aliquo ſacro ordine vteretur:] quoniam poſterior abſolutio delere quidem potuiſſet excõmunicationem iam incurſam, non tamẽ impedire irregularitatem iam cõtractã, ad quam non ſe extendunt pręfatæ bullæ, neque E iobelęa; vt nos diximus in pręlato Manual.[e]

e cap. 27. nu. 191. & latius, n. 250.

Tertiò, quod ſequendo dictum pręcedens, poſſet dici, quod ſi pręfatus cõſulens poſtquam ſoluit aliquid præfatorum fructuum, antequã miſſaret, fuit confeſſus per reconciliationem tali confeſſario, qui in abſoluẽdo à peccatis vtebatur illa abſoluendi forma, quam ego in præfato Man.[f] admoneo, puta quod ante abſolutionem à peccatis præmittatur abſolutio generalis à quibuſcunque cenſuris, ſi quibus teneris, à quibus ego te poſſum abſoluere, &c. poſſe in quam F dici quod præfatus cõſulens poſſet credere ſe fuiſſe abſolutum, credẽdo quod fuit abſolutus à ſuis peccatis præmiſſa illa generali abſolutione, & conſequenter quod non incurrit irregularitatem: quoniã conſueta fieri probabiliter præſumi poſſunt eſſe facta.[g]

f c. 26. nu. 9.

4 Quartò, quod nõ poteſt ſaluari valor tituli, quem per renunciationem illam ſimoniacã habuit præfatus conſulens, & conſequẽter quod tenetur reſtituere fructus illos malè perceptos pauperibus, vel operibus pijs, & credo ſuffi cere iuuare aliquas cognatas pauperes G pro ſua charitate aliqua dotis parte, vel cognatos ſcholaſticos pręrendẽtes ſacer dotium, vel per bullam compoſitionis.

g l. fin. ff. de fideiuſſ. & cap. cum M. de cõſt. cum latè ibi per Fely. traditis.

Quintò, quod puto præfatum conſulentem immunem eſſe à pœnis confidentiæ, propter ea, quæ nos ſcribimus in dicto Manual.[h]

h cap. 23. nu. 109.

5 Sextò. ꝙ poſſet dici præfatum conſulentem non incurriſſe irregularitatẽ, etiã ſi miſſaſſet poſt ſolutos fructus, ante abſolutionẽ præfatam, attenta ignorantia, & bona fide, & qđ ſimonia præfata erat iuris humani, & qđ vt ait Innocẽtius,[i] quem & multos alios refert, H & ſequitur Felynus,[k] et trans circa ius obſcurum difficile intelligibile excuſatur: & quod Abbas dixit[l] quod irregularitas non contrahitur ſine dolo, quod ipſum dixit etiam Dominicus.[m]

i capit. per tuas, el 2. de ſimon.
K in cap. 1. num. 15. de reiud.
l c. paſtoralis. §. verũ, de appel.
m cap. ſolet. de ſent. excom. lib. 6.

6 Septimò, quod ſi cõſulens alterum beneficium, quod habet, obtinuit ante præfatam ſimoniam, poteſt illud retinere ſaltem in foro conſciẽtiæ, & etiam ſi obtinuit poſtea credendo, quod irregularitatem non contraxit, fructus facit ſuos, non autem credendo quod irre-

irregularitatem contraxit. quid autem debeat credere, ex prædictis colligere licet. A

SVMMARIVM.

1 *Confidentiarij illi, qui recipiendo beneficium promittebant reſignãti retrocedere ante conſtitutiones Pij Quarti, & Pij Quinti cogebantur pacta tanquam minimè illicita ſeruare.*

2 *Gratia obtenta à Pęnitẽtiaria cũ clauſula, ſi ſit occultũ, non vitiatur: licet poſtea, quod occultum erat, reueletur.*

CONSILIVM LXXXIII.

Reſignatarius iuxta fidem datam reſignanti beneficium retroceſſit, antequam conſtitutiones Pij IV. & Pij V. publicarentur. poſtea ad cautelam narrando factum eſſe occultum obtinuit ſecundo per Pœnitentiariam diſpenſari, & abſolui: poſtea verò cœpit diuulgari. Petitur quid agendum.

Reſpondetur primò, D. conſulentẽ non incurriſſe pœnas nouè inductas cõtra confidentiam beneficialẽ per Pium Quartum, & Pium Quintum, quia hęc confidentia facta fuit, & deſinit ante illorum conſtitutiones. C

1 Secũdo, ꝙ opinio multorum habet in Vrbe, & orbe, quod huiuſmodi cõfidentiæ habebãtur pro licitis, tempore, quo hæc contigerunt, adeo quod aliqui confidentiarij coacti fuerunt vi adimplere fidem præſtitam, ſm̃ quos reſpondendum eſſet, quod D. cõſulens ad nullam reſtitutionem tenetur, neque tenebatur tempore, quo à ſummo Pęnitentiario fuit iuſſus abſolui.

2 Tertiò, quòd gratia præfata per Pęnitentiariam obtenta nõ fuit inualida, D eo quod facta fuit ſub conditione, ſi occultum fuit, vel non publicum: quia ſatis occultum fuit antequam renũciaretur beneficium, & conſulerentur ſuper hoc eruditi, & ante petitam per Pœnitentiariam gratiam.

Quartò, ꝙ mea ſententia poteſt, & debet D. conſulẽs deponere ſcrupulos, & tranquillare ſuã conſcientiam propter multa, quæ nõ licet per medicos, & otij penuriam in præſentia ſcribere.

SVMMARIVM.

1 *Conſuetudo o͞is legitimè præſcripta pro lege eſt obſeruãda, et legi humanæ pariter rationabili derogat, eſtq. ſeruãda ẽe quando ſæculares dant aliquid eccleſiaſticis, à quib. accipiunt ſpiritualia, modò non detur pro ipſis rebus ſpiritualibus, quia ẽt ſi eſſet immemorialis, cũ ſit contraria iuri naturali diuino, nõ cõſuetudo præſcriptibilis, ſed vetus error, & nõ ſeruãdus, eſt dicenda. nu 9. quia verã ſimoniam quis, nec & Papa poteſt quo ad peccatum iuſtificare, licet poſſit auferri pœna, nu. 14.*

B 2 *Beneficio ante, imò & poſt illius erectionẽ, vacãti poteſt quidẽ à ſuperiore aliquod onus temporarium reale imponi, ſed nõ perſonæ de eo prouidenda. n. 8.*

3 *Poſſeſſio canonicatus, ac ẽt præbendæ, eſt quid ſpirituale, ſeu ſpirituali annexũ, unde qui aliquid tẽporale dat pro illius noua acquiſitione, committit ſimoniã, & nu. 8. 11. ẽt quod det ad redimendum vexationem. nu. 3. & hoc etiam quod temporale ſit conuertendũ in piũ vſum, n. 4. & 11. vel in augmẽtum redituum beneficij. num. 5. & 7.*

6 *Temporale ſi detur erigendum in beneficium, cum pacto, vt poſtea donanti conferatur, ſimonia eſt.*

11 *Intellectus Concilij ſeſſ. 24. c. 14. & extrauag. Pij V. durum & nu. 12. 13.*

12 *Datio rei tẽporalis, quæ ad formã ſacri Cõcilij ſeſſ. 14. c. 14 fit, ſiue exigitur in apprehẽſione poſſeſſionis canonicatus, ad hoc, vt iuſtificetur, requiritur primò quod nõ habeat ſpeciẽ ſimoniæ, ſecũdo qđ conuertatur in vſum piũ, nec ſufficit quod cõuertatur in opus publicũ n. 10. immo per extrauagãtẽ Pij V. nõ licet de quibuſdã rebus aliquid accipere, et de aliquib. nõ, niſi pro rata primorũ ſex mẽſiũ. nu. 13. requiritur præterea quod nõ detur, vt preciũ, ſeu in cauſam principalẽ ipſius apprehenſionis poſſeſſionis, quia nec Põtificis decreto corã Deo poſſet iuſtificari. n, 14.*

15 *Conſuetudo ẽt immemorialis eccleſiæ ſecundum quã prouiſi de canonicatu, & præbenda, antequam ad poſſeſſionẽ illorum admittantur, ſolent ſcuta decem pro molendinorũ, & quinque pro platea eccleſiæ reparatione ſoluere, non videtur licita, & per totum.*

CONSILIVM LXXXIV.

IN eccleſia Palentina conſuetudine immemoriali canonici, cum accipiũt poſſeſſionem, ſoluunt decena circiter ſcuta pro reparatione quorundam molendinorũ Eccleſiæ cathedralis, & quaterna pro reparatione quorundam domorum eiuſdem Eccleſ.

Quæritur, an per hęc admittatur ſimonia in beneficio.

1 Reſpondeo, hanc quęſtionem lõgè difficiliorem eſſe, quã pręſe fert, & ꝙ pro parte negante facit primò, ꝙ omnis laudabilis conſuetudo, legitimo tempo F re præſcripta, eſt ſeruanda pro lege, [a] & quod omnis conſuetudo rationabilis legitimo tempore continuata derogat legi humanæ, etiam rationabili. [b]

a conſuetudo. 1 d. & c. quo iure 8 diſt.
b c. fi. de conſuet. & l. 2. C. quæ ſit lõg. tẽp. conſuet.
c de ſimon.

Secundò facit c. [ad Apoſt.] [c] quod habet, eos qui accipiũt aliqua ſpiritualia à clericis, vel alijs eccleſiaſticis perſonis, debere compelli ad ſeruandam conſuetudinẽ dandi aliqua temporalia pro illorũ perceptione, vel adminiſtratione.

Tertiò facit illud Apoſtoli, [d] [Communicet autem is qui catechizatur verbo, ei qui ſe catechizat, in omnibus bonis.] & alia eiuſdem, quę transferuntur, [e] G in c. 2. [f] ſcilicet, [Qui altari ſeruit, de altari viuere debet.] &, [Qui ſeminat ſpiritualia, temporalia metere poteſt.] &, [Quis ſuis ſtipendijs militat vnquam:] & cętera, quibus probatur, miniſtrãtes ſpiritualia, poſſe percipere pro illis temporalia, & percipientes ſpiritualia debere conferre pro illis temporalia miniſtranti ea.

d ad Gal. 6.
e ex d. c. 6. & ex c. 9. 1. Corinth.
f 13. q. 1.

Quartò, quòd poſſeſſio immemorialis habet vim conſtituti, & legis.

2 Quintò, ꝙ benè, & iuſtè poteſt imponi à ſuperiore [g] onus aliquod temporarium beneficio, antequam erigatur, [h] H imò, & poſtquam eſt erectum. [i]

g c. ſuper quibuſdam. de verb. ſign. et l. hoc iure. §. ductus aquæ. ff de aqua quot. et æſtiu.
h c. cum dilectus. de conſuet.
i c. ſignificatũ. de preb. & c. 1. vt eccleſ. benefi. ſine dimin. conf.

Pro parte affirmante, ſ. quod huiuſmodi datio, & receptio præfatorũ ſcutorum pro molendinis, & reparatione domorum prædictarum ſit ſimoniaca, facit primò, ꝙ omne pactum, omnis cõditio, & omnis modus, per quę datur aliquid temporale pro ſpirituali, vel annexo ei, eſt ſimonia, vt probat eius definitio, quam poſuit gloſſa, [k] cum declaratione, quam poſt alios addidimus nos 3 in Man. conf. [l] At negari non poteſt, ꝙ datio præfatorum ſcutorum, quæ ſoluunt ſinguli canonici pro acquirenda poſſeſſione canonicatus, & prębẽdæ, eſt datio rei temporalis, ẽt pecuniariæ, & traditio poſſeſſionis canonicatus, & prębendæ eſt traditio rei ſpiritualis, vel ei annexæ, cum beneficium ſit res ſpiritualis, vel annexa illi, per c. [dilecto.] [m] & cap. [dilectus.] [n] & tradit S. Thom. ab omnibus tã Theologis, quàm Canoniſtis receptus. [o] Ergo prædicta præfatorum ſcutorum datio eſt ſimoniaca.

k 1. q. 1. in ſumma.
l c. 23. n.
m de preb.
n de ſimon.
o in 2. 2. qu. 100. art. 4.

Secundò, ꝙ datio alicuius rei temporariæ, maximè pecunię numeratæ, pro acquirenda noua poſſeſſione beneficij ſpiritualis, eſt ſimoniaca, [p] etiãſi detur pro redimẽda vexatione, antequã acquiratur ipſum beneficium quo ad proprietatem, & poſſeſſionem eius, vt Panorm. receptus ab alijs [q] tenet. At in caſu propoſito datur pecunia numerata, antequam quæratur poſſeſſio beneficij ſpiritualis, quales ſunt canonicatus, & præbendæ, iuxta præfata ca. [dilecto,] & cap. [dilectus.] pro illa quærenda, & accipienda: ergo admittitur ſimonia.

p c. dilectus de ſimon.
q ibidem.

4 Tertiò, ꝙ qui ingreditur monaſterium, ſoluendo, vel cum pacto de ſoluẽdo aliquam pecuniam Abbati, vel ipſi monaſterio, admittit ſimoniam. [r]

r c. veniens & c. quoniã de ſimon.

Quartò, ꝙ videtur eſſe textus ſingularis, & clarus in ſpecie pro hac parte cap. [ex multis.] [s] vbi expreſsè prohibetur, ne quicquam temporale detur, vel accipiatur à canonico recipiẽdo, vel recepto ab Eccleſia, ẽt in finẽ conuertẽdi illud in pauperes, vel fabricã Eccleſiæ.

s 1. q. 3.

5 Quintò, ꝙ non videtur ſufficiens cauſa iuſtificandi pręfatam dationẽ, & acceptionẽ, quod canonici præbendati præfati gaudẽt poſt acceptam poſſeſſionem emolumentis præfatorum molẽdinorũ, & domorum: quia etiam omnes ferè alij beneficiarij fruuntur reditib. beneficiorum ſuorum cõſeruatis, & auctis, attamen non licet eis, qui ea conſequuntur, dare pecunias ad augendos, & conſeruandos reditus eorum.

6 Tum quia non licet dare pecunias, vel alia bona temporalia ad erigendũ aliquod beneficium, cũ pacto, vt illud erectum conferatur ei, qui dedit illa, vt tradit Panorm. à nemine reprehenſus. [t]

t In ca. Iacobus. nu. 3. de ſimon.

Tum

Digitized by Google

Tum quod non licet alicui dare prędia A magna, vel pecunias, vel redditus magnos alicui Eccleſiæ cathedrali, abbatię, vel parochiali, cum pacto, conditione, vel modo, vt illa ei conferatur, ſecundũ omnium mentem.

7 Sextò, ꝙ nec dici poteſt eſſe ſufficiẽtem cauſam ad iuſtificandas p̃ſatas dationem, & receptionem, quod illæ ſunt vtiles, vel neceſſariæ ad augẽdos, vel cõſeruandos reditus Eccleſiarum: alioqui enim omnia beneficia eſſent vendibilia eis, qui ad cõſeruandos, vel augẽdos redditus donarẽt magna bona tẽporalia, B ꝙ eſt abſurdũ; & ideo non dicendum.[a]

a leg. nam quod abſurdum. ff. de bonis liber. b de præb.

8 Septimò, ꝙ non poſſunt iuſtificari datio, & receptio præfatę, eo quod dicãtur eſſe onera impoſita ante vacationẽ, & collationem, iuxta c. [ſignificatum.][b] & ca 1.[c] quia illa capp. intelliguntur de onere reali impoſito beneficio vacanti ante collationem à ſuperiore ex iuſta cauſa, vt expreſsè ait præfatum c. 1.[d] & in caſu propoſito p̃ſata onera non ſunt realia, nec imponuntur canonicatibus, & præbendis, ſed perſonalia, quibus p̃ſonæ canonicorum præbendatorũ onerantur: neque imponuntur à ſuperiore, vt onera realia, ſed inducta ſunt conſuetudine, & ſunt quæcã donaria introducta conſuetudine non ad finem onerandi, & augẽdi, vel minuẽdi canonicatus, & præbendas, ſed ad finem accipiẽdi illa pro poſſeſſione illorum, quæ traditur illis, & ita eſt datio rei temporalis pro acceptione rei ſpiritualis, vel annexæ illi, & conſequenter ſimoniaca.

c vt eccleſ. benef. ſine dimin conferan.
d vt eccleſ. benef.

9 Octauò, ꝙ non videtur etiam iuſtificari præfata datio, & receptio, ex eo ꝙ ſit à tempore immemoriali. Tum quia immemorialis poſſeſſio habet vim conſtituti, quando illa eſt circa tpalia, & nõ D circa ſpiritualia à Spirituſancto inducta, vt ait c. [fruſtra.][e] & cum nõ eſt contra ius naturale, & diuinum; alioqui. n. eſt vetuſtas erroris.[f] Tum quia Pius V. hoc expreſsè declarauit in extrau. [durum.] At datio, vel acceptio verè ſimoniaca eſt cõtra inſtitutum à Spirituſancto, ſecundum omnes, & cõtra ius naturale, & diuinum; ergo nõ potuit à principio conſtitui: immo conſuetudo q̃ illam induxit, eſt corruptela, & nullatenus præſcriptibilis, per dicta tria capp.

e 8. diſtin.
f c. conſuet. & ca ſolus. ead. diſt.

10 Nonò, ꝙ præfata datio, & acceptio non põt iuſtificari, eo ꝙ fiat ad vtilitatẽ publicã, niſi ſit pia, quia licet pietas, & publica vtilitas in quibuſdam conueniant, quo ad hoc tñ nullibi reperiũtur exæquatæ, & ita non dicendum.[h]

h §. conſideremus. Authẽ. de trid. & ſemi. col. 3.

11 Addo, ꝙ conſideratis pro vtraque parte ſuppoſitis, videtur dicendum primò, ꝙ communis ferè omniũ ſententia eſt, quod cuiuſq; rei temporalis datio, vel acceptio ad vſum temporalem, vel profanum, ſiue priuatum, ſiue publicũ pro beneficio ſpirituali, vel eius poſſeſſione acquirenda facta, eſt ſimoniaca.

Secundò, ꝙ quicquid Panorm. communiter receptus,[i] & Cardinalis Alexandrinus ſequutus eum,[k] dicant non etant licitæ præfatæ donationes, & acceptationes ante Conc. Trid & ante pręfatam extrauag. [durum.] Tum quia p̃fatum cap. [ex multis.] cui non tñdent illi, nec vlli alij reſpondere poſſunt, in ſpecie prohibet dationes huiuſmodi, etiamſi dentur, vel recipiantur ad conuertendum illas in cultum diuinũ, vel pauperes Tum quia id irrefragabiliter probant argumenta ſupra pro parte af- C firmãte formata, præſertim tria prima, & ſeptimum cum aliis ſequentibus.

i in ca. Iacobus. de ſim.
k in cap. ex multis. 1. q. 3.

Tertiò, ꝙ defendi poſſet, ſaltem diſputando, etiam illud c. non eſſe ſublatum per ſolum præfatum Conc. Trid.[l] Tũ quia præcipit ſeruari iura anteriora ſuper huiuſmodi dationes edita, & conſequenter præfatum ca. [ex multis.] Tũ quia in ſenſu directo nihil diſponit cõtra illud, ſed ſolum à contrario ſenſu, quatenus ſolum præcipit Epiſcopis, vt non permittant huiuſmodi dationes, q̃ in vſus pios non conuertuntur, & ſpeciem ſimoniæ habent, & argumentum à contrario ſenſu nil probat, quando ſumitur ad probandum contrarium iure expreſſum, iuxta ſeptẽ, vel octo gloſſas, quas citat Felynus,[m] pręſertim gloſſam à Panor. ibi putatem ſingularem.[n]

l Seſſ. 24. cap. 14. de refor.
m in c. ſignificaſti. de foro comp. nu. 13.
n in clem. 1. verbo facere. de vſur.

12 Tum quia Concliũ duo requirit, vt huiuſmodi dationes, permittãtur; alterum, ꝙ conuertantur in vſum pium; alterum, ꝙ non habeant ſpeciem ſimoniæ, & eſto teneatur, ꝙ donatio, & receptio præfatæ cõuertãtur in vſus pios, tamen habẽt ſpeciem ſimoniæ per præfatas rationes. Nos tamen in Man. noſtro

c 11.num. 102. conſ.[a] tenuimus, quod præfatum Concilium permittit dationes ad pias cauſas, ſi aliàs nõ habeant ſpeciem ſimoniæ.

13 Quartò, ꝙ præfatus Pius in præfata extrauag. [durum,][b] recedit à dicto cap. [ex multis.] & à præfato Conc. Triden.[c] à præfato quidem ca. [ex multis.] eo ꝙ ſtatuit, vt dimidium quarundam dationum ad pia ſoluatur, & quarundã non; & à Concilio, quod inſinuat dari, & accipi poſſe integra omnia pro cauſis pijs, niſi habeant ſpeciem ſimoniæ.

b §. & nihilominus.

c Seſſ. 24.

Quintò, ꝙ videtur parendum ſtatuto Pij V. arg. c. 1.[d] quatenus hẽt, Papã, qui conſtituit aliquid contra ius humanũ, tollere illud, præſertim ſi facit mentionem de illo, ſi eſt conſiliare: quæ requiritur, iuxta Archidiaconum,[e] cõiter receptum, & latè declaratũ à Felyno.[f]

d de conſtit. lib. 6.

e in d. c. 1.

f in ca. nonnulli. de reſcrip. nu. 2.

Sextò, quod ad ſtatutum præfati Pij ſeruandum oportet ſcire, quæ datio ſit dicenda excedere ſemeſtre, & quæ nõ; & an dationes, de quibus quæritur, dicantur excedere ſemeſtre, an non.

Septimò, quod etiam oportet ſcire, quæ datio habeat ſpeciem ſimoniæ, & quæ non, vt intelligatur mens præfati Concilij Tridentini.

14 Octauò, ꝙ cõtra moderationes ambas Concilij, & Pij V. præfatas facit, qđ nulla poteſtas humana, etiam Cõciliorum, & Papæ, poteſt efficere licitam ſimoniam illam veram, quę cõſtat ex eo, ꝙ temporale datur pro precio, vel cauſa principali acquirendæ rei ſpiritualis, vel illi annexæ: quia id eſt contra legem naturalem, & diuinam, quam etiã Concilia, & Papæ tenentur ſeruare vſq; ad ſanguinem,[g] quamuis poſſint efficere, vt pœnæ iuris humani non incurrãtur per illam, vt traditur in noſtro Manua. confeſ.[h] & conſequenter nulla poteſtas humana põt facere, quod liceat dare, vel accipere quicquam temporale pro precio, vel cauſa principali rei ſpiritualis, vel ei annexæ, ſiue detur ad vſum pium, ſiue profanũ; quæ ratio maximè confirmat deciſionem præfati cap. [ex multis.] propter quod, & quædam alia concluſimus in d. Man.[i] quod omnis datio, & receptio, etiam minima, facta pro precio rei ſpiritualis, vel cauſa principali eam habẽdi, eſt vera ſimonia iure naturali, & diuino prohibita, & nulla alia quo ad Deum, & forum conſcientiæ; ergo non refert an huiuſmodi datio fiat ad vſum pium, ſiue profanũ, ſed an fiat principaliter pro precio rei ſpiritualis, vel illi annexæ, non habita ratione moderationum Concilij, & Pij V.

g c. ſunt qui dã. 25. q. 1.

h c. 23. num. 108.

i c. 23. num. 101.

Nonò, quod præfatæ moderationes non videntur poſſe defendi, niſi quo ad forum exterius per viam præſumptionis: ita quod moderatio Concilij intelligatur quoad pręſumendum donationẽ, & receptionem præfatas, nõ eſſe factas pro precio, vel cauſa principali, cũ fiunt ad vſum pium, licet ſic cum fiunt ad vſum profanum: moderatio verò Pij V. procedat quo ad præſumendum certa dimidia rerum datarum ad vſum piũ non eſſe præſumenda data pro precio, vel cauſa principali, & tota integra ſic.

Decimò, quod vidẽtur indigere declaratione Papæ quæſtiones illæ tres, q̃ hic incidunt. Prima, quare datio, & receptio durãs vltra ſemeſtre illud, de quo loquitur Pius, ſit aliter iudicanda, quã quæ durat citra illud. Secũda, quare alterius dimidij datio non liceat, & alterius dimidij ſic, cũ frequenter dimidiũ vnius dationis ſit plus, quam alia tota integra datio, & cũ tota integra datio, q̃ non durat ſemeſtre, ſit maior, quã alia durans plus quam ſemeſtre. Tertia, quę datio dicatur habere ſpeciem ſimoniæ, de qua loquitur Concilium, & q̃ non; cum omnis huiuſmodi datio, & receptio habeat ſpeciem ſimoniæ, quatenus datur, & recipitur pro ſpirituali, vel ei annexo, imò ſit vera ſimonia corã Deo, & in foro conſcientiæ, ſi pro precio, vel cauſa principali quærendi illud, detur, & non aliàs, vt prędictum eſt: quamuis fortè dici poſſet, eas vti res indeterminatas relinqui arbitrio iudicis, iuxta l. 1.[k] qua ratione autem id arbitrabitur, videtur arbitrandum à S.D.N.

k ff. de iur. delib. & ca. de cauſis. de off. deleg.

Vndecimò, quod ex omnibus prædictis colligi poteſt ab oculato lectore, quid ſit in caſu hoc propoſito reſpondendum, quod ipſe gratia breuitatis, & tantæ prolixitatis vitandæ omitto, vti rem ſpeciali conſultatione indigẽtem; nã etiam, quæ hactenus dicta ſunt, pro ſua dignitate longè magis dilatari potuerunt, in gloriam Domini noſtri Ieſu Chriſti, qui nos omnes ſaluet.

SVM.

SVMMARIVM.

1 Parochus petens, vel etiam exigẽs ante collationem nuptialis benedictionis, quæ pro huiuſmodi dari conſueuerunt, male quidem facit, ſed non eſt ſimoniacus, nec incurrit cenſuras, & dato quod in his commiſiſſet ſimoniam tamen non eſſet excommunicatus, quia illa non incurritur, niſi ob ſimoniam in ordine, vel beneficio, & nu. 2.

CONSILIVM LXXXV.

PArochus quidam ante benedictionem nuptiatum petijt ſibi ſolui aliquam mercedem, & deinde tempore benedictionis illam ſibi oblatã exegit, credens ſibi id licere, ex quo nulla ſui ordinarij præceſſit prohibitio, & in ſtipendium, ac pro eleemoſyna ſuorũ laborum illam recipit. Quæritur, an inciderit in aliquam ſimoniæ pęnam, attento ꝙ conſuetudo talia exigendi ſit tam ibi, quàm in locis alijs circumuicinis.

1 Reſpondeo, ꝙ quæſtio hac profundam, & quotidianam materiam tangit: & viſis, ac pro tenuitate noſtra perpenſis aliquot locis, in quibus ſeminaria argumentorum, quæ pro vtraq; parte formari poſſunt, iecimus, credimus prędictũ parochũ nullam incurriſſe coram Deo ſimoniam per ea multa, q̃ videri poſsũt in noſtro Man.[a] vbi inter alios allegamus vtrunq; Thomam,[b] & quia breuitatis gratia non attulimus ibi ad verbũ verba iunioris Thomæ[c] recitamus illa, quæ ſunt hæc. [Quartò nota, qui timoratã habet conſciẽtiam, ꝙ licet ſacerdos minus benè faciat exigendo id, qđ ſecundum laudabilem conſuetudinem ſolet dari, ſi ante collationem ſpiritualium exigat, aut ſi negat, aut differt ſpiritualium collationem, vt illud habeat, non tñ propterea ſimoniacum iudices, quoniam ſi vt conſeruet ſe indemnẽ, cognoſcens præcipuè quod poſtea oportebit eum litigare hoc facit, ſimoniacus non eſt, ſecundum rem: quia non vẽdit ſpirituale, nec huiuſmodi exactio inducit modum precij, quoniam non mutat modum debiti, quamuis ſpeciem quaſi ſimoniæ habeat huiuſmodi præuentio, & cautela, & propterea reprehẽditur.

a c. 29. num. 100 verſi. 4. & 5.
b 2. 2. q. 100. art. 3.
c in ſumma verbo ſimonia art. 2.

A 2 Cui, & omnibus alijs addito, quod nullatenus eſt iudicandus incurriſſe vllam excommunicationem, etiamſi admiſiſſet ſimoniam: quoniam illa ſolum infligitur à iure ob ſimoniam in ordine tantum, vel beneficio commiſſam, & in caſu propoſito, eſto quod iudicaretur ſimoniacus, quod tamen nullatenus arbitror faciendum, non poteſt iudicari ſimoniacus in ordine, neque in beneficio. Salua, &c.

SVMMARIVM.

B *1 Simonia eſt principaliter pro admiſſione ad religionis habitum quid accipere, ſecus ſi minus principaliter accipiatur, etiã ſi ſit cauſa ſine qua non, nu. 5.*
2 Religionis habitus datio eſt quid ſpirituale, vel ſpirituali annexum, cum de laico faciat eccleſiaſticum.
3 Percutiens nouitiũ eſt excõmunicatus.
4 Forum exterius iudicat facta externa, & hoc ſecundum quod probatur.

CONSILIVM LXXXVI.

C BAnniti frater cupiens illum in monaſterio recipi, rogauit Abbatem, vt reciperet, offerendo dare ſcuta 50. recuſauit Abbas recipere hominem ob malos mores, ſed iterum rogatus ſpopondit, & recepit, ſed diſtulit dare habitum, donec dicta ſcuta 50. ſoluerentur, imò ſolicitari fecit fratrem, vt ea numerarentur, quibus numeratis habitũ dedit. Dubitatur quid iuris.

1 Nullo iure aut titulo bono, & probabili videtur poſſe defendi in propoſito caſu non fuiſſe incurſam ſimoniam. Tum quia certum eſt ſimoniam incurri, D quoties pro ſpirituali datur, vel accipitur aliquod temporale, per definitionem eius datam à gloſſa[d] acceptam cũ ab omnibus noſtris[e] tum à S. Tho. & alijs Theologis[f] & ab eodem S. Th.[g] declaratam, & dilatatam etiam à nobis in Man. conſ.[h] & conſtat 50. ſcuta eſſe quid temporale, & ingreſſum monaſterij eſſe quid ſpirituale.[i]

2 Tum quia non obſtat dicere, quod non fuit data, nec recepta pecunia pro profeſſione, ſed ſolum pro receptione, datione, & ſuſceptione habitus: quia

d 1. qu. 1. in ſumm.
e ibi, & in rub. de ſim.
f in 4. lib diſtin. 25.
g 2. 2. q. 100. art. 1.
h c. 23. n co.
i c quãuis, m. de reg. & c. ex inſinuatione et multis alijs de ſimonia.

etiam datio habitus eſt quiddam ſpirituale, vel ſpirituali annexũ, in quo poteſt committi ſimonia, vt probat d. cap. [quoniam,] & cap. [tua.] [a] & meritò: qa datio, & ſuſceptio habitus facit quẽ de laico eccleſiaſticum, adeo quod percutiens eum eſt excommunicatus, vt habetur in cap. [religioſo.] [b] & ante illud tenuit Hoſtiẽſis communiter receptus contra Innocentium. [c]

3 Tum quia non obſtat dicere, quod talia ignorauit. Tum quia contrarium colligitur veriſimiliter ex narratis in facto. Tum quia etiam ſi eo ignorante fuerit admiſſa ſimonia, tamen cum primum ſciuerit, tenetur relinquere habitum, licet dimiſſo habitu, & purgata ſimonia, poſſit denuo recipi, ſi receptio non fuerit ſcandaloſa, per d. cap. [quoniam.] [d]

Sed quid ſi Abbas tantum accepit illa 50. tanquam donum, & ſponte oblata, daturus nihilominus habitum, etiã ſi illa non fuiſſent ſibi oblata?

4 Quo huic replicationi ſatisfiat, dico primo, quod hæc non excuſabunt quo ad forum exterius, in quo per ea, quæ fiunt exterius, & probatur, eſt iudicandum, [e] & ex his quæ exterius facta sũt in hoc caſu clarè probantur promiſſio pro ingreſſu, & acceptatio promiſſionis, & ſolutio promiſſi, & (vt ita dicã) nolitio dandi habitum ante ſolutũ promiſſum, & datio habitus ſtatim poſt ſolutum promiſſum: per quæ omnia probatur præſumptiuè ſimonia quo ad forum exterius iuxta ſuperius reſponſa.

5 Dico ſecundò, quòd ſi verè coram Deo Abbas accepit illa ſcuta tanquam donum ſponte oblatum, & tanquã eleemoſynam principaliter propter Deum oblatam, licet minus principaliter habuiſſet etiam reſpectum ad habitus dationem, & quod promiſſio ſcutorũ nõ fuit cauſa principalis dationis illius, licet fuiſſet aliqua cauſa, ſine qua nõ fuiſſet datus, nõ eſſet verè corã Deo ſimonia: quod deduci põt ex his quæ nos ſcribimus in Man. conf. [f] & pro vtroq; dicto huius rñſionis eſt caſus ſatis expreſſus in d. c. [tua.] Quare D. Abbas conſulere debet ſemetipſum quo ad forum conſcientiæ, iudex aũt facta exteriora quo ad forum exterius. Salua, &c.

a de ſimon.
b c. 1. de ſent. excom. lib. 6.
c in c. ſtatuimus. de regular.
d de regul. ſub fin.
e leg. illicitas. §. veritas. ff. de of. præſid.
f cap. 23. à nu. 100.

SVMMARIVM.

1 Ius patronatus recepta pecunia concedens Epiſcopus dotem augenti ſimoniacus eſt, ſed non excommunicatus.

CONSILIVM LXXXVII.

AN Epiſcopus, qui concedit cuidã ius patronatus, & præſentandi ad quoddam beneficium ob augmentum redituum, quod accipiens dabat, ſi acceperit ob id aliquas pecunias, ſit excommunicatus, & ſi celebrarit poſtea, ſit factus irregularis?

1 Reſpondetur, quod non: quoniam non omnis ſimoniacus eſt ipſo iure excommunicatus, ſed tantum ſimoniacus in ordine, & beneficio, accipiendo illa, vel dãdo, vt poſt alios tradimus in Manual. confeſſ. [g] & palam eſt, ius patronatus non eſſe beneficium, neque ordinẽ, cum etiam laicus ſit eius capax. [h]

g c. 23 num. 103. verſic. tũ deniq. & num. 111. in princ. & fi.
h c quod autem & c. cũ dilectus cũ eis adnot. de iure patron.

SVMMARIVM.

1 Degradatio eſt actus ſpiritualis poteſtatis, ſicut promotio ad ordines, vnde pro ea pecunia peti nequit, etiam ſi peteretur pro labore faciendi actum.

2 Cõſuetudo dandi quid pro ſuſtentatione miniſtrantis ſacramenta ſeruãda.

CONSILIVM LXXXVIII.

AN ordinarius Epiſcopus pro mercede degradationis presbyteri poſſit iuſtè petere duo ſcuta aurea?

1 Reſpondeo, quod non poteſt iuſtẽ petere illa pro mercede actus degradãdi. Tum quia ſicut collatio ordinis eſt actus ſpiritualis poteſtatis, quæ pendet ab Epiſcopatus ordine, [i] etiam ablatio ordinis, vel vſus eius eſt actus poteſtatis ſpiritualis eiuſdem ordinis, [k] & palam eſt eum committere ſimoniam, qui petit aliquid temporale pro re ſpirituali, per definitionem ſimoniæ, quã gloſſa recepta per Theologos, & Canoniſtas dedit, [l] declaratam à nobis præ alijs in Man. noſtro confeſſ. [m]

2 Tum quia licet poſſit quis cogi ad ſeruandã conſuetudinẽ piã dandi tem-

porale

i ca. 1. de ſimon. cum ſimilibus.
k cap. nouimus. de verb. ſign. & cap. degradatio. de pœn. lib. 6.
l 1. q. 1. in ſumma.
m c. 23. nu. 100.

A porale aliquid pro eleemoſyna, vel ſuſtentatione pia miniſtrantis ſacramenta, vt habet c.[ad Apoſtolicam,] [a] Concilium Tridentinum, non tamen poteſt peti pro precio, vel mercede laboris illius actus, vt tradimus nos poſt alios vbi ſupra, [b] & vt verbo additur, nulla conſuetudo pia inuenitur, quæ dictet eſſe dandos duos aureos pro degradatione ſacerdotis. Tum quia præfatum Concilium, vbi ſupra damnauit omnem dationem rei temporalis, & conſuetudinem faciendi eam pro re ſpirituali, et actu eius, niſi cum daretur ad pia, & nõ haberet ſpeciem ſimoniæ: & præfatus B ordinarius non petit illos aureos ad illos impendendos operi pio, & preterea habet quandam ſpeciem ſimoniæ, propter quod etiam ante Concilium prædictum prohibebatur dari aliquid temporale pro ſpirituali, etiam ad opera pia. [c] Salua, &c.

a de ſimon. & ca. 14. de refor. ſeſ. 24.
b nu. 101. & 102.
c in cap. ex multis. 1. q. 3.

SVMMARIVM.

1 *Collegia pro pauperibus ſcholaſticis erecta beneficia quidem non ſunt, nec ſpiritualia ſunt, tamen ſpiritualibus annexa, vnde qui recepta pecunia loco ſuo cedit, vt alter aſſumatur, ſimoniã quidem committit, ſed cenſuris nõ eſt ſuppoſitus.*

2 *Turpiter datum, & turpiter acceptũ debet ex ſolo conſilio pauperibus erogari, poteſt item danti reſtitui, immo & quatenus teneretur danti reſtituere, ſufficeret, ſi ab eo haberet condonationem, num. 3.*

CONSILIVM LXXXIX.

THoloſæ, & Auenioni ſunt multa collegia pro ſcholaſticis pauperib. inſtituta, quorum collegæ frequentiſſimè vendunt tacitè ſua loca aliquibus, quos collegia ipſa rogata per collegam vendentem, facta per eum renunciatione, eligunt, vel recipiunt in collegas, & ſocios ſuos.

Quæritur primò, an huiuſmodi vendentes committant ſimoniam cum pœnis extrauagantis. [d]

Secundò, cui reſtituẽda eſt pecunia, ſi qua accepta reſtituenda ſit.

d 2. de ſimo.

1 Ad priorem quæſtionem reſpõdeo primò, quod admittunt ſimoniã, quoniam loca illa, ſiue ſodalitia, licet non ſint ſpiritualia, videtur tamẽ eis annexa, ſicut ius patronatus eccleſiaſticum, de quo in c.[quanto.] [e] & c.[cum ſecundum.] [f]

Secundò, quod non videntur incurrere excõicationem latam per præfatã extrauagantem, quia illa ſolum fertur contra ſimoniacos in ordine, & beneficio eccleſiaſtico ſecũdum communem ſententiam, & præfata loca, ſiue ſodalitia non ſunt beneficia eccleſiaſtica, vt palam eſt, & ita ſicut emens ius patronatus, quamuis ſimoniam cõmitteret, non tamen incideret in illam excommunicationem, vt aliàs in prætorio Pænitentiariæ probauimus: ſic licet emẽtes huiuſmodi loca ſimoniam admitterent, non tamen inciderent in excommunicationem præfatam.

e de iud.
f de iure patron.

2 Ad alteram reſpondeo primò, quod pecunia illa non eſt neceſſariò reſtituenda collegio, pro cuius ſodalitio accipitur, quamuis pecunia, quæ pro beneficio accipitur, reſtituenda ſit Eccleſiæ, cui facta eſt iniuria, per tex. ſingularem in c. C [de hoc,] [g] quod ſpecialiter, & ſingulariter diſponit de reſtitutione pecuniæ acceptę per ſimoniam circa beneficium commiſſam ſecundum communem.

g de ſimon.

3 Secundò, quod de rigore iuris non tenentur reſtituere etiam illis, à quibus eam acceperunt: quia turpiter datũ, & turpiter acceptum non eſt neceſſariò reſtituendum turpiter danti, iuxta reg. [In pari delicto, vel caſu melior eſt cõditio poſſidentis.] [h] & copioſè tradimus in Manu. confeſſ. [i]

h de reg. iuris. lib. 6.
i c. 17. num. 30.

Tertiò, quod ſecũdum communem opinionem eſt reſtituendum pauperi- D bus, quod tamen eſſe conſilij, & nõ præcepti, probamus vbi ſup. ſequuti quatuor graues auctores.

Quartò, quod D. conſulens ſatisfaciet impetrãdo donationẽ ab eo, à quo pecuniã accepit, quia Hadrianus quẽ ſequimur vbi ſupra, [k] poſt Angelum [l] fatetur, quod ex mente Auguſtini, [m] is qui ob maleficium accipit, ſatisfacit reſtituendo pauperibus, vel ei, qui dedit. At per donationem obiẽtam ab eo, qui eam dedit ſatisfactum eſt illi, per l. t. [n] & l.[ſi rem.] [o]

k nu. 31.
l Ver. reſtitutio 2. § 4.
m in ca. non ſanè 14. q. 5.
n ff. qui ſatiſd. cog.
o § omnis. ff de pignor actio.

SVMMARIVM. E

1 *Beneficiũ qui bona fide ſuũ eſſe credit, licet non ſit, eidẽ per ſe intereſſentiã deſeruiendo, distributiones, aliorũ autẽ fructuũ partem illam, quam alij inſeruienti neceſſariò dediſſet, lucratur.*

CONSILIVM XC.

R. Simoniacus in beneficio eidẽ deſeruiuit celebrando, &c. & ex eius præbenda ſe ipſum, & clericum aluit, F ac poſtea illud dimiſit. Dubitatur, an teneatur reſtituere omnes fructus, an verò ſit excuſandus pro parte, quã in ſui, & clerici ſuſtentationem inſumpſit, vel poſſit deducere illam ſummam, quam dediſſet mercenario, ſi per ipſum inſeruiſſet. Dubitatur etiam an teneatur reſtituere fructus incertos, quos percepit ex quotidianis obuentionibus.

1 Hec quæſtio continet ſatis grande dubium, & parum tractatũ à Doctoribus cum tamen in multorum capp. caſibus tractati potuiſſet: quoniam eius deciſio pendet à deciſione illius. An ſeruiens beneficio ſine canonico titulo poſſit retinere ſibi diſtributiones quotidianas integrè, & fructus alios, ſaltem pro rata eorum, quæ debuiſſent dari mercenario, ſi per ſe ipſum non ſeruiſſet, quam quæſtionem præ alijs videtur tractare doctiſſimus Caſſador.[a] ex cuius dictis videtur ſatis colligi, quod credens bona fide beneficiũ ad ſe pertinere, & ſeruit illi, lucratur diſtributiones quotidianas, & quod non videtur teneri ad reſtituendum partẽ fructuũ, quæ neceſſariò fuiſſet impendenda ei, qui ſeruiſſet illi beneficio. H

[a] *in dec. 6. de præb.*

SVMMARIVM.

1 *Simoniacus in beneficio eſt excõicatus quidẽ, ſed non eſt, nec irregularis, nec ĩhabilis ad alia beneficia. n. 3. imò eo dimiſſo poſt pniam abſolutus ab excõicatione poteſt celebrare, nu. 4. & alia beneficia, modò ſimonia non ſit notoria, nec de illa condemnatus, poteſt obtinere, nu. 5. & 6. illud autem, quod prius per propriam, vel alienam ipſo ſciente ſimoniam adeptus fuit, etiamſi ſit ſimplex, nõ põt ſine Papæ diſpenſatione habere. n. 5. & 7. quod ſi illi ſimoniacè per ſimoniam ab alio ipſo ignorante cõmiſſam collatum fuiſſet, ſi habita notitia illud ſtatim dimiſit, põt, ſi ſit ſimplex ex diſpẽſatione Epiſcopi iterũ illi tunc conferri, at ſi eſſet dignitas, vel decretum Papæ requiritur diſpenſatio. num. 7. Deponi item licet poſſit ſimoniacus, non tamen eſt depoſitus, num. 6.*

1 *Simoniacus in ordine eſt excommunicatus, item & ſuſpenſus ipſo iure, ſed non irregularis, nu. 6.*

2 *Irregulari, & aliàs inhabili facta collatio non tenet.*

3 *Irregularitas, ſicut, nec alia pœna ipſo iure non incurritur, niſi in caſibus in iure expreſſis.*

7 *Intruſus in beneficio efficitur ſicut, & ſimoniacus, inhabilis ad illud beneficium, ſed non ad alia obtinenda.*

CONSILIVM XCI.

G IRregularis an ſit ſimoniacus in beneficio, & inhabilis ad obtinendum alia beneficia.

1 Pro parte affirmante facit primo c. pen.[b] quatenus videtur habere, quod diſpenſatio Epiſcopi ad id requiritur.

Secundò, quod ſimonia non ſolũ eſt crimen, quod meretur depoſitionem,[c] ſed etiam eam induci ipſo iure, vt per locum à fortiori probat, ca. [recuſatũ,][d] & illam admittens in ordine, vel beneficio eſt hodie excõmunicatus per extrauagantem 2.[e]

2 Tertiò, quod collatio facta homicidæ, vel aliàs irregulari, eſt ipſo iure nulla, licet per homicidium, & irregularitatem non perdãtur ipſo iure beneficia prius adepta, ſecundum Innocentium rectè intellectum.[f]

Quartò, quod ſimoniacus in beneficio non poteſt habere illud, neq; aliud, ſi per ſe commiſit ſimoniam, vel per alium ſe volente, vt viſus eſt aliquibus reſoluere Panor. in ca. de ſimoniacè. de ſimon. nu. 7.

3 Pro parte verò negante, quæ tenenda eſt, facit primò, quod nulla pœna eſt dicenda ipſo iure incurri, niſi lege id caueatur, vt habet gl. ſolẽnis, & recepta,[g] & quod nulla eſt lex, quæ irregularitatem infligat ſimoniaco in beneficio.

[b] *de elect.*
[c] *c. tanta. de ſimon.*
[d] *de ſimon.*
[e] *de ſimon.*
[f] *in ca. cum noſtris. de conceſſ. præbend.*
[g] *in c. fin. de iure patr.*

Secun-

Secundò, quòd irregularitas non incurritur niſi in caſib. expreſſis à iure.[a] At nullibi exprimitur fieri quẽ irregularem ipſo iure ob crimen ſimoniæ in beneficio commiſſum. A

a cap. is qui. de ſent. excom. lib. 6.

4 Tertiò, quòd Innoc. quem nos retulimus in Man. confeſſ.[b] dicit expreſſè[c] quod ſimoniacus in beneficio non eſt ſuſpenſus & ideo relicto illo acta pœnitentia poteſt celebrare, quod non poſſet ſi eſſet irregularis, vt dicimus in d. Man.[d] arg. c. fin.[e] & cap. [inquiſitionis,] de accuſatio.

b c. 21. n. 111
c in d. c. tãta
d c. 27. n. 194.
e de temp. ord.

Quartò, quòd adeptus beneficium per ſimoniam à tertiò commiſſam, & à ſe ignoratam, licet teneatur renunciare illi, poteſt tamen illud ipſum habere per diſpenſationem Epiſcopi, niſi ſit prælatura.[f] B

f d. cap. pen.

5 Quintò, quòd nullo iure videtur caueri, quod adeptus aliquod beneficium per ſimoniam, etiam à ſemetipſo, vel ſe volente commiſſam, non poſſit adipiſci aliud ſine diſpenſatione, modò ſimonia non ſit notoria, vel non ſit condemnatus de illa, & ipſe ſimoniacus ſit abſolutus ab excommunicatione, quam ob illam ſimoniam incurrit. C & Panormit.[g] ſolum dicit, quod adeptus per ſimoniã propriam aliquod beneficium etiam ſi ſit ſimplex, non poteſt habere illud per diſpenſationem Epiſcopi, de alijs autẽ nihil dicit, neque gloſſa ordinaria c. 1.[h] neque gloſſa capit. [ex multis][i] neque gloſſa dict. cap. [de ſimoniacè] neque gloſſa cap. [poſt translationem,][k] nec vlla alia id dixit, neq; Felynns qui per omnia ſequitur Panorm.[l] de eo aliquid dixerunt.

g in ſua longa diſt d. ca. de ſimoniacè.
h 1. q. 5.
i 1. q. 3.
k de renunciat
l in d. cap. de ſimoniace.

6 Ad primum oppoſitorũ reſpõdeo, D quod loquitur de ſimoniaco in ordine, vt colligitur ex eius gloſſa, qui licet nõ ſit irregularis, eſt tamen ſuſpenſus iure nouo extrauagantis 2. & antiquo d. capitul. [tanta] adiuncta gloſſa magna,[m] & ideo non ſolum eget diſpenſatione ab excommunicatione, ſed etiam à ſuſpenſione.

m de ſimon.

Ad ſecundum concedo ſimoniacum etiam in beneficio poſſe deponi, ſed nego eſſe ipſo iure depoſitum, & nos loquimur de irregularitate ipſo iure impoſita. Concedo item eſſe ipſo iure excommunicatum, & conſequenter quod durante excommunicatione eſt inhabilis ad omnia beneficia, ſicut quilibet alius excommunicatus, ſed nego quod ſit irregularis, ita quod acta pœnitentia, & abſolutione ſequuta, nõ poſſit habere alia beneficia, quia id nullo iure cauet.

Ad tertiũ cõcedo collationẽ beneficij factam homicidæ, vel aliàs irregulari, ẽt poſt pœnitentiã eſſe ipſo iure nullã, nego tamen per ſimoniam induci irregularitatẽ, niſi ſequuta ſententia condemnatoria, q̃ infamat, vt dicit Pan.[n]

n in d. c. de ſimoniace.

Ad quartũ nego id dici à Pan. vt ſupra dictum eſt, & quando diceret, profectò erraret: quia ſine textu, & iuſta ratione id affirmaret, ꝙ tamen, vt prædixi, nullatenus facit.

7 AN AVTEM adeptus beneficium per ſimoniam propriã, & cõſequenter excommunicatus per iura noua excommunicatione Papali, & abſolutus ab illa poſſit nouè habere illud ipſum beneficium ſaltẽ ſi occulta eſt ſimonia? quæſtionis eſt, & videtur quod nõ. Primò, quia ẽt obtentum per ſimoniam alienã ſe nolente admiſſam, non poteſt retineri etiam cum diſpenſatione Epiſcopi, ſi eſt dignitas, vel beneficium curatum,[o] ſecundum receptiorem ſententiam, pro qua eſt bonus textus, qui de Epiſcopatu agit, in cap. [poſt translationem.][p] Secundò, quod Panor. vbi ſupra receptus ab alijs ſimpliciter determinat, eũ, qui per ſimoniam propriam adeptus eſt aliquod beneficium, non poſſe illud retinere etiam per Epiſcopi diſpenſationẽ; ita quod videtur reſoluendum, quod licet poſſit quis obtinere per diſpenſationem Epiſcopi, beneficium ſimplex obtentum per ſimoniam alienã ſe ignorãte commiſſam poſt renunciationem liberam ſtatim factam poſt certificationem, obtentum tamen per ſimoniam propriam, vel ſe volente admiſſa, non poteſt habere ſine diſpenſatione Papæ, etiam ſi ſit ſimplex, poteſt tamen habere alia poſt abſolutionem ab excommunicatione, vt ſupra dictum fuit.

o cap pen. de elect.
p de renunciat.

8 Non obſtat, quòd ſicut homicida ſublata irregularitate eſt capax cuiuſuis beneficij, ita ſimoniacus ſublata excommunicatione non videtur habere impedimentum ullum ad illud, cum non ſit irregularis, nec ſuſpenſus ab officio.

ficio, quin per titulū nouū illud acquirere poſſit. Quia reſponderi poteſt, ꝙ ſicut intruſus in aliquo beneficio fit inhabilis ad illud, licet non ad alia, iuxta ca. [quiſquis.][a] & alia multa adducta per Felynum,[b] ita adeptus aliquod beneficium per ſimoniam propriā, fit inhabilis ad illud, licet nō fiat inhabilis ad alia.

Quę ſupradicta omnia licet vera ſint ſm iura antiqua, q̄ præceſſerūt P.ū V. extat tamen eius extrau. [cum primū.] edita anno 1566. per quā, an ſimoniacus in beneficio fiat inhabilis, irregularis, vel ſuſpē.[9] ipſo iure, dictū fuit alibi.

Vide conſilium ſequens.

a de electio. ca. 1. de conceſſ. preb.
b in c. in noſtra. nu. 12. coroll. 2. de reſcript.

SVMMARIVM.

1 *Intellectus extrau. cum primū. Pij V. in ſimoniacos lata, quod non habeat locū in beneficijs antea adeptis, nec leges in conſcientia ante ſententiam, nu. 2.*
2 *Irregularitas, nec homicidium, inducunt ipſo iure uacationem beneficiorū antea obtentorum.*
3 *Pœna, antequam infligatur, conſcientiam non ligat.*
3 *Pœna in dubio per verba futuri temporis non cenſetur ipſo iure impoſita.*
4 *Clauſula in vna parte diſpoſitionis poſita, vbi eſt eadem rō, ad oīa refertur.*
5 *Simoniacus in beneficio iure communi ad alia non eſt inhabilis.*

CONSILIVM XCII.

AN committens ſimoniam hodie in beneficio fiat ipſo iure inhabilis ad illud, & quodcunque aliud adipiſcendum, & iam adeptum?

1 Deciſio huius quæſtionis dependet ex intellectu extrauagantis, [cum primum] Pij V. quæ eſt folio 9. & 12. libri ſuarum conſt. Si enim illa ita intelligatur, vt pœnæ in ea cōtra ſimoniacos in beneficio inſtitutæ ipſo iure, abſq; alia ſnīa in foro conſcientiæ cenſeantur inflictæ, & quod inducit inhabilitatē tā ad beneficia adepta, quàm adipiſcenda, eſt vno modo reſpondendū: ſi verò intelligatur, vt non habeat locū in beneficijs iā adeptis, nec in adipiſcendis, niſi poſt ſententiā, eſt aliter reſpondendum.

2 Sed dicendū, quod illa extrauagās

E nō habet locum in beneficijs ante ſimoniam adeptis. Tū quia de illis non facit expreſſam mentionē, & eſt pœnalis conſtitutio, & ita reſtringenda.[c] Tum quia inhabilitas, & irregularitas poſt beneficium quæſitum incurſa non inducit vacationem illius ipſo iure: homicidium enim, & irregularitas inde nata nō priuat homicidam ſuo beneficio ipſo iure, iuxta Innoc. receptum,[d] & probatur in c. [clericis.][e] & ca. [ex literis.][f] & vtrobique Panor. Tum quia non eſt recedēdum à iure antiquo, niſi quatenus per nouum exprimitur.[g] Sed & præfata

F extrauagans, ita videtur intelligēda, vt non cenſeatur habere locū in foro conſcientiæ ante ſententiam.

3 Tum quia pœna non ligat conſciētiam ante illam inflictam, iuxta gloſ. ſolemnem,[h] & S. Tho.[i] Tum quia pœnæ ſunt reſtringendæ,[k] & in dubio pœna per verba futuri temporis ſtatuta non cenſetur ipſo iure impoſita, iuxta gloſſam,[l] & pœnæ præfatæ per verba futuri temporis imponuntur. Tum quia contextus eius triplicis generis ſimoniacos punit, ſcilicet in ordine, dignitate, & beneficio, & primos non punit, niſi conui-

G ctos: ergo non videtur punire alios, niſi etiam fuerint conuicti.

4 Quia clauſula poſita in vna parte diſpoſitionis, ſiue ponatur in principio, ſiue in medio, ſiue in fine, cenſetur referri ad omnia contēta in illa,[m] modò eadē ratio referendi ſit in omnib. vt pulchrè Decius poſt alios ibi reſoluit, & in pdictis tribus c. eadem ratio inuenitur. ſic enim habet contextus. [Quicunq; igitur deteſtabile crimē ſimoniacæ prauitatis commiſiſſe cōuictus fuerit in cōſequendis ordinibus, eo ipſo ſit ab illorū exequutione per decennium ſine ſpe di-

H ſpenſationis ſuſpenſus, & per annū carceribus mancipetur. Qui dignitates eccleſiaſticas ſimoniacè acquiſiuerit, illis ſit ipſo iure priuatus, & in futurum inhabilis ad eas, & quaſcunque aliàs obtinendas. Qui beneficium, aut officium eccleſiaſticū ſimoniacè adeptus fuerit illis ſimiliter ſit ipſo iure priuatus, & ad fructuum omniū, quos perceperit, reſtitutionem teneatur, & perpetuò ſit inhabilis ad ea, & quæcunque alia beneficia eccleſiaſtica obtinenda.

c c. odia. de reg. iu. li. 6.
d in ca. cum noſtris. de conceſſ. preb.
e ne clerici, vel monac.
f de exceſſibus prælat.
g l. præcipimus. C. de appell.
h in ca. fraternitas. 12. q. 2.
i in 2. 2 qō. 62. ar. 4.
k c. pœna. de pœn. diſt. 1.
l in c. in pœnis. de regu. iur. lib. 6.
m ca. ſecundo requiris. de appell.

Non

Non obſtant illa verba, [eo ipſo,] ter A repetita in dicta clauſula. Tũ quia certum eſt primæ pœnæ nõ eſſe locum ante conuictionem, & tamẽ in illa parte, in qua illa ponitur, ſunt poſita illa verba. Tum quia referri videntur ad priuationem iuris, quod videbatur quæſiti, & ad annullationẽ actus ſimoniaci, & adeptionis beneficij, & non ad inhabilitatem quoad illa, & alia.

5 Partim quod non eſt eadem ratio referendi, cum iure antiquo adeptio ſimoniaca eſſet ipſo iure nulla per extrauagantem:[a] inhabilitas autem ad alia ſit contra illud. Partim quod alioquin B verba illa, [ſi conuictus fuerit,] eſſent fruſtratoria; cum etiã, vt prædictũ eſt, in impoſitione primę pœnę ponãtur illa verba, [eo ipſo.] Partim deniq; quod ponuntur poſt illa verba, [ſi conuictus fuerit.] & ita ad verificationem eorum prærequiritur cõuictio. Tum denique quod meo iudicio à paucis eſt prædicta conſtitutio quoad hunc effectũ vſu recepta, licet à plurimis circa beneficia ſimonia cõmittatur, & lex qua parte non eſt vſu recepta, non ligat,[b] quod poſt alios vtiliter applicauimus ad quãdam legem partim receptam, partim non, in C Manual. confeſſ.[c] Salua, &c.

[a] 2. de ſimonia.
[b] §. leges 4. diſt. & glo. recept. c. 1. de treug. & pac.
[c] cap. 23 nu. 62.

SVMMARIVM.

1 Extrauagans Pij V. contra ſimoniacos lata inhabilitans ſimoniacè acquirentes beneficia, & dignitates, non ligat acquirentes penſionem, nec etiam eos, quibus ignorantibus facto tertij ſimoniacè eſt aliquid acquiſitum.

CONSILIVM XCIII.

PArmenſis per procuratorem renunciauit canonicatui in fauorem alicuius reſeruata penſione 150. ſcutorũ, & D cum tractaretur de trãsferenda in eum penſione 100. ducatorũ pro extinctione penſionis totidẽ, ſcripſit procuratoribus, vt illa trãslatio fieret cum ſcientia, & beneplacito Papæ, & qđ omnia expedirentur canonicè; qui ſcripſerunt ad eũ omnia eſſe rectè peracta, & poſt aliquot annos reſciuit iſtam Papę nõ interueniſſe in trãslatione pẽſionis, & poſtea fuit abſolutus à Papa cũ retentione pẽſionis translatę. Quęritur quid iuris.

1 Ad præfatã quæſtionem reſpondeo primò, quod D. cõſulens nõ fuit factus inhabilis ad vlla beneficia. Secundò qđ conſequenter non indiguit vlla facultate retinendi ea, quę poſt præfatam trãslationẽ acquiſiuit. Tum quia per præfatam renunciationem, & tranſlationem nõ quęſiuit vllam dignitatem, nec vllũ beneficium, ſed ſolum penſionẽ trãſlatam, quam cõſtat non eſſe beneficium, neq; dignitatem: & extrauagans Pij V. inhabilitans ad beneficia ſolũ loquitur B de illo, qui per ſimoniã quęſiuit dignitatem, vel beneficium. Tum quia præfatus D. conſulens non peccauit, & ideo non meretur pœnam. Tum quod illa translatio fieri potuit ſecũdum opinionem Caie. Tum deniq; quod, ſi qua ſimonia interuenit in pręfata translatione, non interuenit ſciente, & cõſentiente ipſo, ſed alio tertio: & præfata extrauagans loquitur de illo qui per ſe, vel per alium cum ſuo conſenſu admittit ſimoniam, & de ſimonia, quæ committitur à tertio, neſciente, nec conſentiente principali. Tum per alia, quæ adduci C poſſent, ſed non ſunt neceſſaria.

SVMMARIVM.

1 Ignorãtia probabilis excuſat à cẽſuris, & pœnis, quas beneficiarius incurreret: qualis eſt illius, qui ſciens q̃dã circa ſua beneficia per eius fratrẽ iuriſperitũ, quẽ illicita tractaturũ non credebat, tractari, non curauit diligẽtius de bonitate dictarum actionũ inquirere.

CONSILIVM XCIV.

D ADoleſcens 20. annorum ſciuit tractari quędam inter fratrem ſuum, & aliũ ſuper beneficijs ſuis alijs cõferẽdis, & ſuper beneficijs illorum ei conferendis, vel penſionibus ſuper eis ſibi cõſtituendis ſaluo beneplacito Papæ, neſciebat tñ modus tractatus qualis eſſet, putabat tamen licitum eſſe: frater ſuus erat natu maior, & iuriſperitus, quẽ nõ putabat aliquem tractatũ illicitum facturũ, & ſi ſciuiſſet, nullatenus conſenſiſſet: attamen verè coram Deo ſaltem aliqua pars tractatus fuit ſimoniaca.

Quæri-

Quæritur, an ignorãtia præfata excuſauerit cõſulentes à cenſura excommunicationis contra ſimoniacos ipſo iure lata ſaltem quo ad forum conſcientiæ. E

1 Reſpõdeo, quod ſic, per ea, quę tradimus in Man. cõſ.[a] & nuper in c. [ſciẽdũ.][b] in quibus locis tractamus de excuſatione per ignorantiam. in quod faciunt etiam illa, quæ tractamus in c. [ſi quis non dicam][c] dum tractamus qua ratione conatus non conſequutus effectũ, & ignorãtia excuſat à pœna ordinaria, ab excõicatione, & irregularitate.

a c. 23. num. 45. & melius in cap. 27. nu. 172.
b à nu. 2. de pœn. diſt. 2.
c de pœnit. diſt. 1. nu. 6. & 14.

SVMMARIVM. F

1 *Simoniaca qualibet beneficialis diſpoſitio facta ignoranti, ſiue ad fauorem illius, ſecundum aliquos eſt ipſo iure nulla, at ſecundum mentẽ auctoris tenet. nu. 2. & 3. licèt veniat caſſanda, ſeu reprobãda, nu. 5. vnde nec fructus bona fide perceptos reſtitui. nu. 4 putat tamẽ D. Th. extantes reſtituẽdos. n. 5. ſatisfacitque ſuæ conſcientiæ, ſi ſimul ac ſcit vitium libere, prout tenetur, renunciet. nu. 3.* G

1 *Verbum, penitus ſignificat nullitatẽ ipſo iure, & per illud tollitur Epiſcopo facultas diſpenſandi contra illud. nu. 5.*

4 *Pœnam cum non mereatur qui non deliquit, ideo collatio ſimoniacè facta ignoranti immuni à peccato non debet ſubijci pœnæ nullitatis inductæ in pœnam peccati ſimoniæ.*

CONSILIVM XCV.

AN collatio, præſentatio, vel electio facta per ſimoniam eam ignorãti ſit ipſo iure nulla. Panormit.[d] tenet quod ſic. Pro quo facit primo cap. [nobis][e] quatenus habet huiuſmodi ſimoniam eſſe penitus reprobandam; cum verbum [penitus,] ſignificet nullitatem ipſo iure, per gloſſam ſingularem,[f] commendatam à Corſetto.[g] H

2 Secundò, quod S. Th.[h] affirmat huiuſmodi ignorantem non ſolum teneri ad relinquendum beneficium, cum primum ſcierit ſimoniacè ſibi fuiſſe collatum, ſed etiam ad reſtituendos fructus.

Tertiò, quod iure diuino gratis accepta debent gratis dari, iuxta euangelium[i] relatum in cap. [gratia,][k] & ideo ſpiritualia, quæ conſtat gratis dari, ſunt inæſtimabilia, & inuendibilia, ſecundum communem omnium mentem, quod aliàs clarius expreſſimus in comm. extrauag. [ab ipſo] Gregorij XIII.[l]

d in ca. pen. de elec. col. 1.
e de ſim.
f in l. ſi quis aduocatorũ. C. de poſtuland.
g in ſingul. ſuis, verbo, penitus.
h 22. q. 100. art. 6. ad 3.
i Matt. 10.
k 1. q. 1.
l Nec. 3. numer 4.

Quartò, quod idem tenet Caſſad.[m] quem refert Gomez[n] quibus non citatis idem tenet Couarruuias auctoritate Sancti Thomæ.[o]

Pro contraria tñ parte facit primò, quod huiuſmodi recipiens beneficium per ſimoniã à ſe ignoratam non dicitur excõmunicatus, nec verè ſimoniacus.[p]

F 3 Secũdò, quod nullo textu exprimitur collationem factam per huiuſmodi ſimoniam eſſe ipſo iure nullam, ſed reprobandam: nam præfatum cap. pen.[q] quod cum primis ad hoc citatur, non habet electionem ſic factam eſſe nullã, ſed reprobandam, nec collationem eſſe nullam, ſed eum cui facta eſt teneri ad renunciandum: per quod ſignificatur eundem habere aliquod ius, cum priuatio præſupponat habitum.[r]

m in deciſ. 3. de ſeque. poſſ.
n in regula de triennali poſſ. q. 12.
o in reg. peccatũ. de reg. iur. lib. 6. §. 8. à num. 7. 2. par.
p c. de ſimoniacè. extra de ſimonia.
q de elect.
r cap. ad diſſoluendum. de deſponſ. impub. l. decem. ff. de verb. oblig.

Tertiò, quod ca. [ex inſinuatione.][s] G ſignificat huiuſmodi ſimoniacum ſatisfacere ſuæ conſcientiæ renunciando liberè beneficiũ per ſimoniam alterius ignoranter acceptum.

s de ſim.

Quartò, quod c. [de regularibus.][t] habet, vt huiuſmodi ſimoniacus cogatur renunciare, nihil alio addito, ſignando collationem valuiſſe, eo quod requirit renunciationem, & quod non eſt neceſſaria fructuum perceptorum reſtitutio, cum nihil de hoc diſponatur.

t de ſim.

4 Quintò, quod ſecundum communem mentem omniũ, pœna, qua collatio beneficij ſimoniaca decernitur nulla, & inualida eſt inducta in odium peccati ſimoniæ: & qui recipit beneficium ignorans alium commiſiſſe ſimoniam, qua conferretur ei, nullum crimẽ admittit: ergo nec vlla pœna debet puniri,[u] & cõſequẽter vr ſufficere, quod teneatur illud renunciare: imò quadam tenus ſimoniam, eo quod iubetur relinquere quod ſibi quæſitum eſt per actionẽ eius, qui poterat illud dare idoneo, qualis eſt ipſe, per illa omnia, quæ citantur à Gratiano,[x] & præfertim in cap. [cum itaque,] vbi refertur illud Ezechielis, [Anima quę peccauerit, ipſa morietur. H

u cap. 2. de conſtit. & l. Gracchus. C. ad l. Iuliã. de adu.
x 1. q. 4. per totam.

Sextò,

1. Sextò, quod nulla pæna cẽſetur ipſo iure impoſita, niſi iure id caueatur, iuxta gloſſam ſingularẽ, & cõiter receptã, [a] at nullo iure exprimitur, quod huiuſmodi collatio ſit ipſo iure nulla, nec vt ipſe beneficiarius reſtituat fructus bona fide perceptos: ergo nec id eſt dicẽdũ. [b] A

a in ca. pen. de iure patron.

b c. legatur. 24. q. 1. & 6. conſideremus. de trib. & ſemiſ. col lat. 3.

5 Per quæ pars hęc videtur verior. Et pro argumẽtorũ ſolutione dicimus primò, ꝙ præfatum c. [nobis.] non ait electionem eſſe nullam, ſed reprobãdam: quod ſignat eam eſſe validam, cum nõ poſſit reprobari, quod nihil eſt, [c] & qđ verbum [penitus] refertur ad ſublationem poteſtatis diſpẽſandi pro illa vice, B vt habet d. c. pe. quam habet Epiſcopus in collatione ſimplicis beneficij, vt ibidẽ hẽt, & non ad nullitatẽ electionis.

c cap. ad diſſoluendum. de deſponſ. impub. cum citatis à gl. in verb. accuſari.

Secundò, quod Panorm. quaſi obiter dicit huiuſmodi collationem eſſe nullam, nullo alio fundamento citato, Caſſador. autem, & Gomez. [d] adhuc magis obiter, & quod Couar. affirmat frequẽtiorem ſententiam habere, quod huiuſmodi collatio valet in foro exteriori, donec à iudice reſcindatur, quin etiam ſignificat maluiſſe contrariam opinionem tenere, niſi verba S Th. ſibi obſtitiſſent, quæ tamen profectò non obſtãt, C immo iuuant, vt mox dicetur.

d vbi ſup.

Tertiò, quod auctoritas S. Tho. non obſtat, imò facit pro hac parte: nã quatenus loquitur de reſtitutione fructuum faciẽda à recipiente beneficiũ per ſimoniam ab alio cõmiſſam, loquitur de recipiente, qui ſcit, & conſenſit, nõ autem de contradicente, immo expreſsè dicit contradicentẽ non teneri ad reſtitutionẽ beneficii, nec fructuum acceptorũ: de recipiente autem ignorante ait eum teneri reſignare beneficiũ, & reſtituere fructus extantes, non autem bona fide conſumptos, quod nulla ratione defendi poſſet, ſi collatio eſſet omninò nulla; quia nulla ratione excuſari poteſt à reſtitutione fructuum conſumptorum, niſi illa ſimoniaca collatio, præſẽtatio, vel electio valeret, donec inciperet ſcire illius nullitatem. D

Quartò, quod licet regulariter gratis data gratis debeant dari, ad hoc, vt iuſta ſit datio; tamen fallit, quando ignorantia iuſta à peccato excuſat, donec ſuperueniat ſcientia in id neceſſaria.

SVMMARIVM.

1 *Reſignari debet beneficium ſimoniacè ignoranti collatum, & hoc non in manibus collatoris, ſi careat auctoritate deſtituendi, ſed illius, qui põt inuitum deſtituere, nu. 2. collatio tamen non ad recipientem reſignationem, ſed ad ipſum pertinebit collatorem, nu. 3.*

2 *Beneficiorum permutatio fieri non poteſt auctoritate inferiorum collatorũ Epiſcopo, ſed requiritur auctoritas Epiſcopi.*

3 *Deſtituere, ſeu priuare beneficio etſi regulariter is poſſit, qui poteſt inſtituere; tamen hoc fallit, quando alicui ex particulari priuilegio, vel conſuetudine facultas inſtituendi pertinet.*

4 *Rediens per nouam prouiſionem ad renunciatum canonicatum illum locum obtinet, quem obtineret, ſi de eo tanquam de vacante per mortem alterius fuiſſet prouiſus.*

4 *Reſtitutus ad gratiã reuocatã, ita intelligitur reſtitutus, vt non fiat præiudicium iuri interim alteri quæſito.*

4 *Scandalum, ſeu incommodũ illud non putatur, quod iuri conſonum eſt, prouenitve ex eo, quod ius in pœnam contra aliquod delictum ſtatuit.*

5 *Epiſcopus diſpenſat, vt ignoranter ſimoniacè prouiſo de beneficio ſimplici, qui illud legitimè reſignauit, denuò conferatur: & n. 6. & hoc etiã ſi inſtitutio illius non ſpectet ad Epiſcopum, ſed ad alium inferiorem, & nu. 3.*

6 *Canonicatus, etiam ſi requirat perſonalem reſidentiam, eſt beneficium ſimplex, nõ duplex, nec dignitas, nec perſonatus.*

7 *Simoniacè de beneficio ignorãter prouiſus, ſecundum omnes, fructus quos poſt ſcientiam percepit reſtituere tenetur, ante a autem bona fide pceptos, ſi extent, tenetur reſtituere, ſecũdum illos, qui tenent collationem ipſo iure nullam, at ſecundum opinionem tenentium collationem tenere, quos auctor ſequitur, ſecus 15.*

8 *Simoniacus qui ſciẽter per ſe, vel aliũ fuit ſimoniacè de beneficio prouiſus, licet illud iterum habere non poſſit, non tamen efficitur irregularis, ſeu inhabilis, quo minus alia obtinere poſſit.*

Mora

9 *Mora in ſoluẽdo, & obligatio ad ſoluẽdũ vno, & eodẽ momẽto oriri nõ põt.*

10 *Ordines qui contra prohibitionẽ ſub pena excõicationis lata ſententia factam aſſumit, ex ipſa aſſumptione incurrit nedum excõicationem, ſed etiã irregularitatem procedentem ex dicta ordinatione ſic prohibita.*

10 *Irregularitatem, & excommunicationem vno, & eodem momento per vnum, & eundem actum incurrere quis poteſt, vt contingit in ſuſcipiente ſcienter ordines ſimoniacè.*

11 *Simoniacus in ordine eſt ſuſpẽſus, excõicatus, & irregularis, in beneficio verò eſt ſolum excommunicatus.*

12 *Retractare à ſe malè facta põt regulariter prælatus, fallat licet in aliquibus.*

12 *Epiſcopus iuſtè abſoluit, & diſpenſat ſuper delicto occulto, & irregularitate exinde prouenienter, etiam ſi ipſum delictũ ſit ipſo ſciente, vel cõſentiẽte, vel mandante perpetratum, & nu. 13.*

13 *Iuriſdictionis non contentioſæ, quæ in inuitum, & citatum exercetur, ſed voluntariæ eſt abſolutio, & diſpenſatio, quæ fit in foro conſcientiæ, poteſtque exerceri cum ſuis complicibus. Confeſſarius item abſoluit eam, cum qua peccauit.*

14 *Diſpenſatus ab Epõ ſuper irregularitate delicto occulto contracta poteſt in ſuſceptis miniſtrare ordinib. & aſcendere, ac beneficia, ſi ipſi aliàs legitimè conferantur, recipere; non tamen nulliter obtenta in ipſa irregularitate poteſt retinere, at quo ad legitimè ante ipſam irregularitatem obtẽta poteſt, quia illa non perdidit.*

15 *Fructus, quos aliquis ex beneficio ſibi ignoranter ſimoniacè collato durante ignorantia percepit, non reſtituit: ſecus de poſt ſcientiam, antequam illud iterum ſib conferatur, receptis; perceptos autem ex beneficio in irregularitate, & ſic nulliter obtento, niſi ſibi iuſta ſuffragetur diſpenſatio, reſtituit: at quos irregularis percepit ex beneficio ſibi antea legitimè collato, iuſtè retinet, nec eget diſpenſatione.*

CONSILIVM XCVII.

SI quæſtionibus propoſitis pro earũ dignitate, & difficultate reſpondendum eſſet, iuſto profectò libro magna
E cura, & ſtudio elaborato eſſet opus: at q̃ñ ſola tumultuaria reſpõſio ꝑcipitur, quàm pauciſſimis potero reſpondebo.

1 AD PRIMAM quidem primò, qđ certum eſt, eum, qui obtinuit beneficiũ per ſimoniam ab alio ſe ignorante admiſſam, teneri ad renunciandũ illud,[a] & tactum eſt in alio conſilio. Vide conſil. 95. num. 3.

Secundò, quod eſt dubitatio, an ſufficiat renunciare in manibus collatoris tantum, an oporteat renunciare in manibus Epiſcopi. Et quicquid gloſſa[b] cenſeat; verius videtur, quod omnis renun
F ciatio beneficii facienda eſt in manibus ſuperioris,[c] & non qualis qualis, ſed talis, qui poſſit renunciãtem iuſta de cauſa inuitum deſtituere, ſecũdum Innocẽtiũ,[d] quod per Card. & Bonif. & alios,[e] probatur communiter, & gloſſam Bernardi,[f] vbi idem tenet Panor.[g]

2 Sicut & permutatio beneficii debet fieri auctoritate Epiſcopi, iuxta glo. celebrem penultimam,[h] & non ſufficit auctoritas inferiorum collatorum ſecundum Hoſtienſem receptum,[i] & ita videtur intelligendum id, quod Rebuffus,[k] obſcurius dixit.

G Tertiò, quod ex his duobus ſequitur eiuſmodi beneficiarium, qui ob ſimoniam ſe ignorante admiſſam tenetur renunciare beneficiũ, debere illud renunciare in manibus eius, qui poſſet eũ iuſta de cauſa inuitum deſtituere, & conſequenter in manibus Epiſcopi, vel Archiepiſcopi, ſi eſt eius ſuperior immediatus, & quod non ſufficit renunciare in manibus collatoris inferioris, qui huiuſmodi poteſtate careat, niſi approbetur à ſuperiori.

3 Quartò, ꝙ ſuperior in cuius manibus huiuſmodi renũciatio legitimè fie
H ret, non poſſet beneficium renũciatum denuò conferre renuncianti, ſi eius collatio non pertineret ad eũ; ſed collatio fiet ab eo, ad quem illa aliàs pertineret: quia licet regulariter, iure cõmuni ſolo attento, ad quẽ pertineret poteſtas deſtituendi, pertineat poteſtas inſtituẽdi, & contra iuxta cap. [cum ex iniuncto.] cum gloſſa communiter recepta,[l] ſecus tamen eſt cũ inſtitutio iure particulari priuilegij, fundationis, præſcriptionis, vel conſuetudinis pertinet ad alium, q̃

ad

a c. de regularib. cap. ex inſinuatione de ſimonia capit ex multis. 1. q. 3.

b Verb. manib. Clem. 1. de renunc.

c cap. admonet. & cap. quod in dubijs. de renunciat.

d in d. capit. quod in dubijs.

e Super dicta gl. verb. manibus. in fi. de renũc.

f in ca. cum ex iniuncto. de heret.

g Sub finẽ, & in cap. ex inſinuatione. de ſimon. & in repet. cap. ſi quis contra. n. 53. de foro cõp.

h Clem 1. de rerum permut.

i in ſum. de renunciat. §. quis poteſt.

k in praxi beneſic. 3. par titu. de reſign num. 11.

l de heret.

ad deſtituere potentem, vt ibi, & alibi ſæpè communiter reſoluitur.

4 AD SECVNDVM, ſcilicet an qui canonicatum ſic ſimoniacè aſſequutum renunciat in manibus ſuperioris, & deinde de eodē prouideatur, debeat habere vltimum locum, & omnia alia facere, ac ſi de illo aliàs nō fuiſſet prouiſus.

Reſpōdeo affirmatiuè. Primò quidē, quod beneficium per renunciationem legitimā eius perinde vacat, ac per mortem,[a] & eadē ratione idem iudicandū eſt regulariter de prouiſo per renunciationem, ac de prouiſo per mortem, ſed prouiſus per mortem, ſiue obitū, debet de nouo recipi, de nouo in poſſeſſionē mitti, de nouo facere reſidentiam, & ſedere in vltimo loco: ergo, & prouiſus per renūciationem idem debet facere.

a ca. quā periculoſum. 7. q. 1. & c. ſuſceptū. cū eis adno. de reſcr. lib. 6.

Secundò, quod in cap. [quoniam.][b] probatur, quod monialis eiecta ob ſimoniam, ſi recipiatur in eodem monaſterio, eo quod in alio non eſt ei locus, debet recipi ad locum vltimum, & non ad eum, quem ante habebat.

b de ſim.

Tertiò facit optimè cap. [quamuis.][c] quatenus reſtitutus ad gratiā expectatiuam antea reuocatam intelligēdus eſt reſtitutus ſine p̄iudicio illorū, qui poſt reuocationē ſuæ gratiæ, ante reſtitutionem ad eā impetrauerant alias gratias.

c de reſcrip. lib. 6.

Quartò, quod eſt caſus formalis in d. cap. [ex inſinuatione.] vbi quidam canonicus propter ſimoniam ſe ignorāte commiſſam renunciauit ſuo canonicatui, & prębēdę, & decreuit ire ad bellū ſacrum; ſed quia poſtea fuit receptus ad ſuum canonicatū, voluit redire ad ſuū primum locum ſuper quo Clemēs III. adiuus reſpondet debere ipſum poſtremo loco eſſe contentum. Non obſtant inconuenientia, quę timentur cōſequutura. Tum quia pōt obuiari eis tacendo cauſam, cur fiat renunciatio. Tum quia poſſunt etiā euitari renunciando, & nolendo ad renūciata poſtea redire. Tum denique, quod ſunt incōuenientia iuri conſona, & prodeuntia ex his, quę iura in odium ſimonię à tertio cōmiſſæ pręſtiterunt, & facta ſecundū leges humanas, q̄ naturali, & diuinę nō repugnant pro rebus conuenientibus habentur.[d]

d c. qui peccat. 23. q. 4. ca. quo iure. 8. d. & c. fi. de conſuet.

5 AD TERTIVM reſpondeo poſſe Epiſcopum diſpenſare cum prædicto **A** ignoranter ſimoniacè prouiſo de dicto canonicatu, vt idem poſt illius renūciationem à ſe legitimè factā denno ei conferatur. Tum quia Epiſcopus poteſt diſpenſare, vt beneficium ſimplex poſt renunciationem legitimam ei denuo conferatur, beneficium ſcilicet quæſitum per ſimoniam ignoranter commiſſam.

6 Caſus eſt omni exceptione maior in c. penult.[e] vbi gloſſa cōiter recepta hoc tenet. & canonicatus eſt beneficiū ſimplex ſm̄ cōem, quæ probatur in c. [ſtatutū.][f] vbi dignitas, & canonicatus pro **B** diuerſis accipiuntur, licet quoad illū caſum exequē. ur; vnde colligit ibi Philippus Francus canonicatū, nec dignitatē eſſe, nec perſonatum, & idē dixit Felynus,[g] & ſm̄ omnes canonicatus non cōprehendit ſub benefic js duplicibus cōtentis in c. [de multa.][h] & in extrauag. [execrabilis.][i] Nec obſtat, quod canonicatus videtur ſecundum aliquos reſidentiā perſonalem requirere: quia hoc non ſufficit ad hoc, vt beneficiū deſinat eſſe ſimplex; qñquidē iure cōi omnia beneficia requirunt reſidentiam perſonalem, vt eſt in c. fi. & ibi Inno. & alij,[k] etiam ſi ſint minima.[l] Tum quia vide- **C** tur caſus in ſpecie in d. c. [ex inſinuatione.] quatenus agens de canonicatu, & pręb-enda per eiuſmodi ſimoniam quęſitis, præſupponit poſſe illos iterū quęri renuncianti cum diſpenſatione inferioris Papa quod ſatis etiam adnotauit Panor.[m] & tradit latè poſt alios idem Panorm.[n] & tamen iure communi pluſima ſunt beneficia ſimplicia.

e de elect.

f de reſc. lib. 6.

g in c. paſtoralis I prin. de off. dele.

h de preb.

i Ioan. 22.

k de cleric. non reſid.

l ca. conquerente. eo. tit.

m nu. 4.

n in c. extirpanda. §. qui verò. nu. 3. in repetitione de preb.

7 AD QVARTAM reſpondeo primò, quod magnę quęſtionis eſt, an aſſequutus beneficium per ſimoniā ab alio ſe ignorāte admiſſam teneatur reſtituere fructus, ſaltē extantes, quos percepit **D** antequam haberet notitiam ſimoniæ, quia, qui tenent collationē per hm̄ōi ſimoniam factam ipſo iure nullā, videntur cōſequenter tenere partem affirmatiuā; qui verò tenent collationē ipſo iure valere, & id eſſe cauſā, quare neceſſaria eſt renūciatio, vt à peccato ſe liberet conſequenter videntur tenere partē negatiuā, q̄ nos ſemper tenuimus p̄ multa, quæ ſupra,[o] relata ſunt, quæ hic non oportet referre. Secūdò, qd nemo dubitat de neceſſitate reſtituēdi fructus p̄ceptos

o eod. conſil. 95.

ceptos

ceptos poſt habitã de ſimonia notitiã: E & meritò. Tum quia, vt dixi, qui tenẽt collationẽ eſſe ipſo iure nullam, debẽt dicere teneri eum ad reſtituẽdos etiam fructus, ſaltem extãtes, perceptos ante notitiã ſimoniæ, vt videtur ſenſiſſe D. Th.[a] Tum quia, cum etiam ſecundum omnes, qui tenẽt collationem talẽ ipſo iure valere, beneficiarius teneat illico poſt notitiã ſimoniæ renunciare, iuxta reſponſa ad primã quæſtionem, & peccat male tenẽdo beneficiũ, licet habeat ius in eo: & ita nõ debet reportare ex illa retẽtione commodum,[b] & ſi non teneretur reſtituere fructus poſt notitiã F ſimoniæ ante renunciationẽ perceptos, reportaret magnum cõmodum ex ſuo peccato, vt palam eſt: & ita hoc tenuimus in Man.[c] Tum quia alioqui pręberetur occaſio magna delinquẽdi retinẽti tale beneficium, quod iura iubent illico renunciari, contra cap. [ex parte.][d] & l. [conuenit.][e] Non obſtat, quod graue ſit reſtituere huiuſmodi fructus: quia omnis reſtitutio videtur grauis ei qui reſtituere debet, ſed ſtat firma regula, quod non dimittitur peccatum, niſi reſtituatur ablatum, ſi reſtitui poteſt.[f]

a 2.2.q.100. art.6.ad 3.
b Argum. l. itaque fullo. de fur. & c. Sedes Apoſtolica de reſcript.
c cap 25. à nu.12.
d de conſue.
e ff. de pact. dotal.
f cap. ſi res aliena. 14.q. 6.

4 AD QVINTAM, ſcilicet, an ſimo- G niacus in beneficio ſit ad illud, & quæcunque alia obtinenda inhabilis.

Reſpondeo primò, q̃d illa referenda erat ad Congregationem Illuſtr. Cardinalium ad interpretandum dubia Cõc. Trid. deputatorum. Procul tamen parte affirmatiua facit primò, q̃d ſimonia non ſolum eſt crimen, quod meretur depoſitionem[g] ſed inducit ipſo iure ſuſpenſionem, vt per locum à fortiori probat c. [accuſatum.][h] & ſimoniam admittẽs in ordine, vel beneficio eſt excommunicatus per extrauagantem 2.[i]

Secũdò, quod ſimoniacus in vno be H neficio non poteſt habere illud, neque aliud, ſi per ſe committit ſimoniam, vel per alium ſe volente, vt viſum eſt aliquibus reſoluere Panorm.[k]

Pars verò negatiua eſt tenenda. Tum quia nulla pęna eſt dicẽda ipſo iure incurri, niſi ſit lex, quę ipſam ipſo iure infligat, vt habet gloſſa ſolemnis, & recepta.[l] Tum quia irregularitas non incurritur, niſi in caſib. expreſſis à iure,[m] at nullibi exprimitur fieri quem irregularem ipſo iure ob crimen ſimoniæ in beneficio commiſſum. [De hac quęſtione vide conſ. 91. & 92. ſupra eod. vbi affatim illa reſoluitur.

g cap. tanta. de ſimon.
h de ſimon.
i de ſimon.
k in c. de ſimoniacè. de ſimon. nu. 7.
l c. ſi de iure patron.
m ca. is qui, de ſent. ex m. lib 6.

9 AD SEXTAM, quę in præcedenti præſupponitur, ſcilicet an ordinatus ſcienter per ſimoniam fiat irregularis?

Reſpõdeo, quod pro eius parte negatiua facit primò, q̃d ſimoniacus in beneficio nõ eſt irregularis, vt ſupra dictum eſt. Deinde, q̃d nulla ratione, nec iure alio poteſt dici irregularis, quã quia exiſtẽs excõicatus, vel ſuſpẽſus ſuſcepit ordinem, ſed hoc nõ vr̃ poſſe dici: quia ſicut vno, & eodem momento nõ poteſt quis incipere obligari ad ſoluẽdum, & eſſe in mora ſoluendi, vt eſt doctrina Bart. recepta,[n] & tradit poſt alios Dec.[o] ita videtur, quod fieri nõ poſſit, vt quis vno, eodemque momento per eundem actum aſſumptionis ordinum incurrat excõmunicationem, & fiat irregularis.

n in l. ita ſtipulatus. nu. 50. de verb. oblig.
o Conſil. 2. nu. 5.

Secundò, quia licet cõicans excõicato in crimine, propter quod eſt excommunicatus, incurrat excommunicationem eandem,[p] nõ tamen incurrit illã, niſi communicet poſt incurſam excommunicationẽ, & ita clericus, qui habet G rem cum muliere, quæ antea nõ habuit rem cum clerico, nõ eſt excommunicatus, licet illa mulier per illum actum incurreret excõicationem latã cõtra mulieres habentes rem cum clericis: quia nõ habuit rem cum illa, poſtquam fuit excõmunicata, vt reſoluit in d. Man.[q]

p c. ſi concubina. de ſent. excommunic.
q c. 27. num. 33. & 112.

10 Sed tenenda eſt pars affirmatiua per c. 1.[r] Tũ quia probat, quod qui furtim ſine licẽtia, & approbatione Epiſcopi, vel examinatoris, ſuſcipit ordinẽ, ſi præmiſſa erat excõmunicatio latæ ſententię contra ſic accipientes ordinẽ, eſt irregularis, vt expreſsè adnotauit Pan.[s] H & ante illum Cardinalis,[t] & ante illos gloſſa, quę non citatur ab eis,[u] ergo eodẽ modo aſſumens ordinem per ſimoniam, erit irregularis, cum ſub pęna excõmunicationis, & ſuſpenſionis latę ſententię ſit prohibita illa ordinatio per extrauag 2.[x] Tũ quia probat, quod vno, & eodem momẽto per vnũ, & eundem actum poteſt quis fieri excõmunicatus, & irregularis ob excommunicati actionem; ſicut eodẽ tempore, & per eundẽ actũ cõtractus, & obligatio ex eo naſcitur,

r de eo qui furt. ordin. ſuſ.
s ibid. nu. 4.
t num 1.
u in ca. vlt. eod. tit.
x de ſimon.

tur, & actio quæ ex obligatione naſci- A
tur, iuxta l.[licet.][a] & notata in §.1.[b]

a §. ex oblig. ff. de procur.
b Inſtit. de action.

Nec obſtant in contrariũ citata, quæ ſcio mouiſſe in contrariam partẽ virũ quendam eruditiſſimum. Reſponderi enim põt ad primũ, quod diuerſa eſt ratio inter obligationem ſoluendi, & moram in ſoluendo ex vna parte, & inter excõicationem, & irregularitatem, quę naſcitur ex excommunicatione, ex altera, quia mora non naſcitur immediatè ex obligatione,[c] irregularitas autẽ ſic ex ordinatione prohibita ſub excõicatione latæ ſententiæ, vt prædictum eſt.

c l. quod dicitur. ff. de ſol.

Ad ſecundum, quòd non eſt etiã eadem ratio de excommunicatione, quæ B
incurritur communicando cum excommunicato in peccato, ob quod eſt excõmunicatus, & in noſtro caſu: quia in illo requiritur, quod prius tempore ſit excommunicatus is, cui communicatur, in noſtro autem non requiritur illud, vt probat d.c.1.[d]

d de eo qui furt. ord. ſuſc.

1 Ad Septimam, an ſit idem dicẽdum de ſimoniaco in ordine, & de ſimoniaco in beneficio?

Reſpondeo, quod non: quia ſimoniacus in ordine eſt irregularis, vt in pcedenti quæſtione concluſimus, ſimonia- C
cus autẽ in beneficio non, vt in 3. quæſtione cõcluſum fuit. Item ſimoniacus in ordine non ſolum eſt excommunicatus, vt ſupra in reſponſione ad primam quęſtionem inſinuatum eſt, & traditur latius in d. Manu.[e] ſed etiam ſuſpẽſus; ſimoniacus autẽ in beneficio ſolum excommunicatus.

e c.27. n.111.

12 Ad Octavam, an quo ad effectum, vt Epiſcopus poſſit ex facultate Conc. Trid.[f] diſpenſare cum ſimoniaco, ſit differentia, quod ſimonia ſit cõmiſſa ſciente Epiſcopo, an ignorante?

f ſeſ. 24. de refor. cap.6.

Pro parte affirmatiua faciunt ca. [ve- D
niens.][g] & c. [diuerſis fallacijs.][h] quatenus probant, quod Epiſcopus conferẽs beneficium ſcienter coniugato, vel filio eius, qui illud antea immediatè obtinuit, non poteſt auferre illud ei, ſed ſic, ſi ignoranter id fecit.

g de fil. preſbyt.
h de cleric. coniug.

Sed contrarium videtur remedium. Tum quia contextus prædicti[i] Conc. Trid. nõ diſtinguit inter Epiſcopũ, quo ſciente crimẽ admiſſũ eſt, & inter aliũ. Tum quia, licet in aliquot caſibus ſpe- A
ciale ſit quod ſuperior nequeat retractare aliqua mala ſe conſentiente facta, tamen regulariter id poteſt, iuxta cap. [ſi quis presbyterorũ, cum ei adnotatis.[k] Tum quia nullibi efficaciter probatur, quod d. Concilium[l] generaliter loquẽs debeat reſtringi ad Epiſcopũ, quo ignorante factum fuit delictum, vnde irregularitas deſcendit.

i c.6. ſeſſ.4.
k de rebus eccleſiæ non alienan.
l cap.6.

13 Tum quia poteſtas abſoluendi, vel cognoſcendi de aliquo delicto aduerſus aliũ non tollitur ſuperiori, eo quod eo conſcio ſit factum, imò neq; ſi eo cõſentiente eſſet perpetratum, ſi non agitur contra ipſummet, arg. l. [qui iuriſdictio- B
ni præeſt.] cũ ei latè adnotatis,[m] vnde & abſolutio, qua presbyter ſuam cõcubinam abſoluit, valet, ſecundum Archidiac.[n] communiter receptum, per quã, & l. [ſi cõſul.][o] & alias ll. cõcludit poſt alios Iaſ.[p] non eſſe locum prædictæ legi in iuriſdictione volũtaria, de qua videtur in noſtro caſu tractari.

m ff. de iuriſ. omn. iu.
n in cap. omnes 3 qu. 1.
o ff. de offic. proconſ.
p in d. l. qui iuriſdictioni

Quare vr̃ concludendum, quod Ep̃s poteſt diſpenſare auctoritate prædicti Conc.[q] in irregularitate deſcendente ex delicto occulto, & ipſo ſciẽte facto, imò etiamſi de conſenſu, vel mãdato eius eſ- C
ſet perpetratũ: quia in abſoluendo perpetrantem non exercet iuriſdictionem in ſe, nec iuriſdictionem contentioſam, quæ reddatur in inuitum, & citatum.

q cap.6.

14 Ad Nonam, ſcilicet, quid operetur prædicta diſpenſatio Epiſcopi?

Reſpondetur, ꝙ operatur ſublationem irregularitatis, ita quod illa nihil nocebit ei poſt dictam diſpenſationẽ, & conſequenter, quod poſt eam, ſi nihil aliud obſtat, poterit in ordine miniſtrare, & ad ſuperiores aſcendere, & beneficia poſtea canonicè collata retinere: quia res extincta nihil operatur.[r]

r l. qui rem. §. aream. ff. de ſolut. cap. ferrum. 3 c. diſt.

D Ad Decimam, an prædicta diſpẽſatio operetur facultatem iuſtè retinendi beneficia ſibi collata ante diſpenſationem poſt irregularitatem contractam.

Reſpondeo primò, ꝙ ſola diſpẽſatio ſine noua collatione non facit facultatẽ retinendi collata poſt irregularitatem contractam, & ante dictam diſpẽſationem factam, quia illorum collatio fuit nulla, arg. ca. [ſi celebrat.] & tradit Innocentius receptus.[t] Et quod ab initio eſt nullum, tractu temporis non conualeſcit,

s de cleric. excom. min.
t in c. cum noſtris. de conceſ. preb.

leſcit, non ſuperueniẽte cauſa ſalkẽ conualeſcente.[a] Secũdò, ꝙ prædicta diſpẽſatio non facit propriè facultatem retinendi beneficia collata ante irregularitatem contractam, nec diſpenſatus indiget illa, quia illa iuſtè retineri poſſunt, donec per ſententiã priuẽtur eis, abſq; eo ꝙ ſemper ſuper eorũ retentione diſpenſetur: quę ſnĩa eſt Innocentij,[b] recepta per omnes ibi, & per Felyn.[c] & alios alibi: quia irregularitas ſuperueniens non annihilat collationem legitimam præcedentem, nec ius quæſitum per eã, licet ſuperuenientes collationes omnino inualidet, vt prædictum eſt.

a reg. nõ firmatur. de reg. iur. li. 6. cum ei concord.

b in d. c. cum noſtris.

c in c. inquiſitionis. de accuſat.

15 AD VLTIMAM, videlicet, an fructus ex beneficio perceptos ante diſpenſationem teneatur reſtituere?

Reſpondeo, ꝙ aut quæſtio intelligitur de fructibus perceptis ex beneficio quæſito per ſimoniam ignoranter contractam, antequam haberet de ſimonia notitiam: aut intelligitur de fructibus quæſitis poſt illam habitam, & ante renũciationem eius, vel etiam poſtea, ſed ante diſpenſationem, & collationẽ nouam eiuſdem beneficij renunciam: aut intelligitur de perceptis poſt diſpenſationem, & collationẽ nouam, & eſt dicendũ, quod primos non tenetur reſtituere, per reſponſionẽ datam ſupra ad quartam, ſecundos verò ſic, per reſponſionem datam ad eandem quartã quęſtionẽ; tertios verò non, quia ex titulo canonico eos percepit, aut intelligitur quæſtio de fructib. perceptis ex beneficijs poſt irregularitatem contractam, & ante diſpenſationẽ ſuper eam obtentam quæſitis, & dico eum teneri ad reſtituẽdos illos, per reſponſum ad decimam; aut intelligitur de fructib. perceptis ex beneficijs collatis ante irregularitatem contractam, & non tenetur ad reſtitutionem eorum, ſiue obtineat diſpenſationem, ſiue non, per reſponſum ad eãdem quęſtionem decimam. Salua in omnibus ſaniori ſententia.

SVMMARIVM.

1 *Mediator ſimoniæ non ideo minus eſt ſimoniacus, quod ex ſimonia, cuius ipſe fuit mediator, nihil vtilitatis percepit, & ideo non effugit excõicationẽ, modò ſimonia fuerit cõmiſſa in ordine, vel beneficio, et completa, nõ aliter.*

2 *Mediator ſimonia completa in ordine, vel beneficio, ideo incurrit excommunicationem, quia extrauagans 2. de ſimonia dictam pœnam contra tales ſimoniacos latam ad mediatores extendit. vnde ſi ex ea nihil vltra mercedẽ laboris recepit, non incurrit pœnas extrauag. cum primum. Pij V. nec aliorũ iurium ſimoniacos punientium, de mediatoribus nihil exprimentium nu. 3.*

CONSILIVM XCVIII.

F QVis dicatur ſimoniæ mediator, & quæ pœnæ contra huiuſmodi conſtitutæ ſint quæritur.

1 Reſpondetur primò, quòd ad hoc, vt quis dicatur mediator ſimoniæ, non requiritur quod ipſe ob eã aliquid percipiat, ſed ſatis eſt, vt mediator fuerit, vt illa fiat, vt probat extrauagans 2.[d]

d de ſimon.

Secundò, ꝙ ſi ſimonia non eſt realis, vel non eſt commiſſa ſuper ordine, vel beneficio, mediator non incidit in excõmunicationẽ extrauagantis prædictæ; quoniam nec ipſi principales incidunt in eã, per ea quæ nos diximus in Man.[e] ſi autem eſt realis, & commiſſa in ordi-

e in cap. 23. nu. 102.

f nu. 105.

G ne, vel beneficio, ſic, per dicta ibidem.[f]

2 Tertiò, ꝙ per illam extrauagantem mediator non incidit in aliam pœnam, quàm excommunicationis, nec in præſentia videtur in alias pęnas ſtatutas ante illam extrauagantem contra committẽtes ſimoniã incidiſſe, niſi exprimerẽt mediatorẽ. Tum quia illi canones ſunt pœnales, & nõ videntur extendi extra ſuũ caſum, ſiue terminos ſuos, qui ſunt de committentibus ſimoniam, & ſimoniacis, quales non videntur propriè cõſentientes tantum, & conſulentes, per glo. ſingularẽ,[g] & ea q̃ nos ſcripſimus

H in d. Man.[h] Tum quia extrauagans p̃dicta extendens illam ad mediatorem, ſignificat, canones, qui expreſsè non puniunt mediatores, non extendi ad eos.[i]

g Cle. 1. de conſang. & affin.

h c. 27. n. 5 r.

i Arg. c. præſenti. § loc. de præb. li. 6.

3 Quartò, an autem incidat in pęnas extrauagantis [cum primum.] Pij V. pẽdet ab illa quæſtione, an illa extrauagãs liget in foro conſcientiæ quoad pęnas, quas indixit nouas: & aliquãdo viſum eſt nobis quod nõ, nunc aũt credimus, etiam ſi haberet locum in foro conſciẽtiæ, non tamen includere mediatorem,

qui

qui vltra ſuum laborem nihil percepit, per fundamenta ſuperius inſinuata: & ita non indigeret diſpenſatione quo ad obtenta, nec obtinenda; quia ſecundũ propriam verborum ſignificationem non loquitur de tali.

SVMMARIVM.

1 *Mediator ſimoniæ reſtituere tenetur fructus beneficij ex cauſa ſuæ mediationis malè perceptos.*

3 *Simoniacè ignoranter bona fide prouiſus iuſtũ quidẽ titulum non acquirit nu. 11. vnde, & beneficium dimittere tenetur, nu. 6. fructus tamen ſi ſint induſtriales, quales, vt plurimum ſunt fructus beneficiorum, nu. 8. etiam extantes, vel ex quibus fuit factus locupletior, ſuos facit, naturales autẽ illos ſolum reſtituit. qui extant, vel ex quib. fuit factus locupletior. nu. 12 & 13.*

4 *Alienam rem tenens illam cũ fructib. tenetur reſtituere, ſi ſit mala fidei poſſeſſor, quod ſi ſit bonæ fidei, induſtriales, et ſi extent, vel ſit ex eis factus locupletior, nõ reſtituit, nec alios, ſi non extet nec ſit factus locupletior. n. 12. 13*

5 *Poſſeſſor bonæ fidei licet fructus ſuos faciat, nu. 7. extantes tamen & in quibus factus eſt locupletior reſtituit, niſi ſint induſtriales, quos non reſtituit, nu. 12. & 13.*

7 *Fructus beneficiorum, vt plurimũ ſunt induſtriales.*

9 *Fructus beneficij de iure, ſed non de facto vacantes, cui bonæ fidei poſſeſſor ſeruiuit, non eccleſiæ, ne cum alterius iactura locupletetur, videntur reſtituẽdi, ſed ei cui primo legitimè confertur. nu. 10*

CONSILIVM XCIX.

QVæſtio propoſita videtur quærere, an mediator ſimoniæ realis teneatur reſtituere fructus beneficij quæſiti alteri per ſuam inuentionem ſiue mediationem, & an is, cui quæritur beneficium per ſimoniam mediatoris, quam ignorauit, teneatur reſtituere fructus quos percepit ignorando illam.

1 Reſpõdeo primò, meminiſſe me ante aliquot annos reſpondiſſe quod mediator ſimoniæ tenetur quidẽ reſtituere fructus beneficij perceptos cauſa, vel gratia ſuæ mediationis, quia nõ dimittitur peccatũ, niſi reſtituatur malè ablatum, & quæſitum,[a] & quia recipiens alienum ſine cauſa iuſta tenetur condictione ſine cauſa.[b] [Vide conſ. ſequ.]

2 Secundò, ꝙ quæſtionis magnæ vſ eſſe, an is, cui omninò ignorãti ſimoniã à mediatore commiſſam collatum eſt beneficium, teneatur reſtituere fructus durante illa ignorantia. Tum quia, licet quotidiana ſit, neminem tamẽ memini illam pro eius dignitate tractare.

3 Et ꝙ pro parte affirmante facit, ꝙ B titulus eius eſt ſimoniacus, ſiue per ſimoniã quæſitus, & ita inualidus, & nõ canonicus, ſine quali beneficium obtineri non poſſe habet regula 1.[c] Tum quia qui tenet rem alienã, tenetur eã reſtituere cũ fructib. ex ea perceptis.[d]

5 Tertiò, quia etiã bonæ fidei poſſeſſor, licet faciat fructus ſuos, tenetur tamen reſtituere illos, ſi extant, & ſi ſunt conſumpti, quatenus ditior factus eſt, vt ait Innocentius,[e] & Bartolus[f] & tenent Angelus Iaſon, & Decius.[g]

6 Pro parte autem negante facit primò, quòd licet multi ſint canones, qui C probant eum de quo loquimur beneficiarium teneri ad renunciandum beneficium per alienam ſimoniam ſibi quæſitum,[h] nullo tamen exprimitur debere reſtituere fructus perceptos, nec vllus claſſicus auctor id videtur dixiſſe.

7 Secũdo, ꝙ bonæ fidei poſſeſſor facit fructus ſuos oẽs, pſertim induſtriales,[i] & per gloſſam, Panormitanũ, & alios.[k]

8 Fructus beneficiarij, vt plurimum ſunt induſtriales, quia quæruntur cultura, & opera beneficiarij, vt ſentit Panormitanus,[l] ibi: [Epiſcopus lucratur ob culturam, & curam.

D 9 Tertiò ꝙ non apparet cui eſſent reſtituendi, etiã quod reſtitui deberẽt, ſi nullũ haberet aduerſarium: quia nulla ratio perſuadere videtur, vt reſtituãtur Eccleſiæ, cuius eſt beneficium, quãdoquidem ipſe beneficiarius ignorans ſimoniam officio ſuo, & opera ſeruiuit ei, & ita eccleſia locupletaretur aliena iactura, contra reg. [nemo locupletari.[m]

10 Quartò ꝙ fructus beneficij vacãtis de iure, non de facto, debentur ei, qui prius canonicè ſucceſſerit, vt nos tradi-

[a] cap. ſi res aliena 14. q. 6.
[b] leg. 1. ff. de condic. ſine cauſa.
[c] lib 6.
[d] Inſt. de offic. iud. §. 1. & l. & ex diuerſo. ff. de rei vend.
[e] in c. literis. ne reſt. ſpol.
[f] eo non citato in l. & ex diuerſo. col. 2. ff. de rei vend.
[g] in l. ſi me, & Titiũ. de re. cred.
[h] c. præſentiũ. 1. q. 5. & c. nobis. & c. ex inſinuatione. & c. de ſimoniace & aliis multis de ſimon.
[i] l. et bonæ fidei ff. de acquir. rer. dom. & § ſi quis à non domino. Inſtit. de rerũ diuiſio.
[k] in c. gratis. de reſt. ſpoliat.
[l] in d. c. gratis, num. 6.
[m] lib. 6 & l. iure naturæ. ff. eod.

muſin trac. de ſpoliis,[a] per c. [cũ vos.][b] E & c.[quia ſæpè.][c] & conſequenter ſi huiuſmodi ignoranter per ſimoniã ꝓmotus, poſt renunciationẽ à ſe factam fuerit reprouiſus, vel à S. Sede Apoſt. obtinuerit retentionem, illos fructus faciet ſuos, vt primus, qui canonicè ſuccedit.

a Super cap. non liceat Papæ. 12. q. 2. §. 12.
b de off. ord.
c de electio eod lib. & c. præſenti. eo. tit. lib. 6.

11 Non obſtant oppoſita, non primũ: quia rñdetur cõcedendo titulũ eius eſſe inualidũ, negando tñ, ꝙ bona fides non operetur acquiſitionem fructuũ bona fide perceptorum, per l. [bonæ fidei.][d]

d ff. de acq. rer. dom.

12 Ad ſecundum, concedimus obligatum ad reſtituendam rem alienam teneri ad reſtituẽdum fructus, ſi mala fi- F de percepit eos, vel ſi erant fructus naturales, & extantes, vel cõſumpti, ita vt ditior factus ſit conſumptione, nos autem loquimur de induſtrialibus cultura, & opera beneficiarij quæſitis.

13 Ad tertium reſpondetur negando aſſumptum cum gloſſa,[e] & cũ communi opinione antiquorũ, à qua nec Bart. in argumento citatus diſcedit firmiter, ſed ſolum pro tunc gratia collationis, & prædicta l. [ſi me, & Titium] qua mouẽtur Innocentius, & Bart. vbi ſupra, & qui ſequuntur eos, non probat concluſionem eorum: quoniam ſolum probat G id procedere in malæ fidei poſſeſſore: nihil aliud enim habet, quam quod ſi res alicuius, vel ei debita perueniat ad alium ſine cauſa iuſta retinendi eam, & id ipſe ſciat, debet illam reddere dño. Nos autẽ loquimur de bonæ fidei poſſeſſore, qui retinet beneficiũ non ſuum credẽs bona fide habere iuſtam cauſam illud retinendi, & lucrãdi fructus eius; & ita licet non quærat ſibi beneficium poſſidendo, quærit tamẽ fructus, cultura, & opera ſua colẽdo illud, & ei inſeruiendo, quem intellectum prædictæ l. [ſi me, & Titium.] arbitror à nemine H fuiſſe hactenus animaduerſum.

e in d. l. & ex diuerſo. & in §. ſi à non domino. Inſt. de rer. diuiſ.

S V M M A R I V M.

1 *Mediatorem ſimoniæ non teneri reſtituere fructus ab alio perceptos cur malè inferat quidam doctor, nu. 2.*

2 *Damni cauſam, qui dat etiam immediatè damnum non inferentem, ſed ſolum mediatè, & ſine qua non, reſtituere tenetur.*

CONSILIVM C.

CIrca dubium de eo, qui procurauit alicui beneficium interuẽtu ſimoniæ, an teneatur ad reſtitutionem fructuum perceptorum.

1 Pro parte negatiua vr̃ facere expreſsè extrauagans Pauli II. de ſimonia. in qua primo reſpectu beneficiati, ait illũ teneri ad reſtitutionem: ſed in alio §. vbi agit de procurante, ac mediatore tãtum, definit eos eſſe ipſo facto excõmunicatos. Quare non videtur extendẽda pœna illius extrauagãtis ſatis rigoroſa vltra terminos ſuos; & nullo alio canone puto aliquid grauius conſtitui contra procurantes, ac mediatores, q̃ illo. Ad contrariam rationem ſumptam ex D. Thoma,[f] ꝙ videtur teneri ex eo, q̃a qui procurauit ſimoniacam collationẽ beneficij, iubenti æquiparatur, vel ſaltẽ conſentienti fieri furtum; rñdeo non eſſe idem iubere, vel procurare furtum, vel procurare rem aliquam, vel titulũ beneficij illicitum, vel etiam nullum, ex quo fortaſſe furtum naſcatur. Et ratio diuerſitatis conſiſtit in multis. Primò, quia conſulens, aut adiuuans in furto, adiuuat ĩ eo quod immediatè eſt ſubiectum reſtitutioni, procurãs verò titulum iniuſtum beneficij, nõ procurat rẽ ita immediatè obnoxiã reſtitutioni. Ratio, quia ſimoniacus potuit omnes fructus cõuertere in vtilitatẽ Eccleſiæ, potuit etiam habere diſpenſationẽ, quæ alio tempore non erat tam difficilis, & de hoc potuit rationabiliter cogitare procurãs: & hanc reſponſionem iudico optimè cõuenire verbis Diui Thomæ, quia (vt rectè ait ibi Caietanus, quod & Sotus repetit,)[g] non ſunt ea intelligenda de cauſa ſine qua non, & ita de cauſis remotis, ſed de cauſa efficiẽte iniuſtã acceptionẽ, & ita de cauſa proxima: &, vt ex ſupradictis patet, ille ꝓcurãs nõ debet dici cauſa immediata huius iniuſtæ acceptionis fructuũ. Et ad argumentum de collatore, qui cõfert planè indigno, dico longè aliam eſſe rõnem; quia hic peccat in officio, & lædit Eccleſiam, quã ex munere ſuo tenetur tueri: aliud verò eſt in laico, qui ad hoc non tenetur ex officio. & hæc reſponſio eſt de mente D. Thomæ,[h] loquentis de non

f 2. 2. q. 62. ar. 7.
g 4. de iuſt. q. 7. ar. 3.
h in eod. art. 7. ad tertiũ.

mani-

manifeſtãte latronem. Vltimo priuatus præſertim laicus in ſimilibus pōt excuſari ex probabili ignorantia, neſciēs ex illis pactionibus naſci tantum malum, vt ille nullo modo dicat̃ facere fructus ſuos, quæ ignorantia, cũ non ſit craſſa, nec ſupina in laico excuſat à reſtitutione, de qua poſt alios D. tua in Manu. [a] Et non dubito, quin nullus ex his qui procurarunt huiuſmodi beneficia ſuis conſanguineis, ſi interrogaretur, Si ſciuiſſes illum nunquam poſſe facere fructus ſuos, & ſi eos retineret, furtũ committere, procuraſſes ei hoc beneficiũ? reſponderet, Non procuraſſem, & nullo modo cogitaui de furto, aut rapina rei alienæ. vnde nō videtur in homine, qui ex officio non tenetur tam accuratè hęc ſcire, induci obligatio reſtitutionis ſine retentione rei alienæ, aut proxima operatione ad iniuſtã acceptionē.

a c. 17. num. 83. & ſequētibus.

A

B

Reſpondeo, quod præcedens reſponſum in eo potiſſimum fundatur, quod qui non dat cauſam immediatã damni, nō videtur damnum dediſſe, & quod longè aliud eſt cōferre beneficiũ, nulliter, ſiue inualidè, & procurare, vt nulliter conferatur, & quod qui nō tenetur ex officio obuiare damno, licet peccet non obuiando, non tenetur tamen ad reſtitutionem.

2 Sed cōtra hæc facit l. [ꝗ occidit.] [b] quæ habet, eum qui occidit ſeruum pignori datum, teneri ad reſtituēdũ vſq; ad valorē debiti, quod debetur creditori, ſi debitor non eſt ſoluendo, & tñ nō videtur occiſor fuiſſe cauſa immediata illius damni, ſed valdè mediata: & ꝙ qui furatur ſartori acum, vel alteri operatori inſtrumentum, ſine quo non potuit operari, & cũ quo operatus fuiſſet, tenetur ad reſtitutionem, vt concludimus in Man. [c] Tum quod dictũ c. ſi. [d] generaliter habet, eũ qui cauſam damni dat, dare damnũ, nulla diſtinctione facta inter cauſam mediatam, & immediatam, quam hic D. Thomas facit, [e] imò ſignificat ſufficere, vt ſit cauſa, ſine qua non fuiſſet datum damnum, &c.

b ff. ad legē Aquiliam.

c c. 17. nu. 3.
d de iniur.

e 2.2. qu. 63. art. 7.

SVMMARIVM.

1 *Simoniacum abſolui cum mandat maior Pęnitentiarius, etſi addat quod*

abſoluendo imponatur onus monendi complicem, vt pœniteat, hoc tamen onus imponi debere nullo iure præcipitur, numero 2. Vnde confeſſarij ex ſua propria facultate, non ex vi dicti mādati, qui tales abſoluunt, etſi poſſint, non tamen tenentur illud iniungere onus, nu. 4. quod etiam procedit, quando abſoluitur prædo, & homicida, ſufficitque, vt eoſdem inducant, vt malè accepta reſtituant, nu. 3.

2 *Inducens alium ad peccandũ, omnia, in quibus ei nocuit, ex lege iuſtitiæ reſtituere tenetur, ſi vi, metu, vel dolo ad peccandum induxit, quibus ceſſantibus, ex caritate eundem in illis caſibus, in quibus teneretur quemcunque alium, vel etiam aliquantulum plus, ſolum corripere tenetur, num. 4.*

CONSILIVM CI.

AN ei, qui ſimoniam admiſit, & petit abſolutionem à peccato, vel à cēſuris, debeat imponi onus monendi eũ, cum quo admiſit illud peccatum, vt faciat eius pœnitentiam, & reſtitutionē, quam ob id facere tenetur?

C

1 Reſpondetur primò, pro parte affirmante facere in primis, quod ſacræ Pęnitentiariæ prætorium videtur imponere illud in literis, quibus dat, vel committit abſolutionem huiuſmodi.

Secundò, quòd Alexander III. [f] inſſit iudici, vt induceret Reges, & Principes, qui aliquid ſimoniacè acceperũt ab electo in Epiſcopũ Exoniēſem ad reſtituendũ illud ipſi eccleſię Exonienſi, & quod Panormitanus, [g] reprehendit confeſſarios Regum, & Principum, eo qđ ignorantia, vel, vt placeant illis, non inducunt eos ad reſtituendum ea, quę acceperunt ſimoniacè ab his, qui eliguntur, & promouentur ad dignitates.

f inc. de hoc et ſim.

g ibidem numer. 6.

D

2 Tertiò, quòd qui alium ad peccandum inducit, videtur teneri ad reſtituēdum ei omnia illa bona, in quibus ei nocuit, inducendo eum ad pęnitentiam, & exhortando ad opera bona, ſecundum Scotum, [h] & Adrianum, [i] quos retulimus in Man. conf. [k]

h in 4. d. 15. q. 7. art. 1.
i in 4. de reſtit. q. 31.
k c. 24. nu. 32.

3 Pro parte negãte facit primò, quòd nullo canone, nec lege videtur ſtatui, vt huiuſmodi onus admonēdi plus im

ponatur ei, qui peccauit peccatum ſimoniæ, quam alia peccata, per quæ incurritur obligatio reſtituendi, & aliqua cēſura: nam præfatum cap. [de hoc.] nō habet, quod confeſſarij, & alij abſoluētes à peccato ſimoniæ in foro conſcientiæ debeant imponere abſoluto pœnitentiam, & onus faciendi pręfatam monitionem. Tum quod loquitur de iudice delegato à Papa proceſſuro in foro exteriori. Tum quod non habet, vt ſimoniacus abſoluendus moneat conſimoniacum ad reſtituendum, ſed quod ipſemet reſtituat, vt palam habet eius contextus. nec Panormitanus ait errare confeſſarios Principū, eo quod non inducunt Principes ad monendum conſimoniacos ad reſtituēdum, ſed eo quod peccant non inducendo ipſoſmet Principes ſimoniacos ad reſtituendum id, quod ipſi tenentur reſtituere.

Secundò, quòd nulla ratio vllo iure naturali, diuino, nec humano fundata reddi poteſt, cur magis debeat ſimoniacus admonere ſui peccati conſortes, q̄ alij, qui multo maiora peccata, quam aliqui ſimoniaci peccant, incurrendo grauiores cenſuras, quàm ſimoniaci, quales ſunt multi, quorū abſolutio reſeruatur Papæ in bulla Cęnæ Domini.

Tertiò, quòd licet multi canones ſuper multis criminibus quædam ſpecialia ſtatuerint facienda in abſolutione illorum quorum 47. collegit Hoſtienſis, [a] nullus tamen videtur inueniri, q ſtatuat hanc obligationem, & onus imponendum eſſe abſoluto à ſimonia, & cenſuris eius.

a In ſumma de pen. & remiſſ.

Quartò, quòd nec cap. [quoniam] nec cap. [de regular.] nec cap. [cum eſſent.] nec cap. [nobis.] nec alia, [b] quæ determinant de pœna, & de abſolutione, & remedio ſimoniacorum, & ſimoniacarum, vllam faciūt mentionē de pęnitentia, & onere huiuſmodi monitionis, & inductionis imponendo abſoluendis: nec memini legere auctorē aliquem claſſicum, qui determinet huiuſmodi onus eſſe imponendum magis ei, qui abſoluendus eſt à ſimonia, quàm alijs, qui abſoluendi ſunt à rapinis, furtis, homicidijs, & prædationibus, etiam piraticis, & obligatio, quæ iure naturali, diuino, vel humano non inducitur,

b de ſimon.

non debet cenſeri inducta, & impoſita, quia, vt ait Stephanus Papa. [c] [Quod patrum documento ſancitum non eſt, ſuperſtitioſa adinuentione non eſt præſumendum.] pro quo eſt c. [legatur.] [d] & illud Imperatoris. [e] [Erubeſcimus ſine lege loqui,] id eſt dicere aliquid ſtatutum eſſe aliqua lege, quę non inuenitur & nulla, vt opinor, conſuetudo confeſſariorum totius orbis Chriſtiani videtur hoc ſeruare magis in peccato ſimoniæ, quam in alijs.

c in c. conſuluiſti. 2. q. 4.
d 24. q. 2.
e in authen. de trien. & ſem. § conſideremus. col. 3.

4 Non obſtant oppoſita, nō primum: quia Illuſtriſſimi eiuſdemq. ſummi Pęnitentiarij non eſt ferre legem nouam, ſed latas à S. Sede Apoſtolica cuius dominatio ſua Illuſtriſſima eſt ſummus quo ad forum conſcientiæ iudex vniuerſalis deputatus, ſeruare.

Ad ſcdm ſupra latè reſponſum eſt.

Ad tertium reſpōderi poteſt per ea, quæ nos ſcribimus in prædicto Manu. [f] Primum quidem, quod, vt ibi reſoluimus, nemo tenetur lege iuſtitię ad reſtituendum ei, quem induxit ad peccandum, niſi vi, metu, vel dolo eum induxerit. Deinde, quod licet lege caritatis, teneatur ad illud etiā cęteris paribus, aliquantulo plus, quàm alij proximi, non tamen ſub præcepto ad mortale peccatum obligante, niſi quando præceptum de corrigendo fratre obligaret ad vtendum fraterna correctione etiam alios, qui id ſcirent, quod non habet locum in quolibet ſimoniaco. Poſtremo, quod non omnes ſimoniaci, qui petunt abſolutionem, ſunt, qui participem induxerunt in ſimoniam, & frequenter ſimonia eſt adeo occulta, vt non ſit in ea locus correctioni fraternæ, neque denunciationi, iuxta regulas traditas de fraterna correctione à S. Thoma, [g] & ab Archidiacono & vtroq. Cardinali, [h] & à Panormitano & alijs. [i] Quamuis non ſit contra vllam legem naturalem, diuinam, vel humanam, quod cōfeſſarius, vel Pęnitentiarius ſummus, vel minor iniungat ſimoniaco prædictam monitionem, ſeu pœnitentiam, & onus eam faciendi, quando ex circunſtantijs perſonarum, & cauſarum colligitur id non fore nimis graue abſoluendo, & apparet poſſe prodeſſe, & non obeſſe.

f c. 14. nu. 31
g 2. 2. q. 3.
h in cap ſi peccauerit. 2. q. 1.
i in c. nouit. de iud.

Ne

Ne prælati vices ſuas, vel eccleſias ſub annuo cenſu concedant.

SVMMARIVM.

1 *Vicariatum Epiſcopi, vel Rectoris ad tempus emens precio, vel conducens, ſimoniam admittunt, ſed non excommunicantur. & 3.*

2 *Conductio iuriſdictionis ſpiritualis ipſo iure perditur, & conductor niſi ea dimiſſa non eſt abſoluendus, & 3.*

2 *Spiritualium, & eiſdem annexorum, vt eſt iuriſdictio ſpiritualis, emptio, & conductio eſt nulla. & 3.*

2 *Simoniacæ conuentiones: & pacta circa ſpiritualia, & eis annexa, à iure annullantur.*

B

CONSILIVM PRIMVM.

AD quæſitum de illo, qui conducit, vel emit pecunia vicariatum non perpetuum, ſed temporalem Epiſcopi, vel Rectoris, an admittat ſimoniam? C

1 Reſpondetur primò, quòd ſit, vt colligitur ex continuatione rubricæ, ne prælati vices ſuas, cum proxima de ſimonia, & ex Panormitano, & alijs dicentibus,[a] quod conducere iuriſdictionem ſpiritualem eſt ſimonia, non autem conducere temporalem, & probatur illa firma ratione, quod ſimoniam committit, quiſquis rem ſpiritualem, vel ei annexam vendit, vel emit, iuxta glo. ſolemnem,[b] & receptam ab omnibus tam Canoniſtis, quam Theologis, & declaratam poſt alios à nobis in Manual. confeſſ.[c] & quod iuriſdictio ſpiritualis eſt annexa rebus ſpiritualibus ſecundum omnes. D

2 Secundò, quod præfatum c. 1. quatenus habet cōductorem iuriſdictionis ſpiritualis priuari officio, intelligēdum eſt de officio clericali, & non de ipſa iuriſdictione, vel officio, quod conduxit, vel emit. Tum quia cōtextus habet verbum futuri temporis, [priuetur] quod non inducit priuationem ipſo iure, ſed per ſententiam, iuxta gloſ. receptam.[d] Tum quia iuriſdictio pręfata cōducta,

a in cap. 1. eod. tit.

b 1. q. 1. in ſumma.

c capit. 23. num. 100.

d in cap. in pœn. de reg. iur. lib. 6.

A vel ipſum officium emptū, vel conductum perditur ipſo iure, quia cōtractus ille conductionis, vel emptionis, eſt ſimoniacus, vt rectè declarat Panormitanus,[e] & faciunt ca. [quam ipſo.][f] & cap. fi.[g] quæ annihilant huiuſmodi pacta, & conuentiones.

3 Tertiò, quod huiuſmodi cōductor, vel emptor tenetur ad relinquendū ſtatim iuriſdictionem, vel officium huiuſmodi emptū: quia nullo iuſto titulo illud tenet: emptio enim, vel conductio huiuſmodi annexorum ſpiritualium nihil valet, & eſt nulla, vt annotauit Pan. B receptus,[h] & ita cōfeſſarius non debet abſoluere huiuſmodi cōductorem, vel emptorem, niſi dimittat illud, vel proponat efficaciter dimittere.[i]

Quartò, quod non incidit in excommunicationem ipſo iure: quia illam non incurrit niſi ſimoniacus in beneficio, & ordine, per dicta in Manual. confeſſar.[k] qualis non eſt conductor, vel emptor prædictus: quia vicaria ſpiritualis non eſt beneficium, per citata à Felyno.[l]

e ibidem.

f 1. q. 2.

g de pact.

h in cap. de iure patr.

i Arg. cap. ſi res aliena. 14. q. 6. & c. peccatum. de reg. iur. lib. 6.

K ca. 23. num. 111.

l in cap. poſtulaſti. de reſcr.

C

SVMMARIVM.

1 *Vicarius Epiſcopi, vel alterius prælati, precio comparari nequit.*

2 *Capitulum Sede vacante Vicariū eligens cum pacto participandi de emolumentis, ſimoniam committit, licet non excommunicationem.*

CONSILIVM II.

CAnonici ſede vacante, electuri uicarium ſuum generalem, conuenerunt, & pacti fuerunt, ut quicunque eorum eligeretur Vicarius, tam ſalarium ei ſoluēdum ratione vicariatus, quàm omne aliud emolumētum ſolitū ſolui Vicario Epiſcopi, teneretur diuidere inter ſe, & alios canonicos, ita ut ſinguli eorum tantùm caperent de illis, quantum ipſe Vicarius, & non plus, nec minus: & ſinguli eorum iurauerunt ſeruare ſingula capita, ſi quis eorum eligeretur uicarius: & poſtea ille qui fuit electus, poſt electionem iurauit iterum ea ſeruare, & ſeruauit, & canonici ceperunt ſuas ſingulas partes. D

Quæritur, an ſimoniam admiſerint, & an ſint ipſo iure excommunicati, & à quo abſoluentur. E

1 Reſpondetur primò, ꝙ omnes admiſerunt ſimoniam contra ferè totum titulum, ne prælati vices ſuas: quia vicariatus generalis Epiſcopi, & cuiuslibet alterius prælati, eſt res ſpiritualis, vt ꝓbatur per ca. 1. & 2.[a] & ob hoc conſtitutum eſt, ne quis det quicquam temporale pro illa re ſpirituali: & quod q dederit, vel acceperit ob id aliquod tẽporale, puniatur grauiter: & in caſu ꝓpoſito, qui erat eligendus vicarius promiſit ſoluere multa temporalia electuris, F caſu quo eligeretur, & poſtea electus ſoluit, & electores acceperũt vnuſquiſque ſuam partem: & conſequenter admiſerunt omnes ſimoniam grauem, cõueniendo, eligendo, acceptãdo electionem, tradendo poſſeſſionem, & diuidẽdo emolumenta, per diffinitionẽ ſimoniæ datam à gloſſ.[b] receptam ibi, & in rubr. de ſimo. ab omnibus canonum peritis, & à S. Tho. & aliis Theologis,[c] quam nos poſt alios profundè declarauimus in Manu. noſtro conſ.[d]

2 Secundò, quod omnes fuiſſent excommunicati, & celebrãdò effecti irre- G gulares, ſi præfatus vicariatus fuiſſet beneficium ſpirituale, vel ordo, aut ordinis ſacramentum, per extrauagantẽ 2.[e] Tertiò, ꝙ non ſunt excommunicati, eo quod pœna præfatæ extrauagantis non habet locum, niſi cum admittitur ſimonia in beneficio, vel ordine, ſecundum receptam ſententiam, quam latius, quàm alij, declarauimus nos vbi ſup.[f]

[a] eod. tit.
[b] in ſum. 1. q. 1.
[c] in 4 li. ſent. diſt. 25.
[d] c. 23. num. 100.
[e] de ſimon.
[f] nu. 111.

De Magiſtris.

SVMMARIVM. H

1 *Intellectus c. 1. de reformatione, ſeſſ. 5. Concil. Trident.*

1 *Regularis eccleſia cathedralis eſt propriè cathedralis, ſicut, & ſæcularis, nume. 2. vnde in ea locum habet diſpoſitio Conc. Trid. ſeſſ. 5. de reform. c. 1. vt habeat lectorem Theologiæ: & ſi habet certum numerum canonicorum habentium præbendas, vel portiones priuilegiatas, debet vnam præbendam* E *pro lectore deputare, nume. 2. quod ſi non habet certum numerum canonicorum, & portionum, ex quo ibi non poteſt vacare præbenda, nume. 3. tenetur prouidere lectori de ſtipendio, numero 4.*

2 *Intellectus c. 1. & 2. Conc. Trid. ſeſ. 25. de regular.*

2 *Regularibus non eſt prohibitũ habere peculia rerum mobilium de licẽtia Papæ, prælati, vel ſtatuti à Papa cõfirmati, itemque præbendas, & portiones regulares priuilegiatas, immobilium autem peculium habere non poſſunt regulariter, licet, ex cauſa, & horum eis* F *poſſit concedi, num. 6.*

5 *Indigena cæteris paribus extero præferendus in collatione beneficiorum, & aliorum, quæ eorum loco ſubrogãtur.*

5 *Diuerſæ profeſſionis, & habitus perſona in eadem congregatione non coniungendæ, niſi aliud neceſſitas, vel magna ſuadeat vtilitas.*

6 *Canonicus regularis capax eſt beneficij re & illius ſtipendij, ꝙ loco præbẽda debet dari lectori Theologiæ, nu. 5.*

CONSILIVM I. G

AD inquirendam veram intelligentiam, & ſtatuendum, quod iuſtum eſt circa prouiſionem lectoris ſacræ Scripturæ in eccleſia cathedrali Pampilonenſi, iuxta Concilium Tridentinum[g] videntur affirmanda ſequentia.

[g] ca. 1. de reform. ſeſſ. 5.

1 Primũ, quod in ea eccleſia debet eſſe aliquis lector ſacræ Scripturæ. quia eſt Eccleſia cathedralis, & poſita ĩ ciuitate, vbi eſt numeroſus clerus, & populus: & ita non ſolum mens, & intentio Concilij, ſed etiam verba primæ partis H ſui canonis coniuncta cum verbis verſ. [& quatenus.] conueniunt huic dicto.

2 Nec obſtat dicere, quod præfata prima pars loquitur de ſolis ſæcularib. Eccleſiis, & quod pronomen illud, [ipſis,] poſitum in verſ. [& quatenus.] reſtringitur ad Eccleſias tantum ſæculares. Quia prima pars loquitur generaliter de Eccleſiis cathedralibus, & clarũ eſt Eccleſiam cathedralem regularem, propriè dici eccleſiam cathedralem: quia ſpecies propriè includitur ſub genere,

vt ait Baldus receptus.[a] Nec etiam obſtat dicere, quod prima pars non poteſt habere locum in Eccleſia cathedrali regulari: quia immo poteſt habere locum in ea, ſi eſt certus numerus canonicorũ regularium habentium præbendas, vel portiones priuilegiatas, quæ habentur pro præbendis, de quibus Innoc. & alii loquuntur,[b] quales ante aliquos annos fuerunt in eccleſia Oxomenſi, & (vt puto) ſunt etiam hodie in Cæſarauguſtana. Nec obſtat Concil. Trid.[c] quia non prohibet religioſis habere peculia rerũ
B mobilium de licentia Papæ, vel prælati, vel ſtatuti à Papa confirmati, vt ex d. c. conſtat, & latè probamus in cap. [non dicatis.][d]

a in l. 2. C. de iure aur. anul.
b capit. dilectus. 1. de præb.
c ca. 1. & 2. de regu. ſeſſ. 25.
d 12. q. 1. nu. 9. & 47.

3 Secundò, quod non eſt intentionis, nec verborum prædicti Concilii, quod duo lectores habeantur in eccleſia Pampilonenſi, vnus qua parte eſt Eccleſia cathedralis, & alter qua parte eſt regularis: quia vna tantum eſt Eccleſia, & vno iure debet cenſeri,[e] nec vſpiam vlla theorica, vel praxis contrarium recipit.

e cap. cognouimus. 12. q. 2. l. eum qui ædes. ff. de vſucap.

Tertiò, quod certum eſt in Eccleſia Pampilonenſi non eſſe certum numerum canonicorum, neque præbendarum, neque portionum priuilegiatarũ,
C & ita non eſſe locum in illa Eccleſia primæ parti prædicti canonis: quia vbi nõ eſt certus numerus prædictorum, nihil vacare poteſt.[f]

f ca. dilecto. de præb.

4 Quartum, quod ex prædictis conſequitur, Epiſcopum, & Capitulum debere prouidere de ſtipẽdio ipſi lectori per aliquem modũ in prædicto §. [& quatenus.] expreſſum. Si enim, vt prædicitur, debet eſſe in ea huiuſmodi lector, & non põt prouideri ipſi de præbenda vacante, vt habetur in prima parte prædicti canonis, oportet, vt prouideatur ei
D alio modo in parte 2. expreſſo.

Quintò, quod longè decentius eſſet ſtipendium prædictum conferre alicui canonico Eccleſiæ, qui ad legendum eſſet idoneus, quam alii extero ſæculari. Tum quia magis aſſiduus erit in Eccleſia ad legendum, & reſpondendum cõcurrentibus ad audiendam lectionem, quam exterus ſæcularis.

5 Tum quia cæteris paribus in beneficiis indigena pferendus eſt extraneo,[g] p rationes redditas à Cœleſtino Papa,[h]

g l. in eccleſiis. C. de epiſc. & cler.
h in ca. nullus. 61. diſt.

A & licet in hoc caſu non agatur de beneficio, agitur tamen de ſtipendio, quod propter defectum beneficii datur: ſubrogatum ſapit naturam eius cui ſubrogatur.[i] Tum quia, niſi aliud neceſſitas, vel magna vtilitas perſuadeat, diuerſæ profeſſionis, & habitus homines non ſunt in eadem congregatione coniungendi, vt per pulchras rationes, & auctoritates probat Concilium Hiſpalenſe,[k] & Concilium Viennenſe.[l]

i l. eum qui. §. qui iniuriarum. ff. ſi quis cautio. & cap. eccleſia. vt lite pen.
k in c. innotuit 16. q. 7.
l in clem. 1. de elect.

6 Nec obſtat, quod canonicus regularis non poteſt habere proprium per d. ca.
B [non dicatis][m] & [n] Conc. Trid.[o] quia illud intelligi debet de proprio ſimpliciter, & non de proprio, accipiendo proprium pro peculio licentia ſuperioris conceſſo, vt latè, & irrefragabiliter, vbi ſupra probamus per omnia iura antiqua, nec nouum ſtatutum[p] Conc. Trid. obſtat. Tũ quia loquitur de peculio rerum ſtabilium, ſiue immobilium, & nõ mobilium: & in propoſito de ſtipẽdio, quod in reb. mobilibus cõſiſtit, loquimur. Tum & ſtipendium prædictũ ſubrogatur in locum beneficii, & ideo meritò erit capax eius, præſertim in Eccleſia Pãpilonenſi, in qua certæ ſingulæ quanti-
C tates ſingulis canonicis in peculiũ protectionis ſeparatim dantur, & aliæ ſingulæ certæ quãtitates panis, & vini, quo ſibi, hoſpitibuſque ad ſe venientibus prouideant. Tum quia etiam hodie poſſe dari ex iuſta cauſa religioſo adminiſtrationem peculii rerũ immobilium probamus, vbi ſupra.[q] Salua, &c.

m 12. q. 1. de reg.
n c. 2. de reg.
o Seſſ. 25.
p in ca. 2. de regular.
q nu. 14. & ſpecialius. nu. 18.

De Iudæis, & Sarracenis, & eorum ſeruis.

SVMMARIVM.

D
1 *Iudæi, celebrantes ſua cæremonialia peccant, vt idololatræ idololatrantes.*
2 *Conſentiẽs peccato alterius aliquo illorũ modorum, de quibus in illis verſiculis iuſſio, conſilium, &c. peccat.*
3 *Occaſionẽ propinquã peccãdi, qui præbet alicui peccat; & hoc nõ ſolũ quando quis eã præbet expreſſa intentionẽ, vt ille peccet, ſed ẽt quãdo ceſſante praua intentione aliquid facit, vnde ſaltẽ virtualis, vel interpretatiua talis elicitur*

cuiur intẽtio, n. 3. et Synagogas, et Moſcheas Iudæorũ ædificãtes, vel reficientes peccãt, ẽt ſi abſit ſiniſtra intentio; quia faciendo id, cuius principalis vſus eſt peccatũ, vel cuius vſus admixtũ ſit peccatũ inſeparabiliter, nu. 9. ſaltẽ voluntate interpretatiua virtuali æquipollenti volunt peccatũ, nu. 2. item quia illarum refectio eſt prohibita, licet Iudæi non puniantur, nu. 9. & 11. E

2 *Occaſionẽ remotã peccãdi qui dat, non peccat modò deſit cõplacẽtia peccati, & actio fiat aliquo bono fine, n. 11. Vnde vẽdẽtes myrtos Iudæis, qui poſtea illis vtũtur cũ peccato in ſuis Scenophegijs, non peccant, n. 5. ſicut egentes poſſunt ab vſurario pecuniã mutuã accipere, licet ipſe peccet vſurã exercendo, n. 8. ſicut, nec ædificãtes lupanaria, nec locãtes domos meretricib. in quib. illæ meretricãtur, n. 8. modò eas nõ locent eo fine, ut in eis meretricẽtur, n. 10. ſed ad bonũ finẽ, ſcilicet, vt ipſæ vitã conſeruent, & locantes penſionem percipiant, nu 11. tuncque hæc locatio nedũ eſt mala, ſed laudabilis, num. 13.* F G

4 *Azyma Iudæorum clericis ſub ſuſpenſionis, & laicis excommunicationis pœna prohibita ſunt.*

4 *Peccata mortalia tolerare non debet ordinarius præſertim eccleſiaſticus, at ſi ſolum ſunt venialia, poſſunt in foro conſcientiæ tolerari, nu. 13.*

5 *Infidelibus, cũ quibus nobis cõmerciũ non eſt prohibitum, poſſumus merces expreſſè non prohibitas vẽdere, & ad victum neceſſaria præbere, nu. 7.*

5 *Iudæis myrtos, quib. cũ peccato vtũtur ĩ ſuis Scenophegijs, vẽdere, illoſq; ut creſcãt debita cultura curare, nõ eſt peccatũ modò nõ vẽdãt ad illũ finẽ, vt ipſi eis in Scenophegijs vtãtur, n. 10 ſed ob bonũ finẽ. ſ. vẽdẽtes exinde habeant pecuniã ad ſuos licitos vſus, nu. 11.* H

6 *Permittitur cum aliquid, vtique & cætera cenſentur permiſſa, ſine quibus permiſſum exerceri non poteſt.*

9 *Finis malus actionẽ nõ malã reddit, bonus aũt finis actionẽ, cui peccatum non eſt inſeparabiliter annexũ, bonã facit.*

12 *Paruitas rei, ſubreptio, indeliberatio, ignorãtia, rem, quæ ex fine eſſet peccatum mortale, poſſunt reducere ad veniale, ẽt ſi agatur de peccato idololatrandi, iunctis ijs, quæ dicuntur in præcedentibus, & in caſus poſitione.*

13 *Paſtoris officiũ eſt nõ ſtatim oẽm actionẽ præbẽtẽ occaſionẽ peccandi prohibere, ſed populum docere quomodo illa ſine peccato vti poſſit, & liceat.*

CONSILIVM I.

IN agro Bononienſi in collibus quibuſdam naſcuntur plantæ myrti, & veniunt Hebræi etiam ex longinquis regionibus ad emendum ramuſculos illarum à dominis prædiorum, vt ſua feſta ſcenophegiæ celebrẽt, quod ſciunt ipſi venditores.

Quæritur primò, an licitæ ſint tales venditiones.

Secundò, an poſſint tolerari in foro conſcientiæ.

1 AD PRIMAM QVAESTIONEM, ſcilicet, an liceat prædicta venditio, iñdeo, q; pro parte negante facit primò, q; oĩs, qui conſentit peccato mortali alterius, peccat mortaliter, iuxta illud Pauli,[a] [non ſolum qui faciunt, &c.] relatũ in c.[b] vbi gloſſa, & omnes,[c] conſentit itaquam aliquo nouem modorum contẽtotũ in illis duobus ſenariis, quos poſt ſanctum Thomam,[d] poſuimus in noſtro Manua. conf.[e] ſcilicet.

Iuſſio, conſilium, conſenſus, palpo, recurſus,
Participans, mutus, non obſtans, non manifeſtans.

Quos eoſdem ſenarios paulo latius declaramus in eodem Man.[f] At prædicti venditores ramuſculorum myrti cõſentiunt prædictis Hebræis, non ſolũ ſimpliciter, & placẽdo eis, vt celebrent ſcenophegiã, quã licet ante paſſum Chriſtum licuiſſet eis celebrare, non tamen hodie licet, vt tradit S. Tho. receptus,[g] ſed etiam ad nutriendum, colendum, et quærendum illos, ergo peccant.

Secundò, quod perinde peccant Hebræi hodie celebrantes ſuam ſcenophegiã, & alias ſimiles cęremonias, ac idololatræ peccãt idololatrãdo, vt ait glo.[h] quam in hoc citat, vbi ſupra S. Tho. & qui Chriſtiani adiuuatẽt idololatras ad exercendam idololatriam, peccarent.

2 Tertiò, quod qui occaſionẽ propinquam peccandi præbet alicui, peccat,[i] &

a Ad Ro. 1.
b de offi. deleg.
c ca notum, 1. q. 1.
d 2. 2. q. 62. ar. 7. in corp. quæſt.
e c. 11. num. 15.
f cap. 17. & num 17. & nu. 130.
g 2. 2. q. 10. ar. 11.
h Ad Gal. 5.
i arg. c. ſi. de iniuriis.

Digitized by Google

& tradimus nos latè in præfato Man.[a] A
& quod omnis iuuans ad peccandum mortaliter, peccat ſimili modo, quo ille qui iuuatur. At non videtur poſſe negari præfatos vẽditores dare occaſionem propinquã peccandi præfatis Hebręis. quia iuuant eos ad peccandum grauiſſimè, & opẽ ferens ad peccandũ peccat.[b]

a cap. 14. à nu. 12.

b cap. ſicut dignum. § illi quoque. de homic.

Quartò, quod nos in ſpecie tradimus in d. cap. 14.[c] per ibi adnotata, quod ędificantes, vel reficientes Synagogas, & Mezchitas Iudęorũ, & Maurorũ, peccant: quia dant occaſionẽ propinquam peccandi: & p̄ſati venditores ramuſculorum myrti videntur præbere cauſam B tàm propinquam præfatis Hebræis, q̄ illi ædificantes, & reficiẽtes ſynagogas.

c nu. 33.

3 Quintò, quod non ſolũ peccat mortaliter is, qui prębet occaſionem ſic peccandi, ea intẽtione expreſſa, vt alius peccet; ſed etiam is, qui id facit intentione interpretatiua, ſiue æquipollenti, & virtuali, vt diximus vbi ſupra, inferẽdo ex hoc,[d] [peccare mortaliter eum,] qui etiam ſine praua intentione facit, aut reficit idola apud Indos, aut Synagogas apud Iudæos, aut Mezchitas apud Mahumetanos, aut pagana templa apud Paganos, aut hæretica apud hæreticos; C aut facit aliquid aliud, cuius principalis vſus eſt peccatum mortale, quia occaſionem ad illud dat cum auxilio.

d nu. 36.

Sextò, quod pro hac parte faciunt illa, quę adducimus in pręfato Man.[e] & præſertim illud, quod nunquam licet dare occaſionem peccandi adiuuando, nec participando in lucro obueniente ex peccato.

e cap. 17. à nu. 195.

4 Septimò, quod in c. [nullus.][f] præcipitur ſub pœna depoſitionis clericis, & ſub pęna excommunicationis laicis, ne quis eorũ azyma, ſeu panes azymos Iudæorũ comedat: & leuior culpa v̄r D comedere huiuſmodi azymos panes, quã prædictos ramuſculos ad celebranda ſcenophegia vẽdere; eo quod prædictę vẽditiones videntur eſſe per prędicta peccata mortalia, & talia peccata nõ debet tolerare ordinarius pręſertim eccleſiaſticus, vt hẽt c. 1.[g] & arg. l. [congruit.][h] per quæ ſtatuitur, vt ordinarij non ſolum caſtigent huiuſmodi peccata, quæ patent, ſed ẽt, vt inquirant, quæ latẽt, ſi q̃ ſunt alia, quæ puniri debeãt.

f 28. q. 1.

g de offic. or.

h ff. de offic. praſid.

A Pro contraria parte affirmante, ſ. q̃d pręfata venditio ramuſculorum, & cultura arbuſculorum myrti, vt ramos conuenienter emittant, ſint licita, facit primò, quod conſuetudo habet vim legis in actibus, de quibus lex non eſt.[i]

i cap. conſuetudo. 1. diſt. & l. 2. C. quæ ſit longa conſuet.

5 Secundò, quod licet Chriſtiano dare, vendere, & permutare merces ſuas Hebręo, Sarraceno, & alijs infidelibus, cum quibus licet ei conuerſari, niſi expreſſe id ei prohibeatur.[k]

k l. Iudæis. & c. Iudæi. & c. ad hæc. eod. tit.

6 Tertiò, quod Eccleſia Chriſtiana p̄mittit Hebræos viuere in ſuis terris, & hẽre Synagogas & in eis exercere ſuos B ritus, non ſolum bonos, ſed etiam eos, qui hodie verè ſunt peccata, vt prædictum eſt, & tradit S. Th. receptus vbi ſupra: ergo etiam permittit eis facere feſtum ſuæ ſcenophegię, ſiue ſceponegię, vt tradit S. Th.[l] ſiue ſcenophegiorum, vt traditur in Lexico bibliorum.

l 1. 2 q. 102. 4. ad 10.

Quartò, quod qui permittit vnũ, v̄r permittere aliud, ſine quo illud cõſiſtere nequit.[m] At Iudęi nequeunt viuere in terris Chriſtianorũ vtendo cęremonijs ſcenophegiorum ſine myrto, vel ramuſculis eius, cum quibus celebranda ſunt, iuxta c. 8. Eſd. 2. ergo etiam permit C titur, & eis emere myrtum ad celebrandum prædictum feſtũ; & conſequẽter permitti v̄r Chriſtianis illum vendere.

m l. 2. ff. de iuriſd. omn. iudic. & c. præterea. de off. de. eg.

7 Quintò, quod Papa permittit Iudęis exercere vſuras certo modo tẽperatas ita quod accipientes eas ab eis non peccant, licet ipſi eas dando peccent, vt palam eſt Romę; & eadem ratione videntur Chriſtiani ĩ terris ſuis vẽdere poſſe prædictos ramuſculos eis ſine peccato, licet ipſi eis vtendo grauiter peccent.[n]

n argu. l. illud ff. ad leg. 1. Aquil.

Sextò, quod Eccleſia Chriſtiana permittit pro licito Iudæis emere omnia, quę ſunt neceſſaria pro victu corporali: D & cũ victus aĩæ ſit magis neceſſarius, quam victus corporis, iuxta c. [inter cætera.][o] & Iudæi credant celebrationem ſuorum feſtorum eſſe neceſſariã ad victũ animarum; à fortiori videtur permittere emptionẽ omnium, quæ ad illa ſunt neceſſaria, & conſequenter Chriſtianis videtur facere facultatem vendendi eis illa per prædicta iura.

o de offic. ordinarij.

8 Septimò quod tantam, vel maiorẽ occaſionem peccandi videtur dare, qui accipit pecuniam ab vſurario, ac prædictis

dicti venditores: quia qui dat ad vſurā
peccat;attamen qui pro ſua neceſſitate,
vel utilitate accipit,nō peccat, ut tradit,
& defendit S.Th. cōmuniter receptus
in theorica,& praxi, [a] ergo neq; pręди
cti venditores peccabunt.

a 2. 2. q. 78. art. 4.

Octauo,quod Reges,& principes,&
gubernator reip. deputātes lupanaria,
in quibus meretricantur meretrices, &
alij multi locātes domos meretricibus,
non uidentur peccare,ut tradimus in d.
Man. [b] & praxis etiā Romana uidetur
ſeruare: attamen, vel maiorem occa-
ſionem videntur dare peccandi, quam
uenditores,ergo nec iſti peccant.

b capit. 17. nu. 195.

9 Quibus pro utraq; parte pręmiſſis,
dicendū primò,quod emptio,uel uen-
ditio præfatorū per ſe conſiderata non
eſt peccatū, nec habet admixtum illud
inſeparabiliter, ſed efficitur peccatum,
etiam mortale,propter circumſtantiam
malā finis mortaliter mali,iuxta doctri
nam S.Tho.ab omnibus receptam,[c] &
pari ratione ſi fieret ad bonū finem,effi
ceretur bona,ſicut & ædificatio lupana-
ris, vel locatio domus facta meretrici
per ſe conſideratæ non ſunt malæ,neq;
bonę,ſed ex fine malo efficiuntur malę,
& ex bono bonæ, & ideo defendimus
in d. Man.[d] eas eſſe licitas,ſi bono fine
fiant, & illicitas, ſi malo. Sic etiam de
prædictis venditione, & emptione ra-
muſculorum dicendum eſt.

c in 1. 2. q. 18. art. 4 & 7.

d cap. 17. nu. 195.

10 Nec obſtat,quod refectio Synago
gę,Meſchitæ,& idolorum,ſit peccatū,
ēt ſi non fiat malo fine: nā refectio ipſa
eſt peccatum, & ita habet illud intrinſe
cè inſeparabiliter; quia, vt ſubtiliter di-
cit Cat.à nobis vbi ſupra relatus,Eccle-
ſia permittit quidem infidelibus refice
re impunè templa ſua,non tñ approbat
illam refectionem tanquā bonam,iux-
ta gloſſam:[e] ſed tantum relinquit impu
nem,ita etiam dicendum eſt,quod nul-
latenus licet habētibus prædictos myr-
tos vēdere illos Hebræis,ad finem ut ip
ſi vtantur eis ad celebranda ſcenophe-
gia. Tum per argumenta priora pro par
te negante facta. Tum per id quod dici-
mus in præd. Man. ubi ſupra, de locante
domum meretrici:ſcilicet,quod quam-
uis liceat domino domum ſuā ei,quem
credit aliquo modo in ea peccaturum,
locare ad exercendā artem, cuius exer-

e c. denique 4. diſt.

E citium non habet inſeparabiliter pecca-
tum admixtum;ſic licet vēditores præ-
dicti iure poſſint vendere ramos ſuos
myrti cui voluerint licitè, non tamen
poſſunt vendere illos ad finem, vt em-
ptor, uel alius quiſpiam peccet mortali
ter utendo eis in ſcenophegijs, uel alijs
modis peccandi;quia id nulla poteſtate
humana poteſt fieri licitum,cum ſit cō-
tra legem naturalem, & diuinam, ſicut
locare domum ad meretricandum.[f]

f arg. c. ſunt quidam. 25. q. 1.

11 Secundò, quod nec etiā obſtat di-
cere, quod liceat Iudæis reficere Syna-
gogas, quas permittuntur habere in ter
F ris Chriſtianorum,[g] quia id non eſt ve-
rum, vt proximè dictum eſt, ſolū enim
permittitur eis reficere illa permiſſio-
ne impunitiua,ſed non approbatiua, &
ita non licet eis emere prædictos ramos
ad celebranda ſcenophegia, licet excu-
ſentur, & impunè ſine timore pœnæ
temporalis id poſſint facere.

g c. Iudeis. & ca conſuluit. de Iudais.

Tertiò, quod prędicti uēditores poſ
ſunt facere pręfatam uenditionē ad ali-
quem finem bonum,puta ad quęrendā
ſibi pecuniam,qua ſe ſuſtētent,uel alias
ea honeſtè utantur,ſicut ubi ſupra dixi-
mus, qđ domini domorū poſſunt eas
G locare meretricibus,uel alijs peccatori-
bus,non quidē ad meretricandum,aut
alijs modis peccandum, ſed ad alios fi-
nes bonos, ſcilicet, ut ipſæ ſuam uitam
ſeruent, & domini domorum lucrētur
iuſtas penſiones cum diſplicentia uera
corā Deo peccati, & artis peccandi per
meretricia, uel alium modum: negari
enim nō poteſt, quod ædificare lupana
ria,& pmittere,ut in aliqua parte ciuita
tis uiuant meretrices, & locare illis lu-
panaria,uel domos in illa parte,eſt tam
malum,aut peius,quam uēdere prędi-
ctos ramos fine bono cum diſplicentia
H cuiuſque mali uſus ex ipſis per empto-
rem exercendi.

12 Per quę tria dicta colligitur quales
uenditiones prædictorū ramorum ſunt
peccata mortalia, & quales non,immo
& quales ſunt peccata uenialia. Sicut e-
nim in omni materia peccatorum mor
talium excuſat à culpa mortali paruitas
rei,ſiue ſubreptio, ſiue indeliberatio,&
ignorantia, ut diximus poſt S. Thom.
in d. Man. [h] ita etiam uenditiones prę-
dictorum ramorum, quæ ex genere fi-
nium

h Pralu. 9. nu. 10.

tium ſuorum eſſent mortiferæ, poſſent A ob aliquam indeliberationem, vel ignorantiam eſſe veniales: & ita remanet abſoluta prima quæſtio, ſcilicet, an liceat prædictis venditoribus vendere.

13 AD SECVNDAM, reſpondetur primò, quod nullæ venditiones mortiferę ſunt tolerandæ in foro conſcientiæ, cũ per eas pereat gratia gratum faciens, & amicitia Dei, & incurrat̃ mors æterna.

Secundò, quod venditiones, quæ ſolum ſunt veniales, tolerari poſſunt etiã in foro conſcientię: cum per eas non pereat prædicta gratia, nec incurrat̃ mors B æterna, ſecundum S. Tho.[a]

a 1. 2. q. 88. ar. 5. & melius. 2. 2. q. 24. ar. 10.

Tertiò, ꝙ venditiones, quæ non ſunt peccata, tolerari debẽt, & laudari; ſicut quotidie locatio domorũ, quæ fit meretricibus ad bonum finem, & petitio mutui, & acceptio ſub vſura pro neceſſitate ab eo, qui paratus eſt eas dare, tolerãtur, & laudantur, per ea, quæ adducta ſunt pro parte affirmante.

Quartò, quod venditiones ob malũ finem factæ poſſent caſtigari extra ordinem in foro exteriori, ſi probarentur eſſe illicitæ, quod non eſt facilè facere, cũ earum malitia pendeat ex fine malo, C qui concipitur in mente, & peccata ſolum mentalia iudicio Dei relinquuntur,[b] vt diximus nuper in commen. cap. [humanæ aures.][c]

b cap. erubeſcant. 32. d. c 22. q. 5.

Quintò, ꝙ optimi paſtoris Epi, proepiſcopi, parochi, & vicarii eius eſſet, docere priuatim, vel publicè verbo, vel edicto, ex pulpito, vel exhortãdo populũ ſuũ, quæ non, & quæ mortalia, & q̃ venialia, & monere obnixè illum, vt caueat à mortiferis, quæ animas occidũt, & vtatur bonis, quæ gratia diuina ornates animas viuificant. Salua, &c.

Aduertendum id, quod dicitur ſupr. D nu. 9. & 11. de ædificatione lupanariũ, non intelligi formaliter, quaſi ſit licitum ædificare lupanaria ad meretricandum, quia hoc negat auctor, ſed materialiter de ædificatione habitationis, qua poſtea meretrices abutuntur meretricando in eis.

SVMMARIVM.

1 *Iudæi ex conſtitutione Pauli III. non poſſunt quidem eorum filijs conuerſis* A *in teſtamento auferre legitimã, quia eis etiam viuentes tenentur dare, nu. 3. & 4. ſed vltra illam aliud relinquere non coguntur, num. 2.*

1 *Legitimã regulariter pater viuẽs non tenetur dare filio ſaltẽ religionẽ nõ ingredienti, Iudæus tamẽ filio cõuerſo eã dẽt, tũ ex cõſtitutione Pauli III. tum ẽt de iure, nu. 3. & hoc ſecũdũ opinionẽ quorundã, quæ probabilis eſt, nu. 4.*

3 *Gratia Principis ita intelligenda eſt, vt in alio, quam in expreſſis, tertio nõ præiudicet, debetque cum ſapiat priuilegium, ſtrictè interpretari, nu. 5.* B

CONSILIVM II.

AN clauſula ſubſcripta bullæ Pauli III. videat̃ concedere filiis Iudęorum ad fidem conuerſis, ne parẽtes poſſint eos priuare in ſuis teſtamentis aliqua parte portionis, quæ cederet eis ab inteſtato, quæ ſic habet, [Paulus, &c. Sãcimus, quod cuicumque eorum Iudęorum, & infidelium ad dictam fidem cõuerti volenti, etiamſi in patria poteſtate cõſtitutus fuerit, bona ſua quæcũq; C tam mobilia, quam immobilia, intacta, & illæſa permaneãt; ita vt etiam filijſfamilias, & in patria poteſtate, vt pfertur cõſtituti, legitima, & quacunq; alia portione bonorum patrimonialiũ, aut maternorũ eis de iure, ſeu ſucceſſione bonorũ eis aliàs debitorũ priuari non poſſint, neq; debeant, ſed eis integrè, etiã ſi contra voluntatem parentum ſuorum ad fidem ipſam conuerſi fuerint, ẽt eorum parentibus viuentibus debeantur.

1 Et quidem pro parte affirmãte facit primò, quod per prædictam bullã legitima debetur eis, viuis parentibus, con D tra ius regulare, ſaltem ſi remaneant in ſæculo, & non profiteãtur religionem, iuxta notata in ca. [cum ſimus.] [d] & per Corſetum,[e] & alios alibi, ergo etiam videtur eis deberi portio integra, quę obuentura eſſet eis ab inteſtato.

d de regul. e in ſingulari, verbo legitima.

Secundò faciũt illa verba, [legitimã, & quamcũq; aliam portionẽ eis de iure, ſeu ſucceſſione bonorũ eis aliàs debitorum per eorũ parentes fraudari, aut priuari poſſint.] per quæ verba videtur ſignificari, quod non poſſunt priuari bonis debendis eis per ſucceſſionem;

At

Digitized by Google

At portio integra, etiam vltra legitimã debetur eis ab inteſtato.[a]

2 His tamen nõ obſtantibus, pars negãs videtur verior. Tum quia intẽtio legislatoris, & cuiuslibet alterius diſponẽtis eſt in primis attendenda.[b] At intẽtio Pauli III. fuit prouidere filiis cõuerſis, ne prędicta conuerſio eis noceat, nõ autem, quod ſua conuerſio non conuerſos lęderet, vt ſatis colligitur ex ſuæ bullæ procemio, vnde mens diſponentis colligi ſolet,[c] ergo non fuit intentionis eius ſtatuere, ne pater poſſet meliorare non conuerſum, modò conuerſo legitimam relinquat.

3 Tum quia gratia principis intelligẽda eſt ſine præiudicio tertii,[d] ſaltẽ alio, quam expreſſo, vt ibi. At bulla Pauli p̃iudicaret grauiter patribus cõuerſorũ, ſi non liceret eis teſtari de bonis ſuis, in quem vellent etiam extraneum, relicta legitima filiis,[e] ergo non obſtante prędicta bulla, poterũt parentes infideles relinquere bona ſua cui voluerint, relicta legitima filiis, tam conuerſis, quam non conuerſis: & cõſequẽter poſſunt filios, quos voluerint, tam conuerſos, quã nõ conuerſos meliorare, modò omnib. ſuas legitimas relinquãt ſaluas. Tũ quia nulla prædictæ clauſulæ verba concludũt, quod dicta bulla extendatur ad hoc p̃iudicium parentibus faciendum. Tum quia Paulus expreſſiſſet illud, ſi voluiſſet, vt in ſimili dixit Alex. III.[f] Tũ quia bulla Pauli nil aliud videtur cõcedere, quam quod cõcedit eiſdẽ c. [Iudęi.][g] & l. [cognouimus.][h] niſi ad ſummum, quod declarat legitimam deberi eis viuentibus parentibus. At nemo diceret, quod attento ſolo iure communi pater infidelis Romanus non poſſet relinquere bona ſua, quibus vellet relicta legitima ſuis filiis: ergo neque poteſt dicere propter bullam prædictam.

4 Non obſtant oppoſita, nõ prius. Tũ quia legitima, etſi verè non debeatur filiis ante mortẽ parentum, quaſi tamen debetur, vt ſignificat gloſſa recepta,[i] & ita maior ratio ſuadet, vt illa ſalua maneat filiis, quam reliqua pars, in quã ſucceſſuri eſſent ab inteſtato. Tum quia ẽt magna æquitas ſuadet, vt conuerſo debeatur illa, etiam viuente patẽte, ne occaſione illius habendæ nimia familiaritas contrahatur, vel conſeruetur, quam expedit impedire, vt ex prædicta bulla colligitur, & iure cõi eſt prouiſum.[k] Tum quia etiam iure communi deberi legitimam filiis conuerſis viuẽtibus parentibus tenent aliqui, quos refert Felynus,[l] & eſt opinio valdè probabilis, per ea, quæ ipſe ibi citat.

5 Non obſtat poſterius, quia verba illa bullæ in d. arg. relata, non ſunt tam ampla, q̃ in eo referuntur, ſed reſtringunt ad bona patrimonialia debita filiisfamilias conuerſis; puta de bonis eis de iure, ſiue ſucceſſione debitis, qualia non ſunt debenda ex ſucceſſione ab inteſtato, ſi parentes teſtati deceſſerint, niſi ea, quæ illis reliquerũt, & legitima, quæ etiam in vita eis debetur, at verba gratiæ, q̃ ſapit priuilegium, non ſunt extendẽda vltra propriã ſignificationem, ſecundũ quam nõ eſt debitum id, in quo, vel ad quod nõ eſt verum ius quæſitũ, vt notatur in principio Inſtit.[m] & alibi ſæpè, qualia ſunt ea, quæ ſperant filii per ſucceſſionem, vel inſtitutionem habere poſt mortem parentum. Salua, &c.

a l. in ſuis. ff. de liberis, & poſth. l. 1. & vlt. C. de legitim. hær.
b l. in conditionib. ff. de cond. & demon. & c. ſi. de regu. iur. lib. 6.
c capit. quia propter. de elect. l. ſi. ff. de hæred. inſtit.
d l. 3. §. ſi quis à principe. ff. ne quid in loco publico fiat. c ſuper eo. de offi. deleg.
e l. cum quæritur. & authen. nouiſſima. C. de inoffic. teſtam. & in auth. de triẽ. & ſemiſ. §. 1. col. 3. cum eis ad notatis.
f in c. ad audientiam. de decimis.
g 2. de Iudæis.
h Cod. de hæretic.
i in ca. Raynutius. de teſtam.
k in cap. ad hæc. de Iudæis. & in c. ſæpè 28. q. 1.
l in c. de Iudæis 2.
m de actio.

SVMMARIVM.

1 *Armorum delatio vbi eſt prohibita non quidem in tanto rigore, vt eſt in auth. de armis, ſed ſub aliqua pœna parua temporali, non eſt mortalis, niſi inde aliquod ſcandalum notabile Reip. oriretur, vel deferrentur in mortiferum finem, vt deferrentur ad bellandum in bello iniuſto, præſertim pro infidelibus contra Chriſtianos.*

2 *Arma fabricare poſſunt Chriſtiani in terris Turcarum commorantes, illaq; eis vendere, modò ea non fabricent ad iniuſta bella, nec tacitè, nec virtualiter ſciant, aut credant illos, quib. vendũt, eis ad bella iniuſta præſertim contra Chriſtianos vſuros, quia hoc eſſet cooperari ad malum. num. 3.*

4 *Militiæ nomẽ dare apud Turcas, licet Chriſtianis ibidem morantibus, modò non obligent ſe, nec intendant in bello iniuſto bellare, quod ſi talem feciſſent obligationẽ peccaſſent. & non tenerentur promiſſionem pro hac parte ſeruare, proponentesq; obligationem pro dicta parte non ſeruare, poſſent abſolui.*

CON-

Digitized by Google

CONSILIVM LII.

PRimò quæritur, vtrum poſſint abſolui Boſnēſes ſæculares Catholici; ſubditi imperio Turcæ portantes arma.

Secundò, an poſſint abſolui artifices Boſnenſes facientes arma offenſiua, ſicut gladios, haſtiſia, & alia id generis, & q faciũt haſtas ligneas pro bello, quia ad malum finem non faciunt, ſed artem ſuam exercent, vnde neceſſarium victũ acquirunt, & prædicta arma faciunt in terris Turcarum.

Tertiò, vtrũ poſſint abſolui Catholici, qui ſe faciunt ſcribi pro militibus ſtipendiarijs Principis Turcarum, obligãtes ſe militare cũ cæteris infidelibus contra Christianos, non ex voluntate ſua, ſed gratia lucrandi, & calumnias ſeu opprobria euitãdi, & in facto militãt, præſertim qui ſunt in confinibus infideliũ.

1 AD PRIMAM reſpondetur primò, quod ſi ius Romanorũ, de quo in auth. [a] ſeruaretur ibi ſtrictè, ita quod delatio armorũ ſit priuatis hominibus vetita, non liceret eis deferre arma: & ſi deferrent ita notabiliter, quod delatio talis eſſet inobedientia mortifera, vel ſcandalũ notabile, non deberent abſolui, niſi à tali delatione abſtinerent.[b]

a de armis. collat. 6.

b Arg. ca. 2. de maior. & obe. & c. nihil cum ſcãdalo. de præſcript.

Secundò, quod neque debent abſolui, ſi deferant illa ad bellandũ in bellis, quæ ſciunt, vel ſcire debent eſſe iniuſta, præſertim contra Christianos: quia peccant mortaliter, & ſunt in propoſito ita peccandi.[c]

c cap. quid culpatur. 23. q. 5. & c. qui reſiſtit, & c. Iulianus. 11. q. 3.

Tertiò quod ſi armorum delatio ibi non eſt ita ſtrictè prohibita, vt in Auth. de armis, ſed ſolũ ſub aliqua parua pœna temporali, & non deferunt illa in aliquem finem mortiferum, nec aliqd ſcãdalum notabile inde naſcitur reipublicæ, poſſunt abſolui, quia nullatenus peccant, vel tantum venialiter, quod nõ eſt contrarium gratiæ Dei gratum facienti, quæ per abſolutionem ſacramentalem infunditur iuxta doctrinam D. Th. receptam 2. 2. q. 29. art. 12.

2 AD SECVNDAM reſpondetur, quod poſſunt abſolui regulariter loquendo; præſuppoſito, quod prohibitio illa fabricandi arma, de qua in d. authent.[d] non ſeruatur ibi plus, quam communiter inter Christianos. Tum quia id per

d de armis. collat. 6.

A ſe nullo iure naturali, diuino, vel humano vetitum eſt, & quod nullo tali iure vetitum eſt, non eſt peccatum, iuxta definitionem peccati ex Auguſtino,[e] declaratam in gloſſa[f] & à D. Tho.[g] & declaratam à nobis in[h] Manua.[i] Tum quia, vt alias reſponſum eſt, licet Christianis viuentibus in terris Turcarũ vẽdere ſuos equos, eo fine, vt ad licitos vſus vtãtur. Tum quia cap. [ita quorundam.][k] & alia et concordantia, quæ ſtint edita contra deferentes arma infidelibus, non cõprehendunt ſubditos Turcarum fabricantes arma in terris ſuis, vt ex eorundem tenore clarè colligitur.

e 2. contra Fauſt.

f in cap. ille Rex. de pœnit. diſt. 3.

g 1. 2. q. 71. art. 6.

h Præl. ud. 9.

i Manu. 5.

k de Iud.

B 3 Tum quia iure cõmuni, quo vt plurimum vtuntur omnia Christianorum imperia, licet Christianis ſubditis principum Christianorum facere arma bono fine, vt ſcilicet emptores vtantur in licitos vſus, quamuis præter intentionẽ fabricantis in illicitos abutantur. Tum denique quod D. Th. receptus,[l] determinat, poſſe artifices iuſtè fabricare ſagittas, & gladios, & alia, quibus homines poſſunt bene vti, licet poſſint etiam male. Dixi, [regulariter:] quia id falleret, ſi fabricarent ea expreſsè ad bella

l 2. 2. q. 169. ar. 2. ad 4.

C iniuſta contra Christianos, vel alios, vel tacitè, ſeu virtualiter ſcientes, vel credẽtes quod ij, quibus vendunt arma fabricata, vtentur ad bella iniuſta præſertim cõtra Christianos. Tum quia id eſſet virtualiter cooperari eis ad malum. Tum quia etiam Christianis degentibus in regnis Christianis non liceret, arg. eorum, quæ tradit S. Tho.[m]

m in d. art. 2.

4 AD TERTIAM reſpondetur, quod nõ poſſunt abſolui, ſi ſe obligant ad militandum et etiam in bellis iniuſtis, quæ

D ipſi ſciunt, vel ſcire debent eſſe iniuſta: quia non liceret eis obligare ſe ſic ad militandum etiam, vel vlli principi Christiano, c. 8.[n] ſed ſic, ſe obligant ad militandũ et in ſolis illis, quæ fuerint iuſta, vel poſſint ipſi credere eſſe iuſta. Tum quia militare, vel velle militare, non eſt peccatum.[o] Tum quia iuſte poteſt quis militare, ſi iuſtè credit bellum eſſe iuſtum, etiam ſi fortè non ſit illud tale, per prædictum c. [quid culpatur.] Tum quia legio illa illuſtriſſima Thebanorũ cui præerat S. Mauritius, iuſtè parebat Iuliano Imperatori apoſtatæ, quo ad bella

n c. quid culpatur. & c. militare. 23. q. 1.

o cap. militare. 23. q. 1.

bella iuſta. [a] Arbitror aũt, quod qui ſe obligauerunt principi Turcarũ ad militandum ei, etiam contra Chriſtianos, & in bellis iniuſtis, ſed poſtea mutata mente proponerent firmiter nõ militare ei cõtra Chriſtianos, nec contra alios bellis, quę ſcirent, vel deberent ſcire eſſe iniuſta, poſſent abſolui. Tũ quia deſiſtunt à peccato, & à propoſito peccãdi, & talibus debetur venia. [b] Tũ quia prima obligatio fuit ipſo iure nulla quoad oĩa bella iniuſta, [c] & ita illa nihil obſtat, iux. reg. [nõ pręſtat impedimẽtũ. [d]

a cap. Iulianus cap. non ſemper. cap. reſiſtit. 11. q. 3.
b cap. peccati venia. de reg. iur. lib. 6. c. legatur 24. q. 2.
c l. iuriſgentiũ. §. ſicut maleficium. ff. de pact. & l. generaliter. ff. de verb. oblig.
d de reg. iu. lib. 6.

SVMMARIVM.

1 Turcarũ in regione habitans ſubditus Chriſtianus põt iuſtè Turcis vẽdere equos, & arma, modò ea nõ vẽdat intentione, vt iis in bellis iniuſtis vtantur; nec ligatur legibus prohibẽtibus q̃dam ad Turcas deferri. poteſtque intereſſe bellis, quæ Turca aliis infidelibus, puta Seruianis, iuſtè indicit, acquireréque ſecũdũ ius cõmune, ſi ipſi eo utũtur, dominiũ rerũ, et perſonarũ, quas in bello capiunt, vel à captiuis exigere preciũ redemptionis, n. 2. & prædam captam tueri, etiã aduerſarios occidendo, n. 3.

CONSILIVM IV.

AD PRIMAM QVAESTIONEM, reſpondeo, quod licitum eſt Chriſtianis ſubditis Principi Turcarum, vendere ſuos equos, & arma ſua Turcis ſubditis ſuis, nõ quidem ea intentione, vt faciant bella iniuſta Chriſtianis, vel aliis, ſed vt ad vſus licitos vtantur. Tum quia c. [ita quorundam.] & alia ei concordãtia, quę ſunt edita contra deferentes arma infidelibus, non comprehendunt ſubditos infidelium, qui vendunt eis ea, quæ vetantur importari à Chriſtianis ſubditis Principibus Chriſtianis, vt ex eorum tenore colligitur. Tũ quia etiam Chriſtianis ſubditis Principum Chriſtianorum licet vẽdere, & facere arma, non quidem, vt faciant bella iniuſta, ſed vt vtantur in licitos vſus, quamuis emptores præter intentionem eorum in illicitos abutantur.

AD SECVNDAM, quod bellum, de quo in quæſtione videtur iuſtum; quia eſt indictũ à Principe non recognoſcente ſuperiorem, ex cauſa iuſta, & cum cognitione, & relatione miniſtrorũ ad iuſtitiam faciendam deſtinatorum, iuxta l [ex hoc iure.] [e] & traditur ab Inno. & aliis, [f] vbi aptus textus ꝓpoſito noſtro à contrario ſenſu, & in ſumma, [g] & per Theologos, [h] & S. Th. [i] & capta in bello iuſto fiunt capientium, etiam homines, ſecundũ iura Romanorum, [k] quæ etſi non ſeruentur in bellis, quæ Chriſtiani aduerſus Chriſtianos gerũt, vidẽtur tamen ſeruati à gẽtibus etiam inter ſe pugnantibus. Quod ſi res ita habet, tres illi, de quibus in quæſtione, nõ tenentur reſtituere, & conſequenter non poſſunt negari eis ſacramẽta ob omiſſionẽ reſtitutionis. Si fortè tñ Turcę in bellis, quę in ſuis dominiis gerunt, nõ ſeruant iura de perſonis captis in bello in ſeruitutẽ redigendis, tenerentur ad reſtitutionẽ, ſaluo iure precii redemptionis, quod poterãt exigere: cuius quantitatis determinatio, & an Turcę ꝑdicta iura ſeruẽt, nec ne, quęſtiones ſunt facti ad quas Iuriſconſultus non reſpondet. [l]

3 Ad declarationem autem quæſtionis, ſcilicet an ſint excommunicati, vel teneantur ad reſtitutionem, qui defendentes ſuam prædam, occiderunt, vel expoliauerunt ſuis armis, vel veſtibus aliquos ex pręfatis Seruianis? Reſpondetur quod non; imò benè merendo id facere potuerunt. [m]

e ff. de iuſt. & iur. c. ius gentium. 1. diſt.
f cap. ſicut noſtris. de iureiur.
g 23. q. 2.
h in 4. diſt. 15.
i 2. 2. q. 40.
k §. item ea. inſt. de rerũ diu. & d. c. ius gentiũ.
l Argu. l. vt reſponſum. C. de tranſa. l. precibus. C. de impub. & aliis.
m Arg. l. vt vim. ff. de iuſ. & iu. c. olim. 3. de reſtit. ſpol.

SVMMARIVM.

1 Triremes pyraticas captiuus apud Turcas fabricans coactus, excuſatur à peccato mortali, ſi non impendat plus operis, quam requirat conſeruatio vitæ.

CONSILIVM V.

CAptiuus coactus timore mortis triremes fabricãs, quibus ſolent piratæ contra Chriſtianos venire, an peccet mortaliter, & quomodo abſoluendus ſit? Et quia conſului de hac re virum doctum, & pium, mitto D. V. reſponſum, vt dicat quid ſibi videatur.

Pro parte affirmatiua facit: nã qui, vt inquit Saluator peccãdo mortaliter animam ſuam in hoc mũdo vult ſaluã facere,

Digitized by Google

cere, in æternum perdet eã, ſed ſic eſt, A quod iſte vr̃ mortaliter peccare, ergo ĩ ſtatu damnationis, niſi ceſſet, peribit; nec põt ei abſolutionis beneficium, niſi corrigatur, impẽdi.[a] Quod aũt peccet mortaliter, ſuppoſito pro indubitato quod dicti piratæ peccẽt mortaliter, ſm̃ ſeptimum Decalogi præceptum, deducitur ex Paulo,[b] [Digni ſunt morte nõ ſolum qui faciunt, ſed etiam qui conſẽtiunt facientibus.] quo axiomate canones vbique vtuntur, c. [oẽs eccleſiæ.][c] & alibi ſæpe, iuncta gloſſa,[d] quæ declarando prædictum axioma inquit, [Peccato alterius conſentire in materia noſtra cooperando, ſeu auxilium ferendo.] B à qua cooperatione, ſeu auxilio nõ põt dictus conſulens excuſari, per textum,[e] ibi, [Opem fert, qui miniſteriũ atq; adiutorium ad ſurripiẽdas res præbet.] puta, vt inquit textus,[f] qui ferramentum ad effringendũ oſtium, vel ſcalas ad aſcendendum furi præbet. [per quem textum ait gloſſa,][g] [vt fur peccat, qui ſcalam, ferrũ, vel aliud auxiliũ furi præbet.] vnde Dominatio tua in ſimili materia,[h] poſtquam remigãtes in triremibus piratarum excuſaſſet ab excõicatione; non eſt tamen auſa, etſi val C de cuperet, eoſdẽ à peccato mortali excuſare; imò ſubdit, nec poſſe abſolui niſi firmiter proponant à ſimilibus abſtinere, & in materia noſtra vr̃ textus in ca. [ita quorundam.][i] vbi, qui Sarracenis ſubminiſtrãt arma, & galeas, qb. Chriſtianos impugnãt, Sarracenis ipſis deteriores, & magis culpabiles reputantur: per quẽ textum Abbas,[k] inquit peccare eum qui ſimilia Sarracenis tranſmittit, etiã ad redemptionem captiuorum: cui opinioni etiam vr̃ adhærere Cardinalis ibidem. Accedit ẽt aliud, nam licet ego per opus indifferens, vt eſt con- D ſtructio galearum, poſſim cooperari ei, qui eſt omnino peccaturus, vt dare cibũ nolenti oĩno ieiunare,[l] non tñ hoc licet, quando tendit in damnũ tertij.[m]

Contrariam opinionem cupio veriorem eſſe, & quidem ratione: nam cum dicta ars ſit de ſe bona, & vſui hoĩum vtilis, earũ magiſtri põt eam tuto exercere, ẽt quod homines poſſint dictis rebus benè, & malè vti, vt ſcribit D. Thomas,[n] niſi, vt inquit Adrianus,[o] ex cauſa aliqua dicta actio prohibeatur, & A reddatr̃ mala, q̃ cauſa, ſeu circunſtantia ſi ceſſet, ceſſabit, & peccatum, ſed ſic eſt, quod nulla alia adeſt cauſa, q̃ poſſit dictã actionẽ inficere, niſi, q̃a, vel peccatũ tertij, cui cooperamur, nobis placet, quæ rõ ceſſat in hoc conſulẽte, cui multũ diſplicẽt dicta: vel quia cooperando facimus cõtra id, ad qđ tenemur, vt colligitr̃ ex eodẽ Adriano,[p] adducẽte gloſſam in expoſitione dicti axiomatis Pauli.[q] Sed ſic eſt, qđ nullibi reperitr̃ mihi pceptũ, vt cũ periculo vitæ meæ pp ꝓximi damnũ euitãdũ abſtineã ab eo, ꝙ B mihi aliàs licet, ergo nec triremiũ fabricatio mihi ad peccatum imputanda eſt.

Secundò facit pro hac opinione D. Th.[r] qui,[s] ex dicto axiomate Pauli primum arguit mihi non licere reddere furioſo gladium, ne ſe, vel aliũ occidat, & poſtea reſpondeo, imò, & hoc mihi licere, ſi ex denegatione timetur maius malũ, & Adrianus vbi ſupra,[t] inquit, qđ tunc furioſo põt reddi gladius, qñ ex nõ redditione imminerẽt maiora crimina ſibi vel alij. vt eſt in caſu noſtro, in quo ipſi artifici imminet mors præſens, quæ præponderat futuro timori. Dominatio C tua in Man.[u] poſt D. Antoninum idẽ affirmat. Hanc opinionem, & in fortioribus terminis tenent Innocentius, Ioãnes Andreas, Hoſtienſis, Ancharanus,[x] qui omnes admittunt, quod, ſi aliter nõ poſſum redimere captiuos, poſſum redimere eos trãſmittẽdo Sarracenis arma, quib. pñt Chriſtianos impugnare, ergo multo magis huic captiuo licebit prędictum opus ĩdifferẽs pſtare dñis ſuis ad redimendã vitam propriam, & hoc (vt ibi inquit Ancharanus) citra culpam.

Tertiò, ſi hic faber peccat, hoc eſt, vel quia facit contra iuſtitiam, vel cõtra ca- D ritatẽ, vel præceptum ſuperioris: Non tertiũ, quia, vt in ſimili ait Dominatio tua vbi ſupra, non eſt credẽdum principem præcipere homini tã dura, vt eſſet hoc: Non contra iuſtitiã, quia nullo iure prohibetur, ne qs iure ſuo vtatur, licet inde tertius damnum patiatur, reg. l. [nemo damnũ facit, niſi q id facit, qđ facere ius non habet.][y] Non ſecundũ: nam qui præcepit, vt diligamus proximos ſicut nos ipſos, nõ dixit, vt eos, & eorum bona præferamus vitæ noſtræ.

a ca. peccati venia. de regul. iur. in 6.
b Ad Rom. 1. in fi.
c 13. q. 4.
d in c. votũ 3. q. 1. cap. 1. de offic. dele.
e in l. in furti. ff. de fur.
f in l. ſi pignore. ff. eod.
g in cap. qui aliorũ. 24. q. 3.
h in cap. 27. Man cõfeſſ. num. 63.
i de Iudæis.
k in c. ſignificaſti. n. 2. ad fi. de Iudæis
l Caietan. in opuſc. to. 1. c. 31. reſ. 13. in 4. dub. & 2. 2 q. 147. et alibi ſæpe.
m Adrian. quolibeto. 2. in 2. q. lit. R.
n 2. 2. q. 169. art. 2. ad 4.
o Vbi ſupra litera L.
p Litera O.
q Ad Rom. 1. in fin.
r in 4. diſt. 32. q. 2.
s Quæſtiuncula 3.
t ad fi. litera B.
u c. 17. n. 63.
x c. ſignificauit. de Iudæis.
y ff. de reg. iur.

Ad contraria poteſt reſpōderi. Et primò ad primum, de conſenſu procedēte ex cooperatione, reſpōdeo, quod, vt videtur poſſe colligi ex gloſſa ſuper dictis verbis Pauli, tunc quis cooperando cōſentit, qñ omittit aliquid, ad quod tenetur, vel facit quod ei non licet: quod nō eſt in caſu noſtro, in quo cōſulens facit id, quod ei licitum eſt, nec ex circūſtantijs reprobatur. Ad ſimile, quod deducitur ex glo.[a] & ex l. [in furtis.] & l. [ſi pignori,] & dicto Dom. tuæ reſpondeo diſtinguendo, vt poſt Innoc. diſtinguit Io. Andr.[b] nam aut iſtæ actiones cooperatiuæ ſūt immediatè directę in oppugnationē Chriſtianorū, ſeu damnū tertij, quod poteſt contingere dupliciter, ſcilicet, vel intentione cooperantis, qui cooperatur delinquenti ad hunc finem, vt loquit̃ textus,[c] & hic talis nō excuſatur, vel ex ipſomet opere inſurgit, vt opus ipſum ſit immediatè directum in delictum, quod perpetratur, vt quia in actu delinquendi opē præſtat delinquēti, vt dando ſcalas, vel ferramenta furi, qui eſt in actu furandi: & tunc nec hic excuſatur, & hoc modo procedit exemplum Dom. tuæ de captiuo actu remigāte in triremibus; aut actio cooperatiua non eſt immediatè directa in perniciem Chriſtianorum, vt eſt actio portātis, ſeu tranſmittentis arma, & triremes Turcis, licet eiſdem Turcæ vti poſſint contra Chriſtianos, & tūc hæc talis cooperatio nō eſt iam mala, quin ex prædicta circunſtantia euitandæ mortis excuſetur, ex Innocentio, & Ioāne Andręa. Ad text. in c. [ita quorundam.] reſpondeo, procedere in eo, qui ſine prædicta excuſante cauſa Turcis contra Chriſtianos fert opē; vel procedit in eo, qui immediatè prædictis modis Turcis cōtra Chriſtianos cooperatur. Ad auctoritatē Abbatis, & Cardinalis reſpondeo, q̃d nō obſtat: nā Abbas, & Cardinalis ſupponunt, eos, de quibus ipſi loquuntur, ideo peccare, nō quia actio ſit de ſe intrinſecè mala, ſed quia erat contra præceptum Pontificis, cui ex D. Paulo tenemur oēs obedire. Sed ſic eſt, quod nullibi reperitur prohibitum, ne captiui in tali neceſſitate conſtituti poſſint prædictas artes exercere, ergo nec Abbas, nec Cardinalis conuincunt hunc conſulentem peccare. Ad auctoritatem Adriani reſpondeo, eius doctrinam procedere ſub diſtinctione proximè ex doctr. Inn. & Io. And. ad alias auctoritates datas ex quib. cupio in p̄dicto caſu admitti legē naturalē, cuius meminit Iob. [ſ pellē cuiuſcunque, & omnia quæ habet, homo dabit pro pelle, & vita ſua conſeruāda.

¶ IN confirmationem ſupradictorū, quæ ad me trāſmiſſa fuerunt, reſpōdeo primo, eū, qui prædicta ſcripſit, quiſquis ille ſit, claro iudicio, & egregia eruditione, ac pietate dotatum videri.

Secundò, ꝙ nos quoq; proculdubio deſideramus eius opinionem eſſe verā.

Tertiò, quòd ſua concluſio plurimū iuuari poteſt ex illa gloſſa ſingulari recepta in c. [de cætero.][d] quæ affirmat, quod qui remotam cauſam prębet homicidio, nō eſt irregularis, & quod prædictus faber, fingendo triremes, cauſam valde remotam pugnandi contra Chriſtianos videtur præbere, modò non fingat illas ea mente, immo nolit eas contra eos dirigi.

Quartò ꝙ vr̃ tenenda prædicta concluſio, cū ea taliē moderatione, quod prædictus faber non impēdat plus operæ nauibus fabricandis, quàm vitę ſuę conſeruatio requirat. Salua, &c.

[a] in cap. qui aliorum.

[b] in d. c. ſignificauit.

[c] in d. l. in furtis.

[d] de homicid.

SVMMARIVM.

1 *Cacabi, & alia vaſa ænea, vel ferrea ad vſum coquinæ, principaliter fabricata, etſi arma bellica propriè non ſint, tamen ex eis poſſent arma bellica confici, & aſſumi, vt vtilia ad bellum num. 3. vnde ſi ad Sarracenos, vt merces lucroſæ bona fide deferātur ſine vllo formali vero, vel æquipollenti, & virtuali animo, vt ex eis Sarraceni contra Chriſtianos impugnandos iuuentur, deferentes excuſantur ab excōicatione, nu. 4. nec per bullā Cęnæ Domini, nec cap. ita quorundam, per quæ dicta delatio dictum finē reſpiciens videtur prohibita, ligantur. nu. 1. aliàs ſecus. nu. 4.*

2 *Sarracenis deferri prohibentur multa per decretales, & extrauagantes, quæ tamen ſpecialiter per bullam nō ſunt prohibita, & ſic non omnis qui euadit excommunicationem bullæ, euadit aliàs, num. 3.*

CON-

CONSILIVM VI.

A

AD Inſulā Tabarchæ mercatores Genuēſes, qui in ea ſunt domini, deferunt vaſa ænea ad vſum coquinæ, & vendunt Mauris, & Turcis, qui in continenti ſunt vicini, & ſciunt aliquos conflare vaſa ipſa in arma bellica.

Quæritur, vtrum incidant in bullam Cœnæ Domini, cum ea tamen deferāt, vt mercando lucrentur, & eorum intentio non ſit adiuuare infideles armis.

1 Pro parte negante huius q̄ſtionis, ſcilicet mercatores prædictos non incidere in cēſuram bullæ Cœnæ Domini, B quam octauo loco fulminat, nec in eā, quam ante illam fulminauit Conciliū Lateranenſe ſub Alexandro III.[a] in quod latum commentarium olim commenti fuimus, facit primò, ꝙ tam animus ſummorum Pōtificum bullas Cœnæ Dñi pronunciantium, quam prædicti Concilii fuit, & eſt prohibere, ne vlli Chriſtiani arma bellica deferrent Sarracenis inimicis Chriſtianorū, eos actu, vel habitu, & propoſito impugnare volentibus, & ꝙ cacabi, caldariæ, & alia id genus vaſa ferrea ęnea, vel chalybea nō ſunt arma bellica, licet poſſent generali- C ter dici arma, iux. l. [armorum.][b]

a in cap. ita quorūdam. de Iudæis.

b ff. de verb. ſignif.

Secūdo pro eadem parte facit, quod ex parte contraria ſequeretur, ꝙ etiam vēditio quorumlibet lignorū, & quorumlibet lapidum, & aliarum mercium, quæ quocūque modo mediatè, vel immediatè, directè, vel indirectè, ꝓpinquè, vel remotè poſſent iuuare Sarracenos contra Chriſtianos in bello, eſſent prohibita, & facerent incidere in prædictā excommunicationem bullæ Cœnæ, & prædicti cap. [ita quorundam.] & conſequenter nullum commercium eſſet licitum Chriſtianis cum Sarracenis, nihil D enim eſt, quod aliquo modo prædictorum non poſſit eſſe Sarracenis neceſſarium, vel vtile in bello contra Chriſtianos, quod tamen videtur durum, & à nullis obſeruatum: quandoquidē quotidie ex regnis, & prouinciis Chriſtianorum deferūtur in terras Sarracenorum panni lanei, ſericei, & alia multa etiam ad victum pertinentia, quæ aliquo modo prædictorum poſſunt eſſe illis bellātibus vtilia, & neceſſaria.

A Pro parte affirmāte primò faciūt plurima, q̄ nos adducimus in d. c. [ita quorundam.][c] quatenus,[d] determinamus, quæ dicantur arma bellica, & quod sūt triplicia. Primò illa, quæ ad offendēdū, vel defendendum principaliter ſunt fabricata. Secūdò, quæ in aliū vſum ſunt quidem principaliter fabricata, ſed aīo formali, & vero, ſeu æq̄ pollēti, vel virtuali ad offendendum, vel defendendū aſſumūtur. Tertiò, quæ nō ſolum ad id principaliter fabricātur, ſed etiam prædicto animo malo aſſumūtur, vel deſtinantur, & quod licet prædicti cacabi, et B vaſa ænea nō ſunt facta principaliter ad offendēdum, vel defendēdum, poſſunt tamen aſſumi ad illud, vt multa ligna, & lapides paſſim aſſumuntur, & ꝙ frequenter ex eis fabricantur arma bellica primæ ſpeciei, & quod vendētes arma Sarracenis incidūt in cēſuras prædictæ bullæ, & prædicti cap. [ita quorūdam.]

c de Iud.

d in notab. 5. num. 11.

2 Secundò, ꝙ multa prohibentur deferri Sarracenis, q̄ nō prohibentur ſpecialiter per bullam Cœnæ Dñi, ſed per alia iura, quæ nos citamus in d. comm.[e] ſcilicet cap. [ita quorundam.] c. [ſignificauit.] c. [quod olim.] & c. [ad liberan- C dam.][f] & extrau. [multa.][g] inter communes eſt extrauagās 1. Ioan. 22.[h] per quæ et à illis contrauenientes excōicantur.

e not. 1.

f de Iuda.

g eod. tit.

h eod. tit.

3 Tertiò, ꝙ non ſolum vendentes, & deferentes arma, & ſpecialiter cōtenta in dicta bulla Cœnæ, ſed etiam omnes ſubminiſtrantes Sarracenis neceſſaria bello faciendo Chriſtianis, excommunicantur in d. c. [ita quorundam.] & ꝙ per neceſſaria bello intelliguntur etiam vtilia ad bellandum deſtinata, vt nos in dicto comm.[i] dicimus. At præfata vaſa ænea multis modis poſſunt eſſe vtilia Sarracenis ad bellum: poſſunt enim ex D eis fieri bōbardulæ, ſiue ſclopeta, & globuli ad faciendum idonei, imò & integræ poſſunt in ſua forma ad elixandū, & frigendum carnes, & piſces, & alia exercitui alendo neceſſaria.

i notab. 10. num. 4.

4 Per ſupradicta reſpondeo videri reſoluendum primò, p̄fatos mercatores non incidere in prædictas cēſuras, ſi bona fide ſine vllo dolo malo, & fraude, & vllo malo aīo formali, & vero, vel ęquipollenti, & virtuali vēdiderint p̄dicta vaſa Sarracenis ad vſus alios, quàm

bellicos,ſed ſic,ſi ea vendiderint eis dolo malo,vel fraude, & animo formali, vel æquipollenti, vt aliquo modo poſſint ſe iuuare eis ad bellandum contra Chriſtianos. E

Secundò, quod ſi quæſtio in ſolo foro conſcientiæ tractetur, credẽdum eſt pœnitenti,& dicenti quali animo ea vẽdiderit: quia in illo foro tam pro ſe, quam contra ſe creditur confitenti ſecundum omnes.

Tertiò, ꝙ ſi quæſtio vertitur in foro exteriori, ex circunſtantiis loci p̃dictæ inſulæ, & perſonarum vendentium, & ſcientia, atque experientia illorum, ac tẽporis,quo vẽduntur,& multitudine, ac magnitudine rerum venditarum,& aliis aſſumentur coniecturæ, ac iudicia præſumendi bonam,vel malam fidem, bonum, vel malum animũ vendẽtium. F

Quæ reſolutio tota, q̃ latè colligi põt ex prædicto commẽtario,[a] mitto illum cum hoc breui tr̃ꝰo Illuſtriſſimo eidẽque Reuerendiſſimo patri,& Domino totius Illuſtriſſimi ordinis Franciſcanorum protectori, iuſſu cuius hæc pauca ſcripſimus,ſub cenſura eiuſdem, & cuiuſcũque alterius ſanius nobis ſentiẽtis.

[a] Præſertim nota. 5. & 10.

De Hæreticis.

SVMMARIVM.

1 Iudicum deputatio iuriſdictionem in deputante præſupponit.

2 Prælati regulares iuriſdictionẽ habẽt in ſubditos quo ad regulã ſpectantia, quo ad alia verò, etiã quo ad impoſitionem extremum pœna, prout conſuetudine, vel priuilegio eis conceditur; de hæreſi autem ſuorum iure communi cognoſcere nequeunt; ſed nec videtur adeſſe aliquod priuilegium, vel conſuetudo id eis concedens, nu. 5.

3 Inquiſitores,& diœceſani de hæreſi cognoſcunt; ſed nec Epiſcopo licet tradere hæreticum duro carceri, torquere, ſententiam diffinitiuam contra eũ ferre, re cum Inquiſitore non communicata. idẽ etiam dicitur de Inquiſitore.

4 Inquiſitionem in hæreticos quoquomodo impedire prohibitum.

6 Pœna non poteſt augeri ab eo, qui de crimine cognoſcere non poteſt, niſi eo modo, quo poteſtas laica addit pœnam pœnis à canonibus in ſpiritualibus, puta contra contrahentes clandeſtina matrimonia ſtatutis.

7 Ignorãtia ẽt in materia hæreſis ne excuſet, ſtatuere, eſt iuri cõi contrarium.

CONSILIVM I.

AD determinandum quæſtionem à Reuerendiſſimis Dñis meis propoſitam ſuper quibuſdam capitulis conſtitutis à ſua Congregatione Lateranenſi ad ſeruandũ ſuũ ordinem liberum ab hæreſibus, videtur præmittenda illa quæſtio, An ſua congregatio habeat iuriſdictionem ad cognoſcendum de hæreſi, & ſuper illa ſtatuendum.

1 Pro parte affirmatiua facit primò, ꝙ prædicta capitula præſupponunt illam, quatenus deſignãt iudices ad cognoſcẽdum de illa, & ad puniendum pro ea: ꝙ abſque iuriſdictione fieri nequit.[b]

2 Secundò, ꝙ iure communi prælati habent iuriſdictionem in ſuos ſubditos quo ad ea, quæ pertinent ad regulam, G iuxta l.fin.[c] & gloſſam,[d] imò & conſuetudine, vel priuilegio quo ad alia crimina, vt tradidimus nuper in comm. 2. de regul.[e] etiam ad imponendam pœnam extremum, vt vbi ſup. com. 3. traditur.[f]

3 Pro negatiua verò facit primò, ꝙ ſoli inquiſitores hæreticæ prauitatis,& diœceſani videntur habere poteſtatem cognoſcẽdi de hæreſi,& puniendi pro ea.[g]

Secundò, ꝙ etiam diœceſani Ep̃i non poſſunt procedere ad tradendum hæreticum duro carceri, neq; ad torquendũ eum, neq; ad ſententiam definitiuã ferẽdam, niſi communicata re cum inquiſitoribus; ſicut nec inquiſitores, niſi cõmunicata re cum diœceſanis.[h] Ergo à fortiori non potuerunt ad hæc procedere iudices à prædicta cõgregatione deſignati. H

Tertiò, ꝙ neq; inquiſitores p̃nt examinare teſtes, niſi duob. viris religioſis p̃ſentib. cujus contrariũ fieri poſſe à p̃dictis iudicib. deſignatis ſatis v̄r ſignificare capitula prædictæ cõgregationis.

4 Quartò, ꝙ iure prohibetur, ne quis inquiſitioni contra hæreticos faciendæ impedimentũ directè, vel indirectè apponat.

[b] arg. l. 1. & 2. & l. de quare ff. de iud. & ca. 1. & ca. præterea e. ex literis. & toto titu. de offic. deleg.

[c] C. de iuriſdict. omn. iudicum.

[d] ca. cum ab eccleſiarum. de offi. ord.

[e] ſuper c. nõ dubitis. 12. q. 1. à nu. 61.

[f] in c. nullã. 18. q. 2. à nu. 32.

[g] ca. vt officium. & ca. vt inquiſitionis. & ca. per hoc. de hære. li. 6. & d. cle. 1. eod. tit.

[h] d. cap. per hoc. de hæretic. li. 6. & d. cle. 1. & verũ. eod. tit.

Digitized by Google

ponat.[a] At per cognitionẽ datam iudicibus deſignatis à prædictis prędicta cõgregatione, & obſeruãtiam conſtitutionum ab ea latarum, videtur directè, vel indirectè impediri officiũ inquiſitorũ: Tum quia indirectè impeditur denunciatio hæreſum religioſorũ prædicti ordinis faciẽda inquiſitoribus. Tũ q̃a dat̃ occaſio non parendi eorum edictis, quibus præcipiunt aliquibus temporibus, vt eis denuncientur hæreſes. Tũ deniq; quod impediũt ẽt iuſtam punitionem ab illis faciendam, arg. c. [de ijs,][b] & eo quod ſi à prædictis iudicibus deſignatis abſoluerentur, iniuſtè manerẽt impuniti, & ſtatuta Eccleſię vniuerſalis ſuo effectu fraudari poſsẽt, qđ fieri nõ debet.[c]

a c. ſtatutũ & c. vt inquiſitionis: §. prohibebus. de hær. lib. 6.

b de accuſ.

c c. commiſſa. de elect. lib. 6 & l ſi. C. commu. de leg.

5 Per quæ, & alia, quæ in hoc adduci poſſent arbitror prædictam congregationem non habere iure communi iuriſdictionem cognoſcendi de cauſis hæreſum canonicorum ſui ordinis, & eas definiendi, nec conſequenter ea de re ſtatuendi abſque conſenſu, vel priuilegio S. Sedis Apoſtolicæ.

Non obſtant oppoſita. Non primũ: quia per prædicta negari poteſt valor capitulorum in eo citatorum.

Non etiã ſecundum. Tum quia iure communi antiquo prælati religioſorũ non habent tantam iuriſdictionem ſuper criminibus ſuorum ſubditorum, vt vbi ſupra, ſcilicet in prædicto c. [non dicatis.][d], & in d. c. [nullam][e] probamus. Tum quia nulla conſuetudine, nec vllo priuilegio videtur eis addita cognitio, & poteſtas prædicta cognoſcendi de hęreſi, & pro ea puniendi. Tum quia per prædictum cap. [per hoc.] & Clem. 1.[f] & per cõſuetudinem longiſſimi temporis videtur reſeruata Epiſcopis, & inquiſitoribus prædicta poteſtas.

d nu. 63.

e num. 52.

f de hæret.

Quare arbitror, vt prædixi, prædictã congregationem non poſſe cognoſcere & definire de hæreſi, niſi priuilegium ad id à S. Sede Apoſtolica habeat.

6 Ad alteram verò propoſitam, ſcilicet an prædicta cõgregatio augere poſſit pœnam appoſitam pro illis criminibus, de quibus ipſa cognoſcere poteſt, & pro quib. punire põt? reſpondeo ꝙ ſic, non tñ pro hæreſi, ſi de illa cognoſcere nequit, iuxta prędictã præſuppoſitæ cõnis determinationem: ſed debet

A eſſe contẽta pęnis ab inquiſitoribus, & Epiſcopis imponẽdis, niſi eo modo quo laico poteſtas dr̃ poſſe addere pęnã pęnis ſtatutis à canonibus circa ſpiritualia, vt apud Hiſpanos,[g] contra filios cõtrahẽtes clãdeſtina matrimonia, vtq; poſſint à patrib. exhæredari, iuxta tradita à Panormitano, & Felyno,[h] & à Felyno, & citatis ab eo,[i] & à Ioãne Lupo.[k]

7 Addo his, ꝙ conſtitutio, quæ habet, non poſſe quẽ per ignorantiam excuſari, vr̃ cõtraria iuri, ꝙ probabiliter ignorantem excuſat.[l] Et ratio illa, qua id fundatur, ſ. quod dogmata Lutherana B omnibus ſunt nota, non eſt apta. Tum quia conſtitutio loquitur de omni hæreſi, & non ſolum de Lutherana. Tum quia multa ſunt dogmata Lutherana, q̃ etiã multi eruditi neſciunt eſſe dogmata eiuſmodi, præſertim quòd multa sũt ſibi mutuo contraria, vt Doctores, qui in ea ſcripſerunt, latè demonſtrant, &c.

g l. 49. [Tauri.

h in ca. 1. de ſponſ.

i in c. eccleſia. col. 10. de conſtit.

k in repet. c. per veſtras, de dona. fol. mihi 137. num. 9.

l c. Apoſtolica de cler. excommuniſ. cũ ſuis concord.

SVMMARIVM.

1 Inquiſitor hæreſis ſuper inceſtu iure cõmuni procedere non põt, & num. 5. & hoc etiam ſi eſſet perpetratus à confeſſario cum filia ſpirituali, nu. 6.

C *2 Inceſtus non eſt hæreſis, nec ei annexus, de quibus ſolum iure communi inquiſitor cognoſcere poteſt. 1. 5.*

2 Hæreſis fidei Catholicæ, inceſtus autẽ pudicitiæ aduerſatur.

3 Inquiſitor de ſuperſtitionibus, vel alio crimine, niſi ſapiat manifeſtè hæreſim, non cognoſcit, & ſeq.

3 Hæreticus non eſt faciens iure diuino prohibita, nec de his iquiſitor ſe intromittit niſi credat illa licere, ut vſurã.

6 Confeſſor inceſtum cum filia ſpirituali admittens deponendus, & ſeq.

7 Inquiſitores hæreſis de nefariis monachis, vel ſacratis, vel etiam laici geminatis nuptiis cognoſcunt. D

8 Leuia indicia, ſi ſint plenè probata. ſecundum aliquos videntur ſufficere, vt quis vocetur ab inquiſitoribus ad reſpondendum ſuper hæreſi, de qua eſt ſuſpicio, ſed non ſunt audiendi.

8 Suſpicio vna in vna perſona alicuius, in alia nullius eſt momenti.

9 Iudicium ex ſacrilegis confeſſariorum reuelationibus, ſeu teſtimoniis fundari nequit, nec principaliter, nec incidenter.

9 *Confeſſionis reuelator nedum non eſt vt teſtis à iudice recipiendus, ſed eſt deponendus, ne inde confeſſionis ſigillo detrahatur.*

CONSILIVM LI.

VTrum inquiſitores hæreticæ prauitatis poſſint, & debeant cognoſcere de crimine inceſtus, qui dicitur admiſſus à quodam religioſo cum duabus filijs ſuis ſpiritualibus, quas in confeſſione ſacramentali audiuit?

Secundò, an poſſit fundari iudicium ſuper depoſitione confeſſarij aſſerentis id audiuiſſe in ſacra confeſſione?

1 AD PRIMAM QVAESTIONEM, rñdeo primò, ꝙ attento ſolo iure cõi tenentur ſub pœna peccati mortalis præfati inquiſitores non cognoſcere de eiuſmodi prætenſo inceſtu. Tum quia non põt ipſi cognoſcere, niſi de crimine hæreſeos, & aliquibus alijs illi acceſſorijs, vt probaẽ per ca. [accuſatus.][a] & tradit Directoriũ inquiſitorũ,[b] & inceſtus ꝓtẽſus nõ eſt crimẽ hæreſeos, nec de acceſſorijs eius, q̃ à Directorio exprimũt.

2 Tũ quia crimẽ hæreſeos eſt crimen cõtra virtutẽ fidei Catholicæ Theologalem, per definitionẽ eius relatã à nobis poſt alios in Man. noſtro conſ.[c] ſcilicet, ꝙ eſt crimen fidei Catholicæ contrarium,[d] crimen aũt inceſtus eſt contrariũ virtuti caſtitatis, & pudicitiæ, vt tradit S. Thomas receptus[e] Tũ quia, ſi id quod magis vr̃ ineſſe nõ in eſt, id qd̃ minus vr̃ ineſſe non inerit, & contra,[f] & tradit Bald.[g] At peccatum ſuperſtitionis, & diuinationis ꝓximius eſt peccato hæreſeos, quam inceſtus, quoniam eſt contra virtutem religionis, quæ eſt longè propior fidei Catholicæ, quàm caſtitas, vt colligitur ex S. Thoma,[h] in quo definit eam non eſſe quidẽ virtutẽ Theologalẽ, eſſe tñ illi proximam, &[i] vbi definit eam eſſe moraliũ maximã.

3 Attamẽ de ſuperſtitionibus, & diuinationibus nõ poſſunt cognoſcere ꝓdicti DD. inquſitores, niſi manifeſtè ſapiãt hæreſim,[k] ergo minus de ꝓdicto inceſtu, cũ manifeſtè nõ ſapiat hęreſim Tũ, quia non ſufficit ad hoc, vt inquiſitores cognoſcãt de aliquo crimine, vt illud ſit prohibitum iure naturali, vel di-

E uino: quia ẽt vſura eſt prohibita vtroq; illorum, attamen de quæſtionibus eius non cognoſcunt inquiſitores,[l] niſi contra illos, qui dicãt illã eſſe licitam: quia vſurã exercere nõ eſt hæreſim admittere, licet credere vſuram licere, ſit tale.[m]

4 Tum, quia ẽt de blaſphemia, quæ nõ ſapit manifeſtè hæreſim, nõ põt cognoſcere, vt tradit idem Directorium receptum ab omnibus,[n] niſi eum implicat contradictionem alicuius articuli fidei, Et cõſtat blaſphemiam, & iniuriã Deo & diuis factam eſſe proximiorẽ hęreſi, quam eiuſmodi peccatũ inceſtus. Tũ
F quia concluſio receptiſſima eſt, de nullo crimine, quod non ſit hęreſis, vel manifeſtè nõ ſapiat hæreſim, poſſe cognoſcere inquiſitorẽ, vt tradit Oldradus,[o] adeo quidem, vt gloſſa recepta per Ioãnem Andrçam, Dominicum Francũ, & alios, habeat,[p] quo ad hoc, vt inquiſitores cognoſcant de tali crimine, nõ ſufficit, vt dubiteẽ an ſapiat hæreſim, ſed requiritur, vt manifeſtè ſapiat, ita ꝙ licet regulariter iudex cognoſcat an ſua ſit iuriſdictio, cũ dubitaẽ de illa, inquiſitor tñ nõ põt cognoſcere, an ꝑtineat ad ipſum iuriſdictio, cũ ſolũ dubitatur, ſed
G oportet quod manifeſtè ſapiat hęreſim.

Secundò reſpondeo, ꝙ attento ſolo iure cõmuni peccarent mortaliter (mea ſententia) aſſumendo illam, quia vſurparent alienam iuriſdictionem, quod mortale peccatum eſt, iuxta l. fi.[q] & tradit S. Thomas receptus.[r]

5 Tertiò, ꝙ ideo dixi ſupra, [attento ſolo iure communi,] quoniam attento aliquo priuilegio, vel conſuetudine aliqua legitimè approbata, poſſent cognoſcere; quia ſummus Pontifex pro ſua ſumma poteſtate poteſt eis addere iuriſdictionem, quam non habent, & im
H minuere habitam.[s]

6 Quartò, ꝙ non obſtat quod Epiſcopus Pacenſis[t] innuat inquiſitores poſſe cognoſcere de inceſtu, quem admitit ſacerdos confeſſarius cum pęnitente ſibi confeſſa. Tum quia non eſt verum, quod ille hoc dicat, ſed tñ incidẽter ait huiuſmodi ſacerdotẽ debere deponi, et magna pęna puniri, per c. [omnis.] & c. [ſi ſacerdos,][u] quod eſt intelligendum per ordinatium, & non per inquiſitores. Tum quia prædicta cap. quæ allegar,

a §. de quæſtio. de hæretic. lib. 6.
b in 3 par. q. 45. c. excommunicamus §. credentes. & §. adiicimus. de hær. & c. ut officium. eo. tit. lib. 6.
c cap. 11. nu. 22.
d capit. arrecta. & cap. hæc eſt fides 24. q. 1.
e 2. 2. q. 154. art. 9.
f c. cum in cunctis. de ele. et Aut. multo magis, C. de ſacroſ. eccleſ.
g in l. conuenticula. C. de ſacroſ. eccle.
h 2. 2. qu. 81. art. 5.
i art. 6.
k d. c. accuſatus. §. ſane.
l d. c. accuſatus. §. de qu.
m Cle. 1. de vſuris.
n in 2. part. q. 41.
o conſil. 210.
p in prædicto §. ſane.
q ff. de iuriſ. omnium iudicum.
r in 2. 2. qu. 60. art. 6.
s c. cũcta per mundum 9. q. 3. & c. propoſuit, de cõceſſ. præb.
t in libr. de Cathol. inſtit. tit. 40. de matrim. num. 15.
u 30 q. 1.

Digitized by Google

gat, nõ loquūtur de inquiſitoribus, ſed A de ordinario. Tum quia illud parergõ induxit ad diſputandū latiſſimè alterū parergõ de nullitate matrimonij inter Chriſtianum, & hæreticā cõtracti, vbi tenuit contra communem ſniam omnium, ſed nullibi hactenus eſt receptus.

7 Quintò, ꝙ etiam non obſtat, quod ipſemet Pacenſis tenuit,[a] dū ait inquiſitores cognoſcere poſſe de nefarijs nuptijs monachi, & clerici ſacro ordine inſigniti; quia loquitur de crimine inceſti matrimonij contracti p monachū, vel aliquem ſacro ordine inſignitū, & non B de monacho, vel ſacerdote cõmittente ſolum inceſtū ſine matrimonio, ꝙ longè maius, & ſcandalizantius crimē eſt, quā ſimplex inceſtus admiſſus ſine matrimonio, & proximius ad implicandā manifeſtam hæreſim propter irreuerētiam, quæ fit ſacramento ordinis, & ſacro monachatui, & ſacramento matrimonij, quæ interuenit in eiuſmodi nuptijs, quam illa, quæ interuenit in inceſtu ſimplici abſq; matrimonio admiſſo.

a in Enchiridio violatæ religionis. titul. de nefarijs nuptijs.

8 Sextò ꝙ non obſtat etiam id, quod Dominicus poſt Lapū aſſerit,[b] & Francus,[c] ſcilicet contra eum, qui ducit vxorem ſecundā viuēte priore poſſe proce- C dere inquiſitores, quod ēt aſſerit Ioannes Lupus,[d] & Couarruuias,[e] quia loquūtur de cõtrahēte bis matrimoniū, vtraq; viuēte, per quod præſumit̃ malè ſentire de ſacramēto ſacri matrimonij, de quo tanquam de præſumpta hæreſi contra ſacramētum admiſſa cognoſcūt inquiſitores per ca. [ad abolendam.] de hæret. quod non contingit in crimine ſimplicis inceſtus ſine matrimonio admiſſi. Vnde eruditiſſimus, idemq; Chriſtianiſſimus Eṗs Bernardus Diaz,[f] faſſe ruit, quod ſacerdos, qui cum filia ſpiritua li fornicatur, debet deponi, & alias D pœnas ſubire, per c. [omnes,] & ca. [ſi qs ſacerdos.][g] non tamen ait inquiſitores poſſe cognoſcere de illo crimine, ſed punitionē relinquit ordinarijs, de quibus ſunt intelligenda iura per eum citata.

b in d. ca. accuſatus. §. ſane.
c in princip. eiuſdem c.
d in repet. c. per veſtras. §. 18. de dona inter vir & vxor.
e 2. p. c. 7. §. 3. nu. 6.
f in praxi criminali can. c. 76.
g 30. q. 1.

Septimò ꝙ DD. inquiſitores ponderare debebāt id, quod in Hiſpania vidimus põderatum, & eſt relatum à prædicto Pacenſi,[h] non eſſe audiendos iuriſperitos, qui docēt ex leuibus indicijs, & ſignis plenè probatis poſſe quemcūque A iuſtè vocari ab inquiſitoribus ad interrogādum eum ſuper hæreſi, de qua eſt ſuſpicio, quia ex tali vocatione magnū, & acerbum præiudicium fit viro graui ſic vocato: ſed quod circūſtantiæ perſonæ, qualitatis, finis, & aliarū ſunt multum põderandæ, cum frequēter contingat vnam ſuſpicionem, quæ contra vnū alicuius momenti eſſet, contra alium eſſe nullius, &c. Quare cum perſona, cuius nomine (vt ſuſpicor) tacito interrogor, ſit tam primaria nobilitate generis, & religionis, & tanta prudentia, mode B ſtia, iuſtitia, & bono vitæ odore, ac exēplo, vt audio, inſignis non ſolum eſſent floccipendendæ eiuſmodi leues ſuſpiciones, ſi non eſſent ſatis probatæ, ſed etiam minuendæ, & leniendæ: quamuis aliqualiter dici poſſent probatæ. Salua prædictorum DD. meorum, qui totius orbis Chriſtiani ſunt cēſores, ſententia. cui me omniaq; mea libenter ſubijcio.

h in prædicto Enchir. tit. de ſuſpicio.

9 Ad Secvndam reſpondeo id, ꝙ aliàs interrogatus reſpondi, non poſſe iuſtè vllos iudices fundare ſuum iudicium principaliter, nec incidenter in ſacrilegis, & ſcandaloſiſſimis teſtimonijs ſacerdotum cõfeſſariorum præſtitis ſu- C per eis, quæ ſolum norunt per cõfeſſiones ſacramentales, & tanto minus, quāto maiores ſunt iudices id fundaturi: ſed potius debere illos ſacrilegos deponere, & acerbiſſimè punire; ne populus incipiat ſibi perſuadere, quod maleuolorum machinationibus, & ſuperiorū diſpenſationibus, vel relaxationibus, aperiatur aliqua via, qua conceſſa ſecreta contra diuinum, & indiſpenſabile D. N. Ieſu Chriſti præceptum reuelentur, & ſibi diſſuadeat neceſſitatem confitendi, quam maledictus Lutherus ſuis miſeris diſcipulis diſſuaſit. quem adeo D alicubi, vt audio, pertinaciter ſequūtur nouè ad fidem conuerſi, vt pauci ſint, qui grauia crimina ſacerdoti confiteantur, ita vt aliquot parochi eruditi dixerint nullos in ſuis parochis peccare grauia mortaliter: quia nulli parochiani eis confitebantur talia, quod ne infinita Dei bonitate contingat, ſuppliciſſimè omnes oremus. Amen.

SVMMARIVM.

1 Denūciare sāčto officio nõ debeo eum, quē ob leuem ſuſpicionem, aut ſigna,

Digitized by Google

quæ facilè fallere poſſunt, hæreticũ pu- E
to, etiamſi adſit inquiſitorum edictũ.

1 *Inquiſitorum edictum de denunciandis hæreticis, &c. nõ ligat eos, qui quoquo modo audiuerunt, vel ſuſpicãtur, ſed eos, qui ſciunt per ſenſum corporis, vel ſaltem audierũt à fide digno, qui illud ſciebat.*

1 *Pœnitentẽ, qui ſibi non facit ſcrupulũ omiſſæ denunciationis hæreticorum, eo quod ignorat ſe obligari, debet confeſſarius monere, vt denunciet, & recuſantem non debet abſoluere., & ita obſeruat ſacra Pœnitentiaria.* F

2 *Denunciare non tenetur Vltramontanus illos hæreticos, cum quibus vltra montes eſt conuerſatus.*

CONSILIVM III.

DVbito aliquem hic Romæ, vbi viget Inquiſitio, eſſe hæreticum, ve ſignis credo eũ talẽ, ſed nõ poſſum probare. An teneat denũciare quoquo modo officio inquiſitionis, & q d faciet cõfeſſarius cũ pœnitẽte, qui facit ſibi ſcrupulum, quod ſit conuerſatus cũ hæreti- G
co, ſed non facit ſibi ſcrupulũ, quod nõ denunciet, & de quo pœnitente credit cõfeſſarius, ꝙ admonitus potius omittet confiteri, quam denũciare, cũ Vltramõtanus ſit, qui ignorat obligationẽ denunciandi, & abhorret ab hac actione.

1 Reſpõdeo primò, quod huius quæſtionis deciſio colligi poteſt ex his, quæ nos diximus in repet. c. [inter verba,][a] vbi dicit, quod edicta, quibus iubemur denunciare aliqua, quæ ſcimus, non ligant eos, qui quoquo modo audierũt, vel ſuſpicantur; ſed tantũ eos, qui ſciũt H
illud per viſum, vel alium ſenſum corporeum, vel per confeſſionem eius, qui fecit illud, vel quod habetur pro indubitato, ſecundum Innocentium,[b] vel ſaltem audiuit ab aliquo fide digno, q ſciebat illud, iuxta gloſſam ſingularẽ.[c] Quare non puto rectè facturum, qui ob leuem ſuſpicionem, & ob ſigna, quæ facilè fallere poſſunt, denunciaret aliquem tanti criminis reum.

a 11. q. 3. con el. 6.

b in ca. cum cauſa, nu. 1. de iuramen. cal.

c in l. Titio fundus, ff. de condit & demonſt.

2 Secundò, quod Vltramõtanus, ſi ſolum eſt cõuerſatus cum hæreticis vltra montes, non tenetur denũciare illos; ſi autem eſt cõuerſatus cum hæreticis in Italia, vel Hiſpania, tenetur denunciare illos, neque debet abſolui, niſi denunciet, vel ſaltem omninò proponat denũciare; quia nõ videtur contritus, & hoc obſeruat ſacra Pœnitentiaria], per multa, quæ poſſent allegari, &c.

SVMMARIVM.

1 *Hæreticus ante baptiſmum nemo eſſe poteſt, nec ante illud quis poteſt excõmunicari, niſi indirectè, nu. 4.*

1 *Iudæi, & Pagani Eccleſiæ legibus non ſubijciuntur, illis inquam, quæ corundem legibus contraria ſunt, nu. 4.*

2 *Iudæus, qui cum conuerſis ex eis conuerſatur, publicè cædendus.*

2 *Iudex ad vnam cauſam deputatus cõtra quemcunque eius impedientem proceſſum procedit.*

3 *Iudex eccleſiaſticus infidelem punire poteſt pro delictis merè eccleſiaſticis, item pro mixtis, ſi præuenit, pro merè autem laicis non.*

3 *Inquiſitor hæreſeos punire põt Iudæos cõuerſorum peruerſionem procurãtes.*

4 *Hæreticus conuerſus abſolui nõ debet, niſi manifeſtet infideles, qui eundem poſt baptiſmum peruerterunt.*

4 *Iudæi non vt hæreticorum complices, ſed vt eorum fautores puniri poſſunt.*

CONSILIVM IV.

QVidã hæreticus rediens ad cor petijt abſolutionem ab excõicatione bullæ Cœnæ. Quæritur, an debeat abſolui, non manifeſtatis Iudæis, qui ei Iudaiſmum perſuaſerunt.

1 Pro parte affirmante facit primò, ꝙ Iudæi non poſſunt eſſe complices hæreſeos, quia nõ ſunt baptizati, & nemo ante baptiſmũ põt eſſe hæreticus, vt poſt alios tradimus in Manu. noſtro conf.[d]

Secũdò, quod Iudæi, Mahumetani, & Pagani nõ ſubijciuntur Eccleſiæ, iuxta illud Apoſtoli, [De his qui foris ſunt nihil ad nos,] relatum in capit. [gaudemus,][e] & conſequenter videntur non poſſe puniri ab Eccleſia.

Tertiò, ꝙ Decretales, quibus ſtatuitur punitio Iudæorum, non excõmunicãt eos directè, ſed ſolum indirectè, ꝓhibẽdo Chriſtianis, cõmunicare illis.[f]

d c. 27. num. 13.

e de diuortiis.

f c. poſt miſerabilem, de vſur. & ca. ad hæc, c. poſtula. & ca. etſi Iudæos, de Iudæ.

Pro

2 Pro parte verò affirmante facit primò cap. [ſæpè,] [a] quo iubetur publicè cædi Iudæus, qui cum conuerſis ex eis, & baptizatis conuerſatur.

a 28. q. 1.

Secũdo, quod qui iudex eſt ad vnum poteſt procedere contra impedientem proceſſum eius quoad illud, [b] ergo Eccleſia, quæ habet iuriſdictionem ad defendendam fidem poterit procedere contra turbantes illam.

b c. 1. de offi. deleg.

3 Tertiò, quod quæſtio illa, an iudex eccleſiaſticus poſſit punire Iudæum, & infidelem? ſolet ſic reſolui, quod ſolus poteſt in criminibus merè eccleſiaſticis in merè verò laicis non, in criminibus B autem mixti fori poteſt per præuentionem, vt reſoluitur in ca. [cum ſit generale,] [c] & per Fely. [d]

c. de foro cõpet.
d in c. poſtulaſti. de Iuda.

Quartò, quod Oldradus, [e] reſpondit, quod Inquiſitor hæreticæ prauitatis poteſt caſtigare Iudæos procurãtes perſionem conuerſorum ad fidem: pro quo eſt caſus in cap. [contra Chriſtianos,] [f] quod habet, Inquiſitorem non ſolũ poſſe procedere contra Chriſtianos, qui cum eſſent infantes, vel pueri, baptizati fuerunt, & poſtea redeunt ad infidelitatem parentum, ſed etiam contra fautores, & receptores eorum.

e Conſ. 36. in fraſcripti ar.
f de hæreticis lib. 6.

C Per quæ pars hæc poſterior videtur verior, & conſequẽter manifeſtationẽ Iudæorum, qui peruerterunt præfatũ, videri neceſſariã, quo abſoluatur, quia puniri poſſunt ab Inquiſitore.

4 Non obſtant oppoſita. Ad primum enim reſpondetur, cõcedendo quidem non poſſe Iudæos eſſe complices hæreſeos, ad hoc, vt dicantur hæretici, ſed ſic quo ad hoc, vt dicantur fautores hæreticorum contra leges Eccleſiæ Chriſtianæ, quod ſufficit ad hoc, vt puniri poſſint ab ea, per prædicta.

D Ad ſecundũ, concedẽdo quidem Iudęos, & Paganos nõ ſubiici eccleſię quo ad obſeruantiam legum eius contrariarũ ſuæ legi veteri: negãdo tñ, quod non ſint ſubiecti ei quoad alias leges, è quibus vna eſt, ne retrahãt Chriſtianos ab obſeruantia legum ſuarũ, per prædicta.

Ad tertium concedendo quidem Eccleſiam non poſſe excommunicare Iudæos directè; negando tamen, quod nõ poſſit eos aliis pęnis punire, cũ peccant peccata fori eccleſiaſtici, vel mixti, pręA ueniendo iudicium ſæculare, per eadẽ prædicta. Salua, &c.

SVMMARIVM.

1 *Libros hæreticorũ tenens, & legens, incidit quidem in excommunicationẽ, ſed non in latam contra hæreticos.*

2 *Confeſſio, & abſolutio excommunicati valent, niſi aduertens ſe ſic confitendo peccare, taceat ſe talem.*

4 *Inquiſitorum edicta omnes, ad quos diriguntur obligant ad denunciandum, & patrem, & filios.*

4 *Confiteri crimen proprium tenetur interrogatus legitimè à ſuo iudice.*

B 4 *Denunciare hæreticũ, quando id ẽt inuoluendo verba facere non poſſum, niſi me reuelem, non obſtante Inquiſitorum edicto, non teneor.*

5 *Denunciatio hæreticorum, quam nullus, vel minimè notabilis ſequeretur effectus, non eſt ob edicta Inquiſitorũ neceſſariò facienda.*

CONSILIVM V.

Est pœnitens, qui ab anno Domini 1548. vſque ad annum 1558. à ſua diſcedens patria multas Italiæ prouincias (iuſtorum tamen occaſione negotiorum) luſtrauit, & accidit ſæpius cum C hæreticis conuerſari, & verba, blaſphemiaſque hæreticales audire; perſeuerãs tamen in perfecta fide; ſed eorũ libros quadam ductus curioſitate, & ſciendi auiditate libenter legit. Primò ab vno librum Cõſiderationum Valdenſij emit, & non longi temporis interuallo ipſe vendens ab Inquiſitore illius ciuitatis detentus publicè abiurare eſt coactus: ſed poſt condemnationem in ſua falſa perſeuerabat opinione: nõ. n. reuelauit, quib. vẽdiderat libros, & pænitebat eũ abiuraſſe. Ab alio autẽ, qui & cum hoc condemnatus (erant enim ij ſocii erroD ris) & deinde etiã relapſus fuerat, emit librũ Prædicationũ ſub nomine fratris Th. de Senis, dicebatur aũt eſſe Ochini. Inſuper ab alio in alia prouincia vltrò offerente aliũ Ochini librũ mutuò accepit, legit, reſtituitque. Deinde alias diſceſſurus quidã ab vna ciuitate ad aliquot dies dimiſit eidẽ exponẽti librum fratris Iulii de Mediolano cõſeruãdũ, & alius ſimili de cã aliàs dimiſit poſtillas Martini Lutheri, quas conſeruauit, legit, demũ requirẽtibus reſtituit, nihil

inde

Digitized by Google

inde mali hauriens,ſed potius eorũ doctrinam deteſtans, non enim tanti faciendum eſſe, quanti ab illis prædicabatur, iudicauit. Anno deinde 1554. vel circa,ad propriã domũ reuerſus,negotijs expletis,vera pœnitentia ductus,libros,quos emerat,igni tradidit comburendos:& cuiuſdã Iobelęi,atq; bullarũ diuerſarũ Summi Pontificis auctoritate ſæpius generalem ſuorũ peccatorum cõfeſſionem faciens abſolutionis beneficium eſt conſequutus: & licet eiſdẽ literis contineretur expreſsè, ne abſoluerẽtur legentes,& tenentes libros prohibitos,ipſe abſoluebatur; quia confeſſariis perſuadebat debere abſolui,ex eo, quia non legebat, neq; detinebat, licet legerit,& detinuerit. Et quia in eius patria excõicatio ſingulis ferè annis innouat̃ contra hæreticos non reuelantes, iugi conſcientiæ ſtimulo premebatur, cogitãs, fortè illas abſolutiones fuiſſe inefficaces,ſi ad reuelãdum teneretur:& certè reuelaſſet, niſi animaduerteret ſe nõ poſſe plenè, q̃ ſciebat, reuelare, niſi ſemetipſum reum conſtitueret,& in foro iudiciali diffamaret,q non debet. Demum occaſione Sãctiſſimi Iobelæi Romã venit, & à Pęnitentiario abſolutionem conſequutus eccleſias viſitauit.

At quia audiuit Pænitẽtiarios in huiuſmodi pleniſſimam auctoritatem nõ habere, pro ſuæ conſcientiæ ſecuritate acceſſit ad ſummum Pęnitentiariũ, humiliter obſecrans illuſtriſſimam Dominationem ſuam,vt cauſa cognita,abſoluendi,& ſecum diſpenſandi facultatem alicui minori Pœnitentiario faceret in foro conſcientiæ tantum. Primò, quia alios plenè reuelare non poteſt, niſi ſemetipſũ in foro exteriore diffamet (ad quod nullus de iure tenetur) nõ.n. põt aſſignare cauſã, qua ſcit hos detinuiſſe libros,& illos vẽdidiſſe,niſi quia ab his ipſe emit, & ab illis cõſeruãdos mutuò accepit. Secundò,quia in his viginti,& vno annis, quibus poſt librorum cõbuſtionẽ in Dei Sanctæ Eccleſiæ obedientia ab hęreticis ſegregatus ſine querela, & ſuſpicione vixit, illorum quidã vita functi migrarunt à ſæculo,& qui libros cuſtodiẽdos reliquerũt, & ipſi ad eorũ reuerſi patriam ab alijs denũciati (ſi de his,aut ſimilibus,aut diuerſis alijs arti-
E culis,ignorat) ab inquiſitoribus tñ condemnati modo impoſitam ſuſtinent pœnam. De relapſis autem,à quibus libros emit,à currente anno 1554. ad præſens vſq; ẽt interrogans,nec verbum quidẽ amplius audire potuit,an mortui, an viui ſint,an conuerſi,vel obſtinati,& relapſi perſeuerẽt,quove loco modo degãt, ignorat,imò vnius, nec nomen reminiſcitur, alterius nomen, ſed non cognomen,& amborum patriã,& artes;& ſi reuelare cogeretur, nõ poſſet niſi circũ-
F loquendo ſignificare,ſ. qui tunc temporis condemnati fuerunt talis artis,& patriæ,ſed neſcit,an inter tot illo ſpectaculo condemnatos (fuerũt.n. plurimi) alii extiterũt eiuſdẽ patriæ, & artis. Vnus, à quo verba contra Deum, & Eccleſiã aliàs audiuit, fuit in illa ciuitate proſequutus,ſed fugã arripuit, quo autẽ fugerit,aut vbi modò maneat,penitus neſcit,& huius tñ fictum nomẽ agnoſcit, & perſonã, apud quã tunc morabatur, quæ ſi modò viuat, ẽt ignorat: dixit.n.
G ipſi exponenti quidam,quod iſte fuerat religioſus,& è Sicilia inquiſitorum metu fugiens dimiſſo habitũ, vt ſæcularis ſub ficto noĩe perditè viuebat. Quapropter non poſſet niſi circũloquutiuè, & ſatis imperfectè hmõi hæreticos inquiſitorib. ſignificare: vnde ipſi inquiſitores ex eius reuelatione parũ, aut nihil proficerent; ipſe autem ſuã fidem in tali foro ſeipſum diffamando macularet, cũ nemo ſit, qui de eo talia ſuſpicetur. His ſic ſtantibus quæritur quid iuris.

1 Rñdeo primò, oratorem non incidiſſe in excõicationem illam bullæ Cœ-
H næ Domini,quatenus excõicat hæreticos,quia nec eſt,nec fuit verè,& coram Deo hæreticus, licet in foro exteriori, & corã hominibus iudicetur talis, iuxta ea,quæ diximus in Man.confeſ.[a] incidiſſe tamen in eam quatenus excommunicat tenẽtes, & legẽtes libros hæreticorum ſine licẽtia Sedis Apoſtolicæ.

[a] c.27. num. 16. & melius cap. 11. nume.14.& 25.

2 Secundò,q confeſſiones eius ſacramentales, & abſolutiones, quas domũ reuerſus egit,& accepit, fuerũt validæ, licet cõfeſſarii non haberent poteſtatẽ eũ abſoluendi ab excõicatione;quia cõfeſſio,& abſolutio excõmunicati valẽt, niſi cum pęnitens ſciẽs ſe excommunicatum, & aduertens, quod excõmunicatus

catus

Digitized by Google

catus peccat accipiendo abſolutionem, A eá accipit, nó cõfitẽdo illud peccatum, quod tunc peccat: non quidem ea ratione, ꝙ excõicatus abſoluitur, ſed quia non confitetur omnia peccata, quæ nouit, iuxta ea q̃ diximus in Manu.conf.[a] & is non aduertebat ſe peccare abſolutiones illas accipiendo, imò perſuadebat confeſſarijs poſſe eum abſoluere, eo quod iam deſtitit à peccato detinendi, & legendi libros, cum iam omnes combuſſiſſet, vel ſuis dominis reſtituiſſet.

a c.9.nu.2.

3 Tertiò, quod magnę difficultatis eſt an inciderit in excommunicationem latam per edicta inquiſitorum cõtra eos, B qui moniti non denunciant hæreticos intra tempus præſtitutum.

Pro parte. n. negante facit, ꝙ nemo tenetur prodere ſe iudici ſaltem exterio ri, iuxta c.[quis aliquando,[b]] ibi[nõ tibi dico, vt te prodas.][c] quod procedit etiam in caſu hæreſeos, cum nullibi excipiatur ille ab hac regula, & ſtandum eſt regulæ, donec probetur exceptio.[d] At orator ait ſe non potuiſſe denunciare illos, quos ſciebat eſſe hæreticos, & vti libris hæreticorum: non prodendo ſe: C præſupponit enim, quod inquiſitores interrogant de cauſa, & ratione ſcientię, & non poterat ille vllam rationabilem reddere, niſi quod ab eis emiſſet, vel commodato accepiſſet libros vetitos, & conſequenter ſeipſum prodidiſſet, ad quod non videbatur teneri.

b §. his auctoritatib. c de pœnit. diſt.1. d gl. recepta in l.eĩs definitio.de reg. iuris. & in rub.eod.tit. lib.6.

4 Pro parte verò affirmante facit primò, ꝙ oẽs, ad quos dirigũtur prædicta inquiſitorum edicta, tenentur denunciare oẽs, & amicos, & cognatos, & fratres, imò, & patres, & filios, quos nouerint in eam incidiſſe, vt nos latè cõcludimus in repetitione c.[inter verba.][e]

Secundò, quod quilibet tenetur con- D fiteri de ſe crimẽ, ſuper quo à cõpetente iudice interrogatur: & inquiſitores, de quibus in argumẽto, erant competẽtes iudices, & competenter interrogabãt.[f]

e 11.q.3. conclusione 6. corol 62.nu. 826.

Tertiò, ꝙ poterat orator eos, quos ſciebat denunciare, ſufficiẽter, non prodendo ſeipſum, dicẽdo ꝙ audiuit eos aſſerẽtes aliquas hæreſes, & vtẽtes libris aliquot hęreticorũ; tacendo ꝙ emiſſet, vel cõmodato accepiſſet ab eis, & ſi interrogatus fuiſſet de modo, quo illi vtebantur eis, potuiſſet rñdere, quod vte- A bantur legendo, laudando, vel aliàs approbãdo, & ſi preſſius fuiſſet interrogatus, vnde illos habuiſſet, aut quibus vẽdidiſſent, vel commodaſſent, potuiſſet reſpondere ſe neſcire, ſubintelligendo intra ſe coram Deo eo modo, quo teneretur propalare, iuxta poſita in Man.[g] & latius in prædicta repetitione c.[inter verba.[h]] per quod tollitur oppoſitũ pro parte negante formatum.

f Arg.l.congruit. ff. de off.præſidis, c. 1. de offic. ord. & c.ex communicamus 1. §.ſi. de heret.

g cap.18.nu. 59. h 11.q.3.

5 Quartò, quod licet orator obligatus fuiſſet tpe prædictorum edictorum denunciare quos ſciebat hæreticos, & ob id incurriſſet excõicationem, nec de B buiſſet abſolui antequam denunciaret; nunc tamen arbitror, ꝙ non ſit obligatus ad id faciendum, & ꝙ põt abſolui abſq; prædicta denunciatione: quia fruſtra expectatur euentus, cuius nullus ſequitur effectus.[i] At nullus, aut certè minimè notabilis effectus eius denũciationem ſequeretur, vt ex facto colligitur.

Quintò, quod Illuſtr. Dominus petitis annuere debet adeo humiliter, & ſanctè oratus, & gaudere quod tanta ſit oratori de ſuæ animæ ſalute cura, in C gloriam D.N.Ieſu Chriſti, qui nos omnes ſeruet. Amen.

i c. cum contingat. de off. dele. & l. ad probationem. C. de prob.

SVMMARIVM.

1 Scriptura priuata aliena manu ſcripta ẽt inter mea ſcripta reperta, mihi nõ nocet, niſi fuerit a me ſubſcripta, uel teſtibus ſignata, ẽt ſi ſit ſcripta à pſbytero, à religioſo, et a Priore alicuius cõuentus, imò nec ſi ſit ſcripta à ſapiẽte dãte cõſilium ſecũdũ ꝙ, e ẽtiã debet fieri, uel ẽt ab aliquo qui ſit notarius, niſi ij duo ultimi eidẽ etiã ſe ſubſcripſerint.

2 Imperfecta ſcriptura, ſ. quæ ita ſit à me ſcripta, ut aliqd adhuc ei ſit addendũ, mihi nec prodeſt, nec nocet, ẽt ſi ſit teſtamẽtaria, & ẽt ſi ſit edita, ſed non à me. & nu 3. nec de illis in quib. adhuc extremã manũ non appoſui, põt mihi etiã obijci, quin liceat mihi eadẽ declarare, immutare, emendareq; e, nu.4.

3 Corrigere põt auctor ſcripta ſua donec ediderit perfecta, & interim negare ſe ita ſenſiſſe, ut in eis continetur, cum ob aliũ finem potuerit ea ſic ſcripſiſſe.

3 Emendare ſcriptum maioris eſt laboris, quam ſcribere.

Memo-

4 *Memorialibus deſcripta non æquè probant, ac ſcripta in rationibus.*

5 *Intelligi q negat, pro nō ſcripto habetur.*

5 *Multiplices intellectus cum lex æquè benè recipit, videtur inutilis, veritas enim tunc ignoratur.*

6 *Dubia eū eſt ratio, ambigua, obſcuraue in eo eſt capienda ſenſu, quem dat qui eam protulit, & prout eidē vtilius eſt; & hoc in iis, quæ pendent à ſoli us proferentis voluntate, ſecus eſt in contractibus: item & in eo capienda eſt ſenſu, qui delictum excludit. nu. 7.*

7 *Delicti quæ eſt excluſiua interpretatio, illa ſumenda eſt, ſiue in oratione ambigua, ſiue generali mandato, vel iuramento, & nu. 8.*

8 *Verba non ſunt captioſè contra proferentem accipienda: imò ſi viderentur contraria, ſunt concordanda, non ſolū ut contradictio, & pœna euitentur, ſed etiam vt probent.*

9 *Dubia oratio ex antecedētibus, & cōſequētib. eſt interpretanda, ſed & vna pars orationis p alterā ēt declaratur, et per media declarātur extrema. nu. 10. imò & ex alio eius auctoris ſcripto, nu. 11. & ex fine in quem principaliter profertur etiam dilucidatur. nu. 12.*

12 *Recitatiuè qui aliquid ab alio dictū, deſcribit, non cenſetur illud approbare.*

12 *Libri hæreticorū reperti apud virum doctū, ſyncerū, & de hæreſi aliàs minimè ſuſpectū, non inducunt hæreſis præſumptionem, licet dent iudici cauſam interrogandi quo fine illos habeat.*

13 *Protuliſſe aliqua ex cathedra, vel ſuggeſto nō cōuincitur is ex eo, q ſcripta reperiantur in memorialibus conſcriptis pro materia concionis, aut lectionis.*

13 *Doctorem non omnia, quæ priuatim ſcripſit publicè docuiſſe ſequitur.*

14 *Proteſtatio ſubmittens ſcripta ſua Eccleſiæ iudicio, excuſat.*

14 *Proteſtatio animi declaratoria etiam facto contraria iuuat.*

CONSILIVM VI.

HYpotheſes, & ſuppoſitiones decē pro defenſione quorundam ſcriptorū N. magni, & excellētiſſimi Theologi, qui aliquot annis Conſultoris Sāctę Inquiſitionis officio functus, in pleriſq; regionibus publicum munus habuit examinandi dogmata, & dicta ſcripta adhuc in chartulis, cōmentariolis, & alijs memorialibus imperfectis, indigeſtis, & inemendatis inueniuntur, quibuſq; manus extrema nondū appoſita fuit, & partim ꝓpriis, partim aliena manu ſcripta reperiuntur, in quib. quędam ſunt minimè intelligibilia, ambigua q̄dam, diuerſoq; ordine, & ſtylo tradita, & quadam proteſtatione illa munita, [Omnia Sacroſanctæ Eccleſiæ Catholicæ iudicio, & cenſuræ ſubmitto.]

1 Prima igitur hypotheſis, & ſuppoſitio fuerit, nemini nocere ſcripturam priuatā aliena manu ſcriptā, niſi teſtibus fuerit munita, vel propria manu ei ſe ſubſcripſerit,[a] ēt ſi fuerit ſcripta à preſbytero.[b] vel ab aliquo religioſo, ēt Priore alicuius conuentus.[c] Imò nec ſcriptura notarij facit fidē, ſi ei nōn ſe ſubſcripſit.[d] ēt ſi tota fuerit ipſius manu ſcripta[e] nec conſilium ſapientis eis ꝓpria manu ſcriptū ſine ſua ſubſcriptione ꝓdeſt ſm̄ Paulum,[f] nec nuda ratio facit quem debitorem.[g] Quo fit, vt nil eorū, quæ aliena manu ſcripta inueniuntur in ſcriptis prædicti N. illi nocere poſſit; quia illius manu non eſt ſubſcriptum.

2 Secunda hypotheſis, q nemo eſt accuſandus, nec arguendus, eo quod hoc, vel illud ſcripſerit ēt ſua manu in chartulis, cōmentariolis, & alijs memorialibus imperfectis, indigeſtis, & inemēdatis qb. manus extrema non ſit adhibita neq; ſunt vſq; adeo edita, primò q dē, quia illa pro non ſcriptis habētur, iuxta illud Iuſtiniani.[h] [nihil etenim actum eſſe credimus dum aliquid ſupereſt agendum] vnde nec ſciptura, quæ parabatur ad teſtamētū prodeſt, aut nocet, niſi perfecta fuerit,[i] & nec Imperator capit aliquid ex teſtō imperfecto,[k] nec inſtrumentum imperfectum probat.[l]

3 Secundò facit, q licet ſcriptori ſcripta ſua corrigere, & negare ſe ita ſenſiſſe, ac in eis cōtinetur, donec ediderit ꝑfecta, q nuper cum omnium iudicū, & doctorū laude fecit in Hiſpania vir pius iuxta ac doctus frater Dominicus Sotus,[m] in hæc verba. [Multa quidē alia in Matthæū, & aliàs ſcripſi, q̄ à quibuſdam circunferuntur, quibus poſtremā manum nō adhibui: & ideo, ſi quis ea euulga-

a ca. 1. & 2. cum gloſ. & Inn. & alijs præſertim Felyno, de fide inſtr.
b Dec. conſ. 120.
c idem conſ. 612.
d l. 2. C. de conuenien- dis fiſci debit.
e Paulus, Ale. & Iaſ. in l. cū antiquitas. C. de teſt.
f Sub ſi d. l. cū antiquitas.
g l. nuda. ff. de dona.
h in l. cū Sylanianū. C. de his quib. vt indignis.
i l. ex ea ſcriptura. de teſtam.
k l. ex imperfectis, ff. de leg. 3.
l c. 2. cū glo. & ibi anno tatis, & gl. in l. generali. C. de tab. lib. 10.
m in calce ſuorum commentariorū in 4. lib. ſententi.

euulgauerit, proteſtor nõ fore mea: qm̃ nec collimata ſunt, nec polita, & multis ſcaturiunt mendis, multaq; continent examine, cẽſura, & caſtigatione digna.

Tertiò, quia multa ſcribimus oẽs, nõ ꝙ ita penitus ſentiamus, ac ĩ eis cõtinetur, ſed ne fugiant memoriã, vel vt poſtea otiũ nacti trutinem⁹, & minuam⁹, augeamus, vel omninò deleamus, ſi altius conſiderata in totũ, vel ex parte diſpliceãt, ꝙ ſe feciſſe ẽt grauiſſimus, idẽque ſanctiſſimus Auctor Auguſtinus ĩ principio quæſtionũ ſuper Geneſim teſtatus eſt in hæc verba, [Placuit eas qõnes, q̃ in mentẽ venirent, ſtylo alligare, ne de memoria fugerent, no vt ea ſatis explicaremus, ſed cũ opus eſſet, poſſemus inſpicere, & admoneremur, quid adhuc eſſet requirẽdũ, & eſſemus ad cogitãdũ inſtructi, & ad inqdẽdum parati.

Quartò, ꝙ ea eſt fragilitas humana, quod nemo, ẽt ſi maximè velit, & conetur, p̃t prima vice adeo circũſpectè ſcribere aliqua, quæ nulla lima, & cenſura egeãt, quod ſatis teſtatur prologus,[a] retractationum eiuſdẽ B. Auguſt. & experiẽtia, q̃ veriſſima rerum magiſtra eſt,[b] palam cõſtat, oẽs graues ſcriptores adeo nõnunquam illa, quæ in prima ſcriptione compoſuerunt, mutare, antequã vltimam manum apponãt, vt longè alia videãtur eſſe poſt illam adhibitam: imò & poſt eam adhibitam frequenter eum iam ſub prælo eſt opus, multa ẽt in contrariam ſententiam commutare. Hinc illud Horatii cõſilium.[c] Nihil edatur, antequam nonum prematur in annum.] Hinc illud Iuſtiniani,[d] Qui ſubtiliter factũ emẽdat, laudabilior eſt eo, qui primus inuenit.] & illud Ouidij.[e] Nec tamen emendo: labor hic, quam ſcribere maior.] Hieronymus item[f] ſentit ea, q̃ nõdum ſunt edita, emẽdari ab auctore poſſe, neq; antea ob illa reprehendi debere auctorẽ, per illa verba: [Cum editi fuerint, & de tenebris in lucem ꝓceſſerint. & in epiſtola ad Pammachium ꝓ libris ſuis contra Iouinianum, ſeu longè clariſſimè expreſſit in epiſt. ad eundem Pãmachium, quæ incipit, [Paulus Apoſtolus.] dum plurimum conqueſtus de quibuſdam carpentibus verſionẽ cuiuſdã epiſt. Græcæ à ſe factam, nõdum tñ editã, quã furtim ei ſubripuerãt, ſubdit

A hæc verba. Volo in chartulis meis quaſlibet ineptias ſcribere, commentari de ſcriptura, remordere lædẽtes, digerere ſtomachũ, in locis me exercere cõibus, & quaſi armatus ad expugnandũ ſagittas reponere, q̃ diu nõ profero, nec edo, cogitata non ſunt crimina, nec maledicta quædã, quæ aures publicè neſciant.

4 Addo, ꝙ ſcripta in memorialibus rõ probant perinde, ac ſcripta in rationib. ſm̃ Bal. cui nemo contradicit.[g] Cũ igitur nihil eorum, quæ in ſcriptis p̃dicti N. carpuntur, ſit politum, & collimatũ, aut extrema manu donatum, vt verbis B prædicti Soli vtar, neq; ſit editũ, vt D. Hiero. loquitur, conſequitur profectò nihil eorũ illi opponi poſſe, adempta facultate emendandi, declarandi, augendi, minuẽdi, vel mutãdi, & ita cõtra ea oĩa, & ſingula, q̃ illi obiici poſſent, defenſio ſit, ea nõdũ fuiſſe correcta nõ extrema manu donata, nõ edita, non alio quopiã modo ita ante approbata, vt teneatur ea defendere ĩ ea forma, qua exhibent̃, ſed ſolũ ĩ ea, qua ille editurus erat, & vulgaturus, ſi id facere cõtigiſſet.

5 Tertia hypotheſis, ꝙ ea, quę ſic ſcripta ſunt, vt intelligi nequeant, pro non C ſcriptis habentur, iux. l. 2.[h] cuius verba ſunt: [Quæ in teſtamẽtis ſcripta eſſent, & nõ intelligerent̃ quid ſignificarẽt, ea perinde ſunt, ac ſi ſcripta non eſſent.] ex qua lege doctores colligunt paria eſſe aliqd nõ eſſe ſcriptũ, & ita ſcriptũ, vt intelligi nõ poſſit, ꝙ ipſum eſt dicẽdũ de illo, ꝙ æquè benè multipliciter intelligi põt, vt Cuma. & Aret. notãt,[i] cui conſentaneũ eſt illud Bal.[k] [Eius, ꝙ multipliciter intelligitur, veritas ignoratur.] & illud, quod dicitur, [Lex inutilis eſt, D quæ plures intellectus æquè patitur.]

6 Quarta hypotheſis, ꝙ oratio dubia, & ambigua intelligenda eſt in eo ſẽſu, quem ei dat, qui eã protulit, vt eſt in l. [in ambiguis.][l] cuius verba ſunt, [In ambiguis orationibus maximè ſententia eius ſpectãda eſt, qui eas protuliſſet.] q. maximè habet locũ in his, quæ pendẽt à ſolius proferẽtis volũtate, quales ſunt leges, quas interpretatur, qui eas condidit,[m] qualia priuilegia,[n] qualia teſtamẽta,[o] qualia itẽ eadẽ ratione alia oĩa, quæ pendent ab vnius proferẽtis voluntate, & accipi debent in eo ſenſu, qui magis

prodeſt

a c. 15. li. 2.
b cap. quam ſit. de elect. lib 6.
c in arte poetica.
d in l. 1. C. de veteri iure enucl.
e libro 1. de Pont.
f in apolog. contra Ruf. pag. 2.
g in rubr. de conſt. perſon. ad fin.
h ff. de his quæ pro non ſcript. hab.
i in d. l. 2.
k in l. ſcire. ff. de leg.
l 3. ff. de reg. iur.
m l. fi. C. de leg. cum notatis ibid.
n l. ex facto. ff. de vulg. & cap. cum veniſſent cũ ei adnotatis de iudi.
o l in ambiguis. ff. de rebus dubijs.

prodeſt proferenti, vt Vlpianus docet, [a] per illa verba, [Si quis intentione, vel oratione ambigua vſus ſit, id qđ ei vtilius fuerit accipiẽdum eſt.] Nec obſtat l.[veteribus.[b]] cũ ei ſimilibus; quoniã loquuntur in contractibus, qui à duorũ cõſenſu pendent. Quare ea, quæ in prædictis ſcriptis inueniunt dubia, aut ambigua, in eo ſẽſu, qui p̃ſato N. vtilior ſit ſunt intelligenda, cũ ea omnia ab vnius illius proferentis voluntate pendeant.

a l. ſi quis. ff de iud.
b ff. de pactis.

7 Quinta hypotheſis, qđ verba, quæ in vno ſẽſu denotant delictũ, & in alio non intelligenda ſunt in eo ſenſu, per quẽ non dicatur proferens deliquiſſe: qm̃ dubia interpretanda ſunt in meliorem partẽ, [c] & ſemper in dubijs benigniora præferenda ſunt, quę ſunt verba l.[ſemper.[d]] & Marcellus, [e] ſic ait. [In re dubia benigniorem interpretationẽ ſequi, nõ minus iuſtũ, quam tutũ eſt.] quod ẽt in legibus fit, iux.l. [benignius leges interpretandæ ſunt.[f]] [& in ambigua voce potius eſt accipienda ſignificatio, q̃ vitio caret, iux.l. [in ambiguis.[g]] quam legem ait ibi gloſſa recepta habere locũ, iam cũ eſt vox obſcura, vel ambigua q̃ cũ æquiuoca, ſiue multiplicis ſignificationis, iã cũ aliqua pars orationis eſt obſcura, vel ambigua, quã cum ipſa tota oratio, & in mandato generali non cenſetur mandatum delictum, etiã ſi verba mãdati ſint generalia, & apta cõprehendere delictum, [h] per qđ ibi quã plures recentiores deciderunt q̃ſtiones.

c c. 2. de reg. iur. l. meiſto ff. pro ſocio.
d ff. de reg. iuris
e in l. proxim. de his qua in teſt. delen.
f ff. de legibus.
g ff. de legibus.
h l. ſi procurator. ff. de cond. indeb. & cap. 1. de iureiur. lib. 6.

8 Et qui iurat oia ſtatuta, non videtur iurare illicita.[i] Et generaliter prolatum, in ſenſu, qui vtilior eſt proferenti, accipiendum eſt.[k] Nec verba ſunt intelligenda captioſe contra proferentẽ,[l] neq; ita, vt proferens ſibi contradicere videatur, & incidat in pœnã. arg. c. [cum tu.] [m] per qđ ibi Antonius, & Panor. aiunt etiam teſtis vnius dictum reducendum eſſe ad concordiam cum altero à ſeipſo dicto non ſolum ad hoc, vt non incidat in pœnam, & periurium, ſed etiam ad hoc vt probet, quod elegãter ibi Aretinus, & Fel. docent, & tradit Hieronymus Gratus.[n] Quamobrẽ ſcripta prædicti N. quatenus in parte, vel in totũ ſunt dubia, vel ambigua, æquiuoca, vel multipliciter intelligibilia, vel generalia, aliquẽ ſanum, & catholicũ ſenſum, & proferenti vtilem habere poſſunt, vel in eo, quo ea alibi ab ipſo N. clare prolata ſunt, ita debẽt accipi, ne ipſe videatur deliquiſſe, nec in pœnam incidiſſe, nec illi contradixiſſe.

k d. l. ſi quis intentione.
l l. inſula ff. de praſ. ver. l. Proculus. ff. de vſufr. Baid. conſil. 28. & 254.
m de teſtibus.
n Conſ. 37. nu. 19. lib. 2.

9 Sexta hypotheſis, q̃ cum aliqua oratio eſt ambigua, & dubia, & multipliciter intelligibilis, ille ſenſus eſt probandus, cui antecedẽtia, & cõſequentia verba magis cõſonant, qm̃ ſuperior, & inferior ſcriptura efficiunt perſpicuum, q̃ alioquin eſſet dubium, vt ait Cicero, [o] vbi tractat de controuerſia, quę in ſcripto verſatur. Et quia, vt ipſemet ibidẽ ait, ſi ipſa ſeparatim ex ſe verba conſiderẽtur, omnia, aut pleraque videbuntur ambigua: cui conſentit grauiſſimus auctor Auguſtinus,[p] in hæc verba, [Cum ambiguitas occurrit, contextus ipſe ſermonis à præcedentibus, & cõſequẽtib; partibus, quę ambiguitatẽ illam in medio poſuerunt, eſſe cõſulendũ, vt videmus cui nã ſententię de pluribus quę ſe oſtendunt, ferat ſuffragium.] Nã etiam Vlp. alteram partem alternatiuę per alteram interpretatur,[q] ſed & Iulianus,[r] ait ad ſummã nummorum legatorum conijciendã, ea, quę præcedunt, vel quę ſequuntur ſcripta, eſſe attẽdenda, & Vlpia.[s] agens de interpretanda prima clauſula inſerta ſenatuſconſulto poſito in l. [item veniunt.][t] qđ multas clauſulas cõtinet, eam interpretatur per tertiam clauſulam in eodem ſenatuſconſulto latis longè poſitam. Et idem Vlpianus[u] ſic ait. [Qui filiabus legauit, ſi mentionẽ in aliqua parte teſtamenti poſthumę ſecit, vt in filiarum legato de poſthuma ſenſiſſe.] per dictum textum ibi adnotauit Bart. quem ibi, & vbique ſequuntur alij, vnam partem teſtamenti per aliam declarari; & ec quã adnotationem multa pulchra, vt alios omittamus, determinat Decius.[x] Vnde rectè dixit Ioannes Groppeius Archidiac. Colonienſis,[y] in hæc verba. [Nulla alia ratione ad eorum, quæ à quopiã obſcurè dicta ſunt certiorem, magiſque propriam, & germanã poteſt intelligẽtiam, & notitiam peruenini, quam, vt ea, quę antecedunt, & ſequuntur verba expendantur.] Et vt omittamus alia, Cœleſtinus.[z] dixit, vtriuſque iuris argumenta nos docere ea, quæ in principio ad mediũ, & ad finem;

o lib. 2. de inuentione.
p lib. 3. ca. 2. de doctrina Chriſtiana.
q in l. 1. ff. de reb. aub.
r in l. ſi ſeruus poſt limin. §. fin.
s in l. verũ. ff. de pet. hared.
t § præter. ff. eod. tit.
u in l. qui filiabus in principio ff. de leg. 2.
x Conſ. 15. num. 3. & conſil. 270. n. 2. & 416. nu. 4. & conſil. 450. nu. 2. & 395. num. 10. & conſil. 515. nume. 6. & alius auch. conſiliis.
y in lib. de veritate corporis & ſanguinis Chriſti, pag. 103.
z in l. ſecundo requiris, de appels.

A nem; illa vero, quę in medio, ad finẽ, & principium referuntur, id quod ijs verbis sic ſummat Bald. ibidẽ. [Per media declarãtur extrema, & per vnum extremum declaratur alterum.] Cum igitur bona pars eorum, quæ ipſi N. opponi poſſunt in prędictis ſuis ſcriptis, per antecedentia, vel conſequentia declarentur habere ſenſum Catholicum, non debent opponi ei, vt ſapiant hæreſim.

11 Septima hypotheſis, qđ non ſolum pars vnius ſcripturę per aliã partẽ eiuſdem declaratur, vt prædictũ eſt, ſed ẽt per alias omninò ab ea ſeparatas: quod B grauiſſimus auctor Auguſtinus.[a] in hęc verba docet. [Cũ verba ſcripturę in vno loco apertius ponuntur, ibi dicendũ eſt quõ in locis intelligantur obſcuris.] & ſuper primo Geneſis ad literam,[b] ait, [Cum ſcripturas legimus, id eligamus qđ certum apparuerit eum ſenſiſſe, quẽ legimus: ſi autem dubitatur, id certè, quod circumſtantiam ſcriptura non impedit, & cum ſana fide concordat. [Et Vlpianus,[c] ait, [Interpretationem verborum, quę in teſtamentis reperiuntur obſcura, fieri poſſe ex vicinis ſcripturis, C ex verbis.n. prolatis in vna ſcriptura ſumitur interpretatio quid ſẽſerit quis in alia.] quod Scæuola ſentit,[d] quatenus ſignificat, per verba teſtamenti alicuius declarari poſſe, qđ ipſe in inſtrumento donationis ſenſiſſet, qđ ibidem adnotauit Bar. quem ſequitur Alex.[e] idem ſignificat Papin.[f] quatenus habet, verba codicilli teſtatoris declarari per verba teſtamenti, per quem Curtius ſenior,[g] dixit, quod voluntas declaratur non tãtum ex eadem, ſed etiã ex alia ſcriptura. Cum igitur quidquid dubij, & ambigui eſſe poteſt in ſcriptis præfati N. ex D alijs illius ſcriptis declarari poſſit, conſequens eſt ita eſſe declarandum.

12 Octaua Hypotheſis, quod verba intelligi debent ſecundum id, ad qđ principaliter proferuntur, & ſcribuntur, ut eſt l. 1.[h] vbi Vlpianus ait, illa verba Prætoris in principio legis poſita, [Ne quid in flumine, ripavè fiat, quo ſtatio, iterve nauigio deterius fiat,] de flumine nauigabili eſſe intelligenda, quoniam ad id principaliter proferũtur, & verbũ poſitum ad vnum finẽ ſecundum illum eſt interpretandum,[i] & intelligentia verborum

a lib. 3. de doctrina Chriſtiana cap. 26.
b c. vlt.
c in l. heredes palam. §. ſi quid. ff. de teſtam.
ſub fi.
d in l. vxori. § fin. ff. de leg. 3.
e Conſil. 69. vol. 6. col. 1.
f in l. 3. ff. de fundo inſtruct.
g Conſil. 49. col. 21.
h §. non autem ff. de flum.
i c. ſi de verbor. ſign.

A ex cauſis eſt aſſumẽda dicẽdi,[k] & actus agẽtium non operantur vltra intentionem eorum,[l] vnde qui aliqua dicit, aut ſcribit recitãdo, vel adnotando tanquã ab alio dicta, nõ uidetur ea approbare, ut eſt in c. [literas.[m]] & gloſſ.[n] recepta ibi, & ad multa applicata per oẽs recentiores, per quam Bald.[o] dixit, cum qui recitat, nõ ponere id, quod pro libellis notãdum eſſe cenſuit, & in hanc ipſam materiã hæreſeos pulchre aſſerit D. doctor Iacobus Septimãcenſis,[p] & merito; qm nõ ad hoc, ut approbet, ea dicit, B aut ſcribit, ſed ut examinet, uel referat, qui idẽ,[q] ęquiſſimè de more ſuo definit, quod cum libri hæreticorum inueniuntur apud eos, qui illos examinare debẽt, uel apud alios, q. licentiã habent ut illos legere poſſint, tunc oĩs ſiniſtra ſuſpicio ceſſat, quia nihil mali faciunt: imò cum reperiũtur apud uirum doctũ ſincerũ, ac minimè ſuſpectum, quiduis potius q̃ hæreſim præſumendã putat: licet interrogari poſſit, quo fine libros illos prohibitos habeat, qđ ſatis confirmant S. Ambr.[r] & Hieronymus,[s] & C Auguſt.[t] Cum igitur præfatus N. ſępiſſime iuſſus fuerit examinare libros nondum probatos, cum licẽtiam habuerit legendi, & tenẽdi libros improbatos à S. Sede Apoſt. cũ adeo longè à ſuſpicione hęreſis fuerit, ut multis in locis munus[o] publicũ habuerit examinãdi dogmata, & ut ſuper eis approbãdis, aut reprobãdis diceret ſententiã, cum ubiq; cum omnium publica laude eã tulerit: cum libros integros hęreticorum tenere potuerit; quid, obſecro, præſumendum eſt aduerſum illũ, eo q in aliquot ſchedulis, chartis cariosis, & memorialibus, & D ſcriptis imperfectis inuẽtę fuerint in libris illius aliquot ꝓpoſitiones hinc inde excerptæ, ut examinaret eas: qđ & fecit bis, & ſperabat ſe idẽ tertio facturũ, ſi qñ in tertio cõtingeret. Quod aũt multę præfatis ſcriptis recitatiuè, ac materialiter fuerint poſitæ, ut poſtea diſputarentur, & examinarẽtur, clarè patebit conſiderãti circunſtantias loci, temporis, materię, finis, perſonę, cõſuetudinis, & neceſſitatis ſcriptionis earũ. Qui.n. has circunſtãtias conſiderauerit, & animaduerterit, quod verba, ſcripta, imo & facta interpretationem recipiunt ex

prædi-

k Hermias in ca inte. ligẽtia. coniect. l. l. non omnis. ff. de reb. cre l. in agris ff. de acqu. re. um d. minuto
m de reſtit. ſpol. c. ſuper literis. de reſcript.
n in l. Galles. §. ideo credendum. verbo ponere ff de liber. & poſthum.
o in §. quidem,. recitè einſdem l.
p in lt. Inſt. Cathol. tit. de exceptio. nu. 12.
q in eod. lib. c 33 nu 12.
r in ca legimus, 37. d.
s in cap. qui de menſa. ead. diſt.
t in ca. ſi. 24. q. 3.

pra dictis circunſtantijs, vt eſt ca. [quiſ-cuis.] [a] vbi de loco, tẽpore, & perſona, & in l [ſi vno.] [b] vbi de materia, & in §. [rationum.] [c] vbi de cõſuetudine, & in c. [diſcipulos.] [d] vbi de neceſſitate, & in c 1. [e] vbi de fine, & animo, & in c. [aut facta.] [f] vbi de omnibus, & apud Ciceronem ad Herennium, [g] qui inquam hęc conſiderauerit, & animaduerterit, facilè iudicabit aliqua de prędictis capitulis recitatiuè, & pro materia examinandi, diſputandi, & conſulendi ſcripta fuiſſe, & nullatenus animo probandi.

a 11. diſt. b ff. de acti. c Inſt. de rerum diuiſ. d de conſecr. diſt. 5. e 15. q. 10. f de pœ. d. 1. g lib. 2. & de Inuentione lib. 2.

13 Nona hypotheſis, quod eadẽ, quæ prædicta eſt, experientia, palã eſt, complures gymnaſtas, prælectores, & cõcionatores longè alio, & alio ordine ſuis ſcholaſticis, & auditoribus tradere à cathedra, vel ſuggeſto, quã paulo ante ẽt eodem ipſo die in ſuis cameris, & muſæis cogitarunt, & in memorialibus ſcripſerũt, adeo quidem, vt pauciſſima ſint, quæ ita omninò pronunciantur, ac ſcripta ſunt, & ita non benè ſequitur. Hæc aut illa Titius ſcripſit ad prælegendum ſcholaſticis, vel concionandũ concioni; ergo eadẽ prælegit, aut concionatus eſt: q̃a non probatur hoc eſſe, ꝙ ab hoc contingit abeſſe, [h] cui conſequens eſt non probari præſatũ N. docuiſſe, aut concionatũ fuiſſe aliqua, quæ in prędictis ſcriptis continentur, eo quod illa ſcripſiſſet pro ſilua, & materia prælectionis, aut concionis. Adiuuantur hæc, eo quod nonnulli procuratores, oratores, & alij quã multi faciunt commentarios, quos vulgus vocat memorias, vel memorialia earum rerum, quæ in curia, iudicio, concione, uel prælectione dicendę ſunt, vel faciendę, quę poſtea longè aliter dicuntur, aut fiunt, vt colligere eſt ex multis, quæ Budæus congerit. [i]

h l. nequentales. C. de probat ca. in præſentia. eod. tit.

i in annot. ad Pãdectas l. abeſſe ff. de muneri b.

14 Decima hypotheſis, q̃d excuſãdus eſt cuiuslibet operis ſcriptor, ſi in eius editione proteſtatus eſt ſe illud ſacroſanctæ Eccleſiæ iudicio, & cẽſurę ſubmittere, ẽt ſi opus ſit editũ, & manu extrema donatũ. caſus clariſſimis ſingulariſſimuſq; in c [dãnamus.] [k] quatenus loquitur de Abbate Ioachimo, & eius libro iã edito. Qd ipſum antea ſenſit D. Hier. relatus in c. [hæc eſt fides.] [l] ibi, [Si quid minus peritè, aut parũ cautè poſitũ eſt, emendari cupimus.] quę cõſtat loqui de ſuis libris iã editis: cui ſatis cõſẽſit Aug. [m] cuius rõ ea eſt, qd in his, quæ pẽdent à voluntate vnius, proteſtatio animi declaratoria, ẽt ſi ſit cõtraria facto, iuuat, iuxta reſolutionẽ Pan. cõiter recep. [n] q̃ ponit exemplum in eo, qui proteſtatur ſe nõ intẽdere dicere hæreſim, q̃ tñ poſtea dicit. cui cõſeqnẽs eſt præfatũ N. excuſatum iri ab his, q̃ illi opponi poſſent ex ſuo libro, ſi eſſet munitus ꝓdicta proteſtatione. At q̃uis expreſſe forsã nõ ſit munitus, tacitè tñ munitus eſſe ꝑſumi debet, eo q̃d alia opera, q̃ edidit oĩa expreſſe illa muniuit, & q̃d veriſimile eſt iſtũ ſi edidiſſet eadẽ, illũ muniturũ; qm̃ ex præteritis præſumitur circa futura, q̃ ſunt eiuſdẽ generis. [o] At tacita, & expreſſa regulariter idem operantur. [p] Et ita decima defenſio ſit, ea oĩa, quæ ſcripta inueniũtur in prędictis ſcriptis, ſcripta eſſe ſub proteſtatione ſaltẽ tacita, quod ea ſubmitterbat debitæ cẽſuræ Eccleſię.

k in nullo tamen. de ſumma Trinit.

l 23. q. 1.

m in cap. dixit Apoſtolus. 24. q. 1.

n in c. cum conſt. nu. 19.

o c. mandata. & c. ſcribam. de præſumpt.

p ca. 2. de reſcriptis. l. cũ quid. ff. de rebus cred.

Hoc aut limitãdum videtur, vt procedat iuxta regulas poſitas in directorio Inquiſitorum p. 1. q. 12. vbi copioſiſſimè per Reuerend. D. Franciſcum Pegnam Sacræ Theologiæ, & I. V. D. & nunc ſacræ Rotæ Auditorem.

SVMMARIVM.

1 *Abſolutus ad reincidẽtiã à iudice, non reincidit, niſi per iudicẽ reinducatur, ſed verior eſt, ꝙ reincidat ipſo iure, & reincidẽdo videtur ẽt medio tẽpore nũquã fuiſſe abſolutus, imò verior eſt, ꝙ cenſetur pro eo tempore abſolutus n. 2.*

4 *Inſordeſcẽs vltra annũ in excõmunicatione cõtra ipſũ publicata põt à iudice cõpetẽti citari, ut ueniat reſpõſurus quid ſentiat de fide. at non põt condemnari, ſeu declarari ſuſpectus, niſi ꝑ annũ continuum (qualis non eſt, quando ẽt per abſolutionẽ ad reincidẽtiam interruptus fuit) à die monitionis in eadem perſeuerauerit contumaciter. n. 3.*

CONSILIVM VII.

MAnſit quidã excommunicatus ob debitum nõ ſolutum, & publicatus per annũ, & inſorduit, & vocatus, vt diceret cauſas, ob quas non deberet iudicari ſuſpectus de hęreſi, nõ comparuit, & fuit excõmunicatus ob cõtumaciã, & antequã elaberetur annus, fuit abſolutus ad reincidẽtiã, & poſtea q̃ reincidit, nec ſoluit, nec comparuit. Aũ propter

pter hoc poſſit declarari ſuſpectus de fide? A

Reſponſurus huic quæſtioni, voluiſſem ſciſſe, an Illuſtriſs. Dominus, qui monuit Titiũ, vt veniret ad reddendã rõnem ſuæ fidei, haberet poteſtatem cognoſcendi de cauſa fidei, & an monitioni ſuæ inieciſſet pœnam excõicationis ipſo iure incurrendam, ſi non veniret intra certum tempus, & etiam optarem videre tenorem abſolutionis cum reincidentia, & quantum temporis lapſum fuit à prædicta monitione illa perſonali, quamuis ſatis ſaltem implicitè proponitur non fuiſſe lapſum annum integrum vſq; ad illam abſolutionem, licet lapſus fuerat à tempore excommunicationis latæ pro debito, in qua inſorduit. B

1 Secundò, quòd præſuppoſito, ꝙ nõ fuit lapſus annus à tempore monitionis prædictæ, nec ante præfatam abſolutionem, dicendum eſſet ſecundum opinionem eorum qui dicunt, abſolutum cũ reincidentia, non reincidere ipſo iure in excommunicationem, antequã iudex reducat in illam, pro quibus multa argumenta format Decius,[a] cum adhuc eſſe abſolutum, ſi non fuit reductus in eandem excommunicationẽ. Sed quia contraria pars videtur iure verior, vt eã ibi tenet ipſe Decius, dicẽdum eſt eum manere excommunicatum. C

a in conſil. 145.

2 Tertiò, ꝙ tenendo opinionẽ Bald.[b] quod reincidens in excõicationem iudicandus eſt fuiſſe excommunicatus etiã tempore quo fuit abſolutus (quia videtur et manſiſſe in eadem excommunicatione, qua erat excommunicatus ante abſolutionem) eſſet reſpondendum nõ fuiſſe interpolatum annum de quo loquitur cap. [cum contumacia.][c] per notata in ca. [veniens.][d] & in cap. [uos.][e] at contra eam tenet Præpoſitus,[f] & factis Decius, niſi fraudulenter petita fuiſſet abſolutio, videtur enim dicendum fuiſſe ipſum abſolutum pro tempore, quo fuit abſolutus cum reincidentia. D

b in c. quæſtioni. de appella.

c de hæret. lib. 6.
d 2. de teſt.
e de ſent. excom. lib. 6.
f ibid.

3 Quartò, quòd non videtur poſſe ipſum condemnari, vt hæreticum, iuxta c. [cum contumacia.][g] Tum quia non videtur lapſus vnus annus à tẽpore, quo fuit vocatus ſuper cauſa fidei. Tũ quia etiamſi fuiſſet lapſus annus, non tamen fuit continuus, vt eſſe debet ſecundum communem ſententiam Dominici, & Franciſci,[h] & per prædictam abſolutionem ſatis videtur interpolatus, cum per illam petitionem abſolutionis, & per vſum eius videatur ſignificare ſe non fuiſſe pertinacem ad permanendum in excommunicatione, neque in contumacia, quæ pars benignior tenenda eſt.[i]

g de hæret. lib. 6.

h in d. c. cũ cõtumacia.

i cap. in pœnis. de reg. iur. lib. 6.

4 Quintò, ꝙ certum eſt, eum potuiſſe vocari à iudice competenti ad dandã rationem ſuæ fidei Catholicæ, iuxta ca. [ad abolendam.][k] Concil. Trident.

k §. præſenti. de hæret. & cap. 3. de ref. ſeſſ. 25.

Quo autem ordine, & quibus verbis monendus, & interrogãdus ſit, ſi venerit, & quid ei iniungendum, traditur latè in Directorio Inquiſitorum, 2. par. q. 47. & in alijs locis citatis ibidem ab eruditiſſimo D. Doctore Pegna. B

SVMMARIVM.

1 Dicterijs vti non debemus circa ea quæ reſpicere poſſunt fidẽ & blaſphemias.

2 Hæreſim manifeſtã, nõ ſapientia dicta, & facta cõtinentia ſpectant ad ſacræ inquiſitionis officiũ, quale nõ ẽ ĩ maxima mortalitate ob frequẽtia funeralia dicere, Chriſtus multum lucrabitur, vel Chriſtus pauciores habebit amicos, ſi pergit eos occidere, n. 4. nec in cõfractione oſſis mortui dicere. Coniunge illos in die iudicij. nu. 3. nec dicere non fuiſſe neceſſarium, vt Chriſtus pauperẽ degeret vitam nu. 5. vel de virgine naſceretur. nu. 6. poſſet tamen talis perſona præſentare ſe Sancto officio, petẽdo declaratoriam, vel ſi iudicatur, in foro exteriori culpabilis abſolutionem. n. 7. C

3 Dubiũ verbum poteſt per impropriam & figuratam ſignificationem interpretari, ad effectum tollendi hæreſis ſuſpicionem, dictumq; dubium à non ſuſpecto bonam in partem debet accipi. n. 3 D

3 Crudelitatis, & inhumanitatis actio contra oſſa defunctorum non ſapit manifeſtam ſuſpicionem hæreſis.

CONSILIVM VIII.

Hiſpanus nobili genere ex animo Chriſtianus petit à V. D. ſecretò quid facere debeat ſuper quatuor articulis ſequentibus.

Primus articulus eſt, quod dixit, cũ

Chriſtus lucrabatur,eo qđ in ea regione, in qua hoc dixit, multi moriebãt: & de more illius terrę cognati mortuorum donãt cuilibet cruci, quæ deſertur ad tumulandum illos, vnum mantile.

2 Secundò, quòd cum iret ad ludendum cum alijs ludo qui appellatur [alla piaſtrella,] volens ponere ſignum,& ſcopum ludentibus, accepit os quoddam humanũ alicuius mortui, & figẽs illud in terram,cõfregit in multas partes,& dixit,Coniunge illas in vnum in vltimo die iudicij.

Tertiò,in anno quo multi moriebãtur catharro,ſiue malo caſtronico,dixit cuidam Italo, videlicet,[Chriſtus habet paucos amicos, & ſi pergit occidere,vt occidit,habebit pauciores.]

Quartò, quòd à quibuſdã ſuis æmulis dicitur eum dixiſſe, quod tamen falſiſſimum eſt, quod non fuit neceſſe, vt Chriſtus vitam pauperem egiſſet, neq; vt conciperetur in ventre alicuius mulieris ſordido. Hi ſunt prædicti quatuor articuli, ſuper quibus quæritur, quod debeat facere vltra iuſtam pœnitentiã, quam habuit, & habet de tribus, qua parte ſunt, vel poſſunt dici mali,& præter iuramentum, quo iurat ſe nunquã dixiſſe quartum.

1 Reſpondeo primò, tam dominũ cõſulentem, quã quemlibet alium Chriſtianum debere cauere multũ non ſolũ ab impietate,hæreſi, & blaſphemia, ſed etiam à ſpecie illarum, & à facetijs & iocis circa eas iocando, etiam in actu eutrapeliæ, ſiue affabilitatis transferendo,& ideo præfatum dominũ conſulẽtẽ melius facturũ fuiſſe, ſi abſtinuiſſet à præfatis dicterijs,iuxta illud Apoſtoli docentis, non ſolum à malo, ſed etiã ab omni ſpecie mali eſſe abſtinendum.

2 Secundò,quòd primus articulus nõ continet manifeſtã hæreſim, neque aliquid quod manifeſtã hæreſim ſapiat,& ideo non videri pertinere illum ad ſacroſanctæ Inquiſitionis officium,[a] quoniam excuſari poteſt ab hæreſi,& illius ſuſpicione tam per propriam verborũ ſignificationem, quam per improprietã & figuratam.

a accuſatus. ſ.ſanè de hæret.lib.6.

3 Tertiò, ꝙ nec ſecundus articulus vr continere hæreſim, neque manifeſtam eius ſuſpicionem. Tum quia peccatum

E crudelitatis, vel inhumanitatis, ꝙ non eſt Catholicæ fidei contrarium,non eſt hæreſis, vt patet per definitionem eius, quæ cõuer traditur in rubrica de hæreticis,& præfatum dictum eſto,quod eſſet peccatum crudelitatis, vel inhumanitatis, non eſt tñ fidei Catholicæ contrarium:non.n.continet, ꝙ illæ particulæ non coniungentur, nec reſurgent in iudicio,ſed quod non faciliter,nec facili potentia,ſed difficulter, & per maximã eamque diuinam potentiam id faciendum erit, quod nemo negat, immo eſt articulus fidei.[b] Tum quia licet verba

F eius ad vtramque partem propriè, vel impropriè trahi poſſent, in dubio tamen,& prolata ab homine nõ ſuſpecto intelligi debent in bonam partem.[c]

b c.1. ſ. de ſum.Tri. & fide cath. & ſ. ſymboli Athanaſij.
c c.a. de reg. iur.cum ſuis innumeris concord.

4 Quartò,quòd neque tertius articulus eſt iudicandus cõtinere hæreſim ꝓ eaſdem ferè rationes, & quod plus hẽt ſolertiæ cuiuſdam,& vrbanitatis, quàm malignitatis,& nequitiæ, vt palam eſt.

5 Quintò, ꝙ prima pars quarti articuli ſanè intelligi poteſt accipiẽdo verbũ[neceſſe,] ꝓut ſignificat neceſſitatẽ abſolutã, ſine qua non põt res ad finem peruenire, cum etiã incarnatio ipſa nõ

G fuerit ſic neceſſaria ad humani generis ſalutem,tradente id S. Thoma,[d] nõ ait neceſſariũ omnino fuiſſe,vt Chriſtus vitam pauperẽ duceret,ſed decens & conueniẽs,vt colligitur ex 3.par.[e] & ſecunda pars magis ſimilis eſt blaſphemię, q̃ hæreſi, quãuis etiã à blaſphemia excuſari poſſet, ſi perſona non eſſet aſſueta blaſphemare; & ꝙ poſterior pars eius defendi poteſt ab hæreſi,per ea,quę ita dit S.Thomas[f] diſputando an decuerit Chriſtum natũ eſſe de fœmina, vbi allegar illud Iob,[g] [Nunquid homo põt apparere mũdus natus de muliere?]Tũ

d 3.p.q.1.ar. 2.& in q.40. art.3.
e Qu.1.ar.1.
f In 3.p qu. 31. art.4.
g cap.25.

H ꝙ ſi qua culpa ineſſet,magis eſſet dicẽda blaſphemia,quã hæreſis,per ea quæ vterque Tho.tradit,[h]& dicimus nos in Man.noſtro confeſſ.[i] quod blaſphemare eſt dicere etiã tacitè, vel verbo contra Deũ,aut eius ſanctos aliquid contumelioſum,& quod blaſphemia in dicẽdo,hæreſis verò in credendo conſiſtit.

h 2.2. quæſt. 31.
i c.12 n.81.

7 Sextò, quod dñs conſulens, qui è longinquo ad ſe Deo reconciliandũ venit,debet humiliſſimè ſe præſentare ſacroſancto Inquiſitionis sãctæ officio,&

con-

confiteri, ac petere ea, quæ continentur in hac ſupplicatione inſraſcripta.

Beatiſſime Pater.

EGo N. genere nobilis eodemq; abhorrēte ab omni ſecta Chriſtianæ fidei cōtraria progenitus, & à paucis annis inſeruiens Regi Catholico vti miles eius fideliſſimus, cōfiteor corā S.V. & toto eius iſto S. ſummoq; prætorio me dixiſſe tria, primū, ſecundū, & tertium, ſed non quartū, quod dicitur à quibuſdam me etiam dixiſſe. Cōfiteor deinde pœnitere me plurimū dixiſſe pfata tria, quatenus fuit peccatū, & Deo immortali exoſum, & proximo ſcādaloſum, & offenſiuum. Quartum autem nūquam per eūdem Deum optimū maximum, quod meminerim: quia etſi alioquin magnus ſim peccator egregiè tñ Virginem matrem glorioſiſſimam ſuſpicio, veneror, & colo. & qm audiui aliquib. viſum eſſe me per præfata in hæreſeos labem, à qua omnes pgenitores meos imitatus maximè abhorreo, icidiſſe, veni è longinquo ad ſacroſanctos S.V. pedes oſculādos, & ſupplicandū ei humillimè, vt dignetur declarare me ob pdicta eā non incurriſſe, per informationē iuris, q̄ huic ſupplicationi affixam præſento, paratus ſubire pœnitētiam omnē mihi ob culpas alias, quas cōmiſi, iniūgendam; & ſi fortè viſum fuerit S.V. iudicādū eſſe in foro interiori ſcio corā Deo nullatenus incidiſſe, neq; gratia eius diuina inciſurum, dignetur pnidere animæ meæ, honoriq; meo, & cognationi remedio benigno, quo vti oīum pater, oīumq; dominus ſolet aliis benigniſſimè pnidere, in gloriā Dei optimi max. qui S.V. cum ſuo ſummo prætorio, quā diutiſſimè ſeruet incolumem. Amen.

SVMMARIVM.

1 *Libros dānatos per bullā Cœnæ ſine licentia tenens in Anglia, & legens, per eandem bullā Cœnæ excōmunicatur.*

2 *Hæreticum, ſeu ſchiſmaticum notoriè ſe ſimulans in vtroque foro fit irregularis, & num. 3.*

CONSILIVM IX.

QVæritur primò, an ſcholares, alijque Catholici in vniuerſitatibus, ut alijs in locis in Anglia cum hæreticis degentes, qui propter hæreſim graſſantem per multos annos ibidem hæreticorum profana ſacramenta frequētarunt, libros dānatos legerūt, conciones blaſphemas audierūt, &c. ac inſuper cū eſſent ad aliquā dignitatem, aut artium gradus promouēdi, publicè in vniuerſitate corā Vicecācellario, aliiſq; de more facultatis artiū magiſtris, ſemel, atq; iterum, licet nō ex animo, falsò tamē, & ſimulatoriè iurarūt Reginā illam eſſe illius Regni, & oīum ditionū ſibi ſubiectarū ſummū caput, & gubernatricē in oī cauſa, & iuriſdictione non tm̄ ciuili, ſed etiam eccleſiaſtica, per quod graue periurium aſſertorium admiſerunt.

An inquam tales iuuenes, vel quicūque alii per hunc publicum actum, vel hæc publica, & notoria, redderentur irregulares, aut quouis modo inhabiles ad ordines ſine diſpenſatione ſuſcipiendos, etiam poſt pœnitentiam.

Secūdò quæritur de iiſdem corde intrinſecè Catholicis, qui propter mādatum impij cuiuſdam pſeudoepi Commiſſarij Regij, aut hæretici cū tyrannica auctoritate cōſtituti frangūt calices, patenas, cruces, aliaq; vaſa, & ornamenta ſacra, quæ in Eccleſiis ſuis habuerūt, ſed tamen abſq; animo hæreſi deprauato, ſed partim timore, partim ignorātia criminis, & rerum, ac exēplo ætate prouectiorum inducti: hoc aūt faciunt coram multis publicè, & ſatis notoriè, cū verbis fortè quaſi cōteſtantibus ſe illud eo animo facere, quod ritus, & vſus vaſorum ornamentorumque exiſtimarēt, vel ſuperſtitioſos, vel aliás malos, & cōtra Dei honorē, vel ſine talibus verbis. Ratio iſtorum dubiorū eſt, quia Dominatio tua in Man. conſ.[a] dicit eum eſſe irregularem, qui notorio aliquo crimine enormi, & depoſitione digno notatur: cuius generis videntur eſſe ſupradicta crimina: niſi fortè à tam graui cenſura, atque pœna aliquouſque excuſare poſſet metus legū, iuuenilis ætas, & q talia eo loco, & in illis regionibus non habeātur pro criminibus infamib. vbi cōſtringuntur per magiſtratus, pſeudoepiſcopos Commiſſarios, vel viſitatores, qui volunt ipſos coram ſe talia facere, vt de ipſis aliquam coniecturam faciant, quales futuri ſint, aut etiam nunc

a c. 25. num. 73. & 77. & 184.

ſint, ſuæ ne partis, an Catholicorum: ideoq; nec multum ibi notantur, aut diffamantur, qui hæc faciunt: quia commune iugum ſeruitutis eſt adigi per ipſos tyrannos ad aliquod inconueniens extrinſecus committendum.

1 RESPONSVRVS ad primam quæſtionem admoneo primum, quod aliqui horum, de quibus illa quærit, ſunt verè quo ad vtrumque forum excommunicati: illi nempè qui libros damnatos legerunt, & tenuerunt ſine facultate Papæ: quia §. 1. bullæ Cœnæ excommunicat eos, qui tales libros legunt, & tenent, & aliqui, de quibus quæritur, verè coram Deo, & hominibus legerunt, & tenuerunt eos, & ita hi in vtroque foro indigent abſolutione.

2 Secundò reſpondeo, ꝙ alij, qui fictè, & non ex animo dixerunt, vel fecerunt aliqua, vt haberentur pro hæreticis, licet verè non eſſent, indigent abſolutione, & diſpẽſatione, & facultate retinẽdi beneficia quo ad forum exteri⁹, & contentioſum: quia quo ad illud iudicandi ſunt hæretici, excommunicati, irregulares, & ad beneficia inhabiles, ac ſi vero animo illa egiſſent: quia quo ad illud forum pro talibus habebuntur.

Tertiò, ꝙ etiam indigent diſpenſatione ab irregularitate, quę ex notorio crimine naſcitur eo modo, quo dicam ad ſecundam quæſtionem.

3 AD SECVNDAM reſpondeo primò, prædictos corde Catholicos, ſed verbis, & operibus prædictis ſe ſimulãtes notorios hæreticos, vel ſchiſmaticos, incurrere illam irregularitatẽ, quæ naſcitur ex crimine notorio depoſitione digno quo ad forum contentioſum: quia quo ad illud diiudicandi ſunt hæretici notorij. [a] Secundò, ꝙ etiam quo ad forum interius incurrũt prędictam irregularitatem, quia licet verè, & quo ad illud forum non fuerint hęretici, admiſerunt tamen grauiſſima peccata notoria profitendo ſe hęreticos, cum tenerentur confiteri ſe Catholicos, etiam ſi oportuiſſet eos ob id mori, iuxta tradita per vtrumque Thomã, [b] Salua, &c.

a arg. l. Labeo. §. idem Tubero. ff. de ſup. leg. c. humanæ aures. 22. q. 5.

b 2. 2. q. 3. art. 2.

SVMMARIVM.

1 Excõicatio nõ incurritur ob ſolos exteriores actus hæreticos, vel ſchiſmaticos.

E *2 Excõicatos, & hæreticos etiã notorios, modò non ſint denunciati, nec in diuinis tenemur vitare; imò ab eiſdem, ſi ſint ſacerdotes, poſſumus ſacramẽtum cõfeſſionis, et alia ſacramẽta recipere.*

3 Communicare cum excommunicato in diuinis eſt peccatum mortale; in alijs, etiam ſi ſit benedictio menſæ, non eſt niſi veniale.

4 Polluitur nequaquam nunc eccleſia per ſepulturam excommunicati, vel hæretici etiam notorij, niſi fuerint denunciati pro excommunicatis, vel ſint excommunicati per notoriam clerici per
F *cuſſionem; quia cui communicamus viuo, communicamus etiam mortuo.*

4 Polluta in eccleſia per ſepulturam excõmunicati prohibemur quidem publica oratione orare, ſecus de priuata.

5 Negare etiã cũ merito poſſũ magiſtratui hæretico iniuſtè interroganti, me non feciſſe, nec audiuiſſe miſſã, modò ſubintelligã modificationẽ illã, videlicet, ad hoc, ut tibi tenear manifeſtare.

6 Negare me Chriſtianũ, vel Catholicũ nunquã licet, at me talem confiteri nõ ſemper teneor, ſed aliquãdo, puta cum interrogor an ſim Catholicus, vel cum
G *mea confeſſio eſt neceſſaria ad confirmandos alios Catholicos in fide.*

6 Patriã propriã hæreticã, in qua ſæuitur crudeliter cõtra Catholicos, nõ cogor deſerere ob pericula, & tẽtationes, q̃ mihi inde ſuggeruntur; modo firmiter proponã, ꝙ eueniẽte caſu neceſſitatis, Domino adiuuante fidem confitebor, nec eã negabo, licet firmiter nõ credã quod circa hoc nunquam peccabo.

CONSILIVM X.

QVæritur primò, an qui timore dã-
H ni, vel ſpe lucri interſunt precib. hæreticorum, & ſchiſmaticorum, etiã animo longiſſimè ab ijs abſint, incurrant excommunicationem.

Secundò, an à ſacerdotibus ritè quidem ordinati, ſed qui ſunt notoriè hæretici, & ſchiſmatici, dictumq; ſchiſmatuentur, cum tñ non ſint denunciati, liceat in diuinis cõmunicare, ſacramentaliter cõfiteri, & alia ſacramẽta accipere.

Tertiò, vtrum liceat aperto capite reſpondere hæretico, ſchiſmatico, aut ex-

commu-

Digitized by Google

communicatio benedicenti menſã, aut poſtea gratias reddenti.

Quartò, cum canonibus prohibitũ ſit orare in tẽplo, in quo excõicatus ſepultus ſit, quæritur, an dicti canones ſe extẽdant ad hæreticos, vel ſint intelligẽdi de nominatim excommunicatis, & de oratione publica, & non de priuata.

Quintò, an Catholicis liceat etiam cum iuramento negare iudici hęretico, vel ab hęreticis conſtituto interroganti, ſi ſacrum fecerint, vel eidem interfuerint, intelligendo intra ſe, quod non, ita vt dicere teneantur.

Sextò, an Catholicus teneatur à patria hæretica patrimonium, & propinquos deſerendo fugere potius, quam in ea manendo exponere ſe periculo metu perſecutoris abnegandi fidem.

1 Ad Primam reſpondeo, quod huiuſmodi Catholici nõ incidunt in cẽſuras ob illos actus exteriores: quia non ſunt verè ſchiſmatici, nec verè hæretici; & exeõicatio non contrahitur propter ſolum actũ exteriorem hæreſeos, vel ſchiſmatis; vt tradimus in Man. [a]

a c.27. num. 55. & c.11. nu.22.

2 Ad Secvndam reſpondeo, quòd hæc quæſtio videtur pendere ab illa generaliori, an teneamur vitare hęreticos, & ſchiſmaticos notorios, qui per conſequentiam notorij iuris cenſentur excõmunicati notorie? Ad quam reſpondeo primò eam eſſe grandem quæſtionem, & à nemine, quod ſciam, ante nos tractatam.

Secundò, quod illam trepidè tetigi olim in Man. [b] & nuper paulo firmius, cũ illud Latinitate donauimus, in eo. [c] & firmiter decidimus hoc anno in lib. de oratione, & horis canonicis, [d] vbi tenemus non eſſe vitandos; per rationẽ, quam [e] reddidimus.

b cap.27.

c c. num. 35.
d cap.21.
e in dicto numero 35.

Tertiò, quod qua ratione tenemur, vitare laicos hæreticos notorios, eadem non tenebimur vitare presbyteros, & alijs ordinibus initiatos, & conſequenter iiſdem caſibus, & modis poſſumus communicare in ſacris cum ordinatis, de quibus eſt quæſtio, in quibus cũ Catholicis, quos ſcimus eſſe excommunicatos, ſi non ſunt denunciati.

3 Ad Tertiam reſpondeo primò, quòd non licet facere contenta in quæſtione; quia vetamur communicare ex-A communicatis non ſolum in diuinis officijs, ſed in alijs omnib. humanis, quæ cõtinẽtur in iſto verſiculo, [Os, orare, vale, communio, menſa negatur.] cuius partes declaramus poſt alios in Man. [f]

f c.27. n.20.

Secundò, ꝙ qui prædicta facit, peccat quidem: quia facit, quod ei non licet, & incurrit minorem excommunicationem, [g] ſed non peccat mortaliter: quia regulariter communicans cum excommunicato venialiter tantum peccat, vt poſt alios tradimus in d. Man. [h] Quamuis communicans in diuinis cũ excommunicato audiendo Miſſam, & celebrãB do coram eo, vel orando cum eo oratione publica, ſiue officio diuino publico, peccaret mortaliter, vt tradimus ibid. [i]

g c.nuper, de ſent. excom.
h c.27. n.28.
i num.36.

4 Ad Qvartam reſpondeo primò, ꝙ ſacris canonibus nõ ſtatuitur expreſsè, ne oretur in Eccleſia, in qua ſepelitur excommunicatus, ſed ne talis Eccleſia conſecretur, vel ne in ea Miſſa dicatur, & corpus extumuletur, ſi à corporibus fidelium ſeparari poſſit, vt in capit. [eccleſiam.] 1. cap [eccleſiam.] 2. [k] & cap. [ſacris.] de ſepultur. & cap. [conſuluiſti.] [l] & cap. [ad hæc.] [m] & cle. 1. [n] C per quæ iura probatur execrati eccleſiã per illationem in eam ſiue ſepulturam pagani, infidelis, vel excõmunicati mortui, & ita non poſſe iuſtè in ea dici Miſſam: quia illa non eſt dicenda in locis profanis, neq; ſacris execratis, ſiue profanis, ſed nullis talib. canonibus vetatur oratio priuata in tali Eccleſia facienda.

k de conſecr. diſt. 1.
l de conſecr. eccleſia.
m de priuil.
n de ſepult.

Secundò, ꝙ ex hoc ſequitur reſponſio ad illam partem quæſtionis, qua quęritur de oratione priuata; videlicet, ꝙ fieri poteſt in huiuſmodi Eccleſia.

Tertiò, ꝙ maioris difficultatis eſt illa pars eiuſdem quęſtionis, qua habet, an D profanetur, vel exe[illegible] Eccleſia per ſepulturã hęretici, q eſt excõicatus, ſicut per ſepulturã Chriſtiani excõicati? Ad quam tñ vr negatiuè rñdendum, tenẽdo quod ſupra dictum eſt, ſ. hæreticum notorium non eſſe vitandum, donec denuncietur excõicatus. Ratio enim, quare per excommunicati ſepulturam Eccleſia execretur, & Miſſa, ac alia officia diuina publica ibi non debeant fieri, eſt illa, quod cui non cõmunicamus viuo, non debemus cõmunicare mortuo, vt hẽt prædictũ c. [ſacris.] & d. c. [ad hæc.]

quæ ratio cum non habeat locum hodie per extrauagantem. [ad euitanda.] Martini V. niſi in excommunicatis denunciatis, vel notorio percuſſore clerici, vt tradimus in prædicto Man.[a] non habebit ēt locum in ſepultura hæretici non denunciati pro excommunicato.

a c.27.n.35.

5 Ad Qvintam, iñdeo primò, ꝙ interrogatus, vt in quæſtione dr, ſi tñdet ſimpliciter ſe neſcire, peccat, quia peierat, & mendacium iuratū profert.

Secundò, ꝙ qui nō iurat ſimpliciter, ſed cum additione mentali interiori, q̄ tangit quæſtio, non peccat, imò benè meretur, p ea, quæ latius tradimus in d. Man.[b] & nup ī c. [humanæ aures.][c]

b c.18.n.60. & 61. & in c.25.nu.43.
c 22.q.5.

6 Ad Sextam reſpondeo primò, illam eſſe magnam in theorica, & maximam in praxi.

Secundò, ꝙ eius reſolutio vr colligēda ex his, quæ vterq. Thomas dixit,[d] vbi definiunt non ſolum fidem Catholicam eſſe ad ſalutem neceſſariam, ſed etiam confeſſionem illius, ita quod nūquam licet alicui negare ſe eſſe Chriſtianū, & aliquando eſſe de neceſſitate ſalutis cōfiteri ſe Chriſtianū, per illud Pauli,[e] [Corde creditur ad iuſtitiam, ore aūt confeſſio fit ad ſalutem,] quādo ſcilicet pro loco, & tempore illa confeſſio eſt neceſſaria ad gloriam, & honorem Dei, vel ad vtilitatem proximi.

d in 2.2.q.3. art.2.
e Ad Rom. 10.

Tertiò, ꝙ licet ipſi nō dicant expreſsè, ex eorum tamen dictis eadem rōne vr inferri, quod nunquam licet Catholico negare ſe Catholicum, & qđ neceſſe eſt ei aliquando confiteri ſe Catholicum, puta cum interrogatur, an ſit Catholicus, vel Lutheranus, aut Caluiniſta, vel cum eius confeſſio eſt neceſſaria ad confirmandos alios Catholicos, ne putantes illum defeciſſe à fide Catholica, ipſi quoque deficiant ab ea.

Quartò, ꝙ qui degit inter hæreticos, tenetur habere propoſitum nunquam negandi ſe eſſe Catholicum, & aliquando, puta cum id eſt neceſſarium ad gloriam Dei, vel ad vtilitatem proximi, cōfitendi ſe eſſe Catholicum,

7 Ex quo videtur colligi reſpōſio ad quæſtionem propoſitam, nempe, qđ, qui degens in terra hæreticorum habet propoſitum ſeruandi tantam conſtantiam, vt ope diuina nunquā negabit ſe

E eſſe Catholicum, nec deſinet confiteri ſe talem, quoties id fuerit neceſſe ad gloriam Dei, & vtilitatem proximi, non tenebitur inde exire, & aliâs ſic.

Quintò ꝙ arbitror nō teneri ad credendum firmiter quod nunquam negabit, & quod ſemper cū fuerit neceſſariū confitebitur: ſed ſufficit, qđ habeat propoſitum, qđ ope diuina nunquā negabit, & ſemper confitebitur, cum neceſſe fuerit, ſicut qui confitetur peccata ſua non tenetur ad credendum qđ nunquā amplius peccabit mortaliter, ſed ſufficit, quod habeat propoſitum nunquam

F amplius ope diuina ita peccandi, vt dicit Innocētius receptus,[f] quem in hoc citamus in Man[g] Salua, &c.

f in c. omnis. de pœn. & remiſſ.
g c.1.nu.9.et 13.

[Aduertendū, an tñ ſo ad ſecundam quæſtionē obſtet, quod D. Nau. tradit in ſuo Man. c.9.n.11. dū vult ſacramentalem abſolutionem datā ab eo qui notoriè titulo ſuæ iuriſdictionis eſt priuatus, vt videntur eſſe hi, de quibus in hac ſecunda quæſtione, non tenere. Et vr non obſtare, ſed id dicendum, qđ quæſtiones ſint diuerſæ. Sed an obſtet id, qđ ſcribit c.26.nu.36. pro eo aūt quod dicit hic poſt nu.4. vide conſ. ſeq. & conſi. 12.

G

SVMMARIVM.

1 *Sepeliens hæreticum tunc demum excommunicationem incurrit, ſi talem eſſe hæreticum ſcivit, ſufficit tamē ſciētia ex fama, nu. 2. rumor autem, per quem ſuſpicatur eſſe talem, non ſufficit, nu.4. ſed nec eſt reſeruata hæc excōmunicatio, num.6.*

1 *Scientia ex fama ſufficit, vt quis abſtinere teneatur à prohibitis.*

2 *Scire eſt veritatem aliquo ſenſu perceptam mente retinere.*

3 *Scire quis non dicitur, ad effectum, vt* H *teneatur denunciare id, quod probare non poteſt, nec ad effectum teſtificandi, ſi ſolum audiuit dici leuiter, & non à perſona, quæ diceret ſe ſcire.*

4 *Fama producitur nō ex quolibet rumore, ſed ex eo quod maior pars populi, vel vniuerſitatis, vbi dicitur eſſe fama, id ſcit.*

5 *Præſūptio dolū, & malitiā pſupponit.*

5 *Lex excommunicans facientes, regulariter conſulentes nō includit, nec permittentes fieri.*

CON-

Digitized by Google

CONSILIVM XI.

AN Sepeliens aliquem ſuſpectum de hæreſi per famã, in loco ſacro, ſit excommunicatus?

1 Reſpondeo primò, quod ad hoc, vt ſepeliens hæreticum ſit excommunicatus, oportet, quod ſciat illum eſſe hæreticum.[a]

Secundò, quod deciſio huius q̃ſtionis pẽdet à deciſione illius, an fama ſufficiat ad hoc, vt quis dicatur ſcire id, de quo eſt fama? & videtur textus pro parte affirmatiua ſingulariſſimus cap. [illud.][b] quatenus habet, debere ſe pro excommunicato reputare, qui per famam nouit illud, & pro eadem parte eſt textus in cap. [cum deſideres.][c] quatenus habet, debere quem abſtinere à cõmunicatione illius, quem fama publicat eſſe excommunicatum: faciunt, & quędã alia, quæ allegat quædam additio Panormitani,[d] ad probandum, ſufficere famam ad hoc, vt quis teneatur abſtinere ab aliqua re prohibita.

a c. quicunque. de hæret. lib. 6 facit Clem. 1. de ſepult.
b de cler. excommu. miniſt.
c de ſent. excom.
d in ca. cum cõtingat. de reſcrip.

2 Pro parte autem negante facit primò, quod propriè non dicitur quis ſcire, quod per ſolam famam nouit: quia ſcire, eſt veritatem viſu perceptam in mente retinere, vt ait gloſſa mihi ſingularis,[e] per viſum autem in hoc propoſito intelligendus omnis ſenſus, quod ſentit Bar. allegando illam gloſſam,[f] ab omnibus receptam, & tradimus nos latius in c. [ſi quis autem.][g]

3 Secundò, quod non dicitur quis ſcire, quod non poteſt probare, ad hoc, ꝙ teneatur denunciare illud propter edictum ſuperioris iubentis denunciare, neque teſtificari de illo, quod non audiuit à perſona, quæ diceret ſe ſcire, ſed ſolum audiuit dici illud leuiter, vel à leuibus perſonis, & paucis, vt nos latius in repetitione c. [inter verba.][h] & præfatus D. conſulens fortè audiuit leuiter, vel à leuibus, & non certò ſcientibus præfatum eſſe hæreticum.

4 Tertiò, quod nõ quilibet rumor ſuſpicantium, vel dicentium aliquem eſſe hæreticũ, producit famam: ſed requiritur, quod maior pars populi, vel vniuerſitatis, vbi dicitur eſſe fama, ſciat illud, vt docet Bartolus communiter receptus,[i] & ex propoſitione huius quæſtionis non colligitur, quod erat fama ſufficiens ad credendum illum eſſe hæreticum, ſed ſolum ad concipiendã aliquã ſuſpicionem, propter quam non poſſet quis dici ſcire illum eſſe hæreticum ad negandum illi ſepulturam.

e in l. 2. §. ante p. ff. de aqua plu. arcend.
f in l. 2. col. 2. ff. de interrog. act.
g num. 14. de pœn. d. 7.
h Concl. 6. nu. 290. & ſeq.
i in l. de minore. §. tormenta. ff. de quæſt. q. 3.

5 Quartò etiam ponderari poteſt, ꝙ præfatum c. [quicunque.] excommunicans ſepelientem, non excommunicat ſimpliciter illud facientẽ, ſed præſumẽtem ſepelire: & ita pręſupponit dolum, & malitiam, per dictũ ſingulare Cardinalis communiter receptum,[k] & præfatus D. conſulens non vr̃ fuiſſe in hoc dolo, ſed propter aliam cauſam: quia non erat certus, ꝙ eſſet hæreticus. Addo, ꝙ præd. c. loquitur de ſepeliente, & quod conſulens non ſepeliuit, ſed ſolum permiſit, id eſt, non obuiauit: & ita non videtur incurriſſe excommunicationem, eo quod conſtitutio excommunicãs facientem, non videtur excommunicare conſulentem, nec mandantem, iux. gl.[l] & dicimus nos poſt Caietanum in Manua. conf.[m] Per quę omnia multum inclino in opinionem, quod præfatus D. conſulens non eſt excommunicatus, & veritas colligi poteſt ex his, quæ dicta ſunt, & ex aliis circunſtantiis facti, quæ in quæſtione non exprimuntur.

k in Cle. 1. q. 39. de priuil.
l Clem. 1. de conſang.
m ca. 77. nu. 51.

6 Quintò dico, quod excommunicatio hæc non eſt reſeruata Papæ per bullam Cœnæ, neque per alia iura, ſicut excommunicatio incurſa propter hæreſim: quia præfatum c. [quicunque.] nec aliud ius reſeruat.

Aduertendum an ad hoc, vt ſcienter ſepeliens hæreticum, incidat in excommunicationem, requiratur, vt talis fuerit nominatim publicatus pro hęretico, vt videtur inſinuare conſil. præcedens poſt nu. 4. & negare conſil. ſeq.

SVMMARIVM.

1 *Proximo cõmunicare iure diuino naturali, & humano licet, & iuuare, etiã ſi ſit peccator, nu. 3. niſi quando iuſta lege prohibemur, nu. 10.*

2 *Coicare cũ hæreticis in Germania, & Gallia; res honeſta, et licita iudicatur, modò non ſint pro excommunicatis denunciati, quod etiam de aliis eſt dicendum regionibus, nu. 10.*

4 *Excommunicato iure quidem communi communicare non poſſumus, niſi in certis caſibus: at tamen poſt extrauagantem ad euitanda, generaliter licet, modò non ſint denunciati nu. 11.*

5 *Sepeliens hæreticum, vel excõicatum ſcienter eſt excommunicatus, niſi illũ iuſtus metus excuſet, nu. 9.*

6 *Funus hæretici hæreticorũ more ſepeliẽdi, modò nõ ſit denũciatus pro excõmunicato, qui ob amicitiã, vel quia rogatus ducit, à peccato, & excõicatione incurrẽda ratione cõicationis excuſatur per extrauagantẽ ad euitãda: & à cenſura qua ligantur ſepelientes hæreticos, quia funus ducentes non dicũtur ſepelientes: ſimiliter, & à cenſura lata contra fauentes hæreticis, quia non vt faueat hæreſi, ſed ex cauſa amicitiæ, vel alia ſimili intereſt, ligaretur autẽ, ſi intereſſet aĩo fauẽdi hæreſi, aliàs non, n. 7. nec timor diſplicẽdi dño excuſaret nu. 9. ꝙ ſi comitetur talẽ in loco ſacro ſepeliendũ, peccaret, ſic cõſentiẽdo aliorũ peccato volentium cum peccato hæreticum in loco ſacro ſepelire, nu. 8.*

9 *Metus quantumcunque iuſtus nũquã excuſat violantem legem naturalem, vel diuinam, excuſat tamen à violatione legis humanæ, & eius pœnis; at metus non iuſtus nõ excuſat, nec à tranſgreſſione legis humanæ.*

12 *Hæretico dño iubẽti, vt eius hæretica lib. feſtis claudãtur officinæ, poſſũt, & rõne ſcandali vitandi tenẽtur parere ſubditi, modò per hæc, & alias ſimiles actiones, q̃ de ſe nõ ſunt malæ, nõ intendãt fauere eorundẽ hæreticorũ errori.*

CONSILIVM XII.

QVæſitum eſt primò, an liceat Catholicis, in partibus, vbi palam vigent hæreſes, ſi à propinquis defunctorum hæreticorum rogati ſint, eorum funus comitari, quando ipſi hæretici defuncti ad ſepulturam hæreticorum more deducuntur.

Secũdò, an parere poſſint magiſtratibus hæreticis iubentibus, vt certis diebus, quos ipſi obſeruãt, nec tamen ſunt feſti, ipſi Catholici claudant ſuas officinas, ſeu tabernas.

Ad priorem quæſtionem reſpõdeo,

E quod pro eius parte affirmante facit primò, quod lege naturali, diuina, & humanã, licet hominibus cõicare cum ſuis proximis propter cognationẽ, q̃ natura inter omnes homines induxit,[a] & iux. illud,[b] [Diliges proximũ tuum, ſicut teipſum,][c] & iuxta illud principii Decreti. [Quod tibi non vis fieri, ne feceris alij.] & contra, [Quod tibi vis fieri, facito alij.] & quilibet homo vult, & videtur debere velle, vt proximi adiuuent eum ad ſepeliendum mortuos ſibi cognatos, & amicos: ergo quilibet dẽt

F adiuuare alios id ipſũ volẽtes ſibi fieri.

2 Secundò, ꝙ pro re licita, & honeſta reputatur communiter in Germania, & Gallia etiã à viris pijs, & eruditis, vt Catholici communicent hæreticis, contrahendo, & conuerſando, licet ſciant eos eſſe excommunicatos, vt nos tetigimus in Manu. conſ.[d] & latius in Miſc.[e] de oratione. non obſtante, quod multis canonibus vetetur nobis communicare excommunicatis: & certum eſt hæreticos excommunicatos eſſe.[f]

3 Tertiò facit ca. [duo iſta nomina.][g]

G quatenus habet, omnem hominem peccatorem eſſe iuuandũ ab homine, quatenus eſt homo, licet caſtigandus ſit, quatenus eſt peccator, & quod licet hæreticum extremè egentem paſcere, ſecundum omnes, c. [paſce morientem: ſi non paniſti, occidiſti.][h]

4 Pro parte aũt negatiua facit primò, ꝙ non licet communicare cum excommunicatis,[i] niſi in certis caſib.[k] at omnes hæretici ſunt excommunicati.[l] etiã per can. 1. bullæ Cœnæ Domini.

Secundò facit, quod metus etiam iu-

H ſtus non videtur excuſare à peccato ſaltem veniali communicantem cum excommunicato.[m]

5 Tertiò facit, ꝙ ſepeliens hæreticum eſt excommunicatus,[n] & etiã ſepeliens excommunicatum ſciẽter,[o] & hæretici ſunt excommunicati, vt prædictum eſt.

Quartò, ꝙ non ſolum eſt peccatum hæreſim admittere, ſed etiã eam admittenti fauere,[p] & quod non ſolum hæretici ſunt excommunicati, ſed etiam fauẽtes eis per præfata iura: at qui iuuant ſepelire, vel comitantur ſepelientes, vel deducentes funus ad ſepeliẽdum hæreticum, vidẽtur eis fauere: ergo id faciẽ-

tes

a l. vt vim con. iũcta gl. ff. de iuſt. et iure.
b Matt. 22.
c ca. caritas. 2. §. proximus. de pœnit. diſt. 2.
d c. 27. num. 35.
e 47.
f c. excomm. de hæret.
g 23. q. 4.
h 86. diſt.
i c. excõmunicato. 2. q. 3. cum multis alijs.
k c. quoniã eadem cauſ. & qu.
l c. excõmunicamus. de hæret.
m cap. ſacris de ijs, quæ vi.
n cap. 2. & reſponſ. de hæret. lib. 6.
o Clem. 1. de ſepult.
p c. excõmunicamus. §. credẽtes. de hæret. et præfat. canon. 1. bullæ Cœnæ.

tes non ſolum peccant, ſed etiam ſunt excommunicati.

6 His pro vtraq; parte conſideratis, videtur dicẽdum primò, ꝙ Catholici deducentes funus hæretici ad ſepulturam triplici ratione poſsũt videri alicui peccare, & incurrere excommunicationem ſcilicet, quod communicãt hæreticis excommunicatis, & q̃a videntur ſepelire hæreticũ, & quia videntur hæreticis fauere. Sed prima ratio nõ videtur cõcludere, niſi quando hæretici eſſent denunciati excommunicati, etiam ſi eſſent manifeſti, & notorii hæretici, per ea, quæ nos tangimus vbi ſup. in Man. conf.[a] & latius, quam alij in d. Miſc.[b] & cum nulli hæretici denuncientur in Germania excõmunicati, non videntur hac ratione peccare Catholici deducentes in ea funus hæretici ad ſepeliendum. Neque ſecunda ratio cõcludit: quia deducentes non dicuntur verè ſepelire, ſi aliàs ipſimet non ſepeliant, iuxtà doctrinã Cardinalis,[c] licet gloſſa, & Ioannes Imolenſis videantur cõtradicere, quæ Cardinalis, opinio efficaciter probatur per regulam, quam nos probamus in d. Manua. confeſ.[d] ſcilicet, quod excommunicatio cõtra facientem aliquid ſimpliciter, nõ includit mandantem, neq; cõſulentem, vel aliàs fictè facientem. & ita clem. 1. ſu prædicta, & alia iura lata contra ſepeliẽtes non includunt ſolum deducentes, vti pœnalia, & reſtringenda.[e] Tertia verò ratio concludit, quod non ſolum iure humano, ſed etiã naturali, & diuino ꝓhibemur fauere hæreticis; quia illud eſt fauere peccato, & cõſentire in eo, cõtra Apoſtolum,[f] & alia innumera iura.

a c. 27. num. 45.
b 47.
c in Clem. 1. q. 25. de ſepult.
d c. 27. num. 51.
e cap pœna. de pœn. d. 1.
f cap. 1. ad Rom.

7 Secundò dicendum, ꝙ ille ſolus dicitur contrauenire canonibus vetantibus fauere hæreticis, qui fauet eis eo reſpectu, & ratione, quod sũt hæretici, & non alij, qui fauent eis alijs reſpectibus, per ea, quæ nos adducimus in d. Man.[g]

g c. 17. num. 52.

Tertiò, quod ex his infertur nõ videri peccare deducẽtes funus hæretici nõ denunciati pro excommunicato ad ſepulturam profanam ſolo affectu humanitatis, ſine intentione fauendi hæreticis, quatenus ſunt hæretici. Tum quia non communicãt excommunicato denunciato, neq; ſepeliũt eum in loco ſacro, ſed faciũt actum per ſe licitum, qui

A poteſt licitè fieri alio reſpectu humanitatis naturalis, vel cognationis, vel locationis operæ, & ita nõ cenſentur fautores hæreſeos, vel hæreticorum, per prædicta. Tum quia ſicut licitè poſſunt eũ comitari, vel deducere viuum ad alia opera per ſe licita, & communicare ipſi edendo, bibẽdo, & contrahẽdo ſine intentione fauendi ei ob hæreſim, ſic poſſent etiam communicare illi mortuo, deducendo eum ad ſepulturam profanam, quod eſt per ſe licitum.

8 Quartò, quod etiam infertur ex prædictis, Catholicos deducẽtes, & comitã-
B tes funus hæretici ad ſepeliendum eum in loco ſacro, peccare, nõ quidem eo ꝙ communicant excommunicatis, neque quia ſepeliunt hæreticum, ſed quia conſentiunt peccato hæreticorũ, quod peccant eum ſepeliendo, & volendo ſepelire in loco ſacro, iuxta c. [eccleſiam,][h] & c. 2. primo reſponſ.[i] & qui conſentit peccato peccat,[k] præſertim cum conſenſit cooperando, iuxta gloſſam, & communem opinionem receptam,[l] quamuis non videatur incurrere excommunicationem, ſi ipſi non ſepeliunt, iuxta opinionem ſupradictam Cardinalis.[m]

h de conſecr. diſt. 1.
i de hæretic. lib. 6.
k cap. 1. ad Ro. & c. a. 1. de officio deleg.
l in eod. c. 1.
m q. 25.

C Quintò, inferri ex eiſdem, quod etiã peccant prædicti Catholici deducentes funus prędictum, etſi deducant illud in ſepulturam profanam animo fauendi hæreticis, quatenus ſunt hæretici: non quidem eo quod communicent excommunicatis, neque eo quod conueniunt ad ſepeliendum in loco ſacro: peccant tamen, & incurrunt excommunicationem, eo quod fauent hæreticis, quatenus ſunt hæretici, contra canones excõmunicantes eorum fautores, de quibus eſt c. [excommunicamus.][n]

n §. credentes. de hære.

9 Sextò, ꝙ ſolus timor diſplicendi hæ-
D reticis, aliogñ cognatis, vel amicis, vel vicinis, vel dominis, vel ſubditis, nõ excuſat à peccato mortali, ſi deducant, vel comitentur animo fauẽdi hæreticis viuis, vel mortuis. Tum per ca. [ſacris.][o] Tum quia ꝓp nullum timorem, etiã iuſtum, licet violare legem naturalẽ, vel diuinã, iux. c. [quo iure.][p] & c. [ita ne.] & c. [tolerabilius eſt.][q] per quæ probat tolerãda eſſe potius oĩa mala, q̃ peccato conſentire. Tũ quia timor ſi non eſt iuſtus, nõ excuſat,[r] & ſi eſt iuſtus, licet

o de ijs, quæ vi.
p 8. diſt.
q 32 q. 5.
r l. metum. ff quod me. cauſ.

quan-

quandoq; excuſet à peccato violationis legis humanæ, nunquam tamẽ excuſat à violatione legis naturalis, & diuinæ, per præfata iura, & per c.fi. cũ ei adnotatis,[a] & fauere hæreticis, quatenus ſũt tales, omni iure vetitum eſt; vt prædiximus: & ita quãuis timor iuſtus excuſare poſſet à peccato communicãdi excõmunicatis, & etiam comitandi deducẽtes ad ſepeliendum etiam denũciatum hæreticum, & fortè in loco ſacro, quia iure tantum humano prohiberi videtur: non tamen poteſt excuſare à peccato, quod incurritur fauendo hæreticis, quatenus tales ſunt; quia id iure naturali, & diuino eſt peccatum.

a de conſuet.

10 Ad oppoſita pro vtraq; parte, quatenus contra prædicta faciunt, reſpõderi poteſt. Ad primum quidem pro parte affirmante formatum, concedendo, q̃d quilibet Catholicus poteſt regulariter cõicare proximo ſuo, imò & frequẽter obligatur id facere: ſed fallit hoc, quando iuſta lege id ei prohibetur, quale eſt excommunicato denunciato cõmunicare, & hæreticũ ſepelire in loco ſacro, & fauere verbis, vel factis hæretico, quatenus eſt hæreticus, p ſupra citata.

Ad ſecũdum etiam pro eadem parte adductum reſpondetur, concedendo, ꝙ licitum eſt nõ ſolũ in Germania, & Gallia, ſed etiam vbique gentium cõicare excommunicatis non denunciatis pro excommunicatis poſt extrauagantem [ad euitanda.] fideliter relatam à nobis in præfato Man.conf.[b] & quia ferè nulli hæretici denunciantur excommunicati in Germania, & Gallia, ideo licet eis communicare, vt nouiſſimè monſtrauimus in d. Miſcel.[c]

b c.27. num. 35.

c 47. de orat.

Ad tertium verò reſpondetur, concedendo omnem hominem iuuandum eſſe ab homine regulariter; ſed id falleret quando iuſta lege vetatur, vt cum iuſſu iuſti iudicis trahitur ad ſupplicium.[d]

d Argu. ca. non eſt crudelis. 43. q. 5.

11 Ad primum autem pro parte negante adductum conceditur non licere communicare excommunicato iure antiquo, ſed ſic nouo extrauagãtis præfatæ, ſi nondum eſt denunciatus.

Ad ſecundum pro eadem parte adductum reſpondetur, concedendo timorẽ vanum non excuſare à peccato, neq; iuſtũ regulariter à peccato contrauenien-

E di legi naturali, vel diuinæ, ſed ſic communiter à peccato contraueniendi legi humanæ, vt dicitur in 6. dicto.

Ad tertium reſpondetur, negãdo deducentes funus hæretici ad ſepeliendũ dici ſepultores, niſi ſepeliant ipſimet, vt probatur in primo dicto.

Ad quartum autem pro eadem parte adductum reſpondetur, concedendo nõ licere fauere hæretico, quatenus eſt talis, ſed ſic alio reſpectu, quatenus eſt ægrotus morti proximus, vel indiget

F extremè cibo, aut veſtitu, vt dictum eſt in primo dicto: & nos in noſtro reſponſo negamus quidem licere deducere funus hæretici animo fauendi ei, quatenus eſt hæreticus; ſed confitemur licere fauere ipſi alio reſpectu; & ita nihil obſtat argumentum.

12 Ad poſteriorem reſpondeo affirmatiuè, ſcilicet, quod Catholici terrarum, in quibus hæretici, & alii perfidi imperant, & iuriſdictionem exercent, poſſunt claudere officinas ſuas, in quibus

G operãtur, iubente id principe, vel magiſtratu hæretico, vel alio infidele, qui eã exercet, diebus feſtis ab hæreticis, vel infidelib. inſtitutis, modò id nõ faciant animo fauẽdi hæreticis, vel aliis infidelium ritibus ab Eccleſia Chriſtiana damnatis. Tum quia claudere p̃ſatas officinas per ſe non eſt illicitum, ſed opus indifferens, quod fine bono benè fieri poteſt, & fine malo malè, iuxta latè notata per S. Th.[e] Tum quia iuſtè parere poſſunt Catholici præpoſitis, & magiſtratibus infidelibus huiuſmodi opera indifferentia iubentibus cap 13.[f]

e 1.2.q.18.

Tũ quia in toto orbe à nato Chriſto

H ad hunc vſq; diem hoc fecerunt Catholici, etiam eruditiſſimi, & piẽtiſſimi, iuxta Apoſtolum.[g] Tum quia vetitum eſt Chriſtianis, ne præbeant ſcãdala, quando ea poſſunt abſq; peccato vitare, iuxta Euãgelium,[h] & tradit S. Thomas receptus,[i] & conſtat poſſe Catholicos vitare ſcandala, quæ orirentur ex reſiſtentia, & inobedientia, non claudendo officinas ſine incurſione peccati, modò eas claudant hoc bono fine non conſentiendo ritibus infidelium dãnatis, ſine animo eis fauendi, & fauẽdi erroribus eorum, qui ea iubent, vt in caſu propoſito præſupponitur eas claudere.

f ad Ro. & ca. non ſemper. & cap. qui reſiſtit. 11 q. 3.

g d. ca. 13. ad Roma.

h capit. 18. Ma. & c. nihil. de præſcr. & c. 2. de ope. nou. nunciat.

i 2.2.q.43.

SVM-

SVMMARIVM.

1 *Excommunicatum à iure, vel ab homine generaliter hodie vitare non tenemur, niſi ſit denunciatus, vel notorius clerici percuſſor. nu. 2.*

3 *Excommunicato denunciato communicans principaliter in iis, quæ ſpectant ad eius ſalutem, nec minorem incurrit excommunicationem. etiamſi aliqua alia addat extranea, ea tamen intentione, & magis principaliter, vt iuuet.*

5 *Inquiſitores, & hæreticorum Iudices tunc demum accipiẽtes à reis pecunias ſunt excommunicati, ſi accipiant illas prætextu officii, ſecus ſi alio reſpectu, vt ſi accepiſſent pro reſponſo, ſeu conſilio, quod tanquam aduocati pro illis ſcripſiſſent. num. 4.*

CONSILIVM XIII.

IVris peritus, qui & Vicarius Epiſcopi erat, pro conſtituta in carcere hæreſis cauſa, accepto precio informationem ſcripſit.

Quæritur, an mittens copiam informationis, vel ſcribẽs ad eam epiſtolam in qua monita ſalutis, & alia ad vrbanitatem pertinentia continebantur, vel etiam propter pecunias vltrò oblatas, & acceptas, cenſeatur præfatus conſultor, & Vicarius excommunicatus.

Reſpondeo primò, præfatum conſultorẽ nullas incurriſſe cenſuras, eo quod prædictam epiſtolam ſcripſerit ad prædictam nobilem in carcere detentam.

1 Primò quidem, quod nemo tenetur hodie ad uitandum excommunicatum à iure, uel ab homine generaliter, antequam denuncietur per extrauagantem [ad euitanda.] quam nos quoque poſt alios referimus,[a] de pœn. diſt. 9. & in Man. confeſſ.[b] & prædicta nobilis, vel nullatenus eſt excommunicata, vel non ſaltem niſi generaliter à iure.

a in cap. 1. §. lateret.
b c. 27. n. 35.

2 Secundò, quod non obſtat dicere, q̃d finis prædictæ extrauagantis habet non iuuare ad vitandos excommunicatos notoriè. Tum quia id reſtringẽdum eſt ad excommunicatum, excommunicatione c. [ſi quis ſuadente.][c] vt ubi ſupra in Manual. probamus. Tum quia adeo prædicta nobilis non eſt excommunicata propter hæreſim notoriam, quod eſt dubium adhuc an inciderit in illam, vt ex facto proponitur.

c 17. q. 4.

3 Tertiò, quod non incurrit quis vllã excõmunicationem, etiã minorem, cõmunicando excõicato etiam denunciato, in eis, quæ pertinent ad ſalutem animæ, licet etiam aliqua alia incidenter, vt magis proficiat, interpoſuerit.[d] At præfatus conſultor in prædicta epiſtola prædictam nobilem principaliter alloquitur in pertinẽtibus ad ſuæ animæ ſalutem, licet etiam quędam alia de vrbanitate adiecerit; ergo nullam cenſuram ẽt minoris excõmunicationis incurrit.

d c. cum voluntate, vbi glo. & omnes. de ſent. excomm.

4 Quartò, quod prædictus conſultor non incurrit ẽt vllam cenſuram ob prędictas pecunias acceptas, ſi non erat iudex cauſæ; quia licitũ eſt iuriſperito pro conſilio à ſe dato accipere pecuniam,[e] præſertim vltrò abſque ulla exactione oblationis, & cum conſilium datur cum reuolutione librorum, ut colligitur ex gloſſa, & ſcribentibus in d. c. [nõ liceat.]

e cap. non liceat. 11. q. 3.

5 Imò nec ſi erat iudex: quia clem. 1. §. 1. de hæret. quæ excommunicat Inquiſitores, & Iudices hęreticorum accipientes pecuniam, ſolum excõmunicat eos qui accipiunt eam prætextu officij Inquiſitionis, non autẽ eos, qui accipiunt alio reſpectu etiamſi accipiant illicitè, vt contextus illius habet expreſſe, & declarat gloſſa,[f] & Cardinalis.[g] At præfatus conſultor nõ accepit illud prętextu officij, & eo q̃d eſſet vicarius, & iudex, ſed prætextu conſilij à ſe redditi, & tanquam conſultor: & ideo licet fortè peccauerit accipiendo plus pecuniæ, quàm debebat accipere, vel quia cum eſſet iudex cauſæ, non debebat eſſe conſultor, uel alia ratione accepit, quam prętextu ſui officij, vt in facto proponitur, non incurrit illam excommunicationem. Salua, &c.

f in ver prætextu.
g notab. 1.

SVMMARIVM.

1 *Suſpectus de hæreſi cenſetur, qui per annum in excommunicatione manet.*

2 *Suſpectũ de hæreſi ſi Iudex ab Epiſcopo inquirente rogatus capere, vel captũ eidẽ tradere diſſimulet, vel carcerarius aufugere ſciẽter pmittat, in foro exteriori de iure incidũt ĩ excõmunicationem*

Digitized by Google

nem non reſeruatã, & per bullam Cœnæ in reſeruatã; quia præſumuntur hæretici fautores. n.3. a qua tamen bulla excõmunicatione excuſãtur corã Deo ſi prædicta omiſerint, & fecerint ob aliã cauſam, quam fauendi hæreſi, puta, ob amicitiam, paupertatem, cognationem, compaſſionem, vel ne ſuperioris indignationem incurrerent.

CONSILIVM XIV.

1 QVidam Gubernator, requiſitus ab Epiſcopo, vt caperet quẽdam, qui manſit excommunicatus per annum, F tanquam ſuſpectum de hæreſi, diſtulit eum capere, ne præiudicium iuriſdictioni Regiæ faceret: & poſtea captum diſtulit illum tradere Epiſcopo eadem de cauſa, donec à Iuriſconſulto conſilium acciperet: & rurſus conſilio accepto declarauit extraiudicialiter ſe paratũ ad tradendũ, ſed non tradidit, nec illũ animũ curiæ epiſcopali notificauit, & interim captus ſine alia ipſi⁹ Gubernatoris culpa de conſenſu tñ carcerarij aufugit.

Quæritur, an Gubernator & carcerarius præfati ſint excommunicati, & caſu quo ſint, quali excommunicatione. G

Quia illa, propter quæ maneo incluſus domi, & quaſi aqua, & igni interdictus, nõ permittunt in alia vagari, nihil profecto ad hoc quæſitum reſpõdiſſem, niſi me tanta iubentis auctoritas coegiſſet, cuius imperio in id adactus paucis, & breuibus reſpondeo.

2 Primò, præfatos ambos Gubernatorem, & carcerarium cẽſendos eſſe in foro exteriori excõicatos per c. [vt inquiſitionis.][a] Gubernatorem, quidẽ, quia iudicandus eſt, nõ fuiſſe vſus officio ſuo diligẽter, ac promptè, vt debuit: Carcerarium autem, quia fugæ ipſius contra H officij ſui debitum conſenſit.

a §. prohibemus. de hære. lib. 6.

Secundò, quod excõmunicatio præfati c. [vt inquiſitionis.] non eſt reſeruata Papæ, & ideo ratione illius nõ eſſent ipſi pro abſolutione remittẽdi ad Papã.

3 Tertiò, quod etiam ambo videntur iudicãdi in eodem foro exteriori excõmunicati per can. 1. bullę Cœnæ Domini: quia de iure in illo foro videtur præſumẽdũ præfata omiſiſſe, & feciſſe, vt fauerẽt præfato capto ſuſpecto de hæreſi, E ne ob eam puniretur: & cõſtat per præfatum can. 1. prędictæ bullæ Cœnæ fautores hæreticorum excõmunicari, quæ excommunicatio reſeruata eſt Papę, vt aliæ illius bullę: & conſequẽter remittẽdi ſunt in illo foro quoad eam Papæ.

Quartò, quod ſi verè corã Deo præfatus Gubernator omiſit implere mandata tam diligenter, & promptè, ac debuit, propter cauſas, quas expreſſit, & non animo fauendi præfato capto, quatenus erat de hæreſi, ſed ob aliam cauſam miſerationis, paupertatis, cognationis, vel amicitiæ; neuter eorum videtur F in foro conſcientiæ incurriſſe excommunicationem præfatæ bullæ per ea, quæ nos poſt Caietanum adnotauimus in Manu. confeſſ.[b] Salua, &c.

b c. 27. num. 55. ſuper cã. 7. præfata bulla.

SVMMARIVM.

1 *Hyperbolica locutio, p̃ q̃ falsũ aliquod videtur dici, nõ eſt communiter peccatũ.*

2 *Mẽbrorũ ſuorũ nemo dominus eſt; vnde nec teſtis põt ſe obligare, etiã in cauſa hæreſis, ad pœnã ignis, vel aliã corporalẽ, ſi eius dictũ reperiatur falsũ.*

CONSILIVM XV. G

VTrum teſtis, qui iuratus, & interrogatus de coniecto in carcerem pro hæreſi ab Inquiſitore, quid ſentiebat de ipſius fidelitate; reſpondit, adeo credo eum eſſe fidelem, quod ſum contentus comburi, ſi ipſe inueniatur hæreticus, quod dixit per modũ exaggerationis: Vtrum inquam peccauerit, & poſſit puniri ab Inquiſitore, ſi coniectus in carcerem probetur hæreticus?

1 Reſpondeo primò, quod dici põt cõſulẽtem nullatenus peccaſſe; quia dicere H aliquod falſum per hyperbolen, vel aliã figuratiuã locutionẽ, non eſt mendacium, nec peccatum, vt tradit S. Th. poſt D. Auguſt.[c] & probatur per illud Dauidis[d] [Ionatas, & Saul aquilis velociores, & leonibus fortiores,] & per alia multa ſacræ ſcripturæ loca.

c In 2. 2. q. 111. art. 1.
d 2. Reg. ca. 10.

Secundò, quod eſto peccaſſet, non tamen peccaſſet peccatum hæreſeos: quia non eſt contra ſacram ſcripturam, nec contra determinationem Eccleſiæ S. Romanæ, vt palam eſt.

Tertiò,

2 Tertio, quod non poſſet puniri ab
Inquiſitore, propterea quod ſe obliga-
uit ad pęnā ignis, caſu quo ille vinctus
probaretur hæreticus. Tum quia non
ſe obligauit ex animo vero, ſed hyper-
bolico, & figuratiuo. Tum quia nemo
poteſt ſe obligare ad pœnam ignis, &
combuſtionis, vel mortis, nec mutilatio
nis membri, iuxta gloſſam, [a] quia non
eſt dominus membrorum ſuorum. [b]

a in c. cū homo. 3 verbo ſupplicium. 23.q.5.
b l. liber homo. ff. ad legē Aquil. c. cōtingit. de ſent. excom. &c.

SVMMARIVM.

1 *Abiuratio nec de leui, nec de vehemen-
ti inducit irregularitatem, quo ſi ſi-
mul ob aliqua grauiſſima peccata con
demnetur ad triremes, maximè ſi iu-
beatur inter condemnatos ob hæreſim
exire cum cādela in manibus, erit dif
ficile ab irregularitate excuſare.*

2 *Pęnitētia publica, quam abiurās de ve
hementi facit portando iuxta præce-
ptum Inquiſitoris candelam in mani-
bus, nō eſt ſolemnis inducens irrigula-
ritatem.*

3 *Condemnatus de grauiſſimo aliquo de
licto, & ob id fuſtigatus, vel ad trire-
mes ad tempus tranſmiſſus, cenſebitur
irregularis in foro exteriori. Quod ſi
coram Deo ſit innocens, erit in foro
conſcientia liber ab irregularitate, &
poterit, vbi non timet de foro exterio-
ri, ordines ſuſcipere, & celebrare.*

CONSILIVM XVI.

ABiurauit quidam hæreſim de leui,
& fortaſſe de vehemēti, & quia vi
tormentorum, vel teſtibus falſis proba-
tur cōmiſiſſe grauiſſima peccata, quod
coram Deo non ita eſt, condemnatus
eſt à ſancto officio Inquiſitionis, vt exi-
ret cum candela in manu, & damnatus
eſt ad triremes, in quibus remigauit
per aliquod tempus. Quæritur, an ſit ir
regularis, ita, vt non poſſit ordinari ſine
diſpenſatione.

1 Dixi verbo, quod mihi videbatur re
ſponſum domini mei doctiſſimi eſſe fir
mum, quatenus habet per ſolā abiura-
tionem de leui non incurri ullam irre-
gularitatem, imò neq. per abiurationem
de vehementi; quod exercitum fuit in
quodam prælato, qui abiurauit de vehe
menti, & ſequēti die ſine vlla diſpenſa-
A tione celebrauit Miſſam cum approba-
tione & laude Papæ, & totius Curię, &
rectè, quoniam nullo iure id probari po
teſt: & irregularitas non incurritur, niſi
in caſibus à iure expreſſis.

2 Dixi etiam firmiſſimum eſſe reſpon
ſum pręfati domini Doctoris, quatenus
habet, pœnitentiam, quam D. conſulēs
fecit, non fuiſſe pœnitentiam, quam iu-
ra vocant ſolemnem, quę inducit irregu
laritatem: & quod pœnitentia, eo quod
ſit publice facta, non inducit talem irre
gularitatem. Dixi prætérea, præfatum
B D. conſulentem nō eſſe irregularē quo
ad forum conſcientiæ, ſi vera ſunt corā
Deo, quæ ipſe affirmat; quoad forū au-
tem exterius remitto me ad ea quę Sā-
ctiſs. D.N. aut ſacrum Inquiſitionis pręto-
torium ſuper eo in ſuis literis mandat
Inquiſitoribus Sardiniæ.

3 Dixi poſtremò, non audere me affir
mare, quod in foro exteriori nō ſit iudi
candus irregularis, & habeatur pro ta-
li, & remigatio impoſita ſibi videatur
æquipollere ictui fuſtiū, adiūcta pſer-
tim, & præcedente eductione ipſius in
coronā cōdēnatorū tenēdo candelam
in manu. Itaq; in eadem ſum nunc ſen-
C tentia, ſcilicet poſſe ipſum ordinari re-
ctè quoad forum cōſcientiæ, & ordina-
tum quoad illud poſſe rectè celebrare,
ſed poſſe ipſum inquietari quoad forū
exterius; & ſi precibus vel fauore poſſet
eſſe ſecurus quoad forum exterius, ſatis
fore ſecurū quoad interius. Salua, &c.

SVMMARIVM.

1 *Hæreticus fuiſſe nō probatur is, cui confi
tenti ſe imaginem percuſſiſſe, Inquiſi-
tor indixit abiurationem de leui, &
pœnam triremium.*

D 2 *Triremiū pœna inflicta ei, q de leui ab-
iurauit hæreſim, videri poteſt, aliqui-
bus, quod inducat infamiā iuris, vel
facti, impedientem promotionem.*

CONSILIVM XVII.

COnfeſſus eſt quidā percuſſiſſe quā
dam imaginē ſacrā timore tormen
torū, & cōdēnatus publicè p Inquiſitio
nē ad abiurādū de leui, & ad triremes
vt ſeruiret ī eis duob. annis, cōpleuit p-
cepta,

cepta. Quæritur, an poſſit promoueri ad ordines ſine diſpenſatione Papæ.

1 Reſpondeo primò, ꝙ non obſtat ei hæreſis obiecta: quia non fuit probata, neq; inquiſitor declarauit ipſum incurriſſe illã, ſed ſolũ induxit illi purgationẽ, quam præſtitit, iux. c. [accuſatus.][a]

a de hæret. lib. 6.

2 Secundò, quod condemnatio illa ad triremes facta, & completa per eum videri poteſt alicui induxiſſe infamiã facti, vel iuris, quæ impedit promotionẽ, iuxta ca. [tanti Daniel][b] & quod ictus fuſtium videtur inducere infamiam,[c] præſertim in foro exteriori.

b 81. diſt. & c. omnipotẽs de accuſ.
c l. ictus fuſtium. ff. de his qui not. infa.

Cætera vide in conſi. 16. ſuperius poſito de hæret.

SVMMARIVM.

1 *Abiurare eſt recedere ab aliqua re cũ iuramento de non redeundo ad illam.*

2 *Cõfeſſus, vel cõuictus de hæreſi, fit inhabilis ad beneficia, & officia publica, & perdit omnia ſua bona, & iura.*

3 *Purgatio canonica eſt de obiecto crimine innocentiæ oſtenſio.*

3 *Abiuratio etiam de vehementi, eſt quædam purgatio canonica, qua oſtendit ſe innocentem.*

4 *Abſolutus etiam mediante abiuratione ab hæreſi obiecta habetur pro innocente, & dignus beneficijs, vt antea.*

5 *Abſolutus per abiurationem etiam de vehementi non manet inhabilis.*

6 *Abiuratio duplex; altera, qua quẽ pœnitet hæreſeos incurſæ: altera, qua de ea ſuſpectus ſe purgat, q. pro hæreſi nõ punitur, licet quandoque ei imponatur aliqua pœna pro ijs, quæ fecit, ex quibus orta eſt ſuſpicio. Primus remanet inhabilis ad officia, & beneficia, ſecundus non, & poteſt eligi, vt prius, nu. 3.*

CONSILIVM XVIII.

Titius religioſus vixit per multos annos in ſua religione, & fuit ſemper habitus apud omnes vir probatiſſimæ vitæ, vnde fuit multoties Abbas, & Viſitator, & tandem Generalis ſuæ religionis. Annis elapſis fuit denunciatus apud ſanctum Officium, quod in iuuẽtute ſua legerit quendam librum ſuſpectum. Poſt multa abiurauit de leui ſuſpi-

E cione. Quæritur, an de iure cõi hæc abiuratio de leui reddat eũ inhabilem ad gradus, & dignitates ſuæ religionis.

1 Pro parte affirmante huius quæſtionis, nẽpè, quod non poſſit eligi, facit primò, ꝙ quicquid dicat turba ſcribẽtium de abiuratione, veritas eſt, quod ꝓpriè abiurare, ſecũdum ſignificationem, qua canones vtuntur [eſt recedere ab aliqua re cum iuramento de non redeũdo ad illam] & ſic ſumitur in ca. [accepta] & in c. [audita.] de reſt. ſpoliat. & in c. [ſuper hoc.][d] Nec arbitror eſſe vllum textũ in volumine Decretaliũ, in quo ver-

F bum hoc aliter accipiatur: quãuis in ca. [accuſatus.][e] videtur accipi pro negãte cum iuramẽto, & deteſtãte hæreſim. & cõſequẽter abiuratio hæreſum propriè eſt [receſſio ab hæreſi cũ iuramento de non redeundo ad illam] Nec obſtat ca. [literas.][f] quia ibi non fuit iuſſum, vt is, contra quem habebatur vehemens ſuſpicio de hæreſi, abiuraret hæreſim, ſed tantum, vt ſe purgaret de illa. Neque ẽt obſtat d. ca. [inter.][g] in cuius caſu videtur præceptum fuiſſe illi, qui erat tantũ ſuſpectus de hæreſi, & nõ confeſſus, neque conuictus, abiurare illam: quia nõ

d de renun. & in cap. ad abolendam. de hæret. & in c. inter. de purgat. canon.
e de hæret. lib. 6.
f de præſumpt.
g de purgat. canon.

G fuit iuſſus abiurare hęreſim, ſed conuerſationem hæreticorum, quam prius habuerat, & ob quam erat ſuſpectus.

2 At D. conſulens abiurauit hæreſim: ergo confeſſus fuit illam, vel conuictus de illa. Igitur nõ poteſt obtinere vllum beneficium, nec publicũ officium,[h] neque habere aliqua bona, imò perdit ipſo iure omnia iura, & bona, iuxta cap. [vergentis.][i] & cap. [cum ſecundum.][k] per quæ id affirmat Felynus.[l]

h c. 2. §. hæretici. de hæretic lib. 6.
i de hæret.
K eod. tit.
l in cap. cum non liceat.

Secũdò, quod non prodeſt dicere D. conſulẽti, quod modò illam abiurauit: quoniam licet per abiurationem excu-

H ſetur, ne tradatur poteſtati ſæculari puniendus, non tamen mundatur ab inhabilitate, qua factus fuit inhabilis ad beneficia, & officia p hęreſim abiuratam: quia illa non tollitur per pœnitentiam; per iura ſupra citata, & ſcribit latius Felyn.[m] vbi regulam illam, quod infidelitas præcedens non nocet conuerſo ad obtinenda beneficia, limitat non procedere in hæreſi, ſeu hæretico conuerſo.

Tertiò, ꝙ etiam abiurans de leui dicitur abiurare hæreſim,[n] ergo etiam ab-

m in ca. cum te. de reſcr. verſ. in fidelitas.
n ca. accuſatus in principio. de hæret. lib. 6.

abiuratio de leui præſupponit incurſam A fuiſſe hæreſim.

Quartò, quod abiuranti hæreſim ſolet frequenter imponi pœna ſuſpenſionis, vt probat præfatum cap. [inter.][a] Et fieri poteſt, vt præfato D. conſulenti fuerit impoſita pœna ſuſpenſionis, cum abiurauit de leui.

a de purga. canonica.

3 His tamen non obſtantibus, quæ verè non obſtant, contrarium eſt dicẽdũ. Primò quidẽ, quod purgatio canonica, per quam quis de hæreſi, vel alio crimine ſe purgat, eſt ſecũdum Raymundũ, & Goffredum, & alios communiter, de B obiecto crimine innocentię oſtenſio, & probatur ex ca. [ex tuarum.] & c. [inter.][b] Itaq; purgare ſe de crimine per iuramẽtum, vel per aliquid à iudice decretum, eſt oſtendere ſe innocẽtem. Et qui ſe canonicè purgauit iuxta formam ſibi præſcriptam, abſoluitur, & habetur pro innocente, & pro tali, qui non commiſit crimen, de quo fuit accuſatus.

b de purga. canon. & ca. ad abolendam. §. qui verò. de hæretic.

Secundò, quod abiuratio de leui modò, & de vehementi, eſt quædam purgatio canonica, vt colligitur ex c. [accuſatus.[c] Et per conſequens abſolutus per abiurationem de leui eſt habendus pro tali, C qui non commiſit crimen, cuius fuit accuſatus, & conſequenter pro tali, cui non nocet crimen ſibi impoſitum, nec per conſequens vlla inhabilitas, quę ex eo naſci poſſit.

c in princip. de hæretic. lib. 6.

4 Tertiò, quod purganti ſe per abiurationem, etiam ob tam grãdem ſuſpicionem, propter quam fuit indicta ei purgatio cum decimaquarta manu ſui ordinis, debet reſtitui beneficium, & eſt caſus ſingularis in prælato c. [inter][d] & non alia ratione, quam quia abſolutus de crimine ſibi obiecto, etiã mediante abiuratione, habetur pro innocente, & digno beneficio, quo erat dignus antequam accuſaretur.

d de purga. canon.

5 Quartò, quod nullus eſt textus, neque gloſſa, neq; doctor, qui dicat, quod abſolutus per abiurationem de leui immo neq; per abiurationem de vehemẽti, maneat inhabilis ad aliquid, ad quod ante accuſationem fuit habilis; niſi iudex, qui indixit abiurationẽ, vel purgationem, impoſuiſſet illi aliquam talem pœnam pœnitentialem propter ea, quę fecit, vel dixit, ex quibus orta fuit contra illum ſuſpicio, quod ſola illa ratione dicere omiſerunt dicti canones, gloſſæ, & doctores, quia contrarium erat clarum, cum abſolutus à crimine habeatur pro innocente.[e] At D. conſulenti non fuit adiecta vlla pœnitentia pęnalis, per quam remaneret inhabilis: ergo poteſt eligi, perinde, ac ſi nunquam fuiſſet accuſatus.

e Arg. ca. in his. de accuſationi. cũ ei annotatis.

6 Quintò, quod duplex eſt abiuratio, ſecũdum omnes. Altera, quam cogitur facere hęreticus pœnitens hæreſeos à ſe admiſſæ iã confeſſæ, vel probatę, vt miſericordiam conſequatur, & ne ad mortem tradatur, iuxta cap. 1[f] & cap. [ego Berengarius.][g] & c. [ad abolendam.] §. præſenti. de hæreſi. Altera, qua ſuſpectus de hæreſi ſe purgat, & monſtrat innocentem, iuxta formam à iudice decretam, de qua in d. c. [ad abolẽdam.][h] per quã non receditur ab hæreſi incurſa, nec ponitur vlla pœnitentia de hęreſi, quę non fuit confeſſa, neque probata ſed ſolum fit oſtenſio innocentiæ contra ſuſpicionem aliquo modo ortam, & ſi qua pęna pęnitentialis imponitur, ea non infligitur ob hęreſim, quę non fuit probata, neque confeſſa, ſed ob ea, quæ minus benè fecit, vel dixit, ex quibus illa ſuſpicio proceſſit. Et, vt certum eſt, quod priore modo abiurãs remanet inhabilis ad beneficia, & officia, donec fiat habilis, per adducta in oppoſitum, quia conſtat fuiſſe hęreticum: ita certiſſimum eſt, quod per hunc poſteriorem nulla talis inhabilitas incurritur, cum nulla hæreſis ſit confeſſa, vel probata, immo per abiurationem eſt omnis ſuſpicio ſublata, & declaratur eſſe fidelis, & Catholicus.

f 1. q. 7.
g de conſecr. diſt. 2.
h §. qui verò. & c. accuſatus in princ. tit. lib. 6.

D Non obſtant ſupra in oppoſitũ adducta: quia ſolum ſibi vendicãt locum in hęretico confeſſo, vel conuicto de hęreſi, qui abiurat, vt pęnitẽs recedendo ab hæreſi iam incurſa cõfeſſa, vel probata; noſtra verò reſpõſio habet locum in eo qui abiurat purgãdo ſe à ſuſpicione hæreſeos contra eum aliquo modo ſuborta, qui nullatenus conuincitur illã incurriſſe, nec de ea cõuincitur, imò id omninò negat, & ad innocentiam ſuam probandam præſtat purgationem canonicam per abiurationem iuxta formam à iudice decretam. Salua, &c.

SVM-

SVMMARIVM.

1 *Abiuratio hæreſis propria, per q̃ quis recedit ab hæreſi, inhabilitat ad habẽda beneficia, & priuat ipſo iure habitis: impropria aũt, q̃ eſt purgatio non.*
2 *Bulla Pij V. beneficiorũ ob hæreſim vacantium reſignationes annullans non habet locum in eo, qui ſolum per viam purgationis hæreſim abiurauit.*

CONSILIVM XIX.

AN bulla Pij V. quæ annullat reſignationes beneficiorũ vacantium ob hæreſim, habeat locum in beneficio eius, qui abiurauit hæreſim?

1 Reſpõdeo primò, quod nimis generaliter quæritur, ad hoc, vt categoricè poſſit ei reſponderi. Abiuratio.n. (vt in proximè præcedenti reſpõſo diximus, quidquid turba doctorũ inuoluat) propria, de qua iura oĩa loquuntur in Decreto, & Decretalibus eſt [receſſio ab hęreſi cum iuramẽto de non redeundo ad eam; per quam qui abiurat cõfitetur ſe in eam incidiſſe:] quamuis in cap. [accuſatus.][a] ponatur pro purgatione, qua inquiſitus cum iuramento ſe purgat, negãdo ſe in illam incidiſſe, & deteſtatur eam, & promittit ſe nunquam illam incurſurum: & ita per hãc abiurationem non probatur inquiſitũ vnquam fuiſſe hæreticum, nec fauorẽ eorundem credentem: per priorem aũt propriam ſic.

Secundò, quod qui abiurauit ſecũdũ poſteriorem acceptionem, non deſinit eſſe idoneus beneficio, & poteſt eligi, vt nos ubi ſupra reſpondimus, qui aurẽ abiurauit priore modo, quia confitetur ſe fuiſſe hęreticum, eſt inhabilis beneficio habendo, & priuatus ipſo iure habito, per c. 2.[b] & c. [cum ſecundum.[c]]

2 Tertiò, credere me præfatam bullam fœlic. recordat. Pij V. non eſſe intelligendam ita, vt comprehendat beneficia eius, qui abiurauit hæreſim per viã purgationis, de quo loquitur pręfatum cap. [accuſatus.] quin etiam puto, eum, qui poſſidet beneficium, poſſe allegare ſe non teneri ad ſtandum cõfeſſioni, & abiurationi, nec ſententię contra inquiſitum latæ: quia res inter alios acta, & c.[d] Salua, &c.

a de hæret. li. 6. in princ.
b de hæret. lib. 6.
c eod. tit.
d Tit. Ceres inter alios.

SVMMARIVM.

1 *Hæreticorũ bona ad fiſcũ ſecularem loci, cui ſubditi ſunt, pertinere, iure antiquo Decretaliũ conceſſũ videtur: ſed per alia iura recẽtiora extrauagãtiũ Eccleſia, quod & potuit, n. 2. derogans dictis iuribus antiquioribus aliter ſtatuit, nu. 3. apprehenſionem autem debet precedere declaratoria. num. 4. & hoc etiã ſi cõſtet de ipſa hæreſi notorie. nu. 7. quia defenſio, quæ citationem prærequirit, eſt de iure naturæ. num. 6. & hæc tanto magis requiri videtur, quando bona hæreticorũ ad alios peruenisſent, antequam contra hæreticos eſſet pronunciatum, nu. 8. multi tamen tenent in notorijs non eſſe neceſſariam declarationem. nu. 5.*

CONSILIVM XX.

AD propoſitas q̃ſtiones reſpondeo, & quidem ad primam, quod ſem per in hunc diem fui in illa opinione, quod bona confiſcata ob hæreſim pertinent ad fiſcum Sedis Apoſtolicæ, ſi ea ſunt ſita in terris ſuæ iuriſdictioni temporali ſubiectis, & in alijs pertinent ad fiſcos Regum, & aliorum non recognoſcentium ſuperiorem, ſeculares, in quorum territorijs ſunt ſita, per c. [vergentis][e] & c. [cum ſecundum leges[f] quatenus habet, non poſſe capi illa à poteſtate ſeculari, donec eorum domini declarentur eſſe hæretici per ſententiam poteſtatis eccleſiaſticæ; ſignificãs à contrario ſenſu, illa pertinere ad eam poſt declarationem, & hoc tenet gloſſa,[g] & Pan. Anannias, & communis,[b] vbi Fel. reſpondet Mariano contrarium ſignificanti, pręſertim cum is, cuius bona confiſcantur, eſt laicus.[i]

Semper, inquam, fui in hac opinione per p̃dicta, & aliquot alia: maximè verò quod in regnis, quæ colui, nõ memini vnquam vidiſſe contrarium ſeruari. Gallia enim, quo tẽpore in illa iura didici, & docui, tantum erat ab hæreſi aliena, vt ſanctum Inquiſitionis officium eſſet ferè otioſum, & nullum memini audiſſe Tholoſæ, & Caturſij, in quibus ſunt inſignes academiæ, vnquam fuiſſe damnatum hęreſeos, neque accuſatum,

e de hæret. ſeod. tit. lib. 6.
f de hæret. feod. tit. lib. 6.
g in Cle. 2. de hæretic. verb. eccleſia.
h in d. cap. vergentis.
i Arg. c. nouit. de iud. & c. cum ad verum 96. d.

vel

vel inquiſitum: in regnis autem Hiſpaniæ, Caſtellæ, Nauarræ, & Luſitaniæ, in quib. magnã copiam accuſatorum, & inquiſitorum vidi, omnia bona confiſcata cedebant Regibus eorum, ſicut & hodie cedunt.

2 Nunc autẽ reſponſurus ad hãc quæſtionem euolui multos auctores, quorum nomẽclatura, ne ſim faſtidio, tacita, videtur iure verius quod ea pertineãt ad fiſcum Eccleſiæ, & quod Marianus, quem probat Felynus vbi ſupra, loquitur verius, ea primum ratione, quod crimẽ hæreſeos eſt mere eccleſiaſticũ, cuius cognitio nullatenus pertinet ad vllũ Regem, nec aliam poteſtatem ſæcularem.[a] & conſequenter ſola poteſtas eccleſiaſtica poterit, & poteſt de iſto cognoſcere, iudicare, & pœnam condemnato imponere,[b] & conſequenter ſola Sedes Apoſtolica potuit pœnam cõfiſcationis præfatæ imponere, & applicare cui iuſtum eſſet.

a ca. vt inquiſitionis, §. prohibemus de hæret. li. 6.
b Arg. l. de quare ff de iudic. & ca. tuam de cr cogni. & c. nouit de iu & in ca. cum nobis num. 12. de praeſc.

3 At, vt teſtantur multi graues auctores, præſertim Itali, & ĩ his ipſemet Felyn. præfatus,[c] multas & varias cõſtitutiones, quæ non ſunt in corpore iuris fecerunt Põtifices Maximi de applicatione bonorum ob hæreſim confiſcandorũ, aliter atq. aliter ſtatuẽtes, ex quo derogauerũt præfatis cap. [vrgentis.] & cap. [cum ſecundum,] quarum aliquas etiam ipſi legimus, nullas tamen, quæ expreſsè derogarent illis: ergo poſterioribus eſt ſtandum,[d] cum qui fert vnam legem, poſſit eam tollere, mutare, & augere, nec legiſlator ſucceſſori ſuo æqua poteſtate fungẽti legem ponere poſſit,[e] præſertim quod nullo iure in corpore iuris clauſo ſaltẽ expreſsè conſtituatur, vt bona ob hæreſim confiſcata extra regnum Papæ ſita cedant fiſco illius, cũque circa hoc multæ voluẽt opiniones, cumq. licet rigoroſa illa cõfiſcatio, qua vtitur bona pars Hiſpaniæ, priuandi filios, & filias legitimis ſuis, & nurus & generos dotib. & donationib. propter nuptias, etiam acceptis longè ante accuſationem, & dãnationẽ, aliqua ex parte profuerit illorum regnorũ Chriſtianiſmo, alia tamen induxit magnũ odiũ erga illum, & magnam occaſionem vt multi recens conuerſi, & eorum poſteri in infidelium regna migrarint.

d cap. 1. de conſt. li. 6.
e c. innotuit. de ele.

4 Ad Secũdam reſpondetur, quod ſententia declaratoria debet præcedere apprehenſionem, & occupationem, ſecundum omnes, ſaltem extra caſus notorios, per capitul. [cum ſecundum.][f] quod id exprimit, & tenetur ab omnibus.

f de hær. li. 6

5 Ad Tertiam, an ſufficiat crimen eſſe notorium ad hoc, vt ſine alia ſententia ſuper illo lata, bona eorum occupari poſſint, reſpondeo quod pro parte affirmante facit, quod in notorijs ordo iuris non eſt ſeruandus,[g] & quod euidentia patrati ſceleris non indiget clamore accuſatoris,[h] & quod perinde eſt abſtinẽdum ab audiendo Miſſam ſacerdotis fornicarij notorij, ac declarati per ſententiã pro tali,[i] & quod in confeſſo nullæ ſunt partes iudicis,[k] quia per cõfeſſionem res fit notoria,[l] & quod extrauagans [ad euitandam] Martini V. & poſtea ſæpius renouata per Concil. Lateranẽſe[m] & in ſtatutis Gallicanis, & concordatis inter Leonem X. & Regẽ Franciſcum.[n] æquiparat notorium excõicatum non declaratum excommunicato declarato, & denique quod Felynus[o] dicit, in ſpecie declarationem, quam requirit d. cap. [cum ſecundum] non eſſe neceſſariam in notorijs, allegando duo pulchra dicta Panormitani, vltra quæ allegari poteſt concluſio communis, quæ habet non eſſe neceſſariam citationem, quando conſtat nullam defenſionem competere citando. iuxta ca. [cum olim][p] & alia citata ibi per Panormitanũ, & Felynum, & in ca. cum cauſam de reſcript.

g c. ad noſtrã 3. de iureiu.
h c. euidentia de accu.
i ca. ſi. de cohab. cle. & mul.
k l. proinde ff. ad legem Aquil
l d. c ſi. & c. vlt de tempor ordi.
m ſeſſ. 11.
n tit. de excom non vitan.
o in c Repul phus. n. 37.
p de re iud.

6 Pro parte negãte facit, primo, quod etiam in notorijs requiritur citatio, iuxtá gloſſam,[q] quæ ad id allegat c. [Deus omnipotẽs.][r] citatio enim pertinet ad defenſionem, & defenſio debetur iure naturali, quæ à nullo principe tolli poteſt, vt habet expreſſe Clem. [paſtoralis][s] quæ annihilauit quandam ſententiam Federici Imperatoris propter defectum citationis, & conceſſionis facultatis ad ſe defendendum, dicens etiam iure naturali fuiſſe debitam, nec potuiſſe per Imperatorem ſuppleri, ob quæ gloſſa Ioannis Monachi ſingulariter, & copioſè probat non poſſe Papam procedere ſine citationes.[t]

q in c. ad noſtram 3. de iureiur.
r 2. q. 1.
s §. cæterũ. de re iud.
t in extrau. 1. de voto, et contum.

Secundò, quod etiam in notorijs requiritur ſententia, ſecundum eandem gloſſam, & gloſſam in ca. [euidentia.] [a] & eſt melior gloſſa in d. extrauagante 1. quæ habet neceſſariam eſſe ſententiã iudicis, vel præceptum, quod illi æquipolleat, & in caſu propoſito nulla ſententia eſt data, nec præceptum, quod illi æquipolleat.

a de accuſ.

Tertiò, quod eſt caſus irrefragabiliter probans hanc partem in dicto capitulo [cum ſecundum] [b] quatenus vniuerſaliter ſtatuit, ne fiat apprehenſio bonorum, donec per iudicem eccleſiaſticum declaretur hæreticus, per quod omnes dicunt declarationem eſſe neceſſariam.

b de hæret. lib. 6.

7 Per hæc pro vtraq. parte adducta, videtur reddi quæſtio hæc difficilis, & cuius vtraq. pars diſputando defendi poſſet: ſed ad conſulendum in præſenti caſu pro parte affirmante inclinor, per adducta ſupra proeo. Tum quod non occurrit modus adeo iuridicus defendendi Catholicos communicantes cum hæreticis notorijs Germaniæ, & Galliæ, à peccato, & excommunicatione, ac tenendo quod non tenentur vitare notorios excommunicatos, antequam denũcientur eſſe tales, vt diximus in Man. confeſſ. [c] & latius in Enchirid. de oratione, [d] Miſcell. [e]

c c. 27. n. 25.

d c. 22. n. 5.

8 Tum quia videntur eſſe mortui hæretici, quorum bona maritus oratricis cepit, antequam denunciarentur, & quidquam contra eos pronunciaretur. Tum quia credo, dictum prædictũ Felyni, [f] nunquam fuiſſe praxi mandatũ. Tum quod videtur ſecum pugnare, dũ ait non eſſe locum d. cap. [cum ſecundum] cum factum eſt adeo notorium quod nulla eſt opus declaratione: præſupponit enim poſſe dari notorium, in quo eſt opus declaratione, non reddita ratione cur non ſit idem dicendum de omnibus notorijs. Salua, &c.

e 47. in nono

f in d. c. Rodulphus.

Aduertendũ magis communem eſſe, vt in notorijs apprehenſio bonorum ipſo iure confiſcatorum poſſet fieri etiã ante declarationem Boſſius. Quomodo procedendum ſit in crimine notorio, num. 16.

SVMMARIVM.

Hæreticus iudicatur, qui cauſa fidei vocatus à iudice, & ob contumaciã excõmunicatus, ſic manet per annum.

Excommunicatus ex quacũq. cauſa iudicatur ſuſpectus de hæreſi, & põt contra eum procedi. ſi per annum mãſerit excommunicatus, etiam ſi non ſit declaratus excommunicatus. nu. 3.

Religioſus nõ eſt, & põt iuſtè eijci filius Iudæi contra conſtitutionem ſui ordinis à Sede Apoſt. confirmatam, & obſeruari iuſſam, ad habitum & profeſſionem admiſſus.

CONSILIVM XXI.

Quid iuris de illo monacho, qui fecit aliquem exenterari contra extrauag. 1 [g] & poſtea monitus ab aliquibus, vt ſe faceret abſolui, non curauit, ſed acceptauit electionem, qua fuit electus, & eum nũc regit poſt lapſos duos annos à tempore exenterationis, & eſt filius Iudæi?

g de ſepu inter cõmu.

1 Reſpondeo primò quod poteſt procedi contra eũ tanquam ſuſpectum de hæreſi, per cap. vlt. [h] & per notata in c. [cum contumacia.] [i]

h de pœnit.

i de hæret. lib. 6.

2 Quia licet ad hoc, vt excõmunicatus per annum ſit iudicãdus hæreticus, iuxta præfatum ca. [cum contumacia.] requiratur, vt vocetur à iudice cauſa fidei, & excommunicetur tanquam cõtumax, & maneat in excommunicatione per annum, ad hoc tamen, quod poſſit procedi contra aliquem, tanquam contra ſuſpectũ de hæreſi, ſufficit vt maneat excõicatus per annũ, ex quacũq. cauſa excommunicetur, etiam ſi illa non tangat fidem, vt reſoluit Panor. communiter receptus, [k] & Francus. [l]

k in d. c. vlt. de pœnit.

l in d. c. cum contumacia.

3 Nec videtur obſtare, quod nõ fuit denũciatus, & declaratus excommunicatus, & ita non erat vitãdus per extrauagantem [ad euitanda.] relatam à nobis in Man. confeſſ. [m] quia extrauagans illa nihil prodeſt excommunicatis, ſed tantum communicantibus cum illis, vt ipſiuſmet finis monet.

m c. 27. n. 35

4 Secundò, quod ſi Prælatus præfatus eſſet in Hiſpania, multum augeretur contra eum ſuſpicio de hæreſi ex eo, quod pater eius fuit Iudæus.

Tertiò,

Digitized by Google

Tertiò, quod non ſolum ipſe poteſt priuari religione, & eijci ab ea, ſed etiã eſt ipſo iure priuatus, & nunquam fuit verè religioſus, ſi cõſtitutio ſui ordinis eſt vera, & à ſancta Sede Apoſtolica confirmata, & iuſta ſeruari, quod tamẽ ipſe ignoro.

SVMMARIVM.

1 *Iudæorũ filij, & deſcendentes etiã per lineam maternam vſque ad quartam generationem (quibuſdam ſcilicet in partibus) particulari decreto Pauli IV. & Gregorij XIII. fuerunt ab ordinibus prohibiti, & hoc, etiãſi nullus illorum poſt conuerſionem in errorẽ ſit lapſus: etſi de æquitate nati ex talibus ſponte conuerſis non ſint repellendi, n. 4. Idem etiam dicitur de deſcendentibus ex Sarracenis, ſeu Mauris, n. 3 ad fin. & num. 5 repelluntur que ab officio prædicandi, nu. 7.*

1 *Hæreticorũ ẽt per lineã fœmininam deſcendentes (quibuſdam, ſ. in locis) vſque ad quartam generationem excluduntur ab ordinibus, ſed hoc intellige de deſcendentibus ex hæreticis condemnatis tantum nu. 2. et 3.*

1 *Infidelitas præcedens baptiſma nemini nocet, nec quo ad promotionem, niſi quo ad reuertentes ab hæreſi, vel nouiter conuerſos.*

2 *Legis æquè aptè duos recipientis intellectus, benignior, et mitior eſt accipiendus, fallit quando verba aliqua non obiter, ſed cum myſterio poſita nihil operarentur, num. 3.*

2 *Hæreſis omnium infidelitatum peſſima, et qui ad Iudaiſmum reuertuntur, magni ſunt hæretici, nu. 2.*

3 *Repetitio frequens eiuſdem verbi in aliqua diſpoſitione myſteriũ aliquod denotat.*

6 *Electionem, ſeu promotionem faciendam defectus ſemiplena impedit probatio, at ad promotum, ſiue electum, et confirmatum deijciendum plena requiritur probatio, vt etiam in matrimonio contrahendo, et contracto diſtingui ſolet.*

7 *Legis innouatio antiquæ non receptæ operatur, vt nunc non poſſit dici non recepta, niſi ſint lapſi anni decem à die innouationis, licet contrarium poſſit diſputando teneri.*

CONSILIVM XXII.

AD primam multarũ quæſtionũ, quæ habet, an prohibitio de qua in breui fel. rec. Pauli Quarti, confirmata per Gregorium XIII. qua certis in locis prohibetur, vt nullus, qui à Iudæis, ſeu hæreticis, quorum parentes, & progenitores paterni, ſeu materni viuẽtes, ſeu defuncti vſque ad quartam generationem incluſiuè hæretici fuere declarati, &c. ad ſacros ordines promoueantur, &c. includat non ſolum deſcendentes hæreticorum damnatorum, &c. ſed etiam deſcendentes à Iudæis vſque ad præfatam quartam generationem, etiã ſi præfati Iudæi primo conuerſi, & filij, & nepotes eorum inuiolabiliter fidem Orthodoxam ſeruauerint?

1 Reſpondetur, quod pro parte negãte facit primò, quod iure communi infidelitas præcedens baptiſmum minimè nocet, vt eſt in cap. [eam te,] [a] ibi, [Pro eo verò quod Iudæus extiterit, cũ dedignari non debet,] vnde Felynus ibi colligit pro regula, quod infidelitas præcedens in promotionibus, non nocet, niſi fuerit hæreſis, vel conuerſio recens, & ita præfata prohibitio Pauli Quarti, exorbitat a iure communi, & conſequenter eſt reſtringenda. [b]

2 Secũdo, quod cum lex aptè recipit duos intellectus benignior, & mitior eſt accipiendus. [c] At præfata prohibitio põt duobus modis aptè intelligi, priori quidem modo, vt relatiuum, quorum, ſequens verbum, Iudæi, ſeu Hæretici, referat vtrunque, poſteriori verò, vt ſolũ referat verbum, Hæretici, tantum, & intelligendo priori modo reſtringit verbum, Iudæi, ſicut verbum, Hæretici; intelligendo autem ſecũdo modo, ſolum reſtringit verbum, Hæretici. Ergo accipiendus eſt prior intellectus, qui eſt benignior, & ſecundum illum non includuntur deſcendentes à Iudæis, niſi parentes eorum deliquerint.

Tertiò, quod omnium infidelitatum peſſima eſt hæreſis, vt docet S. Tho. receptus, [d] & ſecundum menſuram delicti debet eſſe plagarum modus, [e] ergo non debet puniri magis Iudaiſmus, quàm hæreſis. Cum ergo hæreticorũ filij non inhabilitantur ad ordinem præfatum

S 2 vſque

[a] de reſcr.

[b] cap. quæ à iure, de reg. iur. lib. 6.

[c] leg. benignius. ff. de legib.

[d] 2. 2. q. 10. ar. 6.

[e] Deuter. 6. & c. non afferamus, 24 q. 1.

vſque ad quartã generationem, niſi parentes eorum fuerint damnati, & ipſi, vel ſtatuæ, vel oſſa eorum combuſta; à fortiori filii Iudæorum, qui minus deliquerunt, non videntur inhabiles, niſi parentes eorum ſimili modo damnentur.

Quartò, quod deſcendentes ex antiquis Chriſtianis, licet fuerint hæretici, non includuntur in præfatis extrauagãtibus, niſi ipſi, vel oſſa, vel ſtatuæ ipſorum crementur. Ergo à fortiori deſcendentes ex Iudæis, qui nihil deliquerunt, debent haberi pro inhabilibus: cũ, vt prædiximus, hæreſis etiam non punita ſit peior Iudaiſmo.

3 Pro parte affirmãte facit primò neruoſiſſimè, quod in præfata extrauagãte Pauli valdè ſeriò fit mẽtio de Iudæis, et de deſcendentibus à Iudæis, & quod ſi præfatum relatiuum, [quorum,] intelligeretur priori modo, ita vt referret tam verbum, [Iudæi,] quam verbum, [Hæretici,] nihil operaretur præfatum verbum, [Iudæi.] qñquidem, nec ipſi primum conuerſi, nec vlli deſcendẽtes ab ipſis inhabilitarentur, niſi eſſent hæretici, vel deſcendentes ab hæreticis, qm̃ Iudæi conuerſi, & filii eorum, ſi relabantur, ita vt ipſi, vel oſſa, & ſtatuæ ipſorũ crementur, magni hæretici ſunt.

Secundò facit, quod præfata breuia magnam intendunt ponere differentiã inter Iudæos nouè conuerſos, & deſcendentes ex eis, & inter Chriſtianos antiquos, & deſcendentes ex eis. At ſecundum intellectum priorem nullã ponerent differentiam: quia ſecundum illũ, ſicuti nulli Chriſtiani antiqui, nec vlli deſcendentes ex eis fiunt inhabiles, niſi aliqui, ex quibus deſcendunt, declarentur hæretici, & ipſi, vel oſſa, & ſtatuę ipſorum comburantur, & omnes, qui deſcendunt ex talibus, fiunt inhabiles: ita & nulli, qui deſcendunt ex Iudæis conuerſis, vel eorum filiis non factis prædicto modo hæreticis, fiunt inhabiles; & omnes, qui deſcẽdunt ex Iudæis primò conuerſis, vel filiis eorum factis prædicto modo hæreticis, fiunt inhabiles.

Tertiò, ꝙ idem verbum frequenter repetitum in aliqua diſpoſitione ſignificat aliquod myſterium iuris, iuxta gloſſam ſingularem, & receptã.[a] Ergo verbum, [Iudæi,] toties repetitum in præfatis extrauagãtibus ſignificat aliquod myſterium iuris, quale tamẽ non ſignificaret, ſi relatiuum illud, [quorum,] referret tantum verbum. [Hæretici.] iuxta ſecundum intellectum: ergo ille eſt accipiendus.

[a] In Cle. 2. de iur. patr. verb. diœceſanis.

Quartò viget, ꝙ Gregorius XIII. in ſua bulla addit, quod idem ſeruetur in deſcendentibus ex Mauris, & credo ſuam Sanctitatem ad id motam fuiſſe, eo quod rari eorum vſque ad quartam generationem inueniantur ſirmi Chriſtiani, & quod fortaſſis acceperit idem inuentum eſſe alicubi in deſcendentibus ex Iudæis.

4 Quare dico, hanc partem affirmantem videri iuris rigore veriorem; partẽ verò priorem negantem poſſe de æquitate ſeruari in deſcendentibus illorum Iudæorum, vel Maurorum, qui ſua omninò ſpõte, nullo metu, vel vi coacti ſuſceperũt, uel ſuſcipiunt baptiſmũ quales fuerunt omnes ferè Iudæi Burgẽſes in Hiſpania, qui ad prædicationem Epiſcopi Burgenſis, ex Iudæis facti Chriſtiani ſpõtè omninò ſua baptiſmum ſuſceperunt; quorum nullum deſcendentem adhuc audiuimus deuiaſſe à fide Catholica: quales item ſunt multi, qui Romæ ſola uerbi Dei efficacia ſine ullo metu illato conuerſi ſunt, & paſſim cõuertuntur: quorum pauci, ut audio, ad uomitum redierunt, quales item ſunt quidam, quos audiuimus ex Africa ueniſſe ad Luſitaniam, & etiam ad Caſtellam, ad ſuſcipiendum baptiſmum.

Ad Secundam, ſcilicet, an præfata extrauagans habeat locum in deſcendẽtibus Maurorum, ſicut in deſcendentibus Iudæorum? Reſpondeo idẽ, quod reſpondi ad primam, per præfatam extrauagantem Gregorii XIII. quæ extrauagantem præfati Pauli magna prouidentia extẽdit ad deſcendentes Maurorum, quos ut arbitror, accedit contumacius hærere in Hiſpania ſuo Saraceniſmo, quam Iudæos ſuo Iudaiſmo: qđ uerum profectò eſt de his, qui aliquã vi, uel metu conuertuntur, non autẽ de his, qui ſua omninò ſpontè baptiſmum ſuſcipiunt, quorum tamẽ numerus paruus, ut audio, eſt in Hiſpania.

Ad Tertiam, ſcilicet, an præfata prohibitio includat omnes, quos vulgus

vulgus Luſitanum, & etiã aliqua pars A vulgi reliquæ Hiſpaniæ appellat Chriſtianos nouos, etiam ſi ante quintam generationem maiores eorum fuerint cõuerſi? Reſpondeo, ꝙ non proculdubio: quoniam ipſamet ſe reſtringit ad deſcẽdentes vſque ad quartam generationẽ tantum. & in claris non eſt locus coniecturis.[a]

a leg. continuus §. cum ita. ff. de verb. oblig.

6 Ad Qvartam, ſcilicet, quanta probatio ſit neceſſaria ad impediendam electionẽ alicuius fratris in Guardianum, vel Prouincialem, vel ad eijciendum iam electum, vel confirmatũ, B propter originem Iudaicam, Maurorũ, vel hæreticorum? Reſpondeo, ꝙ ad impediendam electionem videtur ſufficere ſemiplena probatio. argumento tex. ſingularis in cap. [præterea][b] ꝙ probat propter dictum vnius teſtis, & ſemiplenam probationem impedimenti affinitatis impediendum eſſe matrimoniũ nondum contractum, ne contrahatur. Si autem eſt iam electus, & confirmatus, requiritur plena probatio ad reijciendum, & exauctorandum,[c] & pro vtroq. dicto facit c. [quemadmodũ.][d] C quatenus probat, quod turpius eijcitur quam non admittitur hoſpes.

b 2. de ſpon.

c arg. c. ſuper his, de accuſatio.

d de iureiu.

7 Ad Qvintam, ſcilicet, an præfata prohibitio Pauli Quarti ſit ſeruanda quo ad eam partem, qua prohibet præfatos deſcendentes à Iudęis, vel hæreticis, in prædicatores eligi, vel iam electos ad prædicandum admitti? Reſpõdetur, quod ſic: quia licet non videatur recepta quo ad hoc in aliquot partibus, fuit tamen poſtea anno 1573. innouata, & extẽſa quo ad Mauros per Gregoriũ XIII. & ita nondum ſunt tranſacti decem anni, qui ſatis videntur requiri ad D euacuãdum viribus legem canonicam, argumento multorum, quæ in hac re dicit Felynus,[e] quamuis etiam contrariũ diſputando ſuſtentari poſſit de rigore iuris, per eadem, quæ ibidem tradũtur. maximè illud ſingulare dictum Dominici,[f] ſcilicet, quod omnis lex videtur ferri á ſuperiore ſub illa conditione, ſi recipiatur à ſubditis. Et quidem quo ad deſcendentes à Iudęis, vel Mauris, qui ſua omninò ſponte conuerſi fuerunt, nec ad vomitum redierunt, æque videtur poſſe ſimulari. Salua, &c.

e in c. 1. de treu. & pace nu. 6. & multis ſeq.

f in §. leges 4. diſt.

SVMMARIVM.

1 *Filij nati anteq̃ pater fieret hæreticus, pœnis nõ efficiũtur, ſicut nec filij ante proditionem patrum rebellium, ſeu ingratitudinem patrum libertorum.*

2 *Filij nati ante dignitatẽ patris, vel poſt quam ab ea motus, vel mortuus fuerit, illius priuilegijs non gaudent.*

3 *Indefinita æquipollens vniuerſali ex rationis diuerſitate limitatur.*

4 *Lex filios ob patris crimen puniens, vt exorbitans, reſtringenda.*

5 *Filij hæreticorũ vbi ratio paternæ præſumptionis imitationis ceſſat, non puniuntur.*

6 *Lex in præſumptione fundata, præſumptione ceſſante, ceſſat.*

7 *Filij poſt delictum patris ex ſanguine infecto naſci videntur.*

8 *Filius ante patris hæreſim natus, vt promoueri poſſit ad honores, & magiſtratus, non eget diſpenſatione.*

CONSILIVM XXIII.

C NInquiſitus eſt, quod fautor fuerit hæreticorum, & probatus, & cõuictus, ſed non confeſſus, in morte autem ſuſcepit omnia eccleſiaſtica ſacramenta. Quæritur, an filius eius, qui multo tempore ante commiſſum crimẽ natus eſt, ad Catholicorum ſcholas miſſus, & in bonis literis & moribus educatus, comprehẽdatur ſub diſpoſitione cap. [ſtatutum.][g] ita ut promoueri nõ poſſit ſine diſpenſatione ad honores & magiſtratus.

g de hæret. lib. 6.

1 Reſpondeo, ꝙ pręfatus D. cõſulens non indiget ulla diſpenſatione. Tum D quia ſecundũ ſententiam viri eruditiſſimi & maximæ auctoritatis Cyni,[h] & Petri de Bellapertica paris eruditionis & auctoritatis, quem ſequitur ille, tenẽdum filios committentiũ crimen læſæ maieſtatis non incidere in pœnas impoſitas contra filios proditorũ & rebelliũ genitos ante proditionem, & rebellionẽ commiſſam. Tum quia illa probatur p l. 2.[i] quatenus habet, propter liberti ingratitudinem filios eius ante illam natos nihil perdere de ſua libertate, licet poſtea nati reincidant in ſeruitutem,

h in l. quiſquis. C. ad l. Iul maie.

i C. de libe. & eorum. liber.

quod etiam probatur per l.[a diuo Marco.][a] iuncta gloſſa,[b] quæ habet, priuilegium, quo gaudent quidam ob dignitates, ne ad quæſtionem trahantur, nõ ita extendi ad natos poſt ea, ſicuti ad natos antea. Quam ſententiã quo ad propoſitum caſum corroboro. Tũ quia hoc ipſum tenet Calderinus,[c] per l.[emãcipatum [[d] quæ habet, filium natum antequã pater moriatur, vel ſenatu moueatur, gaudere priuilegio ſenatorum; licet eo non gaudeat ille filius, qui poſt patrẽ motum à ſenatu, vel mortuũ naſcitur. Tum quia natus antequã pater ad dignitatem promoueatur, non gaudet honore, quem poſt eũ natũ quærit,[e] ergo à fortiori non debet quærere pœnam, ſeu plecti ea à patre, poſt ipſum natũ meritam, cum odia debeant reſtringi, & fauores ſint ampliandi.[f]

3 Tum quia etiam Dominicus à Sancto Geminiano refert, & probat prædictum conſilium Calderini.[g] Nec Ioannes Lupus à Pallis rubeis,[h] auſus fuit tenere contrariũ, licet ſuo propoſito plurimum inſeruiret.

Tum quia non obſtat, quod c. ſtatutũ.][i] indefinitè loquitur de filijs hæreticorũ punitis, & quod indefinita æquipollet vniuerſali,[k] & per cõſequens debet intelligi de omnibus filijs ante, & poſt natis; quia, ut ait Calderinus vbi ſupra, indefinita locutio limitatur ex diuerſitate rationis, quæ reperitur in aliquibus caſibus ſub indefinita contentis, argumento gloſſæ, & circa illam notatorum,[l] & magna ratio limitandi illud cap.[ſtatutum.] ne procedat in filijs ante crimen natis, ſicut in filijs poſtea natis, colligitur ex legibus ſupradictis.

4 Tum quia lex præfata tã canonica, quam ciuilis puniens filios pro peccatis parentum eſt exorbitans multũ à iure cõmuni, non ſolum humano,[m] ſed etiã a lege naturali, quia pœna impoſita contra malefactorẽ non debet extendi ad alios,[n] ſed etiam contra legem diuinam, quæ per Ezechielem,[o] trãslata in cap.[Iudæi.][p] ſic ſtatuit; Anima, quæ peccauerit, ipſa morietur. Et pater nõ portabit iniquitatem filij, nec filius iniquitatẽ patris & ita reſtringenda, quantum rationabiliter reſtringi põt.[q] At rationabiliſſimè reſtringi põt, vt lex puniens

a C. de qua.
b ſuper verbo, aſperſit.
c in conſ. 3. de hæret.
d ff. de ſenator.
e leg. ſi ſenator. C. de dignitatib. lib. 12.
f ca odia. de reg. iur. lib. 6. & c. pœna. de pœnit. d. 1
g in c. 2. §. hæretici ſub finem de hæret. lib. 6.
h in l. 6. de iuſta obtentione Regni Nauarræ.
i 2. de hære. lib. 6.
k cap. ſi Romanorũ. 19. d. & l. 3. de of. præſi.
l c. vt circa de elec. lib. 6.
m tit. C. ne filius. pro patre.
n leg. Gracchus. C. ad leg. Iul. de adult. & c. quæſiuit. de is quæ fiunt à maiori parte. capit.
o cap. 18. p. 2. q. 4.
p cap. quæ a iure. de reg. iur. lib. 6.

E filios pro delictis patrum, reſtingat[r] ad filios poſt delictum natos, ergo lex pſata c. (ſtatutum) indefinitè puniens filios hæreticorum, debet reſtringi, ad filios poſt hæreſim natos, propter rationes ſupradictas. Tum quia ſunt aliquot ſpeciales rationes, ob quas illud ca. eſt limitandum quo ad conſulentem natũ, & educatum, ac literis ornatum longè ante punitionem patris.

Prima quidem, ꝙ pater D. conſulentis nunquam fuit confeſſus ſe fauiſſe hæreticis. pp ꝙ crimen fuit inquiſitus, & punitus, quia fuit conuictus; ſed ſemper F negauit illud, & mortuus fuit confeſſus ſacramentaliter, & abſolutus, atque ad communionem admiſſus à ſacerdote: & ita D. conſulens filius eius bona fide credere põt eum non admiſiſſe tale crimen, & ſic nõ ligari dicta ſententia coram Deo: argumento eorum, quæ per Innocentium & alios tradũtur de iniuſta ſententia,[r] & omnes confitentur filios puniri per præfatas leges propter præſumptum in eis delictum, & in præſenti caſu non poteſt dici præſumi.

5 Secũda, quòd ceſſat ratio præſumẽdi quod præfatus D. conſulens fuit imi G tator patris in actu fauendi quibuſdam hæreticis, quia fuit actus quodãmodo momentaneus: & longè antea, & cum adhuc puer eſſet conſulens: à patre in ſancta ſtudia ſeparatus vixit in eis literis incumbens, alienus valdè a conuerſatione paterna, & ceſſante cauſa præſumendi, ceſſat præſumptio.[s]

6 Tertia ratio, quod omnes fatentur leges, quæ fundantur ſuper præſumptione, non habere locum, cum ceſſat illa, argumen. cap.[humanæ aures.][t] & cap. [tua.][u] tradit latè Felynus poſt Panormitanum,[x] poſt multos Theologos, & H Canoniſtas ab eo citatos. Et per narrata in facto conſtat ceſſare contra D. conſulentem præſumptionem conſenſus in delictum patri oppoſitum.

7 Tum quia falſum eſt id, ꝙ Salycetus ait,[y] ſcilicet eadem ratione debere puniri filios ante genitos, qua puniũtur poſtea geniti, cũ cõſtet cõtrariũ ex pdicta l. 2.[z] & ex dicta l.[a diuo Marco.][a] & ex d. l. (emãcipatũ)[b] & ex d. l (ſi ſenator.)[c] & quia poſtea nati vſr deſcendere ex ſanguine iam crimine infecto.

r in ca. quia plerique. de immun. eccleſ.
s cap. cũ ceſſante. de appel & c. ex ſtudiis ſuis intelligitur puer & cap. mandata de præſump.
t 22. qua. 5.
u de ſponſ.
x in ca. 1. nu. 40. de conſt.
y in dict. l. quiſquis.
z C. de li & eor lib.
a C. de qua.
b ff. de ſenato.
c C. de dignitatibus. l. 12.

Per

8 Per quæ omnia conſulendum, præfatum D. conſulentem non indigere aliqua diſpenſatione, nec abſolutione pœnarum, & inhabilitatum impoſitarũ à prædicto cap [ſtatutum,] nec alijs contra filios hæreticorum. Salua, &c.

Aduertiendum contrariam ſententiã dici veriorem, magiſq; communem, & vſu receptam, vt eſt videre apud Dominum Franciſcum Pegnam in ſuis commentarijs ad Directorium Inquiſit. parte tertia. caſ. 163. col. 2. pag. 727. in impreſſis Romæ 1561.

SVMMARIVM.

1 *Laicus diſputãs de fide non eſt excõicatus, ſed excõicandus, niſi ignorantia prohibitionis illum excuſet, nu. 3.*

1 *Verba futuri temporis ſententiam ipſo iure non inducunt.*

2 *Verba ſi ſecundum vulgarem modũ loquendi ſint intelligenda, loquentis mos, & loci, in quo proferuntur eſt, attendendus.*

2 *Lex quantumuis dura ſeruanda tamẽ eſt, nec eſt à propria ſignificatione verborum eius recedendum.*

3 *Clericis proprius ſpiritualia tractare conuenit, quam laicis quantumuis doctioribus.*

CONSILIVM XXIV.

AN laici ſtudio Theologiæ dediti peccent mortaliter diſputãdo de fide, & an ſint ipſo iure excõmunicati?

1 Reſpondeo primò, quod non ſunt ipſo iure excommunicati; quia ca. [quicunque,] [a] non excommunicat eos, ſed per verbum futuri temporis ſtatuit, vt excommunicentur, & conſtat ex gl. recepta, [b] per verba futuri temporis non D induci ſententiam ipſo iure, niſi aliquid aliud eis addatur, quod etiam adnotauit gloſſa eiuſdem c. [quicunque.]

a § inhibemus, de hæret. lib. 6.

b in c in pœnis, de regu. iur. lib. 6.

Secundò, quod non demiror ſententiam illam noſtram, ſcilicet laicũ diſputantem de fide peccare mortaliter, poſitam in Man. noſtro confeſſ. [c] ſubduram videri aliquibus. Tũ quia ſubdura quoque viſa fuit gloſſæ eiuſdem cap.

c c. 11. num. 27.

2 Tũ quia, vt illa ait, videbatur potius facienda facultas diſputandi decretorũ A doctori laico, quam clerico rurali, & indocto, vel quod verba ſunt intelligẽda ſecundum vulgarem modũ loquendi, [d] & vulgus Gallicum omnes literatos, & doctos appellat clericos, quod etiam ipſamet gloſſa monuit.

d ca. ex litteris, de ſponſ. & l. Labeo, ff. de ſupell. legata.

Tertiò dico, determinationem prædictam, licet dura ſit, vt ait ibi gloſſa eſſe tamen tenendam, iux. l. [proſpexit,] [e] & c [in memoriam.] [f] Tum quia vt docet Auguſtinus relatus in ca. [in iſtis,] [g] leges cum inſtituuntur debent iudicari; poſtquam autem ſunt inſtitutæ, iudicandum eſt ſecundum eas. Tum quia B gloſſa, Archidiaconus, Dominicus, & Francus, qui eandem ſenſerunt duritiẽ, tenuerunt eam. Tum quia propriè eccleſiaſtica, & laica perſona differunt, [h] & laicus quamlibet doctus propriè nõ dicitur clericus, nec licet ei prædicare. [i] Tum quia non eſt recedendum à propria ſignificatione verborum. [k] Tum denique, quod conſtitutio illa facta fuit ab Alexandro Quarto, in Italia, in qua, nec in Hiſpania laici, quamuis ſint docti, vocantur clerici, & ita verba illius debent interpretari magis, ſecundum morem loquendi terræ, vbi facta C fuit, & eorum, qui eam tulerunt, quam ſecundum morem Galliæ, vel alicuius alterius prouinciæ.

e ff. qui, & à quib. manumiſſ.

f 19. diſt.

g 4. diſt.

h capit. duo ſunt, 12. q. 1.

i cap. ſicut, de hæret.

k l. non aliter, ff. de legat. 3.

3 Quartò reſpondeo, quod nouè vltra omnes ego molliui illam ſentẽtiam, reſtringendo eam ad eum, qui ſcit id eſſe prohibitum ſub pœna excõmunicationis, & quod poſſunt addi aliquæ rationes, quibus iuſtius laici ẽt docti prohibentur à diſputando de fide Catholica, quam clerici, cũ his proprius cõuenit tractare ſpiritualia, quam laicis. [l]

l c. benè quidem 96. diſ. & c. eccleſiis, de conſ.

De Apoſtatis, & reiterantibus baptiſma.

SVMMARIVM.

1 *Sermones generales morales particularibus minus vtiles.*

2 *Facti variatio etiam in vna circũſtãtia, quantumuis modica variat ius, quod oritur ex facto.*

3 *Apoſtaſia triplex, à fide, ab obediẽtia, & ab ordine clericali, vel à religione.*

S 4 Apo-

4 *Apoſtaſia generaliter deſertionẽ muneris ſignificat.*

6 *Habitum religionis deferent, citò reſumpturus, non eſt apoſtata, licet ſit excommunicatus.*

6 *Mendicantes ad non mendicantes ſine licentia tranſeuntes excommunicationem incurrunt ipſo iure, non tamen ſunt apoſtatæ.*

7 *Fugitiuus eſt, qui ſine licentia ſuperioris etiam retento habitu vagatur, vel ſe celat, ne à ſuperiore inueniatur, non tamen ſequitur, vt ſit apoſtata.*

7 *Delatio habitus deſertorem religionis ab apoſtaſia non excuſat.*

8 *Apoſtata à religione dicitur religioſus profeſſus, qui deſerit ſuã religionẽ animo ad eã non reuertendi, nec ad aliam trãſit. Vnde ſi ceſſet animus à religione retrocedẽdi, ceſſabit vitiũ apoſtaſiæ, nu. 7. Sed & qui intra monaſteriũ exiſtẽs, cõtinuò ſuo ſuperiori renuit obedire, non eſt talis, n. 4. qui ſine licẽtia exit monaſterium, abſque tamen animo nõ reuertendi, non eſt talis, & n. 5. & 7. & hoc ẽt ſi habitum deſerat, vagetur-que ſitque fugitiuus, nu. 6. & 8. nec qui ſuam deſerit, vt aliam etiam laxiorẽ etiam ſine licentia intret ſi illam ingrediatur, etiã ſi ſint mendicantes ad non mendicãtes, erit apoſtata, n. 5. & 6. & multo minus ſi petita licentia ad arctiorẽ, vel ad quãcũque aliã ea obtẽta ſe transfert: ſicut, nec qui transfertur ad epiſcopatum, vel in aliqua eccleſia perpetuò inſtituitur, per quam inſtitutionẽ deſinit eſſe clauſtralis ſui monaſterij, n. 8. & hoc modo dicta tranſlatio ſit, vel ſaltem credatur iuſta, nu. 14. ſicut is, qui petita, licet non obtenta licentia, exit, vt ſubueniat parentũ neceſſitati, in qua ante illius erant profeſſionem, vel ea à Generali, ſeu Prouinciali petita, & obtenta inſeruit parentibus, qui poſt illius profeſſionem in neceſſitatem inciderunt, nu. 8.*

8 *Trãslatus ad epiſcopatũ, item, & aliã eccleſiam, ſi de ea perpetuò intituletur, deſinit eſſe ſui monaſterij monachus clauſtralis, & hoc modo dicta translatio ſit legitima, nu. 14.*

8 *Parẽtũ neceſſitas præbet iuſtã cauſam monacho, vt poſſit ſtare extra monaſteriũ, ita tamen, vt præcedens profeſſionẽ requirat ſolam licentiæ portionem, ſequens autẽ requirat etiam conceſſionem, quam tamen facere poteſt Generalis, & Prouincialis ordinis.*

8 *Monaſteriũ egrediens ſine licẽtia, ſed ſtatim reuerſurus, non peccat mortaliter propter exiguitatem materiæ.*

9 *Intellectus bullæ Pauli Quarti contra apoſtatas, & Pij Quinti, & quod ligãt ſolos veros apoſtatas, nu. 6. & 14. ſed nec bulla Pij Quinti in conſcientia ligat iuſtè translatos, nec cum iuſta licẽtia ſtantes extra monaſterium, nu. 13.*

10 *Lex aliam interpretans, iuxta terminos interpretatæ intelligenda.*

11 *Dubia pars vna copulatiua per aliam declaratur eiuſdem copulatiuæ partẽ.*

12 *Intellectus, ex quo ſequitur abſurdũ, euitandus.*

13 *Reductio alicuius conſtitutionis ad viam iuris quid operetur.*

CONSILIVM I.

AN dici poſſint apoſtatæ omnes infraſcripti indifferenter, ſcilicet: Primò, qui ex quauis cauſa exierunt è congregatione eorum, & ſteterunt foris cum habitu, vel ſine habitu, & an in hoc ſit differentia inter eos, qui diu extra commorati ſunt, & qui breui temporis ſpatio.

Secundò, an qui vigore breuium Pœnitentiariæ, ſeu aliàs à ſummis Pontificibus impetratorum foris ſteterunt?

Tertiò, an qui ex licentia ſuperiorũ, ſeu aliàs quouis modo extra clauſtra vixerunt?

Quartò, an cõprehẽdant etiã illi, qui cum profeſſionẽ emiſerint in monaſteriis obſeruantiæ congregationis, poſtea obtinuerũt beneficia ordinis in titulũ, ſeu ad vitam, & poſtmodum vigore bullarum fel. rec. Pauli Quarti, & Pij Quinti ad clauſtra reuocati fuerunt.

Quintò, ſi aliqui prædictorum ante publicationem dictarum bullarum ad clauſtra redierint, an nihilominus cenſeantur in eiſdem bullis, & earum determinationibus comprehenſi?

1 Reſpõdeo primum, has quæſtiones eſſe nimis generaliter propoſitas, quam vt ſpecialiter, & categoricè ad eas ita reſponderi poſſit, vt caſibus ſub eis cõten-

us

ris plenè ſatisfiat, niſi iuſto in id libello cõpoſito, & nõ ſtudio tumultuario, ſed ſeriò, & maturo adhibito, cuius adhibẽdi otiũ nobis mõ deeſt. Sed, & vt agro animo, tam grandi quæſtioni, tam leuiter propoſitæ, eam breuem, & leuem reſpõſionem præbeamus, facit, ꝙ S. Th. [a] dixit ſermones morales vniuerſales minus eſſe vtiles, eo quod actiones in particularibus ſunt, ante quem Iuriſconſultus dixit, omnem definitionem generalem eſſe in iure periculoſam. [b]

a in princip. 2. 2.

b l. omnis. definitio. ff. de regu. iur.

2 Adeo quod vix vlla regula abſq; aliqua exceptione inueniatur, iux. l. 1. [c] et ſi verbis vniuerſalibus affirmatiuis, vel negatiuis concipiatur, excepta illa de qua in c. [licet.] ſub finẽ, [d] vna enim circunſtantiola addita, vel adempta facto, frequenter variat ius, quod oritur ex eo, [e] & ob id Imperatores Valerianus, et Galienus cuidam petenti nimis generale reſponſum reſponderunt. [f] [Vt reſponſum congruum accipere poſſis, inſere pacti exemplum.] vnde neceſſe eſt prius dicere, quis ſit apoſtata à religione, quam reſpondeatur, an infraſcripti ſint apoſtatæ ab ea.

c ff. de regu. iur.

d de regul.

e l. ſi ex plagis. § in cli. uo. ff ad legem Aquil.

f in l. vt reſponſum. C. de tranſac.

3 Tum quia cum triplex ſit apoſtaſia, iuxta gloſſam ſolemnem, & recepiã [g] ſcilicet à fide, ab obedientia, & ab ordine, vel religione, cuius dictum tertium declarat S. Thom. [h] & omnes noſtri in ea commentantes: in prædicta tamen quæſtione petitur, an infraſcripti ſint apoſtatæ, perinde ac ſi ſola vna ſpecies apoſtaſiæ inueniretur, cum tamen etiam tertia diuidatur in apoſtaſiam ab ordine clericali. & in apoſtaſiam à religione, vt prædicta gloſſa inſinuat, & probant ſex capp. poſita in dicto tit. de apoſtatis, quorum aliqua de apoſtatis ab ordine clericali, & aliqua de apoſtatis à regula monachali agunt.

g capit. 1. de apoſta.

h in 2. 2. q. 12. ar. 1.

Secundò, quod ex conſulẽtium perſonis, & quæſtionum ſequentium materia, videtur intelligenda prima tantũ de apoſtaſia à religione, & regula monachali: ideoque neceſſum eſt de illa tantum loqui.

4 Tertiò, quod licet omnis apoſtaſia ad obedientia, ſeu præceptis obediẽdi, dicatur apoſtaſia, ſumpta generaliter illa voce, vt prædicta gl. 1. S. Th. & communis declarant: quia generaliter ſum-

A pta ſignificat omnem receſſionẽ, & retractionem, ſiue deſertionem muneris, vt Goffredo [i] Latinius videtur dictũ, p l. [deſertorem] [k] non tamen dicitur apoſtaſia à religione, accipiendo verbum hoc ſtrictè in ea ſignificatione, ĩ qua accipitur in titulo de apoſtatis, & in aliis iuribus punientibus apoſtatas. Requiritur enim primò, quod ſit criminoſa, & mortiferè mala, vt eruditè dixit Caiet. [l] inferens ex hoc, quod retroceſſio à clericatu, & minoribus ordinibus non eſt apoſtaſia ab ordine, de qua in prædicto tit. agitur. Imò nec ſufficit, quod ſit

i in ſumma nu. 1.

k ff. de re mi lit.

l in d. ar. 1.

B criminoſa, & mortiferè mala, qualis eſt inobedientia, qua monachus intra monaſterium exiſtẽs continuè renuit obedire iuſti prælati præceptis, etiam ſi violaret votum ſubſtantiale caſtitatis: licet enim tanquam inobediens, & impudicus poſſit caſtigari, non tamen tãquam apoſtata, ſecundum omnium mentem, quã vbi ſupra Caietanus declarat. Imò nec ſufficit, quod exeat monaſterium ſine licentia prælati, abſque tamen animo deſerendi religionem.

5 Vnde receſſio ab aliquo monaſterio alicuius religionis ſine licentia præ-

C lati, cum animo tamen intrandi aliam religionem, etiam laxiorem, ſi intret illam, non dicitur apoſtaſia: quia licet ſit receſſio ab illo, aut illo monaſterio, & ab illo ordine, non tamen eſt receſſio à religione: & ita non incidit in pœnas apoſtatarum, iuxta determinationẽ Innocentij, [m] vbi clarius loquitur, & communiter recipitur; & etiam à prædicto Caietano declaratur. Immo nec omnis retroceſſio, per quam non ſolum peccatur mortaliter, ſed etiam incurritur excommunicatio maior, ſufficit ad conſtituendam illam apoſtaſiam, de qua

m in c. ſi de renunc. in c. intelleximus. de æta. & qualit.

D loquimur.

6 Per deſertionem enim temerariam habitus religionis fit retroceſſio mortifera, & excommunicatione ipſo iure punita, [n] non tamen illa omnis eſt apoſtaſia, de qua loquimur: quia non illa, quæ fit cum animo eum citò reſumendi, ſine animo religionem deſerendi, nec vnquam id vllus eruditus dixit: etiam ſi dimiſſio habitus fieret ad liberius fornicandum, cum animo tamen ſtatim reſumendi eum; pro

n c. 2. ne cler. vel monach. lib. 6.

quo

quo facit extrauagans Nicolai V. per quam vbi ſupra dixit Caiet. quod mendicantes tranſeuntes ad non mendicantes ſunt excommunicati ob tranſitum, non tamen dicuntur apoſtatæ, cuius extrauagantis initium eſt. Viam, & ponitur in titulo de regular.[a]

a inter com munes.

7 Addo, quod non ſufficit exitus à monaſterio inconſulto prælato, & cauſa vagandi, & ſine intentione intrandi aliam religionem, modò non habeat intentionē deſerendi eam, vt prædictus Caiet. ſingulariter determinat in hæc verba: Religioſum cum habitu ſine licentia, & alterius obediētia manere dupliciter contingit. Primò eo aio, & intētione, vt religioſus amplius non ſit, & talis eſt verus apoſtata, nec excuſat ab apoſtaſia, & cēſuris annexis, ex hoc, quod defert habitum, ſed tenetur ad omnia, ad quæ tenentur apoſtatæ ſine habitu. Secūdò cō ingit, quod non recedat, nec vagetur extra, animo retrocedendi à religione, ſed pp prælatorum ſortē rigorem, aut propter libidinem vacandi, aut aliquid huiuſmodi, & talis nō eſt apoſtata, ſed fugitiuus, & vagus. Et quod hoc ſit verū patet ex hoc, quod apoſtata conſiſtit in retroceſſione à religione; ac per hoc, qui retroceſſioni à religione nunquam conſenſit, nunquam apoſtaſiam incurrit, quamuis incurrat peccatum inobedientiæ, & rebellionis contra præceptū prælati exeundo; ſicut etiam ſtans in clauſtro, & nolens pertinaciter obedire prælato aliquid iuſtè præcipienti; rebellis eſt, non apoſtata. Hæc ille.

8 Quartò principaliter dico, ex prædictis colligi, quod apoſtata à religione eſt religioſus, expreſsè, vel tacitè profeſſus, qui deſerit religionem, quam profeſſus eſt, ſine tranſitu ad aliam, cum animo non reuertendi ad ſuam, cui conſequēs eſt, non omnem religioſum fugitiuum eſſe apoſtatā; omnis enim, qui exit monaſterium ſine licētia ſuperioris, & ſiue omiſſo, ſiue retento habitu vagatur, vel ſe celat, ne inueniatur, eſt fugitiuus, vt Io. Andr. quem Pan. & communis ſequitur,[b] determinat, & probatur per l. [quis ſit fugitiuus,][c] attamen non omnis talis eſt apoſtata per prædicta. Conſequēs item eſt, nullum religioſum, qui traſit ad arctiorem religionem, petita,

b in c. fin. de regul.
c ff. de adil. edicto.

E licet non obtenta licentia ſuperioris eſſe apoſtatam: quia eius tranſitio nō eſt retroceſſio criminalis, ſiue mortifera. per d. ca. licet.[d] Conſequitur item eadē rōne, nullum tranſlatum ad aliam religionem, vel alium locum, mediante diſpenſatione legitima, eſſe apoſtatam, vt prædicta extrauagās, [Viam.][e] ſub finē probat, nec conſequenter, qui eſt trāſlatus ad epiſcopatum, iuxta Cle. 1[f] & ca. [ſtatutum,][g] nec inſtitutū perpetuò in aliqua Eccleſia, qui deſinit eſſe clauſtra-F lis, iuxta gloſſam ſingularē, & memorabilem,[h] neq; qui auctoritate ſui Generalis, vel Prouincialis exijt, & degit extra monaſterium, ſubueniēdo neceſſitati parentum, in quam poſt eius profeſſionē inciderunt, iuxta doctrinā D. Th.[i] relatam à nobis in com. 3. de regular.[k] & in Manu. conf.[l] & minus ſi ante profeſſionē eius erant tanta neceſſitate oppreſſi: quia tunc etiam nolēte ſuperiore tenetur exire, & ſubuenire, ſi poteſt, per eūdem S. Doctorem, vt ibidem di-G ximus. Neq; illū, qui per aliquot paucos paſſus ſine licentia prælati egreditur monaſterium ſtatim reuerſurus: quia non videtur egreſſus ille mortifer, cum exiguitas in omni materia excuſet à mortali culpa, iuxta S. Tho.[m] & alijs locis, quem nos citamus in Manu. confeſſ.[n]

d de regul.
e de regul.
f de elect.
g 18. q. 1. & c. cum olim. 2. de priu. & c. ne pro cu ius. 16 q. & ca. ſi quis in translatus. 21. q. 2.
h Clem. 1. §. ad hac, de ſtat. monac.
i 2. 2. q. 101. ar. 4.
k Super ca. nullam. 18. q. 2. nu. 48.
l cap. 14. nu. 14.
m in 2. 2. q. 59. ar. 5.
n c. 21. nu. 4.

9 Quintò, quod ex prædictis prætijs præpoſitis infertur ſolutio primæ quæſtionis adeo generaliter propoſitæ, & etiā (ſalua ſaniori ſententia) intellectus iuridicus bullæ Pauli IV. & Pij V. Infertur enim, quod nullus ſit apoſtata per aliquem actum, qui nō ſit peccatum mortiferum, neque per omnem, qui ſit mor-H tifer, ſed ſolum per illum, per quem fit apoſtata à religione; & conſequenter, quod pœnæ bullarum non fuerūt incurſæ, ſaltem quo ad Deum, & forum conſcientiæ, niſi per eos, qui exierunt monaſteria, & religiones per exitum mortiferum; neque per omnes, qui per talem exitum mortiferum exierunt; quia prædictæ bullæ non induxerūt pœnas, niſi contra apoſtatas à religione, vt colligitur ex earum procœmiis, & verbis, [apoſtata, & apoſtaſia,] decies repertis in bulla Paul. & aliquoties in bulla Pij Quinti.

10 Quæ ſolum eſt intelligenda de his, quos

quos comprehẽdit bulla Pauli, quippè, quæ interpretatur illam, & lex interpretans aliam, intelligenda eſt de comprehenſis in ea,[a] & gloſſa ſingularis ſecundum Cardinalem.[b]

Non obſtat, quod Paulus includit in ſua bulla oẽs, & ſingulos, qui poſt profeſſionem per eos in ætate legitima conſtitutos in aliquo approbato, etiam militari ordine, purè, & liberè emiſſam, temeritate ꝓpria, aut quouis p̄textu, aut cauſa, extra clauſtra ſuorum regulariũ locorũ degunt, aut in poſterum degent.

11 Tum quia debet intelligi de prætextu, & cauſa illicitis: quoniã vna pars

B

copulatiuæ dubia declaratur per alterã partem,[c] & ita cum verbum, [prætextu,] & verbum, [cauſa,] ſint generalia, & dubia ad licita, & illicita; debent intelligi per illam aliam partem copulatiuæ, [temeritate propria,] de iniuſtis, & temeratijs. Tum q̃a per verba illa, [apoſtaſia, & apoſtata] decies repetita, intelligenda ſunt prędicta verba de illis, qui per apoſtaſiam degebãt extra clauſtra: repetitio.n. eiuſdem verbi in eadẽ lege, vel canone grande myſterium indicat, iuxta gloſſam ſollemnem.[d] Tum quia

C

niſi illa verba reſtringerentur ad apoſtatas, dicenda eſſet illius bulla iniqua: ꝙ non eſt dicẽdum de lege à Papa illo Paulo IV. Sanctiſſimo lata, cũ vir theologus doctiſſimus, noſſet, de legis eſſentiali qualitate eſſe iuſtitiam, & honeſtatem, iuxta illud Iſidori in c. erit autem lex iuſta, & honeſta, &c.[e] & pulchrè declaratum à S. Tho. recepto.[f]

12 Tum quia alioqui comprehẽderet omnes religioſos de licentia ſuperiorũ viſitantes infirmos in ſcholis, & ſepeliẽtes mortuos extrauagãtes ſuorum clauſtrorum, & de mandato eorum venien-

D

tes ad Sedem Apoſtolicã euntes, & ꝓficiſcentes pro negotijs ſuorum monaſteriorum ad Reges, & Principes & ad prætoria ſuprema, & alia multa loca, vbi degere aliquo tẽpore oportet, quæ omnia ſunt abſurda, & ita nõ dicẽda.[g] Sequeretur item, quod omnes, qui per diſpenſationes legitimas Sedis Apoſtolicæ, & per ſtatuta ſacrorum canonum iuſtè ad epiſcopatus, & ad alia munera perpetua, vel temporalia miſſi ſunt, eſſent apoſtatæ.

a Auth. hac conſtitutio. § vnde. collat. 3.
b ibi oppoſi. 3. in Cle. ſtatutum ver. conſuet. de elect.
c l. 1. ff. de reb. dubijs.
d Cle. 1. de iure patro.
e 4 diſt.
f 1 2. q. 95. art. 3.
g l. nã quod abſurdum. ff. de bonis libertor. c. dudum. de ſb. lib. 6.

A

13 Non obſtat ẽt, quod prędictus Pius voluit illam reducere ad formam iuris. Tum quia illud intelligitur quoad formã procedendi, & priuãdi aliquos, vel declarandi eos eſſe priuatos, quod ſine citatione fieri non debet, iuxta gloſſam ſollemnem, & receptam.[h] Non autem voluit ſignificare, quod Paulus voluit reprobare tranſlationes, & manſiones iuſtè factas, quas Sedes Apoſtolica ſemp in hunc diem approbauit, & approbat.

Non obſtat etiam, ꝙ Pius iuſſit, vt omnes extra clauſtra degẽtes intra certum tempus coram iudicibus à ſe nomi-

B

natis oſtenderent iuſtas cauſas manendi extra illa: quia id non fuit reprobare vllam iuſtam tranſlationem, vel mãſionẽ extra clauſtra, ſaltem quoad forum conſcientiæ, ſed prouidere, ne malè tranſlati, maleq; degentes extra clauſtra ſuum malum ſtatum continuarẽt.

Non obſtat ẽt declaratio Card. Alexandrini, qua declarauit, etiam monachos ordinis Camaldulẽſis includi ſub prædicta bulla Pauli IV. quia nõ exprimit, ꝙ includũtur iuſtè, & ſanctè tranſlati: & ita etiam eius declaratio intelli-

C

genda eſt de iniuſtè translatis, ſicut, & Bulla Pauli per eum declarata; q̃m, vt prædictum eſt, lex declarans intelligenda eſt iuxta terminos legis declaratæ.

14 Ex præmiſſis poteſt facilè deduci reſponſio ad quęſtiones propoſitas. Ad primam quidem, quod illi ſoli de contentis in quæſtionibus dicuntur apoſtatæ à religione, quibus definitio apoſtatæ poſita ſupra in quarto dicto, conuenit, & non alij.

Ad ſecundam, quod qui foris ſteterunt vigore breuiũ Papæ, vel Pęnitentiariæ, qui ſciebant, vel ſcire debebant

D

ea inualida eſſe, & ſubreptitia, fuerunt apoſtatæ, non autem qui ſciebant, vel iuſtè credebant ea eſſe legitima.

Ad tertiam, idem eſt dicendum de degentibus foris vigore licentiarũ aliorum ſuperiorum, quod dictum eſt de breuibus Papæ, & Pœnitentiariæ.

Ad quartam, quod non ſunt apoſtatæ, qui cum diſpenſatione legitima obtinuerunt beneficia.

Ad quintam, quod non: quia iam deſierant eſſe apoſtatæ p ſuas reuerſiones legitimas. Quę omnes reſponſiones intellig-

h Cle. 1. de celeb. & Cle. paſtoralis. §. cæterum. de re iud.

Digitized by Google

telligendæ ſunt quoad Deum, & conſcientiæ forum, in quo ſola veritas attenditur.[a] In foro enim exteriori, quod ſæpè præſumptione veritati contraria deducitur,[b] multi verè Apoſtatæ iudicabuntur non eſſe tales, & contra multi, qui nullatenus ſunt apoſtatæ, iudicabũtur tales: quoniam Deus nunquam fallit, nec fallitur; Eccleſia verò ſequendo opinionem ſæpè, & fallitur, & fallit.[c] Salua, &c.

a ca. tua. de ſponſal.
b c. 11 qui ſi dem, eo. tit.
c cap. à nobis, 2. de ſen. excom.

De Homicidio voluntario, vel caſuali.

SVMMARIVM.

1 *Mortẽ temporalem tunc demum ob extremam neceſſitatem vitæ ſpiritualis alterius ſubire tenemur, quando id poſſumus abſq; eo quod nos conſentiamus proprio, vel alieno peccato.*

2 *Grauida non põt ſine peccato permittere ſe ſcindi, ut ſic puer poſſit baptiZari.*

3 *Occidi ſe iniuſtè permittens tũc peccat, quando alter ipſum non conſentientem non occideret, quia ſic conſentit peccato alterius ſecus ſi non reſiſto ei, qui iniuſtè me etiam nolentem occideret.*

CONSILIVM PRIMVM.

AD dubium reſpondeo, quod illud cõmune eloquium, quod tenetur quis ſubire mortẽ corporalem ob extremam neceſſitatem uitæ ſpiritualis proximi, defendi poteſt ab argumẽto facto in oppoſitum, quod ex eo ſequeretur teneri prægnantem inſtante periculo mortis conſentire ſe occidi, vt baptizaretur infans, ne ſpiritualiter moreretur: reſpondendo, quod id intelligendum eſt, quando quis ſalua vita ſpirituali poteſt corporalem impenderet; magis enim tenetur ſuam vitam ſpiritualem, quam proximi ſeruare. At talis prægnans non poteſt conſentire abſque peccato mortali, & conſequenter abſque amiſſione vitæ ſpiritualis. Tum quia ſicut nemo poteſt occidere ſe ipſum abſque peccato mortali,[d] ita nemo poteſt conſentire abſq; ſimili peccato, vt alius occidat eum.[e] Tum quia

E nemo poteſt innocentem occidere abſque peccato mortali, nec ipſe abſque ſimili conſentire occidenti: quia peccaret mortaliter conſentiendo peccato mortali proximi. Nec obſtat dicere, quod exponens vitam corporalem pro vita ſpirituali proximi videtur ſe ipſum occidere: quia id palam falſum eſt exemplo Chriſti, qui ſuam pro noſtra exponens vitam non videtur ſe occidiſſe. Nec obſtat, quod etiam prægnans non ſe occidat, ſed quod pro vita ſpirituali filij conſentit ſe occidi: quia id non poteſt facere ſine conſenſu in peccatum

F mortale alterius proximi, vt prædictũ eſt. Nec obeſt dicere, quod Chriſtus conſenſit ſe occidentibus; quia non conſenſit eis, qui non occidiſſent ipſum, ſi non conſenſiſſet, & ita non conſenſit approbando eorum factum, ſed ſolum permittendo, & non (vt poterat) reſiſtendo. At prædicta prægnans, ſi faceret quod dictum eſt conſentiret approbando factum cædentis, qui non cæderet eam, niſi conſentiret.

d c. ſi non licet. 23. q. 5.
e Arg. c. contingit, de iure petr. & le. liber homo ff. ad legem l. qui.

SVMMARIVM.

G 1 *Deformans aliquem etiam graui vulnere in faciem etiam publicè illato, ſi nõ occidat, vel membro mutilet, non eſt irregularis. & nu. 2.*

2 *Irregularis non eſt omnis alium faciẽs irregularem.*

CONSILIVM II.

QVidam percuſſit alium vulnere graui, & deformi, quo totam faciem eius adeo deformauit, vt ob hoc adiuerit iudices, idque publicè fecit. Quæſitum eſt, an ſit irregularis, ita vt

H beneficia non poſſit habere abſque diſpenſatione Papæ.

1 Reſpondeo, quod non. Tum quia nullo iure id cauetur; & nulla irregularitas contrahitur in aliquo caſu, in quo id iure non exprimitur.[f] Tum quia licet mutilans alium membro fiat irregularis, debilitans tamen alterius membrum, etiam adeo, vt eo vti non poſſit, non eſt irregularis, vt nos contra quoſdam alios probamus in noſtro Manu. confeſſor.[g]

f ca. is qui, cum glo. recepe de ſent. excom. lib. 6.
g ca. 27. nu. 207.

Tum

2 Tum quia non eſt verum id, quod A aliqui, quos ibidem referimus, dixerũt, eum qui alium efficit irregularem, fieri irregularẽ: quia id nullo iure cauetur: & qui generat filiũ extra matrimoniũ, qui eſt irregularis, nõ propterea ipſe fit talis, & iudex damnãs aliquem furti, facit eum irregularem, nõ tamen ob id ipſe fit talis, & ob alia, quæ ibidem tradimus. Tum quia quoad hoc non refert, quod percuſſio fuerit facta publicè, an occultè, & an percutiens, & percuſſus ſint clerici, vel laici? quia differentia illa quoad hoc nullo iure traditur. Tũ de- B nique, quod non obſtat id quod ſupra diximus, eum, qui deformat alium, eſſe irregularem: quia, vt ibidem admonuimus, per verbum [deformare] intellexi mus occidere, vel aliquo membro principali mutilare, gratia breuitatis, ne ſequẽret cogere, nunc dicere occidere, uel mutilare, quæ ſunt verba Cle. I.[a] quæ nõ habet, vt quidam imponunt ei [mutilare, & truncare,] ſed tantum [mutilare] quod multum facit ad dicẽdum, quod non quęcunq; deformatio, etiam grauis, facit quem irregularem, ſed ſolum illa, quæ tollit formã rationalem, C qua tollitur vita humana; vel tollit formam accidentalem, qua inducitur dedecus humanæ vitæ, quod efficit membri principalis defectus, qualis non fuit factus per prædictam percuſſionẽ, &c.

a de homic.

SVMMARIVM.

1 *Homicidium caſuale ſequutum ex ludo in foro eccleſiaſtico illicito, nõ ideo minus producit irregularitatẽ, eo q; ſit licitus in foro ſeculari: ſecus ſi etiã eſſet licitus in foro eccleſiaſtico, et nu. 2.*

2 *Conſuetudo ludendi recepta in vno foro excuſat quidem homicidium caſuale in eo commiſſum à pœna in dicto foro pro homicidio impoſita, ſed non à pœna alterius fori, in quo dicta conſuetudo non eſt licita.* D

3 *Lapidum ludus ſi tanta cautela à pueris exerceatur, vt raró mors, et vulnera ſequantur, etiam in foro eccleſiaſtico erit licitus, adeo vt ex homicidio caſualiter in eo commiſſo non oriatur irregularitas, et nu. 1.*

A CONSILIVM III.

CErtabant aliquot pueri ludo lapidum, in quo alter alterum occidit. Quæſitum fuit, an ſic occidens ſit irregularis?

1 Dicendũ videtur, quod huiuſmodi puer non ſit irregularis, ſi ludus, quo ludebat, erat licitus, vt eſt haſtiludiũ, & aliqua progymnaſmata, vel pręexercitamenta militaria; quia homicidiũ caſuale non parit irregularitatem, quãdo prouenit ex ludo licito,[b] & tradimus latè in Man.[c] Nec obſtat, quod iudex con- B demnans alium, & miles in bello iuſto occidens manibus ſuis, eſt irregularis: quia id habet locũ in homicidio ex propoſito, nos loquimur de caſuali. Quod ſi ludus, quo ludebat puer, erat illicitus quoad Eccleſiam, puer eſt irregularis; quia homicidium etiã caſuale ex opere illicito parit irregularitatem.[d]

b c. Ioannes de hom

c ca. 27. nu. 211.

2 Non obſtat doctrina Anchàrani.[e] quem ſequũtur plures, quos refert Hippolytus,[f] quod occidens aliquem in ludo conſueto nõ tenetur pęna legis Corneliæ de ſicarijs, quia illa procedit quo- C ad pęnam temporalem impoſitã à lege temporali: nos autem loquimur de pœna eccleſiaſtica impoſita a lege eccleſiaſtica. Volo dicere, quod conſuetudo admiſſa à lege, excuſat à pęna impoſita per legem, in cuius foro conſuetudo ludendi eſt licita; non tamen excuſat à pœna legis, in cuius foro illa conſuetudo ludendi non eſt licita, & ita licet, ludus lapidum à pueris conſuetus fuiſſet licitus ſecundum leges ſæculares, & puer non incideret in pœnas legum ſæcularium; incideret tamen in pœnas eccle- D ſiaſticas in foro eccleſiaſtico, in quo ludus ille eſſet illicitus. Et per conſequẽs licet occidens caſualiter in haſtiludio, quod eſt licitum ſecundum leges eccleſiaſticas, non fieret irregularis; occidẽs tamen in torneamentis, quæ ſunt illicita ſecundum leges Eccleſiæ, licet ſint licita ſecundum leges ſæculi, incideret in irregularitatem inflictam per leges eccleſiaſticas.

d c. continebatur, & c. presbyterũ. de homic.

e in conſil. 283 & in c. cum venerabilis, de conſuet.

f in l. 2. nu. 101. ff. ad leg. Cor. de ſicar.

3 Puto tamen, quod ſi ludus ille puerorum, quo certant lapidibus, fieret, tãta cautela ſcutorum, clypeorum, vel peltarũ, quod raró cõtingerẽt homicidia,

vel

Digitized by Google

uel vulnera, eſſet ludus licitus etiam ſe- E cundum leges eccleſiaſticas ſicut haſti-ludia, per extrau.[a] Salua, &c.

a de tornea-men.

S V M M A R I V M.

1 *Bello iuſto, qui intereſt, & mittendo tela, & bombardarũ globulos in aduerſarios, non tenetur, nec credere, nec dubitare ſe eſſe irregularem ſi neſciat, nec ſcire poſſit an quis ab ipſo fuerit mutilatus: vel occiſus, nu. 2.*

1 *Bello iuſto, qui intereſt & percutiẽdo, hortando, & iuuando occidẽtes ad victo-* F *riam, imò & ſi generaliter iuuet ad occidendum, prout victoria requirit, nõ eſt irregularis, ſi ipſe proprijs manibus nõ occidit, nec mutilauit, n. 4. at ſi hortetur, vel iuuet ad hunc, vel illum ſpecialiter occidendum, ſecus eſſet, ſicut etiam eſſet, ſi hunc, vel illum particularem hortetur, vt occidat, nu. 4.*

1 *Tutior pars etſi ſit in dubio eligenda; attamen bello iuſto, qui interfuit, etiã percutiẽdo, ſi nec ſciat, nec ſcire poſſit, quod aliquem mutilauerit, vel occiderit non tenetur, nec credere, nec dubi-* G *tare ſe irregularem, nu. 2.*

2 *Filius natus in figura matrimonij, qui neſcit an ſit natus ex marito, vel adultero, non tenetur ad dictum matris dicentis eundem eſſe adulterinum credere, nec dubitare, & ſufficit ei inhærere præſumptioni iuris præſumẽtis ipſum legitimum, ac poteſt etiam cum alijs ſuccedere.*

CONSILIVM IV.

QVæſitum eſt: an indigeant diſpen H ſatione ab irregularitate illi, qui interfuerunt bello iuſto, in quo fuerũt occiſi, & mutilati multi ex parte occidentium, mittendo tela, & exonerando bombardulas.

1 Reſpondeo, ꝙ non: quia pugnãtes in bello iuſto non incurrunt irregularitatẽ propterea ſolum, quod hortantur, uel animant ſocios iuſtè bellantes ad uincendum, & ad habendum uictoriã, nec etiã ſi adiuuent eos, & percutiant inimicos, niſi manibus ſuis occidãt, per dicta in alijs conſilijs. Nõ obſtat, quod qui dubitat, an occiderit aliquem, nec ne, teneretur eligere partem tutiorem; ut poſt alios tradimus in Manu. conſ.[b] quoniam illud non eſt uerum de omni eo, qui neſcit, ſed tantum de illo, qui uerè dubitat, uel iuſta ratione tenetur dubitare.

b c. 27. num. 193.

2 Nam cui mater affirmat nõ eſſe genitum à patre putatiuo, ſed ab adultero, & neſcit utrum ſit uerius, & non dubitat, non tenetur credere matri, eo q̃d tutius ſit ſuæ conſcientiæ id credere, q̃ contrarium, ne lædat diu ſuccedendo alios fratres filios legitimos, ut ait Bartolus communiter receptus.[c] quia licet ipſe neſciat utrum illorum ſit uerum, tamen non tenetur dubitare de illo: q̃a ſufficit ei ſequi ius cõmune, quod præſumit eum eſſe filium genitum à marito coniuge legitimo ſuæ matris: ſic etiã ei, qui in bello iuſto partes iuſtitiæ fouet, ſufficit, quod neſciat, nec ſcire poſſit an quempiam occiderit, uel mutilauerit per ſe.

c in l. filius. ff. de his qui ſunt, &c.

3 Et quod credat, quod adiuuans occidentes ad iuſtam uictoriam conſequendã non eſt irregularis, & quod ipſe nõ iuuit ad occidendum illum, aut illum ſpecialiter, ſed generaliter ad occidendum, uel mutilandũ eos, quos uictoria exigebat. Quod ſi hortatus eſt, & iuuit ad occidendum illum, aut illum ſpecialiter, magis eſt uideri eum eſſe irregularem, ſi ob eius dictum fuit occiſus, ſaltem prius quam aliàs occideretur.

4 Tum quia licet nemo fiat irregularis ex eo, quod in bello iuſto adhortetur ſocios, & iuuet ad uincendum,[d] qui tñ adhortatur ſpecialiter aliquem ad occidendũ, præſertim ſpecialiter hunc, aut illum, incurrit illam, per ea, quæ nos reſoluimus in Manu. conſ.[e]

[Vide conſ. 3. & conſ. 6 hoc eod. tit.

d ea igitur. cum gloſ. & c. hortatur. 23. q. 8. & c. pen. de homicid.

e c. 27. num. 215. cum ſequen.

S V M M A R I V M.

1 *Irregularis eſt is, cuius verba, etiã ex compaſſione dicta fuerunt in cauſa, vt aliquis ſaltem citius occideretur.*

1 *Bello iuſto, in quo multi occiſi ſunt, qui interfuit, etſi non efficiatur irregularis adhortando ſocios, talis tamen efficitur, ſi ſpecialiter adhortetur aliquẽ ad occidendum.*

1 *Belli iuſti conflictu finito, ſi quid fiat in mortem inimicorum, id in bello factum non dicitur.*

Captus

Captus in bello, qui poteſt viuus ſeruari, & detineri, vſque quo bellum ſit finitum, ſi occidatur, iniuſta eſt occiſio. A

Diſpenſatio conceſſa narrāti ſe bello iuſto interfuiſſe, in quo multi occiſi fuerūt ſe iuuante occiſores, nō prodeſt eidem, ſi adhortatus eſt, vel iuuit ad occidendum hunc, vel illum ſpecialiter.

CONSILIVM V.

VNus Lutheranus mortiferè percuſſus venit ad exercitum Catholicum, dicens ſe eſſe Catholicum. Vnus ex Catholicis dixit compatiens ei, Melius eſſet, vt omninò occideretur, cum ſanari nequeat: & cum dixiſſet, abijt: & quidam ex iiſdem, qui audierant, occiderunt eum. B

Dubitatur primò, ſi ſit irregularis, qui dixit illa verba ex compaſſione.

Secundò, an diſpenſatus generaliter à Papa, eo quod interfuit illi bello iuſto in quo multi fuerunt occiſi, ſe iuuante occiſores, cenſeatur diſpenſatus etiam in hac irregularitate, ſi qua eſt?

1 AD PRIMVM reſpondetur, videri eſſe irregularem, ſi ob eius dictum fuit in cauſa, quod fuit occiſus, ſaltem prius quam aliàs occideretur. Tum quia licet nemo fiat irregularis, eo quod in bello iuſto interueniat, generaliter adhortando ſocios,[a] qui tamen ſpecialiter adhortatur aliquem ad occidendū, tunc incurrit irregularitatem, vt diximus in Manuali confeſ.[b] Tum quia dictum ipſius videtur fuiſſe illicitū, cum non liceat occidere in bello iam captū, ſi alias poteſt ſeruari, & detineri poſt prælium finitum, quia id non eſſet occidere in bello, ſed poſt illud finitum quo ad illum articulum. C

3 AD SECVNDVM reſpondetur, quod non videtur ſufficere prædicta diſpenſatio: quia in narratione petitionis non expreſſit aliquid, ex quo dici poſſit irregularis, vt ex prædictis colligitur, quia ſolum dicitur interfuiſſe armis, & iuuiſſe, non tamen iuuiſſe ad occidendum hunc, vel illum ſpecialiter, &c.

a ca igitur cum gi. e. hortatu. 23. q. 8. ca pen. de homi.
b ca. 27. nu. 215. cum ſequen.

SVMMARIVM.

1 Bello licito qui intereſt, etiā pugnando & iuuando ſuos ſocios occidentes, modò non occidat ſuis manibus, non eſt irregularis.

2 Bellū iuſtum eſt ex parte ſatellitū miſſorum à Præfecto vigilū ad capiendū furantes fructus hortorū, & vinearū, & iniuſtum ex parte delinquentium ſe armis defendentium, iuncto caſu.

2 Pluribus ſimul ſuas bombardulas contra vnum diſplodentibus, qui reperitur occiſus; ſi neſcitur à quo, corā Deo omnes, at in foro exteriori nullus debet reputari irregularis.

3 Occidens iuſtè alium ad ſui ineuitabilem neceſſariamvè defenſionem, non eſt irregularis.

4 Fugere qui poteſt ſine dedecore, occidendo etiā ad ſui defenſionem neceſſariā, non euitat, nec pœnā, nec irregularitatem: ſi ei erat dedecus, euitat peccatū, ſed nō irregularitatem, at ſi fuga erat ei periculoſa ne occideretur, euitat, & peccatum, & irregularitatem, nu. 5.

CONSILIVM VI.

PRæfectus vigilum miſit tres ex ſuis ſatellitibus ad detinendum, & comprehendēdum fures quoſdā fructuum hortorum, & vinearum, & obuiauerūt quinque armati bombardulis, qualibus etiam erant armati illi tres, & pugnauerunt omnes: appropinquante tamē præfecto cum alijs ſuis, fugerunt latrones, vno tamen eorum manente mortuo. Quæritur, an N. qui erat vnus ex trib. præfatis, ſit irregularis.

1 Præſuppono primò, quod qui pugnat in iuſto bello, non efficitur irregularis, ſi nō occidit ſuis manibus, quamuis iuuet alios ſocios occidentes, per textum in cap. penul.[c] quem ad hoc putat ſingularem Panor.[d] & nos eum ad hoc citauimus in rubr. de iudi.[e] ex quo ſequitur, quod N. non eſſet irregularis, ſi ſciretur, quod ille mortuus non fuit occiſus ictu N. quia pugna erat iuſta ex parte iudicis, & ſuorum ſociorum. D

2 Et conſequenter non eſſet iudicandus in foro exteriori irregularis, quia nō probatur, quod eius ictu fuit mortuus, & ide-

c de homic.
d c. 2. de immun. eccleſ. num 7.
e nu. 109.

Digitized by Google

& nemo debet iudicari irregularis in E dubio à iudice, ſecundum Innocent. receptum.[a]

a in c. ad au dientiam de homicidio.

Secundò præſuppono, quod licet iudex non debeat iudicare quem irregularem in dubio quo ad forum exterius: ipſe tamen, de quo quæritur, an ſit irregularis, debet in dubio iudicare ſeipſum irregularem.[b]

b arg. c. in nemis. de ſpō ſa. & etiam prædicti ca. ad audientiam.

3 Tertiò, quod qui occidit alium pro defenſione ſua, & ad euitandam mortem alias ineuitabilem, non eſt irregularis,[c] ex quo ſequitur, quod ſi præd. N. & alij ſocij eius pugnauerunt ad defendendas vitas ſuas, quas aliter probabiliter non potuerint defendere, non eſſent irregulares. F

c Cle. 1. de homicid.

4 Quartò, quod ad excuſandum occidentem à peccato ſufficeret, quod non teneretur fugere propter iniuriam, & dedecus, quæ inde ſibi reſultarent; non autem ad liberandum ab irregularitate: quia irregularitas ſine peccato poteſt contrahi, & contrahitur quotidie, vt prędictum eſt, quam reſolutionem tradit Pan.[d] quem nos citamus, & ſequimur in Manu. confeſſ.[e]

d in ta. olim 1. de reſtit. ſpol. & ibi additio.
e c. 27. num. 211. & c. 15. num. 4.

5 Quintò, quod licet potentia fugiendi mortem per fugam excuſet à pecca- G to eum, qui non poteſt fugere ſine iniuria, & dedecore, non tamen ab irregularitate, ut prædictum eſt: videtur tamen hoc limitandum de fuga, per quam ſine periculo mortis poſſet fugere: quia ſi fuga eſſet periculoſa ob cauſam, vel velocitatem inſequentis hoſtis, vel ob viarum lubricitatem, & alia impedimenta, tunc excuſabitur etiam ab irregularitate: quia cenſeretur mors ineuitabilis, cum ſine periculo probabilis mortis nō poſſit vitari, vt ait pulchre[f] Zenzelinus, quem ſequitur Bonifacius.

f ad Cle. 1. num. 75. de homic. &c.

SVMMARIVM.

Bannitum, qui impunè occidi poteſt, occidens iniuſtum committit homicidium, ex quo ipſe, et eum iuuantes incurrunt irregularitatem diſpēſabilem tamen. num. 3.

Comitantes executorem ſententiæ mortis, etiamſi nihil aliud agant, irregulares ſunt.

CONSILIVM VII.

Horatius an ſit irregularis, qui ex facinoribus bannitorum commotus, cum armis comitatus eſt eos iuſtè inſequentes, vt eorum fugam impediret, ſi poſt modum ab eiſdem occiſi fuerint, licet ipſe nullum percuſſerit, nec occiderit, immo eundem, antequam expiraret, ad pœnitentiam, vt potuit, induxit, ac vt confiteretur, procurauit.

Videtur dicendum primò præfatum Horatium oratorē eſſe laude dignum ob multa, quæ dixit, & fecit, & procurauit.

1 Secundò, quod occaſio prędicta poteſt dici iuſta, ſaltem quo ad forum exterius, præſertim ſæculare: quia occiſus erat ita bannitus, vt liceret alijs impunè occidere illum, ita quod non incurrerent pœnam aliquam occidentis aliquem, à qua iudex banniens poſſet occidentem liberare.

Tertiò, quod prædictus orator Horatius incidit in irregularitatem. Tum quia licet non occiderit, nec voluerit occidere, nec conſuluerit, nec mandauerit, nec rogauerit occiſionem; non poteſt tamē negare, quod non fuit cooperatus alijs tribus, qui voluerunt occidere illum, & occiderunt: Tum exeundo è domo cum illis ad occidendum eum. Tum ferendo arma cum illis ad id faciendum. Tum ad impediendam fugam banniti occiſi.

2 Tum quod omnes, qui comitantur iudicem ducentem aliquē ad exequendam ſententiam mortis, etiamſi nihil aliud agant, efficiuntur irregulares ſecū dum omnes: ergo à fortiori erit orator talis comitando, & aſſociando priuatos homines ſententiam bāni exequentes, H & cooperantes mortem, & adiuuando eo modo, quo dictum eſt.

3 Tum quia nō obſtat dicere, quòd mors fuit iuſta, quia omnis, qui mortē infert etiam iuſtè, fit irregularis, non quidem irregularitate tam maligne naturę, quā eſt illa, quæ naſcitur ex homicidio iniuſto, ſed alia alterius ſpeciei nō tā malæ, nec tā difficilis diſpēſationis: & ita S. D. N. de natura, & more pio, & ad miſerandū facilis benignè diſpenſabit ſuper ea cum oratore adeo pio, & pro iuſta,

qua

qua eſſe debemus in huiuſmodi impios A
bannitos,animaduerſione. Ad gloriam
Dei miſericordiſſimi, eiuſdemq; iuſtiſ-
ſimi,qui nos iandem ad cœleſtia regna
perducat.

SVMMARIVM.

*1 Irregulares non ſunt illi iuſtitiæ mini-
ſtri,qui bānitis inſidias, vt eos cape-
rēt,tēdē es,neminem occiderunt,licet
à ſocijs aliqui occiſi fuerint.*

CONSILIVM VIII. B

MVlti officiales regij ſe congrega-
uerunt ad comprehendendum
quoſdam bannitos, & alij poſuerunt ſe
in vno loco ad inſidiādū,& alij in alio:
& contigit, vt poſiti in vno loco occide
rent duos bannitos, dum comprehēde
rent illos. Quæritur, an conſulens, qui
inſidiabatur cū alijs officialibus in alio
loco,& non interfuit occiſioni, nec cō-
prehenſioni, nec vidit eos comprehen-
di,nec occidi, fuerit factus irregularis.
1 Reſpondetur,quod præfatus domi
nus conſulens non fuit effectus irregu C
laris,etiam ſi fuiſſet inuentus cum occi
dentibus,& pugnaſſet cum illis, modò
ipſe non occidiſſet proprijs manibus,
quoniam præfati officiales regis gerebāt
bellum iuſtum: & qui pugnat in bello
iuſto, non incurrit irregularitatem, ēt
ſi pugnet,& feriat,modo nō occidat, vt
eſt caſus ſingularis in cap.penult.[a]

a de homic.

SVMMARIVM.

*1 Clericus præmiſſa protestatione pōt ſi-
ne metu irregularitatis contra delin-
quentē ciuiliter ad ſuorū bonorū recu D
perationem agere.& omnia ad hūc fi-
nem neceſſaria,etiamſi ſit captura per
ſonæ,inſtare. & nu. 3.quod ſi captura
non ſit neceſſaria ad dictum finem con
ſequendum,ſequuta mutilatione incur
rit irregularitatem,nu.1.& 2.*

CONSILIVM IX.

IRregularis an ſit prælatus monaſterij
qui cōqueſtus coram iudice laico de
iure cum proteſtatione, de qua in cap.

A [prælatis.][b] poſtea indicauit locum,vbi
comprehendi poſſet fur, qui fuit ibi cō
prehenſus,& poſtea fuit ſuſpenſus?

b de homic. lib.6.

1 Reſpōdeo,facile videri poſſe alicui
partem negatiuā eſſe veram. Tum quia
videtur caſus expreſſus ꝓ illa in dicto
cap.[prælatis,][c] quatenus habet, præ-
latos,& omnes alios clericos poſſe con
queri de malefactoribus ſuis coram iu
dicibus ſæcularibus,ſine metu irregula
ritatis incurrendæ, propterea quod illi
eos occidant, vel membris mutilēt, mo
dò expreſsè proteſtentur nolle ſe vt ali
B qua pæna ſanguinis eos puniant, ſed tā
tum cogant ad reſtituendum damnum
illatum,& faciēdum iniuriarū emēdā.
Tum quia prædictis prælatis,& clericis
non ſolum licet conqueri, & petere præ
dicta, ſed etiam conqueſtionem proſe-
qui, præſentare teſtes, & facere omnia
illa, quæ pertinent ad obtinendam vi-
ctoriam ſuper ſua conqueſtione,& pe-
titione, ſecundum omnium mentem.
At indicare locum, vbi malefactor eſt,
& captura eius pertinere videntur ad
prædictam victoriam obtinendam,pro
pter poſitiones, quæ ipſi fieri poſſunt,
C & reſponſiones, quas cōgitur facere, ſi
capiatur. Tum quia ſecundū Petrum
ab Ancharano,quem ſatis ſequitur Frā
cus,[d] poſſent prædicti prælati poſt ſen
tentiam latam petere exequutionem
eius, & vt malefactores condemnati ca
piantur,qui licet reſiſtendo familiæ iu-
dicis occidantur,non ob id prædicti præ
lati erunt irregulares.

c de homic.

d in dicto c. prælatis.

2 Pro parte autem affirmāte, ſcilicet,
quod prædictus prælatus ſit factus irre
gularis,vrget fortiter primo,ꝙ cap. præ
dictum.[prælatis.] probat quidem qđ
D eccleſiaſtici poſſunt agere contra ſuos
malefactores ciuiliter cum proteſtatio-
ne prædicta ſine metu irregularitatis:&
conſequenter, vt argumentum primū
pro parte negante factum probat, poſ-
ſunt,proſequi litem,& facere articulos,
poſitiones,probationes, & alia ad victo
riam ciuilem neceſſaria. At captura ma
lefactoris non eſt neceſſaria ad obtinen
dam ciuilem victoriam,iuxta notata in
l.[conſentaneum][e]
Secundò,ꝙ non videtur licere cleri-
co ſine metu irregularitatis,etiam præ-
miſſa proteſtatione, petere à iudice ſæ-

e Et authē. quæ ſeme. C.quom. & qua. iud. & c. fin. vt lite nō cont.

culari,

Digitized by Google

culati, vt capiat malefactorem ſuum, ad hoc vt cogat eum ſoluere ſibi damnũ, quod fecit, ſaltem antequam condemnetur: ergo nec iuuare eum ad capiendum, nec conſequenter indicare locum vbi capi poſſet.[a] E

a Arg. authen. multo magis. C. de ſacroſ. eccl.

3 Per quæ omnia coniuncta videtur hæc quæſtio difficilioris reſolutionis eſſe, quam à principio apparebat: & videtur in præſentia reſoluenda cum hac diſtinctione, quod, ſi fur erat fugitiua perſona, ita quod probabiliter crederetur, quod ſententia contra eum lata parum profuiſſet, niſi perſona detineretur, licuiſſet prælato indicare locum, vbi erat, F ſicut capere, & petere vt caperet; alioquin non: ea ratione diuerſitatis, quod priori caſu eſſet neceſſaria captura ad effectum ſententiæ etiam ciuiliter latæ exequendæ, in poſteriore verò nõ. Pro qua diſtinctione facit, quod debitor fugitiuus capi põt auctoritate priuata,[b] non autem qui non eſt fugitiuus.

b l. ait prætor. §. ſi debitorẽ. ff quæ in fraudem creditorum.

SVMMARIVM.

1 Clericus in ſacris bello aliàs de ſe iuſto, iniuſtè, & cum peccato aſſiſtens, etiam vulnerando, modò non occidat, non efficitur irregularis, licet ibi aliqui occidantur. G

2 Bellum iniuſtum quo ad effectũ irregularitatis & obligationis reſtituẽdi nõ facit qualitas, malitia, odiumve bellãtis; ſed defectus à iure, ad hoc vt bellum iniuſtum ſit requiritur.

CONSILIVM X.

AN clericus pugnans in bello alioquì iuſto incurrat irregularitatẽ, ſi ſocij eius occidant aliquos, licet ipſe non occiderit, eſto quod percuſſerit? H

1 Reſpondeo negatiuè, per c. penult.[c] quod expreſſe loquitur de clerico. Nec obſtat, quod non licet clerico pugnare etiam in bello iuſto,[d] & quod conſulẽs fortè erat clericus ordine ſacro inſignitus, & conſequenter ex parte ipſius iniuſtum bellum erat. Tũ quia prædictũ cap. penult.[e] loquitur de clericis, quib; non licebat pugnare, vt expreſsè adnotat ibi Panormitanus,[f] quos tamen nõ incurrere irregularitatem ex ſola percuſſione, niſi occidiſſent, declaratur ibi. Tum quia non ſufficit bellum eſſe iniuſtum iniuſtitia generali, eo quod ſit contra leges charitatis, vel aliarũ virtutum, qualia ſunt bella iniuſta malo animo, vel alia circunſtantia perſonæ bellantis, ad hoc vt incurratur huiuſmodi irregularitas; ſed oportet vt ſit iniuſtum iniuſtitia contrariæ iuſtitiæ ſpeciali, quæ cõſiſtit in his, quæ ſunt ad alterum, & ponit æqualitatem in rebus exterioribus, iuxta Ariſtotelem,[g] & S. Tho.[h] Vnde nec miles, qui malo animo militãdo capit ſpolia hoſtis, tenetur ad reſtitutionem, ſi bellum legibus iuſtitiæ ſpecialis alioqui eſt iuſtum: neque lictor malo animo occidens damnatum à iudice, tenetur reſtituere veſtes illius, quas lucratur occidendo, vt poſt Caiet.[i] tradimus in repet. cap. [inter verba.][k]

c de homic.

d capitu. ex multa. §. ſi. a voto cap. tenuenior. 22 q. 8. [illegible]

e de homic.

f ia 1. nota.

g 5. Ethic.

h 2.2. q. 58. art. 27. & 8.

i 2.2. q. 40. art. 1.

K 11. q. 3. conclu. 6. coroll. 70. nu. 874. &c.

SVMMARIVM.

1 Sacerdos inquirẽs cum fratribus cõmunem inimicum, à quo ſibi timebãt, hortansq; ſocios in actu pugnæ initæ, vt tũc fortiter dimicarent, fugiẽtẽq. inſequens, rogans ſatellites ne permitterẽt eundem ex domo, in quã ſe receperat, fugere, unde dictus inimicus ſe præcipitem dedit, videtur illicitũ quid feciſſe, & cauſam principalem mortis dediſſe, nu. 2. re tamen vera nec illicitũ quid fecit, nu. 10. & 12. nec propinquã cauſam dedit illi mortis, quam ab aliis non intentam mortuus ſibi ipſe intulit. nume. 9

2 Irregularem facit omnis actus illicitus ſua natura, lege vel conſuetudine in mortem, ex quo illa ſequitur, directus.

3 Clericus aliorum iniuriam criminaliter proſequi non poteſt, immo nec ſuã ſine proteſtatione.

4 Occidit cum quis ſe ipſum metu, ne à iudice occidatur, perinde videtur eſſe, ac ſi à iudice occiſus fuiſſet, ſicut & aliquẽ occidere, vel eũdẽ cogere, vt ſe præcipitem det, n. 4. re tamen vera ita nõ nu. 11 & 12. ſaltem ſi prædicta illicitè non ſit oterſio illata nu. 12.

5 Alimenta tam tenuia ſi iudex, vel cuſtos carceratis præbeant, quod inde moriantur, non euitabunt irregularitatẽ. & num. 13.

Irregu-

Digitized by Google

5 *Irregularis ex homicidio is ſolũ videtur eſſe, qui occidit, conſulit, mandat, opemve in homicidio fert.*

6 *Inſequens furem clericus, ſi ab alijs occidatur, non efficitur ob id irregularis, nec inſequens malefactorem, ſi ipſe ſibi mortem conſciſcat, nu. 8.*

7 *Irregularitas niſi in caſibus expreſſis non contrahitur.*

8 *Suſpenſio, qua proditor Chriſti ſeipſum ſuſpendit, alijs nocere non potuit.*

8 *Sanguis inſidiantium occiſorum nil indicanti nocet, qui ad hunc finem indicauit, ne ab illis offenderetur.*

9 *Cauſa homicidij remota non parit irregularitatem.* B

10 *Inſidiantem mihi clerico malefactorem inſequi poſſum, & curare, vt capiatur à miniſtris iuſtitiæ, animo poſtea petendi contra ipſum iuſtitiam eo modo, quo mihi licet, ſicut, & poſſum iudici indicare mihi inſidias parari, modo non petam tales occidi.*

CONSILIVM XI.

P. Sacerdos, cui, ac fratribus quidam O. poſt multa alia illata dãna mortem inferre ſatagebat, cupiens a periculo ſe liberare ſimul cum fratribus, dictum O. quæſiuit, & fratres cum eodẽ inuento dimicantes, vt ſtrenuè fortiter contra eundem dimicarent hortatus, ac fugientem inſequutus eſt, & apparitores ad eum inſequendum, & cuſtodiendũ, & ne eorum manus euaderet è domo, in quam confugerat, hortatus eſt, & rogauit, O. in ijs anguſtijs conſtitutus, ne in apparitorum poteſtatẽ veniret, mortem ipſe ſibi conſciuit. Quæritur an propterea P. effectus ſit irregularis.

1 Quæſtio hęc ſatis noua, & difficilis reſolutionis videtur: nã pro parte affirmatiua, ſcilicet, ꝙ prædictus P. per prædicta factus ſit irregularis, facit primò, ꝙ ipſe vr̃ fuiſſe cauſa totalis, vel principalis mortis O. Tum quia perquiſiuit eũ cum ſuis fratribus. Tũ quia exhortatus fuit eos contra ipſum O. iam inuẽtum. Tum quia inſequutus fuit eum fugientem, donec ſe includeret domi, & etiam procurauit, ne exiret domo, ad quam fugerat, ſaluus. Tum quia rogauit apparitores, vt cuſtodirent, & capeA rent eum, ſi poſſent; propter quod O. deſperauit de fuga, & ſe præcipitem dedit in apertam mortem.

2 Secundò vrget ꝙ omnis actus illicitus, & ſuapiè natura, lege, vel conſuetudine ordinatus in mortem, ex quo illa ſequitur, efficit agentem irregularem, vt nos poſt alios probauimus in Man. confeſſ.[a] Et P. videtur illicitè feciſſe actus prædictos, eo quod erat presbyter, cui ſicut non licet arma deferre,[b] ita nõ poteſt iuſtè iniuriam aliorum criminaliter perſequi, neque ſuam ſine proteſtatione, de qua in cap. [prælati.][c] & prædictus P. eſt presbyter, & perſequutus B eſt iniuriam aliorum, inuocando iudices, vel apparitores ſæculares, vel ſuam ſine proteſtatione; ergo.

3 Tertiò, ꝙ proculdubio prædictus P. fuiſſet irregularis factus, ſi gubernatoris ſnĩa fuiſſet mortuus O. iuxta cap. [ſententiam ſanguinis,] cum notatis in eo,[d] & latius à nobis dicto Man.[e] At paria videntur eſſe, quod iuſſu gubernatoris fuiſſet occiſus, vel quod metu eius perſequentis ſeipſum occiderit; ergo.

Quartò facit c. [ſignificaſti.][f] quatenus probat, quod quidã presbyter, qui C inſequutus fuit latronem exportantem ab eccleſia euchariſtiam, & alia ornamẽta, fuiſſet irregularis, ſi alij ſuperuenientes ſtudio, vel cõſilio dicti presbyteri occidiſſent eum: & in caſu noſtro prædicti apparitores ſtudio, & conſilio P. adegerunt O. ad mortem; ergo.

4 Quintò, ꝙ paria ſunt effectu, occidere, vel lædere corpore ſuo aliquem inſequutione per exagitationem, incluſionem, vel alium modum, & perducere illum in aliquem locum anguſtum, aut periculoſum, vnde ſe præcipitet; quia datur per hoc actio vtilis legis A- D quiliæ, ac per illud datur directa.[g]

Sextò, ꝙ Panormitanus,[h] communiter receptus, & à nobis relatus, & dilatatus in comment. 4. de regul.[i] ait iudices, & cuſtodes reorum damnatorũ ad carceres perpetuos incurrere irregularitatem, ſi eos tanta victus anguſtia preſſerint, vt moriantur, quod videtur in caſu propoſito contigiſſe.

5 His tamen minimè obſtantibus, tenẽda eſt negatiua pars, videlicet, quod dictus P. non ſit factus irregularis. Tũ

a c. 27. num. 219.

b c. clericus. de vita, & hon. cler.

c de homic. lib. 6.

d ne clerici, vel mon. ſæc. neg.

e c. 27. num. 209.

f 2. de hom.

g l. ſi boues alienos. ff. ad leg. Aq. & clarius § ſi. Inſt. de leg. Aquil.

h in ca. cum non ab homine, nu. 31. de iudicijs.

i ſuper cap. ſtatuimus, num. 63.

T 2 quia

quia ipſe non occidit O. nec conſuluit, nec mandauit, nec attulit opem alteri, qui occideret eum: & irregularitas propter homicidium non videtur cōtrahi, niſi ab eo, qui aliquid horum fecerit,[a] adeo quod non ſufficit, vt placeat ei occiſio illa, neque ratihabitio, ſi non eſt ſuo nomine facta.[b] Et mors O. non eſt illata à prædicto P. nec conſulta, nec mandata, nec ſuo nomine facta, ſed ab ipſomet O. ſumpta. E

a ca. ſententiam. ne cleric. vel monachi.
b capit. cum quis. de ſen. excom. li. 6.

6 Tum quia videtur caſus pro eo in terminis in d. cap. [ſignificaſti][c] in quo quidā presbyter regularis inſequutus fuit furem exportātem ornamēta, &c. Ecce, quod in illo caſu erat presbyter, imò & religioſus, & inſequutus fuit maleſactorem, ſicut in hoc; imò percuſſit eum ligone, & in illo ſuperuenientes occiderunt illum, & in hoc nemo occidit malefactorem, & conſtat, quod nō fuit occiſus ex aliqua percuſſione P. ergo à fortiori non debet irregularis cenſeri. F Tū quia in hoc caſu nemo vr̄ incurriſſe irregularitatem: quia nemo occidit O. neque conſuluit, neq; mandauit illi, vt ſeſe occideret, nec opem tulit ei, immo nec potuit ratificari eius occiſio: quia non fuit facta nōie alterius; & non pōt ratificari ab aliquo, ꝙ non eſt nomine eius factum,[d] ergo nec P. illā incurrit. G

c 2. de hom.
d ca. ratum. de regu. iur. lib. 6. & d. c. cum quis de ſent. excom. lib. 6.

7 Tum quia irregularitas non contrahitur, niſi in caſibus à iure expreſſis,[e] at nullus eſt canon, nec vlla lex, qua exprimatur, vt quis incurrat irregularitatē, propterea quod alius ſine ſuo conſilio, mandato, vel ope, ſe ſua malitia ſuſpendat, vel aliàs ſibi mortē conſciſcat, ergo in hoc caſu P. nō īcurrit irregularitatē.

e cap. is qui. de ſent. excom. lib. 6.

8 Tum quia vr̄ expreſſum in iure cōtrarium; nam vt ſignificat ca. [ſi non licet.][f] nihil potuiſſet nocere aliis Iudæ traditoris Chriſti ſuſpenſio, & in ca. [de occidendis] ead. cauſa, & quæſtione ſic habetur. [Nec reus eſt mortis alienæ, ꝙ cum ſuæ poſſeſſionis murum ex lapidibus circūduxerit, aliquis ex ipſorū vſu percuſſus intereat. Neq; enim reus eſt Chriſtianus, ſi bos eius aliquē feriēdo, vel equus calcem iacēdo, aliquem occidat.] & paulo inferius ait, quod Paulo, qui[g] indicauit præſidi inſidias ſibi poſitas, nihil nocuiſſet ſanguinis īſidiatorū effuſio, quæ à militibus ſuæ cuſtodię fa- H

f 23. q. 5.
g Actor. 23.

cta fuiſſet, ſi incidiſſent in manus eorū, ꝙ ipſum repetit in c. [Maximianus.][h] & in tit. de his, qui ſibi mortē cōſ. & ff. eodem, de his, qui ſibi mortem. iudicantur quidem malefactores inferētes ſibi mortem, non autem alij puniūtur pro eorum delicto, præſertim ſi antequam capiantur, & rei poſtulati ſint, eam ſibi conſciſcant, vt in caſu propoſito.

h 23. q. 3.

9 Ad primum oppoſitorum reſpondetur, negando, ꝙ P. fuerit cauſa mortis O. ſufficiens ad incurrendam irregularitatem. Tum quia cauſa mortis remota non eſt ad id ſufficiens, iuxta gloſſam ſingularem receptam,[i] & P. nō fuit cauſa proxima, ſed valdè remota. Tū quia nullus alius fuit cauſa mortis O. quam ipſemet O. nec vllus alius voluit eū occidere eo modo, quo fuit occiſus, quam ipſemet: & non ſufficit ad incurrēdam irregularitatē, vt quis ſit qualis qualis occaſio mortis, per Auguſ. ſupra relatū.

i in ca. de cætero. de homicid.

10 Ad ſecundum reſpondeo primò, ꝙ actus, quos fecit P. fuerunt liciti: quia non eſt illicitū presbytero inſequi maleſictorem ſuum, vt probat dictum ca. [ſignificaſti.][k] nec procurare, vt capiatur, vt idem ca. probat, imò nec indicare iudici eſſe ſibi paratas inſidias, per c. [de occidendis.][l] & ca. [Maximianus.][m] quamuis illicitum ſit petere, vt puniatur reus criminaliter, quod non fecit P. ſolū enim procurauit, ne fugeret, & detineretur, vel caperetur, periturus poſtea iuſtitiā eo modo, quo liceret ei per d. c. [prælatis.][n] Secundò reſpondetur, quod ex actibus eius nō fuit ſequuta mors O. quia non intulerunt illā miniſtri iuſtitiæ, quos P. incitauit ad cuſtodiendum, nec ipſi fuerunt illum iniuſtè inſequuti, ſed iuſtiſſimè, & mors ex malitia eius ſequuta fuit ſine vllo peccato inſequentium, & quærentium.

k de homic.
l 23. q. 5.
m 23. q. 3.
n Ne cleric. vel monach. lib. 6.

11 Ad tertium reſpondeo, negando paria eſſe, ꝙ reus occidatur per ſententiā iudicis, vel ꝙ ipſe occidat ſeipſum, ꝙ ſatis colligitur partim per titulos prædictos, de his qui ſibi mortem conſciuerunt: partim, quod iudex ſit irregularis, ſi occidat per ſuam ſententiam etiam iuſtam, non autem ſi ipſe reus ſibi mortē conſciſcat: partim, quod in altero caſu iudex eſt cauſa mortis, in altero verò non, ſed malitia conſciſcentis.

Ad

Ad quartum reſpondetur, concedendo, ꝙ presbyter, de quo in dicto ca. [ſignificaſti.][a] fuiſſet irregularis, ſi illi, qui ſuperuenerunt, & occiderunt fugientē, conſilio vel mandato eius eum occidiſſent: & conſequenter quod etiam fuiſſet irregularis, ſi miniſtri iuſtitiæ occidiſſent O. conſilio, rogatu, vel mandato eius: ſed nec ille conſuluit, nec rogauit eos, vt id facerent, neq. ipſi fuerunt, & ita caſus noſter differt à caſu illo, quo ad hoc, vt palam eſt, licet quo ad alia conueniat, vt dictum eſt.

a cap. 2. de homicid.

12 Ad quintum reſpondetur primo, negando paria eſſe lædere alium corpore ſuo, & adigere illum ad aliquem locum, ita vt lędatur, cum ipſæmet leges in argumento citatæ in altero caſu dēt actionem directam, in altero vtilem. Secundo concedēdo, ꝙ paria ſunt quo ad aliquid, quando vtrumq. fit illicitē, ſecus tamen quando alterum fit licitē, vt in caſu noſtro, in quo licitē facta fuit inſequutio, & cuſtodia, & malum non fuit ſequutū ex illis, ſed ex malitia grauiſſima inſequuti, & cuſtoditi: cuius diuerſitatis ratio eſt, ꝙ non debet quis reportare commodum ex ſua malitia, neque incommodum ex probitate.[b]

b l. itaque fullo. ff. de fur. & c. bona. il 1. de poſtul. prал.

14 Ad ſextum reſpondetur, concedēdo illam determinationem Panormitani ſed negando, quod conueniat caſui noſtro: quia qui malē denegat uictum neceſſarium ad vitam, dat cauſam proximam illicitę mortis,[c] qui autem iuſtè inſequitur, vel quærit aliquem malefactorem, nihil mali facit, & non dat cauſam mortis fugienti, ſi ſe occidat, vt palam eſt. Salua, &c.

c l. necare. ff de ib. agnoſ. & ca. paſce. 80. diſtinct.

SVMMARIVM.

1 Chirurgus licitè exercens artem, ſi ob ſanitatem corporis etiam ſibi ipſi infirmo abſcindat membrum, non fit irregularis: nec clericus illum iuuans: at ſi illicitè eam exercet, vt ſi eſt clericus, ſecus eſſet, & nu. 2. & 3.

CONSILIVM XII.

QVæritur primò, vtrum monachus adiuuans chirurgum volentem abſcindere brachium putridū alterius

A monachi, tenendo manum eius, abſciſſo brachio fiat irregularis.

1 Reſpondeo primo, quod non eſt irregularis ille, qui licitè tale brachium ad ſalutem rotius corporis abſciderit, vt determinat Panormitanus,[d] & ideo laicus exercens illam artem non incurrit irregularitatem ob alicuius membri obtruncationem iuſtam.

d in c. ſententiam. nu. 23. ne cler. vel monac. ſecu la. negot.

2 Secundò, ꝙ chirurgus exercens illicitè illam artem incurrit irregularitatē, obtruncando tale brachium, ſecundum eundem,[e] inferendo ex hoc, quod clericus, cui uetita eſt illa ars, iuxta notata in cap. [tua.][f] incurrit irregularitatem per talem obtruncationem.

e ibidem.

f de homic.

B

Tertio, quod nemo (quod ſciam) ante nos tangit in ſpecie, quid ſit dicendum de adiuuante chirurgum in abſciſſione talis membri, in Manu. conf.[g] vbi nouè reſoluimus huiuſmodi adiuuantem nō fieri irregularem.

g cap. 27. n. 217

Secundò, an clericus iuuans chirurgum ad ſcindendum aliquod membrū, quod arte chirurga ſcindi debet, fiat irregularis?

3 Reſpondetur, quod non. Tum quia nullo canone id exprimitur: & irregularitas non contrahitur, niſi in caſibus expreſſis à iure.[h] Tum quia per mutilationem membri ſanitatis cauſa factam non incurritur irregularitas,[i] etiā ſi à ſemetipſo, ſi eſſet chirurgus, ſibi amputaſſet membrum putridum, non incurreret irregularitatem, per prædictum cap. à contrario ſenſu, quatenus habet, eum, qui cum ſanus eſſet ſeſe abſciderit, irregularem fieri. Tum per alia multa, quæ ad hoc propoſitum nouè adduximus in Manua. confeſſ.[k]

C

h c. is cui. §. fi. de ſent. ex com. li. 6.

i c. ſi quis à medicis. 55. diſt.

k dic. ca. 27. nu. 217.

SVMMARIVM.

D

1 Bannitos aggrediens, niſi id faciat ex auctoritate publica, tanquam generalis vel particularis iuſtitiæ executor, dicitur iniuſtum bellum bellare.

2 Irregularis beneficia quærere nequit, at quæſita etiam poſt Concilium Tridentinum retinere poteſt.

3 Epiſcopus ſuper irregularitate ex homicidio voluntario non diſpenſat.

CONSILIVM XIII.

QVidam clericus in ſacris conſtitutus, ſcienter, & vt dicitur, [appenſatè] aſſociatus eſt quendam occidere volentem bannitum, eo quod iſte clericus vnà cum cæteris alijs armatis cũ ſcloppis contulit ſe in locum, vbi iſte bãnitus exiſtebat, cum eum vidiſſet, his verbis exclamauit, [Qua, qua, qua: ecce ego inueni eum.] propter quod vnà cum cæteris iſte principalis intendens bannitum occidere contulit ſe illuc, & omnes ſimul cum eorum ſcloppis eum interfecerunt, inter quos clericus prædictus exiſtebat eundem eodem modo feriendo. Mortuo bannito, amputarũt eius caput, & abierunt.

Quæritur primo, an iſte clericus ſit irregularis.

Secundo, an poſſit habere beneficia eccleſiaſtica.

Tertiò, an habita ſaltem ſimplicia licitè poſſit retinere.

Quartò, an poſſit ad cæteros ordines promoueri ſine diſpenſatione.

Quintò, an Epiſcopus poſſet diſpenſare cum eo in beneficio ſimplici.

1 AD PRIMAM QVESTIONEM reſpondeo, ꝙ is clericus proculdubio eſt irregularis, & non qualis qualis, ſed ex homicidio voluntario; præſuppoſito quod abſq. auctoritate publica ipſe, & alij illum occiderunt tanquam priuati, non facti exequutores iuſtitiæ particulariter, vel generaliter: quia inuaſio iniuſta fuit ex parte illorum: & adeo quidem, quod licet non fuiſſet occiſus per ictum prædicti clerici, ipſe tamẽ eſſet irregularis, tanquam cooperator & auxiliator, iuxta cap. [ſicut dignum.][a] & tradita à nobis in Manu.[b]

2 AD SECVNDAM, quod ante diſpenſationem non poteſt nouè acquirere beneficia eccleſiaſtica, iuxta dictum Panormitani.[c]

AD TERTIAM reſpondeo, quod beneficia iam quæſita nõ vacant per irregularitatem, & poteſt ea retinere, donec illis per iudicem priuetur, iuxta Innocẽtium,[d] communiter receptum cuius dictum non arbitror corrigi per Cõcilium Tridentinum infra allegãdum.

AD QVARTAM, quod nullatenus poteſt iuſtè promoueri ad ſuperiores ordines, iuxta definitionem irregularitatis poſitam à nobis in Manu.[e] & ei addita,[f] & per Concilium Tridentinum infra citandum.

3 AD QVINTAM, quod non poteſt Epiſcopus diſpenſare cum eo, etiã ad hoc homicidium, quod fuit voluntarium, in quo non poteſt diſpenſare Epiſcopus ad vllum ordinem, nec ad vllũ beneficium etiam ſimplex, vt ſtatuitur in[g] Concilij Tridentini tranſcripto à nobis in d. Manu.[h] Salua, &c.

a §. ſi. de homicid.
b cap. 27. n. 224.
c in ca. cum noſtris. de conceſ. preb.
d ibidem.
e cap. 27.
f nu. 191.
g cap. 7. de reform. ſeſſ. 14.
h cap. 27. nu. 240.

SVMMARIVM.

1 Irregulares ſunt omnes ſtantes a parte iniuſtè bellantium, ſeu rixantium, ſequuto homicidio.

CONSILIVM XIV.

DVo ſacerdotes cum alijs laicis, & cum armis, adierunt carcerem ad liberandum Philippum in eum coniectum, & cum extraxiſſent eũ, ſuperuenerunt apparitores iudicis, qui eum conabantur reducere in carcerẽ: in qua rixa occiſus fuit vnus ex pte apparitorũ.

Quæritur, an prædicti ſacerdotes effecti fuerint irregulares, etiam ſi non occiderint, nec percuſſerint.

1 Reſpondetur, primò, quod prædicti ſacerdotes effecti ſunt irregulares, quoniam ex parte volentium liberare Philippum fuit rixa, ſeu bellum iniuſtum: & quoties aliquis in bello iniuſto occiditur, vel mutilatur, omnes, qui ſtant à parte iniuſtè bellante, fiunt irregulares, per ea, quæ nos tradimus in Manu. noſtro confeſſ.[i]

Secundò, quòd non ſufficit eis diſpẽſatio, quæ à ſacra Pœnitentiaria poſſet haberi: quia illa non prodeſt, niſi quo ad forum interius: & prædicti ſacerdotes indigent diſpenſatione etiam quo ad exterius: & ideo oportet eam obtinere per officium Datariæ quo ad vtrũque forum, &c.

i c. 27. num. 220. 221. & 223.

SVMMARIVM.

1 Hortatoria generalib. verbis ad ſumẽdam vindictam offenſo ſcripta debet intelligi

Digitized by Google

intelligi de vltione iuridicè ſine peccato ſumenda. Vnde ſi offenſus priuatā de offendente vindictam occidēdo ſūmat, homicidium hoc non imputatur hortanti ad irregularitatem.

2 *Conſulens, & hortans homicidium illi, qui ita animo deliberato erat, quod illud etiam ſine hortatione feciſſet, etiam ſi illius animum auxerit, nō eſt irregularis, & nu.4.*

3 *Religioſorum prælatis licere cum ſuis diſpenſare ſuper homicidio volūtario in vim priuilegij Eugenij IV. non facilè credendum, & num.4.*

4 *Credere ſe irregularē non tenetur is, q. ad homicidiū hortatorias ad vindictā ſumendā ſcripſit, donec ſciat illas ad dictū homicidam perueniſſe, fuiſſeque cauſam homicidij aliàs nō ſequuturi.*

CONSILIVM XV.

AN regularis, qui intellectis quibuſdam facinoroſis delictis à bannitis in patriam, & amicum perpetratis, literas ad eundē amicum conſolatorias, & ad vindictam hortatorias ſcripſit; ignorat tamē, an ad eundem peruenerint; ſi deinde dicti banniti ab illo amico occi- C ſi fuerint, debeat ipſe regularis reputare ſe irregularem? Item an per extenſionem priuilegij Eugenij IV. poſſit à ſuis ſuperioribus ſecum diſpenſari.

1 Reſpondetur primò, ꝙ D. conſulēs non incurrit vllam irregularitatem, ſi prædictæ literæ conſolatoriæ, & hortatoriæ ad vindictam non comprehendebant ſpecialiter vindictam iniurioſam auctoritate priuata faciendam, qualem præfatæ literæ non includebant, ſi generaliter tantum ad vltionem hortabantur: quia mandatum generale, vel alia diſpoſitio generalis, quæ de natura ver D borum poteſt intelligi de re bona, & licita, & de mala, & illicita, ſeu delicto, debet intelligi de re bona, & licita,[a] & verbum [vltio,] ſiue [vindicta,] quod intelligi poteſt de vltione iuſta, & vltione iniuſta, intelligendum eſt in dubio de iuſta: & quod, qui hortatur alium ad vltionem, vel vindictam intelligendus eſt hortatus ad vltionem iuſtā iuridicè faciendam.

a l. ſi procurator. ff. de condict. indebiti. & c. 1. de iureiu. lib. 6. cum ſimilib.

2 Secundò, quod etiam non incurrit A D. conſulens irregularitatem, ſi literæ illæ non peruenerunt in manus eius, ad quem ſcribebantur, vel ipſe, aut illi, qui fecerunt eam iniurioſè occidendo, animo ita deliberato ad faciendam vindictam iniuſtam eſſent, ꝙ feciſſent eam, etiamſi literæ ad eos non perueniſſent, iuxta gloſſam ſingularem receptam.[b]

b in c. fœlicis. §. illud. de pæn. li. 6.

3 Tertiò, quod D. conſulens pōt credere id, quod notatur feciſſe Eugenium ad extendendum priuilegium ſupradictum diſpenſandi extenſum, prout in nota cōtinetur; ſed quod in effectu extenſio illa non extenditur ad irregulari B tatem, quæ naſcitur ex homicidio voluntario. Tum quia verba ipſius extenſionis ſignificant non extendi illud ad homicidas voluntarios. Tum quia etiā Legatis à latere, nec ſummo Pœnitentiario Romę datur poteſtas abſoluendi ab illa. Tum quia in priuilegijs religioſorum, quibus poſt Eugeniū data ſunt huiuſmodi priuilegia, reſtringuntur, vt non comprehendant irregularitatem ex homicidio voluntario contractam: & cum negari non poſſit homicidia pfata fuiſſe iniuſta, & voluntaria, noiūque ſit æqualem irregularitatem contrahere conſulentem, & mandantem, atque occidentem, non poſſet D. conſulens abſolui à præfata irregularitate virtute ſui priuilegij, ſi contraxit illam propter illas literas; quia conſilium tulit per illas ad homicidium voluntariū faciendum.

4 Quartò, arbitrari me non teneri D. conſulentem ad credendū in caſu propoſito contraxiſſe talem irregularitatē propter duo priora dicta; & ideo debere deponere ſcrupulū, donec ſciat literas perueniſſe ad eum, cui deſcribebantur, & fuiſſe cauſam, vt committerērur homicidia, quæ non fuiſſent cōmiſſa, ſi occiſorum animos non auxiſſent illæ literæ ad ea facienda. & quod ſi noluerit deponere illum, debet petere diſpenſationem ſecretam à Papa, vel ſua ſacra Pœnitentiaria ſecreta. Salua, &c.

[Aduertendum non videri ita certū, quod omninò facturo ita conſulens, vt illius animum auxerit, ſequuto homicidio euitet irregularitatem. vide Couar. clem. ſi furioſus. de homicidio, parte 2. §. 2. num. 1. verſ. et.

SVMMARIVM.

1 *Iuriſdictionem criminalem propriam habens clericus, etſi illam poſſit alteri generaliter delegare, non tamẽ poteſt illi, cui illam commiſit, mandare, vt talem iam condemnatum tali die occidi faciat, nu. 2.*

2 *Iudicem in criminalibus eligere de mandato illius, cuius eſt iuriſdictio, non poteſt clericus.*

2 *Milites præliaturos hortari poteſt clericus ad victoriam, modò nõ hortetur aliquem, vel aliquos ſpecialiter ad occidendum: & multo minus poteſt hortari, vt hic, vel ille occidatur.*

2 *Literas iudicis, in quib. mãdatur illatio mortis, deferẽs clericus, vt faciunt aliquãdo ſecretarij habẽtiũ iuriſdictionẽ, ea ſequuta, efficitur irregularis.*

CONSILIVM XVI.

VIcelegatus iuſſit ſecretario ſuo, vt deferret quaſdam literas, quas ipſe ſcripſerat ad quendam commiſſariũ, in quibus iubebatur ipſi commiſſario, vt ſententiam mortis, quam cõtra quẽdam tulerat, mane ſequentis diei exequeretur, quod factum fuit. Quęritur, an tam Vicelegatus, quam ſecretarius prædicti ſint irregulares. G

1 Quæſtio hæc ſubtilis eſt; & pro parte negante videtur caſus in ca. [Epiſcopus.][a] quatenus habet, habentem iuriſdictionẽ criminalem poſſe illam cõmittere alteri ſine metu irregularitatis incurrendę per iuſtitias ab illo faciendas. Eſt & pro eadem vrgens ratio, ſ. quod pſatus Vicelegatus nõ habetur, vt fertur, pro irregulari; & non vr̃ plus licuiſſe illi mandare illud per familiarẽ ſuũ, quam familiari deferre mandatum.[b] H

a ne cleric. vel monach. lib. 6.

b Arg. c. qui per alium. de regu. iur. lib 6.

2 Pro parte aũt affirmante facit, quod Ioãnes Andreas communiter receptus tenuit,[c] quod incurreret irregularitatẽ is, qui ex commiſſione habentis iuriſdictionem criminalem, eligeret aliquem, cui committeret poteſtatem illam criminalẽ. Facit, & ratio vrgens, qd aliud eſt committere generaliter iuriſdictionem criminalem, aliud dicere cõmiſſario, qui cõdemnauit iam reum malefactorem ad mortem, vt expediat mane

c in d. capit. Epiſcopus.

E illum: nam licet clerico hortari milites præliaturos generaliter ad victoriã cõſequẽdã,[d] ſed non licet hortari vnũ, vel plures milites ſpecialiter ad occidendũ, & maximè illum, vel illũ particularẽ, vt ait Innoc. cõmuniter receptus quem etiam ſequimur nos in Manu. conf.[e]

d cap. igitur. 3. q. 8.

Per hæc poſteriora arbitror, quod non ſolum ſupradictus orator, ſed etiã Vicelegatus, qui miſit eum, indiget diſpenſatione. Saluo, &c.

e c. 27. num. 215.

F

SVMMARIVM.

1 *Ignorantia iuris, nec à peccato, nec ab irregularitate excuſat ſacerdotem occiſionem etiam iuſtam opitulantem.*

2 *Irregularitatem nõ indiſpenſabilem, ſed ab Epiſcopo, ſi ſit occulta, diſpenſabilem incurrit ſacerdos, qui cũ peccato apud iudicem iuuat, vt quis merita plectatur morte, ad reſtitutionem autem damni non tenetur, nu. 3.*

CONSILIVM XVII.

CVm à Prætore ignotus homo ob ſolam prohibitorum armorũ delationem incarceratus eſſet, presbyter ruralis putans ſe bonũ opus facere, & nullã inde poſſe pœnam incurrere, epiſtolã pro amico laico, & ipſius laici nomine ſcripſit, qua laicus dictum Prætorem certiorem faciebat, incarceratũ virum eſſe homicidam, læſæ maieſtatis reum: vnde regiæ curię traditus, iuſta damnatus ſententia, mortis pœnam ſuſtinuit.

Quæritur, an ignorãtia iuris clericũ ad iuſtã occiſionem opitulantem excuſet à peccato, vel ab irregularitate, & q̃ſi, & an ab Epiſcopo diſpenſabilis.

Vidi quid dicat Dominatio tua, & ij quos ipſa citat in Man.[f] vbi tractat, quę ignorantia ſit illa, quæ excuſat à pœna legis, & placet mihi id quod dicit ibi, ex quo multos pios quis conſolari põt, maximè in materia cẽſurarũ, & irregularitatum. Sed pũctus difficultatis eſt, an hic ruralis ſacerdos, qui ſe expoſuit Epiſcopo examinandum, antequam ordinaretur, & nunquã in iure ſtuduit, & ordinatus eſt, an in quem habeat probabilem, & iuſtam ignorãtiæ cauſam, qua conſolatus poſſit dimitti in pace in hoc

f c. 23. num. 47.

caſu,

caſu, an verò fuerit in illa ignorantia A craſſa, quia tenebatur ſcire; & perinde non excuſetur, quod videtur durũ; nã etiam docti aliquantulum in iure ignorant, & peccant in ſimilibus, quæ in iure in terminis non inueniuntur.

a in 4. diſt. 3. q. vnica.

Vidi etiam quid dicat Sotus,[a] ſuper irregularitate illius, qui ignoranté rebaptizat, vel rebaptizatur, & quod irregularitatis multiplex eſt genus, puta irregularitas ob ſignificationẽ, & ob decentiã, & cum culpa. Argumẽtãtur aliqui: Licet hic ſacerdos haberet probabilem ignorantiã. eſt indecẽtia, vt altet altari; non dicimus, quod incurrerit pęnã. ſed hoc vř falſum: nam priuari ſacerdotio, maxima pęna eſt: & coram Deo in foro conſcientiæ, cum hoc non ſit publicum, nulla indecentia eſt. Videtur, quod ſi in dicto caſu incurritur irregularitas, q̃d B non ſit illa, à qua non poteſt abſoluere Epiſcopus, per Conc. Trid.[b] & quæ vocatur homicidium voluntarium; quia hæc non incurritur niſi ratione delicti, & cũ aliquali peccato, quod in hoc caſu non videtur interuenire. Nam D. T. in ſuo Man. conf. de quinta ſpecie irregularitatis[c] dicit, quod laici accuſantes aliquem iuſtè ſuper crimine, de quo moritur, ſint irregulares quartæ ſpeciei, ſ. ex defectu lenitatis; verum q̃d clerici ĩ C factis ſi accuſant iuſtè, ſine proteſtatione, quod non procedatur ad ſanguinẽ, ſunt irregulares quintæ, & deterioris ſpeciei, &c. Hic eſt difficultas, an actus huius ſacerdotis cum prædictis circunſtantijs ſit accuſatio, vel denũciatio, aut quid aliud minus, quod nõ ſufficiat ad hoc, vt hæc peſſima irregularitas incurratur. Videtur etiã quod non ſit hoc caſu irregularitas ex defectu lenitatis: qa qui declarãt, q̃ ſit cauſa propinqua deformationis, dicũt, eſſe dictũ, vel factũ D ſufficienter directum in deformationẽ inde ſequutam: ſed ſcribere nomine alterius cum dictis circunſtantijs, non videtur tale dictum, aut factũ. Paucis ergo contentus vnico verbo Dominationis tuæ, quam Deus ſeruet incolumem.

b c. 6. ſeſ. 24.

c Dicto 11. c. 27. nu 225.

Qvisqvis Sit, & quocunque nomine D. hic conſulens appelletur ingenio, iudicio, & eruditione multum mihi pręſtare videtur: multa enim in hac ſcheda ſubtiliter, & eruditè tangit, decidit, & quærit. Deciſa laudo. Ad quæſita, vt ipſe petit, breuiter reſpondeo.

1 Primò dico, nullum presbyterum ſatis excuſari poſſe in totum à peccato ob ignorantiam iuris inſignentis irregularitatem in caſu propoſito: & ita dicendũ, hunc, de quo quæritur, presbyterũ peccaſſe ſcribendo præfatam epiſtolã, & conſequenter incurriſſe irregularitatem, ſi epiſtola illa fuit aliqua ex parte cauſa, ſine qua non fuiſſet ille vinctus ſaltem tunc morti traditus.

2 Secundò, quod præfata irregularitas non eſt illa ferè indiſpenſabilis, per quandam notam meam extra Manu. ſcriptam in hæc verba; An qui clericus denunciando, accuſando, vel alio modo opitulando iudici ad damnandum iuſtè aliquem vltimo ſupplicio, fiat irregularis, eo conſequuto, ſit cẽſendus incurriſſe irregularitatem illam deſcẽdentem ex homicidio volũtario, ſuper qua non diſpenſatur?

Pro parte affirmante facit, quod opitulatus eſt iniuſtè, facienti, vel iubenti facere homicidium voluntarium.

Pro parte verò negante, quæ tenẽda eſt, concludit, quod tum demũ quis incurrit irregularitatem illam, quando facit homicidium iniuſtũ, vel opitulatur ad illud, quod non fecit is, de quo quęritur: qa licet iniuſtè opitulatus fuerit ad homicidium, non tamen opitulatus fuit ad homicidium iniuſtũ, ſed iuſtũ. Per quod ſoluitur argumentum in oppoſitum inſinuatũ. Nam nec iudex, qui malo animo, ſed alĩàs iuſtè, hoc eſt ritè, & rectè, ad vindictã priuatã maleficũ damnat vltimo ſupplicio, neq; qui malo aĩo accuſat, denũciat, vel alĩàs opitulatur ad illud, talem irregularitatẽ, nec obligationem ad reſtituendum damnum incurrunt: quia licet peccẽt cõtra legẽ charitatis, non tamen peccant contra legem iuſtitiæ, cuius tranſgreſſio requiritur, vt dicatur homicida iniuſtus, & voluntarius, & obligatus ad reſtituendum, & vt tam dura irregularitate notetur; ſicut & miles, qui animo, ſeu ſine malo, ſed in prælio alioquin iuſto occidit, vel ſpoliat hoſtem; peccat quidem contra charitatem, ſed non contra legem iuſtitiæ, & ideo non tenetur reſtituere, vt diximus in dicto Manua.

con-

a c.15.num. 15. confeſſ.[a] nec incurreret hanc, de qua loquimur, irregularitatem, licet aliam ſic.

2 Itaque is quidem, de quo quæritur, presbyter irregularis eſt, ſed nõ irregularitate indiſpenſabili, quæ à poteſtate diſpenſandi data Epiſcopis à Conc. Tridentino in c.6. ſeſſ 24. excipitur; & conſequenter poterit Epiſcopus in illa diſpenſare, cum ex delicto ſatis occulto orta fuerit. Salua, &c.

[Aduertendum hoc vltimum dictũ eſſe periculoſum. Nã iſte, aut eſt irregularis ex delicto homicidii, & cũ ſit volũtariũ homicidium, excipitur à d.c.b. aut eſt irregularis ex homicidio ſine delicto, & facultas conceſſa epiſcopo per d.c.b. hunc caſum nõ comprehendit, cũ illa facultas reſtringatur ad irregularitates, quæ ex delicto contrahuntur. F

SVMMARIVM.

1 *Irregularis non eſt teſtis poſt alias receptas probationes, cuius dictum non fuit cauſa ſententiæ mortis, nec vt citius illa fuerit lata: aliàs ſecus; ſed Pœnitentiaria facilè diſpenſat.*

2 *Dubitans an eius teſtimonium mouerit iudicem ad ſaltem citius condemnandum, poteſt acquieſcere dicto iudicis, vel notarij.* G

CONSILIVM XVIII.

POſtquam R. qui percuſſit aliũ, fuit captus, & confeſſus percuſſionem, & poſtquam percuſſus fuit mortuus. Tarquinius præſentatus teſtis teſtatus fuit illum eſſe mortuum, & quod dicebatur R. percuſſiſſe illum: & poſtea fuit ſuſpenſus R. Quæritur, an Tarquinius ſit irregularis. H

1 Reſpondetur primò, quod nõ, ſi iudex non fuit motus ad ferendam pœnã ſuſpenſionis ex eius dictis, nec ad citius ſuſpendendã, quam ſuſpẽdiſſet ſine ſuo dicto, per ea, quæ nos tradimus ĩ Man. confeſſ.[b] & alias ſic per ibidem tradita.

b c.27. num. 211. & ſeq. 2 Secũdò, cõſulo Dñ. cõſulenti, vt adeat iudicẽ, vel notarium, & interroget eũ, an ex ſola confeſſione R. & alijs probationibus cõtra ipſum factis, fuiſſet R. tã citò ſuſpenſus ac ſine teſtimonio Tarquinij; & ſi reſponderit, quod ſic, nõ curet amplius de hmõi irregularitate. E

Tertiò, ꝙ ſi iudex, ſeu notarius certiorẽ faciat eum, quod propter eius teſtimonium fuit ſuſpenſus, vel ſaltem citius q̃ aliàs fuiſſet, debet ſe irregularem cenſere, & ſupplicare in ſacra Pœnitentiaria, vt eũ abſoluat ab ea, & ſtatim abſoluetur ſine vlla impenſa. Salua, &c.

SVMMARIVM.

1 *Clericus ſine metu irregularitatis põt pro iniuria perſonali ſibi illata conqueri, præmiſſa tamen proteſtatione, ne procedatur ad pœnam ſanguinis, immo & ſine peccato accuſare, nu. 3.*

2 *Cauſa, ſine qua homicidiũ ſequutum non fuiſſet, nõ ſufficit ad irregularitatẽ, ſi ſuit admodũ remota, & hoc, etiã ſi cauſa ipſa eſſet illicita, n. 5. quia debet eſſe, vel ex intentione, vel ſuaptè natura ad homicidium ſufficienter directa, n. 4. quod ſi actio ſit licita, requiritur, quod ſit proxima, nu. 2. & 5.*

3 *Diffamationis peccatum non incurrit clericus, qui iniuriam ſibi occultè ab aliquo illatã manifeſtat, ſi talis iniuriæ illator ſit de ſimilibus, & grauioribus antea diffamatus.*

4 *Bannitũ aliquo in loco aliàs latuiſſe detegẽs eo tpe, quo probabiliter credebat tã inde receſſiſſe, licet ob id realiter exiſtente dicto bannitus fuerit occiſus modò id ea intentione, vt occideretur, non dixerit, irregularis non efficitur.*

CONSILIVM XIX.

SAcerdos quidam reperit in ſua poſſeſſione latronem quendam bannitum, à quo fuit minis, terrore, & gladio gutturi applicato peſſimè affectus, & ob id cũ in domũ eſſet reuerſus minutus ſanguine, & a multis interrogatus noluit dicere cauſam, donec elapſis ſeptẽ, vel octo horis cuidam compatri ſuo id eum flagitanti dixit nomen eius, à quo paſſus fuit; addens, quaſi per iocũ, & tã quam nõ veriſimile. [Ite, & eius caudã apprehendite,] ſignificans eum iam nõ inuentum iri, quippe cui tantum tẽporis fuiſſet aufugiẽdi: cuius cõpatris indicio fuit inuentus latro à iudice proſequente, & occiſus ab vno comite ipſius iudi-

iudicis. Quæritur, an prædictus ſacerdos ſit irregularis.

1 Reſpondetur nō eſſe. Primò quidē, quia ipſe non occidit, nō iuſſit, nec conſuluit, imò multo tempore tacuit, cum conqueri poſſet apud iudicē iuſtè, proteſtatione facta, ne procederetur ad ſanguinis effuſionem, iuxta c. [prælatis][a]

2 Secundò, quod etiā nullatenus fuit cauſa propinqua illius homicidij: quia eſto eius dictum fuiſſet cauſa, ſine qua non fuiſſet ſequuta tam cito illa mors, non tamen fuit cauſa propinqua, ſed longè remota: & ad irregularitatem incurrendam non ſufficit, quod quis ſit cauſa homicidij remota, ſed oportet, quod ſit propinqua,[b] & iuxta gloſſam ſingularem, & receptam.[c]

3 Cauſa vero propinqua homicidij illicita definitur à nobis in Man. confeſ.[d] eſſe [dictū aut factum illicitum ſufficiēter in deformationem, *i.* homicidium, vel mutilationem directum:] quale nō fuit dictum D. conſulentis. Tum quod nō fuit illicitum: nullo enim iure tenebatur, illud, ꝙ dixit, tacere cum tam naturali, diuino, quam humano, liceret ei ob illam iniurioſam actionem illum accuſare, & etiā extra iudicium prodere, iuxta illud Pauli Iuriſc.[e] [Eum qui nocentem infamat, non eſſe condemnandum: peccata. n. nocentium nulla non eſſe, & oportere, & expedire.] vbi gloſſa recepta in verbo infamat, addit eſſe verum id, ſiue faciat id in iudicio, ſiue extra, per multa iura, quæ ibi allegātur, & traduntur in Man. cōſ.[f] & is cuius violentiam amico detexit ſacerdos, erat vir iniquus, & de ſimilibus, & maioribus violentijs infamatus, & damnatus, & exbannitus, vt ponitur in facto.

4 Tum qđ illud dictum nō erat ſufficienter ordinatum ad mortem: quia illud dictum dicitur ſufficiēter directum in mortē alicuius, quod ſuapte natura, vel intentione dicentis dirigitur in illā, vt in d. Man.[g] definitur: & prędictū dictum ſacerdotis nec ſuapte natura, nec intentione proferentis, dirigebatur in mortem: alioquin quodcūque dictum alteri, crimē alterius morte dignū propalās, diceretur eſſe dictum ſufficiēter directum in illā: quod valdè abſurdum eſt, & ita non dicendum,[h] non poteſt

a de homic. lib. 6.
b cap. de occidendis. 23. q. 5.
c in cap. de caſtro. de homicid.
d ca. 27. nu. 220.
e in l. eum qui. ff. de iniurijs.
f ca. 18. nu. 31.
g cap. 27. nu. 211.
h l. nā quod abſurdum. ff. de bonis. 16

A dici directum in mortem citius inferendam, arg. à remotione generis ad remotionem ſpeciei, quod eſt validum, iuxta gloſſam iuncto textu,[i] & Baldum[k] vt, Si non eſt animal, non eſt homo.

5 Tertiò facit, quod tunc demū mors non intenta ſequuta ex opere facit quē irregularē, quando opus illud illicitum eo reſpectu eſt tale, quod dirigitur in illā, vt in d. Man. c. 27.[l] dicitur: Qui mittit aliquē aliquo, intentione mala, puta furandi, aliquid, & illo in via ictu fulminis occiſo, non eſt irregularis: quia licet miſſio illa in ſe eſſet illicita, & ex ea B ſit ſequuta mors; quatenus tamen erat illicita, non dirigebatur ſufficiēter in illā, & ita eſto dictum prædicti ſacerdotis eſſet illicitum, quatenus illum diffamabat, quod tamen nō eſt verum, vt dictum eſt; non tamen erat illicitum per directionem in mortē latronis, ſed alio reſpectu, videlicet publicationis peccati ſecreti. Cum igitur eius dictum non fuerit illicitum, nec cauſa propinqua, licet fortè fuerit cauſa remota ſine qua non; conſequens eſt, cū qui dixit illud, non eſſe irregularem. Salua.

i in l. ſi cauſa cognita. C. de tranſ.
k in l. conuēticula. C. de epiſc. & cle.
l nu. 220.

C *SVMMARIVM.*

3 Cauſa non oīs. ſine qua nō fuiſſet ſequutum homicidiū, inducit irregularitatem, ſed requiritur, vt ſit ſufficienter directa in mortē ſuapte natura ipſius actus, vel intentione agentis. nu. 3.

1 Indiciū remotū, & obiter dās quis, vnde audientes ſumunt occaſionē vt cōtra aliquem inquiratur, & occidatur, non dicitur præbuiſſe cauſam ſufficienter directam in mortem inducentem irregularitatē, & nu. ſeq. iuncto caſu.

D CONSILIVM XX.

QVidam religioſus dixit quibuſdam colloquentibus de quadam muliere interfecta, ſine vlla mala intentione. [Eſt ne fortè illa mulier vna, quam ego vidi nudius tertius euntem cum ſuo marito extra vrbem?] per quod dictum auditores detulerunt ad iudicem, qui per illud inquiſiuit contra interfectorem. Quæritur, an præfatus religioſus ſit irregularis.

Reſpon-

1 Reſpondeo primò, quod opportunum fuiſſet declarare an præfatus interfector fuit prętoris iuſſu occiſus, nec ne; E quoniam certum eſt præfatum religioſum non fuiſſe factum irregularem, niſi poſt mortem, ſeu mutilationem membri conſequutam, vt & nos poſt alios tradidimus in Manu. confeſſ. [a]

a cap. 27. nu. 161.

Secundò, quod non videtur pręfatus religioſus factus irregularis, etiã ſi prætoris iuſſu fuerit occiſus interfector. Tũ quia non occidit eum, neq; dedit conſilium, nec auxilium, nec fauorem interfectori. Tum quod non obſtat, quod dederit cauſam mortis per ſuum dictum, F eo quod dixit illud ſine intentione mouendi auditores, vel prætorem ad inquirendum contra interfectorem, & illud dictum nec ſuaptè natura, neque intentione proferentis dirigebatur ad pręfatam interfectionem.

2 Et non omnis cauſa, ſine qua non ſequeretur mors, nec mutilatio, ſufficit ad irregularitatem incurrendã: quia oportet, vt ſit propinqua, iuxta gloſſam ſingularem & communiter receptam: [b]

b cap. de cætero. de hom.

3 Cauſa verò propinqua, vt ſatis diligenter nos definiuimus in d. Man. [c] eſt G dictum, vel factũ ſufficiẽter directum in mortem, vel mutilationẽ: dicitur autem ſufficienter directũ, quando ad illum finem dirigitur intentione dicẽtis, vel faciẽtis, vel ſuaptè natura, at præfatum dictũ nec ſuaptè natura, vt palam eſt, nec intentione dicentis ad mortem interfectoris directum fuit. Salua, &c.

c ca. 27 nu. 210. & nu. 219.

SVMMARIVM.

1 *Irregularis eſt non ſolum, qui occidit, vel mutilat, ſed etiam qui aliquo modo iuuat ad occidendum, vel dat cauſam, unde ſequitur mors, modo ſit cauſa pro* H *xima, ſecus de remota, niſi ſit illicita, & ſimul ſaltem virtualiter ſufficienter directa in mortem nu. 4.*

2 *Peccatum alterius occultum detegens peccat, niſi illud detegat ex cauſa, puta, vt alij caueant, ne ab eo inficiatur.*

3 *Illicitã actionem agens, ſi vel ex intentione agentis, vel ex natura ipſius rei, vel lege, aut conſuetudine loci, in quo ea ſit, actualiter, vel virtualiter dirigitur in mortem illa ſequuta, efficitur irregularis, aliàs non. nu. 4.*

E 3 *Conſuetudo, & lex ſpecialis loci, in quo quid agitur, eſt etiam attendenda ad iudicandum, an actio ſit ſufficienter directa in mortem.*

5 *Peccatum alienum publicans, ob quod reus fuit captus, & occiſus, tunc demũ efficitur irregularis, ſi dictam publicationẽ fecit cum peccato, vel ea intentione, vt reus puniretur, aliàs non.*

CONSILIVM XXI.

BRiantus clericus, & ordinib. ſacris inſignitus exiſtens in quodã caſtro F coram militibus cuſtodibus eius, dixit ſuis ſocijs, quòd vnus trium fratrũ, qui intrauerant illud, erat de ſocietate quorundã, qui ob peccatum nefandum fuerũt combuſti, & cum id perueniſſet ad præfectum, interrogatus ab eo, an verũ eſſet quod dixerat, reſpondit quod ſic.

Quęritur an fiat irregularis, ſi ille captus condemnetur ad mortem, & occidatur.

1 Reſpondeo, qđ pro parte affirmante facit primò quod nõ ſolum qui occi- G dit, vel mutilat, ſed ẽt qui aliquo modo adiuuat ad occidendũ, eſt irregularis. [d]

Secundò, quod etiam eſt irregularis, qui dat cauſam, vnde ſequatur homicidium. [e] At conſulens videbitur cauſam dediſſe mortis, ſi ille occidatur: quia captus eſt propter illa verba, quibus ipsè ſignificauit illius fratris malitiam, & peccatum, ob quod eſt captus.

d cap. ſicut dignum. §. 1. cum ſeq. de homic.

e cap. tua. de homic.

Tertió, quod teſtis, qui teſtificatur in cauſa ſanguinis, ſi mors inde ſequatur, vt Panorm. poſt alios definit, [f] incurrit irregularitatem.

f in ca. ſententiam ſanguinis. ne cler. vel monach.

2 Quartò, quod D. conſulens illicitè videtur publicaſſe peccatum illius, in H famã ſo cum, etiam ſi verum fuiſſet: quia non ſolum peccat contra octauum pręceptum Decalogi, qui falſum crimẽ imponit proximo, ſed etiam qui publicat peccatum eius ſecretum, vt nos latè probauimus in Manual. confeſſ. [g]

g cap. 16. nu. 31

3 Quintò faciunt c. [i] reſt. ycterum. [h] & alia iura, per quæ nos in præfato Manual. [i] concludimus, qđ qui agit rẽ illicitã, vnde ſequatur mors, ſi res illa illicita intentione agentis, vel natura ſua, vel lege, aut cõſuetudine terræ, in qua id fit actualiter, vel virtute dirigitur in illam mortem,

h de hom.

i cap. 27. nu. 219.

mortem, ſit irregularis, illa ſequuta. At A
conſulens videtur illicitè publicaſſe il-
lud delictum, & illa publicatio intẽtio-
ne infamantis, vel ſuaptè natura, vel le-
ge conſueta obſeruari, dirigitur in mor
tem accuſati, vel accuſandi: ergo.

4 Pro contraria tamen parte facit pri
mò, quod nõ eſt irregularis. Tum quia
non dicetur ille à cõſulente occiſus, nec
iuſſus occidi. Tum quia cauſa remota
homicidij nõ eſt ſufficiens ad inducen-
dam irregularitatem, iuxta gloſſam ſin-
gularẽ,[a] ſaltẽ ſi non daretur dãdo ope-
ram rei illicitę, quę actu, ſiue actualiter,
vel virtute, ſeu virtualiter dirigeretur B
in illud homicidiũ: & præfatus cõſulẽs
non dixit præfata verba in finem, vt ille
frater caperetur, & occideretur, & licitè
potuit ea dicere ad monendum ſocios,
vt cauerent ab eo, iuxta l. [eum qui no-
centem][b] & l. [ſi non conuicij][c] quas
ad hoc citamus in Manu. confeſſ.[d] pro
quo eſt textus in c. [exhibita.][e]

a in cap. de cætero. de homicid.
b ff. de iniur.
c C. eod.
d ca. 18. nu. 31.
e eod. tit.

Secundò, ꝙ non omnis datio cauſæ
mortis eſt ſufficiens, vt dãti eam impu-
tentur delicta, quæ ſequuntur ex ea.[f]

f cap. de occidendis. 23. q. 5.

Tertiò, quod præfatus cõſulens non
dixit præfatum fratrem peccaſſe pecca-
tum nefandum, ſed tantum cõſueuiſſe C
ambulare cum his, qui ob tale fuerunt
combuſti, quod longè aliud eſt: & à ſe-
paratis non fit illatio.[g]

g l. Papinianus. ff. de minoribus.

5 Quibus pro vtraque parte penſa-
tis, videtur reſoluendum primò, quod
ſi conſulens in publicando illud pecca-
uit, & ob eius dictum fuit comprehen-
ſus, & occiſus, fiet irregularis, non au-
tem ſi non peccauit.

Secundò, quod ſi publicauit illud ma
la intentione, quę quo ad forũ exterius
talis præſumetur,[h] & ille ob illud di-
ctum fuerit captus, & occidatur, erit ir
regularis, ſed facilè diſpenſabitur cum D
eo ſecundum morem prætorij Pęniten
tiariæ; donec autem occidatur, non erit
irregularis. Salua, &c.

h d. l. ſi non conuicij.

SVMMARIVM.

*1 Offenſis, ne ſatisfactionẽ, quæ eis extra-
iudicialiter offerebatur, vti indecorã
reciperet, ſed potius tractatũ pacis rũ
perent, conſulens clericus, tũc demum
poſtea ſequuto homicidio efficitur irre-* A
*gularis, ſi per prædicta verba offenſis
conſulere intẽdebat, vt via armorũ ſe
ſe vindicarẽt, ſecus, ſi intẽdebat eiſdẽ
conſulere, vt id via iuris efficerent.*

CONSILIVM XXII.

IN regno, in quo conſueuerunt homi-
nes vnius cognationis ſuum honorẽ,
& bona vindicare, ſeu recupare aucto-
ritate propria, quidam presbyter conſu
luit ſuæ cognationis viris, ne ſuſciperẽt
ſatisfactionẽ alterius cognationis, quã
offerebat, dicens. [Non cõuenit cogna-
B tioni veſtræ talem ſatisfactionem acce-
ptare: quare potius rumpite tractatũ,
quem habetis amicitiæ, quam vos ſitis
tali ſatisfactione contenti.] & hoc dixit
frequenter. Poſtea cognati ſui, inſcio
presbytero inuaſerunt aduerſarios, in
quo conflictu mortui fuerunt aliqui.

Quæritur, an præfatus presbyter ſit
irregularis.

1 Reſpõdeo, quod pro vtraque parte
quęſtionis facit gloſſa ſingularis,[i] com
muniter recepta, quatenus habet irregu
laritatem non contrahere illum, qui ſo
lum cauſam remotã homicidio iniuſto
C præſtat; ſed ſic eum, qui dat cauſam pro
pinquam: & quod quibuſdã videbitur
præfatus D. conſulens dediſſe cauſam
propinquam, & quibuſdã non, niſi tan
tum remotã; nobis aũt videtur, quod ſi
præfatus conſulens per verbum, [rum-
pite] potius intellexit de ruptione, vel
fractione pacis per viã armorũ, & vio-
lentiæ, cenſendus ſit cõſuluiſſe cauſam
propinquam homicidiorum, ſi autẽ in-
tellexit ruptionem, & fractionem per
arma iuſtitiæ mouendo litem, & peten
do iuſtitiam coram competenti iudice,
cenſendus ſit dediſſe cauſam remotam,
D & quod non eſt irregularis, &c.

i cap. de cætero. de homicidio.

SVMMARIVM.

*1 Irregularitas nõ incurritur ex homici-
dio, niſi ſequuta morte, uel mutilatione*
*2 Irregularis nõ eſt, qui nõ impedit, cum
poſſit, homicidium; imò nec qui deſijt
impedire, etiamſi ſibi illud placeret.*
*2 Percuſſionẽ clerici non ſuo nomine fa-
ctã ratificãs non excõmunicatur, etiã-
ſi dum percuteretur, id ſibi placeret.*

CON-

CONSILIVM XXIII.

N. Dixit aliquas iniurias cõtra L. & proſequebatur eas; & quidã preſbyter frater L. impediebat fratri ſuo exitũ à domo, ne mala conſequerẽtur, monendo N. vt ceſſaret ab iniurijs, & inde recederet: ille verò noluit recedere, nec ceſſare ab iniuriando, imò retaliando vnam iniuriam, quã ei L. dixit, clamando addidit illa verba apud homines valdè iniurioſa, [mentiris, mẽtiris,] multis ẽt nobilibus præſentibus, cum tñ N. eſſet abiectus, & origine Sarracenus. Prædictus presbyter turbatus magnitudine iniuriæ in fratrem ſuum illatæ, nõ detinuit fratrem, nec impediuit ei exitũ, & ita exiuit, & N. enſe euaginato cõfodit. Quærit, an dict⁹ p̃sbyter ſit irregularis.

1 Reſpondetur primò, quod ſi ex illa percuſſione non fuit ſequuta mors, nõ eſt irregularis: quia percuſſio, per quã non fit mutilatio, nec occiſio, non efficit quem irregularem.

2 Secundò, ꝙ magnæ quæſtionis eſt, an ſit factus irregularis, ſi ex præfata pcuſſione ſequuta fuit mors, vel mutilatio mẽbri: & mihi videtur, quod non, ſi prædictus presbyter non iuuit fratrem aliquo modo cooperando, ſed ſolum ſe habuit negatiuè non impediẽdo; ſicut, nec furti tenetur, qui videt aliũ furari, vel velle furari, ſed non iuuat illũ, nec admonet dominũ rei, vt caueat ſibi, argumento eorum, quæ dixit Adr.[a] quẽ nos ſumus ſequuti in Man. confeſ.[b] & quamuis etiam fortè conſentiendo in peccato peccauerit, non tamen incurrit pœnam excommunicationis, & irregularitatis, ſicut, nec onus reſtitutionis dãni dati: pro quo eſt argumentum optimum in ca [cum quis.][c] quatenus probat, eum, cui placet, vel conſentit ſimpliciter, vt alius percutiat iniuſtè clericum non ſuo proprio nomine, & ſine mandato ipſius, etiam ſi poſtea ratificet, nõ eſſe excommunicatum; quia nemo poteſt ratificare, quod ſuo nomine non eſt geſtum. Salua, &c.

a in 4 ſentẽ. in tit. de reſtit. q. 1. c. 7. fol. 100

b in cap. 24. nu. 7.

c de ſent. ex com. lib. 6.

SVMMARIVM.

1 *Rixa prius per fratrem cœpta, gladio quidem euaginato, ſed bono animo a-*
E *ſtans, ſequuto homicidio, non eſt irregularis, ſi ex hoc fratrem homicidam non iuuit, at in foro exteriori iudicabitur faciliter talis, ſi probetur, quod ſic armatus feſtinanter acceſſit ad rixam, quia præſumetur fratrem actione iſtius factum audaciorem ad percutiendum.*

CONSILIVM XXIV.

AN ſit irregularis, qui bono animo enſem tenebat in manu euagina-
F tum ſine læſione vlla alia, ſi alius in rixa pcuſſus à fratre ſuo grauiter, poſtea ex percuſſione illa obierit mortem?

1 R̃ndeo primò, quod nõ eſt irregularis in foro conſcientiæ; per ea, quæ nos ſcribimus in Man. noſtro conf.[d] quia ipſe non occidit illũ, nec iuuit fratrẽ percuſſorem, nec dedit occaſionem propinquã occidẽdi eum, neq; conſuluit, neq; mãdauit, vt occideretur, vel percuteretur, ꝙ requiritur ad hoc, vt irregularitas incurratur ex morte illicitè illata.

d c. 27. num. 220.

Secundò, quod non iudicabitur irre-
G gularis etiã in foro exteriori, niſi probaretur præſumptiuè, quod præfatus D. conſulens iuuit fratrem ſuum percuſſorem accedendo feſtinanter ad rixam, eo quod ſuo ad illam acceſſu auxit animũ fratris ad percutiendum.

Tertiò, quod expediret ad impediendas lites fori exterioris, quod dictus D. conſulens impetraret diſpenſationem ad cautelam, &c.

SVMMARIVM.

H 1 *Rixa iniuſtæ cauſam præbens erit irregularis, ſi ex ea acceſſoriè oriatur altera rixa, in qua aliquis occidatur; ſecus, ſi ſecunda rixa orta fuit non acceſſoriè, ſed per ſe ſedata prima.*

2 *Homicidium non dicitur voluntariũ, ſi cum duo prouocaſſent ſe ad ſingulare certamen alter ipſorum à tertio acceſſoriè ex rixa occidatur.*

CONSILIVM XXV.

TItius audiuit Sempronium dixiſſe quædam verba ſignificantia odiũ graue in ipſum Titiũ, qui mox iuit ad quærendum Semproniũ, & dicendum ei nõ eſſe odiũ ſimile ſibi in ipſum Sempro-

proniũ; ſed quia dixit illa verba reſpondebat, qđ ſi volebat, odiũ ſuum exequi, acciperet vnũ enſem ſui familiaris, & ipſe acciperet aliũ, cũ quibus ſe poſſent occidere. Et cum N. amicus Sempronij ſegregaſſet paululũ Titium, S. rixit cũ amico T. & illum manu impulit, & ſeruus impulſi percuſſit S. enſe vaginato in capite, qui mortuus eſt intra 28. dies.

Quęritur, an Titius ſit irregularis, & ſi abſoluatur in foro exteriori, poſſit in interiori abſolui ſecretè.

1 Reſpõdetur primò, quod eſt diſtinguendum, an rixa ſecunda fuerit dependens, & acceſſoria rixæ priori, an nõ. Si enim fuit acceſſoria, videtur primò Titium in foro exteriori eſſe irregularẽ: quia culpa tam Titij, quàm Sempronij etiam illicita, orta fuit rixa acceſſoria inter ipſos S. & ſocium T. qui rixabantur, ex qua ſequuta eſt mors: & conſequenter ex illicito facto T. fuit ſequuta mors, & durante rixa priori: cui conſequens videtur, eum factum eſſe irregularẽ, per ea, quæ diximus in Man. cõſ.[a] Si aũt rixa ſecunda nõ fuit acceſſoria rixæ priori, ſed ſeparata, non eſt cenſendus irregularis per ibidem dicta.

2 Secundò, irregularitatẽ prædictam nõ eſſe otiam ex homicidio voluntario indiſpenſabili, ſed ex caſuali diſpenſabili, & mixto, quod ſi T. abſoluatur in foro exteriori, diſpenſabitur cum illo in interiori ſecreto à ſacra Pœnitentiaria, vt ſæpè vidimus factum in ea, &c.

a ca. 27. nu. 219. & ſeq.

S V M M A R I V M.

1 *Percuſſũ, qui poſtea ſanus factus infra menſem obijt, non teneor credere ex dicta percuſſione mortuum, cum neſciatur, ex qua ſit mortuus infirmitate.*

1 *Rixante me cum aliquo pro materia pecuniaria, ſi tertius ob id aduerſariũ impulit in parietem, vnde ſuſcepto vulnere poſtea obijt talis mors mihi, qui cauſam propinquam non dedi, ad irregularitatem non eſt imputanda.*

CONSILIVM XXVI.

QVodam diſceptante cum fabro de precio iuſto clauis ſoluendo, tertius arripuit fabrum, & eiecit in quadam ſcalas, & ſanatus, poſtea infra menſem obijt. Quæritur, an qui diſceptabat cum fabro ſit iudicandus irregularis.

1 Reſpondetur videri non eſſe iudicandum irregularẽ, ſi nihil aliud, quam quod proponitur, peccauit, nec aliam cauſam, quam prædictam, tradidit tertiò ad percutiendũ fabrum. Tum quia iam ſanus effectus mortem obijt, & nõ tenetur credere obijſſe ex caſu, de cuius percuſſione ſanus euaſerat. Tum quia neſcitur ex qua infirmitate mortuus fuerit. Tum quia nullam cauſam propinquam percutiendi dedit.

S V M M A R I V M.

1 *Mandans aliquem percuti baculo citra mortem, illa ſequuta fit irregularis, ſed diſpenſabilis.*

CONSILIVM XXVII.

QVi mandauit alicui, vt percutiat aliquem baculo citra mortem, ea ſequuta, eſt quidem irregularis ex homicidio, non tamen illa irregularitate indiſpenſabili, de qua loquitur[b] Conc. Trident.[c] & probatur in noſtro Man. confeſſ.[d]

b cap. 7. cum etiã in principio de refor.
c ſeſſ. 14.
d ca. 27. nu. 240.

S V M M A R I V M.

1 *Baculo volenti ſe de inimico vindicare, qui auxilium, ſi oporteret, ferre promiſit, ſequuto incautè homicidio, incurrit irregularitatem ex homicidio caſuali diſpenſabilem.*

CONSILIVM XXVIII.

AN A. qui promiſit adiuuare aliquem, ſi videret ope ſua illũ egentem, quando baculo vindicaret iniuriã acceptam à C. ob colaphi percuſſionẽ, ſit irregularis, mortuo per ictum pugionis B. in quem irruit incautè?

Reſpondetur, quod ſic, non quidem illa irregularitate, quæ naſcitur ex homicidio voluntario indiſpenſabili, ſed alia minori, quæ caſualis dici poteſt, per ea, quæ nos diximus in Manual. confeſſ.[e]

e ca. 27. nu. 219. & melius nu. 139. & ſeq.

SVM-

Digitized by Google

SVMMARIVM.

1 *Moderamen inculpatæ tutelæ attenditur ſecundum periculum illius, qui ab iniuſta iniuria defenditur, ſiue defendat ſe, ſiue alium.*

CONSILIVM XXIX.

a cap. 15. nu. 4.

Habet Dominatio tua in Manua.[a] quod qui iuſtè occidit propter iuſtam defenſionem proximi, &c. nō peccat, etiam ſi aliter propriam vitam defendere poſſet, hoc non videtur ſecurè dictum: nam pro tanto quis ab homicidio excuſatur, pro quanto defendit ſe cum moderamine inculpatæ tutelæ: at qui aliter ſe poteſt defendere, quàm occidendo, non videtur ſeruare tale moderamen; ac per hoc dicimus eum non excuſari ab homicidio, &c.

1 Reſpondeo, quod tam cum defendit proximum, quam cum defendit ſe ipſum, debet ſeruare moderamen inculpatæ tutelæ; ſed cum defendit proximum, debet ſeruare moderamen inculpatæ tutelæ proximi; cum autem ſe ipſum, moderamen inculpatæ tutelæ ſui, ſecundum omnium mentem.[b]

b l. 1. C. vnde vi. l. vt vim. ff. de iuſt. & iur.

[Aduertendum autem nō inde inferri, quod ſi iuſtè occidam tertium ob defenſionē proximi, ſeruato moderamine inculpatę tutelę, euitē irregularitatem.

SVMMARIVM.

1 *Iniuriantem etiam fugientem poſſum inſequi, & in tantum percutere, quantum eſt neceſſariū ad hoc, ne magnam honoris iacturam faciam.*

2 *Adulterum non poſſum occidere: quia nec hic modus eſt neceſſarius, nec lex id concedit, licet pœnam condonet.*

CONSILIVM XXX.

c cap. 15. nu. 3.

Dominatio tua in ſuo Man.[c] tenet, quod ſi affectus iniuria vulneris, ſeu alapæ, &c. magnā ſui honoris iacturam faceret, ſi fugientem nō perſequeretur, poſſet eum perſequi, & percutere tantum, quantum ad ſui honoris defenſionem opus eſſet, &c. Dubitatur: an ſi pro iactura honoris licet etiam fugien-
E tem perſequi, & vulnerare, liceret etiā occidere hominem inuentū turpiter cū vxore, ſorore, matre operantē, vbi maximā honoris iacturam vir patitur, & non niſi per mortem violentam adulteri vindicari poteſt: tamen inferius oppoſitum huius affirmatur in eodem c. 15.

1 Reſpondeo, quod negandum eſt, maritum non poſſe honorem ſuum ſeruare, niſi occidendo adulterum: nullo enim iure id probatur, iura enim Cæſarea, occidentem adulterum in caſibus licitis, non fecerunt impunē, eo quod honorem ipſius læſit, ſed quia difficile eſt
F tam iuſtum dolorem temperare. l.[d]

d l. Gracchus, ad l. Iul. de adult.

[Aduertendum concluſionem Nau. d. num. 3. non recipi à Soto, contrarium docente de iuſt. & iure. lib. 5. q. 1. art. 8. ante fin. verſ. vnum autem; imò idemmet Nau. in fi. conſ. 32. in effectu videtur idem ſentire, quod Sotus.

SVMMARIVM.

1 *Aggreſſorem, ad mei neceſſariā defenſionem, tunc præuenire poſſum, quādo is ſtatim ſine mora me eſt aggreſſus; ſecus, ſi ex interuallo: quia tunc aliquo modo poſſum mortem effugere.*
G

CONSILIVM XXXI.

e ca. 15. nu. 2. in fi.

In Man.[e] ſic habetur: [Credimus autem dici poſſe quo ad hoc eū aggreſſorem, qui decreuit occidere alium, cui nullum eſt diffugium euadēdi mortē, niſi præueniat eum, antequā aggrediatur, &c. Dubitatur, an ex his verbis ſecurè affirmari poſſit, clericū, aut alium non peccare, vel irregularitatem incurrere, ſi præueniat aggreſſorem, eum videlicet, quem pro certo ſcit ſibi paraſſe
H plures inſidias, & in cuius manus omninò vna die incidere oportet, & per eum occidi; quem ſi vitare voluerit, oportebit eum patriam, & bona ſua relinquere, vel eum præueniendo occidere. Videtur namque tutus in conſcientia, quia aliter ſe tueri non poterit, niſi præueniendo, occidendo; præſertim cum ſciat, nullo modo ſe poſſe cum aggreſſuro contendere, nec ei reſiſtere.

1 Ad hoc reſpondeo negatiuè. Tum quia nos[f] loquimur de illo, qui decreuit

f Prædic. nu. 2.

ſtatim

ſtatim eum occidere, nulla mora interpoſita: qua nullo modo poſſit effugere mortem: & in caſu, ad quē illud dictū inducitur, interponitur mora, qua multis modis poteſt effugere mortem, puta abſentem ſe faciendo, non exeundo domo, recipiendo ſe in loco tuto, morbo item, & ægritudine, & morte, vel pœnitentia illius volentis eum occidere.

SVMMARIVM.

1 *Occidens inuaſorem, etiam cum moderamine, fit irregularis, ſi ſua culpa ſit inuaſus.*

2 *Iniuriam verbo illatam, alapa, vel aliter propria vindicans auctoritate, iniuſtè agit. unde ſi etiā poſtea ob id ſine alia ſua culpa ſequatur degladiatio, & mors, erit irregularis.*

CONSILIVM XXXII.

QVidam intulit iniuriam alteri, dicendo eum mentiri; quem affectū iniuria percuſſit alapa, & percuſſus poſtea obuiā factus voluit occidere percuſſorem, qui ſe defendēdo occidit percuſſum, nulla intentione occidendi concepta, cùm fuit inuaſus. Quæritur, an ſit irregularis.

1 Reſpōdeo, quod facilè videri poteſt cuipiam D. conſulentem non fuiſſe factum ex tali homicidio irregularē: quoniam illud commiſit ad defenſionem vitæ neceſſariam, quo caſu occidens non fit irregularis,[a] ſi occidat eum cum moderamine inculpatæ tutelæ, vt nos poſt alios diximus in Manu. confeſſ.[b]

a Clc. 1. de homic.
b c. 15. n. 3.
c c. 15. n. 7.

Sed contrarium videtur verius: quia vt in additione quadam,[c] præfati Man. confeſſ. reſpōdebimus in noua eius editione, non ſufficit ad vitandam irregularitatem, quod occidens ſeruet moderamen inculpatæ tutelæ eo tēpore, quo inuaſus occidit, ſed oportet, ne inuaſio eius procedat ex actu illicito ipſius præcedente. Cum igitur D. conſulens illicitè dediſſet alapā cōmilitioni ſuo vindicādo iniuriā auctoritate propria, & illa fuerit cauſa cur inuaderetur, nō ſufficit ad excuſandum eum ab irregularitate, quod quando occidit ſeruauit tantùm moderamen inculpatæ tutelæ, quantū ſuffeciſſet ad excuſandum eùm ab illa, ſi abſque ſuo actu illicito præcedente fuiſſet inuaſus, & proculdubio videtur nobis fuiſſe factus irregularis. Salua, &c.

SVMMARIVM.

1 *Irregularis eſt, qui domum ingreſſus ad adulterandum, ſe defendendo, aliū occidit.*

CONSILIVM XXXIII.

DOnatus an ſit irregularis, qui aggreſſus cōmittere adulteriū, ſe defendendo, maritum adulteræ occidit?

1 Reſpondeo, ꝙ ratio Couarruuiæ eſt ipſa, qua nos mouemur, & fortè eam à nobis audiuit, & ita conſentire nobis videtur. Cùm ergo qui vadit ad adulterādum in domum alienam, & adulteratur in ea, faciat actus illicitos ordinatos ad occiſionem ſuapte natura, lege, conſuetudine, vel maiorum propēſione conſueta mala, vel bona, & repertus in ea occidat mariū, peccat, & irregularis efficitur, etiam ſi cum tanto moderamine ſe defendat, quod ſi alio in loco non præmiſſis ſimilibus actibus illicitis inuaſus occideret, à peccato, & irregularitate excuſaretur. Vnde Sylueſter.[d] ait eū, qui, dat cauſam aggreſſuræ, vt quia noctu viſitet domicellas, teneri ad reſtitutionem, etiam ſi ſe defenderit ita, vt, ſi alibi ſine culpa ſua, præuia inuaſus occideret, non teneretur, vt videre eſt in noſtro Manuali confeſſ.[e]

d verb. reſtitutio. 3. q. 2.
e c. 15. n. 7. et c. 17. n. 238.

SVMMARIVM.

2 *Irregularitas cōtrahitur ex oī homicidio illicito, ꝙ ſequitur ex actu illicito ſuapte natura lege, vel cōſuetudine expreſſè vel virtualiter ad illud directo.*

1 *Adulter, ſi deprehenſus ī adulterio ad ſui neceſſariam defenſionē maritū occidat, imò & ſi ob adulteriū antea cōmiſſum adultera occidatur à marito, efficitur irregularis, quia ſecundū conſuetudinem communem hominū, maximè in Italia, adulteriū eſt cauſa in homicidium ſufficienter directa.*

2 *Cauſa remota homicidij etſi nō ſufficiat ad cauſandam irregularitatem, non*

tamen requiritur, quod ſit immediata, ſed ſufficit quod ſit propinqua, & ſatis ſufficiẽter directa in homicidiũ.

CONSILIVM XXVI.

ANtonius ſacerdos in crepuſculo noctis poſt ſignum campanæ ad orationem veſpertinam, quam appellãt [Aue Maria,] vocauit ad eccleſiã quandam mulierem ad alloquẽdum eam ſuper quodam matrimonio, qua ingreſſa clauſit portam Eccleſię, cum qua ſola manſit ſolus; quidam autem conſanguinei malè ſuſpicati expectauerunt egreſſum mulieris, cum qua rixerũt, & eam pugionibus ferierũt, & intra quatriduũ obijt mortem. Quin & præfati eius cõſanguinei, porta Eccleſiæ vi recluſa, extraxerunt ſacerdotem, vt foris eũ occiderent; eo vociferante, & auxiliũ petente, quidam eius cognati ſuccurrerũt ei, & vnus eorum percuſſit vnũ ex cognatis mulieris, qui etiam ob illud vulnus mortuus fuit; Quæritur, an præfatus ſacerdos irregularitatem incurrerit.

Conijciẽtibus nobis præfatum ſacerdotem eſſe parochum, aut vicarium, vel cuſtodem præfatæ Eccleſiæ, & ipſum & mulierem ſatis iuuenes ad inducẽdum ſuſpicionem peccati carnis, videtur primò dicendum, præfatum ſacerdotem eſſe irregularem propter occiſionem prę fatæ mulieris.

1 Tum quia irregularitas contrahitur ex omni homicidio illicito, ꝙ ſequitur ex actu illicito ſuapte natura, lege, vel cõſuetudine expreſsè, vel virtualiter ad illud directò, vt nos tradim[a] poſt alios in Man. conf.[a] adiunctis eis, quę prędiximus vbi ſupra, [b] & in caſu propoſito homicidium præfatæ mulieris fuit illi- H citum, & conſequutũ ex actu illo malo & malam ſpeciem habente, vocãdi mulierem tali hora ad Eccleſiã, & poſt eã ingreſſam claudendi portam, & manẽdi ſolitariè cum illa, cum eſſent ambo ætatis ſuſpectæ: & actus ille malæ ſpeciei, & malus ſuapte natura, lege, vel cõſuetudine cõmuni hominum, maximè Italiæ, dirigitur expreſsè, vel tacitè in homicidium, vel percuſſionẽ, vt palam colligitur ex petitionibus, quæ in ſacra Pænitẽtiaria offerũtur ſuper vindicatio- E ne iniuriarũ, quæ fiũt à cognatis ex impudicitia cognatarum. Tum quia ſęl. recor. Pius V. approbauit opinionem noſtram, quam tenuimus in re cõtrouerſa quod irregularis eſt clericus, q repertus in domo adulteræ, & inuaſus à marito, etiam ſe defendendo occidit maritum: imò, & qui adulteratus eſt cum vxore alicuius, & poſtea ob id occidit eam maritus; quia huiuſmodi adulterium ſuapte natura, lege, vel conſuetudine dirigitur in homicidium, quã approbationem etiam vbi ſupra,[c] referimus.

a cap. 27. n. 214.
b in eod. ca. nu. 210. & in c. 15. nu. 4. & ſeq.
c cap. 27. nu. 238.

2 Secundo ẽt vr̃ dicendum, ꝙ licet nõ F moueat tanta ratio ad iudicandum præfatum ſacerdotem eſſe irregularem pp homicidium ſecutum cognati mulieris ſicut pp homicidium ipſiuſmet mulieris, probabiliter tñ dici poſſet eſſe irregularem pp vtrumq. homicidiũ: quia vtrumq. fuit illicitũ, & vtrumq. proceſſit ex actu illicito malo, vel malę ſpeciei, licet alterũ proprius fuerit, q̃ alterum, & neutrũ immediatè natũ fuerit ex illo: quia licet requiratur ad irregularitatem contrahendam, ꝙ quis dederit cauſam homicidij propinquam, iux- G ta gloſſam memorabilem,[d] non tñ requiritur, ꝙ dederit cauſam immediatam, ſed ſufficit quod ſit propinqua, & ſatis directa in homicidium, vt colligitũr ex multis corollarijs, quæ nos retulimus in præfato Manu.[e] Salua, &c.

d c. de cætero de hom.
e cap. 27. nu. 121.

S V M M A R I V M.

1 Irregularis eſt clericus adulter, ob cuius ſuſpicionẽ maritus ita vxorẽ percuſſit vt abortiuerit, & ſi poſtea obtinuit beneficium, conſulendus eſt Papa.

CONSILIVM XXXV.

AN Gaſpar clericus adulter (quod ſuſpicans maritus grauiter pcuſſit vxorẽ, q ob id abortiuit) ſit irregularis.

1 Videtur irregularis: quia pea quæ tradimus in Manu.[f] ſi percuſſionem illam cõſequuta fuiſſet mors vxoris, fuiſſet irregularis: & eadem ferè eſt ratio, vt conſequutio mortis fœtus animati effecerit eum irregulatem: & quia agitur de retentione beneficij, videtur conſulendus Sanctiſſimus.

f cap. 27. nu. 238.

[Aduer-

Aduertendū hūc caſum anno 1575. A propoſitū in ſacra pœnitētiaria, & quia collegæ D. Nauar. in hanc eius ſententiam nō deſcendebant, res fuit remiſſa ad Pont. Gregor. XIII. qui & ipſe rñdit non videri irregularitatem, poſſe tamē cum oratore præſente, & ſic petente diſpēſari ad cautelā, & ita quidam ex minoribus pænitentiariis fuit exequutus.

SVMMARIVM.

1 *Occidens ad; ſui neceſſariam defenſionem, ſi aliter euadere non poterat, nullam incurrit irregularitatem: ſin autem aliter poterat, quam occidendo euadere, incurrit quidem irregularitatem, ſed diſpenſabilem.* B

2 *Modū inculpatæ tutelæ excedēs, nō quidē ordinaria, ſed alia plectitur pœna, ſicut, et qui iuſto dolore motus occidit.*

CONSILIVM XXXVI.

AN occidens alium pro ſua defenſione, ſed non ob ineuitabilem neceſſitatem, & ob id incurrens irregularitatem, cenſeatur irregularis ex homicidio voluntario indiſpenſabili? C

a c. 7. ſeſ. 14. 1 Reſpondetur, q non, per [a] Conciliū Tridentinum, quatenus habet, q cum homicida voluntario, qui occidit ex ꝓpoſito, nullatenus eſt diſpenſandum, cū eo verò, qui non ex propoſito, ſed pro defenſione occidit poteſt diſpenſari ēt ad miniſtrādū in ſacris ordinibus: per q apparet, q Conciliū agit de eo homicida, qui eget diſpēſatione: & per conſequēs de eo, qui non occidit ob ineuitabilē defendendi vitam neceſſitatem; quia talis nullatenus eſt irregularis.[b]

b C'em. 1. de homicid.

2 Et ita qui occidit hominem non ex propoſito, ſed pro defenſione, exceden D do tamen modeτamen inculpatæ tutelæ, ſit quidem irregularis, ſed non ea irregularitate, quæ deſcendit ex homicidio voluntario indiſpenſabili, pro quo faciūt illa, quæ dicit Abbas, [c] & optimè in c. [ſignificauit.] [d] quatenus probat pœnam ordinariam non eſſe imponendā, ei qui ſe defendendo, iuſtum defenden di modum excedit; ſicut, nec illi, qui iuſto dolore motus occidit, iuxta tradita in l. [ſi adulterium.][e]

c in ca. olim. il 1. de reſt. ſpol. nu. 15. & ſeq.

d de pœn. & remiſſ.

e 4 In percto es. ff. ad l. Iuliam. de adult. & c.

SVMMARIVM.

1 *Homicida voluntarius in foro exteriori iudicabitur, q aīo deliberato magno gladio aliquē ī capite vulnerauit, qui poſtea mortuus fuit, ſed & vix aliter poterit iudicari in foro conſcientiæ.*

CONSILIVM XXXVII.

DEſiderio deſideraui ſic reſpondere D. conſulenti, vt voluntati eius ſatisfacerem, propter eius pænitentiam, eruditionem, & deuotionē inſeruiendi Deo, parenti, ac cognatis ſuis; ſed quia interrogatus à me vltra narrata per ipſum, quo inſtrumēto, & in quo loco percuſſit N. & vnde accepit illud, reſpōdit percuſſiſſe illum gladio, quē ſtoriā vocant, & in capite, & iuiſſe ad quærendū illum in ſacriſtia manētem, & q altero die fuit mortuus percuſſus, nequeo voluntati eius, neq; meæ ſatisfacere: quia vF mihi prædictum homicidiū iudicandum eſſe voluntariū quo ad forum exterius: & vix poſſet iudicari nō eſſe voluntarium etiā quo ad forum interius, per tradita à nobis in noſtro Man. cōſ. f [f]

f c. 27. num. 240.

SVMMARIVM.

1 *Diſpenſandi facultas ſuper irregularitate gnaliter cōceſſa Præmōſtratēſib. ad bigamiam, & homicidium voluntarium non videtur extendenda.*

2 *Veriſimilia, quæ non ſunt credi non debent.*

3 *Inſolita in generali conceſſione non veniunt.*

3 *Inſolita negligentia, ſicut, & inſolita diligentia, fraudis ſuſpicionē inducit.*

4 *Clauſulæ apponi ſolitæ pro appoſitis habentur.*

5 *Priuilegia, ſeu ſcripta contra ſtylum poſſunt de falſitate argui.*

5 *Bulla contra ſtylum Curiæ expedita ad Cancellarium inſtante parte remittenda.*

6 *Facta ad vnum finem, contrariū operari non debent.*

CONSILIVM XXXVIII.

AN per bullam Pauli III. fiat facultas ſuperioribus ordinis Præmonſtratenſis diſpenſandi cum ſuis ſubditis ſuper homicidio voluntario?

1 Reſpondeo primò, negari non poſſe, quod verba præfatæ Bullæ multum vrgeant ad dicendum præfatos Reuerendos Patres prædicti ordinis Illuſtriſſimi Præmonſtratenſis poſſe diſpenſare ſuper irregularitate ex homicidio volũtario contracto, & ideo diſputando ſatis poſſe id defendi.

2 Secundò, ꝙ non auderem ego conſulẽdo id affirmare, Tum quia nõ ſunt credenda, quę non ſunt veriſimilia,[a] & non eſt veriſimile fęl. rec. Paulum III. virum prudentiſſimum, voluiſſe concedere ordini prædicto facultatem prædictã, quæ maxima eſt: quamq; nulli alij ordini conceſſit, neq; Illuſtriſſimo ſummo Pęnitentiario Cardinali, neque toti ſacræ Pęnitentiariæ prætorio concedit: & ita nõ diſpenſat eius D. Illuſtriſſima niſi conſulto prius S.D.N. & de mãdato ipſius ſpeciali. Tum quia per eadem verba præfatæ bullæ probaretur poſſe præfatos Reuerendiſſimos prælatos diſpenſare ſuper irregularitate bigamiæ, quod tamen non eſt dicendum. quia nec ipſe Papa ſolet diſpenſare in ea, niſi ob aliquam maximam cauſam.

a cap. quia non eſt veriſimile. cum ſimilibus de præſump.

3 Tum quia inſolita non veniunt in conceſſione generali.[b] Tum quia inſolita diligentia fraudis ſuſpicionem inducit, iuxta l. [ſi quis ſub conditione.] adiũcta gloſſa, quam Baldus ad hoc ibi notat quem cum alijs refert Decius,[c] & Felynus.[d] Et ita inſolita negligẽtia excipiendi irregularitatem ex homicidio voluntario, & bigamia videtur arguere voluntatem fraudandi legem. Tũ quia clauſulæ ſolitæ apponi habentur pro appoſitis,[e] & ita exceptio irregularitatis ex homicidio voluntario, & bigamia, ſolita interſeri facultatibus ad diſpenſandum ſuper irregularitatibus conceſſis, cenſenda videtur tacitè inſerta præfato priuilegio.

b c. final. de offic. vicar. lib. 6.
c conſil. 448. nu. 23.
d in cap. 2. de reſcript.
e leg. fin. C. de fideiuſſ. cum M. de conſti c. 2. de reſcrip.

4 Tum quia reſcripta, & priuilegia cõtra ſtylum Curiæ ſcripta poſſunt argui falſitatis, per innumera, quæ congeſſit Felynus.[f] Tum quia bulla contra ſtylũ Curiæ expedita remitti poteſt ad inſtãtiam eorum, quorum intereſt, ad Cancellariam, vt in ea ſuppleatur, vel reſtringatur ſecundum eius ſtylum, iuxta regulam 25. Canc.

f in d. c. 2. de reſcrip. à nu. 16.

5 Tum ꝙ præfatus Paulus III. excipiendo irregularitatẽ prouenientem ex iniuſta fructuum perceptione à ptãte diſpenſandi, viſus fuit habuiſſe animum reſtringendi ptãtem diſpenſandi conceſſam alijs religionibus illa non excepta: ergo non vr habuiſſe animũ ampliandi eam, cum facta ad reſtringendũ non operentur ampliationem, neque è contrario.[g] Tum denique, ꝙ videtur abſurdum dicere, Papam, qui voluit negare poteſtatem diſpenſandi ſuper irregularitate nata ex iniuſta fructuũ perceptione, voluiſſe conceſſiones eiuſmodi ſolitas dari ampliare ad irregularitatem ex homicidio, & bigamia natã, cum fuerint, qui dixerunt Papã non poſſe diſpẽſare ſuper eis, iuxta ca. [maior.][h] & notata in c. [debitum.][i] cumque non cõcedat Papa eam ſuis nuncijs, & Legatis ẽt à latere, vt palam eſt his, qui viderunt facultates eis cõceſſas, & ita nullatenus videtur conſulẽdum.[k] Quamuis profectò in gratiã præfatorũ Patrũ Reuerendiſſimorũ, quos ego multiplici ratione colo, contrarium libenter reſpondiſſem ſi per conſcientiam licuiſſet. Salua, &c.

g cap. fin. de verb. ſig. & l. rem legatam ff de adimen. leg.
h 50. diſt.
i de bigam.
k l. nã quod abſurdum. ff. de bonis liber.

SVMMARIVM.

1 Epiſcopus nõ diſpẽſat ſuper irregularitate procedẽte ex homicidio voluntario iuxta vigorẽ ſacri Concil. Trid. ꝙ loquitur ſolum de procedente ex delicto, qualis non eſt hæc, ſicut, nec bigamia; ſed nec alio iure hoc legitur, nec ipſis, nec Legatis conceſſum, nu. 2.

CONSILIVM XXXIX.

AN habens poteſtatẽ diſpenſandi ſup omni irregularitate, ſicut Epiſcopi, poſſit diſpenſare ſuper irregularitate contracta ex homicidio iuſto voluntariè facto in bello iuſto cum armis, & vel in pace condemnando iuſtè aliquem ad mortem, vel cõdemnationem iuſtam exequendo, vel defendẽdo proximum, vel quouis alio iuſto modo.

1 Reſpondeo, quod nos docuimus in Manu. conf.[l] quod Epiſcopus non põt: ſed non probauimus id vlla ratione, remittentes ad numerum 240. pro quo tamen facit cõſuetudo totius orbis petendi illam à Papa, & quod nullo canone

l c. 27. num. 217.

illa

illa poteſtas ſit Epiſcopo, & quod non ſit illa etiam, in [a] ſeſſ. Conc. Trid. quia per illud datur poteſtas diſpenſandi ſuper irregularitate deſcendente ex delicto, hæc autem non deſcẽdit ex delicto. & ꝙ non obſtat, quod pōt Epiſcopus diſpenſare ſuper irregularitate illicitè contracta; ergo à fortiori in cõtracta licitè; quia irregularitas bigamiæ ſine peccato contrahitur, & tamen certum eſt Epiſcopum non poſſe ſuper ea diſpenſare. Tum per ſtylum Curiæ. Tũ quia nec Papa diſpẽſat, niſi rariſſimè, & maxima cum difficultate, & dilatione.

a ca. liceat. de refor. 24.

A

2 Tum quia (quæ noua pōderatio eſt) cap. illud [liceat.] excipit irregularitatẽ ex homicidio volũtario, nulla facta mẽtione de irregularitate ex bigamia; & nõ alia rõne, quã quia hæc nõ naſcitur ex delicto, & cõſequenter habuit eã pro excepta, eo ꝙ non naſcitur ex delicto; & conſequenter irregularitatẽ, quæ nõ naſcitur ex delicto, Eps tollere nequit. Tũ quia hoc tenet Speculator [b] & probatur irrefragibiliter in c. [aliquanos.] [c] quatenus punit eorum etiam ordinatores, quos nõ puniret, ſi diſpenſare poſſent; qm̃ diſpẽſando poterãt ordinare. Tum quia Legatus licet poſſit diſpenſare in omnibus, in quibus pñt ordinarij, non tamen poteſt in alijs, niſi ſpecialem habeat ad id facultatem, vel aliquo canone ei ſpecialiter concedatur, qualis non eſt c. præfatum [liceat.] Salua, &c.

b de diſpenſat. 6. nunc breuiter. nume. 3.
c 51. diſt.

B

SVMMARIVM.

1 *Homicidiũ volũtariũ quadruplex, quorum primum nec peccatum, nec irregularitatem inducit, ſecundum vero irregularitatem tantũ, tertium vtrumq. diſpenſabile tamen, quorum vtrumq; eſt diſpenſabile.*

CONSILIVM XL.

N. Cum multis alijs auctoritate publica bãnitos inſequẽdo, aliquot ex eis occidit, poſtea volens ad ordines promoueri ſuper hoc quoſdam conſuluit, à quibus reſponſum accepit, quod ſtante decreto Concilij Tridentini c. 7. de reform. ſeſſ. 14. nec ordinari, nec diſpenſari poterat. Quæritur quid iuris.

Reſpondeo primo, hunc D. conſulentem eſſe irregularem, & conſequenter ſine diſpenſatione Apoſtolica non poſſe aſcendere ad ordines. [d]

d ca. fin. de temp. ord.

Secundo, ꝙ qui reſponderunt non poſſe cũ eo diſpẽſari, vñr fuiſſe ad hoc moti ea ratione, quod viſa ſunt eis prædicta homicidia voluntaria: & quod Concilium Tridentinum, [e] negat diſpẽſationem ſuper homicidio voluntario.

e ſeſſ. 14. c. 7.

1 Tertio dico, ꝙ quæcũq. ſint, ſi ſatis ppenderunt, quadruplex eſt homicidiũ volũtariũ. Primũ, quod nullatenus eſt peccatum, nec vllam penitus irregularitatem infligit, quale eſt cõmiſſum ab eo qui aliter mortem ſuã vitare non valet iuxta clem. 1 [f] Secundum, quod etiam non eſt peccatum ſed inducit irregularitatẽ, quale eſt, quod iudex iuſtè iudicando, vel quis proximũ iuſte defendẽdo vel miles iuſtè bellando committit. [g] Tertium eſt, quod eſt peccatum, & inducit irregularitatẽ, ſed cõmittitur ſine voluntate directa occidendi, excedendo moderamen inculpatæ tutelæ, vel aliàs illicitè, de quo [h] Concil. Trident. Quartũ, eſt, quod eſt peccatũ, & fit per inſidias volũtate directa occidendi, de quo loquitur idem Concil. [i] Itaq; dicẽdum, quod primum horum nõ indiget pænitentia, nec diſpenſatione: quia neque eſt peccatum, neq. inducit irregularitatem. Secundum non indiget pęnitentia, ſed diſpenſatione, quia licet non ſit peccatũ inducit irregularitatẽ, ut dictũ eſt, & de facilè diſpẽſatur. Tertiũ indiget pęnitentia, & diſpenſatione, quia eſt peccatum, & inducit irregularitatẽ, & difficilius in eo diſpẽſatur, quã in ſecundo, ſed finis pręfati canonis permittit diſpẽſationem. Quartum eſt peccatũ, & inducit irregularitatẽ, ſuper qua negat diſpenſationem prædictus canõ, quatenus ait, [Perpetuo careat.] & quatenus in fine permittit diſpenſationem ſuper tertio, negãdo à cõtrario ſenſu illam ſuper quarto, iuxta regulã, [Qui de vno dicit: de alio negare videtur.] [k]

f de homic.
g 51. diſt. c. 1. c. ſententiã ſanguinis. ne clerici vel monachi.
h in fi. c. 7. ſeſſ. 14.
i in princ. præfati c. 7.

C

D

Quarto, quoad prædicta eſt clarum, quod licet præfatus D. conſulens ſit irregularis, eius tñ irregularitas eſt facile diſpenſabilis, & quotidie in ſacro Pænitentiariæ prætorio ſuper ea diſpenſatum eſt, me ipſo præſente. Salua, &c.

k c. nonne de præſum. & l. cũ prætor. ff. de iudi.

SVMMARIVM.

1 *Irregularitas diſpẽſabilis tamẽ incurritur ẽt ex culpa ſatis leui,etiam admiſſam ſola omiſſione: qualis eſt illius, qui domũ rediẽs archibuſiũ rota nõ flexa ſuper ſcamnum depoſuit, vnde caſu pueri mors fuit ſubſecuta.*

2 *Suſpẽſus ab altaris miniſterio, nõ eſt ob id ſuſpẽſus à beneficio, vel fructib. illius.*

3 *Irregularis ex homicidio, ac ẽt à iudice ab altaris miniſterio ſuſpẽſus, beneficij ẽt curati antea obtenti titulum retinet, & fructuum adminiſtrationem.*

CONSILIVM XLI.

IOannes presbyter, & parochus eccleſię S. Iacobi loci de Natuga Vrgellẽſis diœceſis, ex eo, quod de anno 1583, Hugonotti ingreſſi fuerunt per mõtes Pyrenęos Comitatũ Roſilionis, & Ceritaniæ Vrgellenſis diœceſis in numero octigentorum, vel mille, occidendo, captiuãdo eccleſias, ſeu templa diruendo, imagines Sanctorum abolendo, ſacramentum Euchariſtię eijciendo, multaque alia facinora perpetrando, coactus fuit ipſe, & alij ſacerdotes, cæterique homines arma deferre ad patriæ defenſionem, & inde euenit, quod quadam die, cũ dictus Ioannes iret confeſſum, & domus illius per aliquod itineris ſpatium diſtaret, & ſegetes ante oſtium per magnæ adeſſent, & redeundo ſecum tormẽtum manuale, ſiue archibuſium attulit, & cum domum perueniſſet, ſuper quodam ſcamno poſuit gallio non flexo; & quidam puer, neſcitur quo ſpiritu ductus, fibulã rotæ tetigit, vñ alius puer occiſus fuit, inſcio omnino & nolente dicto oratore. Super, quo ſententiam reportauit à ſuo ordinario, à quo, donec abſolutionem à Sede Apoſtolica obtineret, ab altaris miniſterio ſuſpenſus. & ad eccleſiam B. Mariæ Virginis Serrati pedeſter proficiſci, ac ab officialatu Ceritaniæ per annũ exulare, eleemoſynaſq. largiri, & patri pueri defuncti triginta aureos dare iuſſus fuit, vt in ſententia prædicti Officialis cõtinetur. Quę omnia prædictus orator adimpleuit, & per biennium & quatuor mẽſes ſuſpenſus ab altaris miniſterio extitit. Quibus præmiſſis, à D. V. R. quæritur.

E Primum, vtrum orator ſit irregularis, & quas pœnas incurrerit.

Secundũ, caſu quo ſit irregularis, & pœnas incurrerit, quibus rationibus orator poſſit facilius à Sanctiſſimo abſolutionem obtinere.

Tertium, vtrum ſuſpenſus ab altaris miniſterio, nulla mẽtione de fructuum receptione facta in ſnĩa à ſuo ordinario poſſit fructus percipere ex prabenda.

Quartum, vtrum ſuſcipiens ſuſpẽſus de licentia ſua ordinarij fructus prabẽdæ, indebitè percipiat, præcipuè cum aliud non habeat, vnde ſe alere poſſit.

F AD PRIMAM QVAESTIONEM vñ dicendum D. conſulentem incurriſſe irregularitatem, eo ꝙ ſecuta fuit mors hominis ex facto eius illicito ꝑꝑ culpam, quam vñ incurriſſe ob negligentiã commiſſam in nõ flectendo rotam, quñ depoſuit ſuper ſcamno bombardulam prædictã, per ea, quę nos tradimus poſt alios in Manu. conſ.[a] ſed non incurrit irregularitatem fluentem ex homicidio indiſpenſabili, de quo in eodem Man.[b] ſed fluentem ex homicidio caſuali, de quo ibidem, ſuper quo paſſim diſpẽſatr.

a cap. 27. nu. 219.
b eod. ca. nu. 209.

A D SECVNDAM reſpondetur, ꝙ G ratio, quæ maxime mouere põt S. D. N. ad diſpenſandum, eſt, quod præfata irregularitas eſt orta ex homicidio valdè caſuali, & ex opere, quod nõ videtur illicitum ex cõmiſſione delicti admiſſi in committendo, ſed in omittendo, ꝙ eſt longè leuius, quam quod admittitur in committendo iuxta gloſſam ſolemnem receptam,[c] non enim admiſit dolum, ſed culpam ſatis leuem, & quæ alicui iudici videri potuiſſet non ſufficere ad inducendam tantam irregularitatem, attenta neceſſitate, quæ tunc erat, vtendi armis, de quo non diſputo, quia ſenten- H tia tranſit in rem iudicatam. Altera ratio, quæ mouere poteſt ad dipenſandũ eſt, quod D. conſulens eſt rector Eccleſię parochialis, & fuit valde obediẽs in adimplendo ſententiam ſatis duram.

c in l. ſi mora. verb facto ff. ſoluto matrim.

2 AD TERTIAM reſpondetur, ꝙ ſic, quia variæ & diuerſæ ſunt ſuſpẽſio ab altaris miniſterio, & ſuſpẽſio à beneficio, vel fructibus beneficij, iuxta gloſsã ſolemnẽ, q̃ magna eſt,[d] quæ probat, nõ eſſe extẽdẽdam ſuſpenſionẽ ad diuerſa qualia sũt miniſteriũ altaris, & fructus

d Cle. cupiẽtes. de pœnis.

benefi-

beneficii,& ex diuerſis non fit illatio,[a] A præſertim ad ampliandam pœnam.[b]

a l. Papinianus. ff. de minorib.

b c. pœna. de pœn. diſt. 1.

4 Ad Qvartam reſpondetur, qđ ſic, præſertim in caſu propoſito, in quo agitur de fructibus beneficii ante irregularitatem quæſiti, cuius nec titulum, nec adminiſtrationē fructuū tollit irregularitas ſuperueniens, iux. dictū Innocentii communiter recepti.[c] Salua, &c.

c in cap. cum noſtris. de cōceſſ. præb.

SVMMARIVM.

1 *Beneficiū poſt irregularitatem obtētū vt ſuum retinere nemo vllo tēpore poteſt: at quia reſtitutio eſt actus affirmatiuus, ideo illa arbitrio boni viri poteſt aliqualiter ex cauſa differri.* B

2 *Præcepta negatiua obligant ſemper, et ad ſemper.*

2 *Præceptum de reſtituendo, quæ ex parte affirmatiuum eſt, obligat quidem ſemper, ſed non ad ſemper.*

CONSILIVM XLII.

Vtrum homicida, vel alius irregularis retinere ſine peccato poſſit beneficium quæſitum poſt irregularitatē ante diſpenſationem obtentam, & quid interea debeat facere?

1 Reſpondeo, ꝙ non poteſt retinere vllo tempore ante diſpēſationem illud beneficium tāquā ſuum,[d] ſicut, nec fur poteſt vllo tempore retinere rem furto ſubtractam tanquam ſuam,[e] quia ꝑcepta negatiua obligāt ſemper, & ad ſemper, ſecundum Archidiaconum,[f] & præceptum de non furando quatenus cōtinet præceptum de non retinendo alienum pro ſuo, eſt negatiuum, & ita obligat ſemper, & ad ſemper ſeruandum.

d Arg. ca. 1. de regu. iur. lib. 6.

e ca. ſæpè. de reſt. ſpol.

f ca. ſi peccauerit. 2. q. 1. & in ſumma, de pœn. d. 5.

2 Poſſet autem retinere prædictū beneficium aliquo tempore boni viri arbitrio moderando, tanquam non ſuū, cū voluntate relinquendi, quā citò cōmodè, & honeſtè poteſt, quia præceptū de reſtituendo, & relinquendo rē alienā, eſt ſaltem ex aliqua parte præceptū affirmatiuū, & quatenus eſt tale, obligat quidem ſemper, ſed non ad ſemper, per prædictum dictum Archidiaconi, vbi ſupra deſumptum ex S. Tho.[g] qui pulchram diuerſitatis rationem inter ꝑceptū negatiuū, et affirmatiuū reddit, &c.

g 1. 2. q. 33. ar. 2.

SVMMARIVM.

1 *Homicida licet ſine diſpenſatione non poſſit ordines ſuſcipere, nec beneficia acquirere, nec actus peculiares, & appropriatos aliquorum ordinum exercere, n. 5. poteſt tamen antea obtenta beneficia retinere, nu. 2. illique etiamſi ſit canonicatus, deſeruire, cum alijs in choro officium canendo, cum & laicis id permittatur, nu. 5.*

2 *Taciturnitas beneficij obtenti licet regulariter vitiet impetrationem ſecundi, ac diſpenſationem ſuper pluralitate à Papa obtentam, non tamen vitiat illam gratiam, qua Papa ei concedit, vt vnum, vel plura vſque ad honeſtā ſuſtentationem poſſit obtinere beneficia, num. 3.*

4 *Falſitatis omnis expreſſio, quæ Principem ad facilius concedēdum mouet, vitiat gratiam, at talis veri taciturnitas vitiat ſolum in illis caſibus, in quibus ita iure cautum reperitur.*

CONSILIVM XLIII.

Henricus homicida, iam diaconatu legitimè inſignitus, habens, & poſſidens vnam canoniam Eccleſiæ cuiuſdā collegiatæ, impetrauit à Papa diſpenſationem obtinendi beneficia ſimplicia non requirentia ordinem, q̄ ſuo victui ſufficerent, quæ ſine altaris miniſterio poſſet tenere, non facta mētione, quod haberet præfatam canoniam. C

Quæritur primò, an præfata diſpenſatio valuerit.

Secūdò, an eſto, ꝙ valuerit, vel nō valuerit, poſſit deſeruire ꝑfatæ canoniæ.

1 Pro parte affirmatiua primæ quæſtionis facit primò, quod præfatus conſulens non perdidit ipſo iure illum canonicatum, quem ante homicidium legitimè quæſiuit,[h] vt ſcribit Innocētius, & communis,[i] Felyn.[k] & alii alibi ſæpè: & ita non indigebat diſpēſatione ad retinendum, ſed tantum ſublatione irregularitatis ad ſe ordinandum, & ad alia beneficia obtinenda. D

h ca. clericis. verbo priuetur. ne clerici, vel monachi.

i ca. cum noſtris. de conceſſ. præb.

2 Secundò, quod non obſtat, ꝙ in impetratione beneficii quærēdi ſit faciēda mentio de beneficio iam quæſito,[l] quia in caſu propoſito non loquimur de impetratione beneficii, ſed de rehabilitatione ad illud, vt palam eſt.

k c. inquiſitionis. de accuſat.

l ca. ſi proponente. de reſcr. ca. ſi motu. de præb. lib. 6.

3 Tertiò, ꝙ etiam nõ obſtat, quod in impetrãda diſpẽſatione ad beneficia debet fieri mentio de beneficio quæſito,[a] quia illud ca. non agit de impetratione habilitatis, vel rehabilitatis ad beneficia ſed de impetranda diſpenſatione ad tenendam pluralitatem beneficiorum, & ita de alio genere diſpẽſationis, ex quo non poteſt inferri ad aliud.[b]

a ca. non poteſt. de præben. lib. 6.

b l. Papinianus ff. de minorib.

4 Quartò, quod non obſtat dicere, ꝙ Papa difficilius conceſſiſſet præfatam diſpenſationem, ſi expreſſiſſet, quod habebat canoniam. Tum quia non videtur id eſſe verum: quoniã veriſimilius eſt, quod potius conceſſiſſet retentionẽ illius, quam obtentionem nouam aliorum.[c] Nec obſtat, quod non conceſſiſſet habilitatem ad nouè quærenda: quia id negari poteſt; nam eo quod conceſſit ad quærenda non ſolum vnum, ſed plura ſimplicia, quæ ſufficerent ei ad honeſtè viuendum, vtique hoc conceſſiſſet, etiã ſi expreſſiſſet, quod habebat canoniam, quia ſi illa ei ſufficiebat, nihil concedebat; & ſi illa non ſufficiebat, tanto minus concedebat, quanto minus egebat habendo illam canoniam. Tũ quia licet omnis expreſſio falſi, quæ mouet principem ad facilius concedendam gratiam, efficiat eam ipſo iure nullã,[d] non tamẽ omnis taciturnitas veri, quod expreſſum redderet principem ad difficilius gratiam concedendam, reddit ipſo iure nullam, ſed tantum taciturnitas illius veri, de quo iure cautum eſt, vt nõ expreſſo illo gratia ſit nulla, vt reſoluit Rota,[e] & Felynus,[f] quos ſequimur in Manu. conf.[g] & in comment. de datis, & promiſſis.[h]

c Arg. capit. quemadmodum. de iureiuran.

d l. & ſi legib. C. ſi contra ius. vel vtil. c. ſuper literis. de reſcript.

e in nouis deci. 31. de reſcript.

f cap poſtulaſti, col. 4. eod. tit.

g c. 22. num. 86.

h nu. 48.

5 AD SECVNDAM, videtur pro parte affirmatiua facere, quod, vt prædictum eſt, per homicidium, & irregularitatẽ ſuperuenientem non vacauit canonia, & ꝙ irregularitas per ſe ſola ſeparata ab excõmunicatione, interdicto, & ſuſpẽſione nõ videtur impedire actũ canendi, & pſallendi, nec alios, qui non ſunt peculiares, & appropriati actus ordinum, ſecundum mentem Innocẽtij,[i] nullo enim iure videtur probari, quod irregulari non liceat canere, & pſallere in choro, & pronunciare per ſe, & cum aliis officia diuina, modò abſtineat ſe ab actibus propriis ipſorum ordinum.

i c. ſi. de exceſſ. prælat.

E Tum quia per definitionem eius à nobis traditam in Man. conf.[k] conſtat irregularitatem eſſe quidem impedimentum ad accipiendum ordines, & ad vtẽdum acceptis, quatenus ſunt ordines, non tamen ad vſum eorum officiorũ, quo laici vti poſſunt: at laici licitè poſſunt canere, & pſallere ĩ choro, & extra illum officia diuina: ergo & irregularis idem facere poſſet. Tum quod nemo dicit illegitimũ, cæcum, monoculum, manu, pede, aut aliquo alio membro mutilatum peccare canẽdo, vel pſallendo in choro, vel extra illum, immo vſus communis vrbis, & orbis contrariũ ſeruat.

k c. 27. num. 197.

F

SVMMARIVM.

1 *Paria ſunt aduertere, & aduertere debere, ſicut ſcire, & ſcire debere.*

1 *Inaduertentiæ cauſa excuſat à peccato, ſi ſit probabilis, ſed non validat actum nec excuſat à reſtitutione nulliter accepti, & nu. 5.*

G

2 *Peccator nõ tenetur ſub pęna noui peccati de peccato, ꝙ nunc auertit à ſe cõmiſſum, conteri, nec confiteri ante tempus confitendi à iure ſtatutum.*

2 *Diſpenſationem quærat in irregularitate tonſuratus, ut priuilegio gaudeat.*

3 *Irregularis tonſurã ſumẽs, nullã, cenſurum, nec irregularitatem incurrit.*

3 *Irregularis, ſicut ad beneficia, ita & ad penſione eccleſiaſticas ex ſtylo Curiæ eſt inhabilis.*

3 *Penſionis nulliter obtenta reualidatio requirit, vt qui primo conſenſit, in primo adhuc duret conſenſu.*

H

CONSILIVM XLIV.

DE Iudice, qui poſtquam damnauit quendam ad mortem, & poſt exequutionem ſententię, non aduertẽs ſe eſſe irregularem, primam tonſuram accepit, & penſionem.

1 Reſpondeo primò, prædictum iudicem conſulentem videri peccare; quia tenebatur aduertere, & paria videntur eſſe aduertere, vel debere aduertere, ſicut ſcire, & debere ſcire.[l]

Secundò, quod talis poſſet eſſe inaduertẽtia, vel incogitãtia, quod excuſaret à mortali: ſi enim certus eſt, quod non

l l. quod te. ff. de rebus cred.

ſuſce-

ſuſcepiſſet tonſuram, ſi aduertiſſet, et ſi erat purus legiſta, & non audierat ſaltē valdè ſerio. quod per iuſtum iudicium ſanguinis incurrit irregularitas, vt ferè communiter laici putant, nō videretur peccaſſe mortaliter.

2 Tertiò, quod non erat obligatus ſub pœna peccati noui petere diſpenſationem, immo neque ad habendam contritionem illius peccati, neque ad illud confitendum, vſque ad tempus, quo ea tenetur habere, & facere, per ea, quæ nos in principio de pœn.[a] & in Manu. conf.[b] tradimus.

a diſt.5.
b c.1.& 2.

Quartò, quod tenetur impetrare diſpenſationē, ſi vult prædicti ordinis priuilegiis gaudere aſcendendo ad alios ordines, quia eſt irregularis ob prædictā ſententiam, & eius exequutionem.[c]

c cap. ſententia, ne clerici, vel monach.

3 Quintò, quod per prædictam ordinis aſſumptionem non videtur incurriſſe, ſolo iure communi attento, excōmunicationem, neque ſuſpenſionem, neque irregularitatem.[d]

d Arg. c. vel non eſt compos. de tēpo. ordin.

Sextò, quod de ſtylo Curiæ non pōt irregularis obtinere pēſionem eccleſiaſticam, plus quam beneficium ſimplex, & ita tenetur relinquere penſionē, vel obtinere à Papa diſpenſationem ſuper irregularitate cum retentione pēſionis ei conſtitutæ, narrata prædicta ignorantia, & inaduertentia, & quod qui cōſenſit permanet in illo conſenſu: quam, vt puto, facilè dabit S.D.N. pius, & magnificus; per q̄ diſpenſationem excuſabitur ēt, vt puto, à reſtituendo, quod pcepit. Intelligo hæc, ſi pēſio fuit quæſita poſt irregularitatem: quia quæſita antea nō perditur per illam, ſicut, neque beneficium, per dictum ſolemne Innoc. in ca. cum noſtris, de conceſſ. præb. Salua, &c.

[Aduerte ne ex quarto dicto inferas hunc irregularem ſi nolit aſcēdere, poſſe gaudere priuilegio ordinis in irregularitate accepti.]

SVMMARIVM.

1 *Diſpenſat Epūs cū homicida volūtario quoad beneficium ſaltem ſimplex, licet non quoad ordines ſaltē ſacros, nec curatum, niſi quoad iam obtentum.*

2 *Diſpenſandi contra canones inferiori Papa conceſſa poteſtas, cauſæ cognitionem, & iuſtam requirit cauſam.*

A 3 *Diſpenſandi poteſtas fauorabilis eſt, licet diſpenſatio ſit odioſa.*

CONSILIVM XLV.

AN epiſcopus poſſit diſpenſare cū canonico, qui commiſit homicidiū voluntarium, vt poſſit ſtare in choro, et lucrari ea, quę alii lucrantur in eo, & intereſſe Capitulo, & habere vocem actiuam, & paſſiuam in eo?

1 Reſpōdeo primò, nihil certum eſſe, quod Epiſcopus poteſt diſpenſare cum homicida, etiam voluntario, quo ad beneficum ſaltem ſimplex, iux. c. 2.[e] quod in hoc eſt iuris optimum, ſecundū Ananiam ibi: licet non poſſet diſpēſare quo ad ordines ſaltem ſacros.[f]

e de clerico pug. in duel.

Secundò, quod etiam poteſt diſpenſare quo ad beneficium curatum iā antea habitum, licet non ad nouè habendum, vt concordando opiniones cōtrarias dixit Philippus Decius,[g] quem ſequuti fuimus in Man.[h]

f cap. 1. eiuſdem tit. adiuncto prædicto cap.

2 Tertiò, quod in caſu propoſito non agitur de diſpēſatione Epiſcopi, vel Archiepiſcopi facta quoad ordines, præſertim ſacros, ſed tantum de poteſtate Archiepiſcopi diſpenſandi quoad beneficium ante irregularitatem obtētum: & conſequenter, quod Archiepiſcopus potuit illam facere iuſta de cauſa. Dico [iuſta de cauſa:] quia omnis diſpenſatio pmiſſa inferiori Papa contra canonem, eſt facienda cum cauſæ cognitione, & iuſta de cauſa, iuxta glo. ſolemnem receptam,[i] & latius notata in c. [at ſi.][k] & ante omnes Innocent.[l] & ex concordia duorum dictorum eiuſdem Innoc. quorum alterum dixit in ca. [veniens.][m] & alterum in c. diuerſis fallaciis.[n] quę ibidem conciliat Panor.

g in ca. at ſi clerici. §. 1. n. 16. de iudi.
h c. 27. num. 239.

D 3 Quartò, quod poteſtas Epiſcoporū diſpenſandi cum homicida quo ad beneficium, non eſt reſtringenda quoad beneficium ſimplex: quia prædictum caput ſecundum,[o] generaliter loquitur de beneficio, vt Ananias & Decius p[?]ç aliis notauerunt, & non eſt reſtringendum, vt ibi voluerunt reſtringere Hoſtienſis, Cardinalis, & Panormitanus, eo quod diſpenſatio ſit odioſa: quia textus nō agit de diſpenſatione, vt pulchrè dixit ibi Anan. ſed de poteſtate diſpenſandi,

i in c. requiſitis. §. niſi rigor. 1. q. 7.
k §. 1. de iudi.
l in c. dudū. 2. nu. 16. de elect.
m de filiis presbyt.
n de cleric. coniug.
o de cle. pugn. in duel.

ſtandi, quæ eſt fauorabilis, & amplia̅da, vt probatur in ca.fi.[a] vbi vtiliter de hoc ſcribit Fely.& ita ſatis ſuperq; eſt reſtringere illud quo ad beneficium curatum habe̅du̅, vt reſtringit Decius. Salua,&c.

a de ſimon.

[Aduertendum primum dictum no̅ procedere modo in caſu Conc. Trident. ſeſ.14.c.7.vt notat idem Nauar.citato c.27.nu.210.verſ 4]

SVMMARIVM.

1 *Abortu̅ fœtus no̅ animati procura̅s no̅ incurrit irregularitate̅, ſecus ſi aīati, qualis ſecundum communem in Pœnitentiaria foro receptam eſt maſculus 40.fœmina vero 80.dierum, in dubio que præſumitur maſculus, nu.2.*

2 *Dubita̅s an abortus ab ipſo co̅ſultus, q creditur ſequutus, eſſet fœtus aīati, et an muli r ob eius conſiliu̅ abortiuerit, vel no̅, debet ſe in conſcientia reputare irregulare̅, licet ſecus ī foro exteriori.*

3 *Diſpenſatio irregularitatis ex abortu procedens eſt petenda à Papa.*

CONSILIVM XLVI.

QVidam ſacerdos, poſtquam ſubol fecit quandam mulierem ex ſe co̅cepiſſe; eidem multoties conſuluit, vt daret opera̅ abortiendi, qui licet certò neſciat, an d. mulier eius conſilio abortiuerit; vt tn̅ putatur: cu̅ ſequutus ille fuerit, dubitat an ſit irregularis, maximè quia neſcit an fœtus eſſet animatus. G

1 Reſpondetur primò, quod d.conſule̅s presbyter peccauit mortiferè toties, quoties deſiderauit, & rogauit prædictam mulierem, vt abortiret, & quoties placuit ei abortus iam factus, & magis quoties conſuluit ei, vt abortiret. H

Secundò, ꝙ ſi fœtus no̅dum erat animatus anima ro̅nali, qua̅do fuit factus abortus, non incurrit irregularitatem.

2 Tertiò, quod communis opinio, q̄ ſequitur ſacra Pœnitentiaria, tenet id, ꝙ gloſſa dixit,[b] ſcilicet fœtum maſculum informari anima rationali lapſis 40. diebus, fœtum autem fœmineu̅ 80. & ſi dubitatur an ſit maſculus, an fœmineus, præſumendum eſſe animatum poſt 40. dies, quia pars ſecurior eſt elige̅da, iuxta c.[iuuenis.][c] & ſecutu prædicta gloſ-

b in princ. 1. diſt.

c de ſponſ.

E ſa pro quo videtur caſus in c.[ad audie̅tia̅.][d] vbi communis reſolutio habet, eu̅ qui dubitat an contraxerit irregularitatem debere iudicare ſe irregularem, licet iudex, coram quo accuſaretur, debeat in dubio eum abſoluere, iuxta ca. [cum ſunt iura partium obſcura.][e]

d de homic.

Quartò, quod ex prædictis ſequitur id, quod dolenter rn̅deo, prædictum d. conſulentem debere iudicare ſe irregulare̅. Tu̅ quia certum eſt, eum qui facit, vel iubet, vel mandat, vel rogat, vel conſulit abortum, ſi ſequatur ille, eſſe irregularem ſm omnes. Et prædictus co̅ſulens eſt certus, quod conſuluit abortu̅;

e de reg. iur. lib. 6.

F & ſatis certus, quod fuit conſequutus ille: & licet no̅ ſit certus omninò, quod ille fuit ſequutus, neque ꝙ prædicta mulier abortiuit propter co̅ſilium eius, neque an fœtus eſſet animatus, quia neſcit an eſſet maſculeus, vel fœmineus, pbabiliter tamen dubitat, an prædicta mulier abortierit ob conſiliu̅ eius, an non, & an fœtus fuerit animatus, an non. Ergo iudicare debet ſe irregularem.

3 Quintò, quod etiam ex prædictis ſequitur, dictum conſulentem conſulere ſibi debere per diſpenſationem Papę, ad quem ſolum pertinet huiuſmodi irregularitatis diſpenſatio, & petere illa̅ in ſacra Pœnitentiaria, &c.

[Aduerte, quia modo in materia abortus ſeruanda eſt conſtitutio. Sixti V. quæ cępit ligare die 3. Decembr. 1588. cu̅ modificatione facta per S.D.N. Gregor. XIII. pridie Calen. Iunij 1591.

SVMMARIVM.

1 *Credere ſe no̅ irregulare̅ po̅t, qui ſuſpicanti ſe grauida̅ ad aborīu̅ facie̅du̅ ta̅ diu co̅ſuluit ſanguinis minutione̅; qui tn̅ neſcit, nec audiuit, an ex dicta emiſſione ſanguinis abortus fuerit ſecutus.*

1 *Conſulentes ſuis amaſiis abortum, eo ſequuto, ſolent ab eiſdem de effectu ſequuto certiores fieri, quo ceſſante, ſignum eſt illum non ſubſequutum.*

CONSILIVM XLVII.

AN qui co̅ſuluit ei, cu̅ qua rem habuit, & quæ dixit poſt quadraginta dies putare ſe prægnantem facta̅, vt mi-

Digitized by Google

minůeret ſe ſanguine, quo abortiret, A quam ſciuit ſe minuiſſe ſanguine, ſed nihil penitus de effectu talis minutionis, de abortu ſciuit, & poſt multos annos ordines ſuſcepit, an inquam irregularitatem contraxerit?

1 Reſpōdetur, quod D conſulens poteſt probabiliter credere ſe non incurriſſe irregularitatem; attento quod neſciuit an prædicta N. fuiſſet pręgnās, ſed tantum ſuſpicatus fuit, eo q̄d illa ſe ſuſpicari dixit. Tū quia licet periculoſum ſit grauidas minuere ſanguine, non tamen eſt certum eas minutas ſanguine B abortire, nec mori. Tum quod, quando aliquis huiuſmodi effectus ſequitur, ſolet amico ſic conſulenti aliquo modo ſignificari, & nullus tumor de his ad ſe in tanto tempore aduenit. Tum quod filius natus in adulterio poteſt credere probabiliter ſe non eſſe filium adulteri, ſed mariti: licet mater dixerit ei illum fuiſſe ex adultero conceptū, ſecundum etiam omnes. & ſic D. conſulens (ſalua, quę iuſtior fuerit ſententia) poteſt ſcrupulum ſuum deponere, & credere ſe non fuiſſe irregularem, &c.

[Vide conſil. 48. ſequens.]

SVMMARIVM.

1 Credere quis nō tenetur cuilibet aſſerētē aliquā mulierem abortum feciſſe, ad effectum credendė ſe irregularem.

1 Saltās clericus, uel curſitās licitè, & honeſtè cū muliere p̄gnāte, q̄ poſtea abortiuit, ſi ſaltatio fuit adeo leuis, ut uerisimiliter nō deberet p̄ſumi ex ea ſequi abortum, nō tenetur ſe reputare irregularem: ſecus, ſi ſaltatio fuit illicita.

CONSILIVM XLVIII.

CLericus primæ tonſuræ in choreis cum muliere quadam prægnante ſaltauit, quæ poſtea etiam cum alijs hominibus ſaltauit, quam audiuit poſtea abortum feciſſe. Præterea cum ipſe quadam die neſcio quid in manibus haberet, vxor ſui fratris, q̄ paucis antea diebus marito erat tradita, voluit illud è manibus eius ſurripere, quod vt faceret menſam quandam illius cubiculi, eum inſequēdo, circuiuit aliquoties; ex quo A motu, vt credit, defeſſa facta abortiuit; licet non ſit ita certum, cum paulò ante eſſet matrimonio coniuncta. Dubitat, an ex prædictis ſit irregularis.

1 Reſpondeo primò, quod prędictus, qui ſaltauit cum prædicta muliere pręgnante, non debet ſe iudicare irregularem propter prædictum abortum, ſi neſcit: nec obligatur credere, quod abortiuit, eo quod à quouis dicatur, iuxta illud, [a] [Qui citò credit, leuis eſt corde.] & cap. [non ſolum.] [b] nec etiam ſi nondū fœtus erat animatus anima rationa- B li, hoc eſt, ſi abortiuit ante quadraginta dies à conceptione, [c] neque ſi adeo modeſta ſaltatio fecerit abortire, [d] neq; ſi ſaltatio fuit licita, & honeſta, per ea, quæ in noſtro Manu. tradimus. [e]

Secūdò reſpōdeo, quod ſi credit, vel debet credere eā abortiſſe poſt quadraginta dies à conceptione, & quod ſaltatio illa non fuit ita leuis, quod non potuerit eſſe cauſa illius abortionis, vel ſaltatio fuit illicita, debet ſe iudicare irregularem, per ea, quę tradimus in duob. locis ſupra citatis, concludendo, quod oīs, qui facit aliquē actum illicitum ordinatum, & directū ſuapte natura, vel C intētione agētis ad mortem, fit irregularis, cōſequuta illa: & ſaltatio prædicta cū muliere p̄gnāte eſt actus ſuaptè natura ordinatus, & direct⁹ aliquo modo ad abortū, & mortē, vt palā eſt. Idemq; dicendum arbitror de ſecundo abortu.

a Eccle. 19.
b Primo. 11. q. 3.
c Arg. ca. ad eius. 5. diſt.
d Arg. cap. quia non eſt veriſimile. de præſum.
e ca. 27. numer. 210. & 220.

SVMMARIVM.

1 Dās cōſiliū, & remedia ad abortū prægnanti, quæ poſtea puerum benè natum occidit, tūc demū efficitur irregularis, ſi illa ex dicto cōſilio fuit ad occidēdū mota, quia dictū conſilium malum ali- D *quo modo dirigebatur in dictā occiſionē nu. 4. aliàs non nu. 5. & primo adhærēdū certis. n. 4. in dubio aūt adhærendū eſt affirmatiua. nu. 3. nec conſulens ſi mulier ex ipſo erat grauida, poteſt tutè credere eidem aſſerenti ſe non ex dicto conſilio motam; cui poſſet alius extraneus credere. nu. 2. & 6.*

6 Credere mulieri aſſerē. 1 ſe nō ex cōſilio cōſulentis abortum motā ad puerū natū occidēdum, pōt exterus, cuius occultatio prolis nō intererat, ſed nō pater.

CON-

CONSILIVM XLIX.

REligioſus quidam, & ſacerdos conſuluit cuidam prægnanti, vt abortiret, & tradidit, vel docuit media, quibus id faceret, quæ licet adhibuiſſet, nõ tamen abortiuit, ſed poſtquam benè peperit, occidit puerum natum. Quæritur an ſit irregularis.

1 Reſpondeo, non videri eũ irregularem, ſi mulier non erat facta prægnans ab ipſo conſulẽte, ſaltem quoad forum exterius: quia illa nõ fecit, quod ipſe cõſuluit, nec præſumetur in illo foro, q̃d ex conſilio abortiendi fuit conſequuta occiſio, quoniam à ſeparatis non fit illatio,[a] valdè ſeparata ſunt abortio, & occiſio filij iam benè nati, tum ratione grauitatis delicti, tum ratione modi delinquendi, tum ratione finis delinquendi: quia abortio eſt aptior occultationi delicti, quam prętendebat conſulens, quam occiſio iam nati, vt palam eſt.

a l. Papinianus ff. de minorib.

2 Maius dubium videtur eſſe, ſi mulier fuit facta prægnans ab ipſo religioſo; quoniam eo caſu magis attinebat ad ipſum religioſum occultatio, quã in alio, & ita præſumi poſſet, quod mulier magis fuiſſet mota ad occidẽdum propter conſilium conſulentis, quam aliàs, quia magis expediebat ei occultatio.

Ad quod reſpõdeo primò, diſtinguẽdũ eſſe, an ſciatur, quod mulier illa fuit ad occidendum mota aliquo modo per præfatũ cõſilium, aut ſcitur, quod nullatenus fuit mota p illud, aut dubitatur.

3 Secundò, quod in dubio cenſendus eſt pręfatus N. irregularis. Tũ quia irregularitas cõtrahitur ex homicidio ſecreto ex actu illicito procedẽte, qui aliquo modo erat direct⁹ in illud homicidiũ, vt nos ſerio reſoluimus in Manu. conſ.[b] & conſtat conſilium in pręſenti caſu datum fuiſſe illicitum, & aliquo modo ordinatum in illam occiſionem, quod etſi non fuit ordinatũ in ſpecie ad occiſionẽ hoc modo faciendam, fuit tamẽ ordinatũ ad occiſionẽ in genere eiuſdẽ pueri. Tum q̃d iubens percutere alium cũ proteſtatione ne occideret, ſi iuſſus percutere occiderit, efficitur iubẽs irregularis,[c] & tñ iubens noluit, vt iuſſus occideret: ſed quia iuſſit percutere illicitè, ꝙ erat aliquo modo directum ad occiden-

b ca. 27. nu. 218.

c c. fi. de homicid. lib. 6.

E dum, cenſetur irregularis; ergo à fortiori videbitur is religioſus talis, cum conſuluerit illicitè aliquid directum ad occidendum præfatum puerum.

4 Tertiò, quod à fortiori cenſendus eſt irregularis, ſi ſcitur, quod præfata mulier fuit mota ad occidẽdum aliquo modo per conſilium præfatum.

5 Quartò, quod ſi ſcitur præfatã mulierem nullatenus motam fuiſſe ad occidẽdum partũ per conſilium præfatum, non eſt cẽſendus irregularis in foro cõſcientiæ. quia non occidit puerum, nec fuit cauſa propinqua, nec remota, vt ipſa

F occideret illum: & ita ceſſant omnia iura, quæ poſſunt induci ad hoc, vt ipſe dicatur contraxiſſe irregularitatem: & ceſſante cauſa ceſſat effectus.[d]

d c. cum ceſſante. de appell.

6 Quintò, quod ſi mulier non fuit facta prægnans ab ipſomet religioſo, facilè poſſet credi ei dicenti nullatenus fuiſſe motam per eius conſiliũ, non autem ſi fuit facta pręgnans ab ipſo, quia occultatio partus multum pertinebat ad ipſum, & ita difficilè eſt credere, quod occidit filium vtriuſque, nullo habito reſpectu ad conſilium partis, & deſiderium eius, vt occultaretur.[e]

e Arg. cap. quia veriſimile de præſumpt.

G

SVMMARIVM.

1 Clericus, qui volũtarie opẽ fert homicidio aliàs de ſe iuſto, eſt quidẽ irregularis, ſed non indiſpenſabilis. & nu. 3.

2 Homicidiũ uoluntariũ tunc demũ contra facientem, & opitulantẽ inducit irregularitatẽ indiſpenſabilẽ, ſi ſit iniuſtũ contra legem iuſtitiæ, at ſi ſit iuſtũ inducit quidẽ irregularitatẽ, ſed diſpẽſabilẽ, etiam ſi fiat cum peccato, puta quia fit cum odio, vel à clerico. & n. 3.

H *3 Homicida iniuſtus, & uoluntarius, vt quis ſit requiritur tranſgreſſio legis iuſtitiæ, non tantum charitatis.*

3 Miles cum peccato occidens, ſeu ſpoliãs hoſtem in bello alioquin iuſto non tenetur ad reſtitutionem, nec incurrit irregularitatem ex homicidio uoluntario.

CONSILIVM L.

THeod. clericus, qui reum denunciat, accuſat, ſeu ad damnãdum vltimo ſupplicio adiuuat, an ſequuta morte,

te,ſeu deformatione, incurrat irregularitatem indiſpenſabilem ex homicidio voluntario procedentem, & an teneatur ad aliquam reſtitutionem?

1 Pro affirmatiua facit, quod opitulatus eſt iniuſtè facienti, vel iubenit facere homicidium voluntarium.

Pro negatiua, quæ tenenda eſt facit, quod tunc demum incurrit illam irregularitatem, quando voluntariè facit homicidium iniuſtum, vel opitulatur ad illud: quia licet hic iniuſtè opitulatus fuerit ad homicidium, non tamen ad homicidium iniuſtum, ſed iuſtum: & ſic reſpondeo ad argumentum poſitum.

2 Nam nec iudex, qui malo animo aliàs iuſtè, hoc eſt ritè, & rectè ad vindictam priuatam damnat maleficum vltimo ſupplicio, neque qui malo animo accuſat, denunciat, vel aliàs opitulatur ad illud, talem irregularitatem, nec obligationem ad reſtituendum damnum incurrit, quia licet peccet contra legem caritatis, non tamen contra legem iuſtitiæ, cuius tranſgreſſio requiritur, vt dicatur homicida iniuſtus, & voluntarius, & obligatus ad reſtitutionem, & vt tam dura irregularitate notetur; ſicut, & miles, qui animo, & ſine malo, ſed in prælio aliquo iuſto occidit, vel ſpoliat hoſtem, peccat quidem contra caritatem, ſed non contra legem iuſtitiæ, & ideo non tenetur reſtituere, vt in noſtro Manual. diximus,[a] nec incurrit hanc, de qua loquimur, irregularitatē, vt in d. Manu.[b] licet aliam ſic, quæ habetur in d. Manu.[c]

a c. 15. num. 12. & ſeq.
b c. 27. num. 210.
c ca. eod nu. 229. & ſeq.

De torneamentis.

SVMMARIVM.

1 *Torneamenta periculoſa etiam prouocatus ingrediens ſi etiam ſe defendendo occidit, adeo iudicatur peccator, vt ſi moriatur in eo, careat eccleſiaſtica ſepultura, at ſi hoc, quod ingreditur ſit duellum, ex decreto Concil. Tridēt. eſt excommunicatus, irregularis, & alias meretur pœnas.*

CONSILIVM PRIMVM.

PRouocatus N. ad torneamenta iuit, & in eis ſe defendendo aduerſarium occidit. Quæritur, an pœnas incurrat.

1 Reſpondeo, quod qui procurauit, ſeu iuit ad actum illicitum, & ad illam occiſionem ordinatum, vt eſt duellū, peccator eſt, & excommunicationis, & bonorum proſcriptionis, ac perpetuæ infamiæ pœnam incurrit, & dignus eſt, qui condemnetur, vt homicida, & ſuſpendatur, & careat eccleſiaſtica ſepultura, ſi ibi occidatur, iuxta Cōc. Trid.[d] ſic, & qui in torneamentis periculoſis, & illicitis occidit alium, defendendo ſe cum tanto moderamine inculpatæ tutelæ, quod ſufficeret ad excuſandū eū ab homicidio, ſi extra illa inuaſus occideret: qui tamen prouocauit ad illa, vel prouocationem acceptauit, & iuit ad illicitè ioineandum, adeo iudicatur peccator, vt careat Eccleſiaſtica ſepultura, licet confeſſus, & communicatus moriatur.[e]

d ca. 19. ſeſſ. 25.
e c. 1. de torneam.

De adulterijs, & ſtupro.

SVMMARIVM.

1 *Adulter ad recipiendam coniugem adulteram cogi poteſt.*

1 *Iudex ex officio ob ſalutem animarū poteſt coniuges adulteros cogere, vt ad euitandum periculum fornicationis ſimul cohabitent.*

2 *Iudex ex officio maritum religionem ingreſſum poteſt, ad euitandum incontinentia peccatum vxoris, quæ licet dicto ingreſſui conſenſerit, tamen erat iuris ignara, nec continentia voto ſe obligauit, à monaſterio reuocare.*

CONSILIVM I.

VIr, & vxor adulterabant; tandē vxor ſponte receſſit, & adhuc fit adultero; vir admiſit cōcubinā, qua eiecta petit abſolui: & quia nō poteſt induci, vt vxorē repetat, vel vt ei indicet ſe paratum eandem recipientem

reci-

recipere, licet conſeſſario, quod eãdem E
reuertentem recipiet; Dubitatur, an debeat abſolui, & quid agendum.

1 Reſpondeo primò, certum eſſe, qđ tam ille, quam illa poteſt cogi ad recipiendum coniugem, non obſtante adulterio: quia cum vterq; admiſerit illud, mutua compenſatione ſublata eſt exceptio inde nata.[a]

a cap intelleximus. de adult.

Secundò, quod iudex ex officio poteſt ipſos compellere fauore animarũ ſuarum, vt vitent periculum fornicationis, vel adulterij, quo iam fuerunt maculati. Tum quia iudex poteſt vti officio ſuo nobili in vtilitatem publicam, F
& in vtilitatem miſerabilium perſonarum, & alia pia; qualis eſt ſalus animarum, iuxta doctrinam Bartoli ab omnibus receptam.[b]

b in l. 4. §. hoc autẽ iudicium. ff. de dam. infect.

2 Tum per ea, quæ in ſpecie citat Panormitanus.[c] Tum per id quod ipſe met ait,[d] ſcilicet, quod iudex poteſt ex officio ſuo reuocare maritum religionem ingreſſum de conſenſu quidem vxoris, ſed quæ erat iuris ignata, neque emiſit votum continentiæ, & hoc ad vitandum incontinentiæ mulieris peccatum. G

c in c. conſanguinei. nu. 7. de ſen. & re iud.

d in ca. 1. de conuerſ. coniug. nu 8.

Tertiò, remedium huic propoſito caſui aptiſſimum eſſe videtur, impetrare ab ordinario, vt ex officio faciat eos, vt iure tenentur, cohabitare.

De Raptoribus.

SVMMARIVM.

1 *Raptor non eſt, quem virgo vltrò ſequitur, licet eam ſtupret.* H

1 *Virginem etiam per vim ſtuprans ſi illam ad alium locum non adduxit, pœnam raptus non incurrit.*

2 *Raptus non admittitur ſine violentia, nec ſine eo quod mulier de loco ad locum transferatur, nu. 1. ſufficit tamẽ, ſi exitus perſuadeatur muneribus datis, vel promiſſis.*

3 *Inuita dicitur, quæ in ſtuprum, adulterium, vel egreſſum de loco ad locum conſenſit, ſi ad id fuit perſuaſa muneribus datis, vel promiſſis.*

CONSILIVM I.

QVædam virgo capta amore cuiuſdam iuuenis, cum illum tranſeuntem per callem viam de feneſtra vidiſſet, exiuit de domo, & abijt poſt eum ad domum ipſius, vbi voluntariè etiam ab eo carnaliter eſt cognita, & abijt. Dubitatur, an iuuenis inciderit in pœnas[e] Concilij Tridentini.[f]

e cap. 6.

f Seſſ. 24.

1 Reſpondetur, quod præfatus iuuenis non incidit in pœnas d. Concilij,[g] eo quod non poteſt dici raptor: quia rapina, vel raptus, vt capitur in illo loco,[h] ſignificat ablationem violentam, qua fœmina ab vno loco ad alium trahitur, vt ſentit D. Tho.[i] Tum quia per illam legem dixit Paul. Caſtrẽſis,[k] quod ſtatutum puniens morte rapientẽ virginem, non habet locum in eo, qui etiã per vim ſtuprauit virginem in aliquo loco, ſi eam non transferret ad alium locum, quem refert, & ſequitur allegans in hoc multos Hippolyt.[l] quorum vterque citat Gandinum atteſtantem, ita fuiſſe iudicatum Bononiæ. Tum quia G
aliud eſt ſtuprum, aliud raptus ex D. Th.[m] & efficacius [§. item ead. l. Iulia.[n]] per quæ receptũ eſt ab omnibus, quod qui virginem conſentientem ſolũ ſtuprat, non adducendo eam ad alium locum, non cenſetur committere raptũ, nec debet puniri pœna raptus, ſed pœna ſtupri, quæ longè alia eſt, & minor, vt colligitur ex d. l. [vnica,] & ex d. [§. item ead. lege.] Cum ergo iſte iuuenis eam non abſtraxerit, & in actu copulæ conſenſerit ipſa virgo, poteſt quidem dici H
ſtuprum commiſiſſe, non autem raptũ, & ideo pœna d. Concilij[o] non eſt extendenda ad iſtum iuuenem ſtuprantem, cum pœna non debeat extendi,[p] & ſecundum D. Tho. & Theologos, & Iuriſtas, ſtuprum eſt ſpecies luxuriæ, diuerſa ab alia ſpecie luxuriæ, quæ dicitur raptus, & ſuo in genere minus peccatũ, quam raptus.

g cap. 6.

h cap. 6.

i 2. 2. qõ. 64. ar. 9. & clarius. q. 154. art. 7. & in corpore, & c. de raptoribus. 36. q. 1.

l ſed eximẽdi ff ne quis eum qui in ius voc.

K in l. raptores. C. de epiſcop. & cler.

l in l. vnica. C. de rapto. virg. nu. 12.

m d. art. 7.

n Et §. ſi nau tem Inſtit. de publ. iu.

o cap. 6.

p l. ſi præſes. ff. de pœ. ca. pœna. de pœ. diſt. 1.

2 Nota, quod raptus non admittitur ſine violentia,[q] quia verbum, [rapere,] ſonat violẽtiã, vt tenet l. [ſi eximẽdi.][r] vbi Angelus id expreſsè notat, quẽ refert, & ſequitur Ioã. ab Anania,[s] dicens eum, qui vult probare raptũ, debere ita

q Arg. ca. de rapt. 36. q. 2. & l. 1. C. de rap. vir.

r ff. ne quis eum qui in ius vocat.

s in rubr. de raptorib.

atti-

articulare, vt violentiam factam cõclu- A
dat: quamuis videatur ſufficere perſuaſio exeundi à domo patris, ipſo volẽte, per munera data, ſeu promiſſa, ex mente Angeli [a], quatenus ait, eum, qui allexit vxorem alterius ad adulterandum muneribus, vel promiſſis, dici poſſe adulteratum fuiſſe illam inuitam.

a in auth de lenonib. §. fi. col. 9.

SVMMARIVM.

1 *Rapta dicitur, quæ contra voluntatem patris de eius domo abſtrahitur, licet ipſa conſentiat.*

2 *Raptor non poteſt raptam ducere, niſi poſtquam fuerit ab illo ſeparata, & in loco tuto poſita.* B

CONSILIVM II.

IOannes rapuit Brancaleonam patri, ipſa tamen volente, & conſentiente, cum qua ſine vlla ſollennitate Concilij Trid. contraxit matrimonium. Poſtmodum mota lite à patre, fuit lata ſententia contra prædictos Ioannem, & Brancaleonam. Quæritur quid iuris.

1 Reſpondeo primò, matrimonium præfatũ inter prędictũ Ioannẽ, & prædictam Brancaleonam fuiſſe nullum. C
Tum quia rapiens non poteſt raptã ducere in vxorem, niſi poſtquam ſeparata fuerit ab illo, & in tuto loco poſita liberè, & voluntariè conſenſerit in raptorẽ, iux. [b] Conc. Trid. Tũ quia non fuit ſeruata forma neceſſario ſeruãda, quã præfatum Cõcilium induxit: [c] quia non affuit præſens parochus legitimus, nec presbyter de licentia eius, & quia conſenſus puellæ, vt raperetur, non ſufficit, vt non dicatur rapta: quia vt dicatur talis, ſufficit vt contra voluntatem patris de domo eius ſit abſtracta, ſiue id fiat D
de volũtate puellæ, ſiue cõtra volũtatẽ eius, vt tradit S. Th. recep. [d] ex quibus ſequitur, ſentẽtiam latam contra Ioannem, & Brãcaleonã fuiſſe iuſtiſſimam.

b c. 6. de refor. matrim. ſeſſ. 24.
c in cap. 1. eiuſdem tituli.
d 2.2. quæſt. 154. art. 7.

SVMMARIVM.

1 *Raptus ſine violẽtia cõmitti nõ poteſt; q̃ tamẽ intuliſſe cenſetur, qui per munera data, uel promiſſa, puellæ perſuadet, ut nolẽte patre de domo exeat, et adipſum veniat: incurritque iuris infamiã ex ſacro Cõcilio ipſo iure ſine alia iudicis declaratoria: quæ licèt ſit mater irregularitatis, nu. 4. non tamen tenetur quis eã irregularitatẽ cõtra ſe exequi, antequam per iudicem præcipiatur: unde videtur, quod poſſit beneficia recipere eccleſiaſtica. nu. 8.* A

2 *Intellectus Conc. Trid. ſeſ. 24. de refor. matrim. c. 6. nu. 4. & 6.*

2 *Infamia facti tollitur quidem per ſolã vitæ emendationem, ſecus de infamia iuris, quæ non eſt irregularitas, ſed illius mater.*

3 *Excõmunicationis pęnam tenetur quis contra ſe exequi, nec ſufficit emẽdatio, nec appellatio, ſed requiritur expreſſa abſolutio, ad hoc, vt liberetur.* B

5 *Pœnam incurſam ipſo iure contra ſe regulariter nemo tenetur exequi, donec à iudice iubeatur ſoluere, fallit in cenſuris, ac quibuſdam irregularitatibus, & inhabilitatibus.*

5 *Infamia illius pœna, de qua in extrauagan. Greg. XIII. quæ incipit, Ab ipſo, nõ videtur talis, vt cõtra ſeipſũ, antequã à iudice iubeatur, exequi teneatur*

6 *Diſpenſationẽ petẽs ſuper irregularitate incurſa, quia ligatus miniſtrauit, vel quia rapuit mulierem, non tenetur exprimere quoties rapuerit, vel miniſtrauerit, nec eam petens ſuper defectu natalium, aut pro homicidio, quod in dicta irregularitate miniſtrauerit.* C

7 *Diſpẽſationẽ petẽs ſuper infamia incurſa propter raptũ, non tenetur mẽtionẽ facere de inceſtu commiſſo cum rapta.*

7 *Falſi expreſſio mouens principẽ ad facilius concedendum vitiat gratiã, & taciturnitas nõ niſi in caſibus, in quibus iura dictam requirunt expreſſionem.*

8. *Infamis infamia iuris, an ſit capax beneficiorũ remiſſiuẽ, videturque, quod non impediatur, antequam per iudicis ſententiam infligatur hæc pœna.* D

CONSILIVM III.

REſponſurus nonnihil ad præfatas quæſtiones, ingenuè fateor has quæſtiones inuolutiores eſſe, quã quibus ego in præſentia ſatisfacere poſſim, nec vſquequo abſoluã commentarium iampridem promiſſum, cęptum, & de-

ductum

ductum vſque ad vltimam partem ſuper c. [fraternitas.][a] dicam autem aliqua ad eas facientia.

1 Primum quidē, quod videri poteſt alicui nullū raptum fuiſſe admiſſum in caſu propoſito: quia nō præſupponitur in eo violentiam vllam fuiſſe adhibitā. Solū enim dicitur Mariā bis exiſſe domum amore Petri, quod nō concludit factam fuiſſe illi violentiam, & non poteſt eſſe raptus, ſine violentia,[b] & quod verbum, [rapere,] ſignificat violētiam, vt ſentit l. [ſi eximendi.][c] vbi Angelus id expreſſe notat, quem refert, & ſequitur Ioannes ab Anania,[d] dicens, eū qui vult probare rapinā, ita debere articulare, vt concludat violentiam factam; quāuis videatur ſufficere perſuaſio exeundi à domo patris, nolente patre, per munera data, vel promiſſa, ſecundū mētem Angeli,[e] quatenus ait, eū qui allexit vxorem alterius ad adulterandum muneribus, vel ꝓmiſſis, dici poſſe adulteratum eſſe illam inuitam. at in caſu nihil etiam de tali perſuaſinne narratur.

2 Secundò, quod infamia iuris nō videtur tolli per ſolam emēdationem vitæ; nec nos in loco, vbi citamur, dicimus hoc de infamia iuris, ſed ſolum de infamia facti, & infamia, quæ naſcitur ex raptu, ſaltem hodie poſt Conc. Trid. ſupra citatum, infamia iuris eſt, cum ipſo iure abſque iudicis miniſterio incurratur, vt habet præfatum Concilium,[f] & ideo infamia raptus, de qua loquimur, non videtur tolli per ſolam emendationem vitæ.

3 Tertiò, quod dominus doctor non reſpondet expreſſe ad primam queſtionem in reſponſione ad ipſam, ſed ad acceſſoriam illi, ſcilicet an raptor teneatur exequi contra ſe pœnam infamiæ, quæ lōgè grauior quæſtio eſt: & videtur in ſua reſponſione ſignificare nō teneri cū exequi pœnam excōmunicationis contra ſe, ſi fuerit emēdatus, quod inaduertenter videtur dictum: nam excommunicationem quilibet excommunicatus tenetur ſeruare, quia affert ſecum exequutionem, quæ etiam per appellationem non poteſt impediri,[g] neque vlla emendatione vitæ, nec ſatiſfactione tolli, vel ſuſpēdi poteſt, donec à ſuperiore tollatur per abſolutionē expreſsā, iux-

a 12.q.2.
b Arg. c. de raptorib. 36. quaſt. 1. & l. vnica. C. de raptu uirginum.
c ff. ne quis eum qui in ius vocatus eſt.
d in rub. de rapt.
e in authen. de lenonib. §. fin.
f cap. 6. de reform. matrī ſeſſ. 24.
g ca. paſtoralis. §. verum. de appellat. & c. is qui. de sētent. excom. lib. 6.

E ta gloſſam celebrem, & receptam,[h] quę hanc differentiam ponit inter excōmunicationē, & alias cēſuras: nec nos, vbi citamur, diximus tale quidquam de excōicatione, ſed de ſola infamia facti.

4 Quartò, quod dominus doctor prę ſupponit infamiā eſſe irregularitatem, cū tamen defendi poſſit potius eſſe cauſam illius: ſicuti homicidium non eſt irregularitas, ſed cauſa illius ſecundum omnes. vnde nec Concilium præfatum diffiniuit raptorē eſſe irregularem, ſed infamem, & excommunicatum.

5 Quintò, quod verū eſt nos ſemper
F fuiſſe in ea ſentētia, quæ habet neminē teneri regulariter ad ſoluēdam pęnam ipſo iure incurſam in foro conſcientiæ, donec iubeatur ſoluere; ſed fallere illā in ſententijs cenſurarum, quia ſecū trahunt exequutionem, & etiam in illis, quę ſecundū mentem expreſſam, vel tacitam auctoris afferunt illam, ſicut cenſuræ, vt diximus in cap. [non liceat.][i] qualis mihi videtur pęna cap. [licet canon.][k] & aliquot inhabilitates, & irregularitates, de quibus tracto in d. com. c. [fraternitas.][l] An autem omnis infamia ipſo iure incurſa ſit huiuſmodi nō
G dixi in extrauegante [ab ipſo] vbi[m] citor à domino doctore, ſed tantum, quod illa infamia per S. D. N. inducta non videbatur huiuſmodi.

6 Sextò, quod pro reſponſo domini doctoris dato ad ſecūdam quæſtionem facit illa determinatio Inn.[n] ſcilicet, qd̄ in diſpenſatione irregularitatis incurſę ab excommunicato, qui frequēter celebrauit in excommunicatione, non oportet exprimere multas illas vices, quibus ſic malè celebrauit; neq; illegitimus tenetur exprimere celebrationes, quas fecit manens illegitimus, in impetratione
H irregularitatis, quam patitur ob illegitimitatem, neq; alij irregulares, qui celebrarunt in irregularitate, ſed ſatis eſt exprimere irregularitatem illam ſolam, cuius dicti nouam rationem vſq; ad nos à nemine redditā reddidimus in Man. cōf.[o] & ita ſufficeret ad valorem diſpenſationis ſuper irregularitate ob raptum contracta exprimere, quod fecit, raptum; non exprimēdo vices, quibus rapuit, quando ſaltem circa vnam ſolam frequenter raptum commiſit.

Septi-

h in Cle. 1. verbo. donec. de decimis.
i 12.q.2.
k de electi. lib. 6.
l 12.q.2.
m Notab. 31
n in c. ſi celebrat. de clerico excōmunicato miniſt.
o ca. 27. nu. 194.

Digitized by Google

A 7 Septimò, quòd apparet mihi verius raptorem in impetratione diſpenſationis infamiæ ex raptu contractæ non teneri ad faciendam mentionẽ de inceſtu cũ rapta commiſſio, quia licet omnis expreſſio falſi, quæ faciliorẽ reddit principem ad reddendam gratiam, reddat illã ſubreptitiam, nõ tamen oĩs taciturnitas veri, quæ idem facit, reddit illam ſubreptitiam, ſed ſolum illa, qua tacetur verũ quod iura iubent exprimi in talis gratię impetratione, iuxta deciſionem Rotę[a] & nullo iure cauetur vt in impetratione diſpenſationis ſuper infamia raptus fiat mentio criminum raptoris.

a 32. de reſcr. in nouis.

B 8 Octauo dico, tangendo reſponſum domini doctoris ad quartũ, quod licet res grauiter controuertatur, an collatio beneficij infami facta valeat, nos tamen ſumus in ſententia Cardinalis quam late refert, & defendit Felynus,[b] cui fortè poteſt adijci illa noua ratio, quod crimina inducentia infamiam ipſo iure non inducunt immediatè irregularitatẽ, ſed infamiam matrem eius, quæ parit illã; & ita, vt ſuperius inſinuaui; quo ad forũ cõſciẽtiæ nõ ligat illa irregularitas, donec à iudice infligatur, per prefatam gloſſam ſingularem præfat. cap. [fraternitas.] quamuis arbitrer, vt ſupra inſinuaui, quod infamia iuris non tolletur per ſolam emendationem vitæ. C

b in c. querelam. de iure iurau. à n. 4

Quæ omnia præfati doctoris domini mei, & cuiuſuis melius ſentientis cenſuræ ſubmittimus, ſperantes fore, vt in præfato commentario capit. [fraternitas.] hæc cum aliquot alijs eis affinibus altius expendamus.

SVMMARIVM.

1 Prohibito vno, & id cenſetur prohibitum, per quod ad illud peruenitur, modo prohibitio ſit perpetua, & in vtroq. militet eadem ratio. nu. 4. D

Prohibito matrimonio, prohibetur etiã ſponſalia, & hoc, quãdo prohibitio, ſeu impedimẽtum eſt perpetuum, ſeu ſubeſt eadem ratio; alias non. n. 2. Vnde, cum ſecundum ius ciuile (quod tamẽ nõ habet locũ de iure canonico, n. 3. in fine) ſenatoribus, & eorum filijs perpetuò prohiberetur, ne cũ quibuſdã perſonis matrimonia contraherent, etiã ſponſalia cenſebantur prohibita. n. 3. & hoc ſaltem ex mẽte legis. n. 5. Et cum Concil. Trid. limitando ius antiquũ, ideo ſtatuerit, ne inter raptorem, & raptã exiſtentem in poteſtate raptoris, poſſit cõtrahi matrimonium, quia nõ videtur adeſſe liber conſenſus ad matrimoniũ contrahendum neceſſarius. hacq. ratio militet etiã in ſponſalibus requirentibus pariter conſenſum liberũ: ſequitur vt pari modo & ſponſalia cẽſentur prohibita, n. 4. E contra autem licet idem Concil. prohibeat volẽtib. matrimoniũ contrahere, ne ſine parocho cõtrahãt: nõ tamẽ cenſetur prohibuiſſe ſimiliter ſponſalia ſic contrahi: quandoquidem nec eadem ratio militat in vtriſq. nec prohibitio matrimonij eſt perpetua, cũ qui clandeſtinè cõtraxerũt, poſſunt iterum coram parocho contrahere, n. 1. et 3. Item licet iure ciuili præſidi ſit prohibitum, ne in ſua prouincia contrahat matrimonium, non tamẽ prohibetur contrahere ſponſalia, n. 1. quia prohibitio erat ad tempus ſcilicet durante officio, & non perpetua. nu. 2.

6 Lex exorbitans, ſeu limitans ius commune, ex ſimilitudine rationis, immo etſi ſit etiam pœnalis, ex identitate rationis extenditur.

CONSILIVM IV.

AN quemadmodum non valet matrimonium inter raptorem, & raptam quamdiu ipſa manſerit in poteſtate raptoris: vt habetur in Concilio Tridentino ſeſſ. 25. cap. 6. ita etiam non valent ſponſalia?

1 Ad hanc quæſtionem reſpondeo, quod pro parte affirmatiua, quod ſcilicet etiã ſpõſalia ſint nulla, videtur primo caſus in l. [oratio.][c] quatenus probat, prohibito matrimonio, & prohiberi ſponſalia.

Secundo id, quod Bartolus notat ex ea,[d] quod prohibito vno, cenſetur prohibitum id, per quod peruenitur ad illud.

Tertiò, quod prohibitus alienare, prohibetur facere actum, ex quo ſequitur alienatio, vt conſtat ex gloſſa recepta.[e] Vnde prohibitus alienare, prohibetur compromittere, per quod poteſt perueniri ad alienationem.[f]

c ff. de ſpõſal. ibi, cum l. 2. ff. de iu. viſdic. omn. iud.

d ibi.

e in l. ſi. ita quis. § à lege. ff. de verb. oblig.

f c. cum tempore. de arbit.

ductum vſque ad vltimam partem ſuper c. [fraternitas.] [a] dicam autem aliqua ad eas facientia.

1 Primum quidē, quod videri poteſt alicui nullū raptum fuiſſe admiſſum in caſu propoſito: quia nō præſupponitur in eo violentiam vllam fuiſſe adhibitā. Solū enim dicitur Mariā bis exiſſe domum amore Petri, quod nō concludit factam fuiſſe illi violentiam, & non poteſt eſſe raptus, ſine violentia, [b] & quod verbum, [rapere,] ſignificat violētiam, vt ſentit l. [ſi eximendi.] [c] vbi Angelus id expreſſe notat, quem refert, & ſequitur Ioannes ab Anania, [d] dicens, eū qui vult probare raptū, ita debere articulare, vt concludat violentiam factam; quāuis videatur ſufficere perſuaſio exeundi à domo patris, nolente patre, per munera data, vel promiſſa, ſecundū mētem Angeli, [e] quatenus ait, eū qui allexit vxorem alterius ad adulterandum muneribus, vel ꝓmiſſis, dici poſſe adulteratum eſſe illam inuitam. at in caſu nihil etiam de tali perſuaſione narratur.

2 Secundò, quod infamia iuris nō videtur tolli per ſolam emēdationem vitæ; nec nos in loco, vbi citamur, dicimus hoc de infamia iuris, ſed ſolum de G infamia facti, & infamia, quæ naſcitur ex raptu, ſaltem hodie poſt Conc. Trid. ſupra citatum, infamia iuris eſt, cum ipſo iure abſque iudicis miniſterio incurratur, vt habet præfatum Concilium, [f] & ideo infamia raptus, de qua loquimur, non videtur tolli per ſolam emendationem vitæ.

3 Tertiò, quod dominus doctor non reſpondet expreſſe ad primam quæſtionem in reſponſione ad ipſam, ſed ad acceſſoriam illi, ſcilicet an raptor teneatur exequi contra ſe pœnam infamiæ, quæ H lōgè grauior quæſtio eſt: & videtur in ſua reſponſione ſignificare nō teneri cū exequi pœnam excōmunicationis contra ſe, ſi fuerit emēdatus, quod inaduertenter videtur dictum: nam excommunicationem quilibet excommunicatus tenetur ſeruare, quia affert ſecum exequutionem, quæ etiam per appellationem non poteſt impediri, [g] neque vlla emendatione vitæ, nec ſatisfactione tolli, vel ſuſpēdi poteſt, donec à ſuperiore tollatur per abſolutionē expreſsā, iux- E ta gloſſam celebrem, & receptam, [h] quę hanc differentiam ponit inter excōmunicationē, & alias cēſuras: nec nos, vbi citamur, diximus tale quidquam de excōicatione, ſed de ſola infamia facti.

a 12. q. 2.

b Arg. c. de raptorib. 36. quæſt. 1. & l. vnica. C. de raptu uirginum.

c ff. ne quis eum qui in ius vocatus eſt.

d in rub. de rapt.

e in authen. de lenonib. §. fin.

f cap. 6. de reform. matrī ſeſſ. 24.

g c. paſtoralis. §. verum. de appellat. & c. is qui. de ſētent. excom. lib. 6.

4 Quartò, quod dominus doctor præſupponit infamiā eſſe irregularitatem, cū tamen defendi poſſit potius eſſe cauſam illius: ſicuti homicidium non eſt irregularitas, ſed cauſa illius ſecundum omnes. vnde nec Concilium præfatum diffiniuit raptorē eſſe irregularem, ſed infamem, & excommunicatum.

5 Quintò, quod verū eſt nos ſemper F fuiſſe in ea ſentētia, quæ habet neminē teneri regulariter ad ſoluēdam pęnam ipſo iure incurſam in foro conſcientiæ, donec iubeatur ſoluere; ſed fallere illā in ſententijs cenſurarum, quia ſecū trahunt exequutionem, & etiam in illis, quę ſecundū mentem expreſſam, vel tacitam auctoris afferunt illam, ſicut cenſuræ, vt diximus in cap. [non liceat.] [i] qualis mihi videtur pęna cap. [licet canon.] [k] & aliquot inhabilitates, & irregularitates, de quibus tracto in d. com. c. [fraternitas.] [l] An autem omnis infamia ipſo iure incurſa ſit huiuſmodi nō G dixi in extrauagante [ab ipſo] vbi [m] citor à domino doctore, ſed tantum, quod illa infamia per S. D. N. inducta non videbatur huiuſmodi.

6 Sextò, quod pro reſponſo domini doctoris dato ad ſecūdam quæſtionem facit illa determinatio Inn. [n] ſcilicet, qđ in diſpenſatione irregularitatis incurſę ab excommunicato, qui frequēter celebrauit in excommunicatione, non oportet exprimere multas illas vices, quibus ſic malè celebrauit; neq; illegitimus tenetur exprimere celebrationes, quas fecit manens illegitimus, in impetratione H irregularitatis, quam patitur ob illegitimitatem, neq; alij irregulares, qui celebrarunt in irregularitate, ſed ſatis eſt exprimere irregularitatem illam ſolam. cuius dicti nouam rationem vſq; ad nos à nemine redditā reddidimus in Man. cōf. [o] & ita ſufficeret ad valorem diſpenſationis ſuper irregularitate ob raptum contracta exprimere, quod fecit, raptum; non exprimēdo vices, quibus rapuit, quando ſaltem circa vnam ſolam frequenter raptum commiſit.

Septi-

h in Cle. 1. verbo. donec. de decimis.

i 12. q. 2.

k de electi lib. 6.

l 12. q. 2.

m Notab. 31

n in c. ſi celebrat. de clerico excō municato miniſt.

o ca 27. nu. 194.

Digitized by Google

7 Septimò, quòd apparet mihi verius A raptorem in impetratione diſpenſationis infamiæ ex raptu contractæ non teneri ad faciendam mentionẽ de inceſtu cũ rapta commiſſio, qm̃ licet omnis expreſſio falſi, quæ faciliorẽ reddit principem ad reddendam gratiam, reddat illã ſubreptitiam, nõ tamen oĩs taciturnitas veri, quæ idem facit, reddit illam ſubreptitiam, ſed ſolum, illa, qua tacetur verũ quod iura iubent exprimi in talis gratię impetratione, iuxta deciſionem Rotę[a] & nullo iure cauetur vt in impetratione diſpenſationis ſuper infamia raptus fiat mentio criminum raptoris. B

a 32. de reſcr. in nouis.

8 Octauo dico, tangendo reſponſum domini doctoris ad quartũ, quod licet res grauiter controuertatur, an collatio beneficij infami facta valeat, nos tamen ſumus in ſententia Cardinalis quam late refert, & defendit Felynus,[b] cui fortè poteſt adijci illa noua ratio, quod crimina inducentia infamiam ipſo iure non inducunt immediatè irregularitatẽ, ſed infamiam matrem eius, quæ parit illã; & ita, vt ſuperius inſinuaui; quo ad forũ cõſciẽtiæ nõ ligat illa irregularitas, donec à iudice inſligatur, per prȩfatam gloſſam ſingularem præfat. cap. [fraternitas.] quamuis arbitrer, vt ſupra inſinuaui, quod infamia iuris non tolletur per ſolam emendationem vitæ. C

b in c. querelam de iure iuran. à n. 4

Quæ omnia præfati doctoris domini mei, & cuiuſuis melius ſentientis cenſuræ ſubmittimus, ſperantes fore, vt in præfato commentario capit. [fraternitas.] hæc cum aliquot alijs eis affinibus altius expendamus.

SVMMARIVM.

1 *Prohibito vno, & id cenſetur prohibitum, per quod ad illud peruenitur, modo prohibitio ſit perpetua, & in vtroq. militet eadem ratio. nu. 4.* D

Prohibito matrimonio, prohibẽtur etiã ſponſalia, & hoc, quãdo prohibitio, ſeu impedimẽtum eſt perpetuum; ſeu ſubeſt eadem ratio; alias non, n. 2. Vnde, cum ſecundum ius ciuile (quod tamẽ nõ habet locũ de iure canonico, n. 3. in fine) ſenatoribus, & eorum filijs perpetuò prohiberetur, ne cũ quibuſdã perſonis matrimonia contraherent, etiã ſponſalia cenſebantur prohibita. n. 3. & hoc ſaltem ex mẽte legis. n. 5. Et cum Concil. Trid. limitando ius antiquũ, ideo ſtatuerit, ne inter raptorem, & raptã exiſtentem in poteſtate raptoris, poſſit cõtrahi matrimonium, quia nõ videtur adeſſe liber conſenſus ad matrimoniũ contrahendum neceſſarius, hæcq. ratio militet etiã in ſponſalibus requirentibus pariter conſenſum liberũ: ſequitur vt pari modo & ſponſalia cẽſentur prohibita, n. 4. E contra autem licet idem Concil. prohibeat volẽtib. matrimoniũ contrahere, ne ſine parocho cõtrahãt: nõ tamẽ cenſetur prohibuiſſe ſimiliter ſponſalia ſic contrahi: quandoquidem nec eadem ratio militat in vtriſq. nec prohibitio matrimonij eſt perpetua, cũ qui clandeſtinè cõtraxerũt, poſſent iterum coram parocho contrahere, n. 1. et 3. Item licet iure ciuili præſidi ſit prohibitum, ne in ſua prouincia contrahat matrimonium, non tamẽ prohibetur contrahere ſponſalia, n. 2. quia prohibitio erat ad tempus ſcilicet durante officio, & non perpetua nu. 2.

6 *Lex exorbitans, ſeu limitans ius commune, ex ſimilitudine rationis, immo etſi ſit etiam pœnalis, ex identitate rationis extenditur.*

CONSILIVM IV.

AN quemadmodum non valet matrimonium inter raptorem, & raptam quamdiu ipſa manſerit in poteſtate raptoris: vt habetur in Concilio Tridentino ſeſſ. 25. cap. 6. ita etiam non valent ſponſalia?

1 Ad hanc quæſtionem reſpondeo, ꝙ pro parte affirmatiua, quod ſcilicet etiã ſpõſalia ſint nulla, videtur primo caſus in l. [oratio.][c] quatenus probat, prohibito matrimonio, & prohiberi ſponſalia.

Secundo id, quod Bartolus notat ex ea,[d] quod prohibito vno, cenſetur prohibitum id, per quod peruenitur ad illud.

c ff. de ſpõſ. d. iti, & in l. 2. ff. de iuriſdic. omn. iud.

Tertiò, quod prohibitus alienare, prohibetur facere actum, ex quo ſequitur alienatio, vt conſtat ex gloſſa recepta.[e] Vnde prohibitus alienare, prohibetur compromittere, per quod poteſt perueniri ad alienationem.[f]

e in l. ſi ita quis. § à lege. ff. de verb. oblig.
f c. cum tẽpore. de arbit.

Quartò, quod ſtatutum prohibens E alicui vendere, videtur prohibere promiſſionem de vendendo facere, vt poſt alios conſuli Decius.[a]

Pro contraria tamen parte facit primo l. [ſi quis officium.[b] quatenus habet rectorem prouinciæ, qui prohibetur ducere vxorem in ea, non prohiberi contrahere ſponſalia.

Secundò facit[c] Concilium Tridentinum,[d] quatenus annihilat matrimoniũ contractum aliter, quam pręſente parocho, & duobus, vel trib. teſtib. & quod communiter dicitur, & nos diximus in Manu.[e] quòd ſponſalia contracta publicè, ſiue clandeſtinè in abſentia parochi valent etiam hodie poſt Cõcilium Tridentinũ, & ita probat matrimonio prohibito non prohiberi ſponſalia.

Tertiò, quod pœna impoſita contrahenti matrimonium non cẽſetur impoſita contrahenti ſponſalia, iuxta gloſſam receptam iuncto textu.[f]

2 His pro vtraque parte conſideratis, pro reſolutione conſtituendum videtur primò. quod prædicta l. [oratio.] quatenus probat matrimonio prohibito prohiberi ſponſalia, & prohibito vno, prohiberi pręambulum ad illud, non habet locum, niſi quando eadem ratio militat in matrimonio, & ſpõſalibus, & in prohibito, & præambulo eius, & tunc ſic, vt determinat Cynus, quẽ Salycetus, et omnes ſequuntur,[g] & Alexander,[h] in fine, quẽ ſequitur Decius.[i] & probatur per l. [ſi quis officium.[k] & per d. l. 1.[l] adiuncta prædicta l. [oratio.]

Secundò conſtituendũ eſt, quod prædicta l. [oratio,] quatenus habet, matrimonio prohibito, prohiberi ſponſalia, non habet locum, niſi quã matrimoniũ perpetuò prohibetur, ſiue quãdo impedimentũ eſt perpetuum, & non quãdo impeditur ad tẽpus, ſiue quãdo impedimentũ eſt temporale, ſecũdum Dyn.[m] quem inter alios ſequitur Decius.[n]

Tertiò indaganda eſt ratio, qua prædictum Concil. Trid. limitauit ius commune antiquum c. ſi.[o] per quod ea ratione licebat raptæ, ſi vellet, nubere raptori; quia ſm canones antiquos, quos Gratian. citat,[p] poſt pniam, purgationẽ, & ſatisfactionem, raptis id licebat, vt pulchre Gratianus ipſe[q] determinauit.

a Conſ. 502. nu. 2.
b ff. de ritu nupt.
c cap. 1.
d Seſſ. 24.
e c. 25. n. 144.
f in cle. 1. de conſang.
g in d. l. 1. C. ſi rector prouin.
h Conſ. 194. lib. 2.
i d. l. 1. ſub finem.
k ff. de ritu nupt.
l C. ſi rector prouinc.
m in c. cum quid vna [illegible] lib. 6.
n l. 2. ff. de iur. omn. iu. ſub finem.
o de rap.
p 36. q. 1.
q in § prohibetur ſuſc. apud omnes [illegible]

3 Quartò conſtituendum, quod ratio limitandi illud nõ fuit, quod perpetuò prohibeatur contractio matrimonii inter raptorem, & raptam, iuxta l. [iniuriam.[r] Tũ quia lex illa quo ad hoc nõ eſt ſeruãda iure Pontificio, per iura prędicta. Tum quia ipſummet Concilium permittit contractionem, poſteaquã rapta exierit domum raptoris & fuerit aſſequuta plenam libertatem contrahendi, vel renuendi: & ita inducit impedimentum temporale, & non perpetuũ.

Quintò, quod ex hoc ſequitur, quod F per d. l. [oratio.][s] non poteſt concludi, ſpõſalia, de quibus quæritur, eſſe nulla: quia lex illa, quatenus habet non poſſe contrahi ſpõſalia ab his, qui nõ poſſunt contrahere matrimonium, non hẽt locum quando impedimentum eſt tẽporale, ſed ſolum quando eſt perpetuum, dictum eſt. qua eadem ratione defenditur, quod[t] Concilium Tridentinũ annullans matrimonium contractũ in abſentia parochi, non annullat ſponſalia, quia matrimonium nõ prohibetur perpetuò inter aliquos, eo quod prohibeatur fieri in abſentia parochi, cũ fieri poſſit in eius præſentia.

G Sextò, quod non videtur etiam ratio limitandi ius antiquum fuiſſe illa, qua nititur prohibitio matrimonij inter ſenatores, & liberos eorum, cũ quibuſdã perſonis. Tum quia illud impedimẽtũ eſt perpetuũ, vt enim tradit Cynus, quẽ Salycetus & alij ſequuntur,[u] id fuit ſtatutum, ne ſenatorum. & liberorũ eorũ dignitas vileſceret, iuxta l. [ſemper.][x] nec eſt receptum iure Pontificio. Tum quia raptor & rapta frequẽter sũt ęqualis dignitatis.

4 Septimo, quod ratio limitandi videtur fuiſſe, quod conſenſus raptæ præſti- H tus in domo raptoris, vel extra eam, donec aſſequatur plenam libertatem, non eſt ſatis liber ad contrahendum matrimonium, quod plenam libertatem requiritur.[y] quæ ratio ita militat in ſpõſalibus, ac in matrimonio, quia ſponſalia etiam plenam requirunt libertatem ſecundum omnes.

Octauo, ex hoc ſequitur, quod licet l. [oratio.] quatenus habet, matrimonio prohibito propter impedimentum perpetuum, videri ſponſalia prohibita, nõ

r cap. de ra. vir.
s ff. de ſpõſ.
t cap. [illegible]
u d. l. 1. C. ſi rector. prouin.
x ff. de rit. nupt.
y ca. cum lo- cũ. de ſpõſ.

concludat, vt dictum eſt, per prohibitionem Concilij temporariam videri prohibita ſponſalia: tū quatenus probat, prohibito vno videri prohibitum præambulum, in quo eſt eadem ratio: concludit, prohibito matrimonio inter raptorem, & raptā, donec rapta fuerit in domo raptoris, & donec aſſequatur plenā libertatem, cenſeri prohibita ſponſalia, donec maneret intra domū, vel extra, & non aſſequatur plenam libertatem; quia, vt dictū eſt, defectus liberi cōſenſus ita impedit ſpōſalia, ac matrimoniū.

5 Per quod patet reſponſio formalis ad quæſtionē propoſitam, & etiam concordia pro vtraque parte allegatorum. Nec obſtat, ꝙ aliqui dixerūt, quod prohibitio matrimonii, de qua in d. l. [oratio.] per nouam extenſionem Iuriſconſulti extēditur ad ſponſalia, ad quæ antea non extēdebatur, ob illa verba [Vt ſupplicatur, quod orationi deeſt] quia ex mente Decij,[a] qui huic obſtaculo reſpondet, clarius reſponderi poteſt, contextum eius non loqui de ſuppletione quo ad mentē, & ſniam, ſed ſolum quo ad ſuppletionem verborum, hoc eſt, q̄d Iuriſconſultus declarat ibi mentem, & propoſitum Imperatorum prohibentiū matrimonium inter ſenatores, & liberos eorum, cum quibuſdam perſonis, fuiſſe etiam prohibere ſponſalia, licet verbis id non expreſſiſſent.

a in d. conſ. ſpon. ... d. l. & in c. nam concupiſcentia de conſt.

6 Non obſtat etiam, ꝙ prædictum[b] Concilium Tridētinum eſt ius exorbitans à iure communi, & limitans illud, vt ſupra dictū, & probatum eſt, & ꝙ iura exorbitantia non ſunt extendenda de vno caſu ad alium,[c] & conſequēter, quod ca. illud loquens de matrimonio non debet extendi ad ſponſalia; non inquam hoc obſtat. Tum quia ius limitās aliquid extenditur ex ſimilitudine rationis ad caſum ſimilem; vt efficaciter, & ſingulariter probatur per c. [cum dilecta.][d] & alia multa, quibus ibi Decius illud confirmat; & in propoſito noſtro non ſolum inuenitur ratio ſimilis, ſed et eadem, vt ſupra probatum eſt; & ex identitate rōnis nō ſolum iura exorbitantia, & limitatoria, ſed & pœnalia extenduntur, iuxta gloſſam ſingularem,[e] et late tradita ibi per Dominicum, & Frācum poſt Antonium,[f] Felin. &c.

b cap. 6.

c cap. quæ à iure. de reg. iur. lib. 6.

d de confir. vtil. vel inutil.

e ca. 1. verbo Italia. de tempor. ord. in 6.

f in ca. fi. de conſuet.

De furtis.

SVMMARIVM.

1 *Surripiētes aliqua ab iis, de quibus probabiliter credunt, quod rogati darent, non peccant mortaliter, licet credant, quod nollent clam accipi; vnde poſsūt abſolui, etiamſi non habeant propoſitū abſtinendi.*

CONSILIVM I.

Pauperes mulieres debiles, ſibi ipſis victum quærere non valentes, & mendicare erubeſcentes, cum ſint honeſtæ conditionis; viſitant propinquas ſuas etiam pauperes, ſed nō æque, vt ipſæ ſunt, & alternis diebus auferunt eis bucellam panis, vel aliquid ſimile. Quæritur, an id eis liceat.

1 Reſpondeo id non licere, niſi crederent probabiliter, quod amica, vel propinqua illa, cui ſubtrahit, eſſet contenta, ſi ſubtractionem noſſet, iux. l. [inter omnes.][g] & qui crederet eum, cui ſurripit, fore contentum, vt acciperet, non peccaret mortaliter accipiendo; etiamſi crederet, quod nollet, quod acciperetur ei clam, vt poſt Adrianum, & Caietanum diximus in Manu. conf.[h] Quod ſequitur, mulierem, quæ acciperet illa panis fruſtula, credens, quod domina eorum gratis daret, ſi peterentur ab ea, poſſe abſolui ſine propoſito omninò abſtinēdi: quia non oportet pœnitentiam habere propoſitum omninò abſtinendi à venialibus, ſicut à mortalibus, vt diximus in d. Manual. confeſſ.[i] poſt S. Thomam.[k]

g l. rectè. ff. de furt.

h c. 17. num. 139.

i c. 1. nu. 24.

k 33. e. 9. & 2 ar. 2. & 4.

SVMMARIVM.

1 *Reſtituere tenentur ancillæ, quæ dietim modica in pauperes bona fide erogant clam dominis, niſi domini talis eſſent conditionis, quod probabiliter rogati, vel pauperibus, vel ancillis ipſis id conceſſiſſent, vel niſi omnia ſimul iuncta non eſſent notabilis quātitatis, imò ſecundum auctorem, etiam ſi facerent notabilem quantitatem, modo eo*

[illegible] *per prodica ad v-* E
[illegible]
[illegible] *est peccatū,*
[illegible] *retinere.*

CONSILIVM II.

[illegible] annos inuitis [illegible] singulis diebus mo[illegible] dederunt pauperibus, cre[illegible] probibitum: quo[illegible] minimorum ſumma ſi[illegible] aſcendit ad notabilē quan F [illegible]. Dubitatur, an teneantur reſti[illegible].

[illegible] Reſpondeo primò, ꝙ non tenerentur, [illegible], ſi domini earum eſſent talis [illegible], & habitus, vt probabiliter [illegible] poſſent, quod ipſi conſenſiſſent [illegible] dediſſent licētiam dandi parua i[illegible] pauperibus, vel dediſſent ea, ſi fuiſsēt [illegible] petita ab eis, etiam ſi noluiſſent, vt clam [illegible] illa darentur, per reſponſum ad præ[illegible]cedentem quæſtionem.

Secundò, ꝙ tenerentur reſtituere, ſi domini eſſent talis conditionis, qđ non dediſſent licentiam prædictam, neque illa per ſe dediſſent pauperibus petentibus ea, ſecūdum communem opinionem, quam nos quoq; ſequuti fuimus in Man. conf.[a] cum quadam limitatione notabili, quæ ibi videri poteſt.

2 Tertiò, quod ſecundum noſtrā particularem opinionem putamus probabile, quod nunquam teneantur reſtituere illa parua, ſub pæna peccati mortalis, etiam poſtquam peruenerint ad notabilem quantitatem, ſi nunquam, percipiendo illa parua, intendunt peruenire H ad illam rationem illa firma, quod magis peccat, cæteris paribus, qui capit, quam qui retinet,[b] & quod qui capit illa parua ſine intentione perueniēdi ad illam quantitatem notabilem, nō peccat pluſ quam venialiter.

b Arg. [illegible] de reſt. ſpol.

SVMMARIVM.

1 *Pueri coquina de mandato illius præfecti eius amicis deferentes ea, quæ ſi ſciret dominus probiberet, niſi deſiſtant, non ſunt abſoluendi, etiam ſi ob id cum damno eſſent de domo eiciendi.*

CONSILIVM III.

PRæfectus coquinæ habet ſub ſe pueros, quibus dat aliqua comeſtibilia, alicuius tñ valoris, clam deferendas aliquibus amicis ſuis, crediturq;, quod, ſi dominus ſciret, prohiberet. Pueri obiurgati à confeſſariis reſpondent, Nos huic præfecto cogimur parere, & niſi pareamus, vel ſi hoc reuelabimus, malo noſtro de domo eiciemur. Dubitatur quid agendum cum dictis pueris.

1 Reſpondeo, ꝙ prædicti pueri, qui credūt, vel credere debent peccare ſuū præfectum mortiferè mittēdo prędicta donaria ſuis amicis, peccant etiam ipſi deferendo illa: & ita debet eis præcipi, ne deferant, propter obedientiam, quā Dei legi debent, ſperantes ab eo, qui diues eſt in omnibus, compenſationem tam in bonis animæ, quam in cæteris, arg. eorum, quæ de miniſtris peccatorū diximus in noſtro Manu. conf.[c]

c c. 17. num. 19. & ca. 24. nu. 23.

SVMMARIVM.

1 *Furto ſubtracta bona fide de loco ad locum portans mulio, & in via illa furtiua cognoſcens, ne de ſuo cogatur ſatiſfacere, non furi, ſi ab eo ad dominū probabiliter creduntur non peruentura, ſed domino conſignet, modo id ſine ſuo poſſit detrimento.*

CONSILIVM IV.

MVlio bona fide portabat quaſdā res de loco ad locum, in via cognouit dictas res furto ſublatas, & tamen perfecit iter. Dubitatur, an teneatur de ſuo reſtituere.

1 Reſpondeo, ꝙ præfatus mulio tenetur res illas reſtituere illi, qui eas ſibi cōmēdauit, vt nos tradimus in Man.[d] Et ita ſi ipſe portauit illas ad locum, ad quē portare promiſit, & reddidit perſonę, cui reddere ꝑmiſerat, ſatisfecit, ſaltem quo ad forū conſcientiæ,[e] niſi probabiliter crederet, quod qui eas ei commendauit, nunquā reſtitueret dño: nā tunc, ſi abſq; magno detrimēto ſuo id facere poſſet, debet reſtituere dño; & ſi reſtituerit ipſi, qui eas ei commendauit, debet monere dominū, locum, & pſonam,

d c. 17. num. 29.

e Arg. l. bona fides. ff. depoſiti.

Digitized by Google

nam, vbi, & penes quam ſunt, & ſi reſti- A tuerit domino, debet monere eum, qui eas ſibi tradidit, quod reſtituit domino: ꝙ ſi reddiderit furi, cum deberet reddere domino, vel detinere penes ſe ſine detrimẽto ſuo, tenebitur reſtituere de ſuo domino, ſed ad præcipiẽdũ hoc ei, diligenter ſunt circunſtantiæ rei, & perſonarum perpendendæ, vt prædicto loco Man. & ex Dominico Soto.[a]

[a] lib. 4. q. 7. ar. 1. de iuſt. & iur.

SVMMARIVM.

1 *Furtum committẽs in finem ſeminãdi diſcordias, duo committit peccata mortalia, alterum materialis furti, alterum formalis diſcordia notabilis.*

2 *Monitorio promulgato cõtra detinẽtes & ſcientes nõ ſatiſfit, niſi qui habẽt domino reſtituant, & qui ſciunt ita reuelent, vt ad quos ſpectat, eorum poſſint ſe iuuare teſtimonio, & nu. 5.*

3 *Reſtitutio ſubtractæ ita faciẽda eſt, vt venit ad manus domini, à quo fuit ſubtracta, nec ſufficit, ſi clam ī eius domũ proijciatur, niſi etiã ad ipſum perueniat alioquin fur iterũ etiam in vtroque foro tenetur reſtituere, nu. 4.*

4 *Furtiuam rem à fure acceptam furi tenemur reſtituere, niſi ſit præſumendũ quod ab ipſo ad dominum minimè perueniet, quia tunc melius eſt reſtituere domino.*

CONSILIVM V.

QVidam, animo ſeminandi diſcordiam inter maritum, & vxorem, & ſocrum, bona quædam furati ſunt, quæ poſtea archipresbytero dederunt, vt ea reſtitueret, is vero intra domum prædictorum ſecretò poſuit, neſcitur, tñ, an ad manus dominorũ puenerint. Dominus excommunicationem à Papa contra bonorum detentores, & ſcientes, & non detegentes obtinuit, archipresbyter occultè præmiſſa manifeſtauit Epiſcopo, Epiſcopus autem manifeſtauit ſocrui.

Quæritur primo, ꝙ peccatum commiſerint dicti fures.

Secundò, an in excommunicationem inciderint.

Tertiò, an, depoſitione prędicta facta in manibus archipresbyteri ſic poſtea reponentis occultè in domo non obſtãte, teneantur reſtituere.

Quartò, an fures cõndictione furtiua teneantur ad reſtitutionem.

Quintò, an furibus, ſeu parti archipresbyter teneatur reſtituere.

Sextò an ſcientes, reuelando Epiſcopo ſatisfecerint.

Quæſtiones præfatæ iuſtum libellũ, ad iuſtam earum reſolutionem, requirere videntur, quod ipſe occupatiſſimus præſtare nequeo, ſed breuiter & ſimpliciter abſque ampliori diſputatione reſpondebo.

1 AD PRIMAM quidem, proculdubio eos mortaliter bis peccaſſe. Primũ B materialiter peccatum furti: quia contrectauerunt rem alienam inuito dño. Secundò peccauerunt formaliter peccatum diſcordiæ notabilis ex circunſtantia finis: quia in finem ſeminandi grandem diſcordiam inter maritum, & vxorem, & ſocrum, inter quos magna concordia procurãda erat, furati fuerunt.

2 AD SECVNDAM, imitando Scæuolam, qui ſecundum ea ſola: quæ proponebantur, reſpondere ſolebat, reſpondeo, eos incidiſſe in excommunicationem Papalem, ſi ante lapſum terminum monitioni pręfixum, nihil vltra C id, quod in caſu proponitur, fecerunt: qm excommunicatio Papalis, quam appellant [ſignificauit.] habet, Papam iubere, vel committere iuſſionem ordinario, vt infra certũ terminum reſtituant, qui rem detinent, & qui non detinent, ſed ſciunt, id manifeſtent coram iudice, vel perſona in litteris Papæ, vel cõmiſſarij expreſſa, vel nominata; ita vt per eius dictum iuuari poſſit, qui excõmunicationem impetrauit: & præfati fures nec reſtituerunt, nec cõfeſſi fuerũt ſe habere, nec accepiſſe furto ſubtracta D intra terminum præfixum.

3 AD TERTIAM reſpondetur, eo modo eſſe illa reſtituenda, ac ſi nõ fuiſſent in domum præfatam proiecta: niſi probetur ea perueniſſe ad dominum rerum ſubtractarum, quia reſtitutio requirit, ut res in priſtinum ſtatum reponantur, at furtum non cenſetur repoſitum in quo erat ſtatu, donec perueniat ad ſuum dominum; & per præfatã proiectionem nõ conſtat res proiectas in poteſtatem earum domini ueniſſe, vt palam eſt.

CONSILIVM XLIX.

Religioſus quidam, & ſacerdos conſuluit cuidam prægnanti, vt abortiret, & tradidit, vel docuit media, quibus id faceret, quæ licet adhibuiſſet, nõ tamen abortiuit, ſed poſtquam benè peperit, occidit puerum natum. Quæritur an ſit irregularis.

1 Reſpondeo, non videri eũ irregularem, ſi mulier non erat facta prægnans ab ipſo conſulẽte, ſaltem quoad forum exterius: quia illa nõ fecit, quod ipſe cõſuluit, nec præſumetur in illo foro, qđ ex conſilio abortiendi fuit conſequuta

F occiſio, quoniam à ſeparatis non fit illatio,[a] valdè ſeparata ſunt abortio, & occiſio filij iam bene nati, tum ratione grauitatis delicti, tum ratione modi delinquendi, tum ratione finis delinquendi: quia abortio eſt aptior occultationi delicti, quam pretendebat conſulens, quam occiſio iam nati, vt palam eſt.

a l. Papinianus ff. de minorib.

2 Maius dubium videtur eſſe, ſi mulier fuit facta prægnans ab ipſo religioſo; quoniam eo caſu magis attinebat ad ipſum religioſum occultatio, quã in alio, & ita præſumi poſſet, quod mulier magis fuiſſet mota ad occidẽdum propter

G conſilium conſulentis, quam aliàs, quia magis expediebat ei occultatio.

Ad quod reſpõdeo primò, diſtinguẽdũ eſſe, an ſciatur, quod mulier illa fuit ad occidendum mota aliquo modo per præfatũ cõſilium, aut ſcitur, quod nullatenus fuit mota p illud, aut dubitatur.

3 Secundò, quod in dubio cenſendus eſt pręfatus N. irregularis. Tũ quia irregularitas cõtrahitur ex homicidio ſecreto ex actu illicito procedẽte, qui aliquo modo erat directꝰ in illud homicidiũ, vt nos ſerio reſoluimus in Manu. conſ.[b]

b ca. 27. nu. 218.

H & conſtat conſilium in pręſenti caſu datum fuiſſe illicitum, & aliquo modo ordinatum in illam occiſionem, quod etſi non fuit ordinatũ in ſpecie ad occiſionẽ hoc modo faciendam, fuit tamẽ ordinatum ad occiſionẽ in genere eiuſdẽ pueri. Tum qđ iubens percutere alium cũ proteſtatione ne occideret, ſi iuſſus percutere occideret, efficitur iubẽs irregularis,[c] & tñ iubens noluit, vt iuſſus occideret: ſed quia iuſſit percutere illicitè, ꝙ erat aliquo modo directum ad occiden-

c c. ſi. de homicid. lib. 6.

E dum, cenſetur irregularis; ergo à fortiori videbitur is religioſus talis, cum conſuluerit illicitè aliquid directum ad occidendum præfatum puerum.

4 Tertiò, quod à fortiori cenſendus eſt irregularis, ſi ſcitur, quod præfata mulier fuit mota ad occidẽdum aliquo modo per conſilium præfatum.

5 Quartò, quod ſi ſcitur præfatã mulierem nullatenus motam fuiſſe ad occidẽdum partũ per conſilium præfatum, non eſt cẽſendus irregularis in foro cõſcientiæ. quia non occidit puerum, nec fuit cauſa propinqua, nec remota, vt ip-

F ſa occideret illum: & ita ceſſant omnia iura, quæ poſſunt induci ad hoc, vt ipſe dicatur contraxiſſe irregularitatem: & ceſſante cauſa ceſſat effectus.[d]

d c. cum ceſſante. de appell.

6 Quintò, quod ſi mulier non fuit facta prægnans ab ipſomet religioſo, facilè poſſet credi ei dicenti nullatenus fuiſſe motam per eius conſiliũ, non autem ſi fuit facta pręgnans ab ipſo, quia occultatio partus multum pertinebat ad ipſum, & ita difficilè eſt credere, quod occidit filium vtriuſque, nullo habito reſpectu ad conſilium partis, & deſiderium eius, vt occultaretur.[e]

e Arg. cap. quia veriſimile de præſumpt.

G

SVMMARIVM.

1 Clericus, qui voluntarie opẽ fert homicidio aliàs de ſe iuſto, eſt quidẽ irregularis, ſed non indiſpenſabilis. & nu. 3.

2 Homicidiũ voluntariũ tunc demũ contra facientem, & opitulantẽ inducit irregularitatẽ indiſpenſabilẽ, ſi ſit iniuſtũ contra legem iuſtitiæ, at ſi ſit iuſtũ inducit quidẽ irregularitatẽ, ſed diſpẽſabilẽ, etiam ſi fiat cum peccato, puta quia fit cum odio, vel à clerico. & n. 3.

H *3 Homicida iniuſtus, & voluntarius, vt quis ſit requiritur tranſgreſſio legis iuſtitiæ, non tantum charitatis.*

3 Miles cum peccato occidens, ſeu ſpoliãs hoſtem in bello alioquin iuſto non tenetur ad reſtitutionem, nec incurrit irregularitatem ex homicidio voluntario.

CONSILIVM L.

Theod. clericus, qui reum denunciat, accuſat, ſeu ad damnãdum vltimo ſupplicio adiuuat, an ſequuta morte,

te,ſeu deformatione, incurrat irregula- A
ritatem indiſpenſabilem ex homicidio
voluntario procedentem, & an tenea-
tur ad aliquam reſtitutionem?

1 Pro affirmatiua facit, quod opitula
tus eſt iniuſtè facienti, vel iubenti face-
re homicidium voluntarium.

Pro negatiua, quæ tenenda eſt facit,
quod tunc demum incurrit illam irre-
gularitatem, quando voluntariè facit
homicidium iniuſtum, vel opitulatur
ad illud: quia licet hic iniuſtè opitulatus
fuerit ad homicidium, non tamen ad
homicidium iniuſtum, ſed iuſtum: &
ſic reſpondeo ad argumentum poſi- B
tum.

3 Nam nec iudex, qui malo animo a-
liàs iuſtè, hoc eſt ritè, & rectè ad vindi-
ctam priuatam damnat maleficum vl-
timo ſupplicio, neque qui malo animo
accuſat, denunciat, vel aliàs opitulatur
ad illud, talem irregularitatem, nec ob-
ligationem ad reſtituendum damnum
incurrit, quia licet peccet contra legem
caritatis, non tamen contra legem iuſti
tiæ, cuius tranſgreſſio requiritur, vt di-
catur homicida iniuſtus, & volunta-
rius, & obligatus ad reſtitutionem, &
vt tam dura irregularitate notetur; ſi- C
cut, & miles, qui animo, & ſine malo,
ſed in prælio aliquo iuſto occidit, vel
ſpoliat hoſtem, peccat quidem contra
caritatem, ſed non contra legem iuſti-
tiæ, & ideo non tenetur reſtituere, vt in
noſtro Manual. diximus,[a] nec incurrit
hanc, de qua loquimur, irregularitatē,
vt in d. Manu.[b] licet aliam ſic, quæ habe
tur in d. Manu.[c]

a c. 15. num. 12. & ſeq.
b c. 27. num. 210.
c ca. eod nu. 229. & ſeq.

De torneamentis.

SVMMARIVM. D

1 *Torneamenta periculoſa etiam prouocatus ingrediens ſi etiam ſe defendendo occidit, adeo iudicatur peccator, vt ſi moriatur in eo, careat eccleſiaſtica ſepultura, at ſi hoc, quod ingreditur ſit duellum, ex decreto Concil. Tridēt. eſt excommunicatus, irregularis, & alias meretur pœnas.*

CONSILIVM PRIMVM.

PRouocatus N. ad torneamenta iuit, & in eis ſe defendendo aduerſarium occidit. Quæritur, an pœnas incurrat.

1 Reſpondeo, quod qui procurauit, ſeu iuit ad actum illicitum, & ad illam occiſionem ordinatum, vt eſt duellū, peccator eſt, & excommunicationis, & bonorum proſcriptionis, ac perpetuæ infamiæ pœnam incurrit, & dignus eſt, qui condemnetur, vt homicida, & ſuſpendatur, & careat eccleſiaſtica ſepultura, ſi ibi occidatur, iuxta Cōc. Trid.[d] ſic, & qui in torneamentis periculoſis, & illicitis occidit alium, defendendo ſe cum tanto moderamine inculpatæ tutelæ, quod ſufficeret ad excuſandū eū ab homicidio, ſi extra illa inuaſus occideret: qui tamen prouocauit ad illa, vel prouocationem acceptauit, & iuit ad illicitè torneandum, adeo iudicatur peccator, vt careat Eccleſiaſtica ſepultura, licet confeſſus, & communicatus moriatur.[e]

d ca. 19. ſeſſ. 25.
e c. 1. de torneam.

De adulterijs, & ſtupro.

SVMMARIVM.

1 *Adulter ad recipiendam coniugem adulteram cogi poteſt.*

1 *Iudex ex officio ob ſalutem animarū poteſt coniuges adulteros cogere, vt ad euitandum periculum fornicationis ſimul cohabitent.*

2 *Iudex ex officio maritum religionem ingreſſum poteſt, ad euitandum incontinentiæ peccatum vxoris, quæ licet dicto ingreſſui conſenſerit, tamen erat iuris ignara, nec continentiæ voto ſe obligauit, à monaſterio reuocare.*

CONSILIVM I.

VIr, & vxor adulterabant; tandē vxor ſponte receſſit, & adhę ſit adultero; vir admiſit cōcubinā, qua eiecta petit abſolui: & qa nō poteſt induci, vt vxorē repetat, vel vt ei indicet ſe paratum eandem reuertentem reci-

recipere, licet confeſſatio, quod eãdem reuertentem recipiet; Dubitatur, an debeat abſolui, & quid agendum.

1 Reſpondeo primò, certum eſſe, quòd tam ille, quam illa poteſt cogi ad recipiendum coniugem, non obſtante adulterio; quia cum vterq; admiſerit illud, mutua compenſatione ſublata eſt exceptio inde nata.[a]

Secundò, quod iudex ex officio poteſt ipſos compellere fauore animarũ ſuarum, vt vitent periculum fornicationis, vel adulterij, quo iam fuerunt maculati. Tum quia iudex poteſt vti officio ſuo nobili in vtilitatem publicam, & in vtilitatem miſerabilium perſonarum, & alia pia; qualis eſt ſalus animarum, iuxta doctrinam Bartoli ab omnibus receptam.[b]

2 Tum per ea, quæ in ſpecie citat Panormitanus.[c] Tum per id quod ipſe notat,[d] ſcilicet, quod iudex poteſt ex officio ſuo reuocare maritum religionem ingreſſum de conſenſu quidem vxoris, ſed quæ erat iuris ignara, neque emitit votum continentiæ, & hoc ad vitandum incontinentiæ mulieris peccatum.

Tertiò, remedium huic propoſito caſui aptiſſimum eſſe videtur, impetrare ab ordinario, vt ex officio faciat eos, vt iure tenentur, cohabitare.

a cap. intelleximus. de adult.

b in l. 4. §. hoc autē iudicium. ff. de dam. infect.

c in c. conſanguinei. nu. 7. de ſen. & re iud.

d in ca. 1. de conuerſ. coniug. nu. 8.

De Raptoribus.

SVMMARIVM.

1 *Raptor non eſt, quem virgo vltrò ſequitur, licet eam ſtupret.*

1 *Virginem etiam per vim ſtuprans ſi illam ad alium locum non adduxit, pœnam raptus non incurrit.*

2 *Raptus non admittitur ſine violentia, nec ſine eo quod mulier de loco ad locum transferatur, nu. 1. ſufficit tamē, ſi exitus perſuadeatur muneribus datis, vel promiſſis.*

3 *Inuita dicitur, quæ in ſtuprum, adulterium, vel egreſſum de loco ad locum conſenſit, ſi ad id fuit perſuaſa muneribus datis, vel promiſſis.*

CONSILIVM I.

QVædam virgo capta amore cuiuſdam iuuenis, cum illum tranſeuntem per callem viam de feneſtra vidiſſet, exiuit de domo, & abijt poſt eum ad domum ipſius, vbi voluntariè etiam ab eo carnaliter eſt cognita, & abijt. Dubitatur, an iuuenis inciderit in pœnas[e] Concilij Tridentini.[f]

1 Reſpondetur, quod præfatus iuuenis non incidit in pœnas d. Concilij,[g] eo quod non poteſt dici raptor: quia rapina, vel raptus, vt capitur in illo loco,[h] ſignificat ablationem violentam, qua fœmina ab vno loco ad alium trahitur, vt ſentit D. Tho.[i] Tum quia per illam legem dixit Paul. Caſtrēſis,[k] quod ſtatutum puniens morte rapientē virginem, non habet locum in eo, qui etiā per vim ſtuprauit virginem in aliquo loco, ſi eam non transferret ad alium locum, quem refert, & ſequitur allegans in hoc multos Hippolyt.[l] quorum vterque citat Gandinum atteſtantem, ita fuiſſe iudicatum Bononiæ. Tum quia aliud eſt ſtuprum, aliud raptus ex D. Th.[m] & efficacius [§. item ead. l. Iulia.[n]] per quæ receptũ eſt ab omnibus, quod qui virginem conſentientem ſolũ ſtuprat, non adducendo eam ad alium locum, non cenſetur committere raptũ, nec debet puniri pœna raptus, ſed pœna ſtupri, quæ longè alia eſt, & minor, vt colligitur ex d. l. [vnica,] & ex d. [§. item ead. lege.] Cum ergo iſte iuuenis eam non abſtraxerit, & in actu copulæ conſenſerit ipſa virgo, poteſt quidem dici ſtuprum commiſiſſe, non autem raptũ, & ideo pœna d. Concilij[o] non eſt extendenda ad iſtum iuuenem ſtuprantem, cum pœna non debeat extendi,[p] & ſecundum D. Tho. & Theologos, & Iuriſtas, ſtuprum eſt ſpecies luxuriæ, diuerſa ab alia ſpecie luxuriæ, quæ dicitur raptus, & ſuo in genere minus peccatũ, quam raptus.

2 Nota, quod raptus non admittitur ſine violentia,[q] quia verbum, [rapere,] ſonat violētiā, vt ſentit l. [ſi eximēdi.][r] vbi Angelus id expreſsè notat, quē refert, & ſequitur Ioã. ab Anania,[s] dicens eum, qui vult probare raptũ, debere ita

atti-

e cap. 6.

f Seſſ. 24.

g cap. 6.

h cap. 6.

i 2. 2. q. 6[?]. ar. 9. & clarius. q. 154. art. 7. & in corpore, & c. de raptoribus. 36. q. 1.

k in l. raptores. C. de epiſcop. & cler.

l in l. vnica. C. de rapto. virg. nu. 12.

l ſed eximēdi ff ne quis eum qui in ius voc.

m d. art. 7.

n Et §. ſi[n] autem Inſtit. de publ. iu.

o cap. 6.

p l. ſi præfes. ff. de pœ. ca. pœna. de pæ. diſt. 1.

q Arg. ca. de rapt. 36. q. 1. & l. 1. C. de rap. vir.

r ff. ne quis eum qui in ius vocat.

s in rubr. de raptorib.

articulare, vt violentiam factam cõclu- A
dat: quamuis videatur ſufficere perſuaſio exeundi à domo patris, ipſo volẽte, per munera data, ſeu promiſſa, ex mente Angeli [a], quatenus ait, eum, qui allexit vxorem alterius ad adulterandum muneribus, vel promiſſis, dici poſſe adulteratum fuiſſe illam inuitam.

a in auth. de lenonib. §. fi. col. 9.

SVMMARIVM.

1 *Rapta dicitur, quæ contra voluntatem patris de eius domo abſtrahitur, licet ipſa conſentiat.*

2 *Raptor non poteſt raptam ducere, niſi poſtquam fuerit ab illo ſeparata, & in loco tuto poſita.* B

CONSILIVM II.

IOannes rapuit Brancaleonam patri, ipſa tamen volente, & conſentiente, cum qua ſine vlla ſollennitate Concilij Trid. contraxit matrimonium. Poſtmodum mota litè à patre, fuit lata ſententia contra prædictos Ioannem, & Brancaleonam. Quæritur quid iuris.

1 Reſpondeo primò, matrimonium præfatũ inter prędictũ Ioannẽ, & prædictam Brancaleonam fuiſſe nullum. C
Tum quia rapiens non poteſt raptã ducere in vxorem, niſi poſtquam ſeparata fuerit ab illo, & in tuto loco poſita liberè, & voluntariè conſenſerit in raptorẽ, iux. [b] Conc. Trid. Tũ quia non fuit ſeruata forma neceſſario ſeruãda, quã præfatum Cõcilium induxit: [c] quia non affuit præſens parochus legitimus, nec presbyter de licentia eius, & quia conſenſus puellæ, vt raperetur, non ſufficit, vt non dicatur rapta: quia vt dicatur talis, ſufficit vt contra voluntatem patris de domo eius ſit abſtracta, ſiue id fiat D
de volũtate puellæ, ſiue cõtra volũtatẽ eius, vt tradit S. Th. recep. [d] ex quibus ſequitur, ſentẽtiam latam contra Ioannem, & Brãcaleonã fuiſſe iuſtiſſimam.

b c. 6. de refor. matrim. ſeſſ. 24.
c in cap. 1. eiuſdem tituli.
d 2. 2. quæſt. 154. art. 7.

SVMMARIVM.

1 *Raptus ſine violẽtia cõmitti nõ poteſt, q̃ tamẽ intuliſſe cenſetur, qui per munera data, uel promiſſa, puella perſuadet, ut nolẽte patre de domo exeat, et ad ipſum veniat: incurritque iuris infamiã ex ſacro Cõcilio ipſo iure ſine alia iudicis declaratoria, quæ licèt ſit mater irregularitatis, nu. 4. non tamen tenetur quis eã irregularitatẽ cõtra ſe exequi, antequam per iudicem præcipiatur: unde videtur, quod poſſit beneficia recipere eccleſiaſtica, nu. 8.*

2 *Intellectus Conc. Trid. ſeſ. 24. de refor. matrim. c. 6. nu. 4. & 6.*

2 *Infamia facti tollitur quidem per ſolã vitæ emendationem, ſecus de infamia iuris, quæ non eſt irregularitas, ſed illius mater.*

3 *Excõmunicationis pęnam tenetur quis contra ſe exequi, nec ſufficit emẽdatio, nec appellatio, ſed requiritur expreſſa abſolutio, ad hoc, vt liberetur.*

5 *Pœnam incurſam ipſo iure contra ſe regulariter nemo tenetur exequi, donec à iudice iubeatur ſoluere, fallit in cenſuris, ac quibuſdam irregularitatibus, & inhabilitatibus.*

5 *Infamia illius pœna, de qua in extrauagan. Greg. XIII. quæ incipit, Ab ipſo, nõ videtur talis, vt cõtra ſeipſũ, antequã à iudice iubeatur, exequi teneatur*

6 *Diſpenſationẽ petẽs ſuper irregularitate incurſa, quia ligatus miniſtrauit, vel quia rapuit mulierem, non tenetur exprimere quoties rapuerit, vel miniſtrauerit, nec eam petens ſuper defectu natalium, aut pro homicidio, quod in dicta irregularitate miniſtrauerit.*

7 *Diſpẽſationẽ petẽs ſuper infamia incurſa propter raptũ, non tenetur mẽtionẽ facere de inceſtu commiſſo cum rapta.*

7 *Falſi expreſſio mouens principẽ ad facilius concedendum vitiat gratiã, & taciturnitas nõ niſi in caſibus, in quibus iura dictam requirunt expreſſionem.*

8. *Infamis infamia iuris, an ſit capax beneficiorũ remiſſiuè, videturque, quod non impediatur, antequam per iudicis ſententiam infligatur hæc pœna.*

CONSILIVM III.

REſponſurus nonnihil ad præfatas quæſtiones, ingenuè fateor has quæſtiones inuolutiores eſſe, quã quibus ego in præſentia ſatisfacere poſſim, nec vſquequo abſoluã commentarium iampridem promiſſum, cœptum, & de-

ductum

ſandi, quæ eſt fauorabilis, & ampliāda, vt probatur in ca. fi.[a] vbi vtiliter de hoc ſcribit Fely. & ita ſatis ſuperq; eſt reſtringere illud quo ad beneficium curatum habēdū, vt reſtringit Decius. Salua, &c.

a de ſimon.

[Aduertendum primum dictum nō procedere modo in caſu Conc. Tridēt. ſeſ. 14. c. 7. vt notat idem Nauar. citato c. 27. nu. 210. verſ 4.]

SVMMARIVM.

1 *Abortū fœtus nō animati procurās nō incurrit irregularitatē, ſecus ſi aīati, qualis ſecundum communem in Pœnitentiaria foro receptam eſt maſculus 40. fœmina verò 80. dierum, in dubio que præſumitur maſculus, nu. 2.*

2 *Dubitās an abortus ab ipſo cōſultus, q. creditur ſequutus, eſſet fœtus aīati, et an mulier ob eius conſiliū abortiuerit, vel nō, debet ſe in conſcientia reputare irregularē, licet ſecus ī foro exteriori.*

3 *Diſpenſatio irregularitatis ex abortu procedens eſt petenda à Papa.*

CONSILIVM XLVI.

QVidam ſacerdos, poſtquam ſubolfecit quandam mulierem ex ſe cōcepiſſe, eidem multoties conſuluit, vt daret operā abortiendi, qui licet certò neſciat, an d. mulier eius conſilio abortiuerit; vt tū putauit, cū ſequutus ille fuerit, dubitat an ſit irregularis, maximè quia neſcit an fœtus eſſet animatus. G

1 Reſpondetur primò, quod d. conſulēs presbyter peccauit mortiferè toties, quoties deſiderauit, & rogauit prædictam mulierem, vt abortiret, & quoties placuit ei abortus iam factus, & magis quoties conſuluit ei, vt abortiret. H

Secundò, q; ſi fœtus nōdum erat animatus anima rōnali, quādo fuit factus abortus, non incurrit irregularitatem.

2 Tertiò, quod communis opinio, q̃ ſequitur ſacra Pœnitentiaria, tenet id, q; gloſſa dixit,[b] ſcilicet fœtum maſculum informari anima rationali lapſis 40. diebus, fœtum autem fœmineū 80. & ſi dubitatur an ſit maſculus, an fœmineus, præſumendum eſſe animatum poſt 40. dies, quia pars ſecurior eſt eligēda, iuxta c. [iuuenis.][c] & ſentit prædicta gloſ- E ſa pro quo videtur caſus in c. [ad audiētiā.][d] vbi communis reſolutio habet, eū qui dubitat an contraxerit irregularitatem debere iudicare ſe irregularem, licet iudex, coram quo accuſaretur, debeat in dubio eum abſoluere, iuxta ca. [cum ſunt iura partium obſcura.][e]

b in princ. 1. diſt.

c de ſponſ.

d de homic.

Quartò, quod ex prædictis ſequitur id, quod dolenter rñdeo, prædictum d. conſulentem debere iudicare ſe irregularē. Tū quia certum eſt, eum qui facit, vel iubet, vel mandat, vel rogat, vel conſulit abortum, ſi ſequatur ille, eſſe irregularem ſm omnes. Et prædictus cōſulens eſt certus, quod conſuluit abortū; F & ſatis certus, quod fuit conſequutus ille: & licet nō ſit certus omninò, quod ille fuit ſequutus, neque q; prædicta mulier abortiuit propter cōſilium eius, neque an fœtus eſſet animatus, quia neſcit an eſſet maſculeus, vel fœmineus, pbabiliter tamen dubitat, an prædicta mulier abortierit ob conſiliū eius, an non, & an fœtus fuerit animatus, an non. Ergo iudicare debet ſe irregularem.

e de reg. iur. lib. 6.

3 Quintò, quod etiam ex prædictis ſequitur, dictum conſulentem conſulere ſibi debere per diſpenſationem Papę, ad quem ſolum pertinet huiuſmodi irregularitatis diſpenſatio, & petere illā in ſacra Pęnitentiaria, &c.

[Aduerte, quia modo in materia abortus ſeruanda eſt conſtitutio. Sixti V. quæ cępit ligare die 5. Decembr. 1588. cū modificatione facta per S. D. N. Gregor. XIII. pridie Calen. Iunij 1591.

SVMMARIVM.

1 *Credere ſe nō irregularē pōt, qui ſuſpicanti ſe grauidā ad abortū faciēdū tā diu cōſuluit ſanguinis minutionē; qui tū neſcit, nec audiuit, an ex dicta emiſſione ſanguinis abortus fuerit ſecutus.*

1 *Conſulentes ſuis amaſiis abortum, eo ſequuto, ſolent ab eiſdem de effectu ſequuto certiores fieri, quo ceſſante, ſignum eſt illum non ſubſequutum.*

CONSILIVM XLVII.

AN qui cōſuluit ei, cū qua rem habuit, & quæ dixit poſt quadraginta dies putare ſe prægnantem factā, vt mi-

minüeret ſe ſanguine, quo abortiret, A quam ſciuit ſe minuiſſe ſanguine, ſed nihil penitus de effectu talis minutionis, de abortu ſciuit, & poſt multos annos ordines ſuſcepit, an inquam irregularitatem contraxerit?

1 Reſpõderur, quod D conſulens poteſt probabiliter credere ſe non incurriſſe irregularitatem; attento quod neſciuit an prædicta N. fuiſſet pręgnãs, ſed tantum ſuſpicatus fuit, eo q̃d illa ſe ſuſpicari dixit. Tũ quia licet periculoſum ſit grauidas minuere ſanguine, non tamen eſt certum eas minutas ſanguine B abortire, nec mori. Tum quod, quando aliquis huiuſmodi effectus ſequitur, ſolet amico ſic conſulenti aliquo modo ſignificari, & nullus rumor de his ad ſe in tanto tempore aduenit. Tum quod filius natus in adulterio poteſt credere probabiliter ſe non eſſe filium adulteri, ſed mariti: licet mater dixerit ei illum fuiſſe ex adulterio conceptũ, ſecundum etiam omnes. & ſic D. conſulens (ſalua, quę iuſtior fuerit ſententia) poteſt ſcrupulum ſuum deponere, & credere ſe non fuiſſe irregularem, &c.

[Vide conſil. 48. ſequens.]

SVMMARIVM.

1 Credere quis nõ tenetur cuilibet aſſerẽti aliquã mulierem abortum feciſſe, ad effectum credendi ſe irregularem.

2 Saltãs clericus, uel curſitãs licitè, & honeſtè cũ muliere p̃gnãte, q̃ poſtea abortiuit, ſi ſaltatio fuit adeo leuis, ut uerisimiliter nõ deberet p̃ſumi ex ea ſequi abortum, nõ tenetur ſe reputare irregularem: ſecus, ſi ſaltatio fuit illicita.

CONSILIVM XLVIII.

CLericus primæ tonſuræ in choreis cum muliere quadam prægnante ſaltauit, quæ poſtea etiam cum alijs hominibus ſaltauit, quam audiuit poſtea abortum feciſſe. Præterea cum ipſe quadam die neſcio quid in manibus haberet, vxor ſui fratris, q̃ paucis antea diebus marito erat tradita, voluit illud è manibus eius ſurripere, quod vt faceret menſam quandam illius cubiculi, eum inſequẽdo, circuiuit aliquoties; ex quo A motu, vt credit, defeſſa facta abortiuit; licet non ſit ita certum, cum paulò ante eſſet matrimonio coniuncta. Dubitat, an ex prædictis ſit irregularis.

1 Reſpondeo primò, quod prędictus, qui ſaltauit cum prædicta muliere pręgnante, non debet ſe iudicare irregularem propter prædictum abortum, ſi neſcit: nec obligatur credere, quod abortiuit, eo quod à quouis dicatur, iuxta illud, [a] [Qui citò credit, leuis eſt corde.] & cap. [non ſolum.] [b] nec etiam ſi nondũ fœtus erat animatus anima rationa- B li, hoc eſt, ſi abortiuit ante quadraginta dies à conceptione, [c] neque ſi adeo modeſta ſaltatio fecerit abortire, [d] neq; ſi ſaltatio fuit licita, & honeſta, per ea, quæ in noſtro Manu. tradimus. [e]

Secũdò reſpõdeo, quod ſi credit, vel debet credere eã abortiſſe poſt quadraginta dies à conceptione, & quod ſaltatio illa non fuit ita leuis, quod non potuerit eſſe cauſa illius abortionis, vel ſaltatio fuit illicita, debet ſe iudicare irregularem, per ea, quę tradimus in duob. locis ſupra citatis, concludendo, quod oĩs, qui facit aliquẽ actum illicitum ordinatum, & directũ ſuapitè natura, vel C intẽtione agẽtis ad mortem, fit irregularis, cõſequuta illa: & ſaltatio prædicta cũ muliere p̃gnãte eſt actus ſuapitè natura ordinatus, & directꝰ aliquo modo ad abortũ, & mortẽ, vt palã eſt. Idemq; dicendum arbitror de ſecundo abortu.

a Eccle. 19.
b Primo. 11. 9. 3.
c Arg. ca. ad eius. 5. diſt.
d Arg. cap. quia non eſt veriſimile. de præſum.
e ca. 27. numer. 210. & 220.

SVMMARIVM.

1 Dãs cõſiliũ, & remedia ad abortũ prægnanti, quæ poſtea puerum benè natum occidit, tũc demũ efficitur irregularis, ſi illa ex dicto cõſilio fuit ad occidẽdũ mota, quia dictũ conſilium malum ali D *quo modo dirigebatur in dictã occiſionẽ nu. 4. aliàs non nu. 5. & primo adhærẽdũ certis. n. 4. in dubio aũt adhærendũ eſt affirmatiua. nu. 3. nec conſulens ſi mulier ex ipſo erat grauida, poteſt tutè credere eidem aſſerenti ſe non ex dicto conſilio motam; cui poſſet alius extraneus credere. nu. 2. & 6.*

6 Credere mulieri aſſerẽti ſe nõ ex cõſilio cõſulentis abortum motã ad puerũ natũ occidẽdum, põt exterus, cuius occultatio prolis nõ intererat, ſed nõ pater.

CON-

CONSILIVM XLIX.

RElígioſus quidam, & ſacerdos conſuluit cuidam prægnanti, vt aborriret, & tradidit, vel docuit media, quibus id faceret, quæ licet adhibuiſſet, nõ tamen abortiuit, ſed poſtquam benè peperit, occidit puerum natum. Quæritur an ſit irregularis.

1 Reſpondeo, non videri eũ irregularem, ſi mulier non erat facta prægnans ab ipſo conſulẽte, ſaltem quoad forum exterius: quia illa nõ fecit, quod ipſe cõſuluit, nec præſumetur in illo foro, q̃d ex conſilio abortiendi fuit conſequuta occiſio, quoniam à ſeparatis non fit illatio,[a] valdè ſeparata ſunt abortio, & occiſio filij iam bene nati, tum ratione grauitatis delicti, tum ratione modi delinquendi, tum ratione finis delinquendi: quia abortio eſt aptior occultationi delicti, quam prętendebat conſulens, quam occiſio iam nati, vt palam eſt.

a l. Papinianus ff. de minorib.

2 Maius dubium videtur eſſe, ſi mulier fuit facta prægnans ab ipſo religioſo; quoniam eo caſu magis attinebat ad ipſum religioſum occultatio, quã in alio, & ita præſumi poſſet, quod mulier magis fuiſſet mota ad occidẽdum propter conſilium conſulentis, quam aliàs, quia magis expediebat ei occultatio.

Ad quod reſpõdeo primò, diſtinguẽdũ eſſe, an ſciatur, quod mulier illa fuit ad occidendum mota aliquo modo per præfatũ cõſilium, aut ſcitur, quod nullatenus fuit mota p illud, aut dubitatur.

3 Secundò, quod in dubio cenſendus eſt præfatus N. irregularis. Tũ quia irregularitas cõtrahitur ex homicidio ſecreto ex actu illicito procedẽte, qui aliquo modo erat directus in illud homicidiũ, vt nos ſerio reſoluimus in Manu. conf.[b] & conſtat conſilium in pręſenti caſu datum fuiſſe illicitum, & aliquo modo ordinatum in illam occiſionem, quod etſi non fuit ordinatũ in ſpecie ad occiſionẽ hoc modo faciendam, fuit tamẽ ordinatũ ad occiſionẽ in genere eiuſdẽ pueri. Tum q̃d iubens percutere alium cũ proteſtatione ne occideret, ſi iuſſus percutere occideret, efficitur iubẽs irregularis,[c] & tñ iubens noluit, vt iuſſus occideret: ſed quia iuſſit percutere illicitè, ꝙ erat aliquo modo directum ad occidendum, cenſetur irregularis; ergo à fortiori videbitur is religioſus talis, cum conſuluerit illicitè aliquid directum ad occidendum præfatum puerum.

b ca. 27. nu. 218.

c c. fi. de homicid. lib. 6.

4 Tertiò, quod à fortiori cenſendus eſt irregularis, ſi ſcitur, quod præfata mulier fuit mota ad occidẽdum aliquo modo per conſilium præfatum.

5 Quartò, quod ſi ſcitur præfatã mulierem nullatenus motam fuiſſe ad occidẽdum partũ per conſilium præfatum, non eſt cẽſendus irregularis in foro cõſcientiæ. quia non occidit puerum, nec fuit cauſa propinqua, nec remota, vt ipſa occideret illum: & ita ceſſant omnia iura, quæ poſſunt induci ad hoc, vt ipſe dicatur contraxiſſe irregularitatem: & ceſſante cauſa ceſſat effectus.[d]

d c. cum ceſſante. de appell.

6 Quintò, quod ſi mulier non fuit facta prægnans ab ipſomet religioſo, facilè poſſet credi ei dicenti nullatenus fuiſſe motam per eius conſiliũ, non autem ſi fuit facta pręgnans ab ipſo, quia occultatio partus multum pertinebat ad ipſum, & ita difficilè eſt credere, quod occidit filium vtriuſque, nullo habito reſpectu ad conſilium partis, & deſiderium eius, vt occultaretur.[e]

e Arg. cap. quia veriſimile de præſumpt.

SVMMARIVM.

1 *Clericus, qui voluntarie opẽ fert homicidio aliàs de ſe iuſto, eſt quidẽ irregularis, ſed non indiſpenſabilis. & nu. 3.*

2 *Homicidiũ uoluntariũ tunc demũ contra facientem, & opitulantẽ inducit irregularitatẽ indiſpenſabilẽ, ſi ſit iniuſtũ contra legem iuſtitiæ, at ſi ſit iuſtũ inducit quidẽ irregularitatẽ, ſed diſpẽſabilẽ, etiam ſi fiat cum peccato, puta quia fit cum odio, vel à clerico. & n. 3.*

3 *Homicida iniuſtus, & uoluntarius, vt quis ſit requiritur tranſgreſſio legis iuſtitiæ, non tantum charitatis.*

3 *Miles cum peccato occidens, ſeu ſpoliãs hoſtem in bello alioquin iuſto non tenetur ad reſtitutionem, nec incurrit irregularitatem ex homicidio uoluntario.*

CONSILIVM L.

THeod. clericus, qui reum denunciat, accuſat, ſeu ad damnãdum vltimo ſupplicio adiuuat, an ſequuta morte,

Digitized by Google

te,ſeu deformatione, incurrat irregularitatem indiſpenſabilem ex homicidio voluntario procedentem, & an teneatur ad aliquam reſtitutionem? A

1 Pro affirmatiua facit, quod opitulatus eſt iniuſtè facienti, vel iubenti facere homicidium voluntarium.

Pro negatiua, quæ tenenda eſt facit, quod tunc demum incurrit illam irregularitatem, quando voluntariè facit homicidium iniuſtum, vel opitulatur ad illud: quia licet hic iniuſtè opitulatus fuerit ad homicidium, non tamen ad homicidium iniuſtum, ſed iuſtum: & ſic reſpondeo ad argumentum poſi- B tum.

3 Nam nec iudex, qui malo animo aliàs iuſtè, hoc eſt ritè, & rectè ad vindictam priuatam damnat maleficum vltimo ſupplicio, neque qui malo animo accuſat, denunciat, vel aliàs opitulatur ad illud, talem irregularitatem, nec obligationem ad reſtituendum damnum incurrit, quia licet peccet contra legem caritatis, non tamen contra legem iuſtitiæ, cuius tranſgreſſio requiritur, vt dicatur homicida iniuſtus, & voluntarius, & obligatus ad reſtitutionem, & vt tam dura irregularitate notetur; ſi- C cut, & miles, qui animo, & ſine malo, ſed in prælio aliquo iuſto occidit, vel ſpoliat hoſtem, peccat quidem contra caritatem, ſed non contra legem iuſtitiæ, & ideo non tenetur reſtituere, vt in noſtro Manual. diximus,[a] nec incurrit hanc, de qua loquimur, irregularitatē, vt in d. Manu.[b] licet aliam ſic, quæ habetur in d. Manu.[c]

a c. 15. num. 32. & ſeq.
b c. 27. num. 310.
c ca. eod nu. 229. & ſeq.

De torneamentis.

SVMMARIVM. D

1 *Torneamenta periculoſa etiam prouocatus ingrediens ſi etiam ſe defendendo occidit, adeo iudicatur peccator, vt ſi moriatur in eo, careat eccleſiaſtica ſepultura, at ſi hoc, quod ingreditur ſit duellum, ex decreto Concil. Tridēt. eſt excommunicatus, irregularis, & alias meretur pœnas.*

CONSILIVM PRIMVM.

PRouocatus N. ad torneamenta iuit, & in eis ſe defendendo aduerſarium occidit. Quæritur, an pœnas incurrat.

1 Reſpondeo, quod qui procurauit, ſeu iuit ad actum illicitum, & ad illam occiſionem ordinatum, vt eſt duellū, peccator eſt, & excommunicationis, & bonorum proſcriptionis, ac perpetuæ infamiæ pænam incurrit, & dignus eſt, qui condemnetur, vt homicida, & ſuſpendatur, & careat eccleſiaſtica ſepultura, ſi ibi occidatur, iuxta Cōc. Trid.[d] ſic, & qui in torneamentis periculoſis, & illicitis occidit alium, defendendo ſe cum tanto moderamine inculpatæ tutelæ, quod ſufficeret ad excuſandū eū ab homicidio, ſi extra illa inuaſus occideret: qui tamen prouocauit ad illa, vel prouocationem acceptauit, & iuit ad illicitè torneandum, adeo iudicatur peccator, vt careat Eccleſiaſtica ſepultura, licet confeſſus, & communicatus moriatur.[e]

d ca. 19. ſeſſ. 25.
e c. 1. de torneam.

De adulterijs, & ſtupro.

SVMMARIVM.

1 *Adulter ad recipiendam coniugem adulteram cogi poteſt.*
1 *Iudex ex officio ob ſalutem animarū poteſt coniuges adulteros cogere, vt ad euitandum periculum fornicationis ſimul cohabitent.*
2 *Iudex ex officio maritum religionem ingreſſum poteſt, ad euitandum incontinentia peccatum vxoris, quæ licet dicto ingreſſui conſenſerit, tamen erat iuris ignara, nec continentiæ voto ſe obligauit, à monaſterio reuocare.*

CONSILIVM I.

VIr, & vxor adulterabant; tandē vxor ſponte receſſit, & adhæſit adultero; vir admiſit cōcubinā, qua eiecta petit abſolui: & quia nō poteſt induci, vt vxorē repetat, vel vt ei indicet ſe paratum eandem reuertentem reci-

recipere, licet conſeſſario, quod eãdem E reuertentem recipiet; Dubitatur, an debeat abſolui, & quid agendum.

1 Reſpondeo primò, certum eſſe, q̃d tam ille, quam illa poteſt cogi ad recipiendum coniugem, non obſtante adulterio: quia cum vterq; admiſerit illud, mutua compenſatione ſublata eſt exceptio inde nata.[a]

a cap. intelleximus. de adult.

Secundò, quod iudex ex officio poteſt ipſos compellere fauore animarũ ſuarum, vt vitent periculum fornicationis, vel adulterij, quo iam fuerunt maculati. Tum quia iudex poteſt vti officio ſuo nobili in vtilitatem publicam, F & in vtilitatem miſerabilium perſonarum, & alia pia; qualis eſt ſalus animarum, iuxta doctrinam Bartoli ab omnibus receptam.[b]

2 Tum per ea, quæ in ſpecie citat Panormitanus.[c] Tum per id quod ipſemet ait,[d] ſcilicet, quod iudex poteſt ex officio ſuo reuocare maritum religionem ingreſſum de conſenſu quidem vxoris, ſed quæ erat iuris ignara, neque emiſit votum continentiæ, & hoc ad vitandum incontinentiæ mulieris pecca- G tum.

b in l. 4. §. hoc autẽ iudicium. ff. de dam. infect.
c in c. conſanguinei. nu. 7. de ſen. & re iud.
d in ca. 1. de conuerſ. coniug. nu 8.

Tertiò, remedium huic propoſito caſui aptiſſimum eſſe videtur, impetrare ab ordinario, vt ex officio faciat eos, vt iure tenentur, cohabitare.

De Raptoribus.

SVMMARIVM.

1 *Raptor non eſt, quem virgo vltrò ſequitur, licet eam ſtupret.*

1 *Virginem etiam per vim ſtuprans ſi illam ad alium locum non adduxit, pœnam raptus non incurrit.*

2 *Raptus non admittitur ſine violentia, nec ſine eo quod mulier de loco ad locum transferatur, nu. 1. ſufficit tamẽ, ſi exitus perſuadeatur muneribus datis, vel promiſſis.*

3 *Inuita dicitur, quæ in ſtuprum, adulterium, vel egreſſum de loco ad locum conſenſit, ſi ad id fuit perſuaſa muneribus datis, vel promiſſis.*

CONSILIVM I.

QVædam virgo capta amore cuiuſdam iuuenis, cum illum tranſeuntem per callem viam de feneſtra vidiſſet, exiuit de domo, & abijt poſt eum ad domum ipſius, vbi voluntariè etiam ab eo carnaliter eſt cognita, & abijt. Dubitatur, an iuuenis inciderit in pœnas[e] Concilij Tridentini.[f]

1 Reſpondetur, quod præfatus iuuenis non incidit in pænas d. Concilij,[g] F eo quod non poteſt dici raptor: quia rapina, vel raptus, vt capitur in illo loco,[h] ſignificat ablationem violentam, qua fœmina ab vno loco ad alium trahitur, vt ſentit D. Tho.[i] Tum quia per illam legem dixit Paul. Caſtrẽſis,[k] quod ſtatutum puniens morte rapientẽ virginem, non habet locum in eo, qui etiã per vim ſtuprauit virginem in aliquo loco, ſi eam non transferret ad alium locum, quem refert, & ſequitur allegans tñ hoc multos Hippolyt.[l] quorum vterque citat Gandinum atteſtantem, ita G fuiſſe iudicatum Bononiæ. Tum quia aliud eſt ſtuprum, aliud raptus ex D. Th.[m] & efficacius [§. item ead. l. Iulia.[n]] per quæ receptũ eſt ab omnibus, quod qui virginem conſentientem ſolũ ſtuprat, non adducendo eam ad alium locum, non cenſetur committere raptũ, nec debet puniri pæna raptus, ſed pæna ſtupri, quæ longè alia eſt, & minor, vt colligitur ex d. l. [vnica,] & ex d. [§. item ea. l. lege.] Cum ergo ille iuuenis eam non abſtraxerit, & in actu copulæ conſenſerit ipſa virgo, poteſt quidem dici H ſtuprum commiſiſſe, non autem raptũ, & ideo pæna d. Concilij[o] non eſt extendenda ad iſtum iuuenem ſtuprantem, cum pæna non debeat extendi,[p] & ſecundum D. Tho. & Theologos, & Iuriſtas, ſtuprum eſt ſpecies luxuriæ, diuerſa ab alia ſpecie luxuriæ, quæ dicitur raptus, & ſuo in genere minus peccatũ, quam raptus.

2 Nota, quod raptus non admittitur ſine violentia,[q] quia verbum, [rapere,] ſonat violẽtiã, vt ſentit l. [ſi eximẽdi.][r] vbi Angelus id expreſſè notat, quẽ refert, & ſequitur Ioã. ab Anania,[s] dicens eum, qui vult probare raptũ, debere ita

e cap. 6.
f Seſſ. 24.
g cap. 6.
h cap. 6.
i 2. 2. q. 66. ar. 9. & clarius. q. 154. art. 7. & in corpore, & c. de raptoribus. 36. q. 1.
l ſed eximẽdi ff ne quis eum qui in ius voc.
k in l. raptores. C. de epiſcop. & cler.
l in l. vnica. C. de rapto. virg. nu. 12.
m d. art. 7.
n Et §. ſi nam tem Inſtit. de publ. iu.
o cap. 6.
p l. ſi præſes. ff. de pæ. ca. pæna. de pæ. diſt. 1.
q Arg. ca. de rapt. 36. q. 1. & l. 1. C. de rap. vir.
r ff. ne quis eum qui in ius vocat.
s in rubr. de raptorib.

articulare, vt violentiam factam cōcludat: quamuis videatur ſufficere perſuaſio exeundi à domo patris, ipſo volēte, per munera data, ſeu promiſſa, ex mente Angeli [a]. quatenus ait, eum, qui alle- xit vxorem alterius ad adulterandum muneribus, vel promiſſis, dici poſſe adulteratum fuiſſe illam intuitam.

a in auth de lenonib. §. fi. col. 9.

SVMMARIVM.

1 *Rapta dicitur, quæ contra voluntatem patris de eius domo abſtrahitur, licet ipſa conſentiat.*

2 *Raptor non poteſt raptam ducere, niſi poſtquam fuerit ab illo ſeparata, & in loco tuto poſita.*

CONSILIVM II.

IOannes rapuit Brancaleonam patri, ipſa tamen volente, & conſentiente, cum qua ſine vlla ſollennitate Concilij Trid. contraxit matrimonium. Poſtmodum mota lite à patre, fuit lata ſententia contra prædictos Ioannem, & Brancaleonam. Quæritur quid iuris.

1 Reſpondeo primò, matrimonium præfatū inter prędictū Ioannē, & prædictam Brancaleonam fuiſſe nullum. Tum quia rapiens non poteſt raptā ducere in vxorem, niſi poſtquam ſeparata fuerit ab illo, & in tuto loco poſita liberè, & voluntariè conſenſerit in raptorē, iux. [b] Conc. Trid. Tū quia non fuit ſeruata forma neceſſario ſeruāda, quā præfatum Cōcilium induxit: [c] quia non affuit præſens parochus legitimus, nec presbyter de licentia eius, & quia conſenſus puellæ, vt raperetur, non ſufficit, vt non dicatur rapta: quia vt dicatur talis, ſufficit vt contra voluntatem patris de domo eius ſit abſtracta, ſiue id fiat de volūtate puellæ, ſiue cōtra volūtatē eius, vt tradit S. Th. recep. [d] ex quibus ſequitur, ſentētiam latam contra Ioannem, & Brācaleonā fuiſſe iuſtiſſimam.

b c. 6. de reform. matrim. ſeſſ. 24.
c in cap. 1. eiuſdem tituli.
d 2. 2. quæſt. 154. art 7.

SVMMARIVM.

1 *Raptus ſine violētia cōmitti nō poteſt; q̄ tamē intuliſſe cenſetur, qui per munera data, uel promiſſa, puellæ perſuadet, ut nolēte patre de domo exeat, et ad ipſum veniat: incurritque iuris infamiā ex ſacro Cōcilio: ipſo iure ſine alia iudicis declaratoria. quæ licèt ſit mater irregularitatis, nu. 4. non tamen tenetur quis eā irregularitatē cōtra ſe exequi, antequam per iudicem præcipiatur: vnde videtur, quod poſſit beneficia recipere eccleſiaſtica, a nu. 8.*

2 *Intellectus Conc. Trid. ſeſ. 24. de reform. matrim. c. 6. nu. 4. & 6.*

2 *Infamia facti tollitur quidem per ſolā vitæ emendationem, ſecus de infamia iuris, quæ non eſt irregularitas, ſed illius mater.*

3 *Excōmunicationis pœnam tenetur quis contra ſe exequi, nec ſufficit emēdatio, nec appellatio, ſed requiritur expreſſa abſolutio, ad hoc, vt liberetur.*

5 *Pœnam incurſam ipſo iure contra ſe regulariter nemo tenetur exequi, donec à iudice iubeatur ſoluere, fallit in cenſuris, ac quibuſdam irregularitatibus, & inhabilitatibus.*

5 *Infamia illius pœna, de qua in extrauagan. Greg. XIII. quæ incipit, Ab ipſo, nō videtur talis, vt cōtra ſeipſū, antequā à iudice iubeatur, exequi teneatur.*

6 *Diſpenſationē petēs ſuper irregularitate incurſa, quia ligatus miniſtrauit, vel quia rapuit mulierem, non tenetur exprimere quoties rapuerit, vel miniſtrauerit, nec eam petens ſuper defectu natalium, aut pro homicidio, quod in dicta irregularitate miniſtrauerit.*

7 *Diſpēſationē petēs ſuper infamia incurſa propter raptū, non tenetur mētionē facere de inceſtu commiſſo cum rapta.*

7 *Falſi expreſſio mouens principē ad facilius concedendum vitiat gratiā, & taciturnitas nō niſi in caſibus, in quibus iura dictam requirunt expreſſionem.*

8. *Infamis infamia iuris, an ſit capax beneficiorū remiſſiuè, videturque, quod non impediatur, antequam per iudicis ſententiam infligatur hæc pœna.*

CONSILIVM III.

REſponſurus nonnihil ad præfatas quæſtiones, ingenuè fateor has quæſtiones inuolutiores eſſe, quā quibus ego in præſentia ſatisfacere poſſim, nec vſquequo abſoluā commentarium iampridem promiſſum, cęptum, & de-

ductum

Digitized by Google

ductum vſque ad vltimam partem ſuper c. [fraternitas.] ª dicam autem aliqua ad eas facientia.

ª 11.q.2.

1 Primum quidē, quod videri poteſt alicui nullū raptum fuiſſe admiſſum in caſu propoſito: quia nō præſupponitur in eo violentiam vllam fuiſſe adhibitā. Solū enim dicitur Mariā bis exiſſe domum amore Petri, quod nō concludit factam fuiſſe illi violentiam, & non poteſt eſſe raptus, ſine violentia, ᵇ & quod verbum, [rapere,] ſignificat violētiam, vt ſentit l. [ſi eximendi.] ᶜ vbi Angelus id expreſſe notat, quem refert, & ſequitur Ioannes ab Anania, ᵈ dicens, eū qui vult probare rapinā, ita debere articulare, vt concludat violentiam factam; quāuis videatur ſufficere perſuaſio exeundi à domo patris, nolente patre, per munera data, vel promiſſa, ſecundū mētem Angeli, ᵉ quatenus ait, eū qui allexit vxorem alterius ad adulterandum muneribus, vel pmiſſis, dici poſſe adulteratum eſſe illam inuitam. at in caſu nihil etiam de tali perſuaſione narratur.

ᵇ Arg. c. de raptorib. 36. quæſt. 1. & l. vnica. C. de raptu uirginum.
ᶜ ff. ne quis eum qui in ius vocatus eſt.
ᵈ in rub. de rapt.
ᵉ in authen. de lenonib. §. fin.

2 Secundò, quod infamia iuris nō videtur tolli per ſolam emēdationem vitæ; nec nos in loco, vbi citamur, diximus hoc de infamia iuris, ſed ſolum de infamia facti, & infamia, quæ naſcitur ex raptu, ſaltem hodie poſt Conc. Trid. ſupra citatum, infamia iuris eſt, cum ipſo iure abſque iudicis miniſterio incurratur, vt habet præfatum Concilium, ᶠ & ideo infamia raptus, de qua loquimur, non videtur tolli per ſolam emendationem vitæ.

ᶠ cap. 6. de reform. matrī ſeſſ. 24.

3 Tertiò, quod dominus doctor non reſpondet expreſſe ad primam quæſtionem in reſponſione ad ipſam, ſed ad acceſſoriam illi, ſcilicet an raptor teneatur exequi contra ſe pœnam infamiæ, quæ lōgè grauior quæſtio eſt: & videtur in ſua reſponſione ſignificare nō teneri eū exequi pœnam excōmunicationis contra ſe, ſi fuerit emēdatus, quod inaduertenter videtur dictum: nam excommunicationem quilibet excommunicatus tenetur ſeruare, quia affert ſecum exequutionem, quæ etiam per appellationem non poteſt impediri, ᵍ neque vlla emendatione vitæ, nec ſatiſfactione tolli, vel ſuſpēdi poteſt, donec à ſuperiore tollatur per abſolutionē expreſſā, iuxta gloſſam celebrem, & receptam, ʰ quę hanc differentiam ponit inter excōmunicationē, & alias cēſuras: nec nos, vbi citamur, diximus tale quidquam de excōicatione, ſed de ſola infamia facti.

ᵍ c. paſtoralis. §. verum. de appellat. & c. is qui. de ſēt. excom. lib. 6.
ʰ in Cle. 1. verbo. denec. de de cimis.

4 Quartò, quod dominus doctor pręſupponit infamiā eſſe irregularitatem, cū tamen defendi poſſit potius eſſe cauſam illius: ſicuti homicidium non eſt irregularitas, ſed cauſa illius ſecundum omnes. vnde nec Concilium præfatum diffiniuit raptorē eſſe irregularem, ſed infamem, & excommunicatum.

5 Quintò, quod verū eſt nos ſemper fuiſſe in ea ſententia, quæ habet neminē teneri regulariter ad ſoluēdam pęnam ipſo iure incurſam in foro conſcientiæ, donec iubeatur ſoluere; ſed fallere illā in ſententijs cenſurarum, quia ſecū trahunt exequutionem, & etiam in illis, quę ſecundū mentem expreſſam, vel tacitam auctoris afferunt illam, ſicut cenſuræ, vt diximus in cap. [non liceat.] ⁱ qualis mihi videtur pęna cap. [licet canon.] ᵏ & aliquot inhabilitates, & irregularitates, de quibus tracto in d. com. c. [fraternitas.] ˡ An autem omnis infamia ipſo iure incurſa ſit huiuſmodi nō dixi in extrauagante [ab ipſo] vbi ᵐ citor à domino doctore, ſed tantum, quod illa infamia per S. D. N. inducta non videbatur huiuſmodi.

ⁱ 12.q.2.
ᵏ de elect. lib. 6.
ˡ 11.q.2.
ᵐ Notab. 31

6 Sextò, quod pro reſponſo domini doctoris dato ad ſecūdam quæſtionem facit illa determinatio Inn. ⁿ ſcilicet, qd in diſpenſatione irregularitatis incurſę ab excommunicato, qui frequēter celebrauit in excommunicatione, non oportet exprimere multas illas vices, quibus ſic malè celebrauit; neq; illegitimus tenetur exprimere celebrationes, quas fecit manens illegitimus, in impetratione irregularitatis, quam patitur ob illegitimitatem, neq; alij irregulares, qui celebrarunt in irregularitate, ſed ſatis eſt exprimere irregularitatem illam ſolam, cuius dicti nouam rationem vſq; ad nos à nemine redditā reddidimus in Man. cōſ. º & ita ſufficeret ad valorem diſpenſationis ſuper irregularitate ob raptum contracta exprimere, quod fecit raptum; non exprimēdo vices, quibus rapuit, quando ſaltem circa vnam ſolam frequenter raptum commiſit.

ⁿ in c. ſi celebrat. de clerico excō municato miniſt.
º ca 27. nu. 194.

Septi-

7 Septimò, quòd apparet mihi verius A raptorem in impetratione diſpenſationis infamiæ ex raptu contractæ non teneri ad faciendam mentionē de inceſtu cū rapta commiſſo, q̄m licet omnis expreſſio falſi, quæ faciliorē reddit principem ad reddendam gratiam, reddat illā ſubreptitiam, nō tamen oīs taciturnitas veri, quæ idem facit, reddit illam ſubreptitiam, ſed ſolum, illa, qua tacetur verū quod iura iubent exprimi in talis gratię impetratione, iuxta deciſionem Rotę[a] & nullo iure cauetur vt in impetratione diſpenſationis ſuper infamia raptus fiat mentio criminum raptoris. B

a 32. de reſer. in nouis.

8 Octauo dico, tangendo reſponſum domini doctoris ad quartū, quod licet res grauiter controuertatur, an collatio beneficij infami facta valeat, nos tamen ſumus in ſententia Cardinalis quam latè refert, & defendit Felynus,[b] cui fortè poteſt adijci illa noua ratio, quod crimina inducentia infamiam ipſo iure non inducunt immediatè irregularitatē, ſed infamiam matrem eius, quæ parit illā; & ita, vt ſuperius inſinuaui; quoad forū cōſciētiæ nō ligat illa irregularitas, donec à iudice infligatur, per præfatam gloſſam ſingularem præfat. cap. [frater- C nitas.] quamuis arbitrer, vt ſupra inſinuaui, quod infamia iuris non tolletur per ſolam emendationem vitæ.

b in c. quere lam de iure iuran. à n.4

Quæ omnia præfati doctoris domini mei, & cuiuſuis melius ſentientis cenſuræ ſubmittimus, ſperantes fore, vt in præfato commentario capit. [fraternitas.] hæc cùm aliquot alijs eis affinibus altius expendamus.

SVMMARIVM.

1 Prohibito vno, & id cenſetur prohibitum, per quod ad illud peruenitur, modo prohibitio ſit perpetua, & in vtroq. militet eadem ratio. nu. 4.

Prohibito matrimonio, prohibētur etiā ſponſalia, & hoc, quādo prohibitio, ſeu impedimētum eſt perpetuum; ſeu ſubeſt eadem ratio; alias non, n. 2. Vnde, cum ſecundum ius ciuile (quod tamē nō habet locū de iure canonico, n. 3. in fine) ſenatoribus, & eorum filijs perpetuò prohiberetur, ne cū quibuſdā perſonis matrimonia contraherent, etiā ſponſalia D *cenſebantur prohibita. n. 3. & hoc ſaltem ex mēte legis. n. 5. Et cum Concil.* A *Trid. limitando ius antiquū, ideo ſtatuerit, ne inter raptorem, & raptā exiſtentem in poteſtate raptoris, poſſit cōtrahi matrimonium, quia nō videtur adeſſe liber conſenſus ad matrimoniū contrahendum neceſſarius, hacq. ratio militet etiā in ſponſalibus requirentibus pariter conſenſum liberū: ſequitur vt pari modo & ſponſalia ceſenſentur prohibita, n. 4. E contra autem licet idem Concil. prohibeat volētib. matrimoniū contrahere, ne ſine parocho cōtrahāt: nō tamē cenſetur prohibuiſſe ſimiliter* B *ſponſalia ſic contrahi: quandoquidem nec eadem ratio militat in vtriſq. nec prohibitio matrimonij eſt perpetua, cū qui clandeſtinè cōtraxerūt, poſſunt iterum coram parocho contrahere, n. 1. et 3 Item licet iure ciuili præſidi ſit prohibitum, ne in ſua prouincia contrahat matrimonium, non tamē prohibetur contrahere ſponſalia, n. 2. quia prohibitio erat ad tempus ſcilicet durante officio, & non perpetua nu. 2.*

6 Lex exorbitans, ſeu limitans ius commune, ex ſimilitudine rationis, immo etſi ſit etiam pœnalis, ex identitate rationis extenditur. C

CONSILIVM IV.

AN quemadmodum non valet matrimonium inter raptorem, & raptam quamdiu ipſa manſerit in poteſtate raptoris: vt habetur in Concilio Tridentino, ſeſſ. 25. cap. 6. ita etiam non valent ſponſalia?

1 Ad hanc quæſtionem reſpondeo, q̄ pro parte affirmatiua, quod ſcilicet etiā ſpōſalia ſint nulla, videtur primo caſus D in l. [oratio.][c] quatenus probat, prohibito matrimonio, et prohiberi ſponſalia.

c ff. de ſpōſ. d ibi, cum l. 2. ff. de iuriſdic. omn. iud.

Secundo id, quod Bartolus notat ex ea,[d] quod prohibito vno, cenſetur prohibitum id, per quod peruenitur ad illud.

Tertiò, quod prohibitus alienare, prohibetur facere actum, ex quo ſequitur alienatio, vt conſtat ex gloſſa recepta.[e] Vnde prohibitus alienare, prohibetur compromittere, per quod poteſt perueniri ad alienationem.[f]

e in l. ſi ita quis. § ... ff. de verb. oblig.
f c. cum tempore. de arbit.

Quartò, quod ſtatutum prohibens aliciui vendere, videtur prohibere promiſſionem de vendendo facere, vt poſt alios conſulit Decius.[a]

Pro contraria tamen parte facit primo l. [ſi quis officium.[b] quatenus habet rectorem prouinciæ, qui prohibetur ducere vxorem in ea, non prohiberi contrahere ſponſalia.

Secundò facit[c] Concilium Tridentinum,[d] quatenus annihilat matrimoniũ contractum aliter, quam præſente parocho, & duobus, vel trib. teſtib. & quod communiter dicitur, & nos diximus in Manu.[e] quòd ſponſalia contracta publicè, ſiue clandeſtinè in abſentia parochi valent etiam hodie poſt Cõcilium Tridentinũ, & ita probat matrimonio prohibito non prohiberi ſponſalia.

Tertiò, quod pœna impoſita contrahenti matrimonium non cẽſetur impoſita contrahenti ſponſalia, iuxta gloſſam receptam iuncto textu.[f]

2 His pro vtraque parte conſideratis, pro reſolutione conſtituendum videtur primò, quod prædicta l. [oratio.] quatenus probat matrimonio prohibito prohiberi ſponſalia, & prohibito vno, prohiberi præambulum ad illud, non habet locum, niſi quando eadem ratio militat in matrimonio, & ſpõſalibus, & in prohibito, & præambulo eius; & tunc ſic, vt determinat Cynus, quẽ Salycetus, et omnes ſequuntur,[g] & Alexander,[h] in fine, quẽ ſequitur Decius.[i] & probatur per l. [ſi quis officium.[k] & per d. l. 1.[l] adiuncta prædicta l. [oratio.]

Secundò conſtituendũ eſt, quod prædicta l. [oratio,] quatenus habet, matrimonio prohibito, prohiberi ſponſalia, non habet locum, niſi quãdo matrimoniũ perpetuò prohibetur, ſiue quãdo impedimentũ eſt perpetuum, & non quãdo impeditur ad tẽpus, ſiue quãdo impedimentũ eſt temporale, ſecũdum Dyn.[m] quem inter alios ſequitur Decius.[n]

Tertiò indaganda eſt ratio, qua prædictum Concil. Trid. limitauit ius commune antiquum c. ſi.[o] per quod ea ratione licebat raptæ, ſi vellet, nubere raptori, quia ſm̃ canones antiquos, quos Gratian. citat,[p] poſt pniam, purgationẽ, & ſatisfactionem, raptis id licebat, vt pulchre Gratianus ipſe[q] determinauit.

a Conſ. 502. nu. 2.
b ff. de ritu nupt.
c cap. 1.
d Seſſ. 24.
e c. 25. n. 144.
f in cle. 1. de conſang.
g in d. l. 1. C. ſi rector prouin.
h Conſ. 194. lib. 2.
i d. l. 1. ſub finem.
k ff. de ritu nupt.
l C. ſi rector prouinc.
m in c. cum quid vna via, de reg. iur. lib. 6.
n l. 2. ff. de inoff. omn. iu. ſub finem.
o de rap.
p 36. q. 2.
q in § prohibetur ſub c. apud omnes, eccleſ. tum.

E 3 Quartò conſtituendum, quod ratio limitandi illud nõ fuit, quod perpetuò prohibeatur contractio matrimonii inter raptorem, & raptam, iuxta l. [iniuriam.[r] Tũ quia lex illa quo ad hoc nõ eſt ſeruãda iure Pontificio, per iura prędicta. Tum quia ipſummet Concilium permittit contractionem, poſteaquã rapta exierit domum raptoris & fuerit aſſequuta plenam libertatem contrahendi, vel renuendi: & ita inducit impedimentum temporale, & non perpetuũ.

Quintò, quod ex hoc ſequitur, quod

F per d. l. [oratio.][s] non poteſt concludi, ſpõſalia, de quibus quæritur, eſſe nulla: quia lex illa, quatenus habet non poſſe contrahi ſpõſalia ab his, qui nõ poſſunt contrahere matrimonium, non hẽt locum quando impedimentum eſt tẽporale, ſed ſolum quando eſt perpetuum, dictum eſt. qua eadem ratione defenditur, quod[t] Concilium Tridentinũ annullans matrimonium contractũ in abſentia parochi, non annullat ſponſalia, quia matrimonium nõ prohibetur perpetuò inter aliquos, eo quod prohibeatur fieri in abſentia parochi, cũ fieri poſſit in eius præſentia.

G Sextò, quod non videtur etiam ratio limitandi ius antiquum fuiſſe illa, qua nititur prohibitio matrimonij inter ſenatores, & libertos eorum, cũ quibuſdã perſonis. Tum quia illud impedimẽtũ eſt perpetuũ, vt enim tradit Cynus, quẽ Salycetus & alij ſequuntur,[u] id fuit ſtatutum, ne ſenatorum, & libertorũ eorũ dignitas vileſceret, iuxta l. [ſemper.][x] nec eſt receptum iure Pontificio. Tum quia raptor & rapta frequẽter sũt ęquales dignitatis.

4 Septimo, quod ratio limitandi videtur fuiſſe, quod conſenſus raptæ præſti-

H tus in domo raptoris, vel extra eam, donec aſſequatur plenam libertatem, non eſt ſatis liber ad contrahendum matrimonium, quod plenam libertatem requirit.[y] quæ ratio ita militat in ſpõſalibus, ac in matrimonio, quia ſponſalia etiam plenam requirunt libertatem ſecundum omnes.

Octauo, ex hoc ſequitur, quod licet l. [oratio.] quatenus habet, matrimonio prohibito propter impedimentum perpetuum, videri ſponſalia prohibita, nõ

conclu-

r cap. de ra. vir.
s ff. de ſpõſ.
t cap. 1.
u d. l. 1. C. ſi rector. prouin.
x ff. de rit. nupt.
y ea. cum locũ de ſpõſ.

A concludat, vt dictum eſt, per prohibitionem Concilij temporariam videri prohibita ſponſalia: tñ quatenus probat, prohibito vno videri prohibitum præambulum, in quo eſt eadem ratio: concludit, prohibito matrimonio inter raptorem, & raptã, donec rapta fuerit in domo raptoris, & donec aſſequatur plenã libertatem, cenſeri prohibita ſponſalia, donec maneret intra domũ, vel extra, & non aſſequatur plenam libertatem; quia, vt dictũ eſt, defectus liberi cõſenſus ita impedit ſpõſalia, ac matrimoniũ.

5 Per quod patet reſponſio formalis ad quæſtionẽ propoſitam, & etiam concordia pro vtraque parte allegatorum. Nec obſtat, ꝙ aliqui dixerũt, quod prohibitio matrimonij, de qua in d. l. [oratio.] per nouam extenſionem Iuriſconſulti extẽditur ad ſponſalia, ad quæ antea non extẽdebatur, ob illa verba [Vt ſuppleatur, quod orationi deeſt.] quia ex mente Decij,[a] qui huic obſtaculo reſpondet, clarius reſponderi poteſt, contextum eius non loqui de ſuppletione quo ad mentẽ, & ſnīam, ſed ſolum quo ad ſuppletionem verborum, hoc eſt, q Iuriſconſultus declarat ibi mentem, & propoſitum Imperatorum prohibentiũ matrimonium inter ſenatores, & liberos eorum, cum quibuſdam perſonis, fuiſſe etiam prohibere ſponſalia, licet verbis id non expreſſiſſent.

a in d. conſ. ... & ... l. ... c. nam concupiſcentia de conſt.

6 Non obſtat etiam, ꝙ prædictum[b] Concilium Tridentinum eſt ius exorbitans à iure communi, & limitans illud, vt ſupra dictũ, & probatum eſt, & ꝙ iura exorbitantia non ſunt extendenda de vno caſu ad alium,[c] & conſequeter, quod ca. illud loquens de matrimonio non debet extendi ad ſponſalia: non inquam hoc obſtat. Tum quia ius limitãs aliquid extenditur ex ſimilitudine rationis ad caſum ſimilem, vt efficaciter, & ſingulariter probatur per c. [cum dilecta.][d] & alia multa, quibus ibi Decius illud confirmat; & in propoſito noſtro non ſolum inuenitur ratio ſimilis, ſed et eadem, vt ſupra probatum eſt; & ex identitate rõnis non ſolum iura exorbitantia, & limitatoria, ſed et pœnalia extenduntur, iuxta gloſſam ſingularem,[e] et latè tradita ibi per Dominicum, & Frãcum poſt Antonium[f] ſaluo, &c.

b cap. 6.

c cap. quæ à iure. de reg. iur. lib. 6.

d de confir. vtil. vel inutil.

e ca. 1. verbo Italia. de tempor. ord. in 6.

f in ca. fi. de conſuet.

De furtis.

SVMMARIVM.

1 Surripiẽtes aliqua ab ijs, de quibus probabiliter credunt, quod rogati darent, non peccant mortaliter, licet credant, quod nollent clam accipi; vnde poſſũt abſolui, etiamſi non habeant propoſitũ abſtinendi.

CONSILIVM I.

B Pauperes mulieres debiles, ſibi ipſis victum quærere non valentes, & mendicare erubeſcentes, cum ſint honeſtæ conditionis; viſitant propinquas ſuas etiam pauperes, ſed nõ tãque, vt ipſæ ſunt, & alternis diebus auferunt eis bucellam panis, vel aliquid ſimile. Quæritur, an id eis liceat.

1 Reſpondeo id non licere, niſi credẽti probabiliter, quod amica, vel propinqua illa, cui ſubtrahit, eſſet contenta, ſi ſubtractionem noſſet, iux. l. [inter omnes.][g] & qui crederet eum, cui ſurripit, C contentum iri, vt acciperet, non peccaret mortaliter accipiendo, etiamſi crederet, quod nollet, quod acciperetur ei clam, vt poſt Adrianum & Caietanum diximus in Manu. conf.[h] Quod ſequitur, mulierem, quæ acciperet illa panis fruſtula, credens, quod domina eorum gratis daret, ſi peterentur ab ea, poſſe abſolui ſine propoſito omninò abſtinẽdi: quia non oportet pœnitentiam habere propoſitum omninò abſtinendi à venialibus, ſicut à mortalibus, vt dixìmus in d. Manual confeſſ.[i] poſt S. Thomam.[k]

g §. rectè. ff. de furt.

h c. 17. num. 139.

i c. 1. nu. 24.

k ... ar. ...

D

SVMMARIVM.

1 Reſtituere tenentur ancillæ, quæ dietim modica in pauperes bona fide erogant clam dominis, niſi domini talis eſſent conditionis, quod probabiliter rogati, vel pauperibus, vel ancillis ipſis id conceſſiſſent, vel niſi omnia ſimul iuncta non eſſent notabilis quãtitatis, imò ſecundum auctorem, etiamſi facerent notabilem quantitatem, modo eo

non eſſent animo, vt per modica ad vnum notabile peruenirent. E

3 *Furto ſubtrahere, grauius eſt peccatũ, quam furto ſubtracta retinere.*

CONSILIVM II.

ANcillæ per multos annos inuitis dominis clam ſingulis diebus modica quædam dederunt pauperibus, credentes hoc minimè prohibitum: quorum omnium minimorum ſumma ſimul collecta aſcendit ad notabilẽ quan- F titatem. Dubitatur, an teneantur reſtituere de ſuo.

1 Reſpondeo primò, ꝙ non tenentur reſtituere, ſi domini earum eſſent talis conditionis, & habitus, vt probabiliter credere poſſent, quod ipſi conſenſiſſent eis, ſi petiiſſent licẽtiam dandi parua illa pauperibus, vel dediſſent ea, ſi fuiſsẽt petita ab eis, etiam ſi noluiſſent, vt clam eis illa darentur, per reſponſum ad præcedentem quæſtionem.

Secundò, ꝙ tenerentur reſtituere, ſi G domini eſſent talis conditionis, ꝗd non dediſſent licentiam prædictam, neque illa per ſe dediſſent pauperibus petentibus ea, ſecũdum communem opinionem, quam nos quoq; ſequuti fuimus in Man. conſ.[a] cum quadam limitatione notabili, quæ ibi videri poteſt.

a c. 17. num. 139.

2 Tertiò, quod ſecundum noſtrã particularem opinionem putamus probabile, quod nunquam teneantur reſtituere illa parua, ſub pœna peccati mortalis, etiam poſtquam peruenerint ad notabilem quantitatem; ſi nunquam, percipiendo illa parua, intendunt peruenire H ad illam rationem illa firma, quod magis peccat, cæteris paribus, qui capit, quam qui retinet,[b] & quod qui capit illa parua ſine intentione perueniẽdi ad illam quantitatẽ notabilem, nõ peccat plus quam venialiter.

b ex ſeq. de reſt. ſpol.

SVMMARIVM.

1 *Pueri coquinæ de mandato illius præfecti eius amicis deferentes ea, quæ ſi ſciret dominus prohiberet, niſi deſiſtant, non ſunt abſoluendi, etiam ſi ob id cum damno eſſent de domo eiiciendi.*

CONSILIVM III.

PRæfectus coquinæ habet ſub ſe pueros, quibus dat aliqua comeſtibilia, alicuius tñ valoris, clam deferendas aliquibus amicis ſuis, crediturque, quod, ſi dominus ſciret, prohiberet. Pueri obiurgati à confeſſariis reſpondent, Nos huic præfecto coginur parere, & niſi pareamus, vel ſi hoc reuelabimus, malo noſtro de domo eiiciemur. Dubitatur quid agendum cum dictis pueris.

1 Reſpondeo, ꝙ prædicti pueri, qui credũt, vel credere debent peccare ſuũ præfectum mortiferè mittẽdo prędicta donaria ſuis amicis, peccant etiam ipſi deferendo illa: & ita debet eis præcipi, ne deferant, propter obedientiam, quã Dei legi debent, ſperantes ab eo, qui diues eſt in omnibus, compenſationem tam in bonis animæ, quam in cæteris, arg. eorum, quæ de miniſtris peccatorũ diximus in noſtro Manu. conſ.[c]

c c. 19. num. 19. & ca. 24. nu. 23.

SVMMARIVM.

1 *Furto ſubtracta bona fide de loco ad locum portans mulio, & in via illa furtiua cognoſcens, ne de ſuo cogatur ſatisfacere, non furi, ſi ab eo ad dominũ probabiliter creduntur non peruentura, ſed domino conſignet, modo id ſine ſuo poſſit detrimento.*

CONSILIVM IV.

MVlio bona fide portabat quaſdã res de loco ad locum, in via cognouit dictas res furto ſublatas, & tamen perfecit iter. Dubitatur, an teneatur de ſuo reſtituere.

1 Reſpondeo, ꝙ præfatus mulio tenetur res illas reſtituere illi, qui eas ſibi cõmẽdauit, vt nos tradimus in Man.[d] Et ita ſi ipſe portauit illas ad locum, ad quẽ portare promiſit, & reddidit perſonę, cui reddere promiſerat, ſatisfecit, ſaltem quo ad forũ conſcientiæ,[e] niſi probabiliter crederet, quod qui eas ei commendauit, nunquã reſtitueret dño: nã tunc, ſi abſq; magno detrimẽto ſuo id facere poſſet, debet reſtituere dño; & ſi reſtituerit ipſi, qui eas ei commendauit, debet monere dominũ, locum, & pſonam,

d c. 17. num. 29.

e Arg. l. bona fides. ff. depoſiti.

Digitized by Google

nam, vbi, & penes quam ſunt, & ſi reſtituerit domino, debet monere eum, qui eas ſibi tradidit, quod reſtituit domino: ꝙ ſi reddiderit furi, cum deberet reddere domino, vel detinere penes ſe ſine detrimẽto ſuo, tenebitur reſtituere de ſuo domino, ſed ad præcipiẽdũ hoc ei, diligenter ſunt circunſtantiæ rei, & perſonarum perpendendæ, vt prædicto loco Nau. & ex Dominico Soto.[a]

a lib.4.q.7. ar.1.de iuſt. & iur.

S V M M A R I V M.

1 *Furtum committẽs in finem ſeminãdi diſcordias, duo committit peccata mortalia, alterum materialis furti, alterum formalis diſcordiæ notabilis.*

2 *Monitorio promulgato cõtra detinẽtes & ſcientes nõ ſatisfit, niſi qui habẽt, domino reſtituant, & qui ſciunt ita reuelent, vt ad quos ſpectat, eorum poſſint ſe iuuare teſtimonio, & nu.5.*

3 *Reſtitutio ſubtractæ ita faciẽda eſt, vt venit ad manus domini, à quo fuit ſubtracta, nec ſufficit, ſi clam ĩ eius domũ proijciatur, niſi etiã ad ipſum perueniat alioquin fur iterũ etiam in vtroque foro tenetur reſtituere, nu.4.*

4 *Furtiuam rem à fure acceptam furi tenemur reſtituere, niſi ſit præſumendũ quod ab ipſo ad dominum minimè perueniet, quia tunc melius eſt reſtituere domino.*

CONSILIVM V.

QVidam, animo ſeminandi diſcordiam inter maritum, & vxorem, & ſocrum, bona quædam furati ſunt, quæ poſtea archipresbytero dederunt, vt ea reſtitueret, is vero intra domum prædictorum ſecretò poſuit, neſcitur, tñ, an ad manus dominorũ puenerint. Dominus excommunicationem à Papa contra bonorum detentores, & ſcientes, & non detegentes obtinuit, archipresbyter occultè præmiſſa manifeſtauit Epiſcopo, Epiſcopus autem manifeſtauit ſocrui.

Quæritur primo, ꝙ peccatum commiſerint dicti fures.

Secundò, an in excommunicationem inciderint.

Tertiò, an, depoſitione prędicta facta in manibus archipresbyteri ſic poſtea reponentis occultè in domo non obſtãte, teneantur reſtituere.

A Quartò, an fures condictione furtiua teneantur ad reſtitutionem.

Quintò, an furibus, ſeu parti archipresbyter teneatur reſtituere.

Sextò an ſcientes, reuelando Epiſcopo ſatisfecerint.

Quæſtiones præfatæ iuſtum libellũ, ad iuſtam earum reſolutionem, requirere videntur, quod ipſe occupatiſſimus præſtare nequeo, ſed breuiter & ſimpliciter abſque ampliori diſputatione reſpondebo.

1 AD PRIMAM quidem, proculdubio eos mortaliter bis peccaſſe. Primũ
B materialiter peccatum furti: quia contrectauerunt rem alienam inuito dño. Secundò peccauerunt formaliter peccatum diſcordiæ notabilis ex circunſtantia finis: quia in finem ſeminandi grandem diſcordiam inter maritum, & vxorem, & ſocrum, inter quos magna concordia procurãda erat, furari curauerũt

2 AD SECVNDAM, imitando Scæuolam, qui ſecundum ea ſola: quæ proponebantur, reſpondere ſolebat, reſpondeo, eos incidiſſe in excommunicationem Papalem, ſi ante lapſum termi-
C num monitioni pręfixum, nihil vltra id, quod in caſu proponitur, fecerunt: qm̃ excommunicatio Papalis, quam appellant [ſignificauit.] habet, Papam iubere, vel committere iuſſionem ordinario, vt infra certũ terminum reſtituant, qui rem detinent, & qui non detinent, ſed ſciunt, id manifeſtent coram iudice, vel perſona in litteris Papæ, vel cõmiſſarij expreſſa, vel nominata; ita vt per eius dictum iuuari poſſit, qui excõmunicationem impetrauit: & præfati fures nec reſtituerunt, nec cõfeſſi fuerũt ſe habere, nec accepiſſe furto ſubtracta
D intra terminum præfixum.

3 AD TERTIAM reſpondetur, eo modo eſſe illa reſtituenda, ac ſi nõ fuiſſent in domum præfatam proiecta: niſi probetur ea perueniſſe ad dominum rerum ſubtractarum, quia reſtitutio requirit, ut res in priſtinum ſtatum reponantur, at furtum non cenſetur repoſitum in quo erat ſtatu, donec perueniat ad ſuum dominum; & per præfatã proiectionem nõ conſtat res proiectas in poteſtatem earum domini ueniſſe, vt palam eſt.

4 Ad Qvartam, reſpondetur, E
fures teneri ad reſtituẽdum, domino in
vtroq. foro: in foro quidem exteriori
actione furti: & condictione furtiua, in
interiori autẽ, quia non remittitur pec-
catum, niſi reſtituatur ablatum.

Ad Qvintam reſpondetur, ꝙ
archipresbyter tenetur reſtituere furib.
iure ſtricto actione depoſiti: quia depo
ſuerunt illa apud eum, & præfati fures
non erant tales, & ſuſpecti de fuga, vel
de voluntate non reſtituẽdi veriſimili;
quo caſu interdũ ſatisfaceret, imò me-
lius faceret reſtituendo domino, quam
furi. F

5 Ad Sestam reſpondetur, quod
aut ſacerdos, qui manifeſtauit Epiſco-
po, ſatisfecit excommunicationi Papa-
li, & Epiſcopus ſanctè potuit reuelare
illud ſocrui, cuius interat illud ſcire:
quia Papa, ut ſupra inſinuaui, iubet, aut
committit iuſſionẽ reuelandi huiuſmo
di furta male ablata, ad hoc, vt hi, quo-
rum intereſt, eiuſmodi reuelatione vti
poſſint: & ita poterat optimo iure, imò
tenebatur Epiſcopus reuelare, quod ſi
ſacerdos ille nõ reuelauit Epiſcopo eo G
modo, quo poſſet ille reuelare his, quo
rum intererat, non ſatisfecit excommu-
nicationi Papali.

SVMMARIVM.

1 *Reſtituere viator, qui ad mendicitatẽ, & alia viarum incommoda vitanda, aliquid furto ſubtraxit, ꝙ adhuc, vel il lius precium habet, cogendus eſt.*

CONSILIVM VI.

Regularis quidam peregrinus, cum
nihil haberet, ĩ via nactus occaſio H
nem furto quædã ſuſtulit, ad hoc, vt in
patriam ſibi redeunti prouideret, vita-
retq. erubeſcentiam mẽdicandi, ac alia
incommoda, quæ patiũtur faciẽtes iter.
Quæritur, an ſit cogendus reſtituere, &
quid ſi rem vendidit, ſed habet preciũ:
& quid ſi ſit laicus.

1 Reſpondeo, ꝙ proculdubio tenetur
reſtituere, ſiue ſit laicus, ſiue eccleſiaſti-
cus, & eſt cogendus, per tradita à nobis
in noſtro Manu. conf.[a] quæ facilè vide-
ri poſſunt.

a c. 17. n. 62.

De Vſuris.

SVMMARIVM.

1 *Viduæ & orphani vt certum lucrũ ex pecunijs accipere valeant ſtatui nõ poteſt niſi ſocietas per tres cõtractus fiat vt & cæteris permittitur.*

CONSILIVM I.

Quæritur, quomodo poſſit ſtatui,
F vt viduis & orphanis dẽtur qua-
tuor, vel quinque pro centum
ab eis acceptis.

1 Ad hanc quæſtionem reſpondeo, ꝙ
modus licitus, quo viduis, & orphanis,
imò & quibuſlibet alijs debetur qua-
tuor pro centum quotannis, eſt ille,
quem nos pinginius & declaramus in
Manu. conf.[b] & in commen. ſuper ca.
[ſi fœnerau eris.] qui fit per viam con-
tractus ſocietatis, cum aſſecuratione
ſortis principalis & capitalis pro precio
G iuſto, & cum aſſignatione certi lucri
pro incerto facta etiam pro precio iu-
ſto, quod non fundo hic latius, quia
ibi poteſt videri ſatis latè fundatum, &c.

b c. 17. n. 254 & ſeq. c 14. q. 3. de vſuris, n. 32. & ſeq.

SVMMARIVM.

1 *Mõs pietatis, qui deponentib. ſoluit quatuor ꝑ 100. & à pauperib. mutuatarijs exigit, eadẽ quatuor, & alia duo pro expenſis, non peccat, nec rõne illorum duorum, quæ iuſtè exigũtur, ꝑ dictis expẽſis, n. u. 6. neq. ratione aliorum quatuor, quæ ideo accipiũtur, vt ea ſoluantur deponentibus, à quib. mons in gratiam ipſorum pauperũ ſub dicto intereſſe dictam pecuniam accipit, nu. 7.*

1 *Deponẽs pecuniam numeratã à depoſitario, et ſi ſit mons pietatis, nihil poteſt exigere, imò ei potius deberet mercedẽ dare, adeo vt ſi pro ea illi cõcedat vſum pecuniæ, committat vſurã, nam hoc depoſitum reſoluitur in mutuũ, & multo magis ſi accipit quodcũq. aliud lucrum num. 2. & 4. & ſic peccat, nume. 7. niſi forte dictum lucrũ capiat ratione lucri ceſſantis, quod amittit, dũ vt pauperib. ſubueniatur, ꝑ dictũ depo*
ſitum

Digitized by Google

ſitum deſinit ex ſuis pecunijs veriſimi le lucrum acquirere, nu. 3.

3 *Mõs pietatis, q̃ à mutuatarijs exigit in tereſſe, vt ex illo ſatisfaciat deponẽtib. pecunias cũ lucro, & expẽſis miniſtro rũ, non poteſt iuſtificari per vnũ ſocie tatis contractum, & duos aſſecuratio nis, quia mons non exercet aliquam iu ſtum lucroſam negotiationem, & n. 5.*

CONSILIVM II.

Licitum an ſit, vt mons pietatis det quatuor pro centenario deponẽtibus pecuniam apud ipſum, cum circun B ſtantijs, de quibus in bulla Iulij III. p̃ſuppoſito, quod hoc eſt vtile ipſi mõ ti?

1 Reſpondetur primò, quod, ſi inter montẽ pietatis, & deponentẽ pecunias apud eũdem, verus, & ſolus cõtractus depoſiti fieret, non poſſet deponens iuſtè quidquam lucri à mõte depoſitario accipere. Tum quia verus cõtractus de poſiti eſt gratuitus,[a] ſicut, & cõtractus commodati, iux. glo.[b] nam ſi quid daretur pro cuſtodia, eſſet cõtractus locati, vel conductionis, vt per prædicta iura probatur. Tũ quia potius deberet accipere depoſitarius à deponente, propter C onus cuſtodiendi, quod ſubit, quã è contrario, vt palam eſt: adeo, quod nos in Man. conf.[c] probamus verè deponentẽ cum pacto, vt pro cuſtodia nihil depoſitario daretur, ſed vſus pecuniæ eſſet pro ſalario, committere vſuram.

a l. 1. §. ſi veſtimenta, et §. 1. ſeq. ff. depoſ. b i c. 1 de cõmod.

c c 17. num. 293.

2 Secundò, q̃ huiuſmodi deponẽtes apud montes non dicuntur verè deponentes, ſed mutuãtes: quoniam qui deponit pecuniam numeratã apud aliũ, ea lege, vt depoſitarius ea vti poſſit cũ obligatione reddendi eam quandocunque repetatur, cẽſetur mutuare,[d] & huiuſmodi deponentes hac lege depoſuit D ſuas pecunias apud montes.

d l. terti con dic. §. ſi. cum l. ſeq. ff. de reb. cred.

Tertiò, q̃ ex hoc ſequitur, huiuſmodi deponẽtes nõ poſſe iuſtè capere quatuor, nec quidquam aliud pro centum, ſola ratione eiuſmodi depoſiti: quia id eſſet capere vi, & ratione mutui, & conſequenter vſuram cõmittere, iux. ca. 1.[e] & veram definitionem vſuræ, quã nos poſt alios tradimus in d. Man.[f] nec poſſent excuſari ratione vtilitatis, & pietatis montis, cum neq; pro redemptione captiuorum poſſit vſura exerceri, iuxta A ca. [ſuper eo,] & quod habet etiam ſuper hoc non poſſe per Papam diſpenſari.

e & per totam, 14. q. 3. f c. 17 num. 206.

g. de vſur.

3 Quintò, q̃ prædicti deponentes iuſtè poſſint percipere prædicta quatuor pro centum, modo concurrant illa, quæ fel. rec. Iulius III. voluit, vt cõcurrerẽt in depoſitionibus faciendis apud montem ciuitatis Vicentinæ, videlicet, quod intentio, & finis principalis ſit iuuare montem, & pauperes ab eo mutuãtes, & non fœnerandi, & quod ad finẽ depo nendi, ſiue mutuãdi mõti deſinat emere merces paratas vẽditioni, quas alioqui emiſſent, & ſic huiuſmodi deponentes non recipiunt illa quatuor vi, & ratione talis depoſiti, ſeu mutui, ſed ratione lucri ceſſantis, quandoquidem ex dicta emptione veriſimiliter lucrarentur tantundem, vel amplius, & conſtat mutuantem ratione veri intereſſe poſſe capere aliquid mediocre vltra ſortẽ, iuxta gloſſam ab omnibus receptam.[h]

h in ca. conqueſtus, de vſur.

Ex hoc reſponſo poteſt deſumi reſolutio illius dubij, q̃ à Verona nobis in hanc formã miſſum eſt, vbi erectus fuit quidam mons pietatis in ſubuẽtionem pauperum, ne impius Hebræorũ vſuris planè exhaurirentur, in hunc, qui ſequitur, modum. Multi pecunias habentes, eas deponebant in mõte pietatis ad erogandum pauperibus indigẽtibus, eo pacto, quod dictus mõs daret quatuor p̃ centenario ijs, qui ſuas pecunias ibi depoſuerant in fauorem dictorum pauperum, & quod accipientes eaſdem tenerentur ſoluere ſex pro cẽtum, quorum quatuor dabãtur ijs, qui ſuas pecunias, vt præd. ctum eſt, tribuerant, & reliqua duo ſuſtinendis oneribus miniſtrorum d. mõtis, & ſi quid ex illis duobus ſuperat nõ expẽſum, applicabatur ad pios vſus. Iam quæritur, an tam deponẽs, vt prædictum eſt, ſuas pecunias in montem, quam etiam ij, qui ibidẽ depoſitas, captis pignoribus, ex officio indigentibus, & petentibus erogant, accipiendo ſex pro centum, committant vſuram?

4 Circa quod dico, primò, q̃ reſpõdẽdum eſt affirmatiuè per ſupradicta, niſi ſeruẽt ea, quæ prædictus Iulius III. ſeruanda eſſe reſpondit, & declarauit.

Secundò, q̃ non prodeſt eis non ſeruãtibus illa, modus ille contrahendi ſo-

cietatem per tres contractus. quo capitale, ſiue ſors principalis remaneat ſalua, iuxta tradita à nobis in Man. [a] quia nos loquimur de vero contractu ſocietatis expreſsè, vel tacitè facto, factũ autem propoſitum agit de mutuo, vel depoſito cum facultate, vt depoſitarius eo vti poſſit, quod effectu eſt mutuum, per dicta in ſupradicto reſponſo.

a c.17.num. 244.

5 Tertiò, ꝙ difficile fuerit inducere in illo monte Veronæ per prædictos tres cõtractus modum, quo, qui poneret pecuniam, poſſet lucrari quatuor, capitali ſaluo: quia non ſatis intelligo, quomodo mons deputatus ſolum ad mutuandum, poſſit cõtrahere iuſtam ſocietatẽ ad lucrãdum tãtum, quod vna pars lucri relinquatur ſocio pro aſſecuratione ſortis, & pars pro lucro incerto certificando, & pars ſibi reſeruanda, cum modus lucrandi per mutuum, acceptis pignoribus, non ſit iuſtus, nec modus negotiandi ad lucrandũ tantum, quamuis ſit iuſtus ad lucrandũ aliquid paruum pro ſuſtentando onere miniſtrorum.

Quartò, ꝙ aptiſſimè poſſet induci modus, quo ciues Veronenſes ſeruarẽt capitale, ſiue ſortem principalem ſaluã, contrahendo ſocietatem cũ mercatoribus Veronenſibus per pdictos tres cõtractus, qui cũ illis illicitè fieri poſſent: ſed hoc nihil prodeſſet monti, neq; pauperib. ad quos iuuãdos is eſt inſtitutus.

6 Quintò, ꝙ miniſtri montis, & depoſitarij, qui pecunias prædicto modo depoſitas mutuant pauperibus ad ratonẽ ſex pro centum, etiam videri pñt vſurarii primo aſpectu, licet ad pia opera mutuent: quia non licet etiam pro redimẽdis captiuis fœnerari, vt in prędicto rñſo habetur: ſed ſaluari pñt quo ad illa duo, quæ ſibi lucrantur, per illã concluſionem noſtram in dicto Man. [b] quę habet poſſe à Republ. inſtitui officium ad mutuãdũ pauperibus, ſalario miniſtris de publico conſtituto, vel aliquo paruo à pauperibus mutuatariis eis ſoluendo.

b c.17.num. 288.

7 Quo aũt ad alia quatuor pro cẽtũ, deponentibus, ſiue mutuantib. eis pecuniã dandam, non peccant, ſiue deponẽtes deponunt ſeruatis ſeruãdus per bullam Iulij III. ſiue non; quia accipiunt ꝓ neceſſitate, non quidem ſuarum perſonarum, ſed proximorum, & ẽt pro neceſſitate ſui officii mutuandi pauperib. quod licet eo modo, quo docet S.Th. [c]

c 2.2. q. 78 ar. 4.

Sextò, ꝙ ex his infertur, quod ſi deponentes licitè deponãt ſeruatis ſeruandis per prædictam bullam Iulii III. nec deponentes, nec depoſitarii peccant: ſi autem deponentes malè deponant, ipſi ſoli peccant, & tenentur ad reſtitutionem: depoſitarii aũt, ſiue miniſtri montis, nec peccant, nec tenentur reſtituere.

SVMMARIVM.

1 *Vſuras exercere ad faciẽda opera pia non licet.*

2 *Mutuare poteſt quis nummos alienos, volente domino, vt ſuos.*

3 *Mutuare nulli licet, vt aliquid det tali, vel tali operi pio.*

4 *Mutuans ſpontè, licet ex eo patiatur damnum, non quærit actionem, niſi ea mutuet lege, vt ſe ſeruet indemnem à damno emergente, & lucro ceſſante, num. 7.*

5 *Cenſum annuũ ſuper bonis ſuis poteſt conſtituere Ciuitas, vt preciũ mutuet pauperibus conſeruantibus illam à dãno dictæ annuæ praſtationis.*

5 *Intereſſe lucri ceſſantis, vel damni emergentis peti poteſt.*

6 *Fideiuſſor licitè recipit vſuras, quas creditori ſoluit.*

6 *Creditori, qui ſtatuto die non ſoluit, reſtituat vſuras, quas creditor ob id alteri ſoluere coactus fuit.*

CONSILIVM III.

QVædam Reſpub. vt egenis ſubueniret, conſtituit cenſum mille ducatorum ſuper bonis ſuis; ex hoc accepit viginti millia ad rationem quinque annuorum pro centum, quæ mutuãdo illa indigentibus ſtipulatur à mutuatariis indemnitatem, vt, ſcilicet ipſi ſoluerent illos quinque annuos pro centum. Quæritur, an hoc ſit licitum?

1 Reſpondetur, ꝙ pro parte negante facit primò, ꝙ non licet vſuram exercere, nec per eã quærere aliquid ad opera pia exercenda, etiam pro redemptione captiuorum, [d] & ꝙ in caſu propoſito videtur exerceri vſura ad opera pietatis facienda; quia ipſa Reſpub. conſtituit ꝑ venditionem bonorum ſuorum cẽſum mille florenorum annuorũ ad mutuandum egenis, ita vt ſoluerent mutuatariis ad rationem quinque pro centum.

d c. ſuper eo, de vſuris.

Secun-

Digitized by Google

2 Secundò, quod paria videntur eſſe mutuare mille florenos ſuos egenis ea lege, vt reddantur ei quinq; annui pro centũ, aut mutuare mille florenos alienos acceptos ab alio ad mutuandũ egenis eadem lege reddendi quinque annuos pro centum: quandoquidẽ ſic mutuare poteſt quis alienos nummos de voluntate domini eorum, ac ſuos.[a]

a l. certi condictio. §. ſi nummos. ff. de reb. cred.

3 Tertiò, quod approbans huiuſmodi contractũ, vſ approbare viam, qua quilibet habens bona immobilia impunè poſſit exercere vſuram: quilibet enim hñs talia bona, pôt vendere cenſum ſuper illis, & pecuniam numeratã, quam B pro precio cẽſus accepit, mutuare alteri ea lege, vt cenſum, quem ipſe ſoluere debet, ſoluat mutuatarius; quod tamẽ nõ vſ iuſtè fieri poſſe: illicitum. n. eſt mutuare alteri ea lege, vt vltra ſortem ſibi reddendã detur aliquid illi, aut illi pauperi, aut illi, vel illi operi pio, iuxta d. c. [ſuper eo,] & tradimus clarè in Manua. confeſ.[b] & probatur per ea, quæ ſcripſimus ibidem,[c] & in comm. de vſuris.[d]

b c. 17. num. 237.
c nu. 211.
d notab. 15. per totũ, & præſertim n. 52.

4 Quartò, ꝙ licet mutuans pecuniã ſpõtè ſine vlla vi, & coactione, patiatur aliquod damnũ, vel ceſſet quærere aliquod lucrum amore Dei, vel proximi, C ex eo tñ non quærit aliquam actionẽ, vel exceptionem, vel aliquod ius agẽdi contra illũ, cuius gratia, & amore id patitur, ſed ſolum quærit debitũ quoddã antidorale, quod non parit actionẽ, nec ius agendi, vt l. [ſed etſi,][e] & traditur in l. [ex hoc iure.][f] Ergo cũ ipſa Reſpubl. ſpõtè mutuet, & ſine vlla vi ſuis mutuatarijs, & ſpontè, & ſine vi relinquat ius exigendi, & lucrandi prædictos cẽſus, non videtur quærere ſibi per debitum legale, vel iuſtitię exactionem, & ius ſtipulandi à ſuis mutuatariis indemnitatem ab aliquo damno, & intereſſe dam D ni emergentis, vel lucri ceſſantis.

e §. conſuluit. ff. de petitio. hæred.
f ff. de iuſt. & iur.

5 Pro parte autẽ affirmante facit primò, ꝙ, qui mutuat aliquid licitè poteſt capere à mutuatario, vltra id quod mutuat, tam intereſſe lucri ceſſantis, quam dãni emergentis, vt nos latè probamus in d. Man. conf.[g] & latius in d. rom. de vſuris,[h] & tenet glo ſingularis recepta,[i] de vſuris. pro qua eſt tex irrefragabilis in l. 3. de eo, quod certo loco. At præfata Reſpub. in caſu propoſito nihil vltra A ſortem recipit, aut non niſi intereſſe lucri ceſſantis, & damni emergentis: ſolũ enim recipit à ſuis mutuatariis indemnitatem, qua ſe indemnem ſeruat à dãno, quod paſſura eſſet, ſi nõ ſtipularetur ab eis, vt ſoluant ea, quæ ipſa teneretur ſoluere illis, quibus vendit ſuos cenſus, vel à dãno ceſſationis lucri, quod nõ faceret, ſi mutuatarii ea non ſoluerent, q̃ ipſa ſoluere debet, quod vno reſpectu pôt dici damnũ emergens Reip. & alio dãnũ lucri ceſſantis: eo enim reſpectu, quo teneretur ſoluere precia cẽſuum, ſi non ſtipularetur indemnitatẽ, poſſet di B ci damnũ emergẽs, eo verò, quo deſinit ſuos facere fructus, quos dat cẽſualiſtis, poteſt dici damnum ceſſationis lucri.

g c. 17. num. 212.
h Nota. nu. 42.
i in cap. conqueſtus.

6 Secundò facit, quod licet fideiuſſori accipere vltra ſortem vſuram, quam ſoluit creditori; quia non eſt ibi lucrũ, ſed intereſſe, ſm Innocẽtium receptum,[k] quẽ commendat Iaſ.[l] & addit Innoc.[m] quod debitor, qui non ſoluit certo die, quod tenebatur ſuo creditori, ſi ob hoc creditor accepit ad vſuras, vt ſolueret ſuo creditori, cui etiam certa die tenebatur ſoluere, debet reſtituere illud dãnum:[n] at prædicta Reſp. eſt debitrix cẽ C ſuum, quos vendidit ſuper bonis ſuis, & mutuatariis eius debent ipſi ſoluere intereſſe quotannis, vel pro tempore, quo fruuntur pecunia ſibi mutuata.

k in ca. 2. de vſur.
l in l. nummis. nu. 3. ff. de in litem iuran.
m vbi ſup.
n arg. c. peruenit. & ca. conſtitutũ. de fideiuſſ.

Ad oppoſita pro parte negãte reſpõderi poteſt. Ad primum quidẽ primò, cõcedendo, quod prædicta Reſpu. verè mutuat; ſed negando, quod accipit aliquid vltra ſortẽ mutuo datã, & vltra intereſſe dãni emergentis, & lucri ceſſantis, quod licet, vt probat primum argumentum pro parte affirmãte formatũ, in quo probatur id eſſe licitũ. Secundò, concedendo, quod prædicta Reſp. acci D pit quidem aliquid vltra ſortem mutuo datum, ſed nõ vi mutui, ſed ratione intereſſe damni emergentis, vel lucri ceſſantis, quod licet, vt prædictum eſt.

Ad ſecundum concedimus paria eſſe mutuare pecunias proprias, vel alienas de cõſenſu domini; ſed negamus, quod nõ poſſit mutuans accipere ratione intereſſe, ſiue mutuet proprias, ſiue mutuet alienas, per prædicta.

Ad tertium negamus per partẽ hanc affirmantẽ aperiri viã exercendi vſuras

veras,

Digitized by Google

veras,& illicitas, ſed ſic viam mutuãdi E eo modo,vt mutuatarius ſoluat aliquid vltra rem mutuatam pro intereſſe damni emergentis,vel lucri ceſſantis.

7 Ad quartum reſpondeo, quod licet habeat quandam ſimilitudinem cũ vera,& illicita vſura, quia nõ mutuat vi, ſed ſponte,non eſt tñ talis, per ea, quæ tradimus in d.com.de vſuris,[a] ſcilicet, ꝙ dupliciter poteſt quis mutuare ſponte; vno modo ſimpliciter ſine vlla expectatione recõpẽſationis iuſtæ,vel iniuſtæ,alio modo cũ expectatione iuſtę recompenſationis intereſſe damni emergentis,vel lucri ceſſantis,& cõcedimus, F quod qui primo modo ſponte mutuat, nihil põt exigere vltra rẽ mutuo datã; negando tamen, quod qui ſecundo modo mutuat, non poſſit exigere intereſſe dãni emergẽtis,vel lucri ceſſantis, vt,[b] declaramus, concludendo, ꝙ qui ſpõte charitate fraterna,& Chriſtiana motus mutuat proximo egẽti aliquid ad leuandam indigentiam eius, cum dãno ſuorum bonorũ,quæſitorum,vel ceſſando lucrari,opus ſalutare animæ exercet, & gratã rem Deo facit, etiãſi ea lege mu- G tuet,vt mutuatarius ſoluat ei id,quod ipſe amore eius perdit,vel ceſſat lucrari.

a nu.52.
b in d.num.52.

S V M M A R I V M.

1 *Ignorãtia iuris,niſi ſit obſcuri dubij, non frequentati, vel innixa ſententiæ doctoris, cui meritò credi debeat, non excuſat,nu.8*

2 *Ignorantia etiam iuris naturæ, & diuini excuſat,nu.9.*

2 *Conſuetudo,licet ius naturæ,vel diuinum non tollat, minuit tamen, auget, & diſtinguit,num.6. Item præbere poteſt cauſam credendi aliquid non eſſe* H *contra illud,nu.9*

3 *Contractus aliquot ab aliquibus liciti, & ab alijs illiciti cenſentur.*

4 *Auctoritas viri valdè pij, & eruditi à fractione legis excuſat.*

4 *Conſuetudo excuſat à pœna impoſita.*

5 *Licitum quod publicè putatur, faciẽs, non cenſetur malè facere.*

6 *Iudex errans in apicibus,& ſubtilitatibus iuris non peccat.*

7 *Ignorantia iuris non frequentati dicitur probabilis.*

8 *Sententia lata contra ius non valet, ſi ſit clarum,aliàs tenet.*

8 *Cõtractus,qui cõiter liciti reputãtur, bona fide faciens,non peccat,et ſi reuera eſſent vſurarij, obligatur tamen cognita veritate ad reſtituẽdũ ſic accepta,n.10. poteſt tamen retinere tantam partẽ lucri, quantã verisimiliter per aliquos contractus licitos ſibi quæſiuiſſet, at ſi ignorantia non fuit probabilis,totum tenetur reſtituere nu.12.*

9 *Vſuram eſſe peccatum, ignorare etſi non ſit probabile, probabiliter tamẽ poteſt ignorari hunc, vel illum contractum eſſe vſurarium.*

F 10 *Reſtituere obligatur quis etiam ob actum ſine ſua culpa geſtum.*

10 *Emens rem à non domino bona fide, non peccat,ſed reſtituere debet,cũ primum ſcit.*

11 *Reſtitutionis cauſa ſi ſit peccatum, eo ceſſante,ceſſat illa.*

CONSILIVM IV.

PRimò quæritur,an qui bona fide facit aliquem contractum,quem credit eſſe iuſtum, licet verè ſit vſurarius, G conſuetus tamen impunè fieri ea in regione,in qua factus eſt,peccet.

Secundò, an eſto non peccet, teneat tamen reſtituere quæſita per illum.

1 Ad Primam Qvaestionem, reſpondeo ſequentia.Primum, quod pro parte affirmante, ſcilicet, quod peccet, facit primò, quod ignorantia iuris non excuſat,cap.[ignorantia facti, non iuris excuſat.][c]

Secundò, quod licet ignorantia iuris humani plerumque excuſet;ignorantia tamen iuris naturalis, & diuini nemi- H nem videtur excuſare.[d] At vſura iure diuino eſt prohibita,vt in Clem.1. ibi,[e] [Contra iura diuina,& humana,] iure item naturali,vti de ſe mala, quod probat S.Thom. poſt Ariſtotelem,[f] adeo, quod,qui eam licere dixerit,cenſendus eſt hæreticus.[g]

2 Tertiò,quod conſuetudo non poteſt tollere ius naturale,vel diuinum.[h]

Pro parte negãte, quod non peccet, facit primò, quod licet irregulariter iuris ignorãtia nõ excuſet p citata pro parte affirmante,fallit tamen in ignorantia probabili,vt notat gloſſa recepta.[i]

3 Secundò, ꝙ multi ſunt contractus, qui

c de reg.iur. lib.6.
d 1.q.4.§.notandum, ad iuncta gloſ. quæ hoc explicat.
e de vſuris.
f 1. Polit 2.2.q.78.ar.1.
g Prædicta Cle.1.§ fin. de hæret.
h c.quæ contra.8.diſt.c.fi.de conſuetud.
i in d.§.notandum.

Digitized by Google

qui licet uerè ſint uſurarij, multis tamē Doctoribus etiam eruditiſſimis uidentur eſſe iuſti, & cōtra multi, qui ſūt uerè liciti, putantur ab aliquibus doctis illiciti, quales ſunt contractus, quibus emuntur cenſus redimibiles, qui licèt, ſeruatis ſeruandis per extrauag. Pij V.[a] relatā à nobis ad literam in Man. conf.[b] licet ab aliquibus fuerint improbati, ut habetur in extrauag. 1. & 2.[c] A

4 Tertiò ꝙ auctoritas unius uiri ualde pij, & eruditi excuſat à peccato trāſgreſſionis legis, ut eſt ī c. [capellanus.][d] adiuncta gloſa ex quibus hoc colligit ibi Panor. Alexander, & Imolenſis, & tradit S. Ant.[e] B At conſuetudo tantę, uel maioris auctoritatis uidetur, quā un⁹, uel alter Doctor,[f] unde, & conſuetudo excuſat à pœna, ſecūdum duas gloſſas à multis reputatas ſingulares, quarum altera eſt in c. [cum uenerabilis.][g] altera in c. [denique.][h]

5 Quartò. ꝙ textus in l. [quis ſit fugitiuus][i] ait, eū, qui facit aliquid, quod publicè putatur licitū, non cenſeri malè facere, ex quo dicto Bart. receptus ab his, qui poſt illū eum citāt, & à multis alijs alibi determinat non eſſe dicēdum uſurarium illum, qui facit actum, q cōmuniter æſtimatur licitus, quāuis in ueritate uſurariam prauitatem contineat.

6 Quintò, quod qui facit aliquid, eo quod malè intelligit iura canonica, nō peccat mortaliter ſecundum Inno.[k] ob quod dixit Bal.[l] quod etiam iudex errans in ſubtilitatibus iuris non peccat, & idem Inn. ait,[m] quod qui ratione naturali ductus credit Patrem maiorem eſſe filio in diuinis perſonis, non peccat modò habeat fidem implicitam, qua firmiter credat oīa, q̄ Catholica credit Eccleſia, & idem Innoc.[n] receptus à Pan. & Rocho, & alijs, ait, quod cōſuetudo, licet non poſſit abrogare ius naturale, uel diuinum, poteſt tamē illud minuere, augere, & diſtinguere, nec errās circa ius dubium peccat ſecundum Ioan. And. communiter receptum,[o] quod ipſum ſenſit Cardinalis de errante circa contractum, de quo inter Doctores dubitatur, an ſit uſurarius?[p]

7 Et Ioānes Monachus dixit,[q] quod ignorātia iuris non frequentati eſt probabilis, & deniq; textus in l. [ſi fideiuſſor.][r] ait, errantem bona fide in apicibus iuris excuſari, ex quo id colligit Bartolus ibi receptus à multis citatis in eius additione, & cōmunis opinio habet,[s] quod illud c. quatenus habet ſententiā latam contra ius, non valere, eſt reſtringendum ad ſententias latas contra ius clarum, ita vt non comprehendat latas contra ius obſcurum, vel dubiū. At cum aliquis cōtractus in aliqua regione vſitatur, & habetur pro licito, neceſſarium eſt dicere, quod ius, quo ille probatur eſſe illicitus, eſt obſcurū, vel infrequentatum, vel ſubtile, vel de apicibus iuris: ergo faciens illum non peccat, nec ob id pœnam meretur.

8 Quare omnibus præfatis pro vtraque parte perpenſis, vſ reſoluendum, qđ qui hactenus fecerunt aliquos contractus, qui communiter putabantur licitі, & conſueuerunt impunè fieri, credentes eos bona fide iuſtos eſſe, nō ſunt arguendi peccati, ſaltem mortalis.

Ad oppoſita faciē reſponderi poteſt per adducta pro parte negante. Ad primum quidem, concedendo, quod ignorātia iuris non excuſet regulariter, C ſed fallit in ignorantia iuris obſcuri, vel dubij, vel infrequētati, uel q̄ tollitur auctoritate alicui⁹ Doct. digni cui credaṫ.

9 Ad ſecundum ridetur, negādo, qđ nulla ignorātia iuris naturalis, vel diuini excuſet: nā præfatum dictum Inn.[t] de ignorātia iuris diuiniſſimi loquitur, & ait etiā excuſare à peccato: & multi ſancti dubitarūt de aliquibus articulis, quos poſtea declarauit Eccleſia eſſe de fide; imò & tenuerunt ante declarationem Eccleſiæ contrarium, non tamē ob id peccauerunt, ut colligitur ex notatis c. [damnamus.][u] D Concedendo item vſuram iure naturali, & diuino eſſe prohibitā, & conſequēter eius ignorātia paucos excuſari poſſe, ſed negando, qđ cum hac ſciētia iuris non poſſit concurrere ignorātia, an ille, aut ille contractus ſit vſurarius: quia ſcientia in genere, quod vſura non licet, compatitur ignorantiā, an hic, vel ille contractus ſit vſurarius.

Ad tertium reſpondeo, concedendo, quod conſuetudo non poteſt abrogare vllum ius naturale, uel diuinum, ſed negando, quod nō poſſit dare cauſam probabilem credēdi hoc, uel illud non eſſe

contra

a Quæ incipit in eam.
b ca. 17. nu. 300.
c de emptione inter cōmunes.
d de ferijs
e 2. par. tit. 3. ca. 10. §. 1. col. 6.
f Argu. l. 2. c. quæ ſit lōga conſuet.
g De conſuet.
h 4. diſt.
i §. apud Labeonē. ff. de ædilit. edict.
k c. per tuas 2. de ſimon.
l l. in ſ. ab eo. C. quomodo, & quando iudex.
m in ca. firmiter, numer. 7. de ſum. Trin.
n in ca. ſi de conſuetud.
o in ca. 1. de poſtul. præl. lib. 6.
p in Cle. 1. §. fin. epp. 3. de vſuris.
q in d. cap. ignorantia. de reg. iur. lib. 6.
r §. quædam ff. mandati.
s in ca. 1 de re iudic.
t in d. c. firmiter de ſūma Trin.
u de ſum. Trin. & c. 1. eo. tit. li. 6. et C. ſe. c. eo ti. §. porro. ibi, deinceps, &c.

Digitized by Google

contra ius naturale, vel diuinum, per ꝙ excuſetur à peccato, per ſupra adducta.

10 Ad Secvndam reſpondeo, quod pro parte affirmante, quod teneatur reſtituere, facit, quod quis poteſt eſſe obligatus ad reſtituendum aliquid propter aliquem actum ſine ulla culpa ſua geſtum. Tum quia qui rem aliquã bona fide ab eo, cuius non erat, emit, is nõ peccat emendo, ſed tenetur reſtituere illam domino, etiam non ſoluto precio,[a] ſimul ac ſciuerit eam eſſe illius, vt diximus in Man.[b] quia qui aliquid alicui cõmodauit, & poſtea recipit aliquid in precium vſus, bona fide credẽs id ei locaſſe non quidem peccat, ſed reſtituere debet id quod accepit, tanq̃ acceptũ, & retẽtum ſine iuſta cauſa.[c] Tum quia qui capit indebitum, bona fide putãs ſibi eſſe debitum, ab eo, qui errore putabat debere, nõ peccat accipiendo, & tñ reſtituere tenetur ſimul, ac ſciuerit fuiſſe indebitum.[d] Ergo, & qui accepit per contractum, quem putabat iuſtum, ſed erat verè vſurarius, aliquid vltra ſortẽ, tenebitur reſtituere illud tanq̃ indebitũ; licet non peccaſſet accipiendo illud, quod bona fide credebat eſſe debitum.

a l. mater. & l. ſi mancipiũ. C. de rei vendic.

b c. 17. nu. 7.

c Arg. l. 1. ff. de cond. ſine cauſa.

d Toto tit. de condict. indebit.

11 Pro parte aũt negante, qđ non teneatur reſtituere, facit primò, qđ ceſsãte cauſa ceſſat effectus.[e] At cauſa, quare lucrans per contractum vſuræ, tenetur reſtituere lucrum, vr̃ eſſe, quod peccat id faciendo; ergo ceſſante peccato, ceſſabit ẽt obligatio reſtituẽdi lucrum.

e c. cum ceſſante. de appellat. cum ſuis concordantijs.

Secundò, quod qui per ignorantiam iuſtam fecit contractum vſurarium, potuit per pecuniam, quã ob illum dedit emere aliqua frugifera, vel aliquem cẽſum, vel aliquas merces, ita quod plus fortaſſis lucri feciſſet, quam per præfatum contractum, & res, quæ culpa caret non debet in damnum vocari.[f]

f c. 2. de conſtitut.

Tertiò, qđ etiam mutuans pecuniam licet non poſſit accipere aliquid vltra ſortem pro vſura, ſine vſu ipſius, vel alterius rei mutuatæ, poteſt tamẽ accipere pro intereſſe damni emergentis, vel lucri ceſſantis,[g] vt & nos poſt alios tradimus in Manuali confeſ.[h]

g l. 1. cũ glo. & ei adnota C. de ſententijs, quæ pro eo quod intereſt.

h c. 17. num. 211. & ſeq.

Vide ſupra conſ. 1. de conſt. q. 34. nu. 72. & ſeq. vbi agens de contractibus vſurarijs quoad obligationem reſtituendi, nullam videtur habere rationem, ꝙ

E contractus illi lege, & conſuetudine admittantur.

12 Quibus omnibus pro vtraq; parte penſatis, videtur dicendum, quod licet, qui lucratur aliquid vltra ſortẽ per contractum, quem ſcit, vel debet ſcire eſſe vſurarium, peccet, & teneatur reſtituere totum lucrum, qui tamen lucratur ꝑ contractũ, quem (licet eſſet verè vſurarius) bona fide probabiliter credit eſſe licitum, nec tenetur ſcire, neq; credere contrarium, ſicut non peccat, ita non tenetur reſtituere totum lucrum, ſed poteſt retinere illud, vel tantam partẽ ex F eo, quantam veriſimiliter per aliquos contractus licitos ſibi quæſiuiſſet.

Aduertendum, potiſſimam rationẽ, qua hic excuſatur ab hac reſtitutione, fundari ſuper ratione lucri ceſsãtis, uel damni emergentis, vnde videtur Auctor ſupponere in hoc caſu deberi verificari ea, per quæ damnum emergens, & lucrũ ceſſans põt peti, ſeu retineri: alia etenim ratio, q̃ fundatur ſuper ceſſatione peccati, non vr̃ excuſare, niſi quoad ea, quę accipiens ita impendiſſet, qđ non ſit factus locupletior, ne damnum patiatur reſtituendo de ſuo.

G

SVMMARIVM.

1 *Multiplices contractus, quos aliàs quis geſſit, de quibus modo in genere dubitat, an ſint liciti, tenetur adhibita mediocri diligentia meminiſſe, de quibus dubitat, & acquieſcere ſententiæ docti confeſſarij.*

2 *Rationum libros multorum annorum, qui ob ſcrupulos ex parte reuideri curauit ex antecedentibus, poteſt de conſilio confeſſarij dijudicare, an ſit ſtandum, vel vlterius progrediendum.*

H 2 *Dubitans, an in multiplici negatione exercita interuenerit læſio tertij, à Põtifice nihil plus impetrabit, quam & à iure concedatur, videlicet, vt adhibita mediocri diligentia, ſecũdum, quod reperiet, damna data reſtituat, certa certis, & incerta pauperibus.*

CONSILIVM III.

Berta vidua remanẽs tutrix ſuorum filiorum, vt bona paterna nõ deteriorarent, ſed potius augerẽtur, eiuſdẽ nego-

negotijs,quibus ſuus vir vtebatur,quæ A
putabat licita, de conſilio ſuorum do-
ctorum cōfeſſariorum exercuit. Demū
filiis ad ætatem peruenientibus bona di-
uulſit,ſua ſibi dote retenta. Animaduer
tens interim, difficile eſſe talia negotia
ſine peccato exerceri, cępit ſcrupulis cō
ſcientiæ agitari, maximè quia recorda-
tur ſæpè ſæpius in ſolutionem à ſuis de-
bitoribus recepiſſe, & ab alijs emiſſe di
uerſarum ſpecierum animalia, granū,
hordeū,legumina,domos, vineas, res,
quę deinde alijs vendebat maioris,quã
reciperet,credens tamen, cum contine-
ret ſe intra latitudinem iuſti precij,id li B
cere,vt ſibi prædicti cōſultores conſule
bant: pro ſecuritate autem conſcientiæ
ſuæ ſtatuit libros ſuos reuiſioni alicuius
Theologi ſubmittere, vnà cum aliquo
mercatore ī negotijs, & cōputis perito,
vt ſi ipſi in aliquo iudicarent eū aliquē
grauaſſe, grauatis ſatisfaceret ex ſuis do
tibus, quod & fecit,data ſibi talium co-
pia, qui librorū partem videre incipien
tes, aliqua innuerunt reſtitutioni obno
xia,quæ hilari animo reſtituit. At quia
tales non ibi ita de facili inueniuntur,
qui ſciant, & velint talem ſubire laborē
licet diuerſi reuiſionem inceperint,nul C
lus tamen compleuit, & ſic non ſperat
amplius ad completam dictorū libro-
rum reuiſionē poſſe deuenire. Pro quie
te autem ſuæ conſcientiæ recurrit ad S.
Sedem Apoſt. pro remedio, vt poſſit eli
gere cōfeſſorem, qui eam abſoluat, in-
iuncta aliqua eleemoſyna pauperibus,
vel operibus pijs eroganda.

Rogatus à viro admodū Reuerēdo,
& erudito,an expediret hanc petitionē
offerre S.D.N. aut Pœnitentiario maio
ri,& qua via id eſſet faciendum, reſpon
di ſequentia. Primò,quod prædicta con
ſulens gratias agere debet Deo, quod D
eius mentem adeo ſuæ ſalutis inmemora
admoneat,adeoque perpenſam in eam
quærendam faciat.

1 Secūdò, quod S.D.N. pro ſua erudi
tione,& iuſtitia,nihil aliud huic præ cō
ſulenti concedet, quam quod ei,& con-
feſſario eius docto iure communi cōce-
ditur,nempè, quod mediocrem diligen
tiam adhibeat in rememorãdo cauſam,
& cauſas, in quibus ſe offendiſſe diuinã
maieſtatē ſuſpicatur, & eas manifeſtet

A cōfeſſario docto, qui per ſemetipſum, ſi
adeo eſt doctus, alioquin p alios, quos
ſatis in id iudicauerit doctos, reſpōdeat
ei,an,& quãdo,& cui, & quomodo re-
ſtituere teneatur, vel nō; & ipſa conſiliū
eius ſequuta poterit manere ſecura.

Tertiò, ꝙ non eſt ei neceſſe ſcrupulis
angi,& inquietare ſe,eo quod receperit
aliqua in ſolutionem debitorum vno
precio,q̄ poſtea maiori diſtraxerit, mo
do neutrum extra latitudinem iuſti p̄-
cij currentis,quando accepit, vel qñ de-
dit, id fecerit, vt in caſu factum eſſe pro
ponitur,ſecundum omnium ſententiã.

B 2 Quartò, ꝙ Papa nō poteſt in hac re
aliud ei concedere, quam quod ſit ſecu-
ra, reſtituendo pauperibus ea, quæ ſibi
probabiliter videntur reſtituēda, & nō
poteſt ſcire cui ſint reſtituenda, & hoc
ipſamet per ſe ipſam, vel ſaltem cū con
ſilio docti confeſſarij poteſt facere, per
illa, quæ habentur in c. [cum tu.][a] & la-
tius traduntur in noſtro Manu.[b]

Quintò, quod confeſſarius doctus, &
prudens debet iudicare, an prædicta cō
ſulens teneatur facere expleri reuiſionē
ſuorum librorū iam inceptam, an non,
intellectis prius cauſis, & caſibus, in q-
C bus, & ob quas reuiſores eã ad reſtituē
dum damnarunt, & interrogata cōſulē
te, an multa alia ſimilia fecerit, & quot
veriſimiliter, nã ſi inueniret non debuiſ
ſe iure damnari in illis caſibus, & ob eas
cauſas, poſſet meritò iudicare non eſſe
continuandam reuiſionem, ſi autē inue
niret eam optimo iure damnatam, de-
beret iubere, vt reuiſio cōpleretur, niſi
ea veriſimiliter omnia meminiſſet. Nã
Papa non concedet prædictæ conſulen
ti, vt omittat facere diligentiam iuſtam
informãdi ſe per rationes librorū ſuo-
rum, & per alia, ſecundum quod viro
D bono, & prudenti videbitur, & faciēdo
hoc, ſatisfaciet ſine Papæ auctoritate, p
facultatem ab ipſo Chriſto conceſſam,
ſecundum omnes. Salua, &c.

a de vſur. b c.17. num. 92.

SVMMARIVM.

1 *Mutuãs à mutuatario pōt ēt ante mo-
rã ſtipulari lucrū veriſimile ceſſans,
& damnum emergens, nec enim acci-
pit pro dilatione tēporis, ſed pro dicto
intereſſe, nu. 4. poteſtque vſque à prin-
cipio*

cipio taxari. nume. 3. nec eſt neceſſe, quod mutuans, ſi ſit mercator, moneat mutuatarium, ſe ob dictam dilationē pati intereſſe, quia ſtatus ipſe mercatoris ſatis monet. nu. 2.

CONSILIVM VI.

MErcator quidam M. argentarius, ſiue campſor credidit, vel mutuauit cuidam P. pecuniam ſoluēdam certo die, quo non ſoluit, ſed obligauit ſe per inſtrumentum alio die, addito intereſſe, quod veriſimiliter intra illud ſpatium lucratus fuiſſet M. Quæritur, an contractus ſit vſurarius.

1 Reſpondetur, quod non. Tum quia quidquid dicat Inn.[a] & Sotus.[b] vera, & recepta ſententia eſt, vtrunque intereſſe, tam lucri ceſſantis, quā damni emergentis, poſſe ſine vllo peccato vſuræ etiā ante morā ſtipulari à mutuāte, per l. 3.[c] & per alia multa quia contrariā opinionem efficaciter, & latè refutauimus in cōm. de vſuris,[d] vbi mōſtrauimus nec S. Tho. nec Scotum, nec S. Antoninum, tenere cōtrarium, nec ipſum Sotum auſum fuiſſe damnare prędictā ſententiā, quæ cōmunis cum noſtra eſt, quam tenuit Cōradus,[e] Hōſtiēſis, & Antonius,[f] Sylu.[g] Caiet.[h] ad quem ſe refert,[i] & Adrianus,[k] Gabriel item, & Maior,[l] & Panormit.[m] vbi gloſſa ſingularis, & ita præfatus M. potuit paciſci, & ſtipulari prædicto menſe Maij prędicto P. intereſſe veriſimile lucri ceſſantis, & damni emergētis, quod ceſſaret, vel emergeret tempore datę dilationis. Tum quia conſtat de intereſſe veriſimili lucri ceſsātis, & damni emergentis. tum notoriè conſtet eum eſſe mercatorem, qui quotidie emit, & vēdit, cambit, & recambit exercēdo cambia realia, & licita. Tum quia H præſupponeretur in dubio eum fuiſſe debitorē aliorum mercatorum, quibus ſoluebat, & ſoluturus, erat intereſſe cōuentum damni emergentis, & lucri ceſſantis ad rationem 12. pro centenario.

Non obſtat primò dicere, quod non conſtat prędictum M. ſoluturum fuiſſe ſuis creditorib. pecunias, quas credidit pręfato P. ſi illas ipſe reddidiſſet, vel nō accepiſſet creditas: quia in vtroq; caſu, ſiue ſoluiſſet, ſiue nō ſoluiſſet, intererat E M. In caſu enim, in quo ſoluiſſet, euitaſſet damnū emergens, quod ſibi euenturum erat non ſoluendo ſuis creditoribus 12. pro cētenario: in caſu verò, quo non ſoluiſſet, eueniebat ei intereſſe lucri ceſſantis ex illis pecunijs veriſimiliter quęrendum. Et licet probatio dubia non releuet cōmuniter,[n] fallit tamen, quando in vtroq; intellectu concludit, vt poſt alios multos affirmat Decius.[o]

2 Nō obſtat ſecundò dicere, qđ præfatus M. nō monuit præfatum P. de vllo intereſſe, quod euenturū erat ei propter creditam pecuniam: non. n. dixit F ei ſe debere quidquā alijs, ſoluereque illis tantum 12. pro centenario quotannis, nec quod aſſer cum illa pecunia tractaturus, & veriſimiliter per artem ſuā mercandi, & cambiendi ſolitam tātum, vel plus lucraturus, quā quod ab eo ſtipularetur: & quod prędicta monitio requirebatur ſecundū communem. Nō inquam hoc obſtat. Tum quia eo ipſo, qđ præfatus P. ſciebat eum eſſe mercatorē, & quotidie exercere mercaturā, & cambia, & recambia, vt ex inſtrumēto datę dilationis conſtat, ſatis certus erat de intereſſe lucri ceſſantis, vel dāni G emergētis ex mutuis ab alijs mercatoribus de more acceptis, cū nunquā non cōtingāt eis, vt palam eſt omnibus, qui dilata ſolutione mercātur ab eis, vt pręfatus P. mercari ſolitus erat à prædicto M. quod ex alijs cōtractibus ſummariā computationem continentibus conſtat. At is qui certus eſt, certiorari amplius non debet.[p] Tum quia ex contractibus antea inter ipſos initis conſtabat, ipſi P. non eſſe ſolitū M. credere ſiue mutuare ſine intereſſe aliquo lucri ceſſantis, vel damni emergentis: & doctores, qui præfatam monitionē requirunt loquū- H tur de illo, qui neſcit, an credens ei pecunias ſoleat mercari, ac tractare ad licitè lucrandum, & ſi sciret illud, quod oporteret eum teneri ad intereſſe, fortè non acciperet pecunias creditas, vt colligitur ex Soto vbi ſupra: at nos agimus de P. ſciente M. mercari, & cambire, continueque tractare, & quod ſciens ſe oportere ſoluere intereſſe, accipiebat creditū ab eo, cum antea pluries illud ſoluit: & ita cū cauſa monēdi ceſſaſſet, ceſſauit quoque neceſſitas id faciendi.[q] Confirman-

a in c. ſi. de vſuris.
b lib. 6. q. 1. artic. 3. de iuſt. & iur.
c §. vlt. ff. quòd certo loco.
d ſuper c. 1. 14. q. 3. nu. 51.
e in ſitu de contract. q. 30.
f c. ſalubriter. de vſur.
g in ſumm. ver. vſura 1. q. 19.
h ſup. S. Th. 22. q. 78. artic. 1.
i q. 62. ar. 4.
k in 4. de reſ. vſur.
l in 4. diſt. 15.
m in c. conqueſtus. de vſur.
n Arg. ea in præſentia. de proba. & l. neque natales. C. eo.
o in d. c. in præſentia. nu. 25.
p cap. cum qui. de reg. iur. lib. 6. in fi. l. 1. ff. de act. emp. & vend.
q Arg. l. adigere. § quāuis. ff. de iure patron. c. cum ceſſante. de appel

firmãtur hæc ea ratione, quod contractus, & aliæ diſpoſitiones humanæ intelliguntur factæ ſecundum cõſuetudinẽ regionis, in qua fiunt, [a] at cõſuetudo Romana habet, quod ſimiles cõtractus, q ſiũt inter principes viros & mercatores, habeant reſpectum ad intereſſe, quod mercatori verſimiliter eventurum eſt: & cum non debeat vllus locupletari cũ alterius iactura, [b] & principum ſit proprium donare [c] & nullatenus incommodare, iuxta illos verſus, quos ponit Cardinalis, [d] conſequens eſt huiuſmodi monitionem non fuiſſe neceſſariam, vt M. ſtipulari potuiſſet intereſſe veriſimile lucri ceſſantis, vel damni emergentis ſecundum ſuam artem ei eventurum.

3 Non obſtat tertio, quod aliqui dicũt intereſſe non poſſe à principio certificari, quod eventu eſt certificandum, vt ſentire viſus eſt ſanctus Thomas, [e] quoniam nulla iuſta ratione probari poteſt, quod intereſſe illud veriſimile incertũ non poſſet certificari, vt etiam ipſe Sotus, qui alijs in hac materia ſtrictus loquitur, affirmat. [f]

Non obſtat quartò illa regula, quæ eſt fundamentum in hac materia [Quidquid vltra ſortem mutuo datam accipitur, vſura eſt.] [g] quia id verum eſt, cum aliquid principaliter accipitur ratione mutuationis, at in noſtro caſu accipitur ratione intereſſe lucri ceſſantis, vel dãni emergentis, quę lõgè alia eſt, vt gloſſa & omnes ſentiunt. [h]

4 Nec obſtat quinto ca. [conſuluit.] [i] adiuncta expoſitione Ioannis Andreæ Panormitani & aliorũ, quę probat vſuratium eſſe qui accipit aliquid à debitore pro dilatione termini ad ſoluendum præſtiti: quia præfatus M. non eſt ſtipulatus aliquid ob dilationem, ſed ob intereſſe, vt prædictum eſt.

Non denique obſtat ſexto etiam opinio eorum, qui dicunt non licere aliquid ſtipulari pro inteſſe lucri ceſſantis, vel damni emergentis, ante moram ei, qui ſponte mutuat, ſecundum Innocentium cap. fin. de vſuris, quem ſequitur Sotus vbi ſupra, quia contraria eſt communis, & longè verior. per ea quæ nos late ſcripſimus i prędicto comm. [k]

Salua, &c.

a l. fin. C. de do fideiuſſ. cap. cum M. de cõſt. vbi latè Felyn. not. 4.
b cap. locupletari. de reg. iur. lib. 6.
c ca. 1. de donatio.
d in c. venerabilis. de præ.
e 2. 2. q. 75. a. 2. ad 1.
f in prædicto lib. 6. q. 1. ar. 3. ſub fin. verbo: quinta concluſio.
g ca. ſi fœneraueris. & c. 3. & c. fin. 13. q. 3. cum eis concordantib.
h in ca. conqueſtus. de vſuris, & aliis innumeris locis.
i de vſuris.
k de vſur. n. 32.

A

SVMMARIVM.

1 Cãbiorũ futurorum intereſſe nõ poteſt poſt bullã Pij V. certificari, nec ſuper eis paciſci, vt finito primo incipiat currere ſecũdũ, nec vt pecunia reſtituatur in loco, in quo accipitur pecunia cãbio.

1 Creditor à ſuo debitore ſaltem in foro exteriori non poteſt ſtipulari, quod ſoluet intereſſe cambiorum recambiorum ad tot pro centum.

CONSILIVM VII.

B

VSurarius an ſit cõtractus, per quem quis mutuo, vel alia ratione debet pecunias alteri, obligat ſe ad ſoluendas illas in certis terminis cum cambijs, & recãbijs, & intereſſe duodecim ꝓ cẽtũ.

1 Reſpondetur, quod præfatus cõtractus nõ eſt licitus, & iudicandus ſaltem in foro exteriori vſurarius: per extrauagantem Pij V. relatã à nobis ad verbum in Man. conf. [l] & relatam in ſumma in tract. de vſur. [m] in qua ſtatuitur nõ licere certificare intereſſe futurũ probabile in cãbijs, nec accipere cambia in eodẽ loco, vbi pecuniæ dantur, neque (ſi res ſatis perpendatur,) vt cambio vno finito aliud recambium incipiat currere.

C

Vide inferius conſ. 31. vbi diffuſius tractatur de cambijs.

l ca. 17. nu. 283. lit. N.
m nu. 52.

SVMMARIVM.

1 Mutuatarius vſuras vltra ſortem promiſſas ſoluere non tenetur, niſi iuraſſet; poteſt tamen petere etiam ab Epiſcopo iuramenti relaxationem. nu. 3.

2 Intereſſe nõ debetur, niſi ab interpellato moroſo, vel ſi creditor ſit mercator, quo caſu nõ videtur neceſſaria interpellatio.

D

CONSILIVM VIII.

QVidã miles S. Io. Hieroſolymitani, nullã commendã, nec aliam ad adminiſtrationẽ bonorũ ordinis habens, accepit mutuo ab alio 700. ſcuta, & obligauit ſe ad ſoluendũ ei mille per quoddã inſtrumentum publicum, confiẽdo ſe illa debere, nulla mentione facta, qd 700 realiter mutuo accepit, & 300. promittebat pro intereſſe creditoris, & dilatauit ſolutionẽ, & reſtitutionẽ 15. annis:

quia

Digitized by Google

quia non fuit interpellatus à creditore, E eo qđ eſſet amicus eius, & aliqua bona opera accipiebat à mutuatario. Mortuo creditore, hæres petit à præfato mille habente iam cõmendam, nõ ſolum oĩa illa mille, ſed etiã intereſſe lucri ceſſantis, quod ex illis potuit facere creditor.

Quæritur, an vltra 700. mutuatarius teneatur ad illa 300. & ad aliquod intereſſe ratione præfatorum 700.

Reſpõdeo, quod non. Primò quidẽ, quod mutuatarius non tenetur ſoluere vſuras pro mutuo pmiſſas,[a] iure naturali, diuino, neq; canonico, quod in vſurarum materia neceſſaria ſeruãdũ eſt,[b] F & quicquid accedit ſorti, vſura eſt.[c] At 300. prædicta ſunt vltra ſortẽ principalem promiſſa: ergo prædictus cõſulens mutuatarius non tenetur illa ſoluere.

2 Secundò, qđ non poſſunt ab eo illa peti ratione intereſſe lucri ceſſantis. Tũ quia nõ debetur illud ab eo, qui nõ eſt in mora ſoluendi, ſecũdum Inn.[d] & debitor nõ fuit in mora ſoluendi, quia nõ fuit interpellat[e]; niſi creditor eſſet mercator, qui à mercando ceſſaret, propterea, quod non eſſet ſibi ſolutum tempore debito, arg. l. 3.[e] & eorum, quę latius alijs nos notauimus in com. de vſur.[f] At G pfatus D. conſulens nõ fuit in mora ſoluendi: quia nõ fuit interpellatus, qđ requiritur ad morã, iuxta gloſſam ſolemnẽ,[g] neq; creditor erat mercator, quia mercãdo ceſſaſſet pp illud motiuũ, ergo non tenetur ad ſoluẽdum intereſſe.

3 Animaduertat autem D. conſulẽs, quod ſi promiſſio de ſoluẽdo mille fuit iurata in inſtrumento, tenetur ſoluere præfata 300. quia licèt promiſſio ſimplex de ſoluẽdo vſuras non valeat iure diuino, & canonico; iurata tamẽ obligat ad ſoluendum, & reddendũ Deo iuramentum ſuum.[h] Sed habet remedium H cõtra hoc: quia poteſt petere ab Epiſcopo ſuo, vel à Pontifice Maximo, vt relaxet ſibi iuramentum illud, ex eo, qđ cõtractus, per quẽ ſe obligauit ad ſoluendum, eſt vſurarius, vt habet c. 1. vbi latè de hoc tractatur,[i] &c.

a ca. debitores. de iureiur.
b ca. quæ in omnibus & toto tit. de vſuris. ſ. x. ii. & cle. & ca. quid dicam 14. q. 4.
c ca. 1. 2. & 3. 14. q. 3. cum ſimil.
d in c. fi. de vſur.
e ff. de eo, quod certo loco.
f Super c. 1. 14. q. 3. notab. 5.
g in c. mor. de reg. iur. lib. 6.
h diſt. 5. de bitores. de iureiur.
i de iureiu.

SVMMARIVM.

1 *Cõtractus pro ea parte, pro qua eſt vſurarius: & cõtra naturam legum, nullus eſt, & nullam parit actionem, ſecus quo ad partem non vſurariam.*
2 *Mutuans ſub vſuris nulla lege, amittit capitale, imò illius eſt verus creditor, & poteſt exigere, & agere nu. 3.*
4 *Vſurarius etiam manifeſtus contrahere poteſt, licèt non poſſit teſtari, niſi præſtita cautione de reſtituendo.*
5 *Ceſſio cõtractus, vſurarij tenet vſq; ad quantitatem capitalis mutuo dati, imò ſortè, nec quoad illud, ſi cedens intendebat non cedere, niſi totum cederet.*

CONSILIVM IX.

FRanciſcus mutuauit mille Paulo cũ pacto, vt infra biennium teneretur reſtituere mille, & ducenta; deinde ceſſit hanc actionem, precio cõuento, procuratori Pauli, qui eam admiſit.

Quæritur primò, an procurator in hoc peccauerit.

Secũdò, an pdicta ceſſio fuerit nulla.

1 Pro harum quæſtionũ reſolutione præſuppono primò, certũ eſſe, qđ contractus ſupradictus fuit vſurarius, ſi, vt narratur, fuit factus, & cõſequẽter fuit nullus cõtra legem naturalem, diuinã, G & humanã,[k] quibus conſequẽs eſt nõ fuiſſe natam ex eo actionem, nec poſſe ex eo agi, qua parte eſt vſurarius, & cõtinet, vt aliquid vltra ſortem ſoluatur.[l]

2 Secũdò præſuppono, nulla lege, neque canone, ſaltẽ in corpore iuris clauſo, caueri, qđ mutuans ad vſuram perdat ipſo iure pecuniã, quã mutuo dat. Quinimò contrarium ſentit Feder.[m] & expreſſe determinat,[n] quod vſurarius, qui extorſit vſuras à mutuatario, eſt creditor, & debitor eius; creditor quidẽ in eo, quod mutuauit ei: debitor autem in eo, quod pro vſuris recepit ab illo: & ſi H non recepit pro vſuris tantũ, quantum mutuauit, poteſt recipere à mutuatario illud plus, quod mutuauit; ſi verò recepit plus, debet reſtituere mutuatario illus plus, quod recepit.

3 Tertiò præſuppono, quod ex his videtur ſequi vnũ nouiſſimum, quod nõ memini, vnquã ab alio notatum, ſcilicet, qđ licet præfatus Franciſcus peccaſſet in mutuãdo ſub vſuris prædicto modo, & non poſſit agere ex illo cõtractu, quatenus erat vſurarius, ad exigendam

K l. iuriſgentium. §. pacta, quæ turpem. ff. de pact. & l. generaliter. ff. de verb. obligat.
l ca. 1. 14. q. 3. cum multis ſimilib.
m in conſil. 63.
n in conſil. 221.

vſuram:

Digitized by Google

vſuram: pōt tamen petere à Paulo, vel hæredib. eius illud, quod mutuauerat, quatenus continebat mutuum, reiecto onere ſoluendi vſuras, & exigere illud per certi cōdictionem, vel cōdictionem ſine cauſa: qa res eius puenerat ad Paulū, & ęquū erat vt illa rediret ad eum.[a]

4 Quartò, ꝙ vſurarius non perdit poteſtatem contrahendi cum alijs, nec poteſtatem teſtandi, ſi non eſt manifeſtus, neq. ſi eſt manifeſtus, ſi dederit cautionem ad id requiſitam, per cap. [quamquam.][b] quia nullo iure id ei vetatur, & regulariter quilibet liber homo contrahere & teſtari poteſt.[c]

a leg. ſi & me et Titiū ff. de rebus cred.

b de vſuris lib. 6.

c le. 1. C. de ſacroſ. eccle.

His præſuppoſitis, reſpondeo ad primam quæſtionem, ꝙ præfatus procurator peccauit acceptando illam ceſſionē: quia approbauit illū contractū, & propoſuit exigere virtute illius 1200.

5 Ad Secvndam videtur reſpōdendum, quod prædicta ceſſio non fuit nulla, eo ꝙ Franciſcus non haberet poteſtatem cedendi, contrahendi, & teſtādi, per quartum præſuppoſitum, neque ideo, quod non competeret ei contra Paulum ius petēdi aliquid, per tertium pręſuppoſitum: potuit tamen eſſe nulla propter defectum animi cedendi ius petēdi mille tantum, quod habebat, per præfatum tertium pręſuppoſitum, ſuper quo magna diſputatio texi poſſet, quod nobis in præſentia propter multa facere non licet, nec decet, quia valde ſæculare eſt, & eſſet impedimento ſpiritualibus, quibus obruimur.

SVMMARIVM.

1 *Intereſſe probabile vſque à principio pōt taxari, & à mutuatario promitti mutuanti, licet hoc ſit ī cambijs prohibitū, vnde ex inſtrumento ſic conſcripto nō poteſt dici notoriè conſtare de vſura, n. 1. & 5. ſucceſſiue creditorē petentem, illius exequutionem non poteſt iudex parte non opponente de vſuraria prauitate, repellere, n. 1. etiamſi putet reum ex cauſa id omittere, nu. 6.*

3 *Iudex iudicare tenetur ſecundū acta publica, & publicas probationes, & non ex priuata ſcientia, itemq. ſecūdum leges, & non ſecundum propriā voluntatem, num. 4. & 7.*

A 6 *Inquirere in genere pōt iudex ex officio an in ſuo territorio ſint delinquētes, at contra certam perſonam non pōt, niſi præcedente fama iudiciali, adeo vt extraiudicialis non ſufficiat. & nu. 7.*

6 *Iudex officiū ſuum non requiſitus non poteſt impartiri ad vtilitatem, ſaltem propter intereſſe alicuius priuati, neq. ob publicam vtilitatem contra particularem procedere, diffamatione iudiciali nō præcedente, ſicque abſtinendo nō grauat conſcientiam ſuam, nu 7.*

6 *Iudex ignorare dicitur oīa, de quib. ei vt iudici iudicialiter non conſtat.*

B

CONSILIVM X.

SYluius petijt à iudice exequutionē inſtrumenti, quo ſe quidam B. obligauit ad reſtituēdū præfato Syluio 100. mutuo accepta, & quinque pro intereſſe pro tempore, in quod illa accepit.

Quæritur, quæ ſint partes iudicis in admittendo, vel repellendo præfatum Syluium à iudicio.

Reſpondeo primo, non vacare mihi, nec fortè licere hanc quæſtionem pro eius dignitate tractare.

C 1 Secundo, ꝙ ſi debitor opponit contractum eſſe vſurarium, audiendus eſt, iuxta formam legum & ſtatutorum circa hoc diſponentium.

Tertiò, ꝙ ſi debitor nihil opponit, & iudex nihil nouit tanquam iudex, & tāquam publica perſona contra illud inſtrumentum, neque contra contenta in illo, quia nec per confeſſionem actoris, nec per ſententiam contra eum latam, neque aliàs notoriè, neque per probationes coram ipſo factas conſtat ei contractum illum eſſe vſurariū, debet exequi inſtrumentum.

D 2 Primo, quod iudex nō debet in dubio præſumere actorē delinquere, maleq. agere.[d] At non eſt certum, actorem præfatum malè petere, præſuppoſita opinione, quæ habet poſſe mutuantē & mutuatarium conuenire ſuper intereſſe probabile, vt nobis viſum fuit in loco vbi citamur: quandoquidem licet partibus à principio conuenire de illo intereſſe probabili, vt prædictum eſt, præterquam de intereſſe cambiorum propter nouam Pij V. prohibitionem,

d leg. merito ff. pro ſoc. c. ſi de præſump.

de qua nos in noſtro Manu. confeſ. bis fecimus mentionem.

3 Secundò, quod iudex debet iudicare ſm̃ allegata, & probata, & non ſecundum ſuam priuatam ſuſpicionem, imò neque ſecundum ſuam ſcientiam priuatam,[a] & eſt determinatio D. Tho. à pleriſque omnibus Theologis & iuriſperitis recepta.[b] At præfatus iudex vt iudex, neſcit quicquam contra præfatum inſtrumentum, neq. præfatum actorē, quia præfatum inſtrumentū in ſua forma nihil continet vſurarium, neq. reus quicquam tale obijcit coram ipſo: ergo malè faceret, ſi per ſuā ſuſpicionem priuatam negaret ei iuſtitiam, contra illud Ambroſij, [Bonus iudex nihil ex arbitrio ſuo facit, & propoſito domeſticæ voluntatis, ſed iuxta leges & iura pronunciat, ſtatutis iuris obtemperat, non indulget propriæ voluntati, &c.][c]

a l. illicitas §. veritas. ff. de offi. præſi. c. paſtoralis §. quia vero de off. dele.
b in 2. 2. q. 67. ar. 2.

4 Quartò, quod licet iudex poſſit ex officio inquirere generaliter de criminoſis ſui territorij, nulla expreſſa perſona, iuxta l. [congruit.][d] non tamen poteſt inquirere contra aliquem particularem, vt nos latè probauimus in rubrica de iudic.[e] & eſt caſus in cap. [qualiter & quando.][f] ſuntq. ad id multæ rationes iuris naturalis ibidem à nobis adductę nec ſufficit fama extraiudicialis, de qua profundius alijs tractamus nos in eadē rub.[g] Ergo iudex nec debet, nec poteſt inquirere contra actionem de vſura in contractu commiſſa ex officio, ob id ſolum, quod petat pecuniam à ſe mutuatā cum intereſſe à principio cōuento; cum per præſentationem præfati inſtrumenti non conſtet et notoriè, neque per famam de tali vſura, niſi per talem generalem inquiſitionem fuerit notariū, vel niſi præcedēte ſaltem fama iudicialiter contra illum probata coram ipſo.

c c. iudicet. 3. q. 7.
d ff. de offi. præſid. ca. t. de off. ord.
e à nu. 53.
f 2. de accuſat.
g nu. 52.

5 Quintò, quod nihil obſtat ca. [cum in diœceſi][h] quia ſolum probat iudicē poſſe, vel debere declarare ex officio, eſſe vſurarios eos, qui ſunt notoriè tales, vel ſaltem ſunt contra eos fama, & alia argumenta, quæ iudex tanquam iudex & publica perſona nouit, ſecundū mentem omnium doctorum ibidē, cū (vt prædiximus) informatio iudicialis de fama in id requiratur.

h de vſuris.

6 Sextò, quod non ſufficit, ad hoc, vt E iudex repellat actorem à ſua petitione, quæ ſm̃ ſuam formam eſt iuſta, quod putet, quod propterea reus ob aliquos reſpectus in mēte retentos non audet opponere exceptiones ſibi conuenientes. Tum quia non conſtat illud iudici iudicialiter, & iudex ignorat vt iudex oīa, quæ vt talis non cognoſcit, per ſupradicta. Tum quia iudex nō tenetur, nec iuſte poteſt impartiri officiū ſuum ad vtilitatem priuatam, ſaltem ad intereſſe,[i] neq. ad vtilitatē publicam, inquirendo particulariter contra aliquem, non præcedēte fama iudicialiter probata, vel ſal- F tem ſemiplena probatione iudicialiter facta, per ea quæ in d. Rub.[k] dicimus.

i l. 4. §. hoc autem iu-icium cū ei adnot. ff. de dam. infec.
k num. 53. & ſeq.

7 Septimò ꝙ iudex ſatisfacit ſuę conſcientiæ, quam debet habere vt iudex, inquirēdo ex officio generaliter in ſuo territorio, ſi quod habet, an ſint aliquot vſurarij nulla particulari perſona nominata, & ſi per illam generalē inquiſitionem inuenerit eſſe aliquem, vel aliquos particulares, poſtea procedere contra illos particulariter, texēdo nouam telam iudicij, ſm̃ mentem omnium rectè ſequētium, & leges naturales, diuinas, & canonicas rectè intelligentium, omiſſa G peſſima praxi quorūdam iudicum infamantium multos; procedēdo cōtra eos ex ſuſpicionibus leuiter, & extraiudicialiter conceptis, qui ducentes ſe per ſciētiam priuatam, quam habent aliunde, quam ex actis coram ſe, & aliquādo nimis audentes, & aliꝗ̃ nimis timentes, omittunt viam regiam, quam iura naturalia, diuina, & humana ſtrauerunt, & eūt p ſemitas nouas ex ſuo capite, et ſēſu inuētas, cōtra præfatū Ambroſij dictū, & alia multa, q̄ nō expedit referre apud virū & iudicē doctiſſimū, cuius, et alterius cuiuſuis melius quā nos ſentiē- H tis cenſurę omnia prædicta ſubijcimus.

S V M M A R I V M.

1 Intereſſe illud lucri ceſſantis pōt p creditorē à moroſo ſolūmodo accipi quod veriſimiliter lucratus fuiſſet, ſi mora ei facta nō fuiſſet, & hoc arbitrio boni viri, omnib. circūſtantijs penſatis, venit taxandum. n. 3. nec ſententia iudicis ad plus condemnans iuſtificat in cōſcientia. nu. 2.

CON-

Digitized by Google

CONSILIVM XI.

SEmpronius Titio adoleſcenti literis in quadam Academia incumbenti, propter amicitiam, quam gerebat erga eius patrem, legauit verbo coram hærede, & teſtibus trecētas libras in adiutorium ſtudii, quod legatum, mortuo Sēpronio, frater eius heres promiſit ſoluere intra tres annos, ſingulis annis centū libras; ſed effluxerunt anni decem, & ipſe nihil ſoluit. Rediit Titius ab exteris Academiis in patriā factus vir, & creatus Doctor, petiit debitam pecuniā ab hærede ſimul cum intereſſe, quam cū ipſe nollet ſoluere, poſt agitatā aliquot annis litem per ſententiam iudicis tandem condemnatus eſt hæres ad ſoluendum trecentas libras ſimul cum intereſſe, computando à die promiſſæ ſolutionis vſque ad realem, ſeu veram ſolutionem.

Vertitur nunc in dubium, an Titius poſſit tuta conſcientia recipere totum intereſſe, quod ſolet in hac patria ſolui ad rationem octo pro centum, vt etiam ſolent emi cenſus annui.

Pro vtraque parte ſe offerunt rationes, quæ rem dubiam faciunt. Pro altera quidem, ꝙ ex Theologorum ſententia intereſſe recipi non pōt, niſi verum, aut veriſimile, ſiue lucri ceſſantis, ſiue damni emergentis. In hoc aūt caſu Titius dubius eſt, an ſi pecunia accepta eſſet per eius patrem, ſub cuius poteſtate erat tempore ſolutionis, cōſumpta fuiſſet in expenſis pro ſtudio, an verò conuerſa in emptionem cenſus: probabiliter tñ credit, quod ſi ab initio ſingulas cētum libras accepiſſet pater, eas in expenſas pro ſtudio filii conſumpſiſſet; ſi verò poſt tres, aut quatuor, aut plures annos omnes ſimul trecentas libras accepiſſet, eas in emptionem huiuſmodi reditus pro filio conuertiſſet. Atq; hoc pacto intereſſe ab initio nō eſt ī dubiū.

Pro altera verò parte eſt, ꝙ iudices ī litibus iudicāt, legata facta minoribus, eſſe ſoluenda ſimul cum intereſſe: & à litigantibus victores intereſſe accipiunt ad rationem octo pro centum, nec curant, an intereſſe ſit verum, aut veriſimile, necne, ac tuti ſibi videntur, quia id faciunt iudicis auctoritate.

A 1 Reſpondeo primò, prædictū dubium ceſſare quo ad quantitatem, & ſummā eorum, quæ impendit litigādo tāto tēpore: quia illa eſt intereſſe damni emergentis ob non factā ſolutionem, ꝙ accipi poteſt vltra principale debitum, vt traditur per glo. Ancharanum, Panormitanum, Ananiam, & omnes.[a] & nos quoque diximus in Man. conf.[b]

Secundò, quod certum eſt, dubium eſſe affirmatiuè reſoluendum quo ad omnia cōtenta in ſententiis in foro exteriori, argumento l. [res iudicata pro veritate habetur.][c]

B 2 Tertiò, ꝙ etiam eſt reſoluendum affirmatiuè quo ad vtrumq; forum, quo ad intereſſe lucri ceſſantis, quod veriſimiliter lucrifeciſſet Titius, vel pater, vel tutor, vel curator eius, iuxta doctrinam Innocentii,[d] communiter receptam, quicquid Dominic. Sotus contradicere uoluerit, ut nos tradimus ubi ſupra, & latius in alio loco ibi citato.

3 Quartò, ꝙ reſoluendum eſt negatiuè quo ad illam quantitatem, quam cōtinet ſententia ultra intereſſe probabile, & ueriſimile: ita quod prædictus Titius poterit accipere uirtute prædictæ

C ſententiæ creditum tātum principale, et intereſſe damni, ꝙ paſſus eſt in litigando, & lucrum, quod probabiliter credit facturum fuiſſe patrem ſuum, ſi principale tempore debito fuiſſet ſolutum, nā nunquam iure diuino, neque humano canonico peti, vel accipi poteſt intereſſe lucri ceſſantis, etiam poſt moram, niſi cum probabiliter, & ueriſimiliter corā Deo creditur illud lucrum faciendum fuiſſe, ſi conuenta præſtita fuiſſent, ſecūdum oēs tam Iuriſtas, quā Theologos.

Quintò, quod prudētis viri arbitrio iudicandum eſt, quantum, & quanto tē-

D pore lucrifactum fuiſſet ueriſimiliter coram Deo, perpenſis circunſtantiis pſonarum, loci, temporis, & opportunitatum lucrandi, quæ ſeſe obtulerunt, ſi ſumma principalis opportuno tempore fuiſſet ſoluta.[e]

SVMMARIVM.

1 *Solutio debiti communis vim mutui habet pro ea parte, quæ reſpicit alios correos debendi, & pro ea ultra ſortem quid capere, niſi ratione intereſſe, vſura eſt.*

[a] *In ca. conqueſtus. de vſur.*

[b] *c. 17. num. 211.*

[c] *ff. de regu. iur.*

[d] *in c. ſacro. de ſent. ex. com.*

[e] *Arg. l. 1. ff. de in. delib. c. de cauſ s. de offic. ae. leg &c.*

CONSILIVM XII.

A B.C.fratres habebant omnia bona ſua communia,& A.duxit vxorē cum dote decem millium ſcutorū, quorum ſex mille impendit in ſolutionem debitorum communium trium,& alias vtilitates eorundem: & poſtea, diuiſis bonis, pacti fuerunt, vt B. & C.ſinguli ſoluerent duo mille, & ſex annua pro centenario pro fructibus, donec perſoluerent præfata milliaria. Quæritur, an pactum ſit vſurarium.

1 Reſpondeo primò, præfatam ſolutionem ſex millium ſcutorum quo; ad quatuor, quæ debebant B.& C.nō fuiſſe quidem formaliter mutuum, ſeu mutuationem, fuiſſe tamen æquipollenter: ſicut depoſitio pecuniæ numeratæ cum facultate, vt depoſitarius poſſit ea vti, formaliter quidem non eſt mutuum, ſed æquipollenter ſic.[a]

a leg. certi condictio. §. fin ff. de reb. cred.

Secundò, ꝙ ex hoc ſequitur, A. nihil poſſe accipere à B.& C.vltra ſortes principales, quas acceperunt pro partib. debitorum ſuorum,& aliarum vtilitatum ex vi,& ratione prædictæ ſolutionis, q̄ habuit vim mutuationis, ſiue mutui.[b]

b cap. conſuluit. de vſur.

Tertiò, capere illa ſex annua pro centenario, non computando illa in ſolutione partis ſortis principalis, eſſet vſura, non quidem clara, ſed ſic palliata, ratione ſocietatis, donationis, vel dationis ob cauſam.

Quartò, ꝙ prædictus A. poſſet accipere abſque vſura prædicta ſex annua pro centenario, vltra ſortem principalem, ratione intereſſe damni emergentis, vel lucri ceſſantis, ſi quod illi contigerit, iuxta gloſſam ſingularem,[c] & illa multa, quæ nos poſt alios tradimus in com. de vſuris.[d] Salua, &c.

c in conqueſtus. de vſu.
d Super c. 1. 14 q. 3. not. 5. nu 40.

SVMMARIVM.

1 Contractus mutui eſſe nō deſinit, licet apponatur pactū, ꝙ niſi ſpecies mutuo data tēpore cōuento reſtituatur, liceat mutuanti exigere pro ea certū preciū; ſecus ſi hoc pactum fuiſſet poſitum in voluntate ſolius mutuatarij.

2 Contractus mutui nō vitiatur, licet in eo apponatur pœna per mutuatarium, ſi moram commiſerit, incurrenda.

E

CONSILIVM XIII.

QVidam vir recepit in ſolutum à quodam ſuo debitore certam ſummam frumenti ad rationem trium ſcutorum, pro quolibet rubio, poſtea verò cum illud vellet vendere, non inuenit emptores, qui pro tanto precio illud emerent, cum iam eſſet precium diminutum. Quare ne in damno remaneret, noluit illud minori precio vendere, quam ipſe recepit à ſuo debitore, & ſic mutuo dedit quibuſdam Marinenſibus (vt vulgò dicitur) [à renouare] qui Marinenſes promiſerunt illud reſtituere F per totum feſtum S. Mariæ de menſe Auguſti proximi futuri 1553 conductum in Vrbem, vbi ipſi mutuanti placuerit, ſumptibus dictorum Marinenſium, bonum, nitidum, & mercantile, & in euentum, quod aliter eſſet, quod poſſet refutari, & id facere ſoluere ad rationem trium ſcutorum pro quolibet rubio, prout homines de Marino promiſerunt,& ſe obligarunt in forma Cameræ. Adueniente tempore, cum dicti Marinenſes defeciſſent in reſtitutione grani, prout obligati erant, conuenti fuerunt G in iudicio,& condemnati ad rationem quanti plurimi granum tunc creuerat in æſtimatione, videlicet ad ſcuta quinque pro quolibet rubio, prout tunc granum valebat.

Quæritur primò, vtrum ſupradictus contractus ſit licitus in foro conſciētiæ, nec ne, an ſit vſurarius: & ſi ſit vſurarius, ad quid teneatur dictus mutuans.

Secundò quæritur, poſito, ꝙ ſit licitus, an dictus mutuās potuerit recipere ſcuta quinq; pro quolibet rubio in foro conſcientiæ, prout recepit, an ſolum potuerit recipere ſcuta tria pro quolibet H rubio grani, prout conuentum fuit in ſupradicto cōtractu, modo, & forma ſupradicta. Super quibus petitur conſiliū.

1 Ad hæc dubia iturus, dico primò, ꝙ contractus hic difficilis eſt iudicatu, qualis ſit. Nam ab vna parte videtur eſſe emptio,& venditio, eo ꝙ videtur interueniſſe pretium trium ſcutorum pro rubio, ſi pro tempore præſtituto nō redderetur, & quod obligatio ſoluēdi eſſet alternatiua, ſcilicet, ſoluendi triticum, vel precium trium ſcutorum pro rubio.

Ab

Digitized by Google

Ab alia parte videri poteſt contractus mutui pœnalis, eo ꝙ erat reddendum. quod accipiebatur, in genere ſuo ęquè bonum ſub pæna ſoluēdi tria ſcuta pro rubio: quæ pœna poni poteſt in mutuo, iuxta gloſſam. [a] Ab alia vero parte videtur iudicandus eſſe mutui abſoluti, eo quod ſic appellatur in inſtrumēto, & quod per eos tradita fuit res mutuabilis reddenda in genere ſuo æquè bona. Nec obſtant pręfata: quia re vera non dabatur mutuatarijs optio ſoluendi triticum, vel tria ſcuta: imò mutuatarij obligabātur ſimpliciter ad ſoluendum triticum bonum, & mercantile, & caſu quo ſoluerent aliud, quod nō eſſet tale, dabatur optio mutuanti, vt poſſet illud refutare, & petere ſcuta tria pro rubio, quæ conditio, & facultas non mutat naturam contractus mutui, vt palam eſt. Nec, ſi res ſubtiliter perpendatur, fuit impoſita pęna trium ſcutorum pro rubio, caſu quo non ſolueretur triticum. ſed ſolum caſu quo ſolueretur illud, ſed non eſſet tale, quale ſoluendum erat. Vnde de rigore iuris non poterant cogi mutuatarij ad ſoluendum tria ſcuta pro rubio, cum non eueniſſet caſus. quo ipſi poterant cogi ad ea ſoluenda. Nec poterant cogi conſulentes, vt eſſent contenti tribus ſcutis. Tum quia non euenit caſus, quo ipſi exigere poſſunt. Tum quia, eſto ꝙ eueniſſet caſus, non habet contractus, vt illi eſſent contēti illis tribus ſcutis, ſed poſſent, ſi vellent, facere, vt mutuatarij ſoluerent illa, ita quod ipſi poterant petere triticū nullatenus, nec bonum, nec malum, illis ſolutum.

a c. conqueſtus. de vſu. per c. cōfraternitatis. 21. q. 2.

2 Secundò dico, quod per præfata videtur iudicandus præfatus contractus mutui abſolutus, cū quadam clauſula poſita in fauorem mutuantis propter moram mutuatarij in ſoluēdo, caſu quo ſolueret triticum minus bonum, quàm quod accepit, videlicet, quod poſſet petere tria ſcuta pro ſingulis rubijs, quæ clauſula fundata in mora, vt ſupra, mutuatariorum, potuit apponi, perinde ac alia pœna, & conſequenter mutuantes poterant petere triticum ęquè bonum, quale iure erat ſoluendum, etiam ſi expreſſè non fuiſſet promiſſum, [b] cum intereſſe maioris valores eius. [c] Qua ratione iuſtificatur ſententia iudicis lata, & exequuta in fauorem conſulentis.

b l. cū quid. ff. de re. cre. c leg. vinum eod. tit.

Nec obſtant ea, quæ poſſent ſcrupulum ingerere, quoniam tolluntur per præfatam conſiderationem veram prędicti cōtractus, & quod dānum, quod euenit mutuatarijs, prouenit ex eorum culpa, & mora, quæ moroſo debet eſſe nociua, iuxta cap. [mora.] cum ibi adnotatis. [d] Salua, &c.

d de regul. iur. lib. 6.

SVMMARIVM.

1 *Vēdēs triticum pro precio, quo valebit tali menſe, preciū medium illius menſis eligat, ꝙ ſi ſuo arbitrio reſeruet cuiuſuis diei dicti menſis electionē, erit vſurarius, etiam ſi triticum illo mēſe vendendum ſeruare decreuiſſet.*

CONSILIVM XIV.

QVidam vendidit hordeum precio quo valebit Romæ menſe Februarij, ad ſuam electionem, ſuper quo accepit apocham; in qua emptor promit ſic illud ſic ſoluendum. Quæritur, an cenſenda ſit vſuraria.

Reſpondetur primò, quod conueniebat exprimere in facto, an præfata venditio fuiſſet facta Romæ, vel extra illam, quod non exprimitur, & an venditor ſeruaſſet præfatum hordeum vſque ad Februarium, an non, & ſi venditurus fuiſſet tempore, quo vendidit, vel ante Februarium, quod etiam tacetur.

1 Secundò, quod apocha pręfata eſt vſuraria, etiam ſi mutuans fuiſſet ſeruaturus hordeum vſq. ad mēſem Februarij, ea firma ratione, quod qui vēdit in vno menſe hordeum, vel aliquid aliud vendibile ſoluendum in alio mēſe, pretio quo in illo valebit, non poteſt iuſtè accipere precium ſummū, quo valebit aliquo die illius menſis, nec tenetur accipere minimū, quo valebit aliquo die eiuſdem, ſed debet eſſe cōtentus precio medio, quo valebit illo menſe, ita qđ, ſi precium ſummum, quo valuerit aliquo die illius menſis, fuerit 20. & minimum, quo valuerit alio die, decem, venditor dēt eſſe cōtentus ſolutione quindecim, vt poſt Alexādrum, & alios nos tradi-

Digitized by Google

tradimus in Man.conſ. & per hãc apocham, per quam datur electio diei creditori, debentur illi viginti, & poteſt recipere multo plus, quàm iure debetur ei: & conſequenter lucrari aliquid ratione mutui comprehenſi in contractu venditionis dilata ſolutione, quod eſt admittere vſuram.

SVMMARIVM.

1 *Actio ad centum poſt annum, vel bienium ſoluenda minoris emi poteſt præſenti pecunia.*

2 *Fideiuſſor præcipuè rogatus obligationes ſui principalis poſt aliquod tẽpus diſſoluendas poteſt minoris præſenti pecunia emere.*

3 *Remiſſio actionis, ſeu obligationis recepta ob anticipatam ſolutionem minori ſumma vſurã ſapit, ſecus ſi alio reſpectu fiat dicta deductio.*

CONSILIVM XV.

CVm quidam eques Iulius Cæſar Cerdi à diuerſis pſonis multas pecuniarum ſummas ad ſocietatem ceperit, ſoluendo fructus ad rõnem 12. pro centenatio, vt moris eſt, nõ habens modum, viuente dño Hieronymo eius patre, cum interuentu Illuſtriſſimi Cardinalis Sfortiæ, cui hoc onus à Sanctiſſimo fuit demandatũ, fuit facta cõuentio cum dictis creditoribus, vt eis intra annum ſolueretur ſors principalis, & fructus decurſi ad rationem ſex ſcutorum pro centenatio tñ, & per ſpatium dicti anni pecuniæ creditoribus nihil lucrarentur, prout oẽs contẽti remanſerunt.

Pro effectuanda dicta cõcordia, D. Mutius Cerdi frater dicti equitis obligauit ſe in forma Cameræ de ſoluendo creditoribus infra annum modo ſupra dicto, ita tñ, quod oẽs actiones ipſi D. Mutio cedãt pro ſũmis ab ipſo ſoluẽdis. Nũc vero aliquibus ex creditoribus, & forſan omnibus eſſet proficuum & cõmodum, ſi ad pręſens eorum credita ſoluantur, & pro remiſſione temporis contenti eſſent, quod aliquid aliud ad rationem 5. vel 6. ſcutorum pro centenario etiam ex fructibus, vel ex ſorte principali retineretur eis in ſolutione, quod

E gratiosè & titulo donationis ipſi equiti remittunt, & remittere vellent.

Et ſtante commodo, & vtilitate creditorum, & gratioſa eorum donatione, quæritur, an licitè & impunè fieri poſſit ex parte equitis Cerdi, & abſq. aliquo ſcrupulo conſcientię.

1 Reſpondeo primo, ꝙ reſolutio huius dubij pẽdere videtur à reſolutione illius, quo quæritur, an actio ad centũ ſoluenda poſt annum, vel biẽnium, vel triennium, iuſtè poſſit emi minoris, q̃ cẽtum, quod ipſe affirmatiuè reſolui in

F Man.conſ.[a] tum auctoritate Innocentij cui nemo ibi contradicit.[b] Tũ quia minus valeat actio ad rem aliquã, quã ipſa res præſens. Tũ quia minoris valet id, quod nõ eſt futurum vtile intra vnũ annum, alio eiuſdem qualitatis, quod eſt futurum ſtatim vtile, vt palam eſt.

a ca. 17. nu. 230. & ſeq.
b in c. inciuitate de vſur.

2 Secundò reſpondeo, ꝙ prædictus frater prędicti Iulij poteſt iuſtè emere pręſenti pecunia à ſingulis creditoribus ſingulas actiones, quas ipſi habent contra Iulium aliquanto minore precio, quam ſit illud, quod per eas peti & recipi poteſt, per reſolutionem prædictam.

Tertiò, ꝙ hoc facere poteſt etiam nõ

G rogantibus creditoribus, ſed iuſtius rogantibus illis, vt eas ipſe ab eis ſic emat, & iuſtius, ſi ob earum emptionem oporteret eum pecuniã alijs negotiationib. deſtinatam in hanc emptionẽ vertere.

3 Quartò non obſtat dicere, ꝙ remiſſio actionis ob anticipatam ſolutionem videtur vſuraria, vt nos vbi ſupra poſt alios ibi citatos inſinuauimus. Tũ quia illud eſt verum, quando remiſſio illa fieret ob ſolam ſolutionis anticipationem, non autem cum fieret ob alium iuſtum reſpectum, puta quia minus valet, quã ipſa res præſens, vt ibidẽ inſinuauimus.

H Tum quia aliud eſt donare, ſeu remittere obligationem, ſeu actionem ob minus precium anticipatum, & aliud emere actionem, quæ minoris valet, quam res ipſa pręſens, ad quam illa datur: & ita infertur ex vno ad aliud.[c]

c Arg. l. Papinian ff. de minor. c. ad audientiã. de decimis. &c.

SVMMARIVM.

1 *Vẽdere carius, vel vilius emere, q̃ res valeat, ob dilatã vel anticipatam ſolutionẽ nec mercatoribus maritimis, nec paſtori-*

Digitized by Google

paſtoribus,nec mercatoribus lanarum (contra Sotum) licet nu.1.niſi hic exceſſus iuſtificetur ex capite lucri ceſſãtis,vel damni emergentis, nu.3. & 4. vel includatur intra latitudinem iuſti precij,num.6.

4 *Intereſſe futuri lucri ceſſantis, & dãni emergentis ratio haberi poteſt in initio contractus,qui dilata,vel anticipata fit ſolutione.*

5 *Precij latitudo maior eſt in re maioris valoris,exceditque preciũ,quo cõiter præſenti pecunia vendi poteſt,nu.6.*

CONSILIVM XVI.

B

COntrahere an liceat paſtoribus regionis Segobienſis modò ſolito cũ mercatoribus ementibus lanas ad pannos conficiendos,& tingendos,ita ſcilicet,ꝙ mercator emat carius propter ſolutionem dilatam ad tres terminos intra duos annos,& paſtor vendat carius propter eandem ſolutionem dilatam.

1 Reſpõdeo primò,dixiſſe me in Man. conf.[a] Dominicum Sotũ tenere,[b] licere mercatori huiuſmodi lanarũ emere vilius illas propter ſolutionẽ anticipatam per annum , per quod ſatis ſentit licere paſtori vendere carius lanas prædictas ob dilatam ſolutionem per annum.[c]

C

a c.23. num. 82.
b lib.6. q. 4. ar.1. de iuſt. & iur.
c Arg. l. illud ff. ad l. Aquil.
d in C. de rer. reſtitut. q 39.

2 Secundò, cõtrariam opinionem me tenuiſſe ibidem, ſicut, & contra Medinam ,[d] tenui non licere mercatoribus nauticis vẽdere carius merces propter dilatam ſolutionem.

3 Tertiò,quod hæc duo dicta intelligenda erant de paſtore , & mercatorib. vendẽtibus.& emẽtibus carius,vel vilius ſola rõne dilationis,vel anticipationis ſolutionis,nulla rõne habita intereſſe dãni emergentis, vel lucri ceſſantis.

4 Quartò , quod in ea ſum opinione contra Sotum, quod ꝑꝑ verum intereſſe lucri ceſſantis põt, qui contrahit, carius,q̃ præſenti pecunia res valet, vendere,vel etiam vilius emere,vt efficaciter probo in comm. de vſuris,[e] & ꝙ ſecundum omnes põt capi intereſſe damni emergentis,vt ibidem probatur.

D

e Super ea. ſi fœnerauetis. 14. q. 3. not. 15. nume.40.

5 Quintò,quod poteſt capere vẽdens pro merce ſua aliquid amplius,quam illa valet pecunia præſenti; dummodò illud non excedat latitudinem iuſti pre-

A

cij,quod non eſt indiuiſibile, ſed habet latitudinem maiorẽ quidẽ in re maioris precii , & minorem in re minoris precii,vt dicto Man.[f]

f c.23. num. 79.

6 Sextò,quod in caſu quæſtionis præſentis adduntur duæ cauſæ, ꝑꝑ quas paſtores vendunt carius, quam res præſẽti pecunia valet,non habita rõne dilationis.Altera eſt,ꝙ quantitas illa duorum nummorum argẽteorum, quæ additur precio, quo arroba lanæ precio communi,pecunia præſenti vendi poteſt, videtur includi intra latitudinem iuſti precii,per ea, quæ in dicto Manual.[g] diximus Altera,quod paſtor patit̃ intereſſe lucri ceſſantis propter prædictam dilationem; cuius,ſi verum eſt intereſſe,ratio haberi poteſt.vt prædictum eſt.

g num.79.

Septimò,ꝙ per hæc omnia reſponderi poteſt categoricè ,contractus prædictos eſſe licitos quoad forum conſcientiæ.Salua,&c.

SVMMARIVM.

1 *Vendens ob dilatã ſolutionẽ carius,q̃ precio rigoroſo, vſuram cõmittit,nec iuſtificatur ex periculo,labore, & impenſis,quæ ob conditionem debitoris ſubit venditor poſt tẽpus exacturus preciũ,n.2.3.& 5.nec ſecundũ magis cõmunem,à qua recedit Sotus, ſi agatur de venditione magnæ quãtitatis merciũ de longè allatarum,quæ breui tẽpore,ut expedit etiam Reipublicæ,præſenti precio non poſſunt diſtrahi,nu.4.*

2 *Emens,vel conducens minoris infimo precio ob anticipatam ſolutionem eſt vſurarius.*

5 *Periculum perdendi precium ob malam debitoris fortunam non facit,quòd merx carius uendi poſſit,nec ex mutuo plus recipi.*

6 *Lucri ceſſantis rõ tũc habetur, quãdo à debitore rogatur creditor,vt ĩ ipſius gratiã deſinat aliquã actionem,quam cum lucro erat facturus, exercere.*

CONSILIVM XVII.

NMercator lanarũ exercebat mercimonia colligendo ſetam, & lanam omnis prouinciæ,& eam lauatam, & curatam vendebat per ſuum inſtito-

 rem,

rem,cum facultate vendendi eam certo precio volentibus emere pecunia præſenti,& volentib. emere cum dilatione vnius anni,cum auctario noué pro centum. Nunc D.vult totam illam lanam collectã emere pecunia præſenti,& poſtea vendere illam eo modo,quo mercator vendit. Quæritur,an id ei liceat.

Reſpondeo primò,quod in hac quęſtione vnũ explicitè quæritur, & aliud implicitè præſupponitur. Quæritur .n. expreſsè,an prædicto D. liceat id,quod quæritur,facere;& præſupponitur taci F tè,quod prædicto N.id quod facere dicitur,liceat.

1 Secundò,ꝙ non rectè præſupponitur venditionem præfatam licere prædicto N. Tũ per textũ in hoc ſatis expreſſum in ca.[in ciuitate.][a] quatenus probat,eum,qui vendit piper,vel cinnamomũ carius propter dilationẽ ad ſoluendum datam,peccare:ergo eadem rõne, quia lanã vendit carius propter dilationem ſolutionis,dicetur peccare.[b] Tum quia expreſſius hoc definitur in c.[conſuluit.][c] quatenus dicit, peccare negotiatorem, qui vendit rem pluris, quam valet,ob dilationem ſolutionis precii.

a de vſur.

b Arg. l. il. lud. ff. ad l. Aquil.

c eiuſd. titu. de vſur.

Tertiò,quod id ipſum probat præfatum c.[conſuluit.]quatenus habet,peccare creditorem,qui,vt terminum ſolutionis faciendæ differat,accipit aliquid.

2 Quartò,ꝙ hæc doctrina communiter recepta ab Innocentio, Hoſtienſi, Ioan.Andrea,Panormitano,& aliis pleriſq; omnibus in præfatis capp.[d] & nos ante 35.annos tradidimus in comm.de vſuris.[e]& in Manua.conf.[f]in hæc ferè verba: [Peccatum vſuræ velatum,ſiue H palliatum committit, quicunque minoris iuſto precio infimo, ſiue pro quærit aliquid pp anticipatam ſolutionem, & contra qñ quis vendit alii maiore precio iuſto ſupremo propter dilatam ſolutionem,[g] qui.n.emit 10.rem ad minus precio infimo valentẽ 12. ob anticipatã ſolutionẽ, in effectu vr̃ mutare preciũ, accipiendo illud plus iuſto precio, quo res vendita valet,pro vſuris,vt in prædictis iuribus probatur.] Hæc ibi,& paulo inferius,[h]in hæc verba: [Qui vẽdit, permutat, aut conducit minoris iuſto precio ob anticipatã ſolutionẽ, eſt vſurarius;& è contrario,oĩs qui vẽdit,per- E mutat, aut locat maioris iuſto precio maximo, ſiue rigoroſo ob dilationẽ ſolutionis,per rationẽ ſupra poſitã, &c.]

d Et in c. fi. eiuſdem tit.

e Sup. cap. 1. 14 q. 3. num. 26. cum ſeq.

f c. 17. num. 205.

g c. in ciuitate. de vſur. & c. ad audientiam. de empt. & c. illo vos. de pig. cum eis alleg.

h nu. 210.

3 Quintò,ꝙ contra concluſionẽ hanc communiter receptã tenuit Medina,[i] quod res carius vendi põt credito, quã præſenti pecunia, & vilius emi ea anticipata. quia moriſ vendendi eſt augere, vel minuere preciũ propter periculum,quod cõtingere poteſt, eo ꝙ debitor fieri poteſt inops, & impotens ad ſoluendũ precium,uel tradendam mercem,uel ingratus,& malignus,q noluit F id facere,cuius ſententiam neruoſè confutat Sotus,[k]& neruoſius confutari poteſt,eo quod eſt noua,& contra omnes alios Theologos,& Canoniſtas,& qđ Eccleſia declarauit id eſſe illicitum, per c.[in ciuitate.]de vſur.

i in cod. de rebus reſtituen. 39.

K lib. 6. q. 4. ar. 1. de iuſt. & iur.

4 Sextò,quod licet præfatus Sotus,reprobata opinione præfati Medinæ,tenuerit, quod cõmunis opinio limitari poteſt,quando utilitas reipub.exigit,ut magna copia mercium ſimul uẽdatur, G uel ematur,& non inueniuntur,qui tãtam copiam præſenti pecunia emãt,uel uendant: ut cum magna copia merciũ defertur, è longinquo per mare à nautis, quas qui præſenti pecunia emant, non inueniuntur,& nautæ non poſſunt expectare tempus,in quo illæ iuſto precio præſenti pecunia uẽdi poſſint, & intereſt reipub. ut copia illa mercium ueniat è longinquo. Sed illa limitatio opinionis communis, licet utcunq; poſſit recipi, nihil tamen prodeſt pſato mercatori. Tum quia nõ traducit lanam ex aliqua prouincia longinqua. Tum quia H nõ uendit credito pro precio,quo ualebit tempore ſolutionis, ſed pro dilatione unius anni capit luctum ad rationẽ nouem pro centum. Tum quia ipſemet Sotus expreſsè ait, illam ſuam limitationem non eſſe trahendam ad mercatores, qui in ciuitatibus uendũt ſuas res credito,& c.ut in eo uideri poteſt.

5 Septimò,ꝙ difficultas recipiẽdi pecuniam ab emente in termino faciẽdæ ſolutionis, & periculum perdẽdi eam, ſi emptor fiat pauper,uel decoquat,ſiue fallat,uel fiat fraudulentus, nõ poſſunt eũ ab uſuræ peccato excuſare. Tũ quia, ut ſup. tactũ eſt referẽdo uerba Man.[l] etiã qui mutuat pecuniã, ſubit eaſdem diffi-

l ex cap. 17. num. 206. & 210.

Digitized by Google

difficultates, attamen non poteſt capere quidquam ob eas, prohibēte id nō ſolū iure canonico, ſed ēt nāli, & diuino.

Octauo, quod ſicut per prædicta efficaciter probatur falſum eſſe, id quod in queſtione propoſita pręſupponitur eſſe verum, nempe, præfatū N. peccatū vſuræ admittere in exercitio vēdēdi lanas pdictas modo in quæſtione propoſito. ita fortiori ratione probatur præfatū D. peccaturum, ſi emeret lanas pecunia præſenti à præfato N. & poſtea venderet illas eo modo, quo N. vēdit, Tū quod D. longè longius abeſt à cōditione mercatoris. Tum quia labores, & impēſę, quę ſuſcipit, & impendit maiorem aliquē colorē poſſent tribuere venditioni N. quā venditioni D. qui nihil aliud faceret, q̄ emere lanas pręſenti pecunia, & poſtea vendere illas ſine vlla mutatione, dilata ſolutione, quamuis, vt prædixi, nulli labores, nullæq. impēſæ poſſint iuſtificare vēditionęs pręfati N. quippe quę sūt contra ius naturale diuinum, & canonicum in præfatis cap. contentum.

6 Nec etiam ratio lucri ceſſantis, eo quòd poſſet pecunia, qua emit lanam, emere prædia, & cēſus, pōt eū excuſare quia non rogatur ab emptoribus lanæ, vt ceſſet ab emptione prædiorū, & cen ſuum, vt eis paret lanā, & quod ei reſarcient lucrum ceſſans; ſed neque ille libēter id faceret, Salua, &c.

SVMMARIVM.

1 *Vēditor, q. præſenti pecunia emere volē tē non reperit, pōt ſecundum aliquorū ſententiā dilata ſolutione pluris vendere, quam valeat, quorum tamē ſententia non probatur, nec in caſu, in quo emptores pro eorum vtilitate nolūt niſi dilata ſolutione emere, niſi quando venditor erat rē ſeruaturus in diē, in quo probabiliter dubitabatur an eſſet plus uel minus valitura, ita vt alterum ſine altero non ſufficit.*

Emere uiliori precio rem ad hoc, vt illā mutata forma, loco, vel alio tempore pluris, prout tunc valebat, vendere poſſit, licere non dubitatur.

Vendere ob dilatam ſolutionem poſſum rigoroſo precio rem, quam præſenti pecunia mitius venderem.

A 4 *Vendere dilata ſolutione ad annum poteſt artifex ſuas merces cum augmento 12. pro 100. ſi ex illis ſingulo trimeſtri præſenti pecunia venditis etiam plus lucratus fuiſſet: & hoc innuendo ſaltem virtualiter duos contractus, quorum primus ſit venditio præſenti iuſto precio, ſecundus mutuum ad annum cum receptione iuſti lucri ceſſantis.*

CONSILIVM XVIII.

AN ſit tenēda determinatio illa Decij,[a] ſcilicet quod quidam opera- *a in conſil. 112.*
B rius, qui ſolebat de ſtamine ſerico, qđ conſtabat centum, in tribus menſibus reducere in fila valentia centum, & quatuor, poſſit iuſtè vendere alteri volenti differre ſolutionem vſque ad annum pro centum, & duodecim?

1 Ad quam reſpondeo, quod Decius de more ſuo ſubtiliſſimè erudītiſſimeq; videtur adducere omnia, quæ pro illa poſſent adduci: & quod nullū eorum, præter fortè unum, videtur ſatis firmum fulcrum illius, propter ea, quæ in principio conſilij in contrarium neruoſiſſimè adducit.

C Primum enim, quo illam fundat, eſt determinatio illa Salyc.[b] ſcilicet, quod *b Auth. ad hac, q. 9. C. de vſuris.*
mercator, quando non inuenit qui mercem ſuā præſenti pecunia emat, poteſt illam vēdere maioris, quam valet, dilato ad ſoluendū termino, quę tamen nullo iure Pontificio probatur: immo expreſſe reprobatur per cap. [in ciuitate.] & c. vlt.[c] quæ probant debere duo con- *c de vſur.*
currere ad hoc, ut quis ſuā mercem carius uendere poſſit, quam ualeat pręſenti pecunia. Alterū eſt, quod ſit certum, uel ſaltē dubium, quod merx ſit pluris
D ualitura tempore ſolutionis: Alterum, quod uenditor uellet illam ſeruare inuenditam uſque ad illud tempus. At in caſu Decij, ille operarius uolebat uēdere ſua fila in fine trimeſtris, & nō ſeruare in finem anni. Nec obſtat reſponſio, quam ad hoc dat Decius,[d] quoniā ipſe- *d nu. 14.*
met ob frigiditatem eius ab ea diſcedit.

Secundū deſumptū ex eodem Sal.[e] *e in ea. q. 9.*
non eſt firmum, nullo. n. iure Saly. probare pōt, quod quādo emptores nolūt emere pręſenti pecunia, & pro utilitate ſua uolunt ſibi differri ſolutionē, quod

tunc

tunc poſſit mercator ſuas merces vendere illis maiori precio propter ſolutionẽ dilatam. Tum quod hoc eſt contra prædicta duo capp. Tum quod illorum deciſiones & prohibitiones eſſent vanę, ſi pro voluntate emptoris dicentis ſibi eſſe id vtile, poſſet vendi eis maiore precio, vt palam eſt.

Tertium eſt ratione dubii, quanti valitura erant præfata fila tempore ſolutionis, quod omninò confutatur, vt primum; quia nõ ſufficit ad illud dubium, niſi quando dominus mercis vult ſeruare illam inueditam vſque ad illud tempus: & in caſu Decij volebat vendere illa fila tempore quo vendidit. Nec obſtant eius replicæ, quę ſunt verbales, & non reales.

2 Quartum, in quo prodegit multa ſuperuacanea Decius, nihil prodeſt ſuo propoſito: quia omnia tendunt ad probandum fruſtra, quod licet emere rem vilius ad vẽdẽdũ carius, mutatione ipſius facta in forma, vel de illa in alium locum, vel tempus diſponere, quod nemo negat; oẽs enim fatentur, eum, qui animalia recens nata vili emit, poſſe nutrita, & aucta carius vẽdere: & q emit merces in loco, vel tẽpore, quo emi vili precio valent, poſſe eaſdem ſeruatas in aliud tẽpus, vel in altum locũ, quo pluris valuerint, carius vendere. At in caſu ſibi propoſito, qui vendidit fila, nolebat formam illorum mutare, nec in aliud tempus ſeruare, nec in alium locũ transferre, ſed vbi ea erant vendere.

3 Quintum, quo fundat, eſt, ꝙ licet mercatori vendere rem carius ob dilationem, quam præſenti pecunia, dũmodò nõ excedat iuſtum precium, in ꝙ allegat Theologos in genere, quod tamẽ ſecundum omnes intelligẽdum eſt, qñ vendit carius, intra tamen latitudinem iuſti precii. Cum enim precium iuſtum non ſit in puncto indiuiſibili ſitum, ſed habeat latitudinem, cuius vnum extremum dicitur ſummũ, ſiue rigoroſum, aliud infimum, ſiue pium, & aliud medium, poteſt mercator iuſtè vendere mercem ſummo precio, ſcilicet 12. dilata ſolutione quam præſenti pecunia vẽderet infimo, ſcilicet 10. vel medio, ſcilicet 11. vel circiter, vt nos poſt alios dicimus in Manu. confeſſ.[a] quod non ſer-

a c. 17. num. 248. & cap. 23. nu. 78.

E uit ſuo propoſito: quoniam ille vendebat fila longè carius ob dilationem iuſto precio ſummo.

Sextum autem, ſcilicet, ſatis poteſt congruere ſuo propoſito; intelligendo tamẽ, & limitando ad regulas interpretãdi iuridicè intereſſe, ita ſcilicet, faciendo duos contractus formaliter, vel virtualiter: alterum, quo qui vendidit illa fila, vẽdidiſſet iuſto precio infimo, medio, vel ſũmo præſenti pecunia: alterũ, quo ad preces, & vtilitatem emẽtis dediſſet dilationem vnius anni ad ſoluendum illud preciũ pro iuſto, & vero F intereſſe, quod probabilius lucratus fuiſſet venditor intra illum annum: ita qđ vendens ſolum, vel ſaltem principaliter accepiſſet illud auctariũ ꝑ illo intereſſe, & nullatenus, ſaltem principaliter, ꝑ dilatione; ita quod ceſſaret omnis fraus palliandi vſuras. Videtur enim poſſe defendi, ꝙ venditor mercis poteſt iuſtè vendere mercem emptori iuſto precio, etiam ſummo, ſoluendo, præſenti pecunia, & mox, vel ex interuallo ad preces emptoris, & principaliter ad eius vtilitatẽ dare illi dilationem ad ſoluendum illud, promiſſo intereſſe, quod probabi- G liter lucraretur intra illud tempus. Tũ quia id in effectu eſſet capere preciũ iuſtũ pro merce vẽdita, & mutare, illud, ꝓmiſſo vero, & iuſto intereſſe lucri ceſſantis; quorum vtrumque licet, per ea, quæ nos latius diximus in com. reſolut. de vſuris,[b] & in Man. conf.[c] Tum quia recepta ſentẽtia gloſſæ, Panormitani, et communis habet, poſſe haberi ratione lucri ceſſantis, per l. 3.[d] Tum quia Hoſ. receptus aſſerit,[e] quod mercator volẽs ire ad mercandas merces, quas poſtea portatas venderet in terra ſua, rogatus ab amico poſſet mutuare illas pecunias H quibus mercaturus erat, promiſſo ſibi, vero, & probabili intereſſe lucri ceſſantis, quamuis Innocentius,[f] contrarium teneat, qñ quis ſpõtè mutuat. Caueat tamen diligenter huiuſmodi venditor, vt hanc rem gerat candidè, ita quod verè coram Deo, qui corda videt, non accipiat illud auctarium principaliter pro dilatione, ſed pro intereſſe vero, & probabili, quod probabiliter lucraretur emendo alias merces, ſi precium ſolueretur ei tempore venditionis.

b Super cap. 1. 14. q. 3. no. 25.
c c. 17. num. 210.
d § fin. ff. de eo quod certo loco.
e in ca. ſalubriter. de vſur.
f in c. fin. de vſur.

SVM-

Digitized by Google

SVMMARIVM.

1 *Vendens dilata ſolutione rem fructiferam, cum translatione dominij non poteſt ob dilationem prædictam etiam in compenſationem fructuum aliquid exigere, & hoc, niſi venditor in mora conſtituatur. nu. 2.*

2 *Vendens dilata ſolutione rem cum translatione dominij, ſi illam ſibi in pignus, donec preciũ ſoluatur, retineat, fructus ex illa perceptos non poteſt, nec ex pacto ſibi lucrari.*

CONSILIVM XIX.

A N ille, qui pro ſuis tantum negotijs, & non ad inſtantiam alicuius amici, uendit domum, aut fundum mille aureis, aut huiuſmodi, & non valens recipere in præſenti niſi quingentos, data dilatione ad triennium, aut eo amplius, conuentionem facit, cum emptore, vt interim ratione fructuum det ſibi 10r pro centenario, committat vſuram in foro conſcientiæ, ſi tamen verè tranſeat dominium dictę domus, aut fundi in emptorẽ, ita, vt illis interim pereuntibus, pereant tantũmodo, & corruant emptori, non autem venditori? G

Item, quod idem eſt cum ſuperiori quæſtione, an opinio tãtummodo vera in foro tantum cõſcientiæ, ea ſit, quam contra Angelum, [a] tuetur Syluelter, [b] Gabriel Biel, [c] S Bernardinus, [d] Antoninus, [e] Plotus, [f] Abbas, [g] & alij Theologi, ac doctores, quos refert, ac ſequitur Syluelter, vbi ſupra.

1 Ad Primam reſpondeo, in caſu propoſito vſuram committi: quia ratione dilationis ſolutionis accipit aliquid, quod eſt peccatum vſuræ.[h]

Ad Secvndam reſpondeo primò, H quod, vt reſponſio ad primam quęſtionem, ſit vera, non oportet, quod opinio Angeli, ſit falſa: quoniam ille loquitur in caſu, quo emptor à principio conſtituitur in mora, & conſequenter quando non datur dilatio ad ſoluendum, in caſu autem propoſito palam eſt emptorem non eſſe in mora à principio, quia datur ei dilatio ad ſoluendum.

2 Secundò, quod illæ duæ opiniones poſſunt cõciliari, vt opinio Angeli pro-

a verbo emptio, num. 5. verbo vſura 1. numer. 18.
b verbo vſura 2. q. 11. & in Aurea roſa in quaſ. imper. caſu 27.
c in 4. ſent. diſt. 17. q. 11. concluſione 4. caſu 3.
d in ſuis ſer. de contract. ſerm. 43. ca. 1 caſu 4. ſub fi.
e 2. par. tit. 1. cap. 7. §. 20.
f in rep l. ſi quando C. vnde vi numer. 45.
g conſil. 5.
h c. in ciuitate. cum concord. de vſu.

E cedat in caſu, quo res vẽderetur pręſente pecunia, nulla dilatione data, & trãſlatis dominio, & poſſeſſione per clauſulã conſtituti, quo caſu emptor à principio incipit eſſe in mora ſoluendi, vt ait Angelus: opinio autem contraria, quando expreſſe faciendo pactum, ut res detineatur à uenditore, donec ſoluatur precium, tacitè datur ei dilatio ad ſoluendũ, data in pignus uendita re, & fructibus pro ſolutione dilata Salua, &c.

Hoc reſponſum datũ fuit auctori Catecheſis Neapolitanę, ut ibi poteſt uideri poſt tractatum de excõmunicatione, F ubi multorũ aliorum annectit reſponſiones, ad quas poteſt haberi recurſus. Vide etiam infra conſ. 20. & 21. num. 4.

SVMMARIVM.

1 *Vendi non poteſt etiam dilata ſolutione res pluris quam valet, niſi vendens illam eſſet ſeruaturus alio tẽpore, quo dubitatur, an eſſet plus, vel minus valitura, vel illud plus capiat ratione iuſti lucri ceſſantis, nu. 2.*

3 *Intereſſe lucri ceſſantis non habet locũ, niſi emptor ſit in mora ſoluendi precium, vel venditor eſſet ex precio exercitaturus mercaturam, vel empturus aliquid frugiferum.*

4 *Venditor poteſt iuſtũ precium receptũ per alium contractũ ſtatim mutuare emptori, & ex mutuo recipere cõuentũ veriſimile lucrum ceſſans: imò & unico contractu poteſt vendi res pro iuſto precio, & dicto iuſto augmento ceſſantis lucri, n. 7. ſecus ſi augeretur preciũ, & non ſubeſſet iuſta ratio. nu. 8.*

5 *Onus impoſitũ emptori, vt durãte dilatione ſoluat intereſſe lucri ceſſantis, tanquã grauamẽ quoddã præter naturã emptionis illi impoſitũ, minuit de iuſto precio. n. 6. ſed hoc, ſi nõ poſſet antea ſoluẽdo, ab hoc onere ſe eximere. nu. 8.*

CONSILIVM XX.

N. Vendidit uillam ualoris quindecim millium M. & quia ipſe M. non ſoluit niſi tria millia præſenti pecunia, dilata ſolutione aliorum duodecim millium in decennium, cõuenerunt, ut ipſe M. teneatur ſoluere decẽ, & octo-

mille.

mille. Quæritur, an huiuſmodi contra- E ctus, ſit iuſtus, & poſſit recipi illud plus ratione lucri ceſſantis.

1 Ad hanc quęſtionem reſpondeo primò, præfatã venditionem, & emptionẽ factam ſimpliciter eo modo, quo narratur, eſſe iniuſtã, ea ratione firma, quod omnis venditio cuiuslibet mercis facta maiore precio iuſto ſoluẽdo dilata ſolutione, eſt iniuſta; niſi vẽditor volebat illam ſeruare ſibi in tempus, in quod ſolutio differtur, & dubium eſſet, an tũc pluris, vel minoris eſſet valitura, iuxta cap. [in ciuitate.][a] & latius tradimus in comment. de vſuris, [b] & breuius in Manu. F confeſ.[c] Non obſtat, quod non videtur habere formã contractus vſurarij; cum ille fiat in contractu mutui, cum pacto, vel intentione principali, vt aliquid amplius, quam acceptum eſt reddatur.

a ca. conſuluit. & ca. fi. de vſur.
b ſuper c. 1. 14. q. 3. no. 3. & 12.
c ca 17. nu. 210.

2 Tum quia licet nõ eſſet vſuraria, eſſet tamẽ iniuſta, quia merx pluris vẽditur, quam valet, quod eſt iniuſtũ ſecundum Ariſtotelem,[d] & S. Th. receptũ.[e] Tum quia licet non interueniat mutuũ formaliter, ſiue expreſſũ, interuenit tamen tacitum, & æquipollẽs, ratione illa clara, q̃ poſt alios tradimus in d. com.[f] & in d. Man.[g] Non obſtat etiam, quod G videtur præfatus venditor accipere illud plus ratione lucri ceſſantis, quod tutè poteſt accipi ſecũdum communem ſententiam.[h] Tum quia non proponitur illud in caſus narratione, licet tangatur in quæſtionis propoſitione.

d 5. Ethic.
e 2. 2. q. 77. art. 1.
f Notab. 3.
g ca. 17. nu. 206.
h l. 3. ff. de eo quod certo loco.

3 Tũ quia intereſſe lucri ceſſantis nõ habet locum antequã emptor ſit in mora ſoluendi, niſi uẽditor eſſet exercitaturus mercaturam, & empturus cenſus annuos, vel aliqua prædia frugifera ex iuſto precio ſtatim ſibi ſoluẽdo. At non narratur in caſu, quod præfatus venditor volebat mercari, vel emere frugife- H ra precio iuſto ſibi ſtatim ſoluendo.

4 Secundò reſpondetur, q̃d per duos contractus diuerſos, vnũ emptionis, & alterum mutui, potuiſſet peruenire ad bonã partem finis, ad quem per præfatum vnum contractum peruenire volebat, puta quod primo præfatus uẽditor dediſſet villam precio 15. milliũ ſtatim ſoluẽdorum; ſecundò, quod cõueniſſet cum eo, vt daret ei decẽnalem dilationẽ, & quod ipſe ſolueret ei intereſſe lucri ceſſantis, quod veriſimiliter faceret mercando, vel emendo, vt prædictum eſt: non poteſt venditor accipere illud, ſi res coram Deo ita ſe haberet. Tum quia illo caſu precium nõ exceſſiſſet iuſtum propter dilatam ſolutionem, nec quidquã reciperet vltra iuſtum preciũ ratione primi contractus venditionis, ſed ratione ſecũdi contractus mutui ob intereſſe lucri ceſſantis, quod verè conatus fuiſſet facere, & ueriſimiliter fuiſſet ſtatim ei facta ſolutio. Tum quia liceret venditori, ſi ei ſoluerentur ſtatim omnia 15. millia, retinere ſibi tria millia, & F reliqua 12. millia mutuare emptori egẽti eis, & roganti, vt mutuaret illa ei ſoluendo intereſſe lucri ceſſantis, quod uerè intendebat facere uenditor exercendo mercaturam, uel emendo cenſus annuos, vel prædia frugifera, ſi ea illi non mutuaſſet, quia in hoc caſu cõcurrunt omnia, quæ ſunt neceſſaria ad quærendum iuſtè intereſſe lucri ceſſantis, iuxta ea quæ latius tradimus in d. Manual. confeſſ.[i]

i vbi ſupra num. 211. & ſeq.

5 Ad hęc ſuccedit illa magna difficultas. An quemadmodum per duos contractus ſupradictos potuit præfatus vẽ- G ditor peruenire ad bonam partem finis per eum pręrenſi, ita potuiſſet peruenire per vnum, qui ęquipolleret duobus; puta quod vendidiſſet uillam precio 15. millium, cum pacto, quod ſtatim ſoluerentur ei tria millia, & reliqua ſoluerentur ei in fine decennij, & interim ſolueretur ei intereſſe lucri ceſſantis, q̃d verè intendebat facere, & veriſimiliter feciſſet, ſi ſtatim ſolutio illorũ facta fuiſſet.

Pro parte quidẽ negante facit primò, quod non eſt dãda occaſio peccandi, & vſuras exercẽdi.[k] & videtur per hoc dari occaſio peccandi, & palliandi vſuras. H Secundò, quod in primo reſponſo reprobatus eſt contractus propoſitus, & quod is videtur per omnia ſimilis illi.

k l. conuenire. ff. de pactis dot. & ca. ex parte. de conſuet.

6 Tertiò, quod pactũ illud, de ſoluendo intereſſe præfatum intra decẽnium, videtur diminuere de precio iuſto: quia onus impoſitum emptori præter naturam contractus diminuit de precio,[l] & conſequenter venditor recepiſſet precium maius iuſto, quod eſt peccatum, vt prædictum eſt.

l c. cũ Ioannes. de fide inſtru. & l. fundi partem. ff. de contrah. empt.

7 Pro parte autẽ affirmante facit primò,

mò, quod nihil refert quid ex æquipollentibus fiat.[a] At is vnus contractus, & duo de quibus in præcedenti dicto, videntur æquipollere, ergo ita approbandus eſt is, ac illi. A

a l. final. ff. mandat. c. licet ex quadam. de teſtibus.

b c. 17. num. 254.

Secundò, quod in Man. conſ.[b] tenuimus, quod ſicut per tres contractus, ſcilicet, ſocietatis, & aſſecurionis capitalis, & certi lucri, cum tribus temporibus diuerſis initos, poteſt quis accipere aliqđ certum lucrum, ſaluo capitali, ita poteſt quis idem facere ineundo illos tres contractus cum vno eodem tempore propter identitatem rationis.

Tertiò, quod nulla occurrit ratio, B qua non poſſit fieri hoc vno contractu, perinde ac duobus.

Quartò, quod per illud pactum viſa fuiſſent 12 millia vẽditori ſoluta, & ab eo mutuata emptori breui manu, vt in l. [licet.][c] & l. [ſingularia.][d] Sicut enim ibi is, cui debentur decem ex mandato, volẽdo, vt debeãtur ex mutuo, videtur accipere illa, & breui manu credere, ita is venditor, volendo, vt illa 12. millia, quæ debentur ei ex venditione, debeãtur ex mutuo, ſiue credito, videtur accipere illa, & breui manu credere; & conſequenter videtur duos contractus pręfatos ſine vllius iniuria efficere. C

c § quoties. ff. de iu. dot.

d ff. de reb. cred.

8 Non obſtant oppoſita. Ad primum enim reſpondetur, negando, quod per hoc detur occaſio peccandi: quia immo ſternitur via illud euitandi.

Ad ſecundum, negando, quod is contractus ſit ſimilis propoſito; cũ in ꝓpoſito augeatur precium ob dilatam ſolutionem, & ſine vlla ratione iuſta, in hoc autem nihil tale inuenitur, vt palam eſt.

Ad tertium, concedendo quidem diminui precium rei ob onus impoſitum emptori præter naturam emptionis, negando tamen hic poni tale onus: quia D immò additur leuamen, cum tollatur ei obligatio ſoluendi ſtatim, & non tollatur facultas liberãdi ſe, ſi voluerit; quia liberabitur ab onere ſoluendi intereſſe, ſimul ac ſoluerit precium, cum per id ceſſet intereſſe. Salua, &c.

SVMMARIVM.

1 *Vendẽs prædiũ certo ꝑcio ſoluendo pro vna dimidia tũc, et pro alia poſt annũ, præſtante venditore fideiuſſorẽ de euictio. quia nõ fuit præſtita niſi poſt multos annos, ratione fructuũ per emptorẽ dicto primo anno perceptorũ, nihil põt habere: quia cũ dilatio cenſeatur qualitas diminutiua precij, nihil ei interim perit, n. 7. & 8. at ratione fructuũ poſtea perceptorum eidem portio illorum pro rata precij nõ recepti, reſtitui debet, nu. 4. & hoc ex æquitate illa dictante neminem debere locupletari cũ aliena iactura, num. 5. & 9.*

2 *Dilatio data emptori in ipſo contractu ad ſoluendũ preciũ non facit, vt ob id aliquid poſſit recipi, q. a dilatio eſt pars modifi atiua precij, & ſic iniuſtè non læditur, num. 8. poteſt tamen percipere aliquid non propter dilationẽ, ſed propter fructus, quos percipere poterat ex prædio non tradendo, donec ei totum precium ſolueretur, num. 4.*

3 *Lucrum ceſſans non poteſt accipi ſecũdum aliquos, niſi poſt moram: contrarium autem eſt verius, nu 4. in fi.*

3 *Mora non contrahitur per emptorem in ſolutione precij, donec durat dilatio ei data in ipſo contractu emptionis.*

5 *Locupletari nõ debet quis cũ aliena iactura, & ideo vẽditor, qui recepta parte precij prædium, prout poteſt de iure, retinet, donec ei integrũ ſoluatur precium, tenetur emptori fructus pro rata precij ſoluti reſtituere, & nu 9. illæque vſuræ, quæ propter prædictam æquitatem debentur per ius ciuile, debentur etiam iure canonico, nu. 5.*

5 *Venditori, qui re tradita non poteſt recipere precium, eo quod conuentam fideiuſſionem præſtare non poteſt, tenetur emptor, ne cum damno venditoris locupletetur, reſtituere fructus pro rata precij non ſoluti, & 9.*

6 *Mora regularis ſine interpellatione nõ contrahitur, ſecus tamen in irregulari, quæ re ipſa contrahitur.*

6 *Moram etſi non committat debitor, in diem, ſi adueniente die, ideo nõ ſoluit, quia fideiuſſor promiſſus ei nõ datur; attamen ſi venditori det dilationem ad dandum fideiuſſorem, tunc per lapſum diei efficitur moroſus.*

8 *Dilatio q̄ venditor prædij dat emptori ad ſoluendum, eſt duplex: altera, quæ datur in ipſa conuentione precij tanquam*

quã illius alleuiatiua. & ob hanc nihil E *capere poteſt: altera q̃ datur ad hoc, ut preciũ ſit loco pignoris, donec det fideiuſſorẽ de euictione. & hac nõ impedit quin poſſit interim recipere fructus ſibi debitos pro rata precij non recepti.*

10 *Donationem non inducit intẽtio non petendi, quod ad ipſum ſpectat, ex ignorantia iuris proueniens.*

10 *Solutum indebitè per iuris ignorantiam, repeti poteſt.*

11 *Intẽtio generalis, q̃ multipliciter põt intelligi, ad donationẽ non trahenda.*

11 *Donatio non præſumitur, vbi alia etiam leuis cadit coniectura.*

CONSILIVM XXI.

VEndidit D. N. quoddã caſale pro precio ſcutorum 6000. de quibus tempore vẽditionis emptrix ſoluit ſcuta 3000. reliqua vero 3000. ſoluere promiſit illinc ad vnum annum, cũ pacto, quod tẽpore ſolutionis dicti reſidui vẽditor teneatur præſtare vnum certum fideiuſſorẽ de euictione caſalis vltra alios tunc præſtitos; & vlterius in euentũ nõ ſolutionis dicti reſidui, vt ſupra, emptor dedit poteſtatem dicto venditori dictũ G caſale capiẽdi propria auctoritate, & illud retinendi, & fructus in ſuos vſus cõuertendi, abſque eo, quod in ſortem cõpenſentur pro concurrenti quantitate, vſque ad effectualem ſolutionem dicti reſidui, & ſic celebratum fuit inſtrumẽtũ, & tradita poſſeſſio caſalis emptori. Deinde, adueniente tẽpore, & termino anni, quo debebat ſolui reſiduũ precii, quia vẽditor non poterat præſtare fideiuſſorẽ de euictione, fuit per dictas partes prorogatũ tempus ſoluendi ad aliũ H annum, cum hoc, q͂ interim emptor teneatur præſtare fructus venditori pro rata dicti reſidui, ꝓut latius in apocha inter eos confecta apparet, cuius copia datur, & ita emptor, tam in dicto anno temporis prorogati, quã ſucceſſiuè per plures annos, dictos fructus precii ad rationem 8. pro 100. pro rata reſidui ſoluit venditori, qui demum præſtitit fideiuſſorem de euictione.

Quæritur primò, an venditor dictos fructus licitè & ſalua conſcientia perceperit, & retinere poſſit.

Secundò, an licitè, & ſalua conſcientia poſſit petere fructus non ſolutos ab emptore ante præſtitum, & poſt fideiuſſorem præſtitum.

Quod pſatus venditor non potuerit ſalua conſcientia percipere fructus, aut valorem eorũ veriſimilẽ, nec retinere, nec nondum ſolutos ab emptore petere, facit primò, quod vſura palliata eſt, accipere aliquid vltra ſortem ratione dilationis debitori datæ ad ſoluendum debitum, ſecundum receptam ſententiam, quã nos quoque in noſtro Man. conſ.[a] & in commen. de vſuris,[b] probamus, & eſt caſus in c. [conſuluit.][c] F

3 Secundò facit, quod hic non interuenit intereſſe damni emergentis, & q͂ recipere aliquid vltra ſortem ratione intereſſe lucri ceſſantis, ſine mora interueniente ante illud, non licet, ſecũdũ multos, de quibus eſt Innocentius,[d] quem latè defendit Dominicus Sotus.[e] Et in caſu noſtro nõ interuenit mora, ſaltẽ vſque ad finem ſecũdi anni ab emptione cõtracta, cum primi anni dilatio fuerit data in ipſo contractu, ſecũdi verò per pactum expreſſum in apocha mẽſe Februario ſecundi anni; immo etiã per ipſum contractum videtur data dilatio, quatenus nõ cogebatur emptrix ad ſoluendum, donec daretur fideiuſſor de euictione, & ita videtur non potuiſſe hoc caſu accipi præfata octo pro cẽtum ratione intereſſe lucri ceſſantis.

Tertiò, quod emptrix videtur cõpenſaſſe fructus per alleuamentum oneris fideiuſſorem dandi, quod vẽditori præſtabat, cum pro fideiuſſione poſſit recipi pecunia.

4 Sed his nõ obſtantibus, quæ verè nõ obſtant, potuit venditor licitè præfatos fructus, vel valorem eorum veriſimilẽ, ſalua conſcientia, accipere, & retinere; immo & petere eos, qui nõdum ei fuerunt ſoluti. Tum quia is contractus nõ fuit mutui, in quo ſolo contrahitur vſura, vt ſatis colligitur ex c. [in ciuitate.][f] & ex ca. 1[g] in cuius com. 2. nos id adnotauimus. Nec obſtat, ſi dicatur, quod cõuentio contenta in apocha continet mutuũ inuolutum, ſiue palliatum, licet nõ contineat expreſſum, & clarũ; & quod ita committitur vſura palliata in cõtractibus mutui palliati, ſicut vſura clara in con-

[a] c. 17. num. 227. & ſeq. & 243.
[b] ſup. cap. ſi fœneraueris. 14. q. 3. nu. 25.
[c] de vſur.
[d] in c. fin. de vſur.
[e] in lib. 6. q. 1. ar. 1. de iuſtit. & iur.
[f] de vſur.
[g] 14. q. 3.

A cõtractibus mutui clari, ut in Man.[a] & latius in d.comm.[b] nos ipſi tradidimus: & quod cõtractus contentus in illa apocha æquipollet contractui, per quẽ præfatus vẽditor dediſſet præfatæ emptrici duo millia ſcuta, ea lege, ut ultra ſortem ſolueret ei octo pro centũ. Non inquã hoc obſtat: quoniam nõ eſt uerum, interueniſſe in illa apocha ullũ contractũ mutui palliati, nec cõtractum in ea factum æquipolluiſſe præfato contractui mutui in arg. allegato, quia illa octo pro centum non accipiuntur principaliter B pp dilationẽ, ſed propter fructus, quos percipere poterat uenditor non ſoluto precio toto rei uẽditæ, quos iuſtè percipi poſſe ꝓbat optimè l. [curabit.][c] Nec obſtat illa opinio Inn. & Dom. Soti, & quorundã aliorum, dicẽtium nõ poſſe capi licitè intereſſe lucri ceſſantis. Tum qa, licet primò aſpectu uideaẽ aliquid ad hoc facere, uerẽ tamẽ non facit: quia prædictus uenditor nõ recipit illa octo pro centũ ratione alicuius intereſſe lucri ceſſantis, ſed alia ratione, quam mox annectã. Tum quia falſa eſt ea opinio, ut probamus efficaciter contra eos pro communi per multa argumenta.[d]

C 5 Non obſtãt citata pro contraria parte: pro quorum reſolutione, & clara noſtræ ſententiæ cõfirmatione, dico, quod illa octo pro centum non accepit uenditor principaliter propter dilationẽ, neque pp aliquod intereſſe dãni emergẽtis, uel lucri ceſſantis, nec ꝓpter pœnã, uel ullam morã, ſaltem regularem, ſed tãtum ob illam æquitatem, quæ habet, ut nemo cũ aliena iactura locupletur,[e] per quam æquitatem, quãdo uenditor rei, accepta parte precij, retinet illam cũ ſuis fructibus, donec totũ precium ſoluatur, iuxta l. [Iulian. §.][f] emptor debet habere partem fructuum pro rata partis precij ſoluti, iuxta l. memorabilem, quę ultima eſt,[g] cuius §. fin. habet, D maritum, qui tenetur reſtituere prædiũ, accepta eius ęſtimatione, & retinet illud accepta æſtimationis parte, donec tota ſoluatur, debere reſtituere fructus pro portione partis æſtimationis acceptæ. in quo illum §. commendauit Bartolus,[h] & Baldus,[i] & Saly.[k] & cum in hoc æquentur emptor, & venditor parti ratione, ſi prædium uẽditum traditum

a d. nu. 1.
b nu. 29.
c C. de act. empt.
d in comm. prædicti. ca. 34. q. 3. nu. 50. & ſeq.
e l. iure naturæ. ff. de re. iur. & c. locupletari eo. tit. lib. 6.
f §. offerri. de act. emp.
g tit. de iure dot.
h in d. §. offerri
i in l. ſi traditio. q. 11. C. de actio. empt.
k in d. l. curabit. eo. tit.

A eſt emptori, ſoluta ſolum parte precij, & recipit omnes fructus, tenebitur ſoluere uenditori partem fructuum pro portione precij non ſoluti.

Pro his duabus deciſionibus cõſidero prædictũ §. [offerri.] quatenus habet, quod uenditor rei, accepta parte precij, retinet eam quaſi pignus, donec totum ſoluatur, ſignificans, quod nõ tenet eam tanquã dominus perfectus quo ad partem ſolutam, ſed tanquam creditor, qui fructus, quos percipit, quo ad illam debet reſtituere. & ita pfata emptrix retiB nebat prædiũ, & partẽ precij quaſi pignus eorum, quę tenebatur uenditor facere, antequam ei ſolueretur totum, & per conſequutionem fructus illius partis debebat reſtituere.[l] Vnde notanter Bald. & Salyc. ubi ſupra dixerunt, uſuras, quæ iure ciuili debẽtur ex illa ęquitate, ne quis locupletetur cum aliena iactura, deberi etiã iure canonico, quia uerè non ſunt uſuræ, ſed recompenſatio æquiſſima iacturæ.

6 Et ad id, quod allegatur, quod mora non interuenit, reſpondetur, uerum eſſe de mora regulari, non autem de irC regulari, quæ re ipſa ſine ulla interpellatione committitur, ut notauit Baldus communiter receptus.[m] Ad id autem, quod allegatur de compenſatione fructuum cum alleuiamento nõ dandi fideiuſſorẽ, reſpondetur, quod nihil obſtat. Tum quia longè diſparis utilitatis ſunt alleuiamentum illud, & perceptio fructuum, quam quod ulla compenſatio eorum intelligi debeat.[n] Tum quia ſatis compenſationis illius alleuiamenti præſtabat venditor emptrici, dãdo dilationem. Tum quia per præſtaD tionem illius alleuiamenti ſe conſtituebat emptrix in mora ſoluendi regulari, quæ ex interpellatione lapſus diei ſolutioni præfixi oriebatur, iuxta l. [mora.][o] cum adnotatis ibi per gloſſam, & in c. [mora.][p] & ita hoc fundamentum plus facit contra illam, quam pro illa, ſi ſatis ponderetur.

7 Ex quibus infertur, idem dicẽdum eſſe de parte fructuum receptorũ poſt præfatam apocham intra annum, intra quem durabat præfata prorogatio, & de perceptis poſt illum annum uſque ad expletionem eorum, quæ venditor pro-

l c. conqueſtus. de uſur. & l. 1. C. de pignor. act.
m in d. l. curabit.
n iuxta l. fi. C. de compenſat.
o ff. de uſu.
p de reg. iu. lib. 6.

promiſit; imò & poſt expletionē: quia in his omnibus tēporibus habet locum ratio ſupradicta, ne quis cum aliena iactura locupleret, & vbi eadē ratio, &c.[a] non tamē quo ad fructus perceptos intra primum annum præſtitutum in cōtractu ad ſoluendam reliquam medietatem: quia intra illum annum nulla locupletatio cum aliena iactura conſiderari poteſt, cum per partium conuentionem rei precium fuerint ſex mille ſoluēda intra vnum annum, dimidium ſtatim, dimidium in fine anni.

a l. illud. ff. ad l. Aquil.

8 Neq; obſtat, ſi dicatur, quod pari ratione idem dicendū ſit de receptis poſt primum annum, cum emptor, nec tunc ex conſtitutione venditoris poſſet cogi ſoluere precium, niſi vēditor prius præſtitiſſet fideiuſſorem. Nō inquam id obſtat: nā dilatio illa prior vſq; ad annum fuit appoſita tanquā pars precij, & tanquā alleuiamentum eius, & diminuens illud; alia verò dilatio ſolū ad impediēdam coactionem ad ſoluendum, & dandam ſecuritatem per modum cuiuſdam pignoris, iuxta prædictum §. [offerri.] per quod ius pignoris non lucrifiunt fructus,[b] vt ſupra eſt dictum.

b c. conqueſtus. de vſuris.

Secunda Quaestio. D. Petrus vēdidit d. Ioanni certum prædium pro precio ſcutorum mille, de quibus tempore venditionis emptor ſoluit medietatem precij, reliquam verò medietatem ſoluere promiſit infra tres menſes proximos, cum pacto tamen, quod ante ſolutionem dicti reſidui dictum prædium menſurari debeat per duos peritos communiter eligendos.

Item, quod prædium liberari debeat per venditorem à certo onere cenſus ſuper eo impoſito.

Item, quod venditor teneatur dare certum fideiuſſorem ad omnem ipſius emptoris requiſitionem.

Itē, quod venditor debeat facere expedire motum propriū S. D. N. ſuper cōfirmatione venditionis, & quod alias interim ipſe emptor reſiduū precij ſoluere non teneatur, niſi prædictis omnibus adimpletis, & ita fuit celebratum inſtrumētum inter ipſas partes, & tradita fuit poſſeſſio ipſius prædij emptori, de quo ſemper ipſe emptor fructus percepit. Venditor autem per aliquot annos E non potuit prędicta omnia adimplere.

Quæritur nūc, cum omnia ſint adimpleta, an emptor teneatur ſoluere interuſurium, ſeu fructus pro rata precij nō ſoluti, ēt pro tempore, quo venditor nō potuit adimplere pro parte ſua, & etiā pro tēpore decurſo poſt adimpletionē quouſq; dicta reliqua medietas precij fuit per emptorem ſoluta; attēto quod ipſe emptor percepit oēs fructus dicti caſalis, & ſic gauiſus fuit re, & precio, & an vēditor dictos fructus, ſeu interuſurium licitè in foro cōſcientiæ percipere poſſit, & ſi percepit, an licitè illud retiF nere poſſit; attento qd partes ipſæ remiſerunt dictā differentiam in duos viros legiſperitos, qui iudicarunt, quod de iure emptor tenetur ad ſoluēdos fructus prædictos, & ita ſoluti fuerūt. Nunc igitur quæritur in foro cōſcientiæ, an venditor illos licitè retinere poſſit, cum tpe celebrationis inſtrumēti venditionis ipſe intellexerit, quod emptor retineret rem, & precium, quouſq; ipſe venditor nō adimpleret ſupradicta omnia pacta.

9 Ad ſecundā quæſtionem, quæ ex hoc facto ſecundo reſultat, reſpōdeo, quod emptor tenetur ſoluere partē fructuū G receptorum poſt tres menſes ante ſolutionem totius precij, etiam pro tempore, quo venditor non potuit adimplere, quæ promiſit, & à fortiori pro tempore decurſo poſt adimpletionem totū, quouſque dicta reliqua medietas precij fuit per emptorem ſoluta, per eadem fundamenta, quibus fundata eſt reſponſio data ad dubium reſultans ex priore facto. Nam ſicut ibi nullus fuit cōtractus mutui clari, ſiue formalis, nec velati, ſiue palliati, ita neq; hic. Et ſicut ibi non percepit venditor principaliter propter dilationē ſolutionis, ſed propter fructuū H perceptionem, non ſoluto precio toto, ita neque hic. Et ſicut in illo caſu interuenit æquitas illa, ne quis locupletetur cū aliena iactura, ita & hic. Et ſicut irrefragabiliter probatum eſt ibi per l. fin.[c] quod præfata æquitas habet locum, cū venditor, ſoluta parte precij prædij, retinet totum, omnes eius fructus percipiendo, quod Bartolus, Baldus, & Salycetus ibi citati commendant: ſic eadē ratione habet locum in emptore, qui parte precij prędij ſoluta, poſſidentē, vt cum

c c. l. fi. ff. de fund. act.

Digitized by Google

cum fructibus, vt in hoc caſu. Et ita ſine A vllo ſcrupulo conſcientiæ poteſt venditor accipere partem fructuum pro rata precij non ſoluti.

10 Nec obſtat quod venditoris intentio tempore contractus fuit, vt emptor retineret prædiũ, & fructus eius, donec ipſe ſolueret reliquũ precij, & impleret quædam alia, quæ promiſit. Tũ quia id potuit intendere per ignorãtiam iuris, & æquitatis præfatæ, quæ non ab omnibus etiam doctis ſcitur, & ita non induxit donationem, arg. l. [ſi non ſortem.][a] & l. [ſub conditione.] & l. 1. ibi,] Si ſciẽs ſe non debere.[b] & per reſolutionẽ gloſ. B receptæ,[c] quę habet, ſoluẽtem per ignorantiam iuris id quod eſt indebitũ vtroque iure naturali videlicet, & ciuili, ſicut in noſtro caſu erat, repetere poſſe.

11 Tum quia fortè is venditor intendens vt emptor haberet prędium & fructus donec totum precium ſolueretur, intendebat, quod dominium omniũ illorum illi quęreretur, quod iure quęrẽdum erat ei, non tamen quod emptor non ſolueret ex eis aliquid, ſi quid iure deberetur. Tum quia emptor peccaſſet, volendo priuare proximum, nolentem id ſciẽter donare, magna & notabili par C te fructuũ precij, & volendo percipere veluti quaſdã vſuras ſoluti precij, quo adusque complerentur ei quædam promiſſa, quod non intendit vẽditor, & ita præfata intentio generalis, quæ multipliciter intelligi poteſt, ita vt non cõprehendat animum donandi, nõ debet trahi ad donationem.[d] Nunquã enim præſumitur donatio, vbi alia coniectura etiam leuis cadit, ſecundum Baldum,[e] quem ſequuntur plerique omnes, & in his Decius:[f] Salua, &c.

a §. indebitum.
b ff. de cõd. indeb.
c in l. cum quis. C. de iur. & fact. ignor.
d l. cum de indebito. ff. de prob. & c. ſuper hoc. de renunc.
e in l. 1. C. ad Trebell.
f in l. cuius per errorẽ. ff. de regu. iur.

SVMMARIVM.

1 *Vſura vera tm̃ in mutuo, palliata in oĩ cõtractu uim mutui habẽ. c cõmitti põt.*

2 *Depoſitum cum facultate utendi eo fit mutuum.*

CONSILIVM XXII.

Emptor cuiuſdam fundi ſibi iam traditi, & cõſi- ... , dedit fideiuſſorem ad ſoluendum venditori precium post D certum tẽpus, & dedit fideiuſſori 1500 ſcuta pro parte precij, eo pacto, vt ſolueret partem pẽſionis fundi empti, quæ reſponderet parti prædicti precij 1500. id eſt pro fructibus, quos percipiebat venditor ante venditionem, & adueniente termino ſoluendi precium, teneretur ſoluere præfata 1500. ſcuta eidem venditori. Quæritur, an is contractus ſit vſurarius.

1 Reſpõdeo, facile videri poſſe cuipiã nullam in hoc caſu propoſito vſurã cõmitti, eã ratione fortè, quod non poteſt interuenire vſura, niſi in contractu mutui, vt nos poſt alios tradimus in comm. de vſuris,[g] & quod ĩ hoc caſu nulla mẽtio fit de contractu mutui. Sed cuilibet attentius caſum perpendenti videbitur cõtrarium. Tum quia, licet vſura aperta non inueniatur niſi in cõtractu mutui, vſura tamen, quam vocant palliatã, inueniri poteſt in omni contractu tã nominato, quã innominato, qui expreſsè, uel æquipollenter continet cõtractum mutui, vt nos vbi ſupra declarauimus. Et in caſu propoſito inuenitur contractus mutui palliatus nomine fideiuſſoris, & alijs circunſtantijs, quæ contractũ mutui æquipollenter efficiunt.

g Super ca. ſi feneraueris. 14. q. 3.

2 Tũ quia contractus depoſiti, in quo deponens facit facultatem depoſitario vtẽdi pecunia depoſita, videtur mutuatio, vt eſt textus ſolennis in l. [certi condictio.][h] quod ibi omnes aſſerunt, & in caſu propoſito emptor in effectu deponit pecuniam penes fideiuſſorem cũ facultate, vt illa poſſit vti, & conſequenter efficit cõtractum mutui. Tum quia præfatus emptor accipit aliquid, immò multum vltra ſortem principalẽ, accidit enim, quotannis id, quod fideiuſſor ſoluit, vel ſoluturus eſt pro parte penſionis fundi empti, quæ reſpõdet parti precij 1500. ſcutorum, & ita fideiuſſor obligatur ad ſoluenda prædicta 1500. ſcuta quæ ſunt ſors principalis, venditori, & vltra hanc principalẽ ſortẽ debet ſoluere partem penſionis illis reſpondentem: & ſic emptor recipit aliquid, immò multum vltra ſortem principalẽ ratione mutui, ſiue depoſiti, qd habet vim mutui, & conſequenter eſt vſura clara, uel palliata, per dicta in præfatis locis. Salua, &c.

h §. ſi. ff. de reb. cred.

SVMMARIVM.

1 Argumentū à contractu mutui, ꝙ debet eſſe gratuitum, ad innominatum, quod tale non eſt, non procedit.

2 Periculi, ꝙ ſubeo, precium poſſum iuſtè accipere, et ſic tibi nauigaturo donare 100. recepturꝰ 125. ſi ſaluus redieris.

3 Egēti pecunia poſſum iuſte nolle tradere p illum cōtractū, qui ſibi magis placet, puta, mutui, ſed offerre poſſum ei alterum mihi magis placitum.

4 Fideiuſſor aliquid pro ſua fideiuſſione capere poteſt.

CONSILIVM XXIII.

RESpondimus cuidam, non admiſiſſe vſuram, eo ꝙ dedit centum volenti ducere nauem mercibus onuſtam in Syriam, ea lege, ꝙ perderet illa, ſi nauis periret, & ſi rediret ſalua, redderentur ei centum & viginti quinque. Contra quod nunc replicatur, me ſentire cōtrarium in Manu. conſ.[a]

a cap. 17. n. 284.

1 Ad hanc replicationem reſpōdetur, eam nihil obſtare. Tum quia arguit à diſpoſito ſuper contractu mutui, qui debet eſſe omnino gratuitus, ſicut cōmodatum, iuxta gloſſam,[b] per omnes recepta, ad diſpoſitum ſuper cōtractu, per quem datur aliquid alteri per contractum innominatum ob periculum ſubeundum, vt expreſſè diximus in dicto Manu.[c]

b 1. cap. 1. de commod.

c cap. 17. n. 281.

2 Tum quia dans aliquid alteri, & accipiens aliquid vltra id, quod dat ad periculum ſubeundum, non cōtrahit vſuram, vt poſt alios reſpondit Decius,[d] quem nos quoq. ſequuti fuimus in cōment. de vſur.[e] ſuper extrauagantem Pij V. de cenſibus, illa firma ratione, ꝙ nihil accipit is vi mutui expreſſi, nec taciti, ſed vi alterius contractus innominati donantis ſub modo, vel recipientis aliquid ob periculum ſubeūdum; quod licitè poteſt capi, per l. 1. & 2.[f] & per tradita à nobis latius in ca. nauiganti,[g] & in Manual.[h]

d in conſil. 125.

e nu. 128. q. 45.

f C. de nautico fœn.

g de vſur.

h cap. 17. n. 285.

3 Tum quia nihil obſtat illud friuolū ſcilicet, ꝙ mercator, qui accepit centum ſub conditione, vt redderet centum viginti quinque, ſi nauis rediret ex Syria ſalua, maluiſſet ſine dicto onere mutuo

E accipere: quia & omnes ferè alij contrahentes mallent accipere ab his, cum, quibus contrahunt, pecuniam, vel valorem ſuæ rei, quam tradunt, gratis per viam donationis ſimplicis, commodati vel mutui, quem precium etiam iuſtū ſoluendo, ſed non coguntur alij gratis tradere, vel dare ſua eis donando, commodando, vel mutuando; ſed poſſunt iuſtè accipere precium iuſtum eorum, vel vſus eorum, quæ dant, vel cedūt per cōtractus non gratuitos iuſtos; qualis eſt datio pecuniæ ad aliquem vſum ſub periculo perdendi eam in aliquo caſu

F periculi dubij, ſi contingat illud, & accipiendi aliquid amplius, eo quod dedit in caſu, quo periculum non contingat.

4 Tum quia mallent debitores, vt aliqui fideiuberent pro eis gratis, vt communiter fideiubetur. attamen is; qui fideiubet, poteſt, ſi vult accipere aliquid pro ſua fideiuſſione,[i] & tradimus nos poſt alios in d. Manua.[k] & ita D. conſulens liberalius quidem feciſſet, ſi gratis & ſimpliciter mutuaſſet illa centum, & gratiis, ſi donaſſet, ſed non tenebatur id facere, ſed potuit iuſtè per alium

i l. hoc iure. ff. de dona.

k c. 17. n. 285

G contractum non gratuitum donationis ſub modo, vel contractus innominati iuſti dare illa, vt dedit, ſine vlla culpa, & peccato.

[Aduertendum, ſuppoſito ꝙ mercator mutuo petierit diſdictam 100. vt videtur inſinuari, difficile eſſe ſoluere pre dictam cōtrarietatem, et iuſtificare hūc cōtractum, niſi dicamus initam virtualiter ſocietatem illam de qua in Manu. cap. 17. nu. 253. & conſi. ſeq. 24. Sed tunc reſtat ſcrupulus, an contineat iniuſtitiā, vt infra conſi. 25. prout fortè etiam con

H tineret, ſi dicamus diſdictā 25. dari pro precio, periculi, quod inde dignoſci poſſet, quia mercator ei non ſolueret alia 25. pro alijs 100 mutuo non ab eodem, ſed aliunde habitis.]

SVMMARIVM.

1 Societas init a cū pacto, vt ponēs operas teneatur aſſecurare ponētem pecuniā de certo lucro, & capitali, nō eſt iuſta, eſſet autem talis, ſi poſt initam ſocietatem liberè dictæ aſſecurationes ſeparatim fierent.

CON-

CONSILIVM XXIV.

QVidam cõtulit mille in ſocietatem mercaturæ pãnorum, quam iniit cum N. cũ pacto, vt ipſe aſſecuret principale, & inſuper det illi pro ſua parte lucri ad rationem quinque pro cẽtum. Quæritur, an huiuſmodi contractus ſit iuſtus, & quomodo poſſit talis fieri.

1 Etſi fortè defendi poſſet contractus prædictus ſocietatis factus in forma ſupra poſita cum aſſecuratione capitalis, & certi lucri ei adiecta, mihi tñ videtur confuſionem quandam, & palliationẽ præſeferre: quia licet poſſit contrahi ſocietas cum capitali, & lucro ſaluo, per tres cõtractus, vt nos dicimus in Man. conf.[a] non tñ pôt contrahi ſocietas iuſta, ita vt ſocius obligetur ad prædictas aſſecurationes, quod ſatis innuitur fieri in prædicta forma contractus. Vt ergo palã ſit iuſtus, fiat ad formam cõtractus ſocietatis ſimpliciter ad damnum, & lucrum ſic, vel ſic iuſtè diuidendũ, & pfecto ſuper illo inſtrumento, fiat in eadẽ, vel alia charta, vel alio capitulo cõtractus alius ſeparatus, quo accipiẽs pecuniam aſſecuret conferenti capitale pro precio expreſſo, & iuſto, ac ſi eſſet tertia perſona, quę aſſecuraret, & perfecto inſtrumẽto ſuper aſſecuratione capitalis, fiat in eadem, vel alia charta, vel alio capitulo aliud inſtrũm, in quo dicatur, qđ tm̃ lucrum veriſimiliter iuſtè poſſet dari conferenti pecuniam in tali terra, & tali mercatura, & tali tpe, & quod accipiens pecuniam, ad euitãdas moleſtias computationum, &c. aſſecurat tantam partem lucri veriſimilis pro remiſſione iuſta certæ partis lucri ſibi remittendi.

[a] c. 17 num. 254.

Quoniam autem ipſe non ſum mercator, nec ſcio quãtum veriſimiliter lucri fiat in illa terra per mille exercitia in tali mercatura, non poſſum reſpõdere, an ſatis precii detur, vel remittatur pro aſſecuratione capitalis, vel lucri, nec cõſequenter an ſeruetur iuſtitia in ſuprapoſita forma contractus, &c.

SVMMARIVM.

1 *Conſuetudo vim legis habet, nec mutanda, quæ certam ſemper habuerunt interpretationem.*

A 2 *Societas iuſta vinculũ pacis, & Reipubl. utilis: iniuſta verò mala, et leonina.*

2 *Societas, in qua alter capit lucrum, dãnum non ſentiens, leonina eſt; nam lege naturali, qui ſentit onus, debet ſentire, & commodum.*

3 *Societas licita, vt ſit, tria requirit, ſcilicet, quod negotiatio ſit licita, quod ſi pecunia tota pereat, pereat illam conferenti, & vt æqualitas arbitrio boni viri ſeruetur in diuidendo lucrum.*

4 *Societas per tres contractus cum lucro certo fieri poteſt.*

5 *Conſuetudo legitimè præſcripta derogat iuri humano, ſed non diuino, ſeu naturali, quia talis corruptela dicitur nullatenus præſcriptibilis.* B

CONSILIVM XXV.

HOratius, & Dominicus inierunt ſocietatem, iuxta conſuetudinẽ Vrbis, ſic, vt Horatius conferens pecuniã accipiat octo pro centum, ſaluo manente capitali. Quæritur, an ſit iuſta.

1 Reſpondeo primò ad qõnem ſuper facto prædicto propoſitam, contractus eſſe, vt fertur, frequẽtes, & conſuetos in C Vrbe, & ob id multis videri licitos, & iuſtos: qa cõſuetudo vim legis habet.[b] Ita quod Iſidorus relatus in c. [erit autem lex.][c] dixit, [Erit autem lex ſecundum patriæ conſuetudinem.] & Iuriſcõſultus[d] minimè eſſe mutãda ea, quæ interpretationem certã ſemp habuerunt, præſertim qñ id contingit in omnium vrbium ſanctiſſima, quæ eſt Roma,[e] de cuius ciuium admirãda deuotione iam inde à tempore B. Hieronymi in hunc diem continuata nos quoq; aliquid diximus in lib. centum Miſcel.[f]

[b] c. conſuetudo. 1. diſt. & c. fin. de conſuet.
[c] c. 4. diſt.
[d] in l. minimè. ff. de legibus.
[e] ca. fundamenta. de elect. lib. 6.
[f] Miſcel. 68.

2 Secundò, ꝙ vt ſocietas licita eſt laudabilis plurimũ, & Reip. vtilis, & D vinculum quoddã charitatis, & perfectionis, vt innuit Apoſtolus,[g] ita illicita eſt mala, & vocatur leonina à Iuriſcõſulto,[h] illa, ex qua alter ſocius capit lucrum nõ ſentiens dãnum: quia lege naturali, qui ſentit onus, debet ſentire commodũ, & contra, c. [qui ſentit.][i] cum concordantibus ibi per gloſſam, & alios adductis.

[g] Ad Col. 3.
[h] in l. ſi non fuerint. ff. pro ſocio
[i] de reg. iur. lib. 6.

3 Tertiò, quod omnes doctores cõueniũt in eo, quod nos ſcripſimus ĩ Man. conf.[k] ſcilicet, quod ad hoc, vt ſocietas

[k] ca. 17. nu. 251. & ſeq.

rem, cum facultate vendendi eam certo precio volentibus emere pecunia præſenti, & volentib. emere cum dilatione vnius anni, cum auctario nouē pro centum. Nunc D. vult totam illam lanam collectā emere pecunia præſenti, & poſtea vendere illam eo modo, quo mercator vendit. Quæritur, an id ei liceat.

Reſpondeo primò, quod in hac quæſtione vnū explicitè quæritur, & aliud implicitè præſupponitur. Quæritur .n. expreſsè, an prædicto D. liceat id, quod quæritur, facere; & præſupponitur tacitè, quod prædicto N. id quod facere dicitur, liceat.

1 Secundò, ꝙ non rectè præſupponitur venditionem præfatam licere prædicto N. Tū per textū in hoc ſatis expreſſum in ca. [in ciuitate.][a] quatenus probat, eum, qui vendit piper, vel cinnamomū carius propter dilationē ad ſoluendum datam, peccare: ergo eadem rōne, quia lanā vendit carius propter dilationem ſolutionis, dicetur peccare.[b] Tum quia expreſſius hoc definitur in c. [conſuluit.][c] quatenus dicit, peccare negotiatorem, qui vendit rem pluris, quam valet, ob dilationem ſolutionis precii.

Tertiò, quod id ipſum probat præfatum c. [conſuluit.] quatenus habet, peccare creditorem, qui, vt terminum ſolutionis faciendæ differat, accipit aliquid.

2 Quartò, ꝙ hæc doctrina cōmuniter recepta ab Innocentio, Hoſtienſi, Ioan. Andrea, Panormitano, & aliis pleriſq; omnibus in præfatis capp.[d] & nos ante 35. annos tradidimus in comm. de vſuris,[e] & in Manua. conf.[f] in hæc ferè verba: [Peccatum vſuræ velatum, ſiue palliatum committit, quicunque minoris iuſto precio infimo, ſiue pro quærit aliquid pp anticipatam ſolutionem, & contra qn̄ quis vendit aliꝗ maiore precio iuſto ſupremo propter dilatam ſolutionem,[g] qui .n. emit 10. rem ad minus precio infimo valentē 12. ob anticipatā ſolutionē, in effectu vř mutare preciū, accipiendo illud plus iuſto precio, quo res vendita valet, pro vſuris, vt in prædictis iuribus probatur.] Hæc ibi, & paulo inferius,[h] in hæc verba: [Qui vēdit, permutat, aut conducit minoris iuſto precio ob anticipatā ſolutionē, eſt vſurarius; & è contrario, oīs qui vēdit, permutat, aut locat maioris iuſto precio maximo, ſiue rigoroſo ob dilationē ſolutionis, per rationē ſupra poſitā, &c.]

3 Quintò, ꝙ contra concluſionē hanc communiter receptā tenuit Medina,[i] quod res carius vendi pōt credito, quā præſenti pecunia, & vilius emi ea anticipata. quia modus vendendi facit augere, vel minuere preciū propter periculum, quod contingere poteſt, eo ꝙ debitor fieri poteſt inops, & impotens ad ſoluendū precium, uel tradendam mercem, uel ingratus, & malignus, q noluit id facere, cuius ſententiam neruosè confutat Sotus,[k] & neruoſius confutari poteſt, eo quod eſt noua, & contra omnes alios Theologos, & Canoniſtas, & qđ Eccleſia declarauit id eſſe illicitum, per c. [in ciuitate.] de vſur.

4 Sextò, quod licet præfatus Sotus, reprobata opinione præfati Medinæ, tenuerit, quod cōmunis opinio limitari poteſt, quando utilitas reipub. exigit, ut magna copia mercium ſimul uēdatur, uel ematur, & non inueniuntur, qui tātam copiam præſenti pecunia emāt, uel uendant: ut cum magna copia merciū defertur, è longinquo per mare à nautis, quas qui præſenti pecunia emant, non inueniuntur, & nautæ non poſſunt expectare tempus, in quo illæ iuſto precio præſenti pecunia uēdi poſſint, & intereſt reipub. ut copia illa mercium ueniat è longinquo. Sed illa limitatio opinionis communis, licet utcunq; poſſit recipi, nihil tamen prodeſt p̄fato mercatori. Tum quia nō traducit lanam ex aliqua prouincia longinqua. Tum quia nō uendit credito pro precio, quo ualebit tempore ſolutionis, ſed pro dilatione unius anni capit lucrum ad rationē nouem pro centum. Tum quia ipſemet Sotus expreſsè ait, illam ſuam limitationem non eſſe trahendam ad mercatores, qui in ciuitatibus uendūt ſuas res credito, & c. ut in eo uideri poteſt.

5 Septimò, ꝙ difficultas recipiēdi pecuniam ab emente in termino faciēdæ ſolutionis, & periculum perdēdi eam, ſi emptor fiat pauper, uel decoquat, ſiue fallat, uel fiat fraudulentus, nō poſſunt eū ab uſuræ peccato excuſare. Tū quia, ut ſup. factū eſt referēdo uerba Man.[l] etiā qui mutuat pecuniā, ſubit eaſdem diffi-

a de vſur.

b Arg. l. il. lud. ff. ad l. Aquil.

c eiuſd. titu. de vſur.

d Et in c. fi. eiuſdem tit.

e Sup. cap. 1. 14 q. 3. num. 26. cum ſeq.

f c. 17. num. 206.

g c. in ciuitate. de vſur. & c. ad audictiam. de empt. & ca. illo vos. de pig. cum ſis aduot.

h nu. 210.

i in cod. de rebus reſtituen. 39.

K lib. 6. q. 4. ar. 1. de iuſt. & iur.

l ex cap. 17. num. 206. & 210.

difficultates, attamen non poteſt capere quidquam ob eas, prohibētē id nō ſolū iure canonico, ſed ēt nāli, & diuino.

Octauo, quod ſicut per prædicta efficaciter probatur falſum eſſe, id quod in quæſtione propoſita præſupponitur eſſe verum, nempe, præfatū N. peccatū vſuræ admittere in exercitio vēdēdi lanas pdictas modo in quæſtione propoſito. ita fortiori ratione probatur præfatū D. peccatum, ſi emeret lanas pecunia præſenti à præfato N. & poſtea venderet illas eo modo, quo N. vēdit, Tū quod D. longè longius abeſt à cōditione mercatoris. Tum quia labores, & impēſę, quę ſuſcipit, & impendit maiorem aliquē colorē poſſent tribuere venditioni N. quā venditioni D. qui nihil aliud faceret, ꝗ emere lanas pręſenti pecunia, & poſtea vendere illas ſine vlla mutatione, dilata ſolutione, quamuis, vt prædixi, nulli labores, nullæq. impēſæ poſſint iuſtificare vēditiones pręfati N. quippe quę ſūt contra ius naturale diuinum, & canonicum in præfatis cap. contentum.

6 Nec etiam ratio lucri ceſſantis, eo quòd poſſet pecunia, qua emit lanam, emere prædia, & cēſus, pōt eū excuſare quia non rogatur ab emptoribus lanæ, vt ceſſet ab emptione prædiorū, & cenſuum, vt eis paret lanā, & quod ei reſarcient lucrum ceſſans; ſed neque ille libēter id faceret, Salua, &c.

SVMMARIVM.

1 *Vēditor ꝗ præſenti pecunia emere volētē non reperit, pōt ſecundum aliquorū ſententiā dilata ſolutione pluris vendere, quam valeat, quorum tamē ſentētia non probatur, neq; in caſu, in quo emptores pro eorum vtilitate nolūt niſi dilata ſolutione emere, niſi quando venditor erat rē ſeruaturus in diē, in quo probabiliter dubitabatur an eſſet plus uel minus valitura, ita vt alterum ſine altero non ſufficit.*

Emere uiliori precio rem ad hoc, vt illā mutata forma, loco, vel alio tempore pluris, prout tunc valebat, vendere poſſit, licere non dubitatur.

Vendere ob dilatam ſolutionem poſſum rigoroſo precio rem, quam præſenti pecunia miti venderem.

A 4 *Vendere dilata ſolutione ad annum poteſt artifex ſuas merces cum augumento 12. pro 100. ſi ex illis ſingulo trimeſtri præſenti pecunia venditis etiam plus lucratus fuiſſet: & hoc ueniēdo ſaltem virtualiter duos contractus, quorum primus ſit uenditio præſenti iuſto precio, ſecundus mutuum ad annum cum receptione iuſti lucri ceſſantis.*

CONSILIVM XVIII.

AN ſit tenēda determinatio illa Decij.[a] ſcilicet quod quidam operarius, qui ſolebat de ſtamine ſerico, qđ conſtabat centum, in tribus menſibus reducere in fila valentia centum, & quatuor, poſſit iuſtè vendere alteri volenti differre ſolutionem vſque ad annum pro centum, & duodecim? — *a in conſil. 112.* — B

1 Ad quam reſpondeo, quod Decius de more ſuo ſubtiliſſimè erudiſſimeq; videtur adducere omnia, quæ pro illa poſſent adduci: & quod nullū eorum, præter fortè unum, videtur ſatis firmum fulcrum illius, propter ea, quæ in principio conſilij in contrarium neruoſiſſimè adducit.

C Primum enim, quo illam fundat, eſt determinatio illa Salyc.[b] ſcilicet, quod mercator, quando non inuenit qui mercem ſuā præſenti pecunia emat, poteſt illam vēdere maioris, quam valet, dilato ad ſoluendū termino, quę tamen nullo iure Pontificio probatur: immo expreſſe reprobatur per cap. [in ciuitate.] & c. vlt.[c] quæ probant debere duo concurrere ad hoc, ut quis ſuā mercem carius uendere poſſit, quam ualeat pręſenti pecunia. Alterū eſt, quod ſit certum, uel ſaltē dubium, quod merx ſit pluris D ualitura tempore ſolutionis: Alterum, quod uenditor uellet illam ſeruare inuenditam uſque ad illud tempus. At in caſu Decij, ille operarius uolebat uēdere ſua fila in fine trimeſtris, & nō ſeruare in finem anni. Nec obſtat reſponſio, quam ad hoc dat Decius,[d] quoniā ipſe mei ob frigiditatem eius ab ea diſcedit.

b Auth. ad hac, q. 9. C. de vſuris.

c de vſur.

d nu. 14.

Secundū deſumptū ex eodem Sal.[e] non eſt firmum, nullo. n. iure Saly. probare pōt, quod quādo emptores nolūt emere pręſenti pecunia, & pro utilitate ſua uolunt ſibi differri ſolutionē, quod tunc

e in ea q. 9.

tunc poſſit mercator ſuas merces vendere illis maiori precio propter ſolutionẽ dilatam. Tum quod hoc eſt contra prædicta duo capp. Tum quod illorum deciſiones, & prohibitiones eſſent vanę, ſi pro voluntate emptoris dicentis ſibi eſſe id vtile, poſſet vendi eis maiore precio, vt palam eſt.

Tertium eſt ratione dubii, quanti valitura erant præfata fila tempore ſolutionis, quod omninò confutatur, vt primum; quia nõ ſufficit ad illud dubium, niſi quando dominus mercis vult ſeruare illam inuẽditam vſque ad illud tempus: & in caſu Deeij volebat vendere illa fila tempore quo vendidit. Nec obſtant eius replicæ, quę ſunt verbales, & non reales.

2 Quartum, in quo prodegit multa ſuperuacanea Decius, nihil prodeſt ſuo propoſito: quia omnia tendunt ad probandum fruſtra, quod licet emere rem vilius ad vendẽdũ carius, mutatione ipſius facta in forma, vel de illa in alium locum, vel tempus diſponere, quod nemo negat: oẽs enim fatentur, eum, qui animalia recens nata vili emit, poſſe nutrita, & aucta carius vẽdere: & q̃ emit merces in loco, vel tẽpore, quo emi vili precio valent, poſſe eaſdem ſeruatas in aliud tẽpus, vel in alium locũ, quo pluris valuerint, carius vendere. At in caſu ſibi propoſito, qui vendidit fila, nolebat formam illorum mutare, nec in aliud tempus ſeruare, nec in alium locũ transferre, ſed vbi ea erant vendere.

3 Quintum, quo fundat, eſt, ꝙ licet mercatori vendere rem carius ob dilationem, quam præſenti pecunia, dũmodò nõ excedat iuſtum precium, in ꝙ allegat Theologos in genere, quod tamẽ ſecundum omnes intelligẽdum eſt, qñ vendit carius, intra tamen latitudinem iuſti precii. Cum enim precium iuſtum non ſit in puncto indiuiſibili ſitum, ſed habeat latitudinem, cuius vnum extremum dicitur ſummũ, ſiue rigoroſum, aliud infimum, ſiue pium, & aliud medium, poteſt mercator iuſtè vendere mercem ſummo precio, ſcilicet 12. dilata ſolutione quam præſenti pecunia vẽderet infimo, ſcilicet 10. vel medio, ſcilicet 11. vel circiter, vt nos poſt alios dicimus in Manu. confeſſ.[a] quod non ſer-

E uit ſuo propoſito: quoniam ille vendebat fila longè carius ob dilationem iuſto precio ſummo.

p Sextum autem, ſcilicet, ſatis poteſt congruere ſuo propoſito; intelligendo tamẽ, & limitando ad regulas interpretãdi iuridicè intereſſe, ita ſcilicet, faciendo duos contractus formaliter, vel virtualiter: alterum, quo qui vendidit illa fila, vẽdidiſſet iuſto precio infimo, medio, vel sũmo præſenti pecunia: alterũ, quo ad preces, & vtilitatem emẽtis dediſſet dilationem vnius anni ad ſoluendum illud preciũ pro iuſto, & vero in-
F tereſſe, quod probabilius lucratus fuiſſet venditor intra illum annum: ita q̃d vendens ſolum, vel ſaltem principaliter accepiſſet illud auctariũ ꝑ illo intereſſe, & nullatenus, ſaltem principaliter, ꝑ dilatione; ita quod ceſſaret omnis fraus palliandi vſuras. Videtur enim poſſe defendi, ꝙ venditor mercis poteſt iuſtè vendere mercem emptori iuſto precio, etiam ſummo, ſoluendo, præſenti pecunia, & mox, vel ex interuallo ad preces emptoris, & principaliter ad eius vtilitatẽ dare illi dilationem ad ſoluendum illud, promiſſo intereſſe, quod probabi-
G liter lucraretur intra illud tempus. Tũ quia id in effectu eſſet capere preciũ iuſtũ pro merce vẽdita, & mutare, illud, ꝓmiſſo vero, & iuſto intereſſe lucri ceſſantis; quorum vtrumque licet, per ea, quæ nos latius diximus in com. reſolut. de vſuris,[b] & in Man. conf.[c] Tum quia recepta ſentẽtia gloſſæ, Panormitani, et communis habet, poſſe haberi rationẽ lucri ceſſantis, per l. 3.[d] Tum quia Hoſ. receptus aſſerit,[e] quod mercator volẽs ire ad mercandas merces, quas poſtea portatas venderet in terra ſua, rogatus ab amico poſſet mutuare illas pecunias
H quibus mercaturus erat, promiſſo ſibi, vero, & probabili intereſſe lucri ceſſantis, quamuis Innocentius,[f] contrarium teneat, qñ quis ſpõtè mutuat. Caueat tamen diligenter huiuſmodi venditor, vt hanc rem gerat candidè, ita quod verè coram Deo, qui corda videt, non accipiat illud auctarium principaliter pro dilatione, ſed pro intereſſe vero, & probabili, quod probabiliter lucraretur emendo alias merces, ſi precium ſolueretur ei tempore venditionis.

SVM-

[a] c. 17. num. 248. & cap. 23. nu. 78.

[b] Super cap. 1. 14. q. 3. no. 25.

[c] c. 17. num. 210.

[d] § fin. ff. de eo quod certo loco.

[e] in ca. ſalubriter. de vſur.

[f] in c. fin. de vſur.

SVMMARIVM.

1 *Vendens dilata ſolutione rem fructiferam, cum tranſlatione dominij non poteſt ob dilationem prædictam etiam in compenſationem fructuum aliquid exigere, & hoc, niſi venditor in mora conſtituatur. nu. 2.*

2 *Vendens dilata ſolutione rem cum tranſlatione dominij, ſi illam ſibi in pignus, donec preciũ ſoluatur, retineat, fructus ex illa perceptos non poteſt, nec ex pacto ſibi lucrari.*

CONSILIVM XIX.

AN ille, qui pro ſuis tantum negotijs, & non ad inſtantiam alicuius amici, uendit domum, aut fundum mille aureis, aut huiuſmodi, & non valens recipere in præſenti niſi quingentos, data dilatione ad triennium, aut eo amplius, conuentionem facit, cum emptore, vt interim ratione fructuum det ſibi tot pro centenario, committat vſuram in foro conſcientiæ, ſi tamen verè transſeat dominium dictę domus, aut fundi in emptorẽ, ita, vt illis interim pereuntibus, pereant tantũmodo, & corruant emptori, non autem venditori?

Item, quod idem eſt cum ſuperiori quæſtione, an opinio tãtummodo vera in foro tantum cõſcientiæ, ea ſit, quam contra Angelum,[a] tuetur Syluester,[b] Gabriel Biel,[c] S Bernardinus,[d] Antoninus,[e] Plotus,[f] Abbas,[g] & alij Theologi, ac doctores, quos refert, ac ſequitur Syluester, vbi ſupra.

1 AD PRIMAM reſpondeo, in caſu propoſito vſuram committi: quia ratione dilationis ſolutionis accipit aliquid, quod eſt peccatum vſuræ.[h]

AD SECVNDAM reſpondeo primò, quod, vt reſponſio ad primam quęſtionem, ſit vera, non oportet, quod opinio Angeli, ſit falſa: quoniam ille loquitur in caſu, quo emptor à principio conſtituitur in mora, & conſequenter quando non datur dilatio ad ſoluendum, in caſu autem propoſito palam eſt emptorem non eſſe in mora à principio, quia datur ei dilatio ad ſoluendum.

2 Secundò, quod illæ duæ opiniones poſſunt cõciliari, vt opinio Angeli procedat in caſu, quo res vẽderetur pręſente pecunia, nulla dilatione data, & trãſlatis dominio, & poſſeſſione per clauſulã conſtituti, quo caſu emptor à principio incipit eſſe in mora ſoluendi, vt ait Angelus: opinio autem contraria, quando expreſſe faciendo pactum, ut res detineatur à uenditore, donec ſoluatur precium, tacitè datur ei dilatio ad ſoluendũ, data in pignus uendita re, & fructibus pro ſolutione dilata Salua, &c.

Hoc reſponſum datũ fuit auctori Catecheſis Neapolitanę, ut ibi poteſt uideri poſt tractatum de excõmunicatione, ubi multorũ aliorum annectit reſponſiones, ad quas poteſt haberi recurſus. Vide etiam infra conſ. 20. & 21. num. 4.

a verbo emptio, num. 5. verbo vſura 1 numer. 18.
b verbo vſura 2. q. 11. & in Aurea roſa in quaſ. imper. caſu 27.
c in 4. ſent. diſt. 17. q. 11. concluſione 4. caſu 3.
d in ſuis ſer. de contract. ſerm. 41. ca. 1 caſu 4. ſub fi.
e 2. par. tit. 1. cap. 7. §. 20.
f in rep l. ſi quando C. unde vi numer. 45.
g conſil. 5.
h c in ciuitate. cum concord. de vſu.

SVMMARIVM.

1 *Vendi non poteſt etiam dilata ſolutione res pluris quam valet, niſi vendens illam eſſet ſeruaturus alio tẽpore, quo dubitatur, an eſſet plus, vel minus valitura, vel illud plus capiat ratione iuſti lucri ceſſantis, nu. 2.*

3 *Intereſſe lucri ceſſantis non habet locũ, niſi emptor ſit in mora ſoluendi precium, vel venditor eſſet ex precio exercitaturus mercaturam, vel empturus aliquid frugiferum.*

4 *Venditor poteſt iuſtũ precium receptũ per alium contractũ ſtatim mutuare emptori, & ex mutuo recipere cõuentũ veriſimile lucrum ceſſans: imò & unico contractu poteſt vendi res pro iuſto precio, & dicto iuſto augmento ceſſantis lucri, n. 7. ſecus ſi augeretur preciũ, & non ſubeſſet iuſta ratio. nu. 8.*

5 *Onus impoſitũ emptori, vt durãte dilatione ſoluat intereſſe lucri ceſſantis, tanquã grauamẽ quoddã præter naturã emptionis illi impoſitũ, minuit de iuſto precio. n. 6. ſed hoc, ſi nõ poſſet antea ſoluẽdo, ab hoc onere ſe eximere. nu. 8.*

CONSILIVM XX.

N. Vendidit uillam ualoris quindecim millium M. & quia ipſe M. non ſoluit niſi tria millia præſenti pecunia, dilata ſolutione aliorum duodecim millium in decennium, cõuenerunt, ut ipſe M. teneatur ſoluere decẽ, & octo mille.

mille. Quæritur, an huiuſmodi contra- E
ctus, ſit iuſtus, & poſſit recipi illud plus ratione lucri ceſſantis.

1 Ad hanc quęſtionem reſpondeo primò, præfatã venditionem, & emptionẽ factam ſimpliciter eo modo, quo narratur, eſſe iniuſtã, ea ratione firma, quod omnis venditio cuiuslibet mercis facta maiore precio iuſto ſoluẽdo dilata ſolutione, eſt iniuſta; niſi vẽditor volebat illam ſeruare ſibi in tempus, in quod ſolutio differtur, & dubium eſſet, an tũc pluris, vel minoris eſſet valitura, iuxta cap. [in ciuitate.][a] & latius tradimus in com F ment. de vſuris,[b] & breuius in Manu. confeſ.[c] Non obſtat, quod non videtur habere formã contractus vſurarij; cum ille fiat in contractu mutui, cum pacto, vel intentione principali, vt aliquid amplius, quam acceptum eſt reddatur.

a ca. conſuluit. & ca. fi. de vſur.
b ſuper c. 1. 14. q. 3. no. 3. & 12.
c ca 17. nu. 210.

2 Tum quia licet nõ eſſet vſuraria, eſſet tamẽ iniuſta, quia merx pluris vẽditur, quam valet, quod eſt iniuſtũ ſecundum Ariſtotelem,[d] & S. Th. receptũ.[e] Tum quia licet non interueniat mutuũ formaliter, ſiue expreſsũ, interuenit tamen tacitum, & æquipollẽs, ratione illa clara, q̃ poſt alios tradimus in d. com.[f] G & in d. Man.[g] Non obſtat etiam, quod videtur præfatus venditor accipere illud plus ratione lucri ceſſantis, quod iuſtè poteſt accipi ſecũdum communem ſententiam.[h] Tum quia non proponitur illud in caſus narratione, licet tangatur in quæſtionis propoſitione.

d 5. Ethic.
e 2. 2. q. 77. art. 1.
f Notab. 3.
g ca. 17. nu. 206.
h l. 3. ff. de eo quod certo loco.

3 Tũ quia intereſſe lucri ceſſantis nõ habet locum antequã emptor ſit in mora ſoluendi, niſi uẽditor eſſet exercitaturus mercaturam, & empturus cenſus annuos, vel aliqua prædia frugifera ex iuſto precio ſtatim ſibi ſoluẽdo. At non narratur in caſu, quod præfatus venditor volebat mercari, vel emere frugife- H ra precio iuſto ſibi ſtatim ſoluendo.

4 Secundò reſpondetur, qđ per duos contractus diuerſos, vnũ emptionis, & alterum mutui, potuiſſet peruenire ad bonã partem finis, ad quem per præfatum vnum contractum peruenire volebat, puta quod primo præfatus uẽditor dediſſet villam precio 15. milliũ ſtatim ſoluẽdorum; ſecundò, quod cõueniſſet cum eo, vt daret ei decẽnalem dilationẽ, & quod ipſe ſolueret ei intereſſe lucri ceſſantis, quod veriſimiliter faceret mercando, vel emendo, vt prædictum eſt: non poteſt venditor accipere illud, ſi res coram Deo ita ſe haberet. Tum quia illo caſu precium nõ exceſſiſſet iuſtum propter dilatam ſolutionem, nec quidquã reciperet vltra iuſtum preciũ ratione primi contractus venditionis, ſed ratione ſecũdi contractus mutui ob intereſſe lucri ceſſantis, quod verè conatus fuiſſet facere, & ueriſimiliter fuiſſet ſtatim ei facta ſolutio. Tum quia liceret venditori, ſi ei ſoluerentur ſtatim omnia 15. millia, retinere ſibi tria millia, & reliqua 12. millia mutuare emptori egenti eis, & roganti, vt mutuaret illa ei ſoluendo intereſſe lucri ceſſantis, quod uerè intendebat facere uenditor exercendo mercaturam, uel emendo cenſus annuos, vel prædia frugifera, ſi ea illi non mutuaſſet, quia in hoc caſu cõcurrunt omnia, quæ ſunt neceſſaria ad quærendum iuſtè intereſſe lucri ceſſantis, iuxta ea quæ latius tradimus in d. Manual. confeſſ.[i]

i vbi ſupra num. 211. & ſeq.

5 Ad hęc ſuccedit illa magna difficultas. An quemadmodum per duos contractus ſupradictos potuit præfatus venditor peruenire ad bonam partem finis per eum prętenſi, ita potuiſſet peruenire per vnum, qui ęquipolleret duobus; puta quod vendidiſſet uillam precio 15. millium, cum pacto, quod ſtatim ſoluerentur ei tria millia, & reliqua ſoluerentur ei in fine decennij, & interim ſolueretur ei intereſſe lucri ceſſantis, qđ verè intendebat facere, & veriſimiliter feciſſet, ſi ſtatim ſolutio illorũ facta fuiſſet.

Pro parte quidẽ negante facit primò, quod non eſt dãda occaſio peccandi, &[k] & videtur per hoc dari occaſio peccandi, & palliandi vſuras. vſuras exercẽdi.

k l. conueniri. ff. de pactis dot. & ca. ex parte. de conſuet.

Secundò, quod in primo reſponſo reprobatus eſt contractus propoſitus, & quod is videtur per omnia ſimilis illi.

6 Tertiò, quod pactũ illud, de ſoluendo intereſſe præfatum intra decẽnium, videtur diminuere de precio iuſto: quia onus impoſitum emptori præter naturam contractus diminuit de precio,[l] & conſequenter venditor recepiſſet precium maius iuſto, quod eſt peccatum, vt prædictum eſt.

l c. cũ Ioannes. de fide inſtru. & l. fundi partem. ff. de contrahen. empt.

7 Pro parte autẽ affirmante facit primò,

mò, quod nihil refert quid ex æquipollentibus fiat.[a] At is vnus contractus, & duo de quibus in præcedenti dicto, videntur æquipollere, ergo ita approbandus eſt is, ac illi. A

a l. final. ff. mandat. c. licet ex quadam. de teſtibus.

b c. 17. num. 254.

Secundò, quod in Man. conſ.[b] tenuimus, quod ſicut per tres contractus, ſcilicet, ſocietatis, & aſſecurionis capitalis, & certi lucri, cum tribus temporibus diuerſis initos, poteſt quis accipere aliqđ certum lucrum, ſaluo capitali, ita poteſt quis idem facere ineundo illos tres contractus cum vno eodem tempore propter identitatem rationis.

Tertiò, quod nulla occurrit ratio, qua non poſſit fieri hoc vno contractu, perinde ac duobus. B

Quartò, quod per illud pactum viſa fuiſſent 12 millia vẽditori ſoluta, & ab eo mutuata emptori breui manu, vt in l. [licet.][c] & l. [ſingularia.][d] Sicut enim ibi is, cui debentur decem ex mandato, volẽdo, vt debeãtur ex mutuo, videtur accipere illa, & breui manu credere, ita is venditor, volendo, vt illa 12. millia, quæ debentur ei ex venditione, debeãtur ex mutuo, ſiue credito, videtur accipere illa, & breui manu credere; & conſequenter videtur duos contractus pięfatos ſine vllius iniuria efficere. C

c § quoties. ff. de iu. dot.

d ff. de reb. cred.

8 Non obſtant oppoſita. Ad primum enim reſpondetur, negando, quod per hoc detur occaſio peccandi: quia immo ſternitur via illud euitandi.

Ad ſecundum, negando, quod is contractus ſit ſimilis propoſito; cũ in ꝓpoſito augeatur precium ob dilatam ſolutionem, & ſine vlla ratione iuſta, in hoc autem nihil tale inuenitur, vt palam eſt.

Ad tertium, concedendo quidem diminui precium rei ob onus impoſitum emptori præter naturam emptionis, negando tamen hic poni tale onus: quia imò additur leuamen, cum tollatur ei obligatio ſoluendi ſtatim, & non tollatur facultas liberãdi ſe, ſi voluerit; quia liberabitur ab onere ſoluendi intereſſe, ſimul ac ſoluerit precium, cum per id ceſſet intereſſe. Salua, &c. D

SVMMARIVM.

1 *Vendẽs prædiũ certo ꝑcio ſoluendo pro vna dimidia tũc, et pro alia poſt annũ, præſtante venditore fideiuſſorẽ de euictio. quia nõ fuit præſtita niſi poſt multos annos, ratione fructuũ per emptorẽ dicto primo anno perceptorũ, nihil põt habere: quia cũ dilatio cenſeatur qualitas diminutiua precij, nihil ei interim perit, n. 7. & 8. at ratione fructuũ poſtea perceptorum eidem portio illorum pro rata precij nõ recepti, reſtitui debet, nu. 4. & hoc ex æquitate illa dictante neminem debere locupletari cũ aliena iactura, num. 5. & 9.*

2 *Dilatio data emptori in ipſo contractu ad ſoluendũ preciũ non facit, vt ob id aliquid poſſit recipi, q̃a dilatio eſt pars modificatiua precij, & ſic iniuſtè non læditur, num. 8. poteſt tamen percipere aliquid non propter dilationẽ, ſed propter fructus, quos percipere poterat ex prædio non tradendo, donec ei totum precium ſolueretur, num. 4.*

3 *Lucrum ceſſans non poteſt accipi ſecũdum aliquos, niſi poſt moram: contrarium autem eſt verius, nu 4. in fi.*

3 *Mora non contrahitur per emptorem in ſolutione precij, donec durat dilatio ei data in ipſo contractu emptionis.*

5 *Locupletari nõ debet quis cũ aliena iactura, & ideo vẽditor, qui recepta parte precij prædium, prout poteſt de iure, retinet, donec ei integrũ ſoluatur precium, tenetur emptori fructus pro rata precij ſoluti reſtituere, & nu 9. illæque vſuræ, quæ propter prædictam æquitatem debentur per ius ciuile, debentur etiam iure canonico, nu. 5.*

5 *Venditori, qui re tradita non poteſt recipere precium, eo quod conuentam fideiuſſionem præſtare non poteſt, tenetur emptor, ne cum damno venditoris locupletetur, reſtituere fructus pro rata precij non ſoluti, & 9.*

6 *Mora regularis ſine interpellatione nõ contrahitur, ſecus tamen in irregulari, quæ re ipſa contrahitur.*

6 *Moram etſi non committat debitor, iuditum ſi adueniente die, ideo nõ ſoluit, quia fideiuſſor promiſſus ei nõ datur; attamen ſi venditori det dilationem ad dandum fideiuſſorem, tunc per lapſum diei efficitur moroſus.*

8 *Dilatio q̃ venditor prædij dat emptori ad ſoluendum, eſt duplex: altera, quæ datur in ipſa conuentione precij tanquam*

quã illius alleuiatiua,& ob hanc nihil capere poteſt: altera q̃ datur ad hoc, ut preciũ ſit loco p gnoris, donec det fideiſſorẽ de euictione, & hæc nõ impedit quin poſſit interim recipere fructus ſibi debitos pro rata precij non recepti. E

10 *Donationem non inducit intẽtio non petendi, quod ad ipſum ſpectat, ex ignorantia iuris proueniens.*

10 *Solutum indebitè per iuris ignorantiam, repeti poteſt.*

11 *Intẽtio generalis, q̃ multipliciter põt intelligi, ad donationẽ non trahenda.*

11 Donatio *non præſumitur, vbi alia etiam leuis cadit coniectura.*

CONSILIVM XXI.

VEndidit D. N. quoddã caſale pro precio ſcutorum 6000. de quibus tempore vẽditionis emptrix ſoluit ſcuta 3000. reliqua vero 3000. ſoluere promiſit illinc ad vnum annum, cũ pacto, quod tẽpore ſolutionis dicti reſidui vẽditor teneatur præſtare vnum certum fideiuſſorẽ de euictione caſalis vltra alios tunc præſtitos; & vlterius in euentũ nõ ſolutionis dicti reſidui, vt ſupra, emptor dedit poteſtatem dicto venditori dictũ G caſale capiẽdi propria auctoritate, & illud retinendi, & fructus in ſuos vſus cõuertendi, abſque eo, quod in ſortem cõpenſentur pro concurrenti quantitate, vſque ad effectualem ſolutionem dicti reſidui, & ſic celebratum fuit inſtrumẽtũ, & tradita poſſeſſio caſalis emptori. Deinde, adueniente tẽpore, & termino anni, quo debebat ſolui reſiduũ precii, quia vẽditor non poterat præſtare fideiuſſorẽ de euictione, fuit per dictas partes prorogatũ tempus ſoluendi ad aliũ H annum, cum hoc, q interim emptor teneatur præſtare fructus venditori pro rata dicti reſidui, prout latius in apocha inter eos confecta apparet, cuius copia datur, & ita emptor, tam in dicto anno temporis prorogati, quã ſucceſſiuè per plures annos, dictos fructus precii ad rationem 8. pro 100. pro rata reſidui ſoluit venditori, qui demum præſtitit fideiuſſorem de euictione.

Quæritur primò, an venditor dictos fructus licitè, & ſalua conſcientia percepert, & retinere poſſit.

Secundò, an licitè, & ſalua conſcientia poſſit petere fructus non ſolutos ab emptore ante præſtitum, & poſt fideiuſſorem præſtitum.

Quod præfatus venditor non potuerit ſalua conſcientia percipere fructus, aut valorem eorũ veriſimilẽ, nec retinere, nec nondum ſolutos ab emptore petere, facit primò, quod vſura palliata eſt, accipere aliquid vltra ſortem ratione dilationis debitori datæ ad ſoluendum debitum, ſecundum receptam ſententiam, quã nos quoque in noſtro Man. conſ.[a] & in commen. de vſuris,[b] probamus, & eſt caſus in c. [conſuluit.][c] F

3 Secundò facit, quod hic non interuenit intereſſe damni emergentis, & q recipere aliquid vltra ſortem ratione intereſſe lucri ceſſantis, ſine mora interueniente ante illud, non licet, ſecũdũ multos, de quibus eſt Innocentius,[d] quem late defendit Dominicus Sotus.[e] Et in caſu noſtro nõ interuenit mora, ſaltẽ vſque ad finem ſecũdi anni ab emptione cõtracta, cum primi anni dilatio fuerit data in ipſo contractu, ſecũdi verò per pactum expreſſum in apocha mẽſe Februario ſecundi anni; immo etiã per ipſum contractum videtur data dilatio, quatenus nõ cogebatur emptrix ad ſoluendum, donec daretur fideiuſſor de euictione, & ita videtur non potuiſſe hoc caſu accipi præfata octo pro cẽtum ratione intereſſe lucri ceſſantis.

a c. 17. num. 227. & ſeq. & 243.
b ſup. cap. ſi fœneraueris. 14. q. 3. nu. 25.
c de vſur.
d in c. fin. de vſur.
e in lib. 6. q. 1. ar. 1. de iuſtit. & iur.

Tertiò, quod emptrix videtur cõpenſaſſe fructus per alleuiamentum oneris fideiuſſorem dandi, quod vẽditori præſtabat, cum pro fideiuſſione poſſit recipi pecunia.

4 Sed his nõ obſtantibus, quæ verè nõ obſtant, potuit venditor licitè præfatos fructus, vel valorem eorum veriſimilẽ, ſalua conſcientia, accipere, & retinere; immo & petere eos, qui nõdum ei fuerunt ſoluti. Tum quia is contractus nõ fuit mutui, in quo ſolo contrahitur vſura, vt ſatis colligitur ex c. [in ciuitate.][f] & ex ca. 1[g] in cuius com. 2. nos id adnotauimus. Nec obſtat, ſi dicatur, quod cõuentio contenta in apocha continet mutuũ inuolutum, ſiue palliatum, licet nõ contineat expreſſum, & clarũ; & quod ita committitur vſura palliata in cõtractibus mutui palliati, ſicut vſura clara in con-

f de vſur.
g 14. q. 3.

a d.nu.1. *b nu 19.*

cõtractibus mutui celati, ut in Man.[a] & A latius in d.comm.[b] nos ipſi tradidimus: & quod cõtractus contentus in illa apocha æquipolleat contractui, per quẽ præfatus vẽditor dediſſet præfatæ emptrici duo millia ſcuta, ea lege, ut ultra ſortem ſolueret ei octo pro centũ. Non inquã hoc obſtat: quoniam nõ eſt uerum, interueniſſe in illa apocha ullũ contractũ mutui palliati, nec cõtractum in ea factum æquipolluiſſe præfato contractui mutui in arg. allegato, quia illa octo pro centum non accipiuntur principaliter pp dilationẽ, ſed propter fructus, quos B percipere poterat uenditor non ſoluto precio toto rei uẽditæ, quos iuſtè percipi poſſe pbat optimè l. [curabit.][c] Nec obſtat illa opinio Inn. & Dom. Soti, & quorundã aliorum, dicẽtium nõ poſſe capi licitè intereſſe lucri ceſſantis. Tum quia, licet primò aſpectu uideat aliquid ad hoc facere, uerè tamẽ non facit: quia prædictus uenditor nõ recipit illa octo pro centũ ratione alicuius intereſſe lucri ceſſantis, ſed alia ratione, quam mox annectã. Tum quia falſa eſt ea opinio, ut probamus efficaciter contra eos pro communi per multa argumenta.[d]

c C. de act. empt.

d in comm. prædicti. ca. 14. q. 3. nu. 50. & ſeq.

5 Non obſtãt citata pro contraria parte: pro quorum reſolutione, & clara noſtræ ſententiæ cõfirmatione, dico, quod illa octo pro centum non accepit uenditor principaliter propter dilationẽ, neque pp aliquod intereſſe dãni emergẽtis, uel lucri ceſſantis, nec ppter pœnã, uel ullam morã, ſaltem regularem, ſed tãtum ob illam æquitatem, quæ habet, ut nemo cũ aliena iactura locupletur,[e] per quam æquitatem, quãdo uenditor rei, accepta parte precij, retinet illam cũ ſuis fructibus, donec totũ precium ſoluatur, iuxta l. [Iulianus.][f] emptor debet habere partem fructuum pro rata partis precij ſoluti, iuxta l. memorabilem, quę ultima eſt,[g] cuius §. fin. habet, maritum, qui tenetur reſtituere prædiũ, accepta eius ęſtimatione, & retinet illud accepta æſtimationis parte, donec tota ſoluatur, debere reſtituere fructus pro portione partis æſtimationis acceptæ. in quo illum §. commendauit Bartolus,[h] & Baldus,[i] & Saly.[k] & cum in hoc æquentur emptor, & venditor pari ratione, ſi prædium uẽditum traditum

e l. iure naturæ. ff. de re. iur. & c. locupletari eo. tit. lib. 6.
f §. offerri. de act. emp.
g tit. de iure dot.
h in d. §. offerri
i in l. ſi traditio. q. 11. C. de actio. empt.
k in d. l. curabit. eo. tit.

A eſt emptori, ſoluta ſolum parte precij, & recipit omnes fructus, tenebitur ſoluere uenditori partem fructuum pro portione precij non ſoluti.

Pro his duabus deciſionibus põdero prædictũ §. [offerri.] quatenus habet, quod uenditor rei, accepta parte precij, retinet eam quaſi pignus, donec totum ſoluatur, ſignificans, quod nõ tenet eam tanquã dominus perfectus quo ad partem ſolutam, ſed tanquam creditor, qui fructus, quos percipit, quo ad illam debet reſtituere, & ita pſata emptrix retinebat prædiũ, & partẽ precij quaſi pignus eorum, quę tenebatur uenditor facere, antequam ei ſolueretur totum, & per conſequutionem fructus illius partis debebat reſtituere.[l] Vnde notanter Bald. & Salyc. ubi ſupra dixerunt, uſuras, quæ iure ciuili debẽtur ex illa ęquitate, ne quis locupletetur cum aliena iactura, debeti etiã iure canonico, quia uerè non ſunt uſuræ, ſed recompenſatio æquiſſima iacturæ.

l c. conqueſtus. de uſur. & l. 1. C. de pign. act.

6 Et ad id, quod allegatur, quod mora non interuenit, reſpondetur, uerum eſſe de mora regulari, non autem de irregulari, quæ reipſa ſine ulla interpellatione committitur, ut notauit Baldus C communiter receptus.[m] Ad id autem, quod allegatur de compenſatione fructuum cum alleuiamento nõ dandi fideiuſſorẽ, reſpondetur, quod nihil obſtat. Tum quia longè diſparis utilitatis ſunt alleuiamentum illud, & perceptio fructuum, quam quod ulla compenſatio eorum intelligi debeat.[n] Tum quia ſatis compenſationis illius alleuiamenti præſtabat venditor emptrici, dãdo dilationem. Tum quia per præſtationem illius alleuiamenti ſe conſtitue D bat emptrix in mora ſoluendi regulari, quæ ex interpellatione lapſus diei ſolutioni præfixi oriebatur, iuxta l. [mora.][o] cum adiunctis ibi per gloſſam, & in c. [mora.][p] & ita hoc fundamentum plus facit contra illam, quam pro illa, ſi ſatis ponderetur.

m in d. l. curabit.
n iuxta l. fi. C. de compenſat.
o ff. de uſu.
p de reg. iu. lib. 6.

7 Ex quibus infertur, idem dicẽdum eſſe de parte fructuum receptorũ poſt præfatam apocham intra annum, intra quem durabat præfata prorogatio, & de perceptis poſt illum annum uſque ad expletionem eorum, quæ venditor

pro-

promiſit; imò & poſt expletionē: quia in his omnibus tēporibus habet locum ratio ſupradicta, ne quis cum aliena iactura locupleter, & vbi eadē ratio, &c.[a] non tamē quo ad fructus perceptos intra primum annum præſtitutum in cōtractu ad ſoluendam reliquam medietatem: quia intra illum annum nulla locupletatio cum aliena iactura conſiderari poteſt, cum per partium conuentionem rei precium fuerint ſex mille ſoluēda intra vnum annum, dimidium ſtatim, dimidium in fine anni.

a l. illud. ff. ad l. Aquil.

8 Neq; obſtat, ſi dicatur, quod pari ratione idem dicendū ſit de receptis poſt primum annum, cum emptor, nec tunc ex conſtitutione venditoris poſſet cogi ſoluere precium, niſi vēditor prius præſtitiſſet fideiuſſorem. Nō inquam id obſtat: nā dilatio illa prior vſq; ad annum fuit appoſita tanquā pars precij, & tanquā alleuiamentum eius, & diminuens illud; alia verò dilatio ſolū ad impediēdam coactionem ad ſoluendum, & dandam ſecuritatem per modum cuiuſdam pignoris, iuxta prædictum §. [offerri.] per quod ius pignoris non lucrifiunt fructus,[b] vt ſupra eſt dictum.

b c. conqueſtus, de vſuris.

SECVNDA QVAESTIO. D. Petrus vēdidit d. Ioanni certum prædium pro precio ſcutorum mille, de quibus tempore venditionis emptor ſoluit medietatem precij, reliquam verò medietatem ſoluere promiſit infra tres menſes proximos, cum pacto tamen, quod ante ſolutionem dicti reſidui dictum prædium menſurari debeat per duos peritos communiter eligendos.

Item, quod prædium liberari debeat per venditorem à certo onere cenſus ſuper eo impoſito.

Item, quod venditor teneatur dare certum fideiuſſorem ad omnem ipſius emptoris requiſitionem.

Itē, quod venditor debeat facere expedire motum propriū S. D. N. ſuper cōfirmatione venditionis, & quod alias interim ipſe emptor reſiduū precij ſoluere non teneatur, niſi prædictis omnibus adimpletis, & ita fuit celebratum inſtrumētum inter ipſas partes, & tradita fuit poſſeſſio ipſius prædij emptori, de quo ſemper ipſe emptor fructus percepit. Venditor autem per aliquot annos

E non potuit prędicta omnia adimplere.

Quæritur nūc, cum omnia ſint adimpleta, an emptor teneatur ſoluere interuſurium, ſeu fructus pro rata precij nō ſoluti, et pro tempore, quo venditor nō potuit adimplere pro parte ſua, & etiā pro tēpore decurſo poſt adimpletionē quouſq; dicta reliqua medietas precij fuit per emptorem ſoluta; attēto quod ipſe emptor percepit oēs fructus dicti caſalis, & ſic gauiſus fuit re, & precio, & an vēditor dictos fructus, ſeu interuſurium licitè in foro cōſcientiæ percipere poſſit, & ſi percepit, an licitè illud retiF nere poſſit; attento qđ partes ipſæ remiſerunt dictā differentiam in duos viros legiſperitos, qui iudicarunt, quod de iure emptor tenetur ad ſoluēdos fructus prædictos, & ita ſoluti fuerūt. Nunc igitur quæritur in foro cōſcientiæ, an venditor illos licitè retinere poſſit, cum tpe celebrationis inſtrumēti venditionis ipſe intellexerit, quod emptor retineret rem, & precium, quouſq; ipſe venditor nō adimpleret ſupradicta omnia pacta.

9 Ad ſecundā quęſtionem, quę ex hoc facto ſecundo reſultat, reſpōdeo, quod emptor tenetur ſoluere partē fructuū G receptorum poſt tres menſes ante ſolutionem totius precij, etiam pro tempore, quo venditor non potuit adimplere, quæ promiſit, & à fortiori pro tempore decurſo poſt adimpletionem eorū, quouſque dicta reliqua medietas precij fuit per emptorem ſoluta, per eadem fundamenta, quibus fundata eſt reſponſio data ad dubium reſultans ex priore facto. Nam ſicut ibi nullus fuit cōtractus mutui clari, ſiue formalis, nec velati, ſiue palliati, ita neq; hic. Et ſicut ibi non percepit venditor principaliter propter dilationē ſolutionis, ſed propter fructuū H perceptionem, non ſoluto precio toto, ita neque hic. Et ſicut in illo caſu interuenit æquitas illa, ne quis locupletetur cū aliena iactura, ita & hic. Et ſicut irrefragabiliter probatum eſt ibi per l. fin.[c] quod præfata æquitas habet locum, cū venditor, ſoluta parte precij prædij, retinet totum, omnes eius fructus percipiendo, quod Bartolus, Baldus, & Salycetus ibi citati commendant: ſic eadē ratione habet locum in emptore, qui parte precij prędij ſoluta, poſſidentē, vt

c c. ſ. fi. ff de fund. dot.

cum

Digitized by Google

cum fructibus, vt in hoc caſu. Et ita ſine A
vllo ſcrupulo conſcientiæ poteſt vendi
tor accipere partem fructuum pro rata
precij non ſoluti.

10 Nec obſtat quod venditoris inten
tio tempore contractus fuit, vt emptor
retineret prædiũ, & fructus eius, donec
ipſe ſolueret reliquũ precij. & impleret
quædam alia, quæ promiſit. Tũ quia id
potuit intendere per ignorãtiam iuris,
& æquitatis præfatæ, quæ non ab omni
bus etiam doctis ſcitur, & ita non indu
xit donationem, arg l. [ſi non ſortem.][a]
& l. [ſub conditione.] & l. 1. ibi,] Si ſciẽs
ſe non debere.[b] & per reſolutionẽ gloſ. B
receptæ,[c] quę habet, ſoluẽtem per igno
rantiam iuris id quod eſt indebitũ vero
que iure naturali videlicet, & ciuili, ſi-
cut in noſtro caſu erat, repetere poſſe.

11 Tum quia fortè is venditor inten
dens vt emptor haberet prędium & fru
ctus donec totum precium ſolueretur,
intendebat, quod dominium omniũ il-
lorum illi quęreretur, quod iure quęrẽ
dum erat ei, non tamen quod emptor
non ſolueret ex eis aliquid, ſi quid iure
deberetur. Tum quia emptor peccaſſet,
volendo priuare proximum, nolentem
id ſcienter donare, magna & notabili par C
te fructuũ precij, & volendo percipere
veluti quaſdã vſuras ſoluti precij, quo
adusque complerentur et quædam pro
miſſa, quod non intendit vẽditor, & ita
præfata intentio generalis, quæ multi-
pliciter intelligi poteſt, ita vt non cõpre
hendat animum donandi, nõ debet tra-
hi ad donationem.[d] Nunquã enim præ
ſumitur donatio, vbi alia conjectura
etiam leuis cadit, ſecundum Baldum,[e]
quem ſequuntur plerique omnes, & in
his Decius.[f] Salua, &c.

a §. indebitum.
b ff. de cõd. indeb.
c in l. cum quis. C. de iur. & fact. ignor.
d l. cum de indebito. ff. de prob. & c. ſuper hoc. de renunc.
e in l. 1. C. ad Trebell.
f in l. cuius per errorẽ. ff. de regu. iur.

D

SVMMARIVM.

1 Vſura vera tm̃ in mutuo. palliata in oĩ cõtractu vim mutui habẽ. cõmitti põt.

2 Depoſitum cum facultate utendi eo fit mutuum.

CONSILIVM XXII.

EMptor cuiuſdam fundi ſibi iam tra
diti, & conſuẽs, dedit fideiuſſorem
ad ſoluendum venditori precium poſt

certum tẽpus, & dedit fideiuſſori 1500 A
ſcuta pro parte precij, eo pacto, vt ſol-
ueret partem pẽſionis fundi empti, quæ
reſponderet parti prædicti precij 1500.
id eſt pro fructibus, quos percipiebat
venditor ante venditionem, & adue-
niente termino ſoluendi precium, tene-
retur ſoluere præfata 1500. ſcuta eidem
venditori. Quæritur, an is contractus
ſit vſurarius.

1 Reſpõdeo, facile videri poſſe cuipiã
nullam in hoc caſu propoſito vſurã cõ-
mitti, ea ratione fortè, quod non poteſt
interuenire vſura, niſi in contractu mu
tui, vt nos poſt alios tradimus in comm. B
de vſuris,[g] & quod ĩ hoc caſu nulla mẽ
tio fit de contractu mutui. Sed cuilibet
attentius caſum perpendenti videbitur
cõtrarium. Tum quia, licet vſura aperta
non inueniatur niſi in cõtractu mutui,
vſura tamen, quam vocant palliatã, in-
ueniri poteſt in omni contractu tã no-
minato, quã innominato, qui expreſsè,
uel æquipollenter continet cõtractum
mutui, vt nos vbi ſupra declarauimus.
Et in caſu propoſito inuenitur contra-
ctus mutui palliatus nomine fideiuſſo
ris, & alijs circunſtantijs, quæ contractũ
mutui æquipollenter efficiunt. C

2 Tũ quia contractus depoſiti, in quo
deponens facit facultatem depoſitario
vtẽdi pecunia depoſita, videtur mutua
tio, vt eſt textus ſolemnis in l. [certi con-
dictio.][h] quod ibi omnes aſſerunt; & in
caſu propoſito emptor in effectu depo
nit pecuniam penes fideiuſſorem cũ fa-
cultate, vt illa poſſit vti, & conſequen-
ter efficit cõtractum mutui. Tum quia
præfatus emptor accipit aliquid, immò
multum vltra ſortem principalẽ, acci-
dit enim, quotannis, quod fideiuſſor
ſoluit, vel ſoluturus eſt pro parte penſio D
nis fundi empti, quæ reſpõdet parti pre-
cij 1500. ſcutorum, & ita fideiuſſor obli
gatur ad ſoluenda prædicta 1500. ſcuta
quæ ſunt ſors principalis, venditori, &
vltra hanc principalẽ ſortẽ debet ſol-
uere partem penſionis illis reſponden-
tem: & ſic emptor recipit aliquid, immò
multum vltra ſortem principalẽ ratio
ne mutui, ſiue depoſiti, qd habet vim
mutui, & conſequenter eſt vſura clara,
uel palliata, per dicta in præfatis locis.
Salua, &c.

g Super ca. ſi feneraueris. 14. q. 3.
h §. ſi. ff. de reb. cred.

SVMMARIVM.

1 Argumentũ à contractu mutui, ꝙ debet eſſe gratuitum, ad innominatum, quod tale non eſt, non procedit.

2 Periculi, ꝙ ſubeo, precium poſſum iuſtè accipere, et ſic tibi nauigaturo donare 100. recepturꝰ 125. ſi ſaluare redieris.

3 Egẽti pecunia poſſum iuſtè nolle tradere ꝑ illum cõtractũ, qui ſibi magis placet, puta, mutui, ſed offerre poſſum ei alterum mihi magis placitum.

4 Fideiuſſor aliquid pro ſua fideiuſſione capere poteſt.

CONSILIVM XXIII.

RESpondimus cuidam, non admiſiſſe vſuram, eo ꝙ dedit centum volenti ducere nauem mercibus onuſtam in Syriam, ea lege, ꝙ perderet illa, ſi nauis periret, & ſi rediret ſalua, redderentur ei centum & viginti quinque. Contra quod nunc replicatur, me ſentire cõtrarium in Manu. conf.[a]

a cap. 17. n. 284.

1 Ad hanc replicationem reſpõdetur, eam nihil obſtare. Tum quia arguit à diſpoſito ſuper contractu mutui, qui debet eſſe omnino gratuitus, ſicut cõmodatum, iuxta gloſſam,[b] per omnes receptam, ad diſpoſitum ſuper cõtractu, per quem datur aliquid alteri per contractum innominatum ob periculum ſubeundum, vt expreſsè diximus in dicto Manu.[c]

b 1. cap. 1. de commod.

c cap. 17. n. 222.

2 Tum quia dans aliquid alteri, & accipiens aliquid vltra id, quod dat ad periculum ſubeundum, non cõtrahit vſuram, vt poſt alios reſpondit Decius,[d] quem nos quoq. ſequuti fuimus in cõment. de vſur.[e] ſuper extrauagantem Pij V. de cenſibus, illa firma ratione, ꝙ nihil accipit is vi mutui expreſſi, nec taciti, sed vi alterius contractus innominati donantis ſub modo, vel recipientis aliquid ob periculum ſubeũdum: quod licitè poteſt capi, per l. 1. & 2.[f] & per tradita à nobis latius in ca. nauiganti,[g] & in Manual.[h]

d in conſil. 123.

e nu. 128. q. 45.

f C. de nautico fœn.

g de vſur.

h cap. 17. n. 285.

3 Tum quia nihil obſtat illud friuolũ ſcilicet, ꝙ mercator, qui accepit centum ſub conditione, vt redderet centum viginti quinque, ſi nauis rediret ex Syria ſalua, maluiſſet ſine dicto onere mutuo

E accipere: quia ẽt omnes ferè alij contrahentes mallent accipere ab his, cum, quibus contrahunt, pecuniam, vel valorem ſuæ rei, quam tradunt, gratis per viam donationis ſimplicis, commodati vel mutui, quem precium etiam iuſtũ ſoluendo, ſed non coguntur alij gratis tradere, vel dare ſua eis donando, commodando, vel mutuando; ſed poſſunt iuſtè accipere precium iuſtum eorum, vel vſus eorum, quæ dant, vel cedũt per cõtractus non gratuitos iuſtos; qualis eſt datio pecuniæ ad aliquem vſum ſub periculo perdendi eam in aliquo caſu F periculi dubij, ſi contingat illud, & accipiendi aliquid amplius, eo quod dedit in caſu, quo periculum non contingat.

4 Tum quia mallent debitores, vt aliqui fideiuberent pro eis gratis, vt communiter fideiubetur. attamen is; qui fideiubet, poteſt, ſi vult accipere aliquid pro ſua fideiuſſione,[i] & tradimus nos poſt alios in d. Manua.[k] & ita D. conſulens liberalius quidem feciſſet, ſi gratis & ſimpliciter mutuaſſet illa centum, & gratius, ſi donaſſet, ſed non tenebaG tur id facere, ſed potuit iuſtè per alium contractum non gratuitum donationis ſub modo, vel contractus innominati iuſti dare illa, vt dedit, ſine vlla culpa, & peccato.

i l. hoc iure. ff. de dona.

k c. 17. n. 285

[Aduertendum, ſuppoſito ꝙ mercator mutuo petierit diſdictam 100. vt videtur inſinuari, difficile eſſe ſoluere prædictam cõtrarietatem, et iuſtificare hũc cõtractum, niſi dicamus initam virtualiter ſocietatem illam de qua in Manu. cap. 17. nu. 253. & conſi. ſeq. 24. Sed tunc reſtat ſcrupulus, an contineat iniuſtitiã, vt infra conſi. 25. prout fortè etiam contineret, ſi dicamus diſdictã 25. dari pro H precio, periculi, quod inde dignoſci poſſet, quia mercator ei non ſolueret alia 25. pro alijs 100 mutuo non ab eodem, ſed aliunde habitis.]

SVMMARIVM.

1 Societas inita cũ pacto, vt ponẽs operas teneatur àſſecurare ponẽtem pecuniã de certo lucro, & capitali, nõ eſt iuſta, eſſet autem talis, ſi poſt initam ſocietatem liberè dictæ aſſecurationes ſeparatim fierent.

CON-

CONSILIVM XXIV.

QVidam cõtulit mille in ſocietatem mercaturæ pãnorum, quam iniit cum N. cũ pacto, vt ipſe aſſecuret principale, & inſuper det illi pro ſua parte lucri ad rationem quinque pro cẽtum. Quæritur, an huiuſmodi contractus ſit iuſtus, & quomodo poſſit talis fieri.

1 Etſi fortè defendi poſſet contractus prædictus ſocietatis factus in forma ſupra poſita cum aſſecuratione capitalis, & certi lucri ei adiecta, mihi tñ videtur confuſionem quandam, & palliationẽ præſeferre: quia licet poſſit contrahi ſocietas cum capitali, & lucro ſaluo, per tres cõtractus, vt nos dicimus in Man. conſ.[a] non tñ põt contrahi ſocietas iuſta, ita vt ſocius obligetur ad prædictas aſſecurationes, quod ſatis innuitur fieri in prædicta forma contractus. Vt ergo palã ſit iuſtus, fiat ad formam cõtractus ſocietatis ſimpliciter ad damnum, & lucrum ſic, vel ſic iuſtè diuidendũ, & pfecto ſuper illo inſtrumento, fiat in eadẽ, vel alia charta, vel alio capitulo cõtractus alius ſeparatus, quo accipiẽs pecuniam aſſecuret conferenti capitale pro precio expreſſo, & iuſto, ac ſi eſſet tertia perſona, quę aſſecuraret, & perfecto inſtrumẽto ſuper aſſecuratione capitalis, fiat in eadem, vel alia charta, vel alio capitulo aliud inſtr͠m, in quo dicatur, qđ tm̃ lucrum veriſimiliter iuſtè poſſet dari conferenti pecuniam in tali terra, & tali mercatura, & tali tpe, & quod accipiens pecuniam, ad euitãdas moleſtias computationum, &c. aſſecurat tantam partem lucri veriſimilis pro remiſſione iuſta certæ partis lucri ſibi remittendi.

a c. 17 num. 254.

Quoniam autem ipſe non ſum mercator, nec ſcio quãtum veriſimiliter lucri fiat in illa terra per mille exercita in tali mercatura, non poſſum reſpõdere, an ſatis precii detur, vel remittatur pro aſſecuratione capitalis, vel lucri, nec cõſequenter an ſeruetur iuſtitia in ſuprapoſita forma contractus, &c.

SVMMARIVM.

1 *Conſuetudo vim legis habet, nec mutanda, quæ certam ſemper habuerunt interpretationem.*

A 2 *Societas iuſta vinculũ pacis, & Reipubl. utilis: iniuſta uerò mala, et leonina.*

2 *Societas, in qua alter capit lucrum, dãnum non ſentiens, leonina eſt; nam lege naturali, qui ſentit onus, debet ſentire, & commodum.*

3 *Societas licita, vt ſit, tria requirit, ſcilicet, quod negotiatio ſit licita, quòd ſi pecunia tota pereat, pereat illam conferenti, & vt æqualitas arbitrio boni viri ſeruetur in diuidendo lucrum.*

4 *Societas per tres contractus cum lucro certo fieri poteſt.*

5 *Conſuetudo legitimè præſcripta derogat iuri humano, ſed non diuino, ſeu* B *naturali, quia talis corruptela dicitur nullatenus præſcriptibilis.*

CONSILIVM XXV.

HOratius, & Dominicus inierunt ſocietatem, iuxta conſuetudinẽ Vrbis, ſic, vt Horatius conferens pecuniã accipiat octo pro centum, ſaluo manente capitali. Quæritur, an ſit iuſta.

1 Reſpondeo primò ad qõnem ſuper facto prædicto propoſitam, contractus eſſe, vt fertur, frequẽtes, & conſuetos in C Vrbe, & ob id multis videri licitos, & iuſtos: qa cõſuetudo vim legis habet.[b] Ita quod Iſidorus relatus in c. [erit autem lex.][c] dixit, [Erit autem lex ſecundum patriæ conſuetudinem.] & Iuriſcõſultus[d] minimè eſſe mutãda ea, quæ interpretationem certã ſemp habuerunt, præſertim qñ id contingit in omnium vrbium ſanctiſſima, quæ eſt Roma,[e] de cuius ciuium admirãda deuotione iam inde à tempore B. Hieronymi in hunc diem continuata nos quoq; aliquid diximus in lib. centum Miſcel.[f]

b c. conſuetudo. 1. diſt. & c. fin. de conſuet.
c 4. diſt.
d in l. minimè. ff. de legibus.
e ca. fundamenta. de elect. lib. 6.
f Miſcel. 68.

2 Secundò, qꝫ vt ſocietas licita eſt lau- D dabilis plurimũ, & Reip. vtilis, & vinculum quoddã charitatis, & perfectionis, vt innuit Apoſtolus,[g] ita illicita eſt mala, & vocat̃ leonina à Iuriſcõſulto,[h] illa, ex qua alter ſocius capit lucrum nõ ſentiens dãnum: quia lege naturali, qui ſentit onus, debet ſentire commodũ, & contra, c. [qui ſentit.][i] cum concordantibus ibi per gloſſam, & alios adductis.

g Ad Col. 3.
h in l. ſi non fuerint. ff. pro ſocio
i de reg. iur. lib. 6.

3 Tertiò, quod omnes doctores cõueniũt in eo, quod nos ſcripſimus ĩ Man. conſ.[k] ſcilicet, quod ad hoc, vt ſocietas

k ca. 17. nu. 251. & ſeq.

iuſta ſit, tria requiruntur. ſ. vt negotiatio E ſit licita; ſecundò, vt pecunia ſubiaceat periculo eã cõferentis, hoc eſt, vt ſi tota pereat, illi pereat; tertiò, vt in oĩbus iudicio prudentis æqualitas ſeruetũ, & pro quantitate partiũ collatarum lucrũ diuidatur. Et in propoſita ſocietate Horatius nil damni ſentit; imò vt ex ea colligitur, Dñicus, qui pecuniã accepit, debet reddere totã ſortem principalẽ diſſoluta ſocietate; ꝙ oẽs damnant, dicentes ſocietates non poſſe fieri iuſtas, manente ſalua tota pecunia eã conferenti.

4 Quartò, ꝙ nos ꝑ alijs, & poſt alios, quos ibi referimus, cũ magna cura ſuccurrẽdo, aſſeruimus per tres cõtractus F formaliter, vel virtualiter factos poſſe fieri licitas ſocietates, in quibus ſaluum manet et capitale, ſeu ſors, ſiue pecunia collata in ſocietatem, quæ ibi fuſius põt videri, & ob hoc non tranſcribũtur hic.

Quintò, ꝙ propoſita ſocietas nõ põt dici iuſta, eo ꝙ licet in ea interueniant duo illorum, ſ. negotiatio licita, & reductio lucri incerti ad certum moderatũ; deeſt tamen tertium, ſ. datio, vel remiſſio tanti precii, quãtum oporteret eum dare tertio pro ſimili aſſecuratione.

Sextò, ex prædictis inferri reformandum eſſe huiuſmodi ſocietatẽ, ad hoc, G ꝙ ſit licita, per ſupplementum illius tertii, ꝙ deeſt, non obſtante conſuetudine quamlibet longa in cõtrarium ſeruata; eo ꝙ ea, quę in contrarium in primo dicto adducuntur, habent locum in conſuetudine contra legem humanã inducta, q̃ legitimè præſcripta vim legis habet, non tamen in conſuetudine contra legem naturalem, vel diuinã inducta; quia illa corruptela vocatur, & nullatenus vſucapibilis, aut præſcriptibilis,[a] ad H laudem Sanctiſſimæ Trinitatis, cuius feſta hodie celebrat Eccleſia Chriſtiana, quæ infinita ſua benignitate nos ſaluet.

a ca. quæ contra mores. 8. diſt. cum ei concord.

SVMMARIVM.

1 *Societas, in qua ponẽs induſtriã ſubit periculũ capitalis pro dimidia, eſt pro eadẽ dimidia vſuraria, & ſic lucrũ, ꝙ pro illa dimidia ad ponentem pecuniã perueniret, eſt reſtituendũ ſocio, & hoc, niſi ſocius ex poſt facto condonet, n. 5. vel vſque à principio fuerit ei aſſignatũ aliquid in compenſationem ſuſcepti periculi, nu. 6. nec ad excuſandam reſtitutionem ſufficit, quod in illa negotiatione capitale ferè nunquam perdi ſoleat, nu. 6. nec quod ſocius ex ea fuerit lucratus, nu. 4.*

1 *Societas, in qua ponẽs laborẽ ſubit periculũ pro aliqua parte capitalis, pro illa parte reſoluitur in mutuum pro alia verò retinet naturam ſocietatis.*

2 *Cõſuetudo legi diuinæ vſurarios contractus damnanti contraria non excuſat à peccato, nec ab obligatione reſtituendi, licet excuſet à pęna exteriori, & vt talis non poſſit dici vſurarius.* F

3 *Circunſtantia boni finis ad actum bonum requiritur, ſed non ſufficit.*

4 *Lucrũ mutuo accipientis mutuantẽ vltra ſortem capientem non excuſat.*

6 *Periculum capitalis debet totum ſpectare ad illud ponentem, ſicut perditio totius laboris, & induſtriæ ad illam ponentem.*

CONSILIVM XXVI.

CONtulit quidam mille in ſocietatẽ ei, qui conferret induſtriam, & laborem in exercenda mercatura lanę, eo pacto, ꝙ dimidium lucri cederet huic, G & dimidiũ alteri; & quod, ſi eueniret, vt nihil lucrifieret, imò perderentur ꝑdicta mille, dimidium eorum redderet, qui ea ſuſcepit. finita ſocietate, nil periit de capitali, & lucrum diuiſum eſt, iuxta formam contractus.

Quæritur primò, an qui cõtulit pecuniã teneatur ad reſtitutionẽ illius partis lucri, quæ ſibi ceſſit, in foro conſcientię.

Secundò, an, eſto teneretur reſtituere, liberaretur per remiſſionem partis.

Tertiò, quomodo hic contractus iuſtificari poſſit.

H 1 AD PRIMAM QVAESTIONEM reſpondeo, quod pro parte negatiua facit primò, quod in illa regione habetur pro licito is contrahendi modus.

Secundò, ꝙ intentio conferentis fuit contrahẽdi iuſtè, adeo quod nullatenus contuliſſet, nec ſic contraxiſſet, ſi putaſſet talem modum contrahendi fuiſſe cuidam legi diuinæ, vel canonicæ, vel in minimo contrarium.

Tertiò, ꝙ qui recipit, nihil perdit.

Quartò, quod in illo genere mercandi capitale nunquam ferè perditur.

Quin-

Quintò, quod lucra ſunt parua,

Pro parte autem affirmatiua faciunt illa, quæ nos firma ac ſolida ratione & auctoritate fundata ſcripſimus in Man. conf.[a] quibus infertur, contractum, de quo in caſu propoſito quæritur, eſſe illicitum, & iudicãdum vſurarium, ſaltẽ quo ad dimidiũ pecuniæ collatæ, quod manet ſaluum eam conferenti, & contrahentem teneri ad reſtituendum lucrum illi dimidio reſpondens: cũ enim nõ poſſit iuſtificari, niſi reducẽdo eum ad cõtractum ſocietatis; cumq. contractus ſocietatis nequeat eſſe licitus, ſi ita ineatur, ut cõferenti pecuniam ſaluum ſit capitale, ſiue ſors principalis, vel aliqua pars eius notabilis, conſequitur eũ eſſe illicitum quo ad illam partem: & cum ratio ſuæ iniuſtitiæ cõſiſtat in hoc, ꝙ collatio illa pecuniæ cenſeatur eſſe mutuum, & rõne mutui nihil vltra ſortẽ iuſtè capi poſſit, & per hũc contractũ vltra ſortẽ capiatur lucrum, neceſſario judicãdus eſt vſurarius quo ad prędictũ dimidiũ: cui rurſus cõſequẽs, vt lucrum acceptum reſtitui debeat, iuxta c. [quoniam.][b] & per totum titulum de vſuris. & ita hæc pars affirmatiua vř tenenda, ꝙ is contractus eſt partim licitus, & partim illicitus, licitus quidem quo ad dimidiũ pecuniæ manẽs periculo eam conferentis: illicitus aũt quo ad alterum dimidium, & ꝙ lucrum receptum pro dimidio pecuniæ non manentis periculo cõferentis eſt reſtituendũ.

C

2 Ad primum oppoſitorum rñdeo, ꝙ conſuetudo nõ põt præiudicare legi diuinæ,[c] nec conſequenter vſurarium cõtractum approbare, cum lege diuina in vtraque pagina vetetur, iuxta c. [quia in omnibus][d] per quod etiam damnatur generalis vſus eius, & q̃ dixerit eum licere, cẽſendus eſt hæreticus.[e] Nec obſtat dictum ſolemne Bartoli,[f] cum allegatis ab eius additione: quia Bartolus noluit dicere, ꝙ conſuetudo liberet à peccato vſuræ, ſed quod qui ſm̃ eam cõtrahit, nõ eſt cenſendus vſurarius in foro exteriori, ad hoc vt pęna vſurariorũ puniatur, eo ꝙ conſuetudo excuſat à pœna temporali, ſed non ab æterna, ſecundum gloſſam,[g] imò nec videtur excuſare à reſtitutione per talem contractum quæſiti: quia reſtitutio nõ eſt pœ-

D

[a] c. 17. à nu. 251.

[b] c. cõſuluit. c. in ciuitate. c. poſt miſerabilem.

[c] c. quo iure 8. diſt. ſub finem.

[d] de vſur.

[e] Cle. 1. eo. tit.

[f] in l. quis ſit fugitiuus §. apud Labeonem. ff. de ædil. edic.

[g] in c. denique. 4. diſt. c. cum venerabilis. de conſ... ect.

A na, & ideo debetur in foro conſcientiæ, licet pœna non debeatur in eo, iuxta gloſſam ſollemnem.[h] & S. Thomam.[i]

3 Ad ſecundum, ꝙ licet bonitas intẽtionis, ſiue circunſtantia boni finis requiratur ad actum bonũ, non tñ ſufficit illa, nam vt latè declaramus in c. [cum miniſter.][k] licet ſemper, cuius finis malus eſt, ipſum quoq. eſt malum: non tñ ſemp. cuius finis bonus eſt, ipſum quoque bonũ eſt: nã & Iudæi in bonum finem Dñm noſtrum crucifigi curarunt.

4 Ad tertium, quod nec indemnitas, B nec lucrum etiam magnum accipientis mutuum excuſat acceptionem etiam paruæ rei vltra ſortem mutuantis, ca. 1. vbi latè ſcripſimus 14. q. 3.

Ad quartum reſpondetur, quod etiã in mutuo regulariter non perditur ab accipiente illud, ſed id non iuſtificat dãtem, ſi vltra illud aliquid accipiat.

Ad quintum reſpondent omnia quatuor capitula 14. q. 3. clamantia, etiam parua munera, ẽt in poculentis, & eſculentis conſiſtentia, vſuram inducere.

5 AD SECVNDAM reſpondeo affirmatiuè, quod remiſſio, ſiue donatio ſponte facta ab eo, cui reſtituenda ſunt C lucra præterita, perinde liberabit cõſulẽtem, ac ſi reſtitueret per gloſſam celebrem,[l] quæ verbo [reſtituatur,] addit, vel [remittatur.] per quam regula generalis ad vtriuſq. iuris interpretibus aſſumitur, quod remiſſio debiti exæquatur ſolutioni, exceptis aliquot caſibus, quorum de numero non eſt is propoſitus.

6 AD TERTIAM rñdeo, propoſitũ contrahendi modum non poſſe ſaluari, niſi aliquid addatur, vel dematur: poſſe aũt ſaluari diminuẽdo lucrum, quod pecuniã cõferens ſibi reſeruat, per tres contractus, vt diximus in dicto Man.[m] D nempe relinquendo tm̃ de lucro accipiẽti pecuniam pro aſſecuratione dimidij ſortis principalis, quanto tertius aſſecuraret illorum capitale: ſed ſi raro vel nunquã perdatur capitale, vel pars eius notabilis, quæſtuoſior contrahendi modus eſſet conferre ſimpliciter pecuniam, ita vt perditio tota pertineat ad conferentem eam, ſicut tota perditio laboris, & induſtrię accipientis, & eã mercaturam exercentis pertinere debet ad eum, iuxta ſuperius citata ex Man. &c.

[h] c. cap. fraternitas. 12. q. 2.

[i] 2. 2. q. 62. ar. 4.

[k] 23. q. 5.

[l] c. peccatũ. de reg. iur. lib 6.

[m] in ca. 17. nu. 254.

Digitized by Google

SVMMARIVM.

2 *Societas centum ouium datarũ ad biennium contracta, vt ex eis danti dẽtur annua ſcuta 18. iniuſta.*

2 *Certificatio lucri ĩcerti illud diminuit*

2 *Pecudib. in ſocietatẽ pro parte mortuis, fructus ẽi domino debitus eſt pro parte minuendus. Idem, ſi ex agnis numerus demortuorum ſupplendus.*

CONSILIVM XXVII.

P. Dedit Q. 100. pecudes in ſocietatem duraturam ad biennium, & F poſtea ad vtriuſq. partis voluntatem, ea lege, vt Q. redderet pro fructu, & lucro tantum lanæ, & caſei, quod valerẽt 18. ſcutis, & dimidiato. Quæritur, an id facere licuerit.

1 Reſpondeo, ꝙ non; quia centum pecudes vix valent 100. ſcutis, & conſequẽter lucraretur ad rationem fere decem & nouem: Tum quia certificatio promiſſi lucri certi pro incerto diminuere debet lucrum ſoluendum.

2 Tum quia non dicitur in contractu quod diminuatur lucrum, ſi aliquot pecudes moriantur intra illud biennium. G Tum quia ſi reficiendus eſt numerus pecudum ex agnis naſcituris, ex eis etiã diminuendum eſt lucrum. Saluo ſaniori iudicio.

SVMMARIVM.

1 *Locatio iniuſta eſt, ſi penſio eſt notabiliter maior æquo.*

1 *Onus ſoluẽdi pẽſionẽ in initio anni, antequã ex re cõducta fructus percipiantur, minuit aliquid de illius precio, ſicut, & faciunt alia onera, n. 2. in fine.*

1 *Penſio rei cõductæ nõ debet ſolui in initio anni, antequam ex re conducta incipiat conductor fructus percipere.* H

2 *Dominium rei plenum tãti valet, quãti penſio in 20. annis.*

3 *Periculum rei locatæ regulariter ad locatorem ſpectat.*

4 *Pecudes aliquot tradens poſt certũ tempus in eodem numero, & bonitate reſtituẽdas, cum pacto, vt interim certum quid annuũ præſtetur, etſi non formalem, palliatam tamen cõmittit vſurã.*

E

CONSILIVM XXVIII.

QVidam tradidit 25 pecudes C. ad quinquẽnium, cum pacto, vt pro vſufructu ſingularum teneatur C. illi ſoluere in principio anni 20. libras caſei, & finito quinquẽnio reſtituere eidẽ totidẽ pecudes, & eiuſdẽ bonitatis. Quæritur, an contractus ſit licitus.

Reſpondetur primo, contractũ hunc videri eſſe principaliter contractũ locationis, & cõductionis vſus fructus pecudum prædictarũ ad quinq. annos, adiecto pacto de reſtituendo totidem pecu- F des eiuſdẽ bonitatis poſt quinquennũ.

1 Secundò, ꝙ videtur iniuſtus, quoniam, vt nos poſt alios tradimus in Man. noſtro conf.[a] ad hoc, vt huiuſmodi animaliũ locatio & conductio ſit iuſta, eſt neceſſarium, vt penſio annua à conductore ſoluenda non ſit notabiliter iniuſta, & penſio, quæ iuxta hunc cõtractum erat ſoluenda, erat ſcutorum 25. & quatuor circiter Iuliorum. Tum quia ſoluẽda erat penſio in principio anni, antequã quicquam fructus ex eis perciperetur à conductore, quod minuit aliquid de precio penſionis,[b] nam etiam intereſſe non G debet ſolui in principio anni, vt poſt alios tradimus in commen. de vſuris.[c]

2 Tum quia vſusfructus illarũ pecudũ annuus longè maioris valebat, quã proprietas, & dominium plenũ ipſarum pecudum, quandoquidem plenum dominiũ rei quo ad proprietatem, & vſumfructum tanti valet, quanti penſio collata in 20. annis, iuxta textum, adiuncta gloſſa recepta,[d] Tum quia in cuſtodiendis illis pecudibus, paſcendis, conſeruãdis, & regẽdis, multus labor, & sũptus, & magna cura erant aſſumẽda, quę oĩa minuunt pẽſionem iuſtam ſoluendam.

H 3 Tum quia, ſecundum iuſtam naturã locationis, & conductionis, periculũ rei locatę non pertinet ad conductorẽ, ſed ad locatorẽ, qui eſt dominus rei locatæ & conductæ, vt traditur in d. Man.[e] & probatur per locum à ſpeciali in l. [ſed & ſi.][f] & in c. 1.[g] & c. [propter ſterilitatem.][h] & onus impoſitum conductori, quod non eſt de natura conductionis, diminuit de precio penſionis, iuxta cap. [cum Ioannes.][i] & traditur in d. Manua.[k]

a cap. 17. 260.
b Arg. ca. 1. de plus petitio.
c num. 54.
d in ver. iuſtam in auth. perpetua. C. de ſacroſanc. eccle.
e c. 17. n. 179
f §. quæſitũ ff. ſi quis caut.
g de commo. & c. 1. de depoſi.
h de locat.
i de ſi. inſtr.
k ca. 17. nu. 260. & ca. 23. nu. 78.

Ter-

Digitized by Google

4 Tertiò, ꝙ licet is contractus ſecundum ſuam formã formaliter nõ ſit vſurarius, poteſt tamen dici palliatus, & peior, quã formalis, iuxta tradita per nos
anu.4. poſt alios in com. de vſuris.[a] Salua, &c.

SVMMARIVM.

1 *Societas officiorũ Romanæ Curiæ, vt inſtituatur, cũ ſuis cõditionibus requiſitis, & reſolutionibus multorum circa illam dubiorum, nu. 2. & ſeq.*

2 *Societas ſuper officijs Rom. Curiæ iuſtificatur, nõ quaſi emptio, nec vera ſocietas, ſed ob periculum perdẽdi capitale videtur poſſe iuſtificari, nu 3. & 4.*

3 *Periculum perdendi facit aliquẽ contractum, alioquin iniuſtum, iuſtum cenſeri, ſicut, & incertitudo quãti res ſit valitura.*

4 *Sponſio ſoluẽdi precium rei acceptæ duplicatum, vel mutuum cum augmẽto, ſi hoc, vel illud euenerit, & illud lucrandi, ſi non euenerit, valet.*

5 *Pactũ, vt diſdicta ſocietate, officialis, donec capitale nõ reſtituit, ſoluat totidẽ fructus, vt ſoluebat durãte ſocietate, nõ valet, tenetur tamen moroſus reſtituere verũ damnũ lucri ceſſantis, & damni emergentis, & num 6. & 7.*

6 *Intereſſe damni emergentis ſoluitur integrè, at lucrum ceſſans cum aliqua diminutione; quia minus eſt habere aliquid in ſpe, quam actu.*

CONSILIVM XXIX.

EXcellẽtiſſime Domine. In hac Curia Romana sũt verè multa officia fructificantia, & ſanctè à Romanis Põtificibus inſtituta, ad ſufficiens miniſterium Curiæ Romanæ, & iuſtè vendibilia eo precio, ꝙ eſt determinatũ à Pon-
D tificibus, & ita officia ſunt varia, tum ratione fructuum, tum ratione operarũ, tum ratione modi reſignationis, tum quod diuerſo tempore plus alia faciũt, quam alia, tum ratione aliarum circunſtantiarum, nec enim dubitandum eſt, quod in iſtis officiis iuſtiſſimè fundari poſſit cõtractus ſocietatis, quod vulgò dicitur [dare à compagnia di officio,] & ſuper hoc editæ iam ſunt tres bullæ, ſcilicet Leonis X. Pauli IV. & Pij IV. &

A ideo quæ ordinant Pontifices circa hæc officia, ſunt habenda pro legibus, quæ obligant, & fit cõmuniter, nec reprehẽditur à Pontifice, nec à confeſſarijs doctis, etiam ſi accipiatur lucrum 12. pro 100. Nec ideo eſt iniuſtitia: Primò ꝓ periculũ illud, quod ſi poſt reſignationẽ officij nõ ſuperuixerit 40. diebus, ꝑdat officium. Secundò, quia habẽt cõiter aliquod officium, & miniſteriũ. Tertiò, quia Põtifices hoc voluerũt, vt haberẽt honorabiles perſonas ad miniſteria Romanæ Curiæ: ſi enim ſic emerentur, vt res aliæ, nõ eſsẽt tot viri graues.

B Fundamẽtum aũt harum ſocietatum eſt, quia Põtifices viderũt officia à quibuſdã non poſſe emi tota; ideo admiſerũt ſocios, & ſic dupliciter fieri poſſunt hæ ſocietates, primo in ipſa emptione: ſecundo poſtquã emit, & ſoluit, admittit deinde ſocium, quia eget pecunia: ꝙ vtrumq; licitũ videtur, & licet ſint plures ſocij, vnus tamen eſt verè officialis, quo viuente durat tantum officium: at eo moriente ceſſat, niſi reſignet.

Fundamẽtum ſocietatis, vt ſeruetur æqualitas, eſt, vt qualis eſt proportio officialis erga propriũ officiũ, talis ſit ſuo
C modo ſocij erga officialẽ, ſ. ſi moriatur ſocius, officialis lucretur id, quod illi ſocius dedit, & cõtra, ſi officialis moriatur, reddatur ſocio ſua pecunia. Adhibitę tamen ſunt duæ cautelæ. Prima, ne moriatur ſocius morte violenta. Secunda, vt officialis det fideiuſſionem ꝓ pecunia ſocio, quæ omnia videntur iuſta.

Fit aũt ſocietas iſta cõiter ꝑ ſemeſtre: vnde ad hoc, vt duret amplius, debet ratificari; ſin aũt, debet reſcindi, opus eſt, vt admoneatur alter xv. diebus ante, ratificatio autem eſt, ſi accipit fructus.

Societas hæc fundatur ſuper vitã alte-
D rius. Socius nominat perſonã, quã vult, vel præſentem, vel abſentẽ, in quo fundatur contractus iſte: eſſet tamẽ abuſus, ſi nominaret perſonam, de qua non poteſt ſciri vix per duos annos, &c.

In prima bulla Leonis X. nihil eſt ad noſtrum propoſitũ: nondum enim erat abuſus. In ſecunda enumerãtur duo abuſus. Primus, quod quis admittebat ſocios ſupra officium, quod, vel non habebat, vel nõ habebat in Romana Curia. Secundus, quod verè erat officialis, ſed

Digitized by Google

aggrauabat officiũ plus q̃ valebat. His occurrit Paulus IV. & hæc determinauit: Primò, ne quis accipiat in ſocietatē ſupra officium, ꝙ non habet in Rom. Curia, & ſi facit, ſit contractus irritus. Secundò, ne quis ſumat ſuper officiũ vltra medietatē precii. Tertiò, ne quis admittat ſocium ad officiũ, niſi præcedat ſignatura authentica. In tertia bulla Pij IV. annullatur, & irritatur, & caſſatur iſta bulla Pauli IV. & permittit fieri, vt ante bullã Pauli IV. duob. additis. Primò ne grauet officiũ vltra ſuũ valorē. F Secũdò, vt officialis teneatur requiſitus à ſocio narrare veritatē, quãtum habet ſuper hoc officiũ, & ſi nõ facit hoc, dicit priuari eũ à tali officio, & inſuper debere ſatisfacere ſocio pro data pecunia, & teneri reſarcire dãna. Quare vr̃ Pi⁹ IV. relinquere hæc officia iure naturæ, addita illa ſecunda cõditione contra officiales. Vnde vr̃ colligere quatuor cõditiones ſubſtãtiales eſſe obſeruandas. Prima eſt, ꝙ talis ſocietas ſit ſupra officiũ, quod habeat in Romana Curia, qd requiritur ex parte vtriuſque, tã ementis, quam vendentis: aliàs ex parte vendentis eſſet iniuſtitia vendere, quod nõ habet, & quia Pius IV. videtur hoc cõfirmare, ſi enim non poteſt grauare vltra ſortem, minus poteſt vẽdere, quod non habet. Secunda cõditio, ne officialis admittat ſocietatem vltra valorem officii: quæ eſt conditio neceſſaria; nam, & vẽdens venderet, quod non eſt, & emens emeret, quod nõ eſt, & ſic committeret vſurã. Vnde infertur, ſocietates eſſe licitas, quoadvſq; veniant ad valorē ſummæ officii, poſt bullã Pij IV. & quę sũt vltra, sũt vſurariæ. Tertia cõditio, æqualitas precii ex vtraque parte. Cognoſcitur tamen ex tribus. Primò, ſi contingat tale officium eſſe taxatum à bulla, vt tẽpore Pauli IV. erat 12. pro 100. quamuis illud non taxet verè, ſed tãtum referat, & quaſi admittat. Secundò, ꝙ communiter ab omnibus ſit, & circũfertur. Tertiò eſt aſpiciẽda natura rei, ad quod requiritur, ne ſocius plus accipiat, quã principalis. Quarta conditio, ſi hoc officium requirit aliquem laborem in officiali, tum ſocius non poſſit tantum accipere quantum ille. Quinta conditio ex lege poſitiua bullæ Pij IV. vt officialis

E requiſitus à ſocio, ſyncerè reſpondeat, quantum habeat grauatum officium, ꝙ ſi non facit, & priuatur officio, & debet ſocio ſatisfacere.

Si verò duæ primæ conditiones non ſeruentur, ſ. quod non ſit Romæ, vel habeat vltra officium: quod dupliciter accidere põt; primò, ſi is qui emit hoc ſcit, vel nõ ſcit; ſecundò, ſi vterq; ſcit, quia ſi vterque ſcit, vterq; peccat mortal. & ſocius non põt accipere quadrãtẽ ex toto contractu, quia eſt vſura, ſi verò ſocius bona fide fecit, & eſt deceptus, tunc poteſt accipere totum ſuum precium, vt colligitur ex bulla, & natura rei.

At ſi nõ ſeruatur æqualitas precii, vt in tertia conditione dicitur, non eſt contractus vſurarius, ſed iniuſtus ex inæqualitate precii, & manet obligatio ad reſtitutionem, ſicut in alia mala emptione.

Admittitur ẽt aliquando ad ſocietatem, non ad vtilitatem officialis, ſed alterius tertiæ perſonæ, & hoc dupliciter fit. G Primò, cum v.g. Paulus officialis dat Petro 12. pro 100. & Ioannes refundit eos officiali. Secũdò indirectè, cum Io. indiget pecunia, & Petrus habet pecuniã, & vult dare, ſed Ioãnes nõ hẽt officiũ, petit tamen à Paulo officiali accipere in ſocietate officiũ (ſcilicet accommodare ſuum officiũ ad hoc) ita vt Ioãnes det Petro 12. pro 100. immediatè nõ dãdo illos prius ipſi Paulo officiali: quõcunq; enim iſtorũ duorũ modorũ fiat, licitum videtur; quia officialis alteri reſpondet, & Io. v.g. ſeruat eum indẽnẽ, & fundatur iuſtitia in duobus cõtractibus: primus eſt ſocietatis Petri cum officiali: ſecundus officialis cum Ioanne, vt H Ioannes illum ſeruet indemnem.

Si ſocius moriatur, tunc illa pecunia manet pro tertia perſona, id eſt Ioanne; quia interceſſerunt duo illi cõtractus, & contractus inter officialem, & Ioannem eſt, vt Ioannes ſeruet eum indemnem, hac tamen conditione, vt ſi moriatur Petrus, pecunia maneat pro illo, ſcilicet Ioanne: in quo nulla videtur iniuſtitia; ſed legitimus contractus.

Dubitari tamen poteſt, cum contractus iſte per ſex menſes tantum duret, quid ſi per diſdictam illam, vt vocãt, diſcindatur ſocietas, & officialis non ſoluat ſummam, an poſſit ſocius accipere partem

partem lucri, q̃ accipiebat. Hoc.n.dupliciter fieri ſolet. Primò, aio fraudulẽto, ſciens, quod officialis illi non reddet pecuniam: ſed ita vult ſaluare ſuũ capitale, & gaudere de reditibus. Secundò, ꝙ bona fide vult reſcindere ſocietatẽ. Videtur enim, ſimpliciter loquendo ꝑtextu ſocietatis ſocium iſtum non poſſe quidquam accipere, cum iam non ſit ſocius: at ſi id fecerit malo animo, tunc nihil poteſt accipere vllo modo: ſi verò fecerit bono, & ſyncero animo, & culpa eſt officialis, qui non vult dare, tunc ratione dãni emergentis, vel lucri ceſſantis põt aliquid accipere. Quod ſi acciderit, vt officialis vendat officiũ, & non velit reddere capitale, tunc etiam videtur poſſe accipere aliquid ratione trium titulorum, ſcilicet damni emergentis, & lucri ceſſantis, vel moræ, & pœnæ.

Solet ẽt accidere, vt quis ponat pecuniam ad periculum vitæ abſentis cuiuſdam, quod aliquando fit fraudulenter, ſciens non poſſe ſciri ante annũ de eius morte, tũc autem videtur peccare mortaliter, ſi verò ſcit eum quomodocunq; mortuum eſſe, non poteſt quidquã accipere; at ſi neſcit, vel negatiuè ſe habet, poteſt accipere: cum tamen cognoſcit illum eſſe mortuum, tenetur reſtituere ab eo tempore, quo alter eſt mortuus.

Eſt etiam in vſu, vt penſio, quæ alioquin ex ſocietate officii eſt ſoluenda in fine ſemeſtris, ſoluatur initio ſemeſtris, anticipata ſolutione, hoc enim fit ad requiſitionẽ ſoluentis, non autẽ accipientis, vt plurimum: nam ſoluta antea durat, & eſt ſecura ſocietas per ſex mẽſes: hæc enim ſi ſoluatùr ex vi ſocietatis, in fine ſoluenda eſt; quia fructus nondum percepti ex ſocietate ſoluuntur; aliàs eſſet iniuſtitia, licet non vſura, ſi verò ſoluatur ex vi aſſecurationis admiſſæ, videtur poſſe ſolui initio ſemeſtris: quia aſſecuratio non exigit, vt ea finita precium ſoluatur: & ſic communiter fit.

Suppoſitis ſuperioribus probationibus, & rõnib. deſideratᷣ, vt D.T. dignetur reſpondere ad totum, & ſi D.T. ob ſuas occupationes, & ĩdiſpoſitiones corporis, ad totum nõ vacat, ſaltem ad tria, vel quatuor iſta capita reſpondeat.

Primò, An iuſtè iuſtificentur contractus iſti ad rationẽ 12. pro 100. ea lege, A vt pecunia maneat ſalua, & extra periculũ conferenti eam, nulla habita ratione quãtitatis redituum officij, dum viuit, & ꝙ poſſit diſcedere ab illo cõtractu, & repetere pecuniã ſingulis ſemeſtribus, dũ viuit, & ꝙ ſi moriatᷣ anteq̃ diſcedat tota pecunia collata quæritur officiali.

Secũdò, An valeat pactum, quod in huiuſmodi ſocietatibus ſolet apponi, vt conferens pecuniam poſſit deſiſtere qñ vult à ſocietate, & quod ſocius teneatur ſtatim, vel infra quindecim dies reddere pecuniam, & quod tantum lucri ſoluat eam deponenti, donec eam reddat B quantum ſoluebat durante ſocietate.

Tertiò, An ꝑſatus officiatius, qui eſt in mora reddẽdi pecuniã, & fortaſſis litigat, nolẽdo reddere illã, eſto nõ teneatur ad ſoluendũ tm̃ lucrũ poſt ſolutã ſocietatẽ, quantũ durante illa, an tñ teneatur ſoluere aliquod lucrũ pro intereſſe.

ET SI PROPTER occupationes, & infirmitates meas me excuſare poſſem cum à medicis mihi interdictum ſit ſtudere, & cum in his officiis ſim parũ verſatus; tamen ob preces tanti viri petentis ad iſta tria capita reſpondebo.

1 AD PRIMAM QVAESTIONEM C reſpondeo primò, quod non poſſunt iuſtificari ratione emptionis, vel venditionis, qua nulla talis fit: nec ratione mutui; quia mutuans nihil vltra ſortem capere poteſt,[a] neq; ſola ratione ſocietatis, quia vt poſt alios diximus in noſtro Manua.confeſſ.[b] ad iuſtitiam ſocietatis requiritur, vt omnes ſocij participẽt de lucro, & damno, quod in prædictis contractibus nõ videtur fieri, neque ratione cenſus, quia pecunia data pro cenſu non poteſt repeti, niſi ſaltem volente cẽſuario ſecundum omnes.

a ca.1. 14.q. 3.c.cõſuluit. de vſuris.
b c.17.num. 521.

Secundò, ꝙ vᷣ iuſtificari poſſe ꝑꝑ periculũ ꝑdendi totã ſortẽ, ſi moriatur, D anteq̃ diſcedat ab illo contractu. Tũ quod incertitudo, vel dubiũ perdẽdi facit aliquẽ contractũ cẽteri iuſtũ, qui aliàs non eſſet talis cẽsẽdus, vt dubiũ, an merx ſit valitura pluris tpe ſolutionis, facit, vt illa vẽdi poſſit pluris, q̃ nũc valeat,[c] & incertitudo, an pẽſio dom⁹ maior, vel minor ſit futura, facit, vt creditor poſſit accipere fruct⁹ pignoris ꝓ vſuris,[d] & emptio alicuius redditus annui, vel menſtrui ad vitã ementis, efficit, ut emptor, ſi mul-

c ca. in ciuitate, & cap. ſi de vſur.
d l. ſi ea lege & l. ſi ex pactione. C. de vſur.

Digitized by Google

ſi multum viuat, iuſtè percipere poſſit multo plus, quam ſit precium, quod dedit; quia debitum eſt quanto tempore viuet, vt tradit Oldradus,[a] quē ſequuntur Corneus,[b] & Decius conſ. 23. E

a Conſ. 207.
b in conſil. 302. & 413.

4 Tertiò, quod recepta eſt pro iuſta in Gallia Belgica, vbi eſt magna copia Doctorū, & piorū, conſuetudo accipiendi centum ab vno cum pactione reddēdi 200. ſi poſt duos annos, viſa Roma, redierit in patriā, & in Gallia dat quis alteri certū quid, cū pacto, vt ſoluat ei duplū, cū duxerit vxorem, vel fiet preſbyter, pp incertitudinem matrimonii, & presbyterii. Tum quia non obſtat cōſiliū Decij,[c] quatenus ſignificat non eſſe iuſtum mutuum mille reddēdo poſt ſex annos, ea conditione, vt ſingulis annis dentur ei centum. Tum quia ipſe loquitur de contractu mutui, cōſuetudo autem præfata Romana procedit in cōtractu ſocietatis. Tum quia Decius tandem illa potiſſima ratione definit illū contractum fuiſſe iniuſtum: quia nō erat appoſita cōditio, vt perirent illa mutuanti, ſi intra ſex annos moreretur: & ita nullum habuit periculum perdendi ea, imo vi mutui capiebat illa cētena annua. Tum quia mutuum datū alicui ea lege, vt ſi moreretur intra ſex annos nihil ei redderetur, & ſi viueret ſex annos redderentur ei illa, & centum pro milliario, videtur eſſe iuſtum: quia nihil recipit vltra ſortem vi mutui, ſed tātum ob periculum perdendi ſortem: & ita poterit licitè ratione periculi accipere id quod videbitur iuſtum, habita ratione ad periculū, quod ſubit. Cum ergo qui dat pecuniam in ſocietatem ſm præfatam conſuetudinem, ſubeat periculum perdendi totam ſortē, ſi moriatur, antequam diſcedat à ſocietate; meritò poterit lucrari, quod iuſtè reſpondeat illi periculo, non quidem ratione ſocietatis, ſed ratione periculi, quod ſubit in vtilitatem ſui ſocii.

c 123.

5 AD SECVNDAM, reſpondeo primò, quod valet quo ad duo capita priora, videlicet, vt poſſit diſcedere, ſeu diſſ. dire, quādo voluerit, & quod teneatur ſtatim pecuniam reſtituere: quoniā nihil videtur obſtare, quo minus valeat, & regulariter contractus ex conuentione partium legem accipiunt.[d]

d l. 1. §. ſi conuenerit. ff. depoſiti, & cap. contractus. de reg. iur. lib. 6.

E Secundò, quod non valeat quoad tertium caput, videlicet, vt ꝟm lucri ſoluat pecuniam conferenti, durante mora ſolutionis, quārum ſoluebatur ante diſceſſionem, & diſtractam ſocietatis. Tum quia ceſſauit ſocietas, & periculū pdendi totam ſortem, rōne cuius ꝟm lucrum dabatur, vt ſupra dictum eſt, & cauſa ceſſante, debet effectus ceſſare. Nec obſtat, quod debitor propter morā ſoluendi tenetur ad ſoluendum vſuras, & intereſſe in contractibus bonæ fidei,[e] & cōtractus præfatus dr̄ ſocietatis, qui eſt bonæ fidei[f] quia id nō procedit, niſi cū F ab initio contractus promitteretur, vel eſſet in via ad lucrandum, & pp amicitiā, vel preces ab illo lucro abſtraheretur, ſm communem, quam poſt alios tradimus in comm. de vſuris,[g] & breuius in Manu. conſ.[h] quod raro contingit in his, qui modo prædicto conferūt pecunias in ſocietatem officiorum.

e l. bona fidei. ff. de vſuris.
f §. actionũ Inſt. de ac.

6 AD TERTIAM reſpondeo, ꝙ de huiuſmodi debitore, & aliis, q̃ ſunt, vel fuerunt in mora ſoluēdi, idem regulariter iudicandum eſt in foro conſciētię, nempè, quod tenetur reddere vltra ſortem damnum, quod dedit, eo modo, G quo ſingulariter ait S. Tho. recept.[i] in hæc verba. [Homo tenetur ad reſtitutionem eius, in quo aliquem damnificauit, ſed aliquis damnificatur dupliciter: vno modo, quia aufertur ei, quod actu habeat, & tale damnum eſt ſemper reſtituendum ſecundum recompenſationem æqualis: puta ſi aliquis damnificet aliquem, diruens domum eius tenetur ad tantum quantum valet domus. Alio modo, ſi damnificet aliquem impediendo, ne adipiſcatur, quod erat in via habendi; & tale damnum non oportet ſe compēſare ex æquo: quia minus eſt habere H aliquid virtute, quam actu. Qui autem eſt in via adipiſcendi aliquid, habet illud ſolum ſecundum virtutem, vel potentiam; & ideo ſi redderetur ei, vt haberet hoc in actu, reſtitueretur ei, quod eſt ablatum, non ſimplum, ſed multiplicatum, quod non eſt de neceſſitate reſtitutionis, vt dictum eſt. Tenetur tamen aliquam recompenſationem facere, ſecundum conditionem perſonarum, & negotiorum.

g ſuper cā ſi fœnerauerit. 14 q. 3. notab. 15. & ſeq.
h c. 17. à nu. 211.
i in 2. 2. q. 60 ar. 4.

Per quæ ſunt intelligenda, & ad quę

ſunt

ſunt reducenda, quo ad forū conſcientiæ, omnia, quæ de intereſſe dāni emergentis, & lucri ceſſantis tradunt in l. 3.[a]

2 AD VLTIMVM, quò quæritur, an reſponſio cuiuſdā excellentiſſimi viri, quæ monſtratur, placeat nobis, reſpondeo primò, quod vera eſt eius deciſio quoad primam partem, qua reſpondet non valere pactum ſoluendi 12. pro centenario poſt ſolutam ſiue diſdictam ſocietatem, donec ſoluatur principale.

a 5. ſi. de eo, quod certo loco, & in d. 4. per venditorem. & l. 1. C de ſd. qua proeo, quod intereſt.

Secundò, quod ad oſtentationem potius, quam ad veritatis confirmationē, videtur allegaſſe tantā Doctorum multitudinem. Tum quia nō loquuntur de hoc caſu in ſpecie; Tum quia q̄uis ex eorum dictis poſſit elici aliquod fundamentum, quo ſua deciſio fundaretur, non tamē exprimit illud, & expreſſum eſſet adeo clarum, quod pro eo inueniretur textus, q̄ firmius fundaſſet illud quā auctoritas oīum Doctorum, quos citat, cum eorū auctoritas non obliget neceſſariò, vt textus authenticus.

Quo ad ſecundam autem partē ſuæ deciſionis reſpondetur primò, illam eſſe veram quatenus habet, eum, qui contulit pecuniā in præfatā ſocietatem, nō poſſe quidquam capere præter ſortem principalem poſt ſolutam, ſeu diſdictā ſocietatem ratione ſocietatis, quia iam deſijt eſſe, neq; ratione pacti, quia illud fuit illicitum, vt prædictum eſt.

Secundò, ꝙ nō eſt vera, quatenus ſequutus Paulum Caſtrenſem, & S. Tho. malè intellectos, negare videtur verū, & probabile intereſſe lucri ceſſantis poſſe peti, quod etiam Innocentius,[b] & Sotus quos ipſe nō citat, voluerunt; licet Sotus contrariam, & communem opinionem non reprobet, quā nos contra ipſos latè confirmauimus in d. com. reſolut.[c] vbi declaramus intellectum D. Thomæ,[d] quæ præfatus d. Doctor, de cuius reſponſione quæritur, citat ad literam, qui non videtur legiſſe Caietanum, verè & pulchrè declarantem illud in loco proprio: quem ſi legiſſet, aliter, vt arbitror, loquutus fuiſſet, per rationes per eum ibi traditas, quibus nos alias, vbi ſupra annuimus.

b in c. ſi. de vſur.

c Nota. 15. à nu. 42.

d in 2. 2. q. 78. artic. 2. ad 1.

Tertiò, quod licet qui contulit pecunias in præfatam ſocietatē cum præfato pacto, non poſſit petere aliquid vltra

A ſortem ratione ſocietatis; neque pacti pro tempore, quod intercedit inter diſdictā, & redditionem ſortis, poteſt tñ petere intereſſe verum, & probabile lucri ceſsātis: ita quod ſi verè coram Deo ipſe vſus fuiſſet illa pecunia ſibi reddita, emendo merces, vel cenſus annuos, vel aliqua prędia vrbana uel ruſtica frugifera, & deſinit emere illa, quia nō fuit ſibi reddita, certè poterit petere intereſſe illud, quod ad moram debitoris paſſus eſt, per ſupradicta. Salua, &c.

[Aduertendum, quia ſi et, quod hic

B dicitur nu. 3. verſ. 2. & nu. 4. ad fi. addatur id, quod dicitur conſ. 26. nu. 6. nunquam iuſtificabuntur iſti contractus, quia officialis nunquam daret diſdictā 12. alteri tertiò non numeranti diſdictā 100. nolenti ſubire ſimile periculum. Iniuſtiſſimum enim iudicatur tale precium huius periculi. Vnde ſequitur ne periculoſa videatur hæc aſſertio iuſtificantis hos contractus ex ſolo capite periculi, quod ſubitur.

SVMMARIVM.

C 1 *Cambia fieri poſſunt pro ſecundis nundinis, &c. dum modo nō maiori lucro, quam pro primis.*

2 *Cambia ſi non ſoluuntur in primis nūdinis cum debito lucro, & ſorte principali, poteſt fieri recambium pro ſecundis, &c. donec omnia ſoluantur.*

3 *Fideiuſſores recipientium nomine ſuo, vel aliorum, cambia, & ſi principales non ſoluunt loco, & tempore præſtitutis, recambiunt, donec ſoluantur.*

CONSILIVM XXX.

D CAmbia an fieri liceat pro ſecundis, tertijs, & quartis nundinis?

1 Ad hāc quæſtionem, quatenus mea dicta tangit, reſpondeo primò, palam eſſe, quod præfata verba mea non ſignificant, quod campſor poteſt cābire à principio pro certo lucro pro primis nundinis, & pro alio lucro, vel maiori pro ſecūdis, & alio, vel maiori pro tertijs, &c. ſed ſolum, quod poteſt cambire ad ſoluendū ſecundis, tertijs, vel quartis nundinis, modo non cambiat pro maiori lucro cambiendo pro illis, quam poſſet capere cambiendo pro primis.

Secundò,

Digitized by Google

2 Secũdò, quod hoc præfatũ noſtrum E dictum nihil facit ad aliam quæſtionẽ, qua quęritur, vtrum campſor cambiẽs, & accipiens pecuniam ad cambium poſſint licitè conuenire, vt campſori ſoluatur certum lucrum in primis nundinis cum ſorte principali, & quod ſi non ſoluatur illa, poſſit recambire ſic, vt accipiat ſortem principalem cum lucro debito pro primis nundinis ab alio mercatore ſoluendam in ſecundis nundinis, & poſtea ſi non ſoluãtur in ſecundis nũdinis, iterum accipere alia 100. pro ſimili lucro ſoluenda in tertijs nundinis, & ſic cõtinuare cambium, & recambium, donec omnia ſoluantur.

Suppoſito, quod primum pactum, ꝙ fit cum campſore, ita fiat, vt ſit licitum, ad reliquam partem dubij dico primò, qđ hæc conuentio non reprobatur, nec approbatur in præfata extrauagante.

3 Secundò, quod conſuetudo mercatorum uidetur habere, quod ſi non fiat ſolutio ſortis principalis, & cambij, vbi, & quando dẽt fieri, recambiunt, imò & fideiuſſores recipientium cambium nomine ſuo, vel aliorum, ſi principales nõ ſoluunt loco, & tpe præſtitutis, recambiunt iterum, & ſi non ſoluatur loco, & G tempore in recambio præſtitutis, recãbiunt tertio, ne contra eos fiat exequutio. Tertiò, quod campſor, vel alius ſic cambiẽdo, & recambiendo, nullam iniuſtitiã uidetur committere. Salua, &c.

[De hac materia vide fuſius in ſequenti conſilio.]

SVMMARIVM.

1 Cãbiũ, quod vocatur (al recapitare) ſuper dantẽ uidetur uſurarium, & ſiccũ cum attento effectu videatur pecunia in eodẽ loco dari, & recipi cum auctario, & eadem perſona cũ ſe ipſa cõtrahit obligationẽ, & liberationem, ꝙ repugnat, re tamen vera non eſt tale. nu. 4. nec ſiccum, cum reuera alibi ſoluitur cambium, quã vbi eſt receptum, nu. 5. & 6 nec inconueniens eſt, quod eadem perſona plures repræſentet, & ſic reſpectu diuerſæ repræſentationis ſecũ contrahat, ſimul & diſtrahat nu. 7. H

2 Sibi ipſi nemo põt imperare. nec ſibi obligari, nec ſuimet eſſe creditor, uel debitor, nec à ſeipſo emere, & hoc, niſi repræſentet diuerſas perſonas. nu. 7.

3 Vſura ẽt per ſolam ſpẽ lucrãdi ex mutuo, ſi ſit principalis, committitur. n. 8.

4 Cambium per literas licitũ eſt, quatuor concurrẽtibus: Primò ꝙ ſit æqualitas inter pecuniã, q̃ datur, & accipiẽdam: Secundò, ne cãpſor accipiat à campſario plus iuſta mercede debita pro cambio: Tertiò, ꝙ credatur campſariũ, uelle, & poſſe ſaltẽ per alterum ſatisfacere literis cãbij in loco, pro quo ſunt datæ; Quartò, quod locus, pro quo datur, multũ diſtet à loco, in quo fit cãbium.

F *7 Plures repræſẽtare, ſeu referre põt una, & eadem perſona, & ſic ex perſona vnius poteſt dici actor, & ex perſona alterius eſſe reus, & ſimilia, quæ videntur repugnantia, & nu. 8.*

CONSILIVM XXXI.

REuerendiſs. D. Campſores Romę, ſeu Florentię dant pecunias Lugduni ſoluendas illis, qui Lugduni non habent agentẽ, nec numiſmata, ſed rogant cãpſorem, vt ipſemet ad ſuum correſpondentem ſcribat, vt nomine campſarij cambium ſoluat, & traijciat: atq; G ita fit, vt correſpõdens, præter propriã perſonam, gerẽs duarum perſonarum vicem, dantis, & accipientis cambium, reſpectu accipiẽtis pecunias ſoluat Lugduni, & traijciat, reſpectu campſoris dãtis pecunias remittat, & pro maiore parte in eodẽ loco campſarius ſoluat. Quęritur, an huiuſmodi cambia ſint licita, & ſit licitus cambiendi modus?

At vt magis mihi ſatisfaciam, mitto Dominationi tuæ, quę mihi ſuper hãc materiam de cambijs à viro graui doctiſſimè tradita fuerunt.

De iuſtitia illius cambij, quo campſores dant pecuniam illis campſarijs, qui actu non habent numiſma in illo foro, ad quod cambium dirigitur.

Inter omnia cãbiorum genera, quæ vbiq; tentatũ apud omnes mercatores ſunt vſu recepta, hoc eſt vſitatiſſimum, vt qui accepit aliquam ſummam pecuniarum à campſore titulo cãbij pro aliquo

quo foro, in quo ipſe nullum habet cre dirum, roget eundem campſorem, vt ipſemet campſor nomine campſaciẽ traijciat ad ſuum correſpõdẽtem, ad quem debeat remittere illam ſummam exigẽdam: atq. ita, fit, vt correſpondens præter propriam perſonam gerat adhuc vicem duarum perſonarum, dantis nimirum, & accipientis cambium, nam reſpectu dantis remittit, & reſpectu accipientis traijcit. Et quidem ſub hoc genere cambij tres continentur ſpecies inter ſe valde affines, quæ vulgo dicuntur, [il cambio con recapitar le lettere ſopra il datore, il cambio con le contationi, & il cambio con la ricorſa.] Quę omnia vt clarius à me explicentur, prius lingua materna proponam exempla & praxim ſingulorum cambiorum, vt didici à primoribus mercatoribus huius ciuitatis. Tũ videbimus rationes, quib. impũgnãtur. Deinde proponemus aliquot fundamenta, quæ cum aduerſarijs nobis debent eſſe communia. Ad extremũ oſtẽdemus iuſtitiam horum cambiorũ, reiectis argumentis contrarijs. Hoc autem munus mihi iniunctum: ideo libenter ſuſcepi, quod intelligam non paucos eſſe, qui in eadem ſunt ſententia; in qua ego fueram; damnantes huiuſmodi cãbia: vt qui tandem meo periculo & nõ modico experimẽto ex D. Auguſtino,[a] elegi mutare ſententiam; ipſi in propria pertinaciter non conquieſcant, aut certẽ non impugnẽt, quod theoricẽ, & practicẽ ex omni parte non penetrauerint,

[a] 2.ſ2.q.4.c. magna.

Exemplum illius cambij, quod dicitur recapitar le lettere ſopra il datore.

Antonio dà à cambio, Pietro piglia, et Franceſco è il corriſpondente, chi dà, ſi dice rimetter, chi piglia trarre, & il correſpondente ſi dice volgarmente il committente, ò vero la ragione.

Il caſo dunq. ſi figura in queſti modi, Pietro in Fiorenza trahe, cioè piglia à cãbio da Antonio per Lione cinquẽto ſcudi d'oro, per far pagare in Lione 500. ſcudi del ſole, perche ſi cãbia al pari, et perche occorre che Pietro nõ ha correſpondẽte in Leone, ricerca Ant. che gli faccia credito in Lione acciò ſia recapitata detta tratta, & il detto Antonio ordina ĩ Lione à Frãceſco, qual è il medeſimo c'ha da riceuer il pagamẽto delli cinquecento ſcudi di ſole che receue, e paghi detta tratta di Pietro ſopra di lui, & che ſe ne vaglia ſecõdo l'ordine di Pietro, il qual'ordine ſarà, che ſe ne torni à valere q. da lui, ò d'altro, ò veramẽte ĩ altre piazze di Spagna di Frãcia, d'Italia, & da qual ſi voglia pſona, & coſi Frãceſco paga per Pietro à ſe medeſimo, & riceue per Antonio, ſe ne torna à ualere ſecondo detto ordine.

Forma dũq. Pietro la lettera di cãbio à Frãceſco in qſta maniera, Pagate per queſta prima di cãbio ĩ fiera proſſima di tutti i ſanti à uoi medeſimo 500. ſcudi di ſole per la ualuta qui d'Antonio, & ponete come per la d'auiſo. Di più Pietro per la ſua d'auiſo ordina à Frãceſco, che recapiti la tratta, & che ſe ne vaglia qui da lui quãtũq. (come s'è detto di ſopra) puo ordinar che ſe ne uaglia per altro luoco, & coſi Frãceſco accõcia la ſcritture, facẽdo in un luogo creditor Antonio, & in vn'altro debitor Pietro ſopra d'Antonio, & qui finiſce il primo contratto.

Dapoi Frãceſco per una ſua di cãbio ordina à Pietro, che paghi ad Antonio ſcu di 500. una, & due terzi di ſole, per valerſi di detti 500. ſcudi cõ le prouiſioni facẽdo una lettera di cãbio à Pietro, & tal lettera uà in mano d'Antonio, laquale rappreſenta à Pietro in queſta forma.

Pagate per queſta prima di cãbio à 15. di Decemb. ſcudi 501. & due terzi di ſole, à ſcudi 102. et mezzo d'oro per 100. ad Antonio per la valuta cõtatami, & ponete à voſtro cõto ſopra detto Antonio, & q. finiſce il ſecõdo cõtratto. A tal che Pietro in virtù di detta lettera harà à pagare ſcudi 514. ſol. 4. de. 2. d'oro et coſi per la pdita di detti 500. ſcudi d'oro di qſta fiera qual dura 3. meſi ſono ſcudi 14. ſol. 4. & da. 2. d'oro, et Antonio, qual'ha dato a cãbio, guadagna ſcudi 10.15. dan. 10 d'oro, et il reſto guadagna Frãceſco nella prouiſione che lieuaſi al debito di Pietro, come al credito d'Antonio d'un terzo di ſcudo p 100. Auuertẽdo, che qſti prezzi della fiera variano più et meno, et poſſono eſſer anco con danno di chi rimette.

Il cãbio delle cõtationi ſarà nel eſſẽpio ſopradetto p cõto di Frãceſco qual rimette il credito d'Antonio, & trahe il debito

di

ti i mercãti, cioè l'hauer denari di q̃ſto et di Pietro ſopra d'Antonio, & di q̃ſta maniera ſono hoggi la maggior parte de' negotij di q̃llo da cãbiarli. & all'incõtro debiti di diuerſi da tenerſi ſu li cãbij per le fiere pigliãdo le ꝓuiſioni dall'vna, et dall'altra parte il che ĩporta aſſai doue ſono molti negotij, & ĩ q̃ſto è differẽte il cãbio ꝑſente dal precedẽte, perche nel precedente eſſẽpio Antonio pagaua le ꝓuiſioni à Frãceſco, ma in q̃ſto Pietro paga ad ambedue, cioè à Frãceſco, & ad Antonio. Vi è vn'altra ſorte di cõtationi, quale è vſitata aſſai. V. g. Antonio trahe per Pietro cinquecẽto ſcudi, & li rimette per ſuo cõto, in tal caſo detto Antonio fà la lettera del cãbio da pagar à Frãceſco, & dice, la valuta cõtatamẽte, et ponete come ꝑla d'auiſo. Et nella lettera d'auuiſo dice a Frãceſco, Io vi traggo ꝑ cõto di Pietro, ouero ſe Pietro nõ voleſſe eſſer nominato, dirà, per mio cõto à parte Pietro, & in tal caſo non appariſcono più che due perſone, cioè Antonio, & Frãceſco, ſe bene Antonio rappreſenta anco due perſone, cioè la ſua, & q̃lla di Pietro, quale per nõ hauer brighe, non vuol far altrimente lettere.

Il cãbio cõ la ricorſa differiſce dal primo cãbio detto di ſopra in vna ſola coſa, che doue in q̃l di ſopra Pietro ꝑga Antonio, che ricuperi le lettere ſopra di ſe, in q̃ſto l'iſteſſo Antonio non vuole dar à cãbio a Pietro, s'egli nõ s'obliga à trarre à Frãceſco ſuo corriſpõdẽte, & Pietro cõſẽte, perche nõ troua chi gli dia à cãbio, ouero perche nel prezzo del cãbio è auantaggio, & q̃ſta ricorſa tal'hora auuiene alla rouerſa, chi piglia à cãb o nõ vuole pigliare, ſe il datore nõ ſi cõtẽta del corriſpõdẽte del pigliare. Hor q̃ſto è in ſoſtãza quãto ſi hà potuto cauar da peritiſſimi mercãti intorno alla prattica di queſto modo di cambiare, preſupponendo che il tutto ſi faccia con verità, & ſinceramente.

Secundò loco afferenda ſunt argumenta, quibus tale cambium tanquam iniuſtum poſſet impugnari.

Iniuſtitia huius cãbij ex varijs argumentis oſtenditur. Primò, quia hoc cãbiũ, vel reducitur ad cõtractum permutationis, vel emptionis, vel mutui: Non ad contractum permutationis: nam re vera permutatio, vt inquit Paulus Iu-

E riſconſultus,[a] non fit ſolo conſenſu contrahentium, ſed rei propriæ traditione; at Petrus nihil tradit in præſenti; ergo. *a in l. 1. ff. de rerum permut.*

Neque poteſt reduci ad contractũ emptionis, quicquid enim contractatur in hoc cambio, eſt cõtra naturam emptionis, nemo enim poteſt emere propriũ, nec vendere alienũ, vt patet,[b] ſed in præſenti Antonius emit, quod ſuũ erat, & Petrus vendit alienum. Quod ſi dicas, per mutuum, quod erat alienũ, factum eſſe Petri, tunc ſequitur, quod tota ratio huius cambij petatur à mutuo: at omne *b in l. 2. ff. de contrahend. empt.*

F lucrum prouenients ex mutuo eſt vſura, vt habetur ca. [conſuluit.][c] ergo hoc cambium eſt vſurarium. *c de vſur & 14. q. 3. per totam.*

Secũdò, quia ipſemet campſor emẽs pecunias, eaſdem numero tradit, & vẽdit per ſuum correſpondentẽ, & reſpectu eiuſdem eſt vẽditor, & emptor, dator, & acceptor; ſed repugnant duo correlatiua eſſe in eodem ſubiecto reſpectu eiuſdem,[d] vbi habetur, quod nemo ſibi debitor eſſe poteſt: iuſtitia enim eſt ad alterum, vt ait D. Thom.[e] *d l. & quidem ff. de legat. 1.* *e 2. 2. q. 58. ar. 2.*

Tertiò, Eſto hoc genus cãbij vocetur

G cambiũ, eſt tamen nomine tenus, cũ ſit ſiccum ſine humore, videlicet veritatis, & iuſtitiæ. Nam qui accipiũt pecunias Florentiæ, nullas habent pecunias Lugduni, quas fingunt ſe vendere, quod etiam conſtat campſoribus, hoc autem eſt damnatum in bulla Pij V. [de cambiis.] vt patet legentibus.

Quintò, hic contractus apud Syluestrum,[f] videtur ſimilis illi, quo quis fingit ſe emere ab agricola boues, quos nõ habet, neque poteſt habere, & eidẽ certa penſione locat, quod vtrique eſt vſu- *f verb. vſura. 4. 5. 9.*

H rarium, vt notat etiam D. Nauarrus in ſuo Manua.[g] nam campſor fingit emere pecuniam Lugdunenſem à Petro, quã ipſe non habet; ergo. *g c. 17. num. 230.*

Omnia cãbia (vt notat Medina,)[h] ad tria capita reducũtur, ſm tres diuerſitates, videlicet numiſmatum, loci, & tpis, vbi verò nulla apparet diuerſitas niſi ſolius tpis, non cãbia, ſed mutua appellanda ſunt: At in præſenti modo cãbiendo oĩa ſunt integra, & immutata, & locus, quia in codẽ loco fiũt ſolutiones, ĩ quo cãbiũ celebratũ eſt; numiſma, ſeu forma pecuniæ eſt eadẽ penitus cũ quodã auctario, ũn eſt tpis diuerſitas, ſeu dilatio: *h in C. de rebus per vſuram acquiſitis. q. 5.*

at

at qui ex ſola tẽporis dilatione accipit lucrum, damnatur tanquã vſurarius, vt patet in ca. [quicunque] c. [ſi quis oblitus] [a] Confirmatur, quia per extrauagantẽ Pij V. expreſsè damnantur cãbia, quorum ſolutiones fiunt in eodẽ loco.

Præter iniuſtitiã, quæ in hoc genere cambij ratione cãbij ficti videtur eſſe, apparet alia iniquior, quod ille miſer homo qui accipit, cogitur ſoluere prouiſionem ipſi campſori, quaſi multum laboraſſet in traiectione pecuniarũ: & ita duplex lucrum campſor accipit, vnum incertum ex auctario cambij, alterum certum ipſarum prouiſionum: vnde ſatius eſſet, ſi ratione lucri ceſſantis, vel damni emergentis abſque literarum miſſione mercator lucraretur.

Deinde ipſum cãbium, quod vulgò dicitur, [con la ricorſa,] videtur habere manifeſtã iniuſtitiam, & vſurã, quãdo cãpſor non vult commodare ſuas pecunias Petro, niſi ipſe traijciat ad Franciſcum ſuum correſpondentem. Hoc aũt videtur eſſe damnatum à Gregor. IX. [b] & ab Vrbano III. [c] nam mutuare pecuniam aliquo onere, eſt vſura, etiam ſi alias mutuatarius ſit lucraturus: ergo.

Et poſtremò illud cambium, qđ dicitur, [con le cõrationi,] videtur merum figmentũ, vt vnus ſibi ipſi numeret, & velut alter Euripus varias facies, nunc creditoris, nunc debitoris repræſentet, quod totum adinuentũ eſſe videtur ad turpẽ quæſtum, & ad palliãdas vſuras, vt ex ꝓprijs & alienis pecunijs mutuatis valde lucrentur. Propter aliquã præcedentium rationẽ Dominicus Sotus vehementer dãnat hoc genus cambiendi tanq̃ illuſorium Dei, & hominũ, vt ipſe ait. [d] & ex antiquioribus vidi nemi nem, qui deſcẽderit ad hoc particulare genus cãbij, quod fortaſſis non eſſet in vſu. ex neotericis quidã Marcus Antonius nomine, natione Appulus, in quodam opuſculo de cambijs ſubſcribit Sco to. Cęterum viri doctrina, opinione, & experientia grauiores, non modò non improbant, ſed non poſſunt excuſare à temeritate eos, qui ꝓprio ſenſu ducti, vel apparentib. rationibus ſuffulti, nulla habita ratione bullarũ Pontificiarum, dãnãt huiuſmodi cõtractus ab Eccleſia approbatos, & cõi Chriſtianorũ voce

A in toto orbe terrarum receptos: ita ex eorum perturbatione, non niſi conſcientiarum perplexitas, & populorũ tumultus, & qđ peius eſt, religioſorum virorum conflictus oriri ſolent. Huius ergo ſententiæ fuit Sylu. [e] D. Nauar. in ſuo commentario ſuper c. ſi. [f] & in ſuo Man. [g] dicit enim ſatis eſſe, qđ qui accipit ad cambium, habeat pecuniam virtualiter ſeu credito in loco ſolutionis. Abbas Fabianus Genuenſis in tractatu de cãbijs, circa finem, in ſolutione ſecundę difficultatis. Thomas Boninſegna in ſimili tractatu de cãbijs in ſolutione ter-

B tiæ difficultatis. omitto innumeros Canoniſtas, qui à prędictis auctoribus allegãtur, & alios, qui nondũ exceſſerũt.

Primũ pro ſolutione quatuor notabilia pręmittã, quæ nobis ad hanc veritatem inueſtigandã aditũ aperiunt. Primum eſt. Quotieſcunq; in actibus noſtris moralibus occurrit dubium, licitè ſint, necne, ſtatim ad Eccleſiæ iudicium tanquã ad columnam, & firmamẽtum veritatis cõfugiendum eſt; ita vt quod Eccleſia per canones approbauit, approbemus, & nos, & qđ illa reprobauit, &

C nos reprobemus: vnde Gratianus [h] docet non eſſe reprehendendas actiones quas Eccleſia ſancta non reprobauit, & damnauit. Et Greg. IX. in Cõcilio Mel dẽſ. [i] [Nemo, inquit, in actionibus, vel iudicijs eccleſiaſticis ſuo ſenſu, ſed canonũ auctoritate ducatur.] Quare ſi nullus canõ apertè reprobet hunc modum contrahendi, quinimò ex ſecunda bulla Pij V. videatur approbari potius, quã reprobari, vt inferius dicemus non video, quare nos ſine temeritatis nota hãc mercatorũ cõſuetudinẽ tanq̃ corruptelam damnare quoquomodo poſſimus.

D Secundum notabile. In priore bulla Pij V. quæ incipit, [In eam pro noſtro paſtorali, &c.] duo tradũtur à Põtifice: vnum quod pertinet ad ſubſtãtiam ſeu naturam cambij, qñ ſcilicet verum, & quando fictũ, quando reale, & quando ſiccum: alterum verò, quod pertinet ad moderationem lucri, & in primò quidẽ ponit tres proprietates veri, & realis cambij. Prima, quod mittantur literæ. Secunda, ꝙ nõ redeant inanes. Tertia, ne fiãt in eodem loco ſolutiones. In ſecũdo verò tres alias enumerat cõditiones

a 14. q. 4. & diſt. 88. cap. eijciens.
b in c. nauigãti de vſuris
c in c. conſuluit. ibid.
d in l. 6. de iu. & iure. q. 10. art. 1. & q. 13. artic. 1.
e verb. vſura 4. q. 11. circa fin.
f de vſuris. num. 68. & ſeq.
g ca. 17. nu. 299.
h per totam diſt. 12.
i de conſt. cap. 1.

nes iáquam moderamina lucri Prima, ne differãt præſcriptum ſolutionis tempus, lucro ex tacita, vel expreſſa cõditione recepto. Secundò, ne à principio ſit taxatum intereſſe in caſu nõ ſolutionis, quãuis exactio communis licuiſſet. D. Nauarrus in ſua ſuum.[a] Tertiò, vt non aliter quã pro primis nundinis, vel proprijs terminis, ad effectũ, ſcilicet catius cambiendi. In poſteriori verò bulla facta in gratiam Bononienſium deſcẽdit ad aliqua ſpecialia, de quibus dubitatio oriri potuiſſet: & vt omnẽ auferat ſcrupulum, dicit campſores poſſe ſuper ſeipſos recapitare literas eius, qui cãbium accipit ſine aliquo diſcrimine ꝓprij, vel alterius correſpondentis, quia hoc fuiſſet per accidens, & impertinens ad iuſtitiam cambij: & quod liceat alijs tradere pecunias cambiẽdas campſoribus, & è conuerſo poſſint campſores alios cambijs continere, quare ſi ſuſpicio occurrat, ſit necne licita aliqua ſpecies cambij, ad has bullas tanquam ad oracula confugere neceſſe eſt.

a c. 27. num. 219.

Tertium notabile. Quotieſcunq; in aliquo cõtractu permutationis, vel emptionis dubitatur de eius iuſtitia, tunc licet nulla eſſet lex, quæ modum præſcriberet, recurrendũ eſſet ad dati, & recepti æqualitatem, vt docet Medina,[b] niſi n. eſſet æqua compẽſatio, mox nobis occurreret iniuſtitiæ ſuſpicio, quare cũ in cambijs appareat aliquis exceſſus, videndum eſt vnde hic oriatur, & quæ ſit vera, & iuſta ratio cambij, vt propoſito exemplo applicetur. Pro quo animaduertẽdum eſt, aliud eſſe diſquirere, vbi ſita ſit iuſtitia cãbij, & aliud vnde augeri, & diminui poſſit: illud enim eſt inuariatum, certum, & ſtabile, hoc autẽ poteſt variari pro diuerſis accidentibus: illud reſpicit naturam cambij, hoc verò eius circunſtãtias: illud denique à iure, & iuſtitia, hoc autẽ ad hominum arbitrio petẽdum eſt. Qd ergo pertinet ad iuſtitiam cambij in genere, (vt miſſas faciamus quorundam minus probabiles ſententias) ab vna ex tribus radicibus petẽda eſt, vel ab omnibus ſimul cõiunctis, nimirum ab ipſa origine artis campſoriæ, q̃ ſe habet circa pecunias, ſicut mercatura circa merces: licet enim pecunia ſit per ſe primò inuẽta, vt preciũ, & mẽſura omnium rerum venalium; nihil tamen obſtat, quin ſecundario cõtrectari poſſit tanquam merx, ſicut docuit Ariſtoteles,[c] & S. Th.[d] & communiter omnes doctores: quare ſicuti merces per vectionem, & traiectionem carius vendi, & emi ſolent, ſic etiam pecuniæ, vnde traiectitię appellatę sũt.[e] Secũda radix eſt ipſa ſeruitus campſoris, vt benè docuit Medina,[f] hęc autem ſeruitus eſt duplex: vna intrinſeca, & eſt onus, cui ſe ſubijcit campſor hic accipiẽdi, & aliò trãsferendi, vel è cõuerſo hic dãdi, & aliunde aduehẽdi. Altera verò ſeruitus eſt externa, qua cõtinẽtur omnes actus campſorij, vt ſunt miniſtri, tabellarij, officinæ, pecuniæ ſemper paratæ, varij generis numiſmata, & aliæ plurimæ impenſæ: at verò cum oĩs ſeruitus ſit precio ęſtimabilis, merito ex tali ſeruitute poterit aliquid accipere iuxta cõſuetudinem. Deniq; vltima radix iuſtitię cambij eſt ipſa incertitudo lucri, & quædam quaſi ſors: nam campſores, & cãpſatarij indifferẽter ſe exponunt lucro, & damno, & omnis huiuſmodi cõtractus nullam habet admixtam iniuſtitiã, pręſertim cum rẽdat in bonum politicũ, & totius Reipublicæ vtilitatem: & ſi cambia ceſſarent, vt ait Calder.[g] oĩa penè mercaturæ officia diſſiparentur, ac deſtituerentur. Quando ergo occurrit dubium de iniuſtitia alicuius cambij, ad has radices recurrẽdum. Sin aũt volumus inſpicere augmentum, vel diminutionem lucri ipſius cambij, tũc iudicium petendum erit ab ipſis accidẽtibus, quæ pecuniæ cãbijs ſubiectæ obuenire ſolent, vt quod ſit abſens, vel præſens, ex Caie.[h] vel ſecundò quod ſit maxima copia, vel penuria pecuniarum, ex voto:[i] vel tertiò ex paucitate, vel multitudine petentium, vel dantiũ, ex D. Nauarro, vbi ſupra; vel quartò ex traiectione actuali, vel virtuali ipſarũ pecuniarũ, vel quintò ex proportione pecuniarum inter ſe, vel reſpectu mercium, vel denique ex alijs euentibus, bellis, peſtis: &c. Sapientis ergo eſt, penſatis omnibus, iudicare quod ſit [illegible], & applicare ſingulis ſpeciebus cambij.

b in ſuo cod. de rebus per vſuram acquiſitis in fin. q. 7.

c in 1. polit. cap. 6.

d 2. 2 q. 78. art. 1.

e l. traiectitia ff. de nautico fœnore.

f Vbi ſup. q. 8.

g in conſ. 21.

h in opuſc. de cambijs cap. 7.

i lib. 6. de iuſtit. q. 12. artic. 2.

Quæſiti [illegible] eſt, (vt certa à dubijs remoueantur) quatuor hic eſſe certiſſima, & duo quidẽ priora eſſe licita,

& iuſta

& iuſta cābia, duo verò poſteriora eſſe illicita, medium verò eſſe dubiū, vt parum diſtans ab extremis, & de hoc fuit propoſita pręſens quæſtio. Duo priora licita hæc ſunt. Primum, quādo Petrus campſarius dirigit literas non ad Franciſcum correſpōdentem campſoris, ſed ad alium quempiam, ita vt cōcurrant in ipſo cambio quatuor perſonæ, campſor cum Franciſco ſuo correſpondente, & campſarius cum Martino. Secūdum cābium licitum adhuc dicūt omnes illud eſſe, quādo campſarius apud Martinū v.g. habet numiſmata actu, vel credito, hæc enim æquipollent. Duo poſteriora cambia illicita hæc ſunt. Primum, quando Antonius campſor litteras mittit ad Franciſcum pro forma, vt aiunt, & pro quadā cæremonia, & reddūtur inanes. Secundum, quando cāpſor pro ſuo arbitrio taxat precium maius, nulla habita ratione ipſius moderaminis, quod à deputatis fieri conſueuit. Medium ergo, ꝙ modo verſatur in dubio, illud eſt, q̃do ceſſante omni fraude, & dolo Antonius cāpſor ex ſuis, vel alienis pecunijs, quas apud ſe cambiēdas habet, rogatus vel ne rogatus quidem dat cāpſario Petro, qui cum non habeat Lugduni correſpondentem, procurat vt literæ remittantur Franciſco, qui nomine eiuſdem Antonij cōmodat Petro, & nomine Petri ſoluit Antonio cum illo auctario, ꝙ fecit forū, & prouiſionē. Tota ergo difficultas hæc eſt, an propterea illicitum ſit hoc cambium, quod Franciſcus gerat vtriuſq. perſonam, dantis, & accipiētis, & vtrum Petrus iuſtè vēdiderit ꝙ actu non habebat, ſed tantum credito, præſertim ſi credito accipiat ab ipſomet, cui ex pacto tenetur vendere. Hic eſt ergo cardo difficultatis.

Reſpondetur, hoc genus cambij eſſe reale, verū, & iuſtū, omni dolo, & fraude ſemoto, & ſi ſpectetur ſecūdum ſuā naturam, nullā habet admixtam iniuſtitiam. Probatur multis vijs.

Primò auctoritate, iuxta primū & ſecundū notabile hæc.n. concluſio eſt cōformis regulis traditis à Pio V. ī vtraq. bulla de cambijs, imò eſt expreſſa in ſecunda bulla in illis verbis, *che ſi poſſano far recapitare le lettere del cambio ſopra lo iſteſſo datore*. quotquot enim ſūt mercatores Florētiæ, ita intelligūt hæc verba, quod ſine cōſcientiæ periculo poſſit cāpſor literas cāpſarij ad effectum ſolutionis trāſmittere, vel proprio vel alteri correſpondenti, quia cāpſarius nec nomine quidē erit ibi notus. Cōfirmatur, quia in hoc cambio ſunt oēs illæ ſex cōditiones cābij realis, quas poſuit Pius V. in prima bulla, videlicet quod mittātur litteræ, ſecūdo qđ nō redeant inanes tertio quod fiat in diuerſo loco ſolutio nā Lugduni accōmodantur ſcripturę, & quando remittuntur literæ Florētiā eſt ſm̄ cambium, & ſic de alijs circūſtantijs, id quod iam ſupponitur.

Secundò probat ex regula Greg. IX. deſumpta ex Beda.[a] [Non debet culpæ adſcribi quod quis euitare non poteſt.] ſed ſuppoſita arte campſoria non poteſt cāpſor non ſubire duas perſonas in multis cambijs dandi, & accipiēdi, quia v.g. dum aliorum pecunias per cābia exercet, & vnus pro traijciēdis pecunijs Lugdunum, & alter pro auferēdis inde eū expoſtulat, non poteſt non numerare ſibi nomine vnius, & nomine alterius ſoluere, ſic enim dictum eſt in principio *delle contationi*. ergo non fit illicitū cambium ex identitate vnius perſonæ referentis, & repræſentantis duas, quia iam dictum eſt ī bulla Pij V. in gratiam Bononienſium dari facultatem campſoribus cambiendi pecunias non modò proprias, ſed aliorū. Sit ergo Martinus Florētiæ, qui rogat Caponium, vt traijciat Lugdunum decem millia, quę ipſe ſoluit Florentiæ, & ex oppoſito ſit Ioānes qui rogat eundem Caponiū, vt ex Lugduno vbi habet precium decem milliū, remittat Florentiam eandem ſummā, tunc proculdubio nomine vnius dabit, & nomine alterius accipiet, ergo vnus & idem ſubibit oppoſita munera.

[a] de reg. iur. c. quod non eſt.

Tertiò probatur eadē propoſitio ex tertio notabili, omnes enim illæ tres radices iuſtitiæ cābij inueniūtur in hoc cābio, eſt enim vera emptio ex parte cāpſoris, & venditio ex parte cāpſarij (nec obſtat, vt ſtatim ſubijciemus, quod actu tunc nō habeant) eſt vera ſeruitus cāpſoris tā intrinſeca q̃ extrinſeca, & deniq. eſt incertitudo lucri, aliquando enim ſolet eſſe cābium cum iactura campſoris, auctarium deinde lucri dependet nō ab

arbitrio campſoris (vt falſo aliqui opinati ſunt) ſed vel ex conuentione, vel ex communi mercatorum voce, nihil ergo deſideratur ad hoc, vt ſit iuſtum & reale cambium.

Obijciet aliquis contra hanc tertiam rationem, quod ſcilicet in hac venditione ſit duplex defectus, alter quidem ꝙ cāpſarius vendat, quod actu nō habet, id quod primum argumētum etiam cō tendebat. Secundò, ꝙ in illa palliata cōditione vendit emptori, quod eſt ipſius emptoris, nimirum vendit campſori, ꝙ eſt ipſius campſoris, & ille medius correſpondens Franciſcus, licet perſona diſtinguatur à campſore, eſt tñ re vera ipſe campſor, eius locum, & vices gerens, & hoc quidem argumentū ab inexpertis, & rem ſuperficie tenus conſiderantibus cenſetur alter Achilles, ſed quā leuis ſit armaturæ mox apparebit. Et quidem primum defectum nullū eſſe inde patet, quod multa poſſunt vendi, quæ nondum actu ſunt, vt notat Pomponius Iuriſconſultus.[a] vt fœtura gregis, iactus retis, captura auiū, fructus agrorū, &c. Venduntur etiā ad certum tempus annonę & fruges, quas vēditor debet emere, & propterea rectè fit ſtipulatio eorū quæ non tantum actu, ſed potētia habere poſſumus, vt in l. [interdū.][b] Quod ſi ita eſt, nihil mirū, ſi Petrus non dederit illa nūmiſmata Lugdunēſia, q̄ actu non habebat, quia erat in potētia ad habendum, erat enim ſoluendo, & habebat, á quo ſibi mutuaretur. Neque ſecundus defectus habet aliquid momēti. Tū quia per accidens eſt, & rarum, quod cāpſor illi mutuet, quod debet ipſemet emere, & ea quæ raro eueniunt, nō ſūt alicuius cōſiderationis, vt notat Panormit. Hoſtien. & Calder.[c] nā inter mille campſores Florentinos nō ſunt quinque, q̄ habeāt proprios factores, & agētes Lugdini, ſed ſuis amicis mittunt literas. Tum maximè quod cāpſor in tractatione ſemota omni fraude, non modo non eſt culpabilis, ſed valde laudabilis: mutuare enim alteri gratis eſt opus caritatis, vt facit iſte, quia ſaltē mutuat illi creditum, deinde quia liberat cāpſarium ab illo onere inquirendi alterum qui pro ſe traijciat, & immunē reddit ab impenſis, quæ erogantur in proxenetas, & denique ſolent interdum mitius agere in auctario, & in prouiſionibus; ipſa aūt ſubſtantia cambij omnino remanet immutata, ac, ſi ipſe campſarius propriam pecuniam numeraret.

Quarto probatur ex optima regula, quam tradit Syluester,[d] ad dignoſcēdū cambium licitū ab illicito, [Quoties,] inquit, [arbitrio bonorum, & peritorū in arte campſoria pars capiens cābium non grauatur, & diſtātia temporis nihil lucri affert, nunquam eſt ibi peccatū.] ſed in iſtis cābijs ſic celebratis arbitrio bonorum, et peritorum mercatorū pars capiens non modò non grauatur, ſed (vt diximus paulo ante) alleuiatur à multis laboribus, & expēſis, & rurſus nō habetur ratio diſtantiæ temporis, niſi quatenus diſtantia loci illud exigit, iuxta bullas, & conſuetudinem aliorum cambiorum, ergo illa cambia ſunt licita. Confirmatur, quia hæc conſuetudo eſt vniuerſalis, recepta in toto terrarū orbe, & ab oībus mercatoribus approbata, ergo vel oporteret cānare oēs mercatores (quod eſſet valde temerariū) vel certe hęc cābia nō reprobare: ſcimus enim tales cōſuetudines habere vim legis, vt habetur diſt. 1.[e] Neq. talis conſuetudo pōt dici corruptela, vt dicitur in c. vlt.[f] quia neq. rationi naturali, neque iuri diuino, vel humano contraria eſt.

Quinto eſt licitus ille modus cābiēdi (ſicut diximus in quarto notabili) quando Petrus, qui accepit cābium ab Antonio non ad correſpondentem Antonij, ſed ad aliū tertium dirigit literas, ergo & ille, de quo loquimur. Probatur cōſequētia, quia nullo textu, vel ratione probari poteſt, quare cū vno liceat, & non cum altero. Niſi fortè dicatur cū Soto, vel ideo non licere, quod cū eodem eſt manifeſta ſuſpicio mutui palliati, & ficti cābij nō aūt cum tertio, vel vt idem docet.[g] Sicut non decet in contractu ſocietatis negotiatoriæ inire contractū aſſecurationis cum ſocio, ſed benè cum alio, ita & in præſenti, quia ſemper viget ſuſpicio mutui palliati.

Sed cōtra nō obſtat primum. Primo quia eſt expreſsè cōtra regulā iuris, [In dubijs nemo pręſumitur fingere, & peccare.] apud Gregorium IX.[h] ex Beda.[i] [Quando,] inquit, [dubiū eſt quo animo

a in l. nec emptio ff. de cōtrahend. empt.

b ff. de verbo oblig.

c Super ea. nauiganti. de vſuris.

d verb. vſura 4. §. 9.

e 1 c. conſuetudo, & d. 9 c. cū cōſuetudinis. et d. 11. c. in his rebus & capit illu. et c. conſuetudo d. 12.

f de conſuetudine.

g in 6. li. de iuſtitia. q. 6 art. 12.

h c. 2. de regulis iuris.

i in Lucam li. 2. c. 24.

mo aliquā facta fiāt, in meliorem partē interpretemur.] quā regulam expēdens S.Thomas.[a Expedit,] inquit, [vt quis ſępius fallatur habens bonam opinionem de malo homine, q̄ qđ rarò decipiatur habens malam de bono: quia ex hoc alteri fit iniuria, non autē ex illo.] Deinde, quia hoc eſt petere principiū: nos enim ſupponimus hoc cambiū fieri ſine fictione, & ſine dolo: & deniq; ſi ad peruerſam intentionem recurrendū erit, nullus erit contractus quamuis licitiſſimus ſecundum ſe, qui ex peruerſa intentione deprauari non poſſit, vt benè annotauit D. Nauarrus.[b]

Non obſtat ſecundum: quia argm̄ retorquetur in Sotum: nam licet etiam cum ſocio facere contractum aſſecurationis principalis, & lucri, vt bn̄ docuit Syluester,[c] & fuſius D Nauarrus.[d]

Sextò, idē iudicium faciēdum eſt de pecunia facta per cābium venali, quod fieret de mercib. alijs venalibus: ſed nō repugnat in alijs mercibus, ꝙ quis proprias merces noīe alterius emat, & nomine proprio vendat; ergo. Conſequēs probatur per exemplum, ꝙ frequentiſſimè occurrit. V.g Antonius mercator Florentinus accipit literas à Petro Lucenſi, vt eius noīe emat decem ballas ſerici Neapolitani, tunc Antonius, qui apud ſe habet huiuſmodi merces, emit illas à ſeipſo noīe Petri, atque ita fit, vt vnus, & idem ſit emptor, & venditor.

Rurſus pōt figurari aliud exemplū per omnia quadrans cambio. V.g. aliquis mercator dum habet onerarias naues paratas ad tranſuehendum frumentum Neapoli Valentiam, rogatur à Petro, vt ei cōcedat mille modios Neapoli, totidem recepturus ab eodem Valentiæ, deductis expenſis, ac periculis, vel preciū æquipollens, atque ita format literas ad Franciſcū correſpondentē Antonii, vt vel frumentū, uel preciū mille modiorum exigat a Petro, proculdubio hic contractus eſt licitus; & per omnia cōformis exēplo in principio aſſignato de cābio; ergo & cambiū erit licitū, cū iam probauerimus ſecundū cōem ſententiā cambium reduci ad emptionem.

Neque valet, quod dicit Sotus,[e] qđ debuerit præuidiſſe mercator ſit, necne ſoluendo venditor: quia hoc eſt gratis

a 2.2.q.60. ar.4.
b Super illud ca.1. 14. q.3. not.4.
c in verbo ſocietas 1. §.2. circa finem.
d in Manu. c.17. nume. 255. & in c. fœnerauerıs.14.q.3. à notabili 32. vſque ad 37.
e lib.6. de iuſtit. & iur. q.13. Ar.1.

A dictum, & imputatur venditori, ꝙ non præuiderit; & demū impertinens eſt ad iuſtitiā emptionis: ſed ſatis eſt, vt benè notat Syluester,[f] ꝙ ſeruetur æqualitas iuſtitiæ in precio, & quod res fuerit venalis, quam ſi voluiſſet vēditor ex propriis, vel alienis horreis hēre potuiſſet.

Septimò denique, vt modū adhibeamus probationibus, hæc poſtrema erit oīum firmiſſima, q̄ ſi ſola eſſet, ſufficeret ad cōuincendū cuiuſcumq; iudiciū.

Eſt veriſſima regula recepta à Theologis, & Canoniſtis, poſſe quēlibet cum animæ ſuæ ſalute in capiēdis cōſiliis rerum
B agibilium ſequi quamcumq; opinionē, dummodò ſit alicuius grauis doctoris, & aliqua ratione fulta, quā regulam D. Anton.[g] attribuit Alberto Magno, & Petro Paludano,[h] & ipſemet ſequitur; eſt ēt S.Th.[i] & Ioānis Gerſō,[k] ex Canoniſtis, Hoſtienſis,[l] affirmat inter diuerſas opiniones, & diuerſa iudicia ſemp humaniora, & æquiora eſſe p̄ferenda. Vide reliquos Canoniſtas,[m] & D.Nauarrum,[n] cum allegatis per eum.

Sed opinio, quæ affirmat hoc cābiū eſſe licitum, eſt æquior, & humanior, et grauiſſimorum auctorum, & rationum
C irrefragabilium, ergo præferenda.

Sed dicet ſcrupuloſus (inquit S. Antoninus)[o] tutior eſt opinio rigidiorum, vt homines euitantur à periculo cōmittēdi peccatum, iuxta illud D. Auguſtini[p] [Tene certum, dimitte incertum.]

Reſpōdet idē ſanctus doctor; D. Auguſtinū ibi loqui, vt patet in contextu, de eo, qui differt pęnitentiam ad extremum vitæ, cum poſſit pęnitere dum ſanus eſt, & integris viribus; nam qui differt ad illud tempus, incertū eſt, & non ſecurum, agat ne pp Deum pęnitentiā, vel pp gehennæ periculum: nō in aliis
D materiis moralibus, quæ in electione conſiſtunt, tutius eſt relinquere illud opus, de quo dubitatur ſit necne malū: non autem debet extendi ad actiones peractas, vel quæ communiter peragūtur ab omnibus: quia eſſet inicere laqueum animabus, vt interdū induerēt conſcientiā erroneā, quæ ſemper obligat, niſi deponat, iuxta illud.[q] [Omne quod nō eſt ex fide] (ideſt ex conſcientiæ dictamine) [peccatum eſt.] Quare per ea, quæ dicta ſunt, facilis erit reſpō-

f ver. 1. §. 4.5.9.
g in par. 2. tit.3. c.10.§. 10. col.10.
h in 4. diſt. 17.
i in 8. q. art. 13.
k in 2. par. de natur. & qualit. conſcien. colu. 9. nu.169.
l de cognatione ſpirituali ſuper cap. ſi vir.
m in c. inquiſitioni. de ſent. excom.
n in c ſi quis autem. d.7. de pœnit.
o vbi ſupra in fine illius cap.10.
p de pœnit. diſt.7. cap. ſi quis autem.
q Ad Rom. 14.

ſio ad argumenta, quæ militabant in cō trariam partem.

Ad primum iam rñſum eſt in ſecunda probatione, ſed pro maiori intelligētia dicimus hoc cambiū non eſſe purū, vel ſimplex, ſed mixtum, & quaſi cōpoſitū ex duobus contractibus, emptione videlicet, & fideiuſſione: nā Antonius eſt emptor illorum quingētorū ſcutorum Solis, & Petrus eſt vēditor, vt aūt à Franciſco fides adhibeatur Petro, idē Antonius eſt fideiuſſor, ſpōdet.n. ipſas literas Petri tanti eſſe apud ſe, atque eſſent ipſæ pecuniæ. fieri aūt licitè hmōi emptiones, & vēditiones, auctoritas, & vſus docent: nā in illa l. 1. [a] docet Paul. Iuriſconſultus p literas poſſe contrahi emptiones, & vſu didicimus apud magni noīs mercatores rarò numerari pecunias, ſed adſcribi literas, vel crediti, vel debiti. Falsū ergo ſupponebat argm̄ dicēs eſſe ibi mutuū apertū, vel occultū.

a de contra. empt.

Ad ſecūdum, negatur, quod campſor ſit reſpectu eiuſdē emptor, & vēditor: emit quidem illa quingenta ſcuta Solis non quidem, vt ſua, vel (vt alii falsò opinantur) ſui correſpondētis, ſed vt ipſius Petri, in cuius dominium per fideiuſſionem, ni mauis mutuum, tranſlata ſunt: ſicut non repugnat, quod poſſim emere pannum, oleum, frumētum, &c. quæ alteri mutuo dederā, vel ex mea fideiuſſione alius mutuo dediſſet, & tunc non ſupponitur mutuum, vt cauſa lucri, ſed vt conditio requiſita ad illam vēditionem, ex qua poſtea naſcitur lucrum.

Ad tertium, gratis dr̄ hoc cambium eſſe ſiccum, & fictum, cum iuſtū, & reale iam probatū fuerit, imò inter omnia cambia vſitatiſſimum, adeo vt primarii mercatores retulerint, ex decē partibus pecuniarum cambiēdarū nouē inſumi in hoc genere cābii: vnde vt retorqueamus argm̄, dicimus. Si hoc cambiū fuiſſet ſiccū, procuidubio Pius V. expreſſiſſet in ſua extrauag. ſicut expreſſit alia ſicca, quæ non erant ſic vſitata, dixit enim, [Et ſicca, in quibus non mittuntur literæ, vel ſi mittuntur, redeunt inanes, vel confinguntur, vel dātur nomine depoſiti, vel vltra præſcriptos terminos.

Quę omnia, vt nos ita boni, & periti mercatores damnant, & deteſtantur. Quod ſi cambia, quorum exempla p- duximus in principio, videlicet [recapitar le lettere con la contatione è ricorſa,] erunt ſicca, ea Pontifex damnaſſet: quia quanto malum eſt vniuerſalius, tanto eſt deterius.

Quinimò tm̄ abeſt, quod per clauſulas vniuerſales damnauerit hæc cābia ſub nomine [ſicca,] quod potius approbauerit clarius, & expreſſius in ſecūda bulla facta in gratiā Bononienſiū, quæ data opera fuit procurata, vt tolleretur ille ſcrupulus à timoratis conſcientiis.

Ad quartum, miror Sotū, virū alioquin doctiſſimū, attuliſſe pro ſe Sylueſtrum, qui cōtra ipſum facit: non enim perlegit totum contextum, & tñ Celſus Iuriſconſultus nos admonebat, [b] nō debere de rebus quibuslibet ferre iudicium, vel rñſum, niſi tota lege perſpecta. Syluester ergo, [c] poſtquam ex inia quorundam dixerat, campſores hos ſimiles eſſe illicitui, qui emit boues à paupere ruſtico, quos non hēt; ſtatim ſubiecit. Sed iſta opinio non vr̄ vera, quia ementi, & permutanti ſufficit emere, & permutare iuſtè, ideſt ſecundum æqualitatem abſolutam iuſtitiæ ab eo, vel cū eo, qui poterat licitè vēdere, & permutare, nec tenetur quærere vtrū habeat rem venditam, vel permutatā ſine intereſſe, modò licitè habeat, nec eſt ſimile de emēre boues à paupere, quia ille, nec habet, neq; eſt habiturus boues, iſte aūt eſt habiturus pecunias, quas vēdit, vel permutat. Nō video quomodo clarius loqui potuiſſet pro hac ſententia.

b ff. de leg. l. inciuile.

c in illo ver vſura 4. §. 9

Ad quintum, argumentum procedit ex falſa intelligētia, & ſuppoſitione; cū enim aliqui vidēt fieri ſolutiones in eodem loco, in quo datæ fuerūt pecuniæ, credunt eſſe cambia ficta, & damnata à Pio, non attendentes ſolutiones non eſſe primi cambii, quod iam terminatum eſt Lugduni, ſed ſecundi.

Quare dicimus p accidēs in cambio haberi rationē diuerſitatis, ſeu dilationis temporis, ſed per ſe habetur ratio diuerſitatis loci, & numiſmatū; ſed non pñt de loco in locum tranſmitti literæ, niſi temporis interuallo iuxta conſuetudinem ab ipſa iuſtitia, & cōmuni mercatorum conſuetudine præſcriptam.

Ad ſextū rñdetur, illud lucrū ex promiſſionibus eſſe exiguū, & correſpōdens labo-

laboribus, expenſis, & periculis: qñ verò mercatores accipiunt duplicem prouiſionem, vna quidem eſt pro expẽſis, & pro alijs ſeruitutibus, vt ſuperius diximus: altera verò pro aſſecuratione illius correſpondentis, ad quẽ traijciunt literæ illæ coſſybiſticę, & interdũ accidit ꝙ pro acquirẽdis trib. aureis, & quadrante amittunt mille aureos, ſi correſpõdes decoxerit: idq. totum fit à peritis mercatoribus, & timoratis ſecundũ conſuetudinem, & dictante iuſtitia.

Ad ſeptimum, in quo quęrebatur, & impugnabatur iuſtitia cambij dicti [cõ la ricorſa:] Reſpondetur, in hoc differre venditionẽ à mutuo, qđ in mutuo nulla ſeruitus apponi põt ſine labe vſuræ, vt in c. nauiganti,[a] ſed bene põt apponi in venditione, quia ſic paciſcuntur contrahentes, præſertim cum per conditiones appoſitas minuitur aliquid de precio, id quod fit in illo cambio, quia ſemper minuunt octauam partem. a de vſuris.

Quod ſi quæras cauſam, quare campſores velint ad hunc potius, quam ad illum dirigi ſuas literas, nõ vna, ſed multiplex affertur.

Prima, vt illas prouiſiones lucretur eius correſpondens, à quo viciſſim ſimilia lucra haurire ſolet.

Secunda, ne exponat ſe periculo decoquendi, ſcit enim tutiorem illum ſibi eſſe, quàm alium.

Tertia, ne pereant omnibus ſuorum negotiorum rationes.

Quarta, vt ille mercator, qui multa habet credita, & poſſit etiam habere debita, quę illis correſpondeant, & deniq. ſufficeret pro ratione voluntas, quia eſt liber in contrahendo vt vult.

Ad octauum, in quo impugnabatur cambium dictum [con le contationi,] quaſi eſſet figmentum, & qđ pro ſuo arbitratu mercator fingeret diuerſas perſonas. Reſpondetur, apud mercatores, qui hæc dicerent, haberentur deliri, tãquam non intelligentes quid loquãtur neq. de quo loquantur, diximus enim, & iterum confirmamus, nihil repugnare quod pro diuerſitate perſonarum, quas vnuſquiſq. repræſentat, diuerſa ẽt & relatiuè oppoſita munera exerceat.

Atque vt concludam totã hanc quæſtionem, non pigebit afferre quæſitum factum ab A. C. cum reſponſione cuiuſdam viri doctiſſimi, & rigidiſſimi.

Occorre molte volte, che alcuni mercãti habbiano cõmiſſione di diuerſi luoghi da diuerſi amici loro cõmettẽti di rimettere denari ĩ diuerſi luoghi, et da altri di trarli, et qualche volta ꝑ cõmodo di ꝓprij negocij occorre loro ãcora rimettere, et trarre ne i medeſimi luoghi, tãto che tutto, ò parte poſſono eſſeguire cõ ãdo à loro medeſimi, o lo fanno ꝑ le prime fiere, ò per li luoghi doue ſono fiere, et per gl'altri, per gli vſi di tẽpi conſueti & cõmuni, & per quelli prezzi che corrono in quella piazza, coſi per conto de loro commettenti, come di loro ſteſſi, nel qual caſo non ci pare difficultà, procedẽdo il tutto ſinceramẽte.

Reſpondeo, idem mihi videtur, qđ illic dſ, dum verè & ſincerè ſic fiat re ipſa: nam concurſus ille cambiorum in eadem perſona nõ impedit quo minus ſingula per ſe cambia illa ſint licita, atq. ita omnia quoque ſimul, ſiquidem non ſpectant ad eundem met contractum, ſed ſingula ad diuerſum ſeorſim contractum ſpectant, dum tñ ſingula per ſe cãbia ſint iuſta, & legitima. Hęc ille.

Quare vt extremam tãdem manum huic quæſtioni apponamus, liberè dicã quod ſentio. Cum iã à viris doctis hęc lucra tãquam iuſta fuerint habita, & cũ nullus ordo religioſorum & peritorũ confeſſorum hæc improbet, cum deniq. bullę Apoſtolicæ, doctores præcipui, & ipſamet naturalis ratio id ipſum confirmet: non video cur debeamus in dubiũ reuocare, quod per tot annorũ luſtra, antequã Sotus ipſe naſceretur, iam benè & prudenter conſtitutum eſt.

Hæc habui, quæ de hoc genere cãbij quãtum per occupationes licuit, in medium afferre potui, quę omnia cenſurę peritorum, & iudicio libẽter ſubmitto.

AD DVBIA mihi propoſita reſpondeo primo, contra huiuſmodi cambiendi modum facere multum primo extrau. fęl. rec. Pij V. quæ incipit [in eã.] relata ad verbum in Man. noſtro conf.[b] b ca. 17. nu. 300.

1 Secundò, quod non eſt licitum cambium de vno loco ad eundem locum poſt aliquod tempus cum aliquo auctario, vt nos tradimus in eodem Manu.[c] per ea quę adducuntur ibidem,[d] & irrefragabiliter probatur per præfatam c vbi ſupra nu. 290. d nu. 295.

extrauagantem: & præfatus modus cābiendi, vt fieri de Florentia in Florentiam, cum ibi v. g. dentur 500. ſcuta ab Antonio Petro, & in eadem ſoluantur cum cambio ipſi Antonio à Petro.

Tertiò, ꝙ procurator repræſentat perſonam principalis conſtituentis eum ſuum procuratorē,[a] & in prædicto modo cambiēdi Franciſcus eſt procurator Petri ad accipiēdum Lugduni cambio ab Antonio mediante illius procuratore ſcuta 500. quæ accepta poſtea ſoluit ſibi Franciſco tanquā procuratori Antonij qui Florētiæ debebat dicto Petro dicta ſcuta 500 cambio: ita vt ꝙ eadem perſona ſibimet cābit, & ſibimet ſoluit, & recipit cambium, & ita gerit duas perſonas, creditoris cābientis, & debitoris ſoluētis cābium cū ſorte principali.

a leg. 1. ff. de procur.

2 Quod videtur abſurdum, cum vnus & idem non poſſit eſſe creditor, & debitor eiuſdem rei, nec ſibimet mutuare, emere, vel vendere, nec ſibimet ſe obligare, arg. l. [frater à fratre.][b] ſicut neque poteſt ſibimet imperare, & iubere, vel ſe cogere.[c]

3 Quartò, ꝙ vſura committitur ēt ſola ſpe principali lucrādi aliquid ex mutuo, iuxta cap. [conſuluit.][d] & efficaciter probamus.[e] At Antonius præfatus mutuet in caſu propoſito Petro, intētione principali aliquid vltra ſortē lucrandi, & accipiendi ſolutionē in eodē loco.

b ff. de cond. indeb.
c leg. pen. ff. de recep. ar. & l. ille à quo §. tēpeſtiuū. ff. ad Trebell.
d de vſuris.
e in d. ca. 27. nu. 209.

Quintò, ꝙ omnis contractus, etiam alioquin nominatus, & iuſtus, ſi fiat in fraudē vſurarum, eſt illicitus, vt probatur in cap. [ad noſtram.][f] & cambitio cum prædicto circuitu videtur facta in fraudem vſurarum, ita ſcilicet, vt lucretur campſor per circuitionem cābij id, quod non poteſt directè per mutuum.

f de empt. & in. c. illo de pignorib. & in c. in ciuitate. de vſur.

His tñ non obſtantibus, vt iuſtus prędictus cambiēdi modus de rigore iuris coram Deo, & in foro conſcientiæ, ſi intentio cōtrahentium non eſt corrupta. Primò quidem ea firma ratione, ꝙ cambium per literas eſt iuſtum, quatuor cōcurrentibus, vt probamus in eo. Man.[g] ſcilicet, ꝙ ſeruetur æqualitas valoris inter pecuniam datam, & accipiēdam, & quod campſor non accipiat plus iuſta mercede pro cambio, & ꝙ campſor, qui dat pecunias ſoluendas, ſciat, vel probabiliter credat, ꝙ perſona, cui eas dat,

g d. c. 17. nu. 289.

E habeat pecunias, vel fidem, ſeu creditū, & voluntatem ſatisfaciendi literis, quas de ſoluendis illis ſibi tradit, in locis, vbi ſunt ſoluendæ: & quod locus, in quo ſunt ſoluendæ pecuniæ, longè diſtet à loco, in quo dantur literæ. Et in prædicto modo cambiendi vñr concurrere illa quatuor. Præſupponitur enim primò æqualitas valoris pecuniæ īter pecuniā datā per literas eaſdem, excepto ſalario iuſto campſoris, & qđ ipſe non recipit pro ſalario, niſi quod iuſtum eſt, attēta diſtātia locorum, à quo & in quē cambitur, & alijs circūbſtantijs ad id neceſ-

F ſarijs, de defectu enim horum duorum nō quæritur, quia, ſi aliquid eorū deeſſet, certū eſſet prædictū modū cambiendi eſſe illicitum. Non deeſt autē & tertium, quia Petrus dans literas, & Antonius accipiēs eas, ſciūt, aut certè probabiliter credunt, ꝙ Franciſcus volet ſoluere illa 500. pro Petro Antonio, acceptis literis eius. Neq. deeſt quartū, quia Lugdunum à Florentia longè diſtat.

Secundò alia ratione, qđ ſi Antonius ſcripſiſſet ad alium, quam ſuum cōſa-lem Frāciſcum, & acciperet cābio pro prædicto Petro illa 500. & ſibi de cōſen-

G ſu Petri ea remitteret Florentiā, cambium eſſet iuſtum: & nō refert quo ad hoc propoſitum, an ipſe Petrus per ſe, vel alium det ad dictum tertiū literas, vt pro eo ſoluat prædicta 500. Lugduni, an ſcribat ad ipſum Franciſcū, cum vtrunq. poſſit ad hoc iuſtè conſtituere procuratorem, & cum nō referat quid de ęquipollentibus fiat.[h]

h l. ſi. ff. mādatis. & c. licet ex quadā. de teſtibus.

5 Ad oppoſitum primum, ſ. extrauagantem Pij V. reſpondetur, qđ nihil cōtinet oppoſitum huic reſponſo. Tum ꝙ hoc cambium non eſt ſiccum, quod ipſe dānat: quia, vt diximus in Man.[i] Pius

i d. c. 17. nu. 286.

H per cambium ſiccum intelligit cambiū fictum, quale non eſt contentum in prędicto modo: quia eſt cambium reale per literas, per quas realiter datur pecunia, & etiam realiter ſoluitur. Tum quod literæ non referuntur inanes, neq. remittuntur ad campſorem, imò complētur per prædictum Franciſcum, quia ſoluit illa, cui erant ſoluenda, vel eius procuratori, quod eiuſdem effectus eſt.[k] Tū quia non ſoluuntur prædicta ſcuta, vbi literæ dantur, ſed in alio loco ab eo longinquo,

K Arg. l. 1. & toto tit. ff. de procur.

ginquo, & per quam ſolutionẽ tollitur obligatio, qua Fráciſcus pro Petro tenebatur illa ſoluere Antonio. Tũ quod p̄dictus modus cãbiendi non extenditur vltra primas nundinas. Tum quia nõ fit per viã depoſiti, quos duos modos Pius damnat, neq; cum intentione, vt pecuniæ ſoluendæ in loco, ad quem fit cambium, ſoluantur in loco vbi fit: quia debet ſolui, & ſoluitur in loco, ad quẽ fit.

6 Ad ſecundum patet reſpõſum ex reſponſo primi: quia nec formaliter, neq; æquiualenter pecunia cambita ſoluitur in eodem loco; nõ quidem formaliter, quia ſoluitur Lugduni, & cãbitur Florẽtiæ: nõ etiam æquiualenter, q̃m obligatio, qua ſe obligauit Petrus ad dandũ Antonio per literas, omninò tollitur p ſolutionem pecuniæ cambitæ factã Antonio, vel Franciſco procuratori eius Lugduni; & longè antea, quam literæ ſecundi cambij Franciſci perueniant ad Petrum, inuenitur Petrus abſolutus à ſua obligatione, quam contraxerat Florentiæ, nouè obligatus Antonio poſt literas Franciſci, vt palam eſt.

7 Ad tertium reſpondetur, concedendo, neminem poſſe cogere ſe, neq; imperare ſibi, neq; reſtituere, agendo vnam, & eãdem perſonam vna, & eadẽ ratione, & modo cõſideratã, de quo iura in eo allegata loquuntur: ſed negando, q̃d vnus, & idem, agẽdo perſonas diuerſorum diuerſa ratione, et modo, nõ poſſit eſſe creditor, & debitor, & emere, & vẽdere ſibi ipſi, & alia multa facere induẽdo, & repræſentãdo varias perſonas, p l. [in tribus.][a] & per c. [ex literis.][b] quæ habent eundẽ eſſe actorem, & reum in iudicio finiũ regundorum familiæ erciſcundæ, & communi diuidũdo, & gloſſæ vtrobique allegant alia iura, quibus vnus, & idẽ multiplici officio fungi poteſt. & gloſſa prædicti ca. [ex literis.] reſoluit in exercenda voluntaria iuriſdictione poſſe quẽ multiplici officio fungi, per l. [ſi conſul.][c] quæ habet, conſulem, vel præſulem, ſi eſt filiusfamilias ſe apud ſemetipſum emancipare, vel in adoptionẽ dare: & nos tractamus de re extraiudiciali, & voluntaria, & Pano. à Decio, & alijs probatus,[d] ponit p regula, poſſe quem diuerſis officijs ſibi ipſis non repugnantibus vti, & palã eſt, non

a ff. de iud.
b de probatio.
c ff. de adoptio.
d in d. ca. ex literis.

A repugnare actum dãdi cambio Lugduni 500. ſcuta Petro nomine Antonii, & actum recipiendi alia 500. ſcuta à Petro nomine eiuſdem Antonii creditoris ratione cambij initi Romæ, & paſſim cãpſores fiũt creditores vnius ratione aliqua, & debitores eiuſdem ratione alia, & Papa vna ratione dicitur sũmus Pontifex, & alia ſummus Rex, vt in ca. [nouit.][e] poſt alios latè diximus.

8 Ad quartũ reſpondetur, cõcedendo cõmitti vſuram per ſolam ſpem principalẽ recipiendi aliquid vltra ſortẽ mutuo datam, negando tñ prædictum B Antoniũ principaliter aliquid accipere vltra ſortẽ, ſi non accipit quidquã vltra ſalariũ iuſtum cambiẽdi, propterea quod per literas Frãciſci, vel alterius recipiat 500. ſcuta, quæ Petrus ei debebat: negãdo item, quod referat, an ipſe Frãciſcus, vel alius cõſtituatur procurator ad dandũ Petro 500. ad ſoluendum ea ſibi, per ſecundã rationem pro hac parte factã.

e de iudic.

Ad quintũ reſpondetur, concedendo non licere prædictum modum cãbiendi, ſi fieret in fraudem vſurarum, ideſt, intendendo accipere pro vſuris aliquid vltra ſortem, fingendo ſe facere contra C ctum iuſtum: negando autem, quod p narrata in caſu cõcludatur, Antonium habuiſſe talem intentionem, cum quilibet præſumatur bonus, niſi cõſtet de cõtrario.[f] At quãuis omnia, quæ facit Antonius, poſſint fieri licitè, ac bona intentione: caueat tñ ipſe, & contẽpletur, q̃d [Aſtat Deus deſuper, qui nos diebus, ac noctibus actuſq; noſtros pſpicit à luce prima in veſperũ.] Caueat item, vt non deſit vllũ illorũ duorũ primorũ, quæ requirũtur ad iuſtitiã cãbij liciti per literas, vt prædictũ eſt. Quæ oĩa eo magis melius ſẽtẽti ſubijcio, quo magis occu D pat[9], & tumultuatio ſtudio hæc ſcribo.

f l. meritò. ff. pro ſocio. c. 1. de regu. iur.

Aduertendũ Nauar. hoc reſponſo ſe reſtringere ad illam ſpeciẽ cambij, quæ dicitur [Recapitar le lettere, &c.] & de alijs nõ loqui. Item in propoſitis ab incerto auctore pro iuſtificatione cãbij requiritur, vt nulla habeatur ratio tẽporis, niſi quatenus diſtãtia loci illud exigit: etenim cõiter pro 100. ſcutis Solis ſoluendis Lugduni in feria omnium Sanctorũ, minus datur Florentiæ, ſi cãbium fiat in initio, q̃n incipiunt fieri cambia

pro dicta feria, q̃ in medio, vel fine, nec sola raritas, vel copia dantium, & recipientium sufficit ad iustificãdum in totum augmentũ, & diminutioné precii, licet possit esse cã mutationis alicuius precij. Alia aũt contingentia non sufficiunt, tũ quia contingẽtia, tũ quia rarò contingũt. Addo istis tpibus loci distantiam nõ vide i corã Deo posse similes cõtractus iustificare, ex quo distãtia loci, pro quo fit cãbiũ, nõ est causa cõtractus, cum ibi non adsit illa pecunia, pro qua fit cambiũ. Sed locus pro mera voluntate trapezitarũ deputatur, & sic variatum ferè fuit, adeo, vt modò fiant ꝑ Piacentia. Item notandum, ꝙ cum cambium hoc secundum eundem incertũ auctorem, reducatur ad contractũ emptionis illorũ 100. scutorum solis in feria Sanctorum Lugduni soluendorum, & vt etiam notat Nauar. hic nu. 3. dicta scuta 100. debent emi eo precio, quo valebunt tpe, quo illa numerabuntur, & certum sit, quod Florentiæ eo die, quo Lugduni soluẽtur dicta scuta 100. pluris valebunt cõiter, q̃ fuerint empta, & vendita tpe cambij prius initi, sequitur vt hoc cambium, seu hæc emptio communiter non sit iusta. Caueant igitur, qui hac sectantur cambia, ne in discrimen conscientiarum cadant, qñquidẽ si res semoto affectu perpendatur, reperietur anticipatas solutiones præbere causam variationi precii, quod vel inde patet, quia si eodem die trapezita ab vno accipit pecuniã, vt ei solui faciat scuta 100. Solis in feria Sanctorum, longè maiorem accipiet pecuniã, quam sit illa, quam eodẽ die numerat alteri, vt ab eodem accipiat similia scuta 100. Solis Lugduni in dicta feria Sanctorũ, longè maiorem dico vltra illam quantitatem, quæ eidem debetur ratione seruitii, qđ vtriq; præstat. Aduertant etiam, quod etsi Nau. assignet plures causas, ob quas trapezita põt minus dare, & plus accipere, non tñ admittitur eisdem licere omnes causas in eodem cambio conseruare, sed disiunctiuè modò has, modò illas esse attendendas pro diuersitate cõtractuum, ad quos volunt cãbia reducere. Nam si volunt reducere illud ad emptionem, vel permutationẽ, vna causa augmẽti accommodatur, si ad cambiũ,

E aut traiectitiam pecuniã alia causa accommodanda erit. Item cum ẽt secundum auctorẽ hic contractus sit emptio anticipata precii solutione, & hæc includat virtuale mutuum, & emptor nolit emere, nisi venditor habeat recursum ad correspondentem emptoris, difficile est ab vsura excusare vltimam speciem cambij, quod dicitur. *(Con la ricorsa.)*

SVMMARIVM.

1 Cambio pecuniã Romæ, vbi debet expendi, pro Hispania accipere iussus procurator, si illam cambio à se ipso accipiat, recepturus eandem in Hispania, potest tantum lucrari, quantum valet F *plus pecunia præsens, quam absens, seu quanti plus valet Romæ, quam in Hispania, nu. 3. vel quãtum eius interest pecuniam Romæ recipiendam, in Hispania recipere, nu. 4. Imò videtur, qđ tantum possit accipere, quantum iustè accipit campsor, num. 5. vel resolutiuè dic, quod tantum potest accipere quãtum ei campsor daret, si dicti mandatarij pecuniam Romæ existentem in Hispaniam per cambium traiicerent, nu. 7 & 8.*

3 Pecunia præsens pluris valet, q̃ absẽs, G *secundum, quod plus, & minus distat, & plus in vno loco, puta Romæ, quam in alio, puta in Hispania: non tamẽ inde sequitur, quod præsens plus valeat, quam soluenda in diem, nu. 6.*

4 Alibi, quã vbi debet, si quis soluat, tenetur creditori soluere omnia accessoria rei debitæ, quæ ob id pdit creditor.

5 Nomen debentis in diem etsi præsenti minori pecunia possit emi, non tamen inde necessariò sequitur, quod pecunia præsens plus valeat, quam recipienda in diem.

CONSILIVM XXVIII.

H QVidam solicitator, siue actor negotiorũ, quæ de Hispania mittũtur et Romam, cum mandato accipiẽdi pecunias ad expedienda necessaria ab aliquo campsore, accipit illas à semetipso, vt liberetur ab onere quærendi fideiussores dandos campsoribus, & ẽt animo lucrãdi sibi id, quod cãpsor lucrifacturus erat, & postea mittit literas ad Hispaniã, vt suus cõsalis recipiat illas cum cambio paulo minore illo, cũ quo soluẽdæ essent, si acciperẽtur à campsore, &

data

Digitized by Google

data dilatione paulo maiore, quam dat A campſor ad ſoluendum ibi. Quæritur, an liceat ei hoc facere.

Reſpondeo, ꝙ quæſtio hæc grauior eſt, quam primo aſpectu apparet. Nam pro parte negante facit primò, ꝙ conſulens in effectu videtur mutuare, data dilatione ad ſoluendum aliquid vltra ſortem, quod eſt vſura, c. 1. 14. q. 3.

Secundò, ꝙ licet cõtractus præfatus non ſit mutui, ſed mandati, tamẽ etiam hic debet eſſe gratuitus, ſicut ille,[a] & ita quod accipitur vltra datum, iudicãdum eſt vſura, aut lucrum iniuſtum.

a l. 1. §. fi. ff. mandati & §. fi. Inſti. de mandato.

Pro parte autem affirmante, quod liceat, facit primò, quod hic cõtractus nõ B eſt mutui, ſed mãdati; & vſura ĩ ſolo cõtractu mutui admittitur, vt conſtat per definitionem eius, quam etiã nos poſt alios tradidimus in Manu. conf.[b]

b c. 27 num. 206.

Secundò ꝙ non refert quid de æquipollentibus fiat.[c] At paria ſunt, qđ conſulens capiat pecuniam à mercatore, & à ſemetipſo: ergo nec capiẽdo à ſemetipſo quidquam peccat.

c l. fi. ff. manda. c. licet ex quadam. de teſtib.

Tertiò, ꝙ nihil intereſt eius, cuius negotia geruntur, an expeditionẽ literarum ſoluat de pecuniis cãpſoris, an de ſuis: imò is, cuius negotiũ geritur, gaudebit plus, quod illius geſtor, qui eſt amicus eius, lucretur, quam quod campſor, quem fortè non cognoſcit. C

2 Pro reſolutione dico primò, ꝙ conſulens non poteſt accipere illud plus ratione intereſſe lucri ceſſantis; quoniam põt ſolũ capere illud de pecuniis ſuis, quas habet paratas ad negotiandũ cum eis emendo, & vendẽdo merces, aut ad emenda prædia, vel cenſus, ex quib. caperet reditus, ſed ipſe habet illam pecuniam quaſi mortuam, quo caſu nõ licet capere aliquid vltra ſortem, vt reſolutè diximus in d. Manu.[d] D

d c. 17. num. 296. & ſeq.

Secundò, quod neque poteſt quidquam accipere ratione maioris temporis dati ad ſoluendum, arg. c. [in ciuitate.][e] vt traditur in Manu.[f]

e de vſur.
f c 17. num. 280. & nu. 283.

3 Tertiò, ꝙ conſulens poteſt accipere aliquid plus per viã cõtractus emptionis, per quam pecunia præſenti minoris poteſt emi pecunia abſens, quanto maior eſt diſtantia, quod iuſtè fieri poteſt, vt probatur in d. Manua.[g] Poteſt etiam accipere aliquid plus, eo quod eadẽ pecunia pluris valet Romæ, quam in Hiſpania, vt etiam ibidem probo. Quibus duobus modis quilibet Hiſpanus ſine vllo negotio poteſt mutuare, vel aliàs dare ſuam pecuniam Romæ, vt detur ſibi ſimilis pecunia in Hiſpania cũ aliquo augmento, vt dixi.[h]

g vbi ſupra nu. 295.
h vbi ſup.

Quartò, quod præfatus cõſulens poſſet accipere aliquod auctarium pecuniæ à ſe impenſæ, ſi eam attulit ab eadẽ Hiſpania, vel aliundè Romam, ſoluendo cambium; quia ſuſcipit illud ratione intereſſe damni emergentis, quod licet iuxta l. 1. cum gloſſa, & omni turba commentantium,[i] & tradimus nos in Manual. confeſſ.[k]

i C. de ſent. quæ pro eo quod intereſt.
K c. 17 num. 214.

4 Quintò, ꝙ etiam poteſt accipere aliquod auctarium, licet expoſuerit pecuniam nec undè importatam Romã ſoluto cambio: ſed quæſitam in ea ſua induſtria, vel alio iuſto precio: præſuppoſito, quod is, cuius negotiũ geritur, expreſsè, vel tacitè promiſit ſoluere Romæ, ꝙ pro negotio impenderetur: quoniã cũ aliquid ſoluitur in alio loco, quã in quo debeat fieri ſolutio, debet iudex ex officio ſuo in actionibus bonæ fidei ſecundum naturam contractus ex æquo, & bono cogere debitorem ad ſoluendum omnia acceſſoria rei debitæ, quæ perdit ex eo, quod alibi fiat ſolutio, iuxt. §. in bonæ fidei.[l] ſicut, & in actionib. ſtricti iuris per actionẽ arbitrariam, iuxta §. [præterea.][m] & dicta, & citata à Iaſone.[n] At conſtat, ꝙ intereſt exiſtẽtis Romæ, & impẽdẽtis in ea centũ pro exiſtẽte in Hiſpania, qui promiſit illa ſoluere Romæ, vt ſi ſoluant in Hiſpania, ſoluatur æſtimatio, qua illa poſſunt Romam tranſportari. Quod aũt in caſu propoſito is, cuius negotiũ eſt geſtum, promiſit conſulenti ſoluere Romæ, conſtare poteſt, ſi tacitè, vel expreſsè id promiſit: ꝙ aũt tacitè promiſerit, videtur conſtare. Tum quia mandauit, vt conſulens acciperet pecuniam à campſore, & remitteret ſoluendam in Hiſpaniam cum cambio, quo remiſſio cõſtaret: id enim effectu eſt promittere ſoluere Romæ tranſmittendo pecuniam per cãpſorem, ſiue bancharium, ſoluto iuſto cambio: nec quidquã refert quo ad propoſitum noſtrum, vtrũ eorum fiat, quia alterũ alteri æquipollet, & nõ refert quid de æquipollen-

l Inſtitu. de action.
m Inſtit. de action.
n ibidẽ. præſertim colu. 1. & 2.

pollentibus fiat,[a] & ratio naturalis, diuina, & humana præcipiũt, ne benefactoribus malefaciamus, imò qd benefaciamus,[b] ergo reſidenti Romæ benefaciẽti non debet ſuſcipiens beneficium in Hiſpania velle malefacere: at qui vellet Romano impendenti Romæ decẽ ſcuta, niſi in Hiſpania totidem redderet, vtique malum pro beneficio inferret: ergo præſumendum eſt, quod voluit ſoluere Romæ, vbi pecunia fuit impenſa, cum quilibet præſumatur bonus.[c]

a l. final. ff. mand.

b l. ſi non ſortem §. libertus ff. de condict. indeb. c. cum in officiis de teſtamen.

c l. meritò ff. pro ſocio. c. fin. de præſump.

F 7 Vnde ſequitur, quod præfatus cõſulens poteſt iuſtè accipere tantum augmentum, quantum cãpſor, ſiue banchaſius põt iuſtè exigere, ea ratione, quod fuerit promiſſum ſoluere cum cambio, quo tranſmiſſio conſtaret. Quantum autem campſores huius temporis iuſtè poſſint recipere, magnæ quæſtionis eſt, cuius deciſio hauriri poteſt ex dictis in noſtro Manu. conſ.[d]

d c. 17. num. 284.

6 Sextò, quod quæſtionis nouæ, & maximæ videtur eſſe, an ſicut pecunia abſens minoris valet, cæteris paribus, quã præſens, & iuſtè poteſt minoris emi, q̃ præſens, ita & præſtatio eius præſẽs valeat pluris, quam præſtatio ab hinc anno, aut maiori, vel minori tpe: ſi enim pluris valeret, poſſent campſores nõ ſolũ recipere plus quam dant, ratione emptionis pecuniæ abſentis dando præſentem, & ratione valoris maioris, quẽ habet pecunia Romæ, quam in Hiſpania, ſed ẽt ratione maioris valoris, quẽ hẽt præſtatio pecuniæ præſens, q̃ præſtatio faciẽda poſt aliquod tẽpus; & pro parte quidem affirmante faciunt illa, quibus defendimus in Man.[e] quod actio recuperandi pecuniã debitam poſt aliquod tempus, poteſt pecunia emi minore illa debita: quod tamẽ nunc nõ definio. G H

e c. 17. num. 230.

7 Septimò reſolutiuè ad quæſtionem reſpõdeo, quod conſulens poteſt accipere tantũ ſuæ pecuniæ augmentũ, quantum poteſt iuſtè accipere campſor alia ratione, quã lucri ceſſantis, ex eo, quod propter artem campſoriam non vtatur mercatura, quãtum verò is iuſtè accipere poſſit, quęſtionis eſt non paruæ, vt ex ſupradictis, & latius traditis in d. Man.[f] colligi poteſt, & ex eo, quod nõ ſatis ſcitur, qui campſores dicuntur relinquere artem mercaturæ propter artem cãpſo-

f c. 17 num. 284.

E riã, neque quo fine, & qua ratione, vel qua neceſſitate, publica, vel particulari vtilitate proximi id faciunt, vt cenſeantur mereri intereſſe lucri ceſſantis.

8 Octauò, quod ob prædicta videtur, poſſe conſulentem accipere tantũ augmentum, quantum darẽt ei campſores, vel banchaiij, ſi eis d[ar]et pecuniam reddendam ſibi in Hiſpania. Salua, &c.

SVMMARIVM.

F 1 *Vſuras vt Iudæi exerceãt, nõ poſſe principẽ ſæcularẽ licitè cõcedere, aliquib. grauiſſimis doctorib. viſum eſt, cõtrarium tamen Auctori verius videtur, n. 2 modò cõcedẽs nõ recognoſcat ſuperiorẽ, nec ex dicta permiſſione lucrum capiat, n. 6. 7. & 8. ſubſitque iuſta cauſa, & conditiones, ſub quibus ꝑmittitur ſint honeſtæ, n. 7. & ſi ſit ſæcularis ſacerdos, exhortandus, ſed non cogẽdus, vt id de licentia Papæ faciat, nu. 7.*

G 2 *Detractiones publicas, quas carniualia vocãt Galli, ex cauſa, itẽ & comœdias in quibus publicè aliquorũ inſignia errata ad aliorum cautionem referuntur, iuſtè permittere poteſt Princeps.*

3 *Vſuras vt exerceãt Iudæi, Põtifex cõcedere põt, & de facto, cõcedit i Vrbe.*

3 *Vſuras extortas, vt reſtituãt Iudæi, iure quidem communi attento, poſſunt, & cogi debent, at ſtatuto particulari contrarium ex cauſa ſtatui poteſt.*

7 *Vſuras Iudæis iuxta capitula eiuſdẽ validè ex iuſta cauſa cõceſſa ꝑmiſſas, vt ſoluãt Chriſtiani, ſine peccato à ſuperiori cogi poſſunt, modò dicta capitula ſint facta honeſtis cũ conditionibus.*

H

CONSILIVM XXXIII.

QVæritur, an Iudæis iuſtitia adminiſtrari poſſit, & debeat de eorum vſuris, ita vt per Principes cogi poſſint, & debeant Chriſtiani, qui ab eis pecunias acceperunt ad vſuram, ad ſoluendum talem vſuram vltra ſortem principalem.

Reſpõdetur primò, hanc quæſtionẽ eſſe magnã. Tum quia continet in ſe alterã ſe maiorem. Tum quia proponitur generaliter, non ſpecificando qualis eſt huiuſmodi Princeps, & quales Iudæi, de quibus

Digitized by Google

quibus quæritur, & cuius auctoritate, vel licentia habitant inter Chriſtianos: & an ſint aliqua pacta inter Principē, in cuius territorio habitant, & an cuiuſpiam eccleſiaſtici Præſulis auctoritate ſint confirmata.

1 Secundò reſpondetur, quod altera quæſtio contenta ſub hac, eſt, vtrū Imperator, aut vllus alius Rex, aut Princeps Chriſtianus non recognoſcens ſuperiorem in temporalibus poſſit abſq; licentia Papæ permittere Iudæis, vt in terris ſuis exerceant vſuras. Ad quam reſpódeo, illam eſſe quotidianā, grauē, & à nemine, quod ſciam, pro dignitate ſua tractatam, nec nobis eſſe otium, nec valetudinē ſic tractādi eā, ſed quia iubemur rñdere priori quæſtioni ab eo, qui iure ſuo id facere poteſt, dicam hæc pauca infraſcripta, quæ forſan iubenti ſatisfacient.

Primò quidem, quod Petrus ab Anchatano,[a] ten. 1. qđ non, & eum refert Alexander Imolenſis,[b] & latè ſequitur Ioannes ab Anania,[c] pro quibus eſt fundamentū neruoſum in d. c. [poſt miſerabilem.] quo præcipitur, vt Principes Chriſtiani cogant ſubditos ad reſtituendas vſuras: quod videtur facere nō poſſe, ſi Reges haberent poteſtatem permittendi eis illarum exercitium.

2 Secundò, quod quāuis præfati grauiſſimi auctores dicāt ſe non audere tenere contrarium, ipſe tamē nō poſſum mihi perſuadere hanc ſententiam. Tum quia Reges poſſunt permittere in ſuis regnis, & de facto permittūt ex aliquibus cauſis iuſtis exercitia nonnullorū peccatorum mortiferorū & notoriorum, puta fornicationes, quę fiūt in lupanaribus,[d] & Reges Fracorum permittūt in ſuis regnis publicas detractiones, & infamias quas Carniualia vocāt, qđ bene fieri ait Ioānes Faber,[e] permittunt etiā comœdias, quibus publicè tradunt inſignia errata virorū inſignium, vt alij à ſimilibus abſtineāt, quod rarò fit abſq; peccato mortifero: vt à ſimilibus alij arceantur. Fertur etiā Aueniom notarios certo die & loco publicare impunè errata, quæ ipſis fuerint per circulū anni nunciata, quod etiam rarò fit abſq; detractione mortifera: & nō eſt maior ratio, qua plus poſſint permittere illorum exercitium impunè aliqua iuſta de cauſa, quā exercitium vſurarum Iudæorū, imò nec tāta: quoniam de fide neceſſarium eſt credere fornicationes eſſe peccata mortifera.[f] & qđ tam fornicarius, quā fornicaria credunt illas eſſe peccata, cum tamen Iudęus exercens vſuram non credat id eſſe peccatū, & Chriſtianus accipiens ſaltem cū neceſſitate ſub ea, & eā ſoluens nullatenus peccat, iuxta c. [debitores.][g] & cap. [ſuper eo.[h]

3 Tū quia Papa notoriè permittit illas in ſuis terris exerceri à Iudęis etiam in Vrbe, vt cōſtat ex bulla quadā S. D. N. Greg. XIII. confirmatoria capitulorum reformationis banchariorum Hebræorum, quæ traducta fuit ad rationē 18. pro quolibet centenario, quæ data fuit in Camera Apoſt. die prima Febr. 1577. & non videtur poſſe reddi vlla ratio firma, quare non poſſint permittere Reges idem in ſuis: nō enim poteſt Papa plus facere, quod vſura ſit licita, quā Rex, quia iure naturali, & diuino vtriuſq; teſtamenti eſt prohibita, vt poſt alios tradimus in cap. 1.[i] & tantum immo magis obligatur Papa ad reſiſtendū peccatis, & exercitio illorum, quam Reges temporales, arg. c. [ſunt quidam.[k]] qđ habet, ſummos Pōtifices teneri vſque ad ſanguinem ſeruare doctrinam Euangelicam. Tum quia prædictum c. [poſt miſerabilē] ſolum probat: quod attento ſolo iure cōmuni Iudæi tenentur quidem reſtituere vſuras extortas à Chriſtianis, quod concedimus, ſed non probat, quod iure particulari nō poſſit contrarium ſtatui: imò contrarium ſtatutū eſt, & ſeruatur in toto ſtatu Eccleſiaſtico, & Romæ, in quo minus deberent tolerari, vt dictum eſt: in quo videmus Chriſtianos compelli ad ſoluēdas vſuras Iudæis, & Iudæos non compelli ad ſoluēdas eas Chriſtianis, & quidem miror neminem aduertiſſe, quod hoc modo reſpondetur aptiſſimè illi c. [poſt miſerabilem.]

4 Tum quia ratio, quare cōmuniter Reges Chriſtiani nō permittūt Iudæis exercere vſuras, videtur eſſe illa, quod nō permittunt illos habitare in regnis ſuis: in nullo. n. regnorum Hiſpaniæ permittūtur, nec vllo ſubiecto Regi Franciæ, & cōtra in Vrbibus Imperij, vbi permittūtur habitare Iudæi, etiā permittuntur

tuntur

a conſ. 243. incipiente, Chriſtiane, & Illuſtr. Principes.
b Conſil. 5. vol. 2.
c in ca. poſt miſerabilē. de vſuris nu. 5.
d Arg. c. meretrices. 32. q. 4. c. inter opera. de ſpōſalibus.
e in §. in ſumma. Inſtit. de iniurijs.
f Cle. ad noſtram. de hæret.
g de iureiur.
h de vſuris.
i 14. q. 3. nota. 5. & in tract. de vſuris. num. 44. & 49.
k 25. q. 1.

Digitized by Google

tũtur exercere vſuras: & certum eſt, qđ ſi poteſt id permittere Imperator, poterunt etiam permittere Reges liberi, & non recognoſcentes ſuperiorem. Quin etiam audio in quibuſdam terris Sereniſſimi Ducis Sabaudiæ non recognoſcentis ſuperiorem, quod quidam Iudęi licet pauciſſimi de permiſſione eiuſdem in eis habitantes exercent vſuras. E

5 Cũ ergo negari non poſſit poſſe Reges Chriſtianos permittere Iudæis, vt morẽtur in ſuis regnis, poterunt etiam permittere, vt exerceant vſuras. Tum quia audio Carolum V. Imperatorem Chriſtianiſſimum, & filium eius Philippum II. Catholiciſſimum permittere aliquot Iudæos habere publicum officium fœnerandi in Flandriæ ſtatu.

6 Arbitror tamen nullã communitatem ſæcularem, nec vllam eccleſiaſticã poteſtatem, quę recognoſcit ſuperiorẽ, poſſe permittere iuſtè, vt Iudęus aliqs ĩ ſuo territorio exerceat impunè vſuras.

Tertiò, quod poteſtas ſuprema eccleſiaſtica, ſiue ſolus Papa poteſt permittere Iudæis exercere vſuras ſine vllo alterius conſenſu.

Quartò, quod conſulendum eſſet Principi, vel communitati ſæculari volenti id permittere, vt de conſenſu Papæ id facerent. G

Quintò, quod ipſe non auderem aſſerere, Principem, vel communitatẽ non recognoſcentẽ ſuperiorẽ peccare mortifere, aut vllas cẽſuras incurrere ob id ſolum, quod huiuſmodi permiſſiones iuſta de cauſa faceret cum capitulis conueniẽtibus Chriſtianis: qualis fuit vna, ſuper qua ante aliquot annos fuimus conſulti, facta cum capitulis conuenientibus Chriſtianis, in quibus erat vnũ, vt Iudæus fœnerari non poſſet vltra quam ad rationem quinque pro centum: dummodo talis Princeps nihil de lucro participet: quoniam in ea ſum opinione, quod nullus Princeps, nec ſæcularis, nec eccleſiaſticus poteſt iuſtè permittere aliquot peccantes, vel crimina committentes, percipiendo aliquod lucrum ob illam permiſſionem, per ea quæ poſt Caietanum dixi in Manual.[a] H

a ca.17. nu. 195.

7 Ex prædictis, quæ reſponſa ſunt ad prædictam quęſtionem contentã tacitè ſub quæſtione nobis nunc propoſita, colligitur primũ, qđ ſi prædictus Princeps cum auctoritate, & licẽtia propria, iuſta de cauſa, & ſine participatione lucri vſurarũ permittit exercitiũ earũ in terris ſuis cũ capitulis, & conditionibus honeſtis, poterit iuſtè abſq; peccato cõpellere Chriſtianos ad obſeruanda pacta, & conuenta inter Principem, & Iudæos, & cõſequẽter ad ſoluẽdas vſuras permiſſas, & promiſſas per illos Iudęis.

Secũdò, quod ſi prædictus Princeps recognoſcit ſuperiorem, nõ poteſt iuſtè permittere exercitium vſurariũ in terris ſuis ſine auctoritate Papæ, vel alicuius Regis non recognoſcentis ſuperiorem, in cuius territorio viuit; nec conſequenter cogere Chriſtianos ad ſoluendas vſuras illis promiſſas. F

Tertiò, qđ, quidquid Petrus ab Ancharano, & Alexãder Imolenſis, & Ioãnes ab Anania, & alij, qui ſequuti sũt illos, dixerint, credo firmiter, quod prędictus Princeps, ſiue ſit Imperator, ſiue Rex ſiue alius, qui nõ recognoſcit ſuperiorem, põt iuſta de cauſa in ſuis terris permittere de rigore iuris auctoritate ſua, ſine alia eccleſiaſtica, vſurarũ exercitium Iudæis, factis capitulis honeſtis cum eis, & non accipiendo lucrum ſibi de illo exercitio: q̃uis modeſt⁹, & Chriſtianius faceret, ſi p̃mitterer illud cõſulto ſummo Pontifice cũ capitulis ab eius Sanctitate probatis. Salua S. D. N. cẽſura, & cuiuſuis alius melius ſentientis, in gloriam Dei, qui nos omnes ſaluet.

[Aduertendum, imò inter omnes ferè doctores cõſtare, nullum principem extra Pontificem Maximum poſſe Hebræis publicè fœnerandi poteſtatem, etiam ſi populi vtilitas, aut neceſſitas id poſtularet facere: vt poſt alios docet Petrus Royz in deciſionibus Lituanicis, deciſ. 5. nu. 308. & ſeq.

SVMMARIVM.

1 *Iudæis etſi conceſſerit Pontifex, vt in ſuis terris vſuras exerceant, non tamen ſequitur, vt vigore eiuſdem licentiæ eiſdem liceat alibi exercere.*

2 *Princeps ſæcularis ſuperiorem non recognoſcens in ſuis terris licentiam exercendi mediocres vſuras etiam ſine Papæ licentia concedere poteſt.*

CON-

CONSILIVM XXXIV.

AN Iudæi habentes licentiã à Papa in terris Eccleſiæ vſuras exercẽdi, poſſint abſque alia licentia eas extra territorium Eccleſiæ exercere, vel ſaltem pecunias pro ſuo intereſſe mutuare?

Secundò, vtrum Princeps ſuperioré non habens poſſit ſub honeſtis capitulis prædictam licentiam in ſuis terris concedere, ſeu Iudæis permittere?

1 AD PRIMAM QVAESTIONEM reſpondeo primò, non videri eam ſatis claré propoſitam: quoniam loquitur de intereſſe, & videtur voluiſſe proponere de vſura, quod ſi intelligatur de intereſſe verò, de quo loquitur l. 3.[a] videtur eſſe ſuperflua: quoniã licitum eſt mutuare ad intereſſe verum tam lucri ceſſantis, quam damni emergentis, ſeruatis ſeruãdis, vt laté poſt alios nos tradimus in Manu. confeſ.[b] & latius in comm. de vſuris[c] & ita ſine alia permiſſione ſpeciali Principis ſpiritualis & temporalis iure communi licet tam Iudæo, quam Chriſtiano mutuare ad intereſſe verũ, ſeruatis ſeruandis.

Secũdò, quod ſi intelligatur de vſura vera, reſpondẽdum eſt negatiuè, quod ſummus Princeps eccleſiaſticus nõ cẽſetur permittere Iudæis exercere vſurã in regnis, & dominiis non ſubiectis ei quoad tẽporalẽ iuriſdictionem, eo ſolo quod id permittat in terris ſubiectis ſibi quoad vtrãque iuriſdictionẽ ſpiritualem, & temporalem. Tum ꝙ priuilegia ſunt reſtringenda.[d] Tum quia p̃ſuppoſito, quod ſine licentia Papæ non poſſunt Iudæi exercere vſuras, & cũ ipſius ſit, extendere licentiam exercendi vſuram in vno regno ad exercitium vſuræ in alio, eſſet cõtrauenire innumeris iurib. quæ veram extenſionem legũ, & diſpoſitionum exorbitantium, corrigẽtium, & alterius iuri præiudicantium, ad ea, quæ ſub verbis earum non includũtur. Tum quia, præſuppoſito, ꝙ ſine Papæ licẽtia cum ſummi Principis ſæcularis facultate Iudæi poſſint exercere vſuras in regnis, quæ inhabitãt, poſſent quidẽ exercere ſine Papæ licentia ſpeciali, nõ extendendo ad illam licẽtiam Papæ datam quoad ſuum regnum tẽporale, & ita quæſtio in hoc caſu eſſet ſuperflua.

a ff. de eo quod certo loco. & l. 1. C. de ſenten. quæ pro eo quod inter. profer.
b c. 17. num. 211.
c Notab. 15. nume. 50 & ſeq.
d c porrò. & c ſanè. cum innumeris aliis de priuil.

A 2 AD SECVNDAM reſpondeo, meminiſſe me reſpondere ante aliquot annos cuidam magno Principi non recognoſcenti ſuperiorem, ad quandã quæſtionẽ, ex cuius deciſione facilè poteſt colligi harum determinatio, et ideo me remitto ad illam. [Vide conſil. 33. de vſuris] Ex quo palam colligitur, Regem Catholicum in dominio Mediolani, à quo non appellatur, poſſe iuſtè Iudæis in eo morantibus facere facultatem mutuandi ſub vſuris mediocribus ſine vlla licentia Principis eccleſiaſtici ſummi, B neque inferioris, & conſequenter non debere ſe retrahere, vel abſtinere à danda præfata licentia, eſto, quod nullã Papa etiam in ſuis terris quo ad iuriſdictionem temporalem ſubiectis daret, nec dediſſet illam. Quia tamen extra caſus propoſitionem monſtratur conſiliũ cuiuſdam viri eruditiſſimi impreſſum, in quo affirmat multas facultates huiuſmodi fuiſſe datas ante hac, quæ etiam nunc durant, à Principibus eccleſiaſticis, indubiè tenendum eſt, quod nunc reſpondemus, &c.

[Vide quod notatum fuit præcedenti reſponſo, ad quod fortè D. Nauarrus C hic ſe remittit.

SVMMARIVM.

1 *Iudæis concedit Camerarius ex Papæ cõmiſſione, vt Romæ, ac et alibi, nu. 5. exerceant vſuras: ordinarij autẽ licentia non ſufficit, ſicut, nec videtur ſufficere ſola Regis, aut Principis ſæcularis ſuppoſitis canonib. niſi hæc facultas ſit eis a Papa cõceſſa, n. 1. quo caſu poſſunt quidem Principes cõcedere, vt exteris mutuent ſub grauioribus vſuris, ſed non decet, nec expedit, nu. 6.*

D 2 *Reformatio facultatis vſuras exercendi facta Hebræis bãcharijs Romæ commorantibus, non eſt extendenda ad alios Hebræos alibi banchos tenentes.*

3 *Declaratoria, & confirmatoria diſpoſitio reſtringitur ad terminos interpretata, & confirmata.*

4 *Diſpoſitum quoad vnum per ius commune licet trahatur ad alia, in quibus militat eadem ratio, ſecus tamen eſt in priuilegio perſonali, & multo magis in impoſitione perſonalis oneris.*

Vſura-

7 *Vſurarium exercitum et ſi ſit contra ius diuinum, & naturale, tamen ad euitanda maiora mala tolerari poteſt, vt Hebræi illud exerceant.*

CONSILIVM XXXV.

ANte reformationẽ ſuper Hebræorum banchis à Gregorio XIII factã Illuſtriſſimus Dominus P. Hebræis in ſua S. Martini terra habitantibus, de Illuſtriſſimi, ac Reuerend. D. Camerarij licentia, & ſub honeſtis ſtatutis, & moderationibus fœnus exercendi facultatem conceſſit. Modo dubitatur.

Primò, an Iudæi in dicta ſua terra habitantes dictam reformationem ſeruare teneantur.

Secundò, an dictus Dominus pmittere poſſit, vt Iudæi cum alienigenis vndecunque ad dictam ſuam terram venientibus vſuras exercere valeant.

Tertiò, an dictus Dominus moderare Hebræorum vſuras ita valeat, vt fœnus carius cum alienigenis, quam cum indigenis, & incolis Iudæi exerceant.

Quartò, an dictus Dominus Hebræorum banchos, eorumq; ſtatuta reformare, & reſtringere ĩ dicta ſua terra valeat.

Pro intelligentia prædictarum quæſtionũ reſoluenda ſunt duo dubia. Primũ eſt, an Camerarius Papæ poſſit cõcedere licentiam Iudæis habitantibus extra ſtatum Papæ exercendi vſuras. Secundum, an Papa iuſtè poſſit permittere Iudæis, vt exerceant vſuras.

1 Ad primum dubiũ pro parte negante faciunt ea, quæ Syluest. adducit,[a] dicens, quod Iudæi cogendi ſunt ad reſtituẽdas vſuras, & alibi,[b] dicit, quod Princeps permittens Iudæis exercitiũ vſurarum cum licentia ordinarij peccat mortaliter per clem. 1.[c] & c. 1.[d] cum additis et à Dominico, & Franco, & c. [poſt miſerabilem.] & ca. [poſtulaſti.][e] Pro parte affirmante facit, quod Camerarius p̃ dictus ex commiſſione Papæ dat illam licentiam: & iura prædicta, quatenus ſunt humana, non ligant Papam.[f]

Ad ſecundum dubiũ pro parte negãte facit, qđ Reges, ac Principes id facere non poſſunt, vt concludit Sylueſter.

Sed pro parte affirmãte facit primò, quod videmus Papã permittere Iudęis in Vrbe, & Auenione, & etiam in terris Ducis Mantuæ, & alijs multis locis, & quod aliud videtur dicẽdum de Regibus, & Principibus, qui ſubſunt ſtatis canonibus, quibus non ſubeſt Papa.

Secundò facit, quod Papa poteſt permittere, & tolerare aliquod malum, vt aliquod peius impediatur,[g] & quod ſecundum Auguſtinũ,[h] relatum à S. Th.[i] lupanaria permittuntur in pleriſque locis, ne caſta matrimonia ſollicitentur, et vt alia peiora impediantur, idque fit etiam à Principibus ſæcularibus, nulla licentia a Papa petita.

2 PRAESVPPOSITO Igitur, quod Illuſtriſſimus D. P. cum facultate Illuſtriſſimi Camerarij S. D. N. iuſtè poſſit Iudæis terræ S. Martini permittere exercitium vſurarum moderatum, vt in prima quæſtione propoſita præſupponitur; Ad primam quæſtionẽ, niſi, an reformatio Sanctiſs. D. N. Greg. XIII. in vſuris exercendis includat Iudæos prædictos ciuitatis ſancti Martini, reſpondeo, quod non. Tum quia illa reformatio ſolum tãgit, & includit Iudæos Romanæ vrbis, vt colligitur ex ea. Tum quia à ſeparatis non fit illatio,[k] nec pactum perſonale extenditur ad alios.[l] At literę confirmationis, reformationis, ſiue reductionis quantitatis vſuræ S. D. N. de ſolis Hebræis bancharijs Vrbis Romæ loquuntur, quod colligitur ex relatione eorum, quam fecit Illuſtriſſimus Camerarius Aſcanius, qui ſolum de tangentibus illos loquitur, & ex relatione illorum, quam fecit Illuſtriſſimus Cardinalis Vitellotius, qui etiam de ſolis illis egit, vt patet ex illis verbis eius, [dictis Hebræis banchariis,] bis repetitis: At Hebræi bancharii Sãcti Martini non ſunt Hebræi bãcharij Romæ, ergo ex contentis in d. literis non debet inferri ad eos.

3 Tum quia diſpoſitio declarãs, interpretans, & confirmans aliam, debet intelligi ſecũdum terminos diſpoſitionis declaratæ, interpretatæ, & confirmatæ, iuxta gloſſam, quæ habetur p ſingulari ibi a Cardinali.[m] Tum quia præfata cõfirmatio loquitur de Iudæis commorãtibus Romæ, & intra ſtatum Eccleſiaſticum, & ciuitas S. Martini eſt ſita extra illum, & multa poſſunt occurrere, vt

a in summ. verb. Iudæi q. 4. & 9. 5.
b in verſic. vſura 9. § fin.
c de vſuris.
d eod. tit. libro 6.
e eod. tit. in antiq.
f cap. propoſuit. de conceſſ. præb.
g c. denique, 4. d. & cap. non poteſt. 23. q. 4.
h in lib. de ordin.
i 2. 2. q. 10. ar. 11.
k l. Papinianus. ff. de minoribus.
l l. iuris gentium. § pactum. ff. de pactis. & c. de cætero. de tranſact.
m in cle. po. in verb. conſuet. de cle.

vt prędicta reformatio debuerit potius fieri in bancharijs Romę, quã in bãcharijs Sancti Martini; & ideo non eſt ad illos extendenda, argumento cap. [ad audiẽtiam.][a] Tum quia præfata reformatio non videtur ligare Iudæos Auenioni cõmorantes, & fœnus ibi exercentes, etiã ſi Comitatus Auenionis ſit Papæ immediatè ſubiectus: ergo à fortiori non ligabit Iudæos ciuitatis S. Martini, quæ non eſt ei ſubiecta immediatè, nec mediatè. Tum quia non obſtat, quod verba Gregorij generaliter loquuntur de Hebræis, & bãcharijs: quia ſiml ponuntur verba confirmationis, & reductionis, & cõfirmatio expreſsè refertur ad capitula relationis Vitellotij, quę ſolum tangunt Hebræos banchatios Romæ, & ita etiam reductio debet ad eoſdem referri. vna enim pars diſpoſitionis declaratur per alteram.[b]

4 Tum quia ſicut priuilegium conceſſum perſonæ non egreditur illam,[c] ſic maiore ratione onus impoſitum perſonæ non egreditur perſonam, argu. cap. [odia.][d] & l. 1.[e] habet conſtitutionem, qua Princeps irrogat pœnam vni, non extendi ad alium. Ergo reductiò præfata Hebræis bãcharijs Romę, quę onerosa eſt, non extenditur ad banchar ios S. Martini. Tum deniq; quod non obſtat ca. [miramur.] cum ſimilibus,[f] cap. [in cauſis][g] quę habent, diſpoſitum quoad aliquos, cẽteri diſpoſitum quoad alios: quia illud eſt verum in diſpoſitione iuris communis, & vbi eadem ratio innititur, non autem in diſpoſitione priuilegij, vel oneris perſonalis, vt annotauit gloſſa,[h] & præfata reductio eſt quadã diſpoſitio præter ius commune grauãs certas perſonas particulares.

5 AD SECVNDAM, an ſcilicet per licentiam Illuſtriſſimi Camerarij poſſit bancharius Hebræus S. Martini mutuare omnibus Chriſtianis, etiam alienigenis. Reſpondetur, quod ſic. Tum quia præfatus Illuſtriſſimus Camerarius non ſolũ generali, & indefinito verbo, ſed vniuerſali concedit facultatem mutuandi, dicẽdo: [quibuſuis perſonis ad vos recurrẽtibus][i] & vniuerſalia verba vniuerſaliter ſunt intelligenda,[i] & latius quam tantum generaliter dicta, iuxta gloſſam celebrem.[k] Tum quia nihil obſtat dicere, quod videtur facta cõceſſio contemplatione indigenarum Sancti Martini: quinimmo facta fuit ad petitionem Hebræorum S. Martini, & commodum Chriſtianorum generaliter ſine vlla reſtrictione, & ita eſt intelligenda generaliter.[l]

6 AD TERTIAM, ſcilicet, an præfatus Illuſtriſſimus P. poſſit conuenire cum præfatis Hebræis, vt carius mutuent extraneis, quam indigenis, reſpondetur, quod licet de rigore iuris videatur id poſſe defendi, non tamen videtur conſulendum eius Illuſtriſſimæ Dominationi, vt id faciat. Tum quia hæc facultas tolerandi Iudæos exercentes vſuras, & per eas prementes Chriſtianos, eſt ſatis extranea Chriſtianis dogmatibus, & moribus, & meritò deberet reſtringi.[m] Tum quod ex facultate mutuandi ſub maioribus vſuris extraneis, poſſet dari occaſio, vt difficilius, & ægrius mutuarent indigenis ſub minoribus, quod nocere poſſet indigenis; ideoq; cauẽdum, cum ipſi ſint, cęteris paribus, magis diligendi,[n] & in hac materia eis magis fauendum.[o] Tũ quia daretur occaſio multis ſuſpicandi, quod ipſe concedit eis facultatem carius mutuandi alienigenis, vt aliqua munera, vel ſeruitia vtilia faciãt ei de mote ſuo; quod haberet magnam ſpeciem mali.

7 Nã licet tolerantia exercitij vſurarij, quod eſt contra legem naturalem, & diuinam, tam veterem, quam nouam, vtcunque ad euitanda maiora mala tolerari poſſit abſq; peccato non participando in lucro; non tamen poteſt id fieri participando in illo, vt poſt Caiet. tradimus etiam in Manual. confeſſ.[p]

AD QVARTAM ſatis reſpondet ſolutio tertiæ quæſtionis: & tem Chriſtianam, ſeque valdè dignam faceret eius Dominatio Illuſtriſſima aliquo modo reducẽdo vſuras ſuorum Hebręorum, ad quas S.D.N. reduxit vſuras Hebręorum Romanorum, iuxta illud Baldi.[q] A boue maiori diſcat arare minor.

[Nota, id quod ait Auctor in nu. 1. de tolerantia, ſeu permiſſione, intelligendum de ſimplici, quæ conſiſtit in non puniendo, vt etiam videtur ſentire ipſemet Auctor hic nu. 7.

a de dec.
b l. 1. ff. de reb. dub.
c c. priuilegium. de regul. iur. lib. 6. & l. in omnib. cauſis ff eod.
d de reg. iuris lib. 6.
e in ſi. ff. de conſt. prin.
f 61. diſt.
g de re iud.
h præfati c. priuileg.
i cap. ſolitæ. ver. quodcũque. de maior. & obed.
k in Cle. 1. due. quamuis. de reuir.
l Arg. l. de precio. ff. de publ. in rem actio.
m Arg. ca. qua à iure. de reg. li. 6.
n Arg. l. vt patriæ. ff. de iuſt. & iur.
o Arg. c. 1. de vſur. lib. 6.
p ca. 17. nu. 159.
q in cap. in cauſis. de re iud.

De crimine falſi.

SVMMARIVM.

Mendax non eſt, qui per additionem mẽtalem ſupplet exteriori loquutioni id ſine quo eſſet mendax.

Mendacium alias de ſe non mortale per ſolam circunſtantiam iudicialem non efficitur mortale, niſi alia addatur circunſtantia, puta periurij, damni notabilis, vel iniuſta inobedientia contra legem aliquam ad id obligantem.

CONSILIVM I.

a ca.18. nu. 3.

IN Manual.[a] in fine habetur, nullum mendacium eſſe mortale, eo quod in iudicio interiori, vel exteriori dicatur, quod extra illud dictum tale non eſſet. Hoc nedum videtur eſſe contrarium D.Th. ſed etiam contra communem. Nam ſi interrogatus ego extra iudicium de aliquo notabili crimine à me commiſſo, ab eo qui non eſt iudex, negarem veritatem, non peccarẽ mortaliter, vt habetur in eod. G Man.[b] ſecus autem, ſi in iudicio iudici ſeruato iuris ordine procedenti, & interroganti negarem veritatem.

b ca.12. nu. 87.

c nu.87.

1 Dico primò, quod in c.12.[c] non tracto ego de aliquo mendacio, an ſit peccatum, necne, ſed de reſponſione verbali, quę definit eſſe falſa propter mentalem additionem, & c.18.[d] tracto de mendacio: & ita illa loca nullatenus ſibi opponuntur.

d nu.3. ſub fin.

Secundò dico, quod id quod putor dicere d.c.12.[e] dico in d.c.18.[f] videlicet, quod reus interrogatus à iudice cõpetente, ordine iuris ſeruato, peccat H mortaliter negando ſuum crimen.

e nu.87.
f nu.57.

Tertiò dico, quod illa loca non ſunt contraria; quoniã id quod dixi d.c.18.[g] videlicet nullum mendaciũ dictum in iudicio eſſe mortale, quod dictũ extra iudicium non eſſet tale, intelligendum eſt formaliter, videlicet, quod eo ſolo, quod dicitur in iudicio, nõ fit mortale: & ita non negat, quod alia ratione non poſſit fieri tale, vt in caſu, qui determinatur in d. cap. 18.[h] ſtatim enim dici-

g nu.3. ſub fin.

h nu.87.

E tur, quod ſi eſt iuratum, vel notabiliter damnoſum, eſt mortale, at in caſu propoſito alia tria concurrunt, propter quæ illud mendacium ſit mortale, puta iuramentum, quod reus præſtat de dicenda veritate, & quod lex diuina, & humana obligant dicere illam veritatem in illo caſu, & quod ſit notabile damnum accuſatori propter pęnam talionis,[i] vel Reipublicæ, cuius notabiliter intereſt crimina puniri.[k]

i c. quiſquis ca. qui crimen 2.q.8.
k l. ita vulneratus. ff. ad l. Aquil. ca. vt fama. de ſent. excomm.

SVMMARIVM.

F 1 *Falſus ſubreptitiusvè non eſt, qui ſimpliciter dicit aliquid eſſe verũ, licet id pro indubitato nõ habeat, modo putet id eſſe magis uerum, quã contrarium.*

1 *Mẽdax ſeu falſus nõ eſt ſimpliciter affirmans eſſe verum, quod ſolũ opinatur.*

2 *Fides, & indubia perſuaſio producitur à motiuo aliquo ſimul, & libera uoluntate: unde qui habet aliquod motiuũ, poteſt, ſi vult, id quod opinatur firmiter credere, & ſibi perſuadere.*

2 *Credendi aliquid cum adeſt aliquod motiuũ põt quis ſua libera uolũtate id firmiter credere, & dubie perſuadere.*

3 *Mandatariũ aliquid de ijs, quæ nec ſine labore, nec ſine expenſis fiunt, non feciſſe credere poteſt mandans, ſi mantarius multo tempore poſt tacuit, quia ſi feciſſet, expenſam illam, & laboris mercedem petijſſet.*

CONSILIVM II.

COnfeſſarius mihi aſſerenti, ſicuti quidam amicus meus mihi dixerat, quod poterã deponere ſcrupulum conceſſum in quodam negotio, reſpondit me poſſe acquieſcere. Nunc oritur H nouus ſcrupulus: quandoquidem etſi magis credam amicum meum prædictum ita dixiſſe, attamen non ſum certus. Ideo quæro, an poſſim ſcrupulum deponere.

Reſpondeo primò, quod ſubtilis, & ingenioſa eſt hæc interrogatio, & cui fortè non reſpondiſſem, niſi me ad id auctoritas interrogantis coegiſſet.

1 Secundò r̃ndetur affirmatiuè, quod poteſt deponere ſcrupulum. Tum quia ex parte interrogantis nulla fuit facta

ſurre-

ſurreptio exprimendo aliquod falſum, vel tacendo aliquod verum neceſſario exprimendum: quia qui dicit ſimpliciter aliquid eſſe verum, non cenſetur dicere, ita credere illud eſſe verum, quod habet pro indubitato, ſed ſolum, quod putat id eſſe verum, & qui magis putat, & inclinat aliquid eſſe verũ, quàm contrarium, videtur dicere ſe putare id eſſe verum, & ſic nullum falſum exprimit, neque tacet verum neceſſario exprimẽdum: nam, diximus nos in Man. noſtro conſ.[a] aliud eſt ſcire, & aliud credere firmiter, aliud opinari, & aliud dubitare, & qui putat verius eſſe aliquid, quàm contrarium eius, licet non ſciat, neque firmiter credat, opinatur tamen, & ſufficit opinio, qua magis putat aliquid eſſe verum, quàm contrariũ, quia, vt traditur in locis prædictis, qui dubitat, nõ inclinat magis in vnam partem, quàm in aliam. Tum quia conſulens, q conſulit alicui poſſe ſcrupulum deponere, eo quod dixit ſibi eſſe aliquid dictũ, non ſolum videtur conſulere in caſu, quo firmiter credat ita eſſe, & ĩ quo procul dubio ita res ſe habeat, ſed etiam ſi opinetur ita eſſe, ſiue quod idẽ eſt, magis putet eſſe verum, quàm cõtrarium.

A

a c.27.num. 879.

B

2 Tum quia in lib. poſteriorum Ariſtotelis iàm ipſe, quàm commentatores eius docent, quod fides, & indubia perſuaſio producitur à motiuo, & libera voluntate, & ita qui habet opinionem ob aliquod motiuum, poteſt facile, ſi vult, firmiter illud credere, & ita dominus conſulens poteſt, ſi vellet, credere firmiter id, quod opinatur.

3 Tum denique, quod dominus conſulens poteſt deponere prædictum ſcrupulum, etiam ſi nõ opinaretur amicum illum ſibi dixiſſe contentum in informatione, propterea quod ignorat rogatos feciſſe aliquid de rogatis ab eo, & quod nihil ſoluit eis, & tanto tempore remanſit in illa bona fide, credendi nihil per rogatum eius factum fuiſſe, & quod facile credere poteſt, quod ſi aliquid fuiſſet impenſum pro ipſo, vel in patiendo labores, fuiſſet petita ſolutio. Itaque mea ſententia D. conſulens ſine ſcrupulo poteſt præfatum ſcrupulum deponere.

SVMMARIVM.

1 Iuriſdictionem qui vſurpat, peccat mortaliter.

1 Affirmans pro certo id, quod neſcit eſſe tale, peccat.

1 Teſtimoniũ idoneitatis, qui dat de aliquo, quẽ ſufficienter pro tali non nouit, ẽt quod talẽ eſſe ab aliquo audiuerit, peccat, pro quo tamen delicto certa nõ reperitur ſtatuta pena.

1 Occaſionẽ lædendi dare eſt peccatum.

CONSILIVM III.

Vicarius foraneus ſcripſit, vel ſignauit ſcriptam quandam ſchedam, quæ cõtinebat, Angelum eſſe idoneum beneficio ſimplici, & canonicatui ob relationem cuiuſdam doctoris, & quod nouerat puerum ſiue adoleſcentem diſcentem grammaticam, neſciens tamen quantum didiciſſet, & quia nouit eum manſiſſe Romæ 10. annos ſtudendo, vt ipſe putabat, ſed neſciebat. Quęritur, quãtum peccauerit, & in quam pęnam incurrerit.

C

1 Reſpondeo eum peccaſſe, quia videtur vſurpaſſe iuriſdictionem alienam ſcilicet vicarij generalis, non appellando ſe foraneũ, & vſurpatio iuriſdictionis inter mortales culpas numeratur à S. Thoma.[b] Tum quia affirmauit pro certo quod ignorabat eſſe tale, contra 8. præceptum Decalogi, & contra l. [de qua re.][c] Tum quia nimis facile credidit prædicto doctori in re, quæ poſſet præiudicare proximo, contra cap. [innocens.][d] Tum quia occaſionem lædendi remp. & proximum dedit, contra c. vlt.[e] Sed non memini aliquem textum authenticum, per quem vlla pęna præter culpam peccati ipſo iure imponatur ei. Salua, &c.

b 2.2.q.60.a 6.

c ff. de iud. et capit. 1. de crim. falſ.

d 2.2.q.2.

e de iniuriis

D

SVMMARIVM.

1 Eleemoſynã pro certo genere perſonarũ petens, & ſibi retinens peccat mẽtiẽdo & alteri debitum retinendo, at ſi petat pro pauperibus in genere, quorum ipſe vnus eſt, nullum peccatũ committit, licet non exprimat ſe pauperem eſſe.

2 Falsũ dicere nemini, verũ autem tacere ſine alterius detrimento, licet.

CONSILIVM IV.

ALiquæ pauperes mulieres ſimulãt ſe petere eleemoſynã pro aliqua paupere puella, & quod inueniunt retinent in ſui neceſſariam ſubſtentationẽ. Dubitatur, an ſint omnino cogendæ, vt deſiſtant, & an ſit deneganda abſolutio, niſi deſiſtant, vel proponant deſiſtere.

1 Reſpondeo, ꝙ mulier pauper, quæ pro alia certa paupere acciperet eleemoſynam, animo eam ſibi retinendi, bis peccaret, mentiendo, & rem alteri debitam retinendo, quę verò peteret & acciperet pro paupere verbo generali, F cuius appellatione ipſa quoq. cõtineretur animo quærendi, & retinendi ſibi, non peccaret, arg. cap. [ne quis.][a]

a 12. q. 2.

2 Quod pro vtroque dicto facit, quatenus habet nemini licere falſum dicere, ſed verum tacere abſque alterius præiudicio ſic. Quare prior non videtur abſoluenda, niſi deſiſtat posterior verò ſic.

SVMMARIVM.

1 Falſum deponens teſtimoniũ peccat peccatum irreligioſitatis, & ſi tendit in alterius damnum, tenetur reuocare ante ſententiam, ſi eius reuocatio in aliquo põt prodeſſe, itemq. & damnum reſtituere, num. 2. quo reſtituto, non tenetur ſe infamando dictum ſuum reuocare, niſi ex eodem aliud nouum damnum timeretur oriri, nu. 3.

CONSILIVM V.

N. Quædã falſa teſtatus fuit, in quo tamen neminem læſit. Quæritur primo ad quid teneatur. Secundò, ſi teſtando falſum læſerit, & læſionem reſtituerit, an ad aliud teneatur.

1 AD PRIOREM QVAESTIONEM reſpondeo primo, teſtem, qui ſuo falſo teſtimonio non damnificauit proximũ, peccaſſe quidem peccatum contrarium virtuti religionis, quod S. Thom. vocat irreligionem,[b] non autem contra iuſtitiam, vt ex eodem S. Th.[c] colligitur.

b 2. 2. q. 97. in princ. & 97. in princ. c in ead. 2. 2. q. 7. ar. 4.

2 Secundò, ꝙ cum ſolus tranſgreſſor legis veræ iuſtitiæ obligetur ad reſtitutionem, quia reſtitutio eſt actus veræ E iuſtitiæ, & propriè commutatiuę ſecundum eũdem S. Thomam,[d] & latius tradidimus nos in Manua. confeſſ.[e] Vnde peccatum contra charitatẽ, & alias virtutes non obligat ad reſtituendũ ſecundum communem ſententiã eorũ, quos citauimus,[f] conſequitur huiuſmodi teſtem ad nullam reſtitutionem teneri, & conſequenter poſſe verè pœnitere peccati, quod commiſit contra virtutem religionis tranſgrediendo ſecundum præceptum Decalogi, & abſolui, impoſita pœnitentia ſalutari.

d in ead. 2. 2 q. 62. ar. 1. e c. 17. nu. 6. f in d. ca. 17. nu. 11.

AD Alteram quæſtionem reſpondeo F primo, quod teſtis, qui dicit falſum teſtimonium in damnum proximi, tenetur reuocare ſuum dictum, antequam feratur ſententia, & exequatur, ſi saltẽ debilitando ſuum teſtimonium falſum poteſt ei prodeſſe in toto, vel in parte, vt nos tradidimus in noſtro Man. conf.[g] & colligitur ex vtroque Tho.[h] & ex adnotatis in ca [præterea.][i] & faciendo hoc excuſat ſe à bona parte obligationis reſtituendi, eo quod hac via diminuit damnum, quod aliàs datum fuiſſet per ſuum teſtimonium.

g c. 15. n. 40. h 2. 2 q. 70. art 4. i de teſtib.

3 Secundò, quod quæſtio proponitur G de illo, qui reſtituit damnum illatũ, & loquendo de tali teſte damnificante, & reſtituente damnum, certum eſt, quod ſufficit ei pœnitere peccati, & nulla lege tenetur ad reuocandum ſuum dictũ, neque ad infamãdum ſe, niſi probabiliter crederet, quod alium nouum damnum oriretur ex eo, quia ſicut peccatum nõ dimittitur, niſi reſtituatur ablatum, ita reſtituto ablato cum debita contritione remittitur, vt notatur in c. [peccatum,][k] & alibi ſæpe. Salua, &c.

k de regul. iur. lib. 6.

SVMMARIVM.

1 Mutare ſibi nomen & cognomen ſine fraude, niſi ſit ſeruus, cuilibet licet propria, et ſi magis expediat id fieri publica auctoritate.

CONSILIVM VI.

QVęſitum eſt, an liceat cuiuis mutare ſibi nomen.

1 Reſpondeo, quod ſic, per l. 1. ad hoc expreſſam.[l] quæ habet, ſicut nominis, præno-

l C. de mutatione nominis.

A præ nominis, vel cognominis aſſũptio à principio cuiq; priuato eſt libera, ita & poſtea ſine fraude, & præiudicio alterius illius mutationem fieri licere, niſi eſſet ſeruus, vt in eadẽ lege exprimitur, vel niſi ad fraudandum, aut damnificãdum creditores, vel alios, id faceret, de quo loquitur l. [falſi][a] vt vtriuſq; legis gloſſa recepta declarat, & Bartolus,[b] vbi expreſsè ait id poſſe facere quẽ propria auctoritate: ſed longè melius eſſet mutare cum auctoritate Epiſcopi, vel Regis, vel gubernatoris, vt nemo decipi poſſit, & vt ipſe euitaret periculũ falſi, & præſumptionis fraudis, quæ con- B tra ipſum concipi poſſet, ſi inueniretur aliquis contractus, quo ipſe cõſtitueretur debitor ante illam mutationem, & poſt illam non poſſet inueniri ob illã, & etiam prodeſſet conſcientiæ ad euitandum periculum tentationis negandi ea, quæ feciſſet ante illam, &c.

a ff. ad legẽ Corneliam de fal.
b in proœm. ff de vete. §. nos verò.

De ſortilegijs.

SVMMARIVM.

1 *Proteſtatio agentis ſuperſtitioſa re ipſa non ſufficit ad excuſandum à peccato, nu. 4. & 8.*

2 *Futurorũ et contingentium præcognitionẽ licebat olim à Prophetis exquirere, etiãſi eſſent temporalia, modo eſſent vtilia: hodie tamen à talib. eſt abſtinendum, quamuis nemo prohibẽdus ſit, ceſſante omni vana obſeruantia, à Deo temporalium valdè vtilium reuelationem petere, nu. 4. & 6.*

2 *Futura ſcire, qui deſiderat, nõ peccat, modò non deſideret ſcire à quo nõ debet, vel modo indebito, nu. 7.*

3 *Cognitio intellectiua, vt eſt ẽt notitia futurorum, eſt bona, & poteſt addiſci, modo nolimus addiſcere à quo nõ debemus, vel modo quo non debemus, nu. 7.*

3 *Deũ ſolũ rogare expreſsè intendens ſuper aliqua re, ſi adhibeat vana, tacitè à dæmone illam exquirere videtur.*

5 *Vana qui ſanctis orationib. immiſcet, cẽſetur credere, quod niſi illa etiam addantur, effectus ſperatus non ſequetur.*

8 *Negromãtici, nec alij ſuperſtitioſi, modò nõ prouenerint ad cõcipiendã hære* A *ſim, non excommunicantur per bullã Cœnæ Gregorij XIII.*

8 *Superſtitioſa oratione ad aliquid impetrãdũ vtens, ſi id auctoritate ſuperioris innixus faciat, à peccato põt excuſari. Item ſi putabat eſſe vanam, nec effectum ſperabat, ſolum venialiter peccat: at ſi putabat eſſe vtilẽ ad obtinendũ id quod obtinere ſperabat, ſciebatque ei admiſceri vana, difficile à peccato mortali poteſt excuſari.*

CONSILIVM I.

B QVidam ſacerdos, præmiſſa proteſtatione, quod dæmones conſulere non intendebat, & deſiderans per ſomnia, natiuitate inſpecta, futura ſcire à Deo, ante decubitum candelam benedictam manu tenendo, orationes aliquas recitabat, vna aliqua interponendo, orando per pulchrum viridarium, per palatium delectabile, per aquam currentem, & ignem vrentem. Dubitatur primò, an incurrerit excommunicationem per bullam Cœnæ. Secundò an peccauerit.

1 Quod prædictus ſacerdos nõ admit- C tat vllã ſuperſtitionem, neq; aliud peccatum faciẽdo ſupradicta, facit primò, quod in veteri teſtamento licebat adire Prophetas ſuper rebus futuris, ẽt contingenter, & non neceſſariò venturis.[c]

2 Secundo, quod deſiderare ſcire futura non videtur eſſe peccatum, cũ Daniel,[d] vehementiſſimè deſideraſſet ſcire tempus aduentus Meſſiæ.

Tertiò, quod cognitio rerum, ſiue ſcientia, eſt actus intellectus; & cognitio intellectiua ex ſe non eſt mala, ſecundũ Ariſtotelem,[e] & S. Auguſtinum,[f] dicentem, [Quis audeat dicere diſcipli- D nam eſſe malã?] & rurſus, [Nullo modo dixerim aliquam intelligentiam eſſe malam.] ergo velle ſcire futura non videtur eſſe peccatum.

Quartò, Deus ſolet inſtruere homines per ſomnia,[g] imò & viri ſãcti interpretati ſunt ſomnia aliorum ſignificare talia, & talia futura, vt Iacob,[h] & Ioſeph,[i] & Daniel,[k] ergo prædictus ſacerdos volens ſcire non à dæmone, ſed à Deo futura per ſomnia, non peccauit.

3 His tñ nõ obſtantibus, contrariũ vt

c 1. Reg. c. 9 & 4. Reg. 6. 1.
d cap. 9.
e 2. Ethicor.
f in lib. de lib. arbit.
g Iob 33.
h Gen. 39.
i Gen. 40.
k 2. & 4.

dicendum. Primò quidem, ꝙ cognitio futurorum, quæ non pendent ab aliqua cauſa naturali, vel diuinitus inſtinuata, eſt reſeruata Deo, iuxta illud. [a] [Annũciate nobis ventura, & ꝙ Dij eſtis vos:] vitiũ.n. curioſitatis eſt velle ſcire, quæ ad ipſum nõ pertinent, vt declarat S. Th.[b]

a Iſa. c. 41.
b 2. 2. q. 167. ar. 1. & 2.

4 Secundò, ꝙ licet Deus pp ſuam infinitam bonitatem reuelauerit multa ẽt in nouo Teſtamento per ſomnia, vt ret in [c] Matthæi, tamẽ non legitur ſanctos viros rogaſſe obnixè Deum, vt eis futura reuelaret, niſi cũ inſtaret magna neceſſitas, vel vtilitas id faciẽdi, qualis non vrget prædictum ſacerdotem ad quærenda ea, quæ quærit ſcire per ſomnia.

c cap. 2.

Tertiò, ꝙ licet quis nolit expreſsè ſcire aliquid ignotum à dæmone, ſed ſolũ à Deo, ſi tñ illa petit a ſua maieſtate obſeruando aliqua vana, id eſt, quæ non hñt naturalem virtutem, nec ab Eccleſia Catholica inſtituta, vł tacitè illa petere à dæmone, vt reſoluit vterq; Th.[d]

d 2. 2. q. 95. ar. 2.

5 Quartò, ꝙ licet omnia ferè verba p̄dictæ orationis huius ſacerdotis ſint bona, & ſancta, & ad Deum ipſum directa; illa tñ [per aquam currentem, & ignem vrentem,] non ſunt talia, neque illa, [per pulchrum viridariũ, vel palatium delectabile,] imò videntꝰ cõtinere vanitatem, quã non habent vllam virtutem naturalem, neque ab Eccleſia inſtitutum ad prænoſcendum futura.

Quintò, quod obſeruatio etiam illa, vt prædicta oratio dicatur ante cubitũ, & cum candela benedicta, videtur eſſe vana; quia neque ſua natura, neque ex Eccleſiæ inſtitutione habent ea vim impetrandi reuelationem, & prædictus ſacerdos videtur credere, quod niſi obſeruentur illa, nõ obtinebitur euentus deſideratus, & obſeruatis illis ſic, quæ vana fides eſt.

Sextò, quod etiam vrgere videtur Deum omnipotentem, vt reuelationẽ faciat in ſomniis, & noctu, & ꝙ illæ literæ, per quas ſcribitur nomen Domini Hebraicè, parum videntur facere ad rẽ ad mouendum Deum omni lingua laudandum, & benedicendum.

6 Non obſtant citata in contrarium. Ad primum enim reſpondetur, ꝙ in veteri Teſtamento permittebatur adire homines prophetas ad ſciendũ quædã temporalia ignota, vtilia, p̄ſentia, & futura: quia per illud promittebantur terrena temporalia, in nouo aũt, quo promittuntur ſpiritualia, nullum medium inſtitutum eſt ad adeundum homines ad prænoſcendum talia temporalia; & ideo oportet ab eis abſtinere, vt expreſsè reſpondet S. Thomas, [e] quod etiam ibi tenet Caietanus, & antea ſenſit Gratianus, [f] quamuis, nec illi dãnant expreſsè, nec debent damnare illum, qui ſine aliqua vana obſeruantia peteret à Deo reuelari ſibi aliquid valdè neceſſarium, vel valdè vtile ſibi, vel Eccleſię, vel Reipublicæ, iux. illud. [g] [Quodcũque petieritis Patrẽ meũ in nõie meo, hoc faciã.

e in d. q. 95. ar. 2.
f c. ſors. 26. q. 2.
g Ioan. c. 16.

7 Ad ſecundum, concedendo, ꝙ deſiderare ſcire futura non eſt per ſe peccatũ; ſed deſiderare illa ſcire ab eo, a quo non debet, puta à Dæmone, vel etiam à Deo modo indebito, peccatum eſt: & prædictus ſacerdos vult illa præſcire à Deo, ſed modo indebito, ſeruãdo quædã vana; quibus ſtatim ſe immiſcet dæmon: & ita vult habere ſocietatem cum illo, quod valdè vetitum eſt.

Ad tertium, concedendo, ꝙ cognitio rerum præſentium, vel futurarum non eſt de ſe mala, neque velle illam diſcere ab eo à quo debet, & eo modo quo debet: negando tamen, ꝙ velle diſcere expreſsè à dæmone, vel tacitè obſeruando quædam vana, quæ neque à natura, neque ab Eccleſia ad id inſtituta ſunt, non ſit peccatum, per prædicta.

Ad quartum, concedo omnia, quæ aſſumuntur in argumento, & quod probant id, quod iam dictum eſt, nempè, quod non eſt peccatum velle ſcire, nulla vanitate immixta, à Deo ipſo per modum ſibi placitum, quamuis ipſum reſtringere ad hoc, vt reuelet per ſomnia, aliquid indecentiæ habet.

An autẽ is ſacerdos peccauerit mortaliter, vtendo prædicta oratione, & an ſit excõmunicatus bulla Cœnæ Domini, an ſolum venialiter peccat, quæſtio maior eſt. Ad quam reſpondeo primò, ꝙ non incidit in bullam Cęnæ S. D. N. Gregorii XIII. quia ipſe in ea non excommunicat necromanticos, nec alios ſuperſtitioſos, qui non ſunt hæretici, ſiue qui non peruenerunt ad concipiendum hæreſim, vt conſtat in ea.

Secun-

Secũdò, ꝙ ſi prædictus ſacerdos vſus A eſt prædicta oratione ductus auctoritate ſuperioris, poteſt dici eſſe excuſatus à peccato, vt determinat Caietanus.[a] Si autẽ vſus eſt illa, putans eſſe vnam, quod faciebat, & non ſperabat euentum ſuæ orationis, niſi à caſu ſolum, peccauit venialiter, ſi autem putabat eſſe vanum quod faciebat, ſed vtile, ſperando effectum ſuę orationis, difficilè excuſabitur etiam à mortali, niſi per iuſtam ignorãtiam, quia ſciebat, vel ſcire curare debebat ab aliquo ſapiente, an liceret id, ad quod ſunt ſcripta multa decreta aggregata per Gratianum.[b] Salua, &c.

a 2.2.q.95. art.2.

b 26.q.1.2.3.4.5.et 6.

SVMMARIVM.

1 Hominem occidere ad eſum, etiã ob neceſſitatẽ extremã famis, non licet, an autem iam mortui carnibus veſci liceat, non eſt ita certum.

1 Humana carne ad medicinas conficiendas vti nobis ſine alio priuilegio, vel licentia licere, non videtur ita certum, vnde prudentis erit impetrare à Pontifice facultatem.

CONSILIVM II.

AN liceat efficere puluerem ex cerebro hominis talis qualitatis contra morbum caducum, vel alium grauiſſimum?

1 Hæc quæſtio præſupponit alteram maiorem, nempe an liceat carnibus, & oſſibus humanis vti ad conſeruandum, vel medicandum hominem fame maximè laborantem, vel ægritudine alia incurabili, & ni fallor, nullus eſt canon, nullumq. cap. in toto corpore iuris Põtificij, neq. Cæſarei, quod hanc quæſtionem ſatis determinet. Sed neq. antiquiores doctores videntur hoc ſatis tractaſſe; quamuis definierint non licere carnibus humanis veſci, & damnarint Anthropophagos, qui eis veſcuntur. Sed an in extrema neceſſitate id liceat Chriſtianis, nõ aperiunt, quamuis 4. Regum 6. videãtur damnari mulieres, quæ preſſæ extrema neceſſitate pepigerunt, vt filios ſuos comederent. Sed aliud eſt occidere alium, vt eius carnibus ſe alioquin periturum ſuſtẽtet, quod certum A eſt non licere; aliud carnibus à Deo, vel ab hominibus occiſorum veſci ad neceſſariam ſuſtentationem, quod quęſtio hæc continet. Pro cuius parte affirmante facit cap. 28. Deut. & 19 Hier. quæ videntur ſignificare licere obſeſſis fame vltima preſſis edere carnes filiorum: quamuis reſponderi poſſit etiam illa loqui de occidẽtibus filios ad veſcendum eis, & praxis totius orbis Chriſtiani habet tradere cadauera hominum necatorum medicis, & chirurgis ad anatomias faciendas, licet de hoc ſubdubitauerit Bartolus.[c] Ad quam quæſtionem, quæ B grauiſſima & rariſſima eſt, decidẽdam non eſt in præſentia nobis otium idoneum. Sed arbitror licere conficere pulueres prædictos, ſi licet veſci carnibus humanis in extrema neceſſitate ad ſe ſuſtentandum, & oſſibus & adipe ad medicandum, quod an priuilegio, vel licentia particulari liceat medicis, & chirurgis, & pharmacopolis, quos audio eis vti, melius ipſi nouerunt, & ad eos recurri põt. Sed & prouidè videbitur facturus D. conſulens, ſi à S. D. N. facultatem humiliter petierit ad faciendos C prædictos pulueres ob grauiſſimam, quæ occurrerit ei, neceſſitatem.

c in l. ſi. deca dauer puni

De clerico excõmunicato, depoſito, vel interdicto miniſtrante.

SVMMARIVM.

1 Excõmunicatus, non ſolum ſi celebret, ſed etiam ſi auctorizando, vel quaſi, etiãſi ſit rector parochialis eccleſiæ, faciat corã ſe celebrare, eſt irregularis, ſecus ſi ſimpliciter ſacrum audiat.

D *2 Parochialis eccleſiæ rector habet quidẽ iuriſdictionẽ in foro animæ, ſed non in foro exteriori, vt Epiſcopus, vnde ſi, cum ſit excommunicatus, facit coram ſe celebrari, plus peccat, quam Epiſcopus.*

CONSILIVM I.

CErtum eſt excommunicatum miſſando fieri irregularẽ, & ẽt faciẽdo auctoritatiuè miſſare, iuxta gl. ſingularẽ,[d] & c. [illud.][e] quatenus pro-

d in cle. Archiepiſco de priuil. verb. celebrari.

e de clerico excõ. mini.

bat Epiſcopum excommunicatum faciẽtẽ auctoritatiuè coram ſe celebrare fieri irregularem, vt annotauit Panormitanus cõmuniter receptus ibi, & Boniſacius de Vital. Rotæ Auditor clariſſimus, quatenus colligit ex gloſſa prædicta, quod excommunicatus faciens celebrare coram ſe, ſit irregularis, & Cardinalis,[a] dicit tria diſtincta eſſe, excõmunicatum celebrare, & facere celebrare, quaſi auctorizando, & ſimpliciter audire diuina officia, & ꝙ faciens duo priora eſt irregularis, idem tenet Archidiaconus,[b] præſertim, quod is, de quo quęritur, eſt Prior & rector eiuſdem eccleſiæ principalis parochialis. qui cum eſſet excommunicatus à Papa, & denunciatus, ante abſolutionem fecit coram ſe & toto populo celebrari Miſſas, & alia diuina officia.

a ibidem notab. 6. q. 9.

b in cap. 1. de ſen exc. li. 6.

2 Et Ioannes Monachus vſ. exęquare quoad hoc rectores Eccleſiarum parochialium alijs prę̨latis,[c] dicens eos eſſe iudices in foro animæ. Et neruoſe facit, quod plus peccat, qui carens iuriſdictione in foro exteriori audet quaſi auctorizando facere celebrare corã ſe quàm Epiſcopus, qui habet iuriſdictionem in vtroque foro, ſi id facit, & conſtat per præfatum cap. [illud.] Epiſcopum excommunicatum id facientem fieri irregularem, vt prædictum eſt.

c in cap. 1. de ſent. excom. li. 6. nu. 5.

E F G

SVMMARIVM.

1 *Irregularitatẽ effugit excõmunicatus, qui probabiliter ignorans ſe talẽ, celebrat, ſecus, ſi ignorantia non ſit probabilis, & multo minus, ſi ſit affectata.*

CONSILIVM II.

CVm certum ſit, eum qui probabiliter ignorat ſe eſſe excommunicatum, non incurrere irregularitatem celebrando, eum autem qui craſſa, & ſupina ignorantia excõmunicatus celebrat, incurrere illam, vt eſt caſus expreſſus in cap. [illud.][d] Quæritur primo, quid ſi ignorantia eſſet affectata.

d de clerico exco. miniſ.

1 Reſpondeo, ꝙ illa non excuſat magis, quam craſſa, & ſupina, imò minus, quia illa eſt peior illis, per ea quæ tradidimus in Manu. conſ.[e]

e c. 22. nu. 45. & ſeq.

SVMMARIVM.

1 *Sciẽs aut ſcire debens ſe excommunicatum, accipiendo ſacramentum ordinis eſt irregularis, ſecus, ſi accipiat ſacramẽtum Euchariſtia de manu alterius clerici.*

1 *Ordines ſacros eo fine, vt poſſimus exercere diuina officia, at ſacramẽtum Euchariſtia alio accipus fine.*

CONSILIVM III.

QVæritur, an clericus excommunicatus excommunicatione maiore, ſciens, aut ſcire debens ſe talem, non celebrando, ſed ſimpliciter ab alio clerico ſuſcipiendo ſacramentum Euchariſtiæ, ſit irregularis. Et uidetur quod ſic, quia excommunicatus modo prædicto, qui accipit ſacramentum ordinis, eſt irregularis, vt notatur per Dominationem veſtram in ſuo Manua. ſuper irregularitate ex delicto accipiendi, & exercendi malè ordines. Contrarium, & quod nõ ſit irregularis accipiens Euchariſtiam, videtur, non obſtantibus præmiſſis. Quia irregularitas non incurritur, niſi G in caſibus à iure expreſſis, & licet de accipiente ordinem ſit expreſſum. non tamen de accipiente Euchariſtiam. Præterea differunt, nam qui accipit ordinẽ, illum accipit ad effectũ, vt poſſit exercere diuina officia, qui verò accipit Euchariſtiam, non recipit illam ad ſimilem effectum. Ideo, &c.

1 Illuſtriſſime Domine, quia nihil aptius pro vtraque parte huius quęſtionis, nec pro ſolutione oppoſitorum verè reſolutorum Dominationis veſtrę adduci poteſt, libentiſſimè ſubſcribo ei, vti firmiter fundatæ, & viriliter propu H gnatæ, quæ tanto magis eſt notanda, quanto frequentius contingit.

SVMMARIVM.

1 *Suſpenſus à diuinis Epiſcopus non põt exercere diuina. ſcilicet actiuè per actũ ſuo ordini ſpecialiter deputatum, n. 2. & 4. paſſiuè autem poteſt, vt poſſet laicus, puta confiteri, communicare, Miſſam audire, nu. 2. & hoc nedum extra ſuum Epiſcopatum, ſed etiam in eo. modò non*

Digitized by Google

do non faciat auctoritatiuè coram ſe celebrari, nu. 3. & 4. A

CONSILIVM IV.

AN epiſcopus ſuſpenſus à diuinis poſſit confiteri, & communicare corpori Dominico, & audire Miſſam?

1 Pro parte negatiua facit, ꝙ ſuſpenſus à diuinis non pôt diuina exercere.[a]

2 Sed pars affirmatiua eſt tenenda. Tum quia ſuſpenſus à diuinis ſolũ prohibetur in officio ſuo agere ſicut prius, vel officium ſuum exercere ſicut prius, ut eſt textus in cap. 1.[b] & ibi gloſſa expreſſa, quæ id notat,[c] & confirmat per ca. [ſi quis Epiſcopus.][d] Tum quia rum demum ſuſpenſus à diuinis incurrit irregularitatem, qñ exercet aliquẽ actũ ordini ſuo ſpecialiter deputatum, & ſibi per ſuſpenſionem prohibitum, ſecundum Innocentium[e] communiter receptum ibi, & in c. 1.[f] & in ca. 1.[g] vbi latè reſoluit Philippus Francus.

a cap. 1. de re iud. lib. 6. & c. 1. & cap. ij cui. de ſent. excom. eod. lib.
b § fin. de re iud. lib. 6.
c verb. ſicut prius.
d 11. q 3.
e in c. fin. de exceſſ. prælat.
f § fin. de re iud. lib. 6.
g §. final de ſent. excom. eod. lib.

3 Tum quia ſuſpenſio, prout ſpecialiter capitur, ſicut in caſu propoſito, pro cenſura eccleſiaſtica, definitur eſſe cenſura eccleſiaſtica, qua alicui perſonæ eccleſiaſticæ prohibetur exercitiũ ſui officii, vel beneficii eccleſiaſtici in totũ, uel in partẽ, ut poſt alios tradidimus noſtri Manu. conf.[h] & ita non prohibetur illi quidquã, quod pôt, ut laicus exercere. C

h c. 27. num. 151.

4 Cum ergo confiteri, communicare, & audire Miſſam, ſaltem non auctoritatiuè eam coram ſe iubendo celebrari, poſſit facere, ut laicus, non cenſentur illa ipſi prohibita; & conſequenter faciẽdo illa non peccat, nec quidquam cõtra ſuſpenſionem à diuinis facit. Tum denique ꝙ ſuſpẽſio à diuinis intelligitur ab eis ex officio exercendis, & non ab eis audiendis, nec ſuſcipiendis, nec aliter, D quam ex officio exercendis per prædicta; quo ſoluitur argũ pro parte negatiua formatum. Ex quibus infertur, qd prædictus Epiſcopus poteſt audire diuina officia non ſolum extra ſuam diœceſim, ſed etiam intra eam, & etiam intra eccleſiam cathedralẽ, ut alius dominus laicus poteſt ſimpliciter audire, quamuis non auctoritatiuè eam faciendo celebrari, iuxta glo. ſingularem in clem. 2. verb. celebrari, de priuilegiis, &c.

SVMMARIVM.

1 *Prima tonſura cũ falſis dimiſſoriis ab alieno inſignitus, & beneficiũ ſumẽs, nec ſuſpenſus eſt, nec irregularis.*

1 *Excõicatus diuinis intereſſendo, etiam pſallendo in choro, non fit irregularis.*

CONSILIVM V.

QVidam laicus effictis literis dimiſſoriis per ſe ipſum, & cum his prima tonſura inſignitus ab Epiſcopo Ita- B lo impetrauit beneficium. Quæritur, an ſit ipſo iure ſuſpenſus, & factus irregularis propter collationem beneficii.

1 Reſpondeo, quod nullam incurrit irregularitatem; quia non eſt uſus actu deputato illi ordini, cum nullus talis deputatus ordini primæ tonſuræ, ut ſatis colligitur ex his, quæ dixi in Manu. confeſ.[i] & neque excommunicatus intereſſendo diuinis, etiam pſallendo in choro, incurrit irregularitatem, niſi faciat aliquid peculiariter illi ordini deputatum, ut ubi ſup.[k]

i c. 27. num. 171.
k nu. 241.

SVMMARIVM.

1 *Illegitimus ſine diſpenſatione, & cum falſis dimiſſoriis promotus, & poſtea à Pontifice abſolutus à dictis exceſſib. & infamia, cum ſuſpenſione ad certũ tempus, poteſt eo tranſacto, ſine alia diſpenſatione celebrare.*

CONSILIVM VI.

ILlegitimus ordinatus cum diſpenſatione ordinari legitimè ad primã tõſuram, & poſtea cum falſis literis dimiſſoriis ordinatus ad omnes alios, etiã ſacros, & presbyteratus, & poſtea abſolutus ab oĩbus illis exceſſibus, & ab omni nota, & infamia ab eo incurſa, præmiſſa ſuſpẽſione à miniſterio altaris in aliquod tẽpus, an poſſit vti ſuis ordinibus lapſo tẽpore ſuſpenſionis, & ipſa finita.

1 Reſpondi, poſſe: quia nihil obſtat ei, quo minus poſſit, & quia iã ordinatus, & à pœnis, & cenſuris malæ ordinationis abſolutus non indiget diſpenſatione ad utendum ordinibus, quos ſuſcepit, quouſque Papa ratificauit.

SVMMARIVM.

1 *Illegitimus irregularis eſt, ſed non ſuſpenſus, quia in ipſo non eſt culpa.*

2 *Ordinatus extra tempora, & per ſaltum, eſt ſuſpenſus, ſed non irregularis.*

2 *Irregularis celebrando peccat, ſed non fit nouè irregularis.*

3 *Ordinatus extra tempora, vel ante ætatem olim non erat ſuſpenſus, hodie ſic, & num. 6.*

4 *Ordinatus ſacris extra tempora celebrando fit irregularis.*

5 *Suſpenſio quid, prout eſt vera cẽſura, & quid impediat. & ſemper prouenit ex crimine & nu 6.*

6 *Excommunicatio & ſuſpenſio ſolum ob culpam propriam imponuntur, interdictum verò etiam ob alienam.*

7 *Suſpẽſionis oĩs violatio peccatum: ſed irregularitatẽ niſi ſuſpenſio ſit ab annexis diuinis ordinibus, non inducit.*

8 *Papa ſolus ſuper irregularitate procedẽte ex violatione ſuſpenſionis diſpẽſat.*

8 *Diſpenſandi facultas ſuper irregularitate per Concilium Epiſcopis data, ad eam, quæ ob violationem ſuſpenſionis incurritur, extenditur.*

CONSILIVM VII.

ALiàs fuit dubitatum, nũquid ordinatus extra tempora, vel illegitime natus, vel per ſaltum promotus, & ſimiles celebrando efficiantur irregulares, ita vt ſoli Romano Pontifici diſpenſatio reſeruetur. In qua dubitatione videndum erit, an ita ſuſpenſus efficiatur irregularis, & poſito, quod efficiatur irregularis, an talis ſuſpenſio, & irregularitas dicatur prouenire ex delicto, & tũc an ex delicto occulto, & per conſequẽs cui competat diſpenſatio. Textus in ca. [cum quidam.][a] ſtatuit ordinatum extra tempora incidere in ſuſpenſionem: Speculator.[b] [Porro inquit ſi non ſunt ſuſpenſi à canone propter crimen, vt illegitimè nati, corpore vitiati, & huiuſmodi, celebrãdo nõ fiunt irregulares,] dicens ita obſeruari in Curia Romana, per quam diſpenſari conſueuit ſuper ſuſpenſione, nulla facta irregularitatis mẽtione: & idem dicit,[c] quam opinionem ſequitur Philippus Francus.[d] Ex

a de tempo. ordin.
b in titul. de diſpenſatione. §. iuxta. nu. 23. ver. c in dict. §. iuxta num. 13. verſ itè ordinatus. & in eo. tit. in §. nunc de Epiſcoporũ. colu. 10. verſ item prohibetur diſpenſare.
d in ca. cum medicinalis. de ſent. excõ. in 6. nu. 7.

E quibus omnibus colligitur huiuſmodi ſuſpenſionem non deſcendere ex crimine, & tali modo ſuſpẽſum nõ effici irregularem; & ſi vera eſt doctrina Cardinalis,[e] quod ſuſpenſus à canone ſententialiter celebrando fiat irregularis, ſecus autem, quando denunciatiuè, vel alio modo clericus prohibetur in ordine miniſtrare, iuxta terminos c. 1.[f] & ca. 1. [præter hoc.][g] manifeſtè liquet, ordinatum extra tempora, vel ante ætatem legitimam celebrando non fieri irregularem: quandoquidem textus,[h] prohibet eo modo ordinatum in eo ordine miniſtrare. F verum conceſſo, quod in ordine miniſtrando efficiatur irregularis, dubitatur an poſſit à proprio Epiſcopo ordinario non ordinante diſpenſari, & quod in tali caſu ſuſpenſionis non indigeat diſpenſatione Apoſtolica, ſed Epiſcopali, eſt textus.[i] Stat modò difficultas in irregularitate: irregularitas enim proueniens ex celebratione poſt ſuſpẽſionem ſoli Romano Pontifici reſeruatur, vt eſt textus,[k] quamuis hodie liceat Epiſcopis in irregularitatibus omnibus ex G delicto prouenientibus diſpenſare iuxta conſtitutionem ſacri Tridentini Concilij.[l]

AD HAS quæſtiones reſpõdeo primum, quod tam confusè proponũtur, mea ſententia, vt paulo minus difficile ſit eas diſtinguere, quam decidere. Proponuntur enim præſupponẽdo eodem modo eſſe reſpõdendum de illegitimo, & de ordinato extra tempora, & per ſaltum promoto; & quod hi omnes ſunt irregulares, & ſuſpenſi.

H 1 Secundò dico, quod illegitimus eſt quidem irregularis,[m] & tamen non eſt ſuſpẽſus, quia nemo ſuſpẽditur ſine culpa propria: licet enim propter quodlibet peccatum mortale quis poſſit ſuſpẽdi aliquo modo, ſecundum reſolutionẽ Aretini,[n] & etiam aliquando ob veniale, ſecundum Caiet.[o] non tamen poteſt ſuſpendi ſine vllo peccato ſaltem veniali proprio, ſecundum omnes.

Tertiò, quod ordinatus extra tempora iuris eſt ſuſpenſus per extrauagãtem [cum ex ſacrorum.] Pij II. & tamen nõ eſt irregularis, & etiam promotus per ſaltum, vt diximus in Manual. noſtro confeſſ.[p]

e in Cle. religioſi ver. cæterum nu. 9. de priuil.
f de ſenſens. & re iudic. in 6.
g 32. diſt.
h in ca. cum quidã. cum ſimilib.
i in c. conſultationi. de temp. ord.
k in ca. cum æternit. de ſenten. & re iud. in 6.
l in cap. 6. de reform. ſeſſ. 24.
m cap. 1. & final. de fil. presbyt.
n in ca. cum non ab homine. de iudic.
o verbo ſuſpenſio.
p c. 25. num. 71. & ca. 27. nu. 242.

Quæ-

2 Quartò, quod irregularis licet grauiter peccat celebrando; non tamen incurrit nouam irregularitatem, eo ſolo, quod exiſtens irregularis celebret, ſecũdum Innocentium,[a] cuius ſententiam definicitatem de irregulari ob defectum corporalem membrorum, an legitimationis, aut ob infamiam reſultantem ex notorietate criminis extendimus nos in Manua.[b] ad omnes alios irregulares ob identitatem rationis.

a in c. ſi celebrat. d. 3. de cler. excom.

b c. 27. num. 194.

3 Quintò, quod c. [cum quidam.] allegatum in quæſtione,[c] non probat ordinatum extra tempora eſſe ipſo iure ſuſpenſum, vt tenent ibi Inno. & Ioan. And. quos refert ibi Antoninus, & probat efficaciter textus,[d] nam neque ordinatus ante legitimam ætatem erat ſuſpẽſus ipſo iure, priuſquam fieret prędicta extrauagans. [cum ex ſacrorum.] vt probatur in c. [vel non eſt compos.][e] quæ communis ſententia eſt.

c de tempor. ord.

d in verb. reddere dẽs.

e eod. titu. in verbo ſuſpendendos.

Sextò, quod Speculator in §. [iuxta.] citato in quæſtione, multa dicit confuſè,[i] quæ nos diſtinctius tractauimus in dicto Manu.[f] & quæ dicit in prædicto nu. 23. in verſ. [Porrò] ſunt eadem, quę Innocentius vbi ſupra melius dixerat. Quare non arbitror multum curãdum de ipſius dictis, niſi quatenus probat ea textibus, quos certè ibi aptos allegat, licet parum declaret.

f c. 27. à nu. 193.

4 Septimò, quod ordinatus extra tẽpora hodie ſine dubio incurrit irregularitatem, ſi antequam abſoluatur à ſuſpẽſione incurſa, ordine accepto vtatur, per prædictam extrauagantem, & per c. 1.[g] & per Innocentium communiter receptum vtrobique.

g de reiud. lib. 6. & c. 1. de ſent. excõ. eod. lib.

5 Octauò, quod doctores variè loquũtur in hac materia diſtinguẽdo inter ſuſpẽſionem à Deo, & à lege, vel homine, & inter ſuſpenſum quoad ſeratum, vel quoad ſe, & alios, quæ varietas deſcendit ex eo, quod non conſtituũt veram, & propriam definitionem ſuſpẽſionis, prout in hac materia accipitur, ſ. quod eſt cẽſura eccleſiaſtica, qua alicui perſonæ eccleſiaſticæ prohibetur exercitium ſui officii, vel beneficii eccleſiaſtici in totum, vel in partem, in certum tempus, vel in perpetuum quoad partem, quam nos dedimus, & probauimus in prædicto Man.[h] ex qua ibi intulimus, neque peccatum mortale, neque minorẽ excommunicationem, immo neque maiorem, neque interdictum, neque irregularitatem eſſe propriè ſuſpenſiones.

h c. 27. num. 151.

6 Nonò, quod omnis excommunicatio, & ſuſpenſio imponuntur propter peccatum proprium, interdictum autẽ etiam propter alienum; & ita omnis vera ſuſpenſio iuſta, ſiue à iure, ſiue ab homine lata deſcendit ex crimine, & ſiue ſit occulta, ſiue publica, impedit vſum illius actus officii eccleſiaſtici, à quo ſuſpenditur; ita quod peccat mortaliter agendo illum durante ſuſpenſione; quia contrauenit obedientiæ debitæ Eccleſiæ.[i]

i Arg. cap. 2. de maior. & obed.

7 Decimò, licet omnis violatio ſuſpenſionis ſit peccatum, non tamen omnis inducit irregularitatem, ſed ſolum violatio illius, quæ ſuſpendit à diuinis ordini annexis, iuxta Innocentium communiter receptum.[k]

k in d. ca. 1. de ſent. excom. lib. 6.

Vndecimò, quod c. [conſultationi.][l] non probat ordinatum extra tempora ſuſpenſum eſſe ipſo iure ſuſpenſione propria, ſed ſolum impropria, quæ deſcendit ex peccato, licet ſuſpendi poſſet per ſententiam, iuxta c. [cum quidam.][m] vt ſupra dictum eſt, quamuis hodie per extrauagantem prædictam [cum ex ſacrorum.]

l de tempor. ord.

m eod. tit.

8 Duodecimò, quod ſuper irregularitate incurſa per violationem cenſuræ ſuſpenſionis ſolus Papa diſpenſat, iuxta ca. 1.[n] & ibi Innocentium receptum ab omnibus, nec Card.[o] citatus in quæſtione voluit dicere aliud.

n de indic. lib. 6. ca. 1. de ſent. excom. eod. lib.

o in Clem. 1. q. 11. de priuileg.

Decimotertiò, quod facultas diſpenſandi tributa Epiſcopis per[p] Cõc. Trid. æquè extenditur ad irregularitates incurſas ob violationem ſuſpenſionum, ac ob alias cauſas. Ad quas autem ſuſpẽſiones non occultas extendatur, longa quæſtio eſt; cuius & etiam præmiſſorũ deciſionem ampliorem remitto ad[q] meum Manual. hic enim id commodè fieri non poteſt. Salua, &c.

p c. 6 de reform. ſeſ. 24.

q cap. 27.

SVMMARIVM.

1 *Ordinatus presbyterio ante legitimã ætatem eſt ſuſpenſus; & quia poſtea ſtatim cum Epiſcopo ſimul conſecrat, fit irregularis.*

CON-

CONSILIVM VIII.

VTrũ accipiẽs presbyteratũ ante legitimã ætatẽ ſit irregularis, anteq̃ celebret, vel vtatur alio ordine ſacro?

1 Reſpondeo, ꝙ ſic; quia aſſumẽs pſbyteratum ante legitimam ætatem, ſit ipſo iure ſuſpenſus per extrauag. Pij II. [cum ex ſacrorum.] citatam à nobis in Mann.conſ.[a] & ſit irregularis, ſi poſt illum aſſumptum vtatur ordine ſacro; et qui ordinatur presbyter conſecrat cum Epiſcopo, & vtitur ordine presbyteratus, poſteaquã aſſumpſit illũ; quia Epiſcopus prius ordinat presbyteros, & prius infigit eis characterem illius ordinis, quam conſecret, & admittat eos ad conſecrandũ ſecum; alioquin enim induceret eos ad conſecrandum, antequã haberent poteſtatem id faciendi, qđ eſt abſurdum, & ita non dicendum, &c.[b]

a c.25. num. 70.

b l. nã quod abſurdum. ff. de bonis liber.

[Aduertendum prædictam cõcl. nõ videri ita certam: nã hanc celebrationẽ hic facit, non ea intentione, vt tanquam ſacerdos ſactum faciat, cum de miſſa nihil aliud faciat, quã proferre verba conſecrationis; ſed ea profert tanquã appendicem ad ipſam aſſumptionem ordinis palliuẽ, & non te formaliter intendat actus ordinis exercere. Nec Cãcellaria hos reputat pro talibus; vnde pdictis, qui ante ætatẽ acceperunt ſacerdotiũ, ſi dicant ſe non celebraſſe, dat abſolutionem à ſuſpenſione. Si verò dicant ſe celebraſſe, dat diſpẽſationem, quã ſemper daret, ſi admitteret per prædictam concelebrationem irregularitatem incurri. Aliud fortè eſſet ſi tẽpore interdicti ſic ſacerdotium acciperet, & certè mirum eſt, quod nullus ex antiquiorib. Doctoribus hunc reputauerit irregularem.]

SVMMARIVM.

1 *Suſpenſus actum ordinis exercens ſit irregularis.*

2 *Suſpenſus actus iure particulari ſacerdotio adſcriptos exercens, ſi non ſint diuina officia, peccat, ſed non ſit irregularis, nu. 3. & 5.*

2 *Reſponſoria, pſalmos, epiſtolã ſine ſolẽni apparatu, vel alia diuina officia, quæ à laicis cantari, vel fieri poſſunt, cantans ſuſpenſus non ſit irregularis.*

E 4 *Cenſuratus, vt per actum ei prohibitũ ſiat irregularis, duo requiruntur, videlicet, vt actus ſit diuinum officium, & deputatus certo ordini.*

6 *Suſpenſus gaudet priuilegio fori, & canonis, ſed non honoris.*

6 *Prabenda actu ſacerdotalis promoto ante ætatem non danda.*

CONSILIVM IV.

REgularis ex ordine N. ante legitimam ætatem ſacros ordines ſuſcepit, electionibuſq;, ſtatione, & ſeſſione

F inter ſacerdotes vſus eſt, & alijs actibus ſolum in ſacris, & ſacerdotio conſtitutis deputatis interfuit. Dubitauit, an eſſet ſuſpenſus, & factus irregularis.

1 Reſpondeo primò, certum eſſe præfatum D. conſulentem ſacri ordinis N. ante legitimam ætatem ordinatum ipſo iure incurriſſe ſuſpenſionem ab officio per extrauagantem Pij II. quæ incipit [cum ex ſacrorum.]

Secundò, ex hoc inferri, nõ poſſe ipſum abſq; magna diuinæ maieſtatis offenſa, & irregularitate incurrenda, Miſ-

G ſam, vel Euangeliũ, & epiſtolam ſolemniter cantare: quia hi actus ſunt ſpecialiter deputati ordinibus, quos ſuſcepit.

2 Tertiò, quod magis dubitari poteſt de alijs actibus in caſu propoſitis, ſcilicet ſeſſione, & ſtatione inter ſacerdotes, & electione actiua, & paſſiua ad eoſdem ſolus pertinente.

Pro parte negante facit primò, ꝙ tales actus non videntur inducere irregularitatem: qm̃ ordinatus, qui eſt excõicatus, vel ſuſpenſus, ſolum incurrit illam exercẽdo actus ſpecialiter deputatos ab ordinis, vt aiunt Innoc. & Pan. cõi-

H ter recepti.[c] vt cũ ſacerdos miſſat, diaconus cantat Euangeliũ, vel ſubdiaconus epiſtolã in apparatu ſolẽni: non aũt qui ſolũ cantaret reſponſoria, vel pſalmos, vel cantaret pſata ſine apparatu ſolẽni, vel faceret alia diuina officia, quæ etiã à laicis cantantur, & fiũt, aut fieri poſſunt.

c in c. fin. de exceſſ. prælat.

Secundò, quod licet ſuſpenſus, faciẽdo deputata ordini ſuo incurrat irregularitatem, vt eleganter dicit Panormitanus,[d] non tamen exercendo alia, quæ non ſunt certo ordini deputata, vt ibidem ſubiungit.[e]

d in d. c. fin.

e nu. 5.

Pio

3 Pro parte verò affirmante facit, quòd A licet præfati actus iure cõmuni nõ ſint deputati certis ordinibus, ſunt tamẽ iure particulari conſtitutionũ præfati ordinis N. & Doctores dicẽtes incurrere irregularitatẽ ordinatos exercentes ordines ſuos, generaliter loquuntur de exercentibus actibus deputatos ſuis ordinibus, & præſupponitur in caſu actus eſſe deputatos ordini ſacerdotali.

4 Propter, quæ oĩa videtur nobis hoc dubium eſſe ſatis nouum, poſſeque ad vtriuſque illius partem multa adduci, quorũ tamen grauiora in prædictis argumentis inſinuãtur. Ad quæ adducenda B non eſt nunc nobis iuſtum otium, & iuſta valetudo. Sed ut pareã iuſſui Domini mei potentiſſ. mihi iubere, dico primò huiuſmodi religioſum, qui faceret aliquẽ trium præfatorum actuũ, nõ incurrere irregularitatẽ: quia licet ſint actus deputati ordini ſacerdotali per ſtatuta ordinis, nõ tamen ſunt diuina officia: & ſecundũ mentẽ Doctorum duo requiruntur ad hoc, vt ordinatus excõmunicatus, vel ſuſpenſus incurrat irregularitatem: alterum eſt, vt ſit officium diuinum, per ea, quæ dicimus in Man. C conf.[a] & alterum, vt ſit deputatum alicui ordini certo: & præfati tres actus, vt prædicitur, non ſunt diuina officia.

a ca. 27. nu. 144.

5 Secundò, quod huiuſmodi religioſus arceri põt à præfatis tribus actibus: nam licet exercendo illos non incurrat irregularitatem, peccat tamen; ſicut ſuſpenſus eligendo, vel permittendo, vt eligatur, non incurrit quidem irregularitatem, vt ait Panor. vbi ſupra, ſed peccat ſecundum omnes, quia facit actum ſibi prohibitum.[b]

6 Tum quia ordinatus ſuſpẽſus, & ex D cõmunicatus licet gaudeat priuilegio fori, & canonis,[c] nõ tamen gaudet priuilegijs alijs honoris, & vtilitatis cõuenientibus ei ratione ordinis, puta, vt ſit capax collationis beneficiorũ ſæcularium, vel regularium, & dignitatis, & honorũ.[d] Vnde gloſſa memorabilis, dicit, præbendam ſacerdotalem, id eſt, quæ ſacerdotiũ actu requirit in eo, cui eſt conferenda, non eſſe dandam ei, qui factus eſt ſacerdos ante legitimam ætatem. Tũ quia inter dicendus eſt ei ordinis vſus.[f] Tũ quia non debet ex ſuo delicto aſſequi, quod ſine illo non fuiſſet aſſequutus.[g] & Salua, &c.

b cap. cum inter R. cum ei adnot. de elect.
c ſi quis ſuadente. 17. q. 4. & c. aduerſus. & c. inter alia de immun. eccleſ.
d cap. 2. & cap. ſi celebrat de cle. excom. miniſtr.
e ca. ſicut. verbo ætate. de præb. li. 6.
f ca. vel non eſt compoſ. de tẽp. ord.
g Vulg. ca. Sedes Apoſtolica de reſcript. & l. itaque fullo ff. de furtis.

SVMMARIVM.

1 Suſpenſus, interdictus, vel excõicatus collectã in choro dicẽs ſit irregularis.

2 Aquam ſolemniter benedicens cenſura innodatus ſit irregularis, ſicut, & ſolemniter baptizans, quia iſti actus ſunt certo ordini deputati.

CONSILIVM X.

QVidam presbyter ſuſpenſus, interdictus, vel excommunicatus dixit collectã in choro vti hebdomadarius. Quæſitum eſt, an ſit irregularis.

1 Reſpondetur, quod ſic, ſecundum Innoc.[h] quem ad idẽ citamus in Man. confeſ.[i] vbi tangitur firma ratio eius dicti, ſcilicet, quod facit actum certo ordini deputatum: qua eadem concluditur idem de illo, qui ſolemniter baptizat, vel ſolemniter benedicit aquam benedictam, quod etiam Syluester tangit.[k]

h in ca. ſi. de exceſſ. prælat.
i ca. 27. nu. 144.
k ver. irregularitas. q. 13.

SVMMARIVM.

1 Irregularis eſt celebrãs Miſſam in altari interdicto, ſicut ĩ eccleſia interdicta.

CONSILIVM XI.

AN celebrans in altari interdicto ſit irregularis, ſicut celebrans in eccleſia interdicta?

1 Reſpondeo, quod ſic: quia contextus c. [is qui.][l] expreſſe ait, eſſe irregularem, qui celebrat in loco interdicto, nõ ſe reſtringendo ad eccleſiam, & altare eſt locus, immo locus, vbi celebratur.

l de ſenten. excom lib. 6.

SVMMARIVM.

1 Põtificalia exercens Epiſcopus, ẽt ſolũ calicem, vel corporalia conſecrando in aliena diœceſi ſine licentia diœceſani non cogitans id ſibi non licere, ſed credens bene facere, non intrat ſuſpenſionem à pontificalibus, nec irregularitatem, ſi ſic ligatus, etiam non aduertẽs ſe ligatum, eadem poſtea exerceat.

2 Irregularitas, & ſuſpenſio etiã in foro con-

Digitized by Google

conſcientia incurritur, etiam ob ignorantiam, & inaduertentiam exercendi iure prohibita. E

2 *Pœnitentia, quæ poſſit imponi ei, qui ob incogitantiam incidit in ſuſpenſionẽ, & irregularitatem.*

CONSILIVM XII.

QVidã Epiſcopus ab hinc aliquibus annis in aliena diœceſi exiſtẽs pontificalia exercuit ſine licentia illius Epiſcopi, in cuius diœceſi morabatur: & F hoc fuit conſecrando calicem, vel corporalia ſemel, idque bona fide fecit, nec habuit animũ decretis Conc. Trid. aut ſacrorum canonum cõtraueniendi, nec conſiderauit id ſibi non licere: poſt id temporis Miſſas celebrauit, & omnia alia munera epiſcopalia adminiſtrauit, nihil ad hoc reſpiciens, ſicut nec antea à principio aduerterat.

Quæritur nunc, an Epiſcopus prædictus fecerit contra [a] Conc. Trid. & inciderit in pœnam in eo contentam, ſeu in alias pœnas à iure ſtatutas, & ſi fortè inciderit, quomodo ſe in hoc caſu gerere debeat. G

a cap. 5. ſeſ. 6.

1 Ad hoc dico primò, videri prædictum Epiſcopum incurriſſe ſuſpenſionem, quam prędictum [b] Conc. Trid. inducit, & conſequenter incidiſſe per vſum pontificalium poſtea ſubſequutum in irregularitatem.

b cap. 5.

2 Secundò, data mihi facultate reſpõdẽdi ad hunc caſum à ſummo Pœnitentiario, & à toto ſuo prętorio ſimul, & faciendi omnia, quæ Reuerendiſſim. Epiſcopo conſulenti ſunt neceſſaria; ego, poteſtate mihi in hoc facta, abſoluẽtẽ prędictũ Epiſcopum à prędicta ſuſpenſione, H & diſpenſatẽ ſuper irregularitate ob eam contracta, eam omninò abolendo, attento quod conſecrationẽ prędictam non fecit in prædicti Concilij, [c] contemptũ, nec intendens illud tranſgredi, imò credẽs bene facere, & quod humili, & deuota mente ſe prędictę Sedis Apoſtolicæ cenſuræ ſubijcit; impoſita tamen pro incogitantia, & inaduertentia huiuſmodi ſuſpenſione decem dierum ab exercitio põtificalium, non tamen presbyteralium, & quod inter illos coronam Virginis decies diceret, & decies largiretur eleemoſynam, quę ſibi placuerit, & duobus alijs diebus non præceptis ante Natalem Domini ieiunaret. Salua, &c.

c cap. 5.

SVMMARIVM.

1 *Monitoriũ, ſeu præceptũ de ſoluẽdo ante condemnationẽ, ſine clauſula iuſtificante factum, eſt nullũ ſimul cum excommunicatione exinde ſubſequuta.*

2 *Credere aduerſario, quod ſit in eius defenſionem aliquid facturus, non debet aliquis. Vnde ſi aliter res ſuccedat, nõ erit ob id in probabili ignorantia.*

2 *Monitus à iudice, ut q̃d faciat ſub pœna excõmunicationis, lapſo tẽpore debet inquirere, an excõmunicatio fuerit contra ipſum lata, alioquin non eſt in illius probabili ignorantia: ſi tamẽ nullum habuit contemptum, ſine quo irregularitas non incurritur, verè coram Deo non videtur irregularis, nu. 4. licet ſit ſecus in foro exteriori. nu. 3.*

3 *Excommunicari poteſt abſens, & ignorans; ſed celebrando, ſi ignorantia ſit probabilis, non peccat, nec ſit irregularis, imò & in foro conſcientiæ excuſatur ab irregularitate, quæ non incurritur ſine contemptu. nu. 4.*

4 *Collatio beneficij excommunicato, & illam ignoranti facta, non tenet.*

CONSILIVM XIII.

QVidam presbytero fuit notificatũ monitorium vicarij Epiſcopi ſui iudicis, vt ſolueret quoddam debitum lõgè à loco iudicis, ſed intra eandẽ diœceſim, qui ſperans, quod intimator impetraret, vt promiſit, à creditore ſuo cognato dilationem, vel quod daret literas debitoris procuratori ſuo, vt cõpareret corã vicario, exiuit diœceſim, quo iter faciebat, cum eſſet monitus: & poſtea credẽs dilationem habitam fuiſſe, vel ſuum procuratorem comparuiſſe, & ita credẽns ſe non fuiſſe excommunicatum, celebrauit, & obtinuit beneficium. Sed vicarius inſtante parte, declarauit eum excommunicatum contra ſpem, & credulitatem eius.

Quæritur, an is fuiſſet excõmunicatus, antequam ſciuiſſet declarationem factam,

factam,

Digitized by Google

ſactam,& an ſit irregularis,& an colla- A tio beneficij ei poſtea facta valuerit.

1 Reſpondeo ſequentia. Primum,ꝙ ſi monitorium prædictum præceptorium de ſoluendo debitũ fuit factũ ſine clauſula illa iuſtificatiua, [Si te grauatũ ſentiſeris, intra talem terminũ compareas,] fuit nullum,& excommunicatio per illud facta etiã nulla,per illa multa, quæ nos adduximus in relectione cap. [cum contingat.][a] poſt Baldu.r.[b], quia non licet incipere ab exequutione ante latam ſententiam,per illam l.1.niſi cum prędicta clauſula iuſtificatiua,per quam præceptum exequutiuum reſoluitur in citatoriũ, B iuxta gloſſam ſingularem,[c] ſed ſuſpicor prędictum monitorium habuiſſe prædictam clauſulam.

a de reſcr.
b in l. 1. C. de re iud. n. 14.
c ea. ex par. de ver. ſig.

2 Secundò,ꝙ ignorantia prędicti D. conſulentis non videtur fuiſſe probabilis,quia nõ debuit confidere,nec credere aduerſario Tum quia poterat ſcire, an abſolutus eſſet,ſcribendo ad ſuũ procuratorem,& ẽt ad parochũ ſui oppidi.

3 Tertiò,ꝙ præfatus presbyter fuit excõicatus antequam notificaretur ei declaratoria,quia declaratio nihil noui inducit,ſed iam inductum eſſe denũciat.[d] Nec obſtat glo.[e] imò eſt pro hac parte, C quatenus ait abſentem & ignorantem poſſe excommunicari, licet excommunicatio ei non noceat ad hoc, vt eã non ſeruando peccet, vel incurrat irregularitatem,ſi ignorantia eſt probabilis.

d l. hæredes palam. poſt princip. ff. de teſtam.
e c. Apoſtolica. de cler. ex com. miniſt.

4 Quartò,ꝙ D cõſulens non videtur incurriſſe irregularitatẽ,ſaltem quo ad forum conſcientiæ,quia nullum contẽptum habuit, & ſine illo nõ incurritur illa,vt dicit Panor.[f] & Dominicus.[g]

Quintò,quod collatio prædicti beneficij fuit nulla,iuxta glo.communiter receptam,[h] quam breuiter graui ratione fundauimus nos in Manu. confeſſ.[i] D

f in d. §. verum.
g ca. ſolet. de ſent. excom. li. 6.
h c. Apoſtolica de cl. excom.
i c. 27. n. 171. verſ. 8.

Sextò,quòd conſulens deberet impetrare quo ad forum conſcientiæ tãtum diſpenſationem,ad retinendum beneficium,& etiã ad cautelam ſuper irregularitate,ſi & quatenus opus ſit, &c.

SVMMARIVM.

1 Excõmunicatus,fructus & diſtributiones benefi.ij antea legitimè obtentas perdit,irregularis autem non.

CONSILIVM XIV.

QVidam excommunicatus celebrauit, & ob id incidit in irregularitatem,& nõ obſtante ea percepit fructus, & diſtributiones quotidianas. Quæritur quid faciendum.

1 Reſpondetur,quod licet per excommunicationem perdat quis fructus, & diſtributiones beneficij eo modo,quo dicitur in cap.[paſtoralis.][k] adiuncta gloſſa,[l] tamen, qui eſt irregularis, non perdit fructus propter irregularitatem, neque diſtributiones beneficij habiti iuſtè ante irregularitatem incurſam,iuxta ſententiam Innocẽtij receptam,[m] & ita irregularis nullatenus tenetur reſtituere fructus,nec diſtributiones beneficij ante iam canonicè adepti. Per quod ceſſat quæſtio propoſita,&c.

k §. verum.
l in verbo ſubtrahuntur, de appellatio.
m in c. cum nobis de conceſſ. præb.

SVMMARIVM.

1 Excõmunicatus, & interdictus miniſtrans,vnam ex duabus cauſis, vel verius duas incurrit irregularitates,quarũ vna ſine altera tolli poteſt, ſed non prodeſt,donec altera tollatur.

CONSILIVM XV.

AN qui eſt excommunicatus, & interdictus,celebrãdo incurrat duas irregularitates?

1 Reſpondeo,duas irregularitates incurri,aut vnam ex duplici cauſa,arg. notatorum in cap.[cum pro cauſa.][n] Tum quia qui contra duo, tria, vel quatuor præcepta vno actu peccat.totidem peccata committit,quot præcepta tranſgreditur,aut vnum peccatum cum tot circunſtantijs neceſſario confitendis, quot præcepta eſt tranſgreſſus, vt diximus in Man.cõſ.[o] Tum quia nulla ratio reddi poteſt,cur magis incurratur ex vna cauſa,quam alia,& non poteſt dici ex neutra incurri,& ita indigebit huiuſmodi irregularis duplici diſpenſatione,aut vna ex duplici cauſa. Mihi autem iuri conſonantius videtur duplicem irregularitatem incurri,& alteram ſine altera tolli poſſe,ſed donec altera tollatur,ſublatione alterius vti non poſſe,ſicut de excõmunicato dicitur duplici ex cauſa.

n de ſenten. excomm. & c. ex parte. de offi. ord.
o Prælud. n. 20.

SVM-

SVMMARIVM.

1 *Abſolutio à cenſura ob vnam cauſam incurſa tenet, ſed non extenditur ad incurſas ob alias cauſas.*

1 *Pluries incidens in actum, cui annexa eſt excommunicatio latæ ſententiæ plures incurrit excommunicationes: & ſi ſic ligatus celebrat, contrahit irregularitatem ex diuerſis cauſis, adeo vt non ſufficiat abſolutio, & diſpenſatio ab vna, & num. 2.*

2 *Diſpenſatio ſuper vna irregularitate incurſa ex vna cauſa tenet quoad illam, ſed nõ extenditur ad contractam ex alia cauſa.*

3 *Diſpẽſatus ſuper vna irregularitate cũ retentione beneficij in ea obtẽti, cũ pluribus teneretur obnoxius, tenetur etiã ab alijs diſpenſationem impetrare, cũ noua diſpenſatione retinendi dictum beneficium in eiſdem obtentum.*

CONSILIVM XVI.

QVidam incidit in vſuras extrauagantis [ab ipſo.] Gregorij XIII. o-ctties, & celebrando incurrit irregularitatem, & manens in ea obtinuit quod- G dam beneficium, & poſtea obtinuit abſolutionem à cenſuris duabus de cauſis incurſis, cum retentione beneficij.

Quæritur, an abſolutio eius valuerit, & an diſpenſatio ſuper irregularitate incurſa ex celebratione in excõmunicatione incurſa duabus de cauſis extendatur ad irregularitatem incurſam ob celebrationem in alijs excommunicationibus, in quas alijs de cauſis incidit.

1 Reſpondeo primò, quod abſolutio ab illis duabus excommunicationibus incurſis ob illas duas cauſas valuit, ſed non extẽditur ad alias incurſas ob alias H cauſas, ſecundum veriorem intellectũ c. [ex parte.][a] & ideo neceſſaria eſt abſolutio excommunicationum incurſarũ ob alias cauſas.

a de offic. ordin. & ca. cũ pro cauſa. de ſent. excom.

2 Secundò, quod diſpenſatio ſuper irregularitate contracta ex vna cauſa, valet quidem quoad illam, ſed nõ extẽditur quoad aliam contractam alia de cauſa. Tum per prædicta capp. & paritatẽ rationis, quæ in excõicatione, & irregularitate quoad hoc inueniri videtur.

E Tum quod nemo diceret diſpẽſationẽ ſuper irregularitate contractam ex vno homicidio extendi ad irregularitatẽ cõtractam ex alio ſimili homicidio; immo non pauci dubitarent, an diſpenſatio ſuper irregularitate contracta ex vno homicidio valeret, non facta mentione de diſpenſatione irregularitatis contractæ ob aliud, per l. 2.[b] & quod ibi per illam dixerunt Gulielmus de Cuneo, & Bal. & alij relati à Felyno.[c]

b C de Epiſcop. audien.
c in c poſtulaſti colu. 4. de reſcript.

3 Tertiò, quod facultas retinendi beneficium collatum, non obſtante irregularitate vna, non videtur extendi ad retẽ- F tionem eiuſdem, non obſtante alia irregularitate. Tum per prædicta. Tũ quod voluntas non fertur in incognitum, ſecundum Auguſtinum receptum, quod etiam ſentit Iuriſconſultus,[d] & Papa,[e] ergo voluntas Papæ volentis facere quem habilem, non obſtante quadam irregularitate ſibi expreſſa, non videtur velle facere habilem, non obſtante alia, quam ipſe non nouit, quæque ipſi non exprimitur.

d in l. de quaſe. ff de iudic.
e in ca. ſuper literis. de reſcript.

Quartò, quod ex his eſt conſequens D. conſulentem debere ſibi prouidere de abſolutione aliarum excommunicationum, & diſpenſatione aliarum irregularitatum, & noua retentione beneficij quæſiti in ſtatu irregularitatis. Salua, &c.

SVMMARIVM.

1 *Irregularitas non tollitur, nec p clauſulam,* Abſoluentes te à cenſuris, &c. *nec aliter, niſi exprimatur.*

2 *Suſpenſio ex notorio concubinatu tollitur per pœnitentiam, ſed non irregularitas contracta ex eo.*

H 3 *Motu proprio reſcribens Papa non cẽſetur ob hoc diſpenſare ſuper his, quæ iure communi obſtant.*

CONSILIVM XVII.

DE eo, qui factus irregularis ob notorium concubinatum, impetrauit à Papa beneficium.

Vnde quæſitum fuit primum, an per clauſulam bullis inſeri ſolitam, [Teque à quibuſuis. &c.] cenſeatur ſecum diſpẽſatum ſuper irregularitate.

Secun-

A Secundò, an per pœnitentiam illa tollatur.

Tertiò, an per illa verba, [Animum ſuum mouentibus, &c.] videatur Papa diſpenſare.

Ad Primam Quaestionem reſpondetur, quod non: quia nunquam videtur Papa abſoluere ab irregularitate, vel facere facultatem abſoluendi ab ea, niſi id exprimat, vt diximꝰ ĩ Man.[a]

a ca.27. nu. 254.

Ad Secundam, quod licet ſuſpenſio, quæ incurritur per notorium concubinatum, ipſo iure tollatur per pœnitentiam, vt nos diximus in Manu.[b] irregularitas tamen orta ex celebratione publi B ci fornicarij non tollitur ipſo iure per pœnitentiam, vt nos ſatis exprimimus in d. Man.[c] imò nec irregularitas nata ex publico concubinatu, vt habet gloſ. Pragmaticæ ſanctionis Gallicanæ,[d] pro qua ibi bonus textus.

b ca.27. nu. 254.

c ca.25. nu. 77.

d tit. de concubinarijs. §. & nihil. uerbo, inhabiles.

3 Ad Tertiam, quod non ſatis intelligo, quo modo illa clauſula poſſit prodeſſe impetranti, ſi verbum [animũ] referatur ad Papam, & minus, ſi referatur ad impetrantem: & quod certum eſt, Papam, etiam ſi motu proprio ſcribat, non inducere diſpenſationem circa ea, quæ iure communi obſtant, vt poſt C alios ſcribit Philippus Francus,[e] & ad rectè iudicandum oporteret videre verba prouiſionis. Salua, &c.

e in cap. ſi motu proprio. de præbend. lib. 6. nu. 5.

SUMMARIUM.

1 Epiſcopus ex facultate Concilij abſoluit ab excõmunicatione ſimoniacum in beneficio, & cum eo diſpenſat ſuper irregularitate, quia ſic ligatus miniſtrauit; modo ſimonia ſit occulta. n. 2.

CONSILIUM XVIII.

ABſoluere, & diſpenſare, an valeat Epiſcopus eum, qui ſimoniacè beneficium adeptus eſt, & poſtea in ordinibus miniſtrauit?

Qui diceret non poſſe Epiſcopũ abſoluere ab excõmunicatione ob prædictam ſimoniam incurſam, multum iuuat[f] Conc. Trid.[g] quatenus dat facultatem abſoluendi à ſuſpenſione, & diſpenſandi in irregularitate, nulla facta mentione de excommunicatione: & qui A de vno dicit, de alio negare videtur.[h] Sed cõtrarium videtur probabilius, eo quod licet expreſſè non det facultatem abſoluendi ab excommunicatione, dat tamen tacitè. Tum quia dat facultatem abſoluendi in omnibus caſibus reſeruatis etiam Papæ, & nullus eſt talis, qui nõ habeat excõmunicationem annexam, vt in Man.[i] Tum quia dat facultatem abſoluendi ab hæreſi, cui eſt annexa excommunicatio, & non qualis qualis, ſed prima reſeruatarum in bulla Cœnæ: & excommunicatio ob ſimoniam in beneficio incurſa, licet ſit reſeruata Papæ, B per extrauagantem ſecundam de ſimonia, non tamen continetur in bulla Cœnæ, quare Epiſcopus poteſt diſpenſare ſuper irregularitate incurſa ob celebrationem factam poſt commiſſam ſimoniam prædictam; quia prouenit ex delicto occulto, & ſuper omni tali datur Epiſcopo facultas diſpenſandi: & qui totum dicit, nihil excludit.[k]

f ca. 6. licet.

g Seſſ. 24.

h l. cum prætor ff. de iudic. l. a qualis d. 25.

i ca. 27. nu. 261.

K cap. ſoliteæ. ſub fin. de maior. & obed. cũ ſuis concord.

De clerico non ordinato miniſtrante.

SUMMARIUM.

C

1 Irregularis fit, qui vtitur ordine ſacro, quem non habet, nec poteſt aſcendere. nu. 3. nec ſuſceptis uti ſine diſpẽſatione. nu. 4. quæ non à Pœnitentiario, ſed à Papa obtinenda. nu. 2.

5 Parochialem legitimè obtentam ob nõ promotionem amittit, qui nullo modo intra annum accipit ſacerdotiũ; aliàs ſecus, etiamſi malè illud ſuſceperit.

CONSILIUM PRIMUM.

D RESpondeo primò, quod dominus conſulens eſt irregularis: quia viẽs actu peculiari ordinis ſacri, quem non habet, fit irregularis, vt diximus in Man. conf.[l]

2 Secundò, quod Pœnitentiarius minor non habuit poteſtatem abſoluendi ab irregularitate: quia id ad ſolum Papam pertinet, vt adnotat Sylueſter.[m]

3 Tertiò, quod malè fuit promotus ad ordines ſacros: quia irregularis non poteſt ordinari eis; nam c. ſecundum,[n] dicit, quod nunquam ordinetur.

l ca. 27. nu. 244.

m in ver. irregularitas 12.

n de clerico non ordinato miniſt.

Quartò,

Digitized by Google

4 Quartò, quod non poteſt vti prædictis ordinib. ſine diſpenſatione, quia eſt irregularis.

Quintò, quod ad concedendum diſpenſationem, adiuuat non celebraſſe.

5 Sextò, quod ſi intra annum nō fuit ordinatus presbyterio bene, vel malè, perdidit beneficium curatum, ſi erat parochialis eccleſia, per c. [licet canon.] [a] & indiget noua prouiſione, ſi autē fuit ordinatus bene, uel malè intra annū, nō perdidit illud ipſo iure propter delicta prędicta, licet poſſet priuari per ſententiam, ſi probari poſſet. Salua, &c.

a Et cum commiſſa. de elec. lib. 6.

SVMMARIVM.

1 *Occulta, quoad effectum, vt Epiſcopus poſſit diſpenſare, non deſinit eſſe irregularitas incurſa ob actum celebratū coram ignorantibus actum eſſe prohibitū, vel ex eo incurrit irregularitatem, vel ſi ſolū ſunt duo, vel tres, ſeu alibi celebrauit, q̄ vbi erat nota excōmunicatio, et hoc modo de illis irregularitatibus nulla ſit contra ipſum orta fama.*

2 *Diſpenſandi facultas vti fauorabilis amplianda licet actus diſpenſandi ſit ſtrictè interpretandus.*

CONSILIVM II.

N. Diaconus ſolenniter publicè coram multis baptizauit quēdam, ob quod videtur incurriſſe irregularitatem c. 1. [b] cum nequeat diaconus iure baptizare ſolēniter, quod eſt munus presbyteri. Qui tamen circunſtabant, neſciebant id muneris eſſe illi prohibitum: & ſi aliquis id ſciebat, neſciebat tamen per id incurri irregularitatem.

b de clerico non ordinato miniſtrāte.

Quęritur, an cum tali diacono poſſit diſpenſare Epiſcopus per facultatem à Conc. Trid. traditam ad diſpenſandum in irregularitatibus occultis. [c]

c ca. liceat. de reform. ſeſſ. 24.

Quid item dicendum ſit de faciente aliquid ob quod excommunicationem incurrit, coram aliquibus, qui neſciunt illam in illo caſu incurri, vel non niſi duo, vel tres.

Quid item de excōmunicato in alia diœceſi, vel alia vrbe, & celebrante in alia, vbi neſcitur, an ſit excōmunicatus.

Reſpōderi poſſe videtur, licere in his E caſibus Epiſcopo diſpenſare ſuper irregularitatibus prædictis, modo nulla de illis contractis fama orta fuerit. Tū per adducta in noſtro Man. confeſſ. [d] Tum quod licet diſpenſatio, ſiue actus diſpēſandi ſtrictè debeat intelligi, iuxta ca. 1. & 2. [e] poteſtas tamen diſpenſandi eſt fauorabilis, & amplianda iuxta gloſſam ſingularem, [f] & tradita latius per Felynum, & ab eo citatos. [g]

d ca 27. nu. 250.
e de fil. preſbyt. lib. 6.
f in Cle. 1. de off. vica.
g in ca. poſtulaſti. de reſcr.

[Aduertendum Sac. Conc. dare Epiſcopo facultatem diſpenſandi ſuper irregularitate, ſi procedat ex occulto delicto, quale non videtur hoc licet ij multi, F coram quibus Diaconus baptizauit, ignorent ex dicto actu incurri irregularitatem. Nec contrarium probatur d. c. 27. nu. 256. aliàs 250.

SVMMARIVM.

Baptizans ſolemniter diaconus, vt diaconus, non vt ſacerdos, non eſt ſuſpenſus, miniſtrando efficitur irregularis ſaltem in foro conſcientiæ.

CONSILIVM III.

G Diaconus ad firmandam pacem inter eius propinquos ex vna parte, & quoſdam ex altera, rogatus infantem ſolemniter, credens ſe poſſe, prout à quodam ſacerdote id licere, & aliàs ab eodem factum fuiſſe audiuerat, baptizauit, petita etiam prius licentia à loci archipresbytero; qui etiam dictæ actioni, ne ipſe in aliquo erraret, aſſtitit. Et quia poſtea ad presbyteratus ordinem ſe promoueri fecit, & miniſtrauit, dubitatur, an ſit irregularis.

Pro affirmatiua facit primò cōcluſio communis, quod miniſtrās ſolemniter H in ordine, quo quis nō eſt inſignitus, irregularitatē incurrit, vt poſt alios ſcribit Dominatio tua in Man. [h] & in tractatu de oratione, [i] vbi affirmat ſolemnem baptiſmum eſſe actum proprium presbyterij ratione conſecrationis: & de hoc eſt textus. [k]

h ca 27. nu. 242.
i cap. 7. nu. 42.

Secundò, nam prædictus diaconus, exercendo actū presbyterij, nedum efficitur irregularis quo ad ſacerdotium obtinendum, ſed & ipſo iure ſuſpenſus eſt ab ordine diaconatus, vt probatur in cap.

K in cap. 1. de cler. non ord miniſt.

In cap. 2.[a] iuncta maximè doctrina Abbatis antiqui ibidem aſſerentis hunc ad hoc, vt poſſit in ante ſuſceptis miniſtrare, egere miſericordia Epiſcopi, quã faciet Epiſcopus, vt inquit ibi textus, poſt quam ſteterit arbitro Epiſcopi biennio, vel triennio ſuſpenſus: tunc ſic ſuſpenſus celebrans efficitur irregularis, ex doctrina D. tuæ,[b] adducendo c. 1.[c] ergo & iſte irregularis eſt.

a eod. tit.

b in d. c. 27. nu. 163 & alibi ſæpe.
c de re iud. & de ſent. excõ. in 6.
d in d. ca. 2. de cler. non ordin. miniſtr.

Tertiò, ſi ſuſpenſus ab aliquo actu ordinis miniſtrãs in eodem efficitur irregularis, vt ſupra dictum fuit, multo magis efficietur talis, ſi miniſter in eodem, ſi illo omnino careat. quo argumento B vtitur poſt alios Abbas.[d]

Ad ſecundum, contra conſulentem facit, quòd qui alieno negotio ſponte ſe ingerit, ſcire tenetur omnia, quæ ad illum actum exercendum legitimè ſunt neceſſaria, ex D. Tho.[e] quæ ſi ignoret, nõ excuſatur, vt ſcribit Dominatio tua in ſuo Manu.[f] argu. cap. [innotuit.] vbi gloſſ.[g] Nec dictum prædicti ſacerdotis, vel prædicti archipresbyteri de aſſiſtentia prębet iuſtam excuſationem, nã tũc opinio doctoris excuſat conſulentem, quando conſultus reputatur doctus, vt ait Alex.[h] qui nu. 3. inquit poſt Angel.[i] [Qui conſulit non peritum, excuſatur quidem à dolo, ſed non à temeritate.] qualis non fuit dictus ſacerdos. Archipresbyter autem nihil dixit, ſed rogatus, vt hoc permitteret, permiſit, quæ actio non videtur præbere ſufficientem excuſationem, maximè in hac materia, quæ videtur potius referenda ad lucrũ non faciendum, quam ad damnum eui tandum, cum, vt Alexander[k] dixit, in ſimili, hoc damnum non celebrandi habeat originem à lucro, ſcilicet à dono Eccleſiæ, quæ donauit, ſed donat per ordines facultatem miniſtrandi.

e 1. 2. q. 75. a. 2. in corp.
f c. 25. n. 47.
g verb. ignorantia de electio cum concord.
h leg. iuris ignorantia. C. qui ad mitti.
i in l. Plagii. C. ad l. Flauiã de Plagiar.
k vbi ſupr.

Contrariã autem partem tenere non omnino improbabile videt', ex hoc vno argumento: Nec irregularitas, nec ſuſpenſio ipſo iure eſt inducenda niſi in caſibus in iure expreſſis. De primo eſt textus in cap. [is qui.][l] De ſecundo, cum ſit priuatio, ſeu impedimentum iuris, quod quis habet, eſt gloſſa.[m] Sed ſic eſt quod in caſu noſtro nullibi iure hęc pęna imponitur, ergo nec imponenda eſt à nobis. Et ad contraria videtur poſſe

l de ſententia excom. in 6.
m in ca. fin. glo. pen. de iur. patr. Roma. conſil. 325. nu. 3.

A reſponderi. Ad primum reſpõdetur, quòd procederet, ſi dictus conſulens ſolemniter tanquam ſacerdos baptizaſſet, ad hoc enim vt incurratur irregularitas, non ſufficit, vt quis ſolemniter baptizet, ſed oportet vt faciat ſub nomine, ſeu ſub perſona presbyteri, fingens ſe ſeu reputans ſe ſacerdotem, hoc mihi probat Abbas antiquus, qui,[n] inquit, [Per totũ iſtum titulum, dicitur, quod non ordinatus celebrãs vt ordinatus, deponitur.] & gloſſando textum,[o] inquit, [Baptizauerit, ſupple, vt ſacerdos.] Sed ſic eſt, quod dictus cõſulens baptizauit quidẽ ſolemniter, ſed nõ baptizauit vt ſacerdos, ſed vt B diaconus, ad cuius ordinẽ credebat ſpectare dictũ actũ exercere. Hoc idẽ mihi probat & clarius Hoſtiẽ. ibidem, qui ſe quando prædictũ doctorẽ inter cętera exẽplificat dicẽdo, [Vt ſi diaconus vſur per officium presbyteri, ac ſi talis eſſet, cum non ſit.] & paulo inferius exponẽdo verbũ, [propter temeritatẽ,] inquit, [Quinimmò & falſitatem: nam gerit ſe pro milite, cum non ſit.] Eadem etiam expoſitio deducitur ex Panor.[p] qui in poſitione caſus loquitur de eo, qui, cum non eſſet ordinatus, miniſtrat, tanquam C ſi eſſet ordinatus, &[q] inquit, quod tenetur pęna falſi, ſicut non habens dignitatẽ, qui ſimulat ſe eam habere, & vtitur illius inſignib. ſubdens. [Quod nota cõtra eos, qui ex remotis partibus venientes dicũt ſe eſſe doctores, cũ nõ ſint.] Et hoc ẽt innuit Dominatio tua,[r] qui duo in hoc caſu requirit. Primũ, vt exercuerit actũ ordinis. Secũdũ, vt exercuerit illum tanquam dicto ordine inſignitus. Sed ſic eſt, quod dictus conſulens exercuit quidem actum ordinis ſacerdotalis, ſed tamen illum nõ exercuit vt ſacerdos, nec geſſit ſe pro ſacerdote, ſed exercuit il-D lum vt diaconus, gerẽs ſe pro diacono, vnde non dicitur comprehenſus ſub dicta cẽſura. Nec dicamus ſufficere dictũ diaconum baptizaſſe eo modo, & ſub illa ſolemnitate, ſub qua baptizat presbyter, vt videtur poſſe colligi ex dictis aliquorum doctorum,[s] Nã cũ verba ſint formaliter accipienda, & non materialiter, de hoc diacono non eſt verum dicere, quod baptizauerit ſub perſona & nomine ſacerdotis licet vſus fuerit eiſdem cæremonijs, quibus vti ſolẽt ſacerdotes:

n in d. c. 1. de cler. ord. miniſtr.
o in ver. Baptizauerit.
p in d. c. 1.
q nu. 1.
r d. c. 27. nu. 242. diſt.
s in d. c. 1.

Cc quod

CONSILIVM IV.

QVæſitum eſt, an parochus dans licentiam diacono baptizandi ſolenniter, & aſſiſtens eidem baptizanti, ita incurrat irregularitatem, ſicut ipſe diaconus, per c. 1.[a]

a de cle. non ord. miniſt. 1

1 Reſpõdetur, ꝙ non, eo ꝙ dederit illam; quia irregularitas nõ incurritur, niſi in caſibus expreſſis à iure,[b] de quibus non eſt hic, neque eo, quod aſtiterit, ſi aſtitit, vt quilibet alius, vel vt corrigeret eum, ſi erraret, ſecus ſi aſtitiſſet auctorizando, aut mandando, per clem. [Archiepiſcopo,][c] adiuncta glo.[d]

b cap. is qui. de ſent. excom. lib. 6.
c de priuil.
d verbo celebrari.

An autem tali parocho accuſato, & dicenti ſe ſolum aſtitiſſe ſola cauſa corrigendi, & non auctorizandi, debeat in dubio credi, & iudicari non eſſe irregularis? Reſpondetur, quod ſic.

2 Tum quia in his, quæ pẽdẽt ex animo alicuius, credendum eſt ei, ſaltẽ id iureiurando affirmanti, iuxta duas gloſſas quarum vtraq; eſt recepta, & putata ab aliquibus ſingularis,[e] & c. [ſignificaſti.] de homic. vbi aptus in hoc textus. Tum quia actus, qui poteſt interpretari cõmodè eſſe delictum, & nõ delictũ, debet interpretari non eſſe delictum,[f] vbi textus ĩ hoc aptiſſimus. Tum quia, licet quis ſe debeat ĩ dubio iudicare irregularem quo ad forum conſciẽtiæ, in exteriori tamen debet iudicari à iudice non eſſe talis, vt nos determinamus in Man. noſtro conſ.[g] & antea in c. [ſi quis autẽ.][h] per rationes aptiores, & firmiores eis, quas Pan. reddit[i] communiter receptus, ſed à nobis p eadem limitatus.

e in §. aliter. qui aliàs incipit ſed iſte Inſt. de act.
f leg. merito. ff. pro ſoc. & cap. 2. de reg. iur.
g c. 27 num. 119.
h de pœnit. diſt. 7.
i in c. ad audientiam, de homic.

SVMMARIVM.

1 *Subdiaconus, qui nõ eſt, in Miſſa Paraſceues põt partẽ, & totã paſſionem,* D *vt lector cãtare ſine ſtola, ſed tũc ſacerdos debet ſecretò paſſionem legere.*

2 *Epiſtolam ſine manipulo quilibet clericus, non quidem, vt ſubdiaconus, ſed vt clericus cantare poteſt.*

CONSILIVM V.

AN qui inſeruit in celebratione Miſſarũ ſolẽnium tanquã ſubdiaconus, licet ſubdiaconus non ſit, poſſit A in die Paraſceues paſſionem D. N. Ieſu Chriſti vna cum ſacerdote cantare?

1 Reſpondeo, ꝙ licitè poterit cantare vnam partem paſſionis à tribus cantandæ, modo id faciat ſine ſtola, & modò non ſeruiat in alijs partibus Miſſæ, vt diaconus, & presbyter ipſe canter aliã partem, vt diaconus, & reliquũ Miſſæ peragat ſine diacono, vel cum alio, qui vt diaconus aliam partem eiuſdem paſſionis cantauerit. Tum quia id non eſt vti ordine diaconatus, ſed vti officio cãtoris. Tum quia ſecundum Panorm. & B communem,[k] quilibet clericus ſine manipulo poteſt cantare epiſtolam, nõ tanquam ſubdiaconus, ſed tanquam alius clericus, & cantor, vel lector.

k in c. 1. de cle. non ord. miniſt.

2 Quin & fortè de ſtricto iure dici poſſet, quod ſolus totam paſſionẽ ſine ſtola cantare poſſet, modo id non faceret, vt diaconus, ſed vt quidam cantor, nec ſeruiret, vt talis in alijs partib. Miſſæ, & presbyter, qui eam facit, ſub ſilentio legeret ſibi totam paſſionem, ac ſi non cantaretur ab alio, vel ab alijs: qua enim ratione clericus minorũ ordinum poteſt cantare epiſtolam Miſſæ cantatę ſine manipulo, vt clericus, cantor, vel le- C ctor, eadem ſubdiaconus, imò & eo minor videtur poſſe cantare Euangelium, vt cantor ſine ſtola, modò non ſeruiat in alijs, vt diaconus, & presbyter dicat ſibi de more ſub ſilentio euangelium cãtandum, & vbi eſt eadem ratio, idem ius eſt cenſendum.[l] Salua, &c.

l leg. illud. ff. ad leg. Aqui. & c. dudum. 2. de elect.

De eo qui fur. ord. ſuſcepit.

SVMMARIVM.

1 *Minor, etiam infans, ordinatus ſuſcipit characterem indelebilem.*

2 *Intẽtio ſaltẽ virtualis faciendi, quod facit Eccleſia, ſi deſit collatio ſacramẽti, eſt omninò irrita, & nulla, nu. 3. & talis debet de nouo ordinari, nu. 6.*

4 *Baptizans fœminam, quam credebat virum intendens virum, & non fœminam baptizare, nihil facit, ſicut, nec qui 11. hoſtias, quas 10. eſſe credebat, & non plures, eas conſecrat, intendẽs decem, & non plures conſecrare, ſecus, ſi intendit baptizare, & conſecra-*

re id quod ei oblatum eſt, nu. 5.

5 *Proteſtatio, quam facit Epiſcopus ordinationes tenens ad ordinandos, ne patientes defectum accidant, quia nō intendit eos ordinare, ſi verè concordat cum intentione, peccat quidem in hoc Epiſcopus, nu. 12 ſed tales ad ordines accedentes characterem non recipiunt, ſed debent denuò ordinari, n. 6. quod ſi fiat ad arcendum tales, eo quia diſpliceat Epiſcopo, quod tales accedant, recipiunt characterem, nu 7. & ſeq. & in dubio ſecundo, & nō primo modo cenſendum erit factam fuiſſe proteſtationem, nu. 10.*

7 *Voluntas, ſeu deſiderium volendi, qđ aliquid fiat, & intentio non faciendi differunt, vnumque ſine altero eſſe poteſt, num. 8.*

9 *Ordines, & beneficia conferens, licet cupiat, & velit, vt nullus indignus accedat, poteſt tamen ſine peccato velle, vt collatio talibus facta teneat, nu. 7. & 8.*

11 *Publicam gerens perſonam, cū teneatur ſecundum exteriora iudicare, pōt ſine peccato velle verum ſacramētum conferre dignè ſecundum forum exterius, accedentibus.*

CONSILIVM I.

AN ordinatus ad ordines ſacros ante legitimam ætatem, mentitus illam Epiſcopo interroganti, an haberet eam legitimam, verè ſit ordinatus coram Deo, & in foro cōſciētiæ, maximè ſi proteſtetur Epiſcopus, ne patientes defectum accedant, quia non intendit eos ordinare?

1 Pro parte affirmante faciunt primò c. [ſanctorum,] & c. [nemine.][a] & extrauagans Pij II. & alia multa, quæ præſupponunt ordinatos ante legitimam ætatem, vel alium defectum patientes eſſe ſuſpendendos, vel ſuſpenſos ab vſu ordinis ſic accepti, & præſupponunt, non eſſe iterum ordinandos.

a 77. diſt. & c. cum ſecundum. de. tem. & de præ. ca. cū per extras 3. de ſimon. & c. vel non eſt compos. de temp. ord.

Secundò, ꝙ etiam puer, & infans verum ordinem, ſiue characterem indelebilem ordinis acciperet, ſi Epiſcopus eum ordinaret, ſecundum omnes.

Tertiò, quod frequentiſſimè petuntur in Prætorio Pœnitentiariæ abſolu- E tiones à prædictis ſuſpenſionibus, & conceduntur, nullo eis præcepto facto, vt denuò ordinentur.

Quartò, videtur caſus in c. 1.[b] quatenus probat, ordinatum ab Epiſcopo, q prohibuit etiam ſub excōicatione latæ ſententiæ, ne quis non examinatus accederet ad ordinationem ſuam, accipere verum ordinem, & characterem, et ſi non ſit examinatus, nec approbatus.

b de eo qui furt. ord. ſuſcepit.

2 Pro parte verò negāte facit primò, quod omne ſacramentum eſt ipſo iure irritum, & nullū omninò, ſi miniſter, qui conficit illud, non habet intentionē F actualem, vel ſaltem virtualem conficiendi illud, vt aſſerit Th. commun. recept.[c] Tum quia ea, quæ ſunt apta in multa, non videntur efficacia, niſi determinentur ad vnum; & facta, quæ in ſacramentis interueniunt, poſſunt adaptari ad multa, vt palam eſt de verbis formæ baptiſmi, & aqua, & lotione; de verbis item, & materia Euchariſtiæ, & de alijs ſimiliter. Tum quia licet in his, q̄ aguntur per inſtrumentum inanime, G non requiratur intentio, cuius illud eſt incapax; ſed motus, & applicatio ad opus, ꝙ ſupplet vim intentionis: in his tamen, quæ fiunt per inſtrumentum animatum rationale, videtur neceſſaria intentio ſaltem virtualis, de qua vł loqui S. Thomas, licet loquitur de habituali, vt etiam Caietanus ibidem dicit, & ei concordat Sotus.[d] Quæ autem ſit talis, diximus in Enchirid. de orat.[e]

c in 3 par. q. 64. ar. 8.

d lib 4. diſt. 1. q. 5. art. 8. col 6.

Secundò, ꝙ ita definitum eſt à Concilio Tridentino,[f] in hæc verba, [Si qs dixerit, in miniſtris, dum ſacramenta H conficiunt, & conferunt, nō requiri intentionem ſaltem faciendi, quod facit Eccleſia, anathema ſit.]

e ca 6. num. 14. & ca 13. nu. 17.

f ſeſſ. 7. cap. 11 ne ſacra. in genere.

3 Tertiò oportet, quod ordinatio ſit actio humana: ſed actio humana non poteſt eſſe ſine intentione; ergo requiritur intentio faciendi ſaltem in genere, quod Eccleſia facere intendit.

Quartò, quod Hoſtienſis in ſumma de baptiſmo,[g] dicit, quod furioſus non poteſt baptizare.

g §. qua ſit eius forma.

4 Quintò, ꝙ baptizans aliquem, quē putat eſſe virum, & re vera eſt fœmina, non cenſetur conferre verum baptiſmum, ſi intendebat baptizare virum, & non fœminam: quamuis ſic, ſi intendit

bapti-

baptizare id quod ei offertur, quicquid illud ſit, ſecúdum Hoſtienſem vbi ſup. quem ſequitur Syluester,[a] declarans rectè, non ſufficere intentionẽ habitualẽ, nec requiri actualem, ſed tãtum virtualem, & quid interſit inter illam & habitualem, quod latius explicat Sotus.[b]

a Verb. baptiſmus. 3. q. 13.

b vbi ſupra col. 11.

5 Ad hoc facit determinatio Caldetini, quam ſequitur Panormitanus,[c] ꝙ ſi ſacerdos habẽs 11. hoſtias in altari, & credens illas non eſſe niſi 10. protulit ſuper eas verba conſectaroria, ea mente, vt conſecraret omnes, quas habebat in præſentia, omnes eſſent conſecratæ, ſi autem ea mente protulit, vt tantum 10. conſecraret, & non plures, licet eſſent plures, nullam cenſeretur conſecraſſe.

c in c. ſacerdos. de offi. ord. nu. 25.

Sextò, ꝙ Petrus Rebuffus,[d] expreſſe determinat, ꝙ ſi Epiſcopus proteſtaretur ſe non intendere ordinare aliquem eorum, qui petunt ordinari ab ipſo, niſi eos, qui prius fuerint examinati, & probati, nõ acciperent verũ ordinẽ, qui aliter accederent ad ordinis aſſumptionẽ.

d in praxi benefic. de cleri. ad ſacrũ ordinẽ male promotis, in fine.

6 Pro concordia prędictorũ pro vtraque parte citatorum, dicendum videtur primo, clericum ętatis legitimę defectũ patientem, ordinatum ab Epiſcopo, qui proteſtatus fuit ore & mente ſe non intendere ordinare aliquẽ huiuſmodi defectum patientem, non eſſe ordinatum & debere ordinari denuo, vt probant argumenta pro parte negante adducta.

Secundò, ꝙ ſi proteſtatio huiuſmodi fuit ore tantum facta, ad arcendum audaciam nimiam accidentium illegitimè ad accipiendos ordines, vt aliquos facere intelleximus, non autem mente, quia nolebat in tantũ diſcrimen & ſcandalum adducere à ſe ordinatos, iudicandi eſſent coram Deo ordinati: quia coram eo veritas præualet.[e]

Tertiò, ꝙ ſi huiuſmodi proteſtatio ſola mente fieret, ita quod Epiſcopus verè illa eſſet mente & intentione, quod nollet ordinare, neq. imprimere characterem eis, qui ætatis defectum paterẽtur, verè coram Deo non eſſent ordinati, quia verè corã Deo defuit Epiſcopo intentio ordinandi, per eadem argumẽta pro parte negante adducta.

e c. humanæ aures. 22. q. 5. & ca. tua. de ſponſ. cũ ei adnot.

7 Quartò, ꝙ ſi Epiſcopus nec ore, nec mẽte decreuit nullatenus ordinare eiuſmodi defectum patientes, ſed ſolum noluit vt illi ordinarẽtur, & prohibuit ne accederent ad ordinationem, cenſendi ſunt ordinari, qui talem defectum patientes ordinarentur. Tum ꝙ pro hoc eſt caſus expreſſus in d. c. 1.[f] adducto in 4. arg. affirmantis partis. Tum ꝙ idem eſt iudicãdum quo ad hoc de quolibet alio defectu, ob quem vetatur iure ordinatio, ac de defectu ætatis, quia nullus bonus Epiſcopus vellet vt inhabiles ordinentur ad ordines, ſed non ſequitur ex hoc, quod noluit imprimere characterem eis. Tũ quod omnia iura tacta in primo argumento eiuſdem partis, quibus ſuſpenduntur male ordinati ab Epiſcopis, præſupponunt, ꝙ patientes tales defectus, & ideo male ordinati, receperunt ordinem & characterem, licet Epiſcopi nollent vt illi ordinarentur, & ideo faciunt examinari eos, & nihilominus eorum aliquot tum mendacijs, tum precibus, tum pecunia admittuntur ad ordines ab examinatoribus.

A

f de eo qui furtiuè ordin. ſuſcep.

B

8 Tum quia á ſeparatis nõ fit illatio,[g] & ſeparata ſunt volũtas, qua Eps, vult, ne quis male ordinaretur, & intentio non imprimendi characterem, partim quod prior ſine poſteriori contingit, vt in d. cap. 1.[h] partim, qđ quotidie tã Maximi Põtifices quã alij collatores beneficiorũ nollent conferre malis beneficia, non tamen intẽdunt, vt collationes quas faciunt, ſint ipſo iure nullæ, niſi in certis caſibus, vt habet communis reſolutio, quam poſt alios ſequitur Fely.[i]

g l. e. Papin. ff. de mino.

C

h de eo qui furt. ord. receп.

i in ca. 2. de reſcrip.

9 Tũ quia omnes mortifero peccato infecti ſunt indigni ſacramentis,[k] & beneficijs eccleſiaſticis, vt nos poſt alios tradimus in Miſcel. 34.[l] attamen conferentes ſacramenta & beneficia exiſtentibus in ſtatu peccati mortalis: nõ intendũt, vt illa eis collata ſint ipſo iure nulla. Tũ denique, ꝙ ſine vllo peccato põt quis velle, ne quis male ordinetur, male ſuſpiciat ſacramẽtum, malè acceptet beneficium, attamẽ quod ordinatio, & ſacramenti & beneficij collatio valeant eis eo modo, quo iure valere poſſunt.

k c. illud. ca. per Iſaiam 1. q. 1.

l de Reſ. B. Mariæ Vir.

D

10 Quintò, quod ex hoc 4. ſequitur, quod nõ eſt in dubio pręſumendum de Epiſcopo, quod non intendit ordinare verè illum, quem ordinat, ex eo ꝙ ille patiatur defectum ætatis, etiam ſi mẽtitus fuerit ſe habere legitimam ætatem,

Tum quia, vt dictum eſt, non eſt arguẽdum, nec præſumendum à ſeparatis. Tum quia eadem ratione eſſet præſumendum, ꝙ Eps non intendit ordinare alios, qui paterentur defectũ naturaliũ, vel exceſſum cenſurarum, excommunicationis, interdicti, ſuſpenſionis, irregularitatis, vel alterius inhabilitatis, imò cuiuſcumq. etiam peccati mortalis, cũ peccent mortiferè tales procurando ſuã ordinationem, quod tamen dicere eſſet abſurdum, & nunquam a baliquo, vel per ſomnium cogitatum, imò expreſſum eſt contrarium in d. cap. 1.[a]

a De eo, qui furt.

11 Sextò, non obſtat dicere, quod ad hæc reſponderi poteſt per argumenta, quæ adduci poſſunt ex eo, quod quilibet Epiſcopus ordinans præſumitur bonus,[b] & quod Epiſcopus peccaret volẽdo conferre ordines ei, qui non haberle gitimam ætatem,[c] & quod peccat qui peccato conſentit,[d] non inquam obſtat c. fin.[e] quia reſponderi poteſt per prædicta negando, ꝙ Epiſcopus peccet intendendo verum ordinem conferre accedentibus ad eum iuſtè ſecundum iura exterioris fori, arg. l. [illicitas.][f] &c. [paſtoralis.][g] & aliorum multorum, quæ probant perſonam publicam, qualis eſt Epiſcopus, debere iudicare ſecundum allegata, & probata, negando item quod Epiſcopus conſentiat peccato, eo ꝙ ordinãdus peccet ordinem petendo: alioquin omnis Epiſcopus intẽdens verum ordinem conferre accedentibus cũ peccato mortali, peccaret, quod eſt abſurdum, & ita non dicendum.[h]

b cap. 2. de reiur cũ ſimi. c c. fi. de tem po ord. li. 6. d Ad Ro. 1. et c. 1 de off. deleg. e Ex temp. ord. li. 6. f §. veritas ff. de offi pra ſidis. g §. quia ve rode off. or. h c. dudum de præb. li. 6.

12 Septimò, ꝙ mea ſententia grauiter peccaret Epiſcopus generalem ordinationem facturus, ſi expreſsè, vel tacitè coram Deo proponeret, ꝙ non intendit ordinare ex illis eos, qui ſunt ordine indigni propter occulta crimina, & defectus, quos ipſe neſcit, nec tenetur ſcire, vel non poteſt probare. Tum argum. ca. [ſi tantum.] & c. [placuit.][i] quę probant peccare Epiſcopum obijcientem ſubdito crimen aliquod, quod probare non poteſt. Tum quod faceret contra conſuetudinem ſanctiſſimorum Epiſcoporũ antiquorum, & nouorum totius Eccleſiæ Chriſtianæ, quod eſſet cõtra ueniſte c. [quo iure.][k] & alijs ei ſimilibus. Tũ quod induceret grandia, & noua ſcandala, contra c. [nihil cum ſcandalo.][l] Tum quod non pertineret ad ipſum occulta crimina punire,[m] cum non ſit ſecretorum iudex.[n] Salua, &c.

i 6. queſt. 2. k 8. diſtinc. l de præſcr. me ſi omnia 6. q. 1. n cap. erubeſcant. 32. di.

E [Aduertendum ſimilem caſum propoſitum fuiſſe ſacræ Congregationi, in quo prætereа Decanus quo Epiſcopus, dum viueret, familiariter vtebatur, atteſtantur Epiſcopum ſæpè ſibi dixiſſe ſe ſimiles proteſtationes ad ſolum terrorẽ emittere, eamq. inclinaſſe, vt ſic ordinati iterum ordinarentur, req. remiſſa ad Pont. idem anno 1566. in Februario iñdit, vt tales ordines iterum reciperent.

F Et ratio eſt, quia ex verbis proteſtationis plenè præſumptiuè conſtabat de voluntate Epiſcopi intendentis talibus ordinum characterem non imprimere, quæ præſumptio ex prædicta aſſertione Decani non eliciebatur.]

SVMMARIVM.

1 *Ordinatus non eſt, quem ordinans ordinare non intendit.*

2 *Infidelitas precedens conuerſionem, ſiue propria, ſiue parentum, non impedit quo minus quis poſſit ordines & beneficia recipere.*

G 2 *Hæreſi crimine dãnatis filius ſimpliciter, nepotib. verò per maſculinam lineam deſcendentibus ſolum nocent, ne poſſint ad ordines, nec ad beneficia promoueri, at ſi ſolum ſint damnati vti ſuſpecti non nocent, quia deſcendentes hæreticorum dici non poſſunt.*

3 *Intentio ordinandi ordinanti defuiſſe non præſumitur.*

4 *Malus nemo in dubio præſumendus.*

CONSILIVM II.

H EPiſcopus generalem ordinationem facturus, prius edixit, ne [illegible]ab hæreticis originem ducerent, ad ordinationem accedere præſumerent. Quo non obſtante, quidam, cuius maternus auus ab hæreticæ prauitatis Inquiſitoribus pp quædam verba fidei Catholicæ quodammodo diſſona: tanquam de hæreſi ſuſpectus ad certam pęnam condemnatus reperiebatur, ordines accepit, ſuper quo poſtea inquiſiuit Eps, & fuerũt examinati teſtes. Dubitatũ fuit, an prædictus nepos rectè ordinatꝰ cẽſendus eẽt.

Reſpon-

1 Reſpõdeo, quod præd. D. conſulẽs A non debeat cẽſeri benè ordinatus, facit primò, quod nemo poteſt haberi ꝓ benè ordinato, niſi ordinator habuerit intentionem, & voluntatẽ ordinãdi; quia de ſubſtãtia, & eſſentia ordinationis, & confectionis aliorum ſacramẽtorũ eſt, quod conferens, vel conficiens illa, habeat intentionem actualem, vel virtualem conferendi, vel faciendi ea, ſecundum S. Th. communiter receptum,[a] & quod prædictus Epiſcopus videtur nõ habuiſſe intentionem ordinandi conſulẽtem, vt ſignificat articulus prædictus, ſuper quo fuerunt examinati teſtes. B Secundò, quod conſulẽs deſcendit ab auo punito per officium ſanctæ Inquiſitionis, quod videtur contra c. [ſtatutum][b]

a 3. p. q. 64. ar. 8.

b de hæreticis lib. 6.

2 Pro contraria verò parte facit primò, quod infidelitas præcedens conuerſionem etiam eiuſdem ordinãdi, vel beneficio donandi, regulariter non impedit promotionem eius, vt habet c. [eam te.][c] vbi hoc ponit pro regula Felynus nu. 12. verſ. infidelitas.

c de reſcr.

Secundò, quod per prædicta nõ probatur, quod auus maternus conſulẽtis fuit hæreticus, ſed ſolum, quod dixit aliquid nõ benè ſonãs, quod longè differt C ab hæreſi.[d] Nec obſtat, quod fuit à ſancto officio Inquiſitionis condẽnatus in aliquo: quoniam paſſim condemnãtur multi etiã pęna pecuniaria ab illo propter ſuſpicionem etiam leuẽ hæreſeos, vt notatur in d. c. [accuſatus.] & c. [literas.][e] conſequenter non poteſt dici ob prædicta deſcendere ab hæretico: & licet id dici poſſet, non tamen diceretur deſcendere ab eo per lineã maſculinã, ſed per fœmininã, per quam qui deſcẽdit vltra primũ gradũ nõ fit inhabilis.[f]

d arg. ca. accuſatus. de hæret. lib. 6.

e de præſũp. & in d. cap. ſtatutũ. 2.

f d. c. ſtatutum 2.

3 Tertio, ꝙ non obſtat argumentum primũ: quia nõ probatur defuiſſe Epõ D intentionem ordinandi eum. Tum per c. 1.[g] ex quo colligitur non præſumi defectum intẽtionis ordinatori, qui ordinauit eũ, qui cõtra excõicationem à ſe latã ordinationi diaconatus ſe ingeſſit; cum præſupponatur illum diaconũ per diſpenſationem fieri poſſe ſacerdotẽ ſine iterata diaconatus exceptione. Tum quod idipſum efficaciter probatur in c. vlt.[h] Tum quod aliud eſt, ꝗd aliquis Epiſcopus prohibeat ordinari aliquos A indignos, & aliud, quod ei deſit intentio ordinandi eos, ſi ſe illi eorum indignitatem ignoranti obtulerint ordinandos; & conſequenter ab altero illorum ad alterum non eſt inferendum,[i] cum à ſeparatis non fiat illatio.

g de eo, qui furtiuè ordinem ſuſcepit.

h eiuſd. tit.

i l. Papin. ff. de mino. & c. ad audientiam. de decim.

4 Minus obſtat ſm, quod ſoluitur p 2. arg. pro hac parte formatum, & prærea dici põt, non eſſe præſumendũ defectum intẽtionis quoad caſum propoſitum; quia per talẽ præſumptionẽ ꝓſumeretur Epm̃ deliquiſſe: nam non poterat ipſo iure repellere ordinãdũ ex eo, ꝙ deſcenderet ab illo auo materno, per B d. c. [ſtatutũ.] 2. & in dubio non eſt præſumendum delictum,[k] & ita D. conſulens ſecurè põt ordine ſuo vti quoad forũ conſcientiæ, immo vt puto, quo ad forum exterius, per alia, quæ adduci poſſent, ſed non ſunt neceſſaria.

k l. ſi procurator. ff. de cond. indeb. & cap. 2. de reg. iur.

De Priuil. & exceſſib. Priuileg.

SVMMARIVM.

1 *Gratia Papæ non eget ad ſui eſſentiam ſcripturæ, nec expirat morte concedentis, licet mandatum de ea facienda, re integra, expiret, nu. 2.*

3 *Credi nedũ nõ dẽt in foro exteriori alicui aſſerẽti ſibi abſenti gratiã factam, niſi probet; ſed nec in cõſcientia, niſi ſemiplenam habeat probationẽ, vel aliquibus præſentibus ita facta ſit, quod poſſent iurare ita eſſe, nu. 4.*

CONSILIVM I.

GRatia facta à Papa ſine ſcriptis viuæ vocis oraculo, monialibus manendi extra clauſtra, finita an D fuerit morte Papæ, & an ſit credendum eis affirmantibus ſibi factam fuiſſe illã gratiam, aut confeſſariis earum, qui eã fieri non audierunt, neque audiuerunt ab ipſomet Papa eam feciſſe.

1 Reſpondetur primò, gratiam præfatam valuiſſe, licet non fuiſſet in ſcriptis facta: quia ſcriptura non eſt neceſſaria ad ſubſtantiam, & valorem gratiæ, per clementinam [dudum.][l] vt tradit Archidiaconus,[m] receptus communiter ibi, & in rubrica de conſtit. etiam

l §. ſi. adiuncta glo. ver. verbo. de ſepult.

m in proœmi. lib. 6.

per Felynum, & Decium poſt alios ab eis citatos.

2 Secundũ, quod prædicta gratia nõ expirauit per mortem Papæ: quia licet mandatum de gratia faciẽda expiret regulariter morte illius,[a] gratia tamen iã facta non expirat morte illius,[b] & textus aptiſſimus c. ſi ſuper gratia.[c]

3 Tertiò, quod prędictis monialibus ſolis non poteſt credi quo ad forum exterius: quia quo ad illud de nõ exiſtẽtibus, & nõ apparẽtib. idẽ eſt iudicãdũ.[d]

4 Quartò, quod etiam quo ad ſolum forum conſcientiæ non poteſt eis ſolis credi, ſi ſolum de auditu relatione aliorum deponũt, niſi iuuẽtur alicuius Cardinalis, vel ſui prælati atteſtatione, vel aliis magnis cõiecturis, aut indiciis, quę ſaltẽ ſemiplenã efficiant probationem: quia ſi Papa non fecit eis prædictã gratiam perſonaliter, ita vt ipſæmet audiſſent eius verba, non poſſunt iurare eam fuiſſe ſibi factam, & ita hoc caſu videtur ſua Sanctitas conſulenda. Salua, &c.

a cap. relatum. de offi. deleg.
b c. gratum. eod. tit.
c eo. tit. li. 6.
d l. duo ſunt Titij. ff. de teſtam. tut. & cap. ſi ſacerdos. iuncta gloſſ. de offic. ord.

SVMMARIVM.

1 Diſpenſandi facultate conceſſa nõ vtendum, literis non expeditis, quando Papa in ſupplicatione deleuit illa verba, Per breue.

CONSILIVM II.

PRælatus cuiuſdam religionis ſupplicauit Sanctiſſimo, vt concederet ei, & aliis ſuę religionis ſuperioribus facultatem diſpenſandi ſuper irregularitate occulta cũ ſuis religioſis, ſicut poſſunt Epiſcopi cum ſuis ſubditis vigore Concilii Tridentini, & in ſupplicatione petebat, vt expediretur per breue, & non per bullã: Papa conceſſit facultatem, ſed deleuit illam clauſulam, in qua petebatur, quod expediretur per breue.

Dubitatur, an prædicti p̄lati poſſint vti dicta gratia ſine alia expeditione literarum, an neceſſe ſit bullas expedire.

1 Reſpondeo, quod etſi diſputãdo forte teneri poſſet prædictos prælatos poſſe vti prædicta facultate ante bullarum expeditionem; nõ tamen auderem conſulere, vt id facerent, attento, quod id eſſet contrarium menti Papę gratiam facientis, cuius in arbitrio cõſiſtit ſuæ gratiæ limitatio, & ampliatio. Salua, &c.

SVMMARIVM.

1 Gratia à Papa conceſſa, donec aliud decernat, ſi nihil decernat, illius morte non expirat, ſecus de conceſſa, vſque ad eius beneplacitum, quia morte ceſſat voluntas, ſeu beneplacitum.

CONSILIVM III.

DEcanus fuit exẽptus à iuriſdictione Epiſcopi per Papam, donec aliud decerneret. Dubitauit, an morte Papæ recidat; & remaneat eidem Epiſcopo ſubiectus.

Reſpondeo, quod præfatus D. Decanus nõ remanebit ſubiectus Ep̃o, ſi ante mortem ſuam aliud nõ decreuerit S. D. N. imò durabit exemptio, donec per ſucceſſorem eius reuocetur exemptio à Papa cõceſſa: donec enim aliud decreuerit, non vr̃ reuocari per ſolã mortẽ eius.

1 Tum quia gratia facta à Papa nõ expirat eius morte.[e] Tũ q̃a nihil obſtat, ꝙ poſuerit terminum, donec aliud decernat; quia licet per mortem ipſius ceſſet gratia facta vſque ad beneplacitũ eius per c. [ſi gratioſè,][f] quia per mortẽ deſinit beneplacitũ eius; non eſt rñ idem de clauſula, [donec aliud decreuerit;] quia licet per mortẽ deſinat velle,[g] nõ tamẽ per mortem ſuã aliud vr̃ decernere: q̃a in illo ſufficit ceſſatio voluntatis, q̃ morte ceſſat; in hoc autẽ requiritur diſpoſitio, & decretatio, ſiue ſtatuitio, quæ non fit per mortem, imò per eam tollitur poteſtas diſponendi aliud. Salua, &c.

e ca. ſi ſuper gratia. de offic. deleg. lib. 6. Clem. dudum. §. ſi. de ſepult.
f de reſcript. lib. 6.
g l. 4. ff. loca.

SVMMARIVM.

1 Caſus reſeruati Epiſcopo ligant exemptum, niſi ſit ita exẽptus, vt nec ratione delicti, uel contractus ei ſubijciatur.

CONSILIVM IV.

EXemptus ſimpliciter à iuriſdictione Epiſcopi, an eximatur à caſibus ipſi Epiſcopo reſeruatis?

1 Reſpondeo, ꝙ exemptio ſimplex à iuriſdictione Epiſcopi non videtur eximere

mere quẽ à reſeruatione caſuum eius: A
quia ratione delicti, & peccati ſubijcitur ei,[a] ſecus videtur, ſi eſſet ita exẽptus quod etiam ratione delicti, vel contractus non ſubeſſet ei, per nota. ibidem.

a cap. 1. de priuil. li. 6.

[Aduertendum, an hoc reſponſũ ſit integrum, cum quoad forũ principale, quis ratione delicti, ſeu peccati non ſortiatur forum, nec efficiatur ſubditus Iudicis loci in quo delinquit gl. pen. in fi. ca. placuit 16. q. 1. Panor. ca. 1. cle. no. de rapt. quem cum alijs refert, & ſequitur add. ad Fel. c. licet, nu. 17. de for. comp.
B Et tanto magis doctrina Naua. hic eſſet dubitabilis, ſi exemptus peccaſſet extra illius territorium, & diſpoſitio d. cap. 1. quod procedit in foro exteriori, nõ poteſt ex prædictis applicari foro pœnitẽtiali. Imò ſi aduertatur diſpoſitionem d. c. 1. procedere limitando effectus abſolutæ exemptionis, ſumi poterit argumentum, vt non limitet exemptiones, quoad forum competens.]

SVMMARIVM.

1 *Intellectus decreti Sac. Cõc. Tri. de obſeruãdis, & euitãdis in celebr. ſeſſ. 22.* C
1 *Priuilegio c. fi. de priu. in 6. Romæ non vtũtur Epiſcopi, nec Card. niſi de expreſſa cõceſſione Papæ; at extra in ſuo epiſcopatu ex cauſa vti poſſunt, in alieno aũt nõ, ſi Epiſcopus ille Conc. Trid. recepit, ſimulq; mãdauit: ne quis extra loca ad miſſãdũ deputata celebret. n. 2.*
2 *Epiſcopus, etiam poſt Conc. Trid. in ſua diœceſi iuxta ſtatutũ Concilij Triburienſis licentiã facere poteſt ſacerdotibus, vt extra eccleſias ſacrum faciãt.*

CONSILIVM V.

D

AN poſt Conc. Trid.[b] liceat epiſcopis, vbicunque reperientur, vti priuilegio, de quo in c. fin.[c] dicendi Miſſam extra eccleſiam, vel alium locum ſacrum ſuper altare portatili, &c.

1 Ad hoc quæſitum reſpondeo primò, reſpondiſſe me in Manual. confeſ.[d] quid circa illud ſeruatur Romę, ſcilicet quod Epiſcopus non vtitur illo priuilegio epiſcopali poſt Concil. Tridentin. adeo quidem, quod neque Cardinales vtuntur eo, niſi de conceſſionę expreſſa A Papæ, quam Papa concedit quidẽ illis, ſed rariſſimè vllis Epiſcopis: quamuis mihi conceſſa fuit in inſignem gratiam ob aliquot circunſtantias ſpeciales, vt vbi ſupra teſtatus fui.

b Seſſio. 22. de obſeruan. & euitand. in celebrat. Miſſæ.
c de priuil. in 6.
d ca. 25. nu. 82.

Secũdò, ꝙ verius credo Epiſcopũ nõ poſſe in alieno epiſcopatu priuilegio illo vti, ſi ẽpſ ille recepit Conc. Trid. prędictum, ita vt prohiberet, ne quis miſſaret in ſuo epiſcopatu extra loca ſacra, vel quę ad ſolum miſſandum ſpecialiter nõ eſſent deputata, ſecundum formam Concilij, quia Epiſcopi auctoritate præ- B dicti Concilij poſſunt ſtatuere, quæ ſibi videbuntur iuſta, & honeſta, tanquam delegati Papę, non obſtantibus priuilegijs, vt exprimit ipſum Concilium.

2 Tertiò, quod ſatis æquè poſſet dici, poſſe Epiſcopos in ſuis epiſcopatibus vti priuilegio illo ex aliqua iuſta cauſa. Tum quia non vetat directè Cõcilium miſſare cum altari portatili, ſed ſolum, ne patiãtur Epiſcopi id fieri in ſuis epiſcopatibus. Tum quia per illam modificationem videtur ſignificare, quod intentio Concilij fuit ſtatuere, ne id fieret pro libito, & ſine aliqua iuſta cauſa, ſed C quod interueniente illa poſſet Epiſcopus miſſare, & eiuſmodi celebrandi facultatem facere, iuxta ſtatutum Triburienſe tranſlatum in c. [concedimus.[e] quod ſatis nos ſignificauimus, vbi ſupra in duobus exemplis ibi poſitis, &c.

e de conſ[…] diſt. 1.

S V M M A R I V M.

1 *Legere librum vetitum, an liceat extra territorium licentiam concedentis.*
1 *Licẽtia aliquid faciẽdi mihi cõceſſa potero extra concedentis territoriũ vti.*

D

CONSILIVM VI.

AN habens indultum, ſeu licentiam legendi aliquem librum vetitum, poſſit legere illum, extra territorium concedentis licentiam?

1 Pro parte negãte facit, quod iudex non poteſt iubere aliquid extra ſuum territorium, vt habetur, l. vlt.[f] & c. 2.[g] quatenus habet, quod excõicatio lata ab epiſcopo cõtra furem, non ligat ſuũ ſubditum extra ſuã diœceſim furantẽ: & quod permiſſus prædicare, cõfirmare,

f ff. de iuriſ. omn. iudic.
g de conſ[…] lib. 6.

re,baptizare,& ordinare, nõ poterit ea E
facere extra territorium permittentis,
& quod ſublato vno impedimẽto,alie-
riũ ſeparatum,non cenſetur ſublatum,[a]
& quod limitata cauſa limitatũ produ-
cit effectum,[b] & omnes præter Papam
habent iuriſdictionem limitatã ad cer-
ta loca: ergo nõ poſſunt facere,vt quod
eſt prohibitũ quo ad omnia loca, liceat
extra illa,in quibus illi habent iuriſdi-
ctionem: & quod interdictio artis non
durat vltra tempus interdicentis.[c]

Pro parte autẽ affirmãte facit, quod
habens licentiã confitendi videtur poſ- F
ſe confiteri extra diœceſim, & parochiã
eam concedẽtis,[d] & quod habens licen
tiam ſtudendi poteſt ſtudere extra ter-
ritorium eam concedentis,[e]& quod li-
centia faciendi aliquid aliàs prohibitũ,
non expirat morte concedentis eã, per
multa,quæ adduximus ĩ d.c.[placuit][f]
& quod diſpenſatus ad non ieiunandũ
poteſt omittere ieiunium extra territo-
rium concedentis,& quod qui habet li
centiam comedendi lacticinia diebus
piſculentiis,videtur poſſe comedere ex-
tra territorium eam concedentis. G

Aduerte hoc reſpõſum non eſſe per-
fectum,nec eſſe aſſumendam illam cõ-
ditionem, quæ habet Doct. cenſeri ad-
hærere ſententiæ, videlicet loco relatæ:
quandoquidem vt dixi, reſponſum ip
ſum eſt imperfectum,& ei deeſt ſentẽ-
tia auctoris, & forè negatiua eſt nedũ
tutior,ſed & magis probabilis. Nec .n.
video quomodo Sũmus Epiſcopus poſ
ſit etiam proprio ſubdito dare licentiã,
vt in alienam diœceſim importet librũ
prohibitum,quam importationem ſup H
ponit affirmatiua.

[a] l. ſi domus ff. de ſeruit. vrb. præd. c. ex tuarum. de auctor. & vſu pal.
[b] l. in agris. ff. de acqu. rer. dom.
[c] l. final. de pœn.
[d] Ar. c. placuit. adiuncta gloſſ. de pœn. diſt. 6.
[e] Arg. ca. cũ ex eo. de electio. lib. 6.
[f] nu. 161.

S V M M A R I V M.

1 *Priuilegio conceſſo contra ius, qui legitimè vtitur, non peccat, modò non ſit reuocatum, nu. 16.*

1 *Diſpenſatus non peccat, qui diſpenſationi innitens ius non ſeruat.*

2 *Ius ſuperueniẽs nõ tollit priuilegia antea cõceſſa, ex quorũ vſu ipſũ ius ex toto non redditur inutile, & n. 9. & 15.*

3 *Intellectus ca. 1. & 2. ſeſſ. 25. de reg. & nu. 4. 10. & 18.*

3 *Regulares, qui ante Concilium obtinuerant beneficia ſæcularia in commẽdã, vel penſiones, non tenentur illa in communitatem reducere, nu. 5. nec quibus conceſſum fuerat, vt ſtantes extra monaſterium poſſent per eos quæſita in vſus pios conuertere, tenentur ea conſignare prælatis, nu. 4.*

4 *Priuilegia dũ quoad aliqua capita tolluntur, in reliquis videntur durare, arg. à contrario ſenſu, quod tamen non procedit, ſi per alia iura conſtaret de contraria diſpoſitione, nu. 19.*

7 *Priuilegia miſerationis, vel pietatis,* F *ſeu alimentorum cauſa cõceſſa, per generalem derogationem non cenſentur ſublata, ſed requiruntur clauſulæ magis ſpeciales, nu. 18.*

8 *Priuilegia cõceſſa cũ clauſulis derogãtibus derogatorijs futuris, non cenſentur ſublata per generalẽ derogatoriã poſtea] factã, imò nec attento iure per hanc clauſulam, In quacunque forma conceſſa, quæ æquipollet huic, Quarum tenores, &c. at de ſtylo ſecus ſeruatur. Item & fallit in derogatoria generali contenta in lege derogante, nu. 20.*

G 9 *Intellectus c. 22. ſeſſ. 25. Conc. Triden. de Reg.*

9 *Regulares priuilegijs ſibi de tempore interdicti celebrando conceſſis [modò poſt Conciliũ non vtuntur: poſſunt tamen vti priuilegio clauſo in corpore iuris, vt in ca. alma de ſent. excom. in 6. & nu. 13. 17. ſuntque in hoc exæquati parochis ſæcularibus, num. 14.*

9 *Priuilegia ante Cõciliũ cõceſſa regularibus modò eis nõ ſuffragãtur, quo minus teneantur ius cõmune, & eorundẽ regularum primæuam inſtitutionem* H *quo ad ſpecialiter tota ſeſſ. 25. de reg. per Concilium innouata ſeruare: unde tenentur, non obſtante priuilegio, vel immemoriali conſuetudine viuere in cõi, nu. 10. dimittere peculia ante conceſſa, nu. 11. & moniales ſeruare clauſuram ad formam c. periculoſo, n. 12. Fallit hæc concluſio quoad priuilegia clauſa in corpore iuris, quia illa non cẽſentur ſublata, nu. 17.*

17 *Priuilegia clauſa in corpore iuris non cenſentur ſublata per aliã ſuperuenientẽ diſpoſitionem etiam iuris cõmunis, habentem in ſe clauſulam generalem.* Non obſtantibus priuilegiis.

CON-

CONSILIVM VII.

PRiuilegia regularium, quibus conceditur eis facultas celebrandi diuina in diebus Sanctorum ſuorum ordinum, & aliquot alijs tempore interdicti, ianuis apertis, &c. an ſint ſublata per [a] Conc. Trid.

a ca. 12. & 22. de reg. ſeſſ. 25.

1 Pro negante facit primò, quod non peccat, nec tranſgreditur legem iuſtam, qui eam ſeruat cum moderatione conceſſa ei legitimè.[b] Nam illegitimus, qui profeſſus religionem accipit ordinem etiam presbyteratus, modo abſtineat ab accipienda dignitate, non peccat, nec tranſgreditur legem de illegitimis non ordinandis,[c] nec clericus nobilis, vel doctor legum de non habendo plura beneficia,[d] accipiendo illa cum iuſta diſpenſatione,[e] modo abſtineat à pluralitate, ad quam non ſe extendit eius diſpenſatio, nec religioſus manens in alia religione, de licentia legitima, dimiſſa illa, in qua ſtabilitatem Deo vouit,[f] modo abſtineat ab eis, ad quæ ſua licentia non extenditur, iuxta dictam clemen. 1.

b l. Gracchus. C. ad l. Iul. de adult. & ca. quaſiuit. de his quæ fiũt à maiori parte ca.
c cap 1. de fil. presbyt.
d c. cum iam dudum. de pra
e c. de multa eod. tit.
f c. licet. de reg. Clem. 1. eod. tit.

2 Secundò, quod præfatum c. 12. non videtur fieri inutile per obſeruantiam interdictorum cum moderamine priuilegiorum. Tum quia prodeſt, qua parte ſtatuit teneri monachos omnes ad publicanda interdicta ordinariorum, & ſeruanda eadem cum præfato moderamine, non obſtante, quod ſint exempti ab eorum iuriſdictione: propter quod fuit edita etiam clem. 1[g]

g de ſent. excom.

3 Tertiò, quod religioſi habentes beneficia ſæcularia in commendam non videtur teneri ad reducenda illa in communitatem, quam præcipiunt c. 1. & 2.[h] & non alia ratione, quã quod non peccant ſeruando ea cum moderamine à iure communi conceſſa.

h præfati tit. de regular.

4 Quartò, quod aliquot religioſi, & religioſæ viuentes extra monaſteria cũ iuſta diſpenſatione Sedis Apoſt. etiam ante præfatum Concilium habita, per quam fit eis facultas cõuertendi in ſuos vſus ea, quę alias licitè acquiſierint, permittuntur à Sede Apoſt. manere extra monaſteria, nõ reſignando illa in manibus prælatorum ad vſum communitatis: & nõ alia ratione, quam quia ſeruãt A regulam, & ius commune cum moderatione conceſſa priuilegio Papæ.

5 Quintò, quod idem permittitur religioſis habentibus penſiones conſtitutas ſibi à Sede Apoſtolic. in ſuos vſus conuertendas, maximè ſi de licentia eiuſdem extra clauſtrum degant.

6 Sextò, quod in eodem Concilio,[i] ſpecialiter tolluntur priuilegia conceſſa, vel concedenda contra aliqua in eis ſtatuta: quo à contrario ſenſu ſignificatur nõ eſſe ſublata priuilegia quoad alia.[k]

i cap. 4. 5. 6. 9. 10. & 13.
k c. qualis. 25. diſt. & c. nonne. de præſump.

7 Septimò, quod priuilegia miſerationis, pietatis, vel alimentorum cauſa data, qualia videntur præfata, nõ tollũtur B per derogationem generalem, vt habetur in c. [ſi propter][l] & l. [libertis.][m] & tradit Cynus,[n] quem ſequitur Dec.[o]

l de reſcr.
m § poſthumus, ff. de ali. & cib. leg.
n in c. 1. C. quando imp. inter pu. pil.
o conſ. 165. nu. 5.

8 Octauò, quod aliquot præfatorum priuilegiorum habẽt clauſulas derogatoriarum derogatorias, quæ defendunt ea à derogatione generali, qualis eſt poſita in præfato cap. 22. Nec obſtant illa verba, [In quacunque forma, &c.] quia opinio, quam dicit cõmunem, & ſequitur Decius,[p] habet, non ſufficere etiam illa, quæ adderet, [Quorum tenores pro expreſſis habentes. &c.

p vbi ſup.

C 9 His tamen non obſtantibus de rigore iuris pars affirmans videtur verior. Primò quidẽ, quod niſi illa pars teneatur, inutile redderetur d. c. 12. cum abſque iuſſione illius tenerentur ſeruare religioſi interdicta cum moderatione ſuorum priuilegiorum.[q]

Secundò, quod præfatum c. 22. videtur tollere illis omnia priuilegia contraria iuri communi, quod Concilium ſpecialiter præcipit ſeruari ab eis in oĩbus cap. illius tituli, & conſtat pręfata priuilegia eſſe contraria iuri cõmuni de ſeruando interdicto, cuius obſeruantia ſpe D cialiter præcipitur eis in illo cap. 12.

q Clem. 1. de ſent. excom.

10 Tertiò, quod ſi ſufficeret eis ſeruare interdicta cũ moderatione minori, quam iure cõmuni conceſſa in c. vlt.[r] & alijs iuribus communibus, non obſtante derogatione priuilegiorum,[s] ſequeretur, quod etiã ſufficeret in monaſterijs, & ordinibus, in quibus regula laxata eſt priuilegio Sedis Apoſtol. vel conſuetudine immemorabili quo ad aliqua contra tenorem, & ſtatũ primæuum illius ſeruare illam cum illa relaxatione: &

r de ſenten. excom. li. 6.
s prædicti cap. 22.

quod

quod conſequenter non debent compelli ad vitam communẽ obſeruandam monaſteria, in quibus priuilegio Sedis Apoſt. vel à tempore immemoriali priuatim comedunt, & viuunt; cum conſuetudo immemorialis, adiuncta allegatione priuilegij, æquipolleat illi.[a]

11 Quartò, ꝙ eadem ratione excuſabuntur religioſi tenentes peculia per licentias traditas expreſſe, vel tacitè conceſſas à Sede Apoſt. ante, & poſt Conc. Trid. non obſtante c. 2.[b] Poſſunt enim dicere, quod ſatis ſeruãt regulas, ſeruando eas cum moderamine conceſſo eis à Sede Apoſtolica, vel conſuetudine immemoriali ei æquipollente: & ita c. 2.[c] erit reſtringendum ad peculia, quæ monachi, vel monachæ abſque ſufficienti licentia tenebant, vel tenent: ad quod etiam ante d. c. reſtringebant.

a l. hoc iure §. ductus aquæ. ff. de aqua quot. & aſtiu. & c ſuper quibuſdam, de verbo. ſign. & vtrobique, atque alibi ſæpe doctores in.
b præfati ti. de reg. iur.
c eiuſd. tit. de reg. iur.

12 Quintò, ꝙ eadẽ ratione ſe defendant monachæ ſeruantes quidem clauſuram, at non tam ſtrictam, ac mãdat c. [periculoſo,[d] ſed cum moderatione priuilegiorum Apoſtolicorum, vel conſuetudinum immemorialiũ eis æquipollẽtiũ: & ita magna ex parte eneruabitur ca. 5.[e] niſi quoad egreſſum monialium ſine cauſa: quia quoad hoc ibidem ſpecialiter tollũtur priuilegia. Eadem quoque ratione parum proderunt aliquot alia capita eiuſdẽ tituli, ſi dicamus ſufficere ſeruare iura cõia in eis cõtẽta cum moderamine priuilegij Apoſt. vel cõſuetudinis immemorialis ei æquipollentis.

d de ſtatu reg. lib. 6.
e eiuſd. tit. de reg.

13 Sextò, ꝙ ipſi mei religioſi, qui petierunt à ſęl. recor. Pio V. vt manerent ſibi ſalua priuilegia ſuſpendendi interdicta, non obſtante Conc. Triden. putarunt ea per illud fuiſſe ſublata; eo quod viſum fuit eis, iura communia ſpecialiter præcepta ſeruari in titulo illo eſſe ſeruanda abſque moderamine priuilegiorum, & conſuetudinum eis æquipollentium, & merito: quia D. Antoninus,[f] ponit priuilegium Honorij Papæ, quo ſignificatur, ſublatis priuilegijs, videri ſublata priuilegia concedentia moderationem ſeruandis interdictis.

f in 3. p. tit. 16. c. 5. §. 1.

14 Septimò, quod mens Cõcilij videtur fuiſſe, æquare parochis religioſos quo ad obſeruanda interdicta, & vt religioſi, qui ſunt coadiutores parochiorũ, non ſuperent eos, cum acceſſorium debeat ſequi, non præcedere ſuum principale.[g]

g l. acceſſoriũ. de reg. iu. li. 6. cum ibi citatis.

15 Octauò, quod alioqui præfatum c. 22. redderetur ineptũ, & inutile: quia niſi tolleret omnia priuilegia contraria iuri antiquo cõmuni, & nouo iuſſo ſeruari in omnibus præcedentibus c. quorum vnum eſt 12. nulla tolleret; tollit enim vniuerſaliter ſine diſcrimine omnia, & ſingula priuilegia contra omnia, & ſingula ſuperiora decreta.

16 Ad citata in oppoſitum reſpõdeo. Ad primum quidẽ, concedendo quod non peccat qui ſeruat legem cum moderatione legitimè conceſſa, donec illa durat. ſecus ea ſublata, & ita concedo, religioſos ſeruantes interdicta cum moderatione priuilegiorum ante Cõc. Trid. ante quod durabant, non peccaſſe; ſed poſtquam per illud ſublata fuerunt, id faciendo peccare.

Ad ſecundum reſpondetur per primum partis affirmantis.

17 Ad tertium concedo, quod religioſi habentes beneficia, non tenentur cõicare fructus eorũ conuẽtibus ſuis: quia priuilegium diſpendendi eos pro ſuo bono arbitrio cõpetit priuilegio in corpore iuris clauſo; per quod, vt ait Cardinalis, cui nemo contradicit,[h] eodem modo poſſunt diſponere de illis ratione titulorum ſuorũ, ac ſæculares de fructibus beneficiorum ſuorum. Et clauſula, [Non obſtantibus priuilegijs,] non extenditur ad priuilegia in corpore iuris clauſa, vt tenet Bart. communiter receptus.[i] Et ita concedimus ẽt religioſos poſſe vti priuilegio, cap. [alma mater.] quod eſt clauſum in corpore iuris.

h in Cle. 2. § cæterum. de vita, & hon. cler.
i in extrauag. ad reprimendam ver. non obſtantibus.

18 Ad quartum negari poſſet de rigore, quod aſſumitur in illo, ſed concedendo illud de æquitate, reſpondeo illa eſſe priuilegia cõceſſa miſerationis, & alimentorum cauſa, ad quæ ſupra dictum eſt non extendi derogationes generales quibuslibet clauſulis munitas: negando tamen eſſe talia priuilegia ſuſpendendi interdicta, & de quibus agimus. Poſſet etiam reſponderi, quod intentio Concilij non fuit comprehendere per ca. 1. 2. religioſos viuẽtes ſeorſim extra monaſteria de licentia Sedis Apoſtolicæ, ſed ſolum conuiuentes intra monaſteria, vt ex verbis colligi videtur.

Ad

Ad quintum reſpódetur idem quod A ad quartum.

19 Ad ſextum, ꝙ argumẽtũ à contrario ſenſu ceſſat, qñ ſumitur ad probandum id, cuius cõtrarium eſt expreſſum in iure, vt habet [c. à nobis.][a] & gloſ. recep. & dilatata ibi per Felyn.[b] At in caſu noſtro exprimitur,[c] quod priuilegia omnia, & ſingula contra ſtatuta in illo titulo cenſeantur ſublata; & ideo ex eo qđ in aliquot capp. tollãtur, quoad aliqua, non poteſt deſumi argumẽtum, ꝙ nõ cenſentur ſublata quoad alia: quia[d] exprimitur contrarium, vt palam eſt.

a 2. de ſentẽ. excom.
b in c ſignifi caſti. de foro compet.
c in cap. fin. eiuſd. tit.
d in eo. tit.

Ad ſeptimum, negatum eſt ſupra, pri B uilegia præfata eſſe conceſſa miſerationis cauſa.

20 Ad octauum reſpondeo primò, adducta vbi ſupra à Decio,[e] procedere in derogatione poſita in priuilegiis, vel reſcriptis, non autẽ in derogatione poſita in iure communi, quo caſu ſufficit generalis, vt diſtinguit Calderinus,[f] quem ſequitur etiam Decius,[g] & alij, quos ipſe refert. Secundò, quod quidquid ibi alleget Decius, & Felyn. quem ipſe non citat,[h] contraria opinio videtur nobis verior: quia eã ſeruat ſtylus Curiæ, qui facit ius,[i] quo ſtylo ſtante, etiam Fely. C hoc tenet.

e à nu. 3.
f in conſil. 11. de priui.
g ibid. nu. 2.
h in ca. accedentes. de præſcript.
i cap. quam graui. de cri. fal. & c. ex literis. de conſt.

SVMMARIVM.

1 *Priuilegiũ ſi allegetur, accedẽte immemorali poſſeſſione, cenſetur probatum.*

2 *Ordinatos vigore cuiuſcũq; licẽtia ab alieno ſine examine, & commendatis ijs Epĩs, poteſt Epiſcopus examinare, nu. 7.*

2 *Inhabilis cõficiens, & miniſtrãs ſacramenta grauiter peccat: vnde poteſt ab Epiſcopo, non obſtante exemptione, & quocũque priuilegio, corrigi, et puniri.*

2 *Imperitos parochos cum poſſit Epiſcopus cogere, vt aſſumant coadiutorem, vtique, & poterit eos examinare.*

4 *Præficiẽdi exercitio curæ per vnũ, ſiue multos etiam amouibiliter exercendæ ab Epiſcopo examinantur, & nu. 6.*

6 *Priuilegiatus, & ſi quis ſit, vt poſſit ẽt ſine conſenſu ordinarij, & eius præuio examine alicui curæ præfici, poterit tamẽ Epiſcopus in viſitatione via correctionis, extra verò via accuſationis, et inquiſitionis cognoſcere, de delicto illius, ꝙ committit, dum tanquam inhabilis ineptè exercet ſuum officium, & nu. 8.*

8 *Cognoſcere etſi nõ poſſit quãdoq. Epĩs de habilitate, vel inhabilitate alicuius principaliter, poteſt tamen acceſſoriè, dum de illius delicto cognoſcit.*

9 *Curæ exercitiũ, quod ipſo iure alicui, qui ad illud aliquem habet titulum, cõpetit, habens non poteſt examinari ab Epiſcopo illo, ſine cuius examine dictus titulus dari poteſt, at ſi vltra titulum requiritur deputatio, poterit ab Epiſcopo examinari.*

CONSILIVM VIII.

CApitulum eccleſiæ Viſienſis, cui animarum cura illius incumbit, ab immemorali ſolet illã p aliquot ſuos canonicos, & capellanos ad id ſpecialiter à ſe ſine alterius auctoritate, & aſſẽſu creatos exercere; quos tamen modernus Epiſcopus, antequam ad illam admittãtur, examinare, & deinde viſitare, ac punire intendit. Quæritur an poſſit.

1 Hoc dubium difficilioris eſt reſolutionis in receſſu, q̃ videat in acceſſu. Et pro Capitulo facit primò, quod hæc facultas põt competere ipſi priuilegio Papæ, & illud præſumitur, & cenſetur ꝓbatum ſi allegetur per poſſeſſionem tẽporis, de cuius initio non eſt memoria, qualem ſe dicit habere Capitulum.[k]

Secundò, quod non videtur inueniri vllus canon, qui huiuſmodi poſſeſſionẽ immemorabilem, & priuilegium ex ea præſumptum tollat: & antiqua non cenſentur ſublata, niſi id monſtretur.[l]

2 Contra tamen idem Capitulum facit primò,[m] Conc. Trid. per quem textum patet Epiſcopum poſſe examinare quoſcunque capellanos, canonicos, & D dignitates Viſienſes prædictam curã, vel partem eius exercentes, ſi non fuerunt antea à ſe, nec ab alio per ſuas literas dimiſſorias ordinati.

Secundò, ꝙ prædictum Concilium[n] habet, quod Epĩs poteſt omnes clericos ſuos exẽptos, & non exẽptos, nõ obſtãte quocũq; priuilegio, corrigere, & punire, & extra viſitationẽ, de exceſſib. eorũ. At grandis exceſſus eſt, ꝙ inhabilis conficiat, & miniſtret ſacramenta,[o] iuxta illud Perſianum, [Lex hominum, naturaque

k l. hoc iure. §. ductus aquæ. ff. de aq. quot. & æſt. & c. ſuper quibuſdam cum ei adnotatis per DD. de verb. ſign.
l l. præcipimus. C. de appell.
m cap. 3. de reform. ſeſſ. 14.
n c. 4. de reform. præfi. cta ſeſſ. 14.
o ca. & ca. omnes. cum multis al. 38 diſt.

turaque continet hoc fas. Vt teneat vetitos inſcitia debilis actus.] Ergo Epiſcopus Viſienſis poterit corrigere, & caſtigare prædictos capellanos, & alios canonicos, & dignitate prædiitos, ſi exiſtẽtes inhabiles, & inſufficientes ad exercendam prædictam curam, vel partem eius, exerceant illam.

3 Tertiò, quod c. 3. de reform. ſeſſ. 21. habet, ꝙ Epiſcopus poteſt illiteratos, & imperitos eccleſiarum rectores cogere, vt accipiant coadiutores, quod nõ poſſunt facere ſine examinatione; ergo poterit Epiſcopus Viſienſis examinare p̄dictos capellanos, canonicos, & dignitate præditos, vt inhibeat eis, aut permittat exercitium curæ.

a ca. 18. ſeſſ. 24.

4 Quartò, ꝙ prædictum Conciliũ,[a] habet, vt omnes præficiẽdi in rectores eccleſiarum parochialium prius examinentur. At prædicti capellani, canonici, & dignitate præditi videntur præfici prædicto exercitio curæ: ergo videntur prius examinandi. Nec prodeſt illis dicere, quod ſunt multi, & non vnus; quia c. illud habet expreſsè id eſſe faciendũ, etiam ſi multi præficiantur ad curam vnius Eccleſiæ parochialis, vel ad administrandam eam, etiam ſi cura pertineret ad Epiſcopum, ſicut in noſtro caſu pertinet ad Capitulum.

b c. 11. de reſor. ſeſſ. 25.

5 Quintò, quod prædictum Conciliũ,[b] habet, quod exercitium curæ perſonarum ſæcularium pertinens ad aliquod monaſterium, ſiue virorum, ſiue fœminarum, etiam ſi ſit ad nutũ remouibile, non poſſit committi alicui ſine conſenſu, & præuio examine Epiſcopi. Ergo nec prædicti capellani, canonici, & dignitate præditi poterunt præfici prædicto exercitio curæ ſine conſenſu, & examine præuio Epiſcopi.

6 Sextò, ꝙ etiam ante Conc. Trid. poterat Epiſcopus cognoſcere de habilitate vicarij exempli, vel abſentis ponentis eum ex priuilegio Papæ continente, vt poſſet eum ponere ẽt ſine conſenſu ordinarij, & eius præuia examinatione. Nec ob id priuilegiũ redditur inutile; qa operatur, vt ponere poſſit illũ ſine conſenſu, & præuia Epiſcopi examinatione, licet ordinarius viſitãdo intra viſitationẽ abſolutè extra verò per viã accuſationis, vel inquiſitionis poſſit cognoſcere de delicto vicarij exercentis officium ineptè, & malè ob inhabilitatem.

7 His pro vtraque parte perpenſis, videtur dubium reſoluendũ per hæc tria. Primũ, quod Epiſcopus poterit cognoſcere de inhabilitate prædictorum omnium, qui non fuerunt ordinati ab eo, nec per literas dimiſſorias eius, iuxta prædictum Concilium,[c] etiam extra viſitationem, etiam non procedendo contra eos per viam accuſationis, inquiſitionis, vel exceptionis: abſolutè enim, & generaliter ſine hac conditione, & limitatione id ſtatuit: & ita abſolutè, & generaliter eſt intelligendum.[d]

c ca. 3. de reſor. ſeſſ. 24.

8 Secundum, ꝙ prædictus Epiſcopus poteſt cognoſcere de inhabilitate illorum, etiam à ſe, vel ab alio per ſuas literas dimiſſorias ordinatorum, procedendo contra eos viſitando, vel alijs vijs tactis in ſexto argũ pro poſteriore parte formato: quia illis principaliter tẽditur ad caſtigandum delicta, quod licet facere Epiſcopo; quamuis accessoriè tendatur etiam ad cognoſcendum de inhabilitate, per q̃ delinquitur, quod aliquando principaliter non poſſet facere.

d l. de pret. ff. de publ. in rem act. ca. ſolita. de maiorit. & obed.

9 Tertium, quod ſi præfati capellani eo ipſo, quod deputãtur à Capitulo capellani Capituli, habẽt annexam facultatem curandi: ſicut canonici, & dignitate præditi habent eã eo ipſo, quod tales fiunt; non poteſt Epiſcopus cognoſcere de inhabilitate eorum ad illam curam exercendum magis, quam de inhabilitate canonicorum, & dignitate præditorum ad habẽdos canonicatus, & dignitates, cũ canonicè fiunt tales ab alio, quã ipſo: quia non habet plus poteſtatis ad nominandos illos capellanos, quã ad creandos canonicos, & dignitate preditos, cum ab alio iuſtè creantur; ad qđ non habet, ſecundum tacta in 3. & 4. argum. p o Capitulo tactis: & conſequẽter non habebit plus iuris ad cognoſcendum de inhabilitate horum, quam illorum, nec à contrario.[e] Si verò præfati capellani omnes eo ipſo, quod deputantur capellani Capituli, non habent poteſtatem curandi, donec denuò deputentur ad curam, poterit Epiſcopus eos examinare, & prohibere, ne antea exerceant illam, per prædictum Conciliũ.[f] & c. ſcum ex eo.[g]

e Arg. c. ... dũ. 2. de electio. & l. illud. ff. ad l. Aquil.

f c. 3. ſeſſ. 24. g de electio. lib. 6.

Ex

Ex his tribus dictis poſſunt colligi ſolutiones ad argumenta vtriuſq; partis, quas breuitatis gratia non colligo.

[Congregatio tamen, vt refertur, abſolutè cenſuit Epiſcopum poſſe examinare dictos capellanos, canonicos, & dignitates volentes curam exercere, & eiſdem inhibere, ne curam exerceant, vel ſacramenta miniſtrent abſque ſua approbatione.

SVMMARIVM.

1 *Intellectus c.20. ſeſ.24. de ref. Cōc. Trid.*

1 *Ordinaria iuriſdictio pōt, alicui cōpetere, vel iure cōi, uel cōſuetudine, uel priuilegio, & de his omnibus iuriſdictio ordinaria uti de ſuis ſpeciebus propriè prædicatur, ſiue agatur de eatollēda, ſiue moderāda, ſiue etiā confirmāda, & hoc etiā ad effectum, ut poſſit delegari.*

2 *Delegatus Papa, & Princeps ſubdelegat, ſed non nudum ſibi miniſterium commiſſum, alterius autem inferioris delegatus non ſubdelegat.*

2 *Inferiores Epiſcopo poſt Cōciliū non cognoſcunt de cauſis matrimonialibus, nec qui non ſunt exēpti de criminalib. ſuorū ſubditorum, idem dicitur de exēptis priuilegio perſonali: nā exemptis à iuriſdictione ipſorū ordinariorum ratione ſuarum dignitatum, beneficiorum, vel religionum, non tollitur eorū iuriſdictio criminalis prius etiā excluſiue ad Epiſcopos competens, & nu. 5.*

3 *Iuriſdictio inferiori Epiſcopo concedi videtur in dubio cumulatiue.*

4 *Correctio monachorum primò loco ab Abbatem ēt non exemptū pertinet; ei autē, quæ exemptis in ſuos ſubditos cōpetit, Conc. Trid. non derogat. nu. 1.*

CONSILIVM IX.

PEr Conc. Trid. an derogetur priuilegio eccleſiæ collegiatæ Oſſonæ, quo Abbas eius cognoſcere pōt in prima inſtantia de cauſis ſuorum canonicorum, portionariorum, & aliorum clericorum Eccleſiæ ſuæ cumulatiuè?

An etiam prædictum Concilium ſit contrarium priuilegio capellæ Sepulchri eiuſdem Eccleſię, quatenus capellano maiori prębet omnimodam iuriſdi-

A ctionem ſuper capellanos minores, non declarando, an cumulatiuè, an priuatiuè cum ordinario concedat?

Tertiò, an colore aliquo iuris poſſit ſuaderi, vt priuilegia præfata, quatenus eſſent contraria Cōcilio, confirmētur à Sed. Apoſt. vt valeant, nō obſtante illo?

1 AD PRIMAM QVAESTIONEM, rñdeo primò, quam hęc quęſtio, quam ſequens videntur tāgere dubia illa grādia, quę lariſſimè tractat Panor.[a] & citati ab eo,[b] & alibi ſæpè, de natura, &

B qualitate iuriſdictionis prælatorum regularium, & ſæcularium inferiorū Epiſcopis, & eis ſubditorum: & pręter omnia illa videtur incidere aliud nouum, ſcilicet, an canones diſponentes aliquid de iuriſdictione ordinaria fouenda, tollenda, vel moderanda includant ſolam ordinariam iure communi competētē, an etiam illam, quę competit conſuetudine præſcripta, vel priuilegio? ſuper quo multa in mediū proferri poſſent, ab eo, cui otium, & tempus id faciēdi ſuppeterent, ſed quia vtrunq; nobis deeſt, dicemus breuiter multa. Primū, iuti pro

C priorem videri partē affirmantē, quod in dubio includāt omnem ordinariam quocunq; iure iuſto quęſitam. Tū quia lex generaliter loquens generaliter intelligenda eſt.[c] Tum, quia ordinaria iuriſdictio quocūq; iure iuſto quæſita eſt propriè ordinaria: quia genus propriè prædicatur de qualibet eius ſpecie, vt ait Bald. ab omnibus receptus,[d] & ordinaria quæſita conſuetudine, vel priuilegio eſt ſpecies iuriſdictionis ordinariæ. Tum quia licet delegatus ab inferiore Principe non poſſet ſubdelegare,[e] nec delegatus Papæ nudum miniſteriū ſibi

D commiſſum,[f] tamen inferior Epiſcopo poteſt delegare, & cōmittere alteri ea, quæ ſibi iure proprio competunt; etiam ſi priuilegio, vel conſuetudine competant, vt eſt in c. vlt. adiuncta gloſſa ſolēni approbata ibi per Pan. Fel. & alios.[g] Tum quia iſtis rectè adaptātur iura diſponentia de pręlatis, quibus ordinaria iuriſdictio competit ex conſuetudine, pręſcriptione, vel priuilegio; qualia dici poſſunt, cap. [cum ab eccleſiarum.] c. [conquerente.] & cap. [duo.][h]

Secundò dicimus, quod ſi Cōciliū Tridentinū eſt contrarium iuriſdictio-

a in c. cum cōtingat. de foro compe. à nu. 18. & ſeq.

b in c. fi. de offic. deleg. §. fin. & in c. fi. de offic. ordi. iuncta gl. & in ca. duo ſimul. eo. tit. & in ca. conqueſtus. de foro compet.

c l. de pretio. ff. de publi. in rem actio. & ca. ſolita. §. de maiorit. & obed.

d in l. 1. C. de iure aur. anull.

e l. à iudice. C. de iu. & c. fin. per locum à ſpeciali. de offic. deleg.

f §. fi. eiuſdem cap.

g de offi. or.

h de offi. or.

ni

ni prædictorũ Abbatis, & capellani maioris, maximè videtur eſſe [a] primò in illis verbis, [Omnes cauſæ ad forũ eccleſiaſticum quomodolibet pertinẽtes, etſi beneficiales ſint, in prima inſtantia coram ordinarijs locorũ duntaxat cognoſcãtur.] Sed dici poſſet, quod illa verba minimè nocent eorũ iuriſdictionib. quia eorũ iuriſdictiones ſũt ordinariæ, & ita potius videntur ab illo c. foueri, quæ lædi; quia generaliter loquitur de iuriſdictione ordinaria, quales ſunt etiam illæ præfatorũ Abbatis, & capellani maioris, ſicut aliæ Epiſcoporũ, & ſic videntur probare, quod cauſæ ad prædictum F Abbatem, & Capellanũ pertinentes debent in prima inſtãtia corã eis tractari.

a in ca. 20. de reform. ſeſſ. 24.

2 Tertiò, quod magis obſtat eis idem c. 20. quatenus in verſ. [ad hæc.] reſeruat cauſas matrimoniales Epiſcopis, & tollit à iuriſdictione Decanorũ, Archidiaconorũ, & aliorũ inferiorum prælatorum. Sed reſponderi poſſet: quod prædicti Abbas, & capellanus non prætendunt cognitionẽ cauſarum matrimonialiũ, quæ tractantur inter laicos, ſed ſolũ cauſas clericorum eis ſubditorum, quæ non ſunt matrimoniales. Replicari tñ poteſt, quod tollit ẽt cauſas criminales G eorum, quas ipſi prætendunt ad ſe pertinere. Cui replicationi difficile videtur poſſe reſponderi cõgruè, niſi quod prędictus capellanus maior cũ ſuis minoribus, & clericis ad prędictam capellaniã pertinentibus eximitur à iuriſdictione oĩum aliorum ordinariorũ, præterquã prędicti Abbatis, & quod prędicta clauſula prædicti c. 20. non includit eos, qui ſunt exempti ratione ſuarũ dignitatũ, & ordinũ. Tum quod alioqui ſequeretur vnũ grãde abſurdum, ſcilicet quod nulli prælati religioſorũ exemptorum, quales ſunt hodie ferè omnes, poſſent H vti Iuriſdictione criminali in ſuos ſubditos, niſi prius requiſito Epiſcopo, & eo negligente, qđ eſt contra ea, quæ notantur in c. [cum ab eccleſiarũ.] & c. [quanta] [b] & cap. [in ſingulis.] & melius in cap. [ea quæ.] [c] & contra multas conſtitutiones variarũ religionũ, & cõtra obſeruãtiam generalem. Tum quod inter exẽptos, & nõ exemptos ponitur differẽtia in d. c. [ea quę.] & ita videtur intẽtio prædicti Cõcilij fuiſſe diſponere de E illis, qui nõ ſunt exempti ratione ſuarũ dignitatũ, & beneficiorũ, licet ſint exẽpti aliquibus priuilegijs perſonalibus.

b de off. or.
c De ſtatu monach.

Quartò, probabiliter dici poſſe, ꝙ licet prædictus Abbas vti potuiſſet liberè ante Conc. Trid. iuriſdictione ciuili, & criminali in clericos, & canonicos eccleſiæ ſuæ cumulatiuè cum Archiepiſcopo, nõ tamen hodie poſt illud poteſt vti pręterquam ciuili, quia non eſt exẽptus à iuriſdictione Archiepiſcopi: & quod prędictus capellanus maior, licet ſit ſubditus illi, vti poteſt in ſuos capellanos, & pertinentes ad ſuam capellaniã iuriſdictione tam criminali, quam ciuili, eo quod eſt exẽptus ratione ſuæ capellaniæ maioris ab oĩbus ordinarijs, præterquam ſui Abbatis, vti ſunt alij Priores, & Guardiani religionum, per priuilegium ab Apoſt. Sede indultum: non tollitur illud ei à prædicto Concilio, quia non extenditur ad eum, eo quod eſt exemptus ratione ſuæ capellaniæ.

Quintò, probabiliter addi poſſe, prędictum capellanum vti potuiſſe vtraq; iuriſdictione ante prædictum Concil. Trid. & etiam nunc poſſe priuatiuè; licet præfatus Abbas non poſſit vti ſua niſi cumulatiuè. Tum quod prædicto Abbati fuit conceſſa cũ reſtrictione cumulatiuè, prædicto autem capellano ſimpliciter ſine illa.

3 Tum quia licet iuriſdictio conceſſa inferiori Epiſcopo videatur in dubio cõceſſa cumulatiuè, & non priuatiuè, vt poſt multos à ſe citatos reſoluit Fel. [d] ponendo regulam cum octo limitationibus: illa tamen fallit, quãdo per aliquas coniecturas conceſſionis, vel acquiſitionis colligitur contrarium, vt colligi poteſt ex conceſſione iuriſdictionis facta prędicto capellano. Tum quod Papa ſimul erexit abbatiam, & capellaniã maiorẽ: & in conceſſione iuriſdictionis facta Abbati vſus eſt reſtrictione illa cumulatiuè, & non in cõceſſione facta capellano: & cum quid de vno ex duobus propoſitis dicitur, vr de altero negari. [e] Tum quod prædictum capellanum maiorem, & alios minores, & omnes clericos quoad pertinentia ad capellam exemit Papa ab omnibus ordinarijs, pręter quam ab Abbate, per illa verba, [Omninò eximimus, & totaliter liberamus.]

d in c. paſtoralis. de off. ord.
e ca. nonne, de præſum. & l. cũ prætor. ff. de iud.

Tum

4 Tum quod videtur in hoc Papa ſequi opinionem illam communem, quã refert Panormitanus communiter receptus,[a] quæ habet, monachorum correctionem primo loco pertinere ad Abbatem, etiamſi Abbas non ſit exemptus ab ordinario, etiam ante benedictionem per ea, quæ ipſe allegat.

a In c. quãto. de offic. ord nu. 3.

5 Sexto, quod ex quinque prædictis colligitur reſolutio ad quæſtionem primam, & ſecundam, ſ. quod Concilium Tridentinum non videtur contrarium Abbati, quatenus poterat ante illud vti iuriſdictione ciuili in ſuos canonicos, & clericos Eccleſiæ ſuæ in prima inſtãtia; ſed ſic, quatenus poterat antea vti iuriſdictione criminali cumulatiuè: & quòd probabiliter teneri põt præfatum Conciliũ non lędere iuriſdictionem criminalem, neq; ciuilem capellani maioris; & qđ priuatiuè habebat, & habet iuriſdictionem criminalem in ſuos capellanos inferiores minores, & alios clericos in pertinentibus ad ſuam capellam.

Septimo, quod ex prædicta reſolutione colligi poteſt ſolutio ad tertiam quęſtionem, quę tangit quid, quantum, & quo modo oporteat, vel expediat petere à Sanctitate ſua cõfirmationẽ pręfati priuilegij, iuxta deciſiones, quę in prędictis q̃ſtionibus admonentur. Salua, &c.

SVMMARIVM.

1 *Epiſcopi per facultatem cap. 6. ſeſſ. 24. Concil. Trid. abſoluere poſſunt à caſibus, quos Sedes Apoſtolica etiam poſt dictum Concilium ſibi reſeruauit per conſtitutionem promulgatam contra bannitos, nu. 4. & alias ſimiles non derogantes dicto Concilio, num. 1 quales etiam erant bulla Cœnæ Domini aliàs publicatæ, licet modò publicatæ à paucis annis citra eidem Concilio videantur derogare, nu. 3.*

2 *Abſolui pœnitentes poſſunt virtute Iobelæi à reſeruatis Papæ etiam poſt Iobelæum conceſſum commiſſis.*

CONSILIVM X.

AN Epiſcopus poſſit vti facultate ſibi data à Concilio Tridentino,[b] in abſoluendo ſuos ſubditos in caſibus Sũ-

b Seſſ. 24. ca. liceat Epiſ.

A mo Pontifici, & Sedi Apoſtol. reſeruatis in motibus proprijs, & alijs conſtitutionibus promulgatis etiam poſt ipſum Concilium?

Secundo, an in caſibus bullæ Cœnæ Domini, excepta hæreſi?

Tertio, an ſpecialiter in conſtitutione contra receptatores bannitorum promulgata anno 1580.

1 AD PRIMAM trium quæſtionũ, quæ in hoc dubio tanguntur, reſpõdeo, quod ſic, preterquam in caſibus reſeruatis cum clauſula derogatoria, per quam ſufficienter derogatur præfato Cõcilio

B Tridentino. Tum quia præfatum Cõcilium Tridentinum dat præfatam licẽtiam generaliter, non diſtinguendo inter reſeruationes præteritas & futuras, & ita generaliter eſt intelligendum.[c]

c l. de pretio. ff de public. in rem actio. c ſolita. §. fi. de maiorit. & obed.

2 Tum quia indulgẽtia, & facultas abſoluendi, quæ datur in Iobelæis, extenditur ad peccata futura, vt nos concludimus contra quoſdã in tract. de indulg.[d] vbi reſpondetur ad ea, quæ poterant contra hoc reſponſum obijci.

d ſuper §. in Leu. not. 34. num 4.

3 AD SECVNDAM, quæ etiam hic tangitur, reſpondetur quod facultas facta Epiſcopis in prædicto Concilio,[e]

e ca. liceat.

C extenditur ad caſus per bullam Cœnæ reſeruatos. Tum quia limitat illam quo ad hæreſim, quæ eſt vnus caſus bullæ Cœnæ: quod non conueniebat facere, niſi ad caſus præfatæ bullæ extenderetur præfata facultas: quamuis propter bullam Cœnæ, quæ à paucis annis publicatur, videatur derogatum præfato Concilio,[f] in totum quo ad hæreſim; ſed id nihil obſtat huic reſponſo.

f ca. liceat.

4 AD TERTIAM, quæ hic tangitur, reſpondetur, quòd pręfata facultas extenditur ad præfatam extrauagãtem

D latam contra iuuantes, & receptantes bannitos, & alios in ea contentos. Tum per ea, quibus reſponſio prima munitur. Tum quia præfata extrauagans nullam habet clauſulam, quæ pręfato Concilio derroget. Salua, &c.[g]

g ca. liceat.

SVMMARIVM.

1 *Facultas Epiſcopis per Conc. Trid. cap. 6. Seſſ. 24. conceſſa per bullam Cœnæ derogata dicitur ſecundum ſententiam Congregationis Cardinalium.*

2 *Clauſula illa abſoluendi in foro cõſciẽtia tantum, ſignificat, quod hæc abſolutio de rigore iuris ſic abſoluto non proderit in foro exteriori, in quo de illo iudicabitur vt de nõ abſoluto, nõ aſtringit tñ abſoluẽtẽ, vt ea facultate vtatur ſolum in ſacramento pœnitentiæ. Vnde Epiſcopus vtitur facultate ſibi per c.6. ſeſ.24 & aliàs cõpetente extra ſacramentum, vt etiam faciunt quibus Maior Pænitentiarius per alias quam per ſuas bullatas literas id concedit.*

3 *Vicarius Epiſcopi, vt talis, vti non poteſt facultate c.6 ſeſſ.24. Conc. Trid. in materia hæreſis.*

3 *Induſtria perſonæ quando eſt electa, tũc delegatus non ſubdelegat.*

4 *Abſoluẽdi poteſtatem in aliquibus caſibus habẽs, ſi ea ſibi competit ex officio ſiue ex priuilegio ſuæ dignitati annexo, põt hanc facultatem alteri committere, qui poterit arbitrio ſuo hoc vel illo modo, hac vel illa pænitentia impoſita abſoluere; quod ſi ei cõpetat ex delegatione, tunc nudum tantum miniſteriũ põt cõmittere, ita vt mãdans prius de omnibus informatus mãdatario cõmittat, vt talem hoc modo, hacq. impoſita pænitẽtia, abſoluat, mãdatariuſq. nulla in re ſuo vtatur arbitrio, ſed ſola ſibi iniuncta exequatur.*

CONSILIVM XI.

PRimò quæritur, vtrum facultas conceſſa Epiſcopis abſoluendi ab hæreſi in foro conſcientiæ tantum, in Concilio Tridentino, ſit abrogata per bullam Cœnæ Domini ibi [ac cũtrariis Cõcilij decreta,] maximè in remotioribus partibus, vbi acceſſus eſt difficilis ad Summum Pontificem.

Secundo quæritur, circa dictum Cõcilium, an illa verba, [in foro conſcientiæ tantum] intelligantur ſolum in foro ſacramenti pœnitentiæ, an verò poſſint intelligi in foro ſecreto, ita vt poſſit Epiſcopus à ſola cenſura abſoluere, & alteri remittere pœnitentem, vt illi confiteatur, & hoc maximè quando eſt Epiſcopus abſens.

Tertio quæritur, an illa verba prædicti Concilij, ſed cur[eis tñ, non eorum vicarijs, ſit permiſſum,] intelligantur ſo-

E lũ de ordinario Epiſcopi vicario, an verò debeãt intelligi de quocunque alio, cui Epiſcopus in caſu aliquo particulari occurrenti committeret vices ſuas.

1 AD PRIMAM QVAESTIONEM rñdeo; quod quidam Illuſtriſs. fecit me certiorem, quod in quibuſdã Illuſtriſſimorum Cardinaliũ Congregationibus fuit concluſa pars affirmatiua, ſcilicet, quod per prædictã bullam abrogata ſit prædicta poteſtas Epiſcopis; cui tamen in hãc, quæ ſequitur, formã ſcripſimus.

Illuſtriſſime et Reuerẽdiſſime Domine, Gratias ago D.V. Illuſtriſſimę quod

F tam benignè, ac largè dignatus fuerit facere me certiorẽ de concluſione, quam an fuiſſe à Congregatione Illuſtriſſimorum receperam ſuper non permittenda Epiſcopis facultate abſoluendi ab hęreſi in foro conſcientiæ, quam eis Concilium Tridẽtinum fecerat, eamque vulgo eſſe receptã. Et quamuis ad perſuadendum illã mihi ſufficiat, quod illa cõcluſit, iuxta illud, [Ipſe dixit;] interrogatus tamen multas quæſtiones à quibuſdã eruditiſſimis orbis noui confeſſarijs, quorũ quidam præſupponũt habere illos hãc poteſtatem, vix audebo eis

G reſpõdere. Tum quia difficilè credetur ab eis, quod multis & validiſſimis rationibus concluſum fuerit non conuenire, vt relinquatur Epiſcopis facultas præfata, cũ nuper Concilio vniuerſali apparuerit id cõuenientiſſimum. Tum quia, vt audio, Epiſc. perceperunt ea vti, & non facilè à ſuo viri tanti Concilij auctoritate nitente retrahentur. Tum quia videt apparuiſſe in Vrbe conueniens, vt confeſſarij per Cruciatã electi, abſoluãt ab omnibus caſibus bullæ Cœnæ, quorum vnus eſt hæreſis, quæ in Cruciata nõ excipitur. Tum quia moleſtè ferent om-

H nes Epiſcopi omnium regnorũ Caſtellæ, & ei annexorũ, qui ſunt plurimi; vt eis auferatur præfata poteſtas, & eadẽ concedatur omnibus confeſſarijs ſubditis eorũ per Cruciatam electis, qui ſunt innumeri. Tum quia, licet Epiſcopi Italiæ, qui proximi ſunt Vrbi, ſatis æquo animo ob præſentiam S.D.N. illã ſint laturi; Epiſcopi tamen Germaniæ, Belgij, Galliæ, & Hiſpaniæ, & orbis noui, qui longius a ſua Sanctitate abſunt, nõ videntur tã facilè laturi. Tũ quia audio

quoſdam

Digitized by Google

quoſdam in Hiſpania in libris auctoritate Concilij ſupremi Regis typis excuſis præſupponere illam facultatem Epiſcopis ineſſe. Tum quia, vt audio, ſunt, qui dicant, per bullam Cęnæ non derogari ei, eo q̃ videant non derogari poteſtati Inquiſitorum, qui non obſtante illa, paſſim abſoluunt ab hæreſi, & non excipiuntur in præfata bulla plus quam Epiſcopi: & conſtat poteſtatem illam non fuiſſe datam eis à maiore, q̃ Epiſcopis, cum fuerit data à ſolo Papa, & Epiſcopis à Papa, & toto Concilio. Tum quia, ſicut non omnes deciſiones Rotę, quæ placent Vrbi, placent toti orbi; ita fortè non omnes rationes, quæ videntur validiſſimæ aliquot Congregationibus Vrbis, videbuntur tales omnibus Academiis, & Regum prætorijs, quæ Parlamenta, vel Cancellarias vocant. Quæ omnia tumultuariè ſcripta non in hoc mitto V. D. Illuſtr. vt velim mihi reſcribi; ſed tm̃ vt aliquã do, ſi ei videbitur, & occurrerit opportunitas, aliquid horũ inſinuetur S. D. N. cuius Sanctitatem ampliſs. & V. D. Illuſtriſs. Dñs Ieſus, q̃ diutiſſimè ſeruet incolumes. Amen.

Ex hac reſponſione facilè colligi poteſt id, quod ego reſpondere debuerim ad præfatam quæſtionem.

2 AD SECVNDAM reſpódeo primò, q verba illa, [abſoluè quo ad forum cõſcientiæ tantum,] & illa, [date poteſtatem abſoluendi quo ad forum conſcientiæ,] ſignificãt, quod abſolutio data, vel facta nihil proſit quo ad forũ exterius, in quo perinde iudicabitur de illo, ac ſi non eſſet abſolutus, ſecundum rigorem iuris, iuxta omnium mentem.

Secundò, q Epiſcopus habens poteſtatem abſoluendi ab excommunicatione ob hæreſim incurſa poterit abſoluere & extra cõfeſſionem ſacramẽtalem. Tum quia abſolutio ab excommunicatione non eſt abſolutio ſacramentalis, ſecundum omnes. Tum quia ſtylus officij ſacræ Pænitentiariæ habet, vt aliqui eorum, qui interſunt ei, abſoluant præſentes à cenſuris extra cõfeſſionem per facultatem eis aliàs, quã per literas, ſeu bullas ſolitas dicti officij factam à ſummo Pænitentiario, & ſuis officiarijs ad abſoluendum eos in foro conſcientiæ. Tum quia vicarius Epiſcopi minorum ordinum tantum poteſt excommunicare, & abſoluere, ſecũdum S. Thom.[a] & eſt gloſſa recepta,[b] licet non poſſet abſoluere à culpa, propter quam illa incurritur, niſi fuerit ſacerdos, & id faciat audita confeſſione ſacramentali, vt paulo latius diximus in Man. conf.[c]

a lib. 4. ſent. diſt. 18. q. 2. ar. 1.
b c. canonica verb. presbyter. de ſent. excom.
c c. 27. num. 41. & ſeq.

Tertiò, q hac conſequuntur poſſe Epiſcopum extra confeſſionem abſoluere in caſibus particularibus occurrẽtibus.

3 AD TERTIAM, quod verba illa Concilij, [Non eorum vicarijs,] intelliguntur de vicarijs generalibus, ita qđ ſit ſenſus, quod ſicut vicarius Epiſcopi generalis ratione ſolum vicariatus non habet poteſtatem cõferendi beneficia,[d] ita non habet poteſtatem vtendi hac facultate. An autem Epiſcopi poſſint cõmittere hanc poteſtatem abſoluendi alijs, maior quæſtio eſt.

d cap. fin. de offic. vicar. lib. 6.

Pro parte negatiua facit primò, quia videtur ei cõmiſſa huiuſmodi poteſtas propter ſuam induſtriam, quale cõmiſſum eſt indelegabile.[e] Secũdò, quia pro hac parte videtur caſus expreſſus ĩ d. c. fin[f] qua parte habet, eum, cui commiſſa eſt poteſtas abſoluẽdi etiam à Papa, non poſſe illam alteri ſubdelegare.

e c. fi. §. cæterum. de offi. deleg. & ca. is cui eo. tit. lib. 6.
f de offic. deleg.

4 Pro parte tamẽ affirmatiua videtur etiam caſus expreſſus in c. fi.[g] qua parte hẽt, eum, cui competit ex officio abſoluere, poſſe id per alium facere; & idem, ſi illud ex priuilegio ſuæ dignitatis ei cõpetit ſecundum gloſſam illius receptã. At Epiſcopis ex officio, & priuilegio ſuæ dignitatis cõpetit abſoluere ab hæreſi virtute canonũ Cõc. Trid. tenendo, quod nõ derogetur illi per bullam Cœnæ, quod eſt maius, quam ſi cõpeteret ex priuilegio perſonæ. Et mihi quidem videtur indubiè hæc pars verior, intelligendo de pŕãte abſoluendi nuda, ita qđ Epiſcopus informatus rectè de caſu arbitretur modum, pænitentiam, & onus imponendum ei, qui abſoluẽdus eſt, & committat nudam poteſtatem abſoluẽdi cum illo modo, nullo arbitrio poſtea remiſſo ei, qui eſt abſoluturus. Satis ẽt videtur vera, intelligẽdo de commiſſione abſolutionis cum facultate arbitrandi pænitentiam, modum, & onus imponendum à confeſſario abſoluturo: qm̃ reſpõderi põt præf. § [cæterum.] quod ille procedit in eo, qui ex delegatione,

g de offic. ordin.

& commiſſione habet poteſtatem abſoluendi, & non in eo, qui habet illam ex officio, & priuilegio ſuæ dignitatis, de quo loquitur præf. cap. ſi.[a] Ex qua ſolemni, & recepta concordia ſequitur, ꝙ valdè perpendendum eſt, an Epiſcopus poſſit, & velit abſoluere ex officio ſuo, & priuilegio conceſſo ſuæ dignitati à Concilio Tridentino, an ex noua commiſſione Papæ, ita quod fiat delegatus: nam priore caſu poterit committere abſolutionem vtroque modo pdicto, poſteriore verò non poterit, niſi ad ſummum priore, ſ. nudum miniſterium ad abſoluendum ſine aliquo arbitrio.

a de off. ord.

SVMMARIVM.

1 *Epiſcopus approbatum confeſſorem eligat, ſi per Iubilæum abſolui vult.*
2 *Confeſſarius virtute Iubilæi abſoluere pot à cēſuris bullæ Pij V. de cōfidētia, & Greg. XIII. de datis, & promiſſis.*

CONSILIVM XII.

SVppoſito, quod Epiſcopus pōt eligere confeſſorem, quē voluerit: eſt quæſitio, vtrum hoc poterit facere, non obſtantibus verbis Iubilæi, q̃ dicunt, [Et eligant confeſſores approbatos,] ſi hæc verba eos comprehendant?

Secundò, ſi poſſunt confeſſores abſoluere virtute Iubilæi in foro animæ ab excommunicationibus incurſis ꝓpter ea, quæ continentur in motibus Pij V. de confidentia, & alijs, & in motu Gregorij XIII. de conuentione, & alijs rebus, quæ offeruntur pro habenda gratia, vel iuſtitia à Papa, &c.

1 Reſpondeo primæ quæſtioni, quod Epiſcopus prædictus virtute Iubilæi non poteſt eligere confeſſarium, niſi approbatum, etſi iure communi poſſet quemcunque prouidum, & diſcretū,[b] tamen forma Iubilæi ſeruanda eſt, iuxta c. [cum dilecta.] de reſcript. cum annotatis ei maximè à Felyno.

b c. ſi de pœnit. & rem.

2. AD SECVNDAM reſpondeo, quod confeſſarius probatus, & electus poteſt abſoluere virtute huius à cenſuris prædictis, videlicet bullæ de confidētia, & extrauag. de dat. & promiſſ. S.D.N.

[Aduerte autem, non inde inferri, quod Epiſcopus poſſit quemcunque ſacerdotem non approbatum ſibi in confeſſarium extra caſum Iubilæi eligere.]

SVMMARIVM.

1 *Exorbitans à iure communi diſpoſitio reſtringenda eſt, & hoc ſi ſit odioſa. Item nec taliter reſtringenda, quin includat omnes caſus, ad quos verba ſecundum propriam ſignificationē extenduntur, num. 7.*
2 *Priuilegia, dato aliquo, quod operentur, in reliquis ſunt reſtringenda, & hoc procedit quo ad priuilegia odioſa, & alijs præiudicantia, ne vltra propriam ſignificationem verborum extendantur ad alia, in quibus non militat ratio extenſionis, nu. 8.*
3 *Regulares virtute Iubilæi poſſunt ſibi eligere in confeſſarium ſacerdotem ſæcularem, approbatum tamen.*
4 *Lex per quam reditur ad ius antiquū, fauorabilis, & amplianda.*
4 *Epiſcopus, ſecundum opinionē Federici, non poteſt ſe ſubijcere alteri ſine licentia ſui ſuperioris: niſi quando ſubijceret ſe illi prælato, cui debet iure, ceſſante exemptione, ſubditus eſſe.*
4 *Confiteri antiquitus omnis fidelis omnibus poterat ſacerdotibus.*
5 *Parochus licentiam confitendi alteri facilè non concedens peccat.*

CONSILIVM XIII.

AN regulares ex facultate conceſſa in litteris Iubilæi omnibus Chriſti fidelibus eligendi idoneos presbyteros ſæculares, vel cuiuſuis ordinis regulares ab ordinario approbatos, quib. peccata ſua confiteantur, poſſint ſæcularibus ſacerdotibus confiteri?

1 Pro parte negante facit primò, qđ diſpoſitio exorbitans à iure communi eſt reſtringenda,[c] & conceſſio prædicta exorbitat ab illo iure communi, capit. [placuit.] de pœn. diſt. 6. & capit. [omnis.][d] quibus cauetur, vt ſuo quiſq; ꝓprio parocho ſua peccata confiteatur.

2 Secundò, ꝙ priuilegium licet ita ſit intelligendum, vt aliquid operetur cōtra ius commune,[e] dato tamen aliquo

c cap. quæ à iure. cum ſimilibus. de reg. iur. li. 6.
d de pœn. & remiſſ.
e c. in his. de priuil. & l. ſi quando. C. de inoffic. teſtam.

eſſe.

effectu, quem operetur, debet reſtringi quo ad alios, ſecundum Panormitan.[a] quẽ & alios relatos à ſe ſequit Decius.[b] At cõceſſio prædicta eſt priuilegiatiua, & derogatiua iuris cõmunis, & poteſt operari quo ad regulares aliquem effectum, ſcilicet confitendi quibuſcumq. regularibus, ergo non eſt extendenda quo ad alium effectum, ſcilicet, quod poſſint confiteri ſæcularibus.

3 Pro affirmante autem facit primo, quod cõceſſio prædicta eſt generalis, & cõſequenter generaliter intelligenda,[c] etiam ſi aliqua maior ratio inueniatur in vna ſpecie, qua in alia:[d] & tradit poſt alios Decius.[e] & conceſſio prædicta eſt generalis confitendi ſæcularibus, vel regularibus approbatis, ergo generaliter eſt intelligenda.

4 Secundò, qđ lex, per quam reditur ad ius antiquum, eſt fauorabilis, & amplianda, quia res facilè reuertitur ad ſuam priſtinam & antiquam naturam, iuxta ca. [ab exordio][f] & l. ſi vnus.][g] vbi Iaſon adducit pulcha exempla, quę deſumere potuit à Felyno,[h] in quibus eſt illud Federici Senenſis,[i] ſcilicet, ꝙ licet exemptus regulariter non poſſit ſe ſubdere alteri prælato ſine conſenſu ſui ſuperioris, fallit tamen, quando ſe ſubderet prælato, cui ſecundum ius antiquum ſubeſt. Cum ergo ſecundum iura antiqua, quilibet Chriſtianus cuilibet ſacerdoti poterat confiteri argu. §. [ecce.][k] Concilij Tridentini,[l] & tradimus latè nos in d. c. [placuit.][m] ad quod prædicta conceſſio facit redire ſubditos, cẽſenda eſt fauorabilis, vt nos vbi ſupra.[n] dicimus.

5 Tertiò, ꝙ vtile eſt populo Chriſtiano, vt aliquoties detur facultas confitendi alijs, quam ordinarijs cõfeſſarijs. Vnde Concilium Trident. cap. 10.[o] ſtatuit, vt ſuperiores monialium, quas exhortatur vt ſingulis menſibus ſacram Euchariſtiam aſſumant, dent bis vel ter in anno confeſſarios extraordinarios, quibus poſſint illæ confiteri.

6 Quartò, ꝙ D. Thomas,[p] quem referimus poſt alios vbi ſupra,[q] cõmuniter receptus ſic ait, [Peccaret ſacerdos, ſi non eſſet facilis ad præbendam licentiam confitendi alteri: quia multi ſunt adeo infirmi, quod potius ſine confeſ-

A ſione morerentur, quam tali ſacerdoti confiteri; vnde illi, qui ſunt nimis ſoliciti, vt conſcientias ſubditorum per cõfeſſionem ſciant, multis laqueum damnationis iniiciunt, & conſequenter ſibi ipſis.] Per quę poſteriorem opinor hanc partem affirmantẽ eſſe de iure veriorẽ.

7 Non obſtant oppoſita: Ad quorum prius rñdetur primo, ꝙ licet lex à iure cõi exhorbitans ſit reſtringenda, ita qđ ad alios caſus non extendatur, includit tamẽ oẽs, ad quos verba eius ſecundũ propriam ſignificationem extẽduntur vt habet l. [cum lege.] adiecta gloſſa &[r]
B doctrina Franciſci Aretini,[r] quam Decius, Alciatus, & alij multis in locis ſequuntur, & verba prædictæ clauſulæ ſecundum propriam ſignificationem cõprehendunt hunc caſum, vt palam eſt. Secundò reſpõdetur, qđ illud intelligẽdum eſt de lege exorbitante odioſa, nõ aũt de fauorabili, qualis eſt illa, per quã reuertitur ad priſtinum ius, & talis eſt conceſſio contenta in præfata clauſula.

8 Ad poſterius reſpondetur primo, intelligẽdũ eſſe illud de odioſo priuilegio, & præiudiciali, quale non eſt hoc. Secundò, qđ id procedit, qñ verba eius
C p propriũ ſignificatum non extenderẽtur ad oẽs alios effectus, & eſſet multo maior ratio, quare nõ deberent extẽdi ad eos. At conceſſio prædicta eſt fauorabilis, nemini præiudicialis ſaltẽ notabiliter, & eadem ratio ſuadet, vt extendatur ad ſæculares approbatos, ac ad regulares approbatos: quia vtriq. iure communi ſunt aliorum ſacerdotes, & vtrique ſunt approbati, & clauſula pdicta vtroſque pacificat rõne approbationis. Adde, qđ tpe. iobelæorum occurrit magna multitudo cõfiteri volentiũ, cui vix poteſt ſatisfacere quãlibet magna multitudo
D cõfeſſorum approbatorum, quod Papa concedens iobelæa optime nouit; & ita vel hoc ſolo nomine; qđ fauet animarũ ſaluti, eſt fauorabilis cõceſſio prædicta, iuxta gloſſam memorabilẽ,[s] & conſequenter amplãda, & nõ reſtringẽda.[t]

[Et ita refertur, quod alias declarauit ſacra Congregatio quod tamen nõ procedit quo ad illas religiones, quibus priuilegio Apoſtol. conceſſum eſt ne earũ religioſi ijs vti poſſint gratijs ſine licentia ſuorum ſuperiorum.]

a In c. certificari. col. 3. de ſepul.
b in c. 1. col. 5. de reſcrip.
c l. de precio ff. de pub. in rem act. et c. ſolitæ §. ſi de maiorit. & obed.
d l. 1. §. quod autem ff. de alea luſu et ale
e in conſil. 669. nu. 1.
f 15. dict.
g §. pactus ne peteret. ff. de pact.
h c. cum acceſſiſſent & c. cum oẽs, n. 7. & ſeq. de conſt.
i conſil. 14.
k 16. q. 1. & c. 15.
l de reform. ſeſſ. 23.
m nu. 2.
n nu. 37.
o ſeſſ. 125. de reg.
p in 4. lib. ſent. d. 17. q. 3. ar. 3. quæſtiunc. 4.
q Nu. 119.
r ff. de teſt.
s c. ſciant cũ
t ... de elec. lib. 6.
t c. odia de reg. iur. li. 6.

SVMMARIVM.

Papam priuilegiũ conferendi ſacros ſacerdotes dare poſſe, habet gl. ſed cõtraria opinio, quæ eſt S. Thomæ, videtur verior, nec idem ſit ſecus de ſacramento confirmationis. nu. 2. & 3.

3 *Ordines minores, & primam tonſuram Abbates ſuis regularibus conferre poſſe, habet communis opinio.*

4 *Ordinare & monachos maioribus ordinib. Epiſcopis reſeruatũ à Trid. Concil.*

4 *Priuilegium ſacros conferendi Abbatibus olim conceſſum, Concil. Trid. refragatur.*

5 *Abbas ſuis minores ordines ſine Epiſcopi examine conferre poteſt.*

5 *Intellectus c. 12. Conc. Trid. ſeſſ. 23. de reformat.*

CONSILIVM XIV.

ABbas cuiuſdam monaſterij Germaniæ ordinis Ciſtercienſis habet priuilegium conferendi ordinem ſubdiaconatus conceſſum, & confirmatum à multis Maximis Pontificibus ante Concilium Tridentinum, & etiam poſt illud fuerunt cõfirmata omnia priuilegia generaliter à S. D. N. Gregorio XIII. exceptis his, quæ ſunt contraria Concilio Tridentino. Quæritur, an d. Abbas poſſit tunc vti prædicto priuilegio.

1 Pro parte affirmante facit primo, ꝙ videtur Papa potuiſſe concedere prædictum priuilegium, iuxta gloſſam ſolẽnem,[a] quæ habet poſſe Papam concedere poteſtatem conferendi non ſolum ordines minores, ſed etiam maiores illi, qui habet illos; & quod prædicti monaſterij Abbates vſi ſunt ſemper prædicto priuilegio, & quod beneficium principis debet ſeruari.[b]

Secundò, ꝙ prædictum priuilegium non videtur eſſe contrarium vlli c. Concilij Tridentini, quia nullo eorum videtur cauere, ne quis conferat ordines ex commiſſione Papæ.

Pro parte autem negante facit primo, ꝙ multi tenẽt, & in his Scotus, Durandus & Hadrianus, quod is, qui non eſt Epiſcopus, non poteſt confirmare etiam ex commiſſione Papæ, per capit. [[illegible]] & cap. [quanto.][d] ergo à fortiori non poterit ordinem ſacrum conferre.

2 Secundò, ꝙ licet S. Thomas & communis opinio Theologorum,[e] & Canoniſtarum,[f] teneant, presbyteros ex cõmiſſione Papæ poſſe confirmare, ſine chriſmate, quos non ſine magno labore defendit Sotus,[g] idem tamen S. Tho. affirmat ibidem, non poſſe presbyterũ, etiam ex commiſſione Papæ, conferre vllum ordinem ſacrum quod etiã prædictus Sotus concedit, & à fortiori omnes illi, qui affirmant illum non poſſe etiam de commiſſione Papæ confirmare, debent concedere etiam hoc.

3 Tertiò, ꝙ licet c. [cum contingat.[h] & communis opinio ibi & vbiq. teneat poſſe Abbates conferre primam tonſuram, & minores ordines ſuis monachis nullo tamen iure probatur, quod poſſit conferre ſacros, etiam ex commiſſione Papæ, licet gloſſa,[i] contrarium ſenſerit, argum. illius cap. quod ſecundum communem opinionem probat poſſe illum confirmare ex commiſſione Papæ, vt dictum eſt: ſed eius fundamentum tollitur per pulchram differentiam, quam ponit S. Thomas[k] inter collationem ordinis ſacri, & confirmationis.

4 Quartò, ꝙ Concilium Tridentinum videtur ſolis Epiſcopis reſeruare ordinationem ad ſacros ordines, dum[l] ſtatuit vnumquemq. à proprio Epiſcopo ordinari debere, &[m] ne Abbates conferãt minores alijs quam ſuis monachis, ſignificãdo quod ſacros non debent cõferre etiam illis.[n] ſtatuit, vt nec regulares ſine diligenti examine Epiſcoporũ ordinentur, derogando priuilegijs omnibus contrarijs: per quod cap. videntur duo ſtatui, alterum eſt, quòd regulares debent ordinari ab Epiſcopis ad ordines ſacros, alterum, ꝙ id debent facere præmiſſa diligenti examinatione: quod videtur eſſe cõtrarium priuilegio conceſſo alicui Abbati ad ordinandum aliquem ad diaconatum. Et quamuis inductionib. horum cap. Concilij aliqua ex parte diſputando reſponderi poſſet, quia tamen arbitror eſſe veram opinionem prædictam S. Thomæ cui communis aſſentiri vr, & quia credo Conciliũ, ſi fuiſſet interrogatum, reſponſurũ fuiſſe nol-

[a] *cap. peruenit 95. diſt.*

[b] *c. decet. de reg. iur. li. 6.*

[c] *de conſe. diſt. 5.*

[d] *de conſu.*

[e] *in 4. d. 7.*

[f] *in d. c. peruenit 95. d. & in d. ca. quanto, de conſuet.*

[g] *in prædicta d. ſ. 7. q. unica a. 21.*

[h] *de ætate & qualit.*

[i] *in d. c. peruenit.*

[k] *vbi ſup.*

[l] *ſeſſ. 23. c. 8.*

[m] *cap. 10.*

[n] *cap. 12.*

ſe nolle tolerare tale priuilegium, & quia derogauit expreſsè priuilegiis contrariis ſuo decreto, quo diſpoſuit, vt regulares ordinarentur ordinib. ſacris ab Epiſcopo, & præmiſſo diligenti examine, non auderem dicere S. D. N. per ſuã generalem confirmationem voluiſſe tam exorbitans priuilegium confirmare præſertim cum expreſsè in ea excepit priuilegia Concilio contraria.

f An autem Abbates ordinare poſſint ſuos regulares ad primam tonſuram, et quatuor minores ſine Epiſcoporũ examine, dicitur, quod ſic: quia id eis iure communi conceditur in d. c. [cum contingat.] [a] cum adnotatis ei, & quia dict. Concilium, [b] non derogat illi: quia, ſi ſatis perpendatur, de ſolis ordinibus ſacris intelligendum eſt, & quia per ſubauditos intellectus non debẽt antiqua iura corrigi, iuxta gloſſam ſolemnem, [c] præſertim quando non eſt tanta ratio in caſu legis corrigendæ, quanta in caſu legis nouæ corrigentis, iuxta notata. [d]

a de ætate. & qual.
b cap. 12. de reform. ſeſſ. 23.
c in c. cupientes, §. quod ſi per viginti, de elect. lib 6.
d in authẽ. quas actiones. C. de ſacroſ. eccl.

SVMMARIVM.

1 *Priuilegiũ dato aliquo, quod operetur, in alijs reſtringendum, ne operetur alia, in quibus ſaltem non adſit eadem ratio.*

2 *Miſſam ante auroram, vel paulo poſt meridiem dicere ſine priuilegio non videtur licere.*

3 *Officium diuinum vnius diei in aliud alterius diei mutare ſine priuilegio non videtur licere.*

4 *Ieiunij tempore ientaculum veſpertinum ſumere mane, & noctu cœnare, ſine priuilegio licere non videtur.*

5 *Cruciatæ commiſſarios illas tantum gratias, quæ bullæ acceptionẽ aliquo reſpectu impedire poſſunt, per ſuam generalem ſuſpenſionem ſuſpendere probabile eſt.* D

CONSILIVM XV.

AN per bullam Cruciatæ ſuſpendantur gratiæ, & facultates conceſſæ hoſpitali N. etiam ſi ſint aliarum rerum, quam indulgentiarum, & remiſſionum peccatorum?

1 Pro parte negãte facit primò, quod per prædictam bullam non videntur ſuſpendi omnes facultates cõceſſæ à Sede Apoſt. in vniuerſum, ſed tantum illæ, quæ videntur eſſe ſimiles gratijs per eã conceſſis, licet aliquantulum differant ab eis. Tum quia priuilegium hoc ita ſit interpretandum, vt operetur aliquid contra ius commune, [e] dato tamen aliquo, in quo id operetur, reſtringẽdum eſt, ne operetur alia, in quibus ſaltem non eſſet eadem ratio, ſecundum Pan. [f] & reſoluit Decius poſt alios. [g]

Secundò, quod ex affirmãte ſequeretur, quod facultas habendi altare portatile conceſſa Epiſcopis, [h] & Miſſam celebrãdi ante auroram, vel paulo poſt meridiem Dominicanis, [i] & aliæ facultates B conceſſæ Epiſcopis per c. [quia periculoſum,] [k] & alia capp. citata per gloſſam, [l] eſſent ſuſpenſæ: facultates itẽ mutandi officium diuinum alicuius diei in aliud alterius diei: facultas item audiendi leges facta monacho, vel perſonæ dignitatẽ hñti, & facultas faciendi mane in die ieiunii ientaculum, ſiue collationem, quam licet facere differendo cœnã in noctẽ: facultas item conceſſa Legatis Apoſtolicis, & Comitibus Palatinis cõferendi gradus, & faciendi notarios, & omnis facultas diſpenſandi, imò, & cõ- C ferendi beneficia, & lucrifaciẽdi indulgentias conceſſas recitantibus Roſariũ, vel tertiam partem eius, & facultas cõceſſa Academiis conferendi gradus, & facultates prædicandi, & audiendi confeſſiones factæ multis religioſis, & aliquot clericis ſæcularibus eruditis, & dignitate ornatis, & facultas ne quis poſſit excommunicari, nec iudicari ab ordinario ſuo, & exẽptionis, & deniq; omnia ferè Apoſtolica priuilegia, cũ omnia illa ſint gratiæ, indulgẽtiæ, vel facultates ſimiles, vel differẽtes à gratiis, quæ per Cruciatam conceduntur, quod videtur abſurdum, & ita non dicendum. [m]

e cap. in his, de priuil. & l. 1. ff. ad municip.
f ea tertificari, nu 10. de ſepult.
g ca. 2. de reſcrip.
h in cap. vlt. de priuileg. lib. 6.
i cap. in his. eod. tit.
k de ſenten. excom. li. 6.
l d. c. vlt.

Pro parte verò affirmãte facit, quod contextus bullæ Cruciatæ habet, quod cõmiſſarius eius generalis poſſit ſuſpendere gratias, indulgẽtias, & facultates à S. Sede Apoſtol. & à quibuſcumq; maximis Pontificibus, vel eorum auctoritate conceſſas aliis, ſiue ſint ſimiles eis, quæ conferuntur per Cruciatam, ſiue differentes ab eis; Et conſtat prædictũ commiſſarium ſuſpendiſſe omnes illas, iuxta formam facultatis ſibi factæ,

m leg. nam quod abſurdum, ff. de bon. liber.

At omnes indulgentiæ, & facultates conceſſæ à Sede Apoſt. prædicto hoſpitali N. ſunt ſimiles, vel differentes eis, quæ conceduntur per Cruciatam, ergo omnes illæ ſunt ſuſpenſæ. E

2. His pro vtraque parte perpenſis, & multis alijs, quæ in vtranque partem perpendi poſſunt, omiſſis, arbitror omninò huius reſolutionem ſpectare ad S. D. N. qui Cruciatã conceſſit: quẽ tamen arbitior non reſolututum eam faciè, niſi audita Maieſtate Regia, ad cuius petitionem illa conceſſa eſt.

Secundò, quod eius reſolutio non pertinet ad ſummum Pœnitẽtiarium, F neque ad eius prætorium, niſi ſpecialiter ei à ſua Sanctitate committatur. Tũ quia id ex priori dicto ſequitur. Tum quia facultates eius nullatenus ad hoc ſe extendunt.

Tertiò, quod interim coloratè poſſet teneri, quod non omnes facultates à Sede Apoſtolica quibuſcunque conceſſæ ſuſpenduntur, ſed ſolum illæ, quæ ſunt ſimiles eis, quas bulla Cruciatæ concedit, & aliæ, quæ licet nõ ſint ſimiles, ſed aliqua ex parte ſint differentes, non tamẽ adeo ſunt ſeparatæ, vt aliquo reſpectu propinquo nõ poſſint impedire bul- G læ Cruciatæ acceptionem.

Quartò, ex his inferri, ꝙ ad reſpondendum certius huic quæſtioni, oporteret exprimere priuilegia, & facultates conceſſas hoſpitali prædicto, de quibus dubitatur, an per Cruciatam ſuſpendãtur, vt reſpõſurus poſſet arbitrari, quæ illorum comprehendantur ſub clauſula ſuſpenſionis, & quæ non, &c.

SVMMARIVM.

1 *Tenor priuilegij ſuſpenſi, ꝙ per acceptionẽ bullæ Cruciatæ reualidatur, eſt attendendus: nã ſi omninò radicatur in perſona confeſſarij, ſufficit, quod ipſe bullam accipiat, quod ſi ad illius vſum requiritur etiam aliquod pœnitentis opus, ſeu actio, tunc eo non poſſunt vti, niſi cum accipientibus bullam.*

2 *Priuilegiũ comedẽdi oua eccleſiaſticis perſonis cõpetens aliundè, quã à præſẽti bulla Cruciatæ ſuſpenditur quidem per ſuſpenſionẽ, quæ fit vigore præſẽtis bullæ, ſed non tollitur. Vnde cum accipientes præſentem bullam, tollant iam dictam ſuſpenſionem, poterũt non quidem ex vi huius bullæ, ſed ex vi antiqui priuilegij oua comedere.*

CONSILIVM XVI.

QVæritur primò, quia in bulla Cruciatæ datur facultas commiſſario, vt poſſit ſuſpendere facultates, & priuilegia conceſſa monaſterijs, & locis pijs, &c. an ex hac commiſſione cenſeantur ſuſpenſa priuilegia dictis locis conceſſa in ordine ad proximos?

Secũdo, quia dictus cõmiſſarius bullæ ſuſpenderat dicta priuilegia quo ad illos ſolum, qui non darẽt eleemoſynã pro dicta bulla, & reſpectu aliorũ, qui darent eleemoſynam, illa non ſuſpẽdebat: quæritur, an ſit ſatis ad dicta priuilegia conſequenda, quod religioſus cõfeſſarius det dictam eleemoſynam pro bulla, an verò ſit opus, quod pœnitens eleemoſynam dictam faciat?

Tertiò, circa dictam bullam Cruciatæ, quæ ſuſpendit omnia priuilegia conceſſa quibuſcunque locis, perſonis, &c. quo ad illos tantum, qui non dederint eleemoſynam pro dicta bulla: dubitatur, an in India, vbi ex antiquo priuilegio omnes, etiam religioſi, & ſacerdotes vtebantur lacticinijs in quadrageſima, vigilijs, &c. modo poſſint poſt publicationem dictæ bullæ Cruciatæ vti eodem priuilegio, dãdo eleemoſynam pro dicta bulla?

1 AD PRIMAM, & ſecundam reſpõdeo primò, quod omnia priuilegia religioſorum, & aliorum, ad quæ poteſtas ſuſpẽdẽdi extẽditur, erũt ſuſpẽſa, facta H ſuſpenſione à commiſſario, & deſinent eſſe ſuſpenſa priuilegia eorum, qui bullas acceperũt: quia id ſonant verba bullæ, à quibus non eſt recedendum.[a]

Secũdò, quod tale poteſt eſſe priuilegium religioſi, ꝙ vti poſſet eo erga pœnitentem, & tale, quod non poſſet. Si enim religioſus haberet priuilegiũ audiendi confeſſionem omnium, qui eũ elegiſſent in confeſſorẽ, poſſet accepta bulla omnes audire, qui eum eligerent: ſi autem haberet priuilegium audiẽdi omnes, qui eligerent eũ de licentia ordinarij, non poſſet niſi habentes illam,

a l. non aliter. ff. de legat. 3.

vel

vel accipientes bullam, quę eam ſaltem eminenter continet: nam tenor priuilegii eſt ſeruandus, & non extendẽdus.[a]

2 Ad Tertiam, reſpondeo affirmatiuè, & quod rectè intellecta eſt bulla ab illis, qui dixerunt poſſe clericos, & religioſos virtute priuilegii antiqui, & generalis, adiuncta reualidatione reualidationis, comedere oua, & lacticinia diebus ieiuniorum. Quia, meo iudicio, non fuit intentio concedentis Cruciatam nouè præcipere, ne clerici, & religioſi comedant ea, ſed tantũ ne comedant virtute priuilegii huius Cruciatæ, niſi accipiant bullam, & mens diſponentis eſt attendenda.[b]

a ca. ablata. de verb. ſig. ca. porrò. de priuil.

b cap. fin. de priui. lam conditio. ff. de cond. & demonſt.

SVMMARIVM.

1 Gratia etiam per Cruciatam ſemel cõceſſa durat perpetuò, donec reuocetur: at ſi ſuſpendatur, reuocata ſuſpenſione, remanet efficax, vt prius.

CONSILIVM XVII.

SVſcipientes bullam Cruciatæ in iſto præſenti anno an gaudeant indulgẽtiis, & gratiis per bullam Cruciatæ in præterito anno conceſſis?

1 Reſpondeo, quod poterit frui priori bulla quoad illas clauſulas, quæ non fuerũt ſublatæ per bullã poſteriorẽ. Tum quia gratia ſemel facta durat, donec reuocetur, vel ſuſpẽdatur.[c] Tũ quia ſi ſuſpendatur, ſublata ſuſpenſione remanet tam efficax, quam erat ante ſuſpenſionẽ arg. c. [paſtoralis,][d] & per poſita in caſu per poſteriorem bullam acceptam tollitur ſuſpenſio priorum bullarum.

c ca. ſi ſuper gratia. de offic. deleg. li. 6

d de cauſ. poſſeſſ. & propr.

SVMMARIVM.

1 Ouis, & lacticiniis cui ob neceſſitatem dieb prohibitis per Cruciatã veſci permittitur, licet aliquo die omiſſis iis veſcatur piſcib nõ peccat, quia põt fauori ſibi per bullã oblato renũciare, dũmodò id nõ cedat in notabile detrimẽtũ ſanitatis, quia tũc peccaret contra præceptũ naturale, nu. 2. & ſi non tenetur ieiunare poteſt eiſdẽ aliquando in prandio, & aliquando in cœna veſci, nu. 4. ſecus eſſet ſi vtriſque vellet in eo- A dem prandio, vel cœna vti: quia quando poteſt abſtinere a prohibitis, non licet eis vti, ſin minus, quia piſces nocent, peccat illos comedendo, num. 2. & 4. niſi modica piſcium quantitas excuſet, num. 3.

CONSILIVM XVIII.

CLericus Hiſpaniæ, qui per bullam Cruciatæ nouiſſimam non poteſt edere in Quadrageſima oua, & lacticinia, niſi ob neceſſitatem, de conſilio cõ- B feſſarii, & medici, an poſſit eodem die, & eodem prandio, vel cœna, vel ſaltem interpolatis diebus edere aliquid piſcium, quod edenti non noceat?

1 Reſpondeo, quod poterit interpolatis diebus, ita quod vno die comedat piſces, & alio oua, vel lacticinia: quoniã poteſt quis renunciare fauori, & priuilegio ſuo, quatenus ius humanum tangit:[e] & priuilegium, & licentia huiuſmodi datur in fauorem eius.

2 Dixi, [Quatenus tangit ius humanum:] quia ſi eiuſmodi piſcium eſus eſſet ei mortifer, vel notabile ſalutis damnum afferret, peccaret comedendo, non C quidem eo quod tranſgrederetur tenorem bullæ continentis humanum præceptum, vel priuilegium, ſed quia contrauenirer naturali legi diuinæ, quia prohibemur edere mortifera, vel notabiliter valdè læſura potentes edere iuſtè alia, vt tradimus in Manuali confeſſarior.[f] poſt Innocentium receptum.[g]

3 Secundò reſpondeo, quod non licet ei comedere piſces cum ouis, vel lacticiniis in eodem prandio, vel in eadem cœna: quia vel non poteſt veſci piſcibus ſine damno notabili, vel poteſt: ſi non po- D teſt, peccat illos comedendo, ſi verò poteſt, caret neceſſitate comedendi oua, & conſequenter non poteſt comedere illa licitè per tenorem bullæ, ergo nullatenus iuſtè poteſt comedere illa ſimul in eodem prandio, vel cena: quamuis non putarem eum mortiferè peccaturum, ſi comederet oua, vel lacticinia cum neceſſitate ea comedendi, & comederet tam parum piſcium, quod ſolum ei parum noceret, & non ſufficeret ad excuſandam neceſſitatẽ comedẽ-

e l. quod fauore. C de legib. c. quæ ob gratiam, de reg. iur. li. 6.

f c. 15. num. 13.

g in ca. tua, de homic.

di oua, & lacticinia; peccaret autem ve- E
nialiter, eo quod ſuperfluè, & cũ aliquo
damno ſine neceſſitate illos edendi co-
medit, immo cum aliqua neceſſitate nõ
edendi ob gulam edit illos.
4 Tertiò, ꝙ ſi excuſatur à ieiunio, & li-
cet ei prandere, & cęnare, poſſet aliquã
do iuſtè comedere eodem die in pran-
dio piſces comedendo lacticinia in cœ-
na, vel contra comedendo lacticinia in
prandio, & piſces in cœna: quia contin-
gere poteſt, quod in altera illarũ come-
ſtionum habeat neceſſitatem comeden
di lacticinia, & non in alia: ſed qua vice F
non haberet neceſſitatem edẽdi illa, &
commodè poſſet veſci piſcibus, non de-
beret ea comedere; quia ceſſat cauſa e-
dendi in bulla expreſſa Salua, &c.

SVMMARIVM.

1 *Minsres de Obſeruantia incapaces sũt iuriũ parochialis: unde nec poſſunt illa præſcribere, & ſi miniſtret ſacramẽtũ Euchariſtiæ, extremæ vnctionis, vel benedicant nuptias parochianorũ alicuius loci, ſunt excommunicati, n. 2. niſi id fecerint ex licentia Epiſcopi, n. 4: vel allegent ſe ex priuilegio Papæ habere in dicto loco ius parochiæ, quod probabant eo ipſo, quod probabunt immemorialem poſſeſſionem, nu. 3.* G

CONSILIVM VIII.

Domini cuiuſdã caſtelli habẽt eius
iuriſdictionem, & territorium, &
maiores eorum à tempore immemora-
bili ſemper ſumpſerũt omnia ſacramen
ta à fratribus Franciſcanis de Obſeruã H
tia, cũ non fuerit vllus parochus in vlla
parte prædicti temporis, q gereret cu-
ram animarum in præfato caſtello, nec
in eius territorio. Nunc verò quidã vi-
ſitator inueniẽs per ſuam inquiſitionẽ
præfatos fratres adminiſtraſſe præfata
ſacramenta, dixit eos eſſe excommuni-
catos. Quæritur, an res ita ſe habeat.
1 Reſpondetur primò q̃ſtionem hãc
videri nouam, & talem, qualis vix repe
riatur ſimilis contigiſſe in Italia, nec in
Gallia, & Hiſpania, noſtra ſaltẽ ætate:
eſſe item ſatis difficilis reſolutionis pro
pter ea, quæ parit cõſuetudo, cuius ini-
tij non eſt memoria, ex vna parte, & ex
altera, ꝙ ordo Franciſcanus Obſeruan-
tiæ non eſt capax iuriſdictionis paro-
chialis, nec iurium parochialium: & ita
non poteſt dici conuẽtum prædictum
ea ſibi vſucepiſſe, vel præſcripſiſſe.
2 Secũdò quod etiam à legari poteſt
pro viſitatore vrgere Cle. de priuil. quæ
excommunicat ipſo iure omnes religio
ſos, qui ſacramentum Euchariſtię, vel ex-
tremæ vnctionis, vel matrimonii bene-
dictionem miniſtrant.
3 Tertiò, ꝙ pro fratribus cõtra viſita
torem facit primò, ꝙ aliquib. ſiue cleri
cis, ſiue religioſis abſq; licentia ſpeciali
rectoris Eccleſiæ parochialis, licet face-
re id, ꝙ præfati fratres fecerũt, & quod
ordinarii nõ poſſunt eos denũciare ex-
cõicatos. Facit, & conſuetudo immemo
rabilis, per quam probatur præſumpti-
uè titulus, quẽ allegauit is, qui ea vtit',
iuxta ca. [ſuper quibuſdam.][a] & l. [hoc
iure.] §. ductus aquæ ff. de aqua quoti.
& æſti. & communem iuriſperitorũ sẽ
tentiã. Et ita præfati fratres poſſunt al-
legare ſe habere priuilegium, vel licen-
tiam id faciendi à Papa, & illud proba-
re per prædictam cõſuetudinem imme
morabilem, & ſic excuſabũtur à præfa-
ta excommunicatione, cum notum ſit
Papæ priuilegio, & licentia competere
poſſe Franciſcanis quantumlibet Ob-
ſeruantibus facultatem prædictã, arg. c.
[cuncta per mundum,][b] & notatorum
in c. 1.[c] & alibi ſæpè.
4 Secundò, quod omiſſa quæſtione
ad quem ſpectet iuriſdictio parochiæ,
etiam allegare poſſunt ſe id feciſſe de li
centia Epiſcoporum.

[a] de verb. ſign.
[b] 9. q. 3.
[c] de conſt.

SVMMARIVM.

1 *Regimẽ monaſterij etſi de iure ad ſolũ ſpectet prælatũ, ita vt monachi nullũ habeant ſuffragium, nu. 4. attamen ex particularib. ſtatutis in parte ſpectat ad conuentũ, ſeu conſiliarios, ſine quorum conſenſu, & conſilio multa fieri non poſſunt, nu. 1. nec ſine illis, qui habent ius ſuffragandi, nu. 3. & 4.*

2 *Monachorũ creatio etſi videat' ad ſolũ ſpectare prælatũ, attamẽ ex ſtatutis particularibus, & ex cõſuetudine ſpectat ad prælatum, & conuentum.*

Diſpo-

5 *Diſpoſitio tantum debet extendi, quantum ſua principalis ratio nedum expreſſa, ſed & ſubintellecta patitur.*

6 *Subrogatus ſapere debet naturã eius, cui ſubrogatur, nec debet eſſe melioris conditionis. Vnde ſi monachi alicuius monaſterij debent eſſe Galli, non poteſt loco amoti Galli ſuffici non Gallus.*

7 *Prohibito aliquo, & id prohibetur, per quod ad prohibitum peruenitur. Vnde ſi in aliquo monaſterio monachi debẽt eſſe Galli, non Gallus, non poterit ibi eſſe nouitius.*

CONSILIVM XX.

VNiuerſis præſentes literas inſpecturis frater Franciſcus de Paula ordinis Minimorum humilis inſtitutor à S. Sede Apoſtolica gratia, & conceſſione, omnium eremitoriorũ, oratoriorũ, & locorum eiuſdem ordinis vbicũque conſtitutorum, nec non congregationis fratrum religioſorũ, & perſonarũ aliarum ſub regulari obſeruantia in eiſdem degentium ſuperior, licet immeritus, & generalis corrector, ſalutem in dño perpetuam. Nos pie cõſiderantes Regiam Maieſtatem Frãciæ nobis, & ordini noſtro prędicto comparaſſe locum cõuentus noſtri Sanctiſſimę Trinitatis in mõte Pincio in Vrbe Romana; ea pp ad ipſius beneficij per nos recepti memoriã, & quatenus fratres noſtri ordinis in dicto conuentu reſidentes in diuini cultus perſolutione reddantur in futurum ſalutis animarum dictorum benefactorum memoriores; volumus, & ordinamus, quodãmodo in poſterũ dictus cõuentus Sãctiſſimæ Trinitatis in monte Pincio in Vrbe Romana regatur per fratres Gallicæ nationis, q̃diu inueniãtur, qui inibi reſidere, & cultui diuino inſiſtere voluerint, ſin aũt vbi nulli reperiãtur, qui inibi reſidere voluerint, q̃a oẽs in Chriſto vnanimes eſſe debemus, illud p alios regi, & inhabitari volumus, pariterq; vbi locus ſupportare poterit, vltra quam reperiãtur habitantes Gallicæ nationis, alios & aliarum nationũ mixtim reſidere volumus, Datum, &c.

Circa prædictarũ literarum contextum quęritur primò, an ex illis colligatur, quod non ſolum corrector, qui eſt **A** prælatus prędicti monaſterij, ſed etiam omnes alij officiarij, nempè diſcreti, & conſiliarij correctoris, ſacriſta, procurator, cuſtodes chartarum, ſiue archiuij, debeant eſſe Gallicæ nationis.

Secundò, an non ſolum omnes officiarij debeant eſſe Gallicæ nationis, ſed etiam alij fratres, ſiue monachi debeant eſſe eiuſdem nationis.

Tertiò, an monachi prædicti monaſterij poſſint aliqua de cauſa mitti ad alia monaſteria, ſubſtituendo eis, ſiue loco **B** eorum ponendo monachos aliarum nationum.

Quartò, an poſſint recipi nouitij ex alijs nationibus ex ſenſu iuridico.

Quintò, quãdo licebit fratribus aliarum nationũ cum fratribus Gallicę nationis in prędicto monaſterio conuiuere, quod aliquando poſſe, & debere ſignificat ipſemet S. Franciſcus.

1 AD PRIOREM QVAESTIONEM rñdeo, quod pro parte negante facit c. [nullam][a] cum multis alijs, quæ nos ei adijcimus in tertio comm.[b] ſuper illud confecto, ad probandum totum mona**C**ſterij regimen pertinere ad Abbatẽ, ſiue prelatum: & quod nullã poteſtatem, habent monachi ad regẽdum monaſterium: & quod conſequẽter beatiſſimus Franciſcus, ſtatuendo, vt prædictũ monaſterium regatur à fratribus Gallicæ nationis, videtur intellexiſſe de correctoribus tantum, penes quos eſt de iure totum monaſterij regimen.

a 18 q. 2.
b de reg.

Sed pars affirmãs eſt verior. Tũ quia quicquid antiqua iura de poteſtate Abbatum ordinum antiquorum ſtatuerint iure tamen nouiore, ſaltem particulari recentiorũ ordinũ per regulas eorum **D** originarias, vel conſtitutiones, ſupradicta poteſtas prælatorum, præſertim inferiorum, & ſingulorum monaſteriorũ ita reſtricta eſt, vt bonam partem eorũ, quæ pertinent ad regimen teneatᷣ facere cũ ſui conuentus, vel conſiliariorum, ſiue diſcretorũ cõſilio, & aſſenſu, vt palã eſt eis, qui eorũ regulas, & cõſtitutiones perlegerunt: nam & Benedictus in regula ſua[c] id expreſſit, vt diximus in comm. ſuper d. ca. nullam.[d] Tum quia etiam Epiſcopi iure cõmuni debent regere, & gubernare ſuas Eccleſias cũ cõſenſũ, vel conſilio ſuorũ canonicorum.[e]

c cap. 5.
d nu. 5. & ſeq.
e c quanta. ca. nouit de his quæ fiũt à præl.

Tum

2 Tum quia, quamuis creatio nouorũ monachorum aliquando ad ſolos Abbates ſpectet, vt colligitur ex c. fi.[a] & annotauit Pan.[b] ſecundum tñ gl.[c] ad Abbatem, & cõuentum pertinet, quod eſt vetum de conſuetudine, ſecũdum quã ætate noſtra in omnibus fermè monaſterijs omnium ordinum, & ſpecialiter Minimorum, quorũ maximus auctor fuit prædictus Patriarcha S. Franciſcus ad prelatos, & conuẽtus ſimul pertinet, vt conſtat ex eorum regulis, & conſtitutionibus, & conſuetudine; quam eſſe ſeruandam tradidimus nos in d. c. nullam,[d] quidquid dicat Panor.[e] qui melius loquitur in cap. [cum ad Apoſtolicam][f] quem referimus d. c. [nullam.][g] & magna pars regiminis monaſterij cõſiſtit in exercitio poteſtatis eligendi monachos; quia perſonæ præſtant reb.[h] ergo ad totum conuentum prędicti monaſterij, & ad omnes monachos eius pertinet magna pars regiminis eius.

a de regu. lib. 6.
b in c. cum Eccleſia Vulterana de elect.
c Prædicti c. fin. de regu. lib. 6.
d nu. 4. et 5.
e in d. c. cum Eccleſia Vulterana. de elect.
f de reg.
g nu. 5.
h l. 2. ff. de ſtatu homi. & l. ſi quæramus. ff. de teſt.

3 Cum ergo monaſteriũ prædictum regendum ſit per fratres Gallicæ nationis, ſi inueniantur, qui poſſint, & velint id facere; conſequens profecto eſt, quod non ſolum corrector, ſed etiam alij officiarij, imò & omnes fratres, qui habent ius ſuffragandi, ſeu vocem in Capitulo, debent eſſe nationis Gallicæ, quia omnes habent aliquam partem in eius regimine, licet alij alijs maiorẽ. Nam ex eo quod alij habent maiorem, non infertur alios nullam habere: quandoquidem quilibet inſtitutus in aliqua quota hęreditatis parte eſt verus hæres.[i]

i l. Iulianus. & l. 1. ff. de hæred. inſt. & l. c. quis liberis. §. fin. ff. de vulg. & alibi ſæpè.

4 Ad oppoſitum reſpondetur illud c. procedere ſecundum illas regulas antiquas originarias, ſecũdum quas monachi nullum ſuffragiũ, vel vocem habebant in Capitulo: non tamen habet locum ſecundum regulas recentiores, ſm quas pręlati tenentur regere cũ conſenſu, vel conſilio ſui conuentus, vel conſiliariorum, vel diſcretorum, vel aliorum officiariorum, neq; in monaſterijs antiquorum regulariũ, quibus ſuperadditæ ſunt conſtitutiones reſtringentes ꝑlatorum poteſtatem ad gubernandum cum conſenſu, vel cõſil o ꝑdictorum, ſaltem quoad aliquã notabilem gubernationis partẽ, per ſuprad. ctas rationes, & alia, quæ latius reduximus in d. c. [nullã.][k]

k à nu. 11.

E Ad Secundam reſpondetur affirmatiuè. Primò quidẽ, quia omnes fratres, qui ſunt habituri partem in regimine, prædicti monaſterij, debent eſſe Gallicę nationis, ſi in numero ſufficienti inueniuntur de illa, vt in prima quęſtione reſolutum eſt: at omnes fratres, qui ſunt profeſſi, habent aliquã partem regiminis illius, cum habeã ſuffragiũ, & vocem eligendi prælatũ, & alios fratres, & ad alia multa tam iure communi iuxta c. 1.[l] quam iure particulari, & praxi, ſiue conſuetudine prædicti ordinis Minimorum: ergo omnes profeſſi F debẽt eſſe Gallicæ nationis, ſi inueniuntur in ſufficienti numero de illa.

l de elect.

5 Secundò, quod ratio principalis, & præcipua, quæ B Franciſcum mouit ad cõſtituendũ hoc ſpeciale in gratiã Regiæ Maieſtatis Gallicę, fuit, vt fratres illud colẽtes eſſent memoriores, ſiue magis memores ad orandũ ꝑ Regib. Galliarum; & quod putauit fratres Gallicæ nationis magis memores fore, q̃ alios, quæ ratio æquè comprehendit alios fratres, ac ipſos officiarios: ergo eiuſdem iuris debent eſſe ipſi, atq; alij officiarij. partim quod de ſimilibus idem eſt iudi G candum,[m] partim quod diſpoſitio debet extendi tantum, quantum ſua ratio principalis extenditur, vt eſt ca. [meminimus] adiuncto ca. [ſuggeſtum.][n] vbi Panor. receptus ab alijs id adnotauit, & ait non ſolum procedere cum ratio exprimitur in diſpoſitione, ſed etiam cum ſubintelligitur; quam extenſionem laudat ibi Francus, & latius defendit Dec. & in caſu propoſito, non ſolum ratio eſt ſubintellecta, ſed etiam expreſſa, ergo non ſolum comprehendit officiarios, ſed etiam extenditur ad alios omnes fratres.

m l. illud ff. ad l. Aquil. & ca. dudũ. 2. de elect.
n de appel.

H Tertiò, quod contextus verborũ ſanctiſſimi ipſius, eiuſdemq; gratiſſimi viri S. Franciſci palam ſignificat, ſe intellexiſſe de omnibus fratribus, per illa verba, [Qui inibi reſidere, & cultui diuino inſiſtere voluerint:] per quæ apparet eum non ſolũ intellexiſſe de his qui intendunt regimini monaſterij in præcipiendo, vel conſulendo, ſed ẽt incumbẽdo cultui diuino, quod maximè fit miſſando, canendo, & pſallendo, audiendo confeſſiones, & cõmunicando: quæ oĩa

in

in prædicto monaſterio magna cum ſolicitudine. A

6 AD TERTIAM reſpondendũ eſt negatiuè: quĩ ſubrogatum naturã eius, cui ſubrogatur, debet ſapere,[a] at principales monachi debent eſſe nationis Gallicæ, ergo & qui eis ſunt ſubſtituendi. Tum quia non debet eſſe melioris conditionis ſubſtitutus, & locum tenens, q̃ principalis,[b] imò vt ibi adnotauit Bar. frequenter non poteſt ſubſtitutus ſatiſfacere obligationi, qua principales tenẽtur. Tum quia non eſt danda occaſio malignandi,[c] imò malitiis hominũ eſt obuiandum.[d] At ſi liceret dimittere, & B mutare fratres nationis Gallicanæ, ſubſtituendo fratres aliarum nationum, daretur occaſio, & via fraudandi præfatam gratiam, & ordinationem, vt palã eſt: ergo non eſt id concedendum.

a l. eum qui. §. iniuriarũ. ff. ſi quis cautio. & c. eccleſia. vt lit. pend.
b l. nemo eſt. ff. de duobus reis.
c l. ex parte. de conſue. et l. conueniri. ff. de pact.
d l. in fundo ff. de rei vendic.

7 AD QVARTAM reſpondetur, q̃d nõ poſſunt recipi nouitij ex aliis nationibus, ſi ex natione Gallicana inueniantur, qui recipi poſſent. Tum quia negata re aliqua vñr negari ea, per quæ peruenitur ad illud,[e] & cũ quid ꝓhibetur vna via, prohibetur ẽt ne fiat alia.[f] Et p nouitiatum peruenitur ad profeſſionem: ergo ſi aliarum nationum homines nõ C debẽt incolere prędictũ monaſterium, ſi inueniũtur ex natione Gallicana, qui colant illud, neque debebunt eligi nouitij, qui ſint ibidem profeſſuri.

e l. oratio. ff. de ſponſa.
f capit. cum quid. de reg. iur. lib. 6. cũ multis ibi per gl. citatis.

AD QVINTAM reſpondetur, quod licebat, quando non inueniebantur de illa natione tot, quot prædictũ monaſterium ad ſua miniſteria indigeret, quando item reditus, & locus monaſterii ferre poſſent, vt aliqui aliarum nationum ſuſtentarentur vnà cum fratribus Gallicæ nationis, ſed videtur ſentire contextus prædictæ gratiæ, quod tunc eiuſmodi fratres ſolummodo poſſent reſidere, D & non regere, nec per conſequutionẽ habere vocẽ in capitulo, aut ſaltem non poſſent eſſe officiarii: quia legẽ, & diſpoſitionẽ ita debemus interpretari, ne legislator, aut diſpoſitor ſibi ſit cõtrarius, argu. l. [vbi repugnantia.][g] at in principio dixit, vt prædictum monaſteriũ regeretur per ſolos fratres Gallicæ nationis, ſi inuenirẽtur, &, ſi in fine intelligeretur, quod quãdo bona poſsẽt ſupportare plures, quam monaſteriũ egeret, poſſint committere aliis fratres aliarum nationum, intromittendo ſe in regimine, eſſet ſibi contrarius. Salua, &c.

g ff. de regu. iur. & c. ſolicitudinem. de appell.

SVMMARIVM.

1 *Moleſtari, vel capi non debet quis rei nullo iure prohibitæ incumbens, antequam de negotio ſerio cognoſcatur.*

2 *Lex antequam promulgetur, ſeu legitimè publicetur, neminem ligat.*

2 *Priuilegiũ magis reſtringendũ, quam lex, & ſtrictius interpretandum.*

3 *Priuilegium, & ſi aliquando proſit ignoranti, nunquam tamen illi nocet, niſi quo ad annullationem actus, quæ ſecundum aliquos non eſt propriè pœna, quam operatur, ſi contineat certum tempus, poſt quod decernat etiam ignorantes ligari, vel habeat decretum irritans. num. 4. & 5.*

6 *Ignorantia facti, quod quis non tenetur ſcire, excuſat.*

8 *Diſpoſitio, q̃ multipliciter aptè intelligi põt, non obligat contrauenientem ſecundum vnum aptum intellectum, modò non contrauenerat ei ſecundũ alium et aptum lege alia probatum.*

9 *Conditionis natura eſt, vt ea adueniẽte valeat, quod ſub ea fuit promiſſum, aliàs verò non.*

CONSILIVM XXI.

QVidam ingenioſus (qui dicitur *Ingegmero*) obtinuit per breue à Sede Apoſtolica priuilegium, vt alteri, q̃ ei, nõ liceret in ſtatu Eccleſiaſtico opus quoddam Reip. vtile facere, promittẽs, quod intra annum monſtraret ei artificium perfectum. Alius verò ingenioſus nihil ſciens de prædicto priuilegio, idem opus, & facilius tranſacto anno perfecit. Quæritur nunc, an inciderit in pœnas contentas in breui, ſiue priuilegio, ſcilicet, ſoluere pœnam ingenioſo, vel Cameræ, prout latius continetur in breui, ſiue in priuilegio.

1 Reſpondeo primò, quod reſignatio prædicta nullo iure naturali, diuino, vel humano communi prohibetur, immo eſt actus omni iure pmiſſus, & dignus gratia, & præmio, vt copia ipſa præfatæ gratiæ continet; ergo faciens illum

in

in dubio, & antequam de re ſerio, & ſatis cognoſcatur, non debet capi, neque moleſtari [a]

2 Secundò, quod lex antequam promulgetur, ſiue legitimè publicetur, neminem ligat. [b] nec priuilegium, quod eſt magis reſtringendum, quam lex, & ſtrictius interpretandum. [c]

3 Tertiò, quod priuilegium regulariter non prodeſt, cui conceditur, nec nocet ei, contra quē cōceditur, donec perueniat ad notitiā eorū, & licet aliquando proſit ei, cui conceditur, nūquam tamen nocet ei, contra quem conceditur, ſaltem quoad incurrendam pœnam, donec legitimè intimetur ei, aut donec ſaltem notitia eius legitimè perueniat ad illum, vt eſt in c. 1. [d] vbi poſt Innoc. Hoſtienſis, Dominicus, & Philippus Francus [e] expreſsè hoc tenent.

4 Quartò, quod non obſtat dicere, quod lex, & diſpoſitio pœnalis aliquando etiam comprehendit ignorantes, cū exprimitur in ea, vt ex tempore datæ obliget, iuxta gloſſam celebrem, [f] aut cum ponitur in ea decretum irritans [g] & quod in gratia præfata ponitur tam verbum [ex nunc,] quam decretum irritans.

5 Non inquam hoc obſtat: quia illud procedit quoad pœnam annihilationis actus, quæ dicitur intrinſeca, & à multis defenditur, quod non eſt verè pœna, vt videre eſt apud Pano. Felynum, Decū, & alios citatos per eos: [h] non autē quoad pœnam extrinſecam corporalem, vel temporalem aliorum bonorum, vt omnes reſoluunt. Et in caſu propoſito primus ingenioſus non agit ad annullationem actus, ſed petit pœnam extrinſecam bonorum temporalium, ad quā nulla ratione debet audiri contra ſecundum ingenioſum, qui ignorauit ſuum priuilegium, ſiue gratiam priuilegiatiuam nullatenus illi notificatam, nec publicè in locis ſolitis publicatam, & promulgatam.

6 Quintò, quod contra ius naturale, diuinum, canonicū, & ciuile eſt, vt quis innocens, & ſine culpa puniatur, vt conſtat per l. [abſentem.] [i] & ca. [tā itaque.] & per alia multa citata per Gratianū. [k] Atqui aliquid iure naturali diuino permiſſum, ſed humano prohibitū facit per ignorantiam facti, quod ipſe non tenetur ſcire, innocens, & ſine culpa eſt, vt eſt in § [l] [notandum.] cum aliis multis citatis à gloſſa, & eſt textus expreſſus in reg. [ignorantia facti excuſat.] [m] cum alijs citatis ab eius gloſſa, & id quod præfatus ſecundus ingenioſus fecit, eſt de ſe permiſſum, et omni iure permiſſum, ergo licet per ignorantiam facti contrauenerit præfatæ gratiæ, ſine culpa id fecit, & eſt innocens; & conſequēter graue peccatum eſt eum ob id punire.

7 Sextò, quod gratia præfata non fuit abſolutè, & ſine modo, & conditione cōceſſa, ſed cum modificatione, & reſtrictione, vt infra annum à die conceſſionis monſtraretur artificium perfectū; ita quod niſi id fieret, nihil gratia prodeſſet, quod tamen non videtur factū intra annum à die conceſſionis, cum ille fuerit finitus 21. die menſis Octobris proximè elapſi, & nondum ſciatur, ſaltem publicè, id eſſe factum. Quod ſi nō eſt ſatisfactum præfato modo, & conditioni, planum eſt præfatum primū ingenioſum malè agere, peccareque grauiter moleſtando ſecundum, eſſeque dignum, vt puniatur, cum ſua ipſa gratia nihil ei proſit.

8 Septimò, quod diſpoſitio, quæ multipliciter aptè intelligi poteſt, non obligat contrauenientem ſecundum vnum aptum intellectum, modò non cōtraueniat et ſecundum alium ei aptum lege aliqua approbatū, per l. [in ambiguo.] [n] vbi hoc adnotauit Bar. communiter receptus. At præfata gratia [o] videtur intelligi aptè duobus modis, argum. l. 1. [p] Primò quidem, vt gratiam faciat conditionalem: ſecundò, vt faciat modalem, & intelligendo, quod faciat conditionalem, ſcilicet, quod ſi intra annū perfecerit opus, valeat ei gratia, & aliàs non, non videtur antequam perficiatur exercitium intra annum obligare; quia illa eſt natura diſpoſitionis conditionalis. [q]

9 Octauò, quod natura conditionis eſt, quod ea adueniente valeat, quod ſub ea fuit promiſſum, aliàs verò non. Salua, &c. [r]

a l. abſentē. ff. de pœn. l. abſentem. C. de accuſ. cum eis adducta-tis.
b text. in ca. cum illis §. leges. 4. diſt. & cap. 1. de conſti. & in authent. vt fact. no. conſtit. collat. 6.
c cap. porrò. de priuil. ca. Rodulphus. de reſcr. cū eis adnot.
d §. ex parte. de cōceſſ. præb. lib. 6.
e Super gloſ. vim ſuam.
f Cle. 2. verſic. ex nunc. de hæretic. lib. 6.
g d. cap. 1. §. parte.
h c. 2. de conſtit.
i ff. de pœn.
k q. 4.
l 1. q. 4.
m de regul. iur. lib. 6.
n ff. de reb. dub.
o in verſ. volumus
p ff. de in die addict.
q §. ex conditionali. Inſtit. de verb. oblig. text. c. ſi pro te. de reſcr. lib. 6.
r §. ex conditionali. Inſtit. de verb. oblig. ca. verum. de cond. appoſ.

SVMMARIVM.

1 *Quidquid poteſt quis per ſeipſum facere, poteſt facere per alium.*

Rece-

1 *Recedendum à verbis non eſt, niſi aliud aliunde appareat,& nu. 2.*

3 *Priuilegia, dato aliquo effectu, quem operentur contra ius commune, non ſunt extendenda ad alios ſaltem ad eos, ad quos non mouet eadem ratio.*

4 *Actus agentium non operantur vltra intentionem eorum.*

5 *Coniunctio, & vel ac, ſignificat copulata eſſe diuerſa.*

6 *Verba, quæ in priuilegijs,& quacunque diſpoſitione, etiam odioſa, ponuntur, debent extendi quantum ſua propria ſignificatio patitur.*

6 *Exportare rem ſuam quocunque uoluerit, vnicuique iure naturali licet.*

6 *Gratia, vel diſpoſitio facta in materia per quam res reuertitur ad priſtinā naturam iuris naturalis, eſt fauorabilis.*

CONSILIVM XXII.

CONceſſit Sanctiſſimus per motum proprium in forma breuis Legato Bononienſi, vt poſſet extrahere ex quocunque loco ſtatus Eccleſiaſtici 101 mēſuras frumenti, & bladorū, non obſtante eius conſtitutione hoc prohibente, & transferre Bononiam abſq; datijs, & gabellis. Quæritur, an poſſit illas transferre ad alia loca, verbi gratia Florentiam cum iam Bononiæ prouiſū fuerit, quia gratia principaliter eſt conceſſa ad extrahendum: transferre autem Bononiā videtur eſſe liberum, ac in eius arbitrio relictum, cuius contemplatione gratia, ac priuilegium hoc conceſſum fuit.

1 Perpenſis verbis priuilegij Illuſtriſſimi Cardinalis dico primò, certum eſſe, quod eius Illuſtriſſima D. licet per ſe, vel ſuos agentes conuenire cum præfato Theſaurario, & præfatis mercatoribus per conuentionem gratuitam accepto, vel non accepto precio, vt illi extrahant corbes frumenti, & bladorum in priuilegio expreſſos eo modo, quo poſſet ſua D. Illuſtriſſima per ſe, vel per ſuos familiares, & agentes extrahere: quia id iure nullo prohibetur: & regula iuris habet, quod poteſt quis per aliū facere, quod poteſt per ſemetipſum.[a] Nec, vt puto, publicani, & gabellarij contradicent huic parti.

a cap. poteſt de reg. iur. lib. 6. l. 1. ff. de procur.

2 Secundò videtur, quod præfatum A priuilegium duobus modis poteſt intelligi quoad illa verba. [Extrahere, ac ad ciuitatem noſtram Bononiā transferre.] altero, quod ſignificent dari duo priuilegia, vnum ad extrahendum ſimpliciter abſque datijs, & gabellis, & c. alterum ad transferendum Bononiam abſq; datijs, & gabellis, &c. Secundò modo, vt ſignificent dari vnum priuilegium, ſcilicet extrahendi Bononiam. Et ſi dicamus priori modo intelligēda, poterunt extrahere quocunque volent: & ſi poſteriori, non niſi Bononiam.

B 3 Tertiò, quod videri poteſt poſterior modus intelligendi verior alicui. Tum quia illa verba præfati priuilegij, [extrahere, ac ad ciuitatem Bononiam transferre,] id videntur propriè ſonare: & à verbis nō eſt recedēdū, niſi aliud aliunde appareat.[b] Tū quia priuilegia sūt reſtringenda,[c] & licet ita debeant interpretari, vt operentur aliquid vltra ius commune,[d] dato tamē aliquo effectu, quē contra illud operentur non debent extēdi ad alios, ſaltem ad illos, ad quos non mouet eadem ratio, ſecundum Panormitanum,[e] declaratum latius per C Decium,[f] & per citatos per eum. Et nō videtur eadem ratio concedendi extractionem prædictorum bladorū ad quęcunq; alia loca ſubiecta, & nō ſubiecta illi, ac extrahēdi à ciuitate Bononia ſibi ſubiecta, & multis nominibus digna, vt ſibi faueatur: & eſt notabilis fauor, vt ad eam poſſint extrahi præfata blada.

b l. non aliter. ff. de legat. 3.

c cap porro. de priuil.

d cap. cum in his. de priuileg. ca. auctoritate. de verbo ſign.

e ca. certificari. §. eos de ſepult.

f c. 1. de reſcript. num. 16.

4 Tum quia nemo diceret, quod licentia Papæ ad extrahendum aliquod frumentum in Regnum Neapolis extenderetur ad extrahendum in Regnum Franciæ, vel Florentiā, cum actus agentium non operentur vltra intentionem D eorum.[g] Tum denique, quod videri poteſt ſuperfluū fuiſſe facere facultatem transferendi Bononiam ſi per verbum [extrahendi] intelligeretur data facultas extrahendi quocumque vellet, cum tanta, & maior ſit ratio transferendi Bononiam, quam ad alia multa loca, per prædicta.

g l. non omnis. ff. de reb. credit. ca. ſi. de præben.

5 Quartò videtur verior prior modus intelligendi. Primò, qđ ſi Papa habuiſſet intentionem concedendi priuilegiū ad extrahendum tantum Bononiā proprius dixiſſet, ſe concedere libertatem

extra-

Digitized by Google

extrahendi ad Bononiã, quã extrahẽdi, E ac ad Bononiam tráſferendi, cũ ſuperfluè poneretur illa copulatiua, ac, & illud verbum [transferendi, & cõducendi,] vt palam eſt. Secundò, quod coniunctio copulatiua, &, ſiue, ac, ſignificat copulata eſſe diuerſa, iuxta gloſſam ſolemnem,[a] & videtur cõceſſiſſe duas facultates, alteram extrahẽdi, & alteram transferendi Bononiam. Tertiò, quod non fuit ſuperfluum, (vt argumentum vltimum pro contraria parte tangebat) addere ſecundum poſt conceſſionẽ primi; quia conceſſio extrahendi ſine datijs, gabellis, & c. ſolum concedit immu- F nitatem à datijs, & gabellis, &c. prouinciarum, vnde erant extrahendæ, & non à datijs, & gabellis, &c. ſoluendis alibi, vt Bononiæ, & in alijs locis per quæ ad eam transferrentur. Quartò, quod ſatis aptus intellectus illorũ verborum videtur, quod per ea datur vna facultas extrahendi quocunque vellet abſque datijs, & gabellis, &c. ſoluendis in prouincijs, vnde extrahuntur, & altera transferendi, & conducendi Bononiam abſque datijs, gabellis, ac cæteris ſoluendis etiam extra prouincias, vnde extrahenda ſunt, vſquequo importen- G tur, & inducantur Bononiam.

6 Quintò, quod non obſtant ſupradicta de reſtringẽdo, priuilegio: quia hoc non eſt extendere priuilegium, ſed verba illius iuridicè intelligere, & vitare ſuperflua, & propriè intelligere verba, quæ in quacunque diſpoſitione etiam odioſa ponantur, debent extendi quantum ſua propria ſignificatio patitur, vt habet l. [cum lege.] iuncta gloſſa,[b] vbi colligit Aret. quem ſequitur Decius,[c] & alibi ſæpe, & Alciatus,[d] & propria, & apta ſignificatio verborum videtur ſupradicta: attento præſertim, quod H præfata gratia eſt conceſſa motu proprio, & multis alijs clauſulis ſignificantibus voluntatem concedentis fuiſſe facere illam vberrimã, & ampliſſimam, & quod ſit in materia, per quam reuertitur res ad priſtinam naturam iuris naturalis, quo licet expotiare vnicuique rem ſuam quo voluerit, quæ reuerſio eſt fauorabilis.[e] Per quæ, & alia multa, quæ poſſent afferri, æquior & iuſtior videtur, hæc pars potterior. Salua, &c.

[a] in rub. ff. de iuris, & facti ignor. & c. querelam. de ſimon.

[b] de teſta. c. ca. vt debitus honor. de appel & l. factum. §. in pœnalib. ff. de regul. iur.

[d] in rub. de verbo ſign. col. 2.

[e] l. ſi vnus. § pactus ne peteret. ff. de pactis & ca. ab exordio.

SVMMARIVM.

1 *Prælatus exemptus à iuriſdictione Epiſcopi, & Papæ immediatè ſubiectus, habet iuriſdictionem quaſi epiſcopalem, & omnia, quæ epiſcopus, exercere poteſt in ſuos ſubditos.*

CONSILIVM XXIII.

AN prælatus exemptus ab Epiſcopi iuriſdictione habeat iuriſdictionem epiſcopalem, & an cum ſuis ſubditis omnia illa, quę Epiſcopus poteſt, valeat exercere?

1 Reſpondeo, quod prælatus exemptus, & immediatè Papę ſubiectus habet iuriſdictionem quaſi epiſcopalem in ſuos ſubditos, iuxta gloſſam receptã,[f] & à quibuſdam putatam ſingularem, quam Cardinalis[g] commendat, dicens eam ſeruari de conſuetudine, & quod ipſe fecit eam frequenter obſeruari, & per illam gloſſam putatam ſingularem dixit, Abb.[h] quod huiuſmodi prælati exempti, qui habent iuriſdictionem G quaſi epiſcopalem, poſſunt exercere in ſuos ſubditos ea, quæ Epiſcopi in ſuos. Salua, &c.

[f] Clem. 1. verbo proprij. de reb. eccl. non alie non.

[g] ibidem q. 4.

[h] cap. 1. de rebus eccle. non alienã. col. 1.

SVMMARIVM.

1 *Priuilegium canonis clericis minoribus 14 annorum non tollit Conc. Trid. ſed ſoris & ne obtineant beneficia.*

1 *Ius antiquum non cenſetur ſublatum, niſi quatenus ius nouum illud expreſſe tollit.*

2 *Negans alterum de duobus propoſitis tacitè, vel expreſſe, alterum concedere videtur.*

2 *Lex debet eſſe rationabilis.*

3 *Priuilegium fori ſublatum eſt clericis in varijs caſibus ad inſtantiam Regum, ne eorum iuriſdictio fraudaretur.*

3 *Conſuetudo eſt optima legum interpres.*

4 *Legis mens eſt ſeruanda in omni diſpoſitione.*

CON-

CONSILIVM XXIV.

AN clerici in minoribus conſtituti ante decimumquartum annum priuētur priuilegio canonis [ſi quis ſuadente] ſicut priuilegio fori, per[a] Concilium Tridentinum.

a ca. 6. de refor ſeſſ. 23.

1 Reſpondetur, quod non, quia prædictum Cōcilium[b] nullam de priuilegio canonis [ſi quis ſuadente.] facit mentionem, ſed ſolum meminit de priuilegio fori, & priuilegio obtinendi beneficia eccleſiaſtica: ergo non videtur illud tollere quoad vllum tempus. Tum quia ius antiquum non cenſetur ſublatum, niſi quatenus ius nouum expreſsè illud tollit.[c] At omnis clericus iure antiquo fruitur canone [ſi quis ſuadente,] ergo non priuatur eius fruitione, niſi iure nouo expreſſe priuetur. At præfatum Cōcilium,[d] nullam de ipſo mentionem facit, ſed omninò omittit, ergo pro omiſſo debet haberi.[e]

b c. 6.

c l. præcipimus. C. de appell.

d c. 6.

e l. commodiſſime. ff. de liber & poſthu.

2 Tum quia qui de duobus tacitè vel expreſsè propoſitis alterum negat, alterum concedere videtur.[f] At in præfato Concilio[g] priuilegia clerici tacitè vel expreſsè proponuntur, & non tollit niſi priuilegium fori, & obtinendi beneficium eccleſiaſticum: ergo reliqua reliquit ei, & conſequenter priuilegium canonis. Tum quia nulla ratio occurrit, quare clerico minori 14. annis honeſtè clericatu ſuo utenti debuiſſet tolli præfatum priuilegium canonis: ergo nō eſt cenſendum ſublatum: quia lex debet eſſe rationabilis.[h]

f l. cū prætor ff. de iudic. & c. nō ne. de præſumpt.

g c. 6.

h c. erit autē lex. 4. diſ.

3 Tum quod ſatis notum eſt priuilegium fori ſublatum fuiſſe ad maximam Regum inſtantiam, ne iuriſdictio eorū fraudaretur: quæ ratio ceſſat in priuilegio canonis, ergo ceſſat in eo præfatum Concilium.[i] Tum quia nullius regionis conſuetudo ſuſcepit præfatam interpretationem, ſed contrariam, & ita illa ſeruanda eſt, quia conſuetudo eſt optima legum interpres.[k]

i c. 6. c. cū ceſſante de appell.

k c. cum dilectus de cō ſuet.

4 Tum denique quod phraſis & mēs præfati Concilij[l] indicat hanc partem bene ſentienti, & volenti, & mēs legis eſt ſeruanda in oī diſpoſitione,[m] & phraſis ipſius capitis ſignificat noluiſſe Conciliū paríficare illa duo priuilegia, dum diuidit priuilegiū fori à priuilegio obtinendi beneficia poſteaquam ad quatuordecim annos peruenerit, definiendo ne altero vnquam vtatur, niſi ſit beneficiatus, aut clericalem habitum, & tonſuram deferens alicui eccleſiæ de mandato Epiſcopi inſeruiat, altero verò ſic, quo tamen vti non poteſt, niſi ſit clericus, & reputetur talis.

l c. 5.

m l. in conditionib. ff. de condi. & demonſt. & c. Marcion. 1 q. 1.

Aduertendum non inde rectè inferri clericum ſi ſit minor 14 annis non gaudere priuilegio fori etiam quod in habitu, & tonſura incedens alicui eccleſiæ de mādato epiſcopi inſeruiret, vel de eiuſdem licentia in ſeminario, vel in ſchola aut vniuerſitate quaſi in via ad maiores ordines ſuſcipiendos verſaretur.

SVMMARIVM.

Clericus, ſi dimiſſo habitu rapinis, latrocinijs, & alijs enormibus criminib. ſe immiſcuerit, perdit priuilegium fori, & canonis ſecundum magis communem. nu. ſecundo, quæ licet quo ad priuilegium canonis poſſit teneri. nu. quinto. & fortè etiam quo ad initiatos minoribus ordinibus, at quo ad inſignitos ordine ſacro, niſi præceſſerit monitio, & degradatio, non eſt tenenda. n. 6 quia ei contraria fortiori textu, & ratione nititur. num. 7.

1 *Clericus occidens, vel occidi mandans Chriſtianum per aſſaſſinum, itemque goliardi, ioculatores, buffones, artem talem per annum exercentes, ipſo iure perdunt priuilegium clericale, & hoc eſt per ſpecialia iura ſtatutum nu. 4.*

2 *Religioſus ſi non ſit clericus, etiā ſi ſit Abbas, omni clerico inferior eſt, eccleſiaſtica tamen perſona eſt, item & aquè gaudet priuilegio canonis & fori ac clericus. n. 6. & ſi ſit profeſſus, clerico in ſacris, ſi vero ſit nouitius, clerico in minoribus conſtituto æquiparatur. nu. 7.*

4 *Iudex laicus clericum, niſi ter monitus ſit incorrigibilis, punire nequit de nullo crimine etiam dimiſſo habito perpetrato.*

8 *Opinio communis à contraria textu vel ratione nitente conuincitur.*

CONSILIVM XXV.

AN conuerſus religionis approbatæ nullo ordine inſignitus, qui relicto habitu ſe immiſcuit rapinis, & latrocinijs, & alijs enormibus criminibus, perdat priuilegium fori, & ſubijciatur iudici laico?

1 Pro parte affirmatiua facit, primo, quod clericus occidens, & mandans occidere per aſſaſſinos, videtur perdere priuilegium fori.[a]

a c.1. de homic. lib. 6.

Secundò, ꝙ clerici ioculatores, goliardi, & buffones, artem illam exercentes per annum, perdunt ipſo iure priuilegium clericale,[b] ergo à fortiori videtur perdere is, de quo loquimur, conuerſus, latrocinijs & alijs enormitatibus ſe immiſcens.

b c. 1. de vi. & hon. cler. li. 6.

Tertiò, ꝙ cap. [perpendimus.][c] & ca. [ex parte 3.][d] probant ſecundum intellectum frequentius receptum, quod clericus ſe huiuſmodi enormibus immiſcens, & in eis inueteratus ipſo iure perdit priuilegium clericale.

c de ſent. excom.
d de priuil.

2 Quartò, quod clericus in minoribus conſtitutus, niſi habeat beneficium, vel ſeruiat eccleſiæ de mandato Epiſcopi, non gaudet priuilegio fori poſt Concilium Tridentinum.[e] Et conuerſus, eſto ſit religioſus, & eccleſiaſtica perſona: ſi tamen non eſt vllo ordine inſignitus, non eſt clericus, imò ſi ſit Abbas, eſt minor quocumque clerico.[f]

e ſeſſ. 23. c. 6. de refor.

Quintò, quod opinio doctorum cõmunis & frequentior habet huiuſmodi clericum perdere omnia priuilegia clericalia, etiam canonis, & fori, vt patet ex Hoſtienſi communiter recepto,[g] & hanc opinionem ſeruari teſtatur Stephanus Auſterius.[h]

f c. à ſubdia cono. adiuncta gl. 92. d.
g in d. c. perpendimus.
h in trac. de poteſ. ſecul. ſuper eccleſiaſticas perſonas fallẽ. 19.

3 Non obſtantibus tñ his, mihi vř iuſ verius, & Chriſtianæ pietati aptius contrarium. Primo quidem, quia nulla pœna ipſo iure incurritur, niſi cum id iure exprimitur, iuxta gloſſam receptã,[i] & nullibi eſt textu, ꝙ clericus immiſcens ſe enormibus, etiam habitu & tonſura clericalibus dimiſſis, perdat ipſo iure priuilegium fori, antequam moneatur deſiſtere, ergo non eſt dicendum.[k]

i in cap. vlt. de iure pat.
k Ver: c. conſuluiſti. a d. 4. a 2. de transla prælat.
l de iud.

4 Secundò, ꝙ pro hac parte videtur caſus in ca. [cum non ab homine.][l] quatenus habet iudicem laicum non poſ-

E ſe punire clericum de vllo crimine, niſi conſecuta incorrigibilitate poſt trinam monitionem, & excommunicationem cui ſatis addit c. [ſi iudex.][m] hoc eſſe verum, etiam ſi habitu clericali & tonſura dimiſſis id faciat.

m de ſent. excom li. 6.

Tertio, ꝙ cap. 1. & aliud[n] non probant communem ſententiam, imò per locum à ſpeciali probant hanc partem. Si enim ſpeciale eſt in clerico ioculatore, ſiue buffone, & in occidente, vel mãdante occidere per aſſaſſinum, in contrarium eſt regula.[o] Tum quia ſunt le-

n de homic. li. 6. & c. 1. de vita & hon cler. eo. lib.

F ges pœnales, & ita non debent excedere proprium caſum.[p]

5 Quartò, ꝙ c. [perpendimus.] quod omnium maximè vigere videtur, nihil contra partem hanc probat. Tum quia nihil diſponit de priuilegio fori. Tũ qa ad ſummum ſolum probat perdi priuilegium canonis [ſi quis ſuadente.][q] Vnde Cardinalis & Panormitanus grauiſſimi auctores, ſerio hanc rem expendentes, affirmant illud cap. nihil probare de priuilegio fori, quos ſequuntur Clauaſius,[r] & Syluester in verbo clericus,[s]

o arg. c. prædicti ; §. loc. de præb. lib. 6. cũ concor. pl. interpretatione. & l. ſi præſes ff. de pænis ca. pæna de pænit. diſt. 1. q. 17. q. 4.

G ſed & Stephanus Aufrerius, qui pro maximo communis opinionis auctore & defenſore citatur, vbi ſupra hoc videtur ſentire, licet non fuerit auſus exprimere, quatenus ait, eis, qui hanc partem tenuerunt in quodam caſu criminis læſę maieſtatis, non ſucceſſiſſe bene, ſubdens quod Deus, qui nihil ignorat, ſciuit an bene, vel male feciſſent.

r verb. clericus. § 1.
s 3. § 9.

6 Quintò, quod vtcumq. res ſe habeat quo ad clericos minoribus tantum ordinibus inſignitos, quorum bonam partẽ priuilegio fori exuit Concilium Tridẽ-

H tinum,[t] quo ad tamen ordine ſacro inſignitos conſtanter profectò videtur tenenda hæc pars, ne ſine textu dicamus poſſe presbyteros enormiter delinquẽtes ante vllam monitionem, & degradationem à poteſtate laica in grande Eccleſiæ dedecus ſuſpendi, contra d. c. [cũ non ab homine.] & cap. [nouimus.][u] & cap [ad falſariorum.][x] quam opinionem cõtra communem gaudeo placuiſſe D. Dydaco à Leyua, ſiue Couarruuiæ.[y]

t in d. ſeſſ. 23 ca. de reform.
u de verb. ſignif.
x de crim. falſi
y in quæſtione prac. 32.

7 Ad tria argumẽta in oppoſitum formata reſpõdetur per tertiũ & quartum fundamẽtum huius partis. Ad quartũ reſpon-

reſpondeo, concedendo religioſum, eo A ſolo, ꝙ ſit religioſus, non eſſe clericum, imò eſſe minorem omni clerico; negando tamẽ, ꝙ ex hoc ſequatur aliquid cõtra illum: quia iura æqua concedũt priuilegium canonis, & fori monachis, ac clericis.[a] Et vt clericus minorum ordinum ſe habet ad clericum ſacri ordinis, quia ille põt retrocedere, hic autẽ non; ita monachus nouitius ſe habet ad profeſſum, qa ille põt retrocedere, hic autẽ non,[b] & ideo idem eſt iudicandum in hoc de monacho profeſſo, & de clerico ſacri ordinis, & in quæſtione propoſita agitur de conuerſo profeſſo. Ad quin- B tum reſpondeo, ꝙ communis opinio non eſt tenenda, cũ fortiori textu, vel ratione nititur contraria,[c] & ex prædictis conſtat longè fortiores eſſe rõnes huius partis, quã communis, quæ profectò nullatenus põt ſatisfacere argumentis contra eam ſupra adductis, cum tñ ſuis plenè ſit ſatisfactum. Salua, &c.

a ca. ſi quis ſuadẽte 17. q. 4 ibi, Clericum, vel monachum. c. non dubiũ c de monia. lib. de ſenẽtia excomm. & cap. duo ſunt genera. 12. q. 1.

b c. 1. & cap. conſtientionem. de reg. lib. 6. & cle. eos, eo tit.

c c. capellanus. de feriys. & l. 2. § ſed neque, C. de veter. iur. enuc.

De purgatione Canonica.

SVMMARIVM. C

1 *Purgatio canonica omnis fit cum iuramento.*

1 *Purgatio canonica cũ iuramẽto tollit infamiã, & ſuſpicionẽ praecedentẽ, & purgato debetur bonum teſtimonium.*

2 *Abiurare, raró ponitur pro purgare ſe à ſuſpicione hereſis.*

3 *Purgatio, ẽt de vehemẽti, non appellatur abiuratio, ſed purgatoria cautio.*

CONSILIVM I.

PRimò queritur, an purgatio canonica fiat cum iuramento. D

Secundò, an ſit idem, quod abiuratio.

1 Reſpondeo. Omnis purgatio canonica fit medio iuramento,[d] & ita qui dicit, ille, aut ille ſe purgauit, æquipollenter dicit, quod medio iuramento id fecit; cum omnis purgatio fiat cum iuramento.[e] Tum quia purgatio ſecundum formam præſcriptam tollit infamiam, & ſuſpicionem præcedentem, & facit, vt debeatur bonum teſtimonium purgato.[f] quod fit ſine iuramento.

d c. quoties. cum ſimilib. de purgat. can.

e d. ca. quoties. & toto tit de purg. can.

f ca. ex tuorũ. de purg. canon.

2 AD SECVNDAM. Abiurare rariſſimè ponitur pro purgare à ſuſpicione: in toto enim titulo de purg. canon. ſolũ inuenitur in ca. [inter ſolicitudines] & ibi ſignificat cum iuramento abſcedere ab eo, quod ante faciebat, vel habebat, & nec Angelus, nec Syluester poſuerũt in ſummis ſuis alphabeticis verbum, [abiurare,] vel [abiuratio.] ſed verbum, [purgatio.] Tum quia rarò, vel nunquã inuenitur in volumine Gregoriano abiurare, licet in ca [accuſatus][g] verbum abiuratio applicetur etiam ad id, quod B fuit in ſuſpicione tantum, & in ca. [literas,] de præſumptione, purgatio etiã de vehementi non appellatur abiuratio, ſed iuratoria cautio, & in c. [excommunicamus.][h] pro abiurate ſuſpicionẽ, ponitur purgare ſe à ſuſpicione. Quæ quidem omnia tumultuariè ſcripta ſubmitto grauiſſimæ cenſuræ D. V. Illuſtriſſimæ, quæ vtinam, quam diutiſſima incolumitate fruatur. Amen.

g de hæret. lib. 6.

h § adijcimus. de hæret.

De purgatione vulgari.

C *SVMMARIVM.*

1 *Purgans, vel volens ſe purgare purgatione vulgari, mortaliter peccat.*

2 *Duellum ſolemniter ineuntes à Conc. Trid. ipſo iure excommunicantur, & alijs pœnis afficiuntur, quæ per Gregorium XIII. ad priuatum ſine patrinorum ſolemnitate extenſæ fuerunt, non incurruntur tamen dictæ pœnæ, niſi realiter duellum ſit ſubſequutum, numero 3.*

4 *Purgatio per iuramentum, etiam ſuper brachium S. Antonij, vel alias res* D *ſacras, non conceditur niſi ei, de quo iuridicè prius cognitum ſit, quod tais eget purgatione, quia non eſt vanè iurandum.*

4 *Diffamatus de aliquo delicto põt vti remedio l. diffamari, & actione iniuriarum, à quibus tamen ſatius erit, vt abſtineat tacendo, & huiuſmodi verba ſlocci faciendo, niſi probabiliter, & efficaciter credat ex taciturnitate ſibi notabile damnum honoris, famæ, reiue familiaris ſubſequuturum.*

Digitized by Google

CONSILIVM I.

QVidam de crimine iniuſtè à quibuſdam diffamatus ſæpè ſæpius deliberauit, pro ſuæ famæ recuperatione, duello, & iuramento ſuper brachio S. Antonij ſe purgare, idq; à S. D. N. petere. Quæritur, an aliquam pœnam incurrerit, & an aliud ſibi aptius remedium ſuperſit.

1 Reſpondeo, D. conſulentem debere in primis pœnitere earum volũtatum, quas habuit inordinatas, & cõtra quintũ præceptum Decalogi datum,[a] & relatum à glo.[b] Quoniam purgare ſe, vel velle ſe purgare purgatione vulgari, de qua in ti. de purg. vulg. qualis eſt purgatio per duellum,[c] eſt graue, ac mortiferum peccatum,[d] quamuis legatur permiſſa in aliquot caſibus, iuxta ſacram Scripturam, vt habetur in c. [monomachiam.][e] imò ſunt hodie tales per Concil. Trid. excommunicati, & aliis pœnis ipſo iure impoſitis grauiter affecti,[f] ꝙ ſolum agit de duello ſolemni, ſed extenſum fuit poſtea per fœl. record. Gregorium XIII. ad omnia duella, etiam priuata, & ſine vlla ſolemnitate patrinorum, ſeu patronorum, & aliarum monitionum, & diffidationum habita.

3 Secundò, ꝙ præfatus D. conſulens non incurrit excommunicationem, neque priuationem bonorum ſuorum ipſo iure per præfatam voluntatem committendi duellum: incurriſſet tamẽ, & incurreret, ſi feciſſet, vel faceret illud: quia præfatum Concilium, & extenſio prædicti Gregorii non puniunt mentalia duella, ſed ſolum realia: pro quo eſt aptus textus,[g] ſicut, nec voluntas occidẽdi facit irregularem, licet ſic ipſa realis occiſio, ſecundũ gloſſam communiter receptam contra gl. c. [ſi aliquis.][h]

4 Tertiò, ꝙ S. D. N. non faciet D. conſulenti facultatem iurandi ſuper brachio S. Antonii, vel aliis ſacris reb. aut literis, niſi prius iuridicè nouerit eum indigere tali purgationis iuramento, quia non eſt vanè iurandum.[i]

Quartò, ꝙ poterit iuſtè agere contra eos, qui falsò diffamauerunt ipſum proditionis, furti, vel alterius criminis, per remedium l. [diffamari.][k] quod conſulerem præfato D. conſulenti, & etiam remedio iniuriarum, iuxta c. vlt.[l]

Quintò, conſulendũ eſſe præfato D. conſilium ſuper propoſito negotio petẽti, ne vllo remedio cõtra præfatos homines iniurios agat, niſi probabiliter, et efficaciter credat, quod ex taciturnitate notabile ſibi damnũ honoris, famæ, vel rei familiaris ſubſequetur. Tũ per ea, quæ habet l. vnica.[m] Tum quia viri grauiores parui faciunt huiuſmodi verborum leues iniurias, & leuiores reputantur, qui ſuper eis mouent lites apud iudices, qui plerunq; cum ſuis notariis eos irridere ſolent, & frequenter per eas augetur infamia, & diminuitur honor, & auctoritas, & fit notum quàm plurimis, quod ſolum ſciebatur à paucis.

[a] Exod. 20.
[b] ca. quid in omnib. 32. q. 7.
[c] c. 1. & 2. et 3. & tot. tit. de purgat. vulga.
[d] c. 2. q. 4.
[e] ...
[f] ſeſſ. 25. c. 19. de refor.
[g] in c. fin. de ſimon. cum et ſimil. lib.
[h] de homic.
[i] c. animaduertendum. 22. q. 2.
[k] C. de ingenuis & manumiſſis.
[l] de iniur. et toto eod. tit. ff. & C.
[m] C. ſi quis Impe. mal.

SVMMARIVM.

1 Conſtitutionem Pij IV. & aliorũ Pontificum ſubijcientium excommunicationi latæ ſententiæ Sedi Apoſtolicæ reſeruatæ ineuntes duella ſolemnia, nu. 2. extendit Gregorius XIII. etiam ad exercentes duella priuata priuatis modis inita, nu. 1.

2 Pœnæ nõ debẽt extẽdi vltra proprium caſum, etiãſi in alio eadem omninò ratio inueniatur, & n. 4. ſed quod extendantur, tenuit aliquando glo. nu. 3.

3 Acquiparata cum duo reperiuntur in iure, ſtatutum in vno, & in alio ſtatutum cenſetur.

5 Extẽdit cũ lex noua legẽ antiquiorẽ, vnum caſum ſubijcientem excommunicationi reſeruatæ ad alterum, cenſetur, & hunc alterum caſum reſeruatæ excommunicationi ſubijcere.

5 Duellum etiam priuatum, & priuato modo ineuntes per bullam Gregorij incidunt in excommunicationem, quæ et ipſa eſt reſeruata, ſicut, & illa, quæ per Pium IV. fuit lata contra publica, & ſolemnia ineuntes duella.

CONSILIVM II.

PIus IV. ſanct. mem. in bulla, quę incipit, [Ea quæ,] publicata de anno 1560. Idibus Nouembris, vltra alias pœnas, quas poſuit in prohibitione duellorũ, poſuit pęnã maioris excommunicationis,

Digitized by Google

tionis, & ipſius abſolutionẽ reſeruauit ſibi,& Romano Pótifici pro tẽpore exiſtẽti. Concilium autem Tridentinum,[a] excommunicat,ſed nemini reſeruat excõmunicationis abſolutionem in caſu deteſtabilis duellorum vſus. Deinde S.D.N. Gregorius XIII. ampliauit, declarando dictum Conciliũ vt procedat non ſolum in publicis duellis,ſed etiam in priuatis,vt in bulla, quæ incipit, [ad tollendum,] publicata de anno 1582. in qua inter cætera dicitur, [Conſtitutionibus tamen,& alijs ſanctionibus Apoſtolicis hac de re diſponentibus in ſuo robore duraturis.] Modo quæritur, an in caſu duelli priuati incurratur pœna in Concilio contenta, an impoſita in d. bulla Pij IV. emanata ante Concilium.

a In cap. 19. ſeſſ. 25.

Reſpondetur primò, ꝙ piè, ſubtiliter prudenter, & ſalubriter videtur ſenſiſſe, qui mouit hoc dubium, ſuper quo adduci poſſent multa, quæ, vt puto, ſeſe obtulerunt eius eruditioni.

1 Secundò, videri conſiderandum, ꝙ Iulius II. Leo X. Clemens XII. & Pius IV. videtur dãnare duella illa ſolemnia, quæ publicè fiebant, impetratis campis & facultatibus,& licentijs duella impunè faciendi ab illis, qui poterant ea concedere,& voluiſſe punire,& caſtigare facientes illa,& concedentes præfatos cãpos,& facultates,& alios certos modos participandi cum eis. S. autem D.N. loquitur de illis,& extendit ea ad duella priuata priuatis modis, eiſdemq. diuerſis inſtituta & executa.

2 Tertiò, ꝙ ex hoc ſumi põt argumentum pro negatiua parte quæſtionis, ſ. ꝙ reſeruatio excõmunicationis à Pio IV. impoſita non extendatur ad excommunicationem impoſitam à S. D. N. cum pœnæ non debeant extendi extra proprium caſum, etiam ſi in alio inueniatur omnino eadem ratio, vt in cap. [pœnæ.][b] vbi nos poſt alios latiſſimè tradimus, & palam ſit duella priuata eſſe alia,& lõgè diuerſa à duellis publicis,& ſolemnibus,& nõ inueniri eandẽ omninò rationẽ in his, quę inueniuntur in illis.

b De pœn. diſt. 1.

Quartò, ꝙ etiam ex eodem ſecundo dicto ſumitur argumentum pro parte affirmatiua quæſtionis, ſcilicet, ꝙ reſeruatio Pij IV. habet locum in excommunicatione lata circa duella priuata.

A Tum quià S.D.N. per ſuam extrauagãtem noluit derogare conſtitutionibus ſuorum prędeceſſorum, imò expreſſe cauit, vt illę durarent in ſuis caſibus.

3 Tum quia æquiparare videtur quo ad hoc duella priuata publicis, cum ait per illa verba: [Conſiderãtes duellum priuatum nõ minus cruẽtum & animę, & corpori noxium eſſe, quam quod publicè perpetratur,] Et ſtatutum in vno, videtur habere locum in alio ſibi ęquiparato, vt habet c. [translato.][c] & gloſſa recepta,[d] quæ habet alias multas ſimiles,& quod etiam lex pęnalis extendi-B tur ad alium caſum, in quo eſt omnino ſimilis ratio. vt ſentit gloſſa in vna ſui parte,[e] à multis commendata.

c de conſt.
d In c. ſi poſt quã. de elec. lib. 6.

Quintò, ꝙ certum videtur eſſe, nullã pœnam à prçfatis ſummis Pontificibus & Concilio Tridentino impoſitam habere locum in præfatis duellis priuatis, quatenus ſunt impoſitæ ab illis. Tum quia non loquuntur de priuatis.

e In ca. 1. de tempo. ord. li. 6. in verb. Italia.

4 Tum quia lex pœnalis non extenditur de vno caſu ad alium, iuxta prçfatũ cap. [pœnę.] etiam ſi omnino ſit eadem ratio, ꝙ nos ibidem latè probamus, & præfata gloſſa,[f] idem tenuit.[g] Ex quo C ſequitur, ꝙ licet conſtitutio Pij IV. non ſit ſublata p extrauagãtem S.D.N. imò ſit confirmata, tñ per illã ſolã nõ cenſet̃ reſeruata excõicatio lata circa duella priuata: qa illa nihil loquit̃ de illis, iuxta ſm̃ dictum,& iuxta hoc quintum nõ extenditur ad illa per ſimilitudinem, neque per identitatem rationis, quia ſunt valde diuerſa, iuxta ſecundum dictum.

f In verb. Italia.
g In fine.

5 Sextò, ꝙ reſtat dubium, an per extrauagantem S. D N. illa reſeruatio reperatur quo ad duella priuata, & credo ꝙ ſic, non quidem ea ratione, quod edicta præfata prędeceſſorum eius extendantur per ſe ad excõicationem inflictã D à S. D. N. ſed quia eius Sanctitas expreſsè extẽdit eaſdem excõicationes eorum ad excõmunicationem circa duella priuata ab ipſomet inflictam, qm̃ expreſsè extendit pœnas illarum conſtitutionũ ad duella priuata, per hæc verba: [Auctoritate Apoſtolica ſtatuimus,& c. vt omnes, qui circa duella priuata peccant modis expreſſis à ſua Sanctitate, eiſdem cenſuris,& pœnis ſubiaceant, quib. per conſtitutiones prędeceſſorũ

ſubiacere debebãt cẽſuris, & pęnis peccãtes circa duella publica, & ſolemnia.] E Per quæ verba conſtituitur noua lex, cũ contineant verbum [ſtatuimus,] quod eſt ſignum nouę legis, iuxta gloſſam receptam,[a] & palam eſt Sanctitatẽ ſuam poſſe ac potuiſſe per ſuam nouam legẽ punire præfatos delinquẽtes circa duella priuata, & etiam circa alia delicta, remittendo ſe ad pœnas conſtitutas in pfatis edictis. Cum ergo in conſtitutione Pij IV. impoſita fuerit excõmunicatio reſeruata contra peccãtes in duellis publicis, cenſetur illa repetita cõtra peccantes in priuatis: cum peccantes in eis expreſsè ſubdat illis pœnis, dicẽs, vt eaſdẽ pœnas in illis poſitas incurrãt. F Ad quod facit c. [eos.][b] quatenus eos, qui abſoluuntur ab excommunicationibus reſeruatis pp iuſtum impedimentum adeũdi ſuperiorem, reducit in eaſdem excommunicationes præcedentes. Salua, &c.

a In cle. ſi. in verbo ſtatuimus. de reſcr.

b de ſen. excom. li 6.

De iniurijs, & damno dato.

SVMMARIVM.

1 *Stipẽdij taxatio ad hoc, vt ſit iuſta, debet inter cætera reſpici valor rerũ ad victũ neceſſariarũ; qui cum modernis tẽporibus ſit auctus, indicat iniuſtum eſſe, vt antiqua taxa etiã nunc ſeruetur: vnde corã Deo quis poſſet ſibi eã nõ obſtãte iuſtã accipere mercedẽ. n. 2.* G

2 *Iniuſtam mercedis taxationẽ ad iuſtã etſi iniuſto modo reducat quis, reſtituere non tenetur; quia non cenſetur dare occaſionẽ iniuſti damni; & hoc, etiamſi ſolum ſub peccato veniali iuſta deberetur, nec via iuris illam debens poſſet cogi ad dandam iuſtam, nu. 16.*

3 *Clam accipiens ab eo, cui nõ diſpliceret,* H *vel non deberet deſplicere, n. 4. acceptio ſibi nota, non tenetur reſtituere; ſicut nec is, qui iuſto titulo, attento iure naturali, etiam ſolemnitas poſitiua non ſit ſeruata, aliquid acquiſiuit, nu. 6.*

4 *Placere mihi aliquid, vel rationabiliter debere placere, æquari videntur.*

5 *Decori ciuitatis qui conſulit, ei iã clam aliquid ei auferẽdo, nõ videtur ciuitatẽ fraudare, nec damnum dare, nu 11.*

7 *Damnum cũ alijs non cõmunicato conſilio dans, ſi ipſe non fuit aliorum dux, non tenetur, vltra id quod ad ipſum peruenit, reſtituere; niſi damnum ſine ipſo datum non fuiſſet.*

7 *Credere, ſeu aſſentiri in rebus, in quibus intellectus ad vnam potius quam alteram partẽ nõ eſt efficaci ratione determinatus, ex humano affectu ſubſiſtente aliquo motiuo, poſſumus illi parti, prout nobis magis placet, imò poſſumus modo vni, modo alteri parti adhærere.*

8 *Mercedem iuſtam vt ſuis officialibus aſſignet Reſpub. etſi non videatur poſſe cogi, cum eos ad officium accipiendũ non cogat: verius tamen videtur, cum ſine dedecore non poſſint ab eis abſtinere, quod per indirectum eos ad id cogit, nu. 13. & ſucceſſiue iure naturali diuino, & humano eis deberi iuſtũ ſtipendium, n. 12. ad illudque ſic aſſignãdum ſaltem ſub pęna peccati venialis teneri nu. 16. etiamſi adſint aliqui, qui libenter officium cum dicta modica mercede acciperent, nu. 14.*

9 *Debitum clã ſibi accipiens tunc demũ à reſtitutione liber eſt, ſi ſit legale; ſecus, ſi ſolum debeatur ex honeſtate: ſufficit tamẽ quoñ ſit debitũ, ad qđ quis ſub peccato etiã veniali teneatur, n. 16.*

10 *Officialis tenetur Reipublicæ reſtituere non ſolum damnũ, quod ipſe dedit, ſed & quod illa eius culpa, & negligentia paſſa eſt, vel quod ipſe poterat impedire, & n. 1. & 17. ſecus ſi non potuiſſet impedire, num. 18.*

13 *Coactus ille ẽt dicitur aliquid facere, qui id ſine dedecore, vel imminutione ſuæ auctoritatis non poteſt omittere.*

14 *Iuſtitia commutatiua requirit æqualitatem dati, & accepti operis, & mercedis, nec iuſtificatur ex eo, quod non deerunt qui dictum opus minoris iuſta mercede præſtarent.*

19 *Suffragia plura, quam liceat, clã immittens, ad hoc vt officiali debitum augeatur ſtipendium, peccat quidem, ſed non videtur ad reſtitutionẽ obligatus.*

CONSILIVM I.

CVm ſtatuendum eſſet aliquid à 130. decurionibus, quorum duarum partium ſuffragia ſufficiebant ſuper augmento ſalarij eorum, vnus in fauorem augmenti

dedit

dedit clam quatuor ſuffragia,& publicato ſcrutinio inuẽta ſunt duarũ partiũ ſuffragia,& præterea tria. Quæritur an is,qui dedit prædicta quatuor,teneatur ad reſtituendum damnum datũ Reip. per augmentum prædicti ſalarii?

1 Pro parte autem negante facit primò, quod qui non dedit iniuſtum damnum,nec cauſam iniuſtam damni, non tenetur reſtituere, arg. totius tit. de iniur.& dam.dato.[a] & quod præfatus decurio non dedit vllum dãnum iniuſtũ. Tum quia prudentis arbitrio ſalarium nouè ſtatutum eſt iuſtum. Quod probatur primò ea ratione, quod tale viſum eſt 80. circiter viris iuratis, prudẽtibus, nobilibus, & amantibus præfatã ciuitatem: Deinde, quod notoriũ eſt, in prouincia,in qua eſt illa ciuitas,& in tota ferè Europa multo cariorem factum eſſe victum,& multo viliorem pecuniã numeratam,quam erat abhinc 100.80 60. & 40. annis: palã enim eſt, quod duplo maiori precio valent nunc panis, vinũ carnes,& alia obſonia,& veſtes non ſolum herorum, ſed etiam familiæ, cũ ergo ſalarium præſatorum decurionũ antiquum ante 60. 100. & amplius annos fuerit conſtitutum in pecunia numerata,& vt eſt veriſimile,nõ fuit ſuperfluũ, ſed ad ſummum iuſtum; cõſequens eſt, quod nunc auctum duabus tertiis partibus vix aſcendit ad iuſtum, cum etiã duplicatum non excederet illud.

a ff. & C. ad leg. Aquil.

2 Secundò, quod qui reducit res iniuſtè diſpoſitas ad earum iuſtã diſpoſitionem, non præſtat damnum, nec tenetur ad reſtitutionem,etiam ſi ordine iuſto non ſeruato id faceret: quia non infert damnum iniuſtũ, qui accipit clam ſibi debitum à debitore nolente ſibi ſoluere,nec tenetur reſtituere,etiam ſi fortè peccet accipiendo: quia non infert ei D damnum iniuſtum, iuxta gloſſam celebrem,[b] declaratam à nobis ſatis latè in Man.conſ.[c] & debitor,qui ſoluit creditori ſui creditoris, non tenetur ad reſtitutionem, imò liberatur ipſo iure, ſi ex eadem cauſa erat creditor, & per exceptionem,ſi ex alia cauſa.[d] & is cui corã Deo verè debetur maius ſalarium, quã quod ei datur,poſſet clam ſine ſcandalo accipere,per ea, q̃ nos tradimus in Manua.conſ.[e] & vxor poteſt ſoluere debi-

b Ita ius gentium.1 diſt.
c cap.17.nu. 112.
d l. ſi liber. ff. de negot. geſt. adiuncta gloſſ. & docet Barto. & gl. in §.1. Inſt. quibus modis toll. obli.
e c.27. num. 108.

A tum mariti nolentis id facere, vt liberetur à peccato, vt etiam tradimus nos vbi ſupra.[f] At præfatis decurionibus debetur nunc longè maius ſalarium, quam cum illud aſſignatũ fuit: quia, vt dictũ eſt, erat conſtitutum in pecunia numerata,& omne genus victus longè pluris valet nunc,quam tunc.

f nu.117.

3 Tertiò,quod nõ tenetur reſtituere, qui occultè aliquid accipit ab eo,cui nõ diſpliceret acceptio ſibi nota, licet diſpliceret occulta, vt etiã tradimus nos vbi ſupra,[g] & ſi præfata ciuitas eſſet perB ſona vera, vt eſt ficta,& ſapiens, iuſta, Chriſtiana,& diues,vti eſt,nõ diſpliceret ei, vt hoc auctarium ſalarii daretur ſuis decurionibus: quia videretur ei eſſe iuſtum,& debitum, quod valdè veriſimile eſt,cũ ex 130. decurionibus eius circiter 80. iuratis id viſum fuerit,quod autem ſit diues quoad hunc effectum conſtat ex eo, quod facit eleemoſynas largas,& alias gratias,& opera, quæ iure,& præcepto non tenetur facere.

g nu.139.

4 Quartò, quod in hac materia paria videntur eſſe, quod aliquid placeat alicui,vel quod placere debeat: vnde Scotus receptus,[h] ait, eum qui tenet alienũ C inuito domino, non peccare non reſtituendo ſtatim;ſi id faceret,eo quod non poſſet abſq; ſua infamia, vel aliquo maximo damno Reipublicæ,vel ſuo: quia id placere debet ei,cui reſtituendũ eſt, licet non placeat. Pro quo facit,paria eſſe ſcire, vel ſcire debere,[i] & illud Domini,[k] relatũ in principio Decreti,[Quæcunque vultis, vt faciant vobis homines,& vos facite illis.]

h in 4. libro ſent.d.15.q. 2.art.4.
i l. quod te. ff. de re. credi.
K Matth. 5.

5 Quintò,quod præfatus decurio fecit præfatam fraudem,vt conſuleret honori, & decori ciuitatis, bona fide credens præfatum ſalarium debere augeri; quod etiam, vt dictum eſt, videbatur, vt viſum fuit maiori parti, immo & duabus partibus, aut circiter omniũ decurionum.

6 Sexto,quod poteſt quis in foro conſcientiæ vti iure quæſito benè auctio iure naturali,licet ſolemnitas iure humano inducta non fuerit ſeruata, ſecundũ Innocentiũ receptum,[l] quẽ inter alios ſequitur Felynus,[m] vt electus in prælatum non ſeruata ſolemnitate cap.[quia propter.][n] poteſt vti illa electione,ſi co-

l in ca. quod ſicut. de electio.
m in cap. 1. nume.39. de conſtit.
n de elect.

iam Deo maior, & ſanior pars Capitu- E li conſenſerit in eum.

7 Septimò, ꝙ qui damnum dat cum alijs non vt dux eorum, neque cõmunicato conſilio cum eis, non tenetur reſtituere damnum, niſi pro parte, quę ad ipſum peruenit, ſi non fuit cauſa, ſine qua id non fuiſſet datum, ſecundum in nocẽ.[a] quem aliàs ſequuti muniuimus magnis argumentis contra Caietanum, & Sotum, vt referimus in Man. cõf.[b] & præfatus decurio probabiliter põt credere, quod non fuit cauſa, ſine qua non fuiſſet factum illud augmentum. Tum quia ipſe ſolum tria ſuffragia, quæ non F habebat, addidit; quoniam quartum iure ſuo tulit: & ſublatis illis tribus reliqua ſuffragia conſtituebant numerum duarũ partiũ, quæ ſufficiebant, ut x. l. [planè][c] Tum quia ipſe non tenetur credere, quod alia ſuffragia, quæ inuenta fuerunt ſupernumeraria, fuerũt lata in fauorẽ augmenti, licet poſſet, ſi vellet: quia credulitas, ſiue fides humana ex affectu adiuncto motiuo pducitur, & poteſt quis ex libero arbitrio alterã partem, quam voluerit, imò & vtranq; G ſucceſſiuè ex diuerſo motiuo credere, ſecundum doctrinam poſterioriſticam Ariſtotelis receptam, ſecundum quam, vt dicit S. Thomas,[d] nemo credit niſi volens, & fides cauſatur à voluntate, quæ determinat intellectum ad aſſentiendum alicui rei, ad quod non determinatur ratione ſufficienti.

a in ea ſicut dignum. de hom.
b c. 17. num. 108.
c ff. quod cuiuſque vniuerſit. nom.
d 1. 2. q. 56. ar. 3.

8 Pro parte affirmante facit primò, ꝙ Reſpublica non videtur teneri ad aſſignandum officialibus ſuis iuſtum omninò ſalarium: quia non cogit ad accipiendum illa; & poteſt dicere illis, qui petunt illa officia, vel his quibus committuntur, Accipite illa cum ſalarijs, & H oneribus eis conſtitutis, ſi vultis, alioqn relinquite, quia non deerunt, qui accipient illa, vt definit Sotus.[e]

Secundò, ꝙ qui damnum, vel cauſã damni dat, illud reſtituere tenetur.[f]

9 Tertiò, quod tum demum accipiẽs clam debitũ ſibi, vel alij, excuſatur à reſtituẽdo, cum illud debitum eſt legale, & debitor poſſet cogi ad ſoluẽdum, vel tenetur in conſcientia ſoluere, vt nos monuimus in Man. conſ.[g] & quamuis præfatum augmẽtum deberetur de honeſtate præfatis decurionibus, non tamen debebatur de pcepto, & neceſſitate, adeo quod poſſet cogi ciuitas ad ſoluendum illud, vt teneretur ſoluere in cõſcientia, vt palam eſt: alioquin enim teneretur ſoluere omnibus decurionibus, qui præceſſerunt, præfati augmẽti cõſtitutionem a tempore, quo illud debuit aſſignari eis ob charitatem victus.

e de iuſtit. & iur. lib. 3. q. 6. ar. 4.
f c. fi. de iniur.
g c. 17. à nu. 112.

10 Quartò, quod officialis publicus non ſolum tenetur ad reſtituendũ damnum à ſe dolo datum, ſed etiam ad datum ſola culpa, & negligentia,[h] immo damnum datum, quod ipſe prohibere F potuiſſet.[i]

11 Quintò, quod præfatus decurio curauit, ne fraus facta detegeretur, perſuadẽdo nõ decere, vt talis fraudis inquiſitio fieret, & ita p eadẽ iura ſolus tenet.

h l. magiſtratus. ff. de ad min. rerum ad ciuit. pt. & c. ea quæ a iunct. gl. de off. arch.
i l. fina ff. de adminiſt. rerum.

12 Ad hæc autem reſponderi poſſe videtur. Ad primum primò negando aſſumptum in eo; quia lege naturali, diuina, & humana dignus eſt mercenarius mercede ſua.[k]

13 Secundò, quod licet directè non cogantur acceptare illa officia, coguntur G tamen indirectè, ne ſuam auctoritatem perdant, immo ne minoris habeantur, quam ſui compares, ne reputentur indigni talibus muneribus.

k Luca 10. & c. 1. 13. q. 1.

14 Tertiò negando etiam, ꝙ iuſtificatur Reſpub. dicendo, accipite, ſi vultis, illa. Tum quia id quod iniuſtum eſt iniuſtitia cõmutatiua, non efficitur iuſtum, eo quod nõ deeſt, qui velit ſuſtinere illam iniuſtitiam. Tũ quia requiritur, vt res, quæ datur, valeat, tanti, quanti ea, quæ accipitur, vt cõcludit Ariſtoteles,[l] & S. Th.[m] Tum quod iure naturali, & diuino iuſtitia commutatiua requirit æqualitatem rerum, quæ dantur, & ac- H cipiuntur, ſecundum omnes, pręſertim Scotum,[n] quem ad bonum propoſitũ citauimus in d. Manu.[o]

l 5 Ethic.
m 2. 2. q. 77. ar tic. 1.
n in 4. libro ſen. diſt. 15. q. 2. ar. 2.
o c. 17. num. 283. lit. C.

15 Ad ſecundum reſpõdetur concedẽdo aſſumptũ; negãdo tamen, quod præfatus decurio damnificauerit pręfatam Rempub. & damnum dederit ei, immo profuit, per contenta in argumento primo pro parte negante adducto.

16 Ad tertium concedo aſſumptum: ſcilicet, quod non poteſt quis clam accipere ſibi debitũ, niſi ſit legale, ideſt, per legem, vel per conſcientiam debitum:

con-

Digitized by Google

concedendo item; quod præfata ciuitas A non tenebatur ſoluere præfatum augmẽtum præfatis decurionibus ante inſtitutionem eius; negando tamen quod non tenebatur in conſcientia ad inſtituendum illud ſub pœna peccati mortalis, vel venialis, quod ſufficit ad hoc, quod inſtitutio illius clam fraude aliqua procurata valeat.

17 Ad quartum reſpondetur concedendo aſſumptum, negando tamen ſubſumptum expreſſe, vel tacitè, quod præfatus decurio per culpam, vel negligentiam damnificauerit ciuitatem: quia, vt B prædictum eſt, negatur eum illi obfuiſſe, quin potius profuit.

18 Ad quintum reſpondetur, negando quod fraus præfata ſublata fuiſſet, ſi ipſe non curaſſet, ne de illa cognoſceretur: quia non poterat id fieri iuſtè, inuitis eis, qui voluiſſent defendere augmẽtum: quoniã nõ poterat probari, quod abſque falſis ſuffragijs nõ conueniſſent duæ partes: quia nullatenus poterat probari, quod ſuffragia falſa fuiſſent pro augmento. Tum quia qui ea dediſſent, non fuiſſent id confeſſi, ne ſe infamarẽt. C Tum quia etiam ſi fuiſſent cõfeſſi, non erat iure credendum eis: quia erant ſingulares teſtes, quibus non creditur.[a]

a c. bona de elect.

19 Itaque reſoluendo videtur dicendum primò, quod hęc quęſtio eſt difficilis. Secũdò, quod præfatus D. decurio mittendo falſa ſuffragia peccauit. Tertiò, quod in foro exteriori non poſſet caſſari inſtitutio prædicti augmenti, nolentibus illis, qui pro eo ſuffragati fuerunt. Quartò, quod nullum damnum iniuſtum videtur datum. Quintò, quod in foro conſcientiæ non tenetur præfatus decurio ad reſtituẽdum quidquam D mea ſententia præſenti, ſalua iuſtiore, & maturiore alterius melius ſentientis, imò & mea futura, ſi quã maturius veriorem conciperem, gratia Dei optimi maximi, qui nos omnes ſaluet. Amen.

SVMMARIVM.

1 *Officialis, ſeu miniſter Principis non peccat exequendo mandatum non ſecundum verba, ſed ſecundum mentem Principis.*

2 *Iudex accipiens ab eo, qui ne iniuſtè eo- A ram Deo puniatur, ſponte aliquid dat, reſtituere tenetur.*

CONSILIVM II.

OFficialis, ſeu miniſter regius miſſus ad proceſſus formandos contra latrones, & eorum fautores, & receptatores, habens expreſſum mãdatum à ſuperioribus, vt omnes cõſanguineos prædictorum latronum illico in exilium eijciat, & de domibus, & patria expellat: ſi à prædictis conſanguineis pecu- B niam ſibi oblatam ſpontè accepter, & illis parcat miſertus eorum ruinæ, ſciẽs pro certo eos non eſſe in culpa. Quæritur, an peccet, & an ad reſtitutionem teneatur, & cui reſtituere teneatur? Videtur autem, quod non peccat, quia non videtur facere contra intentionem Regis, cuius mens eſt, vt parentes non patrocinentur latronibus: ergo ſi non ſunt in culpa, non ſunt eijciendi. Nec ad reſtitutionem videtur teneri: quia non vi, ſed ſponte, & gratioſe datur, nec vlli damnum infertur, nec Rex ſuo fine fruſtratur, & parentes modicum C pecuniæ dantes, maximum incommodum effugiunt, & maximam vtilitatem conſequuntur, cum non eijciantur propria domo.

1 Reſpondeo, quod non peccat parcendo, quoad forum conſcientiæ, propter rationem in ipſa quęſtione propoſitam, ſed ſic accipiẽdo pecuniam: quia accipit pro eo, quod in foro conſcientiæ tenetur facere: & tenetur reſtituere eis qui dederunt, quoniam qui malè accipit à benè dante, peccat & tenetur ei reſtituere, iuxta l. 2.[b] & per latius tradita D in noſtro Manual.[c]

b l. 3. & vlt. ff. de cond. ob tur. cauſ. c c. 17. num. 30.

SVMMARIVM.

1 *Clericus non poteſt dare mandatum ad agendum criminaliter, nec ciuiliter contra homicidam, niſi cum proteſtatione citra pœnam ſanguinis.*

2 *Pater agens ad pœnam ciuilem ob mortem illatam filio, illam petit non ob iniuriam illatam filio, ſed ob ipſimet patri, ſic illatam.*

3 *Iniuria filij redundat in patrem.*

CON-

CONSILIVM III.

AN pater poſt natiuitatem filii annis ferè decem clericus factus poſſit conſtituere procuratorem ad petendam, & proſequendam iuſtitiam cõtra aſſaſſinos occiſores, & complices in nece filij, abſque periculo irregularitatis, & amiſſionis beneficiorum?

1 Reſpondeo, quod non poteſt dare tale mandatum ad agendum criminaliter, neque ad agendum ciuiliter ſine proteſtatione, quod iudex non inferat pœnam ſanguinis.

2 Neque cum hac proteſtatione, niſi F ad pænam ciuilem imponẽdam illi homicidę propter iniuriam, quam fecit patri clerico, eo quod occidit filium ſuũ: ita quod ipſe non debet velle, vt imponatur ei pæna homicidii, vel alia propter iniuriam, quam fecit filio, eo quod occidit ipſum, ſed propter iniuriam, quam ſibi patri intulit, ea ratione, qua iniuria filii redundat in patrem, iuxta l. 1.[a] & l. [eum qui.][b]

3 Quæ omnia probantur in c. [perlatis.][c] adiunctis eis, quæ annotat Philippus Francus,[d] adiuncto cap. [parochianos.] cum gloſſa, & adnotatis ibi per do G ctores.[e] Salua, &c.

a §. iniuria.
b §. fin. ff. de iniur.
c de homic. lib. 6.
d in c. eius notabili.
e de ſentent. excom.

SVMMARIVM.

1 *Teſtis iuſtè interrogatus, reum nõ detegens, fiſco non reſtituit pœnam, in quam reus ipſo iure incidit.*

1 *Fiſcus nequaq̃ ante ſnĩam acquirit bona cõmittẽtis delictũ, pro quo eſt impoſita pœna ipſo iure incurrẽda, nec pęna ẽt ipſo iure impoſita eſt p impediẽtẽ ei ante ſnĩam reſtituenda, & nu. 2. in fi.* H

1 *Damni, qui cauſa proxima eſt, tãtummodo reſtituere tenetur.*

2 *Pœna in foro conſcientia ante ſententiam . . debetur.*

2 *Impediẽs aliũ à conſequendo aliquid, tunc demum reſtituit, ſi impeditus ad id habebat ius quæſitum in re, vel ad rem per actionem, vel officium iudicis.*

3 *Actibus in cunctis attenditur, quod principaliter intenditur.*

3 *Cuſtodes, & vigiles delinquẽtes nõ deferẽdo peccant: ſed ad pœnam, quam accuſati ſoluerent, non tenentur.*

E 4 *Leges humanæ maximè in foro poli, nõ plus ligant, quam in eo ſunt receptæ.*

5 *Intereſſe, & damnũ intrinſecum intra rem, non autem remotum extrinſecum extra rem reſtituendum eſt.*

CONSILIVM IV.

POena quando eſt poſita ipſo iure, an teſtis legitimè interrogatus reũ non detegens teneatur fiſco damnum reſtituere.

1 Reſpondeo, quæſtionem hanc eſſe ſatis nouam, & multa pro eius vtraque F parte adduci poſſe, & videri tenendum partem negatiuam, videlicet, quod non teneatur reſtituere in foro conſcientiæ. Primò, quia non omnis, qui qualemcũque cauſam, & occaſionem damni præſtat, tenetur reſtituere, ſed tantum is, qui cauſam proximam eius præſtat.[f]

Secundò, quod prædictus teſtis ſuo falſo teſtimonio nulla bona abſtulit fiſco, nec fuit cauſa, vt ille perderet aliqua, quia nulla ratione ante ſententiam quæſiuit illa.[g]

2 Tertiò, quia pœna non debetur in foro conſcientiæ ante ſententiam, iuxta G gloſſam ſingularem communiter receptam.[h]

Quartò, quod ſi qua ratione prædictus teſtis tenetur ad reſtitutionem, maximè eo quod fuit fiſco impedimento acquirendi bona: at, vt nos reſoluimus in Man.[i] non tenetur, niſi qui impedit alium à quærendo, id in quo iam habebat ius quæſitum in re, vel ad rem per actionẽ, vel officium iudicis, quale non videtur habere in noſtro caſu fiſcus.

Quintò facit, quod in nulla parte iu- H ris videtur exprimi, quod teneatur quis ad reſtituendum fiſco pęnas ei debitas ob aliqua delicta, donec ad eum per ſententiam deferantur, vt ſignificant l. 1. & aliæ.[k]

3 Sextò facit, quod in actibus humanis id quod principaliter intenditur, eſt attendendum, & nõ quod minus principaliter,[l] & teſtimonium prædicti teſtis non tendit principaliter ad impeditionem acquiſitionis bonorum fiſco, ſed ſolum ad excuſandum crimen rei, ergo, &c.

Septimò, quod D. Bernardinus relatus

f c. de occidẽtis. 23. q. 5. et gl ſing. c. de cætero. de homicid.
g l eius. cum ſeq. de teſt.
h c a. fraternitas, 12. q. 2.
i c. 17. num. 69.
k ff. de bon. dam.
l l. ſi quis nec cauſam cum 16. fundamentis Iaſ. ibi. ff. de reb. cred.

tus à Syluest.[a] & à nobis in Man.[b] ait, cuſtodes,& vigiles ciuitatum non accuſantes, quos inueniunt euntes poſt ſonum campanę, licet peccent mortaliter, & ſint periuri, ſi accuſare iurauerunt, non tamen tenentur ſoluere pœnam, quam ſoluiſſent, ſi fuiſſent accuſati.

a verbo reſtitutio.3.q.5.verſ.7.
b ca.25.nu.34.

4 Octauò plurimum mouet, quod leges omnes humanæ, potiſſimum pœnales, eatenus videntur ligare præſertim in foro conſcientiæ quatenus in eo ſunt receptæ,& non amplius, vt ſatis profundè tradimus in prędicto Man.[c] At nullibi receptum eſt, vt vlla lege iubente dānari aliquem priuatione bonorum, teneatur quis, præſertim in foro conſcientię, ante damnationem bona ad fiſcum deferre: ergo.

c ca.23.num.40 & 62.

Nonò, quod alioquin ſequeretur, omnes cuſtodes cōfinium regnorum deputatos ad cuſtodiendum, ne quis aliqua exportet ex illis, vel importet in illa, vel non ſaltem niſi ſoluto vectigali, vel portorio, vel gabella ſub pœna priuationis bonorū teneri reſtituere non ſolum iura, ſiue vectigalia debita, ſed etiam bona, quæ ob id deberent fiſco applicari: quod nullus, vt arbitror, hactenus dixit.

5 Non obſtat, quod non ſolum tenetur, quis reſtituere proximo bona, quæ ei abſtulit, ſed etiam intereſſe damni emergētis,& lucri ceſſantis, per ea, quæ tradimus in Manual.[d] Tum quia dicta pęna, nō eſt intereſſe, per definitionem intereſſe poſitam in dicto Man.[e] Tum quia illud eſt verum de intereſſe intrinſeco, & intra rem, non autem de intereſſe adeo extrinſeco, & remoto, ac eſt pœna huiuſmodi applicanda fiſco,[f] per dicta à nobis, vbi ſupra[g] poſt Bart.& alios.[h] Salua,&c.

d ca.17.nu.25.
e ca.17.nu.213.
f l. ſi ſeruilis.§. et per venditorem. ff. de actio. empt.
g in d.num.211.
h in l. 1. C. de ſent. quæ pro eo quod int.

S V M M A R I V M.

1 Pater, qui ad fallendum fiſcum falſo neganti ſe habere bona, ex quibus filio condemnato debeatur legitima, tenetur in conſcientia eidem fiſco ad reſtitutionem & nu.2.

1 Pœna poſt condemnationem etiam iure pol. debetur.

2 Depoſitum eius, cuius bona poſtea confiſcata fuere, fiſco reſtituendum.

A *3 Pater computare poteſt filio in legitimam, quæ ipſe ei ſubtraxit nu.5. vel pro ipſo coactè ſoluit.& nu 6.*

4 Pater,& filius in eius poteſtate exiſtēs etiamſi non habeat peculium caſtrenſe, nec quaſi, poſſunt ſibi inuicem naturaliter obligari.

4 Pater non poteſt agere furti contra filium: filius tamen tenetur in conſcientia patri reſtituere, ſi poteſt & nu.5.

5 Obligatio naturalis iure canonum, naturali,& ciuili, præſertim in foro conſcientiæ, æquatur obligationi.

B *6 Pater repetere non ualet, quæ ſponte pro filijs ſoluit, niſi proteſtatio præcedat, at quæ coactè pro eis impendit, repetere poteſt, & in dubio videtur animo repetendi hæc ſoluere.*

CONSILIVM V.

STante ſtatuto, vt filius familias propter ſuum delictū condemnari poſſit in legitima, quæ deberetur ei ex bonis patris, ſi tunc ille moreretur: & aliquis filiusfamilias condemnatus fuerit C in illa, & pater mendacijs, & periurijs ſuis, & ſuorum amicorum probet ſe non habere vlla bona, ex quibus debeatur legitima filio.

An teneatur pater reſtituere fiſco, vel iudici, cui debebatur quarta illius legitimæ?

Secundò, eſto quod teneatur, an poſſit computare in partem reſtitutionis ea, quæ filius ſubtraxit antea patri ad luſus,& alia illicita?

Tertiò, an poſſit etiam computare ea, quæ alijs ſoluit propter delictum ab eodem filio perpetratum?

D 1 AD PRIMAM QVAESTIONEM rñdeo, quod tenetur reſtituere. Tū qa licet quis pœnam non debeat in foro cō ſcientiæ, donec condemnetur, iuxta gl. celebrem,[i] poſt condemnationem tamen tenetur, iuxta doctrinam S.Tho. receptam.[k] Tum quia non licet vlli defendere ſe, & minus ſua bona per mendacia,& periuria, iuxta eundem S Th. receptum,[l] quæ quia ſuapte natura mala ſunt, nullatenus fieri debēt.[m] Tum q. l.[bona fides.[n] habet, quod etiā depoſitarius tenetur reddere fiſco depoſitum, quod penes ipſum depoſuerat is, cuius

i in ca. fraternitas.12.q.2.
k in 2.2.q.62.art.4.
l 2.2.q.69.art.2.
m c. ita ne.32.q.5.
n ff. dep. ſi.

bona

bona poſtea fuerunt confiſcata. Tum E denique, quod iuſtitia, & æquitas præcipit, vt vnicuique reddatur ſuum, vel ſibi debitum.[a] At in caſu propoſito fiſco, & iudici per præfatum ſtatutum debēt parentes ſoluere, vel tradere tot bona, quot obuenirent filio, ſi tempore confiſcationis ipſi morerentur: ergo pater prædictus tenetur ſoluere quantum aſcenderet legitima.

a [illegible] iuſtitia. [illegible] de iuſtit. & iure. §. 1 Inſt. eod.

2 Ad Secvndam reſpondeo, quod expediſſet dicere, an prædictus filius eſſet in poteſtate patris, vel emancipatus: quia ſtatutum ſolum includit parentes habentes filios in poteſtate.

3 Secundò, præſuppoſito quod prædictus filius erat in poteſtate, reſpondeo, quod hæc quæſtio eſt magna, & pendet multum ab his, quæ leguntur, & notantur per gloſſam, Bart. & omnes alios in illa re, & fama difficili l. [frater à fratre.][b] quæ licet latè, & ſubtiliter tradantur ibi per omnes, non tamen facilis eſt eorum applicatio ad caſum propoſitum.

b ff. de cond. ind. indeb.

4 Nam ibi concluditur ab vna parte, quod filius poteſt obligari naturaliter patri, & contra pater filio, etiã ſi nõ habeat peculiũ caſtrẽſe, nec quaſi caſtrenſe, nec aduentitiũ. Et ab altera parte etiã G concluditur patrẽ non poſſe agere furti pro furto, quod fecit filius, cũ adhuc ei ſubeſſet, & poſt emancipationem, per l. [ſerui, & filij.] & per l. [ſi quis vxori.[c]]

Sed omiſſis multis, quæ pro vtraque parte adduci poſſent, verius videtur, ſaltẽ quoad forum conſcientiæ, quod iure naturali, & diuino, & etiam canonico, filiusfamilias, ſicut peccat mortifere furãdo patri ad vſus in quæſtione nominatos, ita etiã tenetur reſtituere, ſi poteſt. Tum quia lege naturali, & diuina videtur contineri illud. [Non dimittitur peccatum, niſi reſtituatur malè ablatum,[d]] H & ita nulla humana lege tolli poteſt.[e]

5 Tum quia etiam lege ciuili, vt dixi, obligari poteſt naturaliter filius patri;[f] & obligatio naturalis iure canonico præſertim quoad forũ cõſcientiæ equatur naturali, & ciuili.[g] Tum quia Bald. hoc tenet,[h] relatus & probatus à Ioãne Lupo.[i] Verba Baldi ſunt hæc; [Decimũ ſextum c. eſt de profuſis ab ipſo filio, vt quia luſit ad azardũ: & dic quod ſibi imputet, quia ludere eſt lata culpa, & ideo tenetur, licet poſſidere deſiſtit.[k] Idem ſi in meretricãdo conſumpſit, quia meretricari eſt dolus.[l] Idẽ de his, quæ viuo, vel mortuo patre pro ſuis culpis, & exceſſibus ſoluit; nam ſibi ſoli imputat.][m] hæc ille, cuius dictum procedit etiã in his, quæ filius furatus eſt, ſecundum D. Antoninum,[n] & Syluestrum.[o]

c ff. de furtis.
d cap. ſi res alien. 14. q. 6. c. peccatũ de re. iuris lib. 6.
e ca quo iure. 8. d c. fin. de conſuet.
f d. l. frater à fratre
g c. 1. de pactis. cum ei adnotatis.
h in auth. ex teſtamento. col. pen. C. de collat.
i in rep. ca. per veſtras. de don. inter vir. & vxo. in §. 8. ver. & hinc eſt.
k infr. eod. auth. quod locum, & l. pactum.
l ff. mãd. l. ſi vero. §. ſi adoleſcens.
m ff. pro ſocio. l. cum duob. §. fin.
n in p. 2. tit. 1. cap. 15. §. 1.
o ver. furtum. q 12.

6 Ad Tertiam reſpondeo, quod etiam ſunt computanda in reſtitutione legitimæ illa, quæ pater virtute prædicti ſtatuti ſoluit pro pœnis, in quibus cõdemnatus fuit, præfatus filius. Nã Baldus id expreſſe, vbi ſupra dicit. Tũ quia F licet ea, quę parentes ſponte impendũt in perſonas filiorum cauſa pietatis, & charitatis, non poſſint repetere ab eis, niſi prius facta fuerit proteſtatio, quod animo repetendi impenderunt: ea tamen, quę coactè impendunt, poſſunt repetere, & in dubio videntur impendiſſe animo repetendi, vt ait Baldus,[p] per illam l.[q] & per l. [auia.[r]] Tum quia regulariter nemo præſumitur donare.[s]

p in l. Neſſenſus.
q l. ff. de neg. geſt.
r Cod eod.
s l. cum de indebito. ff. de probat.

SVMMARIVM.

1 *Reſtituere nõ obligat violatio charitatis, ſecus ſi violetur virtus ſpecialis iuſtitia.*
2 *Reuelare teneor tibi ignoranti te eſſe creditorem talis, vt ſic damnum tuum repetendo euadere poſſis.*
3 *Damnum datum reſtituere teneor, ſi tibi ignoranti ſuadeo, vt creditum exigas, quod ego ſciebam, vel ſcire debebam eſſe ſolitum.*

CONSILIVM VI.

NOtarius quidam proſequens odio M. & inueniẽs inter ſua protocolla vnũ non caſſatum inſtrumentũ continens pręfatum M. debere Socrati certas pecunias, ob odium monuit, & rogauit Socratem pollicẽdo ei auxilium, vt peteret eas à M. qui tandem probata ſolutione liberatus fuit, multa tamen impenſa. Quæritur, an notarius præfatus teneatur eam reſtituere.

1 Reſpõdeo primò, quod pręfatus notarius peccauit peccatum odij proximi contra caritatẽ, quæ debetur ei,[t] ſed ob hoc peccatũ non tenetur reſtituere damnum: quia peccata contra charitatem, qua-

t c. duo. 23. q. 4.

quatenus ſunt talia, non obligant ad reſtitutionem, per ea, quæ nos citamus in Manu. conſ.[a] & in Apol. de redit.[b]

a c. 24. num. 7.
b q. 2. mon. 7.

2 Secundò, quod præfatus notarius ſi bona fide credebat debitum illud nondum fuiſſe ſolutum, iuſtè poterat præfato Socrati reuelare, imò & tenebatur, ſi credebat eum, ideo non petere illud, quia neſciebat ſibi eſſe debitum, vt liberaret eum à damno, quod per ignorantiam eum incurrere putabat. arg. c. [qui cum fure.][c] adiuncta gloſſa.[d]

c de furtis.
d ver. indica.

3 Tertiò, quod ſi credebat, vel tenebatur credere illud debitum iam fuiſſe ſolutum, tenetur reſtituere: quia peccauit contra iuſtitiam ſpecialem, procurando, vt ſolutum iterum ſolueretur, contra tit. de cond. indeb.

SVMMARIVM.

1 *Famuli videntes à conſeruis domino per furtũ damnum dari, tacendo peccant contra caritatem eo modo, quo peccant cæteri, qui cũ poſſint, damnũ proximi non impediũt, nec excuſantur ob timorẽ, quod reuelãdo cõpararent ſibi maleuolos, niſi attenta quãtitate rei ſubtractæ, qualitateque perſonarum, ſana caritas iudicaret expedire magis, vt taceretur furtum, quam vt incurrantur alia damna, quæ ex reuelatione ineuitabiliter probabiliter incurrerentur, nu. 3. at reſtituere non tenẽtur, cũ non teneantur dicta bona ex officio eis de mandato cuſtodire, nu. 2.*

CONSILIVM VII.

IN domibus magnatum adſunt miniſtri, & ſeruiẽtes, q̃ hñt officia diſtincta. Euenit, quod p̄poſitus cellæ vinariæ architriclinus furaretur vinũ ſe-
D cretè, vidente eo, qui præpoſitus eſt cuſtodiæ veſtiũ, ac cubiculario: & quia ad iſtos cura cellæ vinariæ ſpecialiter non ſpectat, non curant hoc indicare ei, qui poſſet occurrere, aſſerentes, Nobis ſufficit, furto, nec conſilium, nec auxiliũ dare, de cætero nolumus nobis parare maleuolos in domo. Dubitatur, an iſti tacẽdo peccẽt, & teneantur ad reſtitutionẽ.

1 Reſpondeo primò, prædictos miniſtros, de quibus quæſtio proponitur, vi-
A deri peccare, ſiue quod nõ vtuntur correctione fraterna, ſiue quod non obuiant peccatis committendis, ſiue qđ non impediunt damnum, & detrimentum proximi, quod poſſunt impedire, & nõ impediunt, credentes, quod nemo alius impediet, per ea ampla, quæ nos adduximus in comm. c. [non in inferenda.][e] & in locis ibi citatis, quorum ſummam inſeruimus in Man. confeſſ.[f] & in locis ibi citatis. Nec obſtat, quod res cellæ vinariæ, vel panariæ non ſint eis ſpecialiter deputatæ, & commẽdatæ: quia quo
B ad effectũ peccandi non eſt neceſſariũ, quod cuſtodia rerum proximi ſit commiſſa officio negligentis ſeruare indemnitatem eius, licet ſic quoad effectũ reſtituẽdi, vt in locis ſupradictis traditur, & facilius ibi videri poteſt.

e 23. q. 5.
f c. 24. num. 20.

2 Secundò reſpondeo, quod non tenentur ad reſtitutionem: quoniam qui non obſtat, cum poſſit, damno proximi faciendo, niſi ex officio teneatur ad cuſtodiendum illud, non tenetur ad reſtitutionem damni ſequuti, quia non peccat contra leges iuſtitiæ ſpecialis, ſed cõtra leges tantum caritatis, quarum trãſgreſſio non obligat ad reſtitutionem,
C vt traditur in d. Manu.[g]

g c. 17. nu. 1. & c. 24. nu. 17.

3 Tertiò, quod prudenter perpendenda eſt in huiuſmodi caſibus grauitas, ſiue magnitudo, vel paruitas damni, ſalutis, honoris, vel rei pecuniariæ, quæ poſſet conſequi denunciationem, vel indicationem huiuſmodi furum: quoniam interdum illa excuſare poſſet à peccato, & interdum non: quamuis arbitrer rarò contingere poſſe, quod non ſe offerat aliquis modus indicandi ſine notabili damno ei, qui ob ſanam caritatem, & obſequium Dei, & amorem virtutis, voluerit indicare.

SVMMARIVM.

1 *Oeconomus, ſeu magiſter domus nõ põt recepta pecunia cõuenire cũ piſtore, & lanio, quod ab eis etiã currenti pretio panem, & carnes pro vſu domus emet.*

2 *Cãbio minuto, quo lucratur œconomus dũ pecuniã argenteam, quam à domino expendendam accipit, in æream conuertit, reſtituere non tenetur domino, qui ex hoc damnum non patitur.*

CON-

Digitized by Google

CONSILIVM VIII.

PRocurator magnatis conuentionẽ facit cum piſtore, & lanio, quod ipſe accipiet precio currenti omnẽ panẽ, et carnes neceſſarias pro domo domini ſui, ſi piſtor, & lanius dederint ei tot aureos ſingulis menſibus. Quæritur, an conuentio ſit iuſta. Itẽ quæritur, an retinere poſſit ſibi, quod mutuando pecuniam argenteam in minutam lucratur.

1 AD PRIMAM reſpondeo, videri iniuſtum. Tum quia videtur præſtare materiam delinquendi piſtori, vt det peiorem panem. Tum quia videt fraudare dominum treſeno, vt vocãt, panis. Tum quia nihil induſtriæ, vel laboris in hoc ponit. Tum denique, quod domino aliqua via peribit tantum, quantum piſtor œconomo præſtat.

2 AD SECVNDAM dico, quod ſatis poteſt teneri, poſſe œconomum per prædictum cambium lucrari ſibi. Tũ quia id nullatenus domino nocet. Tũ quia multum laboris, & tædii deuorat œconomus ſoluendo illa, quæ emit, pecuniis minutis. Tum quia nonnihil induſtriæ ſuæ addit.

SVMMARIVM.

1 *Incertum debitum eſt, quod debetur pauperibus in genere, certum autem eſt, cuius creditor, vel hæredes ſciuntur.*

2 *Debitor incertorũ ſi ſit pauper, põt illa ſibi tanquã pauperi retinere, vel diſtribuere, at quod debet certis creditorib. debet illis reſtituere, ſi etiam ipſi ſint pauperes, nu. 3. niſi ab eis obtineat dilationem, nu. 4. quod ſi habeant unde viuant, excuſatur debitor non habẽs vltra neceſſaria ſibi, & familiæ ſuæ, donec deueniat ad pinguiorem fortunã, nu. 3. quæ ſi nunquam veniat, nunquã obligabitur, num. 4.*

CONSILIVM IX.

OMiſit quidã implere legatũ, quo tenebatur quotannis dare certũ panẽ pauperibus in genere, & eſt obligatus ad reſtituẽdum damnũ, quod dedit parti coram ſe litigãti; à quo tamen nil petitur in foro fori. Quæritur, quid

E faciet in foro poli propter paupertatem bonorum ſuorum, ex quibus vix poteſt granum ſufficiens pro ſe, ſuiſque vxore, ac liberis, ad panem conficiendum colligere, & propter ætatem 63. annorum, & conditionem ſuæ perſonæ, non poteſt laborare.

Reſpondeo primò, quod prædictus Dominus conſulens reſtituere tenetur omnia, quæ iuſtè debet coram Deo; quia peccatum non dimittitur, niſi reſtituatur ablatum,[a] niſi excuſetur aliquo modo eorum, qui tanguntur in noſtro Manua. confeſſ.[b]

F 1 Secundò, quod aliud videtur reſpõdẽdũ de ijs, quæ debet ratione omiſſionis adimplẽdi legatũ, quo tenetur quotannis diſtribuere pauperib. certã quantitatẽ panis, & aliud de debito reſtituẽdi dãni, quod per iniuſtitiam dedit: quoniam debitum ratione omiſſionis implẽdi legatum, videtur incertũ: quia neſcit quibus pauperib. nocuit, licet ſciat, quod pauperibus in genere nocuit; alterum autem debitum iniuſtitiæ eſt certum, quia vt ait, ſcit quibus nocuit, & cognoſcit
G hæredes eorum viuentes.

2 Tertiò, quod debitum prius omiſſionis implementi legati poteſt reſtituere ſibimet, & ſuæ familiæ, corde puro, & vero dicendo Deo, Ego & familia mea ſumus de numero pauperũ tuorum; & ego teneor reſtituere illa, quæ debeo, pauperibus ex omiſſione implemẽti talis legati: & ita totum illud debitum accipio tanquam vnus, vel plures mihi, et meis egentibus illis ad noſtram ſuſtentationem. Quoniam qui debet dare, vel diſtribuere aliqua pauperibus incertis,
H poteſt illa accipere tanquam vnus de pauperibus, ſibi, vt tradimus nos poſt alios, quos ibi citamus in Manu. conſ.[c] & in Enchir. de orat.[d]

3 Quartò, quod poſterius debitum ob iuſtitiam malè adminiſtratã debet reſtituere illis, quos læſit, vel heredibus eorum, ſi egent: ſed ſi creditores habent bona, quibus ſe ſuſtentent, excuſatur à reſtituendo vſque ad pinguiorem fortunam, per ea, quæ nos latius ſcribimus in d. Manu. conf.[e]

4 Quintò, quod poſſet D. conſulens in propoſito caſu rogare per confeſſarium ſuum creditores, vt cõdonarent cuidã

per-

a cap. ſi res alien. 14. q. 6. & c. peccatum, de re. iu. lib. 6.

b c. 17. à nu. 54.

c c. 17. num. 171.

d c. 7. nume. 34.

e c. 17. num. 34. & 62.

perſonæ, quæ debet eis dãna prædicta, vel partem illorum, donec perueniret ad pinguiorem fortunam, quia eſt nũc maxima paupertate oppreſſa, & poſtea differre ſolutionem eius partis, quæ nõ fuerit ei condonata, vſque ad pinguiorem fortunam, imò & in perpetuum, ſi illa nunquam venerit, argument. eorum, quæ vbi ſupra, & paulò ante, & poſt ſcribuntur.[a]

a num. 54. & 62.

SVMMARIVM.

1 *Bullas falſas ex vera ſupplicatione ſignata conficiens, & parti ignoranti recepta pecunia pro uera expeditione neceſſaria tradens, debet pecuniã ſic acceptã reſtituere dãti nu. 3. & hoc etiam ſi d. bulla tantũ profuerint, ac ſi fuiſſent vera. nu. 2. Nec ſatisfaciet reſtituendo Cancellariæ. nu. 5. niſi forte curaret verã bullam expediri, ut poteſt; quia ſic in expeditione vera bullæ poſſet dictas pecunias impendere. nu. 4.*

6 *Impediens aliquem iniuſtè à conſequutione alicuius boni, tunc demum tenetur reſtituere, ſi impediuit in iure plenè quæſito in re, vel ad rem, ſiue ex officio iud cis debito.*

7 *Cancellariæ Apoſtolicæ officiales videntur facere vnum corpus, ſiue collegiũ, quod eſt idem ſemper, licet mutentur aliqui particulares.*

7 *Corpori, ſeu collegio quod uno tẽpore cœptũ eſt deberi, poteſt iure alio tempore ſolui, licet aliqui particulares participantes de cõmodo Collegij ſint mutati.*

CONSILIVM X.

CVrialis, & ſolicitator impetrarunt pro abſente beneficiũ à Sede Apoſtol. & poſtquam ſupplicatio iam fuerat ſignata, ne ſoluerent magnã ſummã pecuniarũ pro expeditione literarum, ſed ſibi illam retinerẽt, ac lucrarentur, confinxerunt literas falſas, per quas abſens, & ignorans accepit poſſeſſionem eius, & ſoluit curiali, & ſolicitatori impẽſas literarũ, perinde, ac ſi iuſtè p Cãcellariam fuiſſent expeditæ. Quæritur modo, an teneatur reſtituere pecunias pro falſa literarũ expeditione acceptas, & cui, an parti abſenti ignoranti factũ, A an vero Cancellariæ, quã fraudauerũt, cum in præſenti non extent ijdem officiales ſaltem omnes, qui tunc extabant.

1 Videtur reſpondendum primò, quod prædicti falſarij tenẽtur ad reſtituẽdas illas pecunias alicui. Tum quia acceperunt eas ad expediendas literas Apoſtolicas ſuper obtento beneficio, & eas non expedierunt, & ita tenẽtur condictione ob cauſam, iuxta totũ tit. ff. de condict. cauſ. data. & C. de condict. ob cauſam. Tum quia ſine vllo titulo iuſto mala fide illas tenent, contra cap. fin. & contra præceptum ſeptimum Decalogi, per B quod omnis illicita vſurpatio vetatur.

2 Secũdò videtur, quod dicti falſarij non tenẽtur ad reſtituendum ei, à quo pecunias receperunt, ea ratione, quod eum damnificauerint, vel læſerint: quia tantum profuerunt ei literæ illæ falſæ, quãtum profuiſſent veræ, cum iam per ſignaturam fuiſſet ſibi ius quæſitum ſecundum receptam ſententiam fundatam in clem. [dudum.] adiuncta gloſſa, quod tamen non eſt verum: quia nihil, vel ipſo iure inutile regulariter exequantur. At ſi nullas literas, nec veras, C nec falſas expediuiſſent, ei tenerentur reſtituere; ergo etiam ſi falſas, & inutiles expedierint.

3 Tertiò, quod tenẽtur eas reſtituere ratione acceptionis ob cauſam, ea non ſequuta, iuxta totum titu. ſupradictum, quia non videtur conſequuta cauſa, ob quam datæ fuerunt pecuniæ, cum illæ datę fuerint ad expediendum literas veras, quæ non fuerunt expeditæ, quod maximè procedit coram Deo, cui conſtat cauſam non eſſe ſequutam, cum omnia nuda, & aperta ſint ei.

4 Quartò, quod prędicti falſarij excu D ſarentur à reſtituendo ei, ſi veras literas ſuper ſignatura valida nunc expedire facerent: quia cauſa, ob quam acceperunt, diceretur eſſe conſequuta, & quidem hæc via eſſet aptiſſima ad tollendam huius quæſtionis perplexitatem, ſi abſq; vllius infamia, & detectione turpitudinis fieri poſſet.

5 Quintò, quod de rigore iuris nõ videntur ſatisfacere obligationi ſuæ dando prędictas pecunias officiarijs Cãcellariæ, nullis literis per eam expeditis. Tum quia per huiuſmodi dationẽ non

adim-

adimplent cauſam,ob quam pecuniæ illæ fuerunt eis datæ,cum datæ fuerint ad expediendas literas veras, quas certum eſt non expediri ex eo ſolo, quod pecuniæ ad eas expediendas neceſſariæ conferantur miniſtris Cancellariæ. Tum quia ſine iuſta cauſa prædicti miniſtri viderētur prædictas pecunias accipere, quippè qui nullas literas expediant, ob quas illę dantur eis. Tum quia nullo iure naturali, nec diuino,neque humano probari poſſe videtur,quod falſarius teneatur reſtituere miniſtris Cancellariæ omnes illas pecunias, quæ fuiſſent neceſſariæ ad expediendas literas veras,ſu- F
per quibus ille dedit falſas,præſertim in foro Dei, & conſcientiæ: nec vidi, nec audiui vllum falſarium fuiſſe condēnatum ad id:nec canones,qui de condemnatione illorum agunt, vllam de tali reſtitutione mentionem faciunt.

6 Ratio aūt,quę redditur ex eo,quod qui iniuſtè impedit aliquem à cōſequutione alicuius boni, teneatur reſtituere fragilis eſt: non.n.omnes, qui quoquo modo impediunt lucrum alterius,tenētur ei recompenſare illud,alioqui mercatores,artifices,& oēs alij, qui lucrātur aliqua,quæ alij lucrati eſſent, ſi illi non G
lucratentur, tenerētur ad reſtitutionē, quod ridiculum eſt. Solū enim illi,qui impediunt eos in iure plenè quæſito in re,vel ſaltem in iure quęſito ad rem,ſiue debito ex officio iudicis, ad id tenentur,vt nos reſoluimus in Man.confeſ.[a] quale ius non habet Cācellaria contra eos,qui conficiunt falſas literas,vel non expediunt veras ſuper pecunijs,quæ deberent dari eis ob literas, quarum expeditio ad eos pertinet.

a cap.17. à n.63. vſque ad 74.

Sextò, ꝙ per prædicta ceſſat neceſſitas reſpondendi ad aliam quæſtionem, qua quæritur quomodo prædictæ pecu- H
niæ deberent reſtitui,ſi eſſent reſtituendæ officiarijs Cancellarij,cum per ſingulos menſes mutentur:ceſſat inquam neceſſitas reſpōdendi ad eam. Tum quia ſupra dictum eſt, non eſſe reſtituendas illis,ſi literæ denuo non expediantur:& ſi, vt tangitur in 4. dicto expedirentur literæ veræ ſuper vera ſignatura,diſtribuerentur pecuniæ more ſolito.

7 Septimò,quod miniſtri Cācellariæ, vt ego puto,factū collegium,& ita po-

E teſt reſtitui ei tempore aliquorum, qui nō erant de ipſo collegio tempore, quo cępit deberi: quia quod reſtituendū eſt collegio,poteſt reſtitui ei tempore,quo ſunt in eo multi, quorum tempore cœpit illud,quod reſtituendū eſt, deberi, iuxta ea,quę citat Calderinus,[b] dū concludit, quod debitum Capitulo diuidēdum inter canonicos ſingulis annis, ſi non diuidatur in aliquo anno,& poſtea diuidatur in alio,in quo sūt noui canonici, habebunt illi ſuas partes, ſicut, & antiqui,cū Capitula non mutentur propter mutationem ſingulorum. Pro quo

b Conſ. 21. de ſprab.

F faciunt multa,quæ Felyn.congerit.[c] Et ita ſi prędictæ pecuniæ forent reſtituendæ miniſtris Cancellariæ,ſatis rectè dicerentur eis reſtitui,ſi reſtituerētur collegio eorum præſenti, non curando,an deſināt eſſe in eo aliqui, qui erant tempore, quo cœperunt eſſe debitæ illi collegio, cum idem ſit collegiū, quod nūc eſt,& quod tunc fuit,arg.l.[proponebatur.][d] & ca.[denique,] iuncta gl.[e]

c c. cum te, à nu.14 de reſcrip.

d ff. de iud.
e verbo idē. 7.q.1.&c.

SVMMARIVM.

1 Canonicatus in cathedrali eſt beneficiū ſimplex,non autē de numero dignitatum,vel perſonatuū,de quibus in ca.de multa.illum tamen habens æquiparatur conſtituto in dignitate,quoad effectum, vt poſſit eſſe delegatus Papæ.

2 Penſio,quæ non datur in titulum beneficij, non eſt beneficium, & ideo nihil prohibet, quin qui habet generaliter facultatem transferendi, poſſit illam transferre ſub conditione.

3 Actui gerēdo auctoritatē præbens non tenetur parti læſæ,ſi actus fiat nulliter: imò verius, videtur,quod teneatur,cū per hanc auctorizationem cenſeatur aſſerere actum eſſe validum.nu.4.

CONSILIVM XI.

QVidam facultatē habens transferēdi certam penſionem,coram tamē perſona in eccleſiaſtica dignitate conſtituta, eam coram canonico cathedralis tranſtulit ſub conditione,ſcilicet ſi moreretur in illa infirmitate,qua tempore translationis tenebatur, prout paulò poſt mortuus eſt. Canonicus autē prędictus

prædictus neſciebat, an d. tranſlatio eſſet valida, nec notariū, quō, & quid ſcripturus eſſet, monuit. Nunc autem de dictæ tranſlationis validitate dubitatur, eo quod ſit facta ſub conditione.

Quæritur, an dictus canonicus teneatur reſarcire damnum, quod ex dictæ tranſlationis inualiditate euenit.

1 AD QVESTIONEM propoſitam respondeo primo, quod tranſlatio præfata penſionis videtur nulla ex alio capite, quod nō tangitur in eius propoſitione, ſcilicet quod non fuit tranſlata coram perſona in dignitate eccleſiaſtica conſtituta: qm̄ præſupponitur in caſu, quod is, coram quo fuit facta, erat tātū canonicus eccleſiæ cathedralis, & cōſtat inter pleroſque omnes Canonicū eccleſiæ cathedralis non habere dignitatem, nec eſſe conſtitutum in dignitate eccleſiaſtica, per textum in cap. [ſtatutum.][a] licet quo ad illum caſum ſpecialem, de quo ibi agitur, ſcilicet, vt poſſit eſſe delegatus Papæ, æquiparetur habēti dignitatem eccleſiaſticam. Vnde ſecū dum receptam ſententiam canonicatus eſt beneficium ſimplex, & nō eſt de numero dignitatū, perſonarū, vel curatorū, de quibus diſponit ca. [de multa,][b]

a in princ. de reſcript. li. 6.

b de præbē.

2 Secundò q ratio, quæ videri poſſet alicui vigere ad ſm̄, quod tranſlatio cōditionalis non valet, ſ. quia beneficium non poteſt conferri ſub conditione, nullius valoris eſt, quia penſio, quæ nō datur in titulum, quales erāt illę, de quib. loquimur nullatenus eſt beneficiū, ſm̄ omnes, & defendi poteſt, eum qui habet facultatem transferendi generaliter, nō addito purè, nec ſub conditione, poſſe transferre ſub illa conditione, ſi moreretur ex infirmitate præſenti, per aliqua, quæ non vacat citare.

3 Tertiò, quod is, coram quo agenda eſt tranſlatio penſionis, non tenetur ad ſciendum an trāſlatio rectè necne fiat, neq. ad docēdum notarium verba quæ debet ſcribere, per iura quæ diſponunt de tali tranſlatione, ſicut neq. teſtes coram quibus debet fieri, tenentur ad illa ſed tantum ad exhibendam præſentiā ſuam, & intelligendum id quod agitur, nam ad partes, quarū intereſt, pertinet an actus coram eis factus valeat, necne, & in caſu propoſito ad pēſionatium, &

A ad perſonam, in quā illa transferebatur ſpectat ſcire, an illa valuerint, necne, & non ad præfatum canonicum, neque ad alium in dignitate conſtitutum, nec ad teſtes, coram quibus fuerunt facta, quia non intereſt eorum id diſcutere, neque examinare.

4 Quartò his eſſe cōſequens, nec præfatum canonicum, nec aliū conſtitutum in dignitate, ſi tali id contigiſſet, teneri ad aliquam reſtitutionem faciendam ſibi, vel illis, quibus ex præfatæ tranſlationis

B inualiditate aliquod damnū cōtigiſſet, vel contigerit. Quia tñ negari non poteſt ad officium huiuſmodi auctoritatem præſtantis, & ſubſignātis pertinere intelligentiam rei geſtæ, quia vr̄ teſtari talem verè eſſe rem geſtam, vt ſcribitur in ſcriptura notarij: conſultius vr̄ eius indemnitati dicere, quod ex alio capite fuit nulla prædicta tranſlatio, vel quod ipſa fuiſſet valida facta ſub conditione, ac ſi puro modo facta fuiſſet, & ita quod nihil refert an fuiſſet facta ſub conditione, vel purè, cum paulò poſt eā factam obierit mortem transferens. Salua, &c.

C [Hoc reſponſum videtur egere maiori diſcuſſione. Nā ſeu per has tranſlationes extinguatur antiqua pēſio, & noua cōſtituatur coram electo, ſeu per electū auctoritate Apoſtolica vr̄ quod dicta facultas transferendi non poſſit ſibi locū vendicare, niſi in abſoluta tranſlatione, & quod canonicus cathedralis in hoc caſu ſit delegatus Apoſtolicus, & ſic quo ad eum actū reputetur quidē in dignitate conſtitutus, ſed quo ad tranſlationem non tenuit, nec tñ ibi d. canonicus de dāno tenetur, cum error nō tā credulo canonico, q̄ parti aſſerenti prædicta

D coram ipſo fieri, eſſet aſcribendus.]

De Pœnis.

SVMMARIVM.

1 Pœna ꝑpetui carceris, cū taxatione quatuor venciarum panis, & tantūdē aquæ, non eſt pœna mortis, niſi addatur ne plus edat vel bibat, & iudicio medicorum tale alimentum non ſufficeret illi ad longam vitam viuendam; tuncque ſequuta morte iudex eſſet irregularis, num. 2.

2 *Carceratus ſi in carcere mor atur, non imputatur iudici ad irregularitatem, quia ex illo immediatè non cauſatur mors, niſi carcer eſſet adeo arctus, vel malus, quod veriſimiliter in illo incluſi intra paucos dies ſint morituri.*

3 *Ignorantia eius, quod quis ſcire debet, nõ excuſat nec à pœna irregularitatis.*

4 *Conſuetudo imponendi pœnam limitati alimenti, puta quatuor unciarum panis & vini, excuſare debet ab irregularitatis pœna, ſed non à peccato.*

CONSILIVM I.

AN condemnatio alicuius ad perpetuum carcerem cum aſſignatione quatuor vnciarum panis pro cibo, & totidem aquæ pro potu ſingulis diebus, ſit condemnatio ad vltimum ſupplicium, ita vt, ſi ſic condemnatus moriatur, cenſendus ſit condemnans irregularis?

Secundò, an excuſaret ignorantia terminorum?

AD HORVM dubiorum prius rñ-
G deo primo, ꝙ non eſt iuriſconſulti, ſed medici, vel alicuius alterius experti iudicare, an poſſit qs viuere die pane quatuor vnciarũ, & aqua totidem, iuxta illud, [Quod medicorum eſt promittant medici, Tractãt fabrilia fabri,] relatum à Hieronymo in prologo bibliorum.

1 Secundò, ꝙ præſuppoſito quod põt damnatus ad perpetuum carcerem vitã agere longam prędicto ſolo cibo & potu vtendo, ſaltem attenta cõditione ſuæ perſonæ, vt Paulus eremita, & alij multi Patres referuntur vixiſſe, certum eſt
H taxationem eius, & dãnationem ad talẽ vitam agendam, non eſſe vltimum ſupplicium, nec propriè, nec largè.[a]

Tertiò, ꝙ præſuppoſito contrario, ſ. huiuſmodi victum nõ eſſe ſufficientem ad ſuſtentandum diu damnatum; dicimus taxationem quidem illius non eſſe propriè vltimum ſuppliciũ, ſed dãnare aliquẽ, vt nil plus in die edat & bibat, eſſe in effectu damnare illũ vltimo ſupplicio, vel ad vltimũ ſuppliciũ. Tũ quia nil refert quid de æquipollẽtibus fiat.[b] Tũ quia Panor. cõiter receptus,[c] ſic ait.

2 [Aduerte tamen, quia vbi quis facit
E aliqua delicta, ait quod debita pœnitentia ſit imponenda, non tamen per hoc tm̃ vita debet attenuari, quod veriſimiliter citius moriat'. Vnde notat Ioãnes de Lignano,[d] quod carcer iſtis deputãdus non debet eſſe nimis arctus, vt certe infra paucos dies veriſimiliter moriãtur. Vnde, tales officiales ſic eos includentes efficiuntur irregulares ſm̃ eum, quod bene nota in practica, quia multi decipiuntur, & intellige quod efficiũtur irregulares, ſequuta morte, & pro hoc vide tex. ſingularem,[e] vbi dr̃, quod eſt
F pane doloris, & aqua anguſtię ſuſtentãdus, &c. & ſic nota verb. ſuſtentãdus. nõ ergo illico conſumẽdus eſt. Item quod dicit ibi, quod mors debet eſſe ſolatiũ, vita tormentum, & ſic vult quod viuãt, vel vitam ducant in iugi pnĩa. Vnde caueant ſibi prælati noſtri tẽporis, qui aliquãdo ponũt in gabia, & neceſſaria ſubtrahunt, adeo quod mors veriſimiliter eſt cito conſequuta, ſiue ſubſequuta.]

Hæc ille, cui cõcordat Decius in fine ſic ſcribens: [Poſtremo notandũ eſt, quod Abb. dicit circa pniam, quæ taliter im-
G poni debet, ne quis veriſimiliter breui moriatur, vel quo ad qualitatem carceris, vel quo ad vitæ neceſſaria, alias, ſequuta morte, prælatus erit irregularis.] Concordat ẽt Alc. in fi. & ante illos Felyn.[f] in hæc verba: [Circa pœnã eorum qui iniungũt carcerem mortalẽ, ponit ſic Abbas. Ergo vero allego Bald.[g] vbi cõſuluit, ꝙ ſi quis moriatur in carcere, Epiſcopus non fit irregularis, quia eius actus non eſt immediate cauſa mortis, niſi poſuiſſet in loco arcto, qui careret ſufficienti aere, vel ex paucitate cibi cõ-
H ſumptus periret, quia tunc eſt irregularis. allegat l. [necare.[h] [vbi necare dr̃, qui non alit, & c.] paſce fame morientem. [86. d. ibi.] ſi nõ paueris, occidiſti. [& allego Io. And.[i] vbi dicit, Caueant multũ prælati, quia carceratis vita relinquitur, licet cum miſeria, & ideo ſi moriuntur ex nimia miſeria, incurrunt irregularitas. & ſequitur ibi Anania.[k]

3 AD DVBIVM poſterius elicitur reſponſio ex ſolutione prioris, hoc addito, quod ignorantia prædictorum terminorum nõ poſſet eum excuſare, quia eſt ignorantia eius, quod oportuit per eum ſciri, quæ nõ excuſat[l], quamuis ex

cuſare

[a] arg. l. qui vltimo ſupplicio. ff. de pœn.

[b] l. fin. ff. mãdat. ca. licet ex quadam de teſtib.

[c] in c. cũ nõ ab homine de iud. n. 31.

[d] in Cle. 1. di pœnit.

[e] in ca. nouimus de ver. ſign.

[f] nu. 13.

[g] in l. de periculo. in fi. C. ad l. Aq.

[h] ff. de libe. agnoſc.

[i] in ca. 1. de apoſt.

[k] Et in c. qualiter in 3. col. ne accuſat.

[l] 3 q. 4. ſ. notandum & c. ignorantia. de regu. iur. lib. 6.

cuſare poſſet iudicium medicorum, q iudicarent præfatum victum in inſula temperata, in qua erat carcer, ſufficere ad ſuſtentandũ ſaltem miſerrimã vitã.

4 Conſuetudo item, ſi qua eſſet in illa regione, imponendi huiuſmodi victus pœnam non damnatis ad mortem, poſſet excuſare à pœna, licet non à peccato, iuxta gloſſam memorabilem, & receptam.[a]

a In c. denique. 4. diſt. & cap. cum venera. de conſue. &c.

De Pœnitentijs, & remiſſionibus.

SVMMARIVM.

1 *Confeſſiones bona fide factæ non habẽti poteſtatem cognito defectu, ſunt reiterãdæ, & ſi cũ eodem ſacerdote, põt vnico verbo dicere. Confiteor de omnibus, quæ aliàs confeſſus tibi fui, & præterea hac, & hac, poſtea commiſi, requiritur tamen, quod confeſſarius habeat prædictorum omnium, vel pœnitentiæ iniunctæ memoriam, vel ſaltem, quod paulo plus minus meminerit ſtatum vitæ pœnitentis, quem tunc ei in confeſſione detexit.*

CONSILIVM I.

A Sacerdos audiebat multorum confeſſiones. B. perſuadens ſibi illum habere poteſtatem audiendi confeſſiones, eidem ſæpius confeſſus eſt: inde ad plures dies declarauit A. ipſi B. non habuiſſe iuriſdictionẽ ad audiẽdas ipſius cõfeſſiones. Quæritur, an, poſtquã hoc reſciuit B. teneatur ad reiterandas confeſſiones factas ipſi A.

1 Reſpondeo, ꝙ eſt obligatus a reiterandas præd.ctas confeſſiones, põt aũt facilè reiterare illas, ſi ambo ſunt in eadem ciuitate, vel poſſunt conuenire in eodem loco, procurando, quod pdicto confeſſario fiat facultas audiendi cõfeſſionem prædicti pœnitentis, quod facillimè faciet Vicarius Papæ, vel Pœnitentiarius maior, vel proprius parochus pœnitentis: & facta iſta facultate recon fiteatur ei dicendo, Ego confiteor tibi hac vice omnia peccata, quæ confeſſus ſum tibi alijs tribus vicibus, & præterea illa, & illa, quæ poſtea commiſi, &c. Et ſufficit, quod cõfeſſarius prædictus meminerit illa peccata, vel pœnitentiam, quam pro eis impoſuit, vel quod paulo plus, vel minus recordetur ſtatum vitæ ipſius quem ei ſignificauit in prædictis confeſſionibus, per ea, quæ habentur in noſtro Manu. confeſſ.[b]

b c.6. nu.16. & ſeq.

SVMMARIVM.

1 *Scrupuloſus iudicãs ſe excõicatum poteſt, & debet contra propriũ iudicium credere ſuo cõfeſſario egregiè erudito,* B *& inſigniter pro cõtrariũ dicẽti, nec tenetur, nec debet alios cõſulere, imo attenta ſua cõditione peccaret ſaltem venialiter faciẽdo habitũ vitioſum ſcrupuloſum inquietat, numque, num. 4. & nõ solũ tenetur credere in ijs, quæ ſunt iuris, ſed ẽt in ijs, quæ ſunt mixta ex facto, & iure, vt eſt iudiciũ ſufficiẽtis examinis, & explicationis peccatorũ, & ſucceſſiuè ſic credendo ſuo confeſſario põt intereſſe ſacris nu. 6. Nec id ẽt ſi coram Deo eſſet verè excommunicatus, & imputabitur ad culpam, vel pœnam, nu. 2. & hoc nedum in hoc, ſed ẽt in alio ſæculo, nu 4. gaudebitque com-* C *munibus Eccleſiæ ſuffragijs, vt facit verè excommunicatus contritus quærens abſolutionem, cum hoc conſilium confeſſarij perinde operetur, ac ſi abſolutionem quæreret, nu. 3.*

5 *Pœnitens ſcrupuloſus tam in ijs, quæ ſunt iuris, quam in ijs, quæ mixta ex iure, & facto ſimul ſunt, confeſſario probo, & docto ſe ſubmittat.*

6 *Scrupuloſus credendo confeſſario ſatisfacit, & ſibi medetur.*

CONSILIVM II.

D QVidam ſcrupuloſus iudicat iuxta ſuum iudicium, ſe eſſe excommunicatum, & quampluribus excommunicationibus innodatum, & à iure, & ab homine, &c. & etiam bullæ Cœnæ Domini reſeruatis, conſuluit ſuper his ſuum confeſſarium virum habitum pro docto & probo.

Primò quæritur, an iſte conſulens tuta cõſcientia poſſit, & debeat acquieſcere, ac credere reſponſis, & dictis ſui cõfeſſarij, etiam ſi dictus ſuus confeſſarius

circa hæc quæſita erraret, eo quod in rei veritate iſte conſulens, vt ipſe iudicat, ſit excommunicatus, &c.

Secundò, poſito, ꝙ in rei veritate confeſſarius circa hæc erraret, & eſſet iſte cōſulens in rei veritate, vt ipſe iudicat, excommunicatus, &c. quid dicendũ ſit.

Tertiò, quod ſi ita ſit, vt ſupra narratur, vtrum iſte conſulens ſubijciens ſe prædicto reſponſo ſui confeſſarij, & faciens, quod ei confeſſarius dixerit, ſit in ſtatu ſalutis, & ſit particeps omnium bonorum? &c.

1 Reſpondeo, ꝙ ſi confeſſarius eſt vir eruditus egregiè, & pius inſigniter, quales ſolẽt eſſe magiſtri, & doctores, & cōfeſſarij Illuſtriſſimæ Societatis Iesv, ꝓculdubio, & ſine aliquo ſcrupulo pōt, imò & debet credere, adeo quidem, vt mea ſententia non credendo, & non ſe eius auctoritate tranquillando, peccaret. Ratio eſt, quia, vbi qñ, & cur oportet, non acquieſcit conſilijs peritorum, non poteſt eſſe immunis ab aliqua culpa, per multa iura naturalia, diuina, & humana, quæ in hoc facilè adduci poſſunt. Vnde ad primam quæſtionem reſpondeo, ꝙ conſulens debet tranquillare conſcientiam ſuam, ſubijciendo ſe humiliter iudicio prædicti confeſſarij.

2 Ad Secvndam, quod huiuſmodi pænitens eſſet omninò ſaluus, & liber ab omni pęna, quam mereretur ꝓpter dicta peccata, & cenſuras, licet in veritate eis irretitus eſſet; quia probabiliter credit ſe non eſſe ijs irretitum: non enim obligat nos Deus ad habendã ſciẽtiam, quæ non pōt haberi à nobis, nec requirit illam in moralibus, ſed eſt contentus, vt operemur benè ſecũdum probabilem credulitatem, quã habet eiuſmodi pænitẽs credendo ſuo cōfeſſario, & magiſtro perdocto, perpio, & perbono: nã & qui credit aliàs viro bono prudenti bona fide, excuſatur ab omni peccato, ſecundum omnes regulariter.

3 Ad Tertiam dico primò, quod huiuſmodi pænitens eſt in bono ſtatu ſalutis, & gratiæ, & quod participat in omnibus bonis, quæ fiunt in tota Eccleſia, perinde ac alij, qui non ſunt excommunicati: quoniam etiam verè, & iuſtè excommunicatus poſt habitam contritionem gaudet ſuffragijs generalibus

E totius Eccleſiæ, & communicat in omnibus bonis ſpiritualibus bonorum, perinde ac ſi non eſſet excommunicatus, vt poſt D. Thomam dixi in Man.[a] nam ſolum peccatum mortale quem excludit à cōmunicatione illa interna. Nec obſtat, quod ibi additur, id eſſe verum, quando ſatagit quærere abſolutionem, quod hic non fit: non enim aliter facit, quam viri doctiſſimi conſulunt, nec tenetur quærere abſolutionem, quam ei conſulunt non eſſe quærendam, etſi coram Deo malè conſulerent, eo quod eorum auctoritas excuſat ipſum ab omni culpa negligentiæ.

a c. 27. num. 17 & 18.

F 4 Secũdò, quod erit immunis ab omni culpa, & pæna in hoc ſæculo, & altero, credendo, & parendo conſilijs prædictorum confeſſariorum, etiam ſi illi errarent.

Tertiò, quod non tenetur quærere alios: quia ſufficit conſilium vnius confeſſarij; imò & mea ſententia peccaret, ſaltem venialiter, quærendo alios. Tum quia eadem ratione teneretur quærere alios, & alios in infinitum, quod eſſet ſtultitia ferè mortifera. Tum quia, attẽta ſua conditione naturali ſcrupuloſa, faceret habitum vitioſum inquietandi ſe in omnibus, & ſeparandi ſe ab illa tranquillitate, & pace Dei, q̃ exuperat omnem ſenſum, & quietat ſpiritum amantem Deum, & generare talem habitum vitioſum, eſt peccatum, ſaltem veniale; & contra procurare trãquillare ſe, ſubdendo ſuum iudicium humiliter iudicio peritorum, & piorum, eſt quærere habitum quietandi animum, per quem pax prædicta paulatim acquiritur, quod mea ſententia is dominus conſulens tenetur, ſaltem ſub pæna venialis culpæ, procurare, aſſueſaciendo ſe ad parendũ

H iudicio eorum, quibus ratio recta dictat eſſe parendum.

5 Quartò, ꝙ non ſolum tenemur acquieſcere iudicio eruditorũ magiſtrorum, & doctorum confeſſariorũ in ijs, quæ ſunt iuris, ſed etiam in ijs, quæ sũt facti, quando miſcetur aliquid iuris ſuper modo faciendi, uel non faciendi ea: & ideo doctoribus, & cōfeſſarijs iudicãtibus ſatis explicatũ eſſe hunc, uel illũ caſum, & non eſſe plus temporis, nec diligentię adhibendũ ſuper eius explica-

tione,

tione,credendum eſt,& malè facit,imò A ſuperbè, qui non vult humiliare ſe ad credẽdum medico ſpirituali,præſertim tali,qui nõ accipit alia ſtipendia, quam dirigere animam cõſulentis in viam pacis,& ideo arbitror illum,ſub pęna peccati venialis ſuperbiæ, debere acquieſcere prædictis confeſſarijs conſulentibus ei,ſatis eſſe explicata quæ propoſuit, & non debere proponere ſimilia, terendo tempus in occupando mentem ſiliquis & quiſquilijs,cum poſſet eam occupare in cogitãdo de Deo,& diuinis, & diuis in amando eũ, & eos ſedato animo & quieto.quod ſi cæperit facere, facilè co- B gnoſcet,quàm puerilia ſint quæ tractat, collata dulcibus alloquijs, quæ cum eis tractare deberet.

6 Quintò, ꝙ proculdubio conſulens ſatisfacit cõſcientiæ credendo prædicto confeſſario, & ſecundum eius conſiliũ audiendo Miſſas quolibet die,& credẽdo humiliter, quod ipſe habet animam ęgrotã ſcrupulis agitatam, & quod eius curatio,& ſalus dependet ex implemento præceptorum medici ſpiritualis, & non ex implemento ſui appetitus, & credendo ꝙ ipſe non eſt tam rectus iudex in ſua propria cauſa, quàm eſt talis C confeſſarius liber à tali ægritudine; credendo item,quod fallitur credendo,qđ confeſſarius doctus,& pius ſit iudicaturus aliter,quàm iudicat, ſi eius ſcrupulos audiret,cũ debeat credere,ꝙ nullatenus id diceret condemnando animã ſuam,niſi pro comperto haberet conſulentem decipi,& falli credendo,ſuadente diabolo, & ſua cõditione ſcrupuloſa, eſſe aliquid quod nihil eſt, & eſſe grata Deo,quæ diſplicẽt ei, ſaltem venialiter. Equidẽ ex his propoſitis clarè colligo eũ laborare nimia curioſitate, & modo quod aiunt, [nodum in ſcirpo quæri.] D Quare cõſulo ei amãtiſſimè, vt diffidat ſuo iudicio,& credulitati, & ſubmittat ſe oĩno vt ægrotus medico ſuo ſpirituali,tãquã vicario Dei, & ipſius pręcepta & conſilia ſeruet,vti præcepta & cõſilia Dei,qui nos ſaluet æternum. Amen.

SVMMARIVM.

1 *Iniuriam paſſum etſi videtur decere vt humiliter rogatus conſentiat aliquã pænam, puta exilij, aduerſario inflictã remitti, ad id tamen non tenetur ſub pœna peccati mortalis, nu. 2. niſi quãdo uideret inde ſibi à diabolo talem odij tentationem inferri, vt probabiliter credat ſe illi mortiferum præbiturũ aſſenſum, & tunc abſolutio ei eſſet à confeſſario deneganda, nu. 5. & 6.*

2 *Odium & rancorem malum, non iniuriarũ actionẽ quis remittere tenetur.*

3 *Inimicum generali, non ſpeciali amore diligere tenemur.*

4 *Iniuriã paſſo non eſt deneganda abſolutio ob id ſolum, quod nolit aduerſariũ alloqui, niſi ex eo ſcandalum oriretur, quia tũc ad illud euitãdum teneretur.*

5 *Odium & rancorem, prout tenemur, ex animo abijcere, & ſimul nolle remittere iniuriarum actionem, difficile eſt.*

6 *Ieiunare tenetur qui credit aliàs ſe à tentatione carnis victum iri.*

CONSILIVM III.

ANtonius noctu occidit filium cuiuſdam pauperis mulieris, & cũ via iuris ipſa vindictam proſequeretur certis pactis & modis remiſit accuſationem ipſi Antonio, inter quæ illud erat, vt ipſe Antonius teneretur exul eſſe à loco,vbi patrauerat homicidium Adueniente autem quodam die Paſchæ, pręfatus A. per internũcios cum omni ſubmiſſione & humilitate petijt veniam à præfata matre offenſæ à ſe illi irrogatę, & quod paratus erat omnem pœnitentiam ſubire, vt illi arbitrio boni viri ſatisfaceret,dum tamẽ liceret ei domum redire,& inter ſuos agere: quæ aſſentiri renuit. vnde cauſa ad Vicarium Epiſcopi delata, interdixit ne abſolueretur. Quæritur quid iuris.

1 Multa in hoc caſu concurrunt, ob quæ præfatam matrem deceret,& perdeceret miſereri p̃dicti Antonij & mollire cor ſuũ ad volendũ,& faciẽdũ,quæ ab eo tam ſubmiſſe,tamque cum reuerẽtia petuntur, quale eſt illud[a] [Diligite inimicos veſtros,& benefacite eis.]& quale illud[b] [Non diligamus lingua & verbo,ſed opere & veritate.] qual a ſũt quæ adducit Gratianus[c] præſertim in c. [ſi quis contriſtatus.] ibi. [Si quis contriſtatus noluerit reconciliari fratri ſuo,

a *Matth.* 5.
b *Ioan* 3.
c *per totam* 90. *diſt.*

ſatisfacienti eo qui contriſtauit, acerrimis maceretur inedijs, vſq. dum gratãti animo ſatisfactionem recipiat.] Et ſuper omnia illud orationis dominicæ, ꝙ prædicta mater quotidie dicit Deo, [Et dimitte nobis debita noſtra, ſicut & nos dimittimus debitoribus noſtris.

2 Quod autẽ de neceſſitate ſalutis, & præcepti, & ſub pœna peccati mortiferi non teneatur, & ꝙ poſſit abſolui à confeſſario, licet nolit facere præfata, q̃ ab ipſa petuntur, facit, qđ licet iniuriam paſſus teneatur remittere odiũ, & rãcorem, quẽ concepit in iniuriantem, non tñ tenetur remittere actionem iniuriarũ, vel alia remedia, quæ iura ei tribuũt ad quærendã ſatisfactionem debitã ſibi, iuxta gloſſam ſingularem & receptã.[a]

a In d. ca. ſi quis contriſtatus.

3 Et quod licet iniuriam paſſus teneatur diligere iniuriantem in genere, ita ꝙ non eximat ab amore generali, quo proſequitur in communi omnes, nec ab oratione generali, qua orat pro omnib. in cõmuni, non tamẽ tenetur de neceſſitate ſalutis amare illum ſpeciali amore, neque orare pro ipſo ſpeciali oratione, neq. monſtrare illi ſigna ſpecialis amoris, loquendo, conuerſando, & alia ſimilia exhibendo extra caſum neceſſitatis extremæ, vt ſumma ratione cõcludit S. Thomas communiter receptus.[b]

b 2.2.q8.25. art.8. & 9.

4 Vbi Caietanus admonet confeſſarios, ne facile denegent abſolutionẽ iniuriam paſſis nolẽtibus alloqui eos, qui ſibi fuerunt iniurij, niſi ex eo ſcandalũ aliquod oritetur, ob quod euitandum huiuſmodi iniuriã paſſus teneretur de neceſſitate ſalutis illa exhibere, quale non videtur occurrere in hoc caſu, in quo nulla neceſſitas extrema id exigit, nec vllum tale ſcandalum imminere videtur, attento quod prędicta mater remiſit accuſationem, quam habebat aduerſus prædictum Antonium, cum certis pactis & modis, quæ obſeruari poſſunt ſine legis diuinæ violatione.

5 Admonenda tñ eſt prædicta mater difficile ſibi eſſe, & futurũ, eximere ſe ab omni odio & rancore prædicti Antonij, olẽdo annuere petitioni tam honeſtæ poſt tantam ſatisfactionem, & tãtorum malorũ paſſionem tam ſubmiſſè & reuerenter factam, & ꝙ ſi experitur tentari ſe adeo à ſpiritu maligno ad

E prædictum odium, & rancorem concipiendum, quod probabiliter credit ſe victum iri à tentatione, niſi huic petitioni annuat, tenetur ad annuendum, & ꝙ nolentem id facere confeſſarius non debet abſoluere, arg. eorũ quæ S. Thomas receptus ait in 2.2.q.147.ar.3.

6 Nẽpe ꝙ iure naturali tenetur ieiunare is, qui probabiliter credit ſe victum iri à tentatione carnis, niſi ſe ieiunio præmuniat. An autem tanta tentatione prædicta mater agiterur, an non, conſcientiæ ipſius, & confeſſarij eius relinquerdum eſt, argum. gloſſæ ſingularis,[c] & c.

F [ſignificaſti.][d] Salua, &c.

c in §. ſed & alia Inſt. de actio

d de hom.

SVMMARIVM.

1 *Famulari alicui etiam malo, & idolatræ quo ad ea quæ non ſunt contraria legi nec diuinæ, nec naturali, nec humanæ obligatoria, non eſt peccatm.*

1 *Seruientes heris cõcubinarijs in ijs quæ ſunt illicita, peccant.*

2 *Famuli conſentientes peccato dominorum peccant, & nouem modis conſentire poſſunt.*

3 *Conſulens, adiuuans, conſentiens peccat, quando eſt cauſa, ſine qua non fieret peccatum.*

G

4 *Abſolui famuli dominorũ peccatis conſentientes non niſi contriti poſſunt.*

CONSILIVM IV.

FAmulus alicuius habentis concubinam extra domum ſuam, an peccet mortaliter deferẽdo ad illã aliqua nuncia, & mandata ſui heri, & renunciando hero mandata concubinæ, & inſeruiendo vtriq. nũc comitando herũ adeuntem illam, & illam veniẽtem ad do-

H mum heri, & inſeruiendo vtrique in menſa, & in alijs rebus.

1 Reſpondeo primo non eſſe peccatũ ſeruire alicui quo ad ea, quæ non ſunt cõtraria legi ſaltem diuinæ, & naturali, eſſe tamen peccatum ſeruire illi, cõtrauenĩendo legi diuinæ, vel humanæ obligatoriç, iuxta c. [non ſemper,][e] quatenus probat milites Chriſtianos ſub Iuliano ſanctè militaſſe contra inimicos Imperij, noluiſſe aũt obedire illi contra Chriſtianos; attamen conſtet Iulianum

e c. ſi dominus. 11. q. 5.

Impe-

Digitized by Google

Imperatorem, cui ſeruiebant, malum, & idolatram fuiſſe. A

Secundò, quod ex hoc ſequitur, quod ſeruire concubinario in ijs, quæ ſunt licita, non eſt peccatum: ſeruire autem illi in ijs, quæ ſunt illicita, eſt peccatum, etiam ſi ſit herus, & dominus eius.

2 Tertiò, quod miniſter concubinarii conſentiens, vel complacens hero, ita quod placeat ei ipſius fornicatio, peccat, iuxta illud Apoſtoli,[a] [Digni ſunt morte, qui talia agunt, & qui cōſentiunt illis.[b]

a ad Rom. 1. b Et ca. 1. de offic. deleg.

Quartò, quod nouem modis dicitur quis conſentire peccanti, vt diximus in Manua. conf.[c] qui modi continentur in illis duobus ſenarijs. B

c c. 11. num. 12. & ca. 17. nume. 17. & 130.

Iuſſio, conſilium, conſenſus, palpo recurſus,
Participans, mutus, non obſtans, non manifeſtans.

3 Quintò, quod conſequenter prædictus famulus peccat, ſi conſulit hero cōcubino concubinatum, vel cōſentit ita, quod ei placet, & ſi ei laudat illum, vel ſi opē fert, ſeu ad id adiuuat comitando eum nocte, aut die, ita quod herus non iret ad domū concubinæ, niſi & ipſe comitaretur, aut defert, aut refert nuncia contingentia concubinatum, puta condicendo quo die, vel qua hora, vel quādo, & ſoli conuenirent, vel ad conueniēdum ſe pararent, & id genus alia. C

4 Sextò, quod conſulens non poteſt abſolui, niſi deſerat herum, vel ſaltē nō placeat ei concubinatus, nec conſentiat illi in eo, nec laudet ei concubinatum, nec adiuuet, vel opem ferat illi quo ad vtendum eo, comitādo illum, vel cōcubinam ad vſum concubinatus, vel ferēdo, aut referendo nuncia cōcubinatus, & eius vſum contingentia. Salua, &c.

SVMMARIVM.

1 *Locare poſſum meretrici, & vſurario domum, in qua credo conductores peccaturos, modo nec conſentiam eorū peccato, nec locem ad meretricandū, vel vſuras exercendum; & hoc etiam ſi ſciam, quod ſine domo non meretricaretur, nec fœneraretur, nu. 3.* D

2 *Peccāti, qui inſeruit aliquo nouē modorū contētorū illis verſiculis, Iuſſio, conſilium, &c. conſentiendo peccat.*

2 *Iuuās, & ferēs opē peccāti, peccat ēt ſi pigeat peccati, & doleat, quod is peccet.*

A 4 *Meretricis famula amaſijs ad eam veniētibus oſtiū domus aperiēdo, eādem ad domum amaſij comitando, lectum ſternēdo, literas per quas inuitantur, vt apud ipſam cœnaturi veniāt, deferendo, non peccat mortaliter, modo nō placeat ei peccatum, dictaq; opera præſtet, non ea intentione, vt peccet, ſed vt inde ex ſuo labore debitā accipiat mercedem; ſecus eſſet, ſi deferret literas per quas amaſij inuitarentur ad cum ipſa meretrice peccandum.*

CONSILIVM V.

B

ANcilla, quæ, cum meliorem nō reperiat conditionem, cogitur, conuenta mercede menſtrua, tanquam ſerua meretrici publicæ inſeruire, an poſſit ſine peccato mortali eidem expoſitæ peccato præſtare infraſcripta obſequia: ſuppoſito, quod in peccatum dominæ nullo modo conſentiat, nec ei placeat, ſed maximè diſpliceat.

Primò, an amaſio venienti, quē ſcit, ideo venire, vt cum domina peccet, poſſit oſtium domus aperire?

Secundò, an eandem ad vineam, vel C domum amaſij eūtem comitari poſſit, ſciens, quod ibidem ſolent peccare?

Tertiò, an iubente domina poſſit lectum ſternere, quem ſcit ideo ſterni, vt in eodem cum amaſio dormiat?

Quartò, an poſſit amaſio literas deferre, per quas domina eundem amaſium rogat, vt ad ſe veniat, ſciens ideo vocari, vt ſimul peccent?

Quintò, an iubente domina poſſit dicere amaſio, Domina mea te expectat, vt ſecum hac nocte cœnes, ſciens futurum, vt dormiat cum illa.

Sextò, an idē circa prædicta ſit dicen D dum de illa, quæ dictæ meretrici nō locauit abſolutè operas ſuas mēſtruas, ſed particulariter rogata præſtat modo vnū modo aliud ex ſupradictis obſequiis?

Septimò, an quæ inſeruit in illa domo, in qua dominus domus tenet concubinam publicè loco vxoris, poſſit prædicta ſeruitia præſtare?

1 Reſpondeo primò, quod hi caſus non videntur eſſe minus graues, quā quotidiani, & quod habent quandam cognationem cum quibuſdam, quæ ipſe iago

a c.17.num.195.

in Man.confeſſ.[a] in quibus eſt illud, an quis poſſit iuſtè locare domum ſuã ei, quem credit illa malè vſurum, puta ad exercendas vſuras ad meretricandũ, & ad ſimilia. vbi tandem concluſi, quod quamuis non liceat cuipiam locare domum ſuam vſurario ad exercẽdas vſuras, nec meretrici ad meretricandum, nec periuro ad periurandum, neque alicui peccatori ad peccandum, licet tamẽ locare ipſis ad viuendum, ſine tamẽ vllo conſenſu in peccatum.

Secundò, ꝙ huic videtur conſonans, poſſe quẽ inſeruire peccatori in alium finem, quam peccãdi, vt vſurario ſeruit ruſticus in colẽdis agris, medicus in curando eum à morbo, ſartor in tingendo ei veſtes, alius coquendo panem, vẽdẽdo carnes, & id genus alia faciendo.

2 Tertiò ꝙ nemo poteſt alteri inſeruire conſentiẽdo peccato: & quia ſunt nouem modi conſentiendi ei, vt diximus in d. Manu.[b] ideo oportet ad hoc, vt ſeruiens peccatori non peccet, caueat ne conſentiat vllo illorum nouem modorum cõtentorũ in illis duobus ſenariis.

b c.11. num. 12. & ca 17. nume.17. & 130.

Iuſſio cõſiliũ cõſenſus, palpo, recurſus, G
Participans, mutus, non obſtans, non manifeſtans.

In quibus includitur, qui iuuat, & fert opem, vt in d. Man.[c] exprimimus Et ita omnis, qui adiuuat ad peccandum, vult peccare, etiam ſi pigeat peccati, & diſpliceat, quod peccet is quem iuuat. Quod plurimum vrget ad damnãdum peccatores omnes, de quibus hic quæritur: quia omnes hi videntur conſentire iuuãdo.

c c.11.num. 13.

3 Quartò, ꝙ per ſupradicta de locante domum meretrici, quæ in d. Man.[d] latius traduntur: dicẽdum videtur, non omnem, qui iuuat eũ, qui peccat, iuuare peccantem, ita vt peccet, etiã ſi iuuet H in eo, ſine quo non peccaret: licet enim meretrix non meretricaretur, ſi nõ ederet, biberet, vel haberet habitaculũ, vel illas, vel illas veſtes; non tamen per ibi dicta peccat, qui locat ei domũ, vel vendit carnes, vel vinum, aut ſingit veſtes, modo nõ faciat hæc illi ad finem, vt peccet, ſed ad alium honeſtum finem, puta, vt de re, & opera, & induſtria ſua quærat ſibi precium, vel iuſtam mercedem, ex qua viuat honeſtè.

d cap.17.

Quintò, ꝙ ex his videtur colligi rõ E defendẽdi omnes prædictos à peccato, ſaltẽ mortifero; modo, vt in caſu proponitur, non placeat eis peccatũ, & faciant obſequia prædicta ob aliquem bonum finem, puta, eo ꝙ habent illa cauſa officii ſui, vel ob iuſtam mercedem: licet. n. hæc officia, & obſequia ſint valdè cõiũcta peccato, nõ tñ ſunt in ſeſe, & ſuaptè natura peccata; & ideo ſeiungi poſſunt à peccato per finem diuerſum, & ſeiunctum. Aperire enim oſtium, ſternere lectũ, deferre literas inuitatorias ad cœnã, nõ eſt ſuaptè natura peccatum, licet ſcribere illas, vt poſt cęnã peccet, ſit pec F catũ ob circũſtãtiam mali finis. Sal. &c.

[Videnda etiam ſunt, quæ dicit in cõſilio præcedenti, & cõferenda: maximè quia aliquibus D. Nauar. in hoc reſponſo viſus fuit indulgentior.

SVMMARIVM.

1 *Inducere ẽt rogãdo, aut iuuare aliquẽ ad actum, in quo rogatus peccat, an liceat, per multa traditur exempla.*

2 *Cooperando facto alieno malo tunc verè, vel præſumptiuè mortaliter pecco, quando verè, vel præſumptiuè facto alterius, quatenus eſt mortale peccatum, conſentio, aliàs non: vt patet per omnia exempla, quæ hinc inde afferuntur per totum hoc reſponſum.*

CONSILIVM VI.

ROgare, vel alio modo inducere, aut iuuare alium ad actũ, in quo ille peccaturus creditur, an liceat?

Pro parte quidem negante facit primò, ꝙ qui cõſentit in ſuum, vel alterius peccatum peccat, iuxta illud[e] [facientes, vel conſentientes.] relatum in cap. [notum.][f] & c.1. de offic. deleg.

e Rom.2.

f 2.q.1.

Secundò, quod in Pſal.3. reprobatur currens cum fure, ideſt comitans furem ad furandum.[g]

g c. qui cum fure. de fur.

Tertiò, quod qui cauſam damni dat, damnum dediſſe videtur.[h]

h cap. fin. de iniuriis.

Quartò, quod repetens mutuum pro alio ſub vſuris peccat, ſecundum mentem omnium.[i]

i in cap. Michael. de vſur.

Quintò, quod qui prouocat aduerſarium ad iurandum id, quod ſcit eſſe falſum, grauiſſimè peccat.[k]

k c. ille. 22 q.5.

Sextò,

Sextò, qđ qui ſuſcipit luſores, & eis aleas, & alia neceſſaria in ludum mortaliter malum miniſtrat, peccat[a] quod, defendimus in Manu. noſtro conf.[b]

a l.1.2. & 3. ff. de alea luſu.
b c.17. num. 17.

Septimò, quod iuuans bellãtem iniuſtè, vel vendens arma militi in bellũ iniuſtum, peccat arg. eorum, quæ late citat Gratianus [c] adiuncto c. [qui culpatur.] & cap. [militare.][d] per quæ probatur, licere quidem arma in bella iuſta ſumere, non autem in bella iniuſta, nec pro ſe, nec pro alio, prout poſt alios retulimus in d. noſtro Man.[e]

c 27. q. 1. in princ.
d ead. cauſa & quæſt.
e c. 14. num. 36.

Octauò, quod qui facit idola Gentili, vel Sinagogam Iudæo, vel Meſchitã Sarraceno, peccat,[f] per tradita ab vtroque Thoma [g] & etiam nos poſt eos tradimus in noſtro Manu.[h]

f ca. conſuluit. de Iudæis.
g 2.2. q. 111. ar. 4.
h d. c. 14. nu. 36.

Pro parte verò affirmãte facit primò, quod ipſe Deus concurrit, immo iuuat omnes peccantes quo ad actum, vel actionem actus peccati, & ſubſtantiam peccati: quia omnia p ipſum facta ſũt,[i] vt tradimus poſt alios in d. Manu.[k]

i Ioan. 1.
k Prælud. 7. nu. 14.

Secundò, ꝙ gaudẽt ſerui Dei de acerbiſſima Domini noſtri Ieſu Chriſti paſſione, quatenus fuit actus illius patiẽdi ſanctiſſimus, & nobis vtiliſſimus, quãuis quatenus fuit ab infidelib. illata, diſpliceat, vt crudeliſſima, iux. illud relatũ à gl.[l] [Actio diſplicuit, paſſio grata fuit.

l c. 1. de conſecr. eccleſ. ver. ſanguinis. lib. 6.

Tertiò, ꝙ licet gaudere de occiſione tyranni, in quantum eſt liberatio populi, licet non quatenus eſt peccatum, vt poſt alios in præd. Man.[m] tradiditnus.

m ca. 15. nu. 3.

Quartò, ꝙ licet egenti petere mutuũ ab vſurario, qui ſcitur non eſſe mutuaturus ſine vſuris, imò licet accipere mutuũ ab eo ſub vſuris, vt ẽt nos poſt alios tradidimus in d. noſtro Manu.[n] cum tamen actus dandi ſit peccatum.[o]

n c 14. num. 58.
o Clem. 1. de vſuris.

Quintò, quia licet parochiano petere,[p] & accipere à ſuo parocho ſacramenta, in quibus dandis illi peccat, & creditur peccare, vt dictum eſt ſupra.

Sextò, quia licet locare meretrici domum, in qua creditur meretricatura, ſitam in ea parte vrbis, in qua permittit, vt dictum eſt, vt ſupra, P d. Manu.

p in d. ca. 17. nu. 195.

Septimò, quia licet vendere, aut dare peccatoribus non excõicatis neceſſaria, & vtilia ad ſuſtẽtationem, licet dare ad peccandũ, ſit peccatum,[q] imò & oportet id facere extremè egentibus, imò & infidelibus volentibus infideliter viuere, ſecundum omnes.

q ca. noli te. & c. ad menſam 11. q. 3.

Octauò, quia licet petere à Gentili, Iudæo, vel Sarraceno, vt confirmet iuſto contractum, licet ſciatur, vel credatur ſuperſtitiosè, & cũ peccato iuraturus,[r] per quod fundatur illud vulgare, [Licet vti peccato alterius ad bonum.

r ca. illo met. 22. q. 1.

Nonò, quod Caiet. determinat,[s] non peccare, qui ex vrbanitate, & quadã hoſpitalitate inuitat ad cœnam veſperi die ieiunii alium, quem ſcit alibi cœnaturũ eſſe, vt cœnet ſecum, quatenus cęna eſt actus dele ſuſtentandi, & non peccatũ, & [t] ait poſſe quem ſine peccato vendere meretrici fucos, licet credatur eſſe vſura eis ad alliciendos aliquos ad peccandum, quamuis non liceret ei vendere ad alliciendos.

s 2.2. q. 147. ar. 4.
t in q. 164. ar. 2.

1 His præmiſſis, & ponderatis eis, per quæ in præd. noſtro Manua.[u] profundè ſoluimus quis præbendo occaſionẽ peccandi peccet mortaliter,[x] vſque in finẽ: reſpondetur ad quæſtionem, omnem illum, qui verè conſentit in peccatũ mortale ſuum; vel alterius, quatenus eſt tale, peccare mortaliter verè coram Deo, & in foro conſcientiæ, qui verò ſolum præſumitur conſentire, ſolum peccare præſumptiuè quo ad forum exterius: & conſequenter, eum qui conſentit in actum ſub genere bonum, vel indiffe rẽtem, vel in caſu quo eſt bonus, vel indifferens, quatenus eſt talis, & non quatenus eſt peccatum, non peccare. Per quã reſolutionem reſpondetur ad omnia oppoſita pro parte negante, quod loquuntur de conſentiente verè, vel præſumptiuè, quos concedit noſtra reſolutio peccare.

u in d. cap. 14.
x à nu. 32.

Primum enim loquitur de conſentiente expreſsè, vel tacitè in ſuum, vel alterius peccatum, quatenus eſt tale.

Secundum loquitur de currẽte cum fure conſentiendo ei.

Tertium loquitur de conſentiente in cauſam peccati lædendi.

Quartum loquitur de conſentiente in actum mali mutuandi ſub vſuris.

Quintum loquitur de cõſentiente in periurio, quatenus vult, vt aduerſarius mentiens ſaltem periurij reatum incurrat, vt colligitur ex fine textus.

Sextũ loquitur de cõſentiente in peccatum.

Digitized by Google

catum. Vnde qui locaret camerã luſoribus vnà cum inſtrumentis luſoriis, ſine conſenſu peccandi, ſola cauſa vtendi iure ſuo locandi, non peccare pluſquã, qui locat eadem de cauſa domum meretrici ſine vllo conſenſu in peccatum, vt dictum eſt in argumento ſexto pro parte affirmante.

Septimum loquitur de conſentiente in peccatũ iniuſtitiæ belli, non de alio.

Octauum agit de cõſentiente in peccata, vel faciente actum in finem malũ directum, & non de alio.

Non etiam obſtant pro parte affirmante adducta, quæ loquuntur de con- F ſentiẽtibus in actũ ſuo genere bonum, vel indifferentem, vel malum, ſed non quatenus eſt talis, ſed bonus. Nam primum agit de Deo, qui, licet vt cauſa prima concurrat cum omni cauſa ſecunda ad faciendum actus, qui ſunt peccata, non tamen concurrit quatenus illi ſunt peccata mortalia, ſed, vt ſunt quædam entia, vel res, quæ in ſe ſunt bona, licet per deformitatem ad rationem ſint mala, vt poſt alios declaramus in d. noſtro Man.[a] & ſicut Deus ipſe maximus, & optimus conſentit in eis, quatenus ſunt opera eius quoad ſuam eſſentiam, G & ſubſtãtiam naturalem, ita etiam poſſunt ſerui eius eadem ratione in eis conſentire, iuxta illud Apoſt. [Imitatores eſtote Dei.][b]

a Prælud. 7. num. 14. & ſeq.

b Epheſ. 5.

[Et ſi ad complementum huius tñſi aliqua deſiderentur, non tamẽ ob id viſum fuit illud omittere. Sciat igitur cautus lector non oĩa prædicta pro reſolutiuẽ dictis. Quæ aũt à deformitate peccati mortaliter nõ pñt ſeparari à reſolutione affirmatiua, excludẽda videntur.]

SVMMARIVM.

1 Balneorũ magiſtri, q nudas mulieres per nudos miniſtros lauari mãdãt, nõ ſunt abſoluendi, non obſtante quacunque conſuetudine, quæ corruptela eſt.

2. Maritus, qui antequã naturali in ſexu vxoris ſeminet, prius membrũ in va-
. non naturali ad delectationẽ citra
ſi imum ſodomiam complendi immit
ar. peccat peccatum tactus illiciti.
tu. nicatione cõpleta, qui cõſequẽter ob
3 For rẽ delectationẽ pluries oſculatur
mau

E *amaſiam, vnum tantum quoad neceſſitatem confitendi committit peccatũ.*

CONSILIVM VII.

QVæritur primò, Magiſter balnei habet duo hypocauſta, ſeu balnea, quorum altero admittit mulieres, quas tamen nudas per iuuenes nudos, opertis tantum membris genitalibus, mandat lauari. Dubitatur, an ſit abſoluendus. Nam pænitens adducit pro ſe conſuetudinem, & permiſſionem, item qđ dicti iuuenes eius pueri aſſerunt ex vſu non ſolere iam amplius, niſi ratò eas cõcupiſcere, vel de tactũ luxurioſè delectari. Et quid de illis, qui vtuntur opera puerorum incipientiũ, qui in principio ſolent quaſi ſemper mortaliter peccare dum dictum exercent miniſterium.

Secũdò quæritur. Vxoratus, dũ vult ab vxore debitum exigere, vt magis delectetur, incipit cum vxore actum ſodomiticum citra animum illud perficiẽdi, prout, nec perficit, immo tandem ſeminat in legitimo vaſe. Dubitatur, an hæc actio ſit peccatum mortale, & an ſufficiat, ſi pœnitens dicat, tetigi meam coniugem tactu illicito, vel teneatur explicare factum clarius.

Tertio quæritur, quidam fornicatur cũ amica, & poſtea delectationis cauſa multoties eam deoſculatur cum intentione iterũ, nequaquam fornicãdi: An vnum dicatur peccatum, vel multiplex.

1 AD PRIMAM QVAESTIONEM reſpondeo, quod non videntur abſoluendi, & quod non eſt conſuetudo, ſed corruptela contra legem naturalẽ, & diuinam: & quod ea, quæ allegantur cõtra H hoc, ſunt excuſationes in peccatis, per ea, quæ inſinuantur in Manu. confeſ.[c]

2 AD SECVNDAM quæſtionem reſpondetur, quod in caſu illius videtur tantum eſſe peccatum tactus illiciti.

c ca. 4. num. 51. vſque ad 56.

3. AD TERTIAM quæſtionem reſpondetur, quod ſemel tantum videtur peccare quoad neceſſitatem confitẽdi numerum, qui poſt vnam fornicationem cum amica habitam, eam vigeſies oſculatur, non ad iterandam fornicationem, ſed ad maiorem delectationem: quia illa omnia oſcula videntur conſequentia fornicationis iam habitæ, vt in

vlti-

vltima editione noſtri Manual. confeſ. A [a] dicimus. Salua, &c.

a cap. 6. nu. 18.

SVMMARIVM.

1 *Confeſſarius habentem plura beneficia, nec de hoc ſe accuſantem, tenetur interrogare, quomodo illa teneat, eumque reſpondentem, quod iuſtè retinet abſoluere, abſque eo, quod cogat illum inuitum ad oſtendendam diſpenſationem.*

CONSILIVM VIII.

AN confeſſarius poſſit abſoluere beneficiarium habentem nimiam pluralitatem beneficiorum, & nō ſe accuſantem illius pluralitatis, non monendo prius eum illud peccatum, nec inducendo eum à propoſito exeundi ab illo: & quid ſi dicat, quod conſcientia non accuſat eum illius peccati?

1 Reſpondeo primò, quod non debet audire, donec prius interroget eum, an licitè retineat illa plura beneficia: cum probabiliter dubitare poſſit cōfeſſarius de iuſta cauſa retinendi ea, vti in ſpecie determinat Cai. in verbo interrogationes confeſſarij.

Secundò, quod tenetur illum abſoluere: quia poteſt ſubeſſe aliqua iuſta cauſa, & diſpenſatio, quæ illum à peccato ſaltem mortali excuſaret, quam non tenetur confeſſario oſtendere, ſi nō vult, per notata in cap. [omnis.][b] Salua, &c.

b de pœnit. & remiſſ.

[Aduerte, quia reſolutio non tam latè patet, vt quæſtio reſtringatur ad illū, qui reſpondet ſe ex iuſta cauſa diſpenſatum ad illa retinendum.]

SVMMARIVM.

1 *Cōfeſſiones factæ ab eo, qui perſeuerauit retinere beneficia malè obtēta, reiterādæ, quia factæ ſine neceſſaria attritione.*

2 *Irregularis nō eſt, qui rixis ſæpè interfuit, ſi inde nō eſt ſequuta mors, uel mutilatio, et hoc, etſi magnæ interuenerūt percuſſiones, n. 3. quod ſi neſciat, ſed dubitet, an ſit ſequuta mors, videtur petenda diſpenſatio. nu. 4. in fin. & nu. 6.*

4 *Iudex criminaliū cauſarum ex actibus ſuis non incurrit irregularitatem, etiā iubendo reos torqueri, vel mittēdo eos ad triremes, niſi mors, vel mutilatio ſequatur: qua ſequuta, diſpenſatione eget pro tot actibus, quot fecit inducentes irregularitatem.*

5 *Iobelææ regulariter nō cōcedūt facultatem diſpenſandi ſuper irregularitate.*

6 *Formula petēdi diſpenſationē in officio ſacræ Pœnitētiariæ pro iudice irregulari ex homicidio, qui ēt obtinuit beneficia.*

CONSILIVM IX.

B AD quid teneatur clericus, qui poſt irregularitatem incurſam ſine diſpenſatione accepit ordines, & beneficia, quæ multo tempore retinuit, & interim ſemper confeſſus fuit, & virtute Iobelæi abſolutus?

1 Reſpondeo primò, quod prædictus D. conſulens eſt multis modis irregularis, & ſemper peccauit mortiferè, quoties accipit beneficia, quæ ait ſibi fuiſſe collata, & quod nullæ, vel paucæ cōfeſſionum ſacramentalium, quas fecit poſteaquam accepit primum beneficium, fuerūt validæ, & ita multæ illarum ſūt reiterandæ, & nunquam ei quæſitū eſt
C vllum verum ius in beneficijs ſuis, & tenetur omnes fructus eorum, ſi quos ex eis percepit, reſtituere: quare conſulendum eſſe prædicto D. conſulenti, & à Deo miſericordiſſimo illuminato, vt eligat aliquem confeſſarium pium, eruditū, & in audiendis confeſſionibus exercitatum, & monſtret ei hanc informationem, quam tradidit nobis, vt dicat ei quales confeſſiones à ſe factas teneatur reiterare, eo quod non fuerunt integræ neque cum debita, & neceſſaria contritione, vel attritione ſufficienti comitatæ, vt ſciat à quo tempore obligetur re-
D uocare ad memoriam peccata mortifera, quę admiſit, vt vnam integram confeſſionem ſacramentalem efficiat.

2 Secundò eſt etiam conſulendum, quod nullam incurrit irregularitatem propter rixas, & percuſſiones quas fecit, vel quarum cauſa fuit ēt propinqua, ſi nullus ob eas mortuus fuit, nec vllo mēbro mutilatus, etiam ſi prima tonſura, vel quolibet alio ordine erat tunc inſignitus, per mea, quæ non vacat citare.

3 Tertiò, quod ex præfata informatione non colligitur eū incurriſſe irregularitatem

ritatem, quæ nata ſit ex homicidio, vel mutilatione iniuſta, & voluntaria, quãuis de mutilatione nil dicitur in ea: & ideo debet reducere ad memoriam, an vlla mutilatio membri conſequuta fuerit per percuſſiones, quarum aliquas fuiſſe magnæ importantiæ confitetur: quod diligenter faciendum eſt, vt nouerit confeſſarius, à quo tempore cœpit eſſe irregularis.

4 Quartò, quod ex omni actu, quo auctoritate iudiciaria, vel alia priuata ſequitur mors, aut mutilatio, incurritur irregularitas. Si ergo ipſe rogauit, mandauit, conſuluit, vel ſententiã aliquã dedit, vel confirmauit; vel exequutus eſt, aut iuſſit, vt aliquis occideretur, vel mutilaretur etiam iuſtè, vel cepit, vel iuſſit capere aliquem bannitũ, ex omni inquã prædictorũ actuum, ex quo mors, vel mutilatio ſequuta fuit, factus fuit irregularis, & incapax beneficiorum eccleſiaſticorum, donec iuſtè diſpenſaretur cum eo; quamuis non ſufficeret, quod deſerretur ad triremes, vel torqueretur chorda, vel alio genere tormentorum, niſi mors, vel mutilatio cõſequeretur neque ſufficeret exercuiſſe iuriſdictionẽ criminalem, vel officium habens illam, niſi aliquem prædictorum actuum, vel aliorũ ſimilium exerceret, & conſequeretur mors, vel mutilatio: cui cõſequẽs eſt, quod ſatagat reducere ad memoriã numerũ verum, vel veriſimilẽ actuum prædictorũ; quos fecit ſufficiẽtes ad incurrendã irregularitatẽ prædictam, vt nouerit diſpenſationẽ neceſſariã petere in ſacra Pœnitẽtiaria, q̃ facilè dabitur ei.

5 Quintò, quod nõ ſufficit ei abſolutio virtute Iobelæi S. D. N. neq; alicuius alterius, in quo expreſſe nõ concederetur confeſſario facultas diſpẽſandi ſuper irregularitate, vt regulariter nõ cõceditur, vt nos alibi ſcribimus, & ſæpè conſuluimus, & ſacra Pœnitẽtiaria ſeruat. Et quamuis grauiter peccauerit D. conſulens recipiens ordines, antequam diſpenſaretur cũ eo, tñ ob id non incurrit irregularitatem nouam, ſuper quod ſit noua diſpẽſatio facienda, vt alibi probamus; ſi non ſuſcepit ſacros ante legitimam ætatem, vel extra tpa iuris ab ordinario, vel ſine literis dimiſſorijs. Et quia, vt dictum eſt, collationes benefi-

E ciorum ei factę tempore, quo erat irregularis, nõ valuerunt, neq; quidquam iuris ob eas ipſe quæſiuit; neceſſarium eſt, vt diſpẽſatio petatur, & detur ei cũ facultate retinendi prædictum canonicatum, & alia beneficia ſibi collata.

Sextò, q̃ nobilitas, & virtus, amor, & timor Dei quibus apud me cõmẽdatur D. cõſulens, mouẽt me ad ſcribendum ei memoriale ſequens, ex quo cõficere poſſit ſupplicationem petendi ea, quæ illi conueniunt petere in ſacra Pœnitentiaria, vbi etiam meo ſuffragio iuuabo, & non oportet exprimere nomen ſuũ,
F neque ſui heri, vt res ſit magis ſecreta.

Beatissimae Pater N. familiaris cuiuſdã principis eccleſiaſtici in iuuẽtute ſua prima tõſura donat*, & in ſtudijs literarũ educatus, & nunc quadraginta quinq; annos natus exponit Sanctitati veſtræ, & Illuſtriſs. Reuerẽdiſſimoque eius Sũmo Pęnitẽtiario, quod ipſe multis rixis interfuit, in quib. percuſſiones armis ab vtraq; parte factę fuerũt, quãquam non meminit vllum ex illis mortem obijſſe, neq; membri mutilationẽ interueniſſe: & quod fuit auditor pręedicti principis heri ſui tot annis gerendo
G officium, habens iuriſdictionem criminalem, & eam exercendo, vt cõſtet alij ſimilia officia, & iuriſdictionẽ exercẽt: & q̃ veriſimiliter capiendo, & iuuãdo capi reos, & procedẽdo contra eos iudicialiter, vel extra iudicialiter per ſe, vel per alios, & ferẽdo, vel confirmãdo, vel exequẽdo ſñias criminales, & iuuãdo, mandãdo, rogando, cõſulendo, vel alia id genus dicẽdo, & faciẽdo ad capiẽdos bannitos, prædictus N. veriſimiliter tot vicibus incurrit irregularitatẽ, & à pauco tpe antequã ſuper ea legitimè diſpẽſaretur, obtinuit quendã canonicatũ, &
H alia duo beneficia ſimplicia, & poſtea ſuſcepit ordines oẽs, ẽt ſacros, & presbyteratũ, ſed alias ritẽ, licet non fuerit viſus niſi im ſubdiaconatu. Quare ſupplicat humiliter Sãctitati veſtræ, vt dignetur diſpenſare quoad forum cõſcientiæ tm̃ ſecum ſuper præfatis irregularitatibus, ita, vt liceat ei retinere prædicta beneficia, & alia quęcunq; ſibi legitimè conferenda recipere cum condonatione fructuum perceptorum, qui ſunt pauci, cũ orator ſm̃ ſuam cõditionem ſit pauper.

Aduerte

[Aduerte, quia modo officium Pęnitentiarię exigere ſolei, vt exprimatur valor beneficiorum, & ſumma fructuum perceptorum.

SVMMARIVM.

1 *Scire quiſque tenetur articulos fidei, præcepta Decalogi generaliaque præcepta Eccleſiæ, & ſi habet ſtatum, vel officium neceſſaria ad illud adminiſtrãdum, vel ſaltem haberet aliquem per quem poſſit illud exercere.*

2 *Ignorantia communiter excuſat coram Deo, n ſi fuerit al cuius iuris naturalis, vel humani, quod homines ſuæ conditionis ſciunt, vel ſcire tenentur.*

3 *Cõſulens de aliquo dubio ordinariũ parochum, vel etiã ſuum confeſſarium, bona fide credẽs, eos ad id habere ſufficientem ſcientiam, excuſatur: ẽt ſi non accedat ad doctores, q. ibi reperiũtur.*

3 *Doctores etſi de cõſilio ſit melius adire: attamen Deus contentus eſt, vt ẽt omiſſis noſtris ſuperioribus, adeamus eos, quos, cũ publica fama reputẽtur docti, tales bona fide credimus. nu. 4. & 5.*

5 *Duorũ, quos bona fide, quis reputat doctos, & pro talibus publicè reputãtur, cõtrarias audiẽs ſententias poteſt abſque eo, quod quærat tertium, adhærere uni illorũ, modo adhæreat ei, qui ſibi uidetur rationi magis cõformia dicere.*

6 *Docto de aliquo dubio interrogato reſpõdente communem, quæ eſt pro vna, & cõtrariam, quam tenent aliqui docti, poſſe iuſtè teneri, poſſum vtrilibet adhærere: quod ſi ipſe reſponderet præfatarum alteram tantum eſſe verã, tunc contrariæ, etiam ſi eſſet communis, nõ poſſum adhærere, niſi aliundè de illius veritate cognoſcam.*

Dubitãs, an ſit peccatum aliquid agere, nec poteſt niſi depoſito dubio illud agere, nec excuſatur ex eo, quod non poſſit tunc cõſulere peritiores, & ſi differat, conturbabit domum, vel aliud temporale damnum ſubibit.

8 *Scrupulus à dubio, vt diſcernatur.*

CONSILIVM X.

PRimò quæritur, quid generaliter debeat quilibet Chriſtianus ſcire ſub pœna peccati mortalis, maximè vir nobilis, cui familiam, & vaſallos gubernare incumbit.

Secũdò quęritur, dato quod ſcit omnia requiſita etiam ad ſuum ſtatum, an ſi faciat aliquem actum, qui eſt peccatum mortale, tamen ille cum facit ex ignorantia, neſciens eſſe mortale, an excuſetur à mortali.

Tertiò quæritur, an ſubditus, qui dubitat aliquem actum eſſe mortalem, ſatisfaciat de hoc interrogando aliquem eius ſuperiorem, videlicet Epiſcopum, eius vicarium, vel parochũ: & an ſi illi conſtaſſet prædictos ſuos ſuperiores eſſe ignorãtes, & illiteratos, ſequendo eorũ conſilium, eo quod ſunt ſui ſuperiores, ſatisfaciat, etiãſi in illa ciuitate ſint alij doctiores, quos poſſet conſulere?

Quartò quæritur, an ſi nollet in pręcedenti caſu conſulere ſuperiores, ſi ſatisfaceret ſuæ conſcientiæ ſequendo cõſilium alicuius Theologi in dicta ciuitate communiter pro docto reputati, & bonæ famæ, ſine eo, quod aliam diligentiam, & inquiſitionem faciat de ſua doctrina, vel bonitate, præter vniuerſalem de eo opinionem, & famam.

Quintò quæritur, an ſi interrogando duos ex pdictis Theologis, inter quos nõ cognoſcitur notabilis exceſſus in doctrina, vel virtute, & illi eſſent contrariæ opinionis, ſi tenetur alium tertium conſulere, an poterit vnam illarum opinionum ſequi, & an poſſit ſequi illam, quæ minus ſuo iudicio ſatisfacit, cuius contraria ei cõformior rationi videtur? eo quod ei videtur temeraria arrogãtia, cum ſit laicus, & illiteratus, velle ſe iudicem conſtituere inter duas duorum Theologorum literatorum opiniones.

Sextò quęritur, an ſi prædictus Theologus, quem de dubio conſulit, dicat ei prædictam opinionem eſſe cõmunem Theologorum, quamuis alij viri docti contrarium teneant, poſſit cõſulens cui maluerit ſe opinioni conformare, cum doctori illi graui, & virtuoſo permittitur dictam opinionem ſcribere, tenere, ſuſtentare, & docere.

Septimò quęritur, an qui vult aliquã actionem facere, & tempus illi deeſt ad conſulendum aliquem Theologum de modo, quo debeat illam ſine Dei offenſa facere, quem nequit cõſulere ſine ia-

ctura

ꝯtura aliquorũ bonorũ, vel magna ſoæ domus incommoditate, &c. ſi poteſt iuta conſcientia dictam actionem exequutioni mandare ſm dictamen ſuæ rationis poſt factam orationem, qua Deum deprecetur, ne permittat, vt ſua diuina bonitas in ea offendatur, an teneatur p̃ dictam occaſionem, in qua ſuæ familiæ, ac ſtatui maximum commodum euenire poteſt, relinquere potius, quam ſine prædicto conſilio aliud facere, in quo dubitat aliquod peccatum fore poſſe.

Octauò quæritur ſuper differẽtia inter ſcrupulum & rationabile dubium, nempè, quod ſcrupulum poteſt quis, & debet à ſe abijcere, & contra eum facere, dubium autem tenetur conſulere: quæritur in quo cognoſcetur aliquid eſſe ſcrupuloſum, vel dubium: nam alias idem eſſet teneri quem conſulere, an talis actus ſit ſcrupulus, vel dubium, ac teneri conſulere omnes ſcrupulos, qui ſe ſuæ conſcientiæ obtulerint: & in omnibus prædictis dubiis præſupponitur ſolum quæri, quod teneatur quilibet facere ſub pœna peccati mortalis.

G Ad omnes has octo quæſtiones ĩ generali reſpondeo, ꝙ ſicut ipſæ ſunt generales, ita earum reſp̃ſa generalia erunt, in quorum applicatione ad caſus particulares tanta erit difficultas, quod ex reſponſione neſciet quilibet deciſionem dubii colligere in omni caſu particulari.

1 AD PRIMAM reſpondeo, quod quilibet Chriſtianus, vt Chriſtianus ẽt ſi Papa, vel Rex ſit, & dẽt, & ſufficit ei ſcire 12. vel 14. articulos noſtræ fidei, & 10. decalogi præcepta, & ſancta generalia Eccleſiæ præcepta: quamuis ſi aliud habeat officium, vel ſtatum teneatur ea diſcere, quæ ad ſuum prædictũ, vel officium, vel ſtatum neceſſaria ſunt de præcepto ſcire, vel ſecum habere viros doctos, & cõſiliarios literatos quoad illas res, in quibus alienum conſiliũ ſufficit.

2 AD SECVNDAM dico primò, eſſe vnam ex difficilioribus quæſtionibus iuris humani, ſcripti, & diuini in materia morali; & quod poteſt ſuper illa bonus aliquis liber componi ſuper eius radicibus, ac ramis non parui valoris, & neceſſitatis, deſcendendo ad particularia. Secundò, quod communiter ignorãtia, de qua loquitur quæſtio excuſat coram Deo, & in foro conſcientiæ, niſi fuerit alicuius iuris naturalis, vel humani, quod omnes ſuæ conditionis, artis, & ſtatus ſciunt, vel ſcire tenentur.

3 AD TERTIAM dico, quod non ſatisfacit ſuæ conſcientiæ ſi credit, quod ſuus ordinarius, parochus, vel confeſſor ſunt ita ignorãtes, vt dubio eius neſciãt ſatisfacere; ſed ſi ipſe bona fide corã Domino crederet, quod ipſi habent ſufficientem ſcientiam, ſatisfacit, etſi dubiũ ſuũ ab aliis peritioribus non interroget caſu etiam, quod reperiantur: quia nemo tenetur in dubiis ſuis doctiores conſulere; ſed ſufficit conſulere idoneos ad ea diſſoluẽda, maximè ſi ſuperiores ſint quia pauci ſunt eminẽtes reperti: & q̃uis eſſet melius iſtos cõſulere, ſed Deus ex præcepto non obligat ad melius bonum, licet circa illud conſiliũ det; quia ipſe contentus eſt bonitatis præceptæ, & ſi alia maior detur ex conſilio ipſius.

4 AD QVARTAM reſpondeo, quod ſatisfaciet talem virum conſulendo, ſi ipſe bona fide credit eſſe talem, quem fama publica iudicat; quia ſufficienter ſatisfacit præcepto, quod habet dubia ſua conſulenda; & multæ circunſtantiæ dari poſſunt, quibus et non expediat ſuum ordinarium, vel parochum in dubiis ſuis conſulere.

5 AD QVINTAM reſpondeo, quod ſatisfaciet eligendo vnam ex dictis opinionibus, eam tamen eligendo, nõ quia guſtui ſuo placet, ſed q̃a ei conformior rationi videtur, vt in quæſtione proponitur, ꝑ rationem ibi allegatã; & quia non tenetur ex præcepto melius conſilium mundi inueſtigare, nec etiam doctiores illius prouinciæ conſulere, ſed ſufficit conſulere idoneum, ſecundum ſuum, & communiter aliorum iudiciũ.

6 AD SEXTAM reſpondeo, quod dupliciter poteſt rñdere doctor conſultus dubio alicui, in quo duæ ſunt opiniones contrariæ, quarũ vna eſt cõis, & altera grauiſſimorũ doctorũ. Primò ſ̃ciẽdo, quod vna illarũ ſ̃õt tuſſè teneri. Secundò dicendo, q̃ iudicio ſuo vna earũ eſt vera, alia verò nõn, etiam ſi ſit cõis. Si rñdit primo modo, põt conſulens q̃ voluerit illarum ſequi. Si autem reſpondit ſecundo modo, non poteſt ſequi niſi eam, quam, doctor conſultus definit

eſſe

eſſe verã, ſi aliunde ipſi non conſtat cõtrarium: quia cum conſiliũ petat ad illud ſequendum, ſi aliud non inuenerit melius nõ poterit ſuo iudicio opinionẽ quã ipſe iudicat falſam, tenere, & ſequi.

7 AD SEPTIMAM dico, quod ſi reuera dubitat talem actum eſſe mortalem, necne, non debet illum facere, donec ab illo dubio exeat: nam alias, vt ait S. Th. anteponeret, ac præferret amicitiam creaturæ amicitiæ creatoris. Dixi, [ſi re vera dubitat,] id eſt, ſi non inclinat magis ad credendum vnum, quã aliud: nam ſi ex aliquibus rationibus inclinaret magis ad credendum eſſe bonum, quam eſſe malum, poterit per illas ſcrupulũ deponere, & quodlibet aliud dubium, & facere id, quod ſibi bonum videbitur ſine alia conſultatione, defectu commoditatis ad conſulendum.

8 AD OCTAVAM dico, quod vni eius parti ſatis reſponſum eſt in quæſtione præcedenti. Et ad aliam reſpondeo, quod regula verè ad diſcernẽdum ſcrupulum à dubio, eſt, quod dubiũ eſt, quando intellectus non magis in vnã, quam in aliam partem inclinat, & ſcrupulus eſt argumentum, vel apparentia, quæ intellectui repreſentatur, contra id quod ſcit, quod Latinè vocatur ſciẽtia, vel contra id quod firmiter credit ita eſſe, quod Latinè dicitur fides, aut credulitas: vel contra id quod ipſe cogitat verũ eſſe, ẽt ſi id firmiter non credat, quod Latinè dicitur opinio, vel contra id q̃d intellectu, nec tenet pro vero, nec pro falſo, quod Latinè dicitur dubietas, vel dubitatio; ſicut nos clarius, quam alij, in multis locis diximus in noſtro, Man.[a] & in c. [nouit.][b] inferendo, quod licet nulli horum quatuor, ſcilicet ſcientiæ, opinioni, & dubiè aliæ compatiantur, ſcrupulus tamen compatitur omnibus, & ſingulis eorum, eo quod non eſt niſi argumentum, vel apparẽtia, quæ cõtra illa quatuor poteſt haberi. Salua, &c.

[a] ca. 27. nu. 279.
[b] de indiciis in rebus num 43. & de pœn. diſ. 7 ca ſi quis autẽ. à nu. 9. vſque ad 25.

SVMMARIVM.

1 Cõfeſſarius pœnitentẽ, qui putat ſe ſufficienter in præcedẽtibus confeſſionibus confeſſum, non tenetur interrogare in ſpecie, an confeſſus ſit peccata ſecundũ numerũ, etiam ſi confeſſarius ſuſpicetur, ſeu putet illum numerum non expreſſiſſe; modò pœnitens, nec dubitet circa hoc; nec exprimat ſe alias numerum non explicaſſe.

CONSILIVM XI.

CONfeſſarij audientes ruſticorũ cõfeſſiones, an teneantur interrogare eos, an de cẽſibus ſuis peccatis in præcedẽtibus cõfeſſionibus accuſauerint ſe ſm̃ numerũ, ẽt ſi credant in alijs ſuis cõfeſſionibus ſufficienter fuiſſe confeſſos?

Et quid, quando ex probabili coniectura confeſſarius putat, quod ruſticus, nec confeſſus, nec interrogatus ſecundum numerum in præcedentibus confeſſionibus fuerit?

Et quid, quando pro certo confeſſarius ex diſcurſu confeſſionis tenet dictum ruſticum, nec interrogatum, nec confeſſum fuiſſe de numero?

1 Ad has tres quæſtiones reſpondeo, quod mea ſententia confeſſarius nõ tenetur interrogare confitentem, etiam ſi ſuſpicetur eũ non fuiſſe confeſſum numerum, modo putet ſe ſatis benè confeſſum fuiſſe; niſi confitens interrogaret, an debuiſſet id facere, vel aliqua de cauſa diceret ſe id non feciſſe: quia id non videtur iure cautum, nec vlla efficaci ratione probari, & quia qui nimis emungit, elicit ſanguinem.[c]

[c] ca. denique diſt. 4. Preuer. ca. 30.

SVMMARIVM.

1 Peccatorum mortalium numerum, qui ob ignorãtiam confeſſarij omiſit ruſticus, detecto errore tenetur non quidem confeſſiones reiterare, ſed numerum veriſimilem dictorum peccatorum denuo confiteri, & confeſſarius id ab eo exigere, et ſi res ſit dura.

CONSILIVM XII.

RVſticus, qui inter confitendum aſſerit ſe à ſuo parocho non ſolere, nec ſolitum eſſe interrogari de numero peccatorum, nec etiam de ſpeciebus blaſphemiæ, ſed parochum ipſum contentum eſſe. ſi ipſe pœnitens dicat: Ego blaſphemaui Deum, & ſanctos, omnibus, vel pluribus modis, ac pluries.

Quæ.

Quæritur primò, an ſit cogendus ad reiterandas confeſſiones, vel non? E

Secundò, an in caſibus prędictis, dato quod non ſint pœnitentes cogendi ad reiterandas confeſſiones, ſaltem obligatus, ſit confeſſarius interrogare dictũ pœnitentem, vt explicet quoties toto tempore vitę ſuę ſibi videatur blaſphemaſſe Deum hoc, & hoc modo, & quoties Sanctos hoc, vel alio modo, & ſic de alijs peccatis, quorum numerum ex prænarrata ignorantia nunquam expreſſit. hoc tamen etiam durum admodum eſſet tam ruſtico pœnitenti, quam confeſſario, qui in effectu cogerentur F ad reperendas confeſſiones.

1 Ad Primam Qvaestionem reſpondeo, non eſſe obligatũ huiuſmodi ruſticum ad reiterandas huiuſmodi cõfeſſiones bona fide factas, per ea, quę tanguntur in propoſitione quæſtionis.

Ad Secvndam reſpondeo, non ſolum huiuſmodi pœnitentem obligari ad cõfitendum, numerum veriſimilem peccatorum, quem in alijs confeſſionibus non fuit confeſſus, ſed etiam cõfeſſarium obligari ad dicendum ea, vt cõfiteatur veriſimilem numerũ peccatorum mortalium à ſe admiſſorum, quẽ G antea non fuit confeſſus: quæ res certè dura eſt, & pœnitenti, & confeſſario; tamen ita ſcriptum eſt, non ſolum lege humana in c. [omnis.][a] ſed etiam diuina, & Euangelica, ratione naturali confirmata à S. Thoma, & alijs, & etiam à nobis in Manual.[b] & in cap. [conſideret.][c] & ſatis declaratum in Concilio Tridentino.[d] ibi.

[Omnia, & ſingula peccata mortalia, quorum memoria cum debita, & diligenti pręmeditatione habeantur, etiam occulta, quæ ſunt contra duo vltima Decalogi præcepta, &c.]

[a] de pœnit. & remiſſ.
[b] c.6.nu.16.
[c] de pœn.d.5.numer.5. & 41.
[d] Seſſ. 14. de ſacramẽ. pœn.ca.7.

SVMMARIVM.

1 *Abſoluẽdus eſt ab omnibus, qui vnum, vel alterum peccatũ tantum ob ignorantiam linguæ confiteri poteſt.*

2 *Confeſſor periclitantes in naui audiẽs, niſi integrè confeſſos, non abſoluat, nec vt alios poſſit audire, debet omittere interrogationes, quas facere de præcepto tenetur.*

CONSILIVM XIII.

QVæſitum fuit primò, an abſoluendus ſit ab omnib. peccatis Aethiops in Braſilica Prouincia ſeruiens, qui ſolum vnum, vel duo confiteiur peccata, ita vt à confeſſore intelligatur, & omnia vult, & conatur confiteri, licet propter linguæ impedimentum nõ poſſit.

Secundò, an confeſſarius, periclitantium confeſſiones in naui audiens, licitè poſſit eos abſoluere, interrogationibus debitis non præmiſſis, & fortè minus integrè confeſſos.

1 Ad Primam Qvaestionem reſpondetur, affirmatiuè, ſed Aethiops ſeruiẽs in prouincia Braſilica poteſt abſolui ſacramentaliter ab omnibus peccatis ſuis, ſi ſolum vnum, vel alterum tantũ confiteatur, ita vt intelligatur à confeſſario, & omnia velit cõfiteri, & conetur id facere, licet non poſſit proferre propter ignorantiam linguæ, ita vt confeſſarius alia intelligere nequeat, per ea quæ tradimus de mutis, & alijs ignorantibus linguam cõfeſſariorum terrarum in quibus degunt, in Mau. confeſ.[e]

2 Ad Secvndam reſpondetur primò, quod non licet ſacerdoti audienti confeſſiones nautarum, & vectorum periclitãtium in naui fluctibus iactata confitentes ſibi peccata, priuſquam perficiant confeſſiones, aut ſaltẽ confiteantur omnia peccata mortifera ſibi tunc occurrentia, abſoluere, vt audiãt etiam alios periclitantes. Tum quia confeſſarius eſt iudex, vt definit Cõc. Trid.[f] & iudex non debet ferrè ſententiam de rebus, quas minimè nouit.[g] Tũ quia confeſſio, quæ non eſt integra omnium peccatorũ, non eſt legitima,[h] & confeſsio integra eſt vna trium partium principalium ad ſacramentum pœnitentiæ re- H quiſitarum ſine quibus illud ſubſiſtere nequit. Tum quia faceret contra monita illius diſtich.:

Qui binos lepores vna ſectabitur hora,
Vno quandoque, & quandoque carebit vtroque,

Secundò, quod neque debet omittere interrogationes, quas de pręcepto tenetur facere, vt breuius poſsit audire confeſsionẽ alterius, per eaſdẽ rationes ſupradictas quamuis ſic eas, ad quas faciendas de conſilio tantum tenetur.

[e] cap.21.nu.36.
[f] cap.6.ſeſſ.14.
[g] l. de qua re.ff. de iudic.
[h] ca. omnis de pœnit. & remiſſ.

SVM-

SVMMARIVM.

1 Peccatum vnum in genere mortis conſtituunt plures actus externi in vnum tendentes finem, ſicut, & actus peccatū ipſum principale antecedentes, & ſequentes, nu. 3. etiā quod ob aliquam notabilem interruptionem fierent plura peccata in genere moris, num. 5. & hoc quo ad obligationē confitendi numerū, nu. 1. quia per confeſſionem principalis actus confeſſarius ſatis poteſt cognoſcere pœnitentis ſtatum, nu. 4. contritio tamen debet ſe ſaltem uirtualiter extendere ad omnes actus, nu. 4.

2 Vno impetu qui eundem peccati actum reiterat, pluribus puta ictibus ſacerdotem percutiendo, vnicā incurrit excōmunicationem, & vnicum peccatum committit, ſicut, & qui pluries idē replicat verbum iniurioſum. Quod ſi perſonæ, quibus iniuriatur, vel quas malè cōcupiſcit, vel facta ipſa, ſeu verba iniurioſa ſint diſtincta peccata multiplicantur, nu. 6. 7. 8. & 10.

9 Plures perſonæ conſideratæ, vt vnum corpus, pro vnica reputantur perſona; vnde qui blaſphemat ſanctū Petrū, et omnes Apoſtolos, duas ſolū perpetrat blaſphemias, & qui vnā domum vult comburere, vnum peccatum facit, & non tot, quot ibi ſunt partes.

CONSILIVM XIV.

AD ſoluendas quæſtiones, quas admodum R. in Chriſto Pater Rector Collegij pœnitentiariorum S. Petri, quod patribus Illuſtriſſimę Societatus IESV eſt commendatum, propoſuit, dicimus primò, quod plures actus exteriores tendentes in vnum peccatū principale, qui ſunt diuerſi in genere entis, cenſentur conſtituere vnum peccatum in genere mortis, ſaltem quo ad effectum confitendi numerum peccatorū, non ſolum quando vnus eſt ad alium via, ſed etiam quando quis vno impetu fertur in illos omnes.

2 Tum argum. co. [cum pro cauſa,] [a] quatenus probat, eum qui vno impetu pluries percutit clericum, ſemel tātum excommunicari. Tum argum. aliorum iurium, per quæ Ioānes And. [b] concludit, quendam Anglicum qui tres ictus vno impetu intulit clerico, ſemel tantum excommunicatū fuiſſe. Tum quod ille vnicus impetus videtur inducere quandam vnitatem in genere moris, & efficere, vt quadamtenus vnus eorum ſit ad alium via, vel conſequens; licet ſuaprè natura in genere entis per ſe ſubſiſtat. Tū quod, qui vnico impetu bis, vel ter appellat, ſemel tantum appellaſſe dicitur, [c] & qui bis, vel ter eandem rem in teſtamento, vel codicillis legauit, videtur ſemel legaſſe. [d]

3 Secūdò addimus, quod ſicut actus præambuli ad principalem actum peccati nō augent numerum peccatorum neceſſario confitendum, ſic nec eadem ratione actus conſequentes, vel ſubſequentes actū principalem peccati, quales videntur eſſe actus, quibus qui fecit aliquod peccatum principale, poſtea gaudet inordinatè, lætatur, triſtatur, dolet, vel loquitur de illo, vel acceſſorijs eius. Tum quod eadem videtur ratio, & ſic idem eſt de vtriſq; iudicandum. [e] Tum quod, qui furatus eſt infantem, qui apud eum adoleuit, vnū furtum feciſſe dicitur. [f] Tum quod pauci, collatione aliorum inueniuntur, qui poſt vindicatam iniuriam, poſt fornicationem in domo ſecuta habitam, poſt furtum, & dolum admiſſum, non velit, dicat, vel faciat aliqua inordinata gaudendo, comedendo, bibendo, ridendo, iuxta illud: [Et lætantur, cum malè fecerint.] attamen nemo dicat eorum omnium numerum eſſe nominatim confitendū. Tum quia totius Eccleſię Chriſtianæ vſus videtur habere, quod ſicut ſufficit homicidæ confiteri ſe occidiſſe talem hominem, nō confitendo numerum voluntatū, & aliorum actuū inordinatorum pręambulorum illius homicidij, ſic ſufficit confiteri illud, non confitendo numerū actuum conſequentiū, quibus id ei placuit, & monſtrauit alijs verbis, vel factis, placuiſſe ſibi: & ꝙ ſicut fornicanti ſufficit cōfiteri principalē actum, non confitendo numerū voluntatum dictorū, & factorum præambulorum inordinatorum, ita ſufficit confiteri principalem actum non confitēdo numerum volūtatum, dictorum, & factorum inordinatorū conſequentium.

[a] De ſent. excom.
[b] in mercuria. ca. delictū. de reg. iur. lib. 6 col pen.
[c] ca. Lotharius. iuncta gl. verb. appellauit. 31. q. 2.
[d] l. cum q. §. fin. C. de leg.
[e] l. illud. ff. ad l. Aquil. ca. dum. 2. de elect.
[f] l. infciando. §. infans. ff. de furtis.

4 Tum quod licet ſinguli præfatorum actuũ ſint per ſe ipſos peccata mortifera quo ad iudicium exactũ, & licet oporteat, vt contritio, per quam ſunt remittẽda, formaliter vel virtualiter perueniat ad omnia illa, quo tñ ad iudicium ſalutare pęnitentię, & vſus vitę, quod dẽt facere confeſſarius, ſatis eſt, vt numerus eorum ſic patefiat ei, vt ſtatus pęnitentis ſatis pateat confeſſario ad iudicandum qualem ei debeat exhibere medicinam, vt equè pulchrèq. declarauit Caietanus.[a] Cum ergo cõmuniter poſt & ante actum principalem multa cogitata, dicta, & facta inordinata ſoleant haberi, ſatis conſtat confeſſario quo ad iudicium ſuũ ſalutare ferendum ſtatus pęnitentis quo ad illam ſpeciem peccati.

a In tom. 1. trac. 3. q. 3.

5 Ex quibus infertur primò, ꝙ licet quando inter præambula, & conſequẽtia, & actum principalem ſit aliqua interruptio notabilis, illa ſint peccata diuerſa, etiam in genere moris, etiam ad effectum vt contritio formaliter vel virtualiter debeat peruenire ad illa, non tamen videntur diuerſa quo ad effectũ neceſſario cõfitendi numerum eorum, eo ꝙ ſine illa ſpecificatione ſatis videtur conſtare ſtatus confitentis quo ad iudicium ſalutare ſacerdotis.

6 Secundò infertur deciſio primę quæſtionis, ſcilicet quod qui eodem impetu dicit alteri quatuor vel quinq. iniurioſa verba ſignificantia diuerſas iniurias, puta quod ſit fur, falſarius, hæreticus, cẽſẽdus eſt peccare diuerſa peccata. Tũ quia non ſunt antecedentia neq. conſequentia ad vnum principale peccatum, neque ſunt vnum, vel vnius ſpeciei peccatum in quod quis vno impetu fertur ſed ſeparata, & diuerſæ ſpeciei.

7 Tum quia licet quis vno impetu inferat vni clerico tres ictus, non eſt niſi ſemel excommunicatus, ſi aũt vno impetu etiã vnico ictu ferit tres clericos, ter eſt excommunicatus, ſecundũ Ioannem Andream,[b] Tum quia eadẽ ratione, qui vno impetu ferit, & blaſphemat & hæreſim aſſerit, tria peccata cõmittit cum numero neceſſario confitenda:[c] qui verò dicit totidem verba iniurioſa ſignificantia tantum vnam iniuriam, vt quia appellat aliquem quater, vel quinquies furem, vel latronem, vnum tantũ peccatum admittit quo ad neceſſitatem confitendi numerum, inſtar bis vel ter vnico contextu appellantis.[d]

b In d. mercur. col. fin.

c arg. l. prætor. edixit. §. fin. ff. de iniu.

d ca. Lotharius iuncta gloſſ. verb. appellanis, 31. q. 2.

8 Tertiò infertur deciſio ſecũdę quęſtionis, ſcilicet, ꝙ qui dicit alicui vnum verbum iniurioſum, & ille reſpõdet, vnde prouocator replicat, & ſucceſſiuè triplicat, eidem dicens tria verba iniurioſa, peccat tria peccata, ſi tres diuerſas iniurias ſignificant, vnum autem ſolum, ſi tantum vnam.

9 Quartò, deciſio tertiæ, quæſtionis, ſcilicet, ꝙ qui imprecatur mortem alicui, & toti familiæ eius, duo tantũ peccata committit, non tot, quot ſunt perſonæ familiæ. Tum ꝙ tota familia pro vna perſona ficta accipitur.[e] Tum ꝙ familia licet ſignificet multos, eos tñ collectiuè tanquam vnum corpus fictum ſignificat. Tum quod qui vnam domũ vult exurere, non vr peccare tot peccata, quot partes habet, ſed vnum, quia vnum, corpus cõpoſitum ex multis vult exurere.[f] & qui vult furari vnam milliadem ducatorum, vel vnum aceruum tritici, vnum peccatũ videtur peccare.[g]

e l. 1. ff. ſi familia fu. feciſſe dic.

f arg. l. eum qui ff. de vſucap.

g arg. l. vulgaris. ff. de fu. & cap. vulgaris. de pen. diſt. 1.

Quintò, deciſio quartæ quæſtionis, ſcilicet quod qui blaſphemando maledicit Petro, & duodecim Apoſtolis, duo peccata videtur admittere, eiſdem rationibus.

10 Sextò, deciſio quintæ quæſtionis, ſcilicet ꝙ ſex peccata peccat, qui mollitiei peccatum peccans inducit ſibi in memoriam, vt magis delectetur, virginem, viduam, nuptam, cognatam, & ſacram, quia ſunt quinq. peccata diuerſa, cum cum virtualiter quinq. illis commiſceatur, vel eis mortiferè delectetur, & nulla illorum ſint antecedentia, vel conſequentia aliorum.

[Aduertendum, has quæſtiones dediſſe occaſionem auctori addendi ad Manuale cap. 6 nu. 16. & 17. & ſucceſſiuè ſi quid in hoc reſponſo deſideratur: ad illum locum, vt poſteriorem, & magis expenſum, recurrendum.

SVMMARIVM.

1 *Virgo quæ reputatur, cum eſſet corrupta, ad confitendum peccatum carnis, non tenetur etiam interrogata fateri primum iam confeſſum.*

Pecca-

Digitized by Google

1 *Peccatum legitime confeſſum nemo tenetur vllo iure iterum confiteri.*
2 *Peccatum iam confeſſum non tantum tacere, ſed negare poteſt pœnitens cõmiſiſſe, intelligendo, ita vt teneatur illud confiteri.*
3 *Pœnitens confitendo iam confeſſa, & occulta infamando ſeipſum, ſaltem venialiter peccat.*
4 *Pœnitens non tenetur confiteri circũſtantiam extenuantem peccatum.*
5 *Confiteri ſufficit vltimã ſpeciẽ peccati neceſſario confitendã, tacendo vltimã peccati neceſſariò non confitendi.*

CONSILIVM XV.

AN pœnitens, quæ putatur virgo, & tamen aliàs commiſit peccatũ mollicici, de quo fuit confeſſa, ſi deinde committat aliud peccatum carnis cum viro, teneatur reſpondere confeſſario interroganti an eſſet virgo, ſe antea fuiſſe corruptam? Si enim id non confitetur, neſciet confeſſor vltimam ſpeciem peccati, an ſcilicet ſit ſtuprum, vel ſimplex fornicatio; & ſic non poteſt legitimam, & conuenientem pœnitentiam imponere. C

1 Reſpondeo, præfatam pœnitentem non teneri ad confitendum confeſſario interroganti eam an maneret adhuc virgo, an eſſet corrupta, ſi corruptionem illam antea alij confeſſario legitimè confeſſa fuit. Tum quia nemo tenetur iure naturali, diuino, nec humano communi ad confitendum iterum peccatum, quod legitimè fuit confeſſus, vt poſt alios latè tradimus in Man. conf.[a]

a c. 9. in principio.

2 Tum quia poteſt talis pænitẽs abſq; vllo peccato tacere illud ſtuprum, imò & negare ſe illud commiſiſſe, intelligendo intra ſe, quod non fuit corrupta, ita vt teneatur illud confiteri, per ea, quæ nos firmiſſimis rationibus probamus in comment. c. [humanæ aures.][b] D

b 22. q. 5.

3 Tum quia confitendo illam corruptionem, ſi erat ſecreta, peccaret ſaltem venialiter infamando ſeipſam, per cap. [non ſunt audiendi.][c] & tradimus nos latè in d. Manual. confeſſ.[d] Tum quia eiuſmodi pariter tacendo, vel negando illud ſtuprum, non efficit, vt confeſſarius ignoret vltimam ſpeciem peccati A neceſſariò confitendam, ideo quod ei fit ei notum an corruptio illius ſit virginitatis fractio, an ſimplex fornicatio.

c 11. q. 3.
d c. 16. num. 27.

4 Tum quia pœnitens nõ tenetur circumſtantiam confiteri extenuãtem peccatum, vt tradimus in d. Man.[e] imò ſũt, qui dicant id non licere, quamuis falſo, vt diximus in cap. [conſideret.][f] Tum quia tacendo illam corruptionem, augeт grauitatem aliorum peccatorũ carnis: & ſecundum omnes licet tacere circunſtantias minuentes culpas.

e c. 6. nu. 5.
f nrm. 5. de pœn. d. 5.

5 Tum denique, quod ſufficit confiteri vltimam ſpeciem peccati neceſſariò B confitendam, tacendo ſpeciem vltimã peccati, quod neceſſariò non eſt confitendum, qualis eſt corruptio, de qua loquimur.

SVMMARIVM.

1 *Reuelare teneor ad preceptũ ſuperioris cõcedẽtis monitoriũ in forma, id quod aliquis mihi ita ſerio de ſe confeſſus fuit, vt putem ita eſſe, niſi pro habendo conſilio, vel patrocinio, id mihi tãquã medico, aduocato, procuratori, vel patri ſpirituali detexiſſet, aliter incido* C *in excommunicationem, à qua alius, niſi is cui fuit reſeruata, non poteſt me abſoluere, & nu. 5.*
2 *Aduocati, medici, & quiuis cõſultores non tenentur ad monitoria publicata reuelare ſecreta ſibi communicata.*
3 *Confitens tacendo illud, quod ſecundũ ſuam conſcientiam inducit nullitatẽ abſolutionis, peccat.*
3 *Confitens, cui conſcientia dictat, quod abſolutio non valebit, peccat inducendo confeſſarium, vt eum abſoluat.*
4 *Confeſſus non integrè tenetur iterare confeſſionem, & ſi fiat cum eodem, ſa*D*tis eſt addere peccatum commiſſum.*
5 *Excommunicatus per monitorium generale iudicis, qui abſolutionem ſibi, vel ſuperiori ſuo reſeruauit, non à confeſſario, ſed ab ipſo iudice, vel de eius licentia eſt abſoluendus.*

CONSILIVM XVI.

EXcommunicatus per monitorium generale Vicarij Papæ ob non teſtitutionem, & reuelationem quorundã

bonorum, de quibus dubius erat an
eſſent reſtituenda, licet potius inclina-
ret in partem affirmatiuam, in Paſcha-
te abſolutus eſt à ſuo cõfeſſario, cui to-
tam rem reuelauit, & alia peccata exce-
pto eo, quod iudicabat abſolutionem
ſibi non prodeſſe, ſtimulante eum con-
ſciẽtia, quod teneretur reſtituere. Quæ
rit verò nunc.

Primò, an cõfeſſarius inciderit in ex-
communicationem ex eo, quia non pa-
ruit monitorio non reuelando.

Secundò, an confeſſio illa fuerit vali-
da, quia confeſſus eſt excommunicato,
nec confeſſus eſt circunſtantiam illam
ſtimuli conſcientiæ.

Tertiò, quod remedium ſupereſt, vt
conſcientiæ ſuæ ſatisfaciat benè confi-
tendo.

Quartò, an iterum confitendo poſſit
abſolui ſine licentia Vicarij, cum iam re
ſtituerit.

1 Ad Qvaestiones propoſitas re-
ſponſurus laudo primum curam, quã
ſalutis ſuæ animæ habet D. conſulens,
eruditionem non vulgarem in propoſi
tione illa ſignificans. Ad primam autẽ
quæſtionem reſpondeo, quod de mate
ria ipſius nemo, vt opinor, ita latè ſcri-
pſit, ac nos in reper. c. [inter verba.][a] &
quod ibidem,[b] & in noſtro Man. conf.[c]
determinamus, aduocatos, procurato-
res, conſultores, & medicos non teneri
ob ſimilia monitoria ad reuelanda ſe-
creta, q̃ ſibi clientuli, ægroti, & alij con-
ſulentes reuelant. Et ita ſi D. conſulens
reuelauit illud ſecretum præfato patri
ſpirituali, ad finem, vt ei cõſuleret, quid
facere deberet, non tenebatur ratione
præfati monitorij ad reuelandum id, ꝙ
ab ipſo D. conſulente didicit, & conſe-
quenter non fuit excommunicatus.

a 11 q. 3. c. cū
eius. 6. co-
roll. 65. à nu
me. 775.
b nu. 790.
c c. 23. num.
42.

2. Si autem alia ratione, quam conſul-
tationis, et reuelauit illud ſerio, ita quod
pater ille, ſpiritualis deberet credere id
eſſe verum, videtur incidiſſe in excom
municationem non reuelando iuxta ſu-
perioris mandatum, per ea, quę ibidem
ipſe tracto.[d]

d num. 777.
& ſeq.

3 Ad Secvndam reſpondeo, quod
D. conſulens perdoctè, & ſubtiliter con
cludit confeſſionem illam non fuiſſe va
lidam, etiam ſi pater ille ſpiritualis non
incidiſſet in excõmunicationem; quia

E inducendo illud ad audiendã confeſſio
nem, & confitendo illi contra ſuam cõ-
ſcientiam, peccauit, & aduertit ſe pecca
re; & non cõfeſſus fuit illud peccatum,
quod tunc admittebat, &c. vt ipſemet
pulchrè proſequitur.

4 Ad Tertiam reſpondeo, ꝙ ipſe
debet reiterare illam confeſſioné, quod
facilè facere poſſet, ſi eidem patri ſpiri-
tuali denuo eã faceret, adiecto hoc pec
cato; præſuppoſito, quod pater ille non
incidiſſet in excommunicationẽ ratio-
ne præfata, vel certè iam eſſet abſolu-
tus ab ea; & præſuppoſito, quod medio
F crem memoriam peccatorum ante ſibi
confeſſorum haberet.

5 Ad Qvartam reſpondeo, quod
cum Vicarius Papæ reſeruauerit ſibi, &
ſuperiori ſuo abſolutionem eius, qui in
cideret in excommunicationem ſui mo
nitorii, cumque conſulens nunquã re-
ſtituerit, neq; reuelauerit ſe tenere bo-
na præfata, non potuit abſolui à confeſ-
ſario ſuo. Tum quia abſolutio erat reſer
uata. Tum quia nunquam paruit mo-
nitorio, & ita ſemper manſit excommu
nicatus, & non poteſt abſolui niſi ab eo,
vel de eius facultate.

G

SVMMARIVM.

1 *Papa reuocare poteſt indulgentias om
nes a praeceſſoribus conceſſas.*
2 *Iuſtum, & decens differũt, nec de vno
ad aliud infertur.*
3 *Papa ſtatim creatus indulgẽtias, vt pu
tat Viguerius, nõ reuocat, ſed ſolũ quaſ
dam gratias, & indulta ad beneficia.*
4 *Indulgẽtias tãtũ plenarias ante cõceſ-
ſas Papa reuocat ĩ indictione Iobelæi.*
H 5 *Facultas abſoluendi ab omnibus pecca
tis non eſt indulgentia, nec per bullam
Iobelæi reuocata, & nu. 5.*
6 *Cautela abundans nemini nocere dẽt.*
7 *Indulgẽtiæ quaeſtuariæ omnes reuocatæ.*
7 *Derogatoria cũ clauſula, vt contraria
habeatur pro expreſſis de verbo ad ver
bum, omnibus derogat ex ſtylo curiæ.*

CONSILIVM XVII.

LEo X. viſitãtibus eccleſiam Treuo
renſem, & peccata ſua confitenti-
bus conceſſit, vt ab omnibus peccatis,
etiam

Digitized by Google

etiam reſeruatis, abſolui poſſent. Clemens VII. dictam eccleſiam deuote viſitantibus, & ei aliqua ſua bona diſtribuentibus certorum dierum indulgentiam conceſſit.

Quæritur, an gratię prędictæ ſint derogatæ, vel ex eo, quod vt Viguerius,[a] dicit. Summus Pontifex à principio ſuæ creationis reuocat indulgẽtias per prædeceſſores conceſſas, vel ex eo, quod Clemens VII. anno Iobelæi reuocauit indulgentias à prædeceſſoribus conceſſas.

a De inſtit. Theologia. c. 16. §. 6.

1 Ad difficultates præfatas reſpondeo primo, certum eſſe, quemlibet Pontificem Maximum pro ſua ſumma, quam habet, poteſtate, poſſe reuocare omnes indulgentias cõceſſas à ſuis prędeceſſoribus. Tum arg. cap. [cuncta per mundum.][b] & cap. [propoſuit.][c] Tũ quia nullus prædeceſſorum ſuorum poteſt imponere ipſi legem, quæ ſuam poteſtatem tollat, vel minuat.[d]

b 9. q. 3.
c de conceſ. preb.
d c. innotuit de elec. l. pen. ff de recept. arb.

2 Tum quia licet deceat, vt beneficia principum ſint permanſura,[e] nõ tamẽ eſt neceſſe, neq. aufert illa decentia poteſtatem reuocandi ea, nec faceret reuocationem iniuſtam, licet nonnunquam faceret indecentem: quia iuſtum, & decens differunt, iuxta cap. [magna.][f] quatenus habet decere Epiſcopum dicere, vel audire quotidie Miſſam, quem tamen ad id nõ teneri diximus poſt alios in Manu. conf.[g] & decet ſeruare omnia conſilia Chriſti, non tamen eſt præceptum.[h]

e c. decet. cũ ſimilib. de reg. iu. li. 6.
f de voto & voti. in ca. fi. de priuileg. li. 6.
g c. 21. n. 2.
h c. quiſquis 14. q. 1. §. fi. 4 d. glo. celeb. in c. quis an 18. 20. d.

Secundò, quod difficultas primo poſita non tangit ius, nec potentiam reuocandi, ſed tantum factum, an ſcilicet quilibet Papa ab initio ſuæ adminiſtrationis reuocet indulgentias à ſuis prædeceſſoribus conceſſas, quod dixit vir pius, & eruditus vbi ſupra.

3 Tertiò, quod præfatus Viguerius videtur dixiſſe id deceptus ab aliquo, qui putauit per regulas Cancellariæ, quas in craſtinum ſuæ aſſumptionis renouat, Papa, reuocare omnes gratias, & indulgentias, quas præceſſor fecit. quod tamen non eſt verum; nam licet regula decima, propterea quod habet verbum, [gratias,] & verbum, [indulta,] videri poſſet alicui dormitanti reuocare omnes indulgentias nondum lucrifactas, cum ſint quædam gratiæ, & quędam indulta, nullatenus tamen id facit: quandoquidem ſolum reuocat gratias expectatiuas, & indulta beneficiaria conceſſa ad quærenda beneficia eccleſiaſtica, vel ad nominandum ad ea, vel conferendũ illa, ſicut & regula 11. reuocat vniones eorundem beneficiorum nondum ſortitas effectũ, & nec regula 57. & duæ inſequentes, quæ tractant de indulgentijs, neque gloſſę illarum vllam de huiuſmodi reuocatione mentionem faciunt, immò meminerunt indulgentiã perpetuam.

Quartò, quod eſt alia reuocatio, ſiue ſuſpenſio indulgentiarum, quam ille non meminit, quæq. fit ante quemlibet annum Iobelæũ, quæ an per illius lapſum reuocetur, vel an poſt eum Papa illam reuocet diſputaui olim ipſe in commẽt. [quis aliquando.[i] & poſtea anno Iobelęi proximo in Vrbe, vbi typis excuſus eſt iterum ille commẽtarius auctus tribus notabilibus; ſcilicet 32. 33. & 34. & in 32. continetur bulla indictionis anni Iobelæi facta à S. D. N. Gregorio XIII. cum gloſſis non omnino pęnitẽdis: & in 33. inferitur bulla ſuſpenſionis Indulgẽtiarum facta ob annum Iobelæum, cũ gloſſis, in quarum vltima tractamus de reuocatione illius ſuſpenſionis, facta mentione de diſputatione facta in d. notat. 26. Cuius, vt copiã legẽdi habeat D. conſulens, idemq. D. meus colendiſſimus, tradam cum hoc reſponſo vnum exemplar compaginatum, ſed nudũ tegumento; ne nimis conſtet portatio.

i 5. in Leuitic. de pan. diſ. 1. notab. 28.

4 Quintò, quod ſuſpenſiones præfatę Gregorij XIII. & prædeceſſorum eius facta ob Iobelæum, licet non ſint reuocatæ expreſſè, nec tacitè, nihil tamen obſunt votis D. conſulentis: quoniam, vt ego in gloſſa prædicta monſtro, per illas ſolum fuerunt ſuſpẽſę indulgentię plenariæ, & dubium primum particulare, quod proponitur, non eſt de indulgentia plenaria, nec non plenaria, ſed de facultate abſoluendi à peccatis reſeruatis Papæ alibi, quam in bulla Cœnę Domini, quæ longè alia res eſt, quam indulgẽtia, vt in prędicto commentario.[k] Et ſecundum proponitur de reuocatione indulgentiæ non plenariæ, ſed tantũ certorum dierum, & annorũ, quã nõ fuiſſe vnquam per præfatas ſuſpenſiones reuoca-

k not. 10.

uocatã, in prçfata gloſſa, & præfato notab 28. ſine vllo ſcrupulo concluſimus.

5 Sextò, ꝙ clauſula, qua Clemẽs VII. derogauit eis, quæ poterant ſuæ conceſſioni obeſſe, nihil obeſt durationi, & ꝑpetuitati præfatarum gratiarum, & indulgentiarum, imò prodeſt. Tum quia corroborat illam, & poſita ad augendũ, non debent operari diuerſimodè, neq. è contrario.[a] Tum quia abundans cautela non nocet, per l. [teſtamentum,][b] ex qua id ibi adnotat Baldus,[c] & conceſſiones præfatæ abſque illa clauſula valuiſſent, & fuiſſent perpetuæ ergo à fortiori cum illa.

F

Septimò, ꝙ nihil obſtat votis D. conſulentis[d] Concilium Tridẽtinum, quatenus prohibet, ne occaſione indulgentiarum detur facultas colligẽdi eleemoſynas, ſi quidem nõ ex hoc gratias ante conceſſas derogat.

6 Octauò, ꝙ licet non ſit verum id, quod præfatus vir pius Viguerius dixit ab aliquo deceptus, eſt tamen veriſſimum, quod Pius V. per quãdam extrauagantem ſuam reuocauit omnes indulgẽtias, & peccatorum remiſſiones à ſe, & à ſuis prædeceſſoribus, & ſucceſſorib. conceſſas; & in poſterum concedendas quibuſcumq. perſonis, & pijs locis, pro quibus conſequendis manus ſunt porrigendæ adiutrices, & quæ quæſtuãdi facultatem quomodolibet continent, per quam arbitror eſſe reuocatam indulgẽtiã prçfatam cõceſſam à Clemẽte VII. viſitantibus prçfatam eccleſiam Treuerenſem certis diebus, & diſtribuentib. et aliqua ſua bona ſecundum deuotionem, quoniam indulgentiam concedere diſtribuenti aliqua bona ſua pro indulgentia conſequenda, eſt concedere manus adiutrices porrigenti, & dare facultatem aliquo modo quæſtuandi.

G

H

7 Nec obſtat clauſula derogatoria derogatoriarum appoſita conceſſioni præfati Clementis VII. quia per clauſulas derogatorias ꝓfatæ extrauagãtis Pij V. latiſſimè derogatur omnibus clauſulis derogatorijs, quæ alicubi poſſint inueniri, habẽdo illas prout de verbo ad verbum expreſſas: quæ ſecundum ſtylum curiæ ſufficit, non obſtante aliquorum doctorum opinione ſcribentium in ca. [accedentes.][e] An autem omnes gratiæ præfati Clementis ſint reuocatç, an illæ ſolæ, quæ ad indulgẽtias pertinẽt, nõ poteſt ſatis ſecure reſponderi, niſi lecto tenore bullæ,[f] & quia ponderãdum eſt, quæ illarum principaliter, vel æquè, aut minus principaliter conceſſæ ſint.

8 Nonò dicendum, gratiam præfatam præfati Leonis X. ſi non continet alias clauſulas, non eſſe reuocatam, quia per eam non conceditur indulgentia & remiſſio peccatorum, ſed quædam diſpẽſatio longè ab ea diſtans, vt palam in præfato notab. 28. traditur.

a c. ſi. de ver. ſign. & l. rẽ legatã ff. de optio. leg.
b Cod. de teſtam.
c cũ ſimil.
d c. vl. de reform. ſeſ. 21.
e de praeſcr. c. an l. quis. ff. de legat.
f Arg. l. in ciuile. ff. de leg.

S V M M A R I V M.

1 *Caſuum reſeruatorum relaxationem etſi concedat Papa per bullam Cruciata certa eleemoſyna iuuantibus bellum vel aliud iuſtum & piũ opus, at inferiores id non poſſunt: quia hoc concedentes cenſerentur concedere ſpiritualia ſub modo vel conditione dandi temporale, quod eis non licet & à poſitiua ſimoniaca prauitate vix poſſet defendi quæ in Papa ceſſat, qui poteſt hæc licitè facere, nu. 5.*

2 *Legiſlator etſi non ſubijciatur ſuæ legi quo ad vim coactiuam, ſubijcitur tamen quo ad vim directiuam: vnde ſi ipſe illam non ſeruet, vel cum alijs ſine cauſa, & delectu diſpenſet, peccat, licet actus teneat, & nu. 4.*

3 *Iure cõmuni quæ ſubditis competũt, ſi ſuperior ea illis interdicat, et poſtea recepta pecunia concedat, peccat, vẽdẽdo quod gratis dandum eſt, & nu. 4.*

5 *Spiritualia ſub modo, vel cõditione et ſi iuſtè poſſit Papa cõcedere, at ſecus eſt in inferiorib. qui id facientes etiã à ſimonia poſitiui iuris vix poſſent defendi.*

5 *Dari poſſe et debere à prouiſis de beneficijs aliquid in adeptione poſſeſſionis cõuertendum in pios vſus, quod nõ ſapiat auaritiam, et ſi ex cauſis maximis cõcedere ſoleat Papa, hæc tamen facultas ab Epiſcopis non ſolet vſurpari.*

6 *Ordinarij locorũ, etiam ſi ſint Cardinales, dum per ſuas bullas concedunt aliquas gratias ſpirituales debent ſe reſtringere ad ſuos ſubditos, & n. 12. cũ non ſint vocati niſi in partem ſolicitudinis, nu. 6. & cauere ne ſuperuacanee concedant, quæ iure ſine alia ſpeciali conceſſione conceſſa ſunt & licent, n. 7. & 15.*

& 15. vel ne p nõ ſatis circũſcriptas cõceſſiones dent occaſionẽ errandi, nu. 8. 10. 11. & 15. vel ne decipiantur ſubditi, n. 9. vel ne immoderatas cõcodãt indulgentias, nu. 12. & 14. vel ne concedant, quæ non poſſunt. nu. 13. & 16.

9 *Pœnitentias iniunctas ab vno confeſſario põt alter iure communi commutare, vnde fruſtra adminiſtrator epiſcopatus per ſuas bullas id concedit.*

10 *Votũ caſtitatis ab vno ex cõiugibus, altero inuito emiſſum, non põt ab Epõ omninò relaxari; & quatenus eſt alteri præiudiciale, nõ tenet, vnde fruſtra adminiſtratores epiſcopatuũ per ſuas bullas faciunt facultatem diſpenſandi ſuper huiuſmodi votis.*

13 *Archiepiſcopus nõ põt largienses aliquid ſuæ eccleſiæ facere participes indulgentiarum conceſſarũ benefacientibus alijs eccleſiis ſui archiepiſcopatus.*

15 *Matrimonium conſummãtes ante benedictionem, non incidunt in caſũ Epiſcopo reſeruatum, cum ſit etiam dubiũ an ſit peccatum ſaltem mortale.*

16 *Parrochos vltra duos, videlicet vltra vnum, & vnam accedere poſſe, concedere, eſt contrauenire canonibus, immo & ſacro Concilio.*

16 *Interdictũ ſuũ etſi Epiſcopus poſſit tollere, vel ſuſpendere: ac vt eo durante, quis poſſit etiam ianuis clauſis ſacro intereſſe, non poteſt concedere.*

CONSILIVM XVIII.

CIrca bullas Hiſpaniæ quæritur, an aliquis Præſul inferior Papa iuſtè poſſit concedere gratias, ſiue bullas, per quas faciat facultatem abſoluẽdi à caſibus ſibi reſeruatis eos, qui dederint in ſingulos Iulios in aliqđ opus piũ impẽdẽdos, & cõcedere indulgẽtias, & alias gratias, vt per bullarum clauſulas patet.

1 Pro parte affirmatiua facit primò illud Euangelicum: [Eſtote, & vos perfecti, ſicut pater veſter cæleſtis perfectus eſt.][a] & illud Apoſtol. ad Epheſ. [Imitatores Dei eſtote, ſicut filii chariſſimi.] adiuncto illo [A boue maiore diſcat arare minor.][b] & quod Papa, qui omnium eſt maximus, & omniũ maximè imitandus, concedit quotidie gratias (quas appellat vulgus Cruciatas) per

a Matth. 5.

b ca. eaqua, de re iud.

A quas concedit abſolutionem caſuum ſibi reſeruatorum, & alia ſpiritualia, adiuuantibus bella iuſta, vel aliqua opera pia, quantitate aliqua pecuniæ.

2 Sed reſpõdendum eſt primò, ꝙ peccat ille, qui abſque iuſta cauſa id facit: quia legislator, etiam ſi ſit monarcha, ſubditur ſuę legi quo ad vim directiuã, iuxta illud: [Patere legem, quam tuleris.][c] & rubricam ff. [Quod quiſque iuris in alium ſtatuerit, ipſe eodem iure vtatur.] tranſlatam in ca. [hæc verba.][d] & tradit vterque Thomas.[e] Et ideo nõ ſolum diſpenſando cum aliis abſque B iuxta cauſa peccat, ſed etiam ipſemet eã non ſeruando.[f]

Secũdo, ꝙ licet qui facit aliquam legem, vel ſuccedit eam faciẽti, quicquid contra eam fecerit, ſiue diſpẽſando, ſiue aliàs, valebit quidem, arg. c. 1.[g] & c. [venerabilibus.][h] quatenus habet, abſolutionem ab excommunicatione, etiã iniuſtam, ſi detur ab habente poteſtatem eam dandi, valere; peccat tamen eã non ſeruando ſine cauſa, vt dictum eſt.

3 Tertiò, ꝙ peccaret Præſul inferior Papa, qui et iuſta de cauſa concederet gratiam, vel bullam, ſeu diſpẽſationem C ſubdito, ad faciendum aliquid, quod iure cõmuni ei competit, pro aliquo adiutorio temporali, iuxta illud Hierem.[i] [A quam noſtram pecunia bibimus] & iuxta illud, [Non eſt pecunia dandum, quod iure communi gratis debetur.[k]

4 Quartò, ꝙ ex his infertur, quẽdam inſignem Archipræſulem peccare concedendo contra ſuas conſtitutiones ſynodales peccatorum reſeruatrices ſatis ſine iuſta cauſa, & delectu facultatem abſoluendi à caſibus ſibi reſeruatis omnibus, qui ſingulos Iulios in adiutoriũ cuiuſdam belli iuſti darent: peccaſſe D item eundem, concedendo facultatem abſoluendi parochis ſuis in caſibus, quibus iure communi ipſi abſoluere poterant: quia non eſt pecunia dandũ, quod iure communi gratis cõceditur, vt ſup. dictum eſt,[l] niſi res controuerſa eſſet inter doctores, an caſus eſſet reſeruatus, necne: quia tũc gratis, & cũ diſcretione iuſtè concedi poſſet ad cautelã.[m]

5 Quintò, ꝙ difficile po. eſt à labe ſimoniæ ſaluari conceſſio facultatis abſoluẽdi, quę ſanè ſpiritualis eſt, pro pre

c c. cum omnes, de conſt.

d de pœnit. diſt. 1.

e 1. 2. q. 95. ar. 4.

f Arg. capit. inuſtum. 9. diſt.

g 11. q. 5.

h §. vbi de ſent. excom. lib. 6.

i cap. fin.

k leg. 2. & ſeq. ff. de condic. ob turp. cauſ.

l 1. diſt.

m Arg. c. ſoter. de ſent. excom. lib. 6. & ſũ ei anno.

cio vnius nummi argentei, ſeu regalis, E quod eſt temporale. Tum quia neq; beneficium, nec aliquod ſpirituale poteſt conferri alicui ea conditione, modo, vel pacto, vt aliquid temporale detur,[a] etiã pauperibus, vel fabricæ, caſus eſt ſingularis in ca. [ex multis.[b] quod magni facit Panor.[c] & alij alibi. Tum quia omnis pactio, modus, vel conditio, quę iure non ineſt, inducit in ſpiritualibus ſimoniam, ſaltem iuris poſitiui.[d] At conceſſio poteſtatis abſoluendi eſt ſpiritualis; ergo non poteſt ea concedi lege, quę iure nõ ineſt: quia illa, quæ tacitè ineſt, exprimi poteſt,[e] dummodò exprimat F eo ſolo modo, quo ineſt, vt poſt alios declarat Fely.[f] & tradimus nos in noſtro Man. conf. § Dixi, [inferior Papa:] quia ipſe ſuaq; ſancta Sedes Apoſtol. id conſueuit facere, conceeendo bullas Cruciatæ, ac alias ſimiles, quibus ſolet facere huiuſmodi facultatem erogantibus ad opus pium Cruciatæ, vel alia ſimilia certam quantitatem pecuniæ, & iure id poteſt facere. Tum quia Papa non puri hominis, ſed veri Dei vicem gerit in terris, vt eſt in c. [quãto.][h] adeo quod gloſ G ſa eius ait, [Non poteſt dici ei, cur ita facis? Tum quia eſt ſupra omne ius poſitiuum.[i] Tum quia Papa licet non poſſit iuſtè committere ſimoniam iure naturali, & diuino vetitam, qualis eſt vera emptio, & venditio rei ſpiritualis, vt poſt alios tradimus nos in pſato Man.[k] poteſt tamen committere iuſtè ſimoniã iure tantum humano inductam, qualis eſt admiſſio, vel commiſſio renũciationis beneficii ſpiritualis in fauorem cuiuſpiam, vt latè poſt alios per Fely.[l] vel ſi reſeruetur id ſub conditione, vel modo traditionis alicuius rei ſpiritualis, puta eleemoſynæ; quod tñ non poteſt face H re inferior Papa, per notata ab Innocẽt. Pan. & alijs.[m] Qualis item eſt illa conuentio electorum, vel collatorum, qua promittit alter alteri dare ſuffragium, ad beneficium, vt alter alteri det ſimile, id quod poſt Raymũdum rectè tradit Syluester,[n] quod iuſtificari non poteſt auctoritate ordinaria, licet ſic Papali, vt etiam nos tradidimus in præfato Man.[o] quod in alio conſilio limitatur: & conſuetudo laudabilis inducere poteſt, vt à ſuſcipientibus detur pro adminiſtratione ſacramentorum aliquod temporale, & quod ad ſeruandam huiuſmodi conſuetudinem compelli poſſint ab Epiſcopo, iuxta ca. [ad Apoſtolicam][p] imò et, quæ per conſtitutiones, & ſtatuta ante Concilium Tridentinum nuperrimum dabatur ab Eccleſiaſticis in prouiſionib. & admiſſionibus ad profeſſionem rerum prouiſarum, poſſunt etiam iuſtè nunc accipi, modo conuertantur in vſus pios, & non ſapiant auaritiam, vel ſimoniam, vt habet d.[q] Cõc. Trid.[r] per quod videtur correctum c. [ex multis.][s] diſponens, ne darentur, etiam conuertendo in vſus pios. Et Papa ex maximis cauſis conſueuit facere eiuſmodi facultates; ordinarij verò nunquam id ætate noſtra fecerunt.

6 Sextò, deſcendẽdo ad clauſulas bullarum adminiſtrantium eccleſiam cathedralem N. quæ dicuntur caſuum reſeruatorũ. Videtur, quod prima clauſula conceſſionis bullæ Cardinalis Archiepiſcopi N. nimium latè cõcipitur, quatenus omnes fideles Chriſtianos comprehendit; cum in partem ſolicitudinis ſit vocatus, & non in plenitudinem poteſtatis, vt Papa:[t] licet enim omnibus ſui Epiſcopatus poſſit Epiſcopus facere huiuſmodi facultatem, iuxta c. 2. adiuncta glo. 1.[u] & gloſſa Clem. 1.[x] quæ ambæ communiter recipiuntur; nõ tamen eam poteſt facere alijs, vt ipſemet gloſſę ſentiunt.

7 Septimò, quod clauſula ſecũda, quatenus facit facultatem abſoluendi eos, qui debent decimas, & alia incerta, præmiſſis prius his, quæ continentur in ea, videtur ſuperflua: quia iure communi competit illa parti, & confeſſarius, ſecundum communem ſententiam, quam Panormitanus, & Ioan. ab Anania ſequuntur,[y] per illum textum contra Hoſtienſem,[z] vbi etiam Felynus,[a] contrarium tenet, immo & Ioannes Andreas,[b] vbi in gloſſa illius adhęſit Hoſtienſi, & nos quoque communem tenuimus in Manu. confeſſ.[c]

Octauò, quod tertia clauſula, quæ facit facultatẽ abſoluendi blaſphemos, & iniurios in Deum, & Sanctos, eſt ſuperflua, niſi cõſtitutiones dictæ eccleſię N. illum caſum reſeruent Epiſcopo, quod facere facilè credimus: quia eſt caſus ſolitus

a c. Iacobus de ſimon.
b 1. q. 3.
c in d. c. Iacobus.
d cap. quam pio. 1. q. 2. c. fi. de pac. cu. audum. 2. de præb. lib. 6. adiuncta gl. ver. liberè.
e c. ſignificaſti de elect. & l. 1. ff. de leg. 1.
f in cap. ad audientiã. 2. de reſcr.
g c. 23. num. 100.
h de trãsla. præl.
i cap. propoſuit de conce. præben. l. princeps. ff. de ll.
k c. 23. nu. 108.
l in c. ad audientiã. de reſcript.
m in cap. ſignificatum. de præbend.
n ver. ſimonia q. 23. & c. quam pio. 1. q. 2.
o c. 23. num. 101.
p de ſimon.
q cap. 4.
r Seſſ. 24. de refor.
s 1. q. 3.
t c. ad honorē. de auct. & vſu pal.
u de pœn. et remiſſ. li. 6.
x ver. preſbyteri. de priuil.
y in c. ſicut dignum. de homic.
z in ca. cum ſit. de Iudæis.
a col. fin.
b in ca. 2. de pœnit. & remiſſ. lib. 6.
c c. 17. num. 91. & ſeq.

litus per Epiſcopos ſibi reſeruati, vt ait gloſ.[a] licet quicquid illa dicat, iure communi non reſeruatur: quia ca. 2.[b] quod ea in hoc allegat, non agit de pœnitentia fori puri interioris, ſed mixti.

a ver. reſeruatum. in d. c. 2. de pœ. & remiſſ. lib. 6.
b de malo.

Nonò, quod clauſula quinta quatenus ſignificat omnia peccata fornicationis, & contra naturam (de quorum numero eſt mollities) eſſe reſeruata Epiſcopo, ſicut alia contenta in eadem clauſula, non eſt vera iure cõi, neq; hactenus vidimus eam ſeruatam iure ſpeciali.

8 Decimò, quod clauſula decima videtur nimiũ generaliter concepta, quatenus facit facultatẽ abſoluendi ab omni defectu in ordine ſuſcipiendo commiſſo: quia videtur comprehẽdere etiã defectum ſubſtantialem, ad quem non extenditur poteſtas epiſcopalis, iuxta c. [presbyter.][c] & c. [diaconus.] & c. [ſubdiaconus.] & notata in c. fin.[d]

c 23. diſt.
d de ſacr. nõ iteran.

9 Vndecimò, quod videtur populum fallere clauſula duodecima, quæ poteſtatem commutandi pœnitentias facit; cum pœnitentiæ ſolemnes, de quibus in c. [in capite ieiunii.][e] non ſint in vſu, & aliæ pœnitentiæ ab vno confeſſario iure communi poſſint commutari per aliũ arg. gloſſæ receptæ c. [tempora pœnitudinis.][f] quam nos quoque declarauimus in præd. Manu.[g]

e 50. diſt.
f 26. q. 7.
g ca. 26. nu. 22. & 23.

[Duodecimò, quod idem videtur dicendum de clauſula decimatertia, quæ facit facultatem abſoluendi percutiẽtes caſualiter parentes: quia videtur, quod nullibi ſit reſeruatum.

10 Decimotertiò, quod clauſula quartadecima videtur nimium latè cõcepta; quia concedit facultatẽ abſoluendi coniugatum à voto caſtitatis inuita coniuge emiſſo. Epiſcopus enim non poteſt abſoluere omninò à tali voto, ſed ſolũ quatenus eſt præiudiciale alteri coniugi, & quantum ad hoc nulla indiget abſolutione, ſecundum communem ſententiam,[h] quod etiam nos ſequuti ſumus in d. Manua.[i]

h in 4. diſt. 38.
i c. 12. num. 59. & 60.

11 Decimoquartò, ꝙ clauſula quintadecima videtur nimis generaliter cõcepta, non diſtinguendo ſimoniã in ordine, & beneficio ex vna parte, & ſimoniam in aliis rebus ex altera, nec diſtinguendo ignorantiam iuris ab ignorantia facti, nec ignorantiam probabilẽ ab ignorantia improbabili, cõtra extrau.[k]

k de ſimon. & ſ. notenuis. 1 9 4 et cap. gra. an tia tuis ei adnot. de re gu. iur. li. 6.

Decimoquintò, quod videtur etiam ſuperflua clauſula ſextadecima, cũ peccatum, quo mulier procurat, ne fiat prægnans, nunquam videatur reſeruatum.

12 Decimoſextò, quod clauſula vigeſimaſecunda videtur continere immoderatam indulgentiam, quatenus concedit centum dies indulgentiæ, pro qualibet vice, qua quis dixerit, [Laudata ſit Mater Dei.] quod eſt contra c. [cum ex eo.][l] quod ſolum permittit inferioribus indulgentiam quadraginta dierum. Et quamuis Cardinales habeant priuilegium concedendi centum, videtur tamen contra mentem Concilii,[m] quod pro tam parua cauſa tam faciliter iterabili concedatur tanta indulgentia. Offendit item illa clauſula eo nomine, quod non ſe reſtringit ad ſubditos, immo generaliter, & vniuerſaliter eam concedit omnibus fidelibus Chriſtianis eius caſus recipientibus, quod eſt contra communem ſententiam,[n] & S. Thomam, et communem,[o] quatenus docent, neminem poſſe concedere indulgentiam, niſi ſubditis ſuis.

l de pœnit. & remiſſ.
m in d. c. cũ ex eo.
n in c. quod autẽ. de pœnit. & rem.
o in 4. diſt. 21.

13 Decimoſeptimò, quod clauſula vigeſimaſeptima nimis latè concepta eſt, quatenus accipientes bullas facit participes oĩum indulgentiarum conceſſarũ Romanis Pontificibus, Cardinalibus, Archiepiſcopis, & Epis. omnib. benefactorib. totius Archiepiſcopatus Eccleſię N. quia nõ poterat ipſe ampliare indulgẽtias cõceſſas benefactoribus oĩum locorũ illius diœceſis, ad benefacientẽ Eccleſię ſuę cathed. N. cuius vtilitati applicatur præfatus Iulius ſoluendus p bullã pſatã in preciũ, ob ꝙ illa cõcedebatur.[p]

14 Decimooctauò, quod clauſula vigeſimaoctaua nimium vr̃ concedere indulgentiam, quatenus concedit cẽtum dies pro quacunq; vice, qua rogarit pro anima eius, pro quo bullam, ſeu gratiã accipit. Peccauit item eiſdem rationib. concedendo indulgentiam cẽtum dierum pro qualibet vice roganti, ac dicenti eadem de cauſa vnum Aue Maria ante imaginem Virginis Matris.

p Arg. clem. quia contingit. de relig. dom. & l. e gatam. ff. de admin. rer. ad ciu. pert.

Decimonono, ꝙ idẽ dici põt de clauſula vigeſimanona, quatenus eandẽ indulgentiã concedit oĩbus dicentib. vnũ Aue Maria ante imaginẽ Virg. Matris,

Circa

Digitized by Google

Circa bullam adminiſtrationis alte-
rius Eccleſiæ: videtur primò, quod clau
ſula prima nimium latè cõcipiatur, qua
tenus comprehẽdit omnes fideles Chri
ſtianos, vt ſupra dictum eſt circa bullã
Cardinalis Eccleſiæ N.

Secundò videtur, quod clauſula ſecũ
da, quæ de abſoluendo à peccato eſus
ouorum diebus piſculentis agit, adiun-
cto inuolucro verborũ quæſtoribus ſo-
lito, multis malè intelligentibus, viſa eſt
concedere indulgentiam comedendi
oua, & lacticinia præfatis diebus, vt ex
illa Eccleſia ad nos ſcribitur, quod face-
re non poterat.

Tertiò, ꝙ idem eſt dicendum de clau
ſula tertia, quæ continet reſtitutionem
incertorum, quod ſupra eſt dictum de
clauſula ſecunda bullæ Cardinalis.

Quartò, ꝙ clauſula quinta, quatenus
agit de abſoluendis eis, qui cum Sarra-
cenis, vel Iudæis comederunt panẽ eo-
rũ, vel interfuerunt eorum nuptiis, vel
ſepulturis, videtur concedere abſolutio
nem fautorum hæreticorũ: quia hodie
in Hiſpania nulli ſunt Sarraceni, neque
Iudæi; imò ſi qui ſunt ab illis prognati,
& vtuntur ritibus eorum, ſunt hæreti-
ci, & qui fauent eis in ſuis cæremoniis,
videntur fautores hæreticorum.

Quintò, quod idem eſt dicendum de
clauſula ſexta, quatenus agit de forni-
catione, & peccato contra naturam, qđ
ſupra dictum eſt de clauſula quinta
Cardinalis.

Sextò, quod clauſula duodecima de
abſoluendis clericis, qui non recitaue-
runt ob ægritudinem, neceſſitatem, vel
libri defectum, videtur ſuperflua; quia
non tenentur.

15 Septimò, quod etiam eſt ſuperflua
quintadecima de abſoluẽdis eis, qui cõ
ſummarunt matrimonium ante benedi
ctionem; quia nuſquã videtur id ſerua-
tum, imò eſt controuerſia, an ſit pecca-
tum, ſaltem mortale. Caietanus enim
tenet non eſſe, & S. Tho.[a] quem nos ſe-
quimur etiam in noſtro Manu.[b]

Octauò, quod idem eſt dicendum
de clauſula vigeſimatertia, quæ agit de
coniuge vouente caſtitatem, quod di-
ximus ſupra de clauſula decimatertia
Cardinalis.

Nonò quod magis errat adminiſtra-
E tor in clauſula vigeſimaquarta, quate-
nus permittit abſolutionem à ſimonia
ſimpliciter, quã Cardinalis, qui in clau-
ſula decimaquinta facit eandem facul-
tatem abſoluendi à ſimonia ignoranter
commiſſa.

Decimò, quod videtur ſuperflua clau
ſula vigeſimaquinta de muliere quærẽ
te modum, quo non concipiat, ſicut etiã
decimaquinta Cardinalis: quia id nuſ-
quam videtur eſſe reſeruatum.

16 Vndecimò, ꝙ clauſula trigeſimapri
ma, quæ facit facultatẽ accipiendi duos
patrinos vltra permiſſos per cõſtitutio
F nes ſynodales, ſed contra cap. [non plu-
res.][c] quo non permittitur niſi vnus, &
contra Conc. Trid.[d] quod ad ſummum
permittit vnum, vel vnam, & vnam.

Duodecimò, ꝙ clauſula trigeſimater
tia continet facultatem, quam non pote
rat cõcedere ipſe gubernator, videlicet,
quod non obſtante interdicto auctori-
tate ordinaria lato, capiens bullã, & filii
famuliq; eius, ianuis clauſis, audire poſ-
ſint diuina certis diebus: quia licet ipſe
poſſet tollere, vel ſuſpẽdere interdictũ
in totum ad aliquod tempus, non pote-
rat tamen dare priuilegium, vt aliquis,
G extante interdicto in ſuo vigore quo ad
alios, ipſe non ſeruaret illud: quia non
poterat tollere legem ſuperioris,[e] & le-
gẽ Papæ, qui eſt ſuperior lege ordina-
riorum, iubetur ſeruari interdictum e-
tiam ab ordinario latum.[f]

Decimotertiò, quod clauſula trigeſi-
maſexta videtur nimium lata quo ad
indulgentias Summorum Pontificum,
vt dictum eſt ſupra de clauſula trigeſi-
maſeptima Cardinalis.

H

SVMMARIVM.

1 *Abſolutus à reſeruatis vigore Iobelæi,
ꝙ intẽdebat faciendo oĩa requiſita lu-
crari, licet poſtea oĩa nõ adimpleat, re-
manet validè abſolutus; quia abſolutio
datur ſimpliciter, & nõ ſub cõditione,
nu. 3. non tamen lucratur ipſam indul
gentiam, n. 2. at ſi confiteretur animo
non adimplendi reliqua, nec à non re-
ſeruatis eſſet abſolutus, nu. 4.*

2 *Abſolutus ſemel validè à peccato, nul
la humana poteſtate cogi põt, vt illud
iterũ cõtra eius volũtatem cõfiteatur.*

Con-

[a] de ſacramen. matri. §. 4.
[b] c. 16 num. 38.
[c] de conſecr. diſt. 4.
[d] Seſſ. 24. ca. 2. de refor.
[e] c. inferior. 21. diſt.
[f] ca. quod in te. de pœnit. & remiſſ. c. alma. de ſen tent. excom. lib 6.

3 *Cōfeſſarius electus per bullā Iobelæi pec caret abſoluēdo ſub conditione,ſi a Iobelæo requiſita perfeceris. Vnde,& credendum Papam mandare,vt ſimpliciter,& non ut ſub conditione abſoluat.*

CONSILIVM XIX.

AN volens indulgentiam Iobelæam quęrere,qui,tenebatur ieiunare feria quarta,ſexta,& ſabbato,& communicare die Dominica,& intra hebdomadam confiteri omnia ſua peccata,cōfeſſus die Lunæ præcedenti omnia peccata ſua, confeſſario electo virtute Iobelæi, qui abſoluit eum ab omnibus caſibus reſeruatis virtute Iobelæi,idque fecit cum propoſito firmo faciendi omnia requiſita ad quærendam præfatam indulgentiam, & poſtea ieiunauit feria quarta,ſed non curauit amplius ieiunare, nec orare, vt tenebatur, & ita non quæſiuit Iobelæum.

Quæritur, an abſolutio de reſeruatis ſibi facta valeat quoad reſeruata,ita qđ non teneatur illa iterum confiteri.

1 Reſpondeo affirmatiuè. Primò quidem, quod qui ſemel confitetur legitimè peccata ſua,& abſoluitur,non tenetur illa vnquam iterum confiteri iure naturali,nec diuino,nec canonico communi; immo nulla lege humana poteſt conſtitui, vt quis abſque conſenſu ſuo obligetur ad confitendum bis idem peccatum,vt poſt D.Tho.[a] & poſt alios,[b] alibi tradidimus,[c] & in Manual.conf.[d] At is,de quo quæritur,legitimè fuit ſemel confeſſus peccata reſeruata, & legitimè abſolutus: ergo non tenetur iterum confiteri.

a in quodlib.1 art.12.
b in 4.d.6. & 17.
c c.fratres. num 30. de pæn.d.5.& c.fin.nu.11.
d ca.9.nu.1.

Secundò, quod ſi præfatus pœnitens feciſſet omnia ad Iobelæum quærendū requiſita, vel obiret mortem ante diem D Dominicum iudicaretur abſolutus etiā quoad reſeruata,& non per aliam abſolutionem:ergo illa abſolutio fuit valida etiam quoad reſeruata.

2 Tertiò,quod non obſtat primum argumentū in oppoſitū formatum. Quia reſpondetur cōcedendo quidem, nullā indulgētiam quęri ei,qui non facit omnia,quę ad eam quærendam indulgens requirit;negando autē,quod in propoſito agatur de quærenda indulgentia,

A ſed ſolum de quodam ad eam quærendam requiſito,ſcilicet de confeſſione,& abſolutione,quæ antea fieri debet.

3 Item,nec ſecundum:quia negamus intentionē fuiſſe Papæ concedere confeſſarijs eligēdis poteſtatem abſoluēdi ſub conditione,ſi facerent omnia requiſita ad quærendum Iobelæum, & non alias. Tū quia nihil tale habetur in bulla, imò per eam fit poteſtas abſoluendi abſoluté. Tum quia nullum mandatum generale extenditur ad delicta,[e] ut confeſſarius, qui abſoluit ſacramentaliter ſub conditione rei futuræ, delinquit;

e l procurator.ff. de eo dit. indeb.c. 1.de .ur. in 6.

B quia abſolutio eſſet incerta, ut poſt D. Ant.tradit,[f] nos pridem[f] & poſtea in Man.[g] ergo nō fuit intentio ſuę Sāctitatis, vt cōfeſſarij abſoluerēt cōditionaliter.

f cap 1. in prin. nu.62. de pæn.diſt. 6.
g ca.26.nu.12.

4 Quartò,quidem etiam non obſtat, quod daretur occaſio delinquendi, & fraudandi fructū Iobelæi illis, qui nollent aliud, quam abſolutionem à reſeruatis:quia nos loquimur de illo,qui verè contritus,& cū propoſito firmo quęrendi Iobelæum, & faciēdi omnia in id requiſita,legitimè confitetur:& qui tali fraude vteretur, non eſſet legitimè confeſſus,nec abſolutus à reſeruatis, neque C à non reſeruatis:quia confeſſio ſua non eſſet integra, eo quod peccatum illud fraudandi admiſſum taceret:ſicut in ſimili tradidimus in Man.[h] de excommunicato, quod licet confeſſio ab eo facta, & abſolutio ei data valeat, ſi ignorat, vel non aduertit ſe eſſe excōmunicatū, vel excommunicato non licere ſuſcipere ſacramentum; non tamen valent, ſi fiant ei hæc ſcienti, & aduertenti; quia non pęnitet, nec confitetur integrè: nō enim pęnitet eum peccati,quod in hoc committit,nec confitetur illud.

h c.9.nu.4.

SVMMARIVM.

1 *Pœnitentiarius cathedralis ex ſola vi ſui officij non abſoluit a caſibus Epiſcopo reſeruatis.*

1 *Intellectus Concilij ſeſ.24.c.8.de refor.*

CONSILIVM XX.

AN Pœnitentiarius electus ad formam Sacri Concilij,[i] poſſit abſoluere à caſibus reſeruatis?

i Seſſ. 24. cap.8 de reform.

Reſpon-

1 Reſpondeo, quod non, imò per præfatum canonem ipſe Pœnitentiarius nõ poteſt abſoluere à reſeruatis, niſi aliunde ea ſibi facultas fiat, cum ille nihil de hoc nouè ſtatuat, & à iure antiquo non eſt recedendum, niſi quatenus nouè id ſtatuitur.[a]

a l. præcipimus. C. de appellat.

SVMMARIVM.

1 Mendicantes non poſſunt abſoluere exterum ad ipſos venientem à caſibus, quos Epiſcopus pœnitentis, ſibi reſeruat, niſi habeant caſus Epiſcopales loci, vbi audiunt confeſſiones.

CONSILIVM XXI.

AN mendicantes Romæ commorantes, vbi Pontificis vicarius nullos ſpeciales caſus epiſcopales ſibi reſeruare ſolet, poſſint abſoluere extraneum venientem ad ipſos à caſibus epiſcopalibus, quos ordinarius dicti pœnitentis ſibi reſeruauit, tenendo opinionem D. T. in Manua. confeſ.[b]

b ca. 27. nu. 263.

1 Reſpondeo, quod mea ſententia nõ poſſunt. Tum quia ſecundum communem, quam contra Sylu. in quæſtione citata ſequutus ſui, non poſſunt mendicantes præſentati iuxta Cle. [dudum][c] abſoluere à peccatis reſeruatis epiſcopo cui ſunt præſentati, niſi facultas fiat in id ab eo: ergo à fortiori non poterunt abſoluere à peccatis extero Epiſcopo reſeruatis. Tum quia magno labore ibidem ſuſtineo, quod præfati præſentati habentes caſus epiſcopales Epiſcoporũ, quibus præſentantur, poſſunt abſoluere à caſibus epiſcopalibus alijs Epiſcopis reſeruatis. Salua, &c.

c de ſepult.

SVMMARIVM.

1 Vicarius Epiſcopi non ſacerdos habens poteſtatẽ ſuper caſus reſeruatos, poteſt per ſe reſeruationẽ remittere, vel alteri ſacerdoti, vt abſoluat, demandare.

CONSILIVM XXII.

EPiſcopus dedit inter alia auctoritatem vicario ſuo generali abſoluendi à caſibus reſeruatis. Et quia ipſe vicarius non poteſt abſoluere, cum non ſit ſacerdos; dubitatur, an alijs poſſit eandem delegare.

1 Reſpondetur, quod dicta facultas, ſiue auctoritas in hoc reſoluitur, vt liceat vicario auferre, ſiue remittere dictas reſeruationes: quę facultas ſiue reducatur ad ſimilitudinẽ aliarum facultatũ, quę vicarijs conceduntur, cum eorum iuriſdictio ſit ordinaria,[d] ſiue reducatur ad delegatã, cum ſit facta ad vniuerſitatem cauſarum, non eſt dubium quod poteſt ſubdelegari, iuxta l. [more.] & ibi gloſſam,[e] & gloſſam, quæ prima eſt,[f] & ita ſæpè ſeruatum ſcio.

d c. Romana. in prin. & ibi gl. in verbo generaliter. de appell. li. 6.
e de iuriſd. omn. iud.
f l. à iudice C. de iudic.

SVMMARIVM.

1 Mortis in articulo conſtitutus poteſt ab omnibus etiam quantumcunque reſeruatis peccatis, & cenſuris abſolui à quocunque ſimplici ſacerdote, modo nõ adſit præſens proprius ſacerdos: imò poſt Sac. Conc. Trid. etiã, & eo præſente videtur, quod poſſit abſolui. nu. 2. licet conſultè faciat pœnitens, ſi proprio confiteatur parocho, qui præſens eſt. nu. 3.

4 Obediendum ſuperiori pacificè poſſidenti, etiam lite ſuper proprietate pendente, quæ ſententia tenet, & ligat.

4 Interdictus ab Epiſcopo non poteſt eo præſente, etiam in mortis articulo ab alio abſolui.

5 Interdicto Capitulo, ac etiã denũciato, non ideo ſinguli cenſentur nominatim interdicti, vel nominatim denunciati. Vnde poterunt tales ab ijs, ad quos ſpectat, tradi eccleſiaſticæ ſepulturæ, et n. 6. verum tamen eſt, quod ſi poſt ſepulturam denunciaretur interdictus, & nõ abſolutus, eſſet exhumandus. nu. 8.

7 Notorium quoad effectum perdendi beneficium extrauagantis ad euitanda, non dicitur illud, quod poteſt aliqua tergiuerſatione celari.

8 Interdictus, niſi prius citetur, denunciari nequit aliquis.

9 Interdictus etiã non declaratus, nec denunciatus, mandans ſepeliri in eccleſia peccat mortaliter, niſi excuſetur ex ignorantia, qua putabat ſe abſolutum.

CON-

CONSILIVM XXIII.

AN poſſit quis in mortis articulo abſolui à quocunque ſacerdote, proprio etiam præſente?

1 Communis concluſio eſt, quod exiſtens in mortis articulo, poteſt abſolui à peccatis, & à cenſuris, etiam reſeruatis, à quocunque ſacerdote ſimplici, arg. ca. [quē pœnitet.][a] cap. [quod in dubijs,][b] iuncto capit [ſi quis ſuadente.][c] & alijs ſimilibus, ſed clarius, quam alibi, nouiſſimè tradit Concilium Tridentinum,[d] declaratum à nobis in Man.[e] vbi tamē inſinuauimus intelligendum eſſe, quādo non eſt præſens ſuperior, vel proprius ſacerdos, ſecundum Inn.[f] vbi tenet, qđ abſoluendus à Papa ob percuſſionē clerici, poſſit abſolui à quocunque ſacerdote, ſi aliquo impedimento corporali, vel alio impediatur ire ad ipſum, requiſito tamen prius Epiſcopo, ſi haberi poteſt. ſequitur Syluester,[g] & Sotus.[h] Ceſſat enim eo caſu neceſſitas recurrendi ad alienum, vel ſimplicem ſacerdotē, dum præſens eſt proprius ſacerdos, vel ſuperior.[i]

a de pœnit. diſt. 1.
b de ſent. excom.
c 17. q. 4.
d Seſſ. 14 de ſacram. pæn. c. 7.
e c 27. num. 272. & melius in c. 26. nu 26.
f in ca. 1. de ſent. excom. propè finē.
g verbo confeſſor. 3. q. 6
h in 4. diſt. 18. q. 4. ar. 4.
i arg. ca cum ceſſante. de appell.

2 Nunc verò, altius re inſpecta, vidētur contra iſtam limitationē facere verba præfati Concil. Trid. ſcilicet, [in articulo mortis nullam eſſe reſeruationem] & paulo inferius [quđ omnes, &c.] Moueor etiā, quod nullus claſſicus auctor poſuit hanc limitationem vſque ad Syluestrum, qui obſcurè loquitur; Innocētius verò non loquitur de articulo mortis, ſed de alijs impedimentis non tam priuilegiatis: & verba Concilij Tridentini nō ſolum ſunt generalia, ſed etiam vniuerſalia, ibi, [omnes ſacerdotes,] & ibi, [quoſcunque pœnitentes,] & ibi, [quibuſuis peccatis.] & ita generaliter, & vniuerſaliter ſunt intelligenda.[k]

k l. de pretio. ff. de publicis. in rē act. cū ſimilib.

3 Propter quæ puto concluſionē prædictam tenendam eſſe ſine præfata limitatione poſt Concilium Tridentinum, quod determinat, quod in articulo mortis nulla eſt reſeruatio, quæ concluſio fauorabilis eſt animarum ſaluti: quamuis crederem conſultè facturum, qui præſente ſuo parocho, vel ſuperiore, faciat ſe potius ab eo abſolui, quam ab alijs.

4 Quid autem, ſi eſt in articulo mortis interdictus ab Epiſcopo, qui prætenditur ab eo eſſe incompetens iudex, & pendet lis ſuper proprietate, & non ſuper poſſeſſione? & videtur idem dicendum de tali Epiſcopo, ac de illo, qui iuriſdictionem habet pacificam: quia obediendum eſt ſuperiori poſſidenti, donec lis pendet ſuper proprietate,[l] & ideo ſi moriatur abſolutus à ſimplici ſacerdote, non requiſito Epiſcopo, qui præſens erat, non eſt benè abſolutus.

l c. 1. vt lite pendente ca. cum non liceat. de præ. c non ne. 8. q. 4.

5 An autem interdicto Capitulo potuit in ſacro ſepeliri canonicus, qui eſt vnus de Capitulo, ab hæredibus, vel cognatis, vel amicis? arbitror, quod ſic. Tū quia qui non eſt nominatim interdictus, iuſtè poteſt ſepeliri, vt habet gloſſa notabilis,[m] & ibi textus.[n] Tum quia per extrauagantem [ad euitanda ſcandala.] Martini V. nemo tenetur euitare excommunicatos, nec interdictos, niſi fuerint denūciati. At hic, ſuper quo cōſultatio vertitur, nec fuerat denūciatus, nec nominatim interdictus: quia aliud eſt Capitulum, aliud ſinguli de Capitulo.[o] Vnde licet denunciatum ſit Capitulum pro interdicto, non tamen ſunt denunciati ſinguli de Capitulo.

m in Clem. 1 verbo nominatim.
n de ſepul.
o ca. eam te. de reſcr vbi latè Felyn. col. 11. verſi. aliud capitulum.

6 Non obſtat dicere, quod interdicto Capitulo, ſunt interdicti ſinguli de Capitulo, vt in c. [Romana.][p] iuncta gloſ.[q] & interdicto populo, cenſentur interdicti ſinguli de populo, & interdicto clero ſinguli de clero,[r] quia non propterea ſinguli de populo, vel clero cenſentur denunciati, vel nominatim interdicti.

p §. vniuerſitatem.
q de ſenten. excom. lib. 6.
r c. ſi ſententia, de ſent. excom lib. 6.

7 Non etiam obſtat, quod aliquando tenuerim in c. 1.[s] declarando præfatam extrauagantem, quod exceptio illius in fine poſita, qua excipitur excommunicatus ita notoriè, vt nulla tergiuerſatione poſſit celari ob manuum iniectionē in clericum, extenditur ad omnes alios notoriè excommunicatos, & etiā ad interdictos, & ſuſpenſos notoriè, ad hoc, vt ante denunciationem euitari debeant; quoniam iſte non erat ita notoriè interdictus, etiamſi notorium eſſet Capitulū eſſe interdictū: quia potuit eſſe abſolutus particulariter, & potuit eſſe priuilegiatus, ne interdici poſſet ab ordinario, vel ne ſub generali perſonarū, vel Capitulorū interdicto cōprehenderetur; maximè quia illa qualis qualis abſolutio, et

s §. laboret. de pæn. d. 6. nu. 27.

illa

illa litis pendentia efficiunt, ne res adeo E eſſet notoria, vt nulla tergiuerſatione poſſet celari, prout requirit finis prædictæ extrauagantis, & adeo notorietas iſta tergiuerſatione aliqua celari poteſt, vt cuilibet prætorio negotium faciat.

8 Nõ etiam obſtat, quod facilè dictus canonicus poteſt denũciari interdictus, & minimè abſolutus: quoniam hoc nõ poteſt fieri ſine partis citatione,[a] & nec cum illa eſt facilis denunciatio; quod ſi fieret, poſtquam facta eſſet, poſſet exhumari ſepultus,[b] ſicut illicitum fuiſſet eum ſepelire, ſi antea denunciatio facta fuiſſet.

a Gl. in cle. 1. verbo conſtituerit. de cenſib.

b Arg. c. ſane. 1. & ca. ſane. 2. 24. q. 2. & c. ſacris de ſepult.

F

9 Non etiam obſtat dicere, quod præfatus canonicus peccauit coram Deo, iubendo, quod in ſacro ſepeliretur: quia potuit excuſari per ignorantiam inductam ex abſolutione præfata, iũcta vulgari concluſione, quæ habet poſſe ſimplicem ſacerdotẽ abſoluere ab omnib. cenſuris in articulo mortis, vt tenet gl.[c] quæ dixit etiam laicum id facere poſſe: & limitatio ſupradicta, quod intelligatur in abſentia ſuperioris, nunquã, vel raro inuenitur per aliquem textum expreſſa. Denique licet ille canonicus malè iuſſiſſet, potuit tamen ab hæredibus, G cognatis & alijs bene ſepeliri: quia diuerſa eſt in eis ratio. argumento præfatæ extrauagantis quatenus habet, per eam multum fuerit conſuli & prouideri communicantibus ijs, qui ſunt ligati cenſuris, nihil autem ipſis ligatis, &c.

c in cap. nobis. 2. de ſen ten. excom.

Aduertendum, quia refertur, quod Congregatio Concilij cenſuit, ſacerdotem alioqui idoneum; non tamen ad audiendum confeſſiones approbatũ, iuxta c. 15. ſeſſ. 23. non poſſe validè à peccatis mortalibus abſoluere pœnitentem in articulo mortis cõſtitutum, vbi citra mortis periculum haberi poteſt copia ſacerdotis approbati, & longè id minus, ſi ij ſemet parochus præſens id prohibeat H paratuſque ſit infirmi confeſſionem audire, nec vlla ſubſit cauſa parochum ipſum recuſandi.

SVMMARIVM.

1 Caſus reſeruatos Epiſcopo nõ ideo parochus põt abſoluere; quod credat fore nociturum pœnitenti, ſi illum ad Epiſcopũ remittat: niſi fortè adeſſet talis circunſtantia, quæ præberet poteſtatẽ inferiori contra legem ſuperioris eundi.

1 Parocho nõ cõpetit regulariter poteſtas iudicãdi, an hic, vel ille caſus reſeruatus Epiſcopo, ſit uel nõ ſit ei remittẽdus.

CONSILIVM XXIV.

PArochus poteſt abſoluere parochianum à caſu reſeruato ab Epiſcopo ſibi, ſi credit fortè malum, & nociuũ pœnitenti remittere illum ad ſuperiorem. vt dicit Angelus,[d] allegando Panorm.[e] F vbi nihil tale dicit.

d in ſumma, verbo caſus in fine.

e in c. quod dilecto. de conſ. ne.

1 Sed contrarium videtur verũ. Tum quod Panor. non dicit illud. Tum q d.[f] Conc. Trid. nihil prodeſt; nec nocet ei, ſi ſatis expendatur. Tum quod nullo iure id probatur: quia licet parochus habet iuriſdictionem ſpiritualem in pœnitentem quoad omnia, non tamen quoad abſoluendum eum à reſeruatis, vt præfatum Concilium probat. Tum quod regulariter parochus non eſt iudex ad cognoſcendum de abſolutione caſus reſeruati, an debeat mitti ad Epiſcopum, an non: quamuis poſſet occur- G rere aliquis caſus tot circunſtantijs veſtitus, vt id liceret, iuxta dictum Innocẽtij,[g] quatenus ait Epiſcopos, & alios iudices ex magna cauſa poſſe contrauenire conſtitutioni etiam Papæ, quem refert, & ſequitur ibidem. Felyn.[h]

f ca. 7 de caſuum reſeruatorum ſeſ. 14.

g in c. 1. de conſt.

h nu. 49.

SVMMARIVM.

1 Pœnitẽtiã impoſitam à ſuperiore in abſolutione a peccato reſeruato, etſi inferior adueniente neceſſitate, uel vtilitate ob præſumptam mentem ſuperioris commutare poſſit, ſecus tamen eſt quoad pœnitentiam impoſitam in commutatione voti, vel diſpenſatione. nu. 2.

CONSILIVM XXV.

GLoſſa ſolemnis[i] habet Epiſcopũ poſſe iuſta de cauſa mutare pœnitentiam à Papa impoſitam, quod probat illud cap. quatenus habet poſſe Epiſcopum minuere pœnitentiã per legẽ Papæ impoſitam, arbitrando id conuenire pœnitenti. Cõtra quod facit dictũ Cardinalis

i in c. tempora 26. q. 7. ſuper verbo ind.

Digitized by Google

dinalis ſancti Sixti,[a] quatenus ait inferiorē non poſſe minuere pœnitentiā impoſitam à ſuperiore pro peccato ſibi reſeruato, pro quo facit, quod alioqui fruſtranea eſſet reſeruatio, cum abſolutus poſt habitam abſolutionē poſſet ſtatim adire aliquem inferiorem, qui minueret pœnitentiam, confitendo iterum ei. Fatetur tamē ipſe Cardinalis, quod ob neceſſitatem, vel vtilitatem poſſet id facere inferior: quia pium eſt credere ſuperiorē tacitè voluiſſe committere abſolutionem inferiori, quando talis neceſſitas, vel vtilitas occurreret.

a in d. c. tempor. nu. 4.

2 Sed nullo iure hoc ipſe probat, & aliud vr̃ dicendum de pœnitentia impoſita à ſuperiore pro abſolutione à peccato reſeruato, & aliud de onere impoſito à ſuperiore per viam cõmutationis, vel diſpenſationis voti, in quo procedere videtur dictum Cardinalis, & quod præfata gloſſa loquitur in pœnitentia iniuncta pro abſolutione, pro quo facit, quod dicimus in Manu. conf.[b] ſcilicet, quod confeſſio non eſt iteranda ob defectum implementi pœnitentiæ.

b ca. 9. nu. 17.

SVMMARIVM.

1 Cõfeſſor ſecundus per Cruciatã electus poteſt ex cauſa, quæ iuſta videatur, pœnitẽtiã à primò impoſitã mutare, non auditis peccatis, pro quib. impoſita eſt.

CONSILIVM XXVI.

AN ſecundus confeſſarius per bullã Cruciatæ electus poſſit cõmutare pœnitentiã impoſitam à primò, nõ auditis peccatis, pro quibus impoſita fuit?

1 Reſpõdetur, quod ſic, iuxta gloſſam iuris optimam.[c] cui aliquas ſimiles allegat Decius,[d] & hoc tenet ſimpliciter Ludouicus Roma. per illam gl. & [l. ſi hominē.][e] cuius apoſtillator allegat multos idem tenentes. Quod tamē videtur limitandũ, vt procedat concurrente iuſta cauſa id faciendi, & non alias, vt ſatis reſoluit præfatus Decius, vbi ſupra, quē ea ratione ſequor, quod minor non poteſt diſpẽſare ſuper lege maioris, niſi iuſta cauſa interueniat; etiã ſi Papa conceſſerit poteſtatem diſpenſandi: quia diſpenſatio legis ſuperioris requirit cau-

c in c. tempora. 26. q. 7.
d in c. at ſi cleric. §. de adulteriis col. 3. de iudic.
e ff. mand. in ſing. 460.

A ſam, iuxta tex. adductã gl.[f] & adductã a nobis in Man. conf.[g] Non autem arbitror cognitionem peccatorum confeſſorum primò confeſſario eſſe neceſſariam, ſed ſatis eſt cognitio cauſæ, quæ ad pœnitentiam commutãdam iuſta videatur, nec requiritur probatio quo ad forum conſcientiæ, licet quo ad forum exterius. Salua, quæ iuſtior fuerit ſententia.

f in §. rigor. 1 c. 7
g Præl. nu. 15.

SVMMARIVM.

B *1 Cõfeſſarius ad impediẽdũ peccatum, quod perpetratur in aliquo monaſterio, tacitis nominib. põt Prælato dicere, Caueat, quia in tuo monaſterio, ſic peccatur.*

CONSILIVM XXVII.

MVlier tacito nomine monachorũ conuentus, in quē veſte virili religioſa introducta ad malos fines fuerat, confeſſa fuit cuidam cõfeſſario, qui admonuit prælatum illius conuentus præfatum modum peccandi, vt illi obuiaret, & ille præfata dixit ſuo conuentui, confitentis, & confeſſarij nomine tacito. Quæritur, an in hoc fuerit peccatum aliquod admiſſum.

C

1 Reſpondetur primò, qđ illa mulier diſcretè tacuit nomina monachorum conuentus, in quem introducta fuit veſte religioſa virili obducta, & induta.

Secundò, quod præfatus confeſſarius non peccauit, immo bonum opus fecit, monendo præfatum prælatũ illum peccandi modum in ſuo monaſterio conſuetum, vt obuiaret illi: quia, vt diximus,[h] confeſſarius poteſt, immo debet impedire, ne peccatum ſibi confeſſum iterum committatur, ſine reuelatione tamen confitentis: & præfatus confeſſor ita fecit: quia non reuelauit perſonam confitentis, & procurauit ne peccatum ſibi confeſſum iterum, vel pluries in illo monaſterio committeretur.

h in c. ſacerdos. de pœn. diſt. 6. nu. 124.

D

Tertiò, quod nec prælatus, qui præfata dixit ſuo conuentui ad impediẽdam iterationem iam fœdi peccati, vllatenus peccauit, immo bonum opus operatus fuit, dicendo illa ſecreto ſine præfatæ mulieris, & præfati confeſſarij reuelatione, & ita de bono opere non debet lapidari, iuxta illud.[i] Salua, &c.

i Io. 1. c. 10.

SVM-

Digitized by Google

SVMMARIVM.

1 *Pœnitentiarius maior presbytericidæ priuationē feudi, iuriſve patronatus, publicamve pœnitentiā imponere nequit, nec filijs eius inhabilitatem ad beneficia, num. 2.*

3 *Confeſſor pro occulto crimine publicā pœnitentiam imponens deponendus.*

Confeſſor ſicut de cōſenſu pœnitētis, iuſta ſubſiſtēte cauſa, poteſt confeſſionē reuelare, ſic & publicam pœnitentiam imponere, q̄uis in peccato occulto vix poſſit ſubeſſe iuſta cauſa id faciendi.

CONSILIVM XXVIII.

AN clauſula, qua Pœnitentiarius maior ſolebat olim abſoluere presbytericidas, videlicet, quod per quinque eccleſias nudus ſolis femoralibus indutus cum virgis accedat, ipſeque, & eius heredes ſint perpetuo priuati feudo, & iure patronatus, ſi quæ eccleſia habet, nec non ipſe, & eius liberi vſq; ad quartam generationem ſint inhabiles, ſit iuri conſona?

Dico primò, illam ſecum pugnare quatenus cōtinet, vt presbytericida ſic G abſoluatur, vt crimen eius non detegatur, & poſtea, vt ipſemet factis, & verbis confiteatur crimen ſuum.

Secundò, quod nullo canone pœnitentiali ponitur huiuſmodi pœnitentia presbytericidæ: canon enim pœnitētialis ſuper hoc crimen, qui ponitur in capit. 2.[a] ſolum habet, vt pœniteat 12. annis, & quod non contrahat matrimonium, & à militia deponatur.

a de pœnit. & remiſſ.

Tertiò, quod nullo canone imponitur ei pœna ipſo iure perditionis iuris patronatus Eccleſiæ, vel feudi, vel aliorum bonorum, & quod licet ſummi H Pœnitentiarij poteſtas ſit maxima, tamen eſt ordinaria, & inferior Papali, & ita iure communi nō extenditur illa ad imponendam tam grandem pœnam, quæ non poteſt imponi, niſi expreſſo iure caueatur, iuxta gloſſam ſingularem, & receptam.[b]

b q̄. pœn eſt ca. ſi. de iure patro.

2 Quartò, quod longè minus poteſt ſummus pœnitentiarius imponere pœnā inhabilitatis ad beneficia eccleſiaſtica liberis huiuſmodi presbytericidæ, E cum etiam propter crimen hæreſeos nō imponitur illa pœna niſi filijs, vſque ad ſecundam generationem per lineam maſculinam.

3 Quintò, quod qui confeſſarius huiuſmodi pœnitentiam imponeret alicui presbytericidæ ſibi confeſſo, dignus eſſet depoſitione, & in carcerem perpetuum incluſione, per cap. [ſacerdos.][c] & cap. [omnis.][d]

c de pœnit. diſt. 6.
d de pœnit. & remiſſ.

Sextò, quod confeſſarius, qui huiuſmodi pœnitentiam imponeret, deberet legere d. capit. [omnis.] ibi, [caueat autem quamuis de conſenſu eius iuſta de F cauſa pręſtito, ſicut poſſet reuelare confeſſionem ſecundum S. Thom. communiter receptum contra Scotum, Ioannem Maiorem, & ſequaces eorum, poſſet etiam pœnitentiam prædictam imponere: quam tamen iuſtam cauſam in crimine occulto nunquam, aut raro arbitror inuentum iri.

Aduertendum primò, quod hoc reſponſum videtur intelligendū de presbytericida omninò occulto. Secundò aduertendum, quod etiam hodie, vt refertur, Pœnitentiariæ officium quando dat literas pro publico presbytericida, G apponit adhuc dictas pœnas, quas tamē ita reſtringit, videlicet, quod ſi vbi nūc reperitur delinquens, eius delictum ſit occultum, dicta publica pœnitentia non imponatur, ſed ab eo exigatur iuramentum, quod quam primum venire poterit ad locum perpetrati delicti, illam exequeretur: ſecundam autem pœnam de amiſſione feudi, & iuris patronatus reſtringit ad illa quę obtinebat in Eccleſia, cui presbyter ſeruiebat. quo ad tertium de inhabilitate deſcendentium ad beneficia, abſolutè dicit, quod eius liberi ſint inhabiles ad beneficia, niſi cum H eis per Sedem Apoſtolicam diſpenſetur. Has autem vltimas duas pœnas, non tam per modum pœnæ imponendę, quam per modum declarationis dictarum pœnarum ipſo iure incurſarum iniungit. Itaque hæc formula obſeruata poſt hoc reſponſum auctoris, qui erat conſultor Theologus dicti officij, & poteſt pro ea adduci cap. in quibuſdam. de pœnis, & à ſimili cap. fœlicis. de pœnis in 6.

SVM.

SVMMARIVM:

1 *Compoſitio, quæ pro gratia reformatoria in vtroq. foro obtinēda exigeretur non pōt exigi, ſi eadem gratia in foro tantum conſcientiæ impetretur. nu. 3.*

2 *Stultus etſi melioris conditionis eſſe non debeat, quam ſapiens, per accidens tamen & mediatè quandoque aliter ſe res habet, nu. 5.*

3 *Pœnitentiaria omnia gratis ſine vlla exactione concedere, & expedire tenetur, & ſeq.*

6 *Impedito, ſeu ſuſpenſo propter ſuam culpam, non currit præſcriptio.*

CONSILIVM XXIX.

AN quando gratia à Papa in vtroq.
foro obtenta ad contrahendū matrimonium in aliquo gradu prohibito,
propter occultam ſurreptionē efficitur
inualida, & impetrātes in Dataria ſolēt
compoſitionem ſoluere. Pœnitentiarius
maior ad dictam compoſitionem ſoluēdam cogere, ſi deſuper diſpēſet, valeat?
1 Pro parte affirmante facit primo, quod
impetrans aliquod beneficium, expreſſo minore valore, ſi poſtea impetret aliam gratiam, quæ appellatur, perinde
valere, expreſſo verò & maiori precio,
cogetur ſoluere partem annatæ, quam
nō fuit coactus ſoluere propter expreſſionem minoris valoris.
2 Secundò facit: quod non debet eſſe
melioris conditionis ſtultus, quam ſapiens.[a] At prudēs, & verax, qui expreſſiſſet huiuſmodi copulam, ſoluiſſet compoſitionem, ergo & is debet ſoluere.
3 Pars autem negans eſt tenēda. Tum
quia pœnitētiarius maior tenetur expedire vbiq. gratis, vt in eius facultatibus
exprimitur, & nō dicitur gratis expediri, cum aliquid exigitur per viam cōpoſitionis, ſecundum vſum loquendi Curiæ, & rectè quidē, quia exigere ab inuito, eſt extorquere.[b] Tum quia Pœnitentiarius maior non ſolū non poteſt quid
quam exigere, ſed neque ſponte datum
etiam pro munere accipere, vt in præſcriptis facultatibus habetur. Tum quia
ob nullam cauſam licet, vel licuit vnquam
alicui mentiri.[c] & præfatus Illuſtriſſimus tenetur in literis ſuis teſtari, eas

a ca. cū qui. de preb. li. 6.

b l. fideicommiſſa. §. ſi rē. ff. de leg. tertio. & glo. ca. letaris c. exigit. de cēſib. li. 6. ver. exigere.

c ca. 1. & ca. ne quis. 2. 2. q. 3.

A gratis vbiq. eſſe expeditas, & ita ſi teneretur cogere ad ſoluendum compoſitionem, cogeretur mentiri, quod eſt abſurdum. Tum quia tam ſummo Pœnitentiario, quam alijs omnibus ſui prætorij
officiarijs indictum eſt onus ſeruādi im
ſecretum, quantum confeſſarius debet
de his, quæ ratione ſacræ cōfeſſionis nouerit. At imponere onus componendi,
eſſet reuelare ſaltem indirectè ſecreta
ſui prætorij, ergo non licet.[d] Tum quia
nulla eſt cauſa, cur præfatam cōpoſitionem cogantur præfati ſoluere. Nō quidem prior illa diſpenſatio, quę ad vtrū
B quā forū fuit data, quia illa fuit nulla,
& ex nihilo nihil fit, iuxta Philoſophū[e]
& quod pro nihilo, ſiue ſine cauſa datur
repetitur.[f] Non etiam poſterior ad forum conſcientiæ tantum data, quia illa
debet omnino gratis fieri, & cauſę ſecretum ſeruari, vt præſcriptum eſt.
4 Non obſtat prius oppoſitum, quia
arguitur à ſeparatis, contra l. Papinianus,[g] & in quibus eſt diuerſa ratio. nā
in oppoſito agitur de reformatione gratiæ quo ad vtrunq. forum, cui cōgruit
exactio, & ſolutio, in caſu autem noſtro
de reformatione gratiæ quo ad forum
C conſcientiæ tantum, cui repugnat exactio, immò & ſolutio ſpontanea.
5 Ad poſterius oppoſitum reſpondetur primo, cōcedendo, quod ſtultus nō
debet eſſe melioris conditionis, quam
ſapiens, negando tamen, quod in hoc
caſu melioris conditionis fuerit ſtultus,
id eſt ſurreptitiè impetrans, quia immò
fuit peioris, quia impetratio ſtultè, id
eſt ſurreptitiè facta, non valuit, & ſapienter, id eſt, ſine ſurreptione facta valuiſſet.
6 Secundò reſpondeo, quod aſſumptū
eſt verum ſolum quo ad ea, quæ imme
D diatè procedunt ex illis, nō autem quo
ad ea, quę mediatè: nam ſemeſtre ad cōferendum currit collatori non ſuſpenſo, & ita ſapiēnti à die ſcitę vacationis,
non autem collatori ſuſpenſo, & ita ſtulto, iuxta cap. [quia diuerſitatem.][h] per
quod maximè commēdatum dixit Iaſ.
[i] quod impedito propter culpā ſuam nō
currit præſcriptio, cuius ratio eſt, quod
illud priuilegium non naſcitur immediatè ex culpa, ſed mediatè ex ſuſpenſionis impedimento, quod naſcitur ex

d Ar. c. ſacerdos. de pa. d. 5. & c. omnis de pa. et remiſ. cum ei adnot.

e in 2. Phyſ.

f ff. de cōd. ſin. cau. l. 1. & vlt.

g ff. de minor.

h de conceſſ. preben.

i in §. rurſus col. 6. de act.

culpa, & in caſu propoſito non agitur de ijs quę immediatè ſequuntur ex eo, quod factum eſt ſtultè, vel ſapienter, vt palam eſt. Salua, &c.

SVMMARIVM.

1 Papa habet ſuper omnes Chriſtianos iuriſdictionem immediatam à Deo, quo ad omnia ſpiritualia.

2 Ius reſeruandi caſus nō tollitur ab Epiſcopis, etiam ſi Papa concedat aliquibus alijs poteſtatem abſoluendi à ſic reſeruatis in quibuſdam caſibus.

3 Presbyter omnis poteſt ſolo iure diuino attento abſoluere quemlibet à quolibet peccato, non tamen iure humano.

4 Contrahere, & cōuentiones facere iure naturali omnibus licet, & tamen iure Cæſareo multi ad id inhabilitantur.

5 Iure naturali & diuino aliqua competūt multis, quæ tamē Pōtificio quo ad ſpiritualia, & Cæſareo quo ad temporalia reſtringi & limitari poſſunt.

6 Gloſ. c. omnis vtriuſque ſexus, de pœn. & remiſſ. error, quod parochiani de iure diuino tenētur cōfiteri proprijs parochis.

7 Ius naturale & diuinum pōt per rationem naturalem declarari, & limitari, non tantum per legem à Papa latā quo ad ſpiritualia, ſed & Principis quo ad ſæcularia, & etiam per conſuetudinem rationabilem.

CONSILIVM XXX.

AN Papa poſſit concedere facultatem abſoluendi à caſibus reſeruatis ab Epiſcopis, eis inuitis, cum talis reſeruatio videatur de iure diuino?

1 Non videtur ſatis tuta opinio cuiuſdam viri eruditi, quā publicauit in tractatu ſuo de caſibus ſedi Apoſtolicæ reſeruatis, ſub finem, nempe quod confratres ſanctiſſimæ Trinitatis, & alij Chriſti fideles non poſſunt abſolui à caſibus reſeruatis Epiſcopis, eis inconſultis, auctoritate bullæ Gregorij XIII. per quā facit eis facultatem in hęc verba. [Et inſuper ipſi confratres.] vſque, [iniungere.] Præfatus enim auctor fundat ſuam opinionem in eo, quod Papa non poteſt tollere ius diuinum, & quod iure diuino eſt cōceſſa poteſtas Epiſcopis re-
E ſeruādi ſibi aliquos caſus, quæ poteſtas videretur eis auferri, ſi virtute prędictę conceſſionis poſſent præfati Chriſti fideles abſolui à peccatis reſeruatis Epiſcopis. Quæ tamen opinio non eſt vera, nec bene fundata.

1 Tum quod Papa habet ſuper omnes Chriſtianos iuriſdictionem, iuxta extrauag. [vnam ſanctam,][a] & dictum Innocentij[b] ampliatum per Felynum,[c] & non ſolum qualem qualem, ſed immediatam quo ad omnia ſpiritualia, vt colligitur ex S. Thoma recepto.[d] Et ſicut
F habet illam immediatè ſuper omnes, ita eam accepit immediatè à Deo, & ideo nemo alius poteſt eam illi tollere, vel minuere.[e]

a De maio. & obed.
b in ca. 1. de conſt.
c à nu. 4.
d in tract. de errorib. Græcorum q. 66. et ſeq. aliàs c. 32.
e cap. cuncta per mundū et c. per principalē 9. q. 3.

2 Tum quia nō ſatis cautè arguit tolli ab Epiſcopis ius reſeruandi caſus, eo quod Papa conferat facultatem abſoluendi ab eis aliquibus alijs in aliquot caſibus, vt in caſu propoſito, quia effectus arguit à ſublatione partis ad ſublationem totius, & ſic à minori ad maius affirmatiuè contra regulas dialecticorum, & Baldi.[f]

f in l. conuenticulam C. de Epiſc. & cler.

G 3 Tum quia etiam omnis presbyter, ſolo iure diuino attento, poteſt abſoluere quemlibet à quolibet peccato, vt alias diximus, & efficaciter probauimus in c. [placuit.][g] Attamen plurimis id non licet iure humano Papæ id vetante, nec ſequitur ex hoc tolli eis poteſtatem illam diuinitus eis datam.

g de pœn. d. 6. ar. n. 2.

4 Tū quia iure diuino naturali licet paciſci, & contrahere.[h] nihilominus iure non ſolum Pontificio, ſed etiam Regio vetantur multi ad paciſcendum, & contrahendum, nec propterea tollitur
H ius naturale, & diuinum, ſed tantum ex æquo & bono reſtringitur.

h l. 1. ff. de pactis.

5 Tum quia omnium vna eſt concluſio, multa iura iure naturali & diuino competentia multis reſtringi, & limitari poſſe à ſummo Eccleſiæ principe quo ad ſpiritualia, & à ſæculari quo ad temporalia, tam per cap. [cum ſecundum][i] & iuxta c. [quod in dubijs,] & ca. [pœnæ,][k] per interpretationem inter iis, & æquitatem interpoſitam, iuxta l. 1.[l] quam per pœnæ impoſitionem, iuxta l. [quiſquis,][m] & cap. [cum ſecūdum,][n] quam per iuſtam diſpenſationem, cap. [ex multa,] de toto titu. [de voto,] & cap.

i de ſer. li. 6.
k de pœn.
l C. de leg.
m C. ad l. Iuliam maieſt.
n de hæret. lib. 6.

Digitized by Google

a in trein ſand. *b de ſuiſt.* *c ff. de rei vend.* *d §. conſtat, ff. commu. præd.* *e in d. c. quæ in eccleſiarum.* *f de pœnit. & remiſſ.*

cap. [quanto,] cum eis adnotatis,[a] quà per rationem iuſtam naturalem, iuxta l. [Lucius,][b] & l. [item ſi verb.][c] & in l. [ſi venditor,][d] & copioſè tradunt Felynus, & Decius, & alij moderni.[e] Et palam eſt, in caſu propoſito ſolum ius Epiſcopi reſtringi, & limitari ex cauſa iuſta, ſancta, & honeſta.

6 Tum quia gloſſa ca. [omnis vtriuſque.][f] damnatur ibi communiter, quatenus dicit confeſſum religioſis habentibus priuilegium audiēdi confeſſiones à Papa, teneri ad confitendum iterum ſuis parochis, ſi abſque ipſorum licentia confeſſi fuerint ipſis.

g de hæret.

B Tum quia præfata opinio ſapit hæreſim Ioannis Poliaci damnatam per extrauagantem. [vas electionis,][g] quatenus aſſeruit, quod ſtante ſtatuto c. [omnis vtriuſq; ſexus.] non poteſt Papa facere, vt parochiani non teneantur confiteri proprio ſacerdoti, ſeu parocho Eccleſiæ, & ꝙ Papa non poteſt dare licentiam audiendi confeſſiones, quin confeſſus habenti eam teneatur eadem peccata iterum proprio parocho fateri.

h de ſepult.

Tum quod deſtruit clem. [dudum.][h] & omnia Iobelæa, & Cruciatas, & confeſſionalia, quibus fit facultas eligendi C confeſſores, & conſuetudinem generalem totius Eccleſiæ Chriſtianæ, quæ cõtrariam eius opinionis ſententiam vbique terrarum ſeruat.

i c. ſunt quidam. 25. q. 1.

Tum denique, quod facilè diluitur argumentum eius: concedendo quidē Papam non poſſe tollere ius diuinum in totum,[i] concedendo item poteſtatem reſeruandi ſibi aliquos caſus iure diuino Epiſcopis conuenire: negãdo tamē, quod non poſſit Papa illam ex iuſta cauſa limitare, & reſtringere aliquo prædictorum modorum: negãdo item, quod per limitationem, & reſtrictionem in D hoc caſu factã tollatur Ep̃is poteſtas reſeruandi poteſtatem abſoluendi ſibi in aliquot caſibus, per ſupradicta.

k in c. fin. de conſuetu.

7 Quin & Panormitanus dicit,[k] ſecutus Innocentium receptum ab omnibus, quod per rationem naturalem poteſt declarari, & limitari ius naturale, & diuinum, non ſolum per datam legem Papæ quo ad ſpiritualia, ſed per legem alicuius principis quo ad ſæcularia, ſed etiam per conſuetudinē rationabilem,

A vt paſſim limitatur præceptum de non occidendo, & de ſtando duorum, vel trium teſtimonio.

SVMMARIVM.

1 *Ep̃s diſpēſandi facultate à Cõcilio ſibi conceſſa cũ alterius Epiſcopi ſubditis vti nõ põt; at ſequendo opinionē Federici de Senis, cũ monacho exēpti monaſterij exiſtentes in ſua diœceſi poteſt.*

CONSILIVM XXXI.

B AN liceat Epiſcopo per facultatem à Concilio ſibi conceſſam abſoluere, & diſpenſare cum exemptis ſuæ diœceſis, & cum extraneis aliarum.

l §. pen. de elect. lib. 6. *m §. ceties. ff. de damn. infect.* *n in ca. nonnulli. ca. 31. de reſcrip.* *o conſ. 14.*

1 Reſpondeo primò, non poſſe Epiſcopum vti illa facultate in ſubditos alterius Epiſcopi: quia verba diſpoſitionis non conueniunt eis, ergo nec diſpoſitio, iuxta c. [indemnitatibus.][l] & l. 4.[m] & Felynum.[n]

Secundò, ꝙ qui tenuerit opinionem Federici Senenſis[o] ſcilicet, quod monachus monaſterii exempti exiſtens in epiſcopatu alicuius Epiſcopi, põt ſubdere ſe Ep̃o illi ordinario quo ad huiuſmodi abſolutiones, renunciãdo quo ad illud priuilegio exemptionis, poterit tenere, quod Epiſcopus poſſit in talē monachum volentem vti ea facultate, non aũt, qui tenuerit contrariam. Salua, &c.

SVMMARIVM.

1 *Puniendus propriè pro culpa alterius nemo eſt: vnde negligentia executoris, vel hæredis non diminuit meritũ gratiæ, vel relaxationis pœnæ, quod defunctus viuens acquiſiuit: fieri tamen poteſt, vt à bono conſequendo impediatur, & nu. 2. 3. 4. 5. & 6.*

2 *Meritũ, nec pœna poſt mortē creſcit defuncto, nec. n. põt tũc amplius benè, vel malè mereri, poſſunt tamen ei applicari, & non applicari ſuffragia conducētia ad citiorem liberationem, nu. 6.*

6 *Negligentia hæredis cauſare poteſt, ut anima teſtatoris in Purgatorio detineatur non reſtituendo eius debita; quia creditores fortè non ſic pro eo orabũt, & num. 5. & 6.*

CONSILIVM XXXII.

QVæſtio eſt, an, qui teſtatus, vt centum, vel mille Miſſæ celebrarëtur pro liberatione animæ ſuæ à pœnis Purgatorij poſt mortem ſuam tardius ab eis liberetur propter negligentiam executorum tardè celebrari facere procurãtium dictas Miſſas, quam ſi maturius ſtatim poſt mortem fierent.

1 Reſpondeo pro parte negante facere primò quod pro culpa vnius alter nõ eſt puniendus.[a] Ergo pro culpa, & negligentia executorum non eſt retardanda relaxatio pœnæ, quam anima teſtatoris patitur in Purgatorio.

a c. quæſiuit de his quæ fiunt à mai. pa. & l. ſancimus. C. de pœn.

Secundò, ꝙ licet remiſſio aliquorum peccatorum fiat poſt mortem, meritum tamen, & pœna non creſcit poſt illam, iuxta c. [qualis][b] ibi. [Qualis hinc quiſque egreditur, talis in iudicio apparebit] & iuxta illud.[c] [Si ceciderit lignum ad Auſtrum, aut ad Aquilonem, in quocunque loco ceciderit, ibi erit.] Ergo teſtator prædictus ante mortem ſuam meruit, quicquid iubendo celebrationem prædictarum Miſſarum meruit, et per diligentiam, vel negligentiam hæredis non creſcit, nec decreſcit meritum eius: & conſequenter remiſſio pœnæ, quam meruit per prædictũ iuſſum, non debet retardari per negligentiam hæredis poſt ipſius mortem admiſſam.

b 2. diſt.

c Eccleſ. 11.

2 His tamen non obſtantibus, dico partem affirmatiuam eſſe veram. Primò quidem per cap. [in literis.][d] in illis verbis, [vt à peccato ſuo valeat liberari.] per illa enim ibi Papa iuſſit, vt hæredes cuiuſdam mortui cogerentur reſtituere quædam ab eo erepta, vt à peccatis ſuis ipſe valeret liberari, non obſcurè ſignificans, quod negligẽtia hæredis in reſtituendo debita defuncti poteſt eſſe cauſa longioris detentionis animæ eius in Purgatorio.

d de rapt.

Secundò, quia negligentia hæredũ, vel executorum, licet non poſſit efficere defuncto, diminuendo meritum gratiæ, vel pœnæ, quod ipſe meruit iubendo aliqua opera pia, poteſt tamen officere illi minuendo, vel tardãdo opem, quæ ei ſuperuentura eſt ex illorũ operum executione, quã miſſantes, & alias

E preces per eum ordinatas facientes eſſent latori.

3 Tertiò, quod D. Tho. determinat,[e] expreſsè, quod mortuus aliquod detrimentum ſentire poteſt ex eo, ꝙ eleemoſynæ, quas mandauit dari, retardantur, ea ratione, ꝙ propter huiuſmodi tardationes retardantur orationes, & ſacrificia, quæ fierent pro anima defuncti, ex quibus plurimum iuuaretur.

e in quodl. 6. ar. 13.

4 Ad primũ autem eorum, quæ ſunt adducta in contrarium, reſponſurus; præmitto, quod aliud eſt puniri quem pro alterius culpa, & aliud impediri per culpã

F. alterius, ne veniat alteri bonum, quod eueniſſet ei, ſi culpa alterius non interceſſiſſet. Filius. n. innocens non punitur pœna criminis læſæ maieſtatis diuinæ, vel humanæ à parentibus ſuis commiſſi, attamen impeditur euentus acquiſitionis bonorum eorum, quæ pp illud fuerunt publicata, vel confiſcata, iuxta l. [quiſquis][f] & cap. [cum ſecundum leges.][g] Filius item aleatoris non punitur ob culpam patris alea ludentis; ſed ſi pater ſua bona ſic ludendo perdat, impe-

f C. ad leg. Iul. maieſt.

g de hæret. lib. 6.

G ditur euẽtus eorum in filium, qui eius erat futurus hæres. Hoc præmiſſo, reſpondeo, concedẽdo, quod nemo eſt puniendus pro culpa alterius vera pœna: ſed nego, ꝙ frequenter nõ impediatur euentus aliquorum bonorũ in aliquem innocentem propter alterius culpã, & ita concedo, ꝙ pœna animæ iuentis in Purgatorio non poſſit augeri ob culpã hæredis, vel executorũ: ſed nego, quod bonum liberationis eius non poſſit impediri per culpam illorum.

Ad ſecundum verò reſpondetur, concedendo quidem, quod nemo poſt mor-

H tem benè, vel malè mereri poſſit: & cõſequenter, quod prædicti teſtatoris anima non poteſt mereri augmentum, vel diminutionem meriti, vel pœnæ: ſed nego, quod ex hoc ſequatur, quod nõ poſſit applicari, vel impediri remedium ſuæ liberationis, quod alia via, quam meriti ſui ipſi euenire poterat per ſacrificia, preces, vel indulgentias, quas alij ei tenebantur, vel poterant applicare. Ex quibus infertur, quod licet verũ ſit, quod nos dicimus,[h] videlicet, quod defunctus non detineatur in Purgatorio, donec eius debita ſoluantur: quia fieri poteſt,

h in d. ca. 22. nu. 68.

Digitized by Google

poteſt, vt moriatur martyr, vel ſtatim poſt baptiſmum, quem recta ire in cęlum docet fides Catholica,[a] vel cum cõtritione ad omnem pœnam delendam ſufficienti, iuxta c. [menſuram.] adiuncta gloſſa,[b] vel abſolutus virtute Iobelæi ad id efficacis,[c] poteſt tamen eius liberatio, tardari ex eo, ꝙ hæredes eorũ debita, præſertim pia, non ſoluant.

a t. baptiſ. de conſecr. d. 4. c. cũ Macch. de cel. miſs. & c. debitũ de baptiſm. b de pæn. d. 1. c extr. 1. de pæ. & remiſ.

6 Quoniam fieri poteſt, vt creditores, quibus ſoluerentur debita, orarent, vel alia pia opera pro eo facerent, quæ liberationem eius maturarent: & inde ſequitur, ꝙ negligentia hæredis, vel executoris in ſoluendo debita, vel exequendo pia opera, nocet quidem defuncto, impediendo remedia prædicta accidentalia, ſed multo magis ſibimet, incurrendo peccata mortifera. Ex quo ſub infertur, riſu, aut potius commiſeratione dignos eſſe filios, & filias hęredes, qui miſerentes plurimum defunctis, quod pp debita tenerentur in Purgatorio, non miſerentur, quod tenentur in ſtatu infernali, notabiliter eorum ſolutiones differentes, aut negligentes: quod plus ſatis contingit, vt vbi ſupra memini, &c.

SVMMARIVM.

1 *Intellect. c. 5. ſeſſ. 21. de quæſtoribus, vt non procedat in illis, qui cum egeant, nec poſſint aliter viuere, per ſe, vel alios abſtinendo à prædicatione, & publicatione indulgentiarum, mendicant, & num. 3.*

2 *Lex etiam pœnalis et odioſa generaliter loquẽs generaliter eſt intelligẽda, ita vt comprehendat oĩa, quæ ſub propria ſignificatione verborum comprehenduntur, etiam ſi in vno maior ratio quam in alio militet fallit, quando reperitur alia ſpecialis lex, ſiue anterior, ſiue poſterior, nu. 2. vel aliqua ratio ex lege altera deducta illam limitãs, n. 3. uel ſequeretur abſurdum, nu. 4.*

3 *Mendicare illi qui non poteſt aliter viuere, etiam ſi ſit ſanus, lex naturalis, & diuina nedum permittit, ſed quandoque præcipit, & hoc non ſolum pro ſe, & per ſe, ſed pro alijs, & per alios, numer. 5. nec credendum in dubio per legem generalem hunc mendicandi, & quæſtuandi actum prohiberi, n. 3. & 6.*

A

CONSILIVM XXXIII.

AN verba[d] Concilij Tridentini de quæſtoribus eleemoſynarum abolendis, comprehendant fratres S. Antonij pro ſe, & ægrotis mendicantes?

d cap. 5. ſeſ. 21.

1 Reſpondetur, quod non: & difficultas tota defendendi, prædictam concluſionem, quæ mihi videtur veriſſima, videtur conſiſtere in ſoluendo vnico argumento, quod contra eam primò aſpectu vrget, videlicet, quod omnis lex generaliter ſtatuta, generaliter eſt intelligenda,[e] etſi maior ratio in vna ſpecie, quam in alia inueniatur.[f] vt poſt, & ante alios tradit Decius.[g] Ita quod etiam lex odioſa, & pœnalis cõprehendit omnes, & omnia, quæ ſub propria verborũ legis ſignificatione continentur, iuxta l. [cum lege,][h] vbi hoc adnotat Aretinus receptus ſæpiſſimè à recẽtibus eruditioribus, Decio, Alciato, & alijs, quos refert Decius,[i] & quod d.[k] Conciliũ Tridentinum[l] tollit generaliter, & vniuerſaliter omnes quęſtores; & negari non poteſt religioſos prædictos S. Antonij quærẽtes à pijs fidelibus eleemoſynas, ex propria ſignificatione vocabuli verè dici quæſtores, cum verè ſibi, & pauperibus, & ęgrotis ad eos confugientibus quærant mendicando, & petendo eleemoſynas.

e c. ſolitæ. §. ſi. de maio. & obedient. f l. . §. & generaliter. ff. de leg. præſtand. f leg. 1. §. ꝙ autem. ff. de alea luſu, et aleato. g cõſ. 669. n. 1. h ff. de teſt. i in l. factum §. in pœnalibus n. 12. ff. de reg. iuris. k cap. 6. l ſeſſ. 22.

C

2 Huic autem argumẽto reſponderi poteſt primo, non eſſe locum fundamẽto aſſumpto in eo, quando per legem aliam limitatur lex generalis, vel excipitur aliquis caſus ab ea, iuxta gloſsã receptam,[m] ſiue lex excipiens, & limitãs legem generalem, præcedat eam, ſiue ſequatur, iuxta l. [ſed & poſteriores.][n] & gloſſam in l. [ſecundum.][o] iuncta gloſſa authen. [offeratur.][p] At in caſu propoſito bullæ Romanorum Pontificum præſertim illa Pij IV. facta ante publicationem Concilij, & alia facta poſt publicationem eius, quæ vim legis habent,[q] excipiunt à diſpoſitione prędicti Concilij,[r] quærentes eleemoſynas pro religioſis, & infirmis S. Antonij, & ita non habebit locum in eis.

m i l. de precio. ff de publ. in rem act. n ff. de leg. o ff. qui ſatis cog. p C. de litis conteſt.

D

q c. ipſi ſunt canones. 9. q. 3. et l. 1. ff. de conſt. princ. r cap. 9.

3 Secundò reſponderi põt, quod prędictum aſſumptum prędicti argumẽti non habet locum in eo, ꝙ ratione alterius legis excipitur à lege loquente ge-

neraliter, & indiſtinctè vt adnotauit Baldus receptus.[a] At in caſu propoſito nō ſolum vna ratio, ſed etiam multæ inueniuntur, per quas prædicti religioſi debent excipi a lege illa generali prædicti Concilij.[b]

Prima quidem, quod inferior nō poteſt, nec in dubio intendit tollere legem ſuperioris,[c] & conſequenter nec lex humana legem naturalem, & diuinã.[d] & lex naturalis & diuina permittit & interdũ præcipit quærere mẽdicado egentibus ęgrotis & ſanis, qui aliter quàm mẽdicatione viuere non poſſunt.[e] At prædicti religioſi, & ęgroti ad eos cõfugiẽtes, & eis inſeruiẽtes non habent, vnde ſe alant, & curent niſi mendicãdo à pijs fidelibus quærant, ergo non fuit intentio Concilij condentis legem humanã, quæ habetur ibidem,[f] tollere naturalem, & diuinam, quæ eſt illa ſuperior.

4 Secunda ratio eſt vitandæ abſurditatis, quæ conſequeretur illud, niſi ſic limitaretur, conſequeretur enim, quod nulli religioſi mendicantes poſſent mẽdicare quod videtur quoddã abſurdũ, & quædam in obiecto repugnantia, videlicet, quod ſint mendicantes, & non poſſint mendicare, contra l. [vbi repugnantia.][g] Quod autem conſequeretur, patet ex eo, quod iam verè, & propriè ac alij ordines mendicantes dicuntur omnes illi quęrere ſuis monaſterijs, aut ordini in communi, aut S. Sedi Apoſtol. quod dico præcipuè propter Franciſcanos, qui non poſſunt habere bona etiam in communi, iuxta[h] Conc. Trid. ſed poſſunt quærere S. Sedi Apoſt.[i] Tã inquam verè, & propriè quærunt prędicti mendicantes prædictis ſuis monaſterijs, aut Sedi Apoſt. ea quæ quærũt mẽdicando, quam religioſi Antoniani quærũt ſuis monaſterijs, vt palam eſt, quia cum ſint verè religioſi, vt prædictus Pius IV ſummus Pontific. declarauit non poſſunt quærere, nec habere quidquam niſi in communi, iuxta cap. [non dicatis.][k] cum ijs quæ ei nuper latè fuerunt per nos adiecta, ergo ſi prædicti ordines mendicantes poſſunt oſtiatim mendicare, poterunt etiam idem prædicti Antoniani facere.

5 Tertia ratio, quod lex naturalis, & diuina non ſolum permittit, vt egentes,

a in d. l. de precio.
b cap. 9.
c c. inferior. 21 di. & clem. ne Romani. de elect.
d c. quo iure 8 d. et c. ſunt quidam. 25 q. 1.
e c. quieſcãt 42. d. & c. 1. § 1. de religioſis domibus in 6.
f in d. c. 9.
g ff. de reg. iuris.
h c. 3. de reg. ſeſſ. 25
i c. exiit. § porro. & § ad hæc. de verbo. ſign. lib. 6.
k 12. q. 1.

E & qui non poſſunt aliter quęrere victũ quærant ſibi per ſemetipſos mendicando oſtiatim, ſed etiam vt quærant per alios pios ad id ſubſtitutos, immò & vt alij ſponte ſua in id oblati, aut publica auctoritate in id deputati id faciant pro eiſdem; qui per ſe ipſos mendicare nequeũt, vt habet praxis, & vſus totius populi chriſtiani, quatenus multi pauperibus ægrotantibus in ſuis priuatis domibus & multi pro ſanis, quibus pudor eſt agere, & mendicare,[l] & multi pro monialibus & alijs perſonis in carcere, vel alia loca coniectis, & incluſis, & multi F pro varij generis hoſpitalibus paſſim oſtiatim publicè, & priuatim mẽdicant & nonnunquam cõcionatores ex ipſis ſuggeſtis, & conſequenter prędicti religioſi Antoniani non ſolum poterũt per ſemetipſos pro ſe ipſis ſuſcipientibus igne ſacro ægrotos, & pro ipſis ęgrotis, & ſeruientibus eis mendicare, ſed etiam ſubſtituere, & nominare & in ſocios, & fratres accipere alios pios, qui id piè & fideliter faciant.

6 Quarta ratio, quæ prouenit ex abuſibus, colligiturq. ex legibus canonicis,[m] pro quarum declaratione additum fuit G prædictum ca. 9.[n] limitat prohibitionẽ procedere ſolum in quæſtoribus, qui quærunt eleemoſynas prædicando, vel publicando indulgentias conceſſas eis, qui manus adiutrices porrexerint pijs locis, quorũ ſunt quæſtores, & pro quibus petunt, colligitur inquam dicta ratio ex eo, quod illæ leges ponuntur in titulo de pœnitentijs, & remiſſion. & in capitulis, quæ tractant de indulgentijs, & de vſu, vel abuſu quęſtorum in eis publicandis. Colligitur etiam ex fine prædicti cap. 9. quatenus prohibet publicari indulgentias per quęſtores, & permit- H tit earum publicationem per deputatos in id ab ordinarijs.

Cum ergo ſolutum ſit argumentum prædictum, cumq. ſit reddita ratio, qua neceſſariò limitandum eſt prędictum capitulum nonum, vt non procedat in eis, quibus lex naturę & diuina permittit quęrere mendicando, etiamſi prędictus Pius IV. non limitaſſet, cumque ipſe ad redundantiam limitauerit, conſequi videtur proculdubio prędicta concluſio. Salua, &c.

l cap. exprobrãda & c. conſiderãda 86. diſt.
m c. cum ex eo. de pœnit. & remiſſ. et clem. abuſionib. eod. tit.
n Seſſ. 21. de reform.

SVMMARIVM.

1 *Indulgētia nedū orãtibus, & ieiunantibus, ſed etiam eleemoſynā porrigentibus à Papa concedi iuſtè poteſt, cū & ipſa ſit opus pium, & ſatisfactorium.*

2 *Eleemoſynæ locis religioſis, & pauperibus facilius conquiruntur per indulgentias, quæ porrigentibus manus adiutrices conceduntur, quam per ſimplices hortatorias, vel alia media.*

CONSILIVM XXXIV.

PApæ an liceat concedere indulgentiam aliquam plenariam porrigentibus manus adiutrices in eleemoſynā valdè neceſſariam conuentibus religioſorum Hieroſolymis degentium.

Secundò, an ſit alius modus colligendi prædictam eleemoſynā expedientior, quam per conceſſionem prædictæ indulgentiæ?

1 AD PRIMAM QVAESTIONEM reſpondeo, licere. Tum quia vſus longæuus, Eccleſiæ Catholicæ id decreuit, & ſeruat hodie, cum concedit bullas Cruciatæ. Tum quia ſicut oratio, & ieiuniū, ita & eleemoſyna eſt opus ſatisfactoriū & pium, ſecundum S. Thom.[a] & alios, & Sotum.[b] At ob orationem, et ieiuniū concedi poteſt indulgentia,[c] ergo & ob eleemoſynam pro quo eſt illud Danielis ad Nabuchodonoſorem, [peccata tua eleemoſynis redime.]

a lib. 4 ſent. d. 15.
b diſt. 19.
c Clem. 1. de reliquiis, & vener. ſanctorum. & c. cum ex eo. de pœnit. & remiſſ.

2 AD SECVNDAM reſpondeo, vix inuentum iri aliā viā faciliorem, & efficaciorem, quam per indulgentiā prædictam, memini enim iā exiguā pecuniā fuiſſe coactam in Hiſpania, & illa heros Chriſtianiſs. Princeps Portugalliæ domna Ioāna Caſtellæ gubernatrix petiiſſet ſubſidium voluntarium, à toto regno in bellum recuperādi Bugiam tūc perditam, vt vix miniſtris ad id miſſis ſufficeret Romæ etiam video aliquos mēdicantes etiam de licentia Pont. Max. in piiſſimas cauſas paruum colligere.

SVMMARIVM.

1 *Indulgētia conceſſa quæri non pōt niſi onus ad eam quærēdam impoſitū adimpleatur vita vt hoc vnus dies, nec vnus locus poſſit pro alio à parte & ex cauſa iuſti impedimēti ſubrogari, n. 2. cū ſit quadam diſpenſatio, & ſic odioſa, & ſtrictè interpretanda, nu. 3.*

4 *Dominico die communicare melius videtur quam die feriato.*

CONSILIVM XXXV.

COnceſſa fuit quibuſdam conſuetis confiteri, & communicare octauo quoque die indulgentia plenaria communicando die Dominica. Quæritur, an ſi ob aliquam cauſam loco diei Dominicæ communicent alio die hebdomadæ, lucretur indulgentiam.

1 Videtur, quod nō. Tum quia quæſiturus indulgentiam, debet facere opus, & ſubire onus, quod ad eam quærendā imponitur ei, arg. extrauaganti. [vnigenitus, §. ſtatuentes.][d] quem in hoc ponderauimus.[e] Tum quia Paludanus ait[f] [Non implenti conditionem, non proſunt indulgentiæ, etiam quod impediatur paupertate. At S. D. N. in caſu propoſito ſolum concedit indulgentiā plenariam conſuetis confiteri, & cōmunicare ſingulis octo diebus, communicando die Dominico, ergo oportet illo die communicare, vt eam conſequantur.

d de pæn. & remiſſ.
e In trac. de indulgen. ſupra h. in Leuitico, not. 19. nu. 1.
f in 4 d. 20. q. 4. col. pen.

2 Tum quia valet argumentum de loco ad tempus, iuxta l. [vnum.][g] adiunctis pluribus, quæ ibi citat Iaſon[h] in quibus eſt exemplum gloſſa clem. 1.[i] quæ habet ita poſſe ob neceſſitatem comedi carnes in loco prohibito, ſicut in tempore prohibito; ſed ad quærendam indulgentiam requiritur, vt quis adeat locū, vbi conceditur illa, vt probat præfata extrauagans [vnigenitus.] in quod nos illam[k] ponderamus, quatenus probat etiam carcere, vel alio iuſto impedimēto detentum non poſſe quærere indulgentiam, niſi adeat locum vbi conceditur illa, niſi aliud exprimatur in conceſſione, ergo neque indulgentia quærenda per communicantem die Dominico poterit quæri die alia.[l]

g ff. de reb. cred.
h in 1. not.
i de cenſib. ver. regularem.
k in d. not. 19.

3 Tum quia conceſſio indulgētiæ eſt quædam diſpenſatio, & ita odioſa, & ſtrictè interpretāda, vt habet glo. antiqua,[l] & etiam Paludanus appellat eam ſtricti iuris,[m] quorum dicta confirmamus vbi ſupra.[n]

l Reg. Cancel. 59.
m in 4. diſt. 20. q. 4 col. fin.
n notab. 9. nu. 7.

4 Tum quod maior ratio ſuadet conceſſionem indulgẽtiæ plenariæ communicanti die Dominico, qui eſt feſtũ celebre, quam die feriato: vnde & S. Auguſt. magis commendare videtur communicationem die Dominico, quã alio die feriato faciendam.[a] Tum denique, quod à proprio, & pleno verborum sẽſu non eſt recedendũ, niſi aliud de mente diſponentis conſtet,[b] at proprior, & planior præfatæ conceſſionis ſenſus eſt is, quem nos ſequimur: ergo non eſt ab eo recedendum. Vt parerem autem patribus, & dominis mei M. & N. & ſatiſfacerẽ aliquib. alijs ſuæ Illuſtriſs. Religionis, non parui medicis cõſulentibus, ne quæſtionibus, & deciſionibus aĩum intenderem, donec morbus meus auricularis recederet, confidens omnipotentis Ieſu miſericordiæ, quod obſequium hoc eis ſerius exhibitum non cedet in peius, licet parum neceſſarium ſit viris eruditiſſimis, quorum ipſe conſilium, et deſiderare, & exequi libenter ſoleam.

a in c. quotidie. de conſecrat. diſt. 2.

b l. non aliter. ff. de legat. 3.

SVMMARIVM.

G

1 *Indulgẽtia magna an paruis de cauſis acquirantur, & an ſtatim anima à purgatorio liberetur remiſſiuè.*

2 *Indulgentia conceſſa mortuo, per exiſtentem in peccato quæri poteſt, & per opus, quod ſolo opere operato prodeſt.*

3 *Peccans ſpe veniæ conſequendæ p̄ bullam conceſſam, vel concedendam, põt nihilominus per illam abſolui, niſi in bulla contrarium ſtatuatur.*

CONSILIVM XXXVI.

QVæritur, an ſtatim, atque p̄ viuos factum eſt quicquid in bulla Papa fieri præcipit pro defunctis, credere poſſimus, quinimò teneamur, animas illas, pro quibus talia opera facta ſunt, liberas prorſus ab omnibus pœnis euadere. H

1 Reſpondeo me hanc quæſtionẽ valdè ſerio tractaſſe in com. de indulg.[c] & breuius in Enchiridio de orat.[d] vbi adducuntur, & conciliãtur omnia ſaltem præcipua, quæ pro vtraq; parte afferri poſſunt: cõcludendo quid credere poſſimus, quidq; teneamur credere circa E effectum magnarum indulgẽtiarum pro paruis cauſis conceſſarum.

c Super 4. in Leuit. cap. ſi quis de pœn. d. 1. not. 15.

d ca. 19. concluſ. 13. nu. 65.

2 An per opus exiſtẽtis in malo ſtatu poſſit quæri indulgẽtia mortuo? Reſpõdeo, ꝙ ſic, ea ratione, & eis teſtimoniis, quæ tradimus in d. com. de indul.[e] & tãgimus alibi,[f] ſiue opera, ob quæ cõceditur indulgẽtia, ſint Miſſæ, quæ ex opere operato proſunt, ſiue alia, q̃ tñ ex opere operãtis: cũ ratio prior, & efficacior ibi allata ad vtraque extenditur.

e Notab. 22. nu. 30.

f in not. 17. nu. 4.

3 An peccans ſpe veniæ conſequẽdæ per bullã iam conceſſam, vel poſtea concedendam, poſſit abſolui per eam? Rñdeo, quod ſic, niſi concedens bullã, vel indulgentiam, exciperet etiã eo modo, F vt latius diſputando in vtranq; partem tradimus in tract. de indul.[g] poſteaquã duas quæſtiones præcedentes plurimũ contingentes determinauimus, &c.

g Notab. 34. nu. 6.

SVMMARIVM.

1 *Indulgentia plenaria conceſſa per modum ſuffragij animæ, pro qua ſuper tali dicitur Miſſa, non requirit potius vnam Miſſam, quam alteram.*

2 *Miſſarum omnium quo ad opus operatum valor æqualis, & licet ex opere operantis Miſſa de requiem defunctis vno reſpectu plus proſit, alio tamen reſpectu alia, quia forte augetur deuotio & quia longior poteſt plus prodeſſe.*

2 *Miſſarũ valor ex opere operãtis procedens variatur ſecũdũ maiorẽ, & minorem deuotionem, cum qua dicuntur.*

CONSILIVM XXXVII.

SAnctiſſimus conceſſit priuilegium, vt quoties diceretur Miſſa in tali altari pro defunctis, anima illa per modũ ſuffragij indulgentiam plenariam conſequatur.

Quæritur, de qua Miſſa intelligendum ſit priuilegium ad effectum prædictum operandum.

1 Ad quæſtionem reſpondeo, quod ad præfatam indulgentiam quærendã, vel impetrandam pro anima defuncti, ſuffiet quælibet Miſſa, iam de ſancto, quam de feria, quam de defunctis. Tũ quia beneficiũ principis latè interpretãdum eſt,[h] modò non ſit ambitioſum.[i]

h l. 1. ff. de conſti. princ.

i cap. quamuis. de præb. lib. 6.

Tum

Digitized by Google

Tum quia bulla D. N. generaliter ſine reſtrictione conceſſit præfatam indulgẽtiam pro qualibet Miſſa ſine reſtrictione ad Miſsã de defunctis, vel de aliquo ſancto, vel feria: & diſpoſitio generaliter loquẽs, generaliter eſt intelligẽda.[a]

2 Tũ quia omnes Miſſæ ſunt æqualis valoris quoad valorem, quem ex opere operato operantur.[b] Tum quia licet valor Miſſæ pro defunctis valeat aliquid amplius quoad valorem operis operantis, ea ratione, quod totus ferè tenor eius reſonet defunctorum commemorationem: alio tñ reſpectu valet minus, q̃a breuior eſt, & breuius, & minus attẽtè, vt plurimum dr, quam alia. illo itẽ, quod frequẽter memoria noua ſancti, & nouitas officii auget deuotionẽ miſſantis, ex qua pẽdet valor operis operãtis. Tum denique quod frequentiſſimè cõtingit aliquem mori veſpere, vel mane alicuius magni feſti, cuius animę deſiderant propinqui opitulari, & nõ poſſent ope hmôi Miſſæ, q̃ eſſet maximũ, & præſens remedium. Quo fit, vt ego, qui habeo priuilegium a S.D.N. datũ, eo quod non exeo domo, vt Miſſa, quã domi dixero pro aliquo defuncto, tãtũ proſit ei, quantum ſolebat prodeſſe illa, quam dicere ſolebam, cum exibam domo in altari priuilegiato Sanctiſſimæ Trinitatis, interdum ſoleam dicere Miſſam de defunctis, & frequẽtius alias, q̃ occurrunt de ſanctis, & aliquot ferijs.

a l. de precio. ff. de publi. in rem act. c. ſolitæ ſub ſi. de maior. & obed.
b ca. inter a. 1. q. 1.

SVMMARIVM.

1 *Indulgentia ſtrictè eſt interpretanda.*
1 *Indulgentia trium dierum ieiunium requirente, duorum non ſufficit.*
2 *Indulgẽtia, niſi totũ iniunctũ fiat, non quæritur, nec in totum, nec in partem.*
3 *Copulatiua, vt ſit vera, debent omnes eius partes eſſe vera.*
4 *Dandum, vel faciendum aliquo tempore p.t ſt ante fieri, quando eſt adiectũ in fauorem debitoris.*
4 *Debitũ in diẽ tunc demum ante diem ſolui poteſt, ſi dies ſit appoſita ĩ maius commodum debitoris, alias non.*

CONSILIVM XXXVIII.

INdulgentiam conceſſam ieiunanti, oranti, & eleemoſynam faciẽti feria quarta, ſexta, & ſabbato vnius hebdomadæ, an conſequatur is, qui vna præfatarum feriarum tantam facit eleemoſynam, quantam omnibus tribus erat facturus?

1 Reſpondeo, quod pro parte negatiua facit primò, quod conceſſio indulgẽtiæ reſtrictè eſt intelligenda, arg. c. [porrò.][c] quod in ſpecie dixit quædam glo. recepta,[d] quam ad hoc citamus in com. de indulg.[e]

Secundò, quod nõ ſufficeret vna, vel duabus pręfatarum feriarum ieiunare, & orare, vt expreſsè determinauimus in d. com. de indulg.[f] ergo nec facere eleemoſynam pari ratione.[g]

2 Tertiò, quod indulgentia non quęritur alicui, niſi faciat totum illud, quod ad acquirendã illam præſtituitur: adeo quod nihil quæritur, etiam ſi bona pars illius fiat, arg. l. [cui fundus][h] & probat in ſpecie contextus extrauagantis [Vnigenitus.][i] vt ex ea collegimus.[k]

3 Quartò, q̃ diſpoſitio copulatiua ad ſui veritatẽ requirit, vt omnes eius partes ſint veræ,[l] ergo ad hoc, vt quis verè dicatur largitus eſſe eleemoſynã quarta feria, ſexta, & ſabbato, non ſufficit, vt largiatur vna, vel duabus illarum.

4 Quintò, quod licet id, quod eſt dandum, vel faciendum aliquo tempore, poſſet fieri ante illud, quando tempus eſt adiectum in fauorem debitoris, nõ tamen poteſt id fieri, quãdo adiectum eſt in fauorem alterius, vt nos tradimus in Enchirid. de orat.[m] aſſerentes, quod pænitens iuſſus recitare Pſalmos pœnitentiales ſepties ſeptem hebdomadis, non ſatisfacit dicendo illos ſepties in vna hebdomada, ſi tempus non fuit adiectum in fauorem eius, vt leuius eos recitare poſſet, ſed ad hoc, vt maiore tempore defleret peccata: & in caſu propoſito videri poteſt onus de faciendo eleemoſynam tribus diebus, adiectum eſſe, vt diutius, & pluries benè operaretur. Per quæ omnia videtur verior hęc pars de rigore iuris; quamuis ex quadam æquitate, & tacita concedentis mente dici poſſet partem affirmatiuam eſſe verã in eo, qui feria quarta expreſſa mente largiretur eleemoſynam, quam in illa, & in aliis duabus facere intendebat, per ea, quæ nos tradimus in d. Enchirid. c. 3. à num. 23. &c.

c de priuil.
d in regula 56. Innocen. Cancel.
e Super §. in Leuitico. de pæn. diſt. 1. not. 9. nu. 7.
f Notab. 19. nu. 1.
g Argu. l. illud. ff ad l. Aquil. & c. dudum. 2. de elect.
h ff. de condit. & demonſtr.
i de pæn. & remiſ.
k in d. notab. 19. à nu. me. 1.
l l. ſi heredi plures. ff de condi inſti. & §. plures. Inſti. de hære. inſti.
m c. 3. à nu. 23.

SVM-

SVMMARIVM.

1 *Indulgentia pro mortuis conceſſa ad viuos non extenditur.*

2 *Indulgentia, vt quæratur per ſolum factum alterius viuo rarò conceditur.*

CONSILIVM XXXIX.

AN indulgentia conceſſa per Papã capellis N. ad inſtar conceſſæ capellæ ad Præſepe, videatur reſpicere animas viuorum, ita vt qui viuens celebrabit vnam Miſſam in eis, illam conſequatur, ſicut eam conſequitur anima F mortui, ſi pro ea celebretur?

1 Reſpondendũ videtur non reſpicere animas viuorum, neq; alios viuos in eis celebrantes. Tum quia rariſſimè cõceditur cuiquam, vt ſuo ſolo facto quærat indulgentiam animæ alterius adhuc viuentis, & huiuſmodi rara, nec lex ipſa reſpicit, l. 3. & 4. ff. de legib. Tum quia Pontif. Max. non videtur voluiſſe maiorem gratiã facere celebrantibus in prædictis capellis, quam celebrantibus in capella ad Præſepe Domini: at celebrantes in ea nõ quærunt indulgentias pro viuis, ſed ſolum pro defunctis. Nec ad G hoc prodeſt dicere, quod verbum [deceſſerint,] in conceſſione prædicta poſitum, reperitur tam in futuro tempore, quam in præterito: & ita videtur comprehẽdere tam animas deceſſuras, quã eas, quæ deceſſerũt. Tum quia phraſis ipſa clauſulæ videtur ſe reſtringere ad eas, quæ deceſſerunt ante celebrationẽ pro eis faciendam, per clauſulam, quæ ſequitur, de iis, qui celebrãt in dicta capella ad Præſepe, quæ animarũ defunctorum tãtum meminit: & vna pars diſpoſitionis per aliam eiuſdem declaratur, l. 1. ff. de reb. dub. Tum quia verba H diſpoſitionis remittentis, vel condonantis, debent intelligi de præteritis, & non futuris, l. cum lex. ff. de legib.

SVMMARIVM.

1 *Pœnitentiæ ſacramentum ad mortem condemnato denegari non poteſt, & cõſuetudo contraria eſt corruptela, cũ ſit contraria iuri diuino, & num. 6.*

1 *Euchariſtiæ ſacramẽtum de iure ſecũ* E *dum gl. receptã denegari non poteſt ad mortẽ condemnato, & nu. 12. nulloque iure contrariũ reperitur ſtatutum, nu. 11. & hoc, etſi eſſet tradenda per vnã horam ante trucidationem, nu. 12. ſufficitque, quod lapſum ſit tantum tẽporis, quod ſpecies ſint trãſmutatæ, nu. 3. & hoc modo ſit ieiunus, n. 12. valet tamen conſuetudo ne eidẽ eadem die occidẽdo tradatur, n. 2. 6. 10. & 13. eſtque rationabilis, n. 12. quia indecens videtur, vt qui credi poteſt intra ſe abditã habere Chriſti humanitatẽ diuinitati coniunctam, trucidetur, n. 3. Vbi autẽ* F *non repugnat dicta cõſuetudo, videtur eſſe arbitrarium, an pridie diei trucidationis eidem adhuc ieiuno detur, vel ex reuerentia denegetur, nu. 13.*

2 *Sententiam capitalem reis, non niſi eo die quo exequenda eſt, notificare, rationi congruit: ne reus, vel eius propinqui ante præmoniti, ad euitandam infamiam à iuſtitiæ miniſtris inferẽdã, anteuertant mortem. nu. 12.*

3 *Reus cõfugiẽs ad Euchariſtiæ ſacramẽtũ, licet liberetur à poteſtate miniſtrorum iuſtitiæ, ſecus tamen eſt, ſi illud cõmunicando aſſumat, & num. 11.*

G 3 *Corpus Chriſti manere, donec ſpecies digerantur, verius, contra gloſſ.*

4 *Communicare ſemel in vita iure quidem diu. no tenemur: at quod etiam teneamur in articulo mortis, non probatur, & num. 8.*

5 *Damnatorum cadauera non ſunt neceſſariò ad ſepeliendum concedenda.*

7 *Conſecrare ob neceſſitatẽ morientis ſolũ panẽ abſque aliis cæremoniis, ſecũdum Io. Maior. poteſt ſacerdos non ieiunus: contrarium tamen tenendum, nu. 8.*

7 *Communicare poſt cibum ægrotus, cuius vita an duratura ſit in craſtinum* H *dubitatur, poteſt.*

7 *Præceptis duobus concurrentibus, minus maiori cedere debet.*

8 *Confiteri tenemur in articulo mortis peccatum mortale, ſi ſit admiſſum poſt vltimam confeſſionem; quia iure diuino tenemur ſemel peccatum non cõfeſſum confiteri, at qui ſemel communicauit in vita, vt tenetur de iure diuino, & qui illo anno ſatis fecit præcepto Eccleſiæ, in articulo mortis communicare iterum non tenetur.*

Lex

9 *Lex negatiua fortior affirmatiua cum illa concurrente.*

10 *Infirmus poſt cibum communicare poteſt, ſed non damnatus ad mortem.*

CONSILIVM XL.

PEto primò, an dãnatis ad mortem ſit Euchariſtia poſt latam, & intimatam ſententiam miniſtranda.

Secundò, an eiſdem miniſtrari poſſit vna, duabus, vel tribus horis, antequam occidantur.

Tertiò, an ſaltem miniſtrari poſſit pridie eius diei, quo occidendi ſunt, licet iam cibum ſumpſerint.

1 Reſpõſurus his aptius premitto primò, ꝙ iure communi damnato ad mortem, ſi petat, debet miniſtrari ſacramentum pœnitentiæ, per clem. 1.[a] & etiam Euchariſtiæ, ſecundum eius gloſſam,[b] & communiter receptam,[c] imò & cadauera ſuſpenſa, ſi petantur, ad ſepeliẽdũ debent concedi,[d] adeo quibus, vt Rauẽnas,[e] concludat iure diuino, canonico, & ciuili hoc deberi, & ita conſuetudinem contrariam non valere.

a de pœnit. & remiſſ.
b verb. pœnitentia.
c ar. c. quod in te. de pœniten. & remiſſ
d ca. quæſitum. 13. q. 2.
e in tractatu. qui incipit valere, adiecto fini alphabeti ſui aurei.

Secundò, quod nos legendo d. cle. 1. Salmanticę probauimus primó, pęnitẽtiam quidem eſſe dandam petenti omni iure, etiam diuino: & conſequenter contrariam conſuetudinem non valere, per c. [mala.] & c. [fruſtra.][f] & per d. clem. 1. quæ declarat eam eſſe abuſum, & ideo compellendos eſſe iudices ad concedendum eam, non obſtante conſuetudine, vt illa diſponit.

f 8. diſt.

2 Tertiò, ꝙ cõſuetudo Galliarum, & Hiſpaniarum, vbi ſententia vltimi ſupplicij non datur, vel ſaltem nõ notificatur vſq; ad diem, quo illud ſubeũdum eſt, & ſtatim executioni datur, videtur conformis iuris rationi, ſtatuẽti, vt exe- D quutio ſentẽtię in criminalibus fiat ſtatim, iuxta gloſſam,[g] & ita non videtur contra ius, ſaltem diuinum, nec conſequẽter eſt contra illud cõſuetudo. Quæ conſequitur hanc, de nõ miniſtrãda Euchariſtia poſt notificatã ſententiã, etiam ſi petatur, valere, iuxta quã negata fuit Ludouico Lucẽburgo Cõneſtabili Frãciæ anno 1475. Rege Ludou. XI. licet eã vehemẽter petijſſet, auctore Roberto Gagnino in vita eius. cuius conſuetu- A dinis ratio deſumitur ex reuerentia, quæ tanto ſacramento debetur.

g in c. cum apud. 11. q. 3. & in ca. quærenti. de offi. deleg.

3 Tum quia nonnulla ſpecies irreuerentiæ eſt, ducere ad mortem eum, qui credi poteſt habere reuerendiſſimam Chriſti humanitatẽ eius diuinitati vnitam, quæ omnium vita eſt, intra ſe latẽtem, contra gloſſam,[h] quatenus habet, corpus Chriſti deſinere eſſe ſub ſpeciebus panis, & vini, ſimulatque ore ſumatur: manet enim ſecundum verã ſententiam, donec ſpecies digerãtur, quæ non digeruntur citius, quam digererẽtur, ſi vera ſubſtantia panis eis ſubeſſet, vt pro- B bat illudmet cap. [tribus.] & D. Tho.[i] & communis.[k]

h ca. tribus gradibus de conſecr. diſt. 2.
i 3. p. q. 80. art. 8.
k in 4. d. 9.

4 Tum quia licet ſumentes illud non liberentur à poteſtate miniſtrorũ iuſtitiæ, ſicut confugientes ad illud iuxta gl. memorabilem,[l] receptam ibi à Turrecremata, & ab Hoſtiẽſi, & alijs communiter,[m] decet tamen, ne quis poſt illius ſumptionem ſtatim ab exequutore occidatur, attento, quod non videtur iuris diuini præceptum, vt eiuſmodi damnatus communicet ante mortem; quoniã, vt rectè ait Sotus,[n] licet teneamus obligari quemlibet de præcepto diuino ad C communicandum ſaltem ſemel in vita, cuius contrarium tamen aliqui tenent, & poſſe ſuſtentari ait Caie.[o] non tamen tenetur ad communicãdum ſemper in articulo mortis iure diuino: quia licitè ob defectum hoſtiæ conſecratæ, vomitus, &c. omitti poteſt, quorum de numero poteſt eſſe exequutio mortis illico facienda: nam nec iure humano tenetur niſi ſemel in anno, vt Cai. ſupra tradit. & quicquid contendat Rauennas,[p] non eſt pręceptum de iure diuino, vt cadauera damnatorũ, ſi petãtur, tradãtur ad ſepeliendum; quia, vt ubi ſupra pro- D bauimus, iuſtè poſſunt iudices negare aliquorum damnatorum corpora petita ad ſepeliendum, quo maneant ad terrorem in aliquibus locis publicis ſuſpẽſa: quia textus ſacræ Scripturę, quos ad hoc citat, continent ad ſummum præcepta iudicialia, quę à paſſione Chriſti expirarunt, & nõ moralia, ſiue naturalia, quę etiã nunc durant, iuxta tex.[q] & per D. Th.[r] de cæremonialibus,[s] & de iudicialibus,[t] & de moralibus, & communẽ.[u]

l c. quæſita. 13. q. 2.
m in ca. ſanè de celeb. miſ. & in ſumm. de pœnit. & remiſ. 3. in tantum. col. 3.
n in 4. diſt. 12. q. 1. art. 8. col. pen.
o 3. p. q. 80. art. 11.
p in d. trac.
q § fin. d. c. & cap. 1. de iur. fic. poſt par. cum eis adnct.
r [illegible]
s q. 104. [illegible]
t [illegible]
u [illegible] 37. diſt.

6 Quintò, ꝙ per prædicta patet conſuetu-

ſuetudi-

ſuetudinem prædictam denegandi Eucharistiã damnato mox occidendo non eſſe contra præceptũ iuris diuini: quod etiam colligitur ex d.clem. quatenus ſolum damnat conſuetudinem denegãdi pœnitentiam,& nõ Eucharistiam,quæ non eſt ſacramẽtum adeo neceſſarium, vt D. Tho. tradit,[a] licet iuxta gloſſam cap. [veniens] de tranſact. ſit de quinque quodammodo neceſſarijs.

a 3. par. vbi ſupra.

7 HIS PRAESVPPOSITIS, reſpondeo ad primam quæſtionem, quod pro eius parte affirmatiua vrget, quod infirmus, de quo dubitatur, an in craſtinum ſit victurus; poteſt communicare veſperi poſt cibum ſumptum ſecũdum D.Thomam,& communem,[b] pro quo facit cap. [presbyter.][c] & cap. [ſane.][d] & cap.[quod in te.][e]

Secundò,quod Ioannes Maior,[f] tradit poſſe ſacerdotem poſt prandiũ conſecrate panem ſine vino,etiam abſque veſtibus ſacris,& ſumptione ſacramenti,ne infirmus veſperi ,(& ſic poſt cibũ) ſine viatico moriatur.

b in 4. diſt. 8. & 12.
c de conſec. diſt 2.
d de celebra.miſſ.
e de pœn. & remiſſ.
f in d. 9. q. 2.

Tertiò, quod cõcurrentibus duobus præceptis incompatibilibus, minus debet cedere maiori,arg.cap.[ſicut de conſecr.][g] & aptius in cap. [ſi dominus.] & cap. [Iulianus.][h] at fortius videtur præceptum de communicando , quam de non communicando præſumpto cibo;ergo,&c.

g diſt. 1. l. contra pupillum. §. is qui ad maius. ff. de re iudic.
h 11. q. 3.

8 Pro parte verò negatiua facit primò , quod nullum præceptum Eccleſiæ potiſſimum videtur religioſius ſeruari, quam præceptum de non celebrando , & non communicando præſumpto cibo,vt experientia,quæ eſt rerum magiſtra,[i] docet.

i c. quã ſit de elec. li.6.

Secundò , quod prædictus Sotus reprehendit , vbi ſupra prædictum Ioannem Maiorem,qui non eſſet reprehendendus,niſi lex de non celebrando, vel non communicando poſt cibum , eſſet fortior lege de communicando in articulo mortis.

Tertiò , quod eſto lex diuina præcipiat ſemel communicare in vita , & lex Eccleſiæ communicare ſemel in anno ; neutra tamẽ videtur obligare eum,qui ſemel communicauit in illo anno,ad cõmunicandum in articulo mortis: Nec obſtat, quod præceptum de confitendo

E obligat in articulo mortis ſecundũ oẽs: quia id verum eſt de habẽte peccatum mortale non confeſſum;quia cum obligetur ad confitendum illud ſemel in vita iure diuino,& ſemel in anno iure humano,& videat ſibi tunc finiri vitã,tenetur illud confiteri : quæ ratio ceſſat in communione , & conſequenter in tali damnato, qui aliquando cõmunicauit, & ita concurrit effectu lex cõſultiua de communicando cum lege præceptiua de non communicando præſumpto cibo:ergo illa debet huic cedere.[k]

F 9 Quartò , quod lex negatiua fortior eſt affirmatiua cum ea cõcurrente,[l] vnde hoc ibi colligit Bart. & gloſſa ſingularis ſecũdum Cardinalem ibi,[m] dum ait , plus tollere negatiuam, quã ponat affirmatiua. Vnde,& præcepta negatiua plus obligãt,quia ſemper, & pro ſẽper,quam affirmatiua,quæ ligant ſemper,ſed non pro ſemper, ſecundum Archidiaconum, & vtrũ que Cardinalem in c.ſi peccauerit. 2. quæſt. 1. quem ſequuntur Panor.Fel. Dec.& omnes,[n] & ante illos omnes D.Tho.[o] & lex prohibitiua fortior eſt, quam permiſſiua, ſecundum Panor. & latius Dec.[p] At lex

k cap. quod præcipitur. 14. q. 1. § ſi. 4. diſt.
l l. 3. §. liberti ff. de ſuſp. tut.
m in c. cum dilectus.mer to à ſuſpenſis de conſuetud.
n in ca. nouit. de iud.
o 2. 2. q. 33. art. 3.
p in c. nam de conſtit.

G de communicando in articulo mortis, etiam ſi foret præceptiua,eſſet affirmatiua,& lex de non communicando præſumpto cibo eſt negatiua , ergo illa debet huic cedere.

10 Per hæc videtur tenẽda hæc pars. Ad primum in contrariũ reſpõdeo primò,quod infirmus excipitur ab illa regula negatiua ſatis expreſſe per iura in eo citata , damnatus autem ad mortem nuſquam. Secũdò, quod non eſt eadem ratio: quia damnatus ad mortem poteſtat præuidere ſe damnandum,idque

H ſibi ſua culpa euenturum , & ita manere paratus ad damnationem ſubeundam; non autem poteſt infirmus regulariter id præuidere.

Ad ſecundum,quod Ioannes Maior ibi multa falſa congerit, vt rectè prędictus Sotus aduertit.

Ad tertium , quod aſſumptum in eo facit pro hac parte:nam, vt ſupra probatum eſt, lex de cõmunicando in articulo mortis eſt lex cõſultiua, & quamuis eſſet præceptiua,eſt affirmatiua,lex verò de non cõicando poſt cibum eſt præ-

ceptiua, & receptiſſima, & negatiua, q duplici ratione eſt fortior altera, & ideo illi præferenda, iuxta aſſumptum argumenti, ſcilicet, legem fortiorē præferendam infirmiori.

11 Ad Secundam reſpōdeo, quod pro parte affirmatiua eius facit primò, quod non eſt diſcedendum à regula, niſi cum expreſsè excipitur caſus ab illa, vel ratio neceſſaria concludit eſſe excipiendum, iuxta gl. ſolemnem, [a] quæ probatur in l. 1. [b] in cap. [dominus.] [c] & quod regulariter omni fideli diſcreto poteſt miniſtrari Euchariſtia, [d] & nulla eſt lex, quæ vetet eam damnato ad mortem miniſtrari.

Secundò, quod nulla etiam ratio eſt, quæ id neceſſariò cōcludat; ſi qua enim eſſet, maximè foret illa, quod per ſumptionem eius liberaretur à poteſtate iuſtitiæ, quod non eſt verum, iuxta gloſ. [e] & alia ſupra citata, ſed neque illa, quod iam cito morituro non debet miniſtrari: quia etiam id falſum eſt, & contra ca. [is cui.] [f] & cap. [quod in te.] [g] per quæ probatur, quod non ſolum poteſt licitè miniſtrari cito morituris, ſed etiam debet, etiam tempore interdicti.

Tertiò, quod d. cap. [quæſitum.] probat, eis, qui pro ſuis ſceleribus furca ſuſpenduntur, tradendam eſſe cōmunionem poſt confeſſionem ſuorum peccatorum, eſſeque orandum pro eis, eorūque cadauera ſepelienda: quod etiam intelligendum eſſe videtur poſt condēnationem eis notificatam.

12 Pro parte autem negatiua facit cōſuetudo ſupradicta Hiſpaniarū, & Galliarum de non concedenda communione damnato eadem die occidēdo. Iuſtificando verò illam cōſuetudinem facit, quod pœna mortis ſtatim eſt exequēda regulariter, iuxta ſupradicta, & lex, & conſuetudo ſtatim exequendi ſententiā mortis, vel aliam valdè indecorā, iuſtificatur ex eo, quod per moram daretur occaſio damnato conſciſcendi ſibi mortem gladio, vel veneno, & cognatis eius moliendi mortem eius, antequam educatur è carcere, & machinandi alia, per quæ prece, precio, vi, vel amore ab illa infamia publica liberaretur. Quare arbitror licere, iure ſolo ſcripto attento, dānato adhuc ieiuno miniſtrare com-

A munionem eodem mane, quo occidendus eſt, ante tres, vel quatuor horas, imo & ante vnam: ſed non attenta conſuetudine contraria in terris, in quibus illa viget: quia per prædicta nulli iuri diuino eſt contraria, & eſt rationabilis, ac conſequenter ſeruanda, etiam ſi ſit legi humanæ contraria. [h]

13 Ad Tertiam reſpondeo, quod ex deciſione præcedentium colligitur illius reſolutio, videlicet, quod pridie eius diei, quo eſt occidendus, non eſt tradenda ei communio, ſi iam prandius eſt, nec ipſo mane diei, quo eſt occiden-

B dus, vbi conſuetudo de non dando legitimè viget præſcripta. Vbi verò talis conſuetudo non eſt, crederem licere quidem de rigore iuris dare, licere itē denegare ex cauſa reuerentiæ tanto ſacramento debitæ, de qua ſupra. Salua, &c.

SVMMARIVM.

1 *Euchariſtiā infirmo nō ieiuno accipere, quando nō poteſt ſequens mane expectare, conceditur quidē, ſed non præ-*

C *cipitur, vnde nec poteſt bis in eadem infirmitate miniſtrari viaticum, niſi fortè laberetur tempus in quo ex voto teneretur, vel longinquitas temporis, ſeu alia cauſa ſub eſſet ſuadent talē ad id ſaltem ex honeſtate teneri.*

CONSILIVM XLI.

VTrum liceat dare ſanctiſſimū Euchariſtiæ ſacramentum infirmo in eadem infirmitate plus quam ſemel poſt prandium in modum viatici?

1 Reſpondeo, quod non, regulariter. Tum quia prohibitio de non cōmuni-

D cando poſt cibum eodem die, eſt præcepti, & accipere viaticum ſecunda vice in eadem infirmitate, eſt conſilii, propter quod non licet tranſgredi præceptum. [i] Tum quia vix inuenitur textus, qui probet licere infirmo communicare etiam vna vice poſt cibum: quia non eſt de præcepto communicare regulariter, extra tempus Paſchale, vt colligitur ex ca. quod in te, adiuncta gloſſa de pænit. & remiſ. Dixi, [regulariter:] quia ſi laberet hoc in eo, q diu ægrotaret, & labe-

retur

---

[a] in l. omnis definitio. ff. de regu. iur. & in rubr. eod. tit li. 6.
[b] ff. eod.
[c] 32. q. 7.
[d] cap. omnis vtriusque. de pænit. & remiſſ.
[e] c. quæſitū. 13. q. 2.
[f] 16. q. 6.
[g] de pæn. & remiſſ.
[h] cap. fin. de conſuetud. l. minimè. ff. de leg. & l. 2. C. quæ ſit longa conſuetudo.
[i] arg. c. quod præcipitur. 14. q. 1.

E tetur tempus, intra quod ratione voti, vel pœnitentiæ, vel alicuius legis particularis, quali tenentur monachi, de quibus in clem. [ne in agro.] [a] teneretur iterum communicare. Satis etiam poſſet dici, quod falleret in caſu, quo quis diu ægrotaret, & prudentis viri arbitrio iam ferè teneretur de conſilio, & honeſtate communicare ſecunda vice, ac prima. qua enim ratione communis opinio piè tenet licere prima vice ſumere viaticum infirmo non potenti expectare mane ſequens poſt ſumptum cibum, eadem ferè tenere debet, quod liceat id facere ſecunda vice, quando mul- F tum temporis ad arbitrium boni viri fluxit à primæ vicis ſumptione, cũ neutra vice teneretur de præcepto, & vtraque teneretur de conſilio, & honeſtate. Salua, &c.

a 5. fanè. de ſtatu mon.

De ſententia excommunicationis.

SVMMARIVM.

1 *Fœmina licet iuriſdictionẽ quandã eccleſiaſticam habere poſſit, iure tamen G cõi excommunicare non poteſt: at ex priuilegio Papæ, videtur verius eam (vt & laicis conceditur) poſſe.*

1 *Excommunicare poteſt habens iuriſdictionem eccleſiaſticam, licet nõ habeat claues ordinum.*

CONSILIVM I.

AN fœmina poſſit excommunicare?

Reſpondetur, Philippũ Dec. [b] dixiſſe, fœminam poſſe quidem habere iuriſdictionem eccleſiaſticam, iuxta H c. [dilecta.] [c] non tamen poſſe excommunicare, arg. c. [noua.] & eorum, quæ ibi annotantur à Panor. & aliis, [d] idque ipſum videtur ſenſiſſe, licet non adeo expreſſè, Didacus, Couarruuias, [e] quæ ſententia vera eſt, attento iure, & vſu communi: non tamen videtur nobis in præſentia ſatis tuta. Tum quod fundamentũ eorum eſt, quod poteſtas excõicandi pertinet ad claues Eccleſiæ, quæ per pſ. byterium conferuntur, quæ ratio non videtur concludere: quia habens iuriſdictionem eccleſiaſticam, etiam ſi non habeat claues, poteſt excommunicare, vt colligitur ex S Tho. [f] Tum quia etiam laicus ex priuilegio poteſt excommunicare, iuxta gloſſam celebrem, & recep. [g] Tum quia S. Th. vb. ſupra, dicit, excommunicationem non pertinere, directè ad claues. Quare in præſentia raptim, & tumultuariè hanc partem perpendẽti videtur iure verius poſſe fœminam ex priuilegio Papæ excommunicare, ſicut & prædicare, vt & laicus, non tamen iure communi.

b in reg. 1. de reg. iur. nu 39.
c de maior. & obed. & c. dilecta. de exceſſ. prœl.
d de pœnit. & remiſſ.
e in cap. alma mater. 1 par. §. nu. 2 de ſenten. excom.
f in 4. libro ſent. d. 18. q. 2. ar 2. q. 2.
g in ca. præter. 32. diſt. in verb. ducibus.

SVMMARIVM.

1 *Excommunicationis pœna in lege, edicto, vel mandato inſerta nõ incurritur ipſo iure, niſi adſit, vel clauſula id exprimens, vel alia verba, quæ declarent intentionem illam proferentis eſſe, vt ipſo iure incurreretur.*

2 *Euitari debere regulares exẽptos, qui in generalem excommunicationis ſententiam etiam notoriè incidiſſe dicuntur, mandare, nec Epiſcopus, nec alius poteſt, niſi prius citati, & auditi à ſuo iudice in excommunicationem incidiſſe denunciati fuerint.*

2 *Exemptos vt ſunt regulares, in excommunicationem incidiſſe non poteſt Epiſcopus denunciare, etiam ſi factum ſit notorium, cum non ſit illorum iudex competens.*

3 *Pœnitẽtiarius maior abſolui mãdat in foro cõſciẽtiæ eos, qui in generalẽ alicuius edicti excõmunicationẽ inciderunt, etiam ſi factum ſit notorium.*

CONSILIVM II.

REgulares per edictum ſub excommunicationis pœna certum peccatum committere prohibiti, illud publicè perpetrarũt. Dubitatur primò, vtrũ ſint excommunicati. Secundò, an ſi Epiſcopus eos mandet euitari ante aliã declarationem, ſeu nunciationẽ, teneamur euitare. Tertiò, an Pœnitẽtiarius poſſit eos in foro conſcient. æ abſoluere.

1 Subijciã aliqua, ex quibus quæſtionis ſolutio colligi poſſit. Primum, quod certum eſt, non incurri excõmunicationem

tiem ipſo iure contrauenicndo mãdato, A vel legi iubenti, vel prohibenti aliquid ſub pœna excommunicationis ſi nõ addantur, verba illa, [latæ ſententiæ,] vel illa, [ipſo iure incurrenda,] vel alia ſimilia, quę declarent intentionem mãdantis, vel legẽ ferentis fuiſſe, vt ipſo iure, ſiue ipſo facto incurratur, per gloſſam celebrem, & ab omnibus receptam,[a] & conſequẽter certum eſt præfatos Patres nõ incurriſſe excommunicationem per præfatam bullam Alexandri VI. ſi eſt verum, quod proponitur in caſu.

a cap. 1. de ſagit.

2 Secundò, quod eſto præfati Patres B incurriſſent excommunicationem; non tamen ab Epiſcopo, nec ab alio poteſt, aut debet mandari, vt euitentur; donec citati, & auditi declarentur eſſe excõicati per ſuum iudicem competentẽ, iuxta extrauagãtem [ad euitanda.] quam etiã nos poſt alios referimus, & declaramus in Man. conſ.[b] & manifeſtum eſt, Epiſcopum præfatum non eſſe iudicem cõpetentẽ ad denunciandos præfatos fratres eſſe excommunicatos: quia non eſt iudex eorum, cum ſint notoriè exempti ab huiuſmodi iuriſdictione.

b cap. 27.

3 Tertiò, ꝙ Illuſtriſs. Pœnitentiarius põt eos abſoluere quo ad forũ conſcientiæ tm̃. quo ad ipſi non indigent tali abſolutione, ſi vera ſunt, quæ proponũtur.

Quartò, quod eius D. Illuſtriſſima poterit abſoluere, vel mandare abſolui eos ſi, & quatenus opus eſt, quo ad forum conſcientiæ tantum, non obſtante, quod factum ſit publicum; quia id in prima, vel ſecunda clauſula ſuarum facultatum continetur. Salua, &c.

SVMMARIVM.

1 Declaratoria excõmunicationis eã non continet, ſed quod factum eſt declarat.

2 Iudex citatũ ſub excõmunicationis pœna declarans excommunicatum, eum prius tacitè excommunicare videtur, ſicut, & condemnare eum ad ſoluendum, cui iubet, vt ſoluat.

3 Error, ſeu ignorantia iuris ſubtilis excuſat ſaltem a peccato mortali.

4 Monitus ſub pœna excõmunicationis, & poſtea, quia non paruit, declaratus excommunicatus, credere potuit, & poteſt ſe ante declarationem non fuiſſe excommunicatum.

CONSILIVM III.

IVdices quidam monent debitores ad ſoluendum ſub pœna excommunicationis, & poſtea non ſoluentes, neque comparentes, nec allegantes, cur nõ debeant ſoluere, iubent decerni declaratoriam, qua iubeantur denunciari, & declarati excommunicati, nullo alio modo ſententia excommunicationis lata. Quæritur, an declaratus debeat ſe reputare excommunicatum?

1 Reſpondeo primó, pro parte negante vrgere multum, quod primum mo- B nitorium non continet excommunicationem, ſed comminationem eius, iuxta gl.[c] neque mandatum declaratoriũ: quia declarans nil nouè facit, ſed quod factum eſt, denunciat.[d]

c cap. 1. de ſagitt.

d l hæredes palam §. 1. ff. de teſt.

2 Pro parte autem affirmante facit, quod libellus, quo petitur à iudice, vt cogat debitorem ad ſoluendum, dicitur aptus, eo quod videtur peti tacitè, vt reus prius condemnetur, & poſtea reſtituere cogatur: & quod iudex iubens expreſsè alicui per ſuam ſententiam, vt aliquid reddat, videtur tacitè prius condemnare ipſum, & cõſequenter iudex, C qui declarat excõmunicatum aliquem à ſe vocatum ſub pœna excommunicationis, videtur prius eum tacitè excommunicare.

3 Reſpondeo ſecundò, quod qui partem negantem crederet eſſe veram, nõ peccaret, ſaltem mortiferè, per theoriã Innocentij,[e] dum ſenſit, quod error, & ignorantia iuris humani ſubtilis excuſat à culpa mortali: quem in hoc ſequitur Bald.[f] & vtrunque Felyn.[g] vbi ad hoc cumulat alia.

e. in cap. per tuas ex. de ſimon.

f in l. ab eo. C. quomodo & quando iudex.

g in ca 1. limitat. 7. de re iud.

4 Reſpondeo tertiò, quod etiam tenendo partem affirmantem, quis ſatis D iuſtè poſſet credere ſe non eſſe, nec fuiſſe excommunicatum ante declarationem, per ea, quæ ipſe ex Felyno, & alijs adduco in Man. conf.[h] quæ ibi poſſunt videri. Salua, &c.

h ca. 23. nu. 104 ad fi.

SVMMARIVM.

1 Excommunicatio pro præterita culpa ferri non debet, niſi præcedente monitione, per quam conſtituatur in contumacia non parendi.

Excom-

2 *Excōmunicatio etſi ferri nō debeat, niſi præcedēte monitione, lata tamē tenet: fallit autē in quatuor caſibus gloſſæ c. reprehenſibilis. itē, & quando iudex excōmunicat nō facientem id, quod ſine citatione, cauſævè cognitione, ſub præcepto non continente clauſulā iuſtificatiuam. Et ſi ſenſeris te grauatum, compareas, mandauit, vt faceret. n. 3.*

4 *Declaratoria excommunicationis ipſo iure incurſa facta, parte non citata, eſt nulla.*

CONSILIVM IV.

VIcarius generalis Epiſcopi excommunicauit quendam ſibi ſubditū ſine vlla monitione præmiſſa, eo quod non ſoluit id, quod verè debebat, & terminus ſoluendi lapſus erat. Quæſitum eſt; an prædicta excōicatio non ſolum eſſet iniuſta, ſed etiā nulla, & inualida.

1 Pro reſponſione dico primò, quod in Manua. noſtro confeſ.[a] diximus, excommunicationem, ſaltem maiorē, non eſſe ferendam pro culpa præterita ſine monitione, & prius,[b] non debere ferri, niſi propter contumaciam eius, qui eſt excommunicandus, & conſequenter niſi cum monitus non paret monenti. Vnde infertur primò, quod Caietanus,[c] in caute certè loquitur, dum ait, quod ſicut ante factum poteſt excommunicari quicunq; furtum, vel incendium commiſerit, & huiuſmodi, ita poſt factum poteſt excommunicari quicūque fecit: id enim non ſolum eſt contra Concil. Tridentinum:[d] ſed etiam contra capit. [omnes,][e] & cap. [ſacro.][f] cap. [Romana.][g]

a c. 27. num. 11. verſ. 4.
b nu. 9.
c 2. 2. q. 69. art. 2.
d Seſſ. 25. de refor. m. matrì. c. 3.
e 16. q. 7.
f de ſenten. excom.
g §. caueāt. de ſent. excom. lib. 6.

Secundò infertur, quod D. Sotus,[h] proculdubio iuſtè loquitur; quatenus ait, excommunicationem nō debere ferri pro culpa præterita ſine monitione.

Tertiò, quod falſum eſt regulariter, id quod ſubijcit Sotus, ſcilicet excōicationem latam ob culpam præteritam ſine monitione eſſe ipſo iure nullā: quoniam contrarium tenet gl. 2.[i] & gloſſ.[k] & in ſumma,[l] & in cap. 1.[m] & gloſſa;[n] de appell. quam allegando alia ſequitur ibi Panorm. & longè latius Decius ampliaus eam ad ſententiam excommunicationis etiam à delegato latam, niſi ſpe-

h in lib. 4. ſent. diſtin. 22. q. 1. art. 2.
i d. c. ſacro.
k in ſum. 1. q. 1.
l 11. q. 3.
m de exceſ. prælat.
n 2. in c. reprehēſibilis.

E ciālis forma excommunicandi in delegatione eſſet poſita, & illa omitteretur, concilians per hoc duas deciſiones Rotæ à ſe ibi citatas, & proculdubio hoc videtur tenendum non tantum propter auctoritates prędictas, quantū per contextum ca. [ſi Epiſcopus.][o] & c. [ſacro.][p] in quibus ita excommunicatus iubetur abſolui: & abſolutio præſupponit valorem eius, quod ſoluit, arg. c. [ad diſſoluendum.][q] & l. [manumiſſiones.][r] & per cap. [ſtatuimus.][s] quod in id efficaciter inducit Panor.[t]

o 11. q. 3.
p de ſenten. excom.
q de deſpon ſa. impub.
r ff. de iuſti tia & iur.
s de ſenten. excom. lib. 6.
t Super prædicta glo. 2. c. reprehenſibilis. de appell.

3 Et mirum, quod doctiſſimus Sotus
F hæc non aduerterit, cum pro contraria opinione duas pulchras rationes vltra alios adduxerit. cuius tamen opinio poteſt procedere in illis quatuor caſibus, in quibus gloſſa[a] prædicti cap. [reprehenſibilis.] ait excommunicationem latam ſine monitione eſſe nullā, quibus quintum addimus in dict. Man.[u] ſcilicet, cum iudex fert excommunicationē in eum, cui ſine cauſæ cognitione præcepit, vt ſolueret, vel condemnauit, non præmiſſa citatione, vel clauſula iuſtificatiua, dando terminum ad allegandum
G iuſtas cauſas, ſi quas habuerit, per quā præceptum, vel condemnatio reſoluitur in vim ſimplicis citationis, vel monitionis, iuxta gloſſam ſolemnem, & ab aliquibus putatā ſingularem.[x] & ſicut illa condemnatio eſt nulla, ita ēt excōicatio, tanquam ei acceſſoria, eſt nulla, vt tradunt Innoc. & alij ibi citati.

u vbi ſupra nu. 11.
x in cap. ex parte. ff. de verb. ſig. & l. de pupill. §. meminiſſe. ff. de no. oper. nunc.

4 Procedit etiam eius opinio in declaratione, qua quis declarat ut incidiſſe in excōmunicationem ipſo iure, vel alias ſine citatione illius, qui eſt declarādus: quia etiam illa eſt ipſo iure nulla, iuxta gloſſam ſolemnem,[y] & gloſſam in cle-
H ment. 2.[z] & alia, quæ Decius in hoc citat,[a] & Felynus.[b]

Quartò dico, ex prædictis inferri ſolutionem quęſtionis, ſcilicet, excommunicationem prædictam valuiſſe, niſi lata fuiſſet in aliquo prædictorum caſuū, in quibus lata ſine monitione eſt nulla: & conſequenter, quod excommunicatus ſub prædicta culpa ſine monitione regulariter indiget abſolutione: & ſi antequam abſolueretur, celebraret, eſſet irregularis.

y in cle præſenti verb. confiteri. de ſen.
z in eo verbo. de pœn.
a Sup. gl. d. c. reprehenſibilis.
b in ca. Rodulphus nu me. 41. de reſcript.

SVMMARIVM.

1 *Excommunicatio lata à delegato, qui copiam ſuæ commiſſionis petenti non dedit, eſt nulla ſecundum ſententiam Innoc. quæ ex æquitate & vſu potius, quam iure defendi poteſt.*

CONSILIVM V.

EXcōmunicatio lata à delegato, qui copiam commiſſionis ſuæ petenti noluit dare, non ſolum eſt iniuſta, ſed etiam nulla, ſecundum Innocentium,[a] quem refert & ſequitur Fely.[b] & idem tenet Panormitanus,[c] nemine ad hoc citato. Et idem ſentit, dubitando tamen, per verbum [forte.] Rota deciſio[d] & meritò dubitauit, quoniam nullus textus, neq. gloſſa hoc exprimit, nec is caſus ponitur inter eos, in quibus excōmunicatio eſt ipſo iure nulla, quos retulit gloſſa,[e] nec Ioannes Andreas, nec Ioannes Monachus nec Probus in additionib. ad eum ponit hunc caſum. Et regula eſt in cōtrarium, videlicet, quod ſententia excommunicationis ſiue iuſtè, ſiue iniuſtè lata tenet,[f] & à regula non diſceditur, niſi expreſsè id excipiatur, vt habet gloſſa,[g] & ipſemet Innocentius fatetur,[h] excommunicationem non præcedente monitione latam, licet ſit iniuſta, valere, & Panormitanus,[i] ſiſtima ratione tenet, non eſſe nulla omnia, quæ fecit iniuſtè delegatus, licet ſint facta contra intentionem delegantis, ſed ſolùm illa, quo ad quæ non extenditur eius poteſtas, æqua tamen videtur determinatio Innocentij, quæ potius auctoritate eius, & vſu, quam iure, defendi poteſt.

a in c. venerabiles. n. 5. de cenſib.
b in c. cum in iure peritus nu. 3. de offic. deleg. & in c. ſacro. de ſent. excom.
c in d. c. cum in iure peritus col. 2.
d 15. de dolo & contumacia noue impreſ.
e in c. præſenti verbo ad cautelā. de ſent. excom. li. 6.
f c. 1. 11. q. 3
g in l. omnis definitio. de reg. iur. & i rub. eod. tit. lib. 6.
h in d. c. venerabiles.
i in ca. fi. de præb. nu. 5.

SVMMARIVM.

1 *Communicans alicui in actu, pro quo controuertitur an ſit excommunicatus, non videtur iudicandus incidere in excommunicationem.*

1 *Vicarius generalis Epiſcopi excōmunicati non eſt excōmunicatus, nec euitandus, licet eius exerceat iuriſdictionem.*

2 *Appellatio ſuſpendit declarationem excommunicationis, duranteque lite non eſt vitandus. nu. 3.*

CONSILIVM VI.

EPiſcopus ob prætenſam innouationem excommunicatus, & nominatim declaratus fuerat, & à tali declaratione appellauerat, & vicarius illius, & alij miniſtri cum eo communicabant. Quæritur, an vicarius Epiſcopi ab alijs vitari debet, & an alios communicantes cum Epiſcopo euitare vicarius teneatur.

1 Reſpondeo, præfatum D. conſulentem, licet ſit vicarius præfati D. Epiſcopi, & vt talis exerceat vices eius, & cōmunicauerit Epiſcopo in actis, quæ dominus eius dicitur innouando feciſſe, non debere vitari ab alijs, nec teneri ad vitandum alios propter excommunicationem, quam præfatus Epiſcopus dicitur, & declaratus eſt incurriſſe. Tum quia excommunicato Epiſcopo, nō cenſetur excommunicatus vicarius eius.[k] Tum quia Epiſcopus negat innouaſſe quidquam contra inhibitionem Rotæ, allegans, quod non pendebat lis ſuper his, quæ dicuntur eſſe ab ipſo innouata, quoniam ſolum continuauit poſſeſſionem, quam habebat ante litem inchoatam, quod ei licebat.[l]

2 Tum quia præfatus Epiſcopus appellauit à declaratione, qua fuit declaratus excommunicatus, & ita declaratio fuit ſuſpenſa, quia licet excommunicatio nō ſuſpendatur per appellationē,[m] declaratio tamē, qua declaratur aliquis incidiſſe in excommunicationem, ſuſpēditur per appellationem, iuxta gloſſam ſingularem & receptam.[n] Et ita præfatus Epiſcopus non debet vitari, nec tenetur vitare, durante lite ſuper declaratione, vt poſt alios, quos ipſe copioſè citat, tenet Decius,[o] & colligitur latè ex Felyno.[p] Et ſi Epiſcopus non tenetur alios vitare, nec alij eum, durante lite ſuper appellatione, fortiori ratione non tenetur vitare, nec debet ab alijs vitari vicarius eius propter ipſius excommunicationem.[q]

k c. 1. de off. vicar. lib. 6.
l c. 1. et 2. vt lite pēdēte.
m c. paſtoralis §. verum de appell.
n in c. cupientes, §. quod ſi per viginti, in verb. priuatus. de elec. li. 6.
o in c. peruenit, de appellat.
p in c. Rodulphus, de reſcr. n. 43.
q ca. cum in cunctis, de elec. et nu'10 magis C. de ſacroſan. eccl.

SVMMARIVM.

1 *Capitulo abſolute excōicato, nullus ligatur, quia excommunicatio non tenet quod ſi etiam excommunicentur cul-*

pabiles, tunc culpabiles culpa mortali (nã venialis non ſufficit) ligantur.n.2. tenenturque taliter culpabiles etiam nõ denunciati ſe à communione abſtinere num.3. & ſi celebrent, erunt irregulares.num.4 quamuis ſi non ſint denunciati, alij non prohibeantur illos mortuos ſepelire.nu.3.

CONSILIVM VII.

AN Collegio, vel Capitulo aliquo excommunicato, & denunciato pro tali, canonicus, vel collega illius Capituli, vel collegij mortuus poſſit iuſtè in loco ſacro ſepeliri?

1 Ad quod reſpondetur primò, quod ſic, ſi excõmunicatio fuit abſolutè lata cõtra Capitulum, vel Collegium, nihil addito de ſingularibus eorum, quia excõmunicatio fuit nulla, ſm omnes, per cap. [Romana.][a] tuncta gloſſa.[b] & latè probatur ibi per Ioannẽ Andræam, Dominicum, & communem.

a §. in vniuerſitatem. de ſent. exc. li.6.
b in verbo penitus.

2 Secundò, quod idem eſt dicendum, ſi excõmunicatio lata fuiſſet contra vniuerſitatem, & quoslibet ſingulares eius, qui fuerũt culpabiles in eo, pro quo excommunicatio fattur, & ipſe mortuus non inueniatur culpabilis, quia nõ extenditur ad non culpabiles: ſm omnes. Quibus addo primo, quod non extenditur etiam ad culpabiles venialiter tantũ, quia nemo incurrit excommunicationem generaliter latam, niſi propter culpam mortalem,[c] & ita excommunicatio lata contra vniuerſitatem, & ſingulares eius culpabiles, debet intelligi de culpabilibus mortaliter. Addo eiſdem ſecundò, quod licet aliqui inuenirẽtur culpabiles mortaliter præſumptiue quo ad forum exterius, non tamen includerẽtur quo ad forum Dei, & conſcientiæ ſub tali excõmunicatione, quia lex fundata ſuper præſumptione non ligat eũ, qui verè non fecit coram Deo id, quod præſumitur feciſſe, argumen. ca. [humanę aures.][d] & cap. [is qui.] & ca. [iua.][e] cum eis adnotatis, quod eſt quotidianũ & memorabile.

c c. nemo ca nullus. 22. q. 3.
d 22. q. 5.
e de ſponſ.

3 Tertiò reſpondetur, quod præfatus mortuus iuſtè poſſet ſepeliri, etiã ſi excommunicatio lata fuiſſet ita, vt comprehenderet ſingulares, qui eſſent mortaliter culpabiles, ſi non fuit denunciatus talis, quia per dicta nemo hodie prohibetur cõmunicare excõmunicato viuo, nec mortuo, ſi non fuit denunciatus talis, per extrauagantẽ [ad euitanda,] relatam à nobis in noſtro Manu. conſ.[f]

f c. 27. n. 35.

Quartò, quod idem, quod dictum eſt de canonico excommunicato ſepeliendo, eſt dicendum de eodem viuo nõ vitando, propter eaſdem rationes, quamuis ipſe vitare ſeipſum debet à communione aliorum, ſi excommunicatio lata fuit cõtra Capitulũ, & ſingulares eius culpabiles, & ipſe fuit mortaliter culpabilis, quoniam extrauagans prædicta, licet multum proſit cõmunicãtibus excommunicato non denunciato, nihil tamen prodeſt ipſimet excommunicato, & ita licet alij non teneantur eum vitare, ipſe tamen tenetur vitare alios, argu men. ca. [illud.][g] quia præfata extrauagans id expreſsè habet. Qua ratione reſpondemus, huiuſmodi canonicum Capituli denunciati excommunicati cum ſingularibus culpabilib. debuiſſe abſtinere à celebrando, alioquin futurũ eſſe irregularem quo ad forum conſcientię, iuxta cap. [clerici.] & cap. [latores.] & c. [ſi celebrat.] iuncta gloſſa.[h]

g de clerico excommuni cato miniſt.
h de clerico excommuni cato miniſt.

SVMMARIVM.

1 Excõmunicatio abſolutè lata in Capitulũ non ligat ſingulos, ſecus, ſi ſit lata in Capitulum, & ſingulos de Capitulo culpabiles, quia culpabiles mortaliter ligantur, tenenturque ſe à communione aliorum ſubtrahere.nu.4. alij tamẽ poſſunt eis viuis & mortuis, etiam ſepeliendo, modo non ſint nominatim denunciati, communicare.nu.3.

1 Suſpenſio abſolutè lata contra Capitulum ligat ſingulos de Capitulo.

2 Præſumptiuè culpabilis mortaliter ligatur in foro exteriori excommunicatione generaliter lata contra culpabiles, licet coram Deo non ſit excommunicatus, ſi eſt mortaliter culpabilis.

CONSILIVM VIII.

QVæſitum eſt de canonico exiſtente Romæ poſt denunciationẽ ſuſpenſionis ſui Capituli ob non ſolutionem quin-

quindẽnij ſoluendi ab eo propter vnionem alicuius beneficij ei vniti.

2 Ad quod reſpondeo primo, ꝙ non videtur idem omnino dictum quo ad hoc de canonico Capituli ſuſpenſi denunciati, quod dictum eſt alibi de canonico Capituli excommunicati, & denũciati, quia licet excommunicatio lata in Capitulum abſolutè non valeat, per c. [Romana.][a] ſuſpenſio tamen contra illud abſolutè valet, per c. [ſi ſententia.][b]

a c. in vniuerſitatem. de ſent. excõ. li. 6.
b de ſent. excom. li. 6.

SVMMARIVM.

1 *Excommunicatio generaliter lata in Vniuerſitatem, ſeu Capitulum, eſt nulla, & neminem ligat, quod ſi feratur in ſingulos, qui fuerunt culpabiles, ligat tantũ culpabiles. n. 3. & culpabiles inquam culpa mortali, nu. 2. & 7.*

4 *Declaratio, quod quis inciderit in excõmunicationem generaliter latã, ſi fiat parte non citata, eſt nulla ipſo iure, & num. 7.*

5 *Appellari etſi non poſſit à ſententia excõmunicationis ad effectum eam ſuſpẽdendi, ab ea tamen qua quis declaratur in excõmunicationem incidiſſe, datur appellatio, qua pendente, ſuſpenditur eiuſdem declaratoria effectu.*

5 *Appellatio etſi non detur in notorijs, neque à pœnis quæ incurruntur ipſo iure, datur tamen à ſententia iudicis aliquid notorium, vel aliquam pœnam incurſam eſſe declarantis.*

6 *Vniuerſitas, ſeu Capitulum, & ſinguli de illis, ſunt diuerſa, vnde quod debetur à Capitulo, non debetur a ſingulis ipſumque Capitulum eſt cogendũ ſoluere, Capitulum verò ſingulos cogat ad ſoluẽdũ pro rata, & n. 7 illos inquã qui reperiuntur de Capitulo tempore ſolutionis debiti, etiam aliàs antea contracti, ſicut, & eiſdem diſtribueret antiquum creditum tunc exactum, n. 6.*

8 *Pœnarum ipſo iure incurſarum exequutio fieri non poteſt, antequam declaratoria illarum incurſionis validè parte citata fiat.*

9 *Reo, à quo fiſcus aliquod debitum prætendit, debet ſaltem officio iudicis dari copia ſcripturarum, ſuper quib. ſe fundat fiſcus, ſicut & actorum copia etiã in criminali cauſa eſt danda.*

A 10 *Suſpenſo Capitulo ab ingreſſu eccleſiæ, ſoli culpabiles ligantur.*

CONSILIVM IX.

HAbens dignitatem, & canonicatum cum præbenda in quadam Eccleſia cathedrali, venit ad Vrbem ad proſequendas quaſdam lites Eccleſiæ ſuæ cum mandato ad id generali à Capitulo dato, & inuenit præfatum Capitulum excommunicatum, id eſt, denunciatum in loco ſolito pro excommunicato à iudice, vel ſubcollectore quin-
B denniorum, qui rogatus ab ipſo reſpondit id fuiſſe factum, eo quod præfatum Capitulum debebat ratione quindenniorum certam quantitatem ſcutorum & illico ſcripſit id Capitulo, quod reſpondit, nolle ſe vt quidquam innouaret ſuper hoc, donec mandatum ſpeciale acciperet ſuper eo, quod ordinaret eſſe agendum. Intra quod tempus ipſe N. miſſauit, & interfuit diuinis ſine vllo ſcrupulo, putans ſe ob hoc nullam cenſuram incurriſſe, nec incurrere. Iu-
C dex autem prædictus proceſſit ad vlteriora, eo quod non ſoluebatur præfata quantitas ſcutorum, & tandem relaxauit literas, ſiue ſchedulas, & cedulones contra præfatos canonicos generaliter, & nominando præfatum N. ſpecialiter cui ſimile nunquam videtur fuiſſe factum; quia præbenda ſuæ dignitatis nõ eſt prima poſt pontificalem, idque fecit iudex, nulla citatione, nec monitione facta ſpecialiter ipſi N. vt vni de Capitulo, nec tanquam procuratori, nec ipſi Capitulo. Poſt quæ præfatus N. inter-
G fuit diuinis, non tamen miſſauit, neque ordine facto vſus eſt.

Quæritur quid oporteat præfatũ N. facere, ne peccet, præſuppoſito ꝙ non habet mandatum ſui Capituli ad ſoluẽdum, & quod non fuit citatus, & quod nulla monitio eſt facta præfato Capitulo, vt ſolueret præfata quindennia, & quod omnem curam, & diligẽtiam adhibuit, vt præfatum Capitulum ſoluat q̃ debet, & quod obtulit ſe ſoluturum pro rata eam partem, quæ pro ſua præbenda ei contingit, quod paratus eſt facere, & quod non apparet vlla obligatio, qua præfatum Capitulum teneatur

eam, ita ꝙ appellatione pendente nihil ei obſit, iuxta gloſſam receptam,[a] vt latius tradit Felynus,[b] vbi adducit illud Panormitani,[c] quod quamuis in facto verè notorio non poſſit appellari, vt in c. [cum ſit Romana.][d] tñ à ſnia iudicis declarantis factum eſſe notorium poſſet appellari, cum iudex poſſet iniuſtè declaraſſe, ſicut in ſimili dicit gloſſa,[e] ꝙ licet à ſententia iuris non appelletur, vt c. [quia nos.][f] a ſententia tamen iudicis declarantis quem incidiſſe in pœnam legis, benè poteſt appellari.

a in c. cupientes. §. quod ſi per viginti verſ. priuatos, de elect. li. 6.
b in d. c. Rodulphus nume 43.
c in conſil. 100.
d de appel.
e in dict. §. quod ſi per viginti, de elect. li. 6.
f de appell.

6 Septimò, ꝙ debitum à Capitulo nõ cenſetur debitum à ſingularib. Capituli, quia aliud eſt vniuerſitas, ſiue collegium, & aliud ſinguli vniuerſitatis, ſiue collegij[g] & aliud Capitulum, & aliud ſinguli de Capitulo,[h] vbi latè Felynus,[i] ex quo & alijs determinat Calderin.,[k] qđ fructus obuenientes Capitulo debent diſtribui canonicis viuentibus nouis tempore diſtributionis facienda, licet obueniſſent Capitulo, antequã ipſi fierent noui canonici, quia Capitulum ſemper eſt idé, ſecus de debito à Capitulo, ſiue debitum fuiſſet contractum à Capitulo, antequã illi noui fuiſſent facti canonici, ſiue poſt: quia debitum à Capitulo non debetur à ſingulis de Capitulo, & ita præfatus N. non eſt debere quidquam ex quindennijs pręfatis, ſed ſuum Capitulum, & cõſequenter illud eſt cogendum ad ſoluendum, & nõ præfatus N. etiam pro parte ad quam ſoluendam poſſet cogi à Capitulo ratione ſuæ prębendæ, quod confirmari poteſt per alia multa, quæ citat Felynus.[l]

g l. ſed ſi hac §. qui manumittitur. ff. de in ius uocan. §. qui manumittitur 12 q. 2.
h c. eam te, de reſcript.
i nu. 13.
k in titu. de præbend. conſ. 11.
l in d. c. eam te.

7 Ex prædictis infertur primo ſolutio quæſtionis, ſcilicet quod poſſit, uel debeat facere præfatus N quo viter offenſam humanã, vel diuinã, & Sanctitatis S. D. N. & Capituli ſui. Infertur enim primò, ꝙ quia nemo debet alterius cauſa adeo ꝑgrauari, nec regulariter cogi ad ſoluendam alterius debita,[m] probabiliter poteſt allegare nihil ſe debere ob præfata quindennia, quippe quæ licet debeantur à ſuo Capitulo, non tamen ob id deberentur ab ipſo, quamuis cogi poſſit à ſuo Capitulo ad contribuendam partem, quæ ſuam præbendam contingeret, ſi Capitulum deberet illa ſoluere, per proximè dicta.

m c. non debet. de reg. iur. li. 6.

Secundò, quod etiam iuſtè poſſet allegare, ſe non eſſe excommunicatum, ſi excommunicatio lata fuit in Capitulũ abſolutè, per tertium dictũ, immò nec ſi fuit lata in Capitulum cum additione, & in omnes capitulares culpabiles, ſi ipſe non fuit culpabilis culpa mortifera, per 4. dictum.

8 Tertiò infertur, quod etiam poteſt tutè allegare declarationẽ, qua eſt declaratus excommunicatus, non fuiſſe iuridicam, immò fuiſſe nullam, ſi nõ fuit citatus ad vidẽdũ ſe declarari, per quid tum dictum, & Oldradum,[n] vbi cõcludit exequutionem pęnæ incurſæ ipſo iure non poſſe fieri antequã præcedat declaratio valida facta citata parte, pro quo eſt textus in ca. [cum ſecundum][o] quod habet, quod quamuis bona hæreticorum ipſo facto fiſco acquirãtur, non tamen fit exequutio, & occupatio ante ſententiam declaratoriam.

n conſi. 20. nu. 58.
o de hær. li. 6

Quartò, quod pręfatus N. poteſt agere de nullitate præfatæ excommunicationis, & præfatæ declarationis ob cauſas ſupra tactas[p]

p in præſ. 1. 3. & 4. dic.

Quintò, quod præfatus N. poteſt appellare à præfata declaratione ob cauſas etiam prædictas.

Sextò, quod poteſt implorare officiũ iudicis competentis ad cognoſcendum de cauſis quindenniorum, & eorum à quibus factæ ſunt declarationes prædictæ, iuxta cap. 2.[q] & alia plurima, quæ poſt Panor. & Imolẽtem affert & citat Fely.[r] & ſupplicare humiliter, vt iubeat ſibi fieri copiam illorum quatuor, quæ in primo dicto deſiderãtur. Tum quia neceſſaria ſunt ad hoc, vt ipſe noſcat, an teneatur ſoluere, nec ne.

q de offi. iudic. 5.
r ibidem.

9 Tum quia ipſe eſt reus, & reuer. Camera ſiue fiſcus tenet vicem actoris, ſiue accuſatoris, & actore non probante, reus abſoluitur.[s] Tum quia acta in iudicio, tam ciuilia, quam criminalia ſunt edenda parti, & omnia alia inſtrumenta, ſaltem cauſã cognita officio iudicis[t]. Tum quia vnde iura emanant, iniuria non debet prodire,[u] & iniuſtum eſſet damnare præfatum N non facta ſibi copia eorum, in quibus præfata reuer. Camera ſe fundat ad vidẽdum ſi ſint vera ea, quæ apud ipſam contra eũ per ſubreptionem forſè male allegantur.

s l. qui accuſare. C. de edendo. cũ ſ. n.
t l. 1. & 2. C. de edẽn.
u l. meminerit C. unde vi.

Septimò, q cõſulendùm videtur præfato N. vt adeat aliquem cauſidicũ ſatis peritum ſtyli curiæ, & roget eum, vt primo componat ei libellũ, ſiue petitionem ſecundum formam, quam illa ſeruat [in] implorando officio iudicis, q non proponitur pro actione, ſed humiliter põt peti ante litem cõteſtatam, ad hoc vt concedatur ei copia præfatorum quatuor, quæ diximus in primo dicto eſſe neceſſaria ad reſpondendũ cum debita reuerentia. Secundò, vt componat ei alium libellum, vel aliud capitulum eiuſdem libelli, in quo reuerenter dicat præfatam excommunicationem, & declarationem, qua ipſe declaratur excõmunicatus, eſſe inualidas, & nullas, & ideo reuocandas, vel certè declarãdas eſſe tales, ob cauſas ſupradictas.

Tertiò, quòd componat alium libellum, vel aliud capitulũ eiuſdem, quod appellet à declaratione præfata, allegando eam eſſe nullam, & petendo eam declarari talem ob defectum citationis, & alia ſupradicta.

Quartò, q componat alium libellũ, vel aliud capitulum eiuſdẽ libelli, quo reuerẽter petat abſolutionem ad cautelam ab excõmunicatione præfata, quã allegat eſſe nullam ex cauſis prædictis offerendo cautionem, quam in huiuſmodi caſibus mandat offerri Papa,[a] licet enim ẽt abſque tali abſolutione deberet audiri, vt p̄ſatus Oldradus,[b] poſt alios conſuluit, modeſtius tamẽ fuerit illam petere, & ſi ſtylus curię patitur, pręfatus cauſidicus poſſet addere præfato ſuo libello, vel libellis appellationem à pręfatorum poſitorum negatione.

a In ca. ſolet. de ſent. excõ. lib. 6.
b in præfa. conſ. 20. & 205.

Cæterum præfatus d. N. nõ debet ſe ob ea, quę fecit, putare irregularẽ, neq; abſtinere neceſſario à diuinis ĩ foro conſcientiæ, neque in foro exteriore, durante lite ſuper præfatis cauſis nullitatis, appellationis, & iniuſtitiæ, per ea quæ poterunt poſtea ſcribi.

10 Maius dubium eſſet de ſuſpenſione, quia illa poteſt ferri abſolutè in vniuerſitatem, Capitula, & conuentum, vt probatur in ca. [quia ſæpè.][c] & dicimus nos in Man. conſ[d] nihilominus tamen idem videtur dicendum de illa, quoniã vt nos diximus poſt Caietanum, & alios[e] non poteſt illa ferri, niſi ob culpam E eius, in quem fertur, & conſequenter ſuſpenſo Capitulo, non cenſentur ſuſpẽſi ſingulares eius, niſi ſint culpabiles, at conſulens in nulla culpa fuit propter ea, quæ narrantur in caſu propoſito, ergo neque ſuſpenſus. Quæ concluſio iuſta, æqua, & ſancta videtur nobis per ſupra dicta, omiſſis alijs, quæ pro & contra adduci poſſent. Salua, &c.

c de elect. li. 6. c. ſi ſententia de ſent. excom.
d c. 27. n. 165
e in d. ca. 27. nu. 132.

S V M M A R I V M.

1 *Promittẽs dare tot curiali apud Sedem Apoſtol. cam gratiam impetranti nolẽti promiſſionem acceptare, niſi pecunia deponeretur, nõ ligatur quidẽ ratione* F *pacti, quod parte recuſante non interceſſit, ligatur tamen ratione promiſſionis etiam non acceptatæ. & nu. 6.*

2 *Ignorans probabiliter quid omnino eſſe peccatũ, a toto excuſatur, at qui ignorat ſolã circunſtantiam aggrauantem pro dicta circunſtantia tantum excuſatur, at qui ſolum ignorat pænam, ab ea non excuſatur, nu. 3. niſi ſit pæna excõmunicationis, vel alia admodum extra ordinaria, quæ iuſte potuit ignorari tali delicto impoſita, nu. 4.*

G 3 *Extrauagans Bonifacij VIII. innouata per Gregorium XIII quo ad obligationem denunciandi delinquentes, nõ eſt vſu recepta.*

CONSILIVM X.

PRo gratia apud Sedem Apoſtol cã obtinenda quidam conſtitutionis Gregorij XIII. ignarus, curiali promittebat ducatos duodecim dare, ſi gratiã impetraſſet, curialis noluit, niſi dictos de, oneret ducatos, acceptare, nec promittens voluit depoſitum facere. Quæ- H ritur, an pœnas incurrerit, maximè etiam quia non denunciauit intra triduum.

1 Reſpondeo primò, quod pro parte affirmante, quod prædictus dominus conſulens incurrerit prædictas cenſuras, facit primò, quod videtur feciſſe pactum de dandis duodecim ſcutis. Secundò, quod promiſit dare illa. Tertiò quod non denunciauit intra triduum eos, quos nouit pactos fuiſſe de dando certo precio.

Secun-

Secundò reſpondeo, quod prędictus dominus conſulens non incurrit prædictas cenſuras bullæ, eo quod fecerit pactum de dando aliquid pro gratia obtinenda: quia non fuit pactũ, licet voluiſſet id facere: is enim, cum quo voluit paciſci, noluit facere, quod ipſe petebat, niſi depoſitis in primis duodecim ſcutis, & illa non fuerunt depoſita.

Tertiò, ꝙ maius dubiũ eſt, an incurrerit propter promiſſionem: quia licet non peruenerit ad pactum, eo quod ꝓmiſſarius nõ cõſenſit abſoluiè, nec acceptauit illam, ſed ſolum ſub conditione, quæ non fuit adimpleta, tamen facta B fuit promiſſio, & ad incurrendas pęnas illius extrauagãtis ſufficit promiſſio ẽt ſine pactione, vt colligitur ex prædicta extrauagante, vt diximus in comm.[a]

a de dat. & promiſſ nota 8. nu. 11.

Quartò, quod non eſt minus dubiũ, an prædictus dominus conſulẽs poſſit excuſari per ignorantiam. Nã pro parte negante facit primò, quod licet ille probabiliter ignoraſſet prædictã extrauagantem, & eius pænas, nõ tamẽ probabiliter ignorabat eſſe peccatum obtinere huiuſmodi gratiam per pecunias, vel per pactum, vel promiſſionẽ dandi eas: quia hoc iure naturali, diuino, & hu C mano antiquiore, & præcedẽti illã extrauagantem erat peccatum: probatur enim in prædicto com.[b] quod omnia illa, quæ prohibentur in hac extrauagante, ſunt prohibita iure naturali, diuino, & humano, antiquiore illa.

b Notab. 3. nu. 5.

2 Secũdò, ꝙ licet qui facit aliquid, ꝙ omninò probabiliter ignorat eſſe peccatum, excuſetur omninò à pæna peccati, vt tenet D. Th. receptus,[c] qui tamẽ ſcit, vel ſcire debet aliquid eſſe peccatũ, ſed ignorat aliquam circunſtantiam, propter quam eſt maius peccatum, quã ipſe putat, licet excuſetur à tanto, non ta- D men à toto, id eſt, licet non peccet tãtũ, quantum peccaret, ſi non ignoraſſet illam circunſtantiam, peccat tamen tantum ad quantum ſufficit ſcientia, quam habebat, vel debebat habere, v.g. ſi putans probabiliter hominẽ dormientem ſub rupe alicuius montis eſſe ceruũ, vel hinnulum eius, occideret ſagitta, nullatenus peccaret: quia ignorat omninò id eſſe peccatum: ſi tamen ſciret, vel debereſſcire eum eſſe hominem, ignoraret

c 1. 2. q. 76. ar. 3.

A tamen probabiliter, & inuincibiliter eũ eſſe ſuum patrem, excuſaretur quidem à peccato parricidij, quod eſt maius, q̃ homicidium ſimplex; non tamen à peccato homicidij ſimplicis, & ita licet excuſaretur à tanto, non tamen à toto, vt ex eodem D. Thoma recepto,[d] colligitur. At prædictus dominus conſulens ſciebat, vel debebat ſcire, vt prædictum eſt, promiſſionem illam eſſe peccatum, licet neſciret eſſe adeo graue, adeoque Apoſt. Sedi exoſum, & adeo grauiter ab ea puniendum, ergo licet non peccauerit tantum, quantum peccaſſet, ſi ſciuiſ- B ſet eam eſſe tam grande peccatum, peccauit tamen tantum, ad quantum ſcientia ſua ſufficiebat.

d in d art. & eaquaſ.

3 Tertiò, ꝙ non requiritur, ad hoc vt aliquis incurrat pænam alicuius legis, vt ſciat talem pænam ab ea lege impoſitã, alioquin ruſtici, mulieres, monachi, præſertim incluſi, iniuſtè caſtigarentur pænis canonũ, & legum, quas neſciunt eſſe per illas ſtatutas, cuius contrarium ſeruat totus mundus, & tota Eccleſia Chriſtiana, & probatur per regulã iur. [ignorantia facti, non iuris excuſat.][e]

e l. 6. cum ſimil.

Contrarium tamen arbitror eſſe ve- C rum, per ea quæ breuiter tradimus in Man. conf.[f] vbi poſt alia, quæ [g] ſcribuntur, tradimus, quod licet ignorãtia, etiã quæ eſt cauſa peccati, nõ excuſet à peccato tranſgreſſionis legis naturalis, vel diuinæ, excuſat tamen à pæna excommunicationis latæ cõtra tranſgreſſores eius, & etiam ab alia extraordinaria, ſecũdum,[h] & D. Antoninum, & alios ibidem citatos, pro quib. eſt textus,[i] & ex his, quæ illis addimus in Man.[k] vbi tãguntur paulo altius rationes huius concluſionis. Et ita licet p̃dictus dominus conſulens nõ excuſetur à peccato tranſ- D greſſionis legis naturalis diuinæ, qua prohibetur talis promiſſio, excuſatur tamen a pæna excõmunicationis, & aliis pænis valde extraordinariis prædictæ extrauagantis adiectis.

f c. 23. num. 47.
g à nu. 46.
h c. à nobis, 1. de ſen. excom.
i in cap. 2. de con. lib. 6
k ca. 27. nu. 174.

Non obſtant oppoſita: quia reſpondetur, concedendo quidem prædictum dominum conſulentẽ nõ excuſari omninò à toto peccato, ſed ſic à tanto, id eſt, quod peccauit promittendo, ſed nõ tantum, quantum peccaſſet, ſi ſciuiſſet promiſſionem illam eſſe adeo grauem, &

ſub tam grauibus pœnis vetitam, & qđ licet ſciret, vel debuiſſet ſcire promiſſionem illam eſſe peccatum, quia iure naturali, diuino, & humano antiquiore illa extrauagante vetabatur; non tamen ſciebat, nec tenebatur ſcire coram Deo, ſaltem quo ad forum conſcientiæ, iã grandes, & extraordinarias pœnas eſſe adiectas cõtra illam promiſſionem; quoniã illæ iure humano tantum infliguntur, & ideo licet incurrerit peccatum, & poſſit ob id iuſtè puniri, non tamen eſt puniendus illis pœnis grauibus, & extraordinariis, & adiectis illi extrauag. quas in foro Dei, & conſcientiæ iuſtè potuit ignorare, vt bona pars hominũ ignorat, licet in foro exteriori præſumeretur ſcire, quia fuit ſolemniter publicata in locis ad id deputatis. E F

5 Quintò, quod p̄dicta extrauagans poſt innouationem ſuam nõ vr̃ eſſe recepta quo ad obligationem denunciandi tranſgreſſores eius, ſicut etiam condita à Bonifacio VIII. non vr̃ fuiſſe vnq̃ recepta; cuius rei rationes aliàs in facto Pœnitentiariæ prætorio reddidimus, & ita quo ad illam partem iam non obligat, iuxta notata,[a] & gloſſam celebrem, & receptam,[b] & ea, quæ latius adducimus in Man. conſ.[c] & Miſc. 47.[d] G

6 Itaque reſoluẽdo dubium, dicimus præfatum dominum conſulentem peccaſſe quidẽ volẽdo paciſci, & promittẽdo, ſed non incidiſſe in pœnas extrauagantis. Tum quia licet voluiſſet paciſci, non tamen fuit pactus. Tum quia licet promiſiſſet, & debuiſſet ſcire promiſſionem illam eſſe peccatum, neſciebat tamen, nec tenebatur ſcire in foro cõſcientiæ tam graues pœnas contra eã facientes eſſe impoſitas, & ita quo ad forum Dei, & conſcientiæ non incurrit illas, licet quo ad forum exterius præſumeretur ſcientia, & conſequenter incurſio pœnarum. Salua, &c. H

a in c. leges, 4. diſt.
b in 3. ca. 1. de treu. & pa. c.
c c. 23. num. 62.
d num. 1.

SVMMARIVM.

1 Promiſſio de dando pro gratia obtinenda apud Sedem Apoſtolicam eſt ſubiecta pœnis, etiam gratia non obtẽta, ſecus quo ad mediatores, qui non promiſerunt, licet auxilium, conſilium, & fauorem præſtiterint, nu. 4.

2 Promiſſio illa eſt, qua quis ſeipſum ſaltem naturaliter obligat, vel intentionem habet ſe obligandi qualis non eſt, ſi dicam. Talis tibi daret, vel ſcripſit mihi, quod tibi daret, tot, ſi hoc faceres, vnde non ſubijcitur pœnis. ſicut, nec illa, quæ facta etiam in materia licita non obligaret, & nu. 4.

3 Ignorãtia pœna excommunicationis, vel alterius exorbitantis annexa rei iure naturali, vel diuino prohibitæ poteſt eſſe etiam ipſa cauſa peccãdi, quando, ſcilicet ſi illam ſcirem, non peccarem, & ita excuſat à pœna, licet non excuſet à peccato.

3 Ignorantiam excuſantem à pœna hẽt ille, qui licet haberet notitiam conſtitutionis prohibentis, ignorabat tamen ſpecialiter in ea contenta, ac pœnas, iñ cta figuratione quæſtionis.

CONSILIVM XI.

TItius dixit Sempronio: Ego donarem centum ei, qui mihi impetraret diſpenſationẽ matrimonialẽ, quam habeo in hac ſupplicatione expreſſam. Sẽpronius accepit dictam ſupplicationem, & adiuit Seium, dicens ei: Eſt dicta mihi hæc ſupplicatio; ſi amicus tuus obtinebit hanc gratiam, lucrabitur 100. ſcuta: Seius tradidit illã ſupplicationem Mæuio, cui dixit eadem verba. Mæuius tandem, accepta dicta ſupplicatione, alloquutus eſt ſeruitorẽ alicuius Illuſtriſſimi pro dicta obtẽtione, à quo accepit reſponſum, quod ipſe alias habuit pro manibus dictam ſupplicationem, & q̄ ſummus Põtifex nolebat gratiã facere.

Quæritur an dicti mediatores incurrerint cenſuras extrauagantis Gregorij XIII. [ab ipſo,] attento maximè, quod ipſi mediatores, licet diu Romæ permãſerint, & olim audiuerint in generali, exiſtere quandam bullam de datis, & promiſſis pro gratia, & iuſtitia, ignorabant tamen contenta ſpecialiter in ea, & etiam pœnas.

1 Ad hanc quæſtionẽ reſpõdeo multa poſſe pro vtraque parte adduci. Quãdoquidem pro parte affirmante facit, quod ad incurrendas cenſuras præfatæ extrauagãtis, non requiritur, quod obtineatur gratia, vel iuſtitia, ſed ſufficit

pro-

promittere, paciſci, vel dare aliquid pro ea obtinenda, vt nos probamus in com. de datis, & promiſſ.[a] Neque requiritur quod promiſſio fiat pro iuſtitia, vel gratia obtinenda in vtilitatem promittentis, ſed ſufficit, quod fiat in vtilitatẽ tertij, vt adnotamus, in d.com.[b] Facit etiã pro hac parte, quod ad incurrendas cenſuras præfatas ſufficit dare auxiliũ, conſilium, vel fauorem.

a tab. 8. 1.

b Not. 12. nume. 27.

2 His tamen nõ obſtantibus, pars negans eſt verior. Primò quidẽ, quod nullus horũ quidquã promiſit: aliud enim eſt promittere aliquid alicui, & aliud eſt dicere illi, Ille, vel ille daret tibi cẽtum B ſi faceres illud, aut illud. Qui enim promittit, obligat ſeipſum, vel habet animum ſe obligandi ſaltem naturali obligatione, iux. l. 1.[c] § [ſi ſcriptum.][d] & proprius in l. 2.[e] quæ habet, proxenetam, & mediatorem, ſiue conſiliatorem, non teneri mandato, vel obligatione deſcendenti ex illo contractu, qui fit inter alias partes eo mediante, vel conſulente.

c ff de pollicita.

d Inſtit. de inutil. ſtipulat.

e ff de proxene.

Secundò, quod præfata extrauagans nõ includit promiſſiones, quæ ſunt ipſo iure nullæ, licet in materia minimẽ vetita fierent, qualis eſt promiſſio iocoſa, vel ab infante, vel furioſo facta; & talis videtur eſſe illa, qua quis dixerit alicui, C Petrus mihi ſcripſit, quod daret 100. ei, qui ſibi impetraret illã, vel illã gratiam.

3 Tertiò, quod ignorantia præfatorũ mediatorũ videtur excuſare illos à pænis præfatæ extrauagãtis pe..., quæ breuiter tradimus in Man. conf.[f] vbi poſt alia, quæ[g] ſcribuntur, tradimus, quod, licet ignorantia etiam, quæ eſt cauſa peccati, non excuſet à peccato tranſgreſſionis legis naturalis, vel diuinæ: excuſat tamen à pœna excommunicationis, latæ contra tranſgreſſores eius, & etiam ab alia valdẽ extraordinaria, ſecundum D Antonium,[h] & D. Antoninum, & alios citatos: pro quibus eſt textus in c. 2.[i] ſi illa ignorantia fuit cauſa peccandi, ita quod ſi ſciuiſſent tales pænas fuiſſe impoſitas, nõ fuiſſent tranſgreſſi illã, & ex his, quæ illis addimus in eo. Man.[k] vbi paulo altius tanguntur ſeminaria rationũ huius cõcluſionis. Et ita, licet præfati nõ excuſentur à peccato tranſgreſſionis legis naturalis, & diuinæ, qua prohibetur talis promiſſio, excuſantur tamen à A pæna excommunicationis, & alijs pœnis valdè extraordinarijs præfatæ extrauaganti adiectis.

f c. 23. num. 17.

g nume. 45.

h ca à nobis el primo de ſent. excom.

i de conſtit. lib. 6.

k c. 17. num. 172.

4 Ad primum oppoſitum reſpondetur, concedendo aſſumptum; negando tamen, quod prædicti mediatores fecerint vllam promiſſionem, præſertim talem, quæ obligaſſet eos, etiam ſi fuiſſet facta in materia debita, & iuſta.

Ad ſecundum reſpondetur, concedẽdo aſſumptum, quando peruentum eſt ad obtentionem gratiæ; ſecus autem eſt, quando non eſt ad id peruentum, propter rationem neruoſam, quam poſuimus in dicto comm.[l] Salua, &c.

l Not. 3.

SVMMARIVM.

1 *Promiſſio generalis ſola intẽtione mortifera, & talis, quæ nec in materia licita induceret obligationẽ non videtur ſubijci pænis extrauag. Gregorij XIII. ut ẽt dicitur de ſimonia mentali, ſecus eſt de promiſſione tacita, & virtuali.*

CONSILIVM XII.

C AN promiſſio facta ab aliquo pro iuſtitia, vel gratia, per verba generalia, per quæ in foro exteriori non obligaretur ad licita, ſit mortalis, & incurrat pænas impoſitas à Bonifacio Octauo, & Gregorio Decimotertio in extrauagante [Ab ipſo.][m]

m de rebus dat. & promiſſ.

Pro parte negante huius quæſtionis, quæ videtur omiſſa in noſtro commentario ſuper eadem extrauagante,[n] facit, quod vt vbi ſupra determinatur, promiſſio, quæ ſola intentione eſt illicita, non includitur ſub illa extrauagante: & quod ad incurrendam pænam illã non ſufficit intentio, ſiue voluntas dandi pa D ciſcendi, vel promittendi, etiam illicitè; ſed oportet, quod ſequatur datio, pactio, vel promiſſio illicita: qualis non videtur eſſe illa, quæ ſola voluntate, & intentione eſt illicita.

n nume. 21. & duobus ſeq.

Pro parte verò affirmãte facit, quod ibidem determinatur, promiſſionem, & pactionem nõ ſolum expreſſam, ſed ẽt tacitam contineri ſub eadem, & quod voluntas faciendi id quod eſt mortiferũ peccatum eſt mortale,[o] & quod voluntas pro facto reputatur.[p]

o cap. ſi cui, de pæn. d. 1.

p ca. dixi, & ca. magnam. ead. diſt.

Facit

ſub tam grauibus pænis vetitam, & qđ licet ſciret, vel debuiſſet ſcire promiſſionem illam eſſe peccatum, quia iure naturali, diuino, & humano antiquiore illa extrauagante vetabatur; non tamen ſciebat, nec tenebatur ſcire coram Deo, ſaltem quo ad forum conſcientiæ, tã grandes, & extraordinarias pænas eſſe adiectas cõtra illam promiſſionem; quoniã illæ iure humano tantum infliguntur, & ideo licet incurrerit peccatum, & poſſit ob id iuſtè puniri, non tamen eſt puniendus illis pænis grauibus, & extraordinariis, & adiectis illi extrauag. quas in foro Dei, & conſcientiæ iuſtè potuit ignorare, vt bona pars hominũ ignorat, licet in foro exteriori præſumeretur ſcire, quia fuit ſolemniter publicata in locis ad id deputatis.

5 Quintò, quod p̃dicta extrauagans poſt innouationem ſuam nõ vĩ eſſe receptã quo ad obligationem denunciandi tranſgreſſores eius, ſicut etiam condita à Bonifacio VIII. non vĩ fuiſſe vnq̃ recepta; cuius rei rationes aliàs in facto Pænitentiariæ prætorio reddidimus, & ita quo ad illam partem iam non obligat, iuxta notata,[a] & gloſſam celebrem, & receptam,[b] & ea, quæ latius adducimus in Man. conſ.[c] & Miſc. 47.[d]

a in c. leges, 4. diſt.
b in 2 ca. 1. de treu. & pace.
c c. 23. num. 62.
d num. 1.

6 Itaque reſoluẽdo dubium, dicimus præfatum dominum conſulentem peccaſſe quidẽ volẽdo paciſci, & promittẽdo, ſed non incidiſſe in pænas extrauagantis. Tum quia licet voluiſſet paciſci, non tamen fuit pactus. Tum quia licet promiſiſſet, & debuiſſet ſcire promiſſionem illam eſſe peccatum, neſciebat tamen, nec tenebatur ſcire in foro cõſcientiæ tam graues pænas contra eã facientes eſſe impoſitas, & ita quo ad forum Dei, & conſcientiæ non incurrit illas, licet quo ad forum exterius præſumeretur ſcientia, & conſequenter incurſio pænarum. Salua, &c.

SVMMARIVM.

1 *Promiſſio de dando pro gratia obtinenda apud Sedem Apoſtolicam eſt ſubiecta pænis, etiam gratia non obtẽta, ſecus quo ad mediatores, qui non promiſerunt, licet auxilium, conſilium, & fauorem præſtiterint, nu. 4.*

E 2 *Promiſſio illa eſt, qua quis ſeipſum ſaltem naturaliter obligat, vel intentionem habet ſe obligandi qualis non eſt, ſi dicam. Titius tibi daret, vel ſcripſit mihi, quod tibi daret, tot, ſi hoc faceres, vnde non ſubiicitur pœnis. ſicut, nec illa, quæ facta etiam in materia licita non obligaret, & nu. 4.*

3 *Ignorãtia pœnæ excommunicationis, vel alterius exorbitantis annexæ rei iure naturali, vel diuino prohibitæ poteſt eſſe etiam ipſa cauſa peccãdi, quando, ſcilicet ſi illam ſcirem, non peccarem, & ita excuſat à pœna, licet non excuſet à peccato.*

F 3 *Ignorantiam excuſantem à pœna hẽt ille, qui licet haberet notitiam conſtitutionis prohibentis, ignorabat tamen ſpecialiter in ea contenta, ac pœnas, in cta figuratione quæſtionis.*

CONSILIVM XI.

Titius dixit Sempronio: Ego donarem centum ei, qui mihi impetraret diſpenſationẽ matrimonialẽ, quam habeo in hac ſupplicatione expreſſam. Sẽpronius accepit dictam ſupplicationem, & adiuit Seium, dicens ei: Eſt data mihi hæc ſupplicatio; ſi amicus tuus obtinebit hanc gratiam, lucrabitur ico. ſcuta: Seius tradidit illã ſupplicationem Mæuio, cui dixit eadem verba. Mæuius tandem, accepta dicta ſupplicatione, alloquutus eſt ſeruitorẽ alicuius Illuſtriſſimi pro dicta obtẽtione, à quo accepit reſponſum, quod ipſe alias habuit pro manibus dictam ſupplicationem, & ꝙ ſummus Põtifex nolebat gratiã facere.

Quæritur an dicti mediatores incurrerint cenſuras extrauagantis Gregorij XIII. [ab ipſo,] attento maximè, quod ipſi mediatores, licet diu Romæ permãſerint, & olim audiuerint in generali, exiſtere quandam bullam de datis, & promiſſis pro gratia, & iuſtitia, ignorabant tamen contenta ſpecialiter in ea, & etiam pœnas.

1 Ad hanc quæſtionẽ reſpõdeo multa poſſe pro vtraque parte adduci. Quã doquidem pro parte affirmante facit, quod ad incurrendas cenſuras præfatæ extrauagãtis, non requiritur, quod obtineatur gratia, vel iuſtitia, ſed ſufficit

pro-

promittere,[2] paciſci, vel dare aliquid ꝑ ea obtinenda, vt nos probamus in com. de datis, & promiſſ.[a] Neque requiritur quod promiſſio fiat pro iuſtitia, vel gratia obtinenda in vtilitatem promittentis, ſed ſufficit, quod fiat in vtilitatē tertij, vt adnotamus, in d. com.[b] Facit etiā pro hac parte, quod ad incurrendas cenſuras præfatas ſufficit dare auxiliū, conſilium, vel fauorem.

a tab. 8. 1.
b Not. 12. nume. 27.

2 His tamen nō obſtantibus, pars negans eſt verior. Primò quidē, quod nullus horū quidquā promiſit: aliud enim eſt ꝓmittere aliquid alicui, & aliud eſt dicere illi, Ille, vel ille daret tibi cētum B ſi faceres illud, aut illud. Qui enim promittit, obligat ſeipſum, vel habet aīum ſe obligandi ſaltem naturali obligatione, iux. l. 1.[c] § [ſi ſcriptum.][d] & propterea l. 2.[e] quæ habet, proxenetam, & mediatorem, ſiue conſiliatorem, non teneri mandato, vel obligatione deſcendenti ex illo contractu, qui fit inter alias partes eo mediante, vel conſulente.

c ff de pollicita.
d Inſtit. de inutil. ſtipulat.
e ff de proxene.

Secundò, ꝙ præfata extrauagans nō includit promiſſiones, quæ ſunt ipſo iure nullæ, licet in materia minimè vetita fierent, qualis eſt promiſſio iocoſa, vel ab infante, vel furioſo facta; & talis videtur eſſe illa, qua quis dixerit alicui, C Petrus mihi ſcripſit, quod daret 100. ei, qui ſibi impetraret illā, vel illā gratiam.

3 Tertiò, quod ignorantia præfatorū mediatorū videtur excuſare illos à pœnis præfatæ extrauagāt. ꝑ ea, quæ breuiter tradimus in Man. conf.[f] vbi poſt alia, quæ[g] ſcribuntur, tradimus, quod, licet ignorantia etiam, quæ eſt cauſa peccati, non excuſet à peccato tranſgreſſionis legis naturalis, vel diuinæ: excuſat tamen à pœna excommunicationis, latæ contra tranſgreſſores eius, & etiam D ab alia valdè extraordinaria, ſecundum Antonium,[h] & D. Antoninum, & alios citatos: pro quibus eſt textus in c. 2.[i] ſi illa ignorantia fuit cauſa peccandi, ita quod ſi ſciuiſſent tales pœnas fuiſſe impoſitas, nō fuiſſent tranſgreſſi illā, & ex his, quæ illis addimus in eo. Man.[k] vbi paulo altius tanguntur ſeminaria rationū huius cōcluſionis. Et ita, licet præfati nō excuſentur à peccato tranſgreſſionis legis naturalis, & diuinæ, qua prohibetur talis promiſſio, excuſantur tamen à A pœna excommunicationis, & alijs pœnis valdè extraordinarijs præfatæ extrauaganti adiectis.

f c. 23. num. 17.
g in nu. 45.
h ca. à nobis el primo de ſent. excom.
i de conſtit. lib. 6.
k c. 17. num. 172.

4 Ad primum oppoſitum reſpondetur, concedendo aſſumptum; negando tamen, quod prædicti mediatores fecerint vllam promiſſionem, præſertim talem, quæ obligaſſet eos, etiam ſi fuiſſet facta in materia debita, & iuſta.

Ad ſecundum reſpondetur, concedēdo aſſumptum, quando peruentum eſt ad obtentionem gratiæ; ſecus autem eſt, quando non eſt ad id peruentum, propter rationem neruoſam, quam poſuimus in dicto comm.[l] Salua, &c. B

l Not. 3.

SVMMARIVM.

1 *Promiſſio generalis ſola intētione mortifera, & talis, q̄ nec in materia licita induceret obligationē non videtur ſubijci pœnis extrauag. Gregorij XIII. ut & dicitur de ſimonia mentali, ſecus eſt de promiſſione tacita, & virtuali.*

CONSILIVM XII.

C AN promiſſio facta ab aliquo pro iuſtitia, vel gratia, per verba generalia, per quæ in foro exteriori non obligaretur ad licita, ſit mortalis, & incurrat pœnas impoſitas à Bonifacio Octauo, & Gregorio Decimotertio in extrauagante [Ab ipſo.][m]

m de rebus dat. & promiſſ.

Pro parte negante huius quæſtionis, quæ videtur omiſſa in noſtro commentario ſuper eadem extrauagante,[n] facit, quod vt vbi ſupra determinatur, ꝓmiſſio, quæ ſola intentione eſt illicita, non includitur ſub illa extrauagante: & quod ad incurrendam pœnam illā non ſufficit intentio, ſiue voluntas dandi paciſcendi, vel promittendi, etiam illicitè; D ſed oportet, quod ſequatur datio, pactio, vel promiſſio illicita: qualis non videtur eſſe illa, quæ ſola voluntate, & intentione eſt illicita.

n nume. 21. & duobus ſeq.

Pro parte verò affirmāte facit, quod ibidem determinatur, promiſſionem, & pactionem nō ſolum expreſſam, ſed & tacitam contineri ſub eadem, & quod voluntas faciendi id quod eſt mortiferū peccatum eſt mortale,[o] & quod voluntas pro facto reputatur.[p]

o cap. ſi cui, de pœn. d. 1.
p ca. dixi, & ca. magnam. ead. diſt.

Facit

Tum quia præſata extrauagans nō re- A quirit promiſſionem validam, ad incurrendas pœnas eius, immo præſupponit ſufficere inualidam: præſupponit enim pacta, promiſſiones, & alia, quæ vetat, eſſe quidē actiones malas, & ipſo iure nullas, attamen eas ſufficere ad incurrēdas pœnas prædictas. Tum quia pręſata extrauagans non requirit promiſſionem, vel pactionem putā, nec conditionalem, ſed ſolum in genere pactionem, vel promiſſionem, quę in caſu propoſito contigit. Tum quod ex prædicta reſpōſione ſequeretur, quod valeret om- B nis iuſtitia, vel gratia impetrata per promiſſionem conditionalem, ſi poſt lapſū temporis ad impetrandū præſtituti impetraretur: quod videtur incōueniens, quoniam aperiretur via fraudandi prędictā extrauagātem: ſi quidem omnis, qui vellet impetrare huiuſmodi iuſtitias, vel gratias, poſſet promittere magnā ſummam alicui, ſi intra 20. dies impetraret eas illi, & ille impetraret poſt 20. dies intra 30. vel 40. quia valeret impetratio, & non eſſet locus pęnis illius. Tum quod in caſu propoſito concurrūt oīa neceſſaria ad hoc, vt habeāt locum C pęnæ præſatæ, extrauagantis, quoniam interuenit in eo pactū, & promiſſio dādæ pecuniæ, immo & datio, & receptio illius, quin etiam obtentio gratiæ: ergo etiam cenſendæ ſunt pęnæ incurſæ, per ea, quæ nos in d. extrauag.[a] diximus.

a Not. 20.

2 Tum deniq; quod prædicta pactio promiſſio, pecuniæ miſſio, & eius receptio fuerunt cauſa, ſine qua diſpoſitio non fuiſſet obtenta: & cauſa obtentionis fuit illicita, ſaltem ex parte ſecretarij, qui ſciens non licere impetrationem gratiæ, vel iuſtitiæ factam ob pactum, D vel promiſſionem, dationem, vel receptionem pecunię, eam fecit: & quod dici poteſt ſubreptitia, eo quod non expreſſit pręſata interceſſiſſe; quia clarum eſt, difficilius Papam conceſſurum fuiſſe, ſi ea ipſi expreſſa fuiſſent.[b]

b Arg c. poſtulaſti. & ca. ſuper litteris. de reſcr.

3 Non obſtat, quod promiſſio conditionalis neminē obligat ante conditionis aduentū, quia ex hoc non ſequitur, quod promiſſio conditionalis ante impletā cōditionem nō poſſit eſſe mala, & delictum dignū pęna, & caſtigatione. Si quis enim promitteret alteri cētum, ſi intra annum occideret aliquem, promiſſio quidem eſſet nulla ante, & poſt impletam conditionem, & non poſſet agi ex illa,[c] attamen ante, & poſt impletam conditionem eſſet promiſſio mala & digna pœna, vt palam eſt.

Non obſtant etiam ea, quæ citantur ex Panormitano,[d] q̄m, nec illud c. nec aliud ex eo elicitum ab eo, & à Præpoſito, & alijs, probat non poſſe dari promiſſionem ipſo iure nullam, qua ſit delictum, & dignū pœna, & caſtigatione.

c l generaliter ff de verbo. obl. & l. iuris gentiū § generaliter. ff. de pa. & ca. 1. de p̄m. lib 6.

d in ca. per tuas at conditionib. appoſ.

SVMMARIVM.

1 Promittēs in partibus certā pecuniarū quantitatē ei, qui diſpenſationē Apoſtolicam expeditā tradet, comprehenditur ſub extrauagāte Greg. & gratia eſt nulla etiāſi tertius, qui illā impetrauit, huius eſſet promiſſionis ignarus.

1 Gratia reualidatio per ſordes promiſſas obtenta, ita videtur dāda, vt non quod promiſſum, ſed quod labor iuſtè meretur ſoluatur.

CONSILIVM XV.

HIſpanus quidam in Hiſpania promiſit 600. ſcuta N. pro diſpenſatione ad contrahendum matrimonium ſuper impedimento primi, & ſecundi gradus, ſoluenda intra triginta dies, poſtea quam tradita fuiſſet diſpenſatio expedita in manibus eiuſdem illam quærētis; & prędictus N. rogauit quendam amicum Romæ morantem, vt procuraret illam, qui circiter tres annos procurauit eam habere, mediante fauore cuiuſdam magnatis, qui obtinuit eam, ſed nondum eſt expedita, metu pœnarum extrauagātis [Ab ipſo.] Gregorij XIII.

1 Reſpondeo primò, indolere me longè plus quam explicare poſſim, quod conſiderationes, quę mihi ſubito occurrerunt, cum hanc quæſtionem verbo interrogatus fui, ad ſaluandum diſpenſationem prædictam, non ſunt poſtea viſæ ad id ſufficientes.

Secundò ꝙ non occurrit aliud remedium ad id ſufficiens, niſi porrectio ſupplicationis ad magnatem illum, qui impetrauit illam, vt dignetur ſupplicare S. D. N. vt eam validam faciat, ſaltem

quo

Digitized by Google

lis iuriſdictionis. Vide item conſilium ſequens.

SVMMARIVM.

1 *Procurari licitè pōt, quidquid licitè poteſt deſiderari, immo opus externū videtur eſſe eiuſdē bonitatis, & malitiæ cum actu voluntatis, immo & cum eo vnum ſolum conſtituere peccatum.*

2 *Diſponere, & contrahere de hæreditate viuentis, eſt quidem prohibitum, tractare autem ſolum non.*

3 *Tractare ſuper prouiſione beneficiorū nōdū vacantiū, vt prohibitū quidem ſupponit Paulus IV. ſed intelligitur de tractatu illicito, & continente notabile præiudiciū notabiliter detrahēdo, vel alium nimium falsè laudādo, vel dando aliquid tēporale, vel ſpirituale pro eccleſiaſtico obtinēdo beneficio, & ſeq.*

3 *Tractatus præſens, qui fit in finē, vt eueniēte vacatione Papatus beneficij, ſimoniacus ingreſſus, vel intronizatio indigni impediatur, nō videtur de ſe illicitus.*

4 *Intellectus c. ſi quis Papa. diſt. 79. & in vltima eius parte videtur ſolū prohibere, ne quid tractetur, aut deliberetur de Papatu pro tēpore quo adhuc viuit* C *Papa, licet ex ſimilitudine rōnis videatur etiā extendi ad tractatus, qui nunc ſede plena fiunt, exequendos, autē pro tempore, quo vacabit. num. 6.*

5 *Intellectus c. in nomine domini. 23. diſ. & videntur per illud ſolum prohiberi venalitates, quæ circa pontificatum, dum vacat fiunt.*

6 *Donās Cardinali aliquid, vt eueniēte vacantia, ſuo, & aliorū voto ſuffragetur tertio, ligatur pœna extrau. Pauli IV. & eſt ſimonia; quæ, ſi poſtea Cardinalis dicto tertio det, aut procuret votum, erit realis ſubiecta pœnis, nu. 8.* D

6 *Epiſcopatum appetere, etſi reprobatū videatur; attamen ſi à digno appetatur principaliter, vt proſit, nec veniale erit peccatum, immo etiam ſi appetatur ſecūdario ob honores, & diuitias, non erit ob hoc mortale, licet Caietan. aliter ſenſerit.*

8 *Simonia cōuentionalis eſt, ſi do tibi, vt in electione ad beneficiū pro tertio ſuffrageris, quæ eo ipſo, quod ſuffragiū das efficitur realis ſuppoſita pœnis.*

A 9 *Intellectus extrau. Bonif. VIII. innouata à Greg. XIII. eſt, vt comprehendat etiam Cardinales, et promiſſiones, donationeſque, quæ etiam ſede plena fiunt ad obtinenda ſuffragia ſede vacante pro pontificatu.*

9 *Sedis Apoſtolicæ appellatione etiam in materia odioſa venit tempus, quo ipſa Sedes Apoſtolica vacat.*

CONSILIVM XVII.

PRomiſit quidam, & dedit alteri quādā bona, vt qua parte poſſet, incli-
B naret quēdam alium ſe maiorem ad fauendum cuidam Cardinali ſuo ſuffragio, vel alieno in conclaui primo venturo, quod Sede Apoſtolica vacante contingeret fieri, vt ad Papatū perueniret, & poſtea nulla ſuper hoc diſpenſatione habita Miſſā celebrauit. Quæritur, an inciderit in pœnas latas in extrau. Pauli IV. edita aduerſus ambientes Papatū.

1 Pro huius quæſtionis parte negāte, facit primò, quod lex Iulia de ambitu non habet locum in vrbe Roma,[a] & is, de quo quęritur, fecit id, quod ſupra dicitur, in Vrbe. Secundò, quod quicquid
C poteſt capi licitè, videtur poſſe procurari licitè: quoniam actus voluntatis, & opus ei reſpondens videntur eiuſdē eſſe bonitatis, & malitiæ, immo & ſecundum aliquam rationem vnum peccatum, vt tradit vterque Thomas.[b]

2 Tum quia licet cōtrahere, vel diſponere aliquid de hæreditate viuentis, ſit peccatum, iuxta cap. 2.[c] tractare tamen non diſponendo, ſed deliberando tātū, an eſſet bonum, vel malum, vt ſic, vel ſic de tali hæreditate viuentis diſponeretur, non eſt peccatum. Tum quia nihil obſtat, quod damnetur Abſalon, vt habe-
D tur Reg. 2.[d] quia ille voluit inuadere regnum patris viuentis: at D. conſulēs nihil voluit, neq; tētauit, quo S. D. N. ſuo Papatu, vel aliquo alio iure ipſius priuaretur, ſed vt Papatus, cū vacaret, cuidā perſonæ alioqui dignæ conferretur. Tū quia nihil obſtat etiam illud horrendū factum Dathan, & Abiron, narratum in[e] Num. quia abſque vlla poteſtate diuinitus eis data voluerunt vſurpare, q abſq; illa nō valebant exerceri, & quod viuētibus Moyſe, & Aarone; vſurpabāt

eorum

a *l. 1. C. de ambitu.*

b *in 1. 2. q. 71. ar. 7.*

c *de conceſſ. praben. & l. vlt. C. de pact.*

d *cap. 17.*

e *cap. 19.*

eorum officium, & exercitiũ diuinitus eis tributum, & præfatus conſulens nõ concepiuit, neque tentauit aliud contra S.D.N. viuentem, vti prædictũ eſt, neque vt poſt eius obitum exerceat quiſquam abſque legitima poteſtate Papatum. Tum quia nihil etiam obſtare videtur illud Apoſt.[a] [Nemo ſibi aſſumit honorem, ſed qui vocatur à Deo, vt Aaron.] quoniã conſulens volebat, vt is cui deſiderabat Papatũ, aſſumeretur p electionem, ſicut fuit vocatus Aaron.

a ad Heb.5.

3 Tertiò, quia extrauagans Pauli IV. nihil videtur obſtare præfato cõſulenti: Tum quia fundatur in eo quod conuẽticula, & tractatus nõ debẽt fieri ſuper prouiſione beneficiorum, & aliorũ munium nondum vacãtium, pro tempore, quo vacauerint, quod vetitum eſt de conuenticulis, & tractatibus illicitis, at non ſunt omnia illicita, qualis eſt conuenientium in aliquo loco ad id apto, ad orandum Deum, vt D.N. Ieſus Chriſtus dignetur, quando præſentem ſuum vicarium ad ſe vocabit, ſeraphicam gloriam donaturus, inſpirare animis ſuffragaturorum, vt eligant ei ſimilem. Qualis eſt etiam tractatus, quo impediant, ne quis per ſimoniacam labem, vel alium nouũ modum Deo ingratum, intrudatur in thronum, quo minimè dignus eſt, & alii multi ſimiles. Tum quia vix fieri poteſt moraliter, vt nulli colloquãtur, vel tractent inter ſe aliquãdo, qui eſſent inter Cardinales tam ſublimi, & diuino munere digni, & quis dignior altero. Tum denique quod finis eius videtur ſe reſtringere ad tractatus illicitos factos contra ipſum Papam viuentem: & præfatus conſulens nihil tale fecit.

4 Per quæ omnia concluditur, quod extrauagans prædicta non includit omnes quomodolibet tractantes de ſucceſſione futuri ſummi Pontificis, ſed tãtũ de illicitis, & præiudicium notabile facientibus aliquibus, detrahendo alicui notabiliter, vel nimium, vel falsè laudando alium, vel promittẽdo dãdo aliquid temporale, vel etiam ſpirituale, præter ſanctas orationes, & rogationes ad Deũ & ſanctos eius.

5 Tũ quia etiam Symmachus Papa,[b] ad quod vr ſe referre prædictus Paulus IV.[c] non videtur neceſſariò concludere contra prædictum conſulentem; quia tertia eius pars, quæ magis videt vrgere, loquitur de illis, qui Papa ſuperſtite, & incolumi, deliberant, & decernũt aliquid de pontificatu, pro tempore quo Papa viuit, & eſt incolumis, quod pfatus conſulens non fecit, quod ca [in nomine domini,][d] ad quod etiam ſe videtur referre Paulus, ſolum reprobat venalitates, & alia acta illicita, quæ vacante ſummo pontificatu fiunt, & non alia.

b in capit. ſi quis Papa. 79. diſt.
c in d. extra uag.
d 23 diſt.

6 Quibus tamen non obſtantibus, contraria pars affirmãs videtur verior. Primò per prædictam extrauag. Pauli IV. quæ non ſolum fundatur in locis ſacræ Scripturæ ſupra citatis, ſed etiam in d.c. [ſi quis Papæ.] & in d.c. [in nomine domini.] quæ ſatis videntur extendi poſſe ad conuẽticula, & tractatus ſummi Põtificis, qui fiunt tempore ſedis plenæ p tempore ſedis vacantis, licet (vt p dictũ eſt) ca. [ſi quis.] etiam poſſit reſtringi ad ea, quæ fiunt tempore ſedis plenæ. pro tpe quo eſt plena, & c. [in nomine,] loquatur de faciendis tempore ſedis vacãtis: poſſent inquam extendi, licet ægrè, per identitatem, vel certè per ſimilitudinem rationis, arg. iurium vulgatorum.

7 Secundò facit cõmunis illa opinio, quæ habet, oẽm appetitionẽ, & petitionem ẽpatus eſſe reprobatam per illud D. Auguſt.[e] [Locus ſuperior licet, &c.] quod corroborat S. Th.[f] quibus verbis S. Tho. addidimus nos[g] quædam, quibus confutauimus opinionem Caietani colligentis ex verbis prædictis S. Th. peccatum mortiferum eſſe appetere, epiſcopatum ob honorem, & temporalia bona ipſius: monſtrando primò, non ſenſiſſe illud S. Th. & mox probãdo, quod abſque peccato etiam veniali poteſt appeti epiſcopatus ab illo, qui eſt eo dignus, dũmodò principaliter appetatur, vt proſit, licet minus principaliter appetatur ob honorem, & fructus eius.

e 19. de ciuit.
f 2 2 q. 125. ar 1.
g in Miſcel. 42.

Tum quia talis appetentia ſola nullã iniuſtitiã, neq; irreuerentiam Dei continet. Tum quia ſanctè poſſumus appetere, & petere minus principaliter honorẽ, & bona ſpiritualia, & temporalia à Deo ipſo. Ex quibus reſpondimus nouiſſimè, & (vt puto) veriſſimè,[h] argumento ex S. Tho. vbi ſupra excerpto.

h in p. Miſc.

8 Tertiò principaliter probatur prædicta

dicta noſtra reſponſio irrefragabiliter: A eo quod nulli vtriuſq; ſexus homini licet committere ſimoniã in ordine, vel beneficio, ſub pœna incurrendi ipſo iure excommunicationem, iux. extrauag. 2.[a] & promittere, vel dare aliquod donum pro Papatu ſibi, vel alij quærendo eſt ſimoniam committere in beneficio; quia Papatus eſt beneficium,[b] ergo nõ licet id facere, & ſi facit, incurrit ipſo iure excommunicationem Papæ reſeruatam per extrauag. Pauli II. & quamuis omnis ſimonia, tam mentalis, quam cõuentionalis, ſit peccatum mortale, ſola tamen realis ex vtraq; parte cõpleta inducit prædictam excommunicationem vt etiam nos poſt alios tradimus in noſtro Man. confeſ.[c] conſequenter prędictus conſulens licet promiſerit, vel dederit, non eſt ipſo iure excõicatus, niſi ſuffragiũ, pro quo domus promiſſa eſt fuerit datũ ei, pro quo fuit promiſſum.

a de ſimon.

b cap. 1. de maledic.

c cap. 23. nu. 105.

9 Quartò probatur, hæc pars irrefragabiliter per extrauag. Greg. XIII. quæ incipit. [ab ipſo.] per quam innouauit extrauagantem Bonifacij VIII. quæ ipſo iure excommunicauit, & anathematizauit omnes vtriuſq; ſexus, qui dant, vel accipiunt, promittunt, vel paciſcuntur facere aliquid ad quærẽdam gratiã C aliquam; vel iuſtitiam apud S. Sedem Apoſt. & ſua ſanctitas extendit illam ad auxiliatores, conſultores, & fautores, ſimul addidit alias pœnas lõgè grauiores illis, quas adiecerat pręfatus Bonifacius, & qui nos cõſulit, quęrit de illo, qui promitteret, aut daret aliquid pro quęrendo ſuffragio Cardinalis, quo iuuaret, vt quidam alius fieret Papa, & per cõſequutionem pro quærenda gratia, vel iuſtitia apud S. Sedem Apoſtol. apud eam enim eſt electio facienda, iuxta ca. [vbi periculum.][d] Et hoc quidem fundamẽ- D tum eſt firmiſſimum omniũ, quę pro reſponſione noſtra citari poſſunt. Tũ quia ad includendũ aliquid ſub pęnas à ſe latas non requirit realem dationem, nec realem acceptionem, neque reale complemẽtum vtriuſque partis, neque alterius tm̃. ſed ſatis eſt, vt fiat, vel accipiatur, vel detur promiſſio, vel pactio, vel auxilium, cõſilium, vel fauor earum. Solũ. n. relinquit dubiũ, an includat Cardinalẽ: ſuper quo pro vtraq; parte latè diſputato nos diximus in cõm. extrauagãtis prædictæ,[e] Cardinalem Ioan. Monachum videri ſuper hoc ſibimet contrariũ, & vr̃ nobis irrefragabiliter probaſſe ibidem, eos contineri quo ad pœnam excommunicationis, & alias duas: quãuis poſſit defendi eos nõ contineri quo ad alias valde exorbitãtes, & duriſſimas per rationes ibi tactas, qđ ipſum videri ſeruandum ex æquo, & bono in Epis. fuit ibidẽ viſum. Salua emunctiſſima S. D. N. quem D. Ieſus quã diutiſſimè ſeruet incolumẽ, & cuiuslibet alius ſanius ſentiẽtis cẽſura, in gloriã eiuſdẽ D. N. Ie- B ſu Chriſti, cuius iucũdiſſimũ priorẽ aduẽtũ celebramus, orãteſcũ humillimè, vt iucũdius ſecundũ videamus. Amen.

d de elect. lib. 6.

e Not. 6. nu. 11.

S V M M A R I V M.

2 Pœna excõicationis impoſita, ſi aliud non addatur, intelligitur de imponenda, non autem de ipſo iure incurrenda.

3 Extraxiſſe non dicitur, qui extrahere tentauit, etiamſi rem à loco cœpiſſet auferre, modo nondum exiuerit territorium, nu. 1.

3 Facienti pœna impoſita non ligat conantem facere, ſi ad factum non eſt peruentum, nec etiam ligat mandantem, conſulentem, auxiliantemvè.

4 Mandans ſolui mercedem extracturis frumentum, cenſetur mandaſſe, vt extrahat, ſed ob hoc non incidit in pęnã contra extrahentem latam.

5 Extrauagans Greg. XIII. lata contra extrahentes, uel ementes granum ultra proprium vſum, non habet excommunicationis latæ ſententiæ pœnam, niſi eius officiales ipſi illam in ſuis proclamatibus addiderint. nu. 2.

CONSILIVM XVIII.

SAnctiſsimus D. N. Greg. XIII. prohibuit, ne quis frumentum ex ſuo ſtatu eccleſiaſtico extraheret, vel emeret ad alium vſum, quã ſuæ familiæ ſuſtentandæ, ſub pœna excommunicationis. M. autem non extraxit, ſed emit extrahendum, & negotiandum, ſoluitque ſtipẽdia extracturis: quia tamen nõ extraxerunt, licet per aliquot milliaria verſus extremum ſtatus, per quod extrahendum

Digitized by Google

dum erat addoxerint. Quçritur, an pręfatus M. ſit excommunicatus.

1 Reſpōdeo primò, ꝙ præfatus M. nō videtur excommunicatus per ſolam virtutem bullæ S. D. N. ſuper hac re proprio motu latę. Quoniam ſolum prohibet ſimpliciter ſub pęna excommunicationis maioris, non addita clauſula [ipſo iure,] nec, [latæ ſententiæ.] & prohibitio eo modo facta non excommunicat transgreſſorem eius ipſo iure, ſed ſolum efficit dignum excōicatione, iuxta gloſ. celebrem, & receptā,[a] quia in pœnis benignior, & mitior interpretatio eſt faciēda,[b] cuius benignitatis exemplum vnū ponit gloſſa illius recepta per oēs, quod in dubio pœna nō eſt cenſenda ipſo iure impoſita, ſed per iudicem imponenda.

a cap. 1. de ſagittarijs. b ca. in pœnis. de reg. iur. lib. 6.

Secundò, quod non otioſe dixi, [per ſolam virtutem bullæ:] quia ſi per alia edicta publica, vel proclamata pręfectorum annonæ fuiſſet impoſita ipſo iure, vel ipſo facto incurrenda; aliud eſſet dicendum, quia virtute huius bullæ confirmatur expreſſe, vt patet in ea.

3 Tertiò, quod ſi hæc bulla inflixiſſet pœnam ipſo iure incurrēdam, vel ſi alia edicta pręfectorum annonę eam ipſo iure incuti ēdam intulerunt, præfatus M. cēſendus eſſet excommunicatus primò certiſſimè ratione illa, quod emit quadraginta vehes, ſiue ſomas grani ad negotiandū, ſiue ad mercaturā, & ita trāſgreſſus eſſet prohibitionem ſecundam huius bullæ: quia emit ad alium vſum, quam ſuum, & ſuæ familiæ ſuſtentādæ.

3 Quartò, quod dubitari poteſt, an etiam incurriſſet propter extractionem, & reſpōderi poteſt, quod nō incurriſſet ob ſolam emptionem etiam animo extrahendi factam, ſi non fuit extractum. Tum quia votū, ſiue voluntas, & conatus faciendi, ſi non eſt peruenium ad factum, non habetur pro facto quoad incurrendam excōicationem etiam ipſo iure latam, vt profundius omnibus tradidimus nos nuper in c. [quis nō dicā.[c] Tum quod lex, vel canon excōmunicās facientē aliquid, non includit regulariter ſolum conſentientem ēt mandando conſulendo, faciendo, vel auxiliando, vt latius probauimus in noſtro Man. cōſ.[d]

c de pœ. diſ. 1. num. 2. & ſeq.

d ca. 17. nu. 51.

4 Quintò, ex hoc dicto infertur, quod etiam non incurrit eam eo ſolo, quod dedit pecunias ad ſoluendam mercedē extracturis: non enim poteſt dici verè extraxiſſe: eo quod id fecerit, & cenſeatur tacitè mandaſſe, vel rogaſſe illam extractionem, vel cauſam ei dediſſe: quia nihil eorum ſufficit, vt verè dicatur extraxiſſe, & incidiſſe in excommunicationem latam contra extrahentem, per citata, vbi ſupra.

5 Sextò, quod gratias ago Deo optimo maximo, quod S. D. N. Greg. XIII. mediocritatis, & moderationis amiciſſimus pręfatam bullam muniuit pęna excōmunicationis ſimpliciter. & nō adiecta clauſula, [ipſo iure,] nec illa, [latæ ſententię,] nec illa, ſimilt, quæ feciſſet pœnam ipſo iure incurrendam, contra morem aliquorum, qui facilè excōmunicationes ipſo iure incurrendas imponunt, non expendentes, quod nulla in Eccleſia maior eſt pœna.[e]

[Aduertendum, referri prætorū ſacræ pœnitentiariæ tenere, tales incidere in excōicationem latæ ſententiæ; & ꝙ quando concedit, vt abſoluantur, mādat, vt lucrum ſic malè factum dēt pauperibus ij, qui plus neceſſario ſibi emerunt, & qui extraxerunt ſoluant deputatis id, qđ ſoluiſſent ſi licitè extraxiſſent.

e cap. corripiantur. 24. q. 3. c quam vis lis. ca. 1. de ſent. excom. lib. 6.

SVMMARIVM.

1 *Scribēs, & mittēs literas moniali, ſi ad eam non peruenerunt, etſi ex vi verborum videatur ligatus excommunicatione lata contra eoſdem ſcribentes literas, vel mittentes, ex mente tamen legiſlatoris ſecus eſt. nu. 2.*

1 *Verba intelligenda ſunt non quidē cum omni effectu extrinſeco ſubſequuto, ſed cum eo, quem uerba propriè ſignificāt, niſi aliud ſaltem tacitè ex mente diſponentis colligatur. nu. 2.*

CONSILIVM XIX.

PRohibuit Gregorius Decimus tertius ſub pœna excommunicationis latæ ſententiæ, ne cuiuſdam ordinis fratres ſcriberent ad aliquas moniales ſui ordinis. Quidam frater eius ſcripſit ad quandam, ſed epiſtola non peruenit ad illam. Quæritur, an ſit excommunicatus.

Pro

1 Pro parte negante facit, ꝙ verba cũ effectu ſunt intelligenda, l. 1. §. [hæc aũt verba.][a] translatus in c. [hæc verba.][b]

A

Pro parte autem affirmante facit primo, ꝙ verba Gregorij prohibẽt ſcripta mittere, & præfatus frater ſcripta miſit. Secundò, quod illud elogium, [Verba cum effectu ſunt intelligenda,] non debet intelligi de quocũq. effectu extrinſeco, ſed ſolum de illo, quem verba propriè ſignificãt, vt nos nuper ꝓbauimus per multa in d c. [hæc verba.][c] & verba præfatæ prohibitionis habẽt, vt nullus frater ſcripta mittat, & ita ſolũ requirit miſſionem ſcripturæ, quæ eſt effectus intrinſecus, quem ſignificant illa verba. B

2 Nihilominus prior pars negatiua vr̃ verior, non per illam rõnem ſolam, qđ verba ſunt intelligenda cum effectu, ſed per illam, quod verba ſunt intelligenda cum effectu ẽt extrinſeco, quem intendit legislator, vel alius diſponens, de cuius mente, uel intentione cõſtat expreſſè, vel tacitè, quod ẽt vbi ſupra probamus per l. [ſi Barſatoram.][d] quæ habet, promittentem inuenire latronem, non ſatisfacere, niſi eũ capiat, & iudici exhibeat, & per duo dicta Bartoli de inueniẽte bannitos, & de inueniente aliquẽ cum armis, qui non dr̃ satisfacere, niſi capiant licet .n. verbum, [inuenire,] propriè non ſignificet capere inuẽtum. ex mente tñ & intentione ſtatuentium pręſumatur id voluiſſe ſignificare. Licet ergo illa verba Gregorij, [nemo fratrũ ſcripta mittere audeat.] propriè non requirant, vt ſcriptum perueniat, præſumitur tamen id voluiſſe, quia non noceret miſſio ſcripturæ, niſi perueniret, ad quam mitteretur. Itaque arbitror pręſatum fratrem peccaſſe quidem, ſed in excommunicationem non incidiſſe, niſi præfata ſcripta perueniſſent, ad quã mittebantur, ſaltem per relationem fide dignarum perſonarum, &c. C D

a ff. quod quiſq. iuris
b de pæn. d. 1
c nu. 10.
d C. de fideiuſſ.

SVMMARIVM.

1 *Extrauagantis Pij V. de electione ſuperiorum Minorum pæna.*

1 *Fauorem procurantem cum lex punit, non includit impetrantem ad id litteras, ſi eis non ſit vſus, & nu. 5.*

2 *Lex non ligat vltra finem à legiſlatore intentum.*

3 *Legis verba cũ effectu ſunt intelligẽda.*

3 *Facientem aliquid lex cum punit, intelligitur ſi id perfecerit.*

3 *Fauoris literas qui mihi ad alterum dat, propriè non dicitur fauiſſe, ſi illas non præſentaui, nu. 3. Sed quid ſi literas fauoris præſentaui, ſed non fauit? vide nu. 4. & 5.*

5 *Lex valdè pænalis valdè reſtringenda eſt, nu. 9.*

5 *Lex non includit, quem eius ratio & cauſa finalis non includit.*

6 *Subornatio, quæ idẽ eſt, ꝙ clã ornare et inſtruere, ſi fiat ſecũdũ veritatẽ in bonum finem, eſt bona, ſi in malum finẽ, ſeu per mendacia, eſt mala nu 8.* B

6 *Lex generaliter loquens, et ſi generaliter ſit intelligenda, tamen per ſpecialem limitatur, & nu. 9.*

7 *Subornatio mala ſeu in malũ finẽ continetur ſub lege prohibẽte ſubornationẽ, bona verò ſeu in bonum finem, non.*

9 *Eligantur vt digniores ad publica officia, reipublicæ expedit.*

10 *Prohibet cum lex aliquid generaliter imò vniuerſaliter, reſtringitur tantum ad ea, quæ ſunt mala.*

CONSILIVM XX.

Extrauagans Pij V. [paſtoralis officij nobis] de electione ſuperiorum ordinis Minorum ſic habet: [Qui autem ad officiũ obtinẽdum, quorumuis fauorem extra religionẽ procurauerit, vltra pœnas excommunicationis, & ſuſpenſionis, per mẽſem carceri mancipetur]. Quidam frater Minor impetrauit literas cuiuſdam domini ad quoſdam electores, vt ei fauerẽt, & poſtea ductus pœnitentia non eſt vſus literis, Quæritur, an inciderit in prædictas cenſuras.

D

Pro parte affirmante, ſ. incurriſſe prædictum D. conſulentem cenſuras prædictas, facit, quod verba prædictæ extrauagantis vñr eũ includere, & quod nõ videtur obſtare reſolutio, quam poſuimus in cap. [ſi quis non dicam.][e] ſcilicet, quod lex puniens faciẽtem aliquid non includat conantẽ facere illud, quia lex hæc non punit vtentem fauore, nec ſubornantem, ſed procurantem fauorem, & negari non poteſt prædictum D. conſulentem procuraſſe fauorem

e de pæn. d. 1

2 Sed cõtrarium videtur verius. Tum quia legiſlator non intendit ligare per ſuam legem aliquem vltra finem, quẽ intendit, quia actus agentium non operantur vltra intẽtionem eorum,[a] at intentio,& finis, in quem Pius V. prædictam legẽ tulit fuit, ne electores,& prouiſores officiorum corrumperentur,& propter fauores indignus indigno, vel minus dignus digniori præferretur. At finis hic, ſeu cauſa finalis, ob quam lata fuit prædicta lex, ceſſat penitus ĩ noſtro caſu, ergo lex quo ad illum ceſſabit: cũ ceſſante cauſa ceſſet effectus.[b]

a l. in agris. ff. de acq. rer. dom. & c. ſi. de præ.

b l. adigere. § quamuis ff. de iur. patro. & 1. q. 1.

3 Tum quia vt habetur in cap. [Marchion.[c] Nec putemus in verbis Scripturarum eſſe Euangelium, ſed in ſenſu, nõ in ſuperficie, ſed in medulla, non in ſermonũ folijs, ſed in radice rõnis,] & cap. pe.[d] hẽt: Certũ eſt, quod is cõmittit in legem, qui legis verba cõplectens, contra legis vritur voluntatẽ. At voluntas, vt ibi capitur, ſignificat actũ voluntatis & non potentiã volendi, & ſic accepta eſt finis, vt declarat S. Tho.[e] ergo uerba legis ſecundum finem illius ſont interpretanda,& temperanda, Tũ quia verba cũ effectu ſunt intelligenda, vt habetur l. 1. [§. hæc verba.][f] qui trãſfertur ĩ c. [hæc verba.][g] & ita verba procurauerit fauorẽ, intelligenda videtur de procurante fauorẽ cũ effectu, quod nõ fecit præd. D. conſulens, qui nõ fuit uſus literis in ſui fauorem obtẽtis. Tum quia vr̃ eſſe caſus de hoc ĩ d. §. [hæc verba.] ibi, [Qui noluit ſtatuere,& ſtatuit, ſed ſtatutum non habuit effectum, nõ incidit in pœnam edicti.] Ergo nec D. conſulẽs volens ſibi fauere, & impetrans literas quæ ſibi fauerẽt, ſi nullum effectum illæ habuerunt, non incidit in pænã legis quia pæna legis humanæ poſita cõtra facientẽ aliquid, nõ habet locũ, niſi perficiat illud, vt irreſragabiliter probat ca. [cũ incũctis][h] adiũcto c. [perpetuo.][i]

c 1. q. 1.

d de re iu. li. 6.

e 1. 2. q. 8. ar. quæ corpo. q.

f ff. quod quiſque iuris.

g de pænit. diſt. 1.

4 Tum quia prædicta lex eſt valde pœnalis,& ideo valde reſtringẽda.[k] At de ſtricta ſignificatione nõ dicitur quis fauiſſe, nec fauorem dediſſe, eo ſolo quod voluerit fauere, neq. eo quod procurauerit vt alius faueret, ſi ille nõ fauit, nec fauet, ſicut non dicitur percutere clericũ, qui procurauit ut alius percuteret, ſi ille nõ percuſſit, iuxta gloſſam,& ca,

h §. ſi. de ele.

i eo. tit. li. 6.

k cap. pænæ cũ ſibi concordan. de pæn. diſt. 1.

E quæ ei adiecimus in cap.] ſi quis tã maſculum.[l] Tum quia promittens inuenire latronem, non ſatisfacit, niſi eũ inuentum capiat. l. ſi [Barſatoram.][m] per quã Bart.[n] ait, quod ſtante ſtatuto, vt inuentus cum armis puniatur certa pœna, nõ punitur, ſi non fuerit captus: quia mens conîecta, ſiue coniecturata, & præſumpta ſtatuti eſt, vt inuentio habeat effectum: & ita coniecturata,& præſumpta mens Pij V. videtur ſolum comprehendere illum, qui fauore vſus eſt, qualis non fuit dominus conſulens.

l de pænit. diſt. 1.

m C. de fide iuſſ.

n in l. 1. ff. de acq. poſſ.

F 5 Non obſtat oppoſitũ. Quia reſpondetur primò negando, quod verba prędictæ extrauagantis includant D. conſulentẽ: quia licet procuraſſet literas, non tamen procurauit fauorem: quia literæ factæ non fuerunt ei fauori. Secundò, quod etiam ſi verba legis includerent eum; mens tamen,& ratio,& cauſa finalis legis non includit eum, & conſequẽter, nec ipſa lex, per ſupradicta. Tũ quia negari poteſt D. cõſulentem procuraſſe fauorem: quia vt dixi, licet procuraſſet literas, non tamen tales, quæ fuerint ei

G fauori, quia non fuerunt. Tum quia intentio legiſlatoris non fuit imponere pęnam ſolum roganti aliquem, vt fauceret, niſi rogatus fauorẽ daret; & qui dat illum per literas, vult quidẽ fauere, ſed non fauet, donec literæ peruenerint ad eum, ad quem dãtur. Tum quia deniq; ꝙ ceſſante cauſa finali, ceſſat effectus.[o] At finis principalis huius legis eſt, ne iudicium electoris corrumpatur per preces alterius: & hæc cauſa ceſſat in precibus, quę non perueniunt ad eum, qui deſideratur, vt maneat incorruptus, vt

o c. cum ceſſante, de appel. & l. adigere. §. quãuis, de iure patro.

H palam eſt. Per quæ puto prædictum D. conſulentem non incidiſſe in vllas pœnas prædictæ extrauagantis præſertim quo ad forum conſcientiæ.

6 An vetita ſubornatione per dictam extrauagantem vetetur inſtructio vera, & iuſta,& vtilis rei, quem prætẽdit prędictus Pius V. Et pro parte affirmatiua facit, quod ſubornare eſt clã ornare, & inſtruere, & ita comprehẽdere videtur bonum,& malum ornatum, & inſtructionem: & ita, qui vetat ſubornationem, videtur vetare tam bonam, quam malam: quia lex generaliter loquens, generaliter eſt intelligenda.[p]

p l. de precio. ff. de public. in rem act. & c. ſolitæ, de maio. & obed.

Sed

a ca.13.nu. 109.

7 Sed cõtrarium vr· enendum. Tum quia ſicut in Man.conf.[a] diximus, ꝙ duplex eſt confidẽtia, bona, & mala, & qđ Extrauagans Pij V. puniens confidentiam debet intelligi de mala, & illicita tantum, & non de bona, & virtuoſa; ita ſubornatio eſt duplex, licita, & illicita, vt mox dicemus: ergo hæc extrauagans puniens ſubornationem in genere, debet intelligi de mala, & non de bona: quia de ſimilibus idem eſt iudiciũ,[b] & non poteſt negari has leges in hoc eſſe ſimiles, cũ vtraq; ſit prohibitiua, & pœnalis, & vtraq; puniat aliqd in genere, illa quidem confidentiam, hæc ſubornationem, quę ſunt duo genera continentia ſub ſe duas ſpecies, malam, & bonã.

b l. illud, ff ad l. Aquil. & c. dudũ, 2. de elect.

8 De confidentia quidẽ, vbi ſupra probatur. De ſubornatione autem ſic probari põt, qđ ſubornatio eſt ſuaſio, qua ſuadetur verum, vel falſum in bonũ, vel malum finem, vt colligitur ex Cardinale,[c] & ex propria ſignificatione verbi, & ea firma ratione, ꝙ illa, qua ſuadetur verum in bonum finẽ, eſt bona, illa verò, qua ſuadetur falſum, vel verum in malum finem, malã: ſiquidem admonere teſtes, vt reminiſcantur quid, & quomodo illa aut illa facta, vel dicta fuerũt, vt vera teſtentur, & falſa taceant, vel dicant eſſe falſa, bonum eſt, & quotidie à viris iuſtis iuſtè litigantibus fieri conſueuit; admonere autem contrarium, eſt malum.[d] Suadere item electoribus virtutes veras, quibus eligẽdi ornãtur, & vitia vera, & nota, quibus notãtur, vt dignus indigno, & dignior min⁹ digno præferatur, eſt ſanctum, & contra ſuadere virtutes falſas, & diſſuadere vitia nota, quo indign⁹ digno, & minus dignus digniori præferatur, eſt malum.[e]

c in Cle. 2. de teſtibus, not. 1.

d c. 1. & c. homines, & per totã cauſam 22. & omnes, quæ eius.

e Arg. c. nihil, de elect. cum multis ſimilibus.

9 Tum quia intereſt reipub. vt digniores ad publica munera eligantur,[f] & cõſequẽter, vt electores, & prouiſores nouerint virtutes veras, & vitia vera, & nota eligẽdorũ, vt poſſint eligere dignos, & omittere indignos. Tum quia nõ obſtat oppoſitum: quia poteſt ei reſponderi, concedendo legem generalem regulariter intelligẽdam eſſe generaliter quo ad omnes ſpecies ſignificatas propriè per eius verba generalia, ſed limitandã eſſe per leges ſpeciales diſponentes contrariũ de aliqua ſpecie ipſius, vt

f d. c. nihil, & c. fin. ex. 11. lib. 5. cum ſimilibus.

A lex de non occidẽdo, quæ eſt generalis ad omne animal, intelligẽda eſt tantum de animali rationali, & non de irrationali, vt ait Auguſtinus,[g] & S. Tho.[h] & lex ſtricta de non occidendo homine, iterum reſtringenda eſt ad occiſionem hominis auctoritate priuata ſine neceſſitate iuſta, vel iuſto mãdato id faciẽdi.[i]

g lib. 1. ca. 20. de ciuit. Dei.

h 2. 2. q. 64. art. 1.

i c. cum miniſter 23. q. 5. & c. 11. de homic. lib. 6. & Cle. 1. eo. tit.

10 Tum quia decimũ præceptum generaliter prohibens concupiſcẽtiam rei alienę per illam negatiuam, [Non concupiſces rem alienam,] quæ in effectu eſt prohibitio non ſolum generalis, ſed vniuerſalis, qualem facit negatio præpo

B ſita verbo affirmandi,[k] intelligendum eſt de concupiſcentia inordinata, & mala, & non de ordinata, & bona, vt nos poſt alios declaramus in Man. conf.[l]

k Arg. glo. mag. c. cum dilectus. de conſuetud.

l c. 19. & c.

SVMMARIVM.

1 *Excommunicatio generaliter lata contra facientes aliquid, non cenſetur includere niſi illos, qui id faciendo peccant mortaliter.*

2 *Excommunicatio lata contra quomodolibet fauentes bannitis, uidetur poſſe intelligi de iis, qui eiſdem ad maleficium faciendum, vel ad in eo perſeuerandum fauent.*

C

2 *Excommunicatio lata contra iuuantes bannitos ad euadendum, videtur poſſe reſtringi, vt non liget eum, qui ſine ſcandalo iuuat ad eum finem, vt melius conuertatur, & pœniteat.*

CONSILIVM XXI.

AN excommunicatio bullæ S. D. N. Gregorij XIII. contra bannitos, afficiat patres filios, vxores, fratres, &

D huiuſmodi alios conſanguineos, qui occultauerint bannitos, aut eis conſilium, auxilium, ſeu etiam pecunias dederint ad aufugiendum, & diſcedendum è territorio?

An vxores, aut alij propinqui debeãt denegare cibaria, & alia, q̃ petũtur ab illis bãnitis ingrediẽtibus domos eorum?

Quid in euentu, quod iſti banniti laborarent morbo, & eſſet periculum de vita illorum, & peterent ab vxoribus, aut propinquis auxilium, & alimenta?

An parochi debeãt tunc eos viſitare,

Digitized by Google

ſiue requiſiti, ſiue non requiſiti, quando ſciunt eos ægrotare?

Quid, an qui inueniunt bannitos in via, & ſalutantur ab illis, & interrogantur de aliquibus rebus, debeãt illos reſalutare, & reſpondere ad eorum interrogata, & an literæ, quæ mittuntur à bannitis, poſſint acceptari à propinquis, ſiue etiam ab extraneis, & aperiri, & legi, & illis reſponſum dari?

Quia morbo caſtronico affectus firmiter deliberaui nõ reſpondere ad alia dubia, quã quæ S.D.N. & sũmus eius Pœnitentiarius iuberent, donec operũ meorum recognitionem, & impreſſionem, quas frequenter promiſi, Deo dãte, finirem, eo quod vitæ meæ finem iã appropinquare à præfato morbo ſum præmonitus; non decet, nec poſſum ſatis ad hæc dubia in præſentia reſpondere. Sed quia maximè cupio inſeruire mittenti ea, dico ſequentia?

1 Primum, quod cum interpretatio mentis legislatoris à nemine poſſit iam aptè fieri, ac ab ipſomet, ſi eſt præſens, vt eſt S.D.N. qui præfatam bullam tulit, videtur eorum declaratio ab eodem petenda.

Secundò, ꝙ cuperem, vt ſua Sanctitas declararet ſolũ fuiſſe ſibi mentẽ quo ad forũ conſcientiæ includere illos im̃, qui edicto ſuo circũſcripto, & ſublato, mortiferè peccarent, faciendo ea erga bannitos, quæ ſub pæna excommunicationis latæ ſententiæ prohibet. Tũ quia excõmunicatio generaliter lata contra facientes aliquid, nõ videtur includere, niſi peccantes mortaliter faciẽdo illud, vt habet communis opinio per ca. [nemo,] & cap. [nullus.][a] Tum quia olim alius Pontif. Maximus, qui (vt S.D.N.) appellat Gregorius, declarauit edictũ de vitandis excommunicatis, non includere multos, qui piè ſine peccato eis cõmunicant,[b] & Innocentius III. declarauit,[c] quod non obſtante præfato edicto de vitandis excommunicatis, poſſunt communicare illis alii, faciendo eis ea, quæ debent per obligationem contractam, antequam excommunicarentur,

2 Tum quia excõmunicatio, quæ cõtinet errorem intolerabilẽ, non valet,[d] & illa dicitur talem errorem cõtinere, quę fertur contra facientẽ eleemoſynã, vel aliud opus genere ſuo bonũ, vt ſingulariter ibi dicitur. Tũ quia ex proœmio bullæ præfatæ videt̃ colligi, quod ſolos illos voluit excommunicare, qui vel præſumptiuè receptarent, vel iuuarent bannitos ad maleſaciendum, vel in maleficio perſeuerandum, & non eos, qui iuuarent ad ſaluandum eorum animas, vel vitas extrema neceſſitate preſſas, ad finem ſe ſalubrius conuertẽdi, & pænitendi,[e] & per alia iura, quæ allegat Speculator,[f] ad aſſerendum, quod vxor banniti poteſt ei communicare. Tum quia legum Cæſareatum latores, decernendo minori pæna eſſe afficiendos cõſanguineos receptantes, quã extraneos, eo quod præſumuntur minus peccare; ſignificant, eos, qui abſque vllo peccato receptarent illos, nulla pæna puniẽdos, ſi eorum innocentia nota eſſet coram Deo, & conſequenter, qui in foro conſcientiæ, in quo nota ſunt omnia, nihil peccauerunt, nihil pœnæ mereri. Tum quia particula illa bullæ, quę excommunicat eos, qui cibis, commeatu, auxilio, conſilio, vel fauore, vel quocũque alio modo, etiam vt euadant, &c. poſſet quo ad forum conſcientiæ reſtringi, vt non comprehendat eos, qui iuuarent bannitos ad euadendum manus iuſtitiæ ſine ſcãdalo, & violentia, ad finem ſe melius conuertendi, & pænitendi. Tum quia, vt alibi poſt Caietanum diximus, licet in foro conſcientiæ capto fugere de carcere ſine violentia, & fractione.

Tertiò, quod ſi ſua Sanctitas declararet præfatam mentem ſibi fuiſſe, omnia ſupradicta dubia remanerent ſoluta in magnam tam pænitentium, quam confeſſariorum conſolationem. Salua, &c.

SVMMARIVM.

1 *Excommunicatus non eſt receptans, quem dubitat eſſe bãnitum famoſum, & ſeq.*

2 *Banniti tantum famoſi per bullã Gregor. XIII. vitandi.*

CONSILIVM XXII.

1 QVidam iuuenis exploſit archibuſium in quendam inimicum ſuum, quem tamen nõ percuſſit, & poſt

ali-

a 11. q. 3.
b in ca. quoniam multos, 11. q. 3.
c in ca. inter al. a, de ſent. excom.
d ca. venerabilibus, §. porrò, de ſent. excom. lib. 6.
e Arg. c. cum voluntate. de ſent. exc. & ca. paſce. 86. diſt.
f in titul. de dote poſt diuor. reſtitut. §. formatis, vtr. quid ſi.

Digitized by Google

aliquot dies adiuit quoddã monaſteriũ cui erat maximè amicus;& rogauit Prę latum, vt eũ hoſpitio ſuſciperet, qui reſpondit, videri ſibi non poſſe id facere pp bullam Gregorij XIII. contra bannitos, ſed à quodã presbytero ſæculari perſuaſus cõtrarium, ſuſcepit eum. Quęritur, an incederit in cenſuras bullę.

2 Reſpõdeo, verba quidem facere pro parte affirmante, quatenus lata eſt contra recipientes bannitos, & capitali crimine diffamatos. Sed contrarium videtur tenendum. Tum quia præfatus iuuenis nõ fecit id notoriè. Tũ quia præfatus D. Conſulens, licet audiuiſſet eum id feciſſe, neſciebat tamen, an eſſe manifeſtum per famam, quia non quælibet auditio, & informatio facit aliquid eſſe famoſum, ſed illa tantum, quæ naſcitur ex dicto alicuius, qui vidit rem fieri, & creditur à toto populo, vel collegio, vel maiore parte illius. Tum quia licet rumor ille eſſe comitatus omnibus, quæ requiruntur ad conficiendam infamiam, vel diffamationem, D. tamen conſulens neſciebat illud, & ita ignorabat illum eſſe diffamatum ea infamia, quæ iure ad id requiritur.

2 Tum quia mens conditoris extrauagantis non fuit includendi omnes capitaliter delinquẽtes palam, vel occultè, ſed eos tantum, qui ex profeſſo exercẽt huiuſmodi delicta. Tũ quia vſus, & conſuetudo intelligẽdi eam id habet, alioquin ſequeretur, qđ nullus delinquens Romæ publicè, vel occultè crimen capitale, contra quem eſſet fama, poſſet recipi ab aliquo in domum ſuam, cuius contrarium notoriè ſeruatur in ea, in qua quotidie parentes, cognati, chirurgi, & nobiles recipiunt, & alunt, donec à iudice iubeantur comprehendi, imò & publicè manẽt in aſylis, ſiue franchiſijs Cardinalium, & Legatorum, licet nõ ſolum diffamati ſint de illo delicto, ſed etiam ſciatur ipſos id feciſſe. Tum quia alioquin ſequeretur, quod includeret omnes delinquentes capitaliter in toto ſtatu Eccleſiæ, quod eſt abſurdum. Itaque D. Conſulens ſecurus poteſt agere diuina, eo ꝙ neſciebat crimen eius eſſe iure famoſum, licet aliquam de illo informationem haberet, & quod crimẽ iuuenis non includebatur in præfata

A bulla ſecundum mentem eius, & vſum intelligendi eam, &c.

CONSILIVM XXIII.

QVidam ob homicidium, & alia delicta, fuit bannitus cum omnibus complicibus ſuis, quorum tamen nullus fuit nominatus in ſententia, neque proceſſu.

Quęritur, an bulla Sanctiſſimi D.N. [a] excommunicans receptatores bãnitorum, & illis conſilium, auxilium, & fa-
B uorem quomodolibet præſtantes, includat eos, qui ſciunt aliquos ſibi notos fuiſſet complices illius, ſed manent, & manſerunt in ſuis domibus cum ſua familia, & non fugerunt, ſed communicãt cum ſuis vicinis perinde, ac ſi non fuiſſent banniti.

1 Reſpondetur, quod pro parte affirmante facit primò, quod bulla excommunicat omnes receptantes bannitos, & quomodolibet eos iuuantes, & cõſulentes, & aliquo modo iuuant præfatos generaliter bannitos, qui verè ſunt ban-
C niti, licet vulgus neſciat eos eſſe tales.

2 Secundò, quod ante extrauagantem [ad euitanda.] Martini V. cuius verum tenorem nos tradimus in Manu. conſ. [b] excommunicantes participantes cum excommunicatis, includebant participantes ſcienter cum excõmunicatis generaliter, licet non eſſent nominati, neque denunciati, [c] ergo & hæc bulla excommunicans generaliter iuuantes bannitos, includet iuuantes bannitos generaliter, etiam ſi non ſint nominatim banniti.

G 3 Pro parte autem negante facit primò, quod excommunicatio maior non debet ferri, niſi contra peccantem mortaliter, [d] & quod dicti conſulentes non videntur etiam venialiter peccaſſe communicando cum eis, non mutando poſt illud bannum generale communicationem, quam ante illud habebant ad illos qui nullam mutationem ob illud bannum fecerunt.

4 Secundò, quòd S. D. N. qui intendit per bullam præfatam vitare peccata, non intendit inducere illa, cum intendens aliquid, non intendat contrarium eius. [e] At ſi includeret dictos conſu-

kk 3 lentes

[a] Eſt bulla 65. Gregorij XIII. quæ incipit tantaque.

[b] c. 27. n. 35.

[c] c. quoniã. 11 q. 3. c. cũ deſideres. de ſent. ex. com. cum eis aunor.

[d] c nemo & c. nullus. 11. q. 3.

[e] l. rem legatã ff de aur. men. lega. c. fi. e verb. ſign.

lentes ſita bulla, videretur inducere ad peccandum peccatũ detractionis, quia, qui detegit peccatũ alterius præter ordinem iuris, peccat infamando,[a] & ſi præfati conſulentes non communicarent, vt antea, præfatis bannitis, etſi nõ verbis, ſaltem factis detegerẽt peccatũ illorum, & infamarent. ergo non eſt intentio Sanctiſſ. vt ſe à conſueta communione innominatorum, & ſecretorum, ſiue ignotorum ſeparent.

a c. inter verba. 11. q. 3. et c. quis aliquãdo. 1. ſecreta de pænit. d. 1. cum eis adnot.

5 Tertiò, ꝙ qui vitabat in præſentia aliorum occultum excommunicatum, etiam ante præfatam extrauagantem [ad euitanda.] peccabat, quia faciebat iniuriam ei post Ioan. Maiorem,[b] vt dicimus nos in Man. conf.[c] ergo à fortiori peccarent conſulentes, ſignificantes eos eſſe bannitos, ſeparando ſe à communicatione illorum, ꝙ ſua Sanctitas nullatenus videtur intendiſſe.

b in 4. d. 18. q. 2. col. 8.
c c. 27. n. 27.

6 Quartò, ꝙ ceſſante ratione legis, & mente legiſlatoris, ceſſat diſpoſitio legis.[d] At in caſu propoſito ratio, & mẽs præfatæ bullæ videtur ceſſare, quia ratio, & mens fuit neceſſitas arcendi homines in delinquẽdo contumaces: quales non fuerunt, nec ſunt præfati banniti, cum non exerceant ſic contumaciter delicta, nec à tempore banni reliquerũt ſuas domos, & familias, nec habitationem priſtinam.

d l. fi. ff. de hæred. inſt. et l. quod dictum. ff. de pact. ar. ca. ad archien. 1. q. 1. c. a. fi. de reg. iur. lib. 6.

7 Quintò, ꝙ probabiliter dici põt, ꝙ illa verba bullæ, [Receptatores, & quomodolibet auxilium, conſilium, vel fauorem præſtantes,] ſunt intelligenda de his qui receptãt, vel iuuant directè, vel indirectè bannitos, quo ad delicta quæ exercent, & non de alijs, qui neque directè, neque indirectè iuuant ad exercẽdum ea. Tum quia quadantenus impium eſſet dicere, per præfatam bullam excommunicari confeſſarium, qui piè audiret bannitum pœnitentem, præſertim in articulo mortis, & qui cibaret, potaret, & hoſpitio ſuſciperet eum egẽtem extremè, & qui oraret, imò & miſſaret pro eo, vt conuerteretur, & qui cõſuleret ei, vt ceſſaret à graſſatura, & alijs malis, eo quod nec directè, nec indirectè iuuaret eum ad id, à quo intendit bulla arcere.

e in ſumm. ver. ex. 8. c. 1
f c. 27. n. 15.

8 Tum quia, vt ait Caietanus,[e] quem ſecuti ſumus in d. Man.[f] propriè loquendo, fautor hæretici ſolus eſt, qui fauet hæretico vt hæretico, & ſimiliter defenſor hæretici ſolus eſt, qui defendit hæreticum, quatenus hæreticum, ſimiliter receptator hæretici ſolus eſt, qui recipit hæreticum, quatenus hæreticum, quoniam ex intentione, & propoſito maleficia diſtinguuntur, iuxta ca. [cum voluntate.][g] quod ipſe non citat.

g de ſent. ex commu.

9 Et quod, vt ipſe ait, termini formaliter ſunt intelligendi apud ſapientes in qualibet facultate, pro quo aptus textus in l. [in delictis.][h] & vltra ipſum facit, quod tenetur quis hæretico extremè egenti ſubuenire.[i]

h § 1. ff. de noxal.
i Arg. c. paſce. 86. di.

10 Et ꝙ poteſt quis, licet non teneatur, eidem etiam nõ extremè egẽti ſubuenire, quatenus eſt homo, arg. c. [duo iſta nomina.][k] ibi [Quia peccator eſt, corripe, quia homo, miſerere,] & ibi, [Nulli homini claudenda eſt miſericordia ſicut nulli peccatori impunitas relaxanda eſt.] Tum alioquin omnes ferè Catholici, etiam religioſi, Germaniæ, Angliæ, Scotiæ, & bonæ partis Galliarũ inciderẽt in cenſuras bullæ cœnæ, quippe qui habent commercium cum hæreticis, quatenus ſunt homines, quod ſine aliquo fauore, vel auxilio eis pręſtãdo, haberi nequit. Quare videtur concludendum, præfatos conſulentes non incidiſſe in pręfatam bullam quo ad forũ conſcientię, & verũ Dei iudicium, neq; quo ad forum hominũ exterius, ſi probauerint ea, quę proponunt.

k 23. q. 4.

11 Ad primum oppoſitum reſpõderi põt primo, negando, ꝙ verba pręfatæ bullæ includant conſulentes quia licet communicent, & iuuent aliquo modo non tñ communicant, nec opitulantur eis, tanquã bannitis, ſed tanquam Chriſtianis vicinis in ſuis domibus manentibus, vti non bannitis, & ita non dñr adiutores bannitorum, cũ non iuuent eos tanquam bannitos per præfatam determinationẽ Caietani,[l] multis cõfirmatã.

l vbi ſupra.

12 Secundò, ꝙ verba bullæ accepta ſecundum rigorem logicum includerent conſulentes, quia communicant eis, qui verè ſunt banniti, ſed non tamen, quod includant intellecta ſecundum rationẽ bullæ, & mentem eam ferentis, per prædicta, ſecundum quas intelligenda ſunt iudicè, iuxta cap. [intelligentia dicto-

rum

rum ex cauſis eſt aſſumenda dicendi: quia non ſermoni res, ſed ſermo rei debet eſſe ſubiectus.[a]

a de verbor. ſign.

13 Ad ſecundum reſponderi poteſt primò, quod nimium rigoroſi viſi fuerunt canones illi antiqui, iubentes vitare excommunicatos generaliter, Martino V. & Concilio Constantienſi: & ideo per præfatã extrauagantem, [ad euitanda,] fuerunt temperati, & credendum eſt S. D.N. qui temperantiam, & mediocritatem maximè colit, maluiſſe ſequi mediocritatem Martini V. quàm extremitatẽ, & rigorem canonum antiquorum. Secundò reſponderi poteſt, multo maiorem rationem dictare, vt vitetur excommunicatus generaliter, quàm vt vitetur bannitus generaliter: ſiquidem excommunicatio iure diuino dictat, & habet executionẽ ſuo iure innatam: ita quod nec appellatio iuſtè eam ſuſpendit, [b] bannitio autem iudicis humano iure dictat, & non habet excommunicationẽ innatam, vt palam eſt.

b c. paſtoralis. §. verum. de appellat.

SVMMARIVM.

1 *Excommunicatus publicus cenſendus eſt, qui coram maiori parte conuentus clericum à ſede expulit, vel brachio violenter traxit.*

CONSILIVM XXIV.

QVæſitum eſt, an monachus ante legitimam ætatem ordinatus presbyter, & ſolitus ſedere vltimus presbyterorũ, donec celebraret, & adeptus legitimã ætatem iuſſus celebrare, vel vltimus presbyterorum ſedere & parẽs alteri parti præcepti diſiunctim ſedendo in vltimo loco, cum poſt aliquot dies gratiæ agerentur in menſa, ſurrexit, & vt caperet locũ inter ſacerdotes ſibi cõpetentem iuxta tempus ſuæ profeſſionis manus iniulit violẽtas in duos preſbyteros ſuperius ſedentes, alterum brachio trahẽs, alterũ à pectore excutiens, incidit in canonem [ſi quis ſuadẽte.]

1 Reſpondeo primò, multis modis ipſum lethaliter peccaſſe. Primò, volendo auctoritate priuata proximũ à loco, quẽ poſſidebat, expellere in præſentia iudicis ſuperioris vtriuſque, à quo poterat petere reſtitui ſibi eũ, ſi ad ſe pertineret. Secũdò, contraueniendo præcepto ſuperioris à ſe acceptato. Tertiò, gratias, quę Deo pacificè agi cœperant, interturbando. Quartò, totum conuentum ſcandalizando. Quintò, manus iniurioſas in duos presbyteros iniiciendo: & proculdubio ipſum incurriſſe, & grauiſſimè in præfatum canonem. Tum quia iniecit manus iniurioſas in presbyteros auctoritate priuata. Tũ quia voluit poſſeſſionẽ ſui loci contra ſuperioris præceptũ.

Secundò, quod non ſolum peccauit mortaliter omnibus modis ſupradictis, ſed etiam incurrit excommunicationẽ maiorem per præfatum canonem fulminatam: & adeo quidem, quod ſine alia iudicis auctoritate debuit ab omnibus euitari: quia licet excommunicatus à iure regulariter non debeat vitari, donec denuncietur, per extrauagantem [ad euitãda] Martini V. cuius tenorem retulimus nos in Manu. conf.[c] fallit tamen in iniiciente manus violentas notoriè in clericum, vt ipſe iniecit, cum id maior pars conuentus viderit: præſertim, quod clerici, in quos iniecit, erant presbyteri: quod plurimum auget peccatum, quod vtinam ei, & mea mihi condonet Dominus noſter Ieſus Chriſtus, qui peccantium miſeretur, &c.

c c. 27. num. 35.

SVMMARIVM.

1 *Clericũ caſu cũ vxore inuentũ occidẽs non eſt excommunicatus: ſecus, ſi ex præcedente maturo iudicio id faciat.*

CONSILIVM XXV.

AN cap. [ſi verò][d] habeat locum in eo, qui occidit presbyterum inuẽtum cum vxore ſua?

d c. 1. de ſent excom.

1 Reſpondeo, quod ſic, ſi caſu inueniſſet, & ex continenti occideret illum, nõ autem qui poſtea, & remiſſo dolore, id facit, ſecundum Angelum.[e] Sed quid de marito, qui ſcabſcõdit domi, vt presbyter ad igorans veniret ad domũ, & inuentum cum vxore occideret eũ? Et videtur idem, cum contextus illius cap. generaliter loquatur, arg. l. de precio,[f] & quia intentio Papæ videtur fuiſſe, quod maritus non incideret in excom-

e ver. excommunicatio. 7. § 9.

f ff. de pul. in rem act.

 muni-

municationem ob percuſſionem clerici E in caſibus, in quibus liceret lege ſęculari eum percutere.

Quare quicquid ſentiat Fortunius,[a] inſero, quod ſi in caſu propoſito, nõ occidit impetu ſubito doloris, ſed præcedente maturo iudicio, tutius dicitur, ꝙ ſic, ſecundum mentem Angeli.[b]

a in tractatu de vltimo fine illatio. 11. verſ. 4

b ver. excommunicatio. 9. 19.

SVMMARIVM.

1 *Excõicationem non incurrit, qui legẽdo ſchedulam, iratus, clericum, qui eã legere volebat, tangendo repulit.*

CONSILIVM XXVI.

AN canonicus, qui ſubiratus ob q̃dam contenta in quadam ſchedula, quam legebat, concanonicum petentem, vt ſibi faceret copiam eam legendi repulit à ſe, tangendo eũ manu, qui non accepit illud in iniuriam, incidat in canonem, [ſi quis ſuadente.]

1 Reſpondetur, quod non: quoniam nemo incurrit excommunicationẽ maiorem generaliter latam, niſi ob pecca- G tum mortiferum,[c] & prædicta repulſio facta inter amicos concanonicos, & familiariter conuerſare ſolentes, non vñ culpa mortifera: quia in omni materia paruitas rei excuſat à culpa mortifera, per ea, quæ tradimus in Manu. confeſ.[d] poſt S. Th. & alios ĩ multis locis: & magis excuſat inter amicos, & ſocios, & inter ſe cõuerſare ſolentes, q̃ inter alios.[e]

c ca. nullus. & ca. nemo. 11. q. 3.

d Pralud. 9. nu. 12.

e arg. c. quoniam. de vita, & honeſ. cler.

SVMMARIVM.

1 *Clericum arma portantem in Gallia index ſecularis punire virtute conſuetudinis poteſt.*

2 *Clerici noctu arma portãtes capi ſolẽt.*

2 *Clericos arma portãtes in Hiſpania ſacularis iudex non punit.*

3 *Clericos arma portantes ſi apparitores capiant, non peccant, nec incurrunt excommunicationem, & ſeq.*

4 *Clericos arma portantes velle delinquere præſumitur.*

5 *Apparitores clericos capientes, vt eos armis ſpolient, peccant.*

5 *Apparitores arma à clericis capta ante cõdẽnationẽ reſtituere non tenẽtur.*

5 *Prætor eſt Iudex competens ad armorum reſtitutionem clericis faciendã, & an ſit Epiſcopus dubium.*

CONSILIVM XXVII.

PRæfectus vigilum ſæcularis, agẽs noctu excubias, inuenit clericũ ordine ſacro inſignitum armatum, quẽ iuſtè potuiſſet capere, & deducere ad Epiſcopum, vel Proepiſcopum. clericus autem tradidit ei ſpontè arma, ne duceretur ad Epiſcopum. Quæritur, primò an præfatus Præfectus vigilum inciderit in excommunicationem ca. [ſi quis F ſuadente.][f] Secundò, an ſaltem maleſecerit, & peccauerit. Tertiò, an puniri poſſit ab Epiſcopo?

f 17. q. 4.

1 Ad ſupradicta reſpondeo primò, ꝙ in Gallia ob crimen, quod appellatur in ea portus armorum vetitus, iudex ſæcularis poteſt punire clericum arma indebitè portantem pœna ciuili, virtute conſuetudinis immemorabilis, quæ habet vim priuilegii,[g] vt latè refert Stephanus Aufrerius,[h] & conſequenter poſſet in G illo regno Præfectus vigilum, vel is, ad quem ea de re notio pertinet, punire eũ pęna perditionis armorum, vel alia maiori, pro exceſſus qualitate.

2 Secundò, quod certum eſt apparitores, ſiue Algoziles iudicum ſæcularium Hiſpaniæ frequenter capere clericos, etiam ordinum ſacrorum, & ſcholaſticos à iuriſdictione ſæculari omninò exemptos, portantes arma noctu: & quod rogati ab eis, ne ducant eos ad manus Epiſcopi, vel ad magiſtros ſcholarum, dimittunt illos, armis tamen ſibi ſpontè dimiſſis, quod in vtrorunq; vtilitatem cedit. Nam clerici, & ſcholaſti- H ci non deducuntur ad iudices ſuos, & ſequenti die pauca pecunia redimunt arma, & mox etiam aliquãdo nocte ſequenti deferunt illa, & inuenti cum eis, iterum traditis illis apparitoribus, ſoluuntur, & ſequenti mane iterum redimunt eadem, quod illa geſtatio armorum ſit quædam vindemia, & meſſis apparitorum.

g Iuxta l. hoc iure. §. aquaductus. ff de aqua quotidia. & aſti. & c. ſuper quibuſdam. § præterea. de verbor. ſign.

h in repetit. cle. 1. de offi. ordinarii. regul. 1. fall. 12.

Tertiò, quod nuſquam legi, nec audiui, quod iudices ſæculares, nec apparitores Hiſpaniæ allegarent pro ſe conſuetudinem ſimilem illi Gallicanæ imme-

memo-

memorabili, quæ priuilegiũ generaret in Hiſpania ſæcularibus caſtigandi clericos ſuper crimine portus armorum.

4 Quartò, quod credo appatitores huiuſmodi non incidere in excommunicationẽ præfati canonis [ſi quis ſuadente.] non quidem eo, ꝙ capiunt eos portãtes arma: quia licet eis id facere ob rationẽ infra in 5. fund. ſcripiam: & ita non peccant in eo mortiferè, quod requiritur ad incurrendam excommunicationem maiorem,[a] non etiam eo quod capiunt arma: quia non tollunt illa violenter, ꝙ canon requirit, ſed ſpontè data recipiunt. Nec obſtat, quod metu deductionis ad competentes iudices illa tradũt. Tum quia ad incurrendam excommunicationem illius canonis non ſufficit metum inijcere, neque metu iniecto bona capere, ſed requiritur, vt violentia fiat perſonæ gaudenti priuilegio illius canonis, verba enim eius ſic habent, [Si quis ſuadente Diabolo manus violentas, &c.] Tum quia apparitores non inferunt illum metum iniuſtè, ſed iuſtiſſimè: quia iuſtè poſſunt eos ducere, ad ſuos iudices, & huiuſmodi metus non inducit violentiam, immo neque metum, ex quo naſcatur actio, quod metus cauſa, vt eſt caſus ſingularis in l. [ſi mulier.][b]

a c. nemo. & cap. nullus, 11. q. 3.

b ff. quod metus cauſa, iuncta ſua gloſſ. in hoc apta.

Quintò, quod præfati apparitores nõ peccant eos capiendo: quia licet, neque iudex ſæcularis, neque apparitores eius poſſint irregulariter auctoritate ꝓpria clericos capere, fallit tamen quando id faciunt ad obuiandum delicto committendo, ſiue conſtet, quod volunt committere delictum, ſiue præſumatur, iuxta gloſſam adiũcto textu,[c] quam in hoc commendat Decius,[d] vbi[e] dicit Panormitanus, quod familia poteſtatis ſæcularis poteſt capere clericum incedẽtem noctu cum armis, quia præſumitur ire ad delinquendum.

c in cap. 2. de hæreticis.

d in ca. cum non ab homine de iudicijs. n. 10.

e Et in c. vt famæ. de ſen ten. excom.

4 Sextò, quod arbitror præfatos apparitores peccare grauiter coram Deo, capiendo eos principaliter, vt quærant arma eorum, & eis acceptis eos dimittãt. Tum quod ſine iuſto titulo videtur ea capere, cum non deducant eos ad iudices competentes: quia non faciunt id, ob quod accipiunt illam poteſtatem capiendi, quæ eſt cauſa capturæ, ſcilicet,

A deductionem ad iudices competentes. Hoc tamen peccatum, quia non eſt peccatum violentiæ illatæ perſonæ clerici, vel ſcholaſtici, non videtur ſufficiens ad incurrendam præfati canonis cẽſuram per prædicta.

5 Septimò, quod præfati apparitores poſſunt per iudices cõpetentes ob hoc peccatum, vel delictum puniri: quia intereſt reipub. delicta puniri.[f] Arbitror tamen non teneri eos ad reſtitutionem de præcepto in foro animæ, donec condemnentur: quia arma prædicta videntur dari ob turpem cauſam, ne ſcilicet

B iuſtè capti deducantur ad iudices cõpetẽtes, & ob turpẽ cauſam ſunt accepta, nempè ne deferant captos ad præfatos iudices, ob quam deductionem data eſt illis poteſtas illa capiẽdi: & nos probamus efficaciter in Manu. conſ.[g] turpiter datum, & turpiter acceptum non eſſe de præcepto reſtituendum.

f l. ita vulneratus. ff. ad l. Aquil. c. vt famæ. de ſent. excomm.

g c. 17. num. 30.

Octauò, quod puto præfatos clericos non poſſe arma illa repetere, etiã in foro exteriori, per l. [vbi.] & ſeq.[h] quæ habent expreſſè nõ poſſe repetere eũ, qui turpiter dat, ab eo qui turpiter accipit.

h ff de cond. ob tur. cau.

6 Nonò, quod certum eſt iudicem

C ſæcularem, cuius eſt apparitor, eſſe iudicẽ in hoc competentem. An autem idem dici poſſit de Epiſcopo, vtrum ſit iudex competens, videtur dubium. Nam pro parte affirmãte facit, quod capiendo arma clericorum videantur capere res eccleſiaſticas, & ita ſacrilegium cõmittere,[i] ratione cuius poſſunt conueniri coram vtroque iudice, tam eccleſiaſtico, quam ſæculari.[k] Sed pars negans videtur verior. Tũ qd nec Rex Hiſpaniæ, nec iudices eius id paterẽtur. Tũ quod, licet clerici ſint eccleſiaſtici, arma tamẽ eorum non ſunt res Eccleſiæ, niſi eſſent

D monachi, quorum omnia bona ſunt eccleſiaſtica,[l] quo caſu de rigore iuris poſſet pars affirmans teneri. Salua, &c.

i Arg. c. qui prædia, 12. q. 2.

k c. cum ſit, de foro cõp.

l c. non dicatis, 12. q. 1.

SVMMARIVM.

1 *Prælati correctionis cauſa verberare ſubditos poſſunt, per ſe, vel alios etiam laicos ex conſuetudine, nu. 4. & 6.*

2 *Ignorantia facti, & nõ iuris excuſat, niſi ſit obſcurum, ſeu parum frequentatum, nu. 2. 5. & 7.*

Error

Digitized by Google

7 *Error malè intelligendi priuilegia, ſeu leges, excuſat, nu. 7. & vlt.*

8 *Ignorantia iuris probabilis æquiparat ignorantiæ facti, & excuſat à culpa, et à pœna pro ea impoſita, nu. 8. & 9.*

9 *Ignorantia iuris excuſat religioſos, q. illud ſcire non tenentur.*

10 *Cõſuetudo à culpa, & à pœna excuſat, & humanæ legi derogat, nu. 10. & 11.*

11 *Cõſuetudo eſt rõnabilis, quando nõ eſt contra ius diuinum, & decentiã fauet.*

12 *Conſuetudo etiam irrationabilis ab excommunicationis pœna excuſat, licet non à peccato.*

CONSILIVM XXVIII.

QVidam Prælatus ordinis Minorũ, bona fide credens id ſibi licere, fecit cauſa iuſtæ correctionis verberare quendam religioſum ſibi ſubditum per laicum familiarem monaſterii deferentem habitum tertii ordinis Minorum. Quæritur, an ſit excommunicatus.

1 Reſpondeo primò, pro parte negante facere duo priuilegia Alexandri VI. & Leonis X. quibus facta eſt Prælatis fratrum Minorum facultas caſtigandi ſubditos ſuos per alios, non obſtante ca. G [vniuerſitatis.][a]

a de ſenten. excom.

2 Secundò, quod ignorantia excuſat quem à pœna, etiã in hac ipſa materia,[b] & aliquãdo etiã à culpa,[c] & ſpecialius quo ad materiam noſtram in c. 2.[d]

b c. ſi vera, de ſent. exc.
c cap. 2. de conſt.
d eo. ti. lib. 6.

3 Tertiò, quod nemo incurrit excommunicationem ipſo iure ob aliquam diſpoſitionem generaliter excõmunicantem, niſi propter peccatum mortale.[e] At præfatus Prælatus non videtur peccaſſe mortaliter.

e c. nemo & c. nullus. 11. q. 3.

4 Pro parte autẽ affirmante facit primò præfatum cap. [vniuerſitatis.] quod habet in ſumma Abbates, & alios Prælatos inferiores Epiſcopis, poſſe quidẽ cauſa correctionis verberare ſuos ſubditos per alium, modò ille ſit clericus, vel monachus; & in caſu noſtro verberatio fuit facta per alium, qui non erat clericus, nec monachus.

5 Secundò, quod ignorantia iuris regulariter non excuſat, c. [ignorantia facti, non iuris, excuſat.][f] & conſtat, hãc, quæ prætenditur, ignorantiam eſſe iuris, & non facti.

f de reg. iur. lib. 6.

E 6 Quibus præmiſſis, reſpõdeo primò præfata priuilegia Alexandri, & Leonis nihil prodeſſe præfato D. Conſulenti: quoniam intentio eorum ſolum fuit ſtatuere, quod correctio poſſet fieri à Prælatis per alium abſolutè, etiam ſi nõ vrgeret aliqua neceſſitas, id faciendi per alium: modò ipſe eſſet frater ſibi ſubditus, vt exprimit Leo, cuius priuilegium videtur aliqua ex parte maius priuilegio Alexandri, ita q ſolũ amplier illud c. ad hoc, vt corrigere poſſit per alium, etiamſi neceſſitas nõ vrgeat: non tamẽ ampliauit ad hoc, vt poſſent id facere p

F laicum, etiam ſi neceſſitas vrgeret.

7 Secũdò, quod error malè intelligendi priuilegia illa poſſet excuſare D. conſulentem, ſi ex illorum malo intellectu bona fide credidiſſet præfatum cap. ampliatum eſſe per illa, etiam ad id, quod proximè diximus non eſſe, ſcilicet. q̃d non eſt contra ius naturale, neque diuinum: & quod decens eſt, & honeſtum, ne clerici, &c. & illud eſt decẽs, & honeſtum, quod non eſt cõtra ius naturale, neque diuinum: & viris prudentibus, & benè moratis videtur tale,[g] quod poſſet muniri multis, quæ traduntur per om-

G nes, & præſertim Rochum.[h]

g arg. c. quæ iure. 8. q. & ca. qu. ſquis. 4. diſt.
h in d. c. ſi.

11 Septimo, quod conſuetudo prædicta, etiamſi eſſet irrationabilis, excuſaſſet D. conſulentem ab excõicatione, licet non à peccato; quoniam cõſuetudo, etiam irrationabilis, & quæ eſt contra ius naturale diuinum, excuſãt tranſgreſſorem legis à pœna humanitus poſita, licet non ab æterna diuinitus conſtituta, iuxta gl. celebrem, & receptam,[i] cui eſt ſatis ſimilis à multis putata ſingularis in c. [cum venerabilis.][k]

i c. denique, 4. diſt.

12 Itaque reſoluendo reſpõdetur primo, q, licet præfatus D. conſulens non

H fuiſſet excuſatus per præfata priuilegia Alexandri, & Leonis rectè intellecta, tamen potuiſſet excuſari per errorem intelligendi ea malè, bona tamen fide. Secundò, quod ignorantia præfati c. [vniuerſitatis] ſi ſincera fuit, & cauta præfati modi verberandi, excuſauit eũ, etiãſi nulla eſſet conſuetudo illi cõtraria. Tertio, quod excuſauit eũ conſuetudo contraria, ſi qua eſt in Italia ſimilis illi, quæ eſt in Gallia, qualem credimus eſſe, ut dicatur rationabilis, qualẽ arbitror eſ-

k de conſ. ver. migraſſe.

ſe,

ſe, ſiue irrationabilis. Et quia per hæc A dicta colligitur reſponſio clara oppoſitorum, non reſpondetur ad ea.

SVMMARIVM.

1 *Excommunicatus non eſt tangens Epiſcopum abſque intentione mala.*

2 *Excommunicatio non incurritur ſine peccato mortali, nec ſine dolo*

3 *Clericum retrahere, & impedire poteſt laicus, vt futurum ſcandalum, ſeu peccatum impediat.*

4 *Excommunicatus, qui cũ non eſſet, fuit abſolutus cum iuramento Romam veniendi, declarationem petet prudẽter.*

CONSILIVM XXIX.

Qvidam miles Hieroſolymitanus bono zelo volens, vitare ſcandalum, quod videbatur conſequuturum verba cuiuſdam Epiſcopi alloquentis arroganter Magiſtrum magnũ ordinis, cõprehẽdit eũ iuxta extremitatẽ almuciæ partis poſterioris, vt conuerteret faciẽ retro, & ſuaderet ſilentium, & diſceſſum. Quæritur, an inciderit in excõicationẽ. C

1 Arbitror, prædictum militem non incidiſſe in pœnam canonis [ſi quis ſuadente.[a]] Tum quia illa non incurritur niſi manus iniectio, ſit peccatum mortale, per ea, quæ nos citauimus in Manu. confeſſar.[b] & prædicta apprehenſio, & tractio non fuit peccatum mortale, imò neque veniale, ſed potius meritum.

2 Tum quia prædicta pœna non incurritur ſine dolo, vt tradunt Panor. & Decius,[c] & probatur per illa verba prædicti canonis, [Suadente Diabolo,] & prædictus miles nihil fecit dolo, ſed bono D fine: & à dolo excuſat quælibet alia cauſa etiam minima, vt in hac ipſa ſpecie dixit Decius.[d]

3 Tum quia poteſt etiam laicus retrahere, capere, & retinere clericum ad impediendum delictum, & ſcandalũ futurum, vt ibidem Panor. & Decius cum communi affirmant, per multa ibi per ipſos citata, & prædictus miles prehenſionem prędictæ alamuciæ fecit ad impediendum delictum, & ſcãdalũ, quod ex prædicta alloquutione parum modeſta probabiliter timebatur oriendum, & conſequendum. At quoniam præfatus miles fuit ad cautelam abſolutus propter impedimenta veniendi ad Papam, & iurauit venire ad ipſum, ceſſantibus impedimentis, prudentiæ fuerit petere à ſua Sanctitate abſolutionem ad cautelam, vel declarationem, quod non inciderit in prædicti canonis pœnam: quod facilè ſua Sanctitas faciet, attentis prædictis, & quod prædicta prehenſio, etiamſi fuiſſet iniurioſa, erat leuis, & conſequenter excommunicatio non erat reſeruata Papæ, per textum ſingularem,[e] quod nos declaramus in dicto B Manual.[f]

a 17. q. 4.
b ca. 27. nu. 78.
c in ca. cum non ab homine. de iudic.
d vbi ſupra num. 10. per iura ibi citata.
e c. peruenit de ſent. excomm.
f ca. 17. nu. 89.

SVMMARIVM.

1 *Fructus beneficij tanquam creditor capiens non eſt excommunicatus.*

2 *Fructus beneficiorũ capiẽtes, vt ſint excommunicati, quinque requiruntur.*

3 *Excommunicationis declaratio ſine citatione eſt nulla.*

CONSILIVM XXX.

Qvidam Epiſcopus cuidam nepoti ſuo ex fratre debebat 80. ſcuta, quæ multis vicibus rogatus noluit ſoluere. Nepos eius qui extra ſuum Epiſcopatum degebat cum quibuſdam alijs, adiuit quoddam oppidum Epiſcopatus prædicti ſui patrui nocte, & accepit ex granario Epiſcopi granũ pro ſcutis ſibi debitis: quod cum reſciſſet Epiſcopus, declarauit nepotem incidiſſe in bullam Cœnæ Domini, & denunciauit eum excommunicatum. Quæritur, quid iuris?

1 Reſpõdeo primò, quod præfatus nepos videtur malè feciſſe, accipiendo illud granum auctoritate propria, contra l. [extat.[g]] Secundò, quod tamen non incidit in excommunicationem bullæ Cœnæ contentam in 14 cap. eius, vt annotauimus ſuper eadem inſerta in Manual.[h] poſt Caietanum,[i] de quinque requiſitis ad hoc, vt capiẽs fructus Epiſcopatuum, vel aliorum beneficiorum, incurrat illam excommunicationem.

2 Tum quod vnum de quinque illis requiſitis eſt, vt capiat eos auctoritatiuè, vſurpando auctoritatem capiendi

g ff. quod met. cauſa. & l. ſi cuius in cantum. C. vnde vi.
h ca. 27. nu. 69.
i in ſumma verbo. excomm. cap. 27.

eos.

eos tanquam dominus, vel publica per- E ſona. At præfatus nepos non cepit illud vſurpando ſibi vllam auctoritatem publicam ordinariam, vel delegatã capiendi illud, ſed tanquam creditor, qui putabat ſibi licere capere de bonis ſui debitoris tantum; quantum ſibi debebatur, vti multi putant, & aliquando licet concurrentibus circunſtantijs, quas nos poſnimus in dicto Manual. confeſſ.[a] Alterum, vt capiat eos, vt fructus, & reditus eccleſiaſticos. At præfatus non cepit illud tanquam res eccleſiaſticas, ſed tanquam particulares ſui debitoris, qui nullatenus illi ſoluere volebat. Tum F quia, etiam ſi cepiſſet eos fructus tanquam fur, & latro, nõ incurriſſet illam excommunicationem, vt Caietan. vbi ſupra rectè determinat.

a ca. 17. nu. 154.

3 Tertiò, quod declaratio, qua præfatus Epiſcopus declarauit excommunicatum præfatum ſuum nepotem, fuit iniuſta, & ipſo iure nulla: quia fuit lata ſine citatione legitima. Nam licet excommunicatio lata ſine monitione regulariter valeat,[b] & appellatio non ſuſpendat eam,[c] declaratio tamen, quod quis eſt excommunicatus, non valet ſine citatione, iuxta gloſ. clemen. 1.[d] & appel- G lari poteſt ab ea, & ſuſpendit eam, iuxta gloſſ. ſolemnem,[e] & declarat latius Felyn.[f]

b iuxta ca. ſacro. de ſenten. excom.
c c. is qui. de ſent. excom. lib. 6.
d de cenſib. in verbo. ſi conſtiterit.
e in cap. cupientes in §. quod ſi per. 2. de elect. lib. 6. ver. priuatos.
f in ca. Rodulphus. de reſc. nu. 41.

SVMMARIVM.

1 *Epiſcopo verba iniurioſa dicens, & conatus percutere, non incurrit excommunicationem.*

2 *Conatus debet puniri, etiam non ſecuto effectu, fallit in cenſuris.*

3 *Excõmunicationem, qui hoſtiliter inſequitur Epiſcopum, modo incurrit.*

4 *Inſequitur, quando vnus priuatus poſt alium animo eum iniuriandi vadit, & num. vltimo.*

5 *Excommunicationem non incidit Epiſcopi domum adiens poſtquam ille iam non fugit.*

6 *Excommunicationem non incurrit vadens ad domum Cardinalis ad dandum domui inſultum.*

CONSILIVM XXXI.

QVidam homines trãſeuntẽ Epm per ciuitatis plateam offendere volebant, quos cum Eps ita animatos vidiſſet, per aliam viam declinare cœpit. Tunc homines illi, & cum eis turba de vniuerſitate multa cũ armis, clamoribus iniurioſis, varijſq; cõtumelijs inſecuti ſunt ipſum Epiſcopũ, alij, dum fugeret, alij, poſtquam ſe in locum receperat munitum, & quidem animo offendendi, ac per inſultum locũ munitum, & ipſum Epiſcopum capiendi: Dubitatur, an omnes illi de vniuerſitate homines excommunicationẽ incurrerint.

1 Reſpõdeo, primò certum eſſe, neminem prædictæ vniuerſitatis incidiſſe in excommunicationem c. [ſi quis ſuadenter.[g]] propter iniurias, quas in Epiſcopũ dixit, vel fecit: quia nemo eum percuſſit: & ad incurrendam illam non ſufficit voluntas percutiendi, neque conatus ad percutiendum, quantumlibet fuerit percuſſioni proximus, ſecundũ omnes, ques etiã nos ſequimur in Manu.[h]

g 17. q. 4.
h c. 27. nu. 50. & 51.

2 Tum quia licet regulariter conatus ad delinquendum debeat puniri, iux. c. G [ſi fortè,] & alia multa,[i] & alia, quę tradit Felyn.[k] fallit tamen quo ad cenſuras; nam impoſitas contra facientẽ, non incurrit, qui tantum conatur facere, per ea, quæ ipſe Fely. citat.[l] Secundò, quod iuxta ſola iura Decretaliũ Sexti, & Clementinarum, & Extrauagantiũ impreſſatum, nemo prædictæ vniuerſitatis incurrit excommunicationem propter inſecutionem Epiſcopi: quia licet per illa iura incurrat excommunicationem, qui hoſtiliter inſequitur Cardinalem, vt habet cap. [felicis.][m] non tamen incurrit eam per ſolam inſequutionem Epiſco- H pi, niſi percutiat, capiat, vel bãniat eum, iuxta clem. [ſi quis ſuadente.][n]

i de pœnit. diſt. 1.
k in tract. an conatus debeat puniri, nõ ſequuto effectu in princ.
l ibid fallentia 6.
m de pœnit. lib. 6.
n de pœnis.

3 Tertiò, quod per bullas Cœnæ Domini, quas protulerunt Gregor. XIII. & Pius V. prædictum cap. [felicis.] fuit extẽſum ad omnes epiſcopos: ita quod, vt nos in d. Manu.[o] declarauimus Epiſcopi quoad hoc ſunt effecti pares Cardinalibus: eo quod, vt qui Cardinalẽ hoſtiliter inſequitur, incidit in excommunicationem bullæ Cœnæ, ita etiam, qui ſic inſequitur Epiſcopum quemlibet.

o c. 27. num. 67. & 97.

Quartò,

Quartò, quod duo videntur debere A concurrere ad hoc, vt per inſequutionē incurratur prædicta excommunicatio. Vnum, quod ſit inſequutio, ſiue ſequutio: qua vnus poſt alium priuatim vadit. verbum enim [inſequi,] componitur ab in, & ſequi, vt Archidiaconus relatus ab Ancharano, & Dominico ait,[a] & ita non dicetur inſequi, niſi qui ſequitur. vnde Francus ait, illum dici inſequi, qui ſequitur alterum, & [qui] hoſtili, & malo animo iniuriandi ſequitur.

a in d.c. fœlicis.

5 Quintò, quod ex præcedenti dicto B ſequitur, quod illi ſoli prædictæ vniuerſitatis videntur incidiſſe in excommunicationem, qui Epiſcopum præeuntē, & fugiētem in domum ſuam, vel in partem tutiorem eius, vel in domum protectoris, à dorſo ſequuti fuerint, animo iniuriam ei inferendi: & conſequenter nonulli, qui adierunt domum Epiſcopi, poſteaquam ille non fugiebat, ſed poſtquam ſe recepit ad eam, & in ea manebat, ad defenſionem fortè ſe præparans, neque qui adierunt domum protectoris, poſteaquam ſe in eam recepit Epiſcopus.

6 Nam & ſecundum Ancharanum, C & Dominicum, non videtur inſequi Cardinalem ille, qui vadit etiam malo animo ad dandum inſultū domui Cardinalis, quamuis meo iudicio Archidiaconus non loquitur ibi de excommunicatione, quæ incurritur per inſequutionem, ſed per capturam: quia fundat ſe ſuper dicto Innocentij,[b] qui nō loquitur, nec potuit loqui de inſequutione illius decretalis longè poſt eum factæ, at tamen ipſi videtur ſic ſenſiſſe, & quidē rectè: quādoquidem pœnæ ſunt reſtringendæ, & nullatenus vltra propriam ſignificationem verborum ampliādæ,[c] D & verbum inſequi, ſecundum originariam, & primam ſignificationem, vt dictum eſt, ſequutionem, & motū vnius poſt alium ſignificat, licet per translationem, & alias figuras, aliquādo aliud ſignificet. Salua, &c.

b in cap. nuper de ſent. excom.

c cap. pœnæ. de pœn. d. 1.

SVMMARIVM.

1 *Subdiaconum incarcerans, & tanquā teſtem, & principalem examinans, in excommunicationem bulla Cœnæ incidit.*

CONSILIVM XXXII.

PRætor ad ſe accerſiri fecit N. notoriè ſubdiaconum, illique præcepit, vt ex quadam parte ſuperiori palatij dicti Prætoris, ſub pœna pecuniaria, non diſcederet, aſſignando illam partem pro carcere. Præterea prætor etiam dictum ſubdiaconum examinauit tāquā principalem quo ad ſe, & teſtem quo ad alios: & ſic illum conſtituit tanquam reum; & facto dicto cōſtituto, vlterius ſtetit in decretis, & illum retinuit per triduum, poſt quod tēpus, dictus ſubdiaconus ordinario eccleſiaſtico repetenti, ad cuius notitiam prius dicta detentio non venit, fuit, licet inuitè, reſtitutus. Dubitatur, an dictus prætor ob prædicta, vltra excommunicationem cap. [Si quis ſuadente.] in quam illum incurriſſe dubium non eſt, etiam in bullam Cœnæ inciderit.

1 Reſpondeo, quod videtur is prætor incidiſſe in cenſuram bullæ Cœnæ, per xj. vel xij. vel vtranque clauſulam, vel excommunicationem illius: quamuis ego nullam videar declarationem ſpecialem facere ſuper hoc in illa bulla. Salua, &c.

SVMMARIVM.

1 *Promittens, & promiſſionem acceptās pro gratia temporaria à Papa obtinēda ſunt excommunicati.*

CONSILIVM XXXIII.

PEtrus notam fecit Ioanni quandam gratiam cuiuſdam rei temporalis, eo pacto, vt dimidium vtilitatis illius perueniret ad Petrum, quam gratiam Ioannes obtinuit, & dimidium vtilitatis dedit Petro. Quæritur, an inciderit in pœnas extrauag. Gregorianæ,[d] per quam Gregorius innouauit extrauagātem Bonifac. VIII.[e] & quam nos iuſto commentario donauimus ſub tit. de rebus datis, & promiſſis.

1 Reſpondemus, præfatos Petrum, & Ioannē ambos incurriſſe in pœnas præ-

d Quæ incipit ab ipſo, & eſt 28. inter ipſius cōſtit.

e Quæ eſt 1. de ſent. excōmunicationis inter cōmunes.

fatæ

ſatæ extrauagantis, vt latius colligi poteſt ex commentario, quo nos illam ornauimus ſub tit. de datis, & promiſſ.

SVMMARIVM.

1 *Excommunicatus non eſt per monitorium, qui non reuelat, quando ſcit petentem non habere ius.*

2 *Fructus beneficij non debentur ei, qui ius non habet.*

3 *Excommunicatio non obligat ad ſoluendum non domino, nec ſolutio ei facta liberat.*

3 *Scire, & probabiliter credere, paria ſũt.*

5 *Sciẽtia ſicut excuſat, ita & iuſta credulitas, & ſecus ſi ex leui cauſa dubitat, nu. 6.*

7 *Abſolui virtute cruciatæ poteſt excõmunicatus, quando res eſt dubia etiam parte non ſatisfacta.*

8 *Abſolutio ab excommunicatione, etiã ſi ſit iniuſta, tenet.*

9 *Excommunicatus, collectam in choro, vel hebdomadarius cantans efficitur irregularis, non aliàs.*

10 *Excõmunicatus, vbi abſolutio non tenuit fructus beneficiorũ nõ facit ſuos.*

11 *Excõmunicato, qui ob inaduertentiam non petit abſolutionẽ, ſicut ſuſpenſus, & depoſitus, de victu prouidetur.*

CONSILIVM XXXIV.

AN ſi alter ex colligantibus ſuper beneficio poſſideat, & alter ſciat, vel credat eum non habere ius, & non reddat, vel non reuelet fructus ad illud beneficium pertinentes, ſciens ad inſtãtiam poſſeſſoris publicatas eſſe literas monitorias, vt ſub pœna excommunicationis latæ ſententiæ reddat, vel reuelet quicunq; tenet, vel ſcit res ad illud beneficium pertinentes intra certũ terminum, incurrat excommunicationem?

1 Quæſtio hæc rem quotidianã, ſed parum explicatam, & explicatu difficilẽ continet. Reſpondeo tamen ad eam primò, quod videtur conſulentem nõ incidiſſe in excommunicationem, licet habuiſſet notitiam ſufficientem prędictarum literarum monitorialium, ſi ſciebat aduerſarium non habere canonicũ titulũ: quia nemo tenetur reuelare ob E literas eiuſmodi monitorias ea, quæ iuſtè credit eſſe ſua, vel pertinere ad ſe, vel ad alterum, & non ad eũ, ad cuius inſtãtiam illæ ſunt datæ: quod in repetit. ca. [inter verba,] [a] neruosè probauimus poſt Franciſcum de Ripa, & alios, quos ipſe citat, licet debiliter probando.[b]

2 At ei, qui caret titulo canonico beneficii eccleſiaſtici, nõ debentur fructus eius. Tum arg. c. 1.[c] ergo neque qui tenet eos, reddere tenetur illi, neque qui nouit illos ab alio teneri, reuelare ei. Tum quod D. Antoninus,[d] quẽ ſequitur Sylueſt.[e] ait, quod, qui ſcit poſſeſſo- F rem Eccleſiæ, vel dignitatis non eſſe verum prælatum, eo quod aliquem defectum tituli patitur, licet ſubijciatur illi Eccleſiæ, vel dignitati, tamẽ in foro cõſcientiæ non tenetur ei obedire, nec ei ſoluere debet, quod Eccleſiæ, vel dignitati debet, nec ſoluendo liberatur, argu. c. [inquiſitioni,] [f] quatenus loquitur de ſciente impedimentum.

2 Secundò, quod idem videtur dicendum, ſi conſulens firmiter credebat probabili ratione, vel auctoritate, quod aduerſarius non habebat ius: quia quo ad hoc paria videntur eſſe, ſcire aliquẽ non G habere ius in beneficio, quod poſſidet, vel credere probabiliter ratione probabili, eum illud nõ habere, arg. [l. illud § quatenus probat eum, qui credit ius alt quod eſſe ſuum, non debere illud relinquere indiſcuſſum, ſed quia illa lex habet locum etiam in dubitãte, melius facit, quod nos declarãdo quædam dicta S. Thomæ, & Caietani diximus nuper,[h] ratificando iudicium conceptum per ſcientiam, & conceptum per iuſtam cauſam credendi. Secũdò, quod ſicut ſciẽs, H quod res eſt ſua, ita credens iuſtè, quod eſt ſua, excuſatur à reſtituendo, per ea, quæ tradimus in Manu. conf.[i] Tertiò, quod poſt præfatum Ripam in dicta repetitione cap. [inter verba,] [k] diximus, eum, qui ſcit aliqua bona eius, ad cuius inſtantiam talis monitio eſt publicata, eſſe penes aliquem, qui tamen monſtrat apocham, per quam ille donauit ei, non teneri ad reuelãdum ea, qui tamen verè neſcit ea fuiſſe ſibi donata, ſed ſolum credit: & ita ſicut ſcientia, quod res non eſt impetrantis talem monitionem excuſat, ita fides, & credulitas

a 11. q. 3. concl. 6. coroll. 65.
b in tract. de poſſe. fol. 81. maioris forma. 4. col. in prin. § inſuper.
c de reg. iur. lib. 6. & ca.
granius. de reſtit. ſpol. cum eis ad. notat.
d in 3. p. tit. 15. c. 1. § 2.
e verb. beneficium 3.
f de ſentent. excom.
g ff. de peti. hared.
h in rubr. de iud. nu. 47.
i c. 17. num. 82. cum duobus ſeq.
K vbi ſup.

tas probabiliter, & iuſtè concepta, argumento gloſſæ ſingularis, quæ ſecunda eſt, cap. [capellanus,][d] adiuncta doctrina Panormitani allegantis,[b] alias, & S. Antonini.[c] A

a de ferijs.
b ibidem.
c c.14. tit.3. ca.10. §.10. tit 6.

4 Quartò, quod ſicut paria ſunt ſcire, & debere ſcire ad obligandum,[d] ſic paria dicuntur eſſe ad excuſandum, ignorare, & non debere ſcire,[e] & qui iuſtè credit aliquid non debet contrariũ ſcire.

d l quod te. ff. de rebus cred.
e Arg. c. ſciendum. 8. q. 1. & l. ſi contra tabulas. ff. de vulg.

5 Quintò, quod ſicut ſcientia mortis côiugis excuſat ſecundò nubentem, ita etiam fides, ſiue credulitas iuſta, qua creditur mors illa, excuſat.[f]

f ca. in præſentia. de ſponſ. & c. dominus. de ſecun. nup. cũ eis adno.

6 Sextò, ꝙ fides, & credulitas iuſtitiæ cauſæ appellationis excuſat ab excommunicatione, ſicut ſcientia iuſtitiæ.[g]

g c. ſolet iũ ita glo. pen. de ſent. excom. lib. 6.

Tertiò, principaliter dico, quod ſi cõſulens non credebat principaliter ex auctoritate alicuius doctoris iuſta ſcientia, & conſcientia præditi, ſed leui ratione, vel auctoritate, aut dubitabat, an ſibi, vel alij eſſet ius, incidit in excommunicationem, quia in dubio credendum eſt fructus pertinere ad poſſeſſorem bonæ fidei.[h]

h Arg. text. ſingularis in d. l. illud.

Quartò, quod perpenſis his tribus dictis, conſulat ſeipſum conſulens, an tempore prędictę monitionis ſciret, vel probabili ratione, vel auctoritate firmiter crederet non fuiſſe ius aduerſario, an dubitaret, vel leuiter crederet deeſſe id ius: primis duobus caſibus credat ſe nõ fuiſſe excommunicatum, & communiter non eſſe locũ quæſtionibus ſequentibus; in tertiò verò caſu credat ſe fuiſſe excommunicatum, & conſequenter eſſe locum quæſtionibus ſequentibus. C

7 Ad Secvndam, quæ habet locum, præſuppoſito, quod incurriſſet excommunicationem, an ſcilicet potuit abſolui à Pœnitentiarijs Iobelæi? Reſpondeo, quod ſic, pręmiſſa ſatisfactione, & etiam non præmiſſa, attento, quod erat dubia, & non manifeſta offenſa.[i] D

i per ca. venerabilibus. §. porrò de ſent. excom. lib. 6.

8 Facit, quod etiam abſolutio iniuſta excommunicati, facta ab habente poteſtatem abſoluendi, valet,[k] & ita conſulens non fuit abſolutus à Pœnitentiario cum propoſito faciendi, quæ debebat; fuiſſet verò abſolutus, etiam ſi de hoc expreſsè non fuiſſet confeſſus, iuxta ea, quæ nos tradimus in Manual. confeſſ.[l]

K §. ſanè eiuſdem cap.
l ca. 20. nu. 22. & ſeq.

A 9 Ad Tertiam Reſpondeo primò, quod non incurrit irregularitatem, propterea, quod ſe ingeſſerit diuinis, etiam pſallendo in choro, ſi tanquam presbyter hebdomadarius non dixit capitulum, & collectam.

10 Secundò, quod ſi non valuit abſolutio, non quæſiuit fructus aliorum beneficiorum, ſecundum gloſſam celebrẽ quam Panormitanus,[m] & communis ſequuntur,[n] niſi fortè quoad ſuſtentationem ſuam ſecundum vnam opinionem, quam tetigit gloſſa,[o] quæ communiter reprobatur: ſed procedere poſſe videtur pro tempore, quo excommunicatus non poſſet habere abſolutionẽ, ſecundum Cardinalem,[p] quem ſequitur Decius,[q] & meritò. B

m d. cap.
n in c paſtoralis, §. verum, de appell.
o ibidem.

11 Quia ratio, quare ſecundum omnes non debeat prouideri de victu excommunicato per prædictam gloſſam, & depoſito, & ſuſpenſo, ſic per eandem gloſſam, & meliorem in ca. [ſtudeat,][r] illa eſt, quod excommunicatus poteſt petere abſolutionem, depoſitus autem, & ſuſpenſus ob crimen, non. At excommunicatus, qui ignorat, vel non aduertit ſe excommunicatum, non poteſt moraliter petere abſolutionem: & licet fortè peccet ignorando, vel non aduertendo, non tamen peccat non petendo abſolutionem, arg. gl. notabilis in c. [quia diuerſitatem.][s] adiuncto textu ibi, [à qua, & ſi ſua culpa fuerit ſuſpẽſus, &c.] Salua, &c. C

p in Cle. vt hi qui, §. 1. q. 20. de æta. & qual.
q in d. §. verum.
r 50. diſt.
s de conceſſ. preb. verſ. ſuſpẽſionis.

Celſitudo ſua ne id tentet facere, niſi de conſenſu eorum, quos res tangit, quo ſit gratior ſuis ſubditis, & D. N. Ieſu Chriſto, qui ſuam Excellentiam ſemper, & vbique conſeruet ſibi gratioſam. Salua, &c.

SVMMARIVM.

1 *Eccleſia petere poteſt bona emphyteutica ſine eius conſenſu alienata.*
1 *Edictum monitorium, vbi deficit probatio iuſtè peti poteſt.*
1 *Damnum proximi tenetur, quis impedire, ſi alius non ſit, qui impediat.*
3 *Edictum monitorium, ſicut cenſura per præcepta lata, cauſam iuſtificatiuam continere debet.*
3 *Monitoria de aliquid edendo non ligãt partem aduerſam, nec eius patronos.*

Edere

4 *Edere, qui non tenetur, nec ad teſtificandum cogi poteſt.*
5 *Eccleſiam lucrum pœnale captantem nemo iuuare tenetur.*
6 *Reuelare non tenetur quis, quod iuſtè ſe poſſidere credit.*
7 *Actus ſollemnitatis per lapſum 30. annorum præſumuntur, licet in inſtrumento id non appareat.*
8 *Edictum monitorium non ligat poſſidentem rem præſcriptam.*

CONSILIVM XXXV.

INter Seium, & Caium facta eſt permutatio quorũdam bonorum. Seius dedit bona emphyteutica. Caius allodialia, & neſcitur de huiuſmodi contractus ſollemnitate aliud, quam quod inuenitur quædam nota in libris priuatis ipſius Caij, quod prædicta permutatio fuit facta. Multis poſt annis Eccleſia domina directa bonorum à Seio in permutationem datorum intentauit iudicium caducitatis contra hæredes Seij ob alienationem ſine domini conſenſu factam: & cum de hoc contractu aliter non conſtet, quam per dictam ſcripturam priuatam, Eccleſia petijt, etiam G per viam monitorij, librum rationum ab hæredibus Caij. Quæritur, an teneantur edere, vel in foro fori, vel in foro poli. Additur prædictis, mutationem præfatam fuiſſe factam anno 1515. & petitionem fieri anno circiter 1580. & quod Seius, & hæredes eius ſemper ſoluerunt annuum cenſum, qui debebatur ex bonis emphyteuticis tanquam impoſitum in bonis allodialibus, propter quæ fuerunt permutata emphyteutica.

1 Pro parte affirmante facit primò, quod Eccleſia iuſtè videtur petere à H Seio bona illa emphyteutica, quæ in emphyteuſim ei dedit, cum alienando ea ſine conſenſu ipſius perdiderit,[a] & Eccleſia poteſt iuſtè petere pœnam,[b] quod deficiens in probatione iuris ſui poteſt iuſtè petere edictum monitoriũ ab Eccleſiaſtico Iudice, & ipſe iuſtè poteſt concedere edictum monitorium, quo ſub pœna cenſurarum moneantur, qui ſciunt ad deponendũ, & teſtificandum de his, quæ pertinent ad probationem ſui iuris,[c] iuxta cap. [ad noſtram,] vbi hoc notat Panormitanus receptus, & ſuperiori iuſtè iubenti tenetur ſubditus obedire.[d]

a iuxta notata. in capo tui de locato, & l. ..C. de iure emp.

b c. ſi ſeculi l. ges . & c. tal gib. 12. c. 2. & cap. ſtemi. de pæ.

c il 2. de iureiuran.

d cap. 2. de maiorit. & obed.

Tertiò, quod videtur, quis teneri ad indicandum furtum,[e] & eadem ratione illud, per cuius ignorantiam proximus perdit aliquod bonum notabile ſine culpa, vel eius, quod habet ad illud vendicandum.

e c. qui cum fure ſecundum vnum intellectum de furtis.

Quartó, quod tenetur quis impedire damnum, quod proximo imminet, ſaltem quãdo probabiliter creditur nullum alium illud impedire poſſe, vt nos F tradimus profundius alijs omnibus in Man. conf.[f]

f c. 24 num. 32.

2 His tamen non obſtantibus, pars negans videtur tenenda: primò quidem, quod monitorium præfatum non continet clauſulam iuſtificatiuam: nempe, quod ſi quis aliquam iuſtam cauſam habuerit non parendi mandato in eo contẽto, & eam voluerit allegare, audietur intra tempus in eo præfixum: quam debere cõtinere huiuſmodi monitorium tenet poſt alios à ſe citatos Probus,[g] & nos iampridem probauimus,[h] cenſuras latas à Iudicibus per præcepta de aliqua re facienda, vel danda eſſe ipſo iure nullas, niſi temperentur per clauſulam iuſtificatiuam, quæ habet vim citationis, iuxta illas duas gloſſas quarum vnam alij, & alij alteram appellant ſingularem.[i]

g in c. 2. nu. 27 de conſtit. lib. 6. in additio. ad Ioan. Mon.

h in prælic. c. cum contingat. de reſcript.

i in c. ex parte, de verb. ſig. & l. de pup §. meminiſſe. ff. de operis noui nunci.

3 Secundò, quod huiuſmodi monitoria, quamlibet iuſta, non videntur ligare partem aduerſam, cum qua eſt lis: quod adeo eſt verum, vt Præfatus Philippus Probus,[k] dicat eſſe in monitorio exprimendum, quod non intẽdit monens includere partem aduerſam, neq; illos, qui per illam petitionis conſilij ſciunt id, quod ad manifeſtandum monent; quia non tenetur iuuare aduerſarium contra ſe, per ea, quæ Felynus, & ab eo citati,[l] dicunt; & hæredes Caij in effectu propter euictionem ſunt partes.[m]

k vbi ſupra nu. 59.

l in c. ſi duobus colu. fin. de appel.

m Arg. c. ſi. & ei annot. de empt. & vend.

4 Tertiò, quod huiuſmodi monitoria non comprehendunt, niſi eos, qui iniuſtè detinent bona, vel iura impetrantis ea, & ſcientes, quod illa iniuſtè detinentur, vt nuper nos tradidimus in comment. cap. [inter verba][n] At præfati hæredes non tenent præfatam ſcripturam

n 11. q. 3 concluſ. 6. corol. 65

pturam priuatam iniuſtè, nec ſciunt aliquem, qui teneat illam iniuſtè: ergo non comprehenduntur. Quartò quod, qui non cogi poteſt ad exhibendum aliquam ſcripturam, non videtur poſſe cogi ad teſtificandum de illa. At præfati hæredes non poſſent cogi ad edendam præfatam ſcripturam priuatam, quoniam regulariter nullus tertius cogi poteſt ad edendas ſuas proprias rationes priuatas non ſcriptas mandato, vel ſalario eius, qui petit eas ſibi edi, iuxta gloſſam [a] communiter receptam, vt poſt Panormitanum & alios à ſe citatos tradit Decius.[b]

a l. in fraudē. §. inſtrumenta verbo. edi ff. de iure fiſci.
b c. 1. n. 9. de probatio.

5 Quintò, quod Eccleſia non agit in propoſito caſu de damno uitando, ſed de lucro captando, & non de quolibet lucro, ſed de odioſo, & pœnali, & ita nemo tenetur eam in foro conſcientiæ iuuare, quia pœna non debetur in illo foro, iuxta gloſſam celebrem & receptam.[c] Sextò, quod præfati hæredes magis tenerentur ad manifeſtandum, & propalandum ea, quæ ipſi ſciunt de prædicta permutatione, quam ad exhibendam præfatam ſcripturam priuatam. Tum quia magis importaret illa manifeſtatio ad ſatisfaciendum intentioni monentis, & petentis monitorium, quàm manifeſtatio præfatæ ſcripturæ. Tum quia tantum, immò magis monentur ipſi ad propalanda quæ ſciunt de præfata permutatione, quam ad propalandam præfatam ſcripturam. At ipſi reputant ſe excuſatos ab hoc, ergo debet ſe reputare ab illo.

c in c. fraternitas. 12. q. 2.

6 Septimò, neruoſiſſimè facit, quòd ipſi nec tenentur propalare, quæ ſciunt, nec præfatam ſcripturam exhibere, nã nemo tenetur virtute monitorij præfati ad manifeſtandum illa, quæ iuſtè tenet, vel probabiliter credit eſſe ſua, & iuſtè tenere, neque illa, quæ ſcit, vel credit probabiliter eſſe alterius, vel ab eo iuſtè teneri, vt nos tradidimus latius,[d] illa firma ratione, quod monitorium datur contra ſolos iniquè & iniuſtè detinentes illa bona, & contra ſcientes, qui ſunt, qui teneant iniuſtè illa, vnde, & qui teneret aliquid clam acceptum pro eo, quod ſibi verè debebatur, non teneretur id manifeſtare,

d in d. coroll. 65.

A vt ibidem probamus. At præfati hæredes Caij non ſciunt, nec iuſtè credunt illa bona, nec illam ſcripturam eſſe eccleſiæ petentis, immò iuſtè ſciunt, vel iuſtè poſſunt credere eſſe ſua, ergo non tenentur ad illa manifeſtanda. Quod autem præfati hæredes ſciant bona illa, quæ olim erant emphyteutica, nunc eſſe ſua, aut certè iuſtè id credere poſſint probatur, quia ſciunt, vel certè iuſtè credere poſſunt permutationem præfatam fuiſſe factam anno 1515. quando monitorium id continet, & quod legitimè fuit illa facta interueniente omni ſolē-

B nitate requiſita, quia licet non extet aliquod inſtrumentum, neque ſint aliqui teſtes, quibus id probari poſſit, præſumitur tamen iure ita eſſe.

7 Tum quia ſolemnitas non ſolum intrinſeca, ſed etiam extrinſeca præſumitur longo tempore,[e] præſertim ſi fuerit lapſum tempus triginta annorum, iuxta textum, & gloſſam ſolemnem & receptam ibi per omnes,[f] & Felynum.[g] Tum quia in ſpecie, quod ſolemnitas extrinſecus requiſita in alienatione rerum Eccleſiæ præſumatur interueniſſe per tempus quadraginta anno-

C rum, conſuluit Alexander,[h] vbi ex pluribus concludit, quod ſolemnitas conſenſus capituli, & tractatus, & aliæ ſolemnitates requiſitæ in alienatione bonorum Eccleſiæ propter diuturnitatem temporis præſumuntur interueniſſe. Petrus item ab Anchatarano,[i] ex conſilijs excellentium Doctorum conſuluit, quod ex curſu triginta annorum purgatur omne vitium, quod in quadam tranſactione monialium interueniſſet, quia præſumitur auctoritas decreti ſuperioris interueniſſe, & Aretinus,[k] quem refert Felynus,[l] tenet

D quod teſtamentum Cardinalis, in quo licentia Papæ requirebatur, ex diuturnitate præſumitur interueniſſe. Quin ex Alexandro[m] concludit, quòd diuturnitate temporis præſumitur, quod dominus directus conſenſit in alienatione emphyteuſis, quam fecit emphyteuta, & eum ſequitur Decius,[n] vbi etiam alia multa in hoc adducit, &[o] concludit, quod præd. præſumptio interuentionis ſolemnitatis legitimæ habeter locum, etiamſi monſtraretur in-

e l. ſi filius C. de pet. hæred. & leg. aus in alter. §. ſed ſi non adierit. ff. de acq. har.
f in c. per uenit de emp. & ven.
g in c. Albericus de teſtibus & in ca. ſicut. de re iud.
h Conſ. 79. Circa primũ, de quo quaritur in 2 dub. l. 1.
i in conſ. l. 136
k in conſ. 56 Caſus talis eſt.
l in d. c. Albericus.
m conſ. 155. nu. 6.
n conſ. 409. nu. 13.
o in nu. 12.

Digitized by Google

ſtrumentum alienationis, in quo nulla fieret de ſolemnitate mentio, quia per diuturnitatem temporis præſumeretur interueniſſe ante, vel poſt illud inſtrumentum, quod multum facit ad noſtrũ caſum, in quo inuenitur præſata nota continens permutationem præſatam, ſine mentione interuentionis conſenſus domini, vel alterius legitimæ ſolemnitatis.

8 Octauo, quod, qui vſucepit, vel præſcripſit rem aliquam, non tenetur poſt præſcriptionem completam ad manifeſtationem talis retẽtionis, propter monitorium, quod fieret ad inſtãtiam eius cuius olim illa fuit ſecundum omnes, per prædicta. At hæredes præſati præſcripſerunt bona præſata. Ergo non tenentur ad manifeſtandam retẽtionem illorum, nec aliquorum aliorum, quæ contra illam retentionẽ faciunt. Quod autem præſcripſerint, patet ex eo, quod circiter 65. annis poſſederunt ea, vt ſua, & ita longè maiore tempore, quam requiratur ad præſcriptionem etiam rerum eccleſiaſticarum, cum ad eas ſufficiant 40. anni, vt habetur in cap. [de quarta.][a] Nec obſtat regula, [poſſeſſor malæ fidei nullo tempore præſcribit.][b] cum ſimilibus, quia immò per prædicta præſumitur bona fides, cum præſata permutatio præſumatur fuiſſe rectè, & ritè facta. Et præſati hæredes iuſtè, & bona fide poſſunt credere bona illa eſſe ſua. Tum ratione permutationis præſatæ, quæ per diuturnitatem tanti temporis præſumitur legitimè fuiſſe facta. Tum ratione præſcriptionis longè maioris temporis, quam requiratur ad præſcriptionem rerum Eccleſiæ. Ergo nec iure fori, nec iure poli tenentur ad manifeſtanda illa bona, nec illam permutationem, nec aliquid aliud, quod iuuet Eccleſiam ad moleſtandum eos.

a cum multis. aliis. de præſc. & 6. q. 3. § poteſt b de reg. iur. lib. 6.

9 Non obſtãt oppoſita, ad primum. n. reſpondetur, negando, quod prædicta Eccleſia iuſtè petat, cum per prædicta conſtet malè petere.

Ad ſecundum, concedendo, ꝙ deficiens in probatione iuris ſui veri, & boni poſſit petere huiuſmodi monitoriũ, negando tamen, quod præſata Eccleſia vllum ius verum & bonum habeat in caſu propoſito.

A Ad tertium negãdo, quod in noſtro caſu habeat locum lex vlla de indicando furem, ſiue iniuſtum vſurpatorem: quia per prædicta, præſati hęredes non ſunt iniuſti vſurpatores prædictorum bonorum, nec vllarum ſcripturarum, neq. pręſatę notę, quę fortè poſſet dare aliquam occaſionem moleſtandi eos.

Ad quartum reſpondetur negando quod vllum damnum immineat Eccleſię prędictę, quandoquidem ſoluitur ei canon, ſiue cenſus, qui debebatur ex prædictis bonis emphyteuticis, & ſunt B loco illorum ſurrogata alia bona, quę pro eis fuerunt data, & licet fortè aliquod tale eueniret, non tamen eſſet dãnum iniuſtè illatum, quia eueniret per contractum, qui ob tantam temporis diuturnitatem pręſumitur fuiſſe legitimus per ſupradicta, præter quam quod etiam negari poteſt quod pręſata nota poſſet quidquam prodeſſe ad probationem iuris alicuius ſui, quia, vt Decius ſupra citatus concludit, etiam inſtrumentum publicum continens ſine vlla mentione interuentionis ſolemnitatis requiſitę, non probat eam non interueniſſe, ante, vel poſt tempus, quo contra- C ctus factus fuit. Ex quo ſolo capite non eſſet neceſſarium illam notam manifeſtare. Quamuis etiam per multa alia prędicta idem concludatur. Salua, &c.

SVMMARIVM.

1 *Vicarius foraneus approbatum audire ex cauſa confeſſiones prohibens nõ peccat.*

1 *Vicarius foraneus animarum periculis occurrere tenetur.*

1 *Procurator generalis contrauenire mãdato Domini ſpeciali ex iuſta cauſa poteſt.* D

2 *Excommunicantur impedientes executionem literarum Apoſtolicarum, non quoquo modo contrauenientes.*

2 *Literis Apoſtolicis contrauenire, & earum executionem impedire diuerſa & qui non dicuntur impedire.*

3 *Executionem literarum Apoſtolicarum auctoritatiuè impedientes excommunicatur, & qui ſic impediant.*

CON-

CONSILIVM XXXVI.

CVm in plebe de Viui eſſet quidam presbyter Caius ab ordinario per modum prouiſionis i[n] adminiſtratione curæ animarum loci N. toleratus, ſed omninò ignarus, abſoluens quouis tempore omnes ad ſe venientes, quantumuis ſcandaloſos, grauibus delictis obſtrictos, ad pia legata obligatos, & qualibet cenſura innodatos, nulla eis pro modo culpæ impoſita ſatisfactione, vt publicè conſtat, multi ex loco de Viui, prædictis peccatis, & ſcandalis implicati, B ad eum pro facili abſolutione, quam à præpoſito de Viui iure obtinere nõ poterant, recurrebant, quod cum præfato præpoſito, qui etiam illius plebis eſt Vicarius foraneus, fuiſſet renunciatum, præcepit præfato Caio, ne in poſterum confeſſionem alicuius hominum de Viui audiret. Accidit, quod anno 1578 fuerunt publicatæ literæ S.D.N. Gregorij XIII. inſtar Iobelæi, quo ampla facultas dabatur confeſſario ab ordinario approbato abſoluendi quoſcunque à quibuſcunque caſibus, cenſuris, & piis legatis C obnoxiis. Propter quod multi loci de Viui facinoroſi publicè delinquentes ad præfatum Caium pro facili, & impuni abſolutione properabant. Quare idem præpoſitus non intendens perſtringere auctoritatem Summi Pontificis, neque impedire dictarum literarum Apoſtolicarum executionem, ſed potius, attenta eiuſdem presbyteri notabili, atque manifeſta ignorantia, volens prouidere ſaluti animarum ſuarum, ſcripſit eidem presbytero literas huius tenoris. D [Non confeſſarete niuno delle mie anime de Deuuione, etiam in virtu del giubileo di nuouo publicato,] quibus habitis, nullos de Viui in confeſſione audiuit.

Quæritur, an præpoſitus, pro eo quod literas ſupraſcripti tenoris ſcripſerit, iubendo, ne virtute Iobelæi audiret confeſſiones hominum de Viui, excommunicationem in Bulla Cœnæ Domini poſitam quo ad vtrunque forum incurrerit?

1 Reſpódeo, quod non. Primò, quod nulla excommunicatio maior generaliter à iure, vel ab homine lata incurri- A tur ſine peccato mortifero.[a] At præfatus Præpoſitus non peccauit mortiferè, faciendo quod fecit. Tum per illam regulam topicam: [Cuius finis bonus eſt, ipſum quoque bonum eſt:] declaratam poſt alios etiam à nobis in commentar. cap. [cum miniſter,][b] & illud Auguſtini:[c] [Linguam ream non facit, niſi rea mens.] Tum quia etiam opus, quod operatus fuit, erat bonum, cum impedire proximum, ne peccet, ſit bonum, & aliquando præceptum.[d] Et qui exercet officium, quod neſcit exercere, in probabile damnum proximi peccat,[e] iuxta B cap. [qui poteſt.] iuncta gloſſa, [in verb. vires,] quæ citat illud Horatij.[f] [Sumite materiam veſtris, qui ſcribitis, æquam Viribus.] & præfatus Caius erat ignarus, & ineptus ad ſacras confeſſiones audiendas, vt præſupponitur in facto. Tum quia gloſſa cap. [placuit,][g] ſenſit per illud cap. poſſe parochianum parochi neſcij, & ignari, confiteri alieno parocho ob ignorantiam parochi proprij, quod quemadmodum ſit intelligendum, ibidem tradimus. Tum quia C non ſolum licitè potuit, ſed etiam debuit, eo quod erat Vicarius foraneus, occurrere periculis animarum, præſertim ſibi ſubiectarum.[h] Tum quia procurator generalis poteſt contrauenire mandato ſpeciali domini ex iuſta cauſa, per textum ſingularem in l. ſi hominem,[i] & propterea præfatus præpoſitus Vicarius foraneus, licet eſſet quidam generalis procurator, vel delegatus ordinarij, potuit ex cauſis ſupra narratis prohibere Caio ſacras confeſſiones, ſaltem D pro aliquo loco, & tempore, ſaltem paruo, licet eſſet approbatus ad audiendas ſpecialiter ab ipſo.

1 Secundò ſpecialiter facit, quod licet præfatus Præpoſitus peccaſſet mortaliter, prohibendo, vt prohibuit, qui tamẽ profectò, nec venialiter peccauit, imò de Deo, deque ſuo Archiepiſcopo, ac omnibus ſuis benemeritus, non tamen incurriſſet præfatam excommunicationem Bullæ Cœnæ Domini. Tũ quia illa non fertur contra omnes, qui quoquo modo non parent, vel contraueniunt literis, vel mandatis Papæ, &c. ſed ſolum contra illos, qui impediunt executionem earum. At præfatus Præpoſi-

[a] c. nemo. c. nullus. 11. q. 3.
[b] 23. q. 5.
[c] Serm. 28. de Verbis Apoſt.
[d] ca. qui poteſt 23. q. 3. cap. quanta. de ſent. excõ.
[e] l. idem iuris. ff. ad leg. Aquil. c. non eſt putãdũ 1. q. 1.
[f] in arte poetic.
[g] de pœnit. diſt. 6.
[h] Arg. c. irrefragabili, de offic. ord. & 9. 183. d. & c. ipſa pietas. 23. q. 4.
[i] ff. mandati.

tus, eſto, quod contrauenißet literis Iobelæi, non tamen impediuit executionem eius, puta publicationem eius: ergo non incidit in illam; quia aliud eſt nō patere, vel contrauenire literis, aut mandatis Papæ, vel aliorum: & aliud impedire exequutionem earum non permittendo intimare, vel vetando dare fidē de intimatione, & à diuerſis, & ſeparatis non fit illatio. [a] Tum quia poſſeſſor beneficii non obediens literis Papæ, vel eorum, quibus iubetur relinquere poſſeſſionem illius, non incurrit illam, etiā ſi incurrat aliam, ſub cuius pœna iubetur relinquēre illam, dummodò non impediat executionem earum. Tum quia non incurreret illam, qui contenderet non poſſe per Iobelæum abſolui ab aliquo peccato, voto, vel irregularitate: cum id non ſit impedire executionem, ſed ſolum impedire vnum intelligendi modum per aliud, quod non vetat præfata Bulla Cœnæ Domini. Alioquin omnes, tam Procuratores, & Aduocati, quam principales partes, qui literas Papæ, & ſuorum legatorum, vel delegatorum aliter intelligunt, quā vero iure intelligi debeant, inciderent in illam excommunicationem, quod eſt abſurdum, & à nemine dictum; & ita nullatenus dicendum. [b] Tum qui appellantes à iudicibus Sed. Apoſt. & ſupplicantes à prouiſionibus ipſiuſmet Papæ, nō incidunt in eam, modò ſupplicationes legitimè perſequantur, ſi bona fide putant legitimè appellaſſe, & ſupplicaſſe, iuxta gloſſam celebrem, & receptā, quæ penultima eſt in ca. [ſolet.] [c] Tum quia etiam literis Papæ munitis clauſula illa ſolemni [contradicentes eccleſiaſticam cenſura compeſcendo] poteſt iuſtè contradici de iure, iuxta gloſſam ſolemnem, [d] receptam ibi per omnes, & Felynū, & alios citatos ab eo. [e] Imò & qui contradiceret iniuſtè, licet malè faceret, & incurreret fortè aliam excommunicationem, non incurreret illam bullæ Cœnæ, ſi nō impediret executionem literarum.

a l. Papinianus. ff. de minoribus.

b l. vnā quod abſurdum, ff. de leg. lib.

c de ſentent. excom. lib. 6.

d in c. pro illorū. de præbend. in ver. contradictores.

e in c. cauſā, ne me. 10. de reſer.

Tertiò principaliter facit, quod clauſula præfatæ bullæ Cœnæ non excommunicat omnes impedientes quomodocū que executionem, ſed ſolum eos, qui auctoritatiuè impediunt, vſurpare volentes auctoritatem contra Sedis Apoſto-

E licæ auctoritatem: quia fertur per illa verba, [eos qui ſimpliciter, vel ſine eorum beneplacito, cōſenſu, vel examine, & fortè aſſerto precio ſoluto executionem demandare inhibēt, &c.] Per quæ verba ſignificātur hi, qui auctoritatiuè id faciunt volentes quærere, vel conſeruare aliquam auctoritatem ſuper literis Apoſtolicis, & earū executione. At præfatus præpoſitus nō prohibuit præfato Cato, intendendo quærere, vel conſeruare aliquam auctoritatem ſuper literis præfatis Iobelæi, ſed ſolum intendendo declarare, quod mens Papę non

F erat, vt presbyter adeo ignarus, & adeo malè vtens officio confeſſarij, vteretur poteſtate illa grandi, quæ per illud Iobelæum dabatur confeſſariis, quod certè fuit actio ſancta, vt probatum eſt in primo argumento, & quando non fuiſſet omninò ſancta, probabiliter, aut bona fide credebatur ea eſſe talis: & ſatis eſt, quod non prohibuit cum intentione q̃rendi, vel conſeruandi auctoritatem ſuper publicatione, prædicatione, & aliis, quæ diminuebant auctoritatem Papæ, vt palam eſt. Quare proculdubio prędictum Præpoſitum nō incurriſſe vllam

G cenſuram bullæ Cœnæ Domini, neque impediuiſſe vllā literarū Sedis Apoſt. executionem vetitam in illa quoad forum conſcientiæ, neque quoad forum externum, concludendum eſt. Salua, &c.

SVMMARIVM.

1 *Excommunicatus eſt, per ſe, vel alium literarum executionem impediens, ſeu ratam habens.*

2 *Præſumptio ex delicto fratris non oritur contra fratrem.*

3 *Declaratio excommunicationis parte citata facta, eſt valida, niſi per viam*

H *attentatorum annihiletur.*

CONSILIVM XXXVII.

FVerunt relaxatæ literæ executoriales contra Titium, quarū executionem per iudices ſæculares impediuit ipſius Titii frater Sempronius, promittēs de rato. Quæritur ab Excellētia veſtra, cum non conſtet de mādato Titii id factū fuiſſe, an ipſe Titius dici poſſit incurriſſe

Digitized by Google

riſſe excommunicationē, videlicet bullæ Cenæ, quoad vtrumque forum, an verò illa verba, [per ſe, vel alium, ſeu alios,] poſita in principio dictę excommunicationis habeant tantum locum in foro interiori, ſi non probetur mandatum, ita vt etiam ſi contraueniant illæ coniunctæ perſonæ, præcipuè frater, non præſumatur id mandato, conſilio, & inſtigatione principalis fieri, ad hoc vt caſtigari poſſit ipſe principalis, contra quem facienda erat executio literarum Apoſtolicarū, & an ipſe, & alij impedictes poſſint ab ordinario declarari.

1 Reſpondetur primò, non eſſe neceſſarium mandatum fratris Titij ad hoc, vt incurreret excommunicationē præfatam ob præfatum factum Sempronij, quia ſufficit ꝙ nomine ipſius factum fuerit, & poſtea, ipſe ratificauerit, ſeu ratum habuerit,[a] & præfatus Sēpronius promiſit fratrem ſuum ratum habiturū. Quare ſi ratum habuit, certum eſt eum cenſuram præfatam incurriſſe.

a Arg. c. cū quis. de sēt. exc li. 6. & reg. ratihabitionem. de reg. iur. li. 6.

Secundò, ꝙ illa verba [per ſe, vel per alium] in vtroq. foro hñt locum, ſi mādatum, vel ratificatio prædicta interuenerit, & interueniſſe probatum fuerit, ſi aūt non fuerit probatum mandatum, nec ratificatio, non habebunt locum in foro exteriori, habebūt tamē locum in interiori, ſi verum eſt, interuenire mandatum, vel ſaltem ratificationem eius.

2 Tertiò, ꝙ non præſumetur interueniſſe mandatum, neque ratificationem eius ex eo ſolo, ꝙ fuerit frater is, qui cōtrauenerit præfatæ bullę, quia nemo præſumitur delinquere in dubio, neq. approbare delictum alterius propter ſolam cognationem,[b] niſi approbauerit ſaltem tacitè id quod fecerit cognatus, vtendo facto eius, vel defendēdo illud, licet expreſsè nō dicat ſe id approbare.

b l. merito. ff. pro ſocio. ca. 2 de reg. iur.

3 Quartò, ꝙ crederem, me colligere poſſe ex tenore executorialium, vel ex titulo, & materia tituli, [vt lite pendente,] vel ex reſeruatione abſolutionis, quam ſolent aliquando falſē D. Auditores facere, vel ex aliquo alio capite, exceptionē declinatoriam fori contra ordinarium citantem, vt compareat corā ipſo ad videndum ſe declarari. Sed, ſi ordinarius, nulla exceptione contra eum propoſita, declarauerit legitima citatione præmiſſa, arbitror valiturā declarationē, niſi per viā aliquo modo attentatorum, annihiletur, ꝙ tamen remitto ad tenorē executori aliū, quas nō vidi.

S V M M A R I V M.

1 *Excommunicationem bullæ Cœnæ non incurrit, qui fructus clerici debitoris ſui ſtantes penes laicum per iudicem laicum ſequeſtrari facit.*

1 *Bullæ Cœnæ, diſpoſitio pœnalis, non extendenda.*

2 *Excommunicatio contra facientem nō includit mandantem, niſi, &c.*

CONSILIVM XXXVIII.

AN incidat in bullam Cœnę Domini, & c. eius 17. qui laicus facit per laicum Iudicem ſequeſtrare fructus clerici debitoris ſui exiſtentes, apud laicum, ſed pertinentes ad clericū ratione ſui beneficij.

2 Reſpōdeo, quod nō. Tum quia bulla præfata eſt diſpoſitio pœnalis, & non debet extendi ad alium caſum,[c] & ſolū excommunicat vſurpantē, & ſequeſtrātem fructus eccleſiaſticos ſine licentia Papæ, vel alius, ad quem pertinet dare talem licentiam, & D. conſulens non vſurpauit eos, neque ſequeſtrauit.

c c. pœna de pœn. d. 1.

2 Tum quia in Man. Confeſſ.[d] poſuimus pro regula bene probata, quod excommunicatio lata contra facientes aliquod, non includit conſentientes in illo, nec procurantes illud, imò nec conſulentes & mandantes, niſi per alia iura id declaretur, quod non fit in hoc caſu. Salua, &c.

d c. 27. n. 51

In titulum xxxviij. de pœnitentijs & remiſſionibus.

S V M M A R I V M.

1 *Excommunicatio rapientium naufragorum res non erat reſeruata.*

2 *Naufragorū res, vt eas dominis reſtituant, vel ignoranter capientes licet non reſtituant, Bulla Cœnæ non excommunicantur.*

2 *Excommunicatio bulla in naufragorũ res rapientes cur non relaxanda.*

4 *Abſolui magis merentur actu reſtituentes, quam reſtituere promittentes.*

CONSILIVM XXXIX.

EPiſcopus cuiuſdam inſulæ miſeratus animab. ſuorum ſubditorum rapientiũ naufragorum bona, ſupplicabat, vt quo ad illam inſulam excõmunicatio prædicta relaxaretur, vel qđ in articulo mortis ſibi dicta excommunicatio eſſet reſeruata, vel ſaltem quod ſibi daretur facultas abſoluendi eos, qui reſtituere non poterant. Quæritur an prædicta, ſeu aliquam partem concedere dicto Epiſcopo expediat.

1 Quod annuendum ſit oratori facit quod Concil. Lateranenſe,[a] quod hanc excommunicationem induxit, nemini reſeruabat abſolutionem, & in tempore Caietani caſus epiſcopalis erat, ipſo teſtante,[b] quin etiam hodie videtur epiſcopalis, niſi quo ad eos, qui rapuerint, aut ſcienter ipſi ſibi acceperint, aut ab alijs rapta, aut accepta ſimiliter ſcienter receperint, horum enim ſolam excommunicationem reſeruat bulla.

a in c. excõ. de raptor.

b verbo excommunic. c. 21. in fi.

2 Et conſequenter, qui acceperũt bono animo ſeruandi ea quibus oporteret reſtitui, aut ignorãtes ea eſſe rapta, aut ex naufragio accepta, aut fuiſſe naufragorum, licet nolint reſtituere, & ſin. in mora reſtituendi, & ob hoc ſint excommunicati per Concilium Lateranenſe, non tamen excommunicantur, per bullam Cœnæ, & fauorabile eſt rem redire ad ſuam priſtinam naturam.[c]

c l. ſi vnus. §. pactus, ne peteret ff. de pac. c. ab exordio. 35. diſt.

3 Quod autem non ſit annuendum, facit primò, qđ hęc reſeruatio fuit facta ad reprimendam procacitatem, & crudeliſſimam cupiditatem habendi bona naufragorum valdè miſerandorum; & ad deterrendum omnes à tanta crudelitate, quæ deterritio, ſiue timoris incuſſio magis neceſſaria eſt quo ad inhabitantes littora marium, & inſulas, quam quo ad inhabitantes continentem, & loca mediterranea, quod hæc frequentius in illis, quam in his contingunt, & ita, aut quo ad omnes videretur relaxãdus hic rigor, aut non quo ad illos, pro quibus petitur.

E Secundò, quod eadem ratione, qua eſſet relaxanda prædicta bulla Cœnæ quo ad religiones in petitione contentas, eſſet relaxanda quo ad omnes alias ſimiles terras Italiæ, Germaniæ, Belgię, Galliæ, & Hiſpaniæ, quod non videtur decere, ſtante prędicta bulla, quæ ſatis ſtrictè, vt prædictum eſt, loquitur.

4 Tertiò, quod orator non videtur petere poteſtatem abſoluendi, niſi pro ijs, quibus non ſuppetit facultas reſtituendi, & non minor, imò maior ratio ſuadere videtur, vt qui poſſent ſoluere, & actu ſoluerent, abſoluerentur, cum F penitus tollant culpam, quam qui ſolum promittunt, argum. l. [minus eſt habere actionem quam rem.][d]

d ff. de reg. iuris.

Quartò, quod parum videtur decere vt Sãctitas ſua in ſua ſolemni bulla decernat, ne incidentes in eam, abſoluantur ab illo, quã ipſo, & in articulo mortis, niſi ſufficienter cautione præſtita, & quod nunc permitteret abſolui extra mortis articulum cum ſola promiſſione de reſtituendo, cum ſuppeteret facultas, quod rarò habebit effectum ſaltem in foro exteriori.

Quintò, quod forte longe magis con G ueniret ſaluti animarum eorum, pro quorum fauore petitur hæc indulgentia, quod Sanctitas eius admoneret oratorem, & ſuos ſuffraganeos, vt pręceptũ illud grauiſſimum de publicanda ſua bulla in omnibus eccleſijs, ſaltem ſemel in anno, ſine vlla negligentia, & cura maiore obirent, & exequerentur, quo ad hanc clauſulam, in locis maritimis, quam in alijs, & quod curiones, & curati ſæpè declararẽt in ſuis parochijs vim huius clauſulæ.

Quare iuſtè, & æquè reſpõderi poſſe videtur, vt ordinarius abſoluat H prædictus in omnibus caſibus, in quibus per prædictum Concil. Lateranen. incurritur, exceptis his paucis, quas prædicta bulla reſeruauit Sedi Apoſtolicæ ob prędictam, crudelem, & immanem auaritiam ipſis Antropophagis horrẽdam, quod Deo, iuri, auctoritati bullæ cœnę, & tam horrendis criminibus arcendis, conuenire videtur mea ſententia. Salua, &c.

SVM-

SVMMARIVM.

1 *Denunciãdi ſunt cõplices ex vi verborũ extrau. Greg. XIII. principaliores verò tantum ex mente legiſlatoris.*

2 *Denunciandi tantum complices in culpa exiſtentes, obligatiuè, remiſſiuè.*

3 *Denunciandi non ſunt complices abſque fraterna correptione.*

3 *Principales rarò, vel nunquam tenentur alios denunciare.*

4 *Complices dantes pro gratia, nõ denũciantes, pœnam non incurrunt, quia nõ eſt extrau. quo ad hoc recepta.*

4 *Lex noua per deſuetudinem minorem decem annorum derogatur, quando legiſlator ſcit, & tolerat.*

CONSILIVM XL.

QVidam petiit abſolutionem à ſummo Pœnitentiario ab excommunicatione incurſa ob tranſgreſſionem extrauagantis bo. mem. Greg. XIII. quæ incipit, [ab ipſo.] & fit ei difficultas, eo quod non reuelat complices.

Primò quæritur, an teneatur reuelare illos.

Secundò, an eſto ipſe teneatur reuelare, etiam omnes ſcientes id facere teneantur.

Tertiò an, qui tenetur id facere, teneatur ſtatim, atque interrogabitur, reuelare.

Pro parte negante primæ quæſtionis facit primo, quod regulariter nemo eſt interrogandus de crimine aliorum, nec interrogato, & confeſſo eſt credendum, exceptis crimine læſæ maieſtatis, & quibuſdam aliis.[a] Secundò, quod pœnæ sũt reſtringendæ,[b] ergo & prædicta extrauagans eſt reſtringenda, quæ non continet qualem qualem, ſed maximam pœnam: at illa non videtur præcipere, vt quis denunciet complices: quia ibi ſolũ ſtatuitur impunitas reuelanti, ergo per illam nemo tenetur ad denunciandos illos. Tertiò, quod non obſtat finis eius, quatenus loquitur de denunciante cõplices: quia ibi ſolum ſtatuitur impunitas reuelanti complices, & non imponitur neceſſitas reuelandi eos, quod longè eſt diuerſum, & à diuerſis non fit illatio.[c]

a c. 1. de conf. & c. nemini 15. q. 3.
b c. pœna. de pœn. diſt. 1.
c l. Papinianus. ff. de minoribus.

A 2 Pro parte verò affirmante facit primò, quod contextus extrauagantis præfatæ obligat ad denunciandum omnes, qui ſciunt aliquẽ eſſe in culpa tranſgreſſionis illius. At petens præfatam abſolutionẽ ſcit cõplices ſuos eſſe in culpa: ergo, &c. Secũdò, quod prædicta extrauagans obligat innocentes ad denunciandos illos, qui peccauerunt: & qui peccauit, non debet eſſe melioris cõditionis, quã innocens,[d] ergo qui petit abſolutionẽ, eo ꝙ peccauerit, tenetur ad denunciandos participes ſui peccati. Tertiò, ꝙ ad oppoſita reſponderi poteſt, concedendo quidem, quod regulariter non eſt interrogandus de ſe confeſſus, ſed qđ fallit in caſib. expreſſis, de quibus vnus eſt in prædicta extrauagante: concedendo item, quod illa nullam de complicibus formaliter facit, quo ad hoc mentionem, ſed ſatis eſſe, quod faciat virtualiter, quatenus generaliter obligat ad denunciandum eum, qui ſcit aliquem eſſe in culpa tranſgreſſionis eius.

d c. 1. de poſtulat. prælato.

Per quæ omnia perpenſa arbitror primò partem affirmatiuam eſſe de rigore iuris verbis extrauagãtis conformiorẽ. Secundò, partem negatiuam videri cõformiorem intentioni, & menti auctoris, quatenus videtur voluiſſe eſſe contentus notitia principalis trãſgreſſoris, eo quod non eſt vſus verbis obligantib. expreſsè ad denunciandum omnes, qui aliquo modo eſſent culpæ participes, ſed ſolũ indefinitè, & ĩ ſingulari numero eũ, quẽ in culpa eſſe ſcirent ſignificãdo ſe contentum iri notitia principalis auctoris; & qm̃ mens, & intẽtio auctoris magis eſt attendenda, quam verba, per cap. Marcion[e] ibi, [Nec putemus euangelium eſſe in verbis ſcripturarum, ſed in ſenſu, nõ in ſuperficie, ſed in medulla, non in ſermonum foliis, ſed in radice rationis,] & quia, cum lex dupliciter aptè intelligi poteſt, benignior ſenſus eſt amplectendus,[f] & quia præfata extrauagãs eſt maximè pœnalis, & ideo maximè reſtringenda: pars negatiua vĩ magis amplectenda, ſcilicet, quod præfatus petens abſolutionem, ſi eſt principalis auctor tranſgreſſionis, eo ꝙ promiſit, dedit, vel accepit pecuniam, vel donum, non tenetur omnes participes, & ſcientes denũciare, ſed ad ſummum ſo-

e 1. quæſt. 1. quod ſ. in- prim eſt ex D. Hiero. in ep. ad Gal.
f l. benign. ff. de legib.

los alios, qui fuerunt principales actores in dando, vel accipiendo.

Ad Secundum dubium reſpódeo id, quod ſcripſi in Commentario prædictæ extrauagantis[a] in illa verba, [Addo primo,] quæ ibi poſſunt videri.

a nu. 37.

3 Ad Tertium dubiũ reſpondeo, quod non tenetur indicare ante fraternam correptionem, vt,[b] ſcripſimus in illa verba. [Secundò, quod dubitari poteſt,] vſque in finem illius numeri.

b vbi ſup.

4 Ex qua reſpõſione inferri poteſt, rarò, vel nunquam illum, qui fuerit principalis trãſgreſſor, obligatũ iri ad denũciãdos complices: rarò enim, vel nunquam cõtingit, quod principales, & adiutores tranſgreſſoris principalis non pæniteat adiuuiſſe illum, ſi moniti fuerint tã graue peccatum, & tã graues pœnas incurriſſe, & quod oportet eos denũciari Papæ, ſi non pænituerit tanti peccati, quãdo ſaltem ſola contritione, & confeſſione, nulla facta reſtitutione, deleri poſſet eorum peccatũ, & nulla ex eo vtilitas eis prouenit, quod ferè ſemper contingit in aliis omnibus, qui nihil ex participatione eius criminis acceperunt.

Addi poſſet, & quarta quæſtio, an p̃fata extrauagans deſiuerit iam obligare quemquam ad denunciandũ: & videtur, quod ſic. Tum quia lex nõ recepta moribus deſinit obligare,[c] iux §. leges, & gloſ. receptam per omnes.[d] Tũ quia nullibi, vt puto, legitur, quod extrauag. Bonifacii VIII. per hãc innouata fuerit vnquam recepta quo ad hoc, vt ſcientes denunciarent. Tum quia etiam iã ſextus annus agitur, poſteaquam illa edita fuit, & nemo hactenus viſus fuiſſe, q denunciauerit vllum tranſgreſſorẽ eius. Tum quia extrauag 2[e] qua parte iuſsũ fuit, vt ſcientes aliquem admiſiſſe ſimoniã in ordine, vel beneficio denunciarẽt illum, & antea non poſſent abſolui, nunquã fuit quo ad hoc recepta, neque hodie ligat, vt nos diximus in Man. conf.[f] poſt D. Antoninum, Caietanum, & Syluestrum ibidem citatos. Tum quia præceptum huiuſmodi denunciandi peccatum iam præteritum, quod non vergit in læſionẽ diuinæ, vel humanę maieſtatis, vel Reipub. vel proximi, videtur durum, & parui effectus. Durum quidem, quia nouum, & parum iure naturali, di-

c §. leges. 4. diſt.
d in ca. 1. de treu. & pace.
e de ſimon.
f c. 27. num. 106.

E uino, vel humano antiquo fulcitum, & quia eſt grande ſeminarium inimicitiarum inter huiuſmodi denunciantes, & denũciatos, parui effectus autem: quia cum, vt prædictum eſt, per illud præceptum humanum non poſſit tolli præceptum diuinum de correptione fraterna, & habente illa effectum, hoc nõ poteſt proſequi; quia, cum ſit humanum, cedit diuino mori. Tum quia hoc certũ eſſet, ſi iam eſſent elapſi decem anni ab eius editione ſecundum Antoninum, Cardinalem, & Imolam,[g] quos firma ratione corroborat Felynus:[h] conſiderando, quod aliud eſt dicendũ de ſubla- F tione legis iam receptæ conſuetudinis, quæ requirit 40. annos,[i] & aliud de impeditione obligationis legis nouæ nondum receptæ,[k] iuxta § [leges,] quia tria requirit ad hoc, vt lex noua obliget, ſcilicet: quod ſit conſtituta, promulgata, & recepta. Tum quia deſuetudo minoris temporis, quam decem annorum, ſufficit ad impediendam obligationem nouæ legis, ſi legislator ſcit eam non ſeruari, & tolerat, vt clarè colligitur ex ci-

g in ca. 1. de treug. & pace.
h ibi. nu. 13.
i iuxta c. fin. de conſuet.
k diſt. 4.

G tatis ibidem per Felyn. & arbitror ſcire S. D. N. quod prædicta extrauagans non eſt quo ad hanc denunciationem ſeruata poſt eius editionem in his ſex annis. Tum quia aut negandus eſt tex. receptus ab omnibus Canoniſtis,[l] aut concedendũ, quod lex, quæ à principio à nullis eſt recepta, non ligat, etiam ſi legislator id ignoret, quomodo §. ille expreſsè habet, non ligare legem, etiam conſtitutam, & publicatam, niſi fuerit recepta. Vnde Dominicus ſingulariter dicit ibi, quod omnis lex noua videtur quoad effectum obligandi lata ſub conditione, ſi moribus vtentium approbata fue- H rit: & compertum eſt, diſpoſitionem cõditionalem non ſortiri effectũ, deficiente conditione.[m] Salua, &c.

l in d. §. leges. 4. diſt.
m §. omnis, & §. ex conditionali, Inſtit. de verbor. obl. & c. ſi pro te, de reſcrip. li. 6.

SVMMARIVM.

1 *Abſoluere ab excommunicatione Papæ reſeruata poteſt Epiſcopus pauperes mendicare non aſſuetos, & nu. 2.*

3 *Abſolui qui propter impedimentũ venendi Romam poteſt a percuſſione clerici, poterit à quacunque alia excommunicatione reſeruata.*

Abſo-

4 *Abſolutus ab Epõ propter impedimentum venieudi Romam, non manet obligatus ad veniendum Romam.*

CONSILIVM XLI.

QVædã mulier aſtu cuiuſdam monachi introducta fuit in cellam eius vterque incurrit excommunicationem extrauagantis Pij V.[a] & illa eſt caſtigata per Epiſcopum, & eſt pauper: quæritur, an poſſit abſolui ab Epiſcopo?

a Qua incipit regularium, & eſt 22. inter ipſius conſtit.

1 Pro parte affirmãte facit, quod mulieres percutientes clericum,[b] poſſunt abſolui ab hac excommunicatione, quæ B eſt reſeruata Papę, ab Epiſcopo propter fragilitatem: eadem autem ratio videtur ſuadere abſolutionem etiam in hoc caſu, quia mulier eſt, [c] quod nullæ mulieres cogi videntur per Sedem Apoſtolicam ad veniendum perſonaliter ad eam, nempè ad abſolutionem quærendam, licet viros percuſſores clericorum quotidie ad id cogat,

b per cap. ſi quis ſuadente. 16. q. 4.

c ar. l. illud. ff. ad leg. Aquil. & cap. dudum. 2. de elect.

2 Pro negante facit, quod conceſſa affirmatiua parte, conſequeretur, nullam excommunicationem Papę eſſe reſeruatam quo ad mulieres, quod apud neminem legi: deinde, quod quotidie vide- C mus eas mitti Romam pro abſolutione excommunicationum Papæ reſeruatarum, etiam in caſu propoſito.

3 Rationibus vtriuſque partis perpenſis, reſpondeo primò, prædictam mulierem poſſe abſolui ab Epiſcopo propter impedimentum paupertatis, quo impeditur venire ad vrbem.[d] Nec obſtat ca. [eam noſcitur,][e] quia illud habet locum in paupere mẽdicare aſſueto, qui poteſt prouidere ſibi mendicando alibi p viã, ſicut vbi degit, & nõ de paupere, qui viuit ex ſuo artificio, vel opera ſine mendicatione, qualis hæc eſt. Secũdò, quod D longè maior eſt difficultas, an, ſicut mulier percutiens clericum propter ſexus fragilitatem poteſt abſolui ab excommunicatione,[f] non impoſito ei onere veniẽdi ad Sedem Apoſtolicam, poſſit abſolui ab excommunicatione ita ſimpliciter, vt non teneatur venire per ſe, vel ſaltem per alium ad Sedem Apoſtolicam pro mandato eius ſuſcipiẽdo. Nã p negãte facit, quod alioqui nulla erit excommunicatio Papalis mulieribus,

d Argu. cap. quod de his, & c. quamuis, de ſent. excom. & c. eos. eod. titu. lib. 6.

e eod. tit.

f cap. ſi quis ſuadente.

A quod videtur iuxta c. [mulieres,][g] & ſicut impubes percutiens clericum ſimili modo poteſt abſolui.[h] Salua, &c.

g de ſentem. excom.

h iux. cap. 1. eod. tit. & c. vlt.

SVMMARIVM.

1 *Epiſcopus excommunicatis declaratis, quando excommunicatio eſt reſeruata, facultatem diuinis intereſſendi dare nulla via poteſt.*

CONSILIVM XLII.

B VTrum Epiſcopus, vel Vicarius generalis, qui declarauit aliquas mulieres incurriſſe excommunicationem latam a Pio V.[i] ob ingreſſum monaſteriorum regularium, poſſit facere illis facultatem audiendi miſſas, & alia diuina officia, & communicandi cum aliis.

i in bulla, quæ incipit regularium, eſt q. 22. inter ipſius conſt.

1 Reſpondetur partem negãtem eſſe veram. Tum quia abſolutio excommunicationis prædictæ eſt reſeruata ſoli Papæ, vt habet præfata extrau. Pij V.[k] cuius tenorem referimus nos in cõmentar. 4 de regul.[l] & ita non poteſt ordinarius facere illis facultatem prædictam per viam abſolutionis. Tum quia non C poteſt etiam facere per viam ſuſpenſionis: quia licet aliæ cenſuræ, ſcilicet ſuſpẽſionis, & interdicti, ſuſpendi poſſint, etiam ſine abſolutione formali, excõmunicatio tamen non poteſt ſuſpendi: ſed oportet, vt abſolutio interueniat,[m] vt Ioannes Andreas, Panormitanus, & alij, quos refert, & ſequitur Decius, tenent. Tum quia ſunt, qui dubitauerint, an etiam ipſemet Papa poſſit diſpenſare cum excommunicato, vt manens excommunicatus licitè communicare poſſit: tantum abeſt, vt ordinario id concedatur. Tum quia ratio ſupra pro con- D traria parte adducta nihil valet: quoniam extrauagans [ad euitanda] Martini V. confirmata à Concilio Lateranenſi ſub Leone X finito, cuius tenorem retulimus in[n] Manual. confeſſ. per quam conceditur facultas communicandi excommunicato, donec denuncietur, nihil prodeſt ipſi excommunicato: quia ille tenetur euitare cõmunionem aliorum, etiam ante denunciationem,[o] per quod declaratur maius peccatum committere excommunicatum non vitando

k qua incipit regularium ſub finem.

l ſuper cap. ſtatuimus, 19. q. 3. num. 62.

m iux. ca. ad hæc quoniã. de appell.

n c. 25. num. 5.

o iux. cap. illud. de cler. excõ. miniſt.

do

do alios, quam alios non vitando eum. E
Tũ quia nõ obſtat, ordinarios aliquos contrarium feciſſe: quia id fecerunt per ignorantiã craſſam veri intellectus præ dictæ extrauagantis, quæ habet expſsè illam nihil prodeſſe excommunicatis.

SVMMARIVM.

1 *Excõmunicatus eſt percutiens clericũ aliter, quã pro defenſione propria, vel proximi, cum moderamine, &c.*

2 *Clerici percuſſio lapide, et magna ſanguinis effuſione, eſt enormis, & Papæ reſeruata.*

3 *Impeditus venire Romam, vt ab ordinario abſolui poſſit, quando ſit minor ætas, patria poteſtas, vel paupertas.*

CONSILIVM XLIII.

Svb patria poteſtate conſtitutus, & ætatis ſexdecim annorũ, & pauper, proximum ſuum defendere cupiẽs, clericum cum armis venientem lapide in capite percuſſit, & ex percuſſione magna ſanguinis copia exiuit. Quæritur primò, an in excommunicationem reſeruatam inciderit. Secundò, an minor ætas, patria poteſtas, ſeu paupertas ſit G impedimentum iuſtum, vt poſſit ab ordinario in vtroque foro abſolui.

1 Ad multa, quæ hic cumulatè quæruntur ex parte A. clerici, qui alterum clericum percuſſit lapide cum magna ſanguinis effuſione, reſpõdetur primò, quod, ſi præfatus A. percuſſit aliter, quã pro defenſione propria, vel proximi, cum moderamine inculpatæ tutelæ, incidit in excommunicationem capit. [ſi quis ſuadente.][a]

a 17. q. 4.

2 Secundò ꝙ videtur percuſſio prædicta grauis, & enormis: ita quod non pertinet abſolutio excommunicationis H inde exortæ ad Epiſcopum, per c. [pervenit,][b] & per extrauagantem, quã Paulus II. ab aliquibus tribuitur, quam nos citamus in Manu. conf.[c] propter magnã effuſionem ſanguinis, & propter liuorem, & maculam, quã illa effecit.

b de ſenten. excom.

c c. 27. num. 50.

3 Tertiò, quod præfatus A. non excuſatur à veniendo ad Papam pro abſolutione propter ætatem: quia licet non ſit maior 25. annis, eſt tamen maior impubere, qui ſolus videtur excuſari.[d]

d per ca vit. de ſent. & excom.

Quartò, quod ratione paupertatis videtur poſſe excuſari: quia nihil videtur habere, quod ſufficiat ei ad accedendũ ad Sedem Apoſtolicam, & non tenetur mendicare: quia non eſt ſolitus id facere, vt diximus,[e] poſt Pan.[f] Sed, ſi abſoluatur ab epiſcopo propter hoc impedimentum temporarium, tenebitur pſentare ſe illi, ceſſante impedimento.[g]

e vbi ſupra nu. 88.

f in c. eanoſcitur. de ſen ten excom.

g per c quãuis. de ſent. excomm. & c. eos. eo. tit. lib. 6.

Quintò, quod etiam excuſari poſſet ratione patriæ poteſtatis, ſi abſque præiudicio patris venire non poſſet, quod an facere poſſit, nec ne, quæſtio eſt facti: quæ per narrata decidi nõ poteſt: & ceſ F ſante præiudicio, oportebit eũ venire, niſi aliud eum excuſet per prædicta.

SVMMARIVM.

1 *Licẽtia ſuſcipiẽdi ordines per ſubſecutam excommunicationem non ceſſat.*

2 *Licentia excõmunicato ab ordinario conceſſa, valida eſt, nu. 2. cum ſeq.*

5 *Surreptio vitiat gratiam conceſſam à Papa, non verò ab ordinario.*

6 *Reſcripti appellatione regulariter venit reſcriptum à Principe conceſſum.*

7 *Reſcripta principum etiam quo ad alios faciunt ius, ſecus inferiorum.*

8 *Intellectus c. 1. de reſcrip. in 6. num. 2. vſque ad 9.*

10 *Interdictus ab officio, ſuſpenſus, & excõ catus, minores ordines exercendo, an ſit irregularis, nu. 10 cum ſeq.*

13 *Pena poſita ĩ aſſumẽte, ſeu vt ẽte ordine ſacro, non ſẽper ad minores ordines aſſumentẽ extenditur, nu. 12. cum ſeq.*

14 *Ordines minores ſacramentalia, & non ſacramenta ſunt.*

15 *Minores ordines ante ætatẽ aſſumentes non ſunt ſuſpenſi, nu. 15. & 17.*

16 *Excõicatus ingerens ſe diuinis eſt irregularis, ſed non omnibus diuinis.*

16 *Excommunicatus minores ordines ſuſcipiens non efficitur irregularis, nu. 2. & vſque ad 6.*

18 *Collatio beneficij à Papa facta ei, qui in excommunicatione primam tonſuram accepit, valida eſt.*

19 *Cõfeſſarius à cẽſuris extra cõfeſſionis Sacramentum abſoluere, non valet.*

20 *Abſolutio ad cautelam à vicario Vrbis facta ei, qui domicilium nõ habet, valida.*

Clau-

21 *Clauſula, Teque abſoluentes ad effectũ, & c. tollit tantum impedimẽta ex cenſuris eccleſiaſticis prouenientia.* A

CONSILIVM XLIV.

N. Dum Romæ moraretur, nec tamen domicihũ ibidem cõſtituiſſet innodatus cenſura ob clerici percuſſionem in patria contracta, à ſuo ordinario obtinuit licentiã, primam tõſuram, & ordines à quocunq; antiſtite recipiẽdi, ſicq; innodatus Romæ primam accepit tonſuram, & à Pontifice beneficium B obtinuit cum clauſula, [Teque abſoluẽtes.] Poſtea in patria regreſſus confraternitatem Sãctiſſimi nominis Ieſu, cuius priuilegijs confratres poſſunt à confeſſarijs certis diebus abſolui ab omnibus cenſuris, fuit à quodam Sacerdote, cui confeſſus eſt ſolũmodo dictam percuſſionem, abſolutus à dicta cenſura, & Romam rediens ab Epiſcopo ad id à Cardinali Sabello deputato accepit minores ordines in quibus aſſumẽdis hoc accidit, videlicet, quia ordinandi prius fuerunt moniti, ne excõicati accederent ad illorum aſſumptionem. C Poſtea verò idem ẽpus ordinans ad cautelam de more abſoluit omnes ordinandos ab omni vinculo excõicationis. Dictus verò N. hæc audiens, credens ſe adhuc excõicatum, ex quo inclinabat dictã abſolutionem ei nõ prodeſſe, libenter receſſiſſet, ſed verecũdia ductus perſtitit in ſuo loco, & ordines minores accepit, & demũ aliud beneficium à Pontifice obtinuit cum dicta clauſula, [Abſoluentes,] &c.

Dubitatur primò, an dicta excõmunicatio vitiet dictam licentiam obtentam ab Epiſcopo, vt poſſit à quocunque D ordinari, & tonſuram accipere.

Dubitatur ſecundò, an excommunicatus accipiens primam tonſuram contrahat aliquam irregularitatem, vel ſaltem aliquam inhabilitatem ad obtinenda beneficia, quæ ei obſtet etiam poſt obtentam abſolutionem à dicta excommunicatione.

Tertiò, an impetratio à Pontifice de primo beneficio, vt præmittitur, obtenta, ſit valida.

Quartò, an dicta abſolutio obtenta virtute priuilegiorum dictæ confraternitatis ſit valida, ex quo licet bona fide, & ſciente ipſo confeſſario, integram non fecit confeſſionem.

Quintò, an dictus Epiſcopus pro Cardinali Sabello, hic Romæ ordines conferẽs validè abſoluerit ipſum N. qui licet Romę commoretur, tamen domicilium ibi non contraxerat, à dicta excõmunicatione, maximè cum dicta abſolutio non fuerit in ſacramentali pœnitentiæ foro facta, ſed extra Sacramentum.

Sextò, an d. N. accipiẽdo minores ordines in excommunicatione excuſetur ab irregularitate, ex eo, quod, quã do acceſſit ad accipiendos minores ordines, nullam fecit reflexionem ſuper dicta excommunicatione niſi poſt quam ante ordinantem cum cæteris ordinandis conſtitutus fuit, vt præmittitur, monitus.

Septimò, an dicta clauſula Pontificis, [Teque abſoluentes, &c.] licet non remoueat impedimentum procedens ab irregularitate, remoueat tamen aliud impedimentum procedens ex eo, quod quis malè ordinatus reperitur.

1 AD PRIMAM QVAESTIONEM reſpondeo primò, quod licentia aſſumendi ordines à quocunq; voluerit, ab Epiſcopo conceſſa ante excommunicationem, nõ perimitur, nec perit per ſolam excõicationem ſuperuenientem ipſo iure. Tum per c. [pia.] [a] & per glo. eius, & per gloſſam capitis 1. [b] Tum quod nulla pœna ipſo iure incurritur, niſi aliquo, iure id ſtatuatur, iuxta gloſſam ſolẽnem, & receptam, [c] pro qua eſt aptus textus in capite [conſuluiſti] [d] Cui conſequens eſt, eum poſſe abſolutione ab excõmunicatione obtenta, vti licentia præfata Epiſcopi, licet non poſſet antea iuſtè id facere: quia, quamuis licentia præfata non pereat per excommunicationem, tamẽ vſus eius impeditur, ſicut, & vſus alius cuiuſque communicationis. [e]

2 Secundò, quod non memini vllam quæſtionem fuiſſe mihi propoſitam tota ætate mea, neq; quo ad ſcholas, neq; quoad palatia, quæ præſupponeret, quæſtionem illam à paucis, vel nullis tractatam, an prædictum cap. 1. [f] habeat locum in reſcriptis, & gratijs ab Epiſcopis, & alijs ordinarijs conceſſis: à qua pendet deciſio huius quæſtionis. Si enim c. illud habet locum in eis, reſpondẽdum eſſet

a de excep. lib. 5.
b de reſcr. lib 6.
c in fi. de iure patro.
d 2. q. 4. vel 5.
e c. cum excom. 1. 1. q. 1. cum ſimil.
f de reſcr. lib. 6.

Digitized by Google

eſſet idẽ, quod reſponſum eſt de conceſſione præueniente excommunicationẽ ſuperuenientem. Si autem dixerimus illud cap. 1. habere locum in gratijs ordinariorum, ſicut habet in gratijs Pontificum, & Imperatorum, videri poteſt reſpondendum affirmatiuè, ſcilicet præfatam licentiam impetratam per excõmunicatum ab Epiſcopo, tempore quo erat excommunicatus non valuiſſe ipſo iure.

3 Pro qua parte primò faciunt verba ipſius c. quæ generaliter diſponunt de reſcriptis, nulla diſtinctione facta inter reſcripta Principum, & inferiorum: & verbum [reſcriptum:] videtur genus ad vtrunque, vt ſenſit Felynus,[a] quatenus diſtinguit reſcripta inferiorum à reſcriptis Principum. Facit etiam gloſſa eiuſdẽ cap. 1.[b] quatenus ait, proceſſum excommunicati coram ordinario valere, & coram delegato ab eo non valere, ſentiẽs delegatum impetratum per excommunicatum ab ordinario ipſo iure non valere.

a in rub. de reſcrip.

b de reſcr. lib. 6. in verbo proceſſus.

4 In contrariam autem partem inclino, ſcilicet, prędictum cap. primo, nunquam habuiſſe locum in reſcriptis ordinariorum, vel certè deſijſſe habere locum in illis per deſuetudinem. Tum ꝑ clement. 2.[c] quatenus habet, impetrationem beneficij factam à Papa, vel legato eius, ſine mentione beneficij prius obtenti, eſſe ſubreptitiam, & ipſo iure nullam, non autem collationem ab ordinario factam.

c de offi. or.

5 Tum quia non videtur eadem ratio de impetratione reſcripti à Papa facta, & de impetratione facta ab ordinario: quia facilius ſubripitur Papæ, & principi plurimis intento, quã ordinario paucioribus occupato.[d] Tum quia nec Ioannes Monachus, neq; alij commentãtes illud cap. primum,[e] faciũt mentionem vllam de nullitate gratiæ, vel reſcripti impetrati ab ordinario propter excommunicationem. Tum quia de ſtylo Curiæ inſeritur literis Apoſtolicis clauſula illa, per quã abſoluitur impetrans ab omnibus cenſuris ad effectum præſentium aſſequẽdum, per quam tollitur is effectus excommunicationis: & adeo quidem, ꝙ ſi non ponatur illa clauſula, eſt ſubintelligenda, aut certè reformari E poſſunt literæ cum illa inſerta, vt tradit Petrus Rebuffus.[f]

d Arg. cap. quod uictis 16. diſt. & c. quoſdam. de præſumptio. Cardinalis in clement. 2. de offic. ord. q. 17.

e de reſcrip. lib. 6.

f In prax. bene. 1. par de declarat. bulla noua prouiſionis. §. teque abſoluentes.

6 Tum quod appellatione verbi reſcripti generaliter in iure prolati ſolum Apoſtolicum, imperiale, ſiue regiũ includitur, vt colligitur ex tit. [de reſcrip.] tam Decretalium, quam Sexti, & Clementinarum, & ex l. [reſcripta.] & l. [quoties][g] cum alijs multis eorundem titulorum, & aliorum multorum, præſertim cap. [nec damnoſa,] & cap. [reſcripta.][h]

g Et l. vlt. C. de precib. Imp. offer. & l. fin. C. ſi contra ius, uel uti. pub.

h 25. q. 2.

7 Tum quia reſcripta Principum F faciunt ius, ẽt quo ad alios, q̃ nominatos in reſcriptis pro ſimilibus caſibus, non autẽ reſcripta inferiorum, vt poſt Ioannem Andream tradit Fely.[i] Tum quia ſaltem quo ad forum conſciẽtiæ defendi poteſt prædictum cap. fi. nõ obſtare. Tum per prædicta. Tum quia eſt pœnale: & lex pœnalis, ẽt ſi ipſo iure inducat pęnam, non tamen regulariter ligat quo ad forum conſcientię, vt ſæpe diximus, præſertim in Man. conf.[k] ſicuti per gloſſam ſolemnem in c. [fraternitas,][l] & Sanctum Thomam,[m] & alios G recentiores, quos ibidem citamus.

i in rub. de reſcr. nu. 1.

k ca. 25. nu. 66.

l 12. q. 2.

m 2. 2. q. 62. art. 3.

8 Tum denique, ꝙ Archidiaconus,[n] tenet valdè ſerio, quod illud cap. non comprehendit excommunicatum occultum, ſed ſolum publicum: quamuis contrarium ibidem teneat communis. Sed grandis eius auctoritas,[o] adiũctis prædictis rationibus, multum me mouet in contrariam partem.

n in ca. 1.

o Super lib. 6.

9 Præſertim quod prædictis addi poteſt id, quod addidimus in Man. conf.[p] poſſe vnam legem obligare quo ad vnã ſuam partem, & non quo ad aliam: eo H quod ſit recepta quo ad vnam, & non quo ad alteram: & quod prædictum caput 1. etiam ſi à principio incluſiſſet reſcripta, & gratias inferiorum, poſtea tamen deſinit includere reſcripta, & gratias inferiorum, de quibus nulli ferè auctores meminerunt in illo capite, neq; in alijs: & conſequenter quod illud c. non annihilat nunc gratias inferiorũ, ſaltem quo ad forũ conſcientię, & quo ad pęnæ executionem, ſaltem ſi excommunicatio eſt occulta.

p ca. 23. nu. 59. & ſeq.

10 AD SECVNDAM reſpondetur, quod pro parte illius affirmante, ſcilicet, quod excõmunicatus ſuſcipiens ordines

dines minores fiat irregularis, facit, quod ſuſpenſus, & interdictus ſimpliciter ab officio, non ſolum celebrando miſſam, ſed etiam vtendo alijs minoribus ordinibus quo ad actus eis propriè deputatos, incurrit irregularitatem, vt notat Panormitan. per illum textum, [a] & latius in cap. fin.[b] & Archidiaconus[c] quod communiter teneri ait Angelus à Clauaſio.[d] Sylueſter & Tabienna, [e] & multi alij, quos refert, & ſequitur Francus,[f] & conſtat excommunicationé eſſe tam grandem, immò fortiorem, quàm ſit interdictum, vel ſuſpẽſio, ergo & excommunicatus vtens ordine minore ad actum propriè illi deputatum incurrit irregularitatem.

a in ca. 2. de cler. excom. miniſt. n. 3.
b de exceſs. prælat. n. 5.
c in c. ſi quis presbyter. 11. q. 3.
d in verbo irregularitas § 13.
e in eo. ver. ſ in c. 1. §. cũ ſane. nu. 3. vſq. ad finẽ de ſent. excom li. 6.
g c. is qui de ſent. excom. lib. 6.

In partem verò contrariã cogunt me inclinare ſequentia Primum, quod nullo corporis iuris loco inuenitur pœna irregularitatis huiuſmodi culpæ impoſita, & pœna irregularitatis in ſolis caſibus expreſſis à iure imponitur [g]

11 Secundò, quod iura, quib. mouetur communis opinio, id non probant efficaciter; nam caput 2.[h] ex quo Panormitanus ſequutus alios, & receptus communiter colligit omnem interdictum, qui celebrat, vel vtitur alijs ordinibus etiã minoribus quo ad actus propriè deputatos eis, eſſe irregularẽ, quod ipſum latius annotauit in capite vltim.[i] non probat, quia contextus illius c. nullam mentionem facit de aſſumptione minorum ordinum, neque de vſu eorũ. Neque etiam caput vltimum[k] ſupra citatum eadem ratione id probat, quia nullam de aſſumptione, aut vſu minorum ordinum mentionem facit, licet Innocen. aliquantulam faciat. Nec capitulum primum,[l] nec aliud capitulum primum [de ſententia excommunicat.][m] eadem ratione id probãt, quia de aſſumptione, vel vſu ordinum minorũ nulla in eis fit mentio. Nec cap. 1.[n] neque tria capitula[o] id probant, quia loquuntur de male promotis ad ordines ſacros, & non de male promotis ad ordines minores Et iura punientia illos non ſunt extendenda ad hos. Tum quia longè minus peccant. Tum quia ſunt longè alia ab ordinibus ſacris, eo quod non ſunt verè ſacramẽta, vt mox dicam, ſed ſacramentalia, & pœnæ non ſunt extendendæ ad alium caſum, præſertim in quo eſt minor ratio puniendi.[p]

h de cleric. excom miniſt.
i de exceſs. prælat. n. 5.
k de exceſ. prælat.
l de reiud. lib 6.
m eod. li.
n de cle. per ſaltũ prom.
o de eo, qui ord. fu. ſuſ.
p Arg c. pœna. de. pœn. diſt. 1.

A

12 Tertiò facit, quod non omnis pœna, et cenſuræ, poſita in malè aſſumentem, vel vtentem ordine ſacro extenditur ad malè aſſumentem, & vtentẽ minoribus: quia, licet ſuſpiciens ordines ſacros ante legitimam ætatem, vel ſine literis dimiſſorijs, vel extra tempora iuris, incurrat ſuſpenſionẽ, &, ſi vtatur ordine, irregularitatẽ per extrau. Pij II.[q] quam referimus nos in Manu. confeſ.[r] non tamen eas pœnas incurrit, qui minores ordines, ſic malè ſuſcipit, ſecundũ cõmunem ſententiam, quam ſequimur.[s]

q qua incipit cum ex ſacrorum.
r c. 25. n. 70.
s vbi ſup. & c. 27. n. 555.

B

13 Quartò, quod communis opinio ſupradicta loquitur de vtẽte ordine minore; & nõ de aſſumente illum: & ideo non videtur extendẽda quo ad aſſumẽtẽ: quia aliud eſt aſſumere ordinem, & aliud eſt malè vti ordine aſſumpto: ergo opinio loquens de malè vtente non debet extendi ad malè aſſumentem.[t]

t arg. c. pœna. de pœn. diſt. 1.

14 Quintò, quod nobis ſemper viſa eſt verior opinio Theologorum, quam Canoniſtarum, quæ habet, quatuor minores ordines non eſſe verè ſacramenta, ſed tantum ſacramentalia, vt tradimus in Manual. confeſs.[u] & ita non eſt tanta ratio, cur incurrat ſuſpenſionem, vel irregularitatem excõmunicatus aſſumens ordines minores, ac aſſumens ordines ſacros: & conſequenter iura, quæ faciũt irregularẽ aſſumentem, vel vtentem ordine ſacro malè extenduntur ad aſſumentem ordines minores.

C

u c. 22. num. 18.

15 Sextò, quod aſſumens ordines minores ante legitimam ætatem, non eſt ipſo iure ſuſpenſus, ſed ſuſpendendus per ſententiam,[x] per quod communis opinio Doctorum obtinuit in tota Hiſpania, & Gallia, ordinatos ante legitimã ætatẽ, et ad ſacros ordines, non eſſe ipſo iure ſuſpenſos, antequam nos Salmanticæ ante ſexaginta annos publicarem extrauag. Pij II. ſupradictam: quæ tamen non includit aſſumentes minores, vt tradimus in d. noſtro Manual.[y]

x c. vel non eſt compoſ. de temp. ord.

D

y c. 27. num. 555.

16 Septimò, quod non obſtant prædicta capitula prima,[z] quatenus generaliter diſponunt ſuſpenſum incurrere irregularitatem, ſi diuinis ſe ingerat. At conſtat ordines minores eſſe res diuinas, & ſpirituales poteſtate diuina data cõſti-

z de ſen. & re iud. & ſent. excom.

tutas,

tuias, vt in definitione rei ſpiritualis data in noſtro Manu.conf.[a] Non, inquã, hoc obſtat: quia communis, & recepta omnium ferè ſententia fatetur, non eſſe intelligenda de ingerente ſe omnibus diuinis: nam omnium ferè vna eſt opinio, quod non habent locum in ingerẽtibus ſe diuinis extra diuina officia: qualis eſt benedictio menſæ, auditio miſſæ, concionis ſacræ, & communicatio in orationibus priuatis: immo neque in ingerentibus ſe diuinis officiis, etiam in choro, cantando Pſalmos, vel faciendo alia, quæ etiam laici ſolent facere. Vnde illa eadem ratione, qua communis opinio eximit ab irregularitate ſuſpenſos, qui ingerunt ſe canendis Pſalmis, etiam in choro, & diuinis officiis, quod videtur eſſe officium primæ tonſuræ, poſſunt etiam ſaluari, qui primam tonſurã aſſumunt, vel ea vtuntur.

a c.23.num. 99.

17 Octauò, quod qui contrariam ſententiam tenuerint, obligantur ad fatendum innumeros eſſe irregulares in Eccleſia Chriſtiana, etiam Romana: nam innumeri ſunt, qui in pueritia, & adoleſcentia accipiunt ordines minores, præſertim primam tõſuram, cum parua cura faciendi confeſſionem ſacramentalẽ cum legitima contritione, & omnium peccatorum ad memoriã reuocatione, ad hoc, vt abſoluti ab excommunicationibus, ſuſpenſionibus, & interdictis, aſſumant primam tonſuram, & ordines minores, & ideo credendum eſt, Pontifices Maximos, & Cõcilia, pręſertim ęcumenica, ideo nuſquã expreſſiſſe, vt excõmunicati, ſuſpenſi, & interdicti incurrerent ipſo iure irregularitatẽ aſſumendo primam tonſuram, & alios ordines minores: & conſequenter noluiſſe illos eam incurrere, cum expreſſum ſit in d. cap. [is qui,][b] quod per nullum crimen incurratur irregularitas ipſo iure, niſi per aliquod ius id fuerit expreſſum.

b de ſentent. excom. lib. 6.

18 Ad Tertiam tãdeo primò, collationem priorem, de qua loquitur, à Papa factam valuiſſe, etiam ſi facta fuiſſet abſque illa clauſula, [Teque abſoluẽtes, &c. ad effectum præſentiũ aſſequendum.] tenendo opinionem, in qua me inclinare ſupradixi contra communem ſententiam, ſcilicet, excommunicatum, accipiendo primam tonſuram, vel quatuor minores ordines, non fieri irregularem, neque inhabilem ipſo iure ad aſſumendum beneficium. Secundò, quod etiam tenendo communem opinionem eſt reſpondendum, collationem prædictam cum prædicta clauſula factã iudicandam validam, per ea, quæ tradit Rebuffus,[c] ita quod abſolutus poſtea licitè poterit illa vti, & beneficio per eam obtento potiri tanquam ſuo.

c in praxi beneſic. 1. par. in rub. de declarat. bullæ nou. prou. § teque abſoluentes per totum.

19 Ad Qvartam reſpondeo, abſolutionem prædictam à Confeſſario electo virtute prædictæ bullæ nihil profuiſſe Dom. Conſulenti. Tum quia non fuit facta ei virtute confeſſionis ſacramentalis: quia, vt præſupponitur in facto, non fuit confeſſus ſacramentaliter, & per prædictam, & ſimiles bullas datur poteſtas abſoluendi ei, qui electus audit bona fide ſacramentaliter, vt aliàs reſpondimus.

20 Ad Qvintam reſpondetur, abſolutionem illam à Vicario Sabelli datam ad cautelam æquè valuiſſe D. Conſulenti, ac aliis coordinatis: quia per habitationem, quam habuit, & habebat Romæ, licet in ea domicilium non contraxiſſet, tamen ſubmiſſionem, qua ſe iuriſdictioni Romanæ ſubiecerat, quæſiuit: attento, quod non habebat domicilium propinquum, cuius iudici commodè ſubiiceretur, & quod conſuetudo generalis orbis Chriſtiani ſeruat, vt, qui cauſa ſtudiorum, vel aliorum negõtiorum, habitat in aliqua ciuitate à ſuo domicilio diſtante poſſit agere, & conueniri ſub iudice illius loci, tam circa ſpiritualia, quam temporalia, iuxta ea multa, quæ nos collegimus in cap. [placuit,][d] quæ ibi poſſunt videri.

Ad Sextam colligitur reſponſio ex reſponſo ad ſecundam.

d nu. 96 & ſeq. de pœn. diſt. 6.

21 Ad Septimam quæſtionem reſpondetur, quod prædicta clauſula, [Teque abſoluentes,] nullum aliud impedimentum, quod obſtet collationi, aufert, niſi ſolum id, quod producunt ſolæ cenſuræ, ſcilicet excommunicatio, ſuſpenſio, & interdictum, vt ſatis colligitur ex eodem Rebuffo,[e] & probatur irrefragabiliter per illa verba, [ad effectũ præſentium tantũm.]

e vbi ſupra nu. 15.

Digitized by Google

SVMMARIVM.

*1 Legatorum Apoſtolicorũ facultas ex-
communicatos abſoluendi qualis, de
qua eſt eis credendum.*

*Epiſcopus iuſtè impeditos abſoluere po-
teſt ab excommunicatione à iure, vel
ab homine reſeruata.*

*3 Celebratio excõicati, niſi ſit mortifera,
non inducit irregularitatem, quæ ſine
dolo, & contemptu non incurritur.*

CONSILIVM XLV.

QVidam ab Auditore Rotæ decla-
ratus excommunicatus de con-
ſẽſu procuratoris aduerſarij fuit
abſolutus à Nũcio Sedis Apoſtolicæ ad
quatuor menſes, depoſita pecunia debi
ta apud bancarium, eo quod creditor
erat Romæ, ne tandiu maneret excom-
municatus, faciendo quod in ipſo erat,
& ſoluit intra tempus à Nuncio præſi-
xum, & Nuncius teſtatus fuit ſe habere
poteſtatem ad illũ abſoluendũ auctori-
tate Apoſtolica, & abſolut⁹ celebrauit.

Quæritur, an inciderit in irregulari-
tatem, & fecerit fructus beneficij ſuos?

1 Reſpõdeo, quod non. Tum quia le-
gati ſolent habere poteſtatem abſoluen-
di, ſaltem ad tempus, in huiuſmodi caſi-
bus, propter abſentiam eius, ad quem
pertinet abſolutio, vt colligitur ex cap.
[eos,] [a] quod etiam nos referimus in
Manual. confeſſar. [b] Tum quia legatus
præfatus aſſeruit in literis, ſe habere fa-
cultatem id faciendi, cui quo ad id cre-
dendum eſt: quoniam communiter ha
bent ad id ſpecialem facultatem ad po-
nendam illam clauſulam, ne cogantur
inſerere facultates ſuas: & ideo creditur
eis, donec contrarium probetur, iuxta
notata in cap. [ſicut.] [c]

a §. idẽ ſtatuimus. de ſent. excom. lib. 6.
b ca. 27. nu. 46.
c de ſenten. excomm. & ca. nobiliſſimus. 97. diſtin.

2 Tum quia etiam Epiſcopi poſſunt
abſoluere excómunicatum à iure, vel
ab homine alij reſeruata, propter mor-
bum, vel impedimẽtum eundi ad quæ-
rendam abſolutionem, vt colligitur ex
principio d. cap. [eos,] & exiſtens in Hi-
ſpania habet impedimentum ſatis iu-
ſtũ maximi, & periculoſi itineris ad eũ
dum Romam ad hoc, vt faciendo, quod
poteſt ad parendum, abſoluatur ad tem
pus, quo eget tanto itinere faciendo, ne
A moriatur excommunicatus, quod iura
horrent. [d]

3 Tum quia auctoritas Legati dicen-
tis ſe habere illam poteſtatem, & facien
tis facultatem celebrãdi per tempus ab
eo præfixum, dedit iuſtam cauſam cre-
dendi ſe bene abſolutum, & vt bona fi-
de celebraret, & excuſauit ab omni ma
lo dolo, & contemptu, ſine quo non in-
curritur irregularitas, vt definit Panor-
mitanus à quo ibi nemo recedit, [e] &
Dominicus, [f] pro quibus eſt ibi gloſſa
memorabilis penul. Facit quod contra-
ueniens Canoni, & legi dubiæ, & errãs
B circa iuris ſubtilitates non peccat mor-
tifere, ſecundum Innocentium [g] per alia
multa, quæ adducit Felynus, [h] & cele-
bratio excommunicati, niſi ſit mortiſe-
ra, nõ inducit irregularitatem, ſicut nec
abſque mortifero peccato non incurri-
tur excommunicatio maior, [i] nec con-
ſequenter conſulens incurrit illam:
quandoquidem non peccaſſet mortife-
rè, credendo id ſibi licere, etiam ſi Le-
gatus erraſſet, qui tamen non errauit,
immo piè, & eruditè in abſoluendo ſe
geſſit, &c.

d cap. qua fronte. de appell.
e cap. paſtoralis. §. verum. de appell.
f in c. ſolet. de ſententia excom. lib. 6.
g c. per tuas il 2. de ſimonia.
h cap. 1. de reg. iur. fallentia ſeptima.
i cap nemo. cap. nullus. 11. q. 3.

C

SVMMARIVM.

*1 Diſpoſitio conditionalis ante impletam
conditionem inefficax.*

*2 Paria ſunt, duo fieri ſimul, vel per viã
adiectionis.*

*3 Reintruſio eſt interlocutoria, quæ non
appellando tranſit in iudicatum.*

*4 Fraus ſua, & turpitudo nemini commo
dare debent.*

*5 Abſolui ab excõmunicatione, antequã
ſatisfaciat, nequit, qui ob manifeſtam
offenſam incurrit irregularitatem.*

D

CONSILIVM XLVI.

IVſſus abſolui data prius cautione de
parendo iuri: & poſt moram in ca-
uẽdo factam monitus, vt intra certum
terminum præſentaret cautionem, non
præſentauit eam intra illum, & accuſata
contumacia Iudex reintruſit in excom
municationem, qui poſtea data cautio-
ne abſolutus fuit. Quæritur, an abſo-
lutio valeat.

1 Videtur, quod non primò, quod di-
ſpoſitio

ſpoſitio conditionalis nõ eſt efficax, do- E nec adimpleatur cõditio,[a] & cautio nõ fuit præſtita intra terminum, intra quẽ erat præſtanda. Nec obſtat dicendo, qđ paruit conditioni, quia prius cauit, quã abſolueretur: quoniam non cauit intra terminum ad cauendum ei præfixum: nam per abſolutionem datam ſub conditione, ſi prius cauerit adiuncta monitione, & citatione, vt intra certum terminum præſentaret cautionem, videtur Iudex abſolutionem dediſſe, ſi intra terminum ad præſentãdam cautionem præfixum eam daret: alioquin enim fuiſſet eluſoria huiuſmodi conditio, cuius F implementum potuiſſet differri vſq; in infinitũ. Tum quod prædicta monitio, & citatio tantum operabantur, ex interuallo datæ, quantum operatæ fuiſſent ſi ſimul cum abſolutione factæ fuiſſent: quia nihil mediauit inter illa, quod debilitaret earum virtutem, vt palam eſt: & regulariter paria ſunt duo fieri eodem die, vel duobus interpellatis per viam adiectionis, & acceſſionis.[b] Tum quia regulariter eadem ratio ſuadet in vtriſque, & ita eodem iure ſunt cenſenda, & lex ad omnia ſuperiora refertur cum eadem ratio idẽ iuris ſuadeat in omnib.[c] G At abſolutio prædicta conditionalis, & præfixio termini ad præſentandam cautionem ſunt duo poſita in duobus folijs papyri per viam adiectionis, & acceſſionis, in quibus eadem ratio militat, immo ſecundum eſt declaratio, & limitatio abſolutionis, quæ ſine termino expreſſo lata fuit.

3 Secundò, ꝙ iudex poſt terminum præfixum ad præſentãdum cautionem, & accuſata contumacia non præſentãtis eam, in illo reintruſit præfatum aduerſarium, & ita cum res non ſit integra, non profuit ei præſtatio cautionis poſt H illã reintruſionem. Tum quia illa reintruſio fuit interlocutoria, quæ tranſiuit in rem iudicatam nõ appellãdo ab ea intra decendium,[d] tum quia per illam reintruſionem additum fuit nouũ vinculum priori excõmunicationi, & concedẽdo, vt abſolueretur data prius cautione, non poterat intelligi à reintruſione, quæ nondum erat facta, vt palã eſt.

4 Tertiò, quod nemini debent cõmodare ſua fraus, & turpitudo.[e] At prædictus per fraudem, & turpitudinẽ ſe geſſit pro abſoluto, cum nec abſolutus eſſet, nec cautionem dediſſet, vt patet ex actis, & non ſolum geſſit ſe publicè pro abſoluto, cum non abſolutus eſſet, ſed etiam auctorizando tanquam Prior, & Rector Eccleſię parochialis inſignis interfuit diuinis officijs, & facit celebrare corã ſe, & toto populo Miſſas, & alia diuina officia, ob qđ factus eſt irregularis.

5 Quartò, quod licet excõmunicatus abſolui poſſit ab excõmunicatione manente ipſo in irregularitate prius cõtracta, cum ſint diuerſa: ſi tamen offenſa, ob quam incurrit irregularitatem, eſſet manifeſta, vt in hoc caſu, non poſſet abſolui regulariter ab excommunicatione etiam data cautione de parendo iuri, antequam ſatisfaceret pro illa offenſa notoria, vel manifeſta, iuxta cap. [ex parte 1.][f] & tradunt Decius, & alij.[g]

Quare petitur, non ſolum illum non iudicari abſolutum, ſed eſſe irregularẽ, & priuatum, vel certè priuandum ſuis beneficijs, ſi quæ habet, & iure, quod malè prætendit ſe habere in prædicta Eccleſia parochiali.[h]

a l. 3. omnis, & § ex conditionali. Inſt. de verb. oblig. & ſ[...] parte de reſcript. lib. 6. cum iurib. ibi per gloſ. citatis.

b Arg. regula acceſſorium. de regul. iur. li. 6. & cap. de multa ſub finẽ de præ.

c c. ſecundo requiris. de appella. vbi gloſ. & Doctores maximè Pan. & Decius reſoluunt.

d iux. ca. 1. de appellat. lib. 6.

e cap. ſedes Apoſt. de reſcri. l itaque ful o de furtis.

f de verb. ſign. & ca. venerabilibus. §. però, de ſent. excom. lib. 6.

g in ca. qua fronte. de appell.

h iuxta ca. clerici, & ca fraternitati. de cle. excom. miniſt.

SVMMARIVM.

1 *Excommunicatus generaliter ab homine non denunciatus, ſicut ſi à iure abſolui poteſt.*

2 *Excommunicatus ab homine, & denunciatus, parte ſatisfacta, per priuilegiũ abſolui poteſt.*

3 *Abſolutio per Cruciatam in foro conſcientiæ tantum conſulit, niſi, &c.*

3 *Abſolutio ab excõmunicatione quo ad forum Dei, quid operetur.*

4 *Abſolutus quo ad Deum ab excommunicatione, etiam in iudicio vitari non debet, niſi id aduerſarius petat.*

5 *Boni viri eſt nulli nocendo, alicui prodeſſe, vel certè velle.*

CONSILIVM XLVII.

AN mendicantes Religioſi ex priuilegijs ſuis, vel confeſſarij ordinarij 1 ex priuilegio bullæ cruciatę poſſint abſoluere ab excommunicatione impoſita ab homine? Et quid poſſint iũ, & hitẽte, qui eſſet denunciatus, vel notorius

petcuſ-

Digitized by Google

percuſſor clerici? Et ſi aliquis dictorum A confeſſorum huiuſmodi excommunicatos abſolueret, quid operaretur talis abſolutio, ſaltem in foro conſcientiæ?

Secundò quæritur, cum quis incidit publicè in cenſuram aliquam Pontifici reſeruatam, & ſatisfacit etiam publicè, an ſufficit tūc abſolutio confeſſarij qui aliàs habet facultatem abſoluendi à tali cenſura, cū declaratione, quod talis pœnitens iam ſatisfecit, & abſolutus eſt?

1 Reſpondeo primò, quod excommunicatus generaliter ab homine, & nondum denunciatus, perinde poteſt abſolui, ac excōmunicatus à iure, per ea, quæ B in hoc ipſe cito in Man. confeſſ.[a]

a c. 27. n. 44.

2 Secundò, quod etiam excōmunicatus ſpecialiter ab homine, etiam denunciatus, & percuſſor notorius clerici, poſt iuſtam ſatisfactionem poteſt abſolui p præfata priuilegia, & bullas quo ad forū conſcientiæ tantùm, quia per præfatas bullas, & etiam, vt credo, per præfata priuilegia datur poteſtas generalis indefinita abſoluendi excommunicatos à iure, vel ab homine, præuia ſatisfactione, abſque vlla exceptione, & ita æquipollet vniuerſali, iuxta gloſſam ſolemnē,[b] & ita comprehendit omnes,[c] quia & C nos credimus ſufficere veram impotentiam ſatisfaciendi, præſtita cautione ſibi poſſibili, ſaltē iuratoria, iuxta ea quæ diximus in præfato ca.[d] quamuis Sotus contra teneat.

b c. vt circa. de elect. li. 6. c c. ſolita. ſub ſi. de maioric. & obed. cum concor. d 27. n. 48.

3 Ad Secvndam reſpondeo, quod abſolutio præfata non videtur prodeſſe, niſi quo ad forum conſcientiæ tantū, niſi cruciata, vel priuilegium expreſsè daret facultatē abſoluēdi quo ad vtrūque forum, per ea quę diximus in dicto Manu.[e] Operabitur autem illa abſolutio, vt poſſit diuina recipere Sacramenta, & beneficia ſibi canonicè collata, & D poterunt omnes, qui ſunt certi de illa abſolutione, licitè ei communicare quo ad forum conſcientiæ.

e c. 26. n. 31. et ca. 27. nu. 150.

4 Quin etiam, quod maius eſt, nec ab alio, quod ſciam, ſatis proditum, Epiſcopus, & alij iudices fori exterioris poſſunt etiam quo ad forum exterius communicare eius factis, dictis, & conuerſationi publicæ, & tractare ipſum quaſi abſolutum, & diſſimulare eius excommunicationem, niſi aliquis aduerſarius peteret eum arceri, & caſtigari tanquā peccātem in leges prohibentes excommunicatis illos actus exteriores. Tum quia hoc modo abſolutus, non eſt, verè excommunicatus, nec conſequenter cō municatur excommunicato.[f]

5 Tum quia boni viri eſt nemini nocēdo, alicui prodeſſe, vel velle prodeſſe[g] Tum quia hæc faciunt, vt priuatę perſonæ, vt tales ſciunt ipſum eſſe abſolutū, & ita nihil cōtra conſcientiā faciūt, nec conſequenter obuiant c. fin.[h] Tum quia non tenentur ad arcendum eū tanquā Iudices, & ex officio Iudicis nobili, nulla parte petente, quia nō intereſt Reip. vt id faciant, cū verè tales abſoluti non delinquant, eo quod iudices non tenentur ad vtilitatem priuatam, niſi parte petente, procedere.[i] Tum quia frequenter ſacra Pœnitentiaria committit abſolutiones, & diſpenſationes in foro conſcientiæ tantū Epiſcopis, vt ipſimet abſoluant, & diſpenſent, & ita ſciētes ſciētia priuata tales eſſe abſolutos, vel diſpē ſatos, nō inquietent, neq. caſtigent vt Iudices, ignorātes id ſcientia publica, quę habetur per allegata, & probata, qua debēt duci, quatenus ſunt tales.[k] Salu. &c.

f Arg. l. in delictis §. 1. ff. de noxalibus. g Arg. ca. 2. de poſtul. h de praeſc. i l. 3. §. hoc autem iudicium. ff. de dam. infec. k l. illicitas. §. veritas ff. de officio praeſi. c. paſtoralis. §. quia uero de offic. deleg.

SVMMARIVM.

1 *Abſolutio virtute Cruciatæ iuuat in foro interiori, non in exteriori.*

2 *Abſolui nominatim excommunicatus virtute Cruciatæ, ſine præcedente ſatisfactione non poteſt.*

CONSILIVM XLVIII.

Lata ſententia prima in Rotæ Auditorio in fauorem B. & odium A. ſuper quodam beneficio litigantium, fuit appoſitum ſequeſtrum ſuper poſſeſſione, & fructibus illius, quod per quoſdam annos ſæpius violauit A. & percepit fructus, vnde incurrit excommunicationem, à qua nulla facta reſtitutione, fuit virtute bullę Cruciatæ, abſolutus. Quæritur, an abſolutio valeat, & quid ei faciendum ſit.

1 Reſpondeo primò, quod circa quæſtionem hanc multa dicere poſſem, ſi cui ſatis temporis ad id faciendum eſſet. Secundò, quod præfatus D. Conſulens nō

eſt cenſendus abſolutus quo ad forum E exterius: quoniam abſolutio, quam habuit per bullam Cruciatæ ſacramentalem, non poteſt probari, nec facit fidem quo ad forum exterius, cum etiam abſolutio data in foro ſacræ pœnitentiariæ non proſit quo ad forum exterius. Tertiò, quod non eſt abſolutus etiam quo ad forum interius. Tum quia non præceſſit ſatisfactio, quam bulla Cruciatæ requirit. Tum quia excommunicatio præfata non poteſt dici tam poſita à iure, quam ab homine, cũ ſit poſita, & declarata ab Auditore Rotæ, à quo debebat abſolui. Tum quia inſorduit in ex- F communicatione, & quotannis incurrebat illam, etiam ſi abſolutus fuiſſet abſolutione valida ſemel. Quartò, quod qui abſolutus eſt bene ab excommunicatione, debet abſolui prius à peccato mortali, propter quod eſt excommunicatus quamuis frequenter ipſo iure valeat abſolutio ab excõmunicatione, licet abſolutio à peccato non valeat.

2 Quintò, quod D. Conſulens, (quod dolenter dico) multa debet facere, vt ſit tutus quo ad vtrunque forum. Primò quidem, quod eum pœniteat tot transgreſſionum ſequeſtri, & tot retentionũ G fructum ſequeſtratorum. Deinde, quod reſtituat fructus malè perceptos, qui ſunt reſtituendi, vel obtineat remiſſionem, ſiue condonationem, aut legitimam compoſitionem, aut concordiam faciat cum eo, quem res tangit. Tertiò, quod impetret abſolutionem à præfato D. Auditore, aut ab eius ſucceſſore. Quartò, quod obtineat diſpenſationem ab irregularitate, ſi manens in excommunicatione celebrauit, dolens plurimum de ſuo malo ſtatu tanto tempore continuato, &c.

SVMMARIVM.

3 Excommunicatus ab homine nominatim per cruciatam, parte non ſatisfacta, non poteſt abſolui.

4 Excommunicatus beneficium, antequã abſoluatur, acceptare non debet.

5 Excommunicatus ab homine à quo abſolui poſſit.

6 Abſolui à Legato Papæ vt poſſit excõmunicatus, quando lõgè à Iudice competente diſtat.

7 Beneficium impetrare valet ab excõmunicatione ad reincidentiam abſolutus ſaltem antequam reincidat.

CONSILIVM XLIX.

QVidam in loco longiſſimo ab eo, in quo moratur, citatus à Scholaſtico iudice competenti non comparuit & fuit excommunicatus, & abſolutus à confeſſario virtute bullæ Cruciatę, abſque ſolutione debiti, & comparitione coram iudice.

Quæritur primò, an præfata excommunicatio teneat.

Secundò, an abſolutio fuerit iuridica, & valida.

1 Reſpondetur primò, quòd ad certã determinationem eorum, quæ quæruntur, oportebat ſcire formam citationis, & etiam excommunicationis latæ ob contumaciam, & etiam clauſulam bullę Cruciatæ huc pertinentem.

2 Secundò, q̃ præfatus Magiſter Scholaſticus ſolet frequentiſſimè incipere iudicium ab executione cum dicta iuſtificatiua, præcipiendo citato, vt ſoluat ſub excommunicatione latæ ſententiæ, aut intra certum tempus compareat allegaturus cauſam, quare non debeat id facere; & interdum citat ſub pœna excõmunicationis latæ ſententiæ, vel ferendæ, vt compareat reſponſurus petenti eum citari; & poſtea contumacem declarat incurriſſe excommunicationem, vel excõmunicat, prout requirit citatio præcedens, & quocunq. horum modorum citatus fuerit D. Conſulens, iuſtè fuit excommunicatus, quia non ſoluit, nec cõparuit intra terminum ei præfixum.

H 3 Tertiò, q̃ clauſula bullæ Cruciatæ, de qua nos alibi meminimus, & etiam Sotus meminit, facit confeſſario facultatem abſoluendi, præmiſſa ſatisfactione, & ideo præfatus D. Conſulens non potuit abſolui virtute illius bullæ, quia non ſatisfecit parti aduerſæ, nec ſoluendo debitum, nec comparendo coram iudice, cui conſequens eſt eum indigere noua abſolutione. Quandoquidem excommunicatio non tollitur, niſi per abſolutionem à potente abſoluere factã.

Quartò,

4 Quartò, quod piè, prudenterque facit D. Conſulens differendo acceptationem beneficii, donec abſoluatur.

5 Quintò, ꝙ cum ab excommunicatione ſpecialiter ab homine lata nõ poſſit abſoluere, niſi lator eius, vel ſucceſſor, vel ſuperior, neque illi poſſunt id facere, niſi ſatisfacta, vel conſentiente parte aduerſa: nam neq; Papa id facit, neq; eſt facilè illam habere, ſiue impetrare ab alio, ſatisfactione non præmiſſa.

6 Sextò, ꝙ remedium facilius mihi nunc occurrens eſt, ꝙ D. Conſulens lõgiſſimè abſens à loco, in quo fuit excommunicatus, adeat Epm, vel Legatum, et B ob abſentiam, & impedimentum adeũdi excommunicatorem, vel ſucceſſorẽ eius, petat abſolutionem, ne moriatur in excommunicatione.[a] promittẽdo ſe, quam cito commodè poterit per ſe, vel per alium petiturum ab excommunicatore abſolutionem, & eius mandatis pariturum, iuxta ea, quæ nos ſcribimus in Manu. conf.[b] accepta abſolutione huiuſmodi illico, quã optimo modo poterit, mittat, vel ſcribat Salmanticam, vt pareat iudici, & impetret abſolutionem, C vel ratificet eam, quam obtinuit in Italia ob impedimentum comparendi coram illo, & hoc facto poteſt optimè acceptare beneficium, antequam nũcius, vel epiſtola perueniat Salmãticam: ſed diligenter procurare debet, vt pareatur Iudici Salmaticenſi.

a Iuxta ea. qua fronte. de appell.

b c. 17. num. 26.

7 Quia, niſi faciat id, quam citò commodè poterit, reincidet in eandem excommunicationem, iuxta cap. [eos,][c] & ea, quæ diximus,[d] quamuis collatio beneficii, & acceptio facta poſt prædictam D abſolutionem, antequam reincidat, nõ debent eſſe validæ propter reincidentiã ſubſequentem.

c de ſenten. excom.

d vti ſup.

Ad Secvndam quæſtionẽ reſpondetur, confeſſarium illum malè abſoluiſſe præfatum D. Conſulentem, ideoque debere ipſum curare, vt abſoluatur ab ordinario, vel delegato modo ſupradicto, & adhibere diligentiam ſupradictam ne reincidat in illam.

SVMMARIVM.

1 *Cõfeſſarius monere tenetur beneficiarium excommunicatum occultè, quod reſtituat diſtributiones.*

A 1 *Fructus ex beneficio in excommunicatione occulta perceptos, beneficiarius abſolutus reſtituere non tenetur.*

CONSILIVM L.

Ad quæſtionem propoſitam reſpõdeo, quod confeſſarius debet monere beneficiarium excommunicatum occultè, qui ob excommunicationem non quæſiuit ſibi diſtributiones quotidianas, vt reſtituat eas, quibus accreuerunt.

1 Tum, quia certum eſt, eas acquiri aliis intereſſentibus, dum ipſi excommunicati negligunt petere abſolutionem, vt Cardinalis, & Decius determinant,[e] ſuper gloſſa, quæ ibi determinat beneficiarium excommunicatum non quærere ſibi etiam alios fructus beneficii. Tum quia confeſſarius debet admonere confitentem ea, quæ ſunt neceſſaria ad remiſſionem peccati ſibi confeſſi,[f] & obligatio reſtituendi, quam ſcire debet pœnitens, eſt de his, quæ ſunt ad ſalutem ei neceſſaria, vt palam eſt.

e in c. paſtoralis. §. verum. de appellat.

2 Quod autem excommunicatus ſatis iuſtè poſſit retinere fructus alios à diſtributionibus quotidianis ſui beneficii receptos tempore excommunicationis, poſtquam fuerit abſolutus ab ea, ſatis patet, argum. eorum, quæ præ omnibus aliis adducuntur à nobis in ca. [non liceat Papæ][g] tractando intellectum c. [quia ſæpè.][h]

f Arg. c. penul. §. ſacerdos. de pœn. diſt. 6. & eorum quæ ibi aliàs ſcripta ſunt.

g 12 q. 2. §. 10. nu. 12.

h de elect. lib. 6. & ca. præſenti. de officio ord eodem li. & c. cum vos. eod. tit.

De Sententia excommunicationis.

SVMMARIVM.

1 *Excommunicari à ſolo notario etiam eccleſiaſtico, quamuis ex pacto proceſſerit, nemo poteſt.*

2 *Laici coram Iudice eccleſiaſtico competente conueniri poſſunt, vbi per legẽ non prohibentur renunciare ſuo foro, nu. 2 & 3.*

4 *Hiſpani laici nõ poſſũt ſuo foro renunciare, nec iurare contractus, qui ad ſuũ valorem iuramentum non requirunt.*

5 *Lex prohibens laicos ſuo foro renunciare eſt iuſta, & libertati eccleſiaſticæ non contraria.*

Digitized by Google

6 *Reges iuſtè laicos defendent, ne per tales contractus excommunicari poſſint.*

CONSILIVM LI.

QVæritur, an laici in regnis Luſitaniæ, Caſtellæ, Nauarræ, præſertim in Ciuitate Dolæ, poſſint ſuos contractus inire, adiecta clauſula, vt, niſi contenta intra conſtitutum diem adimpleuerint, excommunicari poſſint.

1 Reſpondeo primò, quod nō, etiam inter clericos coram ſolo tabellione, ſiue notario etiam eccleſiaſtico: quia excommunicatio ferri non poteſt in aliquem ſine iuriſdictione eccleſiaſtica ſecundum omnes,[a] & notarius etiam eccleſiaſticus, quatenus eſt talis, non eſt iudex, nec vllam habet iuriſdictionem, argumento legis [priuatorum,][b] & ita nec abſolutè, nec ſub conditione, ſi vſque ad talem diem non ſoluerit, poteſt debitorem excommunicare: quo fit, vt obligatio in forma Cameræ cum huiuſmodi excommunicatione conditionali, etiam in vrbe fieri non poſſit coram ſolo notario, vt Antonius Maſſæus Galleſius in libello formulæ cameralis,[c] G tradit.

a cap. I. & G. de officio delegati.
b C. de iuriſdict. omn. iudic.
c Obl. 2. p. c particulam. q. 3.

2 Secundò, quod fieri poteſt etiam inter laicos coram iudice eccleſiaſtico competenti iure communi, vel per iuſtam renunciationem proprii fori, & iuſtam ſubmiſſionem, qua ſe debitores ſubmittunt illi, quod paſſim fit in vrbe, partibus renunciantibus ſuis foris, & ſubmittentibus ſe quibuſcunque iudicibus eccleſiaſticis, & confitentibus debitum, & obligantibus ſe ad ſoluendum in certum diem ſuſcipiendo ſponte præceptum iudicis iubentis, vt impleant promiſſionem ſub pœna excommunicationis latæ ſententiæ, vt concludit Panormitanus contra communem.[d]

d in cap. P. & G. nu. 6. de officio deleg.

3 Tertiò, quod hoc fieri non poteſt inter laicos in regnis, in quibus nō permittuntur laici renunciare foro ſæculari, nec ſubmittere ſe eccleſiaſtico. Quoniam non poteſt fieri niſi coram iudice eccleſiaſtico competenti, vt dictum eſt,[e] & iudex eccleſiaſticus non eſt competens ſuper contractibus eorum iure communi, & in illis regnis non poteſt E fieri per renunciationem fori ſæcularis, nec per ſubmiſſionem, qua ſe debitores ſummittūt eccleſiaſtico, cum nullatenus illa in præfatis regnis permittantur laicis.

e in 2. dic.

4 Quartò hoc eſſe conſequens, non poſſe hoc fieri in Regnis Caſtellæ, Luſitaniæ, & Nauarræ à 60. circiter annis: quoniam lege Regia cautū eſt, ne quis laicus poſſit renunciare foro ſuo ſæculari, nec ſummittere ſe eccleſiaſtico, immo nec iurare contractum, qui ad ſui valorem vtroque iure non requirit iuramentum: quæ lex, vt puto conſtituta F fuit primum in Caſtella, deinde in Luſitania ex aliqua lege, vel conſuetudine, quæ viſa eſt in eis iuſtificari à neceſſitate tollēdi fraudem, quia iuriſdictio ſæcularis fraudabatur ex eo, quod ratione renunciationis, & ſummiſſionis, omnes ferè cauſæ contractuum laicorum deferebantur ad curias eccleſiaſticas, quibus renunciato foro ſuo debitores ſe ſummittebant, immo & iurabant, vt ratione iuramenti, de quo vti de re ſpirituali iudex eccleſiaſticus debet cognoſcere,[f] conuenirentur coram eccleſiaſtico, vt conueniebantur, adeo quidem, G quod ab hinc 70. annis frequentior erat litigatoribus curia Epiſcopalis Pampilonenſis, quam tota curia regia: nūc autem, prohibitis renunciatione, & ſummiſſione prædictis, & iuramenti adiectione, cum vix vlla cauſa laicorum ad eam deferatur: quod adeo rigidè ſeruatur, vt nullum inſtrumentum à notario eccleſiaſtico inter laicos factum, quidquam fidei faciat in foro ſæculari, & q̄ notarius regius addiderit contractui laicorum iuramentum, vel ſummiſſionem partium ad forum eccleſiaſticum, caſtigetur, & deponatur ab officio: quamuis H in Regnis Aragoniæ, & Valentiæ mos ille antiquus etiam nunc, vt audio, ſeruetur, & ita in illis poſſint fieri contractus propoſiti: quin, vt audio, fiunt aliqui ferè ſimiles illis, per quos eccleſiaſtici iudices laicos non ſoluentes ad ſtatutum diem, excommunicant, monitione tamen præmiſſa.

f iux. c. cum C. de foro cōpet.

5 Quintò, quod ſi lege regia ſtatutū eſt in Comitatu Burgundiæ, in quo videtur eſſe Dola, q̄ laici non poſſint renūciare ſuo foro ſæculari, & ſe ſummittere

tere

tere eccleſiaſtico, ꝙ eſſe ſtatutum ſuſpicor, eo quod ſubiacet Regi Catholico, in cuius Regnorū bona parte, vt dictū eſt, id ſeruatur, ſi inquam id ſtatutum eſt, nō poterunt huiuſmodi contractus fieri inter laicos, quia non poterunt ſe ſubmittere eccleſiaſtico, ſine qua ſubmiſſione huiuſmodi excommunicatio fieri non poteſt, vt prædictum eſt.

Sextò, ꝙ maioris quæſtionis eſt, an iuſtæ ſint huiuſmodi leges ſęculares vetantes huiuſmodi renunciationes, ſubmiſſiones, & iuramenti adiectiones.

Ad quod reſpondetur, eas videri iuſtas in prædictis Regnis Caſtellæ, Luſitanię, & Nauarræ, ratione fraudis præfatæ vitandæ regibus, & conſilijs regijs eorū, & difficile eas ſublatum iri, quin, licèt pro contraria parte faciat, quod libertati eccleſiaſticæ videantur obuiare, pro eis tamen facit, quod Eccleſia eſt cultrix iuſtitiæ, & non debet aliena iactura locupletari, nec velle, vt iuriſdictio ſæcularis deſfraudetur,[a] & quod Papa non intendit iuriſdictioni Regū præiudicare,[b] & quod fraus ſua nemini debet prodeſſe.[c]

6 Septimò, quod qui reges, vel populi tenuerint pręfatas leges eſſe iuſtas, à fortiori defendet non poſſe laicos in ſuis terris contractus præfatos excommunicationis vallo munitos efficere, & quod Concilium Tridentinum,[d] & ratio eius neruosè in ſuam partem induci poſſet, ſed quia non proponitur in quæſtione de huiuſmodi legibus, an ſint, vel non ſint, neque ſi ſint, quales ſint, ſufficiat p̄fata dixiſſe ſatius, quàm putarem, ſed tumultuario ſtudio. Salua Domini mei iubentis cenſura.

a Arg. c. licet. cum glo. oe fo. comp.
b c. nouit de iudiciis.
c c ſedis. de reſcri. cum aliis ſimilibus.
d de quo in ca. 3. de refor. ſeſſ. 25.

SVMMARIVM.

1 *In ius vocare, vel excommunicare animalia irrationalia, vanū, & n. 2. & 3*
3 *Excommunicatio in ſolos fertur Chriſtianos, & nu. 5.*
4 *In veteri teſtamento per anathema nō intelligitur excommunicatio.*
5 *Anathema duo ſignificat, actum. ſ. faciendi. & rem iam factam.*
6 *Maledici, & anathematizare an differant.*
7 *Sententia lata à quibuſdam contra animalia irrationalia principia habuerūt. laude digna, fines tamē ſuperſtitioſos.*
8 *Superſtitionis ſpecies quatuor, & quæ illæ ſint.*
9 *Adiurare Deum, Diabolum vt inimicum, homines vt amicos, licet, non tamen irrationalem creaturam.*
10 *Adiuratio, vel incantatio irrationalis creaturæ, cui admiſcetur aliquid falſum, eſt tacita dæmonis inuocatio.*
11 *Modus exercēdi exorciſmos contra irrationalē creaturam qualis, & nu. 13.*
12 *Sententia contra animalia liberant potius virtute malorum Angelorum, quàm bonorum.*
14 *Sacerdos adiuraturus animalia irrationalia, quid faciet, & nu. 15. & 16.*
15 *Orationis magna vis, & quatuor cū comitibus ſæpe impetrat, & nu. 16.*

CONSILIVM LII.

QVid iure fieri poteſt aduerſus piſces grandes, quos Terones vocāt Surrentini, & à paucis annis in eorum maris Hadriatici diſtrictus inferentes multa damna retibus, & alijs rebus piſcatorum, &, vt aiunt, in perſona eorum.

1 Ad quæſtiones ex hoc facto reſultātes dico primò, legiſſe me, vel certe audiuiſſe alio legente mihi, quæ Bartholomęus Caſſaneus, vir quidē eruditus, ſcripſit,[e] quo integrius, & aptius parerem iubenti mihi iure ſuo reſpondere.

Secundò, inueniſſe me in eis multa lāborioſè quidē & prolixè exarata, ſed parum mea ſententia rei, quę quęrebatur, neceſſaria, ſed digna, quæ confutarentur, ne malè decipiant, & in ſuperſtitiones ducāt ea legentes. Primo enim diſputat de nomine, quo vocabātur animalia illa nocentia, contra quæ remedium petebatur. Secundò, an deberent in ius vocari, ſiue citari. Tertiò, an ſufficeret citare procuratores eorum, & poſſent procuratores comparere.

2 Quartò, quis eſſet iudex ad id competens. Quæ omnia potuerant omitti, conſiderando vanum eſſe in ius vocare vel citare excōicare, vel anathematizare animalia irrationalia propriū actum. Tum q̃d, vt ait S. Thomas,[f] praua res eſt etiam adiurare creaturam irrationalem

e in quindecim folits magni marginis. in conſi. 1.
f 2. 2. q. 90. art. 3.

nalem ad agendum proprium actum, A quia, cum illa non moueatur à ſe ipſa, ſed à Deo, vel permiſſu eius à diabolo ad nocendum homini, adiurandus eſt diabolus, iuxta illud.[a] [Ecce dedi vobis poteſtatem calcandi ſupra ſerpentes, & ſcorpiones, & ſupra omnem virtutem inimici, & nihil vobis nocebit.

a Lucæ 10.

3 Tũ quia quod, vt nos poſt alios reſoluimus paucis in Manua. noſtro Conſ.[b] nemo excommunicari poteſt, niſi homo baptizatus, mortalis, habens ſuperiorem. Itaque vanum erat quærere, quo nomine vocarentur animalia præ- B fata, de quibus rogatus fuit Caſſaneus, & an citari poterant, & tenerentur perſonaliter citari, vel comparere, & quis eſſe Iudex competens, vel incõpetens, quia quocũque nomine vocarentur, & ſiue citarentur, vel non citarentur, ſiue perſonaliter, ſiue verbaliter, ſiue à Iudice competente, ſiue ab incompetente, nullatenus poterant excommunicari, vel anathematizari, vt prędictum eſt, & probatur irrefragabiliter, eo quod ſolus Chriſtianus eſt capax excommunicationis paſſiuæ,[c] omiſſis, quod excom C municatio in hac materia eſt eiectio alicuius ab eccleſia Chriſtiana, & eius cõmunione, vt patet ex definitione excommunicationis data ab omnibus,[d] & à noſtris,[e] & quod nulla irrationabilia animalia, nec rationalia, præter baptizata, ſunt intra eccleſiam Chriſti, nec participant communionem illius præſertim ſacramentalem.

b c. 27. n. 13.
c ca. omnis Chriſtian. 11. q. 3.
d li. 4. ſent. diſt. 18.
e in rub. de ſent. excom.

4 Nec obſtat, quod legamus in libro Ioſue,[f] multa irrationalia fuiſſe anathemata, ſiue anathematizata, quia non eſt intelligendum illud de anathemate, D prout accipitur à iuribus canonicis, & ab eorum peritis, ſed pro rebus ſeparatis à communi conſortio aliarum ſimilium, vt palam dicit S. Thomas receptus.[g] vt etiam accipitur in omnibus locis veteris Teſtamenti, in cuius tempore nondum erant inuentæ tres illæ cenſuræ, de quibus in cap. [quærenti,[h] quarum maxima eſt excommunicatio, præſertim maior, quæ vocatur anathematizatio, de qua in hac quæſtione agitur. Et ita nullatenus eſt dicendum montes Gelboe à Dauid fuiſſe excommunicatos, licet potuiſſent dici ſeparati à dono diuino alijs montibus coniunctis dato.

f ca. 6.
g in ca. 2. ad Galat.
h de verb. ſign.

5 Tertiò principaliter dico, quod ẽt illa, quæ ad probandum irrationabilia non poſſe anathematizari latè adducit, ſatius fuiſſet omittere, quoniam ẽt ipſe cũ communi præſupponit, anathematizationẽ eſſe excommunicationem, &, cũ nemo poſſit excommunicari, niſi homo baptizatus, &c. vt prædictum eſt, conſequenter palam erat non poſſe irrationabilia anathematizari, cum non poſſint excõmunicari, iuxta ſupradicta, & alia quæ nos patimus, & reſolutius ſcripſimus in cõmentra. extrauagantis [ab ipſo] S. D. N.[i] ſcilicet, quod verbum, [Anatheme,] Canonum peritis duo ſignificat. Alterum eſt actus faciendi, ſiue ſeparandi Chriſtianum à Chriſtianorum communione, vt probatur efficaciter in c. nemo,[k] ibi, [Anathema eſt mortis ęternę damnatio, &c.] Alterum, quod ſignificat, eſt Chriſtianus ſic ſeparatus, quod efficaciter probatur per ſexdecim c. Concilij Gangrenſis,[l] qua parte habent, vt, qui illud aut illud fecerit, ſit anathema, in qua ſignificatione ẽt accipitur Ioſue,[m] ad Romanos.[n] ad Galatas,[o] & alibi ſępe.

i Gregorij XIII. et illa eſt 28. inter ipſius cõſtit. not. 4.
k 11. q. 3.
l poſita in diſt. 30.
m cap. 6.
n cap. 6.
o cap. 1.

6 Quartò, quod etiam poterat Caſſaneus omittere illa, quę multiplicauit de dictione [Maledicere,] quia ipſe aſſerit in ſua materia, & quæſtione, Maledicere,] accipi pro anathematizare, & cum ipſe magis concludat irrationabilia nõ poſſe anathematizari, quam quod poſſint, licet aliquot rationes adducat in contrariam partem parum neruoſas, abſque alia fruſtranea probatione poterat concludere, [Ergo neq. maledici, & anathematizari,] adducendo in hoc textus, & iura Bibliorum, & aliorum librorum, quę non loquuntur de anathemate, de quo iura Pontificia loquuntur, ſed de rebus ſeparatis à quibuſdam commercijs, honoribus, & priuilegijs, quibus cõmuniter alia ſimilia gaudẽt, vt dictũ eſt.

6 Quintò, quod quatuor exempla, quę Caſſaneus refert, ſententiarum latarum ſolemniter à Vicarijs, & prouiſoribus quarundam diœceſum Gallicanarum contra quędam animalia irrationalia, licet habeant exordia laude digna, fines tñ habent ſuperſtitioſos quibus excommunicant, & anathematizant

zant ea. Quarũ ſimiles audiuimus fuiſſe latas etiam in Hiſpaniis contra oẽs, ſorices, & locuſtas, & quædã alia aĩalia deſtruentia ſegetes, & alia virentia: præſertim illam, quam tulit quidam epiſcopus ex quodam ſummo promontorio, per quam iuſſit muribus exire terras, quas habitabãt, intra quas maximus eorum numerus exiuit natando per mare Oceanum in quandam inſulã ſterilem, quo per excõmunicationem, & anathematizationem iuſſi fuerant exire. A

8 Cum etiam omnes prædicti intẽderẽt verè excommunicare, & anathematizare animalia irrationalia, quæ incapacia erant talium pœnarum, certum eſt eos ad expulſionem eorũ accepiſſe media, & remedia, q̃ nec naturaliter, ſiue naturali ratione, nec ſupernaturaliter, ſiue ſupernaturali reuelatione, neq; vlla Eccleſiæ Chriſtianæ Romanæ inſtitutione habebãt virtutẽ expellẽdi ea eo modo: & ita cenſenda ſunt ſuperſtitioſa aliqua ſpecie ſuperſtitionis illarũ quatuor, quas poſt alios referimus nos in noſtro Manu. conſ.[a] vel inuocationis tacitæ Dæmonum, quæ vt referimus ibidem,[b] toties fiunt, quoties aliquis conatur efficere aliquid per cauſas, quæ nec virtute ſua naturali, nec ex diuina, aut eccleſiaſtica diſpoſitione poſſunt illud efficere, aut ſunt ad illud ordinatæ, vel quando huiuſmodi cauſæ tanquam neceſſariæ adiunguntur aliis, quæ poſſunt talem effectum producere, iuxta mẽtẽ S. Thomæ,[c] cuius definitionis exempla poſſunt eſſe quidam rami, quos poſuit Caietanus,[d] præſertim vſus cauſæ naturalis ad effectum ſupernaturalem, vel miſcere falſa veris, veluti dicendo Chriſtum habuiſſe febres, in prędictis enim exemplis aſſumũtur excommunicatio, & anathematizatio, q̃ nulla diſpoſitione ſupernaturali, nec Eccleſiaſtica Chriſtiana Romana poſſunt operari effect illos ſupernaturales expellendi, vel occidendi ſubito prædicta irrationalia, & miſcent veris, & ſanctis inſtitutis eccleſiæ exorciſmis, adiurationibus, & coniurationibus aliqua falſa, & vana, ſcilicet citationes, reſponſiones, & allegationes eorum fictas, & monitiones excommunicationes, & anathematizationes factas contra ea illarum incapacia.

a c. 11. num. 23.
b nu. 25.
c 2. 2. q. 96. art. 1 & in multis ar q. 65.
d in ſumma ver. incantatio.

9 Quæ infirmatur ex eo, quod Sanct. Thomas poſteaquam,[e] concludit licere adiurare Deum, & hominem, & amicos, &[f] licere etiam Dæmonem adiurare tanquam hoſtem ad compellendũ, vel expellendum, iuxta illud iam dictum.[g] [Ecce dedi vobis poteſtatem calcandi ſuper ſerpentes, & ſcorpiones, & ſupra omnem virtutem inimici, & nihil vobis nocebit.] non tamen, vt amicum, vel ſocium ad habendum ab eo aliquod adiutorium, vel bonum: poſtea,[h] determinat vanum eſſe adiurare irrationalem creaturam ad aliquem actum, B tanquam procedentem ab ipſa: quia non eſt eius domina, ſed eius, qui mouet eam, ſcilicet Dei, cuius diſpoſitione omnia reguntur, & mouentur, vel Dæmonis, quatenus permiſſu eius vtitur ea ad nocendum nobis.

e in 2. 2. q. 90. ar. 1.
f in 2 art.
g Luca. 10.
h in art. 3.

10 Et cum omnis adiuratio, & incantatio irrationalis creaturæ, cui miſcetur aliquid vanum, falſum, vel apocryphũ, cenſeatur tacitè inuocatio Dæmonis, vti amici, & ſocii: conſequitur, omnem adiurationem, vel coniurationem, per quam adiuratur, vel coniuratur creatura irrationalis, eſſe ſuperſtitionem, & C vanitatem, & conſequenter peccatum etiam mortale, ſi fiat ſcienter, quod vitandum eſt omninò ab exorciſmis, adiurationibus, & coniurationibus Chriſtianorum.

11 Sextò, quod ex prædictis infertur, S.D.N. nec vllum alium Pontificẽ, vel ſacerdotem debere conſulere, vel mandare, vel vti proceſſibus, & finibus ſententiarum relatarum à præfato Caſſaneo, nec aliarum ſimilium latarum in Hiſpaniis, ſed ſic coniurationibus, & adiurationibus, & aliis remediis eccleſiaſticis ab omni ſorde ſuperſtitionis, & D inuocationis Dæmonum, & falſitate mundis, & alienis, iuxta S. Thomam,[i] dicentem, coniurationem, & adiurationem huiuſmodi non eſſe faciendam, referendo illam ad irrationalia nocentia, ſed ad ipſum Deum, qui ea mouet, humillimè obſecrando eum, vt dignetur ea compeſcere aliquo modo ſuę diuinæ Maieſtati grato, vel referendo ad diabolum, & præcipiendo ei poteſtate pręfata à Deo tradita Eccleſiæ, vt ceſſet à mouendo, & ducendo, & dirigẽdo illa

i in d. art. 3 in corp.

contra nos: nihil tamen amicè, vel ſocialiter petendo, vel accipiendo ab eo, etiam ſi ipſe, vel alius ſpiritu eius afflatus promitteret certo liberationē, quæ percupitur.

12 Nec obſtat, quod præfatæ ſententię operatæ fuerint liberationē à vexatione prædictorum animalium: quia illa non prouenerunt ex bonitate, & virtute ſententiarum, ſed ex poteſtate Diaboli, qui abſtulit illa animalia de terris, quibus nocebant, vel occidit ea etiā ſubito in eis ad perſuadendum capientibus illam liberationē prouenire ex bonitate præfa orum proceſſuum, & ſententiarum, & ſic continere, & manu tenere confidentes in eis in peruerſis ſuperſtitionibus, & inuocationib. & amicitia Dæmonū, qui plurimum cupiunt haberi, & adorari pro dijs, & benefactoribus, cum tamen ſint malefactores maximi. pro quo facit, quod plures incantationes ſuperſtitioſæ ſortiuntur effectum, quam bonæ, procurante Diabolo magis, vt malè ſortiantur effectum ad nos decipiendum, quam Angelo bono ad nos adiuuādum, eo quod aliqua de cauſa occulta non conuenit nobis earum effectus.

13 Septimò, quod ſancta, & bona coniuratio contra præfatos piſces poſſet confici. Primò quidem conſulendo, & iubendo, vt fiat aliquod ieiuniū vnius, vel plurium dierum à prædicto populo Surrentino, & vicis, ſeu pagis eius. Deinde conſulendo, vt pœniteat eos verè peccatorum omnium ſuorum ſaltē mortalium, & confiteantur illa ſacerdotibus idoneis, & approbatis. Tertiò etiam conſulendo, vt ſatagant precibus, & ſupplicationibus humilium augere ſuam fidem Catholicam, & ſpem ſanctam perueniendi ad gloriam æternā, & caritatem in Deum, & proximos neceſſariam.

14 Quartò, quod coniurator, vel adiurator, qui coniuraturus eſt præfatos piſces, ſiue cacodæmones eis in nocumentum præfatæ ciuitatis, & pagorum eius vtentes, faciat id veſtitus ſacris, & præ cæteris mundet fidem ſuam ab omni ſorde ſuperſtitionum, credendo actu, & recitando firmiter, & deuotè ſymbolum Athanaſij, & præmiſſa oratione

E Dominica, & ſalutatione Angelica, obſecret ex animo Deum omnipotētem, vt propter ſemetipſum, & infinitam bonitatem ſuam, & per ſanctiſſimā incarnationem, natiuitatem, paſſionem, mortem, & reſurrectionem ſuam, dignetur concedere ſibi, & præfatis populis id, quod poſtulant, & iuuet eum ad præcipiendum, vt præcipit, durè, ac rigidè, virtute poteſtatis præfatæ à D. N. IESV Chriſto accepta, præfatis cacodæmonibus piſcibus prædictis in præfatum nocumentum vtentibus, vt abſtineant à tali vſu damnoſo, & permittant piſces illos redire in loca, vnde venerunt, & fu-

F giant à facie ſacroſanctæ Crucis, quæ oſtendatur eis, & virtute eius iubeantur fugere, & relinquere ſua maleficia ad gloriam eiuſdem D. N. IESV Chriſti, &c. quæ deſumi poſſunt ex præfatarū ſententiarum exordijs, & alijs partibus earum, omiſſa tamen mentione excommunicationis, & anathematizationis, quarum nec piſces, nec ipſi Dæmones capaces ſunt, vt prædictum eſt in ſecundo principali dicto.

G 15 Quintò, quod ſi primæ coniurationi non paruerint, repetatur, donec paruerint, cum firma fide, quod oratio eſt magnæ virtutis, magnarumque viriū, vt probauimus in Enchir. de oratio.[a] vbi etiam his beatum Hieronymum,[b] aſſerentem, Deum ipſum per eam quadamtenus cogi, & vinci, & D. Bernar.[c] affirmantem ex duobus vnum orātem indubitanter ſperare debere, ſcilicet, quod obtinebit, quod petit, aut quod ei fuerit vtilius.

16 Quin etiam in capit. decimonono eiuſdem Enchirid.[d] diximus poſt Sanctum Thomam,[e] orationem etiam pec-

H catoris ſemper impetrare, quoties eam quatuor comitantur, ſcilicet, vt orans petat pro ſe bona, ſiue neceſſaria ad ſuam ſalutem, & cum perſeuerantia debita, ponendo fiduciam in illo Euangelij,[f] [quæcunque petieritis patrem in nomine meo, hoc faciam.] & illo,[g] [Quodcunque petieritis patrem.] Quæ omnia, & ſingula ſupradicta, quæ multis prolixa videri poſſunt, ſed reuera pro dignitate materiæ ſunt pauca, ſubijcimus in primis emunctiſſimæ S. D. N. cenſuræ, & deinde cuiuslibet alterius melius

a c. 2. nu. 3.
b in epiſ. 58. ad Damaſum, & habetur de pœnit. d. 1. c. importuna.
c Meditatio. c. 6. & habet glo. ſing. cle. 1. de reliquiis, & vener.
d nu. 162.
e 2. 2. qō. 83. ar. 15. ad 2.
f Ioan. 16.
g Ioan. 14.

melius ſentientis iudicio, In gloriam D. N. I E S V Chriſti, qui nos omnes ſaluet. Amen.

SVMMARIVM.

6 Prædicare poſſunt ſuſpẽſi, & interdicti
6 Suſpenſi, & interdicti ſimpliciter, non ſunt prohibiti prædicare.
6 Miſſam audientes à ſuſpenſo vel interdicto denunciato, peccant.

CONSILIVM LIII.

CVm teneamur vitare ſuſpenſum nominatim denunciatum, & pariter interdictum perſonaliter, dubium occurrit, in quibus tales ſint euitandi, & in particulari eſt quæſtio, an peccatum ſit intereſſe cõcioni illius, qui cum ſuſpenſus ſit à prædicando, concionatur, & ita an præcisè ex vi intereſſentię peccatum detur, quod ſcilicet talis ſuſpenſus non vitetur, & pariter an peccatum ſit audire ſacrum eius, qui poſtquã perſonaliter interdictus, ac nominatim denunciatus eſt illud facit.

7 Ad hanc quæſtionem reſpondetur primò, quod interdicti & ſuſpenſi ſunt vitandi in illis actionibus, à quibus eis interdicitur, vel à quibus ſuſpenduntur & non in alijs, quia pęnę non debent extendi extra caſus proprios. [a]

a c. pœna de pæn. d. 1. & reg. odia, de reg. iur. li. 6.

Secundò, quod non ſunt vitandi, niſi fuerint nominatim denunciati pro interdictis, & ſuſpenſis ab illis actionibus eis interdictis, vel ab eis ſuſpenſis, ſed ſic, ſi ſunt denunciati, vt habet extrauagans [ad euitanda.] relata à nobis poſt alios in noſtro Manuali. [b]

b c. 19. n. 35.

6 Tertiò, quod interdicti, & ſuſpenſi ſimpliciter non ſunt probibiti prædicare, vt nos tradimus in dicto Manuali [c] ſaltem ſi expreſsè non interdicantur, vel ſuſpendantur ab officio prædicandi, & ideo poſſunt audiri prædicãtes, quia prædicatio non eſt de numero officiorum diuinorum, quæ interdicuntur in terdicto perſonali, vel ſuſpenſo ab officio diuino, vt nos tradimus. [d] Quartò quod quæ dicantur officia diuina, à quibus interdicti ſimpliciter debent abſtinere, & quæ illa, à quibus ſuſpenſus, à diuinis debet abſtinere, declaratur in

c c. 27. n. 176 & ſeq.

d in d. c. 27. n. 176. et ſeq.

prædicto Manuali. [e] per eorum definitiones.

e c. 27. n. 178 & n. 151.

Quintò quod nõ poteſt quis audire Miſſam interdicti denunciati pluſquã denunciati, & ſuſpenſi à miſſando, vel diuinis officijs excommunicati, per prædictam extrauagantem, [ad euitanda.]

SVMMARIVM.

1 Miſſam ſimoniaci non denunciati audiens non peccat.
1 Communicans cum excommunicato, ſpecialiter, ſeu nominatim non denunciato, non peccat.
2 Accuſatus de ſimonia, ac de excommunicatione diffamatus olim erat vitandus, modò non.
3 Fama excommunicationis cũ denunciatione ſufficit ad hoc, quod denunciatos excommunicatos euitare teneamur.

CONSILIVM LIV.

AN peccet mortaliter audiens Miſſam eius, quem ſcit eſſe ſimoniacum, & per conſequens excommunicatum. [f]

f per extrauag. 2. de ſimon.

1 Reſpondetur, quod non ſi nondum erat denunciatus excommunicatus: nã licet iure antiquo ſciens aliquem eſſe excommunicatum tenebatur illum uitare etiam ante denunciationem, [g] etiam, ſi ſciret excommunicatum per ſolam famam, [h] iure tamen nouo per extrauagantem [ad euitanda ſcandala.] Martini V. renouatam in Concilio Lateranenſi ſub Leone X. nemo tenetur vitare excõmunicatum generaliter ante denunciationem, nec etiam excommunicatum ſpecialiter ab homine nondum denunciatum, quod nos confirmamus in cap. 1. [i] vbi inſerimus tenorem illius extrauagantis quem Butrius, & Felynus non habuerunt, vt etiam retulimus in Manuali. [k]

g c. cum non ab homine, de ſententia excom.

h c. illud de cler. excom. miniſt.

i §. laborat. de pæn. d. 6. nu. 2.

k c. 27. n. 55

2 Non obſtat cap. [accuſatum,] [l] vbi habetur, accuſatum de ſimonia prohibendum eſſe à celebrando, quia procedit ſecundum iura antiqua, ſecundum quæ etiam infamatus de excommunicatione erat uitandus, vt prædictum eſt.

l de ſimon.

3 Addo tamen, quod, ſicut olim fama ſufficiebat de iure antiquo ad euitandũ excommunicatum,[a] item nunc de iure nouo vĩ ſufficere fama de excõmunicatione cum denunciatione, quia eadem ratio, & æquitas in vtroque caſu mouere videtur, & ideo idem ius,[b] &c.

a Dict. cap. illud, de cle ric. excom ff. illud, ff. ad leg. Aquil. c. dudum, 2. de elect.

SVMMARIVM.

1 *Cõmunicans cum ſuſpenſo ab oratione nullam incurrit, excommunicationem.*
2 *Suſpenſus ab officio eſt ſuſpenſus ab oratione.*
3 *Suſpendi ab oratione poteſt homo ob peccatum veniale.*
4 *Suſpenſus à Confeſſore ab officio, vel cõmunione, non efficitur irregularis.*

CONSILIVM LV.

DVbitatum eſt à quibuſdam eruditis, an ſit verum id, quod ſentire videtur Ioannes Caſſianus,[c] nempe communicantem ſuſpenſo ab oratione propter delictum incurrere excommunicationem, ſaltem minorem, nam enim per eiuſmodi communionem videri cõmunicare cum tradito Satanæ, quo nomine Apoſtolus vocat excommunicatum maiore excommunicatione,[d] & conſtat communicantem excommunicato excommunicatione maiore, regulariter incurrere minorem, & frequenter maiorem.[e] Sed contrarium eſt tenẽdum, quia nemo vllam pœnam incurrit ipſo iure, niſi expreſſo iure id caueatur, iuxta gloſſam ſolſemnem receptam,[f] & nullo iure talis excommunicatio fertur.

C

D

c lib. 2. cap. 16 de canonica nocturnarum oratio. & pſal. mod.
d Ad Cor. 5.
e c. nuper, & c. cum non ab homine de ſẽt. excõ. & ca. cũ excõica to, & c. quoniam multos, 11. q. 3.
f in c. fin. de iure patr.

2 Tum quod omnis eccleſiaſticus ſuſpenſus ab officio eſt ſuſpenſus ab oratione per definitionem ſuſpenſionis à nobis poſt alios traditam in Manuali confeſſ.[g] at nemo hactenus dixit communicantem ſuſpenſo ab officio excommunicari. Ergo non eſt dicendum.[h]

3 Tum denique quod ſuſpendi poteſt quis ab oratione ob peccatum, quod tantum eſt veniale, vt tradidimus nos,[i] & per tale peccatum veniale non traditur quis Satanæ, nec perdit charitatẽ, ſiue gratiam gratum facientem.[k]

g c. 27. n. 151
h 2. q. 4. cap. conſ. inſti. & §. conſideri mus Anthẽ. de triẽ. & ſem ff. col. 3.
i in d. ca. 27. nu. 159
k c. vnum, §. criminis. 25 diſt.

A 4 Addo, quod ſuſpenſus ab oratione per confeſſarium non incurrit irregularitatem. Quibus eſt conſequens regulariter communicantem eiuſmodi ſuſpenſo, cum nullo iure id caueatur, non incurrere irregularitatem, & irregularitas non contrahitur, niſi in caſibus à iure expreſſis iuxta cap. [is qui,][l] per cuius textum, & rationem gloſſæ memorabilis,[m] ait ſuſpenſum ab officio vel communione à confeſſario, contrauenienda ei, non incurrere irregularitatem.

l de ſent. & excõ. li. 6.
m in verb. iure.

B

SVMMARIVM.

1 *Suſpenſio vt valida, vel inualida declaretur, quæ explicanda.*
2 *Sententia excommunicationis, vel ſuſpenſionis iniuſta, lata à iudice competente valida eſt.*
3 *Suſpenſio ſine præcedente correctione lata, eſt valida, niſi procedatur per viam denunciationis.*
4 *Excõmunicati, ſuſpenſi, vel interdicti ante denunciationem non ſunt euitandi, & geſta per eos valida ſunt.*
5 *Appellatio, licet non ſuſpendat excommunicationem latam, ſuſpendit tamen declarationem.*

CONSILIVM LVI.

IN quodam ordine regulari eſt conſtitutio, vt, ſi Prælatus deliquerit, poſſit correctione fraterna præuia, ſuſpendi, fuit ſuſpenſus Prælatus.

Quæritur primò, an huiuſmodi ſuſpenſio teneat,

D Secundò, an acta per Prælatum ſic ſuſpenſum valeant.

AD QVESTIONEM primam vix reſponderi poteſt, niſi declaretur, quis ſuſpendit, qua auctoritate fungebatur, & quomodo ſciebat defectus, ob quos ſuſpendit, an cognitione priuata, an publica, & an notorietate, vel infamia, vel denũciatione, & an procederet per viam accuſationis, denunciationis, vel inquiſitionis, & qualis eſt tenor cõſtitutionis, quæ iubet ſuſpendere Prælatum poſt correctionem, an habeat clauſulam irritantem.

Secun-

2 Secundò, quod iure communi excommunicatio & ſuſpenſio à iudice competente lata, etiamſi ſit iniuſta regulariter valet, & eſt ſeruanda ſaltem in foro exteriori: niſi in quinque, vel ſex caſibus, quos nos ſummatim referimus in Mã. conſ. ſ.[a] Et in propoſitione caſus præſentis non narratur aliquid, ob quod ſuſpenſio prædicta debeat iudicari ipſo iure nulla, quamuis eſſet iniuſta, & ita habet locum cap. primo in,[b] quod iuncta gloſſa probat cenſuram timendam eſſe, ac ſeruandam, etiam ſi ſit iniuſta, modò non ſit nulla, ſed valida.

a ca. 27. nu. 4.
b in q. 3.

B

3 Et nullo iure cauetur, quod ſuſpenſio lata à iudice ſit nulla ipſo iure propter omiſſam correctionem fraternam, niſi cum proceditur per viam denunciationis Euangelicæ,[c] & , vt prædictum eſt, non narratur in caſu, qualis eſſet iudex ſuſpendens, nec quali via procederet, neque quis defectus fuit factus, & proceſſus, neque quales clauſulæ irritantes habeantur in conſtitutione ordinis, quæ hac de re diſponit.

c iuxta ca. ſuper his. de accuſat.

4 AD SECVNDAM reſpondetur, quod non ſolum ſuſpenſus, ſed etiam excommunicatus, & interdictus poteſt exercere iuriſdictionem, quam habet publicam & valent ea, quæ facit, vt index, donec denuncietur, & declaretur excommunicatus, ſuſpenſus, vel interdictus, & non poteſt, nec debet euitari, donec fuerit declaratus & denunciatus per extrauagantẽ cuius initium eſt, [ad euitanda,] relatam à nobis plenius, quam ab alijs,[d] per quam limitantur omnia iura antiqua, tam Decreti, quam Decretalium, Sexti, & Clemẽtinarum: & omnium extrauagantium impreſſarum, & non impreſſarũ; ideo quod Illuſtriſſimum prætorium Rotæ ita hoc ſeruat, quod nunquã pronunciat acta, quæ fiunt per Epiſcopos, & alios Prælatos, & iudices eſſe inualida, & nulla, propterea, quod fuerũt facta ab excommunicato etiam per Auditorium Rotæ, ſi fuerint facta, ante quã per Rotam fuiſſet declaratus excommunicatus, vel ſuſpenſus, vt etiam Felynus, qui fuit Auditor Rotę, expreſſit,[e] cuius verba aptiſſima huic negotio non transferimus hic ob feſtinantiam interrogantis, & videri poſſunt apud eum ibi.

C

D

d d. cap. 27. nu. 35.
e in cap. ad probãdum, de re iudic. nu. 6.

A

5 Cui addo id, quod in propoſito plurimum facit, quod licet excommunicatio, & aliæ cenſuræ latæ ſine monitione valeant ipſo iure, ſecundũ receptiorem opinionem, & appellatio, quæ ab eis fit, nõ ſuſpendat eas, nec earum effectum, licet deuoluat iuriſdictionem ad ſuperiorem, per ea, quæ habentur in cap. [paſtoralis]. [f] declaratio tamen, quod aliquis incurrit in illas, non poteſt fieri abſque citatione eius, & antequam audiatur, vel contumax iudicetur: & ſi fiat declaratio abſque illa citatione, & auditione, eſt ipſo iure nulla, & nullum impedimentum facit, quo minus facta per ligatum cenſuris valeant, per gloſ.[g] & multa, quæ ipſemet Felyn. cumulat, & congerit,[h] &c.

B

f §. verum. de appel. & in ca. ad deprimẽdum. de off. ord.
g in c. vſië ces. §. quod ſi per 10. de elect. lib. 6.
h in ca. Rodulphus. nu. 9. de reſ.

SVMMARIVM.

1 *Collationes beneficiorum factæ à Capitulo ſuſpenſo, & non declarato, validæ ſunt.*

1 *Declaratio legitima requiritur ad incurrendum pœnas ipſo iure poſitas.*

C

2 *Collatio legitima eſt parti ante declarationem intimanda.*

3 *Geſta à capitulo ſuſpenſo, vt à perſona publica, valent.*

CONSILIVM LVII.

AN ſtante ſuſpenſione, Capitulum poſſit conferre beneficia ſuæ præbendæ in tali Eccleſia?

1 Quæſtio hæc eſt nimis generaliter propoſita, vt categorica reſponſio eis aptetur: ſed credo, quod collationes beneficiorum factæ à capitulo non iudicabuntur inualidæ ſiue nullæ: attento, quod requiritur legitima declaratio ad incurrendas pœnas, etiam ipſo iure incurſas, iuxta gloſſam ſingularem, & receptam,[i] & etiam, & alia plurima citat in hoc Felynus.[k]

D

2 Attento item, quod citatio debet legitimè intimari parti, & quod contra hanc declarationem poterunt allegari aliqua notata in Cle. 1.[l] & adducta per Felynum,[m] & per eundem in cap. [ad probandum][n]

3 Attento item, quod cũ ſit vniuerſi-

i Clemen. 1. de te.
k in ca. Rodulphus n. 41 de reſc.
l de ina. & cle. cauſ. m. §. verum. de elect.
m cap. quoniam. §. porro. num. 3. vt lit. non conteſt.
n num. 6. de re iud.

tas,

tas, & non ſingularis perſona: vna, vel alia de cauſa excuſabitur collatio ab eo facta, eo quod illam faciat, vt publica perſona, cuius geſta valent, donec tolletatur.[a] & difficile prætorium celeberrimum Rotæ iudicabit illud Capitulum non eſſe toletandum propter hanc ſolam intimationẽ ſuſpenſionis, ſi eruditiſſimi cauſarum Patroni Romanæ curiæ ſuſcipiant defenſionem eius, & illius, cui beneficium fuit collatum. Quare conſulo, ne quis facilè moueat litem aduerſus eum, qui poſſederit beneficium collatum à prædicto Capitulo, fundando ſe ſolum ſuper præfata ſuſpenſione. Salua, &c. E F

a l. Barbarius. ff. de off. præſid. & c. ad probandū de re iu.

S V M M A R I V M.

1 Suſpenſio ab officio generalior eſt, quam ſuſpenſio à diuinis.

CONSILIVM LVIII.

AN ſuſpenſio à diuinis æquipolleat ſuſpenſioni ab officio.

1 Reſpondeo primò, de ſuſpenſione à diuinis agere textum c. 1.[b] G

Secundò, quod Innoc. gloſſa, & alij omnes ſenſerunt hanc difficultatẽ, quæ certè non eſt parua: & cõiter videtur recepta opinio Innoc.[c] vt latè refert Franciſcus,[d] & ſequimur nos in Manu. conſ.[e]

Tertiò, quod omnibus his perpenſis, poteſt categoricè huic quæſtioni reſponderi, quod ſuſpenſio ab officio eſt generalior, quam ſuſpenſio à diuinis: & conſequenter, quod ſuſpenſus à diuinis, intereſſendo diuinis nõ incurrit irregularitatem plus quã ſuſpenſus ab officio. H

b de ſenten. excom. lib. 6.
c in c. fin. de exceſſ. prælatorum.
d in d. ca. 1. §. caueat. nume. 3.
e ca. 27. nu. 163.

De Verborum ſignificatione.

S V M M A R I V M.

1 Inſigne dicitur, quod præ alijs ſui ordinis aliquid habet præcipuum.
2 Locus inſignis dicitur, qui in ordine locorum quiddam habet præcipuum.
3 Locus inſignis etiam dicitur locus muratus.
4 Locus inſignis dicitur, quando vulgo pro tali habetur.

CONSILIVM LIX.

VTrum Fonſeca diœceſis Toletanæ poſſit appellari locus inſignis, ad hoc, vt non vitietur diſpenſatio matrimonialis in qua ſic appellata fuit.

1 Reſpondeo, quod ſic. Tum quia inſigne dicitur id, quod præ alijs ſui ordinis habet aliquid præcipuum, iuxta illud.[f] [Oſtroque inſignis, & auro Stat ſonipes,] & alia multa, quæ in hoc citãt eruditi Latini: & Fonſeca licet non ſit locus cinctus muris, habet tamen 800. me. ..pes, quod eſt quiddam præcipuum in ordine locorum Hiſpaniç non muratorum ſine muris nõ cinctorum. Tum quia habet iuriſdictionem magnam, etiam mero, & mixto imperio inſignitam.

2 Tum quia non requiritur, quod ſit muris cinctus, vel muratus locus, ad hoc, vt dicatur inſignis, vt probatur in ca. [ſtatutum,] adiuncta gloſſa.[g] Nam textus habet delegatum Sedis Apoſtolicæ poſſe cognoſcere de cauſa ſibi delegata in ciuitate, vel loco inſigni, & gloſſa recepta intelligit per ciuitatem locum muris cinctum, & conſequenter probat locum inſignem poſſe eſſe etiam non muratum, & muris cinctum.

3 Tum quia is, cui committebatur poteſtas diſpenſandi, accepit informationem de contentis in commiſſione: & conſequenter de loco illo, an eſſet inſignis: & teſtes, qui vt par eſt credere, fuerunt Hiſpani, & potuerunt teſtari verbis Hiſpanis, dicendo, [que era laugar ſignalado:] quod Hiſpanis ſignificat idem, quod Latinis verbum inſignis, vt palam eſt.

4 Tum denique, quod, vt ait Ioannes Monachus,[h] locus inſignis dicitur, qui vulgo habetur pro tali, & conſtat præfatum locum de Fonſeca[i] haberi à vulgo pro [ſignalado,] & conſequenter pro inſigni cum idem ſignificent inſignis, & [ſignalado.] &c.

f Virg. 4. Aeneid.
g in ver. ciuitas. de reſcrip. lib. 6.
h in d. c. ſtatutũ. in pri.
i A: g l. Labeo ff. de ſup pel. le. & c. ex literis. de ſponſalibus.

S V M M A R I V M.

1 Præceptum Papæ in dubio, vt verba ſonant, interpretandum.

Fortu-

2 *Fortunam pinguiorem ſortitur, qui deducto ne egeat, ſoluere poteſt.*
2 *Fortunam ad pinguiorem veniſſe, & poſſe ſoluere deducto ne egeat, paria.*
3 *Suſtentatio honeſta ex perſonæ qualitate conſideranda.*

CONSILIVM II.

PApa ſub pœna ſuſpenſionis præcepit quibuſdam fratribus, vt cũ peruenirent ad pinguiorem fortunam, tenerentur dimidium redituum, ſiue fructuum conuertere in ædificationẽ, vel immobilium emptionem.

Quæritur, ad quid obligeniur.

Secundò, quando ipſi fratres iudicandi ſint perueniſſe ad pinguiorem fortunam.

1 AD PRIOREM QVÆSTIONEM reſpondeo, quod cenſura, ſiue præceptum illud Papæ ponit prædictis fratribus obligationem illam, quam verba ſonant, nempè, quod cum venerint ad pinguiorem fortunam, dimidium fructuum impendant ædificationi, vel immobilium emptioni: quia in dubio non eſt recedẽduin à verbis diſpoſitionis.[a]

a l. non aliter. ff. de leg. 3 ca tua, de ſponſ.

2 AD POSTERIOREM QVÆSTIONEM reſpondeo, tunc prædictos fratres iudicandos eſſe perueniſſe ad pinguiorem fortunam, quando peruenient ad eum ſtatum, in quo poterunt ſe honeſtè ſuſtentare de bonis ſuis: quia debitorem peruenire ad pinguiorem fortunam idem eſt, quod peruenire ad ſtatum, in quo, deducto eo quo indiget ad ſe decenter ſuſtentandum, poteſt ſoluere, vt colligitur ex l. inter eos, & l. miles,[b] vbi Iaſon bis, vel ter æquiparat, venire quem ad pinguiorem fortunã, & poſſe ſoluere, deducto ne egeat. Tũc autem dicitur quis habere tantum, vt poſſit ſoluere deducto ne egeat, quando habet tantum, quod poſſit ſoluere, retento eo, quod ſufficiat ei ad commodè, & honeſtè viuendum, vt dicit gloſſ. memorabilis,[c] quam ſequitur Philippus Decius.[d]

3 Honeſta verò, & commoda ſuſtentatio debet conſiderari ſecundum qualitatem perſonæ, ſecundum Baldum,[e] & tradit Alexander.[f] Porrò non ſunt hæc intelligenda, vt quidam dicebat, vt qui peruenit ad pinguiorem fortunam, debeat ſoluere debitum de omnibus, quæ habet, ſed tantum de his, quæ ſuperſunt ei, retenta ſibi commoda, & honeſta ſuſtentatione, vt ex prædictis l. & eis adnotat. facilè colliges, &c.

b ff. de re. iud. in l. diuus, & l. in condẽnatione. ff. de reg. iur § ſed etſi quis. Inſtit. de act.
c in d. l. in condemnatione.
d in d. l. diuus, nu. 7.
e in l. 2. in prin. ff. quod met. cau.
f in l. ſi maritus, in fin. ff. ſol. matr.

SVMMARIVM.

1 *Verbum, non ſuffragatur, poſitum in Concil. Trident. cap. 12. ſeſſio. 24. cum ſit negatiuum, & deſtruat quidquid poſt ſe inuenit, recipit exceptionem.*
2 *Beneficiatus, fidem profiteri recuſans, an præſumatur hæreticus, & vt talis priuandus.*
2 *Concil. non præſumit hæreticos profeſſionem fidei non emittentes, ſed punit pœna debita inobedientiæ.*
3 *Pœnæ ſunt reſtringendæ, & legũ correctio vitanda.*
3 *Verbum, non ſuffragetur, ſi extendatur ad titulum, corrigitur regula de trien. poſſeſſ & nu. 4.*
4 *Verbum, non ſuffragetur, intelligendum de adimtorio, quod dat poſſeſſio ad quærendos, vel non perdendos fructus, & non quo ad titulum.*
5 *Pœnæ canonum, præſertim Conciliorum, ſolent eſſe moderatæ, ita quod nõ excedant pœnam delicti.*

CONSILIVM III.

AN illa verba,[g] Concilii Trident. [Nec illis poſſeſſio ſuffragetur,] excludant prouiſum, etiam quo ad titulum, ita quod neque quo ad fructuum perceptionem, neque quo ad proprietatem ſuffragetur.

g in cap. 12. ſeſſ. 24.

1 Pro parte affirmante facit, quod negatio totum, quod poſt ſe inuenit, deſtruit, & contrarium eius ponit, vt ait gloſſa ſingularis, & recepta,[h] ad quod facit illud Dialecticorum, [Nullus eſt aptior modus contradicendi, quam præponendo negatiuam.] at clauſulæ prædictæ præponitur negatiua verbo [ſuffragetur,] ergo tollit omne ſuffragium, & conſequenter tam illud, quod eſt datum ad legitimandum, ſiue canonizandum titulum, quam ad quærendos fructus.

h in ca. cum dilectus, de conſuet.

Secun-

2 Secundò, quod hæreticus pdit omnia iura ſibi competentia. [a] At qui prouiſus de beneficio reſpuit profiteri fidem, videtur hæreticus: ergo pdit omnia iura, & conſequenter ipſammet poſſeſſionem, iuxta gloſſam ſingularem; [b] & ita ad nihilum pôt illa ſibi prodeſſe.

a l. cum ſecũdum leges, & cum ſimilib. de hære li. 6.

b in cap. quo iure 8. diſt.

3 Pro parte autem negante facit primò, quod pœnæ ſunt reſtringendæ. [c] Secundò, quod correctio iurium vitanda eſt. [d] At intelligendo prædicta verba de ſuffragio quo ad titulum, corrigitur lex illa vtiliſſima de triennali poſſeſſione, & intelligẽdo de ſuffragio quo ad fructus, conciliantur cum illa: ergo ſunt intelligenda quo ad fructus tantum. Tertiò, quod intelligentia dictorum ex cauſis eſt ſumenda dicendi, [e] & verba ſecundum materiam ſubiectam ſunt intelligenda, etiam improprtando ea, [f] at materia, in qua proferuntur prædicta verba, eſt materia acquiſitionis, vel amiſſionis fructuum beneficij, & non tituli eius: ergo intelligenda ſunt de ſuffragio, & adiutorio, quod dat poſſeſſio ad quærendum, vel ad non perdendum fructus, & non quod conuenit ad quærendum, vel non perdendũ titulum.

c cap. pœnæ. de pæn. d. 1. cum ſimil.

d c. cum expediat. de elect. li. 6. & l. 1. C. de inoff. teſta.

e ex intelligentia, de verb. ſign.

f l. ſi vno ff. locati.

4 Quartò, quod pœna priuationis alicuius iuris non eſt dicenda cuipiam impoſita, niſi eam lex expreſsè ponat, iuxta gloſſam ſolemnem, & receptam, quæ vltima eſt. [g] At prouiſus, ſimul ac poſſeſſionem cum titulo colorato accepit, q̃ſiuit ius fruendi fructu prædictæ regulæ de trien. ergo non debet cenſeri priuatus illo, niſi per legem, quæ id exprimat, vel niſi aliter non poſſet eſſe fructuoſa, at prædicta verba prædicti canonis poſſunt eſſe valdè fructuoſa, intelligendo ea quoad perditionem fructuum tantum: ergo quo ad eam tantum ſunt intelligenda.

g cap. vlt. de iure pat.

5 Quintò, quod pœnæ canonum, præſertim Conciliorum œcumenicorũ, ſolent eſſe temperatæ, & moderatæ, ita quod non excedant menſuram delicti, iuxta illud, [h] [iuxta menſuram delicti ſit, & plagarum modus.] [i] At culpa non faciendi prædictã profeſſionem, vt plurimum prouenit ex ignorãtia, inaduertentia, & negligentia, & eſt quædam omiſſio facilè ſupplebilis: ergo pro ea

h Deut. 16.

i c. non offeramus 4. q. 1.

E non eſt imponenda eam omittenti pœna perditionis beneficij, vel iuris, quo il lud ſibi defendere poteſt: immo ſatis ſuperque fuit priuare eum iure quærendi fructus, & ita credendum eſt, ſacrũ Concilium voluiſſe quidem illum priuare iure fructuum, non autem iure tangente titulum.

Non obſtant oppoſita; ad prius enim reſpondetur, quod tum demũ negatiua vniuerſalis eſt vniuerſaliter intelligenda, quando nulla lege ſpeciali, vel efficaci ratione, eſſet limitanda in aliqua ſpecie: nulla enim eſt regula tam generalis, quæ aliquam non patiatur exceptionem, F præter illam, quæ ponitur, cap. licet, [k] at plurimæ ſunt regulæ vtriuſ. que iuris vniuerſaliter, & negatiuè conceptæ, per verba [nullus, nemo, non, præſtat, nihil,] & id genus alia, quæ tamen multas habent limitationes, & ita regula illa negatiua, quæ tacitè colligitur ex prædictis verbis, ſcilicet, [non ſuffragetur poſſeſſio prouiſo, qui intra duos menſes non fecerit profeſſionem fidei, iure limitatur, vt ſolum procedat quo ad ſuffragium acquirendorum fructuum, & non quo ad id, quod pertinet ad titulum, de quo per dictam G regulam de triennali ſtatuitur contrarium.

k de regul.

Ad poſterius reſpondetur, concedendo, hæreticum priuari omnibus iuribus ipſo iure, negando tamen, quod ex eo ſolo, quod prouiſus omittat profiteri fidem intra duos menſes, præſumatur hæreticus, nec ſuſpectus de hæreſi, & q̃d Concilium non intendebat ponere pœnã debitã hæreſi, ſed debitam inobediẽtiæ: ſi enim id intẽdiſſet, appoſuiſſet pœnam priuationis beneficii, vt palam eſt.

H *SVMMARIVM.*

1 *Parochus penſione conſtituta ſuper ſua parochiali ea lege, vt 50. ſibi libera remaneant, ordinaria onera ſubire debet.*

CONSILIVM IV.

Conſtituta certa pẽſione vni ſuper fructibus parochiæ alteri collatæ ea lege, vt 50. ſcuta libera remaneant paro-

parocho. Quæritur, an debeant illa re- A
manere libera et ab onere habendi cle-
ricum, qui eum iuuet in diuinis facien-
dis, & ab impenſa candelarum, quæ sũt
neceſſariæ ad Miſſarum parochialiũ ce-
lebrationem, & cereorum, qui ſunt ne-
ceſſarij ad portandum ſacramentum in
firmis, & ab impenſa olei neceſſarij ad
ſuſtentandam lampadem ardentem co
ram ſanctiſſimo Sacramento, & cereo-
rum, qui de Eccleſiæ more debent di-
ſtribui aliquibus perſonis, & ramorum
palmarum, oliuarum, & aliarum arbo
rum, quæ neceſſario benedici debent in B
dominica Palmarum?

1 Reſpondeo multa poſſe pro vtraq; parte adduci, ſed contendentibus ſuper his cõſulendum videri, vt conuenirent, ita quod onus habendi clericum adiutorem, & candelas neceſſarias ad celebrationem, & cereos ad portandum Sacramentum, debeat ſubire parochus. Impenſam autem olei neceſſarij ad ſuſtentandã prædictam lampadem, & cereorum, qui de more debẽt diſtribui, vltra neceſſarias candelas ad ordinarium cultum, ſubeat penſionarius: ea ratione diuerſitatis, quod hæ nõ videntur acceſſo- C
ria neceſſaria officio parochi, illa verò ſic: & quod pro his nihil de conſuetudine rependitur communiter parocho, pro illis autem ſic, etiam ſi parocho acceſſiſſet aliquis reditus ex aliqua Capellania, cui ipſe deberet inſeruire: attento, quod penſio prędicta non creuit propter eam Capellaniã, cuius reditus non augent valorem fructuum pluſquam oblationes, diſtributiones, & alia mortuaria, & anniuerſaria, iuxta latè adducta per Felynum.[a] Salua, &c.

a in cap. ad aures de reſcrip.

SVMMARIVM. D

1 *Canonici regulares ſeparatas domus habere poſſunt.*

2 *Canonici regulares mulieres honeſtis de cauſis domos ſuas ſeparatas ingredi permittentes pœnã nullam incurrunt.*

3 *Mulieres nõ prohibentur ingredi regularium alias domos quam monaſteria.*

4 *Copulatiuè, ac, &, ſumuntur, impropriè inter verba diuerſa idem ſignificãtia.*

5 *Dictio, ſeu, uel, ſiue, accipitur expoſitiuè, ita, vt verba, & nõ ſenſum disiungat.*

CONSILIVM V.

CApitulum, & Canonici regulares Eccleſiæ Pampilonenſis hbent ſinguli quaſdam domunculas extra clauſtrum poſitas, in quibus ſolet morari ancilla, & recipi cognati, amici, & alij hoſpites vtriuſque ſexus, qui prædictos Canonicos viſunt, vel caritatis officium eiſdem impendunt.

Quæritur, an pręfati Canonici excõmunicationem, vel aliam pœnam incurrant, propter aduentum, vel ingreſſum mulierum in præfatas domos, propter extrauagantem Pij V.

1 Præſuppono primò deciſionem alterius quæſtionis, quam præſupponit hæc propoſita, ſcilicet, quod prædictis Canonicis regularibus licet habere prędictas domos, ſeu domunculas, quam in ſpecie eſſe iuridicam, nos tradimus in Comment. 3.[b] quæ probatur ibidem,[c] per irrefragabilia fundamenta, quæ prius adducuntur in quæſt. 4. & ſequentibus vſque ad nonam, & in ipſa nona.

b de re. ſuper ea nullam nu. 35.
c ſub q. 9.

2 Ad hanc autem quęſtionem hic propoſitam reſpondeo, quod nullam cenſuram, neq; aliam pœnam, neque vllum peccatum incurrunt prædicti Canonici eo, quod conſentiant in prędictas domos aliquas mulieres honeſtas, ob cauſas honeſtas intrare: quoniam nullo iure naturali, nec diuino, nec humano Canonico id prohibetur, vt defenſum, & monſtratum eſt in prædictis quęſtionibus, ex quarum deciſionibus fluit, & infertur deciſio præfata.

3 Secundò, quod non obſtat extrauagans prædicta Pij V. quæ incipit. [Regularium:] relata à nobis in comment. 4.[d] quatenus prohibet, ne mulieres vllæ ingrediantur monaſteria, & domos vllorum Regularium: quia, vt ibidem declarãuimus verbum [domos,] in ea poſitum, non accipitur pro quacunque domo regularium, ſed pro monaſterijs clauſis eorundem in hæc verba. [Coniunctiones illę copulatiuæ, ac, &, poſitę inter illa verba monaſteria, & domos non ſumuntur in ſignificatu proprio, ſecundũ quem ponuntur inter verba diuerſa ſignificãtia diuerſa, iuxta gloſ. memorabilẽ,[e] ſed accipiuntur impropriè

d Super ea. ſtatuimus. nu. 2.
e in rub ff. de iuris, & facti ignor. & gl. c. querelam, de ſimon.

pro

pro,ſeu,vel ſiue,quæ ponuntur diuerſa E verba idem ſignificãtia,iuxta Panormitanum receptum. [a] Tum per prædictã extrauagantem circa,ibi,monaſteria,ſiue domos,vt ibi annotauimus.]

a in c. inter cæteras, de reſcr.

4 Quod autem ſic propriè debeant capi in hac extrauagante probatur primò per aliam extrauagãtem eiuſdem Pij V. quæ incipit:circa cuius tenorem retulimus in eodem Commen.[b] vbi [c] ſic ſcripſimus.[Dictio,ſeu,capitur hic expoſitiuè ſecundum propriam ſignificationem,quæ ſicut,& dictio,ſiue,verba, & non ſenſum disiungit, ſecundum Panormitanum receptum, [d] quamuis, & aliquã do ſecundum ſubiectam materiam vtraque earum, vel alternet, vel copulet, per latius ibi allegata, [e] per Felynum. Verbum enim domibus, inter quod,& verbum,monaſterijs hic ponitur, idem ſignificant, ſcilicet ædificium monachis dicatum, & ſeptum, vel neceſſario ſepiendum, &c. Tertiò, quod abſurdum eſſet dicere per prædictã extrauagantem ab omnibus domibus vrbanis,& ruſticis,& villis omnium monaſteriorum omnes mulieres arceri; & G ita dicendum. [f] Quartò, quod eædem rationes, quæ concludunt verbum [ſiue,] poſitum in prædicta extrauagante circa,poni propriè pro ſeu,ſiue,coniunctione expoſitum, illę eædẽ cõcludunt, quod in prædicta extrauagante[regularium] copulatiuè, ac, & ante exponuntur è contrario pro expoſita.Salua,&c.

b Super ca. ſtatuimus. nu 39.
c nu 44.
d in d. cap. inter cæteras,de reſcr. nu.4.
e nu.3.
f c. dudum. 2. de præb. lib.6. l.nam quod abſurdum. ff. bo. lib.

SVMMARIVM.

1 *Priuatus voce actiua,& paſſiua,quibus priuatus cenſeatur.*

CONSILIVM VI.

PRiuatus voce actiua,& paſſiua iuxta [g] Concil. Trident. an cenſeatur priuatus voce capitulari, an voce electiua ad officia.

g c.2. de reg. ſeſſ.15.

1 Reſpondetur,quod cenſetur priuatus iure dandi vocem capitulariter,vel, vt alij habent in negotijs occurrẽtibus expediendis per voces capitulariũ collegialiter,vt ſatis colligitur ex gloſſa, [h] & ex eis, quæ addunt ei Cardinalis, & Bonifacius,& ex eiſdem in clement.[vt E ij qui.] [i] & ex eo quod lex generaliter loquens, generaliter intelligenda eſt, [k] & præfatum caput generaliter priuat præfatũ religioſum voce actiua,& paſſiua, & ita generaliter debet intelligi de oĩ iure dandi vocem ad aliquem actum faciendum in Capitulo,& iure patiendi vocem datam de ipſo à Capitulo, conuentu, vel collegio quoad ea, quæ ſunt ipſi honori,& præeminentiæ:quamuis non iure patiendi ea,quæ ſibi ſunt oneri,& pœnæ,vt ſatis exprimunt pręfatus Cardinalis,& Bonifacius.Salua,&c.

h verb.inibi. clem. de regul.
i de æta. & qual.
k l. 1. §. cauſe. ff de alea luſ. et aleat.

F

SVMMARIVM.

1 *Socius capitale reſtituere tenetur:ſi equus punctus,calce ſocium necauit.*

CONSILIVM VII.

TItius,qui dederat pecuniam alteri, ea lege, vt quotannis certum, quid ſolueretur ei,& ſi durante ſocietate moreretur morte naturali, pecunia eſſet accipientis, & poſtea obijt mortem percuſſus calce eiuſdem equi,ad cuius clunes aſcẽdere volebat, eo quod is,qui ſellæ inſidebat,calcaribus punxit equum. G Quæritur,an mortuus fuerit morte naturali.

1 Videtur dicendum non fuiſſe mortuum morte naturali,ſed violenta,& conſequenter hæredem eius poſſe illam pecuniam repetere,vel iam repetitam retinere. Tum quia communiter, & vulgariter non reputatur naturalis. Tum quia inſtrumentum ſocietatis inter exempla mortis violentæ,& ab alio illatæ,ponit mortem obuenientem præ H gnanti ex partu, vel prægnatione, quæ magis videtur accedere ad mortem naturalem, quam mors de qua proponitur quæſtio: & conſequenter poſſe hæredem Titij iuſtè in foro Dei repetere pecuniam prædictam, vel repetitam retinere.Salua,&c.

SVMMARIVM.

1 *Concilium Prouinciale,quis congregare poſſit.*
2 *Concilium Prouinciale quando congregari poſſit.*
3 *Conciliũ Prouinciale eſt cõuentus Epiſcopo*

ſcoporum coactus ab habente poteſtatẽ congregandi, vocatis vocandis.

CONSILIVM VIII.

AN conuentus, vel cõgregatio Epiſcoporum Prouinciæ, facta per viſitatorum auctoritatem, dicatur Concilium prouinciale?

Reſpondeo primò, quod ad ſoluẽdã clarè hanc quæſtionem expediebat declarare, cuius eſt, vel à quo miſſus viſitator præfatus: & an eſſet miſſus ad caſum particularem, vel aliquos caſus particulares tractãdos cum Epiſcopis, an vt faceret Concilium Prouinciale cum eis.

1 Secundò, quod Concilium Prouinciale congregari poteſt à Papa, & Patriarcha, qui ſuperior eſſet Archiepiſcopo totius Prouinciæ, vel ab ipſomet Archiepiſcopo, & Metropolitano, vt docet Cardinalis,[a] & eſt textus Iſidori.[b]

2 Tertiò, quod ſi viſitator nõ eſt miſſus ab aliquo prædictorum trium, conuentus Epiſcoporum coadunatus ab illo viſitatore non eſt Conciliũ Prouinciale, neque ſi ab eis, vel aliquo illorum ſit miſſus abſque ſpeciali facultate congregandi Concilium Prouinciale: neque ſi eſt tãtum miſſus ad aliquẽ, vel aliquos actus particulares: quia, vt aliquis conuentus Epiſcoporum ſit Conciliũ Prouinciale, oportet, vt congregetur ab eo, qui habet auctoritatem congregandi illud.[c] Quamuis Concilium Prouinciale congregari poſſit ad aliquas particulares cauſas in cõgregatione ipſius expreſſas, ex mente Innoc.[d]

3 Quartò, quod conuẽtus Epiſcoporum Prouinciæ coactus à viſitatore, vocatis vocandis de iure, vel cõſuetudine habente poteſtatem cogendi Conciliũ Prouinciale ad celebrandum Conciliũ, edit Concilium Prouinciale: quia omnia, quæ ſunt neceſſaria ad ſubſtantiam Concilii Prouincialis, habebat in numero vocandorum, porrò etiam ipſummet Metropolitanum, qui per ſe, vel per alium debet intereſſe ipſi Concilio per iura præcitata, etiamſi viſitator eſſet deputatus à Papa, eſto, quod viſitator primum locum teneret propter repræſentationem Papæ: quia in dubio Papa nemini præiudicat.[e]

a in cle. prima, §. quod & interdictis, de ſent. excom.
b Iſid. lib. 6. etymol. cap. 16. in can. regul. §. porrò. 3. diſt.
c arg. c. quoniam quidẽ & cap. placuit. 18. diſt.
d in ca. graue. nu. 7. de præb.
e cap. ſuper eis. de offic. deleg. l. 2. §. ſi quis à principe. ff. ne quid in loco pub.

S V M M A R I V M.

1 *Prohibitio ab ingreſſu Eccleſiæ, interdictum, & ſuſpenſio diuerſis reſpectibus appellatur.*
2 *Res eadem diuerſis nominibus ex diuerſo reſpectu appellatur.*
3 *Cenſuræ eccleſiaſticæ in multis conueniunt, & in multis differunt.*

CONSILIVM IX.

AN caſus, in quibus quis in iure ſuſpenditur ab ingreſſu Eccleſiæ, potius reducendi ſint ad interdictum perſonale ſpeciale, vt ſignificat Manu. confeſſorum,[f] quam ad propriam ſuſpenſionem, ad quam tamen eſſe reducendos ſignificat c. 27.[g]

1 Ad antinomiam reſpõdetur primò, quod prohibitio ab ingreſſu Eccleſię dicitur interdictum in cap. [ſacro.][h] ibi, [ingreſſum Eccleſiæ per menſem vnũ nouerit ſibi interdictum.] & in c. 1.[i] appellatur ſuſpenſio ibi, [Per menſem vnũ ab ingreſſu Eccleſiæ, & diuinis officiis nouerit ſe ſuſpẽſum.] & vtrobique. Secundò, quod ex hoc infertur, eãdem prohibitionẽ ab ingreſſu Eccleſiæ poſſe appellari ſuſpenſionem, & interdictũ, cum Summus Pontifex eam in vno loco appellet interdictum, & in alio ſuſpẽſionem: cui conſequens eſt, eodem modo poſſe defendi noſtrum Manuale, quatenus in vno loco ſignificat prohibitionem ab ingreſſu Eccleſiæ appellari poſſe interdictum, & in altero appellat ſuſpenſionem, allegando in id textus expreſſos ſummi Pontificis.

2 Tertiò, ex his reſultare dubium notabile, ſcilicet qua ratione poteſt defendi Papa appellando in vno interdictũ, & in altero ſuſpenſionem, vt eadẽ ratione defendi poſſit et Manuale. Ad quod reſpondetur, quod eadem res vno reſpectu propriè poteſt appellari vno modo, & alio reſpectu altero: exemplũ eſt in lege [ſi quando.][k] per quam ibi Bar. receptus ab omnibus dicit, poſſe appellari à Rege, quãtenus eſt Dux, ad Superiorem, licet non quatenus eſt Rex: & quotidie appellatur ab Epiſcopo, quatenus eſt Epiſcopus ad Archiepiſcopum, & quatenus eſt delegatus Papę ad Papã

f c. 27. num. 170.
g nu. 156.
h de ſent. ex comm.
i eod. tit. l. 6. c. ſi quis autem.
k C. de appellat.

& ab vno, & eodẽ iudice, quatenus eſt ordinarius eccleſiaſticus, appellatur ad Papam, & quatenus eſt iudex ſecularis, appellatur ad Regem.[a]

a c. ſi duobus. §. denique, de appell.

3 Et ita eadem cenſura poteſt vna ratione appellari ſuſpẽſio, & altera interdictum ſpeciale: eo quod omnes cenſuræ conueniunt in multis, & differũt in multis, quæ ponuntur in prædicto Manual.[b] Ex quo ſequitur, quod nulla prohibitio ab ingreſſu Eccleſiæ poteſt appellari ſuſpenſio, ſi ob culpam alienam fiat, interdictum autem ſic, ſiue fiat ob culpam propriam, ſiue alienam.

b c. 27. num. 164.

SVMMARIVM.

1 *Epiſcopi procedere non poſſunt contra Officiales, vel Nuncios Papæ.*
2 *Officiales Papæ appellantur rectores ciuitatum in terris Eccleſiæ, ſed nõ sũt, num. 2. & 3.*
3 *Officialis vnde dicatur, & quid ſignificet.*
4 *Officialis, verbum generale, & reſtringitur per adiectionem genitiuorum, & aliorum æquipollentium.*
5 *Officialis eſt, qui immediatè alicui in officio ſeruit.*
6 *Officialis Papæ non eſt inſtitutus ab eo Poteſtas, ſeu Gubernator, etiam ſi ſit perpetuo inſtitutus.*
8 *Officiales Papæ non ſunt legati, ſeu ſubdelegati ad cognoſcendum de cauſis inſtituti.*
9 *Rectores, ſeu Poteſtates à ciuitatibus dicti, & à Papa confirmati, non ſunt Officiales Papæ.*
10 *Officialis Papæ eſt, qui ei immediatè ſeruit, non qui à Papa inſtituitur, vt alijs præſit.*
11 *Officiales Papæ non ſunt, qui à Papa in miniſterio Cardinalis, vel Principis ponuntur.*

CONSILIVM X.

AN Epiſcopus poſſit ferre ſententiam excommunicationis aliqua iuſta de cauſa, ſeruatis ſeruandis, in Poteſtatem, ſiue Rectorem poſitum in ſua ciuitate à Sede Apoſtolica.

1 Pro parte negante facit extrauagãs [cum Matthæus,][c] qua vetatur omnibus ordinarijs, ne procedant contra Officiales, & Nuncios Sedis Apoſt. ſine illius licentia, nec vllam in eos ferant cenſuram: & huiuſmodi Poteſtates videntur eſſe officiales Sedis Apoſtolicæ.

c de hæret. inter cões.

E

2 Secundò facit extrauagans [ad regimen][d] quæ inter officiales Sedis Apoſtolicæ connumerat Rectores ciuitatũ, & locorum; & poteſtates prædicti appellantur rectores[e]

d de præben. inter cões.

3 Tertiò, quod verbum Officialis, eſt latum, deſcendens à verbo Officium, & ſignificat omnes, qui ſeruiunt alicui in aliquo officio tanquam iudices, vel executores, vel miniſtri alius generis miniſterij.[f]

e in l. 1 C. ſi rector prouincia, & multis alijs locis.

4 Pro parte verò affirmante facit primò, quod verbum [Officialis] quamuis latè pateat, vt prędictũ eſt, & ſit genus habens ſub ſe multas ſpecies reſtringitur tamen per additionem genitiuorũ, vel aliorum nominum æquipollẽtium, vt cum dicimus Officialis Papæ, Cardinalis, Cancellarii, vel Vicecancellarii, Datarii, Magiſtri, vel cum dicimus Officialis, Regis, Ducis, Comitis, Prætoris.

F

f arg. clem. 2. de reſcr et c. 2 de offi. vicarii. et c. 2. de ſent. excom. & c. cum parati, de app.

5 Et videtur definiri poſſe, quod Officialis alicuius dicatur eſſe, qui ſeruit ei immediatè in aliquo officio: & qđ Poteſtates prædicti non videntur ſeruire immediatè Papæ, ſed ciuitatibus, vel locis, vel Reipub. quibus præficiuntur.

G

6 Secundò, quod hi Poteſtates habẽt iuriſdictionem ordinariã à lege.[g] Tertiò, qđ ad hoc, vt dicatur officialis Papæ, non videtur ſufficere, quod inſtituatur ab ipſo: alioquin omnes Epiſcopi, & Archiepiſcopi appellarentur eius officiales, immo & omnes, quibus ipſe cõfert beneficia Eccleſiaſtica, quod videtur abſurdum, & ita non dicendum,[h] quin etiam omnes confeſſarii, & prædicatores, quibus ille facit facultatem audiendi confeſſiones, & prædicandi vbique terrarum, vel in illo, aut illo Epiſcopatu, quod videtur abſurdum.

g iuxta l. ſi. de iuriſdict. omn. iud. ca. cum, ad eccleſiam, de offic. ord.

h l nã quod abſurdum. ff. de bonis liber.

H

7 Quartò, quod delegati, & ſubdelegati Papæ dati ad cognoſcendũ de cauſis, non dicuntur officiales eius; nam omnia beneficia illorum eſſent reſeruata ei,[i] quod tamen non eſt verum, nec ſeruatur. At non poteſt negari, eos ſeruire Papæ in aliquo officio: qui dicuntur habere officium per rubr. de officio delegati, & digeſtis de officio eius cui mandata eſt iuriſdictio.

i per d. cap. extraua. ad regimen.

Sed quia non ſeruiũt immediatè ſuæ

San-

Digitized by Google

Sãctitati,ſed cauſis partiũ,quibus dãtur A iudices,non dicuntur officiales Papæ.

Ergo neq; poteſtates terrarũ,qui non ſeruiũt immediatè Papæ,ſed rebus pub. ad quarum gubernationem præficiuntur,non videntur dici officiales eius.

8 His pro vtraque parte conſideratis videtur dicendum primò, quod ſi Poteſtates eligerentur ab ipſis ciuitatibus,& cõfirmarentur à Papa,non cenſerentur officiales eius: & minus ſi per ſolam electionem ſine alia confirmatione poſſent adminiſtrare. Secundò, quod etiam Poteſtates,qui inſtituuntur perpetui,quẽadmodum regulariter inſtituuntur beneficiarij eccleſiaſticorum beneficiorũ, non videntur dici officiales.

9 Tertiò,quod etiam,qui à ſolo Papa ponuntur,& reuocantur pro ſola voluntate, & arbitrio, ea ratione videri poſſunt non eſſe Officiales Papæ, quod nõ videntur ei ſeruire immediatè,& quod non facit eos Poteſtas principaliter propter ſeruitium ſuum,ſed propter ſeruitium, quod præſtaturi ſunt illis Rebus pub. quibus eos præfecit;& finis principalis,& primarius eſt attendendus.[a]

10 Et quod hac ratione delegati Papæ C non videntur dici officiales eius, vt ſupra tactum eſt: & quod is, quem Papa daret alicui Cardinali, vel alteri nobili ſæculari,vel eccleſiaſtico, vt ſeruiret ei, non diceretur officialis Papę,ſi alias nõ ſeruiret ipſi, quãuis aliquod ſeruitium per quandam rei conſequentiam ad S. Sanctitatem inde perueniret,&c.

[a] *l. etſi non ſint, §. perueniamus, ff. de aur. & arg. leg.*

SVMMARIVM.

1 *Acceſſus,& regreſſus differunt, & de vno ad alium non infertur.*

1 *Acceſſus de iure quærendo, regreſſus de antiquo ſeruando agit.* D

1 *Regreſſus ad priſtinum ius valde fauorabilis.*

CONSILIVM XI.

QVæritur in quo acceſſus & regreſſus non æquentur? Nouum eſt, & maximum dubium,quod poſtea quam ipſe appuli Romam, controuerſum fuit, ſuper quodã regreſſu omninò, & integraliter expedito, conceſſo cuidam illegitimo: & audiui, quod licet A illa omnia,quæ nos de acceſſu prędictò ſcripſimus Põtifici Maximo placuiſſet, viſum tamen ei fuiſſe, non eſſe illa ad regreſſus alias iuridicos extendenda,ea ratione diuerſitatis,quod habẽs acceſſum agit de iure omnino nouo quærendo, habens autem regreſſum iuridicum de iure ante habito recuperando: & quod per renunciationem reſeruato regreſſu factam videntur reliquiæ iuris antiqui manere,& quadantenus magis ſuſpendi, quam omnino extingui,& quod regreſſus in priſtinum ius ſit valdè fauorabilis.[b] B Quamuis hodie per Concil. Trid.[c] parificari videntur. Salua,&c.

[b] *c. ab exordio. 35 diſt. & l. ſi vnus. §. pactus ne peteret, ff. de pactis, vbi Iaſon. nu. 5. & ante illũ Fely. in ca. cũ omnes. num. 8. de conſtitu. pluribus illud ornant.*

[c] *Seſſ. 25. ca. 7. de reformat.*

DE SIMONIA.

Hoc conſilium M. S. miſſum ad nos fuit, cum iam omnia Conſilia huius tituli impreſſiſſemus. Ne tamen illud à noſtro opere abeſſet ei poſtremum locum in hoc noſtro opere dedimus.

C

SVMMARIVM.

1 *Simoniacè ignoranter de beneficio prouiſus habita illius notitia tenetur dimittere,non obſtante,quod Papa illum ad compoſitionem fructuum malè perceptorum admiſerit cum clauſula (ius eidem competens in eo non auferendo, nec confirmando)*

2 *Expreſſio fructuum facta non ſecũdum verum valorem, ſed ſecundum taxam Cãcellariæ ſufficit quo ad validitatem tituli, ſed non quoad compoſitionem* D *fructuum ex eo malè perceptorum.*

CONSILIVM XCVI.

DE SIMONIA.

CLericus, qui bona fide, ignarus de ſimonia per mediatorem commiſſa,beneficium impetrauerat, & poſt habitam notitiam de ſimonia illud per 10. annos retinuerat,fructuſque ex eo perceperat à Sanctis. Pio V. petijt condonationem dictorum fructuum, quam

idem

idem Sanctiſs. ſoluta certa compoſitione, & nec ius auferendo, nec concedendo in dicto beneficio cõceſſit. Sed quia valorem beneficij iuxta taxam in Cancellaria expoſuit, cum plures percepiſſet fructus, dubitauit vtrum in conſcientia eſſet tutus.

1 Reſpondeo primò, quod D. Conſulens preſupponit ſe iuſtè potuiſſe detinere beneficium præfatum, non obſtante ſimonia contracta per tertium ſe ignorante; eo quod Pius V. reſpondiſſet ſe non auferre neq; conferre beneficium prefatum ipſi: quod tamen non eſt verum, quia eguit noua collatione.[a]

2 Secundò reſpondetur, quod expreſſio valoris ſecundum taxam Cancellariæ ſufficit ad hoc, vt prouiſio valuiſſet: vt tradit Felynus.[b] Tertiò, quod non E videtur ſatisfeciſſe compoſitioni per expreſſionem valoris taxati: quia ipſe tenebatur reſtituere fructus perceptos verè coram Deo, qui erant maiores, quam taxati, &c.

Prima parte lib. 1. de temp. ord. conſil. 29. in fine addatur ſequens annot.

Loquitur auctor de ultramontanis ſecundum opinionem gloſſæ, & aliorum. nam tex. habet de ſacris enim, vt ſit ſuſpenſus, & non de minoribus ordinibus, vt infra conſil. 1. F

Secunda parte lib. 4. Tit de cogn. ſpir. conſil. 6. in fine addatur ſequens annot.

Aduertitur, quod Congregatio ſacri Concilij tenuit contrarium, videlicet cognationem ſpiritualem contrahi per procuratorem, & ipſum procuratorem eam non contrahere, ſed mandantem.

a c. quicunque, & cap. præſertim. 1. q. 5. & c de ſimonia. & c de regularibus. de ſimon.

b in cap. ad aures. in concluſ. 11. & 16. de reſcr.

CONSILIORVM, ET RESPONSORVM D. Nauarri finis.

DEO IESV CHRISTO, ET SAPIENTISSIMO Conſultori, vnde ab Iſaia Conſiliarius nominatur, & fideliſſimo legum auctori, & propterea legiſero ab eodem nuncupato, gloria, & honor in perpetuum.

VENETIIS, MDCXXI.

Apud Ioannem Guerilium.

Sub Correctione Angeli Cantinij. I.V.D.

Digitized by Google

INDEX
RERVM OMNIVM,
QVAE IN HOC OPERE
CONTINENTVR.

GENERALIA, MAXIME VTRIVSQVE IVRIS quaſi axiomata, & communes tum Theologorum, tum Iuriſconſultorum ſententias complectens.

In quo illud obſeruandum, eas, quæ hac nota * ſeu aſteriſco notantur ſententias, cum ijs quæ ſequuntur, vſque ad initialem ſeu capitalem literam, ad ſecundum huius operis Tomum pertinere, quæ verò nullam notam habent, eas ad primum Tomum ſpectare.

Numerum autem primum paginam, alterum columnam, & literam paruulam columnæ partem denotare notum eſt. Quando verò litera parua A. maiuſculum adiungitur, hoc eſt ex Annotationibus Conſilijs additis aſſumptum.

ABBAS, ABBATIA, ABBATISSA.

ABBAS non poteſt dare litteras dimiſſorias ſuo familiari, ſi non ſit regularis, alioqui ſuſpenſionis pœnam incurrit. 120.2.h. & ſi miniſtrauit, ii regularis factus eſt. ibid. h. & tenetur ad reſtitutionem fructuum illius anni. ibid. Abbatis benedictio non eſt iterabilis. 235. 1. a.b. abbatiſſæ benedictio ſic. ibid. 1.c. abbas benedictus qui non habet literas ſuę benedictionis facientes fidem, quid faciet, vt iterum non benedicatur. ibid. c.d. & col. 2. vſque ad finem.

abbas priuilegiatus, ſine collegio monachorum non præcedit Eccleſiæ Cathedralis canonico, ſed reliquos clericos. 184. 2. h. 185. 1. a. abbas non præcedit canonicos Eccleſiæ cathedralis collegialiter incedentes, ſed ſic ſigillatim. 185. 1. a.e. col. 2. b. abbates epiſcopalibus inſignibus vtentes, ſunt alijs, qui non vtuntur, maiore gloria digni. 187.2.a.

abbate nimis ſæuiente in monachos, licet eis fugere à monaſterio 284. 1. h.

abbatiæ plures ſunt beneficia incompatibilia, & curata. 327.1.a

abbatiæ iuriſdictionẽ quaſi epiſcopalẽ habentes iure cõmuni requirunt reſidentiam. 327.1.d. abbatię plures quomodo in canone Conc. Trid. comprehendantur ibid. col. 2. a. abbatiarum iuriſdictio non eſt tradenda epiſcopo. ibi. lit. c.

abbas pluriũ abbatiarũ qua rõne poterit reditus illarum ſibi reſeruare. 328 1. e. ad abbatem pertinet iure communi tota abbatiæ adminiſtratio. 347.2.c.d

abbas qui forma iuris ſeruata alienauit bona ſuæ abbatiæ ſita in alieno epiſcopatu, procuret cõſenſum epiſcopi illius regionis, in, qua ſunt. 352. 2. g. abbas

an poſſit cędere arbores opacas & infrugiferas ſui monaſterij, & earum pręcũ in emptionem bonorum immobilium conferre, quęritur & reſoluitur affirmatiuè. 353.1.b.c.d.& col.2.a.b

abbas non poteſt arbores fructiferas & infructiferas ſimul vendere ſine conſenſu conuentus & ſuperioris. 354. 1.e.f.

abbas & conuentus pñt bona conuentus inter ſe diuidere ſine auctoritate Papę: ſed niſi confirmatio Papę ſequatur põt ab Abbate ꝓ libito reuocari. 355. 1.c.d

abbas legitime translatus non tenetur iterũ profiteri, ſed ſimplex monachus ſic & cur. 562.f.g. ñ reijcitur. ibid.g. in abbatiam alterius ordinis translatus, vt valeat profeſſio iterum nouitius annũ integrum eſſe debet. 563.2.d. tenetur dicere officium ordinis. 564.1.e

abbas non eſt electus in abbatem ante cõfirmationem. 542.2.h

abbas non poteſt oblatos & monachos accipere ſine conſenſu conuentus. 648.2.h.& 649.1.a

abbas monachorum laicorũ ſi non ſit clericus, eſt inferior honore quouis clerico. 666.1.c. abbatiſſa triennalis non eſt benedicenda. ibid. col. 2. abbatiſſas perpetuas melius eſt eſſe, quàm triennales iuxta opinionem autoris. ibi.col.2.d. abbatiſſæ non omnes ſunt benedicendæ, ſed ſolæ illæ, quę ſolẽt benedici 668.1 f. abbatiſſas triennales tantum eligendas eſſe conſtitutio decernens ſolum complectitur regulares. 698.1.g.

abbas legem ſibi imponere non poteſt, ita vt non poſſit reuocare aliquam curam ſuo ſubdito impoſitam. 709.1.a. abbas facere nõ poteſt ſuum monachum proprietarium 709.1.d.& col. ſeq a

abbas qui ex cæmeterio S.N. puteolanam extraxit, & per campos diſperſit, grauiter peccauit. 770.1.g.h.& col.ſeq.e

*abbas commendatarius põt omnia quæ titularis, & ſi ſit exẽptus & nullius diœceſis põt remittere denũciationes, quas poteſt remittere epiſcopus. 31.2.a.b.c

*abbas poteſt priuare officijs, quę ſuis monachis confert ad nutum ſine iuſta cauſa. 158 2.g.

*abbas qui ceſſit abbatiam non põt gerere ſeu adminiſtrare abbatiam ceſſam, et ex conſenſu abbatis cui ceſſit 204.1.h

abbas habens priuilegium conferendi ſubdiaconatum ante Concil. Trid. an poſt illud illum conferre poſſit quæritur, & reſoluitur negatiuè. 422.1.f.g. abbates poſſunt primam tonſuram & minores ordines conferre, ſed non ſacros. ibi.2.f. idq. ſine examine. 423.1.a.b. ad abbates ſolos iure antiquo regimen monaſterij pertinet, ſed non nouo 427.c.2. vide prælatus, Superior, monachus. &c.

ABIVRATIO, ABIVRARE.

Abiuratio propriè dicta probat abiurantẽ verum fuiſſe hæreticũ & abiuratio impropriè purgat de ſuſpicione. 84.2.h

*abiurare raro ponitur pro purgare ſe à ſuſpicione hæreſis. 435.2.a

*abiurare propriè eſt [recedere ab aliquo cum iuramento de nõ redeũdo ad eũ.] & abiurare hęreſim, [eſt recedere ab hęreſi.] &c. 270.2.e. abiurauit qui hęreſim nõ poteſt tenere vllum beneficium nec publicum officium. ibid. ead. col.2.g.

abiuranti hæreſis ſolet frequenter imponi pœna ſuſpẽſionis. 271.1.a. abiuratio hæreſis eſt quædam purgatio canonica & ſic abiuratus de leui, & de vehementi, eſt pro tali habendus qui nõ commiſit crimen. ibi.b. per abiurationem abſolutos non manet inhabilis ad aliquid, niſi iudex talem ei pœnam impoſuiſſet. ib.d

abiuratio duplex eſt, vna quã cogitur facere hæreticus pœnitens, altera qua de hęreſi ſuſpectus mõſtrat ſe innocentẽ. ibi. col.2.a. per priorem inhabilitas incurritur, p poſteriorem nulla. ib.1. ea.col.2.c

abiuratio, eſt [receſſio ab hæreſi cum iuramento de nõ redeũdo ad eam, per quã qui abiurat, confitetur ſe in eam incidiſſe 272 1.f. impropriè, eſt purgatio qua inquiſitus cum iuramento ſe purgat, & negat ſe vnquam in eam incidiſſe. ibid. ea. lit f.& g. qui poſteriore modo abiurauit nõ cõprehẽdit in bulla Pij V. ſed qui priore modo abiurauit, ſic. ibid.g.h.

ABORTVS.

*Abortum qui cõſulit, mãdat, vel procurat, eo ſequuto eſt irregularis. 314.2.e.f

abortus cauſa mulieri Putanti ſe grauidã, qui dixit vt ſe minueret ſanguine, non dẽt ſe irregularẽ ideo putare. 315.1.a.b

ABSOLVTIO, ABSOLVTVS, ABSOLVI.

Abſolutio deneganda quomodo ſit regijs conſiliarijs prohibentibus bullarum publicationem. 18.1.h.

Abſo-

Digitized by Google

Abſolutio à peccatis facta à prælato tolerato valet, etiamſi ipſo iure perdidit officium. 170.1.e
abſolutus quoad forū conſcientiæ tm̄, non eſt abſolutus in foro exteriori. 228.2.f
abſoluto ab excommunicatione, vel irregularitate in foro conſcientiæ expedit habere literas à confeſſario fidem faciẽtes, quæ qua ratione fieri poſſit declaratur, 258.1. h. & col. 2. e. abſolutiones quas dant pænitentiarii in foro conſcientiæ tantum nunc literis confirmari peti non debet. 250.1.a.b. & per totum. conſil. 4 abſolutiones hæ ſi darentur in foro exteriori nihil valerent. ibid. lit. d
abſolutio ab excommunicatione, quā dat morituro parochus prodeſt etiā quoad forum exterius. 481.2.a.b
abſolutio Iobelæorum valet quoad momentum, quo quæritur indulgentia, ſic tamen, vt ſtatim reincidant. 682.1 g
abſolui quis poteſt à peccato, & ab excommunicatione non ſoluta pœna à iure impoſita. 737.2.a
abſolutio data excõmunicato à ſuperiore valet etiāſi ſit iniuſta. 191.2.1.c. & 208. 1. lit. g. & data excõmunicato bona fide confeſſo. ibi. d. Abſolutio peccati ſimoniæ, quæ nondum facta eſt realis, ſed poſtea fit nō tollit excōicationem. 208.1.h
*abſolutus ab excommunicatione generaliter, antequam celebret poteſt credere ſe non incurriſſe irregularitatem ob celebrationem poſt excommunicationē ſimoniæ realis contractam. 208.1. h. & eodem modo abſolutus per ignorantiā non incurrit irregularitatem. ibid col. 2. g h. abſolutio qua ſacerdos abſoluit ſuā concubinam valet. 225.2. b. abſolutus cum reincidentia eſt abſolutus pro tempore quo fuit abſolutus. 257.1.d
*abſolutio excommunicationis duas ob cauſas, non extēditur ad alias, quæ aliis de cauſis ſunt incurſæ. 398.1.h. abſolui quis poteſt à caſibus reſeruatis cō miſſis poſt promulgatum Iubilæum illius virtute. 417.2.b. abſoluere in foro conſciētiæ tantum quid ſit. 419.1.c
*abſolutio ad cautelam à Vicario ei facta, qui domicilium in vrbe nō habet eſt valida. 542.2. f. clauſula teq; abſoluētes impedimentum aliud non tollit, quam quod prouenit ex cenſuris. ibid. 2.h
*abſolutio eius, qui data cautione intra terminum abſolui debuit, quam non dedit, non valet. 543.2.d. & p. ſequ.
*abſolutus ab interdicto à ſimplici ſacerdote in mortis articulo præſente epiſcopo non eſt benè abſolutus. 477.2. a. abſolui poteſt virtute Iobelæi excommunicatus parte etiam non ſatisfacta quando res eſt dubia. 527.1.c
*abſolutus virtute Iobelæi, quod intendebat ſeruare ab omnibus reſeruatis, ſi poſtea illud non ſeruet, verè eſt abſolutus. 475.1.b.c.d
*abſolui magis merentur actu reſtituētes, quam promittentes. 534.2.e
*abſolutus abſolutione generali, quæ datur in collatione beneficiorum etiam ſi eſſet excommunicatus, licitè poteſt vti eo beneficio, vt ſuo. 542 2.e
*abſolutio ab excommunicatione in foro conſcientiæ à religioſis præſtita quid operet 545.1.b. Abſolutio virtute Cruciatæ nō iuuat in foro interiori, niſi parte ſatisfacta; & minus in foro exteriori. ibid. 2.d. & p. ſeq. 1.e. abſolutus benè ab excommunicatione, debet prius abſolui à peccato mortali, 546.1.f
Vide excommunicatio, pœnitentia.

Accessorium.

Acceſſorium ſequitur naturam ſui principalis, & regulatur ab eo. 332.2.b. fallit quādo eſt diuerſa ratio. fol. ſeq. 333.1.a
acceſſorium ſequitur naturā principalis,] hæc regula multis modis limitatur. 651. 2.d. & fol. ſeq. e. verus eius regulæ intellectus: ibid. ead. lit. e. acceſſorium ſequitur naturam ſui principalis. 213.1.c. fallit quando diuerſa ratio diuerſum in eo concludit. ibid. col. 2.a

Accessus.

Acceſſus, & regreſſus differunt, quod acceſſum habens agit de iure nouo quærendo, & regreſſum de iure ante habito recuperando. 563.2.a.b
acceſſus, & regreſſus à Concilio parificantur. ibid. ead. col. 2.b

Accidens.

Accidēs additum generi vt eximere id cuius eſt accidens à ſuo genere. 146.2.e

Accusatus, Accusatio.

*Accuſatus de crimine pēdēte lite modo non præceſſerit infamia, promoueri pōt & concurrere ad beneficia. 112.2.f

*Accuſetionem debet præcedere inſcrip-
tio,& denunciationem correctio,& in-
quiſitionem fama.113.2.a.& b
*Per accuſationem impeditur promotio,
quando propter illam accuſatus factus
eſt infamis apud graues viros.114.1.e. ac
cuſationis pendentia factę calumnioſè,
vel nullo animo nõ impedit promotio-
nem,ibid.lit.h
*accuſatio infamat, quando eſt facta de
graui cauſa, puta capitali,vel ſtatus. ibi.
col.2.lit.e.& f

ACTA, ACTIONES, ACTVS.

Acta coram notariis,ſicut coram iudice
ſunt acta publica.682.e
actiones ſuas remittentibus non eſt dan-
dus regreſſus.109.1.b.actionem,qui ha-
bet, videtur ius habere præſertim ſi ſit
realis.ibid.lit.e
actus factus coram eo cui debetur reuerē
tia, ſi fiat propter eam, ita vt aliter non
fieret nõ eſt validus.222.1.h. actus me-
ticuloſi nõ ſunt iure ipſo nulli,ſed actio
ne,quod actus cauſa.ibid col.2.h
actum in dubio nemo præſumitur facere,
qui ſit delictum.403.1.b.c
actus agentium non operatur vltra inten
tionem eorum.514.d.e
acta p prælatos,& rectores Eccleſiæ dēnt
eſſe æqua,decētia,& expediētia.285.1.b
actus factus ſine ſcriptura, in quo illa de-
bet interuenire eſt nullus.314.1.f.actus
cum ſcriptura maiore cum iudicio ſit,
quam ſine illa. ibid.g. actus virtute ali-
cuius poteſtatis factus non valet in ſe ſer
uata forma, qua data eſt facultas illius
actus faciendi.ibid.col.2.h. actiones, &
obligationes conuenientes alicui tran-
ſeunt in hæredes eius, & contra hære-
des debitoris.429.1.b
actus iuſtitiæ,& aliarum virtutū quomo
do differant.453.2.d.actus omnis homi
num peccatum eſt, hæretica eſt ſenten-
tia, actus hominum magna ex parte cul
pa ſaltem veniali ſunt infecti,Catholi-
ca ſententia eſt.454.1.e
actu ex nullo colligitur intentio, & mens
teſtatoris.467.1.d
actus ſortitus effectum habēs cauſam ſuc
ceſſiuam multo tempore continuatus
facit dici rem conſuetam.475.2.e
actio triplex perſonalis,realis,& mixta,&
actio rei etiam triplex, perſecutoria,pœ
nalis,& mixta.492.2.e.f
*actus factus contra formam ſubſtantialē
à lege præſtitutam non valet.58.2.e
actus nullus metu factus ligat agentē quo
ad forū cõſciētiæ.590.1.g.actū,qui fecit
expreſsè fruſtra iterū facit.ibi. col.2.e.f
*actus contra legē regulariter eſt nullus,
ſed fallit.58.2.e
*actibus geſtis in ſpecie potius credēdum
eſt,quam regulis generalibus.86.2.e
*actus in dubio præſumendus eſt bonus,
nec eſt præſumendum malum id, quod
poteſt iudicari eſſe bonū. 124.1. e. actus
humani magis accipiunt ſpeciem à fine,
quam ab obiecto.188.2.h
*actui,qui præſens eſt auctorizando,non
tenetur de culpa ſi actiua fiat nulliter.
449.1.d
*actio ad centum ſoluenda poſt annum,
vel bienniū,minoris emi põt,quā p̄cio
centum,& actionē minus eſt habere,q̄
rem.342.2.e.actionis remiſſio ob antici
patā ſolutionē recepta minori ſumma
vſuram ſapit, ſecus ſi alio reſpectu. ibi.g
actor,& reus vnus,& idem quandoq; eſſe
poteſt.375.1.c. actio recuperandi pecu-
niam debitam poſt aliquod tempus,põt
emi pecunia minore illa debita.378.1.g
*actore nõ probante reus abſoluit.501.2.d
*actionē minus eſt habere,quā rē.534.2.f

ADIVRATIO.

*Adiuratio creaturæ irrationalis, cui ali-
quid vanum,vel falſum miſcetur,tacita
cenſetur dæmonis inuocatio.551.2.b,c
adiuratio creaturæ irrationalis qualiter ſi-
ne ſuperſtitione fieri poſſit.ibid.ead.col.
2.c.d

ADVERSARIVS.

Aduerſario credere, quod faciet aliquid ī
ſui defenſionem nemo debet.397.1.b

ADVLTERIVM, ADVLTER.

Per adulterium coniugis liberatur coniux
ab omni ſeruitute coniugii.605.2.b.c
*adulterium ſolum non impedit matri-
monium poſt mortē viri adulteræ, nec
fides de matrimonio,ſed vtrunq; ſimul.
49.2.b.c
*adulter,qui adulteræ promiſit,ſe illā du-
cturum ſi poſſet fieri mortuo marito nõ
põt illam ducere. 502 e.f. adulteria con-
iugum mutua compēſatione tolluntur,
ita vt adulterans primo ius petendi de-
bitum recuperet altero adulterante. 95.
2.d. adulterii cauſa non poteſt vxor di-
mitti ſi vir ſimili vitio laborat.98.2.e

*Adul-

Digitized by Google

*Adulter ad recipiendam adulteram coniugem cogi poteſt,318.1.e
* Vide matrimonium,fornicatio.

AEQVITAS.

Aequitas non eſt præferēda rigori,quādo ea ſcripta non eſt, rigor aūt ſic.315.1.a

AFFINITAS.

* Affinitas ex coitu carnali illicito oritur iure Canonico,62.1.h
* affinitatis impedimentum ſine copula non oritur,63.2.a.& 64.2.g
Oritur ex copula quacunque ſiue occulta ſiue publica,ibid.ead.col. & lit.
affinitatem non cōtraxerūt vir & mulier, cuius viri ſoror ,nupta illi viro fuit,qui poſtea eam mulierem duxit,63.2.a.affinitatis ſolum primū genus inducit hodie impedimentum,ibid.c.d.
*affines generaliter dicuntur , (Quorum vnum,trahitur ad finē alterius, 64.1.4.
affinis propriè non eſt maritus vxori, nec ſponſus ſpōſæ,ibid.h.ſed ſi largo modo ibid.col.2.e affinitas & impedimentum affinitatis diuerſa ſunt , ibid. f. affinitas iure Cęſareo non naſcitur ex illicita copula,ſed ſic iure pontificio , 64.2.g
[affinitas eſt proximitas perſonarū ex copula carnali prouenienſ omni carēs parentela.]ibid.col.ead.2.h
* affinitas non contrahitur niſi fiat ſeminum commiſtio,65.1.g
* affinitas ſemel contracta nō extinguitur morte perſonę,qua mediante contracta
*eſt. 68.2. e affinitas præueniens matrimonium ex illicita copula orta matrimonium impedit,& dirimit,ſequēs matrimonium non dirimit,ibid.g
* affinitatis impedimento ſublato per diſpenſationē, non vt ſublatum publicæ honeſtatis impedimētum,niſi de eo fiat mentio,69 1.d.,affinitatis impedimenti ſublationē non vitiat taciturnitas impedimenti publicæ honeſtatis,ibid.col.2.b
affinitatis impedimentū an naſcatur ex copula illicita,& inter Paganos & Iudęos quæritur & reſoluitur negatiuè,74 2. h
affines non ſunt niſi ex iuſtis nuptijs iure Cęſareo,75 1 b.affinitatis impedimētū non naſcitur ex copula illicita ante baptiſmum habita poſt illam.76.1.e.f

affinitas ex illicita copula cur naſcatur iure pontificio,ibid.col.2.c

AGASONES.

Agaſones ſeu muliones q quo minus impendant,adeunt loca parua,à Miſſa audiēda diebus feſtis excuſantur.243. 2.c

ALIENANS BONA ECCLESIAE.
ALIENATIO.

Alienans bona Eccleſiæ in caſibus à iure permiſſis non eſt excommunicatus , & alienare non licet bona Eccleſię ſine cōſenſu Papæ,de qua re duo Auctoris dicta conciliantur,350.1.e. f. alienans bona Eccleſiæ prælatus excommunicatus eſt,ſed non denunciatus retinet adminiſtrationē & ſoluens ei liberatur, 351.1.a.b
alienans bona Eccleſiæ inferior epiſcopo amittit beneficia,363.2.a
alienans bona Eccleſiæ ſine licentia Papę, & ſine iuſta cauſa , & non ſeruato iuris ordine peccat , & eſt excommunicatus, & perdit in foro exteriori beneficia , q̄ habet in Eccleſia , cuius bona alienauit, 352.1.f.alienare bona Eccleſiaſtica iura prohibentia ſunt intelligenda de immobilibus,& mobilibus pretioſis. 353. 2.a. alienatio rei Eccleſiæ etiam, cauſa pietatis fieri poteſt , 361. 1. b. alienantes Eccleſiæ bona quando peccant & quando non,363.1.a.b.alienantis bona Eccleſiæ pœnæ non remittuntur, niſi fiat eorum in integrum reſtitut.ibid.ead. col.1.b.c.
alienare non poteſt , qui poteſt ad breue tempus locare,388.1.e f
alienationis prohibitio facta à teſtatore nuda cauſa & perſona nō valet,452 1.e
alienare prohibitus rem aliquā extra familiam, non pōt de ea extraneum hęredē facere,467 2.b.c. Alienandi prohibitio qn̄ vltra fideicommiſſum concurrit, fiſcus aliquid conſequi non pōt. 476 2. g

ALTARE.

[altari qui non ſeruit de altari non debet viuere.]fallit,305.1.a

ALTER, ALTERNATIVA.

Alteri per alterum non poteſt inferri iniqua conditio,267.1 c

Alternatiua menſiũ nõ prodeſt ordinarijs acceptantibus niſi poſtquã eorum acceptatio ad Datarium peruenerit.339.2.b

AMICTVS.

Amictu capite tecto Miſſam integrã dici poſſe auctor probat,& quid amictus ſignificet. 750. 1. e.amictus eſt potius tectoriũ capitis q̃ ſuper humerale quoddam ex inſtituto Eccleſiæ. ibid. h.amictu capite tecto nõ ſolum debili, ſed ẽt ſano Miſſam dicere licet ceſſante ſcãda lo.ibi colum.2.h.& pro amictu pileolo honeſto iuſta ex cauſa vti licet.751.1.a

ANATHEMA.

* Anathemata in lib. Ioſue cur res quædam fuiſſe dicantur.550.1.c
anathematizatio eſt excommunicatio,& anathematizari non poſſunt bruta animantia.ibid.2.e
anathema in Chriſtiana Eccleſia duo ſignificat,& quæ illa.ibid.f

ANCILLAE.

* Ancillæ,quæ promiſit 100.pro dote,quę poſt 25.annos ætatis & ſeruitij paſſa eſt ſibi virginitatem eripi,tenetur de dote, 44.2.g
*ancillæ,quæ aliqua modica quotidie ſine dominorum conſenſu tribuunt quando tenentur de ſuo reſtituere.324.1.e

ANIMALIA.

*Animalia irrationalia propter, propriũ, actum citare,& excommunicare vanũ eſt,549.2.d
animalia irrationalia maledici nõ poſſunt 550.2.g
animalia irrationalia qui epiſcoporum vicarij excommunicare voluerunt, licet exordia habeant laude digna, fines tñ habent ſuperſtitioſos.ibi.2.h.& 551.1.a
animalium irrationalium excommunicationes,quę aliquid ſunt operatę qua virtute id fecerint.552.1.e
animalia quędam qua ratione coniurari legitimè & fugari poſſint. ibid.h.& 2.e.f. vide adiuratio,creatura.

ANNATA, ANNIVERSARIVM ANNVS.

*Annatam ſoluere debet reſignatarius nõ reſignãs beneficium,& compoſitionem quæ ſoluitur pro impoſitione penſionis is cui reſeruatur,142.1.f. Annatam, qui vult ſoluere, vt reſignetur beneficiũ in ſuum fauorem eſt ſimoniacus.ibid.g
anniuerſaria & alia ſimilia emolumenta non videntur comprehendi ſub fructibus,& prouentibus beneficij,206.1.f.g
annus fructuum de quorum diuiſione dubitatur variè incipit 477.1. d.annus vario modo circa varias materias,& varia propoſita incipit.ibid.2.d
annus vnde incipiat nihil refert poſita auctoris opinione,475.1.e

ANTIQVITAS.

Antiquitas facit vt inſtrumento non defuiſſe ſolemnitates neceſſariæ præſumãtur, quamuis hæ non appareant.257.2. d & ſ.ſeq.1.e

ANTONIANI.

* S.Antoniani verè ſunt religioſi,& tenentur ſeruare paupertatem in communi, vt alij religioſi,486.1.g.vide quęſtores.

APOSTATA, APOSTASIA.

Apoſtata non eſt epiſcopus tranſiens ab ordine ad epiſcoparum.442.2.h
apoſtata à religione eſt qui voluit profiteri etiam dolo inductus, ſi poſtea à religione defecerit,550.2.f
apoſtatæ qui relicto habitu temerè vagantur digni ſunt vituperio,& indigni auxilio,576.2.e
ab apoſtata bona quæſita eo mortuo pertinent ad ſedem Apoſtolicam.712.1.g
apoſtatis quomodo ſit conſulendum auctoris ſententia,576.2.g
apoſtata minor ex multis mercimonijs quæ exercuit, quibus quæſiuit,586.1 h & col.2.e.f
* Apoſtata minor quæ quæſiuit per vltimas voluntates remanent caduca.ibid. colum.ead.2.g
apoſtatæ iuribus quæſitis ſuccedens ſedes Apoſtolica, debet etiam ſoluere ex æquitate eius debita. ibid. col. ead.2.g.h.

apo-

Apoſtatæ debita, & iura quæſita quomodo recuperari poſſint. 587. 1. a

*apoſtaſia triplex à fide, ab obedientia, & ordine, & hæc duplex, ab ordine clericali, & religione. 281. 1. e. Apoſtaſia ab obedientia, ſeu præceptis obediendi dicitur apoſtaſia generaliter, nõ eſt tamen apoſtaſia à religione & quæ illa ſit. ibi. apoſtata non eſt monachus in monaſterio continuè renuens obedire ſuperiori, & violans votum caſtitatis. ibid. col. 2 b

apoſtata à religione non eſt, qui recedit à ſua religione cum animo intrãdi aliam etiam laxiorem. ibid. lit. c

apoſtata, & fugitiuus quomodo differant. 282. 1. f

apoſtata à religione, dicitur religioſus expreſsè, vel tacitè profeſſus, qui deſerit religionem, quam profeſſus eſt, ſine tranſitu, cum animo non reuertendi ad ſuã. ibid. col. 1. g. h

apoſtatæ, qui, & quot cenſendi non ſint. ibid. ead. col. 1. h. & col. 2. e

apoſtatæ ſunt, qui vigore breuiũ, quæ ſciũt, vel ſcire debent eſſe inualida, ſtant foris religionis ſuæ. 283. 2. c. d. idem dicendũ de degentibus vigore licentiarũ ſuorũ ſuperiorum, ſi ſint inualidæ. ibid. d. Apoſtatæ non ſunt, qui cum diſpenſatione legitima obtinent beneficia. ibi. d. Apoſtatæ multi ſunt in foro exteriori, qui non ſunt in interiori. 284. 1. e

APPARITORES.

*Apparitores Hiſpani arma capientes clericis, & ſcholaſticis ob hoc delictũ puniri poſſunt, ſed ad reſtitutionem armorũ non tenentur, donec condẽnentur. 521. 2. a. Eorum iudex competẽs in hoc caſu poteſt eſſe epiſcopus, ſed melius eſt, vt ſit laicus, niſi ſint monachi. ibid. 2 c. d

*apparitores Hiſpani clericis, & ſcholaſticis exemptis arma detrahentes eis poſtea reddentes quandam vindemiam faciunt. 520 2. g. h

*Hi non habent priuilegium ſimile Gallicano, non tamen incidunt in pœnam canonis. ibid. 2. h. & 521. 1. a. non tamen peccant eos capiendo, & cur. ibi. eadem pag. 521. 1. c. ſed ſic grauiter eis arma tollendo precio redimenda. ibid. d

APPELLATIO, APPELLARE.

Appellatio cauſa probabili interpoſita annihilat cenſuras omnes poſt eam latas. 267. 1. b

appellare licet legitimè in omnibus cauſis infra decendium. 282. 1. f

appellare non licet poſt concilium in cauſa viſitationis, correctionis, &c. niſi iuſta cauſa expreſſa. ibid. 2. h

appellari poteſt ab omnibus ad Romanã ſedem, & à Concilio prouinciali ad Generale. ibid. col. 2. lit. g

appellari poteſt ab omnibus à definitiua, à qua non reperitur inhibita appellatio ibid. ead. col. 2. g. h

appellatio regulariter ſuſpendit executionem, ſed fallit quando procedit appellatione remota, & appellatio eſt friuola, &c. 283. 1. a. b

appellare ne liceat religioſis quæritur, & reſpondetur licere. ibid. 2. c

appellatio eſt defenſio, & iure naturæ nemini deneganda. 284. 1. f

appellationis effectus eſt reſciſſio actus, à quo appellatur, & repoſitio appellantis in eo ſtatu, in quo erat. 286. 2. g. h

appellatio duplex vna fit verbo, altera facto. ibid. ead. col. 2.

appellationi poteſt aſſiſtere iudex à quo, non tamen eſt citandus. 287. 1. c

appellatio regulariter ſuſpendit ſententiam, etiamſi trahat ſecum executionẽ. ibid. col. 2. d

appellans ab iniuſta ſententia, appellato negligente proſequi ſuum ius, põt credere eum tanquam ſibi malè conſcium totum ius ſuum deſeruiſſe. 289. 2. b. c. d

*appellatio non ſuſpendit excommunicationem, ſed declarationẽ ipſius. 497. 2. c. & curſus clarius. 500 2. h

*appellari non poteſt in facto notorio, ſed ſic à ſententia Iudicis declarantis illud eſſe tale. 501. 1. a

ARBITER.

Arbiter electus, vt iudicet inter actorem, & reum, debet probationibus illis fidem adhibere, quibus adhibuiſſet iudex fori exterioris. 224. 2. f

ARBOR.

Arborum infrugiferarũ cæſio non eſt prædij damnificatio. 353. 2. b

arbores cæſas vendere nullo iure prohibetur. ibid. c

ARCHIDIACONVS, ARCHIDIACONATVS.

Archidiaconus præſidet ante epiſcopum in capitulo, cum ibi intereſt, vt canonicus.184.1.f
archidiaconum debet præcedere vicarius epi in choro per conſuetudinem. ibid.g
archidiaconatus duo duarum eccleſiarum Cathedralium ſunt beneficia incompatibilia.325.2.c
archidiaconatus litigioſus non vacauit ipſo iure per poſſeſſionem alterius pacificam poſt litigioſi obtentionem.326.2.e
archidiaconus ob amentiam perpetuam non eſt priuandus beneficio, ſed coadiutor dandus.343.2.d

ARCHIEPISCOPVS.

Archiepiſcopus an in Concilio prouinciali excõmunicari poſſit, quærit, & reſoluitur affirmatiuè.189.2.d.& fol. ſeq.1.c
archiepiſcopus eſt caput Concilii prouincialis, hoc quomodo intelligendum.ibi. col.ſo .190.1.e
archiepiſcopus minor ſe obligauit ad 500. ſcuta ſoluenda pro palatio, quod ad vitam ſuam emerat, quæritur an hęc 500. ſcuta Camera teneatur ſoluere, & reſpõdetur affirmatiuè.427.2.c
archiepiſcopus ille qua ratione de ſuis redditibus diſponere poterit.430 1.g
archiepiſcopus non poteſt teſtari de redditibus ſui beneficii.431. 2.c
archiepiſcopus regularis quicquid quæſiuit, ſuo archieſpatui, vel ſedi Apoſtolicę quæſiuit.432.2.g.h.nihil potuit per vltimam voluntatem cognatis relinquere, neque ad opera pia.ibid.ead.col.2.h
archiepiſcopus titularis carens clero, & populo quicquid quærit, ſedi Apoſtolicæ quærit.433.1.b
archiepiſcopi accipere poſſunt in ſuo aduentu aliqua munera conſueta dari illis.738.2.h

ARMA.

*Armorum delatio quando eſt mortifera, & quando venialis.239.1.c.d. arma qui fabricant in terris Turcarum imperio ſubditis, quæ Turcis ipſis vendunt non peccant.ibid.d. & col.ſeq.a.niſi ſciãt certo eos contra Chriſtianos armis vſuros. ibid.col.2.c
arma bellica triplicis generis ſunt, & quæ illa.243.1.a

AVCTOR.

Auctor iuris tantum canonici Doctorem ſe ingenuè fatetur, quẽ honorẽ bis adeptus eſt.671.2.b. Quanti eũ fecerit Carthuſianorum Generalis, & quas ad eũ literas dederit.ibid.ead.col.2.a.b.c.d

AVGVSTINVS DOMINICVS.

Auguſtini Dominici Sacri teſtamentũ, ex quo præclarum ortum eſt conſiliũ, quo quæritur an Epiſcopus Alexandrinus potuerit emere Palatiũ, ꝙ fuerat illius Auguſtini.384.2.g.h. affirmatur potuiſſe non peccaſſe, neque contra iuſtitiam, neque contra caritatem.387.2.c

AVRICVLA.

Auriculæ aliqua parte carẽs, quæ tegi poſſit poteſt ſine diſpenſatione miniſtrare. 153.2.b.c

BANNITI.

*BAnnitos aggrediens tanquam priuatus, & non ex publica auctoritate iniuſtum bellum bellare dicitur, & eſt irregularis, ſi quis occidatur.294.1.g
*Bannitos inſequens cũ auctoritate publica, & ex eis cũ aliis aliquos occidens, eſt irregularis, ſed nõ indiſpẽſabilis. 309.2.a
Bannitos reuelare ex cõſtitutione Gregorii XIII. clerici, vel monachi nõ tenentur.780.2.f.g.h.de hoc tñ conſulendum auctorem putat.ibid.h.bannitos accuſare, vel denunciare nulli tenẽtur. 781.1.a
Bannitos tolerare omnes prohibẽtur. ibi. ead.col.1.b
*Bannitum quẽ licet impunè interficere, qui comitatur occiſores, eſt irregularis. 288 2.f. Bãnitos, vt interficiãt officiales iuſtitiæ congregati non ſunt irregulares illi, qui ſunt in vno loco, vbi nemo occiditur, quamuis alii eos occidant, qui ſunt in alio loco.289.1.f.imò ſi cum eis fuiſſet, qui interfecerunt, non ſunt irregulares, ſi non interfeciſſent ſuis manibus.ibid.g
Banniti vxor põt ei communicare, & conſanguinei eos receptãtes minus puniuntur lege Cæſarea, quam alii.516.2.e.f
Bannitos, qui iuuãt, ad euadẽdum manus iuſtitiæ ſine ſcandalo, & violẽtia ad finẽ ſe melius concurrendi, non ſunt excommunicati.ibid.2.g.bãnitũ quem dubitat eſſe famoſum recepiãs, non eſt excõmunicatus.517.1.a. bãniti homicidæ cõpli-

ces

ces excommunicati, ſed non nominati, qui ſolum non mutauerunt, an ſint vitandi quæritur, & dicitur, non. ibid. 2. d

BALNEVM.

*Balnei dominus nõ poteſt tenere pueros ad lauãdas mulieres nudas, & cõtraria conſuetudo eſt corruptela. 458. 2. g

BALSAMVS.

Balſamum ſolã Iudæam habere incertum eſt. 132. 1. h. Balſami tria ſunt genera, vel plura etiam, quæ in alia regione, quã in Iudæa reperiãtur. ibid. col. 2. e. Balſamũ an ſit de eſſentia Chriſmatis quæritur, & reſoluitur negatiuè. ibi. col. 2. f. g. Balſamũ nõ eſt de ſubſtantia Sacramẽti cõfirmationis, ſed de cõuenientia. 133. 2 g. Balſamus ſi deſit, quomodo ſupplendũ ſit id, ꝙ deeſt confirmationi. 134. 1. f. g

BAPTIZATVS, BAPTISMVS, BAPTIZARE.

Baptizandos non eſſe filios inuitis parẽtibus aſſerit cum alijs Doctoribus S. Th. & ꝙ per parentes intelligantur pater, et mater tantum. 6. 9. 2. d. & fol. ſeq. 1. e

baptizatũ ſuſcipere de ſacro fonte apud hæreticos licet, ſed nõ hæreticum patrinũ aſſumere. pag. 20. 2. h. & 21. 1. a. b

baptizatur cũ adultus nõ neceſſe eſt, vt ſit patrinus, ſatis eſt, ſi ipſe cõſentiat. 136. 1. f

baptiſmus nõ ſoluit coniugia ſi ambo coniuges conuertantur. 609. 1. c. Baptiſmus, & conuerſio non tollunt legem naturę, ſed perficiunt. 612. 1. f

baptiſmus verè conferri poteſt infanti, in vtero matris, in ea corporis parte, quæ extat. 766. 1. e

baptiſmus in hac verborum forma collatus. [Baptizetur ſeruus Chriſti in nomine Patris, Filij, & Spiritus.] quæritur. 766. 1. h. & fol. ſeq. col. 1. a. b. c

baptiſmi forma, quam Græci ſeruant vera eſt, & baptiſmus nõ deſinit eſſe verus, etiamſi ab hæretico, vel pagano ſit collatus. ibid. fol. 767. 1. a. b

baptiſmũ nullũ efficit mutatio verborum formæ per quam quippiam neceſſariũ omittitur. ibid. ead. col. 1. d. & col. ſeq. a

baptiſmus nihil valet, cui defuit vna ex tribus ſanctiſſimæ Trinitatis perſonis. ibi. ead. col. 2. c

baptiſmus nulli peccatori in peccato mortifero perſeuerare volenti dandus eſt. 768. 2. e

baptiſmus infanti cum conſenſu parẽtum dandus eſt illud poſcentium, quod credant per illum filium ſanitatem recuperaturum. ibid. col. 2. e. Aegrotis autem adultis dandus non eſt, niſi velint ab infidelitate recedere. ibid. lit. f

baptiſmi vicem mors pro Chriſto tolerata ſubit. ibid. h

*baptiſmus ſolemnis eſt proprius actus presbyterii. 400. 2. h

*baptizãs virũ quem putat eſſe fœminam verè baptizat, ſi intẽdit baptizare, quod ei offertur, non autem ſi intendit baptizare virum. 404 2. h. & pag. ſeq. 1. e

*baptizans in neceſſitate filium, quem ex ſpõſa habuit ab eo vxorio affectu cognita, ante Concilium Tridentinum publicatum nõ contrahit vllam cognationẽ, quæ noceat matrimonio. 55. 2. a

*baptizans filium in fornicatione genitũ, non poteſt matrem in matrimonio habere. ibid. c. d

BARCHINONA.

Barchinonæ ſtatutum, quod habet cambii literas Valentiã datas, niſi poſt ſex menſes ſolui non poſſe, eſt iniuſtum. 33. 2. a

BARTH. CASSANÆVS.

Bartholomæus Caſſanęus, qui edidit quẽdam librum de animaliũ irrationalium excommunicatione quanta vana ſcripſerit. 549. 2. c. d. & 550. 1. e. f

D. BASILIVS.

D. Baſilij in religione vti multa ſit expreſſa profeſſio: an fiat profeſſio tacita per annalem habitus geſtationem, quęritur & reſoluitur affirmatiuè 512. 1. h

D. Baſilij religionem relaxatam profeſſus ea reformata non tenetur ſeruare eius duritiem ſuperinductam. 547 2. e. niſi relaxatio ſit noua. ibid. d

BELLVM.

Bello capta à Sarracenis contra Chriſtianos pugnantibus mobilia an vẽdita ab illis Chriſtianis ſint ementium, quæritur, & non reſoluitur. 251. 1. b

*Bello

*Bello iuſto, qui interficit, nō eſt irregularis ſi nō inutiles per ſe, & ſi mittat tela, vel globulos bōbardularum modo neſciat ſe aliquem interfeciſſe, non tenetur id credere. 286 1.h

*bello iuſto captum non licet occidere, ſi poteſt ſeruari, & detineri poſt prælium finitum. 287.1.c.d

bellum iuſtum ex parte ſatellitū miſſorū à præfecto vigilum ad eos, qui furātur fructus hortorum, & vinearum eſt iniuſtum ex eorum parte. ibid.2.c.d

*bellum iniuſtum quoad effectum irregularitatis, & reſtitutionis obligationem non efficit qualitas mala bellantis, ſed requiritur, vt ſit contra iuſtitiā. 290.2.e

BENEFICIVM, BENEFICIARIVS, BENEFICIALIS.

Beneficia plura habere in titulum diuiſa quo modo ſit peccatū. 13.1.c. Beneficia plura tenendi, quæ iuſta cauſa ſit. 14.1.g

beneficium curam animarum habens videtur requirere reſidentiam iure diuino. 152.b non reſidendi iuſta cauſa eſſe poteſt, quæ arbitrio epiſcopi definienda eſt. ibid.c.d

beneficij collatio facta criminoſo valet, ſi crimē irregularita ē nō continet. 17.1.c

beneficium conferri poteſt alteri, quam cognato ſi nō reperiatur dignus, etiam cōtra ſtatutum fundationis illius 34.1.h

beneficium ad impetrandum non requiritur ſpeciale mandatum. 45.2.d

beneficium quo nihil de nouo confertur, ſed impedimentū tollitur, & in priſtinū ſtatū reducitur acquirit ignorāti 46 1.g

beneficialis gratia eſt ipſo iure nulla, ſi taceatur beneficium prius obtētum, etiā ſine dolo. 51.1.a

beneficij valor, non excedentis 24. Duc auri de Camera non exprimendus in ſecūdo. ibid. ead. col. 1.c

beneficium ad conferendum certum tempus inſtitutum eſt, ſed non ad inſtituendum. 52.1.a

beneficio in aliquo intruſus eſt inhabilis ad illud 56.1.f

beneficium accipiens abſque titulo eſt intruſus, non tamen qui continuat poſſeſſionem ipſo iure perditam. 56 1.g.h

beneficij valor ex locatione non conſtat. ibid.b.c.2.h.& pag. 57 1.1

beneficium iam quæſitum non perditur, per homicidium, ſed irregularitas, & inhabilitas ad alia contrahitur. 58 1 e

beneficiū qui impetrat, quod verè eſt ſimplex, & dicit eſſe curatū verè impetrat. 59.1.b.c

beneficiarius tribus ex cauſis amittens fructus ſui beneficij, non liberatur à reſtitutione per vnam condonationem. 60. 1.e

beneficiarius, qui accepit fructus ſui beneficij poſt titulum nullum, ſi recipiat titulum iuſtum fructus malè perceptos retinere poteſt ibid ead. pag. 60. col. 2.e

beneficiarij plurales nomine ſuæ Eccleſiæ alteri pluralitatem beneficiorum opponere poſſunt. 63.1.b. beneficia regularia per gubernationem 40. annorum fiunt ſæcularia, & econuerſo. 80 1 g

beneficij reſignatio facta ab inquiſito de hæreſi & priuato per ſentētiam omnib. beneficijs, quomodo nulla ſit ante ſentētiam latā 85 1.e. Beneficiarius, qui reſignauit beneficium ad cuius titulum fuerat ordinatus retenta ſibi penſione 100 ducat. benè reſignauit. ibid 2.c. Contrarium tamen ſtatuit cōgregatio. A. 86.1.f

beneficium accipere poteſt ſine oſtenſione literarum is, cui literæ non ſunt traditæ. ibid. 86.2.h.& 87.1.a

[beneficium ſine Canonico titulo obtineri non poteſt.] ibid. col. 1.c

[beneficium reſignans viuat dies 20. à die conſenſus præſtiti.] 88 2.f. loquitur de infirmo reſignante. ibid. ead. col. & lit. f. & lit. g

beneficium in manibus Papæ renunciatū per prouiſionē ſubſequutam ſit reſignatarij. 89.1.b. beneficia matrimonium cōtrahentis ipſo iure vacant. ibid. c. Beneficij dominus ſit triennalis poſſeſſor pacificus, vel habet ius legitimum percipiēdi fructus, ſi bona fide poſſedit. ibi.d. Beneficia, quæ reſignātur in curia per procuratores dicunt vacare in curia. 93.2.a

beneficij collatio poſt irregularitatem eſt nulla 98.1.h

beneficij collatio poſt ſuſpenſionē eſt irē nulla, nec facit fructus ſuos. 99.2.b. non tamen perditur, ſed fructibus nō poteſt vti niſi certo modo. ibid. ead. lit. h. & c.

beneficium cœliatum illegitimo ſine legitima diſpenſatione non tenet. 143.2.a. ſed cū diſpēſatione epiſcopi ſi ſit beneficiū ſimplex & canonicatus valet. ibi. & lit. g

Bene.

beneficiũ illegitimus, qui accepit, & minores ab Epiſcopo in defectu natalium nõ diſpenſatus, quid faciet, vt, & beneficiũ, & penſio ei collata valeat. 144.2 g. Beneficia omnia regularia præter prælaturas ſunt manualia iure communi. 145.2.c
beneficium non perditur ob irregularitatem poſtea incurſam. 155.1.c
beneficium per triennium poſſidens bona fide cum titulo colorato facit illud ſuũ. 164.1.h. beneficij poſſeſſionem, quis nõ perdit, eo quod perdat illud ipſo iure. 169.2.c
[beneficium non poteſt licitè ſine canonica inſtitutione poſſideri.] 173.2.b
beneficij poſſeſſio pacifica per triennium facit titulum. ibid. 2.d. & defendit etiam execrabilem. 174.2.g.h
beneficium perpetuum ſimplex poteſt efficere ordinarius manuale. 178.1.g.h. hoc quomodo iure fieri poſſit, declaratur. ibid. col. 2.b
beneficium de manu laici capi non poteſt. 179.2.a.b
beneficium ſimplex non fit curatum per Eccleſiã parochialẽ ei annexam. 193.1.c
beneficiorum ſectio, & partitio prohibita eſt, poteſt tamẽ fieri ex iuſta cauſa. 384.2.e.f. Beneficium vacans conferri debet ſine diminutione, ei tamẽ aliquod onus imponi poteſt. ibid. lit. f. Beneficium nõ vacans iuſtè vniri alteri poteſt etiã non vocato beneficiario. ibid. ad lit. f
beneficij collatio notarij ſigillo, ſed non ſubſcriptione epiſcopi inſtrumento munito probatur. 257.1.d
beneficium reſignantis intentio, vt reſignatarius poſt adeptum beneficium faciat hoc, vel illud, non nocet. 264.2.g
beneficium adeptus poſt reſignationẽ poteſt reſignãti, vel alteri intuitu paupertatis, vel pietatis aliquid tribuere. 205.1.a
beneficium poſſidens triẽnio cur per regulã ſit eius legitimus poſſeſſor. 268.2.g.h
beneficij in fundatione lex poſita non magis obligat quam lex Papæ. 273.1.a
beneficij onera in fundatione ſtatuta ſunt ſeruanda niſi fuerint legitimè ſublata. ibid. col. 2.c
beneficium perpetuum cum conſenſu patroni epiſcopus poteſt in manuale reducere ex cauſa. 274 2 g
beneficiarius à ſententia iniuſta priuationis appellans, ſi poſtea continuarit poſſeſſionem per biennium, quod datur ad proſequendam appellationem, ſine contradictione, non tenetur beneficium relinquere. 289.1.c.d
beneficiarius bona ſua patrimonialia poteſt relinquere ſuis cognatis, & viuere de reditibus ſui beneficij. 291.c.d. & col. ſeq. a. Canones tamẽ aliqui contrarium ſentiunt. ibid. e.f. probatur pro ſententia. ibid. 2.b.c. & fol. ſeq. 292.1.h
beneficiarius plures reditus habens quam ſint ſibi neceſſarij dimittat plura beneficia ſi habeat, vel diſpenſationem procuret. 293.2.b.c
beneficiarius poteſt impendere nõ ſolum, quæ conueniunt ſuæ perſonæ, ſed etiam ſuæ dignitati, ex reditibus ſuis. ibi. 2.b.c
beneficiarius peccat, ſui beneficij fructus in vana, & profana impendens. ibid. c
beneficiarius iure ipſo nõ perdit beneficiũ ſi malè viuat, nec tenetur ad reſtitutionẽ fructuũ modo horas recitet. 294.1.g.h
beneficium omne etiam ſimplex iure communi requirit reſidentiam, & [propter officium datur beneficium.] 298.1.g.h
beneficiarius, qui in abſentia nihil percipit, ſed eius fructus acquiruntur præſentibus tenetur reſidere. 299.a.b
beneficium ſimplex habens, vt per alium ei inſeruiat valet conſuetudo. 299.2.d
beneficiarium præſentem aliquibus horis lucrari diſtributiones pro alijs horis à quibus abeſt conſuetudo inducens eſt reprobata. 302.1.g.h
beneficiarius Romę reſidens ad proſequẽdam litem ſui beneficij iuſtè de licentia ſui ſuperioris fructus percipere ſui beneficij poteſt in abſentia, quam etiam Papa ei dare poteſt. 307.1.b
beneficium curatũ nemo accipere põt animo non inſeruiendi ei, ſed permutandi, vel reſignandi retenta pẽſione. 307.2.d
beneficium accipiens animo reſoluto mutandi ſtatum clericalem in laicalem peccat, ſed ſi animo conditionali id faciat, non peccat. 308.1.h. & 2.e
beneficium habens monachus, vel canonicus regularis, debet in eo deſeruire, & non in monaſterijs viuere. 310.1.g
beneficio ſimplici donandus alio examine indiget, quam eo, quo clericus factus fuit. 316.1.f.g
beneficium illud ſeculare eſt in cuius fundatione nõ fuit dictum, vt à regularibus

tenere-

teneretur,& qūod ſæculares per 40.annos tenuerunt.ibid.2.e.f

beneficia omnia debent conferri in titulū, ſęcularia ſęcularibus,& regularia regularibus iure communi.ibid.g

beneficia ſæcularia ſunt perpetua, & tolli non poſſunt niſi per ordinarium cauſa agnita.318.1.f

beneficium annexum habẽs ſacerdotium, vel requirit illud antequam conferatur, vel ſtatim habilem ad illud recipiendum, & quæ ſit vtriuſq; differẽtia.320.1.h.& col.2.e

beneficium habens, & neſciens ea, quę illud requirit, tenetur illud relinquere, vel ad diſcere, quæ ſcire debet.321.1.a

beneficia plura poſſidens non requirentia perſonalem reſidentiam, modo ſint ei ad ſuſtentationem neceſſaria tutus eſt. 322.1.e.f

beneficia plura ſimplicia poſſidens quam ſint ſuſtentationi neceſſaria ante concilium obtẽta retinere poteſt,& poſt non. ibid.1.h.& 2.e

beneficium ſimplex habens, & acquirens aliud ſimplex ſufficiẽs,an perdat prius, quæritur, & reſoluitur negatiuè.323.1.c.d. per ſententiam tamen cogendus eſt prius relinquere.ibid.col.2.b

beneficium ſimplex non vacat per adeptionem alterius niſi ſit vniformè ſub eodem tecto.ibid.d.ead.col.2.d

beneficia incōpatibilia ex ſua natura ipſo iure vacant per alterius aſſecutionē, ſed ſimplicia ſi ſunt ſufficiẽtia vacant per accidens.324.1.f. Beneficium ſimplex ſufficiens eſt incōpatibile altero,ſed non vacat per aſſecutionem alterius.ibi.col.2.e

beneficium poſſidens pacificum incōpatibile accipiens aliud litigioſum non tenetur priori renunciare, donec habeat ſecundi pacificam poſſeſſionem.325 1.d.e 2.a. Beneficiū pacificum incompatibile obtinẽs tenetur priori renunciare.326 e

beneficium habẽs iuriſdictionem ſpiritualem fori exterioris eſt dignitas,& habẽs in foro interiori, & exterioti eſt curatum.317.1.a.b

beneficiarij tenentur iura ſui beneficij defendere,& non alienare, ſed alienata recuperare.ibid.col.2.d

beneficia duo vniformia ſub eodem tecto exiſtentia ſunt incompatibilia, difformia autem non.328.2.e.f

beneficia vniformia,quæ nam ſint.ibid.ea. col 2 f.g

beneficia incompatibilia propterea, quod requirant reſidentiam perſonalem,non vacant ipſo iure niſi ſint illa de quibus in c.de multa.329.1.d.& 2.a.beneficium ſimplex non vacat, per adeptionem alterius ſimplicis, vel curati ipſo iure.ibi.ea. col.2.a Beneficium ſimplex Eccleſię parochialis non vacat per promotionē ad ipſam Eccleſiam parochialē.330.1.e.Beneficia difformia eiuſdem Eccleſiæ poſſunt obtineri vi cōſuetudinis,ſtatuti,vel diſpenſationis epiſcopi.ibid.ead. col. 1.f

beneficia ſuæ Eccleſiæ conferendi poteſtatem habens, poteſt æquè conferre illa, quæ vacant per ſuam renunciationem, ac alia ibid g.h

beneficia tot retineri poſſunt ſi non exigūt continuatam reſidentiam, quot ſunt ad ſuſtentationem neceſſaria.331.1.a

beneficium ſimplex habens,adeptus aliud curatum, cui annexū eſt aliud ſimplex, an poſſit vtrūque retinere, & quęritur, & reſoluitur negatiuè.332.1.h & 2.e.f

beneficia omnia vniformia ſub eodem tecto ſunt incompatibilia.333.2.d

beneficia duo difformia ſub eodem tecto magis ſunt compatibilia,quam duo alia in diuerſis.334.1.f

beneficia duo difformia eiuſdem Eccleſiæ nunquam fuerunt incompatibilia ſi alterum alteri non repugnaret. ead. pagina 334.2.e.f

beneficium requirens reſidentiā obtinens non eſt inhabilis ab quærendum aliud etiam curatum.335.1.a

beneficiarius ante adeptum beneficium nihil pōt promittere de fructibus ſui beneficij,ſed poſt illud adeptum poteſt dare, vel promittere pietatis cauſa.343.2.b

beneficia ſine diminutione ſunt conferenda.349.1.b

beneficium,qui contulit cum pacto,vt beneficiarius non poſſet illud niſi in manibus Papæ, vel ordinarij reſignare ſimoniam cōmiſit.ibid.c.per Beneficij vnius vnionem ad alia, ſtatus beneficij vniti nō alteratur. 357 2 b. Beneficiarius non poteſt ſuum beneficium diminuere,vel damnoſum efficere.358.2.c

beneficiarius ſucceſſor quādo tenetur ſoluere debita ſui præceſſoris.430.2.g h,

beneficiarij ſucceſſor ex ſpolijs ipſius ſoluere

Digitized by Google

Verè debita ſui præceſſoris. 430. 2. g,h. Beneficiarii ſucceſſor ex ſpoliis ipſius ſoluere tenetur ea, quæ iuſtè in ſui ſuſtē rationem expendit. 431, 1. a. b

beneficiarius ære alieno obligatus eſt pauper, ſi non habeat, vnde illud æs ſoluat, & ſic poteſt ex reditibus illud ſoluere. ibid. ead. col. 1. c. d

beneficiarius nullus poteſt teſtari de reditibus ſui beneficii, & quilibet poteſt cō trahere obligationem, ſiue actiuam, ſiue paſſiuam. 432. 1. h

beneficiario ſuccedens in bonis quæſitis ex reditibus Eccleſiæ, non tenetur ad ſoluenda debita Eccleſiæ, nec ſuccedens in Eccleſia, tenetur ad ſoluēda debita, quæ non ſunt conuerſa in vtilitatem Eccleſiæ. ibid. ead. pag. 432. 2. e

beneficiarii poſſunt donare in vita vaſa deſtinata ad cultum Dei, ſed non per mortē ab inteſtato, vel teſtamento. 434. 1. f. g

beneficiarius exæquatur vſufructuario, in eo, quod omnes fructus ſeparati à ſolo ſuo nomine, die quo moritur ad eū pertinent. ibid. 2. h

beneficiarii poſſunt donare ſuperfluo dū ægrotant. 436. 1. g. h. cur poſt mortem legare non poſſint. ibid. 2. e

beneficiarius non eſt abſoluiè dominus redituum ſui beneficii, ſed ſecundū quid. 427. 2. d. & pag. ſeq. 1. e

beneficiarius regularis æquè de reditibus ſui beneficii diſponere poteſt, ac alius clericus. 428. 2. f

beneficiarius hæres à patre inſtitutus non tenetur de bonis beneficii debita, & legata pia vltra valorem ſuæ hæreditatis ſoluere. 450. 1. g. h. niſi ſine beneficio inuentarij adiuerit hæreditatem, nam nūc in foro exteriori cogetur ſoluere, nō in interiori. ibid. h. Pia legata de bonis beneficii ſoluere poterit, ſed non profana debita. ibid. h. & 2. a

*beneficium impetrare valet abſolutus ab excommunicatione ad reincidentiā antequam reincidat. 545. 1. d

beneficii poſſeſſor malæ fidei aliquis non eo dicitur, quod ſup eo litigat. 717. 1. c

beneficia, quæ perſonatus, ſeu perſonalia beneficia vocantur in Prouincia Tarraconenſi qualia ſint. 728. 2. g. beneficium de pertica eſt illud, ꝙ ſemp vacat in manibus ordinarii nullius valoris. 729. 2. c

beneficia, quæ perſonatus, ſeu perſonalia beneficia nominant, quib. verbis in Concilio Tarraconēſi ſint probata. 730. 1. e. f. g. h. & col. ſeq. e. f. an in iſtis beneficiis interueniat ſimonia quæritur, & reſoluūtur ſequētia. ibi. 2. f. g. Perſonatus quatenus eſt deputatio bonorum aliquorum operi pio, &c. eſt opus bonū. & licitum. 731. 1. c. d. Perſonatus iſte nō eſt bñficiū ſi fiat ſine auctoritate epiſcopi. ibid. 2. c

beneficium Eccleſiaſticum ſpirituale non poteſt inſtitui ſine auctoritate Eccleſiæ. ibid. ead. lit. c. Perſonatus iſte etiam ſi ſit auctoritate epiſcopi inſtitutus non pōt dici beneficium. 732. 1. e. f. per conſuetudinem immemorialem ſi obtinuerint eſſe beneficia verè ſunt talia. ibid. 1. h

beneficium definitur [beneuola actio, ſeu beneuolum datum, gaudium tribuens accipienti.] 733. 1. a

beneficiarius in minoribus conſtitutus cōtrahens matrimonium perdit beneficiū, ſed non cætera, quæ dedit Eccleſiæ. ibi. 2. c. Perſonatus non eſſe beneficia Eccleſiaſtica, rationes quædam confirmant, ſed refelluntur. ibid. c. d

beneficium [propriè eſt ius percipiendi aliquos fructus, ſeu reditus eccleſiaſticos.] 734. 2. g

beneficia perſonalia, ſeu pſonatus quo fine maximè inſtitui poſſint. ibi. h. pſonatus inſtitutio qūo ſit ſimoniaca, vel nō. 735. 1. b. Perſonatuum horum varia genera, quæ non fuerunt omnia auctori narrata. ibi. col. 2. lit. d. in Addi. & fol. ſeq. 1. e. f

beneficiarius, qui litigat ſup ſuo beneficio pendente lite per appellationem an teneat horas recitare, quærit, & reſoluit negatiuè. 760. 1. e. beneficiarius, q horas non recitauit tenetur reſtituere fructus pro rata tpis, ſed reſtitutio fieri pōt pauperibus non Eccleſiæ. ibid. g. h. Beneficiarius ꝓ primis ſex mēſibus Horas nō recitans fructus reſtituere non tenetur, quamuis grauiter peccet. 761, c. beneficiarius ſi ſit pauper qūo reſtitutionem fructuum facere poterit. ibi. d. beneficia ſunt iura ſpiritualia conſequenter, & nō antecedenter, & requirunt aliquid ſpirituale. 775. 2. d. beneficia, quæ ſunt iura percipiendi reditus Eccleſiaſticos ſunt ſacra, & pdia eis annexa, & ea diripiens eſt ſacrilegus. ibi. ea. lit. d. & pag. ſeq. 1. e

beneficiū quālibet paruū ad horas obligat, & ad vitanda ſæcularia negotia. 789, 1. f

Beneſi-

Beneficij collatio facta ordinario à non ſuo epiſcopo eſt valida.100 1.h. Hoc tamen Rota nõ tenuiſſe dicitur.ibid.in Addit. colum.2 g

beneficij titulum non habere,& illi renunciaſſe paria ſunt.109.1.a.b

beneficium curatum malè adeptus poteſt relinquere illud, & aliud aſſumere, ſed fructus quos percepit tenetur reſtituere.111,1.c

beneficia a Sede Apoſtolica collata amittũtur, niſi intra certum tempus literæ expediantur.115.2.d

beneficium ſimplex nõ vacat ipſo iure per adeptionem curati.128,1.e

beneficium curatum ante ætatem nulliter accipiens multa peccat.129.1 c.d

beneficium oẽ habens curã iuriſdictionalem curam animarum habet.ibid.2.c.d

*beneficiarius, qui fictè ſubdiaconatũ accepit, tenet fructus reſtituere, quos ſi non fuiſſet ſubdiaconus nõ recepiſſet. 47.2.b

*beneficii collatio,& quælibet alia diſpoſitio ſimoniaca ſimonia reali eſt ipſo iure nulla.116.1.e

*beneficium, qui tradit,& pro illa traditione accipit aliquid temporale, committit ſimoniam realem.ibid.f

*beneficii in collatione, vt ſcutum vnum accipiatur pro ſubſcriptione,& alterum pro appenſione ſigilli conſuetudo improbatur.117,1.c

*beneficii vacãtis, vt medietas fructuũ detur canonicis iure fieri poteſt.118.2.e

*beneficii in collatione poteſt promitti, quod conferet, quidquid iure conferri debet.ibid.2.g

*beneficium conferens cum pacto, vt ſibi, vel alteri dimidium fructuũ det ſimoniam committit.119.1.a.b

beneficii collationi pactum omne, vel conditio adiecta, quæ iure non ineſt, efficit eam ſimoniacam.ibid.b

beneficiũ, qui cõtulit his verbis vtẽs, [Ego tibi confero beneficium, & tu conferes 25.pro expenſis tui præceſſoris,] cenſetur ſimoniacus in foro exteriori, ſed nõ in interiori.121.2.d.& p.ſeq.e

*beneficii collatio facta crimnoſo valet, ſi crimen eſt tale, quod non inducat irregularitatem.125.1.a.b

*beneficia impetrare aliquis cum ea ſpe licitè poteſt, vt ea renunciando alteri pẽſionem conſequatur. 133.1.d

*beneficium per ſimoniam renunciatum non acquiritur etiam ignoranti illam, ſed ſi verè vacat, mihi acquiritur ignoranti eam.138.2.g

beneficiũ permutare volenti, qui dat pecunias ne retrocedat à dicta permutatione ſimoniã cõmittit.139.1.b.c.hoc autẽ quando dat ex pacto eſt intelligendũ, alioqui ſecus.140,1.f. Reſignãti beneficiũ qui pecunias mutuat antequam cõſenſum præſtet, ſi non intẽdat eũ ad cõſenſum præſtandũ principaliter inducere, nõ eſt ſimoniacus, quod ſi intẽderit, eſt ſimoniacus mẽtalis, ſed ideo non tenetur beneficium relinquere. ibid.2.e.f

*beneficiũ reſignanti nõ licet paciſci, quod aliud alius reſignet, ſeu penſionem ſoluat, vel expenſas bullarum reſtituat, niſi exprimatur Papæ.146.2 f.g

*beneficium reſignans cum pacto, vt ei relinquantur fructus in vita eſt ſimoniacus, ſed non comprehenſus in bulla de confidentia.148.2 g.h

*beneficii reſignatio eſt actus ſpiritualis, & dare aliquid pro illo actu eſt ſimonia.149,1.c

*beneficii reſignatio facta liberè intentione, vt conferatur tertio. valet, ſed ſi non accedit pactum,150.2.g.h

*beneficii reſignatio ſimonia reali infecta habet annexas cẽſuras etiamſi nulla ſit. 151.2 b

*beneficium, qui conſequutus eſt, qđ conſequi nõ poterat propter irregularitatẽ, tenetur ſuo competitori ſatiſfacere, qui ab eo, illud cõſequi ĩpeditus eſt. 160 1.g

*beneficia ſua permutare nulli licet propria auctoritate,162.2.f

*beneficia quæſita permutare,& nõ quærenda licet.ibid.g

*beneficia plura permutare cũ vno licet, ſed ſuum beneficium permutare cum alio, vt ſuum detur tertio nõ licet. ibid. h.& 163.1.a

*beneficio imponi poteſt penſio in permutando ad coæquandos beneficiorũ, qui permutantur fructus cum facultate ordinarii.ibid.163.1.a.b

*beneficium non vacat per renunciationẽ ſimoniacam.ibid.2.a

*beneficialis cõcordia, vt vnus iuri ſuo renunciet,& alter pecunias det eſt iure fori ſimoniaca, ſed non iure poli, ſi detur pro expenſis, vel ad non perſequẽdum ius.

Digitized by Google

ius. quod nullum habet.164.1.e. ſuper Beneficio facta tranſactio auctoritate iudicis probata, eſt licita.166.1.h

beneficium ſuũ nemo transferre in alium poteſt, neque relinquere ita, vt vacet, ſine ſuperioris auctoritate.167.b.c

*beneficiũ reſignans ſimoniace, adhuc manet eius dominus; vnde ſi accepit aliquid à reſignatario, poteſt illud cũ fructibus ab eo perceptis cõpẽſare.171 1.d. & 2.a

*beneficiorũ permutatio, & venditio fructuum alterius ſimul correſpectiuè fieri nequeũt, ſed ſeparatim ſic. ibid 2.c.d. & p.ſeq.e. Cauendũ eſt ne cum beneficium permutatur fructuum vẽditionis fiat mentio, & promiſſio.172.1.f.g

*beneficij poſſeſſio eſt, quid ſpirituale, vel ſpirituali annexum.177.1.a

*beneficij reſignatarius recuſans ſoluere penſionem tertiò reſeruatam, eo quod in eius reſeruatione fuerit inter eum, & reſignantem commiſſa ſimonia, nõ eſt audiendus.179.1.c.d

*beneficium ante irregularitatẽ adeptum ipſo iure non per irregularitatẽ poſtea incurſam, ſed collatum per ſimoniam, collatio debet refici per eum, qui poteſt illud conferre.192 1.g.

*beneficium procurans ſimoniace inhabili, & indigno quomodo fructus reſtituere teneatur.ibid.2.f g

beneficij reſignatarius, qui promiſit procuratori reſignantis ſe daturum filio eius 50. de fructibus, donec ad ætatem legitimam perueniret, non commiſit confidentiam.194.1 g.h

*beneficium laicus procurãs clerico, cum pacto, vt illi cedat media pars fructuũ ſicut, & ceſſit, eſt ſimoniacus, obligatus ea, quæ accepit reſtituere.195.1.a.b

*beneficium reſignans cum regreſſu, ſi purificato regreſſu iterum adipiſcitur beneficium, cenſetur illud, eo modo, quo antea habebat habere 196 1.f

*beneficij reſignatarius, qui ſoluit expẽſas literarum penſionis quam ſibi reſignãs reſeruabat animo eas recipiendi in termino penſionis, non eſt ſimoniacus, ſed fortè talis præſumeretur.197.1 a.b

beneficium reſignans qualiter poterit etiam ſi ſit coniugatus fructus beneficij, vel penſionem in tuta conſcientia recipere.198. 1.e.f

*beneficij reſignatarij intentio gratificandi reſignanti non nocet, ſicut nec intentio reſignantis, qui reſignat ea ſpe vt tali conferatur.ibid.h.& e

*beneficiarij ex bullis Pij IV. & V. nõ obligantur nihil vnquam dare ijs, qui eis beneficia contulerunt.204 2.d

*beneficium vnum ſufficiens habens non poteſt aliud accipere, ſed acceptum ante Concilium poteſt retinere..05.1.b

*beneficiũ ab Eccleſia, vel prælato cui ſeruitur, accipi põt, ſed nõ paciſci.206.2.e

*beneficia, qui procurant alijs, vt de eis poſtmodum ad libitum ſuum diſponãt peccant, ibid.f. in Beneficio ius acquiritur, eo ipſo, quod Papa ſignat ſupplicationem collationis.207.1.c

*beneficium ad erigendum non licet dare multa bona, vt poſtea erigenti conferatur.210 2.h

*beneficium, qui obtinuit per ſimoniã ab alio ſe ignorante cõmiſſam fructus extantes durante ignorantia perceptos tenetur reſtituere ſecundũ quoſdã.223 2. c.d. in beneficijs cæteris paribus indigena eſt præficiendus extero.233.1.d

*beneficiũ poſt irregularitatẽ ante diſpenſationẽ obtẽtam nemo retinere poteſt. 31 K 1.c. reſtitutio tñ eius poteſt aliqua ex cauſa arbitrio boni viri differri. ibi.d

*beneficij quærendi in impetratione, facienda eſt mentio de beneficio iam quæſito.ibid.2.d

*beneficiũ, qui bona fide ſuum eſſe credit, licet nõ ſit, eidẽ deſeruiendo, diſtributiones, & partẽ fructuũ, quam alteri inſeruienti dediſſet poteſt retinere.216.1.e

beneficiũ adeptus per ſimoniã à ſe ignoratam poteſt illud tenere cum diſpenſatione epiſcopi niſi ſit prælatura.217.1.b

beneficium, qui adeptus eſt per ſimoniã, poteſt aliud adipiſci ſine diſpenſatione. ibid.b.c

beneficij collatio facta homicidæ, vel aliàs irregulari eſt ipſo iure nulla. ibi col.2 a

beneficium obtentum per ſimoniam propriam, nullus poteſt rurſus conſequi ſine diſpenſatione Papæ.ibid.d. in beneficio intruſus fit inhabilis ad illud licet non ad alia 218.1.e

beneficiarius ſciens quędam per ſuum fratrem iuriſperitũ tractari, quæ ſimoniaca eſſe ignorabat, nõ incurrit ob illa excommunicationem.219 2.d

beneficij collatio facta p. ſimoniã cã ignoranti,

Digitized by Google

*Accuſetionem debet præcedere inſcriptio,& denunciationem correctio,& inquiſitionem fama.113.2.a.& b

*Per accuſationem impeditur promotio, quando propter illam accuſatus factus eſt infamis apud graues viros.114.1.e. accuſationis pendentia factę calumnioſè, vel nullo animo nõ impedit promotionem,ibid.lit.h

*accuſatio infamat, quando eſt facta de grani cauſa, puta capitali,vel ſtatus. ibi. col.2.lit.e.& f

Acta, Actiones, Actvs.

Acta coram notariis,ſicut coram iudice ſunt acta publica.682.e

actiones ſuas remittentibus non eſt dandus regreſſus.109.1.b.actionem,qui habet, videtur ius habere præſertim ſi ſit realis.ibid.lit.c

actus factus coram eo cui debetur reuerẽtia, ſi fiat propter eam, ita vt aliter non fieret nõ eſt validus.222.1.h. actus meticuloſi nõ ſunt iure ipſo nulli,ſed actione,quod actus cauſa.ibid col.2.h

actum in dubio nemo præſumitur facere, qui ſit delictum.403.1.b.c

actus agentium non operatur vltra intentionem eorum.514.d.e

acta p prælatos, & rectores Eccleſiæ dẽnt eſſe æqua,decẽtia,& expediẽtia.285.1.b

actus factus ſine ſcriptura, in quo illa debet interuenire eſt nullus.314.1.f.actus cum ſcriptura maiore cum iudicio ſit, quam ſine illa. ibid.g. actus virtute alicuius poteſtatis factus non valet in ſe ſeruata forma, qua data eſt facultas illius actus faciendi.ibid.col.2.h. actiones, & obligationes conuenientes alicui tranſeunt in hæredes eius, & contra hæredes debitoris.429.1.b

actus iuſtitiæ,& aliarum virtutũ quomodo differant.453.2.d.actus omnis hominum peccatum eſt, hæretica eſt ſententia, actus hominum magna ex parte culpa ſaltem veniali ſunt infecti, Catholica ſententia eſt.454.1.e

actu ex nullo colligitur intentio, & mens teſtatoris.467.1.d

actus ſortitus effectum habẽs cauſam ſucceſſiuam multo tempore continuatus facit dici rem conſuetam.475.2.c

actio triplex perſonalis,realis,& mixta,& actio rei etiam triplex,perſecutoria,pœnalis,& mixta.492.2.e.f

*actus factus contra formam ſubſtantialẽ à lege præſtitutam non valet.58.2.e

actus nullus metu factus ligat agentẽ quo ad forũ cõſciẽtiæ.590.1.g.actũ,qui fecit expreſsè fruſtra iterũ facit.ibi. col.2.e.f

*actus contra legẽ regulariter eſt nullus, ſed fallit.58.2.e

*actibus geſtis in ſpecie potius credẽdum eſt,quam regulis generalibus.86.2.e

*actus in dubio præſumendus eſt bonus, nec eſt præſumendum malum id, quod poteſt iudicari eſſe bonũ. 124.1. e. actus humani magis accipiunt ſpeciem à fine, quam ab obiecto.188.2.h

*actui,qui præſens eſt auctorizando,non tenetur de culpa ſi actiua fiat nulliter. 449.1.d

*actio ad centum ſoluenda poſt annum, vel bienniũ,minoris emi põt,quã pcio centum,& actionẽ minus eſt habere,q̃ rem.342.2.e.actionis remiſſio ob anticipatã ſolutionẽ recepta minori ſumma vſuram ſapit, ſecus ſi alio reſpectu. ibi.g

actor,& reus vnus,& idem quandoq; eſſe poteſt.375.1.c. actio recuperandi pecuniam debitam poſt aliquod tempus,põt emi pecunia minore illa debita.378.1.g

*actore nõ probante reus abſoluit.501.2.d

*actionẽ minus eſt habere,quã rẽ.534.2.f

Adivratio.

*Adiuratio creaturæ irrationalis, cui aliquid vanum,vel falſum miſcetur,tacita cenſetur dæmonis inuocatio.551.2.b,c

adiuratio creaturæ irrationalis qualiter ſine ſuperſtitione fieri poſſit.ibid.ead.col. 2.c.d

Adversarivs.

Aduerſario credere, quod faciet aliquid ĩ ſui defenſionem nemo debet.397.1.b

Advlterivm, Advtter.

Per adulterium coniugis liberatur coniux ab omni ſeruitute coniugii.605.2.b.c

*adulterium ſolum non impedit matrimonium poſt mortẽ viri adulteræ, nec fides de matrimonio,ſed vtrunq; ſimul. 49.2.b.c

*adulter,qui adulteræ promiſit,ſe illã ducturum ſi poſſet fieri mortuo marito nõ põt illam ducere. 502 e.f. adulteria coniugum mutua compẽſatione tolluntur, ita vt adulterans primo ius petendi debitum recuperet altero adulterante. 95. 2.d. adulterii cauſa non poteſt vxor dimitti ſi vir ſimili vitio laborat.98.2.e

*Adulter ad recipiendam adulteram coniugem cogi poteſt,318.1.e
* Vide matrimonium,fornicatio.

AEQVITAS.

Aequitas non eſt præferẽda rigori,quãdo ea ſcripta non eſt, rigor aũt ſic.315.1.a

AFFINITAS.

* Affinitas ex coitu carnali illicito oritur iure Canonico,62.1.h
* affinitatis impedimentum ſine copula non oritur,63.2.a.& 64.2.g
Oritur ex copula quacunque ſit e occulta ſiue publica,ibid.ead.col. & lit.
affinitatem non cõtraxerũt vir & mulier, cuius viri ſoror ,nupta illi viro fuit,qui poſtea eam mulierem duxit,63.2.a.affinitatis ſolum primũ genus inducit hodie impedimentum,ibid.c.d.
*affines generaliter dicuntur , (Quorum vnum,trahitur ad finẽ alterius, 64.1:4.
affinis propriè non eſt maritus vxori , nec ſponſus ſpõſæ,ibid.h.ſed ſi largo modo ibid.col.2.e affinitas & impedimentum affinitatis diuerſa ſunt , ibid. f. affinitas iure Cęſareo non naſcitur ex illicita copula,ſed ſic iure pontificio , 64.2.g
[affinitas eſt proximitas perſonarũ ex copula carnali prouenieus omni carẽs parentela.]ibid.col.ead.2.h
* affinitas non contrahitur niſi fiat ſeminum commiſtio,65.1.g
* affinitas ſemel contracta nõ extinguitur morte perſone,qua mediante contracta *eſt. 68.2. e affinitas præueniens matrimonium ex illicita copula orta matrimonium impedit,& dirimit,ſequẽs matrimonium non dirimit,ibid.g
*affinitatis impedimento ſublato per diſpenſationẽ, non vř ſublatum publicæ honeſtatis impedimẽtum,niſi de eo fiat mentio,69 t.d.affinitatis impedimenti ſublatiõe non vitiat taciturnitas impedimenti publicæ honeſtatis,ibid.col.2.b
affinitatis impedimẽtũ an naſcatur ex copula illicita,& inter Paganos & Iudeos quæritur & reſoluitur negatiuè,74 2. h
affines non ſunt niſi ex iuſtis nuptijs iure Cęſareo ,75 1 b.affinitatis impedimẽtũ non naſcitur ex copula illicita ante baptiſmum habita poſt illum,76.1.e.f
Iudea Concil.Nauar.
affinitas ex illicita copula cur naſcatur iure pontificio,ibid.col.2.e

AGASONES.

Agaſones ſeu muliones q quo minus impendant,adeunt loca parua,à Miſſa audiẽda diebus feſtis excuſantur. 243. 2.c

ALIENANS BONA ECCLESIAE.
ALIENATIO.

Alienans bona Eccleſiæ in caſibus à iure permiſſis non eſt excommunicatus , & alienare non licet bona Eccleſię ſine cõſenſu Papæ,de qua re duo Auctoris dicta conciliantur,350.1.c. f. alienans bona Eccleſiæ prælatus excommunicatus eſt,ſed non denunciatus retinet adminiſtrationẽ.& ſoluens ei liberat,351.1.a.b
alienans bona Eccleſiæ inferior epiſcopo amittit beneficia,363.2.a
alienans bona Eccleſiæ ſine licentia Papę, & ſine iuſta cauſa , & non ſeruato iuris ordine peccat , & eſt excommunicatus, & perdit in foro exteriori beneficia , q̃ habet in Eccleſia , cuius bona alienauit, 352.1.f.alienare bona Eccleſiaſtica iura prohibentia ſunt intelligenda de immobilibus,& mobilibus pretioſis. 353. 2.a. alienatio rei Eccleſiæ etiam cauſa pietatis fieri poteſt , 361. 1. b. alienantes Eccleſiæ bona quando peccant & quando non,363.1.a.b.alienantis bona Eccleſiæ pœnæ non remittuntur, niſi fiat eorum in integrum reſtitut.ibid.ead. col.1.b.c.
alienare non poteſt , qui poteſt ad breue tempus locare,388.1.e f
alienationis prohibitio facta à teſtatore nuda cauſa & perſona nõ valet,452 1.e
alienare prohibitus rem aliquã extra famíliam, non põt de ea extraneum hęredẽ facere, 467 2.b. c. Alienandi prohibitio q̃ñ vltra fideicommiſſum concurrit, fiſcus aliquid conſequi non põt. 476 2. g

ALTARE.

[altari qui non ſeruit de altari non debet viuere.]fallit,305.1.a

ALTER, ALTERNATIVA.
Alteri per alterum non poteſt inferri iniqua conditio,267.1 c

Alternatiua menſiũ nõ prodeſt ordinarijs acceptantibus niſi poſtquã eorum acceptatio ad Datarium peruenerit.339.2.b

AMICTVS.

Amictu capite tecto Miſſam integrã dici poſſe auctor probat,& quid amictus ſignificet. 750. 1. e.amictus eſt potius tectoriũ capitis q̃ ſuper humerale quoddam ex inſtituto Eccleſiæ. ibid. h.amictu capite tecto nõ ſolum debili, ſed & ſano Miſſam dicere licet ceſſante ſcãdalo.ibi.colum.2.h. & pro amictu pileolo honeſto iuſta ex cauſa vti licet.751. 1.a

ANATHEMA.

* Anathemata in lib. Ioſue cur res quædam fuiſſe dicantur.550.1.c
anathematizatio eſt excommunicatio, & anathematizari non poſſunt bruta animantia.ibid.2.e
anathema in Chriſtiana Eccleſia duo ſignificat,& quæ illa.ibid.f

ANCILLAE.

* Ancillæ,quæ promiſit 100.pro dote,quę poſt 25.annos ætatis & ſeruitij paſſa eſt ſibi virginitatem eripi,tenetur de dote, 44.2.g
* ancillæ,quæ aliqua modica quotidie ſine dominorum conſenſu tribuunt quando tenentur de ſuo reſtituere.324.1.e

ANIMALIA.

* Animalia irrationalia propter, propriũ, actum citare,& excommunicare vanũ eſt,549.2.d
animalia irrationalia maledici nõ poſſunt 550.2.g
animalia irrationalia qui epiſcoporum vicarij excommunicare voluerunt, licet exordia habeant laude digna, fines tñ habent ſuperſtitioſos.ibi.2.h.& 551.1.a
animalium irrationalium excommunicationes,quę aliquid ſunt operatę qua virtute id fecerint.552.1.e
animalia quędam qua ratione coniurari legitimè & fugari poſſint. ibid.h.& 2.e.f. vide adiuratio,creatura.

ANNATA, ANNIVERSARIVM ANNVS.

* Annatam ſoluere debet reſignatarius nõ reſignãs beneficium, & compoſitionem quæ ſoluitur pro impoſitione penſionis is cui reſeruatur,142.1.f. Annatam, qui vult ſoluere, vt reſignetur beneficiũ in ſuum fauorem eſt ſimoniacus.ibid.g
anniuerſaria & alia ſimilia emolumenta non videntur comprehendi ſub fructibus,& prouentibus beneficij,306.1.f.g
annus fructuum de quorum diuiſione dubitatur variè incipit 477.1. d.annus vario modo circa varias materias,& varia propoſita incipit.ibid.2.d
annus vnde incipiat nihil refert poſita auctoris opinione,475.1.e

ANTIQVITAS.

Antiquitas facit vt inſtrumento non defuiſſe ſolemnitates neceſſariæ præſumantur, quamuis hæ non appareant.257.2. d & f.ſeq.1.e

ANTONIANI.

* S.Antoniani verè ſunt religioſi,& tenentur ſeruare paupertatem in communi, vt alij religioſi,486.1.g.vide quęſtores.

APOSTATA, APOSTASIA.

Apoſtata non eſt epiſcopus tranſiens ab ordine ad epiſcopatum.442.2. h
apoſtata à religione eſt qui voluit profiteri etiam dolo inductus, ſi poſtea à religione defecerit,550.2.f
apoſtatæ qui relicto habitu temerè vagantur digni ſunt vituperio,& indigni auxilio,576.2.e
ab apoſtata bona quæſita eo mortuo pertinent ad ſedem Apoſtolicam.712.1.g
apoſtatis quomodo ſit conſulendum auctoris ſententia,576.2.g
apoſtata minor ex multis mercimonijs quæ exercuit, quibus quæſiuit,586.1 h & col.2.e.f
* Apoſtata minor quæ quæſiuit per vltimas voluntates remanent caduca.ibid. colum.ead.2.g
apoſtatæ iuribus quæſitis ſuccedens ſedes Apoſtolica, debet etiam ſoluere ex æquitate eius debita. ibid. col. ead.2.g.h.

apo-

Digitized by Google

Apoſtatæ debita, & iura quæſita quomodo recuperari poſſint. 587. 1. a

*apoſtaſia triplex à fide, ab obedientia, & ordine, & hæc duplex, ab ordine clericali, & religione. 281. 1. c. Apoſtaſia ab obedientia, ſeu præceptis obediendi dicitur apoſtaſia generaliter, nō eſt tamen apoſtaſia à religione & quæ illa ſit. ibi apoſtata non eſt monachus in monaſterio continuè renuens obedire ſuperiori, & violans votum caſtitatis. ibid. col. 2. b

apoſtata à religione non eſt. qui recedit à ſua religione cum animo intrādi aliam etiam laxiorem. ibid. lit. c

apoſtata, & fugitiuus quomodo differant. 282. 1. f

apoſtata à religione, dicitur religioſus expreſſè, vel tacitè profeſſus, qui deſerit religionem, quam profeſſus eſt, ſine tranſitu, cum animo non reuertendi ad ſuā. ibid. col. 1. g. h

apoſtatæ, qui, & quot cenſendi non ſint. ibid. ead. col. 1. h. & col. 2. e

apoſtatæ ſunt, qui vigore breuiū, quæ ſciūt, vel ſcire debent eſſe inualida, ſtant foris religionis ſuæ. 283. 2. c. d. idem dicendū de degentibus vigore licentiarū ſuorū ſuperiorum, ſi ſint inualidæ. ibid. d. Apoſtatæ non ſunt, qui cum diſpenſatione legitima obtinent beneficia. ibi. d. Apoſtatæ multi ſunt in foro exteriori, qui non ſunt in interiori. 284. 1. e

Apparitores.

*Apparitores Hiſpani arma capientes clericis, & ſcholaſticis ob hoc delictū puniri poſſunt, ſed ad reſtitutionem armorū non tenentur, donec condēnentur. 521. 2. a. Eorum iudex competēs in hoc caſu poteſt eſſe epiſcopus, ſed melius eſt, vt ſit laicus, niſi ſint monachi. ibid. 2. c. d

*apparitores Hiſpani clericis, & ſcholaſticis exemptis arma detrahentes eis poſtea reddentes quandam vindemiam faciunt. 520. 2. g. h

*Hi non habent priuilegium ſimile Gallicano, non tamen incidunt in pœnam canonis. ibid. 2. h. & 521. 1. a. non tamen peccant eos capiendo, & cur. ibi. eadem pag. 521. 1. c. ſed ſic grauiter eis arma tollendo precio redimenda. ibid. d

Appellatio, Appellare.

Appellatio cauſa probabili interpoſita annihilat cenſuras omnes poſt eam latas. 267. 1. b

appellare licet legitimè in omnibus cauſis infra decendium. 282. 1. f

appellare non licet poſt concilium in cauſa viſitationis, correctionis, & c. niſi iuſta cauſa expreſſa. ibid. 1. h

appellari poteſt ab omnibus ad Romanā ſedem, & à Concilio prouinciali ad Generale. ibid. col. 2. lit. g

appellari poteſt ab omnibus à definitiua, à qua non reperitur inhibita appellatio ibid. ead. col. 2. g. h

appellatio regulariter ſuſpendit executionem, ſed fallit quando procedit appellatione remota, & appellatio eſt friuola, & c. 283. 1. a. b

appellare ne liceat religioſis quæritur, & reſpondetur licere. ibid. 2. c

appellatio eſt defenſio, & iure naturæ nemini deneganda. 284. 1. f

appellationis effectus eſt reſciſſio actus, à quo appellatur, & repoſitio appellantis in eo ſtatu, in quo erat. 286. 2. g. h

appellatio duplex vna fit verbo, altera facto. ibid. ead. col. 2.

appellationi poteſt aſſiſtere iudex à quo, non tamen eſt citandus. 287. 1. c

appellatio regulariter ſuſpendit ſententiam, etiamſi trahat ſecum executionē. ibid. col. 2. d

appellans ab iniuſta ſententia, appellato negligente proſequi ſuum ius, pōt credere eum tanquam ſibi malè conſcium totum ius ſuum deſeruiſſe. 289. 2. b. c. d

*appellatio non ſuſpendit excommunicationem, ſed declarationē ipſius. 497. 2. c. & rurſus clarius. 500. 2. h

*appellari non poteſt in facto notorio, ſed ſic à ſententia Iudicis declarantis illud eſſe tale. 501. 1. a

Arbiter.

Arbiter electus, vt iudicet inter actorem, & reum, debet probationibus illis fidem adhibere, quibus adhibuiſſet iudex fori exterioris. 224. 2. f

Arbor.

Arborum infrugiferarū cæſio non eſt prędij damnificatio. 353. 2. b

arbores cæſas vendere nullo iure prohibetur. ibid. c

Digitized by Google

ARCHIDIACONVS, ARCHIDIACONATVS.

Archidiaconus præſidet ante epiſcopum in capitulo, cum ibi intereſt, vt canonicus. 184.1.f
archidiaconum debet præcedere vicarius epi in choro per conſuetudinem. ibid.g
archidiaconatus duo duarum eccleſiarum Cathedralium ſunt beneficia incompatibilia. 325.2.c
archidiaconatus litigioſus non vacauit ipſo iure per poſſeſſionem alterius pacificam poſt litigioſi obtentionem. 326.2.e
archidiaconus ob amentiam perpetuam non eſt priuandus beneficio, ſed coadiutor dandus. 343.2.d

ARCHIEPISCOPVS.

Archiepiſcopus an in Concilio prouinciali excõmunicari poſſit, quærit, & reſoluitur affirmatiuè. 189.2.d.& fol. ſeq.1.c
archiepiſcopus eſt caput Concilii prouincialis, hoc quomodo intelligendum. ibi. eod.fo .190.1.e
archiepiſcopus minor ſe obligauit ad 500. ſcuta ſoluenda pro palatio, quod ad vitam ſuam emerat, quæritur an hęc 500. ſcuta Camera teneatur ſoluere, & reſpõdetur affirmatiuè. 427.2.c
archiepiſcopus ille qua ratione de ſuis redditibus diſponere poterit. 430 1.g
archiepiſcopus non poteſt teſtari de reditibus ſui beneficii. 431. 2.c
archiepiſcopus regularis quicquid quæſiuit, ſuo archiepatui, vel ſedi Apoſtolicę quæſiuit. 432.2.g.h. nihil potuit per vltimam voluntatem cognatis relinquere, neque ad opera pia. ibid.ead.col.2.h
archiepiſcopus titularis carens clero, & populo quicquid quærit, ſedi Apoſtolicæ quærit. 433.1.b
archiepiſcopi accipere poſſunt in ſuo aduentu aliqua munera conſueta dari illis. 738.2.h

ARMA.

*Armorum delatio quando eſt mortifera, & quando venialis. 239.1.c.d. arma qui fabricant in terris Turcarum imperio ſubditis, quæ Turcis ipſis vendunt non peccant. ibid.d. & col.ſeq.a. niſi ſciãt certo eos contra Chriſtianos armis vſuros. ibid.cõl.2.c
arma bellica triplicis generis ſunt, & quæ illa. 243.1.a

AVCTOR.

Auctor iuris tantum canonici Doctorem ſe ingenuè fatetur, quẽ honorẽ bis adeptus eſt. 671.2.b. Quanti eũ fecerit Carthuſianorum Generalis, & quas ad eũ literas dederit. ibid.ead.col.2.a.b.c.d

AVGVSTINVS DOMINICVS.

Auguſtini Dominici Sacri teſtamentũ, ex quo præclarum ortum eſt conſiliũ, quo quæritur an Epiſcopus Alexandrinus potuerit emere Palatiũ, ꝙ fuerat illius Auguſtini. 384.2.g.h. affirmatur potuiſſe non peccaſſe, neque contra iuſtitiam, neque contra caritatem. 387.2.c

AVRICVLA.

Auriculæ aliqua parte carẽs, quæ tegi poſſit poteſt ſine diſpenſatione miniſtrare. 153.2.b.c

BANNITI.

*BAnnitos aggrediens tanquam priuatus, & non ex publica auctoritate iniuſtum bellum bellare dicitur, & eſt irregularis, ſi quis occidatur. 294.1.g
*Bannitos inſequens cũ auctoritate publica, & ex eis cũ alijs aliquos occidens, eſt irregularis, ſed nõ indiſpẽſabilis. 309.2.a
Bannitos reuelare ex cõſtitutione Gregorij XIII. clerici, vel monachi nõ tenentur. 780.2.f.g.h. de hac tñ conſulendum auctorem putat. ibid.h. bannitos accuſare, vel denunciare nulli tenẽtur. 781.1.a
Bannitos tolerare omnes prohibẽtur. ibi. ead.col.1.b
*Bannitum quẽ licet impunè interficere, qui comitatur occiſores, eſt irregularis. 288 2.f. Bãnitos, vt interficiãt officiales iuſtitiæ congregati non ſunt irregulares illi, qui ſunt in vno loco, vbi nemo occiditur, quamuis alii eos occidant, qui ſunt in alio loco. 289.1.f. imò ſi cum eis fuiſſet, qui interfecerunt, non ſunt irregulares, ſi non interfeciſſent ſuis manibus. ibid.g
Banniti vxor põt ei communicare, & conſanguinei eos receptãtes minus puniuntur lege Cæſarea, quam alii. 516.2.e.f
Bannitos, qui iuuãt, ad euadẽdum manus iuſtitiæ ſine ſcandalo, & violẽtia ad finẽ ſe melius concurrendi, non ſunt excommunicati. ibid.2.g. bãnitũ quem dubitat eſſe famoſum recepiãs, non eſt excõmunicatus. 517.1.a. bãniti homicidæ cõplices

ces excommunicati,ſed non nominati, qui ſolum non mutauerunt, an ſint vitandi quæritur,& dicitur,non.ibid.2.d

BALNEVM.

*Balnei dominus nõ poteſt tenere pueros ad lauãdas mulieres nudas, & cõtraria conſuetudo eſt corruptela.458.2.g

BALSAMVS.

Balſamum ſolã Iudæam habere incertum eſt.132.1.h. Balſami tria ſunt genera,vel plura etiam,quæ in alia regione, quã in Iudæa reperiãtur. ibid.col.2.e. Balſamũ an ſit de eſſentia Chriſmatis quæritur, & reſoluitur negatiuè.ibi.col.2.f.g. Balſamũ nõ eſt de ſubſtantia Sacramẽti cõfirmationis, ſed de cõuenientia. 133.2 g. Balſamus ſi deſit, quomodo ſupplendũ ſit id,ꝙ deeſt confirmationi.134.1.f.g

BAPTIZATVS, BAPTISMVS, BAPTIZARE.

Baptizandos non eſſe filios inuitis parẽtibus aſſerit cum aliis Doctoribus S. Th. & ꝙ per parentes intelligantur pater,et mater tantum.69.2.d.& fol.ſeq.1.e

baptizatũ ſuſcipere de ſacro fonte apud hæreticos licet, ſed nõ hæreticum patrinũ aſſumere.pag.20.2.h.& 21.1.a.b

baptizatur cũ adultus nõ neceſſe eſt, vt ſit patrinus,ſatis eſt,ſi ipſe cõſentiat.136.1.f

baptiſmus nõ ſoluit coniugia ſi ambo coniuges conuertantur.609.1.c. Baptiſmus, & conuerſio non tollunt legem naturę, ſed perficiunt.612.1.f

baptiſmus verè conferri poteſt infanti, in vtero matris, in ea corporis parte, quæ extat.766.1.e

baptiſmus in hac verborum forma collatus. [Baptizetur ſeruus Chriſti in nomine Patris, Filij, & Spiritus.] quæritur. 766.1.h.& fol.ſeq.col.1.a.b.c

baptiſmi forma,quam Græci ſeruant vera eſt, & baptiſmus nõ deſinit eſſe verus, etiamſi ab hæretico, vel pagano ſit collatus.ibid.fol.767.1.a.b

baptiſmũ nullũ efficit mutatio verborum formæ per quam quippiam neceſſariũ omittitur.ibid.ead.col.1.d.& col.ſeq.a

baptiſmus nihil valet, cui defuit vna ex tribus ſanctiſſimæ Trinitatis perſonis. ibi. ead.col.2.c

baptiſmus nulli peccatori in peccato mortifero perſeuerare volenti dandus eſt. 768.2.e

baptiſmus infanti cum conſenſu parẽtum dandus eſt illud poſcentium, quod credant per illum filium ſanitatem recuperaturum. ibid.col.2.e. Aegrotis autem adultis dandus non eſt,niſi velint ab infidelitate recedere.ibid.lit.f

baptiſmi vicem mors pro Chriſto tolerata ſubit.ibid.h

*baptiſmus ſolemnis eſt proprius actus presbyterii.400.2.h

*baptizãs virũ quem putat eſſe fœminam verè baptizat,ſi intẽdit baptizare, quod ei offertur,non autem ſi intendit baptizare virum.404 2.h.& pag.ſeq.1.e

*baptizans in neceſſitate filium, quem ex ſpõſa habuit ab eo vxorio affectu cognita,ante Concilium Tridentinum publicatum nõ contrahit vllam cognationẽ, quæ noceat matrimonio.55.2.a

*baptizans filium in fornicatione genitũ, non poteſt matrem in matrimonio habere.ibid.c.d

BARCHINONA.

Barchinonæ ſtatutum,quod habet cambii literas Valentiã datas, niſi poſt ſex menſes ſolui non poſſe,eſt iniuſtum.33.2.a

BARTH. CASSANÆVS.

Bartholomæus Caſſanæus,qui edidit quẽdam librum de animaliũ irrationalium excommunicatione quanta vana ſcripſerit.549.2.c.d.& 550.1.e.f

D. BASILIVS.

D.Baſilij in religione vii multa ſit expreſſa profeſſio: an ſiat profeſſio tacita per annalem habitus geſtationem,quæritur & reſoluitur affirmatiuè 512.1.h

D.Baſilii religionem relaxatam profeſſus ea reformata non tenetur ſeruare eius duritiem ſuperinductam.547 2.e.niſi relaxatio ſit noua.ibid.d

BELLVM.

Bello capta à Sarracenis contra Chriſtianos pugnantibus mobilia an vẽdita ab illis Chriſtianis ſint ementium, quæritur,& non reſoluitur.251.1.b

*Bello

Digitized by Google

*Bello iuſto, qui intereſt, nõ eſt irregularis ſi nõ mutilet per ſe, & ſi mittat tela, vel globulos bõbardularum modo neſciat ſe aliquem interfeciſſe, non tenetur id credere. 286 1.h
*bello iuſto captum non licet occidere, ſi poteſt ſeruari, & detineri poſt prælium finitum. 287.1.c.d
bellum iuſtum ex parte ſatellitũ miſſorũ à præfecto vigilum ad eos, qui furãtur fructus hortorum, & vinearum eſt iniuſtum ex eorum parte. ibid. 2.c.d
*bellum iniuſtum quo ad effectum irregularitatis, & reſtitutionis obligationem non efficit qualitas mala bellantis, ſed requiritur, vt ſit contra iuſtitiã. 290.2.e

BENEFICIVM, BENEFICIARIVS, BENEFICIALIS.

Beneficia plura habere in titulum diuiſa quo modo ſit peccatũ. 13.1.c. Beneficia plura tenendi, quæ iuſta cauſa ſit. 14.1.g
beneficium curam animarum habens videtur requirere reſidentiam iure diuino. 15 2.b non reſidendi iuſta cauſa eſſe poteſt, quæ arbitrio epiſcopi definienda eſt. ibid. c.d
beneficij collatio facta criminoſo valet, ſi crimẽ irregularitatẽ nõ continet. 17.1.c
beneficium conferri poteſt alteri, quam cognato ſi nõ reperiatur dignus, etiam cõtra ſtatutum fundationis illius 34.1.h
beneficium ad impetrandum non requiritur ſpeciale mandatum. 45.2.d
beneficium quo nihil de nouo confertur, ſed impedimentũ tollitur, & in priſtinũ ſtatũ reducitur acquiritur ignorãti 46 1.g
beneficialis gratia eſt ipſo iure nulla, ſi taceatur beneficium prius obtẽtum, etiã ſine dolo. 51.1.a
beneficij valor, non excedentis 24. Duc auri de Camera non exprimendus in ſecũdo. ibid. ead. col. 1.c
beneficium ad conferendum certum tempus inſtitutum eſt, ſed non ad inſtituendum. 52.1.a
beneficio in aliquo intruſus eſt inhabilis ad illud 56.1.f
beneficium accipiens abſque titulo eſt intruſus, non tamen qui continuat poſſeſſionem ipſo iure perditam. 56 1.g.h
beneficij valor ex locatione non conſtat. ibid. b.c. 2.h. & pag. 57 1.1
beneficium iam quæſitum non perditur, per homicidium, ſed irregularitas, & inhabilitas ad alia contrahitur. 58 1 e
beneficiũ qui impetrat, quod verè eſt ſimplex, & dicit eſſe curatũ verè impetrat. 59.1.b.c
beneficiarius tribus ex cauſis amittens fructus ſui beneficij, non liberatur à reſtitutione per vnam condonationem. 60.1.e
beneficiarius, qui accepit fructus ſui beneficij poſt titulum nullum, ſi recipiat titulum iuſtum fructus malè perceptos retinere poteſt. ibid. ead. pag. 60. col. 2.e
beneficiarij plurales nomine ſuæ Eccleſiæ alteri pluralitatem beneficiorum opponere poſſunt. 63.1.b. beneficia regularia per gubernationem 40. annorum fiunt ſecularia, & econuerſo. 80 1 g
beneficij reſignatio facta ab inquiſito de hæreſi & priuato per ſententiam omnib. beneficijs, quomodo nulla ſit ante ſentẽtiam latã 85 1.c. Beneficiarius, qui reſignauit beneficium ad cuius titulum fuerat ordinatus retenta ſibi penſione 100 ducat. benè reſignauit. ibid. 2.c. Contrarium tamen ſtatuit cõgregatio. A. 86.1.f
beneficium accipere poteſt ſine oſtenſione literarum is, cui literæ non ſunt traditæ. ibid. 86.2.h. & 87.1.a
[beneficium ſine Canonico titulo obtineri non poteſt.] ibid. col. 1.c
[beneficium reſignans viuat dies 20. à die conſenſus præſtiti.] 88 2.f. loquitur de infirmo reſignante. ibid. ead. col. & lit. f. & li. g
beneficium in manibus Papæ renunciatũ per prouiſionẽ ſubſequutam ſit reſignatarij. 89.1.b. beneficia matrimonium cõtrahentis ipſo iure vacant. ibid. c. Beneficij dominus & triennalis poſſeſſor pacificus, vel habet ius legitimum percipiẽdi fructus, ſi bona fide poſſedit. ibid. d. Beneficia, quæ reſignãtur in curia per procuratores dicunt vacare in curia. 93.2.a
beneficij collatio poſt irregularitatem eſt nulla 98.1.h
beneficij collatio poſt ſuſpenſionẽ eſt itẽ nulla, nec facit fructus ſuos. 99.2.b. non tamen perdunt, ſed fructibus nõ poteſt vti niſi certo modo. ibid. ead. lit. h. & c.
beneficium collatum illegitimo ſine legitima diſpenſatione non tenet. 143.2.a. ſed cũ diſpenſatione epiſcopi ſi ſit beneficiũ ſimplex & canonicatus valet. ibi. & lit. d

Digitized by Google

beneficiũ illegitimus, qui accepit, & minores ab Epiſcopo in defectu natalium nõ diſpenſatus, quid faciet, vt, & beneficiũ, & penſio ei collata valeat. 144.2 g. Beneficia omnia regularia præter prælaturas ſunt manualia iure communi. 145.2.c
beneficium non perditur ob irregularitatem poſtea incurſam. 155.1.c
beneficium per triennium poſſidens bona fide cum titulo colorato facit illud ſuũ. 164.1.h. beneficij poſſeſſionem, quis nõ perdit, eo quod perdat illud ipſo iure. 169.2.c
[beneficium non poteſt licitè ſine canonica inſtitutione poſſideri.] 173.2.b
beneficij poſſeſſio pacifica per triennium facit titulum. ibid. 2.d. & defendit etiam execrabilem. 174.2.g.h
beneficium perpetuum ſimplex poteſt efficere ordinarius manuale. 178.1.g.h. hoc quomodo iure fieri poſſit. declaratur. ibid. col. 2.b
beneficium de manu laici capi non poteſt. 179.2.a.b
beneficium ſimplex non fit curatum per Eccleſiã parochialẽ ei annexam. 193.1.c
beneficiorum ſectio, & partitio prohibita eſt, poteſt tamẽ fieri ex iuſta cauſa. 384.2.e.f. Beneficium vacans conferri debet ſine diminutione, ei tamẽ aliquod onus imponi poteſt. ibid. lit. f. Beneficium nõ vacans iuſtè vniri alteri poteſt etiã non vocato beneficiario. ibid. ad lit. f
beneficij collatio notarij ſigillo, ſed non ſubſcriptione epiſcopi inſtrumento munito probatur. 257.1.d
beneficium reſignantis intentio, vt reſignatarius poſt adeptum beneficium faciat hoc, vel illud, non nocet. 264.2.g
beneficium adeptus poſt reſignationẽ poteſt reſignãti, vel alteri intuitu paupertatis, vel pietatis aliquid tribuere. 205.1.a
beneficium poſſidens triẽnio cur per regulã ſit eius legitimus poſſeſſor. 268.2.g.h
beneficij in fundatione lex poſita non magis obligat quam lex Papæ. 273.1.a
beneficij onera in fundatione ſtatuta ſunt ſeruanda niſi fuerint legitimè ſublata. ibid. col. 2.c
beneficium perpetuum cum conſenſu patroni epiſcopus poteſt in manuale reducere ex cauſa. 274 2 g
beneficiarius à ſententia iniuſta priuationis appellans, ſi poſtea continuarit poſſeſſionem per biennium, quod datur ad proſequendam appellationem, ſine contradictione, non tenetur beneficium relinquere, 289.1.c.d
beneficiarius bona ſua patrimonialia poteſt relinquere ſuis cognatis, & viuere de reditibus ſui beneficij. 291.c.d. & col. ſeq. a. Canones tamẽ aliqui contrarium ſentiunt. ibid. e.f. probatur pro ſententia. ibid. 2.b.c. & fol. ſeq. 292.1.h
beneficiarius plures reditus habens quam ſint ſibi neceſſarij dimittat plura beneficia ſi habeat, vel diſpenſationem procuret. 293.2.b.c
beneficiarius poteſt impendere nõ ſolum, quæ conueniunt ſuæ perſonæ, ſed etiam ſuæ dignitati, ex reditibus ſuis. ibi. 2.b.c
beneficiarius peccat, ſui beneficij fructus in vana, & profana impendens. ibid. c
beneficiarius iure ipſo nõ perdit beneficiũ ſi malè viuat, nec tenetur ad reſtitutionẽ fructuũ modo horas recitet. 294.1.g.h
beneficium omne etiam ſimplex iurè communi requirit reſidentiam, & [propter officium datur beneficium.] 298.1.g.h
beneficiarius, qui in abſentia nihil percipit, ſed eius fructus acquiruntur præſentibus tenetur reſidere. 299.a.b
beneficium ſimplex habens, vt per alium ei inſeruiat valet conſuetudo. 299.2.d
beneficiarium præſentem aliquibus horis lucrari diſtributiones pro alijs horis à quibus abeſt conſuetudo inducens eſt reprobata. 302.1.g.h
beneficiarius Romę reſidens ad proſequẽdam litem ſui beneficij iuſtè de licentia ſui ſuperioris fructus percipere ſui beneficij poteſt in abſentia, quam etiam Papa ei dare poteſt. 307.1.b
beneficium curã nemo accipere põt animo non inſeruiendi ei, ſed permutandi, vel reſignandi retenta pẽſione. 307.2.d
beneficium accipiens animo reſoluto mutandi ſtatum clericalem in laicalem peccat, ſed ſi animo conditionali id faciat, non peccat. 308.1.h. & 2.e
beneficium habens monachus, vel canonicus regularis, debet in eo deſeruire, & non in monaſterijs viuere. 310.1.g
beneficio ſimplici donandus alio examine indiget, quam eo, quo clericus factus fuit. 316.1.f.g
beneficium illud ſęculare eſt in cuius fundatione nõ fuit dictum, vt à regularibus

tenete-

teneretur,& quòd ſæculares per 40.annos tenuerunt.ibid.2.e.f
beneficia omnia debent conferri in titulũ, ſęcularia ſęcularibus,& regularia regularibus iure communi.ibid.g
beneficia ſæcularia ſunt perpetua, & tolli non poſſunt niſi per ordinarium cauſa agnita.318.1.f
beneficium annexum habẽs ſacerdotium, vel requirit illud antequam conferatur, vel ſtatim habilem ad illud recipiendum, & quæ ſit vtriuſq; differẽtia.320.1.h.& col.2.e
beneficium habens, & neſciens ea, quę illud requirit, tenetur illud relinquere, vel ad diſcere,quæ ſcire debet.321.1.a
beneficia plura poſſidens non requirentia perſonalem reſidentiam, modo ſint ei ad ſuſtentationem neceſſaria tutus eſt. 322.1.e.f
beneficia plura ſimplicia poſſidens quam ſint ſuſtentationi neceſſaria ante concilium obtẽta retinere poteſt,& poſt non. ibid.1.h.& 2.e
beneficium ſimplex habens, & acquirens aliud ſimplex ſufficiẽs,an perdat prius, quæritur, & reſoluitur negatiuè.323.1.c.d. per ſententiam tamen cogendus eſt prius relinquere.ibid.col.2.b
beneficium ſimplex non vacat per adeptionem alterius niſi ſit vniformè ſub eodem tecto.ibid.ead.col.2.d
beneficia incõpatibilia ex ſua natura ipſo iure vacant per alterius aſſecutionẽ, ſed ſimplicia ſi ſunt ſufficiẽtia vacant per accidens.324.1.f. Beneficium ſimplex ſufficiens eſt incõpatibile altero,ſed non vacat per aſſecutionem alterius.ibi.col.2.e
beneficium poſſidens pacificum incõpatibile accipiens aliud litigioſum non tenetur priori renunciare, donec habeat ſecundi pacificam poſſeſſionem.325 1.d.e 2.a. Beneficiũ pacificum incompatibile obtinẽs tenetur priori renunciare.326 e
beneficium habẽs iuriſdictionem ſpiritualem fori exterioris eſt dignitas,& habẽs in foro interiori, & exteriori eſt curatum.317.1.a.b
beneficiarij tenentur iura ſui beneficij defendere,& non alienare, ſed alienata recuperare.ibid.col.2.d
beneficia duo vniformia ſub eodem tecto exiſtentia ſunt incompatibilia, difformia autem non.328.2.e.f
beneficia vniformia,quæ nam ſint.ibid.ea. col 2 f.g
beneficia incompatibilia propterea, quod requirant reſidentiam perſonalem,non vacant ipſo iure niſi ſint illa de quibus in c.de multa.329.1.d.& 2.a.beneficium ſimplex non vacat, per adeptionem alterius ſimplicis,vel curati ipſo iure.ibi.ea. col.2.a Beneficium ſimplex Eccleſię parochialis non vacat per promotionẽ ad ipſam Eccleſiam parochialẽ.330.1.e.Beneficia difformia eiuſdem Eccleſiæ poſſunt obtineri vi cõſuetudinis,ſtatuti,vel diſpenſationis epiſcopi. ibid.ead. col. 1.f
beneficia ſuæ Eccleſiæ conferendi poteſtatem habens, poteſt æquè conferre illa, quæ vacant per ſuam renunciationem, ac alia ibid g.h
beneficia tot retineri poſſunt ſi non exigũt continuatam reſidentiam, quot ſunt ad ſuſtentationem neceſſaria.331.1.a
beneficium ſimplex habens,adeptus aliud curatum, cui annexũ eſt aliud ſimplex, an poſſit vtrũque retinere, & quęritur, & reſoluitur negatiuè.332.1.h & 2.e.f
beneficia omnia vniformia ſub eodem tecto ſunt incompatibilia.333.2.d
beneficia duo difformia ſub eodem tecto magis ſunt compatibilia,quam duo alia in diuerſis.334.1.f
beneficia duo difformia eiuſdem Eccleſiæ nunquam fuerunt incompatibilia ſi alterum alteri non repugnaret. ead. pagina 334.2.e.f
beneficium requirens reſidentiã obtinens non eſt inhabilis ab quærendum aliud etiam curatum.335.1.a
beneficiarius ante adeptum beneficium nihil põt promittere de fructibus ſui beneficij,ſed poſt illud adeptum poteſt dare, vel promittere pietatis cauſa.343.2.b
beneficia ſine diminutione ſunt conferenda.349 1.b
beneficium,qui contulit cum pacto,vt beneficiarius non poſſet illud niſi in manibus Papæ, vel ordinarij reſignare ſimoniam cõmiſit.ibid.c.per Beneficij vnius vnionem ad alia, ſtatus beneficij vniti nõ alteratur. 357 2 b. Beneficiarius non poteſt ſuum beneficium diminuere,vel demeo eſt cum 358.2.c
beneficiarius ſucceſſor quãdo tenetur ſoluere debita ſui prædeceſſoris.430.2.g h
beneficiarij ſucceſſor ex ſpolijs ipſius ſol-

verè debita ſui præceſſoris. 430. 2. g,h. Beneficiarii ſucceſſor ex ſpoliis ipſius ſoluere tenetur ea,quæ iuſtè in ſui ſuſtẽtationem expendit.431.1.a.b
beneficiarius ære alieno obligatus eſt pauper,ſi non habeat,vnde illud æs ſoluat, & ſic poteſt ex reditibus illud ſoluere. ibid.ead.col.1.c.d
beneficiarius nullus poteſt teſtari de reditibus ſui beneficii,& quilibet poteſt cõtrahere obligationem, ſiue actiuam,ſiue paſſiuam.432.1.h
beneficiario ſuccedens in bonis quæſitis ex reditibus Eccleſiæ,non renetur ad ſoluenda debita Eccleſiæ, nec ſuccedens in Eccleſia,tenetur ad ſoluẽda debita, quæ non ſunt conuerſa in vtilitatem Eccleſiæ.ibid.ead.pag.432.2.e
beneficiarii poſſunt donare in vita vaſa deſtinata ad cultum Dei, ſed non per mortẽ ab inteſtato, vel teſtamento. 434.1.f.g
beneficiarius exæquatur vſufructuario,in eo, quod omnes fructus ſeparati à ſolo ſuo nomine,die quo moritur ad eũ pertinent.ibid.2.h
beneficiarii poſſunt donare ſuperfluo dũ ægrotant. 436.1. g.h. cur poſt mortem legare non poſſint.ibid.2.e
beneficiarius non eſt abſolutè dominus reditutm ſui beneficii, ſed ſecundũ quid. 427.2.d.& pag.ſeq.1.e
beneficiarius regularis æquè de reditibus ſui beneficii diſponere poteſt, ac alius clericus.428.2.f
beneficiarius hæres à patre inſtitutus non tenetur de bonis beneficii debita, & legata pia vltra valorem ſuæ hæreditatis ſoluere.450.1.g.h. niſi ſine beneficio inuentarij adiuerit hæreditatem, nam tũc in foro exteriori cogetur ſoluere, nõ in interiori.ibid.h. Pia legata de bonis beneficii ſoluere poterit, ſed non profana debita.ibid.h.& 2.a
*beneficium impetrare valet abſolutus ab excommunicatione ad reincidentiã antequam reincidat.545.1.d
beneficii poſſeſſor malæ fidei aliquis non eo dicitur, quod ſup eo litigat. 717.1.c
beneficia, quæ perſonatus, ſeu perſonalia beneficia vocantur in Prouincia Tarraconenſi qualia ſint.728.2.g.beneficium de pertica eſt illud, ꝙ ſemp vacat in manibus ordinarii nullius valoris. 729.2.c
beneficia, quæ perſonatus, ſeu perſonalia beneficia nominant̃,quib. verbis in Concilio Tarracõẽſi ſint probata.730 1.e.f. g.h.& col.ſeq.e.f.an in iſtis beneficiis interueniat ſimonia quæritur,& reſoluũtur ſequẽtia.ibi.2.f.g. Perſonatus quatenus eſt deputatio bonorum aliquorum operi pio,&c.eſt opus bonũ & licitum. 731.1.c.d.Perſonatus iſte nõ eſt bñficiũ ſi fiat ſine auctoritate epiſcopi.ibid.2.c
beneficium Eccleſiaſticum ſpirituale non poteſt inſtitui ſine auctoritate Eccleſiæ. ibid.ead.lit.c. Perſonatus iſte etiam ſi ſit auctoritate epiſcopi inſtitutus non põt dici beneficium.732.1.e.f.per conſuetudinem immemorialem ſi obtinuerint eſſe beneficia verè ſunt talia.ibid.1.h
beneficium definitur [beneuola actio, ſeu beneuolum datum, gaudium tribuens accipienti.]733.1.a
beneficiarius in minoribus conſtitutus cõtrahens matrimonium perdit beneficiũ, ſed non cætera, quæ dedit Eccleſiæ. ibi. 2.c. Perſonatus non eſſe beneficia Eccleſiaſtica, rationes quædam confirmant, ſed refelluntur.ibid.c.d
beneficium [propriè eſt ius percipiendi aliquos fructus,ſeu reditus eccleſiaſticos.] 734.1.g
beneficia perſonalia,ſeu pſonatus quo ſine maximè inſtitui poſſint. ibid.h. pſonatus inſtitutio quõ ſit ſimoniaca, vel nõ. 735. 1.b.Perſonatuum horum varia genera, quæ non fuerunt omnia auctori narrata.ibi.col.2.lit.d.in Addi.& fol.ſeq.1.e.f
beneficiarius, qui litigat ſup ſuo beneficio pendente lite per appellationem an teneat̃ horas recitare, quærit̃, & reſoluit̃ negatiuè.760.1.e.beneficiarius,q horas non recitauit tenetur reſtituere fructus pro rata tpis,ſed reſtitutio fieri põt pauperibus non Eccleſiæ. ibid. g.h. Beneficiarius ꝑ primis ſex mẽſibus Horas nõ recitans fructus reſtituere non tenetur, quamuis grauiter peccet. 761,c.beneficiarius ſi ſit pauper qũo reſtitutionem fructuum facere poterit.ibid.d. beneficia ſunt iura ſpiritualia conſequenter,& nõ antecedenter, & requirunt aliquid ſpirituale. 775.2.d. beneficia, quæ ſunt iura percipiendi reditus Eccleſiaſticos ſunt ſacra,& pdia eis annexa,& ea diripiens eſt ſacrilegus.ibi.ea.lit.d. & pag. ſeq.1.e
beneficiũ quãlibet paruũ ad horas obligat, & ad vitanda ſæcularia negotia 789.1. f

Benefi-

Beneficij collatio facta ordinario à non ſuo epiſcopo eſt valida.100 t.h. Hoc tamen Rota nõ tenuiſſe dicitur.ibid.in Addit. colum.2 g
beneficij titulum non habere,& illi renunciaſſe paria ſunt.109.1.a.b
beneficium curatũ malè adeptus poteſt relinquere illud, & aliud aſſumere, ſed fructus quos percepit tenetur reſtituere.111.1.c
beneficia à Sede Apoſtolica collata amittũtur, niſi intra certum tempus literæ expediantur.115.2.d
beneficium ſimplex nõ vacat ipſo iure per adeptionem curati.128.1.e
beneficium curatum ante ætatem nulliter accipiens multa peccat.129.1 c.d
beneficium oẽ habens curã iuriſdictionalem curam animarum habet.ibid.2.c.d
*beneficiatus, qui fictè ſubdiaconatũ accepit, tenet fructus reſtituere, quos ſi non fuiſſet ſubdiaconus nõ recepiſſet. 47.2.b
*beneficii collatio,& quælibet alia diſpoſitio ſimoniaca ſimonia reali eſt ipſo iure nulla.116.1.e
*beneficium, qui tradit,& pro illa traditione accipit aliquid temporale, committit ſimoniam realem.ibid.f
*beneficii in collatione, vt ſcutum vnum accipiatur pro ſubſcriptione,& alterum pro appenſione ſigilli conſuetudo improbatur.117.1.c
*beneficii vacãtis, vt medietas fructuũ detur canonicis iure fieri poteſt.118.2.e
*beneficii in collatione poteſt promitti, quod conferet, quidquid iure conferri debet.ibid.2.g
*beneficium conferens cum pacto, vt ſibi, vel alteri dimidium fructuũ det ſimoniam committit.119.1.a b
beneficii collationi pactum omne, vel conditio adiecta, quæ iure non ineſt, efficit eam ſimoniacam.ibid.b
beneficiũ, qui cõtulit his verbis vtẽs, [Ego tibi confero beneficium, & tu conferes 25.pro expenſis tui præceſſoris,] cenſetur ſimoniacus in foro exteriori, ſed nõ in interiori.121.2.d.& p.ſeq.e
*beneficii collatio facta criminoſo valet, ſi crimen eſt tale, quod non inducat irregularitatem.125.1.a.b
*beneficia impetrare aliquis cum ea ſpe licitè poteſt, vt ea renunciando alteri pẽſionem conſequatur.133.1.d
*beneficium per ſimoniam renunciatum non acquiritur etiam ignoranti illam, ſed ſi verè vacat, mihi acquiritur ignoranti eam.138.2.g
beneficiũ permutare volenti, qui dat pecunias ne retrocedat à dicta permutatione ſimoniã cõmittit.139.1.b.c.hoc autẽ quando dat ex pacto eſt intelligendũ, alioqui ſecus.140.1.f. Reſignãti beneficiũ qui pecunias mutuat antequam cõſenſum præſtet, ſi non intẽdat eũ ad cõſenſum præſtandũ principaliter inducere, nõ eſt ſimoniacus, quod ſi intẽderit, eſt ſimoniacus mẽtalis, ſed ideo non tenetur beneficium relinquere. ibid.2.e.f
*beneficiũ reſignanti nõ licet paciſci, quod aliud alius reſignet, ſeu penſionem ſoluat, vel expenſas bullarum reſtituat, niſi exprimatur Papæ.146.2 f.g
*beneficium reſignans cum pacto, vt ei relinquantur fructus in vita eſt ſimoniacus, ſed non comprehenſus in bulla de confidentia.148.2 g.h
*beneficii reſignatio eſt actus ſpiritualis, & dare aliquid pro illo actu eſt ſimonia.149.1.c
*beneficii reſignatio facta liberè intentione, vt conferatur tertio. valet, ſed ſi non accedit pactum,150.2.g.h
*beneficii reſignatio ſimonia reali infecta habet annexas cẽſuras etiamſi nulla ſit. 151.2 b
*beneficium, qui conſequutus eſt, qđ conſequi nõ poterat propter irregularitatẽ, tenetur ſuo competitori ſatisfacere, qui ab eo, illud cõſequi ĩpeditus eſt. 160 1.g
*beneficia ſua permutare nulli licet propria auctoritate,162.2.f
*beneficia quæſita permutare,& nõ quærenda licet.ibid.g
*beneficia plura permutare cũ vno licet, ſed ſuum beneficium permutare cum alio, vt ſuum detur tertio nõ licet. ibid. h.& 163.1.a
*beneficio imponi poteſt penſio in permutando ad coæquandos beneficiorũ, qui permutantur fructus cum facultate ordinarii.ibid.163.1.a.b
*beneficium non vacat per renunciationẽ ſimoniacam.ibid.2.a
*beneficialis cõcordia, vt vnus iuri ſuo renunciet,& alter pecunias det eſt iure fori ſimoniaca, ſed non iure poli, ſi detur pro expenſis, vel ad non perſequẽdum ius.

Digitized by Google

ius: quod nullum habet.164.1.e. ſuper Beneficio ſacta tranſactio auctoritate iudicis probata, eſt licita.166.1.h

beneficium ſuũ nemo transferre in alium poteſt, neque relinquere ita, vt vacet, ſine ſuperioris auctoritate.167.b.c

*beneficiũ reſignans ſimoniace, adhuc manet eius dominus; vnde ſi accepit aliquid à reſignatario, poteſt illud cũ fructibus ab eo perceptis cõpẽſare.171 1.d. & 2.a

*beneficiorũ permutatio, & venditio fructuum alterius ſimul correſpectiuè fieri nequeũt, ſed ſeparatim ſic. ibid 2.c.d. & p.ſeq.e. Cauendũ eſt ne cum beneficium permutatur fructuum vẽditionis fiat mentio, & promiſſio.172.1.f.g.

*beneficij poſſeſſio eſt, quid ſpirituale, vel ſpirituali annexum.177.1.a

*beneficij reſignatarius recuſans ſoluere penſionem tertiò reſeruatam, eo quod in eius reſeruatione fuerit inter eum, & reſignantem commiſſa ſimonia, nõ eſt audiendus.179.1.c.d

*beneficium ante irregularitatẽ adeptum ipſo iure non per irregularitatẽ poſtea incurſam, ſed collatum per ſimoniam, collatio debet refici per eum, qui poteſt illud conferre.192 1.g.

*beneficium procurans ſimoniace inhabili, & indigno quomodo fructus reſtituere teneatur.ibid.2.f g.

beneficij reſignatarius, qui promiſit procuratori reſignantis ſe daturum filio eius 50.de fructibus, donec ad ætatem legitimam perueniret, non commiſit confidentiam.194.1 g.h

*beneficium laicus procurãs clerico, cum pacto, vt illi cedat media pars fructuũ ſicut, & ceſſit, eſt ſimoniacus; obligatus ea, quæ accepit reſtituere.195.1.a.b

*beneficium reſignans cum regreſſu, ſi purificato regreſſu iterum adipiſcitur beneficium, cenſetur illud, eo modo, quo antea habebat habere 196 1.f

*beneficij reſignatarius, qui ſoluit expẽſas literarum penſionis quam ſibi reſignãs reſeruabat animo eas recipiendi in termino penſionis, non eſt ſimoniacus, ſed fortè talis præſumeretur.197.1.a.b

beneficium reſignans qualiter poterit etiam ſi ſit coniugatus fructus beneficij, vel penſionem in tuta conſcientia recipere.198. 1.e.f

*beneficij reſignatarij intentio gratificandi reſignanti non nocet, ſicut nec intentio reſignantis, qui reſignat ea ſpe vt tali conferatur.ibid.h.& e

*beneficiarij ex bullis Pij IV.& V.nõ obligantur nihil vnquam dare ijs, qui eis beneficia contulerunt.204 2.d

*beneficium vnum ſufficiens habens non poteſt aliud accipere, ſed acceptum ante Concilium poteſt retinere..05.1.b

*beneficiũ ab Eccleſia, vel prælato cui ſeruitur.accipi põt, ſed nõ paciſci. 206.2.e

*beneficia, qui procurant alijs, vt de eis poſtmodum ad libitum ſuum diſponãt peccant, ibid.f. in Beneficio ius acquiritur, eo ipſo, quod Papa ſignat ſupplicationem collationis.207.1.c.

*beneficium ad erigendum non licet dare multa bona, vt poſtea erigenti conferatur.210 2 h

*beneficium, qui obtinuit per ſimoniã ab alio ſe ignorante cõmiſſam fructus extantes durante ignorantia perceptos tenetur reſtituere ſecundũ quoſdã.223 2. c. d. in beneficijs cæteris paribus indigena eſt præficiendus extero.233.1.d.

*beneficiũ poſt irregularitatẽ ante diſpenſationẽ obtẽtam nemo retinere poteſt. 31 K 1.c. reſtitutio tñ eius poteſt aliqua ex cauſa arbitrio boni viri differri. ibi.d

*beneficij quærendi in impetratione, facienda eſt mentio de beneficio tam quæſito.ibid.2.d

*beneficiũ, qui bona fide ſuum eſſe credit, licet nõ ſit, eidẽ deſeruiendo, diſtributiones, & partẽ fructuũ, quam alteri inſeruienti dediſſet poteſt retinere.216.1.e

beneficiũ adeptus per ſimoniã à ſe ignoratam poteſt illud tenere cum diſpenſatione epiſcopi niſi ſit prælatura.217.1.b

beneficium, qui adeptus eſt per ſimoniã, poteſt aliud adipiſci ſine diſpenſatione. ibid.b.c

beneficij collatio facta homicidæ, vel alias irregulari eſt ipſo iure nulla. ibi.col.2 a

beneficium obtentum per ſimoniam propriam, nullus poteſt rurſus conſequi ſine diſpenſatione Papæ.ibid.d. in beneficio intruſus ſit inhabilis ad illud licet non ad alia.218.1.e

beneficiarius ſciens quędam per ſuum fratrem iuriſperitũ tractari, quæ ſimoniaca eſſe ignorabat, nõ incurrit ob illa excommunicationem.219 2.d

beneficij collatio facta p ſimoniã à ignoranti,

ranti, an ſit ipſo iure nulla quæritur,& ſoluitur negatiuè.220. 1.g.h. tenetur ad illud beneficium renunciãdum,ſed valuit collatio.ibid.col.2.g
beneficiarium occultè excommunicatum monere debet confeſſarius, vt reſtituat diſtributiones.547.2.a
beneficiarius abſolutus ab excommunicatione poteſt retinere fructus alios à diſtributionibus.ibid.2.b.c
*beneficiarius,qui omiſit facere profeſſionem fidei,an per Cõc. Trid. amittat ius omne in beneficio,quæritur,& concluditur non.55.2.c.ob id non præſumitur hæreticus.558.1.a
*beneficij, valoris expreſſio ſecundũ taxã Cancellariæ ſufficit, vt prouiſio eius valeat, ſed non ad compoſitionem faciendã de fructibus malè perceptis. 564.2.c
Vide renũciatio,reſignatio, ſimonia, & multa huiuſmodi.

BIGAMVS, BIGAMIA.

Bigamus põt eſſe conuerſus laicus.599.2.b
bigamus,qui cõtraxerat clam cum corrupta, quæ illo abſente alteri nupſit religionẽ ingreſſus,& ordinatus eſt irregularis,& diſpẽſatione Papali indiget.ib.d
bigamiæ impedimẽtum nõ contraxit, qui cũ vnica,& virgine nulliter propter impotentiã contraxit matrimoniũ.153.1.a
bigamiæ irregularitatem laicus non contraxit, qui cum muliere corrupta nulliter contraxit.155.2.b
bigamię tres ſpecies vera,ſimilitudinaria, & interpretatiua.ibid.c.
bigamus eſt non trigamus poſt virginem viduam ducens.157.1.a.b
bigamus cur inepte iudicetur ad ordines, quæ ratio militat tam in eo, qui eſt trigamus,quam qui bigamus eſt. ibid. b.c
bigamus ordinatus tonſura ab epiſcopo ei collatum beneficium non valet.158.1.e
bigamia fundamentum habuit in Paulo, ſed tamẽ iure canonico inducta eſt.2.a.
Vide irregularitas.

B L A-S P H E M A R E,
BLASPHEMIA.

In Blaſphemiæ vitium quale, nã quidam epiſ.edictum tulerit.181 1.c.reprehẽditur,quod nimis breue ad reuelandũ tempus præfigat.ibi.2.a.b.& quod ſit obſcurum ibi d.b.& ob multa alia.ibid.c
*blaſphemare [eſt dicere tacitè, vel verbo aliquid contumelioſum contra Deum, & ſanctos.]258.2.h
*blaſphemãs D.Petrum,& 12. Apoſtolos duo tantum peccata committit.466.2.g
*blaſphemi,& iniurij in Deum,& Sãctos quomodo abſoluẽdi.472.2.b. & 473.1.a

BONIFACIVS.

*Bonefacij VIII. extrauag. innouata per Gregorium XIII. de datis,& acceptis, & non videtur fuiſſe vſu recepta: ſicut illa Gregorij, quo ad denunciationes quas præcipit.504.1.f.g

BONVM, BONVS VIR.

Bona ſunt illa alicuius,quæ ſuperſunt ære alieno deducto.706.2.g.h
*bona conſtante matrimonio quæſita iure Cæſareo pertinent ad maritum niſi aliud ſtatuto, vel cõſuetudine ſeruetur. 103.1.c.d
*bona, & non mala dicenda eſt illa actio, quæ in bonam,vel malam partem exponi poteſt 203.2.a
bonorum tria genera, vitæ,famæ,& pecuniaria,& reſtituenda non ſunt minora, cum iactura maiorum.250.2.e
bona mobilia ab hoſtibus capta in bello ſunt capientium.251 1.c
bona illa dicuntur eſſe à moriẽte relicta, quæ ſuperſunt deducto ære alieno 428.2.e
bona delinquentis confiſca a occultatis tenetur illa fiſco reddere.445.2.b
bona aliqua ſibi relicta ſine ſolemnitate retinens iuſtè retinet, quamuis priuari à iudice poſſit.450 1.e.f
bona vinculata tranſire ad propinquiorem vinculantis, & non vltimi poſſidentis falſum.467.2.c
bona certa ſunt incertis potiora, hoc cæteris paribus eſt intelligendum, & illud etiam,& præſentia futuris 664. 1.h
bona patrimonialia clericorum non gaudẽt communiter priuilegio bonorũ eccleſiæ,niſi in caſib. à iure expreſſis 777. 2.b.fall.t in bonis patrimonialibus,quæ habet pro titulo ſuæ ordinationis. ibi.b
*boni viri eſt nemini nocere de alicui prodeſſe,vel velle prodeſſe.545.2.a

BRE.

BREVIARIVM.

Breuiarium Romanum recitari nō poteſt ab eo,qui habet aliud Breuiariū auctoritate publica ante 200.annos compoſitū,niſi cū conſenſu epiſcopi, 749. 1. a.b Contrarium autem conſultus alibi reſpondet, 758.1. h. ſed prius reſponſum probatur à cōgregatione,759.1.b. Vtraque pars probabilis cenſetur, ibid. 2.b. pars negans magis pia eſt,pars affirmās nō damnāda,ibid.ead.col.2.& ead.lit.b

BVLLAE ROMANORVM PONTIFICIVM, BVLLA COENÆ.

Bullæ Pontificū promulgatæ Romę quęritur an obligent Vltramōtanos, ſi promulgatæ non ſint, reſpōdetur negatiuè pp non receptionē,12.1.h. & 2. e,quod non habet locū in Bulla cęnæ in Addit. ibid.2.f. Bullas Pōtificias Confeſſarius docere pœnitentē non tenetur, quas ipſe probabiliter ignorat,ib.ead.col.2.g
bullę Pij IV.& V. de confidentijs ſunt odioſæ,& reſtringendæ, pag.42.2.h
bullam cœnæ domini, in Francia publicari, an auditorium regis Chriſtianiſſimi prohibere potuerit,quæritur & reſoluitur,[negatiuè] diſertiſſimè, & copioſiſſimè,231.2.a.b
*bullas falſas,qui cōfinxerūt, & acceperūt tantum pecunię quantum cōſtitiſſent ſi veræ fuiſſent tenētur eas pecunias reſtituere,447.2.b. & ei à quo eas pecunias acceperunt.ibid.c Cācellariæ eas pecunias nō tenentur reſtituere & cur, ib.d
*bulla Cruciatæ facit poteſtatē abſoluēdi cōfeſſatio præuia ſatisfactione, 546. 1.e
*bulla Gregorij XIII. contra bannitos & diffamatos de crimine capitali quos cōprehendat,517.1.c,& rurſus, 518.1.f.in Bullam cœnę vt quis incidat capiendo malè fructus Eccleſiæ,quid requiratur, 523.2.d.& pag.ſeq.1.e
bullæ cœnæ quatenus habet excommunicati eos qui hoſtiliter epiſcopos & Cardinales inſequuntur explicatio,524.2.h & pag.ſeq. 1.a.in Bullæ cęnæ excommunicationem Prætor incidit ſubdiaconū incarceratis, & tanquam reum principalem,& teſtem examinans &c.ibid 2.c.d in Bullæ cęnæ excommunicationē non incidit Vicarius foraneus, qui impediuit ſacerdotem quendam non audire confeſſiones tempore Iobelęi ob cauſam, 531.2.d.& pag.ſeq.1.e
*bullæ cęnæ quatenus excommunicat eos qui per ſe,vel per alium literarum Apoſtolicarum executionem impediunt explicatio,532.2.h.in Bullæ cœnæ excommunicationem nō incurrit, qui fructus clerici debitoris ſui ſtantes penes laicū, per iudicē laicum ſequeſtrari fecit,533. 2.b.c. Vide extrauagans.

C

CADAVER.

Cadauer an poſſit transferri ſine ſolutione gabellarum, non eſt ita clarū, & petendum à Pont.Max. 484 2.f
cadauer hominis humo extractū ad defetendum in Hiſpaniā cum nōdum eſſet conſumptum, concoctum eſt ad ſeparādum carnes ab oſſibus,vnde oritur quęſtio vtrum Prior monaſterij,qui in hoc locum dedit ſit excommunicatus & cōcluditur non,485.2.d.& fol.ſeq.e

CADVCITAS.

Caducitatis pœnam lex excuſans intelligitur de pęna ſola caducitatis, non de ea quæ loco eius ponit,414.2.h.& p.ſeq.a

CAMBIVM.

Cambij pecuniam lex ſtatuēs niſi poſt ſex menſes exigi nō poſſe eſt iniqua, 33.1.b
cambium per minutū cuilibet licitū etiā ei qui nō eſt campſor ex officio,374 2.g
cambium per minutum exercēs,ita vt pro ærea pecunia argenteam accipiat, non committit vſuras,376.2.g
cambium de vno loco ad eundem locum poſt aliquod tempus cum aliquo auctario eſt illicitum,374.2.d
cambiū illud an ſit iuſtum,in quo literę diriguntur in eum locum,vbi campſarius nullas habet pecunias,rurſum tractatur ab Auctore, & concludit eſſe iuſtū alijs rationibus,474.1.g.h. cambium per literas,quatuor concurrēribus licitum,ib.h
*cambiū prædictum non eſt cābium ſiccū condemnatū à Pio V.ibid.2.g.cambium vt iuſtū ſit requiritur vt nulla habeatur ratio tēporis,375.2.d.A. Cābia illa præ-

dicta communiter iuſta non eſſe dicuntur,376. 1.g. A. cambium con la ricorſa difficile ab vſura excuſatur, ibid.2.f.A.
* cambium quo campſores dant pecuniã campſarijs, qui actu non habent pecunias in illo foro, ad quod cambium dirigitur, ſit ne iuſtum fuſè tractatur, & primo forma illius cãbij Latinè & Italicè, 364.2.h.& fol.ſeq.a.b.c.d.rationes quibus iniuſtitia illius cãbij probatur, 366. 1.h.& col.ſeq.e.f.g. Hoc genus cambij qui approbarint,367.1.d.& col.ſeq. a
* cambij veri proprietates tres, & cõditiones,quæ ſunt lucri moderamina, quæ omnia prædicto cambio conuenire demonſtrantur,ibid.2.d.& pag.ſeq.e
* cambij iuſtitia in quo ſtarſit,368.1.f.g
cãbiorũ quatuor genera duo iuſta, & duo iniuſta,ibid.2.h.cãbium hoc iuſtum reale,& verũ eſſe probatur,369 1.d.in Cãpſoria arte quoties pars cãbiens nõ grauatur,& diſtantia tẽporis nihil lucri affert nũquam ibi eſt peccatum, 370.2.e Hoc cãbium dicitur eſſe mixtũ ex emptione & fideiuſſione, 371. 1. e in cãbio per ſe habetur ratio diuerſitatis loci,& numiſmatũ, ſed per accidens temporis, ibid.2.h. campſores cur potius ad ſuum correſpondentem literas cãbij de la recorſa quàm ad alios dirigant, 373.1.b.c
* cambiorum concurſus quo campſor pecunias eaſdem diuerſis literis recipit,& remittit licitus,ibid.2.b
* cambiorum futurorũ intereſſe poſt bullam Pij V.certificari non poteſt, & creditor cum debitore non põt paciſci, quod ſoluet intereſſe cambiorum,& recãbiorum ad tot pro centum,135.2.b.c
* cambia pro ſecundis & tertijs nundinis maiora eſſe non debent quam pro primis,363.2.d.& fol.ſeq.1.e.f
* cãbia ſi non ſoluãtur pro primis nũdinis cum debito lucro, poteſt fieri recambiũ pro ſecundis,cum debito lucro,ib.f.g.

CAMERARIVS.

* Camerarius Papæ poteſt concedere licẽtiam Iudæis habitantibus extra ſtatum Eccleſiæ exercendi vſuras,383.1.d

CANONICVS, CANONICVS REGVLARIS.

Canonici infirmi lucrantur fructus in abſẽtia & duo etiã Canonici in ſeruitio epiſcopi manẽtes idẽ facere poſſũt,297.1.a
canonici qui in obſequio epiſcopi poſſunt fructus ſui beneficij percipere, non poſſunt percipere diſtributiones,ibid.c
canonici præſentes nõ poſſunt dare facultatẽ abſenti percipiendi diſtributiones, 300.2.g.canonicus Romæ reſidens pro negotijs ſui capituli,conſẽſu aliorũ canonicorũ ſatiſfacit obligationi quã habet reſidendi in ſua Eccleſia,301.1.b. canonici hi abſẽtes ex conſuetudine lucrãtur etiã quotidianas diſtributiones,quę conſuetudo valet,ibid. 2. b. canonici hi non vbiq́ reſidere dicuntur, ibid.d
canonicus qui pro crimine in carcere fuit coniectus, de quo fuit abſolutus percipere poteſt omnia,quæ alius percipiſſet 302.2.h.& pag.ſeq.a
canonicum 40. annis Eccleſiæ inſeruientẽ qui liberet ab officijs diuinis, & diſtributiones ei aſſignet abſenti nullus eſt canon. 304.2.c.canonicatus exigit reſidentiam perſonalem,ibid.d.
canonicus nobilis excuſatur à reſidentia ob tenuitatem redituum, quandiu hoc Epiſcopus & Vicarius Papę ei concedit 308.2.g.h & pag.ſeq.1.a
canonicus regularis legitimè de curato beneficio prouiſus an debeat ſuæ curæ deſeruire, vel manere in ſuo cœnobio, quęritur,& reſoluitur eum in Parochia debere manere,309.2.a
canonici regulares ſunt qui geſtãt Rochetum album,etiamſi alias nullas regulares obſeruantias cuſtodiant,309.2.c.d
canonicatũ,& dignitatem in eadem Eccleſia quis retinere poteſt,331.2.a. ſi tamẽ reſidentiam requirant erunt incompatibilia quoad retentionem,ſed alterum ipſo iure non vacat,335.2.b
canonicatus,& dignitas in diuerſis Eccleſijs ſunt beneficia incompatibilia ſecundi generis, ſed in eadẽ Eccleſia non ſunt incompatibilia,neque primi, neque ſecundi generis,ibid.b.c
canonicatum,& dignitatem põt quis obtinere in eadẽ Eccleſia ſine diſpenſatione Papæ vel Epi,334.1. g.canonici occulti hęretici,& poſtea reconciliati diſtributiones,cui ſunt reſtituendæ, 338.2.f.g
canonicatus,& præbenda pœnitentiarij ſede vacante à capitulo cõceſſa quomodo valida eſſe poſſit vel non, 347.1.a.b
canonicus habẽs ius optandi poteſt ſi vult optare

optare præbendam minorem.358.2.e
Canonicus, vt canonicus ſimplex non habet ſucceſſorem.ibid.f
canonicis regularibus iam non dantur beneficia ſæcularia.703.1.b. A. auctor in contrarium probat de Canonicis regularibus Congregationis Lateranenſis cum diſpenſatione ſui generalis.ibid.c
canonicus regularis factus epiſcopus quærit epiſcopatum non ſuo priori monaſterio.704.2.f
canonicorum regularium capitulum triennale conuocare pertinet ad metropolitanũ regionis, vbi eſt cõuocãdũ. 313.2.c
canonicus regularis non pōt abſq; diſpenſatione obtinere beneficiũ ſæculare non curatum.702.1.f.g. ſed curatum ſic cum epiſcopi licẽtia.ibid.b.& ſine vlla diſpẽſatione bñficia curata cõſueta regi p regulares canonicos obtinere pōt.ibi.2.f.g
*canonici habẽtes ius præſentationis Parochorum cõuenientes inter ſe, vt ſemper duos ex ſeipſis præſentarent, peccarunt peccatum acceptionis perſonarũ, & ſimoniæ.123.1.b
*canonici ſic de Eccleſia parochiali prouiſi tenentur renunciare alii,& peccarunt ſimoniam realem, vel conuentionalem, vel mentalem,& niſi pœniteant abſolui non debent.ibid.b.c.d
*canonicus, vt recipiatur non licet aliquid dare, quod, vel in pauperes, vel in fabricam Eccleſiæ conuertatur.210.2.g
Concilium Tridentinum, quod videtur permittere dationem in vſus pios explicatur.211.2.d
canonicus ſimoniacè promotus, & poſtea de nouo prouiſus debet habere vltimũ locum.223.1.a
*canonicatus eſt beneficium ſimplex, licet ſecundum pleroſq; reſidentiam perſonalem requirat.ibid.2.a.b
*canonici regulares ſeparatas domos habere poſſunt.559.2.a. in eas domos mulieres honeſtis de cauſis introducẽtes, nullam cenſuram incurrunt ibid.b.c
canonicus regularis quando dicitur à Cõcilio priuatus voce actiua, & paſſiua, q. bus priuatus eſſe intelligatur.560.1.h
*canonicus Eccleſię cathedralis nõ eſt pſona in dignitate eccleſiaſtica cõſtituta, poteſt tñ eſſe delegatus Papæ.449.1.a.b
*canonicatus eſt beneficium ſimplex. ibi.1.c.ead.b

CANONISTÆ.

*Canoniſtarum triplex error de impedimentis matrimonii.16.2.g. primus eſt gradus in Leuitico prohibitos obligare nos, qui ſub lege Chriſtiana ſumus, confutatur. ibid.ead.lit.g. ſecundus eſt Papam poſſe diſpenſare in his impedimẽtis diuina lege inductis, vt nunc, confutatur.17.2.b. tertius cum dicunt in impedimẽtis lege Canonica inductis Papam poſſe diſpenſare, vt valeant prout tunc, refutatur.18.1.g

CANTOR.

Cantores Papæ poſt 25. annos non tenentur ire ad horas certis dieb. niſi ad Miſſam, quamuis ſtatutum contrarium habeant,& cur.65.1.c

CAPELLANVS, CAPELLANIA.

Capellanus ordinatus ad titulum Capellaniæ Papæ eſt ritè ordinatus.108.1.f.g
capellaniæ Papæ non vacant morte Papę. ibid.h. Capellanus is, qui diſceſſit ob aliquod impedimentum ab ea capella, eo ſublato redire debet.ibid.2.f
capellani trienniũ viſitari poſſunt, vt alii viatores ſeruato cuicunq; ſuo tam exẽptionis, quã alio iure cõpetenre.240.1.f
capellaniæ an duæ fundatæ, vt ibi dicitur obligent capellanum ad onera, quæ ibi dicuntur quæritur,& reſoluitur negatiuè.272.1.h.& 2.e.f.g
capellaniæ cuidam inſeruientes, an teneãtur reſidere iux a Sixti V. edictũ. 298. 1.f.reſoluitur ſic ibid.2.g
capella cũ ex perpetua fit manualis amittit ius beneficii.337.2.b.c.& hoc fieri poteſt iuſta de cauſa. ibid. d. capellano quid faciendum; qui in huiuſmodi capella inſtitutus petiit ab ordinario confirmationem. ibid.2.a.b. de capella hac quid patronus, & capellanus iure poli, & fori facere debeant.ibid.2.d
capellanus habens capellaniam, cui miſſæ indefinitè dicendæ ſunt eius valoris, q. deſcribitur, tenet Miſſam toties dicere quoties deuotè, & commodè pōt. 319. 1.a.b Miſſa dicenda cum Capellanum quæ cauſæ nõ excuſent.ibi.b. capellania illa, quæ iuſto ſalario inſtituta eſt, facta

facultate hæredi, vt poſſet præſentare quem volet, & ſine cauſa amouere non eſt beneficium.ibid.1.d
capellaniam ad hanc præſentatus licet nõ ſit presbyter dẽt tamen eſſe ætatis eius, vt poſſit presbyter fieri.ibid.2.a.b
capellanias duas obtinens in vna Eccleſia quarum vna eſt in vno altari, altera in altero non hẽt incompatibilia. 328.1.h
capellania illa non eſt beneficiũ Eccleſiaſticum, quæ auctoritate priuata patroni inſtituta, hẽt capellanũ manualẽ. 318.1.e
capellaniam hanc, qui nõ eſt presbyter tenere poteſt.ibid.f capellaniam ſup hanc epiſcopus non poteſt diſpenſare, nec Papa ſine cauſa peti poteſt.ibid.g.h
capellanus habens certiam capellaniã non tenetur celebrare quotidie.ibid.2.h

CAPITVLVM.

Capitulum repræſentatiuum non põt tollere facta in Capitulo Generali auctoritate Papæ.34.2.g.neque ẽt, quæ à Capitulo generali fuit ſtatuta ſententia definitiua, ſed ſic facta reuocabilia.35.1.a
capitulum repræſentatiuum, vel eius Præpoſitus, debet ponere ea, quæ iuſtè reuocari poſſunt, & non alia.ibid.b
capitulũ non poteſt dare vocem aliquib. in electio, quibus ea nõ cõpetit.66.2.g
capitulo non debet nocere defectus vnius de capitulo clandeſtinus, eius legitimè [illegible].74.1.e
capitulum ſuccedit ſede vacante in omnẽ iuriſdictionem per ſe, vel per aliũ exercendam.125.1.b.c
capitulum ſede vacante ſuccedit in iuriſdictione ordinaria epiſcopi, & poteſt diſpenſare cum illegitimo ad minores, & ſimplex beneficium.146.2.h
capitulum non poſſe eligere prælatum eo abſente, qui ſi adeſſet præſideret, nullo iure cauetur.168.2.c
capitulum ſede vacante habẽs iuriſdictionem poteſt eam exercere in ſingulos de capitulo, & decanum ipſum.190.1.g
capitulũ alicuius Eccleſiæ, & ſinguli eius ſunt ciues eius ciuitatis, in qua ſunt. 192.1.e.f
capitulo quando aliquid intimãdum eſt, quod ab omnibus perfici debet, id eis congregatis capitulariter eſt intimãdũ. 253.1.a. niſi ſit actus meri facti, quod poteſt ſingulariter expediri.ibi.2.a.non autem inutiliter expediri ab eis nõ poteſt, niſi conſtituant maiorem partem capituli.ibid.b.c
*capitulo debitum, ſi non ſoluatur eo anno, quo eſt debitum, poteſt ſolui alio, in quo erunt aliqui, qui non fuerunt quando deberi cœptum eſt.448.2.e
capitulo interdicto non ſunt interdicti ſinguli de capitulo.477.2.b.c
*à capitulo debitum, non cenſetur debitũ à ſingulis capituli.501.1.b
*capitulo ſuſpenſo collationes beneficiorum eius non iudicabuntur inualidæ. 555.2.d

CAPSARIVS.

Capſarius cuius domini conſentiunt, vt vtatur cambio ad minutum, eo poteſt vti.375.1.a
capſarius non poteſt quatrinum vnum ſcutis à ſe emptis adijcere pro errore quem in computatione facit, vel facturus eſt.ibid b
capſarius non peccat etiãſi domini expreſsè non conſentiant, & ille illud cambiũ ad minutum ſine damno dominorum exerceat.ibid.2.c
capſarius accipiẽs pecuniam ſatisfacit reddendo valorem inſtitutum à principe. 377.1.a

CARDINALIS.

Cardinalis non eſt inhabilis ad beneficia ſaltem ſimplicia.82.1.e
cardinali aſſerenti aliquid ſibi creditum eſſe viuæ vocis oraculo creditur.167.2.a
cardinales quomodo alii alios præcedant. 187.2.b.c
cardinali inſeruiens Canonicus lucrari poteſt ſui beneficii fructus, ſed non diſtributiones.297.1.c
cardinalis vnius teſtimonio etiã in rebus, in quibus de præiudicio alterius agitur ſtatur.458.2.g. dummodò tria concurrant, & quæ illa ſint.ibid.ead.lit.g
cardinali ſaltem iurato dicenti, quod Papa viuæ vocis oraculo huiuſmodi facultates conceſſerit creditur, idque ſtylus curiæ ſeruat.459.1.b.c
*cardinalitiam dignitatem, vt aſſequatur, qui dat aliquid committit peccatum Simoniæ.177.2.b. ſed ſi Papa ſciat, & conſentiat non incidit in pœnas humanas, ſed ſic in diuinas.178.1.e

CAROLVS.

Carolus VIII. Galliæ rex præter Minimorum multa cœnobia in Gallia conſtructa,

cta, erexit Sanctiſſimæ Trinitatis in vt be cœnobium, 721.2.b.c.d
Caroli II. Neapolis, & Siciliæ regis funda tio Eccleſiæ collegiatæ S. Nicolai valdè illuſtris, & quæſtio de ea remota, 319.2 d. & pag. ſeq. 1.e.f

CARTVSIANVS.

Cartuſianorum religio an ſit ſtrictior religione Minimorum quæritur, & aſſeri tur eſſe Carthuſianorum, 555 1.a
cartuſianorum religio in quo ſit arctiſſima ibid. d
cartuſianorum abſtinentia qua illi carnibus nunquam veſcuntur, maior eſt Minimorum abeſt inentia, qui eis in ægritudine vtuntur, ibid. a.b
cartuſianorũ ſtatuta eos obligant ad mortale nõ minimorum ibid. d. ad Carthuſianos poſſunt tranſire ex alijs ordinib. non contra, 557.1.b
cartuſianus ex iuſta cauſa ad Minores trãſire poteſt ibid. c
cartuſianorum ſtatutum quod obligat proprietarios ſummæ excedentis valorem trium ſolidorum ad confitendum &c. eſt iuſtum, 662.1.f.g
cartuſianos quantæ quantitatis appropriatio reddat reos peccati mortiferi, quæritur & reſpondetur non eſſe quamlibet minimam, 675.2.b.c
cartuſianum reddit reum peccati mortalis appropriatio tantæ quantitatis, quanta redderet laicum furantem reum peccati mortalis, 675.2.c.d
cartuſianorum Capitulum, & Priores poſſunt ſuos ſubditos excõmunicare, 676. 2.f.g. Carthuſianorum donati ſunt ſubditi & excommunicantur ob proprietatem vt alij ibid. b. & pag. ſeq. 1.a. Cartuſianus furans vel impendẽs ſine licẽtia ſummã trium ſolidorũ vna ſola vice, vel pluribus, an eſt excõmunicatus, 677.1. d. & concludit affirmatiuè, ib. col. 2.c
cartuſianum non excommunicari propter minuta furta etiam quando ei peruenerint ad dictam quantitatem, verior ſententia eſt, 678.1.g
cartuſianus qui accepit aliquam rẽ de bonis monaſterij ſine licentia, quam non põt reſtituere, tenetur ſe manifeſtare, alioquin erit excõmunicatus. 679.1.b.c
cartuſianus qui appropriauit ſibi vltra quantitatem trium ſolidorum, & fecit reſtitutionem ſufficientem ante lapſum termini à Priore præfixi non excommunicatur, ibid. 2.a.e
cartuſianorum priores non poſſunt remittere ſuis monachis manifeſtandi ſibi appropriata obligationẽ, 680.1.g.h. & per nullam remiſſionem ſuam excuſantur ab obligatione denunciationis, ibid. 2.e & non bene facerent, ſi remitterent eis appropriata, ibid. 2.g
cartuſianorum priores poſſunt ſubdelegare alijs cõfeſſarijs, ptãtem abſoluẽdi monachos proprietarios, & ab excõmunicatione, 681. 1. a. cartuſianus à peccato proprietatis abſolutus per cruciatam tenetur ad reuelandũ illud priori, ibid. 1.c
cartuſianus per bullam Cruciatæ abſolui non poteſt ab excommunicatione proprietatis incurſa niſi manifeſtet, ibi. 2.b
cartuſianus qui furaretur ob vtilitatẽ monaſterij non peccaret bis, ſicut qui furaretur, vt ſibi appropriaret, 682.1.h
cartuſianorum ſtatuto quo excommunicantur, qui ſibi appropriant vltra valorẽ trium ſolidorum non aduerſatur Conc. Trid. quod ſtatuit, ne quis pro re leui excommunicetur, ibid. 2.c
cartuſianorum Prior malè impendens, vel appropriens, quãuis non manifeſtet nõ eſt excommunicatus, ib. 2.h. & 683.2.b
cartuſiani qui dant, vel accipiunt literas ſine licẽtia Prioris quãdo peccant peccatum proprietatis, & qñ non, 683.1.c.d
cartuſiano ſimplici non licet de ijs, quæ ſibi ex ſua ſuſtẽtatione reliquata ſunt ſine licẽtia ſuperioris impẽdere, 684.1.e.f
cartuſianorũ Priores quid cõſiderare debeant in accepiãdis, vel reijciendis legatis, quæ ſubditis ipſorum conceduntur, quandiu eis ſuperior vri voluerit, 685.2 b.c.d. Carthuſianus de licentia Prioris poteſt accipere pitantias Miſſarum impẽdẽdas in aliquot pios vſus 686.1.g.h
cartuſianus confiteri debet peccatum proprietatis antequam Miſſet, vel commu nicet. ibid. 2.f.g. cartuſianus qui confeſſus eſt & communicauit ſæpè, & peccatum, proprietatis non eſt confeſſus vſq; ad diem cænæ, tenetur omnes confeſſiones præteritas repetere, 687.1.b.c. niſi ſimplicitas eum excuſaret, ibid. col. 2.a
cartuſianorum confeſſatio in abſentia Priorum cõfitenda ſunt peccata omnia reſeruata &. non reſeruata, reſeruata, deinde

, deinde Priori quã primum poterit ſunt confitenda, ibid. 2.b.c
Cartuſiani iſta confeſſio poteſt eſſe ſacramentalis, vel non ibid. 2.d.
Cartuſianus Priori reuertẽti, vel eius commiſſario ſola reſeruata confiteri debet, 688.1.g
Cartuſianus peccatum proprietatis confeſſus vicario, non tenetur iterum confiteri Priori, ibid. h.& 2.e
Cartuſianus nõ tenetur manifeſtare alienata, vel diſpenſata de licentia Vicarij, nouo Priori, nec manifeſtatam proprietatem viſitatori, rurſus tenetur manifeſtare, ibid. 2.e.f.g
Cartuſianus põt mittere amicis pro xenio his fructus ſui horti cum licentia tacita, vel expreſſa, ibid. ead. col. 2.g.h

CASSINENSIS.

Caſſinenſi è monaſterio exeũtem qui ſine licentia ſui Superioris in alia religione receperunt excommunicãtur. 556 2.e.f
caſſinenſis, ille monachus qui ex ſuo cęnobio nõ petita licẽtia diſceſſerat ad illud redire tenetur ibid. g. ad Caſſinenſes regularis Tertianorum tranſire poteſt petita, ſed non obtenta licentia, 557.2.d

CASTRATVS.

Caſtratus à medicis põt ſine ulla diſpenſatione ad oẽs ordines ꝓmoueri, 252 1.h
caſtratio & omnis impotentia coeũdi, niſi ſit per eam contracta irregularitas non impedit ordines, 153.1.a

CASVS.

Caſus exceptus à regula generali extendi põt, debetq. ad ſimilem caſum, 691.1.a
caſus omiſſus habetur pro omiſſo, & prouiſio ſpecialis in vno regulariter nõ extenditur ad alium, ſed ſtatur prouiſioni communi 701.1.b
caſus legis vbi eſt, non eſt locus dubitãdi, 723.1.c. Caſus omiſſus habet̃ pro omiſſo, & relinquitur iuri communi, 720.2.f

CATECHIZARI, CATECHISMVS, CATECHVMENVS.

* Catechizari qui petit, non tenetur ſe obligare ad ſuſcipiendum baptiſmum, nec ſeparare ab alijs quib. cum eſt, nec eos epiſcopus, ſeu parochus alere, 764.2 h & pag. ſeq. 1.a
catechiſmo quot & quãta Chriſtianorum millia indigeant ibid. 1.c
catechizare oportet denuo paruulos, ſed hoc factu difficile cenſetur, ibid. d
catechumenorum ſuſtẽtationi largiter in vrbe prouiſum eſt ibid. 2.a.b
catechizari qui volunt contra voluntatem parentum infidelium ſuſtentari debent ib. c. Vide cognatio.

CATHOLICVS.

* Catholicus qui degit inter hæreticos, tenetur habere propoſitum nunquam negandi ſe eſſe Catholicum. 262.1.h
catholicus inter hæreticos degens quando tenetur inde exire, & quando non, ibid. ead. lit. h. & col. ſeq. e
* catholici an licitè poſſint hæreticorum funeribus intereſſe, quæritur, 264.1.h
* catholici qui comitantur funus hæretici more hæreticorum ſepeliendi, triplici rõne uidẽtur peccare, 265.1.a. ſed hæc non obſtare concluduntur, ibi. a.b.
catholici deducentes funus hæretici nõ denunciati ad ſepulturam profanam ſolo affectu humanitatis, non vñr peccare, ibid. d. ſed deducentes funus hęretici ad locum ſacrũ peccant, ibid. b ſi deducant animo fauendi hæreticis peccant, & sũt excommunicati, ibid. c. timore nõ excuſantur ne diſpliceant ſuis amicis, & cognatis, ibid. d Catholicus põt communicare proximo ſuo regulariter, ſed fallit, qñ id ei iuſta lege prohibetur, 266 1.f
catholici terrarum vbi magiſtratus hęretici, vel infideles imperant, tabernas claudere pñt, in quibus operãtur, diebus feſtis ab hæreticis, vel infidelib. inſtitutis, ibid. 2.f modo hoc faciant non cõſentiẽdo ritibus infidelium, ibid. ead. col. 2.f.g Vide Chriſtiani.

CAVSA.

* Cauſa ſolum impulſiua poteſt eſſe illa ſine qua non fieret actus quamuis modo ob eum principaliter non fiat, 131.1.b
cauſa principalis non benè definitur qua ceſſante ceſſat effectus. 134.1.g

CENSVRA, CENSVRATVS.

Cenſura nec irregularitas nõ videntur infligi ipſo iure niſi exprimatur, 100. 2.f

*Cen-

*Cenſura timenda eſt, ac ſeruáda etiamſi ſit iniuſta modò non ſit nulla. 555.1.a

cenſura nõ eſt iure nulla propter omiſſam correctionem fraternam. ibid.b

cenſuratus tribus cenſuris poteſt exercere iuriſdictionem, quam habet publicam, & valent ea, quæ agit, vt iudex, donec denuncietur. ibid.b.c

cenſuræ latæ ſine monitione valent, ipſo iure, & appellatio non ſuſpédit eas, declaratio tamen, quod quis incurrit eas, ſine citatione fieri non poteſt. ibid.2.a

*cenſuræ omnes in multis conueniunt, & in multis differunt, vnde vna nomine alterius appellari poteſt. 562.1.e. Vide excommunicatio, &c.

CENSITICI CENSVS.

Cenſitici contractus fieri poſſunt ſine ſuperioris licentia. 396.2.f.g

cenſus precium iure communi non eſt taxatum ſaltem redimibilis, ſtatui tamen poteſt, ſed non à ciuitate, quæ recognoſcit ſuperiorem. ibid. & pag. ſeq. 1.a

cẽſus perpetui cõſti ui poſſunt ſine circunſtantiis requiſitis à Pio V. 397.1.b.c. De cenſu Bulla Pij V. cur nõ comprehẽdat cẽſus perpetuos antea approbatos ibi.c

cenſus emi non põt pecunia debita longè antea, ſecundũ Bullam Pii V. 398.1.f.g

cenſus ante Bullam Pii V. potuit pecunia ante debita, emi, & ſolui in alia re, quam in pecunia, idem habetur. 401.1.g

cẽſus ſi nõ ſolueretur pęna apponi potuit, reſtitutionis ſortis ante Pium V. 402.1.f

cenſum percipiendi, qui eſt in poſſeſſione eo fraudari non poteſt, quod ſi non ſit, negari poteſt. ibid.g

cenſus redimibilis nullum certum preciũ eſt, irredimibilis vnũ pro viginti. ibid.h

cenſus contra Bullam Pii V. factus reprobatur. 403.1.d. reformandus eſt, iuxta illius formam. ibid.2.d

cenſus redimibilis ſuper rẽ immobilẽ poſitus eo pacto, vt ſi res incapax inueniatur, poſitus cẽſeatur ſuper oibus bonis cõſtituentis, eſt cõtra Bullam Pii V. 404.1.f. an pactũ illud, vt ſi res incapax aq̃ pulleat fideiuſſioni queq̃ it, & negat. ibid. h

cenſus non põt cõſtitui ſuper perſona, ita vt actio perſonalis naſcatur cõtra illum. ibi.2. in cẽſus emptione non habẽda eſt ratio valoris cenſuatiæ rei, modo poſſit reddere tantum quantum valet cenſus, 405.1.b.c. In cẽſu fideiuſſor dari poteſt, quod poſſit vendere illum, & quod eſt benè impoſitus. ibid.2.a

cenſus ſoluendus eſt eo tempore, quo inter partes conuenerit, regulariter autẽ in fine anni. ibid.b

cenſus ſoluendi fideiuſſor dari non poteſt. ibid.d

cenſus cum pacto, vt ſoluatur liber ab onere, & gabella poteſt eſſe contra Bullam, & non 406.1.c

cenſus ante Bullam Pii V. poterat conſtitui ſuper omnibus bonis immobilibus, & mobilibus conſtituentis. 408.2.h. & pag. ſeq. 1.a.b

cenſus emptio eo magis iuſtificatur, quo maiori periculo precium illius ſubiicitur. ibid. ead. col. 5. & ead. lit. a

cenſus annuus ſuper omnibus iuribus cũ pacto de retrouendẽdo probati. 409.1.d

cẽſus annuos ſuper omnibus bonis nõ poſſe cõſtitui, quæ rationes probent. 2.b.c. reſpondetur rationibus. ibid. 410.1.e.f

cenſus eſt quoddam accidens, & manere non poteſt ſine ſubiecto, & quale ſit illud. 409.2.d

*cenſus in contractu, in quo clauſula apponitur qua nihil in eo contrarium Bullæ Pii V. ineſſe contrahentes paciſcuntur, vel ſi quid inſit irritũ eſſe quomodo excuſet, notariũ, & contrahẽtes, ſi quid ille ei Bullæ contrarium habeat. 46.1.e.f

cenſum annuũ ſuper bonis ſuis poteſt aliqua communitas conſtituere, vt preciũ mutuet pauperibus conſeruantibus illã indemnem. 329.1.d

CHARACTER.

*Characterem ordinis puer, vel infans ſi ordinetur verè accipit. 404.1.h

CHRISMA.

Chriſma quomodo conficiẽdum, & quid ſignificet. 132.2.g. Chriſma à χρίω i. vngo deducitur, & vnctionem propriè deſignat. Vide balſamus.

CHRISTVS, CHRISTIANVS.

Chriſtus paupertatis amicus Apoſtolos pauperes, nõ obligauit ad balſamum emendum tam tanti precii. 133.2.b

Chriſto multi crediderunt, qui habuerũt parum motiuum, & multi non, qui habuerunt magnum. 140.1.f

.Chriſtus largū ſe promittit erga ſuos miniſtros.291.2.g
Chriſti conſilia non obligant ſub peccato ad ſui obſeruantiam.389.1.a
Chriſti D.N. Paſſio nos lætificat, & contriſtat.655.2.a
*Chriſtum habuiſſe febrē aſſerere mendacium eſt,& ſuperſtitioſum.551.1.d
Chriſtus eſt Dominus omnium redituum Eccleſiaſticorū, & Papa eius ſupremus adminiſtrator.776.1.e.f
*Chriſtum incarnari, & naſci ex muliere, & pauperem vitā ducere quomodo neceſſarium non fuerit.258.2.g
*Chriſtus exponens ſuā vitā non ſeipſum occidit,ſed permiſit ſe occidere. 284.2.f
*Chriſtianus quilibet quid in genere ſcire teneatur.462.2.g

CITATIO, CITARI.

Citatio partis regulariter in proceſſu neceſſaria,ſed non ſemper.236.2.e
citari in alio loco, quam de iure requiſito nemo poteſt,niſi quando executori data eſt talis poteſtas ob non tutum acceſſum.253.1.c
*citatio pertinet ad defenſionem, & defenſio debetur iure naturali,quæ à nullo Principe tolli poteſt.273.2.d
*citatio debet legitimè parti intimari. 555.2.d

CIVITAS.

*Ciuitate in aliqua habitans ſtudiorum cauſa diſtante à ſuo domicilio poteſt cōueniri ſub iudice illius.542.2.g

CLAVSVLA.

Clauſula in aliqua diſpoſitione poſita ad oīa illius capitula refertur, fallit.188.2.f
*clauſula poſita in vna parte diſpoſitionis, cenſetur referri ad omnia contenta in illa.218.2.g
*clauſulæ apponi ſolitæ habentur pro appoſitis.308.1.g

CLAVSVRA.

Clauſura regularium iure humano nō diuino inducta.pag.575.2.c
clauſura monialibus profeſſis, cur indicatur non oblatis.693.2.a

CLERICVS.

Clerici ea lege nō tenentur, quæ prohibet ne equi extra regnū diſtrahātur. 29.2.b
clericum non includit ſtatutū vetans alienare in non ſubditum.30.1.e
clericus peregrinus faciens fidem de ſua ordinatione ad celebrandum admitti poteſt.159.2.b
clericos ſæculares parochi hortari poſſūt, vt doctrinam Chriſtianam in ſcholis doceant,ſed non cogere.177.1.a.b
clericus nullus minorum ordinū patrocinando peccat,niſi ſit bñficiarius. 203.1.c
clericus ex cuius patrocinatione mors ſequuta eſt, irregularitatem incurrit,& diſpenſatione indiget.ibid.2.a
clerici iure tantū humano ab armis in bello iuſto tractandis arcentur.210.1.h
clericorum arma ſunt lachrymæ, & orationes.ibid.2.f
clericis licitū in lege veteri bellare,& ſanguinem fundere. 211.1.b. Neq; hoc eis prohibitum eſt iure naturali, & diuino poſitiuo in lege Euangelica.ibid.c.d
clericis,& epiſcopis ad bellum iuſtum hortari licet.ibid.2.c
clericis ſententia ſanguinis condemnare non licet.ibid.d
clericis iure tantū humano bellare,& ſanguinem fundere prohibitum.212 1.g
clericus peccat ferendo teſtimoniū in criminalibus, qñ ex eius teſtimonio mors poſſet ſequi, vel mutilatio.256.2.g.h
clericus ordinatus minoribus,cur non conſtat an ſit prima tonſura initiatus, quid facere debeat.261.1.f.g
clericus fornicator notorius, ſi celebret ante pniam ſit irregularis, nec ſufficit interior pnia,ſed ad excuſandum eum in foro exteriori requirit̄ exterior. 296.1.e.f
clericus ſi ſemel cum muliere conſuetudinem habeat,an in Concil.Trid.decreto comprehendatur, quæritur, & reſolutur affirmatiuè.295.1.a.b
clericum propter vnam ſimplicem fornicationem antiqua iura deponendū cenſuerunt.ibid.2.b. clericis habere concubinas,aut alias de quibus ſuſpicio poſſit haberi, fuit prohibitum, vel ad illas accedere.ibid.ead.col.2.c
clericus eſt irregularis,q inuentus cū muliere,& iuas à marito,cū moderamine eū interficit,& qui adulteratus eſt,ſi poſtea vxor ob id à marito occidit̄.306.2.e

Cle-

Digitized by Google

Clericus adulter eſt irregularis,eo φ mari tus id ſuſpicans percuſſit vxorem, quæ ob id abortiuit.ſed aliud viſum eſt Gregorio XIII.ibid.2.h.& p.ſeq.1.a.in A.
clericus ſæcularis poteſt de ſuis bonis patrimonialibus,vel quaſi eo modo diſponere quo laicus.429.1.c. Clericus non poteſt teſtari de fructibus ſuorũ beneficiorum iure communi.441.2.d
clericus ſæcularis beneficiarius poteſt diſpendere bona ſui beneficii in ſuos decentes vſus,& ſuperflua in vſus pauperum.ibid.1.d
clerici ſæculares,& regulares degẽtes ĩ vrbe poſſunt diſponere in vita,& ĩ morte de omnibus bonis quæſitis ẽt ex fructibus ſuorum beneficiorum.ibid.col.2.c.
clericis omnibus poteſt facere Papa teſtandi facultatem,& cur.442.1.f
à Clerico filiofamilias ludente alea de bonis, quæ à patre ſuſtentationis ſuæ gratia dantur,quæ aliqua lucratur non tenetur reſtituere.446.1.h.& 2.e
clerici bona quæſita per induſtriam,& laborem ſuum, ſunt verè patrimonialia, & quæ ſunt ratione officii, & ordinum ſunt quaſi.449.1.c.d
clericus de his bonis, perinde poteſt diſponere,ac laicus.ibid.2.a
clericus negotia principũ in curia ẽt recepro ſtipendio agere poteſt.ibid.ea.lit.a
clerici quicquid quærunt ferè malis artibus quærunt.452.2.g.h
clericus, qui ob tacitam fidem datã de reſtituendo incapaci fit delatus fiſco Eccleſiæ reſtituat.460.1.h
clericus omnis ſacris non initiatus, nec beneficiarius poteſt omnia facere, quę laicus.476.1.h
clericus ſoluens ſpõtè collectas peccat, ſed non excommunicatur, exigens autem ſic.777.2.c.d.clericus minorũ ordinum carẽs beneficio non peccat vtens arte medica, ſed ſic ſacris ordinatus, vel habens beneficium.780.1.e
clericus medicinæ artẽ exercens nõ incurrit vllam cenſurã licet peccet.ibid.g.nõ peccat ẽt cauſa neceſſitatis,vel pietatis illam exercens.ibi.ea.lit.g.indiget diſpenſatione ad curandos quoſcunque. ibid.h
clericus, qui in minoribus patrocinatus eſt,non indiget diſpenſatione aliqua, niſi irregularitatis, ſi mortis, vel mutilationis cauſam dedit.782.2.f
clericus patrocinando in cauſis ciuilibus, ſeu eccleſiaſticis, non incurrit excõicationem.ibid.2.e. peccat tamen ſi habeat beneficium.ibid.ead.col.2.& ead.lit.e
*clericus non poteſt dare mandatum ad agendum criminaliter contra homicidam,neque ciuiliter,niſi cum proteſtatione.442.1.e
clericus patet contra occiſores filii agere, non põt velut contra occiſores,ſed contra iniurios ſibi.ibid.f.clericũ,qui vnum pluries vno impetu percutit: ſemel tãtũ excõmunicatur.465.1.d.ſed ſi vno ictu tres clericos percuciat ter.466.1.h
*clericus præmiſſa proteſtatione põt ſine metu irregularitatis agere contra delinquentem ciuiliter pro ſuorum bonorũ recuperatione.289.2.f.poteſt etiam con queſtionem proſequi, & facere omnia ad obtinendam victoriam ſuper ſua cõ queſtione.ibid.e.& f
clericus nõ poteſt petere, vt fur capiatur, ſi non erat neceſſaria captura furis, vt ſententia cõtra illum exequeretur,alioqui ſic.290.1.e.f
clericus in bello iuſto aſſiſtens etiamſi peccet,& vulneret,nõ eſt irregularis, ſi ipſe non occidat.ibi.g.h. clericus aliorũ iniuriam criminaliter proſequi nõ põt,imò nec ſuam ſine proteſtatione.291 2.a
clericus inſequens furẽ nõ eſt irregularis, ſi ab aliis occidatur, nec malefactorem ſi ſe interficiat.ibid. 2.d.& 292.1.e
*clericus iuuans chirurgum ad ſcindendũ aliquod mẽbrũ, quod arte chirurga abſcindi debet nõ ſit irregularis.293.2.b.c
clericus non poteſt eligere iudicem in criminalibus de mandato eius,cuius eſt iuriſdictio. 296.1. f.g. clericus, qui opem fert homicidio aliàs iuſto eſt irregularis,ſed non indiſpenſabilis.317.1.a
clerici percuſſio illa enormis eſt, ex qua multũ ſanguinis effluxit, & macula aliqua relicta eſt, & non poteſt ab epiſcopo abſolui.481.g h.nec excuſatur ob ætatem maiori impubere,ſed ſic ob paupertatem,& patriam poteſtatem.ibid.h
*clericus minorum ordinũ poteſt epiſtolã cantare ſine manipulo, imò & euãgeliũ ſine ſtola.403.2.b.c. clerici,& religioſi oua comedendi facultatem habentes in Indiis,quando per Bullam Cruciatæ ea non poſſunt comedere.425.1.a
*clericus minorum ordinũ ante 14. annũ

nō priuatur priuilegio canonis, ſicut priuilegio fori per concilium. 433. 1. a

clericis priuilegiū fori ad maximam regū inſtantiam ne iuriſdictio eorum frauda retur, videtur imminutum. ibid. c

clericus minorum ordinū ante 14. annum non omnibus priuilegium fori ſublatū eſt. ibid. 2. a. A. Clerici quinam priuilegiū fori videantur perdere. 434. 1. e. clericus ſe immiſcens enormibus nullo iure perdit priuilegium fori antequā moneatur. ibid. h

clerici ſacro ordine inſigniti nullo modo à iudice laico puniendi. ibid. 3. g. h

*clericū in Gallia ob portationē armorum iudices laici priuare poſſunt armis ex conſuetudine immemorabili. 520. 2. f

*clericos arma portantes cur noctu iudex laicus capiat. 521. 1. c. d

*clericum laicus ad impediendum delictum, & ſcandalum vitandū retrahere, & capere poteſt. 523. 1. d. clericum percutiens aliter, quam pro moderamine inculpatæ tutelæ ſui, & proximi, eſt excommunicatus. 538. 1. g

Vide ordo, presbyter, beneficium, & infinita alia.

Coadiutor, Coadiutoria.

Coadiutor archiepiſcopi non poteſt eo nolente beneficia conferre, & alia facere, quæ archiepiſcopus ipſe per ſe vult facere. 346. 2. e

coadiutor iure cōi ordinario creatus facere tenetur omnia, ad quæ datur, & is cui datur tenetur facere, & ex redditibus beneficii tenetur viuere. 344. 1. h. & 2. e

coadiutor cum ſpe futuræ ſucceſſionis datur, & cū ampliationibus, & reſtrictionibus nō eſt iure cōi datus. ibi. ea. col. 2.

coadiutor archidiaconi, qui ſic iure extraordinario datus eſt, non tenetur ſeruire archidiaconatui ſi noluit. 345. 1. b

coadiutoria data ob vnam cauſam, non cēſetur data ob aliam 346. 1 f

coadiutor archiepiſcopi pallio vti non poteſt, donec ſit archiepiſcopus. ibid. h. ſed ſic benedictionem dare, & ordines conferre ſi ſit conſecratus epiſcopus. ibi. ea. col. 1. & lit. h

Caecus.

Cæcus, qui horas dicere non valet ſine diſpenſatione eas omittat. 758. 1. f

Coemeterium.

Cœmeterii reconciliatio eiuſdem caſibus facienda, quibus fit Eccleſiæ reconciliatio. 743. 2. c

cœmeteriū ſimpliciter auctoritate epiſcopi deputatum ad ſepeliēdum, ſi polluatur, per presbyterum, aliàs per epiſcopū reconciliandum. 744. 1. e. f

COGNATIO CARNALIS Spiritualis, Legalis.

Cognatio carnalis ad aliquos effectus nocet in rerum Eccleſiaſticarum tractatu, ſed prodeſt ad præſumendum donationem maiorem eſſe. 418. 1. e

*cognationem ſpiritualem non contrahit non baptizatus tenens baptizatum, ſed ſic baptizatus, & nō confirmatus tenēs confirmatum. 52. 2. g. cognationem ſpiritualem contrahit infans leuās de fonto infantem. 53. 2. b. cognationem ſpiritualem tunc demum minor contrahit in baptiſmo, vel confirmatione, ſi habet iudicium ad peccādum mortaliter. 54. 2. e. f

*cognatio ſpiritualis an contrahatur per procuratorem quæritur, & reſoluit negatiuè 66. 1. g. h. cognationis tres ſpecies carnalis, legalis, & ſpiritualis, aliæ item harum ſpecies. ibid. 2. g

cognatio ſpiritualis, vt cōtrahatur, p alium cōſuetudine induci poteſt. 57. 1. d. cognationem ſpiritualem contrahi per alium conſuetudine non eſt inductū. ibi. 2. a. b

*cognatio ſpiritualis quomodo nobilior ſit, quam carnalis. 60. 2. e

cognatio oritur ex omni copula licita, vel illicita iure Cæſareo. 76. 1. h. ex ea poſt baptiſmum naſcitur impedimētum impediens, & dirimens, ſed non ex affinitate. ibid. ead. col. 1. & lit. h

Collegium, Collegialiter.

Collegium nullum Eccleſiaſticum poteſt conſtitui in vno, conſtitutum tamen venire poteſt ad vnum. 71. 2. b

collegia, & corpora, ſine auctoritate legitima collecta, regulariter ſunt illicita, niſi cauſa religionis. 239. 1. b. collegium laicum eſt, & non mixtum, in quo maior pars ſunt laici. ibid. ad lit. b. collegium illud ſimpliciter laicum, & ſecundū quid Eccleſiaſticum vocari poteſt. 239. 2. c

Colle-

Collegialiter, quæ aguntur, in his ſententia maioris partis præfertur minori.348. 2.e

Collegium ſacerdotum cui quidam legauit ſex ſcuta cum onere ſingulis annis dicendi vn. Miſſam, an poſſit illa inter ſe diuidere, & dicitur, quod non 354.e.f.

Collegium aliud eſt, & aliud ſinguli de Collegio, ibid.ead.col,2 lit.f

* Collegia pro pauperibus ſcholaſticis erecta ſpiritualibus ſunt annexa,& nō licet locum in eis ſuum vendere. 215.2.a.pro

Collegijs ſimōn. pecunia accepta, eſt reſtituenda pauperibus de collegio. 215. 2.c.vel ab eo,qui dedit impetrāda. ibi.d

Collegio debitum poteſt ei reſtitui tempore aliquorum, qui non erant de ipſo collegio,quando cœpit deberi.448.2.e.f

Coloni.

Colonos adſcriptitios domini vendicare ſibi poſſunt,& eos quocunque proficiſcūtur perſequi.26.1.g.quod æquè benè facere poſſunt Eccleſiaſti,ac alij.ibi.g h

Comes Palatinus.

Comes Palatinus non poteſt diſpenſare illegitimum ad ordines, & beneficia.141. 1.a.b.c

COMMENDA, COMMENDATARIUS.

Commendam perpetuam eſſe titulum canonicum, & quomodo per ceſſationem commendæ vacare beneficium cenſeatur, hoc quomodo ſit intelligendum, 338.1.g.h

ommendatarij prælati æquiparantur proprietarijs quoad omnia iura pertinentia ad adminiſtrationem.513.5.b

cōmendatarij S. Spiritus de Saxia, an poſſint præter ſuum victum,& veſtitum de ſuis redditibus diſponere,& reliquum debeant præceptori ſui hoſpitalis reddere, quæritur, & reſoluitur negatiuè, hæc pars poſtrema.703.2.c.d.& p.704.1 g.h

commendæ ſiue perpetuæ, ſiue manuales debent conferri intra ſex menſes,& non poſſunt obligari ad vllas penſiones in ſolitas, nec de fructibus illorū ſuperiores durante vacatione accipere.705.1.b.c

commenda duplex vna temporalis altera perpetua.221 2.a.b

commendæ perpetuæ habentur pro legitimis titulis, & earum cōmendatarij poſſunt facere quicquid verè titulares. ibi. c. temporalis non dat ius in beneficio, nec commendatarius facit fructus ſuos. ibid.ead. lit.c. Commendæ per ceſſationem vacat beneficiū cōmendatū,eo modo,quo vacabat ante cōmendam,& cōmenda non dat titulum.338 2.f.g.h

Commiſſio.

commiſſio cū his verbis,[in quo conſcientiam tuam oneramus, non tollit quin, hæc alteri committi poſſit.164.2.g

Commodum.

*Cōmodum licet ex ſua iniquitate reportare nemo debeat,occaſionaliter tamen, & mediatè poteſt.166.1.h

*commodum ex ſua malitia,neque incommodum ex ſua probitate, quis non debet reportare.195.1.b.c

Compoſitio.

Cōpoſitio,ſeu noua conuentio remittit deuoluta,& non deuoluenda.415.1.a.b.c

Communia.

Communia,quę ſunt pluribus,vt ſingulis, maior pars in his nō poteſt minori parti præiudicare,fallit in multis.196.1.e

Conatus.

Conatus puniendus eſt regulariter, ſed fallit in multis.109.2.b

Conceſſum.

Conceſſo aliquo conceſſum ēt id videtur ſine quo id commodè fieri nequit.79.1.b

CONCILIUM, CONCILIUM Tridentinum, Et Alia.

Concilij generalis decreta non obligant, antequam á Papa confirmentur.6.1 e

Concilium Tridentinum innouās decreta

contra

Digitized by Google

contra ordinatos ſine titulo quõ intelligendum.103.1.b.Conc.Trid.qui ſtatuit neminem poſſe ordinare aliquem, niſi de licentia ordinarij explicatur. 122.2 g

Concilium Trid. an habeat locum in eo, qui ante illud obtinebat beneficium in eccleſia, in qua pater eius habebat, & non is poſſit quærere, quæritur, & reſoluitur negatiuè.147.1.d.& col.ſeq.1.Cõcil. Trid. explicatur quatenus videtur tollere prælatis inferioribus poteſtatem cognoſcendi de cauſis matrimonialib. 163.1.b.Conc.Tri.quatenus agit de correctione capitularium ab epiſcopis facienda cum conſenſu canonicorum duorum explicatur.172.1.h.& 2.e

Concilium prouinciale,an poſſit capere in formationem cõtra aliquem epiſcopum ſuſpectum, ad effectum tranſmittendi proceſſum ad Rom. Pont. quæritur, & reſoluitur negatiuè.237 1.c.& 2.c

Concil. Trid. an deroget c. de cætero, & c ad audientiam, quæritur, & reſoluitur negatiuè.296.1.h & 2.e.f.g

Concilium Trid.quatenus habet, vt beneficium conferatur habentibus qualitates ad illud requiſitas, quomodo intelligendum.220.2.e.f

In Concilio prouinciali poteſt aliquid ſtatui ſuffragãtibus alijs epiſcopis, & repugnante Archiepiſcopo.548.1.g.h.& 2.e.f. Concilio generali aliter præeſt Papa quam Archiepiſcopus prouinciali, vel epiſcopus ſynodali.ibid.ead.col.2.f.g

Concilium Trident. cur profeſſionem ante exactum probationis annum fieri vetuerit, & multa in eo decreto explicantur.565.2.d.& p.ſeq.1.e.f

Coinc.Trid.Congregatio Cardinaliũ Concil.Trid.non poteſt dare licentiam regulari manendi extra clauſtra.537 1.f.g

*Concilium Prouinciale congregare poteſt, vel Papa, vel Patriarcha, vel Archiepiſcopus.561.1.b

*Conciliũ Prouinciale nõ põt congregare viſitator, niſi ab his miſſus cum facultate congregandi tale concilium.ibid.9.b.c

Concilium prouinciale, quod itam ſit.ibi.ead.col.1.c.d

CONCVBINARII, CONCVBINATVS, CONCVBINA.

In concub narios, qua via iudex Eccleſiaſticus procedere poſſit.177.2.b.c

In concubinarios clericos, variæ pœnæ inſtitutæ.ibid.remiſſiuè ead.col.lit.d

*Concubinatus nõ erat illicitus Romana lege.75.2.b.[concubina eſt, mulier domi retenta quaſi quędam vxor.]ibi.2.d. concubinæ filij nati in concubinatu non legitimantur per ſequens matrimoniũ: ſicut illi, qui naſcuntur poſt matrimonium, cum ea contractum.106.1.e

CONCVPISCERE.

Concupiſcere rem alienam in Decalogo quomodo prohibitum.387.2.b.Intelligitur de concupiſcentia inordinata contra legem iuſtitiæ ſpecialis.389.1.b

CONCVSSIO.

Concuſſionis crimen committit, qui ratione officij duplici capit malè aliquid, cuius pœna eſt ipſo iure reſtitui quadrupli.767.1.b.c

CONDITIO.

*Conditionis natura eſt, vt ea adueniente obliget, alias non.430.2.h

CONDVCTOR.

Conductor perpetuus debet ſoluere impenſas refectionis non temporalis. 364. 1.h.& 2.e

Conductor non tenetur niſi de culpa leui, & non leuiſſima, niſi in caſu propoſito. leuiſſima.414.1.g.vide locatio.

CONFESSARIVS, CONFESSIO iudicialis, & ſacramentalis.

Confeſſarius non tenetur monere pœnitẽtem de iure humano, quod probabiliter ignorat.12.2.g.confeſſarius poteſt abſoluere pœnitentem non tenentem ſuam opinionem, ſi ipſe nitatur auctoritate probabili.13.1.c.confeſſarius non debet negare abſolutionem pœnitenti ob crimina non confeſſa, nec tenetur interrogare, niſi quandoque.18.2.e

confeſſio prior præualet poſteriori. fallit. 255.1.b

cõfeſſioni poſteriori per tormenta extortę potius ſtandũ eſt, quam priori ſine tormentis

mentis

Digitized by Google

mentis factæ.254.2.h.& p.ſeq.1.a. confeſſio mulierum de his, quæ pertinẽt ad matrimonium carnale, aut ſpirituale in libero loco fiat.ibid.ead.col.1.c

confeſſarius religioſus, qui pecuniam à pœnitente acceptam tradendam ſuis creditoribus impendit in ſuos vſus, quid facere debeat.425.2.d.cõfeſſarius poteſt eſſe vnus de pauperibus, ſi reſtitutio facienda eſt pauperibus.426.1.f

*confeſſiones bona fide, qui fecit coram ſacerdote carente iuriſdictione tenetur, eas reiterare, quod factu facilè eſſe oſtẽditur.451.1.a

*cõfeſſiones ab eo factę, qui perſeuerauit retinere beneficia malè quęſita ſunt reiterandæ.459.2.b.*Confiteri peccatũ iã cõfeſſum nemo iure diuino tenetur.467.1.c. Et fuſius.475.1.c. ad cõfitendum idẽ peccatum legitimè cõfeſſum, quis de ſuo conſenſu obligari poteſt.672.1.h.confeſſio peccati non inducit notabilem famæ iactu ã, ſed reparationem ipſius.673.1.c

*confitendum eſt omne peccatũ mortiferum ante ſumptionem Euchariſtię.686.2.g.confeſſarius neſcit, vt homo, ſed vt Deus, falſum, & poteſt per ſcientiam cõfeſſionis non eligere in prælatum, quem aliàs elegiſſet.672.2.f. confeſſarium cur epiſcopi, & alij prælati poſſunt eligere, 700.2.h.& pag.ſeq.1.a

*confeſſio ſacramentalis facta corã ſacerdote rurali ab eo, qui habet in vrbe domicilium eſt nulla 25.2.c.cõfeſſio facta, per errorem poteſt reuocari probato errore hoc quando fallit.85.1.d.& 2.a

*confeſſioni coniugũ ſtandũ non eſt, quãdo dicunt aliquid, quod non eſt remiſſibile per conſenſum partium.ibid.1.c

*confeſſis proprium crimen non eſt credẽdum deponentibus, contra alios participes ſuorum criminum.109.1.c

*confeſſio qualificata nõ poteſt ita diuidi, vt accepiẽtur confeſſa qualitate reiecta.125.2.a.b.hoc magis explicatur.ibid.b

*cõfeſſio ſacramentalis olim cuilibet ſacerdoti fieri poterat.421.1.e

*confeſſarius quomodo teneatur admonere pœnitentem, quem ſcit aliena tenere.156.1.f.g

*confeſſarius põt dicere coniugatis minus legitimè copulatis, ſed probabiliter ignorantibus, eos eſſe in bono ſtatu. ibi.2.f.g

*confeſſarius virtute Iobelæi approbatus, poteſt abſoluere à confidentia, & à datis, & promiſſis pro iuſtitia.420.1.g

*confeſſarijs alijs, quam ordinarijs facultatem facere confitendi vtile eſt populo Chriſtiano.421.1.c.d

cõfeſſarijs credẽdũ, eſt nõ ſolũ in ijs, q̃ ſũt iuris, ſed etiam in ijs, q̃ ſunt facti, quæ miſcẽt aliquid iuris in modo faciendi.452.2.h

*confeſſarius, quo caſu non debeat concubinarij famulum abſoluere.455.1.c

*confeſſarius non poteſt abſoluere excõicatũ per monitoriũ, quod, qui promulgauit reſeruauit ſibi, vel ſuperiori abſolutionẽ.468.2.f. confeſſarius abſoluẽs ſub conditione rei futuræ delinquit.475.2.b

*confeſſarius habentẽ plura beneficia, nec de hoc ſe accuſantẽ, tenetur interrogare, quo illa teneat, cũq; tridentem quod iuſtè retineat tenetur abſoluere.459.1.b.c

*confeſſarius audiens confeſſiones ruſticorum nõ tenetur eos interrogare, an aliàs ſint cõfeſſi numerũ peccatorũ.463.2.a.b

*cõfeſſarius audiẽs ruſticos, q dicũt ſe de numero peccatorũ, & de ſpecie blaſphemiæ nõ fuiſſe itertogatos, dẽt eos ad cõfeſſiones reiterandas adigere, vel certè numerũ ſuorũ peccatorũ mortalium exprimere; ead.pa.463.2.d.& p.ſeq.1.e.f.g

cõfeſſarius põt abſoluere Aethiopem, qui vnũ, vel alterũ pctm̃ cõfeſſus alia cõfiteri neſcit.464.2.f.cõfeſſari⁹ nõ põt audire cõfeſſiones nautarũ ĩperfectas in periculo tẽpeſtatis, vt alios deinceps audiat.ib.g.nec dẽt omittere ĩterrogationes, quas tenetur facere. ibi.h.cõfeſſarius nõ tenetur reuelare peccatũ per monitoriũ, qđ reuelatũ ei eſt ad ſciendũ vtrum illud reuelare teneretur.468.1.g.aliter ſic ibi.h

*confiteri licet vltimã ſpeciem peccati: neceſſario cõfitẽdi tacita vltima ſpecie peccati neceſſario non cõfitenda.467.2.a.b

*confitens excõicato, quem eſſe talem ſcit, vel dubitat tenetur iterum confiteri, vel eidem abſolutè, vel alteri.468.2.h

*confeſſio eius, qui Iubilæũ fraudare intẽdens confitetur aĩo nõ faciendi in eo requiſita nõ eſt integra.475.2.b.confeſſio non eſt iteranda ob defectũ implementi pœnitentię.479.1.b.*cõfeſſum religioſis habentibus priuilegiũ iterũ teneri ad cõfitendũ ſuis parœchis error eſt.483.1.a

*cõfeſſarius ſecundus virtute Cruciatę electus põt mutare pœnitentiã prioris confeſſione pœnitentis non audita.479.1.c.d

ſed

Digitized by Google

ſed iuſta de cauſa.ib.d.cōfeſſarius ad impediēdum peccatum, quod patratur in aliquo conuentu poteſt dicere prælato tacitis nominibus quid ī eo fiat. ibid 2.c

*confeſſarius debet monere pœnitentem, vt faciat ea, quæ ſunt neceſſaria ad remiſſionem peccati ſibi confeſſi.547.3.b. vide ſacerdos, parochus,&c.

CONFIDENTIA, CONFIDENTIARIVS.

De confidentiis Bullæ Pij IV.& V. ſunt facta contra Simoniacos, & ad eos ab Eccleſia exterminandos.43.1.a.b.c

*confidentia illicita an commiſſa ſit à duobus fratribus, quorum alter procurauit beneficium intentione, vt ſibi renunciaretur, alter accepit, vt illud renunciaret, & concluditur negatiuè.205.1.b

*confidentiarij ante cōſtitutiones Pij IV. & V. cogebantur in vrbe pacta ſeruare. 209.1.b.c

*confidentialis ſimonia eſt ſi compermutantes paciſcantur, quod in certum euētum ſibi ipſis priora reſtituant beneficia.171.1 g

*confidentiarius ſit quidem inhabilis ad obtinenda beneficia, ſed non ad ordines ſuſcipiendos, quos à cenſura abſolutus iuſtè poteſt accipere. 173.1.b. confidentia in foro exteriori iudicabitur, ſi probatur reſignantem ea intentione reſignaſſe, vt tertius cui reſeruabatur penſio, illā in vtilitatem familiæ reſignantis cōuerteret.179.1.d.& 2.a

*confidentia, quam damnant Pii IV.& V. eſt ſolum circa beneficia; & non pēſiones.186.2.h.quod probatur.187.1.a

*confidentia quædā beneficialis licita eſt, q̄uis alia ſit illicita, de hac loquitur bulla Pii V. non de illa.132 2.h.&.133 1.a

cōfidentialis intentio damnata à Pio V. eſt illa, de qua expreſsè, vel tacitè conuentū eſt.135.1.d.confidentia licita eſt, qua quis renunciat beneficiū, cum ſpe, quod ipſe dabit illud cuipiā eo digno,&c. 137.1.c

*confidentia ſolo animo cōcepta,& in mente retenta, donec facta fuiſſet renunciatio, non eſt illicita.ibid.2.h

*confidentiam illicitam non arguit accipere fructus beneficii renunciati, vel partem illorum.ibid.c

*cōfidentiarius non eſt, qui tertio ignorā trāſpertat beneficium ſperāns, quod ille in ſui fauorem retrocedet.170.2.g h

*confidentia penſionalis duplex vna propria, & altera impropria, & quæ illæ. 187.2.b

*confidentiæ ſimplices ante bullas Pii IV. & V. permittebantur, ſed non ſimoniacæ 194.2.e

*confidentiæ præſumitur in foro exteriori, ſi reſignans à reſignatario fructus, vel penſionem accipiat.197.2.c.d

*De confidentiā bullę Pii IV. quid continet.ibid.2.c.d.& Pii V.199.1 a.b.c.d

confidentia duplex eſt bona,& mala,& extrau.Pii V. intelligitur de mala, quam ponit.115.1.a

*confidentia ſine pacto explicitè, vel implicitè non contrahitur.200.1.b. confidentia non probatur per dictum ſocii irati, & cōtrarii ei, quod dixit in iudicio.ib.d. & 2.a.confidentia non cōmittitur dādo, ſeu pro mittendo dare fructus ipſi reſignanti, ſed ſimonia.205.1.d.& 2.a.confidentiarum Pii V. conſtitutio in reſignationibus tam ſimplicibus non autē in permutationibus locum habet.ibid.c.d

*confidentia ex ſola intentione reſignatarii, & reſignantis.206.1.b

CONFIRMARE.

*Confirmare ſacerdos ſimplex ex commiſſione Papæ poteſt, ſed non ſacrum ordinem conferre.421.2.e

CONGREGATIO, CONGREGATIO CONCILII.

Congregatio ſæcularium ad educandos orphanos facta regularis à Pio V. 49.1.d. an Bulla eius de ea ſit cēſenda ſubreptitia eo quod narretur aliquid, q̄ non cōſtat quęritur,& negatiuè reſoluitur.50. 1.e.congregationis huius religioſi ad ſtatū ſæcularem redire non poſſunt.ib.1.h

congregatio, quæ dicatur corpus, & quæ collegium.238.2.h

congregatio corporis Chriſti, & ſi ſit laica ſubeſt tamen epiſcopo quo ad actus eccleſiæ.239.1.c.d

congregatio Cōcilii non poteſt cognoſcere contentiones facti, ſed tātū quæſtiones iuris, quæ ſuper intellectu Concilii demerſerint.713.2.b.congregatione in eadē nō debent eſſe homines profeſſionis ita diuerſæ, vt ſint aduerſæ.725.2.c.d

CON-

CONIVX, CONIVGATVS. CONIVGIVM.

Coniugi confitenti aliquid contra matrimonium non credatur in foro exteriori. 281.1.c
coniugium licet incompatibile ſit religioni, per diſpenſationem tamen Apoſtol. coniugatus verè religioſus eſſe poteſt, 506.1.f.g
coniugatus nō eſt ordinādus is, ſcilicet, cuius vxor non amiſit ius petendi debitū, 602.2.g. coniugatus de licentia vxoris nōdū cognitæ an poſſit ordinari, quęritur, & aſſeritur affirmatiuè. 603.1.b.c.d
coniugatus de licentia vxoris non ſolum accipit ordinem, ſed executionem. ibi.d. & 2.a. modo vxor voueat continentiam etiamſi non ingrediatur monaſterium. ibid.2.a.b. nec hoc requiritur, ſi vxor ſit ſenex, vel alias extra ſuſpicionem incontinentiæ. ibid.2.d
coniugatus, cuius vxor promiſit ſe ingreſſuram religionem ordinatus, an illa poſtea ducente vitam inhoneſtam ad eam redire teneatur, quæritur, & reſoluitur negatiuè. 604.1.b.& 2.h
coniuge adulterante coniunx innocens intrare religionem, & profiteri ſine alterius conſenſu poteſt. 605.2.b.c. & non tenetur ad eam redire. ibid.c
*coniuges dare ſibi poſſunt ſuorum corporum poteſtatē ſine carnali copula. 28.2.g.h. vide matrimonium, maritus, vxor.

CONIVNCTIO.

*Coniunctio, &, vel ac, ſignificat copulata eſſe diuerſa. 432.1.e

CONSANGVINEI.

*Conſanguinei, ſunt cum vnus deſcendit ab alio, vel ambo ab vno tertio. 63.2.d. conſanguinei, qui ſe inceſtu polluerunt, ſi velint contrahere, in diſpenſatione nō tenentur de inceſtu mentionem facere. 70.1.h

CONSCIENTIA.

Conſcientiæ in foro multa licēt, quę in foro exteriori nō licent, & cōtra multa in hoc licēt, quæ nō licent in illo. 390.1.g.h
de conſcientiæ diuiſione, & cæteris multa remiſſiuè. ibid.h.& 2.e.f
conſcientiæ prætoriorum conſulere licet etiā poſt litem in foro obtentam. 391.1.e.f
conſcientiæ in foro creditur partibus tam pro ſe, quam contra ſe. 505.1.b

CONSENSVS, CONSENTIENS.

Conſenſus requiſitus ad aliquem actum, poteſt interuenire poſt illum. 724.1.e.f
*conſenſus matrimonij liber eſſe debet, & tamē poteſt eſſe conditionalis. 43.2.c.d
*conſentiens verè in peccatum mortale ſuum, vel alterius peccat mortaliter, præſumens autem conſentire in foro exteriore peccare præſumitur. 457.a.b.c

CONSERVATORES, CONSERVATORIA.

Cōſeruatores ſunt iudices delegati. 162.2.f
conſeruatores poſſunt cognoſcere de cauſis eccleſiaſticis in prima inſtantia: & ſic ſunt ordinarij. ibid.g.h
cōſeruatoria iuriſdictio, & omnis alia delegata eſt odioſa, & reſtringibilis. 163.1.a

CONSILIVM, CONSVLENS, CONSVLERE.

Conſiliū ſeruandum eſt, qđ requirendum eſt ab alio tanquam à collega. 102.e
*In conſilijs capiendis rerū agibilium, quilibet cum ſalute animæ pōt ſequi opinionem alicuius doctoris, modo ſit fulta aliqua ratione probabili. 371.2.a.b
conſulens; qui dicit alicui poſſe ſe ſcrupulum deponere, eo quod aliter ſibi dictū eſſe aliquid dicit, intelligitur etiam in caſu, in quo is ſolum opinaretur id ſibi eſſe dictum. 385.1.b
conſulens prius ſoluenda eſſe debita poſteriora nomine proprio facta, quam priora alieno nōie contracta peccauit, ſed nō grauiter, nec tenetur de damno. 424.2.h [ex conſilio nullus dummodo fraudulentum non ſit obligatur.] ibid.c. conſulens malè circa delicta de dāno tenetur. ibid. d. conſulentes, auxiliātes, & ſimiles cum excommunicantur cenſentur in dubio acceſſoriè excommunicati. 499.2.d
conſulentes appellare ad futurū cōcilium non excōmunicantur in bulla cœnæ niſi

opere

opere ſubſecuto. ibid. ead.pag.499.2.d. & pag.ſeq.1.e
*conſulens in dubio parochum ſciens eſſe ignorantem non ſatisfacit conſcientiæ acquieſcendo eius conſilio, ſed ſic,ſi credit eſſe petitū.462.2.e. & qui relinquēs parochum conſulit theologum bonæ famæ laté ſatisfacit ſuæ cōſcientię ſequendo eius conſilium.ibid.f
*conſulens viros peritos rei,de qua agitur bona fide, agens quod ipſi conſulunt, non peccat, ſi id quod agit eſt humana tantum lege vetitum non diuina naturali 186.1.h.& 2.e
conſulens duos Theologos eiuſdem famæ diuerſæ opinionis,quem voluerit ex eis ſequi poteſt.462.2.g
cōſulens doctorē,qui dicit duas eſſe de re ea ſententias,quarū vtranque ſequi poteſt, poteſt ſequi quā voluerit, ſed nō ſi dicat vnam ex eis eſſe ſequendam.ibi.h

CONSTITVTIO.

Conſtitutio noua non extenditur ad præterita,fallit,quando agit de effectu futuro.qui ſtare poteſt ſine effectu præterito.312.2.g.h

CONSVETVDO.

Conſuetudo contra ius canonicū,vt ſit pręſcripta quadraginta annorum tempus requirit,& præter ius decem.66.1.f.g
conſuetudo generalis ab omnibus ſeruanda videtur.171.1.c
conſuetudo rationabilis pſcripta valet contra quodcunq; ius humanum.184.1.g
conſuetudo rationabilis omni ratione eſſe non debet.ibid.ead.lit.g
conſuetudo immemorabilis non poteſt mutari,falſum.218.1.f
conſuetudo hæc mutari non debet ſine iuſta cauſa.ibid.2.g
conſuetudinis longæuæ magna eſt auctoritas.273.1.b
conſuetudo non poteſt tollere ius naturale,vel diuinum.330.2.h
conſuetudo nō poteſt præiudicare legi diuinę,nec conſequenter vſurarium contractum approbare.357 1.c
conſuetudo excuſat à pœna.331 1 b
conſuetudo temporis immemorialis æquipollet priuilegio.312..g
conſuetudo præſcripta habet,vt plura beneficia ſi non ſunt ſufficientia, quis retinere poſſit, niſi ſint curata,vel dignitates.332.1.e
*conſuetudo non poteſt excuſare à peccato vſuræ, nec à reſtitutione per vſuram quæſiti,ſed à pœna vſurariorum in foro exteriori.257.1.c
conſuetudo,vt cenſus ſuper omnibus iuribus conſtituerentur ante Bullam Pij V. præſcripta fuit.409.2.a
conſuetum,vt aliquid dicatur, neceſſe eſt, vt ſaltem bis ſit factum.475.2.b
conſuetudo immemorialis habet vim conſtituti, & priuilegij, & per eam probatur.pręſumptiuè quilibet titulus allegatus pro ea.738.1.h
conſuetudo, quæ legitimè præſcripta non fuerit, non tollit ius commune. ibi.ead lit.h. in fine.
conſuetudo illa eſt irrationabilis, quæ iuri diuino,vel naturali eſt contraria.ibi.2.e
cōſuetudo dandi aliquid eccleſiaſticis pro ſacramentorum adminiſtratione valet, & ſeruanda eſt.739.1.a. non tamen poteſt exigi.ibid.ead.col.1.b. A
*conſuetudo immemorialis poſſeſſionis habet vim conſtituti quando eſt circa temporalia.non ſpiritualia.11. 1.c.d
conſuetudo dandi aliquid pro ſuſtentatione miniſtrantis ſacramenta ſeruanda, 214.2.h.& 215.1.a
*conſuetudo ius diuinum abrogare non poteſt, ſed ſic illud augere, minuere, & diſtinguere.331 2 d
*conſuetudo contra legem humanam inducta legitimè præſcripta vim legis habet,ſed contra legem naturæ,vel Dei eſt corruptela.356.1.g.h
conſuetudo irrationalis contra legem diuinam excuſat à pœna humani ius conſtituta,ſed non à diuina.522.2 g

CONTINENTIA.

continentia non eſt annexa ſacro ordini,vt ab eo ſeparari nequeat.660.2.e
continentia aliqua maiora bona reperiuntur.464.1.g

CONTRACTVS, CONTRAHERE.

In contractibus innominatis non eſt locus pœnitentiæ.268.1.g

contractus omnis legitimus fieri poteſt cũ eccleſia,373.1.b
contractum venditionis vel permutationis faciens circa eccleſiaſtica reſeruata Papæ voluntate non incurrit cenſuras, p.349.2.b.c
contractus & diſtractus facti ab excõmunicato tolerato valent,351.1.b.c. niſi de hæreſi ſit ſuſpectus,ibid.c
*contractus in quo ponẽs operas,tenetur ſoluere medium ſortis datæ ei in ſocietatem negotiationis , ſi pereat, eſt partim licitus,partim illicitus,357.1.a.b
contractus hic quomodo iuſtificari poſſit, ib.2.c.d.
*cõtractum aliquem alias iniuſtum,iuſtũ facit incertitudo vel dubiũ perdendi, 361.2.d.cum multis exemplis,362.1.e.f
[contractus ex conuentione partiũ legem accipiunt,]ib.1.d.&2.e
*cõtractum omnem permutationis,vel emptionis pro iuſtitia recurrendum eſt ad æqualitatem dati,& accepti, 368.1.f.g
contractus omnis eſt iniuſtus in quo non ſeruatur æqualitas pretij,395.2.c.d
contractus quo emitur præſtatio annua vitalitia quo nomine dici poſſit, 396.1.e.f
contractus quo do tibi 200. ſcuta vt tu mihi des tãtum tritici,& vini,& capi,quot annis dicet non ſit vſurarius,iniuſtus tamen eſſe poteſt,406.2.h.poteſt etiã eſſe iuſtus,407.1.a
contractus ille quomodo iuſtus cẽſendus ſit,ibid.ead.col.1.b
contractus vitalitius ex ſua natura iuſtus eſt,ſed poteſt reddi iniuſtus, 407.2.a.b hoc totum pẽdet ex arbitrio boni viri, ibid.ead.col.2.d.& p.ſeq. e
contractus prohibitus cenſendus nõ eſt ſine lege prohibente,408.2.h.&p.ſeq.1.a
[contractus ex conuentione partium legẽ accipiunt,]412.2.f.g
in contractibus par virtus eſt taciti,& expreſſi,527.2.b
contractus ſuorum ſubditorum neque ſecum initos princeps diſſoluere non poteſt niſi iuſtè,613.2.a
*contractus multi ſunt illiciti,qui vulgò videntur liciti,& contra,331.1.circa contractũ errans de quo inter Doctores dubitatur,an ſit licitus non peccat,ib.c.d
contractum hũc vel illum vſurarium eſſe non eſt neceſſe omnibus ſcire, ib.2.d
*contractus,& aliæ diſpoſitiones humanæ intelliguntur factæ ſecundum conſuetudinem regionis,in qua fiunt,335.1.a
*cõtractus vſurarius nullus eſt,pro ea parte qua vſurarius eſt,ſecus pro alia, 336.2.f.nõ põt ex eo agi quatenus eſt vſurarius,ſed ſic ex alia,ib.2.h. & p.ſeq.1.a
*contractus vſurarij ceſſio tenet vſque ad q̃titatẽ capitalis mutuo dati,337.1.b.c
*contractus mutui eſſe non deſinit, licet apponatur pactũ,quod niſi ſpecies mutuo data tempore conuenienti detur, liceat mutuanti exigere pro ea certũ pretium,ſecus ſi pactum fuiſſet in voluntate mutuatarij,342.1.b
*contractus mutui nõ vitiatur eo quod in eo apponatur pœna à mutuatario,ſi pœnam incurrerit,ſoluenda,ib.1.d.& 2.a
*contractus vſurarius eſt , in quo emptor fideiuſſori dat 1500. ſoluenda in termino,cum pacto vt is ſoluat venditori pẽſionem,quæ debetur ei vſque ad terminum,353.2.a.b
*contractus omnis quantuis licitiſſimus ex mala intentione deprauari põt,371.1.a
*contractus mandati debet eſſe gratuitus ſicut & mutuum,377.1.a
*contractus coram Notario etiã Eccleſiaſtico initi non poteſt eã clauſula, vt ſi contrahentes non impleuerint excommunicari poſſint,548.1.e.f
Vide de contractib.in omnibus ſpeciebus contractus.
*contrahere vel diſponere de hæreditate viuentis eſt illicitum,tractare autẽ non diſponẽdo,ſed deliberãdo non,509.2.c

CONVENTIO.

*Conuentio circa beneficialia illa eſt ſimoniaca quæ principaliter reſpicit dationẽ rei ſpiritualis pro aliquo tẽporali,vel ſimili precio,144.2.f
*conuentiones ſuper beneficijs eorumq. renunciationibus ſunt ſimoniacæ,& prohibitæ , niſi cum fiunt ita, vt iure licitè fiant,146.2.g.
conuentio inter duos, vt vnus accipiat beneficium, & alter litem de eo faciat , vt poſtea per concordia penſio alteri conſtituatur,non eſt licita,202.2.e.f
conuentio omnis etiã iurata remitti põt ab illo,in cuius fauorem facta eſt, 266.2.f

CONVENTVS.

Conuentus poteſt conſtituere procuratorem ſine conſenſu prælati in his, quæ ad ipſum pertinent,781.2.g.h

conuentus eſt aliud à prælato, & prælatus non eſt propriè de capitulo, 79.1.a.à cõuentu procuratorem conſtitutum Prouincialis reuocare poteſt, ibid.ead.col. 1.c.d. Vide capitulum.

Conventvales, Minores.

Conuentualiũ ex ordine quis poteſt tráſire ad alium ordinem Mendicãtiũ, 567. 1.a.& aliũ non mendicant ẽ ſi ſit æquè ſtrictus ac ille, ibid. b.ſed nõ ad laxiorẽ niſi habeat facultatem à Papa, ib.c
conuentuales qui profeſſi ſunt de nouo regulam Obſeruantium non potuerũt retrocedere ad ſuam priſtinam, ib.2.c
conuentualibus eiectis ab Hiſpania remedium datũ non fuit ſufficiens. 577.1.b.c

Corpora Sanctorvm.

Corpora Sanctorum quomodo non ſint transferende de vno loco in alium, & quomodo ſint, 485.1.a.b
corpora Sanctorum nondum perpetuæ ſepulturæ tradita licet portare de loco ad locum, 769.2.c
corpora autem perpetuæ ſepulturæ tradita non licet mouere loco ſine licentia principis. 770.1.a

Correctio.

*Correctio fraterna quando omitti poteſt ante denunciationẽ alicuius occulti criminis, 108.2.c
*correctio fraterna non eſt neceſſaria ei qui malitioſè & quaſi improhibitè frequenter peccat. 110.1.g.

Creatvra.

*Creaturã irrationalem adiurare ad agendum propriũ actum praua res eſt, 549. 2.d.& pag.ſeq.1.c

Credere, Creditor.

Credere oportet quæ cõmuniter accidũt, & inſolita non ſunt credenda, 126.1.h
credere vnus poteſt vnum propter vnum motiuũ, & aliud propter aliud, 340.2.e. nõ creditur vni ſoli etiam Cardinali in præiudicium tertij, 167.1.a
*credit nemo niſi volens, & fides cauſatur à voluntate, 440.1.a
credenda ſunt quæ communiter accidunt, & inſolita non ſunt credenda, 260.1.h
credulitas iuſta tituli, quæ ex errore facti deſcendit prodeſt ad vſucapiendum rẽ, de qua quæruntur fructus, 274.2.f
creditor anterior poteſt reuocare tranſlationem per quam debitor tranſtulit fructus vineæ à ſe locatæ poſteriori creditori, 426. 2.h
creditori debitoris ſoluere eſt dare debitori in effectu, 431.2.b

Crvcis Signvm.

Crucis ſignum ne ſculpatur in pauimento ſtatuere põt ſynodus diœceſana & prouincialis. 770.2.h.& p.ſeq.1.a
conſuetudo contraria non tam eſt approbatiua quã permiſſiua, ead.p.771.1.b

Cvi Licet.

Cui licet quod eſt plus, licet quod eſt minus. 665.2.d
*culpa ſine ſua non eſt quis puniendus, 206.1.g
*culpa pro alterius alter non eſt puniendus, 484.1.e.ſed poteſt tamen impediri per culpam alterius ne veniat ei bonũ, quod ei alioqui obueniſſet, ib.d

Cvm Qvid.

[Cum quid vna via prohibetur, non debet altera concedi.) 500.2.h

Cvra, Cvrator.

Cura animarum duplex eſt altera fori cõſcientiæ, altera fori contentioſi, 129.2.d
curatorem vt patrem quis reuereri tenetur, 121.2.d

Cvstodes.

Cuſtodes & vigiles non accuſantes quos inuenerunt, licet peccent, nõ tamen debent pœnam, quam ipſi ſoluiſſent ſoluere, 443.1.a
cuſtodes portarum non debent ſoluere id quod exportari permiſerunt, licet ſi il-

lud

lud inuentum fuiſſet,fiſco debitum fuiſ
ſet.ibid.ead.col.1.b

D Æ M O N.

DÆmonem adiurare, licet tanquã ho
ſtem ad compellendum,& expellen-
dũ,non vt amicum,& ſocium ad haben
dũ ab eo aliquod adiutorium.551.2.a

DAMNARE, DAMNATVS AD
MORTEM, DAMNVM.

Damnari nemo ſine citatione, & accuſa-
tione debet.286.1.f
*damnato ad mortẽ debet dari Sacramen
tum Pænitẽtiæ, & Euchariſtiæ,& cada
uer Eccleſiaſticæ ſepulturæ.491 1.a
*Euchariſtiam non dari conſuetudo obti-
nuit,quæ probatur.ibid.d
dãnatorum cadauera tradi ſepulturæ præ
ceptum non eſt, & iuſtè eis negari põt.
ibid.c.diſputatur tamen.ibid.2.c.d
*damnato ad mortem non eſt danda Eu-
chariſtia duabus, vel tribus horis ante-
quam moriatur.493.2.a
*damni, qui cauſam dat damnum dediſſe
videtur,& eſt ad reſtitutionem obliga-
tus.229.1.d
*damnatus ad perpetuos carceres cum ta-
xatione quatuor vnciarum panis,& to-
tidem aquæ ad victum quotidianum,
non eſt propriè vltimo ſupplicio affe-
ctus,ſed ſic,vt nil plus edat, vel bibat in
die. 450.1.h. & ſi is moriatur damnans
eſt irregularis.ibid.2.e
*damnato ad mortem non danda eſt Eu-
chariſtia pridie eius diei quo moriturus
eſt, ſi prius cibum ſumpſit, nec ipſo die
per conſuetudinem.493.2.a.b
damnum, quod alicui ſua culpa venit ſibi
debet imputari.342.1.e
damnificare prædiũ, & alienare duo ſunt.
353.2.b.reſtitutio Damni,& pœna,quæ
pro peccato malefici imponitur ſunt
diuerſa.363.1.c
*damnum iniuſtum,qui non dat,nec cau-
ſam iniuſtam damni,non tenetur ad re-
ſtitutionem.439.1.a
*damnum non præſtat,qui res iniuſtè di-
ſpoſitas ad earum iuſtam diſpoſitionem
reducit,nec tenetur reſtituere.ibid.c
damnum, qui dat cum aliis non vti dux,
nec communicato conſilio, nõ tenetur
ad totam damni reſtitutionem. 440.1.e
damni, qui cauſa proxima eſt, reſtituere
debet.442.2.f
*damnum quis impedire tenetur, quod ali-
cui proximo imminet ſaltem quando
probabiliter credit nullum alium il-
lud impedire poſſe.528.2.a

D A T I O, D A R E.

Datio ad vitam eſt datio ad longum tem-
pus.555.2.d
*dari poteſt aliquid alicui delinquenti ob
maleficium aliquod ab ipſo alterius cau
ſa perpetratum.126 1.e.f
*dandum, vel faciendum aliquo tempo-
re, põt ante illud fieri quando tempus adie-
ctum eſt in fauorem debitoris.489.2.c

D A T A R I V S.

Datarius non eſt iudex impetrantium be-
neficia;& ſi ante collationem ad euitan-
das lites ſummariè de petentium ſe in-
formet qualitatibus.316.2.h

D E B I T O R, D E B I T V M.

Debitor non liberatur ſoluta parte debiti.
510 2.e.debitor poteſt agere contra cre-
ditorem de crimine vſuræ, qui eſt obli-
gatus 100. pro mutuo, & quinque pro
intereſſe.182.2.f
debitor cui creditores remiſerunt debito-
rum certam partem, dum peruenerit ad
pinguiorem fortunam, non tenetur eis
remiſſam partem ſoluere. 196.1.e. debi-
tor cui creditores remiſerunt partem
ob timorem perdendi totum ex ſua ma
litia, tenetur ſoluere partem remiſſam,
ex inopia verò non.ibid f.g. debita ma-
nente Societate contracta à communi
ipſius ſunt ſoluenda.205.1.b
debitor,qui pœnitens confeſſario pecuniã
reſtituendam dedit excuſatur, ſi is eam
non reſtituerit.425.2.d
debita beneficiariorum ſunt ſoluenda de
redditibus ſui beneficii ſi non aliundè ha-
bent.428.2.h.
debitor rerũ inanimatarũ habẽtium fines
ad ſe circunſcribendum deſtinatos põt
ſoluere quomodocũq;voluerit.644.2.g

Digitized by Google

*Debitor non eſt in mora ſoluendi ante petitionem creditoris, & hoc quomodo ſit intelligendum.97.2.b.c.h
debitum legale, & ad quid ſoluendum debitor cogi poteſt clam accipi poteſt non aliud.440.1.h
debitum incertum quod debetur pauperibus in genere, debitor ſi ſit pauper retinere poteſt.446.2.g
*debitor fugitiuus capi poteſt auctoritate priuata, non autem qui non eſt fugitiuus 290.1.f
*debitor, qui certo die tenetur ſoluere creditori, ſi ob hoc creditor accipiat ad vſuras, vel ſoluit creditori cui tenebatur ſoluere, debet damnum illud reſarcire.339.2.b
*debitor dãni dati ei quẽ ipſe nouit, ſi ſit pauper debet dãnum reſtituere, ſi is ſit eo pauperior, vel æquè pauper, vel dilationem reſtituendi impetrare.446.2.b
*debiti communis ſolutio vim mutui hẽt quatenus reſpicit alios correos debẽdi, & pro ea aliquid vltra ſortem capere, niſi ratione intereſſe eſt vſura.340.1.e.f
debitor propter moras tenetur ſoluere vſuras, & intereſſe, in contractibus bonæ fidei.362.2.e.f
*debitum quod ſoluitur in alio loco, quam debeat ſolui, iudex debet cogere debitorem ſoluere acceſſoria.377.2.b.c
debitum Eccleſiæ nomine contractum, & debitum prælati nomine factum, quam ſint diuerſa.429.2.b
debitor occultus teſtatori, qui fecit, vt teſtator minus ei legarit, quam decreuerat non liberatur.473.1.d.& 2.a
debita in vnũ vſum piũ non debẽt conuerti in alia ſine auctoritate Papæ.637.2.a
debita prius ſoluenda ſunt, quam, religio ingredienda.643.2.a. in debito generaliter, electio eſt creditoris.643.1.f
*debitum ſibi clam accipiens a debitore nolente ſibi ſoluere non peccat, & non tenetur ad reſtitutionem etiamſi peccet.439.1.c.d

DECIMAE.

Decimas præſertim prædiales iure communi omnes tenentur ſoluere. 493.2.a. decimas, qui nõ ſoluunt propria auctoritate à parocho à ſacramentis repelli non poſſunt.ibid.b
decimæ non debentur quoad quotam iure diuino, niſi quoad ſuſtentationem miniſtrorum.ibi.c.d. contra decimarum ſolutionem quoad quotam laici poſſunt præſcribere, ſed non ius percipiendi decimas.494.1.f.g
decimis in ſoluendis conſuetudo diu obtẽta ſeruanda eſt.490.2.g
decimæ ouium dimidium, quæ paſcuntur in montibus illis ſoluendæ ſunt in illo, non autem in terris, per quas tranſeunt. ibid.h.& pag.ſeq.1.a
decimandum non eſt de minimis de præcepto.ibi.b. & dimidium alterum in parochia, in qua reliquo tempore paſcuntur.ibid.c
decima perſonalis debetur Eccleſiæ; eo quod in ea ſacramẽta percipiunt.491.2.a.b. decima alia perſonalis, alia prædialis, alia mixta.492.1.c. decima mixta eſt decima animalium, & cur ita dicatur.ibid.h
decima mixta partim ſoluenda Eccleſiæ in qua dominus domiciliũ habet, partim illi, in qua paſcua ſunt, quæ animalia paſcunt.ibid.h.& 2.e. decimarum ouium dimidium debetur Eccleſiæ parochiali Domini, & dimidium dimidii Eccleſiæ vbi habent paſcua in hyeme, & alterum dimidium Eccleſiæ, in qua ſũt reliquo tempore.ibid.eadcol.2.g
decimarum permutatio cum aliis bonis temporalibus non videtur poſſe fieri cum auctoritate ordinarii, & quare. 717.2.c

DECIPIENS.

Decipiens aliquem citra dimidium iuſti precij in emptionibus ad reſtitutionem tenetur.110.2.f

DEFECTVS.

Defectus probationis nõ inducit defectũ iuris.200.1.f

DEFINITIO.

*[Definitio omnis generalis eſt in iure periculoſa.]281.1.a

DEFORMANS.

*Deformans graui vulnere in facie, & publicè ſi non mutilet non eſt irregularis. 284.2.h
deformatio non omnis facit irregularem, ſed illa, quæ tollit formam hominis naturalem, vel accidentalem.285.1.b.c

DEGRA-

DEGRADATIO.

* Degradatio eſt actus ſpiritualis poteſtatis, ſicut promotio ad ordines vnde pro pecunia accipi non poteſt, 214.2.g.h

DELEGATIO, DELEGATVS.

Delegatio omnis facta epiſcopo non tranſit in omnem vicarium eius, 104.1.e. delegatio facta vicario, vel officiali nō trāſit ad epiſcopum, ib.g.h
delegatio Papæ eſt ſtricti iuris, 567.2.a
delegatus Papæ ſubdelegare poteſt, delegatus tamen delegati ab eo, non poteſt, 167.2.d.& 16 g.1.e
delegatus in cauſa ſibi delegata eſt maior quàm legatus, 169.2.a.
delegatus ad corrigendos clericos auctoritate delegata poteſt procedere contra exemptos 508 1.e
* delegatus ab inferiori principe non poteſt ſubdelegare, nec delegatus Papæ nudum miniſterium habens, 415.2.c.d
* delegati Papæ non dicuntur officiales eius, 563.1.c.
delegati ſunt iudices conſeruatores ſicut rerum Inquiſitores dati à ſede Apoſtolica ſecūdum receptiorem ſententiam, 162.2,f.g

DELICTVM, DELINQVENS.

* Delicto in pari, vel caſu melior eſt conditio poſſidentis, 215.2.c
delinquendi materia danda non eſt, 33.1.c
delinquenti tribus modis aliquis conſentit, & punitur vt delinquens, 486.1.g. non tamen incurrit pœnam excommunicationis, vel alias, 487.2

DENVNCIARE, DENVNCIATIO.

Denunciare nemo debet, niſi quod probare poteſt, 181.2.d
denunciare non debet cōplices ſui delicti in caſu extrauagantis ab ipſo pænitēs, niſi præuia correctione fraterna, 536.1.e
denunciandi aliquod peccatum iam præteritum præceptum eſt durum, & parui effectus, niſi vergat in læſionem honoris Dei, & reipub. ead. col.1.h
* denunciatio criminis occulti quādo ſine correctione fraterna fieri pōt, 108.1.g.h

DEPONENS, DEPOSITARIVS, DEPOSITVM.

Deponens pecuniam apud campſorem cū facultate vtēdi ea, nihil ei debet pro cuſtodia, 371.1.e.f
deponens ſine ea facultate tenetur depoſitario mercedē ſoluere, & deponēs, qui exigeret vſuram committeret, ibid.f
deponens qui ſcit depoſitarium ei ſoluere aliquid metu, ne ipſe ſuā pecuniā ei auferat, & alteri tradat, ē vſurarius. ib.g.h
deponere an liceat aliquam pecūniā apud Eccleſiā, ea lege vt ea in cenſus annuos impendatur, & quinta pars Eccleſiæ, & reliquę quatuor deponenti, quęritur & aſſeritur, ib.2.g.h
depoſitarius tenetur de dolo, & conſtitui pōt vt teneatur etiam de culpa, 373.1.d
depoſiti ſub nomine, pecunia hęc Eccleſię dari non debet, ſed donationis ſub modo, ib.2.b
* deponenti contrarium eius quod antea depoſuerat non creditur, 9 1.b.c
* etiamſi prima depoſitio facta fuiſſet in iudicio ſummario, & ſecunda in plenario, ibid.ead.lit.c
* depoſitarius tenetur reddere fiſco, quod penes ipſum is depoſuerat, cuius bona ſunt confiſcata, 442.2.d
* deponens pecuniā apud aliū nihil iuſtè pōt à depoſitario accipere, 327.1.b.c.d
deponētes apud Montes non dñr verè deponentes ſed mutuantes, vnde ſequitur eos vi depoſiti nihil poſſe capere, ib.c
deponens apud montem vt quatuor pro centum poſſit accipere, quę concurrere debeant, ibid.2.a
* depoſitum in quo deponens facit facultatem depoſitario vtendi depoſito tranſit in mutuum, 353.2.c
depoſiti contractus debet eſſe gratuitus, alioquin eſt iniuſtus, 266.2.d
deponens pecuniam apud campſorē ſine facultate vtendi ea peccat, non reddens illi mercedem, 367.1.d
depoſitarius eſt vſurarius, qui habens pecunias vectigalis colligēdas, eas dat mercatori cum pacto vt vltra precium principi ſoluendum ei reddat dimidium lucri earum pecuniarum, 369.1.a.b.
deponēs pecuniā apud campſorē, vt poſſit iuſtè lucrum ex ea accipere, 370.2.e.

depoſiti contractus cum pacto de ſeptem pro ſingulis centenarijs ſoluẽdis ſimpliciter eſt iniuſtus, & non tenendus, ib.2.f
deponentes ſic pecuniam apud mercatores quid facient, 371.1.a.b

DETENTVS.

* Detentus à magiſtratu, vel iudice ſi non ſe ſiſtit die ſtatuto excuſatur, 303.1.e
1 detẽtus in carcere poteſt percipere omnes fructus ſui beneficij, 304.1.e.f

DETRACTIO.

1 Detractio qua quis verum ſuum peccatum prodit, etiam extra confeſſionem vt plurimum eſt venialis, 673.1.d

DEVS.

* Deus & forum conſcientiæ in quo à foro exteriori differant, 132.1.e.f
* Deus ſolus eſt ſimplex & ſine vlla compoſitione, 205.2.c
* à Deo qui aliquid petit obſeruans aliqua maieſtate ſua indigna videtur illa tacitè à dæmone petere, 388.1.f
Dei nomen ineffabile literæ continentes Hebraicæ nullam vim habent ad mouendum Deum, ib.ead.col.1.h
* Deus non obligat nos ad habendam ſciẽtiam, quę non poteſt haberi à nobis, nec requirit illam in moralibus, 452.1.g
* Deus quomodo concurrit in actu quod peccatum eſt, 457.1.b. & clarius, 458.1.f

DIACONVS.

1 Diaconus non habet ordinariè prædicandi poteſtatem, 165.1.c
* diaconus qui ſolenniter etiã ad formandam pacẽ baptizauit, & poſtea presbyter factus miniſtrauit, quæritur ab alio doctore an ſit irregularis, 400.2.g
diaconus exercens actũ presbyterij eſt ipſo iure ſuſpenſus ab ordine diaconatus ib.ead.col.2.h
* diaconus ut ſit irregularis ſolenniter baptizans, debet hoc tanquam ſacerdos facere, 491.2.a
diaconus is in foro animæ non eſt irregularis, ſed in foro exteriori præſumetur talis, ait Doctor, 402.2.e.f. poſſet etiam in foro exteriori excuſari, ib.ea.col.2.g

DICENS, DICTERIVM, DICERE, DICTIO, DICTVM.

1 Dicenti aliquod onus fuiſſe impoſitum non creditur niſi probet, 279.1.e
* dicterijs omnib. blaſphemiam, & impietatem ſapientibus ab omni Chriſtiano abſtinendum, 258.1.g
1 dictio taxatiua non excludit ſimilia, in quibus eſt eadem ratio. 111.2.c.a Dictorum intelligentia ex cauſis eſt aſſumenda dicendi, ib.d
dicit qui de vno de alio negat, diſſimili ſcilicet, 112.2.e
dictio vniuerſalis extendit generalem ad multa, quæ alias non comprehenderet 218.2.b
* dictio niſi poſt negationem, niſi accedat affirmatio nihil ponit in odioſis & pœnalibus, & in non odioſis, 128.2.h
* dictio, pro, aliquando principalem, aliqñ remotam cauſam ſignat, 138.2.e.f
* dictio ſeu, vel ſiue, accipit expoſitiuè ita vt verba & nõ ſenſum diſiũgat, 560.1.e
1 dicto cuiuſque alterius in illis quæ nulli ſunt præiudicialia, ſtatur. 458.2.f
1 dicto illius ſtãdum eſt, cui ſtare voluit is cuius ſolius dicto ſtandũ eſſet, 472.2.g
* dictum ſufficienter directum in mortem alicuius eſt, quod ſuapte natura, vel intẽtione dicẽtis dirigitur ad illam, 299.1.d
* dicere falſum nemini licet, ſed verũ tacere ſine alterius præiudicio ſic, 386.1.f

DIES, DIES DOMINICVS.

1 Dies eſt ante ſolis ortũ, & poſt occaſum, quandiu homines poſſunt ſe ſine lumine internoſcere, 73.2.d.& p.ſeq.1.e
1 dies cœptus & non annus habetur pro completo, 99.1.b.c
1 dies termini non comprehenditur in termino quando illi additur præpoſitio à vel ab, 340.1.e. fallit quando ex mente auctoris, vel reſeruatoris aliter colligitur, ibi.f. fallit item quando incluſio eſt á lege, & non contrarius, ibid.2.e.f. fallit item quando incluſio eſt fauorabilis ei cui fit, 341.1.b

DIFFAMATVS.

* Diffamatus de aliquo crimine poteſt vti

iuris

Digitized by Google

iuris remediis, ſed melius eſt taciturnitate iniurias opprimere, quam iudicio perſequi niſi,&c.436.1.h.& 2.e

Digiti, Dignitas.

1 Digitos quatuor pedum, qui pdidit ob ægritudinem non eſt irregularis. 153.1.e.d.membrum,ſed pars mẽbri.ibid.2.a
dignitas curam iuriſdictionalẽ habẽs non conferenda minori 25.annorũ. 130.1.e
de dignitate hac idem dicendum,quod de Parochiali,& continetur in extrau. execrabilis.ibid.f
dignitates habẽtium eiuſdem ordinis ille pcedit,qui prior ad illam aſſumptus eſt. 187.1.b.fallit hoc aliquando.189.1.b
dignitatem aliquam habens,& notabilem aliquam qualitatem,præcedit eum,qui habet eandem dignitatem,ſed non qualitatem.187.2.c.d
dignitas inſignibus epiſcopalibus, decorata,eſt maior alia deſtituta.188.1.f.g
dignitas vna nõ creſcit in magnitudine eo ꝙ ei vni.ẽ dignitas alia maior.193.1.b

DISPENSATIO, DISPENSARE, DISPENSATVS.

1 Diſpenſatio ſuper vno impedimento publico an valeat tacito altero quæritur, & reſoluitur affirmatiuè.16.2.g.h.& 17.1.a.b
1 diſpenſatio ſubreptitia,eſt conceſſa ad beneficium obtinendum expreſſa vna irregularitate,tacita alia.60.2.g.h
1 diſpenſatio an impetrari poſſit ſine ſpeciali mandato, quæritur, & reſoluitur negatiuè.45.2.b.c
diſpenſatio poteſt ab alio pro alio impetrari ſine mandat. 47.2.d. vide cõtrariũ paulo ante col.1.ead.47.lit.e
diſpenſatio ſuper impedimento matrimonij ab vno coniugum impetrata an vtrique proſit quæritur,& affirmatur. 46.1.h
1 diſpẽſatio facta ſubdiacono, vt poſſit ducere vxorem non obſtat quin poſſit diſpenſationem petere, vt affinem ducat. 48.2.h.& p.ſeq.1.a.b
1 diſpenſatio de comedendo carnes facta dicenti ſe nobilem valet,& ſi non ſit nobilis.ibid.ead.99.1.d.& 2.a.b
1 diſpenſandi commiſſionem habens cum aliquo ad omnes ordines, in primo ordinis actu diſpenſaſſe cenſetur ad omnes ordines.126.1.f.g
1 diſpenſatio iuſta tollit vim legis ſuper qua diſpenſatur. 387.2.d. ſine diſpenſatione impetrata non valet actus,qui ſine ea non fieri poteſt.390.2.h
*diſpenſatio ſuper omni irregularitate cõceſſa ordini Præmonſtratenſi non includit eã,quę ex bigamia,& homicidio voluntario oritur.307.2.d.& p.ſeq.1.e.f
diſpenſandi facultas in his irregularitatib. non eſt cõceſſa pęnitẽtiario ſummo.ibi.ead.308.1.nec Papa ea concedit ſuis nũciis,& legatis à latere.ibid.ead.col 2.f
1 diſpẽſatio voti, quæ retrahit à magis malo eſt licita.655.1.a.b.c.& lit.f
1 diſpenſatio voti ſine iuſta cauſa eſt nulla.656 2.e
1 diſpenſatio eſt odioſa,& reſtringenda,& facta monacho ad beneficiũ curatũ non extẽditur ad ſimplex, & ſuper vno actu non extenditur ad acceſſorium eius, ſine quo ipſe poteſt conſiſtere.762.2.h
diſpenſatus ad vnũ non eſt diſpenſatus ad aliud ei cohærens cum multis exẽplis, & cõtra diſpenſatus ad vnum eſt diſpẽſatus ad aliud cum exemplis.763 1.a.b
1 diſpenſatio non prodeſt ei, qui nõ facit, propter,quod illa fit.764.1.h
diſpenſatio ad non recitandas horas pp ſebrem non extenditur ad cœcum,ſed ſic ad eum,qui patitur dolorẽ oculorũ impedientem recitationem. ibid.h. & 2.e
diſpenſatio non valenti recitare, vt non recitet parum prodeſt.ibid.2.ead.col.2.e
1 diſpẽſationes, quæ exorbitant à iure cõi ſunt odioſæ,& reſtringendæ.772.2.h
1 diſpenſatio petita, ab eo, qui non eget, nõ ei nocet,ſicut, nec petitio abſolutionis.782.1.e
*diſpenſatio ſuper impedimento affinitatis, vẽl conſanguinitatis an valeat non facta mentione de copula,quæritur, & affirmatiuè reſoluitur.71.2.b.c.d
*congregatio tamen Cardinalium cõtrarium cenſuit.72.2.f.g. A
*diſpenſationis quinque cauſæ ad contrahendum matrimonium,in ſecundo conſanguinitatis gradu non ſufficiunt de rigore iuris 77.1.c
*diſpẽſatio cõceſſa narrãti ſe in bello iuſto interfuiſſe,in quo nulli occiſi ſunt ſed adiuuãſſe occiſores, non prodeſt eidem, ſi inuentus ad hũc,vel illũ occidẽdũ, 287.1.d

*Diſpenſatio irregularitatis in pœnitẽtiaria data non ſufficit ei,qui in foro exteriori eſt irregularis. 294.2.h
*diſpenſare poteſt epiſcopus in impedimẽtis dirimentibus occultis ,quãdo matrimonium eſt publicum,& nõ poteſt haberi recurſus ad Papam.77.2.a
*diſpenſatio legitima impetrata à Pontifice cenſetur,vt conſanguinei inter ſe contrahant, eſt dotis aſſignatio competẽtis, quam mulier dare nõ poterat, & trium ſororum eius.ibid.2.d.& 78.1.e.f
*diſpenſatio eſt inualida, quæ viro ſciente impedimentum impetrata eſt, cũ clauſula qua coniuges illud ſe ignorare dicebant.78 2.g
*diſpenſandi facultatem habens ſuper irregularitate ſicut epiſcopi non poteſt diſpenſare in ea,quæ oritur ex homicidio iuſto.308.2.g.h
*diſpenſandi contra canones inferiori Papæ conceſſa poteſtas, cauſæ cognitionẽ, & iuſtam requirit cauſam.313.2.c
*diſpenſandi facultas fauorabilis eſt , ſed diſpenſatio odioſa.ibid.2.d.& 314.1 e
*diſpenſatio irregularitatis ex abortu procurato, vel conſulto productæ eſt à Papa petenda.314.2.f.g
*diſpenſatus ab vna irregularitate: nõ eſt diſpenſatus ab alia diuerſa,& diſpenſatus irregularis ad tenendum vnũ beneficium, non poteſt illud tenere ſi fuit irregularis alias ob cauſas in gratia impetranda non expreſſas.398.1.h
*diſpenſatio eſt ſtrictè accipienda , ſed facultas diſpenſandi amplianda. 400.2. e. & ſupra.313.2.c
*diſpenſare ſuper legem maioris minor , niſi iuſta de cauſa non poteſt.479.1.d

Diſpoſitio.

Diſpoſitio etiam exorbitans loquens in vno caſu habet locum in alio ſibi iure æquiparato.112.1.f
diſpoſitio loquens generaliter etiam minimum includere videtur , fallit quando non eſt ratio eadem.131.1.d
diſpoſitio fauorabilis cenſenda eſt,quæ intendit principaliter aliquid fauore dignum.148.1.f.g
diſpoſitio non claudit eos, quibus ſua verba non aptantur.195.2.b
diſpoſitio per vltimam voluntatem eſt vſque ad mortem mutabilis, & per cõtractum non.267.1.c.d
diſpoſitio lex , vel ordinatio facta ab eo , qui non habet regalia in damnum alicuius ſine rationabili cauſa, eſt ipſo iure nulla.286.1.h
diſpoſitio iuſta teſtatoris ꝓ lege eſt habenda.370.2.c.fallit quãdo eſt iniuſta cõtra legem,vel bonos mores.ibi.ea.col.2.g
diſpoſitio conditionalis non exiſtente conditione nihil operatur.527.1.b.c
diſpoſitio, quæ loquitur de vno habet locum in pluribus, vbi eadẽ ratio id ſuadet.713.1.d.& 2.a
*diſpoſitio reſtringibilis non eſt extendenda vltra terminos propriæ ſignificationis illius.66.1.e
*diſpoſitio debet extendi,quantum ſua ratio principalis extenditur.428.2.g
*diſpoſitionem , aut legem ita interpretare debemus, ne legiſlator ſibi ſit cõtrarius.429.1.d
*diſpoſitio copulatiua ad ſui veritatẽ reqrit, vt oẽs eius partes ſint veræ.489.2.b
*diſpoſitionis promittentis, vel condonantis verba,de præteritis debent intelligi. 490.1.h
*diſpoſitio cõditionalis cõditione nõ adimpleta nõ eſt efficax.543.2.d. & p. ſeq.1.e
*diſpoſitio conditionalis adueniente conditione purificatur.43.1.d
*diſpoſitio declarans interpretans,& confirmans debet intelligi, ſecũdum terminos diſpoſitionis declaratæ.382.2.h
Vide lex.

Diſtributiones.

Diſtributiones aſſignari poſſe pro certis horis,& pro aliis non quidam tradunt. 302.1.g.h.& 2.e.f.ſed hoc non tenendũ. ibid.2.& g.A
diſtributiones, vt dentur ſolis ſurgentibus ad matutinũ ſtatui põt.ibid. ead.col.2.f
diſtributiones non amittit legitimè impeditus.303.1.c.d
diſtributiones quacunq; de cauſa non eſſe tradendas abſenti conſuetudo dictans irrationabilis.303.1.d.& 2.a.b

Diverſa, Divortium.

Diuerſa quot,& quanta diuerſis temporibus ab vno fieri poſſunt.210.1.f.g

*Diuor-

*Diuortij ſententia iniuſta cenſetur, quã tulit iudex, vt ſepararetur, qui ante triẽnium habitare ſimul non potuerunt. p. 79.1.b.c.*vt hæc ſententia iuſta ſit triennalem cohabitationẽ iterũ experiri debent.ibid.ad col.1.& lit.c.in fine.

DOCTOR.

*Doctoris opinio conſulentem excuſat quando reputatur doctus.401.1.c
*doctor, vel concionator non omnia, quæ vel ad lectionem, vel ad concionem pręparauit dixiſſe, vel docuiſſe aſſerendus. 266.1.f.g
*doctori alicui, qui credens dat teſtimonium de alicuius idoneitate, ſi ipſe id non nouit, peccat.385.2.c

DOLVS.

Dolus prælati efficit, ne monaſterium habere debeat bona ingreſſi: & dolus ingredientis, ne monaſterium teneatur illum alere.554.1.g

DOMICILIVM.

Domicilium ad contrahendnm in aliquo loco ſufficit, vt quis in eo habitare incipiat animo vitam peragendi.31.1.b
domicilium habitationis magis eſt attendendum, quam domicilium originis, ſi certi hoc ſit firmius.eo.ibid.b.c
domicilium quis contrahit in loco, vbi conſtituit habitare animo perpetuò habitandi.95.1.c
domicilium originis patris tranſit in filiũ, ſed non habitationis.ibid.2.f
domicilium non amiſit, qui animo redeũdi in locum domicilii diu in ſcholis manet.96.2.f
domicilium non acquiritur, niſi animo perpetuò manendi in aliquo loco. 144. 1.h.& 2.c
domicilium, & ciuitas quæſita per officiũ videtur perdi eo relicto, vel omiſſo. 457.2.a.b
domicilium originis non perditur ob adiectionem domicilii dignitatis.ibid.2.d
domicilium quis habere poteſt in duob. locis ſi æquè vtrobique ſe collocauerit. 91.2.a

DOMINICANI.

Dominicanorũ ſtatutũ de bonis à fratrib. relictis quos comprehendat.457.1.c. ſi ab Ordine Dominicanorum Magiſter ſacri Palatii eſt exemptus.ibid.2.b.c
Dominicanorum religionem, qui vouit, non ſatisfacit ingrediendo ordinem S. Ioannis Hieroſolymitani.650.2.h

DOMINIVM.

Dominium quæri, & amitti non poteſt ex pluribus cauſis.60.1.f
*dominium rei plenum tanti valet, quãti valet penſio collata in 20.annis.358.2.g

DONATIO.

Donatio facta ab vxore marito ſtante matrimonio non valet, nec contra.30.2.g
donatio non eſt conſtitutio dotis, vel augmentarium eius.32.1.e
donatio facta, &c. fallit in cõſtitutione dotis.ibid.c
donatio facta ſub Modo, vt donatarius faciat aliquid non reuocatur regulariter ipſo iure 279.1.d
donatio reuocari põt, qñ donatarius non ſeruat conditiones in ea poſitas.ibid.2.c
donatio facta ſub modo, quo quis pro mille 100. quotannis in vita accipiat eſt licita; & ſub bulla de Cenſibus non cõprehenditur.433.2.a
donare licet alicui cum pacto, quod ſi vixerit centũ annos reddatur ei duplũ alio, qui nihil.ibid.b
donatio vaſorum argẽteorum facta capellę, in qua elegit ſepulturam à beneficiario valet, nec ea pertinent ad Eccleſiam, in qua ille fuit beneficiarius.434.1.e
donatio cauſa mortis quoad ſui initiũ eſt ſimilis contractibus, & quoad effectũ eſt ſimilis vltimis voluntatibus. 437.1.a
donatio nulla, quæ de morte non facit mẽtionem poteſt dici donatio mortis cauſa.ibid.ead.col.1.d
donatio non definit dici inter viuos, eo qd ſit conditionalis; & conditio non impletur ante mortem donantis.ibid.2.a
donatione conditionali non transfertur dominium ante impletam conditionẽ. 438.2.e
donatio facta à beneficiario de ſuis reditibus ob non pias cauſas eſt nulla.439 1.d

Dona-

Donatio à clerico de bonis Eccleſiæ in notabili quantitate facta præſumitur in foro exteriori facta in fraudem. ibid. d. & 2.a
donatio facta, & ſimulata non tenet. 445. 2.a. facta vxori non valet, niſi eſſet iurata. ibid. 6.
donatio vera in fraudem facta ipſo iure tenet, & non poteſt creditor admitti ad bona donata, niſi per actionem reuocatoriam reſcindatur. ibid. c
donatio non iurata, pluſquam 500. aureorum, & non inſinuata niſi ſit inter viuos non valet. 446. 1.e.f
donatio cauſa mortis quando tranſit in donationem inter viuos. ibid. f.g
donatio pia dicitur, [quæ fit principaliter ob amorem Dei, vel ob miſericordiam, & neceſſitatem proximi.] 447.1.b
donatio beneficiarii, & penſionarii facta parentibus principaliter propter egeſtatẽ fieri debet. ibid. ead, col, 1.d. & 2.a
donatio de rebus aliis reliquatis, quam de bonis eccleſiaſticis clerico etiam ad profana licet. ibid. 2.a.b
donatio facta abſenti ſtipulante notario etiam non acceptante eſt irreuocabilis. 268.1.e.f
donatio perfecta valet, etiam antequam donatarius eam ſciat. ibid. g
donatio facta epiſcopatui non poteſt per epiſcopum remitti, aut relaxari. ibi, 2.e
donatio facta ab ingreſſuro monaſteriũ cognatis eo quod decreuiſſet illud ingredi non valere cenſetur. 585.1.b. aliud tamen congregatio iudicauit. ibid. d. in A.
donatio ab ingreſſuro religionem facta cũ pacto, vt ſi exiret e monaſterio donatio eſſet nulla, an valeat quæritur, & reſoluitur negatiuè. ibid. 2.b
donationem fieri ante ingreſſum nõ æquè fauet ingreſſuro, quam poſt illũ, & cur. 584.1.h
donatio iam facta cum difficultate reuocari poteſt. ibid. 2.f
donatio facta cum cõditione, vt detur alicui tertio volente donatore, & donatario reuocari poteſt. 652.2.g
*donationem iuramento firmatam factã vxori non poteſt vir etiam legãdo eam ad pia opera reuocare. 103.2.c.d
*donatio non præſumitur, vbi alia cõiectura ... 353.1.c
*... quod alicui, & ... id quod dedit
accipiens eo quod periculum ſubeat nõ committit vſuram. 354.1.g

Dos.

*Dotem, qui puellæ deceptæ tenetur præſtare, non cogitur antequam nubat dotem ipſam ad certum lucrum mercatori tradere. 22.2.f
*dote promiſſa ancillæ, ſi honeſtè ſeruierit, non tollitur ſalarium, ſi turpiter vixerit. 45.2.b.c

Dubitans, Dubium.

1 Dubitans probabiliter an quid liceat, ſi illud facit peccat, ſicut, & qui contrauenit ſententiæ probabiliter dubiæ. 770.1.f.g
1 in dubio certiorem partem quis tenetur eligere in foro conſcientiæ. 648.1.f
1 in dubio recipiendus eſt ſenſus, quo cultus diuinus augetur. 335.1.c.d
*in dubiis peritiores, conſulere nõ neceſſe eſt, ſed ſatis eſt peritos, & idoneos ad ea quæ proponuntur diſſoluẽda. 462.1.e.f
*dubitans de aliquo an ſit mortale, ſi non poteſt commodè doctorem conſulere quomodo ſe geret. 463.1.a
1 in dubiis pro religione iudicandum eſt, & conſulendum. 510.2.e
*[in dubiis nemo præſumitur fingere, aut peccare.] 370.2.h

Duellum.

*Duellum, qui prouocatus ingreditur, etiamſi ſe defendendo aduerſarium non occidat, incurrit pœnas. 319.2.b
*duella omnia, etiam priuata, & ſine vlla ſolemnitate habita ſunt prohibita. pag. 436.1.f.g
*duella mentalia à Concilio, & à Gregorio XIII. non puniuntur. ibid. 1.g
*de duello prohibitiones, & ſub quibus ſint facta. ibid. 2.b
*duella priuata non fuerunt à Pio IV. & Concilio damnata, ſed publica. 437.1. c.d. Sed ſic à Greg. XIII. ſub pœna excõmunicationis reſeruata. ibid. 2.c.d

Dux Militum.

Dux, qui minorẽ numerum militum, quã princeps ſtatuerat in pagum introduxit

etiam

Digitized by Google

etiam ex conſenſu paganorum peccauit. 198.2.f.g. non tamen reſtituere ſtipendia abſentium ipſis paganis tenetur, qui ea ſoluerunt, propter conſenſum iniuſtum ipſorum.ibid.g.h

E

ECCLESIA, ECCLESIASTICI.

ECcleſia debet ſeruare iuſtitiam etiam contra viduas.292.2.e.f.in ead.Eccleſia diuina officia celebrãda ſunt, in qua iuſſa ſunt celebrari 463.2.a
Eccleſiæ res diminuere eſt eas ad aliquod obligare.354.2.f.g
Eccleſiæ res non poſſunt hypothecari ſine iuſta cauſa.355.1.a
Eccleſiæ bona locans ad vitam, etiamſi beneficiarius ſit habens bona indiuiſa cum conductore incidit in excommunicationem.356.1.e.ſi extrauagans hoc prohibens cum ſuis pœnis ibi recepta eſt ibidem.
Eccleſiæ bona non ſunt ſubmittenda laicis. pag.373 2.a
Eccleſiam regularem Mendicantium fundari melius eſt, quam ſecularem.p.495. 1.d.hoc intelligitur, ſi omnia ſint paria, ita, vt fundator tantas faciat expenſas in regulari, quam in ſæculari feciſſet. ibid. ead.col.& lit.& 2.a
*Eccleſia, an poſſit petere etiam per vim monitorij libros rationũ ab hæredibus Seij, qui contractum cum Caio fecerat quo,&c.& an hæredes illi teneantur illos libros exhibere,& reſpondetur non. pag.528.1.f.g
Eccleſia poteſt petere bona emphyteutica, ſine eius conſenſu alienata.ibid.h
*Eccleſia eſt cultrix iuſtitiæ, & non debet cũ aliena iniuria locupletari, nec velle, vt iuriſdictio ſæcularis defraudetur. pa. 549 1.b
1 Eccleſia conſecrata, ſi eſt polluta debet reconciliari per epiſcopum, ſi ſit benedicta per presbyterum.743.2.b
1 Eccleſiaſticis perſonis onus inſolitum imponens in bullæ excommunicationem incidit.775.1.c
*in eccleſia in qua ſepultus eſt excommunicatus priuatim orare licet, ſed non Miſſam facere.261.2.b
eccleſia in qua notorius hæreticus, ſed nõ denunciatus eſt ſepultus non eſt profanata.ibid.d
*ad eccleſiæ iudicium confugiendum eſt, quoties aliquod dubium in humanis actionibus apparet.367.2.b
*ab eccleſiæ ingreſſu prohibitio interdictum,& ſuſpenſio dici poteſt.561.1.a.b. & hoc qua ratione fiat.ibid.b
1 eccleſiaſtici habentes iuriſdictionem in cauſis mortis, nõ poſſunt per ſe eã exercere, ſed bene per vicarios.26.2.g.h

EDERE.

*edere mortifera, & notabiliter valdè læſura iure naturæ prohibemur.425.2.c

ELECTIO.

1 In Electionibus plena libertas eſſe debet, reſtringi tamen poteſt.54.1.h
1 Electionis confirmator non tenetur conſtituere commiſſarios ad decidendam electionis cauſam, ſed poteſt illam decidere.pag.67.2.b
1 In electione generales,& ſcrutatores, qui fraudarunt votis alios, & ea tribuerunt alicui, quem volebant eſſe Prouincialem, grauiter peccarunt,& ſunt puniendi.pag.70.1.f g
electionis ſuperior peccat non acceptando monialem Abbatiſſam à maiori parte conuentus electam.ibid.2.f
electio omnis metu facta eſt ipſo iure nulla.ibid.g
electio facta de extraneo idoneo à toto Collegio, vel maiori parte valeat.71.2.a
1 eligere ſeipſum nemo poteſt, nec pro ſe cum alijs ſuffragari. ibi.2.c.niſi ſit vnus ex compromiſſarijs.72.1.e
1 electores etiãſi ad duos redacti ſint non poſſunt cogi ad accipiendum alios, ſed ſoli eligere extraneum.71 2.d.& 73.1.f
1 electorum de numero non eſt, qui ſchedulam albam in vrnam immiſit.72.1.e
electio debet fieri in continenti poſt collationem ſuffragiorũ, alioquin caſſa, quod limitatur.ibid.f.g
1 electio poſt moram interpoſitam factã per maliciam eligentium ſine fraude electi valet.73.1.a
electio, an fieri poſſit nocte dubitatur,& reſoluitur affirmatiuè ante tenebras, ſed non poſt.ibid.2.b.c

electio, in qua ſine fraude aliquis oſtendit alteri, pro quo ſuffragetur eſt bona. pagina 74.2.c
electio non valet, non vocatis ijs, qui ſuffragandi, ius habent. 78.2.g
electio facta ad epiſcopatum renunciatum per ſuum epiſcopum ſine licentia Papæ non valet. 83.2.b. ſed capitulum, ob id ius non perdit eligendi. ibid.c
*eligentes tenentur eligere meliorem, & vtiliorem, & ſi minus dignum eligunt peccant, ſed valet electio. 122.2.h
eligentes dignũ omiſſo digniore non tenẽtur ad reſtitutionem, ſed ſic ſi indignum eligant. ibid. ead. col. 2. & lit. h. & 123.a
*eligentes alios non habentes vocem vocare alios, & eis ſuffragium dare poſsũt, ſed hoc in dubio non præſumitur. 123. 2.d. & p. ſeq 1.e
electio, & præſentatio à malæ fidei poſſeſſore facta non valet. 168.2.g
electio incertæ perſonæ de certis quas teſtator nominauit, facta ab hærede eſt valida. 469.1.b
electio incertę perſonę de certis, vel de certo genere perſonarũ, vel familiæ poteſt in arbitrium alterius conferri. ibid. 2.2.b

EMPHYTEVTA.

Emphyteuta poteſt præſcribere libertatem ſoluendi canonicis per triginta annos. 279.2.b
Emphyteuticis bonis dirutis cẽſus annuus, qui in recõpenſam datus eſt emphyteutæ ſoluendus eſt, ipſe verò eccleſiæ ſtatutum canonem ſoluet. 361.2.b.c.d
emphyteuta non poteſt locare ad longum tempus ſine conſenſu domini proprietatis. 388.1.g
emphyteuta canonem non ſoluens fundum amittit, niſi vbi aliter eſt conſtitutum. 414.2.e.f
emphyteuſis ad tres vitas quomodo dari poſſit. 731.2.b

EMPTIO, EMPTOR.

Emptionis contractus non irritatur eo, qđ ſolutio fiat in alia re, quam in numerata pecunia. 358.2.g. per emptionem, & donationem in fraudem factam tranſit dominium in emptorem, & donatarium 445.1.d
*emptori onus impoſitum præter naturã contractus diminuit de precio. 348. 2.h. Sed hoc intelligitur ſi non poſſit ſtatim ſe ab hoc onere eximere. 349.1.c.d
*emptor ſi prædium traditum eſt ſoluta tantum parte precij, tenetur ſoluere venditori partem fructuum, pro rata precij non ſoluti. 351.2.a
emptor tenetur ſoluere partem fructuum receptorum pro tempore, quo venditor non potuit adimplere, quod promiſit. 352.2.f.g

EPISCOPVS, EPISCOPATVS.

Epiſcopi dare non poſſunt facultatem celebrandi in domo priuata, vbi Concilium eſt receptum. 24.2.g
Epiſcopi poſſunt abſoluere ab hæreſi per ſe, vel per vicarium. 27.2.b. non tamẽ facultatem generalem dare poſſunt. ibid.c
Epiſcopus poteſt eſſe iudex in cauſa eccleſiæ ſuæ. 63.2.d
epiſcopo, nec eius vicario licet accipere aurum pro informatione matrimoniali commiſſa ſibi à Papa. 64.1.g
epiſcopo titulari, an collatio beneficij ſimplicis facta valeat, quæritur, & reſoluitur affirmatiuè. 80.2.f.g h.
epiſcopus perdit beneficia per conſecrationem, vel lapſum temporis conſecrandi. ibi.g. hoc limitatur ad poſſeſſionem adeptam, & fructuum perceptionẽ. 81.1.a
epiſcopo poteſt conferri beneficium ex cauſa legitima. ibid.b
epiſcopus non poteſt relinquere epiſcopatum ſine auctoritate Papæ, & accipere aliud beneficium. ibid. 2.b
epiſcopus præſertim titularis non eſt inhabilis ad beneficia etiam ſimplicia. 82.1.e
epiſcopo non licere renunciare ſuo epiſcopatui multis modis probatur. ibi.g.h. & 2.e.f. & per totum.
epiſcopus contrahit matrimonium ſpirituale cum ſponſa ſua. 83.1.b
[epiſcopatui ſuo ne quis cedat ſine licentia Papæ. ibid. 2.b
epiſcopi renunciationem factam in manibus Capituli Papa ratam habere poteſt, & Canonicis ius eligendi adimere. pag. 84.1.f g
epiſcopus poteſt conferre beneficium amico alterius epiſcopi, cũ intentione, quod ille conferret aliud ſuo amico. 92.1.f

epiſco-

Digitized by Google

Epiſcopus alienus non poteſt conferre primam tonſuram familiari ſuo, niſi ei ſtatim beneficium conferat. 100.1.ſ.f

epiſcopus an poſſit ordinare de licentia diœceſani alienos ſubditos, habentes literas ſuorum epiſcoporum, quæritur, & reſoluitur affirmatiuè. 122.1.h. & 2.e.f

epiſcopus, qui poſt annum rogatu Capituli in aliena eccleſia ſede vacante, & ſuos ſubditos, & alios ordinauit, defenditur. 125.1.a.b.c

epiſcopus vicinus, vel alius rogatus ab ordinario poteſt in aliena celebrare ordines, & pontificalia exercere. ibid.2.b

epiſcopi tolerare poſſunt malè ordinatos cum probabili ignorantia. 138.2.g.h

epiſcopis, & presbyteris, qui dixerit eandē poteſtatem eſſe ordinādi hæreticus eſt. 139.1.d

epiſcopus non poteſt diſpenſare non ſuum ſubditum ſuper interſtitiis temporū ordinandorum. 101.1.a

epiſcopus non poteſt diſpenſare cum familiari ſuo illegitimo, qui nō eſt ſuus ſubditus, vt poſſit tonſuram, & minores ordines, & beneficium ſimplex accipere. ibid.2.c

epiſcopus, qui ordinauit aliquem ſine titulo ſcienter debet eum alere. 102.2.h

epiſcopus originis paternæ poteſt filiū ordinare. 107.2.a

epiſcopus poteſt habere ratam ordinationem ab alio ſe ignorante factam. pag. 121.1.c.d

epiſcopus originis poteſt diſpenſare cum illegitimo promoto ad ordines ſactos ſine diſpenſatione Papæ. 143.1.a. quod poſtea explicatur. ibid.2.c.h

epiſcopus malè ordinauit illegitimum ad minores non prius eum diſpenſans, & collatio beneficii ſic ordinato facta eſt nulla. 144.1.e.f

epiſcopus non poteſt ordinare, niſi ſubditum ratione originis, beneficii, vel domicilii. ibid.c.d

epiſcopus, qui bigamum tonſura inſigniuit, & beneficium ei contulit, in quas pœnas inciderit. 158.1.e.f

epiſcopus non poteſt dare licentiam celebrandi in alieno epiſcopatu. 159.2.a

epiſcopus quilibet tenetur ad conſtituendum ſibi vicarium idoneum. 160.2.g

epiſcopus commiſſa vicario expedire nequit, & contra. 164.1.g.h

epiſcopus ſine cōſenſu capituli poteſt vnire beneficia. 169.1.d. ſed contrarium verius. ibid.2.a

epiſcopus in quolibet loco ſuæ diœceſis iure dicere poteſt, 170.2.e.f. modo locus ſit honeſtus, & partes ſine magno incommodo litigare poſſint. ibid.h

epiſcopi qui vicarios generales habere debeant. 171.2.a.b

epiſcopus ſine conſenſu capituli corrigere non poteſt capitulares iure antiquo. 172.1.f. ſed contra hoc multa ſunt præſcripta à prælatis. ibid. ead. lit. f. de ea to variæ in orbe conſtitutiones. ibid.g.h

epiſcopus an poſſit cogere beneficiatum ad oſtendendum titulum ſui beneficii obtentum 20. annos quæritur, & reſoluitur affirmatiuè. 173.2.a

epiſcopus an poſſit cogere tenentem incōpatibilia, vt oſtendat diſpenſationē, quæritur, & reſoluitur negatiuè. 174.2.g

epiſcopus cogere poteſt executabilem, vt iuret ſe canonicè obtinere duo illa beneficia. 175.2.a

epiſcopus poteſt inquirere in vtentes matrimonio clandeſtino officio ſuo nobili. 177.1.c.d

epiſcopus an poſſit ferre monitorium contra eos, qui blaſphemant Dei nomen, & Sanctorum, & præſentes fuerint, quæritur, & reſoluitur affirmatiuè. 181.1.c.d. Quomodo melius procederet. 182.1.e.f

epiſcopus non poteſt præcipere, vt ſibi aliquid reueletur, niſi præmittatur correctio fraterna. 181.2.d

epi in conciliis œcumenicis præcedūt ratione antiquioris promotionis. 187.1.b.c

epiſcopus legitimè impeditus intereſſe poteſt Concilio per procuratorem. pagina 190.3.g.h

epiſcopus poteſt diſpenſare cum verbaliter à ſe depoſito, modò non ſit crimen maius adulterio. 226.1.e.f

epiſcopus poteſt diſpenſare ſuper ſententia ſua, & reſtituere depoſitum ob inceſtum ſpiritualem. ibid.2.h

epiſcopus poteſt diſpenſare in inceſtu maiore adulterio. ibid.2.e

epiſcoporū depoſitio eſt hodie reſeruata Papæ, & cognitio, & examinatio. 237.2.c

epiſcoporū ſententia prælati inferiores nūciare poſſunt, verbo, vel ſcripto extraiudicialiter, ſed non proceſſum aliquem iudicialem ſirmum mittere. 238.1.g

Epi-

Epiſcopus congregationem laicorum corporis Christi iudicare poteſt in actibus eccleſiaſticis.239.1.d.& 2.a

epiſcopi qua ratione capellanos triremiũ, & alios viatores viſitare poſſint. ibi.1.d. & ſeq.1.c.f

epiſcopi poſſunt retinere in obſequium ſuum duos canonicos, qui in abſentia fructus percipient.207.1.a.b.c

epiſcopus peccaret, ſi dimitteret punire abſentem canonicum.ibid.1.c

epiſcopus poteſt diſpenſare ſuper qualitate ad beneficium requiſita cum conſenſu patroni ſemel, aut bis.300.2.e

epiſcopi contemplationi vacare debent, & rectores etiam animarum.311.1.a

An Epiſcopi bona, qui mortuus eſt extra ſuam diœceſim in domo metropolitani debeantur cameræ, vel ſucceſſori quæratur, & reſoluitur cameræ.313.2.b.c. ſed poſtea temperatur.315.1 b.c

epiſcopus beneficia perpetua deuoluta, & reſeruata Sedi Apoſtolicæ vnire poteſt. 356 2.h

epiſcopus an poſſit ſuperflua ad fabricam vnius Eccleſiæ alteri inopi aſſignare, dicitur non.359.1.d.& 2.a

*epiſcopus poſt Concilium poteſt ſuper altari portatili in loco profano in ſua diœceſi Miſſare, & aliis ad id facultaté facere.409.2 b.c

*epiſcopus poteſt examinare parochos per Capitulum poni ſolitos in ea Eccleſia, ſibi ſubiecta curam animarum habere, & viſitare, & corrigere.413.2.d

epiſcopus poteſt cognoſcere de inhabilitate vicarii exempti, &c.414.1.h

epiſcopus poteſt cognoſcere de inhabilitate eorũ, qui non fuerunt ordinati ab eo, vel per literas dimiſſorias eius.ibid.2.e

epiſcopus quos curam habentes examinare non poſſit.ibid.g. abſoluté poteſt omnes.415.1.a.A

epiſcopus quidam renunciauit epiſcopatui eo quod liberum aliquorum canonum vſum in ſua diœceſi publicare non liceret.440.2.c.f. eius vitę ſanctitas, & mors & donatio facta Eccleſię S. Marię ſupra Mineruã.441.2.b.c.& ibid.1.a. vnde oritur quæſtio an ea donare potuerit. ibid. ead.1.col. & lit. a. reſoluitur affirmatiue.ibid.1.d.& 2.a

epiſcopalis ſtatus perfectior eſt ſtatu monachorum.441.2.h

epiſcopum fratrem Papæ ſubiici tanquam ſimplicem monachum prælato indecẽs eſt.443.1.e

epiſcopus non poteſt recipere profeſſionem religioſi ſibi non ſubiecti, ſed exẽpti.642.2.f

epiſcopus non poteſt incorporare quemquam religioni à ſua iuriſdictione exẽpte.ibid.g

epiſcopatus non eſt ordo ſecũdum Theologos, ſed Canoniſtas.663.1.e

epiſcopo procedente virtute delegationis debet appellari ad Sedem Apoſtolicam, & non ad metropolitanum.713.2.a.b

epiſcopus eſt Pater pauperum, & curator bonorum eorum.716.1.g

epiſcopus ex duobus idoneis, qui præſentantur, poteſt inſtituere quem voluerit. 718.2.f

epiſcopus eſt ſuperior quo ad conferendũ beneficia, & inſtituendum in eis. pag. 720.2.g

epiſcopus non poteſt clericos compellere ad ſoluendum tributum capitis, poteſt tamen ſubſidium caritatiuum à ſuis clericis petere.338.1.e

epiſcopus ſtatuere poteſt contra ius commune nouum redeundo ad antiquum. 771.1.a

epiſcopus, nec ſacerdos tutelam, & curam minorum ad aſſumendum cogi nõ poſſunt.758.2.c.d.& pſeq.1.a. eas tamẽ poſſunt ſuſcipere.ibid.1.a

*epiſcopus penſionem imponere beneficio ſine iuſta cauſa non poteſt.219.1.d

*epiſcopo, qui mutuauit principaliter ad ineundam eius amicitiam, & ſecundario, vt beneficium conſequeretur, nõ eſt ſimoniacus.131 2.b.c

*epiſcopus diſpenſat in ſimonia pro ignorante commiſſa.170.1.f

*epiſcopus poteſt diſpenſare ſuper irregularitate occulta nata ex ſimonia occulta.192.1.f.g

epiſcopus concedens ius patronatus augenti dotem eſt ſimoniacus, ſed non excommunicatus 214.2.e.f

*epiſcopus poteſt diſpenſare, vt prouiſus de canonicatu per ſimoniã ignoranter, iterum ſibi conferatur.223.1.d.& 2.a

*epiſcopus poteſt diſpenſare in irregularitate, ex ſimonia oriente, & quacunque alia ſe ſciente, & conſentiente commiſſa.225.1.b.c

*Epi-

*epiſcopus poteſt diſpenſare cum homicida voluntario, quoad beneficium ſimplex, ſed non quoad ordines ſactos, nec curatum habendum. 313. 2. a. b

*epiſcopo, qui reuelauit poſt monitorium rem furto ſublatam non incurrit excommunicationem. 326. 1. f

*epiſcopus, qui per inaduertentiam aliqua pontificalia in aliena diœceſi exercuit, ſuſpenſus fuit, & celebrando factus eſt irregularis, vnde ei ab auctore pœnitentia iniungitur. 396. 1. g. h

epiſcopus poteſt abſoluere ab excōmunicatione ob ſimoniam incurſa, & in irregularitate diſpenſare, quæ per celebrationem poſt illam contigit 399. 2. a. b

*epiſcopus poteſt diſpenſare in irregularitate ex actu publico cōtracta, ſed occulta, & ignota prætentibus. 400. 2. h. ſed hoc non tenetur. ibid. 2. e. f. h

*epiſcopus non poteſt diſpenſare homicidam voluntarium, nec ad vllum ordinem, nec beneficium. 194. 2. e

*epiſcopus non poteſt diſpenſare, cum eo, qui fuit cauſa mortis iuſtæ à iudice illatæ. 198. 1 e. f. ſed hoc reijcitur. ibid. A. h. f

*epiſcopi voluntas, qua vult non ordinare aliquem, & qua vult non imprimere characterem differunt 405. 2. f

epiſcopum non velle ordinare aliquem defectum ætatis patientem in dubio non eſt præſumendum. ibid. h

*epiſcopus non peccat intendendo verum ordinem conferre accedentibus digne ſecundum iura fori exterioris, & peccaret ſi intenderet non ordinare eos, qui propter crimina occulta indigni ſunt. 406. 1. f. g. h

epiſcopus, qui proteſtatus eſt ſe nolle ordinare deſcendentes ab hæreticis non potuit, nec voluit arcere illum, cuius auus maternus ab inquiſitoribus ob verba, quædam damnatus fuerat. ibid. 2. h. & pag. ſeq 1. a. b

*epiſcopi Romæ non vtuntur facultate dicendi ſacrum vbicunque ſuper altari portatili, niſi de ſpeciali Papæ facultate, pag. 409. 1. d. neque in aliena diœceſi id facere poſſunt. ibid. 2. a

*epiſcopo inferiores nō poſſunt cognoſcere de cauſis matrimonialibus. 416 1. f

epiſcopus cauſas criminales exemptorum ratione dignitatis, & ordinum cognoſcere non poteſt. ibid. h

*epiſcopi poſſunt abſoluere à caſibus Papæ reſeruatis etiam poſt Concilium. 417. 2. a. & in caſibus Bullæ omnibus, excepta hæreſi. ibid. c

*epiſcopi facultati abſoluendi ab hæreſi derogatum eſſe à Bulla Cœnæ ſtatuit Congregatio Cardinalium. Sed quid auctor reſponderit. 518. 2. e

*epiſcopus habens facultatem abſoluendi ab Hæreſi poteſt abſoluere extra cōfeſſionem ſacramentalem 419. 1. c

*epiſcopus ſi habeat facultatem à Papa abſoluendi ab hæreſi non poteſt eam ſubdelegare, ſed ſic ſi vtatur facultate ſibi à Concilio conceſſa. ibid. 2. c

epiſcopus virtute Iubilæi cōfeſſarium non niſi probatum poteſt eligere. 420 1. g. h

*Epiſcopi poſſunt abſoluere ab excommunicatione à iure vel homine alijs reſeruata propter morbum, vel impedimētum aliquod. 443. 1. d

*epiſcopis non tollitur ius reſeruandi caſus etiamſi pontifex aliquando det facultatem aliquibus ab eis abſoluendi. pag. 481. 2. f

*epiſcopus nō poteſt diſpenſare cum non ſubditis, ſed ſic cum ſubditis ſuis exemptis iuxta quendam. 483. 2. a. b

*epiſcopo excommunicato non cenſetur excommunicatus eius Vicarius. 497. 2. b

*epiſcopatus omnis appetitio, & petitio eſt reprobata, niſi appetatur, vt proſit ab eo, qui eſt dignus. 510. 2. g. h

*epiſcopum, qui tetigit bono zelo ductus, vt aliquod ſcandalum euitaret non incidit in canonem. 523. 1. c

epiſcopi nepos, cui ipſe debebat 80. ſcuta accipiens ex eius granario granum pro valore illorum peccauit, ſed non eſt excommunicatus. ibid. 2. c

*epiſcopum iniurioſis verbis proſequens, & percutere conatus, ſed non percutiēs non incidit in canonem 524 2 f

*epiſcopum inſequens nullam incurrit excommunicationem iuris communis, ſed ſic bullæ. ibid. g. h

epiſcopum inſequi, vt bullæ excommunicationem incurrant, qui dicendi ſint, & quid ſit inſequutio. 525. 1 a. b

*epiſcopus, qui declarauit aliquas mulieres incurriſſe excommunicationem ob ingreſſum monaſteriorum, non poteſt illis facere poteſtatem communicandi cum alijs, & audiendi diuina. 537. 2. b

epi-

episcopi licentia ſuſcipiendi ordines à quocunque non ceſſat per excommunicationem. 539. 2. c, ſed vſus eius impeditur. ibid. d
*episcopus, an poſſit excommunicare iuſta de cauſa Rectorem poſitum à Papa. 562. 1. h
*episcopi non poſſunt procedere contra officiales, & nuncios Papæ ſine illius licentia. ibid. 2. 2. e

Eremita.

Eremita, qui profeſſionem fecit in manibus cuiuſdam Matthei, qui non poterat illam admittere, non eſt verus religioſus. 541. 1. b

Error, & Errans.

*Error perſonæ, & conditionis ſeruilis, an nullat matrimonium: cui proximo accedit apud nobiliores error nobilitatis, ſeu plebeitatis. 4. 2. b
*error quo quis creditur primogenitus in primogenito, quòd patri ſucceſſurus eſt cenſeri poteſt error perſonæ. 5. 1. a
error iuris obſcuri excuſat à peccato mortifero. 114. 1. g
error iuris non prodeſt ad rem vſucapiendam, ſed ad fructum eius. 179. 2. h
error iuris dubij perinde prodeſt ad hoc, vt error facti. 179. 1. b. [Qui errat non conſentit.] 214. 1. e
error, & ignorantia iuris non excuſat.] R. I. ibid. 2. f. quod declaratur. ibid. ead. lit. f. & g
error iuris licet non proſit ad vſucapiendum rem, prodeſt tamen ad acquiſitionem fructuum. 274. 2. e
error iuris dubij perinde prodeſt ad præſcribendum, ac error facti. ibi. ea. col. 2. h
error iuris etiam non obſcuri prodeſt ad vſucapiendos fructus reipſa perceptos. 275. 1. a
per Errorem ſoluens repetit ſolutum. pag. 318. 2. h
errans, & ignorans, & deceptus non conſentiunt. 188. 2. f

Evangelium.

Euangelium non eſt ſolum in verbis Scripturarum, ſed in ſenſu. 38. 2. c

Eucharistia.

Euchariſtiæ proceſſio, & deportatio ad ęgrotos omitti poſſunt quando timetur dehoneſtatio. 25. 1. b. c
euchariſtiæ materia eſt vinum, cui non neceſſitate abſoluta, ſed præcepti admiſcetur aqua. 133. 2. b
*euchariſtiam non eſſe dandam damnatis ad mortẽ, quam ſit rationabile. 491. 1. d
*in Euchariſtia ſumpta manet Chriſti corpus, quamdiu eius ſpecies ſunt inconſumptæ. ibid. 2. a
*euchariſtiam ſumere in vita ſemel ſaltem iure diuino tenemur, vt ait quidam, ſed non in mortis articulo. ibi. ead. col. 2. b. c
euchariſtia non eſt ſacramentum adeo neceſſarium, vt Pœnitentia, & proinde hęc damnato ad mortem negari non poteſt, illa ſic. 492. 1. e
euchariſtiam à ieiunis ſumi præceptum eccleſiæ, eſt quod religioſiſſimè ſeruatur. ibid. ead. col. 1. g
euchariſtiam in articulo mortis ſumere nõ obligatur, qui ſemel in anno communicauit, ſed ſic confiteri, ſi habet peccatum mortale. ibid. h. & 2. e
euchariſtia non eſt danda bis infirmo non ieiuno in eadem infirmitate. 493. 2. c. d
Hoc autem poſtea limitatur. ibid. d. & pag. ſeq. h. e

Examinator.

*Examinatori promouendorum ad beneficia facta promiſſio generalis non inducit ſimoniam. 176. 1. f. neque eſculentorum, ei factorum oblatio, ob quę nequaquam fuit motus, vt eidem examinando faueret. ibid. g
examinator fauendo verbis ei, qui promouendus eſt, ſi notabile adiutorium non intulit, non incidit in cenſuras Concil. Trid. ibid. ead. lit. g
*examinatores eos, qui accedunt ad ordinẽs accepta pecunia idoneos iudicantes, qui ſint excõmunicati, & qui nõ, 190. 1. g

Excommunicatus, Excommunicatio.

Excommunicatus non auditur in iudicijs, ſed fallit quando excipit pro vtilitate eccleſiæ. 63. 2. e

excom-

Digitized by Google

excõmunicato præſente electio eſt nulla ſi cõſtabat eſſe excõmunicatum, 67.1.a
excommuuicatio minor, & peccatũ mortale non æquantur, 94.2.h
excõmunicato iniuſtè reddenda ſunt omnia quæ per illam perdidit, 304.2.g
excommunicationem per annalẽ quis incidit in ſuſpicionem hęreſeos, 351.1.d
excommunicatus ob debitum ſi ſigna contritionis dederit, & fuerit abſolutus à parocho põt in loco ſacro ſepeliri, 481.2.a.b. nõ eſt exhumandus ſed cogẽdi hæredes ad ſoluendum debitum, ib.b
excõmunicatum vel interdictum à ſimplici ſacerdote abſolutũ qui ſepelierunt in ſacro non peccauerũt, 482.1.e. & hoc ſi denunciatus nõ fuerat, & ſi bona fide factũ eſt in eo qui denũciatus fuerat, ib.f
excõmunicans lex pro aliquo delicto nõ videtur excommunicare cõſentientem, & deſiderantem, 486.2.e
excommunicatus non põt abſolui per viã Cruciatę ſine pꝛuia ſatisfactione, 81.1.d
excommunicare ſimplex ſacerdos non poteſt ſed ſic denunciare, 689.1.a
excommunicatus declaratus non facit fructus ſuos niſi quoad ſuſtentationem, p. 716 2 g.h
*excommunicatio lata ob multas cauſas copulatiuè non tollitur niſi per abſolutionẽ reſpondentẽ ad illas oẽs, 157.1.d
*excõmunicatus in foro interiori an quis ſit ob ſimoniam, q̃ rei paruę datione eſt cõmiſſa, & concludit negatiuè, 176.1.g
*excõmunicatus quis, & irregularis vno & eodem actu eſſe poteſt, 224.2.h
*ab excommunicatione abſolutus cũ reincidentia non reincidit in illam, antequã iudex reducat in illam, 257.1.b. ſed verius eſt quod reincidat, ib.ead.col. & lit. & lit.e
*excommunicato etiam notorio qui cõmunicat in his, quæ ad ſalutem animæ pertinent, etiamſi interſerat aliqua alia non excommunicatur, 267.2.a
in excõmunicatione qui per annum fuit ſuſpectus de hæreſi eſt, 268.1.e.f
*excõmunicatus per annum, vt iudicetur hæreticus quid opus ſit, 274.2.g
*excommunicationem quilibet excõmunicatus tenetur ſeruare, quæ non tollitur, niſi per ſuperioris ſentẽtiam expreſſam, 520.1.b.
*excommunicatus ſi celebret, vel corã ſe auctorizando celebrare faciat eſt irregularis, 389.2.d. & p. ſeq. 1.c. ſecus ſi ſimpliciter audiat, ib.e
excommunicatus ignorans ſe talem celebrando nõ fit irregularis, niſi ignorãtia ſit ſupina aut affectata, ib.ead.col.1.h
excõmmunicatus non eſt irregularis accipienda Eucharíſtiam, ſed ſic ſacros ordines, ib.2.f
excõmunicatus diuinis intereſſens, & pſallens non fit irregularis, 391.2.b
*excommunicatio, & ſuſpenſio imponuntur propter delictum proprium, interdictum etiam ob alienum, 393.2.a
*excõmunicatus, & ſuſpenſus, gaudet priuilegio fori, & canonis, non alijs honoris & dignitatis, 395.1.d
*excõmunicari poteſt ignorans, & abſẽs, licet non ſeruando eam non peccet, nec incurrat irregularitatem, 395.1.b.c
excõmunicatus fructus, & diſtributiones ſui beneficij perdit nõ irregularis, ib.2.a
excommunicatus, & interdictus celebrans duas incurrit irregularitates, vel vnam ex duabus cauſis conſtantem, quarũ altera ſine altera tolli poteſt, ſed non prodeſt, ib.2.c
*excõmunicare poteſt habens iuriſdictionem eccleſiaſticam licet non habeat claues, vt laicus ex priuilegio, 494.2.e
excommunicatio non incurritur ipſo iure contraueniendo legi, vel mandato, niſi adſit clauſula id exprimens, ibid.2.h. & p.ſeq.1.a
*excommunicatum declarans aliquem ſub pœna excõmunicationis vocatum à ſe excommunicare taciiè videtur, pag. 495.2.c
*excõicatio non debet ferri pro culpa præterita ſine monitione, 496.1.f, Lata tamen non eſt ipſo iure nulla, ib. h. Fallit tamen in quantitate caſibus gloſſę & in vno quem auctor addit, ib.2.f
excommunicatus ſub prædicta culpa regulariter indiget diſpenſatione, & ſi celebret ſine illa fit irregularis, ibid.h
*excommunicatio lata à delegato qui copiam ſuæ commiſſionis non dedit eſt ſecundum Innocentium nulla, quod tamen auctori improbatur, p 497.1.a. ex æquitate tamen Innocentij ſententia teneri poteſt, ib.c
excommunicato communicans in actu in quo controuertitur an ſit excommunicatus,

catus,non eſt talis,ib.2.a.b
Excommunicatus appellans à declaratione,durante lite non eſt vitandus,nec vitare debet,ib.c
*excommunicatio contra Capitulum lata nulla eſt,& ſi feratur ſolum culpa venialı,498.1.e.f
Et qui eſt culpabilis etiam mortaliter poteſt in ſacro loco ſepeliri,niſi ſit denunciatus, ib.h. & 2.e.Et viuus quamuis vitari non debeat, ipſe tñ vitare alios debet,& ſi celebrat eſt irregularis,ib.e.f
*excommunicatio non incurritur niſi ob peccatum mortale,500.1.h
excommunicatio poteſt ferri in ſingulos culpabiles mortaliter alicuius vniuerſitatis,ib.2.f
excommunicatus generaliter, non poteſt declarari,niſi citetur,& audiatur,ib.g
Pœna excommunicationis impoſita non addita clauſula ipſo iure, nō excommunicat tranſgreſſorem eius; ſed facit excommunicatione dignum, 511.2.d
excommunicatio contra bannitos lata cōprehendere illos tātum videtur, qui fauendo eis mortiferè peccant, 516.1.e
excommunicatio, quæ continet errorem intolerabilem nō valet,& q̄ illa ſit,ib.h
*excommunicatus generaliter magis vitādus,quàm bannitus generaliter,519.1.b
excommunicatus niſi denunciatus non vitandus fallit in notoriè percutiente clericum,ib.2.b
*excommunicationem non incurrit clericus, qui legens literas alium clericum eas legere cupientem ſubitatus manu repulit,520.1.f
*excommunicatus qui cum non eſſet, fuit abſolutus ad cautelam cum iuramento veniendi Romam, petet declarationem prudenter,523.2.a
*excōmunicatus nō eſt qui vadit animo capiendi Cardinalem,vel epiſcopum, ſi non inſequatur,nec capiat,525.1.c
excommunicatus collectam in choro, vel capitulum cantans ſic irregularis, aliàs non,527.1.d.& 2.a
excommunicatus vbi abſolutio nō tenuit fructus beneficij non facit ſuos,niſi fortè quoad ſuſtentationem, ib.2.a
*excōmunicatus eſt per ſe,vel alium Apoſtolicarum literarum executionem impediens,vel ratam habens,533.1.b
*excommunicatus ſuſcipiens ordines minores an fiat irregularis, rñdetur non, 540.2.h. & p.ſeq.1.a. neq. eſt inhabilis ad tenēdum beneficium, 542.1.h.& 2.e
excommunicatum mori aliquē iura horrent,543.2.a
*excommunicatus abſolui poteſt regulariter manēte irregularitate,ſed ſi offenſa ſit manifeſta nō poteſt abſolui ab excommunicatione,niſi ſatisfaciat pro offenſa,545.2.e.f
*excommunicatus ab homine & non denunciatus perinde poteſt abſolui,ſicut à iure,545.1.a.b
excommunicatus ab homine & notorius percuſſor clerici parte ſatisfacta poſſunt abſolui à religioſis priuilegium habentibus in foro conſcientiæ,ib.b
Ab excommunicatione lata ab homine abſoluere non poteſt, niſi lator eius, vel ſucceſſor,vel ſuperior, & hoc parte ſatiſfacta,547.1.a
*excommunicari nemo poteſt, niſi homo baptizatus mortalis habens ſuperiorē, 550.1.c
*excommunicatum denunciatum ſola fama pro tali habitum vitare tenemur 553.2.d.& pag.ſeq.1.e

EXENTERARE.

*Exenterare qui fecit aliquem eſt excommunicatus,& ſi non ſe fecit abſolui poſt duos annos vt ſuſpectus de hæreſi iudicandus,174.2.f.g

EX EO.

[Ex eo non debet quis fructum conſequi, quod viſus eſt impugnare.] 168.1.g.

EXORCISMVS.

Exorciſmus omnis increpatio, & adiuratio dæmonis iure dici poteſt, 176.1.h
exorciſmum hunc Chriſtianus omnis facere poteſt,ib.& 2.e
exorcizare dæmones Chriſtianus nullus prohiberi poteſt,ib.2.e
exorcizare infantes ſolus ſacerdos in baptiſmo poteſt,ib.f
exorcizare arreptitios nullus Papa inferior quemlibet Chriſtianum prohibere poteſt, ibid.g.ſed ſic eos, qui ad id cum certa poteſtate ſunt deputati, ib.h

EXTRA-

EXTRAVAGANS.

*Extrauagans Gregorij XIII. contra extrahentes, vel ementes granum vltra proprium vſum non habet excommunicationis latæ ſententiæ pœnam, 511.2.d.& pag.ſeq. 1.e.f. Contrarium tamen ſtatuit prætorium pœnitentiariæ. ibid. 2.f.g.A.

*Extrauagans Pij V. de electione Superiorum ordinis Minorum an includat fratrem, qui impetrauit Domini cuiuſdã literas ad electores, vt ei fauerent, ſed his non eſt vſus,& dicitur non. 503.2.c.d. An vetita ſubornatione vetetur etiã ſubornatio vera,& vtilis,& dicitur, nõ. 512.2.h

*Extrauagantis ab ipſo Gregorii XIII. abſolutionem petens an teneatur reuelare complices, quæritur, & reſoluitur. 535.1.b.c.d.& ſeq. hæc extrauagans vſu non recepta, & proinde non obligare ad reuelandos complices oſtenditur. 536.1.g. Vide bullæ.

EXVL.

Exul factus iniuſtè à ciuitate lucratur diſtributiones quas antea lucrabatur. 403.2.f.

F

FACIENS, FACTVM.

Faciens aliquid, quod putatur publicè licitum, non cenſetur malè facere. 321.1.b

Faciens aliquid eo quod intelligit malè iura canonica, non peccat. ibid.c

factum lege approbante non eſt peccatũ. 197.1.d

factum vſque ad aliquem terminum, non durat adueniente illo. 254.1.e

factum contra aliquem vi deterum debet retractari. 304.1.g

factum legitimè pœnam non meretur. 711.1.d

FACVLTAS.

*Facultates, quę,& quot, quæ per Bullam Cruciatæ non tolluntur, pagina 423.2.a.b.c

*facultates illæ per illam Bullam ſuſpenduntur, quæ eius acceptionem aliquo modo impedire poſſunt. 424.1.f

*facultas per Cruciatam conceſſa durat perpetuò donec reuocetur. 425.1.b.c

FALSVM.

Falſum dicere nemini licet, etiamſi liceat tacere verum. 570.1.

FAMA, FAMOSVS.

Famam maximè publica perſona tenetur conſeruare. 82.2.g

*fama, quæ habet originem à maleuolis, vel inimicis nullius eſt efficaciæ. pagina 202.2.c

Per famam ſcire quis propriè non dicitur. 263.1.b.c

fama, quæ requiratur, vt aliquis per famã hæreticus dicatur. ibid.d

*famoſum aliquid ea auditio efficit, quæ naſcitur ex dicto alicuius, qui vidit rem fieri,& creditur à toto populo, vel collegio, vel maiore parte illius. 517.1.b

FAMVLI, FAMVLARI.

Famuli, qui ſtipendium iuſtum non recipiunt, an poſſint clam aliquid ſubripere quæritur. 412.1.h.& 2.e.f.

famulus ætatis legitimæ nulla neceſſitate ſe locans minoris, quam valeant eius operæ, non poteſt quicquam accipere. 413.1.c. ſed ſi non ſit talis, eſt iniuſta locatio,& poteſt aliquid vltra ſuam mercedem accipere. ibid.d

famuli iuſtam mercedem, quæ,& quanta minuere, vel augere poſſunt. 413.2.a.b

famuli, qui aulicis inſeruiunt quid lucrari meritò poſſint. ibid.c

*famuli videntes cõſeruos ſuos damnum aliquod domino facere, & non indicantes peccant. 445.1.d.& 2.a.b. ſed ſi res non ſit eorum cuſtodiæ deputata, non tenentur ad reſtitutionem. ibid.b. quomodo hi excuſari poſſunt à denunciatione. ibid.c

*famulari alicui malo etiam idololatræ in his, quæ non ſunt contraria legi diuinæ, licet, in aliis non. 454.2.h

Digitized by Google

Favor.

*Fauor quo vnus alium iuuat ad conſequendam aliquam gratiam eſt res natura ſua inuendibilis.177.2.a
fauores, qui vendere ſolebat fumo ab Imperatore necatus eſt.ibid. ead.col.2. & ead.lit.a

Feriatvs Dies, Sev Festvm.

Feriato die figuli præparantes materiam in diem ſequentem peccant, nec excuſantur conſuetudine, quia non eſt præſcripta.242.2.g
feriato die famuli artificum, niſi audita Miſſa laborare nõ poſſunt, & niſi herus vel ipſi neceſſitate premantur.243.1.a.b
feriato die ſutores, qui adſtant tabernæ, vt vendant calceos non peccant ſaltẽ mortaliter.242.2.g
feriato die plus in vno opere ſeruili, q̃ in alio impendi põt, prout conſuetudo dictat, & vir prudẽs iudicauerit.244.2.g.h
feſtum præſentationis B. Mariç, & aliquot alia in quibuſdam regnis celebrari poſſunt.748.1.e

Fevdatarivs, Fevdvm.

Feudatarius non omnis tenetur inueſtituram petere, & iurare fidelitatẽ.418.1.g
feudum concedens habet dominium directum feudi.ibid.ead.col.& lit.g
feudum concedi poteſt abſque onere petendi inueſtituram, & præſtandi iuramentum fidelitatis.ibid.1 h
feudum iure perditum, & renouatũ adeo cenſetur vetus, vt agnati poſſint in eo ſuccedere.419.1.b

Fidalgvs.

Fidalgus verè eſt nobilis, & fidalguia nobilitas.471.2.c

FIDES CHRISTIANA, FIDES Hvmana.

Fidem omnis Chriſtianus confiteri tenetur, non ad ſemper. pag.1.1.b
fidem quando quis profiteri teneatur.ibidem 2.a
fidem ſuis temporibus non confitentes Chriſtiani timore pœnæ à peccato non excuſantur.ibid.b
fides bona licet à peccato excuſet, non tamen à pænis incurſis per actum, qui bona fide eſt factus.98.2.e
fidem ad generandam duo requiruntur, motiuum, & pia affectio.140.1.f
fides etiam hoſti ſeruanda eſt.201.1.a
fidem frangenti fides etiam iurata frangi poteſt.ibid.c
fidei profeſſionem omittentes non poſſunt regula de triennali poſſeſſore gaudere quoad faciendos fructus ſuos.pag. 268.2.g.h
fidei profeſſionem an canonici omittentes perdant non ſolum fructus, ſed, & titulum beneficii, quæritur, & reſoluitur negatiuè.269.2.b.c
fidei profeſſionem canonici etiam exempti tenentur facere in manibus epiſcopi.270 2 g. & prælati regulares. ibid.h. & pag.ſeq.a
fidei profeſſionẽ parochus ante duos menſes, qui nõ fecit, faciat eam poſt. 271.1. c.& ſi non poteſt, per procuratorem, qđ tamen negatur.ibi.d.& 2.a.in Addit.
fidei profeſſio poſt duos menſes non prodeſt ad quærendos fructus præteriti tẽporis.ibid 1.d
fidei profeſſionem, qui non fecit per ignorantiam, non peccauit.ibid.2.c
fides perficit matrimonium, & facit de nõ rato ratum 612.2.f
ad fidẽ, & baptiſmum nemo inuitus cogi debet, neq; id propter ſcandalũ. 610.2.e
*fides duæ circa matrimonium ſunt, altera pactionis, ſeu promiſſionis, altera cõſenſus.5.2.b
*fidem de contrahendo matrimonio, qui dedit, & cum ſpõſa rem habuit, tenetur in vtroque foro eam ducere.21.1.c.d
*fidem Catholicam nunquam negare licet, ſed eam profiteri quando neceſſe eſt quiſque tenetur.262.1.f.g
fides producitur à motiuo, & libera volũtate.385.1.lit.c

Fideivssor.

*Fideiuſſori accipere, licet vſuram, quam ſoluit creditori.329.2.b
*fideiuſſor præcipuè obligationes ſui principalis poſt annum ſoluendas poteſt minoris iuſto precio emere.342.2.f

Fide-

* fideiuſſori pro fideiuſſione licet aliquid accipere, 354.2.f

Fideicommiſſum.

Inter fideicommiſſum ſimplex & expreſſam teſtatoris alienationis prohibitionem quid interſit, 386.1.g
fideicommiſſum impedit tranſlationem dominij, & facit contractum nullum, 388.1.h.& 2.e
fideicommiſſum datur ea conditione vt poſt mortem fideicommiſſarij detur alteri, & poſt illius mortem cedat alicui operi pio, 731.2.a.b
fideicommiſſum tacita fide præſtita de reſtituendo incapaci, debet hæredi reſtitui, & illud qui habet eo priuari, 460.1.e.f. Non autem ſi palam, ib.f
fideicommiſſum illud qui poſſidet põt illud tenere donec eo priuetur, ib.g
fideicommiſſum qui reuelat dimidiam illius partem conſequitur, ib.2.e. vel tertiam, ib.f
fideicommiſſum cõditionale non trãſmittitur ad hæredes nec ẽt ad liberos, 470.1.f

FILIVS, FILIVSFAMILIAS, Filivs Spvrivs, Filia.

Filius impubes habet idem domicilium, quod pater ſuus, 96.1.f
filiusfamilias poteſt ſibi eligere domiciliũ poſt pubertatem, ib.2.e
filius quas ob cauſas exhæredari à Patre poſſit, 111.2.c
filius natus in legitimo matrimonio, & matri morienti dicenti ſe eſſe ſpurium credens vt ordinari poſſit ſine diſpenſatione, 139.2.d.& p.ſeq.1.e
filius natus in matrimonio legitimo, quicquid ei mater dixerit, ſe legitimum credere debet, ib.140.2.f
filius natus ex illegitimo matrimonio regulariter non admittitur ad ſucceſſionem, 150.1.e
filius præſumitur eſſe ſimilis patri, 151.1.a
filiorum appellatione nepotes quando cõtineantur, ibid.b
filius non tenetur credere matri aſſerenti ſe vouiſſe religionem, 256.2.e f
filiusfamilias patrem habens diuitem, pauper dici poteſt, & ei frater beneficiarius diues neceſſaria in ſtudijs poteſt ſuppeditare pag. 293.2.d
filius quoad honores & nobilitatem non ſequitur cõditionem matris, ſed patris. pag. 471.1.d
filius ex nobili patre, & ignobili matre eſt nobilis, ibid.2.b
filijs ſpurijs ex damnato coitu natis non ſuccedunt parentes, nec contra, 474.1.g
filius natus in agro vbi mater peſtis cauſa ſeceſſerat, cẽſetur in vrbe natus, vbi mater habebat domiciliũ, 489.1.d.& 2.a.b
filius is tenuit legitimè beneficium illi ratione talis domicilij collatum, ib.d
filius religionem profeſſus quam fecit, tẽpore neceſſitatis parentum tenetur exire, ſi tempore profeſſionis habuit poteſtatem ſubueniendi eis, 497.1.f.g
filij viuentibus parentibus, habent ſpem ſuccedẽdi in legitimis eorum poſt mortem illorum, ſed antea nihil, 696.2.h
filius legitimus ex ſpuria clerici natus põt præſentari ad capellaniam, quę eſt iuris patronatus ipſius clerici, 718.1.g
filij ſpurij, & baſtardi dicũtur eſſe de familia, & ſanguine defuncti, ib.h
* filij ſpurij nati viuente primo marito, nõ legitimantur per ſubſequens matrimonium, 20.2.h
filia poſt 25. annum ſtuprum committens non poteſt exhæredari, nec dote priuari, 44.2.h
* filij illegitimi ſunt, quorũ parentes cũ in tertio gradu cõtraxiſſent, cõmiſſionem habuerunt ad epiſcopum, vt ipſe diſpẽſaret cũ eis, & non diſpenſauit, 95.1.b.c
filij nati ex matrimonio legitimo, ſed in peccato contracto, ſunt legitimi, 73.2.a
* filius natus ex nupta viuẽte cum ſuo marito præſumitur filius eius, 85.1.d
filios legitimos facit ignorãtia impedimẽti vtriuſq. parentis, vel alterius, ſi legitimè matrimonium contraxerũt, 91.2.a
* filij nati antequam pater fieret hæreticus non afficiuntur pœnis, ſicut nec filij nati ante proditionem patrum rebelliũ, nec ingratitudinem patrum liberiorum 277.2.c.d
* filij nati ante dignitatem patris, vel poſt quam ea motus fuerit, illius priuilegijs non gaudent, 278.1.f
filios hæreticorum natos ante hæreſim puniri ſententia communis eſt, 279.2.A.
* filiusfamilias vt mortuſ, te peccat furando patri ad aliqua, ita ad reſtitutionem obligatur, 444.1.g.

Filius ſi per 20.annos vixerit in quaſi poſ ſeſſione ſui iuris, emancipatus præſumi tur,617.2.a
filius ſamilias pōt præſcribere ſpacio.20. annor.contra patriam poteſtatem, ibi.c
filij Iudęorum nequaquam ſunt inuitis pa rentibus,vel altero ſaltem baptizandi, 618.2.h
filium ancillæ ad baptizandum requiritur eius conſenſus,ib.ead.col.2.& lit.h

Fiscvs.

Contra fiſcum in dubio iudicandum eſt, 455.2.a
fiſco non tenetur quis reſtituere res ei de-bitas ante ſententiam latam, 442.2.h
fiſco pater legitimam tenetur ſoluere,quā filius eius debuit habere,qui ad eā amit tendam fuit condemnatus, 443.1.d

Foemina.

* Fœmina licet eccleſiaſticam iuriſdictio-nem habere poſſit, excommunicare ta-men nō pōt iure communi,ſed ex priui legio Papæ ſic,494.1.g.h. & 2.e
fœmina pauper,quę non poteſt ire Romā ob percuſſionē clerici,vel ob aliam cau-ſam ab epiſcopo abſolui pōt, 537. 1.2.b

Formvla.

* Formula quędam ſupplicationis faciēdę ad penitētiarię prætorium, qua petitur abſolutio à cenſuris incurſis ob confidē-tiam ſimoniacam,& habilitatio ad bene ficia deinceps obtin enda,173.1.d
* formula ſupplicationis, qua quis ob ver-ba quædam malè prolata veniam petit, & ab omni hæreſis ſuſpicione liberari petit,259.1.a
* formula ſupplicationis qua diſpenſatio ab irregularitatibus & obtinendi bene-ficia in eis obtenta petitur, 460.2.f

Fornicari, Fornicatio.

Fornicando vno & eodem genere peccati peccāt ſubdiaconus & epiſcopus,& ſim plex religioſus,& prælatus quamuis hi grauius,663.1.b
* fornicatio illius quæ contraxit contra formam Concilij tollit obligationem eam ducendi,ſed non dotandi, 32.2.h
* fornicatio pręcedens matrimonium non poteſt obeſſe vxori aut hæredibus eius, 103.1.e
* fornicatio eſt peccatum infectiuum alio-rum,& denunciari pōt ſine præuia mo-nitione,108.2.f. Hoc intelligitur de for-nicatione,in qua non ſperatur emenda tio,ſicut in hæreſi,110.2.e
* fornicarius qui ſæpè poſt copulam ama-ſiam eſt exoſculatus ſine animo copulā habendi, ſemel tantum peccauit. 458. 2.h
* fornicationis peccata, & contra naturā non ſunt reſeruata, nec expedit.pagina 474.1.g.

Fortvna.

* Fortunam ad pinguiorem tunc quis per ueniſſe dicendus eſt,quādo deducto eo quo indiget ad ſe decenter ſuſtentandū ſoluere poteſt,557.1.c.d
Ad fortunam pinguiorem qui peruenit, debet ſoluere debita de his, quæ ei ſu-perſunt retenta ſibi commoda,& hone-ſta ſuſtentatione,ib.2.a

Forvm.

* Forum exterius iudicat facta externa,& hoc ſecundum quod probatur,214.1.f
In foro pœnitentiæ pœnitenti tam pro ſe quam contra ſe dicenti creditur,244.1.e

D. FRANCISCVS A PAVLA, D. Franciscvs, Et Alii.

D.Franciſci à Paula priuilegium in fauorē nationis Gallicæ Minimorum conuen-tui in vrbe conceſſum, 36. 1.f.Hoc priui legium tuetur auctor contra eos qui il-lud infringi cupiebant,37.1.& 2.col.per totum & pag.ſeq.
* Franciſcus cur ſtatuerit ut tāto tempore quis ſubſit quanto præfuit, 78.1.e.f
*Franciſci Lamberti epi Nicienſis(debuit dicere Genuenſis, quia hæc propria ſe-des eſt illius epatus) donatio facta Lu-douico Baldouino ex qua oritur q̄ō,435. 2.b.An pdicta donatio fuerit cauſa mor tis,vel donatio inter viuos, & videtur fuiſſe hæc poſterior,437. 1.a b.Donatio hæc item defenditur quod nō tam fue-
rit

Digitized by Google

rit donatio, quã plurimorum laborum compenſatio.438.1.f.g

S. Franciſci Tertiariorum regula non eſt religio.ſed modus viuendi approbatus. 358. 1.f. niſi ſit de nouo à ſede Apoſtol. pro religione approbata.ibi.g.h. Poteſt, qui eam vouit cũ habitu illo in aliquo eremitorio ſolus viuere.ibid.h.& 2.e

S. Franciſcus voluit fratres ſuos totos à Deo pendere.464.2.g

D.Franciſci Tertiariarum duo genera, & quomodo viuere debeant.699.2.a

S.Franciſcus de Paula in Galliam ex Italia quomodo venerit. 721.2.b.c

S.Franciſcus potuit apponere in fundatione cœnobii S. Trinitatis Romæ conditionem, quam appoſuit.723.2.a.b.c

S.Franciſci Tertiariorum religioſus poteſt tranſire ad aliam religionem etiã Mendicantium petita, ſed non obtenta licentia.557.2.b.c

*S.Franciſci de Paula Priuilegium datum in fauorem ſui ordinis Francorum Gallicæ nationis, vt eis, & non aliis cœnobiũ ſui ordinis inhabitare liceat. 427. 1. b. Circa quod quæritur an ſolus corrector Gallicæ nationis eſſe debeat, & reſpondetur non ſolum illum, ſed, & alios officiales Gallos eſſe debere.ibid.d.& 2.a.b. Imò verò omnes eius conuentus fratres.428.1.f.g. Et hi nõ poſſunt, mutari, & alii in eorum locum aliarũ nationũ ſubſtitui.429.1.a Nouitii aliarum nationum, quam Gallicæ recipi poſſunt.ibid. b.c. aliarum nationum nouitii, quando ibi recipi poſſint.ibid.c.d

FRANCIGENAE, FRANCI.

Francigenæ non habent filios in poteſtate.619.1 b

Francorum rex priuilegio Apoſtolico eſt canonicus in aliquot Eccleſiis Franciæ. 726.1.e

Francorum regnum tãdiu ſtabit, quamdiu in eo Catholica Romana religio vigebit. Franciſci primi dictum.231.2.c

Franciæ Rex eſt in ſuo regno imperator. 232.1.f

Franciæ Rex, nec eius ſubditi quo ad tẽporalia, nõ ſunt Papæ ſubiecti, ſed ſic quoad ea, quæ in Bulla continentur.236.1.g

FRAVDATOR.

Apud Fraudatorem nihil debet remanere ex eo, quod per fraudem venit ad eum. 427.1.a

FRATRES.

Fratrum duorum conuentio iurata de vnione ſuarum legitimarum maioratui, & an teneat quæritur, & reſoluitur affirmatiuè.266.2.c

fratres tamen eam conuentionem violando non peccauerunt mortaliter. p. 267. 1.d.& 2.a

FRVCTVS BENEFICII.

FRVCTVS.

Fructus beneficii ſui quorum eſt adminiſtrator conſentiens laico, vt ſine iuſta causa vſurpet, peccat, & excommunicatus eſt.87.2.c

fructus beneficii, qui fuit nulliter prouiſus debet reſtituere, vel de eis componere. 129.2.g

fructuum à reſtitutione duo excusãt paupertas ſaltem, donec ad pinguiorem fortunam veniat, & ſeruitium.141.2.b

fructus beneficii, quos ſacerdos à laico tanquam pro ſeruitio ipſius beneficii accepit, non reſtituere tenetur.178.2.g

fructus quærit bonæ fidei poſſeſſor modo non ſit prædo.179.1.d

fructus beneficii Canonici abſentis vltra trimeſtre ſunt operi pio applicandi, qđ fuerit arbitratum.297.2.b

fructus hos expreſsè remittere epiſcopus non poteſt, ſed ſi non priuet, canonicus non tenebitur eos reddere.ibid.c

fructus dicuntur, [qui reſidui ſunt deductis impenſis.]425.1.b

fructus epiſcopatus vacantis à die vacationis de iure ſucceſſori debentur. 422 1.g

fructus beneficiarii morientis quinam cẽſendi ſunt, quando eos ille moriens donat.434.2.g

fructuum diuiſio inter præceſſorem, & ſucceſſorem beneficii, facienda modo, quo inter vſufructuarium, & proprietariũ. 477.1.c

fructus beneficii collecti, vel à ſolo ſeparati beneficiorum pertinent ad eos, vel ad iuſtos hæredes eius nõ ad ordinarium. 478.1.h.& 2.e

fructus beneficiorum viuente titulari reſeruati ſuæ adminiſtrationi à ſolo ſeparati, debentur hæredi ipſius,448.1.e.f.& ſi fuerunt impenſi pertinebunt ad hæredes eius, vel ipſius cauſam agentes, ſi nõ ſunt impenſi, ad ſpolia.ibid.f.g

Fructus ſedē vacante iure communi debentur ſucceſſori, niſi obſtet priuilegiū. ibid.2.f
fructus beneficii inter præceſſorem, & ſucceſſorem quomodo diuidi debeāt. pag. 477.1.c.& 478.1.e.f
fructus beneficii, qui malè percepit ob horarum omiſſionē, quomodo faciet, vt ſit lib. r.760.2.g.h.& 762.2.d. & p. ſeq.1.e
fructus Canonicatus, qui conſiſtunt in diſtributionibus, & groſſa reſtituendi ſunt aliis canonicis, quibus illis accreſcunt. 762.1.e
fructus ob abſentiam Eccleſiæ parochialis perdēs reſtituere debet fabricæ, vel pauperibus loci. ibid.g.h
fructus beneficiorum quatenus ſunt tales, ſubiacere poteſtati laici, aſſerere ſapit impietatem.775.2.c.d
*fructuum beneficii maior expreſſio facta ad hoc, vt Papa conſentiat certæ penſionis reſeruationi, & ſi videatur continere traditionem facti, quod ſit loco rei ſpiritualis obtinendæ, non tamen obtinet, nec continet ſimoniam. 145.1.d. & 2. a. eſt tamen res profana, falſa, mala, & peccatum. ibid.2.d.& peccatum eſt mendacium mortale. ibid.d.& facit gratiā nullam. ibid.ead.lit.d
*fructus beneficii per ſimoniam quæſiti non debentur Eccleſiæ, ſicut pecunia ꝓ illo data.157.2.d
*fructus beneficii poſt triennalem poſſeſſionem percipiens etiam mala fide facit illos ſuos quando habet titulum coloratum.170.2.e
*fructus beneficii de iure, & non de facto vacantis pertinent ad eū, qui illud prius canonicè fuerit conſecutus. pagina 193. 1.d.& 2.a
fructus beneficii irregularis quos teneatur reddere, vel non.226.1.f.g
*fructus beneficii ſunt, vt plurimum induſtriales.227.2.c
*fructus beneficii per ſimoniam ignorāte beneficiario commiſſam acquiſiti pertinent durante ignorantia ad ipſum beneficiarium. ibid.c.d
*fructus beneficii nō debentur ei, qui ius in eo non habet, & qui ſcit eos ab alio teneri, non tenetur illos ei reuelare per monitorium.526.1.g.h
fructus in dubio pertinere ad poſſeſſorem bonæ fidei credendum.527.1.b

FRVSTRA.

Fruſtra precibus impetratur, quod iure communi conceditur.203.2.c

FVRIOSVS.

*Furioſo gladium quando licet, vel non licet reddere.241.2.b

FVRANS, FVRTVM.

Furantem, qui videt non tenetur ad quod furatum eſt reſtituendum, etiamſi poſſit prohibere, niſi ad id teneatur.474.1.h
fur qui furando, & latro, qui prædādo occiditur in loco ſacro non debent ſepeliri.482.2.f
furtum rei minimæ eſt furtum, ſed non mortiferum.675.1.b
furtum mortale, quæ quantitas faciat opinione auctoris.676.1.f
furta multa minuta, qui fecit non tenetur illa reſtituere, donec illa peruenerint ad quantitatem notabilem, poſtea autem ſic.677.2.c.d
*furto ſubtrahere grauius eſt, quam furatā retinere, vnde ex furto ſublatis nō ſemper facienda eſt reſtitutio.324.1.g
*furtum cōmittens in finem ſeminādi diſcordias duo peccata committit.325.2.b
fures in vtroque foro rem reſtituere tenētur.326.1.c

FVTVRA.

*Futurorum cognitio, quæ non pendent ab aliqua cauſa naturali eſt reſeruata Deo.388.1.e
futura cur in veteri teſtamento à prophetis ſciſcitari liceret, non autem in nouo. ibid.2.e
futura velle ſcire per ſe peccatum non eſt, ſed tantū modo indebito. ibid.ea.col.2.f

G

GABELLA.

Gabellas, qui non ſoluens, ob id quod iure non debet, & ſi ob id in aliquas pęnas inciderit, mercede conductus nō debet eas de ſuo ſoluere.484.2.g
Gabellam imponere eſt ius reſeruatum principi pertinens ad regalia, & eā ciuitas regia non poteſt imponere, ſed regi imponenti conſentire.740.1.f.g
Gabella imponi à principe ſine iuſta cauſa non poteſt. ibid.g
Gabellam ciuitas, quæ vult imponere q̄d faciet. ibid.h

Gabellas etiam ſine iuſta cauſa rex, & ciuitas auctoritate regiâ imponentes nō incidunt in bullam cœnæ.ibid.2.e.f

Gabellam minimam iniuſtè exigens ab eccleſiaſticis tunc demum excommunicatur, cum exigit intentione exigendi eā vſq; ad notabilem quantitatem, vel cū de facto ad eam peruenit.ibi.2.h.& obligat pariter ad reſtitutionem.ibid.c

Gabellas nouas per bullam cœnæ imponi prohibitas, videtur imponere Superior vetans extrahi triticum extra territoriū eius integrum non molitum. 742.1.g.h

Gabella perſonalis à clericis exigi non debet, neque pro rebus propriis imponi, quando eas mittunt dono, niſi cauſa negotiationis.776.2.g.h

Gabellam non debent clerici de reb. ſuis quas vendunt intra ſuum territorium, nec extra illud quando eas ad amicum dono mittunt.777.1.a.& ibid.c

Gabella an debeatur pro rebus à clerico miſſis ſtandū eſt clerici iuramento. ibi.c

Gabella debetur à clerico ſi fingat ſe mittere dono res ſuas,& tamen conuenerit cum alio, vt tantundem de ſuis rebus ad eum mittat.ibid.c

GALLIA.

Gallia ſeruat ius antiquum, ſecundū, quod gratia ſine literarum expeditione valet.115.2.c

Galliæ conſuetudo ius coloratius habenti poſſeſſionem beneficii adiudicat. pag. 317.1.c

Galliæ omnes Eccleſiæ Cathedrales fuerunt Canonicorum regularium, vt colligitur ex Volaterrano.509.2.c

GENERALIS.

Generalis poteſt transferre ſuum ſubditū ad ordinem latiorem cum iuſta cauſa. 560.1.f. Hoc autem ſcriptura authentica conſtare debet.ibid.ead.lit.f

Generalis dans facultatem tranſeundi ad aliam religionē intelligēdus de ſtrictiore, vel pari, niſi id exprimat.ibid.2.f.g

Generalis quem recuſauit admittere, ſi velit ingredi non ſatisfecit.649.2.a.b

Generalis, qui tulit in ſuum ſubditum ſententiam priuationis habitus, & expulſionis, nullam habet amplius in eum iuriſdictionem.580.2.h

Generalis cauſa cognita poteſt præcipere ſuis ſubditis, ne talem, vel talem recipiant.650.1.e.f

Generalis poteſt concedere ſuo ſubdito, vt maneat extra monaſterium habitu retēto ad ſubueniendum parentibus.689.2.d.& pag.ſeq.1.e

Generalis ordinū Minorū an poſſit transferre moniales ſibi ſubditas ex vno monaſterio cauſa nouę fundationis, vel correctionis, iure communi quæritur, & reſoluitur affirmatiuè.690.1.h.& ſeq.

Generalis ordinis mendicantium cōceſſit ſuo monacho Eccleſiam ſibi vnitam, & quæritur an ſit licita præfata cōceſſio, & reſoluitur affirmatiuè.707.1.a.b.ſed eſſe contrariū Conc. Trid. aſſeritur. 710.1.g

Generalis ordinis Mēdicantiū, qui conceſſit certam Eccleſiā ſuo monacho ad vitā an eam reuocare, poſſit, q̄ritur,& reſoluitur affirmatiuè.708.1.h.& 2.e.f.ſed ſine iuſta cauſa fieri non debet.709.2.b

GERVNDIVM.

Gerundium adiectiuum, vel participium paſſiuum neceſſitatem ſignat.746.2.h

GESTA.

Geſta ratione publici officii valēt propter errorem communem quomodo ſit verum.139.1.c

GRAECI.

Græci ſi ſunt hæretici,(de quo auctor dubitat) vt alii hæretici ſunt vitandi.21.1.d.& 2.a

Græcus in ſua regione peccaret conſecrando in azymo, & Latinus in fermentato. ibid.2.d

GRATIA DEI, GRATIA PRINCIPIS.

Gratia facta per mortem concedentis non expirat, licet mandatum de ea facienda expiret.162.1.e

Gratia principis intelligenda eſt ſine alicuius præiudicio, vt hoc intelligatur.188.2.g

Gratia facta vſq; ad beneplacitum Papæ morte eius expirat, ſed nō facta vſq; ad beneplacitum ſedis Apoſtolicæ.339.2.c

gratiam ſubreptitiam facit expreſſio falſi, quæ mouet principem ad facilius eam concedendam.343.1.a

Gratia à Papa facta, donec aliud decernat

non

Digitized by Google

epiſcopi licentia ſuſcipiendi ordines à quocunque non ceſſat per excommunicationem. 539. 2. c, ſed vſus eius impeditur. ibid. d

*epiſcopus, an poſſit excommunicare iuſta de cauſa Rectorem poſitum à Papa. 562. 1. b

*epiſcopi non poſſunt procedere contra officiales, & nuncios Papæ ſine illius licentia. ibid. 2. e

EREMITA.

Eremita, qui profeſſionem fecit in manibus cuiuſdam Mathei, qui non poterat illam admittere, non eſt verus religioſus. 541. 1. b

ERROR, ERRANS.

*Error perſonæ, & conditionis ſeruilis, annullat matrimonium: cui proximo accedit apud nobiliores error nobilitatis, ſeu plebeitatis. 4. 2. b

*error quo quis creditur primogenitus in primogenito, qui patri ſucceſſurus eſt cenſeri poteſt error perſonæ. 5. 1. a

error iuris obſcuri excuſat à peccato mortifero. 114. 1. g

error iuris non prodeſt ad rem vſucapiendam, ſed ad fructum eius. 179. 2. h

error iuris dubij perinde prodeſt ad hoc, vt error facti. 179. 1. b. [Qui errat non conſenit.] 214. 1. e

error, & ignorantia iuris non excuſat.] R. I. ibid. 2 f. quod declaratur. ibid. ead. lit. f. & g

error iuris licet non proſit ad vſucapiendum rem, prodeſt tamen ad acquiſitionem fructuum. 274. 2. e

error iuris dubij perinde prodeſt ad præſcribendum, ac error facti. ibi. ea. col. 2. h

error iuris etiam non obſcuri prodeſt ad vſucapiendos fructus reipſa perceptos. 275. 1. a

per Errorem ſoluens repetit ſolutum. pag. 318. 2. h

errans, & ignorans, & deceptus non conſentiunt. 188. 2. f

EVANGELIVM.

Euangelium non eſt ſolum in verbis Scripturarum, ſed in ſenſu. 38. 2. e

EVCHARISTIA.

Euchariſtiæ proceſſio, & deportatio ad ægrotos omitti poſſunt quando timetur dehoneſtatio. 25. 1. b. c

euchariſtiæ materia eſt vinum, cui non neceſſitate abſoluta, ſed præcepti admiſcetur aqua. 133. 2. b

*euchariſtiam non eſſe dandam damnatis ad mortē, quam ſit rationabile. 491. 1. d

*in Euchariſtia ſumpta manet Chriſti corpus, quamdiu eius ſpecies ſunt inconſumptæ. ibid. 2. a

*euchariſtiam ſumere in vita ſemel ſaltem iure diuino tenemur, vt ait quidam, ſed non in mortis articulo. ibi. ead. col. 2. b. c

euchariſtia non eſt ſacramentum adeo neceſſarium, vt Pœnitentia, & proinde hæc damnato ad mortem negari non poteſt, illa ſic. 492. 1. e

euchariſtiam à ieiunis ſumi præceptum eccleſiæ, eſt quod religioſiſſimè ſeruatur. ibid. ead. col. 1. g

euchariſtiam in articulo mortis ſumere nō obligatur, qui ſemel in anno communicauit, ſed ſic confiteri, ſi habet peccatum mortale. ibid. h. & 2. e

euchariſtia non eſt danda bis infirmo non ieiuno in eadem infirmitate. 493. 2. c. d Hoc autem poſtea limitatur: ibid. d. & pag. ſeq. h. e

EXAMINATOR.

*Examinatori promouendorum ad beneficia facta promiſſio generalis non inducit ſimoniam. 176. 1. f. neque eſculentorum, ei factorum oblatio, ob quæ nequaquam fuit motus, vt eidem examinando faueret. ibid. g

examinator fauendo verbis ei, qui promouendus eſt, ſi notabile adiutorium non intulit, non incidit in cenſuras Concil. Trid. ibid. ead. lit. g

*examinatores eos, qui accedunt ad ordinēs accepta pecunia idoneos iudicantes, qui ſint excōmunicati, & qui nō, 190. 1. g

EXCOMMVNICATVS, EXCOMMVNICATIO.

Excommunicatus non auditur in iudicijs, ſed fallit quando excipit pro vtilitate eccleſiæ. 63. 2. c

excom-

Excõmunicato præſente electio eſt nulla ſi cõſtabat eſſe excõmunicatum, 67.1.a
excommunicatio minor, & peccatū mortale non æquantur, 94.2.h
excõmunicato iniuſtè reddenda ſunt omnia quæ per illam perdidit, 304.2.g
excommunicationem per annalē quis incidit in ſuſpicionem hæreſeos, 351.1.d
excommunicatus ob debitum ſi ſigna contritionis dederit, & fuerit abſolutus à parocho põt in loco ſacro ſepeliri, 481.2.a.b. nõ eſt exhumandus ſed cogēdi hæredes ad ſoluendum debitum, ib.b
excõmunicatum vel interdictum à ſimplici ſacerdote abſoluū qui ſepelierunt in ſacro non peccauerūt, 482.1.e. & hoc ſi denunciatus nõ fuerat, & ſi bona fide factū eſt in eo qui denūciatus fuerat, ib.f
excõmunicans lex pro aliquo delicto nõ videtur excommunicare cõſentientem, & deſiderantem, 486.2.e
excommunicatus non põt abſolui per viā Cruciatę ſine præuia ſatisfactione, 81.1.d
excommunicare ſimplex ſacerdos non poteſt ſed ſic denunciare, 689.1.a
excommunicatus declaratus non facit fructus ſuos niſi quoad ſuſtentationem, p. 716 2 g.h
*excommunicatio lata ob multas cauſas copulatiuè non tollitur niſi per abſolutionē reſpondentē ad illas oēs, 157.1.d
*excõmunicatus in foro interiori an quis ſit ob ſimoniam, q̄ rei paruę datione eſt cõmiſſa, & concludit negatiuè, 176.1.g
*excõmunicatus quis, & irregularis vno & eodem actu eſſe poteſt, 224.2.h
*ab excommunicatione abſolutus cū reincidentia non reincidit in illam, antequā iudex reducat in illam, 257.1.b. ſed verius eſt quod reincidat, ib.ead.col.& lit. & lit.e
*excommunicato etiam notorio qui cõmunicat in his, quæ ad ſalutem animæ pertinent, etiamſi interſerat aliqua alia non excommunicatur, 267.2.a
in excõmunicatione qui per annum fuit ſuſpectus de hæreſi eſt, 268.1.e.f
*excõmunicatus per annum, vt iudicetur hæreticus quid opus ſit, 274.2.g
*excommunicationem quilibet excõmunicatus tenetur ſeruare, quæ non tollitur, niſi per ſuperioris ſentētiam expreſſam, 520.1.b.
*excommunicatus ſi celebret, vel corā ſe auctorizando celebrare faciat eſt irregularis, 389.2.d.& p.ſeq. 1.e. ſecus ſi ſimpliciter audiat, ib.e
excommunicatus ignorans ſe talem celebrando nō ſit irregularis, niſi ignorātia ſit ſupina aut affectata, ib.ead.col.1.h
excõmmunicatus non eſt irregularis accipienda Euchariſtiam, ſed ſic ſacros ordines, ib.2.f
excõmunicatus diuinis intereſſens, & pſallens non ſit irregularis, 391.2.b
*excommunicatio, & ſuſpenſio imponuntur propter delictum proprium, interdictum etiam ob alienum, 393.2.a
*excõmunicatus, & ſuſpenſus, gaudet priuilegio fori, & canonis, non alijs honoris & dignitatis, 395.1.d
*excõmunicari poteſt ignorans, & abſēs, licet non ſeruando eam non peccet, nec incurrat irregularitatem, 395.1.b.c
excõmunicatus fructus, & diſtributiones ſui beneficij perdit nõ irregularis, ib.2.a
excommunicatus, & interdictus celebrans duas incurrit irregularitates, vel vnam ex duabus cauſis conſtantem, quarū altera ſine altera tolli poteſt, ſed non prodeſt, ib.2.c
*excõmunicare poteſt habens iuriſdictionem eccleſiaſticam licet non habeat claues, vt laicus ex priuilegio, 494.2.e
excommunicatio non incurritur ipſo iure contraueniendo legi, vel mandato, niſi adſit clauſula id exprimens, ibid.2.h.& p.ſeq.1.a
*excommunicatum declarans aliquem ſub pœna excõmunicationis vocatum à ſe excommunicare tacitè videtur, pag. 495.2.c
*excõicatio non debet ferri pro culpa præterita ſine monitione, 496.1.f. Lata tamen non eſt ipſo iure nulla, ib. h. Fallit tamen in quantitate caſibus gloſſę & in vno quem auctor addit, ib.2.f
excommunicatus ſub prædicta culpa regulariter indiget diſpenſatione, & ſi celebret ſine illa ſit irregularis, ibid.h
*excommunicatio lata à delegato qui copiam ſuæ commiſſionis non dedit eſt ſecundum Innocentium nulla, quod tamen auctori improbatur, p 497.1.a.ex æquitate tamen Innocentij ſententia teneri poteſt, ib.c
excommunicato communicans in actu in quo controuertitur an ſit excommunicatus,

catus,non eſt talis,ib.2.a.b
Excommunicatus appellans à declaratione,durante lite non eſt vitandus,nec vitare debet,ib.c
*excommunicatio contra Capitulum lata nulla eſt,& ſi feratur ſolum culpa veniali,498.1.e.f
Et qui eſt culpabilis etiam mortaliter poteſt in ſacro loco ſepeliri,niſi ſit denunciatus, ib.h. & 2.e.Et viuus quamuis vitari non debeat, ipſe tñ vitare alios debet,& ſi celebrat eſt irregularis,ib.e.f
*excommunicatio non incurritur niſi ob peccatum mortale,500.1.h
excommunicatio poteſt ferri in ſingulos culpabiles mortaliter alicuius vniuerſitatis,ib.2.f
excommunicatus generaliter, non poteſt declarari,niſi citetur,& audiatur,ib.g
Pœna excommunicationis impoſita non addita clauſula ipſo iure, nõ excommunicat tranſgreſſorem eius; ſed facit excommunicatione dignum, 511.2.d
excommunicatio contra bannitos lata cõprehendere illos tãtum videtur, qui fauendo eis mortiferè peccant, 516.1.e
excommunicatio, quæ continet errorem intolerabilem nõ valet,& q̃ illa ſit,ib.h
*excommunicatus generaliter magis vitãdus,quàm bannitus generaliter,519.1.b
excommunicatus niſi denunciatus non vitandus fallit in notoriè percutiente clericum,ib.2.b
*excommunicationem non incurrit clericus, qui legens literas alium clericum eas legere cupientem ſubiratus manu repulit,520.1.f
*excommunicatus qui cum non eſſet, fuit abſolutus ad cautelam cum iuramento veniendi Romam, petet declarationem prudenter,523.2.a
*excõmunicatus nõ eſt qui vadit animo capiendi Cardinalem,vel epiſcopum, ſi non inſequatur,nec capiat,525.1.c
excommunicatus collectam in choro, vel capitulum cantans fit irregularis, aliàs non,527.1.d.& 2.a
excommunicatus vbi abſolutio nõ tenuit fructus beneficij non facit ſuos,niſi fortè quoad ſuſtentationem, ib.2.a
*excõmunicatus eſt per ſe,vel alium Apoſtolicarum literarum executionem impediens,vel ratam habens,533.1.b
*excommunicatus ſuſcipiens ordines minores an fiat irregularis, ĩndetur non, 540.2.h. & p.ſeq.1.a. neq. eſt inhabilis ad tenẽdum beneficium, 542.1.h.& 2.e
excommunicatum mori aliquẽ iura horrent,543.2.a
*excommunicatus abſolui poteſt regulariter manẽte irregularitate,ſed ſi offenſa ſit manifeſta nõ poteſt abſolui ab excommunicatione,niſi ſatisfaciat pro offenſa,545.2.e.f
*excommunicatus ab homine & non denunciatus perinde poteſt abſolui,ſicut á iure,545.1.a.b
excommunicatus ab homine & notorius percuſſor clerici parte ſatisfacta poſſunt abſolui à religioſis priuilegium habentibus in foro conſcientiæ,ib.b
Ab excommunicatione lata ab homine abſoluere non poteſt, niſi lator eius, vel ſucceſſor, vel ſuperior, & hoc parte ſatiſfacta,547.1.a
*excommunicari nemo poteſt, niſi homo baptizatus mortalis habens ſuperiorẽ, 550.1.e
*excommunicatum denunciatum ſola fama pro tali habitum vitare tenemur, 553.2.d.& pag.ſeq.1.e

Exenterare.

*Exenterare qui fecit aliquem eſt excommunicatus,& ſi non ſe fecit abſolui poſt duos annos vt ſuſpectus de hæreſi iudicandus,274.2.f.g

Ex Eo.

[Ex eo non debet quis fructum conſequi, quod viſus eſt impugnare.] 168.1.g

Exorcismvs.

Exorciſmus omnis increpatio, & adiuratio dæmonis iure dici poteſt, 176.1.h
exorciſmum hunc Chriſtianus omnis facere poteſt,ib.& 2.e
exorcizare dæmones Chriſtianus nullus prohiberi poteſt,ib.2.e
exorcizare infantes ſolus ſacerdos in baptiſmo poteſt,ib.f
exorcizare arreptitios nullus Papa inferior quemlibet Chriſtianum prohibere poteſt, ibid.g.ſed ſic eos, qui ad id cum certa poteſtate ſunt deputati, ib.h

Extra-

Digitized by Google

EXTRAVAGANS.

*Extrauagans Gregorij XIII. contra extrahentes, vel ementes granum vltra proprium vſum non habet excommunicationis latæ ſententiæ pænam. 511.2.d.& pag.ſeq. 1.e.f. Contrarium tamen ſtatuit prætorium pœnitentiariæ. ibid. 2.f.g.A.
*Extrauagans Pij V.de electione Superiorum ordinis Minorum an includat fratrem, qui impetrauit Domini cuiuſdã literas ad electores, vt ei fauerent, ſed his non eſt vſus,& dicitur non.503.2.c.d. An vetita ſubornatione vetetur etiã ſubornatio vera,& vtilis,& dicitur, nõ. 512.2.h
*Extrauagantis ab ipſo Gregorii XIII.abſolutionem petens an teneatur reuelare complices, quæritur, & reſoluitur. 535.1.b.c.d.& ſeq. hæc extrauagans vſu non recepta, & proinde non obligare ad reuelandos complices oſtenditur. 536.1.g. Vide bullæ.

EXVL.

Exul factus iniuſtè à ciuitate lucratur diſtributiones quas antea lucrabatur.403.2.f.

F

FACIENS, FACTVM.

Faciens aliquid, quod putatur publicè licitum, non cenſetur malè facere. 331.1.b
Faciens aliquid eo quod intelligit malè iura canonica,non peccat.ibid.c
factum lege approbante non eſt peccatũ. 197.1.d
factum vſque ad aliquem terminum, non durat adueniente illo.254.1.e
factum contra aliquem vi detêtum debet retractari.304.1.g
factum legitimè pœnam non meretur. 711.1.d

FACVLTAS.

*Facultates,quę,& quot,quæ per Bullam Cruciatæ non tolluntur, pagina 423 2. a.b.c
*facultates illæ per illam Bullam ſuſpenduntur, quæ eius acceptionem aliquo modo impedire poſſunt.424.1.f
*facultas per Cruciatam conceſſa durat perpetuò donec reuocetur.425.1.b.c

FALSVM.

Falſum dicere nemini licet, etiamſi liceat tacere verum.570.1.

FAMA, FAMOSVS.

Famam maximè publica perſona tenetur conſeruare.82.2.g
*fama, quæ habet originem à maleuolis, vel inimicis nullius eſt efficaciæ. pagina 202.2.c
Per famam ſcire quis propriè non dicitur. 263.1.b.c
fama,quæ requiratur, vt aliquis per famã hæreticus dicatur.ibid.d
*famoſum aliquid ea auditio efficit, quæ naſcitur ex dicto alicuius,qui vidit rem fieri,& creditur à toto populo, vel collegio,vel maiore parte illius.517.1.b

FAMVLI, FAMVLARI.

Famuli, qui ſtipendium iuſtum non recipiunt,an poſſint clam aliquid ſubripere quæritur.412.1.h.& 2.e.f.
famulus ætatis legitimæ nulla neceſſitate ſe locans minoris,quam valeant eius operæ, non poteſt quicquam accipere. 413.1.c. ſed ſi non ſit talis,eſt iniuſta locatio,& poteſt aliquid vltra ſuam mercedem accipere.ibid.d
famuli iuſtam mercedem, quæ,& quanta minuere,vel augere poſſunt.413.2.a.b
famuli, qui aulicis inſeruiunt quid lucrari meritò poſſint.ibid.c
*famuli videntes cõſeruos ſuos damnum aliquod domino facere, & non indicantes peccant. 445.1. d. & 2.a. b. ſed ſi res non ſit eorum cuſtodiæ deputata, non tenentur ad reſtitutionem. ibid.b. quomodo hi excuſari poſſunt à denunciatione.ibid.c
*famulari alicui malo etiam idolatræ in his,quæ non ſunt contraria legi diuinæ, licet,in aliis non.454 2.h

catus, non eſt talis, ib. 2. a. b

Excommunicatus appellans à declaratione, durante lite non eſt vitandus, nec vitare debet, ib. c

*excommunicatio contra Capitulum lata nulla eſt, & ſi feratur ſolum culpa veniali, 498. 1. e. f

Et qui eſt culpabilis etiam mortaliter poteſt in ſacro loco ſepeliri, niſi ſit denunciatus, ib. h. & 2. e. Et viuus quamuis vitari non debeat, ipſe tñ vitare alios debet, & ſi celebrat eſt irregularis, ib. e. f

*excommunicatio non incurritur niſi ob peccatum mortale, 500. 1. h

excommunicatio poteſt ferri in ſingulos culpabiles mortaliter alicuius vniuerſitatis, ib. 2. f

excommunicatus generaliter, non poteſt declarari, niſi citetur, & audiatur, ib. g

Pœna excommunicationis impoſita non addita clauſula ipſo iure, nõ excommunicat tranſgreſſorem eius: ſed facit excommunicatione dignum, 511. 2. d

excommunicatio contra bannitos lata cõprehendere illos tãtum videtur, qui fauendo eis mortiferè peccant, 516. 1. e

excommunicatio, quæ continet errorem intolerabilem nõ valet, & q̃ illa ſit, ib. h

*excommunicatus generaliter magis vitãdus, quàm bannitus generaliter, 519. 1. b

excommunicatus niſi denunciatus non vitandus fallit in notoriè percutiente clericum, ib. 2. b

*excommunicationem non incurrit clericus, qui legens literas alium clericum eas legere cupientem ſubiratus manu repulit, 520. 1. f

*excommunicatus qui cum non eſſet, fuit abſolutus ad cautelam cum iuramento veniendi Romam, petet declarationem prudenter, 523. 2. a

*excõmunicatus nõ eſt qui vadit animo capiendi Cardinalem, vel epiſcopum, ſi non inſequatur, nec capiat, 525. 1. c

excommunicatus collectam in choro, vel capitulum cantans fit irregularis, aliàs non, 527. 1. d. & 2. a

excommunicatus vbi abſolutio nõ tenuit fructus beneficij non facit ſuos, niſi fortè quoad ſuſtentationem, ib. 2. a

*excõmunicatus eſt per ſe, vel alium Apoſtolicarum literarum executionem impediens, vel ratam habens, 533. 1. b

*excommunicatus ſuſcipiens ordines minores an fiat irregularis, videtur non, 540. 2. h. & p. ſeq. 1. a. neq. eſt inhabilis ad tenẽdum beneficium, 542. 1. h. & 2. e

excommunicatum mori aliquẽ iura horrent, 543. 2. a

*excommunicatus abſolui poteſt regulariter manẽte irregularitate, ſed ſi offenſa ſit manifeſta nõ poteſt abſolui ab excommunicatione, niſi ſatisfaciat pro offenſa, 545. 2. e. f

*excommunicatus ab homine & non denunciatus perinde poteſt abſolui, ſicut á iure, 545. 1. a. b

excommunicatus ab homine & notorius percuſſor clerici parte ſatisfácta poſſunt abſolui à religioſis priuilegium habentibus in foro conſcientiæ, ib. b

Ab excommunicatione lata ab homine abſoluere non poteſt, niſi lator eius, vel ſucceſſor, vel ſuperior, & hoc parte ſatiſfacta, 547. 1. a

*excommunicari nemo poteſt, niſi homo baptizatus mortalis habens ſuperiorẽ, 550. 1. e

*excommunicatum denunciatum ſola fama pro tali habitum vitare tenemur, 553. 2. d. & pag. ſeq. 1. e

EXENTERARE.

*Exenterare qui fecit aliquem eſt excommunicatus, & ſi non ſe fecit abſolui poſt duos annos vt ſuſpectus de hæreſi iudicandus, 274. 2. f. g

EX EO.

[Ex eo non debet quis fructum conſequi, quod viſus eſt impugnare.] 168. 1. g

EXORCISMVS.

Exorciſmus omnis increpatio, & adiuratio dæmonis iure dici poteſt, 176. 1. h

exorciſmum hunc Chriſtianus omnis facere poteſt, ib. & 2. e

exorcizare dæmones Chriſtianus nullus prohiberi poteſt, ib. 2. e

exorcizare infantes ſolus ſacerdos in baptiſmo poteſt, ib. f

exorcizare arreptitios nullus Papa inferior quemlibet Chriſtianum prohibere poteſt, ibid. g. ſed ſic eos, qui ad id cum certa poteſtate ſunt deputati, ib. h

EXTRA-

Digitized by Google

EXTRAVAGANS.

*Extrauagans Gregorij XIII. contra extrahentes, vel ementes granum vltra proprium vſum non habet excommunicationis latæ ſententiæ pœnam. 511.2.d.& pag.ſeq.1.e.f. Contrarium tamen ſtatuit prætorium pœnitentiariæ. ibid. 2.f.g.A.
*Extrauagans Pij V.de electione Superiorum ordinis Minorum an includat fratrem, qui impetrauit Domini cuiuſdã literas ad electores, vt ei fauerent, ſed his non eſt vſus,& dicitur non.503.2.c.d. An vetita ſubornatione vetetur etiã ſubornatio vera,& vtilis,& dicitur, nõ. 512.2.h
*Extrauagantis ab ipſo Gregorii XIII. abſolutionem petens an teneatur reuelare complices, quæritur, & reſoluitur. 535.1.b.c.d.& ſeq. hæc extrauagans vſu non recepta, & proinde non obligare ad reuelandos complices oſtenditur. 536.1.g. Vide bullæ.

EXVL.

Exul factus iniuſtè à ciuitate lucratur diſtributiones quas antea lucrabatur.403. 2. f.

F

FACIENS, FACTVM.

Faciens aliquid, quod putatur publicè licitum, non cenſetur malè facere. 331.1.b
Faciens aliquid eo quod intelligit malè iura canonica,non peccat.ibid.c
factum lege approbante non eſt peccatũ. 197.1.d
factum vſque ad aliquem terminum, non durat adueniente illo.254.1.e
factum contra aliquem vi detẽtum debet retractari.304.1.g
factum legitimè pœnam non meretur. 711.1.d

FACVLTAS.

*Facultates,quę,& quot,quæ per Bullam Cruciatæ non tolluntur, pagina 423 2. a.b.c
*facultates illæ per illam Bullam ſuſpenduntur, quæ eius acceptionem aliquo modo impedire poſſunt.424.1.f
*facultas per Cruciatam conceſſa durat pꝑpetuò donec reuocetur.425.1.b.c

FALSVM.

Falſum dicere nemini licet, etiamſi liceat tacere verum.570.1.

FAMA, FAMOSVS.

Famam maximè publica perſona tenetur conſeruare.82.2.g
*fama, quæ habet originem à maleuolis, vel inimicis nullius eſt efficaciæ. pagina 202.2.c
Per famam ſcire quis propriè non dicitur. 263.1.b.c
fama,quæ requiritur, vt aliquis per famã hæreticus dicatur.ibid.d
*famoſum aliquid ea auditio efficit, quæ naſcitur ex dicto alicuius,qui vidit rem fieri,& creditur à toto populo, vel collegio,vel maiore parte illius.517.1.b

FAMVLI, FAMVLARI.

Famuli, qui ſtipendium iuſtum non recipiunt,an poſſint clam aliquid ſubripere quæritur.412.1.h.& 2.e.f.
famulus ætatis legitimæ nulla neceſſitate ſe locans minoris,quam valeant eius operæ, non poteſt quicquam accipere. 413.1.c. ſed ſi non ſit talis,eſt iniuſta locatio,& poteſt aliquid vltra ſuam mercedem accipere.ibid.d
famuli iuſtam mercedem, quæ,& quanta minuere,vel augere poſſunt.413.2.a.b
famuli, qui aulicis inſeruiunt quid lucrari meritò poſſint.ibid.c
*famuli videntes cõſeruos ſuos damnum aliquod domino facere, & non indicantes peccant. 445.1. d. & 2.a. b. ſed ſi res non ſit eorum cuſtodiæ deputata, non tenentur ad reſtitutionem. ibid.b. quomodo hi excuſari poſſunt à denunciatione.ibid.c
*famulari alicui malo etiam idolatræ in his,quæ non ſunt contraria legi diuinæ, licet,in aliis non.454 2.h

FAVOR.

*Fauor quo vnus alium iuuat ad conſequendam aliquam gratiam eſt res natura ſua inuendibilis.177.2.a

fauores, qui vendere ſolebat fumo ab Imperatore necatus eſt.ibid. ead.col.2. & ead.lit.a

FERIATVS DIES, SEV FESTVM.

Feriato die figuli præparantes materiam in diem ſequentem peccant, nec excuſantur conſuetudine, quia non eſt præſcripta.243.1.g

feriato die famuli artificum, niſi audita Miſſa laborare nõ poſſunt, & niſi herus vel ipſi neceſſitate premantur.243.1.a.b

feriato die ſutores, qui adſtant tabernæ, vt vendant calceos non peccant ſaltẽ mortaliter.242.2.g

feriato die plus in vno opere ſeruili, q̃ in alio impendi põt, prout conſuetudo dictat, & vir prudẽs iudicauerit.244.2.g.h

feſtum præſentationis B. Marię, & aliquot alia in quibuſdam regnis celebrari poſſunt.748.1.e

FEVDATARIVS, FEVDVM.

Feudatarius non omnis tenetur inueſtituram petere, & iurare fidelitatẽ.418.1.g

feudum concedens habet dominium directum feudi.ibid.ead.col.& lit.g

feudum concedi poteſt abſque onere petendi inueſtituram, & præſtandi iuramentum fidelitatis.ibid.1 h

feudum iure perditum, & renouatũ adeo cenſetur vetus, vt agnati poſſint in eo ſuccedere.419.1.b

FIDALGVS.

Fidalgus verè eſt nobilis, & fidalguia nobilitas.471.2.c

FIDES CHRISTIANA, FIDES HVMANA.

Fidem omnis Chriſtianus confiteri tenetur, non ad ſemper.pag.1.1.b

[illegible] quando quis profiteri teneatur.ibidem 2.a

[illegible] in ſuis temporibus non confitentes Chriſtiani timore pœnæ à peccato non excuſantur.ibid.b

fides bona licet à peccato excuſet, non tamen à pœnis incurſis per actum, qui bona fide eſt factus.98.2.e

fidem ad generandam duo requiruntur, motiuum, & pia affectio.140.1.f

fides etiam hoſti ſeruanda eſt.201.1.a

fidem frangenti fides etiam iurata frangi poteſt.ibid.c

fidei profeſſionem omittentes non poſſunt regula de triennali poſſeſſore gaudere quoad faciendos fructus ſuos.pag.268.2.g.h

fidei profeſſionem an canonici omittentes perdant non ſolum fructus, ſed, & titulum beneficii, quæritur, & reſoluitur negatiuè.269.2.b.c

fidei profeſſionem canonici etiam exempti tenentur facere in manibus epiſcopi.270 2 g. & prælati regulares. ibid.h. & pag.ſeq.a

fidei profeſſionẽ parochus ante duos menſes, qui nõ fecit, faciat eam poſt. 271.1.c.& ſi non poteſt, per procuratorem, qđ tamen negatur.ibi.d.& 2.a.in Addit.

fidei profeſſio poſt duos menſes non prodeſt ad quærendos fructus præteriti tẽporis.ibid 1.d

fidei profeſſionem, qui non fecit per ignorantiam, non peccauit.ibid.2.c

fides perficit matrimonium, & facit de nõ rato ratum 612.2.f

ad fidẽ, & baptiſmum nemo inuitus cogi debet, neq; id propter ſcandalũ. 610.2.e

*fides duæ circa matrimonium ſunt, altera pactionis, ſeu promiſſionis, altera cõſenſus.5.2.b

*fidem de contrahendo matrimonio, qui dedit, & cum ſpõſa rem habuit, tenetur in vtroque foro eam ducere.21.1.c.d

*fidem Catholicam nunquam negare licet, ſed eam profiteri quando neceſſe eſt quiſque tenetur.262.1.f.g

fides producitur à motiuo, & libera volũtate, 385.1.lit.c

FIDEIVSSOR.

*Fideiuſſori accipere, licet vſuram, quam ſoluit creditori.329.2.b

*fideiuſſor præcipuè obligationes ſui principalis poſt annum ſoluendas poteſt minoris iuſto precio emere.342.2.f

Fide-

* fideiuſſori pro fideiuſſione licet aliquid accipere, 354.2.f

Fideicommiſſum.

Inter fideicommiſſum ſimplex & expreſſam teſtatoris alienationis prohibitionem quid interſit, 386.1.g
fideicommiſſum impedit translationem dominij, & facit contractum nullum, 388.1.h. & 2.e
fideicommiſſum datur ea conditione vt poſt mortem fideicommiſſarij detur alteri, & poſt illius mortem cedat alicui operi pio, 731 2.a.b
fideicommiſſum tacita fide præſtita de reſtituendo incapaci, debet hæredi reſtitui, & illud qui habet eo priuari, 460.1.e.f. Non antem ſi palam, ib.f
fideicommiſſum illud qui poſſidet pôt illud tenere donec eo priuetur, ib.g
fideicommiſſum qui reuelat dimidiam illius partem conſequitur, ib.2.e. vel tertiam, ib.f
fideicommiſſum cõditionale non trãſmittit ad hæredes nec ẽt ad liberos, 470.1.f

FILIVS, FILIVSFAMILIAS, Filivs Spvrivs, Filia.

Filius impubes habet idem domicilium, quod pater ſuus, 96.1.f
filiusfamilias poteſt ſibi eligere domiciliũ poſt pubertatem, ib.2.e
filius quas ob cauſas exhæredari à Patre poſſit, 111.2.c
filius natus in legitimo matrimonio, & matri morienti dicenti ſe eſſe ſpurium credens vt ordinari poſſit ſine diſpenſatione, 139.2.d. & p.ſeq.1.e
filius natus in matrimonio legitimo, quicquid ei mater dixerit, ſe legitimum credere debet, ib.140.2.f
filius natus ex illegitimo matrimonio regulariter non admittitur ad ſucceſſionem, 150.1.e
filius præſumitur eſſe ſimilis patri, 151.1.a
filiorum appellatione nepotes quando cõtineantur, ibid.b
filius non tenetur credere matri aſſerenti ſe vouiſſe religionem, 256.2.e f
filiusfamilias patrem habens diuitem, pauper dici poteſt, & ei frater beneficiarius diues neceſſaria in ſtudijs poteſt ſuppeditare. pag. 293.2.d
filius quoad honores & nobilitatem non ſequitur cõditionem matris, ſed patris. pag. 471.1.d
filius ex nobili patre, & ignobili matre eſt nobilis, ibid.2.b
filijs ſpurijs ex damnato coitu natis non ſuccedunt parentes, nec contra, 474.1.g
filius natus in agro vbi mater peſtis cauſa ſeceſſerat, cẽſetur in vrbe natus, vbi mater habebat domiciliũ, 489.1.d. & 2.a.b
filius is tenuit legitimè beneficium illi ratione talis domicilij collatum, ib.d
filius religionem profeſſus quam fecit, tẽpore neceſſitatis parentum tenetur exire, ſi tempore profeſſionis habuit poteſtatem ſubueniendi eis, 497.1.f.g
filij viuentibus parentibus habent ſpem ſuccedẽdi in legitimis eorum poſt mortem illorum, ſed antea nihil, 696.2.h
filius legitimus ex ſpuria clerici natus pôt præſentari ad capellaniam, quę eſt iuris patronatus ipſius clerici, 718.1.g
filij ſpurij, & baſtardi dicũtur eſſe de familia, & ſanguine defuncti, ib.h
* filij ſpurij nati viuente primo marito, nõ legitimantur per ſubſequẽs matrimonium, 20.2.h
filia poſt 25. annum ſtuprum committens non poteſt exhæredari, nec dote priuari, 44.2.h
* filij illegitimi ſunt, quorũ parentes cũ in tertio gradu cõtraxiſſent, cõmiſſionem habuerunt ad epiſcopum, vt ipſe diſpẽſaret cũ eis, & non diſpenſauit, 95.1.b.c
filij nati ex matrimonio legitimo, ſed in peccato contracto, ſunt legitimi, 73.2.a
* filius natus ex nupta viuẽte cum ſuo marito præſumitur filius eius, 85.1.d
filios legitimos facit ignorãtia impedimẽti vtriuſq. parentis, vel alterius, ſi legitime matrimonium contraxerũt, 91.2.a
* filij nati antequam pater fieret hæreticus non afficiuntur pœnis, ſicut nec filij nati ante proditionem patrum rebelliũ, nec ingratitudinem patrum liberorum 277.2.c.d
* filij nati ante dignitatem, patris, vel poſt quam ea motus fuerit, illius priuilegijs non gaudent, 278.1.f
filios hæreticorum natos ante hæreſim puniri ſententia communis eſt, 279.2.A.
* filiusfamilias vt mutuũ, ſiue pecũ furando patri ad illicita, ita ad reſtitutionem obligatur, 444.1.g

Filius ſi per 20.annos vixerit in quaſi poſ ſeſſione ſui iuris, emancipatus præſumi tur,617.2.a
filius familias pôt præſcribere ſpacio.20. annor.contra patriam poteſtatem, ibi.c
filij Iudeorum nequaquam ſunt inuitis pa rentibus,vel altero ſaltem baptizandi, 618.2.h
filium ancillæ ad baptizandum requiritur eius conſenſus,ib.ead.col.2.& lit.h

FISCVS.

Contra fiſcum in dubio iudicandum eſt, 455.2.a
fiſco non tenetur quis reſtituere res ei de bitas ante ſententiam latam, 442.2.h
fiſco pater legitimam tenetur ſoluere,quã filius eius debuit habere,qui ad eã amit tendam fuit condemnatus, 443.1.d

FOEMINA.

* Fœmina licet eccleſiaſticam iuriſdictio nem habere poſſit, excommunicare ta men nõ pôt iure communi,ſed ex priui legio Papæ ſic,494.1.g.h.& 2.e
fœmina pauper, quę non poteſt ire Romã ob percuſſionẽ clerici,vel ob aliam cau ſam ab epiſcopo abſolui pôt, 537.1.a.b

FORMVLA.

* Formula quędam ſupplicationis faciẽdę ad penitẽtiarię prætorium, qua petitur abſolutio à cenſuris incurſis ob confidẽ tiam ſimoniacam,& habilitatio ad bene ficia deinceps obtinenda,173.1.d
* formula ſupplicationis, qua quis ob ver ba quædam malè prolata veniam petit, & ab omni hæreſis ſuſpicione liberari petit,259.1.a
* formula ſupplicationis qua diſpenſatio ab irregularitatibus & obtinendi bene ficia in eis obtenta petitur, 460.2.f

FORNICARI, FORNICATIO.

Fornicando vno & eodem genere peccati peccãt ſubdiaconus & epiſcopus,& ſim plex religioſus,& prælatus quamuis hi grauius,663.1.b
* fornicatio illius quæ contraxit contra formam Concilij tollit obligationem eam ducendi,ſed non dotandi, 32.2.h
* fornicatio pręcedens matrimonium non poteſt obeſſe vxori aut hæredibus eius, 103.1.e
* fornicatio eſt peccatum infectiuum alio rum,& denunciari pôt ſine præuia mo nitione,108.2.f.Hoc intelligitur de for nicatione,in qua non ſperatur emenda tio,ſicut in hæreſi,110.2.e
* fornicarius qui ſæpè poſt copulam ama ſiam eſt exoſculatus ſine animo copulã habendi, ſemel tantum peccauit. 458. 2.h.
* fornicationis peccata, & contra naturã non ſunt reſeruata, nec expedit.pagina 474.1.g.

FORTVNA.

* Fortunam ad pinguiorem tunc quis per ueniſſe dicendus eſt,quãdo deducto eo quo indiget ad ſe decenter ſuſtentandũ ſoluere poteſt,557.1.c.d
Ad fortunam pinguiorem qui peruenit, debet ſoluere debita de his, quæ ei ſu perſunt retenta ſibi commoda,& hone ſta ſuſtentatione,ib.2.a

FORVM.

* Forum exterius iudicat facta externa,& hoc ſecundum quod probatur,214.1.f
In foro pœnitentiæ pœnitenti tam pro ſe quam contra ſe dicenti creditur,244.1.e

D. FRANCISCVS A PAVLA, D. FRANCISCVS, ET ALII.

D.Franciſci à Paula priuilegium in fauorẽ nationis Gallicæ Minimorum conuen tui in vrbe conceſſum, 36.1.f.Hoc priui legium tuetur auctor contra eos qui il lud infringi cupiebant,37.1.& 2.col.per totum & pag.ſeq.
* Franciſcus cur ſtatueritur tãto tempore quis ſibſit quanto præfuit, 78.1.e.f
* Franciſci Lamberti epi Nicienſis(debuit dicere Genuenſis, quia hæc propria ſe des eſt illius epatus) donatio facta Lu douico Baldouino ex qua oriſ qõ,435. 2.b.An pdicta donatio fuerit cauſa mor tis,vel donatio inter viuos, & rñdetur fuiſſe hæc poſterior,437.1.a b.Donatio hæc item defenditur quod nõ tam fue-

Digitized by Google

rit donatio, quã plurimorum laborum compenſatio.438.1.f g

S. Franciſci Tertiariorum regula non eſt religio. ſed modus viuendi approbatus. 358. 1.f. niſi ſit de nouo à ſede Apoſtol. pro religione approbata. ibi.g.h. Poteſt, qui eam vouit cũ habitu illo in aliquo eremitorio ſolus viuere. ibid.h.& 2.e

S. Franciſcus voluit fratres ſuos totos à Deo pendere.464.2.g

D. Franciſci Tertiariarum duo genera, & quomodo viuere debeant.699.2.a

S. Franciſcus de Paula in Galliam ex Italia quomodo venerit. 721.2.b.c

S. Franciſcus potuit apponere in fundatione cœnobii S. Trinitatis Romæ conditionem, quam appoſuit.723.2.a.b.c

S. Franciſci Tertiariorum religioſus poteſt tranſire ad aliam religionem etiã Mendicantium petita, ſed non obtenta licentia.557.2.b.c

*S. Franciſci de Paula Priuilegium datum in fauorem ſui ordinis Francorum Gallicæ nationis, vt eis, & non aliis cœnobiũ ſui ordinis inhabitare liceat. 427. 1. b. Circa quod quæritur an ſolus corrector Gallicæ nationis eſſe debeat, & reſpondetur non ſolum illum, ſed, & alios officiales Gallos eſſe debere. ibid. d. & 2.a.b. Imò verò omnes eius conuentus fratres.428.1.f.g. Et hi nõ poſſunt, mutari, & alii in eorum locum aliarũ nationũ ſubſtitui.429.1.a Nouitii aliarum nationum, quam Gallicæ recipi poſſunt. ibid. b.c. aliarum nationum nouitii, quando ibi recipi poſſint. ibid.c.d

FRANCIGENAE, FRANCI.

Francigenæ non habent filios in poteſtate.619.1.b

Francorum rex priuilegio Apoſtolico eſt canonicus in aliquot Eccleſiis Franciæ. 726.1.e

Francorum regnum tãdiu ſtabit, quamdiu in eo Catholica Romana religio vigebit. Franciſci primi dictum.231.2.c

Franciæ Rex eſt in ſuo regno imperator. 232.1.f

Franciæ Rex, nec eius ſubditi quo ad tẽporalia, nõ ſunt Papæ ſubiecti, ſed ſic quo ad ea, quæ in Bulla continentur.236.1.g

FRAVDATOR.

Apud Fraudatorem nihil debet remanere ex eo, quod per fraudem venit ad eum. 427.1.a

FRATRES.

Fratrum duorum conuentio iurata de vnione ſuarum legitimarum maioratui, & an teneat quæritur, & reſoluitur affirmatiuè.266.2.e

fratres tamen eam conuentionem violando non peccauerunt mortaliter. p. 267. 1.d.& 2.a

FRVCTVS BENEFICII.
FRVCTVS.

Fructus beneficii ſui quorum eſt adminiſtrator conſentiens laico, vt ſine iuſta cauſa vſurpet, peccat, & excommunicatus eſt.87.2.c

fructus beneficii, qui fuit nulliter prouiſus debet reſtituere, vel de eis componere. 129.2.g

fructuum à reſtitutione duo excuſãt paupertas ſaltem, donec ad pinguiorem fortunam veniat, & ſeruitium.141.2.b

fructus beneficii, quos ſacerdos à laico tanquam pro ſeruitio ipſius beneficii accepit, non reſtituere tenetur.178.2.g

fructus quærit bonæ fidei poſſeſſor modo non ſit prædo.179.1.d

fructus beneficii Canonici abſentis vltra trimeſtre ſunt operi pio applicandi, q̃d fuerit arbitrarium.297.2.b

fructus hos expreſsè remittere epiſcopus non poteſt, ſed ſi non priuet, canonicus non tenebitur eos reddere. ibid.c

fructus dicuntur, [qui reſidui ſunt deductis impenſis.]425.1.b

fructus epiſcopatus vacantis à die vacationis de iure ſucceſſori debentur. 422 1.g

fructus beneficiarii morientis quinam cẽſendi ſunt, quando eos ille moriens donat.434.2.g

fructuum diuiſio inter præceſſorem, & ſucceſſorem beneficii, facienda modo, quo inter vſufructuarium, & proprietariũ. 477.1.c

fructus beneficii collecti, vel à ſolo ſeparati beneficiorum pertinent ad eos, vel ad iuſtos hæredes eius nõ ad ordinarium. 478.1.h.& 2.e

fructus beneficiorum viuente titulari reſeruati ſuæ adminiſtrationi à ſolo ſeparati, debentur hæredi ipſius,448.1.e.f.& ſi fuerunt impenſi pertinebunt ad hęredes eius, vel ipſius cauſam agentes, ſi nõ ſunt impenſi, ad ſpolia. ibid.f.g

Fructus ſedē vacante iure communi debentur ſucceſſori, niſi obſtet priuilegiū. ibid.2.f
fructus beneficii inter præceſſorem, & ſucceſſorem quomodo diuidi debeāt. pag. 477.1.c.& 478.1.e.f
fructus beneficii, qui malè percepit ob horarum omiſſionē, quomodo faciet, vt ſit lib. 1.760.2.g.h.& 762.2.d. & p. ſeq.1.e
fructus Canonicatus, qui conſiſtunt in diſtributionibus, & groſſa reſtituendi ſunt aliis canonicis, quibus illis accreſcunt. 762.1.d
fructus ob abſentiam Eccleſiæ parochialis perdēs reſtituere debet fabricæ, vel pauperibus loci. ibid.g.h
fructus beneficiorum quatenus ſunt tales, ſubiacere poteſtati laici, aſſerere ſapit impietatem.775.2.c.d
*fructuum beneficii maior expreſſio facta ad hoc, vt Papa conſentiat certæ penſionis reſeruationi, & ſi videatur continere traditionem facti, quod ſit loco rei ſpiritualis obtinendæ, non tamen obtinet, nec continet ſimoniam.145.1.d.& 2.a. eſt tamen res profana, falſa, mala, & peccatum.ibid.2.d.& peccatum eſt mendacium mortale.ibid.d.& facit gratiā nullam.ibid.ead.lit.d
*fructus beneficii per ſimoniam quæſiti non debentur Eccleſiæ, ſicut pecunia pro illo data.157.2.d
*fructus beneficii poſt triennalem poſſeſſionem percipiens etiam mala fide facit illos ſuos quando habet titulum coloratum.170.2.e
*fructus beneficii de iure, & non de facto vacantis pertinent ad eū, qui illud prius canonicè fuerit conſecutus. pagina 193. 1.d.& 2.a
fructus beneficii irregularis quos teneatur reddere, vel non.226.1.f.g
*fructus beneficii ſunt, vt, plurimum induſtriales.227.2.c
*fructus beneficii per ſimoniam ignorāte beneficiario commiſſam acquiſiti pertinent durante ignorantia ad ipſum beneficiarium.ibid.c.d
*fructus beneficii nō debentur ei, qui ius in eo non habet, & qui ſcit eos ab alio teneri, non tenetur illos ei reuelare per monitorium.526.1.g.h
fructus in dubio pertinere ad poſſeſſorem bonæ fidei credendum.527.1.b

F R V S T R A.

Fruſtra precibus impetratur, quod iure communi conceditur.203.2.c

F V R I O S V S.

*Furioſo gladium quando liceat, vel non liceat reddere.241.2.b

F V R A N S, F V R T V M.

Furantem, qui videt non tenetur ad quod furatum eſt reſtituendum, etiamſi poſſit prohibere, niſi ad id teneatur.414.1.h
fur qui furando, & latro, qui prædādo occiditur in loco ſacro non debent ſepeliri.482.2.f
furtum rei minimæ eſt furtum, ſed non mortiferum.675.1.b
furtum mortale, quæ quantitas faciat opinione auctoris.676.1.f
furta multa minuta, qui fecit non tenetur illa reſtituere, donec illa peruenerint ad quantitatem notabilem, poſtea autem ſic.677.2.c.d
*furto ſubtrahere grauius eſt, quam furatā retinere, vnde ex furto ſublatis nō ſemper facienda eſt reſtitutio.324.1.g
*furtum cōmittens in finem ſeminādi diſcordias duo peccata committit.325.2.b
fures in vtroque foro rem reſtituere tenētur.326.1.c

F V T V R A.

*Futurorum cognitio, quæ non pendent ab aliqua cauſa naturali eſt reſeruata Deo.388.1.e
futura cur in veteri teſtamento à prophetis ſciſcitari liceret, non autem in nouo. ibid.2.e
futura velle ſcire per ſe peccatum non eſt, ſed tantū modo indebito.ibid.ea.col.2.f

G

G A B E L L A.

GAbellas, qui non ſoluens, ob id quod iure non debet, & ſi ob id in aliquas pęnas inciderit, mercede conductus nō debet eas de ſuo ſoluere.484.2.g
Gabellam imponere eſt ius reſeruatum principi pertinens ad regalia, & eā ciuitas regia non poteſt imponere, ſed regi imponenti conſentire.740.1.f.g
Gabella imponi à principe ſine iuſta cauſa non poteſt.ibid.g
Gabellam ciuitas, quæ vult imponere q d faciet.ibid.h

Gabel-

Gabellas etiam ſine iuſta cauſa rex, & ciuitas auctoritate regiâ imponentes nô incidunt in bullam cœnæ. ibid. 2.e.f

Gabellam minimam iniuſtè exigens ab eccleſiaſticis tunc demum excommunicatur, cum exigit intentione exigendi eã vſq; ad notabilem quantitatem, vel cũ de facto ad eam peruenit. ibi. 2.h. & obligat pariter ad reſtitutionem. ibid. c

Gabellas nouas per bullam cœnæ imponi prohibitas, videtur imponere Superior vetans extrahi triticum extra territoriũ eius integrum non molitum. 742.1.g.h

Gabella perſonalis à clericis exigi non debet, neque pro rebus propriis imponi, quando eas mittunt dono, niſi cauſa negotiationis. 776.2.g.h

Gabellam non debent clerici de reb. ſuis quas vendunt intra ſuum territorium, nec extra illud quando eas ad amicum dono mittunt. 777.1.a. & ibid. c

Gabella an debeatur pro rebus à clerico miſſis ſtandũ eſt clerici iuramento. ibi. c

Gabella debetur à clerico ſi fingat ſe mittere dono res ſuas. & tamen conuenerit cum alio, vt tantundem de ſuis rebus ad eum mittat. ibid. c

GALLIA.

Gallia ſeruat ius antiquum, ſecundũ, quod gratia ſine literarum expeditione valet. 115.2.c

Galliæ conſuetudo ius coloratius habenti poſſeſſionem beneficii adiudicat. pag. 317.1.c

Galliæ omnes Eccleſiæ Cathedrales fuerunt Canonicorum regularium, vt colligitur ex Volaterrano. 509.2.c

GENERALIS.

Generalis poteſt transferre ſuum ſubditũ ad ordinem latiorem cum iuſta cauſa. 560.1.f. Hoc autem ſcriptura authentica conſtare debet. ibid. ead. lit. f

Generalis dans facultatem tranſeundi ad aliam religionẽ intelligẽdus de ſtrictiore, vel pari, niſi id exprimat. ibid. 2.f.g

Generalis quem recuſauit admittere, ſi velit ingredi non ſatisfecit. 649.2.a.b

Generalis, qui tulit in ſuum ſubditum ſententiam priuationis habitus, & expulſionis, nullam habet amplius in eum iuriſdictionem. 580.2.h

Generalis cauſa cognita poteſt præcipere ſuis ſubditis, ne talem, vel talem recipiant. 650.1.e.f

Generalis poteſt concedere ſuo ſubdito, vt maneat extra monaſterium habitu retẽto ad ſubueniendum parentibus. 689.2.d. & pag. ſeq. 1.e

Generalis ordinũ Minorũ an poſſit tranſferre moniales ſibi ſubditas ex vno monaſterio cauſa nouę fundationis, vel correctionis, iure communi quæritur, & reſoluitur affirmatiuè. 690.1.h. & ſeq.

Generalis ordinis mendicantium cõceſſit ſuo monacho Eccleſiam ſibi vnitam, & quæritur an ſit licita præfata cõceſſio, & reſoluitur affirmatiuè. 707.1.a.b. ſed eſſe contrariũ Conc. Trid. aſſeritur. 710.2.g

Generalis ordinis Mẽdicantiũ, qui conceſſit certam Eccleſiã ſuo monacho ad vitã an eam reuocare, poſſit, q̃ritur, & reſoluitur affirmatiuè. 708.1.h. & 2.e.f. ſed ſine iuſta cauſa fieri non debet. 709.2.b

GERVNDIVM.

Gerundium adiectiuum, vel participium paſſiuum neceſſitatem ſignant. 746.2.h

GESTA.

Geſta ratione publici officii valẽt propter errorem communem quomodo ſit verum. 139.1.c

GRAECI.

Græci ſi ſunt hæretici, (de quo auctor dubitat) vt alii hæretici ſunt vitandi. 21.1.d. & 2.a

Græcus in ſua regione peccaret conſecrando in azymo, & Latinus in fermentato. ibid. 2.d

GRATIA DEI, GRATIA PRINCIPIS.

Gratia facta per mortem concedentis non expirat, licet mandatum de ea facienda expiret. 162.1.e

Gratia principis intelligenda eſt ſine alicuius p̃iudicio, vt hoc intelligatur. 188.2.g

Gratia facta vſq; ad beneplacitum Papæ morte eius expirat, ſed nõ facta vſq; ad beneplacitum ſedis Apoſtolicæ. 339.2.c

gratiam ſubreptitiam facit expreſſio falſi, quæ mouet principem ad facilius eam concedendam. 343.1.a

*gratia à Papa facta, donec aliud decernat

non

non expirat illius morte, ſed ſic cõ con ceſſa eſt ad eius beneplacitũ. 408.2.e.f.g
gratia ſemel facta durat, donec reuocetur, vel ſuſpendatur.425.1.b.c
gratia gratum faciẽs, & iuſtitia originalis quomodo differant.615.2.d.& ſeq.1.e
*gratiã nullã efficit oĩs expreſſio falſi, ſed non omnis taciturnitas veri.59.2.b.c
*gratiam nullam facit taciturnitas eius, quod delictũ auget, & defectũ expreſſum ſuper quo diſpenſatur.711.b.c
*gratiæ verba, quæ ſapit priuilegium non ſunt extendenda vltra propriam ſignificationem.238.2.f
*gratia Papæ valet etiam ſi ſcripta non ſit, & morte concedentis non expirat, quãuis mandatum de ea facienda re integra ſic.407.2.d
*gratiæ reualidatio per ſordes præmiſſas obtentę, ita videtur dãda, vt nihil quod promiſſum eſt, ſed quod iuſtè labor me retur ſoluatur.508.1.e.f
*gratia illa eſt facta apud Sedem Apoſt. quæ facta eſt in ipſamet curia, & ad Papam pertinet rõne papatus.ibid.2.e. ſed ſufficit, vt ad ipſum ſpectet ratione temporalis iuriſdictionis.ibid.2.h.A

GRAVATVS.

Grauatus ſimpliciter reſtituere aliquid alicui, non poteſt illum grauare, vt reſtituat illud alii.469.2.b.c
grauatus reſtituere aliquid ſimpliciter, ſi reſtituat fideicommiſſario onere aliquo adiecto, ſatisfacit obligationi reſtituendi.ibid.2.c
grauatus reſtituere aliquid alicui de familia nõ poteſt grauare illum, vt reſtituat alteri, fallit.ibid.2.d.& p.ſeq.1.e

GVBERNATOR.

*Gubernator, qui non tradidit prõptè ſuſpectum de hæreſi Inquiſitori, & carcerarius, qui dimiſit eum fugere ſunt excommunicati.268.1.g & excommunicatio illorum de iure non eſt Papæ reſeruata, ſed ſic quatenus ſunt fautores hæreticorum ob excommunicationem bullæ cœnæ.ibid.h.ſed ſi aliam ob cauſam, quam vt fauerent hæretico hoc fecerunt non cenſentur excommunicati in foro interiori.ibid.2.e.f

H

HABITVS RELIGIONIS.

Habitum regularem deferre occultũ æquè difficile diſpenſatur, ac nullũ deferre.511.2.a
Habitum occultum deferens minus recedit à profeſſione regulari, quã qui nullum defert.ibid.2.c.d
habitus religionis poſt concilium ſumi poteſt ante 16. annum, & annus probationis completi.518.1.g
habitum probationis patẽter diſtinctum portans quantocunq; tempore non cenſetur profeſſus.544.2.h. nec obligat religioni in genere, neq; in ſpecie.545.1.b.c
habitus probationis non impedit matrimonium contrahendum.ibid.c
habitum, vt ſuum dimittat nullus inferior Papa regulari cõcedere poteſt. 574.2.e. niſi eum eijciendo è ſuo ordine.ibid.f
habitum ſuum regularis dimittens eſt excommunicatus.578.2.e

HÆRES.

Hæres ad ſeruanda iuſta præcepta teſtatoris compelli poteſt etiam per cenſuras eccleſiaſticas.393.1.a
*hæres inſtitutus in aliqua quota hæreditatis eſt verus hæres.428.1.g
hæres non tenetur credere dicenti ſibi à teſtatore iniunctum eſſe, vt darentur ei 400.ſcuta, niſi adſit coniectura probabilis.473.1.a.b
hæredem ignorans eius cui debet, quid tenetur facere, vt poſſit debitum ſoluere priuſquam pauperibus tribuat.475.1.a
*hæres ſcriptus, cuius culpa teſtator obiit, illi ſuccedere nequit, & à fortiori venit priuandus, ſi illum occidit.103.1.b

HAERESIS, HAERETICVS.

In hæreſim, aut ſchiſma lapſi reconciliari poſſunt, & poteſt epiſcopus pœnas iuris reconciliatis remittere, ſi ſit conſuetudo.15.1.a
Cum hæreticis communicatio licita quomodo eſſe poſſit.19.2.a.b.c
hæreſis, & ſchiſma quomodo differãt. ibi. 2.d.& 20.1.e
hæretico notorio non eſt dãda aliqua preeminentia.27.1.c

Here-

hæreticus fautor quidam eſt credendo, alius cibando, prior eſt hęreticus, non poſterior. 85.1.a
*de hæreſi cognoſcere inquiſitores, & dię ceſani poſſunt, ſed hi ſine illis ſententiam definitiuam non poſſunt ferre, nec illi ſine his. 244.2.g.h
*hæreſis [eſt crimen Catholicæ fidei contrarium. 246.1.g. cum hæreticis conuerſatus vltra montes non tenetur illos Romæ denunciare, ſed ſic in Italia, vel Hiſpania. 248 2.h.& 1.e
hæreticus rediens ad cor non debet abſolui nõ manifeſtatis Iudæis, qui ei Iudaiſmum ſuaſerunt. ibid. 2.g.h.& 249.1.c
hęreticis non fauet Papa cum quibuſdam ſacerdotibus ad ducendas vxores iuſta de cauſa diſpenſat. 662.1.e.f
*hęretici notorij bona, an vt occupari poſſint indigeant ſententia quæritur, & reſoluitur affirmatiuè. 273.2.a. ſed ſententia communis eſt contraria. 274.1.h.A. [Hęreſis omnium infidelitatum eſt peſſima.] 275.2.d
*hæretici non ſunt quotquot ab officio inquiſitionis aliqua pęna condemnantur, & deſcendentes ab eis non ſunt ab ordinibus arcendi. 407.1.c d
*hæreticus non eſt cenſendus, cui hæreſis obiecta, nec probata fuit. 270.1.e. ob hæreſim bona cõfiſcata iuxta iura antiqua pertinent ad principem in cuius ditione ſunt. 272. 2. f. g. ſed per iura noua pertinent ad ſedem Apoſtolicam. 273.1.a.b
hæreſeus crimen eſt pure Eccleſiaſticũ, nec illius cognitio ad vllum regem, & principem ſæcularem pertinet. ibid. ead. lit. b
hæreticorum bonorum apprehenſionem debet præcedere ſententia declaratoria. ibid. 2.a
*hæretici, qui vt haberentur fecerunt, vel dixerunt aliqua, & ſi non ſint tales, in foro interiori non ſunt excommunicati, ſed ſic in exteriori 260.1.f.g
*ſunt etiam irregulares ob crimen notorium depoſitione dignum. ibid. g
*hęreticorũ precibus, qui intereſunt Catholici non ſunt excommunicati 261.1.b
hæreticos etiam notorios vitare non tenemur ſi non ſunt denunciati, & ſacerdotes etiam hęreticos, imò ab ijs poſſumus ſacramenta accipere. ibid 1.d
hæretico menſam benedicenti more hęreticorum reſpondere, non licet aperto capite, nec gratias agenti, ſed non eſt peccatum mortale. ibid. ead. lit. d.& 2.a
*hæreticum ſepeliens, quem nouit eſſe hæreticum eſt excommunicatus. 263. 1.a. oportet, vt ſit nominatum publicatus pro hæretico. ibid. 2.c.d.A
hæreticis non denunciatis communicare licet in Gallia, & Germania. 266.1.g
hæretici fautor eſt, qui fauet hæretico, vt hæreticus eſt, ei autem extremè egenti ſubueniendum, & non extremè etiam, vt homini. 518.2.e.f
hæreticus perdit omnia iura ſibi competentia. 518.1.e

Hermaphroditus.

Hermaphroditi profeſſio non eſt valida in religione virorum, quando ſexus muliebris virilem exuperat. 550. 2. h. & p. ſeq. 1.a alioqui valuit. ib. d.b
hermaphroditus cuius potentia eſt par nõ poteſt ordinari. ibid. 1 b
cum Hermaphrodito ſuper eius profeſſione eſt diſpenſandum. ibid. d. Si non vult exire compellendus, maximè ſi in eo prædominetur ſexus muliebris. ibidem 2.a.b

Hierosolyma.

*Hieroſolymis religioſis degentibus ſubueniri poteſt eleemoſynis per indulgentias conceſſis, nec eſt vllus modus ad eis ſuccurrendum aptior. 487.1.b

Hispania, Hispani.

*Hiſpaniæ bonorum hæreticorum confiſcatio, vt multa bona regioni illi intulit, ſic, & mala. 273.1.d
hiſpana gens cum parum, ſit procliuis ad amãdum caſtas vxores multo minus eſt procliuis ad cõciliandas ſibi vxores adulteras præſertim, quæ vltra primam vicem adulteratæ ſunt. 100 2.f

Homicidium, Homicida.

*homicidium ante baptiſmum non facit, quem irregularem. 76.2.e.f
*homicidium caſuale non patit irregularitatem, quando prouenit ex ludo licito,

epiſcopi licentia ſuſcipiendi ordines à quocunque non ceſſat per excommunicationem. 539. 2. c, ſed vſus eius impeditur. ibid. d

*epiſcopus, an poſſit excommunicare iuſta de cauſa Rectorem poſitum à Papa. 562. 1. b

*epiſcopi non poſſunt procedere contra officiales, & nuncios Papæ ſine illius licentia. ibid. 2. e

EREMITA.

Eremita, qui profeſſionem fecit in manibus cuiuſdam Mathei, qui non poterat illam admittere, non eſt verus religioſus. 541. 2. b

ERROR, & ERRANS.

*Error perſonæ, & conditionis ſeruilis, annullat matrimonium: cui proximo accedit apud nobiliores error nobilitatis, ſeu plebeitatis. 4. 2. h

*error quo quis creditur primogenitus in primogenito, qui patri ſucceſſurus eſt, cenſeri poteſt error perſonæ. 5. 1. a

error iuris obſcuri excuſat à peccato mortali ſolo. 114. 1. g

error iuris non prodeſt ad rem vſucapiendam, ſed ad fructum eius. 179. 2. h

error iuris dubij perinde prodeſt ad hoc, vt error facti. 179. 1. b. [Qui errat non conſentit.] 214. 1. e

error, & ignorantia iuris non excuſat.] R. I. ibid. 2. f. quod declaratur. ibid. ead. lit. f. & g

error iuris licet non proſit ad vſucapiendum rem, prodeſt tamen ad acquiſitionem fructuum. 274. 2. e

error iuris dubij perinde prodeſt ad præſcribendum, ac error facti. ibi. ea. col. 2. h

error iuris etiam non obſcuri prodeſt ad vſucapiendos fructus reipſa perceptos. 275. 1. a

per Errorem ſoluens repetit ſolutum, pag. 318. 2. h

errans, & ignorans, & deceptus non conſentiunt. 188. 2. f

EVANGELIVM.

Euangelium non eſt ſolum in verbis Scripturarum, ſed in ſenſu. 38. 2. e

EVCHARISTIA.

Euchariſtiæ proceſſio, & deportatio ad ægrotos omitti poſſunt quando timetur dehoneſtatio. 25. 2. b. c

euchariſtiæ materia eſt vinum, cui non neceſſitate abſoluta, ſed præcepti admiſcetur aqua. 133. 2. b

*euchariſtiam non eſſe dandam damnatis ad mortē, quam ſit rationabile. 491. 1. d

*in Euchariſtia ſumpta manet Chriſti corpus, quamdiu eius ſpecies ſunt inconſumptæ. ibid. 2. a

*euchariſtiam ſumere in vita ſemel ſaltem iure diuino tenemur, vt ait quidam, ſed non in mortis articulo. ibi. ead. col. 2. b. c

euchariſtia non eſt ſacramentum adeo neceſſarium, vt Pœnitentia, & proinde hęc damnato ad mortem negari non poteſt, illa ſic. 492. 1. e

euchariſtiam à ieiunis ſumi præceptum eccleſiæ, eſt quod religioſiſſimè ſeruatur. ibid. ead. col. 1. g

euchariſtiam in articulo mortis ſumere nō obligatur, qui ſemel in anno communicauit, ſed ſic confiteri, ſi habet peccatum mortale. ibid. h. & 2. e

euchariſtia non eſt danda bis infirmo non ieiuno in eadem infirmitate. 493. 2. c. d Hoc autem poſtea limitatur: ibid. d. & pag. ſeq. h. e

EXAMINATOR.

*Examinatori promouendorum ad beneficia facta promiſſio generalis non inducit ſimoniam. 176. 1. f. neque eſculentorum, et factorum oblatio, ob quę nequaquam fuit motus, vt eidem examinando faueret. ibid. g

examinator fauendo verbis ei, qui promouendus eſt, ſi notabile adiutorium non intulit, non incidit in cenſuras Concil. Trid. ibid. ead. lit. g

*examinatores eos, qui accedunt ad ordines accepta pecunia idoneos iudicantes, qui ſint excōmunicati, & qui nō, 190. 1. g

EXCOMMVNICATVS, EXCOMMVNICATIO.

Excommunicatus non auditur in iudicijs, ſed fallit quando excipit pro vtilitate eccleſiæ. 63. 2. c

excom-

excõmunicato præſente electio eſt nulla ſi cõſtabat eſſe excõmunicatum, 67.1.a
excommunicatio minor, & peccatũ mortale non æquantur, 94.2.h
excõmunicato iniuſtè reddenda ſunt omnia quæ per illam perdidit, 304.2.g
excommunicationem per annalẽ quis incidit in ſuſpicionem hęreſeos, 351.1.d
excommunicatus ob debitum ſi ſigna contritionis dederit, & fuerit abſolutus à parocho põt in loco ſacro ſepeliri, 481.2.a.b. nõ eſt exhumandus ſed cogẽdi hæredes ad ſoluendum debitum, ib.b
excõmunicatum vel interdictum à ſimplici ſacerdote abſolutũ qui ſepelierunt in ſacro non peccauerũt, 482.1.e. & hoc ſi denunciatus nõ fuerat, & ſi bona fide factũ eſt in eo qui denũciatus fuerat, ib.f
excõmunicans lex pro aliquo delicto nõ videtur excommunicare cõſentientem, & deſiderantem, 486.2.e
excommunicatus non põt abſolui per viã Cruciatę ſine ſuia ſatiſfactione, 81.1.d
excommunicare ſimplex ſacerdos non poteſt ſed ſic denunciare, 689.1.a
excommunicatus declaratus non facit fructus ſuos niſi quoad ſuſtentationem, p. 716 2 g.h
*excommunicatio lata ob multas cauſas copulatiuè non tollitur niſi per abſolutionẽ reſpondentẽ ad illas oẽs, 157.1.d
*excõmunicatus in foro interiori an quis ſit ob ſimoniam, q̃ rei paruę datione eſt cõmiſſa, & concludit negatiuè, 176.1.g
*excõmunicatus quis, & irregularis vno & eodem actu eſſe poteſt, 224.2.h
*ab excommunicatione abſolutus cũ reincidentia non reincidit in illam, antequã iudex reducat in illam, 257.1.b. ſed verius eſt quod reincidat, ib.ead.col.& lit. & lit.e
*excommunicato etiam notorio qui cõmunicat in his, quæ ad ſalutem animæ pertinent, etiamſi interſerat aliqua alia non excommunicatur, 267.2.a
in excõmunicatione qui per annum fuit ſuſpectus de hæreſi eſt, 268.1.e.f
*excõmunicatus per annum, vt iudicetur hæreticus quid opus ſit, 274.2.g
*excommunicationem quilibet excõmunicatus tenetur ſeruare, quæ non tollitur, niſi per ſuperioris ſentẽtiam expreſſam, 520.1.b.
*excommunicatus ſi celebret, vel corã ſe auctorizando celebrare faciat eſt irregularis, 389.2.d. & p.ſeq. 1.e. ſecus ſi ſimpliciter audiat, ib.e
excommunicatus ignorans ſe talem celebrando nõ ſit irregularis, niſi ignorãtia ſit ſupina aut affectata, ib.ead.col.1.h
excõmunicatus non eſt irregularis accipienda Euchariſtiam, ſed ſic ſacros ordines, ib.2.f
excõmunicatus diuinis intereſſens, & pſallens non ſit irregularis, 391.2.b
*excommunicatio, & ſuſpenſio imponuntur propter delictum proprium, interdictum etiam ob alienum, 393.2.a
*excõmunicatus, & ſuſpenſus, gaudet priuilegio fori, & canonis, non alijs honoris & dignitatis, 395.1.d
*excõmunicari poteſt ignorans, & abſẽs, licet non ſeruando eam non peccet, nec incurrat irregularitatem, 395.1.b.c
excõmunicatus fructus, & diſtributiones ſui beneficij perdit nõ irregularis, ib.2.a
excommunicatus, & interdictus celebrans duas incurrit irregularitates, vel vnam ex duabus cauſis conſtantem, quarũ altera ſine altera tolli poteſt, ſed non prodeſt, ib.2.c
*excõmunicare poteſt habens iuriſdictionem eccleſiaſticam licet non habeat claues, vt laicus ex priuilegio, 494.2.e
excommunicatio non incurritur ipſo iure contraueniendo legi, vel mandato, niſi adſit clauſula id exprimens, ibid.2.h.& p.ſeq.1.a
*excommunicatum declarans aliquem ſub pœna excõmunicationis vocatum à ſe excommunicare tacitè videtur, pag. 495.2.c
*excõicatio non debet ferri pro culpa præterita ſine monitione, 496.1.f, Lata tamen non eſt ipſo iure nulla, ib. h. Fallit tamen in quantitate caſibus gloſſę & in vno quem auctor addit, ib.2.f
excommunicatus ſub prædicta culpa regulariter indiget diſpenſatione, & ſi celebret ſine illa ſit irregularis, ibid.h
*excommunicatio lata à delegato qui copiam ſuæ commiſſionis non dedit eſt ſecundum Innocentium nulla, quod tamen auctor improbatur, p 497.1.a.ex æquitate tamen Innocentij ſententia teneri poteſt, ib.c
excommunicato communicans in actu in quo controuertitur an ſit excommunicatus,

catus, non eſt talis, ib.2.a.b
Excommunicatus appellans à declaratione, durante lite non eſt vitandus, nec vitare debet, ib.c
*excommunicatio contra Capitulum lata nulla eſt, & ſi feratur ſolum culpa venia li, 498.1.e.f
Et qui eſt culpabilis etiam mortaliter poteſt in ſacro loco ſepeliri, niſi ſit denunciatus, ib.h. & 2.e. Et viuus quamuis vitari non debeat, ipſe tñ vitare alios debet, & ſi celebrat eſt irregularis, ib.e.f
*excommunicatio non incurritur niſi ob peccatum mortale, 500.1.h
excommunicatio poteſt ferri in ſingulos culpabiles mortaliter alicuius vniuerſitatis, ib.2.f
excommunicatus generaliter, non poteſt declarari, niſi citetur, & audiatur, ib.g
Pœna excommunicationis impoſita non addita clauſula ipſo iure, nõ excommunicat tranſgreſſorem eius; ſed facit excommunicatione dignum, 511.2.d
excommunicatio contra bannitos lata cõprehendere illos tãtum videtur, qui fauendo eis mortiferè peccant, 516.1.e
excommunicatio, quæ continet errorem intolerabilem nõ valet, & q̃ illa fit, ib.h
*excommunicatus generaliter magis vitãdus, quàm bannitus generaliter, 519.1.b
excommunicatus niſi denunciatus non vitandus fallit in notoriè percutiente clericum, ib.2.b
*excommunicationem non incurrit clericus, qui legens literas alium clericum eas legere cupientem ſubitratus manu repulit, 520.1.f
*excommunicatus qui cum non eſſet, fuit abſolutus ad cautelam cum iuramento veniendi Romam, petet declarationem prudenter, 523.2.a
*excõmunicatus nõ eſt qui vadit animo capiendi Cardinalem, vel epiſcopum, ſi non inſequatur, nec capiat, 525.1.c
excommunicatus collectam in choro, vel capitulum cantans ſit irregularis, aliàs non, 527.1.d.& 2.a
excommunicatus vbi abſolutio nõ tenuit fructus beneficij non facit ſuos, niſi fortè quoad ſuſtentationem, ib.2.a
*excõmunicatus eſt per ſe, vel alium Apoſtolicarum literarum executionem impediens, vel ratam habens, 533.1.b
*excommunicatus ſuſcipiens ordines minores an fiat irregularis, videtur non, 540.2.h. & p.ſeq.1.a. neq. eſt inhabilis ad tenẽdum beneficium, 542.1.h.& 2.e
excommunicatum mori aliquẽ iura hortent, 543.2.a
*excommunicatus abſolui poteſt regulariter manẽte irregularitate, ſed ſi offenſa ſit manifeſta nõ poteſt abſolui ab excommunicatione, niſi ſatisfaciat pro offenſa, 545.2.e.f
*excommunicatus ab homine & non denunciatus perinde poteſt abſolui, ſicut à iure, 545.1.a.b
excommunicatus ab homine & notorius percuſſor clerici parte ſatisfacta poſſunt abſolui à religioſis priuilegium habentibus in foro conſcientiæ, ib.b
Ab excommunicatione lata ab homine ab ſoluere non poteſt, niſi lator eius, vel ſucceſſor, vel ſuperior, & hoc parte ſatiſfacta, 547.1.a
*excommunicari nemo poteſt, niſi homo baptizatus mortalis habens ſuperiorẽ, 550.1.e
*excommunicatum denunciatum ſola fama pro tali habitum vitare tenemur, 553.2.d.& pag.ſeq.1.e

EXENTERARE.

*Exenterare qui fecit aliquem eſt excommunicatus, & ſi non ſe fecit abſolui poſt duos annos vt ſuſpectus de hæreſi iudicandus, 174.2.f.g

EX EO.

[Ex eo non debet quis fructum conſequi, quod viſus eſt impugnare.] 168.1.g

EXORCISMVS.

Exorciſmus omnis increpatio, & adiuratio dæmonis iure dici poteſt, 176.1.h
exorciſmum hunc Chriſtianus omnis facere poteſt, ib.& 2.e
exorcizare dæmones Chriſtianus nullus prohiberi poteſt, ib.2.e
exorcizare infantes ſolus ſacerdos in baptiſmo poteſt, ib.f
exorcizare arreptitios nullus Papa inferior quemlibet Chriſtianum prohibere poteſt, ibid.g. ſed ſic eos, qui ad id cum certa poteſtate ſunt deputati, ib.h

EXTRA-

EXTRAVAGANS.

*Extrauagans Gregorij XIII. contra extrahentes, vel ementes granum vltra proprium vſum non habet excommunicationis latæ ſententiæ pœnam. 511.2. d.& pag.ſeq. 1. c.f. Contrarium tamen ſtatuit prætorium pœnitentiariæ. ibid. 2.f.g. A.
*Extrauagans Pij V.de electione Superiorum ordinis Minorum an includat fratrem, qui impetrauit Domini cuiuſdã literas ad electores, vt ei fauerent, ſed his non eſt vſus,& dicitur non.503.2.c. d. An vetita ſubornatione vetetur etiã ſubornatio vera,& vtilis,& dicitur, nõ. 512.2.h
*Extrauagantis ab ipſo Gregorii XIII. abſolutionem petens an teneatur reuelare complices, quæritur, & reſoluitur. 535.1.b.c.d.& ſeq. hæc extrauãgans vſu non recepta, & proinde non obligare ad reuelandos complices oſtenditur. 536.1.g. Vide bullæ.

EXVL.

Exul factus iniuſtè à ciuitate lucratur diſtributiones quas antea lucrabatur.403. 2. f.

F

FACIENS, FACTVM.

FAciens aliquid, quod putatur publicè licitum, non cenſetur malè facere. 331.1.b
Faciens aliquid eò quod intelligit malè iura canonica, non peccat.ibid.c
factum lege approbante non eſt peccatũ. 197.1.d
factum vſque ad aliquem terminum, non durat adueniente illo.254.1.c
factum contra aliquem vi detẽtum debet retractari.304.1.g
factum legitimè pœnam non meretur. 711.1.d

FACVLTAS.

*Facultates, quę,& quot, quæ per Bullam Cruciatæ non tolluntur, pagina 423 2. a.b.c
*facultates illæ per illam Bullam ſuſpenduntur, quæ eius acceptionem aliquo modo impedire poſſunt.424.1.f
*facultas per Cruciatam conceſſa durat pꝑpetuò donec reuocetur.425.1.b.c

FALSVM.

Falſum dicere nemini licet, etiamſi liceat tacere verum.570.1.

FAMA, FAMOSVS.

Famam maximè publica perſona tenetur conſeruare.82.2.g
*fama, quæ habet originem à maleuolis, vel inimicis nullius eſt efficaciæ. pagina 202.2.c
Per famam ſcire quis propriè non dicitur. 263.1.b.c
fama, quæ requiratur, vt aliquis per famã hæreticus dicatur.ibid.d
*famoſum aliquid ea auditio efficit, quæ naſcitur ex dicto alicuius, qui vidit rem fieri,& creditur à toto populo, vel collegio, vel maiore parte illius.517.1.b

FAMVLI, FAMVLARI.

Famuli, qui ſtipendium iuſtum non recipiunt, an poſſint clam aliquid ſubripere quæritur.412.1.h.& 2.c.f.
famulus ætatis legitimæ nulla neceſſitate ſe locans minoris, quam valeant eius operæ, non poteſt quicquam accipere. 413. 1.c. ſed ſi non ſit talis, eſt iniuſta locatio,& poteſt aliquid vltra ſuam mercedem accipere.ibid.d
famuli iuſtam mercedem, quæ,& quanta minuere, vel augere poſſunt.413.2.a.b
famuli, qui aulicis inſeruiunt quid lucrari meritò poſſint.ibid.c
*famuli videntes cõſeruos ſuos damnum aliquod domino facere, & non indicantes peccant. 445.1. d. & 2.a.b. ſed ſi res non ſit eorum cuſtodiæ deputata, non tenentur ad reſtitutionem. ibid.b. quomodo hi excuſari poſſunt à denunciatione.ibid.c
*famulari alicui malo etiam idolatræ in his, quæ non ſunt contraria legi diuinæ, licet, in aliis non.454 2.h

FAVOR.

*Fauor quo vnus alium iuuat ad conſequendam aliquam gratiam eſt res natura ſua inuendibilis.177.2.a

fauores, qui vendere ſolebat fumo ab Imperatore necatus eſt.ibid. ead.col.2. & ead.lit.a

FERIATVS DIES, SEV FESTVM.

Feriato die figuli præparantes materiam in diem ſequentem peccant, nec excuſantur conſuetudine, quia non eſt præſcripta.242.f.g

feriato die famuli artificum, niſi audita Miſſa laborare nõ poſſunt, & niſi hetus vel ipſi neceſſitate premantur.243.1.a.b

feriato die ſutores,qui adſtant tabernæ,vt vendant calceos non peccant ſaltẽ mortaliter.242.2.g

feriato die plus in vno opere ſeruili, q̃ in alio impendi põt, prout conſuetudo dictat,& vir prudẽs iudicauerit.244.2.g.h

feſtum præſentationis B.Marię,& aliquot alia in quibuſdam regnis celebrari poſſunt.748.1.e

FEVDATARIVS, FEVDVM.

Feudatarius non omnis tenetur inueſtituram petere,& iurare fidelitatẽ.418.1.g

feudum concedens habet dominium directum feudi.ibid.ead.col.& lit.g

feudum concedi poteſt abſque onere petendi inueſtituram, & præſtandi iuramentum fidelitatis.ibid.2 h

feudum iure perditum, & renouatũ adeo cenſetur vetus, vt agnati poſſint in eo ſuccedere.419.1.b

FIDALGVS.

Fidalgus verè eſt nobilis, & fidalguia nobilitas.471.2.c

FIDES CHRISTIANA, FIDES HVMANA.

Fidem omnis Chriſtianus confiteri tenetur,non ad ſemper.pag.1.1.b

fidem quando quis profiteri teneatur.ibidem 2.a

fidem ſuis temporibus non confitentes Chriſtiani timore pœnæ à peccato non excuſantur.ibid.b

fides bona licet à peccato excuſet,non tamen à pœnis incurſis per actum, qui bona fide eſt factus.98.2.e

fidem ad generandam duo requiruntur, motiuum,& pia affectio.140.1.f

fides etiam hoſti ſeruanda eſt.201.1.a

fidem frangenti fides etiam iurata frangi poteſt.ibid.c

fidei profeſſionem omittentes non poſſunt regula de triennali poſſeſſore gaudere quoad faciendos fructus ſuos.pag. 268.2.g.h

fidei profeſſionem an canonici omittentes perdant non ſolum fructus,ſed, & titulum beneficii, quæritur,&, reſoluitur negatiuè.269.2.b.c

fidei profeſſionem canonici etiam exempti tenentur facere in manibus epiſcopi.270 2 g. & prælati regulares. ibid.h. & pag.ſeq.a

fidei profeſſionẽ parochus ante duos menſes, qui nõ fecit, faciat eam poſt. 271.1. c.& ſi non poteſt, per procuratorem,qđ tamen negatur.ibi.d.& 2.a.in Addit.

fidei profeſſio poſt duos menſes non prodeſt ad quærendos fructus præteriti tẽporis.ibid.1.d

fidei profeſſionem,qui non fecit per ignorantiam,non peccauit.ibid.2.c

fides perficit matrimonium,& facit de nõ rato ratum 612.2.f

ad fidẽ, & baptiſmum nemo inuitus cogi debet,neq; id propter ſcandalũ. 620.2.e

*fides duæ circa matrimonium ſunt, altera pactionis,ſeu promiſſionis,altera cõſenſus.5.2.b

*fidem de contrahendo matrimonio, qui dedit,& cum ſpõſa rem habuit, tenetur in vtroque foro eam ducere.21.1.c.d

*fidem Catholicam nunquam negare licet, ſed eam profiteri quando neceſſe eſt quiſque tenetur.262.1.f.g

fides producitur à motiuo,& libera voluntate.385.1.lit.c

FIDEIVSSOR.

*Fideiuſſori accipere, licet vſuram, quam ſoluit creditori.329.2.b

*fideiuſſor præcipuè obligationes ſui principalis poſt annum ſoluendas poteſt minoris iuſto precio emere.342.2.f

Fide-

* fideiuſſori pro fideiuſſione licet aliquid accipere, 354.2.f

FIDEICOMMISSVM.

Inter fideicommiſſum ſimplex & expreſſam teſtatoris alienationis prohibitionem quid interſit, 386.1.g
fideicommiſſum impedit translationem dominij & facit contractum nullum, 388.1.h.& 2.e
fideicommiſſum datur ea conditione vt poſt mortem fideicommiſſarij detur alteri, & poſt illius mortem cedat alicui operi pio, 731.2.a.b
fideicommiſſum tacita fide præſtita de reſtituendo incapaci, debet hæredi reſtitui, & illud qui habet eo priuari, 460.1.e.f. Non autem ſi palam, ib.f
fideicommiſſum illud qui poſſidet pōt illud tenere donec eo priuetur, ib.g
fideicommiſſum qui reuelat dimidiam illius partem conſequitur, ib.2.e. vel tertiam, ib.f
fideicommiſſum cōditionale non trāſmittit ad hæredes nec ēt ad liberos, 470.1.f

FILIVS, FILIVSFAMILIAS, FILIVS SPVRIVS, FILIA.

Filius impubes habet idem domicilium, quod pater ſuus, 96.1.f
filiusfamilias poteſt ſibi eligere domiciliū poſt pubertatem, ib.2.e
filius quas ob cauſas exhæredari à Patre poſſit, 111.2.c
filius natus in legitimo matrimonio, & matri morienti dicenti ſe eſſe ſpurium credens vt ordinari poſſit ſine diſpenſatione, 139.2.d.& p.ſeq.1.e
filius natus in matrimonio legitimo, quicquid ei mater dixerit, ſe legitimum credere debet, ib.140.2.f
filius natus ex illegitimo matrimonio regulariter non admittitur ad ſucceſſionem, 150.1.e
filius præſumitur eſſe ſimilis patri, 151.1.a
filiorum appellatione nepotes quando cōtineantur, ibid.b
filius non tenetur credere matri aſſerenti ſe vouiſſe religionem, 256.2.e f
filiusfamilias patrem habens diuitem, pauper dici poteſt, & ei frater beneficiarius diues neceſſaria in ſtudijs poteſt ſuppeditare pag. 293.2.d
filius quoad honores & nobilitatem non ſequitur cōditionem matris, ſed patris. pag. 471.1.d
filius ex nobili patre, & ignobili matre eſt nobilis, ibid.2.b
filijs ſpurijs ex damnato coitu natis non ſuccedunt parentes, nec contra, 474.2.g
filius natus in agro vbi mater peſtis cauſa receſſerat, cēſetur in vrbe natus, vbi mater habebat domiciliū, 489.1.d.& 2.a.b
filius is tenuit legitimè beneficium illi ratione talis domicilij collatum, ib.d
filius religionem profeſſus quam fecit, tēpore neceſſitatis parentum tenetus exire, ſi tempore profeſſionis habuit poteſtatem ſubueniendi eis, 497.1.f.g
filij viuentibus parentibus habent ſpem ſuccedēdi in legitimis eorum poſt mortem illorum, ſed antea nihil, 616.2.h
filius legitimus ex ſpuria clerici natus pōt præſentari ad capellaniam, quę eſt iuris patronatus ipſius clerici, 718.1.g
filij ſpurij, & baſtardi dicūtur eſſe de familia, & ſanguine defuncti, ib.h
* filij ſpurij nati viuente primo marito, nō legitimantur per ſubſequens matrimonium, 20.2.h
filia poſt 25. annum ſtuprum committens, non poteſt exhæredari, nec dote priuari, 44.2.h
* filij illegitimi ſunt, quorū parentes cū in tertio gradu cōtraxiſſent, cōmiſſionem habuerunt ad epiſcopum, vt ipſe diſpēſaret cū eis, & non diſpenſauit, 95.1.b.c
filij nati ex matrimonio legitimo, ſed in peccato contracto, ſunt legitimi, 73.2.a
* filius natus ex nupta viuēte cum ſuo marito præſumitur filius eius, 85.1.d
filios legitimos facit ignorātia impedimēti vtriuſq. parentis, vel alterius, ſi legitimè matrimonium contraxerūt, 91.2.a
* filij nati antequam pater fieret hæreticus non afficiuntur pœnis, ſicut nec filij nati ante proditionem parium rebelliū, nec ingratitudinem patrum libertorum 277.2.c.d
* filij nati ante dignitatem patris, vel poſt quam ea motus fuerit, illius priuilegijs non gaudent, 278.1.f
filios hæreticorum natos ante hæreſim punari ſententia communis eſt, 279.2.A.
* filiusfamilias vt mortiſ. re peccat, furando patri ad aliqua, ita ad reſtitutionem obligatur, 444.1.g

Filius ſi per 20. annos vixerit in quaſi poſſeſſione ſui iuris, emancipatus præſumitur, 617.2.a
filius familias pôt præſcribere ſpacio. 20. annor. contra patriam poteſtatem, ibi.c
filij Iudæorum nequaquam ſunt inuitis parentibus, vel altero ſaltem baptizandi, 618.2.h
filium ancillæ ad baptizandum requiritur eius conſenſus, ib.ead.col.2.& lit.h

FISCVS.

Contra fiſcum in dubio iudicandum eſt, 455.2.a
fiſco non tenetur quis reſtituere res ei debitas ante ſententiam latam, 442.2.h
fiſco pater legitimam tenetur ſoluere, quã filius eius debuit habere, qui ad eã amittendam fuit condemnatus, 443.1.d

FOEMINA.

* Fœmina licet eccleſiaſticam iuriſdictionem habere poſſit, excommunicate tamen nõ pôt iure communi, ſed ex priuilegio Papæ ſic, 494.1.g.h. & 2.e
fœmina pauper, quę non poteſt ire Romã ob percuſſionẽ clerici, vel ob aliam cauſam ab epiſcopo abſolui pôt, 537.1.2.b

FORMVLA.

* Formula quędam ſupplicationis faciẽdę ad penitẽtiariç prætorium, qua petitur abſolutio à cenſuris incurſis ob confidẽtiam ſimoniacam, & habilitatio ad beneficia deinceps obtinenda, 173.1.d
* formula ſupplicationis, qua quis ob verba quædam malè prolata veniam petit, & ab omni hæreſis ſuſpicione liberari petit, 259.1.a
* formula ſupplicationis qua diſpenſatio ab irregularitatibus & obtinendi beneficia in eis obtenta petitur, 460.2.f

FORNICARI, FORNICATIO.

Fornicando vno & eodem genere peccati peccãt ſubdiaconus & epiſcopus, & ſimplex religioſus, & prælatus quamuis hi grauius, 663.1.b
* fornicatio illius quæ contraxit contra formam Concilij tollit obligationem eam ducendi, ſed non dotandi, 32.2.h
* fornicatio pręcedens matrimonium non poteſt obeſſe vxori aut hæredibus eius, 103.1.e
* fornicatio eſt peccatum infectiuum aliorum, & denunciari pôt ſine prævia monitione, 108.2.f. Hoc intelligitur de fornicatione, in qua non ſperatur emendatio, ſicut in hæreſi, 110.2.e
* fornicarius qui ſæpè poſt copulam amaſiam eſt exoſculatus ſine animo copulã habendi, ſemel tantum peccauit. 458.2.h
* fornicationis peccata, & contra naturã non ſunt reſeruata, nec expedit. pagina 474.1.g.

FORTVNA.

* Fortunam ad pinguiorem tunc quis peruenisse dicendus eſt, quãdo deducto eo quo indiget ad ſe decenter ſuſtentandũ ſoluere poteſt, 557.1.c.d
Ad fortunam pinguiorem qui peruenit, debet ſoluere debita de his, quæ ei ſuperſunt retenta ſibi commoda, & honeſta ſuſtentatione, ib.2.a

FORVM.

* Forum exterius iudicat facta externa, & hoc ſecundum quod probatur, 214.1.f
In foro pœnitentiæ pœnitenti tam pro ſe quam contra ſe dicenti creditur, 244.1.e

D. FRANCISCVS A PAVLA, D. FRANCISCVS, ET ALII.

D. Franciſci à Paula priuilegium in fauorẽ nationis Gallicæ Minimorum conuentui in vrbe conceſſum, 36.1.f. Hoc priuilegium tuetur auctor contra eos qui illud infringi cupiebant, 37.1.& 2.col. per totum & pag. ſeq.
* Franciſcus cur ſtatuerit tãto tempore quis ſubſit quanto præfuit, 78.1.e.f
* Franciſci Lamberti epi Nicienſis (debuit dicere Genuenſis, quia hæc propria ſedes eſt illius epatus) donatio facta Ludouico Balduino ex qua orit̃ q̃õ, 435.2.b. An pdicta donatio fuerit cauſa mortis, vel donatio inter viuos, & videtur fuiſſe hæc poſterior, 437.1.a b. Donatio hæc item defenditur quod nõ tam fuerit

rit

rit donatio, quã plurimorum laborum compenſatio.438.1.f g

S. Franciſci Tertiariorum regula non eſt religio.ſed modus viuendi approbatus. 358. 1.f. niſi ſit de nouo à ſede Apoſtol. pro religione approbata.ibi.g.h. Poteſt, qui eam vouit cũ habitu illo in aliquo eremitorio ſolus viuere.ibid.h.& 2.e

S. Franciſcus voluit fratres ſuos totos à Deo pendere.464.2.g

D.Franciſci Tertiariarum duo genera, & quomodo viuere debeant.699.2.a

S.Franciſcus de Paula in Galliam ex Italia quomodo venerit. 721.2.b.c

S.Franciſcus potuit apponere in fundatione cœnobii S. Trinitatis Romæ conditionem, quam appoſuit.723.2.a.b.c

S.Franciſci Tertiariorum religioſus poteſt tranſire ad aliam religionem etiã Mendicantium petita, ſed non obtenta licentia.557.2.b.c

*S.Franciſci de Paula Priuilegium datum in fauorem ſui ordinis Francorum Gallicæ nationis, vt eis, & non aliis cœnobiũ ſui ordinis inhabitare liceat. 427. 1. b. Circa quod quæritur an ſolus corrector Gallicæ nationis eſſe debeat, & reſpondetur non ſolum illum, ſed, & alios officiales Gallos eſſe debere.ibid.d.& 2.a.b. Imò verò omnes eius conuentus fratres.428.1.f.g. Et hi nõ poſſunt, mutari, & alii in eorum locum aliarũ nationũ ſubſtitui.429 1.a Nouitii aliarum nationum, quam Gallicæ recipi poſſunt.ibid. b.c. aliarum nationum nouitii, quando ibi recipi poſſint.ibid.c.d

F R A N C I G E N A E, F R A N C I.

Francigenæ non habent filios in poteſtate.619.1 b

Francorum rex priuilegio Apoſtolico eſt canonicus in aliquot Eccleſiis Franciæ. 726.1.e

Francorum regnum tãdiu ſtabit, quamdiu in eo Catholica Romana religio vigebit. Franciſci primi dictum.231.2.c

Franciæ Rex eſt in ſuo regno imperator. 232.1.f

Franciæ Rex, nec eius ſubditi quo ad tẽporalia, nõ ſunt Papæ ſubiecti, ſed ſic quoad ea, quæ in Bulla continentur.236.1.g

F R A V D A T O R.

Apud Fraudatorem nihil debet remanere ex eo, quod per fraudem venit ad eum. 427.1.a

F R A T R E S.

Fratrum duorum conuentio iurata de vnione ſuarum legitimarum maioratui, & an teneat quæritur, & reſoluitur affirmatiuè.266.2.e

fratres tamen eam conuentionem violando non peccauerunt mortaliter. p. 267. 1.d.& 2.a

FRVCTVS BENEFICII.
F R V C T V S.

Fructus beneficii ſui quorum eſt adminiſtrator conſentiens laico, vt ſine iuſta cauſa vſurpet, peccat, & excommunicatus eſt.87.2.c

fructus beneficii, qui fuit nulliter prouiſus debet reſtituere, vel de eis componere. 129.2.g

fructuum à reſtitutione duo excuſãt paupertas ſaltem, donec ad pinguiorem fortunam veniat, & ſeruitium.141.2.b

fructus beneficii, quos ſacerdos à laico tanquam pro ſeruitio ipſius beneficii accepit, non reſtituere tenetur.178.2.g

fructus quærit bonæ fidei poſſeſſor modo non ſit prædo.179.1.d

fructus beneficii Canonici abſentis vltra trimeſtre ſunt operi pio applicandi, q̃d fuerit arbitratum.297.2.b

fructus hos expreſsè remittere epiſcopus non poteſt, ſed ſi non priuet, canonicus non tenebitur eos reddere.ibid.c

fructus dicuntur, [qui reſidui ſunt deductis impenſis.]425.1.b

fructus epiſcopatus vacantis à die vacationis de iure ſucceſſori debentur. 422 1.g

fructus beneficiarii morientis quinam cẽſendi ſunt, quando eos ille moriens donat.434.2.g

fructuum diuiſio inter præceſſorem, & ſucceſſorem beneficii, facienda modo, quo inter vſufructuarium, & proprietariũ. 477.1.c

fructus beneficii collecti, vel à ſolo ſeparati beneficiorum pertinent ad eos, vel ad iuſtos hæredes eius nõ ad ordinarium. 478.1.h.& 2.e

fructus beneficiorum viuente titulari reſeruati ſuæ adminiſtrationi à ſolo ſeparati, debentur hæredi ipſius,448.1.e.f.& ſi fuerunt impenſi pertinebunt ad hæredes eius, vel ipſius cauſam agentes, ſi nõ ſunt impenſi, ad ſpolia.ibid.f.g

Fructus ſede vacante iure communi debentur ſucceſſori, niſi obſtet priuilegiũ. ibid.2.f
fructus beneficii inter præceſſorem, & ſucceſſorem quomodo diuidi debeãt. pag. 477.1.c.& 478.1.e.f
fructus beneficii, qui malè percepit ob Horarum omiſſioné, quomodo faciet, vt ſit lib.r.760.2.g.h.& 762.2.d.& p. ſeq.1.e
fructus Canonicatus, qui conſiſtunt in diſtributionibus, & groſſa reſtituendi ſunt aliis canonicis, quibus illis accreſcunt. 762.1.d
fructus ob abſentiam Eccleſiæ parochialis perdẽs reſtituere debet fabricæ, vel pauperibus loci.ibid.g.h
fructus beneficiorum quatenus ſunt tales, ſubiacere poteſtati laici, aſſerere ſapit impietatem.775.2.c.d
*fructuum beneficii maior expreſſio facta ad hoc, vt Papa conſentiat certæ penſionis reſeruationi, & ſi videatur continere traditionem facti, quod fit loco rei ſpiritualis obtinendæ, non tamen obtinet, nec continet ſimoniam. 145.1.d. & 2. a. eſt tamen res profana, falſa, mala, & peccatum.ibid.2.d.& peccatum eſt mendacium mortale.ibid.d.& facit gratiã nullam.ibid.ead.lit.d
*fructus beneficii per ſimoniam quæſiti non debentur Eccleſiæ, ſicut pecunia p illo data.157.2.d
*fructus beneficii poſt triennalem poſſeſſionem percipiens etiam mala fide facit illos ſuos quando habet titulum coloratum.170.2.e
*fructus beneficii de iure, & non de facto vacantis pertinent ad eũ, qui illud prius canonicè fuerit conſecutus. pagina 193. 1.d.& 2.a
fructus beneficii irregularis quos teneatur reddere, vel non.226.1.f.g
*fructus beneficii ſunt, vt plurimum induſtriales.227.2.c
*fructus beneficii per ſimoniam ignorãte beneficiario commiſſam acquiſiti pertinent durante ignorantia ad ipſum beneficiarium.ibid.c.d
*fructus beneficii nõ debentur ei, qui ius in eo non habet, & qui ſcit eos ab alio teneri, non tenetur illos ei reuelare per monitorium.526.1.g.h
fructus in dubio pertinere ad poſſeſſorem bonæ fidei credendum.527.1.b

FRVSTRA.

Fruſtra precibus impetratur, quod iure communi conceditur.203.2.c

FVRIOSVS.

*Furioſo gladium quando licet, vel non licet reddere.241.2.b

FVRANS, FVRTVM.

Furantem, qui videt non tenetur ad quod furatum eſt reſtituendum, etiamſi poſſit prohibere, niſi ad id teneatur.454.1.h
fur qui furando, & latro, qui prædãdo occiditur in loco ſacro non debent ſepeliri.482.2.f
furtum rei minimæ eſt furtum, ſed non mortiferum.675.1.b
furtum mortale, quæ quantitas faciat opinione auctoris.676.1.f
furta multa minuta, qui fecit non tenetur illa reſtituere, donec illa peruenerint ad quantitatem notabilem, poſtea autem ſic.677.2.c.d
*furto ſubtrahere grauius eſt, quam furatã retinere, vnde ex furto ſublatis nõ ſemper facienda eſt reſtitutio.324.1.g
*furtum cõmittens in finem ſeminãdi diſcordias duo peccata committit.325.2.b
fures in vtroque foro rem reſtituere tenẽtur.326.1.c

FVTVRA.

*Futurorum cognitio, quæ non pendent ab aliqua cauſa naturali eſt reſeruata Deo.388.1.e
futura cur in veteri teſtamento à prophetis ſciſcitari liceret, non autem in nouo. ibid.2.e
futura velle ſcire per ſe peccatum non eſt, ſed tantũ modo indebito.ibid.ea.col.2.f

G

GABELLA.

Gabellas, qui non ſoluens, ob id quod iure non debet, & ſi ob id in aliquas pœnas inciderit, mercede conductus nõ debet eas de ſuo ſoluere.484.2.g
Gabellam imponere eſt ius reſeruatum principi pertinens ad regalia, & eã ciuitas regia non poteſt imponere, ſed regi imponenti conſentire.740.1.f.g
Gabella imponi à principe ſine iuſta cauſa non poteſt.ibid.g
Gabellam ciuitas, quæ vult imponere qd faciet.ibid.h

Gabel-

Digitized by Google

Gabellas etiam ſine iuſta cauſa rex, & ciui tas auctoritate regiâ imponentes nô incidunt in bullam cœnæ. ibid. 2.e.f
Gabellam minimam iniuſtè exigens ab eccleſiaſticis tunc demum excommunicatur, cum exigit intentione exigendi eã vſq; ad notabilem quantitatem, vel cũ de facto ad eam peruenit. ibi. 2.h. & obligat pariter ad reſtitutionem. ibid. c
Gabellas nouas per bullam cœnæ imponi prohibitas, videtur imponere Superior vetans extrahi triticum extra territoriũ eius integrum non molitum. 742.1.g.h
Gabella perſonalis à clericis exigi non debet, neque pro rebus propriis imponi, quando eas mittunt dono, niſi cauſa negotiationis. 776.2.g.h
Gabellam non debent clerici de reb. ſuis quas vendunt, intra ſuum territorium, nec extra illud quando eas ad amicum dono mittunt. 777.1.a. & ibid. c
Gabella an debeatur pro rebus à clerico miſſis ſtandũ eſt clerici iuramento. ibi. c
Gabella debetur à clerico ſi fingat ſe mittere dono res ſuas, & tamen conuenerit cum alio, vt tantundem de ſuis rebus ad eum mittat. ibid. c

GALLIA.

Gallia ſeruat ius antiquum, ſecundũ, quod gratia ſine literarum expeditione valet. 115.2.c
Galliæ conſuetudo ius coloratius habenti poſſeſſionem beneficii adiudicat. pag. 317.1.c
Galliæ omnes Eccleſiæ Cathedrales fuerunt Canonicorum regularium, vt colligitur ex Volaterrano. 509.2.c

GENERALIS.

Generalis poteſt transferre ſuum ſubditũ ad ordinem latiorem cum iuſta cauſa. 560.1.f. Hoc autem ſcriptura authentica conſtare debet. ibid. ead. litt. f
Generalis dans facultatem tranſeundi ad aliam religionẽ intelligẽdus de ſtrictiore, vel pari, niſi id exprimat. ibid. 2.f.g
Generalis quem recuſauit admittere, ſi velit ingredi non ſatisfecit. 649.2.a.b
Generalis, qui tulit in ſuum ſubditum ſententiam priuationis habitus, & expulſionis, nullam habet amplius in eum iuriſdictionem. 580.2.h
Generalis cauſa cognita poteſt præcipere ſuis ſubditis, ne talem, vel talem recipiant. 650.1.e.f
Generalis poteſt concedere ſuo ſubdito, vt maneat extra monaſterium hab tu retẽto ad ſubueniendum parentibus. 689.2.d. & pag. ſeq. 1.e
Generalis ordinũ Minorũ an poſſit tranſferre moniales ſibi ſubditas ex vno monaſterio cauſa nouæ fundationis, vel correctionis, iure communi quæritur, & reſoluitur affirmatiuè. 690.1.h. & ſeq.
Generalis ordinis mendicantium cõceſſit ſuo monacho Eccleſiam ſibi vnitam, & quæritur an ſit licita præfata cõceſſio, & reſoluitur affirmatiuè. 707.1.a.b. ſed eſſe contrariũ Conc. Trid. aſſeritur. 710.2.g
Generalis ordinis Mẽdicantiũ, qui conceſſit certam Eccleſiã ſuo monacho ad vitã an eam reuocare, poſſit, q̃ritur, & reſoluitur affirmatiuè. 708.1.h. & 2.e.f. ſed ſine iuſta cauſa fieri non debet. 709.2.b

GERVNDIVM.

Gerundium adiectiuum, vel participium paſſiuum neceſſitatem ſignant. 746.2.h

GESTA.

Geſta ratione publici officii valẽt propter errorem communem quomodo ſit verum. 139.1.c

GRAECI.

Græci ſi ſunt hæretici, (de quo auctor dubitat) vt alii hæretici ſunt vitandi. 21.1.d. & 2.a
Græcus in ſua regione peccaret conſecrando in azymo, & Latinus in fermentato. ibid. 2.d

GRATIA DEI, GRATIA PRINCIPIS.

Gratia facta per mortem concedentis non expirat, licet mandatum de ea facienda expiret. 162.1.e
Gratia principis intelligenda eſt ſine alicuius præiudicio, vt hoc intelligatur. 188.2.g
Gratia facta vſq; ad beneplacitum Papæ morte eius expirat, ſed nõ facta vſq; ad beneplacitum ſedis Apoſtolicæ. 339.2.c
gratiam ſubreptitiam facit expreſſio falſi, quæ mouet principem ad facilius eam concedendam. 343.1.a
Gratia à Papa facta, donec aliud decernat

non

non expirat illius morte, ſed ſic cũ con
ceſſa eſt ad eius beneplacitũ. 408.2. c.f.g
gratia ſemel facta durat, donec reuocetur,
vel ſuſpendatur.425.1.b.c
gratia gratum faciẽs, & iuſtitia originalis
quomodo differant.615.2.d.& ſeq.1.e
*gratiã nullã efficit oĩs expreſſio falſi, ſed
non omnis taciturnitas veri.59.2.b.c
*gratiam nullam facit taciturnitas eius,
quod delictũ auget, & defectũ expreſ-
ſum ſuper quo diſpenſatur.711.b.c
*gratiæ verba, quæ ſapit priuilegium non
ſunt extendenda vltra propriam ſignifi-
cationem.238.2.f
*gratia Papæ valet etiam ſi ſcripta non ſit,
& morte concedentis non expirat, quã-
uis mandatum de ea facienda re integra
ſit.407.2.d
*gratiæ reualidatio per ſordes præmiſſas
obtentę, ita videtur dãda, vt nihil quod
promiſſum eſt, ſed quod iuſtè labor me
retur ſoluatur.508.1.e.f
*gratia illa eſt facta apud Sedem Apoſt.
quæ facta eſt in ipſamet curia, & ad Pa
pam pertinet rõne papatus.ibid.2.e. ſed
ſufficit, vt ad ipſum ſpectet ratione tem
poralis iuriſdictionis.ibid.2.h.A

GRAVATVS.

Grauatus ſimpliciter reſtituere aliquid a-
licui, non poteſt illum grauare, vt reſti-
tuat illud alii.469.2.b.c
grauatus reſtituere aliquid ſimpliciter, ſi
reſtituat fideicommiſſario onere aliquo
adiecto, ſatisfacit obligationi reſtituen-
di.ibid.2.c
grauatus reſtituere aliquid alicui de fami-
lia nõ poteſt grauare illum, vt reſtituat
alteri, fallit.ibid.2.d.& p.ſeq.1.e

GVBERNATOR.

*Gubernator, qui non tradidit propè ſu-
ſpectum de hæreſi Inquiſitori, & carce-
rarius, qui dimiſit eum fugere ſunt ex-
communicati.268.1.g & excommuni-
catio illorum de iure non eſt Papæ re-
ſeruata, ſed ſic quatenus ſunt fautores
hæreticorum ob excommunicationem
bullæ cœnæ.ibid.h.ſed ſi aliam ob cau-
ſam, quam vt fauerent hæretico hoc fe-
cerunt non cenſentur excommunicati
in foro interiori.ibid.2.e.f

H

HABITVS RELIGIONIS.

HAbitum regularem deferre occultũ
æquè difficile diſpenſatur, ac nullũ
deferre.511.2.a
Habitum occultum deferens minus rece-
dit à profeſſione regulari, quã qui nul-
lum defert.ibid.2.c.d
habitus religionis poſt concilium ſumi po
teſt ante 16.annum, & annus probatio-
nis compleri.518.1.g
habitum probationis patẽter diſtinctum
portans quantocunq; tempore non cen
ſetur profeſſus.544.2 h. nec obligatur reli
gioni in genere, neq; in ſpecie.545.1.b.c
habitus probationis non impedit matri-
monium contrahendum.ibid.c
habitum, vt ſuum dimittat nullus inferior
Papa regulari cõcedere poteſt. 574.2.e.
niſi eum eijciendo è ſuo ordine.ibid.f
habitum ſuum regularis dimittens eſt ex-
communicatus.578.2.e

HÆRES.

Hæres ad ſeruanda iuſta præcepta teſtato
ris compelli poteſt etiam per cenſuras
eccleſiaſticas.393.1.a
*hæres inſtitutus in aliqua quota hæredi-
taris eſt verus hæres.428.1.g
hæres non tenetur credere dicenti ſibi à
teſtatore iniunctum eſſe, vt darentur ei
400.ſcuta, niſi adſit coniectura probabi-
lis.473.1.a.b
hæredem ignorans eius cui debet, quid re
neatur facere, vt poſſit debitum ſoluere
priuſquam pauperibus tribuat.475.1.a
*hæres ſcriptus, cuius culpa teſtator obiit,
illi ſuccedere nequit, & à fortiori venit
priuandus, ſi illum occidit.103.1.b

HAERESIS, HAERETICVS.

In hæreſim, aut ſchiſma lapſi reconciliari
poſſunt, & poteſt epiſcopus pœnas iuris
reconciliatis remittere, ſi ſit conſuetu-
do.15.1.a
Cum hæreticis communicatio licita quo-
modo eſſe poſſit.19.2.a.b.c
hæreſis, & ſchiſma quomodo differãt. ibi.
2.d.& 20.1.e
hæretico notorio non eſt dãda aliqua præ-
eminentia.27.1.c

hæreticus fautor quidam eſt credendo, alius cibando, prior eſt hęreticus, non poſterior. 85.1.a

*de hæreſi cognoſcere inquiſitores, & diœceſani poſſunt, ſed hi ſine illis ſententiam definitiuam non poſſunt ferre, nec illi ſine his. 244.2.g.h

*hæreſis [eſt crimen Catholicæ fidei contrarium. 246.1.g. cum hæreticis conuerſatus vltra montes non tenetur illos Romæ denunciare, ſed ſic in Italia, vel Hiſpania. 248 2.h.& 1.e

hæreticus rediens ad cor non debet abſolui nō manifeſtatis Iudæis, qui ei Iudaiſmum ſuaſerunt. ibid. 2.g.h.& 249.1.c

hęreticis non fauet Papa cum quibuſdam ſacerdotibus ad ducendas vxores iuſta de cauſa diſpenſat. 662.1.e.f

*hęretici notorij bona, an vt occupari poſſint indigeant ſententia quæritur, & reſoluitur affirmatiuè. 273.2.a. ſed ſententia communis eſt contraria. 274.1.h.A. [Hęreſis omnium infidelitatum eſt peſſima.] 275.2.d

*hæretici non ſunt quotquot ab officio inquiſitionis aliqua pęna condemnantur, & deſcendentes ab eis non ſunt ab ordinibus arcendi. 407.1.c d

*hæreticus non eſt cenſendus, cui hæreſis obiecta, nec probata fuit. 270.1.e. ob hæreſim bona cōfiſcata iuxta iura antiqua pertinent ad principem in cuius ditione ſunt. 272. 2. f. g. ſed per iura noua pertinent ad ſedem Apoſtolicam. 273.1.a.b

hæreſeus crimen eſt pure Eccleſiaſticū, nec illius cognitio ad vllum regem, & principem ſæcularem pertinet. ibid. ead. lit. b

hæreticorum bonorum apprehenſionem debet præcedere ſententia declaratoria. ibid. 2.a

*hæretici, qui vt haberentur fecerunt, vel dixerunt aliqua, & ſi non ſint tales, in foro interiori non ſunt excommunicati, ſed ſic in exteriori 260.1.f.g

*ſunt etiam irregulares ob crimen notorium depoſitione dignum. ibid. g

*hęreticorū precibus, qui interſunt Catholici non ſunt excommunicati 261.1.b

hæreticos etiam notorios vitare non tenemur ſi non ſunt denunciati, & ſacerdotes etiam hęreticos, imò ab ijs poſſumus ſacramenta accipere. ibid 2.d

hæretico menſam benedicenti more hęreticorum reſpondere, non licet aperto capite, nec gratias agenti, ſed non eſt peccatum mortale. ibid. ead. lit. d.& 2.a

*hæreticum ſepeliens, quem nouit eſſe hæreticum eſt excommunicatus. 263. 1.a. oportet , vt ſit nominatim publicatus pro hæretico. ibid. 2.c.d.A

hæreticis non denunciatis communicare licet in Gallia, & Germania. 266.1.g

hæretici fautor eſt, qui fauet hæretico, vt hæreticus eſt, ei autem extremè egenti ſubueniendum, & non extremè etiam, vt homini. 518.2.e.f

hæreticus perdit omnia iura ſibi competentia. 518.1.e

Hermaphroditvs.

Hermaphroditi profeſſio non eſt valida in religione virorum, quando ſexus muliebris virilem exuperat. 550. 2.h.& p. ſeq. 1.a alioqui valuit. ib. d.b

hermaphroditus cuius potentia eſt par nō poteſt ordinari. ibid. 1 b

cum Hermaphrodito ſuper eius profeſſione eſt diſpenſandum. ibid. d. Si non vult exire compellendus, maximè ſi in eo prædominetur ſexus muliebris. ibidem 2.a.b

Hierosolyma.

*Hieroſolymis religioſis degentibus ſubueniri poteſt eleemoſynis per indulgentias conceſſis, nec eſt vllus modus ad eis ſuccurrendum aptior. 487.1.b

Hispania, Hispani.

*Hiſpaniæ bonorum hæreticorum confiſcatio, vt multa bona regioni illi intulit, ſic, & mala. 273.1.d

hiſpana gens cum parum, ſit procliuis ad amādum caſtas vxores multo minus eſt procliuis ad cōciliandas ſibi vxores adulteras præſertim, quæ vltra primam vicem adulteratæ ſunt. 100 2.f

Homicidivm, Homicida.

*homicidium ante baptiſmum non facit, quem irregularem. 76.2.e.f

*homicidium caſuale non parit irregularitatem, quando prouenit ex ludo licito,

ſio, ſed ſic ex propoſito, etiam in occiſione iuſta. 285. 2.a

homicidium caſuale parit irregularitatẽ, ex opere illicito prouueniens ibid. 2.b

*homicidium, qui hortatur eũ facere, qui aio deliberato vult illud facere, non eſt irregularis, ſi poſtea fiat. 295. 1.d. & 2.c.d

*homicidij cauſa remota non facit irregularem, ſed cauſa propinqua, & quæ illa ſit. 299. 1.a.b. & 300. 1.e.f

*homicida habens canonicatum poteſt illum retinere, & illi deſeruire quatenus licet, & cum diſpenſatione poteſt ſimplicia alia beneficia obtinere. 311. 2.b c.d

*homicida iniuſtus, & indiſpenſabilis, vt quis ſit, requiritur tranſgreſſio legis iuſtitiæ, & non caritatis. 317 1.b

*homicidium non dicitur voluntarium, ſi cũ duo ſe prouocaſſent ad ſingulare certamẽ, alter ipſorũ à tertio ex rixa acceſſoriè occiditur. 302. 2.h. & 303. 1.a.b.e

*homicidium, qui committit cum moderamine inculpatæ tutelæ proximi, ſi defendat proximum non peccat, ſed eſt irregularis. 304. 1.e.f.g

*homicidium voluntarium illud eſt quo, quis magno gladio longè penito percuſſus in capite ſequenti die obijt, in foro exteriori, & interiori. 307. 2.a.b

homicidiorum quatuor genera, & quæ ex illis peccata ſint, vel non, & quæ inducunt irregularitatem, vel non, diſpenſabilem, vel non. 309. 2.a.b.c.d

Vide occiſor.

Homo.

*Homine de malo melius eſt bonam habere opinionem, quam de malo bonam. 371 1.a

*hominem occidere in extrema famis neceſſitate ad eum veſcendum non licet, ſed homine occiſo ad id vti certum non eſt. 389. 1.c.d. & 2.a.b

Honorius.

Honorij de Sabellis, & Cameræ Apoſtolicæ controuerſia ex qua conſilium petitur. An quædam caſtra ſint ad dictã Cameram deuoluta 416. 1.h. & 2.e.f. & ſeq. & an D. Honorius perdiderit feudum eo, quod non petierit inueſtituram, & fidelitatem non iurauerit. 418. 1.f.g

Horae.

Horas recitare non tenetur de beneficio nulliter prouiſus. 129. 1.d

horas canonicas recitare licet ei, qui callet plures linguas priuatim idiomate, quo voluerit. 757. 1.a

horas B. Virginis, quæ dicuntur in choro extra illum canonicus recitare non tenetur. ibid. 2.b

horas extra chorum canonici, qui recitant peccant mortaliter, niſi adſit iuſta cauſa. ibid c.d

horas canonicas in choro aliqui recitare non tenentur. 758 3.e

horas, qui diſpenſatus iuſtè nõ recitat, non acquirit meritum, quod acquiritur recitando horas. 764. 2.e

Hospitalarii, Hospitale, Hospitalitas.

Hoſpitalarij Ioannis Dei non debent eſſe profeſſi, & eorum religio nõ eſt vera religio. 501 2. a. b. c. debent viuere ſecundum regulam D. Auguſtini, illam tamẽ profiteri non debent ibid. c.d. eam in religionem probatam erigi auctor non probat. ibid. d

hoſpitalis rector tenetur ad horas recitandas quando hoſpitale eſt beneficium, alias non. 714 1 g.h

hoſpitale eſt beneficium quando in fundatione ipſius ſtatutum eſt, vt ſit beneficium, &c. ibid. 1.h

hoſpitale aliquod eſſe beneficium, vel non eſſe, quæ coniecturæ eſſe poſſunt. ibidem. 2.e f

hoſpitale, quod clericis, & laicis commendari ſolet non eſt beneficium. ibid. g

hoſpitalis Palmæ viſitatio, an pertineat ad epiſcopum tanquam ſedis Apoſt. delegatum. 715 1.c. & per totum.

hoſpitale cõſtructum de bonis laici, in quo non eſt altare auctoritate epiſcopi fundatum, eſſe beneficium præſumendum non eſt. ibid 2.d. poteſt tamen ab epiſcopo viſitari. 716. 1.g.h

hoſpitalis rectores debent monere epiſcopum, quando redditum ſunt rationem vniuerſitati, vt adſit ſi velit. ibid. 2.e

hoſpitalitas in ſacris litteris multum commendata eſt, & hoſpitibus, & peregrinis nihil carius vendendum, quam indigenis. 843. 1.a.b

hoſpi-

Hoſpitandi curam vendere cum priuilegio ne qui alii eos excipiant inhumanũ eſt.ibid.b
hoſpitandi ius conſuetudo vendendi, cum priuilegio vẽdendi foglietiam vini vno denario carius hoſpitibus, quam indige nis defendi non poteſt.ibid.c.d

HVMANÆ.

*Humanis carnibus vti, vel ad veſcendũ, vel ad medicinas cõficiẽdas, vel ad ana tomias, non videtur certũ, ſed videtur à Põtifice facultas impetranda. 389.2.b.c

HYPERBOLICA.

*Hyperbolica locutio cõmuniter non eſt peccatum, nec mendacium.268.2.g.h

I

ID QVOD.

[ID quod noſtrum eſt ſine facto noſtro ad alium transferri non poteſt. 166. 1. e.] rurſus.
*Id quod noſtrum eſt ſine facto, & cõſenſu noſtro expreſſo, vel tacito tolli à nobis non poteſt.346.2.f.] rurſus.
[Id quod noſtrũ eſt ſine facto noſtro tolli à nobis non poteſt] explicatur.613.2.h
* [Id quod nullum eſt ab initio tractu tẽporis non conualeſcit.] 12. 2. g. h. fallit in plurimis.ibid.& pag.ſeq.1.a

IEIVNIVM, IEIVNARE.

Ieiunium olim ſeruabatur, ita vt hora tertia poſt meridiem cœnaretur nunc in meridie cœnare licet.770.2.f
ieiunare Quadrageſimam tenetur, qui dies eius aliquos ſine ieiunio tranſegit. 771.2.a.b
ieiunare valentibus famulis dominus denegare debet cænam, etiamſi pro auaro habeatur.ibid c.d
ieiunii diebus diſpenſatus carnes comedere, hoc ſecreto, & non coram ſociis debet facere.772 1.e.f
ieiunii diebus habens facultatem comedẽdi oua, & lacticinia non poteſt eis veſci ieiuniorum diebus à Iubelæo indictis. ibid.2.e.f
ieiuniorum diuerſa ſunt genera, & quod licet in vno non licet in alio. ibid.h. & pag.ſeq.a
ieiunare dicitur, q neceſſitate ductus edit quidem carnes, vel alios cibos vetitos, ſed in reliquis ieiunium ſeruat. 773.2.a

IGNORANTIA, IGNORANS.

Ignorantia excuſat à peccato, quæ eſt cauſa illius, & iuſta eſt.5.1.c
ignorantia, quæ ſit peccati cauſa, & iuſta. ibid.d
ignorantia affectata, & craſſa, quæ ſint.ibidem 2.b
ignorantiæ factum dicenti, credẽdum eſt in foro conſcientiæ.6.1.g
ignorantia in foro exteriori probatur per præſumptionem iuris. ibid.h
[ignorãtia iuris clari nõ excuſat.] 51. 1.a.b
ignorantia excuſat à ſubreptitione. 57.1.b
ignorantia probabilis iuris poſitiui excuſat.162.1.f
ignorantia iuris humani dubii excuſat à mortali.163.2.d
ignorantia iuris apicum vitis religioſis eſt laudabilis.167.1.d
ignorãtia iuris clari non excuſat. 169.1. b. & quæ cauſa eſt peccati, vel tollit illud, vel minuit illud quatenus facit illud ĩ totum, vel in partem inuoluntariũ.ibi.2.c
ignorãtia illa non eſt probabilis, qua quis rem alienam eſſe ignorat habẽs de hoc publica documenta.277.1.e.f
*ignorantia iuris humani, quod ſcire tenetur non excuſat à mortale facientẽ actũ, quod eſt peccatũ mortale, ſed ille hoc neſcit, & diuini etiam.462.1.h.& 2.e
ignorantia præſumitur, vbi non probatur ſcientia.486.2.f
ignorantia nequit eſſe iuſta quoad legem naturalem, & diuinam, ſed quoad pœnam illi lege humana ſtatutam. ibid. h. per ignorantiam iuris, qui excuſatur ab omni pœna valdè extraordinaria, & exorbitante.487.1.a
ignorãtia nõ ſolũ facti, ſed ẽt iuris dubii ẽt naturalis, & diuini excuſat.488.1.g
*ignorantia quem ab hæreſi excuſare non poſſe, eſt contra ius.245.3.a.b
*[Ignorãtia facti, non iuris excuſat, & præſertim naturalis, & diuini]330.2.g.fallit in ignorantia iuris obſcuri, vel dubii, vel infrequentati.331.2.b.c

*Igno-

Digitized by Google

*ignorãs, quid probabiliter eſſe peccatum à peccato oĩno excuſatur, ſed qui ignorat circunſtantiam aggrauantem, excuſatur à tanto, ſed non à toto. 503.1.c.d
ignorantia, quæ eſt cauſa peccati non excuſat à peccato contra legem diuinam, & naturalem, ſed ſic à pœna excommunicationis, & alia extraordinaria. ibid. 2.c. & 505.1.d

ILLEGITIMVS.

Illegitimus in Eccleſia in qua pater habet, vel habuit beneficium miniſtrare nullo modo poteſt. 16.1.h
illegitimus habẽs beneficiũ in Eccleſia patris poſt Conc. Trid. nihil quæſiuit, ante quæſitum permutandum. ibid. 2.f
illegitimum familiarem epiſcopus non ſuus, ad ordines minores, & beneficium diſpenſate non poteſt. 101.2.a.b
illegitimus eſt incapax beneficij ſine diſpenſatione. 141.1.c
illegitimus factus canonicus Eccleſiæ Cathedralis regularis, an poſſit fieri Archidiaconus eiuſdem ſine diſpenſatione Papę, quęritur, & reſoluitur negatiuè. 145.1.b. & 2.d
illegitimi poſt profeſſionem poſſunt habere adminiſtrationem. ibid. 2.b.c
illegitimus profeſſus non poteſt habere beneficium manuale, ſi curã animarũ habeat. 146.1.e.f. neq; diſpenſatus ad preſbyterium poteſt habere ſine diſpenſatione beneficium curatum. ibid. h
illegitimus cum quo diſpenſatum eſt cum hac clauſula, [modo non ſint plura] non poteſt tenere duo ſimul beneficia ſimplicia. 336.1.h. & 2.e.f
illegitimis donare, quæ iure communi illis dari poſſunt non prohibet bulla Pij V. 454.2.f
illegitimi etiam ſi ſint ſpurij aliquid habere poſſunt de bonis parentum iure communi. 455.2.a
illegitimis iure naturali debentur educatio, & alimenta. ibid. b
illegitimos quoad temporalia legitimandi ius Pontifex principibus non tollit, nec hi illi circa ſpiritualia. 456.1.e.f
*illegitimi diſpenſatio ad ſæcularia beneficia facta ſæculari non extenditur ad regularia eidem regulari. 89.2.d. & pag. ſeq. 1.e
*illegitimus ſine diſpenſatione, & cum falſis literis etiam ſacris ordinatus, à Pontifice ab his omnibus diſpenſatus poſt ſuſpenſionem ei indictam celebrare poteſt. 391.2.d
*illegitimus eſt quidem irregularis, ſed non eſt ſuſpenſus. 392.2.g.h

IMPEDIMENTVM.

[Impedimentum non [illegible], quod de iure nullum ſortitur effectum] 83.2.d
impedito agere non currit tempus. 89.2.b
impedimentis de duobus vno ſublato nõ tollitur aliud. 101.2.a
impeditus cum reſtituitur aduerſum lapſum temporis datur tempus à lege ſtatutum, alioquin illud ſolum, in quo fuit impeditus 223.2.b
*impedito, ſeu ſuſpenſo propter ſuam culpam non currit præſcriptio. 481.2.d

IMPVBERES.

*Impuberes, qui, & quot genuerint, & conceperint. 27.1.b.c
impuberibus quibuſdã, vt matrimonium contraherent conceſſit Pius V. 29.2.e
*impubem ignorare quidquid videt quo modo ſit intelligendum. 54.1.h. & 2.e

INCESTVS.

Inceſtus matrimonium impedit contrahendum, ſed non dirimit contractum, inter ipſoſmet committentes, & minus quoad alios. 17.2.a
inceſtus cum matre, & filia carnali maius, eſt adulterio, ſed in alijs gradibus, & filia ſpirituali minus. 226.2.e
inceſtus ſpiritualis non eſt propriè talis. ibid. f
inceſtus non eſt copula inter cognatos ſpiritualiter. 60.1.e
inceſtus impedimentum non dirimit matrimonium, ſed ſuper eo poteſt diſpenſare epiſcopus. ibid. h
*inceſtus cum conſanguinea impedit matrimonium contrahendum cum alia ſicut cum affine. ibid. 2.h
*inceſtus cum affine in tertio, & quarto grado, an impediat exactionem debiti, ſicut in primo, & ſecundo, quæritur, & inclinatur in partem negatiuam. 68.2.g
*inceſto cõſanguinei, qui ſe polluerunt habita à Papa diſpenſatione ſuper conſangui-

guinitate, & ab epiſcopo ſuper inceſtu poſſunt contrahere.70.2.g
inceſtus impedimentum licet ſit impediēs non eſt dirimens ſecundum omnes. 72. 1. h. d. hoc etiam impedimentum contrario viu ſublatum eſt ibid.ead.lit.h
*inceſtus commiſſus inter duos conſangui neos, qui miſerant pro habenda diſpenſatione ad contrahendum matrimoniũ non viitat d iſpenſationem ſuper eo habitam.73.1.a.b
inceſtum occultè poſt commiſſionem ad diſpenſandum admiſſum commiſſario confiteri non eſt neceſſe.ibid 2.c.d
*inceſtum qui commiſerunt,& habita diſpenſatione conſanguinitatis matrimonium contraxerunt,non indigent diſpenſatione inceſtus.74.1.f.g

INDICIA.

*indiciorum copiam reo torquendo dandam eſſe lex ſtatuens humana eſt, & ſuboſcura. 115.1.c
indiciorum copiam iudex reo non dans, licet pœnam mereretur,non tamen in foro conſcientiæ.ibid.d
indicia ſufficientia efficiunt capturam iuſtam,quo ad capientem,non quo ad captum.305.1.c

INDVLGENTIA.

Indulgentiarum conceſſio, eſt reſtringenda.55.1.a
indulgentiæ conceſſio facta altari priuilegiato, vt liberetur anima indefinitè à pœnis purgatorij eſt reformanda.ibid.b.c
*indulgentias plenarias Papa reuocat in indictione Iobelæi,& non alias non plenarias, nec facultates abſoluendi à caſibus alijs, quam reſeruatis in bulla cœnæ. 469.2.c.d
*indulgentiæ quæſtuariæ reuocatæ. 470.1. f g
indulgentias concedere manus adiutrices porrigentibus Papa inferior non poteſt. 471.2.a
indulgentiæ immoderatæ, & non ſubditis non ſunt concedendæ 473 2.a.b
*indulgentia non quæritur, niſi fiant omnia, quæ indulgens requirit ad eam concedendam.475.1.d
*indulgentiæ per quæſtores non publicandæ.486.2.g
*indulgentia conceſſa communicanti die Dominico non valet communicanti alio die.487.2.a.b
indulgentiam ad quærendam oportet facere opus, & ſubire onus, quod imponitur.ibid.b
indulgẽtiæ conceſſio eſt diſpenſatio,& reſtringibilis.ibid.d
*indulgentia quæri poteſt mortuo per exiſtentem in malo ſtatu.488.2.e
indulgentia,quæ acquiritur in altari priuilegiato non requirit magis vnam Miſſam,quam aliam.ibid.2.g.h
*indulgentiam ad cõſequendam, ſicut tres dies ieiunare oportet, cũ hoc requirit, ita tribus diebus eleemoſynam facere opus eſt cũ præcipitur.489 1 d. & 2.a.b
*indulgentia conceſſa. pro mortuis ad viuos non extenditur.490 1.e.f
*indulgentia, vt quæratur viuo per alterius factum vix conceditur. ibid.eadem col.1.& lit.f

INFAMIS.

Infamis eſt in foro exteriori, qui paſſus fuit virgas in cauſa criminali etiam iniuſtè.124.1.h. Ordines accipiendo peccauit,& ſuſpendi poteſt ibid.2.e. & miniſtrare, vbi non eſt cognitus.ibid.f
*infamis,& criminoſus qualis eſt apoſtata ad accuſandum nõ permittitur. 169.1.b
infami infamia iuris, & facti non eſt credendum.ibid.d
*infamia exorta ex receptione inter reos, ob crimen faciens, quempiã inhabilem ad honorem,impedit illum ab illo aſſequendo,113.1 b
*infamia nemo laborare dicitur, niſi,ea ſit apud bonos,& graues viros.114.1.g
*infamia facti, ſed non iuris tollitur per emendationem vitæ.310.1.f.g
infamia non eſt irregularitas,ſed illius cauſa.ibid.2 e
*infamiam inducentia crimina non inducunt immediatè irregularitatem.321.1.b

INFANS.

Infans eſt incapax beneficij Eccleſiaſtici. 127.2.d
infans baptizatus ſine ſolemnitate eſt in Eccleſia cum ſolemnitate ſepeliendus. 489.2.h

infans

Digitized by Google

infans baptizatus ſine ſolẽnitate tam baptizatus eſt, quam ille, qui cum ea. 481.1.b

infantem, qui tenuit in vtero matris ritè baptizatum, non poteſt ducere in vxorem matrem ipſius. 766.1.e.f

infans, cuius mater pro Chriſto moritur vna cum matre occiſus, ſaluari credendus eſt. 768.2.h. hoc quomodo ſit intelligendum. 779.1.c.A

*infans tenens baptizatum, an contrahat cognationem ſpiritualem, quæritur, & reſoluitur dubie. 53.1.c

infans occidens aliquem legis Corneliæ pœnam nõ patitur, nec eſt irregularis. ibi.d

infans licet non præſumatur doli capax, frequenter tamen eſt talis. ibid.2.b

infans doli capax obligatur iureiurando, & poteſt eſſe periurus. ibid.c

infans occidens doli capax, eſt irregularis. ibid.d

Vide impuberes.

*infantilis conſenſus non ſufficit ad contrahendum matrimonium. 30.1.h

INFIDELITAS, INFIDELIS, INFIDELIVM FILII.

Infidelitas propria non obeſt alicui ad ordines, & beneficia, niſi ſit hæreſis. 525.2.c

infidelis conuerſus, an teneatur monere priorem vxorem, ſi velit ſecum cohabitare, priuſquam fidelem ducat, quæritur, & reſoluitur affirmatiuè. 607.1.d

infidelis conuerſus non poteſt votum continentiæ emittere, neque ad aliud matrimonium tranſire, niſi requiſita vxore. ibid.2.d

infidelis conuerſus, vt contrahat matrimonium cum ſecunda, vtilis eſt monitio iudicialis prioris, ſed nõ neceſſaria. 608.1.f

infidelis, qui habet plures vxores conuerſus tenetur monere primam, ſi velit ſecum cohabitare, & non alias antequam Chriſtianam ducat vxorem. ibi.h.& 2.e

infidelis cuius vxor conuerſa eſt, non poteſt cum alia contrahere antequam ipſa alteri nubat, alioqui nullum erit matrimonium. 611.2.c

infidelium filij inuitis parentibus lege naturali baptizari non debent, quam non tollit lex Euangelica, omnes baptizari præcipiens. 619.2.& ibid.d

parentum nomine, hic intelligũtur pater, & mater ſoli. 620.1.e

infidelium, filij ne morituri, quidem ſunt baptizandi inuitis parentibus, etiamſi abeſſet ſcandalum. ibid.2.f.g

infidelis filius patre ad fidem conuerſo baptizari poteſt inuita matre. ibid.2.h

infidelium filios nõ debere baptizari, &c. quomodo D. Thomas dixerit eſſe de iure naturæ. 623.1.d. & 2.a. periculum apoſtaſiæ, quod eis imminet non eſt parui faciendum ad probandum, hoc non licere. 626.1.f

*infidelitas præcedens baptiſmum minimè nocet, niſi fuerit hæreſis. 275.2.c

Vide filius, hæreſis.

INHABILITAS.

Inhabilitas ſine lege nemini eſt inducenda. 335.1.a

INIVRIA, INIVRIOSA VERBA.

*Iniuriam verbo illatam alapa vindicans, ſi poſtea ab eo, cui dedit alapam, aggrediatur, & is ab eo, cum moderamine occidatur, eſt irregularis. 305.1.b.c

*iniuria facta filio redundat in patrem. pagina. 442.1.e.f

*iniuria paſſum, & ſi deceat remittere pœnam aduerſario inflictam, nõ tamen tenetur ſub pœna peccati. 456.1.e.f

*iniuriam paſſus licet teneatur odium, & rancorem remittere, non tamen actionem iniuriarum, &c. quæ iura permittunt, & licet teneatur diligere iniuriantem in genere, non tamen in ſpecie. ibi. 1. f. & ſi non vult alloqui, non poteſt ei negari abſolutio ibid.g

*iniurioſa verba tria diuerſæ ſignificationis, proferens tria peccata committit, ſed vnum, ſi ſint eiuſdem. 466.1.g

*iniuria non debet prodire, vnde iura manant. 501.2.d

INNOCENS.

*Innocens, vt quis puniatur, & ſine culpa contra leges, omnes eſt. 431.h

innocẽtes iuſſu regis Herodis pro Chriſto interfecti martyrij laureolam ſunt adepti. 769.1.a

innocentibus, ſine ſuo merito dedit Chriſtus hanc gratiam. ibid.b c

In-

Digitized by Google

INQVIRI, INQVISITIO, INQVISITOR.

*Inquiri non poteſt contra aliquem etiã ob dicta duorum teſtium idoneorũ, niſi laboret infamia, 111.2.c
*inquiſitio duplex eſt, generalis, & ſpecialis, & quomodo hæ differant, 113.2.a
inquiſitionem ob generalem contra neminem dicitur pẽdere lis, ib. ead. col. 2.b
*inquiſitionem in hęreticos quomodo impedire prohibitũ, 244.2.h. & p. ſeq. 1.a
*inquiſitor hæreſis ſuper crimine inceſtus quod dicitur ſacerdos cum duabus filiabus ſuis ſpiritualibus commiſiſſe, nõ poteſt cognoſcere, 246.1.e
inquiſitores non poſſunt cognoſcere de ſuperſtitionibus, & diuinationib. niſi manifeſtiſſimè ſapiant hæreſim, ib.1.h
inquiſitor de nullo crimine cognoſcere poteſt quod non ſit hæreſis, vel manifeſtiſſimè ſapiat hæreſim, ib.2.f. ſed priuilegio, vel conſuetudine aliqua approbata de aliquo crimine hæreſim non ſapiente cognoſcere poteſt, ib.g
*inquiſitor poteſt cognoſcere de nefarijs nuptijs, monachi, vel alicuius ſacro ordine inſigniti, 247.1.a. & de eo qui ducit vxorem alia ſuperſtite, ib.c
ab inquiſitoribus ex leuibus indicijs, & ſignis etiã plene probatis, non debet quis de hæreſi interrogari, ib.d. & 2.a
*inquiſitorib. denunciare edictum iubẽs non ligat eos qui quoquomodo id nouerunt, ſed eos qui per viſum vel indubitato id nouerunt, 248.1.g.h
*inquiſitor poteſt caſtigare Iudæos procurantes peruerſionem conuerſorum ad fidem, 249.1.b
*inquiſitoribus denunciare quis tenetur, hæreticos, quos nouit, alioqui excommunicatur, 251.1.a.b.c
inquiſitori hæreticos denunciare, quis nõ tenetur, quando nulla inde conſequetur vtilitas, ib.2.a
inquiſitores, & iudices hæreticorum quãdo excommunicantur accipientes pecuniam, 267.2.b.c
Vide hæretici.

INSIGNE.

*[inſigne dicitur id quod præ alijs ſui ordinis habet aliquid præcipuũ.] 556.2.e
inſignis locus dici poteſt pagus, vel vicus non muratus, ib.g
inſignis dicitur locus qui vulgò habetur pro tali, ib.h

INSOLITA.

*Inſolita non veniunt in conceſſione generali, & inſolita diligentia fraudis ſuſpicionem inducit, 308.1.g

INSTRVMENTVM.

Inſtrumentum falſo die ſignatum nõ plus prodeſt coram Deo quam ſi fuiſſet vero die ſignatum, 445.1.a

INSVETA.

Inſueta videntur præ ſe ferre aliquid fraudis, 174 2.e

INTELLECTVS, INTELLIGENTIA.

Intellectus non poteſt credere niſi primis principijs, & concluſionibus ex eis deductis, 140.1.g
*[intelligentia dictorum ex cauſis eſt aſſumenda dicendi, quia non ſermoni res ſed ſermo rei debet eſſe ſubiectus.] 518.2.h, & p. ſeq 1.a

INTENDENS, INTENTIO.

* Intendens aliquid non intendit contrarium eius, 517.2.d
ex intẽtione, & propoſito maleficia diſtinguuntur, 518.2.e

INTERDICTVM, INTERDICTVS

Interdictũ non omne eſt tale, quod appellatio legitima non ſuſpendat, 228.2.f
*interdicti, & ſuſpẽſi ſimpliciter non ſunt prohibiti prædicare, niſi interdicãtur ab officio prædicandi, 543.1.d
interdicti denunciati, & ſuſpenſi Miſſam audire non licet, ib.2.a
*interdictus niſi prius citetur denunciari nemo poteſt, 479.1.e
interdictus peccat coram Deo iubẽs vt in loco ſacro ſepeliretur, ib.f
*interdicti, & ſuſpenſi in illis actionibus vitandi, in quibus eis interdicitur vel ſuſpen-

ſpecialiter, ſed nominatim denunciati tantum,553.1.d

interdictos, qui celebrat, vel vtitur alijs ordinibus etiam minoribus fit excommunicatus.541.1.c

INTERESSE.

In intereſſe probabili mutuatus,& mutuatarius paciſci poſſunt,182.2.g

*intereſſe damni emergẽtis,& lucri ceſſantis poteſt à mutuante ante moram ſtipulari ſine peccato vſuræ,335.1

*intereſſe damni emergentis, & lucri ceſſantis conſtat inter mercatores, qui quotidie emunt,& vendunt,334.1.g

intereſſe ſuum mercator ſolitus mercari, & cambire dum alteri mutuat non debet monere,ib.2.e.f.g

*intereſſe non debetur niſi à debitore moroſo, niſi creditor eſſet mercator,336.1.f

*intereſſe damni emergentis, quod factũ eſt litigando pro aliquo debito iure accipitur,339.2.a

intereſſe lucri ceſſantis accipi ſolũ poteſt etiam poſt ſententiam iudicis, quantum veriſimiliter, aliquis ex principali fuiſſet lucratus,ib.b.c

*intereſſe lucri ceſſantis non habet locum niſi debitor ſit in mora ſoluendi, vel ſit mercator,348.1.g

*intereſſe non debet ſolui in principio anni, ſed in fine,358.2.g

*intereſſe extrinſecum,& remotum nõ debetur in foro conſcientiæ,443.1.c

INTERPRETATIO.

*interpretatio clauſulæ cõtinens delictum in dubio reijcienda,128.1.g

INTIMATIO.

Intimatio, quæ fit alicui ad inferendum ei præiudicium, debet ei fieri perſonę propriç vel procuratori eius,253.1.d

INVENTIENS, INVENTA.

Inueniens rem ad alium pertinentem debet eam reſtituere,361.1.c

c.inuenta inſtrumẽta antiqua alicuius rẽ tangentia tutius eſt reuelare,ib.2.a

IRACVNDIA.

iracundiæ calore acta quę obligant vel nõ obligant,626.2.e.f.g

IRREGVLARITAS, IRREGVLARIS.

Irregularitas ſuperueniens non aufert beneficium quæſitum, non tollit actus canendi, & alios qui ordini proprij non ſunt,58.2.e

irregularitas eſt impedimentum ad accipiẽdum ordines,& ad vtendum vſu acceptorum,ib.f

irregularis ob presbytericidium impetrãs diſpenſationem propter homicidium nihil impetrat,61.1.a.b

irregularis eſt qui accipit duos ordines ſacros eodem die, & ſuſpenſus ſuſpenſione large ſumpta,97.1.b

irregularitas, quę naſcitur ex ſuſceptione duorum ordinum ſacrorum eſt duplex & quæ illa,ib.d

irregularitas non contrahitur niſi adſit cõtemptus,104.1.h.& tomo 2.p.397.1.c

irregularitates quas, quis contraxit malè ordines ſuſcipiendo, an ſint occultæ, dubitatur,& reſoluitur,113.1.c

irregularis eſt aſſumens bis ſacramentum characterem imprimens,134.2.f

irregularitas non contrahitur per crimen occultum niſi homicidium vel alia, de quibus in iure,123.2.c

irregularis poſt ordines ſine ſua culpa effectus poteſt exercere omnia, quæ nõ impeditur,130.2.f.g

irregularis celebrando contra iura nõ incurrit nouam irregularitatem,ib.g

irregularis ſua culpa ab omnibus arcetur, ib.ead.lit.g

irregularitas iure tantum humano canonico ſunt inducta,211.2.b.c

ab irregularitate abſolui poteſt ab epiſcopo, delinquens, cuius ſocius ob idem delictum fuit deductus in iudicium, ſed liberatus,281.2.d

ab irregularitate diſpenſatio omnis eſt Papæ reſeruata, ſed prælati habent priuilegia diſpẽſandi cum ſuis de omnibus exceptis tribus,586.1.e

irregularis celebrando licet peccet nõ contrahit nouam irregularitatem, 601.2.d & ſupra,130.2.g

* irregularitatis occultæ diſpẽſatio ab epiſcopo collata quid operetur,225.2.e.f.ſed non

Digitized by Google

non facit, vt beneficiorum collatio poſt irregularitatem facta ante diſpenſationem habitam valeat. 22. 1. e

*irregularitatem non incurrit, qui abiurauit hæreſim de leui, nec de vehementi. 269. 1. d

irregularitas non incurritur propter pœnitentiam publicam, ſed propter ſolemnem. ibid. 2. a

*irregularitas non contrahitur in caſu, in quo iure non exprimitur. 284. 2. h

*irregularis non eſt omnis, qui alium facit irregularem. 285. 1. a

*irregularis non eſt, qui hortatur generaliter in bello iuſto, & iuuat ad vincendum, niſi adhortetur ſpecialiter ad hūc, vel illum occidendum. 286. 1. h

*irregularis eſt is, cuius verba ex compaſſione dicta, fuerunt in cauſa, vt aliquis citius occideretur. 287. 1. b. c

irregularis in dubio nemo iudicandus in foro exteriori. ibid. 2. d. & p. ſeq. 1. e

*irregulares efficiuntur omnes, qui comitantur iudicem ducentē aliquē ad exequendam ſententiam mortis. 288. 2. g

irregularis eſt omnis, qui mortē inferēt iuſtè, ſed irregularitate diſpēſabili. ibi. h

irregularem efficit omnis actus de ſe illicitus, ex natura ſua ordinatus ad mortē, ſi illa conſequatur. 291. 2. a

irregularitas ex homicidio non contrahitur, niſi ab eo, qui occidit, vel conſulit, vel mandat, vt opem afferat ei, qui occidit. 292. 1. e

irregularitatem non efficit cauſa mortis remota. ibid. 2. e

*irregularitas non incurritur per mutilationem membri ſanitatis cauſa factam. 293. 2. c

*irregularis non poteſt acquirere beneficia, ſed iam quæſita non perdit, nec pōt promoueri ad ſacros ordines. 294. 1. h

irregulares ſunt omnes, q ſtāt à parte bellantium iniuſtè, ſi quis occidatur. ibi. 2. g

*irregularitatem diſpenſabilem incurrit ſacerdos, qui accuſat aliquem, vel eſt cauſa mortis iuſtè à iudice illatæ. 297. 2. a. b

*irregularis non eſt teſtis morte damnandi, qui poſt alias probationes admiſſus eſt ſi non eſt cauſa, vt alter damnaretur, nec citius moreretur. 298. 1. g. h. ſed ſi dubitat, an propter illum alter ſit occiſus, debet ille iudicis, vel notarii dicto credere. ibid. h. & 2. e

*irregularem efficit mors non intenta ſequuta ex opere aliquo, quando opus illud illicitum eo reſpectu eſt tale, quod dirigitur in illam. 299. 2. a

*irregularis an ſit clericus ſacri ordinis, qui dixit id, eſt quo alter nefando crimine notatus captus eſt, quæritur, & reſoluitur. 300. 2. f. g

irregularis eſt teſtis in cauſa ſanguinis ſi mors inde ſequatur. ibid. g

irregularis eſt, qui agit rem illicitam vnde ſequatur mors, ſi res illa illicita, vel intētione agentis, vel natura ſua, &c. dirigetur in illam ea ſequuta. ibi. h. & 301. 1. a

*irregularis non eſt, qui non iuuat homicidam, nec impedit homicidium etiamſi poſſet. 302. 1. g

irregularis non eſt, qui tenet gladium euaginatum dum alius occiditur, ſi non iuuit percuſſorem. ibid. 2. f

*irregularem facit cauſa propinqua homicidii quamuis nō immediata. 306. 2. f. g

*irregularitas ex homicidio iuſto veniēs, & ex bigamia cur non veniat in cap. liceat Concilii Trid. 309. 1. b

irregularitas ab eo incurritur, qui archibuſium ſuper ſcamnū poſuit, & puer illud tangens puerum aliū interfecit. 310. 2. k

irregularitas hæc tamen facilè eſt diſpenſabilis. ibid. g

*irregularitas non impedit canere in choro. 312. 1. h

irregularis tonſurā aſſumens nullā cēſurā, neque irregularitatem incurrit. 313. 1. b

*irregularis non poteſt tenere pēſionem, ſicut nec beneficium eccleſiaſticū. ibid. ead. col. 1. & lit. b

*irregularitas contrahitur ex homicidio ſequuto ex actu illicito p̄cedente, qui aliquo mō erat directus ad illud. 316. 1. b

irregularitas ob violationem ſuſpēſionis à ſolo Papa tollitur. 393. 2. c. ſed ad eā tollendam facultas Concilii Trid. epiſcopis data extenditur. ibid. ead. col. & lit.

*irregularitatem ob violationem cenſurarū, vt quis incurrat, neceſſe eſt, vt actus ſit diuinum officium, & ordini alicui ſacro deputatus. 395. 1. b

irregularis eſt cantans innodatus collectā in choro dicens, ſolemniter baptizans, aquam benedicens. ibid. 2 b. & in altari interdicto, ſicut, & in eccleſia celebrans. ibid. e. ſine contemptu irregularitas non incurrit. 397. 2. c. & 1. c. & tom. 1. 104. 1. h

*Irregularis eſt vtens ordine ſacro, quem non habet, nec poteſt ſuſceptis vti, nec aſcendere ſine diſpenſatione, quam ſolus Papa dat.399.2.d
*irregularis, vt quis ſit vtens ordine quem non habet, duo requiruntur.401.2.c
irregularē ſe in dubio indicare debet in foro cōſciētiæ, ſed nō in exteriori. 403.1.c
*irregularis non eſt, qui cauſa rixarum, & percuſſionum fuit, modo non ſit ſequuta mors, aut mutilatio.459.2.d
*irregularitas incurritur ex omni actu quo auctoritate iudiciaria, aut priuata mors, aut mutilatio ſequitur.460.1.e
irregularitas nō tollitur per iubelæa. ibi.h
*irregularitatem non inducit celebratio excōmunicati, niſi ſit mortifera.543.2.b
Vide bigamia, homicidiū, & mulcta.

IVBELAEA.

Iubelæa in foro conſcientiæ poſſunt tollere ſuſpenſionem, non in foro exteriori, neque irregularitatem.143.2.d.& 1.a

IVDAEI.

Iudæis licet locare gabellas, ſed cum conditione.18.2.h
cum iudæis licet mercimonia contrahere, niſi in certis caſibus.ibid.ead.lit.h
iudæus eo quod aliquis fuerit, non debuit à canonicatu repelli.525.2.a
iudæus ne admittatur in aliquod collegiū ſtatutum eſt illicitum.526.2.f.g
iudæus, qui contraxit ſponſalia cū Iudæa, & conſummauit matrimonium, conuerſi ambo non tenentur in Eccleſia iterū contrahere.609.1.2.b.c
iudæorū matrimoniū non requirebat aliquā ſolemnitatem ad ſui valorē præter conſenſum mutuū de præſenti.ibi.2.b.c
iudæus habens filios ad Chriſtum conuerſus eſt, quorum vnus in iudaiſmo perſeuerans vxore ducta filium ſuſcepit quo mortuo quæritur, an infans ille auo Chriſtiano, an matri Iudææ ſit committendus, reſpondet autem per multa auctor matri.615.1.c.& ſeq.col.& pag.pariter ſeq.per totam.
iudæi conuerſi ius patriæ poteſtatis non amittunt.615.2.b
Iudæorum filii non ſunt inuitis parentibus baptizandi.616.2.g. cuius rei rationes redduntur, ſed illa potiſſimum, quod conuerſio talis miſericordiæ Dei eſt relinquenda. 618.1.f. hic infans traditus eſt auo Chriſtiano.626.1.g.in A
iudæi non ligantur hodie cæremonialibus ſuis, & iudicialibus legibus.609.2.d
iudæi poſt Chriſtum carent rege, & principe.601.1.e
iudæorum cæremoniæ, quas hodie ſeruāt in contrahendis matrimoniis, non efficiunt illud nullum ſi abſint.ibid.f
iudæi vxor cōuerſa eſt ad fidem, qua viua ille aliam ſuperinduxit, & ambo poſtea conuerſi ſunt, quæritur, an is cum ſecunda viuere poſſit, et rñdetur negatiuè.ib.2.h.& 611.2.b.c. quæritur 2. an Papa poſſit diſpenſare, vt viuat cum ſecūda, & prius matrimonium diſſoluere, & dicitur ſic.ibi.ead.col.& lit.& 614.1.e. cuius rei iuſta cauſa eſſe dicitur.ibid.e
*iudæis an liceat vendere myrtos ad celebranda ſua ſcenophegia quæritur, & reſoluitur affirmatiuè.234.2.f.g
iudæi celebrando ſua feſta peccant hodie. ibid.h
*iudæorum azyma comedere ſub pœna excommunicationis laicis, & depoſitionis clericis eſt prohibitum.235.1.d
iudæis licet inter Chriſtianos ſuos ritus ſeruare, licet peccata ſint.ibi.2.a.b
iudæis permittit vſuras Papa certo modo temperatas.ibid.c
*iudæis vendere has myrtos per ſe eſt res indifferens, quæ bona.& mala ex circunſtantia finis eſſe poteſt.236.1.f
iudæis iſtas myrtos non licet vendere, vt celebrent ſua ſcenophegia.ibid.h
iudæorum ſynagogas non licet reficere. ibid.2.e.f
iudæis quomodo ſine peccato myrti illæ vendi poſſint.ibid.f
*iudæi ad fidē cōuerſi fraudari an poſſint à parentib.ea parte, quæ eis [illegible] ab inteſtato, & cōcludit legitima eos priuari non poſſe.237.a.b.c.d.& per totum.
*iudæorum filio conuerſo debetur legitima etiam viuo patre.238.1.h
*iudæi nō poſſunt eſſe cōplices hæreſeos, & non ſubiiciuntur Eccleſiæ. 248.2.g.h
*iudæus conuerſans cum baptizatis cædendus.249.1.a
iudæi non vt hæretici, ſed vt eorum fautores puniri poſſunt.ibid.c
*iudæi quō ſint ſubditi Eccleſiæ.ibid.d
*iudæorum filii in quibuſdam partibus an prohibeātur promoueri ad ordines per conſtitutionem Pauli IV. quæritur, & reſoluitur affirmatiuè.275.2.a

Iudæi

iudæi conuerſi ſi relabantur magni hæretici ſunt,276.1.g
* iudæi nulli iam ſunt in Hiſpania, ſed ſi qui ſunt, ſunt hæretici,474.1.f
*iudæi Burgenſes in Hiſpania ad prædicationem Epiſcopi ex Iudæis conuerſi facti ſunt Chriſtiani, & nulli deinceps deuiarunt à fide Catholica,278.2.f
iudæorum deſcendentes vt non eligantur in Guardianos ſufficit ſemiplena probatio, vt vero iam electi officio dimoueantur plena,277.1.a.b
*iudæis an princeps ſummus alius à Papa poſſit permittere exercere ſuas vſuras, 379.1.a.concluditur affirmatiuè,ibid.c. ſed contrarium dicitur verius, 380.2.g
* iudæis vt exerceant vſuras Papa Romæ permittit,979.2.a
* iudæis vt exerceant vſuras nulla communitas nec princeps ſuperiorem agnoſcēs poteſt permittere,380.1.f
iudæis vt exerceant vſuras, ſi quæ communitas concedit, debet habere facultatem à Papa,ib.g
*iudæis vt exerceant vſuras maiores alienigenis quam ſubditis princeps non debet permittere,381.1.h
*iudæis vt ſolnātur vſurę permiſſę, & promiſſę princeps, qui eas exercere eis poteſt permittere, poteſt ſuos ſubditos cōpellere,380.2.e
*iudæis Papa non permittit exercere vſuras extra ſuam iuriſdictionem temporalem cum eas permittit in locis ſuo dominio ſubiectis,381.1.c
*iudæorum banchariorum reformatio facta in vrbe non includit iudæos extra Papæ ſtatum degentes,382.2.f
iudæis, qui de permiſſione Camerarij Papæ exercent vſuras in aliquo territorio principis ſecularis poſſunt quibuſuis ad vſuram dare,383.1

IVDEX SAECVLARIS, ET ECCLESIASTICVS.

Iudex ſecularis adiri poſſet pro decimis per viam poſſeſſorij, non autem per viā petitorij directè,25.2.a
ad iudicem ſecularem pro decimis qui trahuntur non excommunicantur, ſed ſic qui ſponte,ib.c
iudicum nulli licet vendere iudicium, & Iudex delegatus nihil præter eſculentū & poculentum poteſt accipere, 64.1.h
iudicibus munerum acceptio vetita iure diuino naturali,ib.2.e
iudex poteſt ſupplere nō ſolum ea quæ iuris ſunt, ſed et quæ ſunt facti, in ſpectantibus ad publicam vtilitatem, 68.1.a
iudex ſuperior poteſt compellere ad teſtificandum eos, qui ſciuerint aliqua extra confeſſionem etiam ſi iurauerint ea nō reuelare,ib.2.h
iudicem eſſe aliquem ſui iudicis iuri exoſum eſt,772.2.d
iudex etiam inferior procedere poteſt ſine citatione quando notoriè conſtat ei nō competere defenſionem,84.2.e
iudex ordinarius poteſt procedere ad inſtantiā vnius partis in cauſa etiam poſt quam altera pars miſit ad literas impetrandas à ſede Apoſtolica, 161.1.c
iudex inferior per præſcriptionē, vel aliàs poteſt cognoſcere de cauſis matrimonialibus,162.3.c
iudex ſubexecutor alicuius proceſſus debet eſſe Canonicus Eccleſiæ Cathedralis, vel in dignitate poſitus,167.2.b
iudex cui præſentatum eſt inſtrumentum, per quod creditor fatetur ſe debere 100 pro mutuo, & 5. pro intereſſe, ſi debitor nihil opponat, debet illud exequi, 182.2.e.f
iudex in dubio nō debet pręſumere actorē delinquere, ib.g. & ſecundum allegata, & probata iudicare debet,ib.ead.lit.g
iudex pōt inquirere generaliter de criminibus ſui territorij, nulla expreſſa pſona niſi aliquis de ijs notatus fuerit,183.1.a
iudex eos ſolum declarare vſurarius poteſt, qui ſunt notoriè tales,ib.c
iudex vt iudex ignorat omnia, quę vt talis non cognoſcit,ib.d
iudex per generalem inquiſitionem alicui ius perſonę crimen ſciens, poteſt poſtea in eam inquirere,ib.2.a
in iudices qui formam hanc non ſequuntur obiurgatio,ib.a.b
à iudice punitus pęna canonica, ab alio puniri poteſt pęna ſeculari,225.2.c
iudex fori exterioris cui conſtat de impedimento matrimonij in foro conſciētię ſublato, an poſſit ſecundum illud de matrimonio ſtatuere, quęritur, & concluditur negatiuè,227.1.c
Iudex ſi ſcit reum feciſſe delictum, qui ꝓbatur legitimè innocens, debet eu abſol-

abſoluere in foro exteriori,non in interiori,& contra,ib.228.2.f
iudex iudicare debet ſecūdum veritatem, quam nouit vt iudex,229.1.b
iudex à quo,poteſt cognoſcere de attentatis poſt appellationem, 237.2.a
iudex iure communi regularium eſt abbas vel alius prælatus,241.1.b
iudex non poteſt procedere contra delinquentem per viam inquiſitionis niſi fama præcedente,ib.2.c
* iudex qui poſt exequutionem ſententiæ mortis à ſe latæ primam tonſurã accipit peccauit, ſed excuſari poteſt à mortali, 312.2.b.ſed non tenetur ad diſpenſationem petendam, niſi velit priuilegio ordinis gaudere,313.1.b
* iudex poteſt vti officio ſuo nobili ad vtilitatem publicam,& ſalutem animarũ, 318.1.f. poteſt reuocare maritum religionem ingreſſum ex conſenſu vxoris, ſed,quæ non emiſit votum continentię, ib.ead.lit.f
* iudex errans in ſubtilitatibus iuris non peccat,331 1.c
*iudex exequi debet inſtrumentum,quod tanquam iudici non conſtat ei illud eſſe vſurarium,237.2.c.d
iudex in dubio nõ debet præſumere actorem delinquere,ib.
iudex debet iudicare ſecundum allegata & probata,& non ſecundum priuatam ſcientiam,338.2.e
iudex inferior ex magna cauſa tranſgredi põt canonẽ & legem ſuperioris,748.1,f
iudex reum ab Eccleſia exempta extrahens non ſatisfacit ſe epiſcopo ſubmittens,& reum liberum abire permittẽs, 764.1.h
iudex in dubio præſumitur benefacere, 109.2.a
iudex qui tranſgreditur legem humanam ſuboſcuram non peccat mortaliter,113 1.b
*iudex ad vnum poteſt procedere contra impedientem proceſſum eius quoad illud,249.1.a
iudex Eccleſiaſticus infidelem quomodo punire poſſit,ib.ead.lit.a.& b
* iudici exteriori nemo ſe tenetur prodere,251.1.b
iudici hæretico interroganti poteſt reſpondere falſum iuxta mentem ſuam,ſed nõ iuxta mẽtem iudicis,261.1.a.& 262.1.e
*iudex officium ſuum non requiſitus impartiri non poteſt ad vtilitatem priuatam, nec ad publicam inquirendo particulariter in aliquem,niſi præcedente fama iudicialiter probata, 338.1.c
* à iudice monitus vt quid faciat ſub pœna excommunicationis, ſi id non faciat excommunicatur, nec eum ignorantia excuſat,396.1.b
*iudex laicus non poteſt punire clericum pro vllo crimine niſi poſt trinam monitionem,434.2.c
iudicibus non bene ſucceſſit qui hoc aliquando tentarunt ib.2.g
*iudices non tenentur ad vtilitatẽ priuatã niſi parte petente procedere, 545.2.b
iudex Eccleſiaſticus non eſt competẽs pro laicis in regnis, in quibus illi iudici Eccleſiaſtico promittentur ſe ſubmittere, 548 1.h.& 2.e.f.per totam.

IVDICANDI OFFICIVM, IVDICIVM.

Iudicandi officium qui emit ab eo qui illud gratis conferre poterat peccauit, 410. 2.h. & 411. 1.a.an peccauerit illud exercendo quæritur,& reſoluitur negatiue,ib 411.1.c
iudicandi officia vendi poſſunt, ibid.c.ſed non à priuato & non habente regalia niſi cum facultate eius.411.2.b
iudicandi officio non priuatur qui illud emit, donec illi auferatur, & ſic illud exercere poteſt,ib.c
iudicãdi officium dimittere nõ debet qui illud emit, donec ipſo per ſententiam priuetur,ib.nec tenetur per illud acq̃ſita reſtituere,412.1.e
iudex nemo eſſe debet in cauſa propria & ſi alias ſit iudex,493.2.b.c
iudicium quod ſufficit ad obligandum quem diabolo, ſufficit ad obligandum Deo,626.2.g

IVRAMENTVM.

Iuramentum regulariter admittitur in his quæ ſunt in animo; quia aliter probari non poſſunt,6.2.e
iuramento eius contra quem eſt præſumptio iuris non eſt ſtandum, ib.ea.col.2.f
iuramentum omne in præiudicium alterius quale eſt religioſi ſine conſenſu ſuperioris,eſt illicitum,102.1.e

iura-

Iuramentum ad actorem nunquam deferri debet in ſupplementum probationis, niſi cum habet ſemiplenam probationem.224.2.e.f
iuramentum eſt tortura quædam ſpiritualis.255.1.b
iuramentum de non ludendo ad ludos malos validum, ſed poteſt relaxari etiã ab epiſcopo.263.1.a
iurans ſe non luſurũ ſub pœna eundi Hieroſolymam tenetur eo ire ſi luſerit, ſed relaxari poteſt per iobelæum, vel aliũ. ibid.b
iuramentum abſoluto metu, ſiue vi præciſa factum, vix dari poteſt.ibid.2.c
iuramentum ſi quod eſſet vi præciſa factum non obligaret iurantem.264.1.f
iuramentum licitum metu, ſiue vi cõditionali præſtitum obligat iurantem. ibid.g
iuramentum omne ſeruandum, quod põt ſeruari ſine interitu, & diſpendio ſalutis æternæ.ibid.2.f
iurare non dicitur, qui dicit per iuramẽtũ promitto, vel ſi iuramento. ibid.ea.lit.f
iuramenti ſecreti transgreſſio non inducit vllam inhabilitatem.ibid.ead.lit.f
iuramentũ deciſorium ad præſtandũ ſpecialiſſimũ mandatum requiritur. ibi.2.f
iuramentum, quod dicitur per partitum videtur requirere iurationem, & relationem.266.1.e
iurare fidelitatem domino nomine proprio, & nomine dignitatis ſunt diuerſa. 267.1.a b
iuramentũ non tollit neceſſitatem interpellandi, nec conſtituit aliquem in mora faciendi, quod iurauit, antequam interpelletur.ibid.2.a
iuramentum de non petendo relaxationẽ non eſt validum.349.1.c.d
iuramentum non omne ſeruandũ eſt, ſed tantum licitum, & iuſtum.394.1.h
per iuramentum alicuius probantur, quæ ſunt animi alicuius.546.2.f
iurans manere in aliquo loco, poteſt iuſtè inde exire ſi ſalus corporalis eius id exigat.571.2.d
*iuramentum quacunque verborum forma concipiatur, debet adimpleri in eo ſenſu, quo iuratus intellexit.22.1.e.f
*iuramenti purgatio non conceditur, niſi ei de quo conſtat tali purgatione indigere.436.1.h
*iuramentum ad mentem ſuã, & non eius qui offert illud, quando quis poteſt dare.48.2.f.g.h
*iuramento affirmanti credendum eſt in his, quæ pertinent ad mentem ſuam. 403.1.b

IVS, IVS PATRONATVS, Ivs Civile.

Iure ſuo vtens nemini facit iniuriam. 72.1.f
iure ſuo ſine ſua culpa priuari nemo debet.ibid.2.g
iurium correctio eſt vitanda cum rationabiliter poſſunt conciliari.103.1.d
*iuris diuini, vel naturalis aliqua indeterminata fuerit, quæ determinata ſunt iuris humani cum multis exemplis. pag. 26.1.e.f.g
iuri quæſito non nocere poſſunt, vt prælatus, & ſeruus, qui nocere poſſunt quærendo.113.1.a
iuris humani rigor circa ea, quæ reſpiciũt apices eius apud regulares nõ eſt adeo ſeuerè obſeruandus.167.1.d
iure, quod non eſt cautum, aſſerendum nõ eſt,168.2.f
ius ſemel peremptum poteſt reſurgere per innouationem illius, qui poteſt eam facere,193.2.d
iuris naturalis eſt non poſſe quem iuſtè ſine iuriſdictione ius dicere.233 1.a
iura omnia poteſtati ſummæ laicæ ſubiecta poſſunt per eam cõſtrui, & deſtrui. 334.1.g
ius ad antiquum reditio eſt fauorabilis. 246.1.f
ius dicenti extra ſuum territorium impunè non paretur.259.1.d
iuſpatronatus per præſcriptionem tolli minui, vel modificari poteſt.246.1.e
iure poſtliminii, quæ capta in bello gaudeant, & quæ non. 251.2.c.d
[à iure communi, quæ exorbitant in conſequentiam non ſunt trahenda.268.2.h
iurium correctio vitanda eſt.269.2.d
ius offerendi quando eſt ſequela actionis iam natæ præſcribi poteſt, ſecus ſi ſit præambulum.275.2.b
ius quod poſſidet nemo tenetur in dubio indiſcuſſum relinquere 278.2.f
iuſpatronatus facilius præſcribitur cõtra patronum, quam contra libertatem Eccleſiæ.280.1.b

Iure ſuo qui vtitur nemini facit iniuriã. 330.2.e
iuri in fauorem ſuum concernenti quilibet renunciare poteſt.523.1.a.b
ius circa dubium errare non eſt peccatum. 526.2.e
ius naturale cœpit ab exordio rationalis creaturæ.621.2.b
ius naturale eſt, quod eſt per ſe notũ, aut ab eo in bona conſequentia deductum. 660.1.e.f
ius patronatus conſiſtens in vniuerſitate bonorum tranſit cũ venditione illorum bonorum, vel permutatione ad alterũ, niſi illud ſpecialiter reſeruetur. 717.2.b
ius patronatus acquiri poteſt per vnum quodlibet ex tribus.723.1.c.d
ius ciuile prælegere poteſt minor clericus, qui non habet dignitatem, nec eſt monachus.781.2.c
iuris ciuilis prælectio non vetatur etiam conſtitutis in dignitate, ſed auditio.ibi. ead.col.2.d
*ius limitans aliud extenditur ex ſimilitudine rationis ad caſum ſimilem. 323.1.c
*ius antiquum nõ cenſetur ſublatum, niſi quatenus ius nouũ illud tollit.433.1.b
*iure rectè quæſito quis vti poteſt in foro conſcientiæ etiamſi ſolemnitas iure humano requiſita ſeruata non fuerit. pag. 439 2.d
ius diuinum naturale quot modis, & à principe eccleſiaſtico, & ſæculari limitetur.482.2.g.h

Ivrisconsvltvs.

Iuriſconſultus egregius errore iuriſcõſulti egregii excuſari poteſt.114.1.h
iuriſconſultorum eſt reſpõdere more Sceuolæ ad propoſita, vt proponuntur. 391.2.d
iuriſconſultus multo plura poteſt elicere ex reſcriptis principum, quam alius iurium ignarus.569.1.b
*iuriſconſulto licet aliquid pro conſilio dato accipere præſertim vltro oblatum. 267.2.b

Ivrisdictio.

Iuriſdictio omnis, & imperium iure Canonico ſunt delegabilia.67.2.c
iuriſdictionem ſuam extra ſuum territoriũ exercere nemo poteſt.122.1.h. Fallit in iuriſdictione voluntaria, & contẽtioſa de conſenſu partium.123.1.b
iuriſdictionem duplicem habẽs in dubio, videtur ea vti qua magis proceſſus firmatur.164.1.e
ad iuriſdictionẽ omnia, quæ pertinẽt ſunt delegabilia iure canonico.165.2.a
iuriſdictio delegata non poteſt prorogari de perſona ad perſonam.ibi.ead.col.2.c
iuriſdictio delegata eſt ipſius delegantis, & non poteſt extendi ſine eius conſenſu.ibid.d
iuriſdictionem duplicem habens poteſt per vtranque procedere, & valebit actus.168.1.e.f
iuriſdictionem nemo poteſt habere in ſeipſum, nec par in parem.190.1.e
*iuriſdictio ordinaria poteſt alicui competere, vel iure communi, vel conſuetudine, vel priuilegio.415.2.b
iuriſdictio conceſſa inferiori epiſcopo videtur in dubio conceſſa cumulatiuè, nõ priuatiuè.416.2.g. Fallit in multis. ibid. ead.lit.h
iuriſdictionem etiam ſæcularem ad perſonas Eccleſiaſticas ſpectãtem laicus vſurpans incidit in excommunicationem bullæ. 774.2. h. quod intelligitur de iuriſdictione, quæ eis competit, vt ſunt pſonæ eccleſiaſticæ.775.1.a
*iuriſdictionem criminalem habens clericus ſine irregularitate poteſt alteri illã committere, non tamen mandare commiſſario, vt hunc quem condemnauit mane curet interficiendum. 296. 1.f.g.h
*iuriſdictionem, qui vſurpant peccãt mortaliter.385.2.c
*à iuriſdictione epiſcopi exemptus quomodo ei ſit ſubditus ratione caſuum ipſi reſeruatorum.408.2.h.& p.ſeq.1.a.b
iuriſdictionem limitatam omnes habent præter Papam.410.1.e

Ivstitia, Ivste.

Iuſtitiæ lege nemo tenetur in foro cõſcientiæ, niſi ad quãtum in foro exteriori patefacta omni veritate.377.1.d
iuſtè fieri non poteſt, quod ſine peccato mortali fieri non poteſt.178.2.h
iuſtitia commutatiua requirit æqualitatẽ inter datum, & acceptum.440.2.g

IVVANS, IVVARE.

*Iuuans ad peccandum alium peccat, etiã ſi eum peccati pigeat. 456.1.g

iuuans eum, qui peccat, non ſemper iuuat peccatum, ita vt peccet etiam ſi iuuet in eo ſine quo no peccaret. ibid.h

*iuuare alium in actũ, in quo peccaturus creditur, an liceat diſputatur. ibid.2.g.h

L

LAESIO.

Laeſio parua quando excuſat à peccato mortali, & quando non. 387.2.h. & pag.ſeq.2.a. non excuſat autem à veniali vnquam. 380.1.f

LAICVS.

Laicus eſt incapax beneficii Eccleſiaſtici ſecundum iura. 139.2.a

laicus, & clericus minorum ordinũ pares ſunt in irregularitate ex matrimonio inualido cum corrupta contracto incur renda. 156.1.e.f

laicus minus contempſiſſe videtur ordines ſi prima vxore virgine mortua ducat viduam, quam clericus hæc faciens. 157.2.c

laicus de licentia ſacerdotis, & clericorum prædicare poteſt. 165.1.c

laicus eſt incapax iuris conferendi beneficium, & inſtituendi, & eligendi, niſi priuilegio Papæ. 178.1.h. & 2.e

laicus poteſt accipere beneficiũ eo animo, vt viuat clericaliter, nec tamen vltra ſe promoueri curet. 315.2.c.d

laici de manu capellam ex perpetua factã manualem accipiens non eſt inhabilis. 337.2.c

laicis nulla eſt ſuper bonis Eccleſiæ diſponendi facultas. 494.2.g

laicus ex priuilegio Papæ ius præſentandi prælatum, vel Abbatiſſam habere poteſt. 719.2.c

*laicus de fide diſputans eſt excommunicandus, niſi ignorãtia prohibitionis excuſetur. 279.1.& 2.c. peccat mortaliter, quod quamuis ſubdurum videatur, tenendum tamen eſt. ibid.1.d.& 2.1.a

laicis quãtumuis doctis, cur de fide potius diſputare prohibeantur, quã clerici minus docti. ibid.2.c.in fine.

*laicus exercens chirurgiam non incurrit irregularitatem truncando membrum putridum. 293.2. a. nec clericus illum adiuuans. ibid. 2.c. ſic abſcindens. ibid. ead.col.2.b

*laici coram iudice Eccleſiaſtico competente conueniri poſſunt, vbi per legem non prohibentur renunciare ſuo foro. 548.1.g

laici non poſſunt renunciare ſuo foro ſeculari in regnis Luſitaniæ, Caſtellę, & Nauarræ, & cur. ibid.2.e

LECTOR.

*Lector S. Scripturæ in Eccleſiæ Cathedrali etiam regulari qualis eſt Eccleſia Pampilonenſis ſtatuendus eſt iuxta Concilium. 232.2.g.h

Lector vnus in vna Cathedrali, & regulari S. Theologiæ ponendus. ibid.2.g.h

*Lector S. Theologiæ potius eſſe dẽt Eccleſiæ Cathedralis canonicus in ea Eccleſia, quam alius externus. 233.1.d

LEGATVS, LEGATVM.

Legatus debet honorari tanquam is quem repræſentat, ſed non quantum ille. Vbi vide pulchrum exemplum ex facto Regis Galliarum deſumptum in prælatione Ducis Sabaudię, & Legati Ducis Venetiarum. 191.1.a

Legatus à latere recuſari poteſt reuerẽtia, licet tamen, & ab eo appellari. 283.1.c.d

Legatus, & quilibet ordinarius põt facere de vna capellania manualem cum conſenſu patroni. 336.2.h. & p.ſeq.1.a

Legatum Collegio non poteſt inter collegas diuidi ſi habeat onus annexum perpetuum, ſed eſt in bona ſtabilia conuertendum. 354.2.f.g.h

Legatum incapaci pio non ſcripto habetur. 464.1.a

Legatum ei, qui tempore teſtamenti viuebat, ſi poſtea is deſinit, remanet penes eũ à quo relinquit, ita tamẽ, vt onus iniunctum impleat. ibid.ea.col.1.lit.c

Legatum quo mãdatur hæredi, vt det omni anno aliquid loco pio cenſetur perpetuum. 465.2.d

Legatum, vel fideicõmiſſum captatorium ſine inſtitutione, quæ eſt poſita in voluntate alterius eſt inualidum. 469.1.d

Lega-

Digitized by Google

Legatum relictũ alicui de familia, cui, vel quibus hæres volet eſt validum.ibi.2.b
Legatum ita factum, vt hæres faciat ea, quæ iuſſerit ei confeſſarius, an valeat quæritur.472.2.f
*Legati Apoſtolici ſolent habere poteſtatem abſoluendi, ad tempus propter abſentiam eius ad quem pertinet abſolutio.543.1.c
à Legato Papæ abſolui quomodo poſſit, qui longè abeſt ab eo, qui eum excommunicauit.647.1.a.b

LEGITIMATIO.

Legitimatio imperatoris non ſe extendit ad ſpiritualia.89.2.c

LEGISLATOR, LEX.

Legislatorum eſt non ſolum vias directas, ſed etiam indirectas prohibere. 500.2.g
legis anima eſt mens, & ratio, & legis verba ita interpretanda ſunt, vt ipſa nõ fruſtretur.565.1.c
lex non ligat antequam promulgetur. pagina 5.2.d
legis ſcientia non quælibet ſufficit, vt quis ligetur ea.6.2.f
legis ſcientia ſufficiẽs quænam ſit, vt quis ligetur.7.1.b.c
lex etiam iuſtè promulgata non videtur ligare, ſi maior pars populi eam non recipiat.ibid.d
lex non ligat ante illud tempus, quo legiſlator non vult eam ligare.ibid.2.a
lex ligat ab eo tẽpore, quo legiſlator vult eam ligare.ibid.b
lex principis non videtur ligare ante lapſum duorum menſium poſt promulgationem.ibid.c
lex principis an obliget prouinciales poſt promulgationem duorum menſium in curia factam quæritur, & diſputatur ſuſè.8.1.g.h
lex non recepta non ligat.10.1.f
lex, quę decennio non eſt recepta non obligat.ibid.2.e
lex non recepta ab eam ignorantibus an ita eneruetur, ſicut ab eam ſcientibus quæritur.ibid.f.g.concluditur affirmatiuè.ibid.f.g
lex non recepta, ideo non ligat; quia non eſt firmata vſu.ibid.& p.ſeq.1.a
legem reuocari à legiſlatore, & eã à ſubditis non recipi non ſunt paria.11.1.b.c
legem non receptã Doctor docere non tenetur, id tamen poteſt.12.2.h.& 13.1.a
legis ratio, & mens eſt anima legis. pagina 565.1.c
lex principis ſæcularis non obligat ad peccatum mortiferum quando habet pœnã temporalem.29.1.b
lex imperialis generaliter loquens rationabilis, cui non cõtradicunt canones habet locum in clericis.29.2.a
lex imperialis præiudicialis non includit clericos, ſi de eis ſpecialem mentionem non faciat.ibid.b.c
lex item fauorabilis nõ eos includit, ſi præcipiendo, vel prohibendo loquatur.ibi.e
lex vna poteſt tolli quoad vnam partẽ, & manere viua quoad aliam.65.1.c
lex tolli poteſt per deſuetudinem, ſeu non vſum.ibid.d. hoc explicatur de non vſu continente contrarium actum equipollenter.ibid.2.a
lex generaliter loquens limitanda per ſpecialem, ſiue præcedat, ſiue ſequatur. pagina 37.1.c
[in legem is committit, qui verba legis cõplectens contra legis nititur voluntatem.]R.1.38 1.h
lex noua inducens vnam pœnã, non tollit alteram per veterem impoſitam. 41.2.d
lex generaliter loquens habet locũ in omnibus contentis ſub genere, & ſi non militet tanta ratio in aliis.148.1.e
lex diſponens aliquid ad arcendum, & euitandum dolum cenſetur odioſa. 43.1.d. & 2.a
lex omnis reſpicit vtilitatem publicam, ſed non deſinit eſſe odioſa.ibid.c
lex dicitur fauorabilis quando reſpicit vtilitatem publicam directè, & immediatè.44.1.e
legem humanam malè intellectam ſi quis tranſgreditur à peccato excuſatur.pag. 431.2.c
lex noua inducens remedium non cenſetur tollere aliud per alias leges iam inductum.177.2.d
lex etiam Conciliaris ſeruata à tẽpore immemoriali mutari poteſt.248.1.g
de lege iudicandum eſt cum fit, & cum facta fuerit ſecundum illam iudicandum. ibid.h
lex humana non mutanda etiam cum occurrit

currit aliquid melius niſi aliud præponderatet,&c.249.1.a
lex humana malè intellecta non ligat in foro conſcientiæ.271. 2.d. & qui eã tranſgreditur putãs ſe habere iuſtam cauſam non peccat ſaltem mortaliter. ibid.ead. lit.d.& pag.ſeq.1.e
lex omnis iuſta tam ſæcularis, quam eccleſiaſtica obligat ad mortale 378.2.f
lex generalis poſterior limitatur per legẽ ſpecialem priorem ei contrariam. 296. 2.e.& 592.2.g
lex excommunicans facientem aliquid regulariter non comprehendit mandantem, niſi id exprimat 302.1.e
lex licet lata à tali, vel tali non obligat ad mortale, lata tamen ab alio obligat. pag. 379.2.a
lex humana poteſt, quidem tolli conſuetudine rationabili, ſed non irrationabili. 380.1.e
lex humana non poteſt tolli naturalis. pagina 455 2.b
lex regitur, & ducitur ratione ſua, & limitatur extenditurq; iuxta ſuos terminos. 456 2 e
*lex illa cenſetur fauorabilis, per quam res reducitur ad priſtinam ſuam naturam. 421 1 b
legis mens magis eſt attendenda, quam verba.489.2.b
lex priuata ſeruiẽdi Deo in aliqua religione eſt præferenda legi publicæ ſeruiendi officio, vel dignitati.497.2.a.b. ſi conſtat inſpirationem aliquam priuatam eſſe legem Spiritus S.499.1 b
leges in Concilio præſente Papa, vel eius Legatis factæ poſt duos mẽſes à promulgatione ligant.533.1.d
lex, quę mandat, vt ſtatim executioni mandetur, ligat etiam ignorantes quo ad actus nullitatem non quoad alias pęnas. ibid.2.a.b
lex cenſetur fauorabilis, quæ principaliter intendit fauorẽ, etiamſi per conſequentiam in alicuius præiudicium vergat. ibid.c
lex iuſtè non ignoratur poſt tempus legitimum ad id conſtitutum.534.1.f.g
lex generalis præſertim vniuerſalis, & negatiua generaliter eſt intelligenda.593. 2.a.etiam quando maior ratio inuenitur quare non debeat includere vnam ſpeciem, ac aliam.ibid.ead.lit.a
legum nouatio, & limitatio, & extenſio niſi vrgente neceſſitate non videtur vtilis. ibid.d
lex diuina non poteſt tolli, nec limitari niſi alia diuina.639.1.a
legis, vel canonis non recepti tranſgreſſor minimè peccat, nec eſt puniendus. pag. 712 2 g.h
legis humanæ nondum receptæ ad tollendas vires ſufficiunt decem anni, ſed ad tollendas vires legis Canonicæ receptæ 40 anni requiruntur.713.1 a
lex principis nõ præiudicat alteri, niſi quo ad ſummã in eo, quod exprimit.719. 2.b
lex, quæ pro parte recepta eſt non obligat quo ad eam, & pro lege habendum eſt, quod legiſlator reſponderet.747.2. a. b
lex etiam in odioſis extenditur quantum eius verba propriè extenduntur. pagina 763 2.b.c
lex extenditur, & reſtringitur, ſecundum mentem legiſlatoris.ibid.c
lex ligare nõ debet ad periculoſiſſima qualis eſt denunciatio banditorum.781. 1.d
*lex, quæ multiplicem intellectum habet non poteſt pro fundamento allegari, niſi pro parte, quæ vitio caret.128.2.f
*lex, ſeu conſtitutio interpretans, ſecundum terminos legis interpretatæ, eſt intelligenda.133.1.b
*lex generaliter loquens tum generaliter, eſt intelligenda, quando nulla lege alia, nec ratione aliqua reſtringitur.183.2.f
legis cauſa finali ceſſante ceſſat ipſa lex, cum ceſſante cauſa ceſſet ipſius effectus. 514.1.e
legis verba ſecundum finem illius ſunt interpretanda, & temperanda.ibi.ead.col. 1.lit.f
*leges cum inſtituuntur iudicari debent, cum ſunt conſtitutæ ſecundum illas iudicandum eſt.279.2.a
*legis eſſentialis qualitas, eſt iuſtitia & honeſtas 283.1.c
*lege tota perſpecta non antea debemus, de rebus quibuslibet ferrè iudicium.pagina 33.1.a.b
*legem non tranſgreditur, qui eam ſeruat, cum moderatione ei conceſſa legitimè. 411.1.a.ſecus, ſi ea ſublata, fit.222.2.f
*lex per quam reditur ad ius antiquum, eſt fauorabilis, & amplianda.421 b
*lex à iure cõi exorbitans reſtringenda, ſcilicet odioſa non fauorabilis.ibid. 2.a.b

*lex

Digitized by Google

*lex non ligat antequam promulgetur. pagina 430. 1.c
*lex, & diſpoſitio pęnalis aliquando comprehendit ignorantes. ibi. f. hoc quando, ſit verum, vel non. ibid. g
*lex multipliciter intelligibilis non obligat contrauenientem ei, ſecundum vnũ ſenſum, modo non contraueniat, ei ſecundum alium. ibid. 2.g
lex debet eſſe rationabilis. 433. 1.c
*leges humanæ pœnales in foro conſcientiæ non ligant, niſi quatenus in eo ſunt receptæ. 443. 1.a
legislator etiamſi monarcha ſit, ſubditur ſuæ legi quoad vim directiuam. 471. 2.a
*lex generaliter ſtatuta generaliter, eſt intelligenda, hoc quomodo, ſit verum, vel falſum. 485. 2.a.b
*lex negatiua fortior eſt affirmatiua, cum ea concurrente. 492. 2.e.f
*lex Iulia de ambitu non habet locum in vrbe Roma. 509. 2.b
*lex puniens facientem aliquid non includit conantem illud facere. 513. 2.d
lex noua, vt obliget tria requirit, ſcilicet, quod ſit conſtituta, promulgata, & recepta. 536. 2.f
legislator non intendit ligare, per ſuam legem aliquem, vltra finem, quem intendit. 514. 1.e
*[in legem ille committit, qui legis verba complexus contra legis nititur voluntatem.] ibid. 1.f
*lex valdè pœnalis, valdè reſtringenda eſt. ibid. h
legis ratione ceſſante, & mente legislatoris ceſſat diſpoſitio eius. 518. 1.f
*lex iam recepta tollitur per conſuetudinẽ cõtrariam 40. annorũ noua autẽ per 10. annorum non obſeruantiam. 536. 2.f
lex, quæ à principio à nullis, eſt recepta nõ ligat, etiamſi legislator id ignoret. ib. 2.g
lex poteſt obligare quoad vnam partem, non quoad aliam. 540. 2.g
Vide diſpoſitio, ius, præceptum.

LIBRI HAERETICORVM, ET MERCATORVM.

Libros hæreticorum legentes, qui excommunicantur, vel non. 24. 1.f.g
libros hæreticorum legendi facultatem ordinarij dare non poſſunt, niſi ex ſpeciali delegatione Papæ. ibid. 2.f
libris mercatorum creditur maximè contra eos. 205. 1.b
libros Martini Lutheri, & alios quidam, vbi legiſſet hęreticorum doctrinam magis eſt deteſtatus. 249. 2.d. & 250. 1.c
*libros hæreticos legens eſt excommunicatus in bulla cœnæ, ſed non, vt hæreticus. ibid. 2.g h
libros hæreticos legens abſolutus ab eis verè fuit abſolutus, licet excommunicatus remanſerit. ibid. ead. col. 2. & lit. h
libri hæretici, cum apud eos reperiuntur, qui eos examinare poſſunt, nullam mali ſuſpicionem generant. 255. 2.b
libros hæreticorum, qui legerunt etiam in Anglia ſunt excommunicati in bulla cœnæ. 260. 1.e
librorum negotiatorum reuiſio, quando conſulenti pęnitenti, qui dubitat, an deliquerit, ſit neceſſaria. 333. 2.b.c
librum prohibitum legendi ab epiſcopo facultatem habens, an poſſit illum legere extra ſuum territorium. 409. 2.d. dubitatur. 410. 1.g. A

LIBERTAS.

Libertatem Eccleſiaſticam, non tollit ſtatutum continens ſententiam D. Pauli de non litigando. 778. 1.g

LIBIDO.

Libidinis, qui aculeos ſentiunt, licet eos non planè expellant, non peccant. pag. 137. 1.c

LICENTIA.

Licentia ſemel data durat ẽt poſt mortem concedentis, donec reuocetur. 307. 2.b

LIS.

*Lis incipi non poteſt, donec citatio, vel intimatio culpæ fiat. 213. 2.c

LITERÆ TESTIMONIALES, ET ALIAE.

Literæ teſtimoniales, quibus quis eſſe idoneus, ad ordines dicitur, non ſunt eędem cum literis dimiſſorijs. 123. 2.d
Literæ pœnitentiariæ, qua datur diſcreto

viro

viro quomodo non valeant in foro contentioſo.230.col.1.e.f.g
literæ cruciatæ, quibus aliquæ diſpēſationes conceduntur in foro conſcientiæ nō proſunt in foro contentioſo.ibid.1.h
literas accipere religioſum ſine licentia prælati quantum,& quale ſit peccatum. 683.1.d.& 2.a
literas ad Papam directas aperiens, etiam legitimè ſcriptas nulla cenſura innodatur.711.2.c.d
literas quando monachi accipere, & dare poſſunt ſine licentia prælati,& quando non.712.1.e.f.
*literarum beneficialium pro expeditione aliquid accipere ſimonia cenſetur. 116.1.f.g
literarum expeditionis valor non eſt tantus,quantum pro eis datur,& ſic iniuſtitia in eis committitur.ibid.1.e.f
*literas dimiſſorias pecunia accipere eſt ſimoniam in ordine iure pontificio accipere.191.2.d
*literæ hortatoriæ ad vindictam non faciunt regularem irregularem generaliter loquentes, etiamſi mors aliqua ſequuta ſit. 295. 1.b.c. & minus ſi literæ non peruenerunt.ibid.d
literas iudicis, in quibus mandatur exequutio mortis deferens clericus eſt irregularis.296.1.h
literis, & per nuncium,& procuratorem non minus,quam per ſe poterat contrahi matrimonium ante Concil. Trident. 609.1.c

LOCANS, LOCATIO, LOCARE.

Locans res ſui beneficii extra caſus à iure expreſſos excommunicatur.304 1.g.ſed non locans eas promouendo vtilitatem ſui beneficii.ibid.h
locari poteſt venditori res empta cum pacto de retrouendendo,tam carè, quam alteri locaretur. 384. 1.g. ſed non debet de æquitate.ibid.ead.lit.g.in fine.
locatio eſt iniuſta cum res minus iuſto p̄cio locatur.413.1.b
locatio ouium 100.ad quinquēnium,quæ deſcribitur vſuraria cenſenda eſt, & iniuſta.414.1 f.g
locatio fructuū beneficii qñ ſoluenda ſit præceſſori,& qñ ſucceſſori.448.2.e.f
*locatio eſt iniuſta ſi penſio notabiliter eſt iniuſta.358.2.e.f
*locatæ rei periculum regulariter ad locatorem ſpectat.ibid.lit.h
*locare licet domum vſurario,& meretrici ad viuendum non ad peccādum, modo non conſentiat in eorum peccatum. 456 1.e
*locans camerā luſoribus ſola cauſa vtendi ſuo iure locandi, non peccat modò non conſentiat.458.1.e.

LOCVPLETARI.

*[Locupletari nemo debet cum aliena iactura.]351.1.c

LVCRVM.

*Lucrum magnum accipientis ad vſurā non excuſat mutuantem.357.2.b.
lucri certi aſſecuratio debet minuere lucrum incertum.358.1.f.g

LVDVS.

Ludus triplex,bonus,malus venialiter, & malus mortaliter,& de primo ludo votum non valet,de ſecundo ſic.654.2.e.in hoc voto diſpenſari poteſt, & debet. ibi. ead.lit.e
ludi in tertia ſpecie an diſpenſandum ſit quæritur,& reſoluitur affirmatiuè. ibidem g.& h.

LVTHERANI.

Lutherani,& alii hæretici perduelles à Franciſco primo iudicati ſunt, quod ipſius regno molirentur interitum. pag. 231.1.c.d

M

MAGISTRATVS.

MAgiſtratus malum tutorē nominans tenetur damna reſarcire ab illo pupillo illata,ſi illa non reſtituat.193.1.b.c

MAGNVM.

[Magnum eſt commodum poſſeſſionis.] 106.1.f

MA-

Digitized by Google

MAIORATVS.

Maioratus eſt dignitas,& perſona ficta diſtincta ab ea, quæ illum poſſidet. pag. 266.2.g

maioratus vendi, vel cedi poteſt, ſed hoc quando fit, ſine præiudicio filiorum ad illud vocatorum fieri debet. ibid. h. & pag.ſeq.1.a

maioratum, qui poſſidet poteſt conſentire, vt aliqua fiant in ſui præiudicium, ſed non ſucceſſorum.ibid.2.a. Principis eſt non pontificis diſpenſare ſuper maioratu.ibid.b

maioratus poteſt ita inſtitui, vt ſucceſſor ſit talis qualis deſcribitur.371.1.b.c

MALEFICIVM.

*Maleficio quis impediri poteſt, vt cum vna aliqua coire non poſſit, qui cũ alia ad eoundem potens erit.79.1.d

MALVM.

*Malum quanto eſt vniuerſalius tãto eſt deterius.372.2.e

MANDANS, MANDATVM.

Mandans aliquid perſonæ qualificatæ cognitæ ratione qualitatis, videtur magis reſpicere qualitatem, quam perſonam. 204.2.c

mandans aliquid alteri, quod ſine labore, & expenſis fieri non poteſt credere poteſt id non eſſe factum, ſi mandatarius nihil ei dixit, & expenſas non petiit.385.1.d

mandatum generale ad aliquid faciẽdum eſt intelligendum de eo, quod fieri licitè poteſt 406.1.h

mandatum morte mandantis finitur, non lex perpetua, quæ poſt mortem durat. 414.2.h

mandatum omne expirat morte mandantis re integra.265.2.c

*mandatum generale non extenditur ad peccatum.475.2.a

MARIA VIRGO.

*Mariam Virginẽ inter, & B. Ioſeph fuit verum matrimonium.28.2.h

MARITVS.

Maritus cui promiſſa eſt dos non tenetur vxorem alere, donec ea exſoluatur.pag. 554.2.h

maritus cuius vxor publicè fornicata eſt, poteſt ingredi religionem,& eam profiteri.596.1.e

maritus cauſam adulterandi non dat, qui procul ab vxore eam non monet. ibid.f

maritus, qui inuita vxore religionẽ ingreſſus eſt, & profeſſus,& repetitus ab ea exiuit, an ea mortua poſſit ducere aliam, quæritur,& aſſeritur non poſſe ſine diſpenſatione.ibid.2.f.& 597.1.a

maritus poſt profeſſionem debet remanere in monaſterio, niſi repetatur, & poſt mortem vxoris non poteſt aliam ducere.ibid.2.b.c

maritus, qui profectus in longinquam regionem finxit ſe mortuũ, & vxor eius id audiens fecit ſe monacham, an poſſit religionem egredi,& aſſeritur, qđ non. 598.1.g.& 2.e.f.g

maritus cuius vxor adulterata eſt, & ipſe eſt adulteratus non poteſt ſacris initiari.600.2.e.f.ſed ſi fuit, poteſt miniſtrare cum Papæ diſpenſatione.ibid.ead.lit.e

maritus cuius vxor adulterata ẽ publicè, ſacerdos fieri poteſt. ibid.2.g. & monachus.ibid.h.& 601.2.a. & nõ tenetur redire ad eam.ibi.b.ſed non fuit ritè ordinatus ſi fuit bigamus.ibid.c.d

maritus ingreſſus religionem de conſenſu vxoris promittentis continentiam, & religionem ingredi, non debet extrahi de religione, ſed illa cogi ad ſeruãdum votum.605.1.a.b

*maritus cuius vxor adulterata eſt tenetur eam recipere, ſi ipſe publicè, vel ſecretò ſit adulteratus. 96.1.h.etiamſi ſententia diuortii lata ſit, in foro conſcientię tenetur eam recipere, immo & repetere.ibid.ead.lit.h

maritus non poteſt dimittere vxorem corruptam, quam vt virginem duxit. 97.1. b. c. & tenetur vxorem ſic dimiſſam requirere, ac repetere.ibid.c

*maritus timens ne vxorem occidat, ſi vxori cohabitet, non poteſt illam relinquere.ibid.d

maritus non dẽt exiſtimare ſibi eſſe dedecori habitare cũ vxore, ab alio antequã ſibi nuberet ſe ignorãte corrupta. 97.2.

Mari-

maritus ſine licentia poteſt religionem ingredi, quando adulterium eſt notoriũ, vel lata diuortij ſententia, ſed non ſi vir, ſit adulteratus. 98.2.e
maritus adulter occultus pœnitens habens vxorem adulteram impœnitentem non poteſt irreuocabiliter religionem ingredi. 99.2 b.c
maritus adulter occultus, poteſt vxorem adulteram pœnitentem dimittere, & diuortium petere. ibid. 2. c. d. ſed obtenta ſententia diuortij religionem ingredi potest. 100.1.f.g
marito non eſt facilè credendum dicenti, ſe velle cum vxore adultera, & pro tali dannata cohabitare ibid. 2. e
*mariti ob ſæuitiam perpetuo duraturam poteſt dari ſeparatio perpetuo duratura, & ob breuem ſæuitiam breuis ſeparatio. 101. 1.b.c
*marito, qui duxit alteram vxorem viuente priore ſunt deneganda ſacramenta. 102.2.e
maritus occidens vxorem eius hęres quomodo eſſe poterit. 103.2.b. A
*mariti abſentis mors, an fama probetur, vel alijs coniecturis iudex arbitrabitur. 104.1.g
de mariti morte vnus teſtis deponens non ſatis famam probat. ibi. ead. lit. g. ad hāc mariti mortem probādam duo, vel tres idonei teſtes ſufficiunt. ibid. h
*mariti debita, vxor poteſt ſoluere nolentis, ea ſoluere, ne peccet. 439.2.a
*maritus poteſt aliter ſuum honorem ſeruare, quam occidendo adulterum repertum, cum ſua vxore turpi operi vacantem, & cur lex Cæſarea hoc permittat. 304.2.e
*maritum, qui occidit cum moderamine, eo quod eum volebat occidere, propter adulterium, qd cõ[m]ittebat, eum ſua vxore, peccat, & eſt irregularis. 305.2.b.c
*maritus non incidit in excommunicationem ob percuſſionem clerici in caſibus in quibus, eum iure ciuili licet occidere. 519.2.d

Mater.

Mater negotiorũ geſtrix filię, ſi multa expendit pro ea animo donandi, nõ poteſt in reddendis rationibus iurare, ſe nihil, eo nomine à filia habere, ſed aliter ſic. 265.1.c
mater, vel pater pro filijs aliundè bona habentibus facientes expenſas indicantur ea facere de filiorum bonis. ibid. ead. l t. c. & d.
matri ſeni, & inopi, quæ ſua culpa nõ amiſit diuitias etiam à religioſo opitulandum. 572. 2. g. h. ad eam ſubleuandam exire è monaſterio cum licentia iuſtè poteſt. 573. 1 a.b
matri nõ competit tutela filij viuẽte auo, in cuius poteſtate eſt, ſecus non. 616.2.e
mater in tutela filij præponitur omnibus legitimis, & datiuis tutoribus, licet non teſtamentarijs. 516.1 d
*mater filij interfectorẽ ſine odio, & rancore vſque ad mortem perſequens, eſt tuta in cõſcientia. 107.2.a. Et ſacramenta, ei non debent denegari. 108.1.e

Matrimonium.

Matrimonium inſtitutũ fuit à Deo in Paradiſo, & in ſtatu innocentiæ. 657.1.a
matrimonium Catholico, cum hæretica, vel ſchiſmatica non licet contrahere, ſed matrimonium valet, & turpia pacta in eo non valent. 20.1.g.h
matrimonij in poſſeſſione manet, qui 10. annos in eo fuit. 173 2.c
matrimonium, ſine pręſentia parochi competentis nullum eſt. 177.2.a
matrimonij non omnis incapax eſt, qui accepit characterem ordinis. 213.1.d
matrimonium liberum conſenſum requirit, & ſic matrimoniũ nullum eſt, quod puella contraxit aſſerens ſe nolle contrahere. 221.2.c.d
ad matrimonium annullandum ſufficit ſola nimia reuerentia, ob quam cõtractum fuit. 222.2.f
matrimonium illud non eſt validum in foro contentioſo, ſuper quo diſpenſatum, eſt in foro conſcientiæ. 228.2.h
matrimonium inter puberes contractum, eſt nullum. 280.2.h. & 281.1.a
matrimonium, nec verum, nec pręſumptũ eſt, ſi nec verba de præſenti, nec copula interceſſit. ibid.b
ſuper matrimonio ſententia lata, quomodo tractari poſſit. ibid.d
matrimonium conſummatum Pontifex, poteſt diſſoluere. 521.1. c. & 505.2.a. & 606.2.e.f
matrimonium aliquod, vt ſit inualidũ iure

te particulari non poteſt ſtatui. 526.1.h
matrimonium metu contractum, fit validum, ſi ceſſante metu pars, quæ metu conſenſit, illud ratum habeat. 529. 1.d. & 2.a.& rurſus. 553.2.c
matrimonium error perſonæ, non qualitatis, & fortunæ annullat. 554.1.f
matrimonium ratum non conſummatum poteſt diſſolui per ingreſſum religionis S. Ioannis Hieroſolomytanorum. pag. 593 2.b
matrimonia clandeſtina, ante Concilium Tridentinum valida erant. 594.2.e
matrimonium bona fide legitimum putatum à coniugibus, non ſeparandum, ſi ex eo graue ſcandalum ſequeretur. pag. 595.1.d
matrimoniũ ratum, & conſummatum diſſolui nullo modo à Pontifice poteſt. ibi. 2.d.& 521.1.c.& 606.2.e.f
matrimonium in foro exteriori non creditur in præiudicium ordinis ſacri. 600. 1.h.& 2.e
matrimonium per notorium adulterium diſſoluitur quoad torum, & habitationem. ibid. 2.g.h
matrimonij valorem tutius, eſt in dubio caſu præſumere. 606.1.g
matrimonium per copulam maritali affectu habitam perfectum non poteſt diſſolui, quoad vinculum, etiam Papæ authoritate. ibi. 2.e.f.& 521.1.c. & 595.2.d
matrimonium contractum inter infideles non diſſoluitur per conuerſionem alterius, donec alterum matrimonium contrahatur. 608.1.f.g
matrimonium verum inuenitur apud Iudæos, & alios infideles, & eſt indiſſolubile. 609.1.c
matrimonium, ante Concil. Trid. ad ſui eſſentiam nihil requirebat, quam liberum legitimarum partium conſenſum. 609.2.c
matrimonium inter infideles, licet ſit verum, non tamen eſt ratum, neque ſacramentum 611.1.c
matrimonij inſeparabilitas, eſt de lege naturæ. 612.1.e
matrimonium, ſecundum contractum ab infideli conuerſa diſſoluit prius. ibid. h. & 2.e
matrimonium apud infideles eſt legitimum, ſed non ratum, & proinde Papa poteſt illud diſſoluere. 613.1.b
matrimonium inter fideles ratum, & non conſummatum verum eſt ſacramẽtum, & poteſt diſſolui. ibid.c
matrimonium non poteſt contrahi, cum pacto, vt ſeruetur continentia ab vtraq; parte 633.1.d.& pag. ſeq 1.c
matrimonij ſeparatio, fieri poteſt, quando probabiliter ex cohabitatione timetur mors, ſiue corporalis, ſiue ſpiritualis. 639 1.b c
per matrimonium, quæritur vxori ius petendi alimenta, & multa alia. ibid 2.c
matrimonium quare dirimat votum ſolenne religionis, & ordinis ſacri, non autem ſimplex. 657.1.a.b
*matrimonij ſacramenti materia, eſt conſenſus vtriuſque, forma autem ſunt verba, vel ſigna, quibus ille conſenſus exprimitur. 3.2.a
*matrimonium bis cenſebitur in foro exteriori contraxiſſe, qui fictè per procuratorem vnam, & per ſe aliam duxit, quamuis in foro conſcientiæ ſecundam tantum verè duxerit. 4.1.e
matrimonium, qui cum duabus eodem tempore contraxit pro remedio antequam moleſtetur, ad inquiſitionis officium ſupplicabundus accedat. ibid. e.f
matrimonium, qui, vt cõtrahat cum A. nobili, & illuſtri puella ſe nobilem primogenitũ, & diuitem finxit, cum eſſet plebeius grauiter peccauit, & familiam illuſtrem offendit, matrimonium tamen valet. ibid. 2.e
matrimonium, hoc cum ratum ſit, & non conſummatum Papa poteſt diſſoluere. ibid.g
*matrimonij huius diſſoluendi iuſtæ cauſæ, quæ, & quot eſſe poſſint. 5.1.a.b
matrimonium nullo iure naturali diuino, vel humano, ſine conſenſu eſſe non poteſt. ibid. 2.a
matrimonium Chriſtiano Catholico cum hæretica contrahere non licet, ſi tamen contrahatur tenet. 6.2.f
matrimonium nullum eſt hodie per copulam præſumptum, niſi in terris, vbi non eſt publicatum Conc. ibid. ead. lit. f
*matrimonium per copulam, an ſit inter Catholicum, & hæreticam poſt ſpõſalia, quæritur, & negatiuè reſoluitur. 7.1. b.c
matrimonium non requirit neceſſario, verba, ſed ſufficiunt ſigna, & nutus, quibus conſenſus ſignificetur. 81.f.g

Matrimonium ſinè conſenſu vtriuſq. partis conſiſtere nequit,ib.2.e
matrimonio conſenſum defuiſſe ex coniecturis multis colligitur,ib.e.f
matrimonio parochus intereſſe non audebit,cui opponitur ſponſalia cũ iuramento inter alium interceſſiſſe.10.1.g
*matrimonium contra ius humanum qui bona fide contraxerunt, & lõgo tẽpore continuauerunt in ſua bona fide,relinquendi ſunt.11.1.b.c
*matrimoniũ quod ab initio nullum fuit, altera parte ignorante,an ſublato impedimẽto requiratur nouus conſenſus partis ignorantis,& quæritur,& reſoluitur affirmatiuè,13.1.a
*matrimonium contractum cum eo,qui aliam hẽt vxorem,eſt ipſo iure nullũ,& põt peti diuortio ẽt mortua priore, ib.b
matrimonij impedimẽtum quod ignorat alter coniux debet ei notificari, habita diſpenſatione, vt de nouo matrimonio conſentiat,& ſic valere incipiat, ibi.2.c. An autem huiuſmodi conſenſus præſtãdus ſit coram parocho, & teſtibus ſtãte Concilio Trid.quęritur,14.1.h.& quod non ſit neceſſarius conſenſus expreſſus aliquibus argumentis probatur,ib.ead. lit.h.& 2.e.f.g.h
matrimonij impedimenta oĩa ſunt ex iure poſi tiuo excepto primo gradu aſcendentium.q̃ Papa auferre põt,ib.h.& 2.e
matrimonium nullũ.ſublato impedimento vt validum ſit,requirere nouum conſenſum fusè probatur,15.2 b.c.d
matrimonium nõ eſt, ſi adhibeãtur verba de pręſenti cum conditione,[ſi pater cõſenſerit,]etiamſi pater conſenſerit, niſi accedat nouus conſenſus ib.d
*matrimonij cõſenſus debet eſſe mutuus, purus,& ſine conditione,16 1.g.h
matrimonium inter patrem,& filiam, matrem,& filium,nouercã,& priuignũ, & vitricũ,& priuignam, iure naturali non poteſt conſiſtere,& ſic Papa cum his diſpenſare non poteſt,ſed ſicut frater relictam fratris ducat, 17.2.c.d
Matrimonium in primo gradu tranſuerſalium nũquam celebrati diſpenſatum eſt,ib.ead.lit.d
* matrimonium quod nouo conſenſu validandum eſt, non requirit pręſentiam parochi, & teſtium ex declaratione S. D.N.19.2.a
matrimoniũ qui contraxerunt corã hęreticis miniſtris non debent ſeparari,ib.2.d
*matrimonium in foro exteriori quale verum erit in pręſentia parochi contractũ, quod non erit verum in interiori pa.20.1.g.h
matrimonium non valet ſi męchus adulteræ dixit,ſe eam poſt mariti obitum vxorem ducturum,poſt mortem verè contractum,ib.2.f
matrimonium inter duos impuberes nobiliſſimos contrahi an poſſit quæritur, & in eo Papa diſpenſare quęritur,& aſſeritur,24.2.f.g.h.& 4.p.ſeq.
*matrimonij contrahendi tempus pręſcriptum eſt potius legis naturalis diuinæ quam humanę,25.1.c.tempus hoc tamẽ determinatum vt in fęmina ſit, 12.& in maſculo 14.ann.eſt iuris humani,26.2.e
*matrimonij impedimẽtum quod ſucceſſu temporis tolli poteſt naturaliter,vel per artem non eſt contra ſubſtantiã matrimonij 27.2.a
de matrimonio inter illos impuberes Gregor.XIII.ſententia,30.2.h.in Addit.
*matrimonium non deſinit eſſe validum ſi nõ adhibeantur omnes ſolemnitates modo pręſentia parochi,& duorum vel trium teſtium adſit.20.2.g
*matrimoniũ quod non eſt tale poſt Concilium Tridentinũ nullum eſt,& ſic matrimonium pręſumptum iam eſt ſublatum,21.1.d.& 2.a
*matrimonium inter impuberes nec inter puberem, & impuberem eſſe non poteſt,ſed tantum ſponſalia,23.1.c
matrimoniũ illud per ſolam ętatem ſuperuenientem non confirmatur, ſed magis obliga,tquam ſponſalia de futuro, ib.d
matrimoniũ qui impuberes contraxerunt quõo compelli poſſint ad illud aduenientẽ pubertate,vel non ibid.ea.lit.d.& 2.a
matrimoniũ qui ante ætatẽ legitimam cõtraxerũt,& diu vixerunt quomodo poſſint matrimonium reficere,ib.2.c.d
matrimonio regulariter ineptus eſt qui nequit reddere debitum,25.1.a.b
*à Matrimonio ſine pręſentia parochi cõtracto diſcedi poteſt etiam propria auctoritate.32.1.h.& illud vim ſponſaliũ non habet,ib.2.e
*matrimoniũ ad contrahendũ ſufficit præſentia parochi vnius contrahentium in quacunq. parochia celebretur, 33.2.b.c

Digitized by Google

de hoc tamen dubitatur, ib.c.d
matrimonium cõtractum contra Concilij decretum neque per ſeptennij cohabitationem validatur,& poſſunt partes alteri copulari,34.2.e
matrimoniũ quoad cohabitationem ſeparari poteſt quãdo aliter cõiugum alteri mortem machinatur,ib.ead.lit.e.& f.
matrimonium de licentia parochi tempore peſtis coram acolytho contractum eſt nullum,ib.2.h
matrimonium eſt nullũ, quod ciuitatis incolæ coram parocho rurali loci,vbi ipſi animi gratia concedunt, contraxerint, p.35.1.d
*matrimonium non deſinit eſſe validum ob abſentiam parochi, vbi Conciliũ nõ eſt publicatum,36.1.e
matrimonium coram parocho ſchiſmatico pro tali non declarato validum eſt, ib.ea.lit.e.& f
*matrimonium validè cõtractum eſt corã parocho ſimulatè ad alia vocato,& duobus,& trib.teſtib.37.1.c.d.& p.ſeq.1.e
*matrimonium cur Cõcilium cõtrahi voluerit corã parocho, & teſtibus, 38.1.e
matrimonio adeſſe poteſt habens generalem à parocho curam exercendi ſuas vices,ib.2.h
*matrimonium vt contrahatur extra ſuã diœceſim an epiſcopus ſuo ſubdito dare poſſit licentiam,quæritur, 40.1.f.&,negatiuè reſoluitur,ib.h
matrimonium cur Concilium voluerit coram parocho ſuo celebrari,ib.2.g
*matrimonium qui clandeſtine ante Concilium celebrabãt peccabant,ſed in nullas cenſuras incidebant,41.1.a
*matrimonium coram parocho,& teſtib. contractum cum cõditione licita,adueniente ea,an ſit iterum celebrandũ,quæritur,& reſoluitur negatiuè.42.2.e
*matrimonium contrahens per procuratorem,cogẽdus eſt in eo perſeuerare,niſi probet ſe mutaſſe voluntatem,43.2.a
*matrimonio collocare,qui puellam tenetur,conſtituitur in mora per lapſum 25 anni,vel temporis ſufficientis arbitrio boni viri,45.1.a
*matrimonium per verba de præſenti contractum non tollit votum,ſi ſtatim vult illud adimplere,46.2.g
*matrimonium nõ impeditur inter duos, eo quod alter occiderit alium in bello, vel aliqua alia de cauſa, 50.3.f
*matrimonium qui contraxit nulliter,viuente prima vxore ea mortua debet iterum contrahere,52.1.b.
matrimonium nõ validum, denuo contrahendum eſt coram parocho teſtibus,& notario, qui fidem de hoc matrimonio ſecundo contracto faciat,ib.2.b
*matrimoniũ qui clã contraxit cũ N.ante Cõc.& poſt cum O.publicè mortua N. debet rurſus cum O.contrahere,52.1.f
*matrimoniũ ab initio nullum, nõ poteſt validari,niſi nouo conſenſu,ib.g
matrimonium inualidè cõtractum in facie Eccleſiæ poteſt clam & ſecretè de nouo contrahi ib.h
*matrimonij impedimenta potius reſtringi,quam ampliari expedit reip.57.1.a
*matrimonij diſpẽſatio inter cognatos ſpiritualiter an nulla ſit, eo quod contracturi priuſquam eam obtinerent, ſe carnaliter cognouerint,quæritur,59.2.a.& reſoluitur negatiuè,ib.b
*matrimonium iuſtè nemo contrahit, niſi credat non adeſſe impedimentũ, 62.2.e
matrimonium ad impediendũ nõ ſufficit teſtem vnum dicere ſe audiuiſſe contracturos,in quarto cõſanguinitatis gradu ſe attingere,ib.ead.col.2 g.h
*matrimonium poteſt eſſe ſine copula carnali actuali,ſicut fuit inter S. Virginem Mariam,& virum ſuum Ioſeph, ſed nõ potentiali,82.2.g
matrimoniũ vt ſignificet indiſſolubilitatẽ coniunctionis Chriſti ad Eccleſiam requirit coniunctionem ſexuum,ib.h
*matrimoniũ quod cõſtat carnalẽ copulã cõſequi nõ poſſe,diſſoluendũ eſt, 83.1.a
matrimonium quõ eſſe poſſit cũ fœmina non potente ſeminare, & cum viro eodem modo affecto,ib.2.c
matrimonij ad conſummationem non eſt neceſſaria ſeminum viri, & mulieris cõmixtio,ib.d
*matrimoniũ cõtractũ inter fidelẽ,& infidelẽ baptizatũ valet,ſed nõ inter fidelẽ & infidelem non baptizatum, 101.2.c
*matrimonium qui propria auctoritate ſe parauerũt,& alijs ſe coniunxerunt ſunt deneganda ſacramenta, 102.2.f
*matrimoniũ corã parocho,& teſtib celebratũ nõ ſeruatis alijs ſolẽnitatib.eſt validũ iã antiquo,q̃ nouo iure, 105.2.c.d
*matrimonio non obeſt ſine licẽtia epiſco

pi contractum eſſe, nec cõcubinatus triginta annorum. 106.1.f.& 1.e
matrimonium ſpirituale contraxerũt, qui ſacros ordines ſuſceperũt, vel profeſſionem ediderunt. 155.2.d
matrimonium per diſpenſationem denouo contrahendum, eſt publicè contrahendum ſi fuit clandeſtinum, & ſecretò, ſi fuit occultum. 162.1.g.h
Vide coniugium, nuptiæ.

MAVRI.

*Maurorum deſcendentes pauci ſunt, qui ſponte Chriſtianiſmum benè retineãt. 276.2.h

MEDIATOR SIMONIAE.

*Mediator Simoniæ rogatus, vt oblata reſtitutione expenſarum bullarũ ſuadeat reſignationẽ, ſi illã ſimpliciter fieri procuret, & poſtea gratuito datam pecuniã accipiat non ſimoniam realem, ſed ſolũ mentalem committit. 142.2.e.f.g.h
*mediator ſimoniæ eſt, [ille qui dat, vel facit aliquid temporale pro aliquo, vt ille impetret collationem beneficii, & eſt tã ſimoniacus, ac ille, qui dat.] 161.1.d
*mediatori, qui dat pecunias, vt accipiat dimiſſorias, & ille eas pecunia obtinet, & alter ordinatur earum virtute, an ſit ſimoniacus ĩ ordine quæritur. 188.2.h. Negatiuè concluditur, ſed non ex ſententia auctoris. 189.1.d. non eſt ſimoniacus attento iure naturali, & diuino auctoris ſententia. ibid. 191.1.a. ſed ſic iure Pontificio attento. ibid.b
*mediator ſimoniæ tenetur fructus malè perceptos reſtituere, ſi beneficiarius ſimoniacus eos non reſtituat. 192.2.h. & pag. ſeq. 1.a
*mediator ſimoniæ tunc demum in ſubſidium beneficiarii fructus reſtituit, quã do collatio eſt nulla, & non quando collatio beneficii valet. 196.2.f.g
*mediator ſimoniæ [eſt ille, qui fuit in cauſa, vt illa fiat, etiamſi ex illa nullam percipiat vtilitatem.] 226.2.e
Excommunicatus eſt ſi ſimonia completa ſit in ordine, & beneficio. ibid g
mediator, qui vltra ſuum laborem nihil aliud percipit in nullas pœnas incidit. ibid.h.& pag ſeq. 1.a
*mediator ſimoniæ tenetur reſtituere fructus cauſa ſuæ mediationis malè perceptos. 227.1.d.& 2.a
mediator ſimoniæ ad reſtituẽdos fructus, cur non teneatur probat quidã doctor. 228.2.e. ſed auctor argumentis reſpondet, & probat ſuam ſententiã. 229.1.b.c

MEMBRVM.

*Membrorum ſuorũ dominus nemo eſt, & ideo non poteſt ſe obligare ad pœnã ignis, vel mutilationis. 269.1.a

MENDAX, MENDACIVM.

*Mendax non eſt, qui ſupplet aliquid in mente, ſine quo eſſet. 384 1.g
mẽdacium nullum eſt in iudicio mortale, quod extra illud non eſſet tale ex plicatur. ibid.h.& 2.e
mendax non eſt, qui ſimpliciter dicit aliquid eſſe verum, licet id verum eſſe pro indubitato non habeat. 385.1.a

MENDICANTES ORDINES, MENDICARE, MENDICITAS.

Mendicantes non permittunt ſuis vti verbo appellationis, & petitionis Apoſtolorũ, ſed vti pñi verbo defenſionis. 286 2.f
mendicantes non debent eſſe peioris conditionis, quam alij, imò melioris. ibid.g
*mendicantes non poſſunt abſoluere pœnitentem à caſibus epiſcopo reſeruatis, niſi aliunde ad id facultatem habeant. 476.1.f.g
*mendicare lex naturalis permittit, & præcipit, & per ſe, & per alios 486.1.e
mendicãtium ordo plus prodeſt Eccleſiæ, quam clerici ſæculares. 495 1.b.c
mendicantium ordinem profiẽs ante annum probationis completum non fiebat verus religioſus. 515.2.d. ſed religioſus in genere. ibid. ead. lit. d
matrimonium ab eo contractum valet. 516.1.e
mendicantium ex ordine is cui facta eſt facultas tranſeundi ad quamcunque religionem tranſire, poteſt tranſire ad militarem. 561.1.b. Hoc tamen reprobatur. ibid. d. A. non poteſt habere aliquam in ea prælaturam. ibid.d
mendicantium, qui ex ordine ad ordinem

Digitized by Google

Canonicorum regulariũ translatus eſt debeat ne eſſe nouitius per annum, vt profeſſio valeat, quæritur. 546.2.a. & reſoluitur affirmatiuè. 565.1.b

apud Mendicantes profeſſio facta ante finem anni nouitiatus, etiam de conſenſu vtriuſque partis eſt nulla. ibid. 2.a

mendicantium ordo ille eſt, [cuius fratres in commune, nec in particulare habere proprium non poſſunt.] 568.1.e

mendicantium ex ordine translatus ad canonicos regulares poteſt eligi in Canonicum dicti ordinis in Eccleſia numerata, & non numerata. 569.1.c

*mendicantes tranſeuntes ad non mendicantes ſunt excommunicati, ſed non dicuntur apoſtatæ. 282.1.e

mẽdicitas incerta requiritur ad hoc, vt aliquis ordo dicatur Mendicantiũ. 462.2.e

MERCATOR, MERCATVRA.

Mercator, qui vẽdit plus iuſto precio rigoroſo, vt illud plus dat proxenetę peccat. 380.2.g.h & idem ſi ſartori ob eam cauſam tribuat. 382.2.e.f

mercator, q̃ mercimonia multa exercuit, quæ vix ſine fraude exerceri poſſunt, quid faciet, vt ſuæ conſcientiæ conſulat. 401.2.a.b

mercaturam per ſe eſſe illicitam, & malã, quæ argumenta probent. 451.2.c.d

mercatura duplex honeſta, & turpis. 452.1.g

mercatura non facit quem malũ, ſed periuria, & mendacia. ibid. 1.h

mercatura probatur eſſe licita, & licet emere vilius, & carius vendere. ibid. 2.e. eſt indifferens poteſt eſſe mala, & bona. ibi. f

*mercator quando non inuenit, qui mercem ſuam præſenti pecunia emat, dilata ſolutione non poteſt eam vendere carius, niſi duo concurrant, & quæ illa. 345.2.c.d. nec hoc licet quando emptores nolunt emere præſenti pecunia, & ob ſuam vtilitatem differunt ſolutionem petunt. 346.2.f.g

mercator iturus ad nundinas pecuniã ad merces emendas præparatam mutuare poteſt, & accipere lucri ceſſantis intereſſe. ibid. g.h

MERETRIX.

*Meretrix, quæ confeſſa, & communicata fuit in paſchate, & poſtea in domo amaſij interfecta reperta fuit debuit ſepeliri in loco ſacro. 482.2.e.f. & per tot.

*meretricem etiam publicam in vxorem ducere ad hoc, vt à via erroris in viam rectam reducatur inter opera caritatis computatur: nec cum tali cohabitare marito coram Deo, & bonis Chriſtianis dedecoroſum eſt 97.2.a

METVS.

Metus reuerentialis filii efficit profeſſionem religionis ipſo iure nullam. 70.2.h

metus oĩs ẽt non iuſtus reddit actũ nullũ in foro conſcientiæ. ibid. ea. col. 2. & lit. h

metus reuerentialis etiamſi non ſit iuſtus excuſat à valore matrimonii, & profeſſionis. 221.2.c.d

metu facta ſecundum quid inuoluntaria ſunt, ſed ſimpliciter voluntaria. 206.1.e

metu iuſto ordinatus accipit characterẽ, ſed nõ tenetur ad cõtinentiam. 209.2.b

metus iuſtus minor eſt reſpectu mulieris, quam viri. ibid. e

metus minor iuſto ſufficit ad annullanda, & reſcindẽda geſta per eum in foro interiori. ibid. d. & p. ſeq. 1.e

metus conditionalis non impedit impreſſionem characteris ordinis, nec alterius ſacramenti. 213.1.a

per metum geſta in principio inualida per ratificationẽ conualeſcunt. ibid. a.b. hoc quomodo fiat declaratur. 214.1.g

metu facta regulariter ipſo iure valent, fallit tamẽ in voto, & matrimonio. 213.2.c

metu facta, aut ipſo iure ſunt nulla, aut reſcindenda. 215.2.d

metu facta ſpiritualia præſertim nullam inducunt obligationem in foro conſciẽtiæ. ibid. d

metus, qui iuſtè infertur alicui non parit actionem, nec ſufficit ad annihilãdum, aut reſcindendum actum. 217.1.d

metus iuſtus arbitrio boni viri definiẽdus relinquitur. 222.2.e

metus, qui facit contractus alios reſciſſione dignos, facit matrimonium ipſo iure nullum. ibid. 2.h. & p. ſeq. 1.a

metus ideo hoc facit, quia tollit conſenſum. ibid. b

metus reuerentialis ſufficit, vt profeſſio p eum facta declaretur nulla, & matrimonium etiam. 221.2.c.d

metus reuerentialis quem ſola patris præſentia inducit, non ſufficit, ſed ille, qui cauſa fuit, vt filia conſentiret. 222.1.f.g

Metu

Digitized by Google

metu datum ad reſtitutionem non obligat quando eſt metus mali iniuſtè inferendi non quando iuſtè, 381.1.b.c
* metus iuſtè illatus non inducit violentiam, imò neque metum, ex quo naſcatur actio, 521.1.b.c

MILES ORDINIS SACRI, Milesq; Militare.

Miles ordinis Chriſti manēs in Italia gaudere debet priuilegio canonis, & fori, & remitti ad ſuum iudicem, qui eſt rex Luſitaniæ. 506. 1. c. per totum.
milites ordinū, quibus eſt permiſſum cōiugium ſunt religioſi. ibid. 2. g
miles ordinis S. Iacobi qui crimen morte dignum commiſerat, ab ea liberatus, eo quod religioſus ſit iudicatus, ib. h
milites S. Ioannis verè, & propriè ſunt regulares, 507.2.a
milites hi comprehenduntur decreto Cōcil. Trid. quo iubentur epiſcopi caſtigare quoſcunque religioſos delinquentes extra clauſtra manentes, niſi habeat priuilegium, ib. b.c
milites Hieroſolymitani, & alij Cruciferi ſumpto habitu ī monaſterio extra illud probationis annū cōplere pñt. 543.2.d
militum S. Ioannis religio eſt vera, & ad eā ingreſſus diſſoluit matrimoniū ratū & non conſumatum, 593.2. b.c.d.& p. ſeq. 1.e.f
miles ordinis religioſi habens penſionem non tenetur dicere preces B. Virginis recitās ex officio 120. Pater, & Aue. 763 2.b.c.& per totum.
*ad militandū Principi Turcarum ſe obligare in bellis iniuſtis & iuſtis peccatum eſt, ſed non in bellis iuſtis ipſius ſubditis, 239.2.d.& p. ſeq. e

Minimorvm Ordo, Minima.

Minimorum ſtatutum de correctore conuentus Minimorum in vrbe è natione Gallica deligendo, 35.2.d.& p. ſeq. 1.e. huic ſtatuto quæcūq; opponuntur, 36.2.e
minimorum hoc ſtatutum non eſt contrarium priuilegio S. Franciſci de Paula ei conuentui conceſſo, 37.1.a
minimorum conuentus in vrbe debet cōſtare ex fratribus Gallicæ nationis etiā non ſtante priuilegio. 38.1.e
minimorum illud ſtatutum non poteſt ita intelligi, vt alij quam nationis Gallicæ in eo paſſim admittantur, ib. 2.e
monaſterium Minimorum Vrbis ex ſolis Gallis magnum eſt Vrbis, & orbis ornamentum, ib. 2.h
minimorum hic conuentus non tenetur obedire Generali contra prædicta, ſed appellare modeſtè ab eo debet, 39.1.a.b
minimorū Generalis poteſt ex cauſa ſuos religioſos vbicunq. voluerit mittere nō tamen eos, qui ſunt in Vrbe, ib. 2.c.d
minimorum Generalis non poteſt recipere, monachos in vrbe ſine conſenſu correctoris, & conuentus, 41.1.a
minimorum an Generalis conſtitui poſſit Vicarius Generalis diſputatur, & reſoluitur negatiuè. 75.1.c.d.& col. 2.d
minimorum prælatus tanto tempore debet ſubijci quanto præfuit. 76.1 e
minimorum Generalis finito triennio nō poteſt fieri zeloſus nec procurator Generalis, 77.1.b
minimorum Prouincialis poteſt fieri zeloſus, ſeu procurator Generalis, ib. 2
minimorum Generalis non poteſt conſtitui Vicarius in aliqua prouincia, ib. d
minimorum in congregationibus an potius locus ſit dandus Prouinciæ Lugdunenſi, an Aquitanicæ quæritur, 192.2.f g. reſoluitur, 193.1.a
in minimorū ordine cōgregationib. prouincialibus datur præcedentia iuxta ordinē antiquitatis prouinciarū, 194.1.h
minimi conuentus S. Trinitatis in Vrbe à quadam Vicarij Generalis ſui ſentētia appellare potuiſſe probantur, 284.1.f
minimi fratres Gallicæ nationis quantum laborare debeant, vt priuilegium eis in vrbe conceſſum tueantur, ib. 2.h.& 285 1.a
minimorum in ordine profeſſio ante 18. annum facta an valeat quæritur, & aſſeritur, valde dubia, ſed in partem negatiuam inclinat, 522.2.f
minimorū in ordine profeſſio N. qui fuerat ex genere infideli inualida, aliorum verò, valida, & cur. 524.2.e.f.& g.& pa. ſeq. 1.b
de Minimis non eſt curandum ſaltem ad effectum reſcindendi magna, 417.2.a
minima non nocent cum ex circunſtantijs perſonarum præſumitur contrarium, ib. ca. 417.2.b

Minimorum capitulū generale, an ſtatuere poterit ne quis ex infideli genere deſcendens in illum ordinem admittatur quęritur,524.1.f.g.& reſoluitur negatiuè,525.1.c.d

ex minimorum ordine nullus eſt eijciendus,eo ꝙ genere Iudæus in eo profeſſionem fecerit,526.2.h.& p.ſeq.1.a.b

minimorum in ordine profeſſio facta ante annum probationis completum eſt nulla,530.1.f.g

minimorum religio arctior, & durior eſt quam pleræque aliæ,ib.g

minimorum in ordine profeſſio ante 17. annum completum facta eſt nulla, ibi. ea.lit.g.poſt illum annum aūt noua profeſſio facienda eſt,neque opus eſt noua receptione,ibid.h.& 2.e.Profeſſus ante 17.annum exire poteſt,& aliam religionem laxiorem ingredi,vel vxorē ducere ſi ſit laicus,ib.2.e.f. Profeſſus eſt tacitè qui manſit in eo ordine annum integrum poſt 18.annum,ib.2.g.h

minimorum cœnobij Sanctiſſimę Trinitatis conſtructio quando, & à quo facta, 721.2.c.d.in eo nulli Correctores niſi Gallicæ nationis eſſe debent conceſſione S.Franciſci per Iulium III.confirmata,722.f.g. quæritur an illa conceſſio ſit de iuſtitia ſeruanda, an verò de decentia,ib.h.& reſpondetur de iuſtitia,723. 1.c. illius cœnobij patronus Carolus VIII.cenſendus eſt ib.ead.lit.c

minimorum conuentus in Vrbe quot, & quanta à Cardinalibus Gallis ſint collata,724.2.e.f

minimorum quemlibet religioſum pudere debet contra ſtatutum illud de correctore nationis Gallicanæ in Vrbe eligendo hiſcere,727.2.c

Vide S.Franciſcus de Paula.

MINORES DE OSSERVANTIA, ET ALII.

Minor Conuentualis, qui impetrauit vt poſſet viuere ſub obedientia ordinarij in eremitorio,etiamſi dicatur fuiſſe minor de obſeruantia in ſuo reſcripto verè fuit diſpenſatus,58.2.h.& p.ſeq.1.per tot.

minoribus de obſeruātia legatum aliquod fieri nō pōt, quo illi teneantur aliquot ſacra quotānis facere,& multa huiuſmodi,461.1.c.d.& 2.a. & per tot. Non poſſunt inſtitui hæredes, nec licet eis dare aliquid eo modo,quo non licet eis accipere,ib.1.d. pecunia tamen,vel res immobilis eo modo quo illi eam accipere, poſſunt,eis donari poteſt,ib.2.a

minores non poſſunt habere vlla bona pecuniaria,nec in communi,nec in ſpeciali,ib.2.c.d

minorum paupertas arctiſſima, qua ratione grauari maximè, poſſit 462.2.e

minoribus non licet aliquid accipere niſi pro præſenti aliquā neceſſitate,vel præterita,& non ab eo qui ad id ſit obligatus,ib.2.g

minoribus legatum cum non valeat quæritur an illius æſtimationem dare eis liceat,ibid.2.h. & reſpondetur negatiuè, 463.1.a

minoribus legatum ad pia,cuius ipſi ſunt incapaces, quomodo eis obuenire poterit ſaluis eorum conſtitutionibus,& ſtatutis,ib.2.a.b.c

minoribus legata perpetua pro dicendarū Miſſarum obligatione aſſignari non cōuenit, nec diſpenſationem Papæ ad id habere, ib.c.d. legatum minoribus pro fabrica, vino,hoſtijs,&c. an valeat quęritur, 464.1.g. & affirmatiuè reſpondetur,ib.2.f

minores conuentuales non potuerunt cogi ad profitendam regulam obſeruantium,514.2.h

minores conuentuales poſſe eijcere ſuos nouitios quantocunque tempore apud eos māſerint,falſum eſt de iure cōmuni 518.2.e.f. Si autē ſtatuto hoc apud eos, vel conſuetudine præſcripta hoc viget, profeſſus nō eſt tacitè qui apud eos biēnium manſit,ib.ead.lit.g

minorum cōuentualium,eſt ordinis, qui in eis profeſſionem fecit,& poſtea exijt ad minores de obſeruantia, ex quibus deinde exijt,519.1.b.c.d

minor cōuentualis profeſſus qui in obſeruantia manſit ſeptem annos,tacitè eſt ī ea profeſſus,ib.2.c

minor non poteſt exire è religione ad ſubueniendum neceſſitati matris ſuæ ſine licētia ſuperiorum,& qui ita exiuit & miniſtrauit eſt irregularis,ib.2.d

minoris cuiuſdam de obſeruantia qui incarceratus, & damnatus aliquoties ad triremes fuerat cauſa quæritur,an poſſit Generalis ei facultatem concedere, vt

ma-

Digitized by Google

maneat extra clauſtra. 757.1.b.c. & reſoluitur affirmatiuè.ibid.2.c
minores de obſeruātia quale dominium, ſeu poſſeſſiones acquirant in rebus ſibi à rectoribus Eccleſiarum, & aliis clericis oblatis.587.1.c.d
minoribus à laicis,& clericis multa donari nō poſſunt ſine licentia Papæ.ibid.2.a
minorum Generalis quicūq; ſit hēt facultatem reducendi miſſas ad pauciores in ſuis conuentibus fundatas.754.2.g.h
Poteſt diſpenſare in miſſis receptis ante, & poſt bullas, ſed non poteſt dare facultatem, vt plures, quam poſſunt dici recipiantur.755.1.a
minorum Generalis poteſt diſpenſare tam in tempore viſitationis, quā extra illud ſuper his miſſis,non tamen hanc diſpēſandi facultatē aliis committere. ibi.2.a
minorum generalis qua ratione hāc permutationem faciet.ibid.2.c.d
minores quomodo has miſſas poſtea commutandas poſſunt recipere.756.1.e
*minorum ordo de obſeruantia non eſt capax iuriſdictionis ſpiritualis, nec iuriū parochialiū.426.2.e.& ſi miniſtrent ſacramēta Euchariſtiæ,vel extremæ vnctionis,vel matrimonii ſunt excommunicati.ibi.ea.lit.e. Niſi id faciant ex priuilegio Papæ, quid probabūt ſi allegent conſuetudinem immemorabilem. ibi.f. Vel de licentia Epiſcopi.ibid.g
Clauſura regularibus indicta eſt de ſolo iure humano inducta nō naturali, vel diuino.575.2.c
*minorum prælatus,qui correctionis gratia fecit verberari ſuum ſubditum à laico, an inciderit in canonem quæritur. 522.1.f.ibid.& reſoluitur. Nō poteſt caſtigare per alium, qui nō ſit ſubditus ex priuilegio.ibid.h. Poteſt excuſari ex eo, ꝙ ſuum priuilegium malè intellexerit. ibid. 2. f. Vel propter conſuetudinem. ibid.2.g.vide Conuentuales.

MISSA.

Miſſa in omni animæ liberantur à pœnis purgatorii.45.1.d
miſſa à ſolo ſine miniſtro dici poteſt, quāuis ſecundum canones duo, & ſecundū conſuetudinem, vnus ſemper intereſſe debeat.154.1.f
miſſa à dicenda omninò ſurdus excuſatur: & illa ſine miniſtro per ſtatutum Eccleſiæ dici non poteſt.155.1.b
miſſam ordinatus legitimè in alieno Epiſcopatu,an in eo poſſit dicere quæritur. 159.2.a. concluditur affirmatiuè. 160.1. e.niſi quandoque.ibid.g
miſſam ad dicendam, quæ ſint neceſſaria. 159 2.e
miſſam audituri duo triave milliaria ruſtici conficiunt.243.2.a
à miſſa audienda, quæ diſtantia excuſet à iure non eſt determinatum.ibi.2.a.b
miſſam,vt nō audiāt aliqui cuſtodes ouiū niſi rarò in anno conſuetudine præſcribi potuit.244.1.f. eorum tñ dominis præcipiendum, vt curent eos audire. ibi.e.f
miſſam ad audiendam paſtores,vel citius, vel tardius oues ad paſcendum debent educere.ibid.g.h
miſſam ad dicendam quotidie obligatus, ſatisfacit, dicendo eam quoties ſalua honeſtate, & decentia eam dicere poterit. 335.2.d.& p.ſeq.1.e
miſſas tres in die Natali Chriſti Dñi nullus presbyter celebrare tenetur.745.1.d
miſſæ tres in die Natali dici poſſunt poſt auroram omnes,ſed vna tantum ante illam attento iure communi.ibid.2.a
miſſas duas in die celebrare, licet ob neceſſitatem, & vtilitatem non dicentis, ſed audientium.746.1.e
ad miſſas duas, quæ ſit neceſſitas arbitriò boni viri ſtatuendum eſt, & quidem in Anglia iam eſſe talis iudicandum eſt. ibid.ead.lit.e.& f
miſſa ſine veſtibus ſacris non poteſt celebrari.ibid.2.f
miſſæ vltimæ orationi addere licet,vbi eſt conſuetudo, & Regem noſtrum cum prole regia,&c.747.2.a
miſſam Italus in Græcorū terris titu Græcorum, an audire debeat interrogatus qua de re ſit informandus.748.2.f
miſſa de audienda præceptum humanum eſt.ibid.2.h
miſſas,& officium defunctorū quis viuēs vt pro ſe fiāt procurari poteſt,ſed cauendum in illis,ne ea dicantur,quib.is mortuus eſſe perhibetur.749.1.d.& 2.a
miſſam capite tecto dicentes quos auctor, & vbi viderit.ibid.2.c.d
miſſam capite pileolo tecto licere facere auctor probat.750.2.g
miſſam in loco non ſacro quis dicere poteſt vrgente neceſſitate.ibid.2.h
miſſam regularis vnā pro duabus pitantiis

etiam ſuperiore concedente dicens non ſatisfacit.75.1.d
miſſa non tantum valet vni ſi pro plurib. dicatur, quam ſi pro vno ſolo. ibi.2.a.b
miſſa tribus modis applicari poteſt defunctis per intentionem animi per memoriam, & per collectas.572.1.h
miſſam applicandi defunctis optimus modus eſt per collectas.ibid.2.f
miſſarum collectæ, quæ ſunt propriæ defunctorum magis eis quadrant, quã collectæ pro viuis.ibid.2.h
miſſa pro defunctis cæteris paribus magis eis prodeſt, quam miſſa de feria.753.1.a
in miſſis priuatis de Sanctis poteſt fieri cõmemoratio pro defunctis.ibi.ead.col.1. & lit.a
miſſæ peculiares in diebus feſtis quomodo celebrari ſint vetitæ.ibid.5.c
miſſas, qui habent facultatem reducendi ad pauciores in Eccleſiis collegiatis, quã circumſpecti eſſe debeant.ibid.2.b.c
miſſæ per prælatos diminutæ qua ratione reſarciri debeant.154.1.e.f
miſſas diminuendi, quæ petuntur in dies à piis perſonis non eſt iuſta cauſa paucitas ſacerdotum, & caritas annonæ, ſed benè eas, quæ ſunt fundatæ.756.1.h.& 2.e.& per tot.
*miſſam eius quem ſcit eſſe ſimoniacum audiens ſi non ſit denunciatus non peccat 553.2.c
*miſſæ ſunt æqualis valoris quoad opus operatum.489.1.a
miſſa pro defunctis quoad aliquid valet plus pro illis, quam alia, ſed aliæ etiam illis ex opere operantis plus valere poſſunt. ibid.ead.col.1.& lit.a.& b.

MOBILIA.

Mobilia in bello capta, vt fiant capiẽtium non requiritur iuſtitia belli. 251.1.d. & 2.a
mobilia Luſitanorum capta à Mauris ſi tribus diebus continuis ea poſſideant, non redeunt ad priſtinos dominos. ibid.2.b
mobilia perdita in bello, non debent reſtitui primis dominis niſi ſint res, in quib. locum habet ius poſtliminii.ibid.2.c
mobilia in bello capta, vt non reſtituantur conſuetudo orbis totius eſſe videtur iã ab antiquiſſimis recepta temporibus. p. 252.1.e.f

MODVS.

Modus, & onus iniunctum per viã modi non faciunt diſpoſitionem conditionalem.393.1.b

MOLLICIES.

*Molliciei peccatũ cõmittens quomodo ſimul plura peccata committat.466.2.g

MONACHI, MONACHISMVS, MONACHATVS.

Monachi olim, & eorum abbates ſubiacebant epiſcopis, licet non poſſent ab eis inquietari ſuper quibuſdam.50.1.g
monachus magis ad reſidẽdum obligatus quam canonicus ſatisfacit huic obligationi abſens propter negotia ſui monaſterii de conſenſu ſui Abbatis.301.1.d
monachus annum probationis facere poteſt extra monaſterium de mãdato ſui ſuperioris.ibid.2.a
monachi non excuſantur ab obſeruatione trium votorum ſubſtantialium, etiamſi res dura aliquibus videatur.342.2.f
monachus ſimplex non poteſt iure communi teſtari, nec dare alicui quicquam inter viuos, ſed vtrunque poteſt ratione ſpecialis priuilegii.442.1.g
monachus non fit apoſtata non redeundo ad ordinem poſt epiſcopatum renũciatum.443.1.a
monachus factus epiſcopus exuit monachatum non quoad tria vota ſubſtãtialia, ſed quoad alias obſeruantias. ibi.ea. col.1.& lit.a
monachus eſt ciuis illius ciuitatis, in quà fecit profeſſionem, niſi alio tranſmittatur.457.2.b
monachis poſt profeſſionem, neq; epiſcopus, neq; conuentus poſſunt facere condendi teſtamenti poteſtatem.465.2.b
monachus, qui occiſus repertus eſt in ſuo cubiculo ſuſpenſus, in loco ſacro ſepeliri debuit.483.a.& per tot.
monachus manens extra monaſterium de licentia Abbatis videtur manere intra illud.510 1.g
monachus, qui nõ eſt, habitum monachalem non debet deferre.511.1.b
monachus iuſtè poteſt fieri vicarius, vel cubicularius epiſcopi.ibid.d
monachus nemo poteſt eſſe, qui nõ faciat profeſſionem validam, & monachum non facit habitus, ſed profeſſio 513.2.d

Mona-

Digitized by Google

Monachorum receptio pertinet ad conuẽtum,& prælatum immediatum.540.1.e
monachus eiectus poteſt manere in habitu clericali ſub obedientia epiſcopi.581.1.d. quod explicatur de monacho eiecto iuridicè.ibid.2.b
monachus priuatus Eccleſia parochiali, vel qui eam renunciauit, debet manere ſub obedientia epiſcopi.ibid.2.c
monachus eiectus tenetur adire epũ, & illi ſuum ſtatum ſignificare.ibid.2.d
monachi ſecundum regulas antiquas nullam habent vocem in capitulo, ſed iam prælati tenentur regere ſecundum conſenſum conuentus.591.2.c.d
monachiſmus plus ſeparat matrimoniũ, quam ſacerdotium.693.2.d
monacho non licet vota vouere ſine conſenſu Abbatis ſui limitatur.665.2.a.b
monachatus non eſt honor, nec dignitas, & inhabiles ad beneficia ſunt habiles ad monachatum.667.1.c
monacho, aut monachæ nulla ratione aliquid tribui poteſt impendendũ in vſus pios ſine licentia ſuperioris.685.1.c
monachi in vſus, quod impenditur, id in communem vſum monaſterii impenditur.686.1.g.h
monachus de ordine non mendicantium non poteſt de ſuo monaſterio ſine culpa mutari.689.1.c
monachus non poteſt obligare ſibi ſuum prælatum,& conuentum.708.2.f
monachus conuerſus, & donatus valdè differunt,& quomodo.695.2.a
monachus ad prælatum ſuum ita ſe habet, vt ſeruus ad dominum.708.2.e
monacho agere contra ſuũ prælatum non permittitur.709.1.b
monachus excommunicatus eſt, qui ad curias principum eo animo adit, vt noceat monaſterio.711.2.b
*monachorum correctio primo pertinet ad Abbatem, etiamſi Abbas non ſit exẽptus.417.1.a
monachorum creatio ad conuentum, & Abbatem ſimul pertinet.428.1.e.& 40.2.f. Vide Abbas, regularis.

MONETA.

Monetã leuiorem hic emere licet, ſed non vẽdere pluris, quã hic valeat.274.2.g.h.
monetam trãsferre licet, vbi pluris valeat, & emere, vt ibi transferatur, ſed nõ vendere pluris, quam valeat.375.1.a
monetam auream, qui mercatoribus tradunt, & poſtquam illam recipiũt argenteam cũ adiectione vnius quatrini, vel plurium, non peccare cenſentur.376.2.e
monetæ auctarium quando eſt domini,& quando heri.377.1.d.& p.ſeq.2.e

MONIALIS.

Moniales epiſcopus ſine conſenſu abbatiſſæ creare non poteſt.401.f
moniales 16. quarum 9. elegerunt vnã ex eis in abbatiſſam, metu compulſæ non potuerunt eligere aliam, & electio alterius eſt nulla.70.2.e.f
moniali confeſſioni primæ, quæ falſa eſt, ſe eſſe monialem an ſit ſtandum, an ſecundæ qua id negat, quæritur.254.2.f.& reſoluitur poſteriori.ibid.h
monialium morientium ante profeſſionẽ ſicut,& abeuntium bona non pertinent ad monaſterium.478.2.g.h
monialibus pauperibus permiſſum eſt paciſci cum ingreſſura ſuper dote hone-[illegible].554.2.c
moniales non poſſunt exire è monaſterio iam facilè, ac Carthuſiani, eis tamẽ morbi cauſa hoc conceditur.571.2.c
monialis corrupta conſecrari poteſt, ſed non benedictione virginum.592.1.f.& rurſus.668.1.h
monialis occultè corrupta conſecrari poteſt cõſecratione virginum mutatis mutandis.ibid.ead.p.668 2.e
monialis publicè corrupta ſi non vult benedici benedictione viduarum, debet è virginum monaſterio eiici. ibid.2.h.& pag.ſeq.1.a
moniales ex cauſa probata ab epiſcopo poſſunt trãſire ex vno monaſterio in aliud.691.1.b. exemptæ autem cum approbatione ſuperioris.ibid.2.d
moniales gratis,& ſine precio ſunt recipiẽdæ iure communi.721.1.a
monialis nulla eſſe poteſt, niſi quæ tria vota ſubſtantialia in religione approbata vouerit.694.1.n.& 2.e
moniales quædã ſæculares ſunt collegialiter, ſeu cõuentualiter viuentes.696.1.e
monialium monaſteria, an liceat epĩs ingredi viſitationis cauſa quæritur.699 2.d & reſoluitur affirmatiuè.700.1.e. ſed intelligitur ob cauſam vrgentem etiam ſine licentia ſuperioris.ibid.a.g

*Mo-

*Monialis eiecta ob ſimoniam ſi rurſus recipiatur in eodem, ſedere debet in vltimo loco.223.1.b
*monialibus in foro exteriori credi non debet dicētibus ſibi à Papa gratiam eſſe factam manēdi extra clauſtra.408.1.e. nec in foro interiori, niſi adſit ſemiplena probatio.ibid.f. vide monachi.

MONITORIA, MONITIO.

Monitoria multiplicis formæ eſſe ſolent. 180.1.f
monitoria pro varietate formarū ſunt magna cum prudentia à ſubditis obſeruanda.ibid.1.h
monitoriū, quod fertur cōtra eos, qui Dei nomen audiunt blaſphemare, quale eſſe d. beat.ibid.2.e.f
monitoria pro rebus perditis, vt plurimū malè conceduntur.ibid.2.h
monitorium compellens ad denunciādū, non ligat ſcientem probare non valentem, ſed ſi iubeat, vt teſtis reuelet, tenetur.257.1.b
monitio non eſt adhibenda quando non creditur profutura.606.2.e
ſine monitione pro culpis præteritis excōmunicatio non eſt ferenda, ſed ſic pro futuris 673.2.a
monitorio epiſcopi de manifeſtādo furto non ligatur, qui reſtituit illud, neq; qui nouit illud iam eſſe reſtitutum.679.2.c
*monitorio promulgato contra detinentes, & ſcientes non ſatisfit, niſi qui hēnt reſtituant, & qui ſciunt, ita reuelent, vt ad quos ſpectat eorum poſſint iuuari teſtimonio.325.2.c
*monitorium, ſeu præceptum de ſoluendo ſine clauſula iuſtificante eſt nullum, & excommunicatio ex eo ſubſequuta. 397.1.a
*monitorium non continet excommunicationem, ſed comminationem eius, & declaratoria, quod factum fuit declarat. 495.2.b
per monitorium quis poteſt ſe iuſtè credere non excommunicatum ante declarationem.ibid.ead.col.2.d
*per monitorium nullus tenetur reuelare illud, in quo ſcit eum, qui publicauit illud ius non habere.526.1.h
*monitoriū deficiēte probatione iuſtè peti poteſt ab Eccleſiaſtico iudice, & ille poteſt illud concedere.528.1.b
monitorium debet continere clauſulam iuſtificatiuam.ibid.2.f
per monitorium nō tenetur reuelare rem præſcriptam, vel vſucaptam, qui præſcripſit, vel vſucepit.529.1.d

MONS PECVNIARVM.

*Mons Veronæ pecuniarum conflatus ad mutuandum pauperibus quomodo licitus eſſe non poſſit.327.2.d
mons deputatus tantum ad pecuniam mutuandam, non poteſt contrahere iuſtam ſocietatem ad lucrandum.328.1.e.f
miniſtri Montis, qui pauperibus mutuant pecunias, quomodo iuſtè aliquid capere poſſint.ibid.2.g

MONSTRVM.

Monſtrum non baptizandum, quod caret anima rationali.766.1.h
monſtrum habens caput ferinum non cenſetur homo, vtrum verò illud tale ſit iudicio peritorum relinquitur.ibid.2.e

MORA.

*Mora duplex regularis, & irregularis, hæc ſine interpellatione committitur, illa non.351.2.c
mora regularis ex interpellatione lapſus diei ſolutioni præſtiti oritur.ibid.2.d

MORIENTES, MORS.

Morientibus libera eſt de ſuis rebus ordinandi facultas.318.2.e
mors omnia ſoluit, & conſequēter matrimonia.92.1.g.
*mortis in articulo abſolui quis poteſt à quocunque ſacerdote etiā præſente ſuo parocho.477.1.a, ſed contrarium tenendum eſt.478.1.g.h A
*mors naturalis cenſenda non eſt ea, quæ obtigit alicui, eo quod dum conſcenderet clunes equi, equus eum calce percutiens interemit.560.2.g.h
mors obueniens prægnanti mulieri ex partu non cenſetur naturalis.ibid.ea.col.2.& h.g

MVLIER.

*Mulier ſæcularis, & nupta monaſterium regu-

regularium non poteſt ingredi.101.1.a.b
Niſi hoc fiat cum honeſta,& rationabili cauſa ab epiſcopo.probata.ibid.c
mulier non pōt nubere antequam certum habeat de mariti morte nunciū.104.2.g
*mulier conſors criminis non auditur in denunciatione illius,ſicut vir. & quare. 111.1.a.& 2.c.d
*mulier regulariter repellitur à teſtimonio in cauſa criminali. ibidem ead col.& lit. maximè contra ſacerdotem.ibi.2.c.d
*mulier fidelis,quæ nupſit fideli, & poſtea infideli, ſi nubat alteri non poteſt percipere ſacramenta.102.2.e
*mulieres non prohibentur ingredi, alias domos regulariū,niſi monaſteria.559.2.c
Vide fœmina.

MVLIO.

*Mulio bona fide res furto ablatas de loco ad locum perferens domino earū tenetur,eas reſtituere non furi,modo id ſine ſuo detrimento poſſit facere.224.2.h

MVNERA.

Munera,quæ olim fuerunt,per conſuetudinem facta ſunt iure debita.739.1.b

MVS.

*De Muribus ſuperſtitioſè à quodam Epiſcopo Hiſpaniæ excommunicatis, vide hiſtoriam.551.1.a

MVTVARE.

Mutuandi officium etiā præſtituto aliquo ſalario eſt iuſtum, & honeſtum.366.1.a
mutuum eſt omnis depoſitio pecuniæ, cū facultate vtendi ea, & ſi aliquid ob id ſumatur,eſt vſura, cum obligatione reſtituendi.ibid.2.f
mutuum,& depoſitum ab vſura non excuſant,eo quod ex eis ad mutuatarium, & depoſitarium magna proueniat vtilitas. 369.1.b
mutuo ex palliato quale eſt depoſitum accipere aliquid,eſt vſura.368.1.g
mutuans cum ſpe lucrandi aliquid principaliter,eſt vſurarius, non autem minus principaliter.372.2.e
mutuans frumentū,accipiens melius quando ad reſtitutionem teneatur, vel non. 401.2.b.c
mutuo,qui debet clerico morienti Romæ, non debet ſoluere cameræ, ſed hæredibus ab inteſtato.474.2.h. & pag. ſeq. 1.a
*mutuare licet alteri ad conſequendū eius gratiam:ex qua deinde,ei proueniat aliquod beneficium.139.1.d.& 2.a
*mutuare,quis poteſt alienos nummos de voluntate domini,ac ſuos.329.1.a
*mutuare non licet alteri, ea lege, vt vltra ſortem ſibi reddendam, detur aliquid alicui operi pio.ibid.ead col.1.b
mutuans aliquid vltra ſortem poteſt capere intereſſe lucri ceſſantis,aut dāni emergentis.ibid.ead.col.1.d
*mutuare,quis poteſt dupliciter ſponte,& quomodo.330.1.e
mutuans egenti,cum damno ſuorū bonorū,vel ceſſando lucrari bonū opus exercet,etiā ſi mutuet ſaluo intereſſe.ibid.1.f
*mutuatarius non tenetur ſoluere vſuras, pro mutuo promiſſas iure naturali, & canonico.336.1.e.Niſi promiſſio,ſit iurata.ibid.g
mutuans ad vſuram non perdit ipſo iure pecuniam,quam mutuo dat.ibid.2.g
*mutuum datum alicui,ea lege,vt ſi moreretur intra ſex annos nihil ei redderetur,& ſi viueret, redderetur illi illud, & centum pro 1000.eſt iuſtum 362 1.g
*in mutuo nulla apponi poteſt conditio ſeruitutis ſine labe vſuræ, ſed ſic in venditione.373.1.b
*mutuare licet ad intereſſe verum tam Iudæis,quam Chriſtianis,ſeruatis ſeruandis.381.1.b

N

NAVFRAGI.

*Naufragorum bona diripentium excommunicatio olim non fuit reſeruata.534.1.f
Nunc cur non videatur relaxanda. ibi.1.g

NECESSITAS.

Neceſſitate inſtante licet in ſacrato vaſe bibere.662.2.f

NEGATIO.

*Negatio totū,quod poſitū eſſet deſtruit, & contrarium eius ponit.557.2.c.d.Niſi quando lege peccati, vel aliqua ratione eſſet limitanda.558.2.e

NEGLIGERE.

Negligere non ſolum extranea, ſed etiam communia,naturale vitium eſt.301.2.d

NEGO-

NEGOTIATIO.

Negotiatio duplex illicita & licita: & illicita duplex, alia contra leges caritatis, quę non obligat ad reſtitutionem, & alia cōtra leges iuſtitiæ, quæ obligat. 453.1.b
negotiationis vtriuſque exempla. ibid.c.d
negotiationem honeſtam ad ſe ſuoſque ſuſtentandum, poteſt exercere clericus etiam ſacris initiatus. 476.1.h
Vide mercatura.

NEMO, NVLLVS.

[Nemini licet contra ſua facta venire.] 631.d. Fallit quando agitur de ſalute animę. ibid.2.b
nemo dat, q̄d non habet, licet ratione ſuorum officiorum plurimi dent, quæ non habent. 193.1.d. vt tutores, curatores, & procuratores. ibid.2.a
[nullum, quod ſemel eſt tractu temporis, non poteſt conualeſcere.] ibid.2.b
nemo debet reportare damnum ex bono opere, nec malum ex bono. 198.2.f
nemo tenetur reſarcire damnum ex conſilio eius proueniens, niſi fuerit fraudulentum. 199.2.c
nemo poteſt cogi creſcere, nec inuitus obligari ad auſteriorem vitam, quam non vouit. 693.1.b
nemini ſua bonitas debet nocere, nec malitia prodeſſe. ibid.1.c
nemo debet alterius cauſa prægrauari, nec cogi ad alterius ſoluenda debita. 501.
nemo præſumitur peccare in dubio, & approbare delictum alterius propter ſolā cognationem. 533.1.c

NEPOS.

Nepotes presbyterorum, an arceantur ab auorum beneficijs, ſicut filij à paternis, quæritur. 148.2.g. & reſoluitur negatiuè. 150.1.e.f
nepos ſuccedit in locum filij falſum, quando filius ſuperuixit patri. 149.1.c
nepotes presbyterorum legitimos poſſe ſuccedere in beneficijs ſui aui pluribus probatur. 150.2.f.g.h

NOCTV.

Noctu fieri, quæ ſpecialiter non prohibentur quocunque tpe fieri poſſunt. 73.1.d
noctu fieri actus iudiciales non poſſunt. ibid.2.b
niſi de conſenſu partium. ibid.2.c

NOMEN.

*Nomen, & cognomen ſuum mutare licet cuilibet, niſi ſit ſeruus, vel fiat in aliquā fraudem. 386.2.h. & pag. ſeq. 1.a
*hoc autem cum auctoritate publica facere melius eſt. 387.1.a

NON ENTIVM.

Non entium nullæ ſunt partes. 357.2.a

NOTARIVS.

Notarius epiſcopi viſitantis poteſt accipere aliquid à viſitatis pro decretis, & ordinationibus in viſitatione factis, niſi in certis caſibus. 736.2
*notarius non magis accipere poteſt pro calamo, quam epiſcopus pro ordinatione. 117.2.a
*notarius, qui accepit concordiam Simoniacam malè fecit, & tenetur protocollum, eam continens comburere. 164.2.e
*notarius, ſi bona fide nouit aliquem eſſe creditorem talis tenetur, eum monere. 445.3.a. ſed ſi ſciebat, illud eſſe ſolutum, tenetur reſtituere debitum, vel expenſas in eo exigendo factas. ibid.2.a.b

NOTORIVM, NOTVM.

Notorium, quod eſt alicubi, notorium eſt vbique. 124.1 g
*notum eſt Collegio, quod notum eſt parti repræſentanti totum collegium, non eſt hoc firmum. 108.2.f

NOVITATES.

Nouitates ſunt vitandę quatenus ſine naturalis, & diuinæ legis tranſgreſſione vitari poſſunt. 360 1.e
nouitates diſcordiam pariunt. 640.1.h

NOVITIVS, NOVITII, NOVITIATVS.

Nouitius faciens actum ad profeſſum tantum ſpectantem, videtur profiteri, hoc quomodo intelligendum 220.1.e

noui-

nouitius religionis approbatæ gaudet pri uilegio canonis,& fori.240.1.h 8.2 e
nouitium de homicidio accuſatum prælatus torquere poteſt, ſed per religioſum. ibid.2.f.g
nouitiatus annus interrumpitur per exitũ nouitii à clauſtro per tres, aut quatuor dies ſine licentia.555.1.c
nouitius, vt probet in indiuiduo omnes auſteritates monaſterii non eſt neceſſarium.ibid.2 b
nouitiatum non interrumpit latitatio momentanea in monaſterio animo fugiendi.536.2.e
nouitia ſicut poteſt exire è monaſterio, ita illud eam excludere.592.1.g

NVPTIÆ, NVPTIALIS.

[Nuptias facit cõſenſus non concubitus.] 613.1.d
*nuptialis benedictio, ſiue malè ab hæreticis,ſiue benè accepta non auget vinculum matrimonii.19 2.d
*nuptiæ primæ,nec directè,nec indirectè prohiberi poſſunt virgini,ſiue viro,ſiue fœminæ.45.1.a

O

OBEDIENTIA, OBEDIENDVM.

Obedientiam quot,& quanta hominũ genera præſtent.696.2.e
per obedientiam monachalem quis efficitur religioſus,& quæ illa ſit. ibid.ead.colum.2.& lit.f
obediendum non eſt vni ſuperiori, quando ſuperior illius contrarium præcipit. 726.2.e
*obediendum eſt ſuperiori poſſidenti, donec lis eſt ſuper proprietate.477.2.a
*obediendum magis eſt Deo, quam hominibus.97.2.b
obedientia præualet victimis eiſque iure præparatur, quia per victimam aliena caro, per obedientiam verò propria voluntas mactatur.664.2.f

OBLATVS, OBLATIO, OBLATAE.

Oblatus eſt,qui ſe, & ſua donat nihilo ſibi reſeruato, & q̃ritur, an ſit religioſus.552. 2,f.& reſpondetur negatiuè.ibid.2.h
oblatũ eſſe minus eſt,quã eſſe conuerſum, & proinde,quam eſſe monachũ.553.1.a
oblatio nõ eſt tantę virtutis,ac efficacię, vt profeſſio,nec facit religioſum 649. 1.a
oblatæ turris ſpeculorum tenẽtur ad clauſuram,ſi ſint veræ monachæ 692.2.h. ſi non veræ monachæ non tenentur.693. 1. a
oblatæ illæ ſi non ſunt profeſſæ ſunt ſæculares,& non regulares.ibid.2 c. An ſint veræ monachæ quæritur. 694.1. e. & reſoluitur non eſſe.ibid.1.h
oblatus,& donatus nõ ſunt monachi.695. 1. c
oblatæ turris ſpeculorũ,etiamſi in ſua oblatione de nouo addiderint paupertatẽ,& caſtitatem,nõ ſunt monachæ.696.2.g.h
oblatas has non eſſe propriè religioſas iterum confirmat auctor.697.2.c
oblatæ hæ ad eligendam præſidentẽ triennalem non obligantur,ſed poſſunt eligere de more perpetuam.ibi.2.d.& p.ſeq. 1.e.f.g.& per tot.

OBLIGATVS, OBLIGATIO.

Obligatus ad aliquid faciendũ intra tẽpus certum,eo elapſo non liberatur. 271.1.c
obligatio ad ſoluenda decem ſcutorũ aromata minor eſt, quam obligatio decem ſcutorum.382.2.c
obligatio naturalis,quæ ex pacto & cõuẽtione licitis etiam nudis naſcitur in foro conſcientiæ ſeruanda.391.2.f
obligatio eſt reſtringenda.646.1.g
obligatus ad aliquid certo in loco faciẽdũ non liberatur faciendo in alio.757.1.d
obligatus ad aliquid qualificatum faciendum,non ſoluet ſimpliciter faciendo illud.ibid.2.b.c

OBSONATORES.

Obſonatores,an peccent mortaliter pluris emendo carnes, quam ſit à magiſtratu conſtitutum, quæritur.378.1.h. & reſoluitur.ibid.2.f
obſonatores hi clatè peccant, & à mortali propter paruitatem rei non excuſantur. 379.1.b.c.& quia tranſgrediũtur legem diuinam.ibid.2.a
obſonatores poſſunt aliquid dare vẽditoribus, vt eis libentius vendant, ſed non in præiudicium ſuarum animarum. 380.1.

Digitized by Google

Occasio.

Occaſionis ad peccatum datio non omnis peccatum eſt, ſed ea, quæ à lege prohibetur. 198.1.e.f

Occidere.

*Occidere ſeipſum nemo poteſt, nec conſentire, vt ab aliquo occidatur. 284. col. 1.h.& 2.e
occidens alium ad defenſionem ſuæ vitæ alias ineuitabilem non eſt irregularis. 288.2.e
occidens alium cum fugere poſſit, ſed non fugit propter dedecus, non peccat, ſed eſt irregularis. ibid.g
*occiſurum licet præuenire quando nullum eſt effugium, ſed non eum quem certo ſcimus nobis pluries paraſſe inſidias, & nobis mortem aliquando illaturum. 304.2.g
occidens inuaſorem etiam cum moderamine eſt irregularis, ſi cauſam dedit, vt inuaderetur. 305.1.d
occidens alium excedendo moderamē inculpatæ tutelæ fit irregularis, ſed poteſt diſpenſari. 307.1.d
occidens extra modum inculpatæ tutelæ eſt puniendus, ſed non pœna ordinaria, ſicut, qui iuſto dolore victus occidit. ib. ead.col.1.& lit.d

Odium.

*Odium inordinatum, & rancorem quilibet tenetur dimittere, ſed poteſt iniuriæ ſatisfactionem quærere. 107.2.a

Oeconomus.

Oeconomus accipiens auctariū pecuniæ aureæ, quam dedit pro argentea, an teneatur illud referre in vtilitatem heri, quæritur. 376.1.f.g. & reſoluitur negatiuè. 377.1.a.b. hoc quando verū ſit declaratur. ibid.2.c.d
*œconomus, qui conuenit cum piſtore de accipiendo pane ab eo ſemper, & ille dabit ei aliquid ſingulis menſibus, peccat, ſed non ſi pecuniam auream domini habens eam cambit cum pecunia minuta aliorum, & aliquid lucratur. 446.1.e.f

Officium. Officiarius, Officialis.

Officio aliquo fungens, & accipiens aliquid pro eo exercendo, in illud vertiſſe præſumitur. 204.2.b
officio alicui præpoſitus, accipiendo aliqua, vel neceſſaria, vel commoda ad illud, obligat eos, qui eum præpoſuerunt. 205.1.c
officiarium principis non decet cauſam, quæ ipſum tangat ſine, ipſius licētia tractare. 247.1.a
officialis, qui accipit pecunias ſuper officio ſuo pluſquam illud reddat, peccat 424. 2.e. prius ſoluens his à quibus poſterioribus nomine ſuo pecunias accepit, quā illis, quibus prioribus pro alijs fideiuſſit peccat. ibid.f
*officialis publicus tenetur ad reſtitutionē damni ſua culpa dati, etiam ſua negligētia. 440.2.e
officialis ſuum officium à rep. ſibi oblatū cum minore iuſto ſalario acceptare cogitur. ibid.f
*officialis miſſus à principe, vt oēs latronū propinquos mittat in exilium, parcēdo eis, ſi non ſunt in culpa, non peccat, ſed ſic pecuniam accipiendo. 441.2.a.b.c
officiales, qui damnant ad perpetuos carceres, ex quibus breui mors ſequitur ſūt irregulares. 450.2.e
*officialis eſt nomen latū, & ſignificat omnes, qui ſeruiunt alicui in aliquo officio, ſed reſtringitur per adiectionem genitiuorum. & c. 562.2.f
officialis propriè eſt, qui ſeruit alicui immediatè in aliquo officio. ibid. paulo ante ead.col.2.e.& ibid.g
officiales Papæ, qui, & quot dici non poſſunt, etiamſi ab eo inſtituti ſint. ibid.h
officiales Papæ non dicuntur poteſtates, ſeu rectores ſi ab eo ſolum confirmentʳ, vel ſint perpetui. 563.1.a. nec qui ab eo ponūtur, vel reuocantur pro ſua voluntate, & arbitrio. ibid.b.c. vide Vicarius

Opinio.

Opinio doctorum fundata in pluribus, & melioribus rationibus, eſt magis tenenda, quam contraria, licet ſit communis. 149.1.b
*opinionem grauis auctoris ſequēs in ijs, quæ

Digitized by Google

quæ ſunt iuris humani diuerſo modo intellecti non peccat.73.2.c

ORATIO.

*oratio ambigua in eo ſenſu intelligenda, quem ei dat, qui eam protulit.253.2.e

*orationis ambiguæ ille ſeſus maximè, probandus eſt, quem antecedentia, & conſequentia verba, et dant.254.2.e

*oratio quantæ ſit virtutis, & efficaciæ. pagina 552.2.g

*oratio etiam peccatoris, impetrat ſemper quoties, eam quatuor comitantur. ibid. ead.col.2.h

ORDINATVS, ORDINARIVS, ORDO.

Ordinatus, ſine titulo patrimonij, vel beneficij ſuſpenſus eſt..6.1.f

ordinari non poteſt virtute reſcripti, poſt concilium, quod ante illud obtentum eſt.32.2.g

ordinandi à quocunque facultas morte concedentis non expirat.48.2.f.g

ordinarius cōferens, valdè deformi etiam, cum diſpenſatione Papæ, Eccleſiam parochialem peccat.65.1.a.eumque ab officio non amouens.ibid.1.b.c

ordinarius, an poſſit eum iure ab Eccleſia expellere, quæritur, & reſoluitur affirmatiuè.ibid.2.a

ordinarius, qui contulit beneficiū propinquo reſignantis, eſt ſuſpēſus per bullam Pij V. niſi verè eum ignorabat.61.1.a

ordinatus in Francia antè legitimam ætatem non incurrit pœnas bullæ, ſi ibi Pij II bulla recepta non eſt.94.2.e.f. peccat tamen.ibid.f

ordinari poteſt, quis ab epiſcopo loci ſui domicilij 95.1 b.c

ordinandus, an ſit filius natus in vna dioceſi ab epiſcopo alterius diœceſis, in qua pater domicilium habet, quæritur, & reſolu tur affirmatiuè.ibid.2.b.c.d

ordinatus non ieiunatis temporum interſtitijs per Concil.Trid. ſtatutis, non eſt ſuſpenſus 96.2.g.h

ordines duos minores aſſumēs extra tempora non eſt ſuſpenſus.97.2.b.c

ordinum accipiendorum interſtitia à Concil.Triden. indicta, epiſcopus tollere poteſt.ibid.d

ordines tres aſſumens ante legitimam ætatem ter ſuſpenſus fuit, & bis vtendo bis irregularis.98.1.g

ordinatus in fide parentum putans ſe ætate eſſe maiorem, quam fuerit, non eſt ſuſpenſus.ibid.2.g

ordinatus ante 24. annos completos etiam ſi parum abfuerit, eſt ſuſpenſus, & celebrando fit irregularis 99.1.b

ordo clericalis acceptus à non ſuo non debet iterari, ſed approbari.100.1.h

ordinati, ſine patrimonio, aut ſine titulo ſufficienti pœnæ.102.1.g h

ordines aſſumpturus, quale beneficium habere debeat, & vt non ſufficiat titulus patrimonialis ex Concil.Trident. ibid. h.& 2.e

ordinatus ad titulum aliquem patrimonij non poteſt illum alienare.ibid.2.f.g

ordinatus legitimè per diſpenſationem extra tempora non incurrit pœnam ſuſpēſionis, eo qd beneficij poſſeſſionē, quo erat legitimè proſus, non cepit.109.2.c.d

in ordinando Conc.Trid. requirit non ſolum ius proprietatis, ſed poſſeſſionem beneficij.104.1.e

ordinatus, cum falſis literis dimiſſorijs, eſt irregularis.ibid.2.g

quomodo in vtroque foro poterit abſolui, & miniſtrare.ibi.h.& p.ſeq 1.a

ordinatus ad præſentationem beneficij, cū conuentione nihil petendi à præſentante non poteſt aſcendere, nec miniſtrare. 105.1.d

ordinatus ad diaconatum, cum titulo patrimonij, & poſtea renuncians nulliter renunciauit.ibid 2 a

ordinatus ad titulum, qui tantum valebat, quantum debebat, non eſt ſuſpenſus.106. 2.e f.& ſeq.

ordinatus, cui datum eſt prædium, cū obligatione, vt ſolua illi æquiualens, non tenetur illud ſoluere.107.1.a

ordinatus ab epō originis paternæ, qui nihil in bonis habet, niſi poſt mortem patris, ſtricto iure nullas pœnas incurrit, ſed ad cautelā pōt petere diſpenſationē à ſuſpēſione, & irregularitate in celebrādo incurſa.ibid.1.d.& 2.a. & per totum.

ordinatus ad titulū patrimonij, & ante ſuſceptionem presbyterij, ei renuncians, & miniſtrans, an rnè, ſit ordinatus, quærit, & reſoluitur negatiuè.209.1.a.b. ſed peccauit ibi.b. idē reſoluitur de eo, qui poſt presby-

presbyterium renunciauit, nempè non incidiſſe in cenſuras, ſed peccaſſe, & poſſe puniri ab epiſcopo. ibid. 2. c. d

ordinatus ad titulum patrimonij, qd̃ mentitus eſt, eſſe ſufficiens, non eſt benè ordinatus. 110. 1. g

ordinatus ab alieno, cum literis dimiſſorijs falſo fidem talis tituli facientibus ſuſpenſus eſt. ibid. 2. f g

ordinatus, cui parum deficit ad ſufficientiã bene eſt ordinatus. ibid. g. h

ordinari poteſt à quocunque, cui epiſcopus cõceſſit, vt à quocunque extra tempora ordinari poſſet, ſi Papa id concederet, etiamſi Papa dixerit, vt à ſuo ordinaretur tantum. 111. 2. c

ordinandus debet habere literas dimiſſorias ab Epiſcopo, vel vicario epiſcopi, originis, vel domicilij, aut prælati ſuæ religionis. 113. 1. a

ordinatus ante annum per licentiam capituli poteſt tenere beneficium. 114. 2. g. h

ordinatus minoribus, ſine literis dimiſſorijs, non eſt ſuſpenſus licet mereatur ſuſpendi. 115. 1. d. Et beneficium ei collatum tenet, niſi ſit vltramontanus. ib. 2. a

ordinatus minoribus, p dimiſſorias falſas, ſine peccato non poteſt, vti ordinibus, niſi ratificetur ordinatio. 116. 1. g. h. non tamen ſuſpenſus, & irregularis eſt, ſi vtatur, ibid. h. niſi ſit aliunde excommunicatus. ibid. 2. e. f

ordinatus ab alieno, non caret ipſo iure executione ordinis, ſed eſt ei interdicenda. 117. 1. b. quod intelligitur, non de laico, ſed de clerico. ibid. 1. c

ordinatus ad minores, cum falſis literis, & cum veris ad ſubdiaconatum, licet peccauerit nullam pœnam incurrit. 118. 1. f. g

ordinatus per falſas literas, qui tamen veras obtinuerat, ſed ad eum hę non peruenerant, licet peccauerit, non tamen in cẽſuras incidit etiamſi ſacros ordines accepiſſet. ibid. 2. f. g. h

ordinatus, cum literis ſui epiſcopi, dicentis ſeipſum velle illi conferre, & eis ne vteretur, non peccauit, nec in cenſuras incidit. 119 1. b. c. d. & 2. a. b

ordinatus, cum titulo bonorum mobilium curet, vt quamprimum, ea in bona immobilia transferat. ibid. ead. col. 2 b

ordinandus ne non eſt à dęmone poſſeſſus, liberatus ab eo, poteſt in ſuſceptis ordinibus miniſtrare. ibid 2. c. d. & p. ſeq. e. f

ordinatio ab alieno facta tenet, & repeti non debet, ſed ratificari. 121. 2. c. d

ordinatus ab alieno, eſt ſuſpendendus iure antiquo, & ſuſpenſus nouo 122. 1. e

ordines malè accepit, qui poſt ſententiã iudicis, qua fuit fuſtibus cęſus, eos accepit. 124. 2. e. poteſt tamen miniſtrare, ſi iniuſtè fuit cæſus, & ignoratur. ibid. 2. f

ordinatus, ſine titulo patrimonij, vel beneficij olim erat ſuſpenſus. 126. 2. h. & pag. ſeq. 1. a. hæc pœna mutata fuit, vt ordinans teneatur eum alere, quæ reſtringenda dicitur. 127. 1. a

ordinatus per ſaltum, non eſt irregularis, ſed ſuſpenſus. ſeq. 1. a. 134. 2. e. f

ordinatus bis eodem ordine, eſt irregularis. ibid. 2. f

ordinem diaconatus nõ accepit, qui in traditione librum non tetigit. 135. 2. c. d nec etiam presbyteratum, ſi non eum intẽdebat accipere, ſi nõ eſſet diaconus. ib. d

ordinatus, ſic debet accipere iterum illos ordines. ibid. d

ordines, qui accepit cum ſcrupulo, cui conabatur reſiſtere, & cui deerant aliquæ veſtes ſolitæ, bene eſt ordinatus. 136. 2. h. & pag. ſeq. 1. a

ad ordines accipiendos intentio neceſſaria, quæ ſit. 137. 2. a. b

ordinati malè ob defectũ intentionis ſuæ, vel miniſtri, quo remedio poſſunt melius ordinari. 138. 1. f. g

ordines minores malè aſſumens non incurrit ipſo iure ſuſpenſionem. 139 1. a

ordinatus illegitimus habens commiſſionem, vt cum eo diſpenſetur, non eſt irregularis, ſi ſine diſpẽſatione bona fide eſt ordinatus. 142. 2. h. & p. ſeq. 1. a Et cum eo, poſt ordinem ſubdiaconatus, ita malè ſuſceptum epiſcopus, per commiſſionem, vt ad ſuperiores ordines promoueatur diſpenſare poteſt. ibi. ead. 143. & ea. col. 1. & lit. a

ordine ſacro inſignitus matrimonium contrahens excommunicatur. 207. 1. a

ordine ſacro quidam inſignitus, an poſſit militiæ S. Ioannis adſcribi, quæritur. ibi. 2. d. & pag. ſeq. 1. c. & reſoluitur affirmatiuè ead. 208. 2. c. f

ordinatus per metum ſubdiaconatus, & diaconatus ordine, an poſſit ducere vxorem, quæritur. 212. 2. & reſoluitur affirmatiuè. 213. 1. d

ordinatus nõ eſt, qui iuſto metu cõpulſus

ſacros

ſacros ordines accepit, proteſtatus ſe vi id facere, 215.2.a
ordinatus per metum verè eſt ordinatus ſi conſenſit, 265.1.d.
ad ordinationem requiritur cõſenſus abſolutus, vel conditionalis, diſſenſus autem eam reddit nullam, 206.1.f
ordinatus metu iuſto characterem accipit, ſed non obligatur ad continentiam, ibi. 2.e.f
ordinatus metu iuſto, ſi cõtrahit matrimonium tenet, ib.2.g.h
ordinatus ritè eſt ad ſacerdotiũ, qui ſecretè circũciſus, ſecretè apoſtaſiam abiurauit, & poſtea religionẽ ingreſſus auctoritate Papæ ordines duos ſacros in vna religione ſuperioris iuſſu aſſumpſit, & in altera presbyteratum, 259. 2. d.& p. ſeq.1.e.& per tot.
*ordinatus ante legitimam ætatem, ab epiſcopo proteſtante ſe nolle tales ordinare, an ſit iterum ordinandus quæritur, 404.1.g.& reſoluitur, 405.1.f.
ordinatus non eſt is, ſi epiſcopus verè ore, & mente non intendebat ordinare, ib. 1.f.ſed ſic ſi ore tantum eſt proteſtatus, & mente ordinare noluit, ibid.1.g.ſed ſi hoc proteſtatus eſt, iterum ordinãdum eſſe, decretum eſt, p.406.2.e.f
ordinatus eſt ſi epiſcopus voluit, vt tales ordinarentur, 405.1.h.& 2.e
ordinatus non eſt quem epiſcopus non intendit ordinare, 407.1.a
ordinandi promotionem non impedit infidelitas præcedens, ib.1.b
*ordinarius eſt abbas nullius diœceſis, & habens iura quaſi epiſcopalia. 31.2.b
*ordinarius neque parochus non poſſunt dare licentiam, vt matrimonium coram alio, quam ſacerdote celebretur. 34.2.h. & 35.1.a.b
*ordinatus extra tempora hodie eſt ſuſpẽſus, 392.2.h.ſed ipſo iure ante illã extrauagantem nõ erat ſuſpenſus, ſed ſuſpendendus, 393.1.a.b
ordinatus extra tempora ſi miniſtrat hodie eſt irregularis, ib.1.c
ordinatus presbytero ante legitimam ætatem eſt irregularis, & quia celebrat cum epiſcopo ordinãte fit irregularis, ib.2.d. & p.ſeq.1.e
hoc tamen non ita certum eſſe aſſeritur, ib.1.f.A
*ordinarij locorum etiam Cardinales nõ

poſſunt concedere facultates quæ Chriſtianis omnibus conueniant, 472.2.f.g. & non debent concedere quę iure communi competunt, & ſuperflua.ib.2.g
*ordines minores non ſunt ſacramẽta, ſed ſacramentalia, & excommunicatus eis vtens non fit irregularis, 541.1.d
ordines minores malè aſſumens, vel malè vtens non punitur ea pœna, qua ordines ſacros malè aſſumens, vel ijs malè vtens, ib 2.a
ordines minores aſſumens ante legitimã ætatem non eſt ſuſpenſus ſed ſuſpendendus, ib.2.c.d

ORIGINALE.

Originale peccatum non contraxiſſemus niſi Adam peccaſſet, 615.2.d.

OCIVM.

Ocium, & voluptas arma ſunt diaboli ad miſeras animas captandas, 82.2.f

OVA.

*Oua & lacticinia cui per Bullam Cruciatę ob neceſſitatem licet comedere, poteſt piſces, niſi ſibi valdè noceant alternis diebus edere, 425.2.b.ſed non in eodem prandio, vel cœna, ibid.c.poteſt in prandio carnibus, & in cœna, ſi ei licet veſci lacticinijs, & vice verſa, 426.1.e

P

PACTA.

PActo priuatorum iuri publico derogari non poteſt, 68.2.e
pacta regulariter valent, & pactum de dãdo aliquid pro palmario litis regulariter valet, 197.2.d
pactum de quota parte litis danda aduocato, ſi vincat non valet, ibid.ead.col.2.& lit.2
pactis priuatorum ius publicum non eſt diminuendum, 199.1.e
pacto ex nudo non oritur actio, nec ius agendi, ibi.2.c, falſum, nam oritur obligatio, 200.1.f.g

pactum vel conuentio illicita nullam pariunt obligationem naturalem, 392.2.h
pactum de non redimendo cenſum perpetuum conſtitutum pro miſſis perpetuò celebrãdis in aliqua Eccleſia valet, pag. 397.1.c
*pactum eſt, duorum in idem conſenſus, 121.1.d
*pactum de conſenſu præſtando in penſione ſuper meo beneficio, ſi alter ſuum reſignet, in fauorem alterius quem volo, eſt illicitum, & ſimoniacum, 136.2.c d

Percussus, Percutere.

*Percuſſum qui ſanatus intra menſem obijt, non teneor credere ex dicta percuſſione mortuum, 303.1.d.& 2.a
percuti mandans alium citra mortem, ſi percuſſus moriatur eſt irregularis, ſed diſpenſabilis, ib.2.b.c
percutere volenti aliquem, ſi quis opem polliceatur, & is irruens in alium occidatur, eſt irregularis irregularitate diſpenſabili, ib.2.d
*percutere poſſum iniuriantem etiam fugientem quãtum neceſſarium eſt, ne magnam honoris iacturam faciam, 304.1.h.& 2.e
*percutere iubens, & non occidere, ſi percuſſus moriatur eſt irregularis, 316.1.h

Palmarium.

Palmarium litis immoderatum illicitum, moderatum licitum, 198.1.f

Papa.

Papæ lex ante finem duorum menſiũ poſt promulgationem obligat, 8.1.f
papæ leges etiamſi non publicẽtur in prouincijs per prælatos, & alios, non deſinunt obligare, ib.2.g.h
papæ lex magis eſt ſciru neceſſaria, quã lex Imperatoris, ib.1.h.& 2.e
papæ lex ignorata, vel per maiorem partẽ non recepta ob id an cenſeatur ſublata, 11.1.a.b
papa quãdo vt Papa, & quando vt doctor loquitur, 28, 1.g.h
papæ facta ſunt, quæ fecit Capitulum generale auctoritate Papæ congregatum, 34.2.h
papæ auctoritate qui fecit aliquid non poteſt illud tollere ſua auctoritate, 35.1.a
papa cum diſpenſat cum vna perſona contrahere, intendit diſpenſare cum vtraq. 46.2.f
papæ placet vt ſua mandata non exequantur ſi ſint iniuſta, 63.1.a
papa eſt ſupra ius omne humanum poſitiuum, 108.1.h
papa, & alij dum diſpenſant ſic differunt, quia Papa conferens gratiam inhabili ad eam cum ipſo diſpenſat, alij vero nõ 142.1.g
papa tenetur legem diuinam ſeruare, 208 1.f
papa poteſt diſpenſare vt in ſubdiaconatu & diaconatu conſtitutus, & etiam monachus ob iuſtam cauſam, vt vxorem ducant, ib.2.h
papa conſenſum in matrimonio ſupplere non poteſt, 221.2.a.b
ad papam cauſæ maiores ſunt referendæ, 237.2.b
papa inferior non poteſt cognoſcere de hæreſi epiſcoporum, ib.2.c
papa ſtatuere poteſt vt vnum matrimoniũ valeat, quoad vnum forum, & nõ quoad aliud, 228.2.h
papa ſtatuere poteſt vt vnum ſacramentũ quod verè iudicari poteſt tale in vno foro, non ſit tale quo ad aliud, 229.2.b
papę omnes Chriſtiani ſubditi ſunt, in ſpiritualibus, 236.1.g.& * 282.2.e
papa poteſt eſſe iudex in cauſa propria ſicut Imperator in cauſa ſui ſiſci, ib.2.h
papa faciens aliquẽ actũ, in quo eſt aliquis defectus iuris humani ſupplet illũ, ſed non ſi ſit iuris diuini, 368.col.1.h.& 2.e
papa tenetur ſeruare ius diuinum vſq. ad ſanguinem, & conſequenter nõ poteſt diſpenſare ſuper vſura, ib.2.f
papa non poteſt tollere priuilegia cõceſſa circa temporalia à principibus iura regalia habentibus, 456.1.e
papa æqualem poteſtatem habet ei quam habuit D. Petrus, 506.2.e
*papa poteſt reuocare indulgentias à ſuis prædeceſſoribus conceſſas.469.1.b
papa initio ſuæ creationis non reuocat indulgentias, ſed regulas Cancellariæ ſuorum præceſſorum, ib.1.d
*papam non poſſe dare facultatem abſoluendi à caſibus reſeruatis epiſcopis falſum, 482.2.f

Papæ

Papæ à iuriſdictione nemo exemptus eſt. 508.1.c
papa poteſt cõſtituere religionem nouã, in qua nulla profeſſio fieret expreſſa, ſed ſolum tacita per ſolam delationem habitus certo tempore continuatam. 512.2.f
papæ priuilegio antequam eximerentur abbates,& monachi, ſuberat vnũquodque eorum monaſterium Epiſcopo in cuius Diœceſi erat ſitum.513.1.d
papa ſolus diſpenſare poteſt in his,quæ pertinent ad eſſentiam religionis.526.1.e
papa poteſt annihilare profeſſionẽ ex maxima cauſa.534.1.e
papa non poteſt nulliter profeſſum ad nouam religionem profitendam cogere. 541.1.b.c
papa diſpẽſare põt, vt ſubdiaconus,& monachus profeſſus vxorem ducat.657.1.c
papa diſpenſando in voto,non facit, vt manente voto non teneatur ſoluere, ſed facit,vt in hoc caſu hæc non ſit voti materia.ibid.2.c.d
papa an poſſit facere, vt presbyter vxorem ducat.658.2.h.& 660.1.e.& 661.1 b
papa diſpenſauit,vt multi ſacerdotes vxores ducerent.660.2.g.h
papa nõ poteſt facere,vt aliquis ſimul vtatur matrimonii, & ſacrorum ordinum exercitio,quod redarguitur.661.1.c.d
papa poteſt etiam epiſcopo, & archiepiſcopo poteſtatem vxorem ducendi facere. 663.1.a
papa poteſt facere facultatem, vt presbyteri,& monachi arma capiant in infideles,& alios iniuſtè bellantes, & ob magnam neceſſitatem, licet iure humano ſint eis vetita.662.2.g.h
*papa eſt ſummus, & vnicus ſummi Chriſti Dei,& hominis Vicarius.25.2.d
papa non poteſt quempiam eximere à iuriſdictione papali in ſpiritualibus. pag. 715.1.d
papa iuribus regiis rarò derogat. pagina 727.1.a
papa, quod poteſt ſtatuere, poteſt induci conſuetudine immemoriali.732 2.e.f
*papa poteſt diſpenſare in matrimonio rato,& non conſummato 4.2 g
*papa diſpenſare poteſt per legem ſpecialem cum aliquibus ſuper impedimẽtis matrimonii,& tollere, & mutare per legem generalem.14.2.g
*papæ omnis lex humana ſubiicitur, quoad hoc,vt eam poſſit iuſtè pro loco,& tẽpore relaxare.26.1.e
*papa non poteſt diſpenſare in lege naturali,& diuina,poteſt tamẽ interpretari, & declarare,vt non poſſit ſeruari,quando ratio id ſuadet.27.2.d.& 28.1.e
poteſt item efficere,vt aliquod factum hominis,quod includitur ſub lege diuina, non includatur ſub ea.ibid.1.g
*papa ſolus diſpenſat in matrimonio contrahendo cum ea, quam quis viuente priore viro duxerat.52.2.a
*papa poteſt diſſoluere matrimonium ratum,& non cõſummatum iuſta de cauſa, quæ ibi exponitur.79.2.
*papa interdicere poteſt alicui matrimonium vſque ad certum tempus iuſta de cauſa.88.1.f
Papam duas perſonas alioqui habiles facere inhabiles ad contrahendum matrimonium indignum eſt, quod petatur. ibid.1.g
hoc tamen noſtro tempore factum eſſe aſſeritur.ibid.2.f.A
papa interdicere poteſt Parocho, & ordinario, ne tali matrimonio præſentiam exhibeant.ibid.2.e. Cauſa huius rei poteſt eſſe faſcinationis timor,&c. quæ ibi narrantur.ibid.2 e
papa poteſt interdicere,ne quis matrimonium cum hæretica contrahat, ſed non poteſt ita illud prohibere, vt ita contractum ſit irritum.89.1.a
Vel ſi poteſt illud irritum facere, non eſt vtile.ibid.c
*papa mandans Generali, ne illegitimos ad dignitates admittat, nõ priuat dignitate eum,qui eam ante habuit.90.1.h
*papa an poſſit facere, vt poſt mortem cõiugis putatiuæ, filii illegitimi cenſeãtur legitimi approbando matrimonium inter ipſos, quæritur. 91.1.d. & reſoluitur negatiuè.ibid.2.b
papa non poteſt facere, vt quod factũ ſit, infectum ſit, licet poſſit fictionem, & præſumptionem in contrarium inducere.ibid.2.c
papa non poteſt facere, vt aliquod ſit ſacramentum,niſi cõcurrant ea,quæ ſunt neceſſaria ad ſubſtantiam ſacramenti. ibid.2.d
*papa poteſt facere quicquid per canonẽ fieri poteſt.92.1.d.& 2.a

Tt 2 *Papa

*Papa, quæ in matrimonio nulliter contracto mortuo altero coniuge facere nõ poteſt. 93.1.b.c
papa, quæ non facere, vel facere poteſt circa leges à ſuis præceſſorib. latas, & maximè circa matrimonium. ibid. 1.d
*papa legem, qua vetitum eſt ne conſanguinei intra gradum contrahant, poteſt reuocare, ita vt fingatur non eſſe facta. 94.1.e
Hoc autem ſine peccato, niſi maximam ob cauſam fieri non poſſe oſtenditur. ibid. 1.g.h
*papæ beneplaciti reſeruatio non excuſat exequentes cõtenta, antequam illud impetretur. 143.1.c
*papæ circa ea, quæ ſunt iuris poſitiui poteſtas tanta eſt, quod poteſt reuocare legem præteritam, ita vt habeatur pro infecta ſic, quod effectus ab ea producti ſint nulli. 151.2.d. & p. ſeq. 1.e
*à papa conuentio probata dici poteſt, cum iudex ab eo datus eam probat. pag. 165.1.h
*papæ beneplaciti reſeruatio in conuentionibus beneficialibus excuſat ab omni pœna temporali. 166.2.b. & p. ſeq. 1.a. ſed non ſi prius veniatur ad executionẽ, quam illud detur. ibid. 1. & 2.a
*papæ auctoritas abolet omnem ſimoniã ſaltem quoad pœnas eius. 170.2.h
*papæ beneplacitum, qui reſeruarunt, ſi antequam illud impetrarint conuenta ſeruent, ſunt ſimoniaci. 171.2.a
*papa peccare poteſt peccatum ſimoniæ, agens actum, qui iure naturali, & diuino eſt ſimoniacus. 177.2.c
*papa ſi ſtatuit aliquid contra ius humanum tollit illud, ſi præſertim de eo mentionem faciat. 212.1.e
*papa diuerſa ratione ſummus rex, & ſummus Pontifex dicitur. 375.2.a
*papa poteſt permittere Iudæis exercere vſuras. 382.1.h. & 2.e. hoc eſt non punire. 383.2.d. A
*papa per clauſulam generalem in irregularitate non diſpenſat, niſi id exprimat. 399.1.a
papa motu proprio ſcribens non inducit diſpenſationem, circa ea, quæ iuri communi obſunt. ibid. 1.b
*papa ius diuinũ quomodo limitare poſſit, & epiſcopis caſus reſeruatos aliis abſoluendis concedere. 483.1.e
*papa contra inauditam partem nihil poteſt definire, vt ipſe teſtatur. pagina 500.2.h
*papa viuente, an qui promiſit, & dedit quædam bona N. vt inclinaret quendã ad fauendum alicui, vt in primo conclaui Papa fieret, inciderit in pœnam Bullæ Pauli IV. contra ambientes Papatũ, quæritur. 509.2.b. & reſoluitur affirmatiuè. 510.2.e
*pro papatu ſibi, vel alii quærendo dare aliquid, eſt ſimoniam committere, & papatus eſt beneficium. 511.1.a
*papæ literis, qui contradicunt non incidunt in Bullam, niſi impediant literarũ executionem. 531.2.d
*papæ præceptum in dubio, vt verba ſonant interpretandum. 557.1.a.b
*papa in dubio nemini præiudicat. pag. 591.1.d

PAR.

Par in parem non habet Imperium. pag. 692.1.e
*paria ſunt duo fieri eodem die, & duobus interpoſitis per viam adiectionis & acceſſionis. 544.1.f

PARENS.

*Parentum ignorantia impedimenti, vel alterius eorum efficit legitimos filios ſi matrimonium contraxerunt factis legitimis denunciationibus. 91.2.a
*parentes, qui multo tempore filios habuerunt, & nominarunt, non debẽt audiri ſi dicant poſtea eos à ſe non eſſe genitos. 85.1.c.d

PARIFICATA.

De parificatis idem debet iudicari. pagina 565.1.c

PARLAMENTA.

Parlamenta Galliæ Chriſtianiſſimi regis auctoritate collecta non præcipiunt epiſcopis, ſed precantur. 776.1.g.h
ſi vtantur ſtylo præceptorio emendanda ſunt. ibid. 2.e

Digitized by Google

PAROCHVS, PAROCHIANVS, PAROCHIALIS ECCLESIA.

*Parocho vni vt in aliena parochia detur auctoritas præſertim fori exteriori ægrè conceditur. 33.2. d
*parochus contrahentium & non loci, vbi contrahitur debet intereſſe matrimonio, 35. 2. a
parochianum nõ facit habitatio extra domicilium ad tempus, ib.b
*parochus qui non eſt ſacerdos matrimoniũ corã ſe celebratum validat. 36.2.e.f
parochus quid propriè ſignificet, & quid largo modo, ib.2.f
parochus nõ ſacerdos poteſt exercere omnia, quæ alius ſacerdos exceptis quibuſdam, ib.2.h
*parochus non ſacerdos non poteſt matrimonio contrahendo intereſſe ſed debet hoc ſacerdoti committere, 37.1.c.d
*parochus qui dat licentiam alteri ſacerdoti vt adſit matrimonio verbo eam ſolo dare poteſt, 38.1.g
*parochus vices ſuas committere alteri poteſt, & à regula non diſceditur niſi probetur, 39 1.a
*parochus in ſua parochia interuenire debet matrimonio ſuorum, non in aliena, 40.1.h, & 2.e
parochus extra ſuam parochiã, & ordinarius extra ſuam dϙceſim cenſentur eſſe priuatæ perſonę vt tales, ib. 2.e.f
parochus cur extra ſuam parochiã ſui ſubditi confeſſionem audire, & epiſcopus ordinare poſſit: nõ autem matrimonio intereſſe, ib. 2.h
parochus petens ante collationem nuptialis benedictionis, pro ea dari conſueta, peccat ſed non eſt ſimoniacus, 213.1.b. c.d.& ſi ſit ſimoniacus non incurrit excommunicationem, ib.2.a
de parochiali Eccleſia per concurſum prouiſus, ſi Papam non adeat, & Eccleſiã uacantem relinquat, non poteſt inducere alium, vt à Papa eandem Eccleſiam tanquam vacantem impetret, 51.2.c.d. & p.ſeq.1.e.f.& per tot.
de parochiali Eccleſia per concurſum prouiſus, ſi ipſe non faciat quod ſuum eſt, prouiſio illius ad Epiſcopũ redit, 52.1.g
parochialem Eccleſiam qui accepit, nec intra annum fecit ſe ordinari; amiſit illam, 55 1.c.d. & fructus eius perceptos poſt annum tenetur reſtituere, ib.2.a
parochialem Eccleſiam qui accepit, nõ debet moneri, vt accipiat presbyteriũ, ne amittat eam, 54 2.g.h. ad reſtitutionem fructuum primi anni tenetur, ſi non intendebat ſumere presbyterium, ib.e
parochiales Eccleſias ſine diſpẽſatione plures obtinẽs eſt inhabilis ad illas, & quęuis alia beneficia obtinẽda, ib.2.h.& 55 1.a. An qui eas obtinuit cum diſpenſatione ſufficienti, ſit etiam inhabilis quæritur, & reſoluitur negatiuè, ib a.b
parochialem Eccleſiam qui ante ætatem acceptauit, & poſtea legitimè eſt ordinatus peccauit, ſed cenſuras non incurrit, 111.1.a.b
parochi pęna cuius culpa parochianus ſine ſacramẽtis obijt ẽ arbitraria, 496.1.f
parochus qui cũ licentia ſui epiſcopi fungitur officio vicarij epiſcopi in altero epiſcopatu iuſtè poteſt fructus ſui beneficij percipere, 307.1.d.& 2.a
parocho epiſcopus non poteſt dare licentiã vt abſit à ſua parochia ad munus gerẽdũ vicarij epiſcopi alterius, ib.2.b.c.A
parochus fieri põt regularis, & relicta ſua Eccleſia debet tranſire ad monaſteriũ, niſi ſit legitimè diſpẽſatus, vt Eccleſiam parochialem teneat. 310.2.g.h
parochus habens in eadem ciuitate canonicatum, & ſeruiens vtrique ut ibi declaratur, reſidere in vtroque beneficio dicitur. 311.2.b.c
an parochus cuius anteceſſores Eccleſiæ inſeruierunt per capellanum, ſeu vicarium, teneatur ipſe per ſe ei deſeruire quæritur, 312.1.g.h.& reſoluitur negatiuè, 313.1. b. explicat hoc de parocho, qui habet curam in habitu non in actu, 312.2.h
parochiali vacante non tenetur epiſcopus edictum proponere, ſed ſufficit examinandos nominare, niſi aliter ſit ſtatutũ, 317.2.a.b
parochi nullius diœceſis non poſſunt compelli ad ſynodum, ſed poſſunt viſitari à proximiori epiſcopo. 195.1.d.& 2.a.b
parochus ad ſumendos ordines in fine anni impeditus, reſtituitur ad tempus, in quo illos ſumere debuit, 223 2.a.b
parochiales Eccleſiæ non ſunt Abbatiæ, quæ non habent parochiam, cuius curã debeãt abbates per ſe adminiſtrare, 317 1.c.d.

Digitized by Google

parochus poteſt capellaniam retinere cũ ſua rectoria in eadem eccleſia, 328.2.f
parochia cum canonijs, quæ non exigunt continuatam reſidentiam in tectis, ubi non ſeruatur Concilium retineri pōt, ſi ſit inſufficiens, 330.2.g.h & p. ſeq.1.a
parochiam tenuem habẽs retinere poteſt duas capellanias, & ſeruatur regula de triennali, ib.1.c.d
parochianus vt quis ſit ad ſumenda ſacramenta voluntaria requiritur, quod habeat domicilij habitationis, 488.2.f.g
parochianus non eſt, qui recreationis cauſa, vel alterius rei vadit in villam, & ibi dies plures moratur, ib.2.h
parochianum efficit habitatio bona fide ſuſcepta in aliquo loco, vnde non poteſt reuerti ad percipienda ſacramenta, 489 1.a.non habitatio in præiudicium parochi proprij, ib.1.b
parochianus moritur in ſua eccleſia cum moritur vbi feceſſerat animo redeundi, ib.2.c.d
parochiales plures obtinens ſine Papæ diſpenſatione, perdit eas, & eſt ipſo iure inhabilis ad alia beneficia 322.2.g.h
parochialem habẽs ſuæ præbendæ, vel alij ſimplici beneficio annexam non cenſetur habere curam animarum, 358.2.g.h
*parochi non poſſunt remittere trinas denunciationes, quas in matrimonio faciendas eſſe cōcilium mandat, 31.1 b.c
*parochi ſiue viri, ſiue mulieris præſentia ſufficit, quādo matrimonium in ſua parœcia celebratur, 32.1.g.& quādo etiam non in ſua parœcia, ſed in parœcia viri parochus mulieris, & cōtra, ſufficit, 33.1.c.d.& 2.b.c
*parochus qui excommunicatus coram ſe diuina celebrare facit, eſt irregularis, 390.1.f.g
parochialem Eccleſiam habens ſi non fiat presbyter intra annum eam amittit, ſed ſi fiat, etiam ſi malè recipiat, nō, 400.1.e
*parochus irregularis non eſt aſſiſtens diacono baptizanti, 403.1.a
*parochus non poteſt abſoluere à caſibus reſeruatis epiſcopo, etiamſi credat nociturum pœnitenti ſi eum remittat niſi ob aliquam circunſtantiam, 478.2.e.f.g
parochus non eſt iudex ad cognoſcẽdum de caſibus reſeruatis an debeat mitti ad epiſcopum, ib.f.g
*parochi antequam præficiantur omnes examinandi ſunt, p.208 414.1.f
*parochus facultatem cōfitendi alteri ſuo ſubdito negans, peccat, 421.1.d
*parochus qui conuenit cum diœceſionario vt ei eo aure i reditum remaneāt, quo cum eo conuenire debeat ad onera ſuæ Eccleſię ferẽda, 558.2.g.& p.ſeq.1.a.b.c

PATER DEVS, PATER HOMO.

* Patrẽ in diuinis maiorem eſſe filio, quis credens non peccet, 531.1.c
pater multa in bonis habẽs in vita, in opera pia, & in donationes remunerarorias poteſt multa impendere, 445.2.c.d
pater filio impubere ſepulturam poteſt eligere, 480.1.e
pater cur hoc non facere, & alia poſſit, ib.1.h
* pater poteſt computare filio in legitimã ea, quæ ipſe eſt ei furatus ad luſus, & alia illicita, 444.col.1.h.& 2.e
& illa etiã quæ pater ſoluit pro filio ad pœnam aliquam à iudice damnato, ib.2.e.f

PATRIA POTESTAS.

Patria poteſtas non eſt inducta iure naturali diuino, ſed ciuili Romano, 619.1.b
patria poteſtas cum fauore religionis coniuncta non ſufficit ad baptizandos infidelium filios, 621.1.b.c
patria poteſtas etiam in patre exiſtens nõ extenditur ad ſpiritualia, ib.2.d
patria poteſtas in quibus terris, & regionibus non vigeat, 623.1.a
in patria poteſtate quomodo non ſit filios baptizare, 624.1.e
patria poteſtas non extenditur ad hoc vt paruulus filius parentum vnius religionis eis inuitis tradatur aut educandus alterius religionis, 625.1.b

PATRINVS.

Patrinus Canonicus regularis ſicut nec monachus eſſe non poteſt, 701.2.b.c
*patrini ſi plures nominati ſint, & à parocho ſint ſuſcepti, omnes cognationẽ ſpiritualem contrahunt, 58.2.c. & per tot.
patrini vt plures fierent eiuſdẽ baptizandi iure antiquo prohibitum, ib.2.d
*patrinum oportet eſſe doctũ, qui docere poſſit

Digitized by Google

poſſit baptizatum fidem Catholicam, &c.53.1.d
*patrinum maiorem eſſe baptizato nõ requiritur, nec verum eſt eum gerere perſonam patris, vel matris.55.1.a.b
*patrinus, vt quis fiat requiritur tactio, ſeu leuatio.56.2.e
*patrinus non ſolum fideiuſſor, & doctor, ſed pater, vel mater infantis cõſtituitur. 58.1.f.g
*patrinos accipere plures, quam duos eſt contra Conc. Trid.474.2.e.f

PATRONVS.

Patronus alicuius Eccleſię, licet nõ habeat præſentationem prælati iure communi, habet tamẽ præſentationẽ canonicorũ, & beneficiorum illius collegii.720.1.h
patronus debet præſentandos præſentare ſuperiori, qui eſt epiſcopus.ibid.2.g
patronus præferendus eſt epiſcopo in præſentatione monialium, quamuis hic dotatam 200.aureis ille 100. præſentet.ibi. 2.h.& pag.ſeq.1.a
patronus laicus eſt clericus, cui cõpetit ius præſentandi ratione bonorum temporalium.775.1.b

PAVLVS.

Pauli III. Bullæ pars, quæ agit de Iudæorum filiis conuerſis, quibus debetur legitima etiam viuẽtibus explicatur. 237. 2.b.c.& 238.2.e.f

PAVPERES, PAVPERTAS.

Pauperibus, qui eſt obligatus aliqua ſoluere, ſi ſit pauper poteſt illa ſibi tanquam vni ex pauperibus, ſoluere.431.2.b
paupertas non eadem eſt in omnibus religionibus.506.2.e
*paupertas parentis impotentis dotare filias ſuas competenter poteſt eſſe cauſa diſpenſationis, vt conſanguinei inter ſe contrahant.78.1.e
*pauper mulier, quæ alteri non æquè pauperi fruſtula panis ſurripit, quando peccat, & quando non.323.2.b.c
*pauperes mulieres, quæ eleemoſynã pro altera certa paupere petunt ſi retinent peccant, ſed ſi petunt pro paupere in genere non.386.1.e.f
*pauper mẽdicare aſſuetus ob excommunicationem Romam ire tenetur, ſed nõ is, qui labore, & induſtria ſua victum quærit.537.1.c.d

PECCATVM.

Peccato alterius nõ inuoluitur, q; ob finẽ dat aliquid alteri, quẽ ſcit eo peccaturũ, ſecus ſi det aliquid, quod directè ad malum culpæ pertinet.350.2.h.& 2.e
peccatum ob vnius non eſt puniendus alter, & pro peccato alterius, alter nõ excuſatur.361.2.h
[peccatum non dimittitur, niſi reſtituatur ablatum.]451.
peccatum omne, ſiue mortale, ſiue veniale eſt illicitum.452.2.g
peccatum contra caritatẽ, & alias virtutes dempta iuſtitia admiſſum non inducit reſtitutionem.453.2.b.c
peccato mortali, qui conſentiunt peccant mortaliter, & venialiter, ſed non incurrunt excommunicationem pro tali mortali latam.487.1.b
peccatum notorium eſt tripliciter.494.1.e
peccatum aliquod mortale quomodo fiat veniale.674.1.h.& 2.e
ſine peccato veniali rarò aliquid committimus.ibid.2.h
peccatum nullum veniale eſt, quod non ſit mortale dum placet, hoc vt intelligendum.675.1.c
*peccata reſeruata deſinunt eſſe reſeruata oblita in confeſſione facta ei, qui habet poteſtatem abſoluendi à reſeruatis.191. 2.d
peccant, vt principalis agens nouem perſonæ, & ſex tenentur ad reſtitutionem. 193.1.b
*peccato conſentire, [eſt in materia noſtra cooperãdo, aut auxilium ferẽdo.241.1.b
*peccato conſentit, qui omittit facere, quod tenetur, facit, quod licitum non eſt.242.1.e
*peccata nocentium inulta non eſſe, & oportet, & expedit.299.1.c
*peccatum vnum in genere moris conſtituunt plures actus ad vnum finem tendentes, vel quando vno impetu fiunt. 466 1.f.g
peccati numerum non augent actus præambuli, nec ſubſequentes peccatum. 465.2.b

Peccata diuerſa ſunt actus præambuli, & ſubſequentes interrupti notabiliter, ſed non ſunt neceſſariò confitenda. ibid.2.c
*peccans ſpe veniæ per Bullam conſequēdæ pôt abſolui illius virtute.488.2.c.f
*[peccati venia non datur, niſi correcto, & pænitenti.]47.2.b
*peccatum occultū infectiuū aliorum, poteſt ſine correctione denunciari.108.2.f
*peccans non debet eſſe melioris cōditionis, quam innocens.535.2.a

PECVNIA.

Pecunias, qui dederunt pro fructibus alicuius poſſeſſionis, quæ eis poſt 101 annos reſtituentur, quomodo viuram cōmittant, vel non.22 1.g.h
pecunia ſalua ſorte quomodo dati poſſit in Societatem, quæ pupillorum eſt.ibi.2.f.g
pecunia præſenti aliquid vendi non poſſe eſt contra ius naturæ 33.2.b
*pecunia danda n no i eſt, quod iure communi conceditur.471.2.c
*pecunia egenti, & eam petenti aliquo cōtractu gratuito, dari po.eſt contractu non gratuito.354.1.g
*pecuniæ emi, & vendi ſolent, vnde traiectitiæ dictæ.368.2.e
*pecunia pluris valet præſens, quā abſens, & plus in vno loco, quam in alio, 377.1.d.& 2.a

PENSIO, PENSIONARIVS.

Penſionem, qui tranſtulit per confidētiam non incidit in pœnas latas contra confidentiarios.44 1.g.h
penſio non eſt beneficium.ibid.2.f
penſio remitti poteſt ſine Papæ auctoritate, & cum illa redimi.ibid.f.g
pēſio reſeruata in beneficio à reſignāte nō habente ius in illud non valet.53.2.d
penſio reſeruata in beneficio ab eo, qui nō habet ius in illo, an valeat, dubitatur. ibid.2.b.c.reſoluitur videndam eſſe ſupplicationem.54.1.h.ea viſa reſoluitur affirmatiuè, propterea quod ſufficienter hic defectus in ea expreſſus fuerat.ibid. h.& 2.e
penſiones reſignantium non definunt valere, etiamſi reſignans ius nullum in beneficio habeat.55.1.b
penſiones non ſunt beneficia, & inhabilitatus ad hæc, non eſt inhabilitatus ad illas.56.2.f
penſio 200. ſcutorum bona fide impetrata ſuper beneficio, quod dicitur valere 300. ſed non locatur, niſi 273. eſt valida.57.1.c.d. remitti tamē de penſione poteſt ſi nunquam plus valiturum eſt.ib.d.2.a
penſionis non eſt capax, qui non eſt capax beneficii, ſecundum ſtylum curiæ.100.1.g
penſionem integram poteſt penſionarius à ſucceſſore exigere, quamuis eam minuere cum prædeceſſore pactus fuerit.196.2.e.f
penſio ſine auctoritate Papæ remitti poteſt, non tamen redimi.ibid.f
*penſio vni reſeruata ad vtilitatem curialis, quomodo poſſit iure in alium tranſferri.181.2.d
*penſio non eſt ius merè temporale, ſed ſpirituali annexum, quod ſuaptè natura requirit clericatum, & obligat ad Horas B. Mariæ.182.1.h
penſio impoſita ſuper beneficio, ſoluenda ei, qui non eſt eius capax propter leges regni, in quo eſt beneficium, quomodo redimi poſſit, vel non.ibid.2.f.g
*pēſio, an legitimè cōſtituta redimi poſſit ſine auctoritate Apoſt.quæritur, 183.1.d.& reſoluitur negatiuè.ibid.2.b
penſio non poteſt conſtitui ſine auctoritate ſuperioris inferioris Papa ſine cauſa, & conſtituta à Papa ſine cauſa valet.ibidem 2.b
penſio ſine cauſa laico conſtitui nō poteſt à Papa.ibid.2 d
*penſio [eſt certa portio fructuum ex aliqua cauſa à beneficio, aut menſa ſeparata.]184.1.d.hæc definitio penſionis reiicitur.184.1.e
[pēſio eſt ius non tēporarium, ſed ſpirituale, aut illi annexū non antecedenter, ſed conſequenter inſtar beneficii.] ibid.1.g
penſio gratis remitti poteſt, ſed nō redimi. ibid. 2.e
*penſionarius habens poteſtatem transferendi penſionem non poteſt illā in alterum transferre retenta ea ad vitam.185.1.b.c.Hæc tranſlatio iudicabitur nulla, & niſi auctor obſtitiſſet ſimilis fuiſſet iudicata confidentialis.ibid.1.d.Vt huiuſmodi reſeruatio ſit valida Papæ auctoritas eſt neceſſaria.ibid.2.a

*penſio, quæ non datur in titulum, ſed in vitam penſionarij non eſt beneficium. 186.2.g

penſio extincta per translationem, non poteſt reuiuiſcere per auctoritatem priuatam. 188.1.g

penſionis translatio, ſi non valuit, non fuit extincta. ibid. ead. lit. g

*penſionem conſtitutam in pecunia, non eſt tutum ſoluere, per conceſſionem fructuum ad multos annos. 204.2.e

penſionarius tenetur viuere clericaliter, ſi tamen habitum dimiſerit, & ad militiã profectus ſit, penſionem non amittit. 294.1.f.g

penſionarius, cui non ſufficit ad ſuſtentationem penſio poteſt exercere officium clericatui compatibile. ibid. 2.e

penſionẽ accipere à beneficiario, qui nondum accepit poſſeſſionem beneficij, an iuſtum ſit. 341.2.b.c

penſionis ab onere, quis poteſt ſe liberare, relinquendo beneficium. 342.2.g

penſio reſeruata laico ſuper commenda à magno Magiſtro militiæ S. Ioannis eſt nulla. 343.1.b.c

penſio laico à nullo inferiore Papa conſtitui poteſt etiam non coniugato. ibidem 1.c.d

penſio à beneficiario laico ſolui poteſt non tanquam debita, ſed gratuita. ibidem d. & 2.a

penſionẽ, quam de conſenſu Prioris, & conuentus ſuper bonis Abbatiæ conſtituit Abbas, eo renunciante nõ tenetur Prior, & conuentus ſoluere. 347.2.b

penſio, vendi non poteſt, nec tradi ius percipiendi, eam tertio, ſine auctoritate Papæ. 356.1.h

penſio licet, non ſit ſpirituale, eſt tamen annexum ſpirituali. ibid. 2.e

penſio vltra triennium ſicut, nec beneficium locari poteſt, niſi cum Papæ authoritate. ibid. 2.f

penſionem aſſignatam ſuper Cantoria Eccleſiæ N. an poſſit exigere cantoria vacante Penſionarius à capitulo, vel à ſingulis. 419.2.d. reſpondetur negatiuè. p. ſeq. 1.f.g. & an poſſit, eam petere à ſucceſſore cantoris. 420.2.f. & reſpondetur affirmatiuè 421.1.a

penſionarius, poteſt petere à ſucceſſoribus, ſui beneficij penſiones decurſas, & non ſolutas. ibid. 1.b

penſio annua illo anno, quo non naſcitur fructus ſoluenda non eſt, ſed debet ſolui pro illo anno alijs ſequentibus, quibus naſcuntur fructus. ibid. 1.d. & 2.a

penſio, hæc à cantore ſtatim ſoluenda non eſt, donec tot fructus perceperit, vt ex eis eam poſſit ſoluere. ibi. 2.d

penſionis reſeruationi non conſentiens, ob non ſolutionem, nõ ligatur cenſuris ante intimationem. 422.2.e

penſioni obligatum habens beneficium tenetur, eas ſoluere, quas eius prædeceſſor, non ſoluit. ibid. 2.f

penſionarius, non poteſt auctoritate propria capere fructus beneficij, pro penſionibus non ſolutis. 423.1.a

penſionarius, ea quæ reliquat ex ſua penſione, poteſt in pia opera, & cognatorum neceſſitates impendere. 446.2.h. & pag. ſeq. 1.a

penſionem habens, ſuper beneficio, tenetur pro rata ſoluere expenſas pro Eccleſiæ reparatione factas, niſi penſio ab omni onere ſit libera. 773.2.c.d

*penſionem ſuper beneficio ſuo, quis non poteſt conſtituere, vel conſtitutam redimere, ſine Papæ auctoritate. 167.1.c

*penſio licet, non ſit, quid ſpirituale, tamen non poteſt emi, neque redimi ſine ſedis Apoſt. auctoritate. 179.2.d. & p. ſeq. 1.e

*penſio, eſt annexa rei ſpirituali beneficio. nẽpè, & ideo emi non poteſt. 180.1.f.g

penſionis venditio licet, ſit ſimoniaca non tñ inducit excommunicationem. ibi. 1.g

penſio, eſt ius annexum ſpirituali, ſicut ius patronatus. ibid. 2.h

penſionis venditio excommunicationem inducit, quando venditur tanquam medium, aut gradus ad acquirendum beneficium. 181.1.a

penſionem conſtituens ſuper ſuo beneficio ſoluendam tertio, vt ſuum ille reſignet beneficium, & promiſſionem accipientis indemnitatis committit ſimoniam conuentionalem, quæ fit realis, ſi ſoluat penſionem. ibid. 1.b.c

PERMVTATIO BENEFICIORVM.

*Permutatio beneficiorũ valoris inæqualis, in qua minoris valoris beneficiũ habens dat alteri fructus excedentes valorem fructuum alterius beneficij propria auctoritate, eſt ſimonaca. 172.2.f.g.h

permu-

Permutatio beneficiorum eſt ſimoniaca facta cum pacto, vt ſi beneficiū aliqua penſione grauatum inueniretur, is cuius illud erat ante permutationem eam ſolueret. ibid. 2. h. ſed ante ſolutam penſionem non eſt realis, ſed conuentionalis. ibid. 2. h
*permutatio beneficiorum auctoritate epiſcopi non aliorum inferiorum collatorum fieri debet. 22. 2. g
*permutatio non fit ſolo conſenſu contrahentium, ſed rei pro re traditione. pag. 366. 1. h. & 2. e

PERSONATVS.

*Perſonatus beneficii erectio, de qua ibid. non bene fuit facta. 127. 1. b. c
perſonatibus in his erigendis nulla conditio apponi poteſt, quæ non poteſt apponi in erectione aliorum beneficiorum. ibid. 1. d. Vide beneficium.

PERITI.

Peritorum conſilio, qui non acquieſcit nō poteſt eſſe immunis à culpa. 45 1. 1. f

PETITIO.

Petitio iudicialis legitima continere debet, quis, coram quo, quo iure, & à quo petat. 147. 2. c

PIVS V.

Pius V. Bullam de cenſibus cur condiderit. 415. 2. b
*Pij V. Bullæ aduerſus Simoniacos pars, quæ explicatur. 218. 2. g. & pag. ſequen. 1. a. b
Hæc Bulla non ligat acquirentes penſionem, nec eos, quibus per ſimoniam alterius ſe ignorante beneficium eſt acquiſitum. ibid. 1. d
*Pij V. & Pauli IV. Bulla contra apoſtatas, de quibus loquatur. 281. 2. g. h
Pii V. Bulla quā iubet, vt monachi præter ordinem iuris in aliam religionem trāſlati ad ſuam reuertantur explicatur. p. 561. 2. c. d
Pii V. Bulla de tranſlatis intelligitur, de tranſlatis virtute priuilegiorum, nō virtute iuris communis. 588. 2. f

PLACERE.

*Placere alicui, vel debere placere id qd fit in materia accepti, & dati ſunt paria. 459. 2. b. c

PLVMBATORES.

Plumbatores Bullarum, quamuis habitū quendam ferant, non ſunt veri religioſi. 502. 2. f. non ſunt cenſendi Conuerſi Ciſtercienſes. ibid. 2. h

PLVS.

*Plus valere, quod agitur, quam quod ſimulate concipitur. J R. I. 367. 1. a

POENITENTIARIA, POENITENTIARIVS, POENITENTIA.

*Pœnitentiariæ diſpenſatio non prodeſt, niſi quoad occulta, & in foro conſcientiæ. 10. 2. h
*pœnitentiarius ſummus, an rectè petat libros ſui ſigillatoris, quæritur. 246. 2. h. & reſoluitur affirmatiuè. 147. 1. d
Ablatio prædictorum librorum, an fuerit iniuſta quæritur, & reſoluitur. 258. 1. e
pœnitentiarius non poteſt aliam præbendam à ſua optare. 458. 2. g. h
*pœnitentiarius maior tenetur expedire vbique gratis. 481. 1. & nil poteſt exigere, imò nec ſponte datum accipere. ib. 1. d
pœnitentiario maiori, & eius officialib. iniunctum eſt onus ſeruandi ſilentiū non minus, quam Confeſſariis. ibid. 2. a
pœnitentia iniuncta, & acceptata ſeruāda eſt, ſed poteſt mutari ex iuſta cauſa à quolibet confeſſario. 628. 1. e
pœnitentiaria non poteſt tollere pœnam temporariam, quæ debetur alicui in foro conſcientiæ. 757. 2. b
*pœnitens confitendo iam confeſſa, & occulta crimina ſeipſam infamādo peccat ſaltem venialiter. 467. 1. c. d
pœnitens non tenetur confiteri circunſtantiam extenuantem peccatum. ibid. 2. a
*pœnitentia ab vno ſimplici cōfeſſario impoſita ab alio mutari poteſt. 473. 1. e
*pœnitentiam à ſuperiore impoſitam ob caſum ſibi reſeruatum inferior mutare non poteſt, niſi fortè ob neceſſitatē, vel vtilitatē pœnitētis. 478. 2. h. & p. ſeq. 1. a. b

*Pœ-

Digitized by Google

*pœnitentiarius electus ad formam Concilij, non poteſt à reſeruatis abſoluere. 475.2.d

*pœnitentiarius maior presbytericidæ quã pœnitentiam erat impoſiturus, an ſit iuridica. 480.1 f.g

*pœnitentiariæ prętorium non facit fidem de his, quæ ab eo conceſſa ſunt, nec ſi da retur, illud valeret quoad forum exterius. 180.1.h

POENA.

Pœna priuationis alicuius iuris non eſt dicenda alicui impoſita, niſi eam lex expreſsè ponat. 270.1.f

pœnæ canonum præſertim conciliorum ſolent eſſe temporales. ibid. 1.g

pœna poſita, pro facto negatiuè non incurritur, ſine monitione, niſi ei terminus præfigatur. 314.1 h

pœna à iure, vel homine ſtatuta alicui delicto, non remittitur, quamuis delicti patrator doleat, & reſtituat. 363 1.b.c

pœna impoſita contra præſumentem non includit eum, qui ſine dolo, & malitia rem facit 364.1.f

pœna aliquo ſtatuto ciuitatis impoſita videtur multi pœna communis. 42.1.g

pœnis à duabus legibus diuerſis impoſitis, quando iudex altera tantum punire poteſt, & quando non. ibid. 1.h

pœna appoſita in vno correlatiuo, videtur appoſita in altero, hoc quomodo verum ſit, vel falſum 383.1 b

*pœna non ligat conſcientiam antequam infligatur. 218.2.f

*pœna impoſita contra malefactorem non debet extendi ad alios iure naturali, & diuino. 278.1.h

pœna non debetur in foro conſcientiæ, ante ſententiam latam. 442.2.g. ſed ſic poſt. 443.2 d

*pœna ad contrahendum matrimonium nemo obligari poteſt. 10.2.g

*pœna ipſo iure impoſita non obligat in foro conſcientiæ, donec à iudice imponatur, ſed fallit in multis. 320.2.f

*pœna mortis ſtatim eſt exequenda regulariter. 493.1.c

*pœnæ ipſo iure incurſæ executio non poteſt fieri, ante declarationem validam citata parte. 501.2 b

*pœna impoſita facienti aliquid non ligat conantem facere, ſi ad factum non eſt peruentum, nec mandantem, vel fauentem. 512.1.h

*pœna legis humanæ poſita contra facientem aliquid non ligat, niſi perficiatur. 514.1.g.h

*pœna canonum, & præſertim Conciliorum ſolent eſſe temperatæ, ita, vt non excedant menſuram delicti. 558.1.h

POLLEX.

Pollex non eſt membrũ, quo priuatus non eſt irregularis. 152.1. f. eo priuatus, niſi magnam inducat deformitatẽ celebrare non prohibetur, & ſi ſit dubium conſuli debet epiſcopus. ibi. ea. col. 1. & lit. f. & g

POLLVTIO.

*Pollutio extraordinaria non æquiparatur adulterio in amittendo iure petendi debitum, vel recuperãdi amiſſum. 96.2.e.f

POSSESSORIVM, POSSESSOR, POSSESSIO.

Poſſeſſorium petitorio ſuſpenſo prius terminari debet. 245 2.a

ad poſſeſſorium retinendum non eſt remedium iure Cæſareo, ſed Pontificio. pag. 247.1.d

poſſeſſio non definitur eſſe immemorialis, eo quod conſtet per aliquam ſcripturam aliquid non fuiſſe poſſeſſum. 280.1 h

poſſeſſio triennalis interrupta poſt ceſſante controuerſia de nouo inchoari. 290.1 e. poſſidere cenſetur, is per quem ſtat, quo minus poſſideat. 298.2.h

poſſeſſio triennalis de titulo colorato facit verum. 338.2.h. incertum. p. ſeq. 1.b.A

[poſſeſſor malæ fidei nullo tempore præſcribit]361.1 c

poſſeſſor in dubio nõ tenetur, id quod poſſidet indiſcuſſum relinquere. 401.1.h

*poſſeſſor bonæ fidei facit fructus ſuos pręſertim induſtriales. 227.2.b.c

[poſſeſſor malæ fidei nullo tẽpore præſcribit.]361.1.c

POTESTAS, POTEST.

Poteſtas laica data, eſt immediatè communitati mortalium, ad ſe gubernandũ in hac

Digitized by Google

hac vita naturaliter poteſtas Eccleſiaſticaà Chriſto data ad gubernandum ſe ſupernaturaliter. 232.1.g.h
poteſtates, duæ hæ quomodo differant. ib. h.& 2.e
poteſtas laica data, eſt humano generi longè ante Eccleſiaſticam. 235.2.b.c
poteſtas ſæcularis, quamuis ſuprema, non pôt de iure decimarum ſtatuere. 494.1.f
*[poteſt, quis per alium, quod per ſeipſum poteſt.] 56.1.h. Fallit in multis caſibus. & in cognatione ſpirituali. 2.c
*[poteſt, quis per alium facere, quod poteſt per ſeipſum.] 431.1.d

POTIOR.

[Potior, qui eſt tēpore, potior eſt iure.] R. 1 192.2 g. hoc habet locum quādo cætera ſunt paria. 194.2.e. & quando nō eſt expreſſum in iure contrarium. ibid. 2.h

PRAEBENDA.

Præbendas duas in vna Eccleſia nemo retinere poteſt, & prior vacat per adeptionem, ſecundæ ipſo iure. 332.2.f
præbendarum duarum ſimilium retentionem ſub eodem tecto iura plus oderūt, quam duorum curatorum ſub diuerſis. ibid. 1.g.h
*præbenda ſacerdotalis promoto ante ætatem non danda. 395.1.d

PRAECIPIENS.

Præcipientibus, duobus cōtraria maiori eſt obediēdū. 619.1.d. qd explicatur de duobus diuerſis, non de vno, & eodē. ib 2.a

PRAEDICARE, PRAEDICATIO.

Prædicare non eſt actus ordinis ſacri. 165. 1.a.& poteſt committi ei, qui non eſt in ſacris. ibid. 1.c.& contrarium explicatur de prædicatione faciēda auctoritate propria. ibid. ead. col. 1 b
*Prędicatio non eſt de numero officiorum diuinorum, quæ interdicto, vel ſuſpenſione prohibentur. 553.1.d

PRAEDIVM.

Prædium propriū dare in cēſum annuum in perpetuum, cum pacto, vt poſſit tāta pecunia redimi non eſt prohibitum. pagina 415.1.d.& 2.a

PRAEGNANS.

*Prægnans cur non tenetur pati ſe ſecari, vt fœtus periclitans baptizetur. 284.1.g.h.& 2.e.f
*prægnante, qui cum muliere ſaltauit, quæ poſt ea abortum fecit, ſi illa cum alijs ſaltauerit, non eſt irregularis. 315.1. d. & 2.a
*prægnanti, qui dedit conſilium, vt abortiret, & media ad abortiendum, abortu non ſecuto, ſed fętu edito, quem ipſa mater occidit, quando eſt irregularis, vel non. 316.1.c.& per totum.

PRAELATVS.

Prælatorum eligendi modus, vt ſint perpetui, eſt aptior quam, vt ſint ad tempus. 69.2.d
prælati electio non eſt facienda de aliquo, qui ſit de Collegio, ad hoc, vt valeat. pagina 72.2.a
prælati præceptum, non excuſat à ſuſpenſione, & irregularitate. 99.1.b.c
prælati, quinam in iure vocentur, & communi vſu intelligantur. 145.2.a
prælatus Eccleſiæ Collegiatæ, quando ordinari debeat. 130.1.g.h
prælatus, is inſeruiens ſuo epiſcopo non excuſatur à fructuum perceptione, ſi res non vigeat ibid. ead. col. 1. lit. h
prælatus Eccleſiæ collegiatæ æquiparatur abbati. 185 2.c
prælatis cum conueniunt conuentualiter, alius honor exhibendus, quam cum aliter. 188.2 h
prælatus, eſt ciuis ciuitatis cuius, eſt Eccleſia. 192.1.e
prælatus alienans malè bona Eccleſiaſtica, non poteſt petere, nec acceptos ferre fructus eorum. 351.2.a. tenetur, ea recuperare, & rationem Deo reddere, & de fructibus eorum. ibid. ead. col. 2.b
prælatus, omnis de crimine ſui nouitij regulariter non poteſt cognoſcere, niſi ſtatuto, & conſuetudine. 241.1.d. contrariū, videtur verius. ibid, 2.b.c
prælatus cognoſcere poteſt de delicto ſui nouitij, ſi competit ei iuriſdictio cognoſcendi de crimine depoſitione digno iure ſpeciali. 241.1.e

præ-

Prælati, & alii ſuperiores poſſunt agere pro iuribus ſuorum monachorum. pag. 257.2.a
prælati, qui nõ admittũt iuſtas appellationes ſuorum ſubditorum iniquè agunt, & iniquius, qui detinent. 284.2.f
inter prælatum, & conuentum fieri poteſt bonorum diuiſio, ſed ea eſt reuocabilis à prælato, ſeu abbate. 708.2.h
prælatus poteſt obligari monacho obligatione naturali ex pacto, & cõtractu deſcendente. 709.2.b
prælatus Papa inferior non poteſt concedere ſubdito, vt quingentos aureos firmiter habeat. 710.2.a
prælatus poteſt differre profeſſionem nouitii iudicati idonei poſt probationis annum, 532.1.g
prælatus inferior Papa poteſt conferre facultatem tranſeundi ad ordinem parē. 567.1.b
Prælatus eiicere poteſt ex ordine eũ, quem ſcit nulliter profeſſum. 588.1.f.g
ad prælatum, & conuentum ſimul ſpectat refutare eos, qui volunt religionem ingredi, ſicut & admittere. 639.2.c
prælatus, qui Canonicum regularē fugientem, & ad Papam literas deferentem in carcerauit, nullam cenſuram, & pœnam incurrit. 711.2.c.d
prælatus poteſt literas etiam ad Papam directas ſui ſubditi aperire. ibid. eadem col. 2. lit. d
prælatus Eccleſiæ fundatori poteſt apponere aliquas conditiones in ſignum gratitudinis. 723.2.a
*prælati regularium conferendo beneficium inhabili non cum eo diſpenſant, etiamſi ſciant eum eſſe inhabilem. 90. 1. f
*prælati regularium exemptorum poſsũt vti iuriſdictione criminali in ſuos non requiſito epiſcopo. 416.1.h
*prælati regularium non poſſunt diſpenſare cum ſuis in irregularitate homicidii voluntarii virtute priuilegii Eugenii IV. 295.2.a.b
*prælati, qui habent iuriſdictionem quaſi epiſcopalem poſſunt exercere in ſuos ſubditos ea, quæ epiſcopi in ſuos. p. 432. 2. g
*prælatum, qui ſcit non eſſe verum ob defectum tituli non tenetur ei obedire. p. 526.2.e.f

PRAEMONSTRATENSES.

Præmonſtratenſi ex ordine ad Ciſtercienſem quis transferri poteſt petita, & non obtenta licentia. 563.2.b.c

PRAEPOSITVS.

Præpoſitus S. Mariæ de Scala qualis deſcribitur, an debeat habere præcedentiã in proceſſionibus, quæritur. 186 2.g.h. & reſoluitur affirmatiuè. 187. 2. a. eius præpoſiti prærogatiuæ. 188.2.e
præpoſitus Eccleſiæ Cathedralis in carcere ob ſuſpicionem homicidii detentus, an lucrari poſſit omnia, quę canonici p̃ſentes percipiunt, quæritur. 303.2.c. & affirmatiuè reſoluitur. 304. 1.e.f

PRAESCRIPTIO.

Præſcriptio immemorialis liberat ab obligatione iuris. 171.1.b. ſed hoc intelligitur quando ius naturale nõ obuiat eis. 171.2.b
per præſcriptionem minorē 40. annis res Eccleſiaſticæ non perduntur. 192.1.g
in præſcriptione longi temporis requiritur titulus in præſcriptione longiſſima, nullus. 273.1.c.d
[præſcriptio mala fide iure canonico nulla eſt.] ibid. 2.a
præſcriptioni ſucceſſoris non nocet mala fides præceſſoris nolentis vti acceſſione poſſeſſionis illius. ibid. 2.c
præſcriptionem non cauſat poſſeſſio immemorialis, ſi præceſſerit mala fides. p. 280.1.g

PRAESENTATIO.

Præſentatio nulla eſt minoris ſeptēnio ad ſimplex beneficium, & inſtitutio. 127. 2.b.c.d
præſentatio ad beneficium curatum, & inſtitutio ante 23. annum eſt inualida. 128. 1.g.h. ſic poſſeſſionem capiens intruſus eſt. ibid. 2.c. remedium horũ omnium. ibid. 2.f
præſentato ad beneficium inſtitutio differri poteſt, etiam maiori tempore, quam ſi collatio eſſet libera. 532.1.h
p̃ſentatio vnius ordinis religionis ad abbatiã, alterius ordinis, non eſt iuridica, ſed

Digitized by Google

ſed tolerabitur.pag.563.2.a
præſentatio facta ab excommunicato declarato non valet.716.2.g
præſentare validè poteſt is, qui bona fide poſſidet ius patronatus, vel beneficiũ, cui ius præſentandi annexum eſt, ſecus mala fide.717.2.a.b
præſentare debet patronus Eccleſiaſticus digniorem.718.2.h. ſed ex duob. æquè dignis illum, cui gratificari voluerit. p. 719.1.a.b
præſentationi conſentire differt à præſentatione 720.1.e
*præſentans ad beneficium cum pacto, vt niſi præſentatus intra tempus proſequatur ſuam præſentationem, liceat ei contrauenire præſentationi, non eſt ſimoniacus.128.3.c.f.& per tot.
*præſentans præſentato ius ſuum nõ proſequente, poteſt alium præſentare. pag. 129.1.a
præſentatio ſimoniaca gratiam ſubſequutam annullat.ibid.1.c.d

Præstatio.

Præſtatio certa communis N.an poſſit exigi à D.N.quæritur.276 2.g.h. & reſoluitur affirmatiuè.277 1.d.& 2.a
præſtatio annua alicuius rei præſenſæ non inducit obligationem ad præſtã.ium in futurum,& ibi vide exemplum de tulti co.qui præſtitit capones.ibid.1.a.b
præſtatio annua ſoluta decennio inducit præſumptionem pro iuſtitia exigentis. ibid.1.d.& 2.a
præſtationes annuæ per ann.30.continuatæ producunt ius petendi eas in futurũ. ibid.ead.col.2.& lit.a.& b
præſtationes,& ſeruitia, quæ iure communi non debentur, præſumuntur indebitè ſoluta, hoc quomodo intelligendum. 278 1.c
de præſtationibus annuis quas D.N.percipiunt, quid tenentur in conſcientia creditore.ibid.1.h.& 2.e
præſtatio, quæ inuita ſit.279.1.a
præſtatio annua vitalitia valet ad minus quintuplum eius, quod eſt quotannis præſtandum.395.2.d
*præſtatio in collatione beneficiorum per conſuetudinem immemorabilem fieri ſolita, poteſt probari per quamcunque iuſtam cauſam.118.2.e

Præstimonia.

Præſtimonia ſunt beneficia.3 11.2.a

Præterita.

*Præterita perfectè acta non tolluntur per diſpenſationem ſequentem, etiamſi eſſectus eorum pendeat à futuro euentu. 90.2.f

Precator, Preces.

Precator mendax carere debet impetratis immo,& puniri.50.1.e
*preces principis nudæ nõ ſunt iuſta cauſa diſpenſationis, niſi fundentur in iuſta cauſa.78.1.g
*preces quibus rogatur collator beneficii non inducunt ſimoniam, quando ſubeſt debita cauſa.139.1.d

PRESBYTER, PRESBYTERALIS, Presbytericida.

Presbyter, qui vouit fieri tenetur adimplere votũ.641.1.b. poteſt tamen illud ab ordinario ritè commutari, quamuis illud votum continentiæ includat.ibid.1.c.
presbyterio pauca æquè bona excepta religione reperiuntur, vnde ad illud cõmutandum votum cauſa iuſta requiritur. ibid. 1.d.& quæ illa,ibid.2.b
presbyteralem habitum geſtare,& presbyter fieri, qui vouit prius ſtatim adimplere tenetur, poſterius autem differre poteſt, niſi diſpenſetur.ibid.2 d
presbyter fieri, qui vouit, ſi commutatio facta fuit, debet eſſe iuſta alioqui votũ tenet.642.1.g.h. poteſt tamen expectare tempus 25. annorum ſi nondum illud attigit.ibid.2.g h
presbyteri Neapolitani, quomodo ſinguli teneantur ſoluere ſingulos aureos ducatos, vel non.738.1.e.& per tot.
presbyteris quanta corporis,& animę mũditia conueniat.659.1.b.c
presbyteris continentia iure humano tantum inducta eſt.ibid.2.d
presbyteri ſimplices poſſunt ſacras veſtes exceptis corporalibus benedicere. pag. 744.2.g.h
presbyter Eccleſiam pollutam ſi nondum eſt conſecrata, poteſt expiare.ibid.2.g

Presby-

presbyteri,ne veſtes ſacras benedicant cõſuetudine inductum eſt, ſed non ornamenta altarium.ibid.2.h.& p.ſeq.1.a
presbyteri obligantur ad dicendas preces, quæ ſunt in Miſſali dum induuntur ſacris veſtibus.746.1.h.& 2.e.& per tot.
presbyter, quando eas omittendo peccat mortaliter,vel non.747.1.a.b
presbyter doctoratum in iure ciuili etiam, ſine licentia epiſcopi aſſumens nullam pœnam incurrit, peccat tamen illum capiens,ſine ſufficienti ſcientia.779.2.a.b
*presbytericidæ,quæ ſit à iure impoſita pœnitentia.480.1.g
presbyter attento iure diuino abſoluere poteſt quemcunque à quibuſcunq; peccatis.482.2.f
*presbyterum,qui occidit ſubito,cum vxore inuentum,non eſt excommunicatus, ſecus ſi maturo conſilio,id faciat. 519.2.d.& pag.ſeq.1.e. Vide ſacerdos.

PRECIVM.

Precium rei ideo maius non eſt,quia ex ea magna peruenit ad emptorem vtilitas, ſed quia venditor magnam perdit commoditatem.367.2.a
precio per arbitros æſtimando emens aliquid ſi poſtea conueniat, vt ei precio aliquid addatur, fit iniuſta venditio. pag. 383.2.b.c
precium rei minuit pactum de retrouendẽdo,& magis ſi addatur aliud pactum de locando venditori.384.1.e.f
precium debet fieri,quoad conuentionem in pecunia, ſed non quoad ſolutionem. 398.2.h.& pag.ſeq.1.a
precia locationum ſoluenda tempore ſedis vacantis ob fructus quæſitos tempore vitæ præceſſoris, debentur præceſſori. 448.1.h
precium,rei venditæ debetur venditori,& res vendita emptori.ibi.ead.col.2. & lit. h.in fine.

PRIMICERIATVS.

Primiceriatus non eſt extinctus etiamſi per Papã vnitus,ſit menſæ capituli.357. 1.d.& 2.a.per tot.
primiceriatu durante decanatus non eſt ſecunda dignitas,poſt epiſcopalẽ.ib.2.c.d
primiceriatus ille nunquam vacat. ibi.2.d

PRIMOGENITVS.

Primogenitus dicitur, qui primus natus eſt, ſiue poſtea alius naſcatur, ſiue non. pag.192.1.e

PRINCEPS.

Principem ſuis ipſum legibus obtemperare eſt æquum.208.1.h
[principi, quod placuit legis habet vigorẽ in his,quæ liberæ ſuæ poteſtati ſubijciuntur.]248.2.g
principes niſi beneficijs creuerint, nihil ſe præſtitiſſe putant 250.1.e
princeps,& monarcha, ſine aliqua legis cognitione,põt ſuç legi derogare.214 2.f.g
princeps voluntates poſtremas ſuorũ ſubditorum mutare poteſt, ſed id ſine iuſta cauſa fieri non poteſt.318.1.h & 2.e
principis, eſt cudere monetam, & illius precium ſtatuere.377.1.a
princeps poteſt priuatos cogere ad rẽ propriam vendendam propter publicã vtilitatem maximè ob Eccleſiæ commoditatem.386.1.h.& 2.e
[principum beneficia perpetua eſſe decens eſt,]ſed reuocari tamen ab alio,qui conceſſit poſſunt.469.1.b
princeps, non poteſt priuare ſubditum ſuum bonis ſuis ſine iuſta cauſa, vel ſua culpa.740.1.g
principes illi habent regalia à quibus non appellatur,& hi poſſunt gabellas nouas imponere.742.1.e
*princeps aliqua de cauſa peccata mortifera fieri notoriè, & publicè, permittere poteſt.379.1.c.d
*princeps etiam eccleſiaſticus non poteſt permittere aliqua peccata cum participatione lucri.380.1.h
*princeps ſæcularis,ſine permiſſione Papæ poteſt permittere Iudæis in ſuis terris habitantibus mediocres vſuras exercere.381.2.a.remiſſiuè,vide ibid.

PRIOR, PRIORATVS.

Priores pluſquam tres de vna natione aſſumi ſtatutum definiens, eſt iuſtum.33.2. d.& p.ſeq.1.e
Priores indigni nunquam ſunt eligendi, & ſi indigni eligerentur huius ſtatuti cauſa eſſet relinquendum.34.1.g.h

Prior

Prior habens curam animarũ exercẽdam per alium non tenetur intra annum ſacerdotio inſigniri.80.1.c.f
prioratus, cui annexa, eſt cura exercenda per ſe,& cui exercenda, per alium valdè differunt.ibid.ead.col 1.lit.f
prior Eccleſiæ collegiatę habens dignitatẽ, vel canonicatũ in cathedrali, non debet pręcedere alias dignitates in choro,& capitulo,ſed alijs in locis.185.2.a b.& ib.d
prior regularis licet nullum dominium bonorum habere poſſit, adminiſtrationẽ, tamen eorum habere poteſt.261.1.a.
prior,qui de duabus partibus bonorũ,quas Titiuseius nomine adminiſtrabat diſpoſuit,dum moreretur, tertiam ipſi Titio donaſſe præſumi non debet.ibid.1.b.c.d
prioratus multæ Eccleſiæ ſæculares appellantur.317.1.d

PRIVANDVS.

[Priuandus re ſua nemo,eſt antequam audiatur.]247.2.d

PRIVILEGIVM.

Priuilegia non extenduntur extra perſonas,vel caſum proprium.101.2.b
priuilegium, vt operetur aliquid contra ius cõmune,ſatis eſt,in reliquis reſtringendum.ibid.2.d
priuilegium ordinandi non ſubditos epiſcopis eſt conceſſum per cap.9. Concil. Trid.ſeſſ.23.de reform.101.2.b
priuilegiorum derogatio,cum fit per viam legis clauſula generali contenta eſt.pag. 508.1.g
priuilegij vim habet conſuetudo immemorialis.512.2.g
priuilegium dato aliquo, quod operetur non debet ad aliud extendi ad id,in quo inuenitur eadem ratio.560.2.f.g
priuilegium perſonale ſequitur perſonã & extinguitur cum ea.620.1.f
priuilegio concedi poteſt, quod iure communi conceditur.691.2.a
priuilegia dato aliquo,quod operẽtur ſunt reſtringenda.772.2.g
priuilegium perſonale non extenditur vltra proprietatem verborum.773.1.d
*priuilegia conceſſa miſerationis,pietatis, & alimentorum cauſa nõ tolluntur per derogationem generalem.411.2.a.b
*priuilegium ſi allegetur accedente immemorabili poſſeſſione cẽſetur probatum. 413.2.c
*priuilegia dato, quod aliquid operentur ſunt reſtringenda,quę ſcilicet,ſunt odioſa non fauorabilia.421. 2.b.c. & in quibus non eſt eadem ratio.423.2.a
[priuilegij tenor ſeruandus non extendendus 425.1.a
*priuilegium magis, eſt reſtringendũ quã lex,& ſtrictius interpretandum.430. 1.e
priuilegium non nocet ei contra,quẽ conceditur,donec ei intimetur.ibid.ead.col. 1.& lit.e.& f

PROBATIO.

Probationis annus in religione debet eſſe continuus.515.1.c.d. & in legitima ætate continuatus.ibid.2.a
*probatio dubia, non releuat communiter,ſed fallit quando in vtroque intellectu concludit.354.2.e

PROCEDERE.

*Procedendi legitimè,quę viæ ſint,& quibus modis,quis conueniri poſſit. pagina 109.2.a.b

PROCVRATOR.

[Procurator legitimè conſtitutus,poteſt agere illa,ad quæ eſt conſtitutus.]pag.79. 2.b
procurator epiſcopi,qui loco illius intereſſe Concilio poteſt,& ſi al j voluerunt etiam decidere, non debet præcedere abbates.191.2.a
procurator,item abbatis poſt abbates ſedere debet.ibid.b.c
procurator, pro vtilitate mandantis mutuans non obligatur.201.1.a.b
procurator ratione ſocietatis conſtitutus ſocietatem obligat.204.2.g.h
procuratoris mandatũ expirat morte concedentis, & beneficiarij lite conteſtata. 265.2.c
procurator dominus litis cum fit,fit ſolum quoad non requirentia ſpeciale mandatum.ibid.1.d
*procurator non tenetur monere principalem agentem de defectu quodam in gratia impetranda omiſſo.157.2.b

por-

Procuratori cui mādatū eſt, vt pecunias Romæ accipiat ad cābium ad expediēda aliqua negotia an poſſit ea à ſe accipere,& pretium cambij exigere quæritur,377.1.a.& reſoluitur, ib.1.c

procurator lucrum hoc capere non poteſt ratione lucri ceſſantis,ſed per viam con tractus emptionis, quo præſenti pecunia abſens minoris emitur, ib.c,& quibuſdam alijs modis,ib.d

procurator hic poteſt accipere quantum campſor iuſtè poteſt accipere, 378.1.e.f

PRODIGVS.

Prodigo, & diſſipatori non eſt ipſo iure bonorum adminiſtratio interdicta ſed interdicenda,351.2.c

PROFESSIO, PROFESSVS.

Profeſſio tacita per geſtationem habitus indiſtincti quando fit,219.2.b

profeſſio tacita fit per geſtationē habitus, quia qui poſt annum geſtat habitū præſumitur habere animum profitendi, pa. ib.2.c

profeſſionem non vitiat in religione militari anni nouitiatus omiſſio,220.2.h

profeſſio quę ob metum eſt nulla per ordi nis ſuſceptionem, vel alia nō ratificatur, 216.2.e

profeſſio eius mulieris quæ à perpetuo car cere liberata eſt,ſi fieri vellet monacha eſt valida,217.1.d

profeſſio ante 16. annum in qualibet religione facta eſt nulla,218.1.g. h. & ante annum nouitiatus expletum, ib.h

profeſſio ob metum etiam reuerentialem eſt nulla,ib.2.e

profeſſio excommunicati,& ad ratiocinia obligati valet,496.1.g

profeſſionem facients ſecūdum aliquam regulam approbatam tria vota facit paupertatis,caſtitatis,& obedientiæ,p.505. 1.c

profeſſio nulla ante annum probationis valet,509.1.d.& 2.a

profeſſio tacita quando fiat,ib.2.b

profeſſio tacita nō tollitur per renūciatio nem beneficij,510.2.f

profeſſio tacita fieri cenſetur,vbi regularis habitus ſemper deſertur, licet expreſſa numquam emittatur,511.1.e

profeſſio nulla poteſt eſſe vera ſine animo profitendi coram Deo, 512.2.h.& 2.c

profeſſio tacita ſupplet expreſſam,& profeſſio tacita fit per delationē habitus tē pore legitimo ſine proteſtatione contra riæ voluntatis,ib.2.h.& p.ſeq.1.a

profeſſio eius non eſt valida qui decē men ſes in vno cœnobio fuit,& poſtea aliud ingreſſus poſt 2.menſes profeſſus eſt, p. 515.2.b.c

profeſſio non fit ante 16.ætatis annum, p. 516.2.g

profeſſus nemo fit per ſacram ordinationem, nec quod quis ſe immiſceat actibus profeſſorum,517.1.c

profeſſus eſt tacitè qui duos annos continuos habitum tulit in Conuentu fratrū conuentualium,518.1.f.g

profeſſus tacitè expetere poteſt vt expreſsè profiteatur, ib.g. vide Minores. Profeſſio tacita non fit ſi expreſsè, vel tacitè conuentus nouitio dicat eum non futurum profeſſum,donec expreſsè profiteatur,p.ib.2.g.h

profeſſio ante 16.annū eſt nulla,& nō validatur per aliquorum annorū in ea religione manſionem, 520. 1. g. h.ſed in foro exteriori poſt quinquēniū à ſuſceptione habitus nullus auditur,qui Pro feſſionis nullitatem vult opponere,ib.2 f.g.ante quinquenniū iuſtè impeditus, poſt illud poteſt reſtitui ad Profeſſionis nullitatis probationem,ib.2.h

profeſſio eius qui ante 15.annum,vel poſt ingreſſus religionem anno 16.facta,valida eſt iure communi,521.2. d. ſed an ſit valida in religione vbi ſtatutum eſt, ne profeſſio fiat ante 18.annum non aſſeritur,ibi.d.& p.ſeq.1. e

profeſſio inualida non validatur per ſacrā ordinationem neque per admiſſionem ad actus profeſſorum.522.1.e

profeſſio ſic inualida non ratificatur per conſuetudinem religionis, qua ita profeſſi tolerari ſolent,ib.2.h

profeſſio ne fiat ante annum probationis completum ſtatutum eſt in fauorem po tius priuatum,quam publicum, 523.1.c

profeſſio,[eſt contractus quidam obligatorius ex parte religionis, & religioſi,] 524.2.f

profeſſio vt non valeat nullum Capitulū generale ſtatuere poteſt, ſi iure commu ni illa valitura eſſet,526 1.g

parochus poteſt capellaniam retinere cũ ſua rectoria in eadem eccleſia, 318.2.f
parochia cum canonijs, quæ non exigunt continuatam reſidentiam in tectis, vbi non ſeruatur Concilium retinere pôt, ſi ſit inſufficiens, 330.2.g.h & p. ſeq. 1.a
parochiam tenuem habẽs retinere poteſt duas capellanias, & tuuatur regula de triennali, ib. 1.c.d
parochianus vt quis ſit ad ſumenda ſacramenta voluntaria requiritur, quod habeat domicilũ habitationis, 488.2.f.g
parochianus non eſt, qui recreationis cauſa, vel alterius rei vadit in villam, & ibi dies plures moratur, ib.2.h
parochianum efficit habitatio bona fide ſuſcepta in aliquo loco, vnde non poteſt reuerti ad percipienda ſacramenta, 489 1.a.non habitatio in præiudicium parochi proprij, ib.2.b
parochianus moritur in ſua eccleſia cum moritur vbi ſeceſſerat animo redeundi, ib.2.c.d
parochiales plures obtinens ſine Papæ diſpenſatione, perdit eas, & eſt ipſo iure inhabilis ad alia beneficia 322.2.g.h
parochialem habẽs ſuæ præbendæ, vel alij ſimplici beneficio annexam non cenſetur habere curam animarum, 358.2.g.h
*parochi non poſſunt remittere trinas denunciationes, quas in matrimonio faciendas eſſe cõcilium mandat, 321.1 b.c
*parochi ſiue viri, ſiue mulieris præſentia ſufficit, quãdo matrimonium in ſua parœcia celebratur, 32.1.g.& quãdo etiam non in ſua parœcia, ſed in parœcia viri parochus mulieris, & cõtra, ſufficit, 33. 1.c.d,& 2.b.c
*parochus qui excommunicatus coram ſe diuina celebrare facit, eſt irregularis, 390 1 f.g
parochialem Eccleſiam habens ſi non fiat preſbyter intra annum eam amittit, ſed ſi fiat, etiam ſi malè recipiat, nõ. 400.1.e
*parochus irregularis non eſt aſſiſtens diacono baptizanti, 403.1.a
*parochus non poteſt abſoluere à caſibus reſeruatis epiſcopo, etiamſi credat poenitentem pœnitentem ſi eum remittat niſi ob aliquam circunſtantiam, 478.2.e.f.g
parochus non eſt iudex ad cognoſcẽdum de caſibus reſeruatis an debeat mitti ad epiſcopum, ib. f.g
* parochi antequam præficiantur, omnes examinandi ſunt, p.301 414.1.f
* parochus facultatem cõfitendi alteri ſuo ſubdito negans, peccat, 421.1.d
*parochus qui conuenit cum penſionario vt ei ſoluat redituum, teneatur, quo cum eo conuenire debeat ad onera ſuæ Eccleſiæ ferẽda, 558.2.g.& p.ſeq.1.a.b.c

PATER DEVS, PATER HOMO.

* Patrẽ in diuinis maiorem eſſe filio, quis credens non peccet, 331.1.c
pater multa in bonis habẽs in vita, in opera pia, & in donationes remuneratorias poteſt multa impendere, 445.2.c.d
pater filio impubere ſepulturam poteſt eligere, 480.1.e
pater cur hoc non facere, & alia poſſit, ib. 1.h
* pater poteſt compenſare filio in legitimã ea, quæ ipſe eſt ei furatus ad luſus, & alia illicita, 444.col.1.h.& 2.e
& illa etiã quæ pater ſoluit pro filio ad pœnam aliquam à iudice damnato. ib.2.e.f

PATRIA POTESTAS.

Patria poteſtas non eſt inducta iure naturali diuino, ſed ciuili Romano, 619.1.b
patria poteſtas cum fauore religionis coniuncta non ſufficit ad baptizandos infidelium filios, 621.1.b.c
patria poteſtas etiam in patre exiſtens nõ extenditur ad ſpiritualia, ib.2.d
patria poteſtas in quibus terris, & regionibus non vigeat, 623.1.a
in patria poteſtate quomodo non ſit filios baptizare, 624.1.e
patria poteſtas non extenditur ad hoc vt paruulus filius parentum vnius religionis eis inuitis tradatur, auo educandus alterius religionis, 625.1.b

PATRINVS.

Patrinus Canonicus regularis ſicut nec monachus eſſe non poteſt, 701.2.b.c
*patrini ſi plures nominati ſint, & à parocho ſint ſuſcepti, omnes cognationẽ ſpiritualem contrahunt, 58.2.e. & per tot.
patrini vt plures fierent eiuſdẽ baptizandi iure antiquo prohibitum, ib.2.d
* patrinum oportet eſſe doctũ, qui docere poſſit

Digitized by Google

poſſit baptizatum fidem Catholicam, &c.53.1.d
*patrinum maiorem eſſe baptizato nō requiritur, nec verum eſt eum gerere perſonam patris, vel matris.55.1.a.b
*patrinus, vt quis fiat requiritur tactio, ſeu leuatio.56.2.e
*patrinus non ſolum fideiuſſor, & doctor, ſed pater, vel mater infantis cōſtituitur. 58.1.f.g
*patrinos accipere plures, quam duos eſt contra Conc. Trid.474.2.e.f

PATRONVS.

Patronus alicuius Eccleſię, licet nō habeat præſentationem prælati iure communi, habet tamē præſentationē canonicorū, & beneficiorum illius collegii.720.1.h
patronus debet præſentandos præſentare ſuperiori, qui eſt epiſcopus.ibid.2.g
patronus præferendus eſt epiſcopo in præſentatione monialium, quamuis hic do tatam 200. aureis ille 100. præſentet. ibi. 2.h.& pag.ſeq.1.a
patronus laicus eſt clericus, cui cōpetit ius præſentandi ratione bonorum temporalium.775.1.b

PAVLVS.

Pauli III. Bullæ pars, quæ agit de Iudæorum filiis conuerſis, quibus debetur legitima etiam viuētibus explicatur.237. 2.b.c.& 238.2.e.f

PAVPERES, PAVPERTAS.

Pauperibus, qui eſt obligatus aliqua ſolue re, ſi ſit pauper poteſt illa ſibi tanquam vni ex pauperibus ſoluere.431.2.b
paupertas non eadem eſt in omnibus reli gionibus.506.2.e
*paupertas parentis impotentis dotare filias ſuas competenter poteſt eſſe cauſa diſpenſationis, vt conſanguinei inter ſe contrahant.78.1.e
*pauper mulier, quæ alteri non æquè pau peri fruſtula panis ſurripit, quando pec cat, & quando non.323.2.b.c
*pauperes mulieres, quæ eleemoſynā pro altera certa paupere petunt ſi retinent peccant, ſed ſi petunt pro paupere in ge nere non.386.1.e.f
*pauper mēdicare aſſuetus ob excommunicationem Romam ire tenetur, ſed nō is, qui labore, & induſtria ſua victum quæritur.537.1.c.d

PECCATVM.

Peccato alterius nō inuoluitur, q̄ ob finē dat aliquid alteri, quē ſcit eo peccaturū, ſecus ſi det aliquid, quod directè ad malum culpæ pertinet.350.2.h.& 2.e
peccatum ob vnius non eſt puniendus alter, & pro peccato alterius, alter nō excuſatur.361.2.h
[peccatum non dimittitur, niſi reſtituatur ablatum.]451.
peccatum omne, ſiue mortale, ſiue veniale eſt illicitum.452.2.g
peccatum contra caritate, & alias virtutes dempta iuſtitia admiſſum non inducit reſtitutionem.453.2.b.c
peccato mortali, qui conſentiunt peccant mortaliter, & venialiter, ſed non incur runt excommunicationem pro tali mor tali latam.487.1.b
peccatum notorium eſt triplicter.494.1.e
peccatum aliquod mortale quomodo fiat veniale.674.1.h.& 2.e
ſine peccato veniali raro aliquid commitmus.ibid.2.h
peccatum nullum veniale eſt, quod non ſit mortale dum placet, hoc vt intelligendum.675.1.c
*peccata reſeruata deſinunt eſſe reſeruata oblita in confeſſione facta ei, qui habet poteſtatem abſoluendi à reſeruatis.191. 2.d
peccant, vt principalis agens nouem perſonæ, & ſex tenentur ad reſtitutionem. 193.1.b
*peccato conſentire, eſt in materia noſtra cooperādo, aut auxilium ferēdo.241.1.b
*peccato conſentit, qui omittit facere, quod tenetur, facit, quod licitum non eſt.242.1.e
*peccata nocentium inulta non eſſe, & oportet, & expedit.299.1.c
*peccatum vnum in genere moris conſtituunt plures actus ad vnum finem tendentes, vel quando vno impetu fiunt. 466 1.f.g
peccati numerum non augent actus præambuli, nec ſubſequentes peccatum. 465.2.b

Digitized by Google

Peccata diuerſa ſunt actus præambuli, & ſubſequentes interrupti notabiliter, ſed non ſunt neceſſariò confitenda. ibid.2.c
*peccatis ſpe veniæ per Bullam conſequêdæ pôt abſolui illius virtute.488.2.c.f
*[peccati venia non datur, niſi correcto, & pænitenti.]47.2.b
*peccatum occultū infectiuū aliorum, poteſt ſine correctione denunciari. 108.2.f
*peccans non debet eſſe melioris côditionis, quam innocens.535.2.a

Pecunia.

Pecunias, qui dederunt pro fructibus alicuius poſſeſſionis, quæ eis poſt 101 annos reſtituentur, quomodo viuram cômittant, vel non.22 1.g.h
pecunia ſalua ſorte quomodo dari poſſit in Societatem, quæ pupillorum eſt.ibi. 2.f.g
pecunia præſenti aliquid vendi non poſſe eſt contra ius naturæ 33.2.b
*pecunia danda non eſt, quod iure communi conceditur.471.2.c
*pecunia egenti, & eam petenti aliquo côtractu gratuito, dari poteſt contractu non gratuito.354.1.g
*pecuniæ emi, & vendi ſolent, vnde traiectitiæ dictæ.368.2.e
*pecunia pluris valet præſens, quâ abſens, & plus in vno loco, quam in alio,377.1. d.& 2.a

Pensio, Pensionarius.

Penſionem, qui tranſtulit per confidêtiam non incidit in pœnas latas contra confidentiarios.44 1.g.h
penſio non eſt beneficium.ibid.2.f
penſio remitti poteſt ſine Papæ auctoritate, & cum illa redimi.ibid.f.g
pēſio reſeruata in beneficio à reſignâte nô habente ius in illud non valet.53.2.d
penſio reſeruata in beneficio ab eo, qui nô habet ius in illo, an valeat, dubitatur. ibid.2.b.c. reſoluitur videndam eſſe ſupplicationem.54.1.h.ea viſa reſoluitur affirmatiuè, propterea quod ſufficienter hic defectus in ea expreſſus fuerat.ibid. h.& 2.e
penſiones reſignantium non deſinunt valere, etiam ſi reſignans ius nullum in beneficio habeat.55.1.b
penſiones non ſunt beneficia, & inhabilitatus ad hæc, non eſt inhabilitatus ad illas.56.2.f
penſio 200. ſcutorum bona fide impetrata ſuper beneficio, quod dicitur valere 300. ſed non locatur, niſi 273. eſt valida.57. 1.c.d. remitti tamê de penſione poteſt ſi nunquam plus valiturum eſt.ib.d.2.a
penſionis non eſt capax, qui non eſt capax beneficii, ſecundum ſtylum curiæ.100. 1.g
penſionem integram poteſt penſionarius à ſucceſſore exigere, quamuis eam minuere cum prædeceſſore pactus fuerit. 196.2.e.f
penſio ſine auctoritate Papæ remitti poteſt, non tamen redimi.ibid.f
*penſio vni reſeruata ad vtilitatem curialis, quomodo poſſit iure in alium transferri.181.2.d
*penſio non eſt ius merè temporale, ſed ſpirituali annexum, quod ſuapte natura requirit clericatum, & obligat ad Horas B. Mariæ.182.1.h
penſio imponenda ſuper beneficio, ſoluenda ei, qui non eſt eius capax propter leges regni, in quo eſt beneficium, quomodo redimi poſſit, vel non.ibid.2.f.g
*pēſio, an legitimè côſtituta redimi poſſit ſine auctoritate Apoſt. quæritur. 183.1. d.& reſoluitur negatiuè.ibid.2.b
penſio non poteſt conſtitui ſine auctoritate ſuperioris inferioris Papa ſine cauſa, & conſtituta à Papa ſine cauſa valet.ibidem 2.b
penſio ſine cauſa laico conſtitui nô poteſt à Papa.ibid.2 d
*penſio [eſt certa portio fructuum ex aliqua cauſa à beneficio, aut menſa ſeparata.]184.1.d.hæc definitio penſionis reiicitur.184.1.e
[pēſio eſt ius non têporarium, ſed ſpirituale, aut illi annexū non antecedenter, ſed conſequenter inſtar beneficii.] ibid.1.g
penſio gratis remitti poteſt, ſed nô redimi. ibid.2.e
*penſionarius habens poteſtatem transferendi penſionem non poteſt illā in alterum transferre retenta ea ad vitam.185. 1.b.c. Hæc translatio iudicabitur nulla, & niſi auctor obſtitiſſet ſimilis fuiſſet iudicata confidentialis.ibid.1.d. Vt huiuſmodi reſeruatio ſit valida Papæ auctoritas eſt neceſſaria.ibid.2.a

*Pen-

*penſio, quæ non datur in titulum, ſed in vitam penſionarij non eſt beneficium. 186.2.g
penſio extincta per tranſlationem, non poteſt reuiuiſcere per auctoritatem priuatam.188.1.g
penſionis tranſlatio, ſi non valuit, non fuit extincta.ibid.ead.lit.g
*penſionem conſtitutam in pecunia, non eſt tutum ſoluere, per conceſſionem fructuum ad multos annos.204.2.e
penſionarius tenetur viuere clericaliter, ſi tamen habitum dimiſerit, & ad militiã profectus ſit, penſionem non amittit.294.1.f.g
penſionarius, cui non ſufficit ad ſuſtentationem penſio poteſt exercere officium clericatui compatibile.ibid 2.e
penſioné accipere à beneficiario, qui nondum accepit poſſeſſionem beneficij, an iuſtum ſit.341.2.b.c
penſionis ab onere, quis poteſt ſe liberare, relinquendo beneficium.342 2.g
penſio reſeruata laico ſuper commenda à magno Magiſtro militiæ S. Ioannis eſt nulla 343.1.b.c
penſio laico à nullo inferiore Papa conſtitui poteſt etiam non coniugato. ibidem 1.c.d
penſio à beneficiario laico ſolui poteſt non tanquam debita, ſed gratuita. ibidem d. & 2.a
penſioné, quam de conſenſu Prioris, & conuentus ſuper bonis Abbatiæ conſtituit Abbas, eo renunciante nõ tenetur Prior, & conuentus ſoluere.347.2.b
penſio, vendi non poteſt, nec tradi ius percipiendi, eam tertio, ſine auctoritate Papæ.356 1.h
penſio licet, non ſit ſpirituale, eſt tamen annexum ſpirituali.ibid.2.e
penſio vltra triennũ ficut, nec beneficium locari poteſt, niſi cum Papæ authoritate.ibid.2.f
penſionem aſſignatam ſuper Cantoria Eccleſiæ N. an poſſit exigere cantoria vacante Penſionarius à capitulo, vel à ſingulis.419. 2. d. reſpondetur negatiuè. p. ſeq.1.f g. & an poſſit, eam petere à ſucceſſore cantoris.420.2.f. & reſpondetur affirmatiuè 421.1.a
penſionarius, poteſt petere à ſucceſſoribus, ſui beneficij penſiones decurſas, & non ſolutas.ibid.1.b
penſio annua illo anno, quo non naſcuntur fructus ſoluenda non eſt, ſed debet ſolui pro illo anno alijs ſequentibus, quibus naſcuntur fructus.ibid.1.d.& 2.a
penſio, hæc à cantore ſtatim ſoluenda non eſt, donec tot fructus perceperit, vt ex eis eam poſſit ſoluere.ibi.2.d
penſionis reſeruationi non conſentiens, ob non ſolutionem, nõ ligatur cenſuris ante intimationem.422.2.e
penſioni obligatum habens beneficium tenetur, eas ſoluere, quas eius præceſſor, non ſoluit.ibid.2.f
penſionarius, non poteſt auctoritate propria capere fructus beneficij, pro penſionibus non ſolutis.423.1.a
penſionarius, ea quæ reliquat ex ſua penſione, poteſt in pia opera, & cognatorum neceſſitates impendere.446.2 h.& pag. ſeq.1.a
penſionem habens, ſuper beneficio, tenetur pro rata ſoluere expenſas pro Eccleſiæ reparatione factas, niſi penſio ab omni onere ſit libera.773.2.c.d
*penſionem ſuper beneficio ſuo, quis non poteſt conſtituere, vel conſtitutam redimere, ſine Papæ auctoritate. 167.1 c
*penſio licet, non ſit, quid ſpirituale, tamen non poteſt emi, neque redimi ſine ſedis Apoſt.auctoritate.179.2 d.& p.ſeq.1.e
*penſio, eſt annexa rei ſpirituali beneficio nẽpè, & ideo emi non poteſt.180.1.f.g
penſionis venditio licet, ſit ſimoniaca non tñ inducit excommunicationem. ibi.1.g
penſio, eſt ius annexum ſpirituali, ſicut ius patronatus.ibid.2.h
penſionis venditio excommunicationem inducit, quando venditur tanquam medium, aut gradus ad acquirendum beneficium.181.1.a
penſionem conſtituens ſuper ſuo beneficio ſoluendam tertio, vt ſuum ille reſignet beneficium, & promiſſionem accipientis indemnitatis committit ſimoniam conuentionalem, quæ ſit realis, ſi ſoluat penſionem.ibid.1.b.c

PERMVTATIO BENEFICIORVM.

*Permutatio beneficiorũ valoris inæqualis, in qua minoris valoris beneficiũ habens dat alteri fructus excedentes valorem fructuum alterius beneficij propria auctoritate, eſt ſimonaca.172.2.f.g.h

Permutatio beneficiorum eſt ſimoniaca facta cum pacto, vt ſi beneficiũ, aliqua penſione grauatum inuenietur, is cuius illud erat ante permutationem eam ſolueret.ibid.2.h. ſed ante ſolutam penſionem non eſt realis,ſed conuentionalis.ibid.2.h

*permutatio beneficiorum auctoritate epiſcopi non aliorum inferiorum collatorum fieri debet.22.2.g

*permutatio non fit ſolo conſenſu contrahentium, ſed rei pro re traditione. pag. 366.1.h.& 2.e

PERSONATVS.

*Perſonatus beneficii erectio, de qua ibid. non benè fuit facta.127.1.b.c

perſonatibus in his erigendis nulla conditio apponi poteſt,quæ non poteſt apponi in erectione aliorum beneficiorum. ibid.1.d. Vide beneficium.

PERITI.

Peritorum conſilio,qui non acquieſcit nõ poteſt eſſe immunis à culpa.451.1.f

PETITIO.

Petitio iudicialis legitima continere debet,quis,coram quo,quo iure,& à quo petat.147.2.c

PIVS V.

Pius V. Bullam de cenſibus cur condiderit.415.2.b

*Pij V. Bullæ aduerſus Simoniacos pars, quæ explicatur.218.2.g. & pag.ſequen. 1.a.b

Hæc Bulla non ligat acquirentes penſionem,nec eos,quibus per ſimoniam alterius ſe ignorante beneficium eſt acquiſitum.ibid.1.d

*Pij V. & Pauli IV. Bulla contra apoſtatas,de quibus loquatur.282.2.g.h

Pij V.Bulla qua iubet, vt monachi præter ordinem iuris in aliam religionem tranſlati ad ſuam reuertantur explicatur. p. 561.2.c.d

Pij V.Bulla de tranſlatis intelligitur, de tranſlatis vi tituli priuilegiorum, nõ vi tute iuris communis.588.2.f

PLACERE.

*Placere alicui, vel debere placere id quod ſit in materia accepti, & dati ſunt paria. 459.2.b.c

PLVMBATORES.

Plumbatores bullarum, quamuis habitũ quendam ferant,non ſunt veri religioſi. 502.2.f. non ſunt cenſendi Conuerſi Ciſtercienſes.ibid.2.h

PLVS.

*Plus valere,quod agitur, quam quod ſimulatè concipitur.]R.I.367.1.a

POENITENTIARIA, POENITENTIARIVS, POENITENTIA.

*Pœnitentiariæ diſpenſatio non prodeſt, niſi quoad occulta, & in foro conſcientiæ.10.2.h

pœnitentiarius ſummus,an rectè petat libros ſui ſigillatoris, quæritur. 246.2.h. & reſoluitur affirmatiuè.247.1.d

Ablatio prædictorum librorum,an fuerit iniuſta quæritur, & reſoluitur. 258.1.e

pœnitentiarius non poteſt aliam præbendam à ſua optare.358.1.g.h

*pœnitentiarius maior tenetur expedire vbique gratis.481.1. & nil poteſt exigere,imò nec ſponte datum accipere. ib.1.d

pœnitentiario maiori,& eius officialib. iniunctum eſt onus ſeruandi ſilentiũ non minus,quàm Confeſſariis.ibid.2.a

pœnitentia iniuncta, & acceptata ſeruãda eſt, ſed poteſt mutari ex iuſta cauſa à quolibet confeſſario.628.1.e

pœnitentiaria non poteſt tollere pœnam temporariam,quæ debetur alicui in foro conſcientiæ.757.2.b

*pœnitens confitendo iam confeſſa, & occulta crimina ſeipſum infamãdo peccat ſaltem venialiter.467.1.c.d

pœnitens non tenetur confiteri circumſtantiam extenuantem peccatum.ibid.2.a

*pœnitentia ab vno ſimplici cõfeſſario impoſita ab alio mutari poteſt.473.1.e

*pœnitentiam à ſuperiore impoſitam ob caſum ſibi reſeruatum inferior mutare non poteſt,niſi fortè ob neceſſitatẽ, vel vtilitatẽ pœnitẽtis.478.2.h.& p.ſeq.1.a.b

*Pœ-

*pœnitentiarius electus ad formam Concilij, non poteſt à reſeruatis abſoluere. 475.2.d

*pœnitentiarius maior presbytericidæ quã pœnitentiam erat imponere ſolitus, an ſit iuridica.480.1 f.g

*pœnitentiariæ prætorium non facit fidem de his, quæ ab eo conceſſa ſunt, nec ſi daretur, illud valeret quoad forum exterius.180.1.h

POENA.

Pœna priuationis alicuius iuris non eſt dicenda alicui impoſita, niſi eam lex expreſsè ponat.270.1.f

pœnæ canonum præſertim conciliorum ſolent eſſe temporales.ibid.r.g

pœna poſita, pro facto negatiuè non incurritur, ſine monitione, niſi ei terminus præfigatur.314.1 h

pœna à iure, vel homine ſtatuta alicui delicto, non remittitur, quamuis delicti patrator doleat, & reſtituat.363 1.b.c

pœna impoſita contra præſumentem non includit eum, qui ſine dolo, & malitia rem facit 364.1.f

pœna aliquo ſtatuto ciuitatis impoſita videtur tolli pœna communis.42.1.g

pœnis à duabus legibus diuerſis impoſitis, quando iudex altera tantum punire poteſt, & quando non.ibid.1.h

pœna appoſita in vno correlatiuo, videtur appoſita in altero, hoc quomodo verum ſit, vel falſum 383.1 b

*pœna non ligat conſcientiam antequam infligatur.218.2.f

*pœna impoſita contra malefactorem non debet extendi ad alios iure naturali, & diuino.278.1.h

pœna non debetur in foro conſcientiæ, ante ſententiam latam.442.2.g.ſed ſic poſt. 443.2 d

*pœna ad contrahendum matrimonium nemo obligari poteſt.10.1.g

*pœna ipſo iure impoſita non obligat in foro conſcientiæ, donec à iudice imponatur. ſed fallit in multis.320.2.f

*pœna motus ſtatim, eſt exequenda regulariter.493.2.c

*pœnæ ipſo iure incurſæ executio non poteſt fieri, ante declarationem, validam citata parte.501.2 b

*pœna impoſita facienti aliquid, non ligat conantem facere, ſi ad factum non eſt peruentum, nec mandantem, vel fauentem.512.1.h

*pœna legis humanæ poſita contra facientem aliquid non ligat, niſi perficiatur. 514.1.g.h

*pœna canonum, & præſertim Conciliorum ſolent eſſe temperatæ, ita, vt non excedant menſuram delicti.558.1.h

POLLEX.

Pollex non eſt membrũ, quo priuatus non eſt irregularis.152.1.f. eo priuatus, niſi magnam inducat deformitatẽ celebrare non prohibetur, & ſi ſit dubium conſuli debet epiſcopus.ibi.ea.col.1.& lit.f.& g

POLLVTIO.

*Pollutio extraordinaria non æquiparatur adulterio in amittendo iure petendi debitum, vel recuperãdi amiſſum.96.2.c.f

POSSESSORIVM, POSSESSOR, POSSESSIO.

Poſſeſſorium petitorio ſuſpenſo prius terminari debet.245 2.a

ad poſſeſſorium retinendum non eſt remedium iure Cæſareo, ſed Pontificio. pag. 247.1.d

poſſeſſio non deſinit eſſe immemorialis, eo quod conſtet per aliquam ſcripturam aliquid non fuiſſe poſſeſſum.280.r h

poſſeſſio triennalis interrupta põt ceſſante controuerſia de nouo inchoari.290.1 e.

poſſidere cenſetur, is per quem ſtat, quo minus poſſideat.298.2.h

poſſeſſio triennalis de titulo colorato facit verum.338.2.h.incertum.p.ſeq.1.b.A

[poſſeſſor malæ fidei nullo tempore præſcribit]361.1.c

poſſeſſor in dubio nõ tenetur, id quod poſſidet indiſcuſſum relinquere.401.1.h

*poſſeſſor bonæ fidei facit fructus ſuos præſertim induſtriales.227.2.b.c

[poſſeſſor malæ fidei nullo tẽpore præſcribit.]361.1.c

POTESTAS, POTEST.

Poteſtas laica data, eſt immediatè communitati mortalium, ad ſe gubernandũ in

hac

hac vita naturaliter:poteſtas Eccleſiaſti-caà Chriſto data ad gubernandum ſe ſupernaturaliter. 232.1.g.h
poteſtates,duæ hæ quomodo differant.ib. h.& 2.e
poteſtas laica data, eſt humano generi longè ante Eccleſiaſticam.235.2.b.c
poteſtas ſæcularis, quamuis ſuprema, non pōt de iure decimarum ſtatuere.494.1.f
*[poteſt,quis per alium, quod per ſeipſum poteſt.] 56. 1. h. Fallit in multis caſibus. & in cognatione ſpirituali.2.c
*[poteſt, quis per alium facere ,quod poteſt per ſeipſum.]431.1.d

Potior.

[Potior,qui eſt tēpore, potior eſt iure.] R. I 192.2 g. hoc habet locum quādo cætera ſunt paria. 194.2.e. & quando nō eſt expreſſum in iure contrarium. ibid.2.h

Praebenda.

Præbendas duas in vna Eccleſia nemo retinere poteſt, & prior vacat per adeptionem,ſecundæ ipſo iure.332.2.f
præbendarum duarum ſimilium retentionem ſub eodem tecto iura plus oderūt, quam duorum curatorum ſub diuerſis. ibid.1.g.h
*præbenda ſacerdotalis promoto ante ætatem non danda.395.1.d

Praecipiens.

Precipientibus,duobus cōtraria maiori eſt obediēdū.619.1.d.qđ explicatur de duobus diuerſis,non de vno,& eodē.ib 2.a

Praedicare, Praedicatio.

Prædicare non eſt actus ordinis ſacri.165. 1.a.& poteſt committi ei,qui non eſt in ſacris. ibid.1.c.& contrarium explicatur de prædicatione faciēda auctoritate propria.ibid.ead.col.1 b
*Prędicatio non eſt de numero officiorum diuinorum,quæ interdicto, vel ſuſpenſione prohibentur.553.1.d

Praedium.

Prædium proprij dare in cēſum annuum in perpetuum,cum pacto, vt poſſit tāta pecunia redimi non eſt prohibitum.pagina 415.1.d.& 2.a

Praegnans.

*Prægnans cur non tenetur pati ſe ſecari, vt fœtus periclitans baptizetur. 284.1.g. h.& 2.e.f
*prægnante,qui cum muliere ſaltauit,quæ poſt ea abortum fecit, ſi illa cum alijs ſaltauerit,non eſt irregularis.315.1. d.& 2.a
*prægnanti, qui dedit conſilium, vt abortiret, & media ad abortiendum, abortu non ſecuto,ſed fętu edito,quem ipſa mater occidit, quando eſt irregularis, vel non.316.1.e.& per totum.

Praelatvs.

Prælatorum eligendi modus,vt ſint perpetui, eſt aptior quam, vt ſint ad tempus. 69.2.d
prælati electio non eſt facienda de aliquo, qui ſit de Collegio,ad hoc,vt valeat.pagina 72.2.a
prælati præceptum, non excuſat à ſuſpenſione,& irregularitate.99.1.b.c
prælati,quinam in iure vocentur,& communi vſu intelligantur.145.2 a
prælatus Eccleſiæ Collegiatæ, quando ordinari debeat.130.1.g.h
prælatus,is inſeruiens ſuo epiſcopo non excuſatur à fructuum perceptione, ſi res non vrgeat ibid.ead.col.1.lit.h
prælatus Eccleſiæ collegiatæ æquiparatur abbati.185 2.c
prælatis cum conueniunt conuentualiter, alius honor exhibendus,quam cum aliter .188.2 h
prælatus,eſt ciuis ciuitatis cuius, eſt Eccleſia.192.1.e
prælatus alienans malè bona Eccleſiaſtica, non poteſt petere,nec acceptos ferre fructus eorum,351.2.a.tenetur,ea recuperare, & rationem Deo reddere, & de fructibus eorum.ibid.ead.col.2.b
prælatus, omnis de crimine ſui nouitij regulariter non poteſt cognoſcere,niſi ſtatuto,& conſuetudine.241.1.d. contrariū, videtur verius.ibid,2.b.c
prælatus cognoſcere poteſt de delicto ſui nouitij,ſi competit ei iuriſdictio cognoſcendi de crimine depoſitione digno in re ſpeciali.241.1.e

præ-

Prælati, & alii ſuperiores poſſunt agere pro iuribus ſuorum monachorum.pag. 257.2.a

prælati,qui nō admittũt iuſtas appellationes ſuorum ſubditorum iniquè agunt, & iniquius,qui detinent.284.2.f

inter prælatum,& conuentum fieri poteſt bonorum diuiſio, ſed ea eſt reuocabilis à prælato,ſeu abbate.708.2.h

prælatus poteſt obligari monacho obligatione naturali ex pacto,& cōtractu deſcendente.709.2.b

prælatus Papa inferior non poteſt concedere ſubdito, vt quingentos aureos firmiter habeat.710.2.a

prælatus poteſt differre profeſſionem nouitii iudicati idonei poſt probationis annum,532.1.g

prælatus inferior Papa poteſt conferre facultatem tranſeundi ad ordinem parē. 567.1.b

prælatus eiicere poteſt ex ordine eũ,quem ſcit nulliter profeſſum. 588.1.f.g

ad prælatum,& conuentum ſimul ſpectat refutare eos, qui volunt religionem ingredi,ſicut & admittere.649.2.c

prælatus,qui Canonicum regularē fugientem,& ad Papam literas deferentem incarcerauit,nullam cenſuram,& pœnam incurrit.711.2.c.d

prælatus poteſt literas etiam ad Papam directas ſui ſubditi aperire.ibid. eadem col.2.lit.d

prælatus Eccleſiæ fundatori poteſt apponere aliquas conditiones in ſignum gratitudinis.723.2.a

*prælati regularium conferendo beneficium inhabili non cum eo diſpenſant, etiamſi ſciant eum eſſe inhabilem. 90.1.f

*prælati regularium exemptorum poſsũt vti iuriſdictione criminali in ſuos non requiſito epiſcopo.416.1.h

*prælati regularium non poſſunt diſpenſare cum ſuis in irregularitate homicidii voluntarii virtute priuilegii Eugenii IV.295.2.a.b

*prælati,qui habent iuriſdictionem quaſi epiſcopalem poſſunt exercere in ſuos ſubditos ea,quæ epiſcopi in ſuos.p.432. 2.g

*prælatum,qui ſcit non eſſe verum ob defectum tituli non tenetur ei obedire.p. 526.2.e.f

PRAEMONSTRATENSES.

Præmonſtratenſi ex ordine ad Ciſtercienſem quis transferri poteſt petita,& non obtenta licentia.563.2.b.c

PRAEPOSITVS.

Præpoſitus S. Mariæ de Scala qualis deſcribitur,an debeat habere præcedentiā in proceſſionibus, quæritur.186 2.g.h. & reſoluitur affirmatiuè. 187. 2. a. eius præpoſiti prærogatiua.188.2.e

præpoſitus Eccleſiæ Cathedralis in carcere ob ſuſpicionem homicidii detentus, an lucrari poſſit omnia,quę canonici pſentes percipiunt, quæritur. 303.2.c. & affirmatiuè reſoluitur.304.1.e.f

PRAESCRIPTIO.

Præſcriptio immemorialis liberat ab obligatione iuris. 171.1.b. ſed hoc intelligitur quando ius naturale nō obuiat eis. 171.2.b

per præſcriptionem minorē 40. annis res Eccleſiaſticæ non perduntur.192.1.g

in præſcriptione longi temporis requiritur titulus in præſcriptione longiſſima, nullus.273.1.c.d

[præſcriptio mala fide iure canonico nulla eſt.]ibid.2.a

præſcriptioni ſucceſſoris non nocet mala fides præceſſoris nolentis vti acceſſione poſſeſſionis illius.ibid.2.c

præſcriptionem non cauſat poſſeſſio immemorialis,ſi præceſſerit mala fides. p. 280.1.g

PRAESENTATIO.

Præſentatio nulla eſt minoris ſeptēnio ad ſimplex beneficium, & inſtitutio. 127. 2.b.c.d

præſentatio ad beneficium curatum, & inſtitutio ante 25. annum eſt inualida. 128. 1.g.h. ſic poſſeſſionem capiens intruſus eſt.ibid.2.e.remedium hoiū omnium.ibid.2.f

præſentato ad beneficium inſtitutio differri poteſt, etiam maiori tempore, quam ſi collatio eſſet libera.532.1.h

pſentatio vnius ordinis religionis ad abbatiā,alterius ordinis, non eſt iuridica, ſed

ſed tolerabitur.pag.563.2.a
præſentatio facta ab excommunicato declarato non valet.716.2.g
præſentare validè poteſt is, qui bona fide poſſidet ius patronatus, vel beneficiũ, cui ius præſentandi annexum eſt, ſecus mala fide.717.1.a.b
præſentare debet patronus Eccleſiaſticus digniorem.718.2.h. ſed ex duob. æquè dignis illum, cui gratificari voluerit. p. 719.1.a.b
præſentationi conſentire differt à præſentatione 720.1.e
*præſentans ad beneficium cum pacto, vt niſi præſentatus intra tempus proſequatur ſuam præſentationem, liceat ei contrauenire præſentationi, non eſt ſimoniacus.128.3.e.f.& per tot.
*præſentans præſentato ius ſuum nõ proſequente, poteſt alium præſentare. pag. 129.1.a
præſentatio ſimoniaca gratiam ſubſequutam annullat.ibid.1.c.d

PRAESTATIO.

Præſtatio certa communis N. an poſſit exigi à D. N. quæritur.276 2.g.h. & reſoluitur affirmatiuè.277 1.d.& 2.a
præſtatio annua alicuius rei pro cenſu non inducit obligationem ad præſtãdum in futurum, & ibi vide exemplum de ruſtico, qui præſtitit capones.ibid.1.2.b
præſtatio annua ſoluta decennio inducit præſumptionem pro iuſtitia exigentis. ibid.1.d.& 2.a
præſtationes annuæ per ann.30.continuatæ producunt ius petendi eas in futurũ. ibid.ead.col.2.& lit.a.& b
præſtationes, & ſeruitia, quæ iure communi non debentur, præſumuntur indebitè ſoluta, hoc quomodo intelligendum. 278 1.c
de præſtationibus annuis quas D.N. percipiunt, quid teneantur in conſcientia etc. etc.ibid.1.h.& 2.e
præſtatio, quæ iniuſta ſit.279.1.a
præſtatio annua vitalitia valet ad minus quintuplum eius, quod eſt quotannis præſtandum.395.2.d
*præſtatio in collatione beneficiorum per conſuetudinem immemorabilem fieri ſolita, poteſt probari per quamcunque iuſtam cauſam.118.2.e

PRAESTIMONIA.

Præſtimonia ſunt beneficia.312.2.e

PRAETERITA.

*Præterita perfectè acta non tolluntur per diſpenſationem ſequentem, etiamſi eſſe actus eorum pendeat à futuro euentu. 90.2.f

PRECATOR, PRECES.

Precator mendax carere debet impetratis immo, & puniri.50.1.e
*preces principis nudæ nõ ſunt iuſtæ cauſa diſpenſationis, niſi fundentur in iuſta cauſa.78.1.g
*preces quibus rogatur collator beneficii non inducunt ſimoniam, quando ſubeſt debita cauſa.139.1.d

PRESBYTER, PRESBYTERALIS, PRESBYTERICIDA.

Presbyter, qui vouit fieri tenetur adimplere votũ.641.1.b. poteſt tamen illud ab ordinario ritè commutari, quamuis illud votum continentiæ includat.ibid.1.c.
presbyterio pauca æquè bona excepta religione reperiuntur, vnde ad illud cõmutandum votum cauſa iuſta requiritur. ibid.1.d.& quæ illa.ibid.2.b
presbyteralem habitum geſtare, & presbyter fieri, qui vouit prius ſtatim adimplere tenetur, poſterius autem differre poteſt, niſi diſpenſetur.ibid.2.d
presbyter fieri, qui vouit, ſi commutatio facta fuit, debet eſſe iuſta alioqui votũ tenet.642.1.g.h. poteſt tamen expectare tempus 25. annorum ſi nondum illud attigit.ibid.2.g h
presbyteri Neapolitani, quomodo ſinguli teneantur ſoluere ſingulos aureos ducatos, vel non.738.1.e.& per tot.
presbyteris quanta corporis, & animæ mũditia conueniat.659.1.b.c
presbyteris continentia iure humano tantum inducta eſt.ibid.2.d
presbyteri ſimplices poſſunt ſacras veſtes exceptis corporalibus benedicere. pag. 744.2.g.h
presbyter Eccleſiam pollutam ſi nondum eſt conſecrata, poteſt expiare.ibid.2.g

Presby-

Digitized by Google

presbyteri,ne veſtes ſacras benedicant cõſuetudine inductum eſt, ſed non ornamenta altarium.ibid.2.h.& p.ſeq.1.a
presbyteri obligantur ad dicendas preces, quæ ſunt in Miſſali dum induuntur ſacris veſtibus.746.1.h.& 2.e.& per tot.
presbyter, quando eas omittendo peccat mortaliter, vel non.747.1.a.b
presbyter doctoratum in iure ciuili etiam, ſine licentia epiſcopi aſſumens nullam pœnam incurrit, peccat tamen illum capiens, ſine ſufficienti ſcientia.779.2.a.b
*presbytericidæ, quæ ſit à iure impoſita pœnitentia.480.1.g
presbyter attento iure diuino abſoluere poteſt quemcunque à quibuſcunq; peccatis.482.2.f
*presbyterum, qui occidit ſubito, cum vxore inuentum, non eſt excommunicatus, ſecus ſi maturo conſilio, id faciat. 519.2.d.& pag.ſeq.1.e. Vide ſacerdos.

PRECIVM.

Precium rei ideo maius non eſt, quia ex ea magna peruenit ad emptorem vtilitas, ſed quia venditor magnam perdit commoditatem. 367.2.a
precio per arbitros æſtimando emens aliquid ſi poſtea conueniat, vt ei precio aliquid addatur, fit iniuſta venditio. pag. 383.2.b.c
precium rei minuit pactum de retrouendẽdo,& magis ſi addatur aliud pactum de locando venditori.384.1.e.f
precium debet fieri, quoad conuentionem in pecunia, ſed non quoad ſolutionem. 398.2.h.& pag.ſeq.1.a
precia locationum ſoluenda tempore ſedis vacantis ob fructus quæſitos tempore vitæ præceſſoris, debentur præceſſori. 448.1.h
precium, rei venditæ debetur venditori, & res vendita emptori.ibi.ead.col.2. & lit. h.in fine.

PRIMICERIATVS.

Primiceriatus non eſt extinctus etiamſi per Papã vnitus, ſit menſæ capituli.357.1.d.& 2.a.per tot.
primiceriatu durante decanatus non eſt ſecunda dignitas, poſt epiſcopalẽ.ib.2.c.d
primiceriatus ille nunquam vacat. ibi.2.d

PRIMOGENITVS.

Primogenitus dicitur, qui primus natus eſt, ſiue poſtea alius naſcatur, ſiue non. pag.192.1.e

PRINCEPS.

Principem ſuis ipſum legibus obtemperare eſt æquum.208.1.h
[principi, quod placuit legis habet vigorẽ in his, quæ liberæ ſuæ poteſtati ſubijciuntur.]248.2.g
principes niſi beneficijs creuerint, nihil ſe præſtitiſſe putant 250.1.e
princeps,& monarcha, ſine aliqua legis cognitione, põt ſuç legi derogare.214 2.f.g
princeps voluntates poſtremas ſuorũ ſubditorum mutare poteſt, ſed id ſine iuſta cauſa fieri non poteſt.318.1.h & 2.e
principis, eſt cudere monetam, & illius precium ſtatuere.377.1.a
princeps poteſt priuatos cogere ad rẽ propriam vendendam propter publicã vtilitatem maximè ob Eccleſiæ commoditatem.386.1.h.& 2.e
[principum beneficia perpetua eſſe decens eſt,] ſed reuocari tamen ab alio, qui conceſſit poſſunt.469.1.b
princeps, non poteſt priuare ſubditum ſuum bonis ſuis ſine iuſta cauſa, vel ſua culpa.740.1.g
principes illi habent regalia à quibus non appellatur,& hi poſſunt gabellas nouas imponere.742.1.e
*princeps aliqua de cauſa peccata mortifera fieri notoriè, & publicè, permittere poteſt.379.1.c.d
*princeps etiam eccleſiaſticus non poteſt permittere aliqua peccata cum participatione lucri.380.1.h
*princeps ſæcularis, ſine permiſſione Papæ poteſt permittere Iudæis in ſuis terris habitantibus mediocres vſuras exercere.381.2.a.remiſſiuè, vide ibid.

PRIOR, PRIORATVS.

Priores pluſquam tres de vna natione aſſumi ſtatutum definiens, eſt iuſtum.33.2.d.& p.ſeq.1.e
Priores indigni nunquam ſunt eligendi, & ſi indigni eligerentur huius ſtatuti cauſa eſſet relinquendum.34.1.g.h

Digitized by Google

Prior habens curam animarũ exercẽdam per alium non tenetur intra annum ſacerdotio inſigniri.80.1.e.f
prioratus, cui annexa, eſt cura exercenda per ſe,& cui exercenda, per alium valdè differunt.ibid.ead.col 1.lit.f
prior Eccleſiæ collegiatę habens dignitatẽ, vel canonicatũ in cathedrali, non debet pręcedere alias dignitates in choro,& capitulo,ſed alijs in locis.185.2.a b.& ib.d
prior regularis licet nullum dominium bonorum habere poſſit, adminiſtrationẽ, tamen eorum habere poteſt.261.1.a
prior,qui de duabus partibus bonorũ,quas Titiuseius nomine adminiſtrabat diſpoſuit,dum moreretur, tertiam ipſi Titio donaſſe præſumi non debet.ibid.1.b.c.d
prioratus multæ Eccleſiæ ſæculares appellantur.317.1.d

PRIVANDVS.

[Priuandus te ſua nemo,eſt antequam audiatur]247.2.d

PRIVILEGIVM.

Priuilegia non extenduntur extra perſonas,vel caſum proprium.101.2.b
priuilegium, vt operetur aliquid contra ius cõmune,fatis eſt,in reliquis reſtringendum.ibid.2.d
priuilegium ordinandi non ſubditos epiſcopis eſt conceſſum per cap.9. Concil. Trid.ſeſſ. 23.de reform.101.2.b
priuilegiorum derogatio,cum fit per viam legis clauſula generali contenta eſt.pag. 508.1.g
priuilegij vim habet conſuetudo immemorialis.512.2.g
priuilegium dato aliquo, quod operetur non debet ad aliud extendi ad id,in quo inuenitur eadem ratio.560.2.f.g
priuilegium perſonale ſequitur perſonã, & extinguitur cum ea.620.1.f
priuilegio concedi poteſt, quod iure communi conceditur.691.2.a
priuilegia dato aliquo,quod operetur ſunt reſtringenda.772.2.g
priuilegium perſonale non extenditur vltra proprietatem verborum.773.1.d
*priuilegia conceſſa miſerationis,pietatis, & alimentorum cauſa nõ tolluntur per derogationem generalem.411.2.a.b
*priuilegium ſi allegetur accedente immemorabili poſſeſſione cẽſetur probatum. 413.2.c
*priuilegia dato, quod aliquid operentur ſunt reſtringenda,quę ſcilicet,ſunt odioſa non fauorabilia.421.2.b.c.& in quibus non eſt eadem ratio.423.2.a
[priuilegij tenor ſeruandus non extendendus 425.1.a
*priuilegium magis, eſt reſtringendũ quã lex,& ſtrictius interpretandum. 430.1.e
priuilegium non nocet ei contra,quẽ conceditur,donec ei intimetur.ibid.ead.col. 1.& lit.e.& f

PROBATIO.

Probationis annus in religione debet eſſe continuus,515.1.c.d.& in legitima ætate continuatus.ibid.2.a
*probatio dubia, non releuat communiter,ſed fallit quando in vtroque intellectu concludit.354.2.e

PROCEDERE.

*Procedendi legitimè,quę vię ſint,& quibus modis,quis conueniri poſſit. pagina 109.2.a.b

PROCVRATOR.

[Procurator legitimè conſtitutus,poteſt agere illa,ad quæ eſt conſtitutus.]pag.79. 2.b
procurator epiſcopi,qui loco illius intereſſe Concilio poteſt,& ſi alij voluerunt etiam decidere, non debet præcedere abbates.191.2.a
procurator,item abbatis poſt abbates ſedère debet.ibid.b.c
procurator, pro vtilitate mandantis mutuans non obligatur.201.1.a.b
procurator ratione ſocietatis conſtitutus ſocietatem obligat.204.2.g.h
procuratoris mandatũ expirat morte concedentis, & beneficiarij lite conteſtata. 265.2.c
procurator dominus litis cum fit,fit ſolum quoad non requirentia ſpeciale mandatum.ibid.1.d
*procurator non tenetur monere principalem agentem de defectu quodam in gratia impetranda omiſſo.157.2.b

por-

*Procurator cui mãdatũ eſt, vt pecunias Romæ accipiat ad cãbium ad expediẽda aliqua negotia an poſſit ea à ſe accipere,& pretium cambij exigere quæritur,377.1.a.& reſoluitur, ib.1.c

procurator lucrum hoc capere non poteſt ratione lucri ceſſantis,ſed per viam contractus emptionis, quo præſenti pecunia abſens minoris emitur, ib.c,& quibuſdam alijs modis,ib.d

*procurator hic poteſt accipere quantum campſor iuſtè poteſt accipere, 378.1.e.f

PRODIGVS.

Prodigo, & diſſipatori non eſt ipſo iure bonorum adminiſtratio interdicta ſed interdicenda,351.2.c

PROFESSIO, PROFESSVS.

Profeſſio tacita per geſtationem habitus indiſtincti quando fit,219.2.b

profeſſio tacita fit per geſtationẽ habitus, quia qui poſt annum geſtat habitũ præſumitur habere animum profitendi,pa. ib.2.c

profeſſionem non vitiat in religione militari anni nouitiatus omiſſio,220.2.h

profeſſio quę ob metum eſt nulla per ordinis ſuſceptionem,vel alia nõ ratificatur, 216.2.e

profeſſio eius mulieris quæ à perpetuo carcere liberata eſt,ſi fieri vellet monacha eſt valida,217.1.d

profeſſio ante 16. annum in qualibet religione facta eſt nulla,218.1.g. h.& ante annum nouitiatus expletum, ib.h

profeſſio ob metum etiam reuerentialem eſt nulla,ib.2.e

profeſſio excommunicati,& ad ratiocinia obligati valet,496.1.g

profeſſionem faciens ſecũdum aliquam regulam approbatam tria vota facit paupertatis,caſtitatis,& obedientiæ,p. 505. 1.c

profeſſio nulla ante annum probationis valet,509.1.d.& 2.a

profeſſio tacita quando fiat,ib. 2.b

profeſſio tacita nõ tollitur per renũciationem beneficij,510.2.f

profeſſio tacita fieri cenſetur,vbi regularis habitus ſemper defertur, licet expreſſa nunquam emittatur,511.1.e

Index Conſ. Nauar.

profeſſio nulla poteſt eſſe vera ſine animo profitendi coram Deo, 512.2.h.& 2.c

profeſſio tacita ſupplet expreſſam,& profeſſio tacita fit per delationẽ habitus tẽpore legitimo ſine proteſtatione contraria voluntatis,ib.2.h.& p.ſeq.1.a

profeſſio eius non eſt valida qui decẽ menſes in vno cœnobio fuit,& poſtea aliud ingreſſus poſt 2. menſes profeſſus eſt, p. 515.1.b.c

profeſſio non fit ante 16.ætatis annum, p. 516.2.g

profeſſus nemo fit per ſacram ordinationem, nec quod quis ſe immiſceat actibus profeſſorum, 517.1.c

profeſſus eſt tacitè qui duos annos continuos habitum tulit in Conuentu fratrũ conuentualium,518.1.f g

profeſſus tacitè expetere poteſt vt expreſsè profiteatur, ib.g. vide Minores. Profeſſio tacita non fit ſi expreſsè, vel tacitè conuentus nouitio dicat eum non futurum profeſſum,donec expreſsè profiteatur,p. ib.2.g.h

profeſſio ante 16.annũ eſt nulla,& nõ validatur per aliquorum annorũ in ea religione manſionem, 520. 1. g. h.ſed in foro exteriori poſt quinquẽniũ à ſuſceptione habitus nullus auditur,qui Profeſſionis nullitatem vult opponere,ib.2 f.g.ante quinquennũ iuſtè impeditus, poſt illud poteſt reſtitui ad Profeſſionis nullitatis probationem,ib.2.h

profeſſio eius qui ante 15. annum,vel poſt ingreſſus religionem anno 16.facta,valida eſt iure communi,521.2. d. ſed an ſit valida in religione vbi ſtatutum eſt, ne profeſſio fiat ante 18.annum non aſſeritur,ibi.d.& p.ſeq.1. e

profeſſio inualida non validatur per factã ordinationem neque per admiſſionem ad actus profeſſorum.522.1.e

profeſſio ſic inualida non ratificatur per conſuetudinem religionis, qua ita profeſſi tolerari ſolent,ib.2.h

profeſſio ne fiat ante annum probationis completum ſtatutum eſt in fauorem potius priuatum,quam publicum, 523. 1.c

profeſſio,[eſt contractus quidam obligatorius ex parte religionis, & religioſi,] 524.2.f

profeſſio vt non valeat nullum Capitulũ generale ſtatuere poteſt, ſi iure communi illa valitura eſſet,526 1.g

Vu pro.

Digitized by Google

profeſſionem expreſſam annullat defectus conſenſus,& multo magis tacitam p 727.2 b
profeſſio nulliter facta non ratificatur per conſenſum profitentis,neq. per admiſſionem ad actus profeſſorum,528.2.h
profeſſio ante 16.annum non valet nec ratificatur per perſeuerantiam in religione,niſi ſciens eius valorem nullum eam ratificet,529.1.c.d
profeſſiones tacitas Concil. Trident. non tollit.530.2.g
profeſſio in vno monaſterio poſt ſex menſes facta non valet,etiamſi in alio monaſterio eiuſdem ordinis,ſine licentia dimiſſus ſex alios menſes manſerit, p.531 2.a.b
profeſſus cēſendus nō eſt alicuius religionis,qui virtute alicuius breuis tranſiuit ex vna religione in aliam,ibi.2.d
profeſſio facta ante annum probationis expletum,ab eo qui ignorabat decretum Concilij Tridentini,eſt nulla, 532. 2.h.& p.ſeq.1.a
profeſſio facta putè eo momento quo fit valet,aut non,533.2.d
profeſſio eius qui ſex menſes in cœnobio vixit,& ſex alios menſes alibi cum debita licentia an ſit nulla,quæritur,534.2.e f.& reſoluitur affirmatiuè,ib.2.h
profeſſio ante 16.annum,& ante probationis annum completum facta eſt nulla, p.537.1.c
profeſſus tacitè non eſt,qui per annum integrum intra monaſteriū, vel extra de licentia habitum non geſtauit.ib.1.c.
profeſſionem nouitiorum Eccleſiæ Cathedralis regularis recipere aliquando ad epiſcopum,aliquando ad Capitulū ſpectat,& tunc quid faciendum,538.2.g.h
profeſſionem recipere magis ſpectat ad Abbatem, quam ad conuentum de iure p.539.1.a b
profeſſum facere non poteſt,nec ſolus Abbas, nec ſolus conuentus, quando ad vtrumque hoc ſpectat,ib.2.c
profeſſus religioſus vt quis ſit quid facere debeat,542.1.f
profeſſionem facere in manibus epiſcopi non ſufficit,ib.2.f
profeſſio facta in manibus eius,qui nō poteſt incorporare religioni, eius nomine recepta qui poteſt incorporare eſt valida,543.1.b.
profeſſio tacita per delationē habitus non fit,niſi tria concurrant,ib.2.b
profeſſio facta in ordinibus non mēdicantium ante probationis annum completum ante Concilium valida, 547.2.b.& 549.2.d,& p.ſeq.1.e
profeſſionē intra annum,& poſt eam faciens mortaliter peccat, cum profeſſio ſit actus heroicus,548.2.f
profeſſionis ſchedulam legens abſque animo profitendi, non eſt verè profeſſus, ead.col.2.& lit.f.& g
profeſſionem nullam videtur approbaſſe qui eſt virtute illius ordinibus ſacris inſignitus,& diu prælatus fuit,ib.ead.col. & lit.g
profeſſus non eſt qui fictè religionē ingrediens poſt 13.menſes ex ea egreditur,p. 549.c.d
profeſſio facta cauſa habendi beneficium eſt valida,ib.2
profeſſio facta per dolum in vtroque foro valet,550.1.e
profeſſio non poteſt conſiſtere ſine animo ſe obligandi Deo,& religioni, ibidem. 1.g.h
profeſſio facta ab eo qui Gallico morbo laborat eo tacito eſt nulla per ſtatutum religionis,& valet per ius commune,poteſt tamen profeſſus is à ſuperiore puniri,552.1.e.f.exire tamen ipſe ſine licētia non poteſt,ſi profeſſio valuit,ib.1.f.g
profeſſio ob defectum conſenſus nulla,eo adueniente cenſetur valida,553.2.c.d
profeſſionem nullam non reddunt deceptio,& dolus,554.1.e
profeſſio ante annum probationis facta in quocunq. ordine poſt Concilium nullius plane effectus.etiamſi ſit de conſenſu partium facta,565.2.a.b
profeſſus non eſt qui genere cum eſſet Iudæus proteſtatus eſt ſe talem non eſſe, cum aliter eſſet à profeſſione reijciendus,587.2.c.d
profeſſio nulla in foro poli eget declaratione in foro fori,588.1.e.f
profeſſio expreſſa quatuor requirit, & quæ illa,& tacita etiam,& quæ illa,589 2.a.b.& per tot.
profeſſio,quę inualida, & primo ante annum 16. ſecundo ante annum probationis expletum, tertio anno illo non expleto continuè, quarto metu facta etiā reuerentiali.590.1.e.f

profeſ-

Digitized by Google

Profeſſio nulla non ratificatur, niſi ab eo, qui eam nullam eſſe ſcit.ibid.1.h
profeſſio tacita non fit per annalem geſtationem habitus ab eo, qui ſemel expreſſè profeſſus eſt.ibid.ead.col.1.& lit.h
profeſſio tacita valida, vt ſit quid requirat. ibid.2.f.g.h
profeſſio inualida quomodo fiat valida.p. 591.1.a
profeſſionem inualidam, qui fecit,& non ſolum eam non ratificat,ſed exit, & ducit vxorem eſt tutus in conſcientia.ibid. 1.a.b. & ſcandalum inde ortum eſt ſcandalum puſillorum, & poſtea Phariſæorum.ibid.1.d.& 2.a
profeſſio metu reuerentiali facta eſt nulla, & ante annũ nouitiatus completũ, poſt ſecundam habitus ſumptionẽ ſi bis ſumptus eſt.594.1.h.& 2.e.f.& per tot.
profeſſio eius,cuius vxor publicè adultera ta eſt,tacito m̃ſmonio, valet. 599.1.a.b
profeſſio bigami cõiugati,cuius vxor adulterata eſt publicè, valet, niſi conſtet aliter 601.1.c
*profeſſio regularis tollit irregularitatem ex defectu natalium ortam quoad ordines.non quoad dignitates.90.1.c.f
Vide regulares,monachus,&c.

PROHIBITVM.

*Prohibito vno videtur prohibitum illud, quod eſt præambulum ad illud, in quo eadem ratio militat.323.1.a

PROMISSIO, PROMITTENS.

Promiſſio legitima,& deliberata abſq; dolo,& metu facta,eſt ſeruanda.199.2.d
*promiſſio facta iuſto metu non reſcinditur.217.1.d
*promiſſio generalis ſola intentione illicita nõ includitur ſub extrau. Greg.XIII. 505.2.b.c.d
*promittens etiam abſens pro ſitena ſolicitatori alicuius beneficii 20.vel 40. ſcuta in illam extrauag.incidit, ſed excuſatur ob ignorantiam 506.1.g.ſed præſens illam ſciens non, vnde indiget condonatione pænarum,& reualidatione gratiæ.ibid.1.h.& 2.e
promiſſio conditionalis dandi, ſi intra tale tempus gratiam obtinuerit,& ſi deficiẽte conditione nulla ſit,comprehenditur tamen ſub illa extrauag.ibid.2.g.h
*promiſſio conditionalis neminem obligat ante conditionis aduentum: poteſt tamen eſſe mala, & delictum dignum pæna,& caſtigatione.507.1.d
*promittens, & promiſſionem acceptans pro gratia temporali à Papa obtinenda ambo ſunt excommunicati. 525.2.c.d
promiſſio non ſolum fit per actum exercitum,& ſignatum, ſed per ſolum actum exercitum.629.2.c
[promiſſio Deo mori in religione] qui dixit vouit religionem. 631.1.a.b. ſed poteſt ingredi,quam voluerit.ibid.1.d
promiſſio facta Sancto de aliquo bono, non eſt votum, ſed materia voti, hoc quomodo ſit intelligendum.632.1.f
promittere Deo in manibus alicuius homi nis,quod faciet aliquid boni, & promittere homini,quod faciet idem bonum, differunt.ibid.1.g
promiſſio generis,aut non valet,aut vt valeat debet habere fines certos à natura, vel homine deſtinatos.644.1.h.& 2.e
promiſit,qui duo alternatiuè,tenetur alterum illorum adimplere.648.2.g
*promittens mulieri præſertim virgini ducere illam in vxorem,etiam abſque animo decipiendi,tenetur illam ducere.p. 21.2.d.& 22.1.e
promiſſio geminata plurimum operatur. 355.2.b
promiſſio rei,quæ iure impleri nõ poteſt, non valet.66 2.g.
*promiſſio rei ſacræ non valet, niſi adſit iuramentum, & conditio, ſi ex priuilegio, ſeu diſpenſatione principis res fieret profana.68.1.e
*promiſſio poſt tres annos facta reſignanti ad inopiam redacto opus caritatis nõ confidentia eſt.202.1.b.c
*promiſſio per verba iactatoria, & generalia facta non obligat.207.1.
promittens dare curiali aliquid pro gratia apud Sed.Apoſt.impetranda non acceptanti promiſſionem,niſi pecunia deponatur, non excommunicatur ratione pacti,ſed ſic ratione promiſſionis.505.1.a. ſed excuſatur ratione ignorantiæ. ibid. 2.c
promiſſionis mediator, qui diceret 100. ſcuta amicus meus dabit,&c. non incurrit excommunicationem.505.1.a.b

Digitized by Google

PROPOSITVM.

Propoſitum intrandi religionem etiam ſit mum non eſt votum obligatorium.pag. 549.1.b

propoſita quælibet frequenter iterata voto non æquipollent.627.2.c.d

propoſitum nullum quamlibet firmum, nec deliberatio quamlibet reſoluta efficit votum.628.2.e

proponere etiam firmiſſimè intrare certã religionem non eſt vouere.630.2.e

PROPRIVM.

Proprium, quod regulares habere vetantur quale ſit.705.2.d & p.ſeq.1.e

proprium ad habendũ religioſo Papa diſpenſare non poteſt, ſicut poteſt ad votum caſtitatis 706.1.e

proprium improprium 1. adminiſtrationem aliquam bonorum pecuniariorũ regulares habere poſſunt cum licentia. ibid.1.f

proprium quomodo regulares de ſui Superioris licentia habere poſſint, probatur ex iure.707.1.d.& 2.a.b.per tot.

PROTESTATIO.

Proteſtatio animi declaratiua operatur, vt actus dubii eam ſequentes intelligantur ſecundum illam.537.2.a

[proteſtatio facto contraria tollitur.] pag. 548.1.e

*proteſtatio animi declaratoria, etiam ſi ſit facto contraria iuuat.256.2.e

PROVINCIALES.

Prouinciales dicuntur non qui ex prouincia ſunt oriundi, ſed qui incolunt prouinciam.31.1.d.& 2.a

PROXENETA.

Proxeneta ne vltra precium iuſtum recipiat remedium.381.1.c

proxeneta, quià mercatore plus accipit, quam ſibi debeatur eo quod metuat ne ducat ad alios mercatores aduenas non peccat.380.2.h.& p.ſeq.1 a

proxeneta quando ad reſtituẽdum teneatur, quod accepit vltra iuſtam mercedẽ à mercatore,& quando non.382.2.f

proxeneta, vel mediator non tenetur mandato, vel obligatione deſcendenti ex cõtractu, qui fit inter partes eo mediante, & conſulente,505.1.b

PVBERES.

*Puberes, qui iam ſint, etiamſi ad pubertatis annos non peruenerint.30.1.g.h

PVBLICA HONESTAS.

*Publicæ honeſtatis impedimentum oritur inter cognatos ſpõſi cum ſponſa maximè ſi ſit nubilis.11.2.c.& inter cõſanguineos ſponſæ cum ſponſo.ibid.1.d. de hoc impedimento quidnã ſtatuerit Cõcilium Tridentinum.12.1.e

Publicæ honeſtatis impedimẽtum manet, vt erat ante Concilium in matrimonio rato,& nõ conſummato, quod quidam ſponſalia de præſenti vocant.ibid.1.f.g

publicæ honeſtatis impedimentum quomodo differat ab impedimento affinitatis.65.2.g.h.

PVER, PVELLA.

Puer, qui deſperatione motus ingreſſus eſt monaſterium, & poſt multa profeſſus eſt, verè religioſus eſt.536.2.c

puellam emiſiſſe votum ingrediendi religionem non præſumitur, eo quod parentes eius eam in conſortium monialium inducant.546.2.g.h

puellam ingredi monaſterium cogens vſque ad ætatem nubilem eſt excommunicatus per Conc.Trid.500.2.f.ſi tamen per ignorantiam legis obſcuræ hoc fecerit, neque peccauit mortaliter, neque excommunicatur.501.b.c

puella iudicatur inops, cui pater reliquit teſtamento 100. florenos in auro, quãuis certo ſperaret matrem, & executores longè plura ei daturos.61.2.b.c.d.& diſpenſatio, quæ obtenta fuit, vt ea de cauſa nuberet conſanguineo iudicatur valida.62.1.f

*puer, qui ludens cum alio ludo lapidum eum occidit quõ ſit irregularis.285.2.b

*pueri coquinæ iuſſu coqui deferentes donaria amicis ipſius, inuito domino, peccantes non ſunt abſoluendi, niſi velint deſiſtere.324.2.e.f

PVPILLVS.

*Pupillus proximus pubertati contrahere poteſt,& cõtrahendo obligari,26.2.g

PVRGATIO.

*Purgatio canonica fit cum iuramento,& tollit infamiam, & ſuſpicionem præcedentem,435.1.d
purgatio de vehemẽti non eſt abiuratio, ſed iuratoria cautio,ib.2.b
purgare ſe, & velle ſe purgare purgatione vulgari,graue peccatum eſt,436.2.f

PVRGATORIVM.

*Purgatorij à pœnis an citius liberetur qui legauit 100. miſſas ſi illæ citius dicantur, vel tardius ſi tardius, concluditur tardius,484.1.c.& g.h
in Purgatorio nullum eſt meritum nec demeritum,ſed ſic remiſſio peccatorum, ib.1.f
in Purgatorio debitor non manet donec eius debita ſoluantur, ſed fieri põt, vt ob non ſolutionem retardetur, ib.2.g.h

PVRITAS.

Puritati conſcientiæ non deeſſe debet diſcretio rationis,181.2.a

Q

QVÆ.

QVę per accidens ac minus principaliter contingunt, non ſunt attendenda,324.1.g

QVAESTORES.

*Quæſtores S. Antonij non prohibentur à Conc.Trid.pro ſe,& ſuis ægrotis eleemoſynas quærere,485.2.a
Quæſtorum abuſus in Conc. damnantur, 486.2.f.g

QVALIFICATVM.

Qualificatum cum quid requiritur, non ſufficit illud eſſe ſimplex,110.1.h.& 2.e
quod probatur multis exemplis, ibi.ead. col.1.& lit.h.& 2.e

QVILIBET.

Quilibet,præſumitur ſe ſuoſque magis diligere quam extraneos,34 r.1.a

QVOD.

Quod tibi fieri non vis alteri ne feceris explicatur,386.2.h
Quæ ſibi fieri nollent multis alijs faciunt ſine peccato,388.2.f
[Quod ſemel placuit amplius diſplicere non poteſt.]708.1.h

R

RAPTOR, RAPTVS.

*RAptor nõ eſt quem vigor ſequitur, licet eam ſtupret,318.2.f
Raptus pœnam non incurrit, qui virginẽ ſtupratꝫ,ſi eam alium in locum non trãſferat,ib.ead.col.& lit.
raptus nõ committitur ſine violẽtia,ib.1.h
rapta dicitur,[quæ contra voluntatem patris ipſa volẽte à domo abſtracta fuit.] 319.1.d.
raptor non poteſt raptam ducere,niſi fuerit ab eo ſeparata, & in tuto loco poſita, ib.paulò ante.1.c
*raptus non poteſt eſſe ſine violentiã, quã tamen arrulisse cenſetur qui per munera à domo patris abduxit, 320.1.f
* raptus in infamia qui vult diſpenſari nõ debet exprimere inceſtum cum rapta commiſſum,321.r.a
inter raptum, & raptam ſint ne prohibita ſponſalia,quęrit,& reſoluitur, ib.2.c.d
*raptorem inter,& raptam cur matrimonium non eſſe Cõcilium Tridentinum ſtatuerit,322.1.h

RATIHABITIO, RATIFICATIO, RATVM.

[Ratihabitatio retrotrahitur,& mandato comparatur,]205.2.a
ratificatio actus iure inualidi vt teneat, neceſſe eſt vt illum exercens ſciat illum eſſe vllum, & poſtea illum exerceat, p.213.2.d
ratificare actum metu factum quis non videtur,quoties alia cauſa quam ratificandi actum occurrit,214.1.c

* ratificatio habet locum in delictis etiam in ſimonia.125.2.c
[ratum habere non poteſt quis quod non eſt geſtum ſuo nomine.] 543.1.d.

REDITVS.

Reditus ſuos facilè recuperabiles Dominũ, vel collegiũ alicui dare cum pacto. vt collector eorũ ei aliquid ſoluat vſura eſt 368.2.h. & p.ſeq. 1.a. & per tot.
Redituum illorum, collectori debetur merces iure naturæ.369.1.c.

REGES, REX.

Reges noſtri ſæculi non habent maiorem poteſtatem quam habuerunt illorum prædeceſſores ethnici. 232.2.g
Reges ſubditi ſunt pontifici quoad ea quæ pertinent ad religionem, & ad ſuam, ſuorumque ſalutem.ibid ead. col. 2. & lit. g. & h.
Rex nullus poteſt ea conferre, quæ ſunt eccleſiaſticæ poteſtatis. 234.1.h

REGRESSVS.

* Regreſſus in priſtinum ius eſt valde fauorabilis.563.2.b
*Regreſſum habens ſi vigore regreſſus beneficium adipiſcatur, & illud denuo reſignet, non habebit amplius regreſſum. 148.1.f.g.

REGVLA, REGVLARIS.

Regula nulla eſt tam generalis, quæ non patiatur aliquam exceptionem præter vnam, 270.1.h & tomo 2.558.2.f
regularis non mutat ſtatum legitimè parochiam accipiendo,310.2.g
regularis reſidens in ſua parochia, debet obedientiam epiſcopo non prælato, ibi. ead.col.2.& lit.g
regularis ſuperat rectorē ſtatu, & officio, 311.1.b
regularis poteſt dare de rebus monaſterij cum licentia expreſſa, vel tacita ſuperioris,313.2.d
*regulares poſt Conc.Trid.an poſſint celebrare tempore interdicti in feſtis ſuorum Sãctorum,&c. quæritur, 411.1.a.b aſſeritur non poſſe, & illorũ priuilegia nihil in hac re illis prodeſſe, ib.2.c.d
regulares qui ante Concil.nimis laxè viuebant, poſt illud, poſſunt ad ſeruandam ſuam regulam compelli, ib.2.d
*religioſi ſunt parochorum coauditores, & ſic interdictum, quod illi ſeruant, debent ſeruare,412.1.h
regulares habentes beneficia non tenẽtur communiter ſuis conuentibus eorũ fructus dare,ib.2.f
*religioſorum exemptorum,& non exemptorum differẽtia,& vt epiſcopi de exẽptis cognoſcere non poſſint per Concilium 416.1.b.& 2.e
*regulares an poſſint virtute Iobelæi confiteri ſacerdotibus approbatis ſecularibus quæritur,& reſoluitur,420.1.g.h,& 422.1.a.b. ſed hoc limitatur, ibid 421.2. d.A.
regularis exemptus non poteſt ſe ſubdere alteri prælato ſine ſui ſuperioris licẽtia, ſed fallit in eo, cui ſecundum ius antiquum ſubeſt.ib.paulò ante, col.1.lit.c
*regulares debent examine præuio ab epiſcopis ordinari,422.2.g
*regularis priuilegium habens audiendi confeſſiones,& illud amittens per bullam Cruciatæ, quod tenetur ipſe accipere bullam, vt poſſit ſuo priuilegio gaudere,& quando penitentes,424.2 h
regulari translato cõceſſa à Papa diſponendi licentia de bonis quæſitis extra monaſterium comprehẽdit donationes inter viuos factas in vſus pios,444.1.g.h.& 2.e
regularis trans latus ad beneficium, ſæculare deſinit eſſe ſubiectus ordini ſuo, pa. 457.2 c
regulares exempti non ſubſunt epiſcopo, ita vt poſſint ſine eius conſenſu ſepulturam dare,479.2.a.b
*regulares exempos epiſcopus excõmunicatos denunciare non debet, etiamſi id fecerint per quod excommunicatio incurritur, 495. 1.b. ſed à Pœnitentiario maiore etiãſi factum ſit notorium in foro conſcientiæ abſolui poſſunt,ib.1.c
*regulares quibus ſub pœna excommunicationis vetitum eſt ad quaſdam moniales ſcribere, ſi vnus ex eis ſcripſerit, & literæ ad Monialem non peruenerint,non eſt excommunicatus, p.513.1. c.d.
regularis poſt trãſitẽ ad arctiorem ordinẽ petita licentia ſed non obtenta. 556.2.e

Regu-

Regularis, vt poſſit tranſire ex vna religione in aliam plura requirũtur in foro interiori, quam exteriori. 557.1.a

regularis nihil vllo modo proprium habere poteſt. 559.1.b. & quicquid quærit, Deo, ſedi Apoſtolicæ, & ſuæ religioni quærit. ibid. 1.c

regularis translatus ad aliud monaſteriũ nihil poteſt ad illud tráſferre, niſi quantum ei ſedes Apoſt. permiſerit. ibi. 2.a. veſtes ſolas, & inutilia quædã ſcripta, & reliqua, quæ priori ſuo p̃lato non ingrata futura ſperat transferre põt. ibid. 2.c

regularis ex ordine Præmonſtratenſi tráſlatus ad ordinem S. Spiritus de Saxia, poteſt in eo remanere non obſtante Bulla Pii V. 561.2.c.d

regularis, an legitimè translatus de vna religione in aliam teneatur iterum profiteri, quæritur. 562.1.g. & reſoluitur affirmatiuè. ibid. 2.e.f

regularis translatus ad aliã religionem, vt fiat prælatus, depoſita prælatura fit monachus poſterioris ordinis. 567.2.b.c

regularis translatus poteſt tenere beneficia ordinis poſterioris, niſi fuerit de Mẽdicantibus. 568.1.e.f

regularis ex mendicantibus translatus ad canonicos regulares ante profeſſionem debet facere probationis annum. 569.1.d. & 2.a

regularis non poteſt manere extra monaſterium, niſi de licentia ſuperioris iuſta de cauſa facta. ibid. 2.d

regularis tráſlatus ad laxiorem poteſt inſeruire beneficio curato cum licentia ſuperioris ſi ſit aliqua illius rei vtilitas. p. 570. 1.e. poteſt etiam ad manendum extra monaſterium, & inſeruiendum curato illi beneficio à Papa facultatem petere. ibid. 1.f

regulari manendi extra clauſtrum neceſſitatis parentum ſubuentio eſt iuſta cauſa. 573.2.b.c

regularis morbo laborans, qui cõmodè in ſuo monaſterio curari non poterat, poteritne ad domum medici, vt ibi curaretur mitti, quæritur. 571.1 b. & reſoluitur affirmatiuè. ibid. 1.d

regularis põt exire de monaſterio, & manere extra illud iuſta de cauſa. ibid. 2.a

regularis iuſta de cauſa habitum dimittere poteſt, ſicut & clericus. ibid. 2.b

regulari prædicatori iuſta cauſa eſt dimittendi habitũ, & prędicandi ſi mater eſt inops, & quod nemo eius regionis linguam calleat. 572.2.h

regulari beneficium ſimplex iuſta de cauſa dari poteſt. 573.1 c

regulari ægroto quomodo ſit prouidẽdũ. 574.2.f

regularis poteſt eſſe vicarius epiſcopi, & eius cubicularius. 575.2.d

regularis poteſt dari ebles pro monaſterio. ibi. paulo ante. ead. col. & lit.

regularis eiectus nõ tenetur ferre habitũ, ſed dimiſſus ex cã ſic. 578.1.h. & ib. 2.e.f

regularis tenetur habitũ ſuæ religionis patentem portare. ibid. ead. col. 2. lit. f

regularem priuare habitu, et eiicere perpetuò ex ordine poteſt Prælatus. præcipere autem, vt arctiorem ordinem ingrediatur, non. 579.1.c

regularis eiectus ab ordine, an ſubiaceat epiſcopo ſuo. ibid. 2 b

regularis incorrigibilis eiectus è monaſterio quomodo tutò in ſæculo eſſe poterit. ibid. 2.c.A.

regularis eiectus nõ eſt liber ab obediẽtia ſui prælati. 580.1 e.f. Eiecti docendi, & prædicandi officium nõ poſſunt exercere, niſi habeant parochialem Eccleſiam. ibid. 1.h. & 2.c.A. Eiectus poteſt intrare quamcumque religionem ſine licentia, ac ſi nunquam fuiſſet religioſus. 581.1.a

regularis eiectus cogi non poteſt à confeſſario, neq; à iudice fori exterioris, vt redeat ad ſuum monaſterium. 582.1.h. & 2.e. nec poteſt cogi ad ingrediẽdũ aliud monaſteriũ, nec tenetur rogare, vt iterum in ſuo ordine recipiatur. ibid. 2. ead. lit. e. & f. eiectus ab ordine, & ordinatus diaconus poterit à ſuo ordinario presbyterio inſigniri, niſi irregularitas, vel quid aliud obeſt. 586.1.e.f

regularis virtute iuris communis tranſire poteſt de laxiore ad arctiorem cum licẽtia ſui ſuperioris. 588.2.f g. ad laxiorem tranſeundi ſolus Papa cum cauſa facultatem dare poteſt. ibid. 2.g

regularis beneficiarius, poteſt de fructibus ſui beneficii diſponere æquè, ac ſæcularis. 704.2.h. & p. ſeq. 1.a

regularis ſimplex quærit ſuo monaſterio. 704.2.h. alii alius 705.1.c.d. & ib. 2.a

regularis ſimplex de nihilo poteſt diſponere ſine licentia, beneficiarius autem ſic. ead. p. 705.2.b.c

Regularis,cui prælatus beneficium aufert, quia vult, poteſt opponere eum malo animo id facere.709.2.c.d
regulari poteſt concedere Papa,vt 500.aureos poſſit in vſus pios impendere, ita vt à nullo prohiberi poſſit.710.2.e
regularis fugientis ex monaſterio ſine licentia pœnæ.711.1.c.d.& 2.a.b.per tot.
*regularis renuncians beneficium regulare cum pacto,vt ſibi conferatur aliud pro recompenſa, eo ipſo eſt ſimoniacus realis.158.2.e. largiri tamen potuit pecuniam ne inquietaretur in ſecundo beneficio,ſi illud canonicè adeptus fuiſſet ibid.ead.col.& lit.& lit.f
*regularis ante ætatem presbyterio inſignitus ſit ne irregularis ex ſeſſione in choro inter ſacerdotes,& ſimilib. quæritur,& 394.2.f. & reſoluitur negatiuè. 395.1 b
*regularibus peculia habere rerum mobilium cum licentia Papæ, vel prælati nō eſt prohibitum.233.1.a.b
regularis canonicus qua ratione proprium habere poſſit.ibid.2.a.b
*regularis,qui de quadam muliere interfecta dixit aliquid, ex quo delatus eſt ad iudicem interfector, & occiſus, non eſt irregularis.300.1.c
*regularis congregatio, an habeat facultatem cognoſcendi de hæreſi, & ſtatuendi de ea,quæritur. 244.2.e.f. & reſoluitur negatiuè.ibid.1.g.& p.ſeq.1.d.
regularis illa congregatio non poteſt augere pœnam de eo crimine,de quo non poteſt cognoſcere,ſed ſic de iis,de quib. poteſt cognoſcere.ead.pag.245.1.d
*regularis côuerſus dimiſſo habitu ſe immiſcens enormibus, perdatne priuilegium fori quæritur.434.1.e. & reſoluitur negatiuè.ibid.1.h.& 2.per tot.
*religioſus conuerſus æquè gaudet priuilegio fori,ac alius clericus.435.1.a
*regularis ante ætatem promotus, poſt ætatem competētem celebrare iuſſus, & in vltimo loco presbyterorum ſedere, cum ad agēdas gratias ſurrexiſſet, vt locū digniorem occuparet, duos religioſos pepulit,fuit excōmunicatus, & grauiter peccauit 519.1.c.d.& 2.a.b
*regula nulla eſt tam generalis, quæ non patiatur aliquam exceptionem præter vnam.pag.558.2.f.& tomo primo, pag. 270.1.b

Reipublicæ.

*Reipublicæ intereſt, vt digniores ad publica munera eligantur.515.1.d. & delicta puniri.521.2.a

Religio, Religioſus.

In religionibus non deſunt aliqui ſeminantes odia inter homines diuerſarum nationum.37.2.d
religioſi non tenentur obedire prælatis in omnibus,ſed ſecundum regulam.ibi.2.b.appellare ab eo poſſunt.39.1.a.b
religioſus in vno monaſterio receptus, & filius eius factus non poteſt cogi ſine ſua culpa, vt ad aliud trāſeat, niſi per ſpeciale ius ſit ſtatutum contrarium. ibidem 2.a.b
religioſorum exceptio pertinet ad prælatum,& conuentum.40.1.e
religioſi ſolemnizantes matrimonia non ſolum ſunt excommunicati, ſed etiam ſuſpenſi.41.2.b.c
religioſi grauius puniuntur ſolemnizantes matrimonia contra parochorum voluntatem,quam alii ſacerdotes,& cur. pag. 42.1.e.f
in religione quadam conſuetudo qua antiquiores ſolum habent vocem in capitulo reprobatur.66.1.f
religioſus omnis profeſſus ſubdiaconus habet vocem in capitulo etiam ad electionem prælatorum iure communi. ibid.1.h
religio nulla poteſt condere ſtatutum iuri communi contrarium ſine Papæ diſpenſatione.69.1.a
religioſi,qui volunt ab alieno ordinari debent habere literas dimiſſorias ſui diœceſani.113.1.d.& 2.a
religioſorum ordinarius ad dandas literas dimiſſorias eſt eorum ſuperior, ſi habeant priuilegium ad hoc.120.2.e.A.
*religioſum criminis ſocium non teneri ad denunciandū illud ſuperiori, falſum eſt dogma.188.2.e.f
religioſus, qui acceptauit beneficium ad quod requirebatur paulo plus ſtuduiſſe ex præcepto ſui Superioris, eſt tutus in conſcientia.131.1.c
religioſus,qui acceſſit ad ordines accipiendos cum aliqua dubitatione verè eos accepit.137.2.a.b

Reli-

Digitized by Google

Religioſus illegitimus non poteſt habere beneficia Eccleſiaſtica.145 1.b. quod limitatur ad prælaturas.ibid.c
religioſus tranſlatus ad aliam religionem ſedere ibi debet iuxta profeſſionẽ in ea emiſſam,ſed tranſlatus,vt præeſſet, renunciata, præfectura ſedebit poſt præfectum.195.1.b.c
religioſus ſimplex non poteſt ſe obligare, niſi de mãdato ſui ſuperioris. 201.1.c.d
religioſi obligationes actiuæ,& paſſiuæ cedunt monaſterio,cuius eſt filius.ibidem 2.b
religioni etiam militari,qui ſe dedit ſuſcepto facto ordine,non retrocedit.210.1.f
religionem quis ingredi poteſt, etiã vxorem duxerit,modò cum ea rem non habuerit.216.2 h
religiones militares verè ſunt religiones, & præſertim religio S. Ioannis. pagina 219.1.a.b
religionis per profeſſionem,quę non ſit vera religio,nemo fit religioſus. ibi.1.c.& d.& 2.a
religioſus, qui fecit profeſſionem nulliter ex religione emiſſus tuta conſcientia vxorem poteſt ducere.220.1.g
religioſorum regimen,melius eſt eſſe perpetuum,quam triennale.245.2.b.c
religioſus profeſſus nullũ habet dominiũ in bonis patrimonialibus.260.2 g.h
religioſus habens adminiſtrationem donare poteſt inter viuos, ſed nõ cauſa mortis.261.1.c
inter Religioſos probos non auditur vox, [appellatio,] hoc quomodo intelligendum.284.2.e
*religioſus non eſt Iudæi filius, qui ordinem profeſſus eſt, cuius conſtitutiones vetant quemquam ex Iudæis prognatũ admitti.275.1.a
religionis ad ingreſſum, quæ maximè ſint neceſſaria,& vt pronitas ad libidinem, poſſit eſſe eius rei cauſa.495.2.c.d
religionis profeſſio eius,cuius parẽtes premuntur inopia, valet, ſed is profitendo peccat.496.1.f.g
religionem an poſſit ingredi Anglus ſeminariſta,qui iurauit ſe in Angliam iturũ, & prædicaturum fidem catholicã prius quã illud iuramentũ impleuerit,quæritur 497.1.a.& negatiuè reſoluitur.ibi.2.c
religionem ingredi ſeruus non poteſt ſine conſenſũ domini.ibid.2.c
religionem non poteſt ingredi obligatus ad ratiocinia.ibi.2.d.& p.ſeq.1.e. & qui habet debita, donec ſoluat debitum ſi poteſt.ead.p.498.1.e
religionem ingredi cogens nõ excommunicatur,niſi ſecuto effectu,ſicut neq; cõſulens,& auxilium præbens.499.2.b.c
religio vera inſtitui poteſt ad militãdum. 503.2.d
religio non deſinit eſſe talis,quamuis tota obſeruantia regularis non ſeruetur in ea.509 2.d
religionis de eſſentia non eſt habere generalem omnibus religioſis præſidentem. 513.1.c.d
religioſi non poſſunt cogi ad profitendam nouam regulam,quam antea non vouerunt.514.2.g
religioſus in genere non eſt verus religioſus, ſed obligatus ad ſe faciendum religioſum.516.1.e
religioſus, vt dimittat habitum non ſatis cauſæ eſt, quod ab aliis iniurias patiatur.519.1.d
religioſi non debent eſſe valdè curioſi cauſarum forenſium.521.1.a
ad Religionem Chriſtiani omnes,quãuis ex infidelibus deſcendentes ſunt apti,vt admittantur.525.1.d
religioſus nemo,niſi volens,& conſentiẽs fieri poteſt.528.1.f
religioſus nullus effici poteſt,niſi abſoluerit annũ probationis, qui vt inchoetur requirit conſenſum, & admittentis, & admiſſi.ibid.1.g
religioſus manens extra monaſterium cũ licentia ſuperioris reſidet intra illud.p. 535.1.b
religioſus non eſt,qui emiſit tria vota tertii ordinis Sancti Franciſci. pag. 538. 1. f. ſed tenetur ſeruare dictam regulam. ibid.1.g
religione electus poteſt quamcumque aliam religionem ingredi, & profiteri. 539.2.b
religioſus non fit, niſi qui vouet tria vota ſubſtantialia in manibus eum potentis incorporare religioni approbatæ. 540. 2.e
religio ſicut,& vniuerſitas conſeruari poteſt in vno aliis omnib.mortuis.ibid.2.f
religiones ſunt magna pars reipub. Chriſtianæ, in qua ius publicum conſiſtit. p. 566.2.c

Religionem ad laxiorem tranſeundi licentia eſt contra ius commune,ſecus ad ſtrictiorem.598.2.e
religionem,quæ vouit,& poſtea nupſit,et multa aduerſa pertulit, quæ viro voto narrato facultatem ab eo accepit ingrediendi religionem,an debeat.638.2.e.f. reſpondetur negatiuè 639.1.a
religionem intrare nemo debet,niſi qui ſit ad eam diſpoſitus.ead.639.2.d
religionem, qui vouit in genere ingrediē do vnam,ſatisfecit voto,& egreſſus non tenetur alias tentare.644.1 e
religionem, qui vouit vnā ex tribus, & in vnam ingreſſus reiectus eſt ob infirmitatem,indiget diſpenſatione,vt in ſæculo manere poſſit.645.1.d.& 2.a.b
religionem ingredi vouens non ſatisfacit quoquomodo, ſed requiritur, vt bona fide eam ingrediatur,&c.646.2.f
religioſus arctiorem religionē ſine conſenſu ſuperioris vouere poteſt.665.1.d.& 2.a.nec ſuperior votum illud irritare pōt. ib. 2.b.ſed diſpenſare ſuper illo.ibid.2.c. & multo magis commutare.ibid.2.d
religionem, qui vnam vouit intrare, pōt diſpenſari, vt in laxiorem ingrediatur ab inferiore Papa 666.1.f.g
religioſus poteſt reſtituere damna,quę intulit ſuo monaſterio, per proprietatis peccatum.672.2.g
religioſus non peccat mortiferè ob vnius oboli proprietatem.674.1.h
religioſo quā licet de iis, quæ ſibi in ſuā ſuſtentationem data ſunt in pios vſus conuertere,& quā non.684.col.1.g.h.& 2.e
religioſo factum legatum valet tamdiu, quamdiu Superior eo illum vti voluerit.ibid.2.h
religioſi parentum neceſſitas ſuperueniēs eſt iuſta cauſa exeūdi ex monaſterio ad eis ſuccurrendum,præcedens,efficit,vt non poſſit iuſtè intrare.689.2.c.d
religioſis profeſſis non poteſt imponi auſterior vita, ſi vouerunt limitatam ſeruare regulam.693.2.b.c
religioſus poteſt eſſe executor teſtamenti obtenta,tamen prius licentia à ſuperiore,& tutor,& curator miſerabiliū perſonarum.779 1.b
*religionis habitus datio eſt quid ſpiritua le cum de laico faciat Eccleſiaſticū. 213. 2 d & ſeqq.1.e
Vide profeſſio,monachus,&c.

RELIQVIAE.

Reliquias Sanctorum in collo portare,aut honeſtè in oratorio tenere licet,ceſſante ſuperſtitione.769 2.b
reliquias portarunt Conſtantinus,& Helena, & ferè omnes fideles pii hoc faciunt.ibid.2.c.d
reliquiæ Sanctorum,neque venales expo ni,neque extra capſam vbi ſunt repoſitæ oſtendi debent.770.1.h

REMISSIO.

*Remiſſio inducit donationem,& per cōſequens ſimoniam quando remittenti aliquid petit,& recipienti aliquid acquiritur.154.1.g
*remiſſio exceptionis reſpiciens ſolum forum exterius nihil operatur in foro conſcientiæ.ibid.1.h

RENVNCIATIO BENEFICII.

Renunciatio reciproca non eſt,quando pactum, & conuentio tacita non intercesſit.91.2 b.c
renunciatio reciproca illicita eſt, quando conueniunt duo, vt alter renunciet beneficium in fauorem alicuius, & alter reſignet beneficium in fauorem alicuius alterius 91.1.e
renunciatio beneficii facta virtute mandati reuocati, ſed non intimati valida eſt. ibid.2.h
renunciatio facta donec conſenſus præſtetur, nullum parit effectum, etiamſi ſequatur admiſſio, & collatio beneficii renunciati. 93.2.b
renunciatio tituli ab ordinato ad diaconatum eſt ipſo iure nulla.105.2.a
per renunciationem ſpontaneam nō perdit quis poſſeſſionem beneficii, donec eam relinquat.169.2.d
renunciatio beneficii coram notario non valet ſine auctoritate Superioris. 86.2.e
poſt renunciationem beneficii factam in manibus ſuperioris potentis illam admittere beneficium retineri nō poteſt. 87.1.b.c
poſt talem renunciationem capiens fructus beneficii tenetur reſtituere eos deducto ſalario mercenarii ſi inſeruiat. 88.1.e

Renun-

renunciatio,& obligatio inter viuos ab vltima voluntate, quomodo differat. 585.2.a.b
*renuncians beneficium in manibus ordinarij cum ſpe, quod ipſe, vel alius conferent illud alteri ſecundum ſuam voluntatem, non peccat.132.2 h.& p.ſeq.1.a
renuncians beneficium, ſi poſt illud renunciatum accipit omnes, vel aliquos fructus eiuſdem cenſetur confidentiā incurriſſe illicitam à Pio V vetitam, & damnatam ex eoque, actu probatam videri talem confidentiam.137.2.c
*renunciare beneficium cum ſpe, vt detur idoneo,& quod is gratus futurus eſt, nō eſt ſimonia.133.2.c
*renunciare beneficium, cum intentione, vt conferatur alicui certæ perſonæ, non eſt contra Bullam Pij V.de confidentia. 135.1.a
renuncians beneficium præmiſſo pacto, quod ordinarius conferet illud Ioanni, eſt ſimoniacus.ibid.2.c.d
*renunciatio reciproca illicita, quænam ſit.136 2.f
*renunciatio illicita,non eſt,quando interuenit intentio mentalis, ſed non tacita, vel expreſſa conuentio.ibid.2.g
renunciatio beneficij in manibus collatoris cum ſpe, quod ipſe dabit cuipiam eo digno, quem ipſe nominauerit, licita eſt 137.1.c
*renunciatio ſimoniaca eſt ipſo iure nulla, & omnia,quæ illam ſequuntur.138.1.h.& 171.2.a
*renuncians, cum pacto, vt ei relinquantur fructus in vita ſimoniā admittit,ſed non comprehenſam ſub extrauaganti de confidentijs.148.2.g.h
*renunciatio reciproca, cum pacto facta non valet,vnde qui, ſic renūciarunt poſt eā reſtitui ad ſua beneficia ab epiſcopo, poſt abſolutionem ab excommunicatione.149.2.d.& p.ſeq.1.e
*renūciatio omnis beneficij facta ſub modo,& conditione eſt ſimoniaca 163.1.c
*renunciatio in manibus ſuperioris fieri debet, & talis, qui poſſit inuitum deſtituere.222.2.f

REPVDIVM.

Repudium Moſaicū,vel nunquā licuit,vel ſaltem poſt Chriſtum non licuit.654.1.f

RES.

[Res omnis per quaſcumque res naſcitur per eaſdem diſſoluitur.]79 1.c.d
res,quæ culpa caret in damnum vocari nō debet.90.2.e
[res per quas cauſas naſcitur per eaſdem ſoluitur.]279.2.d
[res iudicata pro veritate habetur.] R.L 581.1.d
res inter alios acta non præiudicat alijs. ibid.2 d
res, quæ culpa caret in damnū vocari non conuenit.304 1.f
res promiſſa, vel legata cum perit, ſine culpa debitoris, non tenetur ad eam ſoluendam.341.2.c
rem promiſſam præſtandi difficultas non excuſat promittentem ab illa pręſtanda. 342.1.a
res deputatæ ad vſum vnum non debent in alium vſum conuerti, niſi auctoritate principis.360.1.f.g
res cum ſuo onere tranſit.420.1.e
rei ſuæ traditioni quiſque poteſt modum imponere.453.2.e
rei ſuæ quilibet, eſt moderator,& traditioni rei ſuæ poteſt adijcere modum, qui nec turpis, nec impoſſibilis ſit.471.1.a
res iudicata pro veritate habetur,& contra rem iudicatam nulla partium auditur per viam iuſtitiæ.582.2.f
[res omnis per quāſcunque cauſas naſcitur per eaſdem diſſoluitur.61 L. L d. fallit in ſacramentis ibid.2.a
*rem, quæ culpa caret in damnum vocare non conuenit.206 2.g
*res extincta nihil operatur.225 2.d
*rei illius fruſtra expectatur euentus, quæ etiamſi eueniret, nullum produceret effectum.67.1.d
*rem ſuam exportare, cuique vbicunque voluerit, iuris naturæ eſt.432 col.1.h
*res vno reſpectu poteſt appellari, vno nomine,& alio reſpectu altero.561.2.d

RESCRIPTA.

Reſcripta ad lites, & ad beneficia in quo differant.45.1.b
reſcriptum pro alio pro immunitate eius impetratum, ſine eius conſenſu valet.p.47.1.a.& c.
reſcriptum ad lites pro coniuncta perſona

aliquis

Digitized by Google

aliquis impetrare, poteſt ſine eius conſenſu. ibid.2.c
reſcripti ante præſentationẽ, non quæritur iuriſdictio iudici, nec præſẽtatori.87.1.a
reſcripti alicuius intimatio, fieri debet per porrectam ſcripturam authenticam, & per partem aduerſam, & procuratorem eius.166.2.g
reſcripti authentici tranſumpto non tenemur credere, niſi ſit factum auctoritate iudicis, & parte cuius intereſt citata. 167.1.a.b
reſcriptũ principis facit ius non ſolũ quoad partes, ſed etiam quoad alios.338.2.e
*reſcriptum, eſt genus ad reſcripta principum, & inferiorum.540.1.f
reſcriptum à Papa factum, & ab ordinario quomodo differant.ibid.g
reſcriptum in iure ſolum eſt Apoſtolicum, imperiale, ſeu regium.ibid.2.e
reſcripta principum faciunt ius, etiã quoad alios nominatos in reſcriptis, pro ſimilibus caſibus, non reſcripta inferiorum. ibid.ead.col.2.& lit.e.& f

RESIDERE, RESIDENTIA.

Reſidẽdi neceſſitas eſt duplex, altera qua quis reſidere debet continuo ſeruiendo, altera qua debet reſidere, vt lucretur fructus.298.1.h.& 299.1.b
reſidere lex præcipiens, comprehẽdit eos, qui vtroque modo ad reſidendum obligantur.ibid.ead.299.1.b
reſidentiam, quæ beneficia requirunt, intelligunt perſonalem.300.1.g.h
reſidere non cogitur dignitas, cui aſſignatę non ſunt diſtributiones iuxta Concil. Trid & cuius prædeceſſores à ſui fundatione non reſederunt.299.1.d.& 2.a.b

RESIGNATIO.

Reſignationem beneficij, qui impeditus legitimè intra tempus præſtitutum non publicat, non perdit beneficium.89.2.a
reſignatio facta in manibus Papę, de beneficio prius reſignato in manibus ordinarij nihil valet.93.1 c.d

RESTITVTIO, RESTITVERE.

Reſtitutio ita facienda eſt, vt veniat in manus domini res ſubtracta, alioqui nihil valet.325 2.d
*reſtituere rem furtiuam furi tenemur, ni ſi ſit ſuſpicio, eum non reſtituturum. 326. 1.e
reſtituere tenetur viator, quæ in via ſurripuit, vt mendicitatem, & viæ incommoda vitaret.ibid.1.g.h
*ad reſtitutionem aliquis obligari, poteſt ex eo, quod ſine ſua culpa geſtum eſt, cum exemplis.332.1.e.f
*reſtituere, quis damnum ex æquo debet, quando in re damnificauit, ſed ſi damnũ intulit in re nondum adepta nõ tenetur damnum omne reſarcire.362.2.g.h
*reſtitutio omnis grauis, et qui reſtituere debet cenſetur, ſed firma ſtat regula, [nõ remittitur peccatum, niſi reſtituatur ablatum.214.1.f
*reſtituere tenetur ad peccandum inducẽs ſi vi metu, vel dolo induxerit, idque lege iuſtitiæ non aliàs.250.2.f
* de reſtitutione præceptum obligat pro ſemper, ſed non ad ſemper.311.2.d
*reſtituere non obligat violatio caritatis, ſed tantum iuſtitiæ.pag.444.2.h.& 445. 1.a
*reſtituere tenetur impediens bonum alterius, qui ius habet in re, vel ad rem, & non alij.448.1.f.g

REVELANS.

*Reuelans delictum occultum antequam à iudice iuridicè iubeatur peccat.11 1.2.d

REVS.

Reus cogitur edere inſtrumenta ſua fiſco actori, ratione publicæ vtilitatis. 68.1.g. & multo magis in cauſis ſpiritualibus. ibid.ead.col.1.& lit.g.& h
*reus interrogatus à iudice competente, negans ſuum crimen, peccat mortaliter 384.1.g.h
*reus interrogandus, nõ eſt regulariter de crimine aliorũ, niſi de crimine læſæ maieſtatis, & quibuſdam alijs.535.1.c

RIXAE, RIXANS.

*Rixæ iniuſtę, qui cauſam dat erit irregularis, ſi ex ea acceſſoriè oriatur altera rixa, in qua aliquis occidatur, ſecus ſi non acceſſoriè ſecunda rixa orta ſit, ſed per ſe ſedata prima.303.1.b

Rixan-

ſtrictem fabrum,cum alio ſi quis arripiat, & in ſcalas proijciat, vnde is vulneratus obeat, is alius non eſt irregularis. ibid.1. d.& 2.a

Rvtheni.

Rutheni,& Moſchouitę ad pœnitentiam, & communionem Catholicorum, qua ratione admitti poſſint.21.2.a.b

rutheni, & Moſchouitæ pœnitentes quomodo abſolui poſſint,vel non.22.1.f

S

Sacerdotes, Sacerdotivm.

Sacerdotes peſte infectis, quomodo ſacramenta miniſtrare poſſint.24.2.h.& 25.1.a

Sacerdotes,qui tenentur ſacramenta miniſtrare, non debent fugere tempore peſtis.ibid.ead.25.1.b

ſacerdotio probato probantur alij ordines, ſed probato acolytatu,non probatur tonſura,& minores.262.1.h.& 2.e

*ſacerdos, qui cum filia ſpirituali fornicatur debet deponi, & alias pœnas ſubire. 247.1.d

*ſacerdotum in teſtimonijs de his, quæ in ſacris confeſſionibus audiuerunt prętitis nullus iudex ſuum debet fundare iudicium.ibid.2.b.c.d

ſed potius eos debet deponere,& atrociſſimè punire.ibid.2.e

*ſacerdos, qui vſus eſt aliqua ſuperſtitione ad futurorum cognitionem,non eſt excommunicatus in Bulla Cœnæ.388.2.h quomodo mortaliter, vel venialiter peccauerit in hac re.289.1.a

*ſacerdos proſequẽs eum à quo multa damna acceperat, & cũ apparitores in eum miſiſſet,is in domum ſugiẽs cum euadere non poſſet ſe præcipitauit, & interfecit,quæritur,an ſit irregularis.291.1.c.& reſpondetur negatiuè.ibid.2.d

*ſacerdoti non eſt illicitum inſequi malefactorem ſuum,nec procurare,vt capiatur.282.2.f.g

*ſacerdos nullus excuſari, poteſt in totũ à peccato ob ignorãtiam iuris inſligentis irregularitatem in cauſa mortis.297.2.a

*ſacerdos, qui malè affectus à latrone poſt ſex horas dixit nomen eius, intendens eum non poſſe inueniri, eo inuento, & interfecto, non eſt irregularis.298.2. h. & pag.ſeq.1.a

*ſacerdos eſt irregularis, qui poſt pulſum, [Aue Maria,]vocata ad ſe muliere,& cũ ea in Eccleſia cõcluſus, poſt egreſſum ipſius mulier occiſa fuit,& poſt aliud homicidium,eſt ſequutum.306.1.e.f

*ſacerdos eſt irregularis, q conſuluit abortum,ſi fœtus animatus erat, alioqui nõ. 514.1.g.h.& 2.e.f.e

ſacerdotis, qui ſcire cupiens per ſomnium futura aliqua fecit,quæ narrãtur,an peccauerit,quæritur.387.2. b. & dicitur ſic. ibid.2.d

*ſacerdos putans ſe conſecrare 10. hoſtias, & ſunt 11.nullam conſecrat,ſed ſic ſi putat ſe hoſtias,quæ ſunt ante ſe.405.1.e

vide presbyter,clericus,& multa alia.

Sacramentvm.

Sacramentum nullum, ſine materia ſubſtantiali conſiſtere poteſt.133.1.b

ſacramenti ad iterationem,non ſufficit materiæ, & formæ repetitio,ſed neceſſaria, eſt intentio.134.1.g

ſacramentum,vel ſacramentale aliquod cũ dubitatur,an ſit acceptum, debet aſſumi cum conditione.139.1.c

ſacramẽta imprimentia charactere non requirunt viſũ actũ ſuſcipientis.213.2.b

ſacramentum non poteſt pendere à futuro euentu,vel futura ratificatione. 227.2.b

ſacramentalia non conferunt gratiam ex opere operato, ſicut ſacramenta.481.1.b

ſacramentum inualidũ facit diuerſitas verborum formæ per quam corrũpitur ſubſtantialis verborum ſenſus.767.1.a

ſacramenti verba mutata ad fouendum errorem intolerabilẽ deſtruunt ſacramentum.ibid.2.b.c

*ſacramentis cum aliqua neceſſaria deſunt ſuppleri non poſſunt,ſed ipſa ſunt repetenda.16.1 h

*ſacramentalia ab Hæreticis notorijs non licet accipere,nec ſacramenta pręter baptiſma in morte.19.2.c.d

*ſacramenta, qui accipit ficte, ſine animo recipiendi illa,non illa recipit,ſed eſt falſarius.47.2.c

*ſacramentum ipſo iure,eſt irritum, ſi qui illud miniſtrat, non habet intentionem conferendi illud.404.2.e.f

*Sacra-

ſcramẽtis, & bꝫneficiis eccleſiaſticis indigni ſunt mortifero peccato infecti. p. 405.2.g

*Sacramenta aliquem conficere,& miniſtrare, qui ſit inhabilis grandis exceſſus eſt.413.2.d

SAECVLARES.

Sæculares in ſuo ſæculari ſtatu ſaluari non poſſe cogitatio ſatanica eſt.654.1.e

SALARIVM.

*Salarium cum augendũ eſſet alicui publico miniſtro à decurionibus, an is, q dedit 4.ſuffragia,ſine quibus id augmentũ factũ fuiſſet teneatur ad reſtitutionem, quæritur.439.1.a.& reſoluitur.441.1.c

ſalarium cui verè debetur maius, quam quod ei datur, poteſt illud accipere.439.1.d. reſoluitur negatiuè quæſtio ſupra dicta,& iuſtum ſalarii augmentum fuiſſe decernitur.441.1.c

SALTANS.

*Saltans cum muliere grauida, quæ abortum fecit, quando eſt irregularis, & quando non.315.2.a.b

SARRACENVS.

*Sarracenis, qui neceſſaria bello faciendo Chriſtianis ſubminiſtrant excommunicantur.243.2.c

SARTORES.

De ſartoribus, q ducũt emptores ad mercatores ſtatutũ curiæ Capitolinæ. 381.2.c.dubia circa illud. 382.1.e.f.& per tot. ſartores,qui accipiũt plus pro mercede, quia ducunt emptores ad mercatores, quam eis ſit ſtatutum,non tenentur ratione iuſti metus id reſtituere. ibid.2.g. neque ratione ipſius ſtatuti.383.1.b

SCANDALVM.

Scandalum puſillorum quale ſit,& Phariſaorũ.220 1 h.& 2.c.propter ſcandalum proximi nemo tenetur relinquere bona ſpiritualia,aut temporalia.ibid.2.e

pro ſcandalo vitando illa, quæ non ſunt cum peccato mortali coniuncta ſunt relinquenda, quomodo hoc ſit intelligendum.ibid.2.f

SCHISMATICI.

Schiſmatici ab Eccleſia,quómodo recipiẽdi.19.2.c.d

ſchiſma eſt,(peccatum quo quis ſe ſeparat ab vnitate Eccleſiæ nolendo ſubeſſe ei, vel membris eius.20.1.f

ſchiſmatici,vel hæretici,q ad feſta Catholicorum veniunt non reiiciendi. ibi.2.f

SCIENS, SCIENTIA.

Scienti,& conſentienti non ſit iniuria,neque dolus.R.I.1 1 1.2.d.& 197.2.a

*ſciens,quod res eſt ſua,& credẽs iuſtè, q ſua,à reſtitutione excuſatur.526.1.g

*ſcientia,& credulitas mortis coniugis excuſant ſecundo nubentem.527.1.a

*ſcire[eſt veritatem viſu perceptam in mẽte retinere.]263.1.c

ſcire quis id non dicitur, quod non poteſt probare,ad hoc,quod teneatur illud denunciare.ibid.ead.col.1.& lit.c

SCRIPTVRA, SCRIBERE, SCRIPTA.

*Scriptura,qui actus indigeant, & qui nõ vt ſint validi.38.1.g.h.& 2.e

ſcribere quomodo ſeruile opus non ſit. 244.2.f

ſed ſic ſi ſumatur pro deſcribere.ibid.2.g

*ſcripta aliena manu ſcripta in ſcrinio ipſius reperta, niſi ſubſcripta ſint manu propria alteri nocere nõ poſſunt.252.2.e

ſcripta imperfecta,& inemẽdata, & indigeſta etiam propria manu exarata non poſſunt alicui iure obiici.ibid.2.g

ſcripta ſua ſcriptori emẽdare, & corrigere licet,donec ſunt in membranis.ibid.2.h

*ſcribere aliquid nemo poteſt,quod nõ lima,& correctione primo egeat.253.1.b

ſcripta, ita vt intelligi nequeant pro nõ ſcriptis habentur.ibid.2.b.c

*ſcripturæ vna pars declaratur per ea,quæ alibi ſunt ſcripta.255.1.a

*ſcriptor operis excuſandus venit, qui in fine ſui operis ſe Eccl. Rom. iudicio ſubiicit.256.1.h

Digitized by Google

SCRVPVLVS.

Scrupulis,qui anguntur non peccant, nec deſinunt habere fidem.137.1.c
ſcrupulus à verò dubio differt, & calcato ſcrupulo tolletur dubium.ibid.2.d
ſcrupulus, [eſt argumentum aliquod apparens contra id,quod credimus, vel opinamur.392.1.g
ſcrupulum,& conſcientiam erroneam deponere proprio iudicio quiſque poteſt. ibid.1.h
ſcrupulis agitatus,eo quod religionem ingreſſus ex voto ſexies dixerit, quid faciet.653 a.b.& per totum.
*ſcrupuloſus credens ſe excommunicatum confeſſario pio, & erudito contrarium dicenti, debet acquieſcere.451.2.h.& 452.1.e.f
& ſi verè eſſet excommunicatus, liber tamen eſſet à pœna coram Deo. ead. pag. 452.1.g.gaudet etiam omnibus bonis Eccleſiæ, ac ſi non eſſet excommunicatus. ibi.2 h.& 1.e.nec tenetur quærere aliorum conſilium, immo quærens peccat. ibi.2.f. peccat venialiter non acquieſcendo eius conſilio dicenti, eum eſſe ſatis confeſſum.453.1.a
*ſcrupulus, & dubiū quomodo differant, & quid ſit ſcrupulus.463.1.b.c

SEMEL.

[Semel dicatū Deo,non poteſt in vſus humanos transferri,]hęc regula multis explicatur.662.1.g.h.& 2.e.& per tot.

SENATVS, SENATORES.

Senatus Mediolanenſis potuit mutare ob cauſam teſtatoris voluntatem.387.2.b
ſenatus Mediolanēſis habet regaliū vſum à ſuo rege.ibid.ead.col.2.& lit.b
ſenatus Mediolanenſis de domo quadam vendenda decretum defenditur.391.1.c. d.& 2.a.b
*ſenatores, & liberi eorum, cum quibuſdam perſonis matrimonium contrahere iure ciuili, ſed non pontificio prohibentur.322.2.g

SENECTVS, SENEX.

Senectus metaphoricus morbus eſt,& nō uenit in literis beneficialibus, quæ ſunt ambitioſæ nomine morbi. pagina 346. 1.e
*ſenex quamlibet grauatus, & quamlibet impotens poteſt contrahere matrimonium.27.2.c
*& Scotus,qui contrarium tenere videtur reijcitur.28.2 f.vide tamen infra.84.1.h. & 2.c
*ſenex quinam non debent contrahere, & quando Scoti ſententia vera eſt. 84.1.h. & 2.a

SENTENTIA.

Sententia per lapſum decendij tranſit in rem iudicatam,& res iudicata pro veritate habetur.p.582 2.f
ſententia definitiua quamuis debeat in ſcriptis ferri, interlocutoria tamen, & alia præcepta in iudicijs poſſunt verbo tenus fieri.38 1.g.h
ſententia lata contra ius non valet, eſt reſtringendum ad ſententias latas contra ius clarum, ita vt non comprehendat latas contra ius obſcurum, vel dubium. 331.2.a
ſententia lata à iudice non competente nulla,ficut,& illa,quę ſine citatione pręceſſit.286.1.f.g
ſententia iniuſta non obligat in conſcientia.389.2.b
*ſententia in ſe iniuſta non prodeſt in foro Dei,ei pro quo datur.100.1.c
*ſententia de matrimonio lata non ita trāſit in rem iudicatam,quin data informatione colluſionis, vel alia ſufficienti de integro poſſit cognoſci.105.2

SEPVLTVRA, SEPELIRE.

ſepulturæ locus tribus modis dari poteſt, & qua ratione eum epiſcopus dare poteſt,vel non.479.1.c.d
ſepulturæ electio,eſt actus pertinens ad vltimam voluntatem, & mutari poteſt. 480.2.e.f
ſepeliri debet omnis,qui in Paſchate communicauit in loco ſacro, niſi in certis caſibus.482.2.g
ſepultura,quis priuandus non eſt ob peccatum veniale.674.1.g

Se-

Seqvestrvm.

Sequeſtrum poſitum in caſu cle.1. de ſeq. poſſeſſ.non tollitur per concordiam partium, donec iudex declaret finitam eſſe litem, & concordiam validam. pag. 254.1.e.f

SERVILE, SERVVS, Servire.

Seruile opus, [illud eſt opus mannarium, quod proprius conuenit ſeruis quam ijs quibus ſeruitur.]244 2.f
ſeruile nullum, ſi opus, eo quod ob lucrũ fiat.ibid.2.h
ſeruus fugitiuus ad dominũ redire debet, vel eum contentum facere, niſi iuſta cauſa excuſet.250.1.h. qualis eſt timor perdendi vitam, vel ne ad triremes adigatur.ibid.ead.lit.h
ſeruus hic tenetur ſuum precium hero, vel per ſe, vel per alium ſoluere. ibid.2.f & quicquid, quærit, & lucratur domino ſuo quærit.ibid.2.g
Seruiam tibi Domine, dicens, & intelligẽs in ſtatu continentiæ, an vouerit continentiam quæritur.629.2.a.& reſoluitur affirmatiuè.ibid.2.b
*ſeruire concubinatio in licitis licet, in illicitis non.455.1.a
ſeruus concubinarij conſentiens in eius peccato, & complacens hero peccat.ibi.ead. col.1.& lit.a
ſeruus concubinarij, quot modis peccet ei ſeruiendo, & qua ratione abſolui non poſſit.ibid.1.b.c
ſeruire, quis poteſt peccatori in aliũ finẽ, quam in peccatum.456.1.f. Seruire meretrici quatenus liceat.ibid.2.c

Sigillator.

Sigillatoris pœnitentiariæ libri cur potius in manum ſummi pœnitentiarij, quam datarij venire, eo mortuo debeant. 248. 2.h.& pag.ſeq.1.per tot.

Simonia.

Simoniam confidentialem prçſumetur cõmiſiſſe, qui ſibi renuncianti beneficium etiam ob pietatem certos fructus offert. 86.1.g.h
*ſimonia ex parte reſignantis completa dicitur, eo quod talem facit reſignationem, quæ ſi non eſſet ſimoniaca valeret. 149.1.a.b
ſimonia ex parte reſignatarij cõpleta non eſt, quando tradit apocham promiſſionis fructuum, ſed non ipſos fructus.ibidem 1.d.& 2.a
ſimonia, vt ſit completa ſufficit, quod vtrinque ſit pro parte adimpleta. ibidem.2.c.d
*ſimonia conuentionalis reſignare beneficium litigioſum, cum pacto, vt euicta lite reſignatarius conſentiat penſioni. 150.2.h
ſimoniacę ignoranter de beneficijs prouiſi incidunt in cenſuras, debent tamen primum beneficia renunciare. ib. paulo ante.2.g
ſimoniaca pacta non ſanat ſcientia ordinarij collatoris inferioris Papa. ibid.2.h.& p.ſeq.1.a
*ſimoniaca pacta, qui quatuor commiſit, & in reualidatione gratiæ trium tantum fecit mentionem, an propter quartum omiſſum indigeat noua reualidatione, quæritur.153.2.a.b.& negatiuè concluditur.155.1.b.c
*ſimoniacum, vt ſit pactum in materia beneficiali non requiritur, vt per illud aliquid pereat promittẽti, & aliquid acquiratur promiſſario.157.1.a b
præcedens concluſio neceſſariam eſſe gratiæ reualidationem ob quartum pactũ omiſſum conſulenda demonſtratur. ibi. 1.c.d
ſimonię tot fuerunt commiſſę, quot fuerũt pacta ſimoniaca, totque ſunt abſolutiones neceſſariæ, quot ſunt incurſæ excommunicationes.ibid.1.c
*ſimonia realis commiſſa, non eſt à duob. competitoribus, quorũ alter alteri promiſit, ſe conſenſurum penſioni, ſi illud aſſequeretur, qui poſtea penſioni conſentire noluit.159.1.a.b
ſimoniam non inducit, niſi debiti illius remiſſio, quod poteſt ab inuito exigi.ibid. 1.c
ſimoniam committunt competitores, qui conueniunt, vt alter non opponat impedimentum, & alter conſentiat penſioni. ibid.2.d

Digitized by Google

*Simoniacus eſt, concurrere omitte ns, pacto inito aliquid recipiendi, 160.2.e
ſimoniam admittit, qui re æſtimabili pecunia, tollit impedimenta, quæ iuridicè opponi poſſunt, ib.2.f
*ſimoniacum quid iure poli nõ iudicatur quod iure fori tale cenſebitur, 164.1.e.f
ſimoniaca pacta ab alio ſine ſuo conſenſu facta nemo tenetur approbare, ſed execrari, ib.1.h
*ſimonia p tertium commiſſa in cõcordia beneficij non nocet parti quo ad peccatum, & excommunicationem, ſed ei ius ſuum manet illæſum, 165.1.a.b. debet tamẽ ius quod per eam acquiſitũ, ſtatim atque illam nouit renunciare, ib.1.b
ſimoniam ab alio in ſui commodum commiſſam eſſe credere quis tenetur quando ſunt præſumptiones veriſimiles ad illam præſumendam, ib.1.d
*ſimoniaca eſt omnis pactio in beneficialibus; etiamſi per eam nihil perdatur aut acquiratur, 167.1.b
*Simonia commiſſa inter reſignãtẽ, & tertium cui penſio reſeruata fuit, & penſionem ipſam, & collationem beneficij vitiat, 179.1.d
*Simoniæ in materia venditio omnẽ contractum non gratuitum deſignat, 181.1 a.b
*Simoniam ad incurrendam paria ſũt dare aliquid collatori beneficij, & dare alteri, q ſit cauſa collationis, 182.1.f. propter Simoniam in alio quam in ordine & beneficio admiſſam nõ incurritur excommunicatio, ib.2 h
*Simonia non eſt extinguere penſionẽ pecunia iuridicè, & illam pecuniã mutua re alteri ad aliam extinguẽdam penſionem ei qui ſoluat aliquot ſcuta annua, 184.2.g.h
*ſimoniacus realis in beneficio an poſſit abſolui ſine dimiſſiõne beneficij quæritur, 191.2 b. negatiua eſt concluſio, ibid.
...ia aliena non nocet eam ignoranti, vt teneatur renunciare beneficium ...m primum reſcierit, 193.2.b
...imoniam realẽ admiſit procurator qui conu...it cum reſignatario, vt ille 50. libras filio ipſius quouſque ad ætatem le... ...imam perueniret pẽderet, vt & fecit, f.& per tot.
ſi... cè ignorãter ...uiſus fructus durã te ignorantia perceptos ſuos facit, ſed poſtquam ſciuit, tenetur beneficium, & fructus durante ſcientia perceptos, reſtituere, ib.2.f.g
*ſimoniaca non eſt reſignatio ob ſolam intentioncm, quam habet reſignans, vt poſtea tertio cedatur, ſed ſit talis, ſi reſignatarius promittat mediatori tertio cedere, 195.2.c.d
ſimonia realis commiſſa eſt ab hero, & famulo, quorum alter ſe obligauit, vt procuraret illi beneficium, alter vt ei in omnibus obſequeretur, 550.2.e
*ſimoniacè ignorãter de beneficio ...uiſus habita illius notitia tenet dimittere, & ſi Papa illũ ad cõpẽſationẽ fructuũ malè perceptorũ admiſerit, ſi ei nouã collationẽ non fecerit, 564.1.e.f.& 2.per tot.
*ſimoniacam labem iura vetantia nõ poſſunt tolli per non vſum, 16.2.h
*ſimoniã non committit, qui in actu collationis exigit id, q pariter exigeret, ſi ...
ab ipſo, ſed ab alio fieret collatio, 118.2
*ſimonia eſt omnis traditio rei ſpiritualis facta mediante aliqua cõditione, quæ iure nõ ineſt, & Simonia eſt, ſtudioſa voluntas emendi, vel vẽdendi aliquid ſpirituale, vel ſpirituali annexũ, 120.1 f.g
ſimonia realis nõ interuenit cum collator beneficij ſe debere falſo putans 100 Petro, ea petijt ſibi donari vt beneficiũ Petro conferret, & Petrus credens ea ſibi deberi ea donauit, ib.1.h.& 2.e
*ſimonia eſt cõferre beneficium vacãs cũ pacto, quod reſignetur alteri, vnam certã pẽſionem ſibi, & alteram ſi illius beneficium ſit capax, reſeruando, 121.1.c.d
*ſimonia mentalis nullam pœnam nec reſtitutionem annexam habet, 124.2.b
ſimonia eſt, Patrono qui promiſit præſentare, ſed nõ præſentauit, ob illã promiſſionẽ, certam pecuniam dare, ſed conuẽtionalis tantum, quæ non reddit inhabilẽ ad beneficia, ib.2.h.& p.ſeq.1.a.b.c.
*ſimoniam ab alio cõmiſſam ratificãs nullam pœnam incurrit, ead.125.1.b.c
ſimoniam non ratificauit, qui pecuniã cognato dedit, quam ipſe patrono beneficij dederat, vt eum indemnem redderet ib.1.d
*ſimoniacè fundãtes beneficium poſſunt priuari bonis ei beneficio applicatis, in pœnam. 127.2.a
*ſimonia vt ſit realis ſufficit ex duobus in

pactum deductis alterum compleri, 129.2.a
*Simonia eſt renunciare beneficium principaliter, vt ob id ad aliud præſentetur, ſecus ſi ſecundariò, & ob cauſam impulſiuam, 130.1.f
ſimonia nõ eſt dare alia ratione quã pro precio quærendi ſpirituale, ib.2.h
ſimonia non eſt dare temporale pro ſpirituali minus principaliter, ib.2.g.h
*ſimonia nõ eſt dare, vel accipere aliquid pro cura, & impenſis excommunicationis, 131.2.d
*ſimoniam non inducit intentio tollendi obligationem antidoralem, quæ non habet vim precij, 133.2.d
*ſimonia non eſt renunciatio beneficij ea ſola intẽtione facta, vt alteri det, 135.1.b
ſimoniam non committit mandans liberè reſignare, & admiſſa reſignatione rogare, vt tali conferatur, ib.1.c.d
*ſimonia non dicitur reciproca, cũ non interuenit pactum nec cõuentio, 136.2.e
ſimonia reciproca non eſt reſignare in fauorem, intentione vt alter prouocatus ſimile faciat ex gratitudine, ib.2.col.ea.lit.e.& f
*ſimoniacus nõ amittit iure ipſo titulum beneficij ſimoniacè renunciati, 137.1.h
*ſimoniam non inducit intentio minus principalis, 139.2.a
ſimoniam iure diuino prohibitã nõ committitur, niſi cum intẽtione emẽdi, vel vẽdendi ſpirituale, &c. nullo iure humano inducta committitur ſine pacto, ſeu conuentione, 140.1.e.f
*ſimoniam non inducit ſola intentio reſignatarij gratioſè dandi aliquid temporale, & reſignantis gratioſè accipiendi. 141.2.a
ſimonia mentalis nõ inficit actum, nec ad vllam reſtitutionem obligat, ib.2.b
*ſimoniam committit ſaltem in foro contentioſo qui poſt quæſitum ius aliquod in re ante adeptam poſſeſſionem dat aliquid, 142.1.e.f.& per tot.
ſimoniam an faciat expreſſio valoris beneficij maioris vero, ad hoc vt Papa pẽſioni conſentiat, quæritur, 143.2.b. & reſoluitur negatiuè, 144.1.e. Rurſus eadem quæſtio vẽtilatur fuſius, 145.1.c.d. Cõcluditur ſolum mendacium, &c. expreſſionem falſi valoris non poſſe dici Simoniam, ſed cum interceſſerit conuentio inter partes, vt ea fieret ad perficiẽdam reſignationem à ſimonia auctor id excuſari non poſſe putat, 146.1.h
*ſimonia conuentionalis eſt ſi reſignanti promittitur, quod percipiet fructus, vel quod talis eius propinquam ducet in vxorem, ſi neq. adhuc percepit fructus nec propinqua eius tali nupſit, 147.b.c Sed ſi hoc factum eſt, tũc ſimonia realis commiſſa erit, quare ab ea promiſſione diſcedẽdum eſt, & poſteà liberè hæc agi poterunt, ib.2.a.b
*ſimoniaca eſt omnis renunciatio cum pacto etiam conditionali, ſi ſaltem præbuit cauſam renunciationi, 148.1.e.f
*ſimonia eſt dare aliquod temporale, pro quærendo ſpirituali ſiue ſit paruum, ſiue magnum, 174.2.g
*ſimonia in tantum poteſt creſcere vt fiat hæreſis, ib.2.h
*ſimoniam quæ res parua vel magna in foro exteriori efficiat, arbitrio boni viri relinquitur, 175.1.a
*ſimonia res minima mortalẽ efficit, quæ furtum mortale non efficeret, ibid.1.d. & 2.a
ſimonia non eſt dare temporale pro ſpirituali alio reſpectu, quam pro ſolutione ipſius, ib.2.b.c
*ſimoniam realem committunt, qui dant miniſtris munera, vt preces pro eis apud collatorem interponant, obtento beneficio. 176.2.f
*ſimonia eſt ſi prouiſus de beneficio ſoluat penſionem antiquam impedienti expeditionem literarum, 176.2.h.& 177.1.a
ſimonia eſt rogare aulicum, vt beneficium quod primũ vacauerit, N. impetret, & N. conſentiet penſioni ab aulico conſtituendę, 178.1.h. ſed ſi nõ ſit pactum de penſione, ſed ipſe liberè conſentiat non eſt Simonia, ib.2.e
*ſimonia committi põt per promiſſiones antequã ius in beneficio acquiratur, & per eas, quæ fiũt poſt literas expeditas, vel poſſeſſionem apprehẽſam, 207.1.d
*ſimoniacus conuẽtionalis factus realis ſi antequam celebraret virtute iubilæi abſolutus eſt à ſimonia, non incurrit irregularitatem, 208.1.f.g
*ſimonia an ſit, dare in capiẽda poſſeſſione beneficij aliquid tẽporale pro aliqua re profana ad Eccleſiam ſpectãte, quæritur, 210.2.e. & multa dñr, ibid. per tot.

*Si-

*Simoniam non committit, qui dum accipit poſſeſſionem beneficii dat valorem ſemeſtrem ſui beneficii ex conſtitutione Pii V.212.1. e.f. declaratur hoc quomodo ſit verum, & dicitur pœnas tantũ humanas tollere, & hoc non dari pro precio.ibid.2.e.f

*ſimonia eſt principaliter pro receptione ad habitum religionis pecuniam accipere.213.2.c.& 214.1. f.g. non autem minus principaliter.ead.pag.214.1.g

*ſimoniacus in beneficio,an ſit irregularis & inhabilis ad alia quæritur. 216.2.f. & reſoluitur negatiuè.ibid.1.h.& pag.ſeq. 217.1.a.b.c

*ſimoniacus in beneficio non eſt ſuſpenſus.ibid.ead p.217.1.a

ſimoniacus in ordine eſt ſuſpenſus iure nouo,& antiquo, licet non ſit irregularis. ibid.1 d

In ſimoniacis Bulla Pii V.non habet locũ in beneficiis ante ſimoniam adeptis. p. 218 2.e

*ſimonia per ſe commiſſa non facit ſimoniacum ipſo iure inhabilem ad alia beneficia.224.1.h.& 2.e

ſimoniacus in ordine, an ſit irregularis q̃ritur. ibi 1.2.e. & affirmatiuè concluditur.ibid.2.g

*ſimoniacus in ordine, & ſimoniacus diuerſas ſortiuntur pœnas.225.1.b.c

*ſimoniam an qui commiſit imponenda ſit pænitentia, vt moneat eum cum quo ſimoniam commiſit,quæritur. 229 2.b. & reſoluitur negatiuè. ibid.2.d. & pag. 230.1.e.f.& per totum.

*ſimoniæ à labe,non vacat concedere facultatem abſoluendi à caſibus reſeruatis pro nummo argenteo. 471.2.d.& pa. ſeq.1.e. Hoc tamen ſolus Papa poteſt eſſicere,& facit in Bullis Cruciatæ,& cur. ibid.ead.p.472.1.f

ſimoniam iure tantum humano inductã iuſtè poteſt Papa committere,non illã, quæ iure diuino eſt vetita.ibid.1.g

ſimonia iure tantum humano inducta, in quibus ſit.ibid.2.ead.lit.g.& h

*ſimonia mentalis eſt mortifera, ſed non excommunicat.506.2.e

*de ſimonia accuſatus, & infamatus de excommunicatione, olim vitãdus erat, & nunc non.553.2.d.& p.ſeq.1.e

SOCIETAS IESV.

Societatis Ieſu clerici,qui peracto biennio tria vota religionis ediderunt verè ſunt religioſi.553.2.b

SOCIETAS IN MERCATVRA, Socius.

Societatis contractus, in quo ſalua ſorte pecuniæ aliquis fructus dat, quomodo fieri debeat,vt ſit licitus. 23.1.c.d.& 2.a

ſocietate inita ad mercaturam quicquid vnus accipit pro ea, illã obligat.205.1.d

ſocietate extincta,licet eam renouare,in q̃ pecuniã prioris ſocietatis,& lucrum ex ea conſequutum,licet reponere.402.2.f

ſocietas in officiis contrahi non poteſt in lucro, quod ſperat officialis vltra valorem ſui officii.ibid.2 g

ſocietas,in qua ſaluum capitale manet eſt illicita: ſi pereat,eſt licita.401.2.d

ſoc o conferenti pecuniam poſt diſſolutam non licet aliquid accipere.402.2.e

*in ſocietatem,qui pecuniam contulit,non poteſt quicquam accipere præter ſortẽ poſt diſſolutam, ſeu ſolutam ſocietatem. 363.1.c. niſi ratione lucri ceſſantis. ibid. 1.d.& 2.a

*ſocietas inita cum pacto, vt ponens operis teneatur aſſecurare ſortem,& lucrũ certum, eſt vſuraria.355.1.a.b. ſed erit iuſta ſi ſeparatim tres contractus liberè fiant.ibid.1 b

ſocietas leonina eſt ſin qua alter ſocius capit lucrũ,damnum non ſentiẽs. ibid.2.d

*ſocietas, vt licita ſit tria requiruntur, negotiatio licita,periculi ſubitio, & æqualitas.356.1 e

ſocietas ſaluo capitali licitè iniri poteſt.ibidem 1.f

ſocietas in qua ponẽs induſtriã ſubit periculum ſortis dimidię,eſt iniuſta.357.1.a

ſocietas 100. aureorum datarum ad bienniũ, ita vt ex eis dentur annuatim 18. ſcuta, eſt iniuſta.358.1.f.g

ſocietas in officiis Romanæ curiæ qualiter inſtituatur.359. 1.c.d.in ea abuſus, qui irrepſerint,à pontificibus damnati.ibid. 2.d.& p.ſeq.1.e

ſocietatis huius cõditiones. ibid. ead.pag. 160 2 f g

ſocietas hæc iuſtificatur ob periculũ perdendi totam ſortem, ſi officialis moria-

tur antequam diſcedat ab hoc contractu.361.2.d
Hoc periculoſum eſſe poſtea dicitur. 363. 2.b.A

SODOMIÆ.

Sodomiæ vitium cum propria vxore paulo minus eſt, quam cum alia perſona admiſſum.225.2.a.hoc etiamen mixti ſori eſt.ibid.2.b

SPADO.

*Spado cuiuſcunque generis ſit, an poſſit matrimonium contrahere quæritur.81.1.c.d.& reſoluitur negatiue 82.2.g
ſpadonum multa ſunt genera, & qui contrahere poſſunt,& qui non.42.1.e
*ſpadonis vnius matrimonium validum eſſe aſſeritur.83.1.& 2.a
*ſpado ad copulam impotens poteſt remanere in coniugio contracto, vt frater,& ſoror. ſed non vtendo delectione carnali.87.2.a.b

SPES.

Spes ſucceſſionis, & donationis non ſunt bona illius,qui habet ſpem.61.1.f.g

SPIRITVALIA, SPIRITVS.

Spiritualibus annexa ſunt ſpiritualia, ſed non tam,ac ipſa.233.2.c
ſpiritualibus annexa, quomodo ſint ſpiritualia, etiamſi annexum idem non ſit cum eo,quod ei annexum eſt.235.2.c.d. & p.ſeq.1.e
ſpiritus, & ſpirituale multas habet ſignificationes.233.1.b.c
ſpirituale quid ſit, quatenus ad Eccleſiæ poteſtatem pertinet.ibid.1.d.& 2.
ſpiritualis definitio explicatur.ibid.2.a
ſpiritualia ſunt omnia ſacramẽta,& ſacramentis annexa.ibid.2.d
ſpiritus non eſt nomen tertiæ adorandiſſimæ Trinitatis perſonæ, ſed Spirituſſanctus.767.2.
Spiritumſanctum Boſnenſes Græci hæretici dicunt ipſum non eſſe Deũ,& creatorem,ſed creaturam, & immo eorum baptiſma, quia deficit vna perſona Trinitatis, ſcilicet Spirituſſanctus non valet.767.2.c

SPOLETVM.

Spoleti ſtatutum ne quis filiæ plus mille florenorum dotem det.30.1.h
an illud ſtatutum ſeruare teneatur Spoletanus,qui vxorem filiã Spoletani ducere cupit Romæ,quæritur.ib.2.g.& reſoluitur negatiuè.ibid.2.h.& p ſeq.1.a
ſpoleti ſtatutum non ligat eos Spoletanos, qui ſpoleti domicilium non habent. ea. pag.31.2.b

SPOLIATVS, SPOLIA.

Spoliatus à iudice ſine iuris ordine ante omnia reſtituendus,ac ſi is non eſſet iudex.187.1.b
ſpolia ſunt illa,quæ debitis ſuis ſolutis clericis ſuperſunt.438.1.g
ſpoliorum collectores, vt cuiret clericus donet in vita in pia opera.443.2.c
ſpolia clericorum ſunt illa,quæ reperiuntur poſt mortem ipſorum nondum piè impenſa.442.2.f
ſpolia regularium degentium extra clauſtra debentur cameræ Apoſt.443.2 b
de ſpoliis clericorum duæ Iulij III. extrauagãtes ſatis duræ, & tertia eas mitigãs tolerabilis.485.1.d.& 2.a
ſpoliorum nomine cenſenda nõ ſunt, quæ præteriſo clerico ex mercatura mortuo ſuperfuerunt.476.1.f.g

SPONSA, SPONSALIA.

Sponſa de præſenti, cuius ſpõſus ingreſſus eſt religionem,an teneatur expectare vltra duos menſes, & dicitur annum integrum.592.2.e.f.& ibid.2 h
ſponſus cum religionem eſt ingreſſus, cur debeat profeſſionem in annũ integrum differre,potiuſquam,illam breui tempore facere.593.1.c.d
ſponſus in dubio credere debet ſponſam cũ maritali affectu cognouiſſe. 606.1.g
ſponſalia de futuro non annihilauit Cõc. Trid.ſed tantum de præſenti, ſine præſentia parochi.628.1.f
ſponſalia diſſoluuntur per ingreſſum religionis:ſed cauendũ ne inde infamia contra ſponſam oriatur.ibi.ea 1.col.1.& lit.f
*ſpõſi infideles,qui ſe animo non conſummandi matrimonium cognouerunt cõuerſi matrimoniũ debẽt contrahere ſm formam Concil.Trid.5.1.d.& 2.a

Sponſi infideles conuerſi ad fidem ſubijciũtur canonum legibus,& impedimẽtis canonicis non poſſunt contrahere, ib.2.c.d
*ſponſalia tranſeunt per copulam in matrimonium præſumptum, vbi nõ eſt publicatum Concilium,6.2.g
*ſponſalia Catholici cum hæretica ſunt ipſo iure nulla, quia in his cõditio turpis interceſſit,7.1 b
ſponſalia de futuro diſſoluũtur per ſuperuenientem hæreſim,ib.1.c
ſponſus cum ſponſa rem habens cui matrimonium conſummare in dubio præſumatur,ib.2.a
ſponſalia quamuis iuſta diſſoluuntur per cauſam iuſtam ipſo iure,ib.2.b
ſponſalia ipſo iure nulla, non producunt effectum matrimonij per copulam ſubſecutam,ib.2.c.d
*ſponſalia non contrahit qui cum iuramẽto mulieri dixit,[promitto tibi me aliã nõ ducturum niſi te.]ſed videtur quod ſic deceptã teneat ducere,9.1.d.& 2.a.b
*ſponſalia ex conſenſu parentum inter pe tentes contracta,vel non ratificata, non obligant,10.1.e.ſed eis præſentibus vel ratificantibus facta valent,ib.1.f.
ſponſalia etiam iurata diſſolui poſſunt per mutuum conſenſum,ib.1.h
ſponſalia diſſoluuntur,quando ſuperuenit aliquid quod ſi à principio interueniſſet, non fuiſſent cõtracta,ib.2.f.g. & ſic ſpõſa cuius ſponſus bannitus fuit ſine diſpẽſatione alteri poteſt nubere,ib.2.g.h
*ſponſalia etiam iurata diſſoluũtur ſi ſpõſus de facto cũ altera cõtrahat. 21.2.a.b
*ſponſalia per copulam ante Concilium fiebant matrimonium.41.2.d
*ſponſalia de futuro cum conditione, ante illam nihil valent,poſt illam ſunt efficacia,44.1.g
*ſponſalia non prohibentur ſemper quando matrimonium prohibetur.322.1.f
*ſponſalia pubes qui cum impubere contraxit,non poteſt ab illis reſilire, antequam impubes ad pubertatem perueneerit,& tunc niſi ea conſentiat ſine peccato non poteſt cõtrahere matrimonium 22.2.h.& 23.1.a
*ſponſalia qui contraxit cum filia cuius matrem prius cognouerat,& poſtea filiam ipſam cognouit, tenetur reſarcire damnum,61.2.a.b

*ſponſalia abſolutè inter duos ſecundo cõſanguinitatis gradu ſe attinentes cõtracta,nulla ſunt,& ſub cõditione ſi Papa diſpẽſauerit,aliqui valida eſſe tenẽt, at aliqui plures non,66.2.g.h. Quid tenẽdũ ſit in hoc caſu ſnia auctoris. 68. 1.e.f
*ſponſalia clandeſtina cur non annullat Concilium Tridentinum ,ſicut matrimonium,322.f
*ſponſalia inter raptum, & raptam nulla eſſe poſſunt, ſicut nec matrimonium, 323.1.a

SPVRII.

Spurij ex damnato coitu nati non ſuccedunt parentibus,neque ab inteſtato, neque ex teſtamento nec contra,474.1.h; & 2.e
ſpurij quomodo legitimentur,ib.2.f

STANDVM.

Standum eſt regulæ confirmatæ à Papa,& ipſius declarationi, 357.2.d.& pag.ſeq. 1.c
*ſtandum ei potius eſt quod videmus in indiuiduo effectum, quam ei quod in genere definitur non eſſe effectum, vel fieri non poſſe,86.1.f

STATVTVM.

Statutum ciuitatis factum ĩ fauorem perſonarum,porrigit effectum extra territorium ſtatuentium,460.1.f
ſtatutum in vno correlatiuo,habet locum in alio, ſi modo eadem ratio militat, 518.2.g
Statuitur cũ quid,& illa omnia ſtatuta videntur ſine quibus vel nullo modo,vel commodè illud fieri nequit, 607.2.b
ſtatutum confratriæ quo cauetur,ne quis confratrum poſſit conueniri coram iudice eccleſiaſtico,vel ſæculari ab alio cõfratre,non eſt contra libertatem Eccleſiaſticam,778.1.g
ſtatutum à tempore immemoriali ſeruatũ habet vim priuilegij contra libertatem Eccleſiæ,ib.2.f

S. STEPHANI MILITIA.

S.Stephani militia, in qua vouentur tria

voia caritatis pudicitiæ & obedientiæ, eſt vera religio,503.2.b. hæc militia nõ requirit aliquem ordinem,imò neq.clericatum in his qui arma tractant,ib.1.d Hi milites expreſsè, vel tacitè paupertatem vouent,& liberam teſtandi poteſtatem non habent,504 2.e.& f.Argumenta quæ probant eam non eſſe veram religionem diluuntur,505.1.b.c

STIPVLATIO.

Stipulationis pars tolli poteſt per acceptilationem eius manẽte ſtipulatione firma quoad reliqua,410.2

STVLTVS.

*Stultus non debet melioris eſſe conditionis,quam ſapiens,481.2.c
*ſtultus,& ſi non debeat melioris eſſe conditionis quam ſapiens, per accidens tamen aliter euenire poteſt,ib 2.d

SVBDIACONATVS.

Subdiaconatus eſt iuris diuini à Chriſto D.N.inſtitutus,656 1.e.f
ſubdiaconatus,& diaconatus ſunt integrè ordines,& non participatiuè, ib.1 g.an votũ caſtitatis ſubdiaconatui annexum, Papa poſſit tollere quæritur,ib.2.f.& reſoluitur affirmatiuè, ib.2.h
ſubdiaconatui votum continentiæ annexũ eſt accidentaliter iure humano, & ſtatu to Eccleſiæ.657,2.a.b
ſubdiaconi multi diſpenſati ,ib.2.b.c
ſubdiaconus nõ habet cauſam legitimam, vt cum eo diſpenſetur , eo ꝙ ſit fraude ordinatus cognatorum , qui eum cum eſſet prędiues,pauperem eſſe dixerunt, p.665.1.a.b
ſubdiaconus diſpenſatus ad ducẽdam vxorem,an teneatur ad Horas, & concluditur negatiuè,764.1.c
*ſubdiaconus qui fictè ordinatus contraxit matrimonium indigeret ſpẽſatione ad vtendum eo in foro conſcientiæ, 47.2.d.& 48.1.e.in foro exteriori quid reſpondere poſſet , ſi matrimonium illud accuſaretur,ib. 1.f.g
*ſubdiaconus qui non eſt , poteſt paſſionẽ ſine ſtola in die paraſceues, vel eius partem cantare,403.2.a

SVBORNATIO.

*Subornatio duplex eſt,bona,& mala, & quid ſit ſubornatio,515.a.b

SVBROGATVS.

Subrogatus debet ſapere naturam eius cui ſubrogatus eſt,230.2.f.g

SVBREPTIO, SVBREPTITIVS.

Subreptio non vitiat gratiam , niſi quoad illud,cuius cauſa fuit,50.1.f
ſubreptitius eſt qui impetrans à Papa beneficium ſecundum, tacuit primum eo quod volebat illud relinquere,51.1.a
ſubreptitia gratia non valet,60 2,e
ſubreptio omnis non facit nullas gratias ordinarij ſicut gratias Papæ,111.1.c. & tomo 2.540.1.g
ſubreptitius eſt qui habens mandatum vt ſecum diſpenſetur aſſerit ſe diſpenſatũ, 142.1 h
* ſubreptio non vitiat gratiam,niſi quoad illud,cuius cauſa fuit,69.2.c
*ſubreptio vitiat gratiam à Papa non autẽ ab ordinario cõceſſam,540.1.g.& tomo primo,121.1.c

SVBSIDIVM.

Subſidium caritatiuum peti poteſt à clericis ratione beneficiorum ſi non ſint pauperes,vel ſolum ad ſuum patrimonium ſint ordinati,739.1.c.d.& 2.a.b

SVCCESSIO.

Succeſſio ab inteſtato ceſſat per ſucceſſionem ex teſtamento,458.1.f

SVPERIOR.

Superiorẽ etiam non recognoſcenti ſuperiori non creditur dicenti ſe feciſſe aliquid ex iuſta cauſa,niſi ꝓbetur.560.1.g
ſuperior poteſt dare talem facultatem manendi extra clauſtra ſuo ſubdito tranſlato,qualem ſuo originario,ſeu vernaculo,570 2.e.f
ſuperior nullus poteſt dare facultatem ſuo ſubdito manendi extra clauſtra ſine cauſa iuſta,ib.1.f. & cum iuſta non ſine habitu.

bitu,quia hanc facultatem ſolus Papa facere poteſt.573.2.c.d
ſuperiores religionum perpetuos eſſe melius eſt,quam eſſe triennales.698.2.g.h. & 699.1.a.b
ſuperiores monialium ingredi earum monaſteria nullo iure prohibentur.700.2.e.f.& per tot.
ſuperior regularis poteſt auferre beneficium regulare,quia vult.709.1.e
*ſuperior regulariter poteſt retractare aliqua mala ſe conſentiente facta, niſi in certis caſibus.225.2.a
ſuperiori non tollitur poteſtas cognoſcēdi de delicto ſe conſentiente, ſiue mandante perpetrato. ibi.ead.col.2.& lit.a. & b
*ſuperior religionis,q̃ à Papa petiit,ſvt liceret ſibi diſpenſare cum ſuis ſuper irregularitate, & is conceſſit deleta in ſupplicatione voce, per breue, nō poteſt ea vti literis non expeditis.408.1.g.h

Svperstitiosvm.

*Superſtitioſum eſt quoties aliquis nititur efficere aliquid per cauſas,quæ nec virtute ſua naturali, nec ex diuina, aut eccleſiaſtica diſpoſitione id poſſunt efficere.vbi multa vide latius,& quot ſpecies ſint ſuperſtitionum.551.1 b.c.d
ſuperſtitioſæ coniurationes, quare ſuum aliquando ſortiantur effectum, & non bonæ.552.1.e.f

Svrdvs.

Surdus omninò peccauit mortaliter, qui ſe ad omnes ſacros ordines fecit promoueri .153.2.d. hoc tamen non omninò certum.154.1.e.f.& ibid.2.f.g
ſurdus, qui fecit ſe ordinari falſis literis teſtimonialibus ab alieno,quot, & qualia peccata commiſerit. ibid.ead.154.2.f.& h.& 155.1.a. remedia, quibus indiget. ibid.ead.155.1.a.b.c

Svspicio.

Suſpicionis cauſa non tractanda eſt coram iudice recuſato, ſed coram arbitris electis à partibus.35.1.c

Svspensvs, Svspensio.

Suſpēſus,& irregularis,eſt inhabilis ad beneficia obtinenda, ſed non perdit obtenta.99 2.a.b.c
ſuſpenſio,quæ nunc fit, non nocet quo ad præterita, nec retrotrahitur. pag.115.2.d.& 116.1.e
ſuſpenſus eſt is,qui non iuſtè eſt ordinatus à non ſuo Epiſcopo, vtpotè laicus alterius diœceſis,& ei ſuo ordine vti non licet,donec Papa,vel Epiſcopus ſuus ratificet.121.2.d
ſuſpenſus non eſt Epiſcopus ordinans alienum ſubditum per probabilem ignorātiam , quæ cum à ſuſpenſione excuſat. 122.1.f
ſuſpenſus est eſt, qui tres ſacros ordines per falſas literas teſtimoniales accepit . 154 2.e.f.g
ſuſpenſio facta, donec ſatisfaciat, non tollitur, donec iudex declaret eſſe ſatisfactum.254.1.f
ſuſpenſus an ſit , cui ſuperior prohibet ne celebret, quæritur, & reſoluitur diſtinguendo 261.2 b c.d
ſuſpenſio à voce actiua,& paſſiua,an per legitimam appellationem ſuſpendatur quæritur.287.2.c.& reſoluitur affirmatiuè.ibid.2.d
ſuſpenſio ab officio , & ab ingreſſu Eccleſiæ per appellationem non tollitur, ſed ſic aliæ.ibid.ead.col.2.& lit.d
ſuſpenſionis ab officio diuino,& ſacramētis violatio ſola inducit irregularitatē. 288.2.e
*ſuſpenſio lata in capitulum abſolutè ligat ſingulos de Capitulo non excommunicatio 499.1.a
*ſuſpenſio ferri poteſt abſolutè in vniuerſitatem , ſed non ligat,niſi culpabiles in ea.502.1.h.& 2.e
*ſuſpenſus ab ordine non eſt ſuſpenſus à beneficio, & fructibus eius percipiēdis. 310.2.h
*ſuſpenſus à diuinis communicās,vel conſtiens non peccat,ſed ſolum prohibetur agere ſuum officium ſicut prius, & miniſtrare.391.1.a.b.& per tot.
ſuſpenſio eſt cenſura eccleſiaſtica qua alicui perſonæ Eccleſiaſticæ prohibetur exercitium ſui officii, vel beneficii eccleſiaſtici in totum, vel in partem.] ibid. 1. b.c.& infra.393.2.d
ſuſpenſio à diuinis intelligitur exercendis non autem audiendis, vel ſuſcipiendis. ibid.2.d

*Suſpenditur nemo, niſi ob culpam propriam.392.2.h

ſuſpenſio quid rurſum, 393.1.d.& ſupra. 381.1.b.c

ſuſpenſionis omnis violatio peccatum eſt, ſed illa inducit irregularitatem, qua violatur ſuſpenſio à diuinis. ead. pag. 393. 2. b

ſuſpenſus actus iure particulari ſacerdotio adſcriptos exercens peccat, ſed non eſt irregularis, ſi non ſunt illi actus diuina officia.395.1.b.c

*ſuſpenſio, quæ incurritur per notorium concubinatum ipſo iure per pœnitentiã to litur, ſed non irregularitas.pag.399. 1.a.b

*ſuſpenſus incurrit irregularitatem, ſi diuinis ſe ingerat, hoc quomodo ſit verũ. 541.2.d.& 542.1.e

*cum ſuſpenſo ab oratione communicans nullam incurrit excommunicationem. 554.1.f.g.h.& 2.e

ſuſpenſus ab officio eſt ſuſpẽſus ab oratione, & quis poteſt ſuſpendi ab oratione per ſolum peccatum veniale.ibid.1.h

ſuſpenſus à confeſſario miniſtrando non efficitur irregularis. ibid.ead.col.1.& lit.h.& 2.e

ſuſpenſio ſicut, & excommunicatio à iudice competente lata regulariter valet, & ſeruanda eſt, quouſque non fuerit talis declaratus,& denunciatus.555.1.a

*ſuſpenſio ab officio eſt generalior ſuſpenſione à diuinis, & qui ſuſpẽſus eſt ab officio, vel diuinis non incurrit irregularitatem interesſendo diuinis.556.1.g

T

TACITVRNITAS.

TAciturnitas non doloſa beneficii ſimplicis malè obtenti, non vitiat diſpẽſationem ad obtinendum curatum impetratum.141.2.a

taciturnitas temporis immemorialis vim habet tituli.361.1.a

taciturnitas non omnis vitiat gratiã qualis eſt eius, quod princeps nouit, vel quod iure ineſt, vel eſt notorium.417.1.c

taciturnitas illa gratiam vitiat, quæ id tacet, quod iura mandant exprimi, vel qđ expreſſum reddidiſſet principẽ ad cõcedendã gratiam difficiliorẽ.ibi.1.d.& 2.a

TEMPORALE, TEMPVS.

Temporale non poteſt fieri ſpirituale, niſi ſpirituali poteſtate accedente.733.2.b

tempus omne in iure ſtatutum in dubio cenſetur eſſe continuum.590.1.f

TERTIANI.

Tertianorum regula eſt vera religio in certo monaſterio.557.2.b

Vide S.Franciſcus.

TESTAMENTVM.

Teſtamentum à parocho ſcriptum, & à teſtatore ſignatum in foro exteriori non valet, at in foro conſcientiæ, qui ex eo bona poſſidet iuſtè poſſidet.449.2.d.& p 450.1.e.f

teſtamentum clerici de bonis per negotiationem quæſitis quomodo validũ. 451. 1.b.c. de qua re mouetur quæſtio, & probatur de bonis illicitè contra alias virtutes, quam ſpecialem iuſtitiam non eſſe validum.ibid. 1.d.ſed probatur contrarium.452.1 e.f

teſtamentum ad pia non quærit ſeptem teſtes, ſed duo ſufficiunt.458.1.g

teſtamento inſtitutus hæres à volente ingredi religionem, ſtatim poſt profeſſionem illius, poſſeſſionem capere poteſt. 465.1.c.d

teſtamentum factum à volẽte ingredi religionem cõfirmatur morte ciuili illius. ibid.ead.col.1.& lit.d

teſtari licet volenti religionem ingredi, & Epiſcopi conſenſus, & conuentus ad id non requiritur.ibid.2.a

teſtamentariorum poteſtas durat vno anno poſt monitionem eis à iudice factã. 467.1.a

teſtator non poteſt committere teſtamentarius inſtituendi, vel ſubſtituendi hæredem ſecundum ius commune.ibid.ead. col.1.& lit.a

teſtatus quis pro parte, & pro parte inteſtatus decedere non poteſt, niſi ſit miles.ibid.2.a

teſtator inſtituens hæredem, & ſubſtituẽs nominãs excludit monaſterium, quod inſtitutus ingreditur quãdo ex pſẽ, vel tacitè eum noluiſſe conſtat, vt monaſterium ſuccederet. 468.1.e.f.& p tot. ſin

minus

minùs monaſterium excludit ſubſtitutum.ibid.ead.col.1.lit.g.& h
teſtari velle, non eſt teſtari, & velle legare,non eſt legare.473.1.a

TESTIS, TESTIMONIVM.

*Teſtis iuſtè interrogatus, reum non detegens,non tenetur fiſco reſtituere pœnã, quam ipſe ipſo iure incurrit.442.2.f
teſtis nulliter accepti depoſitio prior,poſtponenda eſt poſteriori.254.2.g
teſtis vnius idonei iurati dictum inducit iuſtam credulitatem.256.1.g
*teſtis de auditu, & alter de veritate, ſine iuramento non probant ſufficienter. p. 62.2.h
*teſtimonium de veritate eſt naturale, & regulare, teſtimonium de auditu irregulare.63.1.b
*teſti vario, aut contrario modo loquenti non creditur.65.col.2.e
*teſtes nõ ſunt admittẽdi regulariter poſt publicationem teſtium,ſuper iiſdem ſal tem articulis.81.1.a.fallit in teſtibus depoſituris per artem.ibid.ead.col. & lit.
*teſtes non legitimi, vt mulieres qñ addu ci poſſunt,& quando non.111.1.a.b
teſtis vnius dictum deponẽtis de delicto, inducit ſemiplenam probationẽ,ſed deponentis de confeſſione,vel de indicio, nihil videtur probare.ibi.2.d.& 112.1.e
teſtes contra reos condemnandos examinatos repetendos eſſe lex mandans, eſt humana, & conſuetudine tolli poteſt. 115.2.a
teſtimonio vnius non creditur in foro exteriori quantacumque ſit dignitatis,fal lit in multis.458.2.e
*teſtimonium falſum nemini nocens, qui dixit, peccauit, ſed ad reſtitutionem nõ tenetur.386.1.h.& 2.e
teſtimonium falſum, qui dixit ante latam ſententiam, tenetur reuocare illud ſi ſit in damnum proximi.ibid.1.f. niſi damnum illatum reſtituat, nam tunc non tenetur ſe infamare.ibid.2.g

THEATINI.

Theatinorum, qui ſunt clerici regulares or go.191.2 b.eorum præcipua ſedes cẽſenda eſt Romæ. ibi.2.c.d. & Eccleſia S. Siluestri.192.1.e

THESAVRARIVS.

Theſaurarius Eccleſiæ S. Nicolai, qui erat aliàs multis nominibus parum dignus, quomodo punitus à Priore. 320.2.g.h. & 321.1.a
theſauraria poteſt retineri cum capellania in eadem Eccleſia.331.2.d

THOMAS GVALA, THOMAS MANRICVS.

Thomas Vvala Ticinẽſis Iuris Cęſarei pfeſſor quid contra auctorem ſcripſerit. 390.1.e. Auctor quomodo ei reſponderit.ibid.1.g.h.& 2.e.f.& per tot.
Thomæ Manrici Dominicani dignitates, & officia, & teſtamẽtum ex quo oritur quæſtio, an illud potuerit facere.457.1. a.b.c.d.& 2.a.& per tot.& p.ſeq.

TIMOR.

*Timor ſi eſt iuſtus excuſat à peccato violationis legis humanæ,ſed non à violatione legis naturalis, & diuinæ. 265.2. d.& p.ſeq.1.e.Vide metus.

TOLERARE.

*Tolerare verbum eſt generale,& duplex eſt tolerantia,vna boni approbatiua,altera mali permiſſiua.30.2.e.f

TOLETANA.

Toletanæ Eccleſiæ inſtitutum ne deſcendens ex Iudæis Sarracenis,& Hæreticis fiat in ea beneficiarius probatur.34.1.f

TONSVRA.

Tonſura prima non eſt ordo, niſi generaliter.100.1.g
tonſuram,qui malè accepit,penſionem ſibi collatam retinere poteſt.114.2.e.ſed hoc negatur,quia in praxi obtinuit con trarium.ibid.f.A
tonſura prima non eſt ordo ꝓpriè,nec neceſſe eſt,vt qui eã accipit dicat,[Dominus pars hæreditatis meæ,&c. 136.1.h
tonſuratus eſt medius inter ſæcularem, & laicum, ſicut nouitius inter ſæcularem, & profeſſum.ibid.2.e
*tonſura inſignitus fictis literis dimiſſoriis,& beneficium ſumens, & ſuſpẽſus, & irregularis non eſt.391.2.a.b

TRA-

Digitized by Google

TRACTATVS.

Tractatus,& conſenſus, qui ſunt neceſſarii præcedere debent, nec ſufficit ratificatio ex interuallo facta.391.1.a

*tractatus nō debent fieri ſuper prouiſione beneficiorum nondum vacantium, quod intelligitur de illicitis.510.1.f

TRADITIONES.

Traditiones Apoſtolicæ duorum ſunt generum,& quæ illæ.661.2.c.d

TRIDENTINVM CONCILIVM.

Tridentini Concilii leges non receptæ ſuſpenſæ ſunt.11.1.d.& 2.a

Tridentini Concil. decreta,an vbi nō ſunt publicata,obligent quæritur.ibid.2.h

Concilii Trid. decreta publicatione nō indigent ibid 2.c.concluditur ea non ligare, in locis, in quibus recepta non ſunt, ſed nō quia nō ſunt pmulgata. 12.1.f.g

Tridentinum Concilium electiones prælatorum ſecretò faciendas ſtatuit.74.2.g.h. Vide Concilium.

TRINITAS SANCTISSIMA VERVS DEVS.

Trinitatis glorioſiſſimæ opera omnia ſũt indiuiſa ad extra.233.1.d

TRIREMES.

*Triremes piraticas, an captiuus timore inter Turcas fabricãs peccet mortaliter tractat quidã Doctor, & inclinat in partẽ negantem. 240.2.h.& 241.1.per tot.

in Triremibus Turcarum remigantes nō ſunt excommunicati, ſed à peccato non excuſantur.ibid.ead.241 1.b.c

*Triremes Turcarum fabricans, modo in his non plus operæ ponat, quam requirat vitæ eius conſeruatio non peccat auctoris ſententia.242.2.f.g

*ad Triremes condemnatus, quod eſt pœna æquipollens fuſtigationi cenſetur in foro exteriori irregularis.269 2. b. c. & ad ordines poſſe promoueri, quoad forum conſcientiæ, licet poſſit inquietari quoad forum fori,ſeu exterius.ibid.2.c. & talem ordinari nō poſſe declarat paulo poſt.270.1.e

TVRCAE.

Turcis Chriſtianus in Turcarum regione habitans arma,& equos vẽdere poteſt, vt eis in bellis iuſtis vtantur.240.1.g

turca bellum iuſtũ quando gerere poteſt, & quomodo Chriſtianos in eo captos iuſtè retinere, poſſit, & non reſtituere. ibid.2.e.f.g

*turcis, qui adferunt cacabos,& ollas, ex quibus conficiunt arma bellica,an incidãt in bullam quæritur.243.1.a.& reſoluitur.ibid.2.d.& p.ſeq.1.e.f

TVTOR.

Tutoris liberatio à reddenda ratione ſuæ adminiſtrationis dupliciter fieri poteſt, inter viuos, & in teſtamento. 585.1.b. quomodo ab ingreſſuro fieri poſſit, vt tutor maneat liberatus.ibid.1.c

tutor dandus non eſt puero viuente auo. 616.2.h.& 617.1.a

V

VASALLVS.

Vaſallo, & domeſtico faciẽs iniuriam vſ eam domino facere.775.1.d.& 2.a

VENDENS, VENDERE, VENDITIO.

*Vendens ob dilatam ſolutionem carius, quam præſenti pecunia precio rigoroſo vſuram cõmittit.344.1.f. Medina,& Sotus contrarium ſentientes redarguũtur. ibid.2.e.f.g.difficultas recipiendi pecuniam ab emente in termino ſolutionis, & cætera non poſſunt hanc venditionẽ iuſtificare. ibid.2.h. Nec ratio lucri ceſſantis.345.1.b.c

*vendere licet rẽ carius, quam empta ſit, mutata forma,loco,& tempore. 346.1.f

vendere licet rem carius dilata ſolutione intra latitudinem iuſti precii.ibi.1. g.h. & ob verum intereſſe lucri ceſſantis faciendo duos contractus.ibid.2.e

vẽditio cuiuſdam depoſitariæ Pop. Rom. an iniuſta.365.2.c. & aſſeritur eſſe iniuſta.366.2.f

venditio,vt iuſta ſit neceſſe eſt, vt interueniat merx vendibilis,& precium iuſtũ. 365.2.d

vendibile non omne eſt quicquid ſacrum non eſt cum homo laicus non ſacer, nō ſit vendibilis.368.1.e.f

vendens ſcienter malè tenetur de euictione,& ad intereſſe quando emptor emit bona fide non autem mala.395.2.a

venditam rem emens ſciens eam eſſe venditam poſtponi debet priori emptori, etiamſi prius ei tradita fuiſſet ibi.2.d

vendita re inuendibili, vt eſt liber homo, emptor rem venditam petere non poteſt.ſed precium.495.1.c

vendens rem certo precio conuertendo in annuos

Digitized by Google

annuos cenſus, ſi relinquat illud apud emptorem, cenſetur vſurarius. 399.1.d. & 2.a.& per tot.
vendens pluris iuſto precio ob dilatam ſolutionem, eſt vſurarius, niſi ob vnā cauſam 402.h.& 403.1.a
venditor de euictione tenetur in iure naturali. 405 2.a
venditio prædij, cum adiectione facta in diem, eſt pura. 437.1.c
venditio cum pacto de retrouendendo, eſt pura venditio. ibid. 2.d
*venditiones mortiferæ nullæ ſunt tolerandæ, ſed veniales ſic. 237.1.c
venditiones ob malum finem factæ caſtigari deberent, ſi probarentur, quod eſt difficile. ibid. 1.b
*vendens triticum, pro precio, quo valebit taſſ menſe, precium menſis illius eligat alioquin, erit vſurarius. 341.2.b.c.d
*vendere carius ob dilatam ſolutionem, vel emere vilius ob anticipatam mercatoribus lanarū, & paſtoribus, an liceat, & quod non. 343.1.b.c. niſi ratione lucri ceſſantis, vel damni emergentis. ibi. 1.d. & intra latitudinem iuſti precij. ibi. ead. col. & lit.
*venditor fundi, aut domus, ſi dilata ſolutione tantum pro ſingulo centenario quotannis accipiat, vſurā cōmittit. 347. 1.b c. niſi emptor, ſit in mora. ibid. 2.a
*venditio fundi. 15000. ſolutis tantum tribus millibus, ſi ad decēnium reliquoſ ſi 12000. ſolutio differatur ita, vt 18000. ſoluantur, eſt iniuſta. 348. 1.e
venditio, hęc per duos contractus, vel vnū duobus æquipollētem iuſta fieri poteſt. ibid. 1.h. Quod quæritur, & affertur. ib. 2.g.h.& pag. ſeq. 1.a.b
*venditor prædij ſoluta media parte precij, altera poſt annum ſoluenda dato fideiuſſore de euictione, ſi non dederit, non poteſt mediam fructuum partem percipere. 250. 1. e. ſed poſtea probatur poſſe. ibid. 2 g.h
*venditor percipere poteſt fructus rei venditæ non ſoluto toto precio. 351.1.a.b
venditor rei quando accepta parte precij retinet illam cum ſuis fructibus, donec totum ſoluatur, emptor debet habere partem fructuum, pro rata precij ſoluti. ibid. 1.c.d
*venditor etiamſi à principio non intenderit accipere partem fructuum pro rata precij non ſoluti, donec adimpleuit, quę promiſit, non tamen hoc tenetur ſeruare. 353.1.a.b
vendi multa poſſunt, quæ actu non ſunt, vt fętura gregis, iactus retis, captura auiū, & fructus agri 370.1.f
venditor, & emptor vnus, & idem quomodo eſſe poſſit. 371.1.b c

V E R B A.

Per verba futuri temporis non infligitur pro iure pœna. 114.2.h
verborum improprietates non ſunt extendendæ. 157.2.a
*verba, quæ in ſenſu denotant delictum in alio non, intelligenda ſunt in eo ſe ſu, in quo proferens deliquiſſe non dicatur. 254.1.e.f
verba non ſunt intelligenda captioſè contra proferentem, neq; ita vt proferens ſibi contradicere videatur. ibid.g
*verba intelligi debent, ſecundum id, ad quod principaliter ſcribuntur, & proferuntur. 255.1.d
verbum poſitum ad vnum, finem ſecūdū illum eſt interpretandum. ibid. ead. lit. d
verba alterius, qui recitat non cenſetur illa approbare. ibid. 2.a
*ob verba manifeſtam hęreſim non ſapientia nemo ab inquiſitoribus, eſt interpellandus. 258.1.h
verba in dubio prolata ab homine non ſuſpecto, ſunt in bonam partem interpretanda. ibid. 2.e.f
*verba ſunt intelligenda, ſecundum vulgatum modum loquendi. 279.2.a
*verba codicilli teſtatoris declarantur per verba teſtamenti. 255.1 c
*verba non ſunt captioſè intelligenda contra proferentem. 254.1.g

V E R I S I M I L I A.

Veriſimilia iuſtè credi poſſunt, cum contraria non probantur. 256.2.c
*veriſimilia, quæ non ſunt, credenda non ſunt. 308.1.e

V E X A T I O.

*Vexationem ſuam licet cuique redimere, ſaltem poſt quæſitam poſſeſſionem pacificam. 167.2.a
*vexationem tunc demum licet redimere cum infertur iniuſtè; & non iuſtè. pag. 160.2.f

V I A.

Viam tutiorem in dubio, quilibet videtur eligere. 204.2.g

VICA-

VICARIVS EPISCOPI, VEL ALTERIVS, VICARIATVS.

*Vicarius epiſcopi, cui ſubiacet parochus contrahere volentium matrimoniũ, poteſt dare licentiam contrahendi coram non ſuo parocho.39.2.c.d.& 49.1.e

Vicarius epiſcopi, poteſt dare licentiam religioſis adminiſtrandi ſacramenta Euchariſtiæ, & extremæ vnctionis parochianis ſuæ diœceſis.ibid.ead.col.& lit.

Vicarius generalis, non eſt incompatibilis alio beneficio incompatibili.75.2 a

Vicariatus non eſt beneficiũ, nec compatibile, nec incompatibile.76.2.e

Vicarius generalis prælati, eo mortuo, vel ſuſpẽſo, moritur, vel ſuſpenditur.79.1.b

Vicarius conſtituendus à capitulo ſede vacante, debet eſſe doctor, vel alioqui idoneus.160.2.f

Vicarius epiſcopi debet eſſe idoneus ad id, quod vice eius geſturus eſt.ibi.2.g

Vicarius quamuis, ſit ineptus, facta tamen apud ſe valent, ſi ſit in minoribus conſtitutus.ibid.2.g.h

Vicarius epiſcopi conſeruatoris priuilegiorum ſedis Apoſt. vtens hac iuriſdictione videtur poſſe excuſari.163.2.b.c

Vicarium ſtatarium epiſcopi Poloniæ, an ſtatuere debeant, quæritur.170.2.f.& reſoluitur affirmatiuè.171.1.c

Vicarium generalem etiam non ſtatarium epiſcopus tenetur conſtituere, & ad id cogi poteſt per ſuos archiepiſcopos. ibi. ead.col.& lit.

Vicario parochiali non omnes fructus, ſed congrua portio debetur, niſi omnes eſſent neceſſarij 175.2.b.c

Vicarius epiſcopi in choro non præcedere debet cęteros canonicos, ſed ſtare in ſuo ordine 173 2.d.& p.ſeq.1.e.& per tot.

Vicarius epiſcopi canonicatum vacantem, ſine iuſta cauſa diuidere non potuit. p. 423.2.d

Vicarium non poteſt patronus onerare, vt de tertiis vicariæ ſoluat primitias parochiæ 494.2.e.& per tot.

Vicaria perpetua vnita alicui dignitati, vel monaſterio, eſt beneficium curatum, nõ tamen regulare, etiamſi dignitati regulari adiuncta ſit.702.2.e

Vicarios ad Eccleſias parochiales præſentare poſſunt dignitates, vel monaſteria, quibus id iure competit non obſtante Conc.Trid.ibid.2.h

Vicarios tẽporales poſſunt mutare epiſcopi in perpetuos, ſed non ſine cauſa, alioqui ab eis appellari poteſt.703.1.a

Vicarius epiſcopi non ſacerdos matrimonijs contrahendis non præſit, ſed ſacerdotem ad id deliget.37.1.d.& 2.a.b

*Vicarius parochi contrahendis matrimonijs aſſiſtere valet, etiam ad modicum tempus.39.5.b.c

*Vicariatum epiſcopi tẽporalem, qui emit eſt ſimoniacus.23 1.1.c.ſed non excõicatus.ibid.2.b. tenetur tamen emptor, vel conductor eum relinquere.ibid.2.a

Vicaria ſpiritualis non eſt beneficium. ibi. 2 b.in fine.

*Vicariatum epiſcopi ſede vacante, qui canonici contulerunt vni ex ipſis, eo pacto, vt omnia emolumenta vicariatus inter ipſos canonicos diuiderentur omnes ſunt ſimoniaci.232.1.e. non ſunt tamen excommunicati.ibid.ead.col.1 g

*Vicarius epiſcopi, qui ſcripſit ad nobilem in carcere hæreſis cauſa conſtitutũ, & c. non eſt excommunicatus.267.1 b.c

*Vicarius epiſcopi non poteſt abſoluere ab hæreſi per Concilium.419.2.a.b. ſed poteſt Epiſcopus ei hanc facultatem concedere, ſi in hac re Concilio, non ſit derogatum. ibid.2.c

*Vicarius epiſcopi non ſacerdos habẽs poteſtatem abſoluendi à caſibus reſeruatis poteſt eam remittere, vel ſubdelegare. 476.col.1.h.& 2.c

VIDVA.

Vidua ſolẽniter, vouere poteſt caſtitatem, & velum profeſſionis accipere. 592.1. f & rurſus.668.1 h

*Viduis, & orphanis, vt certũ lucrum ex pecunijs detur, niſi per tres contractus fieri non poteſt.326.2.f

*Viduæ, quæ multiplices cõtractus egit, & dubitat, an in illis aliena acceperit, vt reſtituat, quid conſulendum.333. 1.& 2.a

VIGILIA.

Vigilia Pentecoſtes de conſuetudine, eſt ieiunanda.77 1.1.d

VIOLENTVM, VIS.

Violentum id dr̃, [qđ fit à principio extrinſeco paſſo non conferente vim.] 262.2.d

Vis illata excuſat, quem à faciendo illud, quod alioqui facere teneretur.304.1.g

VIR.

*Virorum, & mulierũ cohabitatio quãdo caret periculo, & quando non.84.1.f.g

*V

Digitized by Google

*Virorũ prouidorũ facta relata in aliquã ſcripturam recta præſumẽda ſunt etiam ex parte literam impropriando.128 1.h
*viri alicuius docti auctoritas excuſat quem à peccato etiamſi erret.145.2.a

V I R G O.

*Virginẽ,qui diu ſollicitauit fingendo eam velle ducere,& tantum ad oſcula,& tactus peruenit non tenetur eam ducere, & dotem ob reſtitutionem damni dati offerens ſatisfacit.22.1.g.h.& 2.e.f
virgini huic qua ratione dos aſſignabitur, vel tacito eius nomine,vel expreſſo,qui eam aſſignat.ibid.2.e
*virginem,qui defloraũit cõtracto matrimonio ſine præſentia parochi quando teneatur eam dotare, vel non.32.2.f.& ſimiliter,qui ſacris initiatus,vel cõiugatus eam defloraũit.33.1.a
*virginem, qui ſtuprauit ſeductam falſa ſpe matrimonij tenetur eam dotare, & ducere iure canonico 67.2.a.b
*Virginem concipere poſſe ſine violatione clauſtri virginei dicitur ex D.Thoma Aquinate Quodlibeto 6.ar.18.p.86.2.f
*virgo confitens ſe cum viro rem habuiſſe non tenetur ſe confeſſario interroganti, an vnquã corrupta fuerit dicere ſe molliter corruptam fuiſſe, ſi illud peccatum legitimè confeſſa fuerat.467.1.c

V I S I T A T O R.

Viſitator,qui in viſitatione aliquid accipit cõcuſſionis crimen committit.757. 1.a. qua pœna puniatur in foro exteriori ipſo iure.ibi.1.c.abſolui poteſt in foro conſcientiæ reſtituendo ſimplũ.ibid.ead. col.1.& lit.c

V I T A, V I V E R E.

Vita hominũ,vt corrigatur, ſiue plectẽdo ſiue ignoſcendo curandum.576.1.f
vitæ mutatio præſertim in ſenectute eſt difficilis.640.1.f
vita religioſorũ eſt ſuauis,& facilis oĩbus, niſi ambitioſis,& gloriperis.653 2.b.c
*viuere quis præſumitur iure communi vſque ad 100.annos.105.2.b
*vitæ meæ cum periculo non teneor ab eo abſtinere,quod mihi aliàs licet, propter proximi damnum euitãdum. 241.2.a.b

V L T R A M O N T A N V S.

Vltramontanus ordinatus in Italia ſine literis dimiſſorijs ẽt minoribus, eſt ſuſpẽſus ſuſpenſione inducente irregularitatem.115.1.c.d.& hoc modo ordinato beneficium collatum non valet,& indiget noua prouiſione.ibi.2.a.b.Contrarium tamen habet infra, & ſolum ad ordinatum in ſacris limitat.117 1.b.c

V O L V N T A S.

Voluntas ſolum neceſſariò vult beatitudinem, & neceſſariò illam conſequentia. 140.1.g.h
voluntas coacta, voluntas eſt.105 2.d
voluntate peccandi aliquod peccatum eſt peccatum, etiamſi poſtea non committatur.379.2.b.c
voluntatem mutare quando quis præſumitur ex traditione rei facta monaſterio.545.2.b
voluntaria quando non præſtant inuoluntaris,663.2.c.d

V O T V M.

Votum religioſi,ſine conſenſu ſuperioris, non eſt firmum,neque etiam iuramentum.201.2.d
votum metu iuſto factum eſt ipſo iure nullum.206.2.f
votum ab initio temporis inualidũ tractu temporis non conualeſcit.216.1.g.h
vota metu mortis in ægritudine, vel naufragio emiſſa,valent.217.2.a.b
per vota tria extra veram religionem approbatam nullus fit religioſus pfeſſus.. 219.1.c
votum omne licitum obligat, niſi iuſtè relaxetur.310.2.e
vota,quæ in periculo mortis,vel in aliqua animi perturbatione fiunt, an obligent quæritur.626.2, e. & reſpondetur affirmatiuè.627.1.a.b
*votum coniugati de caſtitate emiſſum non indiget diſpenſatione.437.1.d
votum omne eſt in religionis votum commutabile etiã auctoritate propria.497. 1 b cuius rei ratio redditur. ibidem 1.d. negatur tamen illud paulo poſt; quia non omne aliud bonum excedit votũ religionis,quia eo maius eſt martyriũ. 498.1.h
votum inducit valentiorem obligationẽ, quam iuramẽtum quo ad Deum,ſed illud quo ad homines.498.1.g
votum religionis nõ excedit omne bonũ, quia non excedit martyrium.ibi.2.h
votum de non intranda religione non poteſt eſſe licitum,niſi per quandam conſequentiam.499.1.c.d
votum obedientiæ cõtinet alia duo Pau-

perta-

Digitized by Google

pertatis,& Caſtitatis.pag.505.1.c

votum caſtitatis coniugalis iure communi non ſufficit ad conſtituendum uotum ſolemne caſtitatis.ibid.2.b

voti obligatio eſt iure diuino,& humano, ſed ſolemnitas uoti iure pontificio eſt inducta.506.1.g

votum caſtitatis coniugatis,quomodo poſ ſit ſufficere ad religionis perfectionem. ibid.1.h.& 2.e

votum ſimplex eſt, [Promiſſio facta omnipotenti Deo de permanendo, vel ingrediendo religionem in genere, vel in ſpecie.]544.2.f.g

votum nullitet factum ad ratificandum nō ſufficit manere in religione,ſed oportet manere animo ad illud ratificādum. 520 2.e.f

ad votum requiritur propoſitum faciendi aliquid, & promiſſio ſe obligandi ad illud.546.1.h.& 2.e

votum aliquem feciſſe non eſt iudicandū, niſi probetur.ibid.ea.col.2.& lit.e

vo ū in randi religionem impletū eſt per ingreſſum, licet nō fiat pfeſſio. 549.1.c

vouens aliquam religionem ſine intentione ſeruandi regularem eius obſeruantiam,ad eam obligatur 550.1.g

votum de non ingrediendo regulam ſtrictiorem,eſt nullum.558.2.e.f

votum rei bonæ ſi eſt maioris boni impedimentum,non obl gat.ibid.2.f.g

votum ſimplex continentiæ,qui vouit,nō poteſt contrahere matrimonium ſine iu ſta diſpenſatione.597.1.b

votum factum à filiofamilias in præiudiciū patriæ poteſtatis,non obligat,durāte illa,ſed ſic,illa ceſſante,falſum.ibid.1.b.c

votum coniugati,cur non valeat repugnāte uxore dum uiuit, & illa mortua ſic. ibid.1.a.b.c

votum ſimplex habens, licet peccet cōtrahendo,matrimonium tamen tenet.ibid. 1.d. vota facta per iracundiam valent,& ad ſui complementum obligant. 527.1. c.Eorum tamen diſpenſatio, uel cōmutatio in prætorio ſacræ pænitentiariæ pe ti poteſt.ibid.1.d

votum perturbatione animi factum non valet,quando eſt tanta, ut uouentē ponat extra iudicium.629.1.e

ad votum non ſufficit propoſitum etiā de liberatum aliquid faciendi,uel exequendi,ſed requiritur promiſſio,& volūtas animuſque ſe obligandi.ibid.2.a.b

votum fecit, qui dixit, [Domine da mihi ſalutem,& ego ſeruiam tibi,]intendens de ſeruitio in ſtatu continentiæ. 629. 2. d.& 630.1.e

vota duo fecit, qui dixit, [Promitto Deo mori in religione,]& quæ.631.2.a

voti de eſſentia eſt,ut uotum fiat Deo, uel ſanctis,ut hominibus deificatis.ibid.2.c. d.& 632.1.e

votum non fecit,quæ promiſit in uiſitatoris manibus ſe futuram monacham.ibi. 1.h.& 2.e

vota tria,qui edidit in manibus non potentis eum incorporare religioni non eſt religioſus.ibi.2.g.h nec tenetur intrare religionem.ibi.2.h.ſed ſic uota ſeruare caſtitatis,& paupertatis.633.1.a

vota ſimplicia non habent uim tollēdi aliquid uouenti præter libertatem utendi matrimonio.& quærendi peremptionem.ibid.ead.633.& col.1.& lit.a

votū habens paupertatis ab epiſcopo petat diſpenſationem ad quærēdum.ibi 1.b.c

vouens intrare religionem ſine intentione actuali intrandi nō eſt obligatus ,ſed ſic, ſi non habuit intentionem contrariam.ibi 1.2.a

vouēs cō:inētiam,ſed cum cōditione uxorem ducendi, quæ ſeruet eandē ſimpliciter debet ſeruare cōtinentiā.ibid.2.c.d

vouens is diſpenſandi iuſtam cauſam non habet 634.1.f.g

vouens non commiſceri mulieri, q̄ falsò ſuam cognatam eſſe exiſtimabat,quādo tenetur uoto,& quando non.ibi.2.e.f

vouēs intrare religionē,& ſeruare caſtitatem, ſi nō recipiatur quādo tenetur ſeruare caſtitatē,& quando non. 635.1.b.c

voto pænali cōmutato, qui poſtea contrafacit non cadit in pænam, ſecus quando commutata eſt obligatio adimplēdi pænam iam incurſam.ibid.2.b.c

votum ædificandi monaſteriū à matre factum de legitimis ſuarum filiarum ingreſſis religionem fuit inane.637.1.a

votum ædificandi monaſterii de bonis ſuis ſolutis debitis eſt licitum.ibid.1.c

votum, qui poſt legitimè factum ſe facit impotentem ad ſoluendum illud peccat.ibid.1.d

votum de intrāda religione videtur extingui omninò per matrimoniū conſequutum quoad illud durauerit.639 2.c

Voti

Voti ab executione deſiſtere, quando ſuperior præcipere poſſit, & quando non. 641. 2.b.c

Voti commutationes inualidę, non tollunt illius obligationem. 642. 2.f

Vota pœnalia in facta pœnitentiaria facilè relaxantur. 643. 1.c

Vota pœnalia, quando obligant ad ſoluendas pœnas incurſas. ibid. 1.d

Vouēs ingredi religionem certam tenetur ad illā. 643. 2. d. & in genere tenetur ad tentandas plures. 644. 1.e. quæritur, an iſte poſt ingreſſum in vnā, ſi egrediatur ad tentandas alias teneatur. ibi. ead. col. & lit. & reſoluitur negatiuè. ibid. 1.g.h

Vouēs ingredi certam religionem, ſi ab ea ante, vel poſt ingreſſum reijciatur poteſt nubere. ibid. ead. col. 1. & lit. g.h

vouens profiteri in genere, uoto nō ſatisfacit, ſi egrediat, niſi profiteatur. 645. 1.a.b

vouere, quod fiet religioſus, & vouere ingredi religionem, ſunt paria. ibid. 1.c

vouens ingredi religionē in genere ingreſſus Carthuſiam ante ętatem, quam eius ſtatuta requirunt uoto ſatisfecit. 646. 1.g. Gregorius XIII. non conceſſit. 647. 1.a. & auctor ipſe minus pbauit. 646. 2. g.h

vouens ingredi religionem ſimpliciter, ſi ſuperueniente infirmitate eijciatur ſatiſfecit. ead. 647. 1.b.c

vouens, quod fieret frater cuiuſdam monaſterij ante finem anni nouitiatus exiēs voto ſatisfecit, & poteſt matrimonium contrahere. ibid. 2.a

vouere intrare religionem, & uouere fieri fratrē talis monaſterij ſunt paria. ibi. 2.b

vouens religionem vnam, ſi aliam ingrediatur, & profiteatur, uoto ſatisfecit, ſi non profiteatur, uoto tenetur. ibi. 2.d. & 648. 2.e. & per tot.

vouēs ingredi religionem Capucinorum, uel inſeruire hoſpitali, ſi non fuit receptus à Capucinis, tenetur ſeruire hoſpitali. ibid. ead. 748. 2.g

vouens in genere aliquam religionem, nō liberatur à uoto, ſi Generalis, cū noluit admittere. 649. 2.a.b. & per tot.

vouens in genere ſatisfacit, ſi adeat magnā partem conuentum religionis, in qua habitat. 650. 1.f

vouens religionem conditionaliter, conditione non impleta, quę per eum non ſtetit, quin adimpleretur, non tenetur ingredi. ibid. 1.g.h

vouens religionem intra triennium finito triennio non liberatur. ibid. 2. f

vouens religionem, ſi ſufficienter, ſit doct⁹ ad eam intrandam, ſi per eum ſtat, ut nō euadat doctus ad eam ingrediendam tenetur. 651. 1.b.c

votum, qui commutare poteſt, pœnam ob illius fractionem incurſam non poteſt remittere. ibid. 1 .d

voto pęnali commutato, non uidentur mutatæ pœnæ ob illius uiolationem iam incurſæ. ibid. 2.b.c

votum de intranda religione cō̄mutat, non diſpenſat Papa, qui petenti reſpondet, ut aliam ingrediatur. 652. 1.g.h

votum pecuniam dandi Eccleſiæ alicuius Sancti, Papa poteſt in aliquos alios pios uſus conuertere. ibi. 2.e.f. & per tot.

vota licita, & honeſta ſunt adimplenda, uel certè auctoritate legitima diſpenſanda, uel commutanda. 653. 1.c

votum de perſeuerādo in religione magis obligat, quam de intrando. ibi. 17. & 2.a

voti cōmutatio non requirit cauſam obſtā tem executioni eius, ſed ſufficit, quod ſit melius id, in quod commutatur. 654. 2.h

vota omnia iuris diuini ſunt, Papa tamē in eis poteſt diſpenſare. 656. 1.h. & 2.e

voti adimpletio, eſt item iuris diuini. ibi. 2.f

voti ſolennitas iure tātum humano, eſt inducta. ibid. 2.h

votum diſpenſandum, eſt maioris boni impeditiuum. 663. 2.d

votum de intranda certa religione duo cōtinet, quorum unum ſoli Papæ reſeruatum eſt, alterum non 666. 1 g

votū de nō tāgēdo mulierē libidinosè, nō eſt uotū caſtitatis, ſicut nē non nubendi, & pōt epūs, cum eis diſpenſare. ibid. 2.e.f

Vouens ſacros ordines accipere, licet nō ſit ſufficienter doctus, &c. non poteſt vxorem ducere. ibid. 2.g

votum ingrediendæ religionis, non annullat collationem beneficij poſtea factam ibi. 2.h. & p. ſeq. 667. 1.a

*votum religionis non tollitur per ſponſalia etiam, cum copula poſtea ſubſequuta. 46. 2.f.g. & per tot.

*votum religionis non tollit, ſed differt reſtitutionis obligatio, ſiue ante, ſiue poſt uotum nata lit. 47 1.a

VSVRA.

Vſurę nullo modo pro ſuſtētatione viduarū, & pupillorū exercēdæ, imò nec pro

capti-

captiuorum redemptione. pag.23.2.b.c
*vſurā exercere nō eſt hęreſim admittere, licet credere uſurā licere,ſit tale.246.2.c
vſura æquiparanda,eſt mendacio, & nullo modo iuſtè fieri pōt,ſicut nec fornicatio, & propterea ſuper ea diſpenſari non poteſt etiam per Papam.368.2.g
vſura,eſt dare reditus ſuos colligendos,cū pacto, vt collector aliquid reddat ultra ipſos reditus.369.2.a
vſura nō eſt remittere cēſum annuū uitalitium non iuſto precio ſoluto.395.2.b
vſura non eſt dare 200.quotannis dum uixero certum quid frumenti, uel vini mihi detur.406.2.h
*vſura pro redēptione captiuorū exerceri nō pōt.327.1.d & 328.2.h.& to.1.23.2.c
*vſurā exercere ad facienda pia opera non licet.328.2.h
vſurariū cōtractū faciēs,quem licet impunè facere,an peccet putans eſſe iuſtū, reſoluitur negatiuè.330.2.h.& 331.1.a
*vſurarium illū contractū, qui fecit,an teneatur reſtituere dubiè reſoluitur. 332. 2.e.affirmatiuè concluditur. ibid.2.f. A.
*vſurarius eſt,qui ſoluit pro dilatione termini ab ipſo præſtiti.335.1.c.d
*vſurarius alios contractus facere poteſt, & teſtari,niſi ſit manifeſtus,& tunc ſic,ſi dederit cautionem.337.1.a
*vſura palliata,eſt emere minoris iuſto precio ob anticipatam ſolutionem, & uendere pluris ob dilatam.344.1.g
*vſura palliata committitur in contractibus mutui palliati, & clara in contractibus mutui clari.350.1.h.& 351.1.a
*vſura uera,& aperta im in mutuo,palliata in omni contractu cōmitti pōt.353. 2.b
vſuram non admittit dans 100.ituro in Syriam ea conditione,ut recipiat 125.ſi nauis ſalua redeat,alioqui nihil.354.1.f
vſuram,ꝙ Iudæi exercere poſſint Papā diſpēſare poſſe parū doloſè dixit Alexander Imolenſis.conſil.1.vol.2.p.568.2.f
*vſurarium exercitium,quamuis ſit cōtra legem naturalem, tolerari tamē poteſt, ut ab Hebræis exerceatur, ſed ſine participatione lucrari.383.2.c

VSVRPATIO.

Vſurpatio longa prætēta non inducit obligationem in futurum.277.1.c

VT DICTIO.

Vt,dictio,poſita in principio Canonis, cauſam finalem denotat, quę ſola debet inſpici.147.2.a

VTILITAS, VTILE.

Vtilitas publica iuuanda,& pręferenda priuatæ.33.1.b
vtile p inutile non vitiari,qñ verū.469.2.d

VXOR, VXORICIDIVM.

Vxor nō poteſt ſine conſenſu viri contrahere,nec aliquam donationem inter uiuos facere.197.3.a.b. An uxor, quæ promiſit ſe daturam ſua bona Petro,ſi ſuam nepiem in uxorem duxerit, poſſit eam promiſſionem reuocare, quæritur. 196. 2.h.& p.ſeq.1.a. & reſoluitur affirmatiuè.ibi.ead.p.197.1.c. d. monenda tamen eſt,vt non faciat.ibid.2.a.b
vxor nubendo nobili,fit nobilis.471.1.b
vxore moriente ante copulā, uir nō lucratur partem dotis.473.2.d.& p.ſeq.1.e
vxorum occiſores,& aliarum cognatarum, ut ſe Deo commendent eas prius communiter admonent.483.1.a
vxor cuius maritus ingreſſus eſt religionē, non poteſt alteri nubere, & ſi nupſit,nō pōt petere debitum,nec reddere,niſi de ei⁹ morte,ſit dubia.595.2 d.& p.ſeq.1.e
vxor,quæ clam contraxerat ante Conciliū marito abſente publicè nupſit,adulterata eſt,& maritus eius potuit religionem ingredi.599.2.a.b
*vxor nulla duorum,poteſt eſſe.20.2.g
*vxor, quæ ſcienter nupſit uiro impotenti perpetuo, non poteſt ab eo diſcedere. 27.2.c
*vxoricidium, eſt impedimentū dirimēs, quando fit ad ducendum,eam cum qua eſt mæchatus.50.1.f.g
*vxor non tenetur ſequi virum extra territorium,quando eſt periculum, ne ab eo occidatur.97.2.a
*vxor adultera à iudice ſæculari in pœnā incluſa in monaſterium marito repetenti non debet tradi, ſed ſic à iudice eccleſiaſtico.100.2.e
*vxor Chriſtiana nupta Turcæ,& cum eo cohabitans non poteſt abſolui.102.1.e
*vxor fidelis nupta fideli poſtea infideli, nō pōt alteri nubere,ſed ſic cū illo habitare,ſine contumelia creatoris.ibid.1.h

F I N I S.

Deo Ieſu Chriſto æterni Dei æterno Filio Laus, & Gloria.

Digitized by Google

NOVVS INDEX
EORVM OMNIVM,
QVAE EX SACRO CONCILIO TRIDENTINO ab ipſo Doctore declarata ſunt.

Compilatus per R. D. Hieronymum Vicecomitem Mediolanenſem, Cano. Regul. Lateran. Ord. S. Auguſt.

A

ABBAS qui nõ eſt presbyter dans facultatem, & dimiſſorias famulo ſeculari ſibi ſubdito ad ſacros ordines ab alieno epiſcopo an ſint validę, & an teneatur reſtituere ille fructus illius anni ſibi perceptos, & quam pœnam incurrat, ſeſſ. 23. ca. 10, de reformatione, to. 1. de tempore ord. conſ. 37. col. 2. pag. 120

Abbas ſubditis ſuis minores ordines ſine epiſcopi examine, & eorum licentia cõferre poteſt, ſeſſ. 23. c. 12. de refor. to. 2. lib. 5. de priuilegijs, conſil. 14. col. 2. pag. 422. & col. 1 p. 423

Abbas tranſeundo de vna ad aliam religionem, & à Rege pręſentatus pro alia Abbatia tenetur, per totum annum agere nouitiatum ad hoc vt profeſſio valeat, & ſit capax alterius Abbatiæ, ſeſſio. 25. cap. 15. to. 1. lib. 3. de regularib. conſ. 61. col. 1. & 2. 563

Abbates olim priuilegiati in cõferendis ſacris ordinibus ante Conc. virtute concilij tollitur priuilegium, & ſolis epiſcopis ſacri ordines reſeruantur, ſeſſ. 23. c. 8 to. 2. lib. 5. de priuilegijs, conſil. 14. col. 2. p. 422. & col. 1 415

Abbatias plures exemptas habẽtes iuriſdictionem ſpiritualem exteriorem tantũ, an ſint beneficia, incõpatibilia licet non habeant parochias an requirant, perſonalẽ reſidentiam, & cõprehẽdantur, ſub Canone, & diſpoſitione, Conc. Trid. & an ad reditus retinendos procurandum vt illarũ iuriſdictio epiſcopis detur, ſeſſio. 24. c. 17. tom. 1. conſ. 3. de præbendis, conſ. 15. col. 2. p. 326 & col. 1. & 2. 327

Abſolutio ab hæreſi Epiſcopo tantum, & non eius Vicario conceſſa, an epiſcopus multis obſtantibus impedimentis, pro vna tantum, vel duabus vicibus facultatem ſibi concedere poſſit abſoluẽdi eos ſeſſ. 24. c. 6. de refor. to. 1. de conſtit. conſ. 1. q. 48. col. 1. 27

Abſolutio excommunicati ſeu interdicti, à ſimplici ſacerdote facta ĩ articulo mortis, & ita repulſus, an qui cũ repulerunt peccauerint, ſeſ. 14. c. 7. to. 1. li. 3. de ſepulturis conſ. 5. col. 1. 482

Abſolutio in mortis articulo conceditur omni pęnitenti, & confitenti cuilibet ſacerdoti proprio non exiſtente parocho vel ſuperiore ab omnibus peccatis, & cenſuris, ſeſ. 14. c. 7. de ſacramento pœnitentiæ, to. 2. l. 5. de pęnitentia, & remiſſ. conſ. 23. col. 1. 2. 477

Acceſſus, & regreſſus quomodo differant, & intelligi debeant, ſeſſ. 5. c. 7. de reformatione, to. 2. lib. 5. de ſimonia conſ. 11. col. 1. 2. 563

Adminiſtratio monaſteriorum fieri debet per officiales ad nutum, & ſuperioribus admouibiles, & reuocabiles, ſeſſ. 25. c. 2. to. 1. lib. 3. de iure patronatus, conſil. 7. colum. 1. 727

Affinitas in ſecundo gradu contracta ex illicita copula poſt Cócilium an dirimat matrimonium contractum, quomodo intelligendũ ex ſac.Concil.& ex declaratione Pij V.to. a. lib.4. de conſanguinitate,& affinit.conſ.6.col.1.2. 68

Appellare à conſtitutione grauanti licet etiam regularibus,& à quolibet ſententia,niſi reperiatur iure prohibitũ, etiãq. à correctione, & mandatis regularibus ſi tamen modus excedatur, & nõ aliter, non obſtantibus ſtatutis religioſorũ per quę dicitur prohibitum eſſe appellare, ſeſſ.25.c.4.to.1. de appellationib. lib. 2. conſ.5.p.283,col.2. & col.1.& 2. 284

Appellatio iuſta quãdo admittitur,& quibus in cauſis,ante,& poſt Concil. Trid. ſeſſ.13.c.2.to.1.li.2. de appellationibus, conſ.1.pag.282.col.1. Vbi de appellationibus iuſtis,& iniuſtis,ſeſſ.23.c 20.to.1. lib.2. de appellationibus, conſ.2.p.282. col.2.& col.1. 283

B

Baptizans in neceſſitate filium ſuum ex vxore nullũ contrahit impedimentum,ſeu cognationem talem,quæ vſum matrimonij impediat ſeſſ 24.capit.2. de reformatione matrimonij tom. 2. lib. 4. De cogn.ſpirituali conſ.5.col.1.2. 55

Beneficij onera, & ſtatuta in fundatione poſita,ſqualiacũq. ſint,niſi legitimè ſint ſublata implenda ſunt, ſeſſ.25. cap.5.de reform.to.1.de præſcriptionibus conſ.1 col.1.& 2. 271

Beneficia plura, ſimplicia poſſidens quæ ſuę ſuſtentationi,honeſtè ſuperabundãt, quid de eis facere tenentur,ſeſſ.24. cap. 17.de reformatione,to.1.lib. 3. de præbendis conſ.11.col.1.2 322

Beneficiorum pluralitatem qualiacunq. ſint quomodo quis poſſit, & quibus reſidere teneatur iuxta conc. Decreta, & Bullæ.ſeſſ.7.c.4.& 5.to.1.de conſtitutionibus,conſil.2. quæſt. 13. Reſp. 39. 40. col.1.& 2. 13

Beneficiorum plurium vnio de quib. Cõcil.Trid.ſeſſ.7.capit.6.& ſeſſ.24.cap.13. quomodo fieri poſſit.to.1.de off.iudicis ordinarij.cõ.4.p.174.col.2.& col.1. 175

Beneficij ſecundi adeptio,quod incompatibile ſit cum primo,quia vtrunq.perſonalem reſidẽtiam requirat,vel quia primũ ſit per ſe ſufficiens iuxta Conc. Tridentinũ vacet ſe primum ipſo iure, ex Conc.Trid.ſeſſ.24.c.17.ſeſſ.7.c.4. de reformatione,to.1.lib.3.de præbendis cõſil.17.col.1.& 2. 329

Beneficiatus,& aliquas parochiales eccleſias adeptus,qui intra annum non ſe ſecit ad ordinem presbyteratus promoueri,& per annos aliquot fructus beneficiorum perceperit. Poſt ſac. Concil. Trid.ſatisfaceret reſignauit eos ad alios reſeruatis tamẽ ſibi penſionibus,quæritur quidagendum in hoc,ſeſſ.7.c.2.de reformatione tom.1. de reſcriptis conſil.12.col.1. 29

Beneficiorum fructus,quorum titulatus ſacerdos adminiſtrator verus,& proprius eſſe debet,tanquã Deo rationem reddi turus,ſi laico conſentiat. Vel eos ſine iuſta cauſa vel auctoritate propria vſurpet, i excommunicationem incidit, per ſac.conc.latam ſeſſ.22.cap.11. De reformatione. Quid in hoc agendum ſit,ſeſſ. 22.cap.11.de reformatione to. 1. de renunciatione,conſ.6.col. 1. 86

Beneficiatus parochiali in vna eccleſia, & canonicatus ĩ altera an reſidere tenetur ad horas canonicas in collegiata ad canonicatũ,& eius pcipere fructus,an totaliter potius inſeruire parochiali ſeſ.22 & 23.cap.3.de reformatio.to.1.lib.3. de clericorum reſid.conſ.20.col.2. 311

Beneficiati ſiue de beneficijs prouiſi dato aliquid poſſunt in adeptione poſſeſſionis ad conuertendum tamẽ in pios vſus quod auaritiam non ſapiat,& ſi ex cauſis maximis conceditur à Papa; hæc tamen facultas ab epiſcopis nõ ſolet vſurpari,ſeſſ.24.c.14 de reformatione, to.2. lib.5.de pœnitentia,& remiſſione conſ. 18.col.2. 472

Bigamus relicta vxore adultera poteſt,vt laicus Religionem ingredi,ſed nõ vt clericus,niſi ſecum Papa diſpenſet eum,& c.ſeſſ.24.cap.1. de reformatione Matrimonij to.1.lib.3.de conueſione coniugatorum conſ. 10.col.1.2 599

C

Canonico iniuſtè pro crimine incarcerato debent diſtributiones quotidianæ,ac ſi eccleſiæ interfuiſſet, ſeſſ.24. ca.2.de reſor.to.1. lib. 3. de clericis non reſidentib. conſ. 10.p.302. idem ſeſ.24. c.12.

Digitized by Google

c.12.to.1. lib.3. de clericis non reſidentibus,conſ.1 1.col.2. 303
Canonico quadraginta annis eccleſiæ inſeruienti,an poſſit eſſe immunis ab inte reſſendo diuinis de iure cõmuni,& nõ intereſſendo,an lucret fructus, & quotidianas diſtributiones, ſeſſ.24. c.12.to.1. lib.3.de reſid.conſ.12.col.2. 305
Canonicatuum fructus illorũ,ſcilicet,qui epiſcopo inſeruiunt in iis, quæ oportet quomodo etiam abſentes ab eccleſia, & non continuè reſidentes percipere poſſint,non autem diſtributiones,ſeſſ.24.c.12.de refor.to.1.lib.3. de clericorum nõ reſidentia,conſ.2. 297
Canonicè omnes etiam exempti, fidei profeſſionem nedum in capitulo verum in manibus epiſcopi emittere tenentur, ſeſſ.24.c.12.de refor.to.1.lib.2. de iureiurando,conſ.9.col.2. 270
Canonicus regularis ad Principum curias non poteſt ire nocendi cauſa ſub excommunicationis pœna,ſeſſ.25.c.4.de regularib.to.1.lib.3. de ſtatu monach.conſil.16.col.1.& 2. 711
Canonicus regularis ſine Apoſtolica diſpenſatione beneficium ſimplex obtinere non poteſt. Curatum autem habere poteſt abſque vlla diſpenſatione de iure communi,ſeſſ.14. de ſtatu monach. to.1.lib.3.de ſtatu monachorum,conſil.11. col.1.& 2. 702
Capitula eccleſiarum collegiatarum non poſſunt dimiſſorias literas alicui concedere intra annum à die vacationis ſedis epiſcopalis,ſeſſ 7.ca.10.de refor.to 1. de temp.ord.conſ.45.col.2. 125
Clerici in minoribus conſtituti ante quartumdecimum annum beneficium obtinere nõ poſſint, nec fori priuilegio gaudeant,niſi beneficium eccleſiaſticum habeant,&c.ſeſ.23.c.5. de refor.to.2.lib.5. de priuilegiis,conſ.14.col.1.& 2. 433
Clericus in minoribus cõſtitutus non gaudet priuilegio fori poſt cõſilium, niſi eccleſiæ inſeruiat, vel ſit de mandato epiſcopi,ſeſſ.23.c.6.de reform.to.2.lib.5.de priuilegiis,conſ.24 col.1.& 2. 434
Clericus in ſacris exiſtens prohibetur medicinæ exercitium, & an exercens incurrat cenſuram,ſeſſ.22.c.1.de refor.& ſeſſ. 24.c.15.de refor.to.1.li.3.de clericis, vel monachis ſe immiſcentibus negotiis ſecularib.conſ.3.col 1.p.779.& col.2. 780
Clericus ſecularis, an comprehendatur in c.1.Conc.Trid.ſeſſ.14.de refor.c.1.
Cognatio impediens, & dirimens contrahitur vbi quis filium ſuum fornicariũ etiam in neceſſitate baptizat,ſeſſ.25.c.2. de refor.to 2.lib.4. de cognat. ſpirituali, conſ.5.col.1.& 2. 55
Cognatio ſpiritualis contrahitur à minore tenendo in baptiſmo, vel cõfirmatione, ſi nõ habet iudiciũ ad mortaliter peccandum,ſeſſ.24.c.2.de reform.to.2 lib.4.de cogn.ſpirituali,conſ.3.col.2. 54
Collatoris beneficii ſecretarius ex conſuetudine accipiat,itàum vnum ſcutum in ſubſcriptione,& regiſtratione, ſeu ſigillo bullæ prouiſionis beneficii non excuſatur à peccato,ſeſ.24.c. 14.ſeſ.21.c.1. to. 2.lib.5.de ſimonia,conſ.2.col.2. 117
Collatarius habere tenetur ætatem,& habilitatem,an verò neceſſitate,vt actu habeat ordinem ex Conc.Trid.ſeſ.22. c.4. to.1.lib.3.de præbendis, conſil 8. col.1. Pag 319.col.1. 320
Cõmendatarius omnia poteſt, quæ Abbati titulari cõpetunt ratione dignitatis,& ſi exẽptus fuerit, & iuriſdictionẽ habẽs epiſcopalẽ omnia,quæ ſunt iuriſdictionis epiſcopalis poteſt, & eſt in ſua Diœceſi,tàquam epiſcopus, & matrimoniales renunciationes remittere poteſt,ſeſſ. 24.c.7.de refor.to.1. lib.4. de clandeſtina deſponſ.conſ.2 col 2. 31
Concilii verba in ca. 12.ſeſ.24.ſcilicet, Nec illis poſſeſſio ſuffragetur,eſt negatiuum deſtruens quicquid poſt ſe inuenerit, ſeſ.24.c.12.to.2.lib.5.de verb.ſignificat. conſ.3. 517
Concubinarius à iudice eccleſiaſtico puniri poteſt,& debet,& contra ipſum procedi vius,& pœnis in ſac. Conc.Trid.ſtatuis,ſeſſ.24 c.18.de refor.to.1.de off.iudicis ordin.conſ.8.col.2. 177
Concubinarii clerici,quomodo, & qualiter puniendi, etiam in ſua ſimplici incõtinentia,declarat totum cap.ſeſ.25. cap. 14.de reform.de clericis concubinariis, ſeſſ.25.ca.14.de reform.to.1.lib 3.de cohabitatione clericorum, & mulierum, conſ.1.col.1. 295
Confeſſarius qũo abſoluere poſſit Nautas naufragantes, & alios ſimul periclitantes, niſi factis prius neceſſariis interrogationibus,ſeſ.14.c.6.to 2.lib.5.de pœnitentia,& remiſ.conſ.13.col.2. 464

Confeſſarius tenetur à Ruſtico confitenti ob ipſius confeſſarii ignorantiam non reiterare confeſſiones,nec numerū peccatorum mortalium, ſed numerum tantum veriſimilem dictorum peccatorū exigere,& ſi duta res ſit, ſeſ.14. canone 7.de ſacram.pœnit.to.2 lib.5. de pœnitē tia, & remiſſione, conſil.12.col.2. pag. 463.& col.1. 464
Confeſſionis tempus ſaltem ſemel in anno à ſacro Conc.determinatum, ſeſ.14. c.6.to.2.lib.4.de deſponſatione impuberum,conſ.4 col.1. 26
Confeſſarius qualiter eis procedendum circa epiſc abſolutionem, vel in aliis,q dignitatibus,& perſonatib.ſeu honoribus fulgēt,in his videlicet caſibus, qui à Cōcil. Trid. ſeu bullis expreſsè continent, ſeſſ.25.10.1.de conſtitutionibus,conſ.1. quæſt.20.reſp.54.col.2. 17
Confeſſio peccatorum mortalium non integrè facta,quorum memoriā tenere nihil valet,& tenetur reconfiteri,ſeſſ.14.c. 5.to.1.lib.3. de ſtatu monach. conſil. 3. vbi de peccatis reſeruatis, & non reſeruatis, & de confeſſione facienda ſacerdoti priuato,& Prælato,col.1.& 2. 687
Confeſſio ſacramētalis Parocho,vel alteri facta ad quem pænitens ruſticali gratia aliquoties accedit non valet,ſeſſ.14.c.9. de refor.to.2.lib.4.de clandeſt.deſponſ. conſ.7.col.2. 35
Conſenſus de præſenti ad eſſentiam matrimonii neceſſarius debet eſſe liber à metu,& coactione, & etiam dependens ab altera voluntate libera,& ſpontanea, ſeſ.24.c.2.de reformat.tom.2.li.4.de conditionibus appoſitis,&c.conſ.1.col.1. & 2.pag.43.& col.1. 44
Cōſeruatores,Iudices, & inquiſitores delegati,quam poteſtatem habeāt ſeſ.24. c.20.de refor.to.1.de off. iudicum delegatorum, conſ.3.pag.162. col. 2. & pag. 163.col.1. exponitur totum capitulum.
Conſuetudo antiqua immemorabilis ſine vrgenti cauſa mutari non debet, vbi de matrimoniis clandeſtinis,ſeſ.24.ca.1. de refor.to.1.lib.2.de reſtitut.ſpoliatorum, conſ.1. 247.& 248
Conſuetudo munus dandi pro ſuſtentatione miniſtrantis ſacramenta,ſiue pro opere pio ſeruanda,ſeſſ.24.ca.14.to.2.lib. 5. de ſimonia,conſil.88.colum. 2.pag.214. & col.1. 215
Conſulens, ſeu cogens puellam aliquam iuuenem, duodecim annorum, ingredi monaſterium non vt fiat monialis, ſeu vt habitum accipiat, nec vt profeſſionē emittat, ſed vt ibi honeſtè maneat vſque ad ætatem nubilem non incurrit excommunicationem, Concilii,ſeſſ.25. c.18.tom.1.lib.3 de regularibus,c.6.col. 1.& 2. 500
Conſulens,vel cogens puellam,vel mulierem,ad monaſterium ingrediēdum, & ſi non ſequitur effectus,non dicitur excommunicatus iuxta Concilium,ſeſ.25. c.18.de regularib.to.1.lib.3.de regularibus,conſ.5.col.2. 499
Correctio Monachorū 1. per Abbatē ſuū ordinarium etiam non exemptū pertinet: ei autem,quæ exemptis in ſuos ſubditos competit Conc.Trid.nō derogat, ſeſ.24.c.20.de refor.to.2.lib.5. de priuilegiis,conſ.9.col.2.p.416.& col.1. 417

D

Decreta ſacri Concil. Trid. quomodo obſeruanda veniunt, ſeſſ.25. de recipiendis,& obſeruandis decr. Conc.Triden.to.1.de conſtit.conſ.1.q.8. Reſp.30. col.2.& 3. 11
Dignitates eccleſiaſticas, iuriſdictionē habentes ſpiritualem, quot annis, & qua ætate eſſe debeant earum poſſidentes, ſeſ.24.c.12.to.1.de ætate,cōſ.4.col 2.129
Diſpenſatio ab Epiſcopo,in crimine occulto, & non deducto in iudicio, an ſit valida,ſeſ.24.c.6.de reformatione, to.1.de ſententia,& re iudicata,to.1.lib 2.co nſ. 1.col.2. 281
Diſpenſatio à beneficiorum reſidentia facta ex cauſis in ſacro Concil.Triden.expreſſis,ſeſſ.23.ca 1.de reformatione,non eſt valida, niſi in ſcriptis habeatur, non autem permiſſoria, ſeu oretenus facta, ſeſſ.23.c.1.de refor.to.1. lib.3.conſ.3. de clericis non reſidentibus,conſil.22.pag. 313.col.2.& col.1. 314
Diſpenſatio ad vnum beneficium, an expiret per acceptationem alterius beneficii collati,in commendam,ſeſſ.24.ca.18. de reformatione,to.1.lib.3. de præbendis, conſil.9.col.1. 321
Diſpenſandi facultas in matrimoniis quando quomodo reſtringenda, & quādo relaxanda,ſeſ.24.c.5.de reformatione matrimonii,to.2.lib.4. de conſanguinit. & affinit.conſ.4.col.3.p.64.& col.2. 65

Diſpenſandi facultas ſuper irregularitate epiſcopis conceſſa eſt per Conciliũ quomodo, ſeſſ.24.c.6.de reformatione, to.2. lib.5. de clericorum excommunicatione, conſ.7.col.1.& 2.pag.392. & colu.1. & 2. 393

Diſpenſationes ſuper cognationem in ſecundo gradu quinque ſunt cauſæ principales, ſeſſ.25.ca.18.to.2.lib.4.de conſanguinitate, & affinitate, conſ.13.col.2. p. 26.& col.1. 27

Diſtributiones aſſignandæ nõ ſunt iis, qui non continuè in eccleſiis reſidẽt, & quibus locis eas lucretur is, qui reſidet, & quibus non, ſeſſ.24.ca.12.de reformatione, to.1. lib.3. de clericis non reſidentib. conſ.9.col.1.& 2. 302

Diſtributiones, & prouentus, aſſignati iis omnibus, qui eccleſiis tam Cathedralibus, quam collegiatis inſeruiunt, parochus videlicet, & capellanis maximè capellæ ſanctiſſimi D. N. inſeruientibus, reſidentibus, & non reſidentibus attentis illorum priuilegiis, indultis, & ſtatutis, quomodo, & qualiter fiendæ, Reſp. ad vtranque partem, ſeſſ.24.ca.12.de refor.to.1.de conſuet.conſ.1.col.1. 65

Diſtributiones, quotidianæ, concedi non poſſunt canonico abſenti à capitulo canonicorum, præſeotium, ſeſſ.22.ca.4.de reformatione, to.1.lib.3. de clericis non reſidentibus, conſ.7.col.2. 300

Donatio facta ante ingreſſum Religionis cum pacto ſi è Monaſterio exiret, an ſit valida, non ſeruata Conc.forma, ſeſſ.25. c.26. to.1.lib.3.de regularibus, conſ.82. col.2. 583

Donationes locis piis factæ nõ poſſunt ad alium vſum pium mutari, Papa in concilio, cum hoc ipſi Papæ ſit reſeruatũ, ſeſſ.7.c.vlt.de reformatione, & ſeſ.25.c. 8.de reformatione, tom.1.lib.3.de rebus eccleſiæ alienandis, conſ.15. 359

Duellum etiam priuatum inter duos ſolum prohibetur, & conſequenter excõmunicantur committentes, & etiam per bullam Gregorii XIII. ſeſſ.25. capit.19. de purgatione vulgari, conſil.2. colu.1. & 2. 437

Duellum ineuntes pro famæ defenſione, vel alia quacunque cauſa excommunicãtur à ſac.Conc.Trid.ſeſ.25.c.19.de reformatione, to.2. lib.5. de purgatione vulgari, conſ.1.col.1.& 2. 436

E

ECcleſia parochiali vacãte, tenetur epiſcopus, edictũ publicum proponere concurrere volentibus, ſeſſ.14.cap.18.de reformatione, to.1.lib.3. de præbendis, conſ.4.col.2. 317

Electio prælatorum quorumcunque quomodo fieri debeat, & an electio facta de noctè ſit valida, & de aliis ad idem ſpectantibus, ſeſ.24.c.6.de refor.to.1.de electione, conſ.8.& 9.col.1. 73.& 74

Eleemoſynarũ collectiones non imponuntur ex obligatione Iubilæis, ſeu indulgẽtiis conceſſis, ſed tamẽ poſt Conc.Trid. gratis admittuntur, ſeſſ.21.c.9. de refor. to.2.lib.5.de pænitent. & remiſ.conſil. 17.col.2.pag.468.col.1.& 2. 469

Epiſcopus abſoluendi facultatem habet à caſibus reſeruatis à ſede etiam poſt Concil. præterquam in reſeruatis cum clauſula derogatoria per quam Conc. derogatur vbi de hæreſi, & bannitis, ſeſſ.24. c.6.liceat Epiſcopis, to.2.lib.5.de priuilegiis, conſ.10.col.1.& 2. 417

Epiſcopus abſoluere poteſt, & diſpenſare ſuper delicto occulto, & irregularitate, exinde prouenienie, etiam ſi ipſum delictum ſit ipſo ſciente, vel conſentiente, vel mandante perpetratum, ſeſſ.24.c.6. de refor.& ſeſſ.4.c.6.to.2.lib.5. de ſimonia.conſil.93.col.1.& 2. 225

Eps, an diſpenſare poſſit familiari ſuo triẽnali ſibi ſubdito ab ipſo, ordinato ſuper interſtitiis à Sac.Conc.determinatis, & cum eo illegitimè diſpenſare, ſeſſ.23.ca. 9.de refor.to.1. de temp.ord.conſil. 12. pag.100.col.2.& col.1. 101

Epiſcopis an facultas tribuatur, vt in Synodo Diœceſana ſtatuere poſſint circa miſſarum reſtitutionem quicquid ipſis expedire conſueuerint, ita tamen vt eorũ defunctorum fiat commemoratio, ſeſſ. 25.c.4.to.1.lib.3. de celebrat.miſſarum, conſ.9.col.1.& 2. 752

Epiſcopus, an iuſtè, & licitè in aliena diœceſi, de licentia tamen diœceſani ordinare poſſit alios clericos, quã ei ſubditos, habentes literas dimiſſorias ſuorum epiſcoporum. Reſpond. pro vtraque parte, ſeſſ. 25.c.3.de reformatione, to.1. de tempore ord.in conſ.41.col.1.& 2. 122

Epiſcopo an liceat vti priuilegio poſt Concilium, ſcilicet celebrandi miſſam extra eccle-

Digitized by Google

eccleſiam, vel alium locum ſacrũ ſuper altare portatili, ſeſſ.22. de obſeruandis, & euitandis in celebratione miſſæ, to.2. lib.5. de priuilegiis, conſil.5. colum.1. & 2. 409

Epiſcopus, an poſſit licẽtiam dare ſacrum celebrandi apud infirmum Conc. Trid. non obſtante, ſeſſ.22. Decreto adiuncto canonib. to.1. de conſtitut. conſ.1. q.37. Reſp.76.col.2. 24

Epiſcopus an teneatur, benè ratum habere, quod aliquis ſuorum clericorum ab alio Epiſcopo ſine dimiſſoriis ordinatus ſit, ſeſſ.23.c.8.de reform.lib.1. de tempore ord.conſ.38.col.1. 120

Epiſcopi authoritas in examinandis capellanis, parochis, &c. & in cognoſcẽdis, & caſtigandis clericorum delictis, canonicorum ſacerdotum tam exemptor. quã non, quorumcũq; gaudeant priuilegio, ſeſſ.14.c.1. & c.18. & ſeſſ.25.c.11. ſeſſ.14. c.3.to.2.lib.5.de priuilegiis, conſ.8. col. 2.p.413.& col.1.& 2. 414

Epiſcopus diſpenſare poteſt ſuper irregularitate de occulto crimine, puta ſimoniæ non deducto in iudicio, ſeſ.24.ca.6. de reform.to.2.lib.5.de ſimon.conſ.59. col.1. 192

Epiſcopus diſpenſare poteſt ſuper irregularitate incurſa, & adminiſtratione, ex occultis delictis orta ex mala ordinum aſſumptione, eſſ.25.c.18.de reform.to. 1.de temp.ord.conſ.26.col.1. 113

Epiſcopus ex facultate Conc. Trid. abſoluere poteſt ſimoniacum ab excommunicatione in beneficio, & cum eo diſpenſare ſuper irregularitate, quia ſic ligatus adminiſtrauit, modo ſimonia ſit occulta, ſeſſ.24.c.6.tom.2.lib.5.de clericorum excommunicatione, conſil.18.colum.1. & 2. 399

Epiſcoporum facultas in cognoſcẽdis cauſis tam ciuilibus, quam criminalibus præter reſeruata Papæ, & c.ſeſ.24.c.20.to.2. lib.5.de priuilegiis, cõſ.9.col.1.& 2. p. 415.col.1.& 2.pag.416.& col.1. 417

Epiſcopus in aliena diœceſi epiſcopalia exercens ſine illius diœceſis epiſcopi licẽtia, ſine animo tamen contrafaciendi decretis Concil. Trid. an inciderit pœnas à iure, & ab ipſo ſac. Conc. ſeſſ.6.c.5.to.2. lib.5.de clericorum excommunicatione conſ.12.col.1. 596

Epiſcopus ius habet gratificandi ad beneficium curatum magis idoneum, & approbatum in examine duorũ, vel trium non tamen præſentati à patrono eccleſiæ, ius habenti præſentandi magis idoneum, ſeſſ.24.c.18.de reform. to.1 lib.3. de iure patronatus conſil. 5.col.2. pag. 718.& col.1. 719

Epiſcopus non diſpenſat ſuper irregularitate ab homicidio procedente iuxta vulgò rem ſac. Conc. Trid. ſeſ.24. c.7. de reform.to.2.lib.5.de homicidio, conſ.39. & conſ.40.col.1.& 2. 308.& 309

Epiſcopus ordinarius, an facultatẽ habeat diſpenſandi cum ſubditis ſuis in omni irregularitate ex delicto occulto proueniente excepta ea, quæ ex volũtario homicidio, ſeſſ.14.c.7.de refor.to.1.de tempore ord.conſ.45.col.1.& 2.1 ... 124

Epiſcopus ordinare volens familiarẽ ſuũ triennalem, an diſpẽſare poſſit ſuper illegitimatione, & ad ſac. ordines promouere poſſit, ſeſſ.23.ca.9.de refor.to.1.de tempore ord.conſ.13.col.1.& 2. 101

Epiſcopus ſolum diſpenſare poteſt irregularitatem in delicto occulto, non autem in manifeſtis, quomodo intelligẽdum, ſeſſ.24 cap.6.tom.2.lib.5.de clerico non ordinato miniſtrante, conſil.2.column.1. & 2. 400

Epiſcopus tanquam delegatus, an poſſit ſine capituli conſenſu vnire beneficia, ſeſ.21.c.4.de refor. to.1. de officio iudicis ord.conſ.10.col.1 & 2. 169

Epiſcopi tanquam Apoſtolicæ ſedis delegati adhibentes ſibi in principio anni duobus canonicis ex capitulo extra viſitationem, an ex officio cognoſcere conferre, confirmare, ſtatuere, corrigere, poſſint vnum capitulum, etiã exempta, omneſque ſibi ſubditos iuxta decretum Concil. Trid. ſeſſ.6.cap.4.& ſeſſ 25.ca.6. to.1.de officio iudicis ordinarii, conſi.3. pag. 172. col.1. & 2. ibi declarantur ſupradicta omnia.

Epiſcopus, ſeu Parochus ſolus ſolis Presbyteris pro matrimonio contrahendo delegare poteſt poteſtatem, ſeſſ.24. c.1.de reform matrimonii to.2.lib.4. de clandeſt.deſponſ.conſ.6.col.1. 35

Epiſcopus vnire poteſt perpetuò beneficia deuoluta, & reſeruata ſedi Apoſtolicæ, ſeſ.21.ca.5.to.1.lib.3. de rebus eccleſiaſticis alienandis, conſil.12.col.2. pag. 356.col.1. 357

Erma-

Ermafroditus prægualēs in virili, profeſſionem in monaſterium, virorum emittere poteſt, ſed non mulierum, & econtra ſi autem natura præualet in nullo, & ſit neutra, in nullo profiteri poteſt, nec debet, & poteſt etiam inuitus ejici, ſeſſ. 25. c. 16. de regularibus, to. 1. lib. 3. de regularibus conſ. 47. col. 2. & pag. 550. & col. 1. & 2. 551

Examinator fauens verbis examinato coram alijs examinatoribus ad beneficia curata, & qui poſt admiſſus largitus eſt examinatori prædicto quædā munuſcula, ſeu eſculēta pauci valoris non tamē incurret pœnas ſtatutas à Concil. Trid. nec ſimonia, vel cenſuris, neque in foro conſcientiæ grauatur, ſeſſ. 24. cap. 18 caueant, & c. to. 2. li. 5. de ſimonia conſ. 53. col. 1. 176

Excommunicatio facta à ſtatuto Cartuſiano excommunicanti monachū appropriāti ſibi vltra valorem trium ſolidorum, & nō reuelantem, id intra tempus in co præfixum, an aduerſetur Conc. Trid. ſeſſ. 25. cap. 3. de reform. to. 1. lib. 3. de ſtatu monacorum conſ. 3. col. 20. 682

Excommunicatio fieri non debet, niſi præcedente prius admonitione, lata tamen tenet, declaratur cap. 3. de refor. ſeſſ. 25. to. 2. lib. 5. de ſententia excommunicationis conſ. 4. col. 1. 2. 496

Excommunicationis pœna ab ipſo iure impoſita quouis ſacerdoti matrimonium ſolemnizanti, ſine parochi proprij licentia per Clementinā primā, ſit ne ſublata per pœnam ſuſpenſionis, à Conc. Trid. introductam contra ſacerdotem Regularem, vel ſecularem, qui alterius parochi ſponſatos, ſine proprij parochi licentia, matrimonio coniungere, ſiue benedicere auſus fuerit, ſeſ 24. cap. 1. de refor. to. 1. de conſtit. conſ. 10. col. 2. 41

F

Facultas epiſcopis per Concil. Trident. ſeſſ. 24. cap. 6. conceſſa delegata dicitur bullam cœnæ ſecundum ſententiam congregationis Cardinalium, ſeſſ. 24. cap. 6. to. 2. lib. 5 de priuilegijs, conſ. 11. col. 1. 2. pag 418. & col. 1. 2. 219

Fidei profeſſio curam animarum præcipuè habētibus fieri debet à die poſſeſſus beneficij, ad minus ſaltem intra duos menſes, in manibus Epiſcopi, ſiue eius vicarij ipſo impedito, nec iſtis valeat regula illa, de Triēnali, quo ad fructus amiſſos lucrandos, ſeſſ. 24 cap. 12. de reform. tom. 1. lib. 2. de iure iurando, conſil. 8. column. 2. 269

Fidei profeſſionem per ignorantiam omittens, non peccat, ſeſſ. 24 c. 12. to. 1. lib. 2. de iure iurando, conſ. 12. col. 2. 271

Franciſcanus ad Canonicorū regularium religionem S. Augu. tranſlatus, an poſſit renunciare anno probationis conceſſo, per Concil. Trid. eaq; renunciatione per ſuperiorem admiſſa, an ad profeſſionem recipi poſſit intra annum, ſeſſ. 25. cap. 15. de regularibus, to. 1. lib. 3. de regularibus conſ. 62. col. 2. pag. 564. & column. 1. & 2. 565

Fructus beneficiorum eccleſiaſticorum ſubjacere non debent poteſtati laicorum, nec magiſtratuum, & an hoc aduerſetur ſtilo parlamētorum Galliarum, &c. ſeſ. 25. c. 3. to. 1. lib. 3. de immunitate eccleſiarum conſ. 3. col. 2. 775

Fructuum congrua portio aſſignari debet vicario parochiali vacanti non tamen omnes. Nec ab epiſcopo, niſi omnes neceſſarij illi eſſent, ſeſſ. 24. c. 18. de refor. to. 1. de off. iudicis ordin. conſ. 5. 175

Fructus Parochi quos abſentiā ſuos non fecit, nec percipit in eccleſiæ fabricam, ſeu pauperibus Parochiæ diſtribuantur, ſeſ. 23. cap. 1. de refor. to. 1. lib. 5. de celebratione miſſarum conſ. 10. col. 1. 762

H

Habitum canonicum per annum geſtauerint ſeſſ. 25. c. 15. to. 1. lib. 3. de regularibus conſ. 13. c. 14. col. 1. & 2. 509

Hæretici fidei profeſſionem non emittentes puniendi pœna debita inobedientiæ to. 2. li. 5 de verb. ſignificationibus conſ. 5. col. 1. 2. 560

I

Illegitimi, clericorum filij, an beneficiū habere poſſint in eccleſijs, in quibus eorum patres beneficium obtinēt, ſeu alias obtinuerint, & in ea facta facere, ſeſſ 25. c. 15. de refor. to. 1. de conſtit. conſ. 1. q. 17. Reſp. 49. col. 1. 16

Infantis præſentatio ad beneficium ante quartumdecimum annum eius, poſſeſſio adminiſtratio, eſt inualida, ſeſſio 24. cap. 6. de reformatione to. 1. de ætate, & quali-

qualitate, & ordine præficiendorum, conſil.1.col.1.& 2. 127

Ingreſſus religionis Sancti Ioannis Hieroſolymitani dirimit ſponſalia facta per verba de præſenti ſeſſ.24. can.6. tomo 1. libro 3. de conuerſione coniugatorum conſ.2.col.2. 593

Intentio ſaltem virtualis faciendi, quod eccleſia facere intendit, ſi deſit collatio ſacramenti, eſt omnino nulla ſeſſio.7.c. 11.de ſacramentis in genere tomo 2. lib. 5. de eo, qui furtim ordines ſuſcepit, conſ.1.col.2. 404

Impedimenta matrimonium potius reſtringi quam ampliari debent ex Conc. ſeſſ.24.cap.2.de reformatione matrimonij to.2. libro 4. de cognatione ſpirituali conſ.6.col.1. 17

Impedimentum publicæ honeſtatis, quod oritur ſolum ex ſponſalibus de futuro reſtringitur, non autem, quod oritur ex matrimonio rato reſtringitur per Concil.Trid.& declaratione Pij V. in extrauagante, quæ incipit (ad Romanũ Pontificem, & c.) ſeſſ.24. cap.3. de reformatione to.2. lib.4. de ſponſalibus conſ.11. col.2.pag.11.& col.1. 12

Irregularis beneficia, quærere prohibetur, at quęſita poſt Concilium Tridentinum retinere poteſt, nec epiſcopus ei diſpenſare poteſt ad vllum beneficium, etiam ſi ſit ſimplex, nec ad illum ordinem ſeſ. 14.cap.7.de reformatione tomo 2. libro 5. de homicidio conſilio 13. columna 1. & 2. 294

Ius antiquum non tollitur, nec ab ipſo recedendum, niſi quatenus exprimitur de nouo ſeſſ.24.cap.1. de reformatione matrimonij to.2.lib.4. de ſponſalibus conſ. 17.col.2. 20

Ius præſentandi tollitur illis, qui Vicario ſeculares ad eccleſias curatas, quæ iuxta ſunt cathedrales collegiatis monaſterij ſeſſ.7.cap.7.tom.1. lib.3. de ſtatu monachorum conſil.11. columna 2. pag. 702. & col.1. 703

L

Latitatio momentanea, & inconſiderabilis in monaſterio facta, animo fugiendi, nouitiatum non interrumpit. exponitur totum capitulum, ſcilicet, quia in inſulis de regularibus, an ſit in vſu. ſeſſio.25.cap.16. de regularibus tomo 1. lib.3. de regularibus conſil.33. pag.536. & 537

Liberatio à tutore ab adminiſtratione facta ab ingreſſuro religionem etiam facta in teſtamento inter viuos ſubiacet irritationi ſacri Conc. Triden. Irritantis ab initio obligationes, & renunciationes, ſeſſ.25.cap.16.de refor. tom.1.lib.3. de regularibus, conſ.83.col.1.2. 585

Licentiam ſtandi extra monaſteria habitu dimiſſo non habet facultatem dandi cõgregatio Conc. Trid. etiam, vt parentibus paupertimis auxilietur, & ſuccurrat in cauſis pijs, & neceſſarijs, ſed ſolus põtifex poſt profeſſionem, ſtãdi autẽ cum habitu poſt profeſſionem licentiam dare poteſt generalis, ſeu prouincialis ſeſſ. 25 c.15.tom.1.lib.3.de regularibus conſil.72.col.2.pag.573.& col.1. 574

Licentia tradita à parocho alicui ſacerdoti in generali exercendi, quę ad curam pertinent, poteſt etiam matrimonio intereſſe, ſeſſ.24.cap.1.de reform. matr.tom.2. lib.4.de clandeſt.deſponſ.conſ.13.col.2. fol.38.& col.1. 39

M

MAtrimonium ab infidelibus ſponſis, qui ſe ante conuerſionem citra animum cõſumandi matrimonium cognouerunt poſtea conuerſi matrimonium contrahere debent ſecundum Conciliũ Tridentinum, & alijs canonum impedimentis ſe ſubijciunt ſeſſ.24. cap.1. tom. 2. lib.4.de ſponſalibus conſ.4.col.1.2. 5

Matrimonium, an teneat coram parocho ſciſmatico ſeſſ.24.c.de reformatione matrim.tom.2. lib.4. de clandeſt. deſponſ. conſ.80.col.2.pag.35.& col.1. 36

Matrimonium alicui ad tempus prohibere ex cauſa poteſt Papa, & ſua legẽ aliqđ genus perſonarum inhabilitare ad cõtrahendum ſeſſ.24.cap.1.de refor.matr. tomo 2.li.4.de matrimonio contracto contra interdictum eccleſiæ conſil.1. col.2. pag.87.& col.1. 88

Matrimonia clandeſtina ante cõc. valebãt, ſed non poſt: quæ cum non ſint conſumata, ſed tantum per verba de præſenti facta profeſſio religionis ſoluit, vbi de matrimonio antè, & poſt conc. & de profeſſionis valore ſeſſ.24. cap. 1. de reformatione matrimonij to.1.li.3.de conuerſione coniugatorum conſ.3.col. 1.2. 594

Matri-

Matrimonium clandeſtinum cõtrahẽtes ante Concilium peccabant non autem cenſuram aliquam aut pœnam incurrebant, & Clandeſt. contracta ante Conc. poſſent nunc ſecretè coram Parocho, & duob. teſtibus denuo cõtrahere, ſeſſ. 24. cap. 1. de refor. mat. to. 2. lib. 4. de clandeſt. deſponſ. conſi. 15. col. 2. 41

Matrimonium clandeſtinũ iure antiquo tenebat, nõ autem tenet iure nouo poſt Concilium, quando non fuit cõtractum præſente Parocho, vel altero presbytero de Parochi licentia, vel ordinarij, & duobus teſtibus, to. 2. lib. 4. de ſponſalib. conſ. 17. col. 2. 20

Matrimoniũ cõtractum coram Parocho, & teſtibus per verba de præſenti ſub cõditione licita, non tenetur poſt purificatam ipſam conditionem denuo contrahere nec ratificare, ſeſſio. 24. c. 1. de reformatione matrimonij, tom. 2. li. 4. de conditionibus appoſitis in deſponſ. & alijs contractibus, conſi. 1. col. 2. pa. 42. & col. 1. 2. 43

Matrimonij contrahen. coram alieno Parocho licentiam dare poteſt ille, qui eſt ordinarius illius Parochi, coram quo, & in cuius Parochia debent contrahere ſeſſio. 24. c. 1. de refor. matr. to. 2. lib. 4. de clandeſt. deſponſ. conſ. 14. col. 1. 39

Matrimonium contractum inter nobilem Mulierem, & pauperẽ nobilẽ ſe diuitẽ fingẽtẽ, & ſi aliquibus dolis, & falſitatibus ſit cõtractum tenet, & ſi cõtrahens peccauerit tanto ſacramento abutens tenet poteſt tamen iuſta cauſa à Summo Pontifice diſſolui, ſeſſ. 24. c. 1. de refor. & ſeſſ. 7. can. 1. tom. 2. lib. 4. de ſponſalibus, conſil. 2. col. 1. 2. 4

Matrimonium contractum, in non profeſſo ante 16. annum tenet, in foro interiori, ſeſſ. 25. c. 15. de regul. to. 1. lib. 3. de regular. conſ. 23. col. 1. & 2. 520

Matrimonium contractum ſeruata Cõcilij forma ante iuſtam ætatem tenetur iterum de licentia Ordinarij omiſſis ſolemnitatibus coram Parocho licentia in præcedente etiam coram alio ſacerdote & duob. teſtib. ſecretè contrahere cum impedimentũ ſit occultum, ſeſſ. 24. c. 1. de refor. matr. to. 2. lib. 4. de deſponſatione impuberum, conſ. 3. col. 2. 23

Matrimonium cõtractum ſine Parochi licentia, vel ordinarij, vel eorũ ſubſtituti dirimitur à ſe ipſo ſine vlla iudicis auctoritate, ſeſſ. 24. c. 1. de refor. matr. to. 2. li. 4. de cland. deſpõ. conſ. 3. col. 1. 2. 32

Matrimonium coram Parocho, & teſtib. licet ad id non vocatis cõtractum valet, ſeſſ. 24. ca. 1. de refor. matr. to. 1. lib. 4. de cland. deſponſ. conſ. 11. col. 1. 37

Matrimoniũ, cui nec Parochus proprius, nec alius ſacerdos de Parochi, ſeu ordinarij licentia non aſſiſtit, nullum eſt, ita vt partes à ſe ipſis diſcedere poſſint, & alijs copulari, ſeſſ. 24. c. 1. de refor. matr. to. 2. lib. 4. de clandeſt. deſponſat. conſil. 5. col. 1. 2. 34

Matrimonium de licentia Parochi tempore peſtis, & coram Acholyto contractũ eſt nullum, ſeſſ. 24. c. 1. de refor. matr. to. 2. lib. 4. de clandeſt. deſponſatione, conſ. 6. col. 2. p. 34. & col. 1. 35

Matrimonium gratiam conferre ex opere operato vt alia ſacramẽta, ſeſſ. 24. c. 1. de reformat. matrimonij, to. 2. li. 4. de conditionib. appoſitis in deſponſ. &c. conſ. 1. col. 2. 42

Matrimonium in aliena Parochia, vel diœceſi contrahere volentes, nec licentia, nec præſentia Parochi, vel ordinarij ipſorum contrahentium ſufficit, cum in territorio alieno, in quo ſunt priuatæ perſonæ pertractati nec cõtrahi, poteſt, ſeſ. 24. c. 5. de refor. to. 2. li. 4. de clandeſt. deſponſ. conſ. 14. col. 1. 2. 40

Matrimoniũ in gradu prohibito præcipuè fornicatione praua obtenta poſtea diſpenſatione à ſummo Pontifice tenetur denuo præſtare conſenſum ſaltẽ corã Parocho, & duobus teſtibus, ſeſſ. 24. cap. 4. de refor. matr. to. 2. lib. 4. de ſponſ. conſ. 14. col. 1. 2. p. 14. & in quib. Papa diſpenſare poteſt, col. 1. p. 18. & col. 2. 19

Matrimonium ob defectum Parochi non definit eſſe validum ſi in Parochi Conc. Trid. non eſt publicatum, ſeſſ. 24. c. 1. de reformatione matrimonij, to. 2. li. 4. de clandeſt. deſpon. conſ. 8. col. 1. 2. p. 35. & col. 1. 36

matrimonium per abſentis procuratorem etiam poſt concilium contrahi poſſe videtur, ſecus per nuncium, ſeu per epiſtolam, ſeſſ. 24. conſil. 1. de refor. matr. to. 2. lib. 4. de conditionibus appoſitis, & conſil. 1. col. 2. p. 43. & col. 1. 44

matrimonium præſumptum per copulã maritali affectu habitã ſine Parochi, vel

qualitate, & ordine præficiendorum, conſil.1.col.1.& 2. 127

Ingreſſus religionis Sancti Ioannis Hieroſolymitani dirimit ſponſalia facta per verba de præſenti ſeſſ.24. can.6. tomo 1. libro 3. de conuerſione coniugatorum conſ.2.col.2. 593

Intentio ſaltem virtualis faciendi, quod eccleſia facere intendit, ſi deſit collatio ſacramenti, eſt omnino nulla ſeſſio.7.c. 11.de ſacramentis in genere tomo 2. lib. 5. de eo, qui furtim ordines ſuſcepit, conſ.1.col.2. 404

Impedimenta matrimonium potius reſtringi quam ampliari debent ex Conc. ſeſſ.24.cap.2.de reformatione matrimonij to.2. libro 4. de cognatione ſpirituali conſ.6.col.1. 17

Impedimētum publicæ honeſtatis, quod oritur ſolum ex ſponſalibus de futuro reſtringitur, non autem, quod oritur ex matrimonio rato reſtringitur per Concil.Trid.& declaratione Pij V.in extrauagante, quæ incipit (ad Romanū Pontificem,& c.) ſeſſ.24. cap.3. de reformatione to.2. lib.4. de ſponſalibus conſ.11. col.2.pag.11.& col.1. 12

Irregularis beneficia, quæ rete prohibetur, et quę ſita poſt Concilium Tridentinum retinere poteſt, nec epiſcopus ei diſpenſare poteſt ad vllum beneficium, etiam ſi ſit ſimplex, nec ad illum ordinem ſeſſ. 14.cap.7.de reformatione tomo 2. libro 5.de homicidio conſilio 13. columna 1. & 2. 294

Ius antiquum non tollitur, nec ab ipſo recedendum, niſi quatenus exprimitur de nouo ſeſſ.24.cap.1. de reformatione matrimonij to.2.lib.4. de ſponſalibus conſ. 17.col.2. 20

Ius præſentandi tollitur illis, qui Vicario ſeculares ad eccleſias curatas, quæ iuxta ſunt cathedrales collegiatis monaſterij ſeſſ.7.cap.7.tom.1. lib.3. de ſtatu monachorum conſil.11. columna 2. pag. 702. & col.1. 703

L

LAritatio momentanea, & inconſiderabilis in monaſterio facta, animo fugiendi, nouitiatum non interrumpit. ex ponitur totum capitulum, ſcilicet, quia in inſulis de regularibus, an ſit in vtu. ſeſſio.25.cap.16. de regularibus tomo 1. lib.3. de regularibus conſil.33. pag.536. & 537

Liberatio à tutore ab adminiſtratione facta ab ingreſſuro religionem etiam facta in teſtamento inter viuos ſubiacet irritationi ſacri Conc. Triden.Irritantis ab initio obligationes, & renunciationes, ſeſſ.25.cap.16.de refor. tom.1.lib.3. de regularibus,conſ.83.col.1.2. 585

Licentiam ſtandi extra monaſteria habitu dimiſſo non habet facultatem dandi cōgregatio Conc. Trid. etiam, vt parentibus pauperrimis auxilietur,& ſuccurrat in cauſis pijs,& neceſſarijs,ſed ſolus pōtifex poſt profeſſionem,ſtādi autē cum habitu poſt profeſſionem licentiam dare poteſt generalis,ſeu prouincialis ſeſſ. 25.c.15.tom.1.lib.3.de regularibus conſil.72.col.2.pag.573.& col.1. 574

Licentia tradita à parocho alicui ſacerdoti in generali exercendi,quę ad curam pertinent, poteſt etiam matrimonio intereſſe,ſeſſ.24.cap.1.de reform. matr.tom.2. lib.4.de clandeſt.deſponſ.conſ.13.col.2. fol.38.& col.1. 39

M

MAtrimonium ab infidelibus ſponſis qui ſe ante conuerſionem citra animum cōſumandi matrimonium cognouerunt poſtea conuerſi matrimonium contrahere debent ſecundum Conciliū Tridentinum,& alijs canonum impedimentis ſe ſubijciunt ſeſſ.24. cap.1. tom. 2. lib.4.de ſponſalibus conſ.4.col.1.2. 5

Matrimonium, an teneat coram parocho ſciſmatico ſeſſ.24.c.de reformatione matrim.tom.2. lib.4. de clandeſt. deſponſ. conſ.80.col.2.pag.35.& col.1. 36

Matrimonium alicui ad tempus prohibere ex cauſa poteſt Papa,& ſua legē aliquod genus perſonarum inhabilitare ad cōtrahendum ſeſſ.24.cap.1.de refor.matr. tomo 2.li. 4.de matrimonio contracto contra interdictum eccleſiæ conſil.1. col.2. pag.87.& col.1. 88

Matrimonia clandeſtina ante cōc.valebāt, ſed non poſt: quæ cum non ſint conſummata, ſed tantum per verba de præſenti facta profeſſio religionis ſoluit, vbi de matrimonio antè,& poſt conc.& de profeſſionis valore ſeſſ.24. cap. 1. de reformatione matrimonij to.1.li.3.de conuerſione coniugatorum conſ.3.col.1.2. 594

Matri-

Matrimonium clandeſtinum cõtrahẽtes ante Concilium peccabant non autem cenſuram aliquam aut pœnam incurrebant,& Clandeſt. contracta ante Conc. poſſent nunc ſecretè coram Parocho,& duob.teſtibus denuo cõtrahere,ſeſſ.24. cap.1.de refor.mat.to.2.lib.4.de clandeſt.deſponſ.,conſi.15.col.2. 41
Matrimonium clandeſtinũ iure antiquo tenebat,nõ autem tenet iure nouo poſt Concilium,quando non fuit cõtractum præſente Parocho, vel altero presbytero de Parochi licentia, vel ordinarij, & duobus teſtibus,to.2.lib.4. de ſponſalib. conſ.17.col 2. 20
Matrimoniũ cõtractum coram Parocho, & teſtibus per verba de præſenti ſub cõditione licita,non tenetur poſt purificatam ipſam conditionem denuo contrahere nec ratificare,ſeſſio.24.c.1.de reformatione matrimonij,tom.2.li 4.de conditionibus appoſitis in deſpon. & alijs contractibus,conſi.1.col.2.pa 42. & col. 1.2. 43
Matrimonij contrahen.coram alieno Parocho licentiam dare poteſt ille, qui eſt ordinarius illius Parochi, coram quo, & in cuius Parochia debent contrahere ſeſſio.24.c 1.de refor.matr.to.2.lib. 4.de clandeſt.deſponſ.conſ.14.col.1. 39
Matrimonium contractum inter nobilem Mulierem, & pauperẽ nobilẽ ſe diuitẽ fingẽtẽ,& ſi aliquibus dolis,& falſitatibus ſit cõtractum tenet, & ſi cõtrahens peccauerit tanto ſacramento abutens tenet poteſt tamen iuſta cauſa à Summo Pontifice diſſolui,ſeſſ.24.c.1.de refor.& ſeſſ.7.can.1.tom.2.lib.4.de ſponſalibus, conſil.2.col.1.2. 4
Matrimonium contractum, in non profeſſo ante 16.annum tenet,in foro interiori,ſeſſ.25.c.15.de regul.to.1. lib.3.de regular.conſ.23.col.1.& 2. 520
Matrimonium contractum ſeruata Cõcilij forma ante iuſtam ætatem renetur iterum de licentia Ordinarij omiſſis ſolemnitatibus coram Parocho licentia tñ præcedente etiam coram alio ſacerdote & duob. teſtib. ſecretè contrahere cum impedimentũ ſit occultum, ſeſſ.24.c.1. de refor.matr.to.2.lib.4.de deſponſatione impuberum,conſ.3.col.2. 23
Matrimonium cõtractum ſine Parochi licentia, vel ordinarij, vel eorũ ſubſtituti dirimitur à ſe ipſo ſine vlla Iudicis authoritate,ſeſſ.24.c.1.de refor.matr.to.2. li.4.de cland.deſpõ. conſ.3.col.1.2. 32
Matrimonium coram Parocho, & teſtib. licet ad id non vocatis cõtractum valet, ſeſſ.24.ca.1.de refor.matr. to. 2. lib.4.de cland.deſponſ.conſ 11.col.1. 37
Matrimoniũ, cui nec Parochus proprius, nec alius ſacerdos de Parochi, ſeu ordinarij licentia non aſſiſtit,nullum eſt, ita vt partes à ſe ipſis diſcedere poſſint, & alijs copulari,ſeſſ.24.c.1.de refor. matr. to.2.lib.4.de clandeſt.deſponſat. conſil. 5.col.1.2. 34
Matrimonium de licentia Parochi tempore peſtis, & coram Acholyto contractũ eſt nullum,ſeſſ.24.c.1.de refor.matr.to. 2.lib.4.de clandeſt.deſponſatione,conſ. 6.col.2.p.34.& col.1. 35
Matrimonium gratiam conferre ex opere operato vt alia ſacramẽta,ſeſſ.24.c.1. de reformat.matrimonij,to.2.li.4. de conditionib. appoſitis in deſponſ. &c.conſ. 1.col.2. 42
Matrimonium in aliena Parochia, vel diœceſi contrahere volentes, nec licentia, nec præſentia Parochi,vel ordinarij ipſorum contrahentium ſufficit, eum in territorio alieno, in quo ſunt priuatæ perſonæ pertractari nec cõtrahi,poteſt, ſeſ.24.c.5.de refor.to.2.li.4.de clandeſt. deſponſ.conſ.14.col.1.2. 40
Matrimoniũ in gradu prohibito præcipuè fornicatione praui obtenta poſtea diſpenſatione à ſummo Pontifice tenetur denuo præſtare conſenſum ſakẽ coràm Parocho, & duobus teſtibus, ſeſſ.24. cap.4.de refor.matr. to.2.lib.4.de ſponſ. conſ.14.col.1.2.p.14.& in quib.Papa diſpenſare poteſt,col.1.p.18.& col.1. 19
Matrimonium ob defectum Parochi non definit eſſe validum ſi in Parochi Conc. Trid.non eſt publicatum,ſeſſ. 24.c.1.de reformatione matrimonij, to.2.li.4. de clandeſt.deſpon.conſ. 8.col.1.2 p.35. & col.1. 36
matrimonium per abſentis procuratorem etiam poſt concilium contrahi poſſe videtur,ſecus per nuncium,ſeu per epiſtolam,ſeſſ.24.conſil.1.de refor. matr.to.2. lib.4.de conditionibus appoſitis, & conſil.1.col.2.p.43.& col.1. 44
matrimonium præſumptum per copulã maritali effectu habitã ſine Parochi,vel

ordinarij licentia poſt ſponſalia ceſſat poſt Conc. Trid. ſeſſ. 24. c. 1. de refor. matrimonij, tom. 2. de ſponſalibus conſ. 18. col. 1. 2. 21

Matrimonium præſumptum quod ex copula olim oriebatur ex copula poſt ſpõſalia non ceſſat niſi vbi Conciliũ Trid. eſt receptũ, & publicatum, in Parochiali, ſeſſ. 24. c. 1. de reformatione matrimonij, tom. 2. lib. 4. de ſponſalibus, conſi. 5. col. 2. 6

Matrimonio prohibito, & ſponſalia etiam prohibentur in caſu raptus, & raptæ, ſeſſ. 24. c. 1. de refor. to. 2. li. 5. de raptoribus, conſi. 4. col. 2. p. 321. & col. 1. & 2. p. 322. & col. 1. 323

Matrimonium qui viuente prima vxore cũ alia impedimẽti ignara publicè cõtraxit, mortua poſt prima ſi impedimentũ ſit occultum poteſt cum ſecunda nouo conſenſu præſtito clam validè contrahere, ſed, & debet vt poſſit in eo perſeuerare, ſeſſ. 24. c. 4. de reformat. matrimonij, to. 2. lib. 4. de eo qui duxit in matrimonium quam polluit per adulterium, conſ. 4. col. 2. p. 51. & col. 2. 52

Monachus regularem habitum nõ poteſt dimittere, nec abſcondere ſine peccato, nec degere extra clauſtra, niſi de ſuperioris licentia iuſta cauſa, & neceſſitate vrgenti, &c. ſeſſio. 25. c. 19. to. 1. li. 3. de regularib. conſ. 70. col. 1. & 2. 571

Milites Hieroſolymitani, ſancti Ioannis an cõprehendantur ſub diſpoſitione, & decreto ſacri Concilij, ſeſſ. 6. ca. 3. de reformatione, & an per ordinarium tanquam ſedis Apoſtolicæ delegatum facultatem habente viſitandi puniendi, corrigendi, quemcumque, clericum cuiuſuis ordinis perſonalis, & regularis extra monaſterium degẽtẽ, & delinquẽtem, an & milites ſupradicti, non obſtantibus priuilegijs, comprehendantur, &c. ſeſſ. 6. c. 3. de reformatione, to. 1. li. 3. de regularibus, conſ. 12. col 1. & 2. p. 507. & col. 1. 508

Monachus Caſſinenſis tranſitum faciens ad Cartuſianos non petita licentia à ſuperioribus ſuis tenetur redire ad ſuam religionem, per priuilegium ab Eugenio IV. ipſis Caſſinenſibus conceſſum, ne præfati monachi abſtrahantur à ſua religione, &c. ſeſ. 25. c. 4. de regular. to. 1. lib. 3. de regul. conſ. 52. col. 1. & 2. 556

Monialis correctionis cauſa vt alijs præficiatur de Monaſterio ad aliud Monaſterium de iure egredi, vel tolli, & ex Concil. Tridentino à ſuo ſuperiore ſaltẽ cui non obſtat extrauagãs Pij Quinti trãſferri poteſt, ſeſ. 25. c. 5. de regularib. to. 1. li. 3. de ſtatu Monacorum, conſ. 5. col. 1. 2. 690

Monialiũ Monaſterium Epiſcopis ſuis, & omnib. ſuperiorib. ordinarijs ingredi licet viſitationis cauſa, tum alia quacunque vrgenti, & legitima, ſeſſ. 25. ca. 5. de regularibus, to. 1. lib. 3. de ſtatu. Monac. conſ. 9. col. 1. 2. p. 700. & col. 1. 701

Monialis quæ vult Monaſterium egredi, cauſa legitima licentiam ab Epiſcopo ſi ei, vel nulli niſi Põtifici immediatè ſit ſubdita, vel à ſuperiore Regulari, ſi ei ſubiecta declaratur, ſeſſ. 25. c. 5. de regularibus, to. 1. li. 3. de ſtatu Monacorum, conſil. 5. 691

O

OBlatæ ſiue oblatus, & ſi Religioſorũ more viuant, donatique ſint Religioni, ſeu Monaſterio, non tamen obligantur ad clauſulam etiamſi promittãt ſtabilitatem, & obedientiam. ſeſſ. 25. c. 5. de regularibus, to. 1. lib. 3. de ſtatu Monacorum, conſil. 6. col. 1. 2. p. 622. & col. 1. 2. 693

Occidens ad ſui neceſſariam defenſionem ſi aliter euadere non poterat nullam incurrit irregularitatem, non è cõtra, quia irregularitatem incurrit, ſed diſpenſabilem, to. 2. lib. 5. de homicidio, conſil. 36. 307

Ordinandi poteſtas Epiſcopis tantum nõ autem presbyteris condonata, ſeſſio. 23. can. 7. to. 1. de ſacramentis non iterandis conſ. 8. col. 1. 139

Ordinare familiarem ſuum Epiſcopus nõ ſibi ſubditum ad primam tonſuram, ſiue ad alios quoſcunque ordines quomodo poſſit, ſeſſi. 23. c. 9. de reformatione, to. 1. de tempore ordin. conſ. 11. p. 99. & col. 1. & 2. 100

Ordinarius regularium eſt prælatus ſiue ſuperior pro dandis dimiſſorijs ad ordines ſeſſ. 23. c. 8. de reformatione, to. 1. de tempore ordin. conſ. 36. col. 1. 120

Ordinatus ad Diaconatum incluſiuè ad titulum patrimonij, à fratre ſibi donati, renunciãte illud met iterum fratri ſuo, & poſt

Digitized by Google

& poſt ſine alia donatione fratris, preſbyteratum aſſumens virtute prioris ordinationis, An cenſuram aliquam, vel irregularitatem incurrerit, ſeſſ.21. ca.2. de reformatione,to.1. de tempore ordinan. conſil.17.pag.105.col.1.& 2.& de eodem,ſeſſ.21.c.2.de reform.to.1, conſ. 18.col.1.& 2. 106
Ordinatus ad presbyteratum titulo ſui patrimonii, poſtea ei renuncians an peccatum committat, & excommunicationē incurrat, ſeu irregularitatem,aut ſuſpenſionem, ſeſſ.21.c.2.de reform.to.1.de tēpore ord.conſ.22.col.2. 109
Ordinatus ad primam tõſurã, & quatuor minores cũ reſcripto ſummi Pontificis à quouis epiſcopo ante Conc. Trid. ſuperueniēte Concilio ſtatuente ne quis ordinetur, niſi à proprio epiſcopo, ſeu de eius conſenſu,& ſpeciali licentia eiũ virtute reſcripti generalis, vel ſpiritualis an liceat huic accipere quatuor minores abſq; licētia epiſcopi,ſeſſ.23.ca.8. de refor.to.1.de conſtit.conſ.5.col.2. 32
Ordinatus ad ſacr.ord. abſq; patrimonio, vel ſufficienti beneficio,quibus decēter viuere poſſit, an ipſo iure ſit ſuſpenſus, & quas incurrat pœnas,à ſac. Conc.deſcriptas,ſeſſ.21.c.2.de refor.to.1. de conſtitut.conſ.1.q.16.Reſp.45.col.2. 15
Ordinatus ad titulum beneficii,nō poteſt abſque epiſcopi licentia renunciare,donec aliunde obtinuerit vnde viuat, alioquin reſignatio nulla eſt, ſeſſ.21.ca.1. de reformatione,to.1.de temp. ord.conſil. 20.col 1.& 2. 108
Ordinatus canonicè,non ſeruatis tum temporum interſtitiis,à Conc.Triden.ſtatutis ordinatis, ſit ne iure ipſo ſuſpenſus, vel irregularis factus,ſeſſ.23.c.11.de reformat.to.1.de tempor. ordin. conſil.4. pag.96.col.2.& to.1.de temp.ord.conſi. 6.col.2. 97
Ordinatus extra patriam,ad ſac.ord.de licentia epiſcopi ſine certo patrimonio, an fiat irregularis, ſeſſ.21.ca.2. de reformatione,to.1.de temp.ord.conſil.19.col. 1.& 2. 107
Ordinatus motu proprio ſui epiſcopi ad titulum patrimonii, quod erat, & eſt ſubiectum reſtitutioni dotis matris ſuæ, quæ iam erat mortalis,an ſic ordinatus poſt Concilium Tridentinum,ſit ſuſpenſus,& cum celebrauerit irregularis, & aliis ad idem pertinentibus, ſeſſ.21.c.2. de reformat.to.1.de temp. ord. conſ.46. col.2. 126
Ordinatus omnibus ordinibus de licētia capituli ſede vacante intra annum, an ſequam priuetur clericali priuilegio,an poſſit beneficium obtinere, ſeſſ.7.ca.10. de refor.to.1.de tempo.ordin.conſil.34. col.1.& 2. 119
Ordinatus per literas dimiſſorias proprii Epiſc. à quocunque epiſcopo etiã extra tempora iuris per cõceſſionem Papæ, ſi tamen id ei concederet,qui conceſſit,vt ab ordinario tantum ordinaretur extra tempora, an poſſit virtute conceſſionis ſupradictæ ab alio ordinari,quam ab ordinario ſuo? ſeſſ.23.c.8. de refor. to.1.de temp.ordin.conſ.25.col.2. 111
Ordinatus ſine beneficio ad titulum patrimonii ad ſubdiaconatum renuncians illud in fauorem parentum poſt ab ordinatio fecit ſe ordinari ad ſuperiores ordines,cui facta fuerat fides de titulo patrimonii cum ad ſubdiaconatũ ordinaretur ignoranti prædictam renunciationem poſtea celebrauit, An cenſuras vllas inciderit, ſeu irregularitatem ſecundũ Conc.Trid.ſeſſ.22.ca.2.de refor.to.1. de temp.ord.conſ.21.pag.109.col.1. Vbi de renunciatione multa,&c.
Ordinatus ſine iuſto titulo beneficiali,vel patrimonio iuxta ſac.Conc.Trid.quam pœnam incurrat,ſeſſ.21.c.2.de reformatione,to.1.conſ.14.de temp. ordin. pag. 102.col.1.& 2. de eodem to.1.conſil.15. pag.103.col.1. 104
Ordinatus vacante Eccleſia.N.& durante anno,quo prohibetur capitulo dare dimiſſorias ad ordines legatus illius prouinciæ,vel regni,dedit commendatitias. N.adhuc puero de vita, & moribus ad ordines,vt poſſit ordinari ab aliquo antiſtite cum teſtimonio idoneitatis, accipit ordines à quodã epiſcopo celebrãte in eademmet eccleſia vacãte,& poſt aſſignata ei fuit quædam penſio,quæritur quid iuris,ſeſſ.23.ca.8.& 10.de refor.to. 1.de temp.ord.conſ.27.col.2. 113

P

Papa eximere non poteſt aliquem à iuriſdictione Papali in ſpiritualibus,&c. vbi viſitatio proũ locorum ab epiſcopis tanquam delegatis à ſede Apoſtolica,

ca,vt Hoſpitalia,& ſimilia,quæ ipſi Papæ ſubiici videntur, ſeſ.7.c.15.& ſeſſ.22. c.8.& ſeſſ.23.c.8.to.1.lib.3. de religioſis domibus,conſ.2.col.1.& 2. 715

Parochiale beneficium tenue,puta 24.ducatorum poſſidens,quod ad decẽter viuendum nõ ſufficiat,an cum epiſcopi diſpenſatione,poſſit, retinere duas Capellas tenues, & an vna illarum vniri poſſit per epiſcopum Parochiali, ſic quod poſſidens non incurrat cẽſuram aliquã, ſeſſ.21.c.8.de refor.to.1.lib.3.de præbendis,conſ 20.col.1. 331

Parochiali eccleſiæ reſidenti,& curam animarũ exercenti non exiſtenti in ſacris, & poſt exiſtenti, an liceat ei,qui iam obtinet,inſeruire per vicarium, ſeu ſubſtitutum,ſeſſ.25.c.16.de reform.& ſeſſ.24. cap.18.de reform.& ſeſſ.23.c.1.de reformat.to.1. lib.3. de clericis non reſident. conſ.21. 312.& 313

Parochus abſoluere poteſt Parochianum à caſu reſeruato ab epiſcopo ſibi dum credit malum fore,& pænitenti nocuũ remittere illum ad ſuperiorem, ſeſſ. 14. cap.7. de caſuum reſeruatione, tomo 2. lib.5.de pænitentia,& remiſſione,conſ. 24.col.2. 478

Parochus contrahentium,non loci vbi matrimonium contrahitur intereſſe debet matrimonio contrahendo,ſeſſ.24.cap.1. de refor.matrim. to.2.lib.4.de clandeſt. deſponſ.conſ.7.col.1.& 2. 35

Parochus etiam ante Concilium de licentia ſui ordinarii poteſt ex iuſta cauſa ſe transferre ad vicariatum generale alterius epiſcopi,& abeſſe per multum tempus , quid ſacra congregatio ſuper hoc ſenſerit,& ordinauerit,ſeſ.23.c.1.de refor.to 1.conſ.3. de clericis non reſident. conſ.15.col 1.& 2. 307

Parochi præſentia in contrahentibus matrimonia ſufficere in quacunque Parochia contrahatur:& hoc etiam declaratum eſt ſacra congregatione, ſeſſ.24.c.1. de refor.matr.to.2.lib.4.de clandeſt.deſponſ.conſ.4.col. 1.& 2. 33

Parochus, qui ſacerdos non eſt matrimonio contrahendo præſens etiam eſſe poteſt quomodo intelligẽdum,& quid ſacra congregatio Conc. ſtatuerit,ſeſſ.24. c.1.de refor.matr.to. 2.lib.4. de clandeſt. deſpõſ.cõſ.9.col.1.2.pag.36.& col.1. 37

Parochus remittere nequit denunciationes trinas in matrimoniis contrahendis præmittendas,ſeſ.24.c.1.de reformatione,to.2.lib.4.de clandeſt.deſponſ. conſ. 1.col.1. 31

Patrini,& ſi plures,quam duo iuxta Sacr. Conc. Decretum omnes tamen dicuntur Patrini, ſeſſ.24.c.2. de reform.matr. tom.2.lib.4.de cogn.ſpirituali, conſil.7. col.2. 58

Patronus eccleſiaſticus ius habet præſentandi epiſcopo ad curatum beneficium magis idoneum in examine, & digniorem,ſeſſ.24.c.18.de reform.to 1.lib.3.de iure patronatus,conſil.5 col.2.pag 718. col.1. 719

Pænitentiarius Cathedralis electus ad formam Sac.Conc. non poteſt abſoluere à caſibus epiſcopo reſeruatis , declaratur c.8.ſeſſ.24.de reformat.to. 2.lib. 5. de pænitentia,& remiſſione,conſ.20.colum.2. 475.& col.1. 476

Percuſſio facta cum baculo alicui ex mandato circa mortem , ea poſt ſecuta eſt irregularis ex homicidio ſubſecuto , non tamen irregularitate indiſpenſabili , de qua loquitur Concil. Trid.ſeſſ. 14. c.27. to.2.lib. 5. de homicidio , conſil.27. colum.2. 303

Prælati regulares fidei profeſſionem facere tenentur,& ſeſſ.24.c.12.de reformat. tom.1.lib.2.de iureiurando,conſ.10.col. 2.& 3. 270

Presbyterorum filii, qui ante Conc.Trid. ex Apoſtolica diſpẽſatione beneficium obtinuerant in eccleſia , in qua eorum pater mortuus fuerat beneficiatus non poſſunt aliud obtinere in illa,ſeſſ.25.ca. 15. de reform.to.1. de filiis presbyterorum,conſ.3.col. 1. 147

Presbyterorum nepotes legitimi ex illegitimo nati non excluduntur ab eorum auitis beneficiis,ſicut eorum filii,ſeſſio, 25.c.15.de presbyterorum filiis, to. 1.cõſil.9.col.1.& 2. 148.& 149

Probationis annus incipit à die ingreſſus , & profeſſio emiſſa, anno probationis non tenet:vide de profeſſione, fratrum minorum,ſeſſ.25.ca.15.to.1.lib.3.de regul.conſ.28.col 1.& 2. 530

Probationis annus poteſt incipi,& cõpleri antequam quis compleat ætatis annum decimum ſextum , & virtute illius poſtea profeſſionẽ emittit,ſeſſ.25.c.15.to.1. lib.3.de regul.conſ.20. 518.& 519

Pro-

Digitized by Google

Probationis annus, vt incipiat requirit recipientis conſenſum, quod ſi abſens, & poſt ſuperueniens non reualidat tẽpus elapſum, denuò inchoari debet, ſeſſ. 25. c. 15. to. 1. lib. 3. de regularibus, c. nſil. 26. col. 1. & 2. 524 & 528

Probatio, nouitiatus in prima regula Sancti Franciſci facta in monaſterio, ad finem, vt ibi profiteretur primam regulã Sancti Franciſci, non ſuff. agitur vt poſt ſit in eodem monaſterio recipi, ad profeſſionem tertiæ regulæ Sancti Franciſci, vnde profeſſio non tenet poteſt tamen ſine licentia vitam eremiticam aſſumere, ſeſſ. 25. c. 15. to. 1. lib. 3. de regularibus, conſil. 35. colum. 2. pag. 537. & col. 1. 538

Profeſſio ante 16. annum cõpletũ, in quauis religione ipſo iure nulla, & etiam ſi fiat ante annum completum nouitiatus ſeſſ. 25 c. 15. to. 1. li 3. de reg cõſ. 88. col. 1. p 589. col. 1 & 2 pag. 590. col. 1. & 2. 591

Profeſſio ante 16 annum emiſſa eſt nulla, nec ratificatur per perſeuerantiã in monaſterio, niſi ſciens eam non validã intra ſe ſecretò eam ratificet, tunc incepit eſſe profeſſus, ſeſſ. 25. c. 15. to. 1. lib. 3. de regul. conſ. 27. col. 1. & 2. 529

Profeſſio ante ſextumdecimũ annũ emiſſa poſt ſac. Conc. Trid. non tenet, vbi de profeſſ & voto multa declarantur, ſeſſ. 25. c. 15. de regularib. to. 1. de iis, quæ vi, conſ 9. col. 1. & 2. 218

Profeſſio emiſſa, ante 16. annum valida autem per ſtatutum aliquod religionis an teneat, ſeſſ. 25. c. 15. de regul. tom. 1. lib. 3. de regul. conſ 25. 521

Profeſſus ante 16. annum etiam ſi per quatuor annos prius ſteterit in religione, eſt nulla, niſi ſciens eſſe nullam animũ eam ratificandi, habeat, & matrimoniũ à tali, illo tempore contractum, tenet, in foro interiori, ſeſſ. 25. ca. 15. 10. 1. lib. 3. de regul. conſ. 23. col. 1. & 2. 520

Profeſſio à trãſlato ſine licentia, ab vna religione ad aliam poſt ſex mẽſes, & cum licentia Papæ translatus ad aliam, facta poſt in tertia religione poſt decem mẽſes non tenet, ſeſſ. 25. c. 15, de regularib. Pri o. 1. lib. 3. de regularib. conſil. 29. col. 1. & 2. 531

Profeſſionis dilatio, an cum ſuperiore, vel capituli monaſterii poteſt ne iuſta cauſa concedi alicui poſt annum nouitiatus probato tamen eo pro idoneo, ad profitendum, declaratur, ſeſſ. 25 Concil. Tridentini, ſeſſ. 25. ca. 16. to. 1. lib. 3. de regul. conſ. 1. col. 1. 532

Profeſſio eius, qui de vna religione, ad aliam ſe tranſtulit facta in ſecũda religione, ante annum completum non tenet, ſeſſ 25. c. 15. de regul. tom. 1. lib. 3. de regul. conſ. 17. col. 1. 515

Profeſſio eius, qui per annum integrum, non eſt commoratus in monaſterio, ſed interpellatiuè multos menſes, occupatus à ſuperiore, extra monaſterium, ad negocia ipſius monaſterii tenere dicitur, ſeſſ. 25. ca. 15. to 1. lib. 3. de regularibus, conſil. 32. colum. 2. pag. 534. colum. 1. & 2. 535

Profeſſio, facta, in ordine, minorum ante annum 18. ex illorum ſtatuto, an qui eã ante illud tempus emiſerit, dicatur, verè religioſus, & profeſſus, ſeſſ. 25. cap. 15. to. 1. lib. 3. de regularib. conſ. 25. colum. 2. pag. 522. col. 1. 525

Profeſſio, facta, in ſextodecimo anno ætatis, in quo etiam eodem anno, habitum ſuſceperat dicitur nulla, & ei prou ſum fuerat, iam de prælatura à Sede Apoſtolica, ſicut religionis conſuetudo erat, reformata poſt religione de perpetuitate prælaturatum, ad triennium dicitur tamen nulla, ſeſſ. 25. ca 15. to. 1. lib 3. de regularibus, conſ. 24. col. 2. pag 536. col. 1. & 2. 537

Profeſſio facta, 1564. die 1. Aprilis ante annum probationis completum, ab eo, qui decretum Concilii ignorabat, & erat in monaſterio, priuilegium habente, à Sede Apoſtolica admittendi, ad profeſſionem volentes ante annum profiteri, eſt nulla etiam non obſtante, conſtitutione Pij IV. ſuper declaratione, temporis ad obſeruanda decreta Concilij Tridentini, ſeſſione 25. capit. 15. tomo 1. lib. 3. de regularibus, conſilio 31. columna ſecunda, pag. 532. columna 1. & 2. 533

Profeſſionem fidei, qui infra duos menſes non emiſerit curatum adeptus eſt beneficium tenetur, quamprimum opportunitate data illam emittere, ſeſſ. 24. cap. 12. tomo 1. lib. 2. De iure iurando, conſ. 11. col. 1. 271

Profeſſio, mendicantium, facta ante annũ & poſt egreſſum religionis tres vxores duxit

duxit,& de 3. filios habuit quid de hoc ſentiendum ex ſeſſ.25.c.15.to.1.lib.3.de regularib.conſ.18.col.2. 515
Profeſſus cenſetur is, qui vltra annum, nouitiatus habitũ in monaſterio geſtauit non obſtante, quod ſæpius ad profeſſio nem expreſsè faciẽdam, & ab eo ſæpius peuiã non fuerit admiſſus, ſeſ.25.ca.15. to,1.lib.3.de regul.conſ.20. 518.& 519
Profeſſionis tempus eſſe debet continuum anni vnius ei, qui de vna ad aliã ſe tranſtulit religionem, alioquin profeſſio nulla, tom.1.lib.3.de regularibus, conſil.19. col.2. 516.& 517
Proprietarius de hac vita decedens carere debet ſepultura, ſeſſ.14.c.5.to.1.lib.3.de ſtatu monach.conſ.3.col.1. 674

Q

QVæſtores, & quæſtus eleemoſynarũ per fratres S. Antonii pro ſe, & ęgrotis mendicantes, an ſint aboliti per ſacr. Conc. Trid.ſeſſ.21.c.9.& c.6. to.2.lib.5. de pœnitentia,& remiſſione, conſil.3. col.1.pag.485.& col.1. 486

R

RAptor non dicitur is, quem virgo vltrò ſequitur, licet eam ſtupret, vbi de raptoribus,& ſtupris, ſeſſ.24.ca 6. de reform.matrim.to.2.lib.5. de raptoribus, conſil 2. 319
Raptus ſine violentia cõmitti non poteſt, quem tñ cenſetur intuliſſe, qui per munera data, vel promiſſa perſuadet puellæ, vt inuitis parẽtibus à domo recedat, & ad ipſum veniat ex. Vbi de raptu, & infamia iuris,& facti, ſeſſ.24. ca.6.to.2. lib.5.de raptoribus, conſil.3.col.2. pag. 319.col.1.& 2. 320
Rectores parochialium, quæ nullius diœceſis ſunt, ad Synodum compelli non poſſunt, licet ab epiſcopis proximioribus viſitari poſſint, ſeſſ.24.c.9. de reformatione, to.1.de pactis, conſ.12. colum. 1.& 2. 193
Regulares Prælati,& monaſteria, quæ ordini, aut congregationi non ſunt ſubdita, ſed immediate ſedi Apoſtolicæ tenentur ad Concilium Triennale faciẽdum iuxta Decretum Conc.Trid.ſeſſ.25.c.8. to.1.lib.3.de ſtatu monach. conſ.18. col. 2.pag.712.col.1.& 2. 713
Regulares virtute iubilęi poſsẽt ſibi eligere in confeſſorem ſacerdotem ſæcularẽ ab ordinario approbatum, ſeſſ.23.ca. de reform.& ſeſſ.25.de regul.to.2.lib.5.de priuilegiis, conſ.13.col.2.pag.420.& colum.1.& 2. 421
Regularis contradicente prælato ſuo ad ordines ſac. promoueri non poſſit, vbi et de clericis ſæcularibus interdictis, & ſuſpenſis, ſeſſ.14.c.1.de refor.to.1.de tempore ord.conſ.35.pag 119.col.2.& pag. 120.col.1. vbi de obſeſſis à Dæm. & liberatis ordinatis,& ordinandis.
Regularis eccleſia Cathedralis eſt ppriè Cathedralis, ſicut & ſæcularis, & in ea locum habent diſpoſ. Conc. Trid. vt habeat lectorem Sacræ Theologiæ, cui debetur certa,& aſſignata penſio, ſeſſ.5.c. 1.de refor.to.2.lib 5.de magiſtris, conſ. 1.col.2.pag.232.col.1.& 2. 233
Regularis habere poſſidere dare põt, & recipere de ſui ſuperioris licẽtia, & Prælatus ei concedere põt iuſta cauſa, ſeſſio. 25.c.2.de regularibus, lib.3.de ſtatu monach.conſ.14.col.1.& 2. 717
Regularis profeſſus in mendicanti, cui cõceſſa eſt facultas tranſeundi ad non mendicantes non poteſt apud Canonicos regulares admitti ad habitum, vel profeſſionem, niſi peracto anno probationis, ſeſ.25.c.15.de regularib.to.1.lib.3.de regularib.conſ.67.col.1. 569
Regularibus non prohibetur peculiũ habere rerum temporalium de licentia Papæ, ſeu prælati, immobilium autem peculium regulariter minimẽ, niſi ex cauſa,& hoc eis conceditur, ſeſſ.25.c.1.to.2. libro 5. de magiſtris, conſil.1.colum.1. & 2. 233
Religio vera, quæ,& qualis propriè ſit per Concilium Trid. vbi de religione, S.Stephani, quæ propriè non eſt religio, ſeſſ. 25.c.15.to.1.lib.3.de regularibus, conſi. 10.col.1. 503.504.505
Religioſus ex religione non approbata à ſede Apoſt. in electione Abbatiſſæ non tenetur conſtitutioni Bonif. VIII. Greg. XIII. nec Conc.Trid.ſeſſ.25.c.50.de regularib.to.1.lib.3. de ſtatu monachorũ, conſ.7.col.1.& 2. 697
Religioſus habitũ Ciſterſienſem, deferẽs, nec viuens ſub vlla regula, puta qui officium, plũbi in curia Romana tenet, an à Ciſtercienſibus, uel aliis moleſtari poſſit ſuper perſona,& bonis in dies ab eo acqui-

acquiſitis ſeſſ.25.c.15.to.1.lib.3.de regularibus conſ.9.col.1.& 2. 502

Religioſi mendicantes,& non mēdicātes an poſſint, & quomodo habere, quid in communi, & particulari, ante, & poſt Concilium Tridentinum, ſeſſ.25.to.1. lib.3.de regularibus conſ.11. col.2. 506.

Renunciatio reciproca cum reſeruatione medietatis fructuum beneficiorum inter clericorum filios facta,quomodo,& quando,tenet.ſeſſ.25. cap.15.de reforma tione,tom.1. de renunciatione conſ.10. colum.1. 94

Reſidentia clericorum in quibus derogatur à Conc.Trid. & in quibus nō,ſeſ.24. c.12.de reform.de cler.non reſident.to.1. lib.3. de clericis non reſidentibus in eccleſia.conſ.1.col.1.& 2. 296

Reſidere non tenetur is, qui in dignitate, eſt conſtitutus,& ante Conc.Trid. nullæ ei debentur diſtributiones, niſi poſt Conc.ei aſſignentur, ſeſſ.21.cap 3.de reform.& ſeſ.22.c.3.de reform. to.1. lib.3. de clericis reſident.conſ.5. 299

Reſidere quomodo,& quando,quis tenetur ad paroch. ſuum beneficium, vel an pitanciam dare, quis poſſit abſentì, &c. & de alijs ad hoc ſpectantibus ſeſ.23 c.1. de refor.to.1.de conſt.conſ.1.q.15.Reſp. 43.44.col.1.& 2. 15

Reſignatio beneficij eius,qui ad ſacr.ordines iam promotus fuit,penſione ſibi reſeruata ducatorum centum nulla facta mentione,quod ad illius beneficij titulū prius fuiſſet pmotus, nec habēs aliquo quid aliud cum viuere poſſet, an præfata reſignatio valeat Conc. Trid. ſtante, ſeſ.21.c.2.de reform.tom.1. de renunciatione,conſ.4.col 2. 85

Reſtitutio fieri debet intra menſem ab his, qui viſitando pecuniam,munera,& alia contra conſuetudinem à viſitatis acceperint,quod ſi ſecus fecerint duplum reſtituere debent, & alijs pœnis ſubijci, quæ à Conc.Generali Lugdunenſi,quod incipit exigit,&c.& à Synodo Prouinciali,& c.ſeſ.24 c.3. de reformatione tom.1. lib.3.de cenſibus, & exactionibus conſ. 2.col.2.pag.736.& col.1. 737

Rex iuſtè defendere tenetur laicos,ne per quoſdam particulares contractus excõmunicentur,ſeſ.25.cap.3. de refor. to.2. lib.5. de ſententia excommunicationis, conſ.51.col.1.2.p.548.& col.1.2. 549

S

Sacerdotis filius beneficium eccleſiaſticum poſſidēs in eccleſia,in qua eius pater beneficium quondam habuerit, an ſit ipſo iure priuatus,ſeu priuandus, ſeſ. 25.cap.15. de reform. tom. 1. de conſtit. conſ.1,quæſt.18.Reſp.47.col.2. 16

Sāctimoniali exeunti ex monaſterio, ante emiſſam profeſſionem,ſeu è vita decedēti,ante profeſſionem reſtituit ei debet omnia monaſterio ipſi donata, nec monaſterij fiunt ex bonis morientis ante profeſſionem,ſeſſ.25.c.16. de regularibus to.1.lib.3.de ſepulturis conſ.9. 478

Sanctimonialis quando,& quomodo dicatur, & cenſeatur facta monacha, ſeſ.25. capit. 17. tom.1. lib. 2. de conf. ſſis conſil.1. 255

Simonia committitur accipiendo aliquid etiam pro eo,quod eſt annexum ſpirituali: & ſimoniaca eſt,& nulla omnis diſpoſitio,per quā recepto temporali trāditur beneficiū ſpirituale, & ſimoniacā labem innouatam per Concil.Trid.ſeſſ. 24.cap.14.de refor.to.2.lib.5.de ſimonia conſil.1.col.2.pag.116 & col.1. 117

Simonia in beneficio acquirendo committitur in temporale alicuius valoris, ſeu æſtimationis datur pro obtinendis his, pro quibus beneficium obtinetur,& hoc attento iure canonico, vel diuino, vel naturali,&c.ſeſ.24.ca. 18. de reformatione tom.2.lib.5.de ſimonia conſ.67.col.1 p. 188.& col.2. 189

Simonia,quę eſt datio,vel donatio,ſeu pmiſſio rei temporalis contra formam,& decretum ſac.Conc.Trid. in ſeſ.24. cap. 14. optimè declarata quomodo intelligenda ſit to.2. lib.5. de ſimonia conſ 84. col.2.& col.1. 211.& 212

Sponſalia ante Cōcilium per copulam fiebant matrimonium ſeſ. 24. cap.1. de reform.matr.monij to.2.lib.4.de Clandeſtin.deſponſ.conſ 15.col.1. 42

Sponſalia Clandeſtina ſunt valida, nō autem matrimonium poſt Conc.Triden. ſeſ.24.cap.1. tom.2. lib.4. de ſponſalibus conſ.5.col.2.pag.6.col.2. 7

Sponſalia de futuro tenent, nec circa ea quicquam mutauit Cōc.Trid.in quibus etiam habent locum iura antiqua poſt Conc.vt ante habebant tom.2. lib.4. de ſponſ.conſ.18.col.1. 21

Sponſa ſponſum ſuum religionem ingreſſum ipſa viuente expectare teneiur ante Concil. duos menſes ſolum, poſt verò Concilium per omnium integrum, donec ſponſus profeſſionem emittat, & tunc nubere poteſt, ſeſſ. 15. cap. 15. de regularib. to. 1. de conuerſione coniugatorum, conſ. 1. col. 2. pag. 592. & col. 1. 593
Stuprans conſanguineam, cum promiſſione ducendi illam tenetur quęrere diſpēſationem, qua obtenta tenetur illam ducere, ſeſſ. 24. cap. 5. de reform. matr. to. 2. lib. 4. de conſang. & affinit. conſ. 5. col. 1. pag. 66. & col. 1. 67
Subdiaconatus ordo, an inſtitutus ſit à Chriſto, an verò ſit tantum iure humano introductus, & an Papa iuſta cauſa diſpenſare poſſit, vt Subdiaconus vxorē ducat, ſeſ. 7. ca. 1. to. 1. lib. 3. de voto, conſ. 37. col. 1. 2. 656

T

THeſaurarius eccleſiæ plura beneficia poſſidens, & duabus capellanijs ſibi etiā collatis, an attēta in memorabili con ſuetudine poſſit illas retinere cum digni tate, & aliqua earū, vel ambabus, vel ēt ipſa theſauraria, procurator. ſeſ. 24. c. 17. to. 1. li. 3. de preb. cōſ. 23. col. 1. 331. & 332
Torneamenta, etiam periculoſa etiā prouocatus ingrediens, ſi etiā ſe defendēdo occidit, adeo iudicatur peccator, vt ſi inde moriatur in eo, careat eccleſiaſtica ſepultura, ſeſ. 19. cap. 25. to. 2. lib 5. de torneamentis, conſ. 1. col. 2. 317
Torneamenta ingrediens pro duello, eſt excommunicatus, irregularis, & alias meretur pœnas ex Concil. Trid. ſeſſ. 25. ca. 19. to. 2. lib. 5. de torneamentis cōſ. 1. 317
Tranſlatio ad laxiorem, & de mendicantibus ad non mendicantes fieri nullo modo poteſt, & inhabilis efficitur ad officia, & beneficia illius religionis, niſi ex diſpenſatione, vel derogatione ſummi Pontificis, ſeſſ. 25. cap. 19. to. 1. lib. 3. de regularibus, conſ. 65. col. 1. 568
Tranſlatio ad laxiorem, eſt contra ius commune, & Conc. Trid. & etiam habens facultatem à Papa tranſeundi ad alteram religionem, modò nō ſit ex quattuor mēdicantium, an efficiatur inhabilis ad beneficia religionis ſeſſ. 25. ca. 19. de regul. to. 1. li. 3. de reg. conſ. 56. col. 1. & 2. 568
Tranſlatus à mendicantibus ad canonicos regulares, ſi ſit clericus poteſt eligi in canonicum dicti ordinis in eccleſia tam numerata, quam non numerata. ſeſſ. 25. c. 15. de regul. to. 1. lib. 3. de reg. conſ. 67. col. 2. pag. 568. & col. 1. 569

V

VIcarius epiſcopi non ſacerdos nō pręſit matrimonijs contrahendis, ſed ſacerdotem ad id deleget. ſeſſ. 24. c. 1. de reformatione. to. 2. lib. 4. de cland. deſponſat. conſ. 10. col. 1. 2. 31
Vicarius epiſcopi, vt talis, vti non poteſt facultate in materia hæreſis. ſeſſ. 24. cap. 6. to. 2. li. 5. de priuileg. conſ. 11. col. 1. 2. 419
Viſitatio Hoſpitalium, & Piorum locorū, & vt dicitur xenodochium de bonis laicorum erecti in quibus nō adeſt altare, nec capella, nec campanile, & quod ad omne regimen eius ſpectaret ex teſtamento ad vniuerſitatem Vrbis mortuo fundatore eius ad epiſcopum ſpectat, tāquam delegatum à Sede Apoſtolica, ſeſ. 22. c. 8. to. 1. lib. 3. de religioſis domibus conſ. 1. col. 2. pag. 715. & col. 1. 716
Viſitatio Piorum locorum, vt Hoſpitalia, & ſimilia cū ipſi Papæ, ſint ſubiecta, ab ordinarijs viſitari poſſunt, ſeſſ. 7. c. 15. & ſeſſ. 22. c. 8. & ſeſſ. 25. c. 8. to. 1. lib. 3. de religioſis domibus conſ. 2. col. 1. 2. 715
Votum ſolemne Religionis emittere ante decimumſextum annum cōpletum nemo poteſt, ſeſ. 25. de regularibus, & monialibus cap. 15. tom. 2. lib. 4. de deſponſatione, conſ. 4. col. 1. 29

FINIS.

VENETIIS, Apud Ioannem Guerilium. 1621.

Digitized by Google

Digitized by Google